

శ్రీ యోగముః

శ్రీరఘునందనవరప్రహ్లాదేనమః

శ్రీమత్సకల జగదేకకారణ వేదాంతైకవేద్య వరప్రహ్లాదభిధాన

శ్రీపురుషోత్తమపూర్ణావతార సమస్తకల్యాణగుణాభిరామ

శ్రీరామచరిత్రామృతకలశవయోనిధిః

స్వత్రవణవతనలేఖనపూజనాదిజగదూకశిష్టజనమనోరథపూరణపారిజాతః

కమలాసనపదనసదనవిహారిభారతీప్రథమావతారభువా

వత్సకభువా మహర్షిణా ప్రణీతీయం

శ్రీ రామాయణాఖ్య గ్రంథః

సర్వేషాంసత్పురుషాణాంవిశుద్ధపాతవతనమూలకాఖిలపురుషార్థలాభాపాదనాయ

శ్రీహరితకులలిలకానంతాచార్యవర్యతనయేన

ఆసూరి

సరస్వతీ, తిరువేంకటాచార్యేణ

శ్రీగోవిందరాజీయమహేశతీర్థీయాదివ్యాఖ్యానావలోకనపూర్వకం

యథామతి పరిష్కృతః

శ్రీమద్భగవద్గీతాభరణాయమానాయాం

సరస్వతీనిలయము ద్రాక్షరశాలాధ్యక్షమ్

ముద్రాక్షరైస్సమప్తకాశితస్సవిజయతేతరామ

బహుధాన్యనామసంవత్సరభాద్రపదమాసః

శ్రీ ౧౮౭౮ సంవత్

శ్రీవైష్ణవానాం శ్రీరామాయణవచనోపక్రమానుసంధేయశ్రమః.

ప్రథమతస్య స్వనంప్రదాయనిర్వాహకాచార్యనుసంధానం. తతఃపత్నీనాదేత్యాదభ్యుప్రణవోష్ట్యభ్యుమిత్యంతం. అనంతరంశ్రీశైలపూర్ణావిషయంపితామహస్యేతిశ్లోకమారభ్యశ్రీభావ్యకారప్రభృతిస్సాచార్యవర్గంత విషయాస్సాం ప్రదాయకశ్లోకాలనుసంధేయాః - యద్వాశ్రీదరాదిస్సాచార్యవర్గంతాఃప్రతివ్యక్తిశ్చోకాలనుసంధేయాః.

తతః॥ కూజంతరామరామేతిమధురంమధురాక్షరం॥ ఆరుహ్యకవితాభావందేవాల్మీకికోకిలం॥ వాల్మీకేర్దు నిసంహస్యకవితావనచారిణః॥ శృణ్వన్ప్రామకథానాదంకోనయాతివరాంగతిం॥ యఃపిబన్మతంతరామచరితామృతసా గరం॥ అత్యుత్తమమనివందేప్రాచీతనమకల్మషం॥ గోష్ఠ్యదీక్యతవారాశింమతేకీక్యతరాక్షసం॥ రామాయణమహా మాలారత్నంవందేనిలాత్మజం॥ అంజనానందనంవీరంజానకీశోకనాథనం॥ కపీశమక్షహంతారంవందేలంకాభయంక రం॥ మహాజవంమారుతతుల్యవేగంజేతేంద్రియంబుద్ధిమతాంవరత్నం॥ వాతాత్మజంవానరయూధముఖ్యం॥ శ్రీరామకూ రంశిరసానమామి॥ ఉల్లంఘ్యసింధోస్ఫులిలంసలీలంయశ్శీకవహ్నింజనకాత్మజాయాః॥ ఆదాయతేనైవదదాపాలంకాం నమామితంప్రాంజలిరాంజనేయం॥ ఆంజనేయమతిపాటలాననంకాంచనాద్రికమనీయవిగ్రహం॥ పారిజాతతరుమూ లవాసినంభావయామివవనానందనం॥ యత్రయత్రరఘునాథకీరణనంతత్రత్రత్రకృతమస్తకాంజలిం॥ బాష్పవారిచరి పూర్ణాలోచనంమారుతింనవతరాక్షసాంతకం॥ వెదవేద్యేవతేపుంసిజాతేదతరథాత్మజే॥ వెదఃప్రాచేతసాదాసీత్సా యోదామాయశాత్మనా॥ తమవగతనమానసంధియోగంసమమధురోపనతాథావాక్యబద్ధం॥ రఘువరచరితంమునిప్ర ణీతందశశిరస్వపథంపితామయద్వం॥ శ్రీరాఘవందశశరథాత్మజమప్రమేయంసీతావతింరఘుమలాన్వయరత్నదీపం॥ ఆజానుబాహుమరవిందదళాయతాక్షంరామంనిశాచరవినిశాకరంసమామి॥ నైదీప్సానహితంసురమృగమతలేహైమే మహామంబులపేమధ్యేపుష్పకమాసనేమణిమయేవీరాననేమస్థితం॥ అగ్రీవాచయతిప్రభంజనమతేతత్సంముఖభ్యఃప రంవ్యాఖ్యాంతంభద్రాదిభిః పరివృతంరామంభద్రేశ్వరమశం॥ తతోయథాశక్తిశ్రీకోశోపరిభగవదారాధనంకతకా వ్యం॥ శ్రీమతేరామానుజాయనమః॥ పారాయణనమాపనక్రమః.

ఏవమేతత్పురావృత్రమాఖ్యానంభద్రమస్తువః॥ ప్రవ్యాహరతవిప్రబ్ధంబలవిప్రస్థఃప్రవర్ధతాం॥ లాభస్తేహం జయస్తేహంకుతస్తేహంపరాభవః॥ యేహమిందీవరశ్యమోహృదయేనుప్రతిష్ఠితః॥ కాలేవర్ధతువర్జస్యవృధివీనస్య తాలిని॥ దేశోయంక్షోభరహితోబ్రాహ్మణాస్సంతునిభాః॥ కాలేవర్ధతాంకాలేకాలేః ౬౯తుహాసవః॥ శ్రీరం గనాథోజయతుశ్రీరంగశ్రీశ్యవర్ధతాం॥ స్వప్రప్రజాభ్యఃపరిపాలయంతాంన్యాయేనమాగేణమహీంమహీశాః॥ గోబ్రాహ్మణభ్యశ్శుభమస్తునిత్యంలోకాస్సమస్తాస్సుఖినోభవంతు॥ మంగళంకోనలేగాయమహానీయగుణాబ్ధయే॥ చక్రవర్తితనూజాయసార్ధభామాయమంగళం॥ వెదవేదాంతవేద్యాయమేషుశ్యామకమూర్తయే॥ పుంసాంమోహన రూపాయపుణ్యశ్లోకాయమంగళం॥ విశ్వమిత్రాంతరంగాయమిధిలానగరీవతేః॥ భాగ్యనాంపరిపాకాయభవ్యయా పాయమంగళం॥ పితృభక్తాయనతంతభ్రాతృభిస్సహసీతయా॥ నందితాఖలలోకాయరామభద్రాయమంగళం॥ పృ క్తసాకేతవానాయదిత్రహువిహారిణే॥ సేవ్యాయసర్వయమినాంధీరోదారాయమంగళం॥ సౌమిత్రిణావజానక్యా చావబాణాసిధారిణే॥ సంసేవ్యాయనదాభక్త్యాస్సామి నేమమమంగళం॥ దండకారణ్యవానాయఖండితామరశ త్రవే॥ గృధ్రరాజాయభక్తాయమక్తిదాయాస్తుమంగళం॥ సాదరంశరీరదత్తసలమూలాభిలాషిణే॥ సౌలభ్యపరిపూ ర్ణాయనతోద్రిక్తాయమంగళం॥ హనుమత్సమవేతాయహరిశాఖ్విభ్దదాయనే॥ వాలిప్రవధనాయాస్తుమహాధీరాయ మంగళం॥ శ్రీమతేరఘువీరాయసీరూఢింఘటసింధవే॥ జితరాక్షసరాజాయరణధీరాయమంగళం॥ ఆసాధ్యనగరీంది వ్యామభిషిక్తాయసీతయా॥ రాజాధిరాజరాజాయరామభద్రాయమంగళం॥ మంగళాభాసనవవైర్మదాచార్యపురో గమైఃసవైర్భక్తపూర్వైరాచార్యైస్సత్యైతాయాస్తుమంగళం॥ తతఃపితామహస్యేత్యాదభ్యుస్సాచార్యంతాశ్చోకా లనుసంధేయాః॥ సీతాదివాచపక్ష్యాధిపేకనగరాయాస్తుశ్చయంసీతామమమతా, అభ్యుపింబన్నరవ్యాప్తిం, ఇతి శ్లోకేపథాపీత్యార్థమన్వేషితోభగవదారాధనంచకతకావ్యం॥

స్తామ్రమాధ్యాపీనాం శ్రీరామాయణవత్సవక్రమానుసంధేయక్రమః.

శ్రీమహాగణపతిధ్యానం॥ శుక్లాంబరధరంబిష్ణుంశశివద్వందవతుర్ముఖం॥ ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్తుర్విఘ్నావశాంతయే॥
వాగీశాద్భాగ్యమునవసస్సర్వాధాగమామత్రమే॥ యన్నత్యాకృత్యత్యక్త్యాస్పృశ్యస్తమామిగజాననం॥ అనంతరం శ్రీ
మచ్చంకరభగవత్పాదాదిగురువరంపరానుసంధేయా.

—*సరస్వతీ ప్రార్థనా*—

దోష్ఠిర్యక్తాచతుర్విస్ఫుటికమణిమయామక్షమాలాందధానాహస్తైశ్చ కేనవత్సంసిరముపవశుకంపుష్పకంచారేణ॥
భాసాతుండేమశంఖస్ఫుటికమణిభాభాసమానానమానా సామేమాక్షేవతేయంనివతువదనేనర్పదానుప్రసన్నా॥
వాల్మీకీనమస్కరియా॥తూజంతరామరామేతిమధురమధురాక్షరం॥ అరుహ్యకవిరాశాభానందదేవాల్మీకీకీలం॥
వాల్మీకీమణిసంహస్యకవితావనచారిణః॥శృణ్వన్నామకథానాదంకోనయాతివరాంగలిం॥ యఃపిఘానతరంతరామ
చరితామృతసాగరం॥అత్యుత్తమమృగంవందేప్రాచేతనమకల్పమం॥ —*మామమన్నమస్కరియా*—

గోమృదీకృతవారాశింమశకీకృతరాక్షసం॥రామాయణమహామాలారత్నంవందేసిలాత్మజం॥ అంజనానందనం
పీఠంజానకీశోకనాశనం॥కపిశమక్షహంతారంవందేలంకాభయంకరం॥ ఉల్లంఘ్యసింహాస్థిలంసలీలయశ్శృకవ
హ్నింజనకాత్మజాయాః॥ఆదాయతేనైవదదాహలంకాంసంహమితంపాంజలిరాంజనేయం॥ అంజనేయమతిపాట
లానసంకాంపనాద్రికమనీయవిగ్రహం॥చారిజాతతరుములవాసినంభావయామివవమానందనం॥ యత్రయత్రరఘు
నాభకీర్తనంత్రత్రత్రకృతమస్తకాంజలిం॥బాష్పవారిపరిపూర్ణలోచనంమూరుతింసమతరాక్షసాంతకం॥ మనోజవం
మూరుతతుల్యవేగంశీతేంద్రియంబుద్ధిమతాంవరిష్టం॥వాతాత్మజంవానరయూధమఖ్యం శ్రీరామమాతంగిరసానమామి॥

—*శ్రీరామాయణప్రార్థనా*—యశ్చక్లాంజలిసంపుటైరహరహస్యమృష్టిబాత్సరాద్వాల్మీకీర్వదనారవిందగృధితం
రామాయణాఖ్యంమధు॥జప్తవ్యాధిజరావివత్తిమరతైరత్యంతసోపద్రవం సంసారంసవిహాయగచ్ఛతిపుమాన్వస్థానీపదం
తాశ్వరం॥తమవగతనమాసనంధియోగంసమమధురోపనతాథావాక్యబద్ధం॥ రఘువరచరితంముగ్రహణీతదశశిరసశ్చ
వధంశోమయధ్యం॥వాల్మీకీగిరిసంఘాతారామసాగరగామిని॥ పునాతుభవసంపుణ్యారామాయణమహానది॥ క్లీకసా
రసమాకీర్ణంపగోకల్లోలసంకులం॥కాండగాగ్రహమహామీనంవందేరామాయణాణవం॥ వేదవేద్యవలేపుంజా
తేదశరథాశ్చతే॥వెదపాప్రాచేతనాదాసితే సాక్షాద్భాగ్యమాయణాత్మనా॥ —*శ్రీరామధ్యానక్రమః*—

వైదేహీసహితంసురమృసురతేహైమేమహామంబపేనుద్యౌపుష్పమాసనేమణిమయేవీరాసనేమృగితం॥ అ
గ్రేవాచయత్రిద్రభంజనమతేతత్సంముగ్రభ్యఃపరం వ్యాఖ్యాంతంభరతాదిధివిరివృతంరామంభజేశ్యమఖం॥ చామే
భూమిమతాపురశ్చహనుమాన్సృష్టాత్పుమతాగ్రేవత శ్శత్రుః ఘ్నిభరతశ్చపార్శ్వదశయో ర్వాన్యాదికోశేషుః॥
సుగ్రీవశ్చపిభీషణశ్చయమరాట్తారామతోజాంబవాన్మధ్యనిలనరోజశోమలరుచింరామంభజేశ్యమఖం॥ నమోస్తు
రామాయనలక్షణాయదేవైస్యవత్ప్రజనకాత్మజాః॥ నమోస్తురుద్రేంద్రయమానిలేఖ్యే నమోస్తుచంద్రాగ్రము
రుద్ధశైభ్యః॥ తతశ్శ్రీకోశోపరిశ్రీరామహవానాదినైవేద్యాంతపూజావిధేయా-పారాయణావసానేచ పునఃపూజా
కర్తవ్యా.

—*పారాయణసమాపనసమయానుసంధేయశ్లోకక్రమః*—

స్వప్రప్రజాభ్యఃపరిపాలయంతాంస్యాయేనమాగోణమహింనుహిశాః॥ గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తునిత్యంలోకా
స్సమస్తాస్సుభిసోభంతం॥ కాలేవర్తమవజగన్యఃపృథివీసస్యశాలినీ॥ దేశోయంత్రోభరహితోబ్రాహ్మణాస్సంతుని
ర్భయః॥అపుత్రాఃపుత్రాస్సంతుపుత్రాస్సంతుపాత్రాః॥ అథనాస్సథనాస్సంతుజీవంతుశరదాశతం॥ చరితరంఘు
నాభస్యశతకోటిపిషివస్తరం॥ఏతేకమక్షరంప్రాక్రమహాపాతకనాశనం॥ శృణ్వన్నామాయణంభక్త్యాయఃపాదం
పదమేవవా॥ సయాత్రిబహ్మణాధ్యానంబ్రహ్మణాపూజ్యతేసదా॥ రామాయరామభద్రాయీరామచంద్రాయీవేద్యం॥
రఘునాథాయనాథాయసీతాయాఃపఠయేనమః॥యన్తంగళంసహస్రాక్షైవర్పదేవమసర్వతే॥ వృత్రనాశేనమభ
వత్తైభవతుమంగళం॥ యన్తంగళంసవజగన్యవినతాకల్పయిత్తురా॥ అమృతంప్రాచీర్థాయానస్యరత్నైభవతుమంగ
ళం॥ మంగళంకోసలేంద్రాయమహనీయగుణాత్మనేచక్రవర్తిరామాయనార్పణమామమంగళం॥అమృతోత్పా
దనేతైర్భాగ్యభూతోవజ్రధరస్యయత్॥ అదితిర్నంగళంప్రాచీంద్రత్నైభవతుమంగళం॥ త్రిద్రక్షమాగ్రప్రక్షమా
విష్ణోరమితేజః॥యదాసీత్సంగళంరామతత్తైభవతుమంగళం॥ఋగ్వేదసాగరాద్విపావేదాలోకాదిశశ్చతే॥ మం
గళాగ్నిమహాబాహుబాదిశశతువసర్పదా॥ కాయేనవాచామనసేంద్రియైర్వాబుధ్ధాత్మనావాచక్యతేస్వస్తిభావా
లోకరోమియద్భక్తకలంపరస్తేనారాయణాయేతిసమర్పయామి॥ శ్రీసీతావివాహవట్టాధిపేశ్వరయోస్తు - ఇయః
సీతాబ్రహ్మసింహా, ఇతిశ్లోకవితనాయుర్వందీశవతోధ్యానావాహనంనైవేద్యాదినిరాజనాంతసపర్యాసంధేయా॥

శ్రీరామాయణసంప్రదాయార్థసంగ్రహము.

శ్రీశైలపూర్ణాద్వైతశేఖరేణుతానురాష్ట్రాదతాప్రభిన్నాన్ |
రామాయణార్థాశ్రమశేఖరోమివ్యక్తాశతారాతిగురుపదిహన్ ||

అయంచ ప్రబంధోవేదోపబృంహణయాహోవేదాంతార్థముపబృంహయతి

ప్రాచ్యేణపూర్వభాగోధోధర్మశాస్త్రైరికశ్యతే | ఇతిహాసపురాణాభ్యాంవేదాంతార్థాఃప్రకాశ్యత ఇతివచనాత్ | తత్ర - కింజగజ్జన్మాదికారణంబ్రహ్మవిష్ణుః ఉతరుద్రాదివ్యవృతమత్యక్తపేత్రాయాం రామత్వేనావతీర్ణో విష్ణురేవవేదాంతవేద్యంపరంబ్రహ్మైత్యవ్యతీశః ఉపకమోపసంహారాభ్యాసోపూర్వతాపలం | అర్థవాదోపపత్తి చలింగంతాత్మర్యనిర్ణయత్యత్యక్తపడిష్టతాత్మర్యలింగసంభవాత్ | తథాపి - ఉపకమేతావత్ - కోన్యప్రీన్నిత్యా దినావేదాంతోదిత సకలగుణసంపన్నః కింవిష్ణురతావోబ్రహ్మేదివ్యవృతమత్యక్తవాల్మీకినాపుష్టే ఇత్యైకువంశ ప్రభవోరామత్యాదినారామత్వేనావతీర్ణో విష్ణురేవేతినారదేనోక్తం | ఉపసంహారేచచతుర్ముఖఃపూర్వాతవాచాం పూర్వకేభావేపుత్రఃపరపురంజయ | సంక్షిప్తపపురాలోకాన్మాయయాన్వయమేవహి || మహాణోవేశయానోపు మాంత్యంపూర్వమజీజనః | పద్మేదివ్యేకసంకాశేనాభ్యామత్యాద్యమామసి || పూజావత్సంత్యయాకర్మకనర్వం మయినివేశితమిత్యాదినా సర్వజగత్కారణప్రజాపతిజనక త్వేనసకలజగత్కారణంబ్రహ్మ విష్ణురేవేత్యుక్తం || అభ్యాసశ్చతస్యైవద్యత్యతే - బాలకాండే - వితత్తున్నంతరేవిష్ణురుచయతోమహాద్యుతిః | శంఖచక్రగదాపాణీపితవాసా జగత్పతిరిజగత్కారణత్వముక్తం | తతః ఉత్తరత్రయేవాః - త్వంగతిఃపరమాదేవసర్వేషాంనఃపరంతపేత్యాః - తే నపరత్వాసాధారణంసర్వతరణ్యత్వముక్తం | తతః ఉత్తరత్రయే - తతోదేవషిఃగంధర్వాస్సరుద్రాస్సాపసరోగణాః | స్తుతిభిషివ్యయాపాభిస్తుష్టుపుమధునాదనమితసర్వస్మస్త్యత్వముక్తం | తతోవిశ్వామిత్రః - అహంబేద్మిమహాత్మానం రామంసత్యవరాక్రమం | వసిష్ఠోపిమహాతేజాయేచేమేతపసిస్థితాశ్చలి - వేదాహమేతంపురుషంమహంతమిత్యాదిభిర్యత్వక్తరీత్యామహాపురుషత్వం తపోబలంచినాతసన్మజ్జేయత్వంచాహి | తావివాహేవసిస్థాపి - అన్యక్తప్రభవోబ్రహ్మేశాశ్వతోనిత్యలభ్యయః | తస్మాద్భూదిస్సంజజ్ఞైవనిశేఃకాశ్యవస్సుత ఇలిసర్వమూలకారణత్వంపార్వీదికశత్ | పరశురామోపి - అధికంమేగరేవిష్ణుండేవాన్మహిగణాస్త్రశేతసర్వాధికత్వంబదర్శితవాః | అయోధ్యాకాండే - సహిదేవైరుదీర్ఘస్యరావణస్యసధాధిః | అధిఃతోమానుషేలోకజజ్ఞైవిష్ణుస్సనాతన ఇతిసనాతనత్వముక్తం | ఉత్తరత్రయే - ఆకాశప్రభవోబ్రహ్మేశాశ్వతోనిత్యలభ్యయః ఇత్యాకాశశ్చేనస్వయంప్రకాశత్వం వ్యాపకత్వంచాహ | ఆరణ్యకాండేమూరీచేన - అద్రమేయంహితైజోయస్ససాజనకాత్మజేంద్రసిద్ధేదాతీతమహిమత్వముక్తం | కిష్కింధాకాండేతారావచనం - నివాసపృథ్విసాగునానామాపన్నానంపరాగతిః | ఆర్థానాంసంక్రయంత్యైవ యశస్త్వైకభాజనం || జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్నోదిదేశేద్గీతఃపితుః | ధారూనామవశ్చైందోగ్నిగుణానామాకరోమహా || త్వమప్రమేయశ్చదురాసదశ్చజితేంద్రియశ్చేత్రమధార్మికశ్చబ్రతుయ్యోతీశ్చవిచక్షణశ్చక్షితిక్షమావాత్మతపోపమాత్యగితి - అనేనవజ్ఞానానందాదిపనుస్తకల్యణగుణాకారత్వముక్తం | సుందరకాండే - బ్రహ్మస్వయంభూతృపురుషానోవారుద్రస్త్రిశైత్రస్త్రిపురాంతరోవా | ఇంద్రోమహేంద్రస్సరనాయకోవా తాగ్నికుంభశ్చైవైవైవైరామదభ్యమితి సర్వసంహర్తృత్వంద్యోతితంకింజైవ్యం వాకపిరుపమేత్యరక్షాచినాశాయపరంసుతేజః | అనంతమవ్యక్తమచిత్త్యమేకం స్వమాయయాసాంబరతమాగతంవేద్యనేనానంతరూపత్వముక్తం | యుద్ధకాండేవిష్ణురేవకథంజగత్కారణంబ్రహ్మేహమపి - హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగేత్యాదినితాత్యక్తవణాదిత్యాశంక్యతేభ్యససర్వేభ్యశ్చేత్యత్వప్రతిపాదనాద్ధిరణ్యగర్భశ్చేంద్రాదికాన్యస్యసర్వేభ్యవద్విష్ణుప్రభావవేత్యాశయోహోవ్యతే - వ్యక్తిమేషమహాయోగిపరమాత్మాననాతనః | అనాదిమధ్యధనోమహాతఃపరమోమహాత్మాత్వమగుఃపరమోధాతాశంఖచక్రగదాధరః | శీవత్వవత్సానిత్యశ్రీరజయ్యశ్చాశ్వతోస్తునిత్యితి - అనేనపరమాత్మత్వశీవత్యాదికముక్తం | ఉత్తరత్రయే - భవాన్మాయానోదేవశ్శ్రీయాజ్ఞాశ్రాగ్నియోగోపిభుః | ఏకశ్యంగోవరాహ స్వంభూతభవస్సంపత్తుజ్జిదిత్యాది, అనేనసర్వసారాయణశ్చవాద్యత్వముక్తం ||

శ్రీరామాయణసంప్రదాయార్థసంగ్రహః.

అపూర్వతావప్రమాణాంతరాపాప్తిః- సహివరతత్వస్వస్థిత్వంప్రమాణాంతరాదవగతుంశక్యం || ఫలంచభగవత్సాలోక్యాదికమేవం తేనువ్యక్తం || అధికవాదోపపత్తివబాలకాండేదత్తతే-ఇమేద్వేదనసీశ్రేష్ఠత్యాదినా అర్థవాదముక్త్యా - బృంభితంతర్గమద్భావ్యైతే వంవిష్ణువరాక్రమైః | అధికం మేనరేవిష్ణుం దేవాస్పూర్ణిగాఽస్తథేత్యాది నాబ్రహ్మప్రముఖై స్సమీగక్షై దేవై మేమాంసాపూర్వకం విష్ణురుద్రయోర్మూఢ్య విష్ణురాధిక్యనిర్ణయోక్తై రుపపత్తిర్యక్తా | సముయివిష్ణుఃపరాదేవతాకథంతహితస్యరామణ్యేనజన్మేతిచేన్న - అజానమాభివహృదావిజాయత్యత్తుక్తిరీత్యాలోకానుజన్మత్యైతంతదివిద్యానవకాశాత్ - మోక్షప్రదత్వంచపరదేవతాసాధారణమతోచ్యతే- యాగతిర్వజ్జీలానామహితాగ్నేశ్వయాగతిః | అపరావర్తనాయాచభూమిప్రదాయనాం || మయాశ్వంసమునుజ్ఞాతోగచ్ఛలోకానను త్తమాణి - అత్రాపరావర్తనంపునరావృత్తిమన్యత్వం-ముక్తిరియోవతోనవపునరావర్తతత్వతిశురేణి | నవ రణాదవలాయనమువ్యత్యతివత్సంశక్యతే తస్యస్వతస్సద్ధత్వేనతత్ఫలస్యాననుగ్రాహ్యత్వాత్ - తథావయుజ్ఞాదీఫలావధిభూతాంముక్తింపాప్తిప్రీతిశ్చక్షణః- అరవివస్వసంహపురాణే - మత్స్యే తేధనంయస్మాత్స్వయాపాప్తింబుజీత్తమ | తస్మాత్స్వంమచ్చిసాదేన విష్ణులోక మవాప్యసితి || ఏవమేవకమాదిషద్విదతాత్పర్యంతంయై ర్వేదాంతవేద్యంతరతత్వంవిష్ణురేవేతి శ్రీరామాయణసంబంధమ్యతే | ఏవమేవాం తేబ్రహ్మచార్యహ-అస్యాఃపరివదోమధ్యేయద్భ్రమిషిబోధతత్ | ఏతదేవకావ్యం తేకావ్యానాముత్తమంసుతం || సర్వంవిస్తరతోరాజావాగ్యాభ్యాన్యతినసంతయః | ఆదికావ్యుదంరామణ్యునిసర్వంప్రతిష్ఠితం | నహ్యవ్యోహాతికావ్యానాయుకోభాగ్యానువాద్యత్యతి | యచ్చరామణాదిత్యవస్థానాదికంకృతం - తత్సర్వంవిశ్వామిత్రాచ్యపాసనవప్తనుస్యభావనానుసారేణేతివిజ్ఞేయం || శ్రీవిష్ణోఃప్రథమేకాండజగ్జ్జననహేతుతా | ద్వితీయేస్థితిహేతుత్వంకృతీయేమోక్షదాయితా|| చతుర్థాగణనంపత్తిఃపంచమేనర్మహర్మకరా | షష్ఠేవేదాంతవేద్యత్వంసప్తమేన్ద్రీయహేతుతా|| ఏవంవిష్ణుఃపరంతత్వంరామాత్మేతిసునిర్భితం||గతవోక్షార్థః|| ౧|| *****

ద్వితీయస్తు - ఏవంభూతంతరతత్వంకేవపాప్తిత్యత్యత్యాకాంతాయాంతర్వాప్తిప్రసాయభూతాంశరణాగతిం- యోబ్రహ్మణంబిదధాతిసూర్యంయోవై వేదాంశ్చప్రహీణోతితస్మై | తంహదేవమాత్మబుద్ధిప్రసాదంముముక్తువైశరణమహంప్రవద్యత్వతీశుగ్రీమువబృంహయో వాప్తిరీర్ష్యాకరామాయణే - ఉపక్రమప్రభుత్వవసంహారంత మనేకాధికారిఫలవిశేషాదిప్రదర్శనముక్తానాభిఫలనాధనతయాప్రతిపాదయతి||తథాహి- ఉపక్రమేతావత్-ఏతస్మిన్సంకరేవిష్ణురువయాతోమహాచ్యుతిః | శంఖవక్రగదాపాణిః పీతవాసాజగత్పరితినిసర్వశేషీసర్వేశ్వరోరక్షాప్రేక్షా ప్రతీక్షారక్షణసమయోలబ్ధిశిశుసమన్మాతౌజ్వల్యోరక్షణోపకరణై స్సహాసన్ద్రుతిఃశ్వేత్యత్యతే- తదా- దేవగంధర్వయత్రాశ్చతత్సాస్థానంశరణంకతాశ్చిరావణవధయావఫలార్థం దేవజాతీయాస్సర్వేశరణాగతిం చక్రురిత్యుక్తం - తతఃప్రీతంకుశునశ్శేషాద్విష్ణాం తేషువిశ్వామిత్రాచ్యదివాచారవిశేషానుదీర్యశరణాగతిరక్షణంపరమోధమః-సమర్థకారుణికవిషయాశరణాగతిఃఫలావిదాభూతేతిప్రదగ్గితం- తతశ్చ-సభాగ్రీతుశ్చరణోగాధంసీద్ధ్యరఘునందనః | సీతామువాచాయితౌరాఘవంచమహాప్రతిమిపురుషకారపురస్కారణపురస్కారశరణాగతిఃకార్యేషుగిరితం- తతోభరతి- శిశ్యేపురస్తాచ్ఛాలాయాయావప్తేనప్రసీదతీరామాధీశిక ఫలాయశరణవరణమకరోత్ - అత్రరావణవధాయకృతదేవగణప్రవత్తి ఫలదానాయ నిగమనాత్ తదానీరామః స్వప్రతినిధిభూతపాదుకాప్రదానేన తత్ఫలంకృత్యావశ్యాద్దేవగణమసంధిపూరణానంతరామత్వానమభ్యషించత్ -అతీనశరణాగతివై ఫల్యంచోద్యం అధికాదకారణ్యవాసభివిరోధిగరననాయశరణాగతిరస్మిత్తా- తేవయంభవతారత్ర్యాభవద్విషయవాసినః | సగరస్థానసన్ధివాత్స్వంనోరాజాజనేశ్వరేతి-అత్రకోసలజనపదవాసినామివభగవద్విషయవాసనవశరణాగతిః|తదనంతరం- సమిత్రాచ్యపరిత్యక్తస్సరైశ్చనమహాపీఠిః|త్రీలోకాకాశంపరిక్రమ్యతమేవశరణంకతిః|| సతంబవతితంతభూమాశరణ్యశ్శరణాగతిం|వధాహామమికాకుత్స్థఃకృపయావర్తపాలయదితికాకవృత్తాం తేనాగ్రతఃవతనమేవశరణాగతిరత్పదశిః| తదనుమగ్రివప్యత్రాం తేన- కృతాపరాధస్యహితేనాన్యత్యశ్చావ్యహంక్షమం | అంతరేణాంజలింబద్ధాలక్ష్యణస్యప్రసాదనాదిశరణాగతిరంజలిహావోక్తా | అప్రసీతావచనేన- మిత్రమావయింకంతుంరామస్థానంపరిపుత్రా|వధంచానచ్చతాస్సేరంత్యయాసౌపురుషమఘాః || విదితస్సహిధమః జ్ఞశ్శరణాగతవత్సలః | తేనమైత్రీభవతు తేయదిజీవతుమచ్చసీత్యనేనానుకూల్యమేవశరణాగతిరత్పదాధి | ఉపరి-సోహంవరుషితేనదాసవచ్చావమారితి | త్యక్త్యాపుత్రాగ్నేహదారంశ్చరాఘవంశరణంకత్యతిమిభీషణశరణాగత్యావిరోధిపరిత్యాగపూర్వకత్వముక్తం | తతస్సాగరవేలాయాంబధానా

స్త్రీర్యాధువః । అంజలింపాప్నిక్తుభక్త్యత్వాప్రతిశ్రేష్ఠమహూదధేరిరామశరణాగత్యా యోగ్యస్యనామోగ్యతా
 నేష్టవ్యా అమోగ్యస్య సమాగ్యతేర్హ్యక్తం - అనువిభూతలంకానికతమాత్రవహివిభీషణశరణాగమ్యణోత్ - రా
 మశరణాగతేఃఫలాభావస్సమర్థకానణికవిషయత్వాభావాదిత్యాహః - ఉత్తరశ్ర- అభియాచనమైదేహిమేతద్వి
 మమరోచతే । రాఘవాస్తభిభయంఘోరంరాక్షసాణామపథితమితిత్రజటావచనానువచితా తేరీణానుమద్భయాయాత్
 సర్వాసారక్షితత్వకథనావస్యవిషయే నేనాసిక్యతాశరణాగతిఃఫలవతీరితద్భృతం- విభీషణాగత్యైవతత్సమీయానాం
 రక్షణాచరణాగతసంబంధసిద్ధిభగవత్సంఘాత్పాత్రభూతామివేతినిరణాయ- ఏవమన్యత్రాప్రిద్రష్టవ్యం - ఏవముపక్ర
 మప్రభృత్యోపసంసంకాత్ ప్రతిపాదితాశరణాగతివేసర్వఫలదా- నైవముక్తైరపిహేమరిత్యుక్తిం॥ ౨॥ .....*

అన్యథోపాయస్యపూర్వ్యంభగవత్సాప్తిపూర్వకంకైంకర్యమేవేరామాయణేనప్రతిపాద్యతే.
 తథాహి-ఉపక్రమేదేవజాతీయశరణాగతేరామస్తైంకర్యంప్రధానఫలమిత్యన్యతే - అమృతఃప్రభృతివ్యవతిర్యక్తస్తవ
 నువతఃవోపదేశాత్-రావణవధస్త్వీనువంకికః । లక్ష్మణోపిప్రవద్యాహ - అహంసర్వంకరిష్యామిజాగితస్సన్యవతత్స
 తే । భాయంస్తుసహజైదేశ్యగిరిసానుషురంస్యతఇతి - తేనసర్వదేశసర్వకాలసర్వావస్థావితసర్వకైంకర్యంఫలమి
 వ్యంజితం - భరతోపిగాన్మైంకర్యాన్మైవతదభిషేకంసంపాప్యిప్రపాదకావశ్యంకైంకర్యక్రమేణమనీషితమలభావ
 దండకారణ్యవాసిసాంశరణాగతేరపివాచికాదిమామస్తైంకర్యంఫలమిత్యన్యతే - తేతంసోమమివోద్యంతంధృ
 ఘ్నైవైదమఘాచారిణః । మంగళాప్రయుంజానాఃప్రభృత్యస్తాదృశవరాగ్రహ్యతైః । సుగ్రీవవిభీషణాదిప్రవృత్తైరపి
 ముఖ్యంఫలంకైంకర్యమన్యదానువంకిమితిస్సప్తం- అశహరివరనాథఃపూర్వసంగ్రామకీర్తిం నిచివరపతిమాజౌయో
 జయత్యాత్రమేణ । గగనమలిదాంలంఘయత్వాకసూనుహారవరగణమధ్యేరామపాశ్వంజగాను ॥ పరిశృక్వా
 మయాలంకామిత్రాణివధనానిచ । భవగ్రతంమేరాజ్యంచజీవితంచమఖానిచేర్యాదిని ॥ పూర్ణాధిశఃకాకస్యపూ
 రణప్రదానేన తస్మిన్సత్త్వీసఫలా - అనత్సక్తివేరస్యపునరప్యేవమరితప్రప్రతిమాభూదితి శిక్షణరూపానుగ్రహ
 యైకాక్షినిరనేనాన్త్రంధివర్తయమాన - యథావరశురామంప్రతి ప్రయుక్తమన్త్రం తస్మిన్పూర్ణిహిహ్యోగిన్సప్త
 తైతత్సనీషితవిరోధిమన్త్యతేషుపూర్ణియజ్ఞైః - యథావసముద్రంప్రత్యపాన్తమన్త్రంతస్మిన్సానుతాపేశరణాగతేద్వి
 షమ్యుచితానాంపాశ్వన్యత్రప్రవేశసన్యామేనతద్విరోధ్యసురేషు ప్రయుయుజే - రామప్రవర్తిస్త్యాకించనాన్యన్యగ
 తిత్తరూపాధికారరహితేనకృత్యాదల్పభూత్వక్రీడివిషయత్వావ్యవస్థిలేలిధ్యేయం-సముద్రంరాఘవోరాజాశరణం
 గతుమర్హతీతివిభీషణోక్తిస్సన్యప్రవర్తేఃఫలదశకన్యతా- తస్మాదనేనప్రకారేశరణాగతేర్దేశకాలాధికారిఫలనియ
 మాభావేవిషయఫలయమోస్తీతియక్తిం - ఇయంచప్రవర్తిరస్మిన్ప్రబంధైప్రధానతయాప్రతిపాద్యతే - అతవప్రతీరా
 మాయణంధీమశరణాగతిర్యాభాణకః-తమవయస్కీతయేతరేమామధానాంప్రతిపాదనం - తథాహి-సమర్థకా
 రుణికసుశీలవిషయీశరణాగతిఃఫలదాయినీ-తత్రేరాద్రదసుర్భంగ వరశురామజయ సాలభేదన సముద్రబంధనాదిధి
 క్తపరత్వప్రతిపాదనైశ్చ సామర్థ్యం సర్వజ్ఞత్వాదికంచోక్తిం. సీరావిమోగకాతికవృత్తాంశవిశ్లేషైః పరమకారుణి
 కత్వం - గుహాశరీసుగ్రీవాదిభిన్దరంధ్రసంక్షేపేణసోశీల్యం - విశ్వామిత్రాద్వరత్రాగిణదండకారణ్యవాసిమునిజ
 నంక్షణ రావణబాధితేంద్రాదిసకలదేవగణవహలనై నిజ జనపదజనానామాత్మసౌందర్యతీలాదిభిఃసీతిముక్త్యాన్య
 స్సవదపూర్వీహావ సాక్షాదవతార ప్రమాజనభూతమోక్షప్రదానైశ్చసర్వరక్షకత్వం - అతస్సమర్థకపరమకారుణి
 కసుశీలభగవత్సత్వేనైస్సకలఫలసాధనత్వేపి అధికారివిశేషానుష్ఠితాయా ప్రసాదభగవత్సాప్తిపూర్వక తత్కైంకర్య
 రూపమోక్షవసముఖ్యంఫలం-అనువంకికంఫలాంతరమితిస్సన్యప్తం-ఏవంసన్యత్రద్రష్టవ్యం॥ ౩॥*****

ఇయంచప్రవర్తిఃపురుషకారేణినినానఫలాయభవతీత్రయమధోష్మిన్ప్రబంధైప్రధానతయాప్రతిపాద్యతే.
 సీతాయాశ్చరితంమహాదివిహ్యక్తిం - తనాశ్చర్యవిశ్లేషత్రయేణకృపాపారతంత్రాన్యన్యాహార్యరూపపురుషకారధ
 మఘాప్రతిపాదనాత్ । తత్సద్భూతానేనకాకశ్శిరోలేభేతదభావాన్స్తరావణః-విభీషణోపినివేదయతమాంక్షింద్రంపిభీషణ
 మువస్థితమితిసుటకముఖానైవరామంశరణమన్యుత - రామోప్యానయైసంహరిశ్రీప్రీతిసుటకముఖేనైవ పిభీషణంవి
 షయావకార-ఏవంసుగ్రీవోపిరామధక్రవానుమన్యభనరామంశరణంయయావిశ్లేపంజ్ఞాతవ్యం॥౪॥ *****

ఏవంభూతోపాయాధికారిన్యరూపంశేషత్వంపారతంత్ర్యంచ.

తత్రశేషత్వంలక్ష్మణాచారేణపూర్వీకతత్ - అమామన్యావరోభాితాన్మైదాహస్యముపాగతః । కురువ్యమానువ
 రంవైదమ్యోంనేహవిశ్యతేకృతాధోహంభవిష్యమితవచార్థఃప్రకల్పతత్తత్సాదిని ॥ ౫ ॥ .....*

శ్రీరామాయణసంప్రదాయార్థసంగ్రహః.

భరతమథేనభగవత్సారతంత్ర్యోంత్రకటికృతం.

విలపపథామధ్యైశగహీణచపురొహితం రాజ్యంచాహంచరామస్యధుమాంవక్రమిహాహసేత్వాదితా - స
రాష్ట్రనాపర్యసమీయమానోయదానసామిత్రువైతిశాగం । నియజ్యమానోభువియావరాజ్యేతతోభ్యషించద్భర
తంమహాత్మేత్యం తేన॥౬॥ శ్రీశత్రుఘ్నవ్యాపారేణభాగవతపారతంత్ర్యోంత్రపాదీకృతం.

గచ్ఛతామరులకులంభరతేనతథానమః । శత్రుఘ్నానిత్యతతుమ్మానీత్యేప్రితిపురస్కృతృత్యాదితా॥౭॥.....

అస్యచాధికారిణోజ్ఞాతవ్యమథావంచకమతోచ్యతే.

తథోక్తం-పాశ్రయస్యబ్రహ్మణోహంపాశ్రయిత్వీప్రత్యగాత్మనః । పాశ్రయస్వాయంఫలంపాశ్రయే ప్రథాపాశ్రయి
రొధిచ॥వదంతిపకలావేదాస్సేలివోనపురాణకాః । మనయశ్చమహాత్మానోవదవేదాంగపారగాత్రి ॥ తత్రరామప్ర
స్తావేనవరస్వరూపం-లక్ష్మణాదివృత్తాం తేనప్రస్థగాత్మస్వరూపం- శరణాగతివర్ణనోపాయస్వరూపం- విభీషణాది
కథయాభగవత్కైంశర్యరూపఫలస్వరూపం-రావణాదివృత్తాం తేనవీరొధిస్వరూపంచోక్తమితిజ్ఞేయం॥౮॥ .....

అస్యాధికారిణఃకంచస్యమనస్యగతికత్వంచాపేక్షితమితివత్తుం బ్రహ్మనుద్యాది దత్తవరస్యరావణస్యవధేన బ్రహ్మ
నుద్యాదిదేవతాంతరాణాం- శరభవశీతేనపితృః- కాకాదివృత్తాం తేనపితృః-విభీషణమేమనాదాదివృత్తాం తే
నభాగ్యతృపుత్రాదేశాపరక్షకతోక్తిః॥౯॥ .....

అస్యభగవత్జ్ఞానలాభచార్యమూలగ్రతిహిమానుమచ్చరితేనదశాతం- తత్పుండరకాండవ్యాఖ్యానేద్రక్ష్యం ॥౧౦॥

అనేనచాధికారిణా- కృతకృత్యాఃప్రతిక్షం తేమృత్యుంప్రియమివాతిధిమత్కుక్తరీత్యా శరీరపాతావధికాలఃప్రతిక్ష
ణీయగ్రతీసితాభ్యససాయేనోచ్యతే- శరైస్సంకులంకృత్యాలంకాంపరబలాదానః । మాంసయేద్యధికాతుక్తస్థస్త
స్యసద్భృశంభవేదితీయ్యుక్తం । లంకానామశరీరం-రావణకుంభకణావమాంకారమమకారో- ఇంద్రదిదావయఃకామ
కోధాదయః-విభీషణానివేశః- తత్రనుగ్ధాసీతాదేతనః-తస్యచభగవత్జ్ఞానంహనుతాచార్యేణ-తాదృశశరీరద్వం
సపూర్వకంతదంతేర్నుధచేతనోద్ధరణంభగవత్తేవేతి- విస్తరీయాఖ్యానేద్రక్ష్యం॥ ౧౧॥ .....

అస్యవయావచ్ఛరీరంకన్యమిదయే రామహింద్యుతివత్సం-సంపణాదివదిత్యవదేశేత్ప్రియధాయోగంక్రియతే॥౧౨॥

అస్యచవా సయాగ్యోదేశేభగవత్సన్నిధిమాణాదేశపవేతికన్యలజనపదస్థజనవృత్తాం తేనోక్తం॥౧౩॥ .....

అస్యచకాలక్రేపేపిరామాయణేవైవద్వయవివరణరూపత్యాత్.

అతవరామాయణంధిమశరణాగతిత్యయి కైవల్యం-స్వయమధావనుసంధానేనహసదైవంవక్తైవభావ్యకా
రః-తత్రబాలకాండేనశ్రీమచ్ఛ్రాభాండక్తిః-అమాధ్యాకాండేననారాయణశ్రీబ్రాహ్మణ-కల్యాణగుణానామపవర్ణనాత్-
ఆరణ్యకాండేన-తేతంసోమమివోద్యంతమితిత్యాదివాదివ్యమంగళవిగ్రహవర్ణనాచ్చరణశ్రీబ్రాహ్మణ-కిషింధాకాండం
దరకాండాభ్యాంశరణశ్రీబ్రాహ్మణ-యుద్ధకాండేనప్రపద్యత్యత్యస్యార్థః-ఉత్తరకాండేనముక్తిపలీర్తనామ ఉరఖండాధ్యః॥౧౪॥

అస్యచాధికారిణస్తదాజవ్యం రామాయణమేవేదిత్యయితుంగాయతీర్థికో-త్రప్రతిపాద్యతే.

తథాహి-బాలకాండే-వేదప్రసిద్ధభగవన్నీసూతిపాతుభూతభగవత్సన్యరూపవర్ణనా త్యేభవిత్యత్రబ్రాహ్మణః- అమాధ్యా
కాండ కిషింధాకాండండునాగుణగణవర్ణనాద్వరణ్యశ్రీబ్రాహ్మణః- ఆరణ్యకాండేవేదోమయశరీరవర్ణనాత్ భగవత్బ్రాహ్మణః-
సుందరకాండేదివ్యమంగళవిగ్రహలక్షణవర్ణనాద్వేదవత్బ్రాహ్మణ-యుద్ధకాండేధీమహిశబ్రాహ్మణశరణాగత్యుక్తేః-ఉత్తరకాండే
ముక్తిపలీర్తనామ త్యేతీయపాద్యాత్॥౧౫॥ .....

ఏతేనచాధికారిణాచార్యాకాదాదిదర్శనాద్యసచ్చాత్రస్సతో-పినకార్యగ్రతిజాబాలిలక్ష్మణవచనతప్త్రీత్యాద
శాదినానిజాయతే ॥౧౬॥ .....

మహతామపివ్యసంకుభవతిఅతస్సంసారేశహంసాకార్యేతివైరాగ్య
సంప్రత్యయేనాగపాశ్రయోత్పన్నబంధసీతాపరారణరాభ్యభింశాదినాన్యక్రమక్రం-దిక్షాత్రమత్రప్రదశితం ॥౧౭॥

లోకవ్యవహారాయచతుష్టైకధాధో-పినంగహేణాత్రప్రతిపాద్యతే.

యదిహోప్రితదస్యత్రయస్సేహోస్థితత్కృదిదిన్యాయాత్ । తథాహిప్రతిపాదితయాదిశావేదాధో- దర్శితః
హనుమద్వచనశ్లోఘాయాంఅనయాచిత్రయావాచాత్రిధానవ్యంజన్యయేత్యాదోత్తార్థః- అశ్వమేధాది ప్రకరణేక
ల్పసూత్రాధిః- నూనంవ్యాకరణంశ్చన్నననబహుధాశుతమిత్యాదౌవ్యాకరణార్థః- ఏవమన్యత్ సర్వమతీసూ
క్త్యబుద్ధ్యాజ్ఞాతవ్యం॥ ఏవమేతేష్టదశాధా-ఆచార్యోపదిష్టాగ్రతిశీగోవిందరాజాశ్యేసంగృహ్యవదశితాః ॥౧౮॥

తపస్సాన్వధ్యాయనిరతతపస్వీవాగ్విదాంవరం | నాదంపరిపద్రవృద్ధాబ్జీర్ణ్యుశ్శుంకవమ్ || ౧ || కోసస్వగ్గీసాం
 ప్రథం లోకే నుణవాణాకశ్చపీర్వవాణా | ధర్మశ్శుశ్చపృథ్విశ్చసత్యవాణోద్భవత్రయః || ౨ || చారిత్రేణచకోయు క్తస్సర్వ
 ఖరాశేషకోహితః | విద్వాణాకకస్సుమధాశ్చకత్వైకప్రియదశకనః || ౩ || అత్తవాణోజితక్రోధోచ్యుతిమాణోన
 సూయకఃకస్యవిభృతిదేవాశ్చబాతరోవస్యసంయుక్తః || ౪ || ఏతదిచ్ఛామ్యహంక్రోతుంపరంకారూపాలంహిమేమహా
 షేఠ్యంసమగ్రోహిజ్ఞామతేవందిధంనరమ్ || ౫ || శుశ్రీవాశ్చైతత్త్రిలోకజ్ఞోవాబ్జీకేర్నారదోవచః | శ్రూయతామితిచా
 మంత్ర్యప్రహృష్టోవాక్యమబ్రవీత్ || ౬ || బహవోదుగ్ధభాత్యైవమత్తయ్యాకీర్తితాగుణాః | మనేవత్త్యామ్యహంబు
 ధ్వాతైర్భ్యుక్తశ్చూరియతాంనరః || ౭ || ఇత్త్యైవమంతప్రథవోరామోనామజైశ్శుశ్రీతః | నియతాబ్జామహావీరోద్భృతి
 మాగృభిమాణవశః || ౮ || బుద్ధిమాన్మితిమాణవాన్మీర్తిమాణాశ్శ్రుణివహణః | విభులాంసోమహాబాహుఃకంబుగ్రిహో
 మహామనః || ౯ || మహేంద్రాసోమహేంద్రాసోమగజజత్రురందివః | అజానుబాహుస్సుశిరాస్సులలాటస్సుపిక్రమః ||
 ౧౦ || సమస్సుమవిభక్తాంగస్సైర్ధవణఃప్రతాపవాణా | పీనవత్రావిశాలాక్రూలక్షివాణశుభావక్షణః || ౧౧ || ధర్మశ్శుశ్రీత్య
 సంధశ్చప్రజానాంచహితేరతః | యశోస్వజ్ఞానసంపన్నశ్శుచిర్వశ్యస్సుమాధిమాణా || ౧౨ || ప్రజాపతినమశ్శ్రీర్మాణాథాతా
 రిభునిమాదనః | రక్షితాజీవలోకస్యధర్మస్యపరితృప్తా || ౧౩ || రక్షితాస్యనర్మధర్మస్యసంజనస్యచరక్షితా | వేదవేదాంగత
 త్వజ్ఞోధమర్షేదేవస్థితః || ౧౪ || సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞఃస్మృతిమాణప్రతిభానవాణా | సర్వలోకప్రియస్సాగురదీనా
 త్పాపివక్షణః || ౧౫ || సర్వాదాగితశ్శుద్ధిస్సుముద్రభవసంఘభిః | అర్చ్యుర్భవమశ్చైవనచైకప్రియదశకనః || ౧౬ || సవ
 సర్వగుణాశేతరకాసల్యసందవధానః | సముద్రభవగాంధీర్యైశ్చైర్భ్యోహిమవానివ || ౧౭ || విష్ణునానదృశోపిర్ష్యోహి
 వత్ప్రియదశకనః | తాలాగ్నిసదృశఃక్రోధేక్షమయావృణోపీనమః | ధనదేనసమస్తాగేనత్యేడమశ్చివావరః || ౧౮ || త
 మేవంగుణసంపన్నం రామంసత్యవరాక్రమం | జ్యేష్ఠంశ్రేష్ఠగురైర్భ్యుక్తంప్రియదశకభస్సుతం | ప్రకృతీసాంహితై
 ర్భ్యుక్తంప్రకృతిప్రియకామ్యయా | యావరాజ్యేనసంయోక్తుమైచ్ఛన్పీత్యామహిపతిః || ౧౯ || తస్మాద్భిషేకసంభారాణా
 మస్త్యాభార్యభక్తకయీ | పూర్వంధర్మవరాదేవరమేనయూచత || వివాసనంచరామస్యధరతస్యాభిషేచనం ||
 ౨౦ || ససత్యవచనాదాజ్ఞాధర్మపాశేనసంయతః | వివాసయానూససుతం రామందశరథఃప్రియం || ౨౧ || సజ
 గామవసంవీరఃప్రతిజ్ఞామమహాలయణా | పితృవచననిదేశాత్తైకేయ్యాభిప్రయికారణాత్ || ౨౨ || తంప్రజంతంప్రి
 యోభ్రాతృతాత్మనోనుజగామహా | స్నేహాద్విసయసంపన్నస్సుమిత్రానిందవధానః | భ్రాతరందయతోభ్రాతృశ్చ
 భ్రాత్రీతమనదశకయీ || ౨౩ || రామస్యదంతరాభార్య నిత్యంపాణినమాహితా | జనకస్యకులేభాతాదేవమా
 యేవనిమిశ్రాసర్వలక్షణసంపన్నానిరణాముత్తమావధూః | సితాప్యనుగతారామంశశినంరోహిణీయథా || ౨౪ ||
 పాతైరనుగతోదారంపితృదశరతేనచ || ౨౫ || శృంగీచేరభృతేనూతంగం గామోలేష్వనజాయత | గుహమాపాద్యధర్మ
 త్వానిమోదాదిపతిఃప్రియం || ౨౬ || గుహేనసహితోరామోత్తమశేనచసేతయా || ౨౭ || లేవనేనవనంకత్వానదీప్రత్యావ
 బహుచక్షుః | చిత్రశాటమనుపాద్యధరద్వజస్యతానవాత్ || రమ్యమాభసంధ్యుక్త్యా రమమాణావనేత్రయః |

దేవగంధవనంకాశాస్త్రతెన్యవనముఖం॥ ౩౧౪॥ చిత్రహింకరేకామేపుత్రశోకాతురస్తదా॥ రాజాశ్రయ
 స్వగంజగామవిలంపితం॥ ౩౧౫॥ మృతేతురస్త్వభరతోవసితప్రమృతైర్ద్విజైః॥ నియజ్యమానోరాజ్యాయనై
 చ్చద్రాజ్యంమహాబలః॥ ౩౧౬॥ నజగామవనంవీరోరామపాదప్రసాదకః॥ ౩౧౭॥ గత్వాతుసుమహాత్మానంరామంసత్యప
 రాక్రమం॥ అయాచద్భారంరామమార్జునావపురస్కారః॥ ౩౧౮॥ త్వమేవరాజానర్తజ్ఞశ్చిరామంవచోబ్రవీత్॥ ౩౧౯॥
 రామోపివరమోదారస్సుముఖస్సుమహాయశాః॥ నచైచ్చత్పితౄరాదేశాద్ద్రాజ్యంరామోమహాబలః॥ ౩౨౦॥ పానుకేవా
 న్యరాజ్యాయన్యానందత్వాపునఃపునః॥ నివర్తయామానతతోభరతంభరతాగ్రజః॥ ౩౨౧॥ నకామసువన్యాప్యేవరామ
 పాదాపువస్పృశానందిగ్రామేకరోద్రాజ్యం॥ రామాగమనకాంక్షయా॥ ౩౨౨॥ గతేభరతేశ్రీమానత్యసంధోజ
 తేంద్రియః॥ రామస్తుపునరాలక్యనాగరస్యజవస్యచ॥ తత్ప్రాగమనమేతాగ్రోదండకాప్రవివేకహ॥ ౩౨౩॥ ప్రవిశ్యతుసు
 హారణ్యంరామోరాజీవలోచనపరివారధంరాక్షసంహత్యాశరభంగందశశకు॥ సుతీక్ష్ణంచాప్యగప్రసవలగప్ర్యక్తా
 తరంతథా॥ ౩౨౪॥ అగప్ర్యవచనాప్యేవజగ్రాహింద్రంశరాసనం॥ ఖడ్గంచవవమప్రీతస్తాశీవాక్షయసాయతా॥ ౩౨౫॥
 వసతస్తస్యరామస్యవశేషవచనైశుతా॥ ఋషయోభ్యాగమన్తేవపథాయామరరక్షసాం॥ ౩౨౬॥ సతేషాంప్రతిశుక్రా
 వరాక్షసాసాంతథావనే॥ ౩౨౭॥ ప్రతిజ్ఞాతప్యరామేణవధస్సంయతిరక్షసాం॥ ఋషీశామస్త్రికల్పానాందంకారణ్యవా
 సిసాం॥ ౩౨౮॥ తేనతత్రేవవసతాజనస్థాననివాసిని॥ వియపితాశూర్పణఖారాక్షసికామయాపీ॥ ౩౨౯॥ తతశ్శూరవాణ
 ఖావాక్యమద్యుక్తానర్వరాక్షసాః॥ భరంత్రీశరంఘైవమాషణంఘైవరాక్షసం॥ నిజభూనరశేరామస్తేషాంఘైవపదా
 నుగాః॥ ౩౩౦॥ వనేతప్సిస్త్రివసతాజనస్థాననివాసిసాం॥ రక్షసాంవిహతాశ్వానానసూసాగ్రిశతతుర్దశః॥ ౩౩౧॥ తతోజ్ఞా
 తివధంశుక్రీత్వారామణికోధిమూర్ఛితః॥ సహాయంవరయామానమూరిచంబామరాక్షసం॥ ౩౩౨॥ వార్యమాణస్సుబహు
 శోమూరిచేనసరావణః॥ సవిరోధోబలవతాక్షమోరావణతేన॥ ౩౩౩॥ అగాన్ధ్యర్మతురత్వాక్యం॥ రావణఃకాలచోదితః॥
 జగానుసహమూరిచస్తస్మాక్రమవదంతథా॥ ౩౩౪॥ తేనమాయావిహారురమచవాహ్యస్సపాత్నశో॥ జహరథారాగ్ం
 రామస్యగృధ్రంహత్వాజటాయుకుం॥ ౩౩౫॥ గృధ్రంచవిహారంధృష్టావృతాంశుక్రీత్వాచమైధిం॥ రాఘవశోక్తనంత
 ప్రోవిలలాపాక్షుతేంద్రియః॥ ౩౩౬॥ తతస్త్యైవవశోశేనగృధ్రందృష్టాజటాయుకుం॥ మార్గమాణోవసేసేతాంరాక్షసంనంద
 దర్శహాకృబంధంసామయాపేణవిక్రంతంఘోరదర్శనం॥ ౩౩౭॥ తంఘోర్యమహాబాహుద్దాహస్వర్గతశ్చ॥ ౩౩౮॥ సచా
 న్యకథయామానశబరింధమాచారిణీం॥ శ్రమశంధర్మనిపుణామభిగచ్ఛేతిరాఘవః॥ ౩౩౯॥ సోభ్యగచ్ఛప్రమహాతేవాశ్శబరిం
 శత్రుసూదనః॥ శబర్యపూజితస్సమ్యగ్రామోదశరథాక్షుజః॥ ౩౪౦॥ వంపాతిరేహసుమతాసంగతోవానరేణహ॥ ౩౪౧॥
 హనుమద్వచనాప్యేవసుగ్రీవేణసమాగతః॥ ౩౪౨॥ సుగ్రీవాయచతత్సర్వంశరణద్రామోమహాబలః॥ అదితస్తద్భక్తభావ్య
 త్తస్మింతాయాశ్చవిశేషతః॥ ౩౪౩॥ సుగ్రీవశ్చపితత్సర్వంశుక్రీత్వారామస్యనానరః॥ షకారసఖ్యంరామేణప్రీతశ్చైవా
 గ్నిసాక్షిం॥ ౩౪౪॥ తతోవానరరాజేనతైరానుకథనంప్రతి॥ రామాయావేదితంసర్వంప్రణయాక్షుభతేనచ॥ ౩౪౫॥ ప్ర
 తిజ్ఞాతంచరామేణతదాచారివధంశ్రుతి॥ చారివశ్యబలంతత్రకథయామానవానరః॥ ౩౪౬॥ సుగ్రీవశ్శంకితశ్చాస్మిన్నీ
 త్యంవీర్వేణరాఘవే॥ ౩౪౭॥ రాఘవప్రత్యయాక్షాంతుడుండుభేకాయమస్తమం॥ దర్శయామానముగ్రీహోమహావర్మ
 సన్నిభం॥ ౩౪౮॥ ఉత్తమయత్వామహాబాహుఃపీత్యచాస్థిమహాబలః॥ పాదాంశుత్సేనచిత్తేనసంపూర్ణంబరహ
 జనం॥ ౩౪౯॥ విభేదవపునస్సర్పరానస్త్యేనేనమహేమశాశిరింసాతలంఘైవజవమంప్రత్యయంతథా॥ ౩౫౦॥ తతఃప్రీతమ
 నాస్తేనవిశ్వస్తస్సుమహోఽపిః॥ కిషిరోధంరామసహితోజగామచగుహంశంతథా॥ ౩౫౧॥ తతోగర్భధర్వివరస్సుగ్రీహోహేమపిం
 గళః॥ తేననాదేనమహతానిర్దగామహారీశ్వరః॥ ౩౫౨॥ అనుమాన్యతదాతారాంసుగ్రీవేణసమాగతః॥ ౩౫౩॥ నిజభూనర
 త్రాసంతరేతేనేనరాఘవః॥ ౩౫౪॥ తతస్సుగ్రీవవచనాద్దత్వాచారినమామావేమసుగ్రీవమేవరచాగ్జ్యేరాఘవః॥ తత్యమాక్షయ
 త్॥ ౩౫౫॥ సచనరార్వాగసమానియవానరాచానరర్షభః॥ చిశోప్రస్థావయామాసదివ్యక్రమర్జనకాత్మజాం॥ ౩౫౬॥ తతోగృ
 ధ్రస్యవచనాశ్చంపార్యేనుమాచారిశతరేణజనప్రీత్యంపుపుతేంబరార్జనవంశి॥ తత్రలతాకాశుసానాభ్యుత్థింరా

వాహులితాం దధన్యసీతాంధ్యాయంతిమశోకవనితాంగతాం॥ ౭౩॥ సేవేదయత్వాత్పిష్టానంద్రవృత్తింశనివేద్యజ్ఞానమా
 శ్చాన్యజ్ఞవజ్రైఃదేహీనిమగ్నయామానతోరణం॥ ౭౪॥ చంచసీనాగ్రగాహత్యానప్రమంత్రిసుతానపి । శూరమక్షంచని
 ప్పిష్ట్యగ్రహణంసమపాగమత్॥ ౭౫॥ ఆత్మీహిన్తక్తమాత్మానంజ్ఞాత్వాప్రైతామహాద్వారాత్ । ముఖయగ్రాక్ష
 సావీర్నో యంత్రాస్త్రాయద్భుయా । తతోద్ధ్యౌపురీలంకామృతేసీతాంచ మైథిలిం । రామాయ ప్రియమా
 హ్వతుంపురాహూన్వహాకపిః॥ ౭౬॥ సోభిగమ్యమహాత్మానంకృత్వారామంప్రదక్షిణం । న్యవేదయదమీయాత్మాభ్య
 స్తోసీతేతత్వతః॥ ౭౭॥ తత్స్మగ్రివసహితోగత్యాతీరమపహాదధేఃసముద్రంక్షోభయామానశత్రైరాదిశ్యసన్నైః॥
 ౭౮॥ దర్శయామానచాత్మానం సముద్రస్ఫులితాంపతిఃసముద్రవచనామైవ సలంసేతుమకారయత్॥ ౭౯॥ తేనగత్యా
 పురీలంకాంతాత్వారావణమాహవేరామస్సీతామనుపాగ్రహ్యచరాంప్రీతాముపాగమత్॥౮౦॥ తాముపావతతోరా
 మఃపరుషంజనసంపదిఅవృవ్యహానాసీతావీవేకజ్వలనసతి॥౮౧॥తతోస్థివచనాత్ప్రీతాంజ్ఞాత్వావిగతకల్పమాం
 భారామన్యంప్రహృష్టకరూజితస్వర్నరైవతైః॥౮౩॥కమణాతేనమహతాత్రైలోక్యంసచరాచరం । సదేవవిగణం
 తుష్టంరామవన్యమహాత్మనః॥ ౮౪॥ అభిషిచ్యవలంకాయాంరాక్షసేంద్రంభీషణంకృతకృత్యవైదరామోవిజ్వరః
 ప్రముమోదహ॥౮౫॥ దేవతాభ్యోవరంప్రాప్యసముత్థాప్యవవానరా॥ అయోధ్యంప్రసితోరామఃపుష్కళేనుహృ
 ద్యుత్తః॥౮౬॥భరద్వాజాశ్రమంగత్యారామస్సత్యవరాక్రమఃభరతస్యాంతికంరామోహమమంతంవ్యసద్దయత్॥౮౭॥
 పునరాభ్యాసకాంబల్యంసగ్రివసహితశ్శపఃపుష్కంకత్యమామహ్యనందిగ్రామీయయాతదా॥౮౮॥ నందిగ్రా
 మేజూహిత్యాభ్యాత్మభిస్సహితోనమఃరామస్సీతామనుపాగ్రహ్యరాజ్యంపునరవాస్తవా॥ ౮౯॥ ప్రహృష్టోముదితో
 లోకస్తుష్టఃపుష్కస్సృధాత్మిః । నిరామయోహ్యరోగశ్చ దుష్పిక్షభయవజితః॥ ౯౦॥ నపుత్రమరణంకించి క్ష్రీత్యులి
 పుమఃకన్యతి । నార్యశ్చావిధవానిత్యంభవిష్యంతిపతివ్రతాః॥ ౯౧॥ నచాగ్నిశంభయంకించిన్నాపుమజ్జంతిజంతః॥
 నవారజంభయంకించిన్నావిజ్వరకృతంతథానచాపితున్యయంత్రతనతసంరభయంతథా॥ ౯౨॥ సగరాశిచరాష్ట్రై
 నిభనధాన్యయతానిచనిత్యంప్రముదితాన్సర్వేయథాకృతయగేతథా॥ ౯౩॥ అశ్వమేధతవైరిష్ట్యవథాబహుమనర్హ
 తైః । గవాంకృత్యయంతంధత్వాబ్రహ్మలోకంప్రయాన్యతి । అసంఖ్యేయంభనందత్యాబ్రాహ్మణేభ్యోమహాయశాః॥
 ౯౪॥రాజసంశోకతనరాగ్ధామయమృతిరాఘవః । చాతుర్వన్యంచలోకేష్టికాస్త్వేస్త్వేధమేణయోక్యతి॥ ౯౫॥
 దశవత్సనమాసాగ్రిశిదశవత్సరానిచరామోరాజ్యముపాసీత్యాబ్రహ్మలోకంగమిష్యతి॥ ౯౬॥ ఇదంపవిత్రంపాపఘ్నం
 పుణ్యంవేదైశ్చనమ్నితం । యఃపతేద్రామచరితంసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥ ౯౭॥ ఏతదాభ్యాసమాయుష్యంపతకారా
 మాయణంసరఃసపుత్రపాత్రస్యగణఃప్రీత్యన్యగేమహీయతే॥ ౯౮॥ పతకద్విజోవాగృమభత్యమీయాత్ సాన్యత్
 క్షత్రియోహూమిపతిత్వమీయాత్ । వశిష్టనవమణ్యపలత్వమీయాజ్ఞనశ్చశూద్రోపిమహాత్వమీయాత్॥౧౦౦॥ఇత్యాపి
 శ్రీమహానామాయణేఅదికావ్యేశ్రీమద్భాగవతాండేశ్రీరామాయణకథానంతేహేనామప్రథమస్సకాండే*****
 నారదశ్రుతుతదాక్యంశుభ్రాత్వావాక్యవిశారదః । పూజయామానధర్మాత్మానసహాగిమ్యేమహాముఖః॥౧౦౧॥యథావ
 ర్యూజితశ్చేనతేవవిగత్యారదస్తదాఅత్యుదైన్యవాభ్యసంజ్ఞాతస్సజగామవిహాయసం॥౧౦౨॥ సమహూతకాంగతేతప్తిక
 దేవలోకంమునిస్తదాజగామతమసాతీరజాహ్నాభ్యాన్వవిహారతః॥ ౧౦౩॥ సతుతీరంసమాసాద్యతమసాయామహా
 మునిఃశిష్యమాహస్థితంపార్యేద్వదృష్ట్యాతీర్థకమకదహం॥౧౦౪॥అకర్షమమిదంతీర్థంభరద్వాజనిశామయరమణీయంద్ర
 నన్నాంబుజమ్మమృతమనీయథా॥౧౦౫॥న్యత్యతాంతతప్తాతీయతాంవలంబంముని । ఇదమేవావగాహిష్యతమసాతీ
 ర్థముస్తమం॥౧౦౬॥ఏవముక్త్యోభరద్వాజోవాల్మీకేనమహాత్మనా । ప్రియభృతమునేస్తస్యవలంబంనియతోగురోః॥౧౦౭॥స
 క్షిప్తమనూనాదాయపజ్జలంబునియతేలియః । విశాకచహాదశ్యంస్తత్సర్వతోపిభులంజనం॥ ౧౦౮॥ తసాభ్యాభ్యాతేతుమిభు
 వరదశ్చతమసహాయణంతదకళభగదాంస్తత్రకాశ్రింబయోశ్చేతునిన్వనం॥ ౧౦౯॥తస్మాత్తుమిభునాదేకంపుమాంసంపా
 షణశ్చయజిహూనవైరనిబయోనిమిదస్తస్యశత్యక్షాంగం॥౧౧౦॥శిశిరపతితాంగంశేష్టమానంమహీయతే । భార్యాతునిహ

గాంధర్వతత్వజ్ఞామూఢానాస్సానకోవిదౌః॥భ్రాతృరాస్వరసంపన్నాగంధర్వావివహాపితౌ॥ యావత్తక్షణసంపన్నా మధురస్వరభాషితౌ॥ వింబాదివోద్భుతౌవింబారామదేవోద్భవావరా॥ ౧౧॥ తౌరాజపుత్రౌకౌ త్వేన్యోనధమ్యమాఖ్యానముద్భవం॥ వాచోవిధేయంతత్సర్వంకృత్యాకావ్యమనిదితౌ॥ ఋషీణాంచద్విజాతీనాం సాధూనాంచసమాగమే॥ యశోవదేశంతత్సజ్జగతుస్తేనమాహితౌ॥ మహాత్మానామహాభాగౌసర్వలక్షణలక్షితౌ॥ ౧౩॥ తాకదాచిన్మేతానామృషీణాంభావితాత్మనాం॥ అసీనానాంసమీపస్థావిదంతావ్యమగాయతాం॥ ౧౪॥ తచ్చుత్తమునయస్స ర్షేబాష్పసర్వాకుత్యతాః॥ సాగుసాద్వితితామృచుఃపరంవిత్తయమాగతాః॥ ౧౫॥ తేప్రీతమనస్సర్షేమునయోధమోవజ్జులః॥ ప్రశశంసుఃప్రశస్త్యాగాయమానాకుశీలవా॥ ౧౬॥ అహహాగీతస్యమాధుర్యంజ్ఞోకానాంబువిశేషతః॥ చిరనిర్వృత్తమశ్యేతత్ ప్రత్యక్షమవదశితం॥ ౧౭॥ ప్రవిత్యతాపుభాసంస్థుభావంసమ్యగగాయతాం॥ సహితౌ మధురంరక్తంసంపన్నంస్వరసంపదా॥ ౧౮॥ ఏవంప్రశస్యమానౌతౌతపశ్లేష్మైర్మహాహత్యభిః॥ సంరక్తరమత్యథం మధురంతావగాయతాం॥ ౧౯॥ ప్రీతఃకశ్చిన్మరిస్తాభ్యాం సంస్థితఃకలశందదౌ॥ ప్రసన్నోవలగలంకశ్చిద్దదౌతాభ్యాం మహాంతః॥ అన్యః కృష్ణాజినంస్త్రీదాస్తౌజీమన్యో మహామునిః॥ కశ్చిత్కామండలుం పౌదాద్విజ్ఞసూత్రంతథాపరః॥ ఔదుంబరిబుగ్గిసమన్యో జవమాలామథాపరః॥ ఆయుష్యమవరేచోమ మూదాత్ర మహామాయః॥ ౨౦॥ ఆశ్వర్వమిదమాఖ్యానం మునినానంప్రకీర్తితం॥ వరంకవీనామాధారం సమాప్తంచ యధాక్రమం॥ అభిగీతమిదంగీతం సర్వగీతేమకోవిదౌ॥ ఆయుష్యం పుష్టిజనకం సర్వశ్రుతిమనోహరం॥ ప్రశస్యమానాసర్వత్రకదాచి త్రుతిగాయతౌ॥ రధాన్యరాజమాగేఘదదర్శభరతాగ్రజః॥ ౨౩॥ స్వవేత్సచానీయతదాభ్రాతరౌసకుశీలవా॥ పూజయామానపూజాహోరామశృత్తునిబహుభాణః॥ ౨౪॥ అసీనకాంచ నేదివ్యే సచసంహసనేప్రభుః॥ ఉపోవవిష్టస్సనిదైర్భ్రాతృభిశ్చవరంతపః॥ దృష్ట్యాతురూపసంపన్నౌతామృగానియతస్తదా॥ ఉవాచలక్ష్మణంరామశృత్తుః॥ ఘ్నంభరంతతదా॥ ౨౬॥ శూరీయరామిదమాఖ్యానమనయోదేవవశఃసాః॥ విదితార్థకపదంసమ్యగ్గాయతాతావచోదయత్॥ ౨౭॥ తౌచామిమధురంరక్తంస్వంచితాయతనిస్సవం॥ తంత్రీలయవదత్యథంవిశ్రుతాధామగాయతాం॥ ౨౮॥ స్థోదయత్సర్వగాత్రాగీమనాంసంపన్నదయానిచ॥ శ్రోత్రాశ్రయసుఖం గేయంత్యభాజనసంసది॥ ౨౯॥ ఇమామునిపౌర్ణివలక్షణానితాకుశీలవాన్వైవమహాతపస్వినౌ॥ మమాపితన్యృతికరంప్రవిక్ష్యతే మహానుభావంచరితం నిభోధతః॥ ౩౦॥ తతస్తుతౌరామవచఃప్రచోదితావగాయతాంమాగంవిధానసంపదా॥ సచాపరాహఃపరివదతశ్చవైర్భృభూమయానక్రమనాబభూవహ॥ ౩౧॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండోఽచతుర్థఃస్సర్గః॥

సర్వాపూర్వమియంయేషా మాసీత్కృత్యాన్వపసుంధరా॥ ప్రజాపతిముపాదాయ నృపాణాంజయశాలినాం॥ ౧॥ యేషాంసంగరోనామసాగరోయేనభానితః॥ షష్టిఃపుత్రసహస్రాగీరియంయాంతగపర్యవారయ॥ ౨॥ ఇత్యక్షాకాణామిదంతేషాంరాజ్ఞాంపంశేమహాత్మనాం॥ మహమత్సన్నమాఖ్యానంరామాయణమితిశ్రుతం॥ ౩॥ తదిదంవతరంయష్యామిసర్వంనిఖలమాదితః॥ ధమకాకామాధానసాితంశ్రోతవ్యమనసూయయా॥ ౪॥ కోసలోనామముదితశస్త్రితోజనవదోమహా॥ నివిష్టస్పరయూతీరేప్రభూతథనధాన్యవా॥ ౫॥ ఆయోధ్యానామసగరితతాగ్నిస్థలకవిశ్రుతా॥ మనునామానవేంద్రీణయాపురినిర్మితాన్వయం॥ ఆయతాదశచద్యేవయోజనానిమహాపురి॥ శ్రీమతీత్రీణివిస్తీర్ణాసువిభక్తమహాపథా॥ రాజమాగేఘమహతాసువిభక్తైనశోభితా॥ ముక్తపుష్పవక్త్రైస్సజలంత్వననిత్యతః॥ ౬॥ తాంతురాజాదశరణోమహారాష్ట్రవిపద్ధనః॥ పురిమావాసయామాసదివందేవపతిర్వధా॥ ౭॥ వాచితోరణవలీంసువిభక్తాంతరావతాం॥ సర్వయంత్రాయుధవతిముపేతాంసర్వశిల్పిభిః॥ ౮॥ సూతమాగధసంబాధాంప్రీమతీమతులప్రభాం॥ ఉచ్చాష్టాలధ్వజవలీంశతస్మీశతసంకులాం॥ ౯॥ వధూనాటకసంత్రైశ్చసంయుక్తాంసర్వతఃపురిం॥ ఉద్యానప్రవణాపేతాంమహాలింసాలమేకులాం॥ ౧౦॥ ముగ్ధగంధీరపరిఘాండుగాఘమద్యైర్మహారాసదాం॥ వాజివారణసంపూర్ణాంగోభిరుష్టైః॥ ౧౧॥ సైతృథా॥ ౧౨॥ సామంతరాజసంత్రైశ్చబలికత్తభిరావృతాం॥ నానాదేశనివాసైశ్చవణిగ్భిరువశోభితాం॥ ౧౩॥ తాస్మిసాదైరవికృతైఃపర్వతైరువశోభితాం॥ హహాగారైశ్చసంపూర్ణానింధ్రశ్యామామరావతీం॥ ౧౪॥ చిత్రామన్యూ

శ్రీరామాయణే - బాలకాండే - సప్తమస్తకే.

పదాకారాంపరనాశైర్యతాంసర్వరత్నసమాకీర్ణంబిమానగృహకోభితాం || ౧౬ || గృహగాఢామవిచ్ఛిద్రాః స
 మభూమానివేశితాం | శాలితరణులసంపూర్ణామయమకాండరసోదకాం || ౧౭ || చుంచుభిభిర్మృదంతైః పృథివీభాగిఃపరితై
 స్తథా | నాదితాంభ్యతమత్యర్థంవృథివ్యంలామను క్రమాం || ౧౮ || విమానమివసద్ధానాంతపసాదగతందివిసునివేశితవ
 త్సంతాంసరోక్తమసమావృతాం || ౧౯ || యజ్ఞబాహైర్మవిభ్యంతిమిక్తమపరావరం | శబ్దవేద్యంచవితతలంఘనాస్తావి
 శారదాః || సింహవాసిపువరాహాంసంత్రాసాంసదకాతాంసేహంతారోనిశితైశ్చైర్వలాద్ధావృబలానవి || ౨౦ || తా
 దృతాసాంసహస్తైస్తామభిపూర్ణాంమహారథైః | పురిమావాసయామాసరాజాదశరథస్తథా || ౨౧ || రామగ్నిమద్విగ్న
 నిమద్విరావృతాంద్విజోత్తమైర్వేదపడంకపారతైః | సహస్రతైస్సత్యరతైర్మహాద్విగ్నా మహామేకతైర్ముఖిభి
 శ్చకేవై || ౨౩ || ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేపంచమస్తకః.....*

తస్యాంపుర్యామయోధ్యాయాంవేదవిత్సర్వసంప్రమాః | దీర్ఘదర్శిమహాతేజాఃపారజానవదప్రియః || ఇత్యు
 హానామరిథాయజ్ఞాధర్మపరోవశే | మహామేకలక్ష్మీరాజమేస్త్రిమలలోకేషు విభృతః || బలవాన్విహతామితో
 మిత్రవా స్విజితేంద్రియః | ధత్తశ్చ సంకల్పైశ్చైవైశ్శక్తతైశ్చవహావహః || యథామనుర్మహాతేజా లోకస్యవరి
 క్షితా | తథాదశరథోరాజావసజగదపాలయత్ || ౪ || తేనసత్యాభిసంధేనప్రవగమనతిష్ఠతా | పాలితాసాపురిశ్చ
 స్తాథాండ్రేశామరావతీ || ౫ || తస్మిన్పురవరేహృష్టాధర్మాత్మానోజహుశురః | పరాస్తస్థాధత్తైస్త్వైస్త్వైస్త్వైర్బలు
 ధ్వానుత్యవాదినః || ౬ || నాల్పసన్నిహయఃకశ్చిదాసీత్తస్మిన్పురోత్తమే | కుటుంబీయోహృషిధాన్వోఽవాశ్వధనధాన్య
 వా || ౭ || కామీవానకదర్శివాన్యశంసేపురుషఃకవితే | ద్రష్టుంశక్యమయోధ్యాయాంనావిద్వాన్నచనాస్త్రికః || ౮ ||
 సర్వేనరాశ్చనార్యశ్చధర్మశీలాన్యసంయతాః | ఉదితాశ్చీలవృతాభ్యాంమహాపదాయభవామలాః || ౯ || నాకుంసలి
 నామకుటిసాన్దగ్ధినాల్పభోగవాః | నామృద్యోనాసురిప్తాంగోనామగంధశ్చవిద్యతే || ౧౦ || నామృష్టభోజీనాదారా
 నాప్యసంగదమృద్యుత్ | నాహస్తాభరణోవావిద్యత్యతేనాప్యనాత్మవా || ౧౧ || నానామితాగ్నిర్నాయజ్ఞానత్యు
 ద్ధోవాసతసూరః | కశ్చిదాసీదయోధ్యాయాంసవనిర్వృత్తసంకరః || ౧౨ || స్వకర్మచరితానిత్యంబ్రాహ్మణావిజి
 తేంద్రియాః | దానాధ్యయనశీలాశ్చసంయతాశ్చపరిగ్రహే || ౧౩ || ననాస్త్రికోనాన్యతకోనకశ్చిదబహుశురః | సామా
 యకోనచాశక్తోనావిద్యావదిన్యతేతదా || ౧౪ || నాపడంగవిదతాసీన్నావ్రతోనాసహనదః | నదీసక్షిప్తచిత్తోవా
 వ్యధితోవాపికశ్చన || ౧౫ || కశ్చిన్నరోవానారివానాశ్రీమాన్నాప్యరూపవా || ద్రష్టుంశక్యమయోధ్యాయాంనాపి
 రాజన్యభక్తిమార్ || ౧౬ || వణోఽమృగ్యచతుర్థేహుదేవతానిధిపూజకాః | కృతజ్ఞాశ్చపదాన్యాశ్చపూరావిక్రమసం
 యుతాః || ౧౭ || దీర్ఘాయుషోనరాస్సర్వేధర్మసత్యంచసంశ్రితాః | సహితాఃపుత్రపౌత్రైశ్చ నిత్యం స్త్రీభిః పురో
 త్తమే || ౧౮ || క్షత్రంబ్రహ్మక్షుభంచాసీదైవ్యశ్యాక్షత్రమనువ్రతాః | శూద్రాస్సృగధర్మచరితాశ్రీరావణోఽనుపచారి
 నః || ౧౯ || సాతేనేత్యుకూనాశేనపురిసవరిక్షితా | యథాపురస్తవ్యసామానవేంద్రేణిధిమతా || ౨౦ || యోధానామ
 గ్నికల్పానాంపేశీలానాంసువచసాం | సంపూర్ణాకృతవిద్యానాంగునాశేనసరిణామివ || ౨౧ || కాంభోజవిషయజాతై
 ర్భాషితైశ్చకూయోత్తమైః | వనాయుజైర్మదిజైశ్చపూర్ణాహరిహయోత్తమైః || ౨౨ || వింధ్యవర్మతత్రైమకత్రైస్సూ
 ణ్ణాహేమవతైరపి మదాన్వితైరతిలలైర్మృతంత్రిభుర్మతోపమైః || విరావతకుటీరైశ్చమహావద్యకులైస్తథా | అంజనా
 దపిశఙ్ఖవైర్నామనాదపిచద్వివైః || ౨౩ || భద్రైర్ద్వందైర్ముగైర్వైర్నవభద్రమండ్రమగైస్తథా | భద్రమం
 ద్రైర్గృధ్రమగైర్ముగమండ్రైశ్చసాపురి | నిత్యమత్రైస్సదాపూర్ణానాగైరచలనన్నివైః || ౨౪ || సాయోజనేచద్వై
 భూయస్సత్యనామాప్రకాశతే | యన్యాందశరథోరాజావసజగదపాలయత్ || ౨౫ || రాంపురింసమహాతేజారా
 జాదశరథోమహా || శశాసశమితామితోనక్షత్రాణీవచంద్రమాః || ౨౬ || రాంసత్యనామాం దృఢతోరణాగ
 థాంగృహైర్విచిత్రైశ్చవశోభితాంశివాం | పురిమయోధ్యాంస్యసహస్రసంకులాం శశాసవైశ్చక్రసమోమహిపతిః ||
 ౨౭ || ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేపంచమస్తకః.....

తస్యాంపుర్యామయోధ్యాయాంవేదవిత్సర్వసంప్రమాః | మంద్రజ్ఞాశ్చేంగిరజ్ఞాశ్చ నిత్యంప్రియ హితేరతాః || ౧ ||

అష్టాభిభూతు కీరస్య తస్యమాత్యా యశస్వినః | శుచయశ్చానురక్తాశ్చ రాజ్య త్యేషుభిర్యతః || ౩ || ధృష్టిర్మయంతో
 విజయసిద్ధాంతో హ్యర్థసాధకః | అశోకోమంత్రపాలశ్చ సుమంత్రశ్చాప్తమాధవత్ || ౩ || ఋత్విజ్ఞాన్ ద్వా వభివతౌ త
 స్యాస్తృప్యపీన త్తమా | వసిష్ఠోవామదేవశ్చమంత్రాశ్చ తథాపరే || ౪ || విద్యావినైతాపీమంత్రః శలనియతేంద్రి
 యాః | శ్రీమంతశ్చమహాత్మానశ్చాత్మజ్ఞాద్యధపిత్రమాః || కీతిమంత్రః పరిహితాయథావచనకారిణః || లేజః క్షమా
 రః పౌరస్తాస్త్రితరూర్వాభిభాషిణః || ౫ || కోటిధాతామాత్యహేతోర్వానబూయరస్యతంవచః || ౬ || తేషామవిది
 తంకించి త్యేషుమా స్రవరేషువా || క్రియమాణంకృతంవాపిచారేణాపిచిత్తీకరం || ౭ || కుశలాప్యవహరేషుసాహృదే
 నుపరీక్షితాః | పౌరీత్యకాలంతు తేదండధారయేయస్సు తేషుపి || ౮ || కోశసంగ్రహణేయైరబలస్యచపరిగ్రహే || అ
 హితంచాపేపురుషంనవిహింస్యరమావకం || ౯ || వీరాశ్చనియతోత్సాహరాజశాస్త్రమనుష్ఠితాః || శుచీనారక్షితార
 శ్చనిత్యంవిషయవాసినాం || ౧౦ || బ్రహ్మక్షత్రమహింసంతత్రేకోశంనవపూరయన్ || సుతీక్ష్ణదండాస్సంపేత్సృపు
 గుషస్యబలాబలం || ౧౧ || శుచీనామేకబుద్ధిసాంసర్వేషాంసంప్రజానతాం || నాసీత్సురేవారాష్ట్రీవాప్యవాచాదీన
 రఃకన్యచిత్ || ౧౨ || కశ్చిన్నదుష్టస్త్రాసితృదారతనరః || ప్రతాంతంసర్వమేవాసీ ద్వాప్య్రీపురవరంచతత్ ||
 ౧౩ || సువాసనస్సువేషాశ్చ తేచనర్వేసుతీనః || హితార్థంచనరేంద్రస్యజాగ్రతోనయచక్షుషా || ౧౪ || గురౌగుణ
 గృహీతాశ్చప్రఖ్యాతాశ్చ పరాక్రమే | విదేశేషుపివిజ్ఞాతాస్సర్వతోబుద్ధిశ్చయత్ || ౧౫ || సంధిగ్రహ తత్వజ్ఞాః
 ప్రకృత్యాసంపదాద్వితాః || మంత్రసంవరణేశత్వాశ్చత్వాహ్నుత్వాసుబుద్ధిషు || ౧౬ || నీతిశాస్త్రవిశేషజ్ఞా స్సతతంప్రి
 యవాదినః || ౧౭ || ఈదృశైస్తైరమాత్యైస్తురాజాదశరథోనఘః | ఉపవన్సగుణాపేతైరన్యసాద్యసంధరామ్ || ౧౮ ||
 అవేక్షమాణ శ్చారేణ ప్రజాధర్మేణ రంజయన్ | ప్రజానాంపాలనంకుర్వ న్నదర్శంపరివర్తయన్ || చతురత్ర స్త్రిసు
 లోకోమవదాన్యస్సత్యసంగరః | సతత్రపురుషవ్యాసురీశ్వశాసపృథివీమహం || ౧౯ || నాభ్యగచ్ఛద్విశేష్టంవా తుల్యంవాశ
 త్రుమాన్యనః | మిత్రవాన్మతసామంతత్రతాపహతకంటకః || ౨౦ || సతశాసజగద్రాజాదిసందేవపరిర్యథా || ౨౧ || తైర్మం
 త్రిధిర్మంత్రిహి తేయైర్వైర్వృతోనరకైః | కుశలైస్సమర్థైః | సపాథీవేదీప్రీతువాచయన్ క్త పైజోమయైర్గోభిరవోదితో
 ర్గః || ౨౨ || ఇతిశ్రీమద్వాలకాండే - సప్తమస్తకం || .....

తస్య త్వేవంప్రభావస్యధర్మజ్ఞ సమహాత్మనః | సుతార్థంతస్యమానస్యనాసిద్వంశకరస్సుతః || ౧ || చింతయానస్య
 తత్త్వైవంబుద్ధిరాసీత్సహాత్మనః | సుతార్థంహయమీధేనకిమర్థంనయజాహ్వనః || ౨ || సనిశ్చితాం మతింకృత్వా యష్ట
 వ్యమితిబుద్ధిమాన్ | మంత్రధిస్సహధర్మాత్మానరైర్వైరేవకృతాత్మభిః || తతోబ్రవిదిదంరాజామమంత్రం మంత్రిన త్త
 మాం | శీమ్రమానయమేసర్వాన్ గురూంస్తాన్ సపురోహితాన్ || ౪ || తతస్సుమంత్ర స్త్వరితంగత్వాత్మరితవిక్రమః | స
 మానయత్సత్వాన్ సర్వాన్ సమస్తాన్ వేదపారగాన్ || ౫ || సయజ్ఞంవామదేవంచజాబాలిమహాకశ్యపం | పురోహితంవ
 సిస్థంవయేచాన్యేద్విజన త్తమాః || ౬ || తాః పూజయత్సాధర్మాత్మా రాజాదశరథ స్తదాశ్చదగధ్ధార్షనహితంశ్చ
 క్షంవచనమబ్రవీత్ || ౭ || మమలాలప్యమానస్యపుత్రాన్సంనాప్తైస్తేసుఖం | తదర్థంహయమేధేనయత్సామితిమతి
 ర్మమ || ౮ || తదహంయస్థుమిచ్చామిశాస్త్రపుష్టేనకర్తృణా | కథంప్రాప్స్యాన్యవహంకామంబుద్ధిరత్రవిచార్యతాం ||
 ౯ || తతస్సాద్విలితదాన్యక్యంబాగ్మేష్టాణాః ప్రత్యేకప్రాజయన్ | వేసిష్ఠప్రముఖాస్సర్వేపార్థివన్యముఖామ్యుచితం || ౧౦ ||
 ఉమశ్చపరమప్రీతాస్సర్వేదశరథంవచః || ౧౧ || సంభారాస్సంభియంతాం తేతురగశ్చపిమివ్యతాం || ౧౧ || సర్వధా
 ప్రాప్యసేపుత్రానిధిపేతాంశ్చపార్థివ | యస్య తేధాత్మీకీబుద్ధిరయంపుత్రార్థమాగతా || ౧౨ || తతఃప్రీతోభవదా
 నాశురీత్యాతద్విజభాషితం | అమాత్యాంశ్చాబ్రవీద్రాజా హర్షపర్యామలక్షణః || ౧౩ || సంభారా స్సంభియం
 తాంమేగురూణాంవచనాదిహ | సమధాధిష్ఠితశ్చాశ్వసాపాద్యామోమిమివ్యతాం || ౧౪ || సరయ్యశ్చోత్తరేతే య
 జ్ఞభూమిర్విధీయతాం | శాంతయశ్చాభిసంభంత్తాయథాకల్పంయథావిధి || ౧౫ || శక్యంప్రాప్త్రువయంయజ్ఞస్సర్వే
 ణాపివహ్నిక్షతా | నావరాధోధవేరః స్తోమయద్యప్తిక్రతున త్తమే || ౧౬ || ఛిద్రంహిమ్యగయం తేత్రవిద్యాంసోబ్రహ్మ
 రాక్షసాః | నిహతస్యదయజ్ఞస్యసద్యకర్తావినశ్యతి || ౧౭ || తద్యథావిధిపూర్వంమేకత్రురేవసమావృతతథావిధా

సంక్రియతాంసమర్థాకరణేషిహ ॥ ౧౮ ॥ తథేతిచామ్యువన్ ర్యే మంత్రిణఃతత్యపూజయన్ ॥ పార్థి కేంద్రస్యత
ద్వ్యక్త్యంయథాజ్ఞా ప్రసాదేవ్యతే ॥౧౯॥ తథాద్విజాన్తృషణ్ణావధాయంతోన్యథా క్రమం ॥ అనుజ్ఞాతా ప్రతస్సర్వేషున
జన్మన్మర్యథాకరణమ్ ॥౨౦॥ విసర్జయత్సాతావప్రాన్సచిపానిమల్రీతి ॥ ఋత్విష్ణురపదిష్టోయయథావత్రా
తురాప్యతాం (తావద్యాయంచభవభనమథాఃకరణేషిహ) ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుక్త్యాన్యవశామూలస్సచివన్ సముపస్థి
తాన్ ॥ విసర్జయత్సాన్యంవేత్సప్రచివేవహాద్యుతిః ॥ ౨౨ ॥ తతస్సగత్సాతాఃపద్మర్నరేంద్రోహృదయప్రియాః
ఉపాచదిత్రాంవిశేతయత్యైహంసుతకారణాత్ ॥౨౩॥ తాసాం తేనాతికాం తేనవచనేనసువచనాం ॥ ముఖపద్మాన్యశో
భంతపద్మానీవహిమాత్యయే ॥౨౪॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - అష్టమస్కంధః.....*

ఏతమ్మృత్యావహన్సుతోరాజానమిదమల్రీతి ॥ ఋత్విష్ణురపదిష్టోయపురావృత్తోమయాశుతః ॥౧॥ స
మృగమారోధగవాహాపూర్వంకథితవాక్తథామ్ ॥ ఋషీణాంసన్మధోరాజంస్తవపుత్రాగమంప్రతి ॥ ౨॥ కాశ్యపస్య
తుపుత్రోస్త్రివిభండకఇతిశుతః ॥ ఋశ్యశృంగఇతిభ్యుతస్తస్యపుత్రోభవిష్యతి ॥ ౩ ॥ సవనేసేత్యసంవృష్టోమనిర్వనచ
రస్సదా ॥ నాన్యంజానాతివిప్రేంద్రోనిత్యంపిత్రసువరణాత్ ॥ ౪ ॥ దైవవిద్యంబ్రహ్మచర్యస్యభవిష్యతివశత్తనః ॥
లోకేషుప్రథితరాజావిప్రైశ్శక్తధితంసదా ॥ ౫ ॥ తస్యైవంవరణమానస్యకాలస్సవభివరణత ॥ అగ్నింశుక్రావమా
ణస్యపితరంచయశస్సినం ॥౬॥ ఏతస్త్వేవేవకాలేతురూపపాదఃప్రతాపవాన్ ॥ అంగేషుప్రథితోరాజాభవిష్యతివహాబ
లః ॥ ౭ ॥ తస్యవృతిక్రమోద్రాక్షోభవిష్యతిసదాబ్రతా ॥ అనావృష్టిస్సఘోరావైసప్రభూతభయవహా ॥ ౮ ॥ అనావృ
ష్ట్యాంతువృత్తాయాంరాజామఃఖనమనిర్వతః ॥ బ్రాహ్మణాంమృతవృద్ధాంశ్చసమావీయప్రవత్స్యతి ॥౯॥ భవంతశ్శుత
ధమాణోలోకచారిత్రవేదినః ॥ సమాదిశంతునియమంప్రాయశ్చిత్తంయథాభవేత్ ॥౧౦॥ వత్స్యంతిలేమహిపాలం
బ్రాహ్మణావేదపారగాః ॥ విభండకసుతరాజాన్సర్వోపామైరిహనయ ॥ ౧౧ ॥ ఆనాయ్యవమహిపాల ఋశ్య
శృంగంససత్కురేత్ ॥ ప్రయచ్ఛకన్యాంశాంతాంవైవిధినానుసమాహితః ॥౧౨॥ లేమంతువచసంశుత్యావరాజాచిం
తాంప్రవత్స్యతే ॥ కేనోపాయేనవైశక్యభవానేతుంసవీర్యవాన్ ॥ ౧౩ ॥ తతోరాజాదినిశ్చిత్త్య సహమంత్రిభిరాన్య
వాన్ ॥ పురోహితమతాత్యాంశ్చతఃప్రేవ్యతిసత్కృతాన్ ॥౧౪॥ తేతురాజ్ఞోవచశ్శుత్యావృద్ధిరాచినతాననాః ॥ నగ
శ్చేషుఋషేర్భూతాలనువేష్యంతిశంసం ॥ ౧౫ ॥ వత్స్యంతిచింతయత్వాతేతస్యోపాయాంశ్చతర్మమాన్ ॥ ఆనేవ్యోమో
వయంవిప్రంచహోహాభవిష్యతి ॥౧౬॥ ఏవమంగాధిపేవైవగణికాభిర్హేషస్సుతః ॥ ఆనీతోవర్షయద్వేవశ్శాంతాచాస్తై
ప్రదీయతే ॥ ౧౭ ॥ ఋశ్యశృంగస్తుజామతాపుత్రాంస్తవవిధాన్యతి ॥ ససతురమారకథిత మేతావద్వ్యాహృతంమ
యా ॥౧౮॥ అభవృష్టాదరభస్సుమంత్రంప్రత్యభావత ॥ యథర్శ్యశృంగస్తానీతోవిప్రతేణత్వయోచ్యతామ్ ॥ ౧౯॥
ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - నవమస్కంధః.....*

సుషంత్రిశోపదితోరాజ్ఞాపాీవాచేదంవచస్తదా ॥ యథశ్యశృంగస్తానీతిశ్శృణుమేవంత్రిభిస్సహ (తస్మేసి
గదతస్సర్వంవిప్రతేణశృణువ్యహ) ॥౧॥ రోమపాదమువాచేదంసహమాత్యఃపురోహితః ॥ ఉపాయోగరూపాయయమ
స్సాధిర్భవంతితి ॥ ౨ ॥ ఋశ్యశృంగోవసరస్తవస్వాధ్యాయనేరతః ॥ అనిభిజ్ఞస్సనారీణాం విషయాణాంసుభస్యచ ॥
౩ ॥ ఇంద్రియాక్రూరభిమతైర్నరచిత్తప్రమాధిభిఃపురమానాయయిష్యమఃక్షిప్తంచాభ్యవసీయతాం ॥ ౪ ॥ గణికా
స్త్రతగచ్ఛంతుమాపవత్సస్యలంకృతాః ॥ ప్రలోభ్యవిధిగోపామైరానేష్యంతీహసంత్రాతాః ॥ ౫ ॥ శుక్రాస్త్రకథేతిరా
జాభత్రత్యవాచపురోహితంపురోహితోమంత్రిణశ్చతథావత్సృతేతదా ॥ ౬ ॥ వాగముఖ్యాశ్చతస్మృత్యావసంప్ర
విభిశుమగహత్ ॥ ౬౪ ॥ ఆత్రమనాభిదిహరేష్టేయత్సంకుర్వంతిదర్శనే ॥ ఋషిపుత్రస్యధీరస్య నిత్యమాశ్రమవాసి
నః ॥ ౬౫ ॥ పీతుస్సేత్యంసంతుష్టానాతివక్రముచాశ్రమాత్ ॥౧॥ సలేనజమ్ప్రభృతిదృష్టపూర్వంతవస్సినా ॥ (శ్రీ)వాపు
మాన్యాయచ్చాన్యశ్చర్వంసగరరాక్షసిజం ॥౧॥ తతఃకదాదిత్యందేశమాజగమయద్భచ్చయ ॥ విభండకసుతస్త్రత
శ్చావశ్యద్వరాంగవాన్ ॥ ౧౦ ॥ కాశ్చిత్రవేషఃప్రమదాగాయంత్యోమఘరస్వరాః ॥ ఋషిపుత్రముహగమ్య సర్వావ
చసమయ్రువన్ ॥ ౧౧ ॥ కస్త్యంకింవర్తనీబ్రహ్మగజ్జాతుమచ్చామహవయం ॥ ఏకస్య విజనేఘోరేవనేవరసిశంస
నః ॥ ౧౨ ॥ అదృష్టయాపాస్తాస్తేనకామ్యయాపావనేస్త్రీయః ॥ హదాత్తస్యమతిష్ఠాతాహ్యభ్యాతంపితరంస్యకం ॥

౧౩॥ ఏతాపిభండకోన్మకంఠస్యాహంనుతథేరసః॥ ఋశ్యశృంగశ్చిఖ్యాతంనామకర్తృచమేభువి॥౧౪॥ ఇహ శ్రమవ
దోన్మకంఠసుపేతుభదరృనాః॥ కరిష్యేవోత్రపూజాంతై సర్వేషాంవిధిపూర్వకం॥ ౧౫॥ ఋషిపుత్రవశశ్చుర్యా
సర్వాసాంమురితానై॥ తదాశ్రమవదంధ్రక్షం బిడ్మస్సర్వాశ్చ తేనతాః॥ ౧౬॥ ఆగతాసాంఠతఃపూజా మృషిపుత్ర
శ్చకారహః॥ ఇదమర్హ్యవిదంపాద్యువిదంములంఫలంచనః॥౧౭॥ప్రతిగృహ్యవతాంపూజాం సర్వాపవనముత్సుకాః॥
ఋషిశ్చుర్యాశ్చేఘ్నిరాగమనాయమతిందధుః॥-౮॥అన్మకమపిముఖ్యానిసలూనీమూనినై ద్విజగృహాణప్రతిగృహం
తేభక్షయస్యచమాదిరం॥౧౯॥ తతస్తాత్తనంనూలింగ్యసర్వాహరణసమన్వితాః॥ మోదకాప్రదమస్తస్మైభాత్యైం
శ్చవివిధాభవహూ॥౨౦॥తాచాస్యాన్యతేజస్వీసలూనీతిష్ఠమన్యతే॥ అనాస్వాదితపూర్వాణివనేనిత్యనివాసినాం॥
౨౧॥ ఆప్యచ్చ్యవతదావిప్రంవతవర్యానివేద్యవగచ్ఛంతిస్తావదేశాత్తాభీరాత్తస్యపితృః స్త్రియః॥ ౨౨॥ గతాసు
తానుసర్వాసుకాశ్వసన్యాశ్చజోద్విజః॥అస్సప్తహృదయశ్చాసీద్భుఖంస్థపరివరతే॥ ౨౩॥ తతోవరేద్యత్తందేశమా
జగామసవీర్యవాగ్మనోజ్ఞాయత్రతాదృష్టావరముఖ్యాస్సన్వలంకృతాః॥ ౨౪॥ దృష్ట్వేవతాత్తదావిప్రమాయాం
తంహృష్టమానసాః॥ ఉపస్మత్యతస్సర్వాస్తాస్తమూనురిదంవచః॥౨౫॥ ఏవ్యత్రమేవదంసామ్యహ్యన్మకమితెచాబు
వగతతాప్రేక్షవదిశీర్మిమావిశేషేణభవిష్యతి॥ ౨౬॥ శురీత్వాత్మవచనంతాసాంసర్వాసాంహృదయంగమం॥ గ
మనాయమతిందశ్చేతంవసన్యత్తదాస్త్రియః॥౨౭॥తత్రచానీయమానేరువిప్రేతప్రీతామహాన్యని॥ వవవహసహసా
దేవోజగత్సృష్టోదయంస్తదా॥౨౮॥వర్షేతైవాగతంవిప్రంవిషయంస్యంసరాధివః॥ ప్రత్యుద్గమ్యమునిప్రహ్లాశ్శిసా
చమహింగతః॥ ౨౯॥ అర్హ్యంప్రదదౌతస్మైన్యాయతస్సునమాహితః॥వప్రేప్రసాదంవిప్రేంద్రాన్యావిప్రంమన్య
రావిశేతే॥౩౦॥అంతఃపురంప్రవిశ్యాన్మకన్యాంధత్వాధిపావిధి॥శాంతాంశాంతేనమనసారాజాహరణమవాపసః॥
౩౧॥ ఏవంసన్యవసత్తత్రస్సర్వకామైస్సపూజితః॥ (ఋశ్యశృంగోమహాతేజాశ్శాంతయాంసహభార్యయా)॥ ౩౧॥
ఇతిశ్రీమద్బాలకాండ - దశమస్కంధః.....*

భూయపహిరాజేంద్రశృణుమేవచనంహితంయథానదేవప్రసరఃకథాయామేవమబ్రవీత్॥ ౧॥ఇత్యుక్తవా
ణాంకులేజాతోభవిష్యతిమథామిరఃకః॥నామ్నాదశరథోనామశ్రీమార్గానత్యప్రతిశ్రవః॥౨॥ అంగరాజేనసఖ్యంచతస్య
రాజ్ఞోభవిష్యతికన్యాచాన్యమహాభాగాశాంతానామభవిష్యతి॥౩॥పుత్రస్తంసంగరాజస్యరోమపాదఇతిశుభః॥ తం
సరాజాదశరథోగమిష్యతిమహాయశాః॥౪॥అనవత్యోష్ఠిభర్తృత్వేశాంతాభతామమక్రతుం॥ ఆహతేతత్తయాజ్ఞ
ప్రస్థంతానాథాంకులస్యచ॥ ౫॥ శురీత్వారాజ్ఞోభతద్వాక్యంమనసానువిచింత్యచ॥ ప్రదాన్యతేపుత్రవంతంశాంతా
భర్తారమాత్మవాగ్॥౬॥ప్రతిగృహ్యవతంవిప్రంసరాజావిగతజ్వరః॥ ఆహరిష్యతితంయజ్ఞంప్రహృష్టనాంతరాత్మనా॥
౭॥తంచరాజాదశరథోయత్రసాంమిక్యతాంజలిః॥ఋశ్యశృంగంద్విజశ్రేష్ఠంవతఃయిష్యతిభమవిత్॥ యజ్ఞాథం
ప్రసవాధాంవస్యగాథాంచనరేత్వః॥ లభతేవసంతామంద్విజముఖ్యాద్విశాంపతిః॥ ౯॥పుత్రాశ్చాన్యభవిష్యం
తిచత్వారోమితవిక్రమాః॥ వంతప్రతిష్ఠానకరాస్సర్వలోకేషువిశుభాః॥ ౧౦॥ ఏవంసదేవప్రవరఃపూర్వంకథిత
వాక్ధాం॥ సనతుర-మారోభగవాంపురాదేవయగేప్రభుః॥ ౧౧॥సత్వంపురుషశ్చాదూలతమానయసుసత్పుత్రం
స్వయమేవమహారాజగత్వాసంబలపాహనః॥౧౨॥అనుమాన్యససేష్ఠంచసూతవాక్యంసోమ్యవ (వసిష్ఠేనా భ్యనుజ్ఞాతో
రాజానంపూజామానః) సాంతఃపురస్సహమాత్యఃప్రయయాన్యత్రసద్విజః॥ ౧౩॥ వనానిసరితైస్సవన్యతిక్ర
మ్యతేనైశ్చైతః॥ అభిచక్రామతందేవయత్రవైమునిపుంగవః॥ ౧౪॥అపాద్యత్రంద్విజశ్రేష్ఠంరోమపాదసమీపగం॥ఋ
షిపుత్రందదరాగౌదాదీప్యమానమివాపం॥ ౧౫॥ తతోరాజాయథాన్యాయంపూజాంచక్రేవిశేషతః॥సఖిత్వాత్తస్యవై
రాజ్ఞఃప్రహృష్టనాంతరాత్మనా॥ ౧౬॥ రోమపాదేనచాఖ్యాతమృషిపుత్రాయధిపమే॥ సఖ్యంసంబంధకంచైవతదా
తంప్రత్యపూజయత్॥ ౧౭॥ ఏవంసనతర్మౌరత్సేనసహూషిత్వానరవేషభుః॥ సప్రాప్తదివసాగారాచారాజానమిదమ
బ్రవీత్॥౧౮॥శాంతాతవసతారాజానహభర్తృవిశాంపతే॥ మధీయనగరంయారుకార్యంహిమహామద్యతః॥ ౧౯॥
తథేతిరాజానంశుభ్ర్యగమనంఠన్యదీమతః॥ ఉపాదవచనంవిప్రంగచ్ఛత్యంసహభార్యయా॥౨౦॥ ఋషిపుత్రఃప్ర
తిశుభ్ర్య రథేభ్యాహస్యవంతదా॥ సస్యపేణాభ్యుష్ణతఃప్రయయాంసహభార్యయా॥ ౨౧॥ తావన్యోవన్యంజనిం

కృత్వా సేహాపుంశ్చిష్యవోరసా|ననందతుదాశరథోరోమపాదశ్చపీర్వవా||౨౨||తతస్సుహృదమాపుష్యస్య ప్రథితో
 రఘునందనః|పారేభ్యః పీషయామాన మాతావై శ్రీఘ్నిగామినః ||౨౩|| క్రియతాంనగరంసర్వంక్షిప్తమేవస్వలం
 కృతంధూపితంశీక్రసమ్మృక్షంవతాకాభిరలంకృతం||౨౪|| తతఃప్రహృష్టాఃపారాస్తేశు|త్వా రాజానమాగతం | తథా
 ప్రచక్రు|ప్రత్యర్వంరాజ్ఞాయత్యైపితంతదా||౨౫||తతస్సులంకృతంరాజానగరంప్రవివేషా| శంఖచుండుభిన్నోష్ఠైః
 పురస్కృత్యదిజమభం || ౨౬ || తతఃప్రమదితాస్సర్వేద్భ్రమ్యంతనాగరాద్విజం | ప్రవేశ్యమానంసత్కృత్యనారేం
 దేరేణేంద్రకమణా||౨౭||అంతఃపురంప్రవేశ్యైసంపూజాంకృత్వావశాశ్రుతః | కృతకృత్యంతదాన్యాసంమేదేశస్య
 సవాహనాత్ ||౨౮||అంతఃపురస్త్రియస్సర్వాశ్శృంతాంద్భ్రష్టతథాగతాం|సహభర్త్రాఃశాలాక్షీం|ప్రీత్యానందము
 పాగమన్ || ౨౯||పూజ్యమానావతాభిసానరాజ్ఞావైవవిశేషతః| ఉవాచసత్రతమఖతాకందితా-లంసహర్విజా||౩౦||

ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - ఏకాదశస్కంధః. *****

తతఃకాలేబహులిభేకష్టంశ్చిత్తుమనోహరే | వసంతేనమమపాత్రితరాజ్ఞోయఘ్నంమనోభవత్ || ౧|| తతఃప్రసా
 ద్యశిరసాతంవిప్రందేవవణీనం | యజ్ఞాయవరయామాససంతానధాంతులంబులవై ||౨|| తథేవిచనరాజానమువాచచ
 సుసత్కృతః | సంభారాస్సంభియంతాంతేతురగశ్చవిముచ్యతాం || ౩|| తతోరాజాబ్రవీద్వాక్యంసుసంత్రంమంత్రి
 సత్తమం | సుమంత్రివాహయీప్రమృత్యిభోబ్రహ్మచాదినః || ౪|| సయజ్ఞంవామదేవంజాబిషిభకాశ్వసంపు
 రోహితంవసిష్ఠంచయేచాన్యేద్విజసత్తమాః || ౫|| తతస్సుమంత్రస్త్వరితంగత్వాత్వరితవిక్రమాః | సమానయత్నతావ
 పార్థివసమస్తావేదపారగా || ౬ || తాత్పూజయత్వాధర్మాన్మారాజాదశరథస్తదా| ధర్మాధానసీతంయ
 క్తంశ్శక్త్యంవచనమబ్రవీత్ || ౭||మమలాలప్యమానస్యపురార్థంనాస్త్రివైసుఖం | తదభావాయసేధేనయత్రాస్మిలి
 మతిమన్||౮||తదవంయఘ్నమిచ్ఛామిశాశ్రుప్రసేనకమణా | ఋషిపుత్రప్రభావేనకామార్పాప్యాస్మివా
 ష్యహం||౯|| తతసాస్మితితద్వాక్యంబ్రాహ్మణాఃప్రత్యపూజయన్ | వసిష్ఠప్రముఖాస్సర్వేపాధిపస్యముఖాస్త్వరిం ||
 ౧౦ || ఋశ్యశ్యంగపురోగాశ్చప్రయ్యామర్షుపతింతదా | సంభారాస్సంభియంతాంతేతురగశ్చవిముచ్యతాం ||౧౧||
 సర్వధాపార్థివస్సోమత్రాంశ్చకురోమితివిక్రమాణ్యస్యతేధామిక్షేమద్విరియంపురార్థమాగరా || ౧౨|| తతః
 ప్రీతోభవదగ్రాశ్రుత్వాతద్ద్విజభాషితం|అమాత్యాంశ్చాబ్రవీద్దాజాహర్షణేదంశుభాక్షరం || ౧౩||గురుణాం
 వచనావీమృంసంభారాస్సంభియంతుమేనమధాఽధిష్ఠితశ్చాస్త్వసేసాధ్యాయోవిముచ్యతాం || ౧౪|| సరయ్యా
 శోష్పత్రతీరేయజ్ఞభూమిర్నిధియతాం | శాంతయశ్చాభివధంతాయథాకల్పంయథావిధి || ౧౫|| శక్యఃప్రాప్తుమ
 యంయజ్ఞస్సర్వేణాపిమహీక్షితా | నావరాధోపవేతాస్తోయద్యప్రిక్రతుసత్తమే || ౧౬||నిద్రంహిమ్యగయంతేత్రపి
 ద్వాంసోబ్రహ్మరాక్షసాః | నిహతస్యవయజ్ఞస్యనద్యఃకిర్యావినశ్యతి || ౧౭|| తద్దదావిధిపూర్వంమేక్రతురేవసమాప్య
 తేతథావిధానంక్రియతాం సమధాఽకరణేహివా || ౧౮|| తథేవితతస్సర్వేమంత్రాఃప్రత్యపూజయన్|పాధిపే
 ద్రస్యతద్వాక్యంయథాజ్ఞప్రమకుర్వత్ || ౧౯|| తతోద్విజాస్తేధమజ్ఞమస్తవపాధిపవభం|అమజ్ఞాతాస్తతస్స
 ర్వేవసభామృత్యుథాగతం || ౨౦|| గతేష్వద్యజ్ఞాకేర్విషుమంత్రాస్తాన్మారాధినః | వినజాయత్వాస్వంవేత్సేప్రవివేష
 మహావృతిః || ౨౧ || ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - ద్వాదశస్కంధః. *****

పునఃప్రాప్తవంతేతుపూర్ణస్సంవత్సరోభవత్ | ప్రసవాభాగంహోయఘ్నంవామసేధేనవీర్వవా||౧||అభి
 వాద్యవసిష్ఠంచనాయతఃప్రతిపూజ్యచ | అబ్రవీత్పృశ్రితంవాక్యం | ప్రసవాభాగంద్విజోద్దమం | యజ్ఞోమేక్రియతాం
 బ్రహ్మాయధోక్తంమునిపుంగవ||౨|| యథానవిఘ్నక్షీక్రియతేయజ్ఞాంకేమవిధియతాం || ౩|| భవాన్సిద్ధస్సంహృత్
 హ్యంగురుశ్చపరమోమహాత్ | వోధవోభవతావైవభాగోయజ్ఞస్యవోద్యతః || ౪|| తథేవసరాజానమబ్రవీద్ద్విజస
 త్తమాః|కరస్యేనర్వమేతైతద్భవతాయత్సమధితం || ౫|| తతోబ్రవీద్ద్విజాఽవృథాఽయజ్ఞకమణసంస్మితా | స్థాన
 త్యేన్ద్రితాంత్వైవవృథాఽవరమధామికాణికమాంతికాణిభక్తరావధాక్షికపాశానపి | గణకాశిల్లిసత్వై
 వతశ్చైవనటనర్తకాః | తథాశుభితాశ్రువిదః | పురుషాఽసుబహుశుతాః | యజ్ఞకమణసమీహంతాంభవంతోరా
 జశాస్త్రణాత్ || ఇజ్జకాబహుసాహసాశ్శిఘ్నిమానీయతామితి || ౬|| ధేవకార్యాక్రియంతాంబరాజ్ఞాంబహుగుణా

స్వితాః॥ బ్రాహ్మణాజనధాతైః పరతరావ్యాశ్చతశ్శుభాః॥ భద్రాన్నపాతైర్భవభిన్నమపేతాస్తునిష్ఠితాః॥ తథా
 పౌరజనస్యాపి తరావ్యభవమపి స్తరాః॥ అవాసాభవభద్రానైః సర్వకామైరుపస్థితాః॥ తథాజనపదస్యాపి జనస్య
 బహుశోభనం॥ దాతవ్యమన్నం విధివశ్యత్యుత్సవతులీలయా॥ సర్వకార్యకామౌపాజాం పాప్రీప్తుపతిసంతృప్తాః॥
 నచాపజ్ఞాప్రయోక్తవ్యాకామోద్ధవశోదపి॥ యజ్ఞకర్మణ్యయేవ్యగ్రాస్యేపురపాశ్శీర్షినస్తథా॥ తేషామపివశేషేణ
 పూజాకార్యయథాక్రమం॥ తెవస్యస్యంభూతాస్సర్వేషసుశిభోజనేనచ॥ యథాసర్వం సువిహితం నకిం విత్సరిషీయ
 తే॥ తథాభవంతఃకుర్వంతుప్రీతిన్సిద్ధైః చేతసా॥ ౧౫॥ తతస్సర్వేనమాగమ్యసంపదించుబుర్రవః॥ యథోక్తంత
 త్సువిహితం నకిం విత్సరిషీయతే॥ యథోక్తంతత్రరిష్యామోనకిం విత్సరిష్యామ్యతే॥ ౧౬॥ తతస్సుమంత్రమానీయం వసి
 స్థోవాక్యముబ్రవీత్॥ నిమంత్రయస్సన్వవతీః పృథివ్యాంయేచధామికాః॥ ౧౭॥ బ్రాహ్మణాః శ్రుత్రియాశ్చైవ శ్యా
 తాద్రాంశైః పవనాస్త్రశః॥ సమానయస్సవత్సర్వత్యసర్వదేశేషుమానవాః॥ ౧౮॥ మిథిలాధిపతింశూరంజనకింస
 త్యువిక్రమం॥ నిశితంసర్వకాస్త్రేస్త్రీమతథావేదేషునిష్ఠితం॥ తమానయమహాభాగంస్వయమేవసంసత్సృతం॥ పూర్వ
 సంబంధినంజ్ఞాత్యతతతపూర్వంబ్రవీమతే॥ ౧౯॥ తథాకాశీపతింసిద్ధంసంత్రప్రియవాదినం॥ వయస్యంరాజింహ
 స్యన్నయమేవానయస్వహ॥ ౨౦॥ తథాకేకయరాజానంవృద్ధంపరమధామికం॥ శ్వశురంరాజింహస్యసపుత్రం
 త్వమిహనయ॥ ౨౧॥ అంశేవరంమహాభాగంరోమపాదంసుసంతృప్తం॥ వయస్యంరాజింహస్యసమానయయశస్వి
 నం॥ ౨౨॥ పార్వీనాణింభుసోపీర్వాసారాష్ట్రేయియాంశ్చపాథివా॥ దాక్షిణ్యాత్సామ్యంరేంద్రాంశ్చ సమస్తానా
 నయస్వహ॥ ౨౩॥ సంలిప్తద్ధాన్వయేచాన్యే రాజానఃపృథివీతతే॥ తానానయయథాక్షిప్తం సానుగాఽసహబాంధ
 వాః॥ ౨౪॥ వసిష్ఠవాక్యంతచ్చుత్వాసుమంత్రస్త్యరితస్తథా॥ న్యాదితత్పురుషంస్త్రతరాజ్ఞామానయనేశుభాః॥
 ౨౫॥ స్వయమేవహింసామాత్మాప్రయయామసిశాసనాత్॥ సుమంత్రస్త్యరితోభూత్వాసమానేతుంమహీక్షితః॥
 ౨౬॥ తెచకర్మాంతకాస్సర్వేషసిన్ధాయచధిమతే॥ సర్వంనివేదయంతిష్టయజ్ఞేయదుపకల్పితం॥ ౨౭॥ తతఃప్రీతాద్విజ
 శ్రేష్ఠస్తానరాన్వానిదమబ్రవీత్॥ ౨౮॥ అవజ్ఞయానదాతవ్యంకస్యవిధ్నిలయాపివా॥ అవజ్ఞయాకృతంహాన్యాకృతా
 రంనాత్రసంశయః॥ ౨౯॥ తతఃతైర్హిదమౌపాత్రేగ్రుపయతామహీక్షితః॥ బహునిరత్నాన్యాదాయ రాజ్ఞోదశర
 థస్యతే॥ ౩౦॥ తతోవసిష్ఠమప్రీతోరాజానమిదమబ్రవీత్॥ ఉపయాతానరవ్యాఘ్రరాజానస్తవశాసనాత్॥ ౩౧॥
 మయాపిసంతృప్తాస్సర్వేయథాహంరాజనస్తమాః॥ యజ్ఞేయంచకృతంరాజాపురుషైస్ససమాహితైః॥ ౩౨॥
 నిర్యాతుచభవాణ్యుంతంజ్ఞాయతనమంతికాత్॥ సర్వకామైరుపవృత్తైరుపేతంవై సమంతతః॥ ౩౩॥ ప్రహుహహా
 సిరాజేంద్రమనసేవవిమిళితం॥ ౩౪॥ తథావసిష్ఠవచనాద్యశ్యంకస్యహాభయోః॥ శుభేదివనశ్చతేగ్రీర్యాతోజ
 గతీపతిః॥ ౩౫॥ తతోవసిష్ఠప్రముఖాస్సర్వపదవిజ్ఞోస్తమాః॥ ఋశ్యశృంగంపురస్కృత్య యజ్ఞకర్మారంభంస్తథా॥
 యజ్ఞవాటగతాస్సర్వేయథాతామ్రంయథావిధి॥ ౩౬॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే-త్రయోదశస్తకంః.....*

అథసంవత్సరేప్రాణేకేకప్రేపార్వీప్రేతురంగమే॥ సరయాన్వృత్తరేతీరేరాజ్ఞోయజ్ఞోభ్యవతః॥ ౧॥ ఋశ్యశృంగం
 గంపురస్కృత్యకర్మచకుర్ద్విజబహాభాః॥ అశ్వమేధేమహాయజ్ఞేరాజ్ఞోస్యమహాత్మనః॥ ౨॥ కర్మకర్వంతివిధిపద్యా
 యకావేదపారగాః॥ యథావిధి యథాన్యాయంపరిక్రమంతికామ్రతః॥ ౩॥ ప్రవగ్యంశామ్రతఃకృత్యాత్రత్వోపసదం
 ద్విజాః॥ చకుర్శిష్టివిధివత్సర్వవిధింకర్తృతాస్త్రతః॥ ౪॥ అభిపూజ్యతతోహృష్టాస్సర్వేచకుర్శిర్భావిధి॥ పార్వీతస్సవన
 పూర్వాణికర్మాణిమునిపుంగవాః॥ ౫॥ వింద్రస్త్విధిపద్యంతిరాజాచాభిష్టతోసఘః॥ మాభ్యంధిసంచనవసంపార్వీతః
 తయథాక్రమం॥ ౬॥ త్రతీయసవనంవైవరాజ్ఞోస్యమహాత్మనః॥ చక్రస్త్రీతాస్త్రీతాదృష్ట్యావత్తథాబ్రాహ్మణభుంగవాః॥ ౭॥
 నచాపారమభూతైరత్రస్థరితంవాపికించన॥ దృశ్యతేబ్రహ్మవత్సర్వం తేమయ్యుక్తం హిచక్రీతే॥ ౮॥ నతేషుహ
 స్సుశాంతోవాతుధితోవాపిదృశ్యతే॥ నావిద్వాశ్చబ్రాహ్మణస్త్రతనాశతానుచరస్తథా॥ ౯॥ బ్రాహ్మణాభుంజతే
 నిత్యంనాభవంతశ్శుభంజతే॥ తాపనాభుంజతేచాపిత్రమణాభుంజతేతథా॥ ౧౦॥ వృద్ధాశ్చవ్యాధితాస్త్రేవస్త్రీయో
 జాలాస్త్రైవచ॥ అనిశంభుంజమానానాశతృప్తిరుపలభ్యతే॥ ౧౧॥ దీయంతాదీయతామన్నంవాసాంసంవిధిధానిచ॥
 ఇదిసంచోదితాస్త్రతథాచక్రరేకతః॥ ౧౨॥ అన్నకూటాశ్చబహవోదృశ్యంతేపర్వతోపమాః॥ దివాసేదివాసేత

త్రసన్తస్యవిధితృదా॥౧౩॥నానాశేఖరదనుప్రసాదాపురుషాః॥శ్రీగణేశాయనమః॥ అన్నపానైస్తువిహితాప్రక్షియజ్ఞైః
ముహత్యనః॥౧౪॥అన్నంహివిధితస్త్వాదుత్రశంసంతిద్విజః॥అశూరృప్రాప్సుభద్రంతే ఇతిశుభ్రావరాహః॥
వః॥౧౫॥స్వలంకృతాశ్చపురుషాబ్రాహ్మణాఃపర్యవేషయ॥ఉపాసతేవతాసన్యేసుమృక్తముణికుండలః॥౧౬॥క
మాంతరేతదాపిప్రాహేతువాదాఃపచునపి॥పాపిముఃస్తవాన్సినీధిరాఃపరస్పరశగీషయా॥౧౭॥వివసేదీవ
సేతత్రసంస్తరేకుశలాద్విజాః॥సర్వకర్మాణిచక్రుస్తేయథాకాశ్రుంప్రవేదితాః॥౧౮॥నావదంగవిదబ్రాహ్మినిసా
ప్రత్యోభబుజుశుతః॥సదస్యాస్తస్యతైరాజ్ఞోనావాదకుశలాద్విజాః॥౧౯॥పాపిస్తేయాహోచ్చుయేతప్రిక్షాపదై
ల్వాఃఖాదిరాస్తథా॥తావంతోబిల్వసహితాఃపణిఃసత్తతథావరే॥శ్లేష్మతకమయస్త్యేకోదేవదారుమయస్తథా॥
ద్వావేవవిహితౌత్రబాహుస్యస్తపరిగ్రహా॥౨౦॥కారితాస్సర్వపతైతేతాస్త్రైర్జైర్యజ్ఞోవిదైః॥శోభార్థంతస్యయ
జ్ఞస్యకాంచనాలంకృతాభవః॥౨౧॥ఏకవింశతియూపాస్తేఏకవింశత్యరత్నయః॥వాసోభిరేకవింశద్విరేతైకంసమ
లంకృతాః॥౨౨॥విస్యస్తావిధితస్యర్షేభిర్భిస్సుకృతాదృఢాః॥అస్తాశ్రయస్సర్వపవన్త్యక్షురూపసమన్వితాః॥౨౩॥అఘ
దితాస్తేవాసోభిఃపుష్పిగంధైశ్చభూషితాః॥సప్తపద్యోదీప్తిమంతోవిరాజంతేయథాదిపి॥౨౪॥ఇష్టకాశ్చయ
ధాన్యాయంకారితాశ్చప్రమాణతః॥వితోగ్నిబ్రాహ్మణైస్తత్రకుశలైశ్శుల్బకర్మణి॥౨౫॥సవిత్సౌరాజిసంహ
స్యసంవిరేకుశలైర్ద్విజైః॥గరుడోరుక్మపక్ష్యైఃత్రిగుణాష్టాదశాత్మకః॥౨౬॥నియంతాస్తత్రపతేవస్తత్రమద్భిశ్చైవ
వతంఉరగాఃపక్షిణైస్త్వవయథాశాస్త్రంప్రవేదితాః॥౨౭॥శామిత్రేకుమాయస్తత్రతథాజలచరాశ్చయే॥ఋత్వి
స్సిస్సర్వమేతైరనియంతంశాస్త్రేతస్తదా॥౨౮॥పశూనాంత్రిశతంత్రయూపేమనియంతంతదా॥అశ్వరత్నైస్త
మంతస్యరాజ్ఞోదశరథస్యవ॥౩౦॥కాసల్యుతంహయంత్రప్రపరిచర్యసమంతతః॥కృపాతైర్ద్విశతానైసంత్రిభిఃపరమ
యాముదా॥౩౧॥పత్రిత్రాతదాసాధాంస్స్థితేనచేతసా॥అవనద్రజపీమేకాంశాల్యధమకావ్యయా॥౩౨॥
'హూరాధ్వర్యప్రతోద్ధాతాహస్తీనమయోజయ॥మహిష్యాపరిపుత్ర్యావచావతాంచతథాపరాం॥౩౩॥పర
త్రిణస్తస్యవమామధ్యర్థనియతేంద్రియః॥ఋత్విక్షరమనంపన్నశ్చపయామాసశాస్త్రతః॥౩౪॥ఘామగంధం
పాయాప్తభిస్సులిప్తనరాధిపః॥యథాకాలంయథాన్యాయంనిరూదధాపామహత్తనః॥౩౫॥హయస్యయాఃపా
గానితానిసర్వ్యాణిబ్రాహ్మణాః॥అగ్నిప్రాన్యంబిధితమంత్రాస్తోదతత్త్విజః॥౩౬॥షక్తశోభామయజ్ఞానామ
న్యేహంక్రియతేహవిః॥అశ్వమేధస్యయజ్ఞస్తైతశోభాగ్భవ్యతే॥౩౭॥త్ర్యంబూశ్చమేధస్సంభ్యాతకల్పనూ
తేనాబ్రాహ్మణైః॥౩౮॥చతుష్టమమహస్తస్యప్రథమంపరికల్పితం॥ఉక్యంద్విరేయంసంభ్యాతకమతిరాత్రంత్యో
త్రరం॥౩౯॥కారితాస్త్రత్రుహవోవిహితాశ్చాస్త్రేదర్శనాత్॥౪౦॥జ్యోతిష్టేమాయుషేవమతిరాత్రావినిమి
తా॥అభిజిద్వ్యశ్చతైస్త్వవమహీర్యామోమహశ్శతః॥౪౧॥ప్రాచీంశూరాశ్రేదదారాజాదిశంస్యకులవర్ధనః॥అద్వ
ర్యవేప్రతీపీతుబ్రహ్మణేదక్షిణాంబితం॥ఉద్గాత్రేవతథోదీపీందక్షిణైఃపావనితౌతా॥అశ్వమేధేమహాయజ్ఞేస్వయం
భవిహితేపురా॥౪౨॥త్రతుంసమాప్యతుతదాన్యాయతేపురుషర్షభః॥ఋత్విగ్భ్యేహిదదారాజాధరాంతాంశ
తువర్ధనః॥ఋత్విజస్త్యబ్రివణంర్యేదరాజానంగతకల్పపః॥భవానేవమహింకృతాన్మేకోరక్షితుమర్హతి॥౪౪॥
సభూమ్యాకార్యమన్తాకంసహితైఃకృష్ణపాలనే॥రథాసాన్విధ్యాయకరణేవయంనిత్యంహిభూమివ॥నిషిగ్రియంకిం
విదేవేహప్రయచ్ఛతుభవానితి॥౪౫॥మణిరత్నంసువర్ణంవాగావోయద్వానమద్యుతం॥తస్మిన్యచ్ఛనశ్రేష్ఠధ
రణ్యానిప్రయోజనం॥౪౬॥ఏవముక్తీనరపతిర్పాస్త్యతైర్దేవపారదైః॥గవాంతసహస్రాణిదశతేభ్యోదదా
న్యవః॥౪౭॥దశకోటిస్సువర్ణస్యరసస్యవతుర్గుణం॥౪౮॥ఋత్విజశ్చతతస్యర్షేప్రదదుస్సహితావస॥ఋత్వి
శ్యంగాయమునయేవసిన్ధూయవధీమతే॥౪౯॥తతస్త్రాన్యాయతేకృత్యాప్రవిభాగంద్విజోద్రమాః॥సుప్రీతమనస్సర్వే
ప్రత్యాయకుమితాభృతం॥౫౦॥తతఃప్రసర్వకేభ్యస్తుహిరణ్యంసునమాహితః॥జాంబూనదంకోటిసంఖ్యంబ్రా
హ్మణేభ్యోదదారదా॥౫౧॥దరిద్రాదుద్విజాయాధమాస్తాభరణముద్రమంక్రష్టేదిద్వావచానాయదదారాఘవసంద
నః॥౫౨॥తతఃపీతేషుస్యపరిద్వాజేషుద్విజవత్పుటః॥ప్రశామమకరోద్రేహంహర్షదర్యాకుతేక్షణః॥౫౩॥రస్యాశి
పోభవిధితాస్త్రైర్మతైస్సుమదీరితాః॥ఉదారస్యస్యదీరప్యధరణ్యంప్రణతస్యవ॥౫౪॥తతఃప్రీతమనాదాజాప్రాప్య

యజ్ఞ మను క్రమం । పాపాపహంస్వర్గయనంమగురంపాథివర్త్యైః ॥ ౫౫ ॥ తతోబ్రవీద్యశ్వశృంగంరాజాదశరథ
 ప్రదా । కులస్యవధానంత్వంతుకగుహమాసేనువ్రతః ॥ ౫౬ ॥ తథేలివసరాజానమవాచద్విజసత్తమః । భవిష్యంతిను
 తారాజంశ్చ త్వారతైకులార్ద్రహః ॥ ౫౭ ॥ (సతస్యవాక్యంమధురంనిత్యవ్యప్రణవస్యతస్మైప్రయతోన్యపేంత్రః । జగామ
 హూహంపరమంమహాత్మాతమ్యశ్వశృంగపునరపువచః) ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే చతుర్దశశ్లోకః : .....*

మేధావీతుతతోధ్యాత్వానకిందిదిదము ౨౦౦ । బలసంజ్ఞస్తతస్తంబమేదజ్ఞోన్యపవబ్రవీత్ ॥౧॥ఇష్టంలేహంకిరి
 మ్యామిపుశ్రీయాంపుత్రకారణాత్ । అభర్తుశిరిపాశ్రేష్ఠాంత్రేసిద్ధాంవిధానతః ॥ తతఃప్రాశ్నవ్యతామిష్టింపుశ్రి
 యాంపుశ్రీకారణాత్ । జుహవచాగ్నీతేజస్విమంత్రద్యప్తేనకమతా ॥ ౩ ॥ తతోదేవాసుగంధర్వాసిద్ధాశ్వవరమ
 షాఁయః ॥ భాగప్రతిగ్రహగ్ధంవైసమవేతాయథావిధి ॥ ౪ ॥ తాస్యమేత్యయథాన్యాయంతస్మాకసదసదేవతాః । అబ్రు
 వాలోకః తాఁరంబ్రహ్మణంవచసవహత్ ॥ ౫ ॥ భగవంస్తస్మైసాదేనరాచణానామరాక్షసః । సర్వాన్నాభాదతే
 వీర్యాచ్ఛాసితంతుంనశక్తుమః ॥ ౬ ॥ త్వయాతత్ప్రవరోదధ్యఃప్రతేనభగవతాపురా । సూయంతిపృథగ్నిత్యంతర్వంతస్య
 సిమామహా ॥ ౭ ॥ ఉద్వేజయతిలోకాంత్రేనుద్భితాతాఁద్వేష్టదుమతః । శక్తింప్రదశకరాజానంప్రభవయతుమిచ్ఛ
 తి ॥ ౮ ॥ ఋషీయత్రావగంధర్వాననురాగబాహిష్టాణాంస్తథా । అతిశ్రామిదుభద్రోవరదానేనమోహితః ॥
 ౯ ॥ వైసంసూర్యఃపరితపతిపాశ్వేదవాతినమాయతః । చలోమిమావీతంస్తస్మాన్సముద్రోపినకంవతే ॥ ౧౦ ॥ తవైహ
 న్నోభయంతస్తాదాగ్నిహస్తోరదర్శనాత్ । సభాభంజనస్యభగవన్నుచాయంతిరుహమాసే ॥ ౧౧ ॥ ఏవముక్తిస్సు
 వైస్సర్వైష్టంతయత్యాతతోబ్రవీత్ । హంతాయంవిదితస్తస్యవధోవాయోమరాక్షసః ॥ ౧౨ ॥ తేనగంధర్వయత్రా
 ణాందేవదానవరక్షసాం । అవధ్యేష్టేతివాగుత్రతథేత్యక్తంవతత్వయా ॥ ౧౩ ॥ నాకీతాయదవజ్ఞానాత్ప్రత్యోమాసు

హంస్తదా । తస్మాత్సమానుమాద్యధ్యోమ్యుత్సూర్వాన్యశ్వవిద్యతే ॥ ౧౪ ॥ ఏతచ్చుశ్రీత్యాప్రియంవాక్యం । బ్రహ్మణాస
 ముదాహృతం । దేవామహమాణ్యస్సర్వేప్రప్యష్టాప్రభవంస్తదా ॥ ౧౫ ॥ ఏతస్మిన్మంత్రేరేవిష్ణురువయాతోమహాద్యుతిః ।
 శంఖచక్రగదాపాణిపీతవాసాజగత్పతిః ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మణాచసమాగమ్యతత్రతస్థానమాహితః । తమబువివాసురాస్స
 త్వేసమభిష్టాయసన్నతాః ॥ ౧౭ ॥ త్యాంయెయాత్రామహేవిష్టోలోకానాంపితకామ్యయా ॥ ౧౮ ॥ రాక్షోదశరథస్యత్వ
 నయోధ్యాధిపతేఃప్రభాః ॥ ధర్మజ్ఞస్యవదాస్యస్యమహాపీనమతేజసః । తస్యభార్యాసతిస్సమపీశ్రీకీర్త్యుప
 మానుచ ॥ విష్ణుపుత్రత్యమాగచ్ఛకృత్యాత్మానంచతుర్విధం ॥ ౧౯ ॥ తత్రత్వంమానుషోభాత్యాప్రవృద్ధంలోకకంటకం ॥
 అవధ్యంతైవతైర్విష్టోనమరేజిరారణం ॥ ౨౦ ॥ సహిదేవాంశ్వగంధర్వాన్విధ్వాంశ్చమునిసత్తమా ॥ రాక్షసో
 రావణామూర్ఖోవీర్యేతేనబాధతే ॥ ౨౧ ॥ ఋషయశ్చతత్రైసగంధర్వాపునరస్తథా ॥ క్షీదంతీనందనవనేకూ
 రేణికిలహింసితాః ॥ ౨౨ ॥ వభాభంజయమయాతాస్తస్యవైమునిభిస్సహ ॥ సిద్ధగంధర్వయత్రాశ్చతత్రస్త్యాంశరణం

గతాః ॥ ౨౩ ॥ త్వంగతిఃపరమాదేవనత్వేహంశఃపరంతప ॥ వధాయదేవత్రాణాంనృతాంలోకేమనఃకురు ॥ ౨౪ ॥ ఏవ
 ముక్తప్రదేవతోవిష్ణుస్త్రీదశపుంగవఃపితామహపురోగాంస్తాఁసర్వలోకనమస్కృతః ॥ అబ్రవీష్టీదశానర్వాణ
 సమేతాఁధమఃసంహితా ॥ ౨౬ ॥ భయంత్యజతభద్రంవోహితాభంయధిరావణం । సపుత్రపౌత్రంసామాత్యంస
 మిత్రక్షాతిబాంధవం ॥ హత్యాకూరీరందురాత్మానం దేవహీణాంభయావహం । దశవర్షసహసాసౌగీధిదశవర్షశ
 తానిచ ॥ తాన్యమిమానుషేలోకేపాలయ ॥ వృద్ధిమీమమాం ॥ ౨౮ ॥ ఏవందత్వావరం దేవోదేవానాంవిష్ణురాత్మవా ॥
 మానుషేందితయామాసజన్మభూమిమధాత్మనః ॥ ౨౯ ॥ తతఃపద్మవలాతాక్షిక్యత్యాత్మానంచతుర్విధం ॥ ఏతత్కరోచ
 యామానతదాదశరథంస్యపం ॥ ౩౦ ॥ తతోదేవాస్సగంధర్వాస్సరుద్రాసాస్సపూర్ణగణాః ॥ స్తుతిభిర్దివ్యరూపాభిస్తు
 స్తువుర్మధుసూదనం ॥ ౩౧ ॥ తముద్ధతరావణముగ్రతేజసంతప్రవృద్ధదర్పంత్రదశేశ్వరద్విషం ॥ విరావణంసాకుఠపస్వి
 కంటకంతపస్వి నాముద్ధరంతంభయావహం ॥ ౩౨ ॥ తమేవహత్యానబలంసహౌదధంవిరావణంరావణముగ్నిహరుషం ।
 స్వలోకమాగచ్ఛగతజ్వరశ్శరీరంసుతేంత్రగుప్తంగతదోమకల్పమం ॥ ౩౩ ॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేచంచదశశ్లోకః ॥

తతోనారాయణోదేవోనియమక్రమసత్తమైః ॥ బాసన్నపిసురానేపశ్శక్త్యంచనమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ ఉపాయోకోవధే
 తస్యరావణస్యదురాత్మనః । యమహంతంసమాస్థాయనిహన్యామృషికంటకం ॥ ౨ ॥ ఏవమక్రమస్సురాస్సర్వేప్రహ్లాదు

ద్విష్టుమవ్యయం మూషీంతమూస్థాయ రావణంజహి సంయగ్ ॥ ౩ ॥ నహి తేపితవ స్త్రిత్రంధీర్మణః కలమరింజమయే
 నతుష్టాభవద్ధృష్టిలోకకృష్ణోకపూర్వజః ॥ ౪ ॥ సంతుష్టః ప్రదత్తౌత్సైరాక్షసాయవరంప్రభుః । నానాభోగ్యేభిః తే
 భోగ్యభయంనాన్యత్రమానుమాత్ ॥ ౫ ॥ అపజ్ఞాతాఃపురా తేనవరదా సేహమానవాః ॥ ౬ ॥ ఏవంపితామహే త్తస్మాన్మరం
 పాప్రీప్యదపిః ॥ ౭ ॥ తస్మాదయతిలోకాంత్రీప్తియశ్చాన్యవశమతి ॥ ౮ ॥ తస్మాత్తస్యవగోదృష్టౌ మానుషేభ్యః
 వరంతప ॥ ౯ ॥ ఇత్యేతద్వచనంశుక్రిత్యాసురాణాంవిష్ణురాత్మవాన్ ॥ పితరంరోచయామాసతదాదత్తరథస్యవం ॥ ౧౦ ॥ సచా
 న్యపుత్రోన్యపతిస్తప్తికాతలేమహేమ్యతిః । అయతన్మృత్రియామిన్యంపు త్రేపురరిమాదనః ॥ ౧౧ ॥ సక్రిత్యానిశ్చయం
 స్థారామంత్రీవపితామహాంతరథానంగతోదేహైఃసూర్యమానోమహామిభిః ॥ ౧౨ ॥ తిరోస్తైయజమానస్యవం
 కాదతుప్రభం ॥ పౌనురుగ్మతంమహాగ్మతంమహావీర్యంమహాబలంకృష్ణ రక్తంబరధరంరక్తస్యంమంచభిస్సం
 స్పృహద్యతతనుః శ్శత్రుప్రవర మూర్ఖజం ॥ శుభలక్షణ సంపన్నం దివ్యాభరణ భూషితం ॥ తైలశృంగ సమున్నే
 ధద్యత్తకూర్మావలికమం ॥ దివాకరసమాకారందీప్తానలశీతోపమం ॥ తప్తజాంబూనసమయం రాజలాంతరభస్మ
 ధాందివ్యపాయససంపూర్ణాంపాత్రంపట్నీమపత్రియాం ॥ ప్రగృహ్యేపురాంధోర్భాగ్యం స్వయంమాయామయ
 మివ ॥ ౧౩ ॥ సమవేష్యౌప్రవిద్యాన్యమిదందరథంవృతం ॥ పౌజావత్సంసరంపిష్టిమామహాభ్యాగతంవృతం ॥ ౧౪ ॥ తతః
 రంతదారాజాప్రత్యవాచక్యతాంజలిః । భగవత్సాగతం తేస్తుకీమహాంకరవాణితే ॥ ౧౫ ॥ అధోపునరిదంవాక్యంపౌ
 జావత్సోనరోబ్రవీత్ ॥ రాజన్మచయలాదేవానద్యపౌప్రమిదంత్యయా ॥ ౧౬ ॥ ఇదంతుస్యతౌహూంపాయసందే
 వనిమితం ॥ ప్రజాకరంగృహేణస్వంధన్యమారోగ్యవధానం ॥ ౧౭ ॥ భార్యాణామనురాపాణామిష్ఠీతేతిప్రయచ్చతై
 తామత్వంపౌప్ర్యసేపుత్రాగ్నియదధాంయజసేవృతం ॥ ౧౮ ॥ తథేతివృతతిఃప్రేతశ్శరసాప్రతిగృహ్యరాం ॥ పాత్రందే
 వాన్మనంపూర్ణాందేవత్యాంహిరన్యుయాం ॥ ౧౯ ॥ అభివాద్యతరస్మాతమచ్ఛత్రంప్రియదత్తేన ॥ ముదాసరమయా
 యుక్తశ్చకారాభిప్రదక్షిణం ॥ ౨౦ ॥ తతోనదశరథఃపౌప్ర్యపాయసందేవనిమితం ॥ బభూవవరమిష్ఠిః పౌప్ర్యమిత్రిమ
 వాధనః ॥ ౨౧ ॥ తతస్తదమ్మతే ప్రభుంభూతంపరమభాన్వరం ॥ సంవర్తయిత్వాతతః-మఃతత్రైవారిధీయత ॥ ౨౨ ॥
 హామరత్నభిర్ద్యోతంతేసాన్యంతేపురమాబభౌ ॥ శారదస్యాభిరామస్యచంద్రస్యేవనభోంకుభిః ॥ ౨౩ ॥ సోతఃపురంప్రపి
 తైస్యవకానల్యమిదమబ్రవీత్ ॥ పాయసంప్రతిగృహ్యేవప్రీయంత్విదమాద్యనః ॥ ౨౪ ॥ కానల్యమైనవతిఃపాయసా
 ర్థందదౌతదా ॥ అధాకదధాకదదాచాపిసుమిత్రానైవరాధివః ॥ తైరేవైస్యచావశిష్టాధాకదదౌపుత్రాగ్ధాకారణాత్ ॥
 ౨౫ ॥ ప్రదదౌచావశిష్టాధాపాయసస్యామృతంపవం ॥ అనుచింత్యసుత్రాన్యైపునరేవమహేపతిః ॥ ౨౬ ॥ ఏవంతా
 సాందదౌరాజాభార్యాణాంపాయసంపుథక్ ॥ ౨౭ ॥ తాస్త్యేతత్పాయసంప్రాప్యనరేంద్రస్యేత్రమాః స్త్రియః ॥ స
 మానంమేరేనర్వాప్రహర్షోదితచేతనః ॥ ౨౮ ॥ తతస్తుతాఃపౌప్ర్యతమత్వమిద్రియామహేవతేన త్వమపాయసంపుథ
 క్ ॥ హుతాతనాదిత్యనమానతేజసద్భిరేగరాభ్యాప్రతిపేదిరేతదా ॥ ౨౯ ॥ తతస్తరాజాప్రసమీకృత్యా స్త్రియఃస
 రూఢగర్భాఃప్రతిలబ్ధమానః ॥ బభూవవచ్చత్స్త్రిదివేయభావరిస్సురేంద్రసిద్ధిగణాభిపూజితః ॥ ౩౦ ॥ ఇతిహేతవస్తకం
 పుత్రత్వంతుగతేవిష్ణోరాజ్జన్మస్యమహాత్మనః ॥ ఉవాచదేవతాస్సర్వాస్సవ్యయంభూర్భగవాదం ॥ ౩౧ ॥ సత్య
 సంధస్యవీరస్యనర్మేషాంసహితైః ॥ విష్ణుస్సహాయాంబలినస్సృజ్యధ్వంకామకుహిణః ॥ ౩౨ ॥ మాయావిదశ్చకూ
 రాంశ్చవాయువేగసమూజవే ॥ నయజ్ఞాఃబుద్ధిసంపన్నాః విష్ణుతుల్యవరాక్రమా ॥ అసంహార్యానుపాయజ్ఞా
 దివ్యసంహనాన్వితా ॥ సర్వాత్మగుణసంపన్నానమృతప్రాశనానః ॥ అపురస్సువముఖ్యానుగంధర్వీణాంతి
 మచ ॥ యక్షవన్నగకన్యాసముక్షీమిద్యాధరిషువ ॥ కిన్నరీణాంచగాత్రేమవానరీణాంతమామచ ॥ ౩౩ ॥ జగద్వంహరి
 హేమపుత్రాంస్తుస్యరాక్రమా ॥ ౩౪ ॥ పూర్వమేవమయాస్సృష్టే జాంబవాన్మతుకుపుంగవః ॥ జ్యంభమాణస్యనహసా
 మమవత్త్రానజాయత ॥ ౩౫ ॥ తేతథోత్తాగవతాతత్పత్రిశుక్రిత్యశాననం ॥ జపయామానురేవం తేపుత్రాన్వాసరహా
 ణః ॥ ౩౬ ॥ ఋషయశ్శమహాత్మాసస్సిద్ధవిద్యాధరోరగాః ॥ చారణాశ్చనుతావీరాసస్సజ్జర్యనచారిణః ॥ ౩౭ ॥ వాన
 రేంద్రంమహేంద్రాద్భుమిందోవాల్వినమూర్జితం ॥ సుగ్రీవంజనయామాసతపనప్రవతాంవరః ॥ ౩౮ ॥ బృహస్పతిస్త
 జనయత్రారంనానుమహావారిం ॥ సర్వవానరముఖ్యానాంబుద్ధిమంతమనుత్తమం ॥ ౩౯ ॥ ధనదస్యనుతక్రిమావాన

రోగంధమాదనః | విశ్వకర్మార్థజనయన్మృతం వామమహాహరిం || ౧౧ || పాశశస్యమతస్త్రిమాన్మీలోన్మిన్మృతప్రభః |
లేజసాయతసావీర్యదత్తరిచ్యుతవానరాః || ౧౨ || రూపద్రవణంపన్నావశ్యివౌరూపవన్మృతౌ | మైందంచద్వివిధం
తైజనయమామసతుస్త్వయం || ౧౩ || వరుణోజనయామానమపేణంవానరక్షణం | శరణంజనయామాన పక్షాన్య
స్త్వమహాబలం || ౧౪ || మారుతస్వాత్మజ్యోతిర్మానూనమాన్వామవానరః | వజ్రసంహనవోపేతోవై నతేయసమో
జవేన్ద్రవానరముఖ్యేషుబద్ధిమాణుబానసః || ౧౫ || తేష్టష్టాబహుపాశాపాదితగ్రీవపథేరతాః | అప్రమేయబలాపీ
గావిక్రాంతాఃకామరూపిణః || ౧౬ || మేరుమందరసంకాశావపుష్కంతోమహాబలాః | ఋక్షవానరగోపుచ్ఛాః
క్షీప్రమేవాభిజ్ఞైరే || ౧౭ || యస్యదేవస్యయద్రూపంవేషాయశ్చవరాక్రమః | అజాయతసమస్తేనతస్యతస్యమతఃపు
గ్ధకే || ౧౮ || గోలాంగూలీమహాత్మన్వాకేచిత్సంమతవిక్రమాః | ఋక్షమచతథాజాతావానరాఃకిన్మరీషుచ || ౧౯ ||
దేవామహాపింగధర్మాస్తాత్యాయత్రాయతస్సినః | నాగాఃకింపురమాత్మైవ సిద్ధవిద్యానరోరగాః || బహవోజన
యామానహృష్టాస్త్రత్రసహస్రతః | వానరాశ్చసమహాకాయాగసర్వాఃప్రవనచారిణః || అస్సరస్సుచముఖ్యాసుత
థావిద్యాధరిషుచ | నాగకన్యాసుచతథాగంధర్విణాంతనూషుచ || ౨౦ || కామరూపబలోపేతాయథాకామంవిచారి
ణః | సింహశాకాదలనదృశాదపేణవబలేనచ | శిలావహరణాస్సర్వేసర్వేపాదపయోధినః | సఖదంష్ట్రాయుధాస్స
ర్వేసర్వేసర్వాస్త్రకోపదాః | విచాలయేయత్యైతేంద్రాగ్నేదయేయస్థిరారాదుర్మాణాః | క్షోభయేయశ్చవేగేన
సముద్రంసరితాంపఠం | ధారయేయఃక్షీలింపద్భ్యామాప్లవేయమహాపాణిం | నభస్థలంవిశేయశ్చగృక్ష్ణాయురపితో
యదాగ్గృక్ష్ణాయురపిమారంగామత్రాప్రప్రజతోవనే | నదఃమానాశ్చనాదేన పాతయేయర్విహంగమా ||
౨౧ || ఈదృశాసాంప్రసూతానిహారిణాంకామరూపిణాం | శతశతసహస్రాగ్నియాధవానాంమహాత్మనాం || ౨౨ ||
తైవ్రథానేమయాధేమహారిణాంహరియాధవాః | బభూవుర్యుధపశ్రేష్ఠావీరాశ్చజనయఃహరిణాః || ౨౩ || అస్యైఋ
క్షవతఃప్రస్థానవతస్థస్సహస్రతః | అన్యేనానావిధాన్తైలాభభేదేకాననానిచ || ౩౦ || సూర్యపుత్రంచనుగ్రీవశక్ర
పుత్రంచవాలినం | భారతరావుపతస్థస్తేనర్వసహరిశ్వరాః || నశంబిలంచమామంతమన్యాశ్చహరియాధవాః ||
౩౧ || తేతాత్వంబలంపన్నాసర్వేయద్ధవిశారదాః | విచరంతోదయోదదర్శాన్మింహవ్యాసుః | మహాచార
గాః || ౩౨ || తాంశ్చసర్వామహాబాహుర్యాల్లివిపులవిక్రమాః | జగన్పభుజవీర్యేణఋక్షగోపుచ్ఛవానరాః || ౩౩ ||
తైరియంపుగ్ధిశూరై స్సరస్వతపనాణఃవాక్కిణావివిధసంస్థానైర్నావ్యంజనలక్షణైః || ౩౪ || తైమేక్షభుబృందా
చలకులకలై సుమహాబలైర్నానరయాధవాలైః | బభూవభూభీమశరీరరామై స్సమావృతారామసహాయహే
తో || ౩౫ || ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - సప్తదశ స్కంః.*****

శ్రీరామాయణే - బాలకాండే - అష్టదశస్తకే.

నిర్వృతేతుకతాతప్పిహయవేషమహాత్మనః | ప్రతికృప్యసూరభాగాప్రతిజన్మర్యథాగతం || ౧ || సమా
ప్రతిత్రాయయమఃపత్నిగణసమన్వితః | ప్రవివేతపురింరాజాసభృత్యులవాహనః || ౨ || యథాపాఠంపూజితాస్తేన రాజ్ఞా
వై పృథివీశ్వరాః | మునిరాఃప్రయయదేవశాప్రణమ్యమనిపుంగవం || ౩ || శ్రీమతాంగచ్ఛతాంతేషాంస్వపురాణిపు
రాత్రతః | బలానిరాజ్ఞాంసుభాగిశిప్రప్యప్తానిదకాశిరే || ౪ || కేషుపుగ్ధివేశేషరాజాదశరథస్తదా | ప్రవివేతపురింశ్రీ
మాఘపురస్సృత్యద్విజోత్సమా || ౫ || శాంతయాప్రయయాసాధకమృత్యుశ్యంగస్సుపూజితః | అగ్నియమానో
రాజ్ఞాధసామయాత్రిణధీమతా || ౬ || ఏవంవిన్మృత్యుతాసర్వాసూరజాసంపూర్ణమానసః | ఉపాసనుఖతస్త్రత్రపు
హౌత్విత్తివిచితయే || ౭ || తతోయజ్ఞేనమాతేకుఋక్షురూపాంపట్నమత్యయః || ౮ || తతశ్చద్వాదశేమాసేవైతేనా
వమకేలికాన్మక్రత్రేదితివైవత్యేనోన్మన్మనంఘేషువంచను || ౯ || హేమకర్కశీలగ్నేహృతావిందునాసహ || హోద్య
మానేజగన్వాధంసర్వలోకవమన్మృతం | కౌసల్యాజనయద్రామంసర్వలక్షణసంయుతం || విష్ణోరధంమహాభాగం
పుత్రమైత్యక్షవధనం || ౧౦ || కౌసల్యాశుకుభలేనపుత్రేణామితలెజసా | యథావరోచదేవానా మదిరిర్బ్రహ్మపాశి
నా || ౧౧ || ధరతోవామతైరేయాంజజ్జన్మత్యవరాక్రమః | సాత్యుద్విష్టశ్చకుర్వాగన్మర్వైస్సమమితోగతైః || ౧౨ ||
అథలక్ష్మణశ్రీహృదుమిత్రాజనయతుత్సావీరౌసర్వాస్త్రమతావిష్ణోరధసమన్వితౌ || ౧౩ || పుష్కళాతస్తుభ

రతోమీనలగ్నే ప్రసన్నః | సార్వేభాతాతుసామిత్రుభీరేభ్యదితేరవా || ౧౮౪ || రాజ్ఞిపుత్రామహాత్మానశ్చత్వా
 రోజ్ఞః తేషుభక్తే గుణవంతోనూపాశ్చర్యచ్యాప్తోష్ఠవదోపమాః || ౧౮౫ || జగుశ్శలంబచగంధర్వానన్యతుశ్చాపూరోగణాః
 దేవదుందుభయో నేమఃపుష్పమృషిశ్చభ్రామ్యుతా || ౧౮౬ || ఉత్సవశ్చమహానానదయోధాన్యయాంజనాకులః || ౧౮౭ || ర
 థాశ్చజనసంబాధానటనర్తకసంకులాః | గాయత్రైశ్చవిరావీన్యోవాదశ్చైత్యతథాపత్రైః || ౧౮౮ || ప్రదేయాంశ్చదహ
 రాజానూతమాగధపందినాం | బ్రాహ్మణేభ్యోదహాచగంగోధనానిసహస్రతః || ౧౮౯ || అతీత్రైకాదశాహంతునామ
 కర్మతథాకరోత్ || ౧౯౦ || జ్యేష్ఠంరామంమహాత్మానంభరతంత్రైకయానుతం | సామిత్రంలక్ష్మణుని శత్రుఘ్నమప
 రంతథా || ౧౯౧ || వసిష్ఠఃపరమప్రీతోనామానికురుతేతదా || ౧౯౨ || బ్రాహ్మణాభోజయామాసపారాజానపదానః |
 అదదాద్బ్రాహ్మణానాంచరత్సానుమతింబహు || ౧౯౩ || తేహంజప్యత్రీయాదినిసర్వకర్మాణ్యుకారయత్ || ౧౯౪ || తే
 సాంకేతురివజ్యేష్ఠామోరతికరఃపితృః | బభూవభూయోభూతానాంస్వయంభూరివపన్మతః || ౧౯౫ || సర్వేవేదవిద
 శ్శూరాస్సర్వేలోకహితేరతాః | సర్వేజ్ఞానోపసంపన్నాస్సర్వేసముదితాగుణైః || ౧౯౬ || తేహాపిమహతోజారామ
 స్సభ్యుదాక్రమః | ఇప్తస్సర్వస్యలోకస్యతతాంత్రభవమౌత్ || ౧౯౭ || గజసంధేతస్సప్తైదరభవగ్యామనన్మతః | ధ
 నుర్వేదేవనిరతఃపితృశుశ్రావణేరతః || ౧౯౮ || బాల్యాశ్చక్రిభృతినుస్సుగ్ధోలక్ష్మణోలక్ష్మీసంధనః | రామస్యలోకరామ
 స్సభాక్రిత్యేకాత్మస్యతత్వతః || ౧౯౯ || సర్వప్రియకరస్తస్యరామస్యాపితరీరతః | లక్ష్మణోలక్ష్మీసంపన్నపిహిః | పౌ
 ణ్యవావరః || ౨౦౦ || నచతేననానిదాక్రింబభుతేపురుషోత్తమః | మృప్తమన్మహానిరతుశ్చానిచలతంచినా || ౨౦౧ || య
 దాహిహయమూహాఘోమృగయాంయాతిరాఘవః | తదైసంపుష్టతోస్వేతిసధనఃపరిపాలయన్ || ౨౦౨ || భరతస్యాపిత
 ర్మృఘ్నోలక్ష్మణావరజోహిసః | పౌత్రైఃప్రియతరోనిత్యంతస్యచానీతృథాప్రియః || ౨౦౩ || చతుర్థిమౌహాభాన్తేపు
 త్రైదేశరభఃప్రియైః | బభూవవరమప్రీతోదైర్విరివపితామహః || ౨౦౪ || తెయథాజ్ఞానసంపన్నాన్సర్వైస్సముదితా
 గుణైః | హీమంతకీర్తిమాంతస్ససర్వజ్ఞాదిభూదశిః || ౨౦౫ || తేహమేవప్రభావానాంసర్వేషాంపితృతజసాంపితాచ
 శరభోహృష్టాబ్రహ్మలోకాధిపాయథా || ౨౦౬ || తేచాపిమనుజవ్యాహురైదీకాధ్యయనేరతాః | పితృశుశ్రావణరతాధ
 నుర్వేదేవనితాః || ౨౦౭ || అథరాజాదరతప్రహేదారక్రియాంప్రతి | చింతయామాసథర్మాత్పాసోపాధ్యాయస్స
 బాంధవః || ౨౦౮ || తస్యచింతయానస్యమంత్రిమధ్యేమహత్తనః | అభ్యగచ్ఛప్రహతోజావీశ్వమిలీఽమిహమనిః ||
 ౨౦౯ || సరాజ్ఞోదశానాకాంక్షీద్వారాధ్యక్షానువాచహ | శీఘ్రీమాఖ్యాతమాంపౌత్రంశాశికంగాధినస్సతం || ౨౧౦ ||
 తచ్చుత్తానచనంత్రాసాదాప్రీతోవేత్తప్రదుద్రువుః | సంభ్రాంతమనసస్సర్వేతనచాక్రేవనోదితాః || ౨౧౧ || తెగ
 త్వారాజభవసంవిశ్వామిత్రమృషింతదా | పౌత్రమవేదయామాసస్యపాండ్యైర్వాకవేతదా || ౨౧౨ || తేహంతద్వ
 చనంశుత్వానపురోధాన్మహాహితః | ప్రహృష్టగామరంహృష్టాబ్రహ్మణునివవాసహః || ౨౧౩ || తందృష్ట్వాజ్వలితంది
 ప్త్యాతావసంసంతితతం | ప్రహృష్టవహరోజాతతోఘ్నఃమువహారయత్ || ౨౧౪ || సరాజ్ఞఃప్రతిగృహ్యమృణం
 తాశ్రుద్వజ్జైనకర్మాణాశుశలంచావ్యయంతైవపర్యవృత్తస్సూరాధిపం || ౨౧౫ || పురోతేజీవసదేబాంధవేషునువృత్తు
 చకుశలంతాశికోరాజ్ఞఃపర్యవృత్తృత్తుధామిః || ౨౧౬ || అపి తేనన్నతాస్సర్వేసామంతారివశోజాః | దైవంచమాను
 మంచాపికర్మతేసాధ్వసస్థితం || ౨౧౭ || వసంతేచనమాగమ్యకుశలంమునిపుంగవః | యుషీంశ్చేతాయథాన్యాయం
 మహాభాగానువాచహ || ౨౧౮ || తేనర్వేషుప్తమనస్తస్యరాజ్ఞోనివేతనం | వివికఃపూజితాస్త్రైశ్చపిష్యుభ్యయథా
 మాతః || ౨౧౯ || అథహృష్టమనారాజావీశ్వమిత్రంమహామునిం | ఉవాచవరమోదారోహృష్టస్తమభిపూజయన్ ||
 ౨౨౦ || యథామృతస్యసంపౌత్రీర్మృతావహమనూదతే | యథాసభ్యతదా లేశుపుత్రజన్మాప్రజన్యత | ప్రణస్తస్యయ
 థాలాభోయథావహోమహునయే || తత్రావగమనంకుశ్యేస్సాగతం తేమహామునే || ౨౨౧ || కంచతేపరమంకామం
 కరోమికిమహాపితః | పాత్రభూతోసిమే | బ్రహ్మణాదిష్ట్యాపౌప్రీపికాశికః || ౨౨౨ || అద్యమేనఫలంజన్మజీవితంచమజీవితం ||
 ౨౨౩ || పూర్వంరాజ్ఞీతజ్జేనతపనాద్యోగితప్రభః | బ్రహ్మవిత్తమనుపౌత్రః పూజ్యోనివహుధామయా || ౨౨౪ || తదద్యుత
 మిదంబ్రహ్మణపిత్రింపరమంమమశుభక్తే | త్రగతశ్చాహంతవసందశానాత్పీఠే || ౨౨౫ || బ్రాహ్మయత్పృథ్వికతతు
 శ్యంకార్యమాగమనంప్రతి | ఇచ్ఛాన్యనుగృహీతోహంతృదభాపరివృద్ధయే || ౨౨౬ || కార్యస్యనవిమశ్శంబంతుమహా

సికాశికతాకాచామశేషేణైవతంహిభవాన్మను॥౫౬॥మమచాయమనుపాప్రిహ్మహనభ్యుదయోద్విజ్ఞః తవాగ
మనజశ్చత్రోన్నభమౌశ్వాసుత్రమోమను॥౫౭॥ ఇతిహృదయసుఖంసిత్యవ్యవక్త్యంశుత్రిమఖమన్తమతావినీరముక్తం
ప్రధితగుణయతాగౌశ్చైర్విశిష్టఃపరమముషిఃపరమంజగామహుమాం॥౫౮॥ఇతిశ్రీమద్బాలకాండ అష్టాదశస్కంధః ***

తమ్సురీవ్వరాజసింహస్యవాక్యమద్యుత్పత్తిస్తరం హృత్పరోమాహహ తేజావేశ్యమితోభ్యభిభాషతః॥ ౧॥ సదృ
శంరాజశాదూలతతైతద్వ్యవినాస్యథా | మహేవంశప్రసూతశ్శవసివ్యవస్థచేతినః॥ -౨॥ యత్తుమేహ్యద్ధంబంబావక్యంత
స్యకార్యస్యనిశ్చయంకురుష్వరాజశాదూలభవసత్యప్రతిశ్రవః॥ ౩॥ అహంయమమాతిష్ఠసిస్థిధాంపురుషషణ్
భః| తస్యవిష్ణుకరోద్వారురాక్షసాకామదూషితౌ॥ ౪॥ వ్రతేమేబహుశశ్చేదసమాప్త్యాంరాక్షసావినూ | మారీచశ్చ
సుబాహుశ్చవీర్యవంతౌసుశిక్షితౌ॥ ససూంసరుధిరాఘేణవేదింతామభ్యవషణ్తాం॥ ౫॥ అవిధూతేతగాఘూతే త
ప్తేన్దియమనిశ్చయే| కృతశ్రమోనిరుత్సాహస్తస్మాదైశాదపాక్షిమే॥౬॥నచమేరోధముశ్చస్థింబుద్ధిర్భవతిపాథి
వ| తథాఘూరాహిసాచర్యానశాపస్త్రత్రమచ్యతే॥ ౭॥ స్వపుత్రంరాజశాదూలంరామంసత్యవరాక్రమం | కాకి
పక్షధరంశూరంజ్యేష్ఠంమేదాతుమహాసి॥౮॥ శక్తోహ్యేషమయాగుప్తేదివ్యేనస్వినతేజసా| రాక్షసాదేవికతాకాం
స్తేమామపినిశాశనే॥౯॥ శ్రేయశ్చస్మైప్రదాస్యామిబహుదూపంసంశయః | త్రయాణామపిలోకానాం యేనఖ్యా
యింఽమిష్యతి॥౧౦॥ నదతౌరామమాసాద్యతేక్లాంథాతుంకిథంచన| నచతౌరాఘవాదవస్యోహంతుముగ్ధమాతేపుమాం॥
౧౧॥ పీరోశ్చిక్తహితౌపాపాకాలపాశవశంఽగతౌ| రామస్యరాజశాదూలసమగ్యాప్తామహేన్ద్రనః॥ ౧౨॥ నచపు
త్రకృతస్సేవాంకతుఃకర్మమాసిపాథివ| అహంతేప్రతిజానామిహతౌత్వాపిద్ధిరాక్షసా॥ ౧౩॥ అహంవేద్మిమహా
త్వానంరామంసత్యవరాక్రమం| వసిష్ఠాపిమహాతేజాయేచేమేతపసిస్థిరా॥౧౪॥ యదితేధర్మలాభం చ యశ్శ్చపర
మంభువిస్థితమచ్చసిరాజేంద్రరామంమేదాతుమహాసి॥ ౧౫॥ యదిహ్యనుజ్ఞాంకాకుత్స్థదతతేతవమంత్రిః | వ
సిశ్చప్రముఖాస్యైర్వేదతోరామంవిసజయః॥ ౧౬॥ అభిప్రీతమనంస్త్రిమాన్జనందాతుమహాసి | దతరాక్షసి
యజ్ఞస్యరామరాజీవలోచనం॥ ౧౭॥ నాతేలికాలోయజ్ఞస్యయథాయంమమరాఘవ | తథాకురుష్వభద్రంతే
మాచశోకేమనకృధాః॥౧౮॥ ఇత్యేవముత్తాధర్మాత్కాధర్మాధానాతంవచః| విరరామమహాతేజా విశ్వామి
తోమహామూః॥ ౧౯॥ సతస్మితవ్యరాజేంద్రో విశ్వామిత్రవచశ్శుభం | శోకమభ్యగమస్త్రీధం వ్యపీడతథయాన్వి
తః॥౨౦॥ఇతిహృదయమనోవిదారణం మునివచసంతతతీవశుశ్రువా॥ నరపరిభవత్సహంస్తదావ్యధితమనాః | వ్రచ
చాలచాననాతే॥౨౧॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే-వింశంశస్కంధః*****

తమ్సురీత్వారాజశాదూలంవిశ్వామిత్రస్యభాషితం | ముహూర్తామివసిన్సంజ్ఞసంజ్ఞావానిదమబ్రవీత్॥ ౧॥
ఊనహేదశవహోమేరామోరాజీవలోచనః| నయన్ధయోగ్యతామస్యవశ్యమిసహరాక్షసైః॥ ౨॥ ఇయమత్రోహిణీ
సూక్తాయనోహంపతిశ్శ్వరః| అనయాసంవృతోగత్యాయోధాహంత్రేణశాపవై॥ ౩॥ ఇమేశూరాశ్చవిక్రాం
తాభ్యత్యామేత్రువిశారదాః|యోగ్యురక్రోశ్చైర్వీర్యధుంసరామంసేతుమహాసి॥౪॥అహమేవధనుష్మణిగోప్తాస
మరమూఢిణి| యావత్పూర్ణాధరిహ్యమిశావద్యోత్యేనిశావరైః॥ ౫॥ సిద్ధిమ్నూప్రతచర్యానాభవిష్యతిమరక్షి
తా|అహంతత్యాగిమిహ్యమిసరామంసేతుమహాసి॥౬॥ బాలోహ్యకృతవిద్యశ్చనచచేత్తిబలాబలం| సచాత్రుబలం
యన్తోనచయన్ధవిశారదః॥ ౭॥ సచాసౌరక్షసాంయోగ్యఃకూటయధాహితేషు॥౮॥ విప్రయన్తోహిరామేణ ము
హూర్తామపిసోత్సహే | జీవతుంమునిశాదూలసరామంసేతుమహాసి॥౯॥ యదివారాఘవంబ్రహ్మణేతుమిచ్చ
సిసువ్రత | చతురంగసమాయాక్తంవయూచససహితంయ॥ ౧౦॥ పక్ష్యిర్వహససాస్రాణీజాతస్యమమకాశిక | దుఃఖే
నోత్పాదితశ్చయంసరామంసేతుమహాసి॥౧౧॥ చతుర్ణామూన్మజానాంహిప్రీతిఃపరినికామసు | జ్యేష్ఠంధర్మత్ర
ధానంచసరామంసేతుమహాసి॥౧౨॥కింపిర్యారాక్షసాస్తేచకస్యపుత్రాశ్చకేచతే | కథంప్రమాణాశ్చేన్ద్రతాకార
క్షుతిమునిపుంఽగవ॥౧౩॥కథంచప్రతికతవ్యంతేహంరామేణరక్షసాం | మామైర్వార్యబైబ్రహ్మణమయానాహు
టయోధిసా॥౧౪॥ సర్వంమేశంవభకవశకంతేహంమయారణే | స్థాతస్యంబుష్టభావానాంవీరోశ్చిత్తాహిరాక్ష
సా॥౧౫॥ తస్యతద్యవసంశ్రుత్వావిశ్వామితోభ్యభాషతః॥ ౧౬॥ బాలస్త్యవంశభక్తవోరావణానామరాక్షసైః॥

౧౫౪౧||ప్రహ్లాదానంద ప్రవర్తనైర్లోక్యంబాధతేభ్యశం| మహాబలౌమహావీర్యౌరాక్షసైర్భూభిష్కృతః||౧౫౪౨|| శూర
యతేహిమహావీర్యౌరావణౌరాక్షసాధిపః | సాత్వాదైర్వ్రతవణభారితా పుత్రౌవిశ్రవసోమునేః || ౧౫౪౩ || యదాన్య
యంసంయజ్ఞస్యవిష్ణుకతాఃమహాబలః | తేనసంహృదితౌదౌతురాక్షసాసుమహాబలా | మారీచశ్వసుబాహుశ్చయజ్ఞ
విష్ణుంకరిష్యతః||౧౫౪౪|| ఇత్యుక్తిమునినా తేనరాజోవాచమునింతదా|నసహిజ్ఞోష్యంతగామీస్థాతుంతస్యవరాత్మనః||
౧౫౪౫||సత్సంప్రసాదంధర్మజ్ఞుకుమరముపుత్రకేసమమై వాల్మీకాగ్రస్యైవతరహిభవానగురుః || ౧౫౪౬ || దేవదానవ
గంధర్వాదుత్రాఃపతగవన్తగాః|నశక్తౌరావణంసోఘంకింపునమానవాయుధి || ౧౫౪౭ || సహివీర్యవతాంవీర్యమాదృశ్యై
యుధిరాక్షసః | తేనచాహంసశక్తిన్విసంయోధ్యంతస్యవాబలైః|నబలౌవామునిశ్రేష్ఠసహితౌవామనూత్యజై || ౧౫౪౮ ||
కథమప్యమరప్రత్యంసంగామీనామోకవిదం | బాలంమేతనయంబ్రహ్మనైవదాస్యామిపుత్రకం || ౧౫౪౯ || అభ్యు
లోపమాయుధైసుతౌసుందోపసుందయోః|యజ్ఞవిష్ణుకరౌతౌతేనైవరాస్యామిపుత్రకం||౧౫౫౦|| మారీచశ్వసుబాహు
శ్చవీర్యవంతౌనుశిక్షితౌ | తయోరస్యతరేణాహంయోధాస్యాంసనుపృచ్ఛణః || ౧౫౫౧ || ఇతిసరజిబజ్జ్వలాద్విజేంద్రం
కుశికసుతంసుమహాకేవివేతమన్యుః|నుహుతభవమభేగ్నిరాభ్యసి క్తస్యమభవ చుజ్వలితోమహాహింసహిన్ || ౧౫౫౨ ||
ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే-వింశత్యధ్యాయః || ***** ఇతిశ్రీమద్వాలకాండే-వింశత్యధ్యాయోద్ధృతః ||
సమన్యుఃకాశికోవాక్యంప్రత్యువాచమహీపతిం||౧౫౫౩||పూర్వమర్థంప్రతిశ్రుత్యప్రతిజ్ఞాంహతుమిచ్ఛసి | రాఘవాణామి
య్యుక్తియంకులస్యాస్యవివర్ధయః || ౧౫౫౪ || యదిదం తేక్షమంరాజగమిష్యమియథాగతం | మిథ్యాప్రతిజ్ఞఃకాకుత్స్థసుభ
భవసంబంధః||౧౫౫౫|| తస్యరోషపరితస్యవిశ్వామిత్రస్యగ్రీమతః | చచాలవసథాకృత్యానివేతచభయంసురాణాం || ౧౫౫౬ || త
స్త్వరాపంతుజ్ఞాంబజగత్సర్వంమహావృషిః|స్త్వవతింసుప్రతోధిరోవసిష్ఠోవాక్యముబ్రవీత్ || ౧౫౫౭ || ఇత్యుక్తాణాంసంలేజాత
స్సాత్వాధర్మణ ఇవాపరః|ధృతమాణాసుప్రతీర్షిమాన్నధర్మణంహతుమహాసి || ౧౫౫౮ || తిమిలలోకమువిఖ్యాతోదరాత్తాత్మాభ
తిరాఘవః|స్వధర్మణాంప్రతిపద్యస్వనాధర్మంహోభుమహాసి || ౧౫౫౯ || సంతృప్తైర్వంశరీమ్యమీశ్వకుర్యాణస్సరాఘవః|ఇ
ష్టాపూర్తవప్రోభూయాత్తస్యాపామంపిసజయ||౧౫౬౦|| కృతాశ్రమకృతాశ్రంవానై నంతక్షుంఠిరాక్షసాః|గుప్తం
కుశికపుత్రేణజ్వలనేనామృతంయథా||౧౫౬౧|| ఏషవిగ్రహవాణధర్మణఃఏషవీర్యవతాంవరః | ఏషమధ్వాధికిలోకేతపశస్త్వ
పరాయణం||౧౫౬౨|| ఏషోస్త్రాగవిధానావేత్తిత్రైలోక్యంసచరాచరే | నై నమన్యుఃపుమాణేవేత్తి సచవేత్స్యంతిశివసః ||
౧౫౬౩ || నదేవసంపదయఃకేచిన్నాసురానచరాక్షసాః | గంధర్వయక్షప్రవరాన్సుకీర్తనరమః|సహారగాః || సరాస్ట్రాగి
భ్యుశాశ్వస్యపుత్రాగివరమథామిణాః | కాశికాయపురాదత్రాయదారాభ్యంప్రశాసతి || ౧౫౬౪ || తేవిపుత్రాగిభ్యుశాశ్వ
స్యప్రజాపతిసుతాసుతాః | నై కరూపామహావీర్యాద్విప్రీమంతోజయవహః||౧౫౬౫ || జయవసుప్రభానైవ దక్షకేన్ద్రేసు
మధ్యమే | తేసువాతే శ్రుతస్త్రాగిశతంవరమథాస్వరం||౧౫౬౬||వంచాశతంసతాతేభేజయానామచరాపురా | వధా
యాసురనైవ్యానామమేయాకామరూపిణః || ౧౫౬౭ || సుప్రభాజనయచ్చాపపుత్రాగిపంచాశతంపునః|సంహారాన్నా
మమధర్మార్థాదురాకామీమాణబలియసః||౧౫౬౮ || తాణాస్త్రాగివేత్త్యైషయథావతులశికాత్మజః | అపూర్వాణాంచజ
ననేత్రైఃసూయస్సధర్మవీత్ ||౧౫౬౯ || ఏషవీర్యమహాతేజావిశ్వమితోమిహమయాశః | నరామగుసేరాజసంతయం
కతుణమహాసి || తేహింసగ్రహణేత క్తస్యైషయంకుశికాత్మజః | తపత్రప్రసాతాథానాయత్వామపేత్యాభియాచతే ||
౧౫౭౦ || ఇతిమునివచనాత్మనీనన్నవిత్తౌరఘువృక్షాస్త్రముమోదభాస్వరాంగః | గమనమభిరురోచరాఘవస్యప్రథితయ
శః | కుశికాత్మజాయుధ్యా||౧౫౭౧||ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే- ఏకవింశత్యధ్యాయః || ..... *

తథావసిష్ఠేమునివతిరాజాదశరథస్సుతం | ప్రహృష్టవదనోరాఘవాజాహంపసలక్ష్యణం||౧౫౭౨||కృతస్త్వస్త్వయినంనా
త్రామీత్రావశరథేనచ | పురోధసావసిష్ఠేనమంగృహైరభిమంత్రితం | సపుత్రంమూర్ఖ్యైపాపూయరాజాదశరథః|ప్రి
యం | దదౌకుశికపుత్రాయసుప్రీతేనాంతరాత్మనా||౧౫౭౩ || తతోవాయుస్సుభిష్టగోగిరజసో-వవారదా | విశ్వామిత్రగ
తందృష్టాన్వరామంరాజేవలోచనం||౧౫౭౪||పుష్పవృష్ణిర్భూత్యాగ్నిశ్చేవమంకుభిస్సన్తైః | శంఖదుంకుభిర్ద్విషుః|చయోతె
తుమహాత్మని || ౧౫౭౫ || విశ్వామితోమిహమయాశః | కాకపక్షధరోధస్త్వరంవసామిత్రినన్యగాత్ ||
౧౫౭౬ || కలాలిపాదగుమ్మణోభయసౌదాశోదశః | విశ్వామిత్రంకుమార్యానంత్రిమాణవివపన్నగౌ | అనుజగ్ధురతురద్రా

సతామహామినాశ్చినా॥౭౪॥ తదాకుశీకుప్త్రం మధనుష్పాణీస్వలంకృతా॥బద్ధగోధాం గురీత్రాశా ఖడ్గవంతామహాచ్యు
 తీకుమారౌచారుపపుషేభాభారారామలక్ష్మణా॥ అనుయాతాశ్చియాదిప్రృథోభయేతామనిందితా॥ స్థాణుం దేవమ
 వాచిం త్యంకుమారావివహావేతి॥౧౦॥ అభ్యర్థయోజనంగత్వానరయ్యాదక్షిణేతతే॥ రామేతిమధురాంవాణీంవిశ్వా
 మిత్రోభ్యుభాషత॥ ౧౧॥ గృహణవత్సనలిలంమాఖూతా-లస్యవర్యయః॥ మంత్రాగ్రామంగృహణత్వంబలామతిబ
 లాంతథా॥౧౨॥ సశ్రేమోనజ్వరోవాతేనహవస్యవివర్యయః॥ నవసుత్తంప్రమత్తంవాధర్మయ్యవ్యంబిన్నేఋతా॥
 ౧౩॥ నబాశ్చూర్వాస్పృశ్యోవీర్యేవృథివ్యాసుప్తికత్సన॥ త్రిమూలేకేమవైరామనభవేత్సదృశస్తవ॥ ౧౪॥నసాభాశ్యేన
 దాక్షిణ్యేనజ్ఞానేబుద్ధిరశ్చయే॥ సోత్తరేప్రతివక్తవ్యేనమోలాకెతవానఘ॥౧౫॥ ఏతద్విద్యాద్వయేలభేభవితానాస్తే
 తేనమః॥ బలాత్పరిబలావైవనర్యజ్ఞానస్యమాతరౌ॥౧౬॥త్రుతిపాసేనతెరామభవప్ర్యతేనరోశ్తమబలామతిబలాం
 వైవవతతఃపథిరాఘవ॥౧౭॥ విద్యాద్వయమధీయానేయశశ్చవ్యతులంత్యయపితామహసుతేహ్యతేవిద్యేతేజస్సమ
 స్వతే॥౧౮॥ ప్రధాతుంతవకాకుత్స్థనదృశస్త్యంహిధామిణి॥౧౯౪॥ కామంబలమగుణాన్యర్వేత్సయ్యేతేనాత్రసంశ
 యః॥ తపసానంభృతేవైతేబహునాపేభవివ్యతః॥౧౯౪॥ తతోరామోజలంస్పృష్టౌప్రహృష్టవదనశ్శృచిః॥ ప్రతిజగ్రా
 హతేవిద్యేమహాఘోభాఽవితాత్సనః॥ ౨౦౪॥ విద్యానమదితోరామశ్శృశుభేభూరిచిక్రమః॥ సహస్రరత్నైర్ఘ్నావాణ
 శరదీవదివాకరః॥ ౨౧౪॥ గురుకార్యాణిసర్వాణినియజ్యకుశికాన్తజే॥ ఊషస్తాంబరిజనింశత్రసరయ్యాంసుసుఖంత్ర
 యః॥౨౨౪॥దశరథస్సవసూనునస్తమాభ్యాంత్పణియనేనుచితేనశూలాపితాభ్యాం॥కుశీమతవచోసులాపితాభ్యాం
 సుఖిమవనాపిబభౌవిభావచ॥౨౩౪॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండోద్వాచింతిస్తకః॥ .....*

ప్రభాతాయాంతుశర్యర్యాంవిశ్వామిత్రోమహామునిః॥అభ్యుభాషతకామతేఘోశయానౌపణిసంప్రరే॥ ౧॥ కా
 సల్యాసుప్రభారామపూర్వాసంధ్యాప్రవతతే॥ ఉత్తిష్ఠనరశౌచాణలకతేవ్యంతైవమాప్సికం॥ ౨॥ తస్యఘోష
 పరమోదారంవచశ్శృత్యాన్యతాత్మజే॥స్నాత్వాకృతోదకావీరౌజవతుఃపరిమంజపం॥౩॥ప్రాప్సిక్తామహావీర్యాది
 శ్వామిత్రంతపోధనం॥అభివాద్యాభిసంవృష్టాగమనాయాభితథ్థకుః॥౪॥ తాప్రయాతామహావీర్యాదివ్యాంత్రివధగాం
 నదీం॥ దదృశాతేతతస్త్రత్రసరయ్యాన్సుంగమేతుభే॥ ౫॥ తత్రాత్రమదంపుణ్యమృషీణామగ్రితేజసాం॥ జహువ
 షణసహస్రాశీతప్తయావరమంతపః॥ ౬॥ తంప్రహ్లాపరమప్రీతారాఘవాపుణ్యమాశ్రమం॥ ఉపశుప్తంమహాత్మా
 నంవిశ్వామిత్రమిదంవచః॥ ౭॥ కస్యాయమాశ్రమేపుణ్యఃకోస్తప్తీన్యసతేపుమాణ॥ భగవతోశ్రీకుమార్భావఃపరంకా
 రూహలంహినా॥౮॥ తయోద్వదవనంశృత్యాప్రహస్యమునిపుంజః॥ అబ్రవీచ్చాన్యితాంరామాయస్యాయంపూ
 ర్వప్రశ్రమః॥౯॥ కందర్పామూర్తిమానాసీతారామభ్యుత్సవ్యతేబుధైః॥ ౯౪॥ తవన్యంతమహాస్థాణంనియమేనసమా
 హితం॥ కృతోద్వాహంతుదేవేశంగచ్ఛంతంమరూర్జణం॥ ధర్మయామానదుషేభాహుంకృతశ్చమహాత్మనా॥౧౧॥
 అవధగ్ధస్వరోదేజీవత్యుమారఘునందన॥ వ్యోర్యంతశరీరాత్స్వాత్పర్యగ్రాణిదుర్మతేః॥ ౧౨॥ తస్యగ్రాంతహ
 తంత్రేంద్రధగ్ధస్యమహాత్మనా॥అశరీరఃకృతఃకామకోద్రాదేవేష్వరేణహి॥౧౩॥ అనంగఇతివిఖ్యాతస్తదాద్రభృతిరా
 ఘవ॥ సచాంగవిషయశ్రీమాణ్యత్రాంగంప్రముమోచహ॥౧౪॥ తస్యాయమాశ్రమేపుణ్యస్తస్యేమేమనయఃపు
 రాశిమౌగధమవరాణ్యంతేహంపాపవనవిద్యతే॥౧౫॥ ఇహోద్వరజనింరామవసేమశుభదర్శనపుణ్యయోస్సరితోర్మ
 శ్యేష్వస్తరిహ్యమహేవయం॥౧౬॥ అభిగచ్ఛామహేనర్వేశువయఃపుణ్యమాశ్రమం॥ స్నాత్వాశ్చకృతజహ్యాశ్చ హుత
 హవ్యానరోత్తమః॥ ౧౭॥ తేహంసంపదతాంత్రతరవోదీఘణంవత్యుహ॥ విజ్ఞాయపరమప్రీతామునయోహామగ
 మణ॥౧౮॥అభ్యుగంపాద్యంతథాభిఖ్యంనివేద్యకుశికాత్మజే॥ రామలక్ష్మణయోఃపశ్చాదకుర్వన్వతిథిక్రియాం॥ ౧౯॥
 సతారంసమసుపాప్రీత్యకథాభిరభిరంజయ॥ యథాహామజవణంధ్యావ్యవయస్తేనమాహితాః॥ ౨౦॥ తత్ర
 వాసిభిరసీతామునిభిస్తుతైస్తేనహ॥ న్యవసాసుసుఖంత్రకామాశ్రమవదేతదా॥౨౧॥కథాభిరభిరామాభిరభిరామా
 న్నపాత్మజౌరమయామానధర్మాత్మాశాశోమునిపుంజః॥౨౨॥ఇతిశ్రీమద్బాలకాండోద్వాచింతిస్తకః॥***
 తతఃప్రభాతేవిమతేకృతాప్సిక్తమురిందమా॥ విశ్వామిత్రంపురస్కృత్యనరద్యాస్తీరముహాగతా॥ ౧॥ తేజనర్వే
 మహాత్మానోభునయస్సంశితప్రతాః॥ ఉపస్థావ్యశుభాంనావందిశ్యామిత్రమభామిణి॥ ౨॥అరోహతుభహాస్మాదం

ర్యానరో ద్రుమః | చాతుర్వర్ణ్యః - తాదాధాయత తవ్యం రాజహనునా || ౧౬ || స్వశంసమన్వశంసం వాప్రజారిక్షణకా
రిణాత్ | పాతకం వాసదోషం చాకతవ్యం రక్షతానతా || ౧౭ || రాజ్యభారీయతా నామేషధర్మస్స వారతః | అథ
వ్యాఘ్రం జహి కాకుత్స్థధర్మో హ్యప్యన్వపద్యతే || ౧౮ || శూక్రియ తే హిపురాశక్తిరివిరోచనమతాం నృపః | పృథుః
యమి చ్చంఠీం మంధరామభ్యసూయతే || ౧౯ || విష్ణుశాపిపురా రామభ్యగుపత్సీద్ధృషవతా | అనింద్రం లోకమిచ్ఛంతికా
న్యయా తానమాదితా || ౨౦ || ఎత్తెత్పైవైర్జ్యబహుభిరాజపుత్రమహాశ్మభిః | అధర్మసహితా శాశ్వతా లాభపురుషస త్ర
ప్రైః || ౨౧ || ఇతి శ్రీమద్బాలకాండే - చందవింశస్సర్గః. ***** ము నేర్వచనమక్షీబంతుర్యానరవరాత్మజః |
రాఘవః పారిజిత్పూత్యావ్రత్యువాచ చృషభతః || ౧౧ || పితరుర్వచనధే శాత్వితుర్వచనగౌరవాత్ | వచనం కాశికాస్యేతి
కతవ్యమపి కంఠయా || ౨ || అనుశిష్టోఽప్యయోధా యాంగుళమధ్యేమహాత్మనాపితృద్వితరతే హామం శావక్షేయం
సాతద్వచః || ౩ || సోహం పితరుర్వచస్సృత్యాశానాద్భ్రున్నవాదినః | కరిష్యామినసం దేహస్తాటకావధము త్రమం || ౪ || గో
బ్రాహ్మణాని తాదాధాయ దేశస్యాన్యమఖాయత | తవతై వాప్రమేయస్యవచనం కుఠముద్భవః || ౫ || ఏవమక్రూధమర్త
ధ్యేబధ్యామస్మిమరిందముః | బ్యాశబ్జముతో త్ప్రీత్రందిశశ్చ జ్ఞేన నాదయః || ౬ || తేన శ్జేన ప్రస్తాప్తాటకావనవాసినః |
రాలకావసనం కృద్ధా తేన శ్జేన మోహితా || ౭ || రంశబ్జమభినిధ్యాత్మకీక్రొధమూర్ధితా | శురీత్వాచాభ్యుదయ
ద్వేనాన్యతే బ్రహ్మే వినిస్సృతః || ౮ || తాం దృష్ట్వా రాఘవః కృద్ధాం విక్రౌతాం విక్రౌతానాం | ప్రమాణేనాపృథ్వాంచలక్ష్మ
ణం సోభ్యభూతః || ౯ || పశ్యేలత్కృణ్యాయశ్చిన్యాపైరవందారుణం వపుః | భిద్యేరక్షదర్శనాదాన్యభియాణాం హృదయానివ ||
౧౦ || ఏనాం పశ్యమరాధమోఽం మాయాబలసమన్వితాం | వినిష్కృతాం కరోమ్యదృష్టాపృతకణాగ్రనాసికాం || ౧౧ || న
హ్యేనామత్యహిహంతుం ప్రీన్యభావేన రక్షితాం | వీర్యం చాస్యాగతిం చాపహిష్యామీతి మేమతిః || ౧౨ || ఏవంబువా
ణే రామేతుతాటకాక్రొధమూర్ధితాః | ఉద్యమ్యభావమగజఙంఠీరామమేవాభ్యధావత || ౧౩ || విశ్వామిత్రస్త్వబ్రహ్మ
షిః సుఖం కారేణాభిభత్సృతాం | స్వప్తీరాఘవయోరస్తుజయంతైవాభ్యభావత || ౧౪ || ఉద్భ్రాన్తానారజోఽఘో
రింతాటకారాఘవావృథా | రణో మోహిసమహతాముహూర్తం సామ్యమోహయత్ || ౧౫ || తతో మాయాంసమాస్తా
యశిలావదైగరాఘసా | అవాకిరత్సుమహతాతతత్స్మక్రొధరాఘవః || ౧౬ || శిలావర్షం మహా త్రస్యాశ్చరవదైగరాఘ
వః | బ్రహ్మతోఽపి వాచం త్యాగి రావిచ్చేదపత్తిభిః || ౧౭ || తతశ్చిన్నమజాంశౌరాం తామభ్యాశేషిగజఙంఠీం | సామిత్ర
కరోత్కృత్కృద్ధాత్కణాగ్రనాసికాం || ౧౮ || కామయాపధరానద్యకృత్వా యాపాణ్యనేకశః | అంతర్ధానంగతాయ
శ్చి నోహయంతి తమాయయా | అశ్రువర్షం విమం చంతి యైరవం విచచారసా || ౧౯ || తతస్తావత్సవః పాణి క్రియాశ్చాశే
మంతరః | దృష్ట్వా గాధిసతశ్చీక్రియాదం వచనమబ్రవీత్ || ౨౦ || అలం తేఘ్నణయా రామపాత్రైమామక్షణానిః | యజ్ఞవి
ఘ్నకరీయశ్చీపురావధాతిమాయయా || ౨౧ || పద్యతాం తావదేన్ద్రే మాపురానంధ్యావ్రవత తే | రక్షాంసిసంధ్యాకాతే
షుమధాహాణిభవంతి వై || ౨౨ || ఇత్యుక్తస్త్వరదాయశ్చీమత్సప్తస్త్వాభివర్షణం | దర్శయత్ శబ్దే తద్భ్రం తాం రురో
ధససాయతైః || ౨౩ || సానునాశరణా తేన మాయాబలసమన్వితా | అభివద్యావకాకుత్స్థం లక్ష్మణంచ వి నేదుమ్ || ౨౪ ||
తామాపతంతిం వేగేన వికారిం తామశశిమివ | శరణోరసివివృథసావపాతమమారచ || ౨౫ || తాం హతాం భీమసంకా
శాం దృష్ట్వా సురపతి స్తదా | శాఘసాద్భితికాకుత్స్థం సురాశ్చ సమప్రాజయత్ || ౨౬ || ఉవాచ పరమప్రీతస్సహాచీతః
పురందరః | సురాశ్చ సర్వసంహృష్టా విశ్వమిత్రముధాబుధిమ్ || ౨౭ || మునే కాశికభద్రం తే సేంద్రాస్సర్వమరుద్ధ
రాః | తోషితా కర్మణా నేన స్నిహందశశయరాఘవే || ౨౮ || ప్రహసేత్స్ఫురేశ్వస్యపుత్రాణాం త్యహరాక్రమా
రహిబలభృతాః | బ్రహ్మరాఘవావాయు వేదయత్ || ౨౯ || పాత్రభూతశ్చ తే బ్రహ్మం స్తవానుగమే నేష్యతః | కతవ్యం
మహాత్రైమానురాణాం రాజహనునా || ౩౦ || ఏవమక్రూధమరాస్స ర్వేష్యాత్ప్రేక్ష్యన్మద్యభాగరం | విశ్వామిత్రం ఘరన్బృ
త్యతరస్సంధ్యావ్రవత తే || ౩౧ || తతో మునిరజస్ప్రీతస్తాటకావధతిః || ౩౨ || మూర్ధ్ని గరామముపాఘ్నాయితదం వచ
నమబ్రవీత్ || ౩౩ || ఇహ ద్యురజసిం రామవసేమశుభదశన | శ్వః ప్రభాతే గమిష్యామస్తదా శ్రీమపదం మమ || ౩౪ ||
విశ్వామిత్రవచస్సృత్యా హృష్టోదశరథాత్మజః | ఉవాసరజసిం తత్ర తాటకాయావసేమఖం || ౩౫ || ముక్తశావనంత
క్షీతస్మిన్వేన తదాహని | రమణీయం విబభాజియథాతై త్రరథం వనం || ౩౬ || విశాత్మతాం యత్సూతాం సరామః ప్రశ
స్యమానస్సురస్థనం ప్రైః | ఉవాసతప్తస్మిన్వివాన హైవ ప్రభాతవే శౌంత్రితోఽఘ్నమానః || ౩౭ || ఇతి మధ్యే
అథ తాం రజిమవ్యభిశ్చామితోమహాయశః | ప్రహస్యరాఘవం చాకృత్య మువాచ మధురాక్షరం || ౧ || పతిభ్యో
ష్టిష్టద్దం తే రాజపుత్రమహాయశః || ఏత్యావరమయాయోద్దదామస్మన్మీలేన ర్యశః || ౨ || కేవాసురగణాన్యాపినగం

ధర్మోరగానపిఘైరమిత్రాప్రసవశ్చజౌవశీకృత్యజుఃప్యసి ॥ ౩॥ తానిదివాన్యధాద్రం లేదదాన్యస్తాః శివసర్వశః । న చచక్రం హస్తీవ్యం తవదాన్యమిరాఘవ ॥ ౪ ॥ ధర్మచక్రంతోపీరకాలచక్రత్యైవ వచ । విష్ణుచక్రంతౌభాత్యుగైః
మైంద్రమస్త్రులత్యై వచ ॥ వజ్రమస్త్రులంర శ్రీవృత్తే వంశూలవరంతథా ॥ అస్త్రంబ్రహ్మశిరస్త్రైవవిషీకమపిరాఘవ ।
దదామి తేమహాబాహూబాహ్నిమ్మమస్త్రమనుక్రమం ॥ ౬ ॥ గై ద్వైస్తై వకాకుత్ స్థమౌవకీశ్చిరీడుభా ॥ ప్రతిష్ఠేనరిశాన్తూ
లప్రయచ్ఛామన్యపాత్యజ ॥ ౭ ॥ ధర్మపాశశమహంరామకాలపాశంత్యై వచ । పాశంహంబుగమస్త్రంచదదాన్యహమనుక్రమం ॥ ౮ ॥ అశివీ ద్వైవయచ్ఛామనిశుపాః - ద్రోణఘనందన । దదామిచాస్త్రంవై నాకమస్త్రంహరాయణంశీధా ॥
౯ ॥ అగ్నేయమస్త్రంబయతంతీశ్చరం నామనామతః । వాయవ్యంప్రథమం నామదదామిచరేవానఘ ॥ ౧౦ ॥ అస్త్రంహ
యశిరో నామకౌంచమస్త్రంత్యై వచ ॥ శక్తిద్వయంచకాకుత్ స్థదదామిరవరాఘవ ॥ ౧౧ ॥ కంకాశంమునలంఘోరం
కాపాలమథకంకణం । ధారయంత్యనురాయానిదదామ్యేతానిసర్వశః ॥ ౧౨ ॥ వైద్యాధరంమహాస్త్రంచనందనం నామ
నామతః । అనిరత్నంముహాబాహూలదదామిచన్యపాత్యజ ॥ ౧౩ ॥ గాంధర్వమస్త్రంబయతంమానవం నామనామతః ।
ప్రసాప్యవస్రవమనేదన్మిసారంచరాఘవ ॥ ౧౪ ॥ దివఃకణిశోమణింవై వసంతావనవిలాపనే । మదనంవై వమధఃపూ
కంసర్వదయతంతీధా ॥ ౧౫ ॥ ప్రేతమస్త్రందయతంమోహనం నామనామతః । ప్రతిచ్ఛనరశాదూల రాజపుత్రమ
హయశ్రీ ॥ ౧౬ ॥ తామసంసరశాదూలసామనంచమహాబల । సంవధంవై వమధఃపూమానలంచన్యపాత్యజ ॥
౧౭ ॥ సత్యమస్త్రంముహాబాహూలతథామయాధరంపరం । ఘోరం తేజఃప్రభం నామపరతేజోవకఃపూర్వ ॥ ౧౮ ॥
సామ్యాస్త్రంశిశిరం నామత్వస్థురస్త్రంసుదామనం । దారుణంచభగపాశిపిశీ తేమమధమానవం ॥ ౧౯ ॥ షితా రామమ
హాబాహూకామరుంపావృహాబలా ॥ గృహాణపరమోదారాక్షిప్రమేవన్యపాత్యజ ॥ ౨౦ ॥ స్థితప్రస్తాపిమ్మభోజూ
ర్వాశువిద్యునివరస్తదా । దదా రామాయసుప్రీతోమంక్రగామిమనుక్రమం ॥ ౨౧ ॥ సర్వసంక్రహణంయేహంవై వతైరపి
దుర్లభం । తాన్యస్త్రాగ్నిశిరదావిప్రారాఘమాయన్యవేదయత్ ॥ ౨౨ ॥ జవతస్యమునేస్తస్యవిశ్వామిత్రస్యధీమతః । ఊ
పతస్సర్మహాహాణీనర్వాణ్యస్త్రాగ్నిశిరాఘవం ॥ ౨౩ ॥ ఊచుశ్చముదితాన్యర్వేరామంప్రాజలయస్తదా । ఇమేష్టేస
రమోదారాఃకింకరాస్తవరాఘవ ॥ ౨౪ ॥ ప్రతిగృహ్యచకాకుత్ స్థస్యమాలభ్యవచాణీనా । మానసామేభవివ్య
ధ్యమితితానభ్యవేదయత్ ॥ ౨౫ ॥ తతఃప్రీతమనారామోవిశ్వామిత్రంమహామునిం । అభివాద్యమహాతేజా గమనా
యోపవక్రమే ॥ ౨౬ ॥ ఇతిశీమద్బాలకాండే-సప్తవింశస్సర్గః. *****

ప్రతిగృహ్యతంతీస్త్రాగ్నిచహ్యవదనశ్చుది ॥ గచ్ఛన్నేవచకాకుత్ స్థోవిశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ గృహీతా
స్త్రాప్రభగవతాదురాధర్మస్సురైరపి । అస్త్రాగ్నిశాంత్యహమిచ్ఛామినహంమునిపుంగవ ॥ ౨ ॥ ఏవంబ్రువతికాకుత్స్థేన్ది
శ్వాదితోమహామునిః । సహారంవ్యాజహా రాధధృతిమానువ్రతశ్చుది ॥ ౩ ॥ సత్యవంతంసత్యకీర్తిం । ధృష్టంరభసమే
వచ । ప్రతిహారతరం నామపరాజ్ఞుభిమవాజ్ఞుభిం । లత్యాక్షుదివమావై వద్యధనాభనునాభకా । దశాక్షతవక్త్రాచదశశీ
మశతోదరా ॥ వస్త్రాభమహానాభాదుండునాభనునాభకా । జ్యోతిషంకృత్యనంవై వస్త్రైరాశ్వదిమలావుభా ॥ యోగం
ధరహరిద్రాచైవై త్యైత్రశమనాతథా । (శుదిర్యానుర్వహాబాహుర్విము-లిర్విరుదిస్తథా) సాదిమాణీ భృతిమాణీ
విప్రత్రిమాణువిరస్తథా ॥ పితృసామనసంవై వవిభూతమకరావుభా । కరవీరకరంవై వధనరాన్యచరాఘవ । కామదూ
పంకామరుదిం మోహమానరణంతథా ॥ బృంభకంసర్వనాథంచసంతానవరశౌతథా ॥ భృశాశ్వతనయాగ్రామ భా
స్వరాకామరూపిణిః । ప్రతిచ్ఛమమభద్రం లేపాత్రభూతోసరాఘవ ॥ ౧౦ ॥ బాధమిత్యేవకాకుత్ స్థః ప్రహృష్టానంత
రాత్మనా ॥ (జగ్రాహమంక్రగిమం లేప్యవతస్థస్థైరాఘవం) ॥ ౧౧ ॥ దివ్యభాస్వరదేహశ్చ మూర్తిమంతస్సు
భిప్రదాః । కేదిదంగారసదృశాః కేదిధామోవమాస్తథా । చందాగ్ర-సదృశాః కేదిర్వైవ్యంజలిపుష్పాస్తథా । రా
మంప్రాంజలయోభూత్వాబుర్వివామధురభామిణిః ॥ ౧౨ ॥ ఇమేష్టేనరశాదూలపాశధికింకరామతే ॥ ౧౩ ॥ మానసాః
కార్యకాలేమసాహాయ్యం మేకరిమధగ । గచ్ఛరామితిరానాహయశీక్ష్యంరఘునందనః ॥ ౧౪ ॥ అప్రతేరామమామంత్యై
కృత్వాచాపిప్రదక్షిణంప్రవమ స్థితికాకుత్ స్థమస్త్రాజన్మర్యథాగతం ॥ ౧౫ ॥ (తతస్త్రరామఃకాకుత్ స్థశ్చసనాద్భిన్న
వాదిపిలక్షణాయచతాస్పర్వావరాస్త్రాన్రఘునందనః ॥ సంహారాన్యవసంహృత్వ) శ్రీమాంస్త్రస్తస్యవేదయత్
సవతానామోజ్ఞాత్వావిశ్వామిత్రంమహామునిం । గచ్ఛన్నేవాథమధురంశీక్ష్యంచవసాబ్రవీత్ ॥ ౧౬ ॥ కిన్వైస్థి
త్యేనుసంతాశంభర్యతస్యోదిమూరతః । వృక్షమండమితోభాతిపరంకారూపాలంకామే । దర్శనీయంస్యగాణిణంమనో
మహతివనానాప్రతాదైశ్శునైర్వభునానైరలంకృతం ॥ ౧౭ ॥ నిస్సృతాఃస్త్రమునిశ్రీకృతాంతరాదోమహర్షణాత్

౧౫॥ అనయాత్వవచ్చుమిదేశస్వముఖవత్తయోః సర్వం మేవంసభగవతకస్మాశ్రమపదంత్విదం॥ ౧౫॥ సంతాప్తా
యత్ర లేపాపాబ్రహ్మహ్నుమస్తచారిణః॥ తవయజ్ఞస్యోహ్నుయమరాత్మానోమహాముచే॥ భగవం ప్రస్యకోదేశస్సయ
త్రతవయాజ్ఞః॥ రమీతవ్యాక్రియాబ్రహ్మమయావధ్యాశ్చరాక్షసాః॥ ౧౬॥ పతత్సర్వంమునిశ్రేష్ఠశ్రోతుమిచ్చా
న్యహంప్రభో॥ ౧౭॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే- అష్టావింశస్సర్గః.....*

అభతస్యాత్రమేయస్యతద్యనంపరివృత్తతమిశ్వామితోమహా లేజావ్యాభ్యాసుముపవక్రమే॥౧॥ ఇహరాషమహా
బాహువిష్ణుదేవవరితప్రభుః॥ పహాణిసుబహూన్యేవతథాయగశ్రతానిచ॥౨॥ తవశ్చరణయోగాధా మువాససు
పహతపాః॥ ౩౪॥ ఏవత్రాస్యాశ్రమారామహాసనస్యహహ్మహః॥ సిద్ధాశ్రమఃఇతిశ్వాశ్రమసిద్ధోపాశ్రమహతపాః॥
౩౫॥ ఏవత్సన్నేపకాలేమరాజావైరోహణిచ॥ ౩౬॥ నిజత్యైవతగతాః సేంద్రాంశ్చసవరుద్ధతాః॥ కారయా
యామాసతదాగ్రభ్యంత్రములోశేమవిమితః॥ ౩౭॥ బలేస్తుయజమానస్యదేవాస్సాగ్నిపురోగమాః॥ సమాగమ్యస్వయం
నైవవిష్ణుమూసురిహశ్రమే॥౩౮॥ బలిత్యైరోహణిచ॥ ౩౯॥ యజ్ఞయజ్ఞమంత్రంఅనమాత్మికతాతత్త్వికస్యకార్యసభివ
ద్యతాం॥౪౦॥ యేనై నమభివరణం తేయదితారగతస్తతః॥ యచ్చయత్రయథావచ్చసర్వంలేభ్యఃపదయచ్చతి॥ సత్వం
సురహితార్థాయమాయాయోయోగముపాశ్రేణి॥ వామనత్యంగతోసన్న్యకురుకల్యణముత్రమం॥ ౪౧॥ ఏతత్సన్మంతరేరా
మకాశ్యహస్తిసంప్రభః॥ అదిత్యాసహితోరామదీప్యమానభవోజనా॥ దేవీసహాయోభగవాదవ్యంవవవసహస్రి
కం॥ త్రతంసమాప్యవరదంతస్తావసఃఘనాదనం॥౪౨॥ తపోసయంతపోరాశిః॥ తపోమూర్తిఃతపోవత్సకంఠతపసాత్వాంశం
తత్తపసశ్చామిపురుషోజ్ఞమం॥ ౪౩॥ శరీరతపవశ్చామిజగత్సర్వమిదంప్రభో॥ త్వమరాదిరనిదేశశ్చస్త్యుక్తమాంశంవర
ణంగతః॥౪౪॥ తమవాచహరిఃప్రీతిఃకాశ్యసంఘాతకల్పమం॥ వరంవరయభద్రం లేవరాద్వోపివతోమమ॥ ౪౫॥ తమ్మ
త్వావచనంతస్యమారవఃకాశ్యహఃప్రబీత॥ ౪౬॥ అదిత్యాదేవతానాంచమమనైవామయాదతః॥ వరంవరదస్యప్రీతి
దాతుహహాఃసినువ్రత॥౪౭॥ పుత్రత్వంగచ్ఛభగవన్మదిత్యామమచానఘ॥ భారతాశ్రమయేషయాం స్త్వం శక్తస్యా
సురసూదనశ్రీకాతానాంబుదేవానాంసాహాయ్యంకరుణహహాసి॥ ౪౮॥ అయంసిద్ధాశ్రమోనామప్రసాదాత్తై
భవిత్యుతిసిద్ధీకర్మణిదేవేశుద్ధివృద్ధపవన్తితః॥౪౯॥ అభవీష్ణుమహా లేజాఅదిత్యాంసమజాయత॥ వామనం రావ
మాస్థాయైరోహణిపాగవతే॥ ౫౦॥ త్రీక్రమానభభిక్తిత్వాప్రతిగృహ్యవమానదః॥ అక్రమ్యలోకాన్లోకాత్తాస
ర్వభూతహితేరతః॥ మహేంద్రాయపునఃపాపాగ్నాయమ్యబలిమోజనా॥ త్రైలోక్యంసమహా లేజాశ్చక్రేక్రవశం
పునః॥౫౧॥ తేవైవపూర్వమాకాంతలశ్రమశ్శ్రీసునాశనః॥ మయావిభక్త్యైతవ్వావమానస్యోపభుజ్యతే॥ ౫౨॥ ఏత
మాశ్రమమాయాంతిరాక్షసావిఘ్నకారిణః॥ అత్రైవపురుషవ్యాఘ్రహంశవ్యాధుష్టచారిణః॥ ౫౩॥ అద్యచ్ఛామహే
రామసిద్ధాశ్రమమనగ్రహం॥ తదాశ్రమపదం తాతతవాపేతద్యథామహః॥౫౪॥ పవిత్రస్నాత్రమపదంవ్యరోదతమహాము
నిః॥ శశివగతనీహారపునర్వసుసమన్వితః॥ ౫౫॥ తందృష్టామునయస్సర్వేసిద్ధాశ్రమనివాసినః॥ ఉత్పత్త్యైవత్స
హసావిశ్వామిత్రమపూజయ॥౫౬॥ యథాన్యంచక్రీరేపూజాంవిశ్వామిత్రాయధీమతే॥ తత్రైవరాజపుత్రాభ్యా
మకుర్వన్మతిథిక్రియాం॥౫౭॥ ముహూర్తమభివశ్రాంతరాజపుత్రాయపరిరదమా॥ పాంజలిమునిశామూలమూచరూ
రమునందవ॥ ౫౮॥ అత్రైవదిత్యాంప్రవీత భద్రం లేమనిపుంగవ॥ సిద్ధాశ్రమాయంసిద్ధస్సాగ్నిపుత్ర్యవప్రవచస్తవ॥
౫౯॥ ఏవమక్రీడపహా లేజావిశ్వామిత్రోనహన్తుమి॥ ప్రవివేతదదాదిత్యాంనియతోనియతేంద్రియ॥౬౦॥ కుమారావపి
శాంరాతిమపిత్యాసుసమాహితా॥ ప్రభాతకాలేవోద్ధాయపూర్వాంసంధ్యాముపాస్యచ॥ స్ఫుట్తోదకశుషిజవ్యం
సమాప్యనియమేనచ॥ హుతాగ్నిహూత్రమాసినంవిశ్వామిత్రమవందతాం॥౬౧॥ ఇత్యేకోనత్రింశస్సర్గః.....*

అథతాదేశకాలజ్ఞారాజపుత్రాయపరిరదమా॥ దేశేకాలేవవాక్యజ్ఞానమూర్తిరాంకాశికంవచః॥ ౧॥ భగవతోశ్రీ
మిచ్చావోయత్పికాతాలేశవదరాంసంరక్షణీయాతోబ్రహ్మన్నాతివతశ్రత్సేవం॥ ౨॥ ఏవంబురీవాశ్చోకాకుత్స్థా
శ్వరమాశ్రీయాయుత్సయా॥ సర్వే లేమనయఃప్రేతాఃప్రశశంసన్యహాత్వతే॥ ౩॥ అద్యప్రభృతివదాగ్రతంరక్షతం
గాఘనాయవాం దీత్యాంగతోహ్యేషమునిమాణిర్వందగమివ్యతి॥ ౪॥ తాతుతద్యవచంశురీత్వారాజపుత్రాయశ
స్సనా॥ అదద్రోషదహూరాత్రంతపోవసమరక్షతాం॥౫॥ ఉపాసాంచక్రతుర్వరయత్రైవరవధన్యా॥ రక్షతమూర్
నివరంవిశ్వామిత్రమరిందమా॥౬॥ అథకాలేక లేతత్త్వికపస్వహనిసమాగతే॥ సామితిహబ్రవీద్రామోయతీభవనమా
హితః॥ ౭॥ రామస్త్రైవంబురీవాణస్త్యైవరితస్వనియాయుత్సయా॥ ప్రజజ్ఞయతలతోవేద సోమపాద్యయపురోహితా॥
౮॥ సవభావదమనస్సుకాశసస్మయరస్సుమోచ్చయా॥ విశ్వామిత్రేణసహితావేదజజ్ఞాల్పనర్హిణా॥ ౯॥ మంత్రవ

[illegible]

పథగాంనదీమ్ ॥ ౧౭ ॥ దకాధ్యేణహిమవాంస్తనయాంలకపావనీంస్వచ్ఛందపథగాంగం గాం త్రైలోక్యహితకా
 వ్యయా ॥ ౧౮ ॥ ప్రతిగ్రహ్యతతోదేవాస్త్రీలోకహితకారిణః ॥ గంగామాదాయతేగచ్ఛుకృతాథేనాంతరాత్మనా ॥ ౧౯ ॥
 యాచాన్యాత్రైలవహితాకన్యానిద్రుగ్ననందనశ్రీగంగావ్రతమాస్థాయితపస్తేపితపోధనా ॥ ౨౦ ॥ ఉగ్రేణతపసా
 యుక్తాదేవతైలవరస్సుతాంరుద్రాయాప్రతిహపాయఉమాంలకనమస్సుతాం ॥ ౨౧ ॥ ఏతతైతైలరాజస్యసు
 తెలోకచనుష్కృతేగంగావసరితాంశ్రేష్ఠేఉమాదేవీచరాసువ ॥ ౨౨ ॥ ఏతతైనర్మమాఖ్యులంబయాత్రిపథగానదీ
 ఖంకతాప్రసం తాతగిలంకరితాంవర ॥ ౨౩ ॥ ప్రేమాసురనదీరమ్యాత్రైలంద్రస్యసుతాతదా ॥ సురలోకంనమారూఢా
 మేషాపాలనామహిమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - పంచత్రింశస్సర్గః. *****

ఉత్సవాశ్చేషమతస్మిన్నభారాసుపలక్ష్యతే ॥ ప్రతిసంద్యకథాంవీరానూచతుస్సునిపుంగవం ॥ ౧ ॥ ధర్మయుక్తు
 నింబ్రుహకశితంపరమంశ్చయా ॥ దుహితృతైలరాజస్యజ్యేష్ఠాయావత్సవస్స ॥ ఏవస్థంవిస్తరజ్ఞోనిదివ్యమానుష
 సంభవం ॥ ౨ ॥ శ్రీనర్మహేతునాతేననీవయ్యేలకపావనీ ॥ ౩ ॥ కథంగంగాత్రిపథగాదీపుత్రాసరిమద్రమా ॥ త్రిమ
 ణాశేషపద్మజ్జకర్తృఃత్రైపునస్యతా ॥ ౪ ॥ తథాబ్రువతికాకుత్స్థేనివాన్మిమత్రప్రహేధనః ॥ నిమిలేనకథాంసర్వాన్మృషీమ
 శ్చేన్యవేదయత్ ॥ ౫ ॥ పురారామకృతద్వాహూనీలకంఠోమహాతపః ॥ దృష్ట్యాచస్మిప్రహయాదేవీమైపునాయో
 పభవత్తేదమబువన ॥ ౬ ॥ దేవదేవసదేవలకన్యాస్యస్థితైరత్యసురాణాంప్రణీహతేనప్రసాదంకత్తుమర్హసి
 ౯౪ ॥ నలంకాధారయవ్యంతితవతేజస్సురోక్షమ ॥ బ్రాహ్మణతపసాయుక్తదేవాన్సూతపశ్వర ॥ ౧౦౪ ॥ త్రైలోక్యహి
 తకామాన్తం తెజస్తేజసిధారయ ॥ ౧౧ ॥ రక్షసర్వానిమాణాకాన్మాలాకంకత్తుమర్హసి ॥ దేవతానాంవశశ్చుత్వా
 సర్వలోకంహేత్వరతి ॥ బాధమివ్యుబ్రవీత్సర్వాభునశ్చేదమువాచహ ॥ ౧౨ ॥ ధారయన్యావ్యవహంతేజస్తేజస్వీవస
 హూమయా ॥ త్రిదశాన్యప్రసిస్తేపర్యాణమనిగచ్ఛతు ॥ ౧౩ ॥ యదిదంతుభిరంస్థానాన్మనతేజోవ్యాసుత్తమంధార
 లిప్యంతేస్తన్నేబ్రువంతుసురసన్తనః ॥ ౧౪ ॥ ఏవముబ్రుసురాస్సర్వేప్రత్యూహర్ష్యపథభవన్త ॥ యత్రైజాతు
 భిరంహ్యేతత్తదధారయన్యసి ॥ ౧౫ ॥ ఏవముక్తుప్రపతిప్రముమోదమహితతేజానాన్యభియేనవ్యాప్తానగిరికాన
 నా ॥ ౧౬ ॥ తతోదేవాపునరిదమూమశ్చాద్రహుతాశనంప్రవిశత్సంమనతేజోరాద్రంవాయుసవన్యతః ॥ ౧౭ ॥ తదగ్ని
 నాపునర్వాన్యక్షగంజాతశ్చేద్రవవృతః ॥ దివ్యంశరవణంనైవపావకాదిత్యంస్పృశిం ॥ యత్రజాతోమనతేజాకా
 త్రికేయోగ్నిసంభవః ॥ ౧౮ ॥ అథోమాంబజీవంనైవదేవాన్సర్వగిరితాపదా ॥ పురాజయానాసురభృగ్గంసుప్రేతమన
 న్తతః ॥ ౧౯ ॥ అథతైలసురాదామత్రిదశాదేవతావ్రవీత్ ॥ (అపియన్యకృతస్యాన్యఫలంసాన్యస్యభిషేమరాః ॥ ఇత్యు
 క్తావసనిలంకృతపార్వతీభానురరభా ॥) సమన్యరశపత్నర్వాకోధనంగర్తలూచనా ॥ ౨౦౪ ॥ యస్మాన్నివారి
 తావైవసంగితిపుత్రకావ్యయా ॥ అపశ్యంస్సేషుదారేషుతస్మాన్సర్వాదయన్యథ ॥ ౨౧౪ ॥ అద్యప్రభృతియన్యైకమ
 ప్రజాన్యంతుసత్తయః ॥ ఏవముక్తాసురాన్సర్వాశశపన్యభిషేమ ॥ ౨౨ ॥ అవనేనైకయాచాత్సంబహుభార్యభ
 వివ్యసి ॥ నవపుత్ర్యుతాంప్రేలంబతోగ్రహితుష్యతా ॥ వాన్యిప్యన్యిత్వంసుమమేధేమమపుత్రసనిచ్చతి ॥ ౨౩ ॥ తా
 సన్యాకప్రీడితాదృష్ట్యాసురాన్సురవతిస్తదాగమనాయోపవత్రామదిశంవరుణపాలితాం ॥ ౨౪ ॥ సకర్తావతతి
 ష్టత్వాన్యేద్రవోత్తరేగౌ ॥ హివవన్యృభివశ్యంగేనహదేవాన్మహాశ్వర ॥ ౨౫ ॥ ఏవతేనిద్రోరామతైలపుత్రాన్
 వేదేహిఃగంగాయాఃప్రభవంనైవశ్యంమేనహలక్ష్యణః ॥ ౨౬ ॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - పట్టిత్రింశస్సర్గః. *****

తవ్యమానేతపోదేవదేవాన్సర్వగిరితాంపురాన్సేనాపతిమభీష్టంతేమహామహాపాగమ ॥ ౧ ॥ తతోబ్రువను
 రాస్సర్వేభగవంతేమతాహహంప్రణీవత్యసురాస్సర్వేసేంద్రాస్సాన్నిపురోగమాః ॥ ౨ ॥ యోనస్సేనాపతిశ్రేవదత్తో
 భగవతాపురా ॥ (సవజాతోద్యభగవన్మస్తదైవ్రినివర్తణఃతస్మిత్పతాదాకాశర్యోహివవద్విభురేద్యవై) తపఃపరమ
 మాస్థాయితవ్యశేష్టసహూమయా ॥ ౩ ॥ యదతానంతరంకార్యంలాకానాంహితకావ్యయా ॥ సంవిధన్యవిధాన
 జ్జత్యంసానవరమాగతః ॥ ౪ ॥ దేవతానాంవశశ్చుత్వాసర్వలోకంపితామహః ॥ సాంత్యయమానుజైర్వాన్యైగ్రీష్ఠై
 శానిదవబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ తైలపుత్రాయయన్యైకతవన్యస్సంతుపత్నిషు ॥ తస్యావచనమగ్నిష్టంసత్యమేతన్నసంశ
 యః ॥ ౬ ॥ ఇయమాకాశగాంగాయన్యాంపుత్రంపతాశనః ॥ జనయన్యసిదేవానాంసేనాపతిహరిదమం ॥ ౭ ॥ జ్యేష్ఠా
 త్రైలంద్రదుహితామానయన్యత్రితర్నుతంఉమాయాస్తద్భనుమతంకవివ్యతివసంశయః ॥ ౮ ॥ తస్మిన్తావచనంగ

స్వకృతాధారఘనందనప్రణవత్యమరాస్పర్శవీతామహమపూజయః || ౯ || తెగత్యావర్తతం రామై లానంధాతు
మందితం | అగ్నింబయోజయామానుఃపుత్రాన్తంసర్వదైవతాః || ౧౦ || దేవకార్యమిదం దేవసంవిధ్యైశ్చుపూతాశ్చనశై
లపుత్రాన్యమహాతేజోగంగాయాం తేజఃతృప్తిః || ౧౧ || దేవతానాం ప్రతిజ్ఞాయంగంగామభ్యేత్యపూజకః | గర్భంధార
యదైవేదేవతానామిదంప్రియ || ౧౨ || తస్యతద్వచనంశుక్రిత్యాదివ్యంయూపమధారయత్ | దృష్ట్యాతస్మహిమానం
ససమంతాదవకీర్తయః || ౧౩ || సమంతతస్తదాదేవమభ్యసించతపావకః | సర్వస్యోరాంసిపూర్ణానిగంగాయారఘనంద
నః || ౧౪ || తమవాచతోగంగాసర్వదేవపురోహితం | అత్రాధారతేదేవతవ తేజస్సుమగ్ధతం || దవ్యమానానినా తేన
సంప్రవృత్తతేతనా || ౧౫ || అథాబ్రవీదిదంగంగాంసర్వదేవహుతాశ్చనః || ఇహహైమవతేపాదేగర్భోయంసన్నివే
శ్యతాం || ౧౬ || శుక్రిత్యాత్మస్త్వివచగంగాతంగర్భమతిభాస్వరం || ఉత్సంజగమహాతేజస్సోత్థిభ్యాహితదానఘ ||
౧౭ || యదస్యాంసిర్వతంతస్మత్తప్తజాంబూనదప్రభం || కౌంచనంధరణీంప్రాప్తంహిరణ్యమమలంశుభం || ౧౮ || తా
మ్రుంకాన్తాన్తాయసంవైవతేత్థ్యాదేవాభిజాయత్ | మలంతస్యాభవత్త్రుత్రుత్రుసీనకమేవచ || ౧౯ || తతేతద్ధరణీం
ప్రాప్తవానాథాతురవర్ధత || ౨౦ || నిక్షిప్తమాత్రేగర్భేతుతేజోభిరభిరంజితం | సర్వంపర్వతసన్నద్ధంసావర్ణమభవ
ద్దనం || ౨౧ || జాతయాపమతిభ్యాశంతరాద్రభృతిరాఘవ | సువర్ణంపురుషవ్యాసుశూలతాశ్చససమచభం || ౨౨ || తృణమృ
క్షులతానుల్యంపర్వతంభవతి || ౨౩ || తంకుమారంతతోజాతంసేంద్రాసుమామరున్దరాః | క్షీరసంభావనాథా
యక్యత్రికాస్ససయోజయః || ౨౪ || తాఃక్షీరమాలమాత్రస్వకృత్యాంసమయముత్తమం | దమిపుత్రోయమన్నాకం
సర్వాసామితిశ్చితాః || ౨౫ || తతస్తుదేవతాన్సర్వాఃకార్తికేయభిబుధి || పుత్రైలోకృదిభ్యాశంతభవిష్యతిసం
శయః || ౨౬ || తేహంతద్వచనంశుక్రిత్యాసూన్నంగర్భపరివ్రవే || స్నావయకవరయాలత్కృదివ్యమానంయథానలం ||
౨౭ || సుందరత్యయివేదేవాసూన్నంగర్భపరివ్రవాత్ || కార్తికేయంపూజాగంగాకుత్ స్థబలనోపమం || ౨౮ ||
ప్రాదురుభ్యుతంతేక్షీరకృత్రికానామసుత్తమం | వర్ణాంషదానవోభూత్యాజగ్రాహస్వనజంయః || ౨౯ || గృహీ
త్యాక్షీరమేకాశ్శాస్సుకుమారవపుస్తదా || అజయత్యేన్వసీర్యేణదైత్యన్యన్యగోణావిభుః || ౩౦ || సురసేనాగణవలింత
తస్తమతులవ్యతి || అభ్యసించకసురగోణాస్సుమేత్యాగ్నిపురోగమాః || ౩౧ || ఏవతేరామ గంగాయావిప్
రోభిహితోమయా || కుమారసంభవత్యైవ ధన్యఃపుణ్యస్తతైవచ || ౩౨ || భక్తత్వయఃకార్తికేయోకాకున్దేభువి
మానః || అయష్టాపుత్రపాత్రైశ్చసూందసాలోకృతాంప్రజేత్ || ౩౩ || ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేనస్త్రుతిం
శస్సర్గః || ***** తాతథాకాశికోరామే నివేద్యకుశికాన్తజః | పునరేవాపరంవాక్యం
కాకుత్స్థమిదమబ్రవీత్ || ౧ || అయోధ్యాధిపతిశూరః పూర్వమాసీన్నరాధిపః | సగరోమామగర్హత్వాప్రజా
కామస్సపాదజః || ౨ || వైదర్భమహితారామ కేశినీమామనామతః | క్షేప్తానగరపత్నీసా ధర్మస్థానత్యదాదినీ ||
౩ || అరిష్టనేమిమహితాయాపేక్షాప్రతిమాభువి | ద్వితీయాసగరస్యాసీన్మత్సమతిసంజ్ఞితా || ౪ || రాభ్యాంసహత
దారాజాపత్నీభ్యాంతతప్రవాంస్తవః | హిమవంతంసమాసాద్యభ్యున్నప్రసవేశీరిరా || ౫ || అశ్వద్వతేపూర్వతపసారా
ధితోమునిఃసగరాయవరంప్రాదాన్మృగస్సత్యవతాంవరః || ౬ || అపత్యలభాభిస్సుమహాభవ్యవృత్తిరవానఘః || ౭ || చా
ప్రతిమాంలోకేప్రాప్యతేపురుషర్షభ || ౮ || ఏకాజనయతాతాతపుత్రంవంశకరంతవ | వస్తిపుత్రసహస్రాశీతవరా
జనయవ్యతి || ౯ || భాషమాణంపూజాన్తసంరాజపుత్రోన్యసనాద్యతం | ఊచతుఃపరమప్రీత్యేతాంబలిపుతీతదా || ౧౦ ||
ఏకఃస్యాస్సుతోబ్రహ్మకాబహూభజనయవ్యతి | శ్రోతుమిచ్ఛాపహేబ్రహ్మకంత్యమస్తువచస్తవ || ౧౧ || తయో
స్తద్వచనంతోత్యాభ్యుగంఃపరమధామికః | ఉపాచవరమాంవాణంస్వచ్ఛందోత్త్రవిధీయతాం || ౧౨ || ఏకోవంశకరోవా
స్తుబహవోవామహాబలాః | కీర్తిమంతోమహూత్యాహఃకావాకంవరమిచ్ఛంతి || ౧౩ || మునేస్తువచనంశుక్రిత్యాకేశిర
ఘనందనః | పుత్రంవంశకరంరామజగ్రహస్సుపసన్నిధౌ || ౧౪ || వస్తిపుత్రసహస్రాశీమవర్ణభగినీతదామహూత్యా
హాకోర్తిమతోజగ్రహమమతిస్సతా || ౧౫ || ప్రదక్షిణమృషింకృత్యానిపాభిప్రణయన్బాజగమస్వపురంరాజా
సభార్యోరఘనందన || ౧౬ || అథకాలేగతేప్రిక్షేక్ష్యేష్టాపుత్రంవ్యజాయత్ | అసమంజశ్శభ్యాశంతేశినీసగరాత్సం || ౧౭ ||
సుమతిస్తునరవ్యాసుగర్భతుంబంవ్యజాయత్ | వస్తిపుత్రసహస్రాశీతుంబభేదాద్విసృతైః || ౧౮ || ఘృతపూర్ణే
మకుంభేమధాత్ర్యస్తాకనమవర్ణయః | కాలేనమహతాసర్వేయావనంప్రతిపేదతే || ౧౯ || అథదక్షిణకాలేనయావయా
వనశాలినః | వస్తిపుత్రసహస్రాశీసగరస్యాభవంస్తదా || ౨౦ || సచక్ష్యేష్టసరశ్చేష్టసగరస్యాత్సంభవః | బాలాగ్న
హీత్యాతుజలేపరయాన్వరఘనందన || ప్రక్షిప్యప్రహసన్నిత్యంమజ్జతస్త్రికామక్షిప్యవై || ౨౧ || ఏవంపాపసమాచార

జాశ్చుత్వామైతామహావధంఽమఃఖోవహరయూభ్యానిశ్చయంనాధ్యగన్తుతః॥౫॥కథంఽంగావతరణంకథం తెషాం
జలక్రియాఃతారయేయంకథంచై నానిచింతావరోభవత్ ॥ ౬॥ తస్యచింతయంతోనత్సంధ్యేణవిదితాత్మనః । పుత్రో
భగీరథో నామజజ్ఞేపరమధామికః॥౭॥దిలిపస్తుమహాతేజాయజ్ఞేర్భవమభిర్భవః॥ శ్రీచంద్రవర్ణసహస్రాంగిరాజారా
జ్యమకారయత్ ॥ ౮॥అగత్సానిశ్చయంతాజాతేమహద్గుణంప్రతి॥వ్యాధినానరశౌర్యాలంకరణమమమీయవాః॥
ఇంద్రలోకంఽగతోరాజానామజ్జేతేనైవతర్కతా॥రాజ్యేభగీరథంపుత్రమభిషిన్యసరర్థభః॥౧౦॥ భగీరథస్తురాజ్ఞిః
మోహోరఘనందన॥అనవత్సృగమహాతేజఃప్రజాకామః (౧౦౫౬) సచాప్రజః ॥ మంఠిమ్యధాయతదాగ్ర్యంఽంగా
వతరణైరణః॥౧౦౫౭॥ సతపోదిర్ఘమాతివ్యస్తఃస్థైరఘనందనః॥ఉద్ధృణ్వబాహుఃపంచతపామాసాహరోశీతేంద్రియః॥
౧౦౫౮॥ తస్యవర్ణసహస్రాంగిఃసౌఖ్యేభగీరథంపఠిత్తతః॥అతీతానిమహాబాహుః॥౧౩॥ తస్యరాజ్ఞోమహాత్మనః । సుప్రీతో
భగవాన్బ్రహ్మప్రజానాంవతరీశ్వరః॥౧౪॥ తతస్తుగగతైస్సార్థమపాగవ్యమీతామహః॥భగీరథంహహత్వానంతర్య
మానమధాబ్రవీత్ ॥ ౧౫॥భగీరథమహాభాగఃప్రీతస్తేమాంజనేశ్వర॥ తపసాచసుతస్తేనవరంవరయసువతః ॥ ౧౬॥ తమ
నామహహతేజాస్సర్వలోకపితామహం॥ భగీరథోమహాభాగఃకృతాంజలివన్మతః॥౧౭॥ యదిమేభగవన్ప్రీతోయ
ద్యస్తేతవఃశలమనగరస్యాత్మజాన్పుత్రేమన్తస్థలిలమాప్నుయః॥ ౧౮॥ ంగాయాస్థలింక్ష్మీపేష్మస్తేమౌమహా
త్మనాం॥ స్వగంఽగ్నేయరత్నంశలం త్వేమేషివేతామహః॥౧౯॥ దేయాచసంతతిర్దేవనావోదేతులంచనః॥ఇత్యై
హతాంశులేదేవపవమేస్తువరఃపరః॥౨౦॥ ఉక్తవాక్యంతురాజానంసర్వలోకపితామహః । ప్రత్యచాచశుభాంవా
ణీంసుధురాంసుధురాక్షరాం॥౨౧॥ మనోరత్నమహానేపభగీరథమహారత్నంపవనభుభద్రం తేజ్ఞత్వాకులవధనః॥
౨౨॥ఇయంహైమవేలింఽంగాజ్యేష్ఠాహిమవతస్సతా॥తాంవైధారయతుంవీరక్రవారస్తత్రణ్యుజ్యతాం॥ ౨౩॥ ంగా
యాఃపశనంతరాజప్రతివీనసహిమతః॥ తాంవైధారయతుంవీరనాన్యవశ్యమిహులినః॥ ౨౪॥ తమేవమక్ష్మరాజా
నంఽంగాంచాభావ్యలోకకృత్ ।జగముత్రిదవందేవస్సహదేవైర్నర్మగ్నైః॥౨౫॥ఇతిద్వివత్సారింశస్తకం.....*

దేవదేవేగతేతస్మిన్సంగుష్ఠాగ్రపీడితాం కృత్వావసుమతీంరామసంవత్సరముపాసతః॥ఉద్గ్రహమర్చి
తాలంబోవాయుభ్యోనరాశ్రయః । అచలస్థానివత్స్థిత్యాతాత్రిందివమరిందమ ॥ అధనవన్యరేపూర్ణేనర్వలో
కసమస్సప్రతః । ఉమాపలివశుమతీరాజానమిదమబ్రవీత్ ॥౨॥ ప్రీతస్తేమానంతరీశ్వకరిమ్యమితవప్రియం । శిరసాధార
యమ్యమిదైలరాజసుతావహం॥౩॥తతోహైమవతీజ్యేష్ఠానర్వలోకసమన్వృతా । తదానానిహదూరీపం కృత్వా
వేగంవసుస్సహం॥ అకాశాదపతద్రామశివేశివశిరస్సుతః॥౪॥ అచింతయచ్చనాదేఽంగావరమదుర్ధరా॥ విశావ్య
హంహిమాతాశంసోశిసాగృహ్యశంకరం॥౫॥తస్యావలేపనంజ్ఞాత్వాప్రసన్నభాగవాహరః॥ తిరోభావయతుంబు
ద్ధిచఽత్రీతియస్తదా॥౬॥సాతస్మిన్తపతాపుణ్యపుణ్యేరుద్రస్యమార్గని॥సామవత్సరీమేరామజటామండలగ
హ్వరే॥ ౭॥ సాకథంవిప్రహింఽంగతుంనాశక్నోద్యత్నమాస్థితా॥నైవనిగమనంతేభజటామండలమోహితా॥ ౮॥త
త్త్రైబాలంభీమండేవీసంవత్సరగతాబహుః॥తామవశ్యేభావుస్తత్రవఃపరమమాగ్నితః ॥ ౯॥ అసేనతోపితశ్చ
భూదత్తర్థంరఘునందన॥ వినసజతతోఽంగాంహరోబిందునరఃప్రతి ॥ ౧౦॥ తస్యాంవిప్రజ్యమానాయాంసప్తసా
తాంసజజ్ఞైరే॥౧౧॥ష్టేదిలిపావనీవైసవశిషివరథావరా॥ తిస్సోపాగ్రీందిశంజన్మగ్నంగాశ్విజలశ్శుభాః ॥ ౧౨॥ సుచ
క్షుత్యైసనీతావసింధుత్యైవమహానదిః॥సప్తైస్తైతాదిశంజన్మఃప్రతీమీతుశుభోదకాః॥ ౧౩॥ సప్తమీచాన్వగతా
సాంభగీరథమహోన్మహం॥౧౩౫॥ భగీరథోపిరాజ్ఞిర్విన్యంస్యందనమాగ్నితః ॥ ప్రియాదగ్రీమహాతేజాంగాశంవా
వ్యవసవత్ ॥౧౪౫॥గగనాద్భంకరతైఃప్రతాధరణిమాత్రితా॥ వ్యవర్థతలంతత్రిత్రోజ్జలభరన్మృతం ॥౧౫౫॥ మత్స్య
కన్యవసం మైశ్వరేంశుమారగతైఃప్రదా॥వతర్క్యపతితైఃప్రైవైర్వ్యురోదతవసంధరా ॥ ౧౬౫॥ తతోదేవక్షింధర్వా
యత్యాస్పద్ధగతాస్తదా । వ్యలోకయంతతేత్రగగనాన్ఽంగాతాంశకా ॥ ౧౭౫॥ విమానైర్నగరాకారైర్మైర్జజవై
స్తదా॥పారిషవగతైఃపారిషవతాస్త్రైఃప్రితాః॥ ౧౮౫॥ తదృచ్ఛతతతతతతతేగంగావతరణమత్రమం । దిద్మత్సవోదేవ
గతాస్సమీయురమితావతః ॥ ౧౯౫॥ సంవతర్క్యస్సగగతైస్తేహంచాభరణైఃపాం । శతాదిత్యమివాభాతి గగనగతతోయ
దం ॥౨౦౫॥శింశుమారోరగగతైఃప్రీతైరపివచంవత్రైః॥ విద్యుద్భిరివపిష్ఠీప్రమాకాశమభవత్రదా ॥౨౧౫॥ పాండరైస్సలి
లాట్పత్రైఃశిర్యమాతైస్సహస్రభా॥ శారదాత్రై రివాక్ష్ణంఽగగనంహంససంష్టవైః॥౨౨౫॥ కృవిద్భురతరంతయాతికుటి
లంకృవిదాయతం । వినతంకృవిదుమగ్నృతంకృవిద్యుతిశ్చైశ్వరైః ॥ ౨౩౫॥ సలిలేవేనసలిలంకృవిదభ్యాహవంతంపునః॥
ముహూర్తార్థముఖంఽత్వావపారవసుధాతలం॥ ౨౪౫॥ తచ్ఛంకరశిరోభ్రీష్టంభ్రీష్టంభూమితలేపునః॥ వ్యరోదతరదా

తోయంధిర్బలంగతకృత్మమ్ || ౨౫ || తత్రదేవర్షిగంధర్వావసుధాతలవాసినః || భవాంగవతితంతోయంపవిత్రమివ
స్ఫుటః || ౨౬ || కాపాత్ ప్రపతితాయేవగగనాద్వసుధాతలం || కృత్యావత్రాభిషేకం తేభభాపుగతత్యహః ||
౨౭ || ధూతపాపాఃపునస్తేవతోయేనాభమభాన్వతా || పునరాకాశమాదిశ్యాన్వాలోకాప్రతిపేదితే || ౨౮ || ము
ముదేమనితోలోకస్తేవతోయేనభాన్వతా || కృతాభిషేకోగంగాయాంబభావవిగతక్లమః || ౨౯ || భగీరథోపిరాజర్షిర్ని
వ్యంస్యందనమాస్థితః || ప్రియాదగ్రీవుమతోజాస్తంగంగావృత్యతోన్వతాత్ || ౩౦ || దేవాన్మర్షిణాశ్చర్వేదైత్య
దానవరాక్షసాః || గంధర్వయక్షప్రవరాస్యగీన్ద్రరమహేహరగాః || సర్వాశ్చాపురసారామ భగీరథరథానుగాం ||
గంగామన్వగమప్రీతాస్సర్వేజలవరాశ్చయే || ౩౧ || యతోభగీరథోరాజాతతోగంగాయశస్సిని || జరామసరితాం
శ్రేష్ఠానర్వపావవినాశిని || ౩౨ || తతోహియజమానస్యజహ్నుర్నరదృష్టతకమణః || గంగాసంస్థావయామానయజ
వాటంమహాన్యసః || ౩౩ || తస్మాదేవమనంజ్ఞాత్వాకుర్ణోయజ్ఞాతురాఘవః || అపిబచ్చజలంసర్వంగంగాయాఃపరమా
దృష్టతం || ౩౪ || తతోదేవాన్సగంధర్వర్షిర్మయజ్ఞాతురాఘవః || పూజయంతిమహాత్మానంజహ్నుంపురుషసత్త్వం ||
గంగాంచాపినయంతిప్రమహిత్వ త్వేమహాత్మనః || ౩౫ || తతస్తుష్టోమహాతేజాశోత్త్రాభ్యాన్యమృజత్పవనః || రేనాజ్ఞాహ్ను
సతాగంగాప్రోచ్యతేజాహ్నువీతివ || ౩౬ || జగమావపునగంగాభగీరథరథానుగా || సాగరాంచాపింపాప్రిప్రాసరిత
త్వీవరాతదా || రసాతలముపాగచ్ఛత్సిద్ధధ్వజంభస్యకమణః || ౩౭ || భగీరథోపిరాజర్షిగంగానలిలము త్రిమం || స్థావయన్ధూతపా
వ్తః || పితామహోభక్త్యకృతానపశ్యేదీనచేరవః || ౪౦ || అథతద్భవస్థానారాశింగంగానలిలము త్రిమం || స్థావయన్ధూతపా
వ్తానస్సగంగాప్రాప్తారఘూ త్రిమం || ౪౧ || ఇతిశ్రీమద్భాగవతం - లిచత్వారింశస్తకం. *****

సగత్వాసగంరాజాగంగాయానుగతస్తదా | ప్రవివేతలంభామేర్వత్రతేభస్ససాత్పుత్రాః || ౧ || భక్త్యన్యథా
పుతేరామగంగాయానులిలేనవై | సర్వలోకప్రభుర్వ్రీహ్మదాజానమిదమబ్రవీత్ || ౨ || తారితానరాశ్చాలదివంయా
తాశ్చదేవవత్ | వక్షింపుత్రసహసాశ్రీసగరస్యమహాత్మనః || ౩ || సాగరస్యజలంలకోయావత్ స్థానస్థితిహ్నివ | సగర
స్యాత్కాపాస్తానస్సర్వేదేహాన్యంతిదేవవత్ || ౪ || ఇయంచమహితాజ్యేనాతవగంగాభావివృతి | త్వత్పుత్రేనచనామ్నాథ
లాశ్చేహాన్యంతిమిత్రాః || ౫ || గంగాలిచథరాజాఽదివ్యాభాగీరథీతి | త్రీవభోభావయంతిలితతత్ప్రప్రథకాస్త్రుతా ||
౬ || పితామహానానర్వేహంత్యమత్రమనుజాధిప | మరుష్వనలిలంరాజప్రతిజ్ఞామపద్యయ || ౭ || పూర్వతేజసితే
రాజంప్రేనాథియతసాతదా | ధర్మితాంప్రవరేణాపివైవచాప్రేమానోరధః || ౮ || తత్తవాంశుమతాతాతలాశ్రీప్రతిమతే
జసా | గంగాంపార్శ్వయతాసేతుంప్రతిజ్ఞానావబ్ధితా || ౯ || రాజర్షిభాగుణవతామహర్షినమతేజసా | మత్పుత్రంపసా
వైవక్షత్రధర్మస్థితేనచ || దిలీపేనమహాభాగతపిత్రాత్రితేజసా | పునర్వశంకేతాసేతుంగంగాంపార్శ్వయతానఘం ||
౧౦ || సాత్వీయాసమితీక్రాంతాప్రతిజ్ఞాపురుషర్షభ | పార్శ్వేసివరమంలూకేయశఃపరమనంసుతం || ౧౧ || యచ్చగం
గావతరణంత్యయాకృతమరిందమ | అనేనవభవాప్రాప్తోధర్మస్థాయితనంమహత్ || ౧౨ || స్థావయన్సర్వమాత్మా
నంనరోత్తమసదోమితే | సలిలేపురుషవ్యాన్యశుచిఃపుణ్యఫలాభవః || ౧౩ || పితామహానానర్వేహంకురుష్వనలిల
యాం | స్వస్తి తేస్తుగమివ్యామిన్యంలాంకగవ్యతాంస్త్వం || ౧౪ || ఇత్యేవముక్తాదేవేస్తగ్గులాకపితామహః | యథా
గతంతథాగచ్ఛత్తేవలాంకంమహాయతాః || ౧౫ || భగీరథోపిరాజర్షిగంగానలిలము త్రిమం | యథాక్రమంయథాన్యా
యంసగరాశాంమహాయతాః || కృతోదకశుచీరాజాన్యపురంప్రవివేతహ | సమృద్ధాద్ధోరఘుశ్రేష్ఠస్వరాజ్యంప్రతా
సహ || ౧౬ || ప్రముమోదహలాంకస్తంపువమాసాధ్వరాఘవనక్షత్రకస్సమృద్ధాద్ధోబభూవవిగతబర్హరః || ౧౭ || ఏవతేరా
మగంగాయాం ప్రరోభిహితోమయా | స్వస్తిపార్ష్వేహిమహాద్రం తేనంధ్యాకాలానివద్రుతే || ౧౮ || ధన్యంయతస్యమా
యవ్యంపుత్ర్యంస్వధ్యమతీవచ | యశ్చానయంతిప్రేమక్షత్రియేష్యతరేషు || ౧౯ || త్రియం తేపితరస్తస్యప్రీయంరె
దైవతానిచ || ౨౦ || ఇదమాభ్యానవమన్యగోగంగావతరణంశుభంయశ్శృణోతివకాకుతస్థనర్వాకామానవాప్ను
యాత్ || సర్వేపాపాఃప్రణశ్యంతిఅయఃకీర్తిశ్చవర్ధతే || ౨౧ || ఇతిశ్రీమద్భాగవతం - చతుశ్రత్వారింశస్తకం. *****

విశ్వామిత్రవచశ్చుత్త్రావరాఘవస్సహజ్యుజ్ఞః | విష్ణుయంపరమంగత్వావిశ్వామిత్రకాబ్రవీత్ || ౧ || అత్యధు
తమిదంబ్రహ్మకాధితంపరమంత్యయా | గంగావతరణంపుణ్యంసాగరస్యాపిపూరణం || ౨ || తస్యసాత్వర్గరీసర్వాసహ
సౌమితిశ్శాతదా | జగమచింతయానస్సవిశ్వామిత్రకథాంశుభాం || ౩ || తతఃప్రభాతేవిమలేవిశ్వామిత్రంమహామునిం |
ఉవాచరాఘవోవాక్యంప్యతాస్మికమరిందమః || ౪ || గతాభగవతీరాత్రిశ్చీతవ్యంపరమంశుతం | క్షుణ్ణాతేవనా
రాత్రిస్సంపృత్యయంమహాతపః | ఇమాంవింతయతస్సర్వాంఘ్రితనకథాంతవః || ౫ || తరామసరితాంశ్రేష్ఠాంపుణ్యం

త్రవళగాంసదీం || నారేమహినుభా స్త్రీర్ణాముషీణాంపుణ్యకర్మణాం || భగవంతుమహాప్రాప్తం జ్ఞాత్వాత్వరితమాగ
తా||2|| తస్యతద్వచనంశుక్రిత్యారామస్యమహాత్మనః|| సంతారంకారయామాసన్ దీనంఘస్సరాఘవః|| ౩|| ఉత్తరం
తీరమానాద్యసంప్రభాన్యగ్నిణంతదా|| గంగానూలేవిష్టాప్తేవిశాలాందద్వళుపురి|| ౪|| తతోమునివరస్తాన్ష్టంజగామ
సహరాఘవః|| విశాలాన్గరిరంమ్యాందివ్యాంస్సర్వోపమాంతదా|| ౫|| అథరామోమహాప్రాప్తోవిశ్వమిత్రంమ
హామని|| వప్రభుప్రాంజలిన్యూత్వావిశాలాము ద్రమాంపురి|| ౬|| కతరోరాజవంశోయంవిశాలాయాంమహామ
నే|| శ్రీకురుచ్ఛామిభద్రం తేవరంకౌరూహలంహిమే|| ౭|| తస్యతద్వచనంశుక్రిత్యారామస్యమభిపుంగవః|| టీవ్య
తుంతత్యమారేభవిశాలస్యపురాతనం|| ౮|| శ్రూయతాంరామశక్రస్యకథాంకథయతశ్చుభాం || అప్రిడేదేశేతుయ
ద్వస్త్రుంతదపిశునిరాఘవ|| ౯|| పూర్వంకృతయగేరామదితేపుత్రామహాబలాః|| అదితేశ్వమహాభాగవీర్యవంత
స్సభామిరాకా|| ౧౦|| తతస్తేమంసరశ్రేష్ఠబుద్ధిరాసీవ్యహాత్మనాం|| అమరాఅజరాతైష్ఠవకథంస్యానునిరామయాః|| ౧౧||
తేమంచితయతాంరామబుద్ధిరాసీవ్యహాత్మనాం|| క్షీరోదమథసంకృత్యాంరసంసౌప్త్యామతత్రై|| ౧౨|| తతోసశ్శి
త్యసంధనంయోక్త్రీంకృత్యావవామకీం || మంథానంసందరంకృత్యామమమంఘరాపాశజనః|| ౧౩|| అథవర్జనమహీ
ణయోక్త్రీనర్మశిరాంసప || వమంతోతివిమంతత్రదదంశుర్దత్తైశ్చిలాః || ఉత్పపాతాగ్నిసంతాశంహలాహుమహాప
వం|| తేనదన్జగత్సర్వంసదేవాసురమానుషం|| అథదేవానుహాదేవంశంకరంశరణాగ్నిసజన్మవతతింసద్రం|| త్రా
హిత్రాహితీతుష్టుభిః|| ఏవముక్త్యతతోదేనైర్దేవదేవేశ్వరఃప్రభుః || పూర్వరాసీస్తతోనైవిశంఖవక్రధరోహరిః||
ఉవానైసంప్రీతంకృత్యాన్ద్రంశూలభృతంహరిః || దైవతైర్మధ్యమానేతుయత్యూర్వంసమవప్సితం || తత్తృప్తీయం
సురశ్రేష్ఠమరాణామగ్రజీనియత్ || అగ్రహజామహంమత్వాన్యహాజెదంవిషంప్రభా || ఇత్యుక్త్వావసురశ్రేష్ఠస్త
త్రైవింశతరథీయత్ || దేవతానాంభయంద్యుష్టాశుక్రిత్యావాక్యంతకాక్షీణః || హలాహులంవిషంఘోరంసజగ్రా
హాన్యతోపమం|| దేవాన్విపృభ్యదేవేజగానుభగవాన్హరః|| తతోదేవాసురాన్సర్వేమమంఘరాఘునందన || ప్ర
వివేకాథపాతాశంమంథానంవర్జితంసఘం|| తతోదేవాన్సగంధర్వాన్సమృత్తృభుమాదనం|| త్వంగిస్సర్వభూతానాం
విశేషేణదివాకసాం || పాలయాన్తాకామహాబాహూగిరిమధ్దద్మమన్తసి || ఇతిశుక్రిత్యావృష్టికేశకామతంగూప
మాస్థితః || పర్వతంపృథతఃకృత్యాశ్రేష్ఠత్రోదధాహరిః || పర్వతాగ్రంబలూకాత్వానాన్త్రాక్రమ్యేశేతవః || దేవా
నాంమధ్యతేన్ద్రీన్ద్రాన్సమంఘంపురుషేత్మనః|| అథవర్జనహాసేనానందంధ్రుకమంజయః || పూర్వంధన్వంతరిరామఅ
పురాశ్వనువర్జనః || ౧౪|| అపునిర్మకనావేవరన్తస్మాద్వరశ్రేష్ఠయః|| ఉత్పేరుర్మనుజశ్రేష్ఠతస్మాద్వరసోభవన్|| ౧౫||
షష్ఠిఃకీట్యోభవంస్తాసామపురాణాంసువర్జసాం|| అనంభ్యయాన్యకాకున్దనయాస్తాసాంపరిచారికాః|| ౧౬|| నతాన్స
సరిగృష్ణాంతసర్వేతేదవదానవాః|| అప్రతిగ్రహణాత్వాశ్వనర్వాన్సాధారణాన్ప్రృథాః || ౧౭|| వరుణస్యతతఃకేన్యావా
రుణీరఘునందన || ఉత్పపాతమహాభాగామార్గమాణాపరిగ్రహం || ౧౮|| దితేపుత్రాన్తాంరామజగ్మర్యవరుణా
న్మజాం|| అదితేస్సుతతావీరజగ్మహుస్తామందితాం || ౧౯|| అమరాన్తేనైతేయాన్యరాన్తేనాదితేన్యతాః|| పృష్ఠాఃప్ర
ముదితాశ్చిన్తవాదురీగ్రహణాతురాః|| ౨౦|| ఉత్పైశ్శ్రీవాహయశ్రేష్ఠోమణిరత్నంవకాన్యభాంఉదత్త్వన్మరశ్రే
ష్ఠత్రైవామృతమద్రమం|| ౨౧|| అథతస్యకృతేరామమహానాసికులక్రయః || అదితేస్సుతతేపుత్రాదితేపుత్రాన్
సూదమన్|| ౨౨|| ఏకతోభ్యగ్మహానర్వేహ్యునరారాక్షసైస్సహ || యుద్ధమాసివ్యహాఘోరంవీరైశ్శ్రీలక్ష్మీకృమోహ
నం|| ౨౩|| యదాక్షయంగతంసర్వంతదావిష్ణుర్వహాబలిః|| అమృతంసహారత్పూర్ణం మాయామాస్థాయమోహిన్|| ౨౪||
యేగతాశిమఖంవిష్ణుమక్షయంపురుషేత్మనం|| సంచిస్తాన్తేరదాయధ్దేవిష్ణునాప్రభవిష్ణునా|| ౨౫|| అదితేరాక్షజావీరా
దితేపుత్రాన్యజిన్నరే || తస్మాఘోరేమహాయుధ్దైతేయాదిత్యయోధ్యుతే || ౨౬|| నిహత్యదితిపుత్రాంశ్వరా
జ్యంప్రాప్తిపురందరిః|| శశాన్ముదితోలోకాన్సమీక్షంసంహాన్సచారణాః|| ౨౭|| ఇతిపంచదత్వారింశస్సర్గః. *#*
హతేమ తేమపుత్రేమదితిపరముఃఖతా|| మారీచంకాశ్వసంరామభద్రామదవబ్రహ్మత్ || ౧|| హతపుత్రా
ప్రభగవంప్రవపుత్రేర్మహాబలైః|| శక్రహంతారమిచ్ఛామిపుత్రందిఘతేవోద్ధితం || ౨|| సాహంతవశ్చరిష్యామిగర్భం
మేదాతుమర్హసి || (బలవంతంమహేష్వరసంస్థితిజ్ఞంసమదర్శినం) ఈశ్వరంశక్రహంతారం త్వమునుజ్ఞాతుమహా
సి|| ౩|| తస్మాత్ప్రదవసంశుక్రిత్యారామరీచకాశ్వవప్రదా|| ప్రభువావహమహాతేజాదితంపరముఃఖతాం || ౪|| ఏవంభవ
తుభద్రంతేతువిధ్వవతపోధనే || జన్యువ్యసిపుత్రంత్వంశక్రహంతారమాహవే || ౫|| పూర్వైవగ్రహసంహేతు శుదిర్ఘ
దిభవిష్యం || పుత్రంత్త్రీలోక్యభద్రారంమత్తస్త్వంజన్యువ్యసి || ౬ || ఏవముక్త్వామహాతేజాఃపాణీనాన్సమమాజా

తా|| సమాలభ్యతతస్య స్త్రీత్వత్వసంశయాయ||౭|| గతేతన్నమరశ్రేష్ఠదివిపరమమర్హితా|| కుశస్థసనమానా
ద్యతప్తేషేషుదారుణం||౮|| తపస్తస్యాంహిశుర్యంత్వాంపరిచర్యాంచకారహ|| సహసాగ్రీహసరశ్రేష్ఠవరయానుబ
సంసదా|| ౯|| అగ్నిసంకాకాశ్వామమభిఫలంమూలంభక్తైవచ|| న్యవేదయభూసాగ్రీహాయచ్చాన్యదవికాంతైతం||౧౦||
గాత్రసంవాహనైతైస్సత్రమావసయైతైస్తథా|| శక్తస్యశ్రేష్ఠమాతేషుదివిపరిచరహ|| ౧౧||అభవద్దసహసేషు
దశేవేరఘునందన|| దివిఃరఘునంప్రతాపసహసాగ్రీహమథాబ్రవీత్||౧౨|| యావితేనమరశ్రేష్ఠతపస్విత్వానుహంతేనా||
వరోమద్దసహసాగ్రీతేదత్తేమమమతంప్రతి|| ౧౩|| తపశ్శురంత్వానందాశ్చదవీర్యవతాంవర|| అవశిష్టానిభద్రంతేభ్రా
తరంప్రక్ష్యసేతతః|| ౧౪|| తమహంత్యత్సత్వేపుత్రసమాధాస్యేజయోత్సుకం|| త్రైలోక్యవిజయంపుత్రసహభోక్త్య
నివిభుజ||౧౫|| ఏవమత్వాదిత్యశ్రంపాగ్రీహేమధ్యుదివాకరే|| నిదయాపహృతాదేవీపాదేశ్యత్వాభీషణః|| ౧౬||
దృష్ట్యైతామశువింశక్రపాదతఃకృతమూర్ధజాం|| శిరస్సానేకృతాపాదోజహసంచమమోదచ|| ౧౭|| తస్యశ్రేష్ఠిరవివ
రంఏవేతచపురందరః|| గర్భంచసప్తధారామవిభేదరమాత్మవా|| ౧౮|| భిన్నసంప్రత్యంగజ్యేష్ఠగర్భంశ్రేష్ఠా
దురోదమవసరంరామతతోదితిరవస్థత||౧౯|| మారుదోమారుదశ్చేతిగర్భంశ్రేష్ఠాభ్యామత|| విభేదమమహతేజాన
దంతపావసంసర||౨౦|| సహంత్యోనంసంసర్యశ్చత్యేవదితిరబ్రవీత్|| నిమృతాతతత్యశ్చోమాత్యుచసంసరవాత్||
౨౧|| పాగ్రీజరిత్యజ్రంపాదోదితిరవస్థత||అతవిద్యేవిమప్తానిపాదదయాఃకృతమూర్ధజా|| ౨౨|| తదంతరీసు
హంబల్యాశక్తక్రమాంతారమాహవేఅభిదంస్తదాదేవితేషేత్వంక్షయమన్వన||౨౩||ఇతిపట్నత్వానిరంశస్సగః||***
సప్తధాతుకృతేగర్భేదివిపరమమభిభా|| సహసాగ్రీహమరూఢస్తంవాక్యంసానునయాబ్రవీత్||౧||ఏవమాసరా
ధాన్యగ్రీయంసప్తధానిభిరకృతః|| నావరాణ్యేదేవేతవతాత్రబలమాదన|| ౨|| ప్రియంతుకస్త్రిమిచ్చామిమనుగర్భమి
వర్తయే|| మరుతాంస్తపస్తానాంస్థానపాలాభవంఽస్మిమే||౩|| వాతసంధాఞ్మసేనప్రచరంతువిపుత్రక|| మారుతా
తిభిభ్యారాదివ్యూహపామమాత్మజాః|| ౪|| ఇద్రూహాశంచరత్యేకశ్చంద్రలోకంశతభావరః|| దివివాయుతిభ్యాశ్చతస్త్రి
యోమిమహాయశాః||౫||చత్వారస్త్రిమరశ్రేష్ఠదశేత్రతశాసనాత్|| సంభివ్యంతుభద్రంతేదేవభూతామమాత్మజాః
త్యత్సృతైవనామానవమారుతాశ్చివిభుతాః|| ౬||రసాగ్రీహస్తదవచంశుత్వాసహసాగ్రీహఃపురందరః|| ఊహచ
పాగ్రీజరిత్యాన్యందివిబలసమాదన||౭|| సర్వమేతద్యథోక్తంతేభివ్యతిసంసరియ|| విభివ్యంతిభాద్రంతేదేవభూ
తాస్తవాత్మజాః||౮||ఏవంతేభాన్యయంకృత్యామారాపుత్రేతరహసే||జన్మమప్రిదిదంరామకృతాధామినిశ్శుగ్రిం
౯||ఏవదేశేస్సకాతుశ్చస్థమహేంద్రాన్యశ్చిరంపురా||దివియత్రతపస్విధామేవపరిచరారః|| ౧౦|| ఇత్యక్షోస్స
నరవాన్యపుపుత్రఃపరమధాత్మికః|| అలంబనాయామత్సస్త్రివీశాలభివిభుతః|| ౧౧|| తేనచానిదివాస్థాదేవితాతే
పురికృతా|| డిశాలస్యమతోరామహేమచందోరమహాబలః|| ౧౨|| సుచంద్రశ్చితిభ్యాతోహేమచంద్రావనంతరః||
సుచంద్రతనయోరామభూమాగ్రీశ్చశ్చివిభుతః|| ౧౩|| భూమాగ్రీశ్చతనయశ్చానివస్థంజయస్థమసవ్యతః|| స్థుంజయ
స్థమతశ్చీర్మాణసహదేవత్రతాపవా|| ౧౪|| కుశాశ్రేష్ఠసహదేవస్యపుత్రఃపరమధాత్మికః||కుశాశ్రేష్ఠసహదేవా
స్సేమదత్రేత్రతాపవా||౧౫|| సేమదత్రస్యపుత్రస్త్వకాతుశ్చశ్చివిభుతః|| ౧౬||తస్యపుత్రోహేమచందేవాస్సంప్ర
త్యేవపురిమహం|| అవత్యమరప్రశ్యాన్యమలిరామమధ్యుద|| ౧౭|| ఇత్యక్షోస్త్రిమదేవసేన్వైతేవాలిశాపుతా||
ఏషాశ్రయమేమహాత్వానివీర్యసంరత్నుధాత్మికః||౧౮||ఇహాద్వరజనింరామమఖంసత్సామహేమయంశ్చేతప్రభాతే
నరశ్రేష్ఠిజయంతః||౧౯||౧౦|| సుమత్యైవమహాత్రేభావ్యాన్యత్రమపాగతం|| శుగ్రీవాన్యరవరశ్రేష్ఠఃప్రత్య
చ్ఛస్తావహయశాః||౨౦||పూజాంచరమాంశ్యత్వాస్తేపాధ్యాన్యస్థపూంధవః|| పాగ్రీజరిత్యుగలంపుష్టాన్ విశ్వామిత్ర
మథాబ్రవీత్|| ౨౧|| ధన్యోత్స్యసుగృహేత్ప్రియస్థమేవిమయముఖః|| సంపాగ్రీహస్తంశరంప్రేవనాస్త్రిభ్యుతిరోహ
యా|| ఇతిప్రేమద్వాలకండే - సప్తవత్సరాంశస్సర్వః||***** స్పష్టామృతశలంశత్రపరస్పరసమా
గమేకథాంతేనుమతిర్యాన్యంవాజ్యహరంసహమునిం|| ఇమామరూఢభద్రంతేదేవత్యుల్యగాత్రమా|| గజసింహ
గతీవీరాభ్యాంబృహదభావమా|| పద్మస్త్రవతిశాలామౌఢాశ్శనూశేషధర్మర|| ఆత్మినావివాహేణసముపశ్చితయావనా||
యద్యచ్యమైవగాంపాగ్రీహదేవలోకాదివాసుర|| కథంసద్భ్యామిహపాగ్రీహాకేమర్థంకస్యవామనే|| భూషయంతా
విమందేశంచంద్రమార్యానివాంబరం|| పరస్పరస్యసద్భక్త్రవమాణేగతచేష్టితైః|| కేమర్థంచరశ్రేష్ఠాసంపాగ్రీహ
మధ్యమేవతి|| వరాయుధధరావీరాశోశుమిచ్చామిరత్యుతః|| ౬|| తస్యతదవచంశుత్వాన్యయాభావ్యుత్రంస్యవేదయత్||
నిహిత్రమనివానంచరాక్షసానాంవధంతథా|| ౭|| విశ్వామిత్రవచశ్శుత్వాన్వరాజాపరమమర్హితః|| అభిధీపరమాపా

స్త్రాపుత్రౌనశరధస్యతా||పూజయామానవిధివత్సరా-రాహా-మహాబలా||౮౫|| తతఃపరమసతా||రఙ్గసుమ తేఃప్రా
 ప్యరాఘవా|| ఉష్యతత్రనిశామేకాంజన్యతుర్నిధిలాంతతః||౯౫|| తా-దృష్ట్యామునయన్సర్వేజనకస్యపురీంశుభాం|| సా
 భాసాన్వితశంసంతోమిధిలాంసమపూజయ|| ౧౦౫|| మిధిలోపవనేత్రత్రాత్రమందృశ్యరాఘవః|| పురాణనిర్జనంర
 మ్యంపప్రచ్ఛమనిపుంగవం|| ౧౧౫|| శ్రీమదాశ్రమసంకాశంకిస్త్విదంమునివర్జితం || శ్రోతుమిచ్ఛామిభగవతకస్యా
 యంపూర్వత్రయః|| ౧౨౫|| తస్మృత్యారాఘవేణోక్తంవాక్యంవాక్యవిశారదః|| ప్రత్యువాచమహాతేజావిశ్వామి
 త్రోమహామనిః|| ౧౩౫|| హంతతేకథయిష్యామిత్వేననారాఘవ || యత్యైతదాశ్రమపదంతఃప్రవేశాన్మహాశ్శ
 నా||౧౪౫||గౌతమస్యనరశ్రేష్ఠపూర్వమాన్వప్తవన్త్యనః|| ఆత్రేమోదిష్యంకాశస్సర్వైరపిమపూజితః|| ౧౫౫|| సచేహ
 తపఃఆత్మదహల్యావహితేపురా|| వర్షపూగాననేకాంశ్చరాజపుత్రమహాయశః|| ౧౬౫|| తస్యాంతరంవిదిత్వాతుసహ
 సాగ్రీమృత్యువీపతిః||మునివేషధరోహల్యామిదంవచసమబ్రవీత్ || ౧౭౫|| ఋతుకాలంప్రతీక్షంతేనాద్ధిసన్సమహితే ||
 సంగమంత్వహమిచ్ఛామిత్వయానహనుమద్యమే||౧౮౫|| మునివేషంసహసాగ్రీక్షంవిజ్ఞాయరఘుసందన|| మఃలింఛకార
 మత్తేఢాదేవరాజకురుహాలత్ ||౧౯౫|| అథాబ్రవీత్సురశ్రేష్ఠంకృతార్థేనాంతరాశ్చనా||కృతాహ్నిసురశ్రేష్ఠకృష్ణ
 వీఘ్నిమితఃప్రభో|| ౨౦౫|| ఆత్మానంమాంచదేవేశ్వరదారక్షమానద|| ఇంద్రప్రహసనస్వాక్యమహల్యామిదమబ్రవీ
 త ||౨౧౫||సుశ్రోణీపతితుష్టిగ్మమిష్యామియథాగతం|| ౨౨|| ఏవంసంగమ్యతుతయానిశ్చక్రామేటాజాతైః|| స
 సంభిమాత్సర్వకరామశంకితోగౌతమంప్రతి || ౨౩|| గౌతమంసందదర్శ్యాగ్రవవశంతంమహామునిమ్ || దేవదాన
 వమధామహాంతోబలసమన్వితం || తీర్థోదకపరిశీన్నందీప్యమానమివానలం || గృహీతసమిధంతత్ర సకుశంమునిపుం
 గవం||౨౪|| దృష్ట్యాసురపతిత్రున్దోవణవదనేభవత్ || ౨౫౫|| అశదృష్ట్యాసహసాగ్రీక్షంమునివేషధరంమునిః || దు
 ర్వృత్తంవృత్తసంపన్నోహేదద్వచసమబ్రవీత్ ||౨౬౫|| మమరూపంసమాస్థాయకృతవాసనిదుమహితే || అకతప్య
 మిదంతస్మాద్విఫలస్త్యంభవిష్యతి || ౨౭౫ || గౌతమేనైవముక్తస్య సరోషేణమహాశ్శనా || పేతతువ్యవశౌ
 భూమానహసాగ్రీక్షస్యతస్త్వణత్ || ౨౮౫|| తథాశస్త్యాసత్తైశ్రమహల్యామపితప్రవా|| ఇహవర్షసహసాగ్రీణిబ
 హుగ్యాత్సంజిత్యుని|| ౨౯౫|| వాయుభద్రానిరాహారాతస్యంతీభిష్టశాయినీ || అదృశ్యాసర్వభూతానా మాశ్రమే
 ప్నిష్ఠివత్ప్రసీని|| ౩౦౫|| యదావైతద్వసంఘోరంరామోదశరథాశ్శబః|| ఆగమిష్యతిచక్రస్తదాపూతాభవిష్యతి ||
 ౩౧౫||తస్యాతిశ్యేనదుర్వృత్తైలోభమోహావివర్జితా|| మత్సకాశేమదాయత్కాన్యంపపుర్ణకారయష్యతి|| ౩౨౫||ఏవ
 ముక్త్యామహాతేజాగౌతమోదుష్టచారిణీం || ఇహమాశ్రమముత్సృజ్యసింధచారణసేవితే || హిమవచ్ఛిభారేపుణ్యైతవస్త్రే
 పేమహాతమాః||౩౩|| ఇతిగౌతమద్బాలకాండ- అష్టవత్సారింశస్సర్గః. *****

అఫలస్తుతతశ్శక్రౌదేవాగ్నిపురీధనః | అబ్రవీత్ప్రవచనస్సమీషంసంఘానచారణా || ౧ || కుర్వతాతప
 నోవిఘ్నంగౌతమస్యమహాత్మనః | కోధముత్పాద్యహిమయాసురకార్యమిదంకృతం || ౨ || అఫలోమీకృతశ్చేనకోధా
 త్నాచనిరాకృతా | శాపమోక్షేణమహాలాతహాస్యావపృతంహయా || ౩ || తస్మాత్సురవరాస్సర్వేసమీషంసంఘాన్యచా
 గణాః | సురసాహ్యకరంసర్వేసఫలంకర్తుమర్హన్ || ౪ || శతశ్రతోర్వచశ్శ్రుత్యాదేవాసాన్గ్నిపురీంశగమాః | పితృ
 దేవానుపేత్యాహుస్సహసవైర్మహ రుద్రశ్చే || ౫ || అయంమేషస్సప్తమణ్యశ్రోహ్యస్యమణ్యకృతః | మేషస్యవృషశౌ
 గ్నిహ్యశ్రోత్రాయాశుప్రయచ్ఛన్ || ౬ || అఫలస్తుకృతోమేషఃపరాంతస్త్వీప్రదాన్వతి || ౭౫ || భవతాంమహాభాణా
 యయదాన్వంతిమహావాః || ౮ || అగ్నేస్తువచనంశ్రుతిత్వాపిత్వదేవాస్సమాగతాః | ఉత్పాత్యమేషవృషశౌసహసాగ్రీ
 యేన్యవేశయ|| ౯ || తదాప్రభృతికామః | ఫపిత్వదేవాస్సమాగతాః | అఫలాభంజతేమేహాఫలత్రైవిషామయోజ
 య||౯౯||ఇంద్రప్రమేషవృషణస్తదాప్రభృతిరాఘవ||గౌతమస్యప్రభావేనతపసశ్చమహాత్మనః || ౧౦ || తదాగచ్ఛ
 మహాతేజఃఆత్రమంపుణ్యకర్మాణః | తారయేనామహాభాగామహల్యాందేవదూపిణీం || ౧౧ || విశ్వామిత్రవచశ్శ్రు
 త్యారాఘవస్సహలక్షణః | విశ్వామిత్రంపురస్కృత్యతమాశ్రమమథావితత్ || ౧౨ || దదశ్చవమహాభాగాంతపసా
 ద్యౌతితప్రభాంలొకైరపిసమాగమ్యదుర్జిత్త్యాంసరాసురైః || ప్రయత్నాన్మిమితాంధ్రాత్రా దివ్యాంహాయా
 మయూమివసతుమారావృతాంసాభ్రాంపూర్ణచంద్రప్రభామివ || (ధూమేనాపివితాంగిందిస్తామగ్నిశిఖామివ) మ
 ఢ్యేంభాసోమరాధమోందిస్తాంసూర్యవభామివ || ౧౪౫ || సాహిగౌతమవాశ్యేనదుర్జిత్త్యావభూవహ || త్రయా
 ణామపిలోకానాయావద్యామస్యదర్శనం|శాపస్యాంతముపాగమ్యతేమాందశశ్రణమాగతా || ౧౬ || రామవౌతుత
 తస్తస్యాఃపాదోజగృహతుస్తదాన్వరంతిగౌతమవచఃప్రతిజగ్రహసాచత || ౧౭ || పాద్యమఘ్యంరథాతిధ్యం వ

కారమునమహితా ప్రతిజగ్రహకాకత స్థా విధిష్టానకర్తృణాం॥౧౦౮॥ అప్యవ్యధిర్మహాత్మానీర్జకమంఘ్రస్యైవై॥
గంధర్వాత్మరసాంచాపిమహానాసిన్యమాగమః॥౧౦౯॥ సాధుసాధ్యురీతహస్తామహాలౌంసమపూజయన్॥ తపఃపరిపశు
ద్ధాంగింకారతమస్యవశామగాం॥౧౧౦॥ కారతమోపిమహాతేజాఅహాల్యసహితమృతః॥ రామంసంపూజ్యుదిభవ గ్రహస్తేపేమ
తపః॥౧౧౧॥ రామోవిపరమాంపూజాంకారతమస్యవహమునే॥ నకాశాద్విధివత్సృజ్యజగముఖిలంతతః॥౧౧౨॥
ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే-ఏకోనవంఛారస్సగః॥***** తతఃపాగ్ని గ్రహాంగత్యా రామస్సమిత్తా
నహః॥ విశ్వేమిత్రంపురస్కృత్యయజ్ఞవాల్మీకిమహాగమత్॥ ౧౧౩॥ రామప్రముఖాగ్రాలమువాచసహలక్ష్మణః॥ సాక్షి
యజ్ఞసమృద్ధిర్నిజనకస్యమహేత్యనః॥ ౧౧౪॥ బహునిహసహస్రాశ్రీనానాదేశనివాసినాం॥ బ్రాహ్మణానాంమహాభాగ
వేదాభ్యయనశాలినాం॥౧౧౫॥ క్షిప్రమహాపాశ్చవృక్ష్యం తేతకటికతసంకులాః॥ దేశీవిధియతాంబ్రహ్మయత్రవత్సాన్య
మహేనయం॥౧౧౬॥ రామస్యవచనంశుభ్రాత్సావిశ్వామిత్రోమహామునిః॥ నివేశమకరోద్దేశేవిత్తనలిలాయతే॥౧౧౭॥ విశ్వా
మిత్రమహాపాత్రంశుభ్రాత్సానృపతిస్తదా॥ శతానందంపురస్కృత్యపురోహితమందిత॥ ప్రత్యజ్ఞగమనహసాపి
నయేనసముత్తః॥౧౧౮॥ యుత్తిజోపిమహాత్మానస్త్యర్థగ్రహదాయంతృతః॥ విశ్వామిత్రాయధత్తేణదమర్తంత్రపు
రస్కృతం॥ ౧౧౯॥ ప్రతిగృహ్యవతతాంపూజాంజనకస్యమహేత్యనః॥ ప్రవృక్ష్యలంకారాక్షోయజ్ఞస్యచలరామయం॥౧౨౦॥
సతాంశ్చాపిమునిశ్చాప్తస్యసోపాధ్యయపురోధనః॥ యథాన్యాయంతతస్మైత్వైస్సమాగచ్ఛన్ప్రేహ్యస్తవత్॥ ౧౨౧॥
అథరాజాముఖ్యేన్యంకృతాంజరిభావతః॥ అననేభగవానాస్తాంసహాభిర్మునిపుంగవైః॥౧౨౨॥ జనకస్యవచన్శుభ్రాత్సా
నిపదాపహామునిః॥ పురోధాఽయుత్తిజశ్చైవరాజాచసమామంత్రిశః॥౧౨౩॥ అననేమయథాన్యాయముపఃస్తాన
మంతతః॥దృష్ట్వానృపతిస్త్రవిశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్॥ ౧౨౪॥ అద్యయజ్ఞసమృద్ధిర్వేనఫలాదైవతైశ్చకృతా॥ అద్య
యజ్ఞసంపాత్రంప్రభగవద్దర్శనావ్యయం॥౧౨౫॥ ధన్యోష్ట్యనుగృహీతోష్టియస్యమేమునిపుంగవ॥ యజ్ఞోపదనంబ్ర
హ్మకపాస్త్రోహేమునిభిన్యహ॥ ద్వాదశాహంతుబ్రహ్మజ్ఞేశేషమాహుర్మహినిః॥ తతోభాగాద్విందేవార్ద్రస్తుమ
ర్షసికాశిక॥ ౧౨౬॥ ఇత్యుక్త్యామునిశాగ్రాలంప్రహృష్టవదనస్తదా॥ పునస్తవపితచచ్చపాత్రంజలిఃప్రణతోన్మతః॥
౧౨౭॥ ఇహమమరాధోధ్రం తేదేవతుల్యవరాక్రమా॥ గజసింహగతీవీరాశాగ్రాలవృషభాశపమా॥ వత్సవత్రిశాలాక్షా
ఖడ్గహింకధన్వరా॥ అస్మినావిదహంపేణసముపస్థితయావన॥ యదృచ్ఛంతావంపాప్రేహేదేవలోకాదివామరా॥ క
థంవద్భాగ్విమహాపాత్రోహేమగ్ధంకస్యమామునే॥ వరాయుధధరోపీరకస్యత్రామహమునే॥ భూమయంతాఽమంజే
శంచంద్రమాద్యాదివాయరం॥ పరస్పరస్యనృశ్రేష్ఠమాణేంగతచ్ఛేష్టతే॥ కాకశ్మధరోపీరాశోక్తుమిచ్ఛామితత్వతః॥
౧౨౮॥ తస్యతద్వచనంశుభ్రాత్సాజనకస్యమహేత్యనః॥ న్యవేదయమ్మహాన్యావాపుత్రాదగతధన్వతా॥ ౧౨౯॥ సిద్ధాక్రమా
నివాసంచరాక్షసానాంవధంతథా॥ తచ్ఛాగమనమవ్యగ్రంవిశాలాయాశ్చదర్శనం॥ అహాల్యదర్శనంచైవకారతమేన
సమాగమం॥ మహాధనుషిజ్ఞాసాంకర్తృమాగమనంతథా॥ ఏతన్నర్షంమహాతేజాజనకాయమహాన్యనే॥ నివేద్యుచిరా
మాధువిశ్వామిత్రోమహామునిః॥౧౩౦॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే-పంచారస్సగః॥*****

తస్యతద్వచనంశుభ్రాత్సావిశ్వామిత్రస్యనితః॥ వృద్ధరోమామహాతేజాశ్శతానందోమహాతపః॥ కారతస్య
సతోద్యేష్ఠస్తవసాదోమిత్రప్రభా॥ రామసందర్శనాదేవరందిష్టయమాగతః॥ ౧౩౧॥ సతానిపక్ష్టానంప్రేక్ష్యసఖాసీనా
న్యపాత్రజ్ఞాతౌతానందోమునిశ్రేష్ఠంవిశ్వామిత్రమథాబ్రవీత్॥౧౩౨॥ అపితేమనిశాగ్రాలముమమాతాయశస్సిని॥ దక్షి
తారాక్ష్యత్రాయతపోదీర్ఘముపాగతాః॥౧౩౩॥ అపిరామేమహాతేజామమమాతాయశస్సిని॥ వస్త్రైరుహసహర్షూజాం
పూజాన్యైస్సర్వదేహినాం॥౧౩౪॥ అపిరామాయకంతివంధావృత్తంపురాతనం॥ ఘమమాతుర్మహాతేజోదైవేనమరస్మి
తం॥౧౩౫॥ అపికాశికధ్రం తేగురుణామమసంగతా॥ మమమాతామునిశ్రేష్ఠరామసందర్శనాదితః॥ ౧౩౬॥ అపిమగురుణారా
మఃపూజితఃకుశితృజ॥ ఇహగతోమహాతేజాఃపూజాంపాప్రేహ్యసమాగచ్ఛన్ప్రేహ్యస్తవత్॥ ౧౩౭॥ అపిశాంతేనహసాగురుర్మేకుశికా
క్షుభిఇహగతేనరామేణప్రయతేనాభివాదితః॥ ౧౩౮॥ తస్మైత్వావచనంతస్యవిశ్వామిత్రస్యభాషితం॥ శతానందోమహాతేజా
రామంవచ
నమబ్రవీత్॥ ౧౩౯॥ స్యాగతంతేనరశ్రేష్ఠిద్విష్టృపాప్రేహిరాఘవ॥ విశ్వామిత్రంపురస్కృత్యమహానిమపరాజితం॥
౧౪౦॥ అమంత్త్యకర్తాతపసాబ్రహ్మదీర్ఘులప్రభా॥ విశ్వామిత్రోమహాతేజావేత్సేనందరమాంగతిం॥ ౧౪౧॥ నాస్తిధన్య
తరోరామతుత్తేహ్యధునికస్సన॥ గోప్రాకుశికపుత్రశ్చయేనతస్తంమహాగ్రహం॥౧౪౨॥ శ్రూయతాంచాభిధాన్యామికాశిక

స్వమహాత్మనః | యథాబలం యథావృత్తం వేగగదరశ్చ | ౧౬ || రాజాభూధేవధర్మశ్చాద్విష్ణుకాలమరిందముః |
ధర్మశ్చక్రతద్యశ్చప్రజానాం చహితేరతః || ౧౭ || ప్రజాపతిసుతశ్చాస్మిన్కుశోనామమహిమతిః | కుశస్యపుత్రీలు
వాఃకుశనాథస్యధామికః || కుశనాథసుతస్తస్వసిద్ధాధిరత్వేవవిపురీతః | గాధేపుత్రీసుహాతేజావశ్యామితోముహా
మునిః | విశ్వామితోముహాతేజాపాలయామాసమేదినీం | బహువర్షసంసారిశిరాజారాజ్యమకారయత్ || ౨౦ || క
దాబత్సుమహాతేజాయోజయత్సావరూధినీం | ఆత్మహితేపరివృతఃవిదకామిమేదినీం || నగరాణీనరాష్ట్రాణీనసరితశ్చ
తథాగిరిః | ఆత్రమాత్రమశోరామవిచరన్మాజగమహా || వసిష్ఠస్యాత్రమవదంనానావృత్తసమాకులం | నానామృగ
గణాశీర్షంసద్ధరణసేవితం || దేవదానవగంధర్వైకిన్మదైరువశోభితం | ప్రశాంతహరిణాశీర్షంద్విజనంపురిమేవతం ||
అష్టాద్విగణసంశీర్షందేవర్షగణసేవితం | తపశ్చరణసంశీర్షైర్గక్తైర్ముహాత్మభిః | అజ్ఞతైర్వాణ్యభిఃశ్చశీర్షప
ణ్ణాశ్చైవ్రథా || ఫలమూలాశ్చైర్థాంతైర్జితరోమైర్జితేంద్రియైః || ఋషిభిర్యాలకైర్జ్యోజపశూనామపరాయణైః |
అతైర్జితైర్వాణసమైర్జ్యోజసంతుడువశోభితం || వసిష్ఠస్యాత్రమవదంబ్రహ్మలోకమివావరం || దదర్శజయతాంశ్రే
ష్టావశ్యామితోముహాబలః || ౨౧ || ఇతిశ్రీమద్బాలకాండ-ఏకపంచాశస్సర్గః. *****
సప్తష్టాపరమాప్రీతోవిశ్వామితోముహాబలః | ప్రణతోవినయాద్వీరోవసిష్ఠజవతాంవరం || ౧ || స్వాగతంత
వచేర్భక్తశ్రీమత్సేవ్యమహాత్మనా | ఆసనంచాస్యభగవావసిష్ఠోవ్యాదిదేవహా || ౨ || ఉపవిష్టాయచరదావశ్యామిత్రా
యధీమతే | యథాన్యాయమునివరఃఫలమూలాన్యసాహరత్ || ప్రతిగృహ్యతుసారంపూజాంవసిష్ఠాద్రాజసత్తమః |
తపోగ్నిశూచాత్రేస్యమకుశలంపర్యపుచ్ఛత || విశ్వామితోముహాతేజావసంపురిణోదేవతా || సర్వత్రకుశలంచాపా
వసిష్ఠారాజసత్తమం || సుఖపవిత్రంరాజానంవిశ్వామితోముహాతపాః || పత్రజ్యపతాంశ్రేష్టోవసిష్ఠోబ్రహ్మణస్సు
తః || ౬ || కచ్చిత్రకుశలంరాజకచ్చిద్ధర్మేణరంజయత్ || ప్రజాపాలయసీపీరరాజస్యతైనధామికః || కచ్చిత్రసంభృ
తాభ్యత్యాకచ్చిత్రస్థంతిశాసనేకచ్చిత్రైవిజితాస్సర్వేరివవోరిభుసూదన || కచ్చిద్ధర్మేణకోశేషమిత్రేషువచరంతపా
కుశలంతేనరవ్యాపుపుత్రపాత్రేతనాసను || ౯ || సర్వత్రకుశలంరాజావసిష్ఠంప్రశ్నయిదాహరత్ || విశ్వామితోముహా
తేజావసిష్ఠంవినయాస్యతః || ౧౦ || కృత్యోభాసవిరంకాలంధర్మిష్టాతాకథాశ్చభాః | ముదాపరమయాయైప్రేమితాం
తాపరస్పరం || ౧౧ || తతోవసిష్ఠోభగవాకథాంతేరఘునందన | విశ్వామిత్రమిదంచాకృయమాచవ్రహ్మసన్నివ || ఆరి
భ్యంకర్తమిచ్ఛామిబలస్యాస్యమహాబల | తవవైవాచమేయస్యయథాహంసంప్రతిచ్ఛమే || సత్రియాంతుభవానే
తాంప్రతిచ్ఛతుమయోద్యతాం || రాజాత్వమతిథిశ్రేష్ఠఃపూజనియఃప్రయత్నతః || ౧౪ || ఏవముక్తవసిష్ఠేనవిశ్వామి
తోముహామతిః | కృతమిత్యబ్రవిద్రాజప్రియవాశ్యేనమేత్వయా || ఫలమూలేనభగవదవిద్యతేయశ్చవాత్రమే |
పాద్యోవాచమనియేనభగవద్దశేనేనచ | సర్వధాచమహాపాక్షిప్తపూజాహోహణంపురాజతః | గమిష్యమినుమస్తేమై
త్రేణక్షస్వవత్సుమా || ౧౭ || ఏవంబురీవంతంరాజానంవసిష్ఠఃపునరేవహి | న్యమంత్రయతధర్మాత్పాపునఃపునరుదా
రధీః | బాధమిత్యేవగాధేయోవసిష్ఠంప్రత్యువాచహ | యథాప్రియంభగవతస్తథాప్రమునిపుంగవ || ౧౯ || ఏవము
క్తమహాతేజావసిష్ఠోజవతాంవరః | అజాహవతతఃప్రీతఃకల్పాపింధూతకల్పః || ౨౦ || ఏహ్యేహిశబధేక్షిప్రశ్నయ
చాపివచోమమ | సబలస్యాస్యరాజరేకేతుఃకర్మవన్యవసితోవ్యహం || భాజనేనమహాహోహణంతాంరంసంవిధర్మ్యసే ||
౨౧ || యస్యయస్యయథాకామంషడ్రోపేవ్యభిపూజితం | తత్సర్వంకామధక్ష్మీప్రమభివర్జ్యతేమమ || ౨౨ || రసేనా
న్నేనపానేనతప్యవోవ్యేణసంయతం | అన్నానానిచయంసర్వంపుజస్యశబధేర్వర || ౨౩ || ఇతిద్విపంచాశస్సర్గః ||
ఏవముక్తవసిష్ఠేనభాతృనిమాదన | విదధేకామధుకామార్మాయస్యయస్యయకేభీతం || ౧ || ఇత్యుష్మదూం
స్తథాబాహామైరేయంశ్చవరాసవాన్ | పానానిచమహాగ్నాశిభిక్ష్యంత్యోచ్చాపచాంతప్రథా || ౨ || ఉష్ణాభ్యసాన్య
నస్యాత్రరాశయఃపర్యతోవహాన్ | మృష్టాన్నిరసమాపాంశ్చదధికులప్రస్తైవత || ౩ || నానాస్వాదురసానాంచషడ
బానాంతతైవచ | భాజనానిపూర్ణాగ్నోదానిచసహస్రీతః || ౪ || సర్వమాసిక్తుసంతుష్టంపృష్టపుష్టజనాయతం | వి
శ్వామిత్రబలంరామవసిష్ఠానాభిర్యధీ || ౫ || విశ్వామితోమిరాజాత్వేహ్యోజస్యపుష్టస్తథాభవత్ || సాంత్యరవరో
రాజాసబ్దాన్యభుర్రోహితః || ౬ || సామాత్యోమంత్రసహితస్సభృత్యోజపూజితస్తథా | యుక్తఃపరమహర్షేణవసిష్ఠమ
దమబ్రవత్ || ౭ || పూజితోహంత్యయాబ్రహ్మగ్రామాశ్చేణసంతోహితః | శ్రూయతామభిధాస్యామివాక్యంవాక్య
విశారద || ౮ || గవాంతరహస్సోదీయతాంశబధామమ || ౯ || రత్నంహిభగవన్నేత్రదత్తహరిచపార్థివః || తస్మాత్తే
శబధాందేహిమమైషాధర్మతోద్విజ || ౧౦ || ఏవముక్తస్తభగవావసిష్ఠోమునిసత్తమః | విశ్వామిత్రేణధర్మాత్పాప్ర

త్యువాచమహీపతిం । నాహంతరహస్త్రిణనాపికోటిశతైర్లహం ॥ రాజగదాస్యమితబళాం రాశీభీరజశస్యనా ।
 నపరిత్యాగమహోయమర్తుకాశాదరిదమ ॥ శాశ్వతీతబళామహ్యంక్రిద్దిరాత్మవతోయథా । అస్యావ్యవస్థంవశస్యం
 చసాగియాత్రాతథైవచ ॥ అయ్యమగ్నిశూల్రంబలిశూలామస్తైవచ ॥ స్వాహాకారవహ్నిగూరౌవి
 ద్యాశ్చవివిధాస్తథా ॥ అయ్యమత్రరాజదేవస్యమేతన్నసంశయః । నర్వస్యమేతత్త త్వేనముమతుష్టికరీసదా ॥ కారణై
 ర్భూమభీరాజన్నదాశ్యోతబళాంతవ ॥ ౧౫ ॥ వసిష్ఠేనైవము క్త్వమవిశ్వామితోబ్రవీత్తతః ॥ సంర్భరహస్యభ్రంవా
 క్యంవాక్యవిరారదః॥౧౬॥ హైరణ్యకర్ణ్యైవేయామనన్తాంతుకభూమితా ॥ దదామికుంభరాంస్తేహంసహస్రా
 శివతుర్దశః ॥ ౧౭ ॥ హైరణ్యనాంరథానాంతేశ్వేతాశ్వానాంచతుర్వజాం ॥ దదామి తేశతాన్యస్తాకింశీకరీభూమి
 తా ॥ ౧౮ ॥ హయానాంచేజాతానాంకులజానాంమహాజసాం ॥ సహస్రమేకందశచదదామిరవమత్రత ॥ ౧౯ ॥ నా
 నావన్యవిభక్తానాంచయన్థానాంతథైవచ ॥ దదామ్యేకాంగవాంకోటిశబళాదీయతాంచమ ॥ ౨౦ ॥ యావదిచ్చసిద
 త్నంవామిరణ్యంవాద్విజోత్తమ ॥ తావద్దదామితత్పుర్యంతబళాదీయతాంచమ ॥ ౨౧ ॥ ఏవము క్త్వభగవాన్విశ్వా
 మిత్రేణిమతా ॥ సదాస్యామితీతబళాంపాహరాజకథంచన ॥ ౨౨ ॥ ఎతదేవహిమేరత్మమేతదేవహిమేధనం ॥ ఎ
 తదేవహిసర్వస్వమేతదేవహిజీవితందర్శతృప్తాన్లమానప్యయజ్ఞాత్వైవాప్రదక్షిణాః ॥ ఏతదేవహిమేరాజగవివిధా
 శ్చక్రీయాస్తథా ॥ అదోమూలఃక్రియాస్పరాస్వమరాజన్నసంశయః ॥ బహునాకింప్రలాపేనసదాశ్శ్రీకామదో
 హిసిం ॥ ౨౩ ॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేప్రేషంపాశ్చస్మిన్ ॥ ***** కామధేనుంవసిష్ఠేవియదానభ్యజితేను
 నిః ॥ తదాశ్యోతబళాంరామవిశ్వామితోన్వకర్తత ॥ ౧ ॥ నీయమానాతుశబళారామరాజ్ఞామహాత్మనా ॥ దుఃఖతావినం
 యామాసదుదంతీకకర్మితా ॥ పరిత్యక్తావసిష్ఠేనకిమహంసుమహాత్మనా ॥ యాహంరాజభటైర్దివాహియైయం
 భ్యశిదుఃఖితా ॥ కింమయాపక్యంతరశ్యమహాధేభావితాత్మనః ॥ యన్మామనాగసంభక్తామిష్టాంత్యజితీకార్తికః ॥ ౪ ॥ ఇతి
 సావిత్రయతామివిశ్వసృప్తసంపునః ॥ నిజాయతాంస్తదాభ్యుత్థాగతశతశ్చతురీసాదన ॥ జగమానిలవేగేనపాద
 మూలంమహాత్మనః ॥ ౫ ॥ తబళాసాదుదంతీచక్రశ్రంతీచేదమబ్రవీత్ ॥ వసిష్ఠస్యాగతస్సైత్యమేనుమందుభిరావీత్ ॥ ౬ ॥
 భగవతోపరిత్యక్తాత్మయాహంబ్రహ్మణస్సతః ॥ యన్మాదాజభృతామాంహినయం తేత్వత్కృతశతః ॥ ౭ ॥ ఏవము క్త్వ
 బ్రహ్మర్షిరిదంవనమబ్రవీత్ ॥ శోకసంతప్తహృదయాంస్ససారమివమఃఖతాం ॥ సత్యాంత్యజామితబళేనాపిమేవక్య
 రంత్యయా ॥ ఏవత్వాంసయ తేరాజాబలావృత్తీమహాబలః ॥ సమాతుల్యంబలంమహ్యంరాజాన్యద్యువిశేషతః ॥ బలిరా
 జాక్షుతియశ్చపృథివాశివోరేవచ ॥ ౧౦ ॥ ఇయమహోహిణీప్రాణ్ణానవాజరథసంకులా ॥ హస్తీధ్వజనమాకిణ్ణా లేనాసా
 బలవత్తతః ॥ ఏవముక్తావసిష్ఠేనప్రత్యువాచవినితవత్ ॥ వచసంచనజ్ఞానాబ్రహ్మర్షిమమితప్రభం ॥ నబలంక్షుత్రియ
 స్యాహుర్భ్యాహ్మణోబలవత్తతః ॥ బ్రహ్మగ్రహ్మబలందివ్యంక్షుత్రాత్మబలవత్తతం ॥ అప్రమేయబలంతుభ్యం నత్వ
 యాబలవత్తతః ॥ విశ్వామితోమహావీర్యస్తేనప్రవరానదం ॥ నియత్త్వమాంమహాభాగ త్పచ్చుర్హ్మబలసంభృ
 తాం ॥ తస్యదర్శబలంయత్తన్నాతయామరురాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యుక్తవత్సయారామవసిష్ఠస్యమహాయతాః ॥ సృజస్వేతి
 రదోవాచబలంపరబలారుజం ॥ ౧౬ ॥ తస్యతస్యచసంశృత్యాసురభిన్నాస్సృజతదా ॥ ౧౭ ॥ తస్యాహుంభారహాశ్చేత్పృష్టాః
 పశ్లనాశ్చేతశేస్థవ ॥ నాశయంతిబలంసర్వంవిశ్వామిత్రస్యవశ్యతః ॥ ౧౮ ॥ బలంభగ్గుంతోద్వస్తాస్యరథేనాక్రమ్య
 తాశిశః ॥ సరాజాపరమకుర్ధోరోవినిస్సారిత్తేక్షణః ॥ పశ్లనాన్నాతయామాసశస్త్రైరుచ్చావనైరపి ॥ ౧౯ ॥ విశ్వామి
 త్రాద్రాశ్చాద్యస్తావశ్లవాంచుశశస్తదా ॥ భూయవవాసృజతోపాచ్ఛకామవనిశ్రేతా ॥ ౨౦ ॥ త్రేరాసేత్సం
 పృతాభామిత్సేర్వవనిమిత్రైః ॥ ప్రభావద్భురహావీరైహోమకింజలసన్నిభైః ॥ దీర్ఘాసప్తనదైర్హేమవన్తాం
 బరావృతైః ॥ నిర్దగ్ధంధృలనసర్వంప్రదీప్తైరపహవతైః ॥ ౨౧ ॥ తతోస్తాగిమహాతేజావిశ్వామితోయిమోచచ ॥ తైస్తై
 ర్యవనకాంభోజాఃపశ్లనాశ్చాకులితాః ॥ ౨౩ ॥ ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేప్రేషంపాశ్చస్మిన్ ॥ *****

తతస్తానాకులఃకృష్ణావిశ్వామిత్రాప్రమోహితా ॥ వసిష్ఠోద్ధరయారామహాసకామభుక్సృజబలగతః ॥
 తస్యాహుంభారవాజ్ఞాతాఃకాంభోజారవిసన్నిభాః ॥ ఊధసస్త్యధంసజాతాఃపశ్లనాశ్చేత్ప్రపాణయః ॥ యోనిదేశా
 చ్చయవనాశ్చక్రదేశాచ్ఛకాస్తథా ॥ రోమకూపేమచక్షేచ్ఛాహారీతాస్సగిరాతకాః ॥ తైస్తైర్విమాదితంసర్వంవిశ్వామి
 త్రస్యతత్త్రణాత్ ॥ సవదాతిగజంపాశ్వంసరథంరఘునందన ॥ ౫ ॥ దృష్ట్యాసహాదితంప్రైస్యంవసిష్ఠేనమహాత్మనా ॥ విశ్వా
 మిత్రమతానాంచతతనానావిధాయథం ॥ అభ్యధావత్సంకుర్ధ్వంసంస్థంజవతాంచరం ॥ ౬ ॥ హుంకారేనైవతా
 సర్వాదదదామభగవాన్మహి ॥ ౭ ॥ తేసాన్సరథపాదాతావసిష్ఠేనమహాత్మనా ॥ భష్మీకృతాముహూర్తేనవిశ్వామిత్ర

సుతాస్తదా॥౧॥ దృష్ట్వావినాశితాన్పుత్రాన్పులంబసుమహాయశః । సదీప్తిం తయావిష్టేవిశ్వామిత్రోభవత్తదా॥
౯॥ సముద్రఖల్గైర్వేగోభగ్నదంష్ట్రైశ్చవీరగః । ఉపరక్తఖవాదిత్యస్పద్యోనిష్పురీభతాంకతః ॥ ౧౦॥ హతపుత్రబలాదీ
నోలూనపక్షఖవక్షిజః । హతదర్శిహతోత్పాశులూన్యేదంసమవద్యత ॥ ౧౧॥ సపుత్రమేకరాజ్యాధ్యయపాలయేత్సి
యభ్యుదా । వృధివీంక్షతప్రత్యేణవనమేపాన్యవద్యత ॥ ౧౨॥ త్యామిమపత్నార్వ్యంకిన్వరోరగసేవితం । మహాదేవప్రసా
దాగ్ధంతప్తేపేమహతపాః॥౧౩॥ కేవలత్వ్యకతాలేనదేవేశోపుమభ్యుజః । దర్శయామానపరదోవిశ్వామిత్రతంబహ
బలం॥౧౪॥ కిమగ్ధంకష్యసేరాజభూగ్హిమయత్రేవపక్షితం । వరదోపివరోయత్రైకాంక్షితస్సాగ్నిధీయతాం ॥ ౧౫॥ ఏవ
మ క్షుద్రేవేనవిశ్వామిత్రోమహతపాః । ప్రణేపత్యమహాదేనమిదంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౬॥ యదిత్యస్తోమహాదేవభమ
ర్యేదోమమానఘః । సాంగోపాంగోపక్షపదస్సరహస్యఃప్రదియతాం ॥ యానిదేవేమహాస్త్రోణిదానవేమహామర్షిమ॥
గంధర్వయక్షరక్షిస్సుప్రత్యేఖాంతుమమానఘః । తవప్రసాదాగ్ధవతు దేవదేవమమేపితం ॥ ౧౭॥ ఏవమస్త్రీతిదేవేశో
వాక్యముక్త్యాగతస్తదా ॥ ౧౮॥ పౌత్ర్యపహస్త్రోణిరాజర్షిర్విశ్వామిత్రోమహాబలః । దర్శేణమహతాయుక్తోదర్శపూ
ర్ణోభవత్తదా॥ ౧౯॥ వివిధమాదోపీత్యేణసముద్రఖవర్షణి హతమేవతదామేసేవసత్తమ్యపిన్త్రముం ॥ ౨౦॥ తతోగ
త్వాశ్రమపదంమునోమహాస్త్రోణిపాగ్ధిమః । యైస్సత్తవసంసర్వంధర్మగ్ధంచాస్త్రైలేజనః ॥ ౨౧॥ ఉద్ధిర్వమాణసస్త్రం
తద్విశ్వామిత్రస్యధీమతః । దృష్ట్వాప్రమగ్ధితాస్సర్వేమునయశ్శతశోదితః ॥ వసిష్ఠస్యవయోశిష్యస్తైవేవమ్యుపక్షిణః ।
విదవంతిభయాగ్ధీతానానాదిగ్ధ్యస్సహస్రశః ॥ వసిష్ఠస్యాశ్రమపదంశూన్యమాసీప్తహత్యనః । ముహూర్తమివశ్శ
బ్దమాసీదిరిణసన్నిభం ॥ వదతోవైవసిష్ఠస్యమాభైరితిముహున్మహుః । నాశయామ్యగ్ధ్యాధేయంసీవరమివభాసగ్ధ
రః॥౨౨॥ ఏవమక్త్యామహాతేజావసిష్ఠోజపతాంవరః । విశ్వామిత్రతదావాక్యంసరోషమదమబ్రవీత్ ॥ ౨౩॥ ఆశ్రమం
చిరసంవృద్ధంయద్వివాశితవాససి । దురాచారోసతన్మాభతన్మాత్వంసంభవిష్యసి ॥ శత్యక్త్యాపరమగ్ధిర్దోదండుమద్య
వ్యసత్త్యరః । విభూమమివకాలాగ్నియమదండమివావరం॥౨౪॥ ఇతిలేమిద్యాలకాండేపంచమఃకాండఃస్సర్గః*****
ఏవమక్త్యావసిష్ఠవిశ్వామిత్రోమహాబలః । ఆగ్నేయమస్త్రీమస్త్రీవత్పితృత్వేతిచాబ్రవీత్ ॥౧॥ బ్రహ్మదండంస
ముత్తీప్యకాలదండమివావరం । వసిష్ఠోభగవాన్కాగ్ధిధాదిదంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౨॥ క్షత్రబంధాస్థితోఽప్యైషయద్బలం
తద్విదర్శయ । నాశయామ్యగ్ధ్యేదర్శంతస్త్రీస్యతవగాధిజః । క్వచతేక్షత్రీయబలంక్వచబ్రహ్మబలంమహత్ । వశ్యబ్ర
హ్మబలందివ్యంమమక్షత్రీయపాంసన ॥ ౪॥ తస్యాస్త్రీంగాధిపుత్రస్యఘారమాగ్నేయమద్యతం । బ్రహ్మదండేనత
చ్ఛాంతమగ్నేర్వేగ్భవాంభవాం॥౫॥ వాయుంవైవరౌద్రంచవిద్రంపాశువతంతథా । విహికంచాపివిత్తైవమపితోగాధి
నందనః॥౬॥ మానవంసోహసంవైవగాంధర్వంస్సావనంతథా । బ్రంభణంమాదనంవైవసంతాపవలీపనే ॥ శోమణం
దారుణంవైవజిమస్త్రీంసుమర్దయం । బ్రహ్మపాశంకాలపాశంవాయుంపాశంమేవచ । వైనాకాస్త్రీంచయితంశు
మాడోరేఅశీఉభే । దండాస్త్రీమధ్యైవాచంక్రాంచమస్త్రీంతత్రైవ ॥ ధర్మచక్రంకాలచక్రంవిష్ణుచక్రంతత్రైవ
చ । వాయవ్యంమథనంవైవస్త్రీంసాయశీరస్త్రకా ॥ శక్తిద్వయంచవిత్తైవకంకాశంముసంతథా । వైద్యాధరంమహా
స్త్రీంచకాలాస్త్రమథదారుణం । త్రిశూలమస్త్రీంఘారంచకాపాలమథకంకణం । పరాస్త్రీస్సాగ్నిధీవైషవర్షాశీరఘ
నందనః॥౮॥ వసిష్ఠేజపతాంశ్రీపైతదదన్మమివాభవత్ ॥ ౧౨॥ తానిసర్వాణిదండేనగ్రసేతేబ్రహ్మణస్సుతః॥౧౩॥ తె
మశాంతేమబ్రహ్మస్త్రీంక్షితవాగ్ధానినందనః॥౧౪॥ తదస్త్రీమద్యతంధృష్ట్వాదేవాస్సాగ్నిర్వరోగమాః॥దేవద్రయ
వ్యసంభాగ్నింతాగ్ధర్వాస్సమహారాగః॥౧౫॥ త్రైలోక్యమాసీత్సంత్రంబ్రహ్మస్త్రీసమదీరితే ॥ ౧౬॥ తద
వ్యస్త్రీంమహాఘారంబాహ్మంబ్రహ్మసేతేజనః । వసిష్ఠగ్రసేతసర్వంబ్రహ్మదండేనరాఘవః ॥ ౧౭॥ బ్రహ్మస్త్రీం
గ్రసమానస్యవసిష్ఠస్యమహాత్మనః । త్రైలోక్యమోహనంరౌద్రంహవమాసీత్సదారుణం ॥ ౧౮॥ రోమకుశాపేషుసర్వే
సంపసిష్ఠప్రథమహాత్మనః । మరీచ్యతవసంపృథురగ్నేహామాకులార్చిమః॥౧౯॥ పౌత్ర్యాదగ్ధ్యస్త్రీమదండవ్యవసత్తస్యకరో
ద్యతే । విభూమత్రవకాలాగ్నిద్యమదండవద్యవావరః॥౨౦॥ తతోవ్రవత్సునిగ్ధావసిష్ఠంజపతాంవరం । అమోఘంతేబలంబ్ర
హ్మతేజోధారయతేజనః ॥ ౨౧॥ హీతస్త్రీయాబ్రహ్మవిశ్వామిత్రోమహతపాః । ప్రసిదజపతాంశ్రీష్టలంకా
స్సంతుగతస్యధాః॥౨౨॥ ఏవమక్త్యామహాతేజాశ్రీమంచశ్రీమహతపాః॥౨౩॥ విశ్వామిత్రోపిసక్యతోవిశత్సస్యేదమ
బ్రవీత్ ॥౨౪॥ ధగ్ధిలంక్షత్రీయబలంబ్రహ్మతేజోబలంబలం । వేనబ్రహ్మదండేనసర్వాస్త్రోణిపాతాగమే ॥ ౨౫॥ తదేత
త్సమవేత్త్యహంత్రంసేంద్రియమాననః । తపోమహాత్మమాస్థాస్సేయైస్త్రిబ్రహ్మత్కారణం । శ్రవితమృతంచాశస్సర్గః*
తతస్సంత్రవృద్ధయఃస్మరన్నిగ్రహమాత్మనః । వినిశ్చస్యవినిశ్చస్యకృతవైరోమహాత్మనా ॥ సదక్షిణాఽధిశంక

త్వామహిమ్యోనహరాఘవః తతాపవరమంఘారంవిశ్వమిత్రోమహాక్షవః॥ ౨॥ (ఫలమూలాశనోదాంతశ్చ) కారమ
మహాక్షవః అతాన్యజ్ఞోరేపుత్రాస్సత్యధర్మవరాయణాః హవిష్యంధోమధుష్యంధోదృఢనేత్రోమహారంభః॥ ౩॥
పూర్ణేవర్షసహస్రీతిబుష్మలోకపితామహాః అబ్రవీత్సమరంవాక్యంవిశ్వమిత్రంతతపోధనం॥ ౪॥ తతారాజన్మిలోకా
స్తేవసహకుశికాన్తజః అనేనతపసాత్వాంఘరాజన్మిరితివిన్యహే॥ ౫॥ ఏవమక్వామహాత్మాజగమనహదైవతైః | (త
విష్టవంబుత్పలాంకంలాంకానాంపరమేశ్వరః॥ ౬॥ విశ్వమిత్రోపితమృత్యాత్వాహియాకించదవాఙ్ముఖః | దుఃఖేనమ
హతావిష్టస్యమన్యరిదమబ్రవీత్॥ ౭॥ తపశ్శ్రమమహాక్షప్తంరాజన్మిరితిమాంబిదుః | దేవాన్సన్నిగతాన్పురేనాప్రిమస్యే
తపఃఫలం॥ ఇతిసిద్ధిత్యమనసాధూయవిషమహాతపఃతపశ్శ్రకారకాతుత్థవరమంపరమాత్మవా॥ ౮॥ వితప్తిస్యేన
కాతేతునశ్యవాదిశీతేంద్రియః | త్రైశంకురితివిఖ్యాతఇత్యైషమకులవర్ధనం॥ ౧౦॥ తస్యబుద్ధిస్సమత్తున్నాయజేయమితిరా
ఘవః | యచ్చేయంసశరీరేణదేవానాంపరమాంగలిం॥ ౧౧॥ సవసిష్టంసమాహూయకథయామానదిరితం | అత్యమితి
చాపుక్తోవసిష్టేనమహాత్మనా॥ ౧౨॥ ప్రత్యాఖ్యాతోవసిష్టేనసయయాదక్షిణాంబితం | తతస్తత్రోర్ధ్వసిద్ధిర్ధంపుత్రాం
స్తస్యగతోన్యవః॥ ౧౩॥ వాసిష్ఠాదిఘాతపసస్తపాయత్రహితేపితే | త్రైశంకుస్సమహాతేజాశ్శతవరమభాస్వరం॥ వ
సిద్ధపుత్రాదదృశేతపత్యమానాయతస్సినః॥ ౧౪॥ సోభిగమ్యమహాత్మానస్సరస్వనేవగురోస్సుతాః | అభివాద్యా
సపురాన్యేగిహియాకించదవాఙ్ముఖః | అబ్రవీత్సమహాభాగవంసరస్వనేవకృతాంజరిః॥ ౧౬॥ శిరణంపశ్యత్రవ్యే
హంశరణ్యాశరణాగతః | ప్రత్యాఖ్యాతోప్రభుద్రంవోవసిష్టేనమహాత్మనా॥ ౧౭॥ యస్తుకామోమహాయజ్ఞంతదమ
జ్ఞాతుమహాశక్తః | సురుపుత్రానహంసర్వాన్మమస్మాన్సృత్యప్రసాదయే॥ ౧౮॥ శిరసాప్రణమీయాత్ప్రభుమ్మతాంస్తప
సిష్ఠితాః | తేమాంభవంతస్సిద్ధిర్ధన్యంయాజయంతునమాహితాః॥ సశరీరీయథాహంహిదేవలోకమవాప్నుయాం॥
౧౯॥ ప్రత్యాఖ్యాతోవసిష్టేనగతిమన్యాంతపోధనాః | సురుపుత్రాస్సతేనర్వాన్మాహంచశ్వమికాంచన॥ ౨౦॥ ఇ
త్యైకూణాంహిసర్వేహంపురోధాపరమాగతిః | పురోధనస్తువిద్యాంసస్తారయంతినదాన్యవా॥ ౨౧॥ తస్మాన్సనంత
రంసర్వేభవంతోదైవతంమమ॥ ౨౨॥ ఇతిశ్రీసుద్ధాంకాండేనష్టపంచాశస్తకం. *****
తతఃప్రేక్షంకోర్వచనంతుఃత్వాకోధనమన్వితం | ఋషిపుత్రతరామరాజానమిదమబ్రవీత్॥ ౧॥ ప్రత్యా
ఖ్యాతోహిదుర్భుద్ధేనురుణానత్యవాదితాః | తంభంసమతిక్రమ్యశాభాంతరమపేయవా॥ ౨॥ ఇత్యైకూణాంహిసర్వ
హంపురోధాపరమోనురుః | నచాతిక్రమితుంశక్యంవచనంసత్యవాదిని॥ ౩॥ అత్యమితిహోవాచవసిష్ఠోభగవాన్మసిః |
తంవయంతైసమాహర్తుంక్రతుంశక్తాఃకథంతవః॥ ౪॥ బాలితస్త్యంసరశ్రీష్టగమ్యతాంస్సృపురంపునః | యాజనేభగ
వాంచ్చక్తస్త్రేలోకస్యాపిపార్శ్వివః॥ ౫॥ అవమానంతతత్రాన్తుంతస్యత్యైకమహాశక్తం॥ ౬॥ తేహంతన్యచనంతుః
త్వాకోధనర్యాకులూక్షరం॥ సరాజాపునరేతైరానంవచనమబ్రవీత్ | ప్రత్యాఖ్యాతోప్రభురుణానుగుప్తైస్తతై
వచః | అన్యాంగింఘమిష్యమిస్సప్తివేస్తుతపోధనాః॥ ౭॥ ఋషిపుత్రాస్తుతమృత్యావాక్యంఘోరాభిసంహితం॥
తేభుఃపరమసంకుశ్టాశ్చండాశ్చన్యంగిమిష్యసి॥ ౮॥ ఏవమక్వామహాత్మానోవితుస్తేన్యమాత్రమం॥ ౯॥ అథరా
త్ర్యాంవృతితాయాంరాజాచండాశ్చతాంకతః | నీలవస్త్రధరోనీలపరుషాఙ్గస్తమాధాజః | విశ్వమాల్యానలవస్త్ర
ఆయాసాభరణోభవత్॥ ౧౦॥ తంప్రప్త్యామంత్రితాస్సర్వేభ్యభవండాశరూపిణం॥ పార్శ్వప్రసమితారామపా
రాయేనాన్యమిదమితి॥ ౧౧॥ ఏకోహిరాజాకాతుత్థజగమపరమాత్మవా॥ దహ్యామానోదివారాత్రంవిశ్వమిత్రం
తపోధనం॥ ౧౨॥ విశ్వమిత్రప్రత్యంతృప్తాన్సరాజానంవిఘట్కీతం॥ చండాశరూపిణంరామమునిః కారుణ్యమాగతః॥
౧౩॥ కారుణ్యాత్సమహాతేజావాక్యంపరమథాద్వికః॥ ఇదంజగదభద్రంతేరాజానంఘోరరూపిణం॥ ౧౪॥ క్షమాగ
మనకార్యం తేరాజపుత్రమనంబలిఅయోధ్యాధిపతేపీరశాపాచ్చండాశ్చతాంకతః॥ ౧౫॥ అథతద్వాక్యస్యాజ్ఞానమరా
జాచండాశ్చతాంకతః | అబ్రవీత్సన్నిజలిర్వాక్యంవాక్యజ్ఞోవాక్యకోదం॥ ౧౬॥ ప్రత్యాఖ్యాతోప్రభురుణానురుపు
తైస్తైస్తతైవచః | అనవాత్త్యేవతంకామంమయాపార్శ్వేపర్యయః॥ ౧౭॥ సశరీరీదివయాంయామిమేసామ్యధర్మ
నం॥ మయాచేష్టంక్రతుశతంతచ్చనావాప్యతేఫలం॥ ౧౮॥ అన్యతంకోక్తపూర్వంమేనవవ్యక్తేదాచనః | కృచ్ఛేన్య
పిగతశ్చేన్యక్తత్రధర్మేణతేపే॥ ౧౯॥ యశ్చైర్భవమిదైర్నిష్టంప్రజాధర్మేణపాలితాః॥ సురవశ్యమహాత్మానశ్శీలవృత్తే
నతోపితా॥ ౨౦॥ ధర్మేప్రయతమానస్యయజ్ఞంచామర్తమిచ్చతః॥ పరితోవగనచ్చంతిగురవోమునిపుంగవః॥ ౨౧॥
దైవమేవపరమస్యేపారుమంతులగర్భకం॥ దైవేనాక్రమ్యతేసర్వందైవంహిపరమాగతిః॥ ౨౨॥ తస్యమేవపరమార్తస్య
ప్రసాదమభికాంక్షతః | ద్రుమహాస్థిభద్రంతేదైవోపహతకర్తవ్యం॥ ౨౩॥ సాన్యాంగింఘమిష్యమిదాన్యశ్శరణమ

స్తిమేదై వంపురవకారేణివ ద్రయిరుమహానః || ౨౪౫|| ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే అష్టపంచశస్తకే

ఉ క్రవాక్యంబురకానంకృపయాకుశితాన్వజః | అబ్రవీత్సథురం వాక్యంసాక్షాత్ప్రసంధాశయాపిం||౧౪|| యత్నాక
 స్సాగతంవత్సజానామిత్వాంసుధాత్మికం | శరణం తేభవన్మృమమాత్మైస్త్వేవపుంగవ || అహమానుంక్రమేనర్వా
 మహాక్షీపుణ్యకర్తాః | యజ్ఞసాహ్యకర్తారాజతతోయత్కృసినిర్వృతః || సురుశాపకృతంకాపంయదిదంత్యయిన
 ద్రతే | అనేనసహూపేణసశరీరంగమిష్యసి || హస్తచాగ్నిప్రమహంమన్యేన్యగంతవసరాధప || యస్త్యంకౌశికమాగ
 మ్యశరణ్యంశరణాగతః || ౫ || ఎవమక్వామహతేజాఃపుత్రాఃపరమధాత్మికాః | వ్యాధిదేవమహాపూర్ణాయజ్ఞసం
 భారకారణాత్ || సర్వాశిష్యాగ్రంహమానయ వాక్యమేతమవాచహ || ౬౫ || సర్వాన్మృగిగర్వాణాంసత్సానయభ్యం
 మమాజ్ఞయా || సశిష్యసుహృదస్త్రైవసర్వైఃజన్మబహుశుతాః || ౭౫ || యదన్యోఽపిసంజ్ఞాయాన్యద్యాన్యబలహం
 దితః || తత్సర్వమఖ తేనోక్తంమమాప్యేయమనాదృతం || ౮౫ || తస్యతస్యచనంశుగ్రత్వాదికోజన్మస్తదజ్ఞయా || అజన్మరథ
 దేతేభ్యస్సర్వేభ్యోబలహ్నాదాదినః || ౯౫ || తేనశిష్యాస్సమాగమ్యమునింబ్రువత తేజసం || ఉమశ్చవిచగ్నసర్వేనసర్వేహం
 బ్రహ్మాదాదినాం || ౧౦౫ || శుగ్రత్వాతేవచనంసర్వేనమాయాంతిద్విజారయః || సర్వదేవభూతాన్మృగవర్జియత్సమం
 హూదయం || ౧౧౫ || వాసన్తంతభృతంసర్వంక్రోధపరాగ్బలాత్కరం || యదాహవచనంసర్వంశ్చబలస్సంమానిపుంగవ ||
 ౧౨౫ || క్షుత్రియోయాజకోయస్యచంధాశస్యతేజతః || కథంసనసిభూక్తోరోహవిస్తన్యకర్తవ్యయః || ౧౩౫ || బ్రహ్మకా
 వానహత్వాకోభక్త్వాచంధాశభోజనం || కథంస్సగఁగమిష్యంతిమన్వామి త్రేణపాలితాః || ౧౪౫ || ఎతస్యచనత్రై
 స్థుర్యమూచుస్థురక్తిలోచనాః || వాసిష్ఠామసిశాదూలసర్వేతేనమహూదయాః || ౧౫౫ || తేనాంతస్యచనంశుగ్ర
 త్వాన్సర్వేహంమనిపుంగవః || క్రోధనర క్తనయసస్సరోషమిదమబ్రవీత్ || ౧౬౫ || యోనామయంకృతస్త్వంమాంతపడి
 గ్రంసమాస్థితం || భస్మీభూతామరతాన్వోభవ్యంతినసంతయః || ౧౭౫ || అద్యతేకాలపాతేనసితావైవస్యగ్గతయం ||
 సప్తజాతితతాన్యేవమృతపాస్సంతునరన్యః || శ్వమాంసయతాహరామస్మిత్కానామసిన్ధుకణాః || షిక్తాశ్వవిహ
 చాశ్వలోకానమచరంత్యిగః || ౧౮౫ || మహూదయస్తుమర్బుజద్విమామనావ్యంవ్యామాపయత్ || చూషితస్స
 ర్వలోకేషునిపాదత్సంగమిష్యతి | చాగ్రితాతాశరణోన్సరసుకోగ్రతాంగతః || షిఘ్రకాలంమనకోగ్రాధాన్యగఁగతివర్త
 యిష్యతి || ౧౯౫ || ఏతావమక్వాచచనంవిశ్వామితోగ్రహదేతహః || విరకామహతేజాన్ముషిమధ్యేణహమసి || ౨౦౫ ||
 ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే - ఎకోనష్టతితమస్తకే

తపోబలహతాకృత్యావాసిష్ఠానమహూదయాః | ఋషిమధ్యేమహతేజాఃసాన్వితోగ్రభూభావత ||
 ౧ || అయిమత్సృకదాయదస్త్రైశంకురితివిశుతఃకర్మిణ్యశ్చపదాగ్రభృమాంబైవశరణంగతః || తేనానేనశరీరేణదే
 వలోకజగీషయా || ౨ || యథాయంస్యశరీరేణన్యగఁగలాకంగమిష్యతి || తథాప్రవర్త్యతాంయజ్ఞోభవద్భిశ్చమయా
 నహ || ౩౫ || విశ్వామిత్రవచశ్శుగ్రత్వాసర్వఎవమహాద్రయః || ఉమస్సమేన్యసహితాధర్మజ్ఞాకర్మగంపితం || ౪౫ || అ
 యంకుశికదాయాదోమునిఃపరమకోవనః || యదాహవచనంసమ్యగేతతాంర్యంసనంతయః || అగ్నికల్పహీభగవాం
 న్వాసదదాన్యతిరోషితః || తస్మాత్ప్రవర్త్యతాంయజ్ఞస్సశరీరాయథాదీవం | గచ్ఛేసిత్సృకదాయాదోవిశ్వామిత్ర
 స్యతేజసా || తథాప్రవర్త్యతాంయజ్ఞస్సర్వేనమధిష్ఠిత || ౭౫ || ఎవమక్వామహాద్రయశ్చప్రసాదాఃక్రియాస్తదా ||
 యాజకశ్చమహతేజాఃసాన్విమిత్రోభవతగ్రాతా || ౮౫ || ఋత్విజత్సానసూర్యేగ్రంభంత్రవత్సంత్రకోటాః || చ
 కుశికల్పాణిన్యానియథాకల్పంయథాకల్పం || ౯౫ || తతఃకాతేనమాతావిశ్వామిత్రమహతేజాః || చకారావాహనం
 తత్రభాగాగ్గంసర్వదేవతాః || ౧౦౫ || నాభిగమంస్తదాహూతాభాగాభాగంసర్వదేవతాః || ౧౧ || తతఃక్రోధసమావి
 స్థోవిశ్వామిత్రమహమునిః | ప్రవమన్యవన్యగ్రోధస్త్రైశంకుమివమబ్రవీత్ || ౧౨ || వశ్యమేతపదోవీర్యంసాన్వితస్య
 సతేర్వర | ఎవత్వాంసశరీరేణయాయాన్యగఁగమోజనా || చుష్మాగ్రేవసశరీరేణదీవంగచ్ఛనరాధప || ౧౩౫ || న్యాజితం
 కింవిష్యస్త్రిమయాహితపవసఫలం || రాజాన్స్తేజసాతస్యసశరీరేదీవంత్రజ || ౧౪౫ || ఉక్తవాక్యేమునాత్మజానశరీ
 రోనరేర్వరః || దివంజగామకాకుత్స్థమనీనాంవశ్యతాంతదా || ౧౫౫ || దేవలోకగతంప్రస్త్యాత్రిశంకుంపాకశాసనః ||
 సహస్రవైస్సగరైరిదంవచనమబ్రవీత్ || ౧౬౫ || త్రిశంకోగచ్ఛభూయస్త్యంసాసిన్యగఁగృతాలయః || సురుశా
 పహతోమూఢపతభూమిమవాక్పిరాః || ౧౭౫ || ఏవముకోమహేంద్రేణితశంకురపతత్సనః || షిక్రోశమానస్త్రాహీతివి
 శ్వామిత్రంతపాధనం || ౧౮౫ || తస్ముగ్రత్వాచచనంతస్యోగ్రశమానస్యకాశికః || రోషమాహరయస్త్రీవంతిష్ఠతిష్ఠేతిచా
 బ్రవీత్ || ౧౯౫ || ఋషిమధ్యేనతేజస్వప్రజావతిరివావరః || నృజగదక్షిణమాగఁగార్థాన్ప్రక్షిణపరార్థాపునః || ౨౦౫ ||

నక్షత్రమాలామహరామస్వజతోగ్రధమూళికః॥ దక్షిణాంధితమాస్థాయమునిభ్యేమహాయశాః॥ ౨౧౫॥ సుప్త్యా
నక్షత్రమంశంవక్రోధేనకలషీకృతః॥ అన్యమింద్రంకరిహ్యునిలోకోవాస్యననిందకః॥ తైవతాన్యసింకోధాత్వ
స్థుంసమువచక్రమ్॥ ౨౩॥ తతఃపరమసంభారోతాస్సద్విసంఘాస్సరామరాజః॥ విశ్వమిత్రంమహత్మానమూనుస్సా
మనయంవచః॥ ౪॥ అయంరాజామహాభాగగురుతాపవరిక్షతః॥ సతరీరోదిసంయాతుంనాహాత్వేనతపోధనః॥ ౨౪॥

తేమాంతద్వచనంశుత్యాదేవానాంమునిపుంగవః॥ అబ్రవీత్సుమహద్వాక్యంశాశ్చక్రేర్వచేవతాః॥ ౨౬॥ సతరీరస్యభ
ద్రంవత్ప్రేతంకోరస్యభూవతేః॥ అరోహణంపరిజ్ఞాయన్నాస్యతంకర్తవ్యమబ్రవీత్॥ ౨౭॥ సుగోపాస్యసగిరస్సత్రితం
కోరస్యభాశ్చతః॥ నక్షత్రాణిచనర్యాణిమామకాన్పువాణ్యశ॥ యావద్భూతాధిపస్యంతేతస్యంశేతస్యంశేతానినరవః॥ మత్స
తానిమరాస్సర్వేతదమజ్ఞాతుమహాభ॥ ౨౯॥ ఏవముక్తాస్సరాస్సర్వేత్రత్యాయమునిపుంగవః॥ ౩౦॥ ౩॥ ఎవంభవ
తుభద్రంశేతిష్ఠంశ్వేతానినరవః॥ గౌతమీతాన్యవేతానైవైశ్వనరవభాన్యహిః॥ నక్షత్రాణిమునిశ్చేష్టః॥ కేమజ్యోతిషు
జాన్యపః॥ అహస్కీర్వాప్రీతంపశ్యతిష్ఠంత్వమరనన్నిభః॥ అమయాన్యంతితైరాణిజ్యోతీంషీన్యవసంహృత్యాకాం
కీర్తిమంతంచనస్యగోపాకగతయథా॥ ౩౨॥ విశ్వమిత్రప్రభుమాత్మానస్సర్వదైవైరభిష్టతః॥ ఋషిభిర్నమహతే
జాబాఘ్నర్యామచేవతా॥ ౩౩॥ తతోదేవామహత్మానోమునయ్యత్రపోధనాః॥ జన్మన్యథాగతంసర్వేషుజ్ఞాన్యం
తేనరోద్ధియతి॥ ౩౪॥ ఇతిశీమద్బాలకాండేపక్షితమస్సర్గః॥

విశ్వమిత్రోన్యహత్వాభిప్రేతాపీత్యతాన్యహిః॥ అబ్రవీత్సురతామాలస్సర్వాంస్సాంసానానిసః॥
౧॥ మహాత్మాన్యప్రవృత్త్యాయంక్షిణామాస్థితోదిశం॥ దిశమన్యాంప్రవత్సన్యమస్త్రత్రతస్సన్యమహేతవః॥ ౨॥ పశ్య
మాయాంశోలాయాంపుమరైషుమహాన్యైః॥ సుఖంతపశ్యరిహ్యమఃపరంతద్ధితపోవసం॥ ౩॥ ఎవముక్తామహతే
జాఃపుమరైషుమహామునిః॥ తపఃగ్రంథరాధమంశేషేమాలపులాశనః॥ ౪॥ ఎతస్మిన్నేనకాలేనలయోధ్యానిప
త్యేన్యపః॥ అంబరీషఇతిభ్యాతోయస్థుంసమువచక్రమ్॥ ౫॥ తస్యవైయజమానస్యశమింద్రోజహరహా॥ ప్రణవై
తుపశోఽప్రోరాజానమిదమబ్రవీత్॥ ౬॥ పశురద్యవ్యతోరాజాప్రణవైప్రవమర్యయాత్॥ అర్షితారంరాజానంఘ్నం
లిదోమానరేవైర॥ ౭॥ పౌమిన్యైత్యంమహాద్వేతస్సరంవాపునుషమభా॥ అనయస్యశుభింశ్రీయామత్రామప్ర
వర్తతే॥ ౮॥ ఉపాధ్యాయచతుర్వార్యానరాజాపురుషమభాః॥ అన్యయేషమహాబుద్ధిఃపశుంగభిన్యహస్రీశః॥ ౯॥
దేశభాజనపదాంత్రంస్తేన్నగరాణివనానిచ॥ ఆత్రమాణిచపుణ్యనిమాగమాణిషానిపతిః॥ సపుత్రసహితంతా
తసభార్గరంఘనందన॥ భృగుతుండేనహాసితమృతీకంసందదర్శహ॥ ౧౦॥ తిమహాచమహతేజాఃప్రణమ్యభిప్రసా
ద్యచ॥ బ్రహ్మహింశపసాదిస్తంరాజహింశమితప్రభాః॥ పృథ్వాస్సర్వత్రుతలమృతీకంతమిదంవచః॥ ౧౧॥ గ
వాంశతపహస్సేనివిక్రీణేషుసతంయది॥ పశోరథేమహాభాగకృతకృతోష్ఠిభ్యాన్య॥ ౧౨॥ నవ్వేషసన్యగాదేవా
యాజ్ఞేయంసభేషుం॥ దాతుమహాసీమూర్తేనసుతమేకమితోమహం॥ ౧౩॥ ఎవముక్తామహతేజాఋషీకృతస్త్రబ్రహ్మ
ద్వచః॥ నాహంజ్యేష్ఠంసరశ్చేష్ఠపీత్రీయాంకథంచన॥ ౧౪॥ ఋషీకృతవశశ్రీత్వాతేమాంశురామహత్కనాం॥ ఉ
వాచసరతామాలమంబరీషంతపస్సని॥ ౧౫॥ అవికేత్రీయంసతంజ్యేష్ఠంభగవానాభాన్యః॥ మహాపిన్యంతంధిక్
నిష్ఠంశుకంసన్య॥ తస్మాత్సానియంపుత్రంసదాస్యేతవభాగ్నివ॥ ౧౬॥ పౌమీయేహినిరశ్చేష్ఠజ్యేష్ఠాఃపితృషుపల్లవాః॥
మాతృశాంతచకీయాంసస్తస్మాద్రైక్షీనీయం॥ ౧౭॥ ఉక్తవాక్యేషుసత్పీక్షిమనిషత్వాన్తత్రైవచ॥ శునశ్చేష
స్సన్యయంరామమధ్యమోవాక్యపల్లవీత్॥ ౧౮॥ పితాజ్యేష్ఠమపిత్రీయంనారాచాహకనీయం॥ విక్రీతమధ్యమం
మన్యేరాజాప్రతంసంసన్యచామ్॥ ౧౯॥ గవాంశతపహస్సేనిశునశ్చేషంసహతేజాఃపామశుమహాయశాః॥ ౨౦॥
ఇతిశీమద్బాలకాండేపక్షితమస్సర్గః॥

నంశుఃత్వాపిశ్యామితోమహాతపాః | సాంత్వయిత్వాబహువిధంపుత్రానిదమవాచహ || ౮ || యశ్చైతేవితరఃపు
 త్రాణజనయంతిశుభాగ్నిః | పరలోకహితార్థాయతస్యకాలోయమాగతః || ౯ || అయంమునిమతోబాలామత్యశ్వరణ
 మచ్చరిఅన్యశేవితమా | త్రేణుమియంతురుతపుత్రకాః || ౧౦ || సర్వేసుకృతకర్మణస్సర్వేధర్మపరాయణాః | పశుభూ
 తానరేంద్రస్యశ్రీప్తిమగ్నేఃప్రయచ్ఛత || ౧౧ || నాథవాంశ్చశుభశ్శేషాయజ్ఞశ్చాపిస్మితోభవేత్ | దేవతాస్తస్మితా
 శ్చస్మర్తుమచాప్సితంచః || ౧౨ || మునేస్తువచనంశుఃత్వామమవ్యంధాదయస్సుతాః | సాభిమానంసరశ్రేష్ఠసరీల
 మిదమబుధిపా || ౧౩ || కథమాన్యమతాహిత్యాత్రాయసేన్యమరంభిభో | అకార్యమివపశ్యమశ్చవ్యమాంసమివ
 భూజనే || ౧౪ || తేషాంతస్యచనంశుఃత్వాపుత్రాణాంమునిపుంగవః | కోటిధనంరక్షనయనోవాహ్యుత్తమపచక్రమే ||
 ౧౫ || సేనాధ్యక్షమిదంహోక్తంధర్మదపింగ్రితం | అతిక్రమ్యశుమద్వాక్యంధారుణంరోమహర్షణం || ౧౬ || శ్వమాంస
 భూజనస్సర్వేవాసిస్థాభవజాతిషు | పూర్ణంవర్షసమాప్రంతుపుత్రివ్యామనువత్సృజ || ౧౭ || కృత్యాశాపనమాయుర్తా
 పుత్రాన్మునివరస్తథా | శునశ్శేచమువాచాతంకృత్యాంఘ్రిరామయాం || ౧౮ || పవిత్రపాతైరానక్షరక్షకమాల్యా
 నులేపనః | వైష్ణవంయూపమాసాద్యవాగ్నిరగ్నిమదాహర || ౧౯ || ఇమేతుగాథేద్వేదివ్యేగాయేధామనిపుత్రక | అంబ
 రీషన్యయజ్ఞేష్టంస్తతస్సద్భిషువాచ్యు || ౨౦ || శునశ్శేషోగృహీత్వాతేద్యగాథేనసమాహితః | త్వరయా రాజసింహం
 తమంబరీషమువాచహ || ౨౧ || రాజసింహమహాసత్వశీఘ్రం గచ్ఛాపహసదః | నిర్వరణయస్సరాజేంద్రదిత్యాంచన
 ముపావిత || ౨౨ || తద్వాక్యమపిపుత్రస్యశుఃత్వాహర్షణముత్సుకః | జగామస్తపశ్శీఘ్రంయజ్ఞబాలమతంద్రి
 తః || ౨౩ || సదస్యానుమతేరాజాపవిత్రకృతలంఘంసశుంరక్తంబరంకృత్యాంబరముత్సుకః | జగామస్తపశ్శీఘ్రంయజ్ఞబాలమతంద్రి
 తః || ౨౪ || నిర్వరణయస్సరాజేంద్రదిత్యాంచనముపావిత || ౨౫ || తథఃప్రీతస్సుపాసాగ్ని
 రహస్యపుతితపిఃతః | ద్వివ్రూయస్తదాపాదామృతశ్శేచాయరామువ || ౨౬ || సవరాజానరశ్రేష్ఠయజ్ఞస్యచనమా
 స్తవా || ఫలంబహుగుణరామసహసాగ్నిక్రప్రసాదజం || ౨౭ || విశ్వామిత్రోవిధర్మాత్మాభూయస్తేపేమనారతపాః |
 పుష్కరేషుసరశ్రేష్ఠవశవర్షతానివ || ౨౮ || ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేద్విత్యంతఃస్పర్శః. *****
 పూర్వేనవర్షసహసోపుత్రసంతానంతుమహాముని | అభ్యాగచ్ఛ్వసురాస్సర్వేరవఃఫలదీప్తవః || ౧ || అబ్ర
 తుసుహాతేజాబ్రహ్మనుమిదంచనః | ఋషిస్త్యమసిభద్రంతేస్థావీతైకకర్మభిశ్చుతైః || ౨ || తమేవముక్త్యాదేవే
 శప్రేదివంపునరభ్యగాత్ || ౩ || విశ్వామిత్రోనుహాతేజాభూయస్తేపేమనారతపాః || ౪ || తతఃకాలేనమహాతామేనకావర
 మాపురాః | పుష్కరేషుసరశ్రేష్ఠస్థాతుంసముపచక్రమే || ౫ || తాందదర్శమహాతేజామేనకాంతుకాత్మజః | హాపేజా
 ప్రతిమాంత్రతిమ్యతంజలదేయథా || ౬ || దృష్త్వాకందర్పవశగోమునిస్తామిదమబ్రవీత్ || ౭ || అప్సరస్సృగంతతేస్తువ
 సచేహమూత్రమే | అనుగృహ్యేవ్యభద్రంతేమదనేనమమోహితం || ౮ || ఇత్యుక్తానావరాహోహతత్రవాసముధాక
 రోత్ || ౯ || తస్యాంవనంత్యాంవహాశివంచవచరాముపవిశ్వామిత్రాత్తమేరామనుభవవృత్తిక్రమః || ౧౦ || అథ
 కాలేగతేతప్తిభిశ్చామిత్రోనుహామునిః | సప్రీతశ్చసంవృతశ్చింతాశోకపరాయణః || ౧౧ || బుద్ధిమన్సేషుమత్సన్నా
 సామహాత్రఘనందన | సర్వంసురాణాంకమైతత్తపోపహరణంమహత్ || అహురాత్రాప్రదేశేనకాత్వాంవ
 త్సరాదశః | కామమోహాభిభూతస్యవిఘ్నాయంప్రవృత్తపథితి || ౧౨ || వినిశ్చసంస్మరివరఃపశ్చాత్తాపేనమఃఖతః | భీతామ
 పురసంపృష్ట్యావేపంతీంప్రాంజలింస్థితాం || ౧౩ || మేనకాంమధురైరాన్వేర్విస్మయజ్ఞుభిశ్చకాత్మజః | ఉత్తరంవర్షతగరా
 మవిశ్వామిత్రోజగామహ || ౧౪ || సకృత్వాన్వేష్టికంబుద్ధింజేతుకామోమహాయతాః | కాశీతీరమానాద్యరవస్తేపేసు
 దామరం || ౧౫ || తస్యవర్షసమాప్రంతుఘాంతపడపానతః | ఉత్తరంవర్షతేరామదేవతాసామభూష్టయం || ౧౬ || అ
 నంత్రయాంసమాగమ్యసర్వేసర్వీకాణాంసురాః | మహర్షిశబ్దంలభతాంసాద్యయంకుశికాత్మజః || ౧౭ || దేవతాసాంవచ
 శ్చుఃత్వాసర్వలోకపితామహాః | అబ్రవీత్సురందామితపవాశిక || ౧౮ || బ్రహ్మణస్సవచశ్చుఃత్వాసర్వలోకేశ్వరస్యహ | సవి
 ప్తజ్ఞోనసంతుష్టావిశ్వామిత్రస్తవతః || ౧౯ || ప్రాంజలిఃప్రణతఃభూతాన్సర్వలోకపితామహం | ప్రత్యువాచత
 తోవాచంవిశ్వామిత్రోనుహామునిః || ౨౦ || మహర్షిశబ్దమతులంసాద్యదేవతైకకర్మభిశ్చుతైః | యదిమేభగవానాచార
 తోహంవిజితేంద్రియః || ౨౧ || తమవాచతతోబ్రహ్మనతావత్త్వంజితేంద్రియః | యతస్యమునిశాదాకలభ్యుత్పన్నా
 దివంగతః || ౨౨ || విప్రస్థేలేమదేవేమవిశ్వామిత్రోనుహామునిః | ఉద్ధృణోబాహుర్నిరాలంబసాయుభక్తస్తవశ్చర || ౨౩ || ఘ
 ష్టోపంచరతపాభూత్వావహాస్వాకాశంశ్రయః | శిశిరేసరీలస్థాయారాత్ర్యహాంతపాదనః | వివంవర్షసహస్రం

హితోఽఘోరమపాగమత్ || ౨౪౪|| తస్మిన్ సంతప్యమానేతువిశ్వామి త్రేమహామునా || సంభ్రామస్సుమహానాసీర్తురా
 శాంవాసవస్యచ || ౨౪౫|| రథామపురసంతోక్త సుహవన్ దైవ్యరుద్రజైః || ఉవాచాన్యహితంవాక్యమహితంకౌశికస్యచ ||
 ౨౪౬౪|| ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే- త్రిషష్టి తమస్తుకంః. *****

సురకార్యమిదంరంభేకథావ్యంశుమహాత్మ్యయా | లోభనంతాశిక స్వేషాకామ మాహాసమన్వితం || ౧ || తథోక్తా
 సాపురారామసహస్రాక్షైః శిషుతా || వీధితాస్సౌంజలిర్వాక్యంప్రత్యువాచమతేశ్వరం || ౨ || అయంసురవతేఘా
 రోవిశ్వామితోక్రిమహామునిః | ఘోరమస్మృత్యేతేకోధంమయిదేవనసంతయః || తతోహిమేభయందేవప్రసాదంకర్తు
 మహాసం || ౩౪౫ || ఏవమక్తస్తయారామరంభయాభీతయాతదా || తామవాచసహస్రాక్షైః వేషమాసాంకృతాంజలిం ||
 ౪౪౫|| మాభైః పిరంభభాద్రం తేకురుష్యమమశాసనం || ౫ || కోకిలోహృదయగ్రాహిమాధవేరుచిరమృమే | అహంకంద
 ర్నసహితస్థాస్సామితవహార్కృతః || ౬ || త్వంహిరూపంబహుగుణంకృత్యావరమభాన్వరంతమృషింకౌశికంరంభేభవ
 యస్యతపస్వినం || ౭ || సాశుక్రిత్యావచనంతస్యకృత్యావరమమన్తముం | లోభయామాసలలితావిశ్వమిత్రంశుదిప్తి
 తా || ౮ || కోకిలస్యగుతుశ్శావ వల్లవాగ్మరతస్సవనం | సంప్రవాప్యజ్ఞేనసహితమితోహమదైక్షుతః || అభతస్యవ
 శజేనశీతేనాప్రతిమేనచదర్శదేవచరంభాయామనిష్ఠం దేహమాగతః || ౧౦ || సహస్రాక్షైః సుతతః | మహావిష్ణోయముని
 పుంగవః | రంభాంకోక్రిధనమావిష్టశ్శావమశికాన్యజః || ౧౧ || యన్యాంలోభయంపేరుంభకామక్రోధజన్మైః పిణిచితవ
 షంసహస్రాక్షైః త్రీస్థాన్యసినభవః || ౧౨ || బ్రాహ్మణస్సుమహాతేజాస్తవోబలసమన్వితః | ఉద్ధరిష్యమంభత్యాంమ
 తోగ్రధికబుక్తికృతాం || ౧౩ || ఏవమక్త్యావహాతేజావిశ్వామితోక్రిమహామునిః | అతేకున్వభారయతుంకోక్రిధంసం
 తాపమాగతః || ౧౪ || తస్యహాసేనమహాతారంభాత్రే లీతదాభవత్ || ౧౪౫ || వవశ్శుక్రిత్యాతుకందర్పమహాషిః సృచసి
 గతః || ౧౫ || కోపేనమహాతేజాస్తవోపరగణ్యతే | ఇంద్రియైరజితైరామనవేభశాంతిమాత్మనః || ౧౬ || బహూవాన్య
 మనశ్చింతాతపోపరగణ్యతే || ౧౬౫ || వైవకోధంగమిష్యామినచవక్ష్యేకభవం || అభవాన్చ్యసిష్యామినంవ
 త్సరతేతాన్యపి || ౧౭౫ || అహంవిశేషముష్యామివశ్యత్వానంవిజితేంద్రియః || తావద్యవచ్చిమేప్రాప్తంప్రాప్త్యాణ్యం
 తపసాజితం | అనుచ్ఛవ్యసన్నభంజానస్త్రీప్యేయంతాశ్వతీస్సమాః || ౧౮ || నహిమేతస్యమానస్యక్షయంయాన్యంతిమూ
 ర్తయః || ౧౯౫ || ఏవంవర్షాసహస్రస్యత్రైక్షానంముఖపుంగవః || చకారాప్రతిహంలోకేప్రతిజ్ఞాంరంభునందనం || ౨౦౫ ||

ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే- చతుషష్టి తమస్తుకంః. ***** అభిషేకమవతీరరామదిశంత్యేత్వా
 మహామునిః | పూర్వాంధిరముసాప్రాప్యతపస్తేమేషుదాగుణం || ౧ || మానంవర్షాసహస్రస్యకృత్యావరమమత్తముం |
 చకారాప్రతిమంరామతపోపరమమమరం || ౨ || పూర్ణేవర్షాసహస్రీతుకాన్యజ్ఞతామహామునిం | విష్ణుర్న
 హుభిరాధూతంకోక్రిసాంతరమావితత్ || ౩ || నక్యత్వానిశ్చయంరామతపోపతిద్రవ్యయం || ౩౪౫ || తస్యవర్షాసహస్రీ
 స్యవతేపూర్ణేవహావతః || భోక్తుమరభివాసన్నం తస్మిన్కాలేరఘూర్జమ | ఇంద్రింద్రిజాలిర్బుత్వాశం సిన్ధ
 మన్నమయాచత్ || ౫ || తస్మైదత్వాతదానిధంసర్వంవిపాతీయినిశ్చితః | నిశేషితేన్నేభగవానభుక్త్యేవమహతతాః ||
 నశంవిదవదన్విప్రమానప్రతముపస్థితః || ౬౫ || అభవర్షాసహస్రీంవైవోచ్ఛవ్యసన్నునిపుంగవః || ౭ || తతస్యేవచ్ఛవ్యసహాస
 స్యమూర్షిణధూమోన్యజాయత | త్రైలోక్యంయేనసంభ్రాంతమాదీప్సితమివాభవత్ || ౮ || తతోదేవాస్సంగధర్మాః
 పన్నగామరరాక్షసాః | మోహితాన్వేషాసంతస్యతపసామందరత్నయః || కోక్రితేన్వేనసహాభివర్షతే | నహ్యస్యవిష్ణువంశిం
 ౯౪౫ || బహుభిఃకారజైః దేవవిశ్వామితోక్రిమహామునిః | కోక్రితేన్వేనసహాభివర్షతే | నహ్యస్యవిష్ణువంశిం
 ౧౦ || వ్యకులశ్చదిశస్సర్వాన్ దిశంసరన్యతేయదీప్సితంవిసాతయతిత్రైలోక్యంతపసానచరాచరం
 చిద్ద్రవ్యతేసూక్ష్మసువర్ణం || ౧౧ || నదీయతేయదీప్సితస్యమనసాయదీప్సితంవిసాతయతిత్రైలోక్యంతపసానచరాచరం
 ౧౨ || వ్యకులశ్చదిశస్సర్వాన్ దిశంసరన్యతేయదీప్సితంవిసాతయతిత్రైలోక్యంతపసానచరాచరం
 వాయురానిభ్యశాకులః | బ్రహ్మన్వైప్రతిజానీమోనాస్తికోజాయతేజసః || ౧౪ || సంమూఢమవత్త్రైలోక్యంసంప్రతమ
 భిరమానసంభాసంగ్రోంష్ఠృభిశ్చైన్వేనమహాషిః ప్రస్థతేజసా | ఋద్ధింనకురుతేయావన్మాశేదేవమహామునిః | తా
 వత్ప్రసాద్యోభగవాన్గిరూపోమహాచ్యుతిః || ౧౬ || కాలాగ్నినాయథాపూర్వం త్రైలోక్యంబహ్యతేజులం | దేవరా
 జ్యంవిశేషతదీయతామన్యయన్తతం || ౧౭ || తతస్సురగతాస్సర్వేపితామహపురోగమాః | విశ్వామిత్రంమహాత్మానం
 మధురంవాక్యమబుర్జితః | బ్రహ్మన్వైసార్వతం తేప్రతపసాష్టమతోపితాః || ౧౮౫ || బ్రాహ్మణ్యంతపసాగ్రింప్రా
 ప్రవాససకౌశికేదిష్టమామయిత్వతేభర్షాదదామినమరుద్రగః | స్వప్తిపాత్పుహిభాద్రం తేగచ్ఛపావ్యయంభా
 సుఖం || ౨౦ || పితామహవచశ్శుక్రిత్యావర్షేషాంచదివౌకసాం | కృత్యాప్రభామంముదితో వ్యాజహరమహామునిః ||

౨౧ || బ్రాహ్మణ్యాయదిమేపాప్రిప్రదీర్షమామాయ స్తత్రవచ || ఓంకారశ్చవరమటూరం వేదాశ్చవరయంతుమాం ||
 ౨౨ || షుక్రవేదవిదాం శ్రేష్ఠేబ్రహ్మవేదవిదామపి | బ్రహ్మపుత్రోవిసద్గోమామేనంవదతుడేవతాః || యద్యయంవర
 సఃకామకృత్తాయాంతుసురపక్షాః || ౨౩ || తతఃప్రసాదితోడేవైర్వసిష్టాజవతాంవరః | సఖ్యంవకారబ్రహ్మగ్నిరేవమ
 స్త్యైతిచాబ్రవీత్ || ౨౪ || బ్రహ్మర్షిస్త్వంసంసం దేహాస్సర్వంసంవత్స్య తేతవ || ఇత్సవ్యక్త్వా దేవతాశ్చపివసద్వాజన్మ
 ర్మధాగతం || ౨౫ || (విశ్వమితోపిధర్మత్వాబ్ధ్యాబ్రాహ్మణ్యాయ స్తమం | పూజయామాస బ్రహ్మర్షిణంసప్తం
 జవతాంవరం || కృతకామోమహింసంర్యాం చకారతపసిస్తేతః ||) ఏవంత్వ సేనబ్రాహ్మణ్యంపాప్రిప్రరామమహాన్య
 నా || ఏవరామమునిశ్రేష్ఠఏవవిగ్రహవాం ప్రజాః ఏవధర్మపరోనిత్యంవిర్యప్రైవవరాయణం || ౨౬ || ఏవముక్త్యామహా
 తేజావరరామద్విజోద్ధమః || ౨౭ || తానందవచశ్శ్రుత్వా రామలక్ష్మణసన్నిధౌ || జనకఃపాంజలిర్వ్యక్త్యువాచచకు
 శికాన్యజం || ౨౮ || ధన్యోమృత్యుగుహీతపోప్రియస్య మేమునిపుంగవ || యజ్ఞంకాతుతేష్ఠసహితేపాప్రిప్రవాససథామిన్ ||
 ౨౯ || పాలితోహంత్వయాబ్రహ్మకర్మ సేనమహామనే || (విశ్వామిత్రమహాభాగ బ్రహ్మగ్నిణాం వరోద్ధమ) గు
 ణాలవసవిధాసాప్రిప్రప్రవసందర్శయాన్వయా || ౩౦ || విస్తరేణవతేబ్రహ్మకీర్త్యమానంమహా ద్రవఃశుభ్రతంమ
 యామహా తేజోరామేణచమహాన్యనా || ౩౧ || సదప్రైఃపాప్రిప్రవసదశ్శ్రుత్వాస్తేబహవోగుణాః || ౩౨ || అప్రమేయత
 వస్త్యభ్యమప్రమేయంచతేబలం | అప్రమేయాగుణాశ్చైవనిత్యం తేకుశికాన్యజ (విశామహాస్యవయథాయథామథామైవ
 హ్యుమావతే) || ౩౩ || తృప్తిరాశ్చర్యమాతానాంకథానాంనాస్తిమేవిభో | కర్మకాలోమునిశ్రేష్ఠ లంబధేవిమం
 డలం || శ్వేతభాతేమహాతేజోద్రష్టుమహాసింహంపునః | ప్లాగతంశవతాంశ్రేష్ఠమామనజ్ఞాతుమహాసి || ౩౪ || ఏ
 వముక్తమునివరఃప్రశస్యపురుషపక్షాంవిసంజాతశుజనకంప్రీతంప్రీతమనాన్తదా || ౩౫ || ఏవముక్త్యామునిశ్రేష్ఠం
 వై దేహిమానిధిలాధిపః | ప్రదక్షిణంచకారాశుసోపాధ్యాయస్స బాంధవః || ౩౬ || విశ్వమితోపిధర్మమాత్మానవరా
 మస్సలక్ష్మణః | స్వవాలటమభిచక్రామపూజ్యమానోమహర్షిభిః || ౩౭ || ఇతిశ్రీరామాయణంధే-వంపక్షిరహస్యగీతః.
 తతఃప్రభాతేవిమలేశ్వరకమానరాధిపః | విశ్వామిత్రమహాత్మానమాజుశవసరాఘవం || ౧ || తమర్చయ
 త్వాధర్మత్వాశోమ్రదృష్టినేకమణాః | రాఘవోవచమహాత్మానాతదావాక్యమవాచహ || ౨ || భగవత్సన్యాసతం తేష్ట
 కింకరోమితవాంఘ్రిభవానాజ్ఞాపయతుమామాజ్ఞాప్యోభవతాహ్యహం || ౩ || ఏవముక్తస్సధర్మత్వాజనసేనమహాన్య
 నా | ప్రత్యువాచముగ్ధీరంబాక్యంవాక్యవిశారదః || ౪ || పుత్రౌచరచరశ్శ్వమా శ్చత్రీయాలోకవిశ్రుతౌ | ద్రష్టుకామా
 ధనుశ్రేష్ఠంయదేత ద్ర్యయతిష్ఠతి || ౫ || ఏదర్శయంభద్రం తేకృతకామాస్సపాత్యజౌ | దర్శనాదస్యధమాయశ్రేష్ఠంప్రతి
 యాన్యతః || ౬ || ఏవముక్త్యజనకఃప్రత్యువాచమహాముని || ౭ || శూర్యయతామస్యధమాయదర్శమహతిష్ఠతి || ౮ || దేవ
 రాతేఇతిభ్యాతోపమేష్టస్తోమహివతః | న్యాసోయంతస్యధగవహస్త్వైదత్తమహాన్యనా || ౯ || దక్షయజ్ఞవధేపూర్వంధను
 రాయమ్యవీర్యవాణా | రుద్రస్తుత్రిదశాశోమోహత్యలీలమిదమబ్రవీత్ || ౧౦ || యస్తాద్భాగధివోభాగాన్నాకల్మయత
 మేసురాః | వరాంగాణిమహాహణిధనుమాశోతయామివ || ౧౧ || తతోవిమనసస్సర్వేదేవావైమునిపుంగవ | ప్రసాద
 యంతిదేవేతం తేషాంప్రీతిభవన్మునః || ౧౨ || ప్రీతియక్తస్సంర్యేషాందశాతేషాంమహాన్యనాం | తదేతద్దేవదేవస్యధ
 నూరత్నంమహాన్యనః | న్యాసంభూతంతదాన్యప్రమస్తాకంపూర్వతేవిభా || ౧౩ || అథమేకవతఃత్రైత్రంలాంకలామ
 స్థితామయా | త్రైత్రోధయతాలభ్యానామ్నసీతేతివిశ్రుతా || ౧౪ || భూతలామస్థితాంసాతువన్యవధాతమమాన్యజా ||
 పీర్వతలైతిమేకన్యాస్థాపీతేయమయోనిజా || ౧౫ || భూతలామస్థితాంతాంతువధామానాంమమాన్యజాం || వర
 యామసురాగమ్యరాజానోమునిపుంగవ || ౧౬ || తేషాంవరయతాంకన్యాసంర్యేషాంవృధివీక్షితాం | వీర్వతలైతిభా
 గవన్నదదామిమతామహం || ౧౭ || తతస్త్వేనస్యపతయస్స మేత్యమనిపుంగవ || మిథిలామభ్యుపాగమ్యవీర్యజ్ఞానవస్త
 దా || ౧౮ || తేషాంబిజ్ఞానమానానాంవీర్యంధమహాహ్యతం || నశేషగ్రహణేతస్యధనుషస్త్రం సేవితా || ౧౯ || తేషాంవీ
 ర్యవతాంవీర్యమల్పంజ్ఞాత్వామహామనే || ప్రత్యాభ్యాతాన్యవతయ స్త్రవిబోధతపోధన || ౨౦ || తతఃపరమకోపేనరా
 జానోమునిపుంగవ || గన్యంధమిథిలాంసంర్యేషాంసందేహమాగతాః || ౨౧ || అత్నానమవధాతం తేవిజ్ఞాయస్సవపుంగ
 వాః || ౨౨ || షేణమహతావిష్టాపీదయన్మిథిలాంపురి || ౨౩ || తతస్సంవత్సరేప్రాజ్ఞేజ్యయంయాతాసర్యతః || పాదాని
 మునిశ్రేష్ఠతతోహంభ్యతదుఃఖతః || ౨౪ || తతోదేవగణాసర్వాతపహాసంప్రసాదయం || దమశ్చవరమప్రితాశ్చతు
 రంగబలంవరాః || ౨౫ || తతోభగ్నాప్రవతయోహన్యమానాదిశోయయః || అవీర్యావీర్యసందిగ్ధాస్సామాత్యాఃపావక
 మణాః || ౨౬ || తదేతత్పురోదూలధనుఃపరమభాన్వరం || రామలక్ష్మణయోశ్చపిదర్శయిష్యామి ప్రత || ౨౭ || య

ద్యస్యధనుషా రామః కుర్యాదారోపణం న సే || సుతామయోనిజాం సీతాం దద్యాం నాశర శేరహం || ౨౬౫ || ఇతి శ్రీమద్భాగవతం
కాండ-పట్టిష్ఠితమస్తకం*****జనకస్యవశ్యుత్వా విశ్వామిత్రోనుహమహిః || ధనుర్దార్యయరా
మాంబు ఇతి సూమా వచాధిపం || ౧ || తతస్స రాజా జనకస్సామంతాః ప్యాది దేశహా || ధనురాదీయతాం దివ్యంగంధ
మాల్యవిభూషితం || ౨ || జనకేన సమాదిక్ష్టా న్నుదివాః పావిత్రే పురీం || తదనుః పురతః కృత్వా నిజాన్రుః పాహ్ని హ్వాజ్ఞయా ||
౩ || నృశాంశే లాసివం చాశ్చ ద్వాన్యై లానాం మహాత్మనాం మంజూ మాహుష్య చక్రాంతాం సమూహున్మేకం చనర || ౪ || సా
మాదాయతు మంజూ మామాయం సంయత్ర తద్దనుః || సురోపనం తేజనక మూమన్యై పతిం సంప్రిణే || ౫ || ఇదం ధనుర్వరం రా
జా పూజితం సర్వ రాజభిః || మిథిలా శివరాజేంద్ర దగ్ధవీయం యదిచ్ఛసి || ౬ || శేనాం నృపే వశ్యుత్వా కృతాంజలిర
భావతమిశాన్యై మత్రిం సుహృత్త్వ సంతౌహా భారా మలత్మణే || ౭ || ఇదం ధనుర్వరం బ్రహ్మజనతైరభిపూజితం || రాజభిశ్చ
మహావీరైరగ్రతః స్థాపితం పురా || ౮ || వైతర్యురగతాన్పుర్యే నామ రానవరాక్షసాః || గంధర్వయక్షప్రవరాన్సుకన్నరస
జూరగాః || ౯ || క్షగతి మాకాన సమాకాంతం దుషనుషాన్పురారణే || ఆరోపణే సమాయోగే వేపనేతోల సేవివా || ౧౦ || తదే
తద్దనుషాం శ్రేష్ఠ మాసీతం ముఖం గవః || దర్శయత్యవశా భాగలనయో రాజప్రత్యుతాః || ౧౧ || విశ్వామిత్రస్య ధర్మాత్మా
శుక్రత్వా జనకభూషితం || వత్సరామధనుః పశ్యే ఇతి రాఘవ మబ్రవీత్ || ౧౨ || బ్రహ్మహర్షవనా దాన్విమృగమయత్ర తిష్ఠతి శ
ద్దనుః || మంజూమాంతా మహావృశ్యన్యస్త్యే ధనురథా బ్రవీత్ || ౧౩ || ఇదం ధనుర్వరం బ్రహ్మజనం స్పృశామి హపాశినా ||
యత్స వాంశ్చ భవిష్యమితి ల సేపూరణేవివా || ౧౪ || బాధమి త్యేవ రం రాజా ముఖ్యస్య సమభావత || ౧౫ || నీలయానధను
మః ధ్యేజగ్రహవవ నాన్మనః || వశ్యతాం నృసహస్రా శాంబహూ నాం రఘునందనః (ఆరోపయత్యధర్మాత్మా నీల
మివ తద్దనుః) ఆరోపయత్యాధర్మాత్మా పువరయామాన తద్దనుః || తన్మధంజభనుమః ధ్యేవర శ్రేష్ఠ మహంశాః ||
౧౬౫ || తస్య తభ్యో మహా నాసిన్ద్రియా తసహస్యస్యః || భూమికం వశ్యనుమహావర్తత స్సేవ దీర్ఘతః || ౧౬౫ || సేతుశ్చ నరా
న్పుర్యే తేన శభేన మోహితాః || వజ్రాయత్యా మునివరం రాజాంతౌ చరాఘవా || ౧౭౫ || వత్సాశ్చ స్తేజ వేత్సై రాజావి
గతహస్తస్యః || ఉవాచ పాంజలిర్యాక్యం వాక్యజ్ఞో మునిపుంగవం || ౧౮౫ || భగవత్ సృష్టవీర్యో మేరా మోదతరథాత్మజః ||
అత్యుచ్ఛ్రాంత మచిత్త్యంచ తర్హిత మిదం మయా || ౧౯౫ || జనకానాం సుతే తిజమాహరిష్యశ్చ మేమతా || సీతాధాతా రమా
సాద్యరామందతరథాత్మజం || ౨౦౫ || మమ సత్త్వా పతిజ్ఞా చవీర్యశుతే లిదాశిక || సీతాప్రాణై ర్బహుమతాదేయా రా
మాం మేమతా || ౨౧౫ || భవతోనుమతే బ్రహ్మశీఘ్రింగచ్ఛంతు మంప్రిణే || మమకశికభద్రం తేలియోధ్యాం త్వరితా
రక్షైః || ౨౨౫ || రాజానం ప్రత్యైతై రాన్యై రానయంతు పురం మమ || ప్రదానం వీర్యశులాలా-యాః కయంతు చనర్యతః ||
౨౩౫ || మునిగుప్తా చ కావతే స్థాకథంతు నృపాయ వై || ప్రీయమాణంతు రాజానమానయంతు సీఘ్రిగాః || ౨౪౫ || శాశి
కశ్చ తథే త్యాహ రాజాచా భాష్యమంప్రిణే || అయోధ్యాం పేషయామానధర్మాత్మా కృతశాసనా || యథావృత్తం
సమాఖ్యాతుమా నేతుంచ నృపతతా || ౨౫ || ఇతి శ్రీమద్భాగవతం కాండ- సప్తపక్షితమస్తకం*****
జనకేన సమాదిక్ష్టా మాతాస్త్యైక్లాంతహాహనాః || త్రరాత్రముషితామాగే తేయోధ్యాం పావిత్రే పురీమ్ || ౧ || (రాక్షో
భవసమాసాద్య ద్వాన్యాన్ధానిదమబుజ్జవః || శీఘ్రిం నివేద్య తాం రాక్షేనూరాన్వోజనకస్యచ || ఇన్యై ద్వాన్రపాలాస్త్రైరా
ఘవాన్యవేదయ || తేరాజవచనాద్దూతారాజ వేత్సప్రవేళితాః || దన్యూదేవసంకాశం వృద్ధంధరకంభవం || ౨ ||
బద్ధాంజలిపూన్యై నృదూతావిగతహాధ్యసాః || రాజానం ప్రయతా వాక్యమబుజ్జవ మధురాక్షరం || ౩ || మైరిలోజనకో
రాజాసాగ్ని సూమాత్రపురస్కృతం || కులంచావ్యయం వై సోపాధ్యాయపురోహితం || ముహుర్ముహుర్ముఖధుర
యాస్సేవాసంయక్తయంగిరా || జనకస్త్యాం మహారాజః పృచ్ఛ తేన పురస్సరం || ౪ || వృష్ట్యాం కలమన్యగ్నం దై
సూమనిధిలాభివః || కాశికానుమతే వాక్యం భవంతమిదమబ్రవీత్ || ౫ || పూర్వం ప్రతిజ్ఞావిదితావీర్యశులాలా-మమాత్మ
జా || ధానాశ్చ కృతా మహావిద్యై ర్యావిమభ్యక్తతాః || ౬ || సేయం మమ సతా రాజా విశ్వామిత్రపురస్కృతైః || యదృచ్ఛ
యాగైర్బిరై నిజాః తాతవపుత్రైః || ౭ || తత్పూరాజాధనుర్దివ్యం వ్యయం ద్యేభగ్నం మహాత్మనా || రామేణి మహారా
జమహత్యాంజనం సంధి || ౮ || అస్త్యైదేయామయాసీతావీర్యశులాలా-మహాత్మనా || ప్రతిజ్ఞాంకతుకామిచ్చామితరదన్జాతు
మహాసి || ౯ || సోపాధ్యాయో మహారాజః పురోహితపురస్సరః || శీఘ్రిమాగచ్ఛభద్రం తేదన్యూమహాసి రాఘవా ||
౧౦ || ప్రీతిం చ మరాజేంద్రగర్వతయంతు మహాసి || పుత్రయోరుభయోరేవ ప్రీతిర్నయం పిలప్యసే || ౧౧ || ఏవం వి
దేహాధిపమిఖధురం వాక్యం బ్రవీత్ || విశ్వామిత్రాభ్యనుజ్ఞాతశ్చ తానందమత్యేతః (ఇన్యై క్షాపిరతానూతారాజ
గౌరవశంకతాః) || ౧౩ || దూతవాక్యంతు తచ్ఛ్రీరావరాజవరమహాపితః || వసిష్ఠం వామదేవం సంప్రిణోన్యాశ్చ

సోబ్రవీత్ ॥౧౪॥ గుప్తఃకుశికపుత్రేణకౌశల్యానందవర్ధనః|లక్ష్మణేనసహభాగిత్రావిదేహేమనసత్వసా||౧౫॥వృష్ట
 వీర్యస్తుకాకులఃస్థాజనకేనమహాత్మనా||సప్రదానంసతాయాస్తుభాగువేకర్తుమిచ్ఛతి||౧౬॥యదినోరోచతేవృత్తంజ
 నకన్యమహాత్మనః|పురింగచ్ఛానుహేశీసుంమాభూతా|లస్యవర్యయః||౧౭॥మంత్రిణాబాధమిత్యాహుస్సహసరైస్స
 మహాపాపిభిః|నుప్రీతశ్చబ్రహ్మజాశ్చీయాత్రేతినమంత్రిణః || ౧౮॥ మంత్రిణస్తానరేంద్రస్యరాతింపరమస
 త్పూతాః|ఉమప్రేమదుతాస్సర్వేసంశ్లేషుత్వైస్సమన్వితాః||౧౯॥ఇతిశ్రీమద్భాగవతకాండే-అష్టమస్తోతమస్సకాండః***

తతోరాత్రాంప్రవృత్తాయాంసోపాధ్యాయస్సబాంధవః | రాజదశరథోహృష్టమసుంక్రమిదమబ్రవీత్ ||
 ౧ || అద్యనర్హేదృశాశ్చతాదృశనమాదాయంపుమలంబ | ప్రజంత్యగ్రేప్రసవిషితానానారత్నవమన్వితాః||౨॥చతురంగంబ
 లంచాపిశీఘ్రంసైర్యాతునర్వశః|మమాజ్ఞానసుకాలంచయానయగ్ధమనుత్తమం || ౩॥వసిష్ఠోవామదేవశ్వజాబాలిరథ
 కాశ్యపః|మూర్ఖండేయస్సదీర్ఘాయుర్ముఃపిశాత్రాయనస్తథా||వతేద్యజ్ఞాశ్చప్రయాంత్యగ్రేప్రసవిదనంయోజయ
 స్మత్సేయథాకాలాత్ప్రయోనస్యాన్యతాహిత్యరయంతిమాం||౪॥వచనాన్తనరేంద్రస్యసాసేనాచతురంగిణీ|రాజాన
 మ్మృషిభిన్నాధికంప్రజంతేవృత్తతోన్యగౌత్ || ౫॥కాత్యచతురహంమూర్ఖవిదేహోనభ్యుపేయవా| రాజాశుజనకశ్రీ
 మార్కశుక్రిత్యాపూజామకల్పయత్ || ౬॥తతోరాజానమాసాద్యవృద్ధందశరథంప్రసవం | జనకోముదితోరాజాహమంచ
 వరమంయయా|ఉవాచచనరశ్రేష్ఠసరశ్రేష్ఠంమద్యాన్వితః||౭॥స్వాగతంతేమహారాజదీప్త్యాపాస్త్రాసైరాశువ || పు
 త్రయోరుభయోఃశ్రీతిలంబస్యసీపీర్వవిజితాం || ౮॥ దీప్త్యాపాస్త్రామహాతేజావసిష్ఠోభగవాన్మమిః || సహసరైస్స
 ద్విరూపశ్రేష్ఠిర్దేవైరివతత్కతుః||౧౦॥ దీప్త్యమేవిజితావిఘ్నాదీప్త్యామేపూజితంకులం || రాఘవైస్సహసంబం
 ధాద్విర్యశ్రేష్ఠమహాత్మభిః||౧౧॥శ్వఃప్రభాతేనరేంద్రేంద్రనిర్వరయతుమహాసి|యజ్ఞస్యాంతేనశ్రేష్ఠవివా
 హమృషినమృతం || ౧౨॥తస్యతద్యచనంశుక్రిత్యాముపేమధ్యేనరాధిపః | వాక్యంవాక్యవిదాంశ్రేష్ఠఃప్రత్యువాచమ
 హీపతిం||౧౩॥ప్రతిగఃపూజాద్యైవతశ్శుక్రితమేతద్యయాపురా | యథావత్సన్నిధిమహాజ్ఞతత్కరివ్యమహేవయం ||
 ౧౪॥ధర్మిణాన్తంచయతస్యంచవనంసత్యవాదినః|శుక్రిత్యావిదేహోధిపతిఃపరంవిష్టయమాగతః||౧౫॥తత్సన్ధ్యై
 గతాపరస్పరసమాగమే|హాపిణమహతాయత్తాస్తాస్మిశామవనంసుఖం||౧౬॥రాజాచరాఘవాపుత్రాసైశావ్య
 పరిహర్షిణః|ఉవాచపరమప్రీతోజనకేనమపూజితః||౧౭॥జనకోపిమహాతేజాఃక్రియాంధర్మేణతత్కవీత్ || యజ్ఞస్య
 చమతాధ్యాంచక్యత్వాద్రాత్రిమవాసహ||౧౮॥ఇతిశ్రీమద్భాగవతకాండే-ఏకోనన ప్రతిపాద్యుఁడ. *****

తతఃప్రభాతేజనకశ్రీకర్తమాహమహిభిః | ఉవాచవాక్యంవాక్యజ్ఞత్వత్తానందంపురోహితం||భాగితామ
 మమహాతేజాయవీయానతిధామికః | కుశధ్వజశ్చితిభ్యాతఃపురిమధ్యవనమృచ్ఛాం|వార్యానలకవర్షంతాంపిబన్ధితౌ
 మతీంసదీంసాంకాశ్యాంపుణ్యసంకాశాంవిమానమవపుష్పకం||౩॥తమహంద్రష్టమిచ్ఛామియజ్ఞగోప్తానమేమతః|ప్రీ
 తింసోపిమహాతేజాఇమాంభోత్తామయాసహ||౪॥ (ఏవముక్తీతువచనేతతానందస్యసన్ధ్యై | ఆకతాఃకేచిదవ్యగ్రా
 జనకస్తాఃసమాదిశత్) శాసనాత్తనరేంద్రస్యప్రయయశ్శీఘ్రపూజిభిః | సమానేతుంనరవ్యాసుంవిష్ణుమింద్రా
 యాయథా||౫॥ (సాంకాశ్యాంతేసమాగత్యదదృశుశ్చకుశధ్వజంస్యవేదయన్యథావృత్తంజనకస్యచింతితం|తద్య
 త్రంస్యచిత్తుక్రిత్యాదూతశ్రేష్ఠిర్దహవై||౬॥యథాధనరేంద్రస్యఅజగముకుశధ్వజః | సదదర్యమహాత్మానంజనకం
 ధర్మవర్తులం||౭॥సోభివాద్యతతానందంరాజానంచాపిధామికం|రాజాహంపరమందివ్యమాసనంచాధ్యరోహత్ || ౮
 ఉపవిష్టాపుభోతాతుభాతరోతీతేజసే | ప్రేషయామానతుర్విరోహంత్రిశ్రేష్ఠంసదాహసం || ౯॥కన్యచంత్రివలేశీ
 సుప్రేత్యాసుమమితప్రభం|అత్త్యైస్సహచుర్ధమహామానయస్సనబాంధవః || ౧౦॥ బేవకార్యంనగత్వాతురఘూ
 ణాంకులవర్ధనం|దదర్శితసేనాదైవమభివాద్యేదమబ్రవీత్ || ౧౧॥ అయోధ్యాధిపతేవీరవైదేహామిథిలూఢిభిః | స
 త్వాంద్రష్టంవృవసితసోపాధ్యాయపురోహితం||౧౨॥మంత్రిశ్రేష్ఠవత్సుక్రిత్యారాజాంసపిఃగతస్తదా | సబంధురగ
 నుత్తరజనకంయత్రవతే|తే||౧౩॥సరాజామంత్రిసంహితసోపాధ్యాయస్సబాంధవః | వాక్యంవాక్యవిదాంశ్రేష్ఠోవై
 దేహమిదమబ్రవీత్ ||౧౪॥విదితంతేమహారాజభ్రాతృకులవైవతం | వక్తానర్యేషుకృత్యేషువసిష్ఠోభగవాన్మమిః||౧౫॥
 విశ్వామిత్రాభీష్టమజ్ఞాతస్సహసరైస్సమహాపాపిభిః|ఏదవత్సరితధర్మాత్వావసిష్ఠోమేయథాక్రమం||౧౬॥ (ఏవము
 త్తానరశ్రేష్ఠిరాజ్ఞాంమధ్యమహాత్మనాం) రూక్షింభూతేదశరథవసిష్ఠోభగవాన్మమిః | ఉవాచవాక్యంవాక్యజ్ఞోవై
 దేహంసంఘరోధం||౧౭॥అన్యక్తప్రభాతీబ్రహ్మశాశ్వతోనిత్యఅన్యయః | రహస్యదీనిసంజ్ఞజ్ఞేమరోచేకాశ్యవమృతః ||
 ||౧౮॥ఏవస్యాంకాశ్యపాజ్ఞజ్ఞేమమరైవసన్యతస్సన్ధ్యై|మనుఃప్రజాపతిఃపూర్వమిత్యాసుప్తమనోన్యతః || ౧౯ ||

తమత్వమును యోధ్యానంబుగానంబిద్ధిపూర్వకంబ్రహ్మవేదాంతమునకేర్పిమాణముగిరి తేవవిశ్రుతః॥ ౧౯॥ కుతేర
 ధాత్వబత్రిమాణమితిదవద్యతః విమత్తముమహాతేజాబాణపుత్రప్రతాపవా॥ ౨౦॥ బాణస్యకుసుమోతేజాలన
 బాణ్యఃప్రతాపవా॥ అనరణ్యస్సృజురజఃశ్చైత్రంకంస్తుపునోస్తుతః॥ ౨౧॥ త్రిశంకరభవత్తుతోదుండుమారోమహా
 యశోఽయువనాశ్వసుతస్తస్యేన్ద్రాంధారాపుధివతిః॥ ౨౨॥ మాంధానస్తుమత్తేర్పిమాణసునంధిరదవద్యతః॥ సునం
 ధేరపపుత్రాద్విధువనంధిప్రసనజితః॥ ౨౩॥ యశస్విధువనంధేయశానామనరః॥ భరతాశ్చమతేజాం
 సితోనామజాతవా॥ ౨౪॥ యద్యైతేప్రతిరాజానడుదవద్యంతతఃత్రవః॥ హైమావనామనరః॥ సూరాశ్చశశిబింద
 వః॥ ౨౫॥ తాంస్తునప్రతియధ్యక్షత్రైయధేరాజాప్రవాసితః॥ ౨౬॥ పీమవనంకముపాగివ్యధ్యుప్రసనజితవతే॥ అస
 త్యుబ్బలలోరాజానంత్రిధిప్రసీతస్తరా॥ ౨౭॥ ద్వైచాస్యభార్యగభిఃకౌటభూమతురితిశ్రుతం॥ ఏకాగ్రవిసాశాయ
 నవత్తైవనగరందడః॥ ౨౮॥ తతశ్చైవలవరంమృంబభూవాభిరతోమునిః॥ భాగవన్సప్యవనోనామపీతవంతుపా
 శివః॥ ౨౯॥ త్రైకాతుమహాభాగాభారవంధేవద్యనంపవంధేవత్పితౄక్షీకాంక్షుంధీనుతేమాన్తి॥ ౩౦॥ తస్మ
 షింసాధ్యుపాగన్యకాభింధిచాధ్యుపాదయతే॥ ౩౧॥ సతామధ్యునదద్విప్రఃపుత్రపుంపుత్రజన్మః॥ ౩౨॥ తమకుతేనమహా
 భాగేనుపుత్రస్సుమహాబలిః॥ మహావీర్యమహాతేజాలచిరాన్యంజనవ్యతిగః॥ రణసహనశ్శ్రీర్పిమాణమానుచకః॥ తేజః
 ౩౩॥ వ్యవనంతునమసంస్థారాబుత్రమిమనరానతిశోకాతురాతన్మత్తుత్రంధేవీవ్యతాయత॥ ౩౪॥ సవత్సాధ్యుగర
 త్తస్యదన్తగభాజిహంసయా॥ సహాతేగరేన్ద్రైవజాతస్సనగరొధవతే॥ ౩౫॥ నగరస్యానవంజస్యతనసంజాన్తిథాం
 శుమా॥ జిహ్వాంశుమతతత్రాదీవతస్సగరీరః॥ ౩౬॥ భగీరథాశ్చకంతుః॥ సత్తత్తకంతుః॥ స్థనరఘునుతః॥ ౩౭॥ గృహేన్ద్రా
 పుత్రస్తేజస్విప్రస్యధేవుమాదకః॥ కల్పమహాదోహ్యభవత్తేన్ద్రాజ్ఞాతస్సనంభూనంధురఘునృతః॥ ౩౮॥ గృహేన్ద్రా
 స్సద్యనాతే॥ శిష్యుగ్రస్త్యగ్నివణస్యశిష్యుగ్రస్యనయస్సతః॥ మరొకేద్రశుశుకస్తస్యేంద్రబరీషః॥ సశ్రుకాతే॥ ౩౯॥
 అంబరీషస్యత్రాభూన్మహుషస్యధివతిః॥ నమాషన్యయయాలిస్తునాభాగ్నయయాలిజః॥ ౪౦॥ నాభాగస్యభూ
 వాశోలజాన్తరగరీధవతే॥ అమృతగరభాజ్ఞాతాభాగరామలక్ష్మణః॥ ౪౧॥ అదివంశేవీశ్వరానారాజ్ఞాంపరమధర్మ
 శాం ఇత్వైవకుమరాతానాంపీరాణాంసన్యవాదిసామి॥ రామలక్ష్మణయోగధేవస్యస్థితేవర్యేనుప॥ సద్రాశాన్యం
 నరశ్రేష్ఠస్సదృశేదాతుమహానిర॥ ౪౨॥ ఇతిశ్రీరామాయణకాండే-సప్తవక్తవతితమస్సర్గః॥
 ఏవంబువాణంజనకఃప్రద్యునావక్యతాంజలిః॥ శ్రీరుమహాసింహప్రంశేతుంసంపరీక్షితః॥ ౧॥ ప్రదానేహీ
 ముగ్రశ్రేష్ఠకులంధరవశేషతః॥ ౨॥ వత్స్యంకులజాతేనతేన్ద్రబీభృథమహామునే॥ ౩॥ రాజాభూన్సీరుమలోకేనుపీతుతశ్చేన్ద్ర
 నకర్తృణానిహివరమధర్మాత్సానన్యసన్యవతాంవరిః॥ ౪॥ తస్యపుత్రమిధిర్నామనిధిలాంధేననిమిత్తా॥ ప్రభుమోజన
 కోనామజనకదపుత్రదామమః॥ ౫॥ డేవాపహుప్రుధర్మాత్సాజాతోన్ద్రేనందివధనః॥ నందివధనపుత్రస్తమకేతుర్నానునామ
 తః॥ ౬॥ సుతేరోపిధర్మాత్సాదేవరాతోమహాబలిః॥ డేవరాతస్యరాజశ్చేయేహాన్త్రగభృతస్యతః॥ ౭॥ బ్రహ్మాద్యసన్య
 రోభూత్వహావీరఃప్రతాపవా॥ మహావీరస్యస్థుర్పిమాణమధ్యుతస్సత్యవ్రతః॥ ౮॥ సుధృతేరపిధర్మాత్సాద్యుత్తతేతిస్తు
 ధార్మికః॥ ద్రుప్తతేన్ద్రరాజశ్చేహాన్త్రగభృతస్యతః॥ ౯॥ హస్యస్యమనంపుత్రామరొకేపుత్రాప్రతిపత్తిః॥ ప్రతిప
 థకస్యధర్మాత్సారాజోద్ధిరభయనః॥ ౧౦॥ పుత్రాశ్చోద్ధిరభయనోదేవమధ్యుతస్యతః॥ డేవమిధిన్యవిధానోబుధస్యమ
 హిభృతః॥ ౧౧॥ మహీధృతీమతోరాజాశ్చోద్ధిగానోయహాబలిః॥ క్షీర్తిరాతస్యరాజశ్చేన్ద్రహరోమావ్యతాయతే॥ ౧౨॥ సహా
 రోన్యమధర్మాత్సాన్యస్థరోమావ్యతాయంస్సన్ద్రోన్యమధర్మాత్సాన్యస్థరోమావ్యతాయతే॥ ౧౩॥ తస్యపుత్రస్యయం
 జశ్చైవమహాన్యమనంధునః॥ జ్యేష్ఠోహమనుభోభాతామనంధిరకుశధ్వజః॥ ౧౪॥ నాంతుజ్యేష్ఠంపీరాశాజ్యేష్ఠోభిషి
 చ్యనరాధిపః॥ కుశధ్వజసంహావేన్ద్రభారంమయవనంగతః॥ ౧౫॥ వృధేవీరవన్యవృధేవమేవాధురమావహం॥ భాగ
 నంధేవనంకాశంస్నేహాన్యర్యోభగధ్వజః॥ ౧౬॥ కస్యచిత్తస్యకాలస్యనాంకాశ్యానగనస్యరాతే॥ సుధృవాన్యర్య
 వాగరామామిథిలామవరోధకః॥ ౧౭॥ సహమేపీతయమాసన్ధివధనంసన్ధివం॥ సీరాతాన్యర్యవత్సాక్షిమహ్యం
 వైదీయతామితి॥ ౧౮॥ తస్యపుత్రానాన్యపుత్రయధాసన్ప్రయానహాసహాసోభియుభారాజానుధన్యాతుమయార
 ణే॥ ౧౯॥ సమాత్మకంముగ్రశ్రేష్ఠమన్యాననరాధిపం॥ సాంకాశ్యేభాగీరతేవీరమధ్యుపిందంబుతస్యజం॥ ౨౦॥ కసీయా
 నేషమేభాగీతాలహంజ్యేష్ఠోమహామునే॥ దదామివరమప్రీతోవధ్వంశేమధుంగవ॥ ౨౧॥ సీరాంరామాంబుధాన్తంశే
 డేమిథిలాంత్మతాయచ॥ ౨౨॥ వీర్యకుల్యాంమమమతాంసీతాంశేరసతోవమాం॥ ద్విరీయామూర్తిభాంధైవతి
 ర్దదామినంశయః॥ దదామివరమప్రీతోవధ్వంశేరఘునందన॥ ౨౩॥ రామలక్ష్మణయోరాజగోదానంకారయ

స్వహా॥ పితృకార్యంచభద్రం తేతతోవై వాహికంతును॥ ౨౪॥ మహువ్యధ్యమహాబాహూర్వీయేదివసప్రభో॥
 ఘృణాన్యమైతేరారాజం ప్రప్రీణవై వాహికంతును॥ రామలక్ష్మణయోరారాజదాసంకార్యంసుభాదయం॥ ౨౫॥ ఇతి
 శ్రీమద్బాలకాండే చీకన స్తవితమస్తకంః*****త్వమంతంవై దేహం విశ్వానుతోర్యమహామ
 నిః॥ ఉపావచవసంవీరంవసన్వసహితోన్వసం॥౧॥ అదింత్యాన్యప్రమేయాశిఖలానిరవపుంగవ॥ ఇత్యైవమాశాంవిదేహ
 నాంవై మాంతుల్యోప్తికత్వస॥౨॥నద్యశోధర్మసంబంధస్సద్భవోయావసంపదా॥ రామలక్ష్మణయోరారాజసీతాచోర్మిశ
 యానహా॥౩॥నత్వీచనరశ్రేష్ఠసూయితాంవచనంమహు॥ ౩౪॥ భౌతాయమీయాధర్మజ్ఞపరరాజాకుతస్థజః॥
 అన్యధర్మాత్వనోరారాజయాపేతాప్రతిమంభుమితాద్వయంసరశ్రేష్ఠవత్సర్వధ్యంవరయామహే॥ ౪॥ భరతస్యకుమార
 రస్యతశ్చిష్టుస్యవధిమతః॥ వరయామస్మతేరాజతయోరథేమహాత్మనోః॥ ౫॥ పుత్రాదీదశరథశ్వామేనావయా
 వనశాలినః॥ లోకపాలావమాస్మత్వేదేవతల్యపరాక్రమాః॥ ౬॥ ఉభయోరపిరాజేంద్రపంబంధేనానుబన్ధతాం॥ ఇ
 త్యైవోఽనుబంధవగ్రంభవతఃపుణ్యకర్మణః॥ ౭॥ విశ్వమిత్రవత్పుత్రాన్వసస్థస్యవతేతదాజనకఃకాన్తిజలిర్యా
 క్యమువాచమునిపుంగవో॥౮॥ కులంభస్యమదంసోమ్యేయేహంసోమునిపుంగవో॥ నన్యతంకులసంబంధంయదాజ్ఞాపయథ
 న్నయం॥౧౦॥ఏవంభవతుభద్రంవసుతధర్మజమతేభ్యేవతత్సాన్యధాతేహంవహితాతశ్చిష్టుభరతాపుభా॥౧౧॥ ఏతా
 వక్త్రరాజపుత్రాణాంచతన్మాశాంమహామనే॥ పాణ్యేగృహ్లాంతువత్సారోరాజపుత్రాన్యమహావలాః॥౧౨॥ ఉత్తరేదివ
 సేబ్రహ్మకాఘ్ననీభ్యాంమనసీషణః॥ వై వాహికంప్రతంసంభిభగోయత్రప్రజాపతిః॥ ౧౩॥ ఏవమత్వావచససేన్యంప్ర
 త్యుత్థాయకృతాంజలిః॥ ఉభామునివరారాజానకోవాక్యమబ్రవీత్॥౧౪॥ పరోధమఃకృతోమహ్యంశిష్యప్రభవతో
 స్సదా॥౧౫॥ ఇమాన్యాసనమఖ్యానిఅతాంతమునిపుంగవో॥యథాదశరథస్యేయంకథాయోధ్యాపురీమమ॥ ప్రభు
 త్వేనాన్తీసందేహూయథాహంకర్తుమర్హత॥౧౬॥ తథాబ్రువతివై దేహాజనకేరఘనందనః॥రాజాదశరథోవృ
 ఙ్గఃప్రమృవాచమహీపతిం॥ ౧౭॥ యువానుసంభ్యేయగుశోభాత్రకామిభిలేశ్వరౌ॥ ఋషయోరాజసంఘాత్మభవ
 ద్భాగ్యమభిసృజితాః॥ స్వప్తిసాగ్నిప్రహిభద్రంతేగమిష్యామిస్వమాలయం॥ శ్రాద్ధకర్తాసీనర్యాశీ విధాస్యామి
 తిచాబ్రవీత్॥తమాపృష్టానవరవతింరాజానరథక్రదా॥ మునీంద్రాత్రాపురస్కర్యః॥గమాశుమహాయశాః॥౨౦॥౧౪
 త్యానిలయంరాజాశ్రాద్ధంకృత్యావిధానతః॥ ప్రభాతకాల్యముత్థాయచకేగోదానముత్తమం॥౨౧॥ గవాంతనహ
 సాగ్నిబాగ్నిష్టాశ్చాభ్యోనరాధిపః॥ ఏతైకకోదదరాజాపుత్రాన్యదీశ్వరగర్భతః॥౨౨॥ సువర్ణత్రయంగాస్సంపన్నా స్సవ
 త్సాఃకాన్యదోహానాః॥ గవాంతనహసాగ్నివత్సారిపురుషర్షభః॥ విత్తమన్యవృషబహుద్విదేభ్యోరఘనందనః॥
 దదాగోదానమద్దిశ్యపుత్రాన్శాంపుత్రవత్సలః॥౨౩॥ ససుతైఃకృతగోదానైర్వృత్తప్రవృత్తిస్తదా॥ లోకపాలైరివా
 థాతిన్యతసేన్యఃప్రజాపతిః॥౨౪॥ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేద్వినవతమస్తకంః*****
 యస్త్రింస్తుదివసేరాజాచకేగోదానముత్తమం॥తస్త్రింస్తుదివసేసూరోయథాజిగ్మనుపేయవా॥౧॥ పుత్రకే
 కియరాజస్యసాక్షాద్భరతమాలిః॥ దృష్టాప్యష్టావపకుశలంరాజానమిదమబ్రవీత్॥ ౨॥ కేకయాధిపతీరాజాస్మహా
 తులారజమబ్రవీత్॥ యేమాంకుశలంరామోసి తేమాంసంప్రణామయం॥ ౩॥ స్వసేరియంమమరాజేంద్రద్రష్టకామో
 మహీపతిః॥ తదగ్రముపయాతోహమయోధ్యారఘనందన॥ ౪॥ శుత్యాత్వమామయోధ్యాయాంవివాహార్థంకవాత్స
 జా॥ మిథిలాముపయాతాంస్తుత్వయానహావహివతే॥ త్వరయాభ్యవయాతోహంద్రష్టకామస్సస్వస్మతం॥౫॥ అగ్రరా
 జాదశరథఃప్రియాతిథిముపసితం॥దృష్టావపకుశలంరాజానమితాన్తైఃపూజాన్తంసమపూజయత్॥ ౬॥ తతస్తామహితో
 రాత్రింసహపుత్రైర్గర్భహాత్మభిః॥ ప్రభాతేపునరుత్థాయకృత్యానకర్మవీత్॥ ఋషీంస్తదాపురస్కర్యత్యయజ్ఞ
 వాబుముపాగమత్॥౭॥ యుక్తముహూర్తేదివసేన్యంప్రహిభద్రం॥రాజాదశరథోరాజకృతకాతుకమంగైఃపుత్రైర్మరశ్రేష్ఠదాతారముభి
 క్షతే॥౧౦॥ దాతృప్రతిగృహితృభ్యాంసర్యాథాఃప్రభవంతిహి॥ నన్యదగ్రంప్రతిదగ్రస్యకృత్యావై వాహ్యమై త్తమం॥
 ౧౨॥ఇన్యక్తఃపరమోదారోవసిష్ఠనమహాత్మనాప్రమృవాచమహాతేజావాక్యంపరమధర్మవచిత్॥ ౧౩॥ కస్మిన్తః
 ప్రతపోరోమేకస్యాజ్ఞాసంప్రతిక్ర్యతే॥ స్వగృహాకోవిచారోప్రియథారాజ్యమదంతం॥౧౪॥ కృతకాతుకసర్వస్వావేది
 మూలముపాగతాః॥ మమకన్యామనిశ్రేష్ఠదీప్తావహేంద్రివాన్మిషః॥ ౧౫॥నన్తోహంత్యగ్నిశ్రీకృష్టివేద్యామస్యాంప్ర
 తిష్ఠతః॥అదిష్టుంతుకుతాంరాజానిభద్రమవలంబతే॥౧౬॥తద్వాక్యంజనశేషేత్తంశుత్యాదశరథక్రదాప్రవేశయా

మానసుతానరాన్వన్యమిగతానపి॥౧౬॥ తతో రాజావిదేహీ నాంవసిష్ఠమిదమన్వనీతీ | కారయస్యఋషీషేనర్వమృషీ
భిస్సహధామికాః॥ రామస్యలోక రామస్యకేయాంచై వాహీకీంవిభో॥ ౧౭॥ తథేశ్వక్వావతుజనకంవసిష్ఠభగవాన్సృ
షిః॥విశ్వమిత్రంపురస్కృత్యతానందంబధూమికం॥ ప్రహమధ్యవనిభివద్వేదింకృత్వావసుమతపాః॥ అలంచకా
రతాంవేదింకంధపుష్పేన్యమంతతః॥ సుమణఃపారిరాభిశ్చృద్భవంభైశ్చసాంసృతైః॥ అంగరాక్షాశ్చృతైశ్చసృభూ
పపాత్రైస్ససూపతైః॥ శంఖపాత్రైస్సునైస్సుగ్ధిషాం॥త్రైరఘ్నాభివారితైః॥ లాభపూజైశ్చపాత్రీభిరహతై
రభిసంసృతైః॥ ౨౦॥ దక్షైస్సమైస్సమాస్త్యిభివిష్వంత్రప్రార్థకం॥ అగ్నిమాదాయవేద్యాంతువిధిమన్త్రభి
రస్కృతంజహవాగ్నమహాతేజావసిష్ఠభగవాన్సృషిః॥౨౧॥ తతస్త్రితాలంసమానీయసర్వావరణభూషితాం॥ సమ

శ్చత్రీ సీ రా వి వా మా ఘ ట్టః॥

క్షమగ్నేన్సంస్థాప్యరాఘవాభిమన్తతదా॥ అభివీజ్యనకోరాజానాన్వనమన్వనం॥ ౨౨॥ ధృమంసీతామసుతాన
మాధర్మచరితవ॥ ప్రతివృష్టైసాంభద్రం తేపాణింగృహ్యేష్వపాణినా॥ పరివ్రతానుసారభాగాఢాయేవాసగతానరా॥
ఇత్సత్వాపాక్షిపజామంత్రత్రాతంజలంతదా॥ ౨౩॥ సాఘసాగ్నివదేవావాన్యమీశాంవనతాంశదా॥ దేవ
యంపభిరఘావఃపభుష్టవదోహమహానభూత్॥ ౨౪॥ ఏవందత్వానవాసీతాంచుంతోదగ్ధపురస్కృతాం॥ అబ్రహ్మ
వకోరాజాహస్తేభాభిపరీక్షతః॥౨౫॥అత్సరాగచ్ఛగ్ధనం తేజామిశామున్యతాంయయా॥ ప్రతివృష్టపాణింగృహ్యేష్వ
మాఘాతాఃలన్యవర్ణయః॥ ౩౦॥తమేవమక్వావనకోభరతంచాభ్యభావత॥ గృహంపాణింమాండవ్యాః పాణినా
రఘునందనః॥ ౩౧॥ శశుగ్మంపాచిగక్వాత్వాబ్రహ్మవేత్సరః॥ శుగ్రీతక్ర్యామహాపాపాపాపాణింగృహ్యేష్వ
పాణినా॥ ౩౨॥సర్వేభవంతస్సేవాత్వనర్వేనుచరితవతాః॥పర్వీభిస్తుంతుకాకుతః॥సామాఘాతాఃలన్యవర్ణయః॥
౩౩॥జనకస్యవచస్సుత్యాపాశ్శాపాశ్శభిరన్యత॥ చత్వారస్తేచనస్యశాంవసిష్ఠస్యమత్సేతాః॥ ౩౪॥అగ్నిం
ప్రదక్షిణీశ్చప్రేదింరాజానమేవవ॥ ఋషింత్వైవమహాత్మానస్సభార్యారఘునందనః॥ యథోక్తేనతదాచక్ర
ద్విపాహంవిధిపూర్వకం॥౩౬॥ (కాకుత్స్థాశ్చగృహీతేషులలితేషుచపాణిషు) పుష్పవృష్టిమహాత్వానీదంతరియో
త్సుభాన్వరాదివ్యమంచుభిన్ద్యేషీగవవాదిత్రవిన్యతైః॥ నన్యభుశ్చామృతస్సంఘాగంధస్సత్వజునశ్శం॥ విపాపౌ
రఘుముఖ్యసాంతదవృత్తనవృత్తత॥ ౩౭॥ ఈశ్వరేవనమానేషురూర్షీన్యవృత్తనాదితే॥ అగ్నిం తేపరితవృత్త
హుర్భార్యాంతుహాజన॥౩౮॥ అథేవకార్యాంజగ్మృష్టేనభార్యారఘునందనః॥ రాజావ్యయయావశ్యోనామిహ
సంఘస్సబాంధవః॥౪౦॥ఇతిశ్రీమద్బాలకాండేప్రసక్తతితమస్తకం॥ *****
అథరాచాన్యోవ్యతితాయాంవిశ్వమితోక్రియమహాఘాతావృష్ట్యాచరాజాహస్తాదగమోద్గిరపర్వతం (అతీ
ర్భిఃపూరయత్వాచమారాంశ్చసరాఘమో॥ ౧॥ విశ్వమిత్రేగతేరాజానైదేవంవిధిలూపిషం॥ అప్యవృష్టాఃజ
గామాశురాజాదశరథభిరీం॥౨॥గచ్ఛంతంతతురాజానసన్సగచ్ఛన్నరాధిపః॥ ౩॥ అథరాజావిదేహీనాన్దగో
న్యాధనంబహు॥౩॥గవాంశతసహస్సాగ్నిజహునిమిధితేత్వరః॥ కింబ్రానాంచమఖ్యానాంత్రోమకోట్టంబరాశిచ॥
హస్త్యశ్వరథపాదాంతదివ్యభూపంస్యలంకృతం॥ దశోకన్యాసితాతాసాందాసినాసహస్వత్రయం॥ ౪॥మీరణ్యస్యమవ
గ్ధస్యమక్వాచిద్రుమస్యవదశోవరమసంవృక్షకన్యాధనమమత్రయం॥౬॥దత్వావహుళనంరాజానమసజ్జావృహ
ధిఃపం॥ ప్రవివేకస్యరీయంమిథిలూపిషితేత్వరః॥౭॥రాజావ్యయోధాన్యవతిస్సహస్రైశ్చత్రైర్ముహూహదృశిభిః॥ ఋషీణాం
ర్యాభిపురస్కృత్యజగామనబలానుగః॥ ౮॥గచ్ఛంతంతంసరవ్యాన్మంసగ్నిసంఘంసరాఘవం॥ ఘోరాశ్చపక్షిణాం
వాచోవ్యావరంతితతత్రతః॥ భోమాత్వైవమృగాశ్చర్యేగచ్ఛంతప్రదక్షిణాః॥ ౯॥ తాన్దృష్ట్యాదాజశబ్దాలో
పసేవంవర్ణ్యచ్ఛతః॥౧౦॥అపావ్యాసఃక్షిణిఘోరామృగాశ్చాపిప్రదక్షిణాః॥ కిందహ్యరయోతాంపిహహోమహ
విషీదతి॥౧॥రాజ్ఞోదశరథస్త్రోతస్సుత్యావనాగ్నింవహాన్యపిః॥ ఉవాచమధురాంసాణం శూరీయతామన్యయన్య
లం॥౧౨॥ఉపస్థితంధ్యంఘోరంధివ్యంపక్షిముఖామృతం॥ మృగాఃప్రశమయంత్యేశేసంతావస్త్యజ్యతాయుల
౧౩॥తేహంసంవదతాంతత్రవాయుపాదృశ్యభూవహా॥ కంవయోపృథివీసర్వాంపాతయంశ్చమృత్యుమాంచ్యభాన్
౧౪॥తమసాసంవృతస్సూర్యస్సర్వానప్రభుధివశః॥భస్త్రనాచావృతంసర్వంసంమూఘమితద్భలం॥౧౫॥వసిష్ఠస్త్వహ
యశ్చాన్యేరాజాచనమతస్తదా॥ ససంజ్ఞాభవతత్రానానర్వమన్యధిచేతనం॥ ౧౬॥ తస్మిన్ప్రహసీఘోరేకుభస్త్వ
శ్చస్నేపసాచమూః॥దదర్భభిమసంకాశంజటామండలధారిణం॥భాగవంజామదగ్గ్రితంరాజరాజవిమది॥నం॥
తానమచమరవంకాలాగ్నిమిదమస్తహం॥ బృలంతమితేజోభివదర్శిర్విత్తుంపుతగ్జతైః॥ సాంధేచాసజ్యవరసుం॥

సుస్త్వస్యస్థానము॥ ప్రగృహ్యతరముఖ్యం చ త్రిపురఘ్నం యథాశివం॥ ౧౯౪॥ తం దృష్ట్వా భీమసంకాతం జ్వలంతమివ
పావకం॥ వసిష్ఠ ప్రముఖాని ప్రాజపతౌ నామ వరాయణాః॥ సంకతామునయస్సు ర్వేనంజజల్లరథోమఖః॥ ౧౯౫॥ వృష్టి
నృపకామస్త్రీక్షుత్రం వోత్సాదయన్యతి॥ పూర్వంక్షుత్రవధంకృత్యాగతమన్యగ్రతజ్వరః॥ క్షుత్రస్యోత్సాదనంభూయో
నఖలస్యస్థానీక్షుత్రం॥ ౧౯౬॥ ఏవముక్త్యాగ్ర్యమాదాయభాగవంభీమదర్శనం॥ ఋషయోరామరామేణివహేమధుర
మబ్రువః॥ ౧౯౭॥ ప్రగృహ్యతుతాత్మీయాచామృషిదత్తాంప్రతాపహా॥ రామందాశరథిరామోజానదగ్న్యగ్ర్య
భావః॥ ౧౯౮॥ ఇతి సేనుద్బులకాండే చతుస్సు ప్రతిపద్యస్మరణః॥ రామదాశరథేరామవిర్యం తేహ్ని
యతేష్యశం॥ ధనుషాభేదనంవైవనిఖలేనయోత్రుతం॥ ౧॥ తదవృత్తతన్మవిన్యం వభేదనంధనుషస్త్యయాతన్మృ
త్వాహమనుప్రాప్త్యాధనుగృహ్యపరంశుభమ్॥ ౨॥ తదిదంఘోరసంకాతంజామదగ్న్యంమహాధనుః॥ పూరయన్వత
రేజైవన్వబలందర్శయన్వచ॥ ౩॥ తదహం తేబలంవృష్ట్వాధనుషాస్యప్రచూరణే॥ ద్వంద్వయద్గంప్రథాస్యామివీర్యశో
ఘ్యస్యరామువ॥ ౪॥ తస్యతత్త్వదనంత్రుత్వానాజానతరగ్రస్తదా॥ విమణ్ణవదనోదినఃప్రాజలిర్వాక్యనాబ్రవీత్॥ ౫॥
క్షుత్రోహేన్మీకాంతస్త్యంబాగ్మృణ్మణ్మనవహితాః॥ బాలానామమపుత్రాగ్నామభయందాతుమహాసి॥ ౬॥
భాగవాతాంతులేజాతస్సన్వధాయప్రతభానినాం॥ సహస్సాత్మైత్రప్రజ్ఞాయత్రంనిక్షిప్తవానసి॥ ౭॥ సత్త్వంధర్మ
వరోభూత్వాకాశేపాయవమందరాం॥ దత్తాన్వనముపాగమ్యమహేంద్రప్రకేశేతనం॥ మమనర్హదినాశాయనంప్రా
ప్తస్త్యంసహామనే॥ సన్తేష్యిహతేరామేనర్వేజీవామహేవయం॥ ౮॥ బ్రువత్యేవంధరశ్చేజామదగ్న్యగ్రత
వహా॥ అనాదృత్యైవతదృక్యంరామమేవాభ్యభావత॥ ౧౦॥ ఇమేద్వృషసమీశేష్ఠేవిష్యేలోకాభిమతుతే॥ దృఢేబ
లవతీముఖ్యస్యకృతేవీర్యసంకా॥ ౧౧॥ అతిస్వప్తంవైరేకంత్ర్యంబకాయయయన్వచే॥ త్రిపురఘ్నంనరశేష్ఠభ
గ్నంకాకుత్స్థయన్వయా॥ ఇదంద్వితీయంధర్మగ్రంవిష్ణుర్వత్తంసురోత్తమే॥ ౧౨॥ తదిదంవైష్ణవంరామధనుషపరమ
భాస్వరంసమానసారంకాకుత్స్థరాదేణధనుషాద్విదం॥ ౧౩॥ తనాతుదేవతాస్సర్వ్యాః పృచ్ఛంత్సమీతావహం॥ శి
కంతస్యవిష్ణోశ్చబలబలధిరీక్షయా॥ ౧౪॥ అభిప్రాయంతువిజ్ఞాయదేవతానాపితావహాః॥ విరోధంజనయామానత
యోస్సత్వనతాంవరః॥ ౧౫॥ విరోధేవమహాదృగ్ధనుషవదోమహాధుని॥ శితికంఠస్యవిష్ణోశ్చపరస్పరజగ్మణాః॥ ౧౬॥
తదాతుభ్యుభితంవైవంధనస్మిమవరాక్రమం॥ హుంకారేణమహాదేవస్తంభితోభితిలోచనః॥ ౧౭॥ దేవైస్తదాసమా
గమ్యసంహేనంమైస్సచారజైః॥ యాదిత్యప్రతమంత్రేణక్షుతుస్తేనురోత్తమా॥ ౧౮॥ జృంభితంతద్ధనుర్వృష్ట్యావై
నంవిష్ణువరాక్రమైః॥ అగ్నికంఠేనర్వేమందేవాన్మగ్నగణాస్తదా॥ ౧౯॥ ధనూరుద్రప్రసంకుర్ధ్ధోవిదేహేషుమహాయ
తాః॥ దేవరాతస్యరాజక్షేరదహస్తేనసాయం॥ ౨౦॥ ఇదంచవైష్ణవంరామధనుషపరపురంజయం॥ ఋషిశేఖాగవే
ప్రాదాద్విష్ణుస్సన్వాద్యన్మత్తనం॥ ౨౧॥ ఋషిక్షుప్తమహాతేజాఃపుత్రస్యాపతీకర్మణః॥ పితృన్మమదదౌదివ్యంజమద
క్షేద్యమాప్నోనః॥ ౨౨॥ స్యస్తతస్త్రివిధిమేతదోబలసమస్తతే॥ అజానోవిదధేమృత్యుంప్రాప్యతాంబుధిమాస్థితః॥
౨౩॥ సధనప్రలరూపంశుపిమశ్శుత్వాన్మదారుణం॥ క్షుత్రముత్సాదయరోహజ్ఞాతంజాతమనేకతః॥ పృథివీచాఖ
లాంపాస్త్రిత్యాకాశేపాయమహాన్యసేయజ్ఞాన్యం తేతదారామదక్షిణాంపుణ్యకర్మణే॥ దత్తాన్మహేంద్రబలయస్తహ
బలసమస్తతః॥ (ప్రితోస్త్రిక్షుం ప్రవృత్త్యేనుమఖంసురసేవితే॥ అగ్రయాన్మమవీర్యేణత్వయారామమహాబల॥) త్రుత
వాగధనుషాభేదంతిహేహంచురీహగణః॥ ౨౬॥ తదిదంవైష్ణవంరామవిర్యతైతావహంమహాత్॥ క్షుత్రగర్భంపురస్సృ
గ్యగృప్తేవస్థునమస్త్రం॥ ౨౭॥ యోజయన్స్వధనుశ్చేష్టేతరంపరపురంజయం॥ యవశక్ష్మపికాకుత్స్థదన్వద్యందా
స్యామి లేతలి॥ ౨౮॥ ఇతి సేనుద్బులకాండే చతుస్సు ప్రతిపద్యస్మరణః॥

శురీత్వాతజ్ఞామదగ్న్యగ్ర్యవాక్యం దాశరథిస్తదా॥ శౌరవాద్యంత్రితకఃపితూరామమధాబ్రవీత్॥ ౧॥ శురీత
వాస్త్రియంగుహాకృతవానసిభాగవాలనురుంధాయమోబ్రహ్మోపితుర్వాన్యమాస్థితః॥ ౨॥ వీర్యహీనమివాత్రం
క్షుత్రగ్రహేణభాగవ॥ అవజానాసిమేలేజఃవశ్యమేద్యవరాక్రమం॥ ౩॥ ఇత్యుత్సాదనంభూయోభోభాగవన్యగ్రత
సంశరంచప్రతిజగ్నాహమాస్తాబ్లమవరాక్రమః॥ ౪॥ ఆరోఘ్యసధనారామశ్రీరంజయంకారహా॥ జామదగ్న్యంతతో
రామంరామఃకుర్ధ్ధోబ్రవీత్వచ॥ ౫॥ బ్రాహ్మణాసీతిపూజ్యోమేవిశ్వామిత్రకృతేనచ॥ తస్మాచ్ఛక్తింసతేరామమో
క్షంప్రాణిహరంశరం॥ ౬॥ ఇమంపాదగతింరామతపోబలసమాజ్ఞతా॥ లోకానప్రతిమాన్వాతేహామ్యేమియది
చ్ఛసి॥ ౭॥ సహ్యయంవైష్ణవోద్వివృత్తేతరంపరపురంజయః॥ మోఘఃపతతివీర్యేణబలదర్శినాశనః॥ ౮॥ వరాయధధరంరా
మంక్షుప్తంసంహేగణాస్సరాః॥ పితామహంపురస్సృత్యసమేతాస్తత్రేనంశుః॥ గంధర్వాప్సరసత్వైవసిద్ధచార

బిన్నరానియక్షరాక్షసనాకాశ్యతస్త్రిష్టుంపహద్యుతం॥౧౦॥బడికృతేతదాలోకేరామేవరథమర్థే॥ నిర్వీర్యోజా
మదగ్నిస్తోసారామోరామముదైక్షత॥౧౧॥ తేజోభిహరతీర్థత్యాజ్ఞామదగ్నిస్తేబడికృతః॥ రామంకలపత్యాక్రం
మందంమందముచాచహ॥ ౧౨॥కాశ్యచాయమయాదతాయదాపూర్వంపమంధరావివయేమేనవస్తవ్యమిహిమాంకా
శ్వహోబ్రవీత్॥హోహంగురువచకుర్వంశుభివ్యాంసపాసినిశంస్త్రితాప్రతిజ్ఞాకాకుత్స్థకృతాభూఃకాశ్వపస్యహి॥ ౧౩॥
తదిమాంత్వంగతింపీరహంతుంనాన్వసిరాఘవ॥ మనోజవంగమిమ్యోమిమహేంద్రంపర్యతోస్తమం॥ ౧౪॥ లోకాస్తస్య
ప్రతిమారామిభిఃతాస్తవసామయా॥ జహితాశరముఖ్యేనమాభూతాఽలస్యపర్యయః॥ ౧౫॥అత్యయంమధుహం
తారంజానామిత్వాంసుతేశ్వరం॥ ధనుషాస్యవరామర్కాత్పత్తితేస్తుచరంతవ॥౧౬॥ పతేనుగణాస్సర్వేనీలితంతేన
మాగతాః॥ త్వామప్రతిమకమాణమప్రతిద్వంద్వమాహవే॥౧౭॥నచేయంమమకాకుత్స్థప్రీతాభవితుమహాతిత్వ
యాతైర్లోక్యనాభేనయదహంవిముఖకృతః॥౧౮॥శరముప్రతిమంరామమోక్షుమహాసినుప్రతి॥ శరమోక్షగమిమ్య
మిమహేంద్రంపర్యతోస్తమం॥ ౧౯॥ తథాబ్రువతిరామేతుజామదగ్నిస్తవతాచహా॥ రామోదాశరధిశ్రీమాం
స్త్విద్యేవశరముస్తమం॥౨౦॥ సహతాదృశ్యోరామేణస్వాలోకాంస్తవపాజితాతా॥ జామదగ్నిస్తజగనాశుమ
హేంద్రంపర్యతోస్తమం॥౨౧॥ తతోవితిమరాస్సర్వాదిశ్చివదితస్తథా॥ సురాస్సపింగళారామంప్రశంసురుదా
యథం॥౨౨॥ రామందాశరధింరామోజామదగ్నిస్తప్రశస్యచ॥ తతోప్రవక్ష్యాంకృత్యాజగమాన్మగతింప్రభుః॥౨౩॥
ఇతిశ్రీమద్బాలకాండే-పట్నప్రతితమస్సగః. ***** గతేరామేవశంతాన్మోరామోదాశరధిభా
నుః॥ పరుణాయాప్రమేయాయదదోహస్తేనసాయకం॥౧॥అభివాద్యతతోరామోవస్థితప్రమభాన్మపి॥ పిగరంవిహ్వ
లంబృహ్మహోహాచరఘనందనః॥ ౨॥ జామదగ్నిస్తగతోరామఃప్రయాయచతురంగః॥ అయోధ్యాభిముఖసేనాన్వ
యానాభేనపాలితా॥ (సందిశస్వమహారాజసేనాంత్యచ్ఛాసనేస్థితాం॥ శాసనంకాంక్షతేసేనాచాతకాధిర్బలంయ
థా॥ ౩॥ రామస్యవచసంశుత్వారాజాదశరధిస్థుతం॥ బాహుభ్యాంసంపరివృజ్యమూర్ధ్నిచాహ్మాయరాఘవం॥
గతోరామఇతిశుత్వావృక్షఃప్రమదితోస్థపః॥ పునర్దాతంతదామేనేపుత్రమాత్మానమేవచ॥౪॥చోదయామాసతాం
సేనాంజగమామతతఃపురిం॥౫॥పతాకాభ్యుదినీంరమ్భాంరూరోన్మన్మదినాదితాం॥ సక్తరాజపథాంరమ్భాంప్రక్షీన్తి
కుసుమోత్సారాం॥ రాజప్రవేశనుముఖైఃపారైర్దండగవాదిభిః॥సంపూర్ణాంపార్షదీశదౌజాజనామైస్సమలంకృతాం
౬॥పారైఃప్రత్యుత్తోహూరందిష్టైశ్చపురవాసిభిః॥ పుత్రైరిసగతశ్రీమాన్ద్రేమద్భిన్నమహాయశాః॥ ప్రవివేక
గృహంరాజాహిమవద్యృతంపునః॥ ననందపజకోరాజాగృహేకామైస్సపూజితః॥ ౭॥కౌసల్యావనుమిత్యాచ
వేకేయాచనుమధ్యమా॥ వధాప్రతిగ్రహాయక్తియాశ్చన్యారాజయోపితః॥ ౮॥ తతస్సతాంసహజాగము
ర్మిశాంచయశస్వినీం॥ కుశేభ్యజనుతేహేభజ్యహనుర్వచపత్నయః॥౧౦॥ మంగళాలాపవైద్యైవశోభితాఃక్షేపచా
సనః॥ దేవతాయతనాన్యాశుసర్వాస్తాఃప్రత్యపూజయన్॥ ౧౧॥అభివాద్యాభివాద్యంశ్చసర్వారాజమతాస్తదా॥
(స్వంస్యంగృహమథాసాద్యతుజేరభవసేవమం॥ గోభిర్దైవైశ్చధాన్యైశ్చతర్యయత్వాద్విజౌస్తమా॥) రేమిరేము
దితాస్సర్వాభర్తృభిస్సహిలారహః॥౧౩॥ కుమారాశ్చమహాత్మాసోపర్యేణాప్రతిమాభువి॥ కృతదారాకృతాస్త్రా
శ్చసధనాస్సుమహృజ్జరాః॥ శుశ్రూషమాణాఃపితరందర్శయంతేనర్వభాః॥ (కాలేకాతేతుమిజ్ఞాస్తోమయంతోగురుం
గుతైః॥౧౪॥ కస్యదిద్వ్యభకాలస్యరాజాదశరధిస్థుతం॥ భరతంకైకయాపుత్రమబ్రవీద్రమనందనః॥ ౧౫॥ అయం
కేకయరాజస్యపుత్రోపసంభుతః॥ త్వాం నేతుమాగతోపీరయధాభిన్నాతులస్తవ (పార్థివస్తేనభర్తృజ్ఞసుఖిలాయా
మహంతథా॥ ఋషిమధ్యతుతస్యత్వంప్రీతింకర్తుమహాన్వసి॥ ౧౬॥) శుత్వాదశరధివైరభ్యుతథ్మరతఃకైకయసుతః॥
(అభివాద్యగురురామంపరివృజ్యచలత్సృం॥ గమనాయాభివక్త్యామశుశ్రూషుష్యంతియయా॥౧౭॥) గతేతుభరతేరామోలక్ష్మ
ణశ్వమహాబలః॥ పితరందేవసంకాశంపూజయామాసతుస్తదా॥ ౧౮॥ పితరాజ్ఞాంపురస్కృత్యపారకార్యాణిసర్వ
తః॥ చకారరామోధర్మాత్మాప్రియాణిచహితానిచ॥౧౯॥ మూర్త్యభ్యామూర్త్యకార్యాణిశ్చత్వాపరమయంత్రితః॥గురు
ణాంగురుకార్యాణికాలేకాలేన్వదైక్షత॥౨౦॥ ఏవందశరధిఃప్రీతోబ్రహ్మణానైగమాస్తదా॥ రామస్యశీలవృత్తేన
ర్వేవివయవాసిసః॥౨౧॥ తేమామయితాలోకేరామస్సత్యవరాక్రమః॥ స్యయంభూరివభూతానాంబభూవగుణవత్తి
రః॥౨౨॥ రామప్రసీతయాసార్థంవిజహరబహుశ్రుయా॥ మనస్సిర్వత్యస్తస్మాదిత్యంహృదిసమర్పితః॥ ప్రియానుస
తారామస్యరామోపిత్వకృతాఇతిగుణాద్రూపగుణాచ్ఛాపిప్రీతహృయోభ్యవధత॥ ౨౩॥ తస్మాత్సభర్తృద్యుగం

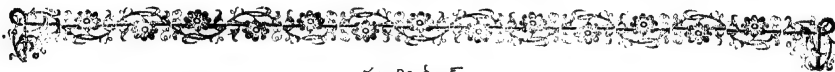
హృదయే పరివర్తతే | అంతర్దాతమపిష్వక్తమాఖ్యాతిహృదయం హృదాంతస్యభూయోవిశేషేణమైథిబసకాన్యజా | దే
వతాభిస్సమానూషేసితాశీరివయాపితే || ౨౮ || తయాసరాజన్విమతోభిరామయాసమేయవాసుస్తమరాజకన్యయా | అతి
నరామశుభశుభేతికామయావిభుభిర్యాయావిష్టురివామరేశ్వరః || ౨౯ ||

ఇత్యాదే శ్రీరామాయణే అదికావ్యే శ్రీమద్వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్యపాదీకాయాం

సహితాయాం శ్రీమద్బాలకాండే సప్తసప్తతితమస్తంభః.

— శ్లోచాలకాండే స్తమాస్తః శ్లో —

చరితరంఘనాభన్యతకోటిప్రవిస్తరం | ఏతైకమాక్షరంపరీక్ష్యంఘనపాతకనాశనమ్ ||
రామాయరామభర్యాయరామసంద్రాయచేధసీరఘనాథాయనాథాయసాాయాఃపతయేనమః ||
యదక్షరపదభిన్యంమాత్రాహీనంచయన్యవేత్ | తత్సర్వంక్షమాన్యరాండేవనారాయణసమోస్తుతే ||

పా ౮: ౬ మ.

శ్రీరామాయణే - అయోధ్యాకాండే పారంభః.

గచ్ఛతామాతులకులంభరతేనతదానఘః | శత్రుఘ్నాన్విన్యతఘ్నఘ్నాన్వితఃప్రీతిపురస్కృతః || ౧ || సతతస్యవస
ద్ధ్యాత్త్రాసహసతార-రసత్యుతః | మాతులేనాశ్వపతిసాపుత్రస్నేహేనలాభితః || ౨ || తత్త్రాసిన్ధవసంతోతాత
ర్వఃమాణోచకామతః | చాతరౌష్టరతాంపీరౌప్యద్ధందశరధంస్థవం || ౩ || రాజాపితౌమహతేజాస్సన్తరహాన్వి
తాసుతౌ | ఉభాభరతశత్రుఘ్నౌమహేంద్రవసుణోపమా || ౪ || సర్వవసుతుశస్యేష్టాశ్చ త్వాన్యఃపురుషమభాః | స్వశరీ
రాద్విశ్వఃత్వాశ్చ త్వాన్యఃప్రభావః || ౫ || తేమామపిమహతేజారామోమారితకరఃపితృః | స్వయంభూరివభూతానాం
బభూవగుణవత్తరః || ౬ || సహిదేవైరుదీణాన్యరావణస్యవధాధిభిః | అగ్నితోమానుషీలోకేజ్జైవిష్టుస్సనాతనః ||
౭ || కానలశ్మశుశుభతేనపుత్రేణామితతేజసః | యథావరేణదేవానామసిద్ధిప్రసాదీనా || ౮ || సహియాపోపవన్నచ్చ
పీర్యవాననసూయకః | భూమావనువసుస్సూనుగుణైర్దోశరథోపమః || ౯ || సచసిన్ధ్యంప్రశాంతాశ్చా మృదుపూర్వం
తుభావతే | ఉచ్యమానోపిపరుషంసర్వరంప్రతివద్యతే || ౧౦ || కథంచిదుపకారేణకృతేస్తేకేనతువ్యథి | నష్టరత్నవకారా
ణాంశతమప్యాత్మవత్తయా || ౧౧ || శీలవృద్ధైర్జానపృద్ధైర్వయోవృద్ధైశ్చసజ్జనైః | కథయన్నాప్తజై నిత్యమత్రయో
గ్యాంశరేశ్వరి || ౧౨ || బుద్ధిమాణుభురాభాషీపూర్వభాషీప్రియంవదః | పీర్యవాన్నచవిర్యేణమహతాస్యేనవిన్యతః ||
౧౩ || సచాన్యతకథోవిద్వాన్వృద్ధానాంప్రతిపూజకః | అనురక్తిప్రజాభిశ్చబ్రజాశ్చప్యమరంజతే || ౧౪ || సానుకోశో
బితౌర్ధోభాగ్మూఢప్రతిపూజకః | దీనానుకంపిదమణ్ణోనిన్యంప్రగ్రహవాంఛ్యుచిః || ౧౫ || కులోచితమతిఃత్రాత్రంధ
మణాన్యంబహుమన్యతే | మన్యతేపరయాకీర్త్యామహత్స్వర్గఘోరతః || ౧౬ || సాశ్రేయసిరతోవిద్వాన్నవదుష్టక
థారుచిః | ఉత్తరోత్తరయుక్తవచనైవావచ్చసీర్విధా || ౧౭ || అరోగస్తరుణావాగ్నివపుష్పాదేశకాలవితే | లోకేపు
రుషసారఙ్గస్యామరేశోవినిమిరతః || ౧౮ || సతుశ్రేష్ఠేగుణైర్భుక్తిప్రజానాంపాథిభావాత్మజః | బహిశ్చరణవపాగో
బభూవగుణతఃప్రియః || ౧౯ || సమ్యగ్విద్యాచరతాత్మోయథావత్సంగవేదవితే | ఇవన్యస్త్రీపవిత్రుశ్రేష్ఠోబభూవంభర
తాగ్రజః || ౨౦ || కల్యాణాధిజనసన్నిభురదీనపుత్రవాగ్మజః | వృద్ధైరభివీరతృప్తిదైర్ధవమాధవదశిభిః || ౨౧ || ధ
మణరామాధవతత్సజ్జః | స్మృతిమాణప్రతిభానవాః | లోకేకేనమయాచార్యైరతల్యవీశారదః || ౨౨ || నిభృత
స్సంప్రతాకారోన్మజ్జమంత్రస్సహాయవాః | అమోఘక్రోధహర్షశ్చ త్యాగసంయమకాలవితే || ౨౩ || పృ
థభక్తిస్సరత్రజ్ఞోనానద్భాగీనమరద్యాః | నిన్ద్రంద్రరప్రమత్తశ్చ స్వదోషవరదోషవితే || ౨౪ || శాస్త్రజ్ఞశ్చ
కృతజ్ఞశ్చ పురుషంతరకోపిదః | యఃప్రగ్రహం గ్రహయోర్యథాన్యాయం విచక్షణః || ౨౫ || సత్యంగ్రహ
ప్రగ్రహణేష్టానవిన్యగ్రహస్యవ | ఆయకమణాన్యూహయజ్ఞ సద్భుష్టవ్యయకమవితే || ౨౬ || త్రైవిధ్యంశాస్త్ర
సమూహాఘప్రాప్తోవాన్యమిత్రేషువ | అథాథమావసంగ్యవ్యసుఖతంత్రోనచాలసః || ౨౭ || వైవరీకాణాంశి

ల్యానాంవిజ్ఞాతాంబుధాకవితే । ఆరోహీవినయేనైవయక్తోవారణవాజినాం ॥ ౨౮ ॥ ధనుర్వేదవిదాంశ్రేష్ఠాలోకేతరభ
 సంపతః । అభియాతాప్రహతాదనీనానయవిశారదః । అప్రభువ్యవస్థాంగ్రామకృత్రిజిరపిమరామతైః ॥ ౨౯ ॥ అన
 సూయోజితక్రోధోసన్ధ్యస్తోనచమన్సరీరచావమంతాభూతానాంనచకాలవశాసగః ॥ ౩౦ ॥ ఏవంశ్రేష్ఠగుణైర్గుత్తఃస
 జానాంపాశ్చిదవాన్యః ॥ సన్మతస్త్రీమణలోకేషు ॥ ౩౧ ॥ వసుధాయాఃకుమానుజైః । బుధ్ధ్యాబృహస్పతేషులోభీర్భే
 గావితేవీవతే ॥ ౩౨ ॥ తథాసర్వప్రజాకాలతైః । స్రీసంజనతైఃపిః । సత్త్వర్సిసుచేరామోదస్త్యుర్గుభవాం
 శుభిః ॥ ౩౩ ॥ తేమేవంత్రతనంవన్మనుచేభ్యవ్యవరాక్రమం । లోకపాలావపంనాథకుమాయురిమేదపి ॥ ౩౪ ॥ ఏతైః
 బహుభిర్బుధ్తంగుణైరనువమైష్యులద్బుష్ట్యానశరభోరాజాచక్రీదింతాంవరంజనః ॥ ౩౫ ॥ అనృతాభ్యుభూతైవంవృ
 ధ్నవ్యవరజీవినః । స్రీతిరేమాకథంరామారాజాస్యావ్యుజ్జీవలి ॥ ౩౬ ॥ ఏమాశ్చ్యవ్యవరాప్రీతివ్యాధిసంపరివరతే । క
 దానామనుకంధ్రత్యావ్యభిషిక్తనచాంప్రియం ॥ ౩౭ ॥ వృద్ధిశామోహిలోకస్యసన్మతానామకంపనః । మన్తేసి
 యతరోలోకేవజన్యభవన్మహిమా ॥ ౩౮ ॥ యవశక్రసమోవీశ్యేభృహస్పతీసమోమతా । మహీధరసమోన్యత్యాం
 మత్స్యగణవత్తైః ॥ ౩౯ ॥ మహిమహుమాంకృత్యానుభిష్టంతమాత్మజం । అనేనయసాన్యస్త్యయధాస్య
 గ్రమవాపుష్యాం ॥ ౪౦ ॥ ఇత్యైతేర్విమితైస్తైస్తైర్వృషానికామోమహస్త్వజైః । తేస్తైర్విమితైర్వృషానికామోమహస్త్వజైః
 తైః । తంసమీక్ష్యవినహాజోయిక్తంసముదితశ్శుభైః । నిర్భీష్టసవిత్తే సాన్ధానయవరాజమన్యత ॥ ౪౧ ॥ దివ్యంక
 రిత్వభూమావభూరముత్పాతజంభయం । సంవత్యైవమేధావీశరేవాత్మజేభరాం ॥ ౪౨ ॥ పూణణచంబానన
 స్యానశోకావనుచమాత్మనః । లోకేరామస్యబుభుధేసంప్రియస్తంపహంత్యుః ॥ ౪౩ ॥ అన్యిన్నప్రజానాంశ్రేయ
 సేవప్రియేణచ । ప్రాప్తకాలేనధర్మాత్మాభిక్త్యానశరితవాన్మహా ॥ ౪౪ ॥ నానాగరివాస్యవ్యాప్యభక్త్యానవదానః ।
 సమానినాయమేదిన్యాప్రధానావృధివలీ ॥ ౪౫ ॥ నిమిశేకయరాజానంజనకంబానరాధిపః । స్వరయ్యాన
 యామాసవశ్చైత్యైర్వృతఃప్రియం ॥ ౪౬ ॥ తావత్తనానాభరణైర్వృథావాలంబిషాభితా ॥ దనవాలంకృ
 తోరాజాప్రజావరివప్రజాః ॥ ౪౭ ॥ అధోపవిష్టైస్సవశోత్యోపవరిబలాగ్నితే । తతోప్రదివినశ్యేవారాజానోలోకసంస
 తాః ॥ ౪౮ ॥ అథరాజవిత్కేమవిధేమాన్సేవచ । రాజానమేవాభిముఖాంమేదుర్నియతాస్యాః ॥ ౪౯ ॥ సంభ్రమా
 నైర్నినయాన్వితైర్వృతైపురామైర్బాహవదైర్గుహనతైః । ఉపావపిస్సైర్వృతవివృతాభాసహస్రచక్రమృగ్భావా
 నివామన్తైః ॥ ౫౦ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే ప్రథమస్కంధః ॥

తతోపరివదంసర్వామామంత్రీవసుధాధిపః । హిలముద్గ్రణంనైవమహావప్రభంజనః ॥ ౫౧ ॥ గురుభిస్సన్
 తేనగంభీరేణానువాదినా । స్వరేణమహతారాజాజీమూతేజసనామయ ॥ రాజంక్షణయ్యైవకాలేనానుపమే
 నచ । ఉపాదరసయ్యైవస్వరేణవృతవివృతా ॥ ౫౨ ॥ వీదితంభవరామేత్యభిధామేరాజ్యయ్యైవమం । పూర్వైర్మ
 మరాజేంద్రైస్సుతవగ్మరిపాలితం ॥ ౫౩ ॥ సోహమిత్యానుభిన్నతైర్మరేంద్రైఃపరిపాలితం । శ్రేయసాయోష్టకా
 మోష్ఠిసంభూహామఖిలంజగత్ ॥ ౫౪ ॥ మయాపాత్యచరితంపూర్వైఃపంభానమనుగచ్ఛతా । ప్రజానిశ్చమనిద్రేణయ
 థాశక్త్యభిరక్షితాః ॥ ౫౫ ॥ ఇదంతరిరంకృత్యాన్యలోకస్యచరాహిణం । పాండురస్యానవత్రస్యచ్చాయాయాంజ
 రితంమయా ॥ ౫౬ ॥ ప్రావృతగ్రహసానిశబహున్యాహూంజీవితః । జిహ్వస్యానవతరిరన్యత్రాంబిమభిరోచయే ।
 ౫౭ ॥ రాజప్రభావజ్ఞాంహిదుర్గహమజితేంద్రియైఃపరిత్రాంతోష్టిలోకస్యగుర్వీధుమభిధురంవహా ॥ ౫౮ ॥ సోహం
 విశ్రమమిచ్చామిపుత్రంకృత్యాప్రజాపితే । సన్నికృష్టానిమానసర్వాననుమాన్యద్విజృంభణా ॥ ౫౯ ॥ అనుజాతో
 హిమాంసత్వైర్నితైర్జ్యేష్ఠామమాత్మజః । పురందరసమోవీశ్యరామఃపరపురంజయః ॥ ౬౦ ॥ తంసంద్రమివపుష్పిన్యా
 య్యక్తంధర్మభృతాంవరం । యావరాజ్యేనయోత్పాప్తిపీతేపురుషపుంగవం ॥ ౬౧ ॥ అనురూపస్యనైవాదోలక్ష్మీనాక
 లక్ష్మ్యాగ్రజః । త్రైలోక్యమహిభేనయేనస్యానాథవత్తరం ॥ ౬౨ ॥ అనేనశ్రేయసానధ్యస్యయోద్యైస్సమిమాం
 మహింగతశ్చోభవిష్యేమనుతేతస్మిన్నివేశ్యతే ॥ ౬౩ ॥ యదిదంమేనురూపాన్ధంమయాసాధుమమంత్రితం । భవం
 తోమేనుమన్యంతాంకథంవారకవాణ్యహం ॥ యద్యప్యేహమమప్రీతిహింశతమన్యద్విదింత్యేతాం । అన్యమన్యద్విదింత
 హివిమదాభ్యధికోదయా ॥ ౬౪ ॥ ఇతిబలవంతంముదితాః । ప్రత్యసంధర్మసన్యాసాన్యపంప్రప్తేమంతంపహంమేఘసంద్రంతి
 వహిహిణః ॥ ౬౫ ॥ స్పృగ్ధోసనాదిసంజతేత్రహామనమీరతః । జనామోద్భవసన్యాసాన్యాదోమనానకంబున్నివ ॥ ౬౬ ॥
 తస్యధర్మాగ్ధవిదుషోభావమాజ్ఞాయసర్వతః । బ్రాహ్మణాజనముఖ్యాన్యేవారాజానవదైస్సహ ॥ సమేత్యమంత్రయ
 త్యాతుసమతాగతబుద్ధయః । ఉపశ్చమనసాజ్ఞాత్యావృద్ధందశరథంస్య ॥ ౬౭ ॥ అనేనవహాసాహసోవృద్ధస్త్యను

పిపాథిః॥ స రామం యవరాజానమభిషేచస్వదాధీవం॥ ౨౧॥ ఇచ్ఛా మోహిమహాబాహుంఽరహువీరంఽమనోబలం॥
 జేనమహాతాయాంతం రామం ఛత్వాప్యతాననం॥ ౨౨॥ ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా లేమాం మనఃప్రియం॥ అజానన్ దీవ
 జ్ఞానురీచం వచనమబ్రవీత్॥ ౨౩॥ శ్రుత్వైవ వచనం య మే రామం వపసిచ్చుభ॥ రాజానన్ సుంకే యోయం మేః మిదం
 బ్రూణతత్త్వతః॥ ౨౪॥ కథం సునుయథ మేణవ్యధివీమనుశాసతిభవంతోద్రష్టుమిచ్ఛంతి యవరాజం మమాత్మజం॥ ౨౫॥
 గేహమూసుధవోత్థానం పారజానవదైస్సుహ॥ బహవోన్యపకల్యాణానుశాః పుత్రస్యసంతే॥ ౨౬॥ గుణా గుణవతో
 దేవదేవకల్పస్యధిమతః॥ ప్రియా నానందనాక్యత్సూక్ష్మప్రవత్యౌ మోద్యతాశ్శృణు॥ ౨౭॥ దివ్యైగుణైశ్చ కేస
 మోరామం సుత్యవరాక్రమః॥ ఇత్యుక్తుభ్యాసినోన్యేభ్యామ్యతిరిక్తోపశాంపతే॥ ౨౮॥ రామం సుత్యురహిలోకేనన్యథ మే
 పరాయణః॥ సాక్షాదాసూద్ధినిర్వృత్తోఽభర్తృత్వాపి శ్రీయానహ॥ ౨౯॥ ప్రజానుభవే చంద్రస్యవసథాయాః క్షమా
 గుణైః॥ బుధ్యైబ్రహ్మస్య తేష్ట్యైశ్చ వీర్యేనాక్షాదృషీవ తేజః॥ ౩౦॥ ధర్మభాస్యస్యనందభ్యశీలవాననసూయకః॥ త్వాంత
 స్సాంత్వయితాశ్శక్యోకృతజ్ఞోఽపి జేతేంద్రియః॥ ౩౧॥ మృదుశ్చస్థిరచిత్తశ్చ నదాభవోనసూయకః॥ ౩౨॥ ప్రియవాదీవ
 గుణానాం సంగత్యివాదీవరాఘవః॥ బహుశ్రుతానాం పృథ్వానాం బ్రాహ్మణామమహాసితా॥ ౩౩॥ తేనాస్యోపతులః
 శ్రీరథశ్చేష్టేభ్యవధతే॥ ౩౪॥ దేవాసురమనుష్యాణాం సర్వాత్మేఽనువిశారదః॥ సమ్యగ్నిద్యావ్రతస్సాత్మోయథావత్సాం
 గవేదవితే॥ ౩౫॥ గాంధర్వేచభువిశ్రేష్టాభభూవభరతాగ్రజః॥ కల్యాణాభిజనసాగురదీనాత్మావహామతిః॥ ౩౬॥ ద్విజై
 లభివీనశ్చ శ్రేష్ఠభక్తమార్కండేయజైః॥ ౩౭॥ యదావ్రజతిసంక్రామం సాగ్రేమాభేనగరస్యహ॥ గత్యాహేమప్రిస
 హితో నాభిజ్యోవప్రతే॥ ౩౮॥ సంక్రామత్యునరాగమ్యకుంజరేణరథేనహ॥ పారాన్వజనవన్నిత్యంకుశలంపరి
 పుచ్చతి॥ ౩౯॥ పుత్రేష్వస్మిన్మదారేమపేత్రిప్యశేష్యగజేషుచ॥ నిభలేనానుపూర్వావచ్ఛపితాపుత్రానివారణా॥
 ౪౦॥ శుశ్రూషం తేచపశ్యేద్యుగద్విత్సర్కసుదంశితాః॥ ఇతి నః పురుషమ్యుగ్మోస్సదా రామోభిభావతే॥ ౪౧॥ వ్యస
 నేషుమనుష్యాణాం భృశంభవమిదుఃఖతః॥ ఉత్తమేషుచ సర్వేషుపి తేవపరితుష్యతి॥ ౪౨॥ సన్యవాదీమహేష్వాసావృధ
 నేవీజితేంద్రియః॥ ప్రితపూర్వాభిభావీవధర్తంసర్వాత్మనాశ్రితః॥ ౪౩॥ సమ్యగ్నితాశ్రీయసాంచవనిగ్యవ్యాక
 ణాదువిః॥ ఉత్తరోత్తరయత్రాచవత్సావసృతిర్యథా॥ ౪౪॥ సుభూరియతతామౌక్షిన్సాక్షాద్విష్టురివస్వయం॥
 గామోలోకాభిరామోయంశోర్యవీర్యవరాక్రమైః॥ ౪౫॥ ప్రజాపాలనతత్త్వజ్ఞోనరాగోపహతేంద్రియః॥ కృష్ణై
 గాంధర్వమప్యేభోమృంకిన్ముమహీమనుం॥ ౪౬॥ నాన్యక్రొధః ప్రసాదశ్చనిర్భోక్షికదాచన॥ హంశ్యేవనియమా
 న్నధ్యాయనశ్యేనచతుష్టతి॥ ౪౭॥ యువక్యతైః ప్రహృష్టశ్చ తమనాయత్రతుష్యతి॥ ౪౮॥ శాంతైస్సర్వప్రజాకాం
 త్రైఃప్రిణంబనవైస్సృణాం॥ గుణైర్గురురదేరామోదీప్రసూర్యైవాంతుభిః॥ ౪౯॥ తేమేవంగుణసంవన్తం రామం సన్య
 వరాక్రమం॥ లోకపాలోపహం నాథమకామయతమేదీనీ॥ ౫౦॥ వత్సశ్రేయసిజాతేదీప్త్యైసాతవరాఘవ॥ దిష్ట్యపు
 త్రగుణైర్భ్యోమారీచఇవశాశ్వతిః॥ ౫౧॥ బలమారోగ్యమాయశ్చరామస్యవిచిత్రతః॥ దేవాసురమనుష్యేషుసం
 ధరోన్వరీమహా॥ అతం తేజనస్సంస్థాపిత్పురవరేతథా॥ ఆశ్శంతరత్వబాహ్యశ్చపారజానవమోజనః॥ ౫౨॥ స్త్రీయో
 ప్సిద్ధాస్తనన్యశ్చసాయంపారీతస్సహావీతాః సర్వాదేవాన్మనుస్యంతిరామస్యాశ్రేయశసీదనః॥ ౫౩॥ లేమామాయా
 చితం దేవత్యస్మిన్సాదాభ్యమృత్యుతాం॥ ౫౪॥ రామమిదవర్యోమనంరత్వశ్రతునిబహుణాం॥ పత్యమోయావ
 రాభ్యంతంబరాజోత్తమాభ్యజం॥ ౫౫॥ తేవదేవోపమమాన్యజం తేనర్వస్యలోకస్సయా లేనివిష్టం॥ సాతాయనఃక్షిప్ర
 మ్మదారబిష్టంముదాభిషేక్తంవరదత్తమహాసి॥ ౫౬॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేద్వితీయస్కంధః*****
 లేమామంజలివద్దానిప్రగృహీతానిసర్వతః॥ ప్రతిగృహ్యేబ్రవీద్దాజాతేభ్యఃప్రియహితంచః॥ ౧॥ అహూ
 హిసరవప్రితఃప్రభావశ్చృతులూహమ॥ యత్తేష్ట్యంప్రియంపుత్రయోవరాభ్యస్సమచ్చుభ॥ ౨॥ ఇతిచత్వర్థ్యుతా
 రాజాబ్రాహ్మణానిదమబ్రవీత్॥ వసిష్ఠంవాచదేవం లేమామేవోపవ్యవృతం॥ ౩॥ తైత్తిరీమానయంమానఃపుణ్యః
 పుష్పశకాననః॥ యావరాజ్యాయరామస్యనర్వమేవోపకల్ప్యతాం॥ ౪॥ రాజ్ఞస్తావరలేవాశ్చభనఘోషాహవహాన
 భూవోగతైస్సప్రేక్షాప్రశాంతేవజనఘోషజనాధిపః॥ వసిష్ఠంమునిశార్థులం రాజావచనమబ్రవీత్॥ ౫॥ అభిషేకాయ
 రామస్యయత్రార్చనపరిచ్ఛదం॥ తదదగ్ధగవంసరవ్యమాజ్ఞాపయతుమహాసి॥ ౬॥ తన్మునిత్వాభూమివాస్యససి
 ఘోద్విజనస్తమః॥ అదిదేశోగతోరాజ్ఞోత్పతాన్యకృతాంబరీ॥ ౭॥ సువన్దాద్విరత్నానిబరీంసర్వావధీరీ॥
 శుక్లమాల్యాంశ్చరాజాంశ్చపృథక్పమధునర్మిషీ॥ అహర్వాచనాసాంసరభంసరాన్యధాన్యపిచతురంగులంధైవ
 గజంవశుభలక్షణం॥ చామరవృక్షనేశ్వేలేధ్వజంఛత్రంవహాంకురం॥ శతంచతాతకుంభానాంకుంభానామగ్నిచర్మ

శ్రుత్యైవవాచిరమస్తంపాస్తంశంకాన్వితోభవత్ ॥౫॥ ప్రవేశ్యచందత్వరితరామోవభవమబ్రవీత్ ॥ యదాగమ
 నశ్యత్వం తేభూయస్తస్మాద్యహ్యతేషతః ॥౬॥ తమవాచతతస్మిన్తతారాజాత్వాంధ్రస్థమిచ్ఛతేః శ్రుత్యాప్రమాణమత్ర
 త్వంఽమనాయేతరాయవా ॥౭॥ భిక్షుసారవశశ్రుత్యా రామోభత్వరయ్యాన్వితః ॥ ప్రయయా రాజభవనంపునద్రాక్ష్యం
 నరేశ్వరం ॥౮॥ తంశ్రుత్యానమమపాస్తంరామందశరథోన్వితః ॥ ప్రవేశయామానగృహంవివక్షుఃప్రియమ్ ॥౯॥
 ౯॥ ప్రవేశస్తేవచశీర్షా రామవోభవనంపితః ॥ దదర్శపితరంజూరాత్ ప్రశీవ్రత్యక్తాంజలిః ॥౧౦॥ ప్రణమంతంశు
 ముద్ధావ్యతంపరిష్కృజ్యభూమిపః ॥ ప్రదిశ్యతాస్తేనుదిరమానసంపునరబ్రవీత్ ॥౧౧॥ రామవృద్ధోఽస్మిభీర్షా యుర్భుక్తా
 భోగామయేషితాః ॥ అన్నవద్భిః క్రతుశ్చైత్యైవశేషభూరిదక్షిణైః ॥౧౨॥ జాతమిష్టమవత్యంమే త్వమద్యానుపమంభువి
 రస్తమిష్టమధీతంచమయాపురుషసత్త్వమ్ ॥౧౩॥ అనుభూతానిచేస్తానిమయావీరసుఖాన్వితా ॥ దేవదీపిత్యవిపాశ్రామస్య
 సోష్ఠితభాత్వనః ॥౧౪॥ సకించిత్తమితవ్యంతరావన్యత్రాభిషేచనాత్ ॥ అతోయత్ప్రామహంబూరియాంతరమేత్వం
 కర్తవ్యమాహసి ॥౧౫॥ అన్యప్రకృతయస్సర్వాస్త్యామిచ్చంతినరాధిపం ॥ అతస్తాన్యంయవరాజానమభిషేత్సూరిపుత్రకి
 ౧౬॥ అపిచాద్యాశుభా రామస్సప్తేషైవశ్యామిచారణాః ॥ సరిఘాతాదివీలాః చవతతీహమాహస్వరా ॥౧౭॥ అవ
 స్థభింవమేరామసత్కత్రందారుణైర్గఃహైః ॥ అవేదయంతివైవజ్ఞాస్సూర్యాంగారకరామభిః ॥౧౮॥ ప్రియేణహిని
 మిత్రానామీదృశానాంనమద్భువే ॥ రాజాహిమృత్యుమాహ్నోతిహేరావాచదన్యుచ్ఛలి ॥౧౯॥ తద్వాచదేవమేతతోన
 విముంచతిరామస ॥ తావదేవాభిషేచన్వచరాహిపాశ్రీణాంమతిః ॥౨౦॥ అద్యంతదోఽభ్యవగతఃపుష్కరయంతివమం
 పునర్వనూ ॥ శ్వఃపుష్కయోగంనియంతంక్ష్యంకేతైవచింతతాః ॥౨౧॥ తతఃపుష్కభిషేచన్వవనస్త్యవనస్త్యవనస్త్యవనస్త్యవ
 శ్యస్త్యాహమభిషేత్సూరిమయావరాజ్యేవరంతః ॥౨౨॥ తస్మాత్స్వయాద్యప్రభృతినియంనియతాజ్ఞానా ॥ సహవ
 శ్యోపవస్తవ్యాద్రుప్రప్రకృతయినా ॥౨౩॥ సమృద్ధశ్చప్రమత్తాస్త్యాంరక్షంత్యదనమంతతః ॥ భవంతిభహువిహ్నా
 నికార్యాణ్యేవంవిధానిహి ॥౨౪॥ విహోమితశ్చభరతోయావదేవపురాదితః ॥ తావదేవాభిషేకస్తేప్రాప్తకాలావతోమ
 మః ॥౨౫॥ కామంఖలుసతాంవృత్తేభాగితేతేభరతస్థితిః ॥ జ్యేష్ఠానువర్తిభర్మాత్మాసానుకోశ్రీజతేంద్రియః ॥౨౬॥
 కింతుదిక్షంమనుష్యాణామనీత్యుచితమేమతిః ॥ సతాంతుధర్మరాత్యానాంకృతశోభిదరాఘవ ॥౨౭॥ ఇశ్వక్తసోభ్యనుజ్ఞా
 తశోభిదానిన్యభిషేచనే ॥ ప్రతేదిరామఃపితరమభిచాద్యాభ్యయాద్యహం ॥౨౮॥ ప్రదిశ్యతాత్వనోవేత్తరాజ్ఞోద్దిష్ట
 భిషేచనే ॥ తస్యైతచసగఽవ్యమాతురంతఃపురంయయా ॥౨౯॥ తత్రతాంప్రవరామేవమాతరంక్షౌమావాసినిం ॥ వా
 గ్యతాందేవతాగారేదదర్శయావతీంతియం ॥౩౦॥ పాగేవచాగతతత్రమమిత్రాలక్ష్యంస్తదా ॥ సితాచానాయి
 తాశ్రుత్యాప్రియంరామాభిషేచనం ॥౩౧॥ తస్మిన్కాలేసాకానల్యౌతస్థావామీలితేక్షణా ॥ సుమిత్రయాన్వాన్య
 మానాసీతయాలక్ష్యణేనచ ॥ శ్రుత్యాపుష్కభిపుత్రస్వయావరాజ్యాభిషేచనం ॥ ప్రియానామేనపురుషంధ్యాయ
 మానాజనాదనం ॥౩౨॥ తథాసన్నియమామేవసోభిగమ్యాభివాన్యచ ॥ ఉవాచవచనంరామోహర్షయంస్తామిదంత
 దా ॥౩౩॥ అంబపిత్రానియోఽస్మిప్రజాపాలనకర్తృణి ॥ భవితాశోభిషేకోమేయధామేశానసంపితః ॥౩౪॥ సీతయా
 పుష్కవస్తవ్యాద్రజనియంమయాసహ ॥ ఏవమృత్వినిపాధ్యామైస్సహమామక్తవామితా ॥౩౫॥ యానియాన్యత్రయో
 గ్యానిశోభిదానిన్యభిషేచనే ॥ తానిమేమంఽగ్రాన్యత్రైదేవశ్చైవైవకారయం ॥౩౬॥ ఏతచ్ఛ్రుత్యాతుకానల్యౌదిరకా
 లాభికాంతీతంహర్షభావశ్శంకాకృమిదంతురామమభావత ॥౩౭॥ వత్సరామచిరంజీవహతాస్తేవరిపంధినిః ॥ జ్ఞాతోమే
 త్వంఽనియాయక్తస్సుమిత్రాయాశ్చనందయ ॥౩౮॥ కల్యాణేబరతన్త్రేమయిజాతేసిపుత్రక ॥ యేనత్వయాదశరథో
 నుజైరారాధితేమితా ॥౩౯॥ అమోఘంబరమేత్రాంశంపురుషేపుషంకేక్షణే ॥ యేయమిత్రాన్వహరాజ్యేఃపుత్రత్యాం
 సంశ్రయవ్యతి ॥౪౦॥ ఇత్యేవమక్రమాత్రేందరామోభాతరమబ్రవీత్ ॥ ప్రాణబలింప్రహ్యమాసినమభివీక్ష్యప్రయ
 నివ ॥౪౧॥ లక్ష్మణేమాంమయాసాధంప్రభాధిత్వంవసుంధరాం ॥ ద్వితీయంమేంబరాత్మానం ॥ త్యామియంశ్రీరుప
 స్థితా ॥౪౨॥ సామిత్రేభుక్త్యభాగాంప్రయిస్తా రాజ్యఫలనిచ ॥ జీవితంవహిరాజ్యంచత్యదభావమభిశామయే ॥౪౩॥
 ఇత్యుక్త్యాల్పక్ష్యంరామోమాతరంభవదన్యచ ॥ అభ్యనుజ్ఞాన్వసీతాంతుజగామస్వసంవేశనం ॥౪౪॥ ఇతిశీమద
 యోధ్యాకాండేపంచమస్కంధః ॥***** సందిశ్యరామన్యవతిశ్యోభావిన్యభిషేచనే ॥ పురోహితంవహ
 మానయవసేష్మదిమమబ్రవీత్ ॥౧॥ గచ్ఛన్వహసంకాతుత్స్థంకారయాద్యతపోధన ॥ శ్రీయశోరాజ్యలాభాయవద్ధాన
 హయత్రత్రం ॥౨॥ తథేతచసరాజానమక్త్యావేదవిదాంవరః ॥ స్వయంపసిష్ఠాగవాణాయారామనివేశనం ॥ ఉచ
 వానసుతుంరామంమంత్రవత్సంత్రోవిదః ॥ బ్రాహ్మంరథవరంయక్తమాస్థాయసుద్ధభవతః ॥౪॥ సరామజ్ఞభవం

పాశ్చాత్యపాండురాధిశువప్రభం । తిషక్త్యురభేదై వచివేతమునిస త్తమః ॥ ౫ ॥ తమాగతమృషిం రామస్త్యురన్మ
వపసంభ్రమిః । మానయమ్యకానమానాన్దంభశ్చకాశ్రమనివేతనాత్ ॥ ౬ ॥ అభ్యుత్థ్యత్యరమాణశ్చరథాభ్యాశంకునిపి
ణః । తతోవతారయామానపరిగృహ్యరథాత్పశ్యయం ॥ ౭ ॥ సత్తనంప్రశితంధృష్టాస్సంభాష్యభిప్రసాద్యచ । ప్రియా
హంహర్షయోరామమిశ్యవాచపురోహితః ॥ ౮ ॥ ప్రసన్నప్రేతారామయావరాజ్యమవాప్యభి । ఉపవాసంభవా
నద్యకరోతుసహసితయా ॥ పాశ్చాత్యమభిప్రేతాహియావరాజ్యేనరాధిపః । పితాదతరంభఃప్రత్యాయయాతినంహమా
యథా ॥ ఇత్యుత్త్యసతరదారామముపమానయతీత్రతం । మంత్రవతోకారాయామానదైవహ్యసహితంమునిః ॥ ౧౧ ॥
తతోయథాపదాప్రమేణసాక్షోగురురవితః । అభ్యనుజ్ఞాన్యకామతే స్థంయయారామనివేతనాత్ ॥ ౧౨ ॥ సుహృద్భిస్త
త్రేరామోపిసహసినఃప్రియంవదైః । సభాజితోవివేకాథతాననుజ్ఞాప్యసర్వతః ॥ ౧౩ ॥ హృన్తనాసినయతంరామవే
త్కృతదాబధా । యథామత్తద్విజగంప్రపుల్లనశినంసరః ॥ ౧౪ ॥ సరాజభవప్రవృత్త్యాన్యదాప్రమనివేతనాత్ ॥ ౧౫ ॥
త్యదదృశేమాగంవసిష్ఠజనసంప్రతం ॥ ౧౬ ॥ బృందబృందైరయోధాయాంరాజమాగాఢస్థమంతరిః । బహుపురభిసం
బాధాఃకుతూహలజనైర్వృతాః ॥ ౧౭ ॥ జనబృందోత్పిసంఘర్షహర్షస్సపతస్తదా । బహుసరాజమార్గస్సహగరస్య
వసస్యః ॥ ౧౮ ॥ సక్తసంమృత్తరథాహితరదాననమాతీని । ఆసదయోధ్యానగరిసముద్భిరగృహాధ్యజా ॥ ౧౯ ॥ తదాహ్వ
యోధ్యానిలయస్యత్రైబాలాబలోజనః । రామాభిషేకమాకాంక్షన్నాకాంక్షమందయరంజేః ॥ ౨౦ ॥ ప్రజాసంకారభూ
తంచజనస్యానందవర్ధనం । ఉత్సుకోభూజ్ఞోద్రష్టవంతమయోధ్యాసహూత్సవం ॥ ౨౧ ॥ ఏవంతంజనసంబాధసహ
ర్గంపురోహితః । పూర్వహస్తివజహానుంతంశైవైరాజకులంయయా ॥ ౨౨ ॥ సితాభగిశిఖరప్రకృంపాసాదమగ్ధుహ్యుః । స
మియాయనరేంద్రేణశక్తేవబృహస్పతిః ॥ ౨౩ ॥ తమాగతమభిప్రేక్ష్యహిత్యావరాజాసనంస్తపః । పవప్ససవతస్తై
తతాత్మతమిత్యభ్యవేదయత్ ॥ ౨౪ ॥ తేనవైవతదాతుల్యంసహసినాస్సభానదః । ఆసనేభ్యస్సమస్త్యభ్యుపాజయంతఃపు
రోహితం ॥ ౨౫ ॥ సురుణాత్వభ్యసంజ్ఞాతోమమజ్ఞానుమిసృజ్యతం । వివేకాంతశ్చరంరాజాసంహూయగిరినహమివ ॥
౨౬ ॥ తదగ్నివేషప్రమదాజనాకులంహేమంప్రవేత్సప్రతిమంప్రవేశనం । విదీపయంశ్చైరువివేతపాగ్ధిసశ్శీసవభా
రాగణసంకులంసభః ॥ ౨౭ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేపంచమస్కంధః ॥ *****

గతేపురోహితేరామస్సన్నితోనియతమానః । సహపత్నీవిశాలాక్ష్యసారాయణమపాగమత్ ॥ ౧ ॥ ప్ర
గృహ్యశిరసాపాత్రంపాదవిధివిధివత్తదా । మహాతేదైవతాయాజ్యంజుహవజ్వలితేనతే ॥ ౨ ॥ శేషంచహవిశస్త్రవృపాశ్చ
శ్యాశాస్యాత్సనఃప్రియం । ధ్యాయన్నారాయణదేవంసాప్రీత్యైకశతంస్తరే ॥ ౩ ॥ వాగ్యసంధూవైదేవ్యభూత్వాని
యతమానః । శ్రీమత్యాయతనేవిష్ణోశ్శేనరవరాత్తజః ॥ ౪ ॥ ఏకయామాసేష్టాయాంరాత్యాంప్రతివిమన్యసః ।
అలంకారవిధింకృత్సంకారయామానవేత్సవః ॥ ౫ ॥ తత్రశృణ్వసుభావాచసన్నతమాగధపండినాం । పూర్వాసం
ధ్యమహాసీనోజజాపయతమానః ॥ ౬ ॥ తుస్త్వప్రణతశ్చైవశిరసామధుసూదనం । విమలత్రాసుసంవీతోవాచయా
మానచద్యజా ॥ ౭ ॥ తేహంపుణ్యామాఘాషిగంభీరమధురస్తదా । అయోధ్యాసంపూరయామాససూర్యఘోషాను
నాదితః ॥ ౮ ॥ కృతోపవాసంతరదావైదేవ్యసంకారాఘనం । అయోధ్యానిలయస్సుత్యావృత్తఃప్రమదితోజనః ॥ ౯ ॥
తతఃపారజనస్సరస్వత్కృత్యావరామభిషేచనం । ప్రభాతారంభసందృష్ట్యాచక్రేశోభాయతుంపురి ॥ ౧౦ ॥ సితాభగి
ఖరాభేమదేవతాయతనేషుచ । చతుష్పథేపరధ్యానువైత్యేష్యక్షాలకేషుచ ॥ నానావర్ణసంఘృక్షేషువజీజానూపగే
షుచ । కుటుంబినానమ్మధేషుశ్రీమత్పథవదేషుచ ॥ సభాసువైవసర్వాసమృతైవ్యాలక్ష్మితేషుచ । ద్వజాస్సముద్భి
తాశ్చితాఃపితాకాత్పథవంస్తదా ॥ ౧౩ ॥ సలసతేకసంఘానాంగాయకానాంపాదం । మనఃకణఠానుభానా
చశ్చుశ్చుశ్చుశ్చతస్తతః ॥ ౧౪ ॥ రామాభిషేకయక్తాశ్చధాశ్చప్రప్రమిటాజనాః । రామాభిషేకేనపాశ్చేవత్సరే
మగృహేషుచ ॥ ౧౫ ॥ బాలాబప్రీడమానాగృహాద్వా రేషుసంఘాతః । రామాభిషేకసంయక్తాశ్చక్రరేపమిధికేధాః ॥
౧౬ ॥ కృత్రపుష్పేవహరశ్చదూపగంధాధివాసతః । రాజమాగతాశ్చతశ్శ్రీయాపాతైరామాభిషేచనే ॥ ౧౭ ॥ ప్రకాశ
కరణాథానాచనిరాగమసంకయా । దీపవృత్తాంస్తథాచక్రరసరధ్యానుసర్వతః ॥ ౧౮ ॥ అలంకారంపురవైవసంస్థ
త్యావృత్తురవాసినః । ఆకాంక్షమాణారామస్యయావరాజ్యాభిషేచనం । సమేత్యసంఘశ్చస్మర్యేచత్వరేషుసభానుచ ।
కథయంతోమిదస్త్రత్రప్రశంసుజగాధిపం ॥ ౨౦ ॥ అహూమహత్తారాజాయమిత్యాకుకులసందనః । జ్ఞాత్వాయో
వృద్ధమాత్మాసంరామంరాజ్యేభిషేక్తుభిఃసర్వేభ్యమగృహితాస్సయన్సారామోమహిపతిః । విరాయభవితాగోస్తా
ద్యుద్ధాతృపరవరభః । అనుద్ధరమనాదిద్వాధ్యాయాభ్యాశ్చాశ్చవత్సలః । యథాచత్రాత్మమసిద్ధస్తథాస్సన్వపిరాఘ

నః॥ చిరంజీవరుధర్మాత్మా రాజాదశరథోనమః॥ యత్ప్రసాదేనాభిషిక్తుం రామంబ్రహ్మణుః సావయం॥ ఏవమితి క
 థయతాం పాదాశాంశుశ్రువుస్తదా॥ దిగ్విస్మయపితృవృత్తాంతాః పాప్రేక్షాభావదాజనాః॥ ౨౩॥ తేజదగ్ధ్యుత్తరం
 పాప్రేక్షాద్రస్థం రామాభిషేచనం॥ రామస్వపూరయామాసుఃపురిం బాసవదాజనాః॥ ౨౪॥ జనాత్ప్రేక్షాభిషేకస్యస్మిన్
 శ్రువేత్రధిస్థః॥ పర్యసూడిణవేగస్యసాగరస్వేచనిస్వనః॥ ౨౫॥ తతః స్తదింద్రక్షయసన్నిభంపురందిష్టముద్భావ
 పదైరుపాగతైః సమంతేతస్సన్వనమాకుంభభానముద్రయాదోభిరవాణవోదకం॥ ౨౬॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-
 షష్టస్సర్గః॥ ***** జ్ఞానిదాసీయతోజాతాతై కేయార్హస్థనశూపితా॥ ప్రాసాదంచంద్రసంకాశమారు
 రోహయిష్యన్యయా॥ ౧॥ సక్తరాజపథాంకృత్యుంప్రకీణకుసుమోతలరాం॥ అయోధ్యాం మంధరాతస్మాత్ప్రా
 సాదాదన్వతై కృతః॥ ౨॥ పతాకాభిర్వరాహోభిర్వృక్షైశ్చ సమలంకృతాం॥ పృతాంఛందపవైశ్చాపి శిరస్సామ్రతవై
 పూతాం॥ మాల్వమోదకపాస్తైశ్చద్విజైందైర్భరినాదితాం॥ శుక్లదేవస్వహద్వారాంపర్యవాదిత్రనిస్వనాంశం
 ప్రహృష్టజనాకీలాం॥ బ్రహ్మఘోషాభినాదితాం॥ ప్రహృష్టవరహస్త్వత్సం సుపరిణతగోవుహం॥ ప్రహృ
 ష్టముదితైఃపాదైరుచ్చిరితధ్వజమాలినీం॥ అయోధ్యాం మంధరాధర్మాత్ప్రవరం విత్తయమాగతా॥ ౬॥ ప్రహర్యోత్సాహ
 సైనాంపరాంధురత్నమనాసినీం॥ అమిదా రస్థేతాంధర్వ్యాధాత్రీంప్రవచ్చమంధరా॥ ౭॥ ఉత్తమేనాభినయంత్రాహ
 న్నేలాంకపరాశుః॥ రామమూతాధనంకీనుజ నేభ్యస్సంప్రయచ్చుతి॥ ౮॥ అతిమాత్రప్రహర్యోయంకింజనస్వనశంసమే॥
 కారయస్థితికించావినంద్రహృష్టోమహిపతిః॥ ౯॥ చిత్రితమనాశాహర్షేణధాత్రీంపరయాముదా॥ అచచక్షేభకుష్మాజ్ఞా
 భూయసీంరాజపత్రయీం॥ ౧౦॥ శ్వసంపుష్పిణతత్రోధంయావరాజ్యేనరామపరం॥ రాజాదశరథోరామపిషేచయ
 తానఘం॥ ౧౧॥ ధాత్యాస్థిప్రవచనంశ్రుత్యాకుష్మాక్షీప్రమమహిణా॥ తైలాంశిభిరాకారాత్ప్రాసాదాదవరోహ
 తః॥ ౧౨॥ సాదహ్యమానాకోపేనమంధరాపాపదశోనీశయానామేత్యతై కేయామిదంచవనమబ్రవీత్॥ ౧౩॥ ఉత్తి
 స్థమూఢకింశేషేభయంత్యావభివతతై॥ ఉపపుత్రమహాఘోసకియాత్మానంబుధ్యసే॥ ౧౪॥ అభిష్టమిభగాకారేసా
 భాగ్యేనవత్కసే॥ చలంహితవసాభాగ్యంసచ్చాస్సీరితత్సవోష్ణకే॥ ౧౫॥ ఏవమక్రాంతై కేయారుప్రయాపరుషం
 చః॥ కుజ్జయాపాపదన్యావనిదాదమగమత్తరం॥ ౧౬॥ తై కేయాత్సబ్రవీతుఃశ్లాంకచ్చిత్తే మనమంధరే॥ వివర్ణవ
 దనాంహిత్యాంబక్తయేభ్యశ్శకుఃఖతాం॥ ౧౭॥ మంధరాతువచశ్చుత్త్యాతై కేయోమధురాక్షరం॥ ఉవాచక్రోధ
 సంయుక్తావాక్యంవాక్యవిశారదా॥ ౧౮॥ సావివర్ణతరాభూత్యాకుష్మాతస్యామితైషిణీ॥ విషాదయంతీప్రవాద
 యంతీచరామం॥ ౧౯॥ అత్యయంసుమహాద్వేషవృత్తంత్వద్విశాశనం॥ రామందశరథోరాజాయావరాజ్యేభి
 షేక్ష్యతి॥ ౨౦॥ సాస్త్యగ్రాధేభయేమగ్నదుఃఖకోకసమన్వితా॥ దహ్యమానా నతేవేవత్పద్ధి తార్థమహాగతా॥ ౨౧॥ త
 వమఃభేదతై కేయమనుదుఃఖంమహద్భవతే॥ త్వద్వృద్ధౌమమవృద్ధిశ్చభవేదత్రసంశయః॥ ౨౨॥ నరసింహులేజాతా
 మహిషీత్వంమహిషతేజః॥ ఉగ్రత్వంరాజధర్మాశాంకథందేవినబుధ్యసే॥ ౨౩॥ ధర్మవాచీశోభరాశ్శ్రవదాదీవదారు
 ణః॥ శుద్ధభావేనానీషేతేనైవమతిసంగతా॥ ౨౪॥ ఉపస్థితంప్రయంజానస్తస్యసాంత్వమనర్థకం॥ అథేవైవాద్యతే
 భర్తాకాంబూంయోజంబుధ్యతి॥ ౨౫॥ అపహావ్యసమస్తాత్మాభరతంతవలంభుషు॥ కాలేస్తాపయితారామంరా
 జ్యేస్థపాతకంబకే॥ ౨౬॥ శత్రుఃపితృవదాదేనమాశ్రేపహితకావ్యయా॥ అశీవివత్సవాంకేనబాలివరీపూతస్తస్యయా॥
 ౨౭॥ యథాహికుర్యాత్తర్కవోవాశత్రుర్వాదత్రప్రేషీతః॥ రాజ్ఞాదశరథేనాద్యసప్రతాత్వంతథాకృతా॥ ౨౮॥ సా
 పేనాన్యతసాంత్వేనబాలేభ్యమభోవితే॥ రామంస్తాపయితారాజ్యేసానుబంధాపాతావ్యసః॥ ౨౯॥ సాప్రాప్తకాలం
 తై కేయక్షీప్రకురుహితంతప॥ త్రాయస్వపుత్రమాత్మానంమాంచలిప్రయదర్శనే॥ ౩౦॥ మంధరాయావచశ్చుత్త్యా
 శయానాసానుభానసా॥ ఉగ్రస్థోహర్షసంపూర్ణాచంద్రలేఖవశారది॥ ౩౧॥ అతీవసాకుసంపృష్టాతై కేయావిష్టయా
 నితా॥ ఏకమాభరణంతస్యేకుష్మాజ్ఞాప్రదవశుభం॥ ౩౨॥ దత్యాత్మాభరణంతస్యేకుష్మాజ్ఞాప్రదవశోత్తమా॥ తై
 కేయామంధరాంధర్వ్యాంసరేవాబ్రవీదం॥ ౩౩॥ ఇదంతుమంధరేమహ్యయాఖ్యానీపరమంప్రియం॥ ఏతత్ప్రేప్రియమా
 ఖ్యాఖ్యానీవాహుయఃకోరోమితే॥ ౩౪॥ రామేనాభరతేవాహంవిశేషంవోపకరయే॥ తస్మాత్ప్రసాప్తయత్రాహార
 మంతాశ్చ్యేధిషేక్ష్యతి॥ ౩౫॥ నమేవరంకిందితస్తస్యయాపునఃప్రియంప్రియాన్మోషవచంపఞ్చవరం॥ తథాహ్యుజ్జ్వల
 త్వమహిఃప్రియోస్తరంపరంవరంత్వేదదామిరంపవణం॥ ౩౬॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-స్తవస్సర్గః॥ *****
 మంధరాత్సభ్యహస్తానామత్సభ్యాభరణంచతే॥ వేదాదంతోవాక్యంతోవమఃఖనమన్వితా॥ ౧॥ త
 రంకిమదమాస్థానేకృతవర్తనబాలితే॥ శోకసాగరమధ్యస్థమాత్మానంభావబుధ్యసే॥ ౨॥ మనసాప్రవృత్తానాత్మానం

దుఃఖాదితాపతః। యవ్యౌచితవ్యేహ్యహాసాపిప్రేయస్వసంహారః॥ ౩॥ శోచామర్మనిత్యంలేతాహిహిక్ష్ణా
ప్రహమాయేత్॥ అరేసపత్నీపుత్రస్యవృద్ధింమృత్యోరివాగతాం॥౪॥భరతాదేవరామస్యరాజ్యసాధారణాద్భయంత
ద్వివింత్యవివక్షాసభిభవంతభీతాద్ధిగాయతే॥౫॥ లక్ష్మణోహిమహేష్వానసారామంసర్వాప్తవాగతః। శత్రుష్టుశ్శాపే
భరతంకాకులేస్థంలక్ష్మణోయథా॥ ౬॥ ప్రత్యోసస్మత్తేమేహివిభరతఃప్రేయభామిని॥ రాజ్యత్రయోప్రకృప్తస్తయో
ప్రావతేఃనీయతే॥ ౭॥వివమఃకుత్రచారితేహిక్ష్ణాస్యసాప్రత్యాణః॥ భయాత్ప్రేతేహేరామస్యదింతయంతరవా
ద్విజంబాసుభద్రాఃఖలుకాసల్యాయస్యాపుత్రోభీషత్సృతే॥ యావరాజ్యేవహహాశస్త్రేప్రవృణద్విజౌస్తవైః॥ ౮॥
ప్రాప్తాంసుమహతీంప్రీతింప్రతాంతాంహరిద్విజం॥ ఉపస్థాస్యసికాసల్యాండానివస్త్యంతాంబరీ॥ ౧౦॥ ఏవం
చేత్స్యంసహస్థానిప్రస్యాఃప్రేయాభవిష్యసి॥ పుత్రశ్చతవరామస్యప్రేయభావంగమిష్యతి॥ ౧౧॥ పృష్టాభిలుభ
విష్యంతరామస్యభగవాఃప్రీయః। అనువృష్టాభివిష్యంతిమహాప్రేభగవతే॥ ౧౨॥ తాంప్రేయసవసేనాంబు
వఃతంమంధరాంతరః। రామస్త్యవగుణాదేవీత్రేయోప్రతేనసహ॥ ౩॥ ధర్మజ్ఞోగురుభిదాశాంత్యేనృజ్ఞాన్యభవా
వృద్ధః॥ గామోరాజ్యస్సుతోజ్యేష్ఠాయావరాజ్యవంతోహతి॥ ౧౪॥ భృగీర్వాణభృత్యాలంకృతీర్ముఖయఃపేష్టవత్సల
యివ్యతి॥ సంతప్యసీకంకుభైశ్చోత్సాదామాభిషేచనం॥౧౫॥భరతశ్చవిరామస్యస్థునింపవతతాత్మనిం॥ పితృ
ప్రతాపహంతాజ్యవహపాప్తాపునవహాభః॥ ౧౬॥ సాన్వయభృతయోపేక్షేపృథ్వానేవమంధరేభిషిష్యతిచకల్యా
దేఃమథాంపరితప్యసి॥౧౭॥యథామేధంతోమాస్యస్తాభూయోమరాఘవః। కాసల్యాంతోనిర్మిలవినీసుశుశ్రూష
లేహమాం॥ ౧౮॥రాజ్యంయదిహిరామస్యధరతస్యాపితేస్తా॥ మన్యతేనాయథాత్మావంతథాభృత్యాలంకృతాఘ
వః॥౧౯॥త్రేతేయోవవనంశుశ్రీత్సమంధరాభృతయఃఖతా॥ దీర్ఘముష్టంవివిశ్యస్త్యత్రేయోమిమిబ్రవీత్॥ ౨౦॥
అనర్థాదర్శినీమాభ్యుక్తాన్తాన్సమవమభ్యసే॥ శోకస్యనసద్వీర్యేవజ్జంఠియఃసాగరే॥౨౧॥ధివతారాఘవోరాజా
రాఘవస్యానయన్పురః। రాజవంశాత్తుత్రేయభరతంపరిహస్యతే॥ ౨౨॥ సహరాజ్యస్యతాన్యరేగరాజ్యేన్ద్రంభా
మిన్ధిస్థాప్యమానేహసర్వేహుసుమహానయోభవేత్॥౨౩॥ తస్మాజ్యేష్ఠమిత్రేయోరాజ్యతంత్రానిహిహిహివాంఘ్రి
పయంత్యనవద్యాంగుణవిత్పుత్రరేష్ఠమి॥౨౪॥ లపావత్యంగేష్ఠస్త్వస్రవపుత్రోభిషిష్యతి॥ అనావత్యుభయస్యైవ
వంశావృషతే॥౨౫॥ సాహుంధ్యగర్భసంపాప్రాప్త్యంబుమాంసామభ్యసే॥ సవర్షివృష్టాయామేన్యంత్రదేయంధా
తుమిచ్చసి॥౨౬॥పునంతభరతంరామఃసాప్రేయరాజ్యమకంఠతం॥ దేహింసంవానయితాంశోకాంతరమథాపిహ॥
౨౭॥ బాలవహిమాతుల్యంభరతోనాయకస్త్యయాన్ద్రంభావృష్టావహాంబుతేహావరేష్ఠమి॥ ౨౮॥భరతస్యా
సువతశ్చతుర్ముఖపీనమాగతః। లక్ష్మణోహియథాదామంఠిధావోధానంగతి॥౨౯॥సూరియతేహిమృత్యుశ్చక్రేష్ఠ
ప్రవృత్తవనజీభిః। సన్నిగ్ధాదిపీతాభిమోఽచిహిపగమ్యానారే॥ ౩౦॥గోధూహంగామంసేమిన్ధిర్నిత్యంఽచావరా
ఘవః। అగ్నిహోరవసాశ్రాంతంయోద్ధోశేహుశ్రీతం॥ తస్మాన్లక్ష్మణోరామఃసాపంకంధిగతీవిష్యతి॥ రామస్త్యభి
లేహావంశగృధిరినసంతయః॥ ౩౧॥ తస్మాద్భృగీజ్యహాదేవవంశాన్తాన్సమసేమతః॥ ఏవభరోచలేహాన్యత్రంఽచామ
హితంతవ॥౩౨॥ఏవంలేజ్జాలివక్ష్యశ్రేయస్త్యేవభిషిష్యతి॥ యదిచేష్ట్యవతోధర్మాప్రసిక్త్యంరాజ్యసంవాప్యతి॥ ౩౩॥
సతేమభాచితోబాలోరామస్యసహజోరీపుః। సమృద్ధాభావస్యనస్తాభోఃజీవిష్యతిగంపతే॥ ౩౪॥భిరుగ్రేహవారణ్య
సింహానగజయాంధవం॥ ప్రచ్ఛాభ్యనానంరామేభగంఠంత్రానిమహాణి॥ ౩౬॥ దగ్ధాన్నిరత్యతాభూర్వంఽన్య
యంసాభాగ్యవన్దియాంరామమాతాసపత్నీతేకంత్రిరంసయానయేత్॥ ౩౭॥యదాహిరామఃపుణివీనవాప్యశ్రీప్ర
భూతరతాన్సరేతైలవత్సరా॥ తదాగమిష్యస్యభువనరాభవంసర్వేష్ఠమిథాభరతేవభామిని॥ ౩౮॥యదాహిరామః
పుణివీనవాప్యశ్రీపునంప్రణవోభరతోభవిష్యతి॥ అతోహిసంధింతయరాజ్యమాత్మైవేవరస్యైవాన్యవీనాసంతా
ణం॥౩౯॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేఅష్టమస్తకం*****ఏవమైతాన్తైతేయారోహితేవజ్యులితానారా
దీర్ఘముష్టంవివిశ్యస్త్యమంధరామివమబ్రవీత్॥ ౧॥అభరతామమిగతీప్రవంశప్రథావయావ్యహం॥ యావరాజ్యేవ
భరతంక్షీప్రమేహాభిషేచయే॥ ౨॥ ఇన్ద్రంస్యదానింసంపత్యేదేహోపాయేననంధరే॥ భరతంప్రాప్త్యయాదాజ్యంఽంత
రామఃకీర్ణవంశ॥౩॥ ఎవమక్రతయాదేవ్యానంధరాపావదర్శిని॥ గంగాక్షణంపింసంబలేత్రేయోమిదమబ్రవీత్॥
౪॥హంతేదానింప్రవక్ష్యమిత్తేయోశ్రూయతాంతమే॥ యథాశేఖంగోరాజ్యంపుత్రఃప్రాప్యతిశేవలం॥ ౫॥కిం
ప్రదసిత్తేయప్రరంఠివానిగాహాసే॥యదవ్యమానమాత్మాభావంశ్చస్త్యంశోతుమిచ్చసి॥ ౬॥ మయోచ్యమానం
యదితేశోకుంఠందోలహిని॥సూరియతామభిధాన్యామిశుశ్రీత్వాచాపిమృత్యుతాం॥ ౭॥ శుశ్రేష్టవంపవంతపాప్య

శ్రీరామాయణే అమోఘ్యాకాండే సవమస్కర్మః.

మంధరా యాస్తుకైకయా | కించిదుద్ధాయత్యునాత్ స్యాస్త్రిణాః దిదమబ్రవీత్ ||౮|| కథయత్సంమమోహయంకేనో
 పాయేనమంధరేభరతఃప్రాప్నుయాద్రాజ్యంసమరామఃకథంచన | ౯||ఏవముక్తాయాదేవ్యామంధరాపాపదశిణీ |
 రామార్థముపహింసంతిమజ్జాపచనమబ్రవీత్ ||౧౦|| తవదైవాసురేయ్యుద్దేవహరజఃపిఠాభిఃపతిః | అగచ్ఛత్తాముపా
 దాయదేవరాజస్యసాహృద్యతే || దివమాస్థాయతైదేవదక్షిణాంబండుకాఃప్రతి | వైజయంతిమిఖ్యాతంపురంయత్రతి
 మిద్యజః ||౧౧||సంబరణభిఖ్యాతశ్శతమా యోమహాసురః | దశశక్త్యస్సంగ్రామందేవసంమైరనిష్ఠితః ||౧౨|| తస్మిన్
 మహాసంగ్రామేపురుషార్థాత్తపిషత్కాః | రాత్రౌప్రమప్రాఘ్నంతిసాపాద్యరాక్షసాః || ౧౩ || తత్రాక
 రోమృతాద్యుర్ధ్వరాజాదశరశ్చదా | అనురేశ్వనహాబాహుశ్చైస్త్రిశశకిక్యతః || ౧౪ || అవమాహ్యత్వయాదేవసం
 గ్రామ్యాన్నజ్ఞచేతనః | తత్రాపిషత్తతస్త్రిపతిర్మైరక్షితస్తయా || ౧౫ || తుష్టినతేననత్తాతేద్యవరోశుభదర్శనే
 ౧౬ || సత్యయోక్తఃపరిదేవమిదేద్యేయంతదావరోగ్యస్త్రియామిభితస్తేనతథేత్యుక్తింమహాత్మనా || ౧౭ || అనభి
 జ్ఞాహ్యహందేవీన్యమైవకథిరాపురాక్ష్మైమతవమన్నేహాత్మనసాధార్యతేమయా || ౧౮ || రామాభిషేకసంభారా
 నిగ్నిహ్యవినివక్తయ || తావరాయాచక్రథారంధరతస్యాభిషేచనం | ప్రవాజసంతురానసన్యస్యంపర్వాణిచతు
 ర్గతః ||౨౦||చతురదశహింసాఃశరామేప్రవాజైతేవనం | ప్రజాభావగతసాహస్థిసంగ్రహిత్రోధవివృతః || ౨౧ || క్రో
 ధాకారంప్రవిశ్యవృక్షధ్వజావశేషైశ్చేతేవసంతర్హితాతాయంత్యంభామాపరివనాసీత్ ||౨౨|| మాస్త్రేనంప్ర
 త్యుచిత్రాహమానైనమభిభావతాః | రుదంతీవాపితందృష్టాజగత్సంశోకాలసా ||౨౩|| దయతాత్సంరదభాగ్నిరత్ర
 మేనాస్త్రినంశయః | త్వత్కృతేనసహరాజోవశేదపిపలుతాశనం || ౨౪ || సత్వాంక్రోధయతుంత్రేన్ద్రగుణాంప్రత్యు
 దీక్షితుం | తవప్రియార్థంరాజాహిప్రాణానవివరిన్యజేత్ || ౨౫ || నహ్యితక్రిమితుంత్రస్తనవక్యంమహీపతిః | మం
 దన్యభావేమధ్యస్ససాభాగ్యులబూన్యనః ||౨౬|| మణిముక్తంసువర్ణాణిరత్నానివివిధానిచ | దద్యాద్దశరధారాజామా
 మ్నతేమహానకృధాః ||౨౭|| యాత్రాదైవాసురేయ్యుద్దేవరొదశరథోచనాత్ | తాస్మాద్యసుహాభాగేసోర్ధ్వమాత్వా
 మతిక్రమేత్ || ౨౮||యదాతుతేవరందద్యాత్వయమక్తాప్యరాఘవః | వ్యవస్థాప్యనహారాజంత్వమిమంవృణుయా
 వరం | రామంప్రవ్రాజయారణ్యేనవహాణిపంచచ | భరతఃక్రియతాంరాజాపుత్రవ్యాఃపార్థివః || ౩౦ || చతు
 ర్దశహింసాఃశరామేప్రవాజైతేవనం | రూఢశ్చక్రతములశ్చేతేమంస్థానస్థితేమః || ౩౧ || రామప్రవ్రాజనంప్రై
 వదేవీయాచన్వతంచరం | ఏవంసిద్ధంతిపుత్రస్యసర్వాధాన్ద్రవభామి || ౩౨ || ఏవంప్రవ్రాజితత్వైవరామోరా
 మోభవిష్యతి | భరతశ్చహతామిత్రస్తవరాజాభవిష్యతి || ౩౩ ||యేనకాలేనరామశ్చవనాన్మృత్యాగమిష్యతి | తేనకా
 లేనపుత్రస్యకృతములాభవిష్యతి ||సంగృహీతమనుష్యశ్చనుహృద్భిస్సార్థమాన్యైవాన్ || ౩౪ || పూర్వకాలంతుతే
 మస్మైరాజానంపితసాన్యసా | రామాభిషేకసంభారానిగ్నిహ్యవినివక్తయ || ౩౫ || అనర్థవర్థరూపేణగ్రాహి
 తాసాతతేస్తయా | హృస్తాప్రతితాతైకేయీమంధరామిదమబ్రవీత్ | సాహినాశ్యేనకుజ్ఞాయాఃకిశోరీవోన్యథంగతా
 వైకేయీవిప్రయంపాన్త్రావరంపరమదర్శనా || ౩౬ ||కుజ్ఞేత్వాంసాభిజానామిత్రేస్తాంశ్రేష్ఠాభిధానిని ||పుత్రవ్యాసు
 సికుజ్ఞానామిత్రమాబుద్ధిరన్యయే || ౩౭ || త్వమేవతుమహాగ్ధేషునిన్యయాక్రాంతిః ||సాహంసంమవబుధ్యేయంకుజ్ఞే
 రాజ్యభ్యేకిమతే || ౩౮ ||సంలిప్తస్సంస్థితాఃకుజ్ఞావకాశ్రింపరమదరాణాః ||త్వంపద్మమనావతేనసన్నతాప్రియదశక
 నా || ౪౦ || ఉరస్తేభినివస్త్వంతైయావత్సృగంధాశ్శుమన్తయం | అభస్తావ్యదరంశోరేయంనాభవివలజ్జితం || ౪౧ || పరి
 పూర్ణాయజఘనంసుపీతవయోదరం | ఏవశంకునమంవక్త్రీమహారాజసిమంధరే || ౪౨ ||జఘనంతవపనిర్గుప్తం
 రతనాదమశోభితం | జంఘేభృతమువన్యస్తేపాదౌచాపాయయతాపుథం || ౪౩ ||త్వమాయతాభ్యాంసంక్లిభ్యాంమంధరే
 త్మేవమసి || ౪౪ || అగతోమమగచ్ఛంతీరాజహంసీవరాజసే || ౪౫ || అన్యాయశ్చంబరేమాయాస్సహస్రమసరాధిషే
 సర్వాస్సస్యనివిష్టాసాభాయశ్చౌన్యాస్సహస్రతః || ౪౬ || తేవేదంస్తనయశ్శేఘ్రంరథఘోరామివాయతం || మతయః
 క్షుత్రేపద్యౌన్యమయాశ్చౌత్రవసంతే || ౪౭ ||అత్రతేవతిమోక్ష్యయిమాలాంకుజ్ఞేహిరణ్మయం || అభిషిక్తేచభ
 గతేగాఘవేనవనంగతే || ౪౮ || జాత్యేనవమవ్రేననునిష్క్రంతనమంధరే | లద్ధాగ్ధాచప్రతితాచలేమయ్యమిశేష్ఠను ||
 ౪౯ || ముఖచలికంవిక్రంజాతయాపమయంశుభం | కారయిష్యామి తేమజ్ఞేనుభాన్యాభరణానిచ | పరిధాయశుభేన్ద్రా
 దేవతేవచరిష్యసి || ౫౦ || చంద్రమావ్వాయమానేనమథనాప్రతిమాననా | గమిష్యసిగతింముఖ్యాగర్వయంతిద్యుషజ్ఞ
 నం || ౫౧ ||తవమినుజ్ఞాశికుజ్ఞాయాస్సర్వాభరణభాషితాః | పాదౌపరివర్యంతియతైవత్సంరదాచుసు || ౫౨ || ఇతిప్ర
 శస్యమానాసాతైకేయీమదమబ్రవీత్ | శయానాంశయనేశుభేవేద్యామగ్నిశిఖామి || ౫౩ || గతోదశశేతుభంధో

సకల్యాణివీర్యయతేఽహింసాపరుషతానాశానమునద్యయః ॥౪॥ తథాప్రత్యాహిరాదేవీగత్వానుంధరయానసాః ।
 క్రోధాకారవిచారాక్షిపాభాగ్యమదగ్నితా ॥ అనేకతేనాహస్రముత్తాపారంభరాంఽనా । అమమవ్యవహారాహా
 నీశుభాన్యాభరణానిచ ॥ తతోహేమోపమాతత్రమజ్ఞావాప్యవశంఽతా ॥ సంవేష్యగ్రామాన్తైకేయామంధరామిదమ
 బ్రవీత్ ॥ ౫౬ ॥ ఇహవామాంమృతాంశుభ్యేనసౌయావేదయిష్యసి । వసంతురాశువేనాన్యేభరణేప్రాప్యతిక్షితిం ॥
 ౫౮ ॥ సమస్తేనమేవ్యభోజనరత్నైర్నరభూషణైః । పసమేదేవితాంతోగౌహాయన్యభిషిష్యతే ॥ ౫౯ ॥ అభోపున
 స్త్రాంహమీషీంహమిక్షితేవచోభరణ్యేకహహపరారాత్రిమైః । ఉవాచసంజ్ఞాభరణ్యహానిం హితంబహోరామముపే
 న్యతామీతం ॥ ౬౦ ॥ ప్రవన్యతేరాజ్యమిదంహిరాశువోయదిభువివన్యంసమరానతవ్యసే ॥ అతోహకల్యాణీయత
 స్సర్వత్రధాయథాసుతస్యేభరతోభిషిష్యతే ॥ ౬౧ ॥ తథాలిడిద్ధానుమీషీతుమన్యయానసూహారావాగభిభూషణామ
 మహాహుః ॥ నిధాయహస్తౌచయేతివిన్యితాశశంససంజ్ఞాంయతిరాపునసంపునః ॥ ౬౨ ॥ యనున్యనామాంవిషయంఽరామ
 తోనిరావ్యసంజ్ఞేప్రతిచేదయిష్యసి । వసంఽతేవాసుదిరాయరాశువేనమన్యతామేభరతోభవిష్యతి ॥ ౬౩ ॥ అహంపి
 వైవాప్రరణానస్రవీంసంపదసంనాంజనపానభూజనం । నకీందిచ్చామిసమోభివసనచేదితోగచ్ఛతేరాశువోవసం ॥
 ౬౪ ॥ అర్హతమన్యవసనంసదామంధరామనర్వాభరణానిభామిన్ ॥ అసంపురామాన్వరజేనమేదీంశదాధిశ్యేవ
 తిశేవకన్త్రీ ॥ ౬౫ ॥ ఉదీగణానంభరణేమోమృతానత్రభూషణాన్త్రయమాల్పయామహః । నతేంప్రవర్ణిమిమాదభి
 వసాతేమోమృతాద్యోనిమన్యతారకా ॥ ౬౬ ॥ ఇన్ద్రజీమయోధ్యకాంధేనవన్యగ౯ః ॥ ౬౭ ॥

వివర్ణిరాయరాదేవీన్యయాపాపయాభ్యతం । తదాశేతేన్యసాగుహూనివిధేనవన్యగ౯ః ॥ ౬౮ ॥ త్యమనసాన్య
 న్యంసానన్యగ౯తిభామిన్ ॥ మంధరామౌతనైస్సర్వమాచచక్షేవితక్షణాః ॥ ౬౯ ॥ సాదిహస్యేయన్యగ౯న్యమనసాన్య
 మోహితాః ॥ నాగకన్యేవన్యగ౯స్యతిఘణమున్యంభామిన్ ॥ ముపసాశాంవింశయానానమన్యమాన్యమభావహం ॥ ౭౦ ॥
 సామహ్యచ్ఛాన్త్రకామాచరణ్యేవన్యమన్యత్రయం ॥ బహువపరమప్రీతాన్యగ౯పాన్యగ౯న్యమంధరా ॥ ౭౧ ॥ అగ్సానుషితా
 దేవీసన్యగ౯త్వావినిష్క్రయం । సంవివేశాబలాగుహూనేవేన్యగ౯నిశీంముఖైః ॥ ౭౨ ॥ తన్యగ౯ప్రాణిమాల్పానివివ్రా
 న్యాభరణానిచ ॥ అపవిద్ధానితైకేయాగ౯నిభామింప్రవీరే ॥ ౭౩ ॥ తయాత్వాన్యవిద్ధాంమాల్పాన్యాభరణానిచ ॥ అ
 శోభయంతవసన్యాంసన్యత్రాణీయభానభా ॥ ౭౪ ॥ క్రోధాగ౯దేవీపరితాపాబిభృహతిసాంబరగా ॥ ఏకవేణీన్యగ౯సంభద్యా
 గతసత్వేవకన్త్రీ ॥ ౭౫ ॥ అజ్ఞాన్యమనసాహాజోగ౯శుపసాన్యగ౯పదనం ॥ ఉపన్యగ౯సంజ్ఞావ్యవచివేత్రవేత్రసం ॥ ౭౬ ॥ అ
 ద్యరామాభిషేకేవైప్రసిద్ధతజ్జ్ఞానా ॥ ఏయాన్యాంసంయనాభ్యశుంపివేత్రాంసంపురంబే ॥ ౭౭ ॥ సత్తైకేయాన్య
 గ౯సాంశ్రేన్యంప్రవివేత్రమనంయతాః ॥ పాండురాధ౯మివాకాశంఽరామయన్యగ౯నిశీంసం ॥ ౭౮ ॥ తుకబిహాణసంయ
 స్త్రంప్రంబహంసయాయానం ॥ వాదిత్రరవసంపున్యంసంజ్ఞానామనితాయానం । అరాన్యహేన్యగ౯సత్తైకేయాన్యగ౯
 కశోభితైః ॥ దాంతరాజతేనావణావేదికాభిస్సమాయానం । నిత్యపున్యసత్తైకేయాన్యగ౯సత్తైకేయాన్యగ౯సత్తైకేయాన్యగ౯
 జతసావణైఃసంపురంపరమాసన్తైః । వివిధైరస్తౌభానైశ్చభాన్యైశ్చపిషిన్తేపి ॥ ఉపవన్యగ౯సంహేన్యగ౯సంజ్ఞానామి
 ప్రాదివోపమం । తన్న౯నిత్యమహారాజన్యగ౯సంజ్ఞానంపురన్యగ౯సత్ ॥ నిదన్యగ౯నియాంఽరాజాన్తైకేయాంశ్రయన్యగ౯
 గ౯సాంసామలసంయన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ అపన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ ౮౦ ॥ సామన్య
 పురాదేవీతాంవేత్రామన్యగ౯సత్తైకేయాన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ ౮౧ ॥ తతోమృతాగ౯సంజ్ఞానం
 యాంపరన్యగ౯సత్తైకేయాన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ ౮౨ ॥ స్రుతిహరిన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానం
 జలిః ॥ దేవదేవీన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ ౮౩ ॥ స్రుతిహరిన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానం
 సాదపునన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ ౮౪ ॥ త్రత్రాంపరితాంఽగుహూనేయానామత్రభోదితాం । ప్రసన్నత్రయ
 ఘనసోపశ్యేన్యగ౯సంజ్ఞానం ॥ ౮౫ ॥ సప్తన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ అపాపసాపసంసంసంసంసంసంసం
 లేలతామివవినిష్క్రౌత్రాంపరితాందేవతామివ ॥ కిన్త్రీమివసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ మాయామివపరిన్య
 స్తాంహరిణీమివసంయతాంకేయమివవిద్ధానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ ౮౬ ॥ సహజజగదాభ్యైస్సోహోత్పరిమసం
 తాంపరిమృత్యవహాశిభ్యామభినన్త్రస్తతేత్రే ॥ కామికమలవత్రాక్షిమువాచసంతామిదం ॥ ౮౭ ॥ సతేమామభిహా
 నామక్రొధమాత్మసంశ్రితం ॥ దేవీతేనాభితప్తానికేనవాసివిమానితా ॥ ౮౮ ॥ యదిదంమమమభూయతేషేకల్యాణీపాంస
 ఘాభూమాతేషేకమర్థాన్త్యంమయికల్యాణచేతసి ॥ భూలోపహతదిత్యేవమమదిత్యప్రమాధిన్ ॥ ౮౯ ॥ సంవేకుశ
 లావైద్యాన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ సుఖతాంత్యాంకరిన్యగ౯సంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానంసంజ్ఞానం ॥ ౯౦ ॥ కన్యవాతేప్రియకా

గృంశేనవాప్రియంకృతంకఃపియంలభతామద్యకోవాసుమహదప్రియం । మారోవీమాచతామీన్ద్రంశేవసం
 పరికోషం॥అవధ్యేవధ్యతాంకోవాకోవావధ్యేవిమువ్యతాందరిత్రకోభవత్సాధ్యోద్రవ్యావావాప్యకోవసం॥౩౩॥
 అహంజైవమదియాశ్చనర్వేనవసానుగాః॥నతేచిదభిప్రాయంవ్యాహంతుమహముర్యహే ॥ అత్రనోజీవితేనాసి
 బ్రూహియన్మనసేవృన్సబలమాన్యనిజానంతేనమాంశంశీతుమహాని॥కరిష్యామిరవప్రీతింసుకృతేనాసితేతేపి॥౩౪॥
 యావదావతాతేదత్రంతావతీమేవసుంధరా॥ప్రాచీనాస్సంధుసౌమీరాస్సౌరాష్ట్రాద్బ్రహ్మణావధాః ॥ వంగంగమగధా
 మత్స్యాస్సమృద్ధాఃకాశీకోనలః॥శత్రజాతంబహుద్రవ్యంధనధాన్యమజావకం ॥ తతోవ్యక్తిస్త్వైకేయయద్యైన్ద్రం
 మనసేచ్ఛసి॥౩౫॥కిమాయాసేనతేభిరుడైశ్చివైశ్చిన్ద్రోభనే ॥ తస్త్వంమేబ్రూహిత్వైకేయయతేప్రభయమాగతం ॥ త
 వైష్వవనయమ్యానిహరమివన్నివాః॥౩౬॥తథోక్తాసానమాశ్చన్వావభృతామాతదప్రియం ॥ పరిపీడయతుంఘా
 యోభర్తృరముపచక్రమే॥౪౦॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-దశవంశస్సగః. *****తంమవృక్షతైర్విప్రంకా
 మవేగవశానుగం॥దవాచవృధిపాలంత్తేయోదారుణంవచః॥౪౧॥నాస్మిద్రక్తరాదేవకేనదిన్వావమానతా॥అభి
 ప్రాయస్త్యమేకశ్చైన్ద్రమిచ్ఛామిన్ద్రయాకృతం ॥౪౨॥ప్రతిజ్ఞాంప్రతిజానీప్యయదిన్ద్రంశ్చత్రుమిచ్ఛసి ॥ అభతగ్ద్యానరి
 ప్యామియదభిప్రాధిరంయం॥౪౩॥తామవాచమహాతేజాఃత్తేయోమిమదుతేష్ఠితః॥కామీహత్సైనసగృహ్య
 ముగ్ధజేషుతువిప్రీతాం॥౪౪॥అవలిప్తేనజానాసిత్వైన్ద్రఃప్రియతమామమ ॥ మనుజోమనుజవాన్మూర్ఖాద్రామాదన్యోనవి
 ద్యతే॥౪౫॥తేనావయ్యేనయన్యవరామమవేగమహాన్యనా॥తేపేతేజవన్ద్రాగ్రబ్రూహియత్సనసేచ్ఛసి॥౪౬॥యంమ
 హూర్ణామవశ్యంస్తనదేయమహంఘ్రివం॥తేనరామేగత్తేయతేపేతేవచనక్రియాం॥౪౭॥అత్రానానాత్మైశ్చ
 వైష్వవృక్షయంమనుజః॥ఘంతేనరామేగత్తేయతేపేతేవచనక్రియాం॥౪౮॥భద్రేహృదయమప్యేతదనుమృత్యోర్విధ
 రిన్ద్రమే॥ఏతన్మమీక్ష్యత్తేయబ్రూహియన్తృధుమన్యసే॥౪౯॥బలమాన్యైజానంతేనమాంశంశీతుమహాని ॥ కిరిష్యా
 మితివప్రీతింసుకృతేనాసితేతేపే॥౫౦॥సాతదక్షమణాదేవీతమభిప్రాయమాగతం॥నివాదగృహ్యస్యాచ్ఛహపాఠాచ
 బభాషేమర్చచంపవః॥౫౧॥తేనవాక్యేనసంహృష్టాతమభిప్రాయమాగతం ॥ వ్యాజహరమహాఘోరమభ్యాగతమి
 ణాంశం॥౫౨॥యథాక్రమేణతపసవరంమమదాసిచ॥తవృద్ధంతుత్రయస్త్రింశ్లేవాస్సగృపురోగమాః॥చం
 ద్రాదిత్యోనశ్చైస్త్వపగ్రహారాగ్ర్యహసిదితః॥జగచ్చవృధిపీచేయంసగంధగ్ద్యావరాక్షసా ॥ నితావరాక్షసాతాస్య
 హేషుగృహదేవతాః ॥ యానిచాన్యాదిభూతాఃజానీయర్హషితవ ॥ సర్వసంఘోమహాతేజాన్ద్రక్ష్యన్మనమాహి
 గః॥వరంమమదాశ్యేవతత్త్యేన్ద్రంతుదేవతాః॥ఇహదేవీమహేష్వానంపరిగృహ్యభివస్యత ॥ తతఃపరమనాచేదంప
 దిచంకామమోహితం॥౫౩॥స్మరగాజాపురాన్పద్మిన్ద్రంశ్చక్రైవానురేరణి ॥ తత్రచాచ్యానయచ్చతుస్తవజీవితమం
 శరా ॥౫౪॥తత్రచాపియదేవయన్ద్రంసమభిరక్షితః॥జాగ్రత్యాయగమానాయాన్ద్రతోమేప్రాదదావరౌ ॥
 ౫౫॥తౌతుభిత్తావరదేవయోజాన్యగయాన్యహం॥నైవవృధిపాలసకాశేవశ్యంసగరి॥౫౬॥తన్మృతిత్రిన్ద్రగృధ్రై
 ణనదేద్యాన్యసమేవరం॥అన్ద్రైసహస్రసోస్థామిచమితంశ్చద్విమాణతా ॥౫౭॥వాగ్మ్యత్రేణతదారాజాత్తేయ్యా
 స్సవశేష్తతః॥నవసంధిమినాశోయహాశంఘ్నిభవాన్మనః॥౫౮॥తతఃపరమనాచేదంపదంకామమోహితం॥వరా
 యామేగ్యయాదేవతదాదత్తౌపమేవతే ॥ తౌతావహానుత్వైవవత్త్యుమిశ్యేనుమేవవః ॥౫౯॥అభిషేకసమా
 రంభారాఘవహ్యేవకర్మితః ॥ అన్ద్రైవాభిషేకేభిర్భరతోమేభిష్యతాం ॥౬౦॥యోద్వీరియోవరోదేవద
 త్తఃప్రీతేనమేన్ద్రయా ॥ తదాదేవామరేయధ్యేతస్యకాలోయమాగతః ॥౬౧॥నవపంచవపమాణింపడకా
 రణ్యయాశ్రితః॥చీరాజనజటాధారిరామోభవతుతావసః ॥౬౨॥భరతోభజతామన్యయావరాజ్యమ
 గంభీరం॥ఏవమేవరవఃకామోదర్శ్యసేవవరంవృణే ॥అన్ద్రజైవహివశ్యేయం॥ప్రయాంతంరాఘవంవసం॥
 ౬౩॥సరాజరాజోభవన్ద్యేనంసరిః॥కలంచశీలంచసోరక్షజన్మచ ॥పరత్రవాసేహివదన్ద్యమన్తమంతవః
 ధవాన్ద్యన్యసోహింసన్యతాం॥౬౪॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-ఏకాదశస్సగః. *****తతశ్చోత్తర్యోత్తరమహా
 రాజఃత్తేయోదారుణంవచః॥చింతామభిసమాధేయవహూన్ద్రంప్రతతావచః॥౬౫॥కేన్దుమేయదివాన్యస్త్యైన్ద్ర
 మోదూహివానుమ ॥అనుగూతోవసగోవామనసోవాప్యసోవసః॥ఇతిసంధిన్యేతదౌజానాద్యగచ్ఛత్తేదాను
 భం॥౬౬॥ప్రతిభిభృదిరాన్యంఘ్నంత్తేయోవాక్యితాడితః॥వృధితోవక్ష్యత్యైవవ్యాసీంద్రస్త్వానంధాన్యగః ॥అసం
 వృతాయామాసేవీజగత్యాంధీగ్రహముచ్ఛ్యస్తగః॥మందలేపన్మగోరుద్ధోమంత్రేత్రివహహాపిషః॥అహూధిగిరిహమ
 దోవావచముత్తైవరౌధిపః॥మోహమాపేదివాగ్ధాయాశ్యోకోవహరచేతనః॥౬౭॥చీరేణువృవస్యంజ్ఞాంప్రతిభిన్య

సుకుఃఖతః॥ కై కేయాసుబ్రహ్మచర్యే ప్రసహస్విచతుషామ్॥ ౬౪॥ స్వతః సేవక్తుచారి త్రేకులస్సాన్యవివాశివికింకృ
తంతపరామేగపాపంపాపేషయూపివా॥ ౬౫॥ యదా తేజననీకుల్యాంవృత్తింవహతిరాఘవః॥ తద్వైస్వత్సవనధాఁయ
కింమిన్ద్రుమకావాన్యతా॥ ౬౬॥ స్వంచయార్ద్రవివాశాభాంభవనస్యంద్రవేతతా॥ అవిజ్ఞానాన్యపసహావ్యాభీతి
క్షుమిమాంధా॥ ౬౭॥ జీవలోకోయదాసర్వోరామస్యాహునిస్తవం॥ అపరాధఃకమ్యత్వస్యత్వ్యామీప్తమహంసుతం॥
౬౮॥ కాసల్యంనానుమితావత్యజేయమపివాశ్రియంజీవితంవాన్యశోరామంస్తవేవపిత్వంశులం॥ ౬౯॥ ప
రాభవతిమేపీతీర్థకష్టాతనయమగ్రం॥ అపశ్యత్సమేరామంస్తద్భవశీతేనా॥ ౭౦॥ తిష్ఠ్యోకోవివాహార్యం
సస్యంవాసలిలంపివా॥ తతురామంపివాదే హేతిష్ఠేతుమజీవితం॥ ౭౧॥ తదలంబ్యస్యతామేవనిశ్చయఃపాపవీర్యయే॥
అపి తేవరశోమూర్ధ్నాస్మృతామేవప్రసదమేకిమదంబింబితంపాపేత్యయాపరమదానం॥ ౭౨॥ అక్షజ్ఞానసే
మాంత్యంభరతస్యప్రియాప్రియే॥ అప్రయత్నస్యయాపూర్వంవ్యాహృతంరామంప్రతి॥ సమేత్యేవస్మృతిశ్చీమా
ధర్మజ్యేష్ఠతీవమే॥ తస్యయాప్రియవాదిస్యాసేవాధకంకశితంభవే॥ తస్మాత్తాత్కేకసంతప్తాసంకాపయసి
మాంధ్యాశం॥ అవిష్టాసిగృహంశూన్యంసాత్యంపరవశంకతా॥ ౭౩॥ ఇత్థామూఢాంపరేదేవసంప్రాప్తస్యమహానయం
అనధ్యానయనంసేన్నయత్ర తేవేక్యతామతి॥ ౭౪॥ సహికించిత్యుక్తింవామిప్రియంవాపురామమ్॥ అకరోస్త్యంపి
తాలాక్షితేననత్రధ్రువాన్యతా॥ ౭౫॥ ననుతేరాఘవస్త్వల్యాభరతేనహహాన్తనా॥ బహుశోసామచాతేన్యంకథాశీత
యసేమమ్॥ ౭౬॥ తస్యధర్మాన్యశోదేవితేవానంతయశస్విసః॥ కథంరోచయసేభిరునవవహాణిపంచన॥ ౭౭॥ అత్యం
తసుకుమారస్యకస్యధర్మకథ్యతాత్మనః॥ కథంరోచయసేవాసవరజ్యేష్ఠశరానుజే॥ ౭౮॥ రోచయస్యభిరామస్యరా
మస్యశుభలీచనే॥ తవశుక్రామనూణస్యకేమన్దంబిప్రవాసనం॥ ౭౯॥ రామోహాభరతాన్యాయస్తవశుక్రామతే
సదా॥ విశేషంత్యయతస్మాత్తుభరతస్యనలక్ష్మయే॥ ౮౦॥ శుక్రామాంగరంవందైవ ప్రమాణంవచనగ్నియాం॥ కస్తేభూ
యస్తరంకుర్యాన్యత్రమనజ్జహాతే॥ ౮౧॥ బహునాంస్త్రీగ్రహసాస్త్రిభాంబహునాంహోపజీవినాం॥ పరివాదోప
వాదోవారాఘవేవోపపద్యతే॥ ౮౨॥ సాంత్వయాన్పర్యభూతానిరామశ్చద్వేషచేతసా॥ గృత్యేతిమనుజవ్యాఘ్నోప్రియై
ర్విషయవాసినః॥ ౮౩॥ సత్యేనలోకాఽజయంతినాకాదానేనరాఘవః॥ గురుకృతాన్సూషయావీరోధమాయుధిగా
త్రవాన్॥ ౮౪॥ సత్యంధానంతపస్త్యోగోమిత్రతాశోచనాజఃపం॥ విద్యాచరురుశుక్రామాభ్యువాజ్యేతారానిరాఘవే॥
౮౫॥ తస్మిన్నాజఃపనంసేన్నేదేవితేవోపమేకభంపావహాశంసంకరామేహమహిఃసంలేఖం॥ ౮౬॥ నత్తరావ్యప్రి
యంవాక్యంలోకస్యప్రియవాదినఃసకభంత్వస్యృతేరామంచత్ర్యామిప్రియమప్రియం॥ ౮౭॥ క్షమాయన్యోదమ
స్త్యోగస్సత్యంభయంకృతృజ్ఞతా॥ అప్యహింసాచభూతానాంశమృతేకానిరీమంవా॥ ౮౮॥ నువమవృద్ధస్యకైకీయాగతాం
తస్యతపస్విసః॥ దీనలాలప్యమానస్యకామన్యంతోమహామానః॥ ౮౯॥ పృథివ్యాంసాగరాంకాయాయంతి॥ చిదగ్నిగ
మ్యతే॥ తత్సర్వంతవదాస్యామిమావత్సాంవన్యగ్రామశేతే॥ ౯౦॥ అంజలింతుభ్యైకేయూచాకౌవామిష్టుశామితేశర
ణంభవరామస్యనాదధర్మోచనామిమాన్స్తుతేతే॥ ౯౧॥ ఇతిహిమభ్యాభిసంత్యంబిలంతవచేతనంధూణామానంమ
హారాజంశోతేనమభిభుతం॥ పారంశోకాణావస్యాశుప్రాధాన్యంతేషునాభిభుతః॥ బ్రహ్మయావాక్తైకేయారోద్రా
రోద్రతరంచనః॥ ౯౨॥ యదిదత్వావరరాజాఽభునఃప్రత్యనుతస్యసి॥ ధామిన్కన్యకంబీరప్రతివ్యాన్యకేభయవ్యసీయ
దానమేతాబహవస్త్యయారాజఃపయస్సువాకేభయవ్యసంభగ్నిజ్ఞతేత్రకింప్రతివ్యవ్యసీ॥ ౯౩॥ యస్యాఃపసాదేవీవా
మయాచమామభ్యుపాలయతి॥ తస్యాకృతంతమయామిభ్యాస్తైకేయాభివేక్ష్యసి॥ ౯౪॥ కిన్విషన్వంసరేంద్రాశాంక
రివ్యసినరాధిప॥ యోదత్యావరమదైవిపునరన్యాలభావసే॥ ౯౫॥ తైభ్యశ్చేన్నసకేతీయస్సనాంసంపక్షిజేవతా॥ అ
లరగశ్చేత్సమీక్షితత్వాజగామగతియైత్రమాంసాగరస్సవయంకృత్యాన్వనలీలావలినరణతే॥ సవయంనూస్యతంతాక్షీః
పూర్వస్త్వైతవనుష్కర॥ ౯౬॥ సత్సంధ్యంపరిత్యజ్యరామంరాజ్యేభిషిచ్యచ॥ సహకౌసల్యయాగస్యంరంతుమిచ్చసి
దుర్భతే॥ ౯౭॥ భవత్సధర్మోధధర్మేవాసత్యంవాయిమాన్యతం॥ యద్వైయానంప్రతిపలహాన్యంతేస్యనాస్తివ్యతిక్ర
మః॥ ౯౮॥ అహంహిషమదైవిసేత్సాబహుతవాగ్రతః॥ పశ్యతస్తేనరీమీయామిదామోయామభిభిషిచ్యతే॥ ౯౯॥ ఏకా
హమపిపశ్యేయంయద్యహంరామమాతరం॥ అంజలింప్రతిగృహ్లాంతీంశ్రేయానమన్యతీర్త్యమ్॥ ౧౦౦॥ భరతేవాన్తనాచా
హంశపేతేనుమజాధిప॥ యథానాశ్యేనతుప్రేయమృతేరామవివాసనాత్॥ ౧౦౧॥ ఏతావమత్వాస్తవచంద్రకేయావి
రరామహ॥ విలపంతంచరాజానంప్రతిన్యాజహరసా॥ ౧౦౨॥ తస్మాత్తరాజాస్తైకేయాన్యవృతంపరహశోభనరామ
స్యవవసేవాసమైశ్వర్యంభరతస్యవ॥ నాభ్యభావతతైకేయాం మహూర్తంవ్యాకతేంద్రియః॥ ప్రైక్షతానిమహాదే

వీంప్రియామప్రియవాదినీ॥౧౨॥ తాంహిమప్రసమాంవాచమాకర్ణ్యహృదయాప్రియాం । మఃఖశోకమయాం ఘో
రాం రాజానమభిభోభవత్ ॥౧౩॥ సతేవ్యావ్యవసాయంచఘోరంచశవభృంశతం । ధ్యాత్యా రామేనిశ్యన్యనిన్నస్త
రురివాపతత్ ॥౧౪॥ సన్మత్తీయధోవత్తీయవిపరీతోయధాతురః॥ హృగ్ తేజాసుధానర్వీభవావజగతిపతిః॥ ౧౫॥ దీన
యానుగిరా రాజాభి శివూవాచక్ష కయాల౧౫౧౫౧౫॥ అనర్థమిమసుధాభం కేనత్వమువదర్శితా॥ భూతోపహతవి
త్తేనబ్రువంతిమాంసంబ్రజ్జే॥౧౬౫౧౬౫౧౬౫॥ శీలవ్యవస మేతత్తేనాభిజానామ్యహంపురా॥ బాలాయాస్తత్త్విదానీం లేలక్షయేవిపరి
శవత్ ॥౧౭౧౭౧౭౧౭॥ కుంతోమాతేభయంజాతయోగ్య మేవవిధంవరం॥ రాష్ట్రానిభరతమాసింసంవృణోషే రాఘవవనసే॥ పిరమై
తేనభావేనత్వమేతేనాన్యతేనవా॥యదిభద్రుఃప్రియంకార్యంలాకేన్యభరతస్య॥ ౧౮౧౮౧౮॥ స్వతంసేపావసంకల్పేక్షు
త్తేమమృతకారిణి॥ కిన్నదుఃఖమర్జితంవామయిగమేచపశ్యసి॥౧౯౧౯౧౯॥ సకభంధివృతేరామాన్యరతో రాజ్యమావసే
త్ ॥ రామాదపిహితంనుస్యేర్మతోబలవద్ధిరం॥౨౦౨౦౨౦॥ కథంప్రత్యాయరామస్యనంగచ్చేరిభాషితే॥ ముఖవర్ణాంవి
వర్ణాంతంయశ్చై వేందుమువక్ష్యం॥౨౧౨౧౨౧॥ తాంహిమేమస్మతాంబుధింసుహృద్భిన్నుహనివృతం॥ కథంప్రత్యాయపా
వ్యధౌంసప్రర్థిరదహతాంశమం॥౨౨౨౨౨౨॥ కేంమాంవక్ష్యంతిరాజాన్ నానావిష్యస్సమాగతాః॥ బాలబతాయమైత్యా
నీశ్చిగిరాజ్యమకారయత్ ॥౨౩౨౩౨౩॥ యదాతుభవాన్ పృథ్వాగుణవంతోబహుపుత్రాః॥ పరివక్ష్యంతిరాకున్తేనవత్ప్రాయ
వికింపంతదా॥౨౪౨౪౨౪॥ కేయ్యాన్యమాదేన గమ్యద్రవాభిశోమయా॥ యదిసత్యంబ్రహ్మేతత్త్వదినత్యంభవిష్యతి॥
౨౫౨౫౨౫॥ కేంమాంవక్ష్యంతిరాసల్యాదాసేవచ్చనశవచ॥ భార్యావద్భగినీవచ్చనశవచ॥ వ్యవతిష్ఠతి॥ సతతంప్రియ కామామేప్రియపు
త్రాప్రియంవరా॥ సమయాసత్యతాదేవితాంరామాకృతేనచ॥ ౨౬౨౬౨౬॥ ఇదానీత శ్రవణిమాంయన్యయానుకృతం
స్యం॥ అనన్యన్యంజన్మేపేతంభుక్తిమస్తమివాతురం॥౨౭౨౭౨౭॥ పునరారంభరామస్యసంప్రయాణంవసన్యచ॥ సుమిత్రా
ప్రిత్యైభీతాకథం మేవిశ్వసయతి॥ ౨౮౨౮౨౮॥ కృపణంబధస్తైదేహీశోష్యతిస్తయమప్రియం॥ మాంచవంచత్వమావ
స్థింరామంచవసమాశ్రితం॥ ౨౯౨౯౨౯॥ వైదేహీబతమేప్రసాదాకోచంలిక్షమయమ్యతి॥ హీనాహిమవతఃపార్వ్యేకీన్న
రేశవకస్మిన్ ॥౩౦౩౦౩౦॥ సమీరామమహంపుష్టాప్రసంతంసహవసే॥ విరంగమినుమాశంసగుదంతీంచాపిస్త్రాణీం॥ ౩౧౩౧
సానానువిధవారాజ్యంసపుత్రాకారయమ్యతి॥ సమప్రసాదతేరామేదేవిజిమిమమృతేహే॥ ౩౨౩౨౩౨॥ సతీంత్యామహ
నుశ్యంతంవ్యవస్యావ్యవసీంసతీం॥ చామేలీంపిషవంయన్తంపేత్వేవమదిగాంసరః॥ ౩౩౩౩౩౩॥ అన్యత్రైభాహుమాంసాం
వైస్యాన్యత్వయంత్యభావం॥ గిరతేజీవసంపుష్టయన్తోమృగమివాసః॥ ౩౪౩౪౩౪॥ అనార్యగ్రిహమామార్యాపుత్రవి
క్రాయకంధివం॥ ధిరీరిష్యంతిరభ్యాసురాంప్రబాహ్మణంయథా॥ ౩౫౩౫౩౫॥ అహూదఃఖమహూకృచ్ఛ్చ
యగ్రహచక్షువేతపి॥ మఃపిషవంపౌస్త్రంపురాకృతమిహుభం॥ ౩౬౩౬౩౬॥ విరంభయమయాపాపేత్వంపాపే
నాభిరక్షితా॥ అజ్ఞానాదువసంసన్యాజ్జ్ఞానిర్భ్యంధనీయథా॥ ౩౭౩౭౩౭॥ రమమాణస్తయసాధరణంమృత్యుంత్యాంనాభి
లక్షయే॥ బాలేరహసేమాస్తేనకృష్ణసర్పమహాస్ఫృశం॥౩౮౩౮౩౮॥ మయాహృదిత్యోపుత్రస్సనుహత్త్వదురాన్యనా॥ తం
రుమాంజమలోకోయంనూనమాన్ స్థుమహతా॥ బాలికోబతకామాత్వరాజాదశరథోభృశం॥యఃప్రీప్యతేప్రియం
పుత్రంసంప్రప్థావయమ్యతి॥ ౩౯౩౯౩౯॥ ప్రత్యేక్ష్యబ్రహ్మచర్యస్సగురుభిశోపకర్మణః॥ భోగకాలేమహత్కృచ్ఛ్చపున
రేవప్రవశ్యతే॥ ౪౦౪౦౪౦॥ నాలంధ్యేయంబచనంపుత్రమాంపరిభాషితుం॥ సవసంప్రవజేత్యర్హభామ త్యేవ
క్ష్యతి॥౪౧౪౧౪౧॥ యదిమేరామవిమరాన్యన్యంగచ్ఛేరిపదతః॥ ప్రతిహాలంప్రియం మేనాన్యనుమవధాకీరివ్యతి॥ ౪౨౪౨౪౨॥
సద్భవాన్ హోపాభావం మేనకుజ్ఞాన్యగిరామః॥ సవసంప్రవజేత్యర్హభామ త్యేవవక్ష్యతి॥ ౪౩౪౩౪౩॥ రాఘవేహివసంపా
స్యసర్వలోకస్యధిక్రృతం॥ మృత్యురక్షమహియంహంసంయస్యేయమక్షయం॥ ౪౪౪౪౪౪॥ మృతేమయగతేరామేవనం
సంనుభుంక్షే॥ ఇస్మేమమజనేశేషికింపామంప్రతిపత్త్యసే॥ ౪౫౪౫౪౫॥ కౌసల్యాదంసమమిత్రాంపంచమాంచపుత్రాప్రిభిన్నహ॥ ప్రక్షి
ప్యసరతేనాత్వంకైకేయసుభాధావ॥ ౪౬౪౬౪౬॥ సయారావేణచత్యక్తింతాశ్యతంసతల్యంతంగుత్తే॥ ఇత్యాదుకపి
క్షాభ్యమాకులంపాలయమ్యసి॥ ౪౭౪౭౪౭॥ ప్రయంపేద్ధురతత్యంతరాప్రవవ్రాజనంభవేత్ ॥ మాన్యమేభరతఃకపి
తోపేతకృత్యంగాయుషః॥ ౪౮౪౮౪౮॥ హంతానార్యేసుమామిలేనకామాభవతైకయ॥౪౯౪౯౪౯॥ మృతేమయగతేరామేవ
సంపురుషపుంగవే॥ సేదానీంవిధవారాజ్యంసపుత్రాకారయమ్యసి॥ ౫౦౫౦౫౦॥ త్వంరాజపుత్రమాదేనస్యవసోమమవేత్సని
అకీర్తిశ్చాతులాలోకేధిపిషవకవశ్యమే॥ సన్వభూతేషువావజ్ఞాయథాపావకృతస్తథా॥ ౫౧౫౧౫౧॥ కథంరక్ష్యిభుర్య

త్వాగజాత్వైశ్చ మహామూహాః॥ పద్భ్యంతరామోమహారణ్యవత్సోమేచరిష్యతి॥ ౯౭౪॥ యస్య త్వాహరసమ
 మేసూదాఃకుండలకారిణః॥అహంపూర్వాఃపచరిష్యత్రైస్తంపానభోజనం॥ నకన్మకుఃషాయాణిత్యుదేయకాః॥ ౯౭౫॥
 భక్తయోవస్యమాహరంసతోమేనతఃయస్యతి॥ ౯౭౬॥ మనహావప్రసవవీర్యభూత్వాచిరసుఖోపితః॥కామాయ
 పరిధానస్తకభంభూహాఃపిత్యతి॥ ౧౦౦౪॥ ॥నన్యత్రాదులులువాక్యమేవంవిభజించింగుం॥ రామవ్యాధిగ్నగంసంభ
 రతస్యాభిషేచనం॥ ౧౦౦౫॥ ॥ఏకస్తయోమిత్తీనామతతాస్యాస్యభావనాస్యగా॥ నైవేమిప్రియస్సర్వాపరిత్యజేన
 మాతరం॥ ౧౦౦౬॥ ॥అన్యథావేక్షణసర్వేశంసేమమానుతాపాయనప్రకాశే॥ కిమప్రియంపశ్యసిమన్నినిత్తంపితా
 సుకారిణ్యభవామిరామే॥ ౧౦౦౭॥ ॥పరిత్యజేయఃపితరోహిపుత్రాభిభూత్యవశంత్వావిప్రతామగానాః॥కన్యస్తన్నంసం
 సర్వంకపితంజగత్సన్యస్తన్నైవరామంవ్యసనేహగ్నుమ్॥ ౧౦౦౮॥ ॥అహంపునదోపమమారమావసంసృతగతంగు
 శమావ్రజంతం॥ నందామిత్యన్మమిదర్భ సేనభ వామిన్యస్త్యచపునస్యవేన॥ ౧౦౦౯॥ ॥విహసమాద్యేభంజేతప్రప్ర
 రవమతావజ్జనలేహపి॥ రామంనుగచ్ఛంశమిత్యమిన్యజీవేన్మకన్యేస్వరదేనామే॥ ౧౦౧౦॥ ॥విహారకామా
 సుమితాతామమిత్రామివానయంసృత్యమివాత్సవేనాన్యం॥ విరంభంకంకేనప్రకాసనస్యచుసహవిహితేనహతోస్త్రిమో
 హతః॥ ౧౦౧౧॥ ॥మయాచరామేణచలక్ష్మణేనప్రశస్తావోనభరతస్తయూనహ॥ పుగంవరాన్త్రిచనహత్యబాంధ
 వానామహాతానాంచభవాభిషాః॥ ౧౦౧౨॥ ॥స్వగంసప్రత్యక్షేవ్యవప్రహరణిప్రహాస్యవాక్యంయదివదన్యభావ
 సేననామతేరేనముఖాత్పితంశ్యభోపిరీగ్యమాశాదతనాస్సహస్రథా॥ ౧౦౧౩॥ ॥నకించదాహంహిశమ్యప్రియంజవేనవే
 ద్విరామఃపరమాణేభాసిన్॥ కథన్నరామేహ్యభిగామహాదిప్రజీవీమీమాణగుణిత్యసన్మతే॥ ౧౦౧౪॥ ॥ప్రహాస్య
 వానజ్యలనప్రవేశ్యమానహానతేవాస్మృతిరామహింసంప్రజ॥ నకేరీవ్యాసుచన్మనాదులుం మమాసాతంకేతయ
 రాజపాంసని॥ ౧౦౧౫॥ ॥త్రయరీపసూంధ్యత్యవసన్ప్రియంనదాంప్రమథభావంసన్మహావహాగిని॥నజీవమిన్యప్రి
 షహేమనోరమాంధిభక్తమానాంపృథ్వయంనబంధనం॥౧౦౧౬॥ ॥నజీవితంమేప్రిపునఃకుతస్యభంవిరాత్త్యేనాత్మచరితం
 తోరణః॥ మమాహితందేవికన్యసంహానస్త్వశామిహాదావమితేనజీవీమ్॥ ౧౦౧౭॥ ॥సభామిహాహావిలపన్మనాకవ
 తీప్రియాగృహీతోపృథ్వయేతిమాత్రయా॥ పపాణదేవ్యాదృశతప్రసారిరాపుభావంస్వృశ్యయాగ్రామర
 త్తథా॥౧౦౧౮॥ ॥ఇతిశ్రీమదమోఘాకాండేద్వాదశస్కరః॥

అతరహాంసంహారాంశయోగపఠితోపిత్తం॥ యయాత్రునిపుంసంశేదవలోకాన్వరిష్యంతి॥ అనగమాపా
 సిద్ధాథాఃహృదీతాభయవర్షి॥ ౧॥సరాకారయామానతమేవవరముగనా॥ ౨॥స్వంత్రసేనుహారావస్యవాద్య
 భవతః॥ సేనుజేనువరంసాద్విధారయతునిన్మసి॥ ౩॥ఎవయన్మన్వైకేయ్యరాజాదరేకస్తదా॥ ప్రక్షయ
 చతతఃస్రగ్ధోముహూన్ద్రంవిహ్వలస్మిన్॥౪॥వ్యతేనయి॥ తేరామేవనంసముఖం॥ ౫॥ హంతానాశ్యేమమాపిత్తేన
 కామాసుభుదిభవ॥ ౬॥ ॥స్వగోపిభూరామస్యభలందైవజైరహం॥ ప్రహ్యదేశవిభాతంధారయప్యేకభంబి॥౭॥
 ౭॥కేయ్యస్త్రియికామేనరామఃప్రవాగిజితీమయా॥ యదసత్యంబ్రవీష్యేనన్యవస్యంభవిష్యతి॥ ౮॥అప్రత్యేగమ
 యాపుత్రేశతేమేణమహారామహా॥ రామోల్భృహహాభావాన్మకన్యసృజ్యతేనయా॥ ౯॥సూరశక్త్యకృతవిగ్యవ్యభ
 తకోగ్రీధఃక్షమావరః॥ కింకమలపత్రాగ్లోమయారామోవిహాస్యతే॥ ౧౦॥ ॥సమైవవిలపత్యేనందిభువాభావంసం
 హబలంఅభిరామఃపహంరామంపేషయన్యనిండకా॥ ౧౧॥ ॥సుగ్రానామవిరన్యైవమఃశ్చరసవితస్యచక్షుః
 నామానుష్యేయంకంరామస్యగతుతః॥ ౧౨॥ ॥యదిదుఃఖమన్యత్వాన్యసమనంప్రమణలభావేత॥ అదుఃఖహాన్య
 రామస్యతస్యభుమవాప్నుయం॥ ౧౩॥ ॥స్వతంసేనాపసంకల్పేరామంసత్యవరాక్రమం॥ కింప్రియేణ్మన్యేయస్
 యందయాజయసేమమ॥ ౧౪॥ ॥అగ్నిభాతంసయేచ్ఛామినిశ్చక్షత్రీధామతే॥ కేయ్యంసేనుహాద్రీమయాంయరవిహం
 సః॥ అప్రసభ్యమర్తున్యోరజనీచాభ్యవతేత॥ ౧౫॥ ॥సాత్రియామాతభాతాన్యవంద్రమంపలచండితా॥ రాజ్ఞో
 విలపమానస్యసన్యభావతరస్వరి॥ ౧౬॥ ॥తత్రేవోష్ఠంవిగ్యేనస్యస్యగ్ధోదరభోస్థువః॥ విలలాహారవన్యఃఖంగగనా
 సక్తీలోచనః॥ ౧౭॥ ॥నప్రభాతంసయేచ్ఛామినిశ్చక్షత్రీధామతే॥ కేయ్యంసేనుహాద్రీమయాంయరవిహం
 జలిః॥౧౮॥ ॥అతవాగవ్యతాంబీపురీసాహుచ్ఛామినిపుణాం॥ ౧౯॥ ॥స్వతంసాంధ్రకంసాలాద్రస్తంయశ్చగృతేవ్యవం
 మహత్॥ ౨౦॥ ॥ఎవయన్యతతోరాజాన్వైకేయాంసంయతాంజలిః॥ ప్రసాదయామానపునన్వైకేయాంజేనమబ్రు
 తే॥ ౨౧॥ ॥సాధుప్రత్యస్తస్యత్యస్తస్యగతాయుః॥ ప్రసాదఃకేయ్యతాందేవిగద్రీరాజ్ఞోవిశేషతః॥౨౨॥ ॥సూ
 న్యేనఖిసుశోశీమయేదంసముదాహృతం॥ కురుసాధుప్రసాదంమేబాలసహృదయాహృషి॥ ౨౩॥ ॥ప్రసిదదేవిరా

మోమేత్వద్వక్తం రాగ్యవవ్యయం॥ లభాతామసితాపాం గేయశేషవరువాప్నహి॥ ౨౨॥ మమ రామస్యలోకస్యగుహా
 కాంభరతస్యచ॥ ప్రయమేత్వద్వక్తశ్రోణీసురుచారుముఖైశ్చ॥ ౨౩॥ విశుద్ధభావస్యసుమన్యభావాతామ్రక్షుణ్ణస్యాశు
 కలస్యరాజ్ఞః॥ శుశ్రీత్సావిమిత్రకురుణంబిలాపంభాన్యన్యశంసానవకారవాక్యం॥ ౨౪॥ తత్తస్మరాజాపునరేపమూర్ఛ
 తఃప్రియామమస్తంప్రతిహలభామీతం॥ సమీక్ష్యపుత్రస్యవివాసంప్రతిక్షితౌచినంజ్ఞోనపపాతమహిభతః॥ ౨౫॥ ఇ
 తిహరాజ్ఞోన్యధానస్యానానాజగమఘోరంశ్వసంతోషసస్వినః॥ విభోధ్యమానః ప్రతిబోధనంతదాసపారయామాసస
 రాజవస్త్రసుః॥ ౨౬॥ ఇత్యశ్రీమదయోధ్యాకాండే చైత్రయోదశశస్కంధః॥ *****శుక్రశ్రీకాదితంతపాపావినం
 భాంపతింభువి వివేచనానమద్విక్వస్సత్త్వాకమిదమబ్రవీత్॥ ౧॥ సాపంక్యత్వైవకిమిదంమమసంశుశ్శసంతోషం॥
 తేషామీతితలేనన్నస్థిత్యాంస్థాతుంశ్చైవహా॥ ౩॥ సంతుశ్శిత్యశైల్యశ్శేషాయస్యంపియంజగతిపతిః॥ ప్రదాయపక్షిణరాజాజగ
 మగతిమస్త్యహం॥ ౪॥ తథాహ్యలరగస్తేజస్వీభ్రాహ్మణేవేదపారగే॥ యావమాచేన్వతేనేత్రేఉద్భవస్యమనాదతా॥
 ధగసరితాంకుపవస్త్వస్త్వాయంసంరూదాంసత్తమమిత్యతః॥ సత్యామరేధాత్మసమయేనాస్యంవేలంనాతివర్తతే॥ ౬॥ నస్త్యమే
 కవంప్రహస్తం త్యేభర్తృఃప్రతిపత్తితః॥ సత్యమేవాక్షయావేదాసు త్యేనైవాప్యతేవరం॥ ౭॥ నత్యంసమసువర్తస్యయది
 భర్తృశ్చతామతిః॥ సఫలస్సవరోమేన్సవరోహ్యసిన్దవత్తమ॥ ౮॥ పర్షణస్యేవభిశామార్థంమమవైవాభివోదనాత్॥
 ప్రవాగ్జయమతరామంత్రిఃఖలుత్వాంబ్రవీన్మహం॥ ౯॥ సమయంవమమార్యేయంయదత్సంగనకరివస్య॥ అగ్రతస్యై
 పరిత్యక్తాపరిత్యక్త్యామిశీదితం॥ ౧౦॥ ఏవంప్రవోదితోగజాక్షతేయానిర్విరంకయా॥ నాశకత్వామిన్సోత్తంబలి
 నింకృత్యతంయథా॥ ౧౧॥ ఉద్ధృతితహ్యదయశ్చాపివివర్ణవదనోభవత్॥ సభూర్త్యనైవరస్సందా యగవకాంసంతరం
 యథా॥ ౧౨॥ ఏవాల్పభాన్యంనతేతాగ్భాన్యవపశ్యన్నపభూవతిః॥ కృచ్ఛాగ్భైర్యేణంసప్రభాక్షతేయామిదమబ్రవీ
 తే॥ ౧౩॥ యస్తేమంత్రకృతఃపాణిరగౌపాపేమయాన్యతః॥ తంశ్శజామిస్సంశ్చయైవతవపుత్రంత్యయానహ॥ ౧౪॥ ఏ
 యారాజసిదేవిసూర్యసౌదయంప్రతి॥ అభిషేకంగురుజనస్త్వరయస్యవిమాంభువమ॥ రామాభిషేకసంభారైస్త
 ర్భయమపివ్నితైః॥ రామఃకారయతవోమేమ్యతస్సనలిలక్రియాం॥ ౧౬॥ త్వయాసంపుత్రీయానైవకర్తవ్యాసలక్రి
 యావ్యాహంతాస్యశుభాచార్యదిరామాభిషేచనం॥ ౧౭॥ నవశశ్శేషాన్యహంద్రక్షుంధృష్టాపూర్వంతథామఖం॥
 హతహాహంనిరానందంపునజానమహమ్భుఖం॥ ౧౮॥ తాంతథామివతస్త్వయామివస్యమహాత్మనః॥ ప్రభాతాశశ్చ
 రీపుణ్యాన్దండనక్షత్రశానినీ॥ ౧౯॥ తతఃపాపసమాచారాక్షతేయామార్థింసంపునః॥ ఉవాచపనమంవాక్యంవాక్యజ్ఞా
 రోషమూర్ఛితా॥ ౨౦॥ కిమిదంభావసేరాజావాక్యంగరరుజోపమం॥ ఆనాయుయితుమగ్నిష్టంత్రంరామమహాహా
 సి॥ ౨౧॥ స్థావరజ్యేమమమంత్రకృత్వాగామంవదేదరం॥ సస్వతాన్దంవహంకృత్వాకృత్యకృత్యోభవిష్యసి॥ ౨౨॥ న
 సున్నభవత్యేతానప్రత్యోదేనహయోచితః॥ రాజావదోదితోభీష్మంత్తేయామిదమబ్రవీత్॥ ౨౩॥ ధర్మంధేనబద్ధోష్ఠి
 నస్తాచమమచేదనా॥ జ్యేష్ఠపుత్రంప్రియంరామంద్రక్షుమిచ్ఛామిధార్మికమ్॥ ౨౪॥ తతఃప్రభాతాంగరజీమిదితేదది
 వాకరే॥ పుణ్యనక్షత్రయోగేవముహూర్తాచనమాహితే॥ వసిష్ఠోగుణసంపన్నశ్శిష్ట్యైపరిపృతస్తదా॥ ఉపహ్యశ్శుశు
 సంభాగావాపమితేశురోచ్యుతం॥ సిన్ధుసంమూళితవధాంవరాశోద్రవభూమీతాం॥ వివితమమమాకీన్ద్రాంసానాన్ర
 గ్నిర్విరాజితా॥ ౨౫॥ సపహ్యస్తమమజోపేతాంసమద్భుషితావశాం॥ మహిమూర్త్యవనమాకీన్ద్రాంరామవాక్థేనముత్సు
 కం॥ చందనాగురుధూమైశ్చసర్వతఃప్రతిధూమీతాం॥ తాంపురీంసమగ్నిక్రవ్యపురందరపురోపమాం॥ దదత్కాంతఃపురం
 శ్రేష్ఠంసావాద్విజగతాయితంపారజానమహిరాణంబ్రాహ్మణైరుచితోభిశం॥ యద్భవిష్యిస్సుసంపూర్ణాంనదత్యైవర
 నదిస్త్యజైః॥ ౩౦॥ తదంతఃపురమాపాద్యనవ్యితకారీమతంజనం॥ వసిష్ఠవరమపీతవరమహిర్వివేచత॥ ౩౧॥ సర్వవ
 శ్యద్విష్ణుసాన్త్రీంతంసుమలత్రంసామసారిభం॥ దాన్వరేమసజసింహస్యసవివంప్రియదర్శనం॥ ౩౨॥ త్రయవాచమహా
 తేజాస్సూత్రపుత్రంవితారిణం॥ వసిష్ఠఃక్షిప్తమాచక్ష్యస్త్రపతేమామహంగతం॥ ౩౩॥ ఇమేగంగాదకఃఖటాస్సాగ్రశ్శి
 శ్వాకంచనాః॥ దేవంబరంభాద్రపీతవభిషేకాథామహ్యతం॥ సర్వబీజానిగంధాశ్చరత్సానిపిథానిచ॥ త్రౌడ్రందంధ
 ఘ్నంలంజాదరాష్ట్రసుఖసంజయః॥ అష్టాచకన్యానిచిరామస్తవసేవరారిణః॥ చతురశ్శ్రీహస్తాన్త్రీహస్తాన్త్రీహస్తాన్త్రీ
 సురుత్తమం॥ వాహనంసరసంయత్తంపుత్రంచశశ్శినిభం॥ శ్వేతేచచాలవ్యజనేశ్వంగారుశ్చేహిరణ్మయః॥ హేమదా
 నువినద్ధర్మకక్షుర్హాపంఘరోష్ఠః॥ కేసరీచచరుదంష్ట్రోహరిశ్రేష్ఠోమహాబలః॥ సింహసంవాహుశ్చతుశ్చుశ్చుమిద్ధ
 శ్చమతాశనః॥ సర్వవాదిత్రసంఘాత్వవేశ్యాశ్చాలంకృతః॥ ప్రీయః॥ ఆచార్యాబ్రాహ్మణావపుణ్యాశ్చమృగవ

ఓణః॥ పారజానపదశ్రేష్ఠావైగమాశ్చగజై స్సుహ॥ ఏతేచాన్యేచబహువశఃప్రియమాణాఃప్రియపదాః॥ అభిషేకాయ
రామస్యసహిత్యంతిపాథితైః॥ ౮౧౪॥ త్వరయన్సుహరాజంయథానముదితేహని॥ పుణ్యైస్సక్షత్రయోగేచరామో
రాజ్యమవాప్నుయాత్॥ ౮౧౫॥ ఇతితేస్యచతుశ్చిత్తాన్మహాశుశ్రోత్రీకుహలేన్మనః॥ స్తువన్మృదలిశౌరాలంఘ్రవివేకవివే
శనం॥ ౮౧౬॥ తంకుపూర్వోద్దివింపృష్టంద్వారీకౌరాజసత్కృతం॥ నాశేకురభినంరోష్ఠంరాజ్ఞఃప్రియదిక్షిమాపః॥ ౮౧౭॥
ససమివస్థితోరాజ్ఞాన్మహావక్త్రమజ్జ్వలన్॥ దాగ్ధ్విచరమతుస్తాభిఃశిష్టైశ్చతుంప్రదక్షతే॥ ౮౧౮॥ తతస్మాత్త్రయధాకా
లంపాథితావస్యంతేవేతే॥ సుమంత్రఃపాంజలినిచ్చన్వామహస్తంబజగంపరిగత౮౧౯॥ యథానలంబితేదేవ్యసాగరోభాసం
రోదయే॥ ప్రీతిఃశ్రీతేనమనసాంభానందభువస్సృజతః॥ ౮౨౦॥ ఇంద్రసంసార్థంపేదానామభినిష్టావమాతలిః॥ సోజ
యద్రావణానరాన్సంప్రధాత్వాంబోధయాన్యహం॥ ౮౨౧॥ వేదాస్సహంఽపిద్యాన్యయథావ్యస్తభువంవిభుం॥ బ్ర
హ్మణంబోధంభయన్త్యగధాత్వాంబోధయాన్యహం॥ ౮౨౨॥ బిదిన్యస్సుహవంప్రేరణయథాభూతద్వగంశుభం॥ బో
ధయమేరోరంజివాశరణః॥ ౮౨౩॥ సోమమాత్యౌవకామతేస్థానవైత్రేవనరావపి॥ మనరాత్వాగ్నిరంద్రశ్చపిజయంద్రదిశం
తుతే॥ ౮౨౪॥ గ్రాధానరీరాత్రీన్కన్యన్యమిదంతవ॥ బుధస్యస్త్వంకౌడ్వాలకుంకార్యసంభవతం॥ ౮౨౫॥ ఉపత్యక్త
తరామస్యసమగ్నిమభిషేచనం॥ పారాజానపదైశ్చసైన్యేనైగమైశ్చైవ్పరాంజలిః॥ స్వయంపిన్ద్రోధగివాణాద్రాష్ట్రాః
స్సహిత్యంతి॥ ఓన్రమాజ్ఞాన్యతాంరాజరాధాంకువంసార్థభిషేచనం॥ ౮౨౬॥ యథావ్యపాలావశతేయథానీనాహ్యనా
యతా॥ యథావంద్రంవిహారాత్ప్రీత్యథాగావోపాన్యమం॥ ఏచంపాథవిహారాన్స్వయంప్రయాత్రరావన్యతే॥ ౮౨౭॥ ఇతి
తేస్యచతుశ్చిత్తాన్సాంత్యపూర్వమవాశనం॥ అశ్వకేర్యతశోశేనసూయవిమహిపాపతి॥ ౮౨౮॥ తనిస్సరాజాతలమా
తంసన్నమాహస్యతంద్రం॥ శోకిరక్షతాశ్చీరీనూనర్యన్యవాదిధామౌనః॥ వాన్ద్రైస్సభిరుమర్మణిమమభూయోబ
త్వంతే॥ ౮౨౯॥ సుమంత్రఃపరిచయత్రాన్యస్థస్త్వదీనంపాథితవం॥ ప్రహ్లాపితంబలికింబిత్రిన్మృగైశ్చానవోన్
మత్॥ ౮౩౦॥ యదావత్ప్రంస్వయంపైన్యాన్సరతేవహిపతి॥ తదానుమంత్రంమంత్రజ్ఞాక్షరీయంప్రత్యువాచహ॥
సుమంత్రరాజారజసింరామమాహనముస్సుతః॥ ప్రజాగరహగ్రాన్త్రాన్ద్రాద్రాయావశమేయనా॥ ౮౩౧॥ తద్వచ్చస్త్వదిశం
సూతరాజపుత్రంయశస్వినం॥ రామమానయధాత్రంలేనాగ్రహర్యోవిచారణః॥ ౮౩౨॥ సహస్యమానశిశ్చల్యంత్యౌగ
యేననందవ॥ నిజగామావనంప్రీత్యాత్వదిశోరాజశాసనాత్॥ ౮౩౩॥ సుమంత్రశ్చింతయామానశ్చరితంపాథిత
ప్రయా॥ వ్యక్తింరామోభిషేకాథానిహయాన్యభివృద్ధిమత్॥ ౮౩౪॥ ఇహమాతోమలంబాన్వామహామహురావృ
తః॥ నిజగామమహాపాపంపారాధువన్యదిగ్భ్రమయా॥ ౮౩౫॥ సోగిహాన్విచారణాకౌతే॥ సుమంత్రోన్రంజ్యపురాష్ట్ర
భాత్॥ విమలమృజనసంపదంబిదిర్మద్వారీవగ్రతః॥ ౮౩౬॥ తనిశ్చపున్ద్రావసాపిషగతావహిపతి॥ ద్వారగతో
విలోకయ॥ దిదిగ్రహారాణివిధానామహానానపక్షరా॥ ద్వారీనుపేత్యపిన్ద్రం॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే
చతుర్దశ స్కంధః॥ * * * * * తేహితాంరజశేషుష్యజ్జాన్మాతావేదపరగాః॥ ఉపత్యక్తుంపథానంసహరాజ
పురోహితాః॥ ౧॥ అమాత్యాబలముఖ్యాన్ముఖ్యామేగిమన్యదగ్రామంసార్థభిషేకప్రియమాణాన్సంసంభా॥
౨॥ ఉదితేవినులేమాత్యౌప్యవాభ్యాగితేహ॥ లగ్నీకరంలతేపాన్వీజ్యైరావస్యవక్త్రే॥ అభిషేకాయరామస్య
ద్విజేంద్రైరపత్నీనం॥ ౩॥ కాంచనాబలంభూన్వృశ్చద్రపీతంస్వలంబ్యతం॥ రథస్త్వస్మదాస్త్రిణోభావ్యతావ్య
స్త్వస్రవణాతా॥ ౪॥ గంగాయమనయోఽపుత్యాన్గిలమాదాప్యారంభం॥ యాశ్చన్యాన్సరితంబున్యాహిగోమాహం
స్సరాంపివ॥ ౫॥ పాన్యావశ్చిన్యావాహశ్చేత్యగ్రాహస్యమాహితాః॥ లాభ్యశ్చైవవాన్యాన్తంత్రయం॥ సము
దేధిశ్చన్యసర్వతః॥ ౬॥ నలరాజాఃక్షీరిభిర్భాన్సామటాఃకాంచనంబరాః॥ పర్వతస్త్వలయితాంభూంభూన్యాజ్జావరమవా
రితా॥ ౭॥ తేద్రంద్రధగ్గుతలలాబధర్మాన్యమనసమయః॥ వేదాన్ద్రైవపథాచారాన్సగ్గురగిరగభూషితాః॥
౮॥ చంద్రాన్మిదితప్రవృత్తంకాంచనంరత్నాభూషితం॥ నజ్జంబిష్టతలంప్రీతవదభిషేకపురంసంభ్రం॥ ౯॥ పాంపరశ్చేవ్యవృత్తసృజ్జావం
దురోశ్చత్వస్సస్థితః॥ ప్రవృత్తగజస్థీరమానావహాన్యాప్రతీక్షతే॥ ౧౦॥ అప్రీతకన్యాహంభౌగ్నిపురాన్సరం
భూషితాః॥ వాదితాన్రీచనర్యానివందినశ్చతథావరే॥ ౧౧॥ ఇత్యూహంతాంధ్రాకారాన్యేనంభియేతాభిషేచనం॥
తథాజాలీయమాదాయరాజపుత్రాభిషేచనం॥ తేరాజవచనాత్మత్రసమతేమామహివతి॥ అవశ్యంతోబురీవకోసు
రాజ్ఞోనీప్రతివేదయేత్॥ ౧౨॥ నవశ్యామశ్చరాజానముదితత్వదివాశరణః॥ యావరాజ్యభిషేకశ్చసంజ్ఞోరామస్యసిమ

తః॥ ఇతి తేషుభివాణేషుసార్వభౌమాణామసీపతీ॥ అబ్రవీత్తావిదంసర్వాసముంతోరాజసత్పుతః॥౧౬౪॥ రామంరాజ్ఞోఽయోగేనత్వరయాప్రసృతోన్యహం॥ పూజ్యారాజ్ఞోభవంత్యురామస్యచవిశేషతః॥ అయంపుచ్చామివనాశ్శుభ్రమాయుష్కతామహం॥ రాజ్ఞస్సంప్రతిబుధస్యయచ్చాగమనకరణం॥ ఇత్యుక్త్వాంతఃపురద్వారమాజగామపురాణవితే॥ సదాసక్తంచతద్వేత్సమనుంత్రిఃప్రవివేచనా॥౧౬౫॥ తుష్టావసాన్యతదావంతంప్రవిశ్యనవిశాంసతేః॥ శయనీయంసరేంద్రస్యతదాసాద్యస్యభిక్షత॥ ౧౬౬॥ సోత్యాసాన్యతుతద్వేత్సత్తిరన్య-రణమంతరా॥ అశీభిఃగుణణయ్యుక్తాధిరభిశుష్టావరాఘవం॥ ౧౬౭॥ సోమసూర్యౌనకాకుతీస్థివవైశ్రవణాపవీనరుణస్యాగ్నిరింద్రస్యవిజయంద్రవిశంతుతే॥ ౧౬౮॥ అరాధగవతీరాత్రికృతంకృత్యనిదంతవ॥ బుధస్యస్యవశాదాణతకురుకార్యమనంతరం॥ ౧౬౯॥ జాగ్రత్సూతాబలమభ్యాశ్చ్యవైగమాశ్చ్యైతాన్యవ॥ దర్శనంప్రతికాంక్షంతేప్రతిబుధస్యరాఘవం॥ ౧౭౦॥ స్తువంతంతంతదామాతంసమంత్రంమంత్రకోవిదం॥ ప్రతిబుధ్యతీతీరాజాశ్చనంచనముబ్రవీత్॥ ౧౭౧॥ రామమానయమాతేలియదస్యభిహితోనయా॥ కిమిదంకారణంయేనమనూజ్ఞాప్రతిహస్యతే॥ ౧౭౨॥ నవైవసంప్రమంబోహమానయేవశురాఘవం॥ ఇతిరాజాచరరక్షసాన్తంసర్వాన్యతాన్యవ॥ ౧౭౩॥ సరాజవచసంశురీత్యాచరసాప్రతిఘాత్యతం॥ నిర్జగదామసృపావాసాన్యన్యనూనోపియంపమాత్॥ ౧౭౪॥ ప్రసన్నోరాజమాణాంపవతాకాన్వజితోభిశం॥ పృష్టఃప్రముదితమాన్తోజగామాశుమిలోకయ॥ ౧౭౫॥ సహతస్తత్రశుశ్రావరామాధికరణాఃకథా॥ అభిషేచనసంయక్రాస్పర్శలోకస్యప్రవృత్తవతే॥ ౩౦౪॥ తతోదదర్శనదిరంక్షైలాసశిఖరప్రభం॥ రామదేవ్యసమంత్రస్యశక్తవేత్సనప్రభం॥ ౩౦౫॥ మహాకీవాటపిహితంపితరదితోతతోభిశం॥ కాంచనప్రతిమైకాగ్రంశుమిమ్రీమతోరణం॥ తారదాభిఘనప్రభృంతీస్తంమేరుగుశువావమం॥ మణిభిర్గరమాల్యానాంసమహుష్మిరలంకృతం॥ ముక్తామణిభిరాకీణాంచందనాగరుగూఢితం॥ గంధాఃశునోజ్ఞాఽవిస్యజ్ఞాదారంశిఖరయథా॥ సారమైత్తమయాతైశ్చవిదద్భిర్విరాజితం॥ సుకృతేహస్యగాకీణాంసుకీర్ణంభక్తిభిస్తథామనత్ప్రభుష్టభూతానామదద్భిన్తతేజసా॥ చంద్రానానరసంకాశంబేరభవనోవమం॥ మహేంద్రధామప్రతిమంనానావక్షిసమాకులం॥ మేనుశ్యంగనమంసూతోరామవేత్సనదర్శహ॥ ఉపస్థితైస్సమాక్షీర్ణంజలైరంజలికారిభిః॥ ఉపాదాయనమాక్రాంతైస్తథాజానపదైర్జనైః॥ రామాభిషేకముపై నుష్కైస్సమలంకృతం॥ మహామేనుసమప్రభృయంద్రంమవిభూషితం॥ నానారత్ననమాక్షీర్ణంకుష్మదైరాతకావృతం॥ రంసహజియైర్జనైరభేనసారధిర్'రాకులంరాజకులంబిలోకయ॥ పరూధినారామగృహభిపాతినాపురస్యసర్వస్యమనాంసిరయతే॥ ౪౦॥ తతస్సమాసాన్యసహభగవంపమాత్ప్రహృష్టరీమానబుధాసారధిః॥ న్యుగైర్వహురైశ్చనమాకులలోబుధాంగృహంవరాన్తస్యశబీవతేవి॥ ౪౧॥ సతత్రైతలానవిభాస్వలంకృతాఃప్రవిశ్యకర్తృప్రేక్షాలయోపమాః॥ ప్రియాన్నరాకారామమతేష్టితాఽబజగంసోహ్యృత్యుధాంతముపస్థితోరభి॥ ౪౨॥ సతతశుశ్రావపదాన్వయక్తారామాభిషేకకాకృతాజనానాం॥ నరేంద్రమానోరభినుంగథాధాన్యసర్వస్యలోకస్యగిరఃసహృష్టః॥ ౪౩॥ మహేంద్రనత్ప్రప్రతిమంతువేత్సరామస్యరహ్యంమృగపక్షిజన్తం॥ దదర్శమేరోవశ్యంగమచ్ఛంబిభాజిమానంప్రభయామమంత్రః॥ ౪౪॥ ఉపస్థితైరంజలికారైశ్చసోపాయైజాణవదైశ్చనవైశ్శిః॥ కీటావసరాధైశ్చవిమిక్తయానైస్సమాకులంధ్యౌరపథందదర్శహ॥ ౪౫॥ తతోమహామేనుసుహిధరాభంబుధిన్నమన్యంకుతీమప్రవహ్యం॥ రామాపవాహ్యంబుదిరందదర్శతత్పుంజయంనాగముద్రకాయం॥ ౪౬॥ స్వలంకృతాసాశ్వరథాఽసకుంజరానమాన్యమభ్యాశ్చతతశ్చవల్లభాఽ॥ వ్యసోహ్యసూతస్సహితాఽనమంతశస్సమద్భుతంఃపురమావివేత॥ ౪౭॥ తదదితూటాచలమేనుసన్నిభంమహావిమానోజ్జమవేత్సనంఘవతే॥ అవార్యమాణఃప్రవివేతసారధిఃప్రభాతరత్నంమకరోయథాణవం॥ ౪౮॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-పంచదశస్సర్గః.*****పతంతంతంపురద్వారంపవితీత్యజనాకులం॥ ప్రవిత్తంతంతకఃక్రౌన్మానసాదపురాణవితే॥ సాసృకాకృత్యవిభ్రాన్యవభిమృశ్యకుండలైః॥ అప్రమాదిభిరేకాన్తైస్సస్వసర్వైరధిష్ఠితాం॥ ౧॥ తత్రకామయిణోవృథావేతేప్రపాణోన్యలంకృతాఽదదర్శవిష్టితాఽద్వారేన్ద్రస్యత్రాణానుసమాపితాఽ॥ ౩॥ తేనమీశ్వరసమాయాంతంరామప్రియవికీర్షణః॥ సహసోత్పతితాస్సర్వస్వాననైభ్యస్ససంభూతాః॥ ౪॥ తానువాచవిమితాగ్నిసూతప్రత్యైఃప్రక్షిణః॥ క్షిప్రమాభ్యాశ్చరరామాయమంత్రోద్వారిత్సతి॥ ౫॥ తేరామముపసంగవ్యభుధ్యఃప్రియవికీర్షణః॥ సహభార్యయారామాయక్షిప్రమేమాచవక్షిరే॥ ౬॥ పతివిధితమాజ్ఞాయసూతమభ్యంతరంపితుః॥ తత్రైవానాయయామానరాఘవప్రియకాన్యయా॥ ౭॥ తంత్రైశ్రవణంకాతముపవిష్టంస్వలంకృతందదర్శసూతపర్యంపిసావల్లసోజ్జరచ్ఛదే॥ వరాహుధిరాభేణువిచాచసుగంధినాఅనులిప్తవరాధ్యేనచందనేనపరంతవం॥ స్థితయా

చార్యకృతౌపిబాలవృజనహస్తయాః ఉపేతంసితయాభూయశ్చైత్రయాశశినయథా ॥ ౧౦ ॥ తంతపంతమివాదిత్య
ముపసన్నంస్యతేజనాః నవం దేవదంపందీపనయజ్ఞోవిసీతవత ॥ ౧౧ ॥ పార్వతిప్రసూనాంపుష్పాన్వహితంనానసే
రాజపుత్రమువాచేదంసుమంత్రోరాజనత్యుగః ॥ ౧౨ ॥ కౌసల్యసుప్రజారావపితాత్వాంశ్రుమివృత్తిమహిమ్య
సహజై కేయోగిమ్యతాంతత్రమాదిరం ॥ ౧౩ ॥ వివమ క్షున్నంసహ్యస్తానసంఘామహావ్యుత్థః తతస్సంమానయా
మానసితామిదమువాచహ ॥ ౧౪ ॥ దేవిదేవశ్చ దేవినయూగిమ్యుననంతరేః సంకల్యే దేవుంకిం దిధిభిషిదనం
హితం ॥ ౧౫ ॥ అత్రయత్సహ్యభిభావ్యంప్రియకామాసునశ్శ్రీరాః సంహృయంతరాజానంవదభాంనుదిరేక్షతే ॥ ౧౬ ॥
సాప్రహృష్టామహారాజంహితకామాసునతీతాః జనవిచారకామామేతేకయాగివతేస్సరా ॥ ౧౭ ॥ దిష్ట్యాభిమన
రాజోమహిమ్యప్రియయానహః సుమంత్రంపార్వతీహితమనూతమభాకామవరంహమ ॥ ౧౮ ॥ యావ్యభీషణ ద్రిత్రా
ద్యశోదూతగతః ॥ భువనమైవ సుమారాజాయావరాజ్యేభిషత్కృత ॥ ౧౯ ॥ హంతశోమిహిహిత్వాన్ద్రక్ష్యమి
వహిషతం సహస్యంపరివారేయభిమాన్సరమన్వచ ॥ ౨౦ ॥ పరిసంమాదిరాసేతాభిర్వరసం తేక్షణాః । అద్యానహస
వహిషజం హి న్యభిదన్యపి ॥ రాజ్యం ద్విజాతిభిజ్జాత్యం రాజసూయాభిషేదనం । కరుణామహాతీతే రాజావానవ
స్యేతి లోకే కృతే ॥ దిక్షితం ప్రతసంపన్నం రాజనిధిభిజ్జాత్యం రాజసూయాభిషేదనం । కరుణామహాతీతే రాజావానవ
రాన్వందితం ప్రభుధో దక్షిణా సానుం తేయనః ॥ పరణవశ్చిమామాతాంధనేతస్తాద్ధరాదిత్యం ॥ ౨౧ ॥ అభినరావనభా
వ్యశోకకామకమంగళః ॥ నిర్వృత్యామనమంత్రేణసహరామోః వేతనాత్ ॥ ౨౨ ॥ పర్రతాదివిమక్త్రీవ్యసంఘాగి
గుహాతయః । అత్యుదాద్ధిసోపశ్యోత్రహ్వంబిభులుంస్థితం ॥ ౨౩ ॥ అభవన్వ్యసంబిభులున్ద్రక్ష్యమి
వై ॥ ససర్వానభివోద్యస్తానమేత్యపరిసంవృత ॥ తతఃపాపసంకాశమానురోహవధోద్రమం । వైయాభింభు
షవ్యాఘోరాజతం రాజనందనః ॥ ౨౪ ॥ మేఘనాదసంబాధంనుజేతామవిభూషితం । ముష్టంతమనచక్షూఃషిప్రభ
యాసూర్యవర్చసంకరేణుశిశుకైవైవ్యయన్తువరపవాజభిః । హరియన్తుంసహస్యాత్కారగమింద్రభవానుం ॥
ప్రయయాత్సాన్ద్రమాన్ధాయరాఘవోజ్వలితశ్చియా ॥ ౩౦ ॥ సపజాన్వగ్ధవాకాశేన్యనవానధినాదయథా ॥ సేతాన్
ర్యయాత్రిమాఃమహేంద్రాదివచనప్రమా ॥ ౩౧ ॥ సత్రమామరపాశ్చిన్ద్రయన్తూరాంసహసజః ॥ జుగోపభాగితం
భాగితారథమాన్ధాయన్వృతః ॥ ౩౨ ॥ తతోహలహలాశబ్దములపసంజాయత ॥ తస్యసిమగ్నమూలస్యసంఘా
సమంతతః ॥ ౩౩ ॥ తతోహయవరాముఖ్యానాగౌర్వగిరిసన్నిభాః ॥ అమజన్మన్ద్రాగూరుతనోగోగనమాన్తః ॥ ౩౪ ॥
అగ్రతస్సన్యసన్దాద్ధాన్సనాగనిసూషితాః ॥ ఖన్దచాపధరాశ్చూరాజన్యగూరవహోజనాః ॥ ౩౫ ॥ తిలకవాజిత
శబ్దాశ్చమృతేజ్జాత్యవచినాం ॥ సింహనాదాద్భూతూరాణాంనదాశుమిరేవభి ॥ ౩౬ ॥ హర్ష్యసారాయనస్థాభిర్వా
సితాభిస్సమంతతః ॥ కీర్యమాణస్సన్నవృష్టైర్వియాత్మీభిరరిందమః ॥ ౩౭ ॥ రామంసర్వానవద్యాంగ్యగూరవసన్ని
యాతతః ॥ వచోభిర్వైగ్విమామ్యుగ్ధాఃక్షితిస్థాశ్చవచదితే ॥ ౩౮ ॥ నానంనందతితేహారాకల్యమాన్యనంనాం
పశ్యంతీసద్ధయాత్రంతాన్వపిత్త్యం రాజ్యమవస్థితం ॥ ౩౯ ॥ సర్వసీమంతినిభ్యర్హస్వతాంసీమంతినిసంరాం ॥ అమన్యం
తతాతానార్యోరామన్యవ్యయప్రియాంతయానుచరితం దేవపుత్రానూనంహవత్తపః ॥ రోహితీవశశాంకేనగా
మసంయోగమావయాః ॥ ఇతిపార్వతీసారశ్శంకేషుప్రమదాభిర్వర్మోజ్జయః ॥ శుభ్రాన్వితారావిధాన్వనావః
హృతాః ॥ ౪౦ ॥ సరాశువత్తక్రతాప్రసంహాశుభావలక్ష్మీనమాగతస్య । అత్సాన్వితారావిధాన్వనావః
హృక్షురూపస్యపురోజనస్య ॥ ౪౧ ॥ ఏష్యతీయంగచ్ఛరిరాఘవోద్యరాజప్రసాదాద్విపులాంగమివ్యథాపితేయంనన్వ
సమృద్ధకామామహిమయంవోభవితాప్రతాస్తా ॥ ౪౨ ॥ లాభాజనన్యస్యయదేషసర్వప్రవన్యతేరాత్వమింద్రి
యః సహ్యప్రియంకించనజాతుకృత్ ॥ వశ్యేన్ననుఃఖంమనుజాభిషేషి ॥ ౪౩ ॥ సఘావపన్యశ్చహిమ్యుత్తంగంజైపు
రన్యతైస్సస్థితకూతమాగతైః ॥ సీమీయమానఃప్రవతైశ్చవాదైరభిస్థుతాఃప్రవణాయుధాయయా ॥ ౪౪ ॥ కేను
మాతంగరథాశ్చనంతులమహాజేఘనపతిపూణవత్సరం ॥ ప్రభూతత్కంబమవన్యంసంచయందదర్శరామోని
రంహవోపథం ॥ ౪౫ ॥ ఇతిశీవదయోధ్యాకాండే-షోడశశతకం. *****సారామారథమాన్ధాయంసప్ర
హృక్షురూపహృక్షసీతతాకాన్యజనంసన్యమహాహాగరుఘాపితం ॥ అపశ్యన్గిరిరంశీమాన్దానాజనసమాకులం ॥ ౪౬ ॥
సగృహైరభిసంతాతైఃపాండురైరువతోభిరంతరాజమాగ్ధాయయా రామోమధ్యేనాగరుఘాపితం ॥ ౪౭ ॥ చందనా
నాంవముఖ్యానామగయాణాంచసందయైః ॥ ఉద్రమానాంచగంధానాంక్షౌమకేశాంబరన్యవః ॥ అవిధాభివృద్ధాభి
రుద్రమైసాన్నిజితైరపి ॥ శీభమానమసంభావైస్తంరాజవశముద్రయం । సంవృతంవిజితైఃపేద్యై భాత్యైరుపహ్లావ

వైరిపి | దదగృతం రాజవశం దివి దేవభయథా || ౫౪ || దధ్యక్షతహవిలాః శైవైర్మైత్రగృహచంద్రవైః || సానామాలోప
 గంజైశ్చ సదాభ్యుత్థితవత్సరం | అశ్వేర్యాదాభవహాశ్యర్ణాసమృద్ధిస్తుమదీరతాః || యథాహం చాపిసంపూ
 భవగన్ధా దేవసంకాయయా || ౫౫ || పితామహైరాచరితం తంత్రై వప్రసితామహైః || అద్యోపాదాయతం మాగమభిషి
 క్షేనుపాలయ || యథాశ్చ లాభితాపిత్రాయథాపూర్వైః పితామహైః || తతస్సుభగం రామేవ త్యాన్యమస్మిరాజసః |
 అలంబ్యహిమన్తేన పరమాశ్చైరలంబనః || యథావశ్యమిన్ద్రార్థం గరామం రాత్రే ప్రతీక్షితం | తతోపినః ప్రియతరం
 నాన్యతే కిం ద్విష్యమితి యథాభిషక్ రామస్య గాజ్యేనామితేజఃసః | ఎతాశ్చాన్యశ్చ సమృధామదాసః కథాశ్శు
 భాః | అన్యసంపూజనీశ్యర్ణాయయా రామోహవశం || ౧౨౪ || సహితాన్యవ్యవస్థిచ్చక్షుషుషానరోక్తమాత్ || సర
 శ్శక్తిశ్చ పాత్ర్యమభిశక్తిం తేమిదాంఘ్రీమ్ || ౧౨౫ || యశ్చ రామం నవశ్యేత్తుయంచ రామోనవశ్యతి || సందితస్సవశ్యే
 కేవాన్యత్వాప్యేనం విగమాత్ || ౧౨౬ || సర్వేషాం సానదృశ్యాన్యకానాం కురు తేదయామ్ || చతుశ్శాం హివయస్థాన్
 నాం తేన తేన మనుప్రలాభః || ౧౨౭ || చతుష్పథాః దేవభూంజైవ్యైర్భాగ్యాని తేనానవ || ప్రదక్షిణం పరివారజగామ
 స్సవ శేస్తుని || ౧౨౮ || సరాజనులమానాన్యతేషు సంచుభవత్తైశ్చైః | పాప్రీసాచశ్చంధ్రైరివిభైః కైలాసశిఖరీశ్చైః |
 ఆవారయన్ ద్విగళనతలమిమావైరివపాం సంప్రైజివభామానన్యహేత్వాచరత్కజాలపరిమృతైః | తత్ప్రభావంగృహ
 వరం హం ప్రదాపవశవచం || రాజపుత్రమిదం ర్వేత్ప్రప్రవివేకశ్రీయాజులభా || ౧౨౯ || సకత్యౌధిశ్చిన్ద్రాస్తాన్ద్రాస్తాన్
 నికృత్యవాజిభిః || పదాలిపదేకశ్చైవైద్యజగమునరోద్ధవః || ౧౩౦ || ససర్వాస్సమతిక్రమ్య కత్యౌధశరభాద్యజైః | స
 క్షుచ్యౌధజసంసర్వం గృహం తంపునద్యగిం || ౧౩౧ || తతః ప్రవిష్టేమితు రంతింతరాజసస్ససరోన్మూడితోన్మపాత్యజైః ||
 ప్రసక్త తేతస్యపునన్యగిం హమం యథోచయంచం ప్రవసంస్సరిత్యైః || ౧౩౨ || ఇతి శ్రీమదయోధ్యాకాండే సప్తదశస్కంధః ||
 సప్తదశాననరామోనిష్ఠులంబితరంతుభిః కైలయాసహితం దీపం ముఖనశితప్రకృతా || ౧౩౩ || సమిత్పరశ్శాత్రు
 బ్రహ్మపాన్యమివితరంతు || తతోననం దేచరశ్చైతేయ్యాన్యసమాహితః || ౧౩౪ || గామేత్యుక్త్యాచవచనం రామవర్త్య
 నులేక్షణః | శశాకన్యవత్పితానోనేక్షితం నాభిభామితం || ౩ || తదపూర్వం సరవశ్యేత్వాహువంభయావహం రా
 మోపిభయమావన్నవదామృత్స్త్వేనవన్నగం || ౪ || ఇంద్రియైరప్రప్యస్త్వైస్తంశోకసంతాపకశితం | సత్వసంకమ
 హారాజన్యభిగానులచేతనం || ఊర్షామాలినమన్యౌధాన్య యుభయంతమసహగం | ఉపపుత్రమివాచిత్యమక్రాన్యతమృ
 షింధిత్వా || ౫ || అచింత్యకల్పం హిమితం స్తంశోకముపధారయ | బభావసంభవతరస్సమద్రక్షవచర్వణీ || ౬ || సంతయా
 మానవచదారాహః పితృహితేరతః | కింస్త్విన్ద్రైశ్చ సస్ససరోన్మాం ప్రకృభిం దతి || అన్యదామాంపితాదృష్ట్యాకుపితో
 సిప్రసీధి || తస్యమానుశ్చవప్రేక్ష్యోకేనాయానాన్ద్రవశాత్ || ౭ || సదీపత్సంశోకాత్ శోకవిష్ణువచనచ్యుతిః | కైకే
 యానుభివాన్యైవరామోవచనపాత్రీమ్ || ౮ || కద్విన్యయానాపరాధసంక్షానాద్యేనమేమితా | కుపితస్తవ్తమాచ
 క్షుష్టంజైవైశ్చంధ్రహాయ || ౯ || అసవన్నమహాకిన్నునదామాం ప్రలపత్యుః | వివణవచనం దీపసహమామభి
 భావతే || ౧౦ || శాతీరోమానసోవాపికద్విదేనసంభావతే | సంతాపోబాధితాహోమానులభాంహిసదామఖం || ౧౧ ||
 కద్విన్యైకిం విద్యతే శేమమాశేప్రియదత్తదే | శశుక్లిష్టవామహంస్త్వేమాన్యోహంవామమానుభం || ౧౨ || అతోప
 యన్యహారాజమనర్తకావమితుర్వచః | ముచ్యంశ్చ సపితేద్యేయంబీరుంకంపితేన్మపే || ౧౩ || యతోమూలంధరః పశ్యే
 తేపాప్రీయద్యానమహాన్యతః | కథంశ్చిన్నునద్యేనాన్యోన్యైవనితైవతే || ౧౪ || కద్విన్యైవరుంకిం దదగృమానాత్పితా
 సంకు | ఉగ్రోభవత్యాగ్రోపేనయత్రాన్యలభిగంహనః || ౧౫ || ఎతదాచక్షుషేదేవిశ్చేత్సేవపరిమృచ్ఛతః | క్షిప్రమిక్రమపూ
 ర్న్యాయం విశారోహసంజాధిమ్ || ౧౬ || ఏవమక్రాన్యైకేయారాఘవేణమహాత్మనా | ఉదాచేదంసులభజ్ఞాభ్యుత్తమాన్య
 హం నీలవచః || ౧౭ || సరాజనులమిదారావహుంసం నాన్యతే వన | కిం దివ్యేనోగతం తస్యస్యస్యస్థయా నాన్యభిభావతే || ప్రియం
 త్యాన్యసప్రియం వస్తం హాశేనాస్యోవస్తైతే | ఉచనశ్యంస్థయా కార్యం యదేవాశుశ్రితం మమ || ౧౮ || ఏవమభ్యంవరం
 దిగ్విస్మరరామావభిరూజ్యవ | సవత్సృష్ట్యైకేగాజాయథాన్యేపాప్రేక్ష్యతప్రథా || ౧౯ || అతిపుభ్యదదానీవరంహమ
 విశాంసలః | ససరిగం గతజలేనీతుంబంధినుమిన్యతి || ౨౦ || భవామాయామిదరామవిడితంచనతాపమ్ | తత్సత్వంసత్య
 తేదాగిజామితేన్యస్యైతేయథా || ౨౧ || యదితన్యశ్చైతేరాజాశుభం వాయదివాశుభం కింశితితతేనాన్యతా
 భ్యాస్యామిపునస్త్యహం || ౨౨ || యదిన్యశ్చహితం రాజ్యాన్యయితన్యైవస్యతే | తతోహమభిధానామివ హ్యేవస్థయ
 విత్సతి || ౨౩ || ఏరిత్తువచనం శుక్త్యాన్యైకేయ్యానమదాహ్యతం | ఉదాచవ్యభిరారామస్తాం దేవీంస్యవసన్నిధౌ || ౨౪ || అ
 హూరిజ్ఞాహాసేదేవీవత్తంమామీదృశంవచః | అహంహివచనాదాగ్నిజ్ఞః పతేయమపిపావకే || భక్షయేయం విపం

తీర్థంమజ్జేయసువిచారణమ్ | ఆఖ్యాయ్యోగ్యునుశాపితాశ్చ పేదసహితేనచ || ౨౯ || తస్మాద్విహవచనం దేవిరాజ్ఞోయ
 దభిశాంక్షితంకిరిప్రేతప్రతిజా నేవరామోద్విన్నాభిభాషతే || ౩౦ || తస్మాజ్జననమాయుష్టమనార్యావస్థయాదిసంప
 దాచరామంక్షైతేయూపనంభ్యతామాయమ్ || ౩౧ || పురావైవాసురేయైష్టేతాశ్చైవమరాఘవ | రక్షితేనవరాజ
 త్సానశ్చేత్యేనమహానజే || ౩౨ || తత్రమేయాదిలోరాజాభరణస్యాభిషేచనం | గమనంసంపదకారణ్యతవచాద్యైవరాఘ
 వ || ౩౩ || యదన్యస్యప్రతిజ్ఞాన్వంపితరంకన్తుమిచ్ఛసి | ఆత్మారంభవరశ్రేష్ఠమనాచక్యబంధంశ్యమ్ || ౩౪ || సస్యదేవేపితృ
 స్త్విత్యుధాతేనప్రతిశుభ్రేణమ్ | త్వయాభరణ్యుప్రవేష్టస్యంనవవర్షాశుచంవచ || ౩౫ || భగవత్స్వగ్నిపితృతేయదేవ
 భిషేచనం | త్వన్మృతేమితంరాజ్ఞా తేనచర్మేణ రాఘవ || ౩౬ || నప్రసవ్యవర్షాశుచంపద కారణ్యమాశీరితిః | అభిషేకమి
 మంశ్యత్వాజుజాననధరోపన || ౩౭ || భగవతోనసంపురేనశాస్త్రవసుధామిచూ | నానారన్యసమాశ్రిణోంసంవాజరణ
 కుంజరాం || ౩౮ || ఏతేనర్వాంసకేంద్రోయంకామణ్యసనమాస్మతః | శోకసంక్లప్తవహనశక్తినిరీక్షిణం || ౩౯ ||
 ఏతత్పూరుషరేంద్రస్య వచనంరఘునందన | నత్యేనమరాతారామ | కాయస్యనరేవరం || ౪౦ || ఇతివత్స్యాంప
 రుచంసంధ్యాం నవైవరామఃప్రవివేకశం | ప్రవివృతేవాపి మహేమభావో రాజామపుత్రస్యనశాశీత్యస్తః || ౪౧ ||
 ఇతిశేమదయాధ్యకాండే ఆప్తానశ్చస్వగః || * * * * * || తద్వినియమమిత్రపుంగవవచనంవగభోషణమ్ | శుక్రిచ్ఛానవివస్థోరామఃక్షైతేయాలచేవమబ్రవీత్ || ౧ || ఏవమ
 స్తగమిష్యామివనసంస్థానహంసీతః | జహాదనధరో దృష్టాన్త్రుజ్ఞానసహాయమ్ || ౨ || ఇరుంతుజ్ఞాతుమిచ్ఛామికింకన్యం
 మాంమహీపతిః | నాభినందతిమధోదోయభాపురమరింగమః || ౩ || మన్యంగైవత్యయా కార్యేదేవిభూమితనా | గుః
 యాస్యామిభవనుఃప్రేతావనందీరజటాధరః || ౪ || ఏతేనగురుశాపితాశ్చక్రేనవృషేదచ | యియ్యభ్యమానోవిప్రభ్యఃకిం
 నకుర్యామహంప్రియం || ౫ || అతీతమానసంక్లేపంకృతయంకషానీవమే | స్వయంయదాహమాంరాజా భరణ
 స్యాభిషేచనం | అహంహిసితాంరాజ్యంవచాశ్రేణాస్థాధనానివ | హృద్యేభాగైశ్చస్వయంచద్యాంభరణాయాప్ర
 చోదితః | కింపునగ్నమజేంద్రేణస్యయంపితౌప్రచోదితః | తవప్రియకమాక్షణంప్రతిజ్ఞామసుపాలయమ్ || ౬ || త
 దాశ్చానయమీమంసంకేంద్రియంయమహీపతిః | వసుధాన్తస్థనయహంసంసమశూనిమీయంచ || ౭ || గన్తుంశ్చక్షై
 వానయతుండాటాశ్చిన్మృతైవహయైః | భరణంమానులరులాన్త్యైవన్యవశాననాత్ || ౮ || సంపదకారణ్యమేమహ
 మితోగచ్ఛామిసంస్వరః | అవిచార్యసిమన్యాకృంసమావస్తుంచమరణశః || ౯ || సాహృద్యైశ్చనన్యతద్వాన్యంశుక్రిత్యాగా
 మన్యతైతయా | ప్రస్థానంరేత్రధానాహీన్వరయామానరాఘవం || ౧౦ || ఏవంభవనయన్యంసూత్రాశ్చిన్మృతై
 వహయైః | భరణంమానులరులాన్త్యైవనననాన్ || ౧౧ || తవన్యహంక్షుంసంసమశూనిమీయంచ || ౧౨ || పీఠాద్విశ్రాంత్యయంయచ్చన్యవస్త్యాంనాభిభాషతే | వైతత్
 కిందిన్వరశ్రేష్ఠమన్యరేమహీపతిరాం || ౧౩ || యావత్స్వంసవనంయంతఃపురావస్తాగ్నితన్వరః | పితారావన్నరేగామ
 స్సాన్యతేభోక్త్యతేమేవా || ౧౪ || ఏకాన్తమిదిశ్చస్యరాజాశోకపర్యుతః | మూర్ఖిన్లోన్యవత్ప్రక్షిణభగ్నింశేహీ
 మభూషితే || ౧౫ || రామోఽపుష్టాస్యరాజాన్త్రైతేయాన్యశ్రీసహోదితః | కథేమహాబాహుజీవనంకంతుంకన్యతన్వరః ||
 ౧౬ || తద్ప్రియమనార్యాయావచనం దారుణోదయం | శుక్రిత్యాగ్నితన్వరోరామఃక్షైతేయాలచేవమబ్రవీత్ || ౧౭ ||
 నాహమథవరోదేవిలోకమావస్తుమన్యహే | విధివాన్యపిభిష్టుల్యంకేవంభవణమాస్థితం || ౧౮ || యదత్రభవతః
 కిందిచ్చక్యంకతుంప్రియంమయా | పాశ్రేణాపివరిత్యన్యవస్థధాక్యతమేవతత్ || ౧౯ || నన్యాయోధమహాచరణంకింది
 ప్రియమాక్షరం | యభాపితరీసుమాశ్రేణాన్యవావచనప్రియం || ౨౦ || అన్యోన్యప్రతిభవతాభవన్యావచనానిహం | వనే
 వత్సాన్యమివిజనేవహోదోహదతువశశః || ౨౧ || సమానంమయిక్షైతేయకిందిగాశింసాసీనిణం | యదాగ్నిజానమహావత్స్యం
 మశేవగరగానశీ || ౨౨ || యావన్నతరమావృత్తేసితాంచానునయాన్యహం | తత్తోద్యైగమిష్యామిమండకానాం
 మహద్వనం || ౨౩ || భరణంపాలయదాగ్నిజ్యోతుశ్చాపిన్యపితుభ్యథా | తథాభవగ్నిరణవ్యంసమీధమహస్సనా
 తనః || ౨౪ || సరామన్యవశశ్చుక్రిత్యాన్యరంపమభవణంపితౌ | శోకాదగ్నవహాబాష్పంప్రవిభుజదుహాన్యనః || ౨౫ ||
 వందిత్యాచరణోరామోపసంజ్ఞస్యపిశున్మధా | వైతేయాన్యప్రసార్యాన్యాన్యసాతమహావన్యః || ౨౬ || సరా
 మఃపితరంకృత్యాన్యైతేయాంచప్రదక్షిణం | నిమగ్నాన్యాంతుభ్యరాశ్చస్తూరస్యందవర్యమహ్యజ్ఞం || ౨౭ || శంభుశ్చు
 రిపూణాక్షుశ్చృతానుజగామహ | లక్ష్మణఃపరమశుద్ధస్సమితానందవధనః || ౩౦ || ఆభిషేచకంభాంజంకన్య
 రామఃప్రదక్షిణం | శనైజగ్రామసాపేక్షాద్భస్తింతతౌవిచాలయమ్ || ౩౧ || సచాన్యమహాతీలక్ష్యంరాజ్యనాశోప

మఱిఁ బోకకాంతస్యకాంతత్వాన్మితగత్వేరివక్షపా॥ 32 ॥ సవనంగంతుకామస్యత్యజత్వవసుంధరాం | సర్వలోకాభి
 గన్యవలత్కృతిర్విద్రీకియా ॥ 33 ॥ ప్రతిషిఘ్యశుభంభద్రంప్రభజనేవస్వలంకృతే | విసర్జయత్సాన్యజనంరథం
 పారాంప్రభాజనామ్ ॥ ధారయత్పనసామఃఖిమంబ్రియాణినిగ్నిహృద | ప్రవివేశౌత్సవాన్ వేత్సమాతురప్రియశంసి
 వామ్ ॥ 34 ॥ సర్వోపశ్చిజనశ్చీర్మాణీనుతస్యస్యవాదినః | సాలక్యయతరామస్యతీవిదాకారమానసే ॥ 35 ॥ ఉచి
 తంవమహాబాహురజహామామూర్తనః | శౌరదన్యమిదిద్దాంశుత్వంప్రస్తజ్జబ్జవాత్సజమ్ ॥ 36 ॥ వాచామధురయా
 రామస్వర్నంసన్మునయౌజనం | భృగీనుస్సుమీపంధీరాత్మాప్రవివేశమహాయశః ॥ 37 ॥ తంసంతైస్సుమతాంప్రా
 ప్రోభాన్రావిభులవిక్రమః | సౌమిత్రీనువవాన్విజారయౌదుఃఖినుత్సజమ్ ॥ 38 ॥ ప్రవిశ్యేవేత్సాత్పితృశంముదాన్యతం
 సమిత్కృతాం చార్థావివప్రీతాగతాం | సదైవరామోత్రజగామవిక్రియాంసుమ్యాజ్జనసాన్యేత్సవివప్రీతంకయః ॥ 39 ॥
 ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే షోడశోపనిషత్సర్గః ॥

తస్మింస్తుపురుషవ్యాఘ్రేసిహాన్రిమలిక్యతాంబజా | అతేశజ్ఞోహమాణజ్ఞైస్త్రిశ్రామంతఃపురేతదా ॥ ౧ ॥ కృ
 త్యేవ్వచిదితఃపితౄనర్వస్యాంశఃపురస్యద | గతిర్వస్పరణంచాపిసగామోన్యప్రవత్సృతిః ॥ ౨ ॥ కాన్ల్యాయాయధా
 యుక్తజనన్యావంతేవతేపదా | తత్తైవవరితః తేస్త్యుపజప్తప్రభృతీరాఘవః ॥ 3 ॥ నకున్యస్యభృశిష్టావికాన్ధినియానవ
 జాయత్ప్రభృథాప్రసాదయన్సర్వాన్సభృతీన్ప్రవత్సృతిః ॥ ౪ ॥ అబుద్ధిరతనోహజాపివలోకంచరత్యయంయో
 గతింసర్వభూతానాంపత్తిజతిరాఘవం ॥ ౫ ॥ ఇతన్ర్యామహిష్యస్తాపివచ్చాజ్జనధేనవః | పతిమామక్రీస్తుత్రైవనస్వ
 రంచాపిసుక్రీకుః ॥ 6 ॥ సహిచాంతఃపురే ఘోరనూతనోన్యంమహిపతిః | పుత్రశ్చకాభిసంతఃపురంవశీ౮ ॥ సోవశ్యత్సు
 రుచంతత్రచ్చంద్రంవసుపూజితం | ఉపవిష్టంగృహద్వారిర్విష్టతశ్చైవరథాబహుకా ॥ ౭ ॥ దృష్ట్వీవసుతదారామంతే
 సత్యేనహానీధితాః | జయేనజయంతాంశేన్యంవర్ధయంతిస్వరాఘవం ॥ ౮ ॥ ప్రవిశ్యప్రభుమాంకఃత్వయాంద్విలియాంయాం
 దదర్శనః|బాన్యూతాన్వేదనంసర్వాన్పృథ్వాన్రాజ్ఞాభిసత్సృతామ్ ॥ ౯ ॥ ప్రణమ్యరామస్తాన్ప్రవిశాత్పతీయా
 యాంబదర్శనః|త్రైయోవృద్ధాన్ భాబారాద్వరరక్షణతస్యతామ్ ॥ 10 ॥ వధాయయాప్రహృష్టాస్తాఃప్రవిశ్యవశ్య
 హంత్రియఃస్యవేదయంతస్యరారామమాతుఃప్రియంతదా ॥ 11 ॥ కాన్ల్యాపితదాదేవీరాత్రిన్ధీర్వానమాహితా |
 ప్రథాతేన్యకరోత్పూజాంపిన్ద్యోపుత్రమాన్వేషిన్ ॥ 12 ॥ సాక్షాత్సవనసాన్యప్రానిన్యంవతవరాయణా | అగ్నింజ
 హూతిప్రదామంత్రవత్కృతమంగళామ్ ॥ 13 ॥ ప్రవిశ్యవతదారామోమాతురంతఃపురంశుభం | దదర్శమాతరంత
 త్రహావయంతీంసూతానం | దేవకార్యవిమక్తంచత్రాన్పశ్యేత్సమున్యతం ॥ 14 ॥ దదర్శతంతఃపురంత్వైవమోదకాన్
 హవిష్యన్తథా ॥ లాజాన్మాల్యాన్శుభానపాయంసకృసరంతథా | సమిధఃపూణకంభాంశ్చదదర్శరఘునందనమ్ ॥ 15 ॥
 తాంశుభైవసంపీతాంవతయోగేనశ్చితాం | తన్యయంతీందదకాన్ద్యౌర్దేవతాందేవవణీనిమ్ ॥ 16 ॥ సాచిర
 స్యాత్సజంధృష్టానూత్సనందనమాగతం | అత్తివక్రకామసంహృష్టాకేరంబదబాయథా ॥ 17 ॥ సమాతరమఖిక్రాం
 తాముపసంగ్యహృతాఘవఃపరివృత్తృత్వబాహుభ్యాముపాస్రాతశ్చమ్మూధణి ॥ 18 ॥ తమవాచచురౌధవం
 తాఘవంసుతమాత్సనః|కాన్ల్యుత్ప్రవాణ్యులాదిదంప్రియమితవచః ॥ 19 ॥ వృద్ధానాంధమణీలానారాజ
 షీణానామహాత్మసాం | పాన్పున్యహ్యయిర్వశీకాంచధమంహావహితంకురే ॥ 20 ॥ సత్యవతిజ్ఞఃపితరంరా
 జానంవశ్యరాఘవసలత్వైవసీత్వాంధమాన్త్రాయావరాజ్యేభిషెత్సృతి ॥ 21 ॥ దత్తమానసమాలభ్యభృజనే
 ననిమంత్రితః | మాతరంరాఘవకింకించీప్రీతాత్ప్రాంజలిరబ్రువీత్ | సస్వభావవినీతత్వగౌరవాచ్చతదావతః |
 ప్రస్థోనందకారణ్యమాప్రస్తుమవచక్రమే ॥ 22 ॥ దేవీమానసంజానీమమహాన్యాయమవస్థితం | ఇదంతవచదుఃఖా
 యుక్తేదేవ్యులక్షణస్యతః ॥ 23 ॥ గమిష్యేందకారణ్యంకిమనేనాననేనమ్ | విష్టరాసనయోగ్యోహికాలోయంమాము
 వస్థితః ॥ 24 ॥ చతుర్దశహివమోణివత్స్యామివిజనేవనే | మధుమాలప్రలైజీవనకాన్తాన్యమనివదామమ్ ॥ 25 ॥ భ
 రతాయమహారాజోయావరాజ్యంప్రయచ్చతి | మాంపునదకాంధకారశ్యేవసంయతితావసమ్ ॥ 26 ॥ సవట్యాస్త్రైవసం
 మోణివత్స్యామివిజనేవనే|అసేవమానోవన్యానిఫలమూక్తైశ్శ్వవంతయమ్ ॥ 27 ॥ సానికృతైవసాలస్యయస్త్రిఃపరశునా
 వనే | పవాలసహసాదేవీదేవతేవదివత్సృతామ్ ॥ 28 ॥ తామదుఃఖోచితాంధృష్టాపతితాంకదర్శిమ్ | రామస్తాస్త్రాప
 యామానమాతరంగతచేతనమ్ ॥ 29 ॥ ఉపావృత్తోన్మితాంకినాంబదబామివరాహితాం | పాంసుకుంతితసర్వాంగీంవి
 మమర్చచపాణీనా ॥ 30 ॥ సారాఘవముపాసీనముఖాన్త్రాసుఖోచితా | ఉపావపురుషవ్యాఘ్రమువశ్యన్వతిలక్ష్యతే ॥

౩౫॥ యదిపుత్రజాయే భామమశో కాయరాఘవః | నప్రమఃఖమతో భూయః శ్రేయమహమ్ ప్రజాః॥ ౩౬॥ ఏకవహీ
వంధ్యాయాశ్శోభవతిమానసః | అప్రజాస్సృజివంతా సోనహ్యస్యపుత్రవిద్యతే॥ ౩౭॥ నర్వప్తపూర్వం కల్యాణంసుఖం
వాచసేహిరుషే | అపిపుత్రే సవశ్రేయమితరామాస్థితంసుయా॥ ౩౮॥ సాబసలూన్యవతోజ్ఞానివంక్యావప్తనయద్విదాం
అహంశ్రీః ప్యేనపత్నీనామవరాణాంవరాసతీ॥ ౩౯॥ అతోమఃఖగతంజిహ్వప్రమదానాంభవివ్యతి | మమశోకోవీలాప
శ్చయాశ్శోయనసంతకః॥ ౪౦॥ త్వయి నస్మిన్ సేవే పేవహమానాంసంసారాశ్చరా | కంపునసోగితి తేతాతథాభివంసుక
ణమేవమే॥ ౪౧॥ అన్యంతనిగృహీతాప్రభాస్సర్వమతంత్రితాపరివాచేణైకేయాన్యవనూనావ్యవహారా॥ ౪౨॥
యోహిమాంసేవతేజ్విదభవాప్యనువతఃతే॥ తైకేయాన్యపుత్రమన్వీక్ష్యనజన్వనాభిభావతే॥ ౪౩॥ సన్యక్రోధతయా
తస్యాకకభంసుఖరవాదితతే॥ తైకేయాన్యవనంధ్రవంపుత్రతే యోమిదుగఃతా॥ ౪౪॥ దతేనన్యవనమాణితవజాతన్య
రాఘవః | అస్థితాన్యకంక్షంత్యామయామఃఖపరిక్షయం॥ ౪౫॥ తన్మక్షయంహమాన్యఃఖంశోభ్యేహంహితుఃపరం | వి
ప్రకారంపవత్సీనామేవంజీర్ణాపిరాఘవః॥ ౪౬॥ అపశ్యంతీతవమఖంపరిపూర్ణాతశిష్యగక్ష్మనదావతఃతాయోమ్యేనికకం
క్రృపణబిహికాం॥ ౪౭॥ ఉపవాతైశ్చయైశ్చైవమఖభిత్వపరిత్రైక్షేమఃఖంసంపదాతోమోఘంత్యంహిదుగఃతయా
మయా॥ ౪౮॥ స్థిరంతుపూర్వయంసంస్యేషమేదంయన్మదీర్ఘతే॥ పోవృషీమహాసద్యాస్పృష్టంహంసంసంభాసా॥
౪౯॥ మమైవనూనంసంసరణంనవిద్యతేనరావతాశోప్రియమక్షయేమహి | యవంశకోదైవవనమాంజీర్ణాపితిపసహ్య
సంహూరుదతీంస్మగిమివ॥ ౫౦॥ స్థిరంహిమానాంసహ్యవయంసమానుసంభిన్నతేయద్యుషి నాపదీర్ఘతే॥ లనేమఃఖే
నవదేమామర్మితంపునంహ్యకాతేమరణంనవిద్యతే॥ ౫౧॥ ఇవంతుమఃఖంయవసభాకానిమేనతరానానివనంయ
మాశ్చహితవత్పత్రప్తయంపవన్యకారణాతోసునిష్కలంబీజమివోస్తమావరే॥ ౫౨॥ యదిద్యాకాతేమరణంసంస్మేద్య
యాలభితశ్చిన్తనమఃఖర్కృతః | గతాహమాన్యైవవరేతనంనందినాత్వయాశేమిరివాన్యజేనస్తై॥ ౫౩॥ అథానికంజీవ
తమద్యమేపుథాత్వయామి నాసంప్రసిభాననప్రభ | అనుప్రబిష్యామివపరిత్యజ్యేవగోస్సుమర్మలావశ్యమివాంశంక్ష
యా॥ ౫౪॥ భృతేమనుఖమమక్షితాలతదాబహువిలలాపనమీక్ష్యరాఘవం | వ్యసనముపసాహ్యమాసంహతోసుతమివని
ద్ధవంచేక్ష్యసిగ్రీవీ॥ ౫౫॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-ఏకవింశస్తకం-***-అథానువిలపంతీంతాంకాంసంసారం
రామమాతరం | ఉవాచలక్ష్మణోదీనస్తతా-లంకృతంవచః॥ ౧॥ నరోచతేమమాప్యేతదాశ్రేయదాద్రాఘవోనసంశ్రయ
క్త్యారాజ్యశ్రియంగచ్ఛేత్ | శ్రీయావాక్యవచంగతః॥ ౨॥ ఏవితేతశ్చవృద్ధశ్చవివ్రతైశ్చప్రదక్షితః | స్వవశేమివనమూ
యావోద్ధమానస్సమష్టశ్శీతః॥ ౩॥ నానాన్యవరాధంపశ్యమి నావిదోపంతకథావిధం | యేనుర్వాన్యతేరాష్ట్రాన్వృషవనాసా
యరాఘవః | ఆహంహానిష్కవితరంసృష్టంకామవశంగతం | శ్రీయామ్యుక్తంపద్మభంధమాఽయ్యుక్తంస్వవంయథా॥
౪॥ నరవశ్యావ్యవహారోకేవరోక్షుషమియోనరః | స్వమితోపినిరస్తపియోన్యదోపమదాహారేత్॥ ౫॥ దేవకల్ప
మృజుదాంతరిపూణామపివర్ణలం | అవేక్షమాణికోధమఽన్యజేత్ | పుత్రతనుకారణాత్॥ ౬॥ తదిదంవచనంరాజ్యపున
ర్పాల్యయపేయమః | పుత్రకోహ్యనయేపర్యాదాభిన్నగ్ధమనున్వరః॥ ౭॥ యావదేవజనాతాకబ్ధిదక్షిణమిమంపరః |
తావదేవయాసాథమాన్యస్థంతుమశాసనం॥ ౮॥ మయాపాశ్యేనసఘమాతేవనన్యరాఘవః | కస్యమన్యోనికంక
తుఃకన్యతాంతస్యేవతిత్తతః॥ ౯॥ సిమాన్యమ్యేమిమాంకృత్యన్మయోధ్యాంపనుజజ్ఞాతః | కరిష్యామితేన్ద్రైన్ద్రైన్ద్రు
ష్టాన్యతిప్రియే॥ ౧౦॥ భరతస్యావశ్యవాయోవాన్యమితమిచ్ఛతి | సర్వావతాకావశిష్యానుమృదుషికాపరిహాయ
తే॥ ౧౧॥ పోతానిహితోయంతైకేయాన్సమస్తాంయదిదేపితా | అమితభూతోనిస్సంగంవధ్యతాంభగ్యతానమి॥ ౧౨॥ సు
రోరవ్యవతిప్రస్యకార్యాకార్యమజానతః | ఉన్మిదంప్రతిపన్నస్యకార్యంభవతితాననం॥ ౧౩॥ బలమేషకిమాశ్చిన్యహే
తుంవాపునరమహాధా | దాతుమిచ్ఛతితైకేయాన్యకార్యంస్థితమిదంతవ॥ ౧౪॥ త్వయాచైవమయాచైవశ్చక్ర్యాన్వైరగమన
త్రమంకాన్యతే క్షిప్రీయందాతుంభరతాయానిశాసనం॥ ౧౫॥ అసురేన్ద్ర్యుభావేనప్రాసారందేవిత్యతః | దేవిత్యంపూర్వ
మాచైవదత్తేనేప్తేనతేతే॥ ౧౬॥ దేవప్రవక్తుమరణ్యంవాయదిదాహుఃప్రవేక్ష్యతి | ప్రవిప్రంత్రత్రతాందేవిత్యంపూర్వ
మవధారయ॥ ౧౭॥ హరామివీర్యాదుఃఖంతేతమన్నాన్యగ్ధవోపితః | దేవిత్యశ్చమమేవర్గంరాఘవస్త్రైవవశ్యతా॥ ౧౮॥ ఏ
తత్తువచనంతుత్యాంక్ష్యణస్యమహాత్మనః | ఉవాచరామంకౌసల్యానందతీశకలాలసా॥ ౧౯॥ భామస్తేవదతఃపుత్ర
లక్ష్యణస్యశుభిరత్యయా | యదత్రానంతరంకార్యంతురువ్వయదిరోచతే॥ ౨౦॥ సచాధన్యంవచశ్చుత్వానస
త్సౌమసుభాషితం | విహాయశోకసంతప్తాంగంతుమహాసమామతః॥ ౨౧॥ ధర్మజ్ఞయదిధర్మజ్ఞోధర్మచరితుమిచ్ఛ
సి | శుశ్రూషమామిహస్థస్తంచరధర్మమనుక్రమం॥ ౨౨॥ శుశ్రూషుజాననీంపుత్రస్సన్మహేనియతోవనావరే

ఇతపసాయుక్తకార్యవప్రేమివంగతః॥౨౩॥యథైవరాజాపూజ్యస్తేకారణేణకథావ్యాహం॥ త్యాంనామానుజానామి
 మివగంతవ్యమితోపసం॥౨౪॥ త్వద్వియోగాన్నమేకార్యంజీవితేననుభవేన॥ త్వయాసమామమశ్రేయస్తృణానామ
 విభక్షణం॥౨౫॥యదిత్వంయాన్యసివసంత్యక్త్వమాంశోకలాలసాం॥ అహంప్రాయమహసిస్వేనపితృత్వామిజీవి
 తుం॥౨౬॥తతస్త్వంప్రాయస్యసేపుత్రఃపరయంలోకమిత్యితం॥బ్రహ్మహత్యానివాదమాత్సముద్రస్థురితావతిః॥
 ౨౭॥వీలసంతలఃకథాదీనాంకౌసుల్యాంజననీంతతః॥ ఉవాచరామోధమాత్మావచసంధమానంహితం॥౨౮॥నాస్తి
 పిత్రిశిఖారూప్యంసమత్యక్తిమతుంమమ॥ ప్రసాదయేత్వాంశేరసాగంతుమిచ్ఛామ్యహంవసం॥౨౯॥ఋషిణావపితు
 ర్వాక్యంకేమిన్త్యాచతచారిణాగ్రామాతాజానతాధమాంకండునావపివత్సితా॥౩౦॥అస్మాకంచతులేపూర్వసంగర
 స్పృష్టాయాపితుః॥ఖనద్విస్సాగైర్భూమిసువాప్రస్థునుహావధః॥౩౧॥జామనగ్నేనరామేణరేణాకాజనసిస్వయం॥
 పృతాపరశునారణ్యేమితుర్వచకారిణా॥౩౨॥ఏతైర్వైశ్వభుమభిదేవదేవస్మైకేవృతం॥ఏతుర్వచసమక్ష్మిబంకరి
 ష్యమిమితుహితం॥౩౩॥సఖత్వేతత్వయైశేనతయతేమిత్యశాసనం॥ఏతైర్విశ్వతందేవియేమయాతవక్త్రీతాః॥౩౪॥
 నామాంధమాంశులూర్వంతేభుమిలంప్రవతయే॥ పూర్వైరయమభిప్రేతోగతోమాన్యోగమ్యతే॥౩౫॥తదేతత్తు
 మయాకార్యంక్రియతేభుమినాన్యథా॥ఏతుహివావసంతుర్వచస్త్వేన్మిన్నామహీయతే॥౩౬॥తామేవమక్త్వాజనసింల
 త్యుణంపునఃప్రవీత్॥వాక్యంవాక్యవిదాంశ్రేష్ఠేష్ఠేష్ఠస్సర్వధనుత్తరాం॥౩౭॥తవలక్ష్మణజానామయస్మిహమ
 నంక్రిమం॥ఏకమందైవతత్వంచకేశశశ్వనుమరాసదం॥౩౮॥మమమాతుర్మహానుజురులంబుభలక్షణ॥అభిప్రాయ
 మభిప్రాయనత్యన్యచకమన్యచ॥౩౯॥ధర్మోహింపరమోలోకేధర్మోనత్యంప్రతిష్ఠితంధర్మసంశ్రితమేతచ్ఛవ
 నుర్వచనమాక్రిమం॥౪౦॥సంతుర్వచమితుర్వాక్యంమాతుర్వాప్రాయాశ్చాశ్చవా॥సకర్తవ్యంపుథావీరధమామాశ్రి
 న్యతీషతా॥౪౧॥సోహంసతత్రామిమితుర్వియోగమతివర్తితుం॥ఏతుహివావసంతుర్వాక్యేయోహంప్రదోహితః॥౪౨॥
 తదనాంవిస్మజానార్యంశ్చుర్వధమాశ్రితం॥మేతంధర్మమాశ్రయమాత్మైష్ట్యంమమ్యుద్ధిరసగవ్యతా॥౪౩॥తమేవ
 ముత్తాసోహదాద్భూతరంలక్ష్మణాగ్నిః॥ఉవాచభూయఃతేల్యంప్రంజలిశ్చిరసాశతః॥౪౪॥అనుమన్యన్న
 మాందేవిగమివ్యంతుమితోపసం॥శాపితాసమమప్రాత్రైఃకురుస్వస్వయంనాగమే॥౪౫॥తీర్థప్రతిష్ఠాశ్చవనాతోపునరే
 ష్యవ్యవహంపురిం॥యయాతిరవరాజ్ఞిఃపురాహిత్యాపునదివం॥౪౬॥శోకస్సంధార్యతాంమాతేవ్యాదయేనాధు
 మానుజః॥వసవాసాదిహైవ్యామిపునకృత్వాపితుర్వచః॥౪౭॥త్వయామయాచవైదేవ్యలక్ష్మణేనమితియా॥ఏ
 నుర్వియోగేస్థాతవ్యమేషధర్మస్సనాగతః॥౪౮॥అంబునంహ్యన్యసంధారావఃఖంబుద్ధిగ్నహవ్య॥వసవానకృతా
 బుద్ధిమోహధర్మాగ్రామనత్యతాం॥౪౯॥ఏతద్వచస్తస్యనిత్యమాతామధర్మమవ్యగ్నిమివక్ష్మిబంధవప్యతేవసంజ్ఞాం
 పరీతిభ్యదేవీసమ్యక్తామంపునరిత్యుభావ॥౫౦॥యథైవతేపుత్రీపితాతథాహంగురుస్సగ్ధమేఘానుమ్యాత్మయా
 వనత్యానుజానామిననాంపితోయమహిఃకామహాసిగంతుమేవం॥౫౧॥కింజీవితేపేహపితాత్వయామేలోకేన
 బుకింస్తద్ధయామ్యతేన॥శ్రేయముహూర్తాంతవనన్నిధానంమమేవకృత్వాన్నదేవీసలలోకాత్॥౫౨॥నరైర్విలోకా
 శ్చరసోహ్యమానోమహాగతోధ్యానమనుప్రవిష్టః॥భూయఃప్రజజ్ఞాల్లివిలాసమేనంనిశేష్యరామః॥రణంజనన్యాః॥౫౩॥
 వచాతరంధైవపినంజ్ఞకల్యూమారోచనం॥మితివత్సితతత్త్వం॥ధర్మోస్థితోధర్మ్యయవాచవాక్యంయథానపివాహా
 గతైర్వచస్తం॥౫౪॥అహంసితేలక్ష్మణస్యమేవజానామిధక్రించవరాక్రమంచ॥మమత్వభిప్రాయమసన్నిధిక్ర
 మాత్రాసహాభ్యుత్పాదసాంసునఃఖం॥౫౫॥ధర్మాధర్మాకామాఖ్యాలుతాతేలోకేసమిక్ష్ితాధర్మఫలలోదయేషు॥తేత
 త్రనర్త్యవ్యవసంతయంమేభాత్వేవధాన్యభిరామపుత్రా॥౫౬॥యస్మిన్ప్రవర్తేమ్యుగరస్మిన్విష్టాధర్మోయత
 స్సాన్యధువత్రమేతద్దేవేభ్యభవత్యగ్రహతోపిలోకేకామాన్యకాఖ్యవప్రవశస్తా॥౫౭॥గురుత్వరాజావపిరాచవప్ర
 థిక్రొధాత్ప్రహమాధర్మవివాహకామాత్॥యద్వాల్లిదిశేత్కార్యమదేవ్యధర్మాంకస్తంపరారాధనకృతంసప్రతిః॥
 ౫౮॥సతైవశక్యేషువిష్టాప్రతిజ్ఞామమానుజస్తంపకలాయథావత్॥సహ్యసయోస్తాగనురుద్వియోగేదేవ్యాత్వభ
 యోగసగ్నిధర్మః॥౫౯॥తస్యభునరేవధర్మకారాజేవిశేషతస్సేవ్యవధివతమానేదేవీమయాసార్థమితోపగచ్ఛే
 త్కేళంస్త్విదన్యాధదేవనారీ॥౬౦॥సామానుమన్యస్వవసంప్రజంతంతుమవ్యవస్థవ్యయంనాసిదేవి॥యథాసమా
 దైవ్యసరంప్రదేయంయథాపివశ్యేనపునర్యయాతి॥౬౧॥యతోహ్యహంకేవలరాజ్యకారణాన్యవృక్షతకర్తవ్యమయమ
 ముహూదయంఅదిభుకతాలేనకుదేవీవిత్యైశేవరామధ్యసహిమధర్మతః॥౬౨॥ప్రసాదయన్నరవృక్షస్సమాత
 రంపగాకీమాన్జ్ఞామిమరేవదండరా॥అథానుజంభ్యశమనుశాస్యదర్శనంచకారతాంహృదిజననీంప్రదక్షిణం॥౬౩॥

య తేత్రమేమఃఖంధమసంగశ్చగోపితః॥౧౩॥ మనసాపికథంకామకుర్యాన్వంకామవృత్తయః | తయోస్త్వ
హితయోర్విత్వంశతస్త్వేపిత్రభిధానయః || ౧౪ || యద్యపిప్రతిపత్తిస్తేవైవీచాపితయోర్వృతం | తథాపుష్పేక్షణీ
యం తేనమేతదపికోవ తే॥౧౫॥ విక్తభోవీర్యహీనోయస్సదైవమనువతఃతే | వీరాస్సంభావితాత్మానోనదైవంపర్యపా
సతే॥౧౬॥ దైవంపురుషకారేణయస్సమన్తఃప్రసాదాఖిలంనదైవేనవిపన్నాథః పురుషసోపనిదతి || ౧౭॥ ద్రిక్ష్యంతి
త్వద్యదైవస్యపాదంపురుషస్యచ | దైవమానుషయోరద్యవ్యక్తాన్వైర్దృష్టివిషయతి || ౧౮॥ అద్యంతుత్పేరుషమాతం
దైవంబద్రిక్ష్యంతివైజనాః॥యదైవదాదాహతం తేద్యద్యక్షంరాజ్యాభిషేచనం || ౧౯॥ అత్యంతశశివోద్ధామంగజంమదబ
లోద్ధతం | ప్రసాదితవహం దైవంపాగుషేణునవతయే || ౨౦॥ లోకపాలాస్సమస్తాస్తేనాన్యరామాభిషేచనం |
సచక్రత్సన్నత్రయోలోకామిహస్యఃకింపునఃపితా॥౨౧॥ దైర్వివాసస్సవారణ్యేవిభోరాజఃసమగ్రితః | అరణ్యేతేన
శ్శ్యంతిచతుదశశసమాస్తథా॥ ౨౨॥ అహంఠదాశాంశేత్సన్యమిమిక్షుస్సాశ్చయోతవ | అభిషేకవిభూతేనపుత్రీరా
జ్యాయవతఃతే || ౨౩॥ యస్య తేనమిదాన్యంసాశ్చదైవబలంతథా | ప్రభవిష్యతిమఃఖాయయథోగ్రింపారుషంమమ ||
౨౪॥ ఊర్ధ్వంవపఃసమాస్రాంతేప్రజాపాల్యమంతరం | అర్యపుత్రాఃకరిష్యంతివనవాసంగతేత్వయ || ౨౫॥
పూర్వరాజపీఠవృత్త్యాహివనవాసోవిధియతే | ప్రజానిక్షిప్యపుత్రేషుపుత్రవత్సరిపాలనే || ౨౬॥ సచేద్రాజస్యనే
కాగ్రేరాజ్యవిభ్రమశంకయా || వైసమిచ్ఛసిధర్మార్త్యరాజ్యంరామత్వమాత్మన | ప్రలిజానేచతేవీరమాభూవంవీర
లోకభాగే॥రాజ్యంచతవరత్త్రేయమహంవేతేనసాగరం॥౨౭॥ మంగత్రైర్భిషేచన్వత్రతత్త్వంవ్యాపృతోభవ | అహ
మేకోమహిపాలానలంవారయతుంబలాత్ || ౨౮॥ నశోభాగ్ధావిమదాభూమానధమర్కృష్ణాయమే | నానిరాబంధనా
థాయనశరాస్తంభసౌతవః | అమిత్రమనాథంమేనర్వమేతచ్ఛతుప్తయం॥౨౯॥ సహహంకామయేత్యర్థంయ
స్సాస్తిచ్ఛత్రీర్ముఃతోమమ | అనివాత్స్యథాతేవిమ్యుచ్ఛలితవచఃసా || ప్రగృహీతేనవైశ్చతుప్తవైజ్ఞిణంవాసకల్పయే॥
౩౦॥ ఖడ్గంషేష్యమేష్యిష్టేగహనామశ్చరదమేదాన్యశ్వనరహస్తేరుశోర్భిర్భువితామహి॥౩౧॥ ఖడ్గధారాహ
తామేద్యదీప్యమానాభవాద్రేయఃసతిష్యంతిద్విపాభూమామేభూత్వపరిమన్యః || ౩౨॥ బద్ధగోధాంగులిత్రాణేమి
గృహీతశరాసనేకథంపురుషమానిసౌతే పురుషాఃకాంమయస్థితే || ౩౩॥ బహుభిచ్ఛైకమత్యస్యస్మేనేనబలమార్త
జనాః | వినియోక్త్యావ్యవహంబాశాన్వబాజిగజమర్మసం॥౩౪॥ అద్యమేత్రప్రభావస్యప్రభావఃప్రభావస్యతి | రా
జ్జ్వాలప్రభుతాంకర్తుంప్రభుత్వంతవచప్రభో || ౩౫॥ అద్యచందనసాగ్రస్యత్రయారానోక్షణస్యచ | సమానాంచ
విమోక్షస్యమృదాంపాలనస్యచ | అనురూపావిమాబాహూరామకర్మకరిష్యతః | అభిషేచనవిష్యున్యత్యర్థా
శాంతేనివారణే॥ ౩౬॥ బ్రహ్మహీనోదైవసయయావియజ్యతాంతవాసుహృత్వాన్యాయశస్సుహృజ్జవైః | యథాతవేయం
వసుధావశేభవేత్తదైవమనంతాధితవాన్యసింకరః || ౩౭॥ విమృజ్యబాష్పంసంసాంత్యవాసకృత్సలక్ష్యణంరాఘవ
వంశవర్తనః | ఉవాచపితేర్దేవచనేష్యవస్థిగంధినిసోధమామేమహిసాహ్యసన్యథః || ౩౮॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే - త్ర
యోవింశస్తకః. ##### తంసమిక్ష్యన్వవమితంపేరుగ్దేశశపాలనే॥కొనల్యాబాష్పంసంధావచో
ధర్మిన్యమబ్రవీత్ || అద్యస్తమఃఖోధర్మాన్సన్యభూతప్రియంవదః | మయజాతోదశరథాత్ కళముంశేనవ ద్రయేత్ ||
౩౯॥ యస్యభృత్యాశ్చదాసాశ్చమృత్యాన్యస్తాన్యభుంజతే | కథంభూత్యతేనాథోవనేమూలఫలాన్యయం॥౪౦॥ పరచచ్చి
ద్రశేషస్సృత్యావస్యవానభవేష్యయం | గుణవాణ్యయతోరాజ్జారాఘవోయద్వివాన్యతే || ౪౧॥ నూనంతుబలవాణ్లో
నేకృతౌతాశ్చస్యమాదితః | లోకేరామాభిరామస్త్యంవనంయత్రగమిష్యసి || ౪౨॥ అయతుమామాభ్యభవస్తవాదర్శ
నమారతః | విలాపమఃఖంసమిధోరుదితాశ్చిహుతాహూతిః | దింతాభాష్పమహాహూమస్తవాదర్శనచిత్తజఃకర్మయత్సా
భ్యశంపుత్రీరాన్వనాయాససంభవః॥ త్వయాపిహీనామిహమాంశోకాగ్నిరతులోమహాః | ప్రభవ్యతియథాకత్తుంచి
త్రేభానుహిమాత్యయే॥ ౪౩॥ కథంహిధేనుస్యంవత్సంగవృంతంనానగచ్ఛతి | అహంత్యాగంగుమిష్యామియత్రపు
త్రగమిష్యసి || ౪౪॥ తథాగజదంతంమాత్రాతదాన్యకస్యంపురుషదృఢః | శుత్రానరామోబ్రహ్మకస్యంమాతరంభృతదుఃఖ
తాం॥౪౫॥ కైతేయాన్వంచితోరాజాముయచారణ్యమాశ్రితః | భవత్యావపరిత్యేననేమనంవ ద్రయవ్యతి॥ ౪౬॥ భద్రః
కిలపరిత్యాగోన్యశంసఃకేవలంస్త్రీయాః | సభవత్యానక ద్రవోదమనసావిగోపితః॥౪౭॥ యావజ్జీవతికాకులేస్థపితా
మేజగఃపతిః | శుశ్రూషాశ్రియతాంతావత సమాభ్యర్చ్యసాతనః || ౪౮॥ ఏవమక్రతురామేణకొనల్యాశుభదర్శనాత
థేభ్యువాచసుప్రీతారామమగ్నిష్టకారిణం॥ ౪౯॥ ఏవమక్తవ్యవచనంరామోదర్శభృతాంవరః | భూయస్తామబ్రవిద్వా

కృంమాశరంభశమఃఖం॥౧౫॥యయాతైవభవత్వాదకథావ్యవచనంవిదుః॥ రాజాభద్రాగురుశ్చేష్ఠస్సర్వేషామీ
శ్వరఃప్రభుః॥౧౬॥ ఇమానితుమహారణ్యవిహిత్యనవపంచవ॥ వద్వాణివరముప్రీతిస్సస్సాన్నివచనేతవ॥ ౧౭॥ ఏవమ
క్రూపియంపుత్రంబాప్సుప్రతాణాననారితా॥ ఉవాచవరమాద్భుతానల్యపుత్రవత్సలా॥ ౧౮॥ ఆసాంరామవత్స్ని
నాంవస్తంమధ్యేనమేక్షమం॥నయమామపికాకుత్స్థవనంనన్యాంస్యగీంయథా॥ యదితేమానేబుద్ధిక్యతాపితరపేక్ష
యా॥ ౧౯॥ తాంతథారుదంతరామోరుదావచనమబ్రవీత్॥ ౨౦॥ జీవన్త్యాహాప్రియాభద్రాదైవతంప్రభురేవ
చ॥ భవత్పుత్రమయైవాద్యరాజాప్రభవతివభుః॥ ౨౧॥ సహ్యనాథావయంరాజ్ఞానానాశనస్థితా॥ భరతశ్చాపివ
మాత్మాసర్వభూతప్రియంవదః॥ భవతిమనువతేతనహిధర్మరతస్సదా॥౨౨॥ యథామయితునిష్కాంశేపుత్రశో
కేనపాథివః॥శ్రమంనావాపున్యయాతి॥చిదప్రమత్తతథామరు॥ ౨౩॥ దారుణశ్చవృష్యయంశోశ్యయైవనంవిసా
శయేత్॥ రాజ్ఞోవృద్ధస్యసతతంహితంచరసమాహితా॥ ౨౪॥ వ్రతేవవాసవిరతాయానారిపరమోద్రిమాభతా
రంనానువతేతనాతుపాపగతిర్భవేత్॥ భర్తృశ్శ్రుత్రామయానారిలభతేన్యగమన్తమం॥ అవియానిర్మమసాగ
నివృత్తాదేవపూజనాత్॥ ౨౫॥శుశ్రూషామేవమర్చితభర్త్యఃప్రియహితేరతా॥ ఏవభర్త్యఃపురాదృష్టిలోకేచేదేతః॥
ప్రృతః॥౨౬॥ అగ్నితాశ్చేషువచదామనుమేభిశ్చదేవతాః॥పూజ్యస్త్రీమత్పుత్రేచేదేచ్చాన్తాన్తైవమవ్రతాః॥
౨౭॥ఏవంకాలంప్రతీక్ష్యమమగమనకాంక్షిణీ॥నియతానియతానారాధకర్తృశ్శ్రుత్రామశేరతా॥౨౮॥ప్రాప్య
సేవరమంకామంమయప్రత్యాగతేనతి॥యదభిదృష్టపుత్రాంశేష్టేధారయన్యతివితం॥ ౩౦॥ఏవమక్తమరామేణబా
ప్సువర్యాకులేక్షణా॥కానల్యపుత్రశోకాద్దరామంవచనమబ్రవీత్॥ ౩౧॥ గమవేమకృతాంబుద్ధింసేతేశ్శేషమిపు
త్రక॥ఏవంధ్యయతుంచరమానంకాలానరస్యయః॥ ౩౨॥ గచ్ఛపుత్రశ్చమేకాగ్నిభద్రంశేప్తునదావిభో॥పునస్త్య
యిన్వత్రేభుభవిష్యాగతక్షమా॥ ౩౩॥ ప్రత్యాగతేమహాభాగకృతాగ్నిచరిత్రవశే॥ ఏతురాన్యణ్యతాంపాశ్చేష్ట
యిలప్యేవరంసుఖం॥ ౩౪॥ కృతాంతస్సగతిఃపుత్రమర్చిభావ్యానదాభువ॥ యస్తాన్సంపంచదయతివేవచలత్పిన్య
రాఘవ॥ ౩౫॥గచ్ఛేదానింపహాబాహూత్యేమేణపునరాగతః॥నందయన్యనిమాంపుత్రసామ్నావాశ్యేనదారుణా॥
౩౬॥ అపీదానింకాలాన్సన్యద్యనాత్ప్రత్యాగతంపునః॥ యత్ప్రాంపుత్రకవశ్యేయంజటావలంబధారిణం॥ ౩౭॥
తథాహిరామంపంచవాసనిశ్చింతసమిక్ష్యదేవీవరమేణచేరసా॥ ఉవాచరామంశుభలక్షణంవహోబభూవచస్సత్సయ
నాభికాంక్షిణీ॥౩౮॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-చతుర్వింశస్తకం॥

సాపనీయశమయానమవస్థ్యవ్యజంతువి॥ చకారమాతారావస్యమంగళానివసన్వసి॥ ౧॥ సశక్త్యేవంగ
యతుంగచ్ఛేదానిరఘూత్తమ॥ శీఘ్రంచవివచ్యస్తవతావస్త్వచసతాంత్రమే॥ ౨॥ యంచాలయన్గచ్ఛంత్సంస్థగ్నా
చనియమేనచ॥ సతైరాఘవశోహులభ్యస్తాన్యభిరక్షితు॥ ౩॥ యేభ్యఃప్రణమసేపుత్రైశ్చేష్టయితవేషుచ॥ తేచ
త్వామభిరక్షంతువసేనహమహర్నిభిః॥ ౪॥ యానివత్తావతేస్త్రానిశ్చమిత్రేణిమతా॥ తానిత్యామభిరక్షంతువి
క్షేప్తముదితందా॥ ౫॥ ఏత్తీశుశ్రూషయాంపుత్రమాత్మశుశ్రూషయాంతథా॥ సత్సేనవమహాబాహూవిరింజీవాభి
రక్షితః॥౬॥ సమితుగశేషవిత్రాణీవ్యేష్టయితనానిచ॥ స్థంజిలానివిత్తానిజితైవాపుత్రాఃకుసాహదాః॥వతఃగాః
వన్నాగాసింహస్తాన్రక్షంతునరోత్తమ॥ ౭॥ స్వప్రసాద్యాశ్చవేషేవమరుతశ్చమహర్దయః॥ స్వప్రీత్యాతావిధా
తాచన్యప్రీత్యాపాపగోర్యమా॥ లోకపాలాశ్చతేనర్వేవానప్రప్రమయాప్రథా॥ ౮॥ ఋతవైస్సంవత్సరేషుమాసాన్సం
వత్సరాఃక్షుచాః॥ దినానిచముహూర్తాశ్చన్యప్రీతిర్వంశుతేనదా॥ ౯॥ స్మృతిగ్ధృతిశ్చభక్తిశ్చపామత్యాంపుత్ర
సర్వతః॥ ౧౦॥ సంచరత్సభగవాదేవసేనసృజ్యనభూవాన్పులిః॥ సప్రదయనారదశ్చతేత్వాన్రక్షంతునన్వః॥
౧౧॥యాశ్చాపిసర్వతస్సిద్ధాంతశ్చసద్విశ్వరాః॥స్తూతామయావసేత్పిపాంచుత్వాంపుత్రనిత్యైః॥ ౧౨॥ శై
లాన్పుర్వేనముద్రాశ్చరాజావయవివచద్యౌరంతరిక్షంపుభివేద్యస్సర్వాస్తవైవచ॥ నక్షత్రాణిచసర్వాశ్చగహ
శ్వసహదేవతాః॥ అహూరాత్రేతథానంక్షేపాంచుత్వాంసనమాత్రేంత॥ ౧౩॥ ఋతవైస్సంవత్సరేషుమాసా
న్సంవత్సరాస్తథా॥కలశ్చకాష్ఠాశ్చనదాంతవర్షదశంతుతే॥౧౪॥ మహావసేవచరతోమునివేదన్యగిమతః॥ శవాది
త్యాశ్చవైత్యాశ్చభవతుమఖదాన్యదా॥ ౧౫॥ రాక్షసానాంపితౌవానారాణాంహరకర్తృకాం॥ త్రివ్యూ
నాంచసర్వేషామఖాత్పుత్రకలేభయం॥ ౧౬॥ ప్రవగావృత్తేకాదంతౌహంశకాశ్చైవచకానన్॥ చన్యపాశ్చకటా
శ్చమాఖాన్రగహనేతవ॥ ౧౭॥ మహాద్విపాశ్చసంహాశ్చేవపూర్ణిమి॥యైశ్చవంష్ఠిగిరిః॥ సేనసాహృగిరిః
రౌద్రానతేమహ్యంతుపుత్రక॥౧౮॥ స్థూపానభోజనారోద్రాయేచాన్యేనత్వజాతయః॥ మాచత్వాంహింసినఃపు

త్రమయానంఘ్రాజరాస్త్విహ ॥ ౨౦౫ ॥ అగమాక్షిభాస్వంతుసిద్ధ్యంతవరాక్రమాః సర్వసం త్రయేరామస్త్వస్తి
మాణ౯వృపుత్రక ॥ ౨౦౬ ॥ స్వప్తితేష్టాన్వంతరేభ్యః పార్థివేభ్యఃపునఃపునః ॥ సర్వేభ్యశ్చైవచేదేభ్యాయేవతే
పరిపంథినః॥౨౦౭॥ శురుభిస్సమిష్టసూర్యశ్చనవోధయమస్తథా॥పాంతుత్వామగ్నితారామండకకారణ్యవాసినం ॥
౨౩౫॥అగ్నిరాయస్తథాఘామోమంత్రోత్పన్నమిషామృతాః ॥ ఉపస్మర్వనకాలేతుపాంతుత్వాంరఘునందన ॥
౨౪౫ ॥ సర్వలోకప్రభుర్భిష్టేభూతథర్తాతేకమయః॥ యేవశేషస్సురాక్షేత్యాంరక్షంతుపవనాసినం॥ ౨౫౫ ॥ ఇ
తిమాత్రేస్పృగఃకాఽగంతైశ్చాపియశస్వినీ॥ స్తుతిభిశ్చస్వనుచూపాభిరానరాయంతలోచనా ॥ ౨౬౫ ॥ జ్వలనంసమ
పాదాయబ్రాహ్మణేనమహాత్మనా ॥ పోవయామానవిధినారామమంగళకారణాత్ ॥ ౨౭౫ ॥ ఘృతంశ్వేతానిమా
ల్యానసమిధశ్శ్వేతసమకాపా ॥ ఉపసంపాదయామానకౌసల్యాపరమాంగనా ॥ ౨౮౫ ॥ ఉపాధ్యాయపుది
నాహుత్వాశాంతిసనామయం ॥ హుతమావృవశేషేణబాహ్యంబలిమకల్పయత్ ॥ ౨౯౫ ॥ మధుదగ్ధక్షతశ్చుతై
స్సప్తిహవ్యద్విజాంస్తతః॥ హవయామాసరామస్వవసేస్సప్త్యయనత్రేయాః ॥ ౩౦౫ ॥ తతస్తప్తద్విజేంద్రాయ
రామమాతాయశస్వినీనద్యౌఃప్రవహకామ్యాంశాఘంవంచేదమబ్రవీత్ ॥ ౩౧౫ ॥ యత్కంగళంసహాసోత్తేనర్వచే
నసంసర్మృతే॥ వృత్రనాశేనమభవస్తప్తేభవతుమంగళం ॥ ౩౨౫ ॥ యత్కంగళంసమస్తగ్ధస్వవసౌకల్యయత్సురా ॥ అ
వృత్రంపార్థివకాయానస్యత్యైభవతుమంగళం॥ ౩౩౫ ॥ అమృతోత్పన్నతైర్వార్యఘృతోవజ్రధరస్వయత్ ॥ అతితిర్క్
గళంపార్థివాస్తప్తేభవతుమంగళం॥ ౩౪౫ ॥ శ్రీకటక్రమాప్రక్షిమతోవిష్ణురమితేజసః॥ యదాసిన్వంగళంరామత
త్యైభవతుమంగళం॥ ౩౫౫ ॥ ఋతవస్సగ్రాహ్యేపాదేదాలోకాదిశశ్వతే ॥ మంగళాసమహాచారామశుభమం
గళాః॥ ౩౬౫ ॥ ఇతిపుత్రస్యతేమాంశ్చకర్త్యాశిరిసిభామినీ ॥ గంతైశ్చాపిసమాలభ్యరామమాయంతలోచనాఽపిపథిం
చాపిసిద్ధాన్ధాంబితల్యకరీంశుభాం ॥ చకారగత్యంకౌసల్యానంత్రైర్భిజాపవన ॥ ౩౭౫ ॥ ఉపాచాత్రప్రహృష్టేపసా
దుభిసశవతలానీ॥ వాశ్చైతేరిభావేనవాచాసంసప్తమానయా॥ ౩౮౫ ॥అనన్యమూర్ధిసాహూయియపరివృజ్యయశస్వ
ినీ॥అవతత్పుత్రసిద్ధార్థోగచ్ఛరామయథానుభం॥౪౦౫॥అరోగంసర్వసిద్ధాగమయోధ్యాశ్చపునరగతంపశ్యేమత్వాం
సుఖంవత్సమస్థితంరాజవత్కాని॥౪౧౫॥ ప్రణమ్యుపాసంకల్పాహవోవిద్యోతితాననా॥ద్రత్యుమిత్యాంవనాత్పాత్రితం
పూర్ణాచంద్రమివోదితం॥౪౨౫॥భద్రాసినగతంరామవనవాసిహగతం॥ద్రత్యునుచపునస్త్యాంతుతిర్ణావంతంపితు
ర్వచః॥౪౩౫॥ మంగలైరదపపంపనోపనవాసాదిహగతః॥వధ్వామహచరిత్యంత్యంకామాసంవర్ధయాసిభా॥౪౪౫
మయాస్మితాదేవగజైశ్చివాదయోనహస్తయోధాదమహామూర్తీరగాఽభిప్రయతస్యనందరాయతేహితానికాం
క్షంతుభిశ్చృణువ ॥ ౪౫౫ ॥ ఇతివచాసృతప్రహృష్టాఽపాసమాప్యవస్తస్వయనంయథాది ॥ ప్రవక్షిణంస్త్రైవ
చకారరామంపునఃపునశ్చౌషిషీవ్యసస్వచే ॥ ౪౬౫ ॥ తథాచచేవ్యాకృతప్రవక్షిణోషిషీవ్యసూతుశ్చరశౌపునఃపు
నః॥ జగమసితానియలంబుహాయశ్చస్మరణువసృజ్యసిద్ధస్త్వయాశ్రీయా॥౪౭౫ ॥ ఇతిశేమయోధ్యాకాండేపంచ
మింశస్సకాండః*****అభివాన్యవకౌసల్యాంరామస్సంప్రసీతోవనం ॥ కృతస్సప్త్యయవోమాత్రాభిధ్వి
ప్రవర్తకస్థితః॥విరాజయ౯రాజమతోరాజమాణాంనరైర్సృగౌర్హృదయాన్యామమంభేవజనస్యగణవస్త్రీయా॥
౨॥ తైదేహీచాపితత్సర్వంసమకౌసలీనవసిన్వినీ॥ తదైవమృదివ్యావ్యయవరాజ్యాభిషేచనం॥ ౩॥ దేవకార్యంస్వయం
కృత్యౌకర్తృభావ్యాప్తచేతనా॥అభిజ్ఞారాజగర్వాణాంరాజపుత్రంప్రతీక్షతే ॥ ౪॥ ప్రవేతకాళరామస్త్వస్యంవేక్ష్యమవి
భూషితం॥ప్రహృష్టజనసంఘాన్మనోహరీయాంబిదవార్జుభిః॥ ౫॥ అభినరానమత్సర్వకేవమానతంతలిం॥అవశ్య
శ్చగృకనంత్రందించితావ్యకలితేంద్రియం ॥ ౬॥రాంస్త్వస్త్వసదాగర్వాత్సానశశాంసవోగతం॥తంశీకంరామవసో
భాషితం॥అవ్యభాహాన్మతేశీమనస్త్రీయోమీయసారామ ॥ పరోవ్యతేప్రాహ్లాక్షైఃప్రాక్షైఃశేవత్వసమిమహానాః॥
౭॥ నశేతతలాలేనజలశేననిభవన ॥ ఆవృతంవననంబుధశ్శ్రీరామివిరాజతే॥౮॥ వ్యతనాశ్వాఽచమఖ్యాభ్యాంశత
వత్సంభక్షణం॥చంద్రాంసప్రకాశాభ్యాంబిజ్యతేనతవానవం॥౯॥ వాగ్విరోపందిశశ్చాపిప్రహృష్టాస్త్యాంనరభద్రాస్తు
వంతోనాత్రవ్యసంతేయంగలైర్నూర్తమాగధాః ॥ ౧౦ ॥ నతేతేంద్రంవదగధంప్రాహ్లాక్షాదేవచరగాః ॥ మూర్ధ్ని
మూర్ధాభిషేక్త్యనరదఃపృథుధానః ॥౧౩॥నత్యాంప్రకృతయస్సర్వాశ్శ్రేణీమ్యాగ్యశ్చఘోషితాః॥అనుక్రతుమిచ్ఛం
తికౌరజానవరాస్తథా॥౧౪॥వత్సగ్నిర్వేగసంవత్రైర్వోదాఽయైకాంచనఘోషితైః॥ముఖ్యేపువ్యరథోయక్షాంకంనచ్ఛ
తితేగతః॥౧౫॥సహస్రీచాగ్రశ్రీమాంస్తవలక్షణఘరాజితః॥ప్రయాణేలక్ష్యతేవీరకృష్ణమేఘగిరప్రభః ॥౧౬॥నచ

కాంచనచిత్రం తేవశ్యమిప్రియదర్శనం భద్రానసంపురస్కృత్యయాతవీరపురస్కృతం || ౧౭ || అభిషేకోయథాస
జ్ఞఃకిమిదానీమిదంతవః | అపూర్వముఖవర్ణస్వప్రమావశ్యలక్ష్యతే || ౧౮ || ఇతివవిలపంతీంతాంహోవాచరఘనందనః |
సీతేతత్రభవాంస్తాత్రేవప్రాజయతిమాంసనం || ౧౯ || తులేమహిసంఘాతేదమఃక్షైన్ద్రచారిణి | శృణుజానీయేనేదం
క్రమేణాభ్యాగతంమమ || ౨౦ || రాక్షాసత్యత్రేణజ్ఞేనపితౄణాదశరణేనచ | కైకేయ్యమమమాత్రేకుపురాదత్తామహీ
వరో || ౨౧ || తయాన్యమమసజ్జేష్టస్మగ్నిషేకేన్నపద్యతే | ప్రబోధితస్సపమయోధామేఘానతనిజితః || ౨౨ || చతుర్దశ
హివన్వాణివస్తవ్యందండకేమయా | పితౄమేధరతశ్చాపియావరాజ్యేనియోజితః || సహంత్వామాగతోద్రష్టుంప్ర
స్థితోవిజనంవనం || ౨౩ || భరతస్యనమేపేతువాంకశ్యుకిదావన || ౨౪ || ఋద్ధియక్తామీపునుమానసహం తేవరస్తవం |
తస్మాన్నతేసుతాఃకథ్యాభరతస్యాగ్రతోమమ || ౨౫ || నాపితౄం తేనభార్యవ్యాపితేపేణకదావన | అనుహుతయాశక్యం
సమీపేత్వస్యవతితుం || ౨౬ || తస్మైదత్తంప్రవతియాయావగాభ్యంసరాశనం | సప్రహాన్యస్వయాసేతే నృపతిశ్చ
విశేషతః || ౨౭ || అహంచాపిత్రజ్ఞాంతాంగురోస్తుమమపాలయత్ | వనమన్వేషయాస్యామిస్థిరాభవమన్స్వసి || ౨౮ ||
యాతేవమయకల్యాణివనంమునినిమేదతం | ప్రతోవవాసపరయాభవితవ్యంవైష్యయానామే || ౨౯ || కాన్యమథాయకేవా
నాంకృత్యాపూజాంయథాభిషి | వందితవ్యదశరథఃపితామమనరేశ్వరః || ౩౦ || మారాచమమకాసల్యాప్యనాంతా
వకశితా | ధర్మమేవాగ్రతఃకృత్యాత్వత్స్త్వద్విసంమానమహాం || ౩౧ || వందితవ్యాభ్యశ్చేన్యయాశ్చేమమమాతరః |
సేహహుతయసంభోదేన్నమాహిమమహతరః || ౩౨ || భ్రాతృపుత్రసమాచాపిత్రవ్రత్యవమితేవతః | న్నయాభరత
శశుష్మాప్రాక్షేపియతేరౌమమ || ౩౩ || పియ్యంవచకతవ్యంభరతశ్చకదావన | సహరాజాప్రభృత్యైవదేశ
స్యచకులస్యవ || ౩౪ || ఆరాధితాహితేనప్రయత్నైశ్చేవసేవితాః | రాజానస్సంప్రసేదంతిప్రవృత్తంతివివర్తయే || ౩౫ ||
ఔరసానపేతుత్రాహిత్యజ్యంజ్యూతకారిణః | సమర్థాసంప్రఖ్యాంతఃనానసినరాధిపాః || ౩౬ || సాత్వంవసేవక
ల్యాణిరాక్షాస్సుమమత్రినిభరతశ్చరతాధమేవత్యవతపరాయణా || ౩౭ || అహంగమిష్యామిమహాసంప్రయేత్వయా
హివస్తవ్యమిహైవభామిని | యథావ్యూతంకురుషేనకస్యవిత్తభాన్యయాకార్యమనంబోమమ || ౩౮ || ఇతిశ్రీమదయో
ధ్యాకాండేషష్ఠంశస్తకః || ***** ఏవమక్రమేనైవేహ ప్రయాహాప్రియవాదిని | ప్రణయా
దేవసంకుప్తాభద్రారమిదముత్తర || ౧ || కిమదంభావసేరామవాక్యంలంఘనయాధునిన | త్వయాయదవహస్యంమే
శ్రుత్వానరవరాత్మజః | పితాణాంరాజపుత్రాణాంశస్తాస్త్వమిహాంప్రవ | అన్యమయశ్శంవనశ్రోతవ్యంత్వయే
రితం || ౨ || ఆర్యపుత్రపితామారాభాగ్నితాపుత్రస్తథాన్నయ | స్వానిపుత్ర్యనిభంసానాస్సన్యంభాగ్యమహాన
తే || ౩ || ధర్మశ్శాస్త్రగ్రంథభాన్యైశ్చాప్రాప్తాపిపురుషమభా | అగ్రేష్టవాహమాదిష్టావనేవస్తవ్యమిత్థసి || ౪ || సమితా
నాత్మజోనాత్మానమాతానవభజనః | ఇహప్రేత్యవనాశిణాంపరిరేరోగిస్సదా || ౫ || యదిత్వంప్రప్రతోమగదావనమ
న్వైసరాఘవః | అగ్రతస్తేగమిష్యామిమృత్వంతివశకంబకా || ౬ || రుష్యాకోమబహుగృభిత్తేషమివోదకం |
నయమాంబీరప్రస్థిభావంమయనవిద్యతే || ౭ || ప్రాసాదాన్తేన్యమన్తేన్యమన్తేహంసగతేనవాసగ్వాపథాగతా
భద్రుఃపాదచ్ఛాయావిశివ్యతే || ౮ || అనుశిష్టాన్యమగ్నివపిత్రావపిపిత్రాత్రయం | నాప్తినంప్రవిక్రవాన్విగ్రతవ్యం
యథామయా || ౯ || అహంచుగ్గంగమిష్యామివసంపురుషవజితం | నానామృగగజాశ్చేన్యంశౌరకాలవృత్తసేవితం || ౧౦ ||
సుఖంవనేవత్సాన్యమియన్తేవభవనేవేతుః | అదింతయంతీత్రీలోకాదింతయంతీపతివ్రతం || ౧౧ || శుశ్రూమమాతా
తేభిత్వంనియతాబ్రహ్మచారిణీ | సహారంస్యేన్యయామీరవనేషమభుగంధిభు || ౧౨ || న్యంహితేర్కవనేక్ష్యంరామసంపరి
పాలనం | అన్యస్యాపిజనస్యేహాకింపునర్మమనాదన || ౧౩ || సహన్వయాగమిష్యామివసంవర్తనంశయః | నాహంశక్యా
మహాభాగవతతాయుధ్యతా || ౧౪ || ఫలమూలాశేనాభ్యంభవిష్యామినంశయః | నరేయఃఖంతిష్యామివసంతీన
హత్వయా || ౧౫ || ఇచ్ఛామినశిత్యైలాశేవల్పలానివసానిచ | ద్రష్టుంసర్వత్రశ్శిశ్నూతాత్వయానాశేనమతా || ౧౬ ||
హంసకారందహాకీన్ఢావపద్మినీసాగుభుమిప్రేతా | ఇచ్ఛేయంసుఖినీద్రష్టుంత్యయామీరేణసంగతా || ౧౭ || అభిషేకింతరి
ష్యామితాసుభిత్వంయత్రవతా | సహత్వయావిశ్వాలాక్షరంస్యేవరమనదీని || ౧౮ || ఏవంవర్తనప్రాణాంతశంతవా
హంత్యయాసహ | వృత్తిక్రమంవతేత్సాన్యమిస్సగోపనిహమేమతః || ౧౯ || స్వగోపచవిగావాహోభవితాయదిరాఘవ |
త్వయామమనరవ్యాప్తు | నాహంతమపిరోచయే || ౨౦ || అహంగమిష్యామివసంసుమగదామంమృగాయంతంవానరీవార
క్షేద్యతం | వనేవత్సాన్యమియథాపితుగ్గోహితైవపాదాపుష్యావసంయతా || ౨౧ || అన్యభావామనురక్తచేత
సంత్యయావియతైంమరణాయనిత్తాం | నయన్వహంసాధుకురువ్యయాచనాంసలేమయతోగురుతాభవిష్యతి ||

శ్రీరామాయణే అయోధ్యాకాండే పక్షోన త్రింశ స్సర్గః.

౨౨॥ తథాబ్రువాణామపిధర్మవత్సలోనవత్ససీతాంస్యవరోనివీధతి । ఉవాచచైవానంబహుసన్నివర్తనేవనేనీవాసస్య చముఖతాంప్రతి॥౨౩॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేనస్తవంశస్సర్గః:*****

సవసంబ్రువతీంసీతాంధర్మక్షోధర్మవత్సలః । ననేతుంకురుతేబుధ్ధింవనేమఖిలబింతయన్॥౧॥ సాంత్వయిత్వా పునస్తాంతుభాష్యమాపిరలోవహం॥నివర్తనాథేధర్మత్వావ్యాకృష్టేతమనావహమ్॥౨॥ సీతేయమాపిసానిధర్మేచనిర తానగాభ్రహ్మవత్సస్యధర్మంత్వంమాయథామనసస్సుఖం॥౩॥ సీతేయథార్వాంసయ్యైమితథాకార్యంత్వయాచతే॥ వనేదోమహిబహవోవదతస్తాన్నిహంధమే॥ర॥సీతేవిమున్యతామేహసవనాసక్యతామతి॥ బహుదోషంహికాంతారం వసమిన్యధీనియే॥౪॥ హితబుద్ధ్యాభిఖలుచహమన్యైతదభిసీయతే॥ నరాసుఖంనజానామిదుఃఖమేవనదావనమ్॥౫॥గిరిని ర్భూకరసంభూతాగిరికందరవాసినాం॥ సింహనాంనినదానఃఖాశ్శీత్రుందుఃఖమతోవనం॥౬॥క్రీడమానాశ్చవిప్రజ్ఞా దుత్రాశూన్యేమహామృగాః॥ దృష్ట్వానమభివర్తంతేసీతేదుఃఖమతోవనం॥౭॥సగ్రాహాపురితశ్చైవపశువత్సత్వదు స్తరాః॥ మత్తైరగ్రశ్చైర్నిత్యమతోదుఃఖభరంవనం॥౮॥ లతాకంటకసంక్లిష్టాఃకృకావహూపాదితాః॥నిరపాశ్చమదుగ్ధా శ్చమాగాఃదుఃఖమతోవనం॥౯॥ సుప్యతేపశ్యంత్యాయస్వయంభగ్నానుభూతతే॥రాత్రిషుశ్రమభిన్నేనరస్తాన్దుః ఖభరంవనం॥౧౦॥ అహలారాత్రంచనంతోషకతవ్యోభయతాత్మనానుభూతైర్వయైవపతితైస్సీతేదుఃఖమతోవనం॥ ౧౧॥ ఉపవాసశ్చకర్తవ్యోయథాపార్యేణనమైధిలి॥ జటాభారశ్చకర్తవ్యోవ్యసలలాంబరధారిణా॥౧౨॥ దేవతానాం పితౄణాంచకర్తవ్యంవిధిపూర్వకం॥ ప్రాప్తంనానలిధీనాంచపితౄణఃప్రతిపూజనం॥౧౩॥ కార్యప్రీతిభిషేకశ్చ కాలేకాలేచనశ్చకః॥ చరతానియమేనైవతస్మాన్దుఃఖభరంవనం॥౧౪॥ ఉపహరశ్చకర్తవ్యమనుమైస్సస్వయమాహృ తైః॥ ఆషేణబిధినావేద్యాంబాలేతేదుఃఖమతోవనం॥౧౫॥ యథాలంఛనంతోషకతవ్యస్తేనమైధిలి॥ యథాహస్తై ర్మనవచైర్నిత్యందుఃఖమతోవనం॥౧౬॥ అతేవచాతాస్త్రిమిరంబుభుత్యూచాత్రేవశ్చకః॥ భయాలిచమహంత్యైత్రతతో దుఃఖభరంవనం॥౧౭॥ సరస్వపాశ్చబహువోబహురూపాశ్చభామిని॥ చరంతిప్రభిందచాపైత్యతోదుఃఖభరంవనం॥ ౧౮॥ నదీరియనాస్సర్వానదీమతిలగామహిః॥ తిష్ఠంత్వావత్సవంధానంతతోదుఃఖభరంవనం॥౧౯॥ పతంగావృత్తికాః కీటాదంతాశ్చమత్తేస్సహ॥ బాధంతేనిత్యమబలేనర్వండుఃఖమతోవనం॥౨౦॥ దుర్మాకంటకనైర్వైవమతశ్చాకాశ్చ భామిని॥ వనేవ్యాకులశాఖాగ్రైస్తేనదుఃఖభరంవనం॥౨౧॥కాయక్లేశాశ్చబహుభయాలివిధానిచ॥ అరణ్యవాసే వసంతోదుఃఖమేవతతోవనం॥౨౨॥ కోదధిలోభావిమోక్తవ్యాకరణవ్యాతపసేమతి॥ నభేతవ్యంచభేతవ్యేనిత్యందుః ఖమతోవనం॥౨౩॥ తదలంకేతనంకర్తవ్యక్షమంసహివనంతవ॥ విమృశేన్నిహంపశ్యైమిబహుదోషభరంవనం॥౨౪॥వనం తునేతుంసక్యతామతి॥స్వదాబభూవరామేణయదామహాన్యనా॥ నతస్ససీతావచనంచకారతత్వతోబ్రవీద్యామిదిదంసు దుఃఖతా॥౨౫॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేఅష్టావింశస్సర్గః:*****

ఏతశ్చవచనంశ్చైవాసీతారామస్యదుఃఖతా॥ ప్రసక్తాశ్చుముఖమందమిదంవచనమబ్రవీత్॥౧॥యేత్వ యాక్షీరితాదోమావనేవస్తవ్యతాంప్రతి॥గుణానిత్యేవతావిధితవస్సేషాపురస్కృతాన్॥౨॥మృగాస్సంహగ జాత్యైవసౌహార్దలాశ్శరభాస్తథా॥పక్షిణస్సమగ్రాత్యైవయేచాస్యేవసచారిణః॥అప్రప్తపూర్వరూపత్యాత్ స ర్వేతేతవధానువ॥రూపంధృష్ట్యైవసప్రేయభావేనర్వేహివిధ్యతి॥౪॥త్వయాచనహంతవ్యంమయాగురుజనా జ్ఞుయా॥త్వద్వియోగేనమేరామత్యక్తవస్సాపాణివితుం॥౫॥నచమాంత్వభీమపస్థాపమపిశక్నోతిరాఘవ॥సురాణా మిశ్వరశ్శక్తిఃప్రదర్శయతిమోజనా॥౬॥పఠహీనాతుయానారినసాశక్త్యితిజీవితుమ్॥కామమేవవిధంరామత్య యామమవిదేశితం॥౭॥అథచాపిమహాప్రాజ్ఞఃప్రాప్త్యాణానాంమయాశ్చరీతం॥పురాపితృశ్చసేనత్యంవస్తవ్యంకీ లమేవనే॥౮॥లక్ష్మణోభ్యుద్దిజాతిభ్యఃశుత్యాన్యంవచనంపురా॥వనవాసక్యతోతానహానిత్యమేవమహామన్॥౯॥ఆదే శోవనవాసస్యపాప్రప్తస్సమయాకల॥సాత్వయాసహతత్రాహంయాస్యమిమనాన్యథా॥౧౦॥కృతాదే శాభవిష్యామిగమిష్యామిసహత్యయా॥కాలశ్చాయంసముత్పన్నస్సత్యవాక్సమిదుజ్జః॥౧౧॥వనవాసేభిజానామి దుఃఖాఃపహుధాకిల॥ప్రాప్యంలేనియంతేవీరపురుషైరకృతాన్యథః॥౧౨॥కన్యయాచపితుగోహివనవాసశ్చుతో మయా॥భిక్ష్యాస్సాస్సపుష్పత్రాయామమమాతురిహగ్రతః॥ప్రసాదితశ్చవైపూర్వంత్వంవైబహువిధంప్రభో॥గ మనంవనవాసస్యకాంతంహిసహగ్న్యయా॥౧౩॥కృతక్షణాహంభద్రంతేగమనంప్రతిరాఘవ॥వనవాసస్యశూరస్య చర్యాహిమమరోవతే॥౧౪॥శుద్ధాత్మకప్రేమభావాద్విభవిష్యామివికల్పనా॥భతారమనుగచ్ఛంతిభతారహి మమదైవతం॥౧౫॥ప్రేత్యథావేహికల్యాణస్సంగమోమేనసహత్యయా॥౧౬॥శ్రీరీహిర్విత్రాయాతేపుణ్యాబాహ్ను

శానాయశస్సి నాం || ఇహ లోకే పశ్యథి ర్యాశ్రీయస్య మహామతే | అద్విదా త్రాస్యథ మేణాపేర్యథావేతస్య
సా||౧౮|| ఏవమస్మాప్యకాం నారీంసుపుత్రాంహిపతివ్రతాం | నాభిరొచయన్ సేతుంత్వం మాంకే నహ హేతునా||౧౯||
భక్తాంపతివ్రతాం దీనాం మాంసహంసుఖమఃఖయోః | సేతుమహాన్ కౌమరే స్థ సమానసుఖ దుఃఖిని || ౨౦ || య
దిమాం సుఖితా మేవవనం సేతుంసచేత్సనిః | విషమగ్నింజలంవాహమాస్థాన్సేవ్యున్యకారణాత్ ||౨౧|| ఏవంబహువి
ధంతంసాయాచ తేగమనంప్రతి | నాను మే సేతుమాహుస్థాం సేతునిజివనవనం || ౨౨ || ఏవమస్తాతుసానితాం మైథిలి
సముపా గతా | సామయంతీవగాము స్థైరశుభిర్మయనద్యతైః ||౨౩|| చింతయంతీతథాతాంతు నివర్తయాతుమా
న్యవాః | తామ్రోష్ఠీంసతదాసీతాంకౌతుభే స్థావిహ్వసాంత్వయత్ || ౨౪|| ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే ఏకోనత్రింశ
స్సర్గః || ***** సాంత్యయా నారురా మేణమైథిలిజనకాన్విజా | వనవాసనిమిత్రాయభూతా రమిద
మబ్రువీత్ ||౧|| సారము త్తమనంవిగ్నాసీతామిపులవశసం | ప్రణయాద్భాగినానాచ్యవరిమిత్రేపరాఘవం ||౨|| కింత్వా
సుస్థునివై దేహంపిరా మేమిథిలనిః | రామజామాతరం ప్రాప్యస్త్రీయంపునవపిప్రహం || ౩|| అన్యతంబణ్ణోయ
మజ్జానాద్యధివత్సతి | తేజో నాత్రివరంరామేతవతీవదాకరే || ౪|| కింహిక్యత్వావిష్యద్వ్యయంతోవాభయమస్త్రీతే |
యత్పరిత్యక్తుకామస్త్యంసమనస్యంసమసావ్యవం ద్రష్టాప్రిత్యర్థతేసం | త్వయా రాఘవం చేయంయథాన్యకల
విధిస్తయాన్యవశవర్తిహిని || ౫ || నత్సహంసమసావ్యవం ద్రష్టాప్రిత్యర్థతేసం | త్వయా రాఘవం చేయంయథాన్యకల
పాంసీ || ౬ || స్వయంతుభార్యాంకౌమరీంచరమధ్యసితాంసతిం | వైలాష్యవమాంరామవరేభ్యాదాతుమిచ్ఛసి ||౭||
యస్యవత్సంవరామాధ్యయన్యచాభేవచరున్యసీ | త్వంతస్యభవవశ్యేవవిశేష్యవదాసన్యసీ ||౮|| సమామనాదాయవ
సంత్యంప్రస్థాతుమహాన్ | తపోబాయదివారణ్యంస్యగోవామేనమాత్మయా || ౧౦ || నవమేభవితాత్రతశ్చిత్తేప
థిపరిత్రమః | పున్తతస్తవగచ్ఛంత్యావిహరశయసేష్వివ || ౧౧ || కుతకాతశ్చరేషీతాయేచకంటకీన్చూరీమాః | యోలాజ
ననిమస్తర్కమాగేహమనుసాత్వయా || ౧౨ || మహాపాతసమున్మాతంయన్తామశ్శరిమ్యతి | రక్షరేమణితత్ప్రస్థేపరా
భ్యమివచందనం || ౧౩ || శౌద్ధవేషుయథాశ్చేవనాం తేవనగోచర | కుభాస్తరణితేషమకింసాత్సేసుఖతంతరః ||
౧౪|| పత్రంమూలంఫలంయత్త్యనల్బంవాయదివాబహు | దాస్యసిస్వయమాహ్మ్యభ్యతమైమృతసోవమం || ౧౫ || నమాతు
ర్మపితు ప్రత్రస్తరిమ్యమివవేత్సనః | అతావాన్యవభుజానాపుష్పిణిపఫలానిచ || ౧౬ || నవత్రగతకీంబిద్వీప్థుమ
హాన్విపిప్రయం | మత్స్ర తేనవతేజోనభవిమ్యమిమభారా || ౧౭ || యస్త్యయాసహసస్యగోనిరయోయస్త్య
యావినా | ఇలిజానగపరాంపీతింగచ్ఛరామమయాసహ || ౧౮ || అథమామేవమన్యగ్రాం వసంతైవనయమ్యసి | విషమ
తైయపాస్మామిమావేశంబిద్వివతాంవశం || ౧౯ || పశ్చాద్దపిహిదుఃఖేనమమవైవాత్తిజీవితం | ఉష్ణేతాయాస్త్యయా
నాభతైవేవమరణంవరం || ౨౦ || ఇమహిసహితుంకోకంమహూతామహిసోత్సహే | కింపునదోశవహాన్ శ్రీశైవై
కంచదుఃఖతా || ౨౧ || ఇలిసాకోకంసతప్తావిలప్యకరుణంబహు | మకోశపతిమాయస్తాభ్యతమాలింగ్యనస్వరం || ౨౨ ||
సావిధ్వాబహుభివాత్వైదిగ్ధైరివగజాంగనా | చిరస్మియంతంబాప్యంముమోచాగ్నిమివారణీ || ౨౩ || తస్మాన్సన్ధి
కసంకాశంవారిసంతాపసంభవం | నెత్రాభ్యాంపరిసుసానివపంకబాభ్యానివోదకం || ౨౪ || తస్మైవామలవంద్రాభం
ముఖమాయతలోచనం | వర్యతమ్యతబాష్పేణజలోద్ధృతమివాంబుజం || ౨౫ || తాంపరిమ్యభివాహుభ్యాంపిసంజ్ఞామి
వదుఃఖతాం | ఉహవచవనరామవరివిశ్వాసయంప్రధా || ౨౬ || సదేవితదుఃఖనస్యగోమవ్యభిరోచయేనహిమే
భయంకించితస్వయంభారీవసర్వతః || ౨౭ || తవసర్వమభిచారియమవిజ్ఞాయతభావే | నాసంసరోచయేరజ్యశక్తి
మాసపిరత్నతే || ౨౮ || యస్మిన్ప్రస్థాసమయాసార్ధంవనవాసాయమైథిలి | నవిహతుంమంగళాత్కాటీలిరాన్యవతాయథా ||
౨౯ || ధమన్యగజనాసోయస్థిరాచరితేపురా | తంచాహమనువతేద్యయథామార్గంనువర్తలా || ౩౦ || సఖ్య
హంసగచ్ఛేయంవసంజననంబిధి | వచనంతస్మియంతిహంపితుస్సత్యేవబృంహితం || ౩౧ || ఏవమర్చ్యమసోగ్రీపితుగ్న్య
తుశ్చవశ్యతా | అతశ్చతంపత్తికమ్యనాహంబిదుముత్సహే || ౩౨ || అస్వాసివంకంధైవం | ప్రకారైరభిరాధ్యతేన్వాగ్ని
సంసమతిక్రమ్యమాతరంపితరంగుం || ౩౩ || యత్ప్రియతత్ప్రియోలోకాఃపిత్రంతరగ్మనంభువి | నాన్యదప్రియభాపాం
గేతేనెదమభిరాధ్యతే || ౩౪ || సనత్యందానమానానానయజ్ఞాశ్చౌప్తవక్షిణాః | తథాబలకరాస్సేతుమథాసేవసి
హితా || ౩౫ || స్వగోధనంవాధాన్యంవావిద్యాంపుత్రాస్సభానిచ | గురున్యత్ప్రియరోధేననకించిదపిదువంభం ||
దేవగంధర్వగోలోకాబ్రహ్మలోకాం ప్రధావరా || ప్రాప్తువంతిమహాత్మానమాతాపితృవరాయణాః || ౩౬ || స
మావితాయథాశ్చప్రిసత్వధమవశేష్తేతరథావరితుమిచ్ఛామిసహిధమస్సనాతనః || ౩౭ || మమసన్నావతస్సి

తేర్వాంసేతుండదకావనంపసిమ్యమిలిసాత్వంమామనుయాతుంసునిశ్చితా॥ ౩౯॥ సాహస్యస్త్వనవద్యంగీవసాయ
మదితేక్షతే॥ అనుగచ్ఛన్వహంభీరుసహధర్మచరిభవ॥౪౦॥ సర్వదాసదృశంసీతేమనుస్సన్యకుంస్యచ॥ వ్యవసాయ
మలికాగ్రాకాం తేవ్యవతిశోభనం॥ ౪౧॥ ఆరభాన్యశుభశ్రోణీవనవాన్క్షమాఃక్రియాః॥ నేదానీత్యన్వతేసీతే
స్సగోఽమదురోపతే॥౪౨॥ బ్రాహ్మణేభ్యశ్చర్తృత్వానిభితుకేభ్యశ్చభోజనం॥ దేహిచాశంసమానేభ్యస్సుంత్వరస్వచ
మాదిరం॥౪౩॥ భూమణానిమహానోఽణివరసప్తాణీయానిచ॥ రమణీయాశ్చయేకేదితక్రీడాధ్వానైపువసరాః॥శ
యసీయానియానానిమమచాన్యానియానిచ॥దేహాన్యన్యన్యన్యన్యన్యబ్రాహ్మణానామనంతరం॥ ౪౪॥ అనుపూలంతుసా
భన్తుజ్ఞాతాన్వగంసమాత్మనః॥క్షిప్రంసముదితాదేహిగాతుమేవోపవశ్శమే॥ ౪౫॥ తతఃపశ్యన్తాప్రతిపూర్ణమాన
సాయశస్వినీభర్తృవేక్ష్యభాషితం॥ ధనానిరత్నానిచదాతుమంగనావ్రవక్తమేధమభ్యాసాంమనఃస్వినీ॥ ౪౬॥ ఇతిశ్రీ
మంత్రయాధ్యాకాండే-త్రింశస్సర్గః. ***** ఏవంశుగ్రీవాతుసంవాచం॥త్యజంశుగ్రీవమాగతః॥ బా
మ్యపర్యావలముఖ్యోకంసంభాషతంశ్చవన్॥ సభాగ్రీతుశ్చరణోగాభంసేద్యగ్మునందనః॥ సీతామివాచానియశారా
ఘవంచమహాప్రేరం॥౨॥యదిగంతుంశ్చతౌబుద్ధ్యన్వసంఘ్నగగజాయతే॥ అహంత్వానుగమిష్యామివనమగ్రేధనుధా
రః॥మయానమేతోరణ్యానిబహుసానివరిప్యన్తే॥పక్షిమృగయాదైశ్చసంఘస్త్వానిసమంతతః॥౩॥ వదేహిలోకాక్రి
మణంనామరత్నమహంప్యతే॥ విశ్వేంద్రంవామలీకానాంకామయేనత్వయామివా॥౪॥ ఏవంబుగ్రీవాంసేమత్రిన్వపవా
సాయసేత్సేత్సేతామెణుబహుశాస్సంత్సేర్నిషిష్టేపునరబ్రహ్మతే॥౫॥ అనుజ్ఞాతేభ్యభవతాపూర్వమేవయదవ్యవహం॥ కి
మిదానీంపునిదంధ్రియతేమేదివారణం॥ ౬॥యదభంగంప్రతిషేధోమేక్రియతేగంతుమిచ్ఛతః॥ ఏతదిచ్ఛామివిజ్ఞానుం
సంభయాహిమమానఘ॥౭॥ తతోబ్రహ్మహతేజారామోలక్ష్మణమగతః॥ స్థితంప్రాగ్మామనవీరయోచనమాంకృ
తాంజలిం॥౮॥స్నిహ్యోధర్మరతోవీరస్సతతంసత్పథేస్థితః॥ప్రియోపాగ్నిణసమోవశ్యోత్రాతాచానిసఖాచమే॥౧౦॥మయా
ద్యసహసామిత్రేత్వయిగచ్ఛతిదత్తనంకోపరివృత్తానల్యాంసుమిత్రాగ్రవాంకేస్వినీం॥౧౧॥ అభివర్ణితామైర్వ్యవస్థ
స్యేపునిమీవనకామసాభవర్యస్తామహతేజాసుహీపతిః॥౧౨॥సాహిరాజ్యమిదంప్రాప్యన్వపన్యాశ్చవత్సేమతామృజ
తావాంసపక్షీనాంనకిరవ్యతిశోభనం॥౧౩॥సన్దర్శివ్యలికాసల్యాంసుమిత్రాంచమదుఃఖతాం॥ భరతోరాజ్యమాసాధ్య
తేతేయాంసవర్గ్యపస్థితః॥౧౪॥రామార్యాంస్వయమేవేహరాజానుగ్రహణేనవాసామిత్రేభరకాసల్యాన్మక్తమధుమి
మంచరం॥౧౫॥ఏవంమనుచతేభ్యశ్చిన్ద్రవిప్యలినుదర్శితాధర్మజగురుపూజాయాంధర్మశ్చాప్యతులోమహా॥౧౬॥ఏవంతు
గుప్యసామిత్రేమతుగ్రతేరఘునందన॥అన్యాభినివ్రహ్మణాయామాతుర్వినభాతేషుఖం॥౧౭॥ఏవముక్తస్తరామేణలక్ష్మ
ణశ్చష్టయోగతా॥ప్రత్యువాచతగారావంవాక్యశ్శ్లోవాక్యకోవిదం॥౧౮॥తవైవతేజసావీరభరతఃపూజయవ్యతి॥కాస
ల్యాంచనుమిత్రాంచప్రయతోనాత్రసంశయః॥యనితుష్టానరతేతథరతోరాజ్యమక్రమం॥ప్రాప్యదుర్దనసావీరగ
త్వేణచచేషతః॥తమహందుర్మతింపార్శ్వంనవిష్యామివనసంశయః॥తత్పత్యువపితాకాసర్వాకత్రైలోక్యమపికిన్తుసా॥
౧౯॥కాసల్యాభిభృతాయాదార్యాసహస్రసంపివద్యధా॥యస్యాస్సహస్రంరామాణాంసంప్రాప్తముపజీవినాం॥
౨౦॥తదాత్మభరతేవైవమమమాతుర్వత్వచ॥పర్యాప్తామద్యధానాంభరతాయామయశస్వినీ॥౨౧॥కురుప్యమామను
చరంవైధర్మ్యంనెమాదిద్యతే॥కృతార్థోహంభవిష్యామితవచాభాఃప్రకృతే॥౨౨॥ధనురాదాయనశరంఖనిరతి
టకాధరః॥అగ్రతస్సేగమిష్యామిసంభావమునదర్శయ॥౨౩॥అహిమ్యమితేరత్నంమూలానిపశలానిచ॥వన్యానియా
నిచాన్యానిస్సాహారాణితపస్వినాం॥౨౪॥భవాంస్సవహైదేవ్యేదిరిసానుషురంస్యతే॥అహంసర్వంకరిష్యామిజ్ఞా
గ్రతస్సవతశ్చతే॥౨౫॥రామస్త్యనేనవాత్వేనవప్రీతఃప్రత్యువాచతం॥ప్రజాస్యచ్ఛన్వసామిత్రేసర్వమేవమహా
జ్ఞనం॥౨౬॥యేచరాజ్ఞోదదౌదివ్యేమహాత్మావరుణస్వయం॥జగత్స్యమహాయజ్ఞేధనుషీతాద్విదర్శతే॥అభేద్యకవచేది
వ్యేహాణీవాక్షయసాయకా॥అదిత్యపిమలాశోభాశ్శ్లోహీమపరిమృతా॥సత్యోత్సహితంసర్వమేరదాచార్యస
ద్గునిరత్నమాయధమాదాయక్షిప్రమానజలక్ష్మణ॥౨౭॥సనుహ్యజ్ఞనమామంత్ర్యోవనవాసాయనిశ్చితః॥ఇత్యూకు
గునుమాగమ్యబాగ్రహంధమక్రమం॥౩౦॥తద్విప్యంరాజశౌరూకలసత్కృతంరాజభూషితం॥రామాయదర్శయా
మాంసామిత్రిన్వర్యమాయధం॥౩౧॥తమవాచాత్మవాకరామసేవీత్యాంక్షుణమాగతం॥కారేత్వయాగరస్సామ్య
కాంక్షితేమమలక్ష్మణ॥౩౨॥అహంప్రదాతుమిచ్ఛామియదిదంమామకంధనం॥బాగ్రహ్యతేభ్యప్రపస్యిభ్యస్త్రయోస
హవరంతప॥౩౩॥వసంలేపాద్యభంభాత్సాగురుషుద్విజనత్రమాః॥తేమామపిచమేభూయస్సద్వేసంసోపజీవినాం॥
౩౪॥పసిష్ఠపుత్రంతుమయజ్ఞమార్యంత్వమానయాశుప్రవరంద్యజానాం॥అభివ్రయాస్యామివనంసమస్తావభ్యర్హ్య

దాశిశుప్రత్యవదన్మనోన్మనః ॥ ౪౩౪ ॥ సచామిరామఃప్రతిపూణామానసోమహాద్ధనంధమఃబలై రుపాజితం । నియో
జయామానసుష్కజ్ఞ నేవిరాధ్యధాహా సంమానవచఃప్రతోదితః ॥ ౪౩౫ ॥ ద్విజస్సుహృద్ధృన్యత్యజనోభవతదాదరిద్రభి
క్షాచరణశ్చయోజ్ఞవత్ ॥ సతతశ్చిన్నైవబహువత్సితోయథాహా సంమానవదానసంభ్రామైః ॥ ౪౩౬ ॥ ఇతిశ్రీమదయో
ధ్యాకాండే - ద్వాత్రింశస్కంధః ॥ ***** దత్తాత్రునుహవై దేవ్యుభౌత్మాణభ్యోగ్ధనంబహు ॥ జన్మతుపి
తరంగద్రష్టుంసీతయాసహరాఘవే ॥ ౧ ॥ తతోగృహీతేమప్సృత్యైత్వతోభేదాంతదాయుధే ॥ మాలాదామభిరాబధ్ధేసి
తయానమలంబ్యతే ॥ ౨ ॥ తతః ప్రాసాదహమ్యాణేవిమానశిఖరాణిచ ॥ అగ్నిమహ్యజనశ్రీమానుదాసేవోవ్యూతయతే ॥
౩ ॥ సమీరధ్యోస్సుత్యం తెగంతుంబహుజనామలాః ॥ ఆరుహ్యతన్నాత్మాసాదాదీనాఃపశ్యంతిరాఘవం ॥ ౪ ॥ పదా
నింబజితచక్రంరామందృష్ట్వాజనాన్దదాః ॥ ఊచుర్బహువిధావచశ్శోకోపహతచేతసః ॥ ౫ ॥ యంయాంతగం
యాతిష్టవతురంగబలంమహత్ ॥ తేమేకంసీతయాసార్థమనుయాతిష్టలక్ష్మణః ॥ ౬ ॥ వివర్త్యస్వరన్నాన్మహాకామినాం
వైవకామినః ॥ నేచ్ఛత్యేవాన్యతంకర్తుంసీతరంధమగౌరవాత్ ॥ ౭ ॥ యానతకౌపురాద్రస్థంభూతైరకాశేషైర్విభిః ॥
తామన్యతాంపశ్యంతిరాజమాణగతాజనాః ॥ ౮ ॥ అంగరాగోదితాంసీతాంకర్తవదనసేవీనిం ॥ వక్ష్యన్తంసీతం
చనేవ్యంత్యామవనిజతాం ॥ ౯ ॥ అద్యనానందతరభస్సత్సమావృతభావతే ॥ సమీరాజాప్రియంపుత్రంవివాసయతు
నిచ్ఛతి ॥ ౧౦ ॥ సోఘాసోఘపితృత్రస్యకథంసాద్విద్రవమానం ॥ కింపునర్యన్యలోకోయంజితోవృత్తేనశేవం ॥ ౧౧ ॥ ఆన్య
శంస్యమానక్రోధేశుగింశీలందమశ్చమః ॥ రాఘవంశోభయంత్యేశేషశాఃపురుషాత్రిమం ॥ ౧౨ ॥ తస్మాద్విహ్వలమూ
లేనప్రజాఃపరమపీడితాః ॥ దేవకాశీవసత్సాన్నిప్తీనలిలసంక్షయాత్ ॥ ౧౩ ॥ పీడయాపీడితంసర్వంజగదస్యజగన్మ
లేః ॥ మూలస్యోపమూలేనవృక్షంపుష్పఫలావగః ॥ ౧౪ ॥ మూలం హ్యేషమనుష్యాణాంధర్మసారోమహావృత్తిః ॥ పుష్పం
ఫలంచపత్రంచశాఖాశ్చాన్యేతరేణాః ॥ ౧౫ ॥ తెలక్ష్మణశ్చవక్షీప్రంసపత్న్యస్సహబాంధవాః ॥ గచ్ఛంతమనుగచ్ఛా
నోయేనచచ్ఛతిరాఘవః ॥ ౧౬ ॥ ఉద్యానివరిత్యభ్యతే ॥ బ్రాహ్మణవృన్దాః ॥ ఏకమఃఖనుభూరామమనుగచ్ఛానుధా
ర్మికం ॥ ౧౭ ॥ సముద్భృతాధానావరిత్యస్తాజిరాణిచ ॥ ఉపాద్రవంధాన్యాసహృతసారాణిసర్వతః ॥ రజనాభ్యుపకీర్ణా
నివరిత్యైర్దైవైవత్రైఃకీర్ణామూక్షైఃపరిధావద్భిరుద్భిలైరావృతానిచ ॥ అపేతోదకధూమాసీనసంయూజానానిచ ॥ ప్రణ
ప్రబలికీర్ణేజాన్యమంత్రేణూమామజపానిచ ॥ మూలాలేనేవభాన్వాభిన్నభాజనవంతిచ ॥ అస్త్యన్త్యైర్దైవైర్దైవైఃకే
యాప్రతిపన్యతాం ॥ ౧౮ ॥ వనసగరమేవాహుయేనగచ్ఛతిరాఘవః ॥ అస్తాభిశ్చపరిత్యక్తంపురంసంపన్యతాంవనం ॥ ౧౯ ॥
విరానినంప్తీనిస్సర్వేసామానస్యగపక్షిణః ॥ త్యజంత్యవృద్ధయాశ్చితాగజాఃపుంసావనాన్మయి ॥ ౨౦ ॥ అస్త్యన్త్యక్తంప్ర
సన్యతాంసేవ్యమానంత్యజతుచ ॥ ౨౧ ॥ తృణమాంసఫలాదానాండేశంవ్యాభిస్మగద్భిజం ॥ ప్రపద్యరాంహితైకే
యానిపుత్రానిసహబాంధవైః ॥ రాఘవేవసేసర్వేసహవత్సానిమనిర్వృతాః ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యేవంపిథావాహోనానాజన
సమీరితాః ॥ శుశ్రావరామఃశుత్యాచరవిచక్రేస్యమానం ॥ ౨౩ ॥ సమివేత్సపిథునూరాంతైర్లాసశిఖరప్రథం ॥
అభిదక్రామింధర్మాత్తామద్రిమాతంగవిక్రమః ॥ ౨౪ ॥ వీరితేరపురుషంప్రవిశ్యేతుస్సచాలయం ॥ దదర్శాన్యథేంద్రియం
సుంత్రమపిరారతః ॥ ౨౫ ॥ ప్రతిక్షమాణోపిజనంతదారాచనాన్త్రయఃపఃపహసన్సైవాధ ॥ జగమరామఃపితరందిదృ
తుఃపితుర్నిదేశంవిధివద్భిన్నే ॥ ౨౬ ॥ తత్పూర్వమైత్యోకసతోమహాత్మా రామోగమివస్యనమార్కహం ॥ న్యతిష్ఠ
తపేతీక్ష్యతదానుమంత్రంపితృహాత్మాప్రతిహరణార్థం ॥ ౨౭ ॥ పితృద్దేశేనతుధృవవ్యలోవనప్రవేశేకృతబుద్ధి
శ్చయం ॥ సరాఘవఃపేతీక్ష్యమనుంత్రమబ్రవీష్టవేదయస్వాగమనంస్తపాయసే ॥ ౨౮ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే -
ద్వాత్రింశస్కంధః ॥ ***** తరణిమలపత్రాశ్శిఖ్యామోఘదరగోమహాః ॥ ఉపాచరామన్తంసూ
శంపితురాభ్యాసమామతి ॥ ౧ ॥ సరామపేతీతరక్షిప్రంసంతావకలమేంద్రియః ॥ ప్రవిశ్యన్తవలంసూతోపశ్యన్తంతం
దదర్శహ ॥ ౨ ॥ ఉపరక్తమివాదిన్యంభవ్యచ్ఛన్మమివానలం ॥ తటాకమివసన్త్రయమవశ్యఃకలిపతి ॥ ౩ ॥ ఆలోక్యతుమహా
పాక్షిఃపరమాకులచేతనం ॥ రామమేవానుశోచంతంసూతఃప్రాంబలిరాసనత్ ॥ ౪ ॥ తంపద్ధయత్వారాజానంసూతః
పూర్వంజయాశేషా ॥ భయవిక్లబయావాచామందయాశ్శక్త్యుబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ అయంసపురుషవ్యాఘాద్యానిరిత్యుతితే
సుతః ॥ బ్రాహ్మణభ్యోగ్ధనంధత్వానర్హంవైవోపజీవి నాం ॥ సత్సావశ్యమభ్రంతేరామస్సత్యవరాక్రమః ॥ సర్వా
సుహృదతపృథ్వీత్వామిదానందిత్యుక్తతే ॥ గమిష్యతిమహారణ్యంతంపశ్యజగతిపతే ॥ వృతంరాజగుణైస్సన్వైత్సాదిత్య
మివరత్కేభిః ॥ ౬ ॥ ససత్సవాదిగర్వాన్యాగాంభీరాత్సాగరోపమః ॥ ఆకాశఇనమృగోవేంద్రఃప్రత్యహవతంత్రామ
నుంతానియమేదారాయేకేదివిదామమకాః ॥ దాతైఃపరివృతస్సన్వైర్దక్షాస్త్రమిచ్ఛామిధామికం ॥ ౭ ॥ సోతఃపు

రమత్యైవప్రీయస్తానాక్యమబ్రవీత్ | ఆర్యాహ్మయతివోరాజాగమ్యతాంతత్రమాచిరం || ౧౧ || ఏవమక్తాఃప్రీయస్స
 ర్వాస్సుమంప్రేభ్యస్తాష్టజ్ఞయా | ప్రవక్తముస్తద్భవనంభర్తరాజ్ఞాయశాసనం || ౧౨ || అర్థంప్రతతాస్తాస్త్వప్రమదాస్తా
 యుల్లోవనాః | తానల్యంపరివార్యాకృతైజ్జాన్మృతప్రతాః || ౧౩ || ఆగ్రేణపదారేణసమవేక్ష్యమసీపతిః | ఉ
 వాపరాజాంతంసూతంసుమంత్రానయమేమతం || ౧౪ || ససూతోరామమాదాయలక్ష్మణంమైధినితదాజరామాభియ
 ఖస్తూణంసకాంబజగీవతే || ౧౫ || సరాబాపుత్రమాయాంతంస్యస్తానూరాత్కృతాంబవిం | ఉత్పతారాసనాస్తా
 గ్లమాత్తఃప్రీజనసంపుతః || ౧౬ || సాభిమద్రావవేగేనరామంవృష్టామితాంబతిః | తవంప్రప్రాప్యమజ్ఞాన్తవపాత
 భవీమూర్ఖితం || ౧౭ || తంరామోభ్యసతలక్షీప్రలక్ష్మణస్తేమహారగః | వినంజ్ఞామిమయఃభవనగ్రేస్త్వవతింతదా || ౧౮ ||
 ప్రీసహస్రసాదృశసంజ్ఞైరాజవేత్సవి | హాహారామేలిసహసాభూషణవ్యమూర్ఖితః || ౧౯ || తంపరిమృశ్యబాహు
 భ్యంతాపుభారామలక్ష్మణౌ | పర్యంతేసీతయాసాధ్ధంబుదంతస్సమవేతయత్ || ౨౦ || అగ్రారామోముహూర్తేనంజనం
 జ్ఞాంసమీపతిం | ఉవాచప్రాంబలియాత్వాత్కోగ్లవపరిశ్రుతం || ౨౧ || అప్యచ్ఛేత్వాంబుహారాజసక్తేనామీవ్యకోస
 నః | ప్రస్థేనందండకారణ్యంపశ్యత్సంకులేనమాం || ౨౨ || లక్ష్మణంచామజానిహిసేతాచాస్తేలిమాంబవం | కారణైర్భ్రహు
 ిప్రత్యైర్వార్ధ్వరాశానచేచ్ఛతః || ౨౩ || అమజానిహిసర్వాన్మశ్యేమత్యభ్యవమానః | లక్ష్మణంమాంబవసీతాంబవప్ర
 జావతిరప్రజాః || ౨౪ || ప్రతీక్షమాణమవస్థగ్రహస్థాంబజగీవతే | ఉవాచసరాజసంక్రమ్యవసానాయాభువం ||
 ౨౫ || అహంరామవక్త్రేతేయాన్వరదాసేనమోహితః | అయోధ్యాయాన్త్యమేవాంజ్యభవరాజస్యభూహం || ౨౬ ||
 ఏవమక్తౌప్రపరినారామోదృశ్యతాంబరః | ప్రత్యువాచాంబలింకృత్యాపితరంవాక్యకోవదః || ౨౭ || భూలోగ్మన్సహ
 స్రాయప్యభివ్యాప్తవతేపతిః | అహంస్వరణ్యేనత్వామివమేకార్థంత్రయాన్పుతం || ౨౮ || నవవంపదపద్మానివసాసే
 విహ్యత్యతే | పునఃపాదోగ్రహిష్యామిప్రతిజ్ఞాంతేనరాభిషి || ౨౯ || నిమిన్నాత్కాఃప్రియంపుత్రంసత్వతోశేనసంయుతః |
 తైకేయాభోద్యచూనప్రునిభోరాజాతమబ్రవీత్ || ౩౦ || శ్రీయసేవృద్ధయేతాతపునరాగమనాయచ | గచ్ఛస్వాన్తిష్ఠ
 వన్యగ్రహంధానసమతోభయం || ౩౧ || సహసత్వాత్సినస్తోతథక్వాభిమనస్స | ఏవవణాయబుంబుభ్యశ్శక్తిశేరీమనం
 న || ౩౨ || అద్యత్సిదానీంరజనీంపుత్రమాగచ్ఛసంస్థాపితాహదర్శనేనామిహాభూమ్యరామ్యహం || ౩౩ || మారణం
 మాంబచనంపశ్యోమసేమామద్యతర్హిగతిర్నస్మద్యకామేన్ద్రంశ్యకాశేపాథయస్యసి || ౩౪ || ధృమః రంధ్రయశేపుత్ర
 సర్వధారాఘవత్యయా | మన్మథియాశంప్రియాంస్త్యైన్ద్రయద్యానివజనంబవం || ౩౫ || నైతైతస్మేప్రియంపుత్ర
 శశేసత్యేనరామపి | ధన్వయాచలితస్తస్త్విస్త్రీయాచ్ఛన్నాగ్నికల్పయా || ౩౬ || మంచనాయాన్మలక్ష్ణామేగంత్సంబి
 త్రుభామిచ్ఛసి | అనయాచ్ఛత్రసాదిహ్యతైకేయాభిప్రదోపతిః || ౩౭ || నితైతదాశ్చర్యతరంయన్ద్ర్యంశ్యేత్సమృత్యోగ
 మ | అపాన్పుత్రకంపుత్రమితరంత్తుమిచ్ఛసి || ౩౮ || అగ్రారామస్తథాశ్రుత్వాస్తమరాతాన్యభాషిం | లక్ష్మణసహ
 థ్రాత్రాదీవోచనమబ్రవీత్ || ౩౯ || ప్రాప్త్యామియానవస్థసంభాకోమేత్వేనాకప్రదాన్యతి | అపకృతంమేవాగి
 సుర్యకామైరహంపుతే || ౪౦ || ఇయంసరాస్తాసేనసాధవధాన్యసమాకూఢమయానిష్ఠస్తాసమధాభరతాయపరీయ
 తాం || ౪౧ || వసవానకృతాబుధ్ధిర్నవమేద్యవతిష్ఠతి || ౪౨ || యన్మన్వేనగోపన్ద్రంతేన్ద్రానరదన్యయా | ద్వియతాం
 నిఖతైవపత్యస్త్యంభసాధివాస || ౪౩ || అహంప్రదేశంభవతోయథోద్ధిమసహలయత్ || చతురశశసమావచ్ఛే
 వసేవనవత్తేస్సహ || ౪౪ || అహమిమకోశసమతీభరతాయప్రదీయతాంసమామేకాంక్షితగంభీరం | సుభమాన్త్యేవాన్
 యంయథాదేశేకన్త్రంవైతైవనానందగగ || ౪౫ || అపగచ్ఛమతేమఖంమాభూర్యామృతపల్లవః | సహాయభ్యంత్య
 షకస్సుమద్రస్మరితాంతతి || ౪౬ || వైవాహికార్యామిచ్ఛామిసమఖంబవమైధినిం | వైవస్వానమాణామానాన్ద్ర
 గంవైవజీవితం || ౪౭ || త్యావహంసత్యమిచ్ఛామినాన్పుతరంపురుషదగ్ధ | ప్రత్యేకంభవస్త్వేనమగ్ధ్యతేవతేతేమేగరా
 నవశక్యంమయాతాతేస్థాతుంక్షణమపిప్రభా | నశోకంధారయస్త్యేనంసమామేధివర్యయః || ౪౮ || అథాగ్రాహ్యోహ్యభ్యంత
 కేయాభ్యవనంగచ్ఛేతిరాఘవ | మయానోక్తంప్రజామితతేన్ద్ర్యమమహలయే || ౪౯ || మాహాన్త్రంకంబ్యధాదేవవ
 రంస్యామహేవయం | ప్రతాంతహరిణాక్షిణ్ణానాశకంనాదితే || ౫౦ || ఏతామేదైవతాతాదేవతానామవిష్కృతగం
 స్త్యాదైవతమిత్యేవకరిష్యామిమితుర్వచ || ౫౧ || చతురశశసమమోమగ్రేమనరన్ద్రమ | పునర్దాత్మసిమాంపాన్తి
 సంతాపేయంవిమచ్యతాం || ౫౨ || యేనసంస్తంభనీయోయంసర్వోబాహ్యగోజనఃసన్దంపురుషక్వాన్తాల్లికన్ద్యం
 క్రియాంగతః || ౫౩ || పురంసరాస్త్రాన్చివమహీచతేపలామయానిష్ఠస్తాభరతాయదీయతాం | అహంప్రదేశంభవతోసహ
 లయకవనంగమిష్యామిదిరాయసేవితుం || ౫౪ || మయానిష్ఠస్తాంభరతోమహీమిమాంసతైలపంథాంసపుత్రాంసకాన

పేక్ష్యమసీతాయాభిర్జగత్సవీరముక్తమం | అంతఃపురగతానార్యోముముహూర్తానీత్రజం || ౧౫ || ఊచత్సవర
మాయస్తాదామంజ్వలిత తేజసం | వశ్యవైవంధియుక్తేయంవసవాసేమసస్మిన్ || ౧౬ || పితౄర్వాక్యాసురోధేనగతస్యవి
జనంవసం | తావత్తేనవస్యాంసస్సప్తలంభవప్రభో || ౧౭ || అత్మదేవసహాయేనవసంగచ్చన్వపుత్రక | నేయమహా
తికల్పాశీవస్త్వంతావసవద్వజే || ౧౮ || కురువోయావనాంపుత్రసీతాభివృత్తుభావనీ | భవణాభివృద్ధ్యంస్థాపనంసహ
దానీంత్సవిచ్చసి || ౧౯ || తాసామేవంభిధావాచశ్చౌర్వౌదదతథాన్యజ్ఞః | బంధైవతదావీరంసీతయాతల్పశ్రీభయా ||
౨౦ || చిర్యోసా తేతుతయానమీకృత్యన్యవ తేన్దుః | నివార్యసీతాంక్త కేయాంబివస్థివాక్యమబ్రవీత్ || ౨౧ || అతిప్ర
వృత్తేమేఘైర్ధైర్యేతియమలపాంసంస | వంఘృత్వాచరాజానంసప్రమాణేవప్రసే || ౨౨ || సగతవ్యంవసందేవ్యాసీత
యాశీలవజితే | అనుష్ఠాన్యతిరామస్యసీతాప్రకృతమానసం || ౨౩ || ఆత్మాహిదారాస్సర్వేహంరారసంసహవర్తి
నాం | ఆత్మేయమిరామస్యపాలయవృత్తిమేదినీం || ౨౪ || అభయాన్యతివైదేహీవనంరామేగంసంతా | వయమవ్యస
యాస్యాసుఃపురంఛేనంగమిష్యః || ౨౫ || అంతపాలాశ్చయాన్యంజీవదారోయత్రరాఘవః | సహూహుభిన్యంరా
వ్యంపరుచవసత్సవచ్చనం || ౨౬ || భరతశ్చపతశ్చశ్రీమృష్టిరవానావనేవరే | వనేవనంతంకాతుతప్తమనువత్సృణిపూ
ర్యసం || ౨౭ || తతశ్చూన్యంగతః నాంవంసుధంపాదప్రైస్సహ | త్వమేకాశాభిమన్యతాప్రజానామహితేష్టతా || ౨౮ ||
సహితద్భవితారాష్ట్రంయత్రరామోనభావతిః | తద్వనంభవితారాష్ట్రంయత్రరామోనవత్సృతి || ౨౯ || సహ్యదత్తాం
మహీంపితౄభరతశ్చస్మిన్సహవాః | త్వయివాపుత్రవద్వస్త్వంయదిజాతోమహివతేః || ౩౦ || యద్యపిత్వంక్షీలితలాన్తగ
నంవోత్సృతివ్యసం | పితౄవంతచరిత్రజ్ఞాన్యధానకరిష్యతి || ౩౧ || తత్త్వయాపుత్రకగ్నినాన్యపుత్రస్యృతహప్రియం | లోక
శేహీసపదిద్యతయోనరామమసప్రతః || ౩౨ || ద్రక్ష్యస్యదైవతైర్యం వశువ్యాకృత్యగద్విజ్ఞాః | గచ్ఛతస్సహరామే
గపాదసాంశ్చతమస్తృభాః || ౩౩ || అశ్రీస్తమాన్యభరతాదేవిదేహీన్సుసాన్యసన్వసీయదీరం | నదీరసస్యాః పక్షి
యశేన్యవారయత్త్వనసంసన్యః || ౩౪ || ఏకస్యరామస్యవనేహివాన్వయావృత్తః కలయరాజపుత్రః | పితౄం
ప్రతికమణిత్వావసత్సరణ్యేనహరామవేగం || ౩౫ || యావైశ్చమయైశ్చివరిచారైశ్చసంసంప్రతాగచ్ఛసురాభుత్రీ
వస్తైశ్చస్వనైస్సృహితైర్విధానైర్నైయంప్రతాతేవగనంప్రదాసే || ౩౬ || తస్యంస్తథాజులివిప్రముఖ్యసంసాన్యవ
స్యాప్రతమప్రభాదే | వైవస్వసీతావిష్టృతృణావాన్వియన్యభతుః | ప్రతికారకామా || ౩౭ || ఇలిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-
స్తవత్రింశస్సర్గః. ***** తస్మాం దీరంవసానాయాం నాన్యవత్సామనాభవత్ | ప్రవకోశ్రీజన
స్సరోష్ఠిన్యంబరకర్ణంవిష్టి || ౧ || శేనతత్రప్రతాదేనమఃభుతస్సమహివతిః | చిచ్ఛేదజీవితేత్రధాంధమేఘయశసిచా
ద్విసః || ౨ || సగత్సర్వోత్తమైర్వాన్యసాంభార్యామిదమబ్రవీత్ | కైరేయిశుశిరేణసంతాగంతుమహాః || ౩ || సుకుమా
రీచబాలాచసతతంచమభోచితా | సేయంవసస్యయోగ్యేతిసత్యమామానుసుహామ || ౪ || ఇయంహికస్యాపకరోత్కిం
చిత్తవస్ససీరాజవరస్యకన్యా | యాదీరమాపాద్యజనస్యశుభ్యైర్నితాదేవంజ్ఞాత్రమణీవకాచిత్ || ౫ || వీరాణ్యపాస్యాజ్ఞన
కస్యకన్యానేయంప్రతిజ్ఞామమదగృహాన్యం | యథామఖంగచ్ఛతురాజపుత్రవసంసంసగాగ్రహనవర్సర్వజ్ఞైః || ౬ || అ
జీవనాహోణమయాన్యతంసాకృతాప్రతిజ్ఞాణయమేనతావత్ | త్వయాహిబాల్యాన్మితవస్త్వమేతద్విన్యాంబిహాన్య
ణుమివాప్తృపుష్పం || ౭ || రామేణయదితేహాపేకిచిత్కృతమశోభనం | అవకారకఃకృతాతేవైదేహవర్తితోధమే || ౮ ||
స్ఫుగివోత్సుప్తసయనామృమశీలాతవస్సినీ | అవకారంకమిహతెకరోతిజనకాత్మజాః || ౯ || నమవగృహ్యస్తమేతప్రేహాపేరా
మబివాసనంశిమేభిఃకృతవైర్భూయఃపాతకైరంపితేకృతైః || ౧౦ || ప్రతిజ్ఞాతంఘయాశావత్సయోక్తందేవిశృణ్వతా |
గామంయదభిషేకాయత్వమిహగతమబ్రవీత్ || ౧౧ || తత్సైతత్సమత్రికమ్య నిరయంగంతుమిచ్చసి | మైశి
నీమబియాహిత్యమీత్మసేదీరవాసినీం || ౧౨ || ఇలివరాజావిలప్తమాత్మశోకస్యనాంతంనదదరకంబిత్ | భృశా
నిరత్వాచ్చవసానభూమతేవైవపుత్రవ్యసనేమగ్నః || ౧౩ || పివంబువతంపితరంతరామస్సంప్రసృతోవసం | అవాక్ష్మి
రసమాసేనమందవచసమబ్రవీత్ || ౧౪ || ఇయంధామివాకృంసాల్యాన్యమమతాయశస్సిన్ | వృధాచాక్షుఃప్రశీలా
చనవత్సాందేవగహాతే | మయామీనాంవందదప్రపన్నాంశోకసాగరం | అశృష్టపూర్వవ్యసనాంభూయంసంతు
మహవాసం || ౧౬ || పుత్రశోకంయథాసర్వేత్వయాపూజ్యేనపూజితా | మాంహిసంబింతేయంతీనాత్వయశీవే
గృహస్యసి || ౧౭ || ఇహంఘహేంద్రోవమజాతగతగింఠగ్రామిధాతుంజననీం సుమాహవాసం | యథావస్థేనయశోక
శిలాశానజీవంతస్యస్యయమక్షయంప్రజేత్ || ౧౮ || ఇలిశ్రీమదయోధ్యాకాండే అస్తవత్రింశస్సర్గః. *****
రామశ్చతువదశ్శ్రీత్వామునివేషధరంవరం | సమీకృతహధార్యాశీరాజాపితృచేవగః || ౧ || వైవంకుః

భవసంత షష్టదశ్యవైతరథాశువం॥ నచైవసఖిసంప్రీత్యప్రత్యభావతమమనాః ॥ ౨ ॥ సముపూర్ణమివాసం
జ్ఞోదుఃఖితశ్చమహిపతిః॥ విలలాపమహాబాహుసారామమేవానువంతియతా॥ ౩॥ సుస్యేఖులుమయాపూర్వంబివత్సాని
హవశ్యతాః॥ చాగిసోపిహంసితావాపితస్యద్విదమువస్థితం॥౪॥ నశ్యేవానాగతేకాలేదేహోద్భవతిజీవితం । తైశే
య్యాశ్చీతసూనస్యమృత్యుర్మనఃమనవిష్టతే ॥ యోహంపావనంకాశంపశ్యామిపురస్థస్థితం । విహాయపసేమా
త్మేతావసాచ్యదమాద్భజం॥౬॥సీతాస్యేఖులుత్తతేయాఃకృతేయంక్షిప్తశేజనః । సాస్యశ్చేదయతమానాయాస్సంప్రీ
త్యనికృతిస్థియాం॥ ౭॥ ఏవమద్భుతవచనంబాష్టేణపిహితే॥ద్రియః । రామేభాస్యదేహోత్త్యావ్యాపకంఘోసక
శాకహం॥౮॥ సంజ్ఞాంతప్రతిలక్ష్యైవముపూర్ణాతాశ్చమహిపతిః । నేత్రాభ్యాసంతుస్సాదాభ్యాసంసుంప్రసిదమబ్ర
వీత్॥౯॥దేవవాహ్యంరథంయత్త్వాత్వయానాహయోద్ధమైః । చాగివత్సంఘంహాగమితోజనపదాన్మరం॥
౧౦॥ఏవంఘస్యేగుణవరాంగుణానాంఫలమువ్యతే॥ఏత్రామాత్రాచయత్సాధుర్గురోరీర్వాస్యతేవసం॥ ౧౧॥ రాజ్ఞా
వచనమాజ్ఞాయనుమంత్రశ్శేఘ్రిమః॥ యోజయిత్వాయయానతరఫమత్తైవలంకృతం॥ ౧౨॥ తలంభంరాజపు
తంబిత్తంచయేఽహంనదేతకాలంజిహ్విత్సంసర్వతశ్శుచిం॥౧౩॥వానాంబివచనమహాశిఖామరానివరాణిచ । వహా
శ్యతానిసంభాషయతైదేవశ్శిక్షిప్రమానయ॥ ౧౪॥ నరేంద్రజైవముత్తమసత్త్వసత్సత్వం॥వానాంబివచనమహాశిఖామరానివరాణిచ । వహా
మాహ్యశ్శసితామౌనమమేవతేత్॥౧౬॥సానుజాతానుజాతానివైదేహీవస్థితావనం । సూషయామానగాత్రాశ్చీ
ర్వివిత్రైర్విభూషితైః॥ ౧౭॥ వ్యరాజయతవైదేహీవేత్తతర్ముపిభూషితా । డిశ్యంతోశువతఃకాలేఖంప్రభవమివ
తః॥౧౮॥తాంభజాభ్యాంపరిష్కవ్యశ్చశ్రూరచనమబ్రవీత్ । అనావరంభేవచనంసూక్ష్మపాపూయమైవేవ
౧౯॥అనన్యపుష్కలోత్పక్షానతరంత్యైతాఃప్రియైః । భారానానువన్యంతేవిహాగేగతంప్రియః॥ ౨౦॥ఏవం
భావోనారీణానుసంభూయపురానుభవం । లల్పనుప్రవృత్తంప్రాప్తమవ్యంత్రసహాభ్యసే॥౨౧॥అనన్యసేలావ్యంత్రం
గ్రాహ్యహృదయాస్పదా । యువశ్యేపావనంకల్పాక్షణమాత్రాద్విరగణః॥౨౨॥ సవలంకృతంవిద్యానవర్త
నాపిసంప్రసం । స్త్రీణాంగృహ్లాటపూర్వమునవిశ్వహృదయామిధాః॥ ౨౩॥సోస్యసాంఖ్యేనానానుభవేనత్యేమ
తేకమే । స్త్రీణాంపవిత్రంవరసంపతిరేహివివృతే॥ ౨౪॥నత్యయానావసంసన్యఃపుత్రేషుప్రబ్రాజితోఽనుభవః । తుచై
వతమస్త్యేవగ్ధనస్థుభవపివా॥ ౨౫॥ విజ్ఞాయవచనంసేరాతిస్వప్రమాణ్ధనసాంసౌతం । కృతాంజనినాదేవంశ్య
సూనుభిముభిష్టతాం॥ ౨౬॥ కిరీష్యేనస్యమేవాహూహార్యమచమత్సానం । అభిజ్ఞాప్యేయథాభిన్నస్త్వంకన్యం
శుభితంచమే॥ ౨౭॥నమామనగ్ధనేనార్యావమానయతురహతే । ధర్మాద్విచలితుంనావాసులంచంద్రాద్వివభా॥౨౮॥
నాతంత్రీవాన్యతేహీణానాచక్రవర్తకేరథఃసావతిస్సుఖమేధేతయాస్యాపివరాద్రాజః॥౨౯॥ మిగులదాహిహిహ
నినంనూతామితంసతఃఅమితస్యపిదాతారంభతాతాగంకానగ్రాహయత్॥౩౦॥సామేవంగరాశ్రేహిసగ్ధిగర్భ
పరావరా । ఆర్యేమవమన్యేహంస్త్రీణాంభారాహిదైవం॥౩౧॥సీయానవచనంశుత్వాకాంక్షలభ్యహృదయంగ
మం । శుద్ధనత్వానుమోచాశుసహానుభిభావహం॥౩౨॥తాంసాంజలిరభిక్షణమూశ్యమధ్యేవతస్యైతాం ।
రామఃపరమభూమాత్మామారంబాక్యనుబ్రవీత్॥ ౩౩॥అంబుమాయురతాగూన్యంపశ్యేత్సంపితరంఘనఃప్రయో
హివనవానస్యక్షిప్రమేవభవిష్యతి॥ ౩౪॥నుప్తాయాస్త్వేవిమన్యంతిసవహాణివంచన । సానసగ్ధిసూప్తా
మాండ్రక్ష్యసిసహృద్యతం॥౩౫॥ఏవారచభిసితార్థముత్త్యసంజననివచనః । త్రయత్యతేతాధాశ్చేదవద్యదే
క్ష్యమాతరః॥౩౬॥తాశ్చాపిసతతైవాతాహమార్యగ్రతరభాష్టిజః । ఘోరాయుక్తమిదంవాక్యంబిజగాదకృతానివ
౩౭॥సంపాశాత్పురపంకించితజ్ఞానాద్యామిత్యైత్యంతంత్వేనమనుజానీగనర్యాత్సానుంధ్రయామివః॥ ౩౮॥ఏవ
నందాశువస్త్యేగధమాయక్తంసమాహతం । శుశ్రువుస్తాఃప్రియస్సగ్ధాశ్శోకోహతచేతసః॥౩౯॥బుద్ధేకతాసాం
నాన్దంత్రాంతంహివామివనిస్సన్వివసం॥నానవేంద్రస్యభార్యాణామేవంవచనంరాఘవే॥౪౦॥ మురజువహమేనుసూమన్య
రథవేత్తబభూవయత్సురామివశివరీదేవనాతులంవ్యవసగతంతదమాత్మనుభవః॥౪౧॥ ఇతీమదయోధ్యకాంధి
ఏకోవచత్వారింశస్సకః॥*****అథరామశ్చసేలావలన్యైశ్చత్వంబిత్తఃఽహంసంకృత్యాగ్రాజానివ
ప్రదీహాఃప్రదక్షిణం॥౪౨॥తంచాపిసమజ్ఞాప్యభవజ్ఞస్థిరయాసహ । గాఘంశ్శోకసంమూఢజననీకన్యయా
త్॥౪౩॥అన్యక్షంలక్ష్మణోభాగితుఃకాసల్యసంభ్యవదయత్ । అథనూతుఃసుత్రాయాజగ్రాహచరణ్ఘ్నః॥౪౪॥౧౦
వందమానంరదతీమాతాసామిమమబ్రవీత్ । హితకానూమహాబాహుంసూక్ష్మపాపూర్యయిలక్ష్మణం॥ ౪౫॥ స్యేన్య

స్త్యంనవాసాయస్తసురక్షమ్మహ్యజ్ఞే | రామేప్రమాదంకామూషీపుత్రభ్రాతృగచ్ఛలి || ౫ || వ్యసనీవాసమృణ్ణో
వాగలిలేశతవానఘపిషటాశేనసాంధమోఽయజ్ఞేవృతశగోధవేత్ || ౬ || ఇదహివృత్తముచితకులస్యస్యనాతనం
దానంక్షిత్రానయజ్ఞేనాశనుత్యాగోమృణ్ణేవచ || ౭ || లక్ష్మణం తేవమక్వాసాసంసింధంప్రియరాఘవం | సుమిత్రాగచ్ఛ
గచ్ఛేత్పునఃపునఃసహచరం | రామందశరథంవిద్విహంవిద్విజనకాన్జహం | అయోధ్యామటవీంవిద్విగచ్ఛతారయథాను
ఖం || ౮ || తతస్సుమంత్రేకాకుత్స్థంప్రాంబలిర్వాక్యమబ్రవీత్ | వినితోవిన్యజ్ఞశ్చనూతలిర్వాసవయంథా || ౯ || రథ
మారోహభద్రం తేరాజపుత్రమహాయశః | త్రిపుత్యాంప్రాపయిష్యామియత్రమాంరామవత్స్యసి || ౧౦ || చతుర్దశ
సంవహణేవస్తవ్యానవనేత్వయా | తాన్యవత్రమితవ్యాదియాదేవ్యానవదీతః || ౧౧ || తంరథంసూర్యసంకాశంసీతా
హృష్టనచేతసా | ఆరురోహవరారోహేత్కృత్యాలంకారమాన్యసః || ౧౨ || అహోజ్వలనసంకాశంహమీకరఃఖాషితః | త
మాదురుహతుశూణంభ్రాతేరౌరామలక్ష్మణే || ౧౩ || వనవాసంహిసంఖ్యాయవాసాంస్యాభరణానం | ధర్తారమనుగ
చ్ఛంజ్యైశీతామైశ్వరసంహితా || తతైవానుగజాలాభ్రాతృభ్యాంకవచాని | రథోపస్థేప్రలివ్యస్యనచర్మకశినంచ
లిత్ || సీతాతృలియానాదూధాద్వప్త్యాద్యప్రవహదయత్ || సుమంత్రస్సుతానశ్వోవాయావేగసమూహజవే ||
౧౪ || ప్రలియా లేవహరణ్యంవిరరాత్రాయీరామమే | బహువనగరేయూర్భులబూరాభుజన్స్యచ || ౧౫ || తత్సమాకు
లసంభ్రాంతంమన్యసంకుపితద్విపం | హయశింఢతస్యోమంపురమాసేవప్రహసన్స || ౧౬ || తతస్సపాలవృధానాపురిషర
వఃపీడితా | రామమేవాభిదుదౌపసంకృతానలలియథా || ౧౭ || పార్శ్వతఃప్రకృతశ్చపిలంబమానాస్తవన్ముఖాః |
బాష్పపూణముఖాన్యేతమామన్యుశ్శనస్వవాః || ౧౮ || సంయచ్ఛవాజీరాంరత్నీమాతేయాహిశస్తైశ్చవైః | ము
ఖంప్రత్యాయరామస్యమదర్యంవోధమివ్యతి || ౧౯ || ఆయసంహృదయంనూనంరామమాతురసంతయం | యద్దేవగర్భ
ప్రలిమేవనంయాలినిదీద్యతే || ౨౦ || కృతకృత్యామిహదేహీభాయేవానుగతావతిం | నజహతిరతాదేవమేరుమరగ-
ప్రభాయథా || ౨౧ || అహాలలక్ష్మణసిద్ధాంశస్తతతంప్రియవాదినం | భ్రాతరందేవసంకాశంయస్త్యంపరిచరివ్యసి || ౨౨ ||
మహాత్యేహి తేసిద్ధిరేషచాభ్యుదయోహవోన్ | ఏవస్సగౌత్యమాగౌత్యయదేనమనుగచ్ఛసి || ౨౩ || ఏవంవదంతృప్త
సోఘంనశేమర్భాష్టమాగతంనరాస్త్రమనుగచ్ఛంతఃప్రియమిత్రాస్సనందనం || ౨౪ || అథరాజావృణోద్ధ్రీధీర్దివాభి
దిగతచేతసః | నిజఃగామప్రియంపుత్రంప్రత్యుపితిబుష్టగృహత్ || ౨౫ || శుశుప్తేచాగతస్త్రీన్జాయదంతిసాంకు
హసన్వసః | యథానాదకరేణానాంబధేమహతికుంజరే || ౨౬ || పితాహిరాజాకాకుత్స్థశ్శ్రీమాన్సన్ద్రదాభవత్ |
సగిష్టాగ్లశశీకాలేగహేనాపప్రత్యాయథా || ౨౭ || సచశ్రీమానవింత్యాశ్చారామోదశరథాన్యజః | సూతంసంహృద
యామానవ్వరితంవాహ్యతామః || ౨౮ || రామోయాహేతిసూతంతిష్ఠేనజనస్తద్రా | ఉభయంనాశత్యౌతశస్త్ర
వధ్యనోదీతః || ౨౯ || నిగచ్ఛతిమహాబాహ్ | రామేపారజనాశుభిః | పలిజైరభ్యవహేతంప్రశశామమహీరజః || ౩౦ ||
సుదిశాశుప్తిపరిద్యానంహాహృతమచేతనం | ప్రయాణేరాఘవస్యాసితే పురంపరమపీడితం || ౩౧ || సుసావనయవైః (స్త్రీ)
జామాప్రమాయానసంభవం | మీనసంత్రాభవదనిస్తేస్థలింపంకజైరివ || ౩౨ || దృష్ట్యాశుశ్రువతీశ్రీమానేకదస్తగతం
పురం | నివహజైవచఃశేనవాతములభవదున్యః || ౩౩ || తతోహలపాలాశభ్రోజజ్జేరామస్యస్వతః | సరాణాంపేత్స్య
గాజానంసంతంభృతచఃఖతః || ౩౪ || యోరామేజనాశేదద్యామనూతేలిచావరే | అంతఃపురంసమృద్ధంవకోశంతః
పన్యదేవయః || ౩౫ || అస్మిక్షమాణోరామస్త్వపిషణ్డంభ్రాంతచేతనం | రాజానంమాతరంవైవదదర్శానుగతావతి || ౩౬ ||
సంభృతవచాశేనరశీరోనూతరయథా | ధమఃపాశేనసంక్షిప్తఃప్రకాశంనాభ్యుదైతత్ || ౩౭ || వదానివాచయానాన్ధా
వచఃభవతోమభోదితా | దృష్ట్యానందందయామనసేస్త్రియోహిసారథిం || ౩౮ || నహితమృదువ్యాఘ్రాదుఃఖ
నిచగ్ధసంపితః | మాతుర్వసంత్రాస్తేన్ద్రాదిరతేనదీప్రకః || ౩౯ || ప్రత్యేగారమివాయాంతివత్సలవన్యకారణాత్
ద్భవత్యసంభాషేమాంరామమాతాభ్యధావత || ౪౦ || తథాయదంతీంశాల్యాంరథంకతేనమథావతిం | కొరంతీంరామ
మామేలివసే తేలక్ష్మణేదేవ | రామలక్ష్మణసీతాభృంప్రవంతీంవారి నేత్రజం | లాసకృత్ ప్రేక్షతసలంప్రత్యంతిమివమా
నిరం || ౪౧ || లక్ష్మణరాజాచక్రేతయాహియాహేతిరాఘవః | సుమంత్రస్యభూవాత్సావక్రమానివచాంతరా || ౪౨ ||
నాశౌప్రమతిరాజానముతాల్యాంపిష్యసి | విరందఃఖాన్యపాపిష్టమితిరామస్త్రమబ్రవీత్ || ౪౩ || రామస్యసవః
పిర్వన్నుమధ్యాప్యతలంజనం | వ్రాతోపిషయాగోశ్చుగ్రిహదయామానసారథి || ౪౪ || వ్యవతఃతజవోరాజ్ఞోరామం
కృత్యావదక్షిణం | వనసావ్యశుప్తేవైశ్వస్యవతఃతమానుమం || ౪౫ || యమిచ్చేత్ పునరాయాంతంవైసంసూరమ
సుప్రచేత్ | ఇన్యమాత్యామహారాజముచదశరథంచ || ౪౬ || తేషాంచవన్సర్వగుణోపవన్తంప్రస్వన్నాత్రేప్ర

విషణ్ణరూపః । నిశమ్యరాజకృపణస్యభార్యోవ్యవస్థితస్తంసుతమీక్షుమాణః ॥ ౫౧ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండ - చ
 త్సారింశస్సర్గః. *****ప్రస్తుంపురుషవ్యాఘ్రేవిషర్యాదికృతాంజలౌ । ఆతశశ్చోధనంజ
 ష్టేస్త్రీరామంతేపురెహవర్త ॥ ౧ ॥ అనాథస్యజనస్యాప్యనుబలస్యతపస్వినః । యోగతిగ్రరణంచాస్మిన్నాభ్యక్షన్సుగ
 చ్చతి॥౨॥సర్వోద్ధ్యుగ్ధశివప్రవీణధనియావజరయన్ । క్షుద్ధాప్రసాదయన్సర్వానమమఃఖిక్ష్యద్దితః॥ ౩ ॥ కా
 సల్యాయాంవహతేజాయధామాతరివర్తతే । తథాయోవర్తతేస్త్రిసుహవోత్పక్షన్సుగచ్చతి॥ ౪ ॥ ధైర్యోద్ధ్యుగ్ధ
 మానసరాజ్ఞానంబోదితోవనంపరిత్రాతాజనస్యాప్యజగతఃక్షన్సుగచ్చతి॥ ౫ ॥ అశూలూపశ్చేతనోరాజాజీవలోకస్యసం
 ప్రయంధర్మస్యంశ్యుతతరౌమంపనాసేప్రవస్యతి॥ ౬ ॥ ఇతసర్వావహీమస్యప్రవితౌశ్చవహీనః । రురుదుశ్చై
 వమఃఖూతాన్సస్వరంచవిమక్రుతుః॥ ౭ ॥ సతవంతఃపురేఘోరమాతాశ్చల్లంపహీవతిః । పుత్రశోకాభిసంరప్తస్మృ
 త్యాచాస్మిక్తుమఃఖిలః॥ ౮ ॥ నాగ్నిశూలూత్రాణ్యంశూయంతనావహగృహమేషినిః । అసర్వస్మప్రజాశాన్యంసూ
 ర్యశ్చాంతరీయతః॥౯॥వ్యపుజకబభౌనాగాగావోవత్సన్నపాయయన్ । పుత్రంప్రభుజంబ్రహ్మజనసినాభ్యసంన
 తః॥౧౦॥ప్రతంపలోహసితాంగస్త్వబ్రహ్మస్థుతిబుధావపి । దారుశాసేనుమశ్యస్మగ్ధహాస్త్వేన్యోవస్థితాః॥౧౧॥నత్య
 త్యాఃకతావీహంకృహత్యగతతేజసఃపితౄభాన్తవభూమాశ్వనభస్మప్రచరాశీరే ॥౧౨॥ కాళిశానిలవేగేనసూశూల
 దగ్ధివోద్ధీతః । రామేవంప్రదక్షితేనగంప్రచచాలతే ॥౧౩॥దిశఃపర్యావలూపుర్యాస్మినిలేవనంవృతాః । నగ
 శూలూనామిక్షత్రంప్రచరాశేనకీంచన॥౧౪॥అకస్తృన్నాగరస్సర్వోజవోదైన్యమపాగిమతే । ఆహారేహావరోచ
 నశ్యేదకరోత్సవః॥౧౫॥శీవకపర్యాయసంతస్సస్వకేంద్రియకామవ్యసన్ । అయోధ్యాంజనస్సర్వస్మశ్శీవజగతిప
 సిం॥౧౬॥బాష్పవర్యాశులయభోరాజనూగఃగతోజనఃసహృద్యోలక్ష్మితేభ్యతే । సర్వత్వేకపరాయణః॥౧౭॥సాహసవ
 నశ్యేతోనశోసామ్యరక్తనఃసమార్యస్తవతెలోకంసర్వంపర్యావలంబజగతే ॥౧౮॥అస్థిసస్సుశాస్త్రీయశాంభూరాః
 భ్రాతరస్తదా । సర్వసర్వంపరిభృజ్యరామమేవాన్యదీంతయన్ ॥౧౯॥ యేతురామస్యసహృదస్సర్వేతేహంజీవ
 సఃశీకభారణచాక్రౌంత్యాశ్వయంసభజసుస్తదా॥౨౦॥ తతస్త్వయోధ్యారహితావహత్యేనాపురందరేజేవమహీ
 నపర్వతాచచాలఘోరంభయశోకపీడితాననాగనూధాశ్వగదాననాదవ ॥౨౧॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండ - షక
 త్సారింశస్సర్గః. *****యావత్ప్రదిగ్ధతస్తస్యరజోహవమధ్యశ్చత । ధైవేత్థాయసరస్తావత్
 సంజహరాత్కచతుషీ ॥౧॥ యావద్రాజాప్రియంపుత్రంపశ్యేత్సస్యంతభామికం । తావద్వ్యవధతేవాన్యధర
 శ్శాంపుత్రదగ్ధతే ॥౨॥సవశ్యతిరోవ్యవ్యయదారామస్యజామివః । తదాద్వత్పేషణ్ణ్యవపాతకరంగీతే ॥౩॥ తస్య
 దక్షిణమన్యాయాత్ కాసల్యభూహుసంంగనా । వాసుంచాస్యాన్యగాత్సాగ్న్యైవైకేయాభరతప్రియా ॥౪॥ తానయ
 నవనవస్సోదగ్రైఃణవినయనచ । ఉపాచరాజాక్రేయంసమీక్ష్యవర్తితేంద్రియః ॥౫॥ ధైర్యేయమామనూంగాని
 స్సాప్రీక్షిస్త్యంద్రుష్టచారిః । సహిత్వాన్ద్రస్థుమిచ్చామినభార్యానచబంధమ్ ॥౬॥యేచత్వామసుజీవంతిసాహంతేహం
 నతేమమ । కేవలార్థపరాంహిత్యాన్ద్యక్షిభూమాంత్యజామ్యహం ॥౭॥అన్యస్తేయంచ్చతేపాణ్యుగంపర్యణయంచ
 యత్ । అనుజానామిభర్తృవృష్టిలోకేపరత్రచ ॥౮॥ భరతశ్చేన్యతీతసాన్యద్విద్యాబంధాప్యేనామ్యేనమ్యయం । య
 మైసదగ్రాన్యత్రంమాంమాత్రద్వైచాగమతే ॥౯॥ అథరేమమధ్యస్తంత్రుభావ్యసరాధిసంస్యవితాతేదాదేవీ
 కాసల్యోక్తికర్మితా ॥౧౦॥ హత్వేవద్రాహ్మణంకామాత్ సృష్ట్యేన్యగ్నిమపాణినా । అన్యత్రపుత్రభూమిఃపుత్రం
 సందింద్యతావసం ॥౧౧॥ విప్రత్యైవపుత్ర్యేవసేదతోరభవత్కామ । రాజ్ఞోనాతిబధ్నానుబంధస్తనస్యాశుసంతేయ
 థా॥౧౨॥విలలాపచదుఃఖారణఃప్రియంపుత్రమనుప్తరే ॥౧౩॥ సగరాంతరుప్రప్రాస్తంబుధ్యాపుత్రమథాబ్రవీత్ ॥౧౪॥
 వాహనానాంచముఖ్యంసంచతారాంతంమూర్త్యుజంపదానపథిదృశ్యం శేషవహత్యానవ్యత్యతే॥౧౫॥ యస్సప్రభూప
 థానేమశేతేచందనపాపితః । నీభ్యమానోమహతోహోభిఃస్త్రీభిరణవమహోస్తనః ॥౧౬॥ సమానంకన్వీచేవన్యస్యన్యమూ
 లమపాత్రితః । కాష్టంచాయమినాన్యైవముపధాయశయ్యతే ॥౧౭॥ ఉగ్రాన్యతిచమేదిన్యాకన్యసంజామిసుసంసరిగివి
 నిశ్వన్తప్రప్రవశాత్ కరేణానామివమభిః॥౧౮॥ద్రక్ష్యంతేనూనంపురుషమీషుభాహులంసేవరాః । రామముత్రా
 యగచ్ఛంతలోకనాథమనాథచ ॥౧౯॥సానూనంజనకస్యేస్తామతాసుభాసదోదితా । కంటకాక్రమణాక్రంతావన
 మద్యగమివ్యతి॥౨౦॥అనశిజ్ఞావనానాసానూసంభయముమైవ్యతి । శ్వస్వదానదితంత్రుత్వాగ్ధీరంహహవ
 ణం॥౨౧॥సకామాభవత్రేయవిధవరాజ్యకూపన । సహితంపురుషవ్యాఘ్రంవిసాజీవతుమన్మహే ॥౨౨॥ ఇత్యేవం
 విలపరాజాజనాఘేనాభిసంవృతః । అపస్తాత్తభవారిష్టంప్రవివేశపురోద్దమం ॥౨౩॥ శూన్యవత్సరవేత్సంతాంసం

వృతాపదవతాం, క్లాంతమర్థలయఃకాతాంసాత్యాకీణమహావతాం || తామవేక్ష్యురీంసర్వాంరామమేవా
 నుదితరయః | విలపాఃసావిత్రద్రాక్షాగృహంసూర్యభవాంబుదం || ౨౪ || మహాహ్రదమివాక్షోభ్యంసమశ్లేశస్య
 తోరగం | రామేణరహితంవేత్తైతేనశ్యులక్ష్మణవంశం || ౨౫ || అభగన్గదభేద్యువిలపామనుజాధిపః | ఉవాచమృదుమందా
 థాంవచనందీనమస్మరం || ౨౬ || కౌసల్యాయాగృహంశీఘ్రంరామమాతుర్నయంతుమాం | నహ్యస్యత్రమమాశ్వాసో
 హ్యయన్యభవిష్యతి || ౨౭ || ఇతిబుధివంతురాజానమనయః ద్వారదభిశః | కౌసల్యాయాగృహంతత్రస్యవేత్సితవి
 నీతవత్ || ౨౮ || తత్రస్తస్యప్రవిష్టస్యకౌసల్యాయానివేశనం | అధిరుహ్యపితయనంబభూవలభితంమనః || ౨౯ || పుత్రద్వయ
 విహీనంచన్నవయాపివవిజితం | అవశ్యస్థవనంరాజానస్తవంద్రమివాంబరం || ౩౦ || తప్తదృష్ట్యనుహరాజోభజము
 ద్యుహ్యపీఠ్యవాః | ఉద్వైస్త్వలేమహకోశహరాఘవజహసీసుం || ౩౧ || సుఖతాబతతంకాలంబివహ్యంతినరోశ్చ
 ప్తః | పరిష్కృజంతోయేరామంద్రక్ష్యంతిపునరాగతం || ౩౨ || అథరాత్యాంప్రవన్నాయాంకాశరాత్యామివాత్సవః |
 అథగాత్రేదశరథఃకౌసల్యమివమబ్రవీత్ || ౩౩ || రామంమేనుగతాదృష్టరద్యాపినభవతే | నత్యావశ్యామికౌసల్యే
 సాధుసూపాశీనాన్యత || ౩౪ || తంతరామమేవానువివితయంతంసమీక్ష్యదేవీతయనేనరేంద్రం | ఉపావేశ్యధికమా
 తాదూపాశీనస్వంతంతిలలావకృచ్ఛ || ౩౫ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేద్వివత్కారింసస్కర్ణః.*****
 తస్మస్మీక్ష్యతయనేనన్నంకోశేనపాషాణవం | కౌసల్యపుత్రశ్రీకాన్తారమువామహివతిం || ౧ || రాఘవేన
 శాస్త్రా లేమిమముప్తావిజిహ్వతాం | వివరమృతితై కేయానిమః కైవహివన్నగీ || ౨ || వివాస్యరామంసంభగాల్బకామా
 సమాహితాః | తాస్రముష్యతిమాంభూయోమస్తాహిరివవేత్సని || ౩ || అథవన్నగరేరామత్పరకథైక్ష్యంగృహేవసీతో | కా
 మకారోవరందాతుమవిదాసంమనూత్సవః || ౪ || పాతయత్వామతై కేయానిరామంస్థానాద్యభేద్యతః | ప్రవిష్టోరక్ష
 సాంధాగీనర్మణీవాహిత్యాన్నా || ౫ || గజరాజగిరిర్విరోమహాబాహుధానధారః | వనమావితేనూసంసభార్యస్స
 పాలత్సృణు || ౬ || వనేత్వదృష్టమఖానాంతై కేయానిసుతేర్షయాం | త్యక్తానాంవనవాసాయకాన్యవస్థాభవన్యతి || ౭ ||
 శేరత్సహీరాస్తరుణాఃఫలకాలేవివాసితాః | కథంవత్సృంతిక్వవణాఃఫలమూలైఃపుతాశనాః || ౮ || అపిచానీంసకాల
 స్యాన్యమహోక్షయశ్శివః | సభార్యంయతోసహభాగితాప్రశ్యేయమిహరాఘవం || ౯ || సుప్రేక్ష్యవోష్ణితోరకా
 యోధ్యాంగుమన్యతః | యశస్సిరిహృత్తజనాసూచ్ఛ్రితద్వజమానీ || ౧౦ || కదాపీక్ష్యనరవ్యాఘావరణ్యాత్సునరా
 గతాగ్రంధివర్తిభిరుహిష్టానముద్రభవవన్యతి || ౧౧ || కదాయోధ్యాంమహాబాహూఃపురివీరప్రవేష్వతి | పురస్కృత్య
 గభేనగాంవృతభరోవహూమివ || ౧౨ || కదాపీశీనహసాప్రాణిరాజమాగేవామనూత్సజౌ | లాజై నవగిరివ్యంతిప్రవిశం
 తావరించనూ || ౧౩ || ప్రవిశంతౌకదాయోధ్యాంప్రత్యూమిశుభకుండలౌ | ఉదగగియధన్యస్త్రింశోనశ్యంగావివవన్య
 తౌ || ౧౪ || కదానుసనసః స్యాద్విజాతీనాంఫలారివ | ప్రదిశంత్యఃపురిహృత్తాఃకరిన్యంతిప్రదక్షిణం || ౧౫ || కదాపరిణ
 తోబుధ్యావసయేనాచామరభిమః | అభ్యుప్రేవ్యరిధర్మస్త్రిన్మఃఇవలాలయః || ౧౬ || స్యంతయంమయామశ్యపు
 గావీరకదర్శయా | పాతుతామేమవశ్యేమనూత్యాశాంతాస్తనాః || ౧౭ || సాహంకారివసీంహేనవివత్సావత్సలా
 కృతా | తై కేయానిపురుషవ్యాఘుబాలవశ్యేవకర్మలాత్ || ౧౮ || సహితావన్నైజాఃక్ష్వంసస్యశాస్త్రవిశారదం | పికపు
 త్రాసినాపుత్రమహంబిమిమముఖే || ౧౯ || సహిమేబివతేకేదిత్యామధ్యేమహాత్మ్యతై | అవశ్యంత్యాఃప్రియంపు
 త్రంసంపదాహూంమహాబలం || ౨౦ || అయంసహంబివయతేనమగ్ధితప్రమాజశోత్రభవోహుతాశనః | మహిమి
 మాంరత్తిభిరుద్ధతప్రభోయధారిదాశేభువావాణాదివాకరః || ౨౧ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-త్రివత్కారింసస్కర్ణః. *
 విలపంతీంతథాతాంతుకౌసల్యాంప్రవహోస్తమాం | ఇదంధర్మేసితాధవన్యం సమిత్రావాక్యముబ్రవీత్ ||
 ౧ || నవాశ్యేనధన్యైర్మృతకపుత్రస్యపురుషైస్తమాం | కింతేవిలపితేవేవంక్రవణంరుదితేనవా || ౨ || యస్తవాశ్యేగతఃపు
 త్రస్త్యైవ్యైరాశ్యంమహాబలః | సాఘుమర్మణమహత్త్వానపితరంసత్యవాదనం || ౩ || శ్వేతరాచరితేనవ్యకృత్వమేర్య
 ఫలాదయే | గామోధమేఘైతశ్శ్రేష్ఠాసనశోచ్యతాదావ || ౪ || వతఃతేదేస్తమాంప్రత్యిలక్ష్మణోష్ఠివదానఘః |
 దయావాంసర్మభూతేమలాభస్తస్యయనశ్చనః || ౫ || అరణ్యవాసేయస్తాఃఖంజానతీవైసఖోవితా | అనుగచ్ఛతివైదే
 హీధమాత్మానంతవాత్సవం || ౬ || కీర్తిభూతాంవతాకాయోలోకేభిమయతిద్రఘః | ధర్మసత్యవ్రతధనశాంసహిస్త
 వవాత్సవః || ౭ || వ్యక్తంరామస్యవిజ్ఞాయతౌచంమహాత్మ్యముక్తమాం | నగాశ్రమంశుభిన్నాన్యస్యంతావయతుమన్త
 తి || ౮ || శివస్సశ్యేమకాశేమకానశభ్యోవిస్సన్యతః | రాఘవంయుక్తితోష్ణస్థివిష్యతిమఖోరీల || ౯ || శయానమనఘం
 రాతౌప్రితేవాభివదన్వచ || ౧౦ || రత్తిభిన్సంస్మృతశోతైత్వంద్రమాన్లగదయన్యతి || ౧౧ || దదాచాస్తాశిదివ్యానియస్తై

శ్రీరామాయణే అయోధ్యాకాండే షట్పత్వారీశస్సర్గః.

తావత్సవవాసానుసారిణీ॥ ౨౪॥ పృథ్వీదయేష్వేవతిత్థంతివేదాయేనవరంధనం॥ వన్యైశ్చవిష్ణుహిష్వవదారాశ్చారి
 త్రైరక్షితాః॥ ౨౫॥ నపునర్నిశ్చయైకాన్యైస్త్యతౌనుకృతామతిః॥ త్వయిధమహవ్యపేక్షేతుకేంసాన్యధమమపేక్షితుం॥
 ౨౬॥ యాచితోనోభవతఃస్వహంసతున్దరీరోహైః॥ శిరోభిర్నిభృతాచారమహీవతనపాంసులైః॥ ౨౭॥ బహూనాం
 వితతాయజ్ఞాద్విజానాంయథవహతాః॥ తేహంసమాప్తిరాయత్రాతవవత్సనివతఃనే॥ ౨౮॥ భక్తిమంఠిహిభూతానిజం
 గమాజంగమానవ॥ యావమానేషురామవత్సంభక్తింభక్తైషుదర్శయ॥ ౨౯॥ అనుగంతుమతక్తాస్తాంమూలైరుద్ధతవేగ
 నః॥ ఉన్నతాబాయువేగేనవిక్రోతీవపాదవహా॥ ౩౦॥ ఏశ్వేష్టాచారసంచారావృక్షైకస్థానవిష్టితాః॥ పక్షిణోపప్ర
 యాచంతేనర్మభూతానుకంపినం॥ ౩౧॥ ఏవంవిక్రోతాంతేహంద్విజాతీనాంనివతఃనే॥ దద్యతేభవసాత్రవార
 యంతీవధాఘం॥ ౩౨॥ తతస్సుమంత్రోపిరథాద్వియచ్యుతాంతాహయాణంపరివర్త్యశీఘ్రం॥ పీతోదకాంస్తా
 యపరిప్లుతాంగారచారయత్యైతవసామీహరే॥ ౩౩॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేఽష్టమపాత్యారీశస్సర్గః. *****
 తతస్తుతవసాతీరంరవ్యమాశ్రిత్యరాఘవః॥ సీతామద్విత్కృసామిత్రిమదంచవనాబ్రవీత్॥ ౧॥ ఇయవద్యని
 శాపూరాసామిత్రేప్రసీతావనం॥ వనవానస్యభద్రంతేనవోతః॥ ౦ంతుమహాసి॥ ౨॥ వన్యశూన్యాన్యరణ్యానిరుదం
 తీవసంపారతః॥ యథానిలయమాంధ్యునివోనాఃమృగద్విజైః॥ ౩॥ అద్యయోధ్యాతునగరీరాజధానీమిత్యమగస్త్రీ
 పుంసాంకాతాంస్త్యాశోచివ్యతినసంతః॥ ౪॥ అనురక్తిహిమనుజారాజాంబహుభిరుదైః॥ త్వాంచమాంచనవ్యా
 ఘ్రోతృశ్చిష్టుభరతౌతథా॥ ౫॥ పీతరంచానుశోచామిహారంచయతేస్వినీం॥ అపివాంధౌభవేతాంతురుదంతౌతావభీష్టు
 శః॥ ౬॥ భరతఃఖిలుధమాత్మాపీతరంచాతరంచమే॥ ధర్మాధికామనసీనాతైరాన్వైత్యరాశ్వానమచ్యుతి॥ ౭॥ భరత
 స్యాన్యతేనవత్సంబిందుత్వాహంపునఃపునః॥ నానుశోచామితిరంచాతరంచామిత్యుత్తరా॥ ౮॥ త్వయాకావ్యంనరవ్యాన్య
 మానునప్రతతాకృతంత్రస్వేవ్యవ్యామితైఃదేవ్యరక్షణాధేనహయతా॥ ౯॥ అద్భిరేవతుసామిత్రేవత్యాన్యవద్యనిశా
 మిమాంసితధర్మివోవతేవహ్యంవస్తేపివిధనతి॥ ౧౦॥ ఏవముత్వానుసామిత్రంమమంత్రమపిరాఘవః॥ అప్రమత్తస్తవ
 శ్వేషుభవసావ్యేత్యువాచహ॥ ౧౧॥ సోశ్వోమమంత్రస్సంయవ్యసూర్యేస్తంసమచాగతే॥ ప్రభూతయవసావ్యకృ
 త్యానుభూతప్రత్యసంతరః॥ ౧౨॥ ఉపాన్యతుశీవాంసంధ్యాంసృష్టానాత్రిమపత్వితాం॥ రామన్యతేయనంచకేసూతస్స
 నిత్రాణానహ॥ ౧౩॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౧౪॥ సభార్యసృంబివేతహ॥ ౧౫॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౧౬॥ సభార్యసృంబివేతహ॥ ౧౭॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౧౮॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౧౯॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౦॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౧॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౨॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౩॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౪॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౫॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౬॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౭॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౮॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౨౯॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౦॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౧॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౨॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౩॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౪॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౫॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౬॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౭॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౮॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౩౯॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥
 ౪౦॥ తాంత్రయాంతమసాతీరేచీక్ష్యవృక్షదత్తైకృతాం॥ రామస్సనిత్రాసాన్ధంసభార్యసృంబివేతహ॥

ప్రభాతాయాంతుశర్వస్యాంపారాస్తేరాఘవంవినా | శోకోవహతమిష్టేబాభువుహారచేతనః || ౧౧ || కౌ
శుశివరిహ్యనావీక్షమాణాస్తతస్తతః | అలోకమపిరామస్యనవశ్యంతిష్టమఃఖతాః || ౧౨ || తేవిహదార్ద్రవనసారసితా
స్తేనధీమతా | కృపణాఃకరుణావాహోవదంతిష్టమస్మిన్సః || ౩ || ధిగన్యుఖలుగద్రాంతాయయావహ్యతచేతనః | నాద్యప
శ్యామహేరామంప్యసూరనరంమహాభుజం || ౪ || కశంసామమహాబాహుస్సతథావితకత్రియః | భక్తంజనంపరిత్యజ్య
ప్రవాసంరాఘవోగతః || ౫ || యోనస్సదాపాలయంతితాపుత్రాన్వివారసా | కశంరఘూణాంసత్తేష్టస్త్వస్యోప
పింగగతః || ౬ || ఇష్టేవనిధనయామోమహాప్రళానమేవవా | రామేణహితాసాంహికేమగ్ధంజీవితంహిసః || ౭ || సంతిభ
మూఢాశిశ్యానిప్రభూతానిమహంతిచ | తైఃప్రభావ్యల్యుదితాంసర్వేప్రవిశామోధవావకం || ౮ || కింవత్సయమోమహాబా
హురససూయఃప్రియంవదః | నీతస్సరాఘవోస్సాభిరితివత్సంకథంక్షమం || ౯ || సాహసంనగిరీహద్యస్త్యాస్త్యారాఘ
వంవినా | భవిష్యతిరాధందాసప్రేబాలవయోధికాం || ౧౦ || నిర్యాతాస్తేనవీరేణసహనిత్యంజితాశ్చనాపిహి నాస్తేన
పునఃకథంవశ్యమతాంపురిం || ౧౧ || ఇతివటహధావాహోబాహుమస్యస్యతేజసాః | విలంబిష్టమఃఖారైవివత్సాగ్రప
ధేనవః || ౧౨ || తతోమాగానసూరేణగత్వాకించితక్షణంపునః | మాగ్నానాశాద్విహదేనసహితాసమభిప్లుతా || ౧౩ ||
రథస్యమాగ్నానాశేనస్యవర్తంతమస్మిన్సః | కీమదంకరిమ్యామోదైవేవోపహతాఇతి || ౧౪ || తతోయథాగతేనైవమా
గ్నేణాహంతచేతనః | అమోఘాకృష్ణమగ్నంసర్వేపురివప్యనితసజ్జనాం || ౧౫ || అలోకస్యనగీంతాయక్షయవ్యాకులమాన
సాః | ఆవర్తయంతతేశూనినియంతైశోపవీక్ష్యతేః | ఏవిహగిరీహితానాతిశోభతే | ఆపగాగ్నిదేవేవహ్నిదా
దుద్భృతవన్నగా || ౧౬ || చంద్రహీనమకాశంతోయహీనమివాణవం | అవశ్యన్నివారానందంసగరంజేవచేతనః ||
౧౭ || తేతానివేశ్యానిమహాధనాదుఃఖేనసహభోవహతావితంతః | నైవప్రభజ్ఞస్సృజనంజనంపారిక్షమాణాఃప్రవి
ప్తహర్షాః || ౧౮ || ఇతిశీమదమోఘాకాండేనప్రథత్యారీంశస్పర్శః. *****

తేహమేవవివక్ష్యానావీడితానామరీవచ | బాష్పవిభుతశేర్వాణాంసశోకానాంముమూర్ఛయా | అనుగమ్యని
వృత్రానారామంనగరవాసినాం | ఉద్ధృతానీవత్సానిబభూవురమనస్వినాం || ౨ || స్వంస్వంనిలయమాగమ్యపుత్రదా
నైస్సమావృతాః | అశ్రూణిముముచుస్సర్వేబాష్పీణవిహితాననాః || ౩ || నచావృష్యన్నచామోదగవశజీనప్రసార
యః | నచాశోభంతపుణ్యానినావచగృహమేధిసః || ౪ || నష్టంవృష్ట్యానాభ్యనందగవిలుంవాధనగమం | పుత్రుల
ధమజలభ్యాజననీనాభ్యనందతః || ౫ || గృహేగృహారుదంత్యశ్చభర్రారంగృహమాగతం | వ్యగహాయంతమఃఖారా
వాగ్నిస్తాత్తైరివదిష్టాః | కిన్యతేహంగృహైఃకార్యంకిండానైకింధనేవవా | పుత్రైర్వాకింస్తుప్త్యావ్యయేనవశ్యం
తిరాఘవం || ౬ || ఏకస్సత్పురుషోలోకేలక్ష్యణస్సహసీతయా | యోమగచ్ఛతికాకుత్స్థంరామంపరిచరణవనే || ౭ || ఆవగాః
కృగత్యుణ్యాస్తాఃపక్ష్యన్యశ్చనరాంసచ | యేషున్నాన్యశికాకుత్స్థోవిగాహ్యసలీలంశువి || ౮ || శోభయిష్యంతకాకుత్స్థమ
టవోర్యవక్తాననాః | ఆవగాశ్చమహాహాసాన్సమంతశ్చవర్చతాః || ౯ || కాననంపావీతైలంవాయంరామోభిగ
మిష్యతి | ప్రియాతిధిమవహ్నిప్రైవైదనోత్త్యంత్యన్ద్రుతుం || ౧౦ || విచిత్రకుసుమాపీఠాబహుమంజరిధారిణః | రాఘవం
దర్శయిష్యంతినగాభీమరశాతినః || ౧౧ || అతాలేచాపిముఖ్యానిపుష్పానిచపలానిచ | దర్శయిష్యంత్యమోగ్రాక్షిరయో
రామమాగతం || ౧౨ || ప్రప్రవిష్యంతి తోయానివిమలానిమహాధరాః | విదర్శయంతోవివిధాభాయభృతృప్తింశ్చని
ర్దురాః || ౧౩ || పాదపాఃపర్వతాగ్రేషురముష్యంతిరాఘవం || ౧౪ || యత్రరామోభయంకాత్రనాస్తీత్రతప
రాధవః | సహిహారోమహాబాహుఃప్రతీప్రశరశర్వస్యః || ౧౫ || పురాధవరివోదూరాదనుగచ్ఛామరాఘవం || ౧౬ || పా
దచ్ఛాపురాధవశ్చస్తావృతస్యమహాత్మసః | సహినాభోజనస్యాస్యగతిస్సపరాణయం || ౧౭ || వయంపరిచరిష్య
మస్మితాయాయాంతురాఘవం || ౧౮ || ఇతిపారప్రేయోభర్త్యాఃమఃఖారైస్తప్రజ్ఞయిన్ || ౧౯ || యమ్మకంరాఘవో
రణ్యయోగక్షేమంవిధాన్యతి | సీతానారిజనస్యాస్యయోగక్షేమంకరిష్యతి || ౨౦ || కన్యనేనాప్రతీతేనసోతః | అంతిభ
నవః | సంపీయేతామనోజ్ఞేనవాసేనహ్యతచేతనా || ౨౧ || కైతేయాగ్నియదిచేదాగ్నిజ్యంసర్వగద్యుగ్మసాధవతః | నహి
నోజీవితేనాధాఃకుతఃపుత్రైఃకిమతేధన్యైః || ౨౨ || యయాపుత్రశ్చభర్తాచక్రణ్యవైశ్వర్యకారణాత్ | కంపాపరిహారేన
న్యంతైతేయాకులపాంసనీ || ౨౩ || కైతేయానవయంరాజ్యేభృతకానివసేమహి | జీవంత్యాజుతుజీవరిత్యుఃపుత్రైరివి
శచామహే || ౨౪ || యాపుత్రంపాథిచేంద్రస్యప్రవాసయితిసంఘాణా | కస్తాంప్రాప్యమఖంజేవదధమ్యాండుప్త
చారిణీం || ౨౫ || ఉపమృతమిదంసర్వమనాలంబమనాయకం | కైతేయాగ్నిహృతేనర్వంవినాశేముపయాన్యతి || ౨౬ || న
హిప్రప్రజితేరామేజీవిష్యతినుహీపతిః | హ్యతేదరథేవక్తంవిలాపప్రదనంతరం || ౨౭ || తేవిషంపితాలోద్యక్షిణపు

శ్యాన్ముఖః తాః | రాఘవంవాసుగచ్ఛద్వసుశుశ్రీంవాపిగచ్ఛత్ || ౨౭ || మిథ్యాప్రవాశితోరామస్ససేతస్సహలక్ష్మణః | భరతేనస్మిన్పుష్టాస్మిన్సేవీకేవశవోయథా || ౨౮ || పూర్ణచంద్రానసత్త్వామోగుధఃకుశీరరిందమః | ఆజానుజానుజఃపత్నీక్షురౌమౌలక్ష్మణపూర్వజః || పూర్వాభిభాషీమధురస్సభ్యాపాదీమహాబలః | సౌమ్యశ్చైవర్యలోకస్యచంద్రవన్ద్రియదర్శనః || నూనంపురుషౌదూర్యాలోమస్తమాతంగమిత్రమః | శోభయప్యశ్వరశ్యానివిచరణమహాభజః || ౩౦ || తాన్దృఢాంబుజపంచస్యనగరేనాగైఃప్రియః | చుకుశీరుదఃఖనసేప్తామృత్యోరీవిభయాగమే || ౩౧ || ఇత్యేనంబలపంఠినాఃప్రీతాంశేశ్వనూతాఘవం | జగమాన్సందినకరోరజసిచాభ్యవతరోతి || ౩౩ || నప్తజ్వలననంపాతాప్రతాంతాధ్యాయసరిఃథా | తిమిరేభాభిత్వేవతదాసానగరిభభా || ౩౪ || ఉపశాంతవశ్యశ్యానప్తమామోఽనిరాశ్రయా | అయోధ్యావగరిచాసేన్వస్త్రచారసివాంబరం || ౩౫ || తథాప్రియోరామసిమిస్తమాతురాయథానుతేభాగ్రితరివాదివాసి తే | విలస్యదీనారుదుర్విచేతనస్మైహిఃతాసామధికోహిసోభవతి || ౩౬ || ప్రతాంతగీతోభువన్స్త్రవాదవాన్యపాస్త్రహామోపహితావతానయా | తదాహ్యయోధ్యానగరిభభావసామసంబంధవస్సంక్షిప్తోదకోయథా || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే అష్టవత్సారింశస్సర్గః || ***** || రామోపిరాత్నశేషేణతేనైవమహాదంతరంజగామపురుషవాన్యసేపితురాజ్ఞామనుష్ఠరణం || తత్రైవగచ్ఛత్రస్తస్యవ్యపాయాఃప్రససిశివా | ఉపాస్యసేవాంసంధ్యాంవివయాంతంవృగాశతః || ఆగ్రీమాఃపిక్వన్తసీమాంతాఃపుష్పితానివనానిచ | వశ్యస్సనియయాశీమంశేతైరివహయోస్త్రమైః | శృణ్వణవాచోమనుష్యాణాంగ్రామసంవాసవాసినాం || ౩౪ || రాజానంధిస్తరథంకామస్యవశమాప్తితం || హస్తశంసాద్యతైకేయాపాపాపాపానుబంధిన్తీర్థాసంభిన్నమర్యాదాతీక్షణకర్మవతరోతే | యాపుత్రమిద్వశంరాజ్ఞానవాసయతిధాత్తికం | వసనాసేమహాపార్శ్వాంసానుకోశ్రంజితేంద్రియంకథంకామమహాభాగాసీతాజనకనంబిన్ | సదానుభవ్యభీరతామఃఖాన్యసంభవిష్యతి | అపహదశరథోరాజానిస్సేన్నాస్యస్వతంప్రియంప్రజానామనసుంరామంపరిత్యజ్మమహేచ్ఛతి || ఇతావాచోమనుష్యాణాంగ్రామసంవాసవాసినాం | శృణ్వన్సనియయావీరకోసలాఃకోసతేశ్వరః || ౯ || తతోవేదశుశ్రీంసామశివవారివహంసదీం | ఉన్నీర్యాభిముఖఃపార్శ్వాదగన్తృభ్యుపిఠాందిశం || ౧౦ || గత్వాశుమదీరంకాలంతత్కృవజలంసదీంగోమఠింగోయతానుపామతరత్సగరంగమాం || ౧౧ || గోమఠంచావ్యతిక్రమ్యరాఘవశీమన్గైర్నైర్మయేఃమయూరహంసాభిదుతాంతరతారస్యందితాంసదీం || ౧౨ || సమహీంమనుసారాజ్ఞానశ్రామిత్వాకవేపుగాస్మితాంతరాష్ట్రాపృతారామోవైదేహీమన్వదగ్ధయతే || ౧౩ || సూత్రశ్చేవచాభ్యాససారథింశచుట్టిన్తేజహంసమస్తస్వరశ్చీమానువాచపురుషర్షభః || ౧౪ || కదాహంపునరాగమ్యసరయ్యాఃపుష్పితేవనే | మృగయాంపభ్యుపేష్యమనూత్రాపిత్రావసంగతః || ౧౫ || రాజన్గీతాంహిలోకేష్టేకరత్నంమృగయావనే | కాతేవృతాంతాంమనుష్టైఃకన్యినామభిఠాంక్షితాం | నాత్యేనమభిఠాంక్షామివృగయాంసరయూవనేరీరిత్యైవపాతులాలోకేరాజన్రీగణసచ్చరా || ౧౬ || సమతథ్యానమైత్వాకసూత్రంమధురయాగిరా | తంతంభద్రామభిపేత్త్యయయావాక్యమదీరయన్ || ౧౭ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే చకోనపంచాశ్మకం || ***** || శౌలాఃకోసలాఃరమ్యాఃయాభ్యాసలక్ష్మణపూర్వజః | ఆయోధ్యాభిముఖోధీమాఃపార్శ్వాంబలిర్యాకృమబ్రువీత్ || ౧ || ఆప్యచ్ఛేత్సాంపురిశేష్ఠేకావతేన్యసంపాతితే | వైవతానివయోధ్యాంపాలయంత్యావసంతిచ | నివృత్తసవనస్త్యామృత్యోజగతీవతే | పునప్రహత్యైవయాతాప్రసితాప్రసహంసంగతః || ౩ || తతోరుధిరాతామ్రాక్రౌఢభుజుఃద్వవృద్ధక్షిణం | అశ్రుప్రూణాముఖాదీవోబ్రహ్మజనవజంబరం || ౪ || అనుకోశ్రీదేయవైవయథాహాంమయవకోతః | విరంమఃఖస్యపాపేయోగమృతాదవధానీధ్వయే || ౫ || తేభీవాద్యవహంత్యానంత్యత్వాపాప్రసక్షిణం | విలపంతీసరాఘోరంవర్త్యవిష్టంత్యవిరహివీత్ || ౬ || తతోధాన్యవలతం తేమామత్యేస్తానాంతరాఘవః | అవశ్యున్విషయంపార్శ్వాద్యధారగఃక్షణదాముఖే || ౭ || తతోధాన్యధోపేతాఃదానశీలజనాఃశివాః | అకుశ్యేచ్ఛిద్ధయాఃరమ్యాంశ్చైవ్యేయూవసమూపుతాః || ౮ || తతోవాసామ్రాసంపన్ననలిలాశ్రయాః | క్రస్తుపుత్రజనాక్రిగ్ధాఃగోకులాకులసేవితాః | లక్ష్మణేయాన్రేంద్రాణాంజన్మృఘాషాగినాదితాః | రథేనపురుషవాన్యసోసలానశ్యవతరోతి || ౧౦ || మధ్యేనముదితంస్సేతరంమౌఢ్యాద్యనసమాకుంబం | రాజ్యుభోగ్యంసరేంద్రాణాంయయాధ్యతిమతాంవరః || ౧౧ || తత్రైవగతగాంధివ్యాంశివతోయమవైవలం | దదర్శరాఘవోగంగాంపుశ్యాన్ముపిమిషేతాం || ౧౨ || అత్రమైరవిదూరస్థేశ్రీమద్భిన్నమలంకృతాం | కాతేష్వరోభిమృగస్తాభిస్సేవితాంభోద్రాదాంశివాం || దివదానవగంధత్రైకీస్తరైరుపశోభితాం | నానాగంధరవత్పిన్దీశ్చేదితాంసతతంశివాం || దేవాక్రీడతాక్రీడాందేవోద్యానతాయతాం | దేవార్థమాకాశగమాంవిభావితాందివపత్ని

సింజలాపూతామ్రహంసాగ్రం సేనదర్శింహంససింక్వదిద్వేణీకృతజలాంక్యవిదావ రక్షోభితాం || క్వచిత్ ప్రసిదగంభీ
రాం క్వదిద్వేగ జలాకులాం | క్వదిద్గంభీరసర్వోహంక్యదిద్వైరవనిస్సనాం || దేవసంఘాకృతజలాంక్యల్లోకృం
శోభితాంక్వదిదాభోగపుటినాంక్వదివిమలవాలకాం || హంససారససంఘామృంవక్రవాకోపమాభిరాం | సదామ
దైర్వవిమహిరభిసన్నాదితాంకరాం || క్వదిత్తీరమహైవృత్తైర్నాణాలాభిసభిశోభితాం | క్వచిత్ పుష్కలశిఖ్యసన్నాం
క్వదిత్తీర్వననాకులం || క్వదిమల్లముదవృంప్రేక్షకుట్పత్తీరువశోభితాం | నానాపుష్పరజోగ్ధస్తాంసమదామినచక్రది
తే || వ్యపేతమలసంఘాతాంమణిరమణలదర్శనం || దిశాగజైన్యచక్రైర్నాణైర్వస్తనవారజైః || దేవోపమాగైర్వస్త
ముహూస్సన్నాదితవనాదితారం | ప్రమదామిమయ త్సేనభూషితాంభూషణోద్వేషిన్ || ఫలైఃపుష్పైఃపిసల్లవృత్తాం
గుత్తైర్విజైస్తథా | శిశుమూదైర్వస్తనైర్వస్త భుజంగైశ్చసేషేషితాం || పుష్పపాదవృత్తాందివ్యయపాపాంపాపనా
శిని | తాంశంకరజటాబాహుచ్ఛ్రివ్రంసాగర తేజసా || సమృద్ధమహిషేగంగాంసారాగ్రాంవనాదితాం | అససా
దమహాబాహుశ్చృంగిశేరపురంప్రతి || ౨౩ || శ్రీరామూర్జిగిరిలవద్వయస్య వేత్త్యమహారణః | సుమంగ్రహస్తైర్హృద
విహవాన్యవసామహే || ౨౪ || అమీనూరాదయంసద్యవహుపుష్పప్రవాళవాణామహావింగుదీప్యంతేససాహా
త్రైవనారథే || ౨౫ || ప్రత్యున్నాసగిరిగ్రాంశ్రేష్ఠాంసన్యాస్యసలిలాంశివాం | దేవదాననాంకరకృష్ణలమానుషపక్షిణాం ||
౨౬ || అత్త్యజశ్చస్వమంత్రిశ్చబాహు త్రేవనారధనం | ఉక్త్యానమింగుదీపుష్పంరవోమయంతుమాద్యైః || ౨౭ || రా
మోభియాంయతంరవ్యంపుష్పమిత్త్యుపనాసనః | రథాదవాశరత్తస్తాన్సృగ్ధాగృష్ణసూలమ్మణః || ౨౮ || సుమంత్రోఽప్యస
తీర్యాస్త్యచ్యవయత్సహయోక్తమాణా || పృత్యమూలగంరావముపశంభేకృతాంపరి || ౨౯ || తస్మిన్నాజానా హూ
నామరామనాగ్ధ్యసంసన్నా | విమాదజాత్యోమలపాణవలిశ్చేలివిశ్రుతః || ౩౦ || సత్రత్యాపునఃపవాగ్నిసంరావం
విషయమాగతం | పృథ్వీపరిపురోమాత్రైర్జ్ఞాతీతిశ్చాస్మిన్సహగతః || ౩౧ || తతోనమాదాపివసింధ్యస్తానూరావప
తం | సహసామిత్రానారామస్యనాగవృక్షంహసనః || ౩౨ || తమాతాస్సంపరివృన్యగం హూరావంపద్యైతే || య
థాయోధ్యాతథేయం తేరామకింకరవశీతే | ఈవృతంహిమహాబాహూశిశ్రావ్యైశ్చిశిలప్రియం || ౩౩ || తతో
గుణవదన్నాద్యమహాదాయపుగ్ధిగం | లక్ష్మణాచోపాసయన్న్యైః ప్రంవక్త్యం దేవముహావహా || ౩౪ || స్వాగతం తేమహా
బాహూరతేయమగిలామహి | వయంప్రేక్ష్యభివాణాథానాధురాశ్చప్రతాపినః || ౩౫ || భక్త్యంభోజ్యం దశేయం
చ లేహ్యం చేతముపగతం | శయనానమహాభూతివాజినాంభాదనం చ తే || ౩౬ || గమోమేపల్లవహాణంతురావహాఃప్రవృ
వాచహాత్రైతాత్సైవహస్తాశ్చభవతాసర్వధామయం || పద్మాసమభిగమాత్సైవహస్తానందంకృనేనచ || ౩౭ || భు
జాభ్యాంసాధువీనాభ్యాంపిడయోవాక్యమబ్రవీత్ | దిప్త్యాభ్యాంగుహపశ్యమిలరోగంసహబంధవైః || అపి తేజశిలా
రాష్ట్రేమి తేషుచదనేషుచ || ౩౮ || యస్త్విదంభవతాకింధితే ప్రత్యాసమభిశస్మితం | సర్వత్రైవజానామినహిసన్
ప్రతిగ్రహే || ౩౯ || కుశీరదీరాజసభరంభలమూలాభిసంవహం | విద్ధిప్రసారేంద్రకైలాసంపవనగోచరం || ౪౦ || అశ్వా
నాంభాదనేనాహమగ్ధీనాస్యేనశేనచితే | ఏతావతాత్రభవతాభివిష్యమినుభూజితే || ౪౧ || ఏతేహిదయంతరాజ్ఞఃపేతు
దేశరథస్యమే | ఏతేస్తుపిహితైర్వైర్వభివిష్యమ్యహమృతితే || ౪౨ || అశ్వానాంప్రతిపాసంచభాదనంవైవనోన్యతా
వాదదేభోజ్యంలక్ష్మణేనాహృతంస్వయం || ౪౩ || తస్మిన్భూనాశయానస్యహాదే | ప్రత్యాభిలక్ష్మణః | సభాగ్ధ్యస్యతతోన్య
గృతస్థాన్మమహాశివే || ౪౪ || గుహాపిసహనూ తేనసామిత్రమసభామయో | అన్వజాగ్రస్థితోరావహామనన్
ధమగ్ధః || ౪౫ || రథాశయానస్యతతోన్యగిహితోయశస్విదాశరథేమహాత్మనః || అన్వజాగ్రస్థితోరావహామనన్
సారదావ్యతియాయచిరణశర్వరీ || ౪౬ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే పంచాశతస్తకః.*****

తంజాగ్రతమదంభేనభాగీతురథాయలక్ష్మణం | సహస్సంతావసంతమోరావహాన్యమబ్రవీత్ || ౧ || ఇయం
తాతమభాశయాగ్ధ్యనగ్రహమువకతితా | ప్రత్యాగ్యసిహిసాధ్యస్తాంరాశ్చప్రత్రయధామభాం || ౨ || ఉచితేయంజనస్య
గృహేతానాంత్వంసఖోచితే | గుప్త్యంభాగిమ్యమఃకాశుతేస్థవ్యయంసాం || ౩ || సహిరామాస్త్రియతమోహ
మాస్త్రిమిశిత్వన | బ్రహ్మేతదహంసత్వంసత్వైవైవ తేజసే || ౪ || అస్యప్రసాదాదాశంసేలోకేష్టి | సుమహాద్యతేః |
ధర్మావాప్తించవిపులామథావాప్తించరేవహం || ౫ || సోహంప్రియసఖాగమంశయానంసహసితయా | రక్షిమ్య
మిధమహ్నోస్సర్వతోజ్ఞాతిభిస్సహ || ౬ || సహిమేవిదితంకించద్వనేష్టి | చరతస్సదా | చతురంగంహ్యపిలంసుహహస్త్రి
సహిమహి || ౭ || లక్ష్మణస్తరహోవాచరక్తమాతాస్త్రయసంఘం | నాత్రభిలావయంసర్వేధమమేవానవశ్యతా ||

౮॥ కథం దాశరథీ భూమాశయా నేన సహసితయా శక్యనిద్రా మయాలబ్ధం జీవితం వాసుఖానివా॥ యోగ దేవాసుః
 స్ఫుర్త్యైశ్వర్యే ప్రసహతుం యుధి శంపశ్యమఖసం విప్లవం త్యజేషున హసితయా॥ ౧౦॥ యోమం త్రతపసాల్యో వివిధైశ్చ
 పరిత్రమైః ఏకోదశరథ శ్రేష్ఠ్యైశ్చ త్రపున్యశలతక్షణః॥ అష్టై ప్రవాజితే రాజానదిరంపతరాయవ్యతి॥ విభవామేది
 నూనం క్షిప్రమేవ భవిష్యతి॥ ౧౧॥ విసద్యసుమహానాదం శ్రమేనోపరతాస్త్రిన్యయః॥ నిఘోషోపరతం చాత్మోమస్యేరా
 జనవేదనం॥ ౧౨॥ కాసల్యవైవరాజాచరతైః వజసనీమమ॥ నాశం సేయదిజీవతీనర్వే తేతర్వరీమిమాం॥ ౧౩॥ జీవేదపిహి
 మేమాతాశశ్చుక్తుస్యాన్వేషేత్తయా॥ తప్తక్షణం యత్తు కాసల్యవీరసూర్వినశిష్యతి॥ ౧౪॥ అసురక్షజనాకీర్ణాసుఖాల
 కప్రియావహా॥ రాజవ్యసనం స్పృశాపూరితవిసశిష్యతి॥ ౧౫॥ కథంపుత్రం మహాత్మానం జ్యేష్ఠం ప్రియమపశ్యతః॥ శరీర
 భారయవ్యతిపాతా రాజాజ్ఞో మహాత్మనః॥ ౧౬॥ విసశ్చైవ తాపశ్చైవ కాసల్యవినశిష్యతి॥ అనంతరంచ మాతాపిమమ
 నాశం ముద్రేష్యతి॥ ౧౭॥ అతిక్రాంతమతిక్రాంతమనవాప్యమనోరథం॥ రాజ్యే గామవస్తివ్యవసాసేన విసశిష్యతి॥ ౧౮॥
 ధ్వాకాః పితరం వృత్తం తస్మాన్-తే వృత్తస్థితే॥ పీతకార్యేషునర్వేషున సంధివ్యతిభూమివం॥ ౧౯॥ రహ్యతవ్య
 సంధానాం సువిధాక్రమహవథాం॥ హమ్యేవాపీనాదసంపన్నాంగశిశువశోభితాం॥ రథాశ్వజనంబాధాంబూ
 ర్గృహానవిదాదితాం॥ నర్వకల్యణం చూర్ణాం వృత్తపుష్టజనాకులాం॥ ఆరామోద్యానం సుమాంసూజోన్మవశాః
 నీం॥ సుభవాదివరవ్యతిరాజాధానీమమ॥ ౨౦॥ అపిజీవేదగతరథోపనవాసాత్సునర్వయం॥ ప్రత్యాగమ్యమహ
 త్మానమపివ శ్రేష్ఠమనువ్రతం॥ ౨౧॥ అపినర్వప్రతిజ్ఞేన సాధానం కుతపీనావయం॥ నివృత్తవనాసేష్ఠిన్నయోధ్యాం ప్రవిశే
 మహా॥ ౨౨॥ పరిదేవయమానస్యమఖ్యాన్యమహాత్మనః॥ తిష్ఠతో రాజపుత్రస్య శర్వరీశాత్యవరతత॥ ౨౩॥ తథాహి
 న్యంబురీవతిప్రహాసి తేనరేంద్రపుత్రే గురుసావ్యధాన్యహః॥ ముమోచ బాష్పం వనాభిషిఠో జ్వరాతురీ నాగభ
 వ్యథాతురః॥ ౨౪॥ ఇతి శ్రీమదయోధ్యాకాండ - డేవీపంచాశస్తకం.***** ప్రథాతాయాంతుతర్వర్య
 పృథుమత్రామహాయశాః॥ ఉవాచ రామస్సామిలంబత్కృణంశుభలక్షణం॥ ౧॥ భాసరోదయకాలాయంగతాధ్వర్యతి
 తా॥ అసానుకృష్టా విహాగః కీలస్తాతమాజతి॥ అబిహాణానాంచస్థిరః పశుతాయ తేనదతాంవనే॥ తరామహాహృదీ
 నామ్యోశేఘ్రిగాంసాగరంగమాం॥ ౩॥ విజ్ఞాయరామస్యవచ స్సామిత్రిప్రతనందనః॥ గుహమామంత్రే సూతంపదో
 ష్ఠద్భాగీతురగ్రతః॥ ౪॥ సతురామస్యవచసంపత్త్యప్రతిగృహ్యతవ స్థవత్పాన్దమహూయసచివానిదమబ్రవీత్॥ ౫॥
 అన్యవాహనసంయుక్తాంకణాగ్రాహవలంశుభాం॥ సుప్రతారాం దృఢాంతీభేదీఘ్రిం నావమపాహర॥ ౬॥ తనిశి
 వ్యసమాదేశంగుహమాత్యగహోమహా॥ ఉపాహ్వానదిగాం నావంగుహయప్రత్యవేదయత్॥ ౭॥ తతస్సప్రాం
 విభూత్యాగుహూరాఘవమబ్రవీత్॥ ఉపస్థితేయం నోదేశవధూయకింకరవాణితే॥ ౮॥ తవామరసుతప్రఖ్య
 తుంసాగరగానదీం నారీయంపురుషవ్యామృతాం త్వమాశోహసువ్రత॥ ౯॥ అథోవాచమహాతేజారామోగ
 హమిదంపచః॥ కృతకామోష్ఠిభవతాశేఘ్రిమారోవ్యతామితి॥ ౧౦॥ తతఃకలాచాంసన్నవ్యాఖ్యైః బధ్వావధన్య
 నా॥ జన్మతుర్వేనతాంగం సీతయాసహరాఘవా॥ ౧౧॥ రామమేవతుదగ్రక్షమవగమ్యవినీతవత్॥ కిమహంకరవా
 గీనితాతాపాంజలిరబ్రవీత్॥ ౧౨॥ తతోబ్రవీద్ధాశరథిస్సుమంత్రస్సృశకారేహా త్రిమదక్షిణేన॥ మమంత్రీఘ్రి
 పునరేవయాహిరాజ్ఞస్కకాశేభవచాక్రమత్తః॥ ౧౩॥ నివర్తేస్యేత్యువాచైవమేతావద్వికృతంమమ॥ రథంవిహాయ
 త్యాస్త్రింకగమిష్యామిమహవనం॥ ౧౪॥ అత్యానంత్యభ్యనుజ్ఞాతమేత్యుతస్యసారథిః సుమంత్రపురుషవ్యామృ
 త్యాత్మ్యకమిదమబ్రవీత్॥ ౧౫॥ నాతిక్రాంతమిదం లోకేపురుషైశ్చాకేనచిత్॥ తవసఖాగ్రభార్యవ్యసనాశచా
 క్యతవద్వనే॥ ౧౬॥ నమస్తేబ్రహ్మచర్యే శ్చిన్ద్రస్థితేవాఫలోదయః॥ మార్గవాజవయోర్యాపిత్యాంచేద్యసనమా
 నం॥ ౧౭॥ సహరాఘవవైదేదేహ్యభిభాత్యైవవేదనా॥ త్వంగతింప్రాప్య సీవీరత్రిలోకాంస్తుజయన్నివ॥
 యంభులహతారామయేత్యయాపునవంచితా॥ త్రేకేయావశమేషావ్యవహాయామఃఖగాగినః॥ ౧౮॥ ఇతిబ్రు
 న్నాత్మనమంసుమంత్రసాగరిప్రదా॥ దృష్ట్యామారగతంరామం దుఃఖాతోనరుదేవిరం॥ ౧౯॥ తతస్త్వవిగతేహృష్య
 సూతంస్సృష్టోదకంతుది॥ రామస్తుమధురంవాక్యంపునసపునవాచతం॥ ౨౦॥ ఇత్యువాహాంత్యయాతుల్యంసువార్ధ
 నోపలక్షయే॥ యథాదశరథీరాజామానశోచేత్తథాతురు॥ ౨౧॥ శోకోపహతచేతాశ్చపృష్ఠశ్చైవగతిపతిః॥ కామభారా
 సన్నత్యైతన్నాదేతద్దృశీమితి॥ ౨౨॥ యద్యదాజ్ఞాపయేత్రిం చిత్తమహాత్మామహీపతిః॥ త్రేకేయాగ్నియకామాగ్ధంక
 ర్యంతేదదికాంక్షయా॥ ౨౩॥ పితరథంహిరాజ్యనిప్రశాసనినరేవరామోదేహంసర్వశ్రేష్ఠమనోనప్రతిహన్యతే
 ౨౪॥ యద్యథాసమహారాజోనారీకమధిగచ్ఛతి॥ నచతామ్యతిమఃఖనసుమంత్రకురుతేత్తథా॥ ౨౫॥ అదృక్ష్టమఃఖంర

జానన్యస్థమాశ్చజతేంద్రియం॥ బ్రూయాన్యమభివైశ్చమమహేతోరదంవచః॥ ౨౭॥ వైవాహమనుశోచామి
 లక్ష్యణోనవమైశీలి॥ అయోధ్యాయాశ్చ్యుగ్ధాశ్చేతివనేపత్వ్యానుహేతివ॥ ౨౮॥ చతుర్దశీసువపేషాఃపుష్పజైసుపు
 నఃపునః॥ లక్షణంనూంచసేతాంచద్రక్ష్యసిద్ధిప్రమాగతా॥ ౨౯॥ ఏవమత్కృతురాజానంచారంచమమంక్రమే॥ అ
 న్యాశ్చదేవీసుహితాఃకైతేయాంచపునఃపునః॥ ఆర్యోగ్యంబ్రూహిరాన్యల్యానఃపాదాభివందనం॥ సీతాయామమచా
 ర్యస్యవచనాల్లక్ష్యగన్యత॥ ౩౦॥ బ్రూయాన్యమహారాజంభరణంక్షేప్రమానయ॥ అగ్రశ్చపిభరణస్థానోవ్యవహర
 తేవదేభరణంచవరివ్యవహరతాజ్యేభిష్మయత॥ అన్యన్యంతావజంచుఃఖంసత్వామభిభవీష్యతి॥ ౩౧॥ భరణశ్చాపవక్త
 వ్యాయథారాజనివహణే॥ రథమాత్మమవతేథాస్యగ్వాస్తేవాపిశేషతః॥ యథాచరణస్తేయాసుమిత్రా
 చపిశేషతః॥ తతైవదేవీకానల్యామమమారాపిశేషతః॥ తాతస్యప్రియాకామేనయావరాభ్యుపవేక్షతా॥ లోకయో
 రుభయోశ్చకన్యకన్యాయత్తుభూమేభిరు॥ ౩౨॥ నివర్త్యమానోరామేణమనంత్రీకృతకీర్తితః॥ తన్మన్యంచన
 నంశుర్యాస్తేహారాజుతేష్టమబ్రవీత్॥ ౩౩॥ యదహంనోవచారేణప్రాయంస్నేహదపిక్షిబద్ధిత్తమానీతితా
 వద్యాకన్యకన్యంక్షంతుమహాసి॥ ౩౪॥ కథంహిత్వద్విహీనోహంప్రసీయాన్యామితాంపురి॥ తవతావద్వియోగేనపు
 త్రతేకాకులమవ॥ ౩౫॥ సరామహమితావత్సేరథంధృష్ట్యతదాజనః॥ విసారామంరథంధృష్ట్యవిధిక్యేరాపిసాపురి॥ ౪౦॥
 దైన్యంహినగరిగచ్ఛేద్ధృష్ట్యమాన్యమనంత్రీకృతా॥ సారామశేషంస్వంపైవన్యంహాతపీరమివాహామే॥ ౪౧॥ దూరేపిసంసం
 తంత్వాంచనసేనాగ్రతస్థితం॥ దింతయంత్యోగ్యనానంత్యాంరాహురాహారాహారాఃప్రజాః॥ ౪౨॥ దృష్టంత్యోగ్యయా
 రామయాద్యతంత్యప్రవానసే॥ ప్రజానాంసంకులంవృత్తంస్వద్భక్తాంతరేతేతహం॥ ౪౩॥ అతరానావోహింసాఃసాదై
 ముక్తస్త్యద్విప్రవానసే॥ సరథంమాంఘ్రితాన్యైవమన్యశ్శతనాణంతతః॥ ౪౪॥ అహంకంచాపిత్రాయాదేవీచివమహో
 మయా॥ నీతోసామాతుల్యులంసంతామంమాకృతాత్మతః॥ అనన్యమవైవైవాహంబ్రూయాంచవదమీశ్వరం॥ కన్యసై
 యమేవాహంబ్రూయాంచత్యమిదంవచః॥ ౪౫॥ మమతావన్నయోగస్థాన్త్యంభుజవహాసినః॥ కన్యకన్యయా
 హీనంప్రవత్త్యంతిహయోక్షమాః॥ ౪౬॥ తన్నత్రాయోగ్యహంకుతుమయోధ్యాంత్వద్వతేనఘ॥ వనవాసామయానా
 యమామనుజ్ఞాతుమహాసి॥ ౪౭॥ యదిమేయావహనస్యత్యాగమేవకరీష్యసి॥ సరథోగ్గుప్రవేత్త్యామిన్యక్తమా
 త్రతాత్వయా॥ ౪౮॥ భవిష్యంతివనేయాంతహేమిన్నకరాణి॥ రథేనప్రతిభాధాప్యైరానిసత్వానిరాఘవ॥ ౪౯॥ త్వ
 త్యాతేనమయావాప్తంరథవర్యాశ్చతంసుఖం॥ అశంసేత్వత్కృతేనాహంవనవాంశ్చతంసుఖం॥ ౫౦॥ ప్రసీదేచ్ఛామి
 తేరణ్యేభిరుంత్రత్యంతతః॥ ప్రత్యాగీహితమిచ్ఛామిభవమేప్రత్యనంతః॥ ౫౧॥ ఇమేవాహంయాపీరయదితేవన
 వాసినః॥ పరివర్యాంకీరీష్యంతిపాప్యైశ్చింతిపరమాంగతిం॥ ౫౨॥ తవశుసూరీషణంమూఢాక్షకరీమ్యామివనేవన॥ అ
 యోధ్యాంచేవలోకంచావర్త్యధాన్తజహోహృహం॥ ౫౩॥ సహితకృప్తవేష్యంసామయామోధ్యాన్యయామిసా॥ రాజ
 ధానిమహేంద్రస్యయాథామక్రతేనకహణా॥ ౫౪॥ వనవాసేక్షయంచాప్యైశ్చమైషహిమనోరథః॥ యదనేనరథేవైవ
 త్యాంచహేయంపురింపునః॥ ౫౫॥ చతుర్దశీహివపేషాణిసహితకన్యయావనే॥ క్షణభూరానియాన్యంతిశతసంఖ్యా
 న్యతోన్యథా॥ ౫౬॥ భృత్యవశ్యులతిష్ఠంతంభర్తృభుతృతేషధి॥ భక్తింభృత్యంసైతంసైత్యాంత్యంసహంహోతుమహా
 సి॥ ౫౭॥ ఏకంబహువిగ్ధిందీనయావహనంపునఃపునః॥ రామోభృత్యానుకంపీతుమమంక్రమదమబ్రవీత్॥ ౫౮॥ జా
 నామిపరమాభక్తింసయితేభర్తృవశ్యులశ్చృణుచామియదభంరాన్యంప్రేషయామిపురిమితః॥ ౬౦॥ నగరింత్యాంగ
 తందృష్ట్యజనసేమేయమేసి॥ కైతేయాప్రత్యయంగచ్ఛేదితిరామోవనంగతః॥ పరితాప్తాహిసాదేవినవానంగతేమయ
 రాజానంనాతింతేతయాధ్యావాదితిధావేశం॥ ఏషమేప్రసక్తమకల్యాణమందహామేయమేయసి॥ భరతారక్షీతంస్పేరిం
 పుత్రరాజ్యమవాప్నుయాత్॥ ౬౩॥ మమప్రియాభంరాజ్ఞశ్చసరభక్త్యన్యంపురింప్రజా॥ సందిప్తశ్చసీయానాన్యాం
 న్ద్రాబ్రూయాన్తథాతథా॥ ౬౪॥ ఇన్యకన్యవనవనూతంసాంత్యయంత్యాపునఃపునః॥ గుహంచనమహింసా॥ రామోహ
 తుకుదబ్రవీత్॥ నేనానింగుహయోగ్యోయంచానోమేసజనేవనే॥ అవశ్యంపశ్యతేమేవాంశ్చకహేవ్యస్త్యతోవిధిః॥
 సోహంగృహీత్యానియంతుతస్యైవభూమణం॥ హితకామంపీతుభూయస్సితాయలక్ష్యంసన్దజ్ఞానాన్యత్యాంగమ
 ష్యామిన్యగ్రీధక్షీరమానయ॥ ౬౭॥ తతక్షీరంరాజపుత్రాయగుహాక్షిప్రమపాహరత్॥ అక్షిణానాన్యకన్యకన్యైవ
 రామస్తేనాకరోజ్ఞతాః॥ దీర్ఘకాపూపర్వరవాప్యఘ్రాజటిలత్వమధారయత్॥ ౬౯॥ తోతదాదిరవనోజ్ఞామండలధా
 రిశా॥ అతోభతామృషినమాభారెరామలక్ష్యతే॥ ౭౦॥ తతోవైభావంసమాగమాన్ధిగన్యమాలక్ష్యణః॥ ప్రసమాద
 క్షవారామఃసభాయంసుహమబ్రవీత్॥ ౭౧॥ అప్రమత్తీభితోశేమగేజనవదేతథా॥ భవేథాసుహార్యాంహిమరా

రక్షతమంచుతం॥ ౭౨॥తత స్తంసనున్మజ్జాయగురూమిత్ర్యాకునందనః॥ జగన్మూర్తాఃమవ్యగస్సభార్యస్సహలక్ష్మణః॥
 ౭౩॥ సమమృత్యునదీతిరేనామిత్ర్యాకునందనః॥ తితిమూర్తీస్సుగంఁగంఁగామిదంలక్ష్మణమబ్రవీత్॥ ౭౪॥ఆరోహత్యం
 సరవ్యాఘ్నస్థితాంనామమహాంశైః॥సీతాంచారోపయాన్యక్షంపరిగృహ్యకునస్సీదం॥ ౭౫॥ సభాగృహస్థానంశు
 త్వానర్హ్యుప్రతికూలయః॥ఆరోఘ్యమైశీంపూర్వమారురోహృహంస్తతః॥ ౭౬॥ అథారురోహతేజోస్సవ్యయం
 లక్ష్మణపూర్వజః॥తతోనివాధానిపరిగుణాబ్జాతీనహోదయత్॥ ౭౭॥రాఘవోపిమహాతేజానామమారుహ్యతాంత
 రః॥బ్రహ్మవతీక్షత్రవస్త్రైసజజావహితమాద్యనః॥ ౭౮॥ ఆచవ్యవయథాశాస్త్రంనదీంతాంసహసీతయా॥పూణ
 మతీశ్రీశంసహస్త్వేలక్ష్మణశ్చివప్రభః॥ ౭౯॥ అనుజ్ఞాయసుమంత్రంవసంబంధైవతంకుమా॥ ఆస్థాయనామరా
 మస్తువోదయామానసావికా॥౮౦॥తతస్త్రైశ్చిదితాసాహాకణః॥ధారసమామితా॥శుభస్సప్తవేగాభిహతాశీఘ్రం
 సలిలమత్సృగాత్॥ ౮౧॥ మధ్యంతుసమసుపాప్రవృథాగీరథ్యాస్త్యనిందితా॥వైదేహీమంజరిబల్లుత్వాతాంనదిమి
 దమబ్రవీత్॥౮౨॥ పుత్రోనరరసస్థాయంమహారాజస్యధీమతః॥నిదేశంపారయత్సేనంఁగంకేత్సదభిరక్షితః॥చతు
 ర్దశహింసమాణిసమగూర్ణ్యచ్యుతానతే॥భ్రాతృసహమయావైవపునఃప్రత్యాగమిష్యతి॥తతస్త్రాంజేమసుభగే
 డైమేణపునరాగతా॥యత్యైప్రమదితాఁగంకేసర్వకామసమృద్ధిమ్॥౮౪॥తస్యంహేత్రివధగాఢేమిబ్రహ్మలోకంసమీక్ష
 సే॥భార్యవోదధిరాజస్థిలోకేష్టేనంప్రవృత్తస్సే॥౮౬॥సాత్వాంజేమమహాస్థిఃప్రశంసామిచశోభతే॥పూర్వ
 రాజ్యేనరవ్యాఘ్నేశివేనపునరాగతే॥గవాంశతసహసాప్రాణిమస్తాగ్నిన్యంనచపేతం॥బ్రాహ్మణ్యభ్యఃప్రదానామి
 తప్రీయదిశీర్షయా॥౮౮॥సూరాఘటసహసీణిమాంసభూతోదనేనచ॥యత్యైత్వాంప్రయతాంజేమిపురింపునరుపా
 గతా॥౮౯॥యానీత్యస్తీరవాసీనిదైవతానివసంతిచ॥తానిసర్వాణియత్యైమితిభాగ్యాయితనానిచ॥౯౦॥పునరేవ
 మహాభానుమయాభ్రాతృవసంగతః॥అయోధ్యాంవనవాసాస్త్రప్రవీత్సనఘానఘే॥౯౧॥తథాసంభాషమా
 నాసాసీతాఁగంఁగామబందితా॥దక్షిణాదక్షిణంలీలంక్షిప్రమేవాభ్యుపాగమత్॥౯౨॥లీలంతుసమసుపాప్రవృథానామహి
 త్వానరర్థభః॥పూర్విత్యతసహభ్రాతృవైదేహీచవరంరసః॥౯౩॥అథాబ్రవీత్సహాబాహుస్సుమిత్రానందవధా
 నంభవనందత్తాథాఘాయనజలేవనేమివా॥అవశ్యంరక్షణంకార్యమప్యస్తేవిజనేవనే॥అగ్రతోగచ్ఛసామిత్రేసి
 తాత్వానుగచ్ఛతి॥పృథతోహంఁగమిష్యామిత్వాంచసీతాంచపాలయన్॥అన్యత్యస్తేహానోరత్రాకర్తవ్యాపురు
 షమాభి॥నహీతావదతిక్రాంతామకరాతావనక్రియా॥అద్యయఃఖంతువైదేహీవనవానస్యతేభ్యః॥ప్రణవజన
 సంబాంక్షైతౌరామదిభిఃకథంవిషమంచప్రపాతంచవనమద్యప్రవేక్ష్యతి॥౯౮॥శుభ్రత్వారామస్యవచనంప్ర
 తస్థేలక్ష్మణోగ్రతః॥అనంతరంచసీతాయారాఘవోరఘునందనః॥౯౯॥గతంతుగంఁగావరపారమాశురామంసుమంత్రః
 ప్రతతంఃరిత్య॥అద్యప్రకర్షాద్విభవ్యత్యదృష్టిర్ముమోచబాహుంవ్యధితస్తవస్సీ॥౧౦౦॥సలలోకపాలప్రవిప్రభావ
 వాంస్త్రీత్యాఘమహాత్మావరదోమహానదీం॥తతస్సమృద్ధాశుభవస్యమానినఃక్రివేణవత్సాస్మదితానుపాగమత్॥
 ౧౦౧॥తౌతత్రమాత్వాచతురోమహామృగావవరాహమృశ్యంప్రవృతంమహాయుధం॥ఆరాయమేద్యంతర్విరేయభు
 క్షితౌవాసాయకాలేయమతుర్వనస్మరిం॥౧౦౨॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేద్విపంచాశ్మగ్గః.*****
 సతంవృక్షంసమానాద్యసంధ్యామన్వాస్యస్యజ్ఞిమాం॥రామోరమయతాంశ్రేష్ఠశ్చిరహూవాచలక్ష్మణం॥౧౦౩॥
 అశ్యేయంప్రభూరాశ్రీరామరాజసపదాద్యహిః॥యాసుమంత్రేణేణహితాతాంనోత్రుంతితుమ్నస్సీ॥౧౦౪॥జాగర్త
 స్యమతంద్రిభ్యఃద్యుప్రభృతిరాత్రిమ॥యోగయేమంహిసీతాయావరతేలక్ష్మణావయోః॥౧౦౫॥రాత్రింకథంచిదేవే
 మాంసామిత్రేవతయామహే॥ఉపావతాఘమహేభూమావాస్తీర్వస్యయమాద్రితైః॥౧౦౬॥సమసంవిశ్యమేది
 న్యాంసహహాతయసోదితః॥ఇమాస్సేమిత్రయోరామోవాగ్యజహరకథాశుభాః॥౧౦౭॥ధ్రువవద్యంహరాజోదుఃఖం
 స్సపిలిలత్క్షణకృతకామాతుకైరేయాతుష్టాభమిరుపహాతి॥౧౦౮॥సాహిదేమిమహారాజంశ్రేయారాజ్యకారణాత్॥
 అపినచ్యావయేత్సాన్యోధృష్టాద్యధిరతమాగతం॥౧౦౯॥నాథశ్చహిమద్దత్తవ్రహ్మయావైవనాకృతః॥కింకరిష్యతికామా
 గ్నాతైరేయావతమాగతః॥౧౧౦॥ఇదంవ్యసనమాలోక్యరాజశ్చప్రమతివిభ్రమం॥కామవివాధాధమాభ్యాంగరియాని
 తిమేమహిః॥౧౧౧॥కోహ్యవిద్యానవిపుమాప్రమదాయాఃకృతేత్యజేత్॥ఛందాసుభానంపుత్రంతాతీమామివలక్ష్మణ
 ౧౦౦॥సుఖభవనభార్యశ్చభరతఃకైకయానుతః॥ముదితాకోసలానేకోయోభాక్త్యభ్యధిరాజవత్॥౧౧౨॥సహిస
 ర్యస్యరాజ్యస్యమఖిమేకంభవిష్యతి॥తాతేవవయసాతీతేమయచారణ్యమాస్థితే॥౧౧౩॥అర్థధమాపరిత్యజ్యయఃకా
 మనుమవరతే॥ఏనమాదవ్యతేక్షితరాజాదశరథోయథా॥౧౧౪॥మహేంద్రశరథాంతాయమప్రవ్రాజనాయచ॥

కేయాసామ్యసంపాప్రిప్తారాజ్యయభరతస్య॥౧౮॥ అపీదాసీంస్తతే కేయాసాభాగ్యసదమోహితా । కౌసల్యాం
చనుమిత్రాంచనంప్రబాధేభవతి॥౧౯॥ మాన్యనురాగరణాద్దేవిమమిత్రాఃకృపామావసీతే । అయోధ్యామిత
పితృంకాత్యేపవితలత్వణ॥ ౧౯॥ అహామేకోగమిహ్యమితేయాసహనంధకాః । అనాథాయాహినాథస్త్యకౌస
ల్యాయాభివప్సన్ ॥ ౧౯॥ త్సుప్తకమాహితై కేయాద్దేవ్యమన్యాయ్యనావరేత్ । పరితద్యామితధర్మజ్ఞైభరతేన
మనూతరం॥౧౯॥ నూనంజాన్యతరేకప్రికప్రియఃపుణ్యేపితౌబాతాః । జనన్యానమసామిత్రేతస్మాదేతమపస్థ
తం॥౧౯॥ మయాహి చిరపుష్టేనచఃఖనంపథితేనచ । విపారీయ్యభ్యతకౌసల్యపలకాలేగన్యమం॥ ౨౦॥ మాన్యస
మంకిరావిజ్ఞప్తయేత్పుత్రమిదృశం । సౌమిత్రేయోహమంబాయావత్ప్రీతికమనంతం॥ ౨౦॥ సంధ్యేప్రేషితిహిసాను
త్త్రోలత్వణశారితా । యస్యాస్తృచ్ఛాన్యతేవాక్యంతుకపానమరేదకశ॥ ౨౧॥ శోచంత్యాఅల్పభాగ్యాయానకంఽదుఃప
కుర్వతా । పుత్రేణకమపుత్రాయామయాకార్యమరింతమ ॥ ౨౩ ॥ అల్పభాగ్యస్యమేమనాకౌసల్యాభిసానాన
యా । శేతేదమదుఃఖాతాపరితాశోకసాగరే॥౨౪॥ఏకోపయహనయోధ్యాంచన్యసేచాపిలత్వణ । తేరేయమి
భిఃకుగ్ధోననువీర్యమకారణం॥౨౫॥ అధర్మభయభీతశ్చపర్యోకశ్చవానసం । తేనలత్వణసాధ్యహమాత్మానమభిషే
చయే॥౨౬॥పథతస్యచ్చకరుణంపిలప్యవిజనేవసే॥అశుగ్రీవోద్దమభూతామోగితోన్యమివాపితే॥ ౨౭॥పిలపశ్యతరం
రామంకాత్పిషమివానలం । సమగ్రమపిర్వేగమశ్చన్యతలత్వణః॥౨౮॥భృపమన్యపరీరాజస్యయోధ్యాయుధ
నాంవర । నిష్ప్రభాత్వయోమోగితేకతచంద్రేవశర్వరీ॥౨౯॥నైతదౌపయకంరామయదిదంపరితప్యన్ । ఘోరయసి
సీతాంచమాంధైపపురుషమభా॥౩౦॥నచసీతాన్యయాహినానచాహనమిగాఘవ । ముహూర్తాపవీచీవావోఽబాన్య
త్సాన్యవిహేధ్యతా॥ ౩౧॥నహితాతంసతశుగ్రీమనమిత్రాంపరంశవ । ద్రష్టుమిచ్ఛేయమన్యహం స్వగంవాప
త్వయాచివా॥౩౨॥తతస్తత్రమభాసితానాతిమాదేనరీప్యతాం । న్యగ్రోధమకృతాంతయాంభేభాభేద్యమన్యగా॥ ౩౩
సలత్వణస్యోత్తమపుష్కలంపదోశశ్చన్యదైవంవనవానమాదగాత్ । సమాస్యనస్తావినదేవరంభవేప్రవక్యధర్మంమచి
రాయరాఘవః॥౩౪॥తతస్తుతప్రకృతివిజనైతేదామహాబలౌరాఘవవగతవద్ధవా । సతాభయంనంభాయచభ్యపియతు
ర్యప్తైఃసంపకాగ్రిసానుగోచరా॥౩౫॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-ప్రపంచాశత్సర్గః. *****

తేనుత్పక్వమహాన్యత్రేడిమిత్రాన్జనీంశివాంవిమలేభ్యదితేసూర్యేతస్మాద్యేశాన్తవత్ప్రే॥౧॥యత్రభాగ్విసింఖం
గాంయమునాభిప్రవతేతే । జన్మస్తంధేశమద్విశ్వవిగాహ్యమహాద్రుసం ॥ శేభామిభాగావివిధాదేశాంశ్యాపి
మహారమాఃఅదృష్టపూర్వాఃపశ్యంతస్తత్రత్రత్రయశస్యినః॥ ౩ ॥ యథాత్రమేణగచ్ఛానపశ్యంత్యేడివిధాఽద్రు
మాఽనిప్యత్రుత్వాత్రేడివిసేరామసాస్మిమిత్రమితీ॥౪॥ ప్రయాగమభిశతఃపశ్యసామిత్రేభానమున్యతం । అగ్నేభా
గవతఃకేతుంమన్యేస్సన్యహితోమునిః॥ ౫॥నూనంప్రాప్తాస్ససంభేదంగాంయమునయోర్వయం । తథాహిప్రాయ
తేకభ్యోవారిణౌవారిపుట్టితః॥౬॥ దానూణివరీభిన్నావివనజైరుపజీవిభిః । భరద్వాజాశ్రమేత్తేనృశ్యంతేవివిధాద్రు
మాః॥౭॥భద్వినాతౌనుఖంకన్యాలంబమానేదివాకరే । ఖంగాయమునయోస్సంధౌసాచతుర్విలయంయునే ॥ ౮ ॥
రామస్తాత్రమమాసాన్యత్రానయోగ్యమపిషేణః । కన్యాముహూర్తాపవన్యానంభరద్వాజముపాగమత్ ॥ ౯॥ తత
స్తాత్రమమాసాన్యమనైర్దశనకాంక్షితోసితయానుగతావీరదూరాదేవానవశతుః ॥ ౧౦॥ సప్రవీశ్యమహాన్యాన
మృషింకిన్యగతైర్వృతం । సంశితవ్రతమేకాగ్రంతపసాలబ్ధవత్సమం ॥ ముత్యాగ్రహూతంధృష్టైవనహాభాగం
కృతాంజలిఃరామసాస్మిమిత్రాసాధకంసితయాచాభ్యవాయత్ ॥ ౧౧॥ స్యదేవంతతాత్మానంత్యైలత్వణపురా
ర్వజుఃపుత్రాదశరథస్యావాంభాగవరానలత్వణౌ ॥ భార్యానమేయంనైదేవీకల్యాణీజనకాన్యజా । మాంహమ
యాతావిజనంతపోవనమనిదితా॥౧౨॥పిత్రాప్రవ్రాగ్నిమానమాంసౌమిత్రసంజఃప్రయః । అయమన్యగమద్భ్యా
తావనమేవదృశత్రతః॥ ౧౩॥పిత్రానియత్రాభాగవప్రవేత్త్యామస్తసోపవనం । ధర్మమేనచిన్యామస్తత్రమాలఫలా
శనాః॥౧౪॥తస్యతస్యచనంశ్రుత్వారాజపుత్రస్సగీమతః । ఉపాసయతధర్మాత్మాగాఃకన్యమదుకరంతః ॥ నానా
విధానన్యరసాఽవస్యమూలఫలాశ్రయాః । తేభ్యోగదదౌతస్తతపావానంనైవాభ్యాశీల్వయత్ ॥ ౧౫॥ మృగపక్షిభిరా
సీహముగభిశ్చనమంతః । రామమాగతమభ్యర్థనాస్యతేవాహతంబునిః॥ ౧౬॥ ప్రతిగృహ్యతథామర్యానునవిష్టం
సరాఘవంభరద్వాజోబ్రవీద్వాక్యంభర్తృయ్యక్రమంతదా॥౧౭॥ చిరవ్యభులకాతుల్యేనశ్యమిత్యావిహగం । శ్రు
తంతపమయాచేదంవివానసనకారణం॥౧౮॥అవకాశోవిక్రీయంసహనద్యోస్సమాగమే । పుణ్యస్థైరవనీయశ్చవన
ద్విహాభామృషిం॥ ౨౦ ॥ ఏవమక్రస్తువనంభరద్వాజేనరాఘవః । త్రత్యవాచతుభంవాక్యంరామస్సర్వహితే

తః ॥ ౨౩ ॥ భగవన్నితలసన్నః పారజానవదోజనః సుదర్శమహమాం ప్రేక్ష్యమన్యవామిమమాశ్రమం ॥ అగమిష్యతి తై
దేహీం మాం చాపి ప్రేక్షకోజనః ॥ అనేనకారణేనాహమివానానంరోచయే ॥ ఏకాం తేవశ్యభగవన్సాశ్రమస్థానమ్మత్ర
మంగరమేతయత్రైదేహీసుభావోజనకాన్తజా ॥ ౨౪ ॥ ఏతస్మిన్త్యాశుభంవాక్యంభరద్వాజోమహామునిః ॥ రామ
వన్యతతోవాక్యమర్థగ్రాహకమబ్రవీత్ ॥ ౨౫ ॥ దతక్రోశః ఇతస్తాతగ్లిరిత్యత్రవత్సస్థి ॥ మహద్దేవీవితఃపుణ్యస్స
ర్వతస్సుభవదర్శనః ॥ గోలాంగూలానుచరితోవానరక్షణానిషేవితః ॥ చిత్రకూటఇతిభ్యాస్తోగంధమాదనసన్నిభః ॥ ౨౬ ॥
యామతాచిత్రకూటస్సనరత్నం గాఙ్గవేక్షతే ॥ కల్యాణానిసమాధ్యైవాపేకురుతేమనః ॥ ౩౦ ॥ ఋషయస్తత్రబహ
వోవిష్యత్సృతదాంతతంసేవపదివమారూఢాఃకపాలశిరసాంసహ ॥ ౩౧ ॥ ప్రవిమిక్తమహంమన్యేతంవానంభవతస్సు
ఖం ॥ ఇహవాచనవానాయవసరామమయాసహ ॥ ౩౨ ॥ సరామంసర్వకామైస్తంభరద్వాజఃపియోతిథింసఖార్యం
సహచరౌత్రాప్రతిజగ్రాహకమణివత్ ॥ ౩౩ ॥ తస్యప్రయాగేరామస్సత్రంమహాపిఠమేయిమః ॥ ప్రవన్నా
రజసిపుణ్యాపిత్రాఃకథయతఃకథాః ॥ ౩౪ ॥ సీతార్చితీయఃకాకుత్స్థఃపరిత్రాంతస్సభోచితః ॥ భరద్వాజాశ్రమేరమ్యే
తాంరాత్రిమవసత్సుఖం ॥ ౩౫ ॥ ప్రభాతాయాంసర్వజ్యోతుభరద్వాజముపాగమత్ ॥ ఉవాచనరశామోలామంజస్వ
లితశేజః ॥ ౩౬ ॥ శర్వరోభగవన్సద్యసత్సృతివతాశ్రమే ॥ ఉపితాఃప్రహవసతిమనుజానాతునోభవా ॥ ౩౭ ॥ రా
త్ర్యాంగుతతస్యాంపుష్పాయాంభరద్వాజోబ్రవీదధిం ॥ మధుమాలఫలహేపేతచిత్రకూటంప్రజేతిహ ॥ ౩౮ ॥ వాస
మాపయిక్తంమన్యేతంరామమహాబల ॥ నానగగజోపేతఃకిన్నరోరగసీవితః ॥ మయూరనాదాభివతోగజరాజనిషే
వితః ॥ గమ్యతాంభవతాశైలిప్యత్రకూటస్సవిత్సతః ॥ పుణ్యశ్చరమణీయశ్చబహుమాలఫలాయుతః ॥ ౪౦ ॥ తత్రకుంజ
రయూధానివృగయూధానిచాభితః ॥ విదరంతివనాం తేస్మిన్తానిద్రక్ష్యంతిసాఘవ ॥ ౪౧ ॥ సరిత్యుప్రవణప్రథాదగ్గతం
దరనిర్దరా ॥ చరతస్సితయాసార్థంసందిప్యతిమనస్తవ ॥ ౪౨ ॥ ప్రవృత్తకోయస్థికకోటిలస్సవైర్విసదృశతంతం
సుధాధరంశివం ॥ మృదైశ్చసత్తైర్భవాభిశ్చకుంజలైస్సరవ్యయాసాద్యసమావసాశ్రమం ॥ ౪౩ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యా
కాండే చతుఃపంచాశ్శర్కః ॥ ***** ॥ త్వారజనితత్రతరాజుత్రావరిందమామహాపి
ఠుభివాద్యభజన్తుకుస్తంగిరింప్రతి ॥ ౧ ॥ తేయాంచైవస్వస్వయనంమహాపిఠాస్సవకారహ ॥ ప్రస్తతాంతైవతాప్రే
క్ష్యపీతాపుత్రానివాన్యగాత్ ॥ ౨ ॥ తతఃప్రవక్తమేవక్తుంవచనంసమహామునిః ॥ భరద్వాజోమహాశేజారామంసత్య
వరాక్రమం ॥ ౩ ॥ గంగాయమయోస్సంధిమాసాద్యమనుజవః ॥ కాంధికిమగచ్ఛేతాంసదీపశ్చాన్త్యశ్చాశ్రి
తాం ॥ అథాసాద్యతుకాంధింకీఘ్రిస్తోతసమావగాం ॥ తస్యాస్త్రిధంప్రవలితంపురాణంప్రేక్ష్యరాఘవో ॥ తత్ర
యూయంస్థవంకృత్యాతరతాంశుమతీంసదీప ॥ తతోన్యగ్గిధమాసాద్యమహంతంహరితచ్ఛదం ॥ విషద్యంబహుభిర్వృ
క్షైశ్చాన్యమంస్రోవసేవితం ॥ తస్మిన్తాంజలింకృత్యాప్రయంజీతాశివశ్చివాః ॥ సమాసాద్యతుతంవృక్షంవసేద్వాతి
క్రమేతవా ॥ కోశికమాత్రంతతోగత్వాసీలంద్రక్ష్యభకాననం ॥ పలాశేబదగ్మిశంరంహ్యంవంశైశ్చయామునైః ॥ సవం
ధాశ్చిత్రకూటస్సగతస్సుభవమహోపయా ॥ రమ్యమాదవయ్యక్తవసదావైర్వివర్జితః ॥ ఇతిసంధానమాతేద్య
మహాపిఠాస్సస్యవరత ॥ అభివాన్యతశేతుశ్చైరామేణవివరిత ॥ ౧౦౪ ॥ ఉవాచృషేమనాతేస్మిన్కారామోలక్ష్యణ
ః ॥ బ్రవీత్ ॥ కృతపుణ్యాస్ససామి ॥ తేముగర్వన్సమకంపతే ॥ ౧౦౫ ॥ ఇతితాపురుషవ్యాహాసాంత్రయత్వామనస్సి
నాసీతామేవాగ్రతఃకృత్యాకాంధింజన్మతుర్నదీం ॥ ౧౦౬ ॥ అథాసాద్యతుకాంధింకీఘ్రిస్తోతవహంసదీపం ॥ చింతా
మాపేదీరేనత్వేనజలితీర్షణః ॥ ౧౦౭ ॥ తాకాష్టసంఘటనశోచత్రతస్సుమహాశ్చవం ॥ శుమేధర్వంశైశ్చమాస్తీ
ణఃమశ్చీలైశ్చసమావృతం ॥ ౧౦౮ ॥ తతోవేతసశాశ్చబంబూశాశ్చావృషీర్వవా ॥ చకారలక్ష్యణశ్చిత్వాసీతాయా
స్సుఖమానరం ॥ ౧౦౯ ॥ తత్రత్రీయమివాదంత్యాంరామోదాశరధింపియాం ॥ ఈషణ్సంజ్ఞమానాంతావధ్యారో
వయతస్థవం ॥ ౧౧౦ ॥ పార్శ్వేవతత్రైదేవస్యసనశేఖమణానివ ॥ స్థవేకతిరాజంబరామశ్చక్రసహాయైః ॥
౧౧౧ ॥ అరోహ్యప్రథమంసీతాంసంఘటంప్రతిగమ్యతాతతఃప్రతేరతుర్వత్సావీరాదశరభాత్మజా ॥ ౧౧౨ ॥ కాంధి
వద్యయాయాతాసీతాత్వేవానవందతస్వస్థిదేవితరామిత్యాంపారమ్మేవతివతః ॥ యత్యేత్యాంగోసమానాణ
సురాఘటశేతన ॥ స్వస్థిత్రత్యాగతేరామేపురిమిత్యాంపాలితాం ॥ కాంధికివధసీతాతుయానమానాకృతాం
జలిః ॥ తీరమేవాభిసంప్రాప్తదక్షిణంవరవణిన్ ॥ ౧౧౩ ॥ తతఃస్థవేనాంశుమతీంకీఘ్రిగామూర్ణమావలిన్ ॥ తీరజైర్భ
వాభివృక్షైస్సంతేరుర్యమనానదీం ॥ ౧౧౪ ॥ తేలింగాఃస్థవముత్సృజ్యప్రథాయయమునావనాత్ ॥ శ్యామంస్యగో
ధమాసేమశ్చీతఃపరితచ్ఛదం ॥ ౧౧౫ ॥ న్యగ్గిధంతముపాగమ్యతైదేహీవాక్యచబ్రవీత్ ॥ ౧౧౬ ॥ సమస్తేస్తుమహాపృథ

పాపము వేసవలెనటం । కానల్యాంశ్రవవ శ్చేయంనుమిత్యాం చయవశ్యసిం ॥ ఇతేసీతాంజలింకృత్యా పర్యగచ్ఛద్వ
 నస్సలిం॥౨౫॥ అవలంకృతశ్చ తామాయా చలీమనిచితాం ॥ నమరాం చవ శ్చేయాంచరా మోలత్కృణుమటేత్ ॥
 ౨౬॥ సీతా మా దాయగచ్ఛన్మమగతోగరితాగ్రజః పువ్యతోమగమిష్యునిసాయాధోద్వివదాంచర ॥ ౨౭॥ యద్యత్ప
 లంపాగ్గతాయ తేపుష్పం వాచనంశ్రుజ్ఞః॥తద్వై ప్రవద్యానై దేహ్యాయు లోగిస్యోమ తేవనః ॥ ౨౮॥ గచ్ఛతోమైర
 యోమః క్షేపభూనగనరాత్కృణామతతగయోమః క్షణగతిః పునః నానిగభూతమి ౨౯॥ ఏవై కంపించవంసల్యంలతాం
 వాపుష్యశానిచిలంలయ్యవ్యధూన్యాంవశ్యంతేరామలంపవచ్చనాలయి ౩౦॥ రిభురమరీయాః బహుః ధోహాపహాః సు
 మోతాః బాః ॥ సీతా వచనంరభుతనయామానలత్కృణః ౩౧॥ విచిత్రమాలయకబలాంహంసపాచనవాదితాం ॥ రేమ
 బనకరాచనృతదాప్రీప్యమతాదనిం ॥ ౩౨॥ కోరమాత్రంతోగతిస్య శ్చాశరారామలత్కృణః ॥ బహుః సేధ్యార్థ
 మ్మృగాః హత్యా చేరతుర్యునివావనే ౩౩॥ ఏవమృత్యే తేహిమః బాహుగనాదితేతుశ్చవే వాచరవారాధాయ తే ॥ సవం
 సదీపప్రయ పేక్ష్యంవృతంబంనమాజన్మదీపదదేవాః ౩౪॥ ఇతీమిమరేయోధ్యాకాం చేపంచవంశాశ్చన్యః ౩౫
 అథరాత్యాంవృతతాయామమమమనంతరం । ప్రవీళయామానకవైలంకృణంరఘునందనః ॥ ౧ ॥ సోమ
 త్రైకృయవన్యావన్యవన్యారాంవంసం । నలత్రైకృతామహేతాలకప్రస్థానన్యవరంజమ ॥ ౨ ॥ సమస్తస్వవయేభ్యా
 త్యాంలత్కృణఃప్రతిభిక్షతః॥జవోదాంప్రచంద్రంప్రవన క్తంపంచం ॥ ౩ ॥ తతఃకృణ్ణాయతేనన్వేస్యప్రవన్యద్యా
 శ్చివంజలిః ॥ పంథావన్యద్యాశ్చివంలత్రైకృతాన్యత్యంతయంతయం ॥ ౪ ॥ తతస్యవృక్షభిఃకాతేరావన్వేస్యవైలంకృణాసమా ॥ స
 తాంకవలతవ్యాక్షిమచంవచనంబటేత్ ॥౫॥ అదిస్తానవత్తదేహివరన్యత్యుష్మరాన్మగః ॥ వైస్యోమైస్యోమైఃత
 వశ్యమానినశ్చోదాన్యమై ॥౬॥ పర్యగ్లాంతకాపున్యాన్మైరేరసువేసీరాః ॥ ఫలవత్సవరామాన్మన్యత్యుష్మయజీవి
 తుం ॥౭॥ పర్యవ్రోణప్రమాణాచంబమా నానలత్కృణఃసంభూతిమభుకీర్ధిన్యంప్యతానగేవగీ ॥౮॥ ఏవద్రోశేనత్యూ
 హాస్యంభిక్షప్రమాజతి ॥ రమణీయేవవోద్యేత్యుష్మంస్తరనంకే ॥౯॥ నూతంయూధానుస్యతంబక్షింసంభూనునాది
 తం । విచిత్రమాబుమంచవశ్యప్రవన్యశ్చిరంగిం ॥ ౧౦ ॥ సవభూమితేరవ్యేమమైజామభిరావృతే ॥ పుణ్యరంభ్యా
 వహేతాచదిత్రమాభ్యతాననే ౧౧ ॥ శతస్తాపంచనారేగచ్ఛతోసహసీతయా ॥ రమ్యమాసీదతుత్కైలంచిత్రకూ
 బంమనోరమం ॥౧౨॥ తంవరవర్తమాసాన్వనానావక్షిగీతాయతం । బహుమూలఫలంరవ్యంసంపన్నంరనరీదకం ॥మ
 నోక్షోయంగిసేన్యనానాన్యమంతాయుజః ॥ బహుమూలకలోవన్యసన్యాసేనప్రతిభాతమై ॥ మునయగ్చమహాత్మా
 వోవసంత్యైశ్చోలిలోచ్చయే । అయవానోధవేదావచరతావరసేవహి ॥ ఇతేసీతాచరామశ్చలత్కృణఃస్వతాంజ
 లిః॥అగ్నిగన్యాత్రమంసర్వేవాక్ష్యమభివాచయ ॥౧౬॥ తావహిఃప్రయదితఃస్రాజయామానధమహి ॥ అన్య
 తామితివోవాచసన్యాగతంతురివేద్యవ ॥౧౭॥ తతోబ్రహ్మహోవాహులత్కృణంలత్కృణః ॥ సన్మైద్యయథాన్యా
 మాన్యానమృతయప్రభుః॥లత్కృణాయదానూనిమ్నానాదివరాణః ॥ కున్యావనశంసావ్యహాసేమేధిరంతంజః ॥
 ౧౮॥ తస్యతద్యచనంతృత్యాసామిత్రవృధాన్యామూః॥అనహంశతశ్చక్రేపంజశాలామరింజః ॥౨౦॥ తాంసి
 స్తాంబంధకటాంధృప్త్యైరామన్యదగ్ధాం ॥ కుహ్నిశమాదేహేతాగ్నిమగవచనమబటేత్ ॥౨౧॥ విజేయంచంచమా
 హ్మన్యశాలాయత్యైమహేమయం ॥ కరణ్యంవాప్రవేశనంసోమత్రైవిరజీవీధిః ॥ మృగంహత్యానయత్క్షిప్రలత్కృణే
 హుశ్చేక్షణకరణవృత్తాన్త్రుప్యత్రోహిమగిగర్తవసుస్థర ॥ ౩ ॥ తామృత్యచనమాజ్ఞాయత్కృణఃపరిపీకరః ॥ చకారన
 యతోక్తంచతరామశ్చురలబి ॥ ౨౪॥ విజేయలత్రేవయ్యైశ్చాపాయయత్యైవహేమయం ॥ స్వరసావన్యమ
 హూతోయంప్రవశ్యదిమంతయం ॥౨౫॥ సలత్కృణఃకృష్ణమృగః హత్యా సేవ్యంప్రథమావహా ॥ అగ్నేదీపిత
 మిన్మిన్మిన్మేదేవీ ॥౨౬॥ అయంకృష్ణస్సమసాంగశ్చత్యక్షమృగంయథాదేవంసేవంసాశయంబన్యమశోహ్యమి ॥౨౮॥
 రామసాన్యాత్యానయతోనగనరాత్కృణోవచః ॥ సంగహాణాశోన్యద్యాఃసంశాన్యాలాప్రసానకా ॥౨౯॥
 ఇప్త్యైదేవకాశానరన్యావేదేతావశ్యమితి ॥ బగ్నవచనవోక్షోదోదావన్యానితేవనః ॥౩౦॥ వైశ్వదేవలిం
 కృత్యాశాగంవైష్ణవమేవచ ॥వాప్రసంతసమీయానిమంగళానిప్రవతాయ ॥ జపంచన్యావతేకృత్యాసాన్యాన
 ద్యాంయథాదిగిహావశంశమనంరామశ్చకారబలిమగ్ధమం ॥ ౩౨ ॥ వేద్యలపిధానాదైత్యాన్యానయతేనాది ॥ ఆశ్ర
 మసాన్యమహాపాలేసావయామానరాఘవః ॥ ౩౩॥ వవైస్యహావైస్యపైత్రమూః॥వైస్యైన్యాంపైర్యథాది ॥ అష్టి
 జ్జావైశ్వదేవోక్తదక్షైశ్చనసమతుః ॥౩౪॥ తోతర్పయత్యామతారిరాఘవోసహసీతయా ॥ తదాదితశ్చకృణ్మం

శ్రీరామాయణే-అయోధ్యాకాండే-అష్టపంచాశత్సర్గః.

సుశుభాంశుభలక్షణమ్ ॥ ౩౫ ॥ తాంబూలమణిః ధృవసాం మనోజ్ఞాం యథా ప్రదేశం సుకృతాని వాతాం | వాసాయనశ్చే
విభుస్సుమేతాస్సుభాం యథాదేవగణాస్సుధర్మాం ॥ ౩౬ ॥ అనేకనానామృగపక్షిసంహితే దితృపుష్పవృక్షైర్యుష్మై
న్యతేవనోస్తపేవ్యావస్యగానసాదితేజదావిజహ్నిస్సుసుఖంజితేంద్రియాః ॥ ౩౭ ॥ సురవ్యసామాద్యతుదితకూ
టంసదీచతాం మాల్యవతీం సుతీరాం సంసహృష్టాన్మృగపక్షిజుష్టాంసహచరభిః పురవిప్రవాసాత్ ॥ ౩౮ ॥ ఇతి శ్రీమ
దయోధ్యాకాండే చట్టపంచాశత్సర్గః.***** కథం రాష్ట్రసుమఖాంశో నుమంతే నిధిరంసహ |
రామేపక్షిణమాలస్త్రేజామస్సగృహంసహః ॥ ౧ ॥ భరద్వాజాభిగనంప్రయాగేదవహానసం | అగిరేగణమనంతే
షాంతశ్రోతృరభిలషితం ॥ ౨ ॥ అనుజ్ఞాశ్చమంత్రోక్తయోజయి రాష్ట్రహయోధర్మా ॥ అయోధ్యామేవనగిరిప్రయ
యాగభయమణాః ॥ ౩ ॥ సహవాసగంభీరసరితశ్చ సరాసీచ | పశ్యన్తియయాశీఘ్రింగ్రామాణీనగరాణిచ ॥ ౪ ॥
తతస్సయాహ్మసమయేత్యతీయహసీసారిభిః | అయోధ్యాంసమసుప్రాప్తురారంభదడతఃసహ ॥ ౫ ॥ ససూన్యా
మివసశ్చభాంధృష్ట్యపరశమర్చనాః | సుమంత్రశ్చింతయామానశోకేవేగసమాహతః ॥ కచ్చిన్నసంజాతాస్త్వసజనా
సజనానిపారామసంతాపమః ఖనన్తశ్చోకాగ్నిసాపురి ॥ ౬ ॥ ఇతి చిత్రావతసంసూతీవావశిష్టేన్రుపాణిభిః | నరదాస్
రమాసాద్యతృతితఃప్రవివేతహ ॥ ౭ ॥ సుమంత్రమభియతంతంతశోభనమాప్రభః ॥ కృరూష్యతివృష్టంతస్మాతమ
భ్యద్రవస్సదాః ॥ ౮ ॥ తేమంతశతసంగం గాయామహమాప్యవృథాఘంసం | అనుజ్ఞాతోనప్రత్యేష్టిధామిణేణమహాన్య
నాం ॥ ౯ ॥ తేరీణా ఇతివిజ్ఞాయభాష్పపూర్ణాణామభిజనాః | అహూషిగిరిశ్చస్యతరామేలిచమక్రశః ॥ ౧౦ ॥ శుశ్రా
వచవస్తమేబల్యందంబృందంచితృతాంసతాస్సుభియాయే నేపాపశ్యేవ ఇతిరాఘవం ॥ దానయజ్ఞావేదాహుసహ
జేసుమహాతుచ | నన్దత్ర్యామఃపునర్జామధామిణకంరామమంతరా ॥ కేసంభాంజనస్యశ్చిరప్రియంకింసుభావ
హంభిరామమేణనగిరిపత్నివత్సరితానితం ॥ ౧౧ ॥ గరితాంయనగితానాంచస్త్రీణామన్వంతరాపణం | రామశోకాభిజ
ప్తానాంశుశ్రోపవరిదేవసం ॥ ౧౨ ॥ సరాజనాగణామధ్యేనసుమంత్రేపిహితావసః | యిత్రరాజాదశరథస్తవేవోవయ
యాగృహం ॥ ౧౩ ॥ సోవతీర్యరథాద్విప్రుంరాజావేత్తిప్రవితశ్చవ | కత్ర్యాస్సప్తభిచక్రౌమహావజననమాకులాః ॥ ౧౪ ॥ హ
స్త్వైర్విమానైః | ప్రాసాదైరవేత్త్ర్యాశ్చసమాగతంహవోకారకృతానార్యోరామాదర్శనసర్వీణాః ॥ ౧౫ ॥ అయ
త్రైర్విమస్త్రైర్వైర్నిరత్రువేగవర్తితైః | అన్యశ్చసమభివీక్షం తేవ్యక్తవతశ్చతరాః స్త్రీయః ॥ ౧౬ ॥ తతోదశరథశ్రీణాం
ప్రాసాదేభ్యస్తతస్తతః | రామశోకాభిరప్తానాంమందంశుశ్రావణవర్తితం ॥ ౧౭ ॥ సహరామేణిరాత్మోమోగహా
మిహగతః | సూతశోన్నామతసల్యాశోచంతీప్రవితక్ష్యతి | యథాచమన్యేదజీవమేవనసుకరంప్రసం | అచ్ఛిద్య
పుత్రేనిర్యాతేకసల్యయిత్రజీవతి ॥ సభ్యసూచతుతద్వాక్యంరాజ్ఞస్త్రీణాంసహాయ ॥ ప్రథిప్రబవశోకేనపివే
శసహసాగృహం ॥ ౧౮ ॥ సప్రవితక్ష్యమీంకత్ర్యాంరాజానందినమాతురం | పుత్రశోకపరిష్థానమవశ్యతేపాండుశ్చే
హ ॥ ౧౯ ॥ అభిగవ్యతమాసీనసరేంద్రసాభివాద్యచ | సుమంత్రోరామవచనంయథోక్తంప్రత్యవేదయత్ ॥ ౨౦ ॥ సయో
స్థీమేవతచ్ఛుర్యాసరాజామిత్రాంతచేతనః | మూర్ఖితోన్యపతమ్నూమారామశోకాభిషిడతః ॥ ౨౧ ॥ తతోంతర్యమవి
ద్ధంమూర్ఖితేవృధివీచితౌ | ఉద్యతృభామామగ్రోశస్పసతౌపతితేక్షితౌ ॥ ౨౨ ॥ సుమిత్రయాతునిసాతాకాసల్యపజితం
పరిండ్రాణామయామాసతదావచనంచేదమబివీత్ ॥ ౨౩ ॥ ఇమంతస్యమహాభాగయాతరండుమగరకారిణః | వనవాసా
దనుప్రాప్తంస్తాన్మప్రతిభావసే ॥ ౨౪ ॥ అద్యేవనసయంకృత్యాన్యవత్రపసిరాఘవ | ఉత్తిష్టసుకృతంతేన్రుశోకేన
స్యాశ్చవయతా ॥ ౨౫ ॥ దేవయస్యాశ్చయారామంనాసుప్తవచ్చసీసారిణి | నేహతిష్ఠతికైయాచిన్ద్రబంధుప్రతిభావ్య
తాం ॥ ౨౬ ॥ సాతథోక్త్యసహరాజంశసల్యాశోకలాలసా | ధరణ్యాంసివసాతాశుభావప్రతిభావసీ ॥ ౨౭ ॥
ఏవంఏవతీంద్రస్త్యకాసల్యాంపరితాంభువిపరిచావేక్ష్యతాస్సగ్నాస్సన్దరదుఃస్త్రియః ॥ ౨౮ ॥ తతస్తహంతః
పురవాదమస్థితంసమీక్ష్యవృద్ధాస్తరుణాశ్చరామనవాః ॥ స్త్రీయశ్చసగ్నాసురుమన్యుమంతతః | పురంతరాసీతేపునరేవసం
కులం ॥ ౨౯ ॥ ఇతి శ్రీమదయోధ్యాకాండే సప్తపంచాశత్సర్గః.***** ప్రత్యాశ్చస్తోయదారాజామో
హతోప్రత్యాగతంపునః | అథాజుహవతేనమాతంరామప్రత్యాంకారకాణాత్ ॥ ౧ ॥ అథసూతోమహారాజంకృతాంజలిరు
పస్థితః | రామవాసశోచంతమఃభిశోకసహస్వతం | వృద్ధంపరమనంతస్తనవగ్రహమివద్విషం | విశిశ్యసంతంధ్యా
యంతశాస్త్వమివకుంజం ॥ ౨ ॥ రాజాతురజసాసూతంధ్యస్తాంగంసమవస్థితం | అశ్రుపూర్ణాణామఖండినముహవపర
మారణవత్ ॥ ౩ ॥ కృన్వనవత్సృతిధర్మాత్కృత్యక్షమూలముపాత్రితః | సోత్సంతమఖరస్మాంతకేమశిష్యుతిరాఘవః ॥ ముఖిన్యా
నుదితోమఃఖంసుమంత్రతస్యనోచితః | భూమిపాలార్తజోభూమాశేతేకథమనాభవత్ ॥ యంయారతమనుయాంతిష్ఠ

వేత్సరథమాగతం । హాతేకారకృతానార్యరామాదర్శనకర్షితాః ॥ అయత్రైవమత్రైవైశ్రవేగపరిపుత్రైః
అన్యన్యమభివీక్ష్యంతేవృక్షమారతారాస్త్రియః ॥ ౧౩ ॥ నామిత్రాణాంనమిత్రాణామదాసీనజనస్యచ । ఆహూ
రతేతయాకింధిన్విశేషములవత్తయే ॥ ౧౪ ॥ అప్రహృష్టమనుష్యాపదీననాగతురంగమా । ఆర్తస్వరవిన్దానావిశిష్ట
సితవిన్ద్యవా ॥ ౧౫ ॥ రాంధామహారాజధామప్రవాజినాతురా । కౌసల్యాపుత్రీసానేవలయోధ్యాప్రతిభాతీమా ॥ ౧౬ ॥
సూతస్యవచనశుభ్రావాచావరహదీనయా । బాహ్యేపహతయా రాజాతంసూతమిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ కై
య్యాదినియిన్ద్రపాపాభిజనభావయా । మయానమంత్రమత్రైర్వృద్ధైస్సహసమధికతం ॥ ౧౮ ॥ నమవృద్ధిర్నాహూ
త్యైర్మహాంతయత్నావైగమైఃమయాయమధిస్సుంమోహతే ॥ ౧౯ ॥ భవన్యత్రయా
నూనమిదంవాప్యనంమహత్ । కులస్యాస్యసీనాశాయపాప్తంసూతయన్తచ్చయా ॥ ౨౦ ॥ సూతయన్త్యస్తేలేకం
చిన్దయాతుస్కుతంకృతం । త్వంపాప్రయాయశుమాంరాహంపాప్రాసత్వరయంతిమాం ॥ ౨౧ ॥ యన్త్యద్యాపిమమై
వాజ్ఞానివతేయతురాశుం । నత్రాస్మిమినారామంముపహరతామసిదీపిమం ॥ ౨౨ ॥ అభివాసినహాహూగతా
రంభమివృత్తి । మామేవభమారోహ్యశీమిరారామాయదర్శయ ॥ ౨౩ ॥ స్మృతదంష్ట్రీమహేష్వానఃక్యాసాలక్ష్మణపూ
ర్వజః । యదిజీవామిసాద్వైస్సంపత్యేయంసీతయానహ ॥ ౨౪ ॥ అతేనాతాక్షంమహాబాహుమాన్యుధువీక్ష్యంధలం । రా
మంయదిపత్యేయంగమిష్యమిమమక్షయం ॥ ౨౫ ॥ అతేనకీంచుఃఖతరంసోహమిత్రాన్మహా ॥ ౨౬ ॥ ఇమామన్యైఃపాప
న్నేనహుపశ్యమిరాశువం ॥ ౨౭ ॥ పరోరామరామానూనజనోహవై దేహీతవస్సిని । నమాంజుఃకీంచుఃఖంమియమాణ
మనాథవత్ ॥ ౨౮ ॥ సతేనరాజామఃఖతభృశమిహిరావేతనః । అవగాభస్యమహ్యరంశోకనాగమబ్రవీత్ ॥ ౨౯ ॥ రామ
శోకమహాభోగస్త్రితావరహపారగః । శస్యతేమిహమనువతోబాప్తసేనజలాలిం ॥ ౩౦ ॥ బాహువిశ్రేమమేమోఘోవి
క్రందితరహపస్యనః । ప్రకిణాకేతేశ్వరాలఃకైకేయాబడబామఃఖః ॥ ౩౧ ॥ సుమాశురేవేగప్రభవః । కుజ్జావాన్యమహాగ్రహః
వరచేల్యన్తృతంసాయారామప్రవాజినాయ ॥ ౩౨ ॥ యన్త్యబలతమగ్నోహంకౌసల్యేరాశువంవివా । యన్త్రోజీవితం
దేవిమయామంత్రేనాగం ॥ ౩౩ ॥ అశోభనయోహమహాద్యరాశువచిన్ద్రమహాగోపభనలత్కణం । ఇతివరాజావి
లసాం ॥ హయశోపవత్రయారణ్యంశయనేనమూర్ధితే ॥ ౩౪ ॥ ఇతివిలపితపాథిచేప్రణమైకమణితరంకీన్యంబరం
హేతోః । వచనమనునీతవ్యతస్యదేవీభయమగతత్ ॥ పునలేవారామమాతా ॥ ౩౫ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే చమోకేనష్టస్తి
తమస్సర్గః ॥ ౩౬ ॥ తతోపన్యస్తేవవేపమానాపునఃపునః । ధరణ్యాంగతస్యతేవకౌసల్యసూతసం
బ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ నయమాంయత్రకామతేస్థస్త్రితాయత్రచలత్కణః । తావదిహక్షణమన్యత్రజీమంతస్సహృదయా ॥
౨ ॥ నివర్తయరథంశీమంత్రంబంధాన్సయమామసిఅప్రతాన్నానుగచ్ఛామిగమిష్యమియవత్తయం ॥ ౩ ॥ బాప్తసోహ
హతయానవాచాన్యత్రానయా । ఇదమాశ్వాన్సయదేవీంసూతపాంజలిరబ్రవీత్ ॥ ౪ ॥ నృశశోకంధమోహంచ
సంభ్రామండుఃఖంతిధిః । స్వామాయచసంతాపంచైవత్యతీరాశువః ॥ ౫ ॥ లత్కణశ్వాపిరామస్యవాజావరక
వసే । ఆరాధయతిగర్భాభరణోజీవతేంద్రియః ॥ ౬ ॥ విజనేపివసేతావాసంపాప్రకృత్యామృష్టా ॥ పినంభంబలా
తే । భీతారామేనన్ద్యస్తమానహ ॥ ౭ ॥ నాస్యత్రైన్యంకృతంకింధితుసూత్కృతమిలత్కృతే । ధివిలేవవహసానాంవైదే
హీప్రతిభాతీమా ॥ ౮ ॥ గర్యోపవనంకత్తాయభాష్టరమతేపురా । తత్రైవరమసేతాజానేషువశేషస్సి ॥ ౯ ॥ బాలే
వరమతేతాబాలచంద్రాభాననా । రామారామేహృద్యేత్తావజనేపివసేత ॥ ౧౦ ॥ తత్తతంహృదయంహ్యస్యాస్తద
దీనంబదీతం । అయోధ్యాపిన్ద్రవైస్సారామసాతీక్షానం ॥ ౧౧ ॥ పరివృచ్ఛంతైదేహీగ్రామాంశ్చనగరాణివ । గ
తింబృహ్మనదీనాంబదావదేహిమేధానమే ॥ ౧౨ ॥ గాహంబలత్కణంవామిష్యన్నాజానాతిజానే । అయోధ్యాకోశ
మాత్రేతివివరమివసంత్రితా ॥ ౧౩ ॥ ఇదమిదమ్యరామస్యాస్మాదైవోపవీత్యతం । కైకేయానంత్రితవాక్యం
నేదాసీంప్రతిభాతీమా । క్షయంసూత్యాతుతద్వాక్యంప్రమాదాన్త్యన్యత్రలం । నోదనంబచనమూతోదేవ్యానధుగణాబ్ర
వీత్ ॥ ౧౪ ॥ అన్యనావాతవేగేనసంభ్రామేకారపేతవ । నమగచ్ఛతివైదేహ్యచ్ఛంబ్రాంశునదృశీప్రభా ॥ ౧౫ ॥ సదృ
శంశతపత్రస్యప్రాణాచంకోరీపమగ్రాధిం । వదనంతద్దదాన్యాయావైదేహ్యనకించతే ॥ ౧౬ ॥ అలక్రరరక్తభావం
క్రరనవజతో । అద్యాపిచుర్యోగంబ్రాహ్మణ్యశనమప్రభా ॥ ౧౭ ॥ సూపురీష్టహేలేవఖేలంగచ్ఛతిభామసి । ఇదాసి
మపివైదేహీతదాగన్నస్త్రితయంతా ॥ ౧౮ ॥ గజావాపీత్యురంహంవావ్యాఘ్రంవాపనమాశ్రితా । నాహరయ
తిసంత్రానంబాహూరామస్యసంత్రితా ॥ ౧౯ ॥ నశోచ్యాస్తేనచాత్వానశ్యోహ్యసావజనాధిపః । ఇదంహిచరితంలోకేప్ర
తిష్ఠానస్తితాశ్చరం ॥ ౨౦ ॥ విసూయశోకంపరిహృష్టమానేసామహాషిణా । తేవధిసవ్యవస్థితాః । వసేతావన్యహత

నాపితుశ్చ భాంప్రతిష్ఠాంపరిపాలయంతి తే॥౨౨॥తథాపిసూతేననుయక్తవాదినానావార్యమాణానుతశోకకర్తృతా॥న
చైవజీవీరరామకూటాత్ప్రియతిపుత్రేతివరరామవేదప॥౨౩॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేషష్ఠవక్షితమస్తుకం:*****

వసంగతేధర్మపరేరామేరమయతాంవరే॥కౌసల్యరుదతీస్వాతాభతారమిదమబ్రవీత్॥౧॥యద్విషిప్రి
మలోకేనుప్రతిగతంతేమహద్భుతః॥సానుకోశోవిదాన్యశ్చప్రియవాదీవరామహే॥కథంసరవరశ్రేష్ఠ్యుత్రాతాసహ
సీతయా॥దుఃఖతౌనుభవంవృద్ధౌవసేదుఃఖంసహిష్యతః॥౩॥సానూనంతునిశ్చయమానుకుమారినుఖోచితా॥కథము
ష్టంచశీతంచమైశ్చిలివసహిష్యతే॥౪॥భుక్త్యావసంవిశాలాక్షీనూపదంశాస్త్వతంతుభం॥వన్యంవైవారమాహరంకథం
సీతోవ్యభాక్త్యతే॥౫॥గీతవాదిత్రనిఘాఢంతుశ్చిత్తానుభవనిచితా॥కథంకవ్యాధసంహనాంశబ్దంశోవ్యభక్త్యో
భనం॥౬॥మహేంద్రధ్వజసంకాశోక్త్యనుశేతేమహాభుజః॥భుజపరిఘంసంకాశముపదాయనుచుబలః॥౭॥పద్మవ
ణంకేశాంతంపద్మనిశ్చయముత్తమం॥కదాద్రక్ష్యామిరామస్యవదనంపుమరేక్షణం॥వజ్రసారయంనూనం
పృథులంమేనసంపదయః॥అపశ్యంత్యానతయంవైస్వఫలతీదంసహస్రిధా॥౯॥యన్మయోకరుణంకర్మవ్యవహార్య
ముఖాంధవాః॥నిరస్థాఃపరిధావంతినుభావోఃకృపణావసే॥౧౦॥యదివంచదశేవషేరామసంపునరేవ్యతి॥జహ్యో
దాజ్యంచకోశంచభరతేవోపభుజ్యతే॥౧౧॥భోజయంతిశిలశ్రాద్ధేకేచిత్సావేవబాంధవా॥తతఃపశ్యాత్సమీక్షం
తేకృతకార్యాద్విజరణభావం॥తత్రయేనుగవంతశ్చవిద్వాంసశ్చద్విజరణః॥సహస్వత్రేభిమన్యంతేనుధామపీనురో
పమాః॥బ్రాహ్మణేషుపితృప్తేషుపశ్యాద్వోక్తుంద్విజరణభావః॥సాభ్యుపైతుమయంపాత్రాశ్చృంగచ్ఛేదమిదమస్త్రభాః॥౧౪॥
ఏవంకనీయసాభ్రాత్రాభిభుక్తంరాజ్యంవిశాంసతే॥భ్రాత్రాజ్యేస్తావరిత్యశ్చక్రిమధంకంనావమంస్యతే॥౧౫॥నవరేణాశితం
భక్త్యంవ్యాసుఃఖాదితుమచ్చతి॥ఏవమేవసరవార్యమఃపరిధంనమస్యతే॥౧౬॥హవిరాజ్యంపురోహాశకుశాయా
పాశ్చేభాదిరాః॥వైతానియాతయమానికుర్వంతిపునరధ్వరే॥౧౭॥తథాహ్యన్తమిదంరాజ్యంపృథసారాసురా
మివ॥నాభిమంతుమలంరామోనస్తసోమమివాద్యరం॥౧౮॥(సచేమాంధమణారామస్సంగచ్ఛేదశ్శుభమణః॥
దారయేత్తందరమపిసహిక్రృద్భిశ్చైత్రైశ్చ॥త్యాంతునోత్సహతేమాంతుమహాత్మాపితృగారవాత్॥సహమాకర్త
హగణంసభస్తారాదిత్రితం॥పాతయేద్ద్యోదివంకుర్ధ్వస్త్వాంస్త్రితవరతే॥ప్రత్యోభయేద్వాదయేద్వామహీంశై
లశతాచితాం॥)వైవదిధమసత్కారంరామహేమమయమ్యతిబలవాపవశాదూహలోవాలధేరపమృతం॥౧౯॥
వైతస్యసహితాలోకాభయంతుర్ముఖంహమ్మృతే॥అధర్మణంత్విహదర్మత్వాలోకంధర్మేణయోజయేత్॥౨౦॥నస్య
సాకాంపవైభావైర్మహాహేరీయమహాభుజః॥యగంతభవభూతానిసాగరానపినిదంహేత్॥౨౧॥నతాదృశస్యం
హబలోవృషభాక్షానరంజభః॥స్వయమేవహతఃపిత్రాజలజేనాత్మజేయధా॥౨౨॥ద్విజాతివరితోధర్మణశ్చాత్మ
దృష్టస్సనాతనః॥యదితేధర్మణిరతేత్యయాపుత్రేవివాసితే॥౨౩॥గతిరేకాపరిత్యార్యాద్విలీయాగతిరాత్మజః॥తృలి
యాజ్ఞాతయోరాజంశ్చతుర్థీనేపావిద్యతే॥౨౪॥తత్రత్వంచైవమేనాస్తిరామశ్చవసమాశ్రితః॥నవసంగంతుమిచ్ఛా
మిసర్వధానిహతాత్వయా॥౨౫॥హతేత్యయారాజ్యమిదంసరాస్త్వంహతస్తథాత్మాసహమృతభిశ్చ॥హతాసపు
త్రాప్తిహతాశ్చసారాసుతశ్చభార్యావరతప్రహస్తే॥౨౬॥ఇమాంగిరందారుణశ్చన్ద్రంసితాంశిశమ్యారాజాపీము
మోహదుఃఖతః॥తతస్సశోకంప్రవివేతపాథివస్సయదుర్మరంచాపిపునస్తదాత్మరం॥౨౭॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యా
కాండేషష్ఠవక్షితమస్తుకం:*****ఏవంతుకుర్ధ్వయారాజారామమాత్రానశోకయా॥శ్రావిదః
వరుమంవాక్యంచింతయామాసదుఃఖతః॥౧॥చింతయాత్వాసవస్సహేముమోహావ్యాకులంద్రియః॥అధీక్షేణకా
లేనసంజ్ఞామాపవరంతపః॥౨॥ససంజ్ఞాముపలభైర్వచిఘ్నమమన్యంచనిశ్చ్యంస॥కౌసల్యంపాశ్వతోదృష్ట్యాపునశ్చిం
తాముపాగమతీ॥౩॥తస్యచింతయమాసస్సత్రయభాశ్చర్మదుర్మరంయదనేనకృతంపూర్వమజ్ఞానాచ్చబివేదినా॥
౪॥అనునాస్తేనశోకేనరామశోకేనవత్రభుజః॥ద్వాభ్యామపిమహారాజశ్శోకాభ్యామస్త్రవత్సరం॥౫॥ప్రహరయేత్వాంకాసత్వే
రచింతేయంమయాంజలిఃవత్సరాచాన్యతంసావత్సంహిత్యంపరిత్యంపరేవపి॥౬॥భద్రాతుభలునిశాంసుణవాన్నిరూణో
పివాద్రమంచిమ్యతమానానాప్రత్యేకంజేదివైవరం॥౭॥సాత్వంధర్మపరానిర్వృత్తలకోపరావరా॥నాహా
సేవిపియంపక్త్యందుఃఖతాపిమదుఃఖతం॥౮॥తద్వాక్యంకరుణంరాజ్ఞశ్చిత్వాదీనస్యభాషితం॥కౌసల్యవ్యసజద్వా
ప్సంప్రణాభీవనవోదకం॥౧౦॥సామూర్షిలభధ్యారుదతీరాజ్ఞాపత్రిమనాంజలిం॥సంభ్రామాదభ్రావీత్త్రీస్తాత్వరమా
ణాక్షరంవచః॥౧౧॥ప్రసీదశిరసాయాచేభూమానిపతితాప్సితే॥యాచితాప్రిమాతాదేవహంతవ్యాహంసహిత్యయా॥

శ్రీరామాయనే-అయోధ్యాకాండే-త్రిషష్ఠిపర్వస్థః

౧౩॥ ఔ హాసినాస్త్రీసవతిక్షామసియేనసీమతా॥ ఉభయోర్లోకయోర్వీరవత్సాయావంప్రసాద్యతే॥ ౧౩॥ జానా
 మిభర్తృంధర్మజ్ఞత్యాంజానేనత్యవదిసంపుత్రతోకార్తయారత్తమయాకిమపిభాషితం॥ ౧౪॥ శోకోనాశయతేచైర్వం
 శోకోనాశయతేశుతం॥ శోకోనాశయతేనర్వంనాప్తిశోకసమోరిపుః॥ ౧౫॥ శక్యఅపతితస్సృగంప్రహరోరిపుషాస్త
 తఃసోధుమాపతితశోకస్ససూక్ష్మోపినశక్యతే॥ ౧౬॥ (ధర్మజ్ఞాత్మురిమంతోపిభిన్నధర్మాధ్ధంశయాః॥ యతయో
 వీరముహ్యంతిశోకసంమూఢచేతసః॥) వసవానాయరామస్యవంచరాత్రోద్వ్యగజ్యతే॥ యశ్యోకవతమామాయాఃపం
 చవహోవమోమమ॥ ౧౭॥ తంహిదింతయమానాయాశ్యోకోయంవృద్ధివధతే॥ నదీనామివవేగేనసముద్రనలిలంమ
 హత్॥ ౧౮॥ ఏవంహికథయంత్యాప్యకాసల్యాయాత్మభంవవః॥ మందరక్షీరభూర్భూర్వ్యోరజనీవాభ్యవతత॥ ౧౯॥
 తథాప్రసాదితోవాస్త్రేదేవ్యాకాసల్యయాన్యవః॥ శోకేనచసమాకాంతోనిద్రాయావశమేయివా॥ ౨౦॥
 ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-ద్వివ్యవృత్తమస్తుగః॥*****ప్రతిబుద్ధోమహాతేనశోకోవహతచేత
 సః॥ అథరాజాదశరథస్సదితామభ్యవద్యత॥ ౧॥ రామలక్ష్మణయోత్రైవమిహసాద్యానవోపమం॥ అవివేకోపసగ
 స్తంతమస్సార్ధమిహవాన్॥౨॥ సభార్యేనిగతేరామేకాసల్యాంకోసలేశ్వరః॥ వివతురుసితావాంగంప్రృత్యా
 చుమృతమాత్మనః॥౩॥ సరాజాదశరథానామేప్రవాజితేవనం॥ అథరాత్రేదశరథస్సంప్రర్కడుమృతంకృ
 తం॥ ౪॥ సరాజాపుత్రశోకాతరఃస్సృత్యాచుమృతమాత్మనః॥ కౌసల్యాంపుత్రశోకాతామందివచనమబ్రవీత్॥
 ౫॥ యదాచరతికల్యాణశుభంవాయుదివాశుభం॥ తదేవభుతేభద్రేకరాకర్మజమాత్మనః॥ ౬॥ గురులాభువమథా
 నామారంభేకర్మణాంఫలంబోషంవాయోనజానాతిసబాలిభృతహూవ్యతే॥ ౭॥ కశ్చిదామృతేణంభిత్యావలాశాంశ్చ
 నిషించతి॥ పుష్పంధృష్టాస్తలేగృహ్యస్సశోచతఫలాగమే॥౮॥ అవిజ్ఞాయఫలంయోహికర్మత్వేనానుధావతి॥ నశోచేష
 లచేదాయాంయథాకింశుకసేచకః॥౯॥ సోహమామృతేణంభిత్యావలాశాంశ్చన్యపెచయం॥ రామంఫలాగమేత్వైత్వా
 వశ్యావృషాచిమిదుర్మతిః॥౧౦॥ లబ్ధశ్చైవనకానత్యేరమాణేణధనుస్తా॥ కుమారతల్పదేధీధిమయాపావమిదంకృతం॥
 ౧౧॥ తదిదంమేనుసంపాప్రదేవినుఃఖంసన్యయంకృతం॥ సమోహదిహాతేనయథాసాన్యక్షితంవిషం॥ ౧౨॥ య
 థాన్యఃపురుషఃకశ్చిత్పలాత్రైమోహితోభవేత్॥ ముయావ్యనిజ్ఞాతంశబ్దవేద్యమయంఫలం॥ ౧౩॥ దేవ్యమాదా
 త్యనుభవోయవరాజోభవావ్యహం॥ తతఃపాప్రదనుప్రాప్తామవివధానః॥ ౧౪॥ ఉపాస్మహిరసాభామాం
 ప్రత్యావజగదంతుభిః॥ పరోతాచరితాంభిమాంగవిరావిశేదితం॥౧౫॥ ఉష్ణమంతరదధేనధ్యస్మిన్నాదద్యశిరేషునాః
 రతోజహృషిరేసర్వేభకసారంగవిహిణః॥౧౬॥ క్షిన్నపక్షోత్తరాస్సాన్తాఃకృచ్ఛాదివపతితైః॥ వృష్ణివారావ
 ధూతాగ్నిపాదపానభిషేదతే॥ ౧౭॥ పతితేనాంభసాచ్ఛన్మఃపతమానేనచానకృత్॥ అభభామస్త్రసారంగస్త్రయ
 రాశిరివాచలః॥౧౮॥ పాండురారుణవర్ణానిస్తోతాంసివిమలాన్యపినున్పులిగోరథాతుభ్యస్సభాస్మానిభవంగవత్॥
 ౧౯॥ (అరులారుణతోయానిస్తోతాంసివిమలాన్యపి॥ ఉన్మాగజలహాసినభూపుర్జలదాగమే॥) తస్మిన్నతిసుభ
 కాలేధనుష్టానిభుమాత్మధీ॥ వ్యాయామకృతసంకల్పస్సరయామన్యగాంసదీం॥ ౨౦॥ నిపానేమహిమంరాత్రోగ్నిజం
 వాభ్యాగతంనదీం॥ అన్యంవాశ్విపదంకంబిజ్జిహంసురజితేంద్రియః॥౨౧॥ (తస్మిన్స్తత్రాహమేకాంతేరాత్రోవివృ
 తకార్తుకః॥ తత్రాహంసంపుతంపన్యంహతేవాంస్తీరమాగతం॥ అన్యంచావిష్కంహింసంశబ్దంశుత్వాభ్యపాగ
 తం॥) అథాంధకారేత్యశ్రేషంజతేమంభస్సూర్యుతః॥ ఆచతుర్విపయేఘోరంవారణస్యేవనదతః॥ ౨౨॥ రతో
 హంశరమద్భృత్యదీప్రమాణివిహేవమం॥ శబ్దంప్రతిగజప్రేపురభిలక్ష్యత్యపాత్రయం॥ ౨౩॥ అముచంగ్రితంబాణమ
 హమాణివిహేవమం॥ తత్రవాగుషసీవ్యత్తాప్రాప్రరాసిద్ధవాకసః॥ హోహితివతతప్రాయేవాభాభివతమమః॥౨౪॥
 తస్మిన్నివతితేవాణేవాగభూత్తత్రమానుషీ॥ కథమప్రద్యధేశస్త్రంనివతేత్తుతవస్సని॥ ప్రవిత్తాంనదీంరాత్రాపుదా
 హరోహమాగతః॥ ఇమాభాభిహతఃకేనకన్యవాకింకృతంమయా॥ ఋషిపేహిణస్యప్రదండస్యనేవస్యేగజేవతః॥కథం
 నుశస్త్రేనివహోమద్విధస్యవిధీయతే॥ జటాభారధర్మైవపలఃలాజినవాసవః॥ కోవధేనమమాధీస్యాతిరంభాస్యా
 పకృతంమయా॥ఏవంకృష్టలయారణ్ణంకేవలాంధకంహితం॥ నకశ్చిత్తాగుభుమస్యేతయత్రైవగురుతత్పగం॥ నాహంత
 థానుశోచామిదీవత్కయమాన్యనః॥ మారంపితరంబోభావనుశోచామిదుద్ధృతః॥ తదేతస్మిన్మహంసంపద్ధంవిరకాలభ్యంత
 మయా॥ ముయంపత్యమావస్తేకాంవృత్తింవతరాయవ్యతి॥ వృద్ధాచమాతాచిరరావహంపైకేనుగావతః॥ కేనప్ర
 నిహతాస్సర్వేనుబాలేనాకృతాత్మనా॥౩౫॥ తాంగిరంకరుణాంశుత్వానుమధుధానుకాంక్షిణః॥ కరాభ్యాంసశరం
 జాపంవ్యధిరసోపతమ్యవి॥౩౬॥ తస్మాహంకరుణంశుత్వానిశిలాలపత్నీబహు॥ సంభ్రాంతిశోకవేగేనభృతమాసం

శ్రీరామానుజే అయోధ్యాకాండే - చతుష్ఠ్యైరమన్వర్తే.

విచేతనః॥ ౩౪౫॥ తంతేనమామాగవ్యధీనసత్వస్సుమర్తనాః॥ అవశ్యమిమాణాశీరేనరయ్యాష్టావసంహరం॥ అవ
 కీర్ణజటాభారంప్రదిశకలగీదకం॥ హంసుశోశితదిద్ధాంగంశయానంశల్మసివితం॥ ౩౪౬॥ సమాముద్వీక్ష్యనేత్రా
 భ్యాంరత్రస్తమస్పృష్టచేతనం॥ ఇత్యువాచతతఃకురీరందిభక్షివతేజసా॥ ౩౪౭॥ కింరవాచకృతరాజవసేనసతా
 మయా॥ జీహీమారంభోగుర్భుకంయదహంతాడితస్తయ్యా॥ ౩౪౮॥ మేనఖలుబాణేనమర్త్యణ్యభివాతేము॥ ద్వా
 వంధోహితౌవృద్ధిమాతాజనయతాచమే॥ ౩౪౯॥ తౌమానందుర్బలావంధౌవత్ప్రతీహౌపిహంతౌ॥ విరమాతాకృ
 తాంరృష్టాంకథంసంధారయ్యుత్తః॥ ౪౦౦॥ నమానంతపసోవాప్తిఫలయోగశ్శృతస్యవా॥ పితాయన్యాంనజానాతిశయా
 నంపతితంభువి॥ ౪౦౧॥ జానన్మపివకేతుర్యాదతక్రీరవక్రమః॥ భిద్ధమానమివాశక్తస్త్రాకుమనోన్యగోసగం॥ ౪౦౨॥ పి
 రుస్త్యమేవమేగత్యాశీఘ్రమాచక్ష్యరాఘవ॥ నత్యామనుదహేతుగ్ధోవనంపహ్నిదైవితః॥ ౪౦౩॥ ఇయమేకప
 దిరాజయతోమేమితురాశ్రమః॥ తంప్రసాదయగత్యాత్వంసత్త్వాంసకుమితశ్శపేత్॥ ౪౦౪॥ విశల్కంకురుమాంరాజా
 మర్త్యమేనితశ్శరః॥ రుణద్రిమృదుసోశ్లేభంతీరమంబురయోయాథా॥ ౪౦౫॥ సతల్కన్ద్యతేప్రాగైర్విశల్కాదీనశి
 యతి॥ ఇతిమామవిశ్వింతాతతస్యతల్యాపకమణే॥ ౪౦౬॥ దుఃఖతస్యనదీనస్యమమగీతామరస్యద॥ లక్షయామాస
 హృదయేదింతాంమునిసుతస్తదా॥ ౪౦౭॥ తావ్యమానస్యమాంకృచ్ఛాప్రామాదవపరమార్తవత్॥ సిదమానోవిప్రత్రాంగో
 వేష్టమానోగతఃక్షయం॥ సంస్తభ్యశీకంకైర్యేగస్థిరదిత్తోభవావ్యసం॥ బ్రహ్మహత్యాకృతంహంతుమృదయాదప
 నీయతాం॥ నద్విజాతిరహంరాజన్యాభూత్రేమనసోవృధా॥ సూదాయామస్మిన్తైశ్చైనజాతోజనపదాధిప॥ ౪౦౮॥ ఇతివ
 దతఃకృచ్ఛాద్బ్రాహ్మణాభివారీమమణః॥ విఘ్నారణ్యోవిచేష్టస్యవేషమానస్యభూతే॥ తస్యత్యానవ్యమానస్యరంభా
 గమహామద్ధరం॥ సమాముద్వీక్ష్యన్వంరత్రస్తోజహోపాగ్గ్లాంస్తవోధనః॥ ౪౦౯॥ జలారణ్యాత్రంతువిలప్త్యచ్ఛాప్రా
 వృమణప్రణంసంతతమిచ్చ్యసంతం॥ తతస్సరయ్యాంతమహంశయానంసమీక్ష్యభద్రేష్ట్యశ్చశేవిషణ్ణః॥ ౪౧౦॥ ఇతిశ్రీమ
 దయోధ్యాకాండే - త్రివీక్ష్యమిస్సగ్ధః॥ ***** వధమప్రతిరూపంతుమహారైస్తస్యరూపమః॥ వి
 లపన్నేవధర్మాత్కౌసల్యాంపునరప్రవీత్॥ ౧॥ తదజ్ఞానామృతావంకృత్యాహంసంకులేంద్రియః॥ దిక్స్త్యదిం
 రయంబుద్ధ్యాకథంసుమకృతంభవేత్॥ ౨॥ తతస్తంఘటమాదాయపూర్ణంపరమవారిణా॥ అత్రమంతమహంపాత్ర్య
 యథాభ్యాతరపకంకతః॥ ౩॥ తతాహిహందుర్బలావంధౌవృద్ధావపరిణాయకౌ॥ అవశ్యంతస్యపిరథోలూపమత్రావిషద్వి
 జౌ॥ తస్మిన్తాత్పరీహానాకథాభిరవక్రీతమా॥ తామాశాంమత్సృజేహేనాపుదాసీనానాధవత్॥ ౪॥ శోకోపహతది
 త్రత్పథయన్వంరత్రస్తచేతనః॥ తచ్ఛాత్రమపదంగత్యాభూయశ్శృకమహంకతః॥ ౫॥ పదతల్పంతుమేశుర్యామనిర్వా
 క్యమథావత॥ కిందిరాయసిమేపుత్రహసీయంక్షిప్రమానయ॥ యస్మిన్మత్పదంగతాతనలిలేక్షిదీంత్యయా॥ ఉత్సాం
 శితాతేమాతేయంప్రవీక్షిప్రమాత్రమం॥ యద్యుశీకంకృతంపుత్రమాత్రాతేయదివామయా॥ నరత్వనసికర్తవ్యం
 త్వయాతాతరపస్విదా॥ త్వంకలిష్ట్యగతీనాంచదక్షుస్త్యంహీనచతుషుం॥ సమాసక్తస్త్యయపాగ్గ్లాంకీర్తనం
 నాభిభాషే॥ ౬॥ మునిమవ్యక్తయావాచాతమహంసజ్జమానయా॥ హీనవ్యంజనయాపేక్ష్యభీతోభీతశ్చబాబు
 వం॥ ౭॥ మనసంకర్మచేష్టాభిరభిసంస్తభ్యవాష్టలం॥ అచచక్షేత్సహంతస్త్రైపుత్రస్యననజంభయం॥ ౮॥ క్షు
 రియాహందశరభోనాహంపుత్రోమహాత్మనః॥ సజ్జనావమతంమఃఖమిదంప్రాప్తంస్వకర్మణం॥ ౯॥ భగవంశ్చైవప
 స్తోహంసరయాతీరమాగతః॥ జిఘాంసుశ్చ్యావదంకంవిస్మిహానేచాగతంగజం॥ ౧౦॥ తతశ్శృతోమయాశబ్దోజలేకం
 భస్యపూర్వతః॥ ద్విహేయమితిమత్స్వాయంబాణేనాభివాతోమయా॥ ౧౧॥ గత్యానద్యాస్త్యత్రస్తీరమవశ్యమిమాణాపృ
 థివిరిభిష్టంకరత్రాణంశయానంభుమితాపసం॥ ౧౨॥ భగవత్శబ్దమాలక్ష్యమయోగజజ్జహంసునా॥ విస్ఫుట్టంభసి
 నారాచస్తత్రస్తేనిహతేస్సరః॥ ౧౩॥ తతస్త్రయైవవనాదుపేత్యమాలక్ష్యతః॥ సమయానసహసాబాణఉద్ధృతోమమణ
 రస్తదా॥ ౧౪॥ సహోద్ధృతేనబాణేనత్రైవస్యరూపాక్షితః॥ భవంతౌపితరౌశీచన్మంధాఽచివిలప్తవగ్ధా॥ అజ్ఞానా
 ద్భవతేపుత్రస్సహసాభివాతోమయా॥ శేషమేవంకేయత్యాన్యత్రత్సీదతుమేమునిః॥ ౧౫॥ సరస్వత్యావశఃసూ
 రంమయోక్తమఘశేసిసా॥ నాశక్తీప్రమాయానమకర్తుణంభగవాన్మమి॥ ౧౬॥ సహస్వపూర్ణావదనసోశ్యస్థ
 శోకకర్మిణః॥ మామవాచమహాతేజాశ్శతాంజలిమువస్థితం॥ యద్యేతదశుభంకర్మణస్త్యంమేకధర్మేస్సయిం॥ ఫలే
 మ్నాథాఽస్త్యతేరాజానద్యశ్శరసహస్రగీధా॥ క్షుద్రయేగమహారాజానానప్రద్యేవిశేషతః॥ జ్ఞానపూర్వంకృతస్సానా
 చ్ఛ్వానయేదేవద్రణం॥ సప్తకారుభలేన్నధాణమునారపసిద్ధిత్వతి॥ జ్ఞానాద్విస్మయతశ్శత్రుంతాదృశేబ్రహ్మవాదిని॥
 అజ్ఞానాద్వికృతంయస్మాదిదంతేనైవదేవసిఅపిహ్యన్యకులంనన్యాదిత్యుకాణాంకుతోభవా॥ ౧౭॥ నయన్యానవరందే

శనిమిత్రాం చాభ్యుభావతః అదృశంతః ద్రష్టమిచ్ఛానవుత్రం పశ్యమదగ్రసం || రుధిరేణావసంత్రాం గంధర్వాణాం జనవాససం |
శయానం భువి నిస్సంభ్రంధమరాజవశం గతం || ౨౮ || అథాహ మేకస్తం దేశం నిత్యాత్మభ్యుశమఃఖతా | అస్పర్శయమహం
పుత్రంతం మునిసంహభార్యాయా || ౨౯ || తౌపుత్రమాత్మనస్స ఏవైష్ట్యతమాసాద్యతపస్వినా | నితేతతుశ్చరేన్యపితాచా
స్యేదమబ్రవీత్ || ౩౦ || నాభివాదయ సేమాదగ్రవచమామభిభాషసే | కిం న శేషేతుభూమాత్మనీవత్యకింకుమితోన్యసి ||
౩౧ || నత్వహం తేప్రియేపుత్రమాతరం పశ్యదామికాకిన్సునాలింగసేపుత్రమకుమారవచోవద || ౩౨ || కస్యవావరరా
త్రైహం శోష్యమిహ్యదయంగమం | అధియానస్యమధురం శాస్త్రం వాన్యద్యతేవతః || ౩౩ || కోమాంసంధ్యామహా
న్యైవసాన్త్యాహుతమాతాశనః | క్షామయమ్యత్యుపాసేనపుత్రశోకభయార్జితం || ౩౪ || కందమాలఫలంహృత్వా
కోమాంప్రియమివాతిథిం భోజయమ్యత్యుత్త్రజ్యమప్రగ్రహమానాయకం || ౩౫ || ఇమామంధాంచవృద్ధాంచమాతరం
తేతపస్వినిం కిథంవత్సభరిమ్యమికృపణంపుత్రగర్భిణం || ౩౬ || క్షేమమాం మాగమఃపుత్రయమస్యసదనంప్రతి | శోమ
యానహగంతానిజనన్యాచనమేధిశః || ౩౭ || ఉభావపిచశోకాతావనాధాక్యదణౌవనే | క్షిప్రమేవగమిహ్యవస్త్య
యాహీనాయమక్షయం || ౩౮ || తతోవైవసంతృప్త్యాతరంప్రవత్సామిభారలీం | క్షమతాంధర్వరాజోమేవిభ్యయా
న్విశరావయం || ౩౯ || చాతుమహాతిధర్మాత్వాలోకపాలమహాయశః | తదృశస్యమమాక్షయ్యమేకామభయదక్షి
ణాం || ౪౦ || అపాపానియదాపుత్రనిహితపాపకర్మణా | తేనన త్యేగచ్ఛాశుయేలోకాశ్చశ్రుయోధానం || ౪౧ || యాం
నిశూరాగతిం యాంచనంగ్రామేష్వపనతిఃసతాతాస్త్యభిముఖాపుత్రగతింతాంపరమాంవైజ || ౪౨ || యాంగతింస
గర్వైత్సౌభ్యేదిలిపోజనమేజయః | నమామోదుండుమారశ్చపూప్రాప్తాంగచ్ఛపుత్రక || ౪౩ || యాగతిస్సర్వసాధూనాం
సాస్త్యభ్యయాత్వసాచయః | యాభూమిదన్యాహితాగ్నేరేకపత్నీచతస్యవ || గోసహస్రపదాత్మాణాయాయా
గురుభ్యుతావపిదేవాన్యాసృతాయాచతాంగతింగచ్ఛపుత్రక || ౪౪ || నహిత్యష్టికంలేజాతోగచ్ఛత్యకుశలాంగ
తిం | సతుయాన్యతియేనత్వంసమాతోమమహాంధవః || ౪౫ || ఏవంసకృపణంత్రతవగ్రదేవయతాసకృత్ | తతోమైకతు
ముదకంప్రప్యత్రస్సహభార్యయా || ౪౬ || సతుదిత్యేనరూపేణమునిపుత్రస్యకర్మభిః | స్వగమధ్యావరూప్యిత్రంతేకీణ
సహధర్మవీత్ || ౪౭ || అపాపాపేచతాప్యధ్ధానసహశ్రేణితావసః | అస్వాస్యవముహూతరంకుపితరౌవాక్యన్బ్రవీత్ ||
౪౮ || స్థానసమిప్తమాపూప్రాప్తభవతోజరిచారణాత్ | భవంతావపిచక్షిప్రంమమూలముప్రెవ్యతః || ౪౯ || ఏవముత్వా
నుదిత్యేనవిమానేనవపుష్పతా | అరురోహదింక్షిప్రంమునిపుత్రోజితేంద్రియః || ౫౦ || సకృత్వాతూడకంరూఢం
తావసస్సహభార్యయా | మామవాచవచుహోతేభాక్యతాంజలిమువస్థితం || ౫౧ || అత్యైవజహిమాంరాజామరణేనా
మేష్వదా | యచ్ఛరేణైకపుత్రంమాంత్యమకాషీరపుత్రకం || ౫౨ || త్వయాతుయదవిజ్ఞానాన్నిహతోమేమతశ్చుచిః | తే
నత్వామభిశచ్ఛాన్యమిదుమఃఖమలిచారుణం || ౫౩ || పుత్రవ్యసనజంమఃఖంయదేతత్వమసాంప్రతం | ఏవంస్వంపుత్రశో
కేనరాజాకాలంకరిష్యసి || ౫౪ || అజ్ఞానాత్మహతోయస్మాత్క్షత్రియేణత్వయామునిః | తస్మాత్త్వాంనావిశ్త్యాశు
ప్రహృహత్యానరాధిప || ౫౫ || త్యామప్యేతాదృశోభావఃక్షిప్రమేవగమమ్యతి | జీవితాంతరరోఘోరోధారాతరమివద
క్షిణా || ౫౬ || ఏవంశాపంమయస్యవిలప్యకరుణంబహు | చితామారోప్యదేహంతర్నిధునంస్వగమభ్యయాత్ || ౫౭ ||
తదేతద్వింతరయానేనస్తృతంపాపంమయాస్వయంతదాబాల్యైర్మృతం దేవిశబ్దవేద్యమకషిణా || ౫౮ || తస్మాయం
కిమణోదేవిపాకస్సమువస్థితః | అపత్యైస్సహసంభుతైవ్యాధిరన్నరసేయథా || ౫౯ || తస్మాన్మామాగతంభద్రేత
సోదారస్యతద్వచః | యదహంపుత్రశోకేనసంత్యక్త్యావ్యద్యజీవితం || ౬౦ || చతుర్భూతాంత్యాంసహస్యమిహాసన్యే
సాధుమాన్మృతే | ఇత్యుత్పన్నరుదంశ్రస్త్రభార్యామహాచభూమిః || ౬౧ || ఏతత్సేనద్యతరదేవియవ్యయారామచే
క్రమం | సదృశంతత్వత్యైవయదనేనకృతంవయం || ౬౨ || దుష్టాత్వమేవికేపుత్రంభ్యవేద్యుఃపిచక్షణః | కశ్యప్రచా
న్యమానోవానానాయేత్పితరంసతః || ౬౩ || యదిమాంసంస్పృశేచానిసస్సకృదద్యలభితవా | యమక్షయమసాప్రాప్తా
ద్రక్ష్యంతినహిమానవా || ౬౪ || చతుషాత్వాంసవశ్యామిన్యృతిమణవవిలప్యతే | దూతావైవస్వతస్యైతేకాసత్యేత్వగ
యంతిమాం || ౬౫ || అతస్మక్కిందుఃఖతరంయదహంజీవితక్షయంసహివశ్యామిదద్యత్సంధాంసంభ్యవరాక్రమం || ౬౬ || తస్య
గర్వనజశ్శోకస్సుతస్యాప్రతికర్తృణఃఉచ్ఛయతిమేపాణాన్వారిస్త్రేకిమితరవః || ౬౭ || సతేమమ్యదేవాస్త్యేయచాగు
శుభకుండలంముఖంద్రక్ష్యంతిరామస్యవపేణవంచదశేపునః || ౬౮ || పద్మపత్రేక్షణంసంభృతీచారుణానికం | భ
న్యాద్రక్ష్యంతిరామస్యతారాధిపణిఖంముఖం || ౬౯ || సదృశంతారదస్యేందోపుల్లస్యకమలస్యవ | సుగంధిమనాభ
స్యభగన్యాద్రక్ష్యంతిశిఖం || ౭౦ || నివృత్తవనవాసంతమయోధ్యాంపునరాగతం | ద్రక్ష్యంతిమఖినోరామంశుక్రంమా

౨౯

శ్రీరామాయణ - అయోధ్యాకాండ - చతుష్టితమస్తర్గః.

౫౯గఠయథా॥౭౨॥కానల్లేపి త్రమా హనహ్యదయంసేదతీవమే॥వేదయేనచసంయుక్తాశ్చబ్జస్పర్శరసానహం॥౭౩॥
 విద్రవాశాద్విపద్యంతేసర్వాశ్చ్యేవేంద్రియాణి॥౭౪॥క్షీణస్నేహస్యధివస్యసంసక్తారత్నయోధా॥౭౫॥అయమా
 మ్మథవశ్యోమామహమచేతనం॥సంపాదయతివేగేనయథాకూలంధరయః॥౭౬॥హాకానల్లేపనశివ్యామహమమి త్రేతపస్వినీ హా
 న్మహాయానసాశనహాపేత్సప్రియమేనాధవోద్యక్వాసిగతమృత॥౭౭॥హాకానల్లేపనశివ్యామహమమి త్రేతపస్వినీ హా
 న్మశంసేమమామి త్రేత్రే కేయకులపాంసని॥౭౮॥ఇతిరామస్యమాచుశ్చమమిత్రాయాశ్చనస్మిక్తా॥రాజాదశరథశ్శే
 చ్చాచీవితాంతమపాగమత్॥౭౯॥యదాదుదీనశంకయన్నరాధిపఃప్రియస్యత్రస్యవిహానాతురః॥గతేష్టరాత్రేశ్శే
 శచుఃఖిపిడితప్రదాజహౌపానిమదారదర్శనః॥౮౦॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండ-చతుష్టితమస్తర్గః. *****

అథరాత్రాయోవ్యతితాయాంపాత్రితేరేవావరేహని । వందినఃపర్యుపాతిష్ఠత్ పార్థివసేవనం॥సూతాః
 రమనంసా-రామంగథాశ్చే త్రమశ్శుతాః॥ గాయకాస్తునితీలాశ్చనిగదంఠఃపుష్పపృథక్ ॥ అరాజానంస్తురతాంతే
 మామదాత్రాభిహితాభిహం॥ పాదాదాభోగవిస్తీర్ణస్తునిగతేబ్దోవ్యవతః॥ ౩ ॥ తతస్తుప్రవతాంతేషాంసూతా
 నాంపాలీవాదకాః॥ అపదానాన్యదాహ్యత్యుపాలీవాదానవాదయత్ ॥ తేనశబ్దేనవిమాగాఃప్రతిబుద్ధావినస్సునః॥
 గాధాసాంపూరయామానవేత్తతత్ ॥ ౬ ॥ తతశ్శుచిసమాచారాఃపర్యుపస్థానగోవిదాః । శ్రీనివాసధర్మభూషణాదేవ
 గన్ధయథాధాపురం॥౭॥ హరిచందనంపుక్తముదకంకాంచత్సేషం॥అనిమ్యసాన్నిధిచేత్తాక్షాంధకాలంయథావి
 ధి॥౮॥మంగళాలంభనీయానిపాత్రినీయానువసం ॥ సర్వంసుగుణలక్ష్మీవత్సద్భుతావాభివారికం॥ ౧౦॥తస్మిన్సార్యదయంయూ
 సర్వలక్షణంపన్నంసర్వవిధివదర్శితం॥ సర్వంసుగుణలక్ష్మీవత్సద్భుతావాభివారికం॥ ౧౦॥తస్మిన్సార్యదయంయూ
 వత్సర్వంపరిసమశ్శుకం॥ తస్థావమవసంపాత్రిప్రంకింసిదిత్యుపశంకితం॥ ౧౧॥ అథయాకోసలంద్రస్యతయంపర్య
 నంతరాః॥తాప్రీనియప్రసమాగమ్యభూతాఃరంప్రత్యబోధయత్॥౧౨॥తథాపుచితప్రస్తాపిసయేననయేనన॥ సహ్య
 సౌతయనంస్మృప్త్యాంకివదప్రసలేభి॥౧౩॥తాప్రీనియస్సప్తశీలజ్ఞాశ్చేష్టాసంపలనాదిషు॥ ౧౩౪॥ తావేషభువరి
 శాశ్వరాజ్ఞఃపాత్రిశేషుశంకితాః॥ ప్రతిసోరతప్రత్యాగ్నిశాంసప్రశంపంపకాశేరే ॥ ౧౩౫॥ అథసంవేపమానానాం
 శ్రీశాంద్యప్రౌఢవపార్థివం॥ యద్రదాశంకితంపాపంశస్యజ్ఞేవిభిష్యయః॥ ౧౩౬॥ కాసల్యావమమిత్రాచపుత్ర
 శోకపరాజితే॥ ప్రమత్తేనప్రభుశ్చేయథాకాంసమన్వితే ॥ ౧౩౭॥ నిష్ప్రభావవిపత్నాఃచసన్నాశోకేనసన్నతా
 సన్యరాజతకాసల్యాతారేపతిమిరావృతా॥ ౧౩౮॥ కాసల్యానంతరంరాజ్యమమిత్రాగతదనంఠరం । నస్తపిభాగిజతే
 దేవీకోకాశునిలిలితానసా॥ ౧౩౯॥ తేచచ్చప్రౌఢకామస్తేక్షభిదేవ్యావతంస్త్వపం । సుప్రమేవోగ్గతపానిమంతరేపుర
 మద్యతేతత్ ॥ ౧౪౦॥ తతఃప్రమకుశుడిశాన్యస్సరంతావిరాంగవాః । కరేణవిభవారణ్యేష్టానప్రమతేయోధాః ॥
 ౧౪౧॥ తాపామాంకదశజ్ఞేనపహంగ్గతచేతనే॥కాసల్యావమమిత్రాచపుత్రనిలబిభావతు ॥ ౧౪౨॥ కాసల్యా
 వమమిత్రాచపుత్రాస్సప్రౌఢావపార్థివం॥ హానాథేతిపరిమృశ్యపేతమథాఠశీతలే ॥ ౧౪౩॥ సాకోసలంద్రమహితా
 వేష్టమానామహితలే॥ నబభాగిజరజోధ్యుతాఠేపగగనాచ్చుతా॥౧౪౪॥ సృపేశాంతగుణజేతేశాసల్యాంపరితాం
 భువి॥ అపశ్యంప్రాప్రీనియస్సర్వావతాంనాగవధూమివ ॥ ౧౪౫॥ తతస్సర్వానలంద్రస్యత్రేయోప్రమభూతాప్రీ
 యః॥ రుదంశ్యశ్శేకంసంతప్తానిపేతుగఠచేతనాః॥౧౪౬॥తాభిన్యబలవాన్నాదఃకోశంతీభిరనుమృతః॥ యేనస్థిరీకృ
 తంభూయస్తద్వృతంసమనాదయత్ ॥౧౪౭॥తచ్ఛనంత్రస్తనంభాగింతంపర్యుత్సక్తజనాకులంసర్వతస్త్వమలాక్రందం
 పరితాపాతథాంధపం॥౧౪౮॥ సదోనివిపతతానందందినవిక్లబదర్శనం । బభావనరదేవస్యసద్భిష్టాంతమీయమః ॥
 ౧౪౯॥ అతీతమాజ్ఞాయమపార్థివపరమభంభంయశస్సివంసంపరివార్యవత్సయః॥ భృశంరుదంశ్యఃకరుణంసుమఃభితాఃప్ర
 గృహ్యభావసాన్యలపన్నాదవత్ ॥౧౫౦॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండ-చతుష్టితమస్తర్గః. *****

తమగ్నిమవసంతాంతమంబుహీనమివాణవం । హతప్రభమివాదిగ్యంస్వగంధంప్రేక్ష్యపార్థివం ॥ రాస
 ల్యాభాషుపూగ్గాక్షీవిధంకోకకర్మితా॥ ఉపగృహ్యశిరోరాజ్ఞఃత్రేయోప్రత్యభావతే॥ ౨ ॥ సకామాభవత్త్రేయ
 భుజేత్సర్వాజ్యమకంటకం॥ త్వక్త్వారాజానమేకాగ్నివృశంసేదప్రచారిణి॥ ౩ ॥ విహాయమాంగతోరామోభూతాఃచ
 స్వగంతోమమ॥ విపథేసాధాగోహీనేవహహంజీవితుమృతృహ॥౪॥భూతారంతంపరిభృత్యాశ్రీబైవతమాన్ననః॥ఇచ్ఛే
 జ్జీవితుమస్త్రత్రేయోస్త్రోక్షధనః॥ ౫॥నలుభోబుధ్యతేదోవాగంపాకమివభక్షయత్ ॥ కుబ్జానిమస్త్రత్రే
 య్యారాఘవాశాంకులంహతం॥౬॥అనియోగేనియత్రేనరాజ్ఞారామవివాసితంసభార్యంజనశ్శృతాస్తపరితస్య

త్యహంయథా॥౭॥ సమామనాథాంవిధవాంనాద్యజానాతిథామికః । రామఃకమలవత్సాగ్రజీవస్సాకేమితోగతః॥
 ౮॥ విదేహరాజస్యసతాతథాసీతాతపస్వినీ । దుఃఖస్యానుచితాదుఃఖంవసేవయ్యద్విజయతి ॥౯॥ నదతాంభీసుఘోషా
 శాంబీశాసుమ్యగపక్షికాం । నీతమ్యనూనంసంతప్తారాఘవంసంత్రయమ్యతి ॥౧౦॥ వృద్ధతైవబాల్మపుత్రశ్చైవై దేహీ
 మనుచితయః । సోవిశోకసమావిప్లవేనమత్యత్కృతీజీవితం ॥౧౧॥సాహమద్వైవదిష్టాంతంగమిహ్యమివతివ్రతా । ఇదంశ
 రీరమానిగ్నప్రవక్ష్యామిహుతాతనం॥౧౨॥ తాంతతస్యంపరివ్వజ్యువిలపంతీంతపస్వినీం । వ్యవనిశ్చస్యదుఃఖాతాంకౌ
 సల్యాంనావహరీకాః ॥ తైలదోగ్ధ్యానుకూమాత్యాస్యంవేశ్యజగీవతి ॥ రాఘవస్సర్వాభ్యాధాదిష్టా శ్చక్రపీకమా
 ణ్యనంతరం ॥౧౩॥ నమసంకలసరాక్షోవిసాపుత్రేణమంత్రణః । సర్వజ్ఞాఃకతుఃమీమహ్నేతీతరక్షంతీభూమిపం॥౧౪॥
 తైలదోగ్ధ్యాంతుసచివై శ్చయితంతనరాధిపంహమ్మతోయమితిష్ఠాత్యాస్త్రియస్తాఃపర్యదేవయః ॥౧౫॥ బాహు
 నద్యవ్యక్తవశానేత్రప్రసవజైముఃఖైః । రుదంత్యశ్శోకనంతప్రాశ్చవణంపర్యదేవయః ॥౧౬॥ హమహారాజరామేణ
 సతతంప్రియవాది నా । విహాసస్త్యసంధగీమథఃవిజహసినః ॥౧౭॥ కైత్యాయవృక్షభావాయారాఘవేణవియో
 జితాః । కత్తభిహ్మ్యవత్సాస్యస్సమీపేదీవచయం॥౧౮॥ సహిసాశ్చపుదాస్తాకంతవప్రభురాత్మవాః । వసం
 రామోగతశ్చీర్మాహవిహంయ్యవపత్రిశ్చయం॥౧౯॥ త్వయాతేనచవీణవిసావ్యసంమోహితాః । కథంవయంనివత్సాన్
 మఃకైత్యాయచవిహాపితాః॥౨౦॥ యయాశురాజారామశ్చలత్కృణ్వశ్చమహాబలః । సీతయాసమాసంత్యక్తాస్తాకమ
 న్యంనహస్యతి॥౨౧॥ తాబాప్సిణవసంపితాశ్శోకేనవిపులేనచ । వ్యవేక్షంతురాసందారాఘవస్యవరస్త్రియః॥౨౨॥
 తాచంద్రవిహీనేవస్త్రివభత్వవివజితా । పురీనారాజతాయోధ్యాహినారాజ్ఞామహాన్తనా॥౨౩॥ బాష్పవర్షామ
 లజనాహాహాభూతసులాంగనా । శూన్యవత్పరదేహ్యంతానబభ్రావీజయధాపురం ॥౨౪॥ తేమశోకాత్ప్రీదిపంసరాధి
 పేమహితలభాసున్సపాంగనామచస్మిన్త్రచారస్సహసాగతోరవిశ్రవ్యత్రచారరజసిహ్యుపస్థితా ॥౨౫॥ యుతేతు
 పుత్రాన్ద్రహనంమహీవతేర్నరీచయంతేమహ్యదస్సహగతాః । ఇతీవతప్రీతయనేస్యవేతయోవిచిత్యరాజానమ
 చింత్యదన్యం॥౨౬॥గతప్రభాశ్చార్యభాస్కరంవిసావ్యపేతనక్షత్రగణితరర్చితః । పురీబభ్రాసరహితామహాన్తనాచా
 స్ర్యోకతామలమాగదవత్సరా॥౨౭॥ సరాశ్చనార్యశ్చసమేత్యసంఘశోవిహామాణాభరతస్యనూతరం । తదానగ
 ర్యాంసరదేవసంక్షయేభూపురానానవతఃకథేభిరే॥౨౮॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే- షట్తమస్తకమస్తకం.***

అశ్రందితనిరాసందాసాస్రీకంతజనావిల । అయోధ్యాయామవతతాసావ్యతీయాయశర్వరీ ॥౧॥ వ్యతీతా
 యాంతుశర్వర్యామాదిత్యస్తౌదయేతతః । సమేత్యరాజకర్తారస్సభామీయద్విజాతయః॥౨॥ మారూండేయోధమా
 గ్ధలోచనామదేవత్వకాశ్వనః । కాత్యాన్యనోగౌతమశ్చజాబాలిశ్చమహాయశాః ॥ సతేద్విజాస్సహమాన్త్రైశ్చపుగ్ధా
 చముదీరయః । వసిష్ఠమేవాభిముఖాశ్రీష్ఠంరాజపురోహితం ॥౩॥ అతితాశర్వరీయఃఖంయానోవషణశోభనమా । అ
 ప్రికపంవత్సరూపన్వేపుత్రశోకేనపాథిఃవే॥౪॥స్వగతశ్చమహారాజోరామశ్చారణ్యహుశ్రితః । లక్ష్మణశ్చాపితేజ
 స్వీరామేతైవగతస్సహ॥౫॥ ఉభాభరతశ్చతుష్కూకేయేషువరంతేపా । పురేరాజగృహారమ్యేమాతామహనివేశనై॥
 ౬॥ఇత్యూహాణామహాద్వైవకశ్చీద్రాజావీధీయతాం । అరాజకంహినోరాష్ట్రంసహసాతపామృతాత్ ॥౭॥ నా
 రాజకేజనపదేవ్యన్యాలిమహాన్యనః । అభివషణివజణన్యంమీందివ్యేనవారిణా ॥౮॥ నారాజకేజనపదేబీజమష్టః
 ప్రకీర్త్యతే । నారాజకేపితుఃపుత్రోభార్యావావతతతేవశే ॥౯॥ నారాజకేధనంచాప్తి నాస్తిభార్యావ్యసరాజకేత్రిద
 మత్యాహితంచాస్యతుఃతస్సత్యమరాజకే ॥౧౦॥నారాజకేజనపదేకారయంతిసభాంసరాః । ఉద్యానానిచరమ్య
 నీహ్యస్తాఃపుణ్యగృహణీనః ॥౧౧॥ నారాజకేజనపదేయజ్ఞశీలాద్విజాతయః । సత్యాణ్యన్యసలేదంతాబ్రాహ్మ
 ణాస్సంతివరాః॥౧౨॥నారాజకేజనపదేమహంజ్ఞేషుయజ్ఞనః । బ్రాహ్మణావసంపూణాణవిసృజంత్యాత్తదక్షి
 ణాః॥౧౩॥నారాజకేజనపదేప్రభూతనలనతతాః । ఉత్సవాశ్చసమాజాశ్చసప్తవధంలేరాష్ట్రవిధానాః ॥౧౪॥ నా
 రాజకేజనపదేసిద్ధాధ్వావ్యవహారిణః । కథాభరసురజ్యంతేకథాశీలాఃకథాప్రియైః ॥౧౫॥ నారాజకేజనపదేఉద్యానాని
 సమాగతాః । సాయోహ్మేంద్రిడితుంయాంతి కుమార్యోహేమభూపితాః ॥౧౬॥ నారాజకేజనపదేవావనైశ్చ
 ఘృగిగామిభిః । సనార్యాంశ్వరణ్యానిసారిభిస్సహకామినః॥౧౭॥నారాజకేజనపదేధనవంతస్సరక్షితాః । శేరలేవిష్ట
 తద్యారాకృష్ణిగీరక్షణీవినః ॥౧౮॥ నారాజకేజనపదేబద్ధఘంటావిమాణినః । అటంతిరాజమాగేమకుంజరాష్టా
 హ్నిహయనాః॥౧౯॥ నారాజకేజనపదేకరాగతతమస్యతాం । శూర్యితేతలనిర్వృత్తమస్తాణామపానసే ॥౨౦॥
 నారాజకేజనపదేవశిబోదూరగామినః । గచ్ఛంతియేమమధ్వానంబలువజ్యంసమాదితా॥౨౧॥నారాజకేజనపదేచర

త్యేకచరోవశీః భావయన్మాత్మనాత్మానయంత్రసాయంగృహుముఖః॥ ౨౩ ॥ నారాజకేజనపదేయోగత్వేయంప్ర
వతఃతేనచావ్యరాజకేనీసాశ్రున్విమూలేయధి॥౨౪॥నారాజకేజనపదేయ్యైజనపరమవాదిభిః॥ నరాస్సంయాం
తినహసారశ్చైశ్వరిమందితాః॥౨౫॥ నారాజకేజనపదేనరాశ్చాస్త్రవిశారదాః॥ సంవదంతోవతిష్ఠం తెవనేమావపనే
షుచ॥౨౬॥ నారాజకేజనపదేయ్యల్యోమోదకదక్షిణాః॥ దేవతాభ్యుచానాధాఽయకల్ప్యం తేనియత్రైజవై॥౨౭॥నా
రాజకేజనపదేవందనాగరుహషితాః॥ రాజపుత్రాపిరాజం తేవసంతతవశాశుః॥౨౮॥ యథాహ్యుపనకానద్యోయ
థావాప్యశ్రణంసం॥ అగోపాలాయథాగావస్తథారాష్ట్రమరాజకం॥౨౯॥ ధ్వజోరళస్సప్తజ్ఞానంధూమోజ్ఞానంవి
భావనాః॥ తేషాంయోనోద్భవోరాజానదేవత్వమితోగతః॥౩౦॥ నారాజకేజనపదేస్యకంభవతికస్యచిత్ ॥ మత్స్యా
శ్చవనరానిత్యంభక్షయంతిపరస్పరం॥౩౧॥యేహిసంభిన్నమర్యాదానాప్తికాశ్చిన్నసంతయాః॥ తేవిభావాయకల్పంతే
రాజదండఃపీడితాః॥౩౨॥యథాదృష్టిశ్శరీరస్సనిత్యమేవప్రవతః॥ తేతథానరేంద్రోరాష్ట్రస్యప్రభవస్సత్యభర్తయోః॥
౩౩॥రాజానత్యంచధర్మశ్చరాజాతులవతాంతులం॥ రాజానూతాపితావైవరాజాహితకరోన్యజాం॥౩౪॥ యమో
వైత్రేవణశ్శక్యోవనణశ్శయమహేబలిః॥విశేష్యంతేనరేంద్రేణవృత్తేనమహతాతరః॥౩౫॥అమూతమశ్చవేదంస్యాన్నప్ర
జ్ఞానేతతీంచన॥ రాజాచేన్మధ్వవేజ్లోకేవిభజఃసాధ్వసాధుని॥౩౬॥దేవస్యేమిమహారాజేతవైవచనంవయం॥నానిత్ర
మామహేనర్వేవేలంపాప్రీప్యేవసాగరం॥౩౭॥సవస్సమీక్ష్యద్విజవర్యవృత్తంపుష్పవివారాజ్యమరణ్యభూతం॥ కుమా
రమత్సాకుసుతంవదాన్యంత్యమేవరాజానసుసేభిషంచ॥౩౮॥ఇతిశ్రీమదయోగాకాండే - ప్రక్షప్తైరమనుస్సగః॥*

తేషాంహివచనంతుత్వావసన్యఃప్రత్యువావహా ॥ మిత్రామాత్యగణానర్వాణాబ్రాహ్మణాంస్తానిదంవదః ॥
౧॥ యదసామాతులంశేపురేరాజగృహేనుభు ॥ భరతోవసతిభాత్రాశ్రుశ్చేననవహస్యతః ॥ తద్భీషుంజవనాదా
తాగచ్ఛంతుత్సరిత్రైహాఽతేనంబ్రాతరోపిరాకింసమిత్రామహేవయం॥ ౩ ॥ గచ్ఛంత్వితితత్సర్వైవసన్యంవా
క్యమబ్రువః॥ తేషాంతద్వచనంతుత్వావసన్యోవసన్యమబ్రవీత్ ॥ ౪ ॥ ఎహిసన్ధ్యావిజయజయంతాశోకేనందనః॥హ్రీ
యతామితకర్తవ్యంసర్వానేవబ్రవిమివః॥ ౫ ॥ పురంరాజగృహంగత్వాశీసుంశీసుజవైహాఽయైః॥ త్యక్తోకేత్రేదం
వాప్యశ్శాసనాద్భరతోమమ॥ ౬ ॥పురోహితస్త్వాంతుశలంప్రాహసర్వేవమంత్రైః॥ త్వరమాణశ్శనిర్యాగహిక్యత్య
మాత్యమకంత్వయా॥ ౭ ॥మాచాస్త్రప్రేషితంరామంమాచాస్త్రేషితంమృతం॥ భవంత్యేసింషుర్తత్సారానువాణా
మిమంక్షయం॥౮॥తాశేయానిచవస్త్రాగ్రేభూషణానివరాణిచ॥ప్రమాదాయరాజ్ఞశ్చభరతస్యచగచ్ఛత్ ॥ ౯ ॥ దత్త
వశ్యతేనామాతాజన్మస్త్వంస్త్వంసేవతేనంకేకయాంస్తైగమిష్యంతోహయానారూప్యసమ్మతాః॥ ౧౦ ॥ తతః సా
స్థానికంకృత్వాకార్యశేషమసంతరంవస్థిపేనాభ్యుపజ్ఞాతాదూతాస్సంత్సరితాయయుః॥౧౧॥ స్వంతేనాపరతాలస్య
ప్రలంబిన్యోత్తరంప్రతి॥ నిషేవమాణాస్తైజన్మర్షిమధ్యేనమానినీం॥ ౧౨ ॥ తేహస్త్రేనపురగంగాంతిత్వాప్రత్య
ఙ్ముఖాయయుః॥పాంచాలదేశమానాద్యమధ్యేనకురుజాంగలం॥నరాంసేచమపూర్ణానినదీకృమిమలోదకాః॥దక్షిణ
ణాస్తైజన్మర్షాతాకార్యశాస్త్రుతం॥౧౩॥తేవసన్న్దకాండివ్యాంనానావిహగసేవితాం॥ ఉపాదిజన్మర్షేగేశ
రదండాంజనాకులాం॥౧౪॥నికులవృక్షమాసాద్యదివ్యంసతోవయయాచనం॥ అభివాద్యాభివాద్యంతంకురింగంప్రా
విశోభతీం॥ ౧౫ ॥అభికాశంతతఃప్రాప్యతేహోధిభవనాచ్చ్యుతాః॥ పితృప్రైతామహింపుణ్యాంతేరుగిక్షుమతీనదీం॥
౧౬॥ అవేత్సృజ్జలిపానాంశ్చబ్రాహ్మణావేదపారగాః॥ యయుషఃధ్యేనబ్రాహ్మణాకామదామానంచవర్చితం॥
౧౭॥విష్ణోఃపదంప్రేక్షమాణావిపాశాంచావిశాలీం॥నదీర్వాసేప్రక్షాకానిపల్లలానిసరాంసచ॥ పశ్యంతోవివిధాం
శ్వాపిసంహవాన్సుమీమృగద్విపాః॥యయుఃపథాతిమహతాశాసనంభర్తురీషువః॥ ౨౦ ॥తేప్రాంతవాహనామాతా
విక్రృష్టసవధాతరః॥ గిరివ్రజంపురవరకోశ్శుమాసెదురంజసా॥ ౨౧ ॥ భతుఃప్రియార్థంకులక్షణార్థంభతుఃశ్చ
వశస్యపరిగ్రహార్థం॥ అహేడమానాస్త్యరయాంశ్చదూతారాత్యాంతుతేతత్పురమేవయాతాః॥ ౨౨ ॥ఇతిశ్రీమద
యోగాకాండే-అప్రక్షప్తైరమనుస్సగః*****యామేవరాత్రింతేదూతాఃప్రవితేంబిన్వతాంపు
రీం॥ భరతేనాపితారాత్రింస్తవ్యోద్భవోయమప్రియం॥పున్వోమేవతుతారాత్రింద్వప్తౌతంస్తవప్రమప్రియం॥ పు
తోరాజాధిరాజస్యమభ్యతంవర్యతవ్యత॥౨౩॥తస్యమానంసమాజ్ఞాయవయస్యాప్రియవాదినః॥ ఆయాసంహివేష్యం
తస్యభాయాంచక్రీరేకథాః॥౩॥వాదయంతితథాశాంతింలాసయంత్యపిచాపరే॥ నాటకాన్యరేపాగ్రీవస్త్వాస్యావి
విధానిచ॥౪॥ సత్రైర్హవత్సభారతస్సఖిభిఃప్రియవాదిభిః॥ గోష్ఠీహేస్యాగ్రీకుర్వద్వివచాగ్రీవ్యవ్యతరాఘవః॥ ౫ ॥త
మబ్రవిష్మియినఖోభరతంసఖిభివ్యతం॥ సుహృద్భిఃపర్యవహాసీనకింసఖనామమోదసే॥౬॥ ఏవంబువాణంసుహృ

దంభరతఃప్రత్యువాచహా శృణుత్వంయన్నిమి శ్రం మేతై న్యమేతవఃపాగతం || ౭ || స్వప్నేపితరమద్రాక్షంఃపరినంము
క్షమాక్షణం పతంతమాత్రిభిరాతౌలుషెగోమయమాగ్దే || ౮ || ప్లవమానశ్చ మేద్యక్షస్ఫులస్త్విగోమయమాగ్దే |
పిబన్మంజరినాతైలంహసస్పృమిముహుర్ముహూః || ౯ || తత స్త్రీలోదనంభక్త్యాపునఃపునరభ్యగతాః | తైలేవాభ్యక్త
సర్వాంగస్తైలమేవావగాహతే || ౧౦ || స్వప్నేపిసాగరంశుమృంచంద్రంవపతితంభవి | ఉపరుద్ధాంచజగతింతమసేవ
సమాప్తితాంబే వవాహ్యస్యనాగస్యవిమలంశక్తికృత్సం | సమాసాచాసింశాంతంజ్వలితంజాతవేదనం || అపద్మిద్ధాం
చవృథిపీఠమాలంశ్చవివిధాఽద్రుమాః | అహంపశ్యమివిధ్యస్తానసభామాంశ్చాపివర్షతాః || ౧౩ || పీతకాన్తాః
యన్తేనైననివజ్ఞంకృష్ణవాసనం | ప్రవాసంతిస్తరాజానంప్రమదాఃకృష్ణమంగళాః || ౧౪ || త్వరమాణశ్చధర్మాత్కార
స్త్రీయాల్యానులేపనః | రథేనభరయన్తేనప్రయాతోదక్షిణాముఖః || ౧౫ || ప్రవాసంతివరాజానంప్రమదారక్తవాసిన్ | ప్ర
కిషణంఠిమయాదృష్టారాక్షసివికృతానలా || ౧౬ || పివమేతవ్యయాదృష్టమహంరాత్రింభయావహం | అహంరామోధ
వారాజాలక్ష్యణోవామరివ్యలి || ౧౭ || సరోయానేనయస్స్వప్నేభరయన్తేనయాతిహి | అదిరాత్తస్యధామాగ్రం
చితాయాంగంప్రదృశ్యతే || ౧౮ || పతన్యమి శ్రంధీహంభంసేవఃప్రతిపూజయే | శుష్యతివచమేకంఠోనస్యస్థివమేమనః
|| ౧౯ || సవశ్యామిభయస్థానంభయన్తైనీపధారయే | భృష్టశ్చస్వరయోగోమేధాయాచోపహతానుమః || ౨౦ || జను
భృన్నివచాత్మానంచపశ్యమి కారణం || ౨౧ || ఇమాంహేమిస్తుస్వప్నగరినికావ్యతామనేకదూపామవితరితాఽంబు
రాభయంమహా శ్రద్ధవదయాన్మయాలిమేవిచింత్యరాజానమచింత్యదశనం || ౨౨ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేచిలో
నసప్తతితమస్తకం.***** భరతేబుద్ధివతిస్వప్నం దూతాప్తేజ్వలం వాహనః | ప్రవశ్యోస
హ్యపరిమంరవ్యంరాజగృహంపురం | సమాగమ్యతురాజ్ఞాచరాజపుత్రేణాచారితాః | రాజ్ఞఃపాదాగృహీత్యాదుత
మూమభరతంవచః || ౩ || పురోహితస్త్యంకుశలంప్రాహసర్వేవమంత్రిణః | త్వరమాణస్త్వినిర్వాహకృత్యనూత్య
యికంత్వయా || ౩ || ఇమానిచమహోద్దాశివస్త్రాన్యభరణానిచ | ప్రతిగృహ్యవిశాలాక్షమాతులస్యవదావయ || ౪ || అగ్ర
వింశతిశీట్యుప్తస్యవతేర్మాతులస్యతేదశశీట్యుసంపూర్ణాస్తతైవచస్పృహత్యజ || ౫ || ప్రతిగృహ్యతుతత్సర్వంస్వ
రక్తస్పృహజ్ఞనే | దూతానువాచభరతఃకామైస్సంప్రతిపూజ్యతా || ౬ || కచ్చిత్తుకుశలిరాజాపితాదగ్రథోమమ | క
చ్చిచ్చార్చితారామేలక్ష్యతేవమహోద్దాశి || ౭ || ఆరాధవధమనిరతాధర్మజ్ఞాధర్మదర్శిన్ | అలోగాచాపికాసల్యామా
తారామస్యశిమరః || ౮ || కచ్చిత్తుమితాగ్రధర్మజ్ఞానలక్ష్యణస్యయా | శత్రుఃస్వస్వదవీరస్యసారోగాచాపివస్య
మా || ౯ || ఆత్మకామానదాచండికోగ్రహాప్రాజ్ఞమాసిన్ | అలోగాచాపిమేమాతాకైతేయాశిమనావహ || ౧౦ || ఏ
వముక్త్యాతేనూతాభిరతేనమహోద్దాశి | ఉమస్సప్రశ్రయంవాక్యమిదంతంభరతంతదా || ౧౧ || కుశలాప్తేనరవ్యాఘ్ర
యేమాంకుశలమిచ్చన్ | శ్రీశ్చత్వాంపుణలేపన్యాయుజ్యతాంచాపి తేరథః || ౧౨ || భరతశ్చాపితాఽదూతానేవమక్త్రో
భ్యభాషత | అప్రచ్ఛేమాంసుహారాంజూతాస్సంత్వరయంతిహం || ౧౩ || ఏవముక్త్యాతుతాఽదూతాభరతేపాథి
వాత్మజః | దూతేస్సంబోధితోవాక్యంమాతామహమువాచహ || ౧౪ || రాజశపితుగమిష్యామిసకాశం దూతబోధితః |
పునరవ్యహమేష్యామియదామేత్వంప్రతివ్యసే || ౧౫ || భరతేనైవముక్తస్తస్యవోమాతామహస్తదా | తమవాచశుభం
యాశంశిరస్యాఘ్రాయరాఘవం || ౧౬ || అచ్చతాతానుజానేత్వాంత్తేకేయానుప్రజాస్త్యయా | మాతరంకుశలంబూ
రివశ్యంతంచరంతప || ౧౭ || పురోహితంచకుశలంయేమాన్సేద్విజనత్రమాః | తౌచతాతమహేష్యాసాభ్రాతరౌగా
మలక్ష్యతే || ౧౮ || తస్త్రైహస్త్రస్త్రమంశ్చిత్రాన్కలబలానజినానిచ | అభినత్యుత్తతైకేయోభరతాయాధనంద
దౌ || ౧౯ || రుక్మిణి సహస్రేద్వేహదశాశ్వతేరానిచ | సత్యుత్తతైకయాపుత్రంకేకయోధనమాదితే || ౨౦ || త
థామాత్యానభిప్రేతాఽవిశ్వాస్యాంశ్చసన్యాసానిచ | దదావశ్వపతిఃక్షిప్రంభరతాయానుయాయనః || ౨౧ || అంతః
పురేఠిసంవృద్ధాఽవాగమ్యవీర్యలలాన్వితాః | దంష్ట్రాయథావృత్తవోకాయాశుసశ్చోపాయనందదౌ || ౨౨ || సదశ్రం
కేకయేంద్రేణధనంతన్నాభ్యసందతభరతఃకైకయాపుత్రోగమగత్వరయాతదా || ౨౩ || బభూవహ్యస్యహృదయేచిం
తానుమహలితదా | త్వరయాచాపిదూతానంస్వస్మాస్మాపివదన్మాత్ || ౨౪ || సస్సృశేత్సైభ్యతీకన్యగననా
గాశ్వసంవృతం | ప్రవేదేమమహద్భీర్మాతారావమాగమనుశ్రమం || ౨౫ || అభ్యతిత్తతీవశ్యదంతఃపురముదార
ణః | తతస్తద్భరతశ్చీమానావివేశానివారితిః || ౨౬ || సమాతామహమావృచ్ఛ్యమాతులంచయదూజశంరథకూరుహ్య
భరతశ్చేతుఃస్థుసహితోయయా || ౨౭ || రథార్థామండలచక్రాంశ్చయోజయిత్వావరశ్యతం | ఉష్ణగోశ్వబలైభ్యత్యా

భరతంయాంతమస్యయః॥౨౯॥ బలేనగుప్తభరతోమహాత్మాసహాయకస్యస్మైసమైరమాత్రైః | ఆదాయశత్రుఘ్న
మపేతశత్రుగ్నాహవ్యయానిద్యక్షవేంద్రలోకాత్॥౩౦॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-సప్తతిపద్యముః॥*****
సప్రాజ్ఞుశోరాజ్యహదభిసర్వాయరౌఘవః | తతస్మదామాంధ్యతిమాసంతిర్యావేక్ష్యతాంసదం॥స్థా
దీనింమూరపారాంచప్రత్యోస్సోత్రస్వరంగీణం॥తత్రమామతరచ్చీర్మానాన్దీవిత్వాకృంధనః॥౨॥ ఏలాథానేన
దీంత్యాప్రాప్యచావరపటాః॥శిలమాకుర్యతీంత్యాఽఽగ్నేయంత్యకతానం॥సప్యసంధశ్చుదీర్తిమాన్
ప్రేక్షమాణశిలాసహం॥అత్యయాశ్చమహైలాన్యనంతైత్రభంప్రతి॥౪॥ సరస్వతీంచగంగాంచయున్యైసప్రతిప
ద్యచఽత్రతరాస్వీరమత్సన్యానాంభారుండంప్రావితద్వనం॥౫॥ వేగినంచులింగాభ్యాంస్థాదీనింపర్వతాప్యతా॥య
మునాంప్రాప్యసంతిబోఽబలమాశ్వాసయత్రదా॥౬॥ శీతీకృత్యతుగాత్రాణీంఽథానాశ్వాస్యవాజనః॥తత్రసాన్
త్వాచపీత్వాచప్రాయాదాదాయచోదకం॥౭॥రాజపుత్రోమహారణ్యసనభీష్టావసేవితం॥భక్తోభద్రేణయానేన
మామరణభిమవాత్యయాత్॥౮॥భాగీరథీంవప్సుతరామంశుధానేమహానదీం॥ఉపాయాద్రాఘవస్తూణాంప్రాగ్న
తేవీశ్రుతేపురే॥౯॥సగంగాంపాగ్నతీంత్యాఽసమాయాతుః॥టిగోష్ఠికాం॥సబలస్తాంసంత్యాఽఽధసమాయాద్ధర్మ
ద్దనం॥౧౦॥తీరణందక్షిణార్ధేఽనంబూప్రస్థముపాగమత్॥వహభంచయయారవ్యంగ్రామందశరథాన్బజః॥౧౧॥ త
త్రత్రమేవనేవాసంకృత్యాసౌపార్జియభోయయా॥ఉద్యానముజ్జ్వలేనాయాఃస్థియకాయత్రచానపాః॥౧౨॥ సా
లాంస్తుప్రియకాకాపాగ్నశ్రీఘ్నానాథాయవాజనః॥అనుజ్ఞాప్యాకృతభరతోవాహినీంస్వరీతోయయా॥౧౩॥వాసంకృ
త్వాసర్వభీశీంత్యాచోదానికాంసదం॥అన్యానదీశ్చవివిధాఃపార్వతీయైస్తురంగమైః॥హస్తీపుష్పకమాసాద్యమటికా
మత్యవతేతతతారచనరవ్యాఘ్రాలోహిత్యేనకపీవతీం॥౧౪॥ఏకసాలేన్ద్రాణుమతీంవిసతేగోమతీంసదీంఽశింగనగ
రేచాపిపాగ్నపాలవసంతదా॥భరతఃప్రేక్షమాగచ్ఛత్సుపరిశ్రాంతవాహనః॥౧౫॥వనంచసమతీర్యాశుశర్వర్యా
మరుశీదయే॥అయోధ్యాంమనునారాజ్ఞానిమితాంసందదర్శకం॥౧౬॥తాంపురింపురుషవ్యాఘ్రేస్సుప్తరాత్నో
పితవశః॥అయోధ్యామగ్రతోదృష్ట్యాపరిధంవాక్యమబ్రవీత్॥౧౭॥ఏవేనానిప్రతితామేపుణ్యోద్యానాయశస్వ
నీ॥అయోధ్యాదృశ్యతేనుతారాన్తారభేవాంఘమృత్రికాయజ్వలిగుణణంసంతైర్బ్రాహ్మణైర్దేవపార్వతైః॥భూ
యిష్టమృద్ధైరారణ్యకాఽపరిపాలితా॥౧౮॥అయోధ్యాయాంపురాశ్చబ్రహ్మ్యయతేనుమలమహాఽసం
తాన్సరసారిణాంతవద్యసశ్యోణ్యోమహం॥౧౯॥ఉద్యానానిహిపాయాహ్మోడిత్యోవరన్యైర్నైరైః॥సమంతాత్పరి
ధావద్భిఃప్రకాశంతేనుమాన్యధా॥తాన్యద్యామరుదంతీవపరిత్యక్తానికావిభిః॥౨౦॥అరిణ్యభూతేవపురిసారకృతభిభా
తిమే॥౨౧॥సహ్యత్రయానైర్వృత్యంతేనగజైర్నచవాజభిః॥నిర్వాంతోవాభియాంతోవానరముఖ్యాంపురాం॥
౨౨॥ఉద్యానానిపురాభాంతిమత్తప్రముఖతానిచ॥జనానంతిసంతయోగేవ్యవృంతనిజసంతిచ॥తాన్యైతాన్యవ్య
వశ్యానినిరానందాసర్వతః॥సప్రవృత్తైరనువభంవికోశద్భిరివత్తమైః॥౨౩॥నాద్యాసీతూయతేజేబ్రహ్మతా
నాంమృగవక్షిణాంసంరక్తాంమధురాంవాణీకశంవ్యాపారతాంబహు॥౨౪॥చందనాగరుసంపుక్తేభూవసంమూ
ర్షితోతులః॥ప్రవాతవనశీర్మాణీన్ననాద్యయధాపురం॥౨౫॥భేరిన్యందంగుళిహనాంకోణసంఘట్టిణఃపునః॥కేమ
ద్యశభోరేవతస్మదాదీనగతిఃపురా॥౨౬॥అనిస్తానచపాపానివశ్యామివిభానిచ॥నిమత్తాన్యమనోజ్ఞానితేనసదతియేమ
నః॥౨౭॥సర్వధాతుశలంసూతమలభంచమమబంధుషు॥తథాహ్యసతిసమ్మోహేహృదయంసదతిమే॥౨౮॥ఏషన్య
శ్చాగ్రితహృదయస్త్రుప్రస్థులితేంద్రియః॥భరతఃప్రవివేశాశుపురిమిత్వావశపాలితాం॥౨౯॥దామైరణ్యైః॥అం
తేనచావితచ్ఛాగ్రింతవాహనః॥ద్రాక్షిణరథాయవిజయంపుష్పస్తైస్సహితోయయా॥౩౦॥సత్వనేకాగ్రహ్యగయో
ద్యాప్రకంప్రత్యవ్యతంజనం॥సూతమత్వవతేజ్ఞాంతమబ్రవీత్తత్రరాఘవః॥౩౧॥కిమహంత్వరయానీతకారణేనవి
నానపుఃపుశుశాశంకిహృదయంశీలంచతతీవమే॥౩౨॥శుక్రావోయాదృశాఃపూర్వస్త్వవలీనాంవివాశనే॥అకా
రాంస్తానహంసర్వానిహవశ్యామిసారథే॥౩౩॥సంమాజానవిహీనానిపరుషాణ్యవలక్షయే॥అసంయతకవాటానిశ్రీవి
హీనానిసర్వతః॥బలికమఽపీనానిఘాతసంమోదనేనచ॥అనాశితకుటుంబానిప్రభాహీనజనానిచ॥అలక్ష్మికానివశ్యా
మికుటుంబభవనాన్యహం॥౩౪॥అపేతమాల్మ్యశోభాన్యవ్యసంమృష్టాజరాణిచ॥దేవాగారాణీశునాన్యసనచాభాంతియ
ధాపురం॥౩౫॥దేవతాచాఽప్రవిధాత్ప్రయజ్ఞాకోవ్యప్రభావిధాః॥మాల్యవశేషురాజంతేనాద్యవశ్యానివాతథా
౪౦॥దృశ్యంతేపణిజోవ్యవ్యసయధాపురమత్రై॥ధాన్యసంవిగ్నహృదయానస్తవ్యాపారయంత్రితాః॥౪౧॥దే

వాయతనై త్యేషుదివాపక్షిగణాస్తథా॥ మలినంచాశుప్రణాణాక్షుంధినంధ్యానవరంకృతం॥ సత్రీపుంవంచవశ్యా
 మిజమమత్రాంతితంపురే॥౪౩౪॥ ఇత్యేవముక్తాభరతమాతంతంధినమానః॥ తాన్యనిష్ఠాన్యయోధ్యాయాంపేక్య
 రాజ్యహంయయా॥౪౩౫॥ తాంహాన్యశృంగాటకవేత్తరధ్యాంరజోబుధద్వారకవాటయంతాం॥ దృష్టాపురిమింద్ర
 పురప్రతాశాంమఃఖేనసంపూర్ణాతరోభిభావం॥౪౩౬॥ బహువివర్త్యమనపోప్రియాణియాన్యన్యదానాన్యత్రేభా
 పుః॥అవాప్సిరాదినమనానమాన్యప్రితుమహాన్యాప్రివివేతవేత్త॥౪౩౭॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే- పకన ప్రథమ
 స్సకః॥ ***** అవశ్యంస్తుతతస్త్రవేతరంపితురాలయే॥ జగమాభరతోద్రష్టంమ
 రంమాతురాలయే॥ ౧॥ అనుపూర్వంతుతంధ్యస్త్యైకేయాపోప్రితుసంతం॥ ఉత్పాతతదాహ్మన్యత్రక్వాసావణ
 మానసం॥౨॥ సప్రవిత్రైవధన్వాత్మాన్యహంశ్రీవివజితం॥ భరతఃప్రతిజగ్రాహజనన్యాశ్చరణోశుభా॥ ౩॥ సాతం
 మూఢానన్యేపాఘ్రియవరిష్యజ్ఞయశస్సివం॥ అంకేభరతమారోప్యప్రప్యంసమువచక్రమే॥ ౪॥ అద్యతేకతిదా
 త్యోశ్చపృష్ఠాన్యర్యకవేత్తనః॥అమినాధ్వక్రమశ్శిఖుంరథేనాపతతస్తవ॥ ౫॥ అన్యక్తామకుశలియౌధాజిన్యతులస్తవ॥
 ప్రవాసాచ్యమఖంపుత్రవర్షంమేవస్తుమహాసి॥౬॥ ఎవంపుష్ట్యైకేయాప్రియంపాథివనందనః॥ అచ్యభరతస్స
 ర్వంమాత్రేరాజేవలోచనః॥ ౭॥అద్యమేనస్తమిరాత్రిశ్చపృష్ఠాన్యర్యకవేత్తనః॥ అంబాయాకుశలితాతోయధాజిన్యా
 కులశ్చమే॥౮॥యత్ప్రథంవరత్నంచవదారాజాపరంతపః॥సంతంపశ్యభవస్తతోహంపూర్వమితరః॥ ౯॥ రాజ
 వాక్యమానైర్మాత్రైస్త్యర్థమాలోహమాగతః॥యదహంప్రప్యమిచ్చామితనంబావస్తుమహా॥౧౦॥ శూన్యాయ
 శయనియస్తేవర్యంకోహేమభూషితంచాయామిత్త్యామజనఃప్రహృష్టఃప్రతిభాతిమా॥౧౧॥ రాజాభవతిభూయస్థమహం
 బాయానివేతనే॥ తమహంనాధ్వవశ్యమిద్రష్టమిచ్చన్మిహగతః॥౧౨॥ పితుగ్రహిప్యేచరణోతంమమాభ్యామిప
 చ్చతః॥ అహేమాన్విదంబజ్యేష్ఠాయాఃకౌసల్యాయానివేతనే॥౧౩॥ తంప్రత్యువాచత్రైకేయాప్రియవన్దోరమప్రియం॥
 అజానంతంప్రజానంతీరాజ్యలోభేనమోషిరా॥౧౪॥ యాగతిస్సర్వభూతాశాంతాంగతింతేమితాగతః॥రాజామహ
 త్వాతేజస్వీయాయాజాన్సతాంగతిః॥౧౫॥తచ్చుత్తాభరతోవాక్యంధన్వాభిజనవాశుదిః॥ పవతససానాభూమా
 పితృకోకబలార్చితః॥౧౬॥హేమాతోష్ఠితిక్వప్రకాంధీనాంవాచమదీరయ॥ నిపవతేమహాబాహుర్నామహిష్టవీర్య
 వా॥౧౭॥తతశ్చోకేదనంపీతఃపితుర్నరణమఃఖతః॥విలలాపమహాలేఖాభ్రాంతాకులితచేతనః॥౧౮॥ఎతత్పురుదరింభా
 తిపితుమేవయనంపురాశశివేవామలంరాత్రౌగగనంతోయదాత్మయే॥౧౯॥తదిదంపభాత్యర్థవిహీనంతేనధీమతా॥
 వ్యోమేవశశిరాహీనమపుమ॥ఇవసాగరః॥౨౦॥ బాష్పముత్యౌజ్యంతేనన్వాతకఃపరమపీఠిః॥ ప్రచ్ఛాద్యవదనంశ్రీమ
 ద్దృష్టేణజయతాంవరః॥౨౧॥ తమాతకందేవసంకాశంనమీక్ష్యవరితంభువినిక్యత్రిమసాలస్సస్సంభంపరశునావ
 నే॥మన్వమాతంగంకాశంచద్రాక్షింసదృశంభువః॥ ఉద్ధాపయిత్వాశోకాతకంచనంచేదమబ్రవీత్॥౨౨॥ఉత్తి
 స్థోద్ధిష్ఠకింశేషేరాజస్త్రమహాయశః॥త్వద్విధానహిశోచంతినంతస్సదసిసహితాః॥ దానయజ్ఞాధికారాహిశీలశు
 లివహేనుగాబుద్ధిప్రబుద్ధినవన్నప్రభేవార్షస్యమందిరే॥౨౩॥సరుతిత్వాదిరంకాలంభూమావిపరివృత్తవ॥ జనం
 ప్రత్యవాచేదంతేత్రైర్ముపభిరావృతః॥౨౪॥అధిషేక్ష్యతిరామంసురాజాయజ్ఞంసుయక్ష్యతే॥ఇత్యేహంకృతసంక
 ల్యాహ్మజ్యోతాయాత్రామయాసిషం॥౨౫॥తదిదంహ్యన్యధాభూతంవ్యవదిణాంమనోమమ॥ పితరంయోనవశ్యామినిత్యం
 ప్రియహితేరతం॥౨౬॥ అంబేనాత్యగద్రాజావ్యాధినామయ్యనాగతే॥ ధన్యారామాదయస్సర్వేష్టైఃపితాం
 సుపుత్రస్సయం॥౨౭॥నమానంమాంమహారాజఃప్రాప్తంజానాతీతిమా॥ ఉపజిఘ్రిదిమాంముఖ్నితాతస్స
 న్యసన్వసత్సరం॥౩౦॥కృన్వపాణిముఖస్పర్శస్తాతస్యాక్షిప్తకర్మణః॥యేనమారజసాధ్వస్తమభీక్ష్యంపరిమాజితం॥౩౧॥
 యోమేభ్రాతాపితాబంధురన్యదానోష్ఠిధీమతః॥తస్యమాంశ్రీహృదయాభ్యాసారామస్యాక్షిప్తకర్మణః॥౩౨॥పితాహిభ
 వతిజ్యేష్ఠోధర్మమార్యసంజానతః॥ తస్యమాంశ్రహిమ్యసంసహిదాసింగతిమహమ్॥౩౩॥ ధర్మవిధమగోభ్యుత్సవత్య
 సంధోద్భవతః॥ అర్యకిమబ్రవీద్రాజాపితామేనత్యవిక్రమః॥౩౪॥ పశ్యమంసాధ్వసందేశమిచ్చామిశోకుమాత్మ
 నః॥ఇతిపృష్టాయథాతత్సంకైకేయావాక్యమబ్రవీత్॥౩౫॥రామేతిరాజపరిపఞ్చహంపీతేలక్ష్యజెతిచ॥నమహాత్మావరం
 లోకంగతింగతిమతాంవరః॥౩౬॥ ఇమాంతువశ్యమావాచంవ్యాజహరపితాతవ॥ కాలధర్మపరిక్షిప్తఃపాతైరివ
 మహాగజః॥సిద్ధార్థాస్తేనరారామమాగతంసీతయాసహ॥లక్ష్యణంచమహాబాహుంద్రక్ష్యంతిపునరాగతం॥౩౭॥త
 చ్చుత్తావిషనానైవద్వితీయాప్రియశంసంనాత్॥పిషణ్ణవదనోభూత్వాభూయఃప్రప్రచ్ఛమాతరం॥౩౮॥ క్వచేదాసింస
 ధర్మాత్వాకౌసల్యనందవధనః॥ లక్ష్యజెనసభాశ్రాసీతయాచనమంగతః॥౪౦॥ తదాపృష్టాయథాతత్సమా

ఇమహతావిష్టఃపునరేవాబ్రవిద్వచః॥౧॥రాజ్యాధ్యుంశస్తతై కేయన్తశంసేమక్షచారిణిః। పరిశృత్వాదధమేణమామృతంరుదతీభవః॥ ౨॥ కిన్సులేహమయదాగిహరామోవాభ్యశభామికః । యయోమ్యుఃత్యుర్నివాసశృత్యత్సృతేతుల్యమాతా॥౩॥ భూగణాత్సానుసేపాప్రాకులస్యాన్యవినాశనాత్ । తై కేయనరకంగచ్ఛమావభతుఃశృలోకతాం॥ ౪॥ యస్త్యయాహీద్యుశంపావంకృతంఘోరేణకమణా । సర్వలోకప్రియంహిత్వా మహాప్యాపాదితంభయం॥౫॥త్వత్సృతేమేపితావృత్తిరౌమశ్చాన్యరణ్యమాశ్రితః।అయశోజీవలోకేవత్సయాహంప్రతిపాదితః॥ ౬॥ మాతృమాపేయమామిలేవృశంసేరాజ్యకాము కేనలేహమభిభాష్యేష్యిమవృణత్వేపతిమాని॥ ౭॥ కాన్ల్యాదనుమితాచయ్యాన్యానుమతః।దుఃఖేనమహతావిష్టాస్త్యంపాప్ర్యకులదూషిణం ॥ ౮॥ నత్వమత్వపతేకన్యాధమగౌజన్యధీమతః।రాక్షసేతత్రజాతాసేకులప్రభంసినీపీతుః ॥ యస్త్యయాధామికోరామోనిత్యంసత్యమరాయణః । వసంప్రథాపితోదుఃఖాత్పితావత్రిదివంగతః॥౧౦॥ యత్ప్రీధానాసితత్వానమయిపితావినాశృతే । భాగ్యభ్యాంవపరిత్యక్తసర్వలోకస్యచాప్రియే॥౧౧॥ కాన్ల్యాంధమకంసంయత్రావియత్రాంపాపనిశ్చయే । కృత్యాకంపాప్రీపుసే కృద్యలోకంనిరయగామి॥౧౨॥ కేనావబుధ్యసేహృదేనియతంబంధుసంత్రయం।జ్యేష్ఠంపితృనమరామంకౌన్ల్యాయాన్యనంభవం॥౧౩॥ అంగప్రత్యంగజఃపుత్రోహృదయాచ్ఛాపిజాయతే । తస్మాద్ప్రియతమోమామతుఃప్రియత్వాన్మతుబాంధవః॥౧౪॥అన్యదాశీలదమజ్ఞ సురభిస్సురసంసతావహమాహదనర్శివ్యాకంపుత్రోనిగతచేతసః॥౧౫॥తావధాదవసంశౌంలేదృష్ట్యాపుత్రామహీతలేరురేదపుత్రశోకేనబాష్పవర్యాకబత్క్షణా॥ ౧౬॥ అధస్తాద్వృజితస్సాస్సురరాజ్ఞోమహత్తనః । బిందజఃపతితాగా శ్రేయాత్సాస్సురభిగంధినః॥౧౭॥ఇంద్రోప్యశునిపాతంతంస్యగాశ్రేపుణ్యగంధినః।సురభింమన్యతేదృష్ట్యాభూయసీంతాంసురేశ్వరః॥౧౮॥సరిక్షమాణశ్శక్రస్తాందదర్శనభింస్థితాం । ఆకాశేషిత్వాంధీనాంరుదంతీంభృతదుఃఖతాం॥౧౯॥తాందృష్ట్యాశోకసంతప్తాంవజ్రపాణిర్భుకస్సినీం । ఇంద్రఃపాంజనిగుద్విగ్నసురరాజోబ్రవిద్వచః॥౨౦॥భయంకచ్చిన్నచాన్తాసుకుతశ్చిద్విస్యలేమహత్ । కుతోసిమిత్తశోకస్త్రేబ్రూహిసర్వహిలేషీ॥౨౧॥ఏవమక్రతుసురభిస్సురరాజేనధీమతా।ప్రత్యువాచతతోధీరావాక్యంవాక్యవిశారదం ॥ ౨౨ ॥ శాంతంపాపసంభఃకిందితు-తద్విదుమరాధిప!అహంతుమగ్నాశోచామిస్యపుత్రాప్రీషమేషితౌ ॥ ఏతాదృష్ట్యాకృతాదీనాసార్యరశ్మిప్రతాపితౌ!అదామానాబలవదౌకంఘోకేణసురాధిప!౨౩॥మమకాయాత్ప్రీమాతాహిమఃఖతౌభాగపీడితౌ । యాదృష్ట్యాపరితప్యేహంనాప్రీపుత్రసమఃప్రియః॥ ౨౪ ॥ యస్యాపుత్రసహస్రైస్తుకృత్సంవ్యాప్తవిదంజగతో!తాందృష్ట్యారుదంతీకౌన్లసమతావ్యన్యతేపరం॥ ౨౬ ॥సదాప్రతిమమత్తాయాలోకధారణకామ్యయా!శ్రీమత్సాగుణనిత్యానాస్సృజ్యావపరితేషయా॥ యస్యాపుత్రసహస్రాణిపాపిదోచతికామధక్ । కేంపునర్యావినారామంకౌన్ల్యావర్తయన్యతి॥౨౮॥ఎకపుత్రాచసాద్వీదవపిత్యేయంత్యయాక్యతాతస్మాత్త్వంసంతతంయఃఖంప్రేత్యచేహచలన్యసే॥౨౯॥అహంహ్యుపదితింభాగితుఃపితుశ్చన్దలమిమాంవధక్సంయశసశ్చాపికరిష్యామినసంతయః॥ ౩౦ ॥అనాయిత్యాతనయంకౌన్ల్యాయామహేబలం!స్వయమేవప్రవేత్యైమివనంమునిసేషితం॥ ౩౧ ॥నహ్యహంపాపసంకల్పేపాపేపాపంత్యయాక్యతం । శక్తోధారయతుంపౌరైరశుకంతై నిరీక్షితై॥ ౩౨ ॥సాత్వమగ్నిప్రవిశేవాన్వయంవాదండకావశే!రజ్జుంబధానవాకం తేనహి తేన్యతేవరాయణం॥ ౩౩ ॥అహమన్యనింపాప్రేరామేనత్యవరాక్రమేకృణక్యత్యోభవిష్యామిప్రవాసితకల్మషః॥౩౪॥ ఇతినాగ్నివారణ్యేతోమరాంకుశేదదితః । పహాభమనింక్రుద్ధోనిశ్చ్యవస్త్రివపన్నగః॥౩౫॥సంక్రన్తే!శ్శిథిలాంబరప్రథావిధూతసర్వాభరణఃపరంతపః । బభూవభూమాపతితోన్యాపాత్మజశ్చఏవతఃకేతురివోత్సవక్షయే॥౩౬॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-చతుస్సప్తతిమస్సగః. *****

దీర్ఘకాలాల్ సముక్థాయసంజ్ఞాంలభ్యావచీర్యవాః । నేత్రాభ్యామశుభ్రాణాఃఖ్యాంధీనాము ద్విక్ష్యమాతరం॥సోమాత్యమధ్యభరణేజనీమభ్యుతుస్సయత్ ॥ ౧౪ ॥ రాజ్యంకాశమయేజాతుమంత్రయేనామహితరం॥ అధిషేకంనజానామియోభూదాగ్జ్ఞానమీక్షితః । విశక్యస్తేహ్యహందేశేతుగ్నిహ్నుసహితేపం॥ ౩ ॥వనవాసంనజానామిరామస్యాహంమహత్తనః । వివానసంవాసామిలేస్సితాయాశ్చయధాచరతి ॥ ౪ ॥తత్తైవకోశతప్రస్థభరణస్యవహత్తనః । కాన్ల్యాశ్శిబ్దమాజ్ఞాయముమితామిదమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ఆగతఃసూరికార్యాయాఃతై కేయాభరణమ్పుతః । తనుహంద్రస్తుమిచ్ఛామిభరతందీర్ఘదర్శినం ॥ ౬ ॥ ఏవమక్రూపమితాంసావినణామలివాశృతా । ప్రతష్ఠేభరతోయత్రతేషమానావీచేతనా ॥ ౭ ॥ సతురామానుజశ్చాపిశతుగ్నిహ్నుసహితప్రదా । ప్రతష్ఠేభరతోయత్రకౌన్ల్యాయానివేశనం॥ ౮ ॥తతశ్శతుగ్నిహ్నుభరతౌకౌన్ల్యాంప్రేక్ష్యమఃఖతౌ । పర్యవ్యజేతాంయఃఖాతాంపతితాంసప్తచేతనాం॥

రుదంతౌరదంతిండుఃఖాశ్చ మేత్యార్థ్యాంవసన్నిహితం॥౯౫॥భరతంప్రత్యువాచేదంకౌసల్యభృతఃకుఃఖతా॥ ౧౦॥ఇదంతే
రాజ్యకామస్యరాజ్యంపాప్రమకుంటకం॥సంపాప్రబతతైకేయాశ్శీమంకురారేణిమకాణా॥ ౧౧॥ప్రథావ్యవీ
రవసంపుత్రంమేవసవాసనం॥తైకేయాశంగుణంతత్రవశ్యతికురదగ్ధిన్॥ ౧౨॥క్షిప్రథమామపితైకేయాప్రథావయ
తుమహాః॥హిరణ్యనాభోయతాప్రీతితోమేనుమహాయశా॥ ౧౩॥అథవాస్యమేవాహంసమత్రాస్మిచగా
నుఖం॥అగ్నిహోమారేపురస్కృత్యప్రథాస్వేయత్రరాఘవః॥ ౧౪॥కామంవాస్యమేవాద్యత్రమాంశేతుమ
హాసే॥యత్రాస్మాపురుషవ్యాఘ్రశుభ్రతోమేతప్యతేతపః॥ ౧౫॥ఇదంహిరవపిస్త్రిణంధనధాన్యసమావితం॥హ
స్యశ్వరథసంపూర్ణంరాజ్యంభిర్యాతితంతయా॥ ౧౬॥ఇత్యాదివిహుభిర్యాత్యైకేమూర్తైస్సంభుజితోనః॥విస్వదేభ
రతప్రీతంప్రణేతుద్యేవమాచినా॥ ౧౭॥పవతచరణేతస్యాప్రదాసంభ్రాంతేతేతపః॥విలప్యమాధానంక్షౌలజ్జనం
జ్ఞప్తతస్మితిః॥౧౮॥ఏవంవిలమనానాంతాంభరతఃపాప్రీతౌప్రదా॥కౌసల్యాంప్రత్యువాచేదంశ్చేన్ద్రబాహుభిరావృ
తాం॥౧౯॥ఆర్యేకస్మాదజానంతంకహాసేమామకీర్ణిచం॥విభులాంచమప్రతిస్థిరాంజానాసీరాఘవే॥౨౦॥కృతా
శాస్త్రానుగాబుద్ధిర్భూత్తస్యకదాచన॥సత్యసంధస్యతాంశ్రేష్ఠోయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౨౧॥శ్రీవ్యంపాపియ
సాంయోతుసూర్యంవప్రతిమేతుః॥హంతుపాదేగంనుప్తాయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౨౨॥కారయత్యాద్యమహ
తఃకర్మభూతాభ్యర్థ్యమనర్థకం॥అథర్వోయోస్యసోస్యాయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౨౩॥పరిపాలయమానస్యరా
జ్ఞోభూతాభ్యుత్రవతే॥తతస్త్యుర్హ్యతాంపాపంయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౨౪॥అవివేకాగమస్త్వస్యస్యసార్యో
తఃప్రజాః॥అథర్వోయోస్యసోస్యాయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౨౫॥సంశుక్త్యచతపస్వ్యస్యశ్రేష్ఠేయజ్ఞదక్షిణాం
తాంవిప్రలతాంపాపంయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౨౬॥హస్త్యశ్వరథసంభాధయద్దేశత్రుసమాకులేమాన్యకా
ర్షీత్రుతాంధమకంయస్సార్యోనుమతేగతః॥౨౭॥ఉపదిష్టంసూత్యాద్ధంశాస్త్రంయత్సేనధీమతా॥సనాశతేతుమ
ష్టాత్తాయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౨౮॥మాచతంప్రూఢబాహ్వాంసంసంధాకీశంసమతేజసం॥దాక్షిణ్యాంజ్యస్థమా
సీనంయస్సార్యోనుమతేగతః॥౨౯॥పాయసంకృతసరంభాగంవృధాసోశ్చాతునిస్సృణుః॥గురూంశ్చాప్యవజానాతుమ
స్సార్యోనుమతేగతః॥ ౩౦॥గాత్సస్పృతేతుపాదేగంకురూపరివదేన్యయం॥మిత్రేమృగ్హ్యతసోగ్యంతయస్సార్యో
నుమతేగతః॥౩౧॥విశ్వాసాతేఘ్నితంకించిత్రురిచాదంమిభఃకన్దవితే॥విప్రణోతుసంస్తాత్తాయస్సార్యోనుమతేగతః॥
౩౨॥అకతాహ్యకృతజ్ఞశ్చత్యోత్తానిరవత్రపః॥లోకేవతువిద్యేయ్యయస్సార్యోనుమతేగతః॥౩౩॥పుత్రతాతైశ్చ
భృత్యైశ్చస్సస్వహేవపరితరిః॥సవకోమృత్యుమశ్చాతుమస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౩౪॥అపార్యసన్యశాకారానవ
పత్యోప్రమీయతాం॥అనవాప్యత్రీయాంధర్వాయస్సార్యోనుమతేగతః॥౩౫॥మాత్సరస్సుంతిందాక్షిత్వేయదాశే
మనుఃకుఃఖతః॥అయస్సమగ్రమప్రాప్యయస్సార్యోనుమతేగతః॥౩౬॥రాజప్రీతౌబాలవృద్ధానాంపథేయత్సావమమ్యతే॥
భృత్యత్యాగేచయత్సావంతత్యాపంప్రతిపద్యతాం॥ ౩౭॥లాక్షయామధుమాంసేనలోహానచవిషేణచ॥సదైవవిభృ
యాఙ్మృత్యాంయస్సార్యోనుమతేగతః॥౩౮॥సంగౌమేనమహాభేష్టశత్రుసక్షభయంకరేఽబలాయమానోవశ్యేతయ
స్సార్యోనుమతేగతః॥౩౯॥కపాలపాణిఃపృథివిమలతాంచీరసంస్పృతః॥భిక్షమాణాయభోష్యంతైస్సార్యోనుమతేగ
తః॥౪౦॥పానేహ్రస్వదేభకమేమస్త్రీప్రదేమచనిత్యతః॥కామకోరీధాభిభావయయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౪౧॥మాన్యధ
ద్రేమనోభూయాదధర్మంసంపేవతాం॥అపాత్రపత్రిభవతుయస్సార్యోనుమతేగతః॥౪౨॥శ్రంవితాన్యస్వవిత్తానివివిధా
నిసహస్రశః॥దస్యభిర్విప్రలప్యంతాంయస్సార్యోనుమతేగతః॥౪౩॥ఉభేసంధ్యతయానస్యయతేపాపంపరికల్ప్యతే॥
తచ్ఛపాపంపతేత్రస్యయస్సార్యోనుమతేగతః॥౪౪॥యదగ్నిదాయకేపాపంయత్సావంకుశ్చన్తే॥మిత్రద్రోహేచ
యత్సావంతత్రస్వంప్రతిపద్యతాం॥౪౫॥దేవతానాంపితౄణాంచమాతాపిత్రోస్తథైవచ॥మాన్యకాగ్నీతుశుశూ
హంయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౪౬॥సతాంలోకాత్సతాంకీర్త్యాంశ్చజ్ఞాపాతఃకర్మకాంప్రథా॥భిశ్యమక్షిప్రమదైవ
యస్సార్యోనుమతేగతః॥౪౭॥అపాస్యమాత్మశుక్రూమాసంభేదాసోపరితేజతాం॥దీర్ఘభావచూర్తహావత్రాయస్సార్యో
నుమతేగతః॥౪౮॥బహుపుత్రోదరిద్రశ్చబ్రురంగసమన్వితః॥సభూయాత్సతశ్లేశీయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౪౯॥
అశామాశంసమానానాందీనామామాధ్యకచతుషాం॥అగ్నినాంవిరథంకుర్యాదస్సార్యోనుమతేగతః॥౫౦॥మాయ
యారమతాంసత్యంపరహఃపితుశుచిః॥రాక్షోభీతస్త్యకర్త్యాత్తాయస్సార్యోనుమతేగతః॥ ౫౧॥ఋతుశ్చాతాంస
తీంభార్యామృతుకాలానురూధిన్॥అతవతేతమస్తాత్తాయస్సార్యోనుమతేగతః॥౫౨॥ధర్మకారాకాపరిగ్యభవర
కారాన్నిపేవతాంత్యక్షధర్మరతిహృదోయస్సార్యోనుమతేగతః॥౫౩॥విప్రలప్తప్రజాతస్యమమృతంబ్రాహ్మణ్య

యతో రేచేన ప్రపదవ్యేకయస్యాస్యోనుమ తేగతః॥౫౮॥ పానీయమామ కేవాపరతైః పవిత్రదాహౌకే । య క్షణేకస్ఫులభః
తాంయస్యాస్యోనుమ తేగతః॥౫౯॥ బాహ్యతాయోవ్యతాంపూజాంపిపాతుకల్యణంబ్రయః । బాలపల్నంపదాంబో
గ్నయస్యాస్యోనుమ తేగతః॥ ౬౦॥ త్రైత్వికాంసలిపానీయేవిప్రలంభేనయోజయేత్ । లభేతతస్యయాత్నావసయస్యాస్యో
నుమ తేగతః॥ ౬౧॥ పృథ్వివిపదమా సేవమాగతా మా శ్రీత్యుపశ్యతః । తస్యపా పేనయ్యుజ్యేతయస్యాస్యోనుమ తేగతః॥ ౬౨॥
విహీనాంపతిపుత్రాభ్యాంకౌసల్యాంపాశ్చా వాహ్యజః । పవనమాశ్వాసయన్మేవసహితో యోగవహతామ్ ॥ ౬౩॥ తథాత్మ
తపశ్చైకే స్థైర్యవమానమచేతసం । భరతశశీకే సంతప్తంకౌసల్యావాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౬౪॥ సమయఃఖమిదంపుత్రభూయ
స్సుమపజాయతే । శపశ్చైశ్వవమానోహిప్రాణాసపవనభిమే ॥౬౫॥ దివ్యైరసచలితోధమాదాత్మా తేనపాలిక్ష్యతః । వ
స్త్వనత్యుప్రతిష్ఠో మేనతాంలాకేమేవాప్సుస్థి ॥౬౬॥ ఇన్ద్రియైర్యాచాంకమానీయభరతం । భ్రాతృవత్సలం । పరివృజ్యగమహ
భాషుంయరీరిదభ్యుతేహభిరా ॥౬౭॥ వివంబిలపమానస్యయఃఖాతాతస్యమహత్తనః । మోహోచ్చకోకసంగోధాభ్యుభూవ
లభితంమనః॥ ౬౮॥ లాలప్యమానస్యవిచేతనస్యప్రణస్తబుధ్దేవతతస్యసూమా । ముమూర్షుఃపాణిభిశ్చ సవతశ్చస్సు
మహంసావస్యశోకేనజగామరాత్రిః॥౬౯॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-పంచసప్తతిలమస్తకం. *****
తమేవంశీకసంతప్తభరతంకైకయానరం । ఉవాచపదతంత్రేస్తావస్థితృ ॥౭౦॥ అలంకారోకేనసభా
ప్రసంలేతరాజపుత్రమహాయశః । ప్రాప్తకాలంసవర శేషమనంయనముద్గమం ॥౭౧॥ వసిష్ఠస్యచత్కుశ్రీత్యాభరతకోధా
రణాంగతః । పీఠకార్యాశిసర్వాశీకారయామాసధమఃపిత ॥౭౨॥ ఉద్భవంశైలసంగోధాస్త్వసూభూమానివేతసం । అ
సీతపణావపనంప్రమ ప్రమపభూపతిం ॥ సంవేశ్యతయనేచాగ్న్యినావారతమచిహ్నుతే । తతోదతరసంపుత్రోపిలలాప
సుమఃఖతః॥౭౩॥ తేవ్యవసంతరాజప్రాప్తేమేయ్యనాగతే । వివాస్యరామంధర్మశ్శంలక్షణంచమహాబలం ॥ క్వయా
స్యసిమహారాజహి త్వేమయఃఖతంజనం । హీనంపువపసింహేనరామేతాగ్నిప్రకర్షణా ॥ ౭౪॥ యోగక్షేమంతు శేరా
జకోష్ఠ్యైకలప్తయతాపురే । త్వయప్రయాతేస్యస్థాతరామేచవనమాశ్రితే ॥౭౫॥ విధవావృధివీరాజంస్త్యయాసీహా
నరాగతేహీనవంశేవరజనీగర్భితైభాతిమా ॥౭౬॥ వివంబిలపమానంభరతందీనమానసం । అబ్రవీచ్చచంభూయో
వసిష్ఠస్తుమహాముఖః ॥ ౭౭॥ ప్రేతకార్యాశియాన్యస్యతేతాన్యావశిశంపతే । తాన్యస్యగ్రంథమహాబాహూక్రియం
భూయదచారిం ॥౭౮॥ తథేతిభరతోవాక్యంసపశ్యస్యాభిసూజ్యతే । ఋత్విష్ణురోహితాచార్యాంస్త్యగ్రయామాసస
ర్వశః॥౭౯॥ యేర్వగ్నయోనరేంద్రస్యచాగ్న్యినారాధ్యహిమహ్నుతాః । ఋత్విష్ణుర్యజతైశ్చ సతేహ్రియంతయ
థావిధి ॥౮౦॥ శివికాయామథారోప్యరాజాంగతతేతసం । బాష్పకంతావిమనసస్తమాపాఃపరిచారతామ్ ॥ ౮౧॥ హి
రణ్యంచమణాంచవాసాంసేవివిధానిచ । ప్రకిరంతోజనామాగంధ్రవతేరగ్రతోయయః॥ ౮౨॥ చందనాగ్రుహస్య
సాగ్రసరిభంపక్ష్యంతథా । దేవదానూజీవాహ్యన్యతేవయంతితథాపరే ॥౮౩॥ గంధాసుచ్ఛావచాంశ్చాన్యాంస్త్యగ్ర
త్వాభ్యుభూపివంతేతస్యంవేశయామానుభ్యితామధ్యేతమృత్విజః॥౮౪॥ తథామాతాశనందలృప్తేపుస్యస్థితమృత్విజః ।
జనుశ్చ తేయథాతాత్మంతత్రేనామానిసామగాః ॥౮౫॥ శివికాభిశ్చయాయైశ్చయథాహంతస్యయోపితః । నగరాన్ని
ర్యయస్త్యత్రవృద్ధేపరివృతాస్తదా ॥ ౮౬॥ ప్రసవ్యంచాపితంచక్రఃఋత్విజోగ్నిదీగంధ్రవం । స్త్రియశ్చకోకసంతపాః
కౌసల్యాప్రమథాస్తదా ॥౮౭॥ కౌంబీనామివనారీణాంనినాదస్త్యతశుశ్రువేలతానాంకరుణంకాలేకోశంతీనాం
సహస్రశః॥౮౮॥ తతోరుదతీర్థోవిహితాబిలప్యచపునఃపునః । యానేభ్యస్సరయూతీరమపతెనర్కరాంగనాః ॥ ౮౯॥ కృ
త్వీనసంలేభాతేనసాధాంస్యపాంగనామంత్రిపురోహితాశ్చ । పురంప్రవిశ్యాశుపీఠితేతత్తాగ్రీభూమాదతాహంస్య
నయంతమఃఖం॥౯౦॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-షట్సప్తతిలమస్తకం. *****
తతోపరాధికతేక్యతశోకేస్యసాత్త్వజః । ద్వాదశేహనిసంపాశ్రీత్యాగ్రద్గమఃఖ్యాకారయత్ ॥ ౯౧॥ బాగ్
హ్మణేభ్యోగదకారత్వంధనమస్తంబచపుశ్రుం । వాసాంపచమహాహానిరత్నాన్వివిధానిచ ॥ ౯౨॥ బాస్తికేబహుశ
్చంచగాశ్చాపితశస్త్రదా । దాసీదాసంచయానంచవేత్సాసమహంతిచ ॥ బాగ్హ్మణేభ్యోగదకారపుత్రోరాజ్ఞస్త
స్యోర్వకస్తేహింకం ॥ ౯౩॥ తతఃప్రభాతసమయేదివసేధతయోదశే । విలలాపమహాబహుభారతశశీకమూర్ధ్వికః ।
శబ్దాసీహితంతస్తుశోధనార్థముపాగతః ॥ ౯౪॥ వితామూలేపితుర్యాక్యమిదమాహమయఃఖతః॥౯౫॥ తారయప్సిగ్న
స్యజ్ఞోహంశ్చయాభ్రాతిరాహువే । తప్సికవనంప్రవజితేతూన్యేత్వక్షేప్యగ్రహంత్యయా ॥ ౯౬॥ యస్యాగ్గరనాధా
యాఃపుత్రేశ్వప్రవాగ్భిదోవనం । తామంబాంతాతకౌసల్యాంత్యక్వాత్వంక్యగతోన్నవ ॥ ౯౭॥ కృష్ణ్యాభస్మారుంతచ్య
దగ్ధాస్థిస్థానమండలంపితుశ్శరీరపాణంబిగ్జన్పవనాదసః॥౯౮॥ సతుభ్యష్ట్యైరుదదీనపపాతధరశీతలే । ఉద్ధావ్య

మానశ్శత్రస్యయంత్రకృజగ్రవమ్యతః ॥ ౯౪ ॥ అభిషేతుస్తతస్సుకేతరస్మాన్మాతృశ్శువిచరం ॥ అంతరా లేనవతేయం
యాతిమృతయోయథా ॥ ౯౫ ॥ శత్రుఃస్ఫుటైఃపిభరతంధృష్టైశ్శోకపరిపుతం ॥ విసంజ్ఞోన్యవతఃకృష్ణమాభూమిపాల
మనుష్కరం౧౦౫౥ఉన్మన్మదవశేనైతావలలాపముఃఖతః॥ప్రృత్వాసేతుగుణాంగానానానితానితదాతదా ॥౧౦౬౥
నుంధరానభవస్త్రీనక్షత్రేయోగ్రాహసంకులః॥వరదానమయోక్తాభ్యోమజ్జయన్సేకసాగరః॥ ౧౦౭౥ ॥సుమమా
రంవలాలనవతేతలాలినశత్రుయా ॥ కృతాతభరతంహిత్వాబలపంతుగతోభవా ॥౧౦౮౥ ॥ ననుభోజ్యేషుపాదేషు
వస్త్రేషాభరణేషుచ॥ప్రవారయససన్నవాంస్తన్నకోన్యకరివ్యతి॥౧౦౯౥ ॥ అవదారణకాతేతుప్రభిషేనావదిర్భుతే॥
యామీహీనాత్మయారాజ్ఞాధర్మజ్ఞేనమహాత్మనా॥౧౧౦౥ ॥పితరిన్యగమావన్నేరామేచారణ్యమాత్రేతే॥కీంమేజీవిత
సామగ్యేంప్రవేత్సామివమతాశనం ॥ హీనోభ్యారాచపితృనాన్యమిత్త్యాకూలితాం ॥ అయోధ్యాంనప్ర
వేత్సామిప్రవేత్సామితపోవనం॥౧౧౧౥ ॥ రేయోవికలపితంశుత్వాన్యననంవాన్యవేత్సృతే ॥ భృతమారణకారాభూ
యస్సర్వపవానుగామినః॥౧౧౨౥ ॥తతోపివజ్ఞోశౌంతోచశత్రుఃస్ఫుటైఃతాపభా ॥ ధరణ్యాంసంవృతేత్రాంభగ్నశృం
గావపరమభా ॥ ౧౧౩౥ ॥తతఃప్రకృతిమాత్రైఃప్ర్యేపితురేషాంపురోహితః ॥ వసిష్ఠేభరతంవాక్యమృథావ్యగమువాచహ॥
౧౧౪౥ ॥రేయోదశోయందివసేపితువృత్తస్యతేభిః ॥ సావశేషాస్థిరచయేకిమివాన్యంవిభంజనీ ॥ ౧౧౫ ॥త్రేపిన్యం
దాన్విభూతేమద్రప్రదాన్యవిశేషతః ॥ తేమదావసీనోర్యేషునంధిభిరుమహాని॥౧౧౬౥ ॥సుమంత్రకృష్టశత్రుఃస్ఫు
టైఃపాగ్నిభిప్రసాద్యత ॥ త్రాపయామానతత్వజ్ఞఃసర్వభూతభవాభవం ॥ ౧౧౭౥ ॥ ఉద్భితోచనరవ్యాఘ్రాఃప్రకాశేతే
యశేస్త్విహ ॥ వక్షాతపపరక్షిప్తపుష్కలంధ్రధ్వజావహః॥౧౧౮౥ ॥అశ్రూణిఃపరిమృన్నంతారక్రాహేదినభాషితా ॥ అమాత్యా
స్త్రవరయంతిస్తతరయాచావరాఃకీయాః॥౧౧౯౥ ॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే సప్తసప్తతితమస్తకం.

అఖియాత్రాంసమీహంతశత్రుఃస్ఫుటైఃకూలితానః ॥ భరణశోకేనంతప్రవిదంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౨౦ ॥గరిష్ఠ
స్ఫుర్భూతానామఃఖికింపునరాత్మనః॥సరామస్ఫుర్తనంపన్నఃప్రీయాప్రద్రాజీవనం ॥ ౧ ॥ బలవాహీర్యనంప
న్నోలత్కృణోనామయోప్యసా॥ కిన్దమోచయతేరామంకృత్వాన్యపేక్ష్యసిగ్రహం ॥ ౩ ॥పూర్వమేవతునిగ్రాహ్యస్సమా
వేక్ష్యనయానయాఉత్సృజ్యయస్సమామాహానార్యారాజావశింకః ॥ ౪ ॥ ఇదింసంభాషమాణేతుశత్రుఃస్ఫుటైఃకూ
లితైఃప్రాన్తాన్రేభూత్తదామజ్ఞానర్యాభరణభూమితా ॥ ౫ ॥ నిప్రాచందనసారేణారాజవస్త్రాణిభిభ్రతి॥విషంవిషై
స్తైస్తైఃకూటజైఃశ్చపిభూమితా॥౬ ॥మేఖలాదామభిభ్రతైర్తైఃశ్చశ్చభగూమకైః॥బభాషేబహుభిరభాద్రాజ్ఞబదైః
వాసరి ॥ ౭ ॥ తాంపమీక్ష్యతదాద్వాపాఃస్సుభృతంపావకారిణీం ॥ గృహీత్వాకనకాంకుజ్ఞాంశత్రుఃస్ఫూయన్యవేద
యగ్రా॥యస్యాకృతపనెరామోన్యప్రదేహాన్యవేషితా॥సీయంపాపాన్యశంసాచనన్యాఃపరుయథామతి॥౯ ॥ శత్రు
ఘ్నతైరదాజ్ఞాయవచనంభృతఃకఃఖతః॥అంతఃపురచరాన్సర్వానిత్యహచధృతవ్రతః ॥ ౧౦ ॥ తీచ్రమత్పాదితండుఃఖ
భ్రాతృకాణాంమేతథామీతుః॥యయాసీయంస్యశంసన్యతమణఃఖలమత్తుతాం ॥ ౧౧ ॥ ఏవమక్రతుతేనాశునభజ
నసమాప్తతా॥గృహీతాబలవతుఃజ్ఞానాతస్యహమనాదయత్ ॥౧౨ ॥ తనస్సుభృతశంతప్రప్రస్యాస్సర్వస్సభజనః॥ శ్రు
ద్ధమాజ్ఞాయశత్రుఘ్నంవిలాపయతసర్వతః॥౧౩ ॥ ఆనుంక్రయతకృత్సృష్టశత్రాస్సర్వస్సభజనః ॥ యథాయంసముప
క్రాంతోశ్శేషంసంకరివ్యతి॥ సానుక్తేశాంవరాన్యాంచధర్మజ్ఞాంచయతేస్త్విహిం ॥ కౌసల్యాంశరణంయామసాహి
వోస్తుధుఃపాగతిః॥౧౪ ॥సచరోషితామాశ్చశ్చత్రుఘ్నశ్చత్రుధావసః॥ విచకరమతదామజ్ఞాంకోశంఠేంధరశీతలే॥
౧౫ ॥తస్యావ్యక్తవ్యక్తమాణాయామంధరాయాస్తతస్తతః॥ చిత్రంబహువిధంభాండుంపుద్గివ్యాంశత్యశీర్వతః ॥ ౧౬ ॥
తేనభాందేనసంస్త్రీర్గంత్రిమద్రాజపివేశనం॥అశోభతదాభూయశ్చరచంగగనంయథా ॥ ౧౭ ॥ సబలీబలవతో
ధాన్యహీత్వాపురుషర్షభః॥త్రేయోమభిర్యుత్యైఃపభాషేవరుమవచః॥ ౧౮ ॥ తైర్వాతైఃపివరుమైస్త్రిఃతైఃప్రే
యాభృతేయఃభతా ॥ శత్రుఘ్నభయంసంక్రప్తాపుత్రంశరణమాగతా ॥ ౧౯ ॥తాంప్రేక్ష్యగృహితఃప్రేంధ్రంశత్రుఘ్నమిదమ
బ్రవీత్ ॥అవధాన్సర్వభూతానాంప్రేక్షమదాక్షమతృమతి॥౨౦ ॥హన్యానహమిమాంపాపాంక్రేయోంచుప్తచాన్
గీంయిదిమంధార్శ్శిరామోనాసూయేవ్యత్యహతః॥౨౧ ॥భమామహితాంకుజ్ఞాంయిదిజానాతిరాఘవః॥న్యా
చమాంచహిదత్తాత్సానాభిభాషిస్యతేధునిం॥ ౨౨ ॥ భరతస్యవశమ్భృత్వానశత్రుఃస్ఫుటైఃకూలితానః॥ వ్యవహరి
తోరోహితాగమమోచవమంధరాం ॥ ౨౩ ॥ సాపాచమూలేక్రేయోనుంధరనిపావితా ॥ నిత్యసంసముఃఖా
ద్రాకృపణంవిలాపచ ॥ ౨౪ ॥ శత్రుఘ్నమిద్రేవవిమాధనంజ్ఞాంసమీక్ష్యగృహంభరతస్యమాతా॥శనైస్సనూత్వాన్యయ
దారోహపాంక్రాంబిందిగ్నామివపీక్షమాణం॥౨౫ ॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే అష్టసప్తతితమస్తకం.

తతః ప్రభాతసమయే దివసే చ తత్తు శ్రీ సమేత్య రాజకర్తారో భరతపాత్యమబ్రువన్ ॥ ౧ ॥ గతో దశరథస్త్వ
 గ్గం యోగో నురతరో గురుః । రామం ప్రవాగ్మ్యైతే జ్యేష్ఠం లక్ష్మణం చ మహాబలం ॥ ౨ ॥ త్వమద్యభవనో రాజారాజపుత్ర
 మహాయశః సంగత్యా నావరాధ్యో తిరాజ్యమేతదనాయకం ॥ ౩ ॥ అభిషేచకం సర్వమిదమాదాయ రాఘవ । ప్రతిక్షతే
 త్యాంస్వజనశ్రేణియస్వస్థపాత్మజః ॥ రాజ్యంగుహ్యేణ భరతేష్టవై తామహం ఘ్నివం అభిషేచయ చాత్మవంపాహి
 చాస్తా స్మరంభవా ॥ ౪ ॥ అభిషేచకం ఛాండంకృత్యాం సర్వం ప్రదక్షిణం । భరత స్తంజనం సర్వం తప్తవీచ దృఢతః ॥
 ౫ ॥ జ్యేష్ఠస్య రాజతాని త్యముదితా హేతులస్యనః । వై వంభవంతో మాం వత్సమహాం కుతుశ్చ లాజనా ॥ ౬ ॥ రామః పూ
 ర్వహిసో నీభాగ్రీతాభివ్యతిమహీవతిః । అహం త్వరజ్యేవ త్యాం మివ మోహణీనవపంచచ ॥ ౭ ॥ యుజ్యతాం సహా తీసే నా
 వతురంగమహాబలా । ఆనయత్యుజ్యతాం జ్యేష్ఠం భ్రాతరం రాఘవం వనాత్ ॥ ౮ ॥ అభిషేచకం వై వసర్వమేతమవ
 సర్వతేఽంపురస్సృత్య గమిష్యామి రామ హేతోర్వనం ప్రతి ॥ ౧౦ ॥ తత్రైవ తనం రవ్యామృమభిషేచ్య పురస్సర్వతేఽనేమ్య
 మితు వై రామం హవ్యపాహమివా ద్యురత్ ॥ ౧౧ ॥ వసకామాంకరిష్యామి స్యామి మాం మాత్యగంధినీం । వసేత్యాం మ్య
 హం మగేరామో రాజాభవతిష్ఠతి ॥ ౧౨ ॥ క్రియతాం శిల్పిభిః పంథాస్సమానిధి మహానిశః ॥ క్షిణిత్యాం సుంయాంతువధి
 దుర్గవిచారకాః ॥ ౧౩ ॥ ఎవం సంభాషమాణంతరామ హేతోన్మహాపాత్మజం । ప్రత్యూచ చ జనస్సర్వశ్రీమదాద్యక్యమను
 త్తమం ॥ ౧౪ ॥ ఎవం తేభాషమాణస్య వత్సాశీరుపతిష్ఠతాత్ ॥ యస్త్యం జ్యేష్ఠస్త్వమను తేష్టదమిదామివా ద్యుని ॥ ౧౫ ॥ అను
 త్తమంతద్వచనం ప్రాత్మజప్రభావితం సంశవశ్శిరశ్చ మృచ । ప్రహమజాస్తం ప్రతిబాష్పవిందవో నిపేతు రాత్యాన
 న నేత్రసంభవాః ॥ ౧౬ ॥ ఊమస్తేవ చ సమిదంభవ్యవృష్టాస్సామ త్యాస్స పరిషదో వియతాశోకాః । పంథానం నరవ
 రభక్తిమాణజస్త్వద్వాదిప్రవచనాచ్చ శిల్పివగః ॥ ౧౭ ॥ ఇతి శ్రీమదమోఢ్యాకాండే-ఏకాశీతమస్త్యగ్. ****

అభిభామి ప్రదేశే జ్ఞాన్సుగ్రతర్మవిశారదాః । స్వకమాణభిరతాశ్చూరాః ఖనకాయంత్రకాస్తథా ॥ కమాం
 తికాస్థనివతయేపురమాయంత్రకోవిదాః । తథావర్ధకయతైచ్చవమార్గిణోవృక్షతక్షకాః ॥ కూపకారాస్సుధాకారావం
 శకమకృతస్తథా సమగ్ధాయచ ద్రష్టరంపురత్యైచ తస్మిరే ॥ ౩ ॥ సకుహవాత్రిముద్దేశంజనోఘోవిపులః ప్రయా ॥ అ
 శోభతమహావేగస్సమద్రవ్యపరస్యసి ॥ ౪ ॥ తేస్వనారంసమాస్థాయవత్సకమహాణికోవిదాః కరణైర్విధివోపేతైః పుర
 స్తాత్సంప్రతస్మిరే ॥ ౫ ॥ అతావత్తీశ్చ సల్పంశ్చక్ష్ణాణానత్సంవివచజనయం చ త్రేరేమాగ్గంధిందంతో వివిధాద్రుమా
 ౬ ॥ అవృక్షేషువదేశేషు కేదిష్ట్యుత్తానోరోపయా ॥ కేవితురాతైస్త్యం కైశ్చదాత్రైశ్చిందకవ్యదిత్యుచిత్ ॥ ౭ ॥ అవ
 రేవీణం సంబాణినిబలవత్తరాః విధమంత్రిస్తవద్రాణిస్థలాని చ తతస్తతః ॥ ౮ ॥ అవరేపూరయకూపాపాంసుభి
 శ్చ్యభిమానం నిమన్తగాగంస్తతః కేచిత్ సమాంశ్చక్రస్సమంతతః ॥ ౯ ॥ బలంధుర్గంధనీయాంశ్చక్ష్ణోద్వ్యానం
 చుతుమస్తదా । భిభిషద్దేదనీయాంశ్చ తాంస్తాడేశోన్మరాస్తదా ॥ ౧౦ ॥ అదిరణైవతాతేనపరిమాహాబహునాన
 తా ॥ వక్త్రుర్వసువిధాతారాసాగరప్రతిమాణబహూ ॥ ౧౧ ॥ నిజాలేషువదేశేషుభానయామాసుర్వత్సమాఽడి
 దపానాణబహువిధావేదికాపరిమండితా ॥ ౧౨ ॥ ససుధాకుట్టిమతలః ప్రప్యితమహీరుహాః మత్తోష్ణుప్తద్విజగణః
 పతాకాభిరంకృతః ॥ చందనోదకసంసిక్తానానామసుమభూషితైః బహ్వశోభతసేనాయాః పంథాస్సురపథోపమః ॥
 ౧౩ ॥ అజ్ఞాపాన్యనంధాజ్ఞప్రియతాస్తేభ్యశ్చ తానరాః । రమణీయేషుదేశేషుబహుస్సాయుభలేషుచ ॥ యోనివేశస్త్యభి
 ప్రేతభారతస్యమహాత్మనః । భూయస్త్యంశోభయామానురూపాభిర్బుధాణోపమం ॥ ౧౪ ॥ నన్మతేషుప్రశస్తేషుము
 చ్చూత్రేషుచ తద్విదః । నివేశాస్థాపయామానుర్భురతస్యమహాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ బహుపాంసుచయాశ్చాపిపరిభాపరివార
 తాః । తతేంద్రకీలప్రతిభాః ప్రతోభివశోభితాః ॥ పాశ్రీనాదమాలావితతాసౌధపాగ్రీకారసంవృతాః । పతాకాశో
 భితాస్సర్వేసునిర్మితమహాపథాః । విసర్వభిరనాకాశేవిటంకాగ్రవిమానతైః । సమచ్చిత్తైర్వివేశాస్తేబుభుశ్శక్రపు
 రోపమాః ॥ ౧౬ ॥ జాహ్నువీంతుసమాస్యాన్వివిధద్రుమకాననాం శ్రీతలమాలపానీయాం మహామీనసమాకులాం ॥ ౧౭ ॥
 సపందతారాగణమండితయథానభాక్షచాయామమలం విరాజతే । నరేంద్రకూర్మపురధావ్యరాజతత్రమేవ రమ్య
 శ్శుభశిల్పినిర్మితః ॥ ౧౮ ॥ ఇతి శ్రీమదమోఢ్యాకాండే-అశీతమస్త్యగ్. ****

తతో నాందిమభంరాంభిభరతం నూతమాగధాః । తుష్టుర్యాస్త్విశేషజ్ఞాస్త్యవై వేణంగశసంహితైః ॥ ౧౯ ॥ సు
 వస్థశోణాభివతః పాణిదద్యామమంకుభిః । దప్తశృంఖాంశ్చ తతశోనాదాంశ్చ చ్చావచస్సర్వా ॥ ౨౦ ॥ సరూర్వఘో
 షస్సుమహాణిదమాపూరయన్విభరతంశోకసంతప్తభూయశ్చక్రైరరంభ్రయిత ॥ ౨౧ ॥ తతః ప్రబుద్ధోభరతస్తంఘా
 డంసంస్థితర్థివా । నాహంరాజేతిచాప్యైర్వాశ్రమఘ్నమిదమబ్రువీత్ ॥ ౨౨ ॥ పశ్యశ్శ్రుక్తుకైకేయ్యలోకస్థావకృ

తమహాత్ | విశ్వభ్రమమునుభాసరాజాదశరథోగతః || ౫ || తస్మైహిధర్మరాజస్యధర్మమూలామహాత్మకః | పరిభ్రామతి
రాజశ్రీనాథావార్హికాజ్ఞాతే || ౬ || యోహిసస్సుమహాన్మాధస్సపిత్రవ్రాజితోవనం | అనయాభర్తృముఖ్యైశ్చమాత్రా
మేధానుస్సయం || ౭ || భిక్ష్యేనంభరతంప్రేక్ష్యవీలపంతంవిచేతనం | కృపణంరుదునుస్సర్వాశ్చస్వరంయోపితస్తథా ||
౮ || తథాత్మేషావలపతిపిష్టోరాజధర్మవీత్ | సభామిత్యైశ్చనాభస్యప్రవివేకమహాయశాః || ౯ || శాతకుంభమయూంర
మ్యంముశీరత్నసహకులం | సుధర్మామివధర్మాత్పాసగణఃప్రత్యవస్యతః || ౧౦ || సకాంతనమయంపితంసుభాస్రరణసం
వృతం | అధ్యాయస్వరస్వవేదజ్ఞోకాతానమశశానచ || ౧౧ || బ్రాహ్మణాక్షత్రియోవైశ్యసమాత్యాగణపల్లిఖాః |
క్షీప్రమానమతావ్యగాఃకృత్యత్వమాత్మయిక్సంహినః || సరాజపుత్రంతేతుస్మింభరతంవయశస్సినం | యథాజితంసు
మంత్రంయచతత్రమితాజనాః || ౧౩ || తతోహంహలాశబ్దస్సుమహాశనమవద్యత | రత్నరత్నైర్వజైశ్చపిజనానామవ
గచ్ఛతాం || ౧౪ || తతోభరతమాయాంతంతేతత్తుమివామరాః | ప్రత్యనందప్రకృతయోయథాదశరథంతథా || ౧౫ ||
హృద్యతమిమనాగనంవృతస్త్రిమితజలంముశీంతంభరరగః | దశరథసుతశ్శీభితానభాసదశరథపబభౌయథాపురా ||
౧౬ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండ - డేవకాశీతరమస్సగః.*****తామార్గగణసంపూర్ణాంభరణః
ప్రగహంసంభావ | దదర్శబుద్ధిసంపన్నఃపూర్ణాచంద్రోనిశామివ || ౧౭ || అసంభాసయథాన్యాయూర్వాణాంవిశతాంత
దావస్త్రాంగరాగప్రభయావ్యోతితానాసభాస్తమా || ౧౮ || సావిద్యజ్జవసంపూర్ణాసంభాసురుచిరాతదా | అద్యశ్యతమ
నాచాయేపూర్ణాచంద్రవశర్వరీ || ౧౯ || రాజ్ఞస్తుప్రకృతీస్సర్వాస్సమగ్రాఃప్రేక్ష్యధర్మవీత్ | ఇంద్రురోహితోవాక్యంభర
తంమృదుచాబ్రవీత్ || ౨౦ || తాతరాజాదశరథస్సవ్యరతోధర్మమాదరః | ధనధాన్యవసంతీస్థితాంప్రదాయంపుష్పింతం ||
౨౧ || రామస్తథాసత్యధృతిస్సతాంధర్మమనుస్మరణ | నాజహత్పితౄదేశంతశశ్శీజ్యోత్సన్నమివోదితః || ౨౨ || పిత్రాభిభా
త్రావతేదశ్రంరాజ్యంసహతంతంబరం | తద్వృక్షత్వముదితామత్యక్షీప్రమేవాభిషేచయ || ౨౩ || ఓడీచ్యోప్రప్రచ్యోప్ర
దాక్షిణాత్యాశ్చవేదహః | క్రోట్యవరాంతాస్సమదాగిరత్సాన్యధిహరంతుతే || ౨౪ || తస్మైత్వాభరతోవాక్యంకోతేనా
భిపరీల్లతః | జగామమనసారామంధర్మజ్ఞోధర్మకాంక్షయా || ౨౫ || సఖాప్యకశయావాచాకలహంసంస్మరీయవా | విలలా
పసభామధ్యజగ్న్యేచపురోహితం || ౨౬ || చరిత్రబ్రహ్మచర్యస్యవిద్యాస్సాతస్సగీమతః | ధర్మేప్రయతమానస్యోరాజ్యం
మద్విధోహరేత్ || ౨౭ || కథందశరథాజ్ఞాతోభవేదాగ్రీజ్యవహరకః | రాజ్యంచాహంచరామస్యధర్మంవక్తుమహన్వసి ||
౨౮ || జ్యేష్ఠశ్రేష్ఠత్యపరస్మాత్పాదవీపసహమహిమః | బభుమర్హత్కాకుత్స్థారాజ్యందశరథాయథా || ౨౯ || అనార్యాష్టమ
స్యగృహంకుర్యంపాపమహాయదిభ్రాతృహానామహంలోకేభవేయంకులపాంసనః || ౩౦ || యద్విమాత్రాస్త్రితంపా
పనాహంతదపిరోచయే | ఇహస్థోపనమగఃస్థంసమస్యామిక్యతాంజలిః || ౩౧ || రామమేవానుగచ్ఛామిరాజాసద్విప
దాంవరః | త్రయాణామిలీకానారాజ్యమహాఽతిరాఘవః || ౩౨ || తదాక్యవంధర్మసంయక్తంశుభ్రత్వాసంర్వేస
భాసదః | హహాఽస్తుమచురశూశీరామేనిహితచేతనః || ౩౩ || యదిత్సార్గంసశ్శ్రావ్యమినివరతాయతుంవనాత్ | వసేత
త్రైవవత్సన్యమియథార్యోలక్ష్మస్తథా || ౩౪ || సర్వోపాయంతువతిః | ప్రియేనివరతాయతుంబలాత్ | సమక్షమార్గమి
శాగ్గ్లాంపాధానాంగుణవతిః || ౩౫ || షష్టికర్మాంతికాస్సర్వేమగఃశోభకరక్షకాః | ప్రస్థాపితామయాపూర్వం
యాత్రాపిమమూచతే || ౩౬ || ఏవమక్రైశ్చతుగర్వాత్పాభరతోభాగ్యవశ్యుః | సమీపస్సమవాచేదంసుమంత్రంసుం
యోదిదం || ౩౭ || తూర్ణముష్ణాయగచ్ఛత్సంసుమంత్రమమశానాత్ | యాత్రామాజ్ఞావయక్షీప్రంబలంవైవసమాన
యోః || ౩౮ || ఏవమక్రస్సుమంత్రస్థుభరతేనమహాన్మహా | హృష్టస్తదాదితేనర్వంయథానందిష్టమిష్టవత్ || ౩౯ || తాఃప్ర
హృష్టాఃప్రకృతయోబలాభ్యత్రాబలస్యచ | శుభ్రాయాత్రాంసహజ్ఞప్రాంకురామస్యనివరతే || ౪౦ || తతోయథాం
గనాస్సర్వాభర్తృనార్యాగృహేస్యహే | యాత్రాగమనమాజ్ఞాయత్సరయంతిప్రహషితాః || ౪౧ || తేహయేగో
రత్నశ్రేష్ఠేస్సన్యందవైశ్చమహాజైః | సహయోదైర్బలాభ్యత్రాజలంసర్వమచేదయ || ౪౨ || సజ్జంతుతేగృహంబృహత్
భరతోగురువద్విధౌ | రథంమేత్సరయస్సేతిమమంతంపార్శ్వతోబ్రవీత్ || ౪౩ || భరతస్యతురపాగ్జ్ఞాంప్రతిగృహ్యచ
హర్తి రేః | రథంగృహీత్వాప్రయతాయాంక్రంపరమవాజిభిః || ౪౪ || సరామవస్సత్యధృతిః | ప్రతాపవహునివమయ
క్రంద్యభసత్పరిక్రమః | గురుంమహారణ్యగతంయశస్సినంప్రసాదయవ్యభరతోబ్రవీత్ తదా || ౪౫ || తూర్గంసమష్టాయ
పమంత్రగచ్ఛబలస్యయోగాయబలప్రధానా | ఆనేతుమిచ్ఛామిహంతంసంస్థంప్రహద్యరారంజతోహితాయ ||
౪౬ || ససూతభిత్తోభరతేనవ్యగాజ్ఞాపితస్సంపరిపూర్ణతామః | శశాసనర్వాప్రకృతిప్రధానాః | బలస్యమ
భ్యాంశ్చేషుపహృష్టనం || ౪౭ || రతస్సమహాయకురేతురేతేరాజన్యత్రైవ్యపలూశ్చపిచాః | అయాయుజన్మప్రభః

మహత్ || ఆతంసేహ్యీతాసేనావత్సృతీహంవిభావరీం | అచోతోవిదైః కామైశ్చస్సమైన్యోగమివస్య || ౧౮ ||
 ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-చతురశీతమస్త్యుః.***** ఏవము క్షుభరతతోనివాదాధిప
 తిగుహం | ప్రత్యువాచమహాపాత్రిక్షోవాక్యం హేత్వభాసంహితం || ౧ || ఊహితఃఖలు తేకామఃకృతోమమగురోస్స
 ఖే | యోమేత్వమిద్యతీసేనామేకీభ్యుచితమిచ్చసి || ౨ || ఇన్యక్త్వాతుమహాతేజాగుహంవచనము ద్రిమం | అబ్ర
 వీద్ధురతశ్చ్రీమాన్నివాదాధిపతింపునః || ౩ || కథరణగమియ్యమిధురద్యావాత్రమంగుహా | గహానోయంభృశందేశీగం
 గామహామరత్యయః || ౪ || తస్యతద్యవనంశుత్వా రాజపుత్రస్యధీమతః | అబ్రవీత్పాన్తిష్ఠిరాన్యకంగుహాగహ
 నగోచరః || ౫ || దాశాస్త్రైర్గుమివ్యంతిధిస్సంస్తునమాహితాః | అనాం తాన్యగమియ్యమిరాజపుత్రమహాయశః ||
 ౬ || కచ్చిన్నయస్తోప్రజసిరామస్యాశ్చిష్టకర్మణః | ఇయంలేమహాతీసేనాశంకాంజనయితీమే || ౭ || తమేవమభిభా
 వంతమాకాశేఇవనిమలః | భరతశ్శక్త్యయావాచాగుహంవచనమబ్రవీత్ || ౮ || మాభూత్కాలాయేతేక్షప్తంనమాం
 శంకితుమహాసి | రాఘవస్సహిమేభాగీతాజ్యేష్ఠఃపితృసమోమతః | తంనివర్తయతుంయాయామికాకుతస్థంనవాసి
 నంబుద్ధిరన్యవతేకాన్యగమివ్యంసత్యంబ్రవీమతే || ౧౦ || సతుసంహృష్టవదనశ్చుత్వాభరతభాషితం | పునరేవాబ్రవి
 ద్వాక్యకంభరతంప్రతిపాద్మితే || ౧౧ || ధన్యస్తేస్యంసత్యయాతుల్యంపశ్యమిజగతీతే | అయత్వాదాగతంరాజ్యంయ
 స్త్వంత్యక్తుమహేచ్ఛసి || ౧౨ || శాశ్వత్యయా తేకిరీలోకానమచరిష్యతి | యస్త్యంకృచ్చగితంరామంప్రత్యాన
 యతుమిచ్చసి || ౧౩ || ఏవంసంభాషమాణస్సగుహస్యభరతంతదాబ్రవీత్సప్తప్రభాస్సగ్గోర్గిరజనివాభ్యంతరే || ౧౪ ||
 సన్నివేశ్యసతాంసేనాగుహేనపరితోషితః | శత్రుఃపేన్వనమాశీర్వాకశ్చయనంపునరాగమత్ || ౧౫ || రామచింతా
 మయశోకోభరతస్యమహాత్మనః | ఉపస్థితోహ్యనహాస్యధర్మప్రీతిశ్చస్యతాదృశః || ౧౬ || అంతర్దాహేనదహనస్సం
 తామయతిరాఘవం | వనదాహాభినంతప్రంగుహోగ్నిరివపాదపం || ౧౭ || ప్రస్మతశ్శర్మకాత్రేభ్యోస్త్వస్వదంతోకాగ్ని
 సంభవం | యథాసూర్యాంశుసంతతప్తహిమమవాప్రస్మతోహిమం || ౧౮ || ధన్యనిదరైశ్చేనవిభక్త్యస్థితభాతునా |
 దైన్యవాదపనంపేనశోకాయాసాధిశ్చ౧౨ || ప్రమోహనంతనత్సేనసంతాపాషిషేషునా | ఆక్రాంతిమఃఖిలై
 లేనమజ్జతానై కయూసుతః || ౨౦ || వినిశ్చయకైభృతమర్మణాస్త్రతఃప్రమాధసంజ్ఞః | పరమావదంగతః | శమనలేశే
 హృదయజ్వరాదితోనరక్షణాయాధగతోయథక్షణభః || ౨౧ || గుహేనసాధ్యంభరతస్సమాగతోమహానుభావ
 స్సజనస్సమాహితః | సుమమణాస్తంభరతంతదాపునగుహాస్సమాశ్చైస్సయదగ్రజంప్రతి || ౨౨ || ఇతి శ్రీమదయో
 ధ్యాకాండే-పంచాశీతమస్త్యుః.***** అచయేభగవద్ధావంలక్ష్మణస్యమహాత్మనః | భ
 రతాయాప్రమేయాగుగుహాగహనగోచరః || ౧ || తంజాగ్రతంగుదైర్బుక్తంశరచాపాసిధారిణం | భాగ్యగుప్త్య
 భవత్సంతమహంలక్ష్మణమబ్రువం || ౨ || ఇయంతాతసుభాశేన్యాత్వదధామఃపకల్పితా | ప్రత్యాశ్చసిహితేష్వా
 స్యాంసుఖంరాఘవనందన || ౩ || ఉదితోయంజనస్సర్వోద్యుఃఖానాంత్యంసుభోచితః | ధర్మాత్కంప్రస్యగుప్త్యభాం
 జాగిరిష్యామహేవయం || ౪ || నహిరామాప్త్రియతరొమమాస్తిభవికశ్చన | మోక్షుకోభూబ్రహ్మేతదప్యనత్యం
 తవాగ్రతః || ౫ || అస్యప్రసాదాదాశంసేలాకేష్టికసుమహద్భృతః | ధర్మావాప్తించవిపులామధావాప్తించకవ
 లాం || ౬ || సేహంప్రియసఖంరామంతయానంసహసీతయా | రక్షిష్యామిధునమ్మణిస్సరైస్సైన్యైర్వక్తాతిభిన్నహ || ౭ ||
 నహిమెదితంతిచిద్వతేష్టికచరతస్సదా | చతురంగంహ్యపిబలంప్రసహేమవయంయుధి || ౮ || నవసాన్యాభిరక్తెనల
 క్ష్మణేనమహాత్మనా | అసునీతావయంసర్వేధర్మమేవానువశ్యతా || ౯ || కథందాశరథోభూమాశేయాసేనహసీతయా
 శక్యాదిదామయాలబ్ధంజీవితంవాసుఖినాం || ౧౦ || యానదేవామరైస్సవైశ్శక్యఃప్రసహితుంయుధి | తంవశ్య
 గుహసంవిష్టంత్యేషానహసీతయా || ౧౧ || మమతాతపసాలబ్ధోవివిదైశ్చవరిత్రమైః | ఏకోదశరథశ్చైవపుత్రస్సదృశ
 లక్ష్మణః || ౧౨ || అస్మిక్ప్రవజితేరాజానవిరంవర్తయిష్యతి | విధవామెదిమహాసంక్షిప్తమేవభవిష్యతి || ౧౩ || విసద్య
 సుమహానాదంత్రమేకోవరతాస్త్రియః | నిఘోషామృతంతాతానశ్యేర్రాజనివేశనం || ౧౪ || శాసల్యానైవరాజాచ
 రత్తైవజగనీమమ | నాశంసేయదిజీవేయస్సర్వేతేరజనీమమాం || ౧౫ || జీవేదేవమేమాతాశత్రుఘ్నాస్సాన్యస్త్వేక్షయా
 దుఃఖతాయాతుకాసల్యావీరవార్యునశివ్యతి || ౧౬ || అతిక్రాంతమతిక్రాంతమనవాప్యమనోరథం | రాజ్యేనామని
 శ్చివ్యసీతామెవిసశివ్యతి || ౧౭ || సిద్ధార్థాపేతంసప్తతంతేష్టికాతేహ్యుపస్థితే | పేతకార్యేషునత్వేషునంసగరి
 వ్యంతిభూమిపం || ౧౮ || రమ్యదత్తరంసంస్థానాంసువిభక్తమహాపథాం | హర్షణాపాదపంసన్నాంసర్వరత్నవి
 భూషితాం || ౧౯ || గజాశ్వరథశంఖాధాంతూర్వనాదవివాదితాం | పర్వకల్యాణసంపూర్ణాంహృష్టపుష్టవనామలాం || ౨౦ ||

రా మోద్యానసంపూర్ణాణంసమాజోత్సవశాలినిం | సుఖతావిచరిష్యంతిరాజధానింపితమహామ || ౨౧ || అపినత్యత్ర
 తిష్ఠేదిసాధణంకుశలినావయం | నివృత్తేనమయేహ్యప్తిఃసుఖతాఃప్రవిశేమహి||౨౨|| పరిదేవయమానస్యతస్యైవంస
 మహాత్మనఃశిష్టతోరాజపుత్రస్యతర్వరీసాత్యవతః || ౨౩ || ప్రథాతేవిమలేసూర్యేకారయత్వాజటాఉభౌ | అప్తిః
 భాగిరధీలీసేషుసంతాపితౌమయా||౨౪|| జటాధరౌతౌద్రుమవీరవానసౌమహాబలౌకుంజరయూధపావమా|వలేషుచా
 పాసిధరావరంతపావ్యవేక్షమాణౌసహసీతయాగతౌ||౨౫|| ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-పడశీతితమస్తకం. #####

గుహస్యవచనంశుశ్రీత్వాభరతోభ్యతమప్రియం | ధ్యానంజగామతత్రైవయత్రతమృతైవప్రియం ||౧|| సుకు
 నూరోమహానత్యస్నిహసంధోమహాభుజః | పుండరీకవిశాలాక్ష సుగుణఃప్రియదర్శనః || ౨ || ప్రత్యాశ్రయస్యమహా
 తాంతుకాలంపరమమహానాఃప్రపాతసహసాతౌత్రైవ్యాఃతివిజృంభవద్విషః || ౩ || తదవస్థంతుభరతంశత్రుఘ్నానంత
 రస్థితః|పరిష్యజ్యురురోదోదైచ్చిర్నిసంజ్ఞశ్శోకకర్మితః || ౪ || తతస్సర్వాపుమాపేతుర్వాతరోభరతస్యతాః|ఉపవాసకృ
 తాదీనాభర్తృవ్యసనకర్మితాః || ౫ || తాశ్చతంపతంతంభూమాగుదంత్యేవవ్యవారయః| కాసల్యాత్సమస్త్యత్యైవనందుర్జ
 నాఃపరిపన్నజీఽ|వత్సలాన్వయధావత్సమసగూహ్యతపస్విని|పరిపప్రచ్ఛభృతశరరుదంతీశ్శీలాలసా || ౬ || పుత్రవ్యా
 ధిర్ముతేకచ్ఛిచ్ఛరీరంపరిభాగతే | అద్యరాజులసాస్యస్యత్వదధీనంహిమిదీతి || త్యాంధృష్టాపుత్రజీవామిరామేనభా
 తృకేగతేషుతైదశరథేరాజ్ఞానాధికస్తవవద్యనః || ౭ || కచ్ఛిన్నులత్క్షణేపుత్రశుగ్రంతేకిందిదప్రియం|పుత్రేవాహ్యే
 కపుత్రాయాస్సహభార్యేవనంగతే || ౮ || సముహూతాంసమాశ్రయ్యిరుదన్నేవసహాయతాః | కోసల్యాంపరిసాం
 త్యేద్యంసంహంవచనమబ్రవీత్ || ౯ || భూితామేక్యావనద్రాత్రాగ్రీవతాకృవలత్క్షణః | అస్వవచ్చయశేష్టికాం
 భుక్త్వాగుహశంసమే || ౧౦ || సోబ్రవిష్కరతంహ్యన్తానిమాదాధివతిన్|హాః | యద్విధం|పతిశీదేవరామేనియహి తేతి
 ణౌ||౧౩|| అన్నమచ్చావచంభయోఃఫలానివిధానిచ|రామాయాభ్యవహారాక్షణంబహుచోపవృతంయయా||౧౪|| తత్స
 ర్వంప్రత్యస్మిన్జ్ఞాసిదామస్తుత్యవరాక్రమాః | నతుతత్సృత్యస్థ్లోతేసత్ప్రత్యమహమస్తర || ౧౫ || సహ్యస్తాభిఃప్ర
 తిగ్రాహ్యంసఖదేయంతుసర్వదా | ఇతితేనవయరాజస్యనుసితామహత్తనా || ౧౬ || లక్ష్మణేనసమాసీతంసీత్యావారి
 మహాయతాః|ఽప్రపాస్యంతిదాకాషీద్రాఘవస్సహసీతయా || ౧౭ || తతస్తుజలశేషేణలత్క్షణోష్ణకరోద్దదా | వా
 గ్యతాస్తేత్రయస్సంధ్యాంసముపాసరతంహితా || ౧౮ || సౌమిత్రస్యతతఃశ్చాదకరోత్సాన్వస్తరంశుభం | స్వయమా
 నీయబహింపీక్షిప్రంరాఘవకారణౌ || ౧౯ || తస్మిన్సమావిత్రాదామస్సాన్వస్తరేసహసీతయా|ప్రత్యాభ్యవతయోః
 పాదావచచక్రామలత్క్షణః || ౨౦ || ఏతద్దేవిగుడిమూలమిదమేవతత్యైణం | యప్తిఃరామశ్చస్సీతాచరాత్రింతాంశ
 యితాపుభౌ || ౨౧ || నియమ్యవృత్త్యైతుతలాంగులిత్రవాశ్రయైస్సపూర్ణాఃవిషుధీవరంతః | మహాద్దసస్సజ్యమహోహ్యల
 త్యూహనిశామతిష్ఠతేపరితోస్యకేవలం || ౨౨ || తతస్తవహంవోత్తమబాణచావన్యతేస్థితోఽభవత్రసంయత్రలత్క్షణః |
 అతంద్రిభిజ్ఞాఃతిభిరాత్రకామైవమహేంద్రకల్పంపరిపాలయంస్తదా ||౨౩|| ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-సప్తాశీ
 తితమస్తకం. ##### తమృత్యానిపుణంసర్వంభరతస్సహమంత్రిభిః|ఇంగుడిమూల
 మాగమ్యరామతయ్యాసమేక్ష్యతాం||౧|| అబ్రవిజ్ఞసీస్సర్వాభిహతేనమహత్తనా|శర్వరీతియతంభూమావిదమస్యవిమ
 దితంత||౨|| మహాభాగకులీనేనమహాభాగేనధిమతా|జాతోదశరథనోర్యాన్వనరామస్సృప్రమహాతి || ౩ || అజినోత్తర
 సంస్త్రేణరాత్రాసరణసంచయే | శయిత్వాపురుషవ్యాఘ్రాఃకథంశేతమహితతే || ౪ || పానీనాదాగ్రవిమానేషువలభీ
 మచసర్వదా|హైమరాజతభౌమేషువరాసరణశాలిని || ౫ || పుష్పసంచయి|తేషుచందనాగరుగంధిమ | పాండరాభి
 ప్రకాశేషుశుకసంఘునతేషుచ || పానీనావరవర్యేమశీతమస్సమగంధిమ | ఉపీత్వామేరుకత్పేషుకృతకాంచనభిద్రి
 షు|గీతవాదిత్రాహౌమైర్వరాభరణనిస్సవైః | మృదంగవరత్తైశ్చసంత్రప్రవహోధితః || వందిభిర్వందితః|తాలె
 హుభిస్సూతరమాగతైః|గూఢాభిరసరూపాభిఃప్రతిభిశ్చపరంతపః||౬|| అత్రద్దేయమదంలోకేనసత్యంప్రతిభాతిమాము
 హ్యతేషుమేఖావస్సృష్టేన్నయమితిమేమతి||౭|| సమానందైవతంకిందితకారేణిలవత్తరం | యత్రదాశరథిరామో
 భూమాదేవతయీతతః ||౮|| విదహరాజస్యసతాసీతాచప్రియదర్శనా | దముతాశంతుభూమాస్సుహృదదశరథస్య
 చ || ౯ || ఇయంశయ్యామమభ్రాతరుదంహిపరివతిః|తంధండితేకీతేనసర్వంతౌత్రివిఃప్రియతరత్యైణం || ౧౩ || మనో
 సాభరణాసుప్తాసీతాప్తిన్యయేత్తమే | తత్రత్రత్రమాద్యశృంఠేసక్తాఃకనకబిందవః || ౧౪ || ఉత్తరీయమితంసక్తంసమ్య
 త్తంసితయాతదా|తథాహ్యేత్రపాశాంఠేసక్తాఃకాశేయరంతః || ౧౫ || మన్యేభృతుఃస్సుభాశయ్యాయేనకాలాతః
 సిద్ధిసీసుకుమారసీతమఃఖంసనిజానాతిమైధి||౧౬|| హంహంతాప్తిన్యశంసోహంయత్సభాకృణ్యతేమమ | తుద్యశీంరాఘ

వశ్యయామధి కేతేమ్యానాభవత్ ॥ ౧౭ ॥ సార్వభౌమకు లేజాతస్సర్వలోకస్యసంమతః । సర్వలోకప్రియస్త్యైవైరాజ్యంఘనమస్త్రమం ॥ కథమిందీవరశ్చైవోరక్తాక్షప్రియదర్శనః । సుఖభాగీనదుఃఖాహంశయితోభువిరాఘవః ॥ ౧౮ ॥ ధర్మశిఖలుమహాభాగీలక్ష్యభలశ్చుట్రుణః । భాగీరథింపమకాలేయోరామమనుమతతే ॥ ౧౯ ॥ సిద్ధాధ్వాఖిలైదేహీవలీంయానుగతావనంపయంసంశయతాస్సర్వేహీనాస్తేనమహాన్యవాఽగం ॥ అకణణధారావృణివీవారివప్రతిభాటిమా ॥ యతఃశరభస్సర్వంరామేచారణ్యమాశ్రితే ॥ ౨౦ ॥ నవప్రాధ్యయతెకశ్చిన్ననపాపివసంసంధరామ్ । వశేవసతస్తస్యబాహువిర్యాభిరక్షితాం ॥ ౨౧ ॥ శూన్యసంవరణారత్రూమయంత్రితహయద్విపాం । అపావృతపురద్వారంరాజధానీమరక్షితాం ॥ అప్రహృష్టబలాన్యూనాంవిషమస్థామనావృతాం । శత్రవోనాభిమన్యంతేభయోద్విషకృతాః ॥ ౨౨ ॥ అద్యప్రభృతిభూమామతశ్చిప్యేవంత్వజేషువా । ఫలమూలాశనోఽభ్యంజటావీరాణీధారయన్ ॥ తస్మాద్ధమ్మత్యంతకాలంవత్సాన్యమిఖంవనేత్రంప్రతిశ్రవమామధ్యసాన్యమధ్యాభివ్యతి ॥ ౨౩ ॥ వసంతంభాగీశురభూయశ్శత్రుఘ్నానుసవత్సృతిలక్ష్యజనపతాత్సార్యోహ్యయోధ్యాంపాలయన్యతి ॥ ౨౪ ॥ అభిషేక్తుంతికాకుత్స్థమయోధ్యాంబద్విజాతయః ॥ అపి మేదవతామకర్తృమయంసంభ్యంమనోరథం ॥ ౨౫ ॥ ప్రసాద్యమానశ్శీరసామయాన్యయంబహుప్రకారయదినాభివత్సృతితతోమతస్సృమిదిరాఘవంవనేవసార్వభౌమముషేక్షితం ॥ ౩౦ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేఅష్టాశీతితమస్మరణః ॥

*****

లేనరాఘవః । భరతఃకాల్యమృతాయతశ్శుమిదమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ శత్రుఘ్నైర్మిత్రకింశేషీనీమదాధిపతింగమః । శీఘ్రమానయభద్రంతేతారభవ్యతివాహినిం ॥ ౨ ॥ జాగ్మివాహంస్యనిమిత్తమేవార్కంవిచింతయన్ ॥ ఇత్యేవమబ్రవీద్భ్రాతృశత్రుఘ్నైర్మిత్రచోదితః ॥ ౩ ॥ ఇతిసంవదతోరెవమన్యోన్యంసంసంహయోః । అగమ్యప్రాంజలిఃకాలేగుహూభరతమబ్రవీత్ ॥ ౪ ॥ కశ్చిత్సుఖంనదీతిరెవాల్లిఃకాకుత్స్థతర్వరీంకచ్చిత్తేనపానైస్సన్యతావత్సర్వమనామయం ॥ ౫ ॥ గుహస్యవచనంశ్రుత్వాతత్తస్మేహమదీరితం । రామస్యామవశోవాక్యంభరతోపీదమబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ సుఖానశ్చర్వరీరాజప్రాజితాశ్చాపి తేవయం ॥ గంగాంకునాభిర్వహ్నిభిర్వాశాస్సంతారయంతునః ॥ ౭ ॥ తతోగహస్యంతర్వరీంశ్రుత్వాభరతశాసనం । ప్రతిప్రవిశ్యనగరంతంజ్ఞానిజనమబ్రవీత్ ॥ ౮ ॥ యత్రైత్యతప్రబుధ్యస్యంభద్రమప్రచువన్నదా । నావస్సమకుర్మఽద్వందంతారయమ్యమవాహినిం ॥ ౯ ॥ తేభ్యోక్తాస్సమజ్ఞాయత్సరితారాజశాసనాత్ । పంచనావాంశతాన్యాశుసమాధిన్యస్సమంతరః ॥ ౧౦ ॥ అన్యైస్సస్త్రికవిజ్ఞేయామహామంబాధరావరాః । శోభమానాఃపతాకాభిర్యుక్తవాహోన్యనంహతాః ॥ ౧౧ ॥ తతస్సస్త్రికవిజ్ఞేయాంపాంకుంబశసంవృతామ్ననందిఘోషాంకల్యణీంగుహూనావముపావరత్ ॥ తామారురోహభరతశ్చక్రీమృత్పమహాబలః ॥ ౧౨ ॥ కాంసల్యచమమిత్రావయూశ్చాన్యారాజయోషితః ॥ పురోహితశ్చతర్మూర్ధ్వంగురవోబ్రాహ్మణాశ్చయే ॥ అనంతరంరాజరాజస్త్యైవశకటాపణాః ॥ ౧౩ ॥ ఆవాసమాదీవయతాంతీభంచావ్యవగాహతాం । భాంధానిచాదదానానాంఘోషస్త్రీదివమస్మృతే ॥ ౧౪ ॥ పతాకీన్యస్తతానావస్సయందాతైరధిష్ఠితాః । వహంత్యోజనమారూఢంతదాసంపేతురాశుగాః ॥ ౧౫ ॥ పారీణామభిపూర్ణాస్త్రకాశ్చితాశ్చిచ్ఛవాజినాం । కాశ్చిద్రవమంలిన్యయానయుగ్ధంమహాధనం ॥ ౧౬ ॥ తాన్యగత్యాపరంతీరమవరోష్ణవతంజనం ॥ విదూతాఃకాండవిత్రాఃకాండవిత్రాఃశీత్రయంతేదాశబంధుభిః ॥ ౧౭ ॥ సప్తజయతాస్త్రుజాగజారోహప్రసాదితాః । తరంతస్త్వప్రకాశం తేసద్విజాభివత్రయతాః ॥ ౧౮ ॥ నావశ్చైరురుహుశ్చాన్యేష్టవైశ్చేరుస్తద్రూపతలైస్సేకుంభకుశ్చైస్త్వీరస్యతేరుశ్చపాహుభిః ॥ ౧౯ ॥ సాపుణ్యాధ్వజీంగంగాదాతైస్సంశారితాస్సయం । మైత్రిమహూర్తేప్రయయాప్రయగవనముక్తమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఆత్మ్యానయత్వావచమూంమహాత్మానివేయత్వావయధోవజీవం । ద్రక్ష్యంభరద్వాజమృషిప్రవరమృగ్విగ్వృతస్సృభరతఃప్రతష్ఠ ॥ ౨౧ ॥ సబ్రాహ్మణస్సౌత్రమమభ్యుపేత్యమహాన్యవోదేవ పురోహితస్య । దదర్శరమ్యోజిబమృతమండంమహద్వనంవిప్రవరస్యరవ్యం ॥ ౨౨ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేఏవీణసంవతితమస్మరణః ॥

*****

భరద్వాజాత్రమంత్యస్తాకోశాదేవనరక్షణః । బలంసర్వమవస్థాప్యజగామసహమంత్రిభిః ॥ పద్భ్యామెవహిదమణ్ణోన్యత్రశత్రుపరిచ్ఛదః । వసానోవాససితౌమేపురోధాయపురోధసం ॥ ౨౩ ॥ తతస్సందర్శనేతస్యభరద్వాజస్త్వరాఘవః । మంత్రిణస్తానస్తావ్యజగామానుపురోహిణం ॥ ౨౪ ॥ వసిష్ఠమధ్యస్త్యైవభరద్వాజోమహతపాః । సంవచాలాసవత్త్రాణాంశిష్యానఃఘృణమిబిమ్బి ॥ ౨౫ ॥ సమాగమ్యసిద్ధేనభరతేశాభివాదితః । అమధ్యతమవలేజాస్మరదశరభస్యరం ॥ ౨౬ ॥ తాభ్యామఘృణంవచాద్యంచదత్వావశ్యతే ఫలనివ । అనుశూర్యాన్యధ్ధమకణ్ఠః । వదన్ముకుటంకురే ॥ ౨౭ ॥ ఆయోధ్యాయాంబలేశోమేమేత్రివ్యపివమంత్రిమాజానదశర

భంవుత్తంనరాజానముదావారత్ || ౭ || వసిష్ఠోభరతశ్చైన్ద్రంపవప్రభుతురనామయంశరీరస్మిన్ముఖేమఖిప్యేముఖ్యు
 గవక్షిము||౮||తథేతితత్ప్రతిజ్ఞాయభరద్వాజోమహాతపాః|భరతంప్రత్యువాచేదంరాఘవస్సౌబంధనాత్ || ౯ ||కిమి
 హాగమనేతార్కంఠపరాజ్యంప్రశానతః | పరదాచక్ష్యమేనర్వంసహిమేగుభ్యతెనుః||౧౦ ||నుమవేయముమిత్రమ్నం
 కౌసల్యగంధవర్దనం | భాగితానహసభార్యోయశ్చిరంప్రవ్రాజితోవసం || నియక్తఃస్త్రినియక్తేనపిత్రాయోసా
 మహాయోః|వసవాసీభవేతిహసనూశ్శిలచతుర్దశకప్పిన్నతస్యాపావస్యపావంకర్తుమహావస్ససి|అకంటకంభోక్తుమ
 నారాజ్యంరతస్యానుజన్యచ|| ౧౩ ||ఏవమక్టోభరద్వాజంభరతశ్చప్రత్యువాచహ | పర్యశునయవోదుఖాద్వాచాసంసజ్జ
 మానయా||౧౪||హతోత్పయదిమామేవంభగవానమమన్యతే | మత్తోనదోమమాశంకేనైవంమామసుతాస్తపి || ౧౫ ||
 సైతైరదిష్టంమాతామయదవోచవ్యదంతరే | నాహమేతేనతుష్టశ్చనశవ్యచనమాదే || ౧౬ ||అహంతుభంసరవ్యాసు
 ముచయారోప్రసాదకః | ప్రతితేమయోధ్యాంచపాదౌతస్యాభివందితు || ౧౭ ||త్యంమామేనంగతంమత్వాప్రసా
 దంకర్తుమామహాసి | శంసమిభగవారామఃకృష్ణంప్రతిమహీపతిః || ౧౮ ||వసిష్ఠాదిభిర్ముద్విగ్నాద్విధితోభగవాంస్త
 తః|ఉవాచభరతభరద్వాజఃప్రసాదాద్భరతవచః || ౧౯ || త్వయ్యేతన్నగుమవ్యాసుయైక్తంరాఘవవంశజే|గురువృత్తి
 ర్దమత్వైవసాధూనామనయాయతా|| ౨౦ ||జానైతైతన్నస్థస్యంత్వేక్షీకరణమస్మ్యితి | అప్యచ్ఛంత్వాసంరదాభ్య
 థాంకీర్తంసమభివర్ణయత్ || ౨౧ ||జానేవరామంధర్మజ్ఞంససితంసహలక్ష్యం | అసావసతితెహ్రాచిత్తకూటే
 మహాగిరౌ || ౨౨ ||శ్వస్యంతాసితందేశేవసాద్యసహమంత్రిభిః | ఎతంమేకురుమప్రాజ్ఞాకామంతామార్థకోవిద ||
 ౨౩ ||తతస్తథైవమమదారదర్శనఃప్రతీతరూపోభరతోబ్రవీద్యచః | చకారబుద్ధించతదాతదాక్రమేనశానివాసాయ
 నరాధిపాత్వజః||౨౪||ఇతిశ్రీమదయాథ్యాకాండే-నవతితమస్తకంః

కృతబుద్ధింనివాసాయతత్ప్రేవసమునిస్తదా | భరతంకైకయీపుత్రమాయిత్యేననమంత్రయత్ || ౧ ||అబ్రవీ
 ధ్భరతశ్చైన్ద్రంసంసద్విదంభవతాకృతం | పాద్యమఖ్యుంఠభాతిఖ్యంవనేయమవవస్యతే || ౨ ||అభోవాచభరద్వాజోభ
 రతంప్రహసన్నివ | జానేత్వాంపీఠింనయైక్తంతుష్ట్యైన్ద్రయంకేనచిత్ || ౩ ||సేనాయాస్తుతైరతస్యాకర్తు
 మిచ్ఛామిభోజనం | సమవీరీర్మధూరూపాతథాహుర్వామనుజ్ఞభ || ౪ ||కిమథాచాపిక్షిప్యూరేబలిమహాగతః
 కస్మాన్నేహుహవయాతోసనబలఃపురుషర్షభ || ౫ ||భరతఃప్రత్యువాచేదంప్రాజితీస్తంభతోధనం | ససైన్యోమోవ
 యాతోప్రభగవథగవద్భయోత్ || ౬ ||రాజ్ఞాచభగవన్నిత్యంరాజుప్రత్యేణవాసదా | యత్నతఃపరిపూర్ణవ్యాపివ
 యేమతపస్వినః || ౭ ||వాణిమఖ్యానుమహ్యశ్చమద్రాశ్చవరవారణాః | ప్రచ్ఛాద్యభగవతాభూమింమహాతీసమయాం
 తిమాం || ౮ ||తెవ్యత్రానదకంభూమిమాక్రమేమూలజాంస్తథా|సహింస్యరితితేనాహమేకేవసమాగతః || ౯ ||అనీ
 యతామితస్సేనైత్యాజ్ఞఃప్రవరమపిణా | తీతస్తుచక్రేభరతస్సేనాయాస్సమపాగమం || ౧౦ ||అగ్నితౌలాంప్రవిశ్యా
 భవీత్వావసరిన్మృజ్యచ | ఆతిక్ష్మస్యకియాహోతిద్విశ్వకర్మణమాహ్వాయత్ || ౧౧ ||అహ్యయైవిశ్వకర్మాణమహం
 త్యస్తారమేవచ | ఆతిక్ష్మంకర్తుమిచ్ఛామితత్తమేసంవిధియతాం || ౧౨ ||అహ్యయైలోకపాలాంప్రేక్షదేవార్శక
 మఖాంస్తథా | ఆతిక్ష్మంకర్తుమిచ్ఛామితత్తమేసంవిధియతాం || ౧౩ ||పూర్వీస్తోతరశ్చన్యాయానద్యః|సఖ్యోస్తోత
 స్యేవచ | పృథివ్యామంతరిత్రైచనమాయాంత్వన్యసర్వతః || ౧౪ ||అనాస్సప్రేవంతుమైత్రయంసరామన్యాస్సపక్ష
 తాః | అపరాశ్చేదకంశీతమిత్రుకాండరసోపమం || ౧౫ ||అహ్యయేదేవగంధర్వాభివ్యావసమాహుహుహూః|త
 త్రైవాపురసోదేవీగంధర్వీశ్చాపిసర్వతః || ౧౬ ||ఘృతావీమధువిశ్వవీమిత్రకేశీసులంబుసాం | నాగదంతాంచహి
 మాంచహిమామద్రక్షితస్థలాం || ౧౭ ||శక్రంయాశ్చీపతిష్ఠంతిబ్రహ్మణియోశ్చయోపితః | సర్వాస్తుంబురుణా
 సార్ధమాహ్వాయసపరివృదాః || ౧౮ ||వసంకురుమయద్రివ్యంవాసోభూషణవత్రవత్ | దివ్యనారీపలంశశ్చక్రతౌజేర
 మిహేతుచ || ౧౯ ||ఇవామేభగవతోమోవిధత్రామన్నముక్రమం | భక్త్యుంభోజ్యంచవోవ్యంచలేహ్యంచదివిధంబ
 హు || ౨౦ ||విదిత్యాగిచనలూగినిపాదవప్రమృతానిచసురాద్విపచేయనిమాంసానివిధాని || ౨౧ ||ఏవంసమా
 ధినాయక్త్యైజపాప్రతిమేనచ | శీత్రాన్వరసమాయైక్తంఠపచాచాబిమ్నసి || ౨౨ ||మనసాధ్యాంయతస్తస్యప్రా
 బ్దుఖస్యకృతాంజతః | అజన్మస్తానిసర్వోదైవతానిపృథక్పృథక్ || ౨౩ ||మలయందద్గురంతైవతత్సన్ద్వదనువోని
 లః | ఉపస్మృత్యవయోత్వాసంపియాత్సానుభవీ || ౨౪ ||తతోభ్యవర్తంతథునాదివ్యాకుమమవృక్షయః | దివ్య
 దుండుభిఃసావత్సేతితువర్సానుశుశుచే || ౨౫ ||ప్రవపుశ్చేత్రమావతానన్యతుత్వాప్సరోగణాః | జగత్సదేవగంధ
 ర్వావీణాః|ప్రముముచుస్సృరా || ౨౬ ||సతత్యోద్యాంభూమిచప్రాగిశాంతవ్రణానిచ | వివేశోచ్ఛారితశ్శక్తస్స

మోలయగుణాన్వితః॥౨౬॥తస్మిన్నపరతేతద్బదివ్యేశోత్రసుఖస్థానం । దదర్శభారతంపైన్యంవిధానంవిశ్వకర్మణః ॥
 ౨౭॥ బభూవహిసమాభూమిస్సుమతాత్మంవయోజనా|శాద్వలైర్భూమిభిశ్చన్నావీలవైచూర్యసన్నిభైః ॥ ౨౮॥ త
 ష్టిగవిల్యాశ్చపిష్టాశ్చవనసావీజపూరకాః|ఆమలకీభభూవుశ్చచూతాశ్చఫలభూషణాః॥౩౦॥ఉత్తరేశ్వఃకురుభ్యశ్చ
 వసంధివ్యవభోగవత్ । ఆజగామసత్పితృవ్యాతీరజైర్భూమిభిర్వృతాం ॥ ౩౧॥ చక్రశ్చాలానిశుభాశ్రిశాలాశ్చగజవాజ
 నాం,పాశ్చర్యపాశ్రిసాదనంబాధాస్తరణాశుభానివ ॥ ౩౨॥సితమేషుభంపామిరాజవేత్సనుభారణం । శుక్లమాల్యకృ
 తాకారంధివ్యగంధసముత్క్షితం ॥ చతురశ్రమసంబాధంశయనాసనయానవత్ । దివ్యైస్సర్పరసైన్యైర్దీప్తివివృతాః
 నవస్త్రవత్ ॥ ఉపకీర్తనరస్యన్నంధోల్లర్పభాజనం ॥ ౩౪౪॥ క్షిప్తసర్పసనంక్రీమత్ సాన్వస్త్యత్రయవోత్తమం ॥
 ప్రవివేశసుమబాహురసుజ్ఞాతోమహద్విణా|వేత్తత్రత్రుసంపూర్ణంభరతక్షేకయానుజః ॥ ౩౬॥ అనుజన్మశ్చైతంస
 ర్మేమంత్రణిస్సుపురోహితాః|బభూవుశ్చమదాయుర్దృష్ట్యాతంవేత్తసంధిం ॥ ౩౭ ॥ తత్రరాజాసనంధివ్యవ్యజ
 నంఫలమేవచ|భరతోమంత్రిభిస్సార్ధగభ్యవత్రతరాజవత్ ॥ ౩౮॥ ఆసనంపూజయామాసరామాయాభిరూప్యచ|
 నావప్యజనమాదామన్యపిదత్సదినాసనే ॥ ౩౯ ॥ ఆసుపూర్వ్యాన్నిషేషశ్చసర్మేమంత్రురోహితాః । తతస్సే
 నవతిఃపశ్యత్ ప్రశాస్తావప్రపిదత్సదినాసనే ॥ ౪౦॥ తత్రత్రమహారేననన్యఃపాయసకదళమాః|ఉపాత్పిన్వంభరతంభర
 ద్వాజస్యశాసనాత్ ॥ ౪౧॥ తానాముభయతఃకూలంపాండువృత్తికేవనాః । రమ్యశ్చావనధాదివ్యాబ్రహ్మణస్స
 ప్రసాదజాః ॥ ౪౨ ॥ తేనైవచమచూరేనదివ్యాభరణభూషితాః|ఆగుర్వింశతిసాహస్రైర్బరప్రహితాస్త్రీయః ॥ ౪౪॥
 స్త్రీయః॥౪౩॥సువర్ణమణిమంక్తేనప్రహాళేనచశోభితాః|ఆగుర్వింశతిసాహస్రైర్బరప్రహితాస్త్రీయః ॥ ౪౪॥
 యాభిగ్రహీతపురుషసస్పన్దాదగ్రవలక్ర్యతే|ఆగుర్వింశతిసాహస్రైర్నందనాదప్సరోగణాః ॥ ౪౫॥ నారదస్తుంబురు
 గోపఃప్రహరాస్సూర్యవర్చసః|ఎతేగంధర్వరాజానోభరతస్యాగ్రతఃజనుః ॥ ౪౬॥ అలంబుసామిత్రకేశీపుండరీకాక
 వామనా|ఉపాస్మత్యంస్తుభరతంభరద్వాజస్యశాసనాత్ ॥ ౪౭॥ యానిమాల్వానిదేవేషయానిస్త్రైతరభేవనే ॥ ప్ర
 యాగేతాస్సత్యంభరద్వాజస్యతేజసా ॥ ౪౮॥ విల్యామదఁగీకాఆనకశమ్భాగ్రాహవిభీతకాః|అశ్వశ్చాన
 తకాశ్చావనధరద్వాజస్యశాసనాత్ ॥ ౪౯॥తతస్సరగతాలాశ్చలీలకానతఃకూలకాః । ప్రహృష్టాస్త్రైత్రసంపేక్షకు
 బ్దాభూత్వాన్యధవామనాః ॥ ౫౦॥ శిశుపామలకీజబ్యయాశ్చన్యాకాననేషుతాః । మాంఠిమద్వికాజానిర్యాశ్చాన్
 న్యాకాననేలతాః ॥ ప్రమదావిగ్రహంకృత్వాభరద్వాజాశ్రమేవదత్ ॥ సురాస్సురాపాశేఽపితపాయసంచబుభుక్షి
 తాః|మాంసానిచమేషాద్భిదృశ్యంతాంయావదిచ్ఛగ్ ॥ ౫౧॥ఉచ్ఛాన్యస్సావయంతిస్తవదీప్తిరేషువల్లభుః|అశ్వేక
 మేకంపురుషంప్రమదాస్యప్రచాప్యచ|సంవాహంత్యస్సుమాపేతుర్నార్యేసువిరలోచనాః ॥ పరిమృశ్యగదావ్యోన్యం
 పాయయంతివరాంగనాః ॥ ౫౪౪॥ హయోగగజాఃఖరానుష్టాన్ప్రతైవమరభేన్యతా ॥ అభోజయభావానసా
 స్తేహంభోజ్యంయథావిధిః ॥ ౫౪౫॥ఇతూంశ్వమధులాజాంశ్వభోజయంతిస్తవహానా ॥ ఇత్యైకువరయోధానా
 చోదయంతోమహాబలాః ॥ ౫౪౬॥ నాశ్వబంధోశ్వమాజానాన్సగజకుంజరగ్రహః ॥ మత్తప్రమగ్ధమతీతావమూ
 సాగత్రసంబధాః ॥ ౫౪౭॥ తపితాస్సర్పకామైస్తైరక్షచందనమాహితాః ॥ అప్సరోగణంయన్తాస్తేన్యావాచము
 బ్ధం|ఇతిపాదాతయోధాశ్చపాస్త్యశ్వైరోహమంబకాః|అనాథాస్తంధిలంభ్యావవామేతూమైరయన్ ॥ ౫౪౮॥ సృత్యం
 తిస్తవాసంతిష్టగాయంతిస్తవస్సైకాః ॥ సమంతాత్ పరిధావంతిమూల్యోపేతాస్సహస్రశః ॥ ౫౪౯॥తతోభక్తవతా
 తేహంతదన్నమన్యతోపమం ॥ దివ్యానుదీప్త్యభిరూప్యంతాస్తవభవద్భుక్తజేమతిః ॥ ౫౫౦॥పేష్టాశ్చేట్యశ్చవ
 ద్యశ్చబలస్థాశ్చసహస్రశః॥బభూవుశ్చేభ్యశ్చంద్రప్రాస్సర్మేచాహరవాససః ॥ ౫౫౧॥కుంజరాశ్చఖిరోష్టాశ్చగో
 శ్వాశ్చవృషకపక్షిణః ॥ బభూవుస్సుభృతాస్త్రైతనావ్యోహ్యస్యమకల్మయత్ ॥ ౫౫౨॥ నాశుక్లవానాస్త్రైతానీక
 త్సునితోమనిషేవా|రజపాద్యస్త్రకేశోవానరకశ్చిదద్యశ్యతః ॥ ౫౫౩॥ అత్రైశ్వాపివచారాహైనిహనవరసంచయైః
 ఫలనిర్యాహసంసద్దేస్సామైర్గంధరవానితైః । పుష్పవృషవతిఃపూర్ణాశుక్లస్యాస్సస్యచాభిరః ॥ దద్యుమవి
 ష్టితాస్త్రైతనారాతేహస్సహస్రశః ॥ ౫౫౪॥ బభూవురసపాశ్యేన్యమూపాపాయసకర్తమాః ॥ తాశ్చకామ
 నుగాహోద్రుమాశ్చానవృక్షునితః ॥ ౫౫౫॥ వాస్యమైరేయూర్దాశ్చవృక్షమంతంసంచయైవ్యతాః ॥ ప్రతప్తవితై
 శ్వాపిమగ్ధమాయారకామైః ॥ ౫౫౬॥ పాత్రీణాంచసహస్రైశ్చిహిహంయితానిచ|స్యూరదానిపాత్రా

రుక్మిణీభూతైః సీలైః కైవలైః ॥ బహుభూతైః నిఃశ్చైవైః ప్రకృత్యనభిజన్తైః ॥ పుష్పవన్శిః ఫలః పేతైః శృంగారానభిర్య
నోరమైః ॥ ఏవమాదిభిరాకీర్ణభక్తియంపుష్పశ్యయంగిరిః ॥౧౦॥ శైలప్రప్తే మురమ్యేషుపశ్యేమాః రోమహర్షణాః ॥ కి
న్మర్యాద్యం దృశ్యే భాద్రీరమమారాణామనన్వనః ॥౧౧॥ శౌభావనత్వాఖిలాంశ్చప్రవరాణ్యంబరాణిచ ॥ వశ్యవిద్యా
ధరస్త్రీణాంక్షోడశేభౌతాః హనోరమా ॥ ౧౨ ॥ జలప్రవాతైరుద్భేదైర్నివృత్త్యం దైత్వవిరహైవితే ॥ ప్రవన్శిర్వా
త్యయం శైలస్సృజన్మదత్తదత్తపః ॥ ౧౩ ॥ గుహానమిరశోగంధాన్మానాపుష్పభూవాః పవనాః ॥ ఘృణిరర్జునాశ్చ
త్యంనరంసప్రహర్షణౌత్ ॥౧౪॥ యదిహతశరవోనేకాస్త్యయాసాధాః మనివిత్ ॥ లక్ష్మణేనచవత్సాన్మనిమమాంశో
కః ప్రకృత్యతి ॥౧౫॥ బహుపుష్పఫలైరమ్యేవానాద్విజగతాయై ॥ విచిత్రశిఖరైః పృష్ఠికారతపానస్మిభామిని ॥ ౧౬ ॥ అ
నేనవనవాసేనమయాప్రాప్తం ఫలద్యయం ॥ ఏమశ్చాన్యరణాథరైః శరతస్యప్రియం తథా ॥ ౧౭ ॥ వైదేశీరమసేక
ద్విచ్ఛిత్రకూటే హయాసహ ॥ వశ్యం తీవ్రవిభాణావాః హనోరమా ॥ వాకాః సయంతయాతాః ॥ ౧౮ ॥ ఇదమేవామృతం పా
హూరాక్షరాజః క్షయః పరే ॥ వనవాసంభవాధాః యపేత్యమేప్రవితామనః ॥ ౧౯ ॥ శిలాశైలస్యశోభం తేవిశా
లాశ్చతశోభితః ॥ బహుభూతైః పవనైః కైవలైః నిఃశ్చైవైః తారుకైః ॥౨౦॥ నిభాంశ్చవల్మీకీప్రస్థమతాశనభిభాతవ ॥ ఓ
షధ్యః స్వప్రభాటయ్యైభాజమానాస్సహస్రశః ॥౨౧॥ కేచిత్క్షయిభాదేశాః కేచిదుద్యానసన్నిభాః ॥ కేచిదేశిలా
భాంతిపర్వతస్యాస్యభామిని ॥ ౨౨ ॥ భిత్వేనవధాంభాంతిచిత్రకూటస్సుమధ్వితః ॥ చిత్రకూటస్యకూటాసాద్యశ్యతేన
ర్వతశ్శుభః ॥ ౨౩ ॥ కుష్టపుష్పాగ్రస్థగర్భాజ్జవతశ్చైవ ॥ శరద్భూతాః ॥ కామినాంసాన్విప్రరాణపశ్యంతు కేశయనభామి
తాః ॥౨౪॥ మృదితాశ్చాపవిధాన్వద్యుత్త్యం తేకమలసన్నిభః ॥ కామిభిర్నవతేవశ్యంబలానివిధానిచ ॥ ౨౫ ॥ వసాన్కామ
రాంసన్నిమిశ్యేతీవోస్తరాః కురూః ॥ పర్వతశ్చిత్రకూటాసౌబహుమూలస్థలాదకః ॥ ౨౬ ॥ ఇమంతుకాలంవనితేవిజ
హివాః త్యయాచసీతేనహలక్ష్మణేనచ ॥ రలింప్రవత్యే కులదగర్వవభానం ॥ సతాంపథిస్తైర్వియమైః పరైః స్థితః ॥
౨౭॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండ-చతుర్థావతరమస్తుగః.*****అథశైల్యాద్విమలీహ్య
మైథిలీంకోనతేత్సరః ॥ అదర్శయచ్చుభజలారంమ్యాంమందాకినీంనదీం ॥ ౧ ॥ అబ్రవీచ్ఛవరారోహం చారుచంద్ర
నిభాననాం ॥ విదేశారాజస్యతాంరామోరాజీవలోచనః ॥ ౨ ॥ విచిత్రపులిసారమ్యాంహంససారససేవితాం ॥ క
మలైరుపసంసన్నాంపశ్యమందాకినీంనదీం ॥ ౩ ॥ నానావిదైః స్త్రీరుహైర్వృతాంపుష్పఫలమృతైః ॥ రాజంతీంరాజ
రాజస్యసన్నిమివపర్వతః ॥ ౪ ॥ మృగయాధుసీతానికలుషాంభాసినాంప్రతం ॥ తిథాః నిరముణీయాని రలింసంజన
యంతిమే ॥ ౫ ॥ జటాజినధరాః కాతేవలగ్నలోకైరవాసనః ॥ యుషమస్తవగాహం తేనదీంమందాకినీంప్రియే ॥ ౬ ॥ ఆ
దిత్యమపత్తం తేప్రియమాదర్శయాభావనః ॥ ఏతేవరేవశోలాక్షిమయస్సంశితవ్రతాః ॥ ౭ ॥ మారుతోద్ధారశిఖరైః
ప్రస్థత్రభవపర్వతః ॥ పాదమైః ప్రతలప్యాణిస్సృజన్మిరభితోనదీం ॥ ౮ ॥ క్వవిద్యుణిగాశోదాంక్యచిత్పులిసారానిం ॥ క్వ
చిత్సర్వజనాకీర్ణాంపశ్యమందాకినీంనదీం ॥ ౯ ॥ నిర్భాతాన్వాయసావశ్యంతితాః పుష్పసంచయాః పోష్ణాయ
మానానవరాః పశ్యేత్సంజలమధ్యగాః ॥౧౦॥ తాంశ్చాత్మవల్లవచసోరథాంగవ్యాయనాద్విజాః ॥ అధిరోహంతికల్యా
ణిమహాజంత్యుభాగిః ॥ ౧౧॥ దర్శనంచిత్రకూటస్యమందాకినీనాశ్చశోభనే ॥ అధికంపురవాసాచ్చమన్యవతతదర్శ
నాత్ ॥౧౨॥ విధూతకలుషైస్సర్వైః ప్రహేదమతమాన్వతైః ॥ నిత్యవిక్రౌఢభిరజలాంవిగాహస్వమయాసహ ॥ ౧౩ ॥ సఖినచచ్చ
విగాహస్వసీతేమందాకినీంనదీం ॥ కమలాశ్చవమజ్జంతిపుష్పరాణిచభామిని ॥ ౧౪ ॥ త్వంపారజనవద్యాన్యశానయో
ధ్యామివపర్వతం ॥ మన్యస్వనప్రతేనిత్యంసరయావదిమాంసదీం ॥ ౧౫ ॥ లక్ష్మణశ్చాపిగర్వాత్సామన్విదేశేవ్యవధితః ॥
త్వంచానుకూలావైదేశీప్రితింజనయంతీమమ ॥౧౬॥ ఉపస్మృశంప్రేమనణంమధుమాలఫలాశనః ॥ నాయోధ్యామైస
రాజ్యానిస్సుహయేద్యత్యయాసహ ॥ ౧౭ ॥ ఇమాంహిరమ్యాంగజయోధమాభినినిశితోయాంగజసింహవాన్వైః
సంపుష్పతైః పుష్పధవైరలంకృతాంససోప్రియస్సాన్వదగతక్లమస్సుఖిభా ॥ ౧౮ ॥ ఇతివరామోబహుసంగతంచచఃప్రియాస
హాయస్సరితంప్రతిబ్రువన్ ॥ చోచారవశ్యంనయనాంజనప్రభంసచిత్రకూటంరఘువంశవధానః ॥ ౧౯ ॥ ఇతిశ్రీమదయో
ధ్యాకాండ-చతురవతరమస్తుగః.*****తాంతథాదర్శయితాన్మైథిలీంగిరిమ్ముగాం
నిమపాదగిరిప్రప్తేసీతాంమాంసేనధందయా ॥౧౦॥ ఇదంమేధ్యమిదంస్వాదునిష్ఠప్రమిదమగ్నినా ॥ ఏవమాప్తేనధర్మాత్మా
సీతయాసహరామవః ॥ ౨ ॥ తథాతతానీతస్తస్యధరతసోవయాయనః ॥ వైశ్యరేణుశ్చతల్లప్తపాన్విరురాహ్తాంసంభ
స్సుశ్చ ॥ ౩ ॥ ఏతత్పిన్నంతతేత్రప్రాశ్చేదేనమహాతాతత్ ॥ అదితాయాధవామశ్చాన్వయాధామమృతిపురిణః ॥ ౪ ॥ స
తంస్తస్యసముద్ధాతంతల్లంశుక్రావరామనః ॥ తాంశ్చవిద్రుతాః పర్యాయాధవాసన్వతైః కుత ॥ ౫ ॥ తాంశ్చవిద్ర

వతాద్భుష్టావతంత్రుత్వాచనివసనం | ఉవాచరామస్సమితిలక్ష్యణం ద్వి తేజసం || ౧ || హంతలక్ష్యణమశ్వేహానుమి
తాస్మిన్ప్రహస్తయాభీమస్తవగంభీరస్తుమలఃశ్రూయతేననః || ౨ || గజయాధానివారణ్యమహిమావామహవనే | వి
తాస్మిన్తామృగాస్మిన్ హైస్సహసాప్రస్మితాదిజః || ౩ || రాజాచారాజమాతోవామృగయామల తేవనే | అన్యద్వాత్వా
వదంతీచితాస్మిన్ త్రైజాతుమన్ || ౪ || సుమశ్చర్మగీరిశ్చాయంపక్షిణావపిలక్ష్యణం | సర్ప మేతద్భృథాతత్వమవిదాన్జ్ఞాతు
మర్హః || ౫ || సలక్ష్యణస్సంత్యగిరసానలమానుహ్యపుష్పతం | ప్రిక్షమాణోదీప్తిస్సర్వాః పూర్వాదితముతైశ్చ || ౬ ||
౧౧ | ఉదబ్జుఖః ప్రిక్షమాణోదదర్శమహాతీచమాం | రథాశ్వగజసంబాధాయస్తేస్యైవంపదాతిభిః || ౧౨ || తామ
శ్వగజసంపూర్ణాగంధధ్వజవిభూషితాం | శతంససేనాంరామాయవనంచేదమబ్రవీత్ || ౧౩ || అగ్నింసంశమయ
త్వార్ధస్యైతావభజతాంసుహం | సజ్యంకురుష్యవాపంచశరాంశ్చక్రవచంతిథా || ౧౪ || తంరామఃపురుషవ్యాఘ్రాల
క్ష్యణంప్రత్యువాచహ | అంకావేక్షస్వసామిత్రేకస్యేమాంమన్యసేవమాం || ౧౫ || ఏవముక్త్యుగామేణలక్ష్యణా
వాక్యమబ్రవీత్ | దిగ్భ్రమివతాంసేనాయుషితఃపావకోయథా || ౧౬ || సంవసన్ రాజ్యమిచ్ఛంస్తువ్యక్తంపాప్రీహ్య
భిషేచనం | ఆహంహంతుంసమశ్వేభిర్వైతేయాభరతస్సతః || ౧౭ || ఏవమైవసుహంవీప్రీమాణఃపిసంప్రకాశతే |
విరాత్యుద్ధతసగంధకోవిదాధ్వజోరథే || (అసాహిసుమహాసగంధోవిలీపీచమహామ్రుహః | విరాతేమహామైస్యే
కోవిదాధ్వజోరథే) || ౧౮ || భజంత్యేతేయాకామసుశ్చేనానుహ్యశీఘ్రాణాః | ఎతేభాజంతినంహృష్టాగజానా
నుహ్యసాదినః || ౧౯ || గృహీతధనుసాచావాంగిరింపీరశ్రయావై | అథవేహైవత్కింవస్సన్నద్ధాపుర్యతాయుధా || ౨౦ ||
అపివావశమాగచ్ఛేత్కీచిదారధ్వజోరథే || ౨౧ || అపిద్రక్ష్యమిభారతంయత్కృతామనంహతే || త్వయాంరామ
సంపాప్రీప్తంసీతయాచమయాతథా || ౨౨ || యన్నిమిత్తంభవాజ్ఞాప్యత్యోరశుభవశాశ్వతాత్ || సంకరాస్తా
యమరిర్భరభరతోవశ్యవమే || ౨౩ || భరతస్యవధేవోపనాహంపశ్యేమిరామవ | పూర్వాపకారిణాంత్యాగేనహ్యధ
ర్మోవిధీయతే || ౨౪ || పూర్వాపకారిభరతస్యక్రథమశ్వరాశువ || ఎతస్మిన్మహాతేజస్తస్మిన్సమహాధిపమంధరాం ||
౨౫ || అద్యపుత్రంహతంసంప్యేతేతేయాంరాజ్యకామకా | మయావశ్యేష్యమభారావస్థిగమివప్రమం || ౨౬ ||
తైకేయాంచవధివ్యుహసానుబంధాంసంబంధవాంకిలపిణాద్యమహతామేదినీపరిమువ్యతాం || ౨౭ || అద్యేవంసం
యతంకోధమసంతారంచమానర || మోక్ష్యామిశత్రునైస్యేమత్యైష్వివహుతాశనం || ౨౮ || అత్యైతద్భక్తహట
స్యకావనంనిత్యైత్యైతే || భిందతశత్రుశరీరాశిరీష్యేతోజితోహితం || ౨౯ || శతైర్నిభిజ్ఞాపూరయాగకుంజరాం
స్పరగాంస్తథా || శ్వావదాశ్చరికషంతుసరాంశ్చహతామయా || ౩౦ || శరాణాంధనుషశ్చేనానుశోష్టాను
హమృథే || సప్తస్యంభరతంహత్వాభవిష్యమనసంశయః || ౩౧ || ఇతి శ్రీమదయోధ్యాకాండే చక్రవతిరమస్తుకః. **
సుసంరంభంతుసామితిలక్ష్యణంకోధమాద్భిరతం | రామప్రతిసాంత్యాగవచనంచేదమబ్రవీత్ || ౧ || గజ
త్రధనుషాకార్యుపసేనావాసచమణా | మహేష్వాసేమహాప్రజ్ఞేభరతేస్వయమాగతే || ౨ || ఏవస్సస్యంప్రశస్తి
త్యహత్వాభరతమాగతంకింకరిష్యమిరాజ్యేనసాపవాదేనలక్ష్యణం || ౩ || యద్భీవ్యంబంధవానాంవామిత్రాణాంవా
క్షయోభవేత్ | నాహంతత్పత్తిగృష్టియాంభద్రాన్యవక్యతానం || ౪ || ధర్మమభంధకామంచపృథివీంచాపిలక్ష్యణం
ఇచ్ఛామిభవతామశ్వేవితత్పత్తిగృహీమే || ౫ || భాగ్యరాణంసంగ్రహంభంధమభాగంచాపిలక్ష్యణం | రాజ్యమ
ప్రహమిచ్ఛామిసత్వేనాయుధమాలభే || ౬ || నేయంమమహిసామ్యమలభాసాగంబరాధిహిచ్ఛేయమధర్మ
ణశత్రువపిలక్ష్యణం || ౭ || యద్భిరాభరతంత్యాంచశత్రుస్సంచాపిమానద్రావేష్టమనుఖంకిందిర్భృతశత్రుగరుతాం
శిఖా || ౮ || మశ్వేహమాగతోయోధ్యాంభరతంత్యాంచశత్రుస్సంచాపిమానద్రావేష్టమనుఖంకిందిర్భృతశత్రుగరుతాం
త్వాప్రవాణితంమాంహిజటావలలధారిణం | జానత్యావహితంపీరత్నయావపురుషమథా || స్నేహేనాక్రాంత
హృదయశ్చోకేనాకురితేంద్రియః | ద్రష్టుమశ్వాగతోహ్యేషభరతంనాన్యదాగతః || ౧౦ || అంబాచంద్రైకయాంరువ్య
వరుశంచాప్రియంవదన్ | ప్రసాద్యపితరంశ్రీమాణరాజ్యంమేదాతుమాగతః || ౧౧ || పాప్రకాలయదేహోస్మాద
భరతోద్రష్టుమిచ్ఛతి | అస్మానుమనసావ్యేషనాప్రియంకించిదాచరేత్ || ౧౨ || విప్రియంకృతపూర్వంతేభరతేనకదా
నుకింశుద్భవశంవాభయంతేద్యభరతయోత్రతంసే || ౧౩ || సహితేనిష్ఠరంబావ్యోధరతోనాప్రియంవచః | అహం
హ్యప్రియముక్తసాన్యంభరతస్యాప్రియతే || ౧౪ || కథంపుత్రాపితరంహమ్యఃకస్యాంచిదావది | భాగితాచాభాగ
తరంహన్యాత్సమిత్రేప్రాణమాద్యన || ౧౫ || యదిరాజ్యస్యహేతోస్త్యయిమాంచంప్రభావసే | వత్సామిభర
తంద్భుష్టారాజ్యమస్త్యైవదీయతాం || ౧౬ || ఉచ్యమానోపిభరతోమయాలక్ష్యణతత్వతః | రాజ్యమస్త్యైవయచ్చేతి

బాధమిత్వేవమక్యతి॥ ౧౮ ॥ తథోక్తృభవోలేనభాగ్రతాతస్యహి తెరతః । లక్ష్మణఃప్రవివేశేవసోస్థినిగ్రాహిలజ్జ
యా॥ ౧౯ ॥ తద్వాక్యంలక్ష్మణశ్చుగ్రత్వాచీరితఃప్రత్యువాచహ॥ త్వామన్యేద్రక్షమా యాతఃపితాదశరథస్యైవయం॥
౨౦॥ చీరితంలక్ష్మణందృష్ట్వా రాఘవఃప్రత్యువాచహ॥ ఏషమన్యేమహాబాహురహస్త్వాద్రక్షమాగతః । అథవానా
భువిమన్యేమన్యమానుస్సభోచితౌ । వనవాసమనుభ్యాయగృహేయప్రతిసేవ్యతి ॥ ఇమాంవాక్యేషవైదేశీమన్యం
తనుఖనపిసేవితామెరాఘవశ్చేమిమావనాదాదాయయాన్యతి ॥ ఎతౌతౌసంప్రకాశేతెగౌత్రవతౌమనోరమా
వాయువేగనమావీరజవనాతురగోద్రమా ॥ సవిషనుమహాకాయాకంపతేవాహినీమథా॥ నాగశ్చత్రుంజయోనామవృ
ద్ధస్తైరన్యధీమతః ॥ నతువశ్యమితచ్చృతంపాండరంలొకనత్యృతం । పితృద్రివ్యంమహాబాహుసంశయోభవతీహ
మే॥ ౨౧ ॥ పృథ్వాగ్రాదవరోహత్వంకురులక్ష్మణమద్వచః॥ ఇలివరామోభర్మాత్వాసోమిత్రితమవాచహ॥ ౨౨ ॥ అ
వతీర్యతుసాలాగ్రాత్రస్తృత్సమలింజయః । లక్ష్మణఃప్రాంజలిర్హుత్వాత్మరథేరామస్యపాశ్వరతః॥ ౨౩ ॥ భరతేనా
పిసందిష్టాసంమదోనభవేదితి॥ ననుంతాత్రస్యతైలస్యసేనావాసమకల్పయత్ ॥ ౨౪ ॥ అధ్యర్షమిత్వాకుచమూర్ఖోజ
నంపర్వతస్యసా॥ పాశ్వరస్యవిశదావృత్తృజవాజిరథాకులా॥ ౩౦ ॥ సాచిత్రకూటేభరతేనసేనాభవంపురస్సగృ
త్యధివృతదర్శుః॥ ప్రసాదనాభంభరఘునందనస్యవిరాజతేనీతిమతాశ్రణీతా॥ ౩౧॥ ఇలివస్తవవతితమస్సగః. *****

నివేశ్యసేనాంతుభిఃపాద్యాంపాదతాంవరః॥ అభిగంతుంసకాకుత్స్థమయేవగురువరతం॥ ౧ ॥ నివిష్టమా
త్రైస్తైస్యతుయథోద్దేశంచీరతవత్ । భరతోభాగీతరంవాక్యంశత్రుఘ్నమిదమబ్రవీత్ ॥ ౨ ॥ క్షీద్రంవనమిదంసౌవ్య
నరసంఘైస్సమంతతః॥ బుభక్షేనసహితైరేభీస్త్యమస్తేషితుమహాసి॥ ౩ ॥ గుహూజ్ఞాతినహస్త్రిణశరచాపానిధా
రిణా॥ సమస్తేషుకాకుత్స్థావప్తిస్మరిపుతస్సయం॥ ౪ ॥ అమాత్రైస్ససాపైరైశ్చగురుభిశ్చవిజాతిభిః॥ వనంవర్యం
చరిష్యామివద్ధ్యాంపరివృతస్సయం॥ ౫ ॥ యావన్నరామంద్రక్ష్యామిలక్ష్మణంవామహాబలం॥ వైదేశీంవామహా
భాగాంసమేశాంతిభావమివతి॥ ౬ ॥ యావన్నచంద్రంకాశంక్షత్యామిభువనసంభాగీతుఃపద్మపలాశాక్షంసమే
శాంతిర్భవిష్యతి॥ ౭ ॥ యావన్నచరతోభాగీతుఃపార్థివస్యంజనాన్వితౌ॥ శిరసాధారయిష్యామిసమేశాంతిర్భవిష్యతి॥
౮॥ యావన్నరాజ్యేరాజ్యాధిపాఃపితృపౌత్రామహేష్ఠితః॥ అభిషేకజలక్ష్మీనసమేశాంతిర్భవిష్యతి॥ ౯ ॥ సిద్ధాధిపాః
లూపామిత్రిర్భవంద్రవిమలౌపమం॥ ముఖంపశ్యతిరామస్యరాజీవాక్షంమహాచ్యుతి॥ ౧౦ ॥ కృతకార్యమహాభాగా
వైదేశీజనకాత్మజా॥ భర్తారంసాగరాంతాయాఃపుభివ్యాయానుగచ్ఛతి॥ ౧౧ ॥ సుభగశ్శ్రీత్రకూటోసాగిరాజోప
మోగిరిః॥ యిష్టివసంతికాకుత్స్థంకుపేరభవనందనే॥ ౧౨ ॥ కృతకార్యమిదమగంవనంవ్యాళిపిపిత్రింయదధ్యా
స్తేమహాతేజారామశ్చేత్రభృతాంవరః॥ ౧౩ ॥ ఏవముక్త్యామహాతేజాభరతఃపురుషమభః॥ పద్ధ్యామేవమహాబా
హుః॥ ప్రవివేశేమదాద్వనం॥ ౧౪ ॥ సతానిద్రుమజాలానిజాతాగిరిసానుషు । పుష్పితాగ్రాణీమధ్యేనజగమదతాంవ
రః॥ ౧౫ ॥ సగిరేచిత్రకూటస్యసాలమాసాద్యుత్పిష్ఠం । రామాశ్రమగతస్యాక్నేదదదశద్వజమచ్ఛిరేతం॥ ౧౬॥
తందృష్ట్వాభరతశ్చేమిమావమోహసహబాంధవః । అత్రరామఇతిజ్ఞాత్వాగతఃపారమివాంభసః॥ ౧౭ ॥ సచిత్ర
కూటేతుగిరౌవిశేష్యరామాశ్రమంపుణ్యజనోపవన్తం । గుహేనసాధంత్వధీతోజగామపునర్నివాతేత్రైవచమూంమ
హాత్మా॥ ౧౮॥ ఇలిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-అన్తవవతితమస్సగః. *****

నివేశ్యాంతుపసేనాయామత్సుకోభరతస్తదా॥ జగామభాగీతరంద్రక్షుంశత్రుఘ్నమనుదర్యయ॥ ౧ ॥ ౨౦౦౦
పింపనిష్ఠంసందిశ్యేమాత్మామేఘశీఘ్రిమానయ । ఇలిత్సరితమగ్రేనజగామగురువత్సలం॥ ౨ ॥ సుమంద్రస్త్యపిశత్రు
స్సురుదూరాదన్యపద్యత్రామదశఃనజస్తయోభరతసేవితస్యద॥ ౩ ॥ కచ్చస్తేవాధభరతస్తాపసాలయసంస్థితాం
భాగీతుఃపణకుటింత్రిమనుటజంబదదశహ॥ ౪ ॥ శాలాయాస్త్యగ్రతస్తస్యాదదశభరతస్తదా । కాస్తానిచావ
భగాన్విరిప్తమృణువతితానిద॥ ౫ ॥ నలక్ష్మణస్యరామస్యదదర్శాశ్రమమియుషః । కృతంశ్చతైవ్యవిజ్ఞానంకుశచీరైః
క్యదలితృచిత్ ॥ ౬॥ దదశేచవతేనప్రీతమహాతస్సంచయోకృతా॥ మృగాణాంపాపిషాణాంచరీమైత్రితకారణా
తః॥ ౭॥ కచ్చస్తేవమహాబాహుచ్యోతిమాభరతస్తదా॥ శత్రుఘ్నంబాలవీధ్యుప్తస్తానమాశ్యాంశ్చసదర్శత॥ ౮॥
మస్తేవాగిస్తాన్మృతందేశంభరద్యాజోయచబ్రవీత్ । నాతిహారేహిమశ్వేషాంసందిమండాకిమితి॥ ౯ ॥ ఉత్తై
బంధానిచీరాణిలక్ష్మణేనభేదయం॥ అభిజ్ఞానకృతఃపంథాచికాలేగంతుమిచ్ఛతా॥ ౧౦ ॥ ఇదంచాదాశ్రదంతానాచు
జ్ఞారాణాంతరిస్సనాంత్రిలపాశ్వరపరిక్రాంతమస్యేనసభిగృతం॥ ౧౧ ॥ యమేవాధాతుమిచ్ఛంతితాపసాన్సర
తంవే । తస్యేనాద్యశ్చతేజామస్సంకులకృష్ణవర్జనః॥ ౧౨ ॥ అత్రాహంపురుషవ్యామగ్నిగురుసంపాఠకారి

సుధన్వనముపాధ్యాయకవిత్వం తాతమన్వసే ॥ ౧౪ ॥ కచ్చిదాత్మనమాత్మాతాత్మితవంతోఽతేంద్రియాః ॥ క
 లీనాత్మేంద్రియాత్మకృతాత్మతాతమన్వసే ॥ ౧౫ ॥ మంత్రోవిజయములంపిరాజ్ఞాంభవతిరాసువ | సుసంవృతో
 మంత్రధరైరమాత్మైశ్చాత్మకోవిదైః ॥ ౧౬ ॥ కచ్చిన్నిద్రావశంతైః కచ్చితా-లేప్రమద్యసే | కచ్చిచ్చావరరాత్రే
 ముచితయన్యథానైపుణం ॥ ౧౭ ॥ కచ్చిన్మంత్రయసైతేకః కచ్చిన్మబహుభిషసా | కచ్చిత్రేమన్త్రోమన్త్రో రా
 స్త్వస్యపరిధానతిః ॥ ౧౮ ॥ కచ్చిదధంవినిశ్చిత్యలఘుమూలం మహాదయం | క్షిప్రమారభసంప్రసంధిభవయసిరా
 మవ ॥ ౧౯ ॥ కచ్చిత్రేమకృతాన్యేవకృతమాచారీవాపునః | విమన్తేనర్వకార్యానినకర్తవ్యానిపాధివాః ॥ ౨౦ ॥ క
 చ్చిన్మత్రైకైర్మన్త్రైవాదేవావ్యపరికిరీతాః ॥ త్వయావతవమాన్త్రైర్బుధ్యతేతాతమన్తరితం ॥ ౨౧ ॥ కచ్చిత్ర
 హసాస్మాభాణామేకమిచ్చిపండితం | పండితోహ్యథకృచ్చేన్మఖర్యాన్నిశ్చేయసంమహత్ ॥ ౨౨ ॥ సహ
 సాస్మాభిముఖాణాంయద్యతాప్తేవమీపతిః | అథవాప్యన్తాన్యేనాప్తితేషునహాయతా ॥ ౨౩ ॥ ఎకోఽన్యమా
 త్యోమేధావీశూరోద్యోవిపక్షుణః | రాజానంరాజమూలంవాపాప్తిపమృత్పాతీంద్రియం ॥ ౨౪ ॥ కచ్చిన్మభ్యాసమా
 త్నేవమధ్యమేషువమధ్యమాః | జనుశ్రుతిప్రజనున్యేషుభృత్యాఃకర్తృసయోజితాః ॥ ౨౫ ॥ అమాత్యానపదాతితా
 పితృప్రేతానహంమృచీ | శ్రేష్ఠాశ్రేష్ఠేషుకచ్చిత్వంనియోజయిసిమహాస ॥ ౨౬ ॥ కచ్చిన్సగ్గేఽదండేనభృ
 తమద్వేజితవశం | రాజ్యంతవాసుజానంతిమన్త్రైకైకయానుత ॥ ౨౭ ॥ కచ్చిద్వాంనావజానంతియాజితాఃపతి
 తంయథా | ఉగ్రప్రతిగహీతారంకామయానమివస్త్రియః ॥ ౨౮ ॥ ఉపాయభువంశైర్వ్యవర్తనంనాపశ్యేతం |
 శూరమైశ్వర్యకామంచయోనహంతినవభ్యతే ॥ ౨౯ ॥ కచ్చిన్మత్తత్తశూరశ్చమతిమాన్మతిమాంచుచిః | కుటినశ్చా
 సురక్తశ్చదక్షన్మసావతిఃకృతః ॥ ౩౦ ॥ బలవంతశ్చకచ్చిత్రేముఖ్యాన్మద్భవారదాః | దృష్టపదానావితార్కితాస్త్ర
 యానత్రోత్తమానితాః ॥ ౩౧ ॥ కచ్చిన్మలస్యభక్తంబవేతనంచయథోచితం | సంపాప్తిప్రకాలంబాతవ్యంధదాసినపి
 లంబసే ॥ ౩౨ ॥ కాలాతిక్రమణాన్వైవధక్తవేతనయోభ్యుతాః | భృతాఃకుప్యంతిమన్యంతిసంధాన్మమహాన్మృ
 తః ॥ ౩౩ ॥ కచ్చిత్రైస్సురక్తాస్త్రాంకులపుత్రాఃప్రధానతః | కచ్చిత్రేపాప్తిశాన్తవాధేషుసంతుజ్యంతిసమాహి
 తాః ॥ ౩౪ ॥ కచ్చిజ్ఞానపవోవిద్వాదక్షిణఃప్రతిభానవాః | యథోక్తవాదీదూతేక్తృతోభరతపండితః ॥ ౩౫ ॥ కచ్చిదక్షా
 దతాన్యేషుస్వయేదశవంచ | త్రిభిప్రీతిరవిజ్ఞాతైర్వేదీతీర్థానిచారతైః ॥ ౩౬ ॥ కచ్చిద్వ్యాపాస్తానహితాన్త్రయీ
 తాంశ్చనర్వదా | మర్మలీనవజ్ఞాయవర్తనంపునాదన ॥ ౩౭ ॥ కచ్చిన్మలోకాయుర్కాబ్రాహ్మణాంస్తాతనవ
 సె | అనధికకుళాసేవేవాలాఃపండితమానసః ॥ ౩౮ ॥ ధర్మశాస్త్రీషుమఖ్యేషువిద్యమానెషుమర్బుధాః | బుద్ధి
 మాన్వీక్షికీంప్రావర్తనంప్రవచంతి తే ॥ ౩౯ ॥ వీరైరభ్యుపితాంపూర్వమస్మాకం తాతపూర్వతైః | సత్యనామాం
 దృఢధర్మరాంహస్త్యోవైరధనంకులాం ॥ బ్రాహ్మతైఃక్షత్రియైర్వైశ్చైస్త్వస్త్వకమణిరతైషుధా | జితేంద్రియైర్బు
 ధాత్వాహైర్వతామాన్త్రైస్సహస్రతః ॥ పాప్తిసాన్తైర్విధికారై ర్వ్యతాంవైరభ్యజనాకులాం ! కచ్చిత్రేసు
 ముదితాంస్త్వతామయోధ్యాంపరితృప్తిం ॥ ౪౦ ॥ కచ్చిద్విద్యుత్తైర్జాన్తస్సునివిష్టజనాకులః | దేవస్థానైఃప్రహుభిశ్చ తటా
 తైశ్చోవశభిః ॥ ప్రహృష్టనరసింహాశ్చమాజీతృశశోభిః | సుకృష్టసహవశుమాణింసాభిఃపరివజీరతః ॥ అదేవ
 మాత్మకీరమ్యశ్చాన్వవైఃపరివజీరతః | పరిత్యజ్యశ్చాన్వవైః | ఖగభిర్వీచశోభిః | విద్యతోనత్రేపాస్త్రే మహ
 పూర్వైస్సురక్షితః | కచ్చిజ్ఞానపదేస్సురమ్మఖంవంతిరాసువ ॥ ౪౧ ॥ కచ్చిత్రేదయతాస్సర్వేకృషిగోరక్షశీవినః | వా
 ద్తాయాంసంత్రితస్తాతలలోకహినుషుమేధతే ॥ ౪౨ ॥ తేమాంకుప్రవహంతైఃకచ్చిత్రేభరణంకృతం | రత్నాహిరాజ్ఞా
 ధమేణవర్వేవివహంతాసః ॥ ౪౩ ॥ కచ్చిత్రేప్రియసాన్త్యయసికచ్చిద్వాస్త్రమరక్షితాః | కచ్చిన్మత్రక్షధాన్యానాం
 కచ్చిన్మహ్యసంభావసే ॥ ౪౪ ॥ కచ్చిన్వాగవసంకుప్తంకచ్చిత్రేనంతిధేమకాః | కచ్చిన్మగణికాశ్చనాంకుంజరాణాం
 చర్యవృన్ ॥ ౪౫ ॥ కచ్చిద్ద్యయసైత్యంమహాణాంవిభూషితం | ఉక్తామోక్షాంపురాన్వహ్లాదజుత్రమహావ
 తే ॥ ౪౬ ॥ కచ్చిన్మనర్వేకమాణాఃప్రత్యతాప్తేవశంకయా | సర్వేవాపునసంస్మృష్టావధ్యమేవాత్రకారణం ॥ ౪౭ ॥
 కచ్చిత్రేసర్వాశిమత్యాశివధాన్యాంయథోదతైః | యంత్రైశ్చపరిపూర్ణానభావభివృద్ధతైః ॥ ౪౮ ॥ అయన్తై
 విపులఃకచ్చిత్రేకచ్చిదల్పతర్యాప్యయః | అపాత్రేషునతేకచ్చిత్రేకోకోగచ్ఛతిరాసువ ॥ ౪౯ ॥ దేవతాధేవపితృధే
 బ్రాహ్మణాభ్యాగతేషువ | యోధేషుమిత్రవగేషుకచ్చిద్గచ్ఛతితేష్యయః ॥ ౫౦ ॥ కచ్చిదార్యవిశుద్ధాత్మాత్మాభిర
 శ్చీరకర్మణా | అపృష్టశ్చాత్మవత్తైర్మలోకాద్యధ్యతేషుచి ॥ ౫౧ ॥ గహీతతైవపృష్టశ్చకాతేష్యస్త్వనకారణః | కచ్చి
 న్మనుష్యతేషోధాధనలోకాన్మరర్హ ॥ ౫౨ ॥ మృతసేకచ్చిదాద్యమ్యుగ్ధతస్యవరాసువ | అర్థంవిరాజువశ్యంతిరవామా

శ్యావజుశుకాః || ౫౮ || యానిమధ్యాభిశస్తానాంపఠంత్యుప్రాశరాఘవ | తానిపుత్రపూర్ణాంబుంఠిత్వృణుమను
 తానతః || ౫౯ || కచ్చిద్విప్రధాన్శ్చబాలాంశ్చైద్యముఖ్యాంశ్చైరాఘవ | దాసేనమనసాచాత్రిభిరేత్రేభ్యుమావసే ||
 ౬౦ || కచ్చిద్దుహంశ్చపుష్పాంశ్చతాపనాదేవతాతిథిః | నైత్యాంశ్చసర్వాణాంసద్ధాగ్ధాప్రాప్త్యాణాంశ్చసమస్యసి
 ౬౧ || కచ్చిద్దేశ్యేవదత్తమగ్ధంధైరబాధునః | ఉభావాప్రీతిలోభేనకామేనచసాధసే || ౬౨ || కచ్చిద్దగ్ధంచదగ్ధంచ
 కామంచజయతాంవర | విభజ్యకాలేశాలజ్ఞసర్వాన్వరదసేవసే || ౬౩ || కచ్చిద్దేవప్రాప్త్యాణాశ్చత్తనస్సర్వాస్తాస్త్రికో
 విదాః | ఆతంసంలేమహాప్రాజ్ఞపారజానవదైశ్చసే || ౬౪ || నాస్తిక్యమస్మత్కోటిప్రమాదదీర్ఘమాత్రతాం |
 అదర్శనంజ్ఞానవతామాలస్యంవంచవృత్తితాం || ఏకచింతనమథానామనన్తజ్ఞైశ్చమంత్రణం | నిశ్చితానామనారం
 భంమంత్రస్యావసరితక్షణం || మంగళస్యాప్రయోగంచప్రత్యుత్థానంచసర్వతః | కచ్చిత్త్యవంవయస్యేతాకారజడో
 మాంశ్చతుశ్చ || ౬౫ || దశశంచచతుర్వర్గాంశ్చవగ్గంచతత్వతః | ఆప్రవగ్గంచతత్వతః | అప్రవగ్గంచచద్యాప్తిసర్వరాఘవ || ఇం
 ద్రియాణాంజయంబుధ్వాపహ్నిణ్యం దైవమానుషంకృత్యంబిశేతివగ్గంచతత్వతః | అప్రవగ్గంచచద్యాప్తిసర్వరాఘవ || ఇం
 నంచద్యాయోగీనసంవిద్రవః | కచ్చిదేతాకామహాప్రాజ్ఞయథావదనుమస్యసే || ౬౬ || మంత్రాద్విప్రయథావదనుమస్యసే || ౬౭ ||
 భిఃప్రేభిరేవవాకచ్చిత్తమస్త్యైశ్చైశ్చమంత్రంమంత్రయసేమిథః | శచ్చిత్తేనఫలావేదాకచ్చిత్తేనఫలాః క్రియాః |
 కచ్చిత్తేనఫలాదారాకచ్చిత్తేనఫలంశుతం || ౬౮ || కచ్చిదేమైవలేబుద్ధిర్భక్త్యామమరాఘవ | ఆయుష్యావయశేస్యా
 చదమకామాశ్చనంహితా || ౬౯ || యాంశ్చక్రింతరేతేతాతొయాంచసప్రవితామహాః | తాంశ్చక్రింతరేనక
 చ్చిత్తావసన్తకృతాశుభా || ౭౦ || కచ్చిత్తాన్యదకృతంభూజ్యమేకోనాశ్చసేనిరాఘవ | కచ్చిదాశంమావేభ్యోమితే
 భ్యస్సంప్రయవ్వుసి || ౭౧ || రాజాతుదమేకాహిపాలయిత్వానుహామిదగంజడధరః | ప్రజానాం | అచావ్యక్త్యా || ౭౨ ||
 వసుధాయుధావదిశ్శ్చుత్తరస్వగ్గమత్రైవిద్యా || ౭౩ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే శ్లోకములు || ౭౪ ||
 రామస్యవచసంశ్రుత్యాభరతః | ప్రవృత్తవాచసా | కింమేదమాద్యహిసన్యరాజదర్శకరివృత్తి || ౭౫ || శాశ్వతో
 యసదాధర్మస్థితోస్తామనవరహాః | జ్యేష్ఠపుత్రస్థితేరాజానాంసీయాన్మృహావేత || ౭౬ || ససమ్మదాంమయా
 సాధకామయోధ్యాంకచ్చరాఘవ | అభిషేచయచాత్మానంకులస్యాస్యశ్చవాయసః || ౭౭ || రాజానంమానుషంప్రా
 మాదేవతేనసమ్మతోమమ | యస్యదత్తాన్యసహితంవృత్తమాహురమానుషం || ౭౮ || కేకయస్థావమయతుత్వయచార
 ణ్యమాశ్రితే | దివమార్గోగతోరాజాయాయజాకస్మతాంమతః || ౭౯ || డేహ్యోగింరమాత్రేభవలినహసేతేనత్కృతే |
 దుఃఖితోకాభిభూతస్తరాజాత్రిదమనభ్యుగాత్ || ౮౦ || ఉత్తపురుషవాన్యస్త్రియతామదకంపితుః | అహంచాయం
 చశ్రుశ్శుఃపూర్వమేవభ్యుత్థితా || ౮౧ || ప్రియేణఖలుదగ్ధంహిపత్నీలోకేషురాఘవ | అత్రయ్యంభవతీత్యాహుభా
 వాంత్యైవపతిశిపియః || ౮౨ || త్యామేవశోచంస్తవదర్శనేపుస్తయ్యేవసన్తామనివర్ణయాబ్ధిం | త్వయావిహితంస్తవ
 శోకమగ్నస్త్యాంసంస్తరస్తస్తమిరఃపితాతే || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే శ్లోకములు || ౮౩ ||
 తాంశ్రుత్యాకరుణాంవాచంపిత్యుత్తరణసంతాతాం | రామవోభరతేనాంతంబహువగతచేతనః || ౮౪ || తంతువ
 జ్రమివోత్పన్నమాహవేదానవారిణా | వాగ్యుజంభరతేనోక్తమనన్తంపరంతః || ప్రశ్నప్రశ్నాహమారామోమై
 పుష్పితాగ్రోయథాద్రుమః | వసేవరసాశ్చక్రస్తథాభివపాతరహా || ౮౫ || తథావపతితరామంజగత్సాంజగతివతిం |
 కూలభూతవతితాంతంప్రమస్తమివతుంజరం || భృతరత్నమహేష్వానంసర్వతశ్శక్తికృతం | రుదంతరహాత్రైదేవభ్య
 సిషిమస్మరిలేనవై || ౮౬ || సతుసంజ్ఞాంపునలభ్యాన్వేత్రాభ్యానాంప్రమభ్యుజగ | ఉపాక్రామతకాకుతీః | కృప
 ణంబహుభాషితుం || ౮౭ || నరామస్వగ్గతంశ్రుత్వాపిరంపుధివతిం | ఉపాచభరతంవాక్యంశత్రుత్వాత్కృత్తనం
 హితం || ౮౮ || కింకరిష్యమ్యయోధ్యాంయంతాతేదిష్టాంగతంగతే | కస్తారాజవరాధీనామయోధ్యాంపాలయవృత్తి
 తే || ౮౯ || కింకరిష్యమయాకార్యంమజాతేనమహాత్మనః | యోమృతోమమశోకేనమయాచాపినసన్సగృతః || ౯౦ || అ
 సూహాభరతసిద్ధాభోయేనరాజాత్వయానఘః | శత్రుశ్చేనవచర్యేమప్రేతశ్చత్యేషుసత్సృతః || ౯౧ || నిష్పృథిగా
 నామనేకాగ్రాంసరేంద్రణివేనాకృతాం | నిష్పృథవనాసాపి నాయోధ్యాం గంతుమత్సహే || ౯౨ || సమాప్తవ
 నవాసంమామయోధ్యాంయంపరంతః | కోమశాసిత్యుతిపునస్తాతేలోకాంతరంగతే || ౯౩ || పురాప్రేక్ష్యమివమృత్యం
 మాంపితాయాన్యావసాంత్యయగ్ | వాక్యానితానిశ్రోమ్యమితుతశ్శ్రీత్రమఖాన్యహం || ౯౪ || ఏవమత్వానభర
 తంభార్యామభ్యేక్ష్యరాఘవః | ఉవాచశోకంరత్నఃపూర్ణాచంద్రనిభాననాం || సీతేమృతత్వశ్చురఃపితాహివోస
 లక్ష్మణాభరతోమహాబుధ్విద్యగ్ తంపుధివతిం || ౯౫ || రతేబహునుణం తెహాచామ్యేనేత్యక్షాయతః | తథా

బ్రువతికాకుల్ ఘోరమారణాయశస్యేనాం॥ ౧౬ ॥తతస్త్రాభాగరస్పర్శభృతవాక్యస్యరాఘవం!బ్రువణజగతి
భతుఃక్రియతామదకంపిత॥ ౧౭ ॥సాసితాశ్వశురంశ్రుత్వాన్వగ్లోకగతంస్వపం॥ నేత్రాభ్యామశ్రుతాఘ్నా
భ్యావశకే నేక్షితుంపరి॥ ౧౮ ॥సాంత్వయత్సాకుతాంరామోనుదంతింజనకాన్వజం॥ ఉవాచలక్ష్మణంరత్రేమః
భతోమఃభతంపచః॥ ౧౯ ॥అనయేంగుడిపిశ్యాకంపీరమాహరణో త్తరంజలక్రియాంభాంతరస్యగమిష్యమిమహాత్మ
నః॥ ౨౦ ॥సితాపురస్తాన్వృజితత్వమేనామభితోప్రజ!అహంపశ్యద్దమిష్యమిగతిహ్యేషానుదారుణా॥ ౨౧ ॥తతో
నిత్యానుగత్వేషాంవిదితాత్మామహామతిః॥ మృదుదాంతశ్చశాంతశ్చరామేనదృఢభక్తిమా॥ సుమంత్రస్తైస్త్వప
సంతైస్సభామాశ్వాస్యరాఘవం!అవాతారయదాలంబ్యనదీంమందాకినీంశివాం॥ ౨౩ ॥తేమితీభాంతశ్చక్రిచ్చాచ్చి
దుపాగన్యయశస్వినః॥ నదీంమందాకినీరమ్భ్యంసదాపుష్పితకాననాం॥ శీఘ్రితోరతమాసాద్యతీర్థంశివమక
ర్తమం!సిమిమస్తూడకంరాజ్ఞేతత్రైత్రైభవత్విత్॥ ౨౫ ॥ప్రగృహ్యచమహీపాలోజలపూరితమంజలిం! దిశంయూయ్య
మభిమఖౌరుదన్వచనమబ్రవీత్॥ ౨౬ ॥పతతైరాజశౌరాలపిలమంతోయమక్షయం!పితౄలోకగతస్యాస్యమన్దక్ష
ముపతిత్తు॥ ౨౭ ॥తతోమందాకినీరాత్మీక్రుత్తీర్త్రసరాఘవః॥ పితౄకారతేజస్వీనవాపంభాగ్భీర్భిషున॥ ౨౮॥
మంగుదంబదరీమశ్రంపిత్యాకంధభాసంస్తరేస్యరామస్సుమఃభిరృదన్వచనమబ్రవీత్॥ శివంభుక్త్యమహా
రాజప్రీతోయదశనావయం॥ యదన్యఃపురుషోపతితదస్తాస్తస్యదేవతా॥ ౩౦ ॥తతస్తైవమాగేభాప్రత్యుత్తీర్త్ర
నదీతటాత్!అరుోహనరవ్యాఘ్రాగ్రివన్యాసానుమహీధరం॥ ౩౧ ॥తతఃపర్ణాకుటీద్వారమాసాద్యజగతిపతిః॥ పరిజ
గ్రాహభావశ్చామభాభృతభలత్కృతే॥ ౩౨ ॥తేమాతురుదతాంత్రాన్పత్రిత్రితోగ్భావన్దిరా॥ భాగ్యూణాంసరింపహ
వైదేసన్యసింహానిమనదకాతాం॥ ౩౩॥సుహాబలానారుదతాంకుర్యతామదకంపితః॥ విజ్ఞాయతుములంబరబ్రం
స్తాభరతైరైకాః!అబ్రవంశ్చపిరామేభభరతస్సంగతోభువం! తేమామేవమహాశబ్దశ్చౌచతాంపితరంమృతం॥ ౩౪॥
అథవాహాపరిత్యజ్యతంసర్వేభిమభాస్వనం॥ అప్రేక్షమనసేజన్మరృథాస్థానంప్రథావితాః॥ ౩౬ ॥హయైరస్యేగ
జైరస్యేరతైరస్యేస్వలంకృతైః॥ సుకుమారస్తతైవాస్యేవద్విరెవనరాయయః॥ ౩౭ ॥అదిరప్రోషితంరామంబరవి
ప్రోషితంయథా॥ ద్రష్టుకామోజనస్సర్వేజగమనమానాశ్రమం॥ ౩౮ ॥భాగ్యూణాంసరితాస్తత్రద్రష్టుకామాన్య
మాగమం॥ యయర్పణమిదైర్ద్యతైఃఖరనేమిస్వనామతైః॥ ౩౯ ॥సాభూమిభాహుభిర్యాతైఃఖరనేమిసమాహ
తాముమోచతుములంశబ్దంద్యౌరాభాసనమాగమే॥ ౪౦ ॥తేనవితాసదానాగాఃకరిణుపరివారితాః॥ జ్ఞానయం
తోగంధేనజన్మరన్యదన్వంతతః॥ ౪౧ ॥వరాహవృకసంఘాశ్చమహిషాన్సర్పచానరాః॥ వ్యాఘ్రగోకర్ణగవయావి
సేషప్రపత్రైసహ॥౪౨॥ రథాంగసాహ్వనర్యూహహంసాఃకారండవాఃష్టవాః!తథాపుంసోగ్రిలాఃక్రాంచాపిసంజ్ఞా
భేదైరిదః॥ ౪౩ ॥తేనశబ్దైవిత్రస్తైరాకాశంపక్షిభిర్వృతం॥ మనుష్యైరాపృతాభూమిరుభయంప్రబభౌతదా॥౪౪॥
తతస్సంపురుషవ్యామృతీయశస్వినమరిందనం॥ అసీనంధండితేరామంబదర్యసహసాజనః॥ ౪౫ ॥విగర్హమాణఃతై
యాంసరితోమంధరామః!అభిగమ్యజనోరామంబాప్సపూర్ణముఖోభవత్॥ ౪౬ ॥తాన్మరాభాప్సపూర్ణాఢ్యౌ
సమీత్యౌభమఃఖతా॥ పర్యవజరథర్థజ్ఞఃపితౄవన్మాత్మవచ్చసః॥ ౪౭ ॥సతతకాశ్చిత్తమిదన్వజేనరాన్మరా
శ్చనేదిత్తరమభ్యుపదయ!చకారసర్వాదనయస్యభాంభవాద్యధార్మమాసాద్యతదాన్యపాత్యజః॥ ౪౮ ॥సత
త్రతేషాంరుదతాంమహాత్మనాంభవంబభంచానునిదాయశస్యనః॥ గుహాగిణాంచదిశస్వసంతతంమృదంగఘోష
ప్రతిమఃప్రశుశ్రువే!౪౯॥ఇతి శ్రీమదయోధ్యాకాండే-మృత్తికాంతరకథమన్వరః. *****

వసిష్ఠఃపురతఃకృత్యాదారాణదశరథస్యచ॥ అభిచక్రామితండేతంరామదర్యరతపితః॥ ౧ ॥రాజవత్సృ
శ్చగచ్ఛంతీయమందంమందాకినీప్రతి॥ దదృశుస్తత్రత్రీధకంరామలక్ష్మణసేవితం॥ ౨ ॥కౌసల్యాభాష్పపూణాన
ముఖేనపరిత్యజ్యతా॥ సుమిత్రామబ్రవీదీనాయాశ్చాన్యారాజయోషితః॥ ౩ ॥ఇదంతేమానాథానాంక్షిప్తనక్షిప్త
సూతాం॥ వనేసాగ్రికోవలంతీర్థణాయతేనివణయూక్తతా॥ ౪ ॥ఇతస్మిమిత్రపుత్రస్తేనదాజలమతం!దితీస్వ
యంహరణిసామితిహామపుత్రస్యకారణాత్॥ ౫ ॥జనున్యసపితౄత్రాకృతవాన్మతుగోపితః॥ నీచాంభాసమాచారంసజ్జంక
మోప్రమంచరు॥ ౬ ॥దక్షిణాగ్రేముదచ్ఛేనునాదదశమహితత్॥ పితురింగుడిపిశ్యాకంస్యప్రమాచరంతోచనా॥
౭॥తంభూమాపితురాతేనన్యస్తరామేషవీక్ష్యసా॥ ఉవాచదేవీకౌసల్యాసవాదశరథక్రియః॥ ౮॥ఇదమత్యై
నాభస్యరాఘవస్యహాత్మనః॥ రామవేణపితృదత్తంపశ్యతైద్యథావిధి॥ ౧౦ ॥తస్యదేవమానన్యపాథివ

స్వమహాత్మనః। నైరదామయశంసు స్వేభ్య కృభోగన్యభోజనం॥ ౧౧॥ చతురంతరామహింభుర్వామహేంద్రవ్యకోవి
భుఃకథమిందమిన్యాకంసభుర్భురమధాధిపః॥ ౧౨॥ అతోమఃఖతరంలకో నకంధిభృతిభాతిమా। యత్రరామఃపితుర్వ
ద్యాదింసదిగ్రావమృధిమా॥ ౧౩॥ రామేనంసదిగ్రావకంపితుర్వత్తంసమీక్ష్యమేకథమఃభేనమ్మదయంసస్సేపితిస
హస్సేభా॥ ౧౪॥ తుగ్రీమిప్తుభివ్యయంసత్యలొకీప్రిభాతిమా। యదన్వేపురుషోభవతితదన్వాస్తస్యదేవతాః॥ ౧౫॥ వివ
మూర్తాంసపత్నీస్తాజన్మరాశ్యస్యతాంతదా। దద్యతుశ్చాత్రమేరామంస్వగఃఘృతమివామరం॥ ౧౬॥ సర్వభూతైః
పరిత్యక్తంరామంసంపేత్రిత్యమాతరః। ఆత్మామముచురశ్రూణసస్పరంశోకకర్మతాః॥ ౧౭॥ తాసాంరామస్సమగ్ధాయ
జగ్రాహచరణాశుభాః। మాత్యూణాంసుజవాప్యస్సస్మర్వాసాంత్యసంగః॥ ౧౮॥ తాఃపాణిభిస్సృజన్వతై
స్పృగద్వంగులితైశ్శుభైః। ప్రమమాజ్ఞారజఃపృష్ఠాద్రామసాన్యయితలోచనాః॥ ౧౯॥ సామీతిరపిభాస్సస్మర్వామాన్య
సంపేత్రిత్యమఃఖతః। అభ్యవదయతానక్తంశతైరామాదనంతరం॥ ౨౦॥ యథాగామేతథాతప్తిగానర్వావవృత్తిరే
స్త్రియః। వృద్ధిందరభాజ్ఞాతేలత్పశ్యేతుభక్తజై॥ ౨౧॥ సీతాపిచరణాంస్తాసామవసంగ్యహ్యమఃఖతా। శ్వసూణా
మశుభ్రాన్ఘోషీసాభువాగ్రతస్థితా॥ ౨౨॥ తాంపరివ్యజ్యమఃఖతైరేమాతామహితరంయథా। వనవాసకృతాం
దీనాంకౌసల్యావాక్యమబ్రవీత్॥ ౨౩॥ విదేహరాజన్యమతాస్సుపాదరథస్యచ। రామస్తేకథంమఃఖంసంప్రాప్త
నిర్దనేవ॥ ౨౪॥ వద్యమాతవసంతప్రపరిక్లిప్తమివోత్సలం। కాంచనరజసాద్వస్తంక్షేప్తంచంద్రమివాంబుడైః॥ ముఖం
తేపేత్రిత్యమాంశోకోదమాత్యగీవాత్రయం। భృశంసునసినైదేహిన్యసనారణసంభవః॥ ౨౬॥ బుగ్రీవంత్యామేవమా
ర్తాయాజనన్యాంభరతాగ్రజః। పాదావాసాద్వజగ్రాహవసన్వస్యచరామః॥ ౨౭॥ పురోహితస్యాగ్నిసమన్విత
తదాబృహస్పతేరింద్రశ్రవామరాధిపః। ప్రగృహ్యపాదాససమృద్ధతేజసస్సహైవతేనపవిదేతథామః॥ ౨౮॥ తతో
జఘన్యంసహితైస్సుమంతిభిఃపురప్రధానైస్ససహైవపైక్షైః। జనేనధర్మజ్ఞతమేనధర్మనానుపోవప్యోభరతప్రదాగ్ర
జం॥ ౨౯॥ ఉపోవప్యస్త్యురదావీర్యవాంస్తవస్యిదేషేణసమీక్ష్యరాఘవం। శ్రీయాజ్ఞలంఠంభరతఃకృతాంజలి ర్యథా
మహేంద్రఃప్రయత్యజ్రహవతిం॥ ౩౦॥ కీమేవవాక్యంభరతోద్యరాఘవంప్రణవన్యతేగృత్యేవసాధువత్సయి। ఇలివత
స్యార్జునజన్యతత్సతోబభూవకారూపాలముస్తమంతదా॥ ౩౧॥ సరాఘవస్సత్యన్యతిత్వత్కృణోమహేమభావోభరత
శ్చధాత్మికః। వృథాప్యవృద్ధిశ్చవిదేజారధ్వరేయథానదప్యైస్సహితాత్ప్రయోగ్నయః॥ ౩౨॥ ఇలిశ్రీమదయోభ్యా
కాండేశ్చుగ్రీవరతతమస్సగః॥ ౩౩॥ తంరామస్సమాజ్ఞాయభృతరంగును
వత్సలం॥ త్కృణేనసహభృతీత్రాప్రప్యంసమువచక్రమ్॥ ౩౪॥ కీమేతదిచ్చేయమహంశోక్తికుంప్రవ్యాహృతంత్వయా।
యస్మాత్త్వయాగతోదేకమిమంచీరజహాజనః॥ ౩౫॥ కిన్నిమిస్తమిమందేశంకృష్ణాజినజటాధరః। హిత్వాసాభ్యంప్రవిష్ట
స్త్యంతేత్థేర్వంవక్త్రమహాసః॥ ౩౬॥ ఇత్స్యక్తకైకయాపుత్రఃకామతోస్థేనమహాత్మనా। ప్రగృహ్యబలవన్యాయఃప్రాం
జలిర్వాక్యమబ్రవీత్॥ ౩౭॥ ఆర్యంతాతఃపరిత్యజ్యకృత్యాకర్మణసుచుచురం॥ గతస్సృగంసమహాబాహుఃపుత్రశోకాభిషే
డితః॥ ౩౮॥ శ్రీయానియక్తకైకేయాగ్నిమహాత్రాప్రవరంతపః। చకారసుమహత్సావపిదమాత్మయశోహరం॥ ౩౯॥ సా
రాభ్యఫలమపాప్రవిధవాశోకకర్మతా। పతివ్రతనిమఃఘోరేనిరయేజనసీమము॥ ౪౦॥ తస్యమేదాసభూతస్యప్రసాదంక
ర్తుహామహాసః। అభిషేచన్యదాతైస్సరాజ్యేనమఘవానివ॥ ౪౧॥ ఇమాఃపత్యతయస్సర్వావిధవామారత్సయః॥ త్వ
త్సకాశేమసుప్రాప్తాఃప్రసాదంకర్తుహామహాసః॥ ౪౨॥ తదానుపూర్వాన్యయక్తంచయుక్తంచాత్మనినానద। రాభ్యంప్రా
ప్తహిదత్తేజసరామగోమహ్యదేకురు॥ ౪౩॥ భవత్సవిధవాభూమిస్సమగ్రావతిసాత్వయా। శశినిమిలేనేపశార
దీరజనీయథా॥ ౪౪॥ ఎభిశ్చన్వచినైసాన్ధంశిరసాయామితోమయా। భృత్సశ్చివ్యస్యదాసస్యప్రసాదంకర్తుహామహాసః॥
౪౫॥ తదదంతాశ్వరంపిత్వేన్యంసర్వంప్రకృతిమండలం। పూజితంపురుషమవ్యాప్యసాత్విక్రిమిశుచహాసః॥ ౪౬॥ ఏవము
త్వామహాబాహుస్సభామృతైకేయామరః। రామస్యశిరసాపాదజగ్రాహవిధవత్సవః॥ ౪౭॥ తంపంత్రిమచరతంసంగం
నిగ్మీనంతంపునపునః। భృతరంభరతంరామఃపరివ్యజ్జేగ్దమబ్రవీత్॥ ౪౮॥ కులిసపుత్రసంపన్నస్తేజస్వివతిత్రప్రతః।
రాభ్యహేతోశకథంపాపమాచరేత్స్యద్విధాజనః॥ ౪౯॥ నిదోషంత్యయవశ్యమిమాత్మమప్యరిసూచనః। నచాపిజననీంబా
ల్యాత్సంహిగిహితుమర్హసి॥ ౫౦॥ కామకారోమహాగ్నిగురూణాంసర్వదానఘ। ఉచపస్తేమదారేమపుత్రేషు
చదిధీయతే॥ ౫౧॥ వయమన్యయథాలోకేసంభ్యాతాసేమన్యసాధుభిః। భార్యాపుత్రాశ్చపేష్యశ్చత్వమనుజ్ఞామను
ర్హసి॥ ౫౨॥ వనేపాచీరవనంసావ్యక్తస్థాజినాంబరం। రాజ్యేవాపిమహారాజోమాంచాసుతుమిత్సరః॥ ౫౩॥ యా
వత్పరిధర్మజ్ఞైర్గౌరవంలొకసత్యతరం। తావద్ధర్మభృతాంశ్రేష్ఠజనన్యామపిగౌరవం॥ ౫౪॥ ఏతాభ్యాంధర్మశీలాభ్యాం

౩౯॥ సస్పృహభవమాశోచే ర్యాత్వా చావసతాంపురితధాపిత్రానియక్తోపివశినాపదతాంవరః॥ ౪౦॥ యత్రాహుమ
పితేవైవయిక్తేపుణ్యకర్తృణా॥ తత్రైవాహంకరిష్యామిపితురార్యస్యశాసనం॥ ౪౧॥ నమయాశాసనం తస్యత్యక్తుం
న్యాయ్యమరిందమ॥ తత్త్వయాపిపదామన్యంసంతైఖంధుస్సగఃపితా॥ ౪౨॥ తద్వయఃపితురేవాహంసమ్యుతంధర్మచారి
ణఃకర్తృణాపాలయిష్యామివసనాహసేనరాఘవ॥ ౪౩॥ ధార్మికేణాన్యతంసేననరేణగురువర్తివా॥ భవిష్యంసరవ్యాఘ్ర
వరలోకంజగతతా॥ ౪౪॥ అత్మానమమత్తిత్వంస్యభావేనరర్షభానిశామ్యమతుభవంప్రతిపితుశరకస్యసః॥ ౪౫॥ ఇ
త్యేవముక్త్యావచనంమహాత్మాపితుర్విదేతప్రతిపాలనార్థం॥ యపియసంభ్రాతరమర్షవప్యప్రభంతుమహారాద్విరరా
మరామృతః॥ ౪౬॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేపంచమోత్తరతరమస్సర్గః*****

ఏవముక్త్యాతువిరతేరామేవచనమర్షవత్॥ తతోమందాకినీతీరేరామంప్రకృతివత్సలం॥ ఉవాచభరతశ్చిత్రంధా
ర్మికోధార్మికంవచః॥ ౧౪॥ కోహిస్యాదీధ్యశోలోకేయాదృశస్త్యమరిందమ॥ సత్వాంప్రవృథయేదుఃఖంసీతిర్యానవ
హర్షయేత్॥ ౧౫॥ సస్యతశ్చాస్మివృద్ధానాంతాంశ్చపృచ్ఛసినంశయా॥ ౩॥ యథామృతస్తథాజీవాన్యథాసతితథా
సతియస్యైవముద్ధిలభాస్సన్యతీరితప్రేతకేనసః॥ ౪॥ వరావరజ్ఞోయశ్చస్యాస్త్రధార్యంమమజాధిపసంవప్యసం
పాప్రవ్వనవిషిదితుమహాతి॥ ౫॥ అమరోపమనత్వస్త్యంమహాత్మానత్యసంగతః॥ సర్వస్త్వస్సరర్షచబుద్ధిమాంశ్చ
సిరాఘవ॥ ౬॥ సత్వామేవంకైర్మర్షక్తంప్రభవాభవోవిదం॥ అవివహ్యోతమందుఃఖమాసాదయితుమహాతి॥ ౭॥ పౌ
షితేమయియత్పాపంమాత్రామతాగరణాత్మతం॥ త్సుద్రయాతదనిష్ఠంశేషప్రసదతుభవావ్షమ॥ ౮॥ ధర్మమధేనబ
ద్ధోస్త్రితేనేమాంసేవామాతరంహద్విధివేదంధేనండాన్దాంపావకారిణం॥ ౯॥ కథందశరథాజ్ఞాతశ్చుద్ధాధిజనకర్త
ణః॥ జానకధర్మమథమిన్యంతుర్యాంకర్మజగుషితం॥ ౧౦॥ గురుఃక్రియావాగ్మధ్యస్తరాజాతేషుపితేచితా
తంసపరిగృహ్యంధైవతంచేతిసంసరి॥ ౧౧॥ కోహిధర్మార్థమోహిన్మమిద్వశంకర్మకల్పిమం॥ స్త్రియాఃపియంచ
క్షిప్తుస్థమర్యాధర్మర్షజ్ఞధర్మవీత్॥ ౧౨॥ అంతతాలేఖాభూతానిమహ్యంతీతిపురానుతి॥ రాజ్ఞేవంకుర్వతాలోకేప్రభృ
క్షంసాశ్రుతిఃకృతా॥ ౧౩॥ సాధ్యథామభినంధాయకోథాన్దేహోచ్చసాహసాత్॥ తాతస్యయదితాంతంప్రత్యా
హరతుతత్స్థవా॥ ౧౪॥ పితుహిన్యమతిక్రాంతంపుత్రోయస్సాఘమన్యతే॥ తదవత్యంమతలంకేవపితమతోన్య
థా॥ ౧౫॥ తదవత్యంభావనస్తుహాభవాదుమృతంపితుః॥ అభిషత్తాశ్చతంకర్మలోకేధీరవిగిహితం॥ ౧౬॥ కైక
యాంమాంచతాతంచనువ్యాదోబంధవాంశ్చనః॥ పౌరజానపదానసర్వాంస్త్రాసుసర్వమిదంభవా॥ ౧౭॥ కన్య
దణ్యంక్వచతాత్రంక్వజఃక్వచపాలనం॥ ఈదృశంవ్యాహరంకర్తృనభవాకర్తృమహాతి॥ ౧౮॥ ఏవహిప్రభమో
ధర్మఃక్షత్రియస్యాభిషేచనం॥ యేనశక్యంమహాపాన్జ్ఞప్రజానాంపరిపాలనం॥ ౧౯॥ కశ్చప్రత్యక్షమత్సృజ్యనంశ
యస్థమలక్షణం॥ అయత్తిష్ఠంచరేద్రమంక్షత్రిబంధురనిశ్చితం॥ ౨౦॥ అధక్షేతజమేవత్వంధమంచరితుమిచ్ఛసి॥ ధర్మే
ణచతురోపగ్రాహాలయన్తైశమాప్నుసి॥ ౨౧॥ చతుర్థామాత్రమాణాంహిగాహాన్యంత్రిశ్చమాత్రమం॥ పా
హుధామణ్డధర్మఃక్షాస్తంకథంత్వత్తమహాసి॥ ౨౨॥ శ్రుతేనబాలస్థానేనవత్సరాభవతోవ్యాహంసకథంపాలయ
ష్యామిభూమింభవతిష్ఠతి॥ ౨౩॥ సీనబుద్ధిగుణోబాలాహిన్యస్థానేనవాప్యహంభవతాచవినాభూతోనవర్తయతుమ
త్సహే॥ ౨౪॥ ఇదంనిఖలమవ్యగ్రంరాజ్యంపితృమకంటకం॥ అనుశాధిస్తవధర్మేణధర్మఃక్షానసాబంధవై॥ ౨౫॥ ఇ
హైవత్యాదీపింశంతుసర్వాఃప్రకృతయస్సహియుత్విజస్ససస్థితాశ్చమంత్రవత్సంత్రకోవిదాః॥ ౨౬॥ అభిషిక్తస్త్య
మస్తాభియోధ్యాంపాలనేప్రజపిజిత్యతరసాలోకాన్మమద్భిరివవాసః॥ ౨౭॥ ఋణానిత్రిభ్యపాకుర్వదుపార్జ
నస్సాగునిర్జవా॥ సుహృదస్తవ్యయన్తామైస్త్యమేవాత్రానుశాధమాం॥ ౨౮॥ అద్యార్యమదితాస్సంతుమహృదస్తై
భిషేచనే॥ అద్భిభృతాఃపరాయంతాందుమ్నాదస్తేదిశోదశః॥ ౨౯॥ ఆక్రోశంపాపమృతశ్చప్రమృభ్యపురీషవహాభా॥ అ
ద్యతత్రభవంతంచపితరంక్షత్విమాత్॥ ౩౦॥ శిరసాత్యాభియాచేపంకురుమ్యగ్రంశౌరాంపంము॥ జాంధమేషువసర్వే
మభూతేష్వివమహేశ్వరః॥ ౩౧॥ అత్రతత్పృథుతఃకృత్వావసమేవభవాతః॥ గమిష్యతిగమిష్యామిభవతాసా
ర్థమప్యహం॥ ౩౨॥ తథాహిరామోభరతేనతామ్యతాప్రసాద్యమానశిరసామహీపతిః॥ సచైవచక్రేగమనాయనత్వ
వాగ్మమిపితుస్తద్వచనేప్రతిష్ఠితః॥ ౩౩॥ తదవత్సతంస్థైర్యమవేక్ష్యరామవేసమంజసోహర్షమవాపమఃఖతః॥ సయా
త్యయోధ్యామితిమఃఖతోభవత్స్థిరప్రతిష్ఠత్యమవేక్ష్యహర్షితి॥ ౩౪॥ తమృత్విజ్ఞేతైగమయాధవల్లభాస్తదాపి
సంజ్ఞాశ్రుతశాశ్చమాతరః॥ తథాబ్రువాణంభరతంప్రతుష్టాపుఃప్రణవ్యరామంచయయాదిరేనహ॥ ౩౫॥ ఇతిశ్రీమద
యోధ్యాకాండేచతుర్తతరమస్సర్గః***** పునరేవంబ్రువాణంతంభర

తేలత్మశాగ్రజః | ప్రభువాచతత్త్వీర్మాణజ్ఞానిశ్చ్యేభిసత్సృతః || ౧ || ఉపస్మయదంవాక్యంయన్యమేవమభావ
 థాః | జాతేపుత్రోదశరథాత్రైతేయ్యంరాజసత్తమాత్ || ౨ || పురాభాగ్భీతానన్మమాతరంతేనముద్వహా
 మాతామహేనమాత్రాపీరాజ్యశుభ్రమనుత్తమం || ౩ || దైవానురేచనంగ్రామేజనవైర్భవపాథివాః | సంప్ర
 ప్నయేదదరాజావరమారాధితప్రభుః || ౪ || తతస్సానంప్రతిత్రాప్యతవమాతాయశస్సిధి | అయావతనరశ్రేష్ఠంద్వా
 వరావరణిణి || తవరాజ్యసంవరభాగ్యముమప్రచాజనంతథా | తావరాజాతదాతస్యైనియక్తఃప్రదదానరా || ౬ ||
 తేనపితౄహమవ్యత్రేయ్యుక్తపరుషవభాచరుత్తతవనేవాసంవద్దానివరదానిక || ౭ || హంసనమిదంప్రాప్తాగ్జ
 రంలత్మశాన్వితః | సీతయాచాప్రతిద్వంద్వస్యస్యవాదేభ్యతఃపితృః || ౮ || భవానపితృతేన్యపితరంస్యవాదాంకర్తృమ
 హాతిరాజేంద్రప్రమేచాభిషేచనాత్ || ౯ || యుక్తాన్యాయరాజానంమత్సృతేభరతప్రభుంపితరంశాపిధమ
 ఙ్గంమాతరంచాభినందయ || ౧౦ || శూగ్రియతేహిపురాతాత్రశ్రుతిగీతాయశస్సివా | కయేనయజమానేనకయేష్వేవపి
 గ్వాప్రతి || ౧౧ || పున్నామ్నానరకాద్యస్సాస్మితరంత్రాయతేనుతః | తస్మాత్పుత్రభివృద్ధిక్రీకపితౄకాయత్పాతివాను
 రః || ౧౨ || పవ్వచాబహవంపుత్రానశంతోబహుశ్రుతాః | తేషాంవైసమవేతానామశశ్చిద్వయాంప్రతేత్ || ౧౩ || ప
 వరాజవాయస్సర్వేప్రతితారాజసందగతస్మాద్రాహినరశ్రేష్ఠపితరంవరాశ్చాస్మిన్ || ౧౪ || అయోధ్యాంకచ్ఛభర
 తప్రకృతీరసురంజయ | శత్రుఘ్నసహితోవీరసహసరైర్వీర్వజాతభిః || ౧౫ || ప్రవేత్స్యేదంవరాశ్చానవమవ్యవశంబ
 యః | ఆభ్యాంతుసహితోరాజప్రదేవోలత్మశేనచ || ౧౬ || త్వంరాజాభరతభవస్వయంవరాశాంవదన్యానామహమ
 పిరాజరాత్మ్యుగాణాం | కచ్ఛత్వంపురవరమద్యసంప్రహృష్టస్సంహృష్టస్వహమపిదంకథాప్రవత్స్యే || ౧౭ || ఛా
 యాం తెదికరభాఃప్రబాధమానాంవహత్రం భరతకరోతుమూర్ధ్విశీతాం | ఏతేషామహమపికానన ద్రుమాణాం
 ఛాయాంతామతిశయినీంసుఖీత్రయస్మై || ౧౮ || శత్రుఘ్నకుశలమిన్యతేనహంసాస్మిమిత్రమహవిదితఃప్రధానమి
 త్రంప్రత్యౌరప్రసయవరావయంవరేంద్రంసన్యసంభరతవరామహవిషాదం || ౧౯ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండేన
 వోత్తరశతమస్త్యుతే. ***** ఆభ్యాసయంతంభరతంజాబాలిర్హృష్టాహోక్త
 నః | ఉవాచవరామంధర్మజంధర్మాపేతమిదంవచః || ౧ || సాధురాఘవమాభూతైబుద్ధిరేవంధర్మికాప్రాకృతస్యనర
 స్యేవహ్యోగ్యమధేర్మసస్సినః || ౨ || కఃకస్యపురుషబంధుఃకిమాప్యంకస్యకేనచిత్ | యదేకాజాయతేజంబురేకవపవశ్య
 తి || ౩ || తస్మాన్మాతాపితాచేతిరామనక్షేత్రయోనరః | ఉత్తత్రైవనక్షేయోనాస్త్రీకస్మిన్నికస్యచిత్ || ౪ || యథాగ్రామాం
 తరంకచ్ఛన్నృతకస్మితృద్విదస్సేత్ | ఉన్యజ్యవతమావాసంప్రతిపృతావతేహమి || ఏవమేవసమ్యక్సాంపితామా
 తాగృహంవసు | ఆవానమాత్రంకాకుత్స్థసంజ్ఞాత్రసంజ్ఞాః || ౬ || పిత్ర్యంరాజ్యంపరిత్యజ్యననాహాసినరోక్తమ్ |
 ఆస్థాతుంకావథంభుంభువిమంబుహుకంటకం || ౭ || సన్మృధాయానయోధ్యాయామాన్తానవభిషేచయంపికదేవేభ
 రాహిత్యానగరిసంప్రతిక్షతే || ౮ || రాజభాగాననుభవమహాన్యూపార్థివాజ్ఞాని | విహరత్వమయోధ్యాయాంయ
 థాశక్త్రప్రీతిష్ఠపే || ౯ || నతేకస్మిన్దశరథస్త్వంచతస్యనకత్సన | అస్యోరాజాత్వమన్యసృతస్మాత్కురుయదచ్యుతే ||
 ౧౦ || వీజమాత్రంపితాజంతోశ్చక్లంధరీరమేవచాసంయక్తస్యతుమన్యాత్రాపురుషస్యేవాజన్మతేత్ || ౧౧ || కతస్సన్య
 వతిస్త్రక్రగంతవ్యంయత్రతేనవై | ప్రవృత్తిరేషామద్వానాంత్వంతుమిథ్యావిహన్యసే || ౧౨ || అర్థదర్శవరామైయ
 తాంస్తానోచామనేతరా | తేహిదాభిమహాప్రభువినాశంప్రేత్యభేజిరే || ౧౩ || అప్తకాపిత్వదైవత్యమత్యయం
 ప్రప్రతీనః | అన్నద్యౌవద్రవంశశ్యమృతోహికినశిష్యతి || ౧౪ || యదిభుక్తమహాస్యేనదేహావస్యస్యగచ్ఛతిదద్యాత్స
 వతశ్చాగ్నిధంవతత్వభ్యతనంభవేత్ || ౧౫ || దానసంవననాహ్యేత్రేగంధామేధావిభిఃకృతాః | యజన్యదేహిడిక్తన్య
 తవస్తవ్యన్వసంత్యజ || ౧౬ || సనాప్తిపరుమత్యేనకురుబుద్ధింహంహమే | ప్రత్యక్షంయత్రదాత్రిష్టవరోక్షంపుష్కలకురు ||
 ౧౭ || సనాప్తిబుద్ధింపురసృత్యన్యదర్శకబద్ధిని || రాజ్యంశ్వంప్రతిగ్న్హేష్వభరతేనప్రపాదితః || ౧౮ || ఇతిశ్రీమద
 యోధ్యాకాండేనవోత్తరశతమస్త్యుతే. ***** జాబాలిర్హృష్టాహోక్త
 త్వానానస్యత్యాత్మనాంవరః | ఉవాచవరయాభక్త్యాన్యబుద్ధ్యాచావివస్యయా || ౧ || భవామైషియకామార్గంవచ
 నంయదిహాక్తవా | అకార్యంకార్యసంకారోమవత్సంపద్యసంబుత్ || ౨ || ధర్మారాధస్తపురుషపాపాకారసమన్వ
 తః | మానసంబధతేనభుగ్నిన్నచారిత్రదర్శనః || ౩ || కులీనమకులీనంచావీరంపురుషమానసం | చారిత్రమేవవ్యాఖ్యాతమి
 తింవాయదివాసుదిం || ౪ || అనాన్యస్తాన్యరసంకారశ్చోచాద్దీనస్తథాసందిః | లక్షణ్యవలక్షణ్యదుశ్శీలశీలబాధివ ||
 అధర్మంధర్మవేషిణయదిమంలాకసంకరం | ఆవివత్సేగ్ధుభంహిత్యాక్రియావిధివర్ధితం || కశ్యేతయానప్రభుః

కార్యాకార్యవివక్షణః | బహుమంస్థతిహం లోకే మృత్యుం లోకాదుషణం || ౭ || కన్యధాస్యాన్యహంస్వప్నం కేనవా
స్వప్నమాప్నుయాం | అనయావర్తమానోహి వృత్త్యాహినప్రతిజ్ఞయా || ౮ || కామవృత్తస్త్వయం లోకాకీర్త్యుత్సము
వవర్తతే | యద్వృత్తాస్సంధిరాజానస్తద్వృత్తాస్సంధిహిప్రజాః || ౯ || సత్యమేవాన్యతం సంచరాజవృత్తం సనాతనం |
తస్మాత్సత్యాన్యకం రాజ్యం న త్యేలోకః ప్రతిష్ఠితః || ౧౦ || ఋషయస్తైవ దేవాశ్చ సత్యమేహి మేనాథే | సత్యవాదీహి
లోకేష్టికాపరమంగచ్ఛతి తుయం || ౧౧ || ఉద్యుజం తేయథానర్హస్త్వైరాచన్యతవాదిసః | ధర్మస్యత్యంపరోలోకేమూలం
స్వర్గస్యచోచ్యతే || ౧౨ || సత్యమేవేశ్వరోలోకేనస్యంపక్తాః శ్రీతానదా | సత్యమూర్తానర్హస్త్వైశ్చ త్యాగ్వాప్రిప
గంపదం || ౧౩ || దక్షమిష్టం హుతం నైవ తప్తానివతపాంసివ | వేదాస్సత్యప్రతిష్ఠానాస్తస్మాత్సత్యవరోభవేత్ || ౧౪ || ఏకః
పాలయతేలోకమేకః పాలయతేకులం | వజ్రత్యేకోహినయేఏకస్త్వగోమహీయతే || ౧౫ || సోహంపితుర్నియోగంతు
కిమథం నానుపాలయే | సత్యప్రతిశ్రవస్సత్యం న త్యేనసమయాకృతః || ౧౬ || నైవలోభాన్మమోహాన్యానహ్యజ్ఞానా
న్తమోన్విరతః | సేతుంసత్యస్యభత్యాన్విమగురోస్సత్యప్రతిశ్రవః || ౧౭ || అనస్యసంధస్యసత్యం సత్యస్థిరచేతనః | నైవ
దేవానమితరః సతిచ్ఛంతీతనశ్చుశ్చింతం || ౧౮ || సత్యగత్తమినుంధర్మం సత్యంసత్యాన్యహంస్వయం | భారస్సత్తురుమా
నీణాస్తదభవమభివన్యతే || ౧౯ || త్వాత్రంధర్మమహంత్వయ్యేవ్యాధర్మంధర్మసంహితం | తుదైర్నిర్మలః ప్రస్తుభైశ్చ
సేవితంపాచకర్మభిః || ౨౦ || కాయేనకురుతేనాపమనసానంప్రకార్యవ | అన్యతరజన్యయాచాహుతివిధంకర్మపాత
కం || ౨౧ || భూమిః కీర్తిర్యతే లక్ష్మీః పురుషంపాప్రీథంతురిహి | స్వర్గః స్థంచానువశ్యంతినస్యమేవభజేతతత్ || ౨౨ || శ్రే
ష్ఠంహ్యోవార్యమేవస్యాద్యక్ష్యవానవధర్మకం || ఆహాయక్తికైర్వాన్యైరిదంభాద్రంకురుష్యహం || ౨౩ || కథంహ్యహం
ప్రతిజ్ఞాయవనవానమినుంధరా | భరతస్యకీర్మ్యమివచోహిత్యాన్విగర్వతః || ౨౪ || స్థిరామయాప్రతిజ్ఞాతాప్రతిజ్ఞా
గురునస్మిధా | ప్రహృష్యమాణాసాదేవీతైకేయాచాభవత్తదా || ౨౫ || వనవానవనస్నేహంతుదిద్వియతిభాజనః | మూ
లైః పుష్పైః ఫలైః పుష్పైః పిత్వాదేవాంశ్చ తద్రయం || సంతృప్తవంచనగోహం లోకయాత్రాం ప్రవర్తయేత్తు
హశ్చేద్విధానస్యకార్యాకార్యవివక్షణః || ౨౬ || కర్మభూమిమహంపాప్రీష్వకర్మవ్యంకర్మయమృతం | అగ్నిర్యాయ
శ్చబోమశ్చకర్మణాంఫలభాగినః || ౨౭ || శతంక్రూరానామాహృత్యదేవరాక్షోద్రిషంగతః | తపాన్యగ్రాగ్రీహశాన్తాయ
విషంయాతామహామయః || ౨౮ || అమృత్యమాణః పునరుగ్రతేజానిశ్చవ్యశినాస్త్రికవాక్యహతుం | అథాబ్రహ్మేదం
పతేస్తమాజోవిగహామాణోవచనానిశ్చయః || ౩౦ || సత్యంచధర్మంచవరాక్రమంచభూతానుకంపాంస్రియవాదితాం
చ | ద్విజాతిదేవాతిథిపూజనంవసంధానమాహుప్రీదినస్యసంతః || ౩౧ || తేస్తేవమాజ్ఞాయయథావదభావేకోదయం
సంప్రతిపద్యమిహి | ధర్మంచరంతస్సకలంయథావతాగంక్షంతిలోకాగమమప్రసక్తాః || ౩౨ || నిందాన్యహంకర్మసి
తుఃకృతంత్యస్తాదుగృహ్లాద్విషమస్థమిద్ధిం | బుద్ధ్యానయైవంవిధయాచరంతంసునాస్త్రికంధర్మవధాదపేతం || ౩౩ || య
థాహిచోరస్యతథాహిమిదస్తథాగతంనాస్త్రికంప్రతిద్ధి | తస్మాద్దియశ్శంక్యతనః ప్రజానాంననాస్త్రికేనాభినుభోబు
ధస్యాత్ || ౩౪ || త్వత్ప్రిజనాః పూర్వతరేవరాశ్చశుభానికన్యాణిబహూనిచమృతః | జిహ్వానదేమంచవరంచలోకంతస్మా
ద్ద్విజాస్త్వస్త్రిమతంకృతంచ || ౩౫ || ధమేరోరాశ్చస్త్వరుషైస్సమేతాస్తైజస్వినోదానగుణవధానాః | అహింసకా
వీరమలాశ్చలోకేభవంతీపూజ్యమునయః ప్రధానాః || ౩౬ || ఇతిబ్రువంతంపచనంసరోమంరామహర్షానవదీన
సత్వం | ఉపాచరశ్శంకునరాస్త్రికంచసత్యంవచస్సానునయంచవివక్షః || ౩౭ || సనాస్త్రికానాంపచనంబ్రహ్మ్యహంననా
స్త్రికేహంనవనాస్త్రికంచన | సమీక్ష్యకాలంపునరాస్త్రికేభవంభవేయకాలేపునరేవనాస్త్రికః || ౩౮ || సచాపకాలోయ
మపాకరత్వైర్మహుమయాస్త్రికవాన్విరీతా | నివర్తనాభంతువగ్రామకారణాన్ప్రసాదనాభంతుచమన్తుశిరీ
రు || ౩౯ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండ - దేశసోద్రశతతనస్సగః ||

***** కృష్ణమాజ్ఞాయారామంయవస్థః ప్రత్యుపాచమాజ్ఞావానిరీదజాని తేలోకస్యాన్యగ్రతాగతం || నివరేయమతుకామస్తుత్వామేవద్వాన్య
ముక్తవా | ఇనావంతస్యకంసముత్పత్తిం లోకానాధబోధమే || ౪౦ || సర్వంసమేవాన్విష్టుధివీయత్రేనిమిత్ || తతస్స
మభవన్మృత్ప్రాప్త్యయంభూదైవమైస్సహ || ౪౧ || సవరాచాస్తతోభూత్వాస్త్రోద్భవోరవంధరాం || ౪౨ || అస్యజన్మజన్మ
ర్వంసహపుత్రైః కృతాత్మభిః | ఆకాశప్రభవోబ్రహ్మశాశ్వతోనిత్యోఅమృతః | తస్మాద్విరీదస్సంజ్ఞేవరీచేః కాశ్యపస్సు
తః || ౪౩ || వివస్వాకాశ్యపాజ్ఞేహనువైవసన్సతస్సుతః | సతుప్రజాపతీః పూర్వమిత్యుక్తమస్తువసోస్తుతః | యస్యేమం
ప్రథమందత్తాసమృద్ధామనునామహి | తమిత్యుక్తమయోధ్యాకాండం రాజానంవిద్ధిపూర్వకం || ౪౪ || ఇత్యుక్తమనుత
శ్రీమాకమక్షిరేవేదిమతః | కురైరథాత్మజోవీరోవికుక్షిగుదపద్యత || ౪౫ || వికుక్షేస్తుమహాలేజాబాణపుత్రప్రతాప

వాఁ||బాణస్యశుభుహాబాహుసరణ్యౌమహాయశాః|| నానావృష్టిర్భూవాప్తిఃసమగ్నిఃకంసతాంవరే | అనర
 జ్యేయమహాజేతవ-రోపాపిశత్సన||౧౦||అనరణ్యౌమహాబాహుఃపృథూరాజాబాభూనమా| తస్మాన్మృధోమహారాజ
 ప్రేరంకురుదవస్యత|| సుత్యవచనాద్విరస్పతీరోదివంగతః|| ౧౧|| |త్రిశంకరభవర్మౌనుమహంనుమారోమహాయ
 శాః||నుండునారౌమహాతేజాయువనాశ్వేవ్యజాయత||౧౨||యువనాశ్వేసుతశ్శ్రీమాన్మాంధాతాపమవస్యతశ్శ్రీమాం
 ధానుస్తనుమహాతేజాన్యసంధిగుదవస్యత||౧౩||సుసంధేరపపుత్రోన్యోధునివసంధిఃప్రసేనశిత || యశస్విభునివసంధే
 స్ఫురతతోభిమాదనః||౧౪|| భరతాత్మనుమహాబాహురసితోనానుజాయత || యత్యైతేప్రతిరాజానడుదవస్యంగ
 శత్రవః|| హైహయాస్తాబజంభూశ్చశూరాశ్చశశివిందవః|| ౧౬|| తాంస్తసర్వాఽప్రతిపూర్వహ్యయైఃధేరాజాప్రవాసి
 తః| సువతైలవరేరజ్యేబభూవాభిరతోముఖః||౧౭|| ద్వేచాస్యభాశ్యేగన్ధిఃశ్యేబభూవనుగిరిశుగిరిః|ఏకాగ్రహావివాశా
 యసపత్యైన్యసగరంకః|| ౧౮|| భాగవత్స్వయవోనామహిమవంతముపాతేతః | తన్మృషింసముపాగవ్యతానిం
 త్యభ్యవదయత్ || ౧౯|| సతామభ్యవదద్విహ్వైవరేపుంపుగ్రజన్మని | పుత్రస్త్యభిరాదేవసహాన్వారోకవిశ్రుతః ||
 ధామికశత్సమశిల్యవశంకతాఽనిమాదనః||౨౦||కృత్యాప్రదక్షిణంహృష్టామునింతముమాన్యవ || పర్వప్రసనమా
 నాకుంపత్కగర్జనమప్రథం| తతస్సగృహమాగవ్యదేవీపుత్రంవ్యజాయత|| ౨౧|| సవరాన్యశురగస్త్యవైన్యశిగ్రహా
 జఘాంసయా||గరోసహాతేవైవజాతస్ససగరోభవత్ ||౨౩|| సరాజానగరోనామయన్ముద్రమహానయత్ | ఇష్టాన్
 వన్యశివేగేసతాన్యయంతముమాఃప్రజాః||౨౪|| అసంజన్యపుత్రోగృహతోసగరోన్యేవసత్పుత్రం||జీవశ్చేనసమితాగృ
 సోన్యవపాదర్కృతృత్ || ౨౫|| అంశుమానిపుత్రోగృహదసమంజన్యపీర్ణవాఁ | చిలిహంశుమతఃపుత్రోచిలివస్యగిరి
 ఖః||౨౬||భగిరథాతః|కుతేస్థన్యకాకుతేస్థాయేనమిత్రితాః|కుతేస్థన్యచపుత్రోగృహద్రఘుర్యేనశురామవాః|| ౨౭||
 రఘోస్తుపుత్రస్త్యేజస్విత్రస్యధిపురషాదకః|కల్మషపాదస్సేదాసగ్రజ్యేవంప్రథివోభువి|| ౨౮|| కల్మషపాదపుత్రో
 భూచ్చంఖగన్ధివిమిత్రితః| యస్తతద్విర్యమానాన్యసహపైన్యస్సనీపతృత్ || ౨౯ || శంఖగన్యచపుత్రోగృహచ్ఛార్
 శ్శ్రీమాన్మహాదళానః | సుదర్శనన్యగ్నివణాఅగ్నివణాన్యశీఘ్రిగః||౩౦||శీఘ్రిగన్యనుభుత్రోమరోపుత్రఃప్రశ
 నుగః | ప్రశుశుగిన్యపుత్రోగృహదంబిమహావ్యతిః||౩౧|| అంబిరవస్యపుత్రోగృహన్మువస్సత్సవిక్రమః| సమా
 చన్యవనాగగపుత్రఃపరమధామికః || ౩౨ || అజశ్చమత్రత్యైవనాభాగన్యమతాపుభా|అజన్యైవచధర్మాత్కా
 రాజాదరభస్సుతః||౩౩||తన్యజ్యేష్ఠానిదాయానోరామశ్చన్యభిమిత్రితః | తన్యవహాన్యకంరాజ్యమవేక్షన్యజనన్య
 ప||౩౪||ఇత్యైవమాణాంహిసర్వేహింరాజాభవతిపూర్వజః| పూర్వజేనావరపుత్రోజ్యేష్ఠోరాజ్యేభిషిన్యతే || ౩౫ ||
 సరాఘమాణాంకులధర్మమాన్యసన్యనాతనరాన్యవిహంశుమహాసి | ప్రభాతరత్నామనుశాధిమేదినిప్రభాత
 రాష్ట్రాన్విపిత్యవన్యనాయకః||౩౬||ఇతిమదయోధ్యాకాండే-దశో-ద్వరశతమస్తకం.*****

వసన్యస్తతదారామమున్యరాజపురోహితః| అబ్రీధర్మసంయుక్తంపునరేవావరంవచః|| ౧|| పురుషన్యజా
 తన్యభవంతిగురవస్త్రయః| ఆచార్యత్యైవకాకుతేస్థపితామాతావరాఘవః || ౨||పితౄన్యసంజనయతిపురుషంపురుష
 షణ్ణా|త్రజ్ఞాంకదాతిచాచార్యస్తన్యశ్శుగురువ్యతే||౩||సోహంతేమిరుచార్యస్తవత్రైవవరంతవ| మమత్వంవచనం
 కుర్వన్నాతివతేస్థతాంగతి||౪|| ఇమాహితేపరివదశ్శ్రేణయత్సవిజాన్యథా| ఏషుతాతరదగర్హంనాతివతేస్థ
 తంగతి||౫||వృద్ధాయాభర్తశీలాయామాతుర్నర్తన్యవతిః|| ౬||అన్యోన్యవచనంకుర్వన్నాతివతేస్థతాంగతి ||
 ౭|| భరతన్యవచఃకుర్వయావమానన్యరాఘవః| ఆత్మానంనాతివతేన్యసంజన్యధర్మపరాక్రమః || ౮||ఏవంసంభురముక్త
 స్సగనురాఘవమస్త్వయం| ప్రత్యువాచసమాసంవసన్యంపురుషమహాభః || ౯|| యన్మాతాపితరౌవృత్తంతయేకు
 నుతస్యదా| ననుప్రతికరంతత్తుమాత్రాప్రాప్రయత్నైశ్చతం || యథాశక్తిప్రదానేనస్మావసేచ్ఛాదనేన || నిత్యం
 చప్రియవాదేనతథాసంవర్ధనేన|| ౧౦|| శహిరాజాజనయతాపితాదత్రశశోమనః | ఆజ్ఞాతంయత్ప్రయోతన్యతత్త్వ
 ధ్యానివివృతి||౧౧||ఏవముక్తురామేణాగతఃప్రత్యంగతరం| ఉవాచపరమోదారస్సూతంపరమచుర్జనాః|| ౧౨|| ఇ
 హమేన్యదేశీఘ్రింకుశానాన్యరసారథ|అర్యంప్రత్యవవేత్త్యైమియావప్యేనప్రసిదతి || ౧౩|| అనాహరోగిరాఅగ్లో
 ధనసీనోయశాద్విజః|శేషేపురస్తాచ్ఛాలాయాయావన్మప్రతియాగ్యతి || ౧౪|| సతురామమవేక్షంకంసమంత్రం
 పీక్ష్వీయర్కనాః|కుశోద్వరమువస్థాస్యభూమావేవాన్యరత్వయం|| ౧౫||తమఃవాచమహాతేజారామోరాజస్త్రిన్ద్ర
 వః|కింమాంభరతకుర్యాణంతాత్ప్రత్యవవేక్షసి||౧౬||బ్రాహ్మణోవ్యక్తపాశ్చేన్యసనరాగోఽస్థమహాహతి | సతు
 మూర్ధాభిషిక్తానాంవిధిఃప్రత్యవవేతనే || ౧౭ ||ఉద్విగ్ధనరశాన్దూలహితైర్వరద్దూరుణంవతం | పురవర్యామితఃక్షిప్రమ

యోధ్యాయాహిరామః॥ ౧౮ ॥ అసినస్త్యేవభరతఃపారిజానపదగజనం । ఉవాచసర్వతఃప్రీత్యక్తిమాక్యం నానుశౌ
సఖః॥ ౧౯ ॥ తేతమూచుర్హృష్ణానంపారిజానపదజవాః । కాకుత్స్థమభిజానీమస్యస్యగృధరతిరామః॥ ఏషోపిహిమహా
భాగిషిగుర్వచసిద్ధితిఅతవనతక్తాస్సౌన్యవ్యవర్తయతుమంచనా॥ ౨౦ ॥ తేహమాజ్ఞాయచనంరౌమోవచనబ్ర
హ్మతీ ॥ ఏషంబోధవచనంసహృదాంధమాచతమహి॥ ౨౧ ॥ ఏతస్మైచ్చివభయంశ్రుత్వాసహ్యక్యంవశ్యేరామః॥ ఉక్త్య
త్సంమహాబాహూహంవస్త్వతశ్చోదకం॥ ౨౩ ॥ అథోక్తాయజలంస్త్వప్రాప్త్యభగతోవాగ్ధ్యమబ్రహ్మతీ ॥ శ్రేష్ఠ్యయతుమే
పరిపదోమంత్రిత్యే ॥ యోస్తథా ॥ నయామేవితరం గాభ్యం నానుశౌహిమహారతిరగ్నిర్వంపరమహాభజ్ఞం గామజానా
మిరామనం ॥ యదిశ్యవశ్యంవస్త్యంకర్తవ్యంవశితార్వవః । ఆహమేషమత్యాగిమిత్యుగ్రసమాననే॥ ౨౬ ॥ ధర్మవా
త్సాగ్రశ్యతశ్యేనభ్రాతృత్వాశ్యనవిష్మితః ॥ ఉవాచరామస్యంప్రీత్యపారజానపదంజనం॥ ౨౭ ॥ విక్రీణమాహిత్కంఠం
యస్మిత్వాజీవతామనునత్రోక్తమయతుంశక్యంమయావాభరతేనవా॥ ౨౮ ॥ ఉచ్యంతుమయాకార్యోపనవాసీజుషి
తః ॥ యస్తమస్త్రీచస్త్రీకేయాన్విప్రామేమకృతంకృతం॥ ౨౯ ॥ జానామిభరతంత్వాతంతురునతాగ్రకారిణంనర్వ
మేమాత్రకల్యాణంసప్త్యసంభేమహస్త్యే॥ ౩౦ ॥ అనేనధర్మశీతేనవాస్మిత్వాగతభృషః ॥ భ్రాతృసహభవిష్యామివృ
హ్యః ॥ ఇతివస్త్రీనః॥ ౩౧ ॥ సత్యతరాజాహిత్కేయాన్మయాతద్వచనంకృతం । అన్యతాస్త్యేచయోనేనవితరంతపహి
నతి॥ ౩౨ ॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే చీకాదశో త్తరశతమస్కంధః॥ ౩౩ ॥ * * * * * తమప్రతిప
తేతోభ్యంభ్రాతృభ్యామహాపరాకాండంవిష్మితాన్సంగమంప్రీత్యసమవేతామహాపరాయః॥ ౧ ॥ అంతహిరాస్త్య
పిగణాస్సద్భావ్యపరమహయః ॥ తాభ్రాతృహమహాత్మానౌ కాకుత్స్థాప్రతశసంలే॥ ౨ ॥ సధర్మయస్యప్రతితావ్యధర్మ
జ్ఞాధర్మవికృతాః ॥ శ్రుత్వాసయంహిసంభాషాయభయోస్సప్రహయాయహే॥ ౩ ॥ తతస్త్యపిగణాఃక్షీరంబిశగ్రివ
వక్షైః ॥ యిభరతంరాజశౌరూణలమిరూచస్సంగతావచః॥ ౪ ॥ పులేజాతమహాప్రాజ్ఞమహావృతమహాయశః । గ్రా
హ్యంరామస్యనాక్యం తెవితరంయద్యవేక్షసే॥ ౫ ॥ సదాన్యమిమంరామంనయమిచ్చామహేమః ॥ అన్యథాత్వాప్య
క్తేకేయాన్సప్రగృహకరభోగతః॥ ౬ ॥ ఏతావమన్యవచనంగృహస్యస్సమహాపరాయః । రాజమాయత్వైవితదాసత్వే
స్యాంస్యాంగ్రింకతాః॥ ౭ ॥ స్తోదితక్రేచాశ్యేనశుభేనశుభదన్తః । రామస్యంప్రవృత్తవచసాస్త్వపీనభ్యలూజయత్॥ ౮ ॥
త్రస్తగ్రాత్రస్థభరతస్యవాచాసజ్జనగానయా ॥ కృతాంజలిదంనాక్యంరామంపునరబ్రహ్మతీ॥ ౯ ॥ రాజధర్మమనుషే
క్ష్యులభధర్మసంసరితింకిర్తుమహానౌ కాకుత్స్థమమమాకుశ్యేయాచనాం॥ ౧౦ ॥ రక్షింసుమహాద్రాజ్యమహా
మేకస్తుసేన్మహే ॥ పారిజానపదాంశ్చపిరక్తారంజయతుంతథా॥ ౧౧ ॥ జ్ఞాతేయశ్చహియోధాశ్చమిత్రాసేనుపృథక్శ
నః । త్వామేవప్రతికాంక్షం తేపర్జన్యమివకర్తవ్యం॥ ౧౨ ॥ ఇదంరాజ్యంవహప్రాజ్ఞస్థాపయప్రతిపద్యహి । శక్తిమానసికా
కుత్స్థలోకస్యపరిపాలనే॥ ౧౩ ॥ ఇత్త్యక్తాన్యవతద్భ్రాతృపాదయోగ్ధరతస్తదా । భృశంసంపార్థిగ్ధయామానగా
మమేవప్రియంవదః॥ ౧౪ ॥ తమంకేభ్రాతరంకృత్వారామోవచనమబ్రహ్మతీ । శ్యామంసభినవతాగ్నిక్షంబ్రిహంసస్వ
రంస్యమే॥ ౧౫ ॥ అగ్రతాత్వామియంబుద్ధిస్త్వజాతేనయోచయో । భృశముగ్రహసేతాతరక్షితుంప్రతిపీనుమి॥ ౧౬ ॥
అమాత్యైశ్చనుపృష్ఠిశ్చబుద్ధిమన్విశ్వమంత్రిభిః ॥ నర్వకార్యాణిసప్త్యంశ్యమహాంశ్యమికారయ॥ ౧౭ ॥ లక్ష్మీశ్చం
ద్రాదహియాద్వాహిమహావాహిమంత్యజైత్ర ॥ అతీయాత్సాగరోవేలంప్రవిజ్ఞామహంపితుః॥ ౧౮ ॥ కామాద్వా
తాతలోభాద్వామాత్రాభ్యుదయంకృతంసతత్సనీకత్యంవలితవ్యంచమాత్మవత్॥ ౧౯ ॥ ఏషంబ్రహాణంభరతః
కౌసల్యుతతమబ్రహ్మతీ ॥ తేజహిదిశ్యసంకాశంప్రతిపచ్చంద్రదర్శనం॥ ౨౦ ॥ అధిరోహగ్రహదాభ్యాంపాదుకేహిమ
భూషే ॥ ఏషతేహిసర్వలోకస్యయోగిత్వమవిభాగస్యతః॥ ౨౧ ॥ సోధిరుహ్యనరవ్యాఘ్రఃపాదుకేహ్యనమిహ్యవచ । ప్రా
యచ్చతుమహాతేజాభరతాయమహాత్మనే॥ ౨౨ ॥ సపాదుకేసంప్రణమ్యరామంవచనమబ్రహ్మతీ । చతుశ్చహింవాగ్ని
జహావీరభరోహ్యహం॥ ఫలమూహాశ్చోపేరభవేయరంఘనదన్తః ॥ తవాగ్రహసమాకాంక్షావసం తేనగ్రాద్యహి॥ ౨౩ ॥ తన
పామకయోర్మృతరాజ్యతంతేపరంతరం । చతుర్వశేహిసంపూర్ణేవదేహానిరూక్షమ॥ ౨౪ ॥ నప్రత్యాయయదిత్వాంసు
ప్రత్యాయమహాతాశనం॥ ౨౫ ॥ తథేతిప్రతిజ్ఞాయతంపరివృజ్యతరం॥ ౨౬ ॥ నప్రత్యాయయదిత్వాంసు
వీత్॥ ౨౭ ॥ మాతరంక్షత్రకేయాంమారోమంతురుతాంప్రతి॥ మయాచసితయాతైవతద్దేహిరమునస్తమ ॥ ఇత్త్యక్తాన్
శ్రుపరితాగ్నిభ్రాతరంవినస్తదా॥ ౨౮ ॥ సపాదుకేతేభరతఃప్రతాపవాన్వలంకృతేసంపరిపూర్ణభధర్మవత్ । ప్ర
క్షిణంతైవచకారరామంవచకారతేవోజ్యమగమూర్ధని॥ ౨౯ ॥ అథానుపూర్వాశ్చ్యోగ్నితినద్యతంజనంగూఢంశ్చ
మంత్రిప్రకృతస్తథానజై ॥ వ్యంజయదాగ్నిమవశవర్ధనస్థిరస్సద్భ్రాతృహిమహానివాచః॥ ౩౦ ॥ తమచరోహిష్య

గృహీతంక్త్యంః ఘననామం త్రయంహి శేకుః | స త్వేవమాత్మరభివాద్యసర్వా రుదణకుటింస్త్వాం ప్రవివేకా
మః॥ ౩౧॥ ఇతి శ్రీమదయోధ్యాకాండే - ద్వాదశశ్లోకరతతమస్సర్గః. *****

తతశ్చిరస్కర్త్యానుశాచు కేభరత స్తదా | ఆరురోహరథంహృథశ్శత్రుః క్షిప్తసమద్వితః॥ ౧॥ వసిష్ఠావామదేవ
శ్చజావాప్యగృభతః | అగ్రతఃప్రయయన్ ద్వేమంత్రిణోమంత్రిపూజితాః ॥ ౨॥ మందాశీనందనరన్యాంపా
న్యూభాస్యయన్ ప్రదా | ప్రదక్షిణంచకుర్వాణాశ్చిత్రకూటంమహగిరిం॥ ౩॥ వర్త్యధానుసహస్రాశీరమ్యాశీవివిధా
నిచ | ప్రయయన్ ప్రస్యపార్శ్వే సనవైస్యభరత స్తదా॥ ౪॥ అమా రాష్ట్రితకూటస్సరదర్శభరత స్తదా | ఆత్రమంయత్ర
సమున్మర్శరద్యాజిక్యతాలయః ॥ ౫॥ సతమాశ్రమమాగమ్యభరద్వాజస్యబుద్ధిమాన్ | అవతీర్యరాతాన్యదౌవవంఢే
భరత స్తదా॥ ౬॥ తతోహృష్టాభరద్వాజోభరతంవాక్యమబ్రవీత్ | అపిక్యత్యంక్యతంతాతరామేణచసమాగతం॥ ౭॥ ఏ
వమక్తస్సతుశతోభరద్వాజేనధీమతా | ప్రశ్నవాచభరద్వాజంభరతోభాగ్యేన్యత్యులం॥ ౮॥ సయాచ్యమానోగురుకా
నయాచవృషవిక్రమః | రాఘవఃపరమప్రీతోవసిష్ఠంవాక్యమబ్రవీత్॥ ౯॥ ఏమఃప్రతిజ్ఞాంతామేవపాలయిష్యామిశతన్వ
తః | చతుర్దశేషవహానీయాప్రతిజ్ఞాపితృత్వమగ్గం॥ ౧౦॥ ఏవమక్త్రమహాపాత్రిష్ఠోవసిష్ఠఃప్రశ్నవాచహ | వాక్యష్టోవాక్యమ
నలంరాఘవంచచసంహతో॥ ౧౧॥ తయచ్చసంహృతఃపాదుకేహేమభూషితే | అయోధ్యాంయంమహాపాత్రిజ్ఞాయో
గతృనక రేతవ॥ ౧౨॥ ఏవమక్త్రోపసిష్ఠసరామసహస్రాబ్జుభిస్థితః | పాదుకేలభిరుహ్యైతేమహారాజ్యాయతైదదౌ ॥
౧౩॥ సప్రయోహనుజ్ఞాతోరామేణమనుశ్చనా | అయోధ్యామేవగచ్ఛామగృహీత్యాపాదుకేశుభే॥ ౧౪॥ ఎతచ్చు
త్వానుశుంవాక్యంభరతస్యనుశ్చనః | భరద్వాజశ్చభరతంమునిర్వాక్యమవాచతం॥ ౧౫॥ తైతచ్చిత్రంసరవ్యాఘ్ర
శీలంవృత్తతాంవర | యదార్యంక్యయిస్తేత్సరమ్యేస్సప్తమివోదకం॥ ౧౬॥ అమృతస్సమహాబాహుఃపితాదశరథ స్తవ |
యస్యస్యసీవృశోపుత్రోభరత్తోభరత్వత్యులం॥ ౧౭॥ తేహృషీంతుమహార్తానమక్త్రవాక్యంక్యతాంజలిః | ఆమంత్రియశు
మారేభేవరతాపువగృహ్యచ॥ ౧౮॥ తతఃప్రదక్షిణంక్యర్త్యాభరద్వాజంపునఃపునః | భరతప్రయయాశ్రీమాదయో
ధ్యాంసహమంత్రిభిః॥ ౧౯॥ యావై శ్చశత్రైశ్చైవహయైర్వావై శ్చసాచమూః | పునర్నిష్ప్రజావిస్తీర్ణాభరతస్యానుయా
యసి॥ ౨౦॥ తతస్త్రైయుమనాదివ్యాంసందీర్ఘిర్వైత్రినాలినిం | దదృశుస్తాంపునస్సర్వేగంగాంశుభజలాంసదీం॥
౨౧॥ తాంరమ్యజలంపూర్ణాంసంతీర్యసహాంధవః | శృంగిజేరపురంరమ్యంప్రవివేకమస్తేభిః॥ ౨౨॥ శృంగిజేరపురా
న్యూయన్ ప్రయోధ్యాంసంచదర్శహ॥ ౨౩॥ అయోధ్యాంచతతోవృష్టాస్పిత్రాభాత్రావివజితాం॥ భరతోదుః
ఖసంతస్తస్మరథింఢేదహ॥ బ్రవీత్॥ ౨౪॥ సారభేవశ్యవిధ్యస్తాసామోధ్యాంప్రకాశతే॥ నిరాకారాలిరానందానినా
ప్రతిహతస్వరా॥ ౨౫॥ ఇతి శ్రీమదయోధ్యాకాండే - త్రయోదశశ్లోకరతతమస్సర్గః. ....*

స్థిగ్ధగంధీరఘోషేణన్యందనోపయాన్యభిః | అయోధ్యాంభరతక్షిప్తంప్రవివేకమహాయశాః॥ విదా
లోగూకచరితామామలీనరవారణాం | విమరాభ్యామాతాంకాశేనప్రకాశాంసితామివ॥ రామశత్రోఃప్రియాంపత్నిం
త్రియాప్రజ్వలితప్రభాం | గ్రహేణాభ్యుత్తైతైకాంరోహిణిమవీడితాం॥ అలన్వీనఙ్ముఖసలిలాంఘమోఢైశ్చప్రహంగ
సాంలిసమీనరుషుః | గ్రహాంక్యశాంగిరినదీమివ॥ విధూమామివహేమాభానుధ్వరాగ్నేస్సమగ్నితాం॥ హరిరభ్యక్షి
తాంచశ్చాబ్ధిభాంబిషభయంగతాం॥ విధ్వన్యవచారుగ్లగజవాజీరధగ్జజాలహతప్రవీరామావనాన్చంచమూమివమ
హహవే॥ ససానస్సరాభూత్వాసాగరస్యసమగ్నితాం॥ ప్రశాంతమారుతోద్ధాతాంజలోద్విమివసస్సస్సనాం॥ త్య
క్తాయజ్ఞాయతైస్సత్వైరభిషావైశ్చయాజైః॥ సుత్యాకారేవినివృతైఃవేదిగతరామివ॥ గోష్ఠమధ్యైశ్చితామా
ద్రావచరంతీంత్వణంసవంగోవృషేణపరీత్యక్తాంగవాంపత్రిమివోత్సుకాం॥ ప్రభాకరాద్వైస్సస్థిత్వైప్రజ్వలన్మగ్నిరివో
స్తతైః॥ వియక్తాంసంభిద్యాదైర్గిర్నవాంముక్తావలీమివ॥ సహసావలితాంస్థానాన్వహీంపుణ్యక్షయాన్దతాం॥ సం
హృతచ్యుతిపిస్తారాతారామివపిత్తుతాం॥ పుష్పనద్ధాంవసంతాంశేవస్త్రజ్వింసరనాదితాం॥ చుగదవాగ్నివి
ప్రస్థంహీంతాంవనలతామివ॥ సంమాఢసగమాన్త్రభాంసంక్షిప్తవినశావణాం॥ ప్రహన్తశశేక్షత్రాండ్యుమివాం
బుధదైర్వ్యతాం॥ క్షీణపానోస్తతైశ్చిత్తైశ్చసూతాంవైరభిసంప్రతాం॥ సాతశోదామివాకాశోపానభూమిచసంస్ప
తాం॥ వృక్షభూమితలంఘ్నాన్వృక్షపాత్రిస్సమావృతాం॥ ఉపయక్తోదకాభగ్నాంప్రహాంసలితామివ॥ పిఘ
లాంవితతాంత్రైవయక్తపాశాంసంతరస్వినాం॥ భూమాబాజైర్నిర్విమృతాంపతితాంజ్యాంసలితామివ॥ సహసా
యద్రోతోడేనహయాంరోహణమాపితాం॥ నిక్షిప్తభాండామగ్నృష్టాఙ్కేశీరీమివచుర్బలాం॥ శుమ్రతోయాంమహా
వత్రైస్యమాదైశ్చేమపభిర్వృతాం॥ ప్రభిన్నతటవిస్తీర్ణాంవాహిమివహృతోత్పలాం॥ పురుషసాన్వప్రహృతస్యస్రప్ర

గిష్టానులేపనాం ! సంతప్తమివాశో కేనగాత్రయష్టిమభూషణాం || పౌన్రవ్యప్రవిగాడాయాంప్రవిష్టస్యభిముఖం
 లంఘితప్రహ్వనాఽనీలజీమూతైర్భానురతస్యప్రభామివ || ౨౦ || భరతమరథస్సస్యశ్రీమాదచరణభావజ్ఞః | వాహాయం
 తంసంభ్రాంతేష్టంసంసంధింవాక్యమబ్రవీత్ || ౨౧ || కిన్నభిల్వస్యగంగంభీరోమూర్తితోనైశశవ్యతే | యథాపురతమయోధ్యా
 యాగీతవాదిశ్రవస్సస్యః || ౨౨ || వాసుదేవమగంధర్వనూర్వయాగంధర్వమూర్తిశః | ధామతాగరుగంధర్వనృప్రవాచినమం
 తతః || ౨౩ || యానప్రచరే ఘోషశృంగిస్తద్ధత్వహయస్వనః | ప్రమత్తజనానృప్యమహంభవభరతవిస్వనః || సేవానిశ్చా
 యతేపుగ్ధానుస్యాంరామేవీవాసితే || ౨౪ || చందనాగరుగంధాంశ్చమహద్వాత్సవంప్రజ్ఞః | గతేహరామేరుగసాస్థం
 తప్తానోపభుంజతే || ౨౫ || బహిర్యత్రాన్తంనగచ్ఛంబిదత్రమాల్వభరానరాః || పోస్యవాస్థంప్రవతం తేరామహోకా
 ద్విదేపురే || ౨౬ || సహమానంమమభ్రాతృపురస్యస్యద్యతీర్థతా || సహిరాజ్యయోధ్యయంసాసారేవాన్యనీక్ష
 చా || ౨౭ || కదానుభలుమేభ్రాతామహుత్యవత్సవాగరిః || జనయ్యవ్యయోధ్యాయాంహర్షలగ్నీక్షుశ్రవాంబుజః ||
 ౨౮ || తనశైశ్వానవేత్సవేననైరున్నతగామిభిః || సంపత్యభరయోధ్యాయాంవాభిభాంతిమహాపథాః || ౨౯ || ఏవం
 బహువిధజల్పవివేకవనంబివీరితః | తేనసీవాంసరేంద్రేణనిహాసాంసుహమివ || ౩౦ || తరాననంతేభిరము
 ష్టైశ్చప్రహంసురైరివోత్పృష్టమభానురందినం | నిరీక్ష్యనర్వంబువిప్రవాత్సవాణామౌచాబాష్పంభరతశ్చయః || ౩౧ ||
 ౩౧ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే చతుర్థో చరణతమస్సర్గః. ***** చరణోద్విహమా
 త్పూస్థలత్రయేభ్యంసంపృథక్రతః | భరతశ్శక్యేననందనసహిష్యేయాభువందినా || ౩౨ || గతశ్చపిదిమంరాజావసన్తస్యసంశ్చయః | గా
 వంప్రత్యక్షైరాజ్యాయసహిరాజామయంతాః || ౩౩ || ఏతచ్చుక్తిత్వాశుభ్రవాక్యంభరతస్యమహాత్మజః | అబ్రవిష్టం
 త్రిణశ్చర్వేవస్యశ్చపురోహితః || ౩౪ || సుభుతంహోమసియంచయమక్షంభరతశ్చయో | వచసంభ్రాన్తివాత్సల్యసమయం
 వంతనైవతతః || ౩౫ || నిర్భయతేమంఘ్రుభుష్టస్మిత్యతోభ్రాన్తిసాహృదే | అర్చనాగంప్రసన్నస్యనానుమసేతేభిశ్చపురమా ||
 ౩౬ || మంత్రిణాంచవసంశుక్తియథాభివీతంప్రియం | అబ్రవీతానరసింహాకృందంభోమేయభృతామితి || ౩౭ || ప్రహృష్ట
 వదనస్యరావనాశ్శాస్త్రసమభివాద్యసంజాతంహరణంశ్రీమాదశత్రుః | ఘ్నననమన్యజః || ౩౮ || అయమృచరభంశీఘ్రి
 శత్రుః | ఘ్ననరతాపుభి | యయతుఃపరమస్మితోవృతామంత్రపురోహితైః || ౩౯ || అగ్రతోనురవస్త్రతపస్వప్రముఖాబ్జ
 జాః | ప్రయయిః | పాణ్యభాన్తర్వేనందిగామీయంతోభవత్ || ౪౦ || బలంచతదనామహంకహాత్వరభసంసంసం
 ప్రయయాభరతేయాతేనర్వేవపురవాసిః || ౪౧ || రథస్సస్యహిదగ్ధాగ్ధభరతోభ్రాన్తివశ్యలః | నందిగ్రాహంయయా
 రూర్ణంశిరస్యధ్యాంపాచుతే || ౪౨ || తతస్తుభరతఃక్షిప్తంసందిగ్రామంప్రవేశ్యః | అవతీర్ణరథాశ్చగ్ధంసగరించయ
 వాచసా || ౪౩ || ఏతదాగ్రజ్యంమమభ్రాతృదత్తంసన్నాన్యసవస్యయం | యోగత్రైమవహేతేమేనాచుకేహిమ
 భూషితే || ౪౪ || భరతశ్శిరసాకృత్యానస్మాన్యసంపాచుకేతతః | అబ్రవీన్యః | భవంతస్తస్యర్వంప్రకృతిహందం || ౪౫ ||
 శత్రంధారయతక్షిప్రమార్గపాదావీచమాతా | ఆభ్యాసరాజ్ఞేస్థితోనర్వంపాచుకాభ్యాంసురార్హః || ౪౬ || భ్రాతృ
 హిమయస్సన్యాసోన్మీక్షిత్రసేన్యాదాదయం | తమిమంపాలయమ్యమరాఘవాగమంప్రతి || ౪౭ || క్షిప్రంసంయో
 జయత్యాతురాఘవస్యపునస్స్వయం | చరణౌతాతురామస్యదత్తయినసహాచుకా || ౪౮ || తతోన్మీక్ష్యభారహంరా
 ఘవేణసమాగతః | నివేద్యగురవేరాజ్యంభజిష్యేగురువృత్తితాం || ౪౯ || రాఘవాయచసన్నాన్యసంపత్త్యేమేవగపాచు
 కే | రాజ్యంచేదమయోధ్యాంచధారతపాపభావమితి || ౫౦ || అభిషిక్త్యైవాకాచుకే | స్థితప్రహృష్టముదితేజసే | స్వీర్ణవశం
 యశశ్చైవపదేదాగ్రజ్యచ్చతుర్గుణం || ౫౧ || ఏవంతువిలక్షణోభరతశ్శసమహంతాః | నందిగామీకరోద్భాన్తియం
 దుఃఖితోమంత్రిభిస్సహ || ౫౨ || సవలగజలభాధారీమునివేషధరః | నందిగామీవసద్విరసన్వైర్యగరతస్తథా ||
 ౫౩ || రామాగమనమాకంక్షభరతోభ్రాన్తివశ్యలః | భ్రాతుర్వచనకాచిప్రణిజ్ఞాపారగస్తథా || పాచుకేష్టభిషి
 చ్యుతసందిగామీవేవస్తదా | భరతశ్చేనసంసర్వంపాచుకాభ్యాంస్యవేదయత్ || ౫౪ || తతస్సభరతశ్శీమాసభిషి
 చ్యార్యపాచుకే | తదభినస్తదారాభ్యంకారయామాసనర్వదా || ౫౫ || తదహియతాగ్ధ్యమైవేదేవిదుచయసంసో
 పమ్యారంసుహావాణం | సహామకాభ్యాంప్రభమంనివేద్యచకారపశ్చన్నరతోయధావత్ || ౫౬ || ఇతిశ్రీమదయోధ్యా
 కాండే - పంచదశో చరణతమస్సర్గః. ***** ప్రతిప్రయాతేభరతేవససాన్య
 స్తపోవసే | తక్షయామాససోద్వేగమత్తేత్సుక్యంతేవస్వసాం || ౫౭ || యేత్రత్రదిత్రతూహస్యపురతాస్తావసాన్త్రమ్ | రామ
 మాత్రిత్యనిరతాస్తానలక్షయదున్నకా || ౫౮ || నయైభ్యోకుటిభిశ్చరామమద్విశ్వంకితాః | అన్యోన్యయంపబల్వంత్య

వైశ్వుక్తిభిః ధాః॥ ౩॥ తేహమాత్మకృమలత్వరామస్తాన్యభిః తేః॥ కృతాంబలిదానాచేదమృషింకులవలింతః॥
 ౪॥ నకన్యన్యగవః కిం చిత్సృష్టవృత్తిమదన్యం॥ దృశ్యే తేవికృతయేనవిక్రియం తేతవస్థినః॥ ౫॥ ప్రమదాచ్చరితం
 కచ్చిత్సృష్టాదిన్నావరజస్యమే॥ అత్మజస్యపిభిర్భూషం నానుమామసివాత్మనః॥ ౬॥ కచ్చిన్యసూక్ష్మమాణావశ్యసూక్ష్మా
 షణ్ణవరానుయ॥ ప్రమదాభ్యుదితాంవృత్తింసీతాయ క్తంనవతః॥ ౭॥ అభిషేక్షరయోవృద్ధస్తవసాచజరాంకః॥ వేప
 నూనభివోవాచరామంభూతదయావరం॥ ౮॥ కుతశః శ్వాణసత్కాయాః శ్వాణాభిరతే ప్రథాచలసంతాతనైవేదవ్య
 స్తవస్థిన్మచిశేషతః॥ గౌర్వస్థిమిద్రుమదంతావతావసాః ప్రతివతః॥ రత్నోత్పత్తినసంవిగ్నాః కింయంఽమిభిః ధాః॥
 ౧౦॥ రావణావరజః శ్చిగ్గరో నామేహరాక్షసః॥ ఉత్పాట్యతావసాః సర్వాభజనస్సాగ్రేతేరాః॥ దృష్టవృజితకాశీచ
 నృశంసః పురుషాదకః॥ అవలిప్తశ్చ సావత్సర్యాం చతాతనమృష్యతే॥ ౧౧॥ త్స్యందాద్రభృతిహృష్యాన్దాత్రమేతాత
 వతఃసే॥ తదాద్రభృతిరత్నాంసవిచక్రవర్తంతితావసాః॥ ౧౨॥ దర్శయంతిహిబీభత్సైఃసూరైర్నీషణకైరపి॥ నానానూ
 మైర్విరామైశ్చనూమైర్వికృతః॥ ౧౩॥ అప్రత్యైరశుచిభిః ప్రయోజ్యవతావసాః॥ ప్రతిస్తుంభ్యవరాః ష్టి
 ప్రమదారాగ్యేతస్థితాః॥ ౧౪॥ తేషుతేషామప్రమాణానేష్యబుద్ధవలీయచ॥ రమంతేతాసాం ప్రత్యనాశయంతో
 ల్మచేతసః॥ ౧౫॥ అవక్షిపంతిన్యగ్ధాంవాగ్నిహంసంచలివారిణాః॥ కలశాంశ్చప్రమన్నంతిపావనేనముష్ణతే॥ ౧౬॥
 తైర్ధరాత్మభిరమృష్టానైరమాణ్యజనిహంసః॥ గమనాయాన్యదేశస్యోదయంత్యైవయోధ్యమాం॥ ౧౭॥ తత్పు
 రారామశరీరామువహింసాంతవస్థిన్యదర్శయంతిహింసాదుష్టాస్తేత్యైత్యైవశ్చమయాద్యమాం॥ ౧౮॥ తత్పు
 రామచిదరాదితోవనం॥ పురాణాశ్రమమేహావాలశ్రయిష్యసగణః॥ ౧౯॥ ఖరస్త్యయ్యపిహయ క్తంపురాతా
 తప్రవతః తేనహస్తాభిరతోగచ్ఛయదిబుద్ధిః పవతః॥ ౨౦॥ నకశత్రుస్యనందేహువాత్స్యంయత్సస్యరాఘవః॥ సమ
 ఘాత్యాహింసతోవాహుఃఖిమహాద్యతే॥ ౨౧॥ ఇత్యుక్తవంతంరామస్తంరాజపుత్రస్తవస్థినం॥ నశతశోక్షైర్ రావ
 యైరవబద్ధంసముత్సుకం॥ ౨౨॥ అభినంద్యసమాప్యచ్యుతసూధాయచరాఘవం॥ సజగామాశ్రమంత్యైర్వాక్యవైః
 కులపతిస్సహ॥ ౨౩॥ రామస్తుంసాదృశ్యమిగణమగమనాక్షేతాస్తామృతలవతిమభివాద్యబింబం॥ సమృష్టితై
 ప్రైరనుమతేదప్తార్థభిఃపుణ్యంవాసాయస్థనిలయమువనంపేదే॥ ౨౪॥ అత్రమంత్యైఃపిరహితంప్రభుఃక్షణమసంప
 జహౌసరామవః॥ రాఘవంహింసతతమనుగ్రాస్తావసాశ్చాక్షరచరితృతగుణాః॥ ౨౫॥ ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే-
 షోడశో త్రతరతమస్సర్గః ॥ ౨౬॥

రాఘవస్త్యయో తేమతవస్థిమచింత
 యః॥ నతశ్రాగిరయదానంకారైర్దర్శనాభిస్తదా॥ ౧॥ ఇహషేభరతోదృష్టమాతరశ్చసనాగరాః॥ సావమేష్ట
 తిరష్టేలితాన్యైశ్చనమశోచః॥ ౨॥ సాంధావారినివేశేనతేనస్యమహాద్యతః॥ హయశాస్త్రికరీమైశ్చక్షుఃపవన్దఃకృతో
 భృశం॥ ౩॥ తస్మాదన్యత్రగచ్ఛానభిసందిత్యరాఘవః॥ పౌరితివతనైదేహ్యలత్మజనచసంగతః॥ ౪॥ సోశ్రాగ్ర
 మమాసాద్యంతవవందేమహాయశాః॥ తంచావిభగవానత్రిపుత్రవత్సృత్యద్యతః॥ ౫॥ స్వయమాభివ్యసాదిత్యనర్వ
 మన్యసంతోద్రుతం॥ సౌమిత్రించమహాభాగాంసీతాంచససాంత్యయితే॥ ౬॥ పత్నీంచసమసాప్రాప్తాంవృధామా
 మంత్యసంతోద్రుతాం॥ సాంత్యయామాసప్రకృష్టస్మర్యభూతహితేరతః॥ ౭॥ అనసూయాంచమహాభాగాంతావసీంధ
 ర్మచాణీం॥ ప్రతిగృహ్ణీష్యవైదేహీమబ్రవీద్యపిసత్త్వమ్॥ రామాయచాచతృతాంతావసీంధర్మచాణీం॥ ౮॥ దశవ
 షోఽణ్యనావృష్టాదగ్ధేలోకేనరంతరం॥ యయామూలభలేన్యషైజాహ్నువీచప్రవతితాః॥ దేగ్గీణతవసాయైరయమై
 చ్చావ్యలంకృతా॥ దశవషోసహసాసీనియంత్రస్తంకుమాస్తవః॥ అనసూయావత్రైసాన్సతాప్రభృతవత్సనివతితా
 తాః॥ దేవకార్యనిమిత్తంచయయాసంత్యరనాణయా॥ దశరాత్రంకృతారాత్రిస్సీయమాతేవతేఘం॥ ౧౦॥ తామి
 నాంసర్వభూతారాంసమసాః॥ రత్నంయతేస్సినీంఅభిగచ్ఛతువైదేహీవృధామక్రీడనాంసదా॥ అనసూయేలియా
 లోకేకర్మభిఃఖ్యైలినుగతా॥ ౧౧॥ ఏవంబురీవాణంతమృషింతశ్శేత్యత్సనరాఘవః॥ సీతామువాచదర్శజ్ఞామిదంవచ
 నముత్తమం॥ ౧౨॥ రాజపుత్రిత్వీతమిదంమునేరన్యసమీరతం॥ శ్రేసీర్ధమాత్సనశ్శీఘ్రిమభిగచ్ఛతవస్థినీం॥
 ౧౩॥ సీతాత్యైతద్వచస్కృత్యానరాఘవస్థినీ॥ త్రేహిణః॥ తామత్రివత్నీంధర్మజ్ఞామభివకాగ్నిమైధిరీ॥ ౧౪॥ శిథిలాం
 విలిలాంవృధాంజరాపాంకురమూర్ఖజాం॥ సతతంవేపమానాంగీంపరాతేకదలీయథా॥ తాంతుసీతామహాభాగామ
 నసూయాంపతివ్రతాం॥ అభ్యదాదయదవ్యగ్రాన్వనామసముదాహరత్॥ ౧౫॥ అభివాద్యవైదేహీతావసీంతామ
 నిందితాం॥ బద్ధాంజలిపుటావృష్టావర్యచ్ఛదనానయం॥ ౧౬॥ తతస్సీతాంచమహాభాగాం దృష్ట్యాతాంధ్యచారిణీం॥
 సాంత్యయంత్యైర్విద్యుపాదిష్ట్యధర్మమవేక్షసే॥ త్యైర్వాక్ష్ణాతిజనంసీతేమానమృద్ధించభామిని॥ అవరుద్ధంవేరారుం

విష్టాశ్చక్రముగచ్ఛసి॥ నగరస్థోవస్థోవాపాపోవాయదివాశుభః॥ యాసాంస్త్రీణాంపియోభర్తాతాసాంలోకాసు
 శూరదయాః॥దుర్బలైకామన్యన్తోనాథవైర్యావరివర్జితః॥ స్త్రీణామగృహస్వభావానాంపరమందైవతంపతిః॥నాతో
 విశిష్టంపశ్యసిబాంధవంవిన్యత్యత్యహం॥ సర్వత్రయోగ్యంవైదేహీతపఃకృతమివావశ్యయం॥నత్వేననుగచ్ఛంసి
 ణదోషమనంత్రప్రియః॥కామవక్రవ్యవృత్తయాభర్తానాథాశ్చరంఠియాః॥ పాశ్చిన్నంభ్యయశ్చైవపద్మభ్రంశం
 చమైశిలిలకార్యవశమాపన్నాస్త్రీయోయాఃఖలుతద్విధాః॥ తద్విధాప్రసక్తేర్గుణవృద్ధిలోకపరావరాః॥ స్త్రీ
 యస్సప్రగోచరవ్యంఠియాథావర్తకృతస్తథా॥ తదేవమేనంత్వమున్నతావతీవతీనతానాంపనయానువర్తిసి॥ భవ
 స్సభర్తానుపాధనుఃచారిణీయశశ్చదగ్ధంవతతస్సమాప్నోసి॥ ౨౫॥ ఇతిమృతమయోధ్యాకాండే సప్తదశోద్వర
 శతతమస్కర్ణః. ***** సాత్వేవముక్తావైదేహీఅనసూయానసూయయా॥
 ప్రతిపూజ్యవహంబందంప్రవస్తుమవదత్తేమే॥ ౧॥ వైతదాశ్చర్యసూర్యాయాయన్యంత్వమభిభాషసే॥ విదితంతు
 వనూప్యేతద్యథానార్యావతిర్గుణః॥ ౨॥ య్యప్యేషభవేద్ధర్మరామనూశ్యేవవైవర్జితః॥ అన్యైధమవచస్తవస్వ
 థాప్యేషమయాభవేత్॥ కింపునశ్యంసరాస్మాన్పుస్పానుక్రోశేతేంద్రియాః॥ధామరాగోధర్మాత్సమాత్మవత్ప్రకృత
 స్ఫిరియః॥ ౪॥ యాంవృత్తింవర్తతరామఃకౌసల్యయాంమహాబలః॥రామేనస్యవనారిణామన్యానామివస్తతే॥౫॥స
 కృష్ణవృష్టాస్సపిప్రీషిస్తుపేణవృషవశ్శుభః॥ మాత్సవస్తవర్తతేరోమానమశ్శుభ్యభవచ్చుతి॥ ౬॥ అగచ్ఛంత్వాశ్చవైజ
 నంవనమేవభయంపహంసమాహితంమేత్వశ్శాస్త్రీవహ్యనయేతద్ధృతంమహత్॥౭॥ పాణీప్రదానకాలేచయత్కురా
 త్సగ్నిసంధి౭॥అనుశిష్టజనవ్యాప్తివాక్యంతదమేద్యతం॥౮॥సమీకృతంతుతత్సర్వంవాక్యైర్వధ్యకృతాచారిణిపతిశూరా
 షణ్ణానార్యాస్తపోనాన్యద్విసీయతే॥ ౯॥సావిట్రీపతిశూపాంకృత్యాస్సగ్నేమహీయతే॥ తథామృతశ్శయ్యాశా
 త్నంపతిశూపాంకృత్యావదివం॥౧౦॥ పరిస్థానస్వనారిణామేహచదివిదేవతాగ్రహీణీనవివాచంద్రమృచనాద్రమపిష్ట
 శ్యతే॥ ౧౧॥ ఏవంవిధాశ్చప్రవరాస్త్రీయోభర్తాభ్యుద్యతప్రతాః॥దేవలోకేవహీయంతేపుణ్యసస్సేవకర్తృణా॥౧౨॥
 శతోనసూయానంహ్యష్టాశుశ్చిత్త్యంతంశతయావచః॥శిరస్సాస్మానియోవచమైశిలింహర్షయంత్యతే॥ ౧౩॥నియ
 మైవిచిన్తైరాస్తంతపోహిమహద్వైమేతత్సంశ్రిత్యబలంసేతేభందయేత్సాంశువిప్సి॥తే॥౧౪॥ ఉపపన్నంసంశ్లేఙ్గంచ
 వచనంఠవమైశిలి॥ప్రీతాచాన్యైర్దితంకింకేకరవాణీబ్రవిహిమే॥ ౧౫॥తస్యాస్తవ్యచనంశుత్వావిప్సితామందడిష్ట
 యాకృతమిత్థబ్రవీత్సీతాతపోబలసహద్వితాం॥ ౧౬॥సాత్వేవముక్తపద్మజాతయాప్రీతరథాభవత్॥ సఖలంప్ర
 హర్షంశేమాంఠసేతేకరోవ్యహం॥ఇనందిప్యంపరంమాల్యంవస్త్రునూభరణాని॥ అంగరాగంవస్త్రేదేహిమహాహేం
 చానులేపనం॥మయాదత్తమిదంసీతేతవగాత్రాగ్రహీభయత్॥అనునూపమసంక్షిప్తమిత్థమేవభవిష్యతి॥ అంగరాగే
 ణదివ్యేనలిప్తాంగీజనకాగ్నిజేతోభయవ్యసభర్తారంభయాథాశ్రీర్విష్ణుమవస్థయం॥౨౦॥ సావస్త్రుమంగరాగంభూషణా
 నిప్రజస్తథామైశిలిప్రతిజగాప్రీహప్రీదానమనుక్తమం॥ ౨౧॥ప్రతిహృదవశస్మీదాప్రీదానంయశస్సిసిన్ధిస్తాంబలి
 పుటాతత్రనముపాస్తతపోధనాం॥ ౨౨॥తథాసీతాముపాసీనామనసూయాదృఢప్రతావచనంప్రప్రమాకేభేకాంది
 ప్ప్రియకథామను॥ ౨౩॥స్వయంవరకిలపాస్త్రీస్తాత్వనుసేనయశస్సిసా॥ రామవేణేతిమేసేతేకథాశుశ్రిమమూగతా॥
 తాంకథాశోశ్రిమచ్చుమివస్త్రేణవమైశిలియథానుభూతంకాత్పైర్వైసతప్రేక్ష్యంవస్తుమహాసే॥ ౨౪॥ఏవము
 క్తామసాసీతాతాంతతోధర్మచారిణీంశూన్యైతామితివోక్త్యాచైకధయామాసతాంకథాం॥ ౨౫॥మిథిలాధివత్సీరో
 జనశోనామధర్మవిత్॥క్షత్రక్షత్రేహ్యభిరతోన్యాయతశ్శాస్త్రీమేదిసిం॥ ౨౬॥తస్యరాంగలహస్తస్యకర్షణేత్యత్రేహం
 జలంఅహంకిలోద్ధితాధిన్యాజగింస్థంవతేస్సుతా॥౨౭॥సమాంద్యష్టానరవతిమూస్త్వియేవతత్సరం॥పాంసుకుంఠిత
 రాంసంగీంజనకోమిప్సీతిభవత్॥ ౨౮॥అవసత్వేనహస్సేహదంకమారోప్యవస్థయం॥మమేయంతేనయేద్వత్సాన్సే
 నసూయసిపావితః॥౩౦॥అంతేర్మయేచానుక్తాప్రతిమామానుషీకృపివమేతస్సరవతేభత్వేణతనయాతవ॥ ౩౧॥త
 రఃప్రహృష్టాదగ్ధాత్మాసీతామెమిథిలాధివః॥అపాస్తేవిపులామృద్ధింమామహవస్యనరాధివః॥౩౨॥దత్తాచాప్రేక్ష్యవదైవై
 జ్యేష్ఠామైపుణ్యకర్మణా॥తయానంభావితాచాప్సిస్సిగ్ధయామాత్మసాహృదాత్॥ ౩౩॥పరిసంయోగసులభంపయో
 ద్యష్టాశ్చమేమితా॥ఏతామభ్యగమవ్రసీంవిత్తనాశాదిచాధనః॥౩౪॥సద్భూతాచ్ఛాపకృష్టాచ్చులోకేకన్యావితాజనాత్॥
 ప్రధర్షణామచాస్తృతిశ్రేణాపివమోభువి॥౩౫॥తాంధర్షణామదూరస్థాందృష్ట్యాచార్పిసాధివః॥ఏతాణా
 వగతఃపారంసానసాదాన్యవోయథా॥ ౩౬॥అయోగజాంహిమాంజ్ఞాత్యానాధ్యగచ్ఛద్విదితరథం॥సద్భృశంచాను
 దూపంచమహీపాలఃపతింమమ॥ ౩౭॥తస్యబుద్ధిర్యంజాతాదింతయానస్యసంతతః॥స్వయంపరంతమాజాయాఃకిరి

వ్యునితీసమతః॥ ౩౮ ॥ మహాయజ్ఞేతవాతస్యవరుణేనమహత్తనాదత్తంధనుర్వర్గంప్రీత్యాతూనీచాక్షయసాయకౌ॥
 ౩౯॥అసంచాల్యంమనుష్యైశ్చైవ త్నేనానివగౌరవాత్॥ తన్నతక్తానముయతుంస్యప్రేమ్యపినరాధిపాః॥౪౦॥ తద్దనుః
 ప్రిప్యమేపితావ్యావృత్తంసత్యవాదినా॥ సమవామేనరేంద్రాణాంపూర్వహుమంత్యపౌర్ణివా ॥ ౪౧ ॥ ఇదం
 చధనుద్యవ్యవృత్తయఃకురు తేనఃతస్యమేమహితాభార్యాభవప్యతినసంతయః॥ ౪౨ ॥ తచ్చనృప్త్యాధనుశ్చేష్టం
 గౌరవాధీనసన్నిధిం అభివాద్యన్యపాజన్తురతక్తాన్సన్యతోలనే॥ ౪౩ ॥ మదిఘోస్యతుకాలస్యరాఘవోయంసహచర్య
 యఃపితౄమిత్రేణసహితోయజ్ఞంద్రస్తుంసమాగతః॥ లక్ష్మణేనసహభ్రాతారామస్తత్యవరాత్తమః॥ ౪౪ ॥ విశ్వా
 నుత్రస్తుర్మత్తానుమపిత్రానుపూజతః॥ ప్రోవాచపితరంత్రభ్రాతరౌగామలక్ష్మణౌ॥ సుతౌదశరకస్యేనాధను
 నిర్వసకాంక్షిశౌ॥ధనుర్గర్వయరామాయరాజపుత్రాయదైవికం॥౪౫॥ ఇత్యుక్తస్తేనపిత్రేణతద్దనుస్సుమపానయత్॥
 ౪౬॥సమేమాంతరమాత్రేణతదానవ్యసవీర్యవా॥జ్యౌంతమారోష్యురుడితిపూరయామాసవీర్యవా॥౪౭॥ తేనపూ
 రయతావేగాన్యధ్యభిగ్నంద్విధాధనుః॥తస్యభ్రోభవద్విమఃపతితస్యతేనేవ॥ ౪౮ ॥ తతోహంత్రతరామాయపితౄ
 సత్యాభిసంధినాప్రిప్యతాదాతుముద్యవజలభాజనముత్తమం॥ ౪౯ ॥ దీయమానాంసతుతదాప్రతిజగ్రాహరాఘవః॥
 అవిజ్ఞాయంతుశ్చందమయోధ్యానివతేజ్రభాః॥ ౫౦ ॥ తతశ్చైవశురమామంత్యవృద్ధందశరకంవృపంఃమపిత్రాత్య
 మాందత్రారామాయవిదితాత్మనే॥ ౫౧ ॥ మమచైవానుజాసాన్వీడ్మిరాప్రియదర్శనాభార్యాధేలక్ష్మణానిపిపితౄ
 నత్తానుమస్తయం॥౫౨॥ఎవందతాప్తిరామాయతదాత్సిన్వయంవరే॥ అనురక్తాన్సృగప్రేణవతింవీర్యవతాంవరం॥
 ౫౩॥ఇతిశ్రీమదయోధ్యాకాండే - అష్టాదశోద్వతశతతమస్సర్గః. *****

అనసూయాతువర్తజ్ఞాశ్రుత్వాతాంసమలీకృతాంపర్యవృజతబాహుభ్యాంశిరస్యాహ్రియమైథిలిం॥ ౧ ॥ వ్య
 త్కూర్తనవగుదిత్రంభాపితంసుధురంత్యయా॥ యధాస్తయంవరంవృత్తంతత్సర్వంసామృతంమయా॥ రమేహంకథ
 యాతేమద్యధంసుధురభాషిణీ॥౨॥ రవిరస్తంగతశ్చేమానుపోహ్యరజసింశివాం॥దివిసంప్రతిక్తానామాసూరార్థంప
 త్రిణాంసంధ్యాతాలేలీనానాంవిదార్ద్రంశ్రూయతేవ్యసః॥ ౩ ॥ ఏతేవాప్యభిషేకాదాగ్రేమనయఃకలశోద్భతాః॥
 సహితాఙ్గపదైర్తేనలిలాపుతవలరాలాః॥౪॥ ఋషీణామగ్నిపాలాత్రేషుహుతేషువిధిపూర్వకంకపోతాంగారు
 ణోధూమోద్భవ్యతేషవనోద్ధతః॥ ౫ ॥ అల్పవర్ణాఃతరవోఘనీభూతాస్తమంతఃపితృప్రేమిదేశేస్నిగ్ధానప్రకాశంతి
 పైదితః॥౬॥రజసివరసత్వానిప్రచరంతిసమంతః॥తపోవనమ్మగాహ్యతేదేవీలిక్లేమశేరతే॥౭॥ సంప్రవృద్ధానిశీతే
 నక్షత్రసమలంకృతా॥ జోతాన్సప్రావరణచ్చంద్రివృశ్యతేభుదితేంబరే॥ ౮ ॥ గమ్యతామనుజామిరామసన్యా
 సచరీభవకథయంత్యాహిమధురంత్యయాహంపరితోషితా॥ ౯ ॥ అలంకురువతావత్స్వంప్రత్యక్షంమమమైథిలి॥ప్రీ
 ణంజనయమేవప్రేదివ్యుంతారశోభితా॥ ౧౦ ॥ సాతథాసమలంకృత్యసీతాసురసుతోపమా॥ప్రణమ్యశిరసాతప్యైరా
 మంత్యభిముఖాయయా॥ ౧౧ ॥ తథాతుభూషితాంసేతాందదర్శవదతాంవరం॥రాఘవఃప్రీతివాదేనతపస్సన్యాజహుః
 చ॥౧౨॥స్వోదేవయత్తతస్సర్వంసీతారామాయమైథిలి॥ప్రీతిదానంతస్సన్యావసనాభరణప్రజం॥ ౧౩ ॥ ప్రహృష్టస్త్య
 భవద్రామోలక్ష్మణశ్చమహారభః॥మైథిల్యాస్సత్ప్రియాంవృష్ట్యానూనఘోషమగ్నభాం॥ ౧౪ ॥ తతస్తాంతర్వర్గంప్రీ
 తఃపుణ్యంతశినిభానః॥అర్చితస్తాపస్తేసిద్ధైరువాచరఘునందనః॥౧౫॥ తస్మాంరాధ్యాంప్రత్యితాయామభిషివ్యమ
 తాగ్నికా॥అప్యచ్చేతాంసరవాప్యహృతాపనాన్వనగోచరాః॥ ౧౬ ॥ తాపూనుస్తేవనవరాస్తావసాధర్మచారిణః॥వన
 స్యతస్యసంచారౌరాక్షస్తేనుమభిస్తులః॥ ౧౭ ॥ రథౌంసిపురుషాదానినానూపాశీరామపవనంత్సన్నిగ్ధామహారణ్యే
 వ్యాభాశ్చుర్గుణితాశాః॥ ౧౮ ॥ ఉద్భిష్టంవాప్రమత్తంవాతావసంధర్మచారిణం॥అదంత్యస్నిగ్ధమహారణ్యేతాన్వారయ
 రాఘవః॥౧౯॥ఏవవంధామహాపీఠాంభలాన్యావారతాంవనే॥ అనేనతువనంమగంఠంతుంరాఘవతేజమం॥౨౦॥
 ఇలీవజైఃపాంజలిభిస్తవసంభిద్విజైఃకతస్యస్తయంసవంతమః॥ వనంసభార్యైఃప్రవివేతరాఘవస్సలక్ష్మణసూ
 ర్యైఃకవాభిమండలం॥ ౨౧ ॥ ఇత్యాప్తేశ్రీమద్రామాయణేఅదికావ్యే శ్రీమద్వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్యసానికాయాం
 సుహృదాయాంశ్రీమదయోధ్యాకాండే - ఏకోనవిశత్యుత్తరశతతమస్సర్గః. *****అయోధ్యాకాండస్తమాప్తః.

హరిఃఓమ్

శ్రీరామాయణే - అరణ్యకాండ ప్రారంభః.

ప్రవిశ్యతుమహారణ్యంపదంకారణ్యమాన్యవాః | దదర్శరామోమధుర్మహస్తపసాశ్రమహంబలం || ౧ || కుశవీర
 పరిక్షిస్తంప్రావ్యోలయ్యైస్సమావృతం | యథాప్రదీప్తంయర్ధర్మంఽగ్రసేమార్యమండలం || ౨ || శరణ్యంసర్వభూతా
 నాంనునమ్మప్రాజితంతథా | మృతైర్భూమభిరాకీర్ణంపక్షిసంఘైస్సమావృతం || ౩ || పూజితంచప్రవృత్తంచవిణ్యమవ్వర
 సాంగజైఃపితౌతైర్గృతైర్మృగైర్జంతుతైఃకుతైః || ౪ || సమద్భిస్తోయకలతైఃఫలమూలైశ్చశోభితం | అరణ్యై
 శ్చమహవృక్షైఃపుత్రైస్సాన్వయపత్రైర్వృతం || ౫ || బలిహూమార్చితంపుణ్యంబ్రహ్మఘోషనినాదితం | పుష్పైర్వృ
 తైఃపరిక్షిస్తంపద్మిన్యావనపద్మయా || ౬ || ఫలమాలాశనైర్దాంతైశ్చీరకృష్ణజనాంబుజైః | సూర్యతైశ్చానరాభైశ్చ
 పురాణైర్గుణిభిర్వృతం || ౭ || పుత్రైశ్చసీనియతాహరైశ్చభీతంపరమహిభిః | తస్యస్మృధవనప్రభంబ్రహ్మఘోషః
 నాదితం || బ్రహ్మవిద్భిర్వృతానైర్బాహ్యైర్జేనుపశోభితం || ౮ || సన్మన్వృతాఘనశ్చీర్మాతాపసాశ్రమమండలం |
 అభ్యగచ్ఛత్ప్రహలేజావజ్జింకృత్యామహద్దనుః || ౯ || దివ్యజ్ఞానోపవన్తాస్తైరామంధృష్ట్యామహామహయః || అభ్యగ
 చ్ఛంప్రదాసీతానైదేహీంచయశ్శిషినిం || ౧౦ || తేతంసోమమివోద్యంతంధృష్ట్యావైధర్మణాచారిణః || లక్ష్మణంస్తైవదృ
 ష్ట్యామైదేహీంచయశ్శిషినిం | మంగళానిప్రయంజానాఃపశ్యన్ప్రకాశ్యఫలప్రతాః || ౧౧ || దూపంచూననంలక్ష్మీంసా
 కుమార్యంసువేషతాం | దదృశుర్విష్మితాకారారామస్యవనవాసినః || ౧౨ || నైదేహీంలక్ష్మణంరామంసేతైర్గిరిమైతై
 రివ | అశ్వర్థభూతాదదృశుస్సర్వేతేవనచారిణః || ౧౩ || అత్రైవంహిమహాభాగాస్సర్వభూతహితేరతం | అతిథింపన్ద
 తాలాయాంరాఘవంసన్సృజివేతయే || ౧౪ || తతోరామస్యసత్కృత్యధినిపాపహతోపమాః | ఆజహుర్మైవహాభా
 గాస్సలిలంధర్మచారిణః || ౧౫ || మూలంపుష్పంఫలంపశ్యమాత్రమంచమహద్దనుః | నివేదయత్సాధ్యక్షాన్వైతఃపా
 జలయోబుధి || ౧౬ || ధర్మపాలాశసస్యాస్యశరణ్యస్త్యంహామయః | పూజనీయశ్చమాన్యశ్చరాజాదండధరోగు
 రుః || ౧౭ || ఇంద్రస్యేవాదతుర్భాగఃప్రజారక్షతీరాఘవ | రాజాతస్మాద్వరాభాగార్భాన్తైర్బలోకనమస్కృతః ||
 ౧౮ || తేవయంభవతారత్రయభవద్విషయవాసినః | నగరస్థోవనస్థోవాత్యంవోరాజాహనేశ్వరః || ౧౯ || స్వస్తదంతావయం
 రాజాజితకోధాజితేంద్రియాః | రక్షితవ్యాప్తయోశశ్చైర్దగ్ధభూతాస్తపాధనాః || ౨౦ || ఏవముక్త్యాస్పతైర్మూ
 తైఃపుష్పైర్వరైశ్చరాఘవం | అత్రైశ్చవిధిపాహరైస్సలక్ష్మణమపూజయే || ౨౧ || శధాన్యేతాపసాస్సిద్ధారామం
 నైశ్చానరోపమాః | న్యాయవృత్తాయథాన్యాయంతర్పయామాసురీశ్వరం || ౨౨ || ఇన్ద్రశివదారణ్యకాండే ప్రథమస్సర్గః
 కృతాతిథ్యేకరామస్తమాద్యసాదయంప్రతి | ఆమంత్ర్యనమునిఃసర్వాభివనమేవాన్వదాహతం || ౧ || నానా
 మృగగణాకీర్ణంశాస్తాలపుకసేవితం | ధృత్ప్రవృత్తలతాగుత్తంయర్దగ్ధసలిలాశయం | సమూహజనానాశకునిషు
 గ్నికాగణ
 నాదితం | లక్ష్మణానుగతోరామోవనమధ్యందదర్శమా || ౩ || సీతయాసమాకాతుర్స్థైర్వక్షిఃఘోరవృగ్గాయతేదగ్ధ
 గిరిశృంగాధంపుమహదంహహస్వనం || ౪ || గంభీరాక్షంమహావక్త్రంవికటంవిషమోదరం | బీభత్సంవిషమండ్యంపిత్తి
 తంఘోరదర్శనం || ౫ || వహనంచమనైయామ్రంపసాద్రుంధుధిశీతం | త్రాసనంసర్వభూతానాం వాద్వితాస్య
 మివాంతకం || ౬ || త్రీశింహంశృణురోవ్యామూర్త్యావృకావృతతాదరః | సవిహారంపసాద్భిగ్నఃస్యవత్రోధినిం | అభ్యగ
 వతశంకుర్వ్యఃప్రజాఃకాలభివాంతకః || ౭ || సకృత్సృజైరవన్నాదంచాలయస్సవేషినిం | అంతేనాదాయతైదేహిమ
 పత్రమృతతోబ్రవీత్ || ౮ || యువాంజటావీరధరోసభార్యక్షిణజీవితౌ | ప్రవిష్టేదండకారణ్యంశరణాపసాద్భిగ్నైః
 ౧౦ || కింకంకాపవనయోర్వాంచవాసఃప్రమదయంసహ | అధర్మచారిణోపాపాకాయువాంమునిదూషకాః || ౧౧ || అ
 హంపనమిదంయగంవిరాధోనామరాక్షసః | చరామిసాయధోనేత్యమ్మపిహంసాశ్చక్షుయే || ఇయంనారీవరా
 హంమమభార్యాభవిష్యతి | యవయోఃపాపయోశ్చేహంపాస్యామియధిరమ్మథే || ౧౨ || తస్యైవంబుధితోపక్షంవి
 రాధస్యమరాత్మనః | శ్రుత్వాసగర్వితంవాక్యంసంభ్రాంతాజనకాన్దజా | సీతాపాపేషతోద్వేగాశ్చరీవారేకదరీ

యథా॥౧౫॥తాంధృష్ట్యైరాఘవస్సితాంవిరాధాంకగతాంశుభాం॥అబ్రహ్మక్షణంవాక్యంముఖేనవరిశుష్యతా॥ ౧౬॥
 వశ్యసావ్యనరేంద్రస్యజనకస్యాత్మసంభవాం॥ మమభార్యాంశుభాచారాంవిరాధాంకేవవేతీతాం॥ అత్యంతసుఖ
 సంపదాంరాజపుత్రీయశస్విని॥౧౭॥ యదభిప్రీతమస్తామప్రియంవరశ్చతంవయో॥తై కేయాన్యస్తునంవృత్తం
 ష్టిప్రమద్యైవమత్మణా॥ ౧౮॥ యానతుమృతిరాజ్యేనపుత్రాగ్రేదీర్ఘదర్శినీ॥ యయామాంసర్వభూతానాహితేజః
 స్థాపితోవనం॥ అద్యేదానీంసకామాసాయామాతామమమధ్యమా॥౨౦॥వరస్సర్వాత్మనై దేవ్యానమఃఖరచన్త్రీమేష
 తుర్నియోగాత్సౌమ్యేనస్వరాభ్యుపారాత్తథా॥ ౨౧॥ఇతిబుద్ధివతికాకుత్స్థేభాష్యశోకపరిపుత్రే॥ అబ్రహ్మక్షణం
 ద్దోరుద్ధోనాగభవశ్వన౯॥౨౨॥అనాగభవభూతానాంనాశస్త్యంవాసంవోవమః॥ మయాప్రీప్యేణకాకుత్స్థశ్శక్తిమగ్ధం
 పరితప్యసే॥౨౩॥శరణిహతస్యాభ్యుపయాతుర్యేనరక్షసః॥విరాధస్యగతాసోహామహిషాస్యలిశోశీతం॥ ౨౪॥ రా
 భ్యకామేమమకోదోభరతేయోబభూవమా॥ తంవిరాధేప్రమోక్ష్యామిపశ్రమివాచలే॥౨౫॥ మమభుజబలవేగవే
 గితేవతతుశరోస్యనుహంప్రహరారి॥వృషపనయతుతనోశ్వజీవితంవతతురతస్సనుసోంవిఘ్నాన్గితం॥౨౬॥ఇతిశ్రీమదా
 రణ్యకాండేద్వితీయస్తకం. ***** (ఇత్యుక్తౌలక్ష్యణీమాఽరాక్షసంప్రహసన్ని
 వ॥కోభవావనమభ్యేత్యచరిష్యసీయథాసుఖం॥) అథోవాచపునర్వాక్యంవిరాధఃపూరయన్వనం॥ ఆత్మనంవృష్ణుతే
 బ్రూతేతాంకాయవాంకృతమృత్యుః॥౧॥తమవాచతతోరామోరాక్షసంజ్వలితానంప్రచ్ఛంతంసుమహాతేజాశ్చాత్మ
 కుశులమాత్మనః॥౨॥శ్రీత్రయోవ్యధనంపన్నావిదిహవనగోచరా॥ త్వాంరువేదితుమిచ్ఛావకస్త్యంవరసిదండకాః॥
 ౩॥ తమవాచవిరాధస్తరామంసత్యమరాక్రమం॥ హంతవత్సయితేరాజానిభోధమమరాఘవ॥౪॥పుత్రఃకింబయన్యా
 హంసుమమాతాశతహ్నిరా॥ విరాధభిమామాహుఃపృథివ్యాంసర్వరాక్షసాః॥ ౫॥ తపసాచాపిమేపాప్రబ్రహ్మ
 ణోహిపసాదజా॥ శస్త్రేణావధ్యతాలోకేచ్ఛేద్యాభ్యేత్యమేవమ॥ ౬॥ ఉన్నృప్రసమరామేనామనపేయోయథాగ
 తంత్యరచూశోపలామేధాంసంవాంజివితమాదతే॥ ౭॥ తంరామఃప్రత్యువాచేదంకోవసంరక్షలఃచరః॥ రాక్షసంవిక్ర
 తాకారంవిరాధంపాపచేతనం॥ ౮॥ యుద్ధప్రైస్తుంతుహీనాశ్శంకంమృత్యుమస్తేషసేధృవం॥ రణేనంపాప్రస్థసేతి
 స్తనమేవేవగమిష్యసి॥౯॥తతస్సభ్యుంధమకృత్వా రామస్సునిశితాకారాః॥ సుశీఘ్రమభినంధాయరాక్షసంనిజభూ
 సహ॥౧౦॥ధనుషాజ్ఞాస్థగంసంప్రహణాన్మసాచహ॥ యక్షుంభాష్యహవేగాఽసుపగ్ధానిలతుల్యగాః॥ ౧౧॥ తేత
 రిరంవిరాధస్థానిత్యాబహిణావాసనః॥ ౧౨॥తుశ్యోశీలాదిగూఢరణ్యాంపావకోపమాః॥౧౩॥ సవిద్యోస్యస్యతైదేహిం
 శూలముద్యమ్యరాక్షసః॥ అభ్యుద్రవత్సునంకుర్ధస్తదారామంసలత్మణం॥ ౧౪॥ సవినద్యమహానాదంశూలంశక్రద్వ
 జోవమం॥ప్రగృహ్యతోభతతదావ్యాతాననశ్రవాంతకః॥౧౫॥ అనతాభారోదాస్తంశరవపఽంవపవఃతుః॥ విరాధే
 గాక్షసేతత్ప్రకాలాంతయసావమే॥౧౬॥ సప్రహస్యమహారోద్రస్థిస్తాబ్యంభరతాక్షసః॥ బృంభమాణస్యతే
 బాణాఃకాయాన్మిష్యేతురాశుగాః॥౧౭॥స్పర్శాత్తువరదానేనపాణాఽసంరోద్యరాక్షసః॥ విరాధస్కాలముద్యమ్య
 రామంవావధ్యథావతం॥౧౮॥తచ్ఛూలంపజ్రసంకాశంగగనేజ్వలనోపమం॥ దాన్యభ్యంశరాభ్యాంవిచ్ఛేదరామశ్శత్రు
 భృతాంవరః॥౧౯॥తద్రామవిభిన్నాద్విన్నంశూలంశస్యకరాద్భువి॥ పహాతాశనిరాద్భిన్నంమేరోరివశీలాతలం॥౨౦॥తౌ
 ఖడ్గౌషిప్రమద్యమృకృష్ణసర్వేవమాశుభా॥ యాన్లమావతతస్తస్యతదాప్రహరతాంబలాత్॥ ౨౧॥సవధ్యమానస్సుభృ
 శంభావమభ్యాంపరిరభ్యతే॥ అప్రశంపౌన్యరవన్యహారోద్రఃప్రస్థాతుమైచ్ఛత॥ ౨౨॥ తస్యాభిపారీయమాజ్ఞాయరా
 మోలత్మణమబ్రవీత్॥ పహత్యయసులంతావత్సృధానేనతురాక్షసః॥ యథాచేచ్ఛసిసామిత్రేథావహతురాక్షసః॥
 అయమేవసీనఃపంథాయేనయానిశాచరః॥౨౩॥సతుస్సబలవిర్యేణసముత్ప్రీయశోచరః॥ బాలావివసగంధగతౌచ
 కారాతిబలాతతః॥౨౪॥తావారోస్యతతస్సంధంరాఘవోరజసివరః॥ విరాధోనినదఽఘోరంజగామాభిముఖోవనం॥
 ౨౫॥ వనంసుహంమేఘనిగంప్రవిష్టదుమ్రైమహాన్యవివిధైరుపేతం॥ నానావిదైఃపక్షితైర్విద్రుంశివాయుతం
 వ్యాశమ్మగైర్వికీర్ణం॥౨౬॥ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండేతృతీయస్తకం. *****
 హీయమాణాతుతాద్వస్తవైదేహీరామలక్ష్యణే॥ ఉన్నృప్రసైరణమకోగ్రేప్రగృహ్యనుభుజాభుజే॥ ఏష
 దాశరథీరాశ్శుశ్యవాంద్వీలవాంఘ్రివిః॥ రక్షసారోద్రయాపేణహీయితేనహలత్మణః॥ మాంవృతాభక్షయస్యంతి
 శ్వాక్షూలాద్విపినతథా॥ మాంహరోస్సృజ్యకాకుత్స్థానమస్తేరాక్షసేత్రమా॥౩॥ తస్యాస్తదవసతుర్యావైదేవ్య
 రామలక్ష్యణే॥వేగంప్రచతుర్విరావధేరస్యమరాత్మనః॥౪॥ తస్యరాద్రస్థసామిత్రిరాపహంసవ్యంబభంజమా॥ రా
 మస్తుదక్షిణంబాహుంతరసాతస్యరక్షసః॥౫॥ సభగ్నజాహుస్సంవిగ్నవిపహతాశురాక్షసః॥ ధరణ్యాంమేఘసంకా

శోవబ్రభిష్టతావలంబి || ౬ || ముష్టిభిర్దాసుభిఃపద్మిఃసూదయంతౌతురాక్షసం || ఉద్యమ్యోద్యమ్యచాప్యేనస్థంధిశేషస్సు
 పేవతుః || ౭ || సువిద్ధోబహుభిర్పాతైఃఖడ్గాభ్యాంపవరిక్షతః | నిష్క్రిష్టోబహుభాభామానమూరసరాక్షసః || ౮ || శంపే
 త్యరామస్సుభ్యుతమవధ్యమచలావసం | భయోవ్యధయదశ్శీమానిదంపనబవీత్ || ౯ || తపసాపురుషవ్యాఘ్రుగౌ
 తసోయనశక్యతేశస్త్రేణయద్విధేజతుంరాక్షసంభానావహే || ౧౦ || తస్మిన్పుత్రావరాఘవేహే క్రురాక్షసఃప్రతి
 తపచః | ఇదంపోవాచకాతుత్ స్థంవిరాధాశపురుషమభం || ౧౧ || హతోస్త్రిపురుషవ్యాఘ్రేత్రతల్యలవేనైవ | మయా
 తుపూర్వంత్వంమోహన్మజ్జాశపురుషమభం || ౧౨ || కౌసల్యసప్రభారామతాతన్వంవిధితోమయా | వైదేహీచప
 హాభాగాలత్కణశ్చమహాయశాః || ౧౩ || అపిశాపాదహంఘరాంప్రవిష్టోరాక్షసంతసుం | తుంబురుర్నామగంధర్వశ్చ
 స్తావైప్రవేశనహం || ౧౪ || ప్రసాద్యనూనశ్చమయాసోబ్రవీన్నాంమహాయశాః | యరాదాశగ్ధిరామస్తావేవిష్యతిసం
 యుగే || తదాప్రకృతిమాపన్నభవాఃస్వగంఘమిష్యతి | ఇతివైశ్రవణోగాజారంభానక్రంపురానఘం | అనుపస్థియ
 మాసోమాంసంప్రస్థోవ్యాజహరహం || ౧౫ || తప్రసాదాన్ముక్తోహమభిశాపాశ్చుదానుణాత్ | భవనంస్యంగమిష్య
 మిస్వప్తివోస్తుపరంతపం || ౧౬ || ఇతోవసంతిధర్మాత్కారభంగఃప్రతాపహం || అధ్యధా యోజనేతాతహహాపిఃస్సూ
 ర్యవస్థిభాఃతంక్షప్రసభిగచ్ఛత్సం తేశేయోమిధాస్యతి || ౧౭ || అవతేచాపిమాంరామప్రక్షిప్యతుశ్శరీరజః | రక్ష
 సాంగతసత్త్వానామేవధర్మస్సనాతనః || అవతేయేగ్రియంతేతేమాంలోకాస్సనాతనాః || ౧౮ || ఏవముక్త్యామకామసం
 స్థంవిరాధశ్చరీషిదతః | బహువస్వగంసంపూర్తిస్తాన్వస్తదేమూమహాబలః || ౧౯ || తస్మిన్పుత్రావరాఘవోవాక్యంబ
 త్కణంవాద్విదేశహం || ౨౦ || సుంజరస్యేవరౌద్రస్యరాక్షసస్యాస్యలత్కణః | వనేస్థగ్ముమహావృష్టభృంభన్యతారౌ
 ద్రక్షరణః || ఇత్యుక్త్వంబత్కణంరామః | పరరఃఖన్యతామిత | తస్థావిరాధమాప్రవ్యక్తం తేహాదేనవీర్యవా || ౨౧ || శనః
 ఖనితమాదాయలత్కణశ్చస్త్వభిమృతమం | అఖనత్పూర్వతస్సస్థివిరాధన్యమహాత్మనః || ౨౨ || తేముక్తగంధర్వస్మి
 వ్యతంతుకణంమహాస్వనం | విరాధంప్రాక్షిపచ్ఛస్థేనదంతంభైరవస్సనం || ౨౩ || తమాహవేజ్జితమామహుషి
 మాస్థిరాభానయతిరామలత్కణశ్చేమదాన్వతౌవిక్షివతుర్మయావహంనదంతమ్ | స్త్రిస్థుభిలేనరాక్షసం || ౨౪ || అవ
 ద్యతాంప్రేక్ష్యమహాసురస్యతాశిలేనశస్త్రేణతదానరమభా | సమర్థాచాభ్యుభవితారదాభుభావితే విరాధస్యచ
 భాప్రచక్రకుః || ౨౫ || స్వయంవిరాధేనహమృత్యుగోత్యనః | ప్రసహ్యరామేణవధాభవమిష్టిశః | వివేకఃకానచచారిభా
 న్స్వయంసమేవధశ్చత్త్రకృతోహవేదివి || ౨౬ || తవవరామేణనిశమ్యతాపితంకృతామరిన్దస్యవిలప్రవేశనేవిలంఛగా
 మేణువతనరక్షసావదేశ్యమానేవవనంవిదాతం || ౨౭ || ప్రహృష్టాచామిరరామలత్కణశ్చేమిరాధముక్త్యాప్రవరేనిహ
 త్యతా | ననందతుర్వితథయామహావనేశిలాభిరంతర్ద్రవతుర్పరాక్షసం || ౨౮ || తస్యతౌకాంచనదిత్రాన్ముతాంహాత్వరక్ష
 పరిగృహ్యమృధిలీంబిజఃప్రామస్తేముదితామహావనేదివిష్టితౌచంద్రదివాకరామివ || ఇతి శ్రీమదారణ్యకాండే సతుర్థస్తకః.

హత్యాతుతంభీమబలంవిరాధంరాక్షసంవే | తతస్సితాంపరిష్యజన్యనూత్వాన్యవవీర్యవా || అలంబిష్టాత్క
 ణంరామోభాగితరంధిస్తతేజసం || ౧౫ || కన్యంవసనిదంధుగ్ధంపప్తవనగోచరాః || అభిగచ్ఛానుహేభిఃపురోశరభంగం
 శపోధనం || ౧౬ || అత్రమంశరభంగస్యరాఘవోభిజగామహ || తస్యదేవప్రభావస్యశపహాభావిరాద్దనః || ౨౫ || సుమీ
 రభంగస్యదదర్శమహదద్యుతం || విభాగ్విమానవపుమాసూర్యవైశ్వానరవీమం || ౨౬ || అమరువ్యారభోన్యంగాదాకాశే
 విమధానుగం || అనంస్పృశంతంపమధాందదర్శమిహాశ్వరం || ౨౭ || సుప్రభాభరణందేవమిరజోగిబరధారిణం || ఉద్వీ
 రేవహుభిఃప్రాజ్యమానంమహాత్మభిః || ౨౮ || హరిభిర్వాజభిరుక్తమంతరిక్షగతంరథం || దదర్శామారతస్వస్యనూ
 దిస్యననిధం || ౨౯ || హంబురాధాశ్చిఘనప్రఖ్యంచంద్రముండలంబుధం || అపశ్యద్విమలంఘంతంవిశ్రమాల్మ్యపశోభి
 తం || ౩౦ || చామరవ్యజనేచాగ్యేగ్రిరుక్తమహాపదే || గృహీతేవరనారిభ్యాంధూయమానేవమూర్ధం || ౩౧ || గంధర్వా
 మరసిధ్ధాశ్చబహవఃపరమమహాయః || అంతరిక్షగతందేవంవాగ్నిరగ్నిభిరీడితే || ౩౨ || సహసంభాషమాణేతుశరభం
 వే || ౩౩ || అర్చిక్షుంతంశ్రీయాజ్ఞాస్యవచ్చుతంపశ్యలత్కణం | ప్రతపంతమివాదిత్యమంతరిక్షగతంరథం || ౩౪ || యోహయాశపురుషా
 తస్యపురాతశక్యస్యశ్చుతాః | అంతరిక్షగతాదివ్యప్రభుమహారయోధువం || ౩౫ || ఇమేచపురుషవ్యాఘ్రాయేతిస్థం
 త్సభితోరథం | తేరంతంకుండలినోయవానఃఖడ్గపాణయః || విస్త్రివవిల్వలారసాః | పరిపూయతభావః | శోకాన్తాచస
 నాస్సర్వేవ్యాఘ్రాగ్రహమరూసదాః || ఉరోదేశేషువర్షేహంహారాజ్యలసన్నిభాః | హుంబిభ్రాంతిపామిత్రపంచవిం
 శతిహాపికం || ౩౬ || ఏతద్దిశిలదేవానాంవయోభవతిత్థదాయకేమేపురుషవ్యాఘ్రాగ్రాగ్రం తేప్రియదర్శనాః || ౩౭ ||

ఇహైవసహజైదేహ్యముహూర్తంతిష్ఠలక్ష్యణం యావజ్జానామ్యహంవ్యక్తంకపవద్యతిమాన్రభే || తమేవముక్త్యాసా
 మిహైవహైవస్థితామితిఅభిచక్రామకాకుత్స్థశ్రభంగాశ్రమంప్రతి || ౨౦ ||తతస్సుమభిగచ్ఛంతంప్రత్యక్షరామం
 శవీపతిః || శరభంగముసప్రాప్యవివీక్షదమబ్రవీత్ || ౨౧ ||ఇహేవావయాత్యసారామోయావన్నాన్నాభిభావతే
 ప్తాంసయతావత్ప్రతితోమాండ్రస్థుమహతి || ౨౨ ||జీతవంతకృతార్థంవద్రప్తహమవిరాదిమండకమహ్యనేక
 ద్వివ్యంసహదన్తేస్త్రిమదుగ్రంథంప్రహ్లాదయత్సాతతౌ-మఃతతోమాండ్రస్థుమహతి || ౨౩ ||ఇతివత్రీతమామండ్ర
 మాసయత్సాతావసం || రథేనహరియతైవయయాదివసురిందమః || ౨౪ ||ప్రయాతేతుసహస్రాక్షేరాసువస్సుచి
 చ్చురం || అగ్నిహేమాత్రమపాసినశరభంగముపాగమత్ || ౨౫ ||తస్యవాదోచసంగృహ్యారామస్సీతాచలక్ష్యణః ||
 మేమస్సుమనుజ్ఞాతాలబ్ధవాసాసమంత్రితాః || ౨౬ ||తతశ్చక్రవయానంతువర్త్యవృత్తౌరాసువః || శరభంగశ్చతస్స
 ర్యంరాసువాయస్యదేవయత్ || ౨౭ ||మామేవవరదోరామప్రప్యలోకంఘోషివతి || జితముగ్రేభతపసానువ్యాప్తవసుకృ
 తాత్మభిః || ౨౮ || అహంజ్ఞాతాననరవ్యఘ్నవిదర్తనానమదారతః || బ్రహ్మలోకంనగచ్ఛామిత్సామద్వస్త్యాసీయాతి
 థిం || ౨౯ || త్సయాహంపురుషవ్యాఘ్నధామీకేణమహేత్యనా || సమాగమ్యగమిష్యమితివిందేవసేవితం || ౩౦ ||
 అక్షయాననరభౌలపయలోకాజితాత్మభాః || భావోవ్యశ్చనాకపృష్ఠాశ్చప్రతిగన్ధీష్ఠావ్వమామకా || ౩౧ || ఏవ
 ముక్తోనరవ్యాఘ్నస్సర్వకాశ్రువిశారదః || ఋషిశాశరభంగగేహరాసువోవాక్యమబ్రవీత్ || ౩౨ || అమామేవాహరి
 ష్యమిసర్వలోకాన్మహేమునె || అనాసంత్సవామిచ్ఛామిప్రదిష్టమికాననే || ౩౩ || రామవేదైవముక్త్యుత్తత్రత్యల్య
 బతేనవై || శరభంగోమహాప్రాజ్ఞఃపునరేవాబ్రవీద్వః || ౩౪ || ఇహరామమహాతేజాస్సుతీర్ణ్వానామధామిలోకం
 త్వరణ్యధుమాత్సానతేదేవోవిధాన్యతి || ౩౫ || సుతీక్ష్ణమభిగచ్ఛత్సంశుచాదేశేతవస్త్రినం || రమణీయవనోద్దేశేన
 తేవానంవిధాన్యతి || ౩౬ || ఇమామ్మందాకినీరామప్రసీతామనుప్రజ || నదీంపుష్పేక్షువవహంతతత్రత్రమిష్య
 సి || ౩౭ || ఏవమంధానరవ్యాఘ్నముహూర్తంవశ్యతాతమాం || యావజ్జహేమిగాత్రాణిజీర్ణాంత్వవమిరగః || ౩౮ ||
 తతోగ్నింససమాధాయాపయత్సాచాజ్యేనమంత్రవీత్ || శరభంగోమహాతేజాఃప్రవివేశహతాశనం || ౩౯ || తస్యో
 మాణీకేశంశ్చదదాహగ్నిమహాత్మవః || జీర్ణాంత్వవంతథాస్థీయిత్సమాంసంసశోణితంరామప్రసిద్ధితోభ్యాత్రా
 భార్యయాచసహేత్యనా || ౪౦ || సచపావకసంకాశేకుమారస్సమవద్యతాడ్రాహ్మయాగ్నిచయ్యాన్తస్మాచ్ఛరభంగోవ్య
 రోతత || సలోకానాహితాగ్నినామృషీణాంచమహాత్మనాం || దేవానాంచవ్యత్రత్రమ్యలప్రప్యలోకంవ్యరోహత || ౪౧ ||
 సపుణ్యకర్మాభవనేద్విజర్మభావేతామహంసానుచరందదర్శనం || పితామహశ్చాపిసమీక్ష్యత్రంద్విజంసంసదమస్వా
 గతమిన్దువాచహః || ౪౨ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-పంచమస్సర్గః. *****

శరభంగేదివంయాతేమఘోసఘాస్సమాగతాః || అభ్యగచ్ఛంతకాకుత్స్థంరామంజ్వలితతేజసం || ౧ ||వైభాన
 సానాలభ్యల్యస్సంప్రత్యాధావరీదిపాః || అత్తకుట్రాశ్చబహవఃప్రహారాశ్చధాన్యకాః || ౨ ||దంతోబూజివత్తైవస
 తత్రైవోవృజ్జకావరే || గాత్రతయ్యలతయ్యశ్చత్రైవభావకాశకాః || ౩ || మనయస్సలిలాహారావాయుభ్రాస్త
 భావరే || ఆకాశనిలయాత్తైవవతకృష్ణంధిలతాయనః || ౪ || ప్రతోపవాసినోదంతాంస్తథాద్రఃపటవాసనః || సజపాశ్చ
 తహసితస్త్రకావంచతపోన్వితాః || ౫ || సర్వేబ్రాహ్మ్యైశ్రియాజ్ఞాద్యధయోగాస్సమాహితాః || శరభంగాశ్రమే
 రామఃఖిజస్సుశ్రుతావసాః || ౬ || అభిగమ్యవధర్మజ్ఞారామంధర్మభృతాంవరం || ఊహవసవధర్మజ్ఞాన్మసినంఘాస్సమా
 హితాః || ౭ || త్వమిత్థాన్కులసాన్యస్యధివాన్యసహారకప్రధానశ్చాపినాభశ్చదేవానాంమమవాసవః || ౮ || విశుత
 ప్రేమలోకేషుయతేసామికమేవచ || పితృభక్తిత్వసత్త్వంచత్వయధర్మశ్రేష్ఠమలః || ౯ || త్వామాసాధ్యసహత్వానం
 ధర్మజ్ఞంధర్మవత్సలం || అగ్నిత్వాన్మధ్యధర్మసంస్తవ్యసత్త్వంతుమహానః || ౧౦ || అధర్మస్తుపహంస్తాతథదేత్తస్యవహివ
 తేః || యోహారేన్ద్రబిషడ్భాగంసచరక్మతిప్రవత్ || ౧౧ || యుంజానస్సన్వివప్రాణాప్రాణైరిహ్వాసుతాపః || నిత్య
 యఃస్త్రిస్తదారక్షణంసర్వాదవిషయవాసినః || ప్రాప్నోతిశాశ్వతీయంరామక్లిష్టింసంబహువాన్తి || బ్రహ్మణ్యస్థానమానిత్య
 న్యోత్రచాపిమహీయతే || ౧౨ || యతః-రోతివంతధర్మంమునిర్భూలభలాతేన || తతరాజ్ఞశ్చతురాక్షరైశ్చద్యౌర్భిర్భు
 తః || ౧౩ || సోయంబ్రాహ్మణభూయ్యోవాసచక్షగఢోమహా || త్వన్నాభోరాధవద్రామరాక్షస్తైర్భాగ్యతేభ్యశం ||
 ౧౪ || ఏవివశ్యతేరోహణమీనాంభావితాన్మనాంహతానారాక్షస్తైర్భోదైర్భూనాంసంబలభావనే || ౧౫ || పంచాన
 దిపవాసానామనుమందాకినీపి || చిత్రకూటాలయానాంచక్రియతేకదనంమహత్ || ౧౬ || ఏవంవయంసమ్యమ్యమోవి
 ప్రకారంతస్త్రినాం || క్రియమాణంవనేఘోరకర్మాభిర్భుకర్మభిః || ౧౭ || తతస్తస్మాంశరణార్థంచరణ్యంసమవశి

చ॥౧౩॥పుల్లసఃకజమంఛానిప్రసన్నసలిలానిచ॥ కారండవకీర్ణానితూకానిసరాంసిచ॥ ౧౪॥ ద్రక్ష్యసేదృష్టిరమాన్య
 నీగిరిప్రసవణానిచ॥మణీయాన్యరణ్యానిమయా రాభిరుతానిచ॥ గన్యతాంవత్సపామిత్రేభవానిపచగ్మతు॥ ఆ
 గంతవ్యంత్వయాతాతేపునరేవాత్రేమంమమః॥౧౫॥ ఏవముక్తస్తభేభ్యస్తాకాతుతేస్థస్థహలత్క్షణః॥ ప్రదక్షిణంమునిం
 కృత్వాప్రస్థాతుమిచచక్రమే॥ ౧౬॥తతశ్శుభతరేమాణీధనుషీచాయతేక్షణా॥ దదాసీతాతయోభాగ్రాత్రోః॥ ఖడ్గౌచ
 విమృశతః॥ ౧౭॥ ఆభవ్యతశుభతూతేవాపాచాదాయసస్వనా॥ సమగ్రాంతావాత్రమాగ్గంతుమహితౌరామలత్క్ష
 ణౌ॥౧౮॥శ్రీమంతోయాపంపన్నాదీప్యమానాన్వతేజసా॥ ప్రస్థితౌద్భుతవాపౌతాంసితయాసహరాఘవౌ॥౨౦॥ఇతిశ్రీమ
 దారణ్యకాండే-అప్రమస్సగఃః. ***** సుతీయైవాధ్యుస్థాతంప్రస్థితంరఘునంద
 నం॥ హృన్యయాస్నిధ్యయావాచాభాదూరమిదమబ్రవీత్॥౧॥అయంధర్మస్ససూక్ష్మైవవిధిపాప్రాప్యతేమహా॥ ౨॥పు
 త్రైతతుకీర్త్యయంప్రసనాతాః॥మజాదిహ॥ ౩॥ శ్రీశైవవ్యసనాన్యత్రకమాజాభవంత్యుతమిధ్యావాక్యంపరమ
 కంతస్మాధ్యుతరాపుభౌ॥పరదారాభిగమనంవిహవైరంచరతద్రతా॥ ౩౪॥మిథ్యావాక్యంసత్యేనాతంభవిష్యతిరాఘ
 వ॥కుతుభిలాషణంశ్రీశాంపరేమంధర్మనాశం॥౪౪॥తవనాస్తిమనుష్యేంద్రసచాగ్నాతైకదాచన॥ మనస్సపితథా
 గామనవైతద్విద్యతేన్వీతిత్॥ ౪౫॥ స్వదారనిరతస్త్యంబనిత్యమేవస్వపాత్మజ॥ ధర్మస్సస్మన్యసంభక్త్యసీతుర్దైతకా
 రకః॥౪౬॥సన్యసంధమనంభాగశ్రీమనలత్క్షణపురార్చజః॥త్వయిభద్రశ్చస్తవ్యంచత్వయిసర్వంప్రత్యీతం॥ ౪౭॥ తద్భ
 వస్యంమహాబాహుకీర్త్యంధర్మజైత్రయైః॥తవమశ్యేంద్రియత్వంచజానామిశుభదర్శన॥ ౪౮॥ త్వతీయంయదిమ
 రౌద్రంపరపాప్రాభిహింసం॥నిర్వైరంక్రియతేమహాద్భిచ్చతేస్సమపత్తితం॥ ౪౯॥ ప్రతిజ్ఞతస్త్యయాపీరదండ
 కారణ్యవాసినాం॥ ఋషీశాంరక్షణాధ్యాయవధస్సంయతిరక్షసాం॥౧౦౫॥ఏతద్విమిద్రంబవనందంకౌఠిదిమిత్రీతం॥
 ప్రస్థితస్త్యంసహభాగిత్రాన్యత్రబాణతరానః॥ ౧౧౫॥ తతస్త్యాంప్రస్థితంధృష్ట్యావమవింతాకులంమనః॥ త్వద్విప్ర
 త్సందితయంత్యావైభవేన్మిశ్రీయంసహితం॥ ౧౨౫॥ సహిమేరోచతేవరగమనందంకౌఠప్రతి॥ కారణంత్రైవ
 యైమివదంత్యాత్మాత్రియతాంమమ॥౧౩౫॥త్వంహిబాణధనుష్యేనిభాగిత్రాన్సహవనంగతః॥ దృష్ట్యావనచరా
 సర్వాకావ్వితుర్యార్థ్యరవ్యయం॥౧౪౫॥క్షత్రియాణాంబహిధనుషుః॥తాత్రస్యేంద్రనానిచ॥ సమితశస్త్రితంతేజో
 బలుచ్యుత్రియతేభ్యశం॥౧౫౫॥పురాకీలమహాబాహుతవస్సీనత్యవాక్కుదిః॥ కష్టంశ్చిదభవత్సుశ్యేవనేరతమ్మగ
 ద్విజే॥౧౬౫॥తస్మైవతవసోవిఘ్నంకతుః॥మంద్రశ్చవీపతిః॥ ఖడ్గవాణీరథాగచ్ఛదాత్రమంభటూపధృత్॥ ౧౭౫॥ త
 స్త్రింధ్రదాత్రమవదేనిరతిఃఖడ్గజైస్తమః॥ సన్యాసనినాదత్తఃపుణ్యేతపసితితః॥౧౮౫॥ సతచ్ఛత్రమసాప్రాప్యన్యాస
 రక్షణతస్మరం॥ వనేతంబివరత్యేవరక్షాప్రత్యయమాత్మనః॥ ౧౯౫॥ యత్రగచ్ఛక్యపాదాశుంమూలానిధిఫలానిచ॥
 నవిహాయాతితంఖడ్గంన్యాసరక్షణతత్పరః॥౨౦౫॥నిత్యంశత్రుంపరివహాత్రమేణసతహాధనః॥ చీకారతౌద్రీంస్వాంబు
 ధ్నింత్యక్వానపసింశ్చయం॥ ౨౧౫॥ తతస్పూరద్రేధిరతిఃప్రమత్తోధర్మకర్మితః॥ తస్యశత్రుగ్రసంవాసాజ్ఞగామనరకం
 ముః॥౨౨౫॥ ఏవమేతత్సరావృత్యంశత్రుసంయోగకారణం॥ అగ్నిసంయోగవద్దేతుశ్చత్రుసంయోగఽఽన్యతే॥ స్నే
 హోద్భుజుహునానాచ్ఛసారయేత్వాంధగీక్షయే॥౨౩॥నకథంచనాకార్యాగృహీతధనుషాత్మయా॥ బుద్ధిచైరవిదినా
 హంతుంరాక్షసాదండకాశ్రీతా॥ అపరాధంవిహాంతుంలూకాస్సీరసకామయే॥ ౨౪౫॥ క్షత్రియాణాంతుమీరా
 ణాంవనేషునిరతాత్మసాం॥ధనుషాకార్యమేతావదాద్రానామభిరక్షణం॥ ౨౫౫॥ క్వచశత్రుంక్వచవనంక్వచక్షాత్రం
 తవఃక్వచ॥ వ్యావిధమదమస్మాదైవైశధర్మప్రపూజ్యతాం॥౨౬౫॥ తదార్యకలుమబుద్ధిగాయతేతత్రుసేవనాత్॥ పునర్
 త్యాత్వయోధ్యాధ్యయంక్షత్రధర్మంచరహస్యినః॥౨౭౫॥అక్షయాతుభవేషీ॥నిఃశ్వశూన్యశురయోర్మమ॥ యదిరాజ్యం
 పరిత్యజ్యభవేస్త్యంనిరతోముః॥౨౮౫॥ధర్మాదన్యఃప్రభవతిధర్మాత్పృథిభవతేనుఖం॥ధర్మైవలభతేసర్వంధర్మసామి
 దండకత్॥ ౩౦౫॥ ఆత్మాసంనియమైస్తైస్త్యైకర్యయాత్వాప్రయత్నైః॥ పాప్రేభ్యేనృక్షైర్ధర్మననుఖాల్లభ్యతేనుఖం॥
 ౩౧౫॥నిత్యంశుదిమితిస్సాన్యవిరధర్మంశరహస్యినః॥ సర్వంహివిదితంభువంత్రైలోక్యమపితత్వతః॥ ౩౨౫॥ శ్రీనావ
 లాదేవమదామ్యతంమేధర్మంచవత్సంతవకస్ససృగ్గః॥ విహర్యబుద్ధ్యాశుసహమజేనయోధావతేతతురమచరే॥
 ౩౩౫॥ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-నవమస్సగఃః. ***** వాక్యమేతత్సవైదేవ్యవ్యా
 హృతంభర్తృకాత్రయా॥ శుత్యాద్యైస్త్వేతోరామః॥చమ్యవాచాభమైతీని॥ ౧॥ హితముక్తంత్యయాదేవిస్సగ్ధయా
 సద్యతంవచః॥ కులంవ్యవదితంత్వాచధర్మజ్ఞేనకాత్మజే॥౨॥కింతుమత్యైమ్యహందేవిత్వమహే॥ క్షమిదంవచః॥ క్షుత్యై
 ధాఃర్యతేవాహారైశ్శబ్దేవదితి॥౩॥తేచాద్రాదండకారణ్యమునయస్సంశ్రితవ్రతాః॥ మాంసీతేస్వయమాగమ్యశర

శ్యాశ్వరణంకతాః॥౪॥వసంతోధర్మనిరతావనేమూలఫలాశనాః॥నలభంతేమఖంభీతారాక్షసైఃకూరకర్మభిః॥౫॥ కా
 లేకాలేవనిరతానియమైర్నివధైర్వనేభిశ్చత్యంతేరాక్షసైర్భిమైర్నరామాంసోపజీవిభిః॥౬॥ తేభిశ్చమాణామనయోః
 డకారణ్యవాసినః॥ అస్మానభ్యవపద్యేతిమామూచుర్విజనస్తమాః॥ ౭ ॥మయాతువచనంశ్రుత్వాతేషామేవముఖా
 మ్పురోంకృత్వావచనశుశ్రూషాంవాశ్యమేతదుదాహృతం॥ ౮ ॥ప్రసదంతంభవంతోమేహీరేహీమమామలూఽయ
 ద్విద్యతైరహంప్రేక్షిమశ్శేషునవస్థితః॥ కింకరోమితివచనయావ్యాహృతంద్విజనస్థితః॥ ౯౪ ॥సర్వైశ్చైస్సమాగ
 మ్మవాగీయంసముదాహృతా॥రాక్షసైర్బంధకారణ్యేబహుభిఃకామహుఃఖిభిః॥ అస్మాన్మృత్యుభంరామభవాన్నస్త్ర
 రక్షతు॥ ౧౦॥ కౌమామకాలేషుసంప్రాప్తావర్తకాలేషుచానభుంధ్యయంశిమగుర్ధ్వరాక్షసైఃపితౄతాశనాః॥౧౧॥
 రాక్షసైర్భిమనాంచతాపనానాంతవస్థినాంగతిఃపుగయమాణానాంభవాన్నైవరమాగతిః॥ ౧౩ ॥కామంతపఃప్ర
 భావేనకత్తాహంతునితాచరా॥దిరాగ్నితంతేచ్ఛామస్తవఃఖండయతుంచయం॥౧౪॥ బహువిఘ్నంతోనానిశ్యంత్య
 గంస్తైవరామభుతేనశాపంసముంచామోభిక్ష్యమాణాశ్చరాక్షసైః॥ ౧౫ ॥తదవర్తమానానాన్త్రోభిర్బంధకారణ్యవాసి
 భిః॥ రాక్షసస్త్యంసమాభాస్మాత్సాధాపావయంచనై॥ ౧౬ ॥మయాశైర్వచనశ్రుత్వాకాశ్చైర్వచనవిపా
 లనం॥ ఋషీణాంచందకారణ్యేనంశ్రుతవశాశ్చజే॥ ౧౭ ॥సంశ్రుశ్యవచనశ్రవ్యవిజవచనానిప్రతిశ్రవంమునినాన
 న్యధాకశుకంసత్యమిన్దంహిమనదా॥ ౧౮ ॥అవహంతజితంజవళంతాన్వంసానితేనలక్ష్మణంనతుప్రతిజ్ఞాంసంశ్రు
 త్యబ్రాహ్మణ్యేనవశేషతః॥ ౧౯ ॥ తదవశ్యంమయాకార్యమృషీణాంపరిపాలనం॥అనుక్తేనాపితైదేహిప్రతిజ్ఞాయమ
 కింపునః॥౨౦॥మమస్నేహోవృసాహోగౌదిదముక్తంశ్వయావశే॥ పరితుష్టోష్ట్యహంసీతేనహ్యనిష్టాపిశ్యతే॥౨౧॥స
 ద్యశంచానుమాపంచలస్యతవచాశ్చనః॥ సదమహాచారిణీమేత్వంప్రాశేభ్యోపేగరియసి॥౨౨॥తేనముక్త్యావచనంస
 హంక్షాసీతాంప్రియాంమైథిలరాజపుత్రీం॥ రామోఽనుక్త్యాసహలక్ష్మణేనబహువర్చసాశీతహివానా॥౨౩॥ఇతిశ్రీ
 మదారణ్యకాండేచతవస్తుకంః*****అగ్రఃప్రయయారామస్మితామధ్యేమమ
 ధ్యమా॥ పృథక్తత్త్వధనుష్టేరిలక్ష్యణోనుజగామహ॥౧॥తావశ్యమావావిధాన్తైలప్రజ్ఞాన్యనానిచ॥ సద్విగ్వివిధార
 మ్యాజ్యదక్షిణాస్మితయాసహ॥సారసాంశృక్రవాకాంత్యదదీపునిచారిణః॥ సరాంసచనవద్వాయుక్తానిజలజైఃఖైః॥
 ౩॥యాధాధాంత్యేపువతామదోవృక్షాన్వహిణిః॥ మహిమాంశ్వరరాహంశ్వగాంశృక్రవామైరిణః॥౪॥తేగ
 త్వాదూరమధాన్యంలంబమానెదివాకరేదదృశుస్సహితారవ్యంతటాకంయోజనాయతం॥ వర్షపుష్ప-రసంబాధం
 గజయాక్షరంకృతంసారవైపాకంసకాండైస్సంబలంజలచారిభిః॥ ౬ ॥ప్రసన్ననిలేరేమ్యేర్ష్యానరసింసుశుప్తే
 గీతవాదిత్రస్థిదోషసతుశ్చనద్యశ్యతే॥ ౭ ॥తతఃకౌరూహాలాద్రామోలక్ష్మణోపుసహోబలః॥ మునింధర్మభృతంనామ
 ప్రస్తుంసముపదక్రమే॥ ఇదవశ్యచ్చుతంశ్రుత్వాసర్వేషాంసహహమే॥ కౌరూహాలంసహజ్ఞానంకీమదంసాధుక
 ధ్యతాం॥కర్తవ్యంయదిచేద్విప్రనాతిసహ్యంసప్రభో॥౯౪॥ తేనేవమక్రొధర్హాత్సారామవేణమునిస్తదా॥ ప్రభవం
 సరసఃకృత్సనూభ్యాశ్చముమపదక్రమే॥ ౧౦౪ ॥ఇదంపంచాపూరోహమతటాకంసారవైపాకం॥గిర్మితంతపసారామము
 నినామాండకణీనా॥౧౦౫॥ సహితేచేతపస్త్రీచమాండకణీర్వహంమః॥ దశవర్షసహస్రాణిహాయభక్తోజల
 త్రయః॥౧౦౬॥తతఃప్రవృథితాస్సర్వేదేవాసాన్నిధిపూరోగమాః॥ అబ్రువన్వచనంసర్వేపరస్పరసమాగతాః॥౧౦౭॥అ
 స్మాకంకృత్యదితేష్టానమేషప్రాధ్యయేతేమునిః॥ ఇతిసంవిగ్మమనసస్సర్వేతేత్రిదివాకనః॥ ౧౦౮॥ తతఃకుంభతపోవి
 ఘ్నాందేవైస్సర్వైర్నిరయోజితాః॥ప్రధానాపురసఃపంచవిద్యవృత్తివర్తనః॥ ౧౦౯॥ అపూరోభివ్రతస్తాభిర్మునిభ్యోన్య
 పరావరః॥నిత్యేవదనవశ్యత్వంసరాణాంకార్యసిద్ధయే॥తాతైచ్చనాపురసఃపంచమునైవత్పిర్వమాగతాః॥ తటాకేన
 ర్మితంతాసామప్తిన్దంతపోకంతృహం॥ ౧౧౦॥ తత్రచాపురసఃపంచనిసంతోయధామఖం॥రమయంతిభయో
 గాన్మునియావనమాస్థితం॥ ౧౧౧॥ తాసాంసంక్లేదమానామేషవాదిత్రసింహస్వనః॥ సూర్యయేతేభాషణోన్మిశో
 గీతశబ్దోమహోహరః॥ ౧౧౨॥ అత్యర్ధమతిత్యైతద్వచనంభావితాశ్చనః॥ రాఘవఃప్రతిజ్ఞానాసహభాస్రాహంహ
 యశాః॥ ౧౦౪ ॥ఏవంకథయమానస్యదదర్శాశ్రమమండలం॥ కుశదీరపరిక్షిప్తంప్రాహ్మ్యైలక్ష్మ్యైసమావృతం॥౧౦౫॥
 ప్రవిశ్యసమాతైదేహ్యంలక్ష్మణేనచరాఘవః॥ ఉవాచమునిభిస్సర్వైఃపూజ్యమానోమహాయశాః॥ ౧౦౬ ॥తథాతస్మిన్
 సకామతేష్టశ్రీమత్యాశ్రమమండలే॥ ఉపిత్వాతుమఖంత్రపూజ్యమానోమహాపిభిః॥ జగామచాశ్రమాంస్తేహం
 పర్యాయేతవస్థినాంయేషామపిరవాఫపూర్వంసకాశేసమహాశ్రువితే॥ ౧౦౭॥ క్వదిత్తరిదశాన్తాసానేకంసం
 పత్సరంకృతే॥ క్వదిచ్చవతురోమాసాఫవంచట్యావరవాకృతే॥ అవరత్రాధికంమాసాదవ్యర్థవధికంకృతే॥

శ్రీన్నాసానప్తమాసాంశ్చ రాఘవోన్యవనత్సుఖం॥౧౬౫॥ తథాసంపనత ప్రప్యమునినామాశ్రమేఘవై ॥ రమతశ్చాను
 మా త్వేనయయుస్యవత్సరాదశః॥౧౬౬॥ పరివృత్తభవత్ప్రజ్ఞోరాఘవస్సహసితయా ॥ సుతీక్ష్ణస్యాశ్రమంశ్రీమార్గాపునరేవ
 జగామహ ॥ ౧౬౫ ॥ సతమాశ్రమమాసాద్యమునిభిఃప్రతిపూజితః ॥ తతాపీన్యవసరామాఃకంఠతాః-లమరించయః॥
 ౧౬౫౬॥ అథాశ్రమస్థోపిన్యాతౌ దాదిత్యంమహేమునిం ॥ ఉపాసీనస్సకాకుతీస్థస్సుతీక్ష్ణమిదమబ్రవీత్॥౩౦౪॥ అస్మిన్న
 రణ్యేనగవానకస్త్యేమునినత్రమః ॥ వసతితిమయానృత్యంకథాఃకథయతాంత్రతే॥ నతుజానామితండేశ్వనస్యాస్య
 మాశ్రయః॥కుతాశ్రమమిదంపుణ్యంమహామేఘస్తస్యధీమతః॥ ౩౦౫ ॥ ప్రసాదాన్యత్రభవతస్సానుజస్సహసితయా॥
 అగస్త్యసభిగచ్ఛేయమభివాదయతుమునిం॥౩౦౬॥ అనురథోమహాసేవాహ్మదిమేవరివర్తతే ॥ యద్యహంతుమునివ
 సంతుశామేయమపిన్వయం॥ ౩౦౭ ॥ ఇతిరామస్సనమునిశ్చుత్వానర్త్యాత్మనోవచః॥సుతీక్ష్ణఃసత్పువాచేదఃప్రీతో
 నశరథాన్యజం॥ ౩౦౮ ॥ అహమప్యేతదేవత్యాంవత్ప్రకామస్సలక్ష్యం॥ అగస్త్యసభిగచ్ఛేతిసితయానహరాఘవది
 స్త్యోత్పదావీమధేస్థితస్వయమేవబ్రవీహిముం॥ అహమాభ్యామి తేవత్పుయతాగ్నిస్త్యేముహామునిః॥ ౩౦౯ ॥ యోజనా
 న్యాశ్రమాదస్త్యాన్యథాచత్వారివైతరః॥దక్షిణేనసహాశ్రీమానగస్త్యభాగ్నితురాశ్రమః॥ ౩౧౦ ॥ స్థలిపారియేవనో
 దైశేపిష్టలివనశోభితే॥ బహుపుష్పపరేమ్యేనానాశకుననాదితేవద్విద్యోవిధాప్రతప్రసన్నవలిలాశ్మివాః॥ హం
 సకారంఢహాశ్లేష్టశ్చక్రవాకోవశోభితాః॥ తత్త్రైకారంజనింపుష్పవృక్షపాతేరామగమ్యతాం॥ దక్షిణాంధిశమాఫాయ
 వసకుంఢస్యపార్శ్వతః॥ తతాగస్త్యాశ్రమవదంగత్వాయోజనమంతరం॥ ౩౧౧ ॥ రమణీయవనోద్దేశేబహుపాదపసంకులః॥యదిబుద్ధిక్య
 తాద్రప్తుమగస్త్యంతింమహామునిం॥అత్యైవగమనేబుద్ధింరోచయస్వమహాయశః॥ ౩౧౨ ॥ ఇతిరామోమునెశ్చుత్వా
 సహాభాగ్నిరాభివాద్యచ ॥ ప్రత్యేగస్త్యముద్దిశ్యసానుజస్సితయానహా॥ ౩౧౩ ॥ పశ్యన్తానిరమ్మాణివర్షతాంశ్చా
 భిగస్త్యాభిగన్తరాంపిసరితత్త్వేనపథిమగన్తానామగః ॥ సుతీక్ష్ణసోపదిష్టేనగత్వా తేనవధానుఖంఇదంపరమానం
 హృష్టోవాక్యంలక్ష్యణమబ్రవీత్ ॥ ౩౧౪ ॥ ఏతదేవాశ్రమవదంనూనంతస్యమహాత్మనః॥ అగస్త్యస్వమనేభాగ్నితుర్భు
 త్యతేపుణ్యర్థం॥ ౩౧౫ ॥ యథాహిమేనస్యాస్యజ్ఞాతాఃపథిసహస్రతః॥ సన్నతాఃఫలభారేణపుష్పభారేణచమృ
 వాః॥౩౧౬॥ ఏషులీనాంచపక్వానాంపనాదస్త్యామపాగతః॥గంధోయంపవనోద్ధిప్తసహపాకటుకోదయః॥ ౩౧౭ ॥ తత్రత
 త్రచద్యశ్యంతేసంప్రీతాఃకాష్టసంచయాః॥ లూనాశ్చపథివృశ్యంతేదర్శ్యాదైవార్ధవర్చసః॥ ౩౧౮ ॥ ఏతద్భవనమఖ్యం
 కృష్ణాభిగీర్ణోపమం॥ పావకస్యాశ్రమస్థస్యనామాగ్రంసంప్రద్యశ్యతే॥ ౩౧౯ ॥ వివిక్తేషుచరీతేమకృతస్నానాద్విజా
 నయఃపుష్పసహరంకుర్వంతిమమస్తైఃస్వయమాద్భితైః॥ ౩౨౦ ॥ తత్తుతీక్ష్ణస్యవచనంయథాసాహ్యమయాశ్రుతం॥అగ
 స్తస్యాశ్రమోభాగ్నితున్ననమేవభవిష్యతి॥ ౩౨౧ ॥ నిగమ్యతపసావృత్యుల్లోకానాంహితకామ్యయా ॥ యస్యభాగ్ని
 త్రాకృతేయందిక్రరణ్యపుణ్యకర్తృణా॥ ౩౨౨ ॥ ఇహాకదాకిలక్రూరోవాతాపిరివేల్యులః॥ భాగ్నిరౌసహితావాస్తాం
 బ్రాహ్మణమ్నామహమరౌ॥ ౩౨౩ ॥ ధారయన్బ్రాహ్మణంరూపమిల్పలస్సంస్కృతంవదన్॥అమంత్రయతిపార్శ్వస్థ
 త్రాధ్వమద్దిశ్యభివృణాం॥ ౩౨౪ ॥ భాగ్నితరంసంస్కృతంకృత్యాతతప్తంమేవరూపిణం॥ తాఽద్విజాభోజయామాస
 శ్చాధిష్ఠ్యన్తేనకర్తృణా॥ ౩౨౫ ॥ తతోభుక్తవతాంతేహంవిప్రాణామిల్పలబ్రవీత్ ॥ వాతాపేరిమగ్రామస్సేతిన్వరేణ
 మహతావక్షా॥ ౩౨౬ ॥ తతోభాగ్నిర్యువత్సుత్వావతాపిత్వేషవన్నదా॥ భిత్వాభిత్వాశరీరాశీబ్రాహ్మణానాంవిని
 గమ్యతే॥ ౩౨౭ ॥ బ్రాహ్మణానాంసహస్రాణితైరేవరామయూపిభిః॥ వివాశితానంపశ్యసిన్యతఃపిశితాశ్వైః॥ ౩౨౮ ॥ అ
 గస్త్యేనతరాచేదైఃపార్థివేనమహామేఘా॥ అనుభూయకీలత్రాద్భిక్షిప్తస్యమహాసురిః॥ ౩౨౯ ॥ తతస్సంపన్నమిత్య
 త్వాంకత్వామత్రాచసేవనం॥ భాగ్నితరంమగ్రామస్సేతివేల్పలస్సభిభృభావత॥౩౩౦ ॥ సతతకథాభావమాణంభాగ్నితరం
 విప్రమాతనం॥ అబ్రవీత్సేవానాగ్నిమానగస్త్యమునినత్రమః॥౩౩౧ ॥ కుతోనిమగ్రామితుంతక్రిమయాజ్ఞీర్వస్యరక్షః॥
 భాగ్నిశ్చేమేవమానస్యగతస్యయమసాదయ॥ ౩౩౨ ॥ అథతస్యవత్రుత్వాభాగ్నిర్నిధననంత్రయం॥ ప్రపథాయ
 తుమారేభేమనింక్రౌణాన్నిశాచరణి॥౩౩౩ ॥ సోభిదవన్యసిశ్రేష్ఠంమునినాదీప్తతేజః॥ చత్రంమాలకీప్తేనర్దగ్ధానిధనం
 గతః॥ ౩౩౪ ॥ తస్మాదయమాశ్రమోభాగ్నిప్రజాకవనశోభితః॥విపారిమకంపయాద్యేనకమేఘదంపమగ్రంకృతం॥౩౩౫॥
 ఏవంకథయమానస్యతస్యసామితిహానహారామస్యాన్తంగతస్సూర్యస్సంధ్యాకాలాభ్యవరతత॥ ౩౩౬ ॥ ఉపాస్యపశ్చి
 మాంసంధ్యాంసహాభాగ్నిత్రాయథావిధి॥ ప్రవివేశాశ్రమపదంతస్యమేసోభ్యవాదయత్॥ ౩౩౭ ॥ సహ్యాక్ష్మితిగ్రహీ
 తశ్చమునినాశేనరాఘవఃస్యవసత్ప్రాప్తితామేకాంపార్శ్వమూలఫలాలిఖ॥ ౩౩౮ ॥ తస్మాంతరాత్వాగ్నింవ్యతీతాయాంవి

మలేసాన్యమండలే । భౌతరంథమగస్త్యస్యవ్యవృత్తయతరామః॥ ౭౨॥ అభివాదయేత్వాంభగవంశమశ్రమశ్చ
 షితోనితాం॥ అమంత్రయేత్వాంఘ్రిమిగుం తేద్రమ్మమగ్రజం॥ ౭౩॥ గమ్యతామితి తేనోక్తజగామరఘునందనః॥ య
 ధోద్ధిష్టైవనగాగేణవంతచ్చావలోకయ॥ ౭౪॥ నివారణపనంస్తలం ప్రమితాన్యంజుర్ధాధవా॥ చిరిపి
 ల్పాన్వహుకాతాంశ్చబిల్వావపివలిమకా॥ పుష్పితాపుష్పితాగృభిలతాభిరవవేష్టితా॥ నదర్శరామశ్శివ
 శస్త్రత్రకాంతారపాదపా॥ హస్తవాప్తైర్విమృదితాన్వానలైసుపశోభితా॥ మత్తైశ్శకునసంమైశ్చతరశస్త్రప్రణాది
 తా॥ ౭౭॥ తతోబ్రవీత్సుమధ్వంరామోరాజీవంబవనః॥ పృథ్వతోసుగతేచిరంలంఘ్యంలంఘ్యవధనం॥ ౭౮॥ సిద్ధపతా
 యథామృతాయథాశాంతామృగద్విజాః॥ ఆత్రమోనాతిహారభోమహదైర్భావితాశ్చనః॥ ౭౯॥ అగస్త్యత్రైవిభావ్యో
 లోకేస్త్వినైవకర్తృణా॥ ఆత్రమోద్యుత్యతేతస్యపరిశ్రాంతత్రమావహః॥ పౌజ్యధూమావలవనశ్చరమావరిమహ్న
 తః॥ ప్రశాంతమృగయాధర్షణానాశత్రుసాదితః॥ ౮౦॥ (నిగ్రహ్యతరసామృత్యులలోకానాంహితకామ్యయా॥ దక్షిణా
 దిక్పాతాయేనతరణ్యపుణ్యకర్తృణా॥) తస్యేనమాత్రమవదంప్రభావాద్యన్యరాక్షసైః । దిగయందక్షిణాత్రాసాప్త
 శ్యతేనోపభుజ్యతే॥ ౮౧॥ యదాప్రభృతిచాక్రాంతాదియంపుణ్యకర్తృణా॥ తదాప్రభృతినిర్దైర్యాఃప్రశాంతారజసి
 చరాః॥ నామూచేయంభగవతోదక్షిణాదిప్రదక్షిణాప్రభృతాఃప్రేమపద్ధన్వకూరితకర్తృణః॥ ౮౨॥ మార్గంధో
 ఙ్గంధతోశాసరసాన్యవల్లః త్రనః॥ నిజేతంపాలయన్యవంధ్యతైలోనవధ్యతే॥ అయిందక్షిణాయువస్త్రవల్లః కేవశు
 రోకర్తృణః॥ అగస్త్యస్యాత్రమశ్వేహాస్తినితజనసేవితః॥ ౮౩॥ ఏవలోకాదిరసాన్యధూమైశ్శేవ్యరసేషుతాంఅన్యన
 భిగతానేషశ్వేగ్రియసాయోజయవ్యసః॥ ఆరాధయన్యవ్యతాహమగస్త్యంగంభవహమసిం॥ శేషంవవనవాసవస్య
 సామ్యవత్సాన్యహంప్రభా॥ ౮౪॥ అత్రచేవాన్యగంధర్వాస్సద్భావ్యపరమగ్ధయః॥ అగస్త్యంగయతాహరంతరత
 వధ్యపావతే॥ ౮౫॥ నాత్రజీవేష్టమావాదిహూరోవాయదివాశతః॥ నృతంగోకామవృత్తామాయనిరేతతథావిభః॥ ౮౬॥
 అత్రచేవాన్యవత్సాన్యనాగార్వచతైస్సుహ॥ వసంధినియతాహరగధర్షమారాధయన్తవః॥ ౮౭॥ అగ్నిద్రామహ
 త్వానోవిమానైస్సూర్యసన్నిభైః॥ త్విత్తదేవనవైర్దైహ్యస్యర్యాతావరమగ్ధయః॥ ౮౮॥ యక్ష్యన్యమరత్యంచరా
 జ్యానివివిధానిచ॥ అత్రచేవాఃప్రయచ్ఛంధిఖూతైరారాధితాశ్శుభైః॥ ౮౯॥ అగతాఃస్తాత్రమవదంసామశ్రేప్రవితా
 గ్రణః॥ నివేదయేమాహంపౌత్రమృతయేనితయానమా॥ ౯౦॥ ఇదిశ్రీమదారణ్యకాండే పంచాదశస్కంధః*****
 సప్రవిత్యాత్రమవదంలంఘ్యణోధామవాసుజః॥ అగస్త్యోపన్యమాసాన్యవాన్యమేతదమాదహ॥ రాజాదరభో
 నామజ్యేష్ఠస్తస్యమహోబలి॥ రామఃపౌత్రోమృగంద్రమ్మంభార్యయానమాసేనితయా॥ ౯౧॥ అన్యణోనావతసాన్యహంభా
 తాత్వవరజోహితః॥ అనుహంలప్త్యధ్యక్షత్యయదితేశ్వీత్రమాగతః॥ ౯౨॥ తేనయంచనన్యగ్రంప్రవృత్తిపేక్షితానాత్ ।
 ద్రమ్మమిచ్ఛానుహంర్యేధగవంతంబివేద్యతాం॥ ౯౩॥ తస్యతద్వచనంశుతాన్వలంఘ్యంనృతపదనః॥ తథేత్యక్త్వాగ్నిత
 రణంప్రవివేశివేదితుం॥ ౯౪॥ సప్రవత్యయన్తేశ్వీత్రవసామప్యధిభవణం॥ పృతాంజలినువాదేనరామాగమనమండ
 సా॥ యథోక్తంలంఘ్యతేనైవశిష్యోగస్త్యన్యవృత్తః॥ ౯౫॥ పుత్రోదరతరస్యేవారామోంఘ్యణివవ॥ ప్రవిష్టావా
 త్రమవదంసేనితయానమాభార్యయా॥ ద్రమ్మంభవంతేమయాతాశుశ్రావోహృదమరిందమా॥ యదత్రానలరంభిన్ద్ర
 మాజ్ఞాపయితుమహంసా॥ ౯౬॥ తతశ్చివాన్యవంశపుత్ర్యపౌత్రారామంలంఘ్యం॥ పైదేహించవహంభామివవవ
 నమబ్రవీత్॥ ౯౭॥ దిష్ట్యేతరామశ్చరసాన్యగ్రద్రమ్మంమాంసముపాగతః॥ వసనాంక్షిగంహ్యన్యయయాపాన్యగమనంప్ర
 తి॥ గమ్యతాంతత్యోతరామశ్చరసాన్యవంఘ్యణః॥ ప్రవేత్యతాంసమిమంక్షేదించానవవేదినః॥ ౧౦౦॥ ఏవమన్త్ర
 స్తుమనినాధర్మజ్ఞేనవంహతృణా॥ అభివాద్యాబ్రవీద్విష్యస్తథేతిసయతాంజః॥ ౧౦౧॥ చర్మోచ్యుత్సాన్యవంభౌగంత
 శ్చిష్యోలంఘ్యణవబ్రవీత్॥ త్వాసారామాయనింద్రమ్మమేరుప్రవిత్రుస్త్వయం॥ ౧౦౨॥ నతోగత్యాత్రమాద్యురంతశిష్య
 యసమాలంఘ్యణః॥ దర్శయామానకాయతేస్సంసారాంచజనకాత్మజాం॥ ౧౦౩॥ నతోమ్యఃప్రత్యోవాన్యయగస్త్యవచనం
 బ్రువ॥ పౌత్రేవేయద్యథాన్యాయంసతారాహణంసుంతత్యం॥ ౧౦౪॥ ప్రవివేతతోరామస్సేనియానమాలంఘ్య
 ణః॥ ప్రశాంతమారిణాకింఘ్రమాత్రవంహ్యవలోకయ॥ ౧౦౫॥ సతత్రైలమ్మగ్ధాన్యంనగ్ధాన్యంసంతతైవచ॥ విష్ణో
 ధాన్యంసమహేంద్రన్యథానందైవవివస్వతః॥ సోమస్థానంభగస్థానంస్థానంకాశేరమేవవ॥ ధాతుర్విధాతుస్థానేనచా
 యోస్థాన్యంసంతతైవచ॥ నాగరాజస్యచస్థానమనంతస్యవహత్యనః॥ స్థానంబిభృతేవగాయత్రాన్యసూనాంస్థానమేవచ॥
 స్థానంచపాశోహస్తస్యవరణస్యవహత్యనః॥ తాన్త్రీకేయస్యచస్థానంధర్మస్థానంచవశ్యసి॥ ౧౦౬॥ తతశ్చిష్ట్యేపరివృతో
 మునిరవ్యభిషక్తత్రత్రందదర్శాగ్రతోరామాయనినాందీప్రతేజపాం॥ ౧౦౭॥ అబ్రవీద్వచనంబిరోలంఘ్యంలంఘ్యచర

సం॥ఏవలక్ష్యమిహాచార్యకన్యకావ్యాసః॥దేవాత్యేణావగచ్ఛామిభానంతపమామిమం॥౨౩॥ ఏవముత్తామ
హాబాహురగస్త్యంసూర్యవర్చసం॥జగ్రాహావరసఃప్రీతస్తస్యపాదోపరంతపః॥౨౪॥ అభివాద్యమధర్మాత్మాతిష్ఠా
రామఃకృతాంజలిః॥సీతయాసహావైదేవ్యేతరాదాహస్పలక్ష్యం॥౨౫॥ ప్రతిజగ్రాహకాకుత్స్థమర్చ్యుత్వానసో
దక్షః॥మతలఃప్రశ్నముత్తాచహ్యేస్యతామితిచాబ్రవీత్॥౨౬॥ అగ్నింహుత్వాప్రదాయాఘ్యంమతిర్థిప్రతిపూజయేత్॥
చ॥వాసవస్సేనధర్మేణసీతేమాంభోజనందనా॥౨౭॥ప్రథమంబోవహ్యేభగవద్భజ్జ్ఞోమునిపుంగవః॥ఉవాచరామమాసేనం
పూర్వంజలింధర్మకోవిదం॥౨౮॥ అగ్నింహుత్వాప్రదాయాఘ్యంమతిర్థిప్రతిపూజయేత్॥అన్యథాఖిలకాకుత్స్థతప
స్వీనుమాదాచరణ॥చుస్సాక్షివతేలోకేస్వాసీమాంసానిభక్షయేత్॥౨౯॥ రాజానర్వస్యలూకస్యధర్మచారిమహా
భః॥పూజనీయశ్చమాన్యశ్చభవాపూర్వఃప్రియాతిథిః॥౩౦॥ ఏవముత్తాపత్రేర్హృద్యైఃపుష్పైరత్యైశ్చరాఘ
వం॥పూజయత్ప్రాయథాకామంపునరేవతతోబ్రవీత్॥౩౧॥ ఇదందివ్యంమహాచ్ఛాపంహేమరత్నవిభూషితం॥వైస్స
వంపురుషమాన్యునిర్మితంవిశ్వకర్తృణా॥అమృశుస్సూర్యనంకాశోబ్రహ్మదత్తశ్చోగ్రహః॥దత్తామమహాంద్రేణ
గూణాచక్షయసాయకా॥సంపూర్ణాశ్చేతైర్బాహ్యైర్జ్యోతిర్బలిరీవపావతైః॥మహారతకోశోయమసిన్ధౌమవిభూషితః॥
అనేనధమహారామహత్వాసంభ్యసుహృదరా॥అజహరత్రీయందిప్రాంపురావిష్ణునివాకసాం॥తస్యస్తాచరూశీరా
శరంభంధంచమానదః॥జయాయప్రతిగృణ్ణీవ్యవప్రసవజగరోయథా॥౩౨॥ ఏవముత్తామహాతేజాస్సుమంతతద్వ
రాయధం॥దత్తారామాయభగవాన్ప్రసవత్రబ్రవీత్॥౩౩॥ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-ద్వాదశ స్కంధః. *****

రామప్రీతోష్టిభద్రంతేపరిమృష్టావలక్ష్యం॥అభివాదముతుంయన్మాంపూర్వార్థాన్తస్మానసీతయా॥౧॥ అధ్యత్ర
మేణాంభాదోబాధతేప్రచురశ్రమః॥వ్యక్తమత్రంఠలేచాపిమైథిజనకాత్మజా॥౨॥ ఏమాహిమమారిచమః॥శ్చ
నవిమానాపూర్వజ్యోహంవనంపూర్వభాగ్యేహాప్రసాదితా॥యత్రేవారమతేరామఇహసీతాతథాకురు॥చు
మరంకృతవజ్రేహవనేత్యానుమగచ్ఛతి॥౪॥ఏమాహిప్రకృతిశ్రీస్త్రామానృష్టైరఘనందనః॥సమర్థమనురంజంఠివిష
మస్థంభ్యజంతిచ॥౫॥ శతమృదానాంలాలగ్నంశస్త్రాణాంఠీక్షణతంతథా॥గరుడానిలయోత్కృష్టామృతమగచ్ఛంతి
యోషితః॥౬॥ఇయంతుభవతోభార్యాదృష్టేతైర్దైవజీతాన్ద్రాఘ్నవవ్యవదేశ్యచయథాదేవీహ్యుంధతి॥౭॥ అ
లంకృతోయందేశశ్చయత్రేమిలితాసహ॥వైదేవ్యచానయారామవర్త్యునిత్వమరిందమ॥౮॥ ఏవముత్తస్యమని
నారాఘవస్సంయతాంజలిః॥ఉవాచప్రతీతంవాక్యమృషిందివ్యమనం॥౯॥ ధన్యోష్ట్యుగమగ్రీతోష్టియస్మే
మునిపుంగవః॥గుతైస్సభృతృతృభార్యవరదఃపరితుష్టతి॥౧౦॥కింవాద్యిషేమేదేశంసోదకంబహుకాననం॥యత్రా
శ్రమవచంకృత్వావసేయంధరతన్మృగం॥౧౧॥ తతోబ్రవీష్మనిశ్రేష్ఠఃపుత్ర్యా రామస్యతదవః॥ధ్యాత్వాముపాంతం
ధర్మాత్మాగ్రీధీరతరంచః॥౧౨॥ఇతోద్వియోజనేతాతబహుమూలఫలాదకః॥దేశోబహుమృగశ్శీర్మాపంచవట్య
భివిభుతః॥తత్రకత్వాశ్రమవచంకృత్వాసోమిలితాసహ॥రంస్యసేత్సంఘీమరూక్యంయథోక్తమనుపాలయ॥౧౩॥
కాలాయంబతథాయుర్హోయఃకాలస్యచరాఘవ॥సమయోయోనరేంద్రేణకృతోదశరథేనతే॥౧౪॥ తీర్ణప్రతిజ్ఞఃకా
కుత్స్థమఖంరాజ్యేవివర్త్యునిధన్యోజైజనకోరామసరాజారఘనందన॥యస్త్యయాజ్యేశ్చపుత్రేణయయాతరివతారి
తః॥౧౫॥విదితోహ్యేవమృతాంతోమమసర్వప్రవాసః॥తపసశ్చప్రథావేనస్మిహోగ్ధరథగన్యచ॥౧౬॥ హృదయ
స్థశ్చతేఘదోవిజ్ఞాతప్రపాసయా॥ఇహోవాసంప్రతిజ్ఞాయమయాసహతపోవనే॥అతశ్చత్వాసమాంబూమిగచ్ఛ
పంచవటిమితి॥౧౭॥సహిరమోగవనోద్దేశోమైథిరీత్రరంస్యతే॥నదేశేస్సామీయైశ్చనాతిమాతేచరాఘవ॥గోదావ
ర్యానసమీపేతమైథిరీత్రరంస్యతే॥పూర్వమూలఫలతైస్సనానాద్విజగతాయతః॥వివిత్తశ్చసహాబాహు
సోర్ధరస్యస్తజైవచ॥౧౮॥ భవావినదారశ్చశ్రీశ్చవరితక్షణే॥అపితాత్రవనరామతాపసాన్సాలయస్వసి॥
౨౯॥ఏతదాలక్ష్యతేపరసఃకూతానామహదానం॥ఉత్తరేణాస్యకంతవంస్యగ్రీభమభిగచ్ఛతా॥౩౩॥ తత్సన్ని
మపారుహ్యస్వరస్యస్యామిమారతః॥భూతశంపంచవటిత్యేనభ్యుపేష్టతరాననం॥౩౪॥ అగస్త్యేనైవముక్తమరామసాన్సా
మిలితాసహ॥సత్యోత్తామంత్రయామాసతస్యమింసత్యవాదినం॥౩౫॥తాతృతేనాభ్యుజ్ఞాతృకృతపాదాభిసం
దనా॥తరాత్రమాతేపంచవటింజగ్మతుస్సమాసీతయా॥౩౬॥గృహీతచాపాతుసరాధిపాత్వజౌవిషక్తరూపానమరే
ష్టకాతరా॥యథోపదిష్టైవపాసామర్షితాన్రజన్మతుఃపంచవటింసమాహితా॥౩౭॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-
త్రియోదశ స్కంధః. ***** అథపంచవటింగచ్ఛన్నంరారాఘనందనః॥అససాద
మహాకాయంగృభంభీమవరాశ్రమం॥౧॥ రందృష్టౌతామహాభాగవలంఘనావలక్ష్యశా॥మనాతేరాక్షసంపక్ష్వి

బ్రువాణో భవానీతి॥ ౨ ॥ సతామధురయా వాచాసామ్యయా పీణయన్నివ ॥ ఉవాచ తమమంవిధివయస్సంపితగు
క్షనః॥ ౩ ॥ సతంపితృనపుంబుధ్వాపూజయామానరామః॥ సతస్యకులమవ్యగ్రమభవప్రవృత్తామవ ॥ ౪ ॥ రామస్యవచ
నంశుశ్రీత్యానర్హభూవనమన్యువం ॥ ఆచవయేద్విజస్తేన్మకులమార్జునమేవచ॥ ౫ ॥ పూర్వకాతేమహాబాహుయో
ప్రజాపతయోభవ ॥ తామైసిగదతస్సర్వావాదితశ్చైరురామవ ॥ ౬ ॥ కర్మహఃప్రథమస్తేషాంవిశ్రీతస్తదనంతరి॥ శేష
శ్చసంశయత్యైవభవమపుత్రశ్రవీర్యవా ॥ స్థాణుమణిదిరత్రిత్రేత్రశుత్యైవమహాబలః॥ పులస్త్యశ్చైంగిరాస్త్యై
వప్రతేతాశులహస్తథా॥ దక్షోవివస్వానవరోఽఽపేమశ్చరామః॥ కాశ్యపశ్చమహాతేజాస్తేషామాసివృషభిమః॥ ౭ ॥
ప్రజాపత్యైవదక్షస్యభూవ్రువిదిమితీతం ॥ వస్తిన్దుపితరోరామయశ్చిస్విన్యమహాయశః॥ ౮ ॥ కాశ్యపఃప్రతిజాగ్ర
హతాసామస్తేషుమధ్యమాః॥ అదిలంచదితింతెనమనుష్యభకాళికాం ॥ తామాంకిన్ధవతాంవైవమనుంబావ్యనలం
మవ ॥ ౧౦౪ ॥ తాస్యకన్యాత్రతఃపీతకాశ్యపశునరబ్రవీత్ ॥ పుత్రాంప్రైలిక్యశ్చభర్తావైవజనయిష్యకమస్య
మా ॥ ౧౦౫ ॥ అదిలిస్తవ్వనారామదితిశ్చమనుజమాభ ॥ కాళికాచమహాబాహూశేషస్తవ్వనసోభవ ॥ ౧౦౬ ॥ అ
దిత్యాంజఙ్గిరేదేవాత్రయప్రేరితరిదమ॥ అదిత్యావసవోరుద్రాహ్యశ్చనాచవరంతవ ॥ ౧౦౭ ॥ దిలిస్తవజనయన్పు
త్యాదైత్యాంస్తాతేయశస్వనః॥ తేషామియంవమమతీపురాసిభవనాణావా ॥ ౧౦౮ ॥ చనుస్తవజనయన్పుత్రవశ్య
గ్రేవమరిదమ॥ నరకంకాలంవైవకాళికావివజాయత ॥ ౧౦౯ ॥ క్రాంతింభాసింతథాశ్చేసింధ్యతరాస్త్రీంశభావతీం॥
తామాంపిమమచేకన్యాపంవైతాలోకమిశ్రుతామ్॥ ౧౧౦ ॥ ఉలూకాకాజనయతౌగ్రీవీభాసిభాసావ్యజాయత ॥ శ్యే
వీశ్యేసాంశ్యగృహాంశ్యనైవాజయతమతేజసః॥ ధృతరాష్ట్రీకుహంసాంశ్యలహంసాంశ్యనర్మకః॥ చక్రవాకాంశ్య
భద్రంతేవిజఙ్గేషామిభామిసీసుకీవరాంవిజఙ్గేతునతాయావినతామతా॥ ౧౧౧ ॥ వశకోగ్రీధవశారామవిజఙ్గేచ్యుత్సంభ
వాః॥ మృగీంచమృగమందాంచహరింభద్రనదుదామః॥ మాతంగీమపితాదూలీంశ్యేతాంచవరుభింతథానర్వలక్షణ
సంపన్నాంసురసాంశ్యరాకామః॥ ౧౧౨ ॥ అవశ్యంతుచ్యుగాస్సర్వేమృగాశ్వసవరోక్షనః॥ ఋత్యశ్చమృగసంధాయా
స్సమరాశ్చనురాక్షసాః॥ హర్యాశ్చహరయోవశ్యంవానరాశ్చతరస్వనః॥ తతస్త్విరావలీంసామవిజఙ్గేభద్రనదుదా
మతాం ॥ తస్మాస్త్యైరావతేపుత్రీలోకానాథీమహాగజః॥ మాతంగాస్త్యనగాతంగ్యఅవశ్యంమమజమాభ ॥ ౧౧౩ ॥
గోలాంసూలాంశ్యశ్చాక్షులీహ్యస్మాంశ్యజనయత్పుతా॥ దిశాగజాంశ్యకాకుత్స్థత్యావ్యజనయత్పుతా॥ తతో
దుహితరారామసురభిద్వ్యవజాయతగ్రోహిణీంసామభద్రంతెగంధర్వీంచయశస్వినీం ॥ రోహిణ్యజనయత్కాస్తేగం
ధర్వీవాజనయత్పుతా॥ సురసాజనయన్నాగారామకదూప్రవన్నాగ ॥ ౧౧౪ ॥ వసుత్తమమ్యేగజనయద్రామపు
త్రాణయశస్వనః॥ బ్రాహ్మణాక్షత్రియావైశ్యేగజాద్రాంశ్యమనుజభ ॥ సర్వాభిపుణ్యల్యావృత్యానన
లావివజాయత ॥ ౧౧౫ ॥ వివతాచతుకీసాత్రీకద్రాశ్చసురసాస్తవ ॥ కద్రూర్నాగంసహస్రాస్యంవిజఙ్గేభద్రానీధరః॥
దౌపుత్రావినతాయాస్త్యగరుహంసంబవవ ॥ తస్మాజ్జాతోహమరుత్యానంపాలిప్తుమూగ్రజః॥ జటాయురిరిమాంకట్టి
శ్యేనీపుత్రమరిదమ॥ ౩ ॥ ౩ ॥ సోహంవానసహాయస్తేభవిష్యామియదిచ్చసి॥ ఇదందుగంహికాంతారంమృగరాక్షససే
వితం॥ సీతాంచతాతరక్షిస్త్యేర్వయయాతేనలక్ష్మణే ॥ ౩ ॥ ౩ ॥ జటాయువంతంప్రతిపూజ్యరామవీమదాపరిమృజ్యన
న్నతీభవతేపితుహిణశుక్రావసభిత్సమార్జవాజటాయుషాసంకథితంపునఃపునః॥ ౩ ॥ ౪ ॥ సతత్రేసీతాంచదిగాయ
మైథిలింసహైవతేనాలిబలేనమక్షణా॥ జగమతాంపంచవలీంసలక్ష్మణోరపూర్ణదక్షగళభాణవానలః॥ ౩ ॥ ౫ ॥
ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-చతుర్దశస్తకం. ***** తతఃపంచవలీంశ్యత్వానాహ్యు
న్యగాయతాంఉవాచభాగీరథంరామసన్నిమితిదిస్తతేజసం॥ ౧ ॥ ఆగతాస్సయదోద్దిష్టమముంచేశంహహామీ
ణా॥ అయంచవలీదేశేసామ్యపుష్పితేవారదః॥ సర్వతశ్చార్ధతాంధృష్టికాననేపుణోవ్యసి॥ ఆశ్రమశతగిర్వి
వౌదేశేభవతీసర్వః॥ రమతేయంత్రవైదేహీత్వమహంవైవలక్ష్మణాతాదృశోపుత్రతాందేశేస్సన్నీకృష్టజలారయః॥
వసరామణ్యకయత్రస్థలరామణ్యకంథా॥ సన్నికృష్టంచయత్రస్యాశ్రమశుప్తమృకతోదకం॥ ౨ ॥ ఏవముక్త్యుగ్రాహేన
లక్ష్మణస్యంతాంజలిసేనాసంకుంకాకుత్స్థమిదంచవనమబ్రవీత్ ॥ పరవాసస్త్రికాకుత్స్థత్యేనసర్వయవహారేంస్థితే॥
స్వయంతురుచిరేదేశేక్రీయతామితిమాంచద॥ ౩ ॥ మప్రీతస్తేనవాశ్యేనలక్ష్మణస్యహాత్సనః॥ విమృశతేనోనయావా
దేశంసర్వనాస్థాతం॥ ౪ ॥ సతతంచిరమాత్రమ్యదేశమాత్రమకన్యకీ॥ హస్తాగ్రేహిత్యావస్తానరామసన్నిమితిమా
బ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ అయంచేశస్సమగ్రీమాభిపుష్పితైస్తరుభిర్వృతః॥ ఇహశ్రమవదంసౌమ్యయథావత్రామణాహహాసి॥
౧౦॥ ఇయమాదిత్యసంకాతైఃపత్నైస్సురభిగంధిభిః॥ అనూతేద్యశ్యతేరమ్యావచ్చిరీవద్దసేవితా॥ ౧౧ ॥ యథాభ్యాస

మగ్ధైవమనినాభావితాత్మనా | ఇయంగోదావరీరమ్యాపుష్పిస్తైస్త్వభిర్వృతా || హంసకారంజవాకీగ్ధావక్రవాకీ
పశోభితా || ౧౨ || నావిజూరేనచానమేమృగయూధనిపీడితాః || మయూరనాదితారమ్యాఃప్రాశమోబహుకంఠ
రాఃదృశ్యం తేగిరయస్సేవ్యపుస్తైస్త్వభిరావృతాః || ౧౪ || సావజైరాజతైస్తామైర్దైశేదేశేభామభిఃగవాక్షితా
ఇహాభాంతిజహంపరమశ్రీభిః || ౧౫ || సాలైస్తాలైస్త్వమాలైశ్శఖజ్జూరపససామ్రుతైః | నివాతైస్త్రిమితైస్త్వపపున్న
గైశ్శృవశోభితాః || చూతెరశోకైస్త్రిలక్ష్మణపత్రైఃకేతకైరపి | పుష్పగుల్మితోపేతైస్తైస్తైస్త్వభిరావృతాః || చంద్రై
స్సంధతైర్జితైఃపనైర్జితైః || ధనాశ్వకర్ణఖదిరైశ్శమీకింశుకపాటలైః || ౧౮ || ఇంద్రపుణ్యునిదంమేష్యునిదం
హమృగదృశం | ఇహవత్సృనిసామిత్రేసాధ్యమేతేనపక్షికాః || ౧౯ || ఏవమక్రమేనామేణలక్ష్మణఃపరవీరహా | అదిరేణా
శ్రమంభ్రాతుశ్చకారసుమహాబలః || ౨౦ || పద్మశాలాంసువిపులాంత్రతంభూతమృత్తికాం | సుప్తంభాంసునగ్రైర్దీ
మౌణాఃకృతవంశాంసుశోభనాం || శమీశాఖాభిరాస్త్రీర్వృక్షపాశావపాశితాం | కుశకాశశ్రైఃపక్షైఃస్సుపరిచ్ఛాది
తాంత్రభా || సమీకృతలంఠరమృందకారలఘువిక్రమః | నివాసంరాఘవస్సాగ్ధేపేక్షణీయసుక్రమం || ౨౩ || సహ
సాలక్ష్మణశ్రీమీనన్నదీంగోదావంతేదా | న్నాత్వాపద్మానిచాదాయసఫలఃపునరాగతః || ౨౪ || తతోపుష్పబలింకృత్వా
శాంతింవనయథావిధిదర్శయామాసరామాంతరథాశ్రమపదంకృతం || ౨౫ || సతర్థస్త్వకృతంసామ్యమాశ్రమంసీ
రయాసహ | రాఘవపద్మశాలాయాంహృదయానారయద్భుతం || ౨౬ || సుసంహృష్టఃపరీవృజ్యధాహుభ్యాంలక్ష్మణంత
దా | అనిన్నద్ధంచదాధంచవచనంచేదమబ్రవీత్ || ౨౭ || ప్రీతోష్టితేమహతగ్రీర్వృక్షయాకృతమిదంప్రభా | ప్రదయోయ
స్మిమిర్తప్తేపరీవృంగోమయాకృతః || ౨౮ || భావజ్ఞేనకృతజ్ఞేనధర్మజ్ఞేనచలత్కణా | త్వయాపుత్రేణదత్తాత్మానసంవృతః
పితామహు || ౨౯ || ఏవంలక్ష్మణమత్వాతురాఘవోలక్ష్మీవర్జితః | తస్మాదేశేభహుషతేనృవసత్సుసుఖంవశీ || ౩౦ || కంఠి
తాగ్రంసదత్తాత్మసీతయాలక్ష్మణేనచ | అన్యాయమాహోన్యవసన్న్యగ్రాలోకేయథామరః || ౩౧ || ఇతిశ్రీనారదాణ్య
కాండేపంచదశస్కంధః || ***** వసతస్తస్యతుసుఖంరామవస్యమహాత్మనః || శిర
ద్వృప్తాయేహేమంతర్ముతురీప్తఃప్రవర్తతే || ౧ || సకదాచిత్తభాతాయాంశరీరస్థాంగరఘునందనః | ప్రయయావభి
షేకార్థంరమ్యాంగోదావరీనదీం || ౨ || ప్రహృషేకలశహస్తస్తంసీరయాసహవీర్యవాణా | పుష్కతోమవ్రజభాభిరాశా
మిత్రిదమబ్రవీత్ || ౩ || అయంసకాలస్సంప్రాప్తఃప్రియోయస్తేప్రియంవద | అలంకృతేభవాభాతియేనసంవత్సరశ్శు
భిః || ౪ || సీహారవయమోలాకఃపృథీవీసస్యశాలినిజలస్యసమభోగ్యాస్సుభగోహవ్యవాహనః || ౫ || నవాగ్రయఃపూజాభి
రభ్యర్చ్యసీత్యదేవతాః | కృతాగ్రయఃకాకాతలసంతోషగతకత్కవాహ || ౬ || ప్రాజ్ఞికామాజనపదాన్సంవన్తరగోర
సాః | వివరంతిచహిపాలాయాత్ప్రాస్తావిజీవినః || ౭ || సేవమానైర్వృణంసూర్యేదిశంతకసేవిరాం | విహీనతిలకేవ
స్త్రీనోన్తరాదివృత్తాశతే || ౮ || ప్రకృత్యాసీమకోశాఢ్యదురసూర్యశ్చసాంప్రతం | యథార్థనామామృత్యుక్తహి
మవాహహిమవాగిరిః || ౯ || అత్యంతసుఖంచారామధ్యామ్నోస్సురైశ్శుభాః | దివసాస్సుభాగాదిత్యాశ్చియాసలి
లమర్చనాః || ౧౦ || వృదుమార్యాస్ససీహారాఃపటుశీతాస్సమారుతాః | శూన్యారణ్యహిమశస్త్రేస్తాదివసాభాంతిసాంప్ర
తం || ౧౧ || నిపుత్రాకాశశయనాఃపుష్పసీరామీమారుతాః | శీతావృక్షరాయామాప్త్రీయామాయాంతిసాంప్రతం || ౧౨ ||
రవిసంక్రాంతిశాభాగ్యుష్టపారాణమండలః | నిశ్చ్యవసంధిభవాదర్శ్యంద్రమానవ్రతాశతే || ౧౩ || జ్యోత్సీత్యుహ
రమనినాపాణమానాగ్రంసరజతే | సీతేవచాతవశ్యచాలక్ష్మ్యతేనతుశోభతే || ౧౪ || ప్రకృత్యాశీతశస్పరిగోహిమవిష్ట
శ్చసాంప్రతం | ప్రవాచితశ్చమోవాయుఃకాతేష్వనిగశేరభః || ౧౫ || బాష్పచ్చన్నాస్సరణ్యానియవగోధూమవంతిచ
శోభంతేభృదితేమాశ్వేదద్భిఃకౌంచసారతైః || ౧౬ || ఖడ్గురపుష్పకృత్తిశ్శిరోభిఃపూర్వతండుతైః | శోభంతేకిందిహ
నమాశ్శాలయఃకనకప్రభాః | మయూతైరుపసర్పశ్శిహిమసీహారసంవృతైః | దూరమభ్యుదితస్సూర్యశ్శాంకథవ
లక్ష్మ్యతే || ౧౮ || అగ్రాహ్యవీర్యపూర్వాన్మృగ్యామధ్యామ్నోస్సురైశ్శుభాః | సంతక్రంతేనామంధురాతపశ్యోభతే
శీతో || ౧౯ || అవశ్యాయనిపాతేనకించిత్తగ్నిగ్నేనాగ్నలావనానాశోభతేభూమిర్నివిష్టతరుణారహా || ౨౦ || సుల
శంస్తువిపులంశీతముచింద్యరదస్సుఖం | అశ్వంతత్వమితోవస్యఃప్రతిసంహరకేకరం || ౨౧ || ఏవేహిసముపాసీనావి
గాజలచారిణః | నామగాహంతిసలిలసప్తగల్పాభివాహవం || ౨౨ || అవశ్యాయతేమోనద్దాసీహారతమసావృతాః | ప్ర
సప్తాభవలక్ష్మ్యతేవిపుష్పానరాజయః || ౨౩ || బాష్పసంభన్నసలిలాంతవిజ్ఞేయసారసాః | హిమార్దవాలైస్త్రీ
రైస్సరితోభాంతిసాంప్రతం || ౨౪ || తుమారవతనాన్వైవమృదుత్వాద్ధామగ్రస్య | తైత్యాదకారృష్టవపిప్రా
యేణరసజ్జలం || ౨౫ || జరాజర్మరీతైఃపద్మశ్రీణాకేసరకర్ణితైః | నాభశ్రేష్ఠహిమభ్యుద్దేనభాంతికమలకరాః ||

అ. అస్మింస్తుపురుషవ్యాసుః కాలేత్యః ఖనవన్యః | తవత్కరిధిర్దాత్నాత్సన్యత్కాభరణపురే || ౨౭ || కృష్ణార్కా
జ్యోవచమాసంభాగాంశ్చవివిధాబహుర్వా | లవస్వీనియతాహరః | తేతేతేమహితే || ౨౮ || సోమేవృణామ
మాంసాననుభోషేకాథ్యమద్యతః | వృతేఃపకృతిభిర్నిత్యంప్రయోగిసరయూననీం || ౨౯ || అన్యంరమభునవత్స
స్సుకుమారస్సుభోవితః | కథన్వపరరాత్రేషుపరయూమవగాహతే || ౩౦ || పశ్యవత్రేక్షణావీర్యశ్యామోనియదో
మహాధర్మజ్ఞస్సజ్యవాదీవహీంపేషాజితేంద్రియః | ప్రియాభిభాషిషుభురదీక్షుభాహురగింహుః | సంత్యజ్య
వివిధాభోగానాన్యంసర్వాన్యనాశ్రితః || ౩౧ || జతస్సర్వప్రవృత్త్యాత్యాభరతేనహుశ్చనా | వన్తమమితావస్యే
యస్తాన్యమవిధీయతే || ౩౨ || నవీశ్చిన్యమనువత్తంతేమాన్యకంద్విపదాభి | భ్యాతోలోకప్రవాదోయభరతేనాన్య
ధాక్యతే || భాతాదరకహియస్సపాథుశ్చభరతస్సుతఃకథస్సూపాహైకేయాతాద్యతేహీరగీలిని || ౩౩ || ఇత్యేవం
అత్యుతేవాక్యంసేనావచ్చుర్యసితాత్మికే || పరిహరజనన్యాన్యమనవాన్యామహేబ్రవీ || ౩౪ || నతేలవాన్యమ
భాతాన్వీరకవాక్యకంహః | తామేతత్త్వాకుపాథస్యభరతస్యకథాకారు || ౩౫ || కృత్వితామీమాద్భిర్భవపానీన్ద్రా
ప్రతాధరతస్మేనానంతతావాలీక్రియతేభుః || ౩౬ || సంస్కరాన్యన్యనాన్యోపియోగిమకురాణిచ | వృ
ద్ధాన్యస్సుతకల్పానిమనఃప్రక్షదనానిచ || ౩౭ || కదాన్యహంసమేషామిభరతేనహుశ్చనా | శబ్దోష్ణునచమీర్యే
న్యయాచరణునందన || ౩౮ || ఇత్యేవంవిలంబస్తత్రపాన్యాగోరావరింసదీం | చక్షోభిషకంకావత్స్వస్థానుజన్మహసి
తయా || ౩౯ || తర్ముతాన్యధనలికైత్వేర్హౌదైవతానిచ | ప్రవసంతిన్దీదితసూర్యంజేవతాన్యనమాహితాః || ౪౦ ||
కృతాభిషేకస్పరరాజరామస్సితాద్వితియస్సుహలత్క్షణే | కృతాభిషేకగిరాజపుత్రాన్యన్యద్రస్వనదీ భగవాన్జే
తః || ౪౧ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే మదతస్సర్గః || ***** కృతాభిషేకరామస్స సీతానామ
ప్రచేవచ | తస్మాన్దోదావతీరతా కృతోజన్మస్సన్యదాశ్రమం || ౪౨ || ఆశ్రమయేషాచగమ్యరథమస్సుహలత్క్షణః | కృ
తాన్యపౌర్వాన్యైకకర్మవర్ణశౌలూపచాగమత్ || ౪౩ || ఉపానసంభతస్త్రగ్రహాభ్యామనోమహాపిఠః | లత్క్షణేన
సహాత్మాత్యాచకారవిధిభాకథాః || ౪౪ || సరామఃవర్ణశౌలూపామాసీన్స్వహసీతయా | పరరామహుభాహుశ్చి
గ్రయాచంద్రయాశ్చ || ౪౫ || తథాసీన్స్వరామన్యకథానంక్తచేతసః | తంచేతరాక్షసీకాదిదాజనాయద్యచ్ఛ
యా || ౪౬ || సామశూపణభానామగతగ్రీవస్వరక్షసః | ధీశీరామమాసాన్యదదర్శితదేవయ || ౪౭ || సింహూ
రసంమహాదారిం | సుమతరంసహసీతన్యచాగ్నివస్యంజనాన్యతః || ౪౮ || రామసిద్ధివరశ్చన్యం కందర్బునద్యతప్తః | పశ్య
బభూవేంద్రోపసమత్కన్తాత్క్షసీకామమోహితా || ౪౯ || సుమభుంచన్యచాసంస్కృతమన్యంసూపాదరి | విశౌ
లాక్షంవిహపాక్షీనుకేతంతాచక్రమార్గజా || ౫౦ || ప్రీతిగాపందిపాపాన్యన్యంశైరవన్యరా | తయోదాదిత్యావృ
ద్ధాదక్షిణంవామభాషీతే | న్యాయన్యశ్రేయచుప్యత్రాప్రియమప్రియదర్శనా | శరీరజనపిష్టరాక్షసీవాక్యమబ్ర
వీత్ || ౫౧ || జతేతావసూపేణవభాన్యశ్చరచావప్యత్ | అగతస్త్యమిమంచేతంకథంరాక్షససేవిత || ౫౨ || కిమాగనున్య
న్యంతేతస్యచాభ్యాశుమహాసీ || ౫౩ || యిమమక్రమరాక్షసాన్యార్చనభ్యాపరంతపః || ౫౪ || జుజుబుద్ధితయాసర్వమా
భ్యాతుమచక్రమే | అన్యతంసహారామన్యకదాదితనన్యతం | విశేషోగ్రహస్థస్యంపేత్రీజన్యత || ౫౫ ||
అన్యదతరగీనామరాజాత్రితవేదకమః || తస్యాహమగ్రజపుత్రోరామోనామజైత్పుతః | భూతాయంలత్క్షణో
నామయదీయాన్యామనువ్రతః || ౫౬ || ఇయంభార్యవతైకేహిమమసీతేవిభుతానియోగాన్యనరేంద్రస్పతి
ర్మాతృప్యేయంబ్రతః || ౫౭ || ధర్మాన్యంధర్మకాంక్షీవచనంవప్యమహగతః | తాన్యంబేదేమమిచ్చామిక్యతాంకాసీన్య
వా || ౫౮ || సహితావప్యన్జ్ఞాంగీరాక్షసీప్రతిభాసమే | ఇహవాక్యిమిన్ద్రన్యగతాబూహితతరః || ౫౯ || సా
బ్రవీద్వచనంశ్చిత్తాన్యరాక్షసీమదాదితాత్మానియతాంరామవత్త్వామిరత్యాన్యంవచనమ్మ || ౬౦ || అహం
సూపణభానామరాక్షసీకామరూపేతేఅరణ్యదివతామిదమేకానర్వభయంక || ౬౧ || రావహోనామమేభూ
తాబలియానాన్యసేతరః | వీరేవిద్రవనసపుత్రే | యితేశ్చీత్రమాసీ || ౬౨ || ప్రవృద్ధిద్రష్టనదాకుంభక
ణోహయహలః | బిభీషస్త్వదర్మాత్సమరాక్షసచేష్టతః || ౬౩ || ప్రభాగతేర్యేదిరణిభూతరభూషణా || రా
వహంసంపతికౌరాతరామత్యాన్యదర్శనాత్ || సమపేతాన్యచావేదభతారంపునతేత్త్రమం || ౬౪ || అహంప్ర
భావసంన్యాన్యచ్ఛందలబగానీ | దిరాయభవమేభూత్సీతయాకింకరివన్య || ౬౫ || విక్రతాచవిహపాచనచేయ
ంసద్యతేవ || అహమేమానుజాపాతేభార్యచాపేణవత్సయా || ౬౬ || ఇమాంవిహపావసంతికరార్థాంకాన్యోద

రిం॥ అనేనతేనపాభాగ్నిబ్రాహ్మయమ్యుమానుషం । తతఃపర్వతశృంగాణివనానివిధారిణ ॥ పర్వతసహాయా
 కాంతండకాస్త్వచరిష్యసి ౨౯౫॥ ఇత్యేవముక్తిఃకాకుత్స్థఃప్రహస్యహదిరేక్షణం ॥ ఇదంవచనమారేభవక్ష్యంవాక్య
 విభారణః॥ ౩౦౫॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-సప్తదశస్తకం. ***** తతఃపర్వతశృంగాణివనానివిధారిణ
 కావపారేతాన్వచ్చయాన్తక్షయాచాచాప్తితభ్రువ్వమధాబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ కృతదారోఽపిభవతిభార్యేయందయతా
 మమభ్యర్చిద్విధానాంతునారీణాంసుదుఃఖానసవత్సతా ॥ ౨ ॥ అనుజన్వేషమేభాగ్నితాశీలపాప్రీయదగ్ధనః । శ్రీమా
 నకృతదారిశ్చైలత్క్షణోనామవీర్యవా ॥ ౩ ॥ అభార్యభార్యయాచాగ్నితరుణఃపియదగ్ధనః । అనుసంపత్త్యేభద్రా
 నూపస్యదభివష్యతి॥ ౪ ॥ సేనభజవిశాలాక్షిభక్తారంభాగ్నితరుణః॥ అసవత్సవరారోహేమేరుమర్క-ప్రభాయభా॥ ౫
 ఇతిరామేణసాసాన్త్రైరాక్షసికామమోషితా॥ విసృజ్యరామంసహసాతతోలత్క్షణమబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ అస్యకూపస్యతే
 యుక్తాభార్యహంవరవణే సిమయానమానుఖంసర్వాదండకాణిచరిష్యసి ॥ ౭ ॥ ఏవముక్ష్యస్తపేమిత్రైరాక్షసాన్
 వాక్యక్రోవిదఃతతఃపర్వతశృంగాన్ప్రీత్యానత్క్షణోయుక్తమబ్రవీత్ ॥ ౮ ॥ కథంహసస్యదేహానిభార్యభవతిమద్యు
 సి॥ సోహమాభ్యేణసంవారాభాగ్నితాగ్నితరుణః॥ ౯ ॥ సమృద్ధాన్యసృద్ధాభాణమదితామలవణేన ॥ అన్యస్యస్త్వం
 విశాలాక్షిభార్యభవయిమీయం ॥ ౧౦ ॥ ఏనాంవిరూపామనతీంకరాధాంసర్వతోదరిం । భార్యంవృద్ధాంపరిభృజ్య
 తామేవైవభవతి ॥ ౧౧ ॥ కోహియామయదశ్రీప్రసంగస్యభవనస్త్రిభిః॥ మానుషీమవరారోహేనభ్యర్చ్యావంప
 డుణః॥ ౧౨ ॥ ఇతిసాలత్క్షణేవోక్తాకరాధాన్యతోదరిదరిశ్చతేతద్వపస్త్యంపరిహసేనాత్మణా ॥ ౧౩ ॥ సారామంప
 స్త్యశాలాయామపస్యంపరంలేపంసేతయానహుడధామమబ్రవీత్సాలామమోషితా ॥ ౧౪ ॥ ఏనాంవిరూపామనతీం
 కరాధాన్యతోదరిం॥ వృద్ధాంభార్యసవస్థభ్యమాన్నత్వంబహుమన్యస ॥ ౧౫ ॥ అద్యేయాంధిక్షయమ్యుమ పర్వత
 స్తవమానుషం॥ త్వయానహచరిష్యమినిస్సవత్సయథానుఖం ॥ ౧౬ ॥ ఇత్త్యుక్త్యామృగశాబాక్షీమలాతసవృశే
 క్షణాఅభ్యధావత్సునంకుగ్ధామహుళాలాగోహిణీమివ ॥ ౧౭ ॥ తాంమృత్యుపాశేప్రతిమామావతంబీన్యహబలిః॥
 నిగృహ్యరామఃకుపితస్తతోలత్క్షణమబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ కూదైరనాన్యైస్సన్నిమిత్రేపరిహసేనకథంచన । నకార్యఃపర్వతై
 నేహంకథంచితోన్యజీవతీం ॥ ౧౯ ॥ ఇయాంవిరూపామనతీమతిమద్రాన్మహుళాఃరిం । రాక్షసేభ్యుపవ్యామృపి
 రూముతుమహాసి ॥ ౨౦ ॥ ఇత్సుక్రోలత్క్షణస్తస్యాఃకుగ్ధోరామస్యపాశ్వరః॥ ఉన్యర్థ్యభక్తంవిచ్ఛేదన్యన్యనానన్య
 హాబలిః॥ ౨౧ ॥ నికృత్తగ్ధనానాతువిస్మరంసాసేనద్యవయథాగతంప్రమదావహేరాసూర్వభావనం ॥ ౨౨ ॥ సా
 విరూపామహాఘోరారాక్షసికోణితోక్షితాననాదవివిధాన్నాదాణయథాపాప్రీప్యతోయతః ॥ ౨౩ ॥ సావిక్షరం
 తేదుధిరంబయథామోరదగ్ధనా । ప్రహ్వహృహహుళజఙ్ఞప్రవిశేషమహావనం ॥ ౨౪ ॥ తత్ససారాక్షసంఘనం
 వృతంభరంజనస్థానగదంవిరూపితా॥ ఉపేన్యసంభాగ్నితరుణగ్రదగ్ధనంపాశ్వభామగ్ధనాభ్యభాగ్నితః॥ ౨౫ ॥ తతఃస్స
 భార్యభయమోహమాగ్నితానలత్క్షణంరాఘవమాగతంవనం । విరూపణం చాన్యసికోణితోక్షితా శతేనసర్వంభ
 గినిభరస్ససా॥ ౨౬ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-అష్టదశస్తకం.***** తాంతథాపతితాన్దృ
 స్త్వావిరూపాంకోణితోక్షితాం భగింకోగ్ధనంతస్తభిరఃపప్రచృరాక్షసం ॥ ౧ ॥ ఉత్ప్రీతావదాభ్యాహిప్రమా
 హంజహిసంభుయం॥ వ్యక్తమాభ్యాహిలేనత్వమేవయథావిరూపితా॥ అకీకృష్టసర్వమాసినమాశీవిషమనాగనం॥
 తుదశ్యభిసహపన్నమంకుభ్యశ్శ్రీలీలయా॥ ౩॥ కఃకాలపాశ్చమానభ్యకంతేమోహన్నజానతే । యస్త్యామద్యనమా
 సాద్యుతవాన్యమమైమమై ॥ ౪ ॥ బలవిక్రమనంపన్నాకామగాకామహుషిణీ । ఇయామవస్థాంసితాత్వంలేనాంతకస
 మాగతా॥ ౫ ॥ దేవగుంధర్వభూతాసామ్యుషితాంధమహాన్యనా॥ కోయమేవంవిరూపాంత్వాంపహావీర్యశ్చకారహా॥
 ౬ ॥ నహిపశ్యన్యమంలకోతేయఃకుర్యాన్మమప్రియం॥ అనురేషుసహసాగ్నిత్రంమహేంద్రంపాశ్శాసనం ॥ ౭ ॥ అ
 ద్యాహంమగదైఃపూరితానాదాన్యజీవితాంతతైః॥ సలిలేక్షీరమానక్రంశిష్యుభిర్నివసారసః॥ ౮ ॥ నిహతస్యయా
 నంభ్యౌశరసంకృత్యమమణః॥ సేనసంధిరంక్రంమెదికస్యపాన్యతి ॥ ౯ ॥ కస్యత్రరథాఃకాయాన్సాంసముతైః
 శ్వసంకతాః॥ ప్రహృస్తాభిక్షయమ్యంలిదాతస్యమయారణే ॥ ౧౦ ॥ తంసదేవానగంధర్వానపితౌచానరాక్షసాః । మ
 యాపక్వప్త్యంపణంశక్తాస్త్రాగ్నిమమహావే ॥ ౧౧ ॥ ఉపలభ్యతేవైస్సంజ్ఞాంతంమేతంసంతుమహాసి॥ యేనతస్యందుర్విసి
 లేనవనేవిక్రన్యజితా ॥ ౧౨ ॥ ఇతిభాగ్నితుర్వచశ్శుక్త్యాక్రద్ధస్యచవిశేషతః । తతఃపర్వతశృంగావాక్యంసభాప్యమిద
 మబ్రవీత్ ॥ ౧౩ ॥ తరుణేయావపంపన్నమమరామహాబలైః॥ పుండరీకవిశాలాక్షౌదీరకృష్ణాజిసంబరా ॥ ఫలమూలా
 శనాదంతౌతాపసాధకమచారిణౌ॥ పుత్రాదశరథస్యాస్త్రంభాగ్నితరారామలత్క్షణౌ ॥ ౧౪ ॥ గంధర్వరాజప్రతిమాపా

ధీవశ్యంబాస్మైతా॥ దేవోవామానుషేవాతానరకైర్యతుమున్నహే॥ ౧౬ ॥ తరుణీమహావంశస్సానర్యాభరణభూషితా॥ దృష్టాతత్రమయానారితయోర్మధ్యమమధ్యమా॥ ౧౭ ॥ తాభ్యాముభాభ్యాంసంభూయప్రమాదామధిక్యతాం॥ ఇమామపస్థాంఠీతాహంయథానాథాసతీతథా॥ ౧౮ ॥ తస్యాత్వస్యజుష్టత్వాయాన్యయోత్పహాన్యోరహంసంభావం॥ పాతుమిచ్ఛామిరుధిరంరణమూర్ఖః॥ ౧౯ ॥ ఏవమేంద్రభూషకామకృతస్తాదగ్నిప్రయోగాదే॥ తస్యాన్యయోత్పరుధిరంపిబెయమహామాహే॥ ౨౦ ॥ ఇతితస్యాంబ్రువాతాయాంవతుర్దశవహాబలా॥ బాధిదశభరఃస్రుద్ధోరాక్షసానంతకోపమా॥ ౨౧ ॥ మానుషేతత్ప్రసంపన్నాదీరకృష్టాజీరాంబరౌ॥ ప్రవిష్టానందకారణ్యంఘోరంప్రమాదయానహం॥ ౨౨ ॥ తాహర్యాతాంవచుర్వృత్తామపావత్తితుమహాళా॥ ఇయంచరుధిరం తేమాంధగినిశంపాన్యతి॥ మహోరథోయమిష్టోస్యాభగిన్యామమరాక్షసాః॥ శీఘ్రంసంపాన్యతాంతావప్రమత్త్యస్మిన్తేజసా॥ ౨౩ ॥ ఇతిసరసాదిష్టారాక్షసాస్త్రచతుర్దశః॥ తత్రజన్మస్తయాసార్థంఘనావాతేరీరాంబరౌ॥ ౨౪ ॥ తతస్తుతేతనముదగ్గతేజసంతథాపితృప్రదరాసారాః॥ సశేనురేనంసహసాప్రమదితంపంపిపాదీప్రమవాగ్నిముగ్ధతే॥ ౨౫ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే చికోనపంచోఽధ్యాయః॥

పదమేతాభాగితరంహసితయా॥ ౧ ॥ తేరాహంవర్ణశాలాయామపద్యంమహాబలం॥ దవ్యధుస్సతయాసార్థంస్తేనేహ్యుత్కణ్ఠేనచ॥ ౨ ॥ తాదృష్ట్యా రాఘవశ్శ్రీమనాగరాజరాంవరాక్షసంబ్రతిప్రసాదాద్భూతైరంబరైః॥ ౩ ॥ ముపాద్యంధంపదేమితేనీరాంబరైఃప్రవృంశరః॥ ఇహనవ్యసంపన్నామపదేమాగతాః॥ ౪ ॥ వాక్యమేతద్దత్తశ్చత్వారామస్యవిత్తాద్యహోతేభీలత్కణ్ఠోవాక్యంరామస్యవక్త్రపరాబలుతే॥ ౫ ॥ రాఘవోమహాబాహుపంచామీకరదీభూషితం॥ చకారనవ్యంధగ్ధాన్తాతానిరత్యాంసితాబ్రవీత్॥ ౬ ॥ సుత్రోదశరణస్యామభాగితరారామలక్ష్మణౌ॥ ప్రవిష్టాసితయాసార్థంవృద్ధురందంకకావనం॥ ఫలమాలాశేవదాంతారావపాద్యుచారినౌ॥ ౭ ॥ వసంతాదండకారణ్యకీమగ్ధుమహింసభ॥ ౮ ॥ యుష్మాకాపాద్యకాహంతుంవిప్రకారాన్మహాహే॥ ఋషీశాసనుయోగేనపాత్రోహంసతేరాంబరః॥ ౯ ॥ తిష్ఠతేవాత్రసంతుష్టహోపావత్తితుమగ్ధః॥ యదిపాత్రోహంస్థోవాసంధ్యంబునిశావరాః॥ ౧౦ ॥ తస్యగన్ధవసంబ్రత్యా రాక్షసాస్త్రచతుర్దశః॥ ఊహ్యుశంసంసంబ్రత్యాబ్రహ్మశూరపాలయః॥ ౧౧ ॥ (సరస్వతీనయనాఘోరా రామసంరక్తిలోదహం॥ వరసంసాధురాభామన్యస్తాన్యప్రవరాక్రమం) క్రాధమత్పాద్యహోభూషాభరన్యమహాద్యనః॥ త్వమేవహోవసాప్రసాద్యాన్యాభిహాత్యయి॥ ౧౨ ॥ కాశితేకీరీతీన్యబహునారణమూర్ఖని॥ అస్తాకమగ్రతస్సమింకింపునర్యోధమాహే॥ ౧౩ ॥ ఏహిహిహుప్రయస్తానఃపరిష్టాన్యపట్టాః॥ పాగ్లాంప్రవృన్విపీన్యంవధమశ్చరసిదీతం॥ ౧౪ ॥ ఇత్యేవముప్రసంబ్రుధారాక్షసాస్త్రచతుర్దశః॥ విష్ణుస్తానిశూలానిరాఘవంప్రతిమజ్జయం॥ ౧౫ ॥ రాఘోలానికాంతస్థసమన్విదతుర్దశః॥ తావద్విరేవదిచ్ఛేదకైఃకాంచనభూమైః॥ ౧౬ ॥ తతఃసశ్చృప్తహతేజావారావాహూన్యపిన్యాభా॥ జగాహపరమక్రద్దశ్చతుర్దశశిలీతితా॥ ౧౭ ॥ స్మిన్త్యావసూరయవ్యుత్సృన్విశ్వరాక్షసాః॥ మమోనరాఘవోబావాహుః॥ ౧౮ ॥ గన్త్యుంభాశ్చవిశిఖాదీస్తాహేమవిభూషితాః॥ తేభ్యావర్షసాంధేకావ్యత్యాంసనిధిరాస్థుతాః॥ వినిష్ఠుస్తద్రాఘూమాన్యమజ్జంతాశేనస్వనాః॥ ౧౯ ౪ ॥ తేభ్యావర్షసూరయాభూమాధిన్నమయాభవమహాః॥ నిపేతుశీలేతాద్రాగ్నిగోగావికృతావికరావః॥ ౨౦ ౪ ॥ తాదృష్ట్యపరితాభామారాక్షసకోధమానితా॥ పరితప్తాపునస్తతస్యస్థజ్వైర్వపస్యతా॥ ౨౧ ౪ ॥ సానదంబీపునర్నాదంజమాన్యస్థభాపునః॥ ఉపగమ్యభరంసాతుకింవిత్సంసరశీశితా॥ పపాతపునరేవాతానరసరిరాసేవస్లగ్నిః॥ ౨౨ ॥ భాగిన్యసేవేషేకాన్తానసర్వదినదంయహః॥ సస్వరంముమచేబాష్పంవిషణ్ణందనరాతరా॥ ౨౩ ॥ నిపాతీతాభ్యాశ్చరణీతురాక్షసాన్తాన్రథావితాశూర్మభాపునస్తతః॥ వధంవతేమానిభారేనరక్షసాంశశంసవస్యంభగినిభరన్యః॥ ౨౪ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే చికోనపంచోఽధ్యాయః॥

సమనఃపరిరాంబృష్ట్యాకోధాన్యర్పణంభూతం॥ ౧ ॥ మయాత్విహుసంసారాస్తేరాక్షసారుధిరాః॥ త్వద్వియాధుంవినిర్దిష్టాఃకీమగ్రంరుద్రతేపునః॥ ౨ ॥ భవత్యైవవాసురైశ్చహితాశ్చమమనశ్చరః॥ ఘ్నంతోవిపరహంశవ్యాసనకుర్వ్యహమ్మ॥ ౩ ॥ కీమేతచ్ఛ్రీరుమిచ్ఛామికారణంయత్సృతేపునః॥ నాశేభివర్ణతీనర్వవల్లభసిక్తితా॥ ౪ ॥ అనాథవద్విలపసిసాశేతుముయంస్థితే॥ ఉత్తిష్టాత్తిష్ఠమాస్త్రైఃత్వైన్యవ్యంభృత్యైతామహా॥ ౫ ॥ ఇత్యేవముత్తదుర్గాదాభరణపరిసాంత్వితావిమృజ్యనయనేనాచీభరంభారమత్రవీత్॥ ౬ ॥ తిష్ఠాదానిమహంపాప్రహ్మ

త్రేవణసానికాశోశితామరిక్షివాత్సయోచపరిసాంత్వితా॥ ౭ ॥ప్రేమితాశ్చర్యయావీరరాక్షసాస్త్రేచతుర్దశః॥ ని
హంతుంరామచక్రేహిహియాన్ధంసలక్ష్యణం॥ ౮ ॥తేతురామేణసామర్షాస్సూలపట్టసహాయః॥ సమరేనిహ
తాస్సర్వేసాయతైర్మర్మభేదిభిః॥ ౯ ॥తాదృష్ట్యాపతితాభూమాక్షణేనైవమహాబలాః॥ రామస్యవమహర్మ-
ర్మమహంస్తాస్తోభవప్రమం॥ ౧౦ ॥అహమస్మిన్ముద్విగ్నావిమణ్ణాచనిశాచర॥ శరణంత్యాంపునఃప్రాప్తానర్మతోభ
యదర్శిణి॥ ౧౧ ॥విహదనకాగ్ర్యుపి తేపరితాస్తోహేమిమామలినికింమాంసతాప్రియసేమగ్నాంవిపులేశోకసాగరే॥౧౨॥
ఏతేచనిహతాభూమారామేణనిశితైశ్చత్రైః॥ యేపిమేవదవీంప్రాప్తారాక్షసాఃపితౌతాశనాః॥ ౧౩ ॥మయితేయద్యను
క్రోశోయదరక్షస్సుతేషుచ॥ రామేణయదితేశక్తిప్రజోవాప్రినిశాచర॥ దండకారణ్యనిలయంజహిరాక్షసకంటకం॥
యదిరామంమమామిత్రంసత్సమద్యవధివ్యసీ॥తవచైవాగ్రతఃప్రాణాంస్యత్యాయినరపత్రహా॥ ౧౪॥బుద్ధ్యాహమ
నువశ్యమినత్వంరామస్యసంయుగే॥స్థాతుంప్రతిముఖేతక్తస్సబలశ్చమహాత్మనః॥ ౧౫॥శూరమానీనశూరస్త్వంమి
ధ్యాలోపితవిక్రమః॥మానుషేయోనశక్తిస్సహంతుంతౌరామలక్ష్యణం॥౧౬॥రామేణయదితేశక్తిప్రజోవాప్రినిశాచ
ర॥ దండకారణ్యనిలయంజహితంతలపాంసన॥ ౧౭॥నిస్సత్సత్సాల్పబుద్ధిస్సప్రసవాస్తేప్రేక్షతేస్త్రీసః॥అపయాపిజ
నస్థానాత్సరిశస్సహబాంధవః॥ ౧౮॥రామతేతోభిభూతోహర్మ్యంక్షిప్రవిదినశ్యసీ॥నిశితేజస్సుమాయుక్తోరా
మోశరభాత్మజః॥భ్రాతాచాస్యమహావీర్యోయనచాప్రివిరుషితా॥ ౧౯ ॥ఎవంవిలప్యబహుశోరాక్షసీప్రతిరోద
రీ(భ్రాతృస్సమీపేషఃఖాత్రానప్రసంజ్ఞాబభూవహా)కరాభ్యాముదరంచాత్సవరోదభృతశఃఖతా॥౨౦॥ఇతిశ్రీమదా
రణ్యకాండే-ఏకవింశస్తకః.***** ఏవమాధిపతేశూరశ్మార్మ్యభూభిరగ్రస్తా॥ఉ
వాచరక్షసాంమధ్యేభిరఃఖరతరంచవః॥ ౧ ॥తేవాచమాప్రభవఃకోహోయమతుల్యేమమ॥ నశక్యతేహారయతుల
వణాంభిభవోన్మితం॥ ౨ ॥నరామంగయేవీర్యాన్మానుషంక్షీణజీవితంఆర్తుమత్పరీక్షైఃప్రాణాహతోయోద్యవిమో
క్ష్యతి॥ ౩ ॥బాహుస్సంహియతామేవసంభ్రమశ్చవిముచ్యతాం॥ అహంరామంసహభ్రాతాసయామియమసా
దనం॥ ౪ ॥పరత్వహతస్యాద్యమందప్రాణస్యసంయుగే॥రామస్యబుధిరంతక్రముష్టంసాస్యసిరాక్షసీ॥ ౫ ॥సాప్ర
హృష్టావచశ్శురీత్యాభిరస్యదదనామ్యుతం॥ ప్రశశంసపునర్మాభ్యాగ్భాగ్భ్యాగ్భిరరంక్షసాంవరం॥ ౬ ॥తయోపరుషి
తఃపూర్వంపునలేవప్రశంసితః॥అబ్రహ్మణామణావభిరస్సేనావతంతరా॥ ౭ ॥చతుర్దశసహస్రానిమమవిత్తానువ
తిహారంరక్షసాంభీనువేగానాంసమరేవస్వనివతిహాం॥ నీలజీమూతవణాహాంఘోరాణాంకూరీరకర్మణాంలలో
కహింసావిహారాణాంబలినామగ్రతేజసాం॥ తేహంశౌరదాఅలర్యాణాంసహస్యానాంసహజహంసంస్యోద్యో
గముదీర్ఘానారక్షసాంసౌశ్వతారయ॥ ౧౦ ॥ఉపస్థాపయమేక్షిప్రంరథంసావ్యధనమాంపిత॥ శరాంశ్చిత్త్రాంశ్చ
ఖడ్గాంశ్చతక్తీశ్చవివిధాశ్చితాః॥ ౧౧ ॥అగ్రైర్యాతుమిచ్ఛానుపాలస్త్ర్యేనామహాత్మనాం॥ వధాభంతురీసీతస్య
రామస్యరణకోవిదః॥ ౧౨ ॥ఇతిరస్యబ్రువాణస్యసూర్యరణంమహారథం॥ సదతైశ్శృబతైర్యుక్తమాచవత్యైథ
దూషణః॥౧౩॥తంమేరుశిఖరాకారంతప్రకాంచనభూషణం॥ హేమచక్రమసంబాధంవైహార్యవయతుబరం॥ సు
త్రైస్సంప్రేక్ష్యుర్మమైత్తైలైశ్చంద్రసూరైశ్చకౌంచతైః॥ చంగస్త్రైఃపక్షిసంఘైశ్చతారాభిరభిసంవృతం॥ ధ్వజైః
స్త్రీంశసంవన్మంకింశీకవిరాజితం॥ సదశ్వయ క్తంసామర్షాదారురోహితరంధం॥ ౧౬ ॥నిశాన్యతురథంసంతం
రాక్షసాభిఃపితృమాః॥ తస్మస్సంపరివార్త్యేనంమహణంచహాబలం॥ ౧౭ ॥భిరస్తుతాస్త్రసేవాప్యసాఘోరభూరభ
యధదృజాః॥ నిర్యాతేన్యజ్జీన్యస్త్వోరశస్సస్పర్షరాక్షసాః॥ ౧౮ ॥తతస్త్రద్రాక్షసంప్రేక్ష్యంఘోరవణ్ణయధ
దృజం॥ నిజ్జగాహజనస్థానాప్రవోవాదసంహాజవం॥ ౧౯ ॥ముద్గతైఃపట్టసైన్యైస్సుతీష్ణైశ్చవరశ్వతైః॥ఖడ్గైశ్చ
త్రైశ్చపాస్త్రైశ్చకాఢ్యైజమవైశ్చతోహతైః॥ శక్తిభిఃపరిమైఘోరైరితిమాత్రైశ్చకామ్యుక్తైః॥ గదానిమనలేర్మ
త్రైర్మహిత్త్రైఃదర్శితైః॥ రాక్షసానాంనుఘోరాణాంసహస్రాణిచతుర్దశ॥ నిర్యాతానిజనస్థానాత్థరదిత్తానువ
త్రినా॥౨౦॥ తాంస్త్యభిద్రవతోదృష్ట్యారాక్షసాఢిపితృమాః॥ భిరన్యసిధకింబిజ్జగామతదంతరం॥౨౩॥
తతస్తాశేవభూనశ్వంస్తప్రకాంచనభూషితాః॥ భిరస్యహితిమాజ్ఞానంసారథిస్యచోదయత్॥ ౨౪ ॥సహాచో
రభక్తిఃసంభిరస్యరిపుఘాతినః॥ శబ్దేనాపూరయామాసదితశ్చప్రదితస్తదా॥ ౨౫ ॥ప్రవృద్ధమన్యస్యభిరభిరస్యచోరి
హోర్భూర్భూంతురోయథాంతకః॥అమానుషత్యాగ్నిమన్దదోఘనంమహాబలామేఘద్రవాశ్చవర్షవాః॥ ౨౬ ॥ఇతి
శ్రీమదారణ్యకాండే-ద్వావింశస్తకః.***** రిప్రగయాతేజస్థానాదశివశోశితోద
కంఅభ్యవర్షవహ్మోమేఘముమలోగర్వభారుణః॥ ౧ ॥నిపేతుస్తరగాస్త్రస్యరథయక్రమహాజవాః॥ సమేపుష్పచీతే

దేశేరాజమధ్యేయ్యచ్చయా॥ ౧॥ త్వమరుధిరపర్యంతంబభూవపరివేషణం॥ అలతచక్రప్రతిమంపరిగృహ్యదివా
కరం॥ ౩॥ తతోద్భజమసాగమ్యహేమదండంసమద్భిరం॥ సమాక్రమ్యమహాకాయస్తస్థాగృభిస్తుదారుణః॥ ౪॥
జనస్థానమీపేతుసమాగమ్యభరస్వనాః॥ విస్మరాన్వవిధాంత్యక్రమాలసాదామృగపక్షిణః॥ ౫॥ వ్యాజహ్యుత్సన్న
ప్రవిప్రాయాంబితీతైరైరవస్థనం॥ అశివయోగశుభానానాశివాఘోరామహావస్వనః॥ ౬॥ ప్రభివన్నగిరిసంకాతా
స్తోయతోశీతధారిణః॥ ఆకాంతతనాకాంతచతుర్భుజావలూహకాః॥ ౭॥ బభావగిరిమిరంఘోరమృద్ధతంరోమహర్ష
ణంబిడోవావిడిశోవామనవస్త్వందచకాశీరే॥ ౮॥ శతజాడ్రావనద్దాభానంధ్యకాలంవినాబధా॥ ఖరస్థాగ్రిముఖా
నేమస్తదాఘోరాభివాషిగాః॥ కంకగోమాయుస్సధాస్త్రమతుశుగ్మయితంసినః॥ ౯॥ విత్యావృషకరాయదైశివా
ఘోరగదర్థనాః॥ నేమర్చలస్థాభిమృశంజ్వాలోద్ధారిభిరానవైః॥ ౧౦॥ కిబంధఃపరిఘాభాస్తోమర్శ్యతేభాసగ్రాంత
తే॥ జగ్రాహసూర్యంస్వర్ణానురవర్ణసేవహగ్రహః॥ ౧౧॥ ప్రవాళిమారుణిశ్శిఘ్రంసప్తభ్రోభోఘాద్రివాకరః॥ ఉ
త్తేతుశ్చవిరాటంతారాక్షభిఃకృతప్రభాః॥ ౧౨॥ సంతేనమినహగానరస్యత్సమగ్రపంకజాః॥ తస్మాత్సంజే
భూభుత్వవిసాళమైవప్రైమృతే॥ ౧౩॥ ఉద్ధూతశ్చపినావాతంరేణుభిరారృణః॥ వీపీమదీలివాశ్యంత్యోభభూ
ప్రప్రతాపకాః॥ ౧౪॥ ఉలాఃశ్చాననస్థితాభిపేతుర్భిరదతవాః॥ ప్రవచాలమహీసర్పాస్తైలనకాన
నా॥ ౧౫॥ ఖరస్యవరకన్యనగ్రహసస్యసర్పకః॥ పాశ్రవంతభుజస్సస్యస్వరశ్చస్యావసజ్జతః॥ ౧౬॥ సాస్మా
సంపద్యతేదృష్టిఃపశ్యమానస్యసర్పకః॥ లలాటేచరుజాబాతానవిమోహకన్యవరగః॥ ౧౭॥ గ్రాహసమీక్ష్యస
హూతాస్తాతామస్థితాఃపహవర్షణాః॥ అబ్రవీద్వాక్రసానగర్వాన్సహస్రనఖరస్తదా॥ ౧౮॥ మహి
తాస్తానిమానగర్వాన్సస్థితాఃఘోరగదర్థనాః॥ నవితయావ్యహంకర్యగృహవర్షాన్మృదాలావిః॥ ౧౯॥ తాతా
పితైస్త్యైశ్చేనాతయామినపశ్యన్లలాటే॥ మృత్యుంమరణభక్త్యేణసంప్రద్యోయోజయవ్యహం॥ ౨౦॥ రాఘవంతం
బలోన్మన్తీభాగిశరంవాన్యలక్షణం॥ అహర్వాసాయతేస్త్యైర్మోక్షపావణితామిమగ్నహే॥ ౨౧॥ సకామాభగి
మేస్తుపిత్వామరుధిరంతయోఽయస్మిన్భిస్తురామన్యలక్షణస్యపవర్యయః॥ ౨౨॥ నకన్వవిత్పాస్త్రపూర్వోమేసం
యగేషువరాజయః॥ యష్టాకమేతస్మిన్త్యక్తంనాన్యశంకథయావ్యహం॥ ౨౩॥ దేవరాజమపిత్రుష్టావశేకరావత
యానం॥ విజ్రాహైరంజెహన్యాకంపునస్తేమమానుసే॥ ౨౪॥ సాతస్యగర్జనంశుక్త్యారాక్షసస్యమహాచక్రమాః॥
ప్రహర్షమతులంలేభమృత్యుపాశాంపాశీరా॥ ౨౫॥ సమీయత్సహవర్షాన్సంయద్ధనకాంక్షిణః॥ ఋషయో
దేవగంధర్వాస్త్విధాత్వసహచారైః॥ సమేత్యేహస్సహితాస్తేన్యన్యంబ్రుజంతి॥ ౨౬॥ స్వస్థిగోవ్రాహ్మణ
భ్యోస్తులోకానాయభిసంకతాః॥ జయతాంరాఘవస్సంభ్యపాలస్త్యోరజవితరాః॥ చక్రహస్తేయథాయుక్తేన
ర్వాననురంభంగవాః॥ ఏతచ్ఛాన్యవృద్ధమహాశోబిహాణాఃపరమర్షయః॥ జాతేశామోహలాస్త్రప్రవిమానస్థాత్వనే
పతాః॥ దిదృశుర్వాపిసీంలేహంగోక్షసానాంగతాయుషం॥ ౩౦॥ రభేనతుభావోవేగోదగ్రానన్యోవిసస్త్వతః॥ తం
దృష్ట్వాగోక్షసంభూయోరాక్షసాత్వవిసస్త్వతాః॥ ౩౧॥ శ్వేనగామిప్రసంగిహేయజ్జతతిర్భిహంగనః॥ దుజయః
కరమీరాక్షసేరుషఃకాలకామకః॥ మేఘమాలిచంహేమాలినరాన్వాపేన్యంగరాభః॥ దాన్దగైతేనుహావీరాన్యత్రేయయః॥
౩౨॥ సాధిసవేగాసమరాధికామామహాగిరారాక్షసమీరసేనా॥ తోరాజుభృగ్నిసహసాభ్యుపేతామాలాగ్రహణ
మివచంద్రసార్యో॥ ౩౩॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండ-త్రయోవింశస్తకం॥

ఆశ్రమంప్రతియాతేమఖరేభిరపరాక్రమే॥ తానేనాత్మనికారామస్సహభృతౌదదతవ॥ ౧॥ తాను
త్యాతామహాఘోరామస్థితాఃపహవర్షణాః॥ ప్రజానామపితాదృష్ట్వావక్యంలక్షణంబ్రవీత్॥ ౨॥ ఇ
మావశ్యమహాబాహూనరగ్రహతావహారిణః॥ సముల్లితావహూత్యాతానమాతంపర్యరాక్షసాః॥ ౩॥
అమరుధిరధారాస్తవిస్థజులంతేభిరస్వనాః॥ వ్యోమ్నిమేఘావివరణతేవమగదకభానుణాః॥ ౪॥ సధామాత్సకరా
స్సర్వేమమయ్యుద్ధాభిసందితాః॥ మిత్రస్త్విహానావివేక్షంలేచత్సృణు॥ ౫॥ యాన్యైశ్చాశ్రమాభజంతిపక్షిణేవనచా
రిణః॥ అగ్రతోనోభయంప్రాప్తంసతయోజితస్యచ॥ ౬॥ సంపరవర్స్తుమహాభావమృతినసంతయః॥ అయ
మాభ్యాగిమేబాహుస్సుగ్రహణోముమూర్షమాః॥ సన్నికషేతగుప్తయజయంత్యోపేతరాజయం॥ ౭॥ సప్త
భంవద్రసన్నంచతవవక్త్రగ్రిహిత్యతే॥ ఉద్ధృతానంహియద్ధాన్ధంయేమాంభవతిలక్ష్యు॥ ౮॥ మృగభంవద్రసంలేహం
భనత్యాఃపాక్షిణ్యుః॥ గ్రాక్షసాసర్పతాంఘోరమ్మృగ్రియలేచమహాద్వజః॥ ఆహతానాంచభేరిణాంగౌక్షుః॥

కూరికర్మభిః॥౧౦॥అనాగతవిధానంతుకతావ్యంశుభమిచ్ఛతా॥ అపదంశంకమానేనపురుషేణవివక్షితా॥ ౧౧॥తస్మాద్దృష్టితాస్తవైదేహీంశరపాశిద్ధమద్ధరః॥ గుహమాశ్రయశైలస్యకుగాంపాదపసంకులాం॥౧౨॥ప్రణాళితుమిచ్ఛామిసహివాశిమిచత్యయా॥శాసితోమమపాదాభ్యాంగమ్యతాంచత్రమావరం॥ ౧౩॥ త్వంహిసూరశృబలవాహనాన్యాప్యతాగ్నసంశయః॥ స్వయంశుమాంతుమిచ్ఛామిసర్వానేవశాచరణా॥ ౧౪॥ ఏవమక్రమరామేణలక్ష్మణస్సహసితయా॥ శరానాదాయచాపంచగుహంబుగాంసమాశ్రయత్॥ ౧౫॥తప్త్యాప్రవిష్టేతుగుహంలక్ష్మణసహసితయా॥ హంశరస్యక్రమిత్సర్వైర్వరామఃకవచనూచితత్॥ ౧౬॥నీతేరాగ్నికాశేవకవచేనవిభూషితః॥ బభూవరామప్రిమిరేవిధూమోగ్నిదీప్తోజ్జితః॥ ౧౭॥ సహపమద్యమృగమావృరానాదాయసీర్షవాహ॥ బభూవావస్థితస్తత్రజాన్యస్వైదేహగార్యుఃకాశిః॥ ౧౮॥ తతోదేవాన్సగంధర్వాస్సేదాశ్చసహచారైః॥ సమేయశ్చమహాత్మానీయద్ధవశానకాంక్షిణః॥ ౧౯॥మయశ్చమహాత్మానీలోకేబష్టాపిసత్తమాః॥ సమేయశ్చమస్మహితాఅవ్యోన్యంపుణ్యైర్వరాః॥ ౨౦॥ స్వస్థిగోబాహ్మణభోగ్యైర్వరానాంయేభిసంగతాః॥బయతాంరామసేయధేహిలస్తాకరజీవరణా॥ చక్రహస్తేమభాయధ్వేనర్వావసరపుంగవాహ॥ ఏవమక్రమపునఃపోమరాలోక్యవసరస్వరం॥ చతుర్దశసహస్రాణిరక్షసాంభీమకర్మణాం॥ ఏకశ్చరామోధర్మైర్వాక్యభంయద్గంధవివక్షితః॥౩౧॥ఇలిరాజశ్శాయస్సిద్ధాస్సగతాశ్చద్విజయజ్జవాః॥జాతకతూహలాస్తస్యర్షిసూనశాశ్వదేవతాః॥౨౨॥అవిష్టంతేజసారామంసంగాగ్రీవశిరిసిస్థితం॥ దృష్త్వాసర్వాణిధూతానిభయాద్విస్మయితేతా॥ ౨౩॥ యావత్ప్రతిమంతస్యరామస్యాన్వేష్యకర్మణః॥ బభూవసాపర్యుక్తస్యద్రావ్యపమహాత్మనః॥ ౨౪॥ (ఇలిసంభావ్యమాణేతు దేవగంధర్వచారైః) తతోగంధీరవర్షాదంఘ్రావవర్షాయుఃస్వజంఅనీకంయూతుధానానాంసమంతాశ్చీకృత్యశ్రేత॥౨౫॥సింహనాదంఏస్యతామవ్యోన్యసఖిగృహం॥ చాపావివిష్ణురయతాంబృథతాంచాప్యభీక్ష్యతః॥విప్రశుక్తస్యనానాంచమదుభీత్వావిసిస్థితాం॥ తేహంసతుములశృజ్యపూరయామాంసతద్వరం॥ ౨౬॥ తేనశక్తేనవిరక్తాశ్చాస్రవదావచారిణః॥దురువుర్యుర్రావ్యుష్మతోనవ్యలోకయ॥ ౨౭॥౩౦॥తత్త్వనీకంసహవేగంరామంసముపసర్వత॥పుత్రనానాప్రహరణంగంధీరంసాగరోపమం॥ ౩౧॥రామోపిచారయత్చతుస్సర్వతోరణపండితః॥ దదత్కభరవైస్యోతవ్యద్ధాభిమఖిమట్టితం॥౩౨॥విరక్త్యవధమగ్నీమంతూణ్యోచ్యుష్మగోనాయకా॥ కోధమాహరయత్ప్రీతంపథాధంసర్వరక్షసాం॥ ౩౩॥ మప్సుత్క్షనగోభసతుగ్రీధోయిగాంతాగ్నివిజృంభం॥తంధృష్త్వాతేజసావిష్టంపాగ్రిద్రవణదేవదేవతాః॥ ౩౪॥తస్యక్రద్వస్యనూపంతురామస్యదన్వశేతదా॥ దక్షస్వేవక్రమంతుముద్యతస్సమినాః॥ ౩౫॥ అవిష్టంతేజసారామంసంగాగ్రీవశిరిసిస్థితం॥దృష్త్వాసర్వాణిధూతానిభయాతానిప్రదుక్రపుః॥ ౩౬॥తతాఃకృతైరాభగతైర్ధ్వజైశ్చతైర్వర్షభిశ్చాగ్నిసమానవక్షేః॥ బభూవతైస్యంపితాశనానాంసూర్యోదయేనీలమవాభిబృందం॥ ౩౭॥ఇలిశీమదారణ్యకాండే-చతుర్వింశస్సర్గః. ***

అవస్థభిగమంరామంప్రత్యంధరిపుఘానినం॥చవర్షాశ్రమమాగవ్యభరన్మహాపురస్సరైః॥ ౧॥ తంధృష్త్వాసరంచాపమద్యమృగరసస్సన్సం॥రామస్యాభిమఖంసూతంచోద్యతామిత్యనోదయత్॥ ౨॥ సఖరస్యాశ్చయాసూతస్వరగాంసనుచోదయత్॥యత్రరామోమహాబాహురేకోధాన్వకాశిభంసః॥ ౩॥ తంతునిష్కలితంధృష్త్వాసర్వేతేజసీచరాః॥నర్మనానామహానాదంసదివావర్మనారయత్॥౪॥సతేహంయూతుధానానాంమధ్యేరథకతఃఖరః॥ బభూవమధ్యేనారాణాంలోహితాంగక్షమాదితః॥౫॥తతశ్శరసహస్రీణరామముప్రతిహాజసం॥ అద్రయతామహానాదంసాదసమతేభిరం॥౬॥తతస్సంభీమధనాన్సంక్రద్ధాస్సర్వేషశాచరణాః॥ రామంసానావిత్తేశ్చత్త్రైరభ్యవర్షంతమజయం॥ ౭॥ముగ్ధైఃపట్టైస్తామైఃపాగ్రివైఃఖడ్గైఃవరశ్వైః॥రాక్షసాస్సమరేరామంనిజఘ్నూరేషతత్పురాః॥౮॥ తేవలాహకసంతాశామహానాదామహాజనః॥అభ్యధావంతకాకుల్స్థంరక్షైర్వాశభిరేవచ॥౯॥వర్యతకూటాభైరామంయుధ్దేజఘంసవః॥౧౦॥తేరామేతరవద్దూనివ్యయజరక్షసాంగణాః॥ ౧౧॥తేంద్రదివపథారాభిర్వర్షమాణావలాహకాః॥ ౧౨॥ సత్రైఃపరివృతోఘైరైరాఘవేరక్షసాంగక్షైః॥౧౩॥తామిముక్తాశితస్తాగ్రీయాతుధానైస్సరాఘవః॥ ప్రతిజగ్రాహివీశైర్వర్షిణిఘానిసహిరః॥ ౧౪॥ సత్రైఃప్రహరణైర్గోరైశ్చిన్నాకతోనవివృథే॥ రామఃప్రదిష్టైర్వహుభిర్వైర్వైర్విమహాలభః॥ ౧౫॥ నవ్విధఃకృతజాదికృష్టస్యగాత్రేమరాఘవః॥ బభూవరామస్సంధృత్తైర్వివాకరభినాన్యతః॥౧౬॥ఏషేమదేవగంధర్వాస్సేదాశ్చసహమహాయః॥ఏకంసహతైర్వహుభిష్తదాదృష్త్వాసమాన్యత॥౧౭॥తతోరామస్సుసంక్రద్ధామండలికృతకాన్యకః॥ ససజావీఖాణాణాశతశ్శరసహస్రీశః॥౧౮॥మరావారాణాదుర్వహాకాలదండోపమారణేమమోచలీలయా రామకంకవతానజన్మగన్॥౧౯॥ తేశరాశ్చతురైఃశ్వేషుముక్తారామే

నగలయూ॥ అడమూరక్షనాంపూర్ణాశాపాశాఃకాలస్యతామ॥ ౧౮ ॥భిత్వాగ్రాక్షనదేహంస్తాంస్తేతరదశిరాభుతా॥
అంతరిక్షగతారేజ్ఞిప్రాగ్మనసతేజసః॥ ౧౯ ॥అసంఖ్యయామృతామస్యసాయకాశ్చపమండలాత్॥ విప్లవగురీ
వోగ్రాక్షఃపూర్ణాపరవీణః॥ ౨౦ ॥త్రైమాంషద్వజ్రాగ్నివగ్మశివతేరాంపిత॥ బాసూర్వానసాస్తాభరతా
నూర్వాకరికరోపమా॥ విచ్ఛేదరామస్సుసతతేశశ్శనహస్తతః॥ ౨౧ ॥హయార్కాంననన్నాహర్ణరణయ
క్తానసారధిః॥గజాంశ్చపగజాంహర్ణసహయార్కానాదినస్తథా॥ పవారీశసమరేహాత్మాహ్యవయ్యవసాననం
౨౩॥తతోనాగికనారావైస్త్రిష్టైస్త్రిశ్చపికణిభిః॥ భీమమాన్వస్వరంపత్రాభివృతానాగిశచరాః॥ ౨౪ ॥తత్రైన్
స్యంసితైరౌదైరరత్రితంపరస్పృశభిః॥ రామేణవసుఖంలేశభీమహంపనమనాగ్నిసా॥౨౫॥తేవిష్ణువలూక్ష్మరామృ
లాభిఖ్వాతావరశ్చథా॥రామస్యాభిముఖంకత్వావిక్లిభిఃపరమాయుధా॥౨౬॥రానివాక్త్రేప్రహవశ్శస్త్రా
న్యావార్యరామవజ్రహరణసమరేపూర్ణాంభిచ్ఛేదనదీర్ఘరా॥౨౭॥తేగన్ధరీనసఃపేతుభిష్టవసంహరణసా॥
సవర్ణతాతవిక్లిపాజగత్యాంపాదపాయథా॥౨౮॥అవీప్తాశ్చయేతత్రవిష్ణవైశ్చనిశాచరాః॥భరమేవాభ్యధావంశ
శరణ్ణంశరాత్రితాః॥౨౯॥తానర్వాశ్చపునరాదాయసమాశ్వాస్యపరూపః॥అభ్యధావతకాతుకేస్థంభద్ధోగు
ద్రమనాంతః॥ ౩౦ ॥నిష్టత్వాస్త్రపునస్ఫురేకమావతాత్రయసంత్రితాః॥రామమేవాభ్యధావంశసాలతాలిలాయ
దాః॥౩౧॥శాలముష్టరహస్తాశ్చచాపమాస్తాపమహిబలాః॥ సృజంతేశ్వరవద్దానీతస్త్రవద్దానీసంయుగే॥ ధ్రువవద్దాన
ముంచంశశిలాపమణిరాక్షసాః॥౩౨॥తేష్యధూవావృతంయుద్ధంతుములంరోహపహణం॥ రామస్యపవహాఘో
రంపునస్త్రయంపరక్షసాం॥౩౩॥తేసంసారాదభిన్నద్ధారామపంపునరభ్యయః॥౩౪॥త్రైశ్చరస్వావతీర్ణస్త్రాప్రదిత
శ్చసమాప్తతాః॥రాక్షసైరద్యుతపూర్ణైశ్చరసంహరణసాంకాశిశివపీఠాః॥ సత్యశాస్త్రైరసంపాదమశ్రుంపరమధాన్యరతి॥సం
దామయతేగాంధర్వం॥శివేషుమపవతం॥౩౫॥తతశ్శ్వరసహస్రాశిరిత్యయశ్చిపమండలాత్॥ సర్వాశ్చరీదీర్ఘా
జైరవార్యంతపమాగతైః॥౩౬॥నాదదానంతరాఘోరాన్నమయంచంతరీముఖాః॥వికర్షమాణంపశ్యంతిరాక్షసా
స్తేతరత్రితాః॥౩౭॥తేరాంధకారమాకాశమామృతోశ్చదీపకరం॥ బభూవాపహ్నితీరామఃప్రసవస్త్వివరాకరణా॥
౩౮॥యగపత్యేతమావైశ్చయుగపవృత్తాత్రైశ్చశంసుగపత్యేతిత్రైస్సంపత్కారానమధాభవత్॥౪౦॥సాతాపతీతాః
క్షీణాశ్చిన్నాభిన్నావిదూరితాః॥తతత్రత్రస్త్రస్త్రశ్రంతేరాక్షసాస్తేసహస్తతః॥ ౪౧ ॥సోస్థీమేగుభమాంజైశ్చసాం
వైరస్వానిస్తథా॥ఊరభిజానశుభిశ్చివైరస్వానామపభూపతైః॥ హస్తైశ్చశివముఖైశ్చరత్నైశ్చైవైరనే
కః॥ చామరైర్వజ్రైశ్చత్రైస్త్వత్రైరస్వానివైరపి॥ రామస్యదాదాభిహస్తైశ్చివత్రైస్సూలపట్టపైః॥ కుశ్మం
డిశ్చత్రైపూర్ణైశ్చైవైక్లిణైశ్చపరశ్చత్రైః॥ చూడితాభిలిఖిలభిశ్చత్రైశ్చత్రైరనేకః॥ విచ్ఛిన్నైశ్చసమరేఖామఃపి
తాభూద్దయంతరాగ్నిగ్రభిశ్చివదారణ్యకాంఠేపంచవంశస్సగః॥

దూషణమస్పృశకంస్యైస్యహస్యమాసంసరిత్యసం॥ సందిదేశమహాబాహుధీమవేగాద్విశాచరాః॥ రాక్షసాః
 పంచసాహస్రాశ్చమరేష్టునివగ్రిః॥ ౧౪॥ తేనాత్రైవల్లహైఃకృత్తేజ్జలమప్రేక్షమైరిపితరమప్రేక్షరవిద్విన్నుం
 వప్సుస్త్వంసమంతతః॥౧౫॥సద్రుమాణాంశిలావాంచవమహంప్రాణహంసహత్॥ ప్రతిజగ్రాహధమాత్మారాఘవ
 స్తీక్ష్ణనాయకైః॥౩౪॥ ప్రతిగ్రహ్యచతద్వర్షంఘోరితత్త్వదభః॥ రామశ్రీధంపరంలేఖేపాధ్యంసస్వరక్షనాంబర౪॥
 తతఃక్రోధనమావిష్టఃప్రదిప్రథమతేజసా॥శరైరవాశరత్సైన్యంసప్రత్యసహమాదళం॥౪౫॥ తతస్సేనాపరిఃక్రధ్ధోనా
 మణశ్శత్రుమాదళః॥శరైరతశ్శనికైఃప్రస్తారాఘవంసమవాశరత్॥ ౪౬॥ తతోరామస్సుసంధ్యధఃకులౌగాస్యసహస్త్వ
 నుః॥విచ్ఛేదనమరేవీరశ్చతుర్భుశ్చతురోహయాః॥౪౭॥ హత్వాచాశ్వాత్తైస్త్రైర్మైరధఃపదేనసారశః॥ శిరోజహ
 రతశ్శక్రప్రీతిర్విద్యాధవమనః॥౪౮॥సద్విన్నుశ్చన్యావరణోహరాశ్చోహతసాధిః॥ జగ్రాహగిరితంగాఢంపరిమం
 రోమహర్షణం॥వేష్టితంకాంచవైవేష్ట్యదేవైస్సైన్యప్రసద్దనం॥అయస్త్వేస్యంపభిప్రీత్యైశ్శిగ్ధంపరసంశ్రితం॥ వజ్రాగ్నిస
 మస్సురంపరగోపురదారణం॥౧౧॥తంమమూలగగనశాశంప్రగ్రహ్యపరిఘంరణే॥ నామశ్రీఘ్నప్రవద్రామఃప్రా
 రకర్మానిశాచరః॥ ౧౨॥ తస్మాద్భవతమానస్యనామగ్ర్యసరాఘవః॥ద్యాభ్యాంశరాభ్యాంవిచ్ఛేదనమాస్తాభరణ౪
 జౌ॥౧౩॥భగీష్టస్తస్యమహాకాయఃపపాతరణమార్ద్రనిపరిమళిన్నమాస్తస్యగోత్రధ్వజమాగ్రతః॥ ౧౪॥ సకరాభ్యాంప
 కీర్ణాభ్యాంపపాతభువిమామణః॥విపాతాభ్యాంవిశీర్ణాభ్యాంమనస్వీపమహాగః॥౧౫॥తంధృష్ట్యావతతంఘోమగ
 మణంనిశాతంరణేనాఘనాద్వితిశాకుల్యంసర్వభూతాగ్రసృజయః॥ ౧౬॥ ఏతస్మిన్నంరేతరదృష్టాప్రయస్సేనాగ్ర

యాయనః । సంహత్యాభ్యుదయరామంమృత్యుపాశావపాశితాః ॥ మహాకపాలస్థానాక్షఃప్రమాణీచమహాబలః ।
మహాకపాలచివులంహాలముద్యుహరాక్షసః॥స్థూలాక్షఃపట్టసంగృహ్యప్రమాణీచపరశ్వకం ॥ ౧౮౫ ॥ దృష్ట్వైవవాప
తలహారంరాఘవస్సాయతైశ్చితైః ॥ తిష్ఠాన్త్రైఃప్రతిజగ్రాహసంపాప్రేప్తానతిగీవ ॥ ౧౮౬ ॥ మహాకపాలస్థశిరశ్చ
చేదవరమేషుభిః ॥ అసంభృయైస్తువాశఃఘోఃప్రమమాగ్రప్రమాణినం । సవపాతవతోభూమాబిలీపమహాద్రుమః ॥
స్థూలాక్షఃస్వాప్నీశీత్యైఃపూరయామాసనాయతైః ॥ ౧౮౭ ॥ దూషణస్యానుగోపంచనాహస్రాక్షకుపితక్షణాత్ ॥
బాశఃఘోఃపంచనాహస్త్రిరసయద్యమసాదనం ॥ ౧౮౮ ॥ దూషణంసహితందృష్ట్వాతస్సవైవవదానుగా ॥ వ్యాధితే
భిరఃకుద్ధస్సేనాన్యతామహాబలా ॥ ౧౮౯ ॥ అయంవిజహతస్సంభేదమాషణస్తవదానుగః ॥ మహత్యాసేనయాసా
ద్ధంయుధ్వాసామంకుమానుషం । శత్రుర్రానావిధాకాన్రహానధ్వంసర్వరాక్షసాః ॥ ఏవముక్త్యాభిరఃకుద్ధోరామ
మేవాభిమ్రువే ॥ ౧౯౦ ॥ శ్వేనగంమిష్ణుగ్రిహోయజ్జత్రుర్విహంగమః ॥ ముద్దయఃకరపీరాక్షఃపరుషఃకాలకాన్యకః ।
మేషుమాలీపహమాలీసర్వాస్యసంధిరాశనః ॥ ద్వాదశైతేమహావీర్యాబలాభ్యతాసప్తసైనికాః । రామమేవాభ్యసర్వం
తవిన్యజంతశ్శంకృతా ॥ ౧౯౧ ॥ తతఃపాకసంకాతైర్హామవజ్రవిభూషితైఃజహునశేషం తేజస్విభ్యోన్విత్యస్య
సాయతైః ॥ ౧౯౨ ॥ తేరుక్తపుంభూమిశిఖాస్సగూమాశ్చవపావకాః । నిజఘ్నస్తానిరత్యాంపివజ్జాగ్రవమహాద్రుమా ॥ ౩౦ ॥
రక్షసాంతుతతంరామశ్చతేనకణిణానసహసంచనహస్రేణజఘానరణమాధ్వి ॥ ౩౧ ॥ తైర్భిన్నవమాభారణా
భిన్నభిన్నతరాసనాఃనిమేతుశ్యోశీతాద్విధారణ్యారంజనీచరాః ॥ ౩౨ ॥ తైర్ముక్తశ్చేతస్సమరేపితైశ్శేషీణితీక్షితైః ।
ఆస్త్రణావనుధాకృతాన్మహావేదిజుశ్చైరివ ॥ ౩౩ ॥ క్షణసతుమహాఘోరంవంసంపాతరాక్షసం । బభావనిరయప్రఖ్యం
మాంసశోణితకర్దవం ॥ ౩౪ ॥ చతుర్దశసహస్రాణిరక్షసాంభీమకర్తృణాం । మాతాన్యేకేనరామేణమామషేణవదానినా ॥
౩౫ ॥ సర్వస్యసర్వస్యభిరశ్వేషీమహారథః । రాక్షసత్త్రిశిరాశ్చైవరామశ్చరీపుమాదనః ॥ శేషమాతామహాన
త్సారాక్షసారణమూర్ధ్విఘోరామర్షివహాస్సర్వేలక్ష్యణస్యాగ్రజేనతే ॥ ౩౬ ॥ తతఃప్రతక్ష్యమబలంమహాహవేనమీ
త్సారామేణహతంబలియానా । రథేనరామంమహాతాభిరస్తదాసమాససాదేంద్రభూమీభ్యతాశనిః ॥ ౩౭ ॥ ఇతిశ్రీమదార
ణ్యకాండేపద్మిన్తేస్సగః. *****భిరంతరామాభిమంప్రయాంబయంతేవాహినీవతిః ।
రాక్షసత్త్రిశిరాసామసన్నివత్యేదమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ మాంబియోజువికాగ్రితసన్నివర్తససాహసాత్ । వశ్యరామం
మహాబాహుంసంయుగేవిపిపాతీతం ॥ ౨ ॥ ప్రతిజానామితేనత్యమాయుధంచాపమాలభ । యథారామంవధిమ్యమివ
ధాహంసంవర్తక్షసాం ॥ ౩ ॥ అహంవాన్వరణేమృత్యురేషవాసమరేషమ । విషన్యన్వరణోత్సాహస్థూహూతంసా
శ్చికోభవ ॥ ౪ ॥ ప్రహృష్టేవాహతేరామేజన్స్థానప్రయోగస్య । మయివానిహతేరామంసంయుగాయోవయాస్య ॥
౫ ॥ భిరత్త్రిశిరాసేనమృత్యులోభాశ్చుసాదితః । గచ్ఛయిశ్యేన్యన్యజ్ఞాతోరాఘవాక్షిముఖోయయా ॥ ౬ ॥ త్రిరాశ్చ
రథేనైవవాజయిత్వైశ్శాన్వతా । అభ్యుద్రవద్రక్షరామంప్రశృంభివపర్వతః ॥ ౭ ॥ శరధారాసమూహానసమహమే
షుశ్చవీత్ప్రృణావప్రవృజత్సృతంసాదంబలాద్రాస్యకుదుంకుభేః ॥ ౮ ॥ ఆగచ్ఛంతంత్రిశిరసం రాక్షసంప్రేక్ష్యరా
ఘవః । ధనుషాప్రతిజగ్రాహవిధాన్వేసాయకాశితా ॥ ౯ ॥ ససంప్రహరన్ముమలారామత్రిశిరస్తోర్హవా ॥ బభూ
వాతవబలితోస్సింహకుంజరయోరివ ॥ ౧౦ ॥ తన్తత్త్రిశిరసాబాహైలలాటేతాడితత్త్రిభిః । అమరీక్షకుపితోరామస్సం
భ్రమిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౧ ॥ అహూవిద్రమశూరస్యరాక్షసస్యేద్యశంబలం । పుష్పిరీవశత్రోరస్యలలాటేపిపివతక్షతః ॥
మమాపిప్రగృక్ష్ణేవ్వతరాంశ్చాపసంజయతాగ్నివముక్త్యామసంరంభశ్చరాసాశీవిషవమా ॥ త్రిరీక్షకుపిత్రుద్ధో
నిజఘానచతుర్దశ ॥ ౧౨ ॥ చతుర్మురగానన్యత్రైస్సన్నతపర్వభిః । స్వపాతయతతేజస్వితతుర్వస్యవాజినః ॥ ౧౩ ॥
అస్తభిసాయతైస్సూరంతంసంభ్రాన్యపాతయత్ ॥ రామశ్చేదేదదాణేనధ్వజంచాస్యసముచ్చితం ॥ ౧౪ ॥ తతోహ
రిరధాత్రిస్తేచుశ్చతంతంసితాచరింబిభదరామస్తంబాశ్చైర్హృదయేనోభవజ్జడః ॥ ౧౫ ॥ సాయతైశ్చాప్రమేయా
నామహావహాన్వస్యరక్షసః । తిరాస్యపాతయదామోవేగవద్భిక్రూరైశ్చితైః ॥ ౧౬ ॥ సభూమాదుధిగ్రాహిరామ
బాహాభివేదితః । స్వవతశ్చసత్త్రిశూరస్యస్యశిరోధిర్నిచరః ॥ ౧౭ ॥ హతశ్చతోభగ్నా రాక్షసాఃభిరసంప్ర
యాః । ద్రవంతిన్వసంతిన్వంతివాన్యసత్త్రిస్తామృగాశ్చ ॥ ౧౮ ॥ తాభిరన్ద్రవతోదృష్ట్వాస్యవత్సానివతశ్చన్యన్యం ।
రామమేవాభిగ్రాహివరాహుశ్చంద్రమంకుమాంశా ॥ ౧౯ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండేసప్తవింశస్తకం. *****
నిహతంచూషణందృష్ట్వైరణైశిరసానహాభిరస్యావ్యభవత్తాసాదృష్ట్వైరామన్యవిక్రమం ॥ ౧౦ ॥ సదృష్ట్వైరా
క్షసంపైస్యవిషవస్సంమహాబలః । హతమేకేనరామేణత్రిశిరోమాశ్రవాపి ॥ తద్బలంహతభూయిష్ఠంవిషనాఃప్రేక్ష్య

రాక్షసః|అనసాదఖరోరామంసముదిర్వాసవయథా || ౩ || వికృత్యులవచ్చావనాచాచాకరక్షోజనాః|ఖరశ్చ
యేవరామాయప్రధానాశీవిహసి || ౪ || జాగ్రంపిహుస్త్వానుబహుశశ్చిక్షయాన్తాశీదర్శయన్ || చకారసమరేహ
గౌణశరైరగతఃఖరః || ౫ || సనరావ్యాశ్చవిశేషాక్షైః|పదిశత్యమనరగః || పురంహుమానతంపుష్టానామోవిసుహ
ధనుః || ౬ || ససాయతైర్నర్మిక హైస్సస్పృలింశైరివాగ్నిభిః|సభశ్చకారావిసరంపర్వత్యవప్తిభిః || ౭ || తద్భూమశ్చితై
ర్వాక్షైః|ఖరరామవిన్దతి|తేవర్యాకాశంసహకాశంసర్వతశ్శరసంపం || ౮ || శరణాలాపుతహుర్నోవనదాన్తప్రకా
శతే|అన్యన్యధనంరంభాదుభయోస్సంప్రయుగ్యతోః || ౯ || తతోనాశీశనారాన్తే|తైర్నర్మికశాఖిః|అజహున
ఖరోరామంతోత్రైరివమహద్విపం || ౧౦ || తంరగ్ధన్యంధనుమ్పాశీంరాక్షసంపర్వవస్థితం | దద్యత్సస్పర్శకాతాపాశహ
స్త్రువాంతకం || ౧౧ || హంతారంపర్వస్తైస్సవ్యపారుషేవర్యవస్థితం | పరిత్రాంతంమహాసత్వంమేనేరానుంఖరస్త
దా || ౧౨ || తంసింహుమవిక్రాంతంసింహవిక్రాంతగామినం | దృష్ట్వాసద్విజతేరామస్సింహః|క్షుద్రప్రగంగయథా ||
౧౩ || తతస్సూర్యసకాశేనరథేనమహతాఖరః | అపసాదరథేరామంపతంగవహపావకం || ౧౪ || తతోన్యసశరంభాపంము
ష్టిదేశేమహత్తనః | ఖరశ్చిద్ధేదరామస్వర్యయః|పాణిలాఘవం || ౧౫ || సపునస్తవరథానస్తతరాదాదయన్త
శినిజహునఖరః|త్రుద్ధశ్చకాశీనిసమప్రభాః || ౧౬ || తతస్తస్మిమాతంబాక్షైః|ఖరముత్తైస్సపర్వభిః|పహతకచంభూ
మారామస్యాదిత్యవర్చసః || ౧౭ || తతశ్శరంహసేగిరామహాచరిమాజసం|అగ్నియత్వామహానానసనాదసమరేఖ
రః || ౧౮ || సశరైర్విత్తః|త్రుద్ధస్సర్వకాత్రేషురామవః|రరాజసమరరామోదిభామోగ్నివివర్జితః || ౧౯ || తతోగంధీ
రనిహోదంరామశ్చక్షుఃపహణః || చకారాంతాయనరిహోస్సభ్యమన్యత్సహధనుః || ౨౦ || సుహమాతైస్త్వసంయన్తి
తిన్యస్తంమహాపిణా | వరంత్థదురుద్యమ్యఖరంసమభిధావత || ౨౧ || తతఃసనపుంహైస్తతైస్సగ్నైః|తవర్చభిః|విభవ
రామస్సంక్రృష్టః|ఖరస్యసమరేధ్వజం || ౨౨ || సదర్శనీయోబహుధావిశిఖః|కాంపనధ్వజః | జగాదుధరణీంపూర్వోదేవ
తానామివాజ్ఞయా || ౨౩ || తంచతుర్భిః|ఖరః|త్రుద్ధోరామంగాత్రేషుమాగ్నైః | విసర్జయన్తిసంక్రృష్టోమాతంగువతో
మరైః || ౨౪ || సరామోబహుభిర్వాక్షైః|ఖరకాన్యకస్సస్పృతైః|విద్ధోరుగిరిసత్కాంగబహువరుషితోభ్యతం || ౨౫ || సభను
ధాన్విసాంశ్రేష్ఠః|ప్రగృహ్యవరమాహామేముమోచవరమేహ్వసక్షుత్పరానిపత్తితాః || ౨౬ || శిరస్యేకేనబాణేనద్వా
భ్యంబాహూవారధారయత్ | త్రిభిశ్చందార్ధవత్తైర్విపక్షస్యభిజహునహ || ౨౭ || తతఃపశ్చాత్సహాబేహానారా
చాభాసగ్రోహేమహా | జహుంహారాక్షసం|అన్యత్ప్రయోదశసమావదే || ౨౮ || తతోన్యయగమేకేనపత్తిగ్నిశ్చతురో
హయాన్ | వశ్యేనతుశిరస్సంఖ్యేఖరస్యరశసారథేః || త్రిభిశ్చ్రీవేణుంబలవాద్యాభ్యామక్రంమహాబలః | ద్వాదశేన
తుబాణేఖరస్యసశరంధనుః | ఛిత్వావత్రసకాశేనరాఘవః|సహసన్నిన | త్రయోదశేనేంద్రసమోవిభవ సమరేఖ
రం || ౩౧ || ప్రభగ్నధన్వావిరళోహతాశోహతసారథిః|గదాపాణిరవస్థుగ్నతప్తేభూమాఖరస్తదా || ౩౨ || తేగ్రోమహారా
మస్యమహారథస్యసమేత్యదేవాశ్చమహార్షయశ్చ | అపూజయన్న్యాలంబయః|ప్రహస్తాస్తదావిమానాగ్రగతాస్సమే
తాః || ౩౩ || ఇతిశ్రీరామదారణ్యకాండే-అష్టమింశస్సర్గః. * * * * *

దాపాణిమవస్థితం|మృదుపూర్వంమహాతేజః|సమకుంభాకృత్యుబ్రవీత్ || ౧౦ || గజావ్యగధకంహాక్షేబలేనుమాతిత్తిష్ఠతా |
కృతంసదుదాణంకర్తృసర్వలోకజనుప్పితం || ౧౧ || ద్వేజనియోభూతానాన్యరంజనపాపసర్వకృత్ | త్రయాశామపిణే
తానామిన్ద్రోపిసతిత్తిష్ఠతి || ౧౨ || మహాలోకమింద్రంతుమర్వాణంక్షుదాచర | తిష్ఠంసర్వజహోహంబసర్వంమన్వమివాగతం ||
౧౩ || లోభాత్తాపానికుర్వాణః|కామాద్వాయోనబుధ్యతే | స్త్రీష్టఃపశ్యేతితస్యాగతం|త్రాక్ష్మాశీకరకాచవ || ౧౪ || పసతో
దండకారణ్యేతాపసాధర్మచారిణః|కిమ్మహర్వామహాభాగాస్సంపాప్యస్మిరాక్షసం || ౧౫ || నవరింపాపకీమణః
శ్రూరాలాశీజనుప్పితాః | విశ్వర్థంపాప్యేతిత్వంతిశిష్టమూలాత్తవప్రసూయః || ౧౬ || అవశ్యలభ్యతేనుకుంభంపాపాన్యక
మణః|ఘోరంపర్యగతేతామేమిహాపుష్పమివార్ద్రవం || ౧౭ || సవిరాహ్యైర్వతలోకేపాపానాంకీమణః|అంభంస
విహితామివాన్వానాంభుక్తానాంక్షుదాచరగ్రహపహుచరతాం|ఘోరంలోకస్యాప్రియమిచ్చతాం | అహమాసాది
తోరాక్షాపాగ్గోహంకుంసిశాచరం || ౧౮ || అద్యహిత్వాంమయాముక్తాశ్శరకాంచనఘాసః|విదార్యతివతివ్యతి
వత్త్రికమివపన్నుగాః || ౧౯ || యెర్వయాదండకారణ్యేగృహీతాధనుశాచారిణః | తానద్యనిహతస్సంఖ్యేనస్తేన్యగమి
వస్యసి || ౨౦ || అద్యత్వాంపతితంబాక్షైః|పశ్యేతివరమక్షయః | నిరయన్తంవిమానస్సాయెర్వయాహింసితాఃపురా || ౨౧ ||
ప్రహరత్వంయథాకామంకురుయత్కుంభలాఢను|అద్యతేపాతియమేవిశిరస్తలంపంయథా || ౨౨ || ఏవముక్తప్రరా
మోః|త్రుద్ధస్సరంక్రలోచనః | ప్రత్యుపాదఖరోరామంప్రహసన్|గోహమార్పితః || ౨౩ || పాగ్నితాతాక్షసా

హత్యాయుధైశరథాశ్చజలత్సనాకథమాత్మానమప్రశస్యంత్రతంససి || ౧౬ || వికాంతాబలవంతోవాయేభవం
 తినరర్థభాఃకథయంతినతేకింబిత్తైపసాస్వేవగర్వితాః || ౧౭ || పాశ్చికతాస్త్యృతాత్మానోలోకేక్షత్రియపాంస
 నాఃనిరర్థకంఠిరన్ధం తెయథారామచిన్ధసే || ౧౮ || కులంవ్యపదిశావీరస్వమరేశోభికాస్యప్రకృత్యకాలేహింస
 పాశ్చీన్వయమప్రప్తవేస్తవం || ౧౯ || సన్మతైవలఘుత్వం తేకథనైవనిగర్వితం | సువర్ణప్రతిరూపేణశస్త్రేనైవకుశా
 స్సినా || ౨౦ || నతుమామిహతిన్ధంతంపరస్యేష్వంగదాధరంధ్రదాధరమిహాకంప్యంపర్యంతంకాతుభిశ్చ || ౨౧ || ప
 గ్భాస్తోమాంగదాపాణిహాంతుంపాశ్చితాశరణేతవత్రయాశామిలీకానాంపాశహస్త్యవాతకః || ౨౨ || కామం
 బహుసినక్తస్యంత్యయవత్ప్రయినస్వహం | అక్షంఘృణ్ణినవితాయుధ్విహ్నుస్తతోభవేత్ || ౨౩ || చతుశశంసహ
 ప్రాణిరాక్షసానాంహతానితే | త్వద్విశాశాత్కరోమ్యేషతేషామత్రప్రమాద్యనం || ౨౪ || ఇత్యుత్తవపరమక్రద్ధస్తాం
 గదాంపరమాంగదఃఖరశ్చిత్తేవరామాయచదిప్తామశసంయథా || ౨౫ || ఖరబాహుప్రముక్తాపదిప్తామహాతీగ
 దాభిష్టవృత్తాంశ్చగుల్మంశ్చక్రల్పాగస్తస్మిపతతి || ౨౬ || తామాపతంతీంజ్వలితాంహృత్సుపాశోపమాంగదాం |
 అంతర్విక్షగారామశ్చిత్తేదబహుధాశరైః || ౨౭ || సాహితాశరైర్దృగ్జవపాతభరణేతే | గదామంత్రావిషభబై
 ర్వాల్పీవివిపాచితా || ౨౮ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే చికోనఅంశస్సగ్గః.*****

భిత్వాతుతాంగదాబాధైరాఘవోఘ్ననస్యతి | స్వయమానఃఖరంవాక్యంసంరంభమిదమబ్రవీత్ || ౧ || ఎవ
 శైలిలసర్వస్వందర్శితంరాక్షసాభయః క్షీణనరరోమత్ప్రృథాత్వమవగడఁసి || ౨ || ఏషాబాణవిశిఖాన్నగదాభూ
 మితలంగతాఅభిధానప్రగల్భస్థితవప్రత్యర్థిభూతసి || ౩ || యస్త్యయోక్తంవిప్రహ్తానామహమశ్రీప్రమాద్యనం | రాక్ష
 సానాంశరోమితిమిథ్యాతదపి తేవచ || ౪ || నీవస్యకుద్రశీలస్యమిథ్యావృత్తస్యక్షనః | పాశ్చీనానపహరిష్యామిగం
 త్వానస్మృతంయథా || ౫ || అద్యతేదన్తకంతస్యసేనముచ్చదభూషితం | విదారితస్యంద్వాజైర్ద్రవీసాన్వతిశోణితం ||
 ౬ || హంసమూషితసర్వాంగస్సృప్తవ్యప్రభజన్వయః | స్వస్యసేగాంసమాలింగ్యమగ్గభాంప్రమదామివ || ౭ || ప్ర
 వృద్ధనిద్రేకయతేన్వయరాక్షసపాంస | వేదభివ్యంతితరణ్యాసాంశరణ్యాదంతకాశ్రమే || ౮ || జనస్థానెవాశస్థానైవ
 రాక్షసమచ్ఛదైః | నిభాయావిచరివ్యంతునరవ్రత్యోమనయోవనై || ౯ || అద్యుచితసంప్రసాదాక్షసాన్వహతభంధవాః |
 బాహుద్రవవదనాదీనాభియాదస్యభయావహః || ౧౦ || అద్యశోకరసన్ధాప్రాభవిప్యంతినిరర్థకాః | ఆనూపకు
 లాఃపత్వీయాసాంస్వంపతిరీద్యతః || ౧౧ || నృశంసనీవక్షుదాగ్రీక్షుత్వంబాగ్రీహ్మణకంటక | యగ్భ్యతేతంకి
 తైరగ్నిముగ్ధిఃపాశ్వతేషాః || ౧౨ || తమేవమగ్నిసంరంభంబ్రువాణంరాఘవంరణే | ఖరోభిభాత్సయామానసోహ
 క్షరతరస్వః || ౧౩ || దృఢంఖలవలిస్తోనిభయేవ్యపిచనిర్భయః | వాచ్యానావ్యంతరోసాస్త్యంమృత్యువశ్యోనబుధ్ధసే ||
 ౧౪ || కాలపాశోపతిప్రాభవంతిపురుషాహియే | కార్యాకార్యంనజానంతి తేనిరస్తవపిండియాః || ౧౫ || ఎవముత్తాత
 తోరామంసంరుద్యభ్యక్తికటింతతః | సదనన్యమహాసాలమవిదగా రైశాచరః || రణేప్రహరణస్యాధైసర్వతోవ్యాపలాక
 యన్ || ౧౬ || సతమత్పాటయూమాంసంసంభవోదశనన్యదం | తంసమస్త్రిప్రభాహుభ్యాంవిసద్యవమహాబలః | రామ
 మిన్దైశ్చిత్తేహతస్తస్యనిలిచాబ్రవీత్ || ౧౭ || తమాపతంతంబాశోఘైశ్చిత్తానామఃప్రతాపవాన్ | రోమనూహరయ
 త్రిన్దంహంతులంసమరేఖరం || ౧౮ || జాశస్వీన్వస్తతోరామోరోమాద్రక్తాంతలవనః | నిఖిభద్రసహస్రైణబాణా
 నాంసమరేఖరం || ౨౦ || తస్యబాణాంతరాద్రక్తంబహుమస్రావసేజలం | గిరైశ్చప్రవహస్యేవతోయధారాపరిస
 వః || ౨౧ || విహ్వలస్పృశతోబాణైఃఖరోరామేణసంయుగే | మత్తోరుధిరంగధేనతేమాభ్యుదవస్సృతం || ౨౨ || తమా
 సతంతంసంరంభంకృతాస్త్రీరుధిరాస్థితం | అపానర్చస్మృతిపదంకింబిత్త్యుతివిక్రమః || ౨౩ || తతోపావకసంకాశంవ
 ధాయనమరేకరం | ఖరస్యరామోజగ్రాప్రాప్తవందమహవశః || ౨౪ || సతంద్రంమఘవతామరరాజేనసీమతా
 సందధేపాదీగమాత్మామమోవచఖరంప్రతి || ౨౫ || సవిముక్త్యమహాబాణోనిభాఃశసమసిన్ధుః | రామేణమరాయ
 న్యఖరస్సోరస్యపాతయత్ || ౨౬ || సవపతిఖరోభూమాదహ్యమనశ్శరాస్సినా | రుద్రణేవనిర్దాశ్యేస్త్రతారణ్య
 యథాంధకః || ౨౭ || సప్రతిభవప్రజైణసేననసమచిర్యధాబలః | వేదాస్త్రానిహతోసహతహతహతఃఖరః || ౨౮ || త
 తోరాజన్యస్పర్శేన్దంగతాఃపరమద్రయః | సభాభ్యముదితారామమిదంవచసమునివన్ || ౨౯ || ఎరదగ్రంమహా
 తేజామహేంద్రఃపాశాసఃశరసఃశరసంకాశ్రమంపుణ్యమాజగమపురందరః || ౩౦ || ఆనీతస్త్యుమిహందేశకమపాయే
 నకహర్షిభిః | ఏహింవధాక్షంగ్రారాణాంరక్షసాంపాపకమఃశాం || ౩౧ || తదిదంసకృతంకార్యంత్యయాదశర
 థాత్మజ | సుఖంధర్మంచరివ్యంలిదండశేషుమహామః || ౩౨ || ఏతస్మిన్సంతరోదేవాశ్చరైస్సహపంగతాః | కుంకు

భీంశృపింఘ్నుంశశుప్తవచనంసమంతః॥ రామస్యపరిసంహృష్టావపుష్పమిష్టితాన్తదా॥౩౩॥అద్ధాంకముహూ
 తైసరామేణశితైశ్శరైః॥ చతుర్దశసహస్రాగిరిరక్షసాంభీమకర్మణాం॥ ఖరనూషణముఖ్యావాంఘ్రాఃపహవే
 అహూబాతమహర్షోర్మరామస్యదితార్కనః॥ అహూపీరిమహూదాన్యనిష్ఠిరేవహిద్యత్యేతే॥ ఇత్యేవము
 క్త్యాతేనర్షేయయ్యైవాయథాగతిం॥ ౩౪॥ ఏతస్యన్తంతరేపీరిలక్ష్మణస్సహస్రేతయా॥ నిరుగ్గాఢస్మిశః
 వ్యసంపివేశాద్రమంఘభిః॥ ౩౫॥తతోరామస్యవిజయాపూజ్యమానోమహాపీఠభిః॥ ప్రవివేశాశ్రమంపీరిలక్ష్మణేనా
 భిపూజితః॥ ౩౬॥ తంద్యన్త్యాశ్శ్రువాంతారంమహాపీఠాంసంభావమాం॥ బధ్నావహ్యప్రవైదేహిభారావంపరిప
 స్పృజే॥౩౭॥ముదావరహయాయైద్యుష్ట్యరక్షాగణాహతాః॥ రామంతైవాన్యత్రన్యస్త్వేతుతేషజనకాన్యజా
 ౪౦॥తతస్తనంరాక్షససంఘుహృదనంసభాజ్యహానంముద్దితైర్మహాపీఠభిః॥పునఃపరిష్కృత్యత్రేవభాననాబధ్నావహ్యప్ర
 జనకాన్యజాతదా॥౪౧॥ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండేత్రింశద్సర్గః॥

త్యరమాణస్తతోగత్వాజనస్థానాదకంపనః॥ ప్రవిశ్యలంకాంవేగేనరావణంవాక్యమబ్రవీత్॥ ౧॥జనస్థానస్థితా
 రాజగరాక్షసాబధ్నానోహతాః॥ ఖరశృనిహతస్సంభ్రాతకంపదిదమానాగణః॥ ౨॥ఏవముక్త్యవశగ్రీవఃత్రుప్తస్సరస్వ
 లోజనః॥అకంపనమువాచేదందిర్వాన్మవచత్రుమే॥ ౩॥ కేనరహస్యంజనస్థానంహనంపామరామమదానాన్గోహినర్షేయ
 లోకేమగింతిచాభిగమిష్యతి॥ ౪॥ నమోమేవిప్రియంకృత్యా శక్యంమమవరానుభం॥ పార్శ్వంత్రైత్రవశేనాపి న
 యమేనపిష్టనా॥ ౫॥ కాలస్యచాప్యహంకాలోదసేయవపిపావపం॥మృత్యుంతుమరణభర్త్రేణసంయోజయినుమన్య
 హే॥౬॥దహయమపిసంక్రద్ధస్తేజసాదిత్యపావకౌ॥వాతస్యతరసావేగంఘ్రావసమహముత్సహే॥ ౭॥ తథాత్రుప్తం
 శగ్రివంకృతాంజలిరకంపనః॥ భయాత్సందిద్ధియావాచారావణంయూచతేభయం॥ ౮॥ దశగ్రీవోఽయంతత్రస్త్రిసంహ
 రక్షసాంపరిః॥సవిప్రస్థోబ్రవీద్వాక్యమసందిద్ధిమకంపనః॥ ౯॥ పుత్రోనరభస్యాప్రిసంహసంహననోయచ॥ గా
 మోనామవృషసంభోధ్యన్త్రాయైతుమహాభుజః॥ వీరఃపుణ్యయశోశ్రీమానశుబ్రులవిక్రమః॥ హతంకేనజనస్థానంభి
 రిత్తసహమాషణః॥ ౧౦॥ అకంపనవచన్ముత్తార్వారావణోరాక్షసాధిపః॥నాగేంద్రధవన్యైస్సవనంపేదమబ్రవీత్॥
 ౧౧॥సమ కేంద్రేణసంయుక్తోరామస్సర్వామరైస్సహ॥ ఉపయాతోజనస్థానంబూహికాద్విదకంపనః॥ ౧౨॥ రావణ
 స్తపునరావ్యక్తింశివస్యతదకంపనః॥ అచచక్షేబలంతస్యవిక్రమంచమహాత్మనః॥ ౧౩॥రామోనామకుంభశేఖాశ్శ్రేష్ఠ
 స్సర్వధన్యత్వతాం॥దివ్యాత్మగుణసంపన్నఃపురందరసమోయధి॥ ౧౪॥తస్యాస్యసహసాబలదాగ్రాక్షాక్షౌద్రుమభిన్న
 నః॥కిరియాంలక్ష్మణోనామభాగితాశ్శిఖాననః॥ సతేనసహసంయుక్తఃపావశేనానిలోయథా॥ శ్రీహాకారజవ
 రష్టేనజనస్థానంపిపాతితం॥౧౫॥వైవదేవామహాత్మానోనాత్రకార్యవిచారథా॥ ౧౬॥ శరారామేషుశ్శృణో
 దుక్తపుంభాఃపత్యిణిః॥ సర్వాపంచానాభూత్వాప్రభుయంతిన్యరాక్షసాన్॥ ౧౭॥ యేనయేనచగచ్ఛంతిరాక్షసాభి
 యక్తిత్యాః॥తేనతేనప్రవశ్యంతిరామమేవాగ్రతస్త్రితం॥౧౮॥ఇన్ధంపినాగేతం తేనజనస్థానంతవాంఘ్రం॥ ౧౯॥ అకం
 పనవచన్ముత్తార్వారావణోవాక్యమబ్రవీత్॥ జనస్థానంగమిష్యామహంతుంరామంసలత్కృణం॥ ౨౦॥అతైవముక్తవచనే
 పోవాచేదమకంపనః॥ శృణురాజయథావృద్ధంరామస్యబాహుపారుషం॥ ౨౧॥అసాధ్యఃకుపితోరామోవిక్రమేణకుంభ
 యశాః॥అపగాయాస్సుపూర్ణాయావేగంపరిహరేచ్ఛరైః॥౨౨॥నతారగ్రహనశ్శత్రునభక్త్యన్యవసానయేత్॥ అసా
 రామస్తుసిదంతింశ్రీమానభృద్ధరేప్రహీం॥ ౨౩॥ భిత్వాదేలంసముద్రస్యలోకానాస్థావయ్యేద్విభుః॥వేగంవాపిసము
 ద్రస్వయాయంవావిశమేచ్ఛరైః॥ ౨౪॥ సంధ్యాశ్శృవాపునగ్గోకావిక్రమేణమహాయశాః॥ శక్తస్సపురుషవాన్మను
 స్సృష్టుంపునగపిప్రజాః॥ ౨౫॥సమీరామోదశగ్రీవశక్యోదేతుంత్యయాంధి॥ రక్షసాంవాపిలోకేనన్యగఃపావజ
 వైరివ॥౨౬॥తంతంపద్యమహంసన్యేసవైగధేవామరైరపి॥అయంతస్యసహాయస్తంమమైకమవాశ్యేయ॥ ౨౭॥భా
 ర్యాతస్యోద్దిహులోకేపితానామసమధ్యమా॥ శ్వామాసమవిభక్తాంశ్రీరత్నంరత్నభూమితా॥ ౨౮॥ వైవదేవ
 గంధర్వినాపురానాపిదానపి॥తుల్యాసీమంతిరతస్యానూసపీమమహోపవేత్॥ ౩౦॥ తస్యావహరభార్యాంత్వంప్రమ
 ధ్యతుమహంవేసితయాంపితఃకామిరామోమాన్యతిజీవితం॥౩౧॥అలోచయంతిదాన్యకృంరావణోరాక్షసాధిపః॥దిం
 గయుత్వామహాబాహురకంపనమువాచమా॥౩౨॥బాధంకాల్యంగమిష్యామిహోదస్సరసిసానసా॥ అసమిష్యామివైదే
 హీమిమాంహృష్టామహంపురిం॥౩౩॥ అతైవముక్త్యాప్రయయాఖరయన్తేనరావణః॥ రథేనాదిత్యవర్తదశిశ్శర్వాఃస
 కాశయన్॥౩౪॥సరథోరాక్షసేంద్రస్యశ్శత్రవభగోమహాన్॥ సంచాగ్యమాణత్తుశుభజలదేవంద్రమాశ్చస॥ ౩౫॥స
 మారిచాశ్రమంపార్శ్వతాటలేయసంపాగమత్॥ మారీచేనాబ్జితోరాజాభక్త్యభోవైర్యరమానుషైః॥ ౩౬॥ తస్య

యంపూజయత్వాతులసనేనదక్షనమ్ | అథోఽపహితయావాచామూరిచ్ఛావాక్యమబ్రవీత్ || ౩౭ || కృష్ణశృంగళంరా
జఃఖాతానారాక్షసేశ్వర | ఆతంకేనాథజానేత్యంయతస్తూర్ణమహగతః || ౩౮ || ఏవమక్రమహలేజామూరిచ్ఛేన
రావణఃతతఃపశ్యద్విదంవాక్యమబ్రవీద్వాక్యకోవిదః || ౩౯ || ఆరక్షోమేహతస్తాతగామేణాక్షిప్తకర్తృణా | జనస్థానమవ
ధ్యంతత్యర్థంయధిపాతీతం | తస్యమేకుసావివ్యతస్యతార్యాసహరణే || ౪౦ || రాక్షసేంద్రవశశ్చుత్వామూరి
చ్ఛావాక్యమబ్రవీత్ || ౪౧ || ఆఖ్యాతాకేసేతానామిత్రహుషేణశత్రుణా | త్వయారాక్షసశామాలకేనందతినంది
తఃసీతామహనయస్వేతికోబ్రవీతిబ్రహ్మిమే || ౪౨ || రక్షలోకస్యసర్వస్యకృత్పంగంశేషమవృథి || పోత్యానవాయ
తకత్పత్వాంసహిత్రురీసంతయః || ౪౩ || ఆశీమమఖాద్వంప్తైముద్ధరూంశేచ్యతీత్యయా || కర్తృణాతేనకేనాసీకాప
థంప్రతిపాదితః | సుఖమ్ ప్రస్యతేరాజప్రవృత్తంకేనమూర్ధణ || ౪౪ || విశుద్ధవంశాభిజనాగ్రహస్తశ్చేతోమదస్సంస్థి
తదోర్మిహాణః | ఉదీక్షితుంరావణనేహయః క్షుప్తనయమ్ గేరాఘవగంధమాస్తీ || ౪౫ || అసారణాంతస్థితినందిచాలావిద
గ్ధరతోన్ముగహస్యనిహః | సుప్తస్తయాబోధయతుఃనయత్కృతాంఽపూర్ణానితానిదంస్యః || ౪౬ || చాపాపహరే
భవవేగపంకేతరస్మిన్ | తేనుమహాహవాఘై || సరామసాతాశమఖేతిఘోరేనఘండితుంరాక్షసరాజయత్కం ||
౪౭ || ప్రసీదలంకేశ్వరరాక్షసేంద్రంకాంప్రసన్నభవసాధుగచ్ఛ | త్వంస్వేషుదారేషురమస్సనన్యం రామస్యభా
ర్యోరమతాంవనేషు || ౪౮ || ఏవమక్రొదతగ్రీవోమూరిచ్ఛేనరావణః | న్యవతేతపురీలంకాంవివేశచక్రమూర్తయమ్ ||
౪౯ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-ఏకత్రింశస్సర్గః. *****తతఃశ్రుత్వాగ్నవభిష్టప్రాసహ
సాగ్రీశీచతుర్దశ | హతాస్యేకేనరామేణకృతసాంభిమకర్తృణాం | దూషణంచఖరంచైవహతేంద్రశిరసాహ | దృష్త్వాపు
నర్తహాదందనాదజలదీయథా || ౫౦ || సాన్వప్తాకర్తృరామస్యకృతమవ్రైస్సమమరం | జగామపరమోద్విగ్నాంబలం
కాంరావణపాలితాం || ౫౧ || సాదగర్భవిమానాగ్రీరావణంచీప్రతేజసం | ఉపాపవప్తంసచీత్తైర్మరుద్ధిరవవాసవం | ఆస్సినం
సూర్యసంకాతేకాంచనేరమాసనే | రుక్ష్వేదగతంపాజ్యంజ్వలంతమపహవకం || దేవగంధర్వభూతానామృషీ
ణాంచమహాత్మనాం | అజ్ఞేయంసమరేశురంవ్యాత్రానసమివాంతకం || దేవాసురవిమదేఘవజ్జాగ్రేణిక్రతవణం | ఐ
రావతవిహితాగైరున్మృష్టకేవమక్షసం || వింశద్భూజందగ్రీవందర్శనీయపరచ్ఛదం | విశాలవక్షసంపిరంరాజవత్కణో
భితం | స్పృగవైహూర్యసంకాతేతప్రకాంచనకుండలం | సుభజంశుగ్ధరతనంమహాస్యంపర్యతోపనుం || విష్ణుచక్రనిపా
తైష్వతతోదేవసంయుగే | అవ్రైశ్శత్రుప్రహరైశ్చమహాయుధేషుతాడితం || అపాతాంగంసమస్తైశ్చదేవప్రహరణై
స్తరా | అత్కోఖ్యాణాంసముదాగ్రీణాంత్రాభణంక్షిప్రకారిణం || యైస్తారంపర్యతేందాగ్రీణాంసరాణాంవప్రమదః
నంఉచ్చేత్తారంచదగ్రాణాంపరదారాభిసర్గసం || సర్వదివ్యాస్త్రయోస్తారయజ్ఞవిఘ్నకరంసదా | పురీంభాగవతీం
ప్రాప్యసరాశ్చిత్తవహసుకిం | తక్షకస్యప్రియాంభార్యాంపరాజిత్యహరయః || తైలాసపర్యతంగత్వావిజిత్యనరవా
హసం || మానంపుష్పకంతస్యకామగంధైఃపహరయః | వసంవైతరభుదవిప్యంభిషింసందంసవసం || విశాళయతియకో
ధాదైవోద్యుతానివీర్యవాన్ | చంద్రసూర్యోమహాభాగావుద్భిష్టతాపరంతే || నివారయతిహహుభాగ్యాయత్యైల
శిఖిరవనుః | దశవర్షసహసాగ్రీశీతవస్తప్తాయుహవనే | పురాన్వయంభువేధిరశ్శిరాంస్యపజహరయః | దేవదానవగం
ధర్వపితృచవతగోగతైః || అభయంయస్ససంగాగ్రీమేమృత్యుతోమానుసాదృతే | మంత్రైరభివ్యతంపుణ్యమధ్యరేషు
ద్విజాతిభిః || హవిగ్ధానేషుయస్సేనుముపహంతిమహాలబః | ఆప్రయజ్ఞహరంతూరీంబ్రహ్మహ్నుంచక్షుచారిణం || క
రగంధరిమకోశ్రంప్రజానామకూతేరతం | రావణంసర్వభూతానాంసర్వలోకభయావహం || రాక్షసేభాగితరంతూ
రంసాదదస్యమహాబలం || ౫౨ || గండిక్యవస్తాగ్రీభరణందిక్యమాలోక్యవశేభితం || ఆసనేమావవిష్టంచకాలకాలమివోద్య
తం | రాక్షసేంద్రంమహాభాగంపాలస్త్యకులనందనం || రావణంత్రమహంతారంమంత్రిభిఃవీరవారితం | అభిగమ్యాతి
విద్యాక్యంరాక్షసేభయవిద్యాలా || ౫౩ || తమబ్రవీద్దీప్తవిశాలలోచనంప్రదర్శయత్వాభయదేహామూర్ఖితా | సు
దారుణంవాక్యవాభీతచారిణీమహాత్మనామూర్ఖభామూసితా || ౫౪ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-ద్వాత్రింశస్సర్గః. *
తతఃశ్రుత్వాగ్నభాదీనారావణంలకరావణం | అమాత్యంధ్యేనంభూపదుషంవాక్యమబ్రవీత్ || ౫౫ || ప్రమాదః
కామభోగేషుప్యైరవృత్తాంధరంశుభః | సమత్సన్నంభయంఘోరంబోధస్యంనావబుధ్యసే || ౫౬ || సక్తంగ్రీమేషుభోగే
షుకామస్త్రైంకషీపతింబుద్ధంసంబలుమనన్యం తేష్టశానాగ్నిమివప్రజాః || ౫౭ || స్వయంకార్యాణియతాతేనానుతిష్ఠ
తిపాథిః | సతుతైసహరాజ్యేనతైస్తాత్యైవింశత్యుతి || ౫౮ || అయక్తచారందుర్గమసాగ్నిధీనందరాధిపం | నవణాయతి
సరామారాగ్నిదీపంకమివద్విపాః || ౫౯ || యేనరక్షులవిమయమసాగ్నిసానరాధిపాః | తేనవృద్ధాప్రకాశంతేగిరయస్సాం

గరయథా॥౬॥అక్షవద్విర్విప్రహృత్సంజేవంధర్వదానవైః|అయ్యుక్తచారశ్చవలకథంరాజాభవిష్యతి ॥ ౭ ॥ త్వంతు
బాలస్యభావశ్చబుద్ధిహీనశ్చరాక్షసః|జ్ఞాతవ్యంతునజానీషకథంరాజాభవిష్యతి ॥ ౮ ॥ యేహంచారశ్చకేశశ్చనయశ్చ
జయతాంవర|అస్మాదీనావరేంద్రాగ్రాంపాక్వతైస్తేజస్తైస్సయాః ॥ ౯ ॥ యస్మాశ్చశ్యంతురారాధానర్హస్థాన్మరాధ
పాః|చారణశస్మావ్యంతేరాజానోద్దిష్టవత్సుమః ॥ ౧౦ ॥ అయ్యుక్తచారంస్యేత్యాంప్రాకృతైస్సవివైర్వృతం|స్వ
జనంతుజనస్థానమాతంయోనావబుధ్యసే ॥ ౧౧ ॥ చతుర్దశసహస్రానిరక్షసాంహృదికమణాం ॥ హతాస్యేతేనరామే
ణభిరశ్చసహకూషణః ॥ ౧౨ ॥ ఋషీణామభయందత్తంకృత్యేమాశ్చదండకాః ॥ ధర్మితంబజనస్థానంరామేణాగ్నిప్ర
కమణాం ॥ ౧౩ ॥ త్వంతుబుద్ధిశ్చవత్త్వవరాధీనశ్చరావణ ॥ విషయేస్వేనముఖ్యస్సంధాయంయోనావబుధ్యసే ॥ ౧౪ ॥
తీక్షణమృతదాలారంప్రవృత్తంగర్వితంతం ॥ వ్యవసేనర్మమాతానినాభిధావంతిపాధివం ॥ ౧౫ ॥ అగమనినమగ్రా
హ్యమాత్మసంభావితసంసంక్రోధినివ్యవసేమాంతిస్వజనోపమహీపతిం ॥ ౧౬ ॥ నానుత్తమీకార్యాశ్చయేమవచిభిః
చక్షిప్రంరాజ్యాస్పృహతోదీనప్రైస్తైర్మలాభవిష్యతి ॥ ౧౭ ॥ శుష్మఃకాష్ఠేర్వేత్యాంశ్యంలఃస్థైరవివహంసుభిః |
సకుస్థానాస్థిభిఃప్రైకార్యంస్యాదృష్టపథాధివైః ॥ ౧౮ ॥ ఉపభక్తంయథాహానస్పృహోవామృదితాయథా ॥ ఏవంరా
జ్యాశ్చురప్రస్పృహంతోపిరథకః ॥ ౧౯ ॥ అప్రవృత్తయోరాజానర్మహ్లోఽపిశేంధ్రియః | కృతజ్ఞోధర్మశీలశ్చసరా
జాతిత్వతేదరం ॥ ౨౦ ॥ నయనాభ్యాంప్రవృత్తోపిజాగితంనయచక్షుషా ॥ వ్యక్తీరోధప్రసాదశ్చసరాజాభూజ్యతేజవైః ॥
౨౧ ॥ త్వంతురావణమద్దుర్గుణకైరైర్వైష్వరః ॥ యస్యతేవిదితశ్చార్తైరక్షసాంసుమహావృధః ॥ ౨౨ ॥ సరావమంతామ
వయేషుసంగతోనదేశకాలవిభిభాగత్యవితే ॥ అయ్యుక్తబుద్ధిగణదోషనిశ్చయేవివన్నరాజ్యోనదిరాద్భుతశ్శ్యసే ॥ ౨౩ ॥
ఇతిస్వదోషావరికిరీతాంస్తయానమీత్యుబద్ధాక్షణదావరేశ్వరః ॥ ధననదర్శణబలేనచాన్వితోవిచింతయామా
నవిరంసరావణః ॥ ౨౪ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-త్రయస్త్రింశస్సర్గః*****

తతశ్చార్వణఖాంక్రుద్ధాంబ్రువంతింపంచవః | అమాశ్చమధ్యేనంక్రుధఃవరివప్రచృధరావణః ॥ కశ్యరామః
కథంవీర్యకింహువకింపరాక్షమాః ॥ కిమగ్ధంధంధకారాణ్యంప్రవిష్యుమరానదం ॥ అయ్యధంకింపరామస్యనిమాతాయ
నరాక్షసాఃభిరశ్చనిహరసంఖ్యమామణప్రీతరాస్తథా ॥ ౩ ॥ ఇత్యుక్తరాక్షసేందేణరాక్షసీక్రథమూర్ఛితా ॥ తతో
రామయథాతత్సమాఖ్యామహువప్రమేర ॥ దీర్ఘబాహుర్విశాలాక్షశ్రీరకృష్ణాజినాంబరః ॥ కందర్గునమహావశ్చ
రామోదశరధాత్మజః ॥ ౪ ॥ శక్రచాపవిభంహామవికృప్యకనకాంగదం ॥ దిష్టాక్షివతినారాచానర్హనివమహాపి
షాం ॥ ౫ ॥ నానదానంతరాఘోరాన్నమంచంతశీలియుభాః ॥ ౬ ॥ కాముకంవికన్దంరెంరామంపశ్యామినయంగే ॥ హ
న్యమానంచువతైస్సన్యంపశ్యమిశరవృష్టిభిః ॥ ౭ ॥ ప్రేణేవోక్షయంసన్యమానంశ్చత్వవృష్టిభిః ॥ ౮ ॥ రక్షసాంభిమహ
పాణాంసహస్రాశీచతుడశశః ॥ నిమాతానితైస్త్రియైస్తేజస్తేనపదానిమా ॥ అధాధికముచూతేనభిరశ్చసహకూషణః
ఋషీణామభయందత్తంకృత్యేమాశ్చదండకాః ॥ ౧౦ ॥ ఏకాకథంవిష్యుక్తహంపరిభూయమహాత్మనా ॥ స్త్రీవధంశం
కమాసేనరామేణవిదాత్మనా ॥ ౧౧ ॥ బ్రాహ్మణావాన్యమహలేజానిణశ్చామణావహి ॥ రామస్యరక్షిణోబాహుర్విశ్వంప్రాణోబహి
నామవీర్యవాణ ॥ అమషీమదర్శయోజేత్యామిక్రాంతోపిబుద్ధిమాణవీ ॥ రామస్యరక్షిణోబాహుర్విశ్వంప్రాణోబహి
శ్చ్యః ॥ ౧౩ ॥ రామశ్చుమవిశాలాక్షీపరాణేందువృశానసాధర్మవత్సమీయాభర్తుర్విశ్వంప్రియమాతెరతా ॥ ౧౪ ॥
సానుకేశీయసాసోయస్సురూపాచయశస్త్రిసి ॥ దేవతేవససాన్యసరాజతీరీవసరా ॥ తప్తకాంచనపణాభారక్షత్యంగ
నభిశుభానితానామవరారోహతైదేవితమవధ్యమా ॥ ౧౬ ॥ వైవదేవినగంధర్వయక్షీనచక్రిన్దర ॥ వైవందూపామ
యానారిద్యస్తపూర్వావమీతలే ॥ ౧౭ ॥ యస్యసీతాభవేదగ్ధార్యాయంపశ్యస్తావరిష్యజేత్ ॥ అతీతవేత్సనత్వేషుల
కేవ్యవిపురందరాత్ ॥ ౧౮ ॥ సానుశీలావస్థాశ్చమ్యరూపేణాప్రతీమాభువి ॥ తమానుగూపాభార్యాస్యాత్వంచరస్యా
స్తథాపతిః ॥ తాంతువిస్త్రీణజశునావీనశ్రోణీపయోధరాం ॥ భార్యార్థేచతవాసేశుమద్యతాహంవరానసాం ॥
విహుసేతామ్రక్తారేణలక్ష్మణేనమహాభజ ॥ ౨౦ ॥ తాంతుదృష్ట్యాద్యైదేహీంపూర్ణాచంద్రనిభానసాం ॥ మద్యశస్య
శరాణాంవైర్వందేహోభవిష్యతి ॥ ౨౧ ॥ యదితస్యామభిప్రాయోభార్యగైరజహాయతే ॥ శీర్షముద్రియతాం
పాదోజయాథామహదక్షిణః ॥ ౨౨ ॥ కురుప్రియంతథాతేషాంరక్షసాంరాక్షసేశ్వర ॥ వధాప్రస్సస్యశంసస్యరామ
స్యాశ్రమవాసినః ॥ ౨౩ ॥ తంతైర్విశ్రేతావత్పాలిత్వణంచమహారథం ॥ హతోనాథాంసుఖంసితాయభావమవ
భాక్ష్యసి ॥ ౨౪ ॥ రోచతేయదితేవాక్యంమమైరద్రాక్షసేశ్వర ॥ క్రియతాంనిర్విశంకేనవచసంచుమరావణ ॥ ౨౫ ॥

విష్ణాయోనోత్పత్తీం చ హియతామబలాబలాత్ || సీతాసర్వావద్యాంగీ భార్యాకైరాక్షసీశ్వరః || ౨౬౫ || సోమ్యరా
మేణశ్చైరేవమృదైవాతాఽజనస్థావగత్యాన్వితావరా || ఖరంచమధ్వానిహతంచమావణం త్వమత్రకృత్యంప్రతిప
త్తునుమాణసి || ౨౬౬ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే పంచమశ్రింశస్సర్గః.*****

గనమ్నాన్యభావాకృంతమ్పుత్త్యారోమహర్షణం | సచివానభ్యున్జాయకార్యమధ్వాజగమునః || ౧ || త
తాన్యనుగమ్యాకయథావచమలభ్యుచ | దోషాణాంచగుణానాంచసంప్రధాకర్యబలాబలం || ఇతితర్కవ్యున్యేకకృ
త్వాన్యాయమాత్మనః | స్థిరబుద్ధిస్తతోరమ్యాంయనశాలాంజగమునః || ౩ || యానశాలాంతతోగత్వాప్రచ్ఛన్నైరా
హనాఫిషః | మూతంసంహృదయామానరభస్యంయోజ్యతామితి || ౪ || ఏవముక్తఃక్షణేనైవసారథిలభణుమిత్రమః | రిధంసం
యోజయామానతస్యాభిమతముత్తమం || ౫ || కాంచనరభమాస్థాయకామగంరత్నయాపితం | ఏతాచనదవైర్యుత్తిం
భుత్తైఃకాంచనభూషణైః || ౬ || మేనుప్రసాదాదేనసతేనధనదానుజః | రాక్షసాఫిషశ్చీరూణాయానదనదీపితం || ౭ ||
సశ్వేనవాలవ్యసనఃశ్వేనవృత్తీనశాననః | సిద్ధవైహుర్యపంకాశస్తప్తకాంచనకుండలః | వింశస్సభోదశగ్రీవాదగ్ధ
నీయపరివృన్యః | ఏవశౌరిన్మీసంప్రహ్లాదశశ్వేన్యవాదిరాట్ || కామగంరభమాస్థాయశుభరాక్షసీశ్వరః | విద్య
ప్రజలవాప్తేనుస్థుబలాశ్చవాబరే || ౧౦ || సత్తేలంసాగరామాపంపిర్యవానవలోకయన్ | నానాపుష్పపత్రైర్వృక్షై
రసుకీర్ణంచహస్తగః || శీతమంగవతోయాభిఃపద్మినీభిన్నమంతరః | వితాలైరాశ్రమపత్రైర్వేదవిద్యాభిన్నమావృతం || ౧౧ || కద
ధ్యాసకీంచూఢంనాశీరోపశోభితం | సాలైస్తాలైస్తమాత్రైర్వృశుషితైస్తదభివృతం | నాన్తేస్సప్తరేణంధనైస్త్వః
కిన్నరైశ్చనహస్తః || ౧౨ || లతైర్వైశ్వానరైర్వామైర్వాలభైర్వైర్వరిచితైః || అత్యంతభయతాహరైశ్చేద్యైరంతరవరమహి
భిః | జితకామైశ్చన్ద్రైశ్చచారత్రైరువశోభితం | విద్యాభరణమాల్భాభిర్విహుపాభిరావృతం | క్రీడాతరివిభిన్నాభిరప్ప
రోభిన్నమాస్తగః || సేవితందేవపత్నీభిశ్చీమలిభిశ్చీయావృతం | దేవదానవసంమైశ్చచరితంత్వమృతాశిభిః || హంస
క్రాంచస్పవాకీర్ణంసారవైస్సంప్రణాదితం | వైహుర్యప్రప్తరంరమ్యం | సిద్ధంసంసారతేజసా || సాండరాణివిశాలాని
దివ్యమాల్యయతానిచ | రూర్యగీతాభిజ్ఞానివిమానానిసమంతరః | రవసాజితలోకానాంకామగాభిసంచరన్ || గం
ధర్యాపురపత్రైర్వచనరృభనదానుజః || ౨౦ || నిర్వాసరసమూలానాంచందనానాంసహస్రగః | వసానివర్ణసా
మ్యాసఘ్నిగత్యక్తికరాణిచ | అగరూఠాంచమభ్యానాంవనామ్యవనసానిచ | తక్కోలానాంచజాత్యానాంఫలానాంచ
సుగంధనాం | పుష్పానిచతరూపస్యనిర్మాణమరిచస్యచ | ముత్తానాంచనమూహానిశువ్యమాణానీతరః || శంఖానాంప్ర
ప్తరంధైవప్రవాళినిచయంతథా | కాంచనానిచత్రైలాని రాజతానిచసర్వతః || ప్రసవాశీమనోజ్ఞానిప్రసన్నాఃప్ర
దానిచధనధానోపవనాన్వీత్రీరైర్వైశ్శోభితానిచ | హస్త్యైర్వరభగాధానిగరాణ్యవలోకయన్ | తంసమంసర్వ
తస్యైర్దంశ్యుపమంస్పర్శమూతం | అమాపంసింభరాజన్యదదర్శురిదివోపమం || ౨౬౫ || తత్రాప్రశస్యేత్సమూభంస్య
గోప్రమృషిభిర్వృతం | సమంతాశ్చస్యతాశ్చాభ్యాశ్శరయోజనమాయతాన్ || ౨౬౬ || యస్యతాస్త్రినమాగాయమహాకా
యంచకచ్ఛపం || ఘోరకాండగుడశ్చాభూమాజగముబహుబలః | తస్యతాంసహసాశాఖాంభారేణపతగోత్తమః | సుప
స్థిఃపద్మబహుధాంబధంజవమహుబలః || ౨౬౭ || తత్రైవైశ్వానసామావాళిభిర్వైర్వరిచితాః || అజాభిభూపుష్పాణామా
శ్చస్యంకతాఃపరమహయః | తేమాండయాథాండగుడస్తాంశౌభాంశరయోజనాం || జగమాదాయవేగేనశౌహౌభాగజ
కచ్ఛపా || ౩౧౫ || పకపాదేనకర్తృత్వాభక్షయత్యాత్మరదామిమం | నిహదవిషయంతాత్మశౌభాయావశరోత్తమః | ప్రహ
ర్షమతులంతేభేమోక్షయత్యానహమునీ || ౩౨ || సతేనైవప్రహరేణద్విగుణీకృతపిత్రమః | అమృతానయనాగ్ధంవై
వకారమహిమాన్వతం || అయోజాలానిర్నిర్భృభిత్వాత్మరత్నమయంగుళం | మహేంద్రభవనాస్తప్తమాజవరోమృతం
శతః || ౩౩ || తంమహాహిగణైర్బ్రహ్మంసుపద్ధక్ష్మితలక్షణం | నామ్నామృభాద్రంస్యగోభంధదర్భధనదానుజః || ౩౪ || తంతుగ
త్వావరంపారంసమంద్రస్యనదీపతేః | దదర్శాశ్రమమేతారేరమ్యేపుణ్యవనారతే || ౩౫ || తత్రకృష్ణాజనధరంజటా
శల్కలపదారిణం | దదర్శునయతాహరంమారిపంసామరాక్షసం || ౩౬ || సరావణస్యమాగమ్యవిధివత్తేరకృతః | మారిచే
నార్భితోరాజానర్వకామైరమానుషైః || ౩౭ || తంస్సయంపూజయత్యాదుభాన్యతాహరేణదేవతేన | అథోపహితయావా
చామారిచోవాక్యమబ్రవీత్ || ౪౦ || కద్వీత్సుకుశలంరాజలంకాయారాక్షసీశ్వర | కేనార్జేనపునస్త్యవైభూవా
మేవమహాగతః || ౪౧ || ఏవముగ్రోమహాతేజామారిచేనరావణః | రతఃపశ్చాదదంవాక్యమబ్రవీద్వాక్యకీరణః || ౪౨ ||
ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే పంచమశ్రింశస్సర్గః.***** మారిచమూరియతాంత
శచనంనుమభావతః | అర్చోపమచార్తస్యభావాహివరమాగతిః || ౧ || జానీషిత్వంజనస్థానేయథాభాగితాభిరమ

మద్రూపణశ్చమహాబాహుస్సస్వసామూర్వణఖాచమే॥ త్రిశిరాశ్చమహాశ్రీజా రాక్షసఃపితౄతాశనః॥ అస్యేవబహుశక్య
 రాల్బలఘ్నానిశాచరాః॥ వనంతిమన్నియోగేనరతివాసంచరాక్షసాః॥ బాధమానాచవరశ్చైవమీదృశైర్దర్శచారిణః॥
 చతుర్దశసహస్రాశ్చిరీరక్షసాంభీమకర్తృణాం॥ శూరాణాంలబ్ధలఘ్నాణాంఖరదిత్రానువర్తినాం॥ ౫॥ తేష్విదానిజనస్థానే
 వసమానానుహహలూః॥ సంగతాఃపరమానుక్తారామేణవహసంయుగే॥ నానాప్రహరణోపేతాఃఖరప్రమఖరాక్ష
 సాః॥ ౬॥ తేనసంజాతేరోషేణరామేణరణమూర్ధని॥ అనుక్తృపనుమంకించిచ్చర్త్యైర్వాపారశంధసః॥ చతుర్దశసహ
 స్రాశ్చిరీరక్షసాముగ్రతేజసాం॥ కుపతాదితైస్తేష్ట్యైర్మనుషణపదాతిసా॥ ఖరశ్చవహతస్సంఖ్యహామణ్యచరపాతకః॥
 మాతశ్చుత్తిశిరాశ్చౌపిచ్ఛయాదండకాకృతాః॥ ౯౪॥ పితౄనిరప్తఃకున్దేనసభార్యఃక్షీణజీవితః॥ సహంరాతస్యై
 న్యస్యరామఃక్షత్రియపాంసనః॥ దుశ్శీలఃకర్మశస్త్రీర్ణామూఘాబుద్ధోబతేంద్రియః॥ త్యక్తధర్మహృన్ద్యౌర్వాహరా
 నామహితేరతః॥ ౧౦౪॥ యనవైరంపినారణ్యసత్పమాశ్రిన్యోకేవలం॥ కర్మసాపావహారాశ్చగిసిమేవహుపేతా॥ తస్య
 భార్యంజనప్రసాత్పితౄణాంసురమత్రోపమాం॥ ఆనయమ్యమివిక్రమ్యసహాయస్తత్రమేభవం॥ ౧౩౪॥ త్వయాహృన్ద్యౌపస
 హయేనపార్శ్వస్థేనమహాబల॥ భాగ్యశ్చిశ్చనురాఘయన్దేనమగృన్వాభిదిగయే॥ ౧౪౪॥ తత్సహాయోభవత్సం
 మేనమర్ధోపహృతృన॥ వీర్యయన్దేవదర్శనవన్యప్రిసమృశస్తవ॥ ఉపాయజ్ఞోమహాశూరస్యరమావితార
 చఃశీవతేజానహంపూస్త్రస్యస్మివంధితచర॥ శృణుతతేరామసాహాయ్యేయతార్యంపచనాత్మమ॥ ౧౭॥ సావ
 ణఃస్త్రవ్యమృగోభూతాన్యదీశోగ్రజతేవిందుః॥ అగ్రమేతస్యరామస్యసితాయాఃప్రముఖచర॥ ౧౮॥ తస్మాతు
 నిస్సంతయేసితాదృష్ట్యాతుమ్మగిరాజిం॥ గృహ్యతామితభద్రాంలక్షణంచాభిధాన్యతి॥ ౧౯॥ రితస్తయోరపాతే
 తుసూప్యేసితాయంధామఖం॥ విరాబాద్రాహరిమ్యమరాహుశ్చంద్రప్రభామివ॥ ౨౦॥ తతఃపశ్చాత్తుఖంరామేభా
 ర్యాచరణకృతే॥ వివర్జితంపహిమ్యమకృతాన్దేనాంతరాత్మనా॥ ౨౧॥ తస్యరామకథాంశుగ్రీవాన్యూరీదన్య
 పహత్సనః॥ శుమంసమభవత్సత్త్రింపరిత్రస్తోబహువహ॥ ౨౨॥ హస్తేనపరిలిపాశుమోనైతైర్గ్రహిమ్యప్రివ
 ణః॥ భూతేభవాతఃపురావణంసముదైక్షత॥ ౨౩॥ సరావణంత్రస్తవిషణ్ణేతేలామహావసేరామపరాక్రమజ్ఞః॥ కృతాంజలి
 త్రస్తమివాచవాక్యంహితంచత్రస్తసితామత్సనస్త్వ॥ ౨౪॥ ఇలిశ్రీమదారణ్యకాండే-మఱి త్రింశస్కంధః. *****
 తచ్చుగ్రీవాన్యూరాక్షసేంద్రస్యవాక్యంవాక్యవిశారదః॥ ప్రభువాచమహాప్రాజ్ఞోమారీచోరాక్షసేత్వరం॥ ౧॥
 సులభాఃపునుహరాజానతరంప్రియవాదినః॥ అప్రియస్యతపశ్చస్యవత్కరోగ్రాచమలఃకాః॥ ౨॥ సమానంబుద్ధ్యైసరా
 మంమహావీర్యంగుణాన్మతలంప్రియక్రూరార్షవలూమహేంద్రమణివమం॥ ౩॥ అపిస్యస్థిభిరేద్రాతసశ్చేషాదుభిర
 త్తసాం॥ అపిరామోనసంకుగ్ధకమర్యాల్లోకమరాక్షసం॥ ౪॥ అపితేజవిశాంతాయనోత్పన్నాజనకాశ్చజా॥ అపిసి
 తానిమిత్రంచనభావేద్యైరసంసంసు॥ ౫॥ అపిత్వామీశ్వరంపాగ్ర్యకామవృత్తంబిరంకుశం॥ నవినశ్యేన్మురీలంకా
 త్వయాసహసరాక్షసా॥ ౬॥ త్వద్విధఃకామవృత్తిహిదుశ్శీలఃపావమంత్రితః॥ ఆత్మానంస్వజనంరాష్ట్రసంరాజా
 హంతిమర్త్యతి॥ ౭॥ నచపితౄపరిత్యక్తేనామర్యాదకథంచన॥ నలుబ్ధానచదుశ్శీలోనచక్షురైయపాంగనః॥ నచధర్మ
 నజైహీణఃకాసల్యానండివృత్తనః॥ నతీర్ణేనచభూతానాంసర్వేషామహితేరతః॥ ౮॥ వందితేవితరంన్యస్తాన్వైరేయ్య
 సత్యవాదినంకరిమ్యమితిధక్త్యాతాతప్రవ్రజతివసం॥ ౧౦॥ తైకేయ్యాప్రియకామాన్సంకుగ్ధకరభన్యచ॥ హి
 వ్సార్యాభ్యంభగోగాంశ్చప్రవిష్టోదండకావసం॥ సరామఃకకోశస్తాతనావిద్యున్నాజితేంద్రియః॥ అన్యతమశ్చు
 తంవైవైవత్వంవత్తుమహాని॥ ౧౧॥ రామోగ్రహవాణధర్మసాగుభుస్యభవరాక్షసః॥ రాజాసర్వస్యలోకస్య
 దేవానాంసమహాని॥ ౧౩॥ కథంత్యంతస్యవైదేహింరక్షితాంస్యనతేజసా॥ ఇచ్ఛసిప్రసభంహతుంప్రభానివ
 వివస్యతః॥ ౧౪॥ శరాదిఃకమనాద్యవ్యంచావమృక్షేందధనరే॥ రామాగ్నింసహసాదిత్వంసప్రవేష్టుంత్వమహాని॥
 ౧౫॥ ఘమర్యాదరితేప్రాన్యంతరార్మిషమమహాణం॥ చావపాశధర్మవీర్యత్రస్తాన్యప్రపాదిణం॥ రాజ్యంసుఖంచ
 సంభృజ్యజీవితంచేష్టమాత్సనః॥ నాత్యసాదయతుంతాతరామాంతకమహామహాని॥ ౧౭॥ అవమేయంహితత్రైజీయ
 స్యసాజనకాశ్చజా॥ సత్సంసమర్థస్తాంతాతుంరామచాపాశ్రయాంవసే॥ ౧౮॥ తస్యసానరసింహస్యసింహూ
 రసరస్యభామినీ॥ ప్రాణేభ్యోపేప్రియతరాభార్యాభిర్యమనువ్రతా॥ ౧౯॥ ససాధకాయతుంతక్యాన్యైర్బల్యోజసిన్ః
 ప్రియా॥ దీప్తస్యవహుతాశస్యశిఖాసితామమధ్యమా॥ ౨౦॥ కిమధ్యమమిమంవృన్యంకృత్వాతేరాక్షసాధిప॥ దృష్ట
 శ్చేష్ట్యరంజితేనతదంతంతచజీవితం॥ ౨౧॥ జీవితంచముఖంవైవరాజ్యంతైవమమలఃకాః॥ యదీచ్ఛసిదిరభోక్తృంమా
 కృధారామవిప్రియం॥ ౨౨॥ ససర్వైస్సదివైస్సార్ధంవిభీషణపురోగమైః॥ మంద్రయత్వాతుధర్మిష్టైశ్చత్వాశ్చేషయ

మాత్మనః | దోషాణాం వగుణానాం చ సంప్రధర్మబలాబలం | అత్సన్శ్చ బలంజ్ఞాత్వా రాఘవస్యచరత్వతః | హితాహితం వినిశ్చిత్వ క్షమంత్యం తుభావమాహుః || ౨౪ || అహంతుమన్యేతవన్క్షమం శైవమాగమంకోసలరాజమానునా | ఇదం హి భూయశ్శ్రుణువాక్యమన్యమన్తమన్తమన్తం చన్య క్తంచనిశాచరేత్వర || ౨౫ || ఇతి శ్రీమదారణ్యకాండేన ప్రతిశస్సర్గః *

కదాచివ్యహం విర్యాన్మర్త్యుర్యాపృథిమిమాం | బలం నాగనహస్రస్యధారయోపర్యతోపమః | నీలజీమూతసంశాశస్త్రస్తకాంచనకుండలః | భయం లోకస్యజనయోగిరీటిపరిఘాయుధః || వ్యవరందండకారణ్యే ఋషిమాంసానిభక్షయన్ || ౨౬ || విశ్వామిత్రోగ్రధర్మత్వాత్కామన్విక్రప్తేషుహామనిః || స్వయం గత్వాదశవరధనం రేంద్రమిదమబ్రవీత్ || ౩౫ || అమృతక్షతుమాంసానామనర్మకాలేనమాహితః | సూరిచాన్యేభయం ఘోరం నముత్సన్నం చరేత్వర || ౪ || ఇత్యేవమక్రూధగ్ధాత్సారాజాదశరథస్తదా | ప్రత్యువాచమహాభాగం విశ్వామిత్రం మహామహాని || ౫ || బాలోద్వాదశవహోయమకృతాస్త్రస్పరాఘవః || కామంతుమమయత్సైన్యం మయానహగమిస్తుతిబలైశ్చతురంగేణస్వయమేత్యనిశాచరాన్ || నభిష్యామిమనిశేన్రృశత్రూంస్తైమనసేషితాన్ || ౬ || ఇత్యేవమక్రస్వమునిరాజానమిదమబ్రవీత్ || రామాన్నాస్యద్భులం లోకేపాత్య ప్రంతస్యరక్షసః | డేవతానామభిభవాన్సమరేష్యభిచారికః || అసిక్షవక్తృతంకర్తృలిలోకేవిదితం స్తోమః | కామస్తుమహత్సైన్యం లిన్యజ్ఞాపరంతప || బాలోప్యేషమహాతేజాస్సుమర్త్యస్తస్యగ్రహే | గమిష్యేరామమాదాయస్వస్తి తేస్తవరంతప || ౧౦ || ఏవముక్తాస్తమమునిస్తమాదాయస్థపాత్మజ || జగామవరమప్రీతీపిశ్వామిత్రస్వమాశ్రమం || ౧౧ || తంతదాదండకారణ్యేయజ్ఞముద్దిశ్యదీక్షితం | బభూవోవస్థితోరామశ్చిత్రంవిష్ణురయోగధనుః || ౧౩ || అజాతవ్యంనశ్యేన్రిమాకోపవృషత్రైభక్షణః | ఏకమిత్రునరోఽన్యశిక్షకకమామయా | శోభయోదండకారణ్యం దీప్తేనస్సేనతేజసా | అదృశ్యతతతోరామోబాలచంద్రశ్చవోదితః || ౧౪ || తతోహం మేఘసంతకాశస్త్రస్తకాంచనకుండలః | బరీదశవరోఽపాదాజగామతదాశ్రమం || ౧౬ || తేనస్తవ్యఃప్రవిష్టోహంసహస్రైవోద్భుతాయుధః | మాంతుద్వప్త్యాగ్రసుస్థుజ్ఞమనంభ్రాంతోత్పకారసః || ౧౭ || అవజానస్తమం మోహోద్భూలాయమితిరాఘవం | విశ్వామిత్రస్యతాంవేదిమభ్యధావంకృతత్వరః || ౧౮ || తేనమక్రంతోబాణశ్చిత్రశ్చతుర్విభవాణః | తేహాంత్వాహక్షేక్షీప్రస్థముద్యేశతయోజనే || ౧౯ || నేవృతాతాతమాంహంతుంశదావీరేణరక్షితం | రామస్యశరవేగేనసరస్తోహమచేతసః || ౨౦ || పాలితోహంతదాతేనగంధీరేసాగంగాభిః | స్వాప్యసంజ్ఞాంవిరాతైతలంకాంప్రతిగతఃపురిం || ౨౧ || ఏవమప్తితదాముక్తస్సహాయోప్రసిపాతితాః | అకృతాస్త్రేగివాదేనరామేణాక్షిప్తకర్తృణాః || ౨౨ || తస్యయావార్ధ్యమాణస్తస్యయదిరామేణవిగ్రహం | కరిష్యస్యావచంఘోరాంత్రిప్రంపూర్ణసిరావణ || ౨౩ || త్రేణారతివిభిక్షానాంనమాజోఽభవశాలినాం | రక్షసాంనైవసంరావమనగ్ధంచాహరిష్యసి || ౨౪ || హర్ష్యపూర్ణసాదసంబాధాంనానారత్నవిభూషితాం | ద్రక్ష్యసిత్వంపురింలంకాంవిసప్టాంమైధివీక్తే || ౨౫ || అతుర్వంతోపిపాపాశుచయఃపావసంక్రయాత్ | పరపాత్సైన్యశ్శంలిమత్స్యానాగహరీదయథా || ౨౬ || దివ్యచందనదిద్ధాంగాఽదివ్యాధరణభూషితాన్ | ద్రక్ష్యస్యభిహారాభిభూతావహాతవదోషాస్తరాక్షసాన్ || ౨౭ || హృతదారాన్సదారాంశ్చదశవిద్రవతోదితః | హతశేమానవరణాద్రక్ష్యసిత్వంనిశాచరాన్ || ౨౮ || శరజాలపరిక్షిప్తామగ్నిశ్చాన్యలంసమాప్యతాం | ప్రదగ్ధవనాంలంకాంద్రక్ష్యసిత్వంసంశయః || ౨౯ || పరదారాభిరుర్యాత్సనాన్యత్వాపవతరంమహత్ | ప్రమదానాంసహస్రీశితవరాఽపరిగ్రహః || భవస్యదారనిరతస్సృజులంరక్షరాక్షసః | మానస్సుధించరాజ్యంచజీవితం చేస్తమాత్మనః || కశత్రాణిజపసామ్యాని మిత్రవగ్గంశతైవచ | యదిచ్చసిదిరంభోస్త్రంమాకృధారామవిప్రియం || ౩౦ || నివార్యమాణమృహ్మదామయాభ్యంతప్రసహ్యసితాంయదిధమామస్యసి | గమిష్యసిక్షిణబలస్త్వబాంధవోయమక్షయంరావశరాక్షజీవితః || ౩౩ || ఇతి శ్రీమదారణ్యకాండేన ప్రతిశస్సర్గః * * * * * ఏవమప్తితదాముక్తకథంవిత్తేనసంయక్తి | ఇదానిమవియద్యృతంతచ్ఛృణుమిష్యదిరుత్తరం || రాక్షసాభ్యావహంద్వాభ్యావనిర్విద్యైస్తథాకృతః | సహితోమృగరూపాభ్యాంప్రవిష్టోదంకావనం || ౩౪ || దీప్తజీహ్వాస్యమహాకాయక్షీర్ణదంష్ట్రోమహాబలః | వ్యవరందండకారణ్యంమాంసభక్ష్యోపహామ్యగః || ౩౫ || అగ్నిహూతేమితిథేషువైశ్చమరావణ | అత్యంతఘోరోవ్యవరంతాచసాన్సంప్రధమాన్ || ౩౬ || సహస్రేందంకారత్యైతాపసాధర్మచారిణః | రుధిరాశీవిభంక్తైవాంతథామాంసానిభక్షయన్ || ౪ || ఋషిమాంసాశసహస్రస్త్రియన్యనగోచరాన్ | తథారుధిరమత్తోహంవిచరణధర్మదూషకః || అపాదయంతేతారామంతాపసంధర్మచారిణం | దైక్షిం చమహాభాగాంలక్షణంచమహారథం || ౫ || తాపసంనియతాహారంసర్వభూతహితేరతం | సోహంపనగతంరామంపరిఘాయమహాబలం | తాపసోయమిక్ష్యాత్వాపూర్వతైరమమస్తరన్ | అన్యథా

వంహిసంకుగ్ధస్థిక్షత్వంగోమ్మగ్నాకులిః॥ జిహ్వంసురకృతప్రజ్ఞ స్తంభవరమనుష్ఠరః । తేనమత్రాస్త్రయోబాణాశ్చ
శ్చితాశ్చకులిహింసాకాః॥వికృష్టబలవచ్చావంసుపథానిలస్వనాః ॥౧౦౪॥ తేబాణావజ్రంకాశశ్చస్థుమత్తార కృభో
జనాః॥ అజన్మసహితాస్సర్వేత్రయస్సన్మతవర్షణః॥ ౧౦౫॥ పరాక్రమజ్ఞోరామస్యశిరోవృష్టభయఃపురా । సము
ద్భావితోత్తతోముక్తస్తాభిభాదాక్షసాహతే ॥ ౧౦౬॥ శత్రేముక్త్యైరామస్యశిరోవత్సాస్త్రివ్యవేరితం ॥ ఇహపవా
జితోయ్యుక్తస్తావసాహంసహాహితః॥ ౧౦౭॥ పృథ్వీపుత్రవశశ్యమిదీరకృష్ణాజినాబరం॥గృహితధమసంరానుంశా
శహస్రమివాంతకం॥౧౦౮॥అపిరామంసహాగ్నిశీతఃపశ్యమిరావణ॥ రామభూతిమదంసర్వవశ్యంప్రతిభాతిమే॥
౧౦౯॥రామమేవహింసశ్యమిరహితేరాక్షసాగ్నిప॥ భృష్టాస్వప్నగతంరామముద్భృన్మామిచేతనః॥౧౧౦॥రకారాదీ
నినామూనిరామత్రస్తస్యరావణ॥ రత్నానిచరథాశ్చైవసత్సాగ్రసం సంజవంతియేమే॥ ౧౧౧॥ అహంతిస్య ప్రభావజ్ఞోస
య్యుద్ధం తేనతేహమం॥ బలింవానమమిదంవామహన్యాధిగ్రహునందనః ॥ ౧౧౨॥ రణేరామేణయ్యుగ్రస్యక్షమాంవాసురు
రాక్షస॥ సతేరామకథాకార్యాయదిమాంప్రస్తుమిచ్చసి ॥ ౧౧౩॥ బహవస్సాధవోలోకేయత్రాధర్మమనుష్ఠితాః । ప
రేమేనువరాధేనవిస్తాస్సవరేవృషాః॥ ౧౧౪॥ సోహంతివాపరాధేనసేశ్యేయంసికాచర॥కురుయత్రైక్షమంతర్వ్యమ
హంశ్చానానుయామిహ॥ ౧౧౫॥ రామశ్చహిమహాతేజామహాసత్యోనుహాబలః॥ అపిరాక్షసలోకస్యనభావేనంశ
కోహింసః॥ ౧౧౬॥ యదిహూర్వణభాహోహింసాసానగతఃఖరః॥ అతివృత్తోహనసూర్యంరామేణాగ్నేవృత్తకృణా॥ అగ్ర
బూహిహియథావత్సవోరామస్యవృత్తిర్యః॥ ౧౧౭॥ హింతవదోబంధుహితాధివామయాంయథోచ్యమానంయది
నాభివత్సృణో॥ సభాంధవస్త్యక్తసిజీవితంరణేహతోద్యరామేణశతైరజహన్తైః॥ ౧౧౮॥ ఇదిశ్రీమదారణ్య కాండే
వికోసపత్నారింశస్సకంః. ***** మూరిచేనసుతద్వాన్యోత్కమంయన్తంబిశాచరః॥ ఉ
ద్రోనస్తతిజగ్రహమతువాకామత్రవాదధం॥ ౧॥ తంవశ్యహితవత్తారంమూరిచంరాక్షసాదిపః॥ అల్రవీగ్నిరుషంపాక్య
మయ్యుక్తంకాలచోదితః॥ ౨॥ యగిగ్రైతనయన్తాధంమూరిచమయ్యుక్తతే॥ వాన్యోనిష్ఠులనగ్నస్యమఘ్నవీజమిహ
పరే॥ ౩॥ త్వద్వాన్యోగోమనూంశక్యంశేత్తుంరామస్య సంయుగే॥ సావసత్సయూధ్యస్తమానుమస్యవిశేషణః॥ ౪॥
యస్త్యక్త్యానుమ్యతోరాజ్యంమాతరంబిశరంతథా । ప్రాన్త్యాన్యంపాక్యశంక్తుత్యావనమేకపదేగతః॥ అనశ్యంతు
మయాశస్యసంయుగేభూరభూతిసః॥ ప్రాన్తైఃప్రియగోసితాహర్త్యానగవన్నధో॥ ౬॥ ఏవంవేద్యతామగ్నిహృత్
దియూరిచవతఃతే॥ నవ్యావర్తయతుశతకార్య సేంతైఃప్రిపసురామన్తైః॥ ౭॥ దోషంగుణంవాసంపుష్పస్త్యమేవలవస్తి
హహాసః॥ అపాయంవాప్యపాయంవాకార్యసాన్యస్యవిశ్లేష్యే॥౮॥ సంపుష్పైనుమవస్త్వన్యంబివేనవివశ్చితా । ఉన్య
తాంబలిసారాజ్ఞేయశ్చేచ్ఛాన్మనిరాత్మనః॥ ౯॥ వాన్యోనప్రితహిలంసుగ్మమూర్ధ్వంహింశంశుభం॥ ఉపచారేణయ
క్తంవచస్త్యోనమగ్నాధిపః॥ ౧౦॥ సావస్యస్తంతుయద్వాన్యంమూరిచపితమయ్యతే । నాభినందగిజగ్రాజానూనా
హింసామానవగ్నితం॥ ౧౧॥ పంచదూసాశిరాజానోధారయంత్యునితానః॥ అగ్నేరింప్రస్యసోమస్యమణిస్యయమ
స్యవ॥ ౧౨॥ బేన్యన్యంతథాపిత్రునంచసోమ్యందంప్రసన్నతాంధారయంతిమహాన్యావోరాజానఃక్షుణదాచర॥
తస్మాత్సర్వాన్వస్వస్థానుమాన్యాన్యోబాన్యశ్చేచ్ఛాగ్నివాః॥ ౧౩॥ త్వంతుభర్తృమవిజ్ఞాయోమేలంమోహమానుష్ఠితః॥ అ
భ్యాగతంనూండారాన్యాశ్చేన్యరంపశ్యమిచ్చసి॥ ౧౪॥గుణవోహనస్యచ్ఛామిదంనాచ్యేరొక్షస॥ మయాక్షంత
పవైతావన్యంప్రస్యమిత్థేప్రిమ॥ ౧౫॥ అత్తింస్తుత్వంమహాశ్చేన్యేనాహయ్యంతిగ్నవగ్నః॥ శ్యమితరేర్త్యావహ
య్యేయతాః॥ ర్యంవచనామన॥ ౧౬॥ సావస్యస్త్యన్యంమృగోభూత్సాన్యదితోఽరజితమింద్రః॥ ఆశ్రమేశస్య రామస్య
సితాయాఃప్రమథేచర॥ ప్రలోభయత్సాన్తైఃదేహింయశేష్టంగంతుమాన్సి॥ ౧౭॥ త్యాన్యంతుమాయామృగంస్త్యస్త్య
కాంవసంజాతవిప్రయః॥ ఆనందైసమిక్షిప్తంరామంవత్స్యగిమైధిరి॥ ౧౮॥ అపక్రాంతేమకాకుత్స్థేనూరంయాత్వా
పుణదాహర॥ హసీతేలక్ష్యతేత్యేవంరామవాక్యానుగాపకం॥ ౧౯॥ తచ్చుక్త్యాన్యరామవదంబిసతయాచవశోదితః॥అ
నుగచ్ఛతిసంభ్రాంతిశస్యమిత్రిపిసోహృదాత్॥ ౨౦॥ అపక్రాంతేవకాకుత్స్థేలక్ష్యతేచయథానుఖం॥ఆనమమ్యమ
తైఃదేహింసహప్రాక్ష్యశ్యమివ॥ ౨౧॥ వివంక్త్యాన్తిదంకార్యంయశేష్టంగచ్ఛరాక్షస॥ రాజ్యసాన్యంప్రయచ్ఛా
మిమూరిచతేపమప్రత॥ ౨౨॥ గచ్ఛసోమ్యశివంమార్గంకార్యసాన్యవివృద్ధయే॥ అహంత్వానుగమిష్యామిసరథోదంబ
కావనం॥ ౨౩॥ ప్రాప్యసితామయన్దేనంచయత్వాతురాళువలంకాంప్రతిగమిష్యామికుర్వతాన్యస్థావత్సయా॥
౨౪॥ సదేతేరొహిమూరిచహన్తిత్వానుమామగ్నితైః॥ ఏతతాగ్నమవశ్యంమేబలాదపికిర్యసి॥ రాజ్ఞోహిప్రతిహ
లస్థోనసాతుసుఖమేదతే॥ ౨౫॥ అసాధ్యతేదేవీతనశేయస్త్రేమృత్యుధుక్రివోహ్యధ్యమయాపివధ్య॥ ఏతశ్చాప

స్మృతిగృహ్యుపాధ్యాయదశ్రవణ్యంతుతన్మధాత్వం॥ ౨౬॥ ఇతి శ్రీమదారణ్యకాండే చత్వారింశస్సర్గః.*****

అజ్ఞాభూరాజవద్వాక్యంప్రతిహంసానిశాచరః | అబ్రహ్మనుషంగవాక్యంమారీహారాక్షసాధిపం ॥ ౧ ॥ కేనాయము పదివైదిహాశేపాదకర్తృణాంపుత్రస్యసంరాష్ట్రస్యసామాన్యస్యశాచరః॥ ౨ ॥ కస్త్యయానుభవానానాభిసంధతి సాచర్యః | కేనాయముపదివైదిహ్యుద్ధావరముసాయతః ॥ ౩ ॥ శతవస్సనమవ్యక్తింహీనసీర్వాదిశాచరాఃఇష్టం తిత్వాంవిశ్వంతుమపద్ధంబరీయసా ॥ ౪ ॥ కేనేదముపదివైదితేక్షుద్రాణాశేతవాదిసా | యస్తాస్మిచ్చులశ్వంసం స్వప్నతేనశాచర ॥ ౫ ॥ వధ్యాశేఖలుసహస్యం తేనదివాస్తవరావణ | యేతాస్మిచ్చుమహాభంసంసగృహ్లాంతసర్వశః ౬ ॥ అమాత్రైశికామన్యత్ప్రహరాజాకావళయాశ్రితః | నిగ్రాహ్యస్సర్వధాసద్భిర్భుగ్నిగృహ్యునిగృహ్యసః ॥ ౭ ॥ ధర్మసద్ధంచకామంచయశశ్చజయతాంవర | స్వామిప్రసాదాత్మదివాఃప్రాప్నువంతిశాచర ॥ ౮ ॥ వివర్ణయేతుశస్య ర్వంవ్యర్థంభవతిరావణ | వ్యసంసాస్వామివైగుణ్యత్వాత్ప్రవంతితతేజసా ॥ ౯ ॥ రాజమూలోహిత్యశ్చజయశ్చజ యతాచరఃతస్మాత్సర్వాస్యస్వస్థాసురిక్షితవాన్సరాధిపాః ॥ ౧౦ ॥ రాణ్యంపాలయతుంశక్యంసత్త్వేనశాచరఃసచాపి ప్రతిహలేననావసి తేనరాక్షసం ॥ ౧౧ ॥ యతిశ్శ్రుతుంప్రాప్నుదివాభాజ్యం తేనహ తేనవైదిషమేతురగృహ్నిభూమిందసాన భయోయాథా ॥ ౧౨ ॥ బహవసాన్సహోలోకేయైర్వసుస్థితాః | పరేషామపరాధేవిన్దస్థాస్వపరిచ్ఛదాః ॥ ౧౩ ॥ స్వామినాప్రతిహలేనప్రజాస్తీశ్చైనరావణ | రక్షయాణాననర్థం తేమేమాగోమాయనాయథా ॥ ౧౪ ॥ అవశ్యంవినిగి ష్యంతినకేర్వరావణరాక్షసాః | యేషాంత్యంకర్తుంశోరాజురుద్భుజితేంద్రియ ॥ ౧౫ ॥ తదిదంకాకరాలీయంఘో రమాసాదితంయయా | అక్రికంకోచనీయస్తస్త్వంసప్తైవోపినశివ్యసి ॥ ౧౬ ॥ మాంనిహశ్యమరామస్తనదిరాత్వాంవపి ప్యతి | అనేకృతకృత్యోష్మిమీయేయమరిణాహతః ॥ ౧౭ ॥ దర్శనాదేవరామస్వహం మామపధారయ | ఆత్మానల చహతందిద్విహృత్వాన్సితాంసఖాంధవం ॥ ౧౮ ॥ ఆనయస్మిన్చేత్తీతామాత్రమూర్త్యుమితోమయా | వైవత్సయసనా హంచవైవలంకానరాక్షసాః ॥ ౧౯ ॥ నివార్యమాణుషయూహివైవిధానమృత్యుసేవాక్యమిదంశాచరఃపరేతకల్పా హికతాయుషోనరాహితంసగృహ్లాంతిమవృద్ధిరీతం ॥ ౨౦ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే షిచ చత్వారింశస్సర్గః. *****

ఏవముత్తైరువచసమారీహారావంతతః | గచ్ఛావేత్యబ్రహ్మీనభయాద్రాత్రించరప్రభోః ॥ ౧ ॥ నృప్త శ్చాహంపునస్తేనకరచాపానిధారిణా | మన్దగోద్యతస్త్రైణివిన్దంజీవించమే ॥౨॥ నమోరామంపరాక్రమభీషణ ప్రతిపదర్తతే | వర్తతేప్రతిహాసోసాయవదంహతస్యతే ॥ ౩ ॥ కింసశక్యంమయాకన్తుమేవంత్వయిమరాద్భుని | ఏష గచ్ఛాన్యహంతాతస్మిన్తేషుదిశాచర ॥౪॥ ప్రహృష్టస్త్యభవత్తేనవచేనసరావణః | పరిష్కన్యసుసంస్థిష్ఠమిదంవచ సమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ ఏతచ్ఛాంఢీర్యయక్తం తేనచృండాదివభాషితం | ఇదానిమసిమారీదఃపూర్వనన్యోవిశాచరః॥౬॥ ఆసహ్యతామయంబీపురింధోరగ్మదిభూషితఃమయాసహశధాయక్తఃపితౌచవదవైశుక్తిః ॥ ౭ ॥ ప్రలోభయిత్యా వై దేహీంయథేష్టంగంతుమహాసం | తాంశూన్యేపసభంసితామానుష్యామ్నిమైత్రిలిం ॥ ౮ ॥ తతోరావణమారీదాపి మానమివతరంధం | ఆరుహ్యయయతుశ్శ్రీమంతిరస్తాదాశ్రమమండలాత్ ॥౯॥ శత్రైవతత్రవశ్యంతోవస్తనానివనాదివ | గింశేష్టసరితస్సర్వారాష్ట్రాగ్నిశేగరాశివః ॥ ౧౦ ॥ సమేన్యదండకారణ్యంరాహవసన్యోత్రమంతతః | దదర్శసహూరి చోరావణారాక్షసాధిపః॥౧౧॥అవతీర్ణరథాద్రస్త్వాక్షణికాంచసభూషణాత్ | హస్తైగృహ్నిత్యామారీచంరావణో చాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౨ ॥ ఎతదాగ్నిమాత్రమపదద్యశ్యతేకదభివృతం | క్రియతాంతశ్చభీశ్రీమంయదగ్ధంవయమాగతాః ॥ ౧౩ ॥సరావణవచస్సృత్యామారీహారాక్షసద్రామ్యభూత్యాత్రమద్వాకేరామస్యవిచచారహ ॥ ౧౪ ॥ సతు రూపంసూక్ష్మాంమహాదవృతదర్శనం | మగ్నిప్రవరశృంగాగ్నితానితముఖాకృతిః ॥ ౧౫ ॥ రక్తవర్షోత్పలముఖాంప్రసిలో గ్మలత్రవః ॥ కిందివ్యున్నతగ్రీవశృంగంఢీలపథాధరః ॥ కుండేంచువజ్రసంకాతేషుదరంచాన్యభాన్సరం | మధాకనిధి పాశ్వణశ్చపత్వకంజలరసనిధిః ॥ వైహార్యసంకాతేషుర స్తనుజంసుధసంహతః | ఇంద్రాయుధసవర్ణైన పుచ్చే నోద్భవంపిరాజతా ॥ మనోహరస్సన్నధసన్ధ్యంతైర్నానావిదైవురః | క్షణేనరాక్షసజాతోన్యగఃపరమశోభ నః॥వశంప్రవృత్తలంకారశృంగరామాత్రమపదంజరత్ ॥ ౧౬॥మనోహరందరశీయంయమంకృత్యాన్సరాక్షసః ॥ ప్ర లోభనాన్యంవై దేహ్యనానాధామవిదిత్రితం | విచరణగచ్ఛతేరస్తాచ్ఛాద్వలూపసంకంతతః ॥ ౧౭ ॥ రూప్రైశ్చిందశ వైశ్చితోభూత్యాన్సప్రియదర్శనఃవిటపీనాంకిలలయోభజ్జ్వాగ్రదగవిచచారహ ॥౨౧॥కదభిగృహకగత్యాకణికా గానిత ప్రతఃసూత్రయత్పదగగ్నితానందగర్వంతథా ॥ ౨౨ ॥ రాశేచభిక్రమ్యస్మిరవిరాజనచాన్యగః | రామా త్రచపదభాగ్యోదేవిచచారయథానుభం॥౨౩॥పునగఽత్వానివృత్తశ్చవిచచారశ్చన్మగ్నః | గత్యాముపహారంత్యర

యాపునఃప్రతినివరణే ॥ ౨౫ ॥ విక్రీడవృత్తవనిష్ఠామాపున రేవపీడతి ॥ అశ్రమాద్వారమాగవ్యవృత్తయాధాన్యగచ్ఛతి ॥ ౨౬ ॥ వ్యగయాధైర్యగుణఃపున రేవనివరణే ॥ సీతాదర్శనమాకాంక్షా రాక్షసావ్యగతాంగతః ॥ పరిభ్రాజితి త్రాణిమండలానివిష్టవృత్తా ॥ ౨౭ ॥ సముద్వీక్ష్యవతంసర్వేమృగాహ్యన్యేవనేదరాః ॥ ఉపాగవ్యసమాఘ్నాయ ప్రివంతిదిశోదశే ॥ ౨౮ ॥ రాక్షసస్సామితాన్యన్యైవ్యగాగవ్యగవభేదనే ॥ ప్రచ్ఛాదనాన్ధంభావస్యనభక్షయతిసంస్పృశే ॥ ౨౯ ॥ తస్మిన్నేవతతఃకాల్పే దేహిసాధులోచనా ॥ కుసుమాపచయవ్యగ్రాహిజహానభ్యవతిత ॥ ౩౦ ॥ కిణికారానశోకాంశ్యమాతాంశ్యమచిరేక్షణా ॥ కుసుమాన్యవచిన్వంతిచచారరుదిరానసా ॥ ౩౧ ॥ అనహోరణ్యవాసస్యసాతంరత్నమయంవ్యగం ॥ ముక్తమణివిదిత్రాగంధదర్శపరమాంగసా ॥ ౩౨ ॥ సాతంరుదిరంతోస్త్రీహృద్యధానుతేనూరుహం ॥ విష్ణుయోత్పత్తిం నానస్మేహంసముక్షైతత ॥ ౩౩ ॥ సవతాంగరావయతాంపశ్యమా యామయోవ్యగః ॥ విచచారపునర్భ్రతందీపయన్మవతద్దనం ॥ ౩౪ ॥ అన్యత్పూర్వతందృష్ట్యానానారక్షమయం వ్యగం ॥ విష్ణుయంపరమసి తాజగమజనకాన్తజా ॥ ౩౫ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-త్రినవశ్లోకస్తోత్రం.***

సాతంసంపృక్త్యవశోశ్రీమసుమాన్యవచిన్వతి ॥ హైమరాజతపద్మాభ్యంపాశ్యోభాభ్యంపవశోభితం ॥ ప్రహృష్టాచాపద్యాగీమృష్టపాటకపత్తిరీ ॥ భద్రారమభివంద్యదలత్కృణంబావిసాయం ॥ ౨ ॥ తయాపహితానరవ్యాహృతై దేహ్యరామలక్ష్మణే ॥ విష్ణుమాహృతం దేశంతదాదృశతుమ్యగం ॥ ౩ ॥ శంకమాన్యసంభృష్టలక్ష్యణోరామ ముబీభతి ॥ తస్మేనైవసహంతుస్యేహగీదంరాక్షసంవ్యగం ॥ ౪ ॥ వరంతోవ్యగయాంపృష్టాఃపాపేనోపాధి నావనే ॥ అనేనసతారాజారాజానకామరూపిణా ॥ ౫ ॥ అన్యనాయాపహోనూయావ్యగరూపమదంకృతం ॥ భానుమన్సురుప వ్యామృగంధర్మగురంసన్నిభం ॥ వ్యగోహ్యేవంధోరత్నవిదితోనాస్తిరామ ॥ జగత్కాంజగతీనాథమాద్రుహానానంశయః ॥ ౬ ॥ ఏవంబురీవాణంకామతీస్థంప్రతివార్యతుదిప్యతా ॥ ఉపావసీతాసంహృష్టాచరణావృతదేహి నా ॥ ౭ ॥ అర్చ్యుత్రాభిరామోసామ్యగోహరతిమేమనః ॥ ఆనన్దునంపహాపాహూక్తిదాన్యంహోభవిష్యతి ॥ ౮ ॥ భువోశవపచి స్సాంబవపాపపుణ్యదర్శనః ॥ వ్యగార్చ్యరంధిరసితాన్యమరాశ్వసరాశ్వభా ॥ ఋతూపునశంభుశ్చవన రాక్షేర్నరాస్తృతా ॥ విచరంతిమహాపాహూరూపశ్రేష్ఠామహోహరాః ॥ సహస్యస్పృశోరాజాన్యత్పూర్వోవ్యగి పురా ॥ తేజాశ్చమయాశిష్టాన్యథాయంవ్యగసన్త్రిమః ॥ ౧౦ ॥ నానావన్ద్యవిద్రాగీగరత్నవింశసమాదితః ॥ ద్యౌ తయశపనవ్యగోభోభతేశసన్నిభః ॥ ౧౧ ॥ అపూరుపమపాహూలక్ష్యస్సర్వసంపత్త్యభిదా ॥ వ్యగోద్యౌ తోవిదిత్రాగోద్యౌదయంహరతీమే ॥ ౧౨ ॥ యదిగ్రహణమభ్యుజిజ్ఞాసేన్నేవవ్యగస్తవ ॥ అన్యస్యనూతంభవరేష్యే యంజనయవృతి ॥ సమాప్తవసాపానాంరాజ్యస్థానంచనఃపునః ॥ అంతఃపురవిభావోభోజవ్యగపపభవిష్యతి ॥ ౧౩ ॥ రతస్యాశ్చ్యుత్రస్యస్వపూర్ణాంబుమమచప్రభో ॥ వ్యగరూపమదంకృతంవిష్ణుయంజనయవ్యగి ॥ ౧౪ ॥ బీషన్నయదితే శ్చ్యుతిగ్రహణంవ్యగసన్త్రిమః ॥ అజినంనరశౌమాంబురుదిరంమేభవిష్యతి ॥ ౧౫ ॥ హతస్యాన్యసన్యస్యజంబూనదీపయ త్వది ॥ శక్తుబలాన్యంపీతాయామిచ్ఛామ్యమమపాపీతుం ॥ ౧౬ ॥ కామన్యన్త్రిమిన్ద్రోద్రంప్రణామసంభృతంశవతం ॥ పుషాత్వస్యస్వస్వస్యవిష్ణుయోజవిదోమను ॥ ౧౭ ॥ తేనకాంచనహాపేణమణిప్రవరశృంగిణా ॥ తరుణాదిత్యవతేనానక్ష త్రపతవర్చసా ॥ బభూవరాఘవస్యావిమనోవిష్ణుయమాగతం ॥ ౧౮ ॥ ఏవంసీతాపచత్పూర్త్యాసంభృష్టావ్యగమవృ తం ॥ లోభితస్తేనమాపేణుతీయోచప్రదోదితః ॥ ఉపాచరాఘవోహృద్యభాగరంభత్కృణంబవచః ॥ ౧౯ ॥ పశ్యలక్ష్మణయై దేహ్యస్సప్రవృత్తంవ్యగరామిమామాంబూమశ్రేష్ఠీత్రయోహ్యేవ్యవ్యగోన్యవభవిష్యతి ॥ ౨౦ ॥ నవనేనదన్వన్ద్యేన వైత్రభనంప్రయేకుతఃపృథివ్యాంనూమతేరీయోన్యశ్చైస్సమేమ్యగః ॥ ౨౧ ॥ ప్రళిలోమానులోమాశ్చ్యురుదిరారో మరాజయః ॥ భం తేమ్యగమాశ్చైత్యదిత్రాగిశనకవింబభిః ॥ ౨౨ ॥ పశ్యన్యభృంభనూణస్యదిప్రామగ్నిశిఖోపనాం ॥ జహన్యంబుభాన్విస్సరంతంమేమూచివతశమాంబా ॥ ౨౩ ॥ మసారగల్లికానుభిశృంభమన్తానభోదరః ॥ కన్యనామాని హావోసానమహోలోభయేన్యగః ॥ ౨౪ ॥ కన్యనామదంభృష్ట్యాజంబూనవమయంప్రభా ॥ నానారత్నమయంది వ్యంసమనోవిష్ణుయంప్రజేత ॥ ౨౫ ॥ క్రిపునస్రేణధిసీతాబాలానాదీనవిన్వయేత్ ॥ ౨౬ ॥ మాంసహతోరపివ్యగోదీపకో రాన్ధంచభ్యసః ॥ మ్నుంలిలత్కృణరాజానోవ్యగయాంయాంపహావనే ॥ ౨౭ ॥ ధనాన్యసాపాయనవిదియం తేవహావనే ॥ ధాతవోవిదితాశ్చాపిమణిరత్నసువణేనః ॥ ౨౮ ॥ తత్సారమఖిలంస్యాతాంధనంవివయచద్దనం ॥ మనపాపింతిశంసర్వం యథాశుక్రస్యలక్ష్మణ ॥ ౨౯ ॥ అభీయేనాన్యశ్చక్రేనసంప్రజన్యదిచారయ ॥ తపద్దన్యతాన్త్రాక్షాపాహారభ్యా శ్చలత్కృణ ॥ ౩౦ ॥ ఏతస్యవ్యగరత్నస్యవరాధ్యేకాంచనత్వదిఉపవేక్ష్యుతివై దేహిమయానహసుమన్యమా ॥ ౩౧ ॥ స

కాదరీసప్రియకీసప్రవేశేనచాచితే । భవేదేతస్యనద్యశీస్వర్గునేనేతిమేమతిః ॥ ౩౫ ॥ ఎవతైవమృగశ్రీమాన్యశ్చవి
వ్యవభజ్యతఃః ఉభావేతామృగౌదివ్యతారామృగమహీమృగా ॥ ౩౬ ॥ యదివాయంతేథాయన్తాంభవేద్యదసిలత్తు
ణానామైవారాక్షసస్థిత్యైర్దవ్యోస్యవశామయా ॥ ౩౭ ॥ ఏతేనహస్యతంసేనమారీచేనాకృత్యానా ॥ వనేవిచర
తాపూర్వంపాంసితామనిపుంకవాః ॥ ౩౮ ॥ ఉక్తాయబహవోయేనమృగయాయాంజనాధిపాః ॥ నివాతాఃపరమేష్యసా
స్తస్తాన్యస్యస్త్రయంమృగః ॥ ౩౯ ॥ పురస్తాదిహవాతాపిఃపరిభూయతపస్యినః ॥ ఉదరస్థోద్విజాహంతిస్వగభా
న్యనీమివ ॥ ౪౦ ॥ సంతదావిద్విరాల్లాభాదానసాదమహామనిం ॥ అగస్త్యం లేజసాయుక్తంభక్తస్యస్థబభూవహ ॥ ౪౧ ॥
సముక్తానేచతథాప్రవంకస్త్రకామంసమిక్యతం ॥ ఉత్తస్యయిత్యాశుభగవాహాతాపిమిదమబ్రవీత్ ॥ త్వయావిగ
ణ్యవాతాపేపరిభూతాస్య లేజసాజీవలక్ష్మీకేద్యజశ్రీస్తాస్తస్తాదసిజరాంకతః ॥ ౪౩ ॥ ఎవంతన్నభవేద్రక్షానాతా
పిరివలత్తుణామద్విగంయోలిమన్యేతధ్వజశ్శంజితేంద్రియం ॥ ౪౪ ॥ భవేద్ధతోయంతాపిగగ్యైవేనమాంకతః ॥
౪౫ ॥ ఇహత్వంభవసన్నద్ధోయంత్రితోరత్తమైథిలిం ॥ అస్యామాయైవసంకాయంత్రాన్యస్యరంఘునందనః ॥ ౪౬ ॥ అ
హమేనంసంపిష్యమిగ్రహీమ్యాగస్యేవివామృగం ॥ యావద్దచ్చామిసామిత్రేన్యగమానయతుమ్యతం ॥ ౪౭ ॥ పశ్యంత్య
ణస్తైదేహీంమృగత్వదితస్త్వహం ॥ త్వచానయాహ్యమమృగోద్వ్యవభవిష్యతి ॥ ౪౮ ॥ అప్రమదైవతేభాన్య
మాశ్రమస్థానీతయా ॥ యావత్పుచరమేతేనసాయకేననిహత్వగ్రహం ॥ పువతంతవ్రతదాయానీఘ్రమేష్యమిలత్తు
ణ ॥ ౪౯ ॥ ప్రదక్షిణేనాలిబలేనపక్షిణాజటాయామాబుద్ధిమతాచలత్తుణా ॥ భవాప్రసక్తఃపరిగృహ్యమైథిలింప్రతిక్షణంసర్వ
తపిపరంతః ॥ ౫౦ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-త్రివత్వాంరిశస్సర్గః. ****

తథాతుతంసనాదిశ్యభాగిరంరంఘునందనః ॥ బబంధాసింమహాతేజాజాంబూనదనయశ్శుం ॥ ౧ ॥ తత్తస్త్వ
వసతంచావమాదాయార్జవేభూవణం ॥ ఆబద్ధచకలాపాద్వృజగామోదగ్రవికళః ॥ ౨ ॥ తంవందయానోరాజేంద్ర
నూపతంతరిసిత్వయై ॥ బభూవాంతర్హ్నితస్త్రాసాత్పునస్సందర్శనేభవత్ ॥ ౩ ॥ బద్ధానిగ్ధసరాదాయప్రమద్యావయతో
స్యగః ॥ ౩౪ ॥ తంస్తవశ్యతిహాపేణద్యోతమానమివాగతః ॥ అవేత్త్యైవేక్ష్యధావంతంభుమ్యణింమహావన ॥ అతివృ
త్తమహాపాల్లాభమానంతదావన ॥ శంకితంతుగముద్గాగ్రితముత్తరంతమివాంబరే ॥ దృశ్యమానమద్భుత్యంచవ
నోద్దేతేమకేమందిత ॥ ౫ ॥ న్నాన్తైరివసంహితంశారదంచంద్రసుంజలం ॥ ౬ ॥ ముహూర్తాదేవదత్తశేఖమహుర్జ్జుగా
భృకాశతే ॥ దర్శనాదర్శనాదేవసోపాక్షగృతరాఘవం ॥ సుహారమాశ్రమస్యాస్యమారీచోమృగతాంకతః ॥ ౭ ॥ అసి
తుగ్నిధ్వత్కాకుతేస్థోవివశ్శీనమోహితః ॥ అథావతస్థేనంభాగ్రితశ్చాయామాశ్రిత్యశాన్తలే ॥ ౮ ॥ సతమున్నాద
యామానమృగగూఢాపాదచరః ॥ పృత్యైవరివత్యోవవైర్గిరమారాశ్చరీత్యధ్యశ్యత ॥ ౯ ॥ గ్రహీతుకామందృష్టేనంపు
నరేవాభ్యగౌవతః ॥ తస్యజాడేవసంత్రాసాత్పునరంతహింతోభవత్ ॥ ౧౦ ॥ పునరేవతలోమారాద్భృతక్షురదాద్వి
నిస్సృతం ॥ దృష్టానరామోహహతేజాస్తంహంతుంకృతశిశ్పయః ॥ భూయస్తతరముద్భుత్యమితిప్రతరాఘవః ॥ ౧౧ ॥
సూర్యోద్భిషటికాశంజలంతమసిగర్జనః ॥ సంభూయసద్భుధాచాపేవికృత్యబలవద్భ్రుతేతేమేవమృగమద్భిశ్యశ్వసంత
మివపన్నగం ॥ ముమోవజ్వలితంరీప్రసక్త్రుంబ్రహ్మవినిగ్ధతం ॥ ౧౨ ॥ శరీరంమృగహవస్యవిభిభిద్యతరోత్తనః ॥ మా
రిచవైస్యవవృదయంవిభిద్యతేనిన్నభాః ॥ ౧౩ ॥ తావమాశ్రమగోతేపుశ్యస్యవతశ్శత్రాతురః ॥ విసర్జితైరవంనాదం
భరిణ్యనల్పజీవితః ॥ ౧౪ ॥ మ్రియమాణస్తమారీచోజహత్ ॥ తాంకృత్రిమాంతసుం ॥ పృత్యాత్వత్వదవనంక్షూదశ్యోకేన
యత్తుణం ॥ ఇహాప్రస్థాపయత్సీహాసూన్యతారావణోహరేత్ ॥ ౧౫ ॥ సహాస్త్రకాలమాజ్ఞాయచకారచతశస్త్వ
గం ॥ సద్భుతంరాఘవవైస్యవహాసేతేలత్తుణేతివ ॥ ౧౬ ॥ లేనమహాణిర్విద్యతేరేఖానువమేనచ ॥ మృగరూపంతుతంప్య
త్వారాక్షసంహవమాన్యతః ॥ చత్రేసమహాతాయోమారీచోవితలన్యజః ॥ ౧౭ ॥ తతోవిదిత్రేయూరస్సర్వాభర
ణభూషితః ॥ హేమమాలినహారంధ్రతేనాక్షసోభాచ్ఛరాహతః ॥ ౧౮ ॥ తంధృష్టాన్వపతింతభూమారాక్షసంఘోరద
ర్శనం ॥ రామోనిగ్ధసిక్తాంకంవేష్టమానమహీశరేత్ ॥ జగమమనసాసింహంలక్ష్మణస్యవచఃపూర్వ ॥ ౧౯ ॥ హాసీతేల
త్తుణేత్యేనమాశ్రుత్యచమహాస్పరం ॥ సుమారరాక్షససోమ్యంతుగ్త్వాస్మితాకథంభవత్ ॥ లక్ష్మణశ్చమహాబాహుః
కామసంస్థాంగమిష్యతి ॥ ఇతిసంహిత్యధర్మాత్తారామోమృత్యుతనూరుహః ॥ ౨౦ ॥ తత్రరామంభయంతీప్రమావివే
శవిషాదజలం ॥ ౨౧ ॥ రాక్షసంమృగరూపంతంపత్యాశ్రుత్యావతశ్చస్త్వరం ॥ నివర్త్యపువతంచాన్యంమాంసమాదాయ
రాఘవః ॥ త్వరమాణోజనస్థానంసనారాభిముఖుప్రదా ॥ ౨౨ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-చతుర్థ త్వాంరిశస్సర్గః. ****

అరణ్యరంతులంభభూరిన్ద్రజ్ఞాయనద్యశంసనే । ఉవాచలక్ష్మణంసీతాగర్భజానీహిరామవం ॥ నహి మేహ్య
 నయంస్థానేదీవితంవావత్సృతి । శ్రోత్రతఃపరమారణ్యశుభ్రభూమయాభృతం ॥ అశ్రందమానంతువనే భ్రాతరం
 త్రాగ్రువహాని । తంక్షిప్రమథిభావస్యంభ్రాతరంశరణైషిణం ॥ రక్షసాంవశమావస్థంసింహానామివగోవుచం ॥
 ౩౪॥ నజగమతథోక్త్యభ్రాగ్రురాజ్ఞాయశాసనం ॥ తమనాచరతస్తత్రుతపితాజనకాన్తజా ॥ ౪౪ ॥ సామిశ్రేమిగ్ర
 యాపేణభ్రాగ్రుస్త్వమసిత్తువత్ ॥ యస్తస్త్వమస్మాదవస్థాయాంభ్రాగ్రంనాభివత్సృసే ॥ ౪౫ ॥ ఇచ్ఛసిన్వంఛిన
 శ్యంతంరామంలక్ష్మణవత్సృతే ॥ లోకాన్ద్రస్వంత్యుతేమానంనామిచ్ఛసిరామవం ॥ ౪౬॥ వ్యసనంలేషియంమ
 న్యేస్తేహురాభ్రాతరీనాస్త్వతే ॥ తేనకన్తసిపన్ద్రస్త్వమవశ్యోమహాద్యుళం ॥ ౪౭॥ కింహిసంశయమావస్తేత్సిన్ద్ర
 మామయాభవేత్ ॥ కరణ్యమహాత్మ్యంత్యాయస్మృధానస్త్యమాగతః ॥ ౪౮॥ ఇరబ్బివాణంవైదేహింబామ్యశోకిప
 గ్నితాం ॥ అబ్రవీష్టక్షణస్త్రస్తాంసీతాంమృగధరామివ ॥ ౪౯॥ పన్యగామగంధర్వదేవమానుషరాక్షసః ॥ అతక్య
 స్త్వవైదేహిభతాదేతుంననంతయః ॥ ౫౦॥ దేవిదేవమనుష్యేషాంధర్వేషువశ్యేషు ॥ రాక్షసేషుసీతాదేహిన్ద్ర
 షుశ్చగేషుచ ॥ దానదేషుచఘోరేషునసవిత్యేతతోభవే ॥ యోరామంప్రలియాన్యేతసమరేవానవోపసం ॥ ౫౧॥ అవ
 ద్యస్యమరేరామోవైవంత్వంవస్తుమహాని ॥ నత్యామస్త్యస్త్వనేహతుమన్యహిరామవంఛినా ॥ ౫౨॥ అనివాన్యంబ
 లంతశస్యవైష్టలవతావహి ॥ బ్రథిలోకస్తేమనయ్యైస్తేష్టవైఽపిసాదవైః ॥ ౫౩॥ హ్యాయంవన్యకంలేస్యం
 తావన్ద్ర్యజ్ఞతామయం ॥ అగమివప్యసీతేభృతాశీఘ్రిహత్యాన్యగోక్తమం ॥ ౫౪॥ నవతస్యస్మర్యోన్యస్తంబమాయ
 యాశేనదిత్వీకృతః ॥ గంధర్వనగరప్రభాగ్మాయానాతస్యరక్షసః ॥ ౫౫॥ న్యావభూతానివైదేహిన్యస్తామయమ
 హస్తినా ॥ రామేణత్వంవరారోహనత్యాంత్వత్వమహూత్యహే ॥ ౫౬॥ కృతవైగాత్యవైదేహిన్యస్తామయమ
 చత్రైః ॥ ఖరన్యసేనాదేవజనస్థానవధంప్రతి ॥ ౫౭॥ రాక్షసాదివిధానాబివన్యజంతిమహావనే ॥ హింసావిహారాన్
 దేహినదింతయతుమహాని ॥ ౫౮॥ లక్ష్మణైన్ద్రవముక్తాసామృద్ధానంరక్తలోచనా ॥ అబ్రవీష్టనరుపంబాక్యంలక్ష్మణం
 సత్యవాదినం ॥ ౫౯॥ అనార్యాకరుకారంభస్యశంసకులపాంసన ॥ అహంశంసీయంమన్యేరామన్యవనసంహతే ॥
 గామన్యవనసంద్యస్తాన్తేనైతాదివభావసే ॥ ౬౦॥ వైతద్విశ్రంసవత్సేషుపావలక్ష్మణయభ్యవేత్ ॥ తద్విశ్రేష్య
 శంసేషుగత్యంప్రచ్ఛస్యచారిషు ॥ ౬౧॥ సుచక్రస్త్వంవనేరామతేహేమేకోసుగచ్ఛసి ॥ మమహీలోప్రలిచ్ఛన్యఃప్ర
 యుక్తోభరణేనవా ॥ ౬౨॥ తస్యసిన్ద్రసిసామ్యత్రేవవవాభరణస్యవా ॥ కిథుంఛివరశ్యామవస్తవప్రసిభక్షణం ॥ ఉప
 నంశ్రేన్యభృతాఃరంకామయేయంపుగగ్గనం ॥ ౬౩॥ సమక్షంశంసనామిత్రేపాగ్నిజాంస్త్యయ్యేన్యసంతయః ॥ రామం
 వినాక్షణమసిహేదేహిమిథూనం ॥ ౬౪॥ ఆశ్మన్కృతపరుషంబాక్యంసీతయారోమహాగ్నిం ॥ అబ్రవీష్టక్షణస్త్రతాం
 పాగ్నింబలిగ్నికతేంద్రియః ॥ ౬౫॥ ఉన్ద్రగంవోన్యహేవగ్నింవైవధంభవతేవమ ॥ బాక్యమప్రసిహావంతుసవిశ్రం
 త్రేషుమైథిలి ॥ స్వభావస్త్యేషునాదీతామేవలోకమగ్ధశ్యతే ॥ విమన్తగర్భాశ్చవలంస్త్రీత్యభద్రతాప్రీత్యంఽనిస
 హేపీద్యశంవాన్యంవైదేహజనకాన్తజే ॥ శ్రోత్రయోరుభయోమేవన్యస్తానారాచనన్ద్రగం ॥ ౬౬॥ ఉదశ్య
 ణ్యంభుమేనర్వేసాక్షిభూతావనేదరాః ॥ న్యాయవాదీయథాన్యాయముక్త్యాహంసరుషంస్తయా ॥ ౬౭॥ ధిన్ద్రస్వవద్య
 ప్రణశ్యరణయన్తామేవంఛితంకసే ॥ త్రీన్యందన్యంస్త్యభావేనగురువాన్యేన్యసంఘం ॥ ౬౮॥ గమిష్యేయగ్రతాకుత
 థస్త్వస్త్రీత్రేప్యవరాననే ॥ రక్షంత్యాంబిభాంక్షిసమగ్రావనదేవతాః ॥ ౬౯॥ నిమన్తాంహిఘోరానియాగపా
 దుగ్ధసంలమే ॥ అవిత్వాంసహరామేణవశ్యేయంపునరాగతః ॥ ౭౦॥ (నేవేత్యేతన్తజానామవైదేహజనకాన్తజే) ॥
 క్షణైన్ద్రవముక్తాసామివదంతీజతాన్తజా ॥ ప్రవృతావతతతోబాక్యంప్రంబామ్యపరీష్టుతా ॥ ౭౧॥ గోదారింపదేహ్య
 మివినారామేణలక్ష్మణ ॥ అబంధిష్యేభవాగ్నయ్యేవిషమేదేహమాన్తసః ॥ వివాన్యహంపమలీక్షంప్రవేద్యాన్య
 హుతాశనం ॥ నత్యహంరామవాచన్యంపదామీళురుపంస్త్వతే ॥ ౭౨॥ ఇతిలక్ష్మణమూర్తిశ్యసీతాదఃకపసవన్తితా ॥ పాని
 భ్యాంరుదదీమథాచరంప్రభుమానవా ॥ ౭౩॥ తామార్ద్రనూపాంఛినానూనానుదంతింసామీతాలాన్కీర్తివిశాలనేత్రాం ॥
 ఆశ్వానయానూనననైవభరణైస్తంభ్రాతరంఽదమవాచసీతా ॥ ౭౪॥ తతస్ససీతావధివాద్యలక్ష్మణకృతాంజరిః కిం
 విదధిప్రణమ్యత ॥ అన్వీక్షమాణోబహుశస్త్రమైఖిలీంజగమరామన్యనమీవమాన్తవా ॥ ౭౫॥ ఇక్లేవదారణ్యకాం
 డే-వంచవత్యాన్తంశస్యగోః ॥ * * * * * తియాపరుషమున్యస్థుమిత్తోరభువానుజః ॥ సవి
 కాంక్షాభ్యశంరామంప్రత్యేనవిరాదివ ॥ ౭౬॥ తదాసాద్యకగ్రీవక్షిప్రమంతరమాస్తితః ॥ అభివత్సానవైదేహింప
 రివ్రాజకరూపశ్యత్ ॥ స్తక్ష్మకామాయసంలీతఃగిభగ్రత్రీఽపానహి ॥ వామేవాంసేవజ్యోగ్గతుభయిష్టకమండలా ॥

వరివ్రాజకరూపేణై దేహీమన్వవద్యత ॥ ౩౪ ॥ తామసపాదాతిబలభ్రాత్వ భ్యంరహితాంచనే ॥ రహితాంచం
 ద్రనూర్యాభ్యంసంభావిమమహాత్మనః ॥ ౩౫ ॥ తామసశ్రేణోబాలాంరామవత్త్వీయశస్త్రినీం ॥ రహితంశశి
 నాహీనాంగ్రహవద్భృతదారుణః ॥ ౩౬ ॥ తమగతేజఃకర్మణంజనస్థానదుహృదుః ॥ సమీక్ష్యప్రకంపంతేనప్ర
 వాళచమారణః ॥ ౩౭ ॥ శీర్షాస్త్రోతాశ్చరదృష్టాపీక్షంతంరక్షలావనం ॥ ప్రియతంగంతుమారేభేభయాక్లోనావరీ
 నః ॥ ౩౮ ॥ రామస్యన్వంతరప్రేప్పుడశగ్నివస్తవంతరే ॥ ఉపశస్తవతై దేహీంభిక్షుమహేణరావణః ॥ ౩౯ ॥ అభవ్యో
 భవ్యుహపేణధర్తారముఖోచటం ॥ అభవంతతతై దేహీంభిక్షామివశస్తైర్వృజః ॥ ౪౦ ॥ సహాసోభవ్యుహపేణధర్తైః
 మావభవావృతః ॥ అతిష్టప్రేక్ష్యతై దేహీంరామవత్త్వీయశస్త్రినీం ॥ ౪౧ ॥ శుభాంరుదరదంతోస్త్రీంపుష్కచంద్రని
 భాననాం ॥ అసినాంపర్వశాలాయాంబావృతోకాభివీడితాం ॥ సతాంపర్వపలాశాక్షీంవీతకాశేయనాసినీం ॥ అభ్యగచ్ఛ
 తైదేహీండుప్రతేతాసితావరః ॥ ౪౨ ॥ సమన్వశతరావిష్టోబ్రహ్మఘోషముదీరయత్ ॥ అబ్రవీన్నగ్రితేతంవాక్యంరహీ
 తేరాక్షసాభివః ॥ ౪౩ ॥ తామస్తమాంప్రియంలోకేవత్తహీనామిత్రీయం ॥ విభ్రాజమానాంవపుమరావణఃప్రత
 శంసమా ॥ ౪౪ ॥ కాన్యంకాంచనవణాభవీతకాశేయమాసినీం ॥ కమలానాంశుభాన్మూలాంవత్సినీవహవిభ్రాతీ ॥ ౪౫ ॥
 హీనోకితిశ్రీశ్రీభృగృభాలక్షీరపురావశభావనే ॥ భూతిర్వాత్సవరారోహరీర్వాత్సవరచారిణీ ॥ ౪౬ ॥ సమాభిభృ
 తిస్సేషాంపాండురావతనాస్తవ ॥ విశాలేవహతేనేతేరక్తాంతేకృష్ణతారకే ॥ విశాలంభునంపీనమూరూకరికరో
 వమా ॥ ౪౭ ॥ ఏతావుచచిత్వావృత్తాసమాతాసంప్రవశితాపీనోన్నతముఖాతాసన్విధ్ధతాలఫలలోవమా ॥ మణిప్రతేకా
 భరశౌరుదిరాతేవయోధరా ॥ ౪౮ ॥ చారుప్రతేచారుదతిచారునేతేరీవిలాసిని ॥ మనోహారినీమేకాంతేనదీకూలమి
 వాంభసా ॥ ౪౯ ॥ రాంతుమతమభ్యసినవకేసీంహతస్తనీ ॥ ౫౦ ॥ నైవదేవీనగంధర్వసన్మక్షీనచక్రస్మరి ॥ నైవమూహ
 మయానారీదృష్టపూర్వామహితే ॥ ౫౧ ॥ రూపసగ్ధ్యంవలోకేమసౌకుమార్యంవయచ్చతే ॥ ఇమాపానశ్వేనాంతా
 లేదిత్యమన్తదయంతిమే ॥ ౫౨ ॥ సాచరితామృతాద్రంతేనశ్శంపన్ముమహావాస ॥ రాక్షసానామయింవాహోఘోరా
 శాంతాకూమహితాం ॥ ౫౩ ॥ పాపీసాదాగృహీతయ్యుజితగరోపవనానిచ ॥ సంవన్మాసినగంధర్వీయస్తాన్యాచరితుం
 శ్చయా ॥ ౫౪ ॥ వరంమూల్యంవరంభూజ్యంవరంచస్త్రంచశోభనే ॥ భద్రారంచవరంమన్యేత్వదగ్ధక్షమనీలేక్షణే ॥ ౫౫ ॥
 కాత్వంభవసిరుద్రాణాంమరుతాంవాపరాననే ॥ ఏమానాంవాపరారోహదేవతాప్రతిభాసమే ॥ ౫౬ ॥ సేహగచ్ఛం
 తిగంధర్వావదేవానచక్రస్మరాః ॥ రాక్షసానామయింవాసంకథంమన్యమహాగతా ॥ ౫౭ ॥ ఇమాశాభాన్మూగన్యంహద్వి
 పివ్యామృత్యుగాస్తథా ॥ యుధౌస్తరక్షవళంకాఃకథంతేభ్యోనవిభిషిసి ॥ ౫౮ ॥ మదాన్యతానాంభూరాశాంపంజ
 రాశాంసరస్పినాం ॥ కథమేకామహారణ్యవృతభిషివరాననే ॥ ౫౯ ॥ కాసంసగ్ధ్యతగ్నిత్వంకిన్మమగ్ధచంద్రకా ॥ ఏ
 కాచరసింహ్యుజేఘోరారాక్షససేవితా ॥ ౬౦ ॥ ఇతిప్రస్తావై దేహీరావణేనమరాత్మనా ॥ ద్విజాతివేషేణహితం
 చృష్ట్యరావణనాగణం ॥ నర్త్యరలిధిసతాగైశ్శూజయామానమైధిరీ ॥ ౬౧ ॥ ఉపనీయానసంపూర్వంపాద్యేనా
 భిషంక్రీచ ॥ అతిపీర్ణదమత్యేనశదాతంసోవ్యదవృతం ॥ ౬౨ ॥ ద్విజాతివేషేణసమీక్ష్యతైఘ్రినీసమాగతంపాత్ర
 కుసుంభదారిణం ॥ అతశ్శముద్వేషుమహాయదగ్ధనంశ్యమంత్రయద్వాన్యైణవత్తదాగనా ॥ ౬౩ ॥ ఇయంబ్రహ్మిహి
 మ్మూలాకూమనస్తతామిదంచపాద్యంప్రతిగృహ్యతామితి ॥ ఇదంచధింపనజాతముస్తమంత్వద్విభవ్యగమహే
 వభుభ్యోరాం ॥ కుసంక్రీమాణఃప్రతిపూర్ణభావీనీంరేంద్రవత్త్వీంప్రసమీక్ష్యస్తాధిరీ ॥ ప్రసహ్యతస్యాహరణ్యేదృశం
 షసంసమన్వయాన్వత్త్వవధాయరావణః ॥ ౬౪ ॥ తతస్సువేషంమృగయాగతంచలింప్రతిక్షమాశానహలత్మ్యుగంతదా ॥
 వివీక్షమాశాహరితందదగ్ధశస్త్రమదవ్వంతై పురామలత్మ్యజే ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండేచట్టత్యారీంశస్సగః ॥ ***
 రావణేనతువై దేహీతథాపృష్టాదహీన్తతాప్రవ్రాజకలింశేనశశంసాన్తానమంగనా ॥ ౧ ॥ బ్రాహ్మణశ్చ
 క్షత్రియసంనుగృహీతపేతమంభిక్షాభ్యార్యామవహారంతాంతుసితావచనముఖితే ॥ ౨ ॥ దుహితావళనస్యాహంమై
 ధిరన్యవహావస్తనః ॥ సితానామాపిష్టాద్రంతేరామభార్యాద్వితోత్తమం ॥ ౩ ॥ ఉపిత్యాద్యదశనమాశ్చక్రమూణాం
 నివేతేనే ॥ బంజానామానుషాభోగాగ్రసర్వకామసంపృద్ధినీర ॥ తతస్త్రయోదశేవర్తరాజాసంత్రయితృభుజః ॥ అ
 భిషివయతుంరామంసమేతోరాజమంబ్రిభిః ॥ ౪ ॥ తత్ప్రేక్షంభిరీయమాశేతురామవస్యాభిషేచనే ॥ కేయానామభ
 ద్ధారయాగ్యాసాయాచతేవరం ॥ ౫ ॥ ప్రతిగృహ్యతుక్తేకేయాశ్వశురంసుక్తతేనమే ॥ మమప్రవాంభద్యుర్ధరక
 స్యాభిషేచనం ॥ ద్వావయాచతభద్రారంసత్యసంధంవస్తసోత్తమం ॥ ౬ ॥ నాద్యభోత్యేనచస్త్రస్పేన్యసహస్యేచకథం
 జనపిషమేదితస్యాంతోరామాయద్యభిషివ్యతే ॥ ౭ ॥ ఇతిబ్రహ్మవివాశాంతై కేయాంశ్వశురీమేనమానదః ॥ అయా

చ తాత్తైరన్వత్తైర్నచయాన్ధాంవకారసా ౯౪॥ మమభద్రామహాతేజావయసాపంచవింశతిః ॥ అన్వదగహివహా-
 నీమమజన్మకగణ్యతే ॥ ౧౦౪॥ రామేత్రప్రిథిలోకేనువానస్యవాశుదిః ॥ విశాలాక్షామహాబాహుస్సర్వభూత
 హితేరతి ॥ ౧౦౫॥ కామార్తాన్మమహాతేజావితాదవరభస్వయం ॥ తైశ్చేయ్యాఃప్రియాకానూర్థంతరామంనాభ్య
 షేవయత్ ॥ ౧౦౬॥ అగ్రేషేకాయామిదమస్మిమంరామనాగతం ॥ తైశ్చేయామమభిరారమిత్వవాచభ్యతంవచః ॥
 ౧౦౭॥ తేవేపిత్రాన్సమాన్వేషంమమేదంశృణురాఘవ ॥ భరతాయప్రదాదవ్యమిదంరాజ్యమకంబరం ॥ త్వయాహిఖిల
 వస్తవ్యంనవవహాశివంచచ ॥ వసేప్రవజకాతుశ్చస్థితరంమోచయాన్యతాత్ ॥ ౧౦౮॥ గణేత్యుక్త్వాచతారామఃతై
 శ్చేయామకుశోభయః ॥ చకారతద్వచస్సామమభిరారాద్యభవతః ॥ ౧౦౯॥ దద్యాన్ప్రతిగృహ్యేయత్యేన్యంబ్రూయా
 న్నచాన్యతం ॥ ఏతద్ద్యాన్ప్రదాదామస్యభుజివంసితమనుగ్రహం ॥ ౧౧౦॥ తస్యభారాతుద్వయాత్రోపక్ష్మణోనామపీ
 త్యవాన్ ॥ రామన్యలంఘ్యప్రసన్నస్వహృదయస్థమరేరిహ ॥ ౧౧౧॥ సప్రతాతాపక్ష్మణోనామధర్మచారిన్యతఃప్రతిభా
 న్యగద్యధనుష్ఠాణః పునఃకంఠమయసమా ॥ ౧౧౨॥ బహితావహూపేదయయానహసహానుజః ॥ ప్రవృత్తంబహు
 గ్యంధమాఃత్యోజితేంద్రియః ॥ ౧౧౩॥ తేవయంప్రమృతారాణ్యత్రైకేయ్యాన్వృత్తిత్రేయః ॥ వివరామద్వివేక
 త్వవగంభీరమోజసా ॥ ౧౧౪॥ సమార్యసముపసూతాంశురకేయిపద్మవిహస్వయా ॥ అగమిష్యతీమేభక్తాన్వృహ
 దాయపుమంలమ్ (రుహాగోధావరాహంశ్వరాన్వరామనిహాబవహూ) ॥ ౧౧౫॥ సత్యంనామచగోత్రం
 చకులగచాచక్షుతత్వతఃపిశకశ్చపండకారణ్యేకమగ్రంఛంబరసిద్ధిః ॥ ౧౧౬॥ యేవంబ్రువంతాత్మసంతాయారామవత్కాన్య
 మహాబలిః ॥ ప్రత్యువాహౌత్తరంత్రీనంరామణోరాక్షసాశివః ॥ ౧౧౭॥ యేనమిత్రాన్తాలోకాన్వదేవాసురవన్దనః ॥
 అహంతురామణోనామసేతరక్యోగభేద్యతః ॥ ౧౧౮॥ త్వాంశుకాంచవగ్రాణభాంధృత్వైకాశేయవాహసురవన్దనః ॥
 కేషుదారేషునాగిగచ్ఛావన్యందితే ॥ ౧౧౯॥ బహిష్కేనామన్యమస్త్రీభామపత్యతానామితేన్వతఃసర్వాసామేనగతం
 తేనమాగ్రమహిషభవ ॥ ౧౨౦॥ అంకానామసముద్రస్యచునుభ్యేమహాపురీ ॥ సాగరేణవరిక్షితాసప్తమీనగమూర్ధా
 ని ॥ ౧౨౧॥ తత్రసేతేనయాసాభంవవేషువిహరిష్యసి ॥ నచారభ్యసేహసస్యప్రృథాయిష్యసిభావః ॥ ౧౨౨॥ వంచచా
 న్యస్సమాప్రాణీనగ్నాభరణభూషితాః ॥ సేతవీచరిష్యంగిభార్యాభవసేమేయది ॥ ౧౨౩॥ గావశ్శేవైవమృత్యుమనః
 బసకాత్కృజాప్రత్యువాచానవహ్యంగితమనాద్యగ్నిరాక్షసం ॥ ౧౨౪॥ మహాగిరినివాకంప్రయంహింసన్వరేవరిం
 మహూచగిమిహాక్షోగ్ధనహంరామచనువరా ॥ ౧౨౫॥ సర్వలక్షణసంపన్నం న్యగోగభవమందలం ॥ సన్యతంభం
 మహాభాగమహంరామచనువరా ॥ ౧౨౬॥ మహాబాహుంఘోరపరం నింహయిత్రాంతరాగిమిదం ॥ వృసింహంసం
 హసంకాశమహంరామచనువరా ॥ ౧౨౭॥ పూర్ణాచంద్రావనంరామంరాజవశ్యంజితేంద్రియం ॥ పృష్ఠకీర్తింసహ
 త్వానమహంరామచనువరా ॥ ౧౨౮॥ త్వంపునజాంబుస్సింహీంమామిద్ధసిమమలభాం ॥ నాహంతక్యాన్వయా
 స్సుప్రేమాదిత్యకృత్రభాయథా ॥ ౧౨౯॥ పాదపాకాంతంచనాన్ననంబహూకవశ్యసిమంచభాకం ॥ రాఘవన్యసి
 యాంభార్యాంయస్త్యవిచ్చసరావతి ॥ ౧౩౦॥ యుగితేన్వసింహాన్యన్యగత్యోన్మరసిన్వసః ॥ అతేషన్వసనాన్దగ
 స్టాన్ప్రేమానామిచ్చసి ॥ ౧౩౧॥ ఎందరంవర్తతత్రేన్వంపాశీనాహస్యమిచ్చసి ॥ కాలపాటంబమంపిత్యాన్వప్రమాణం
 మిచ్చసి ॥ ౧౩౨॥ అక్షిమాచాప్రవృత్తబసేజిహ్వయాతేక్షితయుగం ॥ రాఘవన్యసియాంభార్యాం యోగిగంతుంశ్వమి
 చ్ఛసి ॥ ౧౩౩॥ అవశభ్యశీలాంకంతే సముద్రంతేతుమిచ్చసి ॥ సూర్యాచంద్రమసాహభావశిఖ్యాచతుర్థామి
 చ్ఛసి ॥ యోరామన్యసియాంభార్యాం ప్రథమాయామిచ్చసి ॥ ౧౩౪॥ అగ్నిప్రజ్వలిగంధృత్వాచన్యోగోహ
 తుమిచ్చసి ॥ కల్యాణవృద్ధాంరామన్యయాభార్యంహతుమిచ్చసి ॥ ౧౩౫॥ అయానుభానాంతులనామగ్రీ
 చరితుమిచ్చసి ॥ రామన్యసన్వశీంభార్యాం యోగిగంతుంశ్వమిచ్చసి ॥ ౧౩౬॥ యదగిరిసింహాన్యగలయోగ్య
 నేయదంతరంస్యదిగికానముద్రయోః ॥ సురాగ్రస్యపీఠికయోగ్యదంతరంవందంతరం ప్రేతకరాఘవన్యసః ॥ ౧౩౭॥ య
 దంతరంకాంచనసీలహయోగ్యదంతరంచందనవారిపంతయోః ॥ యదంతరంహస్తిచిదాలయోర్వచేతదంతరందాశ
 రక్షేన్వచ ॥ ౧౩౮॥ యదంతరంవాయసవై నేయయోగ్యదంతరంమన్యమహారయోగిమ్ ॥ యదంతరంపారసన్యత్ర
 యోర్వచేతదంతరందాశరథేన్వచ ॥ ౧౩౯॥ తస్మింశ్చహస్త్రిక్షువమప్రభావేరామేష్టేతేకాయుకబాణాశ్శా ॥ హృ
 తాపితేహంసజరాంగమిష్యృజంయభామక్షికయావగిణాం ॥ ౧౪౦॥ శ్రుతివతద్వక్తృమదప్రభావామధ్యప్రమత్వైరజసి
 చంతంఃగాత్రప్రకంపన్యతాబహువహతోద్ధతాసాకదరీవశ్శి ॥ ౧౪౧॥ తాంవేదమానామపలక్ష్యసితాంసరావగో
 మృత్యునమప్రభావఃకులంబలంనామచకర్మచన్వసమాచచక్షేభయకారణార్థం ॥ ౧౪౨॥ శ్రుతిసప్తవత్సారికశ్శ్లోకః

ఏవంబ్రువంత్యైస్థితాయాంసంరక్షణపదమవచః|లలాటేభుశ్చిటంకృత్యానావణిప్రత్యువాచహ||౧|| భ్రాతృశ్రేణవణసాహసంసావత్స్వీవరవణీణః | రావణోనామభద్రం తేదశగ్రీవఃప్రతాపవాణా || యస్యతేవాస్సుగంధశ్చ్యాపిహచపతగోరగాః | విద్రవంతిభయాన్వీతామృత్యోరివ సహద్రజాః || యేనత్రైవణోరాజాన్వైమాత్రఃకారణాంతరేమంద్వచాపాదితఃక్రోధాద్రజిప్రవ్యనిజేశతః || యన్యయార్జఃపరిభ్రష్టస్యస్థానిస్థానమృద్ధివత్ | త్రేణాసంసృతశ్చేష్టమఃధ్యస్తైనరవాహసః || యస్యతత్పుష్కంనావవిమానంకామగంశుభం | పీత్యాదేవాజితంభద్రేయేనసూమివిహాయసం ||౬|| సమసంజాతరోవస్యముఖంద్వష్టైవమైశ్చిలి | విద్రవంతిపరిక్రస్తాస్సురాశ్చేత్తపురోగనాః||౭|| యిత్రవిష్టామ్యుహంత్రమానుతతోవాతంతకిణః | తీవ్రాంశుశ్చిరతాంశుశ్చభయాన్మంపవ్యతేరపః ||౮|| నిమగ్నంవపాస్త్రరవోనద్యత్ప్రమితోదకాః | భవంతియత్రయత్రాహంతిస్తామివిరరానిచ ||౯|| మమపాదేనముద్రస్యలంకానామపురీశుభా | సంపూర్ణారాక్షస్తేఘాతైర్భయభేంధస్యమరావతీ ||౧౦|| ప్రాకారేణపక్షిస్తాపాండంరేణవిరాజరా | హేమకఠ్యైపురీరమాన్వైజూర్యమయతోరణా || హస్త్యశ్వరథసంపాధారూగ్ధనాదపినాదతా | సర్వకాలభద్రైప్రవృత్తైస్సంబులోద్యానతోభిరా ||౧౧|| తత్రత్వంవసతీసితేరాజపుత్రమయానహ | సప్తరిష్యసివారిణాంమానుషీణాంమనస్విని ||౧౨|| భుజానామానుషాభోగాఃపిద్యాంశ్వపరవణీణః | నప్తరిష్యసిరామస్యనామస్యగతాయుషః||౧౩|| స్థావయత్యాప్రియపుత్రంరాక్షాదశరథేనయః | మందపీర్వస్సురోజ్యేష్టస్తత్రప్రథాపితోహ్యయం||౧౪|| తేనకింభ్రాస్తరాజ్యేనరామేణగతచేతసా | కరిష్యసిపితౄలాక్షితావసేనతపస్వినా ||౧౫|| సర్వరాక్షసభతాఃరంకామాగ్నైయువిహగతం | నమన్యథశరాపిష్టంప్రత్యాఖ్యాతుంత్వపన్నసి ||౧౬|| ప్రత్యాఖ్యాయేమామాంభీరుపరితాపంగమిష్యసి | చరణేనాభిహత్యేనపురూరవసముర్జితీ ||౧౭|| అంగశ్చాసనమోరామోమనయధైనమానుషః || తపభాగ్యేవసంప్రాప్తంభజన్వనరవర్జిని ||౧౮|| ఏవముక్తాత్మవైదేహీత్రుధాసంరక్షలోచనా | అల్పమీర్తురుపవాక్యంరహితేరాక్షసానివం ||౧౯|| కథంత్రైశ్రేణందేవంసర్వభూతేనమంగ్రహం | భ్రాతరంప్రదక్షిణ్యవశుభంకన్దువిచ్చసి||౨౦|| అవశ్యంవిసశిష్యంతినర్హేరావణరాక్షసాః|యేమాంత్వంకంకశోరాజామర్చ్యుద్ధిరజితేంద్రియః||౨౧|| అవవ్యాఖ్యతేపంభార్యాంశక్రమ్యుద్రన్యజీవతుం | నపరామస్యభార్యాంమానవనీయాన్వజీవతుం ||౨౨|| జీవేద్ధీరంవజ్రధరస్యహస్తాచ్చపింప్రధ్యమ్యైవతిరావచూపాం | నమాద్యశీంరాక్షససూముత్యాపీతామృతనాపీతహస్తైమోక్షః||౨౩|| శరీశ్చిత్రిమదారణ్యకాండ- అష్టవత్సారింశస్తకం.

సీతాయావచనంశ్రుత్వాదశగ్రీవఃప్రతాపవాణా | హస్తేహస్తంసమాహత్యుచకాంనుమహద్వపుః ||౧|| సమైశ్చిలంపునర్వాక్యంబభాషితతతోభ్యుతం | నోన్యత్రేయాశ్రుతౌమన్యేనుమదీర్యవరాక్రమా || ఉద్యహేయంభుజాభ్యాంతుమేదిమంబరేణితి | అపివేయంముద్రంచమాన్యాంమృత్యురంజేక్షణః || అర్చయంధ్యాంశరైస్త్రైర్వైర్విభిం ద్యాంపిమంపీతలంకామనూమినుమన్త్యజేవశ్యవాంకామచంసతిం ||౨|| ఏవముక్షతశ్చస్తస్యసూర్యకప్తేభిప్రభాత్రుద్ధన్యహరివర్తం తేరత్తేసతేభిభూవతుః ||౩|| సద్యచ్చాన్యంపరిత్యజ్యధిక్తుగూహంవసంసుతిమిన్ద్వంకూహంకాలయాహాభంభజేవైత్రవానుజః||౪|| సంరక్షనయన్శ్రీమాంస్తప్తకాంచనంజలః | క్రోధేనమహతాఃప్రోసిలజీమూతసన్నిభః|దశాన్యఃకామూకీపాలీభభూవక్షుణదాదరః||౫|| సపరివ్రాజకవృద్ధిమహాకాయోపిహాయతో||ప్రవిద్యస్యస్యకయాపంరావణోరాక్షసానివం || సంరక్షనయన్క్రోధాభీమాగోరిచయద్రుధః || రక్తాంబరధరస్తస్మాస్త్రీరత్నంప్రేక్ష్యమైశ్చిలిమ్||౬|| సరామసితకేశాంతాంభాస్మరస్యప్రభామివ | వసనాభరణోపేతాంమైశ్చిలంరావణోబ్రువీత్ ||౭|| అశ్రుమలోకేషువిభ్యతంయదిభర్తారవిచ్చసి || మామాశ్రయవరారోహితవాహంసద్యతేవతిః||౮|| మాంభజన్వదితాయత్సమహంక్షాన్యఃప్రియస్తహ|తైవచాహంకృదిచ్ఛ|దేశిరివ్యేతవవిప్రియం||౯|| త్యజ్యతాంమానుషేభావేమయభావశఃప్రణీయతాం | రాన్యామ్మృతిమసిద్ధాధోరాంసంపరిమితాయుషం ||తైర్నాతైరమరక్తాపిసూధేపండితమానిని || యస్త్రీయావచనాద్రాన్యాపిహేయసనుమన్యజ్ఞసంఅస్మిన్వాగ్యానామరితేవనేవసతిమనః||౧౦|| ఇత్యక్త్యామైశ్చిలంవాక్యంప్రియాహంప్రియవాదినీ | అభిగ్నైమదుస్తాత్మారాక్షసఃకామమోహితః || జగ్గోహిరావణస్త్వతాంబుధఃభిరోహితమివ ||౧౧|| వామేనసీతాంపద్మ్యాత్మంమూర్ధజేషుకరేణపః|ఉర్యోస్తుదక్షిణేవైవపరిజగ్రాహపాణినా ||౧౨|| తంద్వష్టాన్వృత్యుసంకాతేశీర్ష్యదంష్ట్రంపిహంభూమి||ప్రాదపగిరిసంకాశంభయాతాఃవనదేవతాః||౧౩|| సంచమాయామయోదివ్యఃఖిరుక్తఃఖిరన్వసః || ప్రసృద్ధ్యశ్వశహమాంగోరావణస్యమహారథః||౧౪|| తతస్తాంపరుమైర్వాతైర్విర్భుగ్ధయోనసమహాన్వసః|అంతేనాదాయతైదేహీంరథమారో

పయస్తదా ॥౨౦॥ సాస్థుహీతావిచుక్రోశరావశైశ్చయశస్సిన్ ॥ రామేతిసితామభూతాః రామంకూరగతంచనే ॥౨౧॥
 తామకామాంసకామారణఃపన్నగేంద్రవిఘామివ ॥ వివేకమానామదాయఉన్నపాతాథరావణః ॥౨౨॥ తతస్సాన్య
 రాక్షసేంద్రేణస్త్రియమనాభివహేయసా ॥ భృశంచుక్రోశమత్తేపభ్రాంతదిత్తాయథాతురా ॥౨౩॥ వలోత్కణమ
 హాబాహుగురుదిత్తప్రసాదకః ॥ హియమాణాంసజానీషేరక్షసామామమహిళా ॥౨౪॥ జడితంమఖనుథాణం
 శృంగమహాతోపరిగృభణాహియమాణామధమేణమాంరామపవనశ్చసిన్ ॥౨౫॥ ననునామావినీతానాంపితేతా
 సిపరంతపః ॥ కన్యమేమంధంపాపంనన్యతాస్మిహిరావణం ॥౨౬॥ ననుసహ్యోవినీతశ్చన్యశ్చతేమణిఃఫలం ॥ కాలో
 వ్యంగిభవశ్చత్రసన్యసామివక్తయే ॥౨౭॥ సకమణకృతవానేతతాల్-లోపహతచేతనః ॥ బివితాంతకరంఘోరం
 రామాన్యసినమాప్సిమి ॥౨౮॥ మాంబేదానీంసకామాన్యత్రేయీంసనాబంధతైః ॥ హియేయ్యమహాకామన్యధ
 మహత్ప్రీయశస్సిన్ ॥౨౯॥ అమంత్రయేజనస్థానేకణికారాణామప్రప్సి ॥ ష్రిప్రంరామాయశంసన్వంసితాంహరతిరావ
 ణః ॥౩౦॥ మాల్వంతంతంశిభిరింపందేప్రప్రవణంగిరిం ॥ ష్రిప్రంరామాయశంసన్వంసితాంహరతిరావ
 ణః ॥౩౧॥ మాంసపారసంఘస్థాంపందేగదావరీంసదీం ॥ ష్రిప్రంరామాయశంసన్వంసితాంహరతిరావణః ॥౩౨॥
 వైవర్తాచయాన్యస్త్రివనేవిభిదపాదపీ ॥ ననుసగ్రోమ్యహంలేఖ్యోభతుశ్శంసంభుమాంహృతాం ॥౩౩॥ యా
 సకాః విదప్యతనన్యావిభవంత్యతః ॥ సర్వాణితరంబయామివ్యగనక్షిగతానపి ॥ హియమాణాంస్త్రియాంధరూః
 హాబలః ॥ అనేష్యతివరాకమ్యతైవస్వతహృతామపి ॥౩౪॥ సాతేదాకరుణావాదోబలపంఠిమహాభిరా ॥ వనస్పతిగ
 తుగ్రంధదవగ్నాయతలోచనా ॥౩౫॥ సాకమమిష్టత్యయశోశ్రీరావణస్యచశంగితా ॥ సమాన్ద్రేగోకముంబం
 భోవహతయాగిరా ॥౩౬॥ జటాయోపశ్యమాన్యహియమాణామనాభవత్ ॥ అనేనరాక్షసేంద్రేగోకముంబం
 వకమహిళా ॥౩౭॥ వైవహరయతుంతశ్చస్వనమార్గోశ్చాచరః ॥ సన్వవాణజరకాశీపనాయుధశ్చైవవిషమహిళః ॥
 ౩౮॥ రామాయతుయథాతత్వంజటాయోహరంబమమ ॥ లక్ష్మణాయచతేన్యవమాఖ్యానవ్యసంశేషః ॥౩౯॥ ఇతిశ్రీ
 మదారణ్యకాండేవిశ్వవంచాస్తవః ॥౪౦॥ తతఃపర్యంతమాభాస్త్రిమనుంబిభిగోశ్చమి ॥ వనస్పతిగతశ్రీమా
 వ్యభిషహరంభుభాంగిరిం ॥౪౧॥ దశగ్రీవస్థిరధమేళురాణేనన్యసంత్రయః ॥ జటాయగ్నాననాన్మాహంసృగరాజో
 నహాబలః ॥౪౨॥ రాజానన్యస్యలోకస్యమహేంద్రపరుణోచయః ॥ లోకానాంచమితేయ్యోరామోదశరభాన్యజః ॥
 రఃతస్యైవలోకనాథస్యధమహత్ప్రీయశస్సిన్ ॥ సేవానామవరారోహాయోర్వహరుణమహేచ్ఛసి ॥౪౩॥ కథంరా
 జాస్థితోధమేషగదారాణవరామ్యశేత్రీరక్షణీయావశేషంరావదారామహాబల ॥౪౪॥ నవతాయమంసిచాలపగ
 దారాభిమళానాత్ ॥ తతస్సమాచరేద్దీంయస్సరోన్యవిగహాయేత్ ॥౪౫॥ యథాన్యస్తప్తభాన్యేహంధాగగన్త్యావిహ
 శణాత్ ॥౪౬॥ ధర్మనన్యంకకామంచిత్రోశ్చైవప్రసాగతం ॥ నవ్యవన్యంతిరాజానీధర్మహాలన్యసంజన ॥
 ౪౭॥ రాజాధమన్యకామన్యప్రవణాంహేంద్రమోసః ॥ ధమశ్శుభంపాపాపంవారాజమూలంప్రవణతే ॥౪౮॥
 పాపస్యభావశ్చపలకథంత్వరక్షసాంవరః ॥ విశ్వర్యమభినంపార్శ్వోపినానవిమమమ్రుతిః ॥౪౯॥ కామంస్వభా
 వోయోయస్యవశక్యఃపరిమాజితమసేవామృత్పి నామార్జమావసత్కాలయేదిరం ॥౫౦॥ విషయేవాపురేహానే
 యదారామోమహాబలః ॥ నావరాధ్యతిధమాత్మోకథంసన్యపరాధ్యసి ॥౫౧॥ యదిశూర్యుథాహేతోజనస్థింస
 తిభిరః ॥ అతివృత్తీహతిఃపూర్వంరామోగోష్ఠకర్తృణా ॥ అగ్రబ్రూమాయథాతిత్వంకోరామన్యవ్రతీకమః ॥ య
 న్యత్వంలోకనాథస్యభార్యంహృత్వాగమిష్యసి ॥౫౨॥ ష్రిప్రంవిస్మభతైవేహంమాత్యాంఘోరేణదమిషా ॥౫౩॥ హే
 ద్రహనభూతేనప్యత్రిమందాశోనర్యథా ॥౫౪॥ సవహమాశీవిషంబద్ధాన్యవస్త్యంలేనామిమభ్యసే ॥ గ్రీవాయాంప్రతి
 మక్తవంకలంశంసపశ్యసి ॥౫౫॥ సుభారసేన్యభిరణవోయోనరంనావసయేత్ ॥ తదన్నమపిభోక్తవ్యంజే
 ర్యతేయదనమయం ॥౫౬॥ యత్రుత్వాన్యధవేదర్మోగోతీర్నయశోభువి ॥ శరీరస్యచవేష్టేజిఃకత్తరీర్నసమా
 చరేత్ ॥౫౭॥ వష్టిర్వధసహసాగ్రీమమజాతస్యరావణ ॥ పితృవైతామహంరాజ్యంయథావదనుత్తరః ॥ పృథో
 హంత్యంయవాదగ్నిశశరకపవీరతీత్రథావ్యాదాయనైవేహంకుశలినగమిష్యసి ॥౫౮॥ సతక్తస్తవ్రంబలాధిపాం
 నైవేహంసుమపశ్యతే ॥ హేతుభిన్యాణయనంయత్రైధుర్వాంవేదతశ్రీమివ ॥౫౯॥ యథ్యస్యయదిశూరోసిమ
 మూర్తాంబిష్టరావణ ॥ శయిష్యసేహతోభూమాయథాపూర్వంభరప్రకా ॥౬౦॥ అన్యస్సంయగేయేనదపాతై

త్యదానవాః॥ సదిరాష్ట్రనాసాస్త్యంరామోయ్యధివధిష్యతి॥ ౨౩౫॥ కిన్నత్కంమయాశుభాంగతామారంభృతా
 ద్మృతే॥క్షిప్రంశ్వంశ్వసేవీవరయోగ్నివోనసంశయః॥ ౨౩౬॥ నహిమేజీవమానస్యనయస్యసేతుభామిమాం ॥ సీతాం
 కిమివప్రాక్షింరామస్యమహిషీంప్రియాం॥ ౨౩౭॥అవశ్యంతుమయాకార్యంప్రియంతస్యమాహాత్మకః॥ జీవితేనాపి
 రామస్యతదాదరకస్యచ॥ ౨౩౮॥ తిత్తుతిష్ఠదశగ్రీవముపచారణంపశ్యరామ॥ యుద్ధాభివ్యంప్రహాన్యమియథా
 పూర్ణంశౌచర॥౨౩౯॥వృంతాదివపలంత్వాంతుపాతయేయరథోద్దమాత్॥౨౪౦॥ఇతిపంచశస్తకం*****

ఇస్యస్తస్యయథాన్యాయంరామణస్యజటాయమా॥ కృద్ధస్యగ్నితాభాస్సరాశ్చరేజాన్యైశ్చతిష్ఠస్థయః॥ ౧॥ సంర
 క్తనయనకోపాన్వస్తకాంచనకుండలః॥ రాక్షసేంద్రోభిచుద్యావతగీరీద్రవమహాణః॥ ౨॥ నసంప్రవశరస్తుములస్త
 యోస్తస్మిన్మహావనై॥ బభూవవాతోద్ధతయోద్దేశుయోర్గగనేయథా॥౩॥తస్యసూవామృతయద్ధంగృధ్రీరాక్షసయో
 ప్రదా॥ సమక్షయోర్మృత్యువతోర్మహావర్షయోరివ॥౪॥తతోనాభీశానరాత్రైస్సత్తానైగ్రేష్టవికణేభిః॥ అభ్యవర్షమహా
 ఘోరైర్వృణ్ధ్రీరాజంపహాబలః॥ ౫॥ సతాశిరజాలానిగృన్ధఃపత్రకథేశ్వరః॥ జటాయుఃప్రతిజగ్రాహరావణాస్త్రా
 శసంయుగేఽ॥రస్యబీష్టనఖాభ్యాంతుచరణాభ్యాంపహాబలః॥ చకారబహుధాగాత్రేవణాస్యతగస్తవః॥ ౬॥అశ
 క్యోధాన్తగ్రీవోజగ్రాదతమగణాణాం॥ మృత్యుదండనిభాఘాణాశ్చశుమర్దనకాంక్షయా॥౭॥నస్తైర్వాస్తైర్మ
 హావీర్యైఃప్రాప్తమక్షైరజహ్మనైః॥ విభేదనశితైస్త్వేగ్యైర్వృధంఘోరైశ్చితిమృతైః॥ ౮॥సరాక్షసరథేవర్షజానకీంపా
 ప్సులాంచనాం॥ అదింతయత్వాతాన్పూర్ణాంగక్షసంసమభిద్రవత్॥ ౯॥ తతోస్యనశరంచాపముక్తామణిభూషి
 తిం॥ చరణాభ్యాంమహాతేజాబభంజవతగేశ్వరః॥౧౦॥ తతోస్యద్ధమరాదాయరావణాశ్చోధమూర్తితైః॥ వవర్షశరవస్తా
 నీశతశోధసహస్రః॥ ౧౧॥ శతైరావారితస్తస్యసంయుగేవతగేశ్వరః॥ కులాయముపసంపాస్త్రైఃపక్షిపప్రభాణ
 దాం॥౧౨॥సతాశిరవర్షానైవతయోభ్యాంచవిభజాయచ॥ చరణాభ్యాంమహాతేజాబభంజాస్యమహాద్ధనుః॥ ౧౩॥ తచ్ఛా
 గ్నివద్భవంతిప్రంరావణస్యశరాసం॥ పత్రాభ్యాంసమహావీర్యభాస్యహాత్మతగేశ్వరః॥ ౧౪॥ కాంచనశర్కరాణి
 వ్యాకపితాచవననాభాణాం॥ తాంశ్చస్యజవసంపన్నాభజహసంసమరేబలి॥ ౧౫॥ పరంత్రివేలుసంపన్నంకామగం
 పావకార్యమిమణిహేమవిదితాంగంబభంజవమహారథం॥ ౧౬॥ స్రూణుపంచద్రవ్రతీకాశంధ్రంపవన్త్యవైస్సహా॥
 చాతయామానవేగేనగాగ్రహిభీరాక్షైవస్యహా॥౧౭॥ సారథేశ్చాస్యవేగీభూతంజైత్రేవమహద్భీరః॥ పునరన్యపావర
 ష్ట్రీమూణావక్షిరాజోపహాబలః॥౧౮॥ సభగ్నృదన్యాపిరథోహరాశ్వహతసారథిః॥ అంతేనాదాయైద్రేహింపచాత
 భువిరామణి॥౧౯॥ నృప్త్యైనివతితంభూతాంగావణంభగ్ననాహనం॥ సాధుసాధుతిభూతానిగృధ్రీరాజవపూజయా॥
 ౨౦॥ పరిశ్రాంతంతుశంభృష్టైఃజరయాపక్షియూధపం॥ ఉత్సపాతపునర్వృణ్ధ్రోమైథిలీంగృహ్యరావణః॥ ౨౧॥ తంప్ర
 హృప్రసంధాయాంకేగచ్ఛంతంజనకాత్మజాం॥ గృహీరాజస్సముగ్మన్యసమభిమత్యరావణం॥ సమాచార్యమహాతేజా
 జటాయురీదంబ్రవీత్॥౨౨॥పత్రసంస్పర్శభాణస్యభార్యాంరామస్యంగావణ॥ అల్పబుద్ధేహరస్యేనాంవధాయఖిలుర
 త్తసాం॥౨౩॥ సమిత్రబంధుస్సానూస్యన్బలభస్యపరిచ్ఛదః॥ విషపానంపిబాస్యతత్పాసితేత్యవోదకం॥౨౪॥అనుబంధ
 విజానంతశత్రుదామవిచక్షణాఃశిఘ్రమేవవిస్యంతియథాత్వంసంశిష్యసి॥ ౨౫॥ బద్ధస్తంకాలపాశేనక్షగతస్త
 స్యమోక్ష్యపిపథాయబదితంగృహ్యసామిమంజలజోయథా॥౨౬॥ సహితాశుమరాధమోకాకుతస్థోతవరావణః॥ధ
 న్దంబాచాగ్రహన్యస్యజ్జమ్యేతేతురాఘవా॥ ౨౭॥యథాత్వయాక్యతంకర్తభీరుణాలోకగహిణం॥ తసారాద
 రితోమాగోనైవదిరశిషితి॥౨౮॥ యుద్ధస్యస్యయదిశూరోసిముహూర్తంత్యరావణ॥ శయవ్యసహతోభూమా
 యథాభాగ్రాఖరస్తథా॥ ౨౯॥ పరేతకాశేపురుషాయతల-ర్తృప్రతిపద్యతే॥ విశాశాయాన్యశోధక్ష్మ్యంప్రతివన్నసి
 కిర్త్యతే॥ ౩౦॥పాపానుబంధంవైయస్యకర్ణుశిర్త్యకొనుతత్॥మర్వీరలోకాధిపతిస్యయింభూర్భగవాంపి॥౩౧॥వి
 షముక్తాస్సభంవాక్యంజటాయుస్సస్యరక్షుః॥ నివచాత్యశంపుష్పదశగ్రీవస్యవీర్యవాణా॥ ౩౨॥ తేగృహీత్యాన
 త్తైస్త్వేగ్యైరరాదనమంతతః॥అధిహాధిగజారోఘూయథాస్యాప్తస్థవారణం॥౩౩॥ పిరరాదనస్తైరగ్యతుండంపు
 స్ససమర్పయ॥ కేశాంశ్చేత్పాలయామానసఖపక్షముఖాయుధః॥ ౩౪॥ సతరాగృధ్రీరాజేనక్షిత్వసూనోముపబ
 ముణామి॥అనుర్దస్సురితోష్ఠస్పృహాగ్రంపతసరావణః॥ ౩౫॥సపరివృజ్యవైదేహీంవామేనాంకేనరావణః॥ తతే
 నాభిజహానాశుజటాయుంకాగ్రదమూర్తితః॥ ౩౬॥జటాయుస్తవభిక్రమ్యతుండేనాస్యగగాధిపః॥ వామహాహూద
 శతదాన్యపాహరదరిందమః॥౩౭॥ సంభిన్నబాహూన్నైర్వబహావప్సహసాధవ॥ విషజ్వాలావలియక్తవల్లి

కాదివస్తుగాః || ౩౯౪ || తతఃక్రోధాత్తగ్రీవస్సీతాముగ్ధ్యజ్యరావణః | ముక్తిభ్యాంవరణాభ్యాంచగృధ్రరాజసహృ
యత్ || ౪౦౪ || తతోముహూర్తంసంగ్రామోబభూవాతులవీర్యయోః || సత్కసానాంచమఖ్యస్యపక్షికాంప్రసవ్య
చ || ౪౧౪ || తస్యవ్యాయచృహనస్యరామసృక్థేనరావణః || సత్కసార్థ్యైవపాదౌచృగ్రముద్భవ్యస్థోద్భవత్ || ౪౨౪ ||
సద్భిన్నవక్షస్సుహసారత్కసారోద్రవర్షణా|| నివపాతమావోగృక్రోధరస్యాఃపుట్టదీపితః || ౪౩౪ || నిద్రవృద్ధావసరితంసా
మాత్మరజాన్ద్రాంజటాయుషంఅభ్యుధావతత్తేదేహీస్థుబంధుమివచుఃభారా|| ౪౪౪ || తనిలతేనూతనిరాతృకల్పంసహం
దురీరనరః ముదారవీర్యంబదర్శనంకానివతేషుప్రభావబూయమశౌతమివాగ్నిదాశం || ౪౫౪ || నిరస్థునింసర
భంబహితేలేపాతితంరావణవేగమద్దితంపునఃపరివృజ్యతే|| సభానసారోద్భవీతాజనకాన్దజాతా || ౪౬౪ || ఇతిశ్రీ
మదారణ్యకాండే-ఏకపంచాశ్చస్తకం.***
రాక్షసాధిపః|| దదర్శభూమాపతితంసమీపెరాఘవాశ్రమాత్ || ౧ || సాతుగారాధిపముభరావణేనసమీక్ష్యతం || గృధ్ర
రాజంవిదహతంవిలలాపమచుఃభారా|| ౨ || అలింగ్యగృహ్నింధహతంరావణేనబలియసావిలలాపమచుఃభారా|| తాశేశికా
ననా|| ౩ || నిమిత్తంతుక్షణానాంశతమిన్యవదర్శనంఅవశ్యంసఖమఃభేషునరాణాంప్రతివృత్తే|| ౪ || రసాంసంరామసాహా
సిమహాద్భ్యవసమాత్మవః|| భావలీమనంకాయత్ స్థంసంధిమ్మగపక్షికాః|| ౫ || ఆయంపాపచాఢీతవరాంశాతువాభి
సంగతః|| శేతేభిహతాభిఃసామామాగాగ్నాద్విహంగః|| ౬ || ప్రాపిమామభ్యుక్తాతుస్సలప్తఃశేతవరాంశా|| సుపం
త్రస్తాసమాద్రేదచ్చుగ్ధాతాంతుయథాంతః || ౭ || తాంక్లిష్టసాల్యభరణాంవిలపంతీనాశివసత్|| అభ్యుగ్రాహితై
హీంసరాహూరాక్షసాధిపః || ౮ || తాంఅతామివవేష్టంతీమాలింగంతీమ్మహాయనామ్ || ముంబముదేతిబహుశశ్చిన్ద
నాక్షసాధిపః || ౯ || క్రోశంతీంరామరామేనిరామేనిహితాంవన || శీవితాంతాయకేతేషుజగ్రాహంతేనర్మిభః||
౧౦ || పదర్పితాయాంసీతాయాంబభూవసవరాచరం|| జగత్సర్వమమగ్రావంతేమసాంక్షేనసంపృతం || ౧౧ || నవాని
మారుతస్సత్రేవృద్ధిభోభూద్ధివాకరః|| ౧౨ || దృష్వాసీతాంవరామృష్టాంధీనాంపివ్యేవచయమా|| కృతంకాన్యమిశీ
ర్మా|| వ్యాజహారిపితామహః || ౧౩ || ప్రవృష్టావృధిణాశ్చానానర్యేతేవరమ్మయః|| దృష్వాసీతాంవరామృష్టాంధం
డకారణ్యవాసిః|| రావణస్థమీనాశంచపాప్తంబుద్ధాయశ్చచయమా || ౧౪ || సకుః|| రామరామేలివదంతీంత్వ్యదే
తిపజగామాదాయవాకాశంరావణోరాక్షసేర్షరః|| ౧౫ || తస్తాభరణమగ్లాంశీతకాశేయవాసిని|| రరాజరాజపుత్రు
విద్యుత్సేదామీనియథా || ౧౬ || ఉద్ధాతేనవస్త్రేణతస్యాపేతేనరావణః || అధికంప్రతిభజ్రాహిర్విప్రవాగ్ననా ||
౧౭ || తస్యాభరణమకల్యాణ్యాస్తాన్ద్రాణియగభీశవపర్జ్యప్రాణైవైదహ్యేఅభ్యోర్యంతరావణం || ౧౮ || తస్యాశోశే
యముగ్రాహమాకాశేనకప్రధంబభోచాదిత్యరాగేణదాన్రమభ్రమివాతే || ౧౯ || తస్యాస్త్రమసంసక్తీమాకా
శేరావణాంకింసరరాజవిసారామందివాగ్మవివపంతకం || ౨౦ || బభూవజలదంలంభిన్వాచంద్రభ్రోదినఃసులం
టంసుకేశాంతంవర్షగర్భాభమంద్రాం || ౨౧ || శుక్లేస్థువిమతైర్గంధైశ్చవశ్చిర్లంకృతం || తస్యాస్త్రవిమలంసక్తి
మాకాశేరావణాంకం || ౨౨ || సుదీగంపువమృష్టాన్ద్రాంచంద్రవత్ప్రియదర్శనంసహసంచారుణామోస్తమాకాశేహ
టకప్రధం || ౨౩ || రాక్షసేనసమాధూరితేస్యాస్త్రవృద్ధనంశుభంశుభేనవిసారామందివాచంద్రభ్రోదితః|| ౨౪ || సా
హేమవగ్లాంబిలాంగంమైథిలీరాక్షసాధిపం|| శుభుభేకాంచసీకాంబీలంమలిమివాశి|| ౨౫ || సావర్షగోహేమాభా
రావణంజనకాన్దజాదివృష్టసమివావిశ్యశుశుభేతస్తభూమణా || ౨౬ || తరుప్రవాగర్కరాసాంబిలాంగంరాక్షసేర్షరం
ప్రాశోభయతతైదేహీగజంకయ్యైవకాంచసీ || ౨౭ || తస్యాభూమణాఘోషైరైవదహ్యేరాక్షసాధిపః|| బభౌవచపహాసే
లస్సఘోమత్తవతోయదః|| ౨౮ || ఉద్రమాంగామృతాతస్యాభివృష్టప్రప్తిస్థమంతరః|| సీతాయాహ్రియమాణాయాః
వపాతభరణీతే || ౨౯ || సాతురావణవేగేనపుష్పవృష్టిస్థమంతరః|| సమాధూతాదతగ్రీవంపునరేవాభ్యువతేతత్ || ౩౦ ||
అభ్యవర్తతపుష్పాణాంధారైత్రేవణాంజంసక్షత్రమాలావిమలామేనంసగమివోన్నతం || ౩౧ || చరణాన్నూపునిం
ప్రశ్నంవైదెహ్యరత్నభూషితంవిద్యుత్ప్రండలసంకాశంపపాతమభరన్వసం || ౩౨ || తాంమహూహాల్యామివాకాశే
దీప్యమానంస్వతేజసాజవంతగాకాశమావిశ్యసీతాంవైశ్చవరానుజః || ౩౩ || తస్యాస్త్రేన్యగ్నివగ్లానిభూమణానిహసీ
తలేనఘోమాణ్యవత్యంతక్షీరాస్తాభావబారతే || ౩౪ || తస్యాస్త్రసాంతరాద్భిర్వైహగస్తాధిపవృతిః|| వైహ
వ్యోభివత్స్యాతిగంకేవగగనామృతా || ౩౫ || ఉద్భవన్నవాతాభిసాతాసానాద్విజగతాయతాః|| మాతైరీశదీగ్లాగా
గ్రావాభిజమృగివపాదపాః || ౩౬ || సర్వవృద్ధస్తకమలాస్త్రస్తమిజలేచరాః || సభిమవగతోచ్ఛ్వాససామన్వశే
చంతమైథిమః|| ౩౭ || సమంతాదభిసంపత్యసంహవామృత్ప్రమ్మగద్విజాః|| అవధావంప్రదారోహేత్సీతాంభూమామగ

మనః || ౩౮ || జలప్రవాతాస్రముభాశ్శృంగైరుచ్చిత్రబాహుభిః | సీతాయాంహియమాణాయాంవికోశంతీవర్ష
 తాః || ౩౯ || హియమాణాంతువైదేహీంశ్చష్టావదీనీవారః | ప్రతిష్ఠస్తప్రభశ్శ్రీమానాసీత్యాండరమండలః || ౪౦ ||
 నాస్తిచర్మః కుతస్సన్యంనార్థవంనాన్యశంసతా | యత్రరామస్యవైదేహీంభార్యాంహరతిరావణః || ఇతిసర్వాశి
 భుతాదాగతఃపర్యదేవయ || ౪౧ || చిత్రస్తకాదీనముభాదురురుమృగాగదతకాః || ఉద్విక్తోద్విష్ట్యక్ష్యసయనైరా
 న్రవాణామీక్షణాః || ౪౨ || సుప్రవేతగౌతాశ్చబభూవుర్యవదేవతాః || వికోశంతీఃదృఢంసీతాం దృష్టాదుః
 ఖండభాగౌత్వామ్ | తాంతులక్ష్మణరామేభిఃక్రొశంతీఃసుధురన్వరమ్ || అవేక్షమాణాంబహుశోవైదేహీం ధరణీత
 లమ్ || ౪౩ || సహజానులకేశాంతాంపిన్ద్రమృప్తవీశేషకామ్ | జహరౌగన్ధవిశానాయచక్రగ్రీవాసస్పిహీమ్ || ౪౪ ||
 తతస్తుసాచారుదటసువిన్యతావినాకృతాబంధజనైఃప్రతిభీ | అపశ్యతీరాఘవలక్ష్మణాృభౌవివణవప్తౌభయభారప
 డితా || ౪౫ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండేద్వివంశాశ్వాసర్యః ||

ఖమున్యతంతంతన్యస్తౌమైశిభిజనాత్కౌమఃఖతాపరమోద్విగ్నాభయేమహావివలీనీ || ౧ || రోషరోష
 సతామృక్షీభీయాద్యంరాక్షసాశివం | రుదంతీకరుణంసీతాహియమాణేదమబ్రవీత్ || ౨ || నవ్యవత్రసేనీచకర్మ
 తానేనరావం | జ్ఞాతావైదిహీతాయయాన్యగదరయత్యావసాలయసే || ౩ || త్వయైవమానందస్త్యక్షభీరుహాదు
 విచ్చతామయవవాహీభౌద్రామృగానాపేటమాయయా || ౪ || యోహిమామద్యతస్యేగురోప్రయంవినిపాతి
 తః | గృధ్రాంజపురాణోసాశ్చతురస్యనభావమ్ || ౫ || పరమంఖలుతేనీర్యం దృశ్యతేరాక్షసాధమ | విశ్రావ్య
 నామధేయంహియగ్ధేసాప్రక్షితాశ్చయమ్ || ౬ || ఈదృశంగహితంకర్మకథంకృత్యానలజ్ఞసే | ప్రయోగ్యహా
 లంబీదరహితేవరస్యవ || ౭ || కథంపయంతిలోకేషుపురుషాఃకర్మకథుత్పితం | సున్యశంసమధమిష్టతంతశోరీడీర్య
 మానివః || ౮ || ధిస్తేతేర్యంచనన్యంచయన్వస్తికంధిరవాంస్తదా | కులాక్రొశకరంలాకేభ్యైచారిత్రమీదృశం || ౯ ||
 కింకర్తువంశకృమేవమీయజ్ఞవేనైవధావసి | ముహూర్తామపిత్వస్సనజీవన్ప్రతియాస్యసి || ౧౦ || సహచరుమ్మ
 ఖంప్రాప్యతయోపాధివప్తృతయోః | సన్దైన్యోపిసమర్థాస్త్యంముహూర్తామపిజీవితం || ౧౧ || నశ్వంతయో
 శ్వరస్పర్శంసాధంతక్షతకంధస | వనేప్రజ్వలితస్యేవస్మర్మమగ్నేర్విహంగమః || ౧౨ || సాధుకుర్వాత్సనఃపక్ష్యంసాధు
 మాముంహరావం || ౧౩ || మన్మథకణ్డబుద్ధోహిభ్రాత్రాసహపతిర్మమమ్ || విధాన్యశివిసానాయస్యంమాయ
 దినముంచసి || ౧౪ || యేనత్వంచ్యసాదేనజలన్యాంహతుమిచ్చసి | వ్యవసాయస్యతేనచభవిష్టనిరర్థకః || ౧౫ ||
 నహ్యహంతమవశ్యంశీధౌతాగంచమిక్రమం || ఉత్సహేత్ప్రవశగౌప్రాణాధారయతుంచరం || ౧౬ || ననూ
 నంచాన్యసఃపన్యంశ్రీయోవాసమవక్షసి | నృశ్శక్యకలేయధామత్యోగవివరీతానీవతే || ౧౭ || ముహూర్తా
 తాంహిసర్వేషాంయన్వస్యంతస్మరోదతే | పశ్యోవ్యన్యహికంతేత్వాంకాలపాశావపాశితమ్ || ౧౮ || యథావా
 స్త్విభయస్థానేనవిభేషిదశానమ్ | వ్యక్తంహిరణ్మయామోత్సంసంపశ్యసిసహీరుహా || ౧౯ || సదీంవైగరణీం
 హుగాంబుధిరౌఘంబహిసీం | అసిపత్రవనంనైసభివంపశ్యసిరావణ || ౧౯ || తత్ప్రకాంచనపుష్పంచప్రదూర్యప్ర
 సరచ్చదాం || ద్రక్ష్యసీతాబ్జలింలేర్థ్యమాయైకేంటైత్వితాం || ౨౦ || సహిత్యమీదృశంకృత్యావసానీకంమహా
 ల్యసః || దగ్ధింతక్ష్యశిదిరంబివంసీత్యేవసంభూతః || ౨౧ || బద్ధస్త్యంకాలపాశేనమర్మిచాతేరావణ || కృగతో
 లఘుగ్రోశకర్మకథామమహాన్యసః || ౨౨ || నిమేసంతరమత్రైవిదినాభ్రాత్రామహావనే || రాక్షసాధు
 తాయనసప్రాణివతుడత | సకథంరాఘవోమీరస్సర్వాత్మకుశలోబతీ | సత్యాంచనాచ్ఛవైత్తేజ్జిహ్వభార్య
 వహరిం || ౨౩ || ప్రత్యాన్యచ్ఛవమమంవైదేహీరావణాంకగా | భయశోకసమావిస్తాకరుణంబిలరావహా || ౨౪ || త
 ఛాభ్యశౌతాణాంబహువైసభామీనేలిరావపురంకరుణంచభామిని | జహరౌపావశకరుణంబీవేన్యతీంస్యతాన్రజామా
 గతగాత్రవేషుం || ౨౫ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండేత్రివంశాశ్వాసర్యః ||

క్రాయమాణామైదేహీకంబిన్ద్రావ్యపశ్యతీ | దదతంగిత్వంగస్థావంచవానరయంగవా || ౧ || తేహం
 మఘ్నేమితాలాక్షీతేయంకనకప్రభం | ఉద్ధిరియంచరారోహతేషుభానాభ్యధరణాద || ముమూచయదిరామాయతంసే
 యగిష్ఠమైశిభీ || ౨ || వస్త్రముగృహ్యతేన్యద్యేసిక్షిప్తంసహభూషణం | సంభ్రామ్యదదతగ్రీవస్త్రలీలమదనసమగ్రవా ||
 ౩ || పింగాక్షాస్తాంపితాలాక్షీంనేత్రేర్విమమైదివ || వికోశంతీంతథాసీతాందదృశుర్వానరకవాణాః || ౪ || సచ
 పంపామత్రిక్రన్యలంకామభిముఖిభురిం || జగామరుదతీంగస్యవైదేహీంరాక్షసైర్వరః || ౫ || తాంజహరసుసం
 ప్బృహరావణోమృత్యుమాత్తసః | ఉత్సంగేనైవభగింతీక్ష్ణదంష్ట్రాంమహామిమ || ౬ || వనానిసరితత్తైలాణసరాం

నిచవిహాయసాః | సక్తిప్రసవతీయాయశరశ్చ సాదివచ్యుతః || ౭౪ || తివిసక్తసకేతంతువరుశాలయమక్షయం | సరితాంశరణాగత్యాసమతీయాయసాగరం || ౮౪ || సంభ్రామాశ్చురివృత్తిస్త్రిగుద్ధమీనమహూరగః || తై దేవభ్యంహియమాణాయాంబభూవవరుశాలయః || ౯౪ || అంతరిక్షగతావాచస్పస్పృజాశ్చారద్రవా | పరదంతోదతగ్రీవభ్రంసద్ధాస్తదాబుజ్జిహ్వః || ౧౦౪ || సమస్థితాంవిషేష్యంతీమంలేనాదాయరావణః || ప్రపవేశపురిలంకాంబామీంసమృత్యుమాత్మనః || ౧౧౪ || సోభిగమ్యపురిలంకాంసువిభక్తమహాపథాం || సంచస్థగత్యైవ్యులంకాంసమృత్యుసంకఃపురాపితత్ || ౧౨౪ || తత్రతామససాపాంశాంశోకేమోహపరాయణాం | నిదశైరావణ్యైతాంసయోమాయామవాసురిం || ౧౩౪ || అబువీచ్యదశగ్రీవఃపితౄదీపూరదర్శనాః || యథానేమాంపుమాణస్త్రీవాసీతాంపశ్యన్యసంకః || ౧౪౪ || ముక్తామశిమవద్ధానివస్త్రీశ్చాభరణానిచ | యద్యదిచ్చేదదేవాస్యాదేమంసువృంసతోయథా || ౧౫౪ || యాచవక్త్యంతై దేహీంవచనంకిందిదప్రియం | అజ్ఞానాద్యదివాజ్ఞానాన్నతస్యాదేవీశంసీయం || ౧౬౪ || శథోక్త్యావరాక్షసస్తాన్తురాక్షసేంద్రఃప్రతాపవాన్ || నిమగ్రమ్యంతిఃపురాన్తస్మాత్ | య్యన్యసిందిశంయన్ || ౧౭౪ || తాస్తామహాపితౄన్పురాక్షసాఃపితౄతాన్ || ౧౮౪ || సతాఽన్యస్త్యాసమహావీర్యవంధానేనమామిః | ఉపావైతానింపాకన్యంప్రశస్యంబవీర్యవంశః || ౧౯౪ || నానాప్రహరణాఃప్రిప్రవేశోగచ్ఛతసత్వరాః | జనస్థానేపశ్యంతాసంభూతలూర్పంభరాలయం || ౨౦౪ || తత్రోష్టరాంజనస్థానేమాన్యేనిహతరాక్షసే | పారుషంబలమత్రైవ్యైస్సమన్యైశ్చైవమారణః || ౨౧౪ || బలంపింసువహస్తేన్యజన్తానేనివేతంత | సమామంభరంయథ్దేహతంరామేణసాయజైః || ౨౨౪ || తత్కోరోహమమామహాద్వైర్యస్యోపరివరణతే | తైరంపసుమహాజ్ఞాంతరామంప్రశిసుదారుం || ౨౩౪ || నిరారేయమమిచ్ఛామిరచ్చతైరమహాహిహః | సహిలస్యాస్యహూనిదామహత్వాసంయుగేరియం || ౨౪౪ || తంస్త్రిదానిమహంహర్తృభరనూమణభానిం | రామంకోమోఽపలప్యన్విమలంబైవవధంసః || ౨౫౪ || జనస్థానేపశ్యిష్టాపశ్యిరామమాత్రితా | ప్రవృత్తిసువసేతరాక్షసంకింతితత్వరాః || ౨౬౪ || అప్రసూదాచ్యగంతవ్యంసర్వైర్లరిపితౄచదైః || కథావ్యక్తసదాయంత్సరాఘవస్యవధంప్రతి || ౨౭౪ || యష్మాకంచలభక్త్యోపబంబుశోరంమూర్ధనం | అతఃస్థానేమయాయామంపయోజితాః || ౨౮౪ || తతఃప్రియంపాకన్యమపేభ్యరాక్షసామహాథేమమివభివాద్యరావణం | విహాయలంకాంసహితాఃప్రతస్థితేయతోజనస్థానమలక్యదర్శనాః || ౨౯౪ || తతస్త్వసీతామవలంభ్యరామంస్మనంప్రవృత్తపరివృహ్యమైశ్చీం | ప్రవభ్యరామేణవైరముక్తమంబభూవమోహంత్ప్రదితస్మరాక్షసః || ౩౦౪ || భృతీమదారణ్యకాండచతుఃపంచాపస్తవ్యః ||

సందిగ్యరాక్షసాః ఘోరాః రావణాః ప్రోమహాబలాః | అభానంబుద్ధివైస్స బాహ్యైశ్చ కృత్వన్యన మన్యత || ౧ || సందిరయానోతై దేహీంకామబానిసవర్షిణః | ప్రపవేశ్యహంరవ్యంసంసృజన్తమభిశ్చరన్ || ౨ || సప్రవిశ్యతుతద్వేత్సరావణోరాక్షసాధిపః | అపశ్యద్యాక్షిమచ్యవస్థితాంశోకపరాయణాం || ౩ || అశ్రుప్రారణముఖంబిహాంశోకభారాభిషిటతాం | వాయువేగైరివాక్యాంశాంబుజ్జలంసావవణావే || మృగయాంశపరిభ్రాంతమ్యంశ్వభిరివాప్యతామ్ | అసాముఖమఖంశితమశ్యేన్యదనిశాచరః || తాంయశోకపరాంబీనాసంపాకంరాక్షసానిపః | సవలూర్గయూహానన్యహందేవ్యహూవమం || హాన్యఃపాపీసాదనంబాధంస్త్రీసహస్రేణపిపితం | నానాపక్షిగతైర్బ్రష్టంసానారత్నపవన్యతం | దాంతైస్తాపవీతైశ్చస్పస్పాతైర్దరాజైరపి | వజ్రస్త్రిహార్యంత్రైశ్చస్త్రంతైర్దూఢైశ్చహాహరైః || ౪ || బవన్యమంభినిహోఽదంతప్రతాకాంచనతోరణం | సోహనంకాంచనందిగ్రనూరురోహితయానహా || దాంతకారాబరాత్ప్రేవగనాఢ్యాఃప్రియదర్శనాః | హేమజాలావృతాశ్చసగ్రతపాపీసాదపదైరయః || ౫ || సుఖాసజివిద్రాశిభూపాదానిపర్యతః | దశగ్రీవస్సన్యభవసేపాపీదశకాయమైశ్చీం || ౬ || దీపకాఃపుషూరిన్యశ్చనానావృక్షసమద్యతాః | రావణోదశకాయమానసీతాంశోకపరాయణాం || ౭ || దశకాయత్యాకున్తై దేవభ్యక్త్యన్తుం తద్వవనోక్షమం | ఉపాచవాక్యంపాపాత్మాసీతాంలోభితుమిచ్ఛయా || ౮ || నతరాక్షసకోటశ్చ్యద్వామితరీతరీభాపరాః | తేమాంప్రభురహంసీతేసర్వేమాంభిమకమణాం || ౯ || వజరయిత్యాజరావృద్ధాఃబాలంశ్చరజనవరాః | సహస్రమేకమేకస్యమనకాశ్యపురస్ఫురం || ౧౦ || యదిదంరాజరంత్రింమేన్యయన్యంప్రసిక్తంబీదితంచవిశాలాక్షిన్తంమేపాపీగైగరీయసి || ౧౧ || బహూనాంస్త్రీసహస్రాశాంమమయోసేపిగిగమాః | తాపాంత్వమీశ్వరాః | తేమమథార్యాభవప్రియే || ౧౨ || సాధుకేతేన్యయాబుద్ధాగ్రోచయస్వవహోమమ | భజస్వమాభితక్రస్యప్రసాదం | కుఠమహాని || ౧౩ || పరిక్షిప్తాసమదీనిలంకేయంశతయోజనా | నేయంధరణయతుంశక్యాసేంద్రైగిరిపిమరాసురైః || ౧౪ || నదేదేమనయత్యేమనగంధర్వేషుపక్షిణం | అహంపశ్యమిలోకేమయోమేమీర్యసమోదవేత్ || ౧౫ ||

ఘోరస్థిని నీవేన తాప సేనగ తాయుమాః కింకరిష్యసి రా మేణమానుషేణాబృ లేజసా॥ ౨౧ ॥ భజన్యస్య తేహి మేవ భ తా
 వంనద్యత స్తవ యావనంహ్యభువనభీరురమస్యేహమయానమా ॥ ౨౨ ॥ దశక నేమాకృతాబుద్ధింరాఘవస్యవరాన
 నే॥ కాన్యక శ్రీ రహగంతుమపిసి తేమనరేరత్తైః ॥ నకశ్యేవాయురాకాశేపాత్రై ర్భ్రష్టుంనమోజవః ॥ దీప్యమానస్యవాప్య
 గ్నేగ్మంహితుంవినులాంశేఖం ॥ ౨౩ ॥ త్రయాణామపిలోకా నానరంభవశ్యమిహో భవే ॥ విక్ర మేణయేద్యస్త్యాంమ
 ద్భానూపరిచాలితాం॥ ౨౪ ॥ లంకాయాంసుమహదాభిజ్యమిదంత్యసుమపాలయ ॥ త్వ త్రేహ్యేవమద్విధాత్రైవదేవా
 శ్చాపివరాచరాః॥ ౨౫ ॥ అభిషేకేదక శ్లిన్నాబుష్టాచరమయస్వనాం ॥ ౨౬ ॥ కుమార్తరయత్సురాకర్మణవనవాసే
 నరత్తరంభః ॥ యశ్చ తేమకృత్తేథమః స్తస్యేహాఫలమాప్నుహి॥ ౨౭ ॥ ఇహమాల్కానినిసర్వాణిదివిగంధానివైశ్రితి ॥ భూ
 వనశౌభవముఖ్యాని సేనస్వవచమయానమా ॥ ౨౮ ॥ పుచ్చకం నామసుశోణిభ్యామిదైవ్రవణస్యమే ॥ విహనంసూర్యనం
 కాశంతరసానిజిః గంమయా ॥ విశాలంరమణీయంవరద్విమానమనుగ్రహం ॥ తేత్రసేతేమయాసాధగం విహరస్వ
 యథానుఖం॥ ౩౦ ॥ వదనంవదన్తసంకాతేమమపిచారుర్థతనం ॥ శోకాతిగంతువరారోహేనభాగిజితవరాననేరిని
 ఏవవచతిత్త్వేనాంస్త్రీం లేనవరాంగనా ॥ విధాయేందుభిఃసేతాముఖమస్మానిభ్యవతఃయత్ ॥ ౩౧ ॥ ద్భాయంతీం
 తామవాన్యస్థాదేనాం తాతామత్రభాగం ॥ ఉదావవనసావహరావణిరాక్షసేశ్వరః॥ ౩౩ ॥ అలంబీదేనైత్ర దేహి
 దంహకలంపత్ర సేవం ॥ ఆహియంతై వణస్త్యః శివయస్త్యసావిమమృతి ॥ ౩౪ ॥ ఓతాపాదావయామిన్నదానిశోభిఃప
 రీపీడితా ॥ ప్రసాదంకురు మేక్షింసవశ్యేహాచారానుభృతే ॥ ౩౫ ॥ ఇహస్మాన్యామయావావశ్యుస్వన్యావాజేనభవ
 లాః॥నచావిరావణఃకాంవిదన్తాధ్వాంస్త్రీంప్రణమేతవ ॥ ౩౬ ॥ ఏవయక్వాద్యగ్నివోష్టానింజనాశ్చక్షాంశ్చ
 తాంతవతమావన్నయమేయమిలమన్యతే॥ ౩౭ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండేపంచమంపాదశ్మగః॥

[illegible]

వచనాదేవతాస్తస్యమఘారాక్షసిగణాః | కృత్రాంజలయోఘాత్వామైథింపర్యవారయన్ || ౨౮ || సతాః
 ప్రవాచరాజాతురావణోఘారదర్శనః | ప్రచాల్యచరణోల్లాఘైదాదరయన్మపేషిన్ || ౨౯ || అశోకపరికామ
 శ్వేమైథినియతామయంత్రతేయరక్ష్యతాగూఢంయమ్మభిఃపరివారితా || ౩౦ || తత్రేనాంరత్నవైష్ణవైఃపునస్సాం
 త్రైష్ణవైఃమైథిం ఆనయన్మనశంసర్వావన్యాంగజవధూమ || ౩౧ || ఇతిప్రతిసమాప్తా రాక్షసౌరావణకథాః |
 అశోకపరికాంజ్యస్తైఃమైథింప్రతివృత్తాను || సర్వకాలపత్రైశ్చైవ నానాపుష్పత్రైశ్చైవ || సర్వకాలమదై
 శ్చాపిమైత్రేస్సమపేషితాం || ౩౩ || సాతుశోకపరితాంగమైథిజనకాత్మజా రాక్షసేవశిమావన్నావ్యాప్రీణాం
 చారిణీయథా || ౩౪ || శోకేనమతాగస్త్రమైథిజనకాత్మజాః | నశింశాలభతేభీరుపాశబద్ధాన్మగ్నియథా || ౩౫ ||
 నవించతేతత్రీశుశరణమైథిలిపివాపనేతాభిరతివత్సితాః | పతింస్వరంతివయంతంచదైవతంపితేనాసాగ్ధ్యయశోకపీఠ
 తా || ౩౬ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే చట్రంచాశ్మకం.

రాక్షసంమృగరూపేణచరంతంకామూ పిణింఽహస్యరామోమూరిచంపూణంపథిజవత్తతే || ౧ || తస్యసంత్వర
 మాణ్యస్థస్థాకామస్యమైథిం | కూరీరన్వశోభగోమాయస్సిననాశన్యవత్తతః || ౨ || సతస్యస్వరమాజ్ఞాయదా
 నుగంరోమహాపరాం | వింతయాచానగోమాయాస్య రేణువరీకంతః || ౩ || అత్యుభయభక్తమస్యేహగోమాయాస్వాశ్య
 తేయథాస్త్వస్త్రిస్వానపిన్దేవభ్యరాక్షసభాక్షణమేనా || ౪ || మూరిచేనమజాయస్వదేవమాలంభ్యనామకం | వి
 క్రుప్తంమృగరూపేణక్షుణ్ణశ్చైవయోదాశ్చక్షింససామిద్రస్వరంపుత్రావతాంపహతావచమైథిం | తస్మైదవపహతః
 క్షిప్రంమశ్చకాశిమిదైవ్యం || ౬ || రాక్షసైస్ససితైర్నాణసంసితాయాశుప్తితవః | కాంచనశ్చవృగ్గోఘాతా
 వ్యవచీయాశ్రమాస్త్రమాంఘరంబితావ్యతుమారీరాక్షసోఘాచ్ఛరాహతః | హలక్ష్యూహతోస్త్రేతియద్వాక్యంవ్యా
 జహోచ || ౮ || ౬ పిన్దస్యస్థితేదృభ్యాంసహితాభ్యావ్యహాననే | జనస్థాననిమత్తహింకృతైరోష్ఠరాక్షసః || ౯ ||
 నిమత్తానిచఘోరాశిస్వర్యం తేద్యవచానిచ | ఇశ్యేచంచితయారామశ్రుత్వాగోమాయనిష్క్రమం || అన్యశ్చాప్తి
 పనయనాన్యకృతరూపేణరాక్షసాః | ఆజగమజనస్థానంరాఘవేవరీకంతః || ౧౧ || తందీనమనసోదీనమాసేమమృగవ
 షిణః | సస్యంకృత్యామనశ్చానంఘోరాంశ్చసన్మజస్యస్వరా || ౧౨ || తానివృత్త్యామితానిమహాఘోరాశీరా
 ఘవేఃస్యవణతాశ్చన్మరితోవనేనాశ్రమమాత్మనః || ౧౩ || సీతాంసమచరారోహంబత్సృణంచనహాబలం | ఆజగ
 మజనస్థానంబింతయన్వేదాకాఘవః || ౧౪ || తతోలక్ష్యణమాంబంబదన్యమిగతప్రభం || ౧౫ || తతోమూరేరా
 మేణమయాయనలక్ష్యణం | విష్ణుపుష్పద్యవజేఘోషాభ్యానా || ౧౬ || సంజగహేఠతత్రాహాభ్యేష్ఠలక్ష్య
 ణమాగతం | పివశ్యునిసాంబిజవేవనేరాక్షససేవితే || ౧౭ || గృహీత్వాచకిరంపవ్యంలక్ష్యణంరఘునచనః | ఉపావ
 మధురోదరగమిదంపదమహారణమతే || ౧౮ || అపహాలక్ష్యణహ్యోం తేస్యరయస్త్వంపివశ్యయతా || సీతా
 మిహాగతస్సాన్యకృత్సృష్టిభవేదిహ || ౧౯ || నమేష్టినశయోవీరసర్వకాజాకాశ్మజా | విదన్తాశ్చైరాచారిరా
 త్కైరైరనచారిభిః | అనుభాస్యేభూయత్యంభాప్రాచర్యవంతిమే || ౨౦ || అపిలక్ష్యణసితాయాస్సాన్యగ్రహిణీ
 ప్నుయావహే | జీవంతాన్యేభునచవ్యసూన్యసాయాజకస్యవై || యథావైవృగసంఘాశ్యగోమాయాన్యైవైరైరై
 వం | వాశ్యం తేశమనాశ్చాపిపథిస్తాశభిరీదితం || ౨౨ || అపిన్దస్త్రిభవేష్టాన్యగ్రాభున్యగ్రహిణీ || ౨౩ ||
 భవంహిరత్కోమృగసన్నికాశంపరాభ్యసంధూరమమప్రయాంతం | హతంశక్తంబిష్టహాశ్రమేణవరాక్షసోఘా
 నిగ్నియమాంబవ || ౨౪ || సనశ్చమేదీనమహాప్రహస్తంచయున్సవ్యతమమతేవకారం | అసంతముంబత్సృణాన్యసి
 తావృతాన్యతానావనిశ్చతేనా || ౨౫ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే సప్తవచాశ్మకం.

సప్తవైలక్ష్యణాదీవంశూస్యేవరేగ్రాక్షసేపర్యవృత్తశ్చర్యాన్యైదేవీనాగిదివనా, ౧౪ ప్రస్తావించడ
 తారణ్యయామాననుజనావహా కృపాలక్ష్యణాదైవీయాంసహాస్వాన్యవచనం, ౨౦ గాక్ష్యగ్రహిణీవచనం
 దండకావరిధావనః కృపాచారిభిఃపరహయామేదైదేవీగమవర్ణనా || ౩ || యాంబిజాశ్చాప్తిసేవీయమనూర్వయ
 పిఠిబితుం | కృపాసాగవచనంమేసితానురమతోవనా || ౪ || వశస్యమనూర్వయంబాప్తివ్యాకృతలక్ష్యణం
 కాంచంసాగవచనంకాంచంసేష్టేయంజనకాన్యజాం || ౫ || కన్యజేవర్ణిదేవీప్రాతైఃపిమగ్నానానంతకృష్ణవృత్తానిజ
 సంసాహస్యమేమభ్యాభవవ్యతి || ౬ || సీతానిమత్తసామిత్యేష్టేయంకతేన్యయం | కన్యకానూపాభావాన్తే
 యాసాభివ్యతి || ౭ || సపుణరాజ్యాంసద్ధాన్యాంవృత్తిపుత్రాగేవస్మిన్ | ఉపస్థానాన్యకృతాన్యకృతే
 యాం || ౮ || యజీవర్ణిదేవీగమయ్యనూర్వైమంపునఃసువృత్తాయదివృత్తానామకృత్యయ్యయం || ౯ ||

శ్రీరామాయణ - అరణ్యకాండ - మట్టిరమస్సర్గ.

అదిచూచుచు గుండె వైచేసినాధిపాకతే । అనఁ ప్రహసితాసీదావనిష్ఠామలత్మణః ॥ ౧౦ ॥ యాఁహిలత్మణః
 వైచేసీయదివలీచానవా । త్వయిప్రమతైరక్షోభిష్టాతావరపస్విరీ ॥ ౧౧ ॥ సుకుమారీచబాలాచరిత్యంచాద
 భదర్శిః । మద్వియోగేనవైచేసీవ్యక్తంకోచధిమర్తనాః ॥ ౧౨ ॥ సర్వధారతనూలేనజిహ్వానసుమరాక్షణావదతా
 లత్మణేభ్యవైప్రవాపిజనితంభయం ॥ ౧౩ ॥ శుభ్రవృక్షేవైచేదేవ్యసంస్కరస్పృశోముసు । త్రస్తయాప్రేషి
 వ్యవంచద్రస్థుంమాంకిఘృమాగతః ॥ ౧౪ ॥ సర్వధాకుశ్యుతంకప్రసీతామృతృజతావనే । ప్రతికర్తుంనృశంసానా
 త్కపాంధర్యమంతరం ॥ ౧౫ ॥ ధుఃఖతాఃఖరసూలేనరాక్షసాఃపితృతానాః । త్రైస్త్రితాంసతాఃసౌమ్యైర్భవిత్యవనం
 యః ॥ ౧౬ ॥ అమౌహస్తిస్త్వంసేమగ్నిస్సర్వధాశత్రునాదనః । క్షిప్రదాసింకరిష్యామివంకేపాఃప్రవృద్ధ్యద్యతం
 ౧౭ ॥ ఇతిసీతాంవరాఢోహంబింతయన్సైవరాఘవః । ఆబగామజన్మస్థానంత్వరయానహలత్మణః ॥ ౧౮ ॥ విగన్త
 నోమజనాత్తనూపం యథాశ్రమావైప్రసపితాయాచ । విశిష్టస్యగౌతమఃకావీచన్తఃప్రతిశ్రయంప్రాప్యస
 ద్భృతూన్యం ॥ స్వమాశ్రమంసంప్రవిగాహ్యవీరోహరదేశాననుస్మర్య కాంక్షిత్ । ఏతత్తదిత్యేవనానభూమా
 మహాత్మనామృతః । భూవాంశింతయన్సైవరాఘవః ॥ ౧౯ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-అష్టమఃపాఠఃసప్తః. *****

అథాశ్రమాదుపావృత్తమంతరారణునందనః । పరిపర్రచ్చసామితిరామోమఖాగ్రితంపునః ॥ ౧ ॥ తమ
 బావకీమన్తంత్వమాగతోపాస్యమైశీరిం । యదాపారవవిశ్వసాద్యసేవీరిహితామయా ॥ ౨ ॥ దృష్టైవభాగ్యగత
 త్వాంమేమైశీరింశ్శబ్దలత్మణః । శలకమానంమహత్సాపంచయభ్యుత్పన్నాభిరంబనః ॥ ౩ ॥ స్ఫురతేనయనంపవ్యంబ
 హ్యుత్పన్నదయంచమే । దృష్టాల్లత్మణమాశేత్యాంసీతాపిరహితంపథి ॥ ౪ ॥ ఏవమక్రమసామిత్రిర్మత్మణశ్శుభలత్మ
 ణః । భూయోమానఃఖనసావిష్టోమఃఖనంరామమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ నప్తయంకామకారేణతాంశ్శున్యహూహగతః । ప్ర
 దోదిగస్తయైవోన్మైస్త్వస్మకాశమిహగతః ॥ ౬ ॥ ఆర్యేశేవపరాక్రుజ్ఞంహంసీతేలత్మణేతిచపరిత్యాహీతియద్యాక్య
 మైశీరిభ్యస్తచ్చురీతింగతః ॥ ౭ ॥ సారమాత్తస్వరంశ్రుత్వాతవస్సేహంపమైశీరి । గచ్ఛగచ్ఛేతిమామాహురుడతీ
 మవిహ్వలాః ॥ ౮ ॥ ప్రవోద్యమానేనమయాగచ్ఛేతిబహుతప్తయా । ప్రత్యుక్తామైశీరివాక్యవిదంత్సన్మృగ్యయానితం
 నరభృత్యావ్యహంరక్షోయదస్యభయమావహేత్ । నిర్వృతాభవనాక్షేత్రతేనాప్యేవముదాహ్యతం ॥ ౧౦ ॥ వి
 ద్భృతంచరీచచకళమార్కృభిధాన్యతిరాశీతివశనంసీతేయస్మాద్యేత్రిదశానమి ॥ ౧౧ ॥ క్షిప్రత్రంతుకేనావిభా
 రురాలంభ్యమేస్వరం । రాక్షసేనేరితంవాక్యం । త్రాహితాశ్రాహీతిశోభతే ॥ ౧౨ ॥ విస్వరంవ్యావృతంవాక్యలత్మణః
 బ్రాహ్మీమామితి । నభవభావ్యధాకార్యమనారీజనసేవితా ॥ ౧౩ ॥ అలంవైక్షభ్యమలంభ్యవస్త్రస్థాభవనితత్మకానసో
 తిమహోకేషుపుమావైస్వరాఘవంరణే । జాతోవాజాయమానోవాసంయగేయశేవరాజయేత్ ॥ ౧౪ ॥ నజయోరాశ
 వోయదైదేవైశ్శక్రపురోగమైః ॥ ౧౫ ॥ ఎవమక్రూతువైచేహీపరిమోహితచేతనా । ఉదాచాశూశిముంచంతిదారుణః
 మామిదంచవః ॥ ౧౬ ॥ ధావోమయితవాత్సర్యంపాపవనరితేః । వినస్తృభాగ్రితీప్రస్థవత్సంమామహాభ్యున్ ॥ ౧౭ ॥
 సంకేతాస్ఫురతేనత్వంరామంసమసుగచ్ఛసి । క్రోశంతంహియథాన్యంవైరమభ్యవపద్యసే ॥ ౧౮ ॥ రిపుఃప్రచ్ఛన్నచ
 కీన్యంమదద్యమసుగచ్ఛసి । రాఘవస్యాంతరప్రేక్షుస్తతైవంనాభివద్యసే ॥ ౧౯ ॥ ఏవమక్రొహితైచేద్యసంరథోరక్తి
 లోచనః । క్రోధాత్పృస్ఫురమాన్వోష్టాత్రమాదభిగర్జతః ॥ ౨౦ ॥ ఎవంబ్రహ్మణంసామితింగామస్సంతాపమోహితః
 అబ్రవీష్టమగ్రంసామ్యతాంవినియత్త్యమాగతః ॥ ౨౧ ॥ జానన్మపిసమర్థంమారంత్కసాంవిధిపరాణి । అనేనక్రోధ
 వాశ్యేనమైశీరిభ్యంస్మృతోభవా ॥ ౨౨ ॥ సహితేపరితుష్యమిత్యక్తాయద్యామైశీరిం । బ్రుద్ధాయాఃపరుషంశ్రుత్వా
 భావిహాయత్వమాగతః ॥ ౨౩ ॥ సర్వధాత్వపసితం । తేసిరయూయత్ప్రేహదితః । క్రోధస్యవశమావస్సోనాకరోశ్యాననః
 యమాత్ర । అసోహిరాక్షసశ్యేతేశరేణాభిహతోమయా । మృగయాపేణయేనాహమాశ్రమాదవపాహితః ॥ ౨౪ ॥ విక్య
 ప్యచాపంపరిధాయసాయకంసలీలజాణేనవతాడితోమయా । మాగ్నింతనంభ్యజన్వికన్దబన్ధురంభూవకేయారదః
 స్సూక్ష్మనః ॥ ౨౫ ॥ శరాహితేవైవతథాత్త్రయంగిరాస్వరంమమాలంభ్యమదూరసంశయం । ఉదాహ్యంతరద్యచనంస
 దాగుణంత్వమాగతోయేనవిమోయమైశీరిం ॥ ౨౬ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-ఏకోనవమత్తిరమస్సర్గః. *****

భిత్త మావజనమానస్యతస్యాధోవామలోచనం । ప్రాస్ఫురచ్ఛాప్తలత్రామోవేషమశ్చవృషజాయత ॥ ౧ ॥ ఉపా
 లమృషిమత్సరిసోశుభాధముపాల్మహుః । అమిత్రేనానంసీతాయాభిశైవ్యాజనంశరచ ॥ ౨ ॥ త్వరమాణోజగామాభిసా
 దిన్మలలాలసః । శూన్యమావనభంధృష్టాన్మలమహోద్విగ్నమానః ॥ ౩ ॥ ఉద్భృతిమన్నవకేగేనమిషప్రఘనందనః । తత్ర
 తత్రోబజస్థానమభివీక్ష్యనమంతరతః ॥ ౪ ॥ దదర్శవర్ణశాలాంచరహితాంసీతయారదాశ్రయిరవిరహితాంధ్యస్తాంహేమం

తేవత్సరిమివ౫||రుచంతమివమృతైశ్చహనపుష్పమృగద్విజం । శ్రీయావిహీనంవిధ్వస్తంసంస్మృతవదేవతం ॥ ఏత్తే
 తాఁజనకుకవిప్రవిద్వత్సకటంబుద్వస్తామనృంజనస్థానంబిలలాపపునఃపునః ॥౭॥వృతామృతావానస్తావాభాషితావా
 భవిష్యతి||నామృతవాభిరురథవావనమాశ్రితా ॥ గతావిచేతుంపుష్పానిఫలాన్యవేవవాపునః । అథవాపదిగీంయాతా
 నలూఢాంవానదీంగతా ॥ ౯॥యత్నాన్వృగయమాణస్తునానసావసేప్రియాం । శీకరక్షేత్రణశ్యోకామన్తత్రణవలక్ష్మ
 తె||౧౦॥వృతాద్వృక్షంప్రథావనగశీకేవృద్ధింనదాన్మదీంబభూవవిలవనానిశుశీకపంకాన్వనాపురః ॥ ౧౧॥అపితా
 చిత్వేయాద్వస్తాసాకదంబప్రియాప్రియాకదంబయదిజానీషీతంస్సీతాంశుభాననాం ॥ ౧౨ ॥ సిద్ధవల్లవసంకాతా
 పీతకాశేయావనిగీతంసస్వయదివాదృష్టావిల్వవిల్వోపమస్తదీ ॥ ౧౩ ॥అథవాజ్ఞానశంసత్సంప్రియాంతామన్తనప్రి
 యాంజనకస్యతాభీనర్యదిజీవితినావహా||౧౪॥కకుభఃకకుభోరూంతాంవ్యక్తంబానాత్మినిగీరిం । యథావల్లవపుష్ప
 భ్యోభాతిహ్యేషవనస్పతిః ॥ ౧౫ ॥భ్రమతైరవగీత్యయథామనరరోహ్యయం । ఏవవ్యక్తంబిజానాతిలకస్థిలకప్రి
 యాం||౧౬॥అశోకశోకావనువశోకోవహతేతేతనంత్వన్నానూనంకురుక్షిప్రప్రియానందర్శనేనమాం ॥ ౧౭ ॥ యది
 తాలస్యయాదృష్టావక్యతాలఫలస్తదీకథయన్వనరారోహకారుణ్యంయదితేమయ ॥ ౧౮ ॥ యదిదృష్టత్వయాసీతా
 జంబుజంబూఫలలోపమాంప్రియాంయదివిజానీషీతేశ్వంకంకథయన్వమే||౧౯॥అపూహస్యంకణికాగోద్యమపుష్పై
 శ్యోభసేభ్యవంకణికారప్రియాసాస్థితంసదృష్టాప్రియాయది ॥ ౨౦॥ చుఁతేనీవమహానీలాఢపనసాకురవాఢధ
 వాఢ||దామీమానసనవాఢతాన్తదృష్టైరామోమహమయోశః ॥ మగ్నికామోధపీతైవనవంకాకేతీకృతా ॥ పృష్ఠనాగ్రి
 మోవసేభాగ్రితక్షేపత్రైవలక్ష్మతే ॥ ౨౧ ॥అథవామృగశాబాక్షింహృదానానీతైగీరిం॥మృగవిప్రేక్షణీకాంతామృగీ
 భీనసహితాభవేత్ ॥౨౩॥గజసాగజనాసోహృదిదృష్టాత్వయాభవేత్ ॥ తాంసున్యేమిదితాంతుభ్యమాభ్యాసీవరవగ
 ణ||౨౪॥తౌగ్రాలయదిసాదృష్టాప్రియాచంద్రనిభావనా ॥ మైగీరిమహవిన్ద్రుంకథయన్వనలేభాంమ్ ॥ ౨౫ ॥ కింధావ
 సిప్రియేహృదంధృష్టానీకమలేక్షణై ॥ వృతైరాచాద్యచిత్రాన్కీమానప్రతిభావన్ ॥ ౨౬ ॥తివత్తివ్వవారోహానతే
 ప్రకరూపయ ॥వాన్యథాహస్యశీలానీకమథంయముషేక్షే||౨౭॥ఏవేతేకాశేయకేసానీసూనితావరవగణి ॥ ధా
 వంశ్యేషిమయాదృష్టాతిష్ఠయన్వప్రిసాహృదమ్||౨౮ ॥నైససానూనమథవాహింసితాచారుహానీని ॥ కృచ్ఛ్రంప్రాప్తం
 నమాంనూనంయథోషేక్షీతుమహా||౨౯॥వ్యక్తంసాభక్షితాబాలాంక్షుప్రేపితితాతైః ॥ విభజ్యంగోనసగ్వాణిమ
 యావిరహితాప్రియా ॥ ౩౦॥ నూనంతమృగభదంతోష్ఠంసూనాసంచారుకుండల ॥ పూణాచంద్రనిభాంగ్రస్తంముఖం
 పృథితాంగతం||౩౧॥సాహిచంపకవణాభాగ్రీవాన్త్రైవేయశోభితా ॥ కోమలవిలపంత్వాప్యకాంతాయాభక్షి
 తాశుభా||౩౨॥ నూనంవిక్షిప్తమాశ్రితాభావమాప్నవకోమలా ॥ భక్షితోవేవమానాగ్రిసాన్తభరణాంగతా||౩౩॥
 మయావిరహితాబాలారక్షసంభక్షితాయై ॥ సాధేనవపరిశృత్వాభక్షితాబలబాంధవమ్ ॥ ౩౪ ॥హలక్ష్మణమహా
 బాహూవశ్యసీత్సంప్రియాంక్వదీత్ ॥ హలేయైక్వగతాభద్రేహస్వేతేతిపునఃపునః ॥ ౩౫ ॥ ఇత్యేవంబిలవనాగ్రిమఃపరి
 ధావన్వనాద్వనం ॥ కన్దివిద్యున్వితేవేగాత్యోవిదిద్యున్వితేబలతో ॥ కన్దివన్ద్యున్వితాభావికాంతాన్యేచుగన్వ
 రః||౩౬॥ సవనానిదీత్రైలాఢగిరప్రప్రవణానివ ॥ కావనానివవేగభగ్నిమత్స్యవసంస్థితః ॥ ౩౭॥ తథానగత్యావి
 పులంమహద్వనంపరిశృన్వంశ్యృతమైగీరింప్రతి ॥ అనిష్ఠితాశస్యకారమాగ్నేశేపునఃప్రియాయావరవంపరిశేవం ॥
 ౩౮॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే మక్షిణమస్మగః.*****

దృష్టా శ్రీమదంతూన్యంరామోదరభరాన్తజః ॥ రహితాంపర్యతాలంచదిధ్వస్తానాననాచ ॥ అదృష్టాన
 త్రైదేహీంసన్నిధిత్వదసర్వతః ॥ ఉవాచరామఃపాగ్రిమృత్యవస్యహ్యునిధాభుజో ॥ ౨ ॥ కన్దులత్క్షుగైదేహీం
 వాదేశవతోగతా ॥ కేనాహృతావాసామితేభక్షితాశేనవాప్రియా ॥ ౩ ॥ వృతైశావాన్యయదిమాంసీతేహీనితుమ
 చ్చసి ॥ అలంలేహసీతేనాద్యమాంభజస్యమమఃఖతం ॥ ౪ ॥ యైస్సహస్రేనసీసీతేవత్వైస్యృణహతైః ॥ ఏతేహీనా
 స్త్యయాసామ్యేధ్యాంయంశ్యాసాగ్రివిత్క్షణమ్ ॥ సీతయారహితోహంప్రసహజీవామలమృగ ॥ ౫॥ మృతంతోశే
 నమహతాసీతాహరణజేనమాం ॥ పరలోకేమహాభోమానద్రక్ష్యతివేషిమ్ ॥ ౬॥ ౩ కంప్రభిజ్ఞాంసంశుశ్రీమ
 యాత్వమభియోజితః ॥ అపూరయత్వానంతాలంమగ్నకాశమహాగతః ॥ కావప్రస్థసహార్గ్యంయం మృహవాది
 మేవచ ॥ ధిత్వైవిలిపలేశోకేవ్యక్తంవత్సృతమేమితా||౭॥ఏవశంశోకనంతస్థదీనంభగ్నమహారథం ॥ మామిహూ
 ర్భృభ్యరణంకీర్తిరృరమివాన్యజుం||౮॥కృచ్ఛ్రంసవరారోహమాంవోత్సృజమమగ్నమ్ ॥ త్వేయావిరహితైశ్చహంమో
 త్యేజీవితమాత్మనః||౧౦॥ఇతివవిలవనాగ్రిమస్మితాదర్శనలాలసః||నదదర్శమమఃఖతోహంఘవోజనకాన్తజాం||౧౧॥

అనాసాదయమానంతస్సీతాండకరథాత్మజం॥ పంకమాసాద్యవిపులసిందంతమవమంజరం | లక్ష్మణోరామవత్సభకము
వాచహితకామ్యయా॥౧౩॥ మావిహదంమహాబాహుకురుయస్మగ్నమయానహ॥ ఇదంచహివసంశూరబహుకం
దరశోభితం॥౧౪॥ ప్రియకాననంపంచారావనోవృత్తాచమైథివీ॥ సావనంపాప్రవిష్టాస్యస్మగ్నిసిందంవాసుపుష్పితాం॥ ౧౫॥
సరితంవాపిసంపార్వీప్రామీనవంజుపసేవితాం॥ స్నాతుకానూరినీసాస్యధానకామావనోవృత్తీత॥ ౧౬॥ విత్రాసయ
తుకామావానీసాస్యతా॥ ననోవృత్తీత॥ జిజ్ఞాసమానావైదేహీత్వాంసూంపపురుషమహాభా॥౧౭॥ తస్యాహ్యస్యేవశై
శ్రీసర్వాక్షిప్రమేమయితావహై॥౧౮॥ పసంసర్వంపవినవోయత్రసాజనకాత్మజా॥ మన్యసీయదికాకుతస్థమాస్యశో
కేమనకిక్రధా॥౧౯॥ ఏవముక్తస్యసాహదాల్లక్ష్మణేనసమాహితః॥ సహసీమిత్రతారామోవిచేతుముపచక్రమే॥
౧౯౫॥ తావనానిగీంత్వైవసరితస్సనగాంసంప॥ కింఛలేనవివిన్యావాసీతాండకరథాత్మజో॥ ౨౦॥ తస్యతైలస్యసా
నూనిగుహశశ్చకృపారాశిచ॥ కింఛలేనవివిన్యావైవతామభిజన్మతుః॥ ౨౧॥ విదిత్యసర్వతత్త్వైంలరామోలక్ష్మణమబ్ర
హ్మీత॥ నేహవశ్యమిహీమిత్రేవైదేహీంవర్తతేసుఖం॥ ౨౨॥ తతోదఃభాభిసంతప్తలక్ష్మణోవాక్యమబ్రహ్మీత॥ విచర
క్షంజకారణ్యంభూతిరంధ్రీప్రతేజసం॥ ౨౩॥ పార్వస్యసిత్యంసంహాపార్వజ్ఞః ప్రాభింబసకాత్మజాం॥ యథాఃస్థ్నమహా
బాహుశ్చలింబధ్వామహీమయా॥ ౨౪॥ ఏవముక్తస్యసాహదాల్లక్ష్మణేనసరాఘవః॥ ఉవాచచీనయావాచామఃభా
భివాతచేతనః॥ ౨౫॥ పసంసర్వంసమిచితప్రస్థస్యఃపుల్లవంకచాః॥ గిరిశ్చాయంసంహాపార్వజ్ఞః బహుకందరనిర్భురః॥
౨౬॥ సహివశ్యమిహైదేహీంపార్వజేభ్యోమగిరియసం॥ ౨౭॥ ఏవంసవిలసన్పార్వీమసిత్రాహరణకర్తిరః॥ దీనశ్యోకసనూ
పిష్టాముహూర్తాంపిహ్యలభవత్॥ ౨౮॥ సంతప్తవ్యవస్థాంగోగతబద్ధిర్వచేతనః॥ నిమనాదాకురోదీనశ్యోకస్య
శీతమాదంతం॥ ౨౯॥ బహుశంసంతుశ్యేస్యస్యరామారాజీవలోచనః॥ హాప్రియేతిమన్యోకృతబహుశోభాప్సగద్యతః॥
౩౦॥ తంతతస్మాంత్యయామానలక్ష్మణఃప్రియబాంధవః॥ బహుసకారందర్శజ్ఞఃప్రత్రేతంప్రత్రేతాంజలిః॥ ౩౧॥
అనాద్యశుభతదాక్రీంలక్ష్మణోస్వపుటాచ్యుతం॥ అవశ్యంస్తాంప్రియాంసీతాంపార్వీకృతృపునసంపునః॥ ౩౨॥
ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే చక్రవర్తమస్మగ్నగః***** సీతామవశ్యేధర్మత్వాకామోపహతచేత
నః॥ విలలాపమహాబాహూరామఃకంసలలోచనః॥ సస్యస్మిన్చతాంసీతామవశ్యస్యనాదికతః॥ ఉవాచరాఘవో
వాక్యంపిలాపాశ్రయమహాచం॥ శ్రిత్యుపశోకస్యతాభాభిఃపుష్పియితయాప్రియే॥ ఆప్యణోషిరీరంలేమమశోక
వివర్ధనః॥ ౩౩॥ కదరీసూంధనద్యౌకదద్యాసంసృతాపుభా॥ ఊరూవశ్యమితేదేహినాసితేహిసహామితుం॥౩౪॥ కణికా
రచనంభద్రీహసంతిదేహిసేవసే॥ అలంలేపిహాసినమమబాధావహేనై॥ ౪॥ పరిహాసేనకింసీలేపరిశ్రాంతస్యమే
ప్రియే॥ అయంసపరిహాసోపిహాపదేవనరోచతే॥ ౫॥ విశేషణాశ్రమస్థానేహాసీయంసప్రశస్యతే॥ అవశ్యామిలేశీ
లంపరిహాసప్రియంప్రియే॥ ౬॥ అగచ్ఛత్సంపితాలాక్షిశూన్యాయముటజస్తవ॥ ౭॥ సుప్యక్తంరాక్షసేస్సీతాభక్షితావా
హృతాపివా॥ నహిసాపిలపంతంమాముపసంప్రేరిలక్ష్మణ॥౮॥ ఎతాద్యమృగయాధానిసాశ్రునేత్రాశిలక్ష్మణ॥ ౯॥
సంతపహివైదేహీంభక్షితాంరజిదవై॥౧౦॥ హామమాధ్యేక్యయాతాసహాధిష్ఠివరవణి॥ హాసకామాత్వయా
దేహీత్రేకయాసాభవిష్యతి॥౧౧॥ సీతయానహనిర్భాతోవిహాసీతాముపాగతః॥ కథంనామప్రవేక్ష్యామిశూన్యమంతః
పురంపునః॥౧౨॥ కిరీవృత్తిలలోమాంజిడయత్రేతివత్సయి॥ తాతరత్వంప్రకాశంహిసీతాదనయనేనమే॥౧౩॥ శ్రి
సప్తత్వవనానశ్చజనకంమిథిలాధిపం॥ కుతలంపరిపుష్పవృంతకంఠోద్యోగిరీతుం॥౧౪॥ విచిహరాజోనూనంమాంశ్చ
ష్టావిరహితయా॥ సుతాస్నేహాసంతప్తేమోహస్యవశేమేష్యతి॥౧౫॥ అథనాగమిష్యమిపురింభరతపాలితాం
స్యగ్ధోపిసీతయాహిసస్మాన్యసమతోమమ॥౧౬॥ మామహూర్ణ్యజ్యహివనేగచ్ఛాయోధాసంపురింశుభాం॥నర్త
హంలాంబాసీతాంజేయేహింకథంచన॥౧౭॥ గాఢమాశ్లేష్యభరతోవాచ్యోమద్వచనాత్సయం॥ అనజ్ఞాతోసరా
మేణపాలయేతివసంధరాం॥౧౮॥ అంభావసమవైకేయానుమితావత్కృతయావిభా॥ కోసల్యాయయథాన్యాయమ
భివాద్యసమాజ్ఞయా॥౧౯॥ రక్షణీయాప్రయత్నేనభవతాసోక్తకారణా॥౨౦॥ సీతాయాశ్చపిసాశోయంమమచా
మిత్రకణన॥ విప్రలేఖనస్యామేమివేద్యస్యయాభవేత్॥౨౧॥ ఇతివిలసిరారామమేమిహిసేవముపగమ్యతయాంవిహా
సుకేశ్యా॥ భయంకరముఖస్తులక్ష్మణోపివృత్తినసాభ్యుతమాతురోబహవః॥ ౨౨॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే చ్చివద్విత
మస్మగ్నగః***** సరాజపుత్రఃప్రియయాపహిసశ్యోకేనమోహనవచేద్యమానః॥ విహదయ
భ్రాతరమారతరూపాభూయోవిహదంప్రవివేతీతం॥ ౨౩॥ సలక్ష్మణంశోకవశాభివన్యంతోకేనమగ్నవిపులేతురా
మః॥ ఉవాచవాక్యంవ్యసనామరూపముష్ణంధిశ్యేవ్యరుచాసశోకం॥ ౨౪॥ నమద్విధౌచమృతకర్మకారమిన్దేవి

తీయో వైవస్వంతరాత్రయాం శీతనీకోహివరంపరాత్రయామామేతిభింధాపృథ్వయంవనస్పృశి || పూర్వంవయానూ
 నమభీష్మతానిపాపాక్షిచూడాణ్యసకృత్ప్రత్యుత్తాని | తత్రాయమద్యవతితోవిపాకోఽహఃఖనవఃఖంయదహఃవిశామి || ౪ || రాజ్యవతాశస్సృజ్యతే ద్వియోగఃఃసమర్పితాశోజనపీయోగః | సర్వాశీమేలక్ష్యణశోకేగమాపూరయంతిప్రపీ
 వింతితాని || ౫ || సర్వంతుదఃఖంమమలక్ష్మణేదంతంతశరీరేవనమేత్యతాన్యం | సీతాపీయోగామృతరఘుదీప్తం | కా
 ష్ఠ్యేరివాగ్నిసహసాప్రదీప్తిః || ౬ || సానూనసూర్యామమగార్జునేనబాంధ్యతానింసహపీయోగీనుః | అవస్సరంసస్స
 రప్రపలాపాపాయేవపీంద్రదవశ్యభీష్టం || ౭ || తోలోహతస్యప్రియదర్శనస్యపరోచితాప్తప్రియదంపనస్య | వృత్తేస్త
 నాశోణివపంకద్విహసంప్రియాయామమనాభిభాగః || ౮ || తేన్ద్రస్థస్థనస్సప్తిమృదుప్రలాపంతస్యామఖంబుంబింతికేళ
 భారం | రక్ష్యవశంనూనముపాగతాయానభ్యాశతేరాహుయథ్యయథేందః || ౯ || తంహంబంపాశస్యపరోచితాయా
 గ్రివాంప్రియాయామమనుప్రతాయాః | రత్నంసినానుంపరిపీతవంపితిభిగ్ధసూర్యేనునిరాశనాని || ౧౦ || మయాపీహీ
 నావిజనేవనేయారక్ష్యభిరాహృగ్భక్తికృప్యమాణా | నూనంపినాదంబురీపదినాసాముక్ష్యంత్యయతకాలనేత్రా || ౧౧ || అప్తివ్యయాసాధాముదారశిలాశలశతేతపూర్వముపోషణస్తా | కాంతస్యతాంప్రకాశతహానాన్వాహాసీ
 తావహువాక్తిభాతం || ౧౨ || గోదావరీయంసరితాంవరిష్టాప్రియాప్రియాయామమభ్యకాలం | అప్తిగ్రగిచ్ఛేదితి
 దంబయామృతైకాశీనియాతిహీనాశకాదిత || ౧౩ || పద్మావనాపద్మవిశాలనేత్రాపద్మావానేమమభిప్రయతా || తన
 వ్యయంక్రంపిసాశిదావిప్రయాపినాకృప్యపంకజాని || ౧౪ || కామంత్విదంపుష్పిరత్నవృక్షదంబనానాపైఃపక్షిగైరు
 పేతంవనగంసయాతానుతదవ్యయంక్రమేకాశీనీలావిభరిభీనుః || ౧౫ || ఆదిగృహ్లోహాశ్చక్రతాకృతజ్జలాశ్చస్యసత్వా
 నృతకమసాక్షిగమమప్రియాసాక్ష్యకాహృరావాశంసస్వమేశోకశరస్యవత్సం || ౧౬ || లోరేహసత్సేషుపదనా
 కంబిద్యతేనత్యంబిదంతంవేత్తత్ | శంసస్వవాయోమలకాలినింతాంవృత్తామృతావావనివతేతేవా || ౧౭ || ఇరవర్తం
 శోకవిభేదయదేహంరామంబిసంజ్ఞంబిలవంతమేవం | ఉవాచసోమిత్రదిగంతోన్యన్యాయోగ్యేకాలయంతంవదాన్యం ||
 ౧౮ || శోకంబిముంచార్ధ్యత్యుతింభజస్ససోత్సాహతాచాన్తుపమాగణైఃస్వయః | ఉత్సాహవంతోహనరాసలోరేపిదంబిక
 మసన్వతిమమ- రేషు || ౧౯ || ఇతిసోమిత్రమైదుగ్రసానుపంబురీవంతమాతోరంబువంతభగనః | నదింతయామాస
 ద్యుతింబిముక్తవాన్సునశ్చేషుంభమహదభ్యుపాగమత్ || ౨౦ || ఇతిశ్రీమదాంధ్రకాండే త్రిషష్ఠతమస్తకః. *****
 సదసోదినయాపాచాలక్ష్యణావాక్తిమబ్రవీత్ || ౨౧ || శీఘంలక్ష్యణజానిపిగార్హ్యగోదావరీందంబం | అసోదా
 ఎరీంసీతాపద్మాన్యాయయంకా || ౨౨ || ఏవముక్త్యుగ్రామేలలక్ష్యణఃసమీరహా || సదీగోదావరీరమ్భాంబగమలంబు
 విక్రమః || ౨౩ || తాంలక్ష్యణస్తేగ్రవతింబిదత్సారామమబ్రవీత్ || ౨౪ || వైవస్వంత్యుతింభేభూక్రోశతోశ్యణోతమే || ౨౫ ||
 కన్నుసాదేశమాపన్నావైదేహీన్లతాశీనీసహ్యహంవేదంతందేశంయత్రసాజనకాన్తా || ౨౬ || లక్ష్యణస్యంబత్స
 త్వాదీనస్యంతావమోహితః || రామస్యమభివక్రామస్వయంగోదావరీందంబం || ౨౭ || సతాముపన్యతోరామఃప్వినీతే
 త్యేవమబ్రవీత్ || ౨౮ || భూతానిరాక్షసేంద్రవంధాహేణహృతామితి | సతాంతంసారామాయతభాగోదావరీందంబం ||
 ౨౯ || తతఃప్రవీదితాభూతైశ్చంసాస్త్రాంప్రియామితి | సమసాభ్యుదయత్రతాంవృష్టా రామేలోచనా || ౩౦ || రామలక్ష్మణ
 తద్రూపంకమాణివదురాత్మనః || ద్వాత్వాభ్యుదయత్తువైదేహీంసానదినశశంసరాం || ౩౧ || నిరాశ్వురయనద్యాసీతా
 యదర్శనేకృతః || ఉవాచరామసస్మిమిత్రసీతాదర్శనకళితః || ౩౨ || ఏమాగోదావరీసామ్యకింపన్నప్రతిభావతే || కి
 న్నులక్ష్యణంత్వాగమనమేత్యజనకవచః || మాతరంవైవవైదేహీమితా రామమామప్రియం || ౩౩ || యామేరాజ్యదేహీ
 నస్యవనేవస్యేనజీవతః || సర్వంవృథవనదుష్కంవైదేహీకృమసాగతా || ౩౪ || జ్ఞాతపక్షువీహనస్యరాజపుత్రమవగృ
 తః || మస్యేదిభూభవిష్యంతిరాత్రయామమజాగ్రతః || ౩౫ || మందాశీంబిసంసానమమలప్రప్రవంబింతిం | సర్వా
 ణ్యుపవతిభ్యమియదీనితామీదృశ్యతే || ౩౬ || ఏతేమృగామహవీర్యాశ్రమామీక్షుంలేమమామహాహుః || పుత్రకామాఇ
 వహామేభ్యుగితామ్యువత్యయే || ౩౭ || ౩౮ || తేమృగ్యాస్త్రానరవ్యాఘ్రా రామవజ్రత్యువాచహా || క్వసీతేరిరిక్షతైవ
 ఘ్నసంబుధ్యయాదృశా || ౩౯ || ఏవముక్తానరేంద్రదేవతేమృగాస్సహసోక్తః || దక్షిణాభిముఖాస్సర్వేదగోయంతిన
 భస్మంబుమైధిరీహియమాణాసాదంతయామనస్వవద్యన || తేనమాగోదావంతోరిక్షుంలేనరరాధితం || ౪౦ || యే
 నమాగోదవభూమింబరిక్షుంలేస్తేమృగాః || పునశ్చేమగమిచ్ఛంతిలక్ష్యణేవోపలక్తితాః || ౪౧ || లేమావచనసస్య
 స్యంలక్ష్యయామానచేరింతం || ఉవాచలక్ష్యణోజ్యేష్ఠంధీమాగ్రాతరమాశేవత్ || ౪౨ || క్వసీతేరివ్యయావృష్టా
 యతేషేసహసోద్ధితాః || దర్శయంతిక్షీరంవైవదక్షిణాంచదంతమృగాః | సాధుగచ్ఛాపవైదేవదశమేతాంహివైర్భ

లిం॥యదిస్యాదాగమఃకశ్చైదార్యవాసాశుభత్వతే॥౨౨॥బాధమత్యేవకాకుత్స్థఃప్రస్థితోదక్షిణాదిచింత్యత్సానుగ
సశ్రీమాన్సీతమాణోమంధరాం॥౨౩॥నివసంభాషమాణౌతావస్యేన్యంభ్రాతరౌపుణా॥ఎమంధరాయాంపరితం
పుష్పమార్గమపశ్యతాం॥౨౪॥ తాంపుష్పవృద్ధింపరితాంపుష్పైర్వరామోమహితే॥ఉవాచలక్ష్మణఃపీరోదుఃఖతో
హఃఖంఠం॥౨౫॥అభిజానామపుష్పాణితానీమానీహలక్ష్మణ॥ పేనద్దానీహవైదేవ్యమయాదక్షానికాననే॥౨౬॥
హస్యేమాగ్ధశ్చవాన్యశ్చమేదినీచయోపస్థినీ॥అశ్శిరత్నంలిపుష్పాణిప్రసర్పంతోమమప్రియం॥౨౭॥ ఏవముక్తావ్రమ
హాబాహుంలక్ష్మణంపురుషపదాభ॥ ఉవాచరామోధర్మాత్కృగింప్రప్రసాదమలం॥౨౮॥ కష్టస్థిభిభృతాంనాభ
న్యైవసర్వాంఽగుంఠరి॥ రామారమ్యేవవోదైశమయావిరహితాత్మయా॥౨౯॥ క్రుద్ధోబ్రహ్మిరితత్రణినిహఃక్షు
ద్రవ్యగుంధా॥౩౦॥ తాంహేమవతాంహేమాభాసీతాందశేయవర్జితాయావత్సానానిసర్వాణినతేషద్వల
సయావ్యసాం॥౩౧॥ ఏవముక్తైర్వరామేంపర్వతేమైశిలీంప్రతిశంసన్మితతేస్థితాంనాదర్శయతరాఘవే॥౩౨॥త
తోదాశంధిరామఉవాచదశిలీచ్యయం॥౩౩॥ మమబాణాగ్నిధిగర్భోభిక్షుభాతోభవిష్యన్॥అసేవ్యసగతంవైవ
నిస్త్యుభమృతమల్లవః॥౩౪॥ఇమాంవాసరితంచాద్యశోమయ్యాయులక్ష్మణ॥ యదిసాఖ్యాశ్చమేతామార్గాంచంద
నిభాననాం॥౩౫॥ఏవంసరుషిణోమోదిగత్కున్దవక్షుమా॥ దదర్శభూమానిమారంజితరాక్షసస్యపదంమహత్॥
ప్రస్తాయారామాతాంక్షిణ్యాఃప్రధావంత్యాఇతస్తతః॥ రాక్షసేనానువుత్రయామైశిల్యాశ్చవదాన్యత॥౩౬॥ ససమీ
న్యైపరిక్రాంతంసీతాయారాక్షసస్య॥ భగ్నంధనుశ్చసూణీచవశీష్ఠంబహుధారణం॥ నృభ్రాంతవృద్ధయారామ
శ్చశంసభ్రాతరంప్రియం॥౩౭॥ వశ్యలక్ష్మణవైదేవ్యశ్శిణాఃకనకమిందవః॥ భూషణానాంహిసామప్రేమాల్ప
నివిధాని॥౩౮॥ తస్యవిమనకాదైశ్చవిదైశ్చక్షతజవించుభిః॥ అప్యతంపశ్యేపామిత్రేనసరిధరశీలం॥౩౯॥ మ
స్యలక్ష్మణవైదేహీరాక్షసైకామగుంఠభిః॥ భిత్వాభిత్వావిభక్తావాభక్తీతావాభవిష్యన్॥౪౦॥ తస్మాద్విమన్తంవైదే
హ్యైద్యయోర్నివదమానయోః॥ భూవయన్దంసామిత్రేఘోరంరాక్షసయోరిహ॥౪౧॥మక్తావశవయన్దేదేత
పనియవిభూషితంధరణ్యాంపరితంసావ్యకన్యభిగ్నంమహద్దనుః॥౪౨॥ తరుణాదిత్యంకాశంవైదాన్యసలితాదితం
విశేణంపరితంభూమాకవచంకన్యకాంచనం॥౪౩॥ ఇత్రంశతశిలాకంచదివ్యమాల్యపశోభితం॥ భగ్నదండమదంక
న్యభూమానవ్యస్తేపాలితం॥౪౪॥ కాంచనారశ్చదాశ్చేమేపితాచవదనాఃఖరాఃఖిమరూపామహాకాయాఃకన్యవా
ణమాతారిణి॥౪౫॥ దీప్తిపాకంకాశోచ్యుతిమాన్సమరధ్వజః॥అపదధ్వజగ్నధ్వజకన్యసాంక్రామికంరథః॥౪౬॥
నిభాక్షమాతారివిశిఖాస్తవనియవిభూషణాః॥ కన్యేమేభిమాతావాణాఃప్రశీణాఘోరకర్కణః॥౪౭॥ శరావరాశ
ఃప్రేపూశోఽవిభృతావశ్యలక్ష్మణ॥ ప్రతోదాభిమహస్తవైకస్యాయంసారథిహితః॥౪౮॥ కన్యేమాపురుషవ్యాఘ్ర
శయాతేహతాయధిచావరగామిశోపావ్యసోష్ణమమణిమండలం॥౪౯॥ పదశీపురుషవైవస్వత్కంకస్యాపిరక్షుః
వశిరంతరగుంఠంపశ్యమమేదండితాంతం॥౫౦॥ సుఘోరహృద్దయోస్సవ్యరాక్షసామరుంభభిః॥ హృతామృతా
వాసీతాసాభక్తీతావాతపస్వినీ॥౫౧॥ధర్మకస్త్రాయితేసీతాంప్రాయమాణాంమహావనే॥౫౨॥భక్తీతాయాంహి
న్యైదేవ్యంహృతాయామపిలక్ష్మణ॥ కేహిలోకేప్రియంకరుణంశక్తాస్సవ్యమమేవ్యరాః॥౫౩॥ కర్తారపహిలో
కానాంమారంకరుణవేదినం॥అజ్ఞానాదపమస్వేరకంసర్వభూతానిలక్ష్మణ॥౫౪॥ మృదుంలోకహితేయన్తందాంతంక
రుణవేదిన॥ నిరీర్యతమన్యంతేమానంమాంత్రిదశేశ్వరాం॥౫౫॥ మాంప్రాప్యసిగుణోదోమన్యవృద్ధిఃపశ్యల
క్ష్మణ॥ అత్రైవసగ్నగూతానారక్షసామభవాయుః॥౫౬॥ సమ్మత్యైవశశిజ్యోత్సాన్మంమహాగ్నానార్యశోది
ని॥సంహృత్యైవగుణానర్వాగ్మమనతేజఃప్రకాశతే॥౫౭॥ వైవయద్రాసగంధర్వాంశిశాచానరాక్షసాః॥శీన్మ
గావామనుమ్యేవామఖంపాప్యన్యంతిలక్ష్మణ॥౫౮॥మహాశ్రుభాణంపూర్ణమాకాశంవశ్యలక్ష్మణ॥ నిస్సంపాతం
నిహృమహాన్యత్రైలోకకీచారిణాం॥౫౯॥ సన్నిగ్ధగ్రహగణమాచరితనిశాకరం॥ విప్రజ్ఞానలగుదాన్య
సారవ్యంతిపశ్యతం॥ విశ్రిధిశితేలాగ్రంశుభ్యహణజలాశయం॥ ద్వస్తమలరాగుల్బంవిప్రజాశితసాగరం॥ త్రై
లోక్యుతుకరిహ్యుపసంయన్తంతలంబుకాశా॥౬౦॥ సతాంకుశలీనీసీతాంప్రదాన్యంతిమమేవ్యరాః॥ అప్సిన్దు
పహితేసామిత్రేమమద్రవ్యంతిప్రకమం॥౬౧॥ నాకాశమృత్యువిష్యంతసర్వభూతానిలక్ష్మణ॥ మమచాపగుణాన్మ
న్యైభాణజాతైర్నిరంతరం॥౬౨॥ అదిగతంమమనారాదైర్భ్యస్తభ్రాతృతమృగిన్ద్రజం॥ సమాకులవసురావదజగ
న్యశ్యన్యలక్ష్మణ॥౬౩॥ అకన్యపూర్వైరనిమభిజీవలోకంమరావతైః॥ కరిష్యేమైశిలీహేలోరపితాచనారాక్షసం॥
౬౪॥మమరోషప్రయన్తానాంసాయకానాంబలంసరాః॥ ద్రవ్యంత్యద్యవిమక్తావామితమారాగిగామినాం॥౬౫॥

వై వదేవానై తేయానపిశాచానరాక్షసాః | భవిష్యంతిమమకోధాత్మైర్లోకేవిప్రణాశితే || ౬౮ || దేవదానవయ
 త్రాణాంలోకాయేరక్షసామపి | బహుధానభవిష్యంతిబాశౌమైశ్శక్తీర్హితాః || ౬౯ || నిమగ్నాదానాన్లోకాకరి
 మ్యవ్యవ్యసాయతైః | పృథ్వాంమృతాంవాసామిశ్రేణదాస్యంతిమమేత్యతాః || ౭౦ || తథాహాపాంపివై దేహీంస
 దాస్యంతియదిప్రయాం | నాశయామిజగత్సర్వంత్వైర్లోకస్యంసవరాచరం || ౭౧ || శత్రుత్వాన్లోకతామగ్నాగ్రాహ
 నిష్పీడ్యకాముఃకం | శరమాదాయసందిత్రంఘోరమాశీవిహవమం || సందాయధనుషీశ్రీమార్కటామేవరపురంజయః
 యుగాంతాగ్నిరవభృద్భద్రవచనమబ్రవీత్ || ౭౨ || యథాజరాయథామృత్యుర్యథాకాలోయథావిధిః | నిన్యంసప్ర
 హస్యం తేనర్పభూతేమలక్ష్మణ || తథాహంకోగ్రహసంయుక్తోనవిహర్షిస్త్విస్సర్వథా || ౭౩ || పుత్రేవమేచానతమినిం
 దితాందిశంతేసితాంయదివాన్యమైగిలీం | సదేవగంధర్వమనుష్యవన్నగజగత్సత్వైలంపరివరకాయామ్యహం || ౭౪ || ఆ
 తీశ్రీమదారణ్యకాండ- చతుష్ఠస్తికమస్త్యక్షే.*****తప్తమానంతరపారాంసీతాచరణఃర్మితం
 లోకానామభవేయక్తంసంవరకమివానలం || వీక్షమాంబధనుస్సజ్యంనిశ్చిన్వంతంపునశిపునః | ద్భన్వకాంబంబగ్న
 ర్వంయుగాంతేతుయథాహరం | అన్యప్రకార్యంసంకుగ్ధంస్వస్త్వరామంతులక్ష్మణః | అబ్రవీత్సాంబలిగ్నాస్త్వంము
 ఘ్నపరిపత్యతా || ౩ || పురాధాత్వామృదుదాంతస్సర్వభూతహితైరతః | నకోగ్రహవహసన్మృత్యుప్రకృతింహతుమహా
 నీరచంద్రేంద్రీయైశ్చానూర్వేగితరాయాభువిక్షమా | సతస్సనియతంసర్వంస్వయిచాన్యమంతయతః || ౫ || ఏ
 కస్యనాపరాధేనలోకాహంతుంశ్చమహాని | నతుజానామికస్యాయంభగ్నిస్సాంసాగ్నిమికోరథః || కేనవాకస్యవా
 హేతోస్సాయధస్సపరిచ్ఛదః || ౬ || ఖరనేమిక్షుతశ్చాయస్సిక్తోరుధిరబింధుభిః || దేశోనిప్రకృతాంసాగ్నిమన్మఘా
 రహాద్ధివాత్మజ || ౭ || ఏకస్యభువివస్థోయంసద్భయోర్యదాంతంసర || నమాన్యప్రసాపశ్చాస్మిబలస్యమహాతపదం || ౮ ||
 తైకస్యతుక్త్యేలోకాన్నినాశయతుమహాని || యక్తదంతామిమ్మదవన్నశాంతామమధాధిపాః | సదాత్సంసర్గభ
 తానాంతరణ్యేవరమాగతిః || కోనదారప్రణాశం తేనాభుమస్యేతరామ్యం || ౧౦ || సరిరసాగరాత్సైర్లోకాదేవగంధర్వ
 దానవాః || నాలం తేమిసియంకతుఃపండితీరస్యేనసాధవః || ౧౧ || యేనరాజాహృతాస్సీతాతమస్వేపీతుమహాని || మ
 ధ్విరేయోధనుష్నాణీస్సహజ్ఞాఃపరమపిఃభిః || ౧౨ || సముద్రంచవిచేమ్యమఃపర్యతాంశ్చవనాని || గుహాశ్రవేవిధా
 హారానదీఃపర్వతాని || ౧౩ || దేవగంధర్వలోకాంశ్చపిచేమ్యమస్సమామితాః || యానన్మాధిగమిమ్యమస్తవ
 భార్యావహరిం || ౧౪ || నతేతాన్మాన్వదాస్యంతిపత్నీం తేలిదశేత్యతాః || కోనతేంద్రగణేపశ్యత్సాన్ప్రకృతాం
 సరివస్తి || ౧౫ || శీలినామాన్వివయేనసితాంసయేనపాగ్నిప్యసిచేన్నరేంద్ర || తతస్సముద్భవయహేమపుష్క
 ర్మహేంద్రవజ్రవ్రతిమేశ్వరామైః || ౧౬ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండ-పంచమస్త్యకమస్త్యక్షే. *****
 తంతథాశీకంసంతప్రతిపలంకమనాథవత్ || మోహనమహాతాపిన్యంపరివ్యాసమచేతనం || తతస్సేమిలిగా
 త్వాన్యమహాగృధిరలక్ష్మణః | రామంసంబోధయామానచరణోచాభిషేచయ || ౧ || మహాతాతపసారామమహ
 తాచాపిక్లృదా | రాజ్ఞానశరశేనాసిలభ్యోన్యగ్నిమివామతైః || ౩ || తవవైమనస్తైర్గర్భస్త్యద్విద్యయోగావ్రహ్మసంతః | రా
 జాదేవత్యమావన్నభరణస్యయథామృతం || ౪ || యదిదఃఖిమిదంపాగ్నిప్రకృతాంతేస్థనపిఃపృథ్వీ | పాగ్నికృతశ్చా
 ల్పనత్వత్ప్రతిభరణిస్సమిష్యతి || ౫ || దఃఖిలోపిభవాణ్లోకాంస్తేజసాయదిభద్ర్యతే | ఆత్మజహజనరచ్యాకుక్తిస్వ
 యాస్యంతిస్త్వం || ౬ || లోకస్యభావస్తేషాంయయాతిర్మహాపిత్వః | గతశ్చకేణిహాలోక్యమనయస్థంస
 స్సప్తతే || ౭ || మహాపిఃకోసస్థయఃపితుర్గుఃపురోహితః | అహ్నప్రత్యతేతంజ్ఞైతత్వైవాన్యపునమాతం || ౮ ||
 యాచేయంజగతాంసతాదేవీలోకసంస్కృతా | అన్యత్ప్రవలనంభూమేష్యశ్యతేనత్యంసంప్ర || ౯ || యాధ
 మాజగతాంసేత్రాయేంద్రసర్వంప్రతిష్ఠితం | అదిత్యచంద్రోగ్రహణమభ్యుపేతామహాబా || ౧౦ || సుమహాంశ్చ
 పిభూతానిదేవాశ్చపురుషమహాభా | సవైవస్త్వప్రముచంసర్వభూతాదిదేహిసః || ౧౧ || శ్రావిష్టమిదేవేమహతయా
 నౌనయానయా | శ్రూయే తేనరశాస్త్రాలసంశోచిత్కమహాని || ౧౨ || సన్ధాయామపివై దేవ్యంసతయామపి
 చానఘః | శోచితుంనాహానేపీరయథాగ్నోపాగ్నికృతస్తథా || ౧౩ || త్వుద్ధిగ్నానాశోచంతిసగతంసత్యదేశినః | స
 మహాత్మ్యపిక్లృష్టేస్సామూర్ధ్వద్భద్రతాః || ౧౪ || తత్పరోహితశ్చేష్టబాధ్యానమనుచింతయ | బాధ్యామ్యుక్తాన
 హపాగ్నివిజానంతితుభానశుభా || ౧౫ || అన్యస్తగుహామోహామధృతానాంచకమహతాం | నాంతరేణక్రియాం తేమాం
 ఫలమిక్ష్యంప్రవరతే || ౧౬ || త్వమేవసామగ్నగారామమామేవంబహుశోన్యతాః | అనుశిష్యాత్కోనుత్వామపిసామోన్మ
 హస్తితిః || ౧౭ || బుద్ధిశ్చతేమహాప్రాజ్ఞదైతైరపిమరన్వయా | శోకేనాభిప్రసప్తతేజ్ఞానంసంబోధయామ్యహం ||

దశరుమిత్రహ్నుభాతరారామలక్ష్యతా ॥ ౧౯ ॥ లక్ష్యణస్తమహాతేజాస్యత్రవాళ్ళీలవాళ్ళునిః । అబిఘ్నాంజలి
 ర్వాక్యంభాగితరందిష్టతేజసం ॥ ౨౦ ॥ స్పందలేమేదృఢంబాహుయద్విగ్మమివమేషసః । ప్రాయశఃశ్చాప్యనిష్టానిమిత్రా
 న్యుపలక్షయే ॥ ౨౧ ॥ తస్మాన్నజ్జీవవాత్సత్వంకురువ్యవసంహితం । మమైవహిమిత్రానినద్యశ్శంసంతిసంభ్రమం ॥
 ౨౨ ॥ ఏషచండులకోనామహక్ష్మీపరమదారుణః । ఆపయోర్విజయంయన్యధ్దేశంసన్నివసనదత్తి ॥ ౨౩ ॥ తయోరస్యేషతో
 రేవంసర్వతేదవ్వనమోజసః । సంజజ్ఞేవిపులశ్శబ్దప్రభంజన్నివతదవ్వనం ॥ ౨౪ ॥ సంవేష్టేతమివాత్మకం౧౫౧౧సూత్ర
 శ్చసావసన్యతస్యత్రబోధూద్రివమాపూరయన్నివ ॥ ౨౫ ॥ తంత్రబంధాంశ్చమాణస్తరామఃకృతేనహామజః । జడశ్శాసు
 నహాకాయంరాక్షసంవిపులారసం ॥ ౨౬ ॥ అసేదశుస్తతస్తత్రలౌచిత్రభాషమభిప్రీతం । విప్రధ్వశశిరోగ్రీవంకబంధము
 దరేముఖం ॥ రౌషభిర్నిచితేస్సేష్టైః షణ్డహాగిరిమహాచ్ఛ్రితం । నీలమేఘభంజరౌద్రంమేఘస్త్రతనిస్సవ్వనం ॥ అగ్ని
 జ్వాలానికాశేనలలభిస్థేనదివ్యతామహాబిఘ్నేభావంకేనవిపులేనాయతేనచ ॥ ఏకేనోగనిఘోరేణయనేనాశుదర్శి
 నామహాదంష్ట్రోపపన్నంతంలేలిహానంమహాముఖం ॥ భక్తయంతంమహాఘోరాస్యతనంహమ్మగద్విపాక ॥ ఘో
 రౌభుజోవిఘ్నోణమభాయోజనమామతో ॥ కరాభ్యాంవివిధాఽగ్రహ్యాయుర్తౌషషక్షిగణాఽమృగాః । ఆకషణం
 తంవికషణంతమనేకాఽమృగయాధపాక ॥ స్థితమాప్యత్యపంధానంతయోభాగైఃత్రోఃప్రపన్నయాః ॥ ౩౨ ॥ అథ
 తోనమభిక్తమృత్రోశమాత్రేదదగ్రతుః ॥ మహాంతందారుణంభీమంకబంధంభజనంవృతం । కబంధమనంస్థానాద
 లిఘారప్రదగ్రనః ॥ ౩౩ ॥ సమహాబాహురత్యకంప్రసార్యవిపులభుజో । జగ్రాహసమితావేపంఘవాపిడయన్య
 లాత్ ॥ ౩౪ ॥ ఖడ్గేవాదృఢధనాత్పితౄతేజోవపుఞ్జరా ॥ భాతరౌవివశంప్రాప్తౌకృప్యమాతామహాబితా ॥ ౩౬ ॥ తత్ర
 వైర్యేణశూరస్త్రరాఘవోవైవవివృణే ॥ బాలాదనాత్రయత్వావృలక్ష్యస్త్రయతివృణే ॥ ౩౭ ॥ ఉవాచచవివర్ణస్త్రరాఘ
 వంరాఘవానుజః ॥ ౩౮ ॥ పశ్యమాంపీవపరంరాఘసన్యతశంకరం ॥ మయైకేనవినిర్మృక్తఃపరిమంచస్సరాఘవ
 మాంహిఘోరతలిందత్వావలాయస్వయథామఖం ॥ ౩౯ ॥ అగ్రగంతానివైదేహీమవిరేణేతిమేమతిః ॥ ౪౦ ॥ ప్రతిలక్ష్మివ
 కాకుత్స్థానిత్పైతామహాచంపూం ॥ త్రతమాంరామగాజ్యస్థఃప్రతుఃశున్నసినర్వదా ॥ ౪౦ ॥ లక్ష్యశైవైవముక్తస్త్ర
 రామస్సామితిమబిఘ్ ॥ మాస్త్రానిసంకృధావీరసహితాదృగ్నిషేదతః ॥ ౪౧ ॥ ఏతస్మిన్నంతరేకూర్గాభాగితరా
 రామలక్ష్యతే ॥ ప్రదవృష్టసనిఘోషఃకబంధోదానవోద్ధిమః ॥ ౪౨ ॥ కాయవాంఘ్యవధస్సంధౌసహాభిధ్వజమధా
 రౌ ॥ ఘోరందేశమిమంప్రాప్తామమభిఘ్నావప్సితే ॥ ౪౩ ॥ వదంతకార్యమహాచాంకమక్షణంచాకాయవాం ॥ ఇ
 మాందేశమనిప్రాప్తామభిఘ్నతాఽస్మీవతిష్ఠతః ॥ ౪౪ ॥ సబాణాచామఖిద్ధౌచలిష్ఠ్యైర్గోగావివషణా ॥ మమాస్యమను
 సంప్రాప్తౌచలభంజీమతంపునః ॥ ౪౫ ॥ తస్యతదవచనంశ్రుత్వాకబంధస్యమరాత్సనః ॥ ఉవాచలక్ష్యణంరామో
 ముఖపరిమళ్యతా ॥ ౪౬ ॥ కృచ్ఛాగ్నిత్రౌచ్ఛ్రితరంప్రాప్యదారుణంసత్యవిక్రమ ॥ వ్యసంజీవితాంతాయప్రాప్త
 మప్రాప్యతాంప్రియా ॥ ౪౭ ॥ కాలస్యసమహాద్విగ్ధంసర్వభూతేషులక్ష్యణ ॥ తద్వాంచమాంచనరన్యాస్మ్యవ్యసంతే
 పశ్యేమోహితా ॥ ౪౮ ॥ నాతిభూరోప్రైవైవస్యసర్వభూతేషులక్ష్యణ ॥ శూరాశ్చబలవంతశ్చకృతాస్తాగ్నిస్పరణాశరే
 కాలాభివన్నాస్సందతియథావాలుకసేతవః ॥ ౪౯ ॥ ఇతిబుద్ధివాణోద్ధృఢపత్యవిక్రమోమహాయశాదాశరధిఃప్రతాప
 హా ॥ అవేత్స్యేనామితిమన్గ్రహారుషంస్థిరాంతదాన్వాంమతిమాత్సకారోత్ ॥ ౫౦ ॥ ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే - ఏ
 కోనసప్తతిమస్తకం. ***** తామత్రస్థితౌద్వస్త్యాభాగితరారామలక్ష్యతౌ ॥ బాహుపాత్రపరిక్షిప్తాక
 బంధోవాక్యమబ్రవీత్ ॥ లిప్తతఃస్మిమాంద్వస్త్యామృగాతకంశ్చతియమభా । ఆహారాక్షణంతుసందిష్టస్తావైవేగ
 శేతేతనా ॥ ౨ ॥ తచ్చుగ్ధావలక్ష్యణోవాక్యంప్రాప్తకాలంహితంతదా । ఉవాచాలింసమావహ్యౌచిక్రమేకృతలక్ష
 ణః ॥ ౩ ॥ తద్వాంచమాంచనపురాతూరాణామాదత్రరాక్షసాధమః । తస్మాదసిభ్యామనాత్సంభామాఖిందావమోగరు ॥ ౪ ॥
 భీషణోయంమహాకాయారాక్షసౌభుజవిక్రమః । లోకంహవ్యః । జితరంకృత్యావ్యవంహంతుమహేచ్ఛతి ॥ ౫ ॥ శిశ్యేష్టా
 నాంవహారాజాకున్ద్రితోజగతపతేః । క్రతుమగ్ర్యోపతానాంసమానామివరాఘవ ॥ ౬ ॥ ఏతస్యంజల్మితంశ్రుత్వాదయోః
 కుగ్ధేష్టరాక్షసః । విదూర్యాస్యంతదారౌద్రస్తాభిక్షయతుమారభత్ ॥ ౭ ॥ తతస్తాదేశకాలజ్ఞేఖగ్రాభ్యామేవరాఘ
 వో ॥ అద్భుదంతంసుసంహృష్టేబాహుతస్యాంచదేశతః ॥ ౮ ॥ దక్షిణోదక్షిణంబాహుమన్వక్తవసినాతతః । ఏచ్ఛేద
 రామోవేగేనసన్యవీరవ్రలక్ష్యణః ॥ ౯ ॥ సపహతమహాబాహుభిన్నబాహుమహాహస్తనః । ఖంచగంచదిశశ్చేపనా
 దయజబహియథా ॥ ౧౦ ॥ సన్నకృత్తేభుజౌద్వస్త్యాశ్చేతితాఘపరిపుతః । దినఃపవిత్రస్తావీరకాయామామిదానవః ॥
 ౧౧ ॥ ఇతిరతస్యబుద్ధివాణస్సలక్ష్యణభుజలక్షణః । శతేసరాఘవంతస్యకబంధస్యమహాత్సనః ॥ ౧౨ ॥ అయమిత్రాసుకుదా

యాదోరామోనామజన్మేశ్శుశ్రీః | అస్యైవావరజంబద్ధిభ్రాతరంమాంచలత్వణం || ౧౩ || అస్యదేవప్రభావస్యసహోప
జనేవనే | రక్షసావహ్యతావత్ప్రియామిచ్ఛంతావిహగతా || ౧౪ || త్వంకురోవాకిమహంవాకబంధనదృశోవనే | ఆస్మై
నోరసిద్ధిప్రేనభగ్నజంఘావిచేష్టసే || ౧౫ || ఏవమక్రైకబంధస్తులక్ష్మణేనోద్ధరంవహః | ఉవాచపరమప్రీతస్తదింద్రవ
చనంస్మరణ || ౧౬ || స్వాగతంవాంసరవ్యాఘ్రాదిప్ర్యవశ్యమివాప్యహం | దిప్యతేమాదిన్యతైమేయవాభ్యాంబాహు
బంధనా || ౧౭ || విహవంయచ్ఛమేహంపంచాప్రంహ్యవినయాద్యథా | తస్మేశ్వమనరవాన్యస్మిత్యతస్యసంతతప్రవ ||
౧౮ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే- సప్తతితమస్తకః. *****పురాగామమహాబాహువామహాబలపరాక్రమ
యావమానస్తమావంశ్యంత్రిమలోకేషువీశుతం | యథాసోమస్యత్రక్రస్యసూర్యస్యవయథావపుః || ౧౪ || సోహంరూ
పమదంక్యత్వాలోకవిత్తాననంమహత్ || ఋషిన్వనగతానామితానియమితే సతః || ౧౫ || తత్స్థానినిగామ
మహాషిఃకోపితోమయా | సంవిన్యస్యవిధంవన్యంరాపేణానేనధషితః || ౩౪ || తేనాహముక్తఃప్రేక్ష్యవంఘోరతా
పాభిధాయనా || ఏతదేవస్యతంసంలేహపమస్తువిగహితం || ౪౪ || సమయాయాచితఃకుర్యేవస్యాంతోభవేదితి || అ
భిశావక్యతస్యేతితేనేదంభాషితంవహః || ౪౫ || యదాభిత్వాభుజోరామస్వాంతంహేద్విజనేవనే | తదాన్వంపాప్రప్య
సీరూపంస్వమేవపులంతుభం || ౪౬ || శీయావిరాజితంపుత్రందనో స్త్యంబద్ధిలక్ష్మణాఇంద్రకోపాదినరూపంపాప్ర
మేవంరణాజే || ౪౭ || అహంహితపసోశ్రీనిమితామహామితోపయంతిగర్హితామాయుస్సప్రసాదాన్తతేమాంబిభిమో
స్పృతే || ౪౮ || దీర్ఘమాయుర్యయాపాప్రంకింమేతక్రకరివ్యతి || ఇత్యేవంబుద్ధిమాస్థాయరణేతక్రమధర్మాయం
౯౪ || తస్యభావపుప్రమక్షేనవజ్జేనిశితవర్షణా || సద్ధివీచైవమూర్ధాచశరీరేసంప్రవేశితం || ౧౦౪ || సమయాయా
మానస్యన్నానయద్యమాసాదనం | పితామహవవస్యత్యంతదస్త్రితిమమాబ్రుత్ || ౧౧౪ || అనాహరకశ్శంకతోభగ్నస
ద్ధిశిరోముఖః | వజ్జేనిశాభివారః కాలంబదీర్ఘమవిజీవితం || ౧౨౪ || ఏవమక్రన్వమేతకోభావూయోజననూయతా || పా
దాదాస్యంచమేకుఃప్రీత్యదంప్త్యుక్తమిల్లయత్ || ౧౩౪ || సోహంభుజాభ్యాందీర్ఘాభ్యాంసంక్రమ్యప్రిన్వనేవరా || సి
హద్వివమ్మగవ్యాఘ్రాభిశ్చయమివంతతః || ౧౪౪ || సతుమానుబ్రవీదంద్రియదారామస్యలక్ష్మణః || ఛేస్యతే
సమరేభావూతదాన్వగంగమివ్యసం || ౧౫౪ || అనేవపుమారామవనేప్రేక్ష్యాజనన్తమ | యద్యన్తశ్యమినర్వస్యగ్ర
హణంసాధురోవయే || ౧౬౪ || అవశ్యంద్రహణంరామోమస్త్యేహంసమవైవ్యతి || ఇమాంబుద్ధింపురస్కృత్యదేహాన్య
సక్యత్రేతమః || ౧౭౪ || సత్వంరామోనిభద్రంతేనాహమస్త్యేవరాఘవ || కశ్యోహంతుంయథాతత్వమేవముక్తంమహా
షితా || ౧౮౪ || అహంహిమతిహావివంకరివ్యామినరహాభా || మిత్రంకృత్వోపదేక్ష్యునియవాభ్యాంసంసంప్రత్యోగ్ని
నా || ౧౯౪ || ఏవమక్రన్వధర్మాత్మాదునా తేనరాఘవః || ఇదంజగారవచనంలక్ష్మణోన్యోన్యశ్యుర్వతః || ౨౦౪ || రావణేన
హృతాభారాన్యమసేతాయశస్సిద్ధినిమోగ్రింతస్యజనస్థానాన్సహాభ్యాగ్రియథామఖం || ౨౧౪ || నామమాత్రంబుజా
నామినరూపంతోస్సర్వన్తః || నివాసంవాప్రభావంవావయంతస్యనవ్విహే || ౨౨౪ || శోకాతానామనాథానామేవం
వివరిధావతాం || కారుణ్యంనన్వశంకతుఃమువకారేచవర్తతాం || ౨౩౪ || కాన్తాన్యదాయశుషోణిశీకారేభాగ్నానికుం
జతైః || ధత్వాన్యస్త్యాంవయంవీరశ్శభ్రేమహాతకబ్ధితే || ౨౪౪ || సత్వంసీతాంచనూచక్షయేనవాయత్రవాహృతా ||
కురుకల్పానిమత్స్యంతుదిజానాసితత్వతః || ౨౫౪ || ఏవమక్రన్వగామేణవాక్యంధురమక్రమం || హోవాచకశ్శలోక
ప్రవంక్తారమసీరాఘవం || ౨౬౪ || దివ్యమస్త్రినమేక్షానంనాభిజానామిమైనిధిం | యస్తాంజ్ఞాస్మతీతంపత్యైదగ్ధస్త్వంరూ
పమాస్థితః || ౨౭౪ || అదగ్ధస్యతువిజ్ఞాతుంశక్తీరస్త్రినమేద్రభా || రాక్షసంశుభమహావీర్యంసేతాయేనహృతాశవ || ౨౮౪
విజ్ఞానంమహాభక్తిప్రంశోపదోషేణరాఘవ || స్వక్యతేనమయాపాప్రంహంబలంకవిగహితం || ౨౯౪ || కింతుయా
వన్యయాత్యస్తంసవిత్తాశ్చాగ్రింతహానః || తావన్యామవటేక్షిప్త్యాధరాగానయథావిధి || ౩౦౪ || దన్తస్త్యయాహమ
వటేన్యాయేనరఘునందన || పత్యుమితమహంవీరయస్తంజ్ఞాస్మతిరాక్షసం || ౩౧౪ || తేనశక్యంపరతరస్యంన్యాయ
వ్యతేనరాఘవ || కల్పయివ్యతితేప్రకస్యావయ్యంలఘుమిత్రమః || ౩౨౪ || సనితశ్చాన్యన్యజ్ఞాతంత్రిమలోకేషురాఘవ ||
సర్వాన్పరిస్పృతోలోకాపురాసాకారానంతరే || ౩౩౪ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే- ఏకసప్తతితమస్తకః. *****
ఏవమక్రతుతావీరౌకబంధేనరేశ్వరౌ | నిరదరమాసాద్యపావకంసంసజహతః || ౧ || లక్ష్మణస్తుమహేశు
లాభిజన్మలతాభిస్సమంతతః | చితామదీవయామాససాప్రజజ్ఞాల్లనర్వతః || ౨ || తద్ధరీరంకబంధస్యస్మృతమిదో
పమంమహత్ | మేదసావస్యమానస్యనందందమితావకః || ౩ || సవిభూయనితామానుషధామోగ్నిరీవోద్ధతః | అరజే
వాససేవిభిన్నాల్లాంబివ్యాంమహాబలః || ౪ || తత్త్వితాయావేగేనభాన్వరోవిమలాంబరః | ఉచ్చపారాశసంహృష్ట

స్ఫుర్వప్రశస్యంగధూషణః॥ ౫॥ విమనేభాస్వరతిష్ఠాహంసయ క్రయశస్సరే । ప్రభయాచమహాతేజాదిశోదశవిరా
జయః॥౬॥ సోతరిర్ముగతోరామంకబంధావాక్యమబ్రవీత్ । శృణురామవత త్వేనయథాసీతామవాప్సుసి ॥ ౭॥ రా
మమహ్యైశ్చయోలోకేయాభిస్ఫుర్వంవిమృశ్యతే । పరిమృష్టౌదశాం తేనదశాభాగేనసేవ్యతే । దశాభాగగతోహినస్త్యం
హీరామస్ఫుల్కృణః । యత్యైతేవ్యసంపాస్త్రంత్వయాదారప్రథమాం ॥ ౮॥ తదవశ్యంత్యయాకార్యస్సమస్య
స్సమృద్ధాంవర । అకృత్యాహినతేనద్విమహంవశ్యామిచింతయః॥౧౦॥ శ్రూయతాంరామవత్సామస్మిగ్రిహామవా
సరః । భృతృతృనిరప్రకృత్యైవాలినాశక్రమానువా ॥ ఋశ్యమాతేగిరివరే పంచాపర్యంతశోభితే । నివత్యా
త్సర్వావీరశ్చతుర్భుస్సహవానరైః ॥ ౧౧॥ వానరేంద్రోమహావీరశ్చప్రేతానమితప్రభః । సత్యసంధాచిరత్యుత్పతి
మాన్వతిమాన్వహా ॥ దక్షఃప్రగల్భాచ్యుతిమాన్వహాబలవరాక్రమః । భృతృతృనివహితోరామ రాజ్యహేతోమహా
హాబలః ॥ సతేనహాయోమిత్రంచసీతాయాఃపరిమాగఃతే । భవిష్యతిహితేరామమాచశోకేమనఃకృధాః ॥ ౧౨॥ భవి
త్యంహియచ్చాపిరచప్రకృమహస్యధా । కర్మహిమత్సామకాలాహిమిత్రానిరతిక్రమః ॥ ౧౩॥ గచ్ఛతేమృతిమితో
రామస్మగ్నివంతమహాబలం । వయస్సంతంకురుక్షిప్రమితోగత్యాన్వరాఘవ ॥ అద్రోహాయసమాగమ్య దిప్యమానే
విభావసా॥౧౪॥ సచతేనావమంతప్యమస్మగ్రిహోవానరాధిపః॥కృతజ్ఞఃకామరూపీవసహాయాధీశచవీర్యవాన్ ॥ ౧౫॥
శక్త్యాహృద్వియవాంకతుణాకార్యంతస్యశీలితం ॥ కృతాథోవాక్యతాథోవాక్యత్యంతపరివృత్తిః॥౧౬॥ సముత్త
రజసేపుత్రపంచామలతిశంకితః । భాషరస్సౌరసేపుత్రోవాలినాశ్చతకిర్విష్టః ॥ ౧౭॥ సన్నిధాయాయథంక్షిప్ర
మృశ్యమూకాలయంకపింకురురాఘవవత్సేనవయస్యంవనచారిణం ॥ ౧౮॥ సహిసానానిసర్వాణికాత్సైన్యనికపి
కుంజరః ॥ నరమాంసాశీనాంలోకేవైపుత్రాదగ్గచ్ఛతి॥౧౯॥ నరస్సౌవిదితలంకోకేచిదప్రిహంఘవఃసూన్యా
న్యఃప్రతపతనహసాంశురరంధవః॥౨౦॥ సనదిర్విపులాక్షైర్బలాగ్నిరమగాణిశంధరా ॥ అస్త్విత్సవానరైస్తాన్దం
పత్నీంతేధిగమిష్యతి ॥ ౨౧॥ వానరాంశ్చమహాకాయాప్రేమియమృతిరాఘవదిశోవిశేషంతాంసీతాం తద్వియో
గేనశోచతీం । నజ్జాన్యతివరారోహంనిమలాంరావణాలయే ॥ ౨౨॥ సమేర్ష్యంగగగతామనిదితాంప్రవిశ్యహ
తాశ్చరేమివాశ్రేతాం । ప్లవంగమానాంప్రవరప్రప్రియాంనిహత్యరత్నాంసేపుత్రఃప్రదాస్యతి ॥ ౨౩॥ ఇతిశ్రీమదార
ణ్యకాండేద్వివనవతితమస్తకంః ***** నిదర్శయిత్వారామాయసీతాయాఃప్రతిపాదనే । వాక్యమన్యర్థ
మర్థజ్ఞఃకబంధపునరబ్రవీత్ ॥ ౧౧॥ ఏవరామశిశిఃపంథాయత్రైశేపుష్పితామ్రీమాః । ప్రతీదిదితమౌత్సవకాశం
తేమనోరమాః॥ జంబూప్రియాశ్చవనసప్తక్షన్ద్రగ్ధరించుకః । ఆశ్వత్థాఃకణ్ణికాశ్చకాశ్చచూతాశ్చచేవపాదపాః॥
ధన్వనానాగమత్సాశ్చలిలకాంక్రమాలకాః । నీలాశోకాఃకదంబాశ్చకరవీరాశ్చపుష్పితాః ॥ అగ్నిమఖ్యాఅశోకాశ్చ
సురత్తాఃపారిభాద్రకాః॥౨౪॥ తానారుహ్యశ్చవాభూమాచార్యత్వాచతాన్వలాత్ ॥ ఫలాన్యమృతలబ్ధిభక్షయంతౌ
గమిష్యథః॥౨౫॥ తదతిక్రమ్యకాకుత్స్థవనంపుష్పితపాదపం ॥ నందనప్రతిమంచాన్యతురహోమ్వాత్తరాశ్చన ॥ ౨౬॥
సర్వరామఫలాన్వత్యాపాదపాస్తుమభున్రీవాః ॥ సర్వేచఋతవస్త్రత్రవస్త్రైత్రరథేయథా ॥ ఫలభారానతాస్త్ర
త్రమహావివధారిణః ॥ శోభంతేనర్వరస్త్రత్రమేషువర్తతస్సర్పభాః । తానారుహ్యశ్చవాభూమాచార్యత్వాయ
థాసఖం ॥ ఫలాన్యమృతలబ్ధిభక్షయంతౌప్రదాస్యతి ॥ ౨౭॥ చంక్రమంతోవరాదేదేశాత్తైలాన్తైలంవనాద్వనం ॥
గతేఃపుమిరింపీరోపంపాంనామగమిష్యతః । ఆశక్తరామవిభ్రంశాంసమతిగ్ధామస్తేవలాం ॥ రామనంజతవా
లూకాశమలోత్పలశాలినిం ॥ ౨౮॥ రత్నహంసాఃప్లవాఃకౌంచాఃకురరాన్తైవరఘవ ॥ వల్లస్వనానికూజంజివం
పాసలిగోచరాః ॥ ౨౯॥ నోద్విజంతేనరాదృష్ట్యవధస్యాకోవిదాశ్చభాః ॥ ఘృతపిండోపమాఘ్నాలాంప్రదా
ద్యాభక్షయిష్యతః ॥ ౩౦॥ రోహితానన్వక్రమంతాంశ్చనడమీనాంశ్చరాఘవ ॥ పంచాయామిమభిషత్సాన్యంత్ర
త్రరామవరాహతా ॥ నిస్వక్రమంతాంస్తప్తానకుశానేకశంకరా ॥ రవభక్త్యానమాయక్రొత్కృణ్యసంప్రదా
స్యతి॥౩౧॥ భృశంతేభాదతోమత్స్యకపంచాయాఃపుష్పవంచయ ॥ పద్మ౧౦ధిశంవారిసుఖశీరమానయంఃఉద్ధృ
శ్యసరతాక్షిప్తరౌస్యస్సాటికసన్నిభం ॥ అసాపుష్కరవణోలంకృణఃపాయయిష్యతి ॥ ౩౨॥ ఘృలాగిరిగుహశ
య్యాకారాహస్యనచారిణః ॥ అపాంలోభామపాన్వత్యావృషభానివనదతః । రూపాన్వితాంశ్చపంచాయాంప్ర
త్యసిత్వంనరోక్రమం॥౩౩॥ సాయాహ్నిచిరగ్నామవిలపీన్యాల్పధారిణః । శీతోదకంచపంచాయాద్ధృష్ట్యశోకవిహ
స్యసి॥౩౪॥ సుమనోభిత్తాంస్త్రతలిలకాన్మక్రమాలకాః । ఉత్పలానిచపుష్కాపంకజానిచరాఘవ ॥ ౩౫॥ నతానికశ్చ
న్యాల్యానిరతౌరొమ్మితానరః । నచస్తేఘ్నానతాయాంతినచశీర్యంతిరాఘవ ॥ ౩౬॥ మతంగశిష్యాస్తేతానిసన్ని

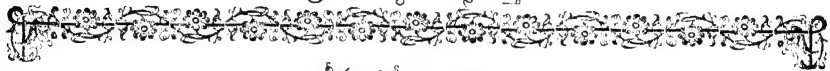
షయస్ససమాహితాః | తేషాంభారాభితప్తానాంవన్యమాహరతాంగురోః || యృప్తపేతుమహింసాఽంశరీరాశ్చేన్ద్ర
దవిందవః | తాంబాతాంబూజానినాంతపాతదా || స్వేదవిందునముక్తానినవినశ్యంతిరాఘవ || ౨౪౪ || తేషాం
తానామద్యామృత్యుతేషాంబాతీ || శ్రమణేశబరీనామకాతుత్థవిరజీవినీ || ౨౪౫ || త్వాంతుభ్రమేన్ధితానిత్యంసర్వ
భూతనమసృజంత || దృష్ట్వాదేవోపమం రామస్సృగలోకంగమవ్యతి || ౨౪౬ || తతస్తదామపంపాయాస్తీరమాశ్రి
న్యవశ్యమం | ఆశ్రమస్థానమతులంగవ్యంకాతుత్థవశ్యసి || ౨౪౭ || సతతాశ్రమితుంవాగాశ్శమ్ననంతిరమాశ్రమం ||
వివిధాస్తత్రైవాగావనేత్యంశ్యవన్యతే | ఋషేస్తత్రమతంగన్యవిధానాశ్చప్యకాననం || ౨౪౮ || తస్మిన్నంవనసం
కాశేదేవారణ్యోపమేవనే | నానావిహగసంకీర్ణేరంస్యసేరామనిర్వృతః || ౩౦ || ఋశ్యముకశ్చపంపాయాఃపురస్తా
త్సుష్పితద్రుమః | సుదుర్భారోహణోనామశేతునాగాభిరక్షితః || ఉదారోబ్రహ్మశాస్త్రైవపూర్వకాలేనినిమితః ||
౩౧ || శయానఃపురుషోగమతస్యశైలస్యముఖాం | యశ్చస్మేలభ్యతేవిద్యంత్యేబుద్ధోధిగచ్ఛతి | నత్యేనంవిష
మాచారఃపాపకర్మాధిరోహతి || ౩౩ || యస్తత్రంవిషమాచారఃపాపకర్మాధిరోహతి | తత్రైవప్రహరంత్యేనంస్వప్త
మాదాయరాక్షసాః || ౩౪ || తత్రావేశితసాగానామాక్రందశూక్రియతేమహా | క్రిందరాంరామపంపాయాంసుతం
గాగణ్యవాసినాం || ౩౫ || సిత్రాదుర్భిధారాభిస్సంపృత్యపరమద్విసాః | ప్రచరంత్యుత్సాహామేఘవర్ణాస్తరస్వినః
౩౬ || తత్రస్థితాస్థాపానీయంవిమలంశతమవ్యయం | నిర్వృతాస్సంవిగాహం తేవనావివశోచరాః || ౩౭ || ఋష్యాంశ్చ
ద్విషిన్తస్త్వేవనీలకీమశకప్రభాః | రుహంపేతాపజయోద్భవ్యాశోకంజయప్యసి || ౩౮ || రామతస్యశుశైలస్యమహా
తీర్థోభతేనుపశిలాపిధానాకాతుత్థమఃఖంచాస్యాప్రవేశనం || ౩౯ || తస్యానుహాయాఃపాద్విస్త్రాతేమహాశిశో
దకోహ్నిజఃఫలమూలానితోరమ్యేనానామృగనమావృతః || ౪౦ || తస్యాంవనమిన్ద్రుగ్రీవశ్చతుర్భిఃస్పహావానరైః | కణా
చిచ్ఛిఖరేతస్యవర్వతస్యావతిష్ఠతే || ౪౧ || కబంధస్త్యసుశాస్త్రువంతాపుభారామలక్ష్యుః | ప్రశ్నిభాన్తరవర్ణాభఃఘ
వ్యరోచతేనువర్ణవాః || ౪౨ || తంతుఖంధంమహాభాగంబంధంరామలక్ష్యుః | ప్రస్థితౌత్సంప్రభాస్సేవిచక్రీమూచదురం
తీర్థే || ౪౩ || గమ్యతాంకార్యసద్వర్థమితితావబ్రవీత్సచ | సుప్రీతౌతావమజ్ఞాప్యకబంధఃప్రభేతస్తదా || ౪౪ || సతత్యు
బంధఃప్రతిపద్యమావంప్రత్యశ్శ్రియాభాసేరతుల్యదేహః | నిదశ్శాయోగంమమవేక్ష్యకృష్ణశ్యంతుమస్మైతి తదాభ్యు
చాచ || ౪౫ || ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-త్రినప్తతితమస్సర్గః. *****

తౌకబంధేనతంమాగంపంపాయాదధ్యతంవనే | ప్రత్యక్షతుదిశశంశ్యూప్రవీచిన్యవరాశ్చైవ || ౧ || తాశైవే
ష్వాదితానేకాఽథోద్రకల్పఖలాఽద్రుమాః | బీక్షంతౌజగ్ముతుద్రక్షుంసుగ్రీవంరామలక్ష్యుః || ౨ || కృత్యాచశైల
ప్యస్థితౌతానాసంరఘునందనాపంపాయాఃపశ్యిమంతీరంరాఘవావువత్యతుః || ౩ || తౌపుష్కరిన్యాఃపంపాయాస్తీర
మాసాద్యవశ్యమం | అవశ్యతాంతతస్తత్రశబరార్థరమ్యమాశ్రమం || ౪ || తౌతమాశ్రమమాసాద్యద్రుమైబహుభారా
వృతం | సురమ్యమభిబీక్షంతౌశబరీమభ్యుపేయతుః || ౫ || తౌవన్యప్తావదాసిద్ధానముక్తాయకృతౌబలి | రామస్యపా
దౌజగాగ్రీహలక్ష్యుశాన్యవధీమతః || సాద్యమాచమనీయంచనర్వంపాగ్రీదాద్యధావిధి || ౬ || తామవాచతతోరావ
శ్యమణీంసంతేతప్రతాం || కచ్చిత్రేనిభాతావిహ్నాఃకచ్చిత్రేవధాతేరితః | కచ్చిత్రేనియతఃకోరీధలహరశ్చరతోధనే ||
కచ్చిత్రేనియమాఃపాగ్రీప్తాఃకచ్చిత్రేనవనస్సుఖం | కచ్చిత్రేనురుతుశ్రాహసఫలాచారుభాసిః || ౭ || రామోతావసేవ
ప్తాసాసిద్ధాసిద్ధనస్తృతా | శశంశబరీవృద్ధారామాయప్రత్యుపస్థితా || ౮ || అద్యపాగ్రీప్తావసేవసిద్ధిప్రపందర్శనాన్మ
యా | అద్యమేనఫలంతప్తంగురవశ్యమపూజితాః || ౧౦ || అద్యమేనఫలంజప్యస్సృగశ్చైవభవిష్యతి | త్వయిదేవవరే
రామపూజితేపురుషకథం || ౧౧ || చతుమారవసామ్యేనపూతాప్తీరఘునందన | గమిష్యావ్యక్తయోగలోకాంస్త్య
త్ప్రీసాదాదరిదమ్ || ౧౩ || చిత్రకూటంత్యయిపాగ్రీప్తేవిమానైరతులప్రభైః | ఇతస్సేవిషమానూథాయానహంవర్యచా
రిమమ్ || ౧౪ || త్రైశ్చాచామకృతాధర్మజ్ఞైవాహంభాగైర్నచాషిఃభిః | ఆగమిష్యతితేరామస్సుపుణ్యునిమమాశ్రమమ్ ||
సతేప్రతిహితస్యస్సమితిసహితోతిధిః | తంచదృష్ట్యావరాలోకానక్షయాంస్త్యంగమిష్యసి || ౧౬ || మయాతు
వివిధంవన్యంసంచిత్రపురుషకథం | తవాభేపురుషవ్యాఘ్రుసంపాయాస్తీరసంధవమ్ || ౧౭ || ఏవమాక్రస్మద్యాత్మా
శబర్యాశబరిమిదమ్ | రాఘవఃపాగ్రీహవిజ్ఞానేతాంశిత్యమబహిష్కృతామ్ || ౧౮ || దనోన్యకాశాస్త్రేన్వప్రభావం తేమ

హత్యనః | శుశ్రంసత్యక్షమిచ్చామనంద్రస్తుంయదిమన్యసే ||౧౧|| ఏతత్తువచనంశుగ్రీత్యా రామవత్త్వాద్విసృజ్యతం |
 శబరీదశయామాసతాపుభౌతద్వనంమహత్ ||౨౦|| పశ్యేమేఘఘనప్రభ్యంమృగపక్షిసమాకులం | మత్సరగవనమిత్యేవ
 విశుశ్రంతంఘనందన ||౨౧|| ఇహ తేభావితాత్మాకోగురవోమేమహవనై | జహావాంచక్రీతేభిఘాంమృగైవన్యంప్రపూ
 జితమ్ ||౨౨|| ఇయంప్రత్యక్ష్ణలివేదర్యతేమేనుసత్సృతాః | పుష్పేవహారంకుర్వంతిశ్రమాదుద్వేషిభిఃకైః ||౨౩||
 తేమంతపఃసభావేనపశ్యద్యాపిరఘాద్వహ | ద్యౌతయంతిదిశస్సర్వాఃశీతావేష్యేతులప్రభాః ||౨౪|| అశక్తువ
 ద్విస్త్రాణామమహానశ్రమాల్లైః | చింతితేభ్యగతాన్యశ్యసహితాణాంప్రసాగం ||౨౫|| కృతాభిషిక్తైస్త్యగ
 స్తావలంబాఃపాదపేష్విహ | అద్యాపినావశువ్యంతిప్రదేశేరఘనందన ||౨౬|| దేవకార్యశికుర్వన్విర్యానిమానికృతా
 నివైపుష్పేకువలమైస్సాధణాంఘానత్వంవోవయాంతివై ||౨౭|| కృష్ణంవనమిందద్భుజ్యంతేతవ్యంచశుశ్రంత ర్హయా
 తదిచ్చాన్యశ్యసజ్జాతాత్మస్తుమేతత్సంభేదం ||౨౮|| తేమమిచ్చాన్యహంగంతునమీపంభావితాత్మనామ్ | మునీనా
 మాశ్రమోమహామహంచపరిచారిణీ ||౨౯|| ధర్మిష్ఠంతువచన్యగ్రీత్యా రాఘవస్సహలత్క్షణః | సహజమతులంతే
 భేతచ్ఛర్యమితత్వతః ||౩౦|| తామూచతతోరామశ్చ్రీమణీంసంతేత్రతాం | అవిఘోహంత్యయాభక్త్యాగ్రహృతా
 మంయథామఖం ||౩౧|| ఇత్యుక్తాజటిలాపుద్ధావీరకృష్ణజిహాంబరా | తస్మిన్మహూతేశబరీదేహంజీఘాంజిహ్వసంతే ||
 అనుజ్ఞాతాతురామేఘహత్వాత్మానంఘతాశనై | జ్వలత్పావకసంకాశాన్యగఃమేవజగమాసా ||౩౩|| దివ్యాభరణ
 సంయుక్తాదివ్యమాల్యువలేపనా | దివ్యాంబరధరాత్రేఘభూషప్రియదశనా ||౩౪|| విరాజయంతీతందేశేచిద్యత్సా
 దామినియథా ||౩౫|| యత్రతేనుకృతాత్మానోవిహరంతిమహద్వయః | తత్పుణ్యంశబరీస్థానంజగమాత్సనమాధినా ||
 ౩౫|| ఇతిశ్రీమదారణ్యకాండే-చతుస్సప్తతిపత్త్యర్థః.*****దివంతుతస్మాంయతాయాంతబర్యాంస్సేవతే
 జనా | లక్ష్మణేనసహభ్రాత్రాచింతయామాసరాఘవః ||౧|| సచింతయిత్వాదృహత్యాప్రభావంతంమహాత్మనాం |
 హితకారిణమేకాగ్రంలక్ష్మణంరాఘవోబ్రవీత్ ||౨|| దృష్టాయమాశ్రమస్సేమ్యభవన్వశ్యర్యంకృతాత్మనాం | విశ్వప్ర
 మృగశాఙ్గాలోనానావిహగసేవితః ||౩|| సప్తానాంచసముదాగ్ధామేషుతీర్థేఘలత్క్షణః | ఉపస్సృప్తవచవిధిపద్మి
 నరశ్చాపితరపితాః ||౪|| ప్రణవ్యమభంతత్రతరీల్యాణంసమపశ్చితం | తేనత్రతేనసమృద్ధంమేమనోలక్ష్మణంప్రతి ||౫||
 హృదయహిసరవ్యాఘ్రశుభ్రహమభిఘావవ్యతి ||౫|| తదాగచ్ఛగమిష్యేవపంపాంతాంప్రియదర్శనం || ఋశ్యమూకో
 గరిర్యతరానిహరేప్రకాశతే | యస్మిన్సనదిధర్మాత్మాసుగ్రీవోశుమతస్సుతః || నిర్భంతవానిభయాత్త్రీప్రశ్నతుభిఘా
 న్సహవాసనైః ||౬|| అభిర్వరేచతంద్రస్తుంసుగ్రీవంవానరర్షభం || తదధీనంహిమేసామ్యసితాయాఃపరిమాణం ||
 ౭|| ఏవంబువ్రాణంతంధీరరామంసోమిత్రిబ్రవీత్ || గచ్ఛానస్త్యరీతంత్రమమాపిత్వరతేమనః ||౮|| ఆశ్రమాత్తు
 రత్రస్తస్మాన్నిహగ్రీమ్యసవిశాంపతిః || ఆజగామతతఃపంపాలత్క్షణేనసహాభిఘాః ||౧౦|| నదదర్శతతఃపుణ్యామదారభ
 నసేవితాం || నానాద్రుమలతాశీఘాంపంపాంపానియవాహినీం | పద్మైస్సగంధిస్తైస్త్రామ్రాంశుగ్ధాంకుమరదమండ
 లైః || నీలాంకువలయోద్ధృతైర్బఘవవణాంకుథామివ ||౧౧|| సతామానాద్యైరామోహూరాదుదకవాహినీం || మ
 తంగనరసంనాశుద్రాదంసమవగాహత ||౧౨|| అరవిందోత్పలవలీంవన్యగంధికాయుతాం || పుష్పితామ్రవహోపే
 తాంబూజాణ్ఘృతానాదితాం | తిలకైర్బీజభూరైశ్చదనైశ్చుద్గ్రుమైస్తథా || పుష్పితైఃకరవీరైశ్చపున్నాగైశ్చ
 సుపుష్పితైః | మాంతీకుందగుద్వైశ్చభాండైర్మైత్రైశ్చవైస్తథా || అశోకైస్తస్వప్రకైశ్చకేతకైరతిమక్తైః | అనై
 శ్చవివైశ్చవైః || ప్రహదామివభూషితాం || సమీక్షమాణోపున్నాభ్యంసర్వతోవిపులద్రుమం || కోయష్టైశ్చాద్భుజకై
 శ్చకపత్రైశ్చకీరకైః || ఏతేశ్చాద్వైశ్చవిహగైర్నాదితంతువనంమహత్ | తతోజగ్జతురవ్యగ్రీరాఘహనుసమాహి
 తా || తద్వనంవైవసరసపశ్యంతాశకురైర్యతం ||౧౩|| సదదర్శతతఃపంపాంశీతవారిధింశుభాం | తిలకాశోకపు
 న్నాగవశ్యోద్భూతాశినిం ||౧౪|| సరామోవిధిగాన్వృత్యానరాంసేవిధిగానిచ || పశ్యంతామాభినంతబ్రజగామవరమం
 హాదం ||౧౫|| పుష్పితోవనవోపేతాంసాలచంపకశోభితాం || పద్మదౌఘసమావిష్టాంశ్రీమతిమతులప్రభాంస్సృటికో
 వమహాయాఘ్యాంశ్శక్త్యాలుకసంతతాం || సతాంధృష్ట్యాపునఃపంపాంపద్మసాగంధిస్తైర్యతాం | ఇత్యువాచతతా
 వాక్యంలక్ష్మణంసత్యవిక్రమః ||౧౬|| అస్యాస్త్రీతరుపూర్వోక్తఃవర్వతోధారుమండితః || ఋశ్యమూకఃఇతిభ్యాతఃపుణ్యః

పుష్పితపాదపః || ౨౫ || హ రేర్మత్తరణో నామ్నఃపుత్రస్తస్యమహాన్తనః | అధ్యాత్మేతంతమహావీర్యస్సుగ్రీవశ్చలివశుః ||
 ౨౬ || సుగ్రీవమగ్నిచక్రత్వం వానరేంద్రంనరవహః | ఇత్యువాచపునర్వాక్యంలక్ష్మణంసత్యవిక్రమం || ౨౭ || రాజ్యభ్రా
 ప్తేనదీ నేనశస్యామానస్తచేతసా | కథంఘయావినాశక్యంసీతాలంకృణజీవితం || ౨౮ || ఇ త్యేవమమృత్యామదనాభిషి
 తస్ఫలత్కృణంవాక్యమనన్యచేతసం | వివేకపంపారణినింమనోరమాంరఘూ న్నమశ్శీకవిదనయంతితః || ౨౯ || తతో
 మహద్భుక్తాసుమారసంక్రమంక్ర మేణకత్వాప్తపతిహలభస్వనం | దవశాపంపాంశుభదర్శకాననా మనేకనానావిధ
 పక్షిజాలకాం || ౩౦ || ఇత్యాక్షేపాశ్రీమద్రామాయణే-అదికాష్టే - శ్రీమద్వాల్మీకీయే- చతుర్వింశత్యహస్తికాయాం
 సుహిరారాయాం- శ్రీమదారణ్యకాండే- పంచన ప్రతితమస్కంధః.***

శ్రీమదారణ్యకాండవతనశ్రవణయోఃఫలం బ్రహ్మాండపురాణంస్తవత్యాగింశమస్తరతతతమేలభ్యాయే
 ఆరణ్యకంతుయః కాండమతిభక్తీనమన్వితః |
 పతేద్వాత్మలయాద్వాపిసోపనాయజ్యమాప్నుయాత్ ||
 శ్రీమదారణ్యకాండస్సమాప్తః.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీసీతలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరఘునందనపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీరామాయణే-కిషింధాకాండే-పాదగంధః.

సతాంపుష్కరిణీంకర్తావపద్యోశ్చలర్థుషామలం | రామస్సామితసహితోవిలలాపాకులేంద్రియః || ౧ || తస్య
 దృష్టవతోహసాదింద్రియాణిచకంపితే | సకామవశమాపన్నస్సమిత్రిమదమబ్రవీత్ || ౨ || సామిత్రేశోభతేపం
 పానై దూర్యవిదులోకః | పుల్లవక్త్యోత్పలవతీశోభితావిదైర్రుచయైః || ౩ || సామిత్రేవశ్యపంపాయాఃకాననంశుభ
 దశానం | యత్రరాజంబితైలాభాభూమీమాన్సశిఖరాగ్రం || ౪ || మాంతుశోకాభినంతస్తంమాధవఃపీఠయన్నివ | భరతస్యచ
 దుఃఖేనవై దేహ్యహరణేన || ౫ || శోకాతాస్యాపిమేపంపాశోభతేదిత్రకాననా | వ్యనకిణాబహుమయైఃపుష్పైశ్చీతజ
 లాశుభాః || ౬ || నర్తినై రపిసంకృన్నాహ్యశ్యకంశుభదర్శనా | సర్వవ్యాధాసుచరితాన్యగద్విజనమామలా || ౭ || అగ్నికం
 ప్రతిభా త్యేహసీలపీతంతుకాద్యం | దురీమాణాంవిదితైఃపుష్పైఃపరిస్తోమేరివాపితం || ౮ || పుష్పభారసమృద్ధాశిఖ
 రాణిసమంతతః | లతాభిఃపుష్పితాగాభిరుపగూఢానిసర్వతః || ౯ || సుభాగలోయంసామిత్రేకాలఃప్రచురమవృక్షః | గం
 ధవాఃసురభిర్మానోబాతేపుష్పఫలప్రసూతః || ౧౦ || పశ్యమాపాణిసామిత్రేవనానాంపుష్పశాలినాంపుష్పతాంపుష్పర
 మాణితోయంతోయమామలం || ౧౧ || ప్రస్తరేషుచరవ్యేషువిదధాఃకాననమగ్నిమాః | వాయువేగప్రచలితాఃపుష్పైర
 వకిరంతిగాం || ౧౨ || పతితైఃపతమానైశ్చపాదపస్థైశ్చచారుతః | కుసుమైఃపశ్యసామిత్రేకింజన్నిపసమంతతః || ౧౩ || పక్షి
 పన్వివిధాశ్యాభానానాంకుసుమోతరః || ౧౪ || మారుతశ్చలితస్తవైష్ట్యవై రసమీయతే || ౧౫ || మన్దికోకిలంన్నానైరణ
 ద్తయన్నివచాదపాః | వైలకంధరపద్మాంతఃప్రగీతశ్చవచాః || ౧౬ || తేనపక్షివతాత్యంభవనేనవసంతతః | అ
 మీసంసక్తశాభాగాగ్రగీతాగ్రపాదపాః || ౧౭ || సపిషమభినంస్తుర్యోవాచిచందనశీతలః | గంధమశ్వాసహస్సు
 ణ్యంత్రమావసయసోనిలః || ౧౮ || అమీనవసన్పక్షిస్తావిననంతపాదపాః | పల్మైరరసుభాజంతోవశేషుఃకుగంధిమ || ౧౯ || గిరిప్ర
 స్థైఃసరవ్యేషుపుష్పవద్భిర్వృక్షవైః || ౨౦ || సంసక్తశిఖరాశ్చైలావిరాజంతేమహద్గిమైః || ౨౧ || పుష్పసంకన్తశిఖ
 రామారుతోశ్చేవచంచలాః | అమీనవసన్సంకన్తసాఃప్రగీతాగ్రపాదపాః || ౨౨ || పుష్పితాగాగ్రంస్తుపశ్యేమాన్సగ్నికా
 రాఃసమంతతః | హంకప్రతిసంకన్తాన్సర్వరాస్త్రితాంబరం || ౨౩ || అయంవనంతసామిత్రేసానాపిహగనాదితః |
 సీతయావినసీలస్యశోకసంధివసోమమ || ౨౪ || మాంహిశోకసమాక్రాంతంసంతాపయతిమమృతః | హృద్యఃప్రపదమా
 నశ్చమామాహ్వయతికోకిలః || ౨౫ || పవనరూపహకోపృష్ఠారమ్యేమాంవననిర్భూతే | ప్రణదన్తన్తదావిన్యంతోవయవ్య
 తిలక్మణి || ౨౬ || శుగ్రైవైతస్యపురాతన్బ్రహ్మశ్రమస్థామమప్రియా || మామాహుయప్రముదితావరమంప్రత్యనందత ||

౨౧॥ వివందితాఃపరగానానారామవిరాజింః॥ వృక్షగుల్మలతాఃపశ్యన్వపతంతితత్ ప్రతః॥ ౨౨॥ విమిశ్రాంహగాః
పుంభిరార్కన్యూహభిందతితాః॥ భృంగరూక్షప్రముదితాస్సానుత్రేయధురన్వరాః॥ ౨౩॥ సహ్యాహనుత్రవిక్రందైపుం
స్కాకిలన్వతైరసి॥ స్వనంతిపాదపాశ్చేమేనుమానంగప్రదీపనాః॥ ౨౪॥ అశోక స్తవికాంగారశ్చుట్టవన్వనసన్నివనః॥
మాంహిపల్లవతామౌద్విధిర్వనరాస్త్వితి॥ ౨౫॥ అశోక స్రువికాంకారశ్చుట్టవన్వనసన్నివనః॥ అపశ్య
తోమేనానుత్రేజివితేస్థిప్రయోజనః॥ ౩౦॥ అయంహిదయత ప్రస్యాతాలోరుదిర కాననః॥ కోటిబాకుసీమాంతోదయ
తాయామహానఘ॥ ౩౧॥ మన్యథాయానసంభూతోవనంతగుణవధితః॥ అయంహంభవ్యతిక్రీతంశోకాస్నిర్నది
రాదివ॥ ౩౨॥ అపశ్యతప్రాంధయతాంపశ్యతోరుదిరమృతా॥ మహాయమాత్మప్రభవోభూయ స్వయంపయాన్యతి॥
౩౩॥ అదృశ్యమానానైదేహిశోకంవభజయతేమహుః॥ నృశ్యమాహోవనంతశ్చస్వేదనంసగదయావరః॥ ౩౪॥ మాంహ్య
భ్యన్యగిశాబాక్షీదింతాశోకవిలార్యురంసంరావయతిసామిత్రేభూత్వైత్వైత్సానిలః॥ ౩౫॥ అమీముయా
రాశ్శోభంతేప్రస్థత్యంతప్రతప్రతః॥ ప్రేషవత్ప్రేషవవోధ్వాతైగదవాత్ప్రేషస్థాటికః॥ ౩౬॥ శిభినీభిఃపరివృతాస్త్రుతే
మదమావృతృలాః॥ మన్యథాభిపరీతస్యమనున్వగృధనాః॥ ౩౭॥ వశ్యలక్ష్మణస్యశృంగంమయూరమువన్యత్యతి॥ శిభి
నీమన్యథాతైవాభరృతరంగిసానునః॥ రామేవమసారామామ్యుయారోపువన్యతావతి॥ వితత్సరుదిరాపయేరుత్రైవ
హాస్నివ॥ ౩౮॥ మయూరస్యవసేనానంరక్షసానవృతాస్త్రియా॥ తస్మాన్మృత్యుశృంపేషు వసేషువహకాంశయా॥
రంభువన్వయందివానానఃపుష్పమాసేనుదున్నహః॥ ౪౦॥ వశ్యలక్ష్మణసంరాంగంరీర్యగ్నిగ్నితేషుపి॥ యదేవాశిభ
నీకామాన్యతాఃరంరమతేంత్రే॥ ౪౧॥ మహాప్రేషంపితాలాక్షిజానశ్శికాతనంభృమా॥ మదనేనాభివతేతయందినా
వన్యతాభవేత్॥ ౪౨॥ వశ్యలక్ష్మణునిష్కానిస్సలాభవంతిమే॥ పుష్పభారమన్యథానాంసనానాంశిరీరాత్యయే॥
౪౩॥ రుదిరాణ్యసిపుష్పానిపాదపానామంత్రేయా॥ నిష్కలానిమీంయాంతినమంమధుకరోత్రా॥ ౪౪॥ వదంతి
రావంతుదితాశ్చసృనాస్సంఘకలవే॥ అహ్మయంశక్తివాన్యోగ్యంకామోన్మాదకరామమ॥ ౪౫॥ వసంతోయందిత
రామియత్రమేవసత్ప్రియా॥ నూనంసరవశాసేసాసామిశోచన్యహంయథా॥ ౪౬॥ నూనంసతువసంతోయందేశం
స్ఫులియత్రనా॥ కథంహ్యసితవన్మాక్షీవతయేర్వానయావినా॥ ౪౭॥ అభవావతాతేత్రవసంతోయత్రమేప్రి
యా॥ కింకరిష్యతిమత్రోణీనామిర్భగ్నిశాతావతైః॥ ౪౮॥ శ్యోమావన్వసలశాక్షీమృతాపూర్వాభిభాషీ॥ నూనంవసం
తమాసాద్యపరిశ్యవ్యతిజీవితం॥ ౪౯॥ దృష్టంహిహృదయేబుద్ధిగుణమనంప్రవితరతే॥ నాలవతరాంతుంసీతాసాక్షీ
వద్విదరహంగరా॥ ౫౦॥ మునుభావమన్యదేవశ్యోనత్వతోపినివేళితః॥ మమహిభావస్సీతాయాంసర్వధావివేళితః॥
౫౧॥ ఏవపుష్పవశువానాయున్యభాస్యశోహిమావహః॥ తాంవిదింతయంతఃకాంతాంపావకప్రతిమామను॥ ౫౨॥
సదానుభవహంసంవేష్యియంపురానహసితయా॥ మారుతస్యవిసాసీతాంశోకంవభజయతేమమ॥ ౫౩॥ తాంవినానవి
హంగోయివక్షిప్రణదితప్రదా॥ వాయుఃపాదవగతఃప్రహృష్టగుభిన్దవతి॥ ౫౪॥ ఏవమైతత్తతైదేహ్యవిహగఃప్ర
హరకః॥ వక్షిమాంతువిశాలాత్ర్యాస్సనీవమువనేవ్యతి॥ ౫౫॥ వశ్యలక్ష్మణస్నాదంవనేమనీవధికం॥ పుష్పితా
శ్రోమృత్యుత్రేషుదిజానాముపరూజతాం॥ ౫౬॥ విక్షిప్తంపవనేనైతామహాలింకమంజరి॥ పట్నదస్సపూసాభ్యతిమవో
ధ్ధారామవప్రియాం॥ ౫౭॥ కామనామయన్యంతమశోకశ్శోకవధనః॥ ప్రవత్రైవవనోత్త్రైవజలంస్నివహం
స్థితః॥ ౫౮॥ అమీలక్ష్మణదృశ్యంతేమానాహాఃమమశోచిన్ః॥ బభ్రుమేత్సమనసాన్సంగంఘానరాఘవ॥ ౫౯॥ సామి
త్రేవశ్యంతంపాయాశ్చిత్రాన్వివనరాజిమ్॥ కేన్ద్రానరశాన్మాళవిదంతితత్ ప్రతః॥ ౬౦॥ ఇమానీశుభగంధింపశ్య
లక్ష్మణసర్వకః॥ సభిసానిప్రకాశంతేజతేతరుణసాగ్వవత్॥ ౬౧॥ ఏషాప్రసన్నసలిలావర్తనీలోత్పలాయంతా॥ హంస
కారంపవాతీణాపంపానాంగికాన్యతా॥ ౬౨॥ జలేతరుణసూర్యాస్తైష్ట్యనాహతకేనతైః॥ పంకజైశ్శోభతేపంపా
ససుంతాదభిసంప్రతా॥ ౬౩॥ వత్సవక్తయంతానిశ్యంతిప్రస్థవనాంతరా॥ మాతంగమగ్నయానైశ్శోభతేసలిలా
భాభిః॥ ౬౪॥ పవనామిత్రవేగాభిరామిభాభివలంభసి॥ పంకజానివిరాజంతేతాద్యమానాలిలక్ష్మణ॥ ౬౫॥ ప
ద్మసత్రివిశాలాక్షీంసతితంపంకజప్రియాం॥ అపశ్యతోమేనైదేహింజీవితంనాపిరీవతే॥ ౬౬॥ అహహాకామస్య
వామత్వంయోగతామవిరులభాం॥ స్మరయన్యతికల్పాశీంకల్పాణతరవాదినీ॥ ౬౭॥ శశోగ్ధారయతుంకామో
భావేదద్యగతోమయా॥ యదిభాయోవసంతోమాంసహన్యాత్పష్టితమృతః॥ ౬౮॥ యానిస్తరమణీయానితయాన
హాభవంతిమే॥ తాన్యేవారముణీయానిజాయంతేమేతయవినా॥ ౬౯॥ పద్మకేశవలతానిదృష్ట్యాదృష్టినిర్వామ్యతే॥
సీతాయానేత్రకేశాభ్యాంపద్మానీలిలక్ష్మణా॥ ౭౦॥ పద్మకేశనసందృష్ట్యావక్షాంతరవిన్యతి॥ ౭౧॥ శ్యావృభసంతా

యావాలివాయుమౌనోహరః॥ ౭౧౫॥ సామి త్రేపశ్యపంచాయామక్షితేగిరిసానునిపుష్పితాంకణికాకారస్యయష్టింపర
 మశోభనాం॥ ౭౧౬॥ అధికంజైలరాజోయంధామభిన్నుమభూషితః॥ వివిత్రస్పృహతేలేణుంచాయావేగవిఘ్నతం॥ ౭౧౭॥
 గిరిప్రస్థాస్తుసామిత్రేపర్యవన్మంశ్రుపుష్పితైఃకీమృతైఃసర్వతోరమైవ్యఃప్రసక్తాఃశ్చవరంశుభ్రైః॥ ౭౧౮॥ పంచాతీరసు
 హాశ్చేమేనంశక్తామధుగంధనః॥ చాలతపస్వకామంఛాఃకరపీరాశ్చపుష్పితాః॥ కేశస్యసంయవాశ్చవనసంభృత్స
 సుపుష్పితాః॥ మాధవోగంధపూతాఃశ్చసంపదసర్వాశ్చసర్వతః॥ విరిట్యావృంధసూకాశ్చవలంబూపమరాస్త్రధా॥ చం
 పకాస్త్రులకాశ్చైవసాగవత్సత్సామృపుష్పితాః॥ సీమాశ్చవరతాశ్చైవసంభూతాఃసర్వపుష్పితాః॥ సర్వకాశ్చేవశోభం
 తేనీలశోకాశ్చపుష్పితాః॥ లోధాగ్రీభ్యగిరిపృష్ఠానుసంహతేనరిమంజరాః॥ అంబోలాశ్చపరచంభూశ్చపూర్వాకాపా
 రిభాగ్రకాఃపూర్వాపాలలయశ్చైవసకీవిదాశ్చపుష్పితాః॥ ముదులింబూజానాశ్చైవసర్వస్యతేగిరిసానును॥ కే
 తకోద్ధాలకాశ్చైవగిరిహస్తింశుపాదహః॥ శాల్మల్యకేలసుకాశ్చైవసర్వకామరవకాస్త్రధా॥ త్రినశాస్త్రమాలాశ్చపం
 చనాస్సంపదనాస్త్రధా॥ ౮౧॥ విపరీతానుష్పితాగ్రాభిలరాభిఃపరివేష్టితాః॥ దుర్నిమాకపశ్యేనసామిత్రేపంచ
 యానువిరాకాబహుకాః॥ ౮౨॥ పాతపీత్సప్తపదగచ్ఛతైలాలైస్సలంపనాన్వసం॥ వాల్మీకైరసానాన్వరస్సంమోదితభవానిలః॥
 కేవిద్యుత్సాగ్రప్రసంహాఃపాదపాదుభంగంధః॥ కేవిద్యుత్సంపదంపీరాశ్చైవసంభూతాబుధా॥ ౮౩॥ శ్చరంశుప్రసం
 న్వాసుప్రపుల్లమిదమిత్యపి॥ రాగమృత్యోమధుకరణంమేషమృతీయతే॥ ౮౪॥ సీరియపునరుప్సర్వసంభూతాగ్నిగచ్ఛతా॥
 వంధులుభోమధుకరణంపాలీరమీషేషసా॥ ౮౫॥ శ్చయంపసుచంసంభూతైరపవస్త్రిరావభూతృతా॥ స్వయంవిద్యు
 భూమిశ్చయంప్రప్తతైరప॥ ౮౬॥ వివిధామిదైఃపుష్పైస్తైవనగసానును॥ విక్రేణావేపితకాపాసామిత్రేప్రవృత్తాః
 కృతాః॥ ౮౭॥ మీమాంశేపశ్యసామిత్రేమృతాశాంపుస్ససంభవం॥ ౮౮॥ పుష్పసూచేహితరవస్సంభూతావివపుష్ప
 తాః॥ అవ్యయంతేభవాన్తేషస్యసంగాష్టత్వపదాదిరాగినుమమోద్ధింసమిలంశోభంతేచమలక్ష్యం॥ ౮౯॥ పంచకారం
 చపఃపక్షిమిగవ్యావలంబుభంగంపరమేకాంతయాసాధకంకామమగ్నిపరమృతం॥ ౯౦॥ మంజాకీన్యాన్తయిదిదంశం
 పమేషమృనోహరంస్థానేనగతివిభాగరానితాస్తస్మాన్వనోరహః॥ ౯౧॥ యదివృత్తేతసాసాన్వీయదిచేవావసేమహి
 స్సృహయేయంనత్రాననాయోధ్యాయైరఘ్నాన్తిమ॥ ౯౨॥ నహ్యేచరంసంలేయేభవాన్తివైతేషతయానమా॥ రమతో
 మేషవేద్వింతానస్సృహాన్యేపవాధాదేతే॥ ౯౩॥ అమీమాదివిద్యేభుప్తువైరవోరుచిరచ్చదాః॥ కానసేష్టిస్త్రినాకాం
 రాంచిత్రమున్మాదయంతేమి॥ ౯౪॥ పశ్యతీతేజలాంచేమాంసామిత్రేపుష్పరావయతాంచప్రవాకానుచరిరాంకారంచప
 షేపితాం॥ స్తతైఃకౌంచైశ్చసంపూర్వాంపరాహమృగసేవితాం॥ ౯౫॥ అధికంశోభేపంచాపహజ్యగ్నిహం
 పైః॥ ౯౬॥ దీపయంతీపమేకామంపీధాముదితాద్విజాః॥ శ్చానాంచంద్రీమణంస్త్వర్వాప్రియాంచంద్రీభేక్షుకాం॥
 ౧౦౦॥ పశ్యేసానుమిదిత్రేమృత్యుగీభిసమీరావమృగాకా॥ మాంపునర్వగౌశాబాత్యుతైదేహ్యవిరహీకృతం॥ ౧౦౧॥
 వృథయంతీపమేష్టంసంచరంతేస్తరస్తతః॥ అష్టకాసానునిరమ్యేహినుశ్చద్యుగ్నిశాయతే॥ ౧౦౨॥ పశ్యేయంయది
 తాంకాంతాంతతత్సస్త్వస్తిభవేష్యమ॥ ౧౦౩॥ జీవేయంభుసామిత్రేసంయూతహనుమనస్సమా॥ సేవతేయదిహదేహీ
 పంచాయాఃపవనంసుఖం॥ ౧౦౪॥ పశ్యేనాకంధికవమాంశీవంశోకవివాశనం॥ ధనావృక్షాగ్నేపంచేపసంపహను
 తీం॥ ౧౦౫॥ శ్చానాపస్త్రపలాశాక్షీప్రియామిరిపీతామయా॥ కిథంధారయతిపాగ్నిరాగివివశోజనకాశ్చజా॥ ౧౦౬॥
 కిన్నుపత్ర్యుమిరాజానంధస్త్రజ్ఞంసత్యవాదినం॥ సీతయాజనకంపుష్పకవేలంబనసంసరి॥ ౧౦౭॥ యామానుగతా
 ముచంపితాగ్రీవగ్రాజితంపసంసితాసత్పథమాస్థాయకన్యసాపవరతాతేప్రియా॥ ౧౦౮॥ తయామీహనఃకృపణకీకం
 క్ష్యణధారయే॥ యామానుగతారాజాన్యగ్రీవంవిగతచేతసం॥ ౧౦౯॥ తచ్చారస్యంచితపత్ర్యామంసుగంధిభుభావ
 తిం॥ అపశ్యతోముఖంతస్యాస్మదీపమహామం॥ ౧౧౦॥ ప్రితరహాన్యంతంసునిజవస్త్రధురంపీతం॥ తైదేహ్యవాక్య
 మతులంకదాశోమృత్యుమృత్యు॥ ౧౧౧॥ ప్రాప్యమృత్యుంపనేశ్వసాసామాంసుశ్చభక్తికారం॥ నక్షత్రభేదవహ్యస్తేవ
 సాన్వీసాధ్యభృతాపత॥ ౧౧౨॥ కిన్నుపత్ర్యుమిరానల్యానయోధ్యాయాంస్థపాక్షజ॥ కన్యాస్త్వషేతివృద్ధుంతీకంధం
 చాతిమనస్సగీం॥ ౧౧౩॥ వృలక్ష్యణపశ్యత్యంభరతంభూత్యవశ్యం॥ సహ్యహంజీమంతకృన్యామృతేజనకాశ్చజాం॥
 ౧౧౪॥ ఇతిరామంచమత్యానంవిలంపంతమనాథవత్॥ ఉవాచలక్ష్యణోభాగితాపచనంయక్రమవ్యయం॥ ౧౧౫॥ స
 త్రంభరానుభాద్రంతేమానుచఃపురుషోత్తమ॥ నేదృశానాంమతిమండాభవత్సృలుమాన్వనాం॥ ౧౧౬॥ స్త్ర్యోత్వాపి
 యోగజండుఃఖంత్వజస్వేహంప్రియేజనే॥ అతిస్నేహావరివ్యంగాద్యులిరాద్ధాగ్నిపదవ్యతే॥ ౧౧౭॥ యదిగచ్ఛతిసా

తాళంతతోహ్యధికమేవవా || సర్వకారాణ్యనృపన్నభవిస్థలిరాఘవ || ౧౧౭౪ || ప్రవృత్తిభిఃకృతాంతావత్తస్యపావ
 స్వరక్షః || తతోహాస్యతివాసిరాంధికనంవాగమివ్యతి || ౧౧౮౪ || యదియాత్మది తేనృపరావణస్ససాసీతయా || తత్తా
 ప్యేనంహానిహ్యమినచేద్దాస్యతిమైఖిలీం || ౧౧౯౪ || స్యాప్తస్థంభద్రంభజస్వార్థస్యజ్యతాంకృపకామః || అధీ
 షిశ్యకృతాభ్యైర్భూయతేనాగినీవ్యతే || ౧౨౦౪ || ఉత్పాపహుబలవానార్యసామ్యత్వానృపత్వరంబలం || తాన్య
 హస్యాన్త్యిగోతేస్త్వన్నకించదపిమర్దధం || ఉత్పాహవంతఃపురుషానావీదంతికమహు || ఉత్పాహమాత్రమాశ్రిన్యసి
 రాంప్రతిబలభేషాని || ౧౨౧౪ || త్యజ్యతాంకామన్యత్రత్యంశోకంసన్నస్యస్యవృత్తః || మహాత్మానంకృతాత్మానమాత్మా
 నంనావబుధ్యసే || ౧౨౨౪ || ఏవంసంబోధితస్త్రతశోకోపహతచేతనః || న్యస్యశోకంచమోహంచతతోదైర్యముపాగమ
 తే || ౧౨౩౪ || సోభ్యతిక్వాచదవ్యగ్రస్తామచిన్యవరాస్త్రమః || గామఃపంపాంసునిరారంవ్యపారిష్టచక్రమాం ||
 ౧౨౪౪ || దీర్ఘమాణస్యహసాహచత్వానర్థంసంసర్పారకందరాంశ్చ || ఉద్విగ్నతేతాస్సపాలత్వజ్ఞేనపిచార్యుఃఖో
 పహతఃప్రతస్థే || ౧౨౫౪ || తంతుక్రమాతంగిలీసగమీగచ్ఛంతమవ్యగ్రమనామహత్వా || సలక్ష్మణోరాఘవసుప్ర
 వత్సరక్షకర్తృణబలేనతైవ || ౧౨౬౪ || తావత్సమూకస్యనమీవచారివరణదదర్శాచ్ఛతరర్పియో || శాఖామృ
 గాశామధివ స్రరస్యే వితతసేవైవచిచ్ఛక్తికించిత్ || ౧౨౭౪ || సతామహాత్మాగజసందగామి శాఖామృగస్త్రతవి
 రంచరంతో || దృష్ట్వావిహదంపరమంజగామచితావతీతోభయభారమగ్నః || ౧౨౮౪ || తమాశ్రమంపుణ్యసుఖంశరణ్యంస
 వైవశాఖామృగసేవితాంతం || త్రస్తాశ్చదృష్ట్వాహరయోభిజన్మమహాజనా రాఘవలక్ష్మణౌతా || ౧౨౯౪ || ఇతిశ్రీమతి-
 క్షింధాకాండేప్రథమస్తకః ||

తామన్మన్మన్యహాత్మానాఖ్యాతరామలక్ష్మణౌ || వరాయధధరావీరాసుగ్రీవశృంకితోభవత్ || ౧౦ || ఉద్విగ్న
 హృదయస్సర్వాదిత్యేభ్యుమవలోకయత్ || నవ్యద్వితతకస్త్రింశ్యైశ్చేవేవానరపుంకః || ౧౧ || వైవచక్రేమగస్తాసేవీక్షమాశౌ
 మహాబలా || కషిపవరమఖీతస్యదిత్తంవ్యవసాపహ || ౧౨ || చింతయత్సానసధర్మత్వావిమత్యశ్శురులూపవం || సుగ్రీవఃపర
 మోద్విగ్నస్తైర్వైరనుచతైస్సహ || ౧౩ || తతస్ససంవిభ్యస్తుసుగ్రీవఃప్లవగాధిపః || శశంసపరమోద్విగ్నఃపశ్యంస్తారామ
 లక్ష్మణౌ || ౧౪ || ఏతావనమిదందుర్గంవాలిప్రణిహితౌధ్రువంధర్మహావీరవననౌప్రచరంతావిహాగతౌ || ౧౫ || తతస్సుగ్రీవస
 నివాన్మన్మన్యవరపథస్త్వయా || జన్మగ్రిహితౌత్తస్సానస్యద్విభిరముత్తమం || ౧౬ || తేక్షప్రపథిగమ్యౌరయూధహయాధవ
 షణ్భంహరియోవానరశ్రేష్ఠంపరివార్యోవతస్థిరీలా || ఏకమేకాయనకతాఃప్లవమానాగిరేగరిం || ప్రకంఠయంతోవే
 గేనగిరీణాంభిభాణ్యుః || ౧౭ || తతశ్శాఖామృగాస్సర్వేష్టవమానామహాబలాః || బధగజత్సనగాంస్త్రత్రపుష్పితాకదుర్గ
 నంరైతాః || ౧౮ || అన్యవంతోహరిగాస్సర్వతస్త్రంమహాగిరిం || మృగమాఙ్గారశాఙ్గాలాంస్తాస్రయంతోయయస్త
 దా || ౧౯ || తతస్సుగ్రీవసచివాఃపర్వతేంద్రంసమాశ్రితాఃసంగమ్యకపిమఖ్యేనసర్వేప్రాంజలయస్థితాః || ౨౦ || తత
 స్తంభయంసంగ్నంవాలికిన్విభవశక్తితం || ఉవాచహనుమాన్సాన్యంసుగ్రీవంవాక్యకోపిదః || ౨౧ || సరిభిఃసృజ్యతా
 మేషసర్వైర్వారాన్వికృతేహవా || మలయోయంగిరివరోభయంసేహప్రిచాలినః || ౨౨ || యస్మాదుద్విగ్నతేతాస్త్రంప్ర
 వృతోహరిపుంకః || తంకుగ్రిరదర్శనంకుగ్రింసేహవశ్యామివాలినం || ౨౩ || యస్మాత్తవభయంసామ్యపూర్వజాత్వా
 వకర్తృణః || సేహవాలీమన్తాన్సానతేవశ్యాంసృహంభయం || ౨౪ || అహూతశాఖామృగత్వంతేవ్యక్తమేవప్రపంకమ ||
 ఘువిత్తతయాత్మానంస్థానమునియోమతే || ౨౫ || బుద్ధివిజ్ఞానసంపన్నశ్చిగ్రితైస్సర్వనూచర || సహ్యబుద్ధిగంతోరాజా
 నర్త్యగూతాపశౌప్తిమా || ౨౬ || సుగ్రీవప్రభుభంవాక్యంశుత్రాన్సర్వహమానుతః || తతశ్శుభతరంవాక్యంహమానుం
 రేయవాచహరిగ్ || దీర్ఘబాహువిశాలాదేవతరాపానిధారిణౌ || కన్యనసాన్యధ్యయంబృహ్మహ్యోతాసరసుతోపమా ||
 ౨౭ || వాలిప్రణిహితావేతాత్రవేహంపురుషోద్దేవతా || గజాదోబహుమితాగ్రీశ్వరిశ్వాసోనాత్రహిత్వః || ౨౮ || అరయ
 శ్యహమషేషేయాశ్చన్నచారిణః || కిత్వస్త్వానామవిశ్వస్తాశ్చిదేమప్రహంరిహి || ౨౯ || కృత్యేనువాలీమేధావీరా
 జాదోబహుదుర్జనాః || భవంతిరహంతారస్తజ్జైయాఃపార్శ్వతైర్దైర్దైవైః || ౩౦ || తాత్మయాపార్శ్వతేవైవకత్వాజ్ఞై
 యాన్యసంగః || ఇంగితానాంప్రకాతైర్దైవనూపవ్యాఖ్యాణేనచ || ౩౧ || లక్ష్మయస్వతయోర్భానంప్రహ్యప్రహససాయది
 పిశ్యానయస్సగ్రిహంసాభిగిగ్రితైశ్చపునఃపునః || మత్తేవాభిమఖంభితాన్యపుష్కత్వంహరిపుంకః || ప్రయోజనంప్రవేశస్య
 వసన్యాస్యగన్ధర్వ || ౩౨ || శుభ్రావత్సనాయదిత్యేతాజానీహిత్వంప్రపంకమ || వ్యాఖ్యాషితైర్వావిజ్ఞేయాసాన్యప్రహృదుష్ట
 తారయోః || ౩౩ || ఇత్యేవంకపిరాజేనసందిష్టోమారుతార్తజః || చకారగమనేబుద్ధియంత్రతారామలక్ష్మణౌ || ౩౪ || తతేతి

సంపూజ్యవచస్తుతస్యతతోపేన్సుభీషన్యమరాసదస్యచ । హహసుభావోహనుమాన్యయాతదాసయత్రరామోఽబ
త్సలత్కుణః॥౨౯॥ఇతిశ్రీమతికిష్కింధాకాండే ద్వితియస్కంః:*****

వహోపిజ్ఞాయహనుమాన్గ్రీవస్యనుహత్యనః । పర్వతార్ధశ్యమూకాత్తుప్తుప్తుయేత్రరాఘవే॥ ౧॥ కపిహుపం
పరిత్యజ్యహనుమాన్న్యూతాత్మజః । భీమునూపంతతోభజేతబుద్ధిశయాకపిః॥౨॥తత్సహనుమాన్వాచాత్త్యక్తయానుస
వోజ్ఞయా । వివేకవదుపాగవత్యరాఘవాప్రణీతవ్యవృత్తబభౌషేతదాపీరాయథావశ్యశ్చేతం॥౩॥ సంపూజ్యవిధిప
ద్వీరోహనుమాన్న్యూతాత్మజః । ఉవాచకామతోవాక్యంమృదునస్యపరాక్రమా॥ ౪॥ రాజపిదేవప్రతిమారావసో
సంతితస్తతా ॥ దేశంకథమనుపాప్రేక్షాభవంతౌవగవసితౌ ॥ తాస్యంతౌవ్యంగ్యకానాన్యంతృవనచారిణః॥ పంచా
తీరుహాద్ద్వియోస్వీక్షమాణౌసమంతరః॥౫॥ఇమాంనదీంశుభజలాంశోభయంతౌతావస్మిన్ ॥ దైర్ఘ్యవంతౌనవగ్ధౌభా
తౌయిమాంవీరవాససే ॥ నిశ్చ్యుంతౌవరభుజౌసేదయంతావిమాప్రజాః॥సించుపేప్రీక్షితాపీరౌసించోలిబలప్రకీనా ॥
చక్రచాపభేదాపేగృహీత్వాశతుగ్రీవాదహ ॥త్రీమంతౌరాహవనంపన్నాపశ్చశేన్యప్రకమా ॥ హస్తీహస్తీపశుభుజౌ
య్యగ్నిమంతౌనరదక్షభా॥౧౦॥ప్రభయాపర్యతేంద్రియంయవయోరవభాసితః॥ ౧౦౪॥రాజ్యాన్యావమరప్రభౌక్తకేళ
దేశహివగతౌ ॥ పశ్యవతేప్రేక్షాశోరౌజహుంబలధారిణౌ॥౧౦౫॥అశ్వస్యనర్మశేపిరౌదేవలోకాటవగతౌ ॥ యద్వ
చ్చయేవసంపాప్రేవంద్రసూర్యసంసంధరా॥౧౦౬॥విశౌలవర్జసాపీరౌమానుషేదేవదూషితౌ ॥ సంచుసంగంహేమ
హూతాన్యహోనవదాపవగవృహే॥౧౦౭॥అయంతాశ్చసంవృత్తాశ్చహూహవపరిఘావహాః॥సర్వభూషణభూషాన్యః
కిమర్థంపరిభూషితాః॥౧౦౮॥ఉభాయోగ్ధావహంమనోరథీతుంపృథ్వీమీమహం ॥ ససాగరవసాంకృత్వాంబింద్యమేను
విభూషితాం॥౧౦౯॥ ఇమేచధనుషీదితేన్ద్రత్వైరచారినులేవనే ॥ ప్రకాశేతేయథేంద్రస్యవజ్రేహివవిభూషితౌ॥౧౧౦॥
సంపూజ్యసశిశైర్వాణైస్తూతాశ్చశుభదర్శనాః॥జీవితాంతకైః ఫూలైశ్శ్వనద్ధిరివపన్నౌః॥ ౧౧౧॥ మహాద్ర
మాణౌవిప్రీర్థైః ప్రహేటకభూషితౌ ॥ భుక్తావేతావిరాజేతేనముక్తావివపన్నౌ॥౧౧౨॥ పంచమాంపరిభూషంతంకన్త
త్వైనాభిభాషణః॥ ౧౧౩॥ సుగ్రీవోనామగర్వాత్కాశ్చద్వానరయూధవః । వీరోవిస్యతోభ్రాతౌరాజగద్భ్యుపలిరుభ
తః॥ ౧౧౪॥ పాప్రీహంపేగృహీత్వేనసుగ్రీవేణుపహన్తవా ॥ రాజ్ఞావానరముఖ్యానాంహనుమాన్సామవానరః॥ ౧౧౫॥
యవాభ్యాంసహధర్మాన్యన్గ్రీవస్సఖ్యునిచ్చుభిః । తస్యమాంసదీపవిత్తంవానరంపవనార్ద్రజం ॥ భీమురూప్రతిచ్ఛ
న్నంసుగ్రీవస్రియతాన్యయా ॥ యుక్త్యనూకాదిహపాప్రీష్టంకామగంకామయాపిణం॥ ౧౧౬॥ వివముక్త్యాతహనుమాం
సాపీరౌదాదుపక్ష్యసోవాక్యజ్ఞావాక్యంసలజఃపునర్నౌవాసకించనః॥౧౧౭॥ ఏతచ్ఛుగ్ధావచస్తస్యగామోలత్కుణమబ్ర
వీత్ ॥ప్రహృష్టవదనశ్రీమాన్సాన్యగిరంపార్శ్వతస్థిసతం॥౧౧౮॥సచివోయగపేంద్రస్యన్గ్రీవాస్యనుహత్యనః॥తమేవకాల
క్షమాణస్యమాంఠికముపాగతః॥ ౧౧౯॥ తదుభ్యుత్పాదసామిత్రేసుగ్రీవసచివంకపిం ॥ వాక్యజ్ఞంసంధ్యుతైర్వాక్యైః
సేన్ద్రాయుక్తమరిందమ ॥ ౧౨౦॥ నాన్యత్సేదవివీతస్యనాయజుర్వేదధారిణః । నాసామవేదవిరుపశ్చక్యమేవప్రభూష
తుం॥౧౨౧॥నూనంవ్యాకరణంకృత్సమనేనవిహుధాశుభతం ॥ బహువ్యాహరరానేననశేదినపశేబ్రతుం॥౧౨౨॥నముఖేనే
త్రయోర్వాపిలలాటేచభుగ్రీవోస్త్రధాఅస్యేష్టపిచగాత్రేనుదోవన్నదితఃకన్యచిత్ ॥౩౦॥అపిస్తరమసంధిద్వమచివ
తమాభితం ॥ ఉరధ్ధనుంకంతగంవాక్యంసతతేమధ్యమేన్ద్రతే ॥ ౩౧ ॥ సంసారరక్తమసంపన్నమచ్యుతామపిశ్చచి
తాం ॥ ఉచ్చారయతికల్యాణీంహచంపదయహరిణీం॥ ౩౨॥అనయాదిత్రయావాచాప్రస్థానవ్యంజనస్యయాంకన్యనా
రాధ్యతేదిత్తముద్భతాసేరరేపః॥ ౩౩॥ఏవంవిధాయస్యహతోనభవేత్పానిశివస్యతు ॥ సిన్ధుంబిహిళంతస్యకార్యా
ణాంగతయోనః॥ ౩౪॥ ఏవంసురగణైర్ద్యుతాయస్యమ్యుఃకార్యపాధకాః । తస్యసిన్ధుంతసర్వాభాదూతవాక్యద్రవో
దితాః॥౩౫॥ఏవముక్త్యసౌమిత్రిన్సుగ్రీవసచివంకపిం ॥ అభ్యభాషతవాక్యజ్ఞోవాక్యజ్ఞంపవనార్ద్రజం॥ ౩౬॥ విదితానౌ
గుణాదిద్యుగ్ధాన్గ్రీవస్యనుహత్యనః॥ తమేవచావాంధ్రాన్సన్సుగ్రీవసేన్ద్రం॥ ౩౭ ॥ యథాబ్రహ్మహనుమాన్
గ్రీవవచనాదిహతత్తద్భాషింకరిష్యావోవచనాత్తవనస్తమ ॥ ౩౮ ॥ తత్సన్యవాక్యంసంభవత్ప్రహృష్టభూషణవచన
నాన్యజఃకపిః॥ మనస్సమాధాయజయోపవత్రౌనఖ్యంతదాకతుఃమయేవరాభ్యాం॥౩౯॥ఇతిశ్రీమతికిష్కింధాకాండే
ద్వితియస్కంః:***** తతఃప్రహృష్టాహనుమాన్కృత్యవనితఃతద్వచః । శుభ్రాన్యధురసంభాషంసు
గ్రీవంమనసాగతః॥ ౧౧ ॥ భావ్యోరాజ్యగమస్తస్యన్గ్రీవస్యనుహత్యనః । యదయంకృత్యవనాన్ప్రీత్యఃకృత్యంజైతదు
పాగతం॥౧౨॥తతఃపరమసంహృత్యోహనుమాన్షవగవఃభిః । ప్రత్యవాచతతోవాక్యంరామంవాక్యవిశారదః॥ ౩౩ ॥ కి
మర్థంత్యంవనంఘోరంపంచాకానరమండితం॥౧౩॥తస్మానుజోమగంనానావ్యాకృత్యమ్యాయతం॥ ౪ ॥ తస్యతద్వచ

నంశుగ్రీవాసలక్ష్మణౌరామహేదితః | ఆచచక్షేనమహేత్వానంరామందశరధాన్వజం || ౧ || రాజాదశరథోనామద్యుతిమా
 క్షమోవత్యలః | చాతుర్వర్ణ్యోనస్వధమేణఃసృగేమేవాభ్యుపాలయత్ || ౨ || నద్యేష్టావిద్యతేతస్యవచనద్యేష్టికంచన
 సచనర్యేషుభూతేషుపితామహాభవావరః || అగ్నిదేవమాదివిర్భుజైర్విప్రవానాప్తవక్ష్యతే || ౩ || తస్యాసంపూర్వజఃపు
 తోగ్రామోనామజన్మశ్చుగ్రీతః || శరణ్యస్సర్వభూతానాంపితృణ్దేవేశచారగః || ౪ || వీరోవశరకస్యాసంపుతా
 గాంగుణజస్తమః || రాజలక్ష్మణంసంపన్నస్సంయుక్తోరాజసంపదా || ౫ || రాజ్యాన్భుగ్భ్యోవసేవస్తుంకుయాసాధుమామహా
 గతః || భార్యయాచమహాతేజాస్సీతయానుగతోపశ్యే దినక్షయేమహాతేజాః | సభాయేవదివాకరః || ౬ || అహమన్యా
 వరోభాగితానుశైరదాస్యముపాగతః | కృతజ్ఞస్యబహుజ్ఞస్యలక్ష్మణోనామనామతః || సుభాహాస్యమహాహా
 స్యసర్వభూతహితాత్మనః | నిశ్చయేనహీనస్యవసవాశ్రితస్యచ || ౭ || రక్షసాపహృతాభార్యారహితాత్మానురూప
 తాతద్వనజ్ఞాయతేరక్షఃపత్నీయేనాస్యసాహృతా || ౮ || దనుర్వాచుగ్రీయంపుత్రశ్చపాదాగ్రీకుసతాంగతః | ఆ
 భ్యాతప్తేనసుగ్రీవస్యమహోవానరమభిజః || ౯ || సజ్జాస్యలిమహావీర్యస్తవభార్యవహరిణం | ఏవముక్త్యాదనుస్సన్వ
 గంభాగ్జిహవానోగతస్సుఖం | ఏతత్తేనర్వమాభ్యుతంయథాతత్తేనవృచ్ఛతః || ౧౦ || అహంవైవహీరామశ్చస్సుగ్రీ
 వతతంసంసృగతో || ౧౧ || ఏవదత్వాచచిత్రానిపాగ్రీవ్యచానుస్తమయతః | లోకనాథఃపురాభూత్వాసుగ్రీవంనాథ
 మిచ్ఛతి || ౧౨ || పితాయస్యపురాహస్యేనవృధ్యభర్తవత్సలః | తస్యపుత్రశ్చశరణ్యశ్చసుగ్రీవంశరణంగతః || ౧౩ ||
 సర్వలోకస్యధర్మార్థశరణ్యశరణంపురా | గురుమేరాఘవస్సీయంసుగ్రీవంశరణంగతః || ౧౪ || యస్యవనాదే
 సతతంప్రసేదేయరిమాఃప్రజాః | సరామోవానరేంద్రస్యప్రసాదమభికాంక్షతే || ౧౫ || యేనసర్వగుణోపేతాఃపుష్ప
 వ్యాంసర్వపాథివాః | మాసితాస్సతేతంరాజ్ఞానదాదశరథేనవై || తస్యాసంపూర్వజఃపుత్రస్త్రిమూల్యోతేషువిశ్నో
 తః | సుగ్రీవంవానరేంద్రురామశ్శరణమాగతః || ౧౬ || శోకాభిభూతేరామేతుశోకాతేశరణంగతే | కుమారమ
 హామిసుగ్రీవప్రసాదంహరియాభవః || ౧౭ || ఏవంబుగ్వాణంసామిత్రికంగుణంసాశుగ్రీవోవచసః | హనుమాన్ప్రవృత్తు
 వాచేదంవాక్యంవాక్యవిశారదః || ౧౮ || ఈశ్వరాబ్జినంపన్నాజితకోగ్రాజీతేంద్రియాః | ప్రస్థాన్యాహసరేంద్రేణది
 జ్ఞ్యుదర్శనమాగతః || ౧౯ || సహిరాజ్యాన్భుగ్భిష్టకృతవైరశ్చవాలినా | హృతదారోవశేష్యకోభాగ్రాపిక్వతో
 భృశం || ౨౦ || కరిష్యమిసహాయ్యంయవయోభావసగ్రాన్వజః | సుగ్రీవస్యహాహస్యాస్సీతాయాఃపరిమాగతే ||
 ౨౧ || ఇత్యేవముక్త్యాహనుమాన్శ్లక్ష్యంమధురయాగిరా | బభాషెసేభిగ్ధేషుమసుగ్రీవమిత్రికం || ౨౨ || ఏవంబు
 వాణంధర్మార్థాహమమంతంసలక్ష్మణః | ప్రతిపూజ్యయథాన్యాయమిదంపోనాచరాఘవం || ౨౩ || కపిఃకథయతేహృ
 ణ్దేయథాయంమాగుతాన్వజః | కృత్యవాన్సోసంపాత్ర్యకృతకృత్యోగిసాఘవ || ౨౪ || ప్రసన్నముఖవణశ్చవృ
 త్తంహృష్టశ్చభావతే | నాన్యతంవక్ష్యతేవీరోహనుమాన్మాగుతాన్వజః || ౨౫ || తత్సత్తుమహాపాగ్భోహనుమాన్మాగు
 తాన్వజః | జగమాదాయతావీరౌహరిరాజాయరామసా || ౨౬ || భిక్షుయావంపరిత్యజ్యవానరంరూపమాస్థితః | పృథ
 మారోష్యతావీరౌజగముకపికుంజరః || ౨౭ || సశువిపులయశాకపివవీరఃపవనమతఃకృతకృత్యవత్ప్రహృష్టః | గిరివర
 మురువిక్రమఃప్రయంతేసుశుభమివసారామలక్ష్మణాభ్యాం || ౨౮ || ఇతిశ్రీమణి-కిషింధాకాండేచతుర్థస్తకః.##

యుశ్యమానాశ్చూహనుమాన్గత్వాసుమలయంగిరిం | ఆచచక్షేతదావీరౌకపిరాజాయరాఘవౌ || ౧ || ఆయం
 రామోమహాప్రాజ్ఞస్సంపాదోద్భవవిక్రమః | లక్ష్మణేనసహభ్రాతౌగ్రామోయంసత్యవిక్రమః || ౨ || ఇత్యూహ
 గాంతులేజాతోరామోదశరథాన్వజః | ధమేనిగదితశ్చైవమితుర్నిద్రేశచారగః || ౩ || తస్యాస్యవసతోరణ్యేనియత
 స్యమహాన్వసః | రామణేనవృతాభార్యసత్వాంశరణమాగతః || ౪ || రాజసూయాశ్వమేధైశ్చపిష్టాన్యేనాభిర్మ
 తః | దక్షిణాశ్చతథోత్సృష్టాగావశ్శతసహస్రతః || తప్తసానస్యనాన్వేనవసుధాయేనచాలితా | స్త్రీహేతోస్తస్యపు
 త్రోహేతంరామస్తాన్వశరణంగతః || ౫ || భవతాసంభ్యుకామతోభ్రాతౌగ్రామలక్ష్మణౌ | ప్రతిగృహ్యత్యయన్వైతౌ
 పూజనియతమాపుభౌ || ౬ || శ్రుత్వాహనుమహతోవాక్యంసుగ్రీవోహృష్టమానసః | భయంచరాఘవాన్వీరంప్రజహా
 విగతజ్వరః || ౭ || సకృత్వాహనుమమయామంస్రీవశ్చనగర్హభిః | దర్శనియతమోభూత్వాప్రీత్యాప్రోవాచరాఘవం ||
 ౮ || భవాన్వర్ణవీరశ్చవీక్రాంతస్సర్వవత్సలః | ఆభ్యాతామాయపుత్రేణతత్సతోమేధవస్తుణాః || ౯ || తప్తమైత్తవ
 సతారోహలాభశ్చైవోస్తమఃప్రభా | యస్త్యవిచ్ఛసిహోర్ద్రవానరేణమయాసహ || ౧౦ || రోహితేయదివా
 సంభ్యుతాహనురేవప్రసరితః | గృహ్యతాంపాణిసాపాణీర్మర్యాదాబధ్యతాంధ్రవా || ౧౧ || ఏతత్తువచసంశ్రుత్వా
 సుగ్రీవేణమభాషితం | సప్రహృష్టమహాహస్తంపీడయామాసపాణినా || ౧౨ || హృద్యంసాహృదమాలంబ్యవర్యమృజ

తసీడితం॥౧౩౪॥తతోహనూమాన్సంశ్చజ్యోతిరుహవమరిందమః॥ కాశ్చయోస్యైవనమాపేణజనయామానపాపకం॥
 ౧౪౪॥దీప్యమానంతోవహ్నింపుష్పైర్వభ్యవ్యసత్సృతం॥ తయోర్ముఖ్యేషుపీతోనిదధేసుసమాహితః॥ ౧౫౪॥త
 తోగ్నింబీప్యమానతౌచక్రతుశ్చవ్రవక్షిణం॥ సుగ్రీవోరాఘవత్యైవవయస్యస్యమపాగతౌ॥ ౧౬౪॥తతస్సుపీతమన
 సౌతాపుభావారిరాఘవా॥అనన్యస్యమభిషేకతానశ్చప్తిముపజగ్మితుః॥ ౧౭౪॥ త్వంనయస్సోసిమేహ్యోర్వ్యోహ్యకం
 దుఃఖంసుఖంచనౌ॥ సుగ్రీవోరాఘవంవాక్యమత్యుహవప్రవృత్తవత్॥౧౮౪॥ తతస్సపరాభవహృదాంభిత్వాశాఖాంసు
 పుష్పితాం॥సాలస్యాశ్చీర్జ్వరస్యగ్రీవోనిషాదనరాఘవః॥ ౧౯౪॥ లక్ష్మణాయాననంహృద్రాహుమాన్లవమరభః॥
 తాఖాంచలనప్యశ్చస్యదహపరమపుష్పితాం॥౨౦౪॥తతఃప్రవృత్తస్సుగ్రీవఃశక్త్యంసంఘరయాగిరా॥ ప్రత్యువాచతదా
 రామంపరమావ్యాకులలోచనః॥౨౧౪॥అహంవిదేకృతోరామచరామీహభయాదితః॥ వ్యూతభార్యోవనేత్రస్త్రాచుర్గ
 మేతువపాలితః॥ ౨౨౪॥ సోహంశ్రస్త్రావనేభీతోపసామ్యుద్వాన్మృగశ్చేతనః॥ వాలినానికృతోభార్యాన్యత్రైరశ్చ
 రాఘవః॥ ౨౩౪॥ వాలివోమేమహాభాగభయాతఃస్యాభయంకురు॥ కతుఃసన్న్యసికాతులేశభయంమేనభవేద్యభా
 ౨౪౪॥ఎవముక్తస్త్రేతేజస్వీధర్మజ్ఞోధర్మవాచకులః॥ప్రత్యుభాషతకాకులేశస్యగ్రీవంప్రహమన్న్య॥ ౨౫౪॥ ఉపకారప
 లంమిత్రంపిడితంమేమహాకపే॥ వాలినంతంపభివ్యయితభభాంభ్యవహారిణం॥ ౨౬౪॥ లమోఘాన్మూర్ఛసంకాతామ
 మైతేనీతితాశ్శరంః॥ తర్హివానిరువృణైసేవపవ్యంలిచేగిరాః॥ కంకషత్రప్రతిచ్ఛన్నానహేంద్రాశ్శిష్యభాః॥
 తీర్హ్యగ్నిముజుపర్యాణస్యరోమేఘజగత్సవ॥ ౨౭౪॥ తసంభవాలినంపశ్యమాన్తైరాశీఃపక్షైః॥ శత్రైర్నిరహేం
 భూమావీణిణామివపర్యతం॥ ౨౮౪॥ సతురద్యచనంశ్రుత్వారాఘవస్యాశ్చమాసారం॥ సుగ్రీవఃపరమపీతస్యముహూ
 ద్వాక్యసంబ్రవీత్॥ ౩౦౪॥ తవప్రసాదేనస్యసింహరాఘవప్రియాంచరాజ్యంవసనాపుష్యామానుహం॥ తథాకురుత్వం
 నరదేవత్రైలింయథానిమాన్యద్యగ్నిపుంమమాగ్రజం॥ ౩౧౪॥ సీరాశ్చపిండక్షణదావరాతాంరాజీవహేమశ్శులకోప
 మాని॥సుగ్రీవరామప్రణయప్రసంగేవామానినేల్రాణీనసంస్మరంతి॥౩౨౪॥ ఇతిశీఘ్రిం-మి-ంధాకాండే - చందమ
 సృగ్గః.***** పునరేవాబ్రవీత్ ప్రీతోరాఘవంరఘునందనమ్॥౩౩౪॥అయమాఖ్యాసేమానంద
 వోమంత్రినశ్రవః॥హనుమాన్యన్నిమగ్రంత్యంబ్జినందనమాగ్రః॥౩౪౪॥లక్ష్మణైసంసహభార్యాన్సంసక్తైః॥ ర
 క్షసాపహృతాభాంభ్యైశ్చభిజనకాశ్చజా॥ త్వయావియక్తాయదలీలస్త్వనేనదధీమరా॥ అంతరప్రేప్సినాశేనహత్వా
 గృధ్రంజూయమం॥౩౫౪॥ భాంభ్యవియోగజండుఃఖమదిరాత్వంవియోక్త్యైః॥ అహంతామానయమ్యమిన్త్రాంవేద
 శుశీలిమవ॥౩౬౪॥ రసాశ్చలేవాపరణాంతీపతరణంతీవానభద్రతే॥ అహమానియదాస్యానునభార్యవరిందమ॥ ౩౭౪॥
 ఇదంతకృష్ణంమనవవత్తస్యవేహిచరాఘవ॥ నశక్యాసాజరయతుమహిసేంద్రైస్సురామత్రైః॥ తవభాంభ్యసహా
 హుభాధ్యక్షంవిమకృతేయథా॥౩౮౪॥ త్యజతోకంఠహాబాహుతాంకాంతామానయామితే॥ అనిమానాశ్చజానా
 మిమైశ్చిలీసానసంతయః॥ హిరయమాణామయాదృష్టారక్షసాహుర్యక్షణా॥ కోశంతీరామరామేలిలస్త్వజేలిచమ
 స్సరం॥స్మరంతీరామలన్యాంకేపన్నగేంద్రవహూర్వథా॥౩౯౪॥ .....
 ఆశ్చనాపంచమమాంహిదృష్ట్యైవైలతశ్శీఘ్రితం॥ ఉత్తరీయంతయాశ్చక్రంశుభాన్యాభరణానిచ॥౪౦౪॥తాన్యస్మాభి
 గృణాతానిహితానిచరాఘవ॥ ఆనయమ్యేషుహంరాసిప్రశ్యోజ్ఞాతుమహాపి॥౪౧౪॥ తమబ్రహ్మశ్రతోరామస్సుగ్రీ
 వంప్రియావానినం॥ ఆనయస్సంసృఖేభీఘ్రింకేమిఖంప్రవిశంబసే॥౪౨౪॥ ఏవముక్తస్సుగ్రీవత్యైలస్యగహానాంసహం॥
 ప్రవివేతతత్శీఘ్రింరాఘవప్రియకామ్యయా॥౪౩౪॥ ఉద్గిరియంగృహీత్వాతుశుభాన్యాభరణానిచ॥ ఇదంపశ్యేగి
 మామదర్శయామానవానరః॥౪౪౪॥ తతోగృహీత్వాతద్వాసత్పుభాన్యాభరణానిచ॥ అభవద్ద్యుష్టసంబద్ధోసీహరే
 శేవచంద్రమాః॥ ౪౫౪॥ సీతాస్మేమాప్రవృత్తేనసతుభాష్పిణమగపితః॥ సోయేతిథదక్షతైర్యమిర్భుజ్యస్యవత్ప్రి
 తా॥౪౬౪॥హృదికృత్వాతుబహుశ్చక్రమలంకారముక్తమం॥ నిశశ్శాన్వసృశంసర్వోబిలఘృతసరోషితః॥౪౭౪॥ అవిద్వి
 న్నాత్మోవేగస్త్వసామిలింబీప్యసాప్యృతః॥ పరిదేవయతుంధీనంరామస్సుముపచక్రమే॥ ౪౮౪॥ పశ్యలక్ష్మణ్నైదేవ్య
 సంశ్చక్రంహిరయమాణయా॥ ఉద్గిరియమిదంభూమాశరీరాద్యామణానిచ॥౪౯౪॥ శాన్వలిన్యాంభ్యంపంభూమ్యాం
 సీతయాహిరయమాణయా॥ఉద్గిర్వృంభూమణమిదంతథాహపంహిదృశ్యతే॥౫౦౪॥ ఏవముక్తస్సురామేలిలస్త్వజేలివా
 క్యమబ్రవీత్॥నాహంజానామిరేయాంరేనాహంజానామికుండలే॥ నూపురేవృక్షజానామిన్త్యంపాదాభివందనాత్॥
 ౫౧౪॥తతస్సనాఘవోదీనస్సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్॥౫౨౪॥ జూహిమగ్రీవకందేహంహిరయంతీలీతీతాశ్చయా॥ రక్షసా
 రౌద్రయాపేణముప్రాత్రైఃప్రియాప్రియా॥౫౩౪॥ క్వవాసతితద్రక్ష్యమహద్వ్యవసదంమమ॥ యన్నిమశ్రమహం

రస్యసుఖమభిరహే॥౧౭॥సోహంప్రత్యభయేమగ్నపామ్యుద్భాగితతతసః॥వాలినానికృతోభాగితా కృతవైరశ్చరా
 ఘనం॥౧౮॥వాలినోమేభయా ర్హస్యసగృహకాభయంకరః॥సుమాపిత్తమనాభస్యప్రసాదంకతుఃకమహాసః॥ ౧౯॥ ఏవ
 ముక్త్యుతేజస్విధమభిజ్ఞోభద్రమభ్యులః॥ ప్రత్యుపాదనకాతులేస్థస్సుగ్రీవంప్రహసన్నివ॥౨౦॥ ఉపకారఫలమిద్రమప
 కారోరిలక్షణం॥అద్యైవతంహామ్యుమనభార్యావహం॥౨౧॥ ఇమేహిమేమహావేగాఃప్రతిగ్నితేజసః॥కాలి
 కేయదగోద్భూతాశ్చరాహేమవిభూషితాః ॥ కంకవత్రప్రత్యుద్భూతమహేంద్రాగ్రజన్మభాః॥సువర్ణానుతీర్ణా
 గ్నిస్వరోహభజగాభవ॥ భాగ్యస్సంకృమమిత్రంతేవాలినంకృతకిర్మిషం ॥ శత్రుర్విహతంపశ్యదీణామివపర్యతం ॥
 ౨౨॥ రాఘవస్యవశ్యుత్వాసుగ్రీవోహామివపిఠః॥ప్రహర్షానురులంలేభేషాధునాద్విలిచామ్రవీత్॥౨౩॥ గమశోకా
 భిభూతోహంశోకార్థానాంభవాన్తలిః॥ వయస్యశ్చతిక్తత్వాహిత్యయ్యహంపరిదేవయే॥౨౪॥ స్వంహిపాశిప్రదానేనవ
 యస్యోమేగ్నిపాక్షికం॥ కృతఃపాగ్నితైర్హవమతస్సత్యేనాపిశపామితే ॥ ౨౫॥ వయస్యశ్చతిక్తత్వావనిప్రభంపవరా
 మ్యహం॥ ముఖమంతర్గతయన్తేననోహరతిస్థితః॥౨౬॥ ఏతావమత్వావచనంబాష్పగూషితబోధనః॥ బాష్పవహ
 నాయావాచనోద్వైశ్చక్ష్మిలిఖామితం॥౨౭॥ బాష్పవేగంతునహసాననీవేగమివాగతం ॥ ధారయామానస్తైర్వేణ
 స్త్రోరాసునన్నిధౌ॥ ౩౦॥ వన్నైర్వహ్యతులభాష్టంప్రహృత్యనయనేతుభే॥ విశ్వస్యవతేజస్విరాఘవంవాక్యమి
 వీత్॥ ౩౧॥ పురాహంవాలినానామరాజ్యాత్వానవరోపితః॥ పరుహాశిచనంశాస్యనిధిగాఢోపనియసా॥ ౩౨॥ వృ
 థాభార్యావమేతేనపాగ్నిజభ్యువిగిరియసః॥ సువ్యవశ్యవదీయామేనయతాబంధదేమితే॥ ౩౩॥ యశ్చవాంశ్చమమ
 ప్తాత్వానుద్విసాశాయరాఘవః॥ బహుతస్థస్త్వీయకాశ్చవానరానిహరామయా ॥ ౩౪॥ శంకయాత్వేనయాచేషాన్
 ప్తాత్వానుమగంఘవః॥ నోపసర్వామ్యహంభీరోభయేవర్తేహివిభ్యతి॥ ౩౫॥ కేవలంహిననాయామేమానుమన్వీయ
 థాస్త్వీమేఅతోహంధారయామ్యస్యపాగ్నిజాకృశ్చగితోపిత॥ ౩౬॥ ఏతేహికపయస్సన్నాహంరంజయిషమంతః
 సహగచ్ఛంతిగంత్యేణ్యంతిమంతివస్థితే ॥ ౩౭॥ సంతేవస్త్వేవతేరామకిమత్వావిప్రరంహితే ॥ సమేద్యేవగి
 భాగేతావాలివిశ్రుతపానుజః॥ తద్విసాశాద్ధిమేమఃఖంప్రణస్తంస్యాననంతరం॥ సుఖంమేమేవితంతైవతద్విసాశేనబంధ
 నం॥ ౩౮॥ ఏవమేరామశోకాంతశోకాతేననదేదితః॥ మఃఖతమృభతోవాపిసఖ్యుభ్యంత్యంసఖాగతిః ॥ ౪౦॥ శుగ్రైస్తే
 తద్వచనంరామస్సుగ్రీవమిదమివీత్ ॥ కింనిమిత్తంమభూతైర్గంశోతునుచ్చామితశ్శతః॥ ౪౧॥ సుఖంహికాగణం
 శుగ్రీత్వాతైరస్యతవవానరః॥ ఆనంతర్యంవిధాస్యామిసంప్రధార్యబలాబలం॥౪౨॥ బలవాహిమహామహాశ్శుగ్రీత్వా
 త్వామవమానితం॥ వర్తతేహ్యనయోత్సాహంపాశ్చిద్వేగవంభసః ॥ ౪౩॥ హృష్టకథయిషిద్ధోయావదారోఽ
 లేభనుః॥సప్తశ్చపిహయాబాణానిరస్తశ్చరిపుస్తవ॥౪౪॥ ఏవముక్త్యసుగ్రీవఃకాతులేస్థనమహాశ్చనా॥ప్రహర్షాను
 లంలేభేవతుభేనసహవానరైః॥౪౫॥ తతఃప్రహృష్టవదనస్సుగ్రీవోపత్య్థాగృజే॥ వైరస్యకారణంతస్యమాభ్యాతుము
 వచకమే॥౪౬॥ ఇతిశ్రీమతిః-కిష్కింధాకాండే- అష్టమస్తకః. ***** వాలీనామమమభాగితాజ్యేష్ఠశ్శు
 నిమాదనః॥ పితుభాహుమతోనిత్యంమమాపివతథాపురా॥ ౧॥ పితర్యుగ్రతేస్తాకంజ్యేష్ఠేయమిమం॥లిఖిః॥ కపిసాను
 శ్వరోరాజ్యేష్ఠతవరమసంమతః॥౨॥ రాజ్యంప్రశాసతస్యస్పితృప్రేతామహంమహతో॥అహంసర్వేషుకాతేషుఃప్రణ
 తఃపేద్యవతేస్థితః॥ ౩॥ మాయావీనామతేజస్విపూర్వజోమమభేనుతః॥ తేనశశ్యమహత్వైరంప్రీతృణంవిశు
 తంపురా॥౪॥ సతుసుప్తజనోకాతౌగిష్కింధాద్వరమాగతః॥ నరతిష్ఠనుసంరథోవాలినంచాహ్వాయైర్దైః॥౫॥ పసు
 ప్రస్తుమమభాగితానదితంతైరవన్వసం॥ శ్రుత్యానవమృషేవాలీనిషుపాతజవాస్తదా॥ ౬॥ సతువైస్సన్యగఃకీర్తి
 త్వంహంమనురోక్తమం॥ వార్యమాణస్తతఃప్రీతిభిర్నయాచప్రణతాత్మనా॥ ౭॥ సతునిధిభాగయసర్వాన్మంజర
 గామహాబలః॥తతోహమిసోహంధానిస్మతే॥ వాలీనానమా॥ ౮॥ సతుమేభాగిగరంధృష్ట్యానాంచమారాదవస్థితం॥అ
 సురోజాతసంతాపః॥ప్రమదాగ్రతతతోభ్యతే॥ ౯॥ తస్మాద్రవతసంప్రప్తేహ్యనామదుగ్రతతరంగతే॥ ప్రకాశశ్చకృ
 తోమాగశ్చంజ్యేణోగచ్ఛతాతదా॥ ౧౦॥ సత్యజైరావృతంమగంధరణ్యావివరంమహతో॥ప్రవిచేశాసురోచేగాదా
 వామాసాద్యపిత్వితా॥౧౧॥ తంప్రవిష్టరిపుంధృష్ట్యాబిలంరోషవశంకతః॥ మామవాచతదావాలీవచనంఘ్రివీతే
 యః॥౧౨॥ ఇహాత్వంతిష్ఠనుగ్రీవవిదాద్వరిసమాహతః॥ యావత్తత్రప్రవిశ్యాన్మంజరాన్విసహసారిపుం ॥ ౧౩॥ మయా
 త్వేతద్వచశ్శుగ్రీత్వాయాచితస్సవరంకతః॥ శామయత్వాతుమాంపద్భ్యుగ్రప్రవిచేతపిలంమహతో॥ ౧౪॥ తస్యప్రవస్య
 బిలంసాగస్సంపత్సరోగతః॥ స్థితస్యవమమద్యారిసకాలోవ్యత్యవతతే॥ ౧౫॥ అహంతునష్టజ్ఞాత్వాతంస్పృహదా
 గతసంభ్రమః॥భాగితరంసవవశ్యామిపాపశంకవమేమసః॥౧౬॥అభదీర్షాన్యకాలస్యబిలాత్తస్మాద్వినిస్సృతంసఫేనం

రుద్ధిరం క్షమహంధృష్టానుమఖతః॥ ౧౭॥ సదాతామసురాణాంచధ్వవిమేత్రోత్రమాగతః । నిరస్తస్యవసంగా
 మేకోశతోస్సన్యసోనరః॥ ౧౮॥ అహంత్వవగతోబద్ధాన్విహైస్తైస్త్వాశ్చరంహతంపిదాయచవిలద్వారంశిలయా
 గిరిమాత్రయా॥ శోకాత్కశ్యోదకంకృత్యాకిమింధామాగతస్సఖి॥ ౧౯॥ గూహమానస్యమేతత్సంయత్నతోమంత్రిభి
 శ్శుశ్రీం॥ శతోహంతైస్సమాగవస్సన్ముతైరభిషిచితః॥ ౨౦॥ రాజ్యంప్రశాసతస్తస్యన్యాయతోమమరాఘవ॥ ఆ
 జగాదురిపుహత్యాచాలితమనూర్జమం॥ ౨౧॥ అభిషిక్తుమాంధృష్ట్యచాలితంరక్తలోచనః॥ మదియాన్యంత్రి
 ణాబద్ధాన్యసమంవాక్యమబ్రవీత్॥ ౨౨॥ నిర్హింసమన్యస్యతంపాపంప్రతిరాఘవ॥ సహౌనీతరమేబుద్ధిశ్రా
 తుగోరవయంత్రితా॥ ౨౩॥ హత్యాన్యశ్శ్రుంసమేభృతాప్రవివేకపురంతథా॥ మానయంస్తంమహాత్మానంయథా
 వచ్యాభ్యవదయం॥ ౨౪॥ ఉక్త్యాన్యసాశిష్యేనసంతుష్టేనాంతరాత్మనా॥ ౨౫॥ సత్యాపాదావహంతస్యనుకుటేనా
 స్పృశంప్రభాఃఅసివాలిమమక్రీడాన్మప్రసాదంచకారసః॥ ౨౬॥ ఇతిశ్రీమతిఃకిమింధాకాండే-దశమస్కంధః. ***

తతః క్రోధసమావిష్టంసంరంభంతమపాగతం॥ అహంప్రసాదయాంచత్రేభాతరంప్రియకావ్యయా॥ ౧౮॥
 ఘోసమిశితప్రాప్త్యోజితాత్మజ్యోతియారిపుః॥ అనాగస్యసిమేనాథస్త్యమేగీనాథసంతః॥ ౨॥ ఇంద్రబహుళాశంశే
 పూర్ణవందనువోదితంశత్రుంపాలవృజనంప్రతీచ్ఛన్యమయోజ్యతః॥ ౩॥ ఉత్త్యాక్తవిలద్వారిశ్శిశ్నోసంభృంసన్య
 షదృష్టాహంశోశేతంద్వారివిలాచ్యాపినముక్తం॥ ౪॥ శోకసంవిగ్నహృదయోభ్యశంపావ్యవలితేంద్రియాః॥ అపిదాం
 విలద్వారంత్రితశృంగేతతఃకృథా॥ తస్మాద్దేశాదపాత్రమ్యకిమింధాంపారివశంపునః॥ ౫॥ విహతాత్మిహమాంధృ
 ష్ట్యాపాత్రైర్మంత్రిభిరేవచ॥ అభిషిక్తోనకామేనతన్వేత్సంతుమహమాసః॥ ౬॥ త్వమేవరాజామానావాన్మదాచా
 హంయథాపురం॥ రాజభావనియోగోయంచయాత్మద్విరహోత్పత్తః॥ ౭॥ సామాజ్యపారసగరంస్థితంనిహతకంట
 కం॥ న్యాసభూతిమందరాజ్యంతవనిర్యాతయాన్యహం॥ ౮॥ మాదరోమంకృథాన్సన్యమయితృనిబహూ॥ ౯॥ యా
 నేత్వాంశిరసాగాజామయాబద్ధోయమంజలిః॥ ౧౦॥ బలాదస్త్రినమాగవ్యమంత్రిభిఃపురవాసభిః॥ రాజభావేనియన్తో
 హంమూన్యదేశజీవయా॥ ౧౧॥ స్పృష్టమేవంబురవాణంమాంసతునిర్భృద్వృహనరః॥ ౧౨॥ స్వీయసతివహమాన్యబహూ
 శస్త్రమవాచహా॥ ౧౩॥ ప్రకృతీశ్చసమానీయమంత్రిణైస్త్వవసంమతా॥ ౧౪॥ మామాహనువ్యాదామధ్యేవాక్యంపర
 వగహితం॥ ౧౫॥ విదితంవోయథారాత్రౌమాయాపీనమహాసురః॥ మాంసమాహ్మయతకూగ్రోయిష్టకాంక్షీను
 దుర్మతిః॥ ౧౬॥ తస్యతద్వచనంశుత్వానిస్సృతోహంసృపాలయాత్॥ అనుయాతశ్చమాంకూర్ణమయంభాగ్రాను
 దాదుణః॥ సతుర్భుష్టేవమాంరాత్రౌసద్విలియంమహాబలిః॥ పారిద్రవ్యమసంప్రసోపిద్యోహంతమనుప్రతౌ॥
 అనుప్రతప్తవేగేనప్రవివేకమహాలిం॥ ౧౭॥ తంప్రవిష్టంపిత్వాతుమఘోరంనుమహద్విలం॥ అయముక్తోమేభృతౌ
 తామయానుక్రూరదర్శనః॥ ౧౮॥ అహత్యానాస్తిమేవక్షీప్రతిగంతుమితఃపురిం॥ విలద్వారిచతీకృత్యంయావదేనం
 నిహన్యహం॥ ౧౯॥ స్థితోయమితిమత్వాతుప్రవిష్టహంమరాసదం॥ తంచమేమాగవహాన్యగతస్సంవశ్చరస్తథా॥
 ౧౯॥ సతుర్భుష్టేమయాశత్రురనిర్వేదాద్భయానహః॥ నిహతశ్చమయాశత్రసోమరిబంధుభిస్సహ॥ ౨౦॥ తస్యాస్యా
 త్మప్రవృత్తేనరుద్ధిరాఘోణిర్భల్లిం॥ పూర్ణమాస్మిరరాకామంస్తవతస్తస్యభూతతే॥ ౨౧॥ సూదమత్వాతుతంత్రుం
 పిత్రాంతంమందుశ్శెన్యతంనిహాన్యన్వైవశశ్యామివిలస్యపిహితంమఖం॥ ౨౨॥ విక్రోశమానస్యమేనుగ్రీవేభు
 నఃపునః॥ యదాప్రతివహాన్తితతోహంభ్యోదమఃఖతః॥ ౨౩॥ పాదప్రసారైస్తమయాబహుభిస్తద్విదారితం॥ తతో
 హంశేనవిమగ్నిప్రయథాపురమపాగతః॥ ౨౪॥ అరాగినేనాస్తిసంయన్తోరాజ్యంప్రాగ్ధయతాత్మనః॥ సుగ్రీవేణస్యం
 శేనవిప్రృక్ష్వాభ్రాత్మసోహృదం॥ ౨౫॥ ఏవముక్త్యాతుమాంత్రవస్త్రేశ్చేకేవనరః॥ నిర్వాసయామానతదాచాలీ
 విగతసాధ్యసః॥ ౨౬॥ తేనామావపిదశ్శత్రుతదారత్పరాఘవ॥ తద్భయాచ్యమహిక్యత్సాన్వితంశేయంసవనాం
 వా॥ ౨౭॥ ఋశ్యమాకంగిరివరంభార్యాహరణమఖతః॥ ప్రవిష్టాన్మమరాధవంచాలినికారణాంతరే॥ ౨౮॥ పతశ్చే
 సర్వసూభ్యాశంతైరానుకకధనంమహత్॥ అనాగసామయాప్రాప్తంవృన్యసంవశశ్యారాఘవ॥ ౨౯॥ వాలీనస్తుభయాత
 న్యసర్వభూకాధయంకరికతుఃమహాసేవీరప్రసాదంతస్యనిగహత్॥ ౩౦॥ ఏవముక్తస్తేజస్విధృష్ణోకఘం
 సంహింసంచవనంస్తుమాతేభేనుగ్రీవంప్రహసన్మవ॥ ౩౧॥ అమోఘాహుర్వనంకాకామస్తేశేశితాశ్శకంఃతస్మిన్వా
 లినిమప్యత్యైవపతివ్యతిశేతాః॥ ౩౨॥ యావత్సంనాభివశ్యామితవభార్యావహగిరిం॥ తావత్తువేతాన్పాపాన్వాచాలీ
 చారిత్రమావకః॥ ౩౩॥ అత్మానుమానాత్మశ్యామిమగ్నంత్యాంశోకసాగరే॥ త్యామహంతారయిష్యామికామంప్రా

పునఃపునః॥౩౪॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాహువన్యత్కమహితం । సుగ్రీవఃపరమప్రీతః స్తుమహద్వాక్యమబ్ర
వీత్॥౩౫॥ఇతిశ్రీమతిః-కిషింధాకాండే-దశమస్కంధః.*****

రామస్యవచనంశ్రుత్వాహువన్యత్కమహితం । సుగ్రీవఃపూజయాంచశ్రీరామచంద్రశంసవ ॥ ౧ ॥ అసం
శయంప్రజ్వలితైస్త్రేష్టమహర్మాణితైశ్చత్రైఃత్వందహేకుపితోలోకాఽయ్యుగాంతభవభాసూరః ॥౨॥ వాలిఃపారు
మయస్తద్భవ్యచీర్యంత్యుత్పయఃతప్తమైకమనాశ్శ్రుత్వాపిభక్త్యయదనంతరం ॥౩॥ సముద్రాత్ప్రభిమాత్సుర్యం
దక్షిణాదివీతితైరంత్రాసుత్యనుదితేనాన్యైవాలీవ్యవగతక్లమః ॥ ౪ ॥ అగ్రాశ్వాసృహ్యతైలానాంశిఖరాణిమహాం
త్యుపిఠాధ్వజముఖైఃప్యతరసాపతిగ్న్యస్తాపీర్యవాః ॥ ౫ ॥ బహవస్సారవంత్యవనైవపివిధాన్రుహః; వాలినాతర
సాభగ్నబలంత్రథయతాక్షసః ॥౬॥మహిమీదుండుభిర్నామైలానశిఖరప్రభః । బలంనాగసహస్రస్యధారయామా
సవీర్యవాః ॥౭॥వీర్యోత్పేనేనదుస్తాత్సవరదానాన్యమోహితః; జగమనుమతోతాయస్సుమద్రంసరితాంతవతి ॥ ౮ ॥
మిఁమంతమతిక్రమ్యసాగరంత్వనంచయం । మహ్యంయుద్ధంప్రయచ్ఛేతితమువాచసమహోదః ॥ ౯ ॥ తతస్సునుద్రో
ధమార్తానముత్థాయసమబలః; అబ్రవీద్భవంరాజన్నసరంకాలదోదితం ॥ ౧౦ ॥ సవఘోఽనాస్మితేదాతుంయుద్ధం
యన్త్రవిశారద ॥ సూర్యయతాచాభిధాన్యమియన్త్రయన్త్రదాన్యతి ॥౧౧॥ తైలరాజోమహారణ్యేనవస్యితరణంవరిం ।
శంకరశ్శత్రుతోనామ్నామవాః; తిబ్బుతిరేః ॥ సుహృప్రసవణోపేతే; బహుకందరీర్ధూరః; ససమర్థస్తవప్రీతితతు
లాంతరుమావావే ॥ ౧౨ ॥ శంభీతభువిజ్ఞాయనముద్రమసూరీత్రిమః; హిమవద్వనమగచ్ఛచ్ఛన్తాపివచ్యతే ॥
౧౩॥ తతస్తస్యగిరీశ్యేతాగజేంద్రబలిలాశ్మిలాః । చిత్రపటమధాభామాదుండుభిన్వనాచవ ॥ ౧౪ ॥ తతశ్చేన్
తాంబుదాకారస్యవ్యుఃప్రీతకరాకృతిః; హిమవానబ్రవీద్వాక్యం; స్వసవశిఖరైశ్చతః ॥ ౧౫ ॥ తైస్త్రిమహాఽనిమాంసత్వం
నుండుభేదమః; తత్ఫలరణకమఽస్యవశలస్తవస్యితరణంహ్యహం ॥ ౧౬ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాగిరీరాజస్యశ్రీమతః ।
ఉవాచదుండుభిర్వాక్యంతోమత్కరకృలోచనః ॥౧౭॥యదియన్త్రైసమర్థస్తవస్యయాద్వాసృహ్యమహితమోదః; త్వ
ప్రదద్యాన్యైయోధ్యయన్త్రయన్త్రయన్త్రతః ॥ ౧౮ ॥ హిమవానబ్రవీద్వాక్యం; శ్రుత్వావాక్యమితోదః । అసత్ప్రసాన్యం
ధమార్తాన్యైశ్చాత్రిమసూరీత్రిమం ॥ ౧౯ ॥ వాలీనామనుమోదాజ్జ్యేత్కత్రుత్సవరాక్రమః । అధ్యాన్తేవానరప్ర
మాణిమీంధామతుల్యభాం ॥౨౦॥సనమథోఽనుమోదాజ్జ్యేత్వయన్త్రవిశారదః । ద్వంద్వయుద్ధంమహాగ్రాతుంసము
చేరివచనః ॥౨౧॥ తతోఽఘ్నిసఖిగచ్ఛత్యయదియన్త్రమిహేచ్ఛసి । సమీపధర్మః; తోనిభ్యంసూరస్యచరితమః ॥
౨౨॥ శ్రుత్వాహిమవతోవాక్యంతోభావస్సప్రదుండుభిః । జగమతాంపురింతస్యకిషింధాంచాలినస్తథా ॥ భావ
యన్తామీశుండాపరిస్థిత్వంగోభయావహః । ప్రాన్యహిమమహేమేమస్త్రేయపూణోఽనభస్త్రయై ॥౨౩॥ శతస్త్రాన్
రమాగవ్యకిషింధాయామహాబలః । సనదకంపయః; భూమిండుండుభిర్దుండుభిర్యథా ॥ సమీపస్థాన్రుహాన్
జఽవనుధాంతరయః; ఖైలైః; విహితేనల్లిఖదద్వాన్తద్వారంద్యురదోయథా ॥౨౪॥ అంతఃపురగతోవాలీశ్రుత్వా
న్రుమగురణః । నిప్తుపాతసహస్త్రిభిస్తారాభిరవచంద్రమాః ॥౨౫॥ మితంవ్యతాక్షరవచంతమువాచాభయంబుభిః । హా
సామీశ్వరోవాలీసర్వేషాంవనచారిణాం ॥ ౨౬ ॥ కిమగ్ధంసగరద్వారమిండుండుద్వాపినస్తసి । యదుభవిదితోమేనిగ్ధ
ప్రాశ్లాప్తహాబల ॥ ౨౭ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వావాగరేంద్రస్యశ్రీమతః । ఉవాచదుండుభిర్వాక్యం; రోమగురం
లోచనః ॥౨౮॥ సత్యంస్త్రీసన్నిధౌవీరవచనంవత్సుమహాని । మనయుద్ధంప్రయచ్ఛాన్యతతోజ్ఞాన్యమితేబలం ॥౨౯॥
అక్షవాధారయన్యమిక్రీడమన్యోనిశోమహం । గృహ్యతాముదయన్త్రురంకామభోగేషువానర ॥ ౩౦ ॥ దీయగాం
సంప్రదానంచపరివన్యభవవానగాః । సర్వతాభామ్యుగేంద్రస్త్యంసంసారయమహ్యజ్ఞవాః ॥ సుదృష్టాంతునకిషిం
ధాంతుమన్యత్సంసంపురే । క్రీడస్యవసహస్త్రిభిరహంతేదర్శనాశనః ॥ ౩౧ ॥ యోహిమన్తంప్రసన్నంహిమస్తం
నారహితంభృతం ॥ హన్యాన్యభూరిహలోలోకేన్యజ్ఞధంమదమోహితం ॥ ౩౨ ॥ సప్రహస్యాబ్రవీత్సంసారోభాన్త
మసూరీత్రిమం । విప్రజ్ఞతాత్మీయస్సర్వాస్తాగ్రాప్రభృతికాస్తథా ॥ ౩౩ ॥ వర్త్యయమిలిమానంస్థాయామన్యభీతో
సంయుగే; మదోయంసంప్రదోత్సన్నీరరవానంసమన్యభృతం ॥ ౩౪ ॥ తేమమన్త్యానంసృష్టోమాలామన్త్రప్రకారం
సింహితాగ్రతాంమహేంద్రేణయన్త్రాయవ్యవత్సవ ॥ ౩౫ ॥ పిహయోగ్యఽహిత్వానంతంబుండుభిగిరీచన్యభం । అహ
న్యతరదావాలీవినదనః; పిశంజః ॥౩౬॥ వాలీవాగ్రతాయాంచకైసనదకచమనోస్వవం । శోలాగ్రాన్యమగ్ధరక్తం
తుతస్యమసావపాత్యతః ॥౩౭॥తయోప్రక్రోధసంరంభాత్పరస్పరజన్మపిహోః । యన్త్రంసమభవన్త్యంతండుభేగ్నా
నరస్యవ ॥౩౮॥ అయన్యతరదావాలీశక్రతుల్యరరాక్రమః । ముష్టివిజాఽనుభిజ్యైవశిలాభిఃపాదస్తైస్తథా ॥౩౯॥ పర

త్ ॥౨౦॥సరయాశుశుభేశ్రీమాంలతయాకంఠసక్తయా | విపరీతశ్చవాకాశేసూర్యోన్మత్తత్రమాలయా ॥ ౪౧॥ మాలయే
వపులాకానాంసంసృత్యవతోయదః | విభ్రాజమానోవపుషారామచక్రవర్తమాహితః ॥ జగామసహగామేణకిషిం
ధాంవాలిచాలితాం ॥ ౪౨॥ఇదిశ్రీమతిః కిషింధాకాండే-ద్వాదశస్కంధః. *****

మున్యశ్యమాకాత్మకర్మత్వాకిషింధాంలక్ష్మణాగ్రజః | జగామసహసుగ్రీవోవాంఛిత్రమసాలితాం ॥ ౧ ॥ స
మన్యశ్యమాచాప్తసంరామకాంచనభూమితలం | శరాంశ్చాదిత్యసంకాశాగ్రస్తీర్వావరణసాధకాం ॥ ౨ ॥ అగ్రత
స్సుయాయాతస్యరాఘవస్యహవోత్తనః | సుగ్రీవస్సంహతగ్రీవోలక్ష్మణశ్చమహాబలః ॥ పృష్ఠతోహనుమాన్వీర్యో నభోనీ
లశ్చపానరః | తారత్వైవమహాతేజాహారియాంభవయాంభవః ॥ ౪ ॥ తేవీక్షమాణావృతౌంశ్చైవపుషారావలంబినః |
ప్రసన్నాంబువహోత్తైవసరితస్సగరంగమాః ॥ కంఠరాశివశైలాంశ్చైవదరాశిగుహాస్తథా ॥ శిఖరాశిచముఖ్యా
నిదరిశ్చప్రియదళకానః ॥ నైహూర్యవిమలైఃపద్మైఃపద్మైశ్చాకోశకట్టలైః | శోభితాన్యజలాన్తాగే తటాకాంశ్చ
వ్యలకోకయా ॥ కారంధ్రైస్తారస్థూపాంధ్రైవంఘ్రైజలమకుటైః | చక్రవాక్స్తథాచాన్తైశ్చమైరుపగది
తాం ॥ మృదుశమ్భుంబురూహరాక్షిర్భూయాన్వనగోచరా ॥ చరితస్సర్వతోవశ్యోన్మత్తవిషహరిణాశ్శితాం ॥ ౮ ॥ త
టాకవైరిణ్యాసీశుశుభంతరిపిణ్యాశితాం ॥ ఘోరానేకవరాన్వన్యోద్విరదాన్మూలభూతినః ॥ మత్స్యారీతటోత్పా
ప్తాన్వన్వతాంబజంగమా ॥ వారిణాన్వారికప్రఖ్యాతమహీరేణుసముత్ క్షితాం ॥ వనేవనచరాంశ్చన్యోభవరం
శ్చవిహంగమా ॥ పశ్యంత స్తస్మరితాజన్మగ్రీవవశవలికానః ॥ ౧౨ ॥ తేహింతుగచ్ఛతాంత్రతస్మరితంఋనందనః |
దుర్ముచంఘనందన్యస్తావరామసూరీసవద్రవీత్ ॥ ౧౩ ॥ ఏవ మేఘశ్చవాకాశేవృక్షమంఘ్రప్రకాశతే | మేఘసంఘాతవి
పులఃపర్వంతకదలివృతః ॥ ౧౪ ॥ కిమేతజ్ఞాదుమిచ్చామినభేకారూపాలంపిమే | కారూపాలవనయనంతుణుమిచ్చా
మృహంత్యయా ॥ ౧౫ ॥ తస్యతస్యచనంశుత్వారాఘవస్యమహత్తనః | గచ్ఛన్నేవాచచయైశ్చసుగ్రీవస్తప్తహద్వనం ॥
౧౬ ॥ ఏతద్దాగ్రుమవిశ్చీర్ణమాత్రమంశ్రమనాశనం | ఉద్యానవనసంవన్తంసాన్వమూలభూదకం ॥ ౧౭ ॥ అత్రసప్తజ
నానామసునయస్సంశితప్రతాః | సప్తైవాసన్నభగ్గీర్షానియతంజలకాయనః ॥ ౧౮ ॥ సప్తంశ్రక్వతాహంబాయనా
వనవాసినః | దివంపర్వతైర్వార్యాశాన్వప్రభిన్నకరేబరాః ॥ ౧౯ ॥ తేహిమేవప్రభావానాందుర్ముపాకారసంన్వతం |
అశ్రమంసుమరాధర్మణమపీంద్రైస్సరూపైః ॥ ౨౦ ॥ పక్షిణావర్జయంత్యేతత్తథాన్యేవనచారిణః | విపరీతిమోహో
ద్వేతత్రనివర్తం తేవత్యేనః ॥ ౨౧ ॥ విభూషణరవాస్త్రత్రస్త్రాయంతేసంకలక్షరాః | రూర్యగీతస్యనాశ్చాత్రగంధోది
వృశ్చపాఘవః ॥ ౨౨ ॥ త్రేభాగ్నయోపిదివ్యం తేహామోహ్యత్రప్రకాశతే | వేప్తయన్వివృత్రాగ్రాన్సఃతాంగారు
ణోఘనః ॥ ౨౩ ॥ ఏతేవృత్రాఃప్రకాశంతేనామసంసక్తమస్తకాః | మేఘజాలప్రలిచ్చన్నావైహూర్యగిరయాయథా ॥
౨౪ ॥ కురుప్రణామంధర్మకృతాన్మమస్తిశ్రవరాఘవ | లక్ష్మణేనసహభ్రాత్రాప్రయంతస్సంయతాంజలిః ॥ ౨౫ ॥ ప్రణ
మన్విహియేతేహింమునినాంభావితాశ్చపాం | నతేహిమసుధంకించర్మరేరంమదృశ్యతే ॥ ౨౬ ॥ తతోరామస్సహభ్రా
త్రాల్పత్తశేనకృతాంజలిః | సముద్భిశ్యమహాత్మానస్తాప్తపీనభ్యవాదయత్ ॥ ౨౭ ॥ అభివాద్యతుకర్మత్వారామోభ్రా
తాచలక్ష్యణః | సుగ్రీవోవానరాన్వైవజన్మస్సంపృప్తమనసాః ॥ ౨౮ ॥ తేగత్వాదూరమధ్వానంకన్యాశ్చప్రజనాశ్ర
మాలీ | జన్మశుష్టాదురాధర్మకాంకిషింధాంవాలిచాలితాం ॥ ౨౯ ॥ తతస్సరామనుజరామవానరాః ప్రహృహ్యతస్త్రా
న్యదితాగ్ర్యతేజసః | పురింసురేశాశ్చబీర్వచాలితాంవధాయతతోభిఃపునరాకాశ్చసహ ॥ ౩౦ ॥ ఇతిశ్రీమతిః కిషింధా
కాండే-త్రయోదశస్కంధః. ***** సర్వేతేద్యుతిరంగత్వాకిషింధాంవాలి
చాలితాంప్రత్యేకాత్మానమావృత్త్యవృత్తిధ్వజానేవనే ॥ విసార్వనర్వతోద్భక్తింకాననేకాననప్రియః | సుగ్రీవోవిపుల
గ్రీవఃకోదమాహారయద్భ్యుశం ॥ తతస్సనిదంమౌరంకృత్యాన్యధాయధాన్యచాన్యయత్ ॥ పరివారైఃపరివృతోనాదై
ర్భృందస్మివాంబరం ॥ గర్జిస్తునమహామేఘావాయువేగపురస్సరః ॥ ౩౪ ॥ అభిహూర్యసందృశ్యోద్భుప్తసంహగితస్తథా ॥
స్వస్థ్యారామంక్రియాదక్షంసుగ్రీవోవాక్యమృబవీత్ ॥ ౪౪ ॥ హరివాసురయావ్యాప్తాంత్రస్తకాంచనతోరణం ॥ పార్వీస్తా
స్సుద్వజయంత్రాగ్ధాంకిషింధాంవాలినఃపురిం ॥ ౪౫ ॥ ప్రభిజ్ఞాయాత్యయావీరకృతావాలివధేపురా ॥ సఫలాం
శాంకురుక్షిప్తంబలంకాలభ్యవాగతః ॥ ౪౬ ॥ ఏవముక్తద్వధర్మాత్మానుగ్రీవేణసరాఘవః ॥ తమభోవాచమగ్రీవవ
చనంతతుమాజనః ॥ ౪౭ ॥ కృతార్థాభిజ్ఞానవిష్ణుస్త్వమనయాగజసాహయా ॥ లక్ష్మణేనసమత్వాబృష్టమైహకంఠేకృ
తాతమ | శోభనోహృదికంవీరలతయాకంఠసక్తయా | విపరీతశ్చవాకాశేసూర్యోన్మత్తత్రమాలయా ॥ ౪౮ ॥ అద్యవాలిన
ముగ్ధం తేదయంధైరుదవనానర | ఏకేనాహంప్రమోక్ష్యామిబాణమోక్షేణసంయగే ॥ ౪౯ ॥ మమదశకాయసుగ్రీవ

వైరిణంభాగీశ్వరూపిణం॥ చాలివినిహతోయావన్యనేపాంసుషువేష్టతే॥ ౧౧౫॥ యదిన్యస్త్వివధంహృత్ప్రేక్షవనస్సనన్త
తే॥తతోద్దోషీణమాగచ్ఛేత్సద్వ్యగహేభవమాభవా॥ ౧౧౬॥ సప్తత్వంసప్తతేసాలామయాబాణేనదారిణాః॥
తేనావేహిబలేనాద్యవాలినంజితాతమయా॥ ౧౧౭॥ అన్యతంసోక్తపూర్వంమేవీర్యంప్రేప్సిత్యుతా॥ధర్మలోభవ
రీతేనచవత్ప్రేక్షగంధన॥ ౧౧౮॥ సప్తలంచరీమ్యమిప్రతిజ్ఞాంజహిసంభ్రం॥ప్రమాతంకమంక్షేతేవమేణ
వతతక్రతుః॥ ౧౧౯॥ తదాహ్వనస్థిమిత్తంవాలివోహేమమానిసః॥ సుగ్రీవకురుతంతజ్జనింసప్తతేద్యనవానరః॥
౧౨౦॥జితకాశీబద్ధ్వాశీఘ్నేయవాదగ్నిశిశురాశీఘ్నేపశ్యన్యసంగేనవాతీసప్రియంసంయుగః॥ ౧౨౧॥శిశురాణాంధర్మణా
శూరాసంపదయంతినసంయుగే॥జూసంత్యున్నకవీర్యంప్రసమక్షుంశేషతః॥ ౧౨౨॥ సతురామవశ్యుత్వాసు
గ్రీవోహేమపింగళః॥ ననర్దహూర్తనాదేనవినిభిఃపదస్థివాంబరం॥ ౧౨౩॥ తస్యతస్యేనవిత్తస్థానావోయాంబిహర
ప్రభాః॥రాజదేవపరామృష్టాఃకులప్రయిత్రుభవాకులః॥౧౨౪॥ప్రవంశినమృగాశీఘ్రంభగ్నాశ్చవరణహయాః॥ పతం
తపఖగాఘామాక్షిలభ్యైశ్చనప్రహః॥ ౧౨౫॥ తతస్సజీమూతగణప్రణాదోనాదంహ్యముంచత్సరయాప్రతీతః॥
సూర్యాద్యశ్చేర్భవివృద్ధతేనాస్థిరస్థిర్యానిలచంపలోమః॥౧౨౬॥ఇతిశ్రీమత్కిషింధాకాండేపంచదశస్కంధః*
అథనన్యనినాదంతుసుగ్రీవస్యముహూర్తః॥ శుక్రావాంతఃపురగతోబాలీభూతురమృదః॥ ౧॥ శ్రుత్వా
తుశస్యనిలసంస్వరూతపక్షంపనమ్॥ మద్యైక్తపదనస్యఃక్రౌఢశ్చపవితరోమహా॥ ౨॥ సతురోపపరీతాంగోవాసి
సంధ్యావసప్రభః॥ ఉపరత్తప్రవాదిత్యున్యోఃపులిభాతాంగతః॥ ౩॥ వాలీదంప్రాశీరాశ్చప్రక్రౌఢాద్దేహగ్నిశ్చ
భః॥ భాతుశ్చులితపద్మాభస్మపూర్ణావభ్రవప్రహః॥ ౪॥ శబ్దంధుర్బద్ధగంత్రుత్వానిమృపాతతతోహరిః॥ వేగినచర
ణన్యానైర్దారయన్నివమేదిమ్॥ ౫॥ తంతుతారావరివ్యజ్యస్తేహస్త్యిర్నిరసోహృదా॥ ఉవాచతస్ససంత్థాంతా
హితోదర్శమిదంపదః॥ ౬॥ సాధుక్రోధమిదంవీరసదీవేగమివాగతమ్॥ శియనామధీతఃకాల్యంశ్చ్యజ్జుఃకుమివప్ర
జం॥ ౭॥ కాల్యమేతేనసంక్రామంకరివ్యవచానరవీరతేతశ్శ్రువాహుశ్చ్యంభుతావానప్రవృత్తే॥౮॥ సహసానవ
నిహ్నామోమమతావన్యరొవతే॥ శూరియతాంచాభిధాస్యామిత్తంజహర్సే॥ ౯॥ పూర్వమావగ్నిశ్చో
ధాశ్చత్వామాహ్వానతేయసి॥ నివృన్యవరప్రస్తేహన్యమానోదీర్గతః॥ ద్వియాంతస్యరీరత్వస్యదీక్షివస్యదేశేతః
ఇత్రాశ్చపునరాహ్మసంతంకాంజనయంతీమే॥౧౦॥దర్పశ్చవ్యవసాయశ్చయ్యాదృశత్వస్యనర్దతః॥ నినాశన్యాసం
రంభోవైతదల్పంహేకారణం॥ ౧౧॥ నాసహాయమహంమస్యేనుగ్రీవంకరిమహాగతః॥ అవప్తభూసహాయశ్చయమాశ్రి
త్యైషగజతః॥ ౧౨॥ ప్రకృత్యాగ్రభుభుత్వైవబుద్ధిమాంత్యైవవానరః॥ అవగ్రీవీనీత్యేణమగ్రీవస్సహవైవృత్తి॥౧౩॥
పూర్వమేవమయావీరశ్రుతంకథయతోవః॥ అంగదస్యకుమారస్యవత్ప్ర్యామిత్వాహితంవః॥౧౪॥ అంగదస్యకుమ
రోయంవనాంతమపగతః॥ ప్రవృత్తిస్తేకథితాచానైర్నాప్తైర్నివేదితా॥ ౧౫॥ అయోధ్యానివతేపుతౌశూక
సమరదుర్జయా॥ ఇత్యాయాణాంతుతేజాతౌప్రభితౌరామలక్ష్మణౌ॥ సుగ్రీవప్రియకామాక్షంహృత్ప్రేక్షాశ్చనివరా
సకౌ॥ ౧౬॥ తపభౌతుహింశావిభాతస్యహయోరణకర్కశః॥ రామఃపరబలామహిమయగంధాగ్నిరీశ్వరః॥ ౧౭॥
వానపృక్షస్సాగునామాపన్నానాంపరాగతః॥ ఆతానాంసంశ్రయ్యైవయశశ్చైక్యభాజనం॥జ్ఞానవిజ్ఞానసం
పన్నోదదేశీరతతఃపితః॥ ధాతూనామివతైరేంద్రోగిణానామాకరోమహా॥౧౮॥ తస్మైకుంభవీరోధ్యైసహకే
నమహోహ్వానాదుజయనాప్రమేయేనరామేణరణకర్మసం॥౧౯॥ శూరవత్ప్ర్యామితేకింధిన్వదేచ్ఛావ్యభ్యగ్నామి
తుమ్॥ శూరియతాంక్రియతాంవైవతవవత్ప్ర్యామియద్ధితం॥ ౨౦॥ యావంజ్యేనసుగ్రీవంతూరాణాంసాద్భుభిఃపి
య॥ విగ్రహంమాకృధావీరభౌతౌరాజస్థలీయసా॥ ౨౧॥ అహంహితేక్షుంమమస్యేతేనరామేణసోహృదీమ్॥
సుగ్రీవేణవసంప్రీతింతైరముక్త్యుజ్యహారతః॥ ౨౨॥ లాలనీయోహితైభౌతాయవీయావేషవానరః॥ తక్రవాస
నిహ్నాజ్ఞావానర్వభాబంధురేవతే॥౨౩॥ నహితేనసమంబంధుంభువిపశ్యామికంచన॥ దానమానాదిసహజైఃకు
ష్టప్రత్యనంతరం॥ ౨౪॥ తైరమేతత్సముక్త్యుజ్యతపపార్శ్వేవప్రత్యక్షమ్॥ సుగ్రీవోవిభులగ్రీవస్తవబంధుస్సదామః॥
౨౫॥ భౌతుశ్చేహ్యదమాలంబనాన్యగిరిహస్తీతే॥౨౬॥యదితేమద్భిరియంకార్యంయదిచావైషిమాంహితాం
యాచ్యమానఃప్రయత్నేనసాధువాక్యంకురుష్యమే॥ ౨౭॥ ప్రసీదపశ్యంత్యుజ్యహారసామేనరోపమేవానుపధాను
సహపాః॥ క్షమాహితేకోసలరాజసూనునానవిగ్రహశ్చక్రసమానతేజసా॥౩౦॥ రథాహితారాహితేమేవవాక్యం
శంవానిసంభ్యమిదంబభాషేననతతేతద్వచనంహితస్యకాలాభివన్నస్యనివాళకాలే॥ ౩౧॥ ఇతికిషింధాకాండే
కాండే - పంచదశస్కంధః. ....*

తామెవంబుజతంతారంతారాధిపనిభావనామ్ | వాలిదిర్భర్తాయామాసవచనంచేదమబ్రవీత్ ||౧||గజా
తోస్యవచంబంభాభిమృత్యోర్నిశేవతః | మహాయామ్యోమహంకేనకారణేనవరాసనే ||౨|| అధర్మితానాం
శూరాణాంసమరేశ్వనివర్తిరాంధ్రమణామహాబంధీరుమరణాదతివ్యతే ||౩|| సోధుంవచసమర్థోహంయద్దకా
మస్యసంయుగే | సుగ్రీవస్యవచంబంభంహీనగ్రీవస్యగజాతః ||౪|| నవకార్యోవిహదత్తైరాఘవంప్రతిమత్సృతే | ధ
మజ్జాశ్చకృతృశ్చక్తృకథంపావంకరివ్యతి ||౫|| నివర్తస్యసమాస్త్రీభిఃకథంభూయోనుగచ్ఛసి | సాహ్యుంబద్ధితంతా
పయ్యధక్త్రీకృతాత్మయా ||౬|| ప్రతియోత్సాన్యవహంగత్వాసుగ్రీవంజహీసంభ్రమం | దర్శమాత్రంపివేమ్య
మివచపాశైర్నివేష్యతే ||౭|| అహంహ్యజ్ఞితతస్మాదస్యకరిమ్యమియన్మృతం | వృత్తైర్ముష్టిప్రహరైశ్చపీడితః
ప్రతియాస్యతి ||౮|| సమేగర్నివరమయస్తంసహిష్యతిమదాత్మనావాక్యతంతారేనహయత్సంసాహ్యుంబద్ధితంమ
య ||౯||కాపితానిమమపాశైర్నివరమయస్తంసహిష్యతిమదాత్మనావాక్యతంతారేనహయత్సంసాహ్యుంబద్ధితంమ
తారావరిష్యవ్యవాలినంప్రియవాదినీ | చకారధుదతిమందండ్రిణానాచదక్షిణం ||౧౦|| తతస్త్వస్త్వయనంకృత్వా
మంత్రపద్యజయహిషే | అంతఃపురంసహస్త్రిభిఃప్రవిష్టాశోకమోహితా ||౧౧|| ప్రవిష్టాయాంతుతారాయాంసహ
స్త్రిభిస్త్వమాలయంప్రకరాద్నిర్భయాత్కుడ్డోమహంసపహృతశ్చసః ||౧౨|| సరిశ్చస్త్వసమహాతేజావాలీవరమరో
మణిఃసర్వతత్సారయోద్భవైఃకృతదర్శనకాంక్షయా ||౧౩|| సదవశతశశ్చీర్మానుగ్రీవంహేమంబంగళంసం
వీతమపస్త్యుంబీద్యమానమివానలం ||౧౪|| సతతంప్రస్త్వమహావీర్యంసుగ్రీవంపర్యవశ్చితం | గాఢంపరిదధేవాసోవాలీపర
మరోమణిః ||౧౫|| సవాలీగాఢసంవీతోమక్ష్మిమద్యమ్యవీర్యవాః | సుగ్రీవమేవామ్యభోయయాయోద్ధుంకృతక్షణః ||
౧౬||స్థిమమస్త్రింసముద్యమ్యసంరద్ధితరమాగతః | సుగ్రీవోపితముద్రిశ్యవాలినంహేమమాలినం ||౧౭|| తంవాల్కి
ధతామూక్తిస్సుగ్రీవంరంజంబడితం | అపతంతంమహావేగమిదంవచసమబ్రవీత్ ||౧౮|| ఏషమమ్యిహయాబద్ధోగాఢ
స్ఫున్నిహితాంగులిః | మయావేగమిమక్త్రప్రప్రాణాదాయయాస్యతి ||౨౦|| ఏషమక్త్రస్సుగ్రీవఃక్రుడ్డోవాలినమ
బ్రవీత్ | తత్రైవచావరన్వాగ్రాణామప్తిఃపతంతముఖాధని ||౨౧|| తాడితస్త్వేనసంక్రద్ధస్సుమభిక్తమ్యవేగితః | అభవ
న్సోధితోద్ధారిసోత్తీదశ్చవపర్యతః ||౨౨|| సుగ్రీవేణతునిస్సంగంసాలమత్పాత్ప్రతేజసా | గాత్రేవ్యధిహతోవాలీవజ్రే
ణేనసమహరిః ||౨౩|| సతువాలీప్రచలితస్సాలతాదనవిహ్వలః | గురుభారసమాక్రాంతాసాధనారంభసాగరే ||౨౪||
తౌభిమబలితాంతౌసమణాసమవేగినా | ప్రవృద్ధాఘోరవపుషేచంద్రసూర్యాదివాంబరే ||౨౫|| పరస్పరముత్రఘ్నా
ద్రాన్వేషణతత్పరౌ ||౨౬|| తతోవధాతవాలీతుబలవీర్యసమనితః || సూర్యపుత్రోమహావీర్యస్సుగ్రీవఃపరిహియతే ||
౨౭|| వాలినాభగ్నదర్పస్సుగ్రీవోమందవిక్రమః | వాలినంప్రతిసామర్థోదర్శయామాసలఘునం ||౨౮|| వృ
త్తైస్సృశోఽస్థైస్థైర్నిర్భ్రాత్రోటినిర్భ్రాత్రైః | ముష్టిభిజానుభిఃపద్మిర్నానుభిశ్చపునఃపునః | తయోర్బల్యభవభూ
రంవృత్రవాసవయోరివ ||౨౯|| తౌశోణితాకైయ్యుచ్ఛేతాంవాసరౌవనచారిశౌ | మేఘవివమహాశబ్దైర్నజాయానౌ
పరస్పరం ||౩౦|| హీయమానమహోపశ్యత్సుగ్రీవంవానరేశ్వరం | వీక్షమాణుండితత్వైవరాఘవస్సమహేమమహుః ||
౩౧|| తతోరామోమహాతేజాఅతరాంధ్రప్రాయహరిశ్వరం | శరంచవీక్షతేవోవాలినోవధకారణాత్ ||౩౨|| తతోధను
షిసంధాయశరమోహివిహేమం | పూరయామానతచ్ఛాపంకాలచక్రవిహంతకః ||౩౩|| తస్యజ్వాలలఘోపేణత్ర
స్థాఃపత్రరశేశ్వరాః | ప్రమద్రువుమగ్నాతైవనయుగాంతశ్చవమోహితాః ||౩౪|| ముక్తస్త్వజ్జిహ్వోహేప్రదిష్టాశ్చేన
స్పృభః | రామవేణమహాబాహోవాల్మీకిపాతితః ||౩౫|| తతస్త్వేనమహాతేజావీర్యోద్భుక్తఃకీవీర్యరః | వేగేనాభిహతోవా
లీవపపాతమహీతలే || ఇంద్రధ్వజశ్చవోహంతఃకారణమాస్యాంమహీతలే | ఆశ్చయ్యుక్యమయేమానిగతక్రీకిచిత్తనః ||
౩౬|| సరోత్తమఃకాలయ్యగాంతకోమహంతరోత్తమంకాంచనయావృథూపితం | సపజాడిప్రంతమమిత్రమదానంసధూ
వంసగ్నింమఖతోయభావరః ||౩౭|| అథోక్షితశ్శోణితతోయవిప్రతైస్సుపుష్పితాశోకశ్చవాసలోద్ధతః | విచిత్రవోవాస
వమాసురాహవేభ్యశ్చిలేంద్రధ్వజపత్నిలింగతః ||౩౮|| ఇతిగ్రీమతిర-కిమి-ంధాకాండ-మీదశశస్తకం. *****
తతశ్చరేణాభిహతోరామేరణకర్మ-శః | పపాతసహసావాల్మీకృత్త్రవపాదపః ||౩౯|| సభూమాస్యస్తసన్యాంక
స్త్రస్తకాంచనభూమణి | అపత్రైవరాజస్యమక్త్రర్శ్మివధ్వజః ||౪౦|| తస్మిన్నిప్రతితేభూమావానరాకాంగశ్చేస్తసన్యాంక
ద్రుమివవోగ్మనవ్వంబజరభూతం ||౪౧|| భూమాగపతితస్మాదస్యదేహంసహంత్రనః | సభూమాశ్చతినప్రాణానశేషేన
పరాక్రమః ||౪౨|| శక్రదత్తావరామాలాకాంచనజ్రభూషితా | దధారహరిమఖ్యస్యపూర్ణాంస్తేజశ్చిత్రియంచసా ||౪౩||
సతయామాలయావీరౌహైమయాహరియూధపః | సంధ్యానుగతపర్యంతవయోధరశ్చవాభవత్ ||౪౪|| తస్యమాలావదే

హశ్యమర్కహుతీచయశ్శరః । త్రిధేవరతితాల్మ్యకవలతస్యాపికోభతే ॥ ౭ ॥ తదన్త్రుంతస్యవీరస్యస్వగ్గమాగ్గప్రభావ
 నం రామబాణాసన్తీప్తమానహస్త్వరమాంగలిం ॥ ౮ ॥ తంతదాపతరంసంశ్శ్యగ్రాప్తమనవానం । బహుమాన్యవతం
 వీరంవీక్షమాణంశతైరిహయయాతిమపపుణ్యంశతేదేవలోకాస్త్వరిన్యతం । ఆదిన్యమివాకాశేనయ్యుగాంతేభువిహితరే ॥
 మహేంద్రమచమధాక్షమాంసుహేంద్రమనుమస్సుహలమహేంద్రపుత్రంపరిగంవారింసహేమామాలినం ॥ సింహబారి
 సూంసుహాబాహుంవీచాన్యంహరిగోచనంలత్మ్యభానుగతోరామోచరన్యోవనస్సంబుధిః ॥ ౧౦ ॥ తస్యవనాభవతేల్వత్తేవసభితేస్థియివ
 ర్మణః । కులీనస్యస్త్వసంపన్నస్తేజస్వీచరితశ్చతః ॥ పరాత్పాశవసంశ్శ్యత్వాకోసుహృత్తస్త్వయ్యుగాంబః । యదహంయన్త
 సంరబ్ధశ్చరేణోరసితాడితః ॥ ౧౧ ॥ రామఃకగుణవేదీచప్రజానాంబహిరేతతః । సానుకోశోబరేత్వాసూస్మయశ్శోభ
 ధవ్రతః ॥ ఇతితేనర్మహాతానకథయంతియతోభువి ॥ ౧౨ ॥ దమశ్చమక్షమాభరన్తేభ్యఃసంశ్శ్యంపరాధిపః ॥ పాథివా
 నాంగుతారాజాదంబత్వస్యవరాధిపః ॥ ౧౩ ॥ రాష్ట్రభాస్మత్రహార్యమావస్త్రించాధిజనతః ॥ తారయాన్రపే
 ష్మీప్సితీవేణసమాగతః ॥ ౧౪ ॥ సహమాన్యేనసంరబ్ధంప్రసంసంరాష్ట్రవహహాతి ॥ ఇనిమేమద్ధినిన్మన్నాభిభూవాద
 ర్మతేజః ॥ ౧౫ ॥ సత్త్వాసూస్మత్రాత్మాసంధమాధ్యజమధామికం ॥ జానేవాపసమావాన్యన్తేహిమమవాప్యరం ॥
 ౧౬ ॥ సతాంవేషణంపాపంప్రవృన్మనుమహాపతిం ॥ నాహంసత్సంభజానామిభవతాభ్యున్మిన్సంవృతం ॥ ౧౭ ॥ ఏష
 యేవాపురేవాతేయదానాపరోమ్యహం ॥ నదత్సానువజానేచిశ్చేన్యస్త్వవనస్యోజ్జ్వలిం ॥ ఫలమూలాశనంధ్యేన్య
 వానరంవనోచరం ॥ మామితోప్రతియన్యంశమస్యేనవనమాగతం ॥ ౧౮ ॥ లింగమన్యన్తేతారాజాద్భుత్వతేభవనం
 హితం ॥ కక్షత్రియంబుజాతశ్చుత్తమాన్మన్యసంతయః ॥ భవన్తలింగప్రసర్పన్మహేంద్రంబహునమాగతే ॥ ౧౯ ॥
 రామరాజులేజాతోభవవాణిబిశుత్తేభిశ్చేన్యస్త్వవనమాగతం ॥ ౨౦ ॥ సామదాన్మన్యమాగతా
 స్తుశ్చుభ్యుత్తవరాక్రమాప్రాప్తివానాంగుతారాజాదంబత్వస్యవరాధిపః ॥ ౨౧ ॥ వయంవనసరారాజసన్యగ్రామాల
 ఫలాశనాః । ఏమాత్రశ్చుత్తరస్మాకంపురుషస్యసంరేచకః ॥ ౨౨ ॥ భూమిహావర్ణ్యగ్రామస్యచిక్షిగ్రహకారణానవ ॥ అగ్ర
 కశ్చేవనేలోభోమదియేషుభలేషువా ॥ ౨౩ ॥ నయశ్చేదినయశ్చేభ్యోన్మిన్మిహేన్మిన్మహేన్మిన్ ॥ రాజస్యత్వసంకీర్తనానన్యహః
 కామప్రత్యయః ॥ ౨౪ ॥ త్వంతుకామప్రధానశ్శరీరవనశ్చాసంసృజితరాజస్యత్వసంకీర్తనానన్యహః ॥ ౨౫ ॥ స
 తేస్యవచిధిధామేనాన్యేబుద్ధినస్థితా ॥ ఇంద్రియైఃకామప్రసృజితకృష్టమనమజేత్సుర ॥ ౨౬ ॥ హర్షామౌఢానకా
 కుతస్థమామహానరాధిపంకింవక్ష్యసంశాంసాశ్చేతకృత్ప్రజాబాహునం ॥ ౨౭ ॥ రాజహర్షబ్రహ్మహోగ్మనోజ్యేరః
 పాగీవభేరతః ॥ నాన్యైకపరివేగ్భావసర్వేభిరయగమినిః ॥ ౨౮ ॥ మాచిశ్చేతకృత్ప్రజాబాహునం ॥ ౨౯ ॥ భాకం
 పాపాశ్చమామేతేనద్ధంతేనాన్తరంతయః ॥ ౩౦ ॥ అధార్యంచమామేనస్మగ్గోమాన్యస్యచవహతం ॥ అభివ్రాణిత
 మాంసానిర్వద్విధౌధౌన్యచారిభిః ॥ ౩౧ ॥ వందపంచనభాభివ్రాన్త్రున్మన్యతేభిరగ్రాహవ ॥ శిల్పకర్మవృద్ధగోధాశతఃహ
 ర్మశ్చవంచుః ॥ ౩౨ ॥ వర్మచాశ్చివమేరాజాన్సన్యశ్చేరిమిమినిః ॥ అభివ్రాణితచమాంసానివాంపంచనభాహతః ॥
 ౩౩ ॥ తారయావాక్యమగ్రహంసన్యసంరబ్ధయూపితం ॥ తవత్రేతస్యసోహానకాల్పన్యవహాగః ॥ ౩౪ ॥ త్వయా
 నాథేనకాకుత్స్థనసనాథావమంధర ॥ ప్రమదాశీలనంబన్నాభూతేభవనాయథా ॥ ౩౫ ॥ శతేన్ద్రకీర్తనైఃకుమరీమి
 థ్యాన్త్రిత్రీమానసః । కథంబరశ్శేనన్యజాతావహావహగ్నా ॥ ౩౬ ॥ శ్చేన్మహారిత్రోన్యేణసర్వార్థార్మలినివా
 త్యక్తధర్మాంతుశేనాహంసహతోరామహస్త్రినా ॥ ౩౭ ॥ అశుభంచాప్యయన్తీవనసాన్దేవనిగమికరం ॥ వక్త్రసీతేశ్చ
 శంకృత్వాసంశ్శ్యస్పహసమాగతః ॥ ౩౮ ॥ ఉదాసినేమయోస్మానుషిగమస్తేనకాశతః ॥ అవకాశిగంరాజన్నహివశ్య
 మివితమంగర ॥ దృశ్యమానమయన్యేభ్యుదాసాన్యాయదిన్మపాత్రిజా ॥ అన్యత్వవన్యంబేనచశ్చేన్యంబహతోమయా ॥
 ౩౯ ॥ త్వయాదృశ్యేనయరఃహతోహాదానదః ॥ ప్రసన్నమన్యశేదేవనరీహావశ్యగతిః ॥ ౪౦ ॥ మామరుయదిపూ
 ర్వంత్వమేతదగ్రహితయః । మైథిలీమహమేకాహ్మన్వచాశరవాన్యవేత్ ॥ ౪౧ ॥ సంగీనస్థయికామేనయత్యుత్తేన్ద్ర
 హతత్వయా ॥ కంఠబద్ధాన్తదద్యంలేహనంతావగంఠే ॥ ౪౨ ॥ నృప్తంసాన్యాయవాచాధేవామేమైథిలీం
 ఆనయయంతవాదేశాప్యేతామశ్చత్రీమహారణాయుక్తంయత్ప్రాప్తియదాగ్నిజంసంప్రసృగ్గోమేమయ ॥ అ
 యుక్తంయదగ్రహేణత్వయాహంసహతోరణే ॥ ౪౩ ॥ కామవేషంభిలోకకాశేనమయన్యతే ॥ క్షమంశేద్యవతా
 పాగ్నిప్రమత్తరంసాధుచిన్యతాం ॥ ౪౪ ॥ ఇత్థేవమన్త్యైచరితుమనన్త్రీశ్శరాధిభూతాద్భ్యుభితమహాత్మా ॥ సమ
 క్షరూమంరవిస్సితాశంకూష్మీంబభూవామరారాజమానుః ॥ ౪౫ ॥ ఇతిశ్రీమతిరామింధాకాండే సప్తదశస్కంధః ॥

ఇత్యుక్తప్రతీతంవాక్యంధర్మార్థసహితంహితం। పరుషంవాలినారామోఽహతేనవిచేతసా॥ ౧॥ తంనిష్కృజ్ఞ
మివాదిగ్యంముక్తతేయమివాంబునంత్రీక్షవాక్యంహరిశ్రేష్ఠముపశాంతమివానలం॥ ధర్మార్థగుణసంపన్నంహరిశ్రేష్ఠ
మనుక్తం॥ అభిషేక్తప్రదాతామపశ్యద్ధ్యానినమబ్రవీత్॥ ౩॥ ధర్మకానుభవంచకానుచవసయంగానితాక్షికంఅవి
జ్ఞాయఃసంబాల్యన్మమిహద్యవిగహాశేః॥ ఆవృష్ట్యాబుద్ధిసంపన్నాన్సృధాపాచార్యసన్మతాః॥ సౌమ్యవానర
చామల్యోన్మంఘాంపర్వమహేచ్ఛసి॥౧॥ ఇత్యుక్తహంకామియంభూమిస్సత్రేయవితానసా॥ మృగపక్షిమనుష్యుఃశాంఖ్య
హస్త్రాన్రసంపి॥ ౬॥ తాంపాలయనిగర్హ్యన్మభరతస్సత్యవాగ్బలాః॥ ధర్మకానుభవతత్పక్షిణీగహంసగ్రహరం॥ ౭॥
నయత్ప్రవివనశ్యేభూయన్మిన్సత్యంచమధ్వాః॥ తమస్త్వయధాన్యస్త్వరాజాదేవకాలపితే॥ ౮॥ సత్యగర్హకృతాడే
తావయమస్యేవపాథివాః॥ చరామోఽపిసంధాన్యంధర్మసంరాసమిచ్ఛసి॥ ౯॥ తస్మిన్నుపలితామూలేభరతే
ధర్మకవస్థలే॥ పాలయన్మిభూంభూమింకన్యత్రేర్హర్మగహ॥ ౧౦॥ తేనయంధర్మకవస్థాన్యమేవంసేషితాః॥
భరతాజ్ఞాంపురన్యస్సన్యసామోయథావిసి॥౧౧॥ త్వంపునంధీప్రకర్మచన్యతావనిగహితాః॥ తామరంత్రిప్రధాన
వత్సవస్థిగోరూపవత్సగణి॥౧౨॥ ప్యేకోభాగివామితాన్యైవయత్ప్రవిద్యాంప్రయన్మసి॥ ౧౩॥ తేషామితోజ్ఞేయా ధర్మ్యకప
సహిపత్రిణః॥ ౧౩॥ యోయోనాన్యమేవత్రప్రకృత్యపినుజ్ఞానతః॥ పుత్రపత్నీత్రయన్యన్త్యాగర్హత్యేవప్రకారణం॥
౧౪॥ నూన్యైవరహమజ్ఞేహియస్యరాంభర్తృవత్సవంకంఠానానాన్యైవేదమభానుభుంక్షం॥౧౫॥ చవలశ్చ
పత్రైస్సాన్యంవానరైరకృతాన్యభిః॥ ధర్మకధర్మకాన్యత్రైర్మంత్రికాన్యత్రైర్మంత్రికసేనుకే॥ ౧౬॥ అపాంతుశ్చక్రతామస్య
వచనస్యబ్రహ్మసేనహిమాంశేవంరోహేన్యైవవిగహితానుమాసే॥ ౧౭॥ తచేతతాంరణంపశ్యయన్సన్యంత్వంకు
యాహతః॥ భాగితున్యగ్నిభార్యాయాన్యకన్యకన్యకంసనాతనం॥ ౧౮॥ అన్యత్వంధరమాగన్యమగ్రీనన్యనమహత్త
నః॥ దుమాయాంచకాసేకామాతేస్సుమాయాంపావకన్యకన్యతే॥౧౯॥ తస్యోత్తీర్ణస్యతేధర్మారామమన్యదన్యవానర॥
భాగ్నివృథార్యావసంశ్రేష్ఠికాన్యకంయంప్రతిపాదతః॥౨౦॥ సహిధర్మమిన్యన్యోగోన్యత్తదపేయపః॥ సంహతన్యత్రప
శ్యమినిగహంహరిఃసూధవ॥ ౨౧॥ సహితేనవహయేపాపంశ్చలియోమాంకులార్హవః॥ ౨౧౫॥ ఔరసింధ
గనీంవామభార్యాంవాప్యనుజన్యయః॥ ప్రవరేచనరఃకామాన్యదన్యంబోవభంకృతః॥ ౨౨౫॥ .....
భరతస్ససహిపాలోవయంర్యాదేవరణి॥న్యత్రుభద్రమాదలిక్రాంశుకభంకర్యకృషేక్షితుం॥౨౩౫॥ గురుగ్రహన్య
గిక్రాంతిఃపూర్ణోధర్మేవకపాలయన్భరతఃకామపృథ్వాశాంఖ్యహావశ్యవస్థితః॥౨౪౫॥ నయంతుభరతాదేవవిధింకృ
త్వాహరిశ్రేష్ఠ॥ త్వద్విధాన్యన్ననుర్యాదాగ్నియంతుంపర్యవస్థితః॥౨౫౫॥ సుగ్రీవేణవసేనశ్చియత్కృతేనయథాతథా॥
దారరాజ్యమిన్యంచవిశ్మేయినిరగస్సమే॥౨౬౫॥ ప్రతిజ్ఞాచమయాదత్తాదతావానరసన్నైవ॥ ప్రతిజ్ఞాచకభంకృత్య
మద్విశేనానదేక్షితుం॥ ౨౭౫॥ తదభిఃకారణైస్సన్యత్రైవకహాద్భిధర్మకహంసహితైః॥ తానసంతపయదన్యకృతశ్చవా
ననుమన్యతాం॥౨౮౫॥ సర్వభాగ్యర్థశ్చేవదన్యస్త్వంచగిగహః॥ ౨౯॥ నయన్యస్యాపికతకవ్యంధర్మమేవానుపశ్య
తః॥శక్యంత్వయాపితతాంరంధ్రన్యమేవానుపశ్యతా॥ ౩౦॥ సూయతేవసనాగితాశ్లోకాచాలిత్రవత్సౌ॥ గృహీతా
ధర్మకవత్రైస్త్రకథాచరితంహరే॥ ౩౧॥ రాజభివృత్తడండాన్యకృత్యాపాపానిమానవాః॥ నిర్వరాన్యగ్నిగమా
యాంతిసంతమక్యకృనియథా॥ ౩౨॥ తానాదామితోమోక్షాద్వాన్యకృతేన్యయాద్విమన్యతే॥ రాజాత్వకానన్యావస్య
తదవాహ్నీకీర్తిషం॥౩౩॥ ఆత్మేణముముమాంధాత్మాగ్యననంఘోరమీభుతం॥ శ్రమణైసన్యతేహపేయథాపావంకృ
తంత్వయా॥౩౪॥ అన్యైరివేపృతంపావంప్రమత్తైర్వసుథాధితైః॥ ప్రాయశ్చిత్తంచరున్యంతిలేనచచ్ఛాన్యతేరణః॥
౩౫॥ తపలంపరతాపేనధర్మతఃపరిత్యజ్మి॥ వధోవానరశాట్టాలనవయంస్వపశ్యతాః॥ ౩౬॥ శృణుచాక్ష్యపరంభూ
రిఃసూధవ॥వానరాభిశ్చపాత్రైశ్చనాన్యైశ్చవివిధైర్నరాః॥ ప్రతిచ్ఛన్నానాశ్చద్రవ్యశ్చగృహ్లాంతిమబహూన్యగ్రా
ప్రధామితాన్యాపితప్రధావినప్రభాంశ్చైవపిన్యతాః॥ ప్రమత్తానప్రమత్తాన్యానరామాంపాథినోభుతం॥ విధ్యంతి
విముఖాంశ్చాపినచదోమత్రవిద్యతే॥ యాంతిరాజగ్నయన్యైత్రమగ్నయాంధర్మకీవిదాః॥ తస్మాత్త్వంధమాతోయ
జ్ఞైవయాబాణేనవానర॥అయన్యగ్నిగ్రియిన్యన్యాన్యస్మాచ్ఛాఖామృగోహన్య॥ ౪౧౫॥ దుర్గభస్యవత్సరస్థజీవితస్య
శుభస్యవ॥ రాజానోవానరశ్రేష్ఠదాతారోనసంశయః॥ ౪౨౫॥ తాన్మహింసాన్యన్యచాగ్నేశ్చాక్షిపేన్నాస్తి
యంచదేవతే॥ దేవానుమన్యయాపేణవరంశ్రేణేనహితతే॥ ౪౩౫॥ త్వంతుభద్రమవిజ్ఞాయకేవలంరోషమాస్థితః॥ ప్ర
దూషయసిమాంధమేపిగృహైరామహాస్థితం॥౪౪౫॥ ఏవముక్తస్తరామేణచాలిత్రవ్యతోభుతం॥ సదోపంరాకువేద

సింహసనగతుపుత్రంవశ్యంతేశాంసేవస్యసి ॥ ౧౧ ॥ సాతస్యవచనంశుత్వాభ్యుత్సవసపీడితా॥అబ్రవీదు క్షరంశా
రాహునుమంతమవస్థితం॥ ౧౨ ॥ అంగదప్రతిహాపాతాంపుత్రాత్రాసేకతత్వతం ॥ హతస్యావ్యవస్థవిరగ్నగాత్రసంక్షేప
ణంవరం॥ ౧౩ ॥ సహాహంహరిరాజస్యప్రభవావ్యంగదస్యవా ॥ పశ్యన్వ్యస్తస్థసుగ్రీవస్సన్యకాశ్చేవ్యవసరతః ॥ ౧౪ ॥ స
హ్యేమాబ్ధిరాస్థేయాహనుమన్నులగదప్రతి ॥ పితాహిబంధుఃపుత్రస్యనమాతాహరిన్ ద్రుమ్॥ ౧౫ ॥ సహిమమహరిరాజ
సంత్రయాత్ ॥ క్షుతరతమ స్థివరత్రచేహవా ॥ అభియభూహరిన్ సేవశిరశ్చయనమిదంమమసేవతుంక్షమం॥ ౧౬ ॥ ఇతిశ్రీమ
తికిషింధాకాండే-ఏకవింశస్కంధః. *****శ్రీమహాణ్యమమదానుస్మర్యతోకంబమవ్యవసా॥అదావేతు
సుగ్రీవందదర్శత్వాత్యజాగ్రతః॥ ౧౭ ॥ తంపాత్ర ప్రవిజయంవాలీసుగ్రీవస్థవగేశ్వరః ॥ అభ్యావ్యస్తైస్థియానాచానస్నేహ
మిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ సుగ్రీవదోషేణనమాంగంతుమహాసికిల్పిమాత్ ॥ కృత్యమాణంభవిష్యేణబుద్ధిమోహేనమాంబలా
త్ ॥ ౧౯ ॥ యుగవద్విహితంతాతనమస్మేషుభూవావయోః ॥ సాహస్యంభాగ్నియైర్వైపితదంకతానన్యథా ॥ ౨౦ ॥ పరిప
ద్యత్సనన్దైవరాజ్యమేమాంవనాకసాం ॥ మామన్యస్తైవగచ్ఛంతంబద్ధిప్రవస్యతక్షయం ॥ ౨౧ ॥ బివిరంబహిరాగ్నైవ
త్రయింబవిపులామిమాం ॥ ప్రజహేమ్యేవన్తైరూణంమమాచ్ఛాగహింతుంయతః ॥ ౨౨ ॥ అస్మాన్యేహమవస్థాయాంబీన
వత్సైవమియన్యవదః॥యద్యన్యసుకరంరాజకర్తుఃసేవతనహాసి ॥ ౨౩ ॥ సుభాహాంసుభానంవస్థాబాలసేనమబుధిరం
బాప్సృరాణామృణంపశ్యేన్నామాపరితమం॥ ౨౪ ॥ మమపాత్రిక్షేప్రియతరంపుత్రంపుత్రమిహరిసం ॥ ౨౫ ॥ నయోహిస
మహీనాథాంసర్వవశపితాలయిత్వమేవావ్యసాదాతావపరిహాతావాసర్వతః ॥ భయేష్యభయవ్యస్తైవయథాహం
ష్టవగేశ్వరం॥ ౨౬ ॥ ఏవతారాదృశ్యేహిమాం స్తయంతుల్యవరాన్సమి ॥ రక్షనాంతువశేషేదామగ్రత్యేభవిష్యతి ॥ ౨౭ ॥
అనుభూతాశిక్మాణిచిత్రమృబలవాన్తేజసిష్యతేషతారేయ స్తరస్వీతరుణాంగదః॥ ౨౮ ॥ సుషేణమహితాశేయ
మథాసూక్ష్మవిశ్రయే ॥ ఔత్సాహికేవవిభేనర్వకంబరిన్స్థితా ॥ ౨౯ ॥ యదేవాసాన్నివిబూతీయాత్ ॥ కార్యంకర్తవ్యమిదంశయా ॥ స్యాదగ్రసా
హ్యకరతేత్వాంబహింసాద్విమానతః॥ ౩౦ ॥ ఇమాంబమాలామాధస్యదివ్యాంసుగ్రీవకాంచనం ॥ ఉదారాశ్చిస్త్రితా
హ్యస్యాంసంప్రజహ్యన్యైవతేమయి ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యేవమన్తస్సుగ్రీవోవాలీనాభాగ్నిశృపాహ్నదాత్ ॥ హాపాంత్వక్వాపు
నదీనోగ్రహగ్రస్తృణహేమరాట్ ॥ ౩౨ ॥ తద్వాలివచనాచ్ఛాంతమర్వన్యైవ్యవసంతిదతః ॥ జగ్రాహసోభ్యమజ్ఞాతోమా
లాంతాంవైవకాంచనం॥ ౩౩ ॥ తాంమాలాంకాంచనందత్వావాగీన్తస్త్వక్వజంభానినంసంభిక్షేపేర్మథావాయుస్సహ
దంగదమబ్రవీత్ ॥ ౩౪ ॥ దేశకాలోభజస్యాద్యక్షునమూఃప్రియాప్రియే ॥ సుభావిషివహాకారేసుగ్రీవశగోభవ ॥ ౩౫ ॥
యథాహిత్యంమహాబాహూలాలిరస్థశిరంమయాసరిధావతామానంత్వాంసుగ్రీవోబహుమంసన్తే ॥ ౩౬ ॥ మా
స్యామిత్రైగతంగచ్ఛేమాశతుభిరందమభిభుతరక్షాపరోదాంశస్సుగ్రీవశగోభవ ॥ ౩౭ ॥ సచాలిప్రణయఃకా
ర్యకీర్తవ్యోప్రణయశ్చైవైవ్రథయంహిమహాదోమస్తస్మాంతరద్యగ్భవ ॥ ౩౮ ॥ ఇత్యక్వాభవిపుత్రాక్షుగ్భరసపీడి
తోభ్యశం ॥ విప్రతైర్గర్వైన్ద్రోమైబుభూవోతాన్గింతజీవితః॥ ౩౯ ॥ తతోపిమమగ్నిన్ స్తత్రవాసరాహతంబాధపాఃపరి
దేవయమానాస్తేనర్వేష్టవగతుంగహః॥ ౪౦ ॥ కిషింధాహ్యవ్యసూన్యాసిన్యైవ్యగతేవాసరాధాపే ॥ ఉద్యానానచతు
న్యానివర్తతాఃకానసానివ ॥ హతేష్టవగతూర్దాలేవప్రభావానరాన్యైవ ॥ ౪౧ ॥ యన్యవగ్రీవసహాకాంసనానివ
సానివాపున్యేఘనానుభవ్యంతేకవిధితిరద్యతః॥ ౪౨ ॥ యేనదత్తంమహాద్యంగంభగ్నన్యమహాన్యనః ॥ గోలభాన్య
సహావహామూర్దావపమాణిమచన్ద్రైవరాత్రానిదవిసేతవ్యధముపశాన్యతి ॥ తతస్తుహేదశేవమేగంలభాంబి
పాతితః॥హత్వానంయర్వీచింతువాలిందస్తాగ్రారావా ॥ సర్వాభయకగోహాకంధమేమనిపాతితః॥ ౪౩ ॥ పాతేతు
వీరేష్టవగధాపేతదాష్టవంగమాస్త్రత్రసర్వశ్రేభిరే ॥ వనేవగాస్సంమాయైతేమహావనేయథాహిగావోసహాగేవాంబ
తా ॥ ౪౪ ॥ తత్పుత్రాభ్యససాణావాపుతామృతస్యభుతాన్యనంసమక్ష్యతా ॥ జగామభూమింపరిభగ్యవాలింసం
హమృమింధిన్యమివాత్రాలతా ॥ ౪౫ ॥ ఇత్యేవమిరి-కిషింధాకాండే-త్రయోవింశస్కంధః. *****
తతస్సమవశస్యంతికిషిరాజస్యతస్మృణంపరింలౌకాచ్యుతంతారావ్యుతందచనబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ శేషేన్యంవిష
మేమేఖమక్తత్వావచనంమమ ॥ ఉపలోపనితేవీరనుదఃఖానసదృశతే ॥ ౨ ॥ మన్దోపియతరానూనంవానరేంద్రపాహి
తవశేషేహితాంపరివ్యవస్థమాంచనప్రభిభూహసే ॥ ౩ ॥ సుగ్రీవస్యవశంపాత్రోపిభిరేషభ రణ్యతూలా ॥ సుగ్రీవపరివశాం
తోవీరసాహాసికప్రియ ॥ ౪ ॥ ఋక్షవానరముఖ్యాన్వ్యాంబలిసంసర్వసానతే ॥ ఏమాంబిలపితకృచ్ఛ్రమంగదస్యవశోచ
రః॥నుమచేమాంగిరంశుత్వాన్కీర్త్యంప్రపతియన్యసే ॥ ౫ ॥ ఇదంతద్విరశయనంయత్రశేషహతోయద్ధి ॥ తాయతానిహ

తతశ్చోకాభిసంతప్తఃసుగ్రీవఃస్థానవాసం | శాఖామృగమహామాత్రాఃపరవార్యవశ్యతే || ౧ || అభిగమ్య
మహాహుసుంరామమన్వేష్టకారిణం | స్థితాఃప్రాంజలయస్సర్వేపితామహమివవాయః || ౨ || తతఃకాంచనతైలాభస్త
రుణారాగభాసనః | అబ్రవీత్ప్రాంజలిర్యాక్యంహమామాన్యానుతాన్యజః || ౩ || భవత్ప్రసాదాత్పుగ్రీవఃపిశ్యమైతామ
హంమహతో | వానరాణాంసుమన్వసంప్రాప్త్యైరాజ్యమివసంప్రభో || ౪ || భవతానమసుజ్ఞాతఃప్రవశ్యేనగరంశుభం |
సంవిధాన్యతీకార్యోనసర్వాణిసంపూజ్యనః || ౫ || సాన్వతోయంవివిధైః గంధైః సౌమ్యైశ్చ్యుధావిధి | అవతాయప్య
ఠిరత్నైశ్చ్యుతాన్తైశ్చ్యుతాన్వంశేషతః || ౬ || ఇమాంగిరిగుహంరమ్యాంబుజిగుమమితోహవాసి | కురుష్యస్వాసుసంబం
ధంవానరాన్సంప్రహర్యమా || ౭ || ఏవమన్వోహనునారాంఘ్రపవరవీరభే | ప్రత్యుపాచహమామంతేబుద్ధిమాన్వా
న్యకోవిదః || ౮ || చతుర్దశసమాస్సృన్యగ్రామింనాయదివాపురం | సప్రవేద్యైస్సమిహనుషోపిసిద్ధిరేతపాలకః ||
౯ || సునమ్నద్ధాంగుహంరమ్యాంసుగ్రీవో వానరర్షభః | ప్రవిష్టోవిసవద్విగ్రహేంద్రరాష్ట్రేషివ్యతాం || ౧౦ || ఏవమా
క్త్యాహమామంతంరామస్సుగ్రీవమబ్రవీత్ | వృత్తార్థేవృత్తసంపన్నమదారబలవిగ్రహం || ౧౧ || ఇవమవ్యంగసంపీ
యావరాజ్యేభిషేచయ | జ్యేష్ఠస్యసమతోజ్యేష్ఠస్సన్యతోపితమేవేతే || అంగదోయమదినార్థాయారాజ్యస్యభాజ
నం || ౧౨ || భార్యాయమాన్వికోమానశ్చావనింస్థలిరాగమః || ప్రవృత్తాస్సన్యత్యాగ్యోమానావాషికసంభ్రాతాః |
నాయమద్యోగసమయఃప్రవీతత్వంపురిగంశుభం || అప్రిన్యర్వాన్యవ్యహంసావ్యవర్తతేసపాలకః || ఇయంగిరిగు
హరమ్యావిశాలాయక్తిమానతా || ప్రభాతవలిలాసామ్యప్రభాతకమలార్చనృలా || ౧౩ || తాంకేసంమనుప్రాప్తై
త్వంరావలవధేయతే | ఏవనస్సమయస్సన్యతప్రవీతత్వంస్సమలయం | అభిషిక్తిస్సర్వాజ్యేసమవ్యానస్సంప్రహర
య || ౧౪ || ఇతిరామాభ్యసంజ్ఞాతస్సుగ్రీవో వానరాధిపః | ప్రవివేతపురిగంరమ్యాంకీమింధాంవాలిపాలితం || ౧౫ ||
తంవానరసహసాసీతప్రవిష్టంవానరేత్వరం | అభివాన్యప్రవిష్టావిసర్వతఃపర్యవారయ || ౧౬ || తతఃప్రకృత్యంసు
ర్వాద్యస్త్యావారిగణైశ్చరం | ప్రణమ్యమాన్వాక్షావలిరావనుధాయాంసమాహవాణః || ౧౭ || సుగ్రీవఃప్రకృతస్సర్వాన్సం
భాష్యత్థాప్యవీర్యవాణా | భాగీశురంతఃపురంసావ్యంప్రవీవేతమహాబలః || ౧౮ || ప్రవిశ్యత్పురిగంసంక్రంతంసగ్రీవం
ష్టవశేత్వరం | అభ్యుచింతతమహ్యవస్సహసాగ్రీవమివామరా || ౧౯ || తస్యపాండవమాజహృత్పరంహేమపరిమృ
తం | శుద్ధవాలవ్యజనేహేమదండేయతేనురే | తథాసర్వాణిరత్నానిసన్వబిబౌషన్తైరమి | సక్షీరాణాంచవృత్తాణాం
ప్రరోహనునుమానిచ || శుక్లాగ్రైవవస్తాగ్రీవేత్వేంద్రవాసు లేపనంసుగ్రీవేనచమాల్యాన్ధౌలజాన్యంబుజానిచ || చలం
నాంపదివ్యానిగంధాంశ్చవివిధాంబహుషాణా | అక్షతంజాగమావంప్రయంగుశుభసన్నిహితే | రథిచక్రైశ్చైయాపుంవా
రాహీవాప్యసానహ || ౨౦ || సమాలంభనమాదాయోర్జనాంసమసన్నిలాం | ఆబ్రున్వస్త్రముదితావరాకఃన్యామృతా
డశ || ౨౧ || తతస్తేవానరశ్రేష్ఠంయథాకాలంయథావిధి | రత్నైర్వస్త్రైర్వ్యభిష్యత్సర్వతోమయర్వాద్యస్త్రభాణా | తతఃకు
శపరిస్థిగ్రంసమంధజాతవేదసం | మంగత్రప్రాతేనపావమిహుసాన్యాన్సంక్రమితేపావనిగతోహనుప్రతిష్ఠాదేవరాన్తరణం
వృతే | పాగ్రీసాదశిఖరేరమ్యేద్రతమాల్యావతోభితే | పాగ్రీహుభంబివైర్వ్యంశ్రేణిస్థామయత్వాసంసతే || సదినదేభ్య
స్సంహృత్యతేభ్యేభ్యస్త్రసమంతతః | అహ్మణ్యవసమకేభ్యస్త్రేభ్యేభ్యహనన్వభాః | అమృతకేకుంభమనూయంవహా
శ్శుభాఃశుభైర్వ్యవభాశ్చ్యుతైర్వ్యకలతైర్వ్యపికాంచనైః | శాస్త్రాద్యస్త్రపిష్టానాచమాషికవిహితేనచగ్రహేనాన్యాన్
వయశ్శరభాంగధమాదనః || మైంవత్పద్విపిడతైస్సనమమూజాంబహున్నభిః | అభ్యుచింతరమగ్రీవం ప్రసన్నేదనుగ
ధినా | సలిలేనసహసాగ్రీవంవసవో వాసవంయథా || ౨౨ || అభిషిక్తయస్సుగ్రీవేనర్వేవానరపుంగవాః | ప్రచక్రిశంతై
హత్త్యాశ్చోహ్యజ్ఞాన్త్రేనహస్రభః || ౨౩ || రామస్యతువచకుర్వాసుగ్రీవోహరిపుంగవః || అంగదంసంపరిమ్యన్యయా
వరాజ్యేభ్యోపేచయతే || ౨౪ || అంగదేవాభిషిక్తయసానుకోశాఃష్టమంగవాః || సాఘనాస్థిరస్సుగ్రీవం సహసంగ్రాహ
భ్యపూజయ || ౨౫ || రామంచైవమహాత్మానంబుద్ధుణం చపునఃపునః | ప్రుతార్చ్యతుష్టాపుస్సర్వేభ్యార్యశేత్యత్రవితాంత
౩౬ || హస్తపుష్టజాక్రీడావతాకాధ్వజశ్శేఖరా | బభూవనగిరిమ్యాగ్రీమింధాగిగహ్వరే || ౨౭ || సవేద్యరామాయతా
హమహాత్మచేమహాభిషేకంకపహామీవతః | రుమాంచభార్యాంప్రవీభ్యవీర్యవా సవామరాజ్యంత్రిరైతాధిపాయథా ||
౨౮ || ఇతిశ్రీమరామింధాకాండే-పద్మింశస్సర్గః. * * * * *

అభిషిక్తయస్సుగ్రీవేవేష్టవానరేనుసం | ఆచరామనహభాగీరామఃప్రసవణంగిరి || శానూకంసగ్రా
సంఘట్టంసంహృత్సమంతైర్వ్యతం | నానామలతాగూఢంబహుషాకవసంకులం || ఋక్షమానరగోపుస్తైర్వృక్షా
రైశ్చౌషధితంమేఘరాశిభంత్రైలంకిత్యంశుభిజలాత్రయం || ౩ || తస్యశైలస్యశిఖరేమహాతీమాయతాంకుహం | ప్ర

యాంఠి || ౩౯౪ || నీలేషునిలాఃప్రవిభాంతిసత్తా మేషుమేషునవవారిపూణాః | దవాగ్నిదగ్ధేషుదవాగ్నిదగ్ధాత్మై
 లేషుతైలాశ్చవన్ధమూలాః || ౪౦౪ || ప్రహృష్టసన్నాదితబహిణానిసత్రక్రేపాకులకాద్యులా | చరంతిషార్థున
 వాసితాగజాస్సురమ్యాశివనాంతరాశి || ౪౧౪ || నవాంబుధారాహతశేవరాశీత్రుతపరిత్యజ్యసరోరుహాః | కదం
 బబ్రుమ్యశివశేనరాశిసవావిహృష్టాభిమరాపతంతి || ౪౨౪ || మత్తాగజేంద్రాముదితాగజేంద్రావసేషువిశ్రాంతత
 రామ్యుగేంద్రాః | రమ్యానగేంద్రానిభృతానరేంద్రాఃప్రతీడితేవారిభద్రైస్సురేంద్రః || ౪౩౪ || మేషుసమృద్ధా
 శసముద్రదాదామహాజలైఃపైర్గనావలంబాః | నదిస్తటాకానిసరాంసపావీర్షహింశకృత్సాన్మనసవాహయంతి ||
 ౪౪౪ || వర్షప్రవేగావిపులావతంతిప్రవాంతివాతాస్సుమిదన్త ఘోషాః | ప్రణప్తకూలాశ్చప్రవహంతీఘ్రింసద్యోజ్జలై
 ర్విప్రతిపన్నమాగ్రాః || ౪౫౪ || సత్తైస్సురేంద్రాశ్చవర్షతేంద్రాస్సురేంద్రదన్తజ్జైవపనోపనీతైః | ఘనాంబుకుంభైరభి
 షిచ్యహనారూపంత్రియంస్వామివదర్శయంతి || ౪౬౪ || ఘనోపగూఢంకనంసతారంసభాసం-రోదర్శనమభ్యుప్రేతిన
 వైర్బలాఃపైర్బరణేపిర్బప్తాశ్చమోవిలిప్తానదిశత్రవాశాః || ౪౭౪ || మహాంతికుటానిమహాధరాణాంధరాభిశతాన్యని
 కంవిభాంతి | మహాప్రమాదైర్నిపుత్రైఃప్రపాతై ర్దుక్తకలాప్తై రివలంబమానైః || ౪౮౪ || వైలోపలప్రప్థలమానవేగా
 తైర్గిలోద్భవానాంవిపులాఃప్రపారాః | గుహాసుసన్నాదిబహిణానమహారావికీర్తంత్రవాభిభాంతి || ౪౯౪ || ఘ్రింప్ర
 వేగావిపులాఃప్రపారా నిర్ధాతృశృంగోపతలాగిరిణాం | ముక్తకలావప్రతిమాఃపతంతో మహాగుహూత్సంగతతై
 ద్వియంతే || ౫౦౪ || సురతామృతవిద్భిన్నాఃస్వర్గస్రీహరమాక్తికాః | పతంతీవాకులాదిత్యుతోయధారాస్సునంత
 తః || ౫౧౪ || లీలయావైర్నిహఃగర్భమిలద్భుత్వసంకతైః | వికసంత్యాగమలత్పాగతోష్ణజ్వలయతేరవిః || ౫౨౪ || వృత్తా
 యారానీరేంద్రాణాంసేనాప్రతిపద్యతే | వైరాశ్చవైవమాగ్ధాశ్చసలిలేనసమీకృతాః || ౫౩౪ || మానిహృత్పదజే
 బ్రహ్మబ్రాహ్మణానాంవివక్షరాం | అయమాధ్యాయసమయస్సామనామమవస్థితః || ౫౪౪ || నిష్కర్తృయంతనోనూ
 నంసంవితసంచయః | ఆహాశీమభ్యుపగతోభరతకోసలానిపః || ౫౫౪ || మానమాప్రాన్యమానాయాస్సురయాన్వదతేర
 యః | మాంసమీక్ష్యసమాయాంతమయోధాన్యయాశ్చవన్తసః || ౫౬౪ || ఇమాన్స్పృతగుణావహాన్సుగ్రీవశ్చనిమన్తతే
 విజితారిస్పదారత్నరాజ్యేమహావిష్ణుతః || ౫౭౪ || అహంతుమృతదారత్నరాజ్యప్రమహతశ్చ్యుతిరసికీకూలమిదన్త
 మవసేదామిలత్క్షణ || ౫౮౪ || శోకశ్చమమవిష్ట్రీకృతవైర్భుశ్చశదుగ్రహః | రావంశ్చమహస్త్రిత్రురపారంప్రతిభాతి
 సే || ౫౯౪ || అయారాగ్నింవైవచ్చప్రేష్టమాంమాగ్ధాంశ్చభృశదుగ్రమాః | ప్రణతేస్తేనసుగ్రీవేనమయాకించీదితం ||
 ౬౦౪ || అమిచారిపరిన్తసంచిరాద్ధాతైస్సుమాగతం | అక్షకార్యగిరియస్తాన్వస్తప్తంసేచ్ఛామివానరం || ౬౧౪ || స్వయమేవ
 హివిశమృజ్జాత్యాకాలముపాగతం | ఉపకారంచసుగ్రీవోవేన్యత్రేనాత్రినంతయః || ౬౨౪ || తస్మాత్కాలప్రతీక్షో
 హంస్థితోఽహిశుభలక్షణ ! సుగ్రీవస్యనదిసాంచనసాదమనుపాలయన్ || ౬౩౪ || ఉపకారేణవీరోహిప్రతికారేణయన్
 శే | అక్షగృజ్జోప్రతికృతోహంసత్వనతాంహనః || ౬౪౪ || తమేవమక్రైఃప్రణిధాయలక్ష్యణైకృతాంజలిస్తత్యైరీపూ
 జ్యభూషితం | ఉపాదరామంసుగ్రీరామదర్శనంప్రవర్తయన్దర్శనమాత్మనశ్శుభం || ౬౫౪ || యథోక్తమేతత్తవస్వర్వ
 మీషీతంసరంధ్రుర్దానవిరాద్ధిరీశ్వరః | శరస్వతీరజఃక్షుతామిమంభవాణలప్రపాతంతిపునిగ్రాహ్యతః || ౬౬౪ ||
 ఇలిశ్రీమతిః-కిషింధాకాండే-అష్టావంశస్వగః. *****సమీప్యవిమలంబ్యోమగతేవ్యద్వలా
 హం | సారసారవసంఘస్సురమృజ్జోరైస్సైవశేవనం | సమృద్ధాన్వచసుగ్రీవంమందభర్తృగ్ధనంగ్రహం | అత్యగ్రమ
 సతాలవార్గమేకాంతగతమాననం | నిష్క్రియకార్యసిద్ధాంతప్రమాదాభిరంతసదా | పార్వతవతమభిప్రేతాణాంసర్వా
 నేవసనోరర్థాః | సాన్వచపక్షినుభిప్రేతాంతారాంచాసనమీప్సితాం | విహరంతమహారాత్రంకృతాగ్ధంవిగ
 తస్వరం || శ్రీపరశుమేదేవోనందవేనూరసాంగతైః | మంత్రిమన్యప్తకార్యంచమంత్రాణామనక్షేపకం || ఉత్తమనూ
 గ్యంబంబేతంకామవృద్ధిమనస్థితం | సచ్చిరాఘోగ్ధతత్త్వజ్ఞః కాలభ్రమోవిశేషవీత్ || ప్రసాద్యనాత్తైర్భుధునైర్వా
 ణిమద్భుద్భవోరవైః | వాక్యవిద్యాకర్మతత్త్వజ్ఞఃపరశేనాయతాత్మజః | సీతంతత్త్వంచపక్ష్యంచసామధర్మాగ్ధనీతివీత్ |
 ౬౭యఃప్రేతసంయక్తంపిత్వానకృతకర్మతత్త్వజ్ఞః | హరిశ్చరముపాగమ్యహనుమాన్వాక్యవ్యవ్రతివీత్ || ౬౮౪ || పార్వతం
 గాజ్యంయశ్చైవకర్తృశ్రీరభివర్ణితా | మంత్రాణాంసంగ్రహశ్శేషస్తంభనానూర్ముహుతతి || ౬౯౪ || యోహిమితే
 మకాలభ్యస్తరితంసాధువర్తతే | తస్యరాజ్యంచక్రీప్యప్రతాపశ్చాభివర్ధతే || ౭౦౪ || యన్యకోశశ్చదండశ్చమంత్రా
 శ్చార్వాచభూమివ || సమవేలానిసర్వాణిసరాజ్యంసమాదత్తుతే || ౭౧౪ || తద్భవాన్స్త్వత్సంపన్నస్థినితఃపక్షిరత్వ
 యః | మంత్రాగ్ధమభిసార్థంయథావలీ-తుఃపహాతి || ౭౨౪ || సంస్యజ్యనర్వకార్యణిమంత్రాగ్ధేయానువరతతే ||

సంభ్రామిమాధిక్యతోత్సాహసోన్మత్తైర్వాపవన్ముఖైః ॥ ౧౩౪ ॥ యుక్తకాలవ్యతిరేకుమిత్రకార్యేషువర్తతే ॥ సకృత్సామహతోవ్యధాన్మమిత్రాన్ధేనయజ్యతే ॥ ౧౩౫ ॥ యదిదంవీరకార్యంసోమిత్రకార్యమరిదమ ॥ క్రియతాంరాఘవస్యైత్యైదేహ్యఃపరిమాన్దణం ॥ ౧౩౬ ॥ తదిదంవీరకార్యం తేకాలాతీతమరిదమ ॥ ౧౩౭ ॥ సవకాలమతీతం తేనవేదయతి కాలవితే ॥ త్వరమాణాపినన్మృజ్జస్తవరాజస్యశాసుగః ॥ ౧౩౮ ॥ కులస్యహేతుస్సితస్యదీఘబంధుత్వేరాఘవః ॥ అప్రమేయప్రభావత్వస్యయంచాపతమోమనఃకైః ॥ ౧౩౯ ॥ తస్యత్వంతురువైకార్యంపూర్వం తేనకృతంతవ ॥ హరిశ్చరహరిశ్రేష్ఠానాజ్ఞావయతుమహాసి ॥ ౧౪౦ ॥ సహితావన్యవేతాల్-లోవ్యతీతశ్చేదనాన్మతే ॥ బోధితస్యహికార్యస్యభవేతాల్-అన్యతీక్రమః ॥ ౧౪౧ ॥ అకన్తరవీకార్యస్యభవాన్-ర్వాహరీత్వరః ॥ కింపునప్రతికన్తస్థేరాజ్యేనచభవేనచ ॥ ౧౪౨ ॥ శక్తిమానవీకాంతోవానరగ్నగణైశ్చరః ॥ కన్తందాశరణేః ప్రీతిమాజ్ఞాయాంకిన్సస్యజ్ఞః ॥ ౧౪౩ ॥ కామంబులతవైశ్యక్తస్సురాసురమహాలరగాన్ ॥ వశేదాశరణిః కన్తత్వస్థునిజ్ఞాంతుకాంక్షతే ॥ ౧౪౪ ॥ పాణిన్యాగావితంకేనకృతంతేనవవీరయతి ॥ తస్యమాధామవైదేహీంపుథివ్యామవీచాంబరే ॥ ౧౪౫ ॥ సదేవానవఽంధర్యానాసురానమయన్ముఖాః ॥ నచయత్రాభయంతస్యకున్యఃకిమితరాక్షసాః ॥ ౧౪౬ ॥ తదేవంశక్తియుక్తస్యపూర్వంప్రియకృతప్రవ ॥ రామస్యాన్తసిమిలగేశకన్తంసరావృత్యనాప్రియం ॥ ౧౪౭ ॥ నాథస్తానవసానాపుగతిరోషుపిచాంబరే ॥ కన్యదిస్యజ్ఞేస్తాకంకితీత్వరతవాజ్ఞయా ॥ ౧౪౮ ॥ తదాజ్ఞావయకంకేకృతేవనతుకుతచిత్ ॥ హరయోహ్యప్రస్థప్యాస్తేనరితోల్బుగితోనమః ॥ ౧౪౯ ॥ ససందిదేశాభిమతంబిలంకీర్త్యతోద్యమందిక్షుసర్వాసునర్వేషాంసైన్యానామవనంగ్రహే ॥ ౧౫౦ ॥ యథాసేనాసమగ్రామేఽయాధపాలాశ్చనర్వకః ॥ సమాగచ్ఛంస్యసంగేనతథాసేనాగణేఃకురు ॥ ౧౫౧ ॥ యేత్వంతపాలాఃష్టవనాశ్శిషుగ్రావ్యవసాయకః ॥ సమానయంతుతేస్తేన్యంతరీతంశాసనాన్మమః ॥ స్వయంచానంతగంసైన్యంధవాసేనామవశ్యతే ॥ ౧౫౨ ॥ త్రివంశరాత్రాగ్రహర్వంయఃప్రాప్తుయాన్మేహవానరిః ॥ తస్యప్రాణాంతికేదంశీనాగకార్యావిచారణా ॥ ౧౫౩ ॥ హరింశ్చవృద్ధానువయతుసాంగదోధవాన్మాజ్ఞామధికృత్యనిశ్చితాం ॥ ఇతిన్యసస్థాంహరిపుంగవేష్వరోవిధాయవేష్టప్రవివేతపర్యవాన్ ॥ ౧౫౪ ॥ ఇతిశ్రీమద్రామాయణే-కిమింధాకాండే-ఏకోనశ్చింశస్సర్గః.

సహంప్రవిష్టేసుగ్రీదేవిముక్తేగగనస్థైః ॥ వర్షరాత్రోపితోగావఃకామశోకాభిషిటితః ॥ పాండవంగగనం దృష్ట్వావిమలచంద్రమండలం ॥ శారదీరజసింహైవదృష్ట్వాజ్యోత్సాహుతేననాం ॥ కామవృత్తించసుగ్రీవసంప్రసాదంచనకాత్మజాంబుద్ధాన్కాలమతీతంచమమోహపరమాదురః ॥ ౩ ॥ సతుసంస్థానుపాగమ్యముహూర్తాన్కన్యలిమోహాపునః ॥ మనస్థానుమివైదేహీంబిందయామానరాఘవః ॥ ౪ ॥ అసినఃపర్వతస్యాగ్రేహేమధాతువిభూషితే ॥ శారదంగగనం దృష్ట్వాగమమనసాప్రియాం ॥ ౫ ॥ దృష్ట్వాచవిమలంవ్యోమగతవిమల్యదలహాకం ॥ సారసారవసంఘస్థంబిలలాహరీయోగిరా ॥ ౬ ॥ సారసారవసన్నాన్తసారసారవసాదినీయాశ్రమేరమతేహాలాపాద్యమేరమతేకన్తం ॥ ౭ ॥ పుష్పితాంతాన్సనాన్దృష్ట్వాకాంచనానవమణిలాలాకగంసారవసతేహాలావశ్యంతీమామవశ్యతే ॥ ౮ ॥ యాపురాకలహంసానాంస్వరేణకభాషితే ॥ బుద్ధ్యతేహారుసర్వాగ్నిసాద్యమేబుద్ధ్యతేకన్తం ॥ ౯ ॥ కన్యస్వనంచక్రవాకానాంకీర్తనమహారిణాంపుండరీకవిశాలాక్షికభమేదాభివప్యతి ॥ ౧౦ ॥ సరాంసినరితోవాషేకానసానసనాచ ॥ తాంపినాన్యగౌశాబాక్షీంచరన్నాద్యమఖలంభే ॥ ౧౧ ॥ అపితాంమద్వియోగాచ్చసాకుమార్యాచ్చభామిం ॥ నదూరంబిదమేతాల్మత్సరః ॥ ౧౨ ॥ విహంగఇవసారంగస్థులంబ్రితశేత్యరాత్ ॥ ౧౩ ॥ తతశ్చంమార్యరమ్యేషుపలూగిణిసానుమ ॥ దదర్శవన్యసావృత్తోలక్ష్మీవాన్లక్ష్మణోగ్రజం ॥ ౧౪ ॥ తందింతయాదుస్సహయావరీతంబింజ్ఞమేకమజసేవసస్పృశాగ్రీతుర్నివాదాత్మరీతాపదీనస్సమీక్ష్యసేతురీరువాచరామం ॥ ౧౫ ॥ కిమార్యకామస్యవశంగతేనకిమాత్మపారుష్యవరాధవేన ॥ అయంసదానంహిన్యతేనమాధిశేషుప్రయోగేనవవితే ॥ ౧౬ ॥ క్రియాభియోగంమనఃప్రసాదంసమాధియోగానుగతంచకాలం ॥ సహంసామగర్భామషదీనసత్వః ॥ స్వకమహేతుంచకురుమ్యహేతుం ॥ ౧౭ ॥ ననాసకీమానవవంశనాకత్వయాసనాకాసులభావరేణ ॥ నచాగ్నిమాదాంబుద్ధితాముపేత్యనదహ్యతేవీరవరాహాకచ్చితే ॥ ౧౮ ॥ సలక్షణంలక్ష్యణమప్రశ్నవ్యంస్వభావజంవాక్యమవాచరామః ॥ హేతంచవక్త్రంచనప్రసక్తంససామధర్మాధానమాహితంచ ॥ ౧౯ ॥ సిన్ధుశేయంకార్యమవేక్షిరవ్యంక్రియావిశేషాన్యసమరితవ్యః ॥ సనుప్రవృత్తస్యరానదస్యమూరకార్యస్థఫలంసందిత్యం ॥ ౨౦ ॥ అభవత్సలలాక్షీంమైధిరీమసుదింతయ ॥ ౨౧ ॥ చలత్క్షణంరామోముఖేనపరీకుప్యతా ॥ ౨౨ ॥ రవయత్యాసహాప్రీతిస్థునిరేవసంసంధరాం ॥ నిర్వరయత్యాసహ్యం

కృతకమాణ్యవస్థితః॥ ౨౨॥ సిద్ధగంధీరంస్థోహః॥ తైలమృమిపురోగమాః । విస్ఫుల్లనలిలంమేఘాః పరిశ్రాంతాన్యపా
 త్తజ॥ ౨౩॥ నీలఃస్ఫులభశశ్యమాశ్శ్యామీకృత్వాద్వికీర్తతః॥ విమదాశ్చవమాతంగాశ్శాంతకేగాఃపయోధరాః॥ ౨౪॥ జలగ
 రాఘవహవేగాఃకుటజాజ్ఞానగంధినః॥ చరిత్యావరతాస్సృగ్యవృక్షితాతాస్సుమధ్యతాః॥ ౨౫॥ ఘనానాంవారణా
 నాంచమయూరాణాంచలత్క్షణః॥ నాచఃప్రసవణానాంచప్రతాంతస్సహసానఘః॥ ౨౬॥ అభివృష్టామహామేఘైర్నిఃపూ
 లాశ్చిత్రసానవః॥ అనులిప్తాశ్చవాభాంతిగిగయశ్చిత్రేష్వీభిః॥ ౨౭॥ దశాయంతిశరన్నద్యఃపులిహాశ్చైత్యైశ్చైవనవసం
 గమవంపీడాభిసంసానివయోషితః॥ ౨౮॥ శాఖానుసప్తచ్ఛదపాదపానాంప్రభానుతారారణిశౌకరాణాం । లీలా
 సుతైశ్చోద్భవవానరాణాంశ్రియంవిభజ్యాన్యశరన్నీప్యతా ॥ ౨౯ ॥ సంప్రత్యనేత్రాయవిత్తశోభాలక్ష్మీశ్శరతాగ్ర
 లగుణోపనీతా॥ సూర్యాగ్రపాదప్రతిభోధితేషువద్భాకరేష్యభ్యధికంవిభాతి॥ ౩౦॥ సప్తచ్ఛదానాంకుసుమోపగంధీప
 ట్టావదభ్యుదైరనుగీయమానః॥ మత్తద్విపానాంపవనోసుసారీదవంపనేష్యభ్యధికంకరీతి॥ ౩౧॥ అభ్యాగతైశ్చాయవి
 తాలపహ్లాస్ఫురఃప్రీయఃపద్మరజోవకీర్తైః॥ మనోనదిసాంపులివోపయాత్యైఃప్రీయంహంసాస్సుపాదప్రవాత్యైః॥ ౩౨॥ మ
 దద్రగశ్శేషుదవాలజెషుగచాంచమూహేషుదవజిహ్వేషు॥ ప్రవన్నతోయానువనిష్కుగానువిభాతిలక్ష్మీనిఃపూధావి
 భత్తృ౩౩॥ సభస్సమిత్త్యాంబుధతైర్నిముక్తంవిముక్తబహ్లాభరణావనేషు॥ ప్రియాన్యసక్తావిప్లవ్యత్యశోభాగతోశ్చ
 వాధ్యానసరామయూరాః॥ ౩౪॥ మహోఽఘోరైఃప్రియైరనత్ప్రేపుష్పానిభారావనరాగ్రశాస్త్రైః । మవణాగౌరై
 న్నాయనాభిరామైర్నద్యోతితానివనయోత్యైఃప్రీయంహంసాస్సుపాదప్రవాత్యైః॥ ౩౫॥ ప్రియాన్యతానాంభలిపియోణాంచనేరతానాంకుసుమోద్భ
 తానాంకుదోతృటానాంమదలాలసానాంకశోద్భవానాంగతయోధ్యమందాః॥ ౩౬॥ వృభృంసభశ్చత్రువైభోజవర్ణం
 కృతప్రమాహంసనిధిజలాః॥ కల్పారీరీరాఃపవనాఃప్రవాంతితమోవిముక్తాశ్చదీప్తకశోపకాశాః॥ ౩౭॥ సూర్యాతపశాస్త్రిజన
 ప్రపంకాభూమిస్సుమరాద్విదతసాంప్రతేయః । అవ్యక్తవైరామహాయతానామద్యోక్తకాలాద్యనరాధిపానాం॥ ౩౮॥
 శరణౌపావ్యామితహవోభాఃప్రహాఃతాఃపాంచసుసముత్క్షిప్తాంగాః॥ మదోతృటాస్సరిప్రవియన్థుభావప్రమాగ
 చాంచుష్యగతానదంతి॥ ౩౯॥ పవన్వశంబిప్రగతామరాగాకులాన్యతామందగతింకరీణ్యః । మదాన్యతేనంచపదాన్య
 యాంతంపనేషుభాతారమునుప్రయాంతి॥ ౪౦॥ త్యక్త్వానరరాజ్యత్వవిభూషణానివహోజిశీరోపగతానదిసాం । నిభా
 త్యోరమానాశ్చసారసామైఃప్రయాంతిదివానిమదామయూరాః॥ ౪౧॥ విభ్రాన్యకారంచవక్త్రవాకాఃపహంసై
 భిఃప్రవహాగజేద్రాశీనరస్సులద్ధాంబుజగుఃకేశువిశ్రోభ్యుత్కృతాభ్యజలంవింతి॥ ౪౨॥ వ్యపేతవంకానుచాలుకా
 నుప్రవన్నతోయానుసగీకులాను॥ సపారసారావనినాదితానుసవిషువ్యాన్యవివరంహంసాః॥ ౪౩॥ నదిమగుప్రసవ
 జూడకానామనిప్రవృద్ధాంబుజహాణానామ్ । స్థవంగమానాంచగతోర్వపానామృతంవంశ్యంప్రసంప్రవృత్తైః ॥
 ౪౪॥ అనేపవణాన్యవినష్టకాయానవోధితేష్యంబుధరేషునష్టాః॥ క్షుధాచిహ్నాఘోరమిహితేభ్యశ్చిరోమితావిప్రస
 రంతినద్యాః॥ ౪౫॥ చంద్రంప్రదరన్యతేహవోద్వీళితతారకా॥ అచూచారాగవతీనంధ్యుజహోతిన్యయమంబరం॥ ౪౬॥
 చాత్రీశ్చతాంకోపితసావ్యవస్తాతారాగగనాద్వీళితచాంసేత్రా॥ జ్యోత్స్నాంతకుప్రాసరణంవిభాతి నాగీమన్యజ్ఞాం
 శుకంపుష్పత్రాంగీ॥ ౪౭॥ వివక్తతాలీప్రసవాదిభువ్యాన్యవహాఃతాసారసచారుష్యైః । సభస్సమరాశ్రిమతిశీఘ్రివే
 గానారాచధూరాగ్రధితేమాలా॥ ౪౮॥ సుతైఃహంసంకుసుమైర్నాపేతంమహాహృద్యంనలిలంవిభాతి । ఘనైర్వైము
 క్తైఃకీర్తిభ్యాన్యవంప్రంతారాగగనాద్వీణ్యువాంతిత్క్షుం॥ ౪౯॥ ప్రకణఃపానాంకులమేఘతానాంప్రబుధవన్ద్యోత్సలయాదీని
 నాంబాపుష్పైర్నివానానుభూతాశ్చలక్ష్మీగృహంగసానామఃఘాపితానాం ॥ ౫౦॥ వేయన్యవన్యంజితరూర్వమశ్రేష
 ఠ్యుత్కరతాలాంకుప్రవృద్ధః । సమన్యభిలోగ్యురంగోష్ఠసానామన్యవమాపూరయంతిపత్యైః॥ ౫౧॥ నన్తర్వదినాంకు
 సుసంప్రత్యావైర్యాన్యనాంకునాన్తైర్మృదునాం తేనిహృతామలయైఃపవిత్రతాన్తేఃకులాలాకాన్తైరుపశోభితాని॥ ౫౨॥
 నన్తప్రచందానాభూషానశౌండాశ్చప్రియాన్యతాష్టభృరణాన్తప్రహస్తాః । వనేషుమత్తాఃపవనానుయాత్రాంత్యంసంతి
 ద్భాననలేఖారాః॥ ౫౩॥ జలంప్రవన్నంబుజంప్రభాసంకృంపన్యవన్యాలివనంవివక్త్యం । వ్యుపశ్చపాయుర్నిమల
 శ్చ్యవంప్రవృద్ధంసంసంపూర్ణవనీతకాలం॥ ౫౪॥ మిహోపవంద్యుతిమేఘలానాంనదీపహానాంగతయోధ్యమందాః॥ కాంతో
 పభుత్వైర్నిగమిదివాంప్రభాకతాత్మిన్యకమామినినాం॥ ౫౫॥ సవక్త్రవాకాన్తవైవలనికాన్తైర్నహృతైర్నివసంప్రవృద్ధాని
 సవక్త్రోభాసంరీతనాన్సహూముఖానివనదీమిఖాని॥ ౫౬॥ ప్రపుష్టబాహాసంవిధితేషుప్రహృష్టసహృద్భావనీకౌడతేషు
 గృహితచాపోద్యుగదచంద్రశ్చప్రచందచారోద్యువనేషుకామః॥ ౫౭॥ లోకాంసువృష్టాన్యవతిరోముత్తాన్యదీప్రటాకానిచ
 పూరయత్యానిషున్నసాన్యంపహంవక్తృత్యాత్మిన్యసభస్తోయధరాఃప్రణస్తాః॥ ౫౮॥ ప్రవన్ననలిలాశ్చేష్యుగర

ప్రేష్టానరాస్సర్వేలక్ష్యణంపురుషధం । తైలశృంగాణిశతశఃప్రవృద్ధాంశ్చమహీరుహాః ॥ జగృహుఃకుంజరప్రఖ్యా
వానరాఃపర్వతాంతరే ॥ ౧౧౫ ॥ తాన్ద్రుపీతప్రహరణాఃపరీక్షాన్దృష్టాశ్చతులక్ష్యాః ॥ బభూవద్విగుణంక్రద్ధోబహ్విం
ధనశ్చవాలః ॥ ౧౧౬ ॥ తంత్రేభయమరీతాంగఃక్రద్ధందృష్టాశ్చవంకమాః ॥ కాలమృత్యుయుగాంతాభంగతశోవిద్రు
తాదిశః॥౧౧౭॥ తతస్సుగ్రీవభవనంప్రవిశ్యపారిభంగవాః ॥ క్రోధమాగమనంచైవలక్ష్యణస్సన్యవేదయ ॥ ౧౧౮ ॥ తా
రయాసహితకామీనక్రక్షపిప్లవోరహః ॥ నతేషాంకిపీరాణాంశుశాశ్రీవవచనతదా ॥ ౧౧౯ ॥ తతస్సవివసందిస్తా
హరయోరోమహర్షణాః ॥ గిరికుంజరమేఘభానగార్ధార్యయుస్తదా ॥ నభదంష్ట్రాయీధామోరాస్సర్వేవిక్రతదర్శ
నాః ॥ సర్వేశామాలదర్శనశ్చనర్వేవవిక్రతానవాః ॥ ౧౨౦ ॥ దశనాగబలాఃకేవితేగద్దశగుణోద్ధరాః ॥ కేవిన్నా
గసహస్రస్ఫులభావుప్రల్యవిక్రమాః ॥ ౧౨౧ ॥ కృత్వాస్పందిహికపిభిర్వ్యాప్తాంబ్రుమహస్తైర్కృహబలైః ॥ అపశ్యద్విక్ష్యాః
క్రద్ధఃకిమింధాంతాంచురానదాం ॥ ౧౨౨ ॥ తతస్తేహరయస్సర్వేప్రాకారపరిఘాంతరాత్ ॥ నిమగ్నమ్యాదగ్ర
సత్వాస్సతస్థరావిష్కృతంతదా ॥ ౧౨౩ ॥ సుగ్రీవస్యప్రమాదంచపూర్వజంబాద్ధమాత్మవాః ॥ బుద్ధ్యాకోపప
శంబీరీపునరేవజగమానః ॥ ౧౨౪ ॥ సదీర్ఘస్థమహూచ్ఛాప్తస్కోపనరత్కలాచనః ॥ బభూవనరశామూఽ
లస్సహుమశ్చనపావకః ॥ ౧౨౫ ॥ బాణశస్త్రస్థరజ్జహ్వపాన్యకానసభాగవాః ॥ సలైశోవివసంఘాతమంచా
స్యశ్చపన్నగః ॥ ౩౦౪ ॥ తందిష్టమివకాలాగ్నిం నాగేంద్రమివకోపితం ॥ సమాసాద్యాంగదస్త్రేసాద్విషాదమగ
మద్భృశం ॥ ౩౦౫ ॥ సోగదరోమతమామృశ్చ స్ఫుందిదేశమహాయతాః ॥ సుగ్రీవఃకథ్యతాంవత్సమమాగమనమి
త్యుత ॥ ఏషరామానుజఃప్రాప్తస్త్యభృకాశమరిందమః ॥ భ్రాతుర్వ్యగినసంతప్తాద్వారితిష్ఠతిలక్ష్యాః ॥ తస్యవా
త్సేయదిరుచిఃక్రియతాంసాధువానర ॥ ఇత్యుక్త్వాశీఘ్రిమాగచ్ఛవత్సవాక్యమరిందమ ॥ ౩౦౬ ॥ లక్ష్యణస్యవచస్పృ
త్వాశోకావిష్టోగదోబ్రవీత్ ॥ పితుస్సమీపమాగమ్యసామిత్రీయమాగతః ॥ ౩౦౭ ॥ అథాంగదస్త్యస్యచోనిశవ్య
సంభ్రాంతభావాపరిదీనపక్తిః ॥ నివత్సరూర్ధ్వంస్యతేస్తరస్మితశశకుమారశ్చరశావవంచే ॥ ౩౦౮ ॥ సంగృహ్యపాదౌ
పితురగ్నితేజజగ్రాహమాతుఃపునరేవపాదౌ ॥ పాదౌరుమాయాశ్చసేవీర్షయత్సానవేదయామానతతస్తమధః ॥
౩౦౯ ॥ సరిదాగ్రీమదనసంబీతోవానరోనవిబుద్ధవాః ॥ బభూవమదమత్తశ్చమదనేనవమోహితః ॥ ౩౧౦ ॥ తరితఃలక్ష్మీం
చక్రలక్ష్యణంప్రేక్ష్యవానరాః ॥ ప్రసాదయంతస్తంక్రద్ధంభయమోహితతేతనః ॥ ౩౧౧ ॥ తేమహాఘనిభందృ
ష్ట్యావజాగ్రీనసమస్సనం ॥ సింహనాదంసమంచక్రలక్ష్యణస్యసమీపతః ॥ ౩౧౨ ॥ తేనశస్త్రేనహతాప్రత్యబుధ్య
తవానరః ॥ మదవిహ్వలరామౌక్త్యావ్యాకులప్రగ్విభూషణః ॥ ౩౧౩ ॥ అథాంగదవచస్పృత్వాతేవైవసమాగతాః ॥
మంత్రిశోవానరేంద్రస్యసమ్మతౌదారదర్శినా ॥ జ్ఞతౌత్వైవప్రభావశ్చమంత్రిణావర్ణధర్మయోః ॥ ఏక్స్యమచ్ఛావచం
ప్రాప్తంలక్ష్యణంతాశశంసతుః ॥ ౩౧౪ ॥ ప్రసాదయత్సాసుగ్రీవంచవనైసానునిభృతైః ॥ అసీనంవద్యపాసీనాయథా
శక్రంమరుభృతిం ॥ సత్యసంధోమహాభాగభారతరామలక్ష్యణౌ ॥ వయస్యభావంసంప్రాప్తౌరాజ్యాహారాభ్య
ఘవభాితాలక్ష్యణోవాక్యసారథిః ॥ వ్యవసాయరథఃప్రాప్తస్త్యరామస్యశాసనాత్ ॥ అయందయతోరాజా
తారాయాస్తనయోంగదః ॥ లక్ష్యణేనసకాశంకేప్రేషితస్త్యరయానఘః ॥ సోయంగోపపరీతాక్షోద్వారితిష్ఠతిపీర్వ
వాః ॥ వానరాన్వారవతేవయుషానిదహహస్మిన ॥ తస్యమూర్ధ్వాప్రణమ్యత్సంపుత్రస్సహబంధుభిః ॥ గచ్ఛశీ
ఘ్రింసంహారాజరోహేహ్యస్యనివర్త్యతాం ॥ యదాహారామోధర్మాత్తతతుల్యవ్వసమాపితః ॥ రాజాత్రిష్టస్వ
వయేభవనశ్చప్రతిశ్రవః ॥ ౩౧౫ ॥ ఇతిశీమతిఃకిమింధాకాండే-ఏకత్రింశస్కంధః.*****

అంగదస్యవచస్పృత్వా సుగ్రీవస్సవివైసహ ॥ లక్ష్యణంకుపీతంశృత్వామమోచాసనమాత్మవాః ॥ ౧౧ ॥ సవి
వానబ్రవిద్వాక్యంబిశ్చిన్యగురులాఘవం ॥ మంత్రిజ్ఞాప్తంతకుశలోమంత్రేమపరినిష్ఠితాః ॥ ౧౨ ॥ నమేమవ్యాఽహృ
తంకించెచ్చాపిమేరునరుస్థితంలక్ష్యణోరాఘవభాితాక్రద్ధఃకిమిచింతయ ॥ ౧౩ ॥ అమహృద్భిర్మమామిత్రైర్నిత్యమం
తరదర్శిభిఃమమదోషానసంభూతాఽశ్రావితోరాఘవానుజః ॥ ౧౪ ॥ అత్రతావద్యథాబుద్ధినైర్వైశేవయకావిధి ॥ భావ
స్యోఽప్యస్తావద్విజ్ఞేయోనిపుణంశ్రవైః ॥ ౧౫ ॥ నభిల్యప్తిమమతాగ్రీలక్ష్యణాన్నాపిరాఘవాత్ ॥ మిత్రంత్వస్థానత్వ
పితంజనయత్యేవసంభృమం ॥ ౧౬ ॥ సర్వథానుకరంమిత్రందుమగ్రంపరిపాలనం ॥ అనిత్యత్వాచ్ఛవిద్రావాంప్రీతిరత్వే
పిభిష్యతి ॥ ౧౭ ॥ అతోనిమిత్రంప్రస్తాహంరామేణకుమహాత్మనా ॥ యన్తమోవక్తృతంశక్యంప్రతికటాంసతస్యయా ॥
సుగ్రీవేదైవమక్రప్రహసమాన్వరిభంగః ॥ ఉవాచసోదరకోణమధ్యేవానరమంత్రిణాం ॥ ౧౮ ॥ సర్వథావైరదా

శ్చర్యంయస్త్యవహరిశ్చైవ | నవసర్వసమస్యముపకారకృతంతుభం || ౧౦ || రాఘవేణుమీరేభయమున్మృగ్య
 దూరణః | శ్వప్తియానృంహతోహానీశతేతుల్యైః || ౧౧ || సర్వభావలయాతుః శ్చో రాఘవోనాశిసం
 శయః | భాతరంసంప్రసాదపాతలకృణంత్మేధ్యవం || ౧౨ || స్వంసమనోజనానీషేతాలంకారంబదాంతర | పుష్ప
 ప్రవృద్ధశృమానప్రతాపితరద్వివా || శ్రులలిహనత్తతా | త్యోర్రగవనలహతా | ప్రసన్నావృద్ధిశ్చసగ్ధాస్సరి
 శ్చసరరాశిచ || పాశ్చవ్యద్యోగకలంకునాప్రసేహరిభుగవ | శ్వంసమన్త్యోవ్యక్తిలక్ష్మణాయుహగవ ||
 ౧౩ || అత్యస్యతరదానస్యపరుంపురుషుంతరాత్ | దవనంకురీయంతేరాఘవస్యవహస్వనః || ౧౪ || కృతపరా
 భస్యహితేనాస్యస్థిత్యవహంతునం | అంతరేణాంజలింబద్ధావక్యగన్ధససాపనాత్ || ౧౫ || నియత్యైకాంక్షభి
 ద్వావ్యోహ్యవశ్యంపాథివోహితం | అతపనధయన్త్యైవ్రహ్మవ్యతంవనః || ౧౬ || అభిక్తిస్సమర్థోహవా
 సమున్యత్యరాఘవః | సదేహామరగంభర్తంసశేష్ఠావయుశంజగత్ || ౧౭ || ససత్సవోపమతుంయఃప్రసాద్యుపభా
 వేత్ | పూర్వోపకారంస్వరకాకృతజ్ఞనశేషః || ౧౮ || తస్యమూర్ఖాప్రభవ్యస్తంసంప్రసన్నమహాజనః | రా
 జంస్త్రీశ్చస్యసంయేభతుర్థాప్రేవనత్యతః || ౧౯ || సరామరామసుజానంసత్యయాశకింప్రయ్యక్తివనపర్య
 పోహతుంపవోహేత్జ్ఞాన్యతీమానంబలంసరాఘవస్యోద్యమరేంద్రవచః || ౨౦ || అశ్చద్వానిశస్యగః. ****

అథ ప్రసంహదిష్టోపన్యాయసవరచః | ప్రవివేకగుహంఘాతాంకిష్కింధాంతాశాసనాత్ || ౧ || ద్వాదశా
 హరయస్త్రత్రతవోకాయామహాబలాః | బభావులత్ప్రబంధ్యప్రాసర్యేప్రాంబలయన్ప్రసాః || ౨ || నిశ్చస్వసం
 తుతద్యప్రాసర్యేందశరభాన్యజంబభావుమారయస్త్రస్తానస్తేనంపర్యనారయ || ౩ || సరాంరత్నసముంజితమా
 దివ్యాంబుష్మితకానాం | రమ్యంరత్నసహాకీర్ణాంబదనర్యమహాశీంసుహం || హవ్యంప్రాసానసంబాధంనానావ
 బ్యవశోభితాంసర్వకామభవైర్వ్యత్యైవమ్మితేనవశోభితాం | దేవగంధవహుశ్చైశ్చవాన్తైః | కామసావేధిః | దివ్య
 మాల్యాంబరచైశ్శోభితాంప్రియదళవై || చందనాగంబగ్దానాంగంధేన్మరభిగాంభనాం | మైత్రయాశాంసుధా
 నాంచసంమోదితమహావధాం | దదతేగిరినద్యృపేహలాస్త్రతరాఘవః || ౪ || అంగస్తగ్ధాహంరవ్యంమైందవ్యద్వివి
 దస్యచగవమన్యగవాక్షన్యగవన్యరభన్యవి | విద్యన్తాతేశ్వసంపాతేన్నాభ్యతన్యగమానావతః || వీరబాహు
 స్సుబాహుశ్చనశశ్యవమహస్తవః | మమదశ్యమషేణ్యతారజాంబరతోస్తథా || దధవక్త్రస్యవిలసనపాటలసు
 నేత్రయాః | సతేహంకమిభ్యానాంరాజమాగ్నేవహగ్నాం | జవర్యగృహముగ్ధావహసారాశీలక్ష్మణః || పాండుగా
 భ్రాతృకారాశ్చదివ్యమాల్యుయతావిత | ప్రభూతధనధాన్యాశ్రీగ్రస్తేశ్వోభిరా || ౫ || ౧౨౪౪ | పాండుశ్చైవసరిశ్చ
 స్తందురానభం || వానరేంద్రగృహంరవ్యంమహాద్రవవసంపదం | శుక్లంపాశీనాదశ్చైవైవైలానశిఖిరోపమైః |
 రృకామభైస్త్వైవైవమ్మితేనవశోభితం | మహేంద్రవక్త్రేశ్చైవగంధీలంబూతనస్సజై || దివ్యపుష్పచైవృత్తౌ
 శ్చైవద్వాన్త్రైవోరమైః | హరిభిన్యంపుతద్వారంబిభిశ్చ్రుపానీభిః | దివ్యనూల్యావృతశుభాన్త్రైవస్తకాంచనతోరణం |
 సుగ్రీవస్యగృహంరవ్యంప్రవివేకమహాబలః | అపాగ్యమాణస్సయిత్రవహాభ్యునివభాసరః || ౧౬ || ససత్సక
 యోధమాన్దాహానాజనసమాకులాః || ప్రవేశ్యసమహస్త్వస్తంబదర్శాంతరంరంమహాత్ || హేమరాజతపస్వస్త్రబ
 హుభిశ్చసరాన్తై || కుమారహాస్తరణాపేత్తేస్త్రతత్తోపశోభిశం || ౧౭ || ప్రవివేకవతతంతుశాసనాశుభంస్వరం
 చంత్రితసహాకీంసంసగిరివదాక్షరం || ౧౮ || ౧౨౪౫ | విమధాకారామాయానవగర్భితాః || స్త్రియస్సగ్ధిచభవన్
 దదతేసుమహాబలః || ౧౯ || దృష్ట్యాభివేసంసన్నాస్త్రనూల్యావృతసజై || ఫలమూల్యావృత్యగారాభూమతోద్రు
 భూషితాః || నాశ్యపాన్మామిదావ్యగారాన్మాదాద్రవరిద్భద్రా || సుగ్రీవాసుదరాంశ్చపితృయమాసలక్ష్మణః || ౨౦ ||
 ౨౩ || సుభాజితసంసారాంపకాంబీనాంసనంతరథా || సన్నతవ్యతశ్శ్రీమాహామైత్రేణాశ్చైవశోభత || ౨౧ ||
 రోషవేగప్రకుపితర్ముగ్ధాపాధరణస్యసంహితశ్చక్రస్థగరయన్ || తేనవాసస్యతేనాభ్యుగ్రీవస్థవగౌధపః |
 మురసకృష్టసంక్ష్మణితేనావేకంతమాశ్రిన్యరామశోకసమన్వితః || ౨౨ || తేనవాసస్యతేనాభ్యుగ్రీవస్థవగౌధపః |
 జ్ఞాయాగమనంత్రస్తస్థంబచాలపరాసనాత్ || అంగతేనసమాభ్యాతంజ్యాస్యనేనచవానరః || బుభుధేలక్ష్మణంప్రాప్తంబంకుర
 సౌమిత్రిభ్రాతృవశ్యం || ౨౩ || అంగతేనసమాభ్యాతంజ్యాస్యనేనచవానరః || బుభుధేలక్ష్మణంప్రాప్తంబంకుర
 స్యవృతృత || ౨౪ || తరస్తానాంహరిశ్చేష్టః | సుగ్రీవః | ప్రియదర్శనాం || ఉవాచ | వీరవశ్యగ్నిస్త్రాసనంశ్రా | తమాననః |
 కిన్నరలారణంసంభ్రువ్రక్తృత్వాన్యమమానసః || సరోషభవనంప్రాగ్గోయేనాయంరాఘవానుజః || ౨౫ || కింబ
 సమరసృరోపథానమసిదితేనఫిల్వకారణోపమాహరేన్మరసత్తమః || ౨౬ || యదవ్యక్తమస్తాభివృద్ధ్యసే

కిందిద్రుయిం॥ తద్వృద్ధ్యానంప్రధార్యాశ్చక్షిప్తమహాసభామితుం॥ ౩౩౫॥ అథవాస్తయమేవైసంద్రస్తుమహాసభామితుం॥ వచస్తేనాంత్యయుతైశ్చప్రసాదయతుమర్హసి॥ ౩౩౫॥ తద్వృద్ధ్యానంప్రధార్యాశ్చక్షిప్తమహాసభామితుం॥ సహస్ర్రీముమహర్షానకృద్విరుద్ధంధిదానం॥ ౩౩౬॥ త్వయాసాంత్యేనసాంత్యంప్రసన్నేంద్రియమానసం॥ తతఃకమలపత్రాక్షుంధ్రత్యాయమామరిదమం॥ ౩౩౭॥ సాప్రప్రలంఠిమదవిష్కలాక్షీప్రలంఠకాంక్షినుహమహూత్రా॥ సలక్షణాత్పృథ్విసన్నిధానంజగముతారానమితాంగయస్తి॥ ౩౩౮॥ సతాంసమిత్యైవహరితపత్నీంధేక్షాపుదాసితయామహత్మా॥ అవాబ్జుభూభూన్మయజేంద్రపుత్రశ్రీన్గిరిక్షిపాఃద్విసప్తక్షణః॥ ౩౩౯॥ సాహసయోగాద్విసప్తలక్షణాద్విప్రసాదాచ్చసరేంద్రమాహాః॥ ఉవాచతారాప్రణయప్రగల్భంవాక్యంసంహాళంపరిసాంత్యపూర్వం॥ ౩౪౦॥ కింకోపమూలంమయజేంద్రపుత్రశ్చసంఘివతివాల్మీకీతే॥ కన్యకృ-వృక్షంపనమావతంతందనాగ్నిమూసితతిర్నిశంకః॥ ౪౦౫॥ సతస్యావచనంశ్రుత్వాసాంత్యపూర్వమశంకః॥ భూయఃపణయన్మహాభలంపృథ్వివాక్యమబ్రవీత్॥ ౪౦౫॥ కిమంతామవృత్త్యైవప్రధర్మకాసంగ్రహః॥ ఛత్వాభర్తృహితేయైస్తేనైసమబుధ్యసే॥ ౪౦౬॥ సదితయతిరాజ్యార్థంసాన్యాశోకపరాయణాః॥ సామాన్యపరిషత్తారోపనమేవోపసవతే॥ ౪౩౫॥ సమాసాంశ్చతురశ్చత్వాప్రమాణంప్రవశేత్సర్గః॥ వ్యతిరాంస్తాన్తదవ్యగ్రోదహరన్మానబుధ్యతే॥ ౪౪౫॥ సహాధర్మకాసద్వ్యకంపానమేవంప్రశస్యతే॥ సానావర్జశ్చాపర్జశ్చపరిహీయా॥ ౪౪౫॥ ధర్మలోపాహంస్తావత్యైవతేవ్యప్రతికర్తవ్యః॥ అర్జుణోపశ్చమిత్రస్యాశేనుబవతోమహా॥ ౪౪౫॥ మిత్రసంహాళనానలశ్రేయంసత్యదర్శనరాయణం॥ తద్వయంతుమరిత్యక్తంసకుశమేవవృష్ణితం॥ ౪౪౫॥ రచేవంప్రప్యతేకార్యేతార్యమస్మాభిరుద్ధరం॥ యతాఃసర్వంకార్యతత్త్వజ్ఞేయదాహతుఃకమహాసః॥ ౪౪౫॥ సాతస్యధర్మకాసమాధియక్తంఽభివ్యవస్యింధురస్సభావం॥ తారాగతాగ్ధామయజేంద్రకార్యేమిత్వానయంక్తంథమువాచభూయః॥ ౪౪౫॥ నకోపకాలఃక్షిణీచోలపుత్రసచాతీకోపస్పృజనేవిధేయః॥ త్వదర్థకామస్యజనస్యతస్యప్రమాదమప్యహాసీపరిసోఘం॥ ౪౫౫॥ కోపంకథంనామనలప్రకృష్టకమూరకుర్యాదవకృష్టసత్త్వే॥ కస్తద్విధఃకోపవశంహికచ్చేన్నత్యావరద్వప్రవహఃప్రమాతి॥ ౪౫౫॥ జానామిరోషుపారిపీరబంధోజానామికార్యస్యకాలసంగం॥ జానామికార్యంత్వయియత్యైవతంస్తవ్యాపిజానామియత్రకార్యం॥ ౪౫౫॥ తవ్యాపిజానామియథావిషమ్యాంబలంసరశ్రేష్ఠశరీరజన్య॥ జానామియమింశ్చజనేబద్ధంకామేనమగ్రీవమసక్తమద్యగ్ ౩౫॥ సకామతంత్రేతనబుద్ధిరస్త్రితంత్రైయథామన్యసశంప్రవన్యః॥ నదేశకాలోపినచార్థధర్మావపేక్షతేకారమతిర్నుమ్య॥ ౪౫౫॥ తంకామవృత్తంమమసన్నికృప్తంకామాభియోగాచ్చ్యవృత్తలజ్ఞం॥ క్షమస్తతావత్సరపరమాంతస్తద్ధ్యైతరంవాసనంశనాథం॥ ౪౫౫॥ మహర్షయోగధర్మతపోభికామాఃకామాసకామాఃప్రతిబద్ధమోహః॥ అయంప్రకృత్యావపలకపిస్తుకథంసజ్జేతనుభుమాజా॥ ౪౫౫॥ ఇత్యేవమక్వావచనంసహాళంసావాసరీలక్షణమవమేయం॥ పునస్సఫలంమదవిష్వాంశధర్మహితంవాక్యమిదంబభాషి॥ ౪౫౫॥ ఉద్యోగస్తుచిరాజ్ఞాప్రస్ఫుగ్రీవేణసరోత్తమ॥ కామస్యాపివిధేయతవాభాసప్రతిసాధనే॥ ౪౫౫॥ అగతాహిమహాపీర్యావరయఃకామదూషిణః॥ కోటితపసాస్రాణేనానానగ్రవాసిని॥ ౪౫౫॥ తదాగచ్ఛమహాబాహుచారిత్తరక్షితత్వయా॥ అచ్చలంమిత్రభావేనసతాందారావలోకనం॥ ౪౫౫॥ తారయాచాభ్యున్నాతస్త్యరీయాచాపివోదితః॥ ప్రవివేతమహాబాహురభ్యంతరమరిదమః॥ తతస్సుగ్రీవమాసినంకాంచనేవరమాసనే॥ మహాహాస్తరణోపేతేదదర్శాదిత్యసన్నభంధివ్యాభరణదిత్యాంగింధివ్యసామయశేస్వినం॥ దివ్యమాల్యాంబరధరంమహేంద్రమవచుర్జయం॥ దివ్యాభరణమాల్యాభిఃప్రమాదాభిస్సమావృతం॥ సంరభితరత్నాక్రూరభూవాంతకసన్నభః॥ ౪౫౫॥ రుమాంతువీరఃపరిరభ్యగాఢంవంససంధోవరహేమవనిః॥ దదశోసామిత్రమదినతన్వంపిశాలనేత్రస్సుపిశాలనేత్రమ్॥ ౪౫౫॥ ఇతికిష్కింధాకాండే-త్రయస్త్రింశసర్గః*****ప్రవహితంకుగ్రంప్రవిష్టంపురుషవర్షఃసుగ్రీవోలక్ష్యణంధృష్ట్యాబిభూవన్యథితేంద్రియః॥ గుగ్రంద్రిశ్శ్వసనమానంతంప్రదిప్రమివతేజసా॥ భాగిరుద్వ్యసనసంత్రుంధ్రస్తాదశరభాత్రిజం॥ ఉత్సపారిహరిశ్రేష్ఠోహిత్యాశోవన్దమాననం॥ మహన్యహేంద్రస్యయథాస్వలంకృతశివధ్వజః॥ ౩॥ ఉత్సతంధిమనాప్తేరూపమాప్రభృతయస్త్రీయః॥ సుగ్రీవంగగసేనార్హదచంద్రంతారాగతాభావర॥ సంరక్తనయనశ్రీరూపమచాలకృతాంజలిః॥ బభూవావస్థితశ్రత్రకల్పవృత్తమహాపిః॥ రుమాద్విత్తియంసుగ్రీవసారీరధ్యగతం॥ అబ్రవీల్లక్ష్మణఃకుగ్రస్ఫుతారంశశినయథా॥ ౪॥ సత్యాభిజనసంవత్సరానుకోశోజేతేందియః॥ కృత్తస్సత్యవాచివరాజాలోకేమహీయతే॥ ౫॥ యస్తురాజాస్థితధర్మైమిత్రాణాముపకారిణాంమిత్ర్యప్రతిజ్ఞాంకురుతేకాన్యశంసతరస్త్రః॥ ౬॥ శత

మత్సృష్టతేవాంతిసాప్రంతుగవాన్తతేతత్తానస్సజనంహంతిపురుషురుహ్మన్తే ॥౯॥ పూర్వంకృతాన్థోమిత్రా
 శాంతతత్పృతికరీలియఃకృతఘ్నస్సర్వభూతానాంసవధ్యఃస్థవగేశ్వరః॥౧౦॥ గీతోయంబ్రహ్మణాన్లోకస్సర్వలోకనను
 సక్రాంతేదృష్టాస్తృతృతఘ్నంబ్రుధ్దేనతంబోధస్వంకమః ॥౧౧॥ బ్రహ్మఘ్నోచనుగోపేచహోరేభగ్నైరతేతథానిఘ్న
 తిర్విహితానద్భిఃకృతఘ్నైనాస్వేష్టాల్లిః ॥౧౨॥ అనార్యస్తృష్టకృతఘ్నైస్సమిథ్యావాచీచవానరప్రూర్వంకృతాన్థో
 రామస్యనతస్త్రికరోపియత్ ॥౧౩॥ ననునామకృతాన్ధేనశ్చయారామస్యవానరసీతాయామాన్తజేయత్తుకీర్తవ్యః
 కృతమిచ్చతా ॥౧౪॥ సత్సంగాగ్రీమేనుభోగేమనస్త్రీమిథ్యాప్రతిశ్రవః ॥ సత్సంగంమోచిజానీతేనర్పింమంఘాకరా
 విణం॥౧౫॥నుహాభాగేనరామేఽపావకరణవేదినా ॥ హరీశాంపాగ్రీహోరాజ్యంస్త్వంబురాగ్నామహాన్తనా॥౧౬॥కృ
 తంచేన్నాభిజానీషేరామస్యాన్తేష్టకర్మణః ॥ సద్యస్త్యంశితేర్వాప్రహాతోద్రవ్యసేవాలినం ॥౧౭॥ సవసంబుధిః
 పంథాయేనహానీహతోగతఃసమయేలప్తమగ్రీవమహాలివభువన్య ॥౧౮॥ ననూనమిత్త్యైవసవస్యకామిణఃకృతా
 న్సరాన్తశ్చసేవజనద్విభా ॥ తతస్సుభంనామసంసేనుభవరామకార్యంహనసాప్యవేక్షసే ॥౧౯॥ ఇలిగీవలీ-
 మిం-ధాకాంఢే-వతుస్త్రింశస్కంధః ॥౨౦॥

ప్రమమతేజసాఅబ్రహ్మిష్ట్యైర్బలంతారాతారాధిపతిభానా ॥౧॥ వైవలస్త్వైర్బలవస్త్రీవోనాయంబలముహూతిహరీణా
 మీశ్వరశ్చోగ్రీతుంతవవక్త్రాద్విశేషతః ॥౨॥ వైవాకృతజ్ఞస్సుగ్రీవోనశరోనాదాగుణః ॥ వైవాన్తకథోపీరజమ్నాశ్చక
 వీశ్వరః ॥౩॥కీడవకారంకృతంవీరోనావ్యయంవిస్మృతఃకపిః ॥ రామేవీరసుగ్రీవోయదవైస్త్వమరరణె॥౪॥ రామప్ర
 సాదాత్మి-ర్ద్రించకవీరాజ్యంచకాశ్చతం ॥ పూప్రవాసహనుగ్రీవోరుమాంమాంచవరంతే ॥౫॥ సుమతిఖంఠయతేకృత
 ర్వంపాగ్రీవేదంసుఖమశ్చమం ॥ పూప్రకాలంజానీతేవిశ్వామిత్రోయథామణిః ॥౬॥ ఘృతాచ్యాంకెలంసంక్షోదకవ
 ద్దాశీలత్కృతాఅహూమస్యతథర్వాగ్నావిశ్వామిత్రోమహామణిః ॥౭॥ సహాపూప్రంజానీతేకాలంకాలవిదాంవరిః ॥
 విశ్వామిత్రోమహాతేజాఃకేపునర్యఃపుకృన్తః ॥౮॥ దేహధర్మంకతస్సన్యసరిశ్చోగ్రీతస్సలక్ష్మణ ॥ అవిశ్వస్యకా
 మేషుకామంక్షంతుమహాహా ॥౯॥నవరోషవశంతాతగంతుమహానిలత్కృణ ॥ నిశ్చయార్థమవిజ్ఞాయసహసాపూ
 కృత్యోయథా ॥౧౦॥ సత్యయత్రామీపురుషాస్త్యద్విధాఃపురుషమహాధా ॥ అవిమృశ్యనరోపస్యసహసాయాలివశ్యతాం ॥
 ౧౧॥ ప్రసాదయేత్వాంధర్మజ్ఞమగ్రీవాశ్చేనమాహితా ॥ మహానోగ్రీవసమున్నయసృరంభఃస్త్యజ్యతామయం ॥౧౨॥రు
 మాంమాంకవీరాజ్యంచదనధాన్యవసూనివ ॥ రామప్రియార్థంసగ్రీవస్త్యజేవిమతిర్మమ ॥౧౩॥ సమానేష్యతిసుగ్రీవ
 స్సీతయాసహరామవం ॥ శశాంకమివరోహిణ్యాంహత్సారావణంరణే ॥౧౪॥ శతకోటిసహస్రాగ్రీలంకాయాంకెలరా
 క్షసాఃఅయతానిచక్షురీంతేనసాగ్రీవోశతానివ ॥ అహత్వాతాంశ్చమద్ధగ్ధారాక్షసానామరూపిణః॥నశక్యో
 రావణోహంతుయేనసామిధివృతా ॥౧౬॥ తేనశక్యారణ్యహంతుసుసహయేనలక్ష్మణ ॥ రావణఃప్రారాకర్తావనుగ్రీ
 వేణవిశేషతః ॥౧౭॥ ఏవమాఖ్యాతవాన్సాలీసహ్యాభిజ్ఞోహరీశ్వరః ॥ ఆగమస్తునమేమత్తత్కృమిజ్ఞాన్త్యగ్రీవీప్యహం ॥
 ౧౮॥శ్చతృహాయనిమిత్తంచేప్రీషితాపరిపుంకవాః ॥ ఆనేతుంచానరాన్యధైనుబహూహారియూధహా ॥తాంశ్చ
 ప్రతిక్షమాణోయంవిశ్రాంతాసుమహాబలా ॥ ంఘవస్యాగ్రేస్థ్యైర్హంసనిర్యాతిహరీశ్వరః ॥౨౦॥ కృతామనంసా
 సామిత్రేసుగ్రీవేణయథాపురా ॥ అద్యత్రోన్వైరేన్యత్రైస్సరాగంత్యంమహాబలైః ॥౨౧॥ యుద్ధకోటసహస్రాగ్రీణా
 లాంగూలశతానివ ॥ అద్యత్వాముపయాన్యంతిజహికోపసరిందమ ॥ కోట్యోనేత్రాన్యకామితేష్టసీనాదీన్తతేనసాం ॥
 ౨౨॥ తవహియఖమదంబిరీక్ష్యకోపాశ్చతేజనిభేనయనేరీక్షమాణాః ॥ హరివరవర్ణతానయాంలిశాంఘోప్రభవధుయ
 న్యహాశంకతాస్ససర్వాః॥౨౩॥ఇతిశ్రీమలీ-మిం-ధాకాంఢే-పంచత్రింశస్కంధః ॥

ఇత్యస్త్రీస్తారయావాక్యంప్రశ్రితంధర్మంసహితం ॥ మృదుస్సహంసాన్మిత్రిసలభాగోహిత్యైవ ॥౧॥ స
 ప్తిస్సుగ్రీవిగ్రహితేనువాక్యేహరిగణేశ్వరః ॥ అక్షంబాన్యమహద్ధాగ్రీవంవత్ప్రంక్షిన్నమివాన్యజతే ॥౨॥తేతికతంబుగంనా
 ల్యంచిత్రంబహుగుణంమహత్ ॥ చిత్రదవిమదశ్చాస్మిత్సుగ్రీవోవానరేశ్వరః ॥౩॥ సలక్ష్మణంభీదుబలంసర్వదాననా
 మఃఅబ్రహ్మిర్గ్రీవితంవాక్యంసగ్రీవసృంప్రహమాయన్ ॥౪॥ ప్రణస్తాశ్చీశ్వకీర్తిశ్చకపిరాజ్యంవశాశ్వతం ॥ రామప్ర
 సాదాత్మేమిత్తేపునఃపూప్రమదంమయా ॥౫॥ కశ్యక్తస్త్యదేవస్యభ్యభ్యతస్యస్వేనమహాణా ॥ తాద్యతావిక్రమంపిర
 ప్రతికర్తుమందమ ॥౬॥ సీతాంపూప్ర్యభిధర్తాత్వావధివ్యతివరావణం ॥ సహాయమాత్రేణమయారాఘవస్సేన్వంతే
 జసా ॥౭॥సహాయకృత్యంకింతస్యయేనసప్రమహాద్రుమాః॥తైలశ్చవసుధావైవబాణైవైతేనదారితాః ॥౮॥ కమగ్నస్సాగ
 యానస్యయస్యశ్చేనలక్ష్మణ ॥ సత్రైలాకంపితాభామిస్సహయైస్సస్యగీస్తువై ॥౯॥ అనయాత్రాంసరేంద్రస్యక

ప్యేహంసరహాః॥౧౫॥వృత్తానామహంతుంవైరిణంసపురస్కరం॥౧౦॥యదికింధదత్తకాంతంవిశ్వాపాశ్చుగ్రియేనవా ।
 ప్యేవ్యస్యక్షమితప్యంమేనకశ్చిన్నావరాధ్యతి ॥౧౧॥ ఇతితస్యబుధివాన్యస్యగ్రివస్యసహస్యనః । అభవద్భక్తుఃపీఠః
 ప్యేన్ద్రాచైవసువాచహ ॥౧౨॥ సర్వభాషిమమభాగితాననాథోవాసరేత్సర । త్సయానాథేనస్యగ్రివప్రతేతేనవశేష
 ణః॥౧౩॥యస్తేనభావస్యగ్రివయస్యతేనోచమాజహం । అహాన్వ్యంకపిరాజ్యప్యత్రియంభోక్తుమనుక్షమాం ॥౧౪॥
 సహాయేనచస్యగ్రివత్సయారామఃప్రతావహా । నధిష్యతిరణితాగ్నిసవిరాన్నాత్రసంశయః ॥౧౫॥ ధన్వజ్ఞస్యకృత్య
 స్యసంగ్రామేవవసగ్నినః । ఉపవన్తుంచయన్తుంచస్యగ్రివశవభాషితం ॥౧౬॥ తోషజ్యసితానామశ్చేన్ద్రోన్యోభాషితు
 నహాఃలివద్రయత్వాసమవ్యేష్టంత్వాంచవానరనక్షమ ॥౧౭॥ సప్తతశ్చాసిరామస్యపితృమేణుతేనచ । సహయోదై
 వ్యైర్గజ్జిరాయహరిపుంకవ॥౧౮॥కింతుశీమితోపిరణిమగ్నిమత్సంఘయాసహ । సాంక్షయస్వనవయస్యత్వం
 భార్యాహరణకృత్తితం॥౧౯॥యచ్ఛశోకాభిగ్రాతస్యతాత్వారామస్యభాషితం । ఘయాత్వంపరుమాన్యక్తస్తవ్యత్వం
 త్నంతుమహాన్ ॥౨౦॥ఇతిశీమితామింధాకాండే-పట్టింశద్వ్యంకః. #####పవనస్యగ్రివోఅక్ష
 ణేనమహాన్తనానామమంతంభీతంపాశ్చేనసవినత్విదమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ మహేంద్రహిమవద్వింధ్యతైలానశిఖరేషు
 చమనంరేహంబుగ్నితేవచతైలమెస్థితాః ॥ తరుణాదిత్యవణేషుభ్రాజమానేషుసర్వతః । పర్వతేషు సము
 గ్రాంతైవశ్చిమయాంతయేదితి ॥ అదిభ్యుభవనేవైవశిరాసంధ్యభాగేనన్నితే । పద్మభావసంభిషంసంతైరాహరిపుం
 గః ॥ అంజనాంబుదనంకాశాంబుజప్రతిహజనః । అంజనేవర్వతైవిజయేవసంతిష్ఠనంగమాః ॥ మనశ్చిరాయ
 నోవాసావానరాఃకనకప్రభాఃమేరుపాశ్వరాతాత్వైవయేహామగినీనైతాః ॥ తరుణాదిత్యవణాశ్చపర్వతేచమ
 హంరణేపిఠంతోమధుమైరేయంభీమవేగాఃప్రసంగమాః ॥వనేషుచసురవ్యేషుసంకంధిమమహత్సుచ । తావనానాంచర
 వ్యేషుచనాంతేషుసమంతతః ॥ తాంస్తాంస్వమానయక్షిప్రంపుధివ్యాంసర్వవాం ॥ ౨౪ ॥ సామదానాదిభిస్స
 వైరాగాశుప్రేషయవాసరాః ॥౧౯॥ప్రేషితాఃప్రభుమయేచమయానాతామహాజవాః ॥ త్వరణాన్తంతుభూయస్వస్వం
 హరిన్సంప్రేషయావరాః॥౨౦॥యేప్రసక్తాశ్చామేషుదీప్తసూత్రాశ్చవాసరాః ॥ఇహోన్యస్వరాప్రగ్భావోశీమగ్నిం
 తుమమశాసనాత్ ॥౨౧॥అఘూభిస్తతభిర్వేషినాగచ్ఛంతిమమాజ్ఞయా । హంతవ్యాప్తమరాత్మానోరాజశాసనమా
 డకాః ॥ ౨౨ ॥ శతాన్యకసహస్రాణాంకోట్యకృషమశాసనాత్ । ప్రయాంతకపిసింహాంబాదికోమమమత్యేతాః॥
 ౨౩॥మెఘవర్షతసంకాశాశ్చాదయంతిఇహాబరం ॥ఘోరయాపాఃపిశేషేయాయాంతుమచ్ఛాసనాదితః ॥౨౪॥ తేకఠ
 జ్ఞాగరింకాత్వప్రభివ్యాంసర్వవాసరాః । ఆనయంతుహరీన్సర్వాంస్వత్రితాశ్చసహస్రమ॥౨౫॥ తస్యవాసరగాజస్య
 శ్శోభావాయుసతోవచః । దిక్షునర్వాసువికాంతాఃప్రేషయామాసవాసరాః॥౨౬॥ తేపదంబిష్టుభిక్రాంతంప
 త్రిజ్యోతిరధ్వగాః ॥ ప్రయారాఃప్రహితారాజ్ఞాహరయన్త్యజేనై ॥౨౭॥ తేసమద్యేషుగిరిషువనేషుచసంస్పృచః
 వాసరావాసరాన్సర్వారామహేతోరబోదయ॥౨౮॥వృత్తుకాలోపమస్యాజ్ఞాంరాజరాజస్యవాసరాః । సుగ్రీవ
 స్యాయయశ్శుత్రాన్సస్యగ్రివభయదగ్నినః॥౨౯॥ తత్ప్రేంజనసంకాశాగిరేస్తస్మాన్సహజవాఃత్రిన్ద్రోన్యోజ్యేష్ఠసంగానాం
 నిర్వమయత్యేనరాత్మహః॥౩౦॥యన్తంగచ్ఛయితాగ్నిస్తప్తిగిరివరేష్ఠితాః । తస్తహేమమహాభాసస్తస్మాతోఃట్యో
 రతస్యతాః॥౩౧॥తైలానశిఖరేభ్యశ్చసహస్రేనవచ్చసాంతతతోటిసహస్రాణివాసరాణామహాగమః ॥౩౨॥ ఫల
 మూలేనజీవంతోహిమవంతేమహాగ్రితాః । తేహంకోటిసహస్రాణాంసహస్రంసమవతత ॥౩౩॥ అంగారకసమా
 నానాంభీమానాభీమకమఃతాం । విద్యుద్వానరకోటివాంసహస్రాణ్యవతతప్రతం ॥ ౩౪ ॥ క్షీరోవతేలాఽల
 యాస్తచాలవనవానినః । నారికేణాశ్చనాత్వేనతేహంసంఖ్యానవిద్యతే ॥ ౩౫ ॥ వనేభ్యోగహ్వరభ్యవసరిభ్యు
 శ్చమహాజవాః ॥అగచ్ఛద్వానరీనేసాపిఠంతసదివాకరం ॥ ౩౬ ॥ యెతుశ్శరయతుంయాలావాసరాన్సర్వవాసరాః ।
 తేహిరాహిమవైదైందద్దశున్ద్రంపహామహా ॥౩౭॥ తస్మిన్నిరివరేరస్యేయజ్ఞోమాహేశ్వరసేపురా । సర్వదేవవన్ద్యో
 హేభిభాదీవ్యసంహోదః॥౩౮॥ అన్నదిప్యందదాతామూలాన్చఫలానిచ । అమృతాన్నాన్తకల్పనిదద్దశున్ద్రత్రవాస
 రాః॥౩౯॥తనన్నసంభవందివంఫలంమూలంమనోహరం ॥యఃకిన్చిత్సర్వసన్నాతిమాసంభవతితత్పితృ॥౪౦॥ తామూ
 లావిదవ్యాఃఫలావిదఫలాశేనాః । బ్రేషధానిచదివ్యాఃజగ్మహుమారీయూధపాః ॥౪౧॥తస్మాన్మయజ్ఞాయతనాభ్యు
 ప్పాసేసుభీశేచ । ఆనన్యగ్వానరరాగత్వాన్సగ్రివప్రియకారణాత్ ॥ ౪౨ ॥ తేతునర్వేహరివరాఃపృథివ్యాంసర్వవాస
 రాః ॥నందోదయత్వాత్సరితాయూధానాంబుర్గురగః ॥ ౪౩ ॥ తేతుతేనమహాతేనయాభవాశీఘ్రామిగః ।
 కిమింధాంతర్వయాపాస్తాస్సగివోయత్రవాసరః ॥ ౪౪ ॥ తేగృహీత్వోపశిస్సర్వాఃఫలంమూలంపవాసరాః ।

తంత్రిగాహయామానుర్వచనంచేదమబ్రువః || ౩౫ || సర్వేపరిగతాన్త్రైలాస్సుమద్రాశ్చనసాదః | వృధివ్యాం
వానరాస్స త్వౌసానాదువయాంతితే || ౩౬ || ఏవంశుగ్రీవాతతోహృష్టస్సుగ్రీవఃప్లవాధిపః | ప్రతిజాగ్రాతత్ప్రీ
తత్ప్రేహంసర్వముపాయసం || ౩౭ || ఇతిశ్రీమతి-కీమి-ంధాకాండే-సప్తలింగస్సర్గః.*****

ప్రతిగృహ్యవతత్సర్వముపాయసముపాహృతం ! వానరాస్సాంత్యైవాచసర్వాసేవవ్యసంజయత్ ||౧|| ఏ
సర్జయత్సంహర్షితారాంసామెన్యైతకర్తృణః | మేనకృతార్థమాత్మానంరామలంచమహాబలం || ౨ || సలక్ష్మణోభీ
మబలసర్వవానరసత్తమం | అబ్రవీన్మృశితరేవాక్యంసుగ్రీవంసంప్రహరణయః || కీమి-ంధాయావిధిమ
యదితేనామ్యోచతే || ౩౪ || తస్యలద్వచనంశ్రుత్వాలక్ష్మణస్యసఖామితం | సుగ్రీవఃపరమప్రీతివాక్యమేతమవా
చహ || ౪౪ || ఏవంభవతుగచ్ఛావఃస్థేయంత్యచ్ఛావసేమయా || ౫ || తేమేవమక్త్యాసుగ్రీవోలక్ష్మణశుభలక్షణం | ఏనర్జ
యామానతదాతారామస్వాత్మయోషితః || ౬ || ఏతేత్సువైహారావరామగ్రీవస్సుమదాహరత్ || ౬౪ || తస్యతద్వ
చనంశుగ్రీవాహరయశ్శీఘ్రమయాముః || ౭ || బధాంజలిపుటాస్సర్వేయేన్యైస్త్వీరగర్వనక్షమాః || ౭౪ || తానువాచతతః
పార్షిష్టా రాజార్యునద్యతప్రభాః || ఉపస్థాపయత్క్షిప్రంశీబికాంసుమవాసం || ౮౪ || శుగ్రీవాత్మతువచనంతస్యహరయ
శ్శీఘ్రపితృమాః | సముపస్థాపయామానుశ్శీబికాంప్రయనర్వసాం || ౯౪ || తాముపస్థాపితాంబృహ్మశీబికాంవానరాధిపః || ౧౦
లక్ష్మణౌపవృతాంశీఘ్రమిలిపామిలిమబ్రవీత్ || ౧౦౪ || ఇత్సుక్త్యాకాంచనయానంసుగ్రీవస్సాగ్ర్యసంభ్రం || బృహద్వి
హారాభిర్వక్త్రమారురోహసలక్ష్మణః || ౧౦౪ || పాండురేణాతపతేరీణ్ద్రీయమాశేనమూర్ధణః | శుశ్రేష్ఠవాలవృజైర్ధా
యమాన్ద్రైసుంతతః || ౧౧౪ || శంభోభీనినాదైశ్చహరిభిశ్చాభినందితః || నిర్వయాపార్షిష్టసుగ్రీవోరాజ్యశ్రీయముసత్త
మాం || ౧౩౪ || సవానరతత్తేస్త్రైర్బలహాభిశ్శస్త్రపాణిభిః | పరికీర్ణోయయాతత్రయత్రరామోవ్యవస్థితః || ౧౪౪ || సతం
దేశమనుపార్షిష్టశ్రీస్థంరామసేషేవితం | అవాతరత్తహాతేజాశ్శీబికాయాశ్చలక్ష్మణః || ౧౫౪ || అసాన్యతతోరామం
కృతాంజలిపుటోభవత్ || కృతాంజలస్థితేతత్ప్రవానరాశ్చాభవంస్తథా || ౧౬౪ || తటాకవివతస్సర్వస్త్వేన్ద్రైరామఃపట్నీబలం
సజం | వానరాణాంమహాన్ద్రైస్సన్యంసుగ్రీవేప్రీతిహావభూత్ || ౧౭౪ || పాదయోఃపలింతమూర్ధ్వాతమన్తావ్యహరిశ్వరం ||
పీష్టాపబహుమానావృతామవపరివస్యజే || ౧౮౪ || పరివృజ్యదధక్త్యాత్మానిషీదేశితతోబ్రవీత్ || ౧౯౪ || తంపణ్ణంత
తోన్ద్రైస్త్వక్షితారామోబ్రవీద్వచః || ౧౯౪ || ధర్మమగ్ధంచకామంచయన్తుగాలేనిషేవతే || విధిజ్యనతతంపీరసాంరాజా
హరిసత్తమ || ౨౦౪ || హిత్యాధమంతథాగ్ధంచకామంచయన్తుగ్రీవేనసేవతే || సమిన్ద్రైస్సాంహిపింగేశహరిభిస్సహమంలిభిః || ౨౩౪ || ఏవమక్త
ప్రసుగ్రీవోరామంచనమబ్రవీత్ || ౨౪ || ప్రణస్తాశ్రీశ్రీర్థివశ్చసీరాజ్యంచశాశ్వతం | త్వత్ప్రసాదాన్మహాతా
మూపునఃపార్షిష్టమిదంమయా | తవదేవప్రసాదాచ్చభ్రాతుశ్చజయతాంపర || ౨౫౪ || కృతంసప్రతిశ్చర్యాద్యఃపు
రుషాణాంసమావకః || ౨౬ || ఏతేవానరముఖ్యాశ్చతతశ్శత్రుమాదనః | పార్షిష్టాశ్చాదయబలిసఃపృథివ్యాంసర్వ
వానరాః || ౨౭ || యైశ్చాచసితాశ్శూరాగ్రీలాంసూలాశ్చరాఘవః | కాంతారవనసగారామభిజ్ఞాహారద
ర్వసాః || ౨౮ || దేవగంధర్వపురాగ్రీవానరాఃకామదూపిణః | ద్రైస్సన్యైవపరివృతాన్ద్రైస్సైర్వృతం తేవధిరాఘవః ||
౨౯ || శత్రోత్సృతసహస్రైశ్చకోటిభిశ్చన్యవంగమాః | అయతైశ్చావృతాపీరాశ్శంకుభిశ్చపరంతప || అర్బుదైర్బుధదశ
తైర్మహాక్షైశ్చాన్ద్రైశ్చానారాః | సముద్రైశ్చపరాక్షైశ్చహరయోహరియాధవాః || అగమ్యుంతితేరాజఃసహౌం
ద్రసమవిక్రమాః || ౩౧౪ || మేనుమందరసంకాశాపింధ్యమేరుకృతాలయాః || తెత్వాసంభిగమిష్యంతిరాక్షసంయేస
బాంధవం | సీవాత్మరావణసంఖేనవ్యసయ్యుంతిమైథిలీం || ౩౩ || తత్సమద్యోగమవేక్ష్యబుధిమాహరిప్రవీరస్యనిద
శవత్సినః | బభావనామాద్యుపధాధిపాన్యజః | సముద్ధనీలోత్సలతుల్యనర్వచః || ౩౪ || ఇతిశ్రీమతి-... అప్తలింగస్సర్గః. *

త్యాదుపాలామీమనుజ్జాదోయథాశమీంసరిరా త్రంహామీమ్యురాలంబితితైశ్చతైః । పాణోమ్యాఃపితరంస్యప్రంత
 తక్తకురివాహవే॥౭॥పితృష్ఠ్నింతరతైవరజస్సుమభివరతాత । ఉష్ణాంతివాంసహస్రాంకోశ్యాద్దయన్తగ్నైవభాం ॥
 దితఃపర్యుకలాశ్చాన్తనరజసాతేనమూర్చితా । చచాలచమహీసర్వాన్తలెలవనకాననా ॥౮॥ తతోనగేంద్రసంకా
 తైస్తీవ్రదంప్రైర్ముఃపహంతైః । కృత్వాన్దసంఘాదితాభూమిరసంఖ్యయైఃప్లవంగమైః॥౯॥ నిమేహంతరమాతేణత
 తస్తేహానియాధమైఃకోటిశతవీవారైఃకామరూపిభిరావృతా ॥ నాదేయైఃపార్శ్వతీయైశ్చసాముద్రైశ్చమహాబైః
 హరిభిర్దేహునిహోదైరత్యైశ్చవనచారిభిః ॥౧౦॥ తగుణాదివృక్షైశ్చశకీరైశ్చవానరైః । పద్మకేసరపక్షై
 శ్చశేతైశ్చైర్వకృరాలయైః ॥ కోటిపంచాస్త్రైరకళభిశ్చీమాన్పురివృతస్తదావీరీశతవీరీరాన్మహానరఃప్రత్యవృత్తతః
 ౧౪॥తతఃకాంచనశైలాభాన్తారాయావీర్యవాన్మితా । అనేకైర్దశసాహస్రైఃకోటిభిఃప్రత్యవృత్తతః ॥౧౫॥ తథావరె
 ణకోటినాంసహస్రేణసమధ్యుతః పితారుమాయాస్సంపాత్రిస్తస్సుగ్రీవంసముపథిభిః ॥౧౬॥ పద్మకేసరసంకాశస్తర
 తారగ్రాభాననః । బుద్ధిమాన్వానరశ్రేష్ఠస్సర్వవానరసత్తమః ॥ అనీశ్రేష్ఠముసాహస్రైర్వాన్సరాకాంచనస్త్వితఃపి
 తామసుమరశ్చీర్మాణకేసరీప్రత్యవృత్తతః॥౧౭॥ గోలాంగూలమహారాజోగవాత్సోభిమవిక్రమః । వృతకోటిసహస్రాభ్యాం
 ద్వాభ్యాంసమభివద్రత ॥౧౮॥ మహాచలనిష్ఠైఃపూర్వైఃవనసోనామయాధవః । ఆజగామమహావీర్యప్రస్థభిఃకోటిభి
 వృతః ॥౧౯॥ నీలాంబుజవయాకారోనీలోనామయాధవః।అదృశ్యమహాకాయఃకోటిభిరకళభిరవృత్తః॥౨౦॥త
 తఃకాంచనశైలాభాగవయోనామయాధవః।అజగామమహావీర్యకోటిభిరకళభిరవృత్తః॥౨౧॥ చరీముఖశ్చబలవా
 యాధవోభ్యామయాతరదా । వృతకోటిసహస్రేణస్సుగ్రీవంసముపథిభిః॥౨౨॥ మైందృష్టవిదశోపిభావశ్చిలత్రాస్త్రి
 హబలాకోటికోటిసహస్రేణవానరాణామదృశ్యతాం ॥౨౩॥ గజశ్చీబలవాన్స్త్వితఃకోటిభిఃప్రస్థభిఃవృతః । ఆజగామ
 మహాతేజాస్సుగ్రీవస్యసమీపతః ॥౨౪॥ ఋక్షరాజోమహాతేజాజాంబవాన్దామనవతః । కోటిభిర్దశభిఃపాత్రిస్తస్సు
 గ్రీవస్యవశేష్తతః ॥౨౫॥ యమశ్చాన్దానుచిత్రాంతోవానరోవానరేశ్వరః॥ఆయురబలవాంస్తూన్లకోటిశతసమావృ
 తః॥౨౬॥తతఃకోటిసహస్రాభ్యాంసహస్రేణాశతేనచ । వృతతోసుగతఃపాత్రిస్తోహరిభిగంధమాద్రతః॥౨౭॥ తతఃపశ్చ
 సహస్రేణవృత్తంకుశతేనచ । యువరాజోగదఃపాత్రిస్తఃపితృకుల్యుపరాక్రమః॥౨౮॥ తతస్తారాదృశిస్తారోహరిష్ఠి
 నవరాక్రమఃపంచభిరకళోటిభిరకళరతఃప్రత్యవృత్తతః ॥౩౦॥ శుండ్రజానుకపిర్వీరోయాధవఃప్రత్యవృత్తతః । ప
 కాదతానాంకోటిసామీశ్వరస్తైశ్చసంవృతః॥౩౧॥ తతోరంభస్త్యసూపాత్రిస్తస్సుశాదిత్యుగ్నిభిః । అయితేనావృత
 తైస్త్వసహస్రేణాశతేనచ॥౩౨॥ తతోయాధవపిర్వీరోమముఖోనామవానరః ।ప్రత్యవృత్తతఃకోటిభ్యాంద్వాభ్యాంపరి
 వృతోబలి॥౩౩॥తైలాగ్నిశిఖరాకారైర్వాన్తరైష్ఠిమవిక్రమైః । వృతకోటిసహస్రేణహమూర్తాప్రత్యవృత్తతః ॥౩౪॥న
 శశ్చామిమహావీర్యస్సంవృతౌపుమవాసిభిఃకోటిశతేనసంపాత్రిస్తస్సుసహస్రేణాశతేనచ॥౩౫॥ తతోదగ్ధముఖశ్చీర్మాణ
 కోటిభిర్దశభిరవృత్తః।సంపాత్రిస్తోభిమతస్తస్సుగ్రీవస్యమహాత్మనః॥౩౬॥ శరభాశకుమదోపహ్నిర్వాన్సరోహవివచ ।
 ఏతేచాన్యేచహవోవానరాఃకామరూపిణః।అప్రత్యవృత్తపింసర్వాంచర్వతాంశ్చపనానిచ । యాధవాస్సమమపాత్రి
 స్తాస్తేహంసంఖ్యానవిద్యతే ॥౩౭॥ ఆగతాశ్చవిశిష్టశ్చేష్టపుగ్నివాంసర్వవానరాః ॥౩౮॥ ఆప్లవంతఃప్లవంతశ్చగజాంత
 శ్చప్లవంగమాః॥ఆభ్యసంప్రతస్సుగ్రీవంసూర్యమభిగణాశ్చ ॥౪౦॥ కురూణాబహుశ్చాన్తౌశ్చప్రహస్తౌభామశాలి
 నః॥శిరోభిర్వాన్సరోదాత్రియస్సగ్రీవామన్యవేదయ ॥౪౧॥ ఆవరేవానరశ్రేష్ఠాస్సంయమ్యవయథోచితం॥సుగ్రీవే
 శసమాగమ్యస్థితాఃపాత్రింబలయస్తదా ॥౪౨॥ సుగ్రీవస్త్యరితోరామేసర్వాన్స్తాన్వానరకాణామ్ ॥నీదేయత్యాద
 ర్మజ్ఞఃస్థితఃపాత్రింబలిరబ్రవీత్ ॥౪౩॥యథానుభావంపర్యతనిర్భూరేషువనేషునర్హేషువనవానరేంద్రాః॥నీవేయత్యాది
 వస్త్వలీలాబలబంధఃప్రతిపత్తుమిష్టై॥౪౪॥ఇతిశ్రీమదిలింఘంధాకాండేవికీంచనత్యాదింశస్సర్గః*****

అథరాజాసమృద్ధాభ్యామ్సుగ్రీవఃప్లవగేశ్వరః।ఉవాచనరశాకూలంరాంచలబలాద్రసం ॥౧॥ ఆగతాబివిష్టా
 వృబిన్తఃకామరూపిణః।వానరావారణేంద్రాభియమద్వివయవాసిన్ ॥౨॥ తథామహాపాత్రిస్తావృతఃపరివృత్త
 క్రమైః।ఆగతావానరాపూరాప్రత్యదానవసన్నిభాః ॥౩॥ భారతకర్మాపదానాశ్చబలవంతోజితక్రమాః।పరాక్రమే
 ఘవిభ్యాతావృవసాయేమహాత్తమాః।పుగ్నివృంబుచరారామనానగ్నివాసిన్ ॥ కోటిగ్రశేష్ఠమేపాత్రిస్తావానరాస్త
 రింకరాః॥౪॥నిదేశవరిచస్యశ్చేసర్యేగుహితేరతాః।అభిషేతమస్థాతుంతవశక్యంశ్చేరిందమః॥౫॥ తథామేలహ
 హాహస్తాగ్నిరనితైష్ఠిమవిక్రమైః । యశ్చస్యసేనరవాన్మహాత్రిస్తకాలంతమన్వతాం ॥౬॥ త్వత్సన్యంత్యవృత్తేయక్రమా

జ్ఞాపయితుమహాసిః | ౭౪౫ | కామమేమామదంకార్యంవిదితంపమరత్వతః || తథాపిసుయథాతత్సమాజ్ఞాపయితుమహా
సిః | ౭౪౬ || ఇతిభివాణంసుగ్రీవంరామోదశరథాశ్చజః || బాహుభాగ్యంసంపరివృజ్యేతదంపచసమబ్రవీత్ || ౭౪౭ || జ్ఞాయ
తాంమమవై దేహీయదిబీవతివాననా || సచదేశీమహాపాశ్చయస్త్విన్నవతిరావణః | ౭౪౮ || అధిగమ్యతువై దేహీంనిల
యంరావణస్యచ || పాశ్చకాలంబిధాస్యామిశస్త్వినాట- లేసహస్వయా | ౭౪౯ || సాహమస్మిన్ప్రభుఃకార్యేవానరేశనల
క్షుణ్ణః || త్వమస్యహేతుఃకార్యస్యభుక్త్యుత్తరగేత్వరః | ౭౫౦ || త్వమేవాజ్ఞాపయిమిభూమసుకార్యవిశ్వయం || త్వంసాజ్ఞా
నానియతా-ర్యంమమవీరనసంతయః | ౭౫౧ || సుహృద్విత్తీవీయోపకార్యంసాశ్చింత్యకాలంబిశేషవత్ || భవానప్రద్యితేయ
క్షస్సుకృతాధీంధవిత్తీవః || ౭౫౨ || ఏవముక్ష్యమస్మిహావినతంనామయాభవం || అబ్రవీద్దామసాన్విధ్యైత్యుత్కటాస్యచ
భీమతః || తైలాభంమేఘనిఘాఢమూర్జితంస్థవగేత్వరః | ౭౫౩ || సోమసూర్యాత్తైస్సార్థంవానరైర్వానరోత్తమః |
దేశకాలసమైక్యక్రఃకార్యకార్యవిశ్వయే || పుత్రశ్శతసహస్రేణవానరానాంతరస్యినాం || అధిగమ్యదిశంపూర్వాయం
సతైలవనకాననాం || తత్రసీతాంచవై దేహీంనిలయంరావణస్యచ | మాగధ్యంఽగ్నికృం గేషువసేషుచనదీషుచ || ౭౫౪ ||
సహంభాగిధీధీరమ్యాంసరయూంకాశికింతభాః | కాభింహీయమునారంశాయమామనంచమహాగిరి || సరస్వతీంచసం
ధంచకేణంమణిభోదకం | మహీంకాలమహీంవైవతైలకాననశీభిలాం || బ్రహ్మహాలాన్విదేహంశ్చమహావానాట-
శికోసలాః | మాగధాంశ్చమహాగ్నిమాన్యుంధార్వాంసంసతైవచ || పత్రసంకోచకాంఠాంఘ్రిమందరజతాక-
రాం || సర్వమేతద్విచేతవ్యంమార్గయన్త్విస్తతస్తతః || రామస్యరయతాంభార్యాంసంకరదశభమ్మహం || ౭౫౫ || సము
ద్రమవగాఢాంశ్చవర్షతాన్వత్యనాచ || మందరస్యచయేకోటింశికాశేచిదాయతాం || కిన్ద్రపాశ్చివరణావైష్టవ
తథాచాప్యేకకణకాః || ఘోరలాహముభావైష్టవజనావైష్టవపాదకాః | అత్యుబలవంతశ్చపురుషాఃపురుషద
కాః || కిరతాఃకణకయాదాశ్చహేమాంగాఃసీయిదర్శనాః | అమమినాశస్త్రత్రకిరాతాద్వివచాననః | అంతర్గలవరా
ఘోరానరవ్యాఘాగ్నిశుగ్రీవాః || ఏతేమామలయాస్యర్షేవచేయఃకాననాకనః || ౭౫౬ || యిభిర్వేదరమ్యంకేష్టవసేవ
స్థవేవచ | రత్నవంతయచద్వివంసస్తరాణ్యేవశీభితం || సువర్ణయామ్యకంప్రవసువగ్ధాకరమంహిరంయచద్వివమతిక్ర
మ్యశిశిరోనామపర్వతః || దివస్పృశతీశ్చంగేణదేవదానససేవితః || ఏతేహాగిరిమగేషుప్రపాతేషువసేషుచ || మార్గ
భ్యంసహితాస్సర్వేరామచత్వీయశస్పిదీం || ౭౫౭ || తతోరక్షలంశీణమగాఢగీఘ్రిగామినం || గత్యాపారంసము
ద్రవ్యసిద్ధచాణసేవితం | తస్యలగ్నేషురమ్యేషువివితేషువసేషుచ || రావణస్యవై దేహ్యమాగిత్యస్తతస్తతః ||
౭౫౮ || పర్వతప్రభవానద్యస్సురమ్యావహానస్థుటాః || మూర్తిరవ్యధీనమంతఃపర్వతాశ్చవినాచ || తతస్సముద్రద్వి
పాంశ్చసుభిమాద్రస్సుమహాభుక్తః | డేమిమందంసముద్రంవక్రశీతమమిలోద్ధతం || ౭౫౯ || తతాగ్నిమరామహ
కాయాశ్చాయాంగృష్ఠంఽతిశీతః || బ్రహ్మశాసనసుజ్ఞాతాధిమహాకాలంబుభక్తీతాః || ౭౬౦ || తంకాలమేఘప్రతిఙ్గ
మహురగనిపేవితం | అధిగమ్యమహానాదంతీర్థేవైవమహురగని || తతోరక్షలంభీమంలోహితంనామసాగరం ||
గతాద్రక్ష్యథలాంవైవబృహతీంహటశాలీం | గృహంచవై నతేయస్యనారత్నవిభూషితం || తత్రతైలావసంకా
శంవిహితంవిశ్వకర్మణా || ౭౬౧ || తత్రతైలవిభాభీమామందేహనామరాక్షసాః || తైలవ్యంగేషులంబంతేనానాహ-
పాభయావహాః || తేపతంతిజలేనత్వంసూర్యస్యాయనంప్రతి || నిమాతాబ్రహ్మతేజోభిరహస్యపారాక్షసాః | అభిరస్తా
శ్చసూర్యేణలంబంతేష్టపునఃపునః || ౭౬౨ || తతఃపాంశురమేఘభంక్షీరోదంనామసాగరం | గతాద్రక్ష్యథమగ్ధామకా
హరమహేమిభిః || ౭౬౩ || తస్యమద్యేషుమహాశ్వేరయిపభానామపర్వతః | దివ్యగంధైకకుమయితైరావతైశ్చనగైర్వృ
తః || సరశ్చరాజతైవపద్మైశ్చలితైవాహామకేసరైః || నామ్నానుదత్తంసామరాజహంప్రేప్యమాకులం | విమధాశ్చ
రణాయతూఃకిన్నరాసాస్సరోగణాః || హృష్టాస్సమభిగచ్ఛంతినభిరాంతరింసవః || ౭౬౪ || క్షీరోదంసమతిక్రమ్యతతోద
క్ష్యథవానరాః | జలోదంసాగరశ్రేష్ఠంసర్వభూతభయావహం || ౭౬౫ || తత్రతతోద-పఙ్కతేజః కృతహయముఖంమహా
త్ | అస్యాహుస్తస్యవేగమోదనంసచదరం || ౭౬౬ || తత్రవిక్రీకాంతాంబోహానాగరౌకసాంశూరియా
లేచనమథానాంధృష్టాత్సన్దశబాముఖం || ౭౬౭ || స్యాదాదస్యేత్రతేదేవేయాజనాగ్నిత్రయోదశజాతయాపశిలీనా
మమహానీలకపర్వతః || ౭౬౮ || తత్రచంద్రవ్రతికాశంపన్నగంధరశీధరం | పద్మప్రతిశాలాత్తతోద్రక్ష్యథవానరాః ||
అసీంపర్వతస్యాగ్రేసర్వభూతసమస్కృతం | సహస్రశిరసంచమనంతంనీలవాసనం || ౭౬౯ || త్రిరాజకాంవనః
కుస్తలస్తస్యమహాత్మనః | స్థాపితపర్వతస్యాగ్రేవిరాజతిపవేదః || ౭౭౦ || పూర్వస్యాందిశిబ్రాహ్మంకృతంభ్రీదశేష్వ
రైః || ౭౭౧ || తతఃపరంహేమమయశ్చీమానుదయపర్వతః || తస్యకోటిదివంస్పృష్ట్యాత్రయోజనమాయతాజాతభా

సమయోద్యామిరాజునివేదకాః సాత్రైసాత్రై ప్రమాత్రై శ్శక్తీణకారైశ్శుభ్రపిప్లితైః । జాతరూపమయైర్నివైశ్శోభే శే
సూర్యసన్నిభైః ॥౫౬॥తత్రమాజనవిస్తారముచ్చిరేంద్రజాజనం । శృంగంసోమనసంసామ జాతరూపమయంధు
వం॥౫౭॥తత్రపూర్వంపదంకృత్యాపురావస్థాస్త్రివిక్రమే ద్విలియంతిభిరేమేరోశ్చ కారపురూపై త్తమః ॥౫౮॥ఉత్తర
చరిత్రకవ్యంబూద్ధిపందిచాకరః । ద్యుశ్శోభవతిభూయస్థంతిభిరంతస్సహూచ్ఛ్రియం ॥౫౯॥తత్రతై భానసానాను
వాలభల్యమహామయః । ప్రకాశమానాద్యశృంలేసూర్యవస్థాప్రవసన్తి ॥౬౦॥ అయంపదశఃనోద్ధివపురాయస్య
ప్రకాశతే యస్మిన్దేవశ్చచతుశ్చనర్వపాగ్భృతామపి ॥౬౧॥ నైలస్యతస్యశృంగేకుచందరేషువనేషుచరణావస్య
హతేదేవ్యమాగితవ్యస్తతస్తరి ॥౬౨॥ కాంచనస్యచ నైలస్యసూర్యస్యచమహత్తనః । అవిష్టాతేజసాసంధ్యాపు
ర్వారక్తాప్రకాశతే ॥౬౩॥ పూర్వమేతత్సూతరద్వారంపుష్పివ్యాభవనస్యచ సూర్యస్థాదయసంప్రవహూర్వాహ్యే
పాదినవ్యతే ॥౬౪॥తస్యనైలస్యపుష్పమర్భూరేషునశమచ । రావణస్సూనైదేవ్యమాగితవ్యస్తతస్తరి ॥౬౫॥తతఃపరమగమ్యాస్యాస్తిన్నర్వాత్రిచశాపుతా । రహితాచంద్రమార్యాభ్యామస్త్యశ్శతీమిరాపుతా ॥౬౬॥ నై
లేషు లేషునర్వేకుచందరేషువనేషుచ । యేచనోక్తమయాదేశావిచేయా లేషుజానకీ ॥౬౭॥ ఏతావద్వాన్తైశ్శక్త్యం
గంతుంవాసరపుంగవాః । అభాసేరమమర్యాదనంజానీను స్తతఃపరం ॥౬౮॥ అభిగమ్యతున్తేజోనిలయంరావణ
స్యచ । మాసేపూర్ణేనవర్త్యముదయంపాగ్భృతవ్యతం ॥౬౯॥ ఊర్వకంమాసాన్నవ స్తవ్యంవనస్వశ్శోభ వేత్తమ ।
సిద్ధాధాసేనినైవర్త్యమధికవ్యవతైస్థిం ॥౭౦॥ మహేంద్రకాంతాంవనపదమంబితాందిశంచరిత్యాస్మిన్దేవ
సరాః । అవాప్యసీతారంబువంతేజ్జలయాంతతీవిప్రత్సాస్సుభిశోచవిష్వళి ॥౭౧॥ఇతిలిమతి...చత్యాస్మిన్శక్త్యుగః*
తతఃప్రస్థావ్యమగ్రీవస్తవహాద్వానరంబలిం దక్షిణాంప్రేతయమనంవనారాసఖిలక్షితాః ॥౭౨॥నీలమగ్ని
తంప్రవహానుమంతంచవారం । పేతామహుతంప్రవహజంబంతయమహాలం ॥ సుహూరందచరగంబులం
తత్రైవచగజంకవాక్షంగవయంసూషేణమృగశంతభాః । మైందంచద్వివిదంచైవవిజయంగంధమాదనం । ఉలూపిమశు
సంగంచపహతాశనమతాపుభా ॥ అంగదప్రముఖాస్త్విరావీరఃపింగళశ్శర్వః । కేగవిక్రమసంపన్నాన్పందిమశుశే
షవిత్ ॥౭౩॥ లేమహగ్రీవరంప్రవహపద్మలమసంగం । విధాయహరివీరాణామాదిశద్వక్షిణాందిశం ॥౭౪॥యేతేచనసము
ద్భేతాస్తస్యాందినిమగమాః । కపిశేతపిముఖ్యానాంసలేషాంతామదాహరత్ ॥౭౫॥ సహనగ్రీవరంపింధ్యంనానా
మృమలతాయుతం । నర్మదాంచనదీమద్దాంసుహూరగగ్రేపేవితాం ॥ తతోగోదావరీరమ్యాంకృష్ట వేణీమహాన
దీంసరదాంచమహాభాగాంసుహూరగగ్రేపేవితాం । మేఖలములిలాంప్రవదభాణంనగరాణ్యుపిఅశ్వపంఠీమవం
ఠీచనర్వమేవానువశ్యత ॥౭౬॥ విదర్వాన్పక్షికాంతైస్సవరమ్యాన్మాహిషకానపి । తథావంగానలీలింగాంశ్చకాశి
కాంశ్చసమంతః । అస్త్విత్వందశకారణ్యంసపర్వతనదీగుహంసంసంగోదావరీంప్రవసర్వమేవానువశ్యత ॥ తత్రైవాం
ధాన్శ్శుభ్రంఘోర్వహోధాన్వాంధ్యాన్సకేరభాః ॥౭౭॥అయోముఖ్యశ్చగంతవ్యఃపర్వతోధాతుమండితః ॥ విచిత్ర
శిఖరశ్శ్రీమాంశ్చిత్రపుష్పితకానః । సచందనవంద్యేమాగితవ్యోమహగ్రీః ॥౭౮॥ తతస్తామహగంధివాంప్ర
సన్నవలిలాంశివాంతత్రద్రక్ష్యథకావేరీంపితాతామపురోగతైః ॥౭౯॥ తస్యాసినంనగస్యాగ్రీమలయస్యమహాజ
సం । ద్రక్ష్యథాదిత్యసంకాశమగ్రస్త్యమగ్నివత్తమం ॥౮౦॥ తతస్తేనాభ్యనుజ్ఞాతాః । పసన్నేనమహత్తనా । తామృ
షణీంగ్రాహజ్ఞాంతరివ్యక్తమహానదీం ॥౮౧॥సాచందనవందైదివైః । ప్రవృన్నాద్వివశాలినీ । కాంతేవయవతికాం
తంసముద్రమహగమాః ॥౮౨॥ తతోహమమయందివ్యంముక్తమణిభూషితం । యక్తంకవాటంపాంధ్యానాంగతా
ద్రక్ష్యథకానరాః ॥౮౩॥తతస్సమద్రమాదాభ్యసంప్రథాకార్యార్థస్యయం । అగ్రస్తేనాంతరేతత్రసాగరేవినవేతః ॥ చ
ిత్రసానానగశ్శ్రీమహాహేంద్రపర్వతే । తనః । జాతరూపమయశ్శ్రీమానవగాధోమహాణవం । నానావిధైర్నైస్స
త్రైస్సర్పభాతిశ్చివశోభితం । దేవర్షియాయుతవైరవ్యురోభిశ్చ సేవితం । సిద్ధతావరాంసైశ్చదేవ్యంసమహాపరం । త
మమైలిసహసాగ్నిక్షన్నదాపర్వమవర్తయం । దిస్తస్తస్యావరేపారేతతయానవమాయం ॥ అగ్రమ్యానామైదివ్యస్త్రస్తం
మగ్రస్త్యసమంతః ॥ తత్రసర్వాన్తస్మాన్తామగితవావిశేషతః ॥౮౪॥ సజాదేశప్రవధ్యస్యరావణస్యదురా
త్సనే ॥ రాక్షసానిపతేర్వాసస్సహసాగ్నిక్షన్నదమధ్యతేః ॥౮౫॥ దక్షిణస్యసమద్రస్యమధ్యేతస్యతురాక్షసే ॥ అంగరకేఠి
విఖ్యాతాఘాయామూర్ఖస్యభూజీ ॥౮౬॥ ఏవంసింహుర్యయాన్సూర్యాన్సంతయాన్స్తవ్యసంతయాః । మృగయధ్వంసరేం
ద్రస్యవత్సమమితతేజసః ॥౮౭॥ తమతిక్రవ్యలక్ష్మీవాగనమద్యేతతయాజనే । గిరిపుష్పితకామసిద్ధచారణాసేవి
తి । సంద్రమార్యాంసంకాశేషాగరాంబునమావృతః । భాజితేవిప్రైశ్శృంగైరంబరంబిభిక్షుత ॥౮౮॥ రత్న

కంకాంచనశృంగం సేవతేయందివాకరః॥ శ్వేతంరాజతమేకంచసేవతేయనిశాకరః॥ నతంకృతఘ్నాఃపశ్యంతినన్యతం
సాననా ప్రితాః॥ ప్రణమ్యశిరసాశ్చై లంతంవిమూర్తతవానరాః॥ ౩౦౫॥ తనుతిక్రమ్యుద్ధమాఘాన్సూర్యవాన్నామవర్తతః॥
అధ్వనాదుర్విగాహేనయోజనానిచతుర్దశః॥ ౩౦౬॥ తతః ప్రవృత్తమృతమృతైః ద్యుతో నామవర్తతః॥ సర్వతామపతైర్వృ
త్తైస్సర్వకాలమహేమానైః॥ తత్రస్వత్వానరాహోణీమూలనిధిఫలనిధిః॥ మధ్యహేమత్వామఖ్యానిపరంగచ్ఛతవాన
రాః॥ ౩౦౭॥ తత్రనేత్రమణఃకాంతఃకుంజరో నామవర్తతః॥ అగ్రస్యభవనంయత్రైర్విరంజితృకమణాః॥ ౩౦౮॥ త
త్రయోజనవిస్తారముద్భ్రుతదశయోజనం॥ శరణరాంకంచనదివ్యంనానారత్నవిభూషితం॥ ౩౦౯॥ తత్రభోగవతీనా
మసర్వాణామాలయాపురిః॥ విశాలకర్ణ్యుద్ధమాఘాన్సర్వతఃపరిరక్షితారక్షితావన్నతైః పూర్వైః స్థిరైః సైన్యైః
విష్టైః॥ సర్పరాజోమహాపాగ్నిష్ఠోయస్యాంవసతివాసుకిః॥ నిర్భయమూర్తితవ్యావసాచభోగవతిపురిః॥ ౩౧౦॥ తత్రచానం
తగాదేశాయేకేచనసునన్యతాః॥ ౩౧౧॥ తంచదేశమతిక్రమ్యుమహాన్యభవన్స్థితః॥ సర్వరత్నమయశ్శ్రీగ్రామ్యభూ
నామవర్తతః॥ ౩౧౨॥ గోశీమణికంపవర్తకంచపరిశ్రామంచచందనం॥ దివ్యముగ్ధవృక్షతేయత్రతత్రైవ్యాగ్నిసమృద్ధం॥
రంగు॥ నతుతత్త్వందనంప్రవృత్తాన్ప్రవృత్తంచకవాచన॥ రోహితానామగంధర్వాఘాతారక్షంతితత్వనం॥ తత్రగంధర్వ
వతయంపంచసూర్యసమప్రభాః॥ త్రైలూషానామశీశ్మిన్రీశ్మభూవిభుశ్చైత్రైవవః॥ ౩౧౩॥ రవిహేమాగ్నిచవుమాంసి
వాసపుణ్యకమణాం॥ అంతేష్టనివ్యామధ్మవాః స్తత్రస్వగజజన్మస్థితాః॥ ౩౧౪॥ తతఃపరంనవసేన్యవ్యసేత్పలోకమ్
దారుణం॥ రాజధానియనువ్రైవ్యాకస్త్వేనతమసావృతా॥ ౩౧౫॥ ఏతాదేవయన్యూభిర్విరావానరపుంగవాః॥ శక్యంవి
చేతుంగంతుంచానతోగతిమతాంతం॥ ౩౧౬॥ సర్వమేతత్సమాలోక్యయచ్చాన్యదపిదృశ్యతే॥ గతింవిదిత్వాతై
హ్యన్యన్యనివర్తేతుమహాభగ॥ ౩౧౭॥ యస్త్వమాసాన్నిపుల్లోశ్చేద్యస్తానీతేవత్కృతి॥ మన్తుల్యవిభవోభూతైస్సఖిగంధ
హరివృతి॥ రంగు॥ తతఃప్రియతరోనాస్తిమమప్రాణాద్విశేషతః॥ క్షౌరపరాధోబహుశోమమబంధుర్భవిష్యతి॥ ౩౧౮॥
అమితబలపరాక్రమాభవంతోవిపులనిశేషునులేషుచప్రసూతాః॥ మనుజవతిమతాయద్రాటభవన్తందగ్ధునిగంపురు
షార్థమారభన్యం॥ ౩౧౯॥ ఇతిశ్రీమతిః కిష్కింధాకాండే ఏకవత్సారింశస్సర్గః. *****

అథప్రస్థావ్యసంగ్రహస్తావహరిస్తక్షణాందిశం॥ అబ్రవీష్యేమసంకాశంసుషేణంనామయూధవం॥ ౧॥ తారా
యాఃపితరంరాజాశ్వశురంభీమక్రమం॥ అబ్రవీత్సాగ్రింజలిర్వాక్యమభిగమ్యప్రణమ్యచ॥ ౨॥ మహాపిపుత్రంమూర్తి
చమర్చిష్టంరంసుహాకపిం॥ వృతంకపితరైశ్శూరైః మహాహేంద్రసదృశద్యుతిం॥ బద్ధివిక్రమంసంపన్నం॥ నైవతేయసమ
ద్యుతిం॥ మరీచిపుతాగ్నిస్థాగ్నిచానర్చిర్నాల్పాన్తహంబలాః॥ యుష్మిపుతాగ్నేతాన్సర్వాఃప్రదీపిమాదిశద్భిశం॥ ౩॥
ద్యాభ్యాంశతసహసాగ్నిభ్యాంకపీనాంకపిన్త్రమాః॥ సుషేణప్రముఖాయాయంనైదేహింపరిమార్గతః॥ ౪॥ సురా
స్తాన్గంధాబాహీకాఃశూరాన్మహిమన్త్రైవవః॥ స్థితాన్తనపదాన్రీమాన్యభివులనిపురాణీచపున్నాగ్గహనంకుక్షిం
వసుభోద్రాటకాకులం॥ తథాకేతకపండాంశ్చమార్గధ్వంహరియూధపాః॥ ప్రత్యేకస్సీతోగమాత్రైవనద్యతీతజలా
శ్చివాః॥ తావనానామరణ్యానికాంతారాగిరయశ్చయేగృహు॥ తత్రస్థులీంమరుపాగ్నియామశ్చ్యుచ్చశిరసశ్శిలాః॥ గిరిజాలా
పుతాండుగాంధాగిర్వాపశ్చిమాందిశం॥ తతఃపశ్చిమమాసాన్యసమద్రంధ్రస్థుమహాభగ॥ తిమినకాయితజల
మర్త్యోభ్యుమధవానరాః॥ ౫॥ తతఃకేతకపండాంశ్చమార్గధ్వంహరియూధపాః॥ కపయోవిహరిష్యంతినారికేకవసేషుచ॥
౧౦౧॥ తత్రసీతాంచనమార్గధ్వంసంనిలంరావణస్యచ॥ వేలాతటనివిష్టైవపర్వతేషువసేషుచ॥ ౧౦౨॥ మురదీపవర్త
నంచైవరవ్యంనైవజటిపురం॥ అవంతేయంగలోపాంచతథాచాలక్షితంసం॥ రాష్ట్రానిచవిశాలాని పత్రనారతత్వ
తః॥ ౧౦౩॥ సింధునాగరయోద్భవసంగమేతత్రవర్తతః॥ మహాహేమగిరిర్నామశతశృంగంమహామ్రుజః॥ తస్యప్ర
క్షేషురమ్యేషుసింహాఃక్షగ్రహాఃస్థితాః॥ తిమిమన్యగ్గజాంత్యైవసీదాన్యారోమయంతీతే॥ ౧౦౪॥ తానిదానిసింహ
నాంగిరిశృంగతాశ్చయే॥ ద్రుప్తాస్తప్రప్తాశ్చమాతంగాస్తేయదన్వనసన్యసాః॥ విచరంతివిశేషేష్టేతోయపూర్ణేస
మంతతః॥ ౧౦౫॥ తస్యశృంగందివస్పర్శంకాంచనందిత్రపాదపం॥ పర్వమామలీచేతవ్యంకపిభిఃకామయాపిభిః॥ ౧౦౬॥ కో
టింతత్రసమదేతుకాంచనీశతయోజనాం॥ దుర్గర్వాంపారియాత్రస్యగతాద్రవ్యశ్చవానరాః॥ ౧౦౭॥ కోట్కృష్ట
త్రచతుర్వింశేక్షంధర్వాణాంతరస్యినాం॥ వసంత్యిన్నినికాశానాంఘాగౌణాంకామయాపిణాం॥ ౧౦౮॥ పావకార్మిః
ప్రతికాశోస్సుమవేతాస్సుహాసశః॥ నాల్పాసాదయతవ్యావననైర్భీమవిక్రమైః॥ నాదేయంచఫలంకస్తాద్దేశా
త్కించిత్క్షమంగమైః॥ దురాసదాహీతేవిరాస్పత్యసంతోమహాబలాః॥ ఫలమూలానితేత్రత్రక్షంతేభీమవిక్రమాః॥ ౧౦౯॥ త
త్రయత్నశ్చక్రస్సగ్రీమాగ్నితవ్యావజానతః॥ నహితేభ్యోభయంకిందిత్రాపిత్యమసుపర్వతాం॥ ౧౧౦॥ తత్రనైమగ్య

అనంతసానందస్థితః | నానాదుఃఖలతాకీర్ణవజ్రీనామహాగిరిః | శ్రీమాన్మమదిత్య క్షర యోజనావళి
 తిలకుం || ౨౪ || గుహా ప్రతీతచేతవ్యాః ప్రయత్నేన ప్రవంగమా || ౨౬ || చతుర్థా గేసముద్రస్యచక్రవాన్నమవర్త
 తః | తత్రవక్రంసహసారిరంబిమితంవిశ్వకమణా || ౨౭ || తత్రవచజనంసాత్వాహయన్ దీపంబదావనం | అజహరతత
 శ్చక్రంశంఖంచపురుషోత్తమః || ౨౮ || తస్యసానుషునితేమిచాలాసుగుహాసుచ | రావణస్యహవై దేవ్యమాగ్నితవ్య
 ప్రతప్తతః || ౨౯ || యోజనానాంతతస్వస్థీర్వరాకూటానామవర్తతః | సువణశృంగస్సుగ్రీవానగాధవరుణాలయే || ౩౦ ||
 తత్రప్రాప్త్యానిమం నామజాతరూపమయంపురం | యస్మిన్సంతిమస్తాత్సానరకీనామదానవః || ౩౧ || తత్రసానుషునితే
 మిచాలాసుగుహాసుచ | రావణస్యహవై దేవ్యమాగ్నితవ్యప్రతప్తతః || ౩౨ || తమతిక్రమ్యతై లేంద్రంకాంచనాంతరగర్భ
 రః | పర్వతస్సర్వసావణోధారాప్రవణాయుతః || ౩౩ || తంగజాశ్చవరాహశ్చసంహవ్యాహూత్సవర్తతః | అభిగ
 ర్జంతసంతతం తేనశబ్దేనదర్శితాః || ౩౪ || యస్మిన్ హరహయస్త్రిమాణమహేంద్రపాకతాననః | అభిషిక్తస్యై రాజామే
 షువాన్నామవర్తతః || ౩౫ || తమతిక్రమ్యతై లేంద్రంమహేంద్రవరిపాలితం | వస్థిగిరిసహసారిణీకాంచనాగిమివ
 థ | తరుణాదిత్యవర్ణాభాజిమానానివర్తతః | జాతరూపమయైవ్యతైశ్చేధిరానిమిషమితి || ౩౬ || తేషామధ్యస్థితో
 రాజామేరురు త్రవర్తతః | అదిత్యేనప్రసన్నేనతైలోద త్రవరఃపురా || ౩౭ || తేనైవముక్త్యై లేంద్రః సర్వసవత్సవాశ్చ
 యాః | మత్స్యేనాదాభ్యువివ్యంబిదాతాత్రంచనాంచనాః || త్వయ్యేచాపితత్సంకిదేవగంధర్వదానవాః | తేభవి
 వ్యంజితకైశ్చేషభయాకాంచనప్రభాః || ౪౦ || విశ్వేదేవాశ్చమరుతేవసవశ్చేదివకానః | ఆగమ్యపశ్చిమానంధ్యాం
 మేరుమ త్రవర్తతం | అదిత్యమపివ్యంజితకైశ్చేషమర్యోభిపూజితః | అదృశ్యస్సర్వభూతానామద్రుంగవృత్తవర్తతం || ౪౧ ||
 యోజనానాంసహసారిణీదశతాదివారకః | ముహూర్తాధేనతంశీమిమభియాతిలోచ్యయం || ౪౩ || శృంగేతస్య
 మహద్విస్ఫంభవనంసూర్యసన్నిభం | సారిసాదగణసంబాధంవిహితంవిశ్వకర్మణా || శీభిరంతర్భుజిభ్యుత్తై ర్వానావ
 శ్చీనమాకులైః | నితంపాకహ స్తస్యవరణస్యమహాత్మనః || ౪౫ || అంతరామేరుమ ద్రువతాలాదశశరామహా |
 జాతరూపమయస్త్రిమాణాభాజితేత్రవేదికః || ౪౬ || తేషున ర్దేషుమగేషునరస్సుచనరిత్యుచ | రావణస్యహవై దే
 వ్యామాగ్నితవ్యప్రతప్తతః || యత్రతస్మిదిగర్భాష్ట ప్రవసాస్సేనభావితః | మేరుసావస్థిరీత్యేవ భ్యాత్వైతే బ్రహ్మణాన
 మః || ౪౮ || ప్రప్రవ్యోమేరుసావస్థిమహాపిణిస్సూర్యసన్నిభః | ప్రణమ్యశిరసాభూమాప్రవృత్తిం మైథిలీంప్రతి || ౪౯ ||
 ఏతావశ్చేనలూకస్యభాసగ్రోరజనీక్షుయేకృత్వాదితిమిరుంసర్వమద్రుంగవృత్తివర్తతం || ౫౦ || ఏతావద్వాన్తైశ్చక్ర్యంగం
 తుంచానరపుంగవాః | అథాస్మిన్ రమమర్యాదంసజానీమ స్తతఃపరం || ౫౧ || అగ్నిగమ్యతై దీహీంనిలయం రావణస్యచ | అ
 ద్రవర్తతమానాద్యపూర్ణామాసేనవర్తతః | ఉద్ధృంమాసాన్నవ ద్రవ్యంవసన్సృగ్భృభవేషు || ౫౨ || సహైవశూ
 రోయిష్టాభిశ్చక్ర్యురోమేగమివ్యుతి | శీరీతవ్యంసర్వమేతస్యభవద్విధిక్షృతాభిః || ౫౩ || గురురేషమహాబాహుఃశ్చ
 శురొమేమహాబలిః | భవంతశ్చాపివిక్రాంతాః | ప్రమాణంసర్వకమణు || ౫౪ || ప్రమాణమేనంసంస్థాప్యవశ్యర్వంపశ్చి
 మాందితం || ౫౫ || దృష్టాయాంతునరేంద్రస్యతత్త్వాన్యమివ తేజసః | కృతకృత్యాభివ్యాసంకృతస్యప్రతికమణా ||
 ౫౬ || అతీస్యదమియతిగంధతాల్పస్యాన్యసూతంభవేత్ | సంప్రధార్యభవద్భిశ్చదేవకార్యాకాసంహితం || ౫౭ || త
 తస్మిన్ ఘోరప్రమాఖాఃప్లవంగాస్సుగ్రీవవాక్యంనిపుణంనిశమ్య | ఆమంత్యంస ర్దేషవగనిభవంతే జన్మదీశంతాంపరుణా
 భిగుప్తాం || ౫౮ || ఇతిగ్రీమతిగిరిమిందాకాండేద్వివత్సారింశస్సగః || ***** తతస్సందిశ్యమగ్రీవశ్చ యురంబ
 శ్చిమాందితం | పీఠతతవలింనామవానరంవానరర్షభః || ఉవాచరాజాగర్భాష్టస్వర్వవానరసృత్తమం | వాక్యమాత్మ
 హితంమైవమన్యదహితంరథా || ౧ || వృతశ్చరహసేగిరిత్వద్విధానావనాకసాం | నైవస్యతమైసాన్గంప్రతిష్ఠ
 న్సస్సమంత్రిభిః | దిశంతహ్యుగిదీపంవిక్రాంతాంహమైలావతంసకాం | సర్వతఃపరిమార్గధ్వంరామపక్షిమినిదితాం ||
 ౪ || అప్రీనాగ్రేవినిర్వృత్తకృతేదాశరభఃపియే | ఋణాన్మైక్యభివ్యాసంకృతాన్గర్భాద్విదాంవరాః || ౫ || కృతం
 హిప్రియమస్యాకంధువేణమహాత్మనాతస్యచేత్ | ప్రతికారోద్ధివలంబిజివిదాంభవేత్ || ౬ || అగ్నిశిశార్యనిర్వృత్తి
 మకస్త్రుపియన్వేరేత్ | తస్యస్యాత్మభిలంబశ్చక్రంపునహూర్తకారిణః || ౭ || ఏతాంబుజిమవస్థాంబుశ్చేతేజానకీయధాః
 తథాభవద్భిశ్చక్రవ్యవస్థాత్ప్రియహితైషిభిః || ౮ || అయంహిసర్వభూతానామహాన్యప్రసరసేత్తమం | అస్మానుచాగతప్రీ
 తరాహఃపరపురంజయః || ౯ || ఇమానివనమగ్రాణీనద్యతైలాంతరాణిచ | భవంతఃపరిమార్గధ్వంబుజివక్రమసంచదాత్ర
 త్రుష్టేచ్ఛాన్సురింశాంశ్చకూరసానాం ప్రత్యేవ | ప్రస్థలాన్సురతాంత్వైవమహాంశ్చవహమాద్రువైః || కాంభోజాన్యవ
 శాంత్వైవతానారట్టకాపః | బాష్ణీకాన్యపి కాంత్వైవపారవానభుంకణా || ౧౦ || నీనాన్సురమనీనాంశ్చనిహాంశ్చ

పునఃపునః అర్చ్యకృత్తదాం త్రైవిధీమనంతరేభక్తవచః ॥౧౩॥ లోకస్సోపగమం దేసు లేక జాతుల నేర్పరుల । రావణస్స
పాదే దేవభృమార్గితవ్యస్తతస్తతః ॥ ౧౪ ॥ తతస్సహృదయం గత్వా దేవగంధర్వసేవితం । కారంబాతుభూషాసానుప
ర్యతంతంగమిష్యథ ॥౧౫॥ మహాత్ముతస్వత్వైలంఘ్యరేమగుహానుచ । వివిన్దుతమహాభాగాం రామచంద్రీంతతస్తతః ॥
౧౬॥ తమలిక్రమ్యతేంత్రం హేమగుచ్ఛం మహాగిరిం । తతస్సుదర్శనం నామగంతుమహాభవవర్తతం ॥ ౧౭ ॥ తతోదేవ
హనుచ । రావణస్సపాదే దేవభృమార్గితవ్యస్తతస్తతః ॥ ౧౮ ॥ తమలిక్రమ్యచాకాశం సర్వతత్తతయోజనం । అపర్యత
నదీవృక్షం సర్వసత్త్వవివర్జితం ॥ ౧౯ ॥ తంతుశీఘ్రమలిక్రమ్యకాంతారం రోమమార్ద్రణం త్రైలాసంచాండురంత్రైలంచా
ప్యస్యస్థాభవిష్యథ ॥౨౦॥ తత్రపాండురమేషుభంజంబూనదరిష్కృతం । కుదేరభవనందివ్యం ధృత్రితందిశ్వకమణా
విశాలానలినియత్ర ప్రభూతకనలోత్పలా । హంసకారంజవాక్తిణాహ్యస్యస్రోగం సేవితా ॥౨౩॥ తత్రవైశ్రవణోగా
జాసర్వభూతవసుస్కృతః । ధనదోరమతే శీమణ్యగుహ్యకైస్సహయత్రరాజ్ ॥౨౪॥ తస్యచంద్రసిరాశేషుదత్తతేషు
గుహానుచ । రావణస్సపాదే దేవభృమార్గితవ్యస్తతస్తతః ॥౨౫॥ క్రౌంచంతుగిరిమాహాద్యవిలంతస్సమవర్తమం । అప్రమ
తైః ప్రవృన్యంతదృష్టివేతంహితత్స్మృతం ॥౨౬॥ వసంతిహిమహాత్మానస్తత్రసూర్యసమప్రభాః । దేవేరభ్యర్చి శాస్స
వ్యగ్రేవయాపాహపహజయః ॥౨౭॥ క్రౌంచస్యతుగుహాశ్చాస్మాస్మానూనిశితరాశిచ । ధర్మరాశ్మనితంబాశ్చవిచేతవ్య
స్తతస్తతః ॥౨౮॥ క్రౌంచస్యశిఖరంచాపిగ్రీవ్యవతతస్తతః । అవృక్షంకామత్రైలంచమానసందివ్యగాలయం ॥౨౯॥ నగతి
స్తత్రభూతానాం దేవదానవరక్షసాం । సచనత్రైర్విచేతవ్యస్ససామప్రప్రభూధరః ॥ ౩౦ ॥ క్రౌంచంగిరిమలిక్రమ్యస్తై
నాకోనామపర్యతః । మయస్యభవనయంత్రదానవస్యస్యయంకృతం ॥౩౧॥ మైనాకమ్మచేతవ్యస్ససామప్రక్షంబరః ।
స్త్రీణామశ్వముఖాం చర్షకేతాస్తత్రతత్రత్రు ॥ ౩౨ ॥ తందేశంసమలిక్రమ్యఅశ్రమంసిద్ధసేవితం । సిద్ధావైభానాస్త
త్రపాలఖల్యాశ్చతాపసాః ॥ ౩౩ ॥ వంద్యస్తేతుతపస్సద్ధాస్తవసావీతల్పహః । ప్రప్రవ్యాచాపీసితాయాః ప్రవృత్తిస్స
యాన్వితైః ॥ ౩౪ ॥ హేమపుష్కరసంఘన్తుతస్త్రివైభానసంసరః । తరుణాదిత్యసంకాతైహంస్త్రైర్విచరితంతుతైః ॥
౩౫॥ దేవహవ్యంకుదేరస్యపార్వభావః ఇతిప్రృథ్వీగజః పర్యేతితందేశంసదానహకే రేఖాభిః ॥౩౬॥ తత్సర్వమలిక్రమ్య
నన్దనంద్రవిచారం । అనన్తత్రగణంవ్యోమస్సమయోదమవాదితం ॥ ౩౭ ॥ గర్భస్థిభిర్వాకాన్యసతుదేశః ప్రకాశతేవి
శాస్త్రమృష్ణిస్తుప్రసిద్ధదేవకత్వైస్సయంత్రవైః ॥ ౩౮ ॥ తంతుదేశమలిక్రమ్యతైలోదానామనిమ్నగా ॥ ౩౯॥ ఉ
భయోస్తీరయోస్తపాన్యోజీవకానామవేణవః । తేనయంతివరంతీరంసిద్ధాప్రత్యానయంతిచ ॥ ౪౦॥ ఉక్తరాజురవస్త
త్రకృతపుణ్యప్రతిశయాః ॥ ౪౦ ॥ తతఃకాంచనపద్మాభిఃపద్మినీభిఃకృతోనకాః । నీలవైదూర్యవత్రాభిరృద్ధస్తత్రస
హస్రశః ॥ ౪౧ ॥ రక్తేత్ఫలవనైశ్చాత్రమండితాశ్చహిరణ్మయైః । తరుణాదిత్యసందృష్టాన్మంతిత్రజలాశయాః ॥ ౪౨ ॥
మహాహామణివత్రైశ్చకాంచనప్రభుశేనదైః । నీలోత్ఫలవనైశ్చిత్రైస్సదేశస్సర్వతోవృతః ॥ ౪౩ ॥ నిమ్నరాశిశ్చము
త్రాభిర్నీభిశ్చమహాధనైః । ఉదగ్ధాతపురినాస్తత్రజాతయావైశ్చైవమ్నగాః ॥ సర్వరత్నమయైశ్చిత్రైర్వనగాధానగో
త్రమైః । జాతయాపమయైశ్చాపిహతాశనసమప్రభైః ॥ ౪౪ ॥ నిత్యపుష్పసాలాస్తత్రనగావత్రరథాకులూః । దివ్యగంధ
రసస్సర్వాస్సర్వకామ్యానవసంతిచ ॥ ౪౫ ॥ నానాకారాశివాసాంసిఫలంభ్యశ్చేనగోత్రమాః ॥ ౪౬॥ ముక్తావైదూర్యవి
త్రాశ్రీభూషణానితత్రవనః । స్త్రీణాంబాహ్యమయాపాణిపురమాణాంత్రైవచ ॥ సర్వద్రుమభుజీవ్యాంఘ్రంభ్యశ్చేనగోత్ర
మాః ॥ ౪౭ ॥ మహాహాణివివిదత్రాశ్రీహిమాన్యశ్చేనగోత్రమాః । శయనానిప్రసాయంతేచిత్రైస్తరణంబితచ ॥ ౪౮ ॥
మనకతాతానిమాల్యానిఫలంభ్యతాస్వరేమీమాః । పానానిచమహాహాణిభిక్ష్యానివిధానిచ ॥ ౪౯ ॥ త్రైయస్సగు
ణసంపన్నాదపయావలంకీతాః । గంధర్వాఃస్సరాస్సిద్ధానాగావిద్యాధరాస్తథా ॥ రమంతేసహితాస్తత్రనారిభి
రృష్కంబరప్రభాః ॥ ౫౦॥ సర్వైస్సమృతకర్మాణస్సర్వేర్వరతిపరాయణాః ॥ సర్వకామార్థసహితా వసంతిసహయాపి
తః ॥ ౫౧ ॥ గీతవాదిత్రనిఘాంశపశ్యేత్సప్రభూపితస్సవః ॥ శూర్యయతేసతతత్రత్రసర్వభూతవసంతిహరః ॥ ౫౨ ॥ ౩౪
తత్రనామదితశ్చిన్నాస్త్రికశ్చిదసద్భిర్యుః । అహస్యభూవర్ధంతేనకాస్తత్రమనోరమాః ॥ ౫౩ ॥ సమలిక్రమ్యతం
దేశమత్రరఃవయస్సాస్థిః ॥ ౫౪ ॥ తత్రసోమగిరిర్నామమధ్యేహేమమయోమహాణ । ఇంద్రలోకగతాయేచబ్రహ్మ
లోకగతాశ్చయే ॥ దేవాస్తంసమవేక్షంతేగిరిరాజందివంగతాః ॥ ౫౫ ॥ సతుదేశోవిమార్యోపితస్సభాసాప్రకాశతే
సూర్యలక్ష్మ్యాభిధిక్షేయస్తవతేవవివస్వతా ॥ ౫౬ ॥ భగవాన్పవిత్రాస్తాశంభురకాదభాత్యకః ॥ బ్రహ్మసమదీదేవ
శోబ్రహ్మపిఠపరివారితః ॥ ౫౭ ॥ నకథంచనగంభవంతుమాణాముత్తరేణవః ॥ అస్త్రేహమపిభూతానాంనాదిక్రామరి

వైగతిః సహిసో మగిరిర్నామ దేవానామపి మగః ॥ తమాలోక్య తతః క్షిప్రముపావత్త్రిమమూర్ధ ॥ ౬౦౪ ॥ ఏతావ
ద్వాసరైశ్చ క్షంగంతుం వానపుంగవాః ॥ అభాసః సరమర్పాదంగణామివ స్తతః పరం ॥ ౬౦౫ ॥ సర్వమేతద్విచేతవ్యం
యస్త్రయాపరికిరీతం యదన్యదపి నోక్తం తతాపి పిత్రీయతాం మతిః ॥ ౬౦౬ ॥ తతః కృతం దాశరథేష్వహస్త్రియం మహా
క్షత్రం చాపి గోమనుప్రియం కృతం భవిష్యత్సర్వనిలాసలోపమామిదేవాజాదన్యనజేనకమఘా ॥ ౬౦౭ ॥ తతః కృతాఘాన్య
హీరాస్య బాంధవామయార్చితాస్సర్వనక్షత్రమహోరమైః ॥ చరిష్యతీర్ష్యం ప్రతిశాంతతత్ర సుహృద్యాయాభూతభరాః
స్వపంగమాః ॥ ౬౦౮ ॥ ఇతి శ్రీమతిః కిష్కింధాకాండే చైవ త్వార్తింశస్సర్గః. ****

సమశేషిణుగ్రీవోహనుమత్సర్వము క్రవా ॥ సహితస్త్రివర్తిశ్రేష్ఠ్యనిత్యతాథోర్ధ్వసాధనే ॥ ౧ ॥ అబ్రహ్మహ
నుమంతం విక్రాంతమనిరాత్మజం ॥ సుగ్రీవః పరమప్రీతః ప్రభుస్సర్వవనకసాం ॥ నభూమానాంతరిక్షేవా నాంబ
నేనామరాలయేనాపువాగలసంగం తెవశ్యమిహిపుంగవ ॥ సాసురాసుహంగధర్వాస్సనాగనరదేవతాః ॥ విదితా
స్సర్వలోకాస్తేన సాగరధరాధరాః ॥ గతిర్వైగత్వేజశ్చలాఘవంచమహాకపే ॥ పితృస్తేన దృశం వీరమూరతస్య మహా
జనః ॥ తేజనాపాపి తేభూతం సమం భువి న దిద్యతే ॥ తద్యథాలభ్యతే సీతా తత్త్వమేవ పపాదయ ॥ త్వయ్యేవ హనుమ
న్నప్రియం బుద్ధిః పరాక్రమః ॥ దేశకాలానువృత్తిప్రసంగేన యపండిత ॥ ౨ ॥ తతః కార్యసమాసంగమపగవ్యహనూ
నుతి విదితా వహనుమంతం చ దింతయానూసరాఘవాః ॥ ౩ ॥ సర్వధానిత్యతాథోయం హనుమతి హరిశ్చరః ॥ నిత్యతాథాకర
త్పాపిహనుమాకార్యసాధనే ॥ తదేవం ప్రస్థితస్యేవ పరిజ్ఞాతస్య తత్త్వః ॥ భూతాః పరిగ్రహీతస్య భుజైః కార్యసలో
దయః ॥ ౪ ॥ తం సమీక్ష్య మహాతేజాన్యసామూర్తరహరిం ॥ కృతార్థః నవంవృత్తః ప్రహృష్టో ద్రియమానః ॥ ౫ ॥
నకాతస్య తతః పీఠస్స నామాంకోపశోభితం ॥ అంగురీయమభిజ్ఞానం రాజపుత్ర్యాః పరంతపః ॥ ౬ ॥ అనేన త్వాం హ
రిశ్రేష్ఠ దిహ్నానజనకాత్మజా ॥ మత్సకాశాదనుపాప్తమనుద్విగ్నానుసవశ్యతి ॥ ౭ ॥ వ్యవసాయశ్చ వేదసత్త్వయ్యుక్త
శ్చ విక్రమః ॥ సుగ్రీవస్య చ సందేశస్సిద్ధిం కథయ సీమమే ॥ ౮ ॥ సతంగవ్యవహరిశ్రేష్ఠః స్థావ్యమూర్ఖిః కృతాంజలిః ॥ వం
దిత్యాచరణోచైవ ప్రస్థితః ప్రవగోక్రమః ॥ ౯ ॥ సతత్ప్రీతస్త్రివర్తిశ్రేష్ఠః సహజం మహాద్భ్యుభావవీరః పవాత్మజః కపిః ॥ గతాం
బుదేవో మువిభుద్ధమంజలశ్శ్రేష్ఠః క్రతగోపశోభితః ॥ ౧౦ ॥ అతిబలబలమశ్చైతస్త్వహం హరివరవిక్రమవిక్రమైర
నత్త్యై ॥ పవనసరయోధాభిగవ్యతే సాజనక సుతాహనునన్త్రధాకురుష్వ ॥ ౧౧ ॥ ఇతి శ్రీమతిః కిష్కింధాకాండ- చతుశ్చ
త్వార్తింశస్సర్గః. **** సర్వాంశ్చ సహాయసుగ్రీవః ప్రవగాః ప్రవగః ॥ సమస్తానాం
పిన్నుయో రామకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ఏవమేతద్విచేతవ్యం యస్త్రయాపరికిరీతం ॥ ౧౨ ॥ తమగ్రహాసంభూతా ర్విజ్ఞా
యహరిపుంగవాః ॥ శలభాశ్చ వసంధాన్యమేదీనం ప్రతస్థితే ॥ ౧౩ ॥ రామః ప్రవగైరేవైవ సత్కృతః ॥ ప్ర
తీక్షమాం స్తం మాసం సీతాభ్యర్థిగమేకృతః ॥ ౧౪ ॥ ఉత్తరాంతుదిశం మన్యంగిరిరాజసమాప్తతాం ॥ ప్రతస్థితసహసాపీ
రోహరిశ్శతవతిస్తదా ॥ ౧౫ ॥ పూర్వాదిశం పరియయావినతోహరియాధపః ॥ ౧౬ ॥ తారాంగదాదినహితః ప్రవగో
హనురాత్మజః ॥ అగ్రస్య చరిరామాశాం దక్షిణాం హరియాధపః ॥ ౧౭ ॥ పశ్చిమాంతుభృశం ఘోరాం సుషేణః ప్రవగేష్వ
రః ॥ పృతస్థహరిశామూలో దిశం పరుణపాలితాం ॥ తతస్సర్వాదిశో రాజాసోదయత్వా యథాతథం ॥ కపిసేనావతి
స్త్రిభ్యాశ్చ మోదసః ఖతస్సుఖం ॥ ౧౮ ॥ ఏవం సంబోధితాస్సర్వైరేవాజ్ఞావానరయూధవాః ॥ స్వాంస్వాం దిశమభిషేచ్య
త్సరితాస్సంప్రతస్థితే ॥ ఆనయమ్యమహేసీతాం హనిమ్యనుశ్చరావణం ॥ నదంతశ్చన్నదంతశ్చ గజాంతశ్చ ప్రవంగ
మాః ॥ త్వేషంతో ధావమానాశ్చ పిదంతో మహాబలాః ॥ ౧౯ ॥ అమామేకోహనిమ్యమిహాప్తం రావణమాహవే ॥ త
గిశ్చేష్టాభ్యసహసాహరిష్యేజనకాత్మజాం ॥ వేదమానాం శ్రీమణాద్యభవద్విస్మయితామితి ॥ ఏకవహనిమ్యమిహాతా
తాదజిహానకీం ॥ విభమిమ్యవ్యూహం వృత్తోపాతయమ్యవ్యూహంగిరి ॥ భరణీంధారయమ్యమిత్తోభయమ్యమిహాగ
రా ॥ ౨౦ ॥ అహం యజనసంఖ్యాయాః ప్రవితానాత్రింశయః ॥ శతేనో యజనసంఖ్యాయాశ్చ తం సమధికం హ్యహం
జులలేనాగరేవాపైలేమచ వనేశుభ ॥ పాతాళస్యాపి వామధ్యేన మమచ్ఛిద్యతేగతిః ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యేకైకంతదాత
త్రచానరాబలదర్శితాః ॥ ఉచుశ్చ వచనం తత్సహరిరాజస్య సన్నిహౌ ॥ ౨౨ ॥ ఇతి శ్రీమతిః పంచమ త్వార్తింశస్సర్గః. *

గతేషువాసరేంద్రేషురామసుస్సగ్రివహుబ్రహ్మిణీ కథంభవాన్యజానీ తేనర్వంత్వైమండలంభవః || ౧ || సుగ్రీవస్తు
తతోరామమువాచప్రథమాత్మవా || ౧౫ || శూరీయతాంసర్వమౌఖ్యాస్యేవస్వరేణనరగ్ధృభః || అయదాతుమందుభింనా
మదానవంసుహిషాకృతింపరికాలయ తేవాచీమలయంపృథివర్వతం || తదావివేకహమిహివేమలయస్యగుహంపృతి || ౩౪ ||
వివేకవాతీతతాపిమలయంతజ్జ్ఞానంసయా || ౪ || తతోహంతత్రీనిక్షిప్తగుహద్వారివివితవత్ || నచనమగ్రీమతేవాతీత
దానంపత్యరేగతే || ౫ || తతఃక్షతజదేగేనలపుపూరేతదాచిలం || తదహంవిస్మితోవృష్ట్యాభ్యాశోకవిహరితః || ౬ ||
అథాహంకృతబుద్ధిస్తుపస్యక్తంహతోగురుః || ౬౫ || శిలాపర్వతసంకాశాచిలద్వారమయావృణా || అతక్షువస్మిన్మగ్రీ
మిశుంసుహిషావిసశేదితి || ౭౫ || తతోహమాగంకిమీంధాంధిరాశస్త్యస్యజీవితే || రాజ్యంపమమహత్వాప్తంతార
యారుమయానహ || ౮౫ || మిత్రైశ్శనపితృస్తత్రవసామివిగతజ్వరః || అజగమతతోవాచీమత్వాతందానవగ్ధృభం ||
౯౫ || తతోజామదదాంరాజ్యంగౌరవార్థ్యయయంత్రితః || ౧౦ || సమాంజిమాంసుడుప్తాత్మావాతీప్రవృత్తితేంద్రి
యః || పరికాలయతేకోగ్రాధ్ధావంతంవానరపక్షాః || ౧౧ || తతోహంవాచినా తేనాసుబంధకప్రధావితః || నదీవృషవి
ధాఃపశ్యన్వనానగరాణి || ౧౨ || అచ్యుతలసంకాశాతతోవైపుథివీమయా || అలాతవప్రప్రతిమావృష్ట్యాగోష్ఠదవ
త్తదా || ౧౩ || పూర్వాంధికంతతోగత్వావశ్యమిపివిధాదుమాన్ || పర్వతాంశ్చనదీరమ్యాస్యరాంసిపివిధానివ ||
ఉదయంత్రవశ్యమిపర్వతంధాతుమండితం || క్షీరోచంసాగరంవైవశ్యయస్యరసాలయమ్ || పరికాలయమానస్తవా
లినాభిచిత్రస్తదా || ౧౪ || పునరావృత్తహససాప్రస్థితోహంతదాభిగో || పునరావత్తమానస్తవాచినాభిచిత్రో
దుత్తరం || దితస్తస్యాస్తతోభూయఃప్రస్థితోదక్షిణాంధికం || వింధ్యపాదపనకీణాంచందనమృగభూమితాం || ౧౫ ||
దుమిత్రేలాంస్తతఃపశ్యేభూయోదాదక్షిణతోపరాత్ || పశ్యమాంతుదిశంపాస్త్రీస్తాచాలినాసమభిచిత్రః || సంవశ్యన్వివి
ధాఃదేశానస్తంచగిరిస్త్రమం || పాస్త్రవాస్త్రగిరిశ్రేష్ఠముత్తరాంసంప్రధావితః || హిమవంతంచమేరుంచ సము
ద్రంచతతోత్తరం || ౨౦ || యదానవింశంతరణంవాచినాసమభిచిత్రః || తదామాంబుజింపవోహసమాన్యాకృమ
బ్రవీత్ || ఇదానింమేష్ఠృతంరాజ్ఞయథావాచీమరీశ్వరః || మతంగేనతదాశస్త్రహృద్విన్నాక్షశమమండలే || ప్రవిశేద్య
దివైవాచీమూధాఃస్యతథాధవేత్ || తత్రవాసన్మృణోస్తాకంఠుద్విగ్నోద్విగ్నవివృత్తి || ౨౩ || తతఃపర్వతమాసాద్యయు
శ్యమాకంఠపాత్యజః నవివేకతదావాచీమతంగస్యథయాత్తదా || ౨౪ || ఏవంమయాతదారాజ్ఞప్రత్యక్షమపలక్షితం
పుథివీమండలంకృత్సంకుహంసాస్యగతస్తతః || ౨౫ || ఇతిశ్రీమతిగ్మీంధాకాండేపట్టవత్సారింశస్సర్గః.*****

దశనాథంతువైదేవ్యస్సర్వతఃకపియాధపాః || వ్యాదిస్తాఃకపిరాజేనయథోక్తంజన్మరంజనా || ౧ || సరాంసి
సరితఃకష్రానాకాశంనగరాణి || నదీమగాంప్రధావైలాఽవివిన్మంత్రినమంతతః || ౨ || సుగ్రీవేనమాఖ్యాతాస్స
ర్యేవానరయాధపాః || ప్రదేశోప్రవిదిన్మంత్రినశ్రైలవనకాననాన్ || ౩ || విదిన్మంత్రినసంర్యేసితాధిగమసేవృతాః ||
సమాయంతిస్తమేదిన్యాంశాకాలేషువానరాః || ౪ || సర్వకుఃకాంశ్చదేవేషువానరాస్సఫలాన్తుమీమాన్ || ఆసాన్య
రజసింతయాంఛకుస్సర్వేష్వమాస్మతే || ౫ || తదహఃప్రథమంకృత్వామాసేప్రప్రవణంగతాః || కపిరాజేనంకమ్య
నిగాశాఃకపియాధపాః || ౬ || విదిన్మంత్రినసంపూర్వాంయథోక్తంపదివైస్సుమా || అదృష్టావినతస్సేతామాజగామమ
హంబల || ౭ || ఉత్తరాంచదిశంసర్వాంవిదిన్మంత్రినమహంకపి || అగతస్సహస్రస్యేనవీరశ్శతపతిస్తదా || ౮ || మేణిపశ్యమా
మాశాంవిదిన్మంత్రినవానరైః || సమేత్యమాసేసంపూర్ణేనుగ్రీవముపచక్రమే || ౯ || తంప్రవణంపృథ్వంసమాసాద్యా
భివాద్యచప్రసీనంసహరామేణనుగ్రీవమిదమబుజివన్ || విదితాఃపర్వతాస్సర్వేనానిహనానావ || నిమగ్నాస్సగ్రాం
తాశ్చసర్వేషుపదాశ్చయే || గుహాశ్శవపిదితాస్సర్వాస్త్యయాయాఃపరికిరీతాః || విదితాశ్చమహాగుల్మాలతాచిత
సంతతాః || గహానముదదేతేషుమగేషువివమేమచ || సత్వాన్యతిప్రమాణానివిదితానిహతాని || ఉదారసత్వాభిజవో
మహత్వానమైఖిలీంద్రక్షుభివానరేంద్రః || దితంతుయామేవగతాతుసీతాతామాన్థితోవాయుమతోహనూమాన్ || ౧౪ ||
ఇతిశ్రీమతిగ్మీంధాకాండే - సప్తవత్సారింశస్సర్గః.*****

సహతారాం గదాభ్యాంతు గత్వానహనుమానః॥ సుగ్రీవేణయథోద్దిష్టం తందేశముచచక్రమే ॥ ౧ ॥ సతుమూరముపాగమ్యసర్వైస్తైఃకపిసైత్రమైః వివిధోత్పన్నవింధ్యస్యగుహశ్చగమానానిచ ॥ పర్వతాగ్రాన్నదీమగ్రాన్పరాంసివిపులాద్యుమాన్ ॥ వృక్షమండంశ్చవివిధాన్పర్వతాఃశునపాదపాన్ ॥ ౩ ॥ అస్త్యేషమాణాస్తేనర్వేషానరాస్సర్వతోదితం నసేతాందద్భుత్వీర్వామైధిలీంజనకాత్మజాం ॥ ౪ ॥ తేభక్తయంతోమూలానిఫలానిపిపిధానిచ ॥ అస్త్యేషమాణాదుర్ధమాఃస్యవనం ప్రత్రత్రహా ॥ ౫ ॥ సతుదేశోదురస్వేహగుహగహనవాన్సహన్ ॥ ౫ ॥ సైజఃసంనిజంలంఘాన్యంగహనరోమహన్దణం ॥ త్యక్త్వాశుతంతదాదేశంసర్వేవైపారియాధపాః ॥ తాదృశాన్యవ్యరణ్యానివివిధ్యభ్యశేషితాః ॥ దేశమన్యందురాధర్షంవివిధశ్చాకతోధయాః ॥ యత్రవంధ్యఫలాన్మృత్యావిపుష్పఃపరణావజితాః ॥ సిన్ధోయాస్సరితోయత్రమూలంయత్రసుదుర్లభంనవంతిమహిషాయత్రసమృగానచహస్తినిః ॥ శౌరూఃలాఃపక్షిణోవాపియచాన్యేవసగోచరాః ॥ నయత్రవృత్రానాషణ్యంసలతాపావీరుభః ॥ ౧౦ ॥ స్పృగ్ధవత్రాస్థస్థలేయత్రపత్తిస్యంపుల్లవంకజాః ॥ ప్రిక్షుణీయాన్సుగంధాశ్చబ్రాహ్మతైశ్చాపివజితాః ॥ ౧౧ ॥ కంఠుర్వామమహాభాగస్సత్యవాదితపోధనః ॥ మహాపిఃపరమామహిణియష్టాద్రుప్యధర్షణః ॥ ౧౨ ॥ తస్యతత్త్విన్యసేపుత్రోజ్జ్వలప్రోజహపిఃకః ॥ ప్రణప్రోజీవితాంతాయకున్స్థస్త్రత్రమహామునిః ॥ ౧౩ ॥ తేనధర్మాత్మనాశస్త్రంకృన్నైరత్రమహద్వనం ॥ అతఃకర్మందురాధర్షంమృగపక్షివివజితం ॥ ౧౪ ॥ తస్యతేకాననాంతాంశ్చగ్రీవశాంకందరాణిచ ॥ ప్రభవానినదీనాంచవివిన్యంతిసమాహితాః ॥ ౧౫ ॥ తత్రచాపిమహాన్యాసోనాపశ్యన్జనకాత్మజాం ॥ హర్తారంరావణంవామిన్సుగ్రీవప్రియకారిణః ॥ ౧౬ ॥ తేప్రవిశ్యాశుతంభీమంలతాగుల్మసమావృతం దద్భుతుఃకూర్కరక్తాణమసురంసురభిర్భయం ॥ ౧౭ ॥ తందృష్ట్వావానరాఘోరంశీతం శైలమివావరం ॥ గాఢంపరిమితాన్సర్వేదృష్ట్వా తాన్పర్వతోపమాః ॥ ౧౮ ॥ సోపితావానరాన్సర్వాన్సమస్తాన్సత్యబ్రవీచ్ఛతీ ॥ అభ్యధావతసంకుప్తోమష్టిముద్యమ్యనంపిఠం ॥ ౧౯ ॥ తమావతంతంనహసావాలిపుత్రోగదస్తదా ॥ రావణోయమితిజ్ఞాత్వాతలేనాభిజఘానహా ॥ ౨౦ ॥ సవాలిపుత్రాభిహతోవక్త్రాన్సోమశీతముద్యమన్ ॥ అమృశ్యోపతమ్నామాపర్యస్తభవవర్తతః ॥ ౨౧ ॥ తేపిత్తిన్నైరుచ్చాన్యసేవానరాజితకాశిః ॥ వ్యధిన్యప్రాప్రీయత్యత్రసర్వంతర్గిగహ్వరం ॥ ౨౨ ॥ విచింతతుతతకృత్వానర్వేతేకాననంపునః ॥ అన్యదేవావరంఘోరంవివిశుఃకరిగహ్వరం ॥ ౨౩ ॥ తేవిచిన్యపునఃఖిన్నావివిష్వత్యనమాగతాః ॥ పతాంతేవృక్షమూలేతునిషేషుదీరనమానసాః ॥ ౨౪ ॥ ఇతిశ్రీమలిః-కిష్కింధాకాండే-అష్టవత్సరితంస్సర్గః*****

అథాంగదస్తదానర్వాన్వానరానిచమబ్రవీత్ ॥ పరిశ్రాంతోమహాప్రాజ్ఞసమాశ్వాన్యశ్చత్రైర్వయః ॥ వనానిగరియోనద్యోమగ్రాణిగహవానిచ ॥ దర్శ్యగిరిగుహాశ్చైవవిచితానస్సమంతతః ॥ తత్రతత్రసహస్రాభిజాఃసకీనచద్యశ్యతే ॥ తద్వాన్తక్రొహృతాయేనసీతానుసరుతోపమా ॥ కాలశ్యవోమహానాతమ్నైవశోచ్చగ్రహానసః ॥ తస్మాద్భవతస్సహితావిదన్యంతుసమంతతః ॥ విహాయతంప్రదీశోకంచనిద్రాంవైవసముత్థితాం ॥ విదన్యధ్యంయథాసీతాంపశ్యామోజనకాత్మజాం ॥ అనిర్వేదంచదాత్మ్యంచమనసశ్చాపరాజయః ॥ కార్యసిద్ధికరాణ్యామలుస్తస్మాదేతద్భ్రావీమహిషాం ॥ అద్యాపితవన్యనంసుగంధవిదన్యంతువనౌకసః ॥ ఖండత్యక్త్వాపునస్సర్వైర్వనమేతద్భవీయతాం ॥ అపశ్యంగ్రియమాణస్యవ్యశ్యతేకమఃకాణిఃఫలం ॥ అలనిర్వేదమాగమ్యనహిసోమిలనంక్షమం ॥ సుగ్రీవకోపనోరాజాత్మీక్షదంభశ్చవానరః ॥ భేతవన్యంతస్యసతతంరామస్యచమహాత్మనః ॥ హితార్థామేతమక్తంపశ్యేత్రియతాంయదిరోచతే ॥ ఉచ్యతాంవాక్రమంయన్నసర్వేషామేవవానరాః ॥ ౧౦ ॥ అంగదవ్యవశ్యుక్త్వావచనంగంధమాదనః ॥ ఉవాచావ్యక్తయావాచాపిపానాశ్రమభిన్నయా ॥ సదృశంభువివోవాక్యమంగదోయదువాచవహ ॥ హితంవైవానుమూలంచక్రియతామస్యభాషితం ॥ పునర్వాగ్గామహైశైలాకాచందరాంశ్చదరిస్తథా ॥ కాననానిచతూన్యానిగిరిప్రపవనానిచ ॥ యథోచ్చిష్టానిసర్వాణిసుగ్రీవేణమహాత్మీనావిదన్యంతువనంసర్వేగిరిదగ్ధాణిసర్వతః ॥ ౧౧ ॥ తతస్సముష్ణాయపునర్వానరాస్తేమహాబలాః ॥ వింధ్యకాననంకిష్టాంచేమన్దక్షిణాందితం ॥ ౧౨ ॥ తేశారదాభిప్రతిమంశ్రీమద్రజితవర్తతం ॥ శృంగవంతందరిమంతమధిరుహ్యవవానరాః ॥ తత్రకోద్రవనంరవ్యంస్తవరణంనానిచ ॥ పృథగన్యంప్రేహరివరాస్సీతాదర్శనకాంక్షిణః ॥ ౧౩ ॥ తస్మాగ్రమధిరూఢాస్త్రైశ్చాంతావిపులవిక్రమాః ॥ సభశ్యంతిస్త్రైదేహీంరామస్యమహిషీంప్రియాం ॥ ౧౪ ॥ తేతుదృష్టిగతకృత్వాతంత్రలంబహుఃకందరం ॥ అవారోహంతరయోవీక్షమాణాస్సమంతతః ॥ ౧౫ ॥ అమరుహ్యతతోభూమింశ్చాంతావిగతవేగసః ॥ శ్చిత్వాముహూర్తంతత్రాభివృక్షములముపాశ్రితాః ॥ ౧౬ ॥ తేముహూర్తంసమాశ్చస్త్రైఃకిందిద్భుగ్జపరిత్ర

మాఃపునరేవోద్యతాకృతాన్ముగమాగతుండక్షిణాంధితం॥ ౨౧॥ హనుమత్ప్రముఖాస్తేతుద్రష్టతాఃప్రవగర్హభాః॥
 వింధ్యమేవాదితస్తావద్విచేరుస్తేతతస్తతః॥౨౨॥ఇతిశ్రీమతిః-కిష్కింధా కాండే-పంచాశ్శర్కః.*****
 సహతారాంగదాభ్యాంతుసంగవ్యహనుమానూపః । వివిహోతిన్ద్రవింధ్యస్యనుహాత్మగహనానిచ ॥ సింహశా
 రూఽలభాస్తేమశిలాశ్చసరితస్తథా । వివమేషునగేంద్రస్యసుహాప్రసవణేషుచ ॥ ౨॥ ఆసేషుస్తస్యస్తేలస్యకౌటింధక్షి
 ణపశ్చిమాం॥తేమాంతత్రైవివసతాంనకాలోవ్యత్యవతః॥౩॥సహిదేశోమరన్నేషోనహగహనవాన్యహః॥ ౩౪॥ త
 త్రవాయసుతస్యర్షంబివిహోతిన్ద్రపర్వతం॥పరస్యరేణుహనుమానవోన్యస్యావిహారతః॥ ౪౪॥ గజోగవాక్షోగవయశ్చ
 రభోగంధమాదనః॥మైందశ్చద్వివిదశ్చైవమషేణోజాంబవాన్మృశః॥ అంగదోయవరాజస్త్వతారశ్చవనగోచరః॥ గిరి
 జాలావృతాస్తేశాన్మృగీత్యాదక్షిణాంధితం॥ వివిన్యంతస్తతస్తతదద్యశుర్వివృతంబిలం॥౬౬॥ దుగఽమృత్యుబిలంనామ
 దానవేనాభిరక్షితం॥త్రుత్పిపానాపరితాశ్చశ్రాంతాశ్చసలిలాధిపః॥ అనోఽణంలతామృతైర్గద్యశుష్టేషుహవంబిలం॥
 ౮౪॥తతఃకౌంచాశ్చహంసాశ్చసారసాశ్చాపిసమగ్రామన్॥జలద్రాక్షేశ్చకవాకాశ్చరక్తాంగాఃపద్మరేనుభిః॥౯౪॥
 తతస్తద్భిలమాసాద్యసుగంధిమంతరికమం॥విష్యయస్యగమనసోబభూవుర్వానరవర్హభాః॥౧౦౪॥ సంజాతపరిశంకాస్తై
 తద్భిలంష్టవగోక్షమాః॥ అభ్యవదన్యనంహృష్టాస్తైజోవంతోమహాబలాః । నానావత్సవమాఽణంవైత్యేంద్రసం
 యోవమం॥దుర్ద్రుమతిఘారంచదుర్విహామంచనర్వతః॥౧౨౪॥తతఃపర్వతకూటాభ్యోహనుమాన్వపనాక్షజః॥ అబ్రవీ
 ద్వానరాన్సగ్వాహంంతరవనకోవిదః॥౧౩౪॥గిరిజాలావృతాస్తేశాన్మృగీత్యాదక్షిణాంధితం॥ వయంసర్వేపరిశ్రాం
 తానచవశ్యామమైథిలింఅస్తాచ్ఛాపిబిలాధంసాఃకౌంచాశ్చసహసారసైః॥ జలద్రాక్షేశ్చకవాకాశ్చసంపృతంలప్త
 సర్వతః॥నూనంసలిలవానత్రమాపోనాయదిమాప్రాదః॥తథాచేమేబిలద్వాస్తేషుద్ధాస్తేషులిలపాదపాః॥ ౧౬౪॥ ఇత్సు
 క్తాస్తద్భిలంసర్వేవివిత్సప్తిమిరావృతం॥ అచంద్రమార్యంహరయోదదృశూరోమహాహణం॥౧౮౪॥ నిశామృతస్తే
 ష్ఠింహంశ్చతాంస్తాంశ్చమృగపక్షిణః॥ప్రవిష్టాహరిశారూఽలబిలంతిమరసంపృతం॥౧౯౪॥ సతేమాంసజ్జతేవద్రుర్నతే
 జోనపరాక్రమః॥వాయోనగతిస్తేమాందృష్టిస్తమసివతఃతే॥౧౯౪॥తేనప్రవిష్టాన్వేగేనతద్భిలంకపింబజరాః॥ ప్రకాశ
 మభిరామంచదద్యశురేదేశమంత్రిమం॥౨౦౪॥తతస్తద్భిల్లిలేమగేనానాపాదపవంతే॥ అన్యోన్యంసంపరిష్పజ్యజన్తు
 ర్యోజనమంతరం॥౨౧౪॥తేనప్తసంక్షాస్తృప్తితాస్సంభ్రాంతాస్సలిలాధిపః॥పరిపేతుభిఃతేతస్మిన్గ్రాంధితాగ్రమతం
 ద్రితాః॥౨౨౪॥తేకృశాదీనపదనాఃపరిశ్రాంతాఃష్టవంగమాః॥ ఆలోకందద్యశుర్విరానిరాశాఽబితేతదా॥ ౨౩౪॥తత
 స్తందేశమాగమ్యసావ్యంబిలిమిరంవసం॥ దద్యశుఃకాంచనాస్విత్రాన్తేవైశ్వానరప్రభాః । సాలాంస్తాలాంశ్చపు
 న్నాగానగశుభాన్సంజాతాన్దవాన్॥చంచకాన్నాగవృత్తాన్శృంగేకారాంశ్చపుష్పిలూన్॥౨౫౪॥స్తబ్ధైఃకాంచనై
 శ్చిత్రైరక్తైఃకింబయైస్తథా॥ ఆపీడైశ్చలతాభిశ్చహేమాభరణభూషితాన్॥ తరుణాదిత్యంకాశాన్వైమాద్యకృతపే
 దికాన్॥విభ్రాజమానాన్సపుషాపాదపాంశ్చహిరణ్మయాన్॥౨౬౪॥నీలవైదూర్యవర్ణాశ్చపద్మినీపతగవృతాః॥ మ
 హద్భిఃకాంచనైఃపద్మైర్వతాబాలరంగులైః । జాతరాపమయైర్మత్రైన్యమహద్భిశ్చస్వనకచ్చుడైః॥నగ్నిస్తత్ర
 దద్యశుఃప్రసన్నసలిలావృతాః॥౨౯౪॥ కాంచనానివిమానానిరాజతాంత్రైవచ ॥ తపనీయగవాయోఽణిమక్తజాలావృ
 తానిచవైమరాజతభామానివైదూర్యమణిమంతిత ॥ దద్యశుస్తత్రపారయోగృహముఖ్యాఃసర్వతః॥ ౩౧౪॥ పుష్పి
 తాన్పులివోవృత్తాన్ప్రవాళమణిసన్నిభాన్॥ కాంచనభ్రమరాన్వైవమఘానిచసమంతతః । మణికాంచనవిద్రా
 ణిశయానాన్యసనానిచ ॥ మహాహోణిచయానానిదద్యశుస్తేనమంతతః॥౩౩౪॥ హైమరాజతకాంస్యానాంభాజనా
 నాంచసంచయాన్॥ అగరూణాంచదివ్యానాంచందనానాంచసంచయాన్॥ శుద్ధిన్యభ్యవహార్యాణిమాలానిచఫలా
 నిచ॥మహాహోణిచవాసానిమఘానిరసవంతిచ॥దివ్యానామంబరాణాంచమహద్భాణాంచసంచయాన్॥కింబభానా
 చవిద్రాణామణిచానాంచసంచయాన్॥ తత్రత్రతచవిన్యస్తాస్త్రిస్తాన్వైశ్వానరప్రభాన్॥ దద్యశుర్వానరాశ్శుభ్రాన్
 జాతరూపవ్యసంచయాన్॥ ౩౬౪॥ తత్రత్రవిదిన్యంతోబితేతస్మిన్సహాబలాః॥ దద్యశుర్వానరాశ్శుభ్రాన్ప్రియం
 కాంధిదహారతః॥౩౮౪॥ తాందృష్ట్యాభ్యతసంప్రతాప్తీరకృష్టాజినాంబరాం॥ తాపసీంనియతాహారాంజ్వలంతీమివ
 తేజసా॥పిష్టితాపరయస్తత్రవ్యవతిథంతసర్వతః॥ ౪౦॥ పత్రచ్చహమమాంస్త్రత్రకాసిత్యంకస్యవాచిలం॥౪౦౪॥
 తతోహనుమాన్గిరిసన్నికాశోకృతాంజలిప్రామభివాద్యవృథాం । పత్రచ్చతార్థంభవసంబిలంచరత్నానిచేమానివదన్య

కస్యగ్రంథః||ఇతిశ్రీమతి-కిమింధాకాండే-పంచాశ్శ్లోకః. ****

ఇత్యుక్త్యాహమాం ప్రత్యుపసక్తస్థానిబంధరాం|అబ్రవీత్తాంమహాభాగాం|తావసీంధర్మచారిణీం || ఇదంత్ర
 విష్ణుస్సహసావిలంబిరునంపుతం | యుత్పిచాసాపరిశ్రాంతాఃపరిభాన్వాత్ససర్వశః || మహద్భరణ్యవివలప్రవిష్టాః
 స్తపిపాసితాః | ఇమాంస్త్యైవవిభాన్వావావిభానద్భుతోపమాన్ || దృష్ట్వావయంతప్రభృతిశాస్త్రం|తాన
 ప్రచేతసః|కన్యైతేకాంచనాప్యత్రాప్రసాదిత్యసన్నిభాః || శువీన్యభ్యవహార్యాణీమూలానిచఫలానిచ | కాంచనాని
 విమానానిరాజతానిగృహాణిచ|తపనీయగవాత్రాణిమణిజాలావృలానిచ | ఛష్మితాఃఫలవంతశ్చప్రకృత్యాస్పరభిగంధి
 నః||ఇమేజాంబూనదయయాఃపాదపాకఃస్యతేజసా | కాంచనానిచపద్మానిజాలానివిమలైజలే || కథంమల్యాత్సృష్టసా
 పఞ్చాశ్చర్యంలినహాకచ్ఛత్రైః|అర్చనస్త్యసభావాద్యాకస్యచైతత్ప్రబాలం || అజానతాంసస్యర్వేషాంసర్వమాఖ్యాతు
 మహాని||౧౫||ఏవముక్తాహమామక|తావసీంధర్మచారిణీ||ప్రత్యువాచహమామంతంసర్వభూతేహితైరతా||౧౬||మయో
 నామమహాతేజామాయావీదానవర్ణభాః||తేనెదంనిర్మితంసర్వంమాయయా|కాంచనంవసం||౧౭||పురాదానవముఖ్యా
 నాంవిశక్తమూలభూతమాయే||నేదంకాంచనదివ్యంనిర్మితంభవన్ త్రమం||౧౮||సతువర్షసహస్రాణిసప్తస్తా
 వహవసే||వీతామహాద్వరంలేభేనర్వహాశేనసంధనం||౧౯||వసంవిధాయబలవాన్యర్కశామైశ్వరస్తదా || ఉవాస
 సుఖతఃకాలంకందిదత్త్వామహావసే||౧౩||తమపురస్సహాయాంసక్తందానవపుంగవం || విక్రమ్యైవాశేంసగృహ్య
 జఘానేతఃపురందరః ||౧౪||ఇదంచబ్రహ్మణాదంతంహేమామైవవసముత్తమం || శాశ్వతాఃకామభోగాశ్చగృహం
 చేదంహిరణ్మయం||౧౫||దుషితామేదుసాపఞ్చారహంతస్యాస్యయంతప్రభా|| ఇదంత్రామిభవనంహేమాయా
 వానరోత్తమం||౧౬||మమప్రియసఖేహమాన్యత్కీర్తయిషారదా||తయాదత్తవరాచాప్సిరత్రామిభవన్ త్రమం||౧౭||
 కింకార్యంకన్యవాహితీః|కాంతారాణీప్రవశ్యకః|థంచెదంవసంమర్తయమ్మభిరుపలక్ష్మితం||౧౮||ఇమాన్యభ్యవ
 హార్యాణీమూలానిచఫలానిచ||భుక్త్వాపీత్యాచపానీయంసర్వంమేవప్రమహాథం||౧౯||ఇతిశ్రీమతి-కిమింధాకాండే
 ఎకవంచాశ్శ్లోకః ****

అథరాంబ్రవీత్సర్వాన్విక్రాంతాన్వీరుంకవాణ్||ఇదంచచనమేకాగ్రాతావసీంధర్మచారిణీ || ౧ || వానరా
 యదివఃఖండిఃప్రణట్టఃఫలభక్షణాత్ || యదిచైతత్ప్రయాగోన్యంశ్రోతుమిచ్ఛామికన్యతాం || ౨ || తస్మాద్రద్యచనంశు
 త్వాహమాన్వానరాత్పజః||అజానేనయథాతత్ప్రమాఖ్యాతుమువచక్రమ్||౩||రాజానర్వసృలోకస్థమహేంద్రవరు
 ణోపమః|| రామోదాశరథిశ్రీమాన్సువిష్టోదండకావనం || లక్ష్మణేనసహభ్రాతృవైదేహ్యోచుపిభార్యయా | తస్య
 భార్యాజనస్థానాద్రావణేనవృతాబలాత్ || ౪ || వీరస్త్యసఖారాజ్ఞస్సుగ్రీవోనామవానరః | రాజావానరముఖ్యా
 నాంయేనప్రసాపితావయం || అగస్త్యవీరామాశాందక్షిణాయమరక్షితాం || ౫ || సమోభిర్వానరైఃహేమైరైరం
 గదప్రముఖైరయం||రావణంసహితాన్సర్వరాక్షసంకామరూపిణం | సీతయాసహవైదేహ్యోమార్గధ్యమితిహేదితాః||
 ౬ || వివిత్కృతువయంసర్వేనమగ్రాందక్షిణాందిశం | బుభుక్షితాఃపరిశ్రాంతావృక్షమూలముపాశ్రితాః || ౭ || వివ
 ణాదనాస్సర్వైస్సర్వభావసరాయణాః|వానిగచ్ఛామహేపారంమగ్నాభ్యంతామహేణవే||౮||చారయంతస్తత
 త్పృథుద్వృక్షవంతోవయంబిలంలతాపాదవసంధన్యంతిమిరేణసమాపుతం ||౯|| అస్మాద్దంసాజలక్ష్మిన్వాపత్సైన్య
 లిలవిన్దత్రైః | కురరాస్సారసాన్త్రైవపుత్రంలిపత్రలిణః || సాధ్యత్ప్రవిశామేతిమయాచూత్తాఃప్లవంగమాః ||౧౦||
 తేషామపిహసర్వేషామనుమానముపాగతం|గచ్ఛామప్రవిశామేతిభృత్యకార్యవ్యర్థాన్యాతాః ||౧౧|| తతోగాథం
 సుపితాగృహ్యహస్తావరస్పరం || ఇదంత్రవిష్టాస్సహసావిలంబిరునంపుతం ||౧౨|| ఏతన్నఃకార్యమేతేనశ్చత్యేనవ
 యమాగతాః||త్వాంజైవోపకరాన్సర్వేపరిద్యునాబుభుక్షితాః ||౧౩|| అతిభృథమౌదత్తానిమూలానిచఫలానిచ||
 అస్మాభిరుపభుక్త్వాంబుభుక్షాపరిపీడితైః ||౧౪|| యత్త్యయారక్షితాన్సర్వేన్రియమాణాబుభుక్షయా || బూగిహిప్ర
 శ్చుప్తకారాథంకింతేకుర్వంతువానరాః ||౧౫|| ఏవముక్తాతుసర్వజ్ఞావాగదైస్త్యైస్యయంతప్రభా || ప్రత్యువాచతత్స
 ర్వానిదంచానరయాధపాన్||౧౬|| సర్వేషాంపరితృప్తాస్త్వివానరాణాంతరస్వినాం || చరంత్యామమధర్మేణకార్య
 మహాకేనదిత్||౧౭||ఇతిశ్రీ మతి-కిమింధాకాండే-ద్విపంచాశ్శ్లోకః. ****

ఏవముక్తశ్శుభంవాక్యంతాపస్యాధర్మసంహితం|ఉవాచహమాన్వాక్యంతామందితచేష్టితాం || ౧ || శ

రణంత్యాంప్రవన్నాస్సృజ్యైవైథమచారిణి | యఃకృతస్సమయోస్మాక్కుంసుగ్రీవేణమహావృణా || సవతాలోహ్యతి
 కాంతోవసేమహతివతాంతాంత్యమస్తాద్భిరాన్యోరాదుద్రాయతుమహానః || తస్మాత్సుగ్రీవవననాదతిక్రాంతా
 న్తతాముషః | త్రాకుమహాసినస్సర్వాణామగ్రీవభయకర్మితాః || మహాచ్యుతాగ్ర్యమస్తాభిఃకర్తవ్యంథమచారిణీర
 చ్చాపినకృతంతాభ్యమస్తాభిరహనాసిభిః || ౫ || ఏవముత్తాహనుమతాతాపసివాప్యమబ్రవీత్ | జీవతాదుమరంమన్యే
 ప్రవిష్టేననివర్తితుం | తవనస్తుప్రభావేననియమోపాజ్ఞః తేనచ | సర్వా నేవబిలాసస్తాదుగ్ధిమ్యానువానరాక్ || నిమిల
 యతవక్షాంషినర్వేవానరపుంగవాః | నహిసిమృగమితుంశక్యమనిమీతలవై || ౬ || తతస్సంసీలితాస్సర్వే
 సుకుమరాంగుత్రైఃకైః | నమాసాపిదధుర్భుజింహృష్టాగమనకాంక్షయా || ౭ || వానరాస్తుమహాన్యావో హస్తవర్ణము
 ఖాన్తదా | సమేహంతరమాత్రేణబిలామద్రురితాన్తయా || ౮ || తతస్తాన్వానరాణాంస్యాంస్తావసేధర్మచారిణీ | నిస్సృ
 తాన్వివమూత్యస్తాత్సమాశ్వాన్యేగమబ్రవీత్ || ౯ || ఏవవింధ్యాగిరిశ్రీమాణానాదుగ్రీమలతామలః | ఏవచప్రసవ
 బుద్ధ్యైలస్సాగరోయమహాహదః || స్వప్తివోస్తుగమిష్యామిభవనంవానరర్షభాః | ఇక్ష్యన్త్యితిబలంబ్రవీత్ | ప్ర
 వివేకస్సయంత్రభా || ౧౦ || తతస్తేదదృశ్యస్థిరంసాగరంవరుణాలయం | అపారవనిగర్జంతంఘోరైర్దాన్తిభిరావృతం ||
 ౧౧ || మయిస్యమాయావిహితంగిరిచుర్గంవివిన్వతాం | తేహంహసోవ్యతిక్రాంతోయోరాజ్ఞాసమయఃకృతః || ౧౨ ||
 వింధ్యస్యతుగిరేపాదేసంప్రథమితపాదపే | ఉపవిశ్యమహాన్యానశ్చింతామాపేదిరేతదా || ౧౩ || తతఃపుష్పాలిభారా
 గాగ్రితాతతమావృతాః | మృగీనాన్వాసంతికాన్తప్రవృత్తభూవుర్భయశంకితాః || ౧౪ || తేవసంశయసాప్రాప్తం
 ప్రవివద్యవరస్పరంప్రప్తసందేశకాలాగ్గానిపేతుగ్ధరణితలే || ౧౫ || తతస్తానాంపిప్రధాంస్తుభిష్టాంత్వైవవనాశః | వా
 చామధురయాభావ్యయభావదనుమాన్యచ | సతుసంహవృవనంధుపీనాయతభుజకః || యవరాజోవహప్రాజ్ఞః
 అంగదోవాక్యమబ్రవీత్ || ౧౬ || తావనాతాపిరాజస్యవయంసర్వేవిన్గతాః | మానఃపూర్ణోబిలస్థానాంహరయఃకన్దుబు
 ధ్యతే | వయమాశ్వయజేమాసికాలసంభాగ్యవృన్ధితాః | ప్రథితాస్సేచితఃకిణశశకార్యమన్తరం || ౧౭ || ధవంతఃప్ర
 త్యయంపాప్రాసీరిమార్గవిశారదాః | హి తేమభిరతాభక్తుస్సప్తస్తాస్సర్వకర్మణాం || కర్మస్వప్రతిమాస్సర్వేదిక్షువిశు
 తపారుషాః | మాంపురస్సర్వభ్యనిర్యాతాపింగాక్షప్రతిహితాః || ఇదానీమకృతాగ్గానాంసంగ్రహ్యంనాత్రసంశయః |
 హరిరాజస్యసందేశమకృత్యాక్రమ్యభవీత్ || ౧౮ || తస్మిన్నతీతేకాలేతుమగ్రీవేభ్యతేన్వయం | పాప్రయోవదేశనం
 యుక్తంసర్వేహంచవనాశసాం || ౧౯ || తీక్ష్ణఃప్రకృత్యాసుగ్రీవస్సామిభావేవ్యవస్థితః | నక్షమిష్యతిస్సర్వావవరాధ
 కృతోగతాః || ౨౦ || అప్రవృత్తావసితాయాఃపావమేవకరివృతి | తస్మాగ్గ్రమమిదైన్యవపాప్రయోవవిశనంహిసః ||
 ౨౧ || త్యక్త్వాపుత్రాంశ్చదారాంశ్చధనానివగృహణీచ | ధునివనోహిసంతారాజానర్వాన్మృతిగతానితః || వధేనా
 ప్రతియాపేణశ్రేయావృత్తురీహైవనః || ౨౨ || నచాహంయావరాజ్యేనసుగ్రీవేరాభిషేదితః || సరేంద్రోగ్రాహ్నిస్తో
 ప్తిరామేణాక్షిప్తకర్తాః || ౨౩ || సపూర్వంబద్ధవైరోమంరాజాదృష్ట్యాన్యతిక్రమం | ఘాతయిష్యతిదండేనబీష్మకకృత
 నిశ్చయః || ౨౪ || కింమేనుపాద్భిర్వ్యసనంవశ్యద్భిద్భితితాంతరే || ఇహైవపాప్రయమాసిష్యుత్యైసాగరరోధి ||
 ౨౫ || ఏతస్మిన్ప్రత్యాకుమా రేణయవరాజేనభాషితం | సర్వేతేవానరశ్రేష్ఠాఃకరుణంవాక్యమబులివన్ || ౨౬ || తీక్ష్ణః
 ప్రకృత్యాసుగ్రీవఃప్రియానక్రత్వరాఘవః || అదృష్టాయాంతువైదేహ్యంధృష్ట్యావైవనమాగతాః | రాఘవప్రియతా
 మాభింఘాతయిష్యత్యనంశయం || నక్షమంచవరాగ్గానాంగమనంస్వామిపాశర్వకః || ౨౭ || ఇహైవసి తామన్విష్య
 ప్రవృత్తిముపలభ్యవా | నోశేన్ద్రచ్ఛామతంపీరంగమిష్యామోయదుక్షయం || ౨౮ || స్థనంగమానాంతుభయాదితానాం
 శ్రుత్వానవస్తరేభిరభూషే | అలంబిమాదేనబిలంప్రవిశ్యససామసర్వేయదిరోచతేవ || ఇదంహిమాయావిహితం
 దుగ్ధమంప్రభూతవృక్షాదభోజ్యపేయకం | ఇహోస్మినోవైవభయంపురందరాన్నరాఘవాద్వానరరాజతోపివా ||
 ౨౯ || శ్రుత్వాంగదస్యాపివహోమహాలమూచశ్చసర్వేహరయఃప్రతితాః | యథాసహింస్యేమతథావిధానమసక్తమ
 వైన్యవధియతాంసః || ౩౦ || ఇతిశ్రీమతిః-కిషింధాకాండే-త్రిపంచాశ్మగః. *****

తథాబ్రువతితారేతుతారాధిపతివచసః | అథమేనేహ్యతంరాజ్యంహనుమానంగభ్యేనతత్ || ౧ || బుద్ధ్యాహ్య
 స్తోంగయాయుక్తంచతుర్భులపమన్వతం | చతుర్భుశగుణంమేనేహనుమాన్వానినన్వతం || ౨ || ఆపూర్వమాణంశశ్చన్వతే
 జోబలపరాక్రమేః | శశినంతుక్లవత్తాదా వధామానమవశ్రీయా || బృహస్పతిశమంబుద్ధ్యాప్రిక్రమేనదృశంపితుః | శు
 క్రూపమాణంతారస్యశుక్రస్వేవపురందరం || భర్తరథేపరిశ్రాంతంసర్వశాస్త్రవిదాంవరం | అభినంధామహారేభే
 హనుమానంగదంతతః || ౩ || నచతల్లాముపాయానాంత్యత్రయమువవణాయ | భేదయామానేతానాన్వన్వనరాన్వా
 క్యంసంపదా || ౪ || తేషునర్వేషుభిన్నేషుతథోభిషయదంగదం | భీషణై బహుభిర్వాత్యైకోహిపాయసమన్వతైః || ౫ ||
 త్వంసమర్థతరితేత్రాయుద్ధేతారయైవైభురంద్రభురంధారయతుంశక్తికపిరాజ్యంయథాపితా || ౬ || నిత్యమన్ధిరవిత్తాపి
 కపయోహరపుంగవ | నాజ్ఞావ్యంవిహిత్యంత్యుత్రదారావివాత్వయా || ౭ || త్వాంవైతేహ్యయంబేయఃప్రత్యక్షంప్ర
 వదామితే | యథాయంజాంబవాన్నిలస్సుపాహిత్రవ్యవహకపిఃసహస్యహంతృశమేనర్వేహుదానాదిభిర్గుణైః | దం
 డేనహత్వయాశక్యంపురీవాదపకపితం || ౮ || విగృహ్యేననమపాశ్చహమభాసేనబలియసః | ఆత్మరత్నాకరస్తస్మా
 న్మవిగృహ్యేతమభలః || ౯ || యాచేమాంమన్వనాధాత్రీమేతద్విలమితశుతః | ప్రతల్లక్షణబాణానామీవరాగ్యంవిదార
 తే || ౧౦ || స్వలంఘికృతమింద్రేక్షివతాహ్యశ్శంపురా | అత్మణోనశితైర్వాతైభిరద్యాప్తత్రపుటంయథా || ౧౧ || అత్మణ
 స్సుకునారాచావహపన్వంతితద్విధాః | వజ్రాశనినమన్వశాగిరీశామపిదారాణాః || ౧౨ || అవస్థానేయైవత్వచూసిపక్షిప
 రంతవిత్రైవహరయన్వర్వేన్యత్యంత్యకృశిశ్చయః || ౧౩ || స్వరంతఃపుత్రదారాణాంనీత్యేద్విగ్ధాబుభుక్షితాః | ఘటా
 దుఃఖితయాభిస్తాంకిరివ్యంతిప్రవృత్తః || ౧౪ || నత్వంహనన్సుహృద్భిశ్చహితౌతామైశ్చబంధుభిః | తృణాదపిభృశోద్విగ్ధ
 స్సంపదనానాన్మవివృతి || ౧౫ || నచజాతునహింసయన్వన్వంఘోరాఅత్మణసాయకాః | అవన్వత్తంజహంసంతోమహావే
 గానురాసదాః || ౧౬ || అన్యాభిన్నగతంసంధాంపవీతవచపథితం | ఆనుపూర్వాప్రవృత్తుగ్రీవోరాజ్యేత్వాంస్థావయన్వ
 తి || ౧౭ || సమకామఃపితృన్వప్రేమీతికామోవృత్తవతః | శుభిర్వప్రతిభ్యత్సనర్వాంజాతుజహంసతి || ౧౮ || ప్రయకామ
 శ్చతేమాతుస్తదర్థంచాన్యజీవితంతపావత్యంతచనాస్తన్వత్తస్మాదంగదగమ్యతాం || ౧౯ || ఇతిశ్రీమతికిషింధా
 కాండే-చతుఃపంచాశ్చర్యకాండే-*****శ్రురామహనుమతోవాక్యంత్రితంధమహంసహితంస్వామినతాగర
 సంయుక్తిమంగరోవాక్యమబ్రవీత్ || ౨౦ || స్థైర్యమాత్మనశ్చేచమాన్వతంస్యవధాజహం | విక్రమవైవర్త్యర్థంచనుగ్రీ
 వేవోపవద్యతే || ౨౧ || భాగ్నిభ్యేత్వస్యమభార్యాంజీవతోమహిషీంప్రియాం | ధర్మణమాతరయస్తుస్థిగరోజాను
 ప్లిశః || కథంసమర్థంజానీతేయభాగ్నిత్రాగ్నిహుహత్సనా | యుద్ధాయాభిలయై నెలవిలస్యపీతంముఖం || ౨౨ || సత్యాత్మా
 నిగృహీతత్వకృతకనూమహాయశాః | దిష్ట్యతోరాఘవోయేననకస్యకుశుతంస్త్రరేత్ || ౨౩ || అత్మణస్సభయాభ్యేననా
 ధర్మభయభిరుణా | ఆదిప్రమాగ్నితుంసితాంధ్రమప్సినుగంధవేత్ || ౨౪ || తస్యేన్నాపేక్యతఘ్నైస్తుప్రతిహీనేవలా
 త్యః | ఆర్యకోవిత్సంజ్ఞాతుతతులీనేజీవీవసుః || ౨౫ || రాజ్యేపుత్రప్రతిష్ఠాప్యస్సుగుణాగుణాః | పాకకథంకుశుకీనం
 మాంసుగ్రీవోజీవయవ్యతి || ౨౬ || భిన్నమంత్రోపరాదృశ్యసీనశక్తికథంహ్యహం | కిషింధాంపాప్రవృజీయేయనాకృతవ
 చుభలః || ౨౭ || ఉపాంశుదండేనహిమాంబంధనసేవపాదయేత్ | శతహస్తోన్యతంసత్సన్మగ్రీవోరాజ్యకారణాత్ || ౨౮ ||
 బంధనాద్వపనాదాన్వేశ్రేయఃస్థాయావవేతనం | అనుజానీతమాంసర్వేహుహంగచ్ఛంహనరాః || ౨౯ || అహంవః
 ప్రతిజానామి నాగమిష్యేవ్యహంపురిం | ఇహైవస్థాయమాంసేష్యశ్రేణిమఖరంమేవమే || ౩౦ || అభివాదనపూర్వం
 తురాఘవోబలశాలినో | అభివాదనపూర్వంతురాజుతలమేవచ || వాచ్యస్తాత్రీయవీయాస్తేనుగ్రీవోవానరేశ్వరః ||
 ౩౧ || ఆరోగ్యపూర్వంకుశలంవాచ్యమాతారుగావతే || మాతరంవైవమేతారామాశ్వాసయతుమహాభ || ౩౨ ||
 ప్రకృత్యాసియపుత్రాపాపానుక్రోశతపస్విని | వినష్టమహమాంశుత్వాన్వత్తంహన్యతిజీవితం || ౩౩ || ఏతావదు
 యైవచన్వన్వదాంస్తానభివాద్యచ | ఏవేవచాంగరోభూమాదుదస్త్రేభ్యఘనుమహానాః || ౩౪ || తస్యసంవిశత్తప్తతరుదంతో
 వానరచభాః | నయనేభ్యఃప్రముమరుదన్వంవైవారిచుఖతాః || ౩౫ || సుగ్రీవంవైవందంతఃప్రతంసంతశ్చవాలినః ||
 పరివార్యాంగదంర్వేవవృతసన్ప్రాయమాసితం || ౩౬ || మతంతద్యావలృతస్యవిజ్ఞాయస్వవర్షభాః || ఉపస్మృ
 శోద్గతంత్రప్రాప్తిభూస్సమపావితః || దక్షిణాగ్రేమదభేఃపుడదక్షరంసమాశ్రితాః || ముమూక్షువోహరిశ్రేష్ఠా

పఠత్ క్రమమితిష్ఠ హ॥ ౨౦౪॥ రామస్యవనవాసంచక్షయదశరథస్యచ॥ జన్మస్థానవధంజైవవధంజైవజటాయుషః । హ
రణంజైవజైవదేవభ్యువాలినశ్చవధంరణే॥ రామకోపంచవదతాంచారితాంభయమాగతం॥ ౨౦౫॥ ససంవిశద్భిర్బాహుభి
మౌహీధరోమహాద్రిభూటపరిమైఃశ్శవంగమైః । బహువనన్మాదితేనదరాంతరోభ్యంతనదద్భిజ్జలదైరివోల్లతైః ॥
౨౦౬౪॥ ఇతిశ్రీమతిః కిష్కింధాకాండే పంచవచాశ్శ్లోకః॥ ***** ఉపవిష్టాన్తు తేన ర్వేయస్మిన్నాగ్నియంగిరిస్థలే॥
హరయాగృధ్రైరాజశ్చైతంచేతముపచక్రమే॥ ౧౧॥ సపాతీర్వానసామ్నాశ్చుదరంచేటివహంగమః । భాగ్రాజటాయుష
స్త్రిమాప్రభాళితబలపారుషః ॥ కందరావభినిమగ్నస్యసంవిధ్యస్యసహగఃకైః । ఉపవిష్టాన్తు ర్విష్టాన్తుప్రాప్తాన్తాగిర
స్సృజివీత్ ॥ ౩॥ విధిఃకీలనరంలాకేవిధానేనానువతతే॥ యథాయంపీతోభ్యుత్పన్నాన్మహ్యమహంగఃకైః ॥ ౪॥ పరంప
రాతాంభజ్జీప్యేవానరాతాంచ్యుతంచ్యుతం॥ ఉవాచేదంచవక్ష్యామాన్నిరీక్ష్యస్సంగమా॥ ౫॥ తస్యకర్షవనంశుగ్ర
త్వాభ్యుత్పన్నబుద్ధిసత్కీలః॥ అంగఃపరమాయస్తోహనుమంతమథాబ్రవీత్ ॥ ౬॥ సశ్యగృధ్రావీదేశేనాత్రాజైవస్వతో
యనుః॥ ఇనుంచేతముపాగ్రోహవారాతాంవిపద్యయే ॥ ౭॥ రామస్యనకృతంతార్యంరాక్షోసవచవశ్యతం । హరిణామి
యమజ్జాతావిపత్తిస్సహసాగతాః॥ తైదేవభ్యఃప్రియకామేనకృతంతకమౌజటాయుషా॥ గృధ్రాంజేనయస్తత్రశ్రుతిల
పస్తదశేవతః॥ ౮॥ తథానర్వాశిభూతానిరగ్రోహంగ్రాన్యసి॥ ప్రియంకురవ్వంశిరామస్యశ్యక్త్యాపాగ్రాన్యథావయం॥
అనోగ్ర్యమమకురవ్వంతిస్సేవాకారుణ్యయంతిరాః॥ ౧౦౪॥ తేనతస్యోపకారాన్గంత్వశతాత్సాహస్రమాత్సేనా ॥ ప్రియంబృ
తంహిరామస్యధమౌజ్జేనజటాయుషా॥ ౧౦౫॥ రాఘవాధ్యేపరిశ్రాంతావయంసంత్యక్తిజీవితాః॥ కాంతాంశిప్రవన్నా
స్సన్నవచశ్శౌమ్యమైతిలిం॥ ౧౦౬౪॥ సమభగృధ్రైరాజస్త్వరావశేనహతోరణే ॥ ముక్తీశ్చనుగ్రీవభయాన్తతశ్చపహంగఃకైః
౧౦౭౪॥ జటాయుషోవివాశేనరాక్షోదశరథస్యవ ॥ హరణేనవజైదేవభ్యుస్సంతయంచరయోగితాః॥ ౧౦౮౪॥ రామలక్ష్మణ
యోగ్యాన్సలరణ్యేనహసీతయా ॥ రాఘవస్యవజాశేనవాలినశ్చరథావధః । రామకోపాన్తేమేతాంరాక్షసానాంగ
థావధః॥ తైకేయాశ్చరదానేనశ్శనంహివిక్రతంకృతం ॥ ౧౦౯౪॥ తదమఖనుమతీక్షితంచోభువిలతాంచ్చసేనుశ్చ్యవాన
రాణాభ్యౌశ్చలితమతిర్మహామతిఃప్రణమదామౌతవాన్సగృధ్రైరాక॥ ౧౧౦౪॥ ఇతిశ్రీమతిః కిష్కింధాకాండే పంచవచాశ్శ్లోకః॥ *****
తతశ్శుగ్రత్వాతదావాక్యమంగదస్యమఖోగ్ధతం । అబ్రవీద్వచనంశ్చగృధ్రస్త్వీక్ష్యతుంచోమహాస్వనః ॥ ౧౧॥ కోయం
గిరామోమయతిపాగ్రోజ్జైఃప్రియతమస్యమే । జటాయుషోవధంభాగ్రుశ్చరంబృద్ధమయాశుగ్రతం ॥ ౩॥ ఇచ్ఛేయంగిరిమగ్నాచ్యుభవ
ద్భిరవతారితుం॥ ౩౪॥ యమీయసోగుణజ్ఞస్యన్దోఘనీయస్యవిక్రమైః॥ అతిధీర్మఃస్యకాలస్యమస్తోస్త్రివరీక్షేణాత్ ॥ ౩౪౫౪
దిచ్ఛేయమహంశోగ్రుంవివాశంవానరమౌభాః॥ భాగ్రుత్కటాయుషస్తస్యజనస్థాననివాసినః । తస్త్వవచమహాభాగ్ని
స్సభాదశరథఃకథం ॥ యస్యరామఃప్రియఃపుత్రోజ్యేష్ఠోగురుజనప్రియః ॥ ౬౪॥ సూర్యాంశుదద్భవక్షత్వాన్నైకో
మ్యవసన్నికుం॥ ఇచ్ఛేయంపర్యతాదస్తాదవతథామందిదమాః ॥ ౭౪॥ శోకాఙ్గప్రస్వరసమిశుగ్రత్వాతేహాగిరూప
సాః॥ త్రేధ్ధున్ద్రోవతద్వాక్యంతమౌతాతస్యశంకతాః ॥ ౮౪॥ తేపామయమప్త్యాప్తదృష్ట్యాగ్రంస్థవంగమాః । చక్ర
ర్ముద్ధితదారాదానంనర్వాన్పిభక్షయిష్యతి ॥ ౯౪॥ సర్వథాపాగ్రుమహానాన్యదివోభక్షయిష్యతి ॥ కృతకృత్యాభ్యం
విష్యానుఃక్షిప్తంసద్ధిమతోగతాః॥ పితౄంయద్ధితతత్త్వక్రస్సర్వేవేవానరమౌభాః ॥ ౧౦॥ అవతార్యగిరేశ్చృంగాన్తగ్న
ధ్రమాహంగదస్తదా ॥ ౧౧౪॥ బహువత్కరజానామవానరేంద్రఃప్రతాపవా ॥ మమార్యఃపార్థివవక్ష్యాధాత్మీకస్త
స్యవాత్సజౌ । సుగ్రీవతైస్సవాలీవపుత్రాగ్రీవోఘటాపుథా ॥ ౧౧౩॥ లోకేమిశుగ్రతార్థాభాగ్రాజావాలీవతామమః॥
౧౧౩౪॥ రాజాకృత్సన్నజగతత్రాక్షమాతాంమహారథః ॥ రామోదాశరథిస్త్రిమాప్రవిష్టాదందకావనం॥ లక్ష్మణేనన
హభాగ్రతాజైదేవభ్యుచావిభాగ్భయా ॥ పితర్నిదేశేనిరతోభవ్యంపంధానమాగ్రైః । తస్యభార్యాబనస్థానాదాగ్రి
వశేనహ్యతాబలాత్ ॥ ౧౧౬॥ రామస్యకపిత్కృత్రంజటాయుర్వానగృధ్రైరాక ॥ దదర్శసీతాంజైదేహింహిరియ
మాతాంవిహయసా॥ ౧౧౭॥ రావణంవిరళంకృత్యాస్థావయితావస్తైతిలిం । పరశ్రాంతశ్చవృద్ధశ్చరావశేనహతోరణే॥
౧౧౮॥ పవంగృధ్రోహరశ్చేనరావశేనబలియాసా । సంసర్వతశ్చపిరామేగతశ్చగతిమత్తమాం ॥ ౧౧౯॥ తతోమమపి
త్యుచ్ఛేదనుగ్రీవేణమహాత్మనా । చకారరాఘవస్సఖ్యంసోవధీత్తితరంమమే ॥ మమపితౄవిరుద్ధోహినుగ్రీవస్సద్విజైస్స

హానివత్సవాలినరామస్తతస్తమభిషేచయత్ ||౧౦|| సరాశ్చేష్టాపితప్తేనమగ్రీవానరాధిపః | రాజావానర
ముఖ్యానాయేనప్రస్థాపితావయం || ౧౧ || ఏవంరామప్రయత్నాన్తమగ్రామాణాస్తతస్తతః | వైడేహీనాధిగచ్ఛా
మోరాత్రాసూర్యప్రభామివ||౧౨|| తేవయందండకారణ్యంవివిత్యసనమాహితాః | అజ్ఞానాత్మప్రవిష్టాస్సృగర్మిణ్యా
వివృతంబిలం ||౧౩|| మయస్యహయూహిపితంరత్నబలంచవిదిన్వతాం | వృత్తీతస్తత్రవోమానోయోరాజ్ఞానముయ్యకృ
తః||౧౪|| తేవయంకపిరాజస్యనర్వేవచనకారిణః | కృతాంసంస్థామలికాంతాభయాత్పాగ్రియముపాస్తృహే ||౧౫||
క్రుద్ధతప్తింప్రకాతుత్థేనుగ్రీవేవసలక్ష్మణే | గతానామపినర్వేహంత్రవోనాస్తిజీవితం||౧౬|| ఇతిశ్రీమతికిమింధా
కాండే-సప్తపంచాశస్సర్గః. ***** ఇత్యుక్తః కరుణంవాక్యం వానరైస్త్యక్తజీవితైః | స
వాహ్నివానరాన్సృగ్రఃప్రత్యవాచమహాస్వనః||౧౭||యమీయాన్తమసృభాతాజటాయుర్నానువానరాః | యమాఖ్యా
తహతంయుద్ధేరావణేనబలియసా ||౧౮|| వృధభావాదపక్షత్వాచ్ఛృణ్వన్కారదమిమన్యయే | సహిమశక్తిరస్యదృశ్యామి
వైరవిమోక్షణే||౧౯||పురావృత్రవధేవృత్రవస్పరజన్మైషిణౌ|అదిత్యమువయాతౌసాన్వజ్వలంతంరక్తిమానినం ||౨౦|| ఆ
వృత్త్యాతాతమాగ్రేభుజవేనస్సగతౌభృతం ! మన్యంపాగ్మైదిగకరేజటాయురవసేదతి ||౨౧|| తమహంభాగ్రరందృష్ట్యా
సూర్యరక్తిభిర్నితంపత్రాభ్యాంకాదయామానస్సేవాత్సరమవిహ్వలః || ౨౨ || నిర్దగ్ధపక్షంపతింబింధ్యహంవానరగ్ధ
భాః|అహమప్రిన్యసన్సాగ్నికుఃప్రవృత్తింసేవలక్ష్మయే || ౨౩ || జటాయుషస్త్వైవమన్యోభాగ్మాత్రాగ్రసంపాలినికతదా | యవ
రాజోమహాపాగ్మిజ్ఞఃప్రత్యువాచాంగదప్రదా||౨౪||జటాయుషోయదిభాగ్మాత్రుతంతేగదితంమయా | అభ్యాహియదిజా
నాసినిలయంతస్యరక్షసః||౨౫||అద్విగదగ్రేనంతంవైరావణంరాక్షసాధిపం | అంతికేయదివానూరేయదిజానాసిగంసనః
గం||తతోబ్రవిష్మహం తేజాశ్చ్యోగ్గోభాతాజటాయుషః|అత్మానుమావంవచనంవానరాన్సంప్రమాదయత్||౨౬|| నిర్దగ్ధప
క్షోగృహ్లోహంహీనవీర్యఃప్లవంగమాః | వాఙ్మత్రేణతురామస్యకరిష్యేపాహ్వయన్తమం||౨౭||జానామివానరాన్సా
కాన్నిష్ఠోస్త్రైవిక్రమాగ్నిమహానురవిమన్తాన్వాప్యన్యతస్యవమంభనం ||౨౮|| రామస్యయదిదంతావ్యంతరవ్యంప్రభ
మయయా|జరయాచహృతం తేజఃపాగ్మిణాశ్చశిధిరామమ ||౨౯|| తరుణీహంపసంవన్నానర్వాభరణభూషితా | హ్రి
యమాణామయాదృష్ట్యారావణేనమరాత్మనా || ౩౦ || శ్రీశంతీరామరామేతిలక్ష్మణేతివభామిని | భూషణాన్యవవిధ్యంతీగా
త్రాణీచవిధూన్వతీ||౩౧||సూర్యప్రభేవతైలాగ్రేతస్యాఃకాశేయమన్తమం | అసితేరాక్షసేభాలియథావాతటిదంబుడె||
తాంకుసిలామహంమన్యేరామస్యవసికీర్తనాత్ | శూరియతాం మేకభయతోనిలయంతస్యరక్షసః ||౩౨||పుత్రోవిశ్రవ
సస్సాత్రాద్భాగ్మాత్రావైశ్రవణస్యచ | అధ్యుప్తనగరింబలంకారావణోనామరాక్షసః ||౩౩|| ఇతోద్విచస్సముద్రస్యసం
పూర్ణేకతయోజనే|తప్తకలంకాపురీరమ్యానిమితావిశ్వకర్మణా || జాంబూనదమయైర్ద్వాదైశ్చిత్రైః|కాంచనవే
దితైః||పూకారేణారంభణేనమహతానునమావృతా||౩౪|| తస్యాంవసతివైడేహీదినాకాశేయవాసిని|రావణాంతఃపు
రెసుద్ధారాక్షసేభిస్తురీతా||౩౫||జనకస్యాష్టజాంరాజ్ఞస్తత్రద్రక్ష్యథమైభిం|| ౩౬ || బలంకాయానభనస్తాయాంసా
గరేణసమంతః||తంప్రాప్యసాగరస్యాంతంసంపూర్ణాంతతయోజనం | అసాద్యదక్షిణేంతరంతోద్రక్ష్యథరావణం ||
తవైగిసత్వరీతాఃక్ష్రిప్తంవిక్రమధ్వంప్లవంగమాః | జ్ఞానేనఖలుపశ్యామిదృష్ట్యైప్రత్యాగగమిష్యథ ||౩౭|| అధ్యఃపంథాః
కులింగానాయేవాన్యేధాన్యజీవినః | ద్వితీయోబలిభోజానాయేవప్యక్షుభలాశినః ||౩౮ || భాసాస్తృతీయంగచ్ఛంతి
క్రౌంచాశ్చకురైస్తపా | శ్వేనాశ్చతుర్థంగచ్ఛంతిగ్రాగచ్ఛంతి పంచమం || ౩౯ || బలవీర్యోపసన్నానారూప
యావసతేలినాం | శిష్టప్రపంథాహంసానాంవైసలేయగతిఃపరా || వైసలేయాచ్ఛనోజప్తనర్వేహంవానరగ్ధభాః
||౪౦||గహిణతంతుక్రంతంకర్తయేనస్తపితీతాశినా|ప్రతీకార్యంచమేతస్యవైగ్రాథాతుఃకృతంభవేత్ || ౪౧||ఇవాన్తో
హంప్రపశ్యమిరావణంజానకీంతథా||అస్మకమమిసేవణాందివ్యంచతుర్బలంతథా | తన్నాదాహరణీర్వేణనినర్వేణచ
వానరాః | ఆమాజనతాత్పాద్రాద్యయంపశ్యామిసత్యతః||౪౨|| అస్మకంవిహితావృత్తినినర్వేణచదూరతః || విహి
తాపాదమూలేతువృత్తిస్పరణమోదనాం || ౪౩|| ఉపాయాదృశ్యతాంకశ్చిల్లంసంసేలవణాంభసః | అభిగమ్యతువైడే
హీంసమృద్ధాద్ధాగమిష్యథ || ౪౪ || సమద్రంవేతుమిచ్ఛామిభవద్విర్యవణాలయం | ప్రథాస్యామ్యుదకంభాగ్నికు
స్వస్థతస్యమహాత్మనః || ౪౫ || తతోనీవాత్వతుతందేశంతీరందనదదీపతే || నిర్దగ్ధపక్షంసంపాతింవానరాన్సుమహా

జనః । పునఃప్రత్యానముత్సావతందేతంపగగేశ్వరం ॥ బభూవుర్వాసామృష్టాశ్చవృత్తిమవలభ్యతే ॥ ౩౬౫ ॥
ఇతిశ్రీమల్మిషింధాకాండేఅష్టవచాశ్చస్తకః. *****

తతస్తదమృతానాదంగృధరాదేనభాషితం । విశవ్యముదితాహృష్టాప్రైవచఃస్థనగ్నభాః ॥౧॥జాంబవాన్వాస
రశ్రేష్ఠస్సహస్రవైస్సవనః ॥ భూతలభ్యసాస్థాయ్యుభౌరాజమధాబ్రవీత్ ॥౨॥ క్షిప్రీతాశ్చనవాదృష్టాశ్చవా
హరతిమైథిలింతదాభ్యామభవాన్వన్యంగతిర్భువనవాకసాం ॥౩॥ కోదాశరభిభాణానాంవజేగపాలినాం । స్వయం
లక్ష్మణమక్రూణాంపదింతయిమిక్రమం॥౪॥సహస్రీన్ద్రునిసంయుక్తాఃసితాశునిసమాపితాః ॥పునరాశ్వాసయోపే
తేఇదంవచనమబ్రవీత్ ॥౫॥ శూరీయతామహవైదేహ్యయథామహరణంశ్రుతం । యేనచాపిమహాభ్యాతించుక్రవా
యితలంచనా ॥ ౬ ॥ అహమప్సిన్దిరామక్రైబహుయోజనమాయతే । విరాన్నివతితోవృష్ణఃక్షీలప్రాణపరాక్రమః॥౭॥
తంమామేవగతంపుత్రస్సుపార్యోవనామనావతః॥౮॥తేణయథాకాలవిభులివపతతాంనరః ॥౯॥శ్రీశ్శ్రీకామాన్తుగం
ధరాస్త్రీశ్శ్రీకాపాభుజంగమాః । మృగాణాంశుభయంతీశ్చంతతీశ్చత్యుధావయం ॥౧౦॥ సకదాచితక్షుధాన్రస్యమ
మాహరాభికాంక్షిణః । గతసూయేభావిపాస్త్రోమమపుతోహ్యనామిః ॥౧౧॥ సమయావృష్టభావాచ్చకోపాచ్చప
రిభర్తృతః॥శ్రుత్విపానాపరీతేనమహారేవతతాంవరః॥౧౨॥సమామాహరనంరోధాత్పిడితంసీలినధనః॥అనుమాన్య
యథాతత్త్వమిదంవచనమబ్రవీత్ ॥౧౩॥ అహంతాతయథాకాలరామిమాగ్ధీభామస్తుతః । మహేంద్రస్సగిరేగ్ధ్వరమా
వృత్తవసమాస్థితః ॥ ౧౪ ॥ తతస్సత్వసహసాస్త్రాణాంసాగరాంతరచారిణాం । పంథావమేకోభ్యవసంపన్నిరోధామవా
ఘ్నిభః ॥ ౧౫ ॥ తతశ్చిత్తయావృష్టసూర్యోదయసమప్రభాం । స్త్రీయమాదాయగచ్ఛవైస్వభిన్నాంజనవయస్ర
భాః॥౧౬॥సోహమభ్యవహరంగీతౌదృష్టాన్వక్రృతనిశ్చయః॥తేనసామ్నాపిసీతేనపంథానమభియాదితః॥౧౭॥నమీసామో
పపన్నానాంప్రహరైవిద్యతేక్వచిత్ । సీచేష్యపిజనశ్చిత్పిల్లిమంగబరతమద్విధః ॥౧౮॥ సయాతస్తేజివాహ్వోమసంక్షిప
న్నివవేగతః॥అధహంభవరైర్భూతైర్గిరమ్యవభాజితః ॥ ౧౯॥దిష్ట్యాజీవితాతేలిహ్యయివన్మాంమహర్షయః॥కథం
త్యకశతోసాగతస్తేన్యస్త్యసంశయం ॥ ౨౦ ॥ఏవమక్రస్తతోహంతైస్సద్భైఃపరమశ్రేణవై ॥ ౨౧ ॥ సచమేరావణో
రాజారక్షసాంప్రతివేదితః॥హరదాశరభైర్భూర్యోరామస్యజనకాశ్చజం ॥ భిష్టాభరణకాతేయాంశోగవేగవరా
జతాం॥రామలక్ష్మణయోర్నామకోశంలీయక్తమూర్ధజాం॥౨౨॥ ఏవకౌలాత్యయస్తావదితకాలపిదాంనరః ॥ ఏత
మర్థంననుగ్రంమేమపార్యవైత్రగ్యవేదయత్ ॥౨౩॥ తచ్చుత్వాపిహిమేబుద్ధిర్నాసీత్కాలిద్యురగ్రమే ॥అవక్రోహి
కళంపక్షీకర్మకించుపక్రమే॥౨౪॥యశ్చైత్యక్యంసయాకర్తుంవాన్యన్ధిగుణవర్తినా ॥శూరీయతాంతత్యుగ్రైవత్యుగ్రావిభవ
తాంపారుషాశ్రయం॥౨౫॥ వాఙ్మభిభ్యాంతుసర్వేహంకరిష్యామిప్రియంపివః ॥ యద్భిదాశరభైఃకార్యంమమతన్నా
త్రనంశయః॥౨౬॥ తేభవంతోమతిశ్రేష్ఠాబలవంతోమనస్సినః ॥ పీషితాఃపింగవేనతైరైరిపిమరానః॥౨౭॥
రామలక్ష్మణబాహాశ్చనితాశ్చంకపత్రిణః ॥ త్రయాణామపిలోకానాంవర్యాస్తాస్తానినిగ్రహే॥౨౮॥కామంభయదశ
గ్రీవస్తైజీబలసమస్యతః ॥భవతాంశుసమగృణాంనకించదపివచురం ॥ ౨౯ ॥ తదలంకారంసేనక్రియతాంబుద్ధి
శ్చయః॥సహకర్తృమనజ్జంతేబుద్ధిమంతోభవద్విధాః॥౩౦॥ఇతిశ్రీమల్మిషింధాకాండేఏకోనవష్టితమస్తకః.***

తతఃకృతోదకంసాతంతంగృధ్రంహరియాధపాః॥ఉపవిష్టాగిర్దామగేపరివార్తనమంతః ॥౧॥తమంగదము
పాసినంతైస్సర్వహారభివృతాంతంజనితప్రత్యయోహమాత్సంపాలిఃపునరబ్రవీత్ ॥ ౨ ॥ కృత్యానశ్శృణుమేకాగ్రా
శ్శృణ్వంతుమారయోమమతత్తంసంకీర్తయిష్యామియథాజానామిమైథిలిం ॥ ౩ ॥అప్యంభ్యస్యశ్రేవపతితోష్టిపురా
వవేసూర్యరవపరితాంగోవిర్గన్మగ్నర్యశ్శిఖిః॥౪॥లభనంజ్ఞస్తుషద్రాత్రాద్వివశోవిహ్వలన్నివ । పీఠమాణోదిశస్స
ర్వాసాభిజానామిచంపనః॥౫॥ తతస్తుసాగరాన్మైలాన్నదీన్సర్వాస్సరాంసిత । వనాన్యవధివలంపనమీక్ష్యమతిరాగ
మత్ ॥౬॥హృష్టపక్షిగణాక్షిణఃకందరాంతరహులవాః॥దక్షిణస్యోదధేస్త్రీవేదింధ్యోయిమిలిశ్చయః॥౭॥అపిచ్చత్రా
శ్రమంపుణ్యంసరైరిపిపూజితం । ఋషినిశాకరోనామయస్త్విగ్రతపాభవత్ ॥౮॥ అక్షావవనసహసాసాగేతే

నాస్తిన్మహిమోనావనతోమమధర్మజ్ఞాన్స్వస్థైర్యతేతునిశాకరే॥అపతీర్యవనిధ్యాగ్రాత్సృజ్యేఽవిషమాచ్ఛవైః॥
 తీర్ణదభావంపమమలీచఃఫణపునః॥౧౦॥ తమ్యపిండ్రస్త్వకామోష్ఠిమఃఫణాభ్యాగతోభ్యతం॥ జటాయుసామ
 యావైవబహుతోభిగతోహిసః॥౧౧॥ తస్మాశ్రవపదాభ్యాశేవపుర్యాతాస్సుగంధిసః॥ పృక్తోవాప్సిత్వతకన్ధిదఫణో
 వానవస్థైః॥౧౨॥ ఉపేన్యవాశ్రమంపుణ్యంవృక్షమూలముపాశ్రితః॥ ద్రష్టృకామఃప్రతీహేషంభగవంతంనిశాకరం॥
 ౧౩॥ అధావశ్యమగూరన్తమ్యపింజ్వలితతేజసంకృతాభిషేకంమధర్మమహావృత్తేమదన్యుఖం॥౧౪॥ తమ్యత్రాస్సృ
 మరావ్యాపూస్సింహోనాగాస్ఫరిన్యపాః॥ పరిహార్యోపగచ్ఛంతిధాతారంపాశిసోయథా॥౧౫॥ తతఃపాశ్రప్తవృ
 పింజ్ఞాత్వాతానిసత్వానివైయయః॥ప్రవిష్టేరాజ్యయథాసర్వంసామాన్యకంబలం॥౧౬॥ ఋషిస్తుభ్యవృష్టామాంప్రీ
 తఃప్రవృత్త్యాశ్రమంపునః॥ముహూర్తమాత్రాస్సిమ్మగ్నిమ్యతతఃకార్యమపుచ్ఛత॥౧౭॥ సామ్యవైకత్యతాంధృష్ట్యా
 రొక్షాంతేనావగమ్యతే॥అగ్నిదగ్ధావిమాపత్యైత్వైత్వప్రణీతాతవ॥౧౮॥ గృభ్యోద్వృద్ధస్త్రూర్వాసేమూతరిశ్వస
 మాజపేగృధాశ్రాంతవైవరాజానాభాశ్రితరాకామహుపిశౌ॥౧౯॥ జ్యేష్ఠేహిత్వంతుసంపాతేజటాయురనుజస్తవఃసూ
 నుచంరూపమాస్థాయగ్న్యతాంచరశౌమమ॥౨౦॥కింతేవ్యాధిసమ్మతానంపక్షయోఃవశంకంకం॥దండోవాయంకృతః
 కేనసర్వచాభ్యాపిష్యచ్ఛతః॥౨౧॥ ఇతిశ్రీమతిర-మింధాకాండేషష్ఠితమస్మగ్నేః॥*****
 తత్తస్త్వధురంకంమమమగ్రంసాహనాతగ్రతం॥ఆచచత్వేమునేస్సర్వంసూర్యానుగవసంనదా॥౧॥ భగవ
 న్స్త్రియంక్రత్వాబ్రజ్జయావ్యావమలేలియః॥పశ్శాన్తింతనశక్నోమివచనంప్రతిభామితుం॥౨॥అహంవైవజటాయు
 శ్వసంఘమార్ధవమోహితా॥ఆకాశంపతీతావీరాజ్జ్ఞానంతావరాక్రమం॥౩॥త్రైలాపశిఖరేబద్ధామునీనామగ్రతః
 పంఠంరవిస్సాద్యదమయాతవ్యోయావదస్తంపహాగిం॥అథావాంయగవత్ప్రాప్తావపశ్యావమహితే॥రథపక్రప్ర
 మాణానగరాభివృక్షప్రృథక్॥౪॥కన్దవిద్వాదిత్రమోహంశ్చబ్రవత్తమోహంశ్చపశుసః॥గాయంసీశ్వాంగనాబిహ్వైః
 పశ్యావోరక్తవాససః॥౫॥ రూఢామంతుర్యచాకాశమాదిశ్వసభమాశ్రితా॥ఆవామాలోకయావస్తద్దనంశాద్వలప
 నిభం॥౬॥ఉపవైరినసంధాన్వాద్యశిశేభాశ్శిలోచ్ఛవైః॥ఆపగాభిశ్చసంపితామాత్రైః॥వివసమంధరా॥౭॥హిమవాం
 వైష్ణవవింధ్యశ్చమేరుశ్చమమహన్నగః॥భూతలేనంప్రకాశంతేనాగాశ్చవజలాశ్చయే॥౮॥త్రిప్సేన్ద్రవశ్చభేదశ్చభయం
 చాన్ద్రదావయః॥సమావేశితమోహశ్చతమోమూఢావదారుణా॥౯॥సదిగ్విజ్ఞాయతేయామ్యానాగ్నేయానవ
 వారుణీయుగాంతేనియతోలోకోహంతద్దశవాగ్నినా॥౧౦॥మనశ్చమేమాతంభూయస్సన్నివర్త్యతుసంశ్రయం॥య
 త్నేనమహతాహ్యప్రిశ్చునస్సంధాయచతుషి॥యత్నేనమహతాభూయోరవిస్సమవలోకతః॥౧౧॥మిత్యుజ్జ్వలిన్యప్ర
 మాణేనభాసగ్రంథప్రతిభానినా॥౧౩॥జటాయుర్మామనాపృచ్ఛపవిత్రమహింతతః॥తందృష్ట్యానూఢమాకాశా
 దాత్మానమ్కృతావహం॥౧౪॥ పత్యైభ్యాంవంపయాగుప్తజటాయునాప్రదవ్యతే॥ప్రమాదాత్పత్యన్యగ్నేఃపతన్వా
 యుపధాదహం॥౧౫॥ఆశంకేతంబిపతితంజనస్థానేజటాయుషం॥అహంతువతితోబంధ్యేదగ్ధపత్యోజపిత్వతః॥౧౬॥రాజ్యే
 నహిసోభాశ్రాశ్రావపత్యైభ్యాంవిక్రమేబంసర్వధామతుః॥మేవేచ్ఛాపతిప్యేత్తిభాగ్నితః॥౧౭॥ ఇతిశ్రీమతిర-మిం
 ధాకాండేషష్ఠితమస్మగ్నేః॥***** ఏనముత్త్యాముగశ్రేష్ఠమరుదందుఃఖతోభ్యతం॥అథగ్ధాత్వాము
 హాతకంతుభగవానినమబ్రవీత్॥౧౮॥పత్యైవతేప్రపత్యైవపునరన్యేభవివ్యతః॥సాశ్రాశ్చపత్యైవమైవవిక్రమన్యుబ
 లంబతే॥౧౯॥పురాణేమహతార్యగభిష్యునియయాశుతంధృష్టంమేతవసానైవశుత్వావపదితంపమ॥౩॥రాజాన
 శరణోనానుకన్ధిదిత్యైవకునందనః॥తస్యపుశ్రోచువతోజారామోనామభవివ్యతి॥౪॥ అరణ్యంవసమాశ్రాశ్రా
 లక్ష్మణేనగమివ్యతి॥అస్మిన్మథేనియుస్త్రిస్యపిత్వాశ్రవస్వపరాక్రమః॥౫॥ వైర్యతోరావణోనామతస్యభార్యాంపారి
 వ్యః॥రాక్షసేంద్రోజనస్థానాదవస్యపురదానవైః॥౬॥సావకామైఃప్రలోభ్యంతిభద్రైర్భూజైర్వైర్వైమైశ్చి॥సభోత్స
 రిచుశాభాగామఃఖమగ్నాయశేస్సిన్॥౭॥పరహన్యంతువైదేవ్యజ్ఞాత్వాసాస్థితవాసవః॥౮॥యదన్నమమృతప్ర
 శ్నింసూరాదామపిమలభం॥తదన్నంమైశ్చీతిపాశ్రవిజ్ఞాయేందాదితదంతి॥అగమన్ధ్యశ్శరామాయభూతలేవర్వ
 పిన్యోనియదిజీవతిమేభారాలక్ష్మణేనసమాప్రభః॥దేవత్వంగచ్ఛతోర్యావితమోరన్యమిదంతి॥౧౦॥పవస్యంత్యన్వే
 మకాస్తస్యగమమరాః॥ప్రవంగమాః॥ఆభ్యయారామమహిమీత్యయాతేభ్యోవిహంగమ॥౧౧॥ సర్వధాహిసగంత్య
 మిభ్యశేక్యగమివ్యసః॥దేశకాతాప్రతిక్షప్తవత్యైర్వంప్రతిపత్స్యసే॥౧౨॥ నోభ్రహేయమహంకతుః॥వైవత్వాం

సమక్షకంశ్రవాన్తస్త్వంతులోకానాంహితంకార్యంకరివ్యసి॥౧౩॥త్యయామిఖలుతతాగ్ర్యంతయోశ్చన్యపపుత్రమోః | బ్రాహ్మణానాంసురాణాంచమునీనాంవాసవస్యవ॥౧౪॥ఇచ్ఛాన్యహమపిత్రస్థంభాగిశరారామలత్పశే | సేచ్ఛేది
రంధారయతుపాగ్రేణాంస్త్యత్యేకశ్చైవరం॥మహాపితృస్త్యబ్రహ్మదేవంకృష్టతత్సాన్తదభవః ॥ ౧౫ ॥ ఇతిశ్రీమతిః
మింధాకాండే - ద్విపష్టితమస్తకః. ***** ఏతైరన్తైశ్చబ్రహ్మభిర్వాన్తైర్వాన్త్యై విరాంవరః | మాంప్రత
స్యాభ్యున్యజ్ఞావ్యవప్త్యస్సన్వయమాశ్రమం॥ ౧౬॥చందరాన్మవిసర్జిత్యా వర్తతస్యాంశ్చైశ్చైవైః | అహంవిధ్యంసహార
హ్యభవతేప్రతిపాలయే ॥ ౧౭ ॥ అద్యత్యేతస్యకాలస్య సాగ్రంవమశతంకరం | దేశకాలప్రసిక్తాన్మవికృత్యాన్యము
సేర్వవః॥౧౮॥మహాప్రస్థానమాపాద్యస్వగః తేనుశకారే | మాంనిదహహానిసం తానోపితైర్జగన్ముఖివ్యవం ॥ ౧౯ ॥
ఉష్ణితాంమరతేబుద్ధింమునివాన్తైర్నివతయే | బుద్ధిర్యాతేనమేదజ్ఞాప్రాణానారక్షణాయతుః | సామేవనయ సేవఃఖం
దీప్తేవాగ్నిశిఖాతమః॥౨౦॥బుద్ధ్యతావమయావీర్యంరావణస్యమరాత్మనః | పుత్రస్యంశజతోవాగ్నిర్నూత్రాగ్రామైశ్చ
లికభం॥౨౧॥రస్యావిలపితంశుగ్రీవాతావసీతావిదానాశ్చతా | నమేదశరశ్చస్నేహోన్మయేనేనేనాన్మవికృత్యైవం॥ ౨౨ ॥ రస్య
త్యేవంబుగ్రీవాణస్యసంపాతేర్వానన్తైస్సుమాః॥ఉత్తేతతుప్రదావయోసమక్షంవనచారిణాం ॥ ౨౩ ॥ నదృష్ట్యాన్యాయంతనం
పత్నీదుర్గతైరరణ్యుడైః॥ప్రహరణమతులంలేఖనారాంశ్యేదమబ్రవీత్ ॥ ౨౪ ॥ యుష్మిన్కాలక్షైవప్రభావాన
మితాత్మనః॥ఆదిత్యరత్నైర్బర్హద్దేవతౌమేపునరస్థితౌయోవసేవతహానవస్యమహావిద్యవరాక్షసః ॥ తస్మేవాద్యానగ
చ్ఛామి బలంపౌరుషమేవచ | సర్వధాక్రియతాయత్న స్థీరామగిగమివ్యభజ్జవాభామహాయంవస్పిద్వప్రత్యయకా
రకః॥౨౫॥ఇత్యుత్తవహరిన్సర్వాన్సంసారిశపరగోద్రుః॥ఉన్నపాతగిరేశ్యంగాజ్జ్ఞానుఃఖగమాంకరిం ॥ ౨౬ ॥ త
స్యతద్వదనంశుగ్రీవాన్ప్రీతింహృష్టమానసాః॥బభూవుహారీశౌరూఃలామిద్రమాభ్యుతయోన్మఖాః॥౨౭॥అశ్రవనవన
మానవిక్రమాఃష్టవగవరాఃప్రతిలబ్ధిపౌరుషాః॥అభిజిదభిముఖాదిశంయయజుఃకనకమతాపిమాన్గణాన్మృగాః॥౨౮॥ఇతి
శ్రీమతిః-మింధాకాండే - త్రిపస్తరమస్తకః.***** అఖ్యోతాగృహ్యగిజేననము
త్వస్థస్సవంకమాః | సంకరాఃప్రీతినయంకైవిసేమస్సింహవిక్రమాః॥౨౯॥ సంసాసేర్వవనంశుగ్రీవాహరయోరావలబ్ధ
యంకావృష్టాసాగ్రహమాజన్మస్థితాదర్శనకాంక్షిణః॥౩౦॥అభిజిద్యతతుంచదేశందదృశ్యభీకమావిక్రమాః॥కృత్వన్యంలోకస్య
మహతఃప్రతిబింబమివస్థితం ॥ ౩౧ ॥ దక్షిణస్యసముద్రస్యసమాసావ్యోత్తరాంబితం | సన్నతేతంశతశ్చక్రహారిమీరాగ
హాబలాః॥౩౨॥ సత్తైర్భూమభ్యుర్వికృతైఃకేదభ్యుర్వికృతైశ్చైవై | వ్యాన్తైర్వాన్త్యుమహాతామృతానిభిశ్చసమాకులం॥ ప్రస
ప్తమివచాన్యత్రక్రీడంతిమివచాన్యతః | క్వవిస్మరతమాత్రైశ్చబలగాఃభిరావృతం ॥ సంకులందానవేంద్రైశ్చపాలిత
తలవాసిభిః॥రోమహస్తవరంధ్రస్థైవిషేషఃకపిమంజరాః॥౩౩॥అకాశవిమలమృగంసాగరంప్రేక్ష్యవానరాఃవిషేష
స్సహసానర్వేకభంకార్యుతిబునహః॥౩౪॥విమణ్డంవాహినీందృష్ట్యాన్యసాగరస్యకేక్షితౌ | ఆశ్వస్యయామానహాగీష్ఠ
యాగ్రాహారినైవైః॥౩౫॥తాన్మసాదేనమహాతాపివజ్ఞాన్వానరర్షభాః॥ఉవాచమతిమానాగ్రేహవిహాసున్మహా
లః॥నవిమాదేమనఃకార్యంవిమాదోషస్త్యనః | విమాదోహంతిపునఃకుంబాలంబుగ్రీవశ్చకరిగః॥ విమాదోయంప్రసహనే
విక్రమేవద్యుష్ణతే | తేజసాతస్మహానస్యపురుషాఃకోనస్యతి ॥ ౩౬॥తస్యాంరాత్ర్యింవ్యసరామంకదోవాన్తై
స్సహ | హరిశ్చక్రైస్సహగవ్యుత్సరన్త్రంత్రమమంత్రయత్ ॥ ౩౭ ॥ సావానరాణాంభుజినీపరివాగ్యాగ్రంబంబభా | వానని
పరిహర్యేవమనరాంవాహినీస్థితా॥౩౮॥ కోన్యస్తాంవానరింసానాంశ్చక్రస్త్రంభయతుంభవేత్ | అన్యత్రవాలిననయో
దస్యత్రవహమామతః॥౩౯॥తతస్తాఃకారవిధ్ధాంశ్చతచ్చనైస్యమరిదవః॥అమమాన్యాగదగ్ధ్రీమాన్యాగ్యదుగ్ధవద్ర
వీత్ ॥౪౦॥కశ్చదానీంమహాతేజాలంఘయమ్యుగ్రసాగరంకఃకరివ్యతిసుగ్రీవంసత్యసంధమరిదవం॥౪౧॥ కోహిరోయోజ
నతలంఘయేచ్చస్సవంకమాః॥ఇహంశ్చయూథసాన్సర్వాన్త్యక్షయేతోరహహాభయాత్ ॥ ౪౨ ॥ కస్యప్రభావా
ద్ధారాంశ్చపుత్రాగ్రంధైస్సగృహ్యశేచ | ఇతోసన్మతాఃపశ్యేమసిద్ధాద్ధాన్మభుజవయం॥ ౪౩ ॥ కస్యప్రహాదాద్రామం
చలత్క్షయంచమహాబలం॥అభిగచ్ఛేమసంహృష్టాన్సుగ్రీవంచమహాబలం ॥ ౪౪ ॥ యదికశ్చిత్సమగ్ధౌవసాగ్రవనసేన
రిః॥నదదాత్విహసశ్శీమ్రుంపుశ్యుహామయదక్షిణాం॥౪౫॥అంగదస్యవచశుగ్రీవానకశ్చిత్కరించద్రవీత్ | స్థిమితేనాభ
నత్సర్వాత్త్రసాహరివాహినీ ॥ ౪౬ ॥ పునరేమాంకదఃపాగ్నిహవాన్దీప్తవీరవైః | సర్వేబలవరాంశ్రేన్యభవంతో
దృఢవిక్రమాః॥న్యవదేశ్యమలేఖాఃపూజితాశ్చపృథిక్ష్ణతః॥నహివోగమసేసంగకదాదెత్యన్యదిత్వావీత్ ॥ ౪౭ ॥

వత్సంయస్యయాశక్తిఃప్లవనేష్లవగర్హభాః॥౨౪॥ఇతిశ్రీమతిః-కిమింధాకాండే - చతుష్స్థితమస్తుర్గః.*****

తతోగదవచన్ముత్తావసర్వేతేవానరోత్తమాః । స్వంస్వంగతాసమత్సాహమాహుస్తత్రయధాక్రమం॥౧౫॥
 జోగవాక్త్రాగవయ్యతభాగంధమాదనః । మైందవ్యద్వివిదత్వైవనుషేణోజాంబవాంస్తథా ॥౨॥ అబభాషేగజస్తత్ర
 ప్లవేయందశయోజనం । గవాక్త్రోయోజనాన్యాహగమిష్యామీతివింశతిం ॥౩॥ గవయోవానరస్తత్రవానరాంస్తా
 నువాచహ । త్రితేతుంగుగమిష్యామియోజనానాంప్లవంగమాః॥౪॥శరభస్తానువాచాథవానరాన్యానరహభః । చత్వా
 రింశద్గమిష్యామియోజనానాంప్లవంగమాః ॥౫॥ వానరస్తుమహాతేజాఅబ్రవీద్గంధమాదనః । యోజనానాంగమిష్యా
 మివంచాశ్చత్వనశంశయః॥౬॥ మైందవ్యవానరస్తత్రవానరాంస్తానువాచహ । యోజనానాంపరంషష్టిమహంష్టవిరు
 ముత్సహే॥౭॥తతస్తత్రమహాతేజాద్వివిదఃప్రస్యభావత । గమిష్యామిసందేహాస్సస్తతియోజనాన్యథా ॥౮॥ సు
 షేణుస్తూహరిశ్రేష్ఠఃప్రాక్తవాన్సూపినత్తమఃఅతీతియోజనానాంతుష్టవేయంష్టవగేశ్వరాః ॥౯॥ తేహంకథయతాం
 తత్రగ్వాంస్తానమన్యథ । తతోవృద్ధతమస్తేహంజాబవాన్ప్రస్యభావత ॥౧౦॥ పూర్వమన్తాకమహ్యాయితోశ్చ
 గ్ధతివరాక్రమః । తేవయంచయసఃపారముమౌప్రీప్రాస్ససాంప్రతం ॥౧౧॥ కింతువైవంగతేశక్యమిదంకార్యముపే
 షీతుం । యదభాంకపిరాజశ్చరామశ్చకృతశ్చిన్యయా॥౧౨॥సాంప్రతంకాలభేదేనానాంగతిస్తాంబిహిత । నవతీయో
 జనానాంతుగమిష్యామిసంశయః॥౧౩॥తాంప్రసర్వాహరిశ్రేష్ఠాజాంబవాన్సనరబ్రవీత్ ॥౧౩॥ నభిల్వేతావ
 దేవాన్దమనేమేవరాక్రమః । మయామహులేత్వైవయజ్ఞేవిష్ణుసేవాశనః । ప్రదక్షిణీకృతఃపూర్వంక్రమమాణస్త్రీ
 విక్రమం॥౧౪॥ సప్రధానీమహంవృద్ధఃప్లవనేమందవిక్రమః । యావత్తేజవదాసీన్మేబలముప్రతిమంపదైః ॥౧౫॥ సంప్ర
 త్యేహావతీంశక్తింగమనేతరాయావ్యహంనైతావతాచసంసిద్ధిఃకార్యస్యభవిష్యతి ॥౧౬॥ అకోత్తరముదా
 రాక్షణమబ్రవీదంగదస్తదా । అనుమాన్యమహాప్రాజ్ఞంజాంబవంతంమహాకపిః॥౧౭॥ అహమేతద్గమిష్యామియోజ
 నానాంశతంమహాత్నినరణనేమమేతక్తిస్సాస్యన్నవేతిసశ్చితా ॥౧౮॥ తమువాచహరిశ్రేష్ఠంజాంబవాన్యాక్య్యో
 విదః॥౧౯॥జ్ఞాయతేగమనేతక్తిస్తవహార్యధుస్త్తమ॥౨౦॥ కామంశతంసహస్రంవానహ్యేషవిధిరుచ్యతే । యో
 జనానాంభవాన్యక్తింగుంప్రతిపతితమితి ॥౨౧॥ నహిపేషయతాతాతన్నామీప్రేష్యఃకథంచన । భవతాయంజ
 నస్సర్వఃపేష్యఃప్లవంగస్తమ ॥౨౨॥ భవాన్సూత్రమన్తాకంసాన్వవిభావేష్యవస్థితః । సాన్వీకశత్రవైస్సాన్వసృగతి
 నేమావరంతపఃతస్మాత్రోశత్రవత్రాతప్రతిపాల్యస్సదాభవా ॥౨౩॥ అపిచైతస్యకార్యస్యభవాన్మృలమరిగదమ
 పూలమభాస్యసంరక్ష్యమేమకార్యవిదానయః । మూలేహిసతిసన్యతిగుణాఃపుష్పఫలదయాః ॥౨౪॥ తద్భవాన
 స్యకార్యస్ససాధనేనశ్యమిక్రమః । బుద్ధివిక్రమసంపన్నోహేతురత్రపరంతప ॥౨౫॥ గురుశ్చగురుపుత్రశ్చత్సంహినః
 కపిస్తమ ॥ భవంతమాశ్రిత్యవయంసంపూర్ణాహ్యర్థసాధనే ॥౨౬॥ ఉక్తవాక్యంమహాప్రాజ్ఞంజాంబవంతంమహా
 కపిః । క్రమ్యవాచోత్తరంవాక్యంవాలీనుసురధాంగదః ॥౨౭॥ యదిసాహంగమిష్యామిసాన్వేవానరపుంగవాః । పు
 గళాగ్నివదమస్తాభిఃకార్యంప్రాయోజవేశేనం ॥౨౮॥ నహ్యకృత్వాహరివతేస్సందేశంతస్సదీమతః । తత్రాపిగత్వా
 ప్రాయోజనాంపశ్యమిదంరక్షణం ॥౨౯॥సహిప్రసాదేచాత్మభాంకోపేచహరిశ్వరః । అతీత్యతస్యసందేశంవిశాశో
 గమనేభవత్ ॥౩౦॥తద్భవాహ్యస్యకార్యస్యభవత్సర్వభాగః । తద్భవానేవద్భవార్థాస్సంబింతయతుమహాత్మ ॥
 ౩౧॥సంగదేనతదావీధిప్రత్యక్షఃప్లవగర్హభాః । జాంబవాన్తరంవాక్యంప్రాయోజవేశేనంగదం ॥౩౨॥ అన్యతేవీ
 రకార్యస్యనకించిత్యరీహియతే । ఏవసంపదయామ్యేనంయఃకార్యంసాధయిష్యతి ॥౩౩॥ తతఃప్రతీతంష్టవతాంవరి
 స్సమేకాంతమాశ్రిత్యమఖివప్లవం । సంచదయామానహరిప్రవీరోహరిప్రవీరంహనుమంతమేవ ॥౩౪॥ ఇతిశ్రీమతిః-
 కిమింధాకాండే-చటావస్థితమస్తుర్గః.*****
 అనేకశతాహస్రీంవిమణ్ణాంహరివాహినిం । జాం
 బవాన్ముమిత్త్యంపహనుమంతమథాబ్రవీత్ ॥౧॥ వీరవానరలోకస్యసర్వశాస్త్రవిశారద । రూప్తీమేకాంతమాశ్రి
 త్యహనుమనింసజబ్జసి ॥౨॥ హనుమన్తరరాజస్యసుగ్రీవస్యసమోహస్య । రామలక్ష్మణయోశ్చాప్తీతేజసాచలలేన
 చ॥౩॥అరిష్టనేమనఃపురోవైసతేయోమహాబలః । గరుత్మానితివిభాగతఃత్వమస్సర్వరక్షకాం ॥౪॥ బహుశోహిమ
 యాన్యస్తస్మాగ్ రేనమహాబలః । భువగానుద్ధరన్మక్షీమహావేగోమహాయాః ॥౫॥ పక్షయోర్వస్థులంతస్సతావచ్ఛుజ
 బలంతపివిక్రమశ్చాప్తీవేగశ్చనతేతేనావహీయతే ॥౬॥ బలంబుద్ధిశ్చతేజశ్చనత్వంచహరిపుంగవ । విశిష్టంసర్వభూ

తేషుకేమాత్మానంసబుధ్యసే || ౭ || అపరామృతసాంశేహివిఖ్యాతాపుంజకస్థలా || అంజనేయవిఖ్యాతాపత్నీకేసరిణో
హరేః || విఖ్యాతాత్రిమలోకేషుయాపేషాప్రతిమాభువిఅభిశాపాదభూతైతవానరీకామరూపిణీ || మహితావాసరేం
ద్రస్యకుంజరస్యమహత్తనః || ౮ || కపిత్వేచారుసర్వాంగీకదావితామరూపిణీ || మానుషంవిగ్రహంకృత్వాప
యావసశాలినివిదితమాల్యాభరణామహాహృదయవాసిని || అచరత్సర్వతస్యగోప్రాప్త్యదంబుదనన్నిధే || ౧౧ ||
తస్యావస్త్రంవిశాలాఢ్యాఃపీఠంరక్షదశంశుభం || స్థితాయాఃపర్యతస్యగోమారుతోవహరచ్ఛనైః || ౧౨ || సదద
శతతప్తస్యావస్త్రాపాదూసుసంహతా || ప్రహవసీనాసహితామజాతంచారుచాననం || ౧౩ || తాంవిశాలాయిత
శోశీంతసుమధ్యాంయశస్వినీం || దృష్ట్వైవశుభసర్వాంగీంపవనఃకామమోహితః || ౧౪ || సతాంభుజాభ్యాందీప్తా
భ్యాంపర్యవృజతమారుతః || మత్తభావిష్టసర్వాంగోగతాత్మాతామందితాం || ౧౫ || సాతుతత్రైవిసంభాగితాసు
వృత్తావాక్యముబ్రవీత్ || ఏకపత్నీప్రతమిదంకోనాశయితుమచ్ఛతి || ౧౬ || అంజనాయావశస్మిత్వామారుతఃప్రస్య
భావత || ౧౭ || సత్వాంహింసామినుశోశిమాభూతైసుభగేభయం | మనసాస్మితోయత్త్వాంపరివృజ్యయశస్వినీం |
వీర్యవాన్బుధ్వింపన్నప్రవృత్తిభివవృత్తి | మహాసత్వోమహాతేజామహాబలపరాక్రమః || లంఘనేష్టవనేష్టభవి
వృత్తిమయాససుః || ౧౮ || ఏవముక్తతతప్రప్తజననీతేమహాకపే || గుహాయాంత్యాంమహాబాహువాప్రజ్ఞప్రవగర్హ
భం || ౨౦ || అభ్యుత్థితంతరస్సాన్యంబాలోదృష్ట్వామహావనే || ఫలంచేతిజఘ్నుశ్చుప్త్యముత్ ఫలత్వాభ్యుగ్రతోదవం ||
౨౧ || శతాశ్రీత్రీణిగత్వాభయోజనానామహాకపే || తేజసాతస్యనిర్భూతోనవీమాదంగతస్తతః || ౨౨ || రావదావత
తస్మాదామంతరిక్షంమహాకపే || క్షిప్రమందేణతేవజంకోధావిష్టేనసీమతా || ౨౩ || తత్తత్కైలాగశిఖరేమామో
హనురభజ్యత || తతోహినామధేయంలేహనుమారికిర్వృతే || ౨౪ || తతస్త్యాంనిహతందృష్ట్వానాయుర్నిధవహ
స్వయం || త్రైలోక్యేభ్యశంసంక్రద్ధోనవమావైప్రభంజనః || ౨౫ || సంభాగితాశ్చస్మిన్సాస్సత్వైర్త్రైలోక్యేభ్యో
భితేనతి || ప్రసాదయంతిసంక్రద్ధంమారుతలభవనేశ్వరాః || ౨౬ || ప్రసాదితేవవసేబ్రహ్మకుభ్యంవరందకా || అశ
త్రువభ్యతాంతాతనమరేసత్యవిక్రమ || ౨౭ || వజ్రస్యచనిహితేనవిరుంత్యాంసమీక్ర్యత || సహస్రసేత్రఃసీతా
త్వాదదాతేవరముక్తమం || స్వచ్ఛందతశ్చమరణంలేఖాయాదితివైప్రభా || ౨౮ || సత్సంకేసరిణిపుత్రఃక్షేత్రజోభి
మవిక్రమః | మారుతస్సౌరసఃపుత్రస్తైజసాచాపితశ్శుభః || ౩౦ || త్వంహివాయునుతోవత్సప్లవనేచాపితశ్శుభః | ఇయ
మద్యగతపాణాభావాన్నస్తాత్రికుసాంప్రతం || దాత్యవిక్రమసంపన్నఃపక్షిరాజఇవావరః || ౩౧ || త్రివిక్రమేను
యాతాతనతైలవసకాననా || త్రిస్పృక్ష్యత్వఃపుద్గివీపరికాంతాప్రదక్షిణం || ౩౨ || తథాచౌషధయోస్త్యాభిస్సంది
తాదేవశాసనాత్ || నిష్పన్నమమృతంయాభిప్రదాసీన్నోమహద్వలం || ౩౩ || సభృదానీమహంవృష్టఃపరిహీనపరాక్ర
మః || సాంప్రతంకాలమస్సకంభవాన్సర్వగుణాన్యతః || ౩౪ || తద్విజృంభస్వవికాంతఃష్టవతాముక్తమోహ్యసి ||
౩౫ || తద్విద్యోగద్రష్టుకామేయంసర్వావాసనవాహినీ || ఉత్తిష్ఠహరిశాకూలంఘయస్వమహాణవం || ౩౬ || వరా
హీసర్వభూతానాంహనుమశ్యాగతైవ || వివణ్ణావరయస్స ద్వైహమానుమనిముషేక్షసే || విక్రమస్వసహావేగోబ
ష్టస్త్రిస్త్రిక్రమానివ || ౩౭ || తతస్తైజాంబుతాప్రహోదితఃప్రతీతవేగఃపనాన్యజఃకపిః | ప్రహరణయంస్తాంహరి
వీరవాహినీంచకారయాపంమహదాత్మనస్తదా || ౩౮ || ఇతిశ్రీమతిఃకిష్కింధాకాండే-మహాపద్మతమస్సగః. *****

తందృష్ట్వాజృంభమాణంలేకమితుంతతయోజనం | వీర్యేణాపూర్యమాణంచసహసావాసరోత్తమం || సహ
సాశోకముత్సృజ్యప్రహరణంసమన్వితాః | వినేదుస్తుష్టుపుశ్చపిహనుమంతంమహాబలం || ౨ || ప్రహృష్టావిష్మితా
త్వైవవీక్షంతేష్టనమంతతః | త్రివిక్రమకృతాత్సహంనారాయణమవప్రజాః || ౩ || సంప్రాయమానోహనుమార్హవ్య
వధాతమహాబలః | సమావిధ్యవలంగూలంహమార్హవ్యబలమేయివార్హ || ౪ || తస్యసంప్రాయమానస్యవృద్ధైర్నానర
పుంగవైః | తేజసాపూర్యమాణస్వరూపమాసీదనుక్రమం || ౫ || యథావిజృంభతేసంహూవివృద్ధోగిరిగహ్వరే | మా

రుతస్యోరసఃపుత్రస్తథానంప్రతిజ్యంభతే || ౬|| అశోభతమఖంతస్యజ్యంభమాణస్యధీమతః | అంబరీషమివాదీస్తం
విధూమశ్చసావకః || ౭|| హరిణాముద్ధితోమధ్యాత్మంప్రహృష్టతనూమహః | అభివాద్యహరిన్స్పృహ్ణాహనుమానిద
మబ్రవీత్ ||౮||అరుజత్సర్వతాగ్రాశీమహతాశనపభోనిలః | బలవానప్రమీయత్సవాయురాకాశగోచరః ||తస్మాదాం
శీఘ్రేవేగస్యశీఘ్రగన్యమహత్త్వేనః | మారుతస్యోరసఃపుత్రఃప్లవనేనాస్తిమత్సమః || ౧౦ || ఉత్సహేయంహివిస్తీర్ణ
మాల్పితమివాంబరం | మేరుంగిరసునగేనపరిగంతుంసమాశ్రయః || ౧౧ || బాహువేగప్రణువేసేనసాగరేణాహము
త్సహేనమాస్థాపయతుంలోకంపర్యతనదీహృదం || ౧౨ || మమోరుజంకువేగేనభవిష్యతిసముద్ధితః | సముచ్చిత
మహాగ్రాస్యముద్యోవగుణాలయః || ౧౩||పన్నగాశనమాకాశేవతంతంపక్షిసేవితే | వైనతేయమహంతక్షణేవరిగం
తుంసమాశ్రయః ||౧౪|| ఉదయాస్త్రిస్థితంవావిజ్వలంతంరజ్జిచూలిసం | అనస్తమితహదిశ్యమభిగంతుంసమత్సహే||
౧౫|| తతోభూమిమనంస్త్వత్సృపునరాగంతుమత్సహే | ప్రవేగేవైవమహతాః | మేనప్లవగఃపక్షాః ||౧౬|| ఉత్సహే
యమరితాగ్నింసంహ్వసాకాశగోచరాః ||౧౭|| సాగరంశోషయిష్యమిదారయిష్యమిమేదినిం | పర్యతాంశ్చా
ణాయిష్యమిప్లవమానఃప్లవంగమాః||౧౮||హరిష్యామ్యునువేగేనప్లవమానోమహాణవం |లలానాంవివిధంపుష్పం
పాదపానాంపర్యతః | అమయాస్యంలిమామన్యప్లవమానంవిహాయసా ||౧౯|| భవిష్యతిహిమేవంథాస్సాస్త్రతేఃపం
థాశ్చమాంబరే || ౧౯|| చరంతంఘోరమాకాశముత్సరిష్యంతమేవవా || ద్రక్ష్యంతిరిపతంతంచనర్వభూతానివాన
రాః||౨౦|| వహామేఘప్రతీకాశంమాంచద్రక్ష్యథవానరాః || దివమాన్యత్సగచ్ఛంతంక్రగమానమివాంబరం ||౨౧||
పిశమిష్యుమిమేమాంసాంసంపముష్యమిపర్యతాః || సాగరంక్షోభయిష్యమిప్లవమానస్సమాహితః ||౨౨|| వైనతే
యస్యసాశక్తినికమయామారుతస్యవా|| ౨౩|| యుతేనువణాగజానంమారుతంవామహాజవం|నరజన్మాతంప్రపశ్యో
మియన్యాంస్థుతమనున్రజేత్ ||౨౪|| నిమేషాంతరమాత్రేణనిరాలంబనమంబరం | సహసానిపతిష్యమిమనాద్విద్యుది
వోద్ధితా || ౨౫|| భవిష్యతిహిమేహంప్లవమానస్యసాగరే | విష్ణోర్విక్రమమాణస్యపురాత్రీన్విక్రమానివ || ౨౬ || బు
ధ్యాచాహంప్రపశ్యమిమనశ్చేష్టాచమేతథా | అహంద్రక్ష్యామివైదేహింప్రమోదధ్యంప్లవంగమాః ||౨౭ || మారు
తస్యంమోవేగేగరుడస్యంమోజవే | ఆయతంయోజనానాంకుగమిష్యమిమిమేమతిః ||౨౮|| వాసనస్యనవజన్యలి
ష్టాణోవాన్యయంభవః | విక్రమ్యనహసాహస్తాచన్యతంతదిహానయే || లంకాంవాపిసముతేక్షిష్యగచ్ఛేయమిమిమే
మతిః ||౨౯|| తమేవంవానరశ్రేష్ఠంగజాంతమమితాజనం||ప్రహృష్టహరయస్తత్రనముదైక్షంతపిష్టితాః ||౩౦|| త
స్యతద్వచనంపుర్వాజ్ఞాతీనాంశోకనాశనం || ఉవాచపరిసంహృష్టోజాంబవాకాహరినస్తమం || ౩౧|| వీరకేసరిణః
పుత్రమిషునన్మరుతాశ్చజ || జ్ఞాతీనాంవిపులశోకస్త్యయాతాతమివాశితః ||౩౨|| తవకల్యాణగురుయఃకపిముఖ్యా
స్సమాగతాః || మంగళంకార్యసిద్ధ్యర్థంకరిష్యంతినమాహితాః ||౩౩|| యుషీణాంచప్రసాదేనకపిష్టస్థమతేనచ||
గురుణాంచప్రసాదేనప్లవస్యత్వంసమాణవం ||౩౪||స్థాస్మామన్వైష్ఠికపాదేనయావదాగమనంతం || త్వగ్తారాద
సర్వేహంజీవితాణవనాకసాం, ౩౫||తతస్తుహరిశౌమాళస్తాననాచవనాకనః ||౩౬ || సేయంమమమహిషేగంలం
మనేధారయన్యలిపితానీమనగస్యాన్యశిలానంకటశాలినః || శిఖరాశీమహేంద్రస్యస్థిరాశీవమహాలిచ ||౩౭|| ప
మవెగంకరిష్యామిమహేంద్రశిఖరేష్ఠహం ||నానాద్రుమవీక్షేణేషుధాతునిష్ఠ్యుంధశోభిషు ||౩౮|| ఏతానిమమనిష్ఠ్వి
సంపాదయోఃప్లవతాంపరాః || ప్లవతోధారయన్యంతియోజనానామితశ్చతం || ౩౯|| తతస్తంమారుతప్రశస్యస్సహ
రిన్మరుతాశ్చజః | ఆరురోహనగశ్రేష్ఠంనుహేంద్రమరిమదనః|| ౪౦|| వృతంసానావిత్తైర్వృత్తైర్మృగసేవితతా
ద్యులంబలశామసుమసంబాధంరత్నపుష్పఫలమ్రసం | సింహశౌమాళచరితంకుత్తమాతంగసేవితం || మత్తద్విజగ
ణోష్టప్తంసలిలోద్ధీపదంకులం | మహద్భిరుద్భిరంత్యంధైర్మహేంద్రంసమహాబలః || వివచారహరిశ్రేష్ఠోమహేం
ద్రనమదిక్కుః ||౪౩|| పాదాభ్యాంపిడితశ్చేనమహతైలోమహాస్తనః || రరాజసింహాభీతోమహాస్త్రక్షణవద్విషః ||
౪౪|| మమోదనలిలోద్ధీరాన్నిద్రీర్ణశిలోద్భయః || ౪౫|| విక్రతస్యగమంతంగఃప్రకంపితమహాద్రుమః | సాగ

గంధర్వమిథునైఃపానసంసగఃకరుతైః ॥ ఉత్పతద్భిశ్చపహనైర్విద్యాధరగజైరపి । త్యజ్యమానమహాసానుస్సంధీ
 నమశుభారగః ॥ చలశృంగశిలోద్భూతస్తదాభూతమహాగరిః ॥ ౪౭౪ ॥ నిశ్చలద్భిస్తదాతైస్తుభుజంధైరధానిస్సం
 తైః ॥ సవతాకత్తివాభాతిసతదాధరశీధరః ॥ ౪౭౫ ॥ ఋషిభిస్తానిసంభ్రాంతైస్త్యజ్యమానశ్శిలోచ్చయః ॥ సీదన్వ
 హతికాంతారేనాథఃహీనత్తివాద్భుగః ॥ ౪౭౬ ॥ సవేగవాన్వేగసమాహితార్తహారిప్రవీరఃపరవీరహంతా । మనస్స
 మాధాయమహానుభావోఽగమలంకాంకునసామనస్వీ ॥ ౪౭౭ ॥ ఇత్యాఽఽఽ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యేశ్రీమ
 ద్వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్యహస్రికాయాంసంహితాయాంశ్రీమలింగింధాకాండే సప్తషష్ఠితమస్కంధః*****

కిషింధాకాండపతనశ్రవణయోగపటం.

బ్రహ్మాండపురాణే-సప్తచర్వారింశదుత్తరశతశమే-అధ్యాయే

కిషింధాఖ్యమిమంశృణ్వకవచఃపాపవిధాననః|

భహసంపూజితస్సత్వైరంతేబ్రహ్మణీయతే|

శ్రీమలింగింధాకాండస్సమాప్తః.

త్రయైవమః.

శ్రీరామాయణే - సుందరకాండప్రారంభః.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సపేతశ్రీరఘునందనవరబ్రహ్మణేనమః.

తతోరావణసీతాయాస్సీతాయాశ్చత్రుకర్మనః| ఇయేషపదమన్వేష్టాంచారణాచరితేషు||౧|| దుష్కరంఽప్యతి
ద్దుండ్యంఽచీమణి-చూచానరః| సముదగ్గశిరోగ్రీవోగవాంపతిరివాబభా||౨|| అథతైశ్చూర్ణవర్షేషురాష్ట్రే
లః| శిరస్సులిక లేమివిచారయథాసుఖ||౩|| ద్విజాన్యైత్రాసయోధీమాసురసాపాచనచోహరణా| వ్యుగాంస్త్యసుఖ
హనాన్నిఘ్నైప్రవృత్తైవతేనరి||౪|| నీలలోహితమాంజీస్తపత్రపత్తేగోస్పిశాసితైః| స్వభావసీతాతైర్బ్రతైర్భావభుభి
స్సమలంకృతం| కామయఃపిభిరావిష్టమభీక్ష్యంసపరిచ్ఛదైః| యక్షకేసరంఽగర్భతైస్త్వేషవైస్సృజ్యతే||౫|| సతతస్యగిరివ
ర్యస్యతలేనాగవరాయతే| తిన్దన-పివర-స్తత్రహదేనాగభవాబభా||౬|| ససూర్యాయమసోగ్రాయపవనాయస్వ
యంభవే| భూతేభ్యస్త్యాంజలింకృత్వాచకారగమనేమతి||౭|| అంబలింపాన్జ్యుఖఃసర్వౌపవనాయాన్జ్యుమానయే|
తతోభివవృధేగంతుంచక్రీణాదక్షిణాంధిరం||౮|| స్వనంగప్రవరైర్ద్వ్యస్త్యస్తవనేకృతనిశ్చయః| వవృధేరామవృద్ధ్యగ్గంస
ముద్రభవవర్జసు||౯|| నిమ్మిమాణ్యరేరస్యైలిలంఘయిషుగణావం| బాహుభ్యాంపీడయామానవరణాభ్యాంచవర్జ
తం||౧౦|| సవచాలాచలశ్చపిముహూర్తంఽపీడితః| తయాణాంపుష్పితాగాగ్రాణాంసర్వంఽపుష్పసుతాయే||౧౧||
తేనపాదపమస్త్రేనపుష్పేఘేనగంధిసా| సర్యతస్సంవృతతైస్థూలభాపుష్పమయోయథా||౧౨|| తేనహోద్రవపీఠ్యేణ
పీడ్యమానస్సవర్జతః| సలిలంసంప్రసుస్తావ్రమదంకుద్రభవద్విపః||౧౩|| పీడ్యమానస్తుబలిసామసేంద్రస్సేనవర్జతః|
రీతిర్నిర్వర్తయామానకాంచనాంజనరాజిణి||౧౪|| ముమోచచశీలాతైస్థూలపీఠాలాస్సమనశ్శిలాః| ముగ్ధమేనార్జిచా
జుష్టోధూమరాజీరివానలః||౧౫|| గిరిభాపీడ్యమానేసపీడ్యమానాసర్వతః| గుహావిష్టానిభూతాణిసేమ్యర్జికృతైస్స
వై||౧౬|| సమహానత్యసన్నాదతైస్థూలపీఠాని చైజః| పృథివీంపురాయమానపతిశ్శీఘ్రపవనాః||౧౭|| శిరోభిఃపుం
భిస్సూర్యావృత్తస్వత్తికత్కతైః| వసుంతఃపావకంఘూరందదంశుర్దస్తతైస్థిలాః||౧౮|| ప్రదానవిష్టైర్జ్యోతిషపీఠైస్తై
ర్దహశీలాః| జఙ్గాలుఃపావకేదీప్తావిభిజన్మనహన్||౧౯|| యానితాషడజాలాంతైస్త్యారానిచర్మతే| పేషఘ్నాన్య
పినాగానాంసశేకుశ్మితుంవిమం||౨౦|| భిగ్ధతైయంగిరిస్థాతైరితిమత్వాతేషన్వినః||౨౧|| త్రస్తవిద్యాగరాస్త్యా
దుత్పేతుః| స్త్రీగర్భేస్సహా| పానభూమిగతంహీరాస్త్యాహైమమానవభాజనం| పాత్రాణిచమహాహాణిరకాంశ్చసీ
రణ్మయా||౨౨|| తేహ్యేసుచాపవాన్పుత్ర్యాఃమాంసానివిధానిచ| ఆర్షభాణిచచక్రాణిఖడ్గాంశ్చకనకస్ససా||౨౩|| తృ
తకంశుణాఃక్షీవారస్త్రీమాల్యమలేపనః| రక్షాఘ్నాఃపుమం-రాక్షాశ్చగిగనంప్రతేపిదీ||౨౪|| హరిమాపురంఽగిర
పారిహార్యరాజః| స్త్రీయః| విష్ణిరాసస్మిన్సాస్త్రస్థురాకాశేరహంతైస్సహా||౨౫|| దర్శయంతీమహావిద్యాంవిద్యాగరం
హర్షయః| సహిరాస్త్రస్థరాకాశేపిష్టాంచస్త్రైర్వసర్వతం||౨౬|| శుశువుశ్చరదాశబ్దమృషీణాంభావిరాజయే| చా
రణానాంచస్థానాంస్థరానాంవిమలేచరే||౨౭|| ఏషపర్వతసంకాశోహమామాన్యూరురాత్మజః| తిథిర్దక్షిణమహావేగస్వ
ముద్రంమకరాలయం||౨౮|| రామాగ్ధంవానరాగ్ధంచదిక్షీర్దన-ర్మదమగ్రం| సముద్రస్వరంపారంచమృపి
పాన్పుమిచ్ఛతి||౨౯|| ఇతివిద్యాగరాశ్చుత్వావచస్త్రీహంసహస్తమాం| తమప్రమేయందృశుంసర్వతేనాచరద్భువం||
౩౦|| ముఖేవేషసరోమాణిచకంఘోచాలోపమః| ననాదనుమహానాదంసుమహానివతోయవః||౩౧|| ఆసుపుర్యేన్ద్రణవ
త్తంచలంసూలంరోమభిచ్ఛితం| ఉత్పలివ్యర్జ్వలితైవపక్షిరాజభివోరగం||౩౨|| తస్యలాంగూలమవిధమాత్తవేగన్యవృ
ష్టతః| దదృశేగరుదేసేపిన్ద్రీయమాణిమహూరగః||౩౩|| బాహూసంస్తంభయామానమహాపరిఘసన్నిభః| ససా
దచకపికిట్యాంసరణౌసంమకచచ||౩౪|| సంహృత్యచభుజౌగ్రీమాకృతైవచశిరోధరాం| తేజస్సత్సంగభావీర్యమా
వివేశసవీర్యవా||౩౫|| మార్గమాలోకయన్సూరూదూర్వాంప్రణిహితేక్షణః| రురోధహృదయేపాన్గణానాకాశమవ
లోకయా||౩౬|| పద్మస్యంద్యుజమహాసంకృత్వానకపికుంజరః| నికుంభ్యకర్ణౌహనుమానుత్పలివ్యచ్ఛవేబలః| వావగా

న్వానరశ్రేష్ఠభద్రవచనమబ్రవీత్ | యథారాఘవనిర్మతశ్శరశ్చ స్రవనితము || గచ్ఛేత్తదక్షమిష్యమిలః కాంక్షావహ
 పారితాంసహిః క్రత్యుమియదితాంలంకాయాంజనకాశ్చజాం || అన్తే నపి వేగేనగమిష్యమిమలయంయదివాత్రి
 దివేసేతాంసత్రత్యువ్యక్తశ్రవః || బద్ధాస్థాత్తుసరాజానమానయిష్యమిరావణం | సర్వధాకృతకార్యోహమేష్యమి
 సహసేనియా | అనయిష్యమివాలంకాంసముత్పత్త్యనరావణాం | ఏవముక్త్యానుభూసుమావానరాన్వానరోత్తమః |
 ఉత్తమారాధావేగేనవేగపాదవిచారయ | సువర్ణమివచాత్మానంమేనేనకపికుంజరం || ౪౪ || సముత్తరతలితస్మింస్తువేగాత్తై
 నగరోపిణిః | సంపృక్త్యలిపిచార్పణార్హస్యసముత్పేతుస్సమంతతః || ౪౫ || సముత్తరేయస్మిన్కాకాపాదహస్యవృశాలి
 నః | ఉద్భవహస్తాదువేగేనజగమువిమలేంబరే || ౪౬ || ఉరువేగోన్మలావృక్షముపహృత్తంకపిమనస్యయః | ప్రస్థితదీర్ఘ
 పగ్ధ్యానంస్వబంధుమివబాంధవః || ౪౭ || తేమారువేగోన్మతితాస్సాలాశ్చస్యేనగోత్తమః | అనుజన్మహానామసంతం
 నైన్యాశ్రమహిపతిం || ౪౮ || సుపుష్పితాన్తైర్వసుభిఃపాదప్రెరస్యతకపిః | హనుమాన్సర్వతాకారోబభూవాచ్ఛుభద
 గ్మనః || ౪౯ || సారవంతోభయేవృక్షాన్యవజ్జన్మకాంభునిభయాదివమహేంద్రస్వపర్వతామరుణాలయే || ౫౦ || సనానాకు
 సుమైకేన్ద్రకపిస్సాంసరకరోదైః | శుశుభేమేనుసంకాశశిఖ్యోతైరివపర్వతః || ౫౧ || విముక్తాన్సస్యవేగేనముక్త్యాపు
 ష్యురోతేమ్రయాః | అపిరేవ్యంతనలిలేన్మత్తాన్యవృద్ధోయథా || ౫౨ || లభున్తేనృపపన్నంతద్విదితంసాగరేవతత్ || య
 మాణాంకపిః || ౫౩ || భంపుస్సంకపివాయనమీరితం || ౫౪ || తారాశతమివాకాశంప్రబభౌచమహాన్దవః || ౫౫ || పుష్పేషుణాను
 బద్ధేననానావజ్జేనవానరః | బభౌమేనుభవాకాశేవిద్యుర్గణవిభూషితః || ౫౬ || తస్యవేగసమూహానైపుష్పైస్తోయమ
 ద్యశ్యతే || తారాభీరభీరామాభీరుదితాభీరివాంబరం || ౫౭ || తస్మాంబరగతాహూదద్యతాతేప్రసారితా || పర్వతా
 గాగ్రీబ్యుసేనాన్రింతేపంచాస్సావీవపన్నగో || ౫౮ || పిబన్నినబభౌచాపిసోద్దిశాలంమహాన్దవం | పివాసురివచాకాశం
 దద్యతేనమహాకపిః || ౫౯ || తస్యవిద్యుత్ప్రభాకారేవాయుమార్గానసారిణిః || నయనేవిప్రకాశేతేపర్వతస్థాపివానరా ||
 ౬౦ || పింగేషాంకాత్మమఖ్యవ్యభూతపరిమండలే | చతుషీనంప్రకాశేతేచంద్రసూర్యావిహృదితా || ౬౧ || ముఖంనా
 సికయాతస్యతాన్రూయాతాన్రూమాబభౌ || సంభ్యయనానమభిన్నప్రయథాతర్కగుర్భ్యమండలం || ౬౨ || లాంగూలచ
 సమావిష్ఠంష్టవమానస్యతోభేత్ || అంబరేవాయుపుత్రస్యతక్రద్భజభవోద్భిత్తః || ౬౩ || లాంగూలచశ్రీణమహాశు
 క్షదంతస్థానిలాత్మజః || స్యరోచతమహాపాగ్జ్వలంవేషీవభాసగః || ౬౪ || స్థిగ్దేశేనాభితాన్రేణురరాజసమహాకపిః |
 వహతాదారితేనేవగర్విరతికథాతునా || ౬౫ || తస్యవానరసింహస్యజ్జవమానస్యసాగరం || కత్తూంతరగతోవాయు
 జీమాత్యవగజః || ౬౬ || ఖయథాపవతరన్యలూహ్యస్త్రరాంతాద్వినిస్సృతా || దృశ్యతేసానుబంధాచతథా
 సకపికుంజరః || ౬౭ || పతత్తుతంగసంకాశోవాయంతశ్శుశుభకపిః | ప్రవృద్ధశ్రవమాతంగఃకత్త్యయాబధ్యమానయా ||
 ౬౮ || ఉపరిష్టాద్భీరేణధాయయాచావగాధయా || సాగరేమారుతావిష్టానారివాస్త్వదాకపిః || ౬౯ || యంయందేశం
 సమ్మద్రస్యజామనమహాకపిః | ససతస్సోమవేగేనసోన్మాదశ్రవలక్ష్మ్యతే | సాగరసోమ్యుజాలానామరుతాన్తైలవష్ట
 ణాం || అభిఘ్నంస్తుమహావేగేపుష్పవేసమహాకపిః || ౭౦ || కపివాతశ్చలవాహమేనువాతశ్చవినిస్సృతః | సాగరభీమని
 ఘోషంకంపయమానతుభ్యుత్థితం || ౭౧ || వికవమాన్సూర్దిశాలానిభ్రువాంతిలవణాంభుని || పుష్పవేకపిశార్దూలోపికిర
 నివరోదసి || ౭౨ || మేరుమందరసంకాశాన్సద్ధతాకాసమహాణవే | అతికామిష్యమహావేగస్తరంగాగ్రణయన్నివ ||
 ౭౩ || తస్యవేగసముద్ధాతంజలంసజలదంతదా || అంబరస్థంవిభభాగ్జిశారదాభ్రమివాతతం || ౭౪ || తిమిన్తక్ర
 యమాహూర్తాదృశ్యంతేవిష్టాత్తదా || వస్త్రావక్రద్రశేనేవశరీరాశీశరీరిణాం || ౭౫ || స్లవమానంసమత్త్యుభభుజంగా
 స్సాగరాలయాః || వ్యోమ్నితంకపిశార్దూలంసువణశ్రుతిమేరితే || ౭౬ || దశయోజనవిస్త్రీణాత్రింశద్యోజనమాయ
 తా || ధాయావానరసింహస్యజలేచారుతరాభవత్ || ౭౭ || శ్వేతాభ్రోఘనరాజీవవాయాపుత్రాసుగామినితస్య
 సాశుశుభేధాయావితలావణాంభుని || ౭౮ || శుశుభసమహాతేజామహాకాయామహాకపిః | వాయుమాన్దేనిరాలం
 బేపక్వనానివపర్వతః || ౭౯ || యేనాసాయాతిబలవాహవేగేనకపికుంజరః | తేనమాగేణసహసాద్రోశీకృతశ్రవార్ణ
 వః || ౮౦ || ఆపాతేపక్షిసంఘానాంపక్షిరాజశ్రవప్రజః | హనుమాన్మేనుజాలానిప్రకవన్మారుతోయథా || ౮౧ ||
 పాండురారుణవర్ణాణినిమాంజిత్వకానినః | కపిసాకృప్యమాణానిమహాభ్రాణివకాశరే || ౮౨ || ప్రవిశన్నభ్రాజాలా
 నినిష్కరంశ్చపునఃపునః | ప్రచ్ఛన్నశ్చైవకాశశ్చచంద్రమాశ్రవలక్ష్మ్యతే || ౮౩ || శ్రవమానంతుతందృష్ట్యాశ్రవంగంత్వ

రితంతదా॥ పవన్ముఖపుష్పవహాణిదేవగంధర్వదానవాః ॥ ౮౩౪ ॥ తతావసహితంసూర్యోష్ణవంఠంవానరో ద్రుమం॥ సి
 ఘవేవతదావాయూరామకార్యాక్షణసిద్ధయే॥ ౮౩౫ ॥ ఋషయస్తప్తువుత్సైవంశ్శవమానవిహాయసా ॥ ఇసుశ్చదే
 వగంధర్వాః ప్రతంసంతోమహాజనం॥ ౮౩౬ ॥ నాగాశ్చతుష్టుభ్యుత్తరత్రాంసివిమధాఃఖగాః ॥ ప్రిక్ష్యువత్సేపి
 వరంసహసామితశ్శమం॥ ౮౩౭ ॥ తప్త్యోష్ణవగతాహా లేష్ణవమానేహసూమతి ॥ ఇత్సైవంతులమానాథీచింతయా
 మానసాగరః॥ ౮౩౮ ॥ సాహాయ్యోవానరేంద్రస్యయదిహాహంహనూమతిః ॥ కిరిమ్యమిభిమ్యమిసర్వవాంశ్శివ
 త్తతాం॥ ౮౩౯ ॥ అహమిత్యైవసాధేనసగరేణివవిధితః॥ ఇత్సైవంతులమివశ్చాయం నావసిదితుమహాచి॥ ౮౪౦ ॥ త
 భామయాపిధాతవ్యంవిశేషేతయథాకపిః॥ శేషంవమయిశ్రాంత్యుభేనావివత్సయం॥ ౮౪౧ ॥ ఇరిక్యత్సాయతిం
 సాక్ష్యంసముద్రశ్చన్నమంభసి॥ హిరణ్యనాభంమైనాకమువాచగిరిన ద్రుమం॥ ౮౪౨ ॥ త్వమిహురనంఘానాంపా
 తాశ్శతలవాసిసాం॥ దేవరాజ్ఞాగిరిశ్రేష్ఠపరుస్సున్నవేటితః॥ ౮౪౩ ॥ త్వమేమాంజాతేర్యాణాంపునరేవోత్పత్సిష్యతాం॥
 పాతాశస్యాప్రమేయస్యద్వానరమావృత్త్యిచ్ఛసి॥ ౮౪౪ ॥ తిరగ్నూర్ధ్వఃమధస్తేనైవశిష్టేనైవవిధానం॥ తస్మాన్మం
 షోదయామిత్యాముత్పిన్యసి న ద్రుమం॥ ౮౪౫ ॥ సమమపిశామోఽస్త్యాముపర్యేలివీర్షవాః॥ హనుమాఃకాంసక
 ర్యాక్షణభీమకర్తృఖమూపుతః॥ ౮౪౬ ॥ అన్యసాహ్యంమయాకార్యమిత్యైవంతులమివతః॥ మమహిత్యైవకిప్రాజ్యాయ
 వరంపూజ్యతమాప్రవ॥ ౮౪౭ ॥ కురుసావిప్యమస్తాకంననఃకార్యమతిక్రమేత్॥ కిరన్యమన్యతంకార్యంసంతులంమన్య
 ముదీరయేత్॥ ౮౪౮ ॥ సలిలాదూర్ధ్వముత్పిన్యతిత్వత్వేవకపిస్త్రయం॥ అస్తాకమతిథితైవపూజ్యశ్చైష్ణవరౌచరః॥
 ౮౪౯ ॥ చామీకరమహానాథదేవగంధవహాసేవిత॥ హనుమాంస్త్రయమిశ్రాంత్యత్యేషంగమిష్యతి॥ (సమీకపిశా
 దూఃలస్త్యాముపర్యేలివీర్షవాః) ॥ ౮౫౦ ॥ కామలేన్ధస్యాప్యశంస్యంవమైలిల్యాప్యవివానసం॥ ద్రుమంవన్యగేంద్ర
 స్యసమీక్ష్యైథాతుమహాసః॥ ౮౫౧ ॥ హిరణ్యనాభోమైనాకోనిశతవనశాంభసః॥ ఉత్సపాతజలార్చునాణంస
 హామృతంబుతాయతః॥ ౮౫౨ ॥ ససాగరజలంభిత్యాబహువాన్యస్థితీత్రదా॥ యథాజలధరంభిత్యాన్తీక్షురశ్చిర
 వాకరః॥ ౮౫౩ ॥ సమహాత్మాముపసూర్దేనపర్యతస్సలిలావృతః॥ దర్శయామానశృంగాణోహాసాగరేణయోజితః॥ ౮౫౪ ॥ గంధ
 శాతకుంభమయైశ్చృగైస్సకన్యనరమహూరతైః॥ ఆదిత్యోదయసంకాశైరాలిఖిప్సరివాంబరం॥ ౮౫౫ ॥ రత్న
 జాంబూనదైశ్చృగైఃపర్యతస్యనముద్ధితైః॥ ఆకాశంత్రస్రసంకాశమభవతారంవనప్రభం॥ ౮౫౬ ॥ జాతహవమ
 యైశ్చృగైఃభ్రాజమానైస్త్రియంప్రభైః॥ ఆదిత్యతనంకాశస్సోభవద్గిరిన ద్రుమః॥ ౮౫౭ ॥ తమస్థితమనంగే
 నహనుమాన్గతస్థితం॥ మధ్యేతివణితీయస్యవిఘ్నాయమితిశ్చైతః॥ ౮౫౮ ॥ సతముద్భృతమత్సృణంవహా
 వేగోమహాకపిః॥ ఉరసాపాలియామానజీమూతమివమారుతః॥ ౮౫౯ ॥ సతదాపాలితస్త్రినకిపినావర్త్యతే ద్రుమః॥
 బుద్ధ్యాతస్యకేపేర్వేంజపార్వవననందవ॥ ౮౬౦ ॥ తమాకాశగతంవీరమాకాశే సముసస్థితః॥ ప్రితోహ్యక్షమనా
 వాక్యమబ్రవీత్సర్వతేకపిం॥ మానుషంధారయేదూపమాత్మనశ్శిఖరేస్థితః॥ ౮౬౧ ॥ యజురంకృతవానూర్మన్యమి
 దంవానరో ద్రుమం॥ నివత్సమమత్సృణంకేమవిశ్రమస్యధానుఖం॥ ౮౬౨ ॥ రాఘవస్యకుశజాతైరుదగిఃపరివిధితః॥ స
 త్వాంరామహితేయక్రంప్రత్యర్థయతిసాగరః॥ ౮౬౩ ॥ కృతేవప్రతికతవ్యమేషధర్మస్సనాతనః॥ సోయంతస్మృతి
 కారాథీత్వద్రస్యంమానమహాచి॥ ౮౬౪ ॥ తస్మిన్నిదుత్రమనేనాహంబహుమానాత్ప్రచోదితః॥ తిన్ద్రత్సంకపితాదగా
 లమయితివ్రహ్మగతాం॥ యోజనానాశతంబాపికపిరేవసమాపుతః॥ తవసానుమదిశ్రాంత్యేషంప్రకమతా
 మితి॥ ౮౬౫ ॥ తదిదంగంధవత్స్వామకందమూలఫలంబహుతదాస్యాద్యహరిశ్రేష్ఠమిశ్రాంత్యేషంగమిష్యసి॥ ౮౬౬ ॥ అ
 స్మాకమపిసంబంధకపిమఖ్యత్వయాస్తివై॥ ప్రఖ్యాతస్త్రీపులలోకేషమహాగుణపరిగ్రహః॥ ౮౬౭ ॥ వేగవంతోష్ణవం
 తోయేష్ణవగామూరతాత్మజః॥ కేషాంమఖ్యతమమనస్తేత్వాసుహంకపిఃపంజర॥ ౮౬౮ ॥ అతిధికిలపూజాహాపాప్రా
 కృతోవివిజానతా॥ ధర్మశిష్టానమావేగంపునస్త్యాద్యతేమహాః॥ ౮౬౯ ॥ త్వంహిదేవపరిస్వప్యమారతస్యమహా
 ద్దనః॥ పుత్రస్త్రయైవవేగేనసదృశేకపిఃపంజర॥ ౮౭౦ ॥ పూతేత్యయధర్మజ్ఞపూజాంపాప్రాప్తిహిమారుతః॥ తస్మా
 ద్రస్యంపూజనియోమేత్యుచావ్యత్రకారణం॥ ౮౭౧ ॥ పూర్వంకృతయగేతారవర్తరాఃపక్షిసాంభవః॥ కేషానిన్దు
 దిశస్పర్యాగృహణిలవేగః॥ ౮౭౨ ॥ తతస్త్రైమప్రయాతేషుదేవసంఘాస్సహాధిభిః॥ ఖూతానివధయంజన్మస్త్యై
 హంపరతనంకయా॥ ౮౭౩ ॥ తతఃకుర్వన్తస్సహసాప్రిక్షిపర్వతానాంశతక్రతుః॥ పత్యంశ్చిచ్ఛేదపదజ్జేణతత్రత్రసహ

స్రజః ॥ ౧౨౨ ॥ సమాముపగళమగ్నిర్దోవజ్రముద్వప్యదేవరాట్ ॥ తతోహంసహసాక్షిః ప్రజశ్వనసేనమహాత్మనా ॥ ౧౨౩ ॥ అస్మిలవణోయేచప్రక్షిః ప్రజశ్వనగ్రామః ॥ గుప్తవత్సమగ్రశ్చతవతౌభిరక్షితః ॥ ౧౨౪ ॥ తతోహంమానయామిత్వాంమాన్యోహిమమూరుతః ॥ త్వయామేహ్యేషనంబంధకేపిమఖ్యమహాగుణః ॥ ౧౨౫ ॥ అస్మిన్నేవంగతేకార్యేసాగరస్యమైవచ ॥ ప్రీతింప్రీతమనాకేతుంత్వమహాసేవహకపే ॥ ౧౨౬ ॥ శ్రమంమోక్షయపూజాంబగృహోణకపిన్ద్రమ ॥ ప్రీతింబలహమమన్యన్వప్రీతోస్మితవదర్శనాత్ ॥ ౧౨౭ ॥ ఏవముక్తకపిశ్రేష్ఠస్తనగ్రామస్తమబ్రహ్మ ॥ ౧౨౮ ॥ ప్రీతోస్మిక్యతమాతిశ్యంమన్యతేహేపనీయనాం ॥ త్వరతేకార్యకాలేమేలహశ్చవ్యతివర్తతే ॥ ప్రతిజ్ఞాచమయాదత్తానస్థాతవ్యమహంతే ॥ ౧౨౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాపాణినాతైలమాలభ్యహరిపుంగవః ॥ జగమాకాశమావిశ్యవీర్యవాన్సుహనస్సైవ ॥ ౧౩౦ ॥ సవర్షశనముదాభ్యాంబహుమానాదవక్షిరః ॥ పూజితశ్చేష్ఠపన్నాభిరాశీర్ద్విరసలాన్జుః ॥ ౧౩౧ ॥ అథోద్ధ్వంసూరముద్వత్సమిత్వాతైలమహాణవా ॥ ఏమఃపంథానమాస్థాయజగామమిమలేంబరే ॥ ౧౩౨ ॥ భూయశ్చేష్ఠగ్నిశింపాభ్యగిరింతమవలోకయ ॥ వాయుసూరస్మిరాలంబేజగామమిమలేంబరే ॥ ౧౩౩ ॥ తద్వీధియంహనుఘోర్వస్త్యైకత్వముమగ్రం ॥ ప్రతశంసస్సురాస్సర్వేసేధాశ్చపరమర్షయః ॥ ౧౩౪ ॥ దేవతాశ్చాభవపృష్ఠైస్త్రేధాస్తస్యకర్తృణా ॥ కాంచనస్యసాభాస్యసహసాపీక్ష్యవానవః ॥ ౧౩౫ ॥ ఉపాచవచనంధీమార్పరితోహత్సగదగంసూనాభంపర్వశ్రేష్ఠంస్వయమేవదీపతిః ॥ ౧౩౬ ॥ హిరణ్యసాభాతైలేంద్రపరితుష్టాస్యతేభ్యశంభాభయంతేప్రయచ్చామితిష్ఠసౌమ్యయథామఖం ॥ ౧౩౭ ॥ సాహ్యంకృతంతేమహాద్విక్రాంతస్యహనూమతః ॥ క్రమతోయోజనశతంసర్ధమన్యశ్చయేనతి ॥ ౧౩౮ ॥ రామహ్యైవహిమాత్యేనయాతిదాశరథేహః ॥ రిజనత్రాయాంకన్యతాతస్యతోపితోస్మిద్భుధంత్యయా ॥ ౧౩౯ ॥ తతఃప్రహరామగమగ్నితస్త్వదా ॥ దేవతానాంపరితదృష్ట్యేవరిత్యంతశతకృతు ॥ ౧౪౦ ॥ నవైదగ్ధవదర్శైర్బలభూవావస్థితస్త్వదా ॥ హనుమాంశ్చమహూక్షేనవ్యతివక్త్రానుసాగరం ॥ ౧౪౧ ॥ తతోదేవాన్సగంధరాన్సన్నిధాశ్చపరమహయతి ॥ అబ్రువన్సూరసాంసాగమాతరం ॥ ౧౪౨ ॥ అయంవాతాత్మజశ్రీరూపః ॥ సవతేసాగరోపరి ॥ హనుమాన్నామతస్యత్వంముహూర్తవిఘ్నమాచర ॥ ౧౪౩ ॥ రాక్షసంపమాపమాస్థాయసుఘారంపర్వతోపమందంష్ట్రాక్రకాశంపింగాక్షంవక్త్రం ॥ కృత్వానభస్సమం ॥ ౧౪౪ ॥ బలమిచ్చామహేజ్ఞాతుంభూయశ్చవ్యవరాక్రమం ॥ త్వాంబిజేష్ఠమృతపాదేనవిహదంపామమివ్యతి ॥ ౧౪౫ ॥ ఏనముక్తాతసాదేవీదైవతైరభినత్యతా ॥ సముద్రమధ్యేసురసానిభిరీతరాక్షసంవపుః ॥ ౧౪౬ ॥ వికృతంచవిహపంచనర్వస్యవభయావహం ॥ స్వమానంహనూమంతమపృత్యేదమవాచహ ॥ ౧౪౭ ॥ మమభుక్షుఃప్రదిప్తస్త్రవీశ్వరైర్వానరర్షభ ॥ అహంత్వాంభుక్షయిష్యమిప్రమితేదమమాననం ॥ ౧౪౮ ॥ ఏవముక్తస్సురసయాపాంజలిర్వానరర్షభః ॥ ప్రహృష్టవదనశ్రీరూపదంపచనమబ్రహ్మ ॥ ౧౪౯ ॥ రామోదాశరథిర్నామప్రవిష్టోదండకావనం ॥ అత్మజేనసహభార్యాతైదేహ్యకాపిభార్యయా ॥ ౧౫౦ ॥ అన్యకార్యపిషక్తస్యబద్ధతైరస్యరాక్షసైః ॥ తస్యహిరావృతాభాశ్చార్యాశ్చరాజేనయశస్సివీ ॥ ౧౫౧ ॥ తస్యేనకాశంసూతోహంగమిష్యేరామశానసాత్ ॥ కర్తృమహాసీరామస్యసాహ్యంపిషయవాసిని ॥ ౧౫౨ ॥ అథవామైశ్శిరింభృష్టారామంచాక్షిప్తకారిణి ॥ అగమిష్యమితేనక్రంసత్యంప్రతిశ్యణామితే ॥ ౧౫౩ ॥ ఏవముక్తాహనుమరాసురసాకామదాసిణీ ॥ అబ్రవీన్నాభివక్తైతకశ్చిదేవవరోము ॥ ౧౫౪ ॥ (తంప్రయాంతంమద్విక్త్యసురసావాక్యమబ్రహ్మ ॥ బలంజిజ్ఞాసమానాతైసాగమాతాహనూమతః ॥ ప్రవిశ్యవదనంమేద్యగంతవ్యంవానరోక్తమ ॥ వరపిషపురాదత్తోమమథాతేతినత్వరా ॥ వ్యాదాయవక్త్రంవిపులంస్థితాసామారుతేపురః ॥ ఏవముక్తస్సురసయామగ్నిర్దోనానరపుంగవః ॥ అబ్రహ్మగురైవక్త్రంయేనమాంవిషమిష్యసే ॥ ఇత్యుక్త్వాసురసాంకృద్ధోదయోజనమాయతః ॥ వశయోజనపిస్తోరీబభూవహనుమాంస్తదా ॥ తందృష్ట్వామేఘసంకాశందశయోజనమాయతం ॥ చకారసురసాచాన్యంపిగవ్యోజనమాయతం ॥ తాందృష్ట్వాపిస్తృతాన్యాంతువాముపుత్రస్సుబుద్ధిమార్ ॥ హనుమాంస్తుతతఃకుగ్రద్ధత్రింశద్యోజనమాయతః ॥ చకారసురసావక్త్రంబత్వాదంతశ్చోచ్చితం ॥ బభూవహనుమాన్వీరః ॥ పంచాశద్యోజనోచ్చితః ॥ చకారసురసావక్త్రంపక్షియోజనమాయతం ॥ తతైవహనుమాన్వీరస్సప్తతీయోజనోచ్చితః ॥ చకారసురసావక్త్రమశీయోజనమాయతం ॥ హనుమానచలప్రఖ్యోవవతీయోజనోచ్చితః ॥ చకారసురసావక్త్రంశతయోజనమాయతం ॥ తస్యష్టావ్యాదితంత్వాన్యంవాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమార్ ॥ (దీర్ఘజిహ్వంసురసయాసుఘారం

ద్విజాః॥౨౦౦౪॥ ససాగరందానవవన్న యాయతంబ లేనవిక్రమ్యమహుర్నిచూలినంబిత్యులేతమహుదవేప్త దాదనశలంకామసురావతీనువ॥ ౨౦౦౪॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-ప్రథమస్కంధః. *****

ససాగరంసూర్యవ్యమరికవ్యమహాబలః | త్రిమాటశిఖరేలంకాంబుధాంస్తస్థానదశశాపా॥౧॥ తతఃపాదవముక్త
సపుష్పవర్దేహవీర్యవాః | అభివృష్ట్యేనైత స్తత్రబభౌపుష్పమయోయథా ॥ ౨॥ యోజనానాంతంశ్రీమాంస్త్రీర్వాప్య
ద్వమవీక్రమః | అభిశ్చ్యవసంసంసృతసంస్థానమగిచ్చతి॥ ౩॥ శతాన్యహంయోజనానాంక్రమేయంసుబహున్యతి॥ కీం
పునస్సాగరస్యాంతంసంభూతంశతయోజనం॥ ౪॥ సతువీర్యవతాంశ్రీవృష్టస్వతామహిం ద్రుమః | జగమునేగవాళలం
కాంబంఘమత్యమహుదన్య॥౫॥ శౌద్వలానిచనీలానిగంధవంతివనానిచ | గంధవంతివనాన్యేనజగమునగవంతిచ॥
౬॥ తైలాంశ్యతరుసంభన్నావనరాజేశ్వపుష్పితాః | అభిచక్రామతేజస్వీహనుర్మాన్యవగమభాః॥ ౭॥ సత్యస్వచ
తేలిత్యవనాన్యవననానిచ॥ ౮॥ సనగాగ్రేవతాంబంకాందశశాపవనాత్మజః॥ ౯॥ సరథానగిణికారాంశ్చక్షు
రాంశ్చసుపుష్పితాః | ప్రియాధాన్యమలిదాంశ్చకుటజానేతతానవః | ప్రియంగునాన్దధూతాణాంశ్చనీపాన్సప్తచ్ఛ
దాంస్తథా | అసనాన్సంవిదారాంశ్చకరవీరాంశ్చపుష్పితాః | పుష్పభారసంబద్ధాంశ్చత్రధామకుటితానవః | పానపాన్య
హగాన్తీర్ణావననాధారమస్తకాః॥ ౧౦॥ మాంసకారండవాక్తీర్ణాపావీపద్యేన్మలాయతాః | ఆత్మదాన్విధాన్సన్యూణవివి
ధాంశ్చబలావయాః॥ ౧౧॥ సంతరాన్యవిత్తేర్పక్షైస్సర్వర్తుభలపుష్పితైః | ఉద్యానానిచరమ్యాణేదదగ్గరపికుంజరః॥ ౧౨॥
సమాసాద్యచలత్కీవాళంకారాంవణపాలితాంపరిఘాభిసృపద్మాభిసంస్థలభిరలంకృతాంసీతావహరణాధేనరా
వణేనసురకీతాం | సమంతాద్భవచరద్భిశ్చరాక్షసైరుగ్రధన్యభిః॥ కాంచనేనావృతాంరమ్భాంపాకారేణమహాపురిం |
గృహైశ్చగ్రహసంకతైశ్చారదాంబుదసన్నిభైః॥ పాండురాభిఃప్రతోత్థినిచ్చాభిరభిసంవృతాం | అట్టాలకశతాకీ
ర్ణాంసంతారాద్భజమానీంసీ॥ తోరణైః కాంచనైర్నివృత్తిలతావజ్జీవిచిత్రితైః | దదన్యమనమాన్దంకాంబిదేవపురిమివ
గౌగిరిమూర్ధ్నిస్థితాంబంకాంపాండురైర్భవనైశ్శుభైః | నదశశాపకవీశ్రీవృష్టపురమాకాశగంయథా॥ ౧౪॥ పాలితాం
రాక్షసేంద్రేణిధితాంశ్రీశ్చక్రతాః | ప్రవనానామివాకాశేదదశశామమాన్వరిం॥ ౧౫॥ ప్రపాకారజఘనాంపేచ
లాంబునవాంబరాం | శతఘ్నీమాలకేశాంతామట్టాలకవతంసకాం॥ మనసేవకృతాంబంకాంబిధితాంబిశ్చక్రతాః॥
౧౬॥ ద్వారముత్తరమాసాగ్యచింతయామానవానరః॥ ౧౭॥ తైలానశిఖరప్రభామాలిఖంతిమవంబరం | డీయమానా
మివాకాశమచ్చిత్రైర్భవతోత్తమైః॥ సంపురాణాంరాక్షసైర్హౌరైర్నైర్నాగవతీమివ | అవింత్యాంసంకృతాం
స్పష్టాంకుజేరాభ్యుదితాంపురాదంస్త్రిభిర్భవసంభిత్పూరైశ్శూలపృసపాణిభిః | రక్షితాంరాక్షసైర్నైర్నగనమాశీ
విపైరివ॥ తస్యాశ్చమహాతీగుప్తీంసాగరంచనిర్మలః॥ రావణంచరిపుంఘారంచితయామానవానరః॥ ౧౮॥ ఆగత్యా
వీహహరయోభవిష్యంతినిర్దతాః | సమీయుద్ధనవైలంకాశక్యాజేతుంసురైరివ॥ ౧౯॥ ఇమంకుజమందుగ్ధాంబం
కారావణపాలితాం | పాకీవ్యాపిసమహాభావఃకింకరిష్యతిరాఘవః॥ ౨౦॥ అవకాశోససాంత్వస్యరాక్షసేష్యభి
గమ్యతే॥ సదానన్యనభేదస్యవైవయద్ధనృత్యశ్యతే॥ ౨౧॥ చతుర్థామేవమిగతిర్యానరాణాంమహాత్మనాం | వాలిపుత్ర
స్సనీలస్యమసురాభ్యశ్చరీమతః॥ ౨౨॥ యావజ్జానామివైదేహీయదివీపివానవావత్రైరీవచితయష్యామిద్వస్త్యారాం
జనకాత్మజాం॥ ౨౩॥ తతస్సచింతయామానమహుర్యాంకపికుంజరః | గిర్యంగేస్థితస్త్రికారామస్యాభ్యుదయేరతః॥
౨౪॥ అనేనయాపేణమయానశక్యారక్షసాంపురి॥ ప్రవేష్టుంరాక్షసైర్నగనమాశీరైర్భులసమన్వితైః॥ ౨౫॥ ఉగ్రాశాప
హవీర్యాబలవంతశ్చరాక్షసాః | వంచనీయామయానర్యేజానకీంపరిమార్గతా॥ ౨౬॥ లత్ర్యాలత్ర్యేణయాపేణగాత్రాలం
కాపురిమయా॥ ప్రవేష్టుంపాకృతకాలంమేకగ్యంసాధయతుంమహత్॥ ౨౭॥ తాంపురింతాదృశీందృష్ట్యామరాధన్వాం
సురాసురైః | హనుమాంశ్చింతయామానవిశ్వస్యమహుర్ముహుః॥ ౨౮॥ కేసోపాయేనవశ్యేయంమైత్రింబనకాన్య
జాం | అదృష్టోరాక్షసేంద్రేణరావణేనమరాత్మనాః॥ ౨౯॥ నవినశ్యేతగంధంకార్యంరామస్యవిదితాత్మనః | పితామేకశ్చప
శ్యేయంగహితేజనకాన్యజాం॥ ౩౦॥ భూతాశ్చభూతవిషద్యంతేదేశకాలవిరోధతాః | విక్షింబదాతమాసాద్యతమస్స
ర్యోదదమయథా॥ ౩౧॥ అథానగధాంతరేబుద్ధిరశ్చితాపిసోభతే॥ ఘాతయంతిహితార్యాణిదూతాఃపండితమానిసః॥
౩౨॥ నవినశ్యేతగంధంకార్యంవైశ్చబ్యంనకంధంభవేత్ | లంఘనంచసముద్రస్యకంఠంసంవృథాభవేత్॥ ౩౩॥ మయి
దృష్టేతురగ్రాభీరామస్యవిదితాత్మనః | భవేద్ద్యౌతమిదంకార్యంరావణానకంభూతః॥ ౩౪॥ సహిశక్యంవృత్తీ

స్థాతుమవిష్ణు తేనరాక్షసైః | అపరాక్షసరూపేణిముతాన్వేన కేసవితే || ౪౩ || వాయురవ్యతసజ్జాతశ్చ రేదిమతిర్మన
నహ్యస్త్యోదితంకించద్రాక్షసానాంబలియసాం || ౪౪ || భువోహంయదిహిస్థామిస్వేనరూపేణసంవృతః | వినాశమస
యాస్యామిభవతురర్థశ్చహియతే || ౪౫ || తదహంస్వేనరూపేణరజన్వాంహృన్వతాంకతః | లంకామధిపతిస్యామి
రాఘవస్యాభిసంధయే || ౪౬ || రావణస్యపురింరాత్రాప్రవిశ్యనుమరాసదాం | వివిన్యస్యనంసర్వంద్రత్యైవజినకా
త్వజాం || ౪౭ || ఇతిసంవిత్ప్రహనుమానూర్యస్యాస్తమయంకపిః | ఆవకాంతేతదాద్యోవై దేహ్యుదకవోత్సుకః ||
౪౮ || సూర్యేహస్తంగతేరాత్రాదేహంసంత్యిప్యమారుతిః | పువదంతశ్శమాత్రస్సృజభూవాన్యదేవర్షణః || ౪౯ || స
దోషతా లేహనుమాంస్తూణాముత్ ఫ్లవ్యవీర్యవాణాః | ప్రవివేళపురింరమ్యాంసువిభక్త్యమహాపథాం || ౫౦ || స్వాసాద
మాలావితతాంస్తంభైఃకాంచనరాజతైః | శాశకుంభమమైజాణైగంధర్వనగరోపమాం || సప్తభూమాప్రభౌమైశ్చ
సదదశామహాపురిం | తత్రేస్సాస్తికసంకీర్తణాకార్యస్వరవిభాషితైః || ౫౧ || వైభూస్యహణివిత్క్రిష్ణముక్తాజాలవి
భూషితైః | తత్రేశ్శుశుభిరేతానిభవనాన్యత్రక్షసాం || ౫౨ || కాంచనానివిద్యాగోతరీణానిచరుక్షసాం | లంకాము
వ్యోతయమాసుఃసర్వతస్సుమలంకృతాం || ౫౩ || అచింత్యమద్భుతాకారాంపుష్పాలంకాంసుహాకపిః | ఆసిద్ధిప
జ్ఞోహ్యస్త్యవైదేహ్యుదకవోత్సుకః || ౫౪ || సపాండురోద్విగ్ధవిమానమాలింపహాహజాంబూనదజాలశోకతాం
యతస్వీపిరావణపాలితాం | జ్యోత్సాస్తికతానేనపితిత్సలకముత్పితేనైకసహస్రరీతిః || ౫౫ || శంఖానధంత్రీ
రాగజైమగధ్యగతోపిరాజాః | జ్యోత్సాస్తికతానేనపితిత్సలకముత్పితేనైకసహస్రరీతిః || ౫౬ || శంఖానధంత్రీ
రమ్యశాశనాణామద్భుతమానందస్యవభాసమానం | దదశాచంద్రంసహానిద్రవీరః సామ్రాట్యమానంసంసేవమాంసం || ౫౭ ||
ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-ద్వితీయస్కంధః.***** సలంబశిఖరేలంబలంతాయువస్త్రిభాస
త్సూహానాయమేధావీహనుమాన్యాయతాశ్చజః | నిశిలంకాంసుహాసంతోష్వివివేతకపటుంజరః | రవ్యకానసతోయాధాన్
పురింరావణపాలితాం || ౫౮ || శారదాంబుధరప్రప్రప్రస్థువైరైసశోభితాం | సాగరోపమనిర్మలంసాగరాని సేవితాం ||
సుపుష్టబలసంఘస్థాంయత్తైవలిపావలిం | చారుతోరణరూప్యహంసాండురద్వారశోరణాంభుజాచరితాంసన్తాం
శుభాంభోగవతిమివ | తాంసవిద్యుష్టనాకాణాంజ్యోతిర్మూగంఘృషేవితాం || ౫౯ || మందమారుతసంచారాయం ఫలప్ర
స్యామరావలిం | శాతకుంభసమహతాప్రాకారేణాభిసంపృతాం | కింకణజాలఘానాభివతాకాభిరలంకృతాం | ఆసా
ద్యసహసాస్పృష్టాంప్రాకారమభిషేదివాణాః | విష్ణయావిష్టహృదయఃపురిమాలోక్యసర్వతః || ౬౦ || జాంబూనదమద్భు
ద్వాణైరైవైకాదూర్యకృతవేదితైః || వజ్రస్తికమక్రాభిమణికుట్టిసుభూషితైః | తప్తహాటికనిర్యాహైరాజతాహల
పాండురైః | వైదూర్యకృతసోపాంతైఃస్సాటికాంతరపాంసుభిః | చారుసంజవనోపేతైఃఖిమవోన్నతిశ్శుభ్రైః | క్షాం
చబహిణసంఘస్థైరాజహంసభిషేదితైః | రూర్యాభరణనిఘాంప్రస్ఫురతఃప్రతివ్రాదితాం | వసేత్సకసారాప్రతిసూ
తాంవీక్ష్యనగరింతరైః | ఖిమవోత్పతితుంకామాంబహామహనుమాంకపిః || ౬౧ || తాంసమీక్ష్యపురింరమ్యాంరాక్షసా
ధిపతేశ్శుభాం | అసన్తమామృద్ధియతాందితయామాసవీర్యవాణాం || ౬౨ || సేయమస్వేనసగరి శత్యాధిపకయతుంబ
లాత్ | రక్షితారావణబలైరుద్యతాయుధధారిభిః || ౬౩ || కుమదాంగదయోర్వాపినుపిణస్యహాకపిః | ప్రసద్ద
యంభవేన్ముమిమైకందద్వివిదయోరపి || ౬౪ || వివస్వతస్తనూజస్యహారేశ్చకుశపర్వణః | ఋక్షస్యతేనుమాలస్య
సుమతైవగతిర్భవేత్ || ౬౫ || సమీక్ష్యకుమహాబాహూరాఘవస్యపరాక్రమం | లక్ష్మణస్యచవిక్రాంతమధవప్రీ
మాంకపిః || ౬౬ || తారంతృపనసోపేతాంగోష్ఠాగారావతంశాం | యంత్రాగారస్తవీప్రభృతాం ప్రమదాసుభూ
షితాం || తాంసక్షమిరాంధ్రేక్ష్యన్వతశ్చమహాగృహైః | నగరింరాక్షసేంద్రస్వదదశాసమహాకపిః || ౬౭ || అథ
సాహారోనూకలంప్రవిశంతంసుహాబలం | నగరిస్వేనరూపేణదదశావనాత్వజం || ౬౮ || సారంహరివరంపుష్పాల్లం
కారావణపాలితా | స్వయమేవోద్ధితాత్రప్రవిక్రతానదదశానా || పురస్తాప్రాపివర్యస్యవాయుసూనోరతిష్ఠత్రమంచ
మానాసుహానాద ముద్రవీత్సవనాత్వజం || ౬౯ || కస్త్యుపకేసవతార్యేణభూపాప్రొహ్తవనాలయ | కథంస్వేహయస్త
త్వంయవత్ప్రాణాధరంతి || ౭౦ || సశక్యంభవియంబంధాప్రవేష్టుంవానరత్వయా | రక్షితారావణబలైరభిగుహా
సమంతతః || ౭౧ || అథతామబ్రవీద్విరోహనూమానగ్రతస్సీతాం | కథంమ్యమి తేతత్వంయన్తాంత్వంపరివృన్దసి || కా
త్వంవిహివనయనాపురద్వారేవతిష్ఠసి | కిమర్థంచాపిమారుద్వానిర్భర్తయసిదారుణా || ౭౨ || హనుమద్వచనశ్రీ

శ్రీరామాయణే - సుందరకాండే - చతుర్థస్కంధః.

త్వాంబాసాకామరూపిణీ ఉవాచవచనంకుర్ధాపరుషంపవనాత్మజం॥ ౨౭॥ అహంరాక్షసరాజస్య రావణస్యమనోత్తమః॥ ఆజ్ఞాప్రతిత్వామధఃపాదరత్నామినగరిమిమాం॥ ౨౮॥ సతకృత్యమామవజ్ఞాయప్రవేష్టాంనగరిత్వయా॥ అద్యపాప్రీతైఃపరిత్యక్తఃస్వపుష్పసేవిహతోమయా॥ ౨౯॥ అహంహినగరిలంకాస్వయమేవప్లవంగమ॥ సర్వతఃపరిత్యామిహ్యేత్యైకేభిరేతంమయా॥ ౩౦॥ లంకాయావచనంశుభ్రత్వాహనుమాన్సాదుతాత్మజః॥ యత్నవాన్సహాశ్రేష్ఠస్థిరత్వైలభవావరః॥ ౩౧॥ సతాంస్త్రీకూపవికృతాంద్వష్ట్యానానరపుంగవః॥ ఆలభాపేక్షమేధావీనర్తనాప్లవగవః॥ ౩౨॥ ద్రత్యామినగరిలంకాంసాట్టపాప్రీతారతోరణాం॥ ఇత్యర్థమిహసంపాప్రీతజరంకాటాహలంపిమ్॥ ౩౩॥ వనాన్యవనానిహలంకాయాఃకానసాదివ॥ సర్వతోగృహమభ్యాసినద్రష్టుమాగమనంపిమ్॥ ౩౪॥ తస్యతద్వచనంశుభ్రత్వాలంకాసాకామరూపిణీ॥ భూయవపునర్వాక్యంబభాషెదరుషాత్మకం॥ ౩౫॥ మామనిజాత్యమర్బుధైరాక్షసేశ్వరపాలితాం॥ నశక్యమద్యతేద్రష్టంపురియంవానరాధమ॥ ౩౬॥ తతస్సకపితౄహాలస్తామవాచసిశాచరిం॥ దృష్ట్యాపురిమిమాంభద్రేపునర్యాశ్రీయంథాగతం॥ ౩౭॥ తతఃకృత్వామహానాదంపాతైలంకాభయావహం॥ తలేనవానరశ్రేష్ఠంతాడయామానవేగతా॥ ౩౮॥ తతస్సకపితౄహాలోంకయాతాడితోభ్యశం॥ సనాదసుమహానాదంపీత్యవాప్సనాత్మజః॥ ౩౯॥ తతస్యంవర్తాయామానవామహస్తస్యసాంగురీ॥ ముష్టిసాభిజఘ్నానైసంహమామానోగ్రధిమూర్ఖితః॥ ౪౦॥ స్త్రీచేతిమన్యమానేననాతికోగ్రస్వయంకృతః॥ ౪౦౫॥ సాతుతేనప్రహరేణవిహ్వలాంగినిశాచరి॥ పపాతనహసాభూమావికృతానదదళేనా॥ ౪౦౫॥ తతస్త్వహనుమాన్సాన్ప్రీతాంద్వష్ట్యావినిపాలితాం॥ కృపాంచకారతేజస్విమన్యమానఃస్త్రీయంతుతాం॥ ౪౨౫॥ తతోవైభ్యశసంవిగ్నాలంకాసాగ్ధదాత్మకం॥ ఉవాచాగ్ధిత్వేనాకృతంహనుమంతంప్లవంగమం॥ ౪౩౫॥ ప్రసీదసుమహాబాహుశాస్త్రీయస్వహరినర్తమ॥ సమయేసావ్యతిష్ఠంతిసత్వవంతోమహాబలాః॥ ౪౪౫॥ అహంతునగరిలంకాస్వయమేవప్లవంగమ॥ నిజాతాపంశ్చయోవీరవిక్రమేణమహాబల॥ ౪౫౫॥ ఇదంతురభ్యంత్రేణువైబ్రువంత్యామేవారీశ్వర॥ స్వయంభువాపురాదత్తంవరదానంయథామమ॥ ౪౬౫॥ యదాత్వాంనానరంకశ్చిద్విక్రమాద్దశమానయేత్॥ తదాత్వయాపివిజ్ఞేయంరక్షసాంభయమాగతం॥ ౪౭౫॥ సహిమేనసుయసేన్యమృచాప్రద్యతదదళేనాత్॥ స్వయంభూపిహితస్సత్యేనతస్యాప్రిన్యతికమః॥ సీతానిమిత్తంరాజ్ఞస్తరావణస్యరాత్మనః॥ రక్షసాంనైవనర్వేహంవినాశస్సమపాగతః॥ ౪౯౫॥ తస్మిన్విశ్వహరిశ్రేష్ఠపురింరావణపాలితాం॥ విభక్త్యనర్వకార్యాణీయానియానీహవాంఛసి॥ ౫౦౫॥ ప్రవేశ్యతాపీవహతాంహరిశ్వరశ్శుభాంపురింరాక్షసముఖ్యపాలితాం॥ యదృచ్ఛయాత్వంజనకాత్మజాంసతీంవిమాగంసర్వత్రగతీయథానుభం॥ ౫౧౫॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే - తృతీయస్కంధః. *****

సన్నిత్యపురింశ్రేష్ఠాంబలృకాంతాంకామరూపిణీం॥ విక్రమేణమహాతేజాహనుమానాంపిసత్త్వమిదాద్వారేణమహాబాహుఃపాప్రీతారముఖిపుష్పవే॥ ౧౦౫॥ ప్రవిశ్యనగరిలంకాంకపిరాజహితంకరః॥ చక్రేకపాదంసవ్యంచశత్రూగణాంసతుమూర్ఖాం॥ ౧౧౫॥ ప్రవిష్టస్సర్వసంపన్నోనిశాయాంమారుతాత్మజః॥ సమహాపథమాస్థాయమక్రాపుష్పవిరాజితం॥ ౧౨౫॥ తతస్త్వతాంపురిలంకాంరమ్యామభియయాకపిః॥ ౧౩॥ హసితోతల్యుష్టసినైస్తూర్యఘోషపురస్సై॥ వజ్రాంకుశనిశాతైశ్చవజ్రబాలవిభూతైః॥ గృహమేతైఃపురిరమ్యాబభాసేద్యౌరివాంబుదైః॥ ౧౪౫॥ ప్రజజ్ఞాల్లతదాలంకారత్రాగంధౌహేతుభైః॥ సీతాభగ్నిసదృశైశ్చైత్రైఃప్రవక్ష్యస్త్రికసంస్థితైః॥ వధమానగృహైశ్చాపినర్వతస్సునిభూపితా॥ గృహమత్రైఃపురిరమ్యాబభాసేద్యౌరివాంబుదైః॥ ౧౫॥ తాంవిత్తరూప్యాభరణాంకపిరాజహితంకరః॥ రాఘవాభిఞంచరణశ్రీహాదదళేచవనందచరా॥ భవనాద్భవనంగచ్ఛాదదర్శపవనాత్మజః॥ వివిధాశ్చలితాపాలిభవనానితతస్తతః॥ ౧౬॥ శుశ్రావేవసుధురంగీతంప్రితాసన్వరభూషితం॥ స్త్రీణాంమదసమృద్ధానాందివిచాపురసామివ॥ ౧౭॥ శుశ్రావేకాంవీరినదంమూపురాణాంచసిన్వనం॥ సోపాననినదాంశ్చైవభవనేషుమహాత్మనాం॥ ఆసన్నోటితనిదాంశ్చత్యైర్నితాంబృతస్తతః॥ ౧౮౫॥ శుశ్రావేవజతాంత్రత్రమంత్రానిన్ద్రోగృహేషునై॥ ౧౯౫॥ స్వాధ్యాయనిరతాంత్యైవయానుధానాన్దదర్శసః॥ రావణస్తవసంయుక్తాగర్జితోరాక్షసానపి॥ ౨౦౫॥ రాజమాగంసంమావృత్యస్థితంరక్షోబలంమహత్॥ దదర్శముఖ్యమేనుశ్చేరావణస్యచారాబహూః॥ ౨౧౫॥ దీక్షితాన్జటిలాన్తుండాగోఽనాంబరవాససః॥ దర్శముష్టప్రహరణాన్గితుండాయథాంస్తథా॥ కూలముగ్ధరసాణీంశ్చదండాయథధరానపిపితాక్షానేకకన్థాంశ్చలంబోద

రసయోగధారా || క రాశాన్మగ్నమకాశే శ్చపి కటాన్వయసాం ప్రధానస్యసంభవశ్చైవ సతశ్చేషమసలయధా ||
 పరి ఘో త్వమహస్తాంశ్చవిత్కవశ్చజ్జ్వలా || నాభిస్థూలాన్మాత్మికౌశాన్మాత్మీద్ధాతనాన్వితా || నాభిగౌరాన్మాత్మ
 కృష్ణాన్మాత్మజ్జ్వాన్మవామనా || విరూపాన్మసమరూపాంశ్చసమరూపాంశ్చసమర్పణః పతాకేనశ్చైవదదర్శయి
 ధాయధా || ౧౯౪ || శ్రీమత్ప్రాయశ్చాంత్యైవపట్టపాశసగధారిణః || శ్రీపతిపాశపహస్తాంశ్చదర్శనమహాపః || స్రస్తిం
 స్తనమిప్తాంశ్చవరాభరణభూషితా || నానావేషనమాయత్తాన్యథాన్యైరగతాన్యభవచా || తీక్షణులభరణం
 శ్చైవవజ్జిగ్మశ్చమహాబలా || ౨౦ || శతసాహస్రసవ్యగ్గమారక్తంమధ్యమంపః || రక్తోదపినిదిప్యదందర్శారంః
 పురాగతః || ౨౩ || సతదాతస్యహంధ్యవ్యయమహాపటతీరణం || రాక్షసేంద్రస్యవిభాగతమద్రిమూర్ధ్నిప్రతిష్ఠితం ||
 పుండరీకావతంసాభిసంభూభిలంకృతం || పాశికారావృతమత్యంతందదర్శనమహాపః || ౨౪ || త్రివిష్టసంభందిప్యంది
 వ్యనాదమీనాదితం || వాజీహేషితసంఘస్థంనాదితంభూషణస్తథా || రక్తేరాన్యైర్మహాజైశ్చ తథాహయగజైశ్చ
 జైః || వారజైశ్చచతుర్భుజైశ్చైతాభిసంయోజయైః || భూషితరుచిరద్వారమన్తైశ్చమృగపక్షిభిః || గక్షితంసమహా
 వీరైర్వార్యుధాన్వైసహస్రశః || రాక్షసానితేగుః ప్రమాదివేషమహాపః || ౨౫ || సహేమజాంబూనదవద్రవాశం
 మహాహేమకృమణిభూషితాంతం || పరాధ్యోకాలాగరుచందనాక్రంసరావణాంతంపరిచారివేష || ౨౬ || ఇతిశ్రీమ
 త్సుందరకాండే చతుర్థఃసర్గః || ..... తతస్సుమధ్యగతమంతంసమంతంజ్యోతాన్మ
 వితానంమహదుద్ధమంతం || దదర్శాధీమర్వాదివిభానుమంతంగోష్ఠవృషంమత్తమివపుష్పమంతం || ౧ || లోకస్యసాపానివి
 నాశయంతం హేమాదనించాపినమేధయంతం || భూతానిసర్వాణివిరాజయంతందదర్శితాంశుమధాభియాంతం ||
 ౨ || యాభాతిశ్చీర్ణమిమందరస్థారకాప్రదోషేమపసాగరస్థా || తక్షతవతోయేమచపుష్ప రస్థారరాజసాచారుణిక
 రస్థా || ౩ || హంసోయథారాజవంజరస్థాసం హేమాయథామందరకందరస్థః || వీరోయథాగర్విరతుఃజగత్సృందోవిభ
 ఞ్చాజరథాంబరస్థః || ౪ || స్థితేకున్దానివతీక్ష్యంతంగోమహాచలశ్చైత్యత్రహేచ్ఛవ్యంగః || హస్తీవజాంబూనదవద్రవంగో
 రరాజచంద్రఃపరిపూర్ణవ్యంగః || ౫ || విప్రజ్ఞితాంబుతుషారవంకోమహాగ్రహగాగ్నిహవిష్టవంకః || ప్రకాశత్యుత్పత్తి
 యనిమలాంకోరగాజచందోభిగవాశశాంకః || ౬ || శిలాతలంపాగ్నివ్యయథామృగేందోమహరణంపాగ్నివ్యయ
 థాగజేంద్రః || రాజ్యంసమాపాద్యయథాసరేంద్రస్తథాప్రకాశోవిరరాజచంద్రః || ౭ || ప్రకాశచందోదయస్థదో
 షఃప్రవృత్తరక్షఃపితౌతదోషః || రామాభిరామేరితదిద్దోషఃస్వగ్రహకాశోభగవాన్మదోషః || ౮ || తంశ్రీస్తనాక
 ర్ణమఖాః ప్రవృత్తాఃస్వపతివార్యఃపతిభిన్నపుత్రాః || సక్రంవరాశ్చపితృధాప్రవృత్తా విమాతుఃపత్యుర్భుత రౌద్రవృ
 త్తాః || ౯ || మత్తప్రసవత్రాసనమాకులూరికాశ్చవధాన్వసనంకులూరి || వీరశ్రియాచాపినమాకులూరినదర్శకీర్మాణః
 పికులూరి || ౧౦ || పరస్పరంచాధికమాక్షిపంతిభూజాంశ్చవీనాసధిపక్షిపంతి || సుత్రలూపాసధికపక్షిపంతిమత్తానిచాన్యో
 న్యసధిపక్షిపంతి || రత్నానిపత్నానిచపక్షిపంతిగాత్రాగీతాంతానుచపక్షిపంతి || రూపాణిచత్రాగీచపక్షిపంతిపుణాని
 చాపానిచపక్షిపంతి || ౧౧ || దదర్శకాంతాశ్చసమాలంకృతస్తథాపరాస్త్రత్రపుస్పవంత్యఃసురూపవత్ప్రాశ్చర్యరథాపా
 సంత్యఃకుగ్ధాఃపరాశ్చపివినిశ్చ్యవంత్యః || ౧౩ || మహాగజైశ్చపితృధాసదగ్ధిన్నపూజితైశ్చపితృధానుసగ్ధిః || రరా
 జవీరైశ్చనిశ్చ్యవంత్యఃపాదోభుజంధైరివనిశ్చ్యవంత్యః || ౧౪ || బుద్ధిప్రధానాన్రుచిరదిరాభిధానాన్త్రస్తథానాన్జగతః
 ప్రధానా || నానావిధానాన్మిరాభిధానాన్దదర్శకసాన్యేపరియథాధానా || ౧౫ || నందంద్యవ్యవసరతాన్మనూ
 పాన్మానాననాన్మనాన్మనూపాన్ || విద్యోతమానాన్తరదానురూపావదదర్శకాంశ్చపుష్పసన్నిరూపాన్ || ౧౬ || త
 తోపరాహేస్సునిరుద్ధభావాన్మేషాన్త్రైయస్త్రత్రమహానుభావాః || ప్రియేషుపానేషుచన్తృథావదదర్శకారాజ్యప
 సుప్రభావాః || ౧౭ || శ్రియాజ్వలంతీత్రపయోపగూఢానిశకతారేమహాపగూఢాః || దదర్శకాశ్చిత్తమిమంపగూఢా
 యథావిహంగాకుసుమోపగూఢాః || ౧౮ || అన్యఃపునమాత్మ్యరీతిపరిష్టాప్రతప్రియాంకేషుమహాపరిష్టాః || భూః
 ప్రియాధర్మపరావిష్టాదదర్శకీమాత్మదనాభిష్టా || ౧౯ || అపావృతాఃకాంచనరాజివగ్ధాః కాశ్చిత్పరాధ్యాప్తపద
 యవగ్ధాః || పునశ్చకాశ్చిచ్ఛత్రపద్మాఃకాంతప్రమాణారుదిరాగవగ్ధాః || ౨౦ || తతఃప్రియాన్పాగ్నివ్యమంభిరామాన్పు
 ధ్రియైర్వాప్రసమీకృతామాః || గృహేషుపృష్టాఃపరమాభిరామాసారిప్రవీరస్తుదదర్శకామాః || ౨౧ || చంద్రప్రకా
 శాశ్చపివక్త్రమాలావక్త్రాక్షిపత్యైశ్చసనేత్రమాలాః || విభూషణానాంపదదర్శకమాలాశ్చరహాదానామివచారు

మాలాః॥౨౦॥ సత్వేనసీతాంవరమాభిజాతాంపథిస్థితేరాజసులేప్రజాతాం । లతాంప్రభుబ్లామివసాగుజాతాందదర్శ
తస్మింమనసాభిజాతాం॥౨౩॥ సనాతనేవత్సానిసన్నివిష్టాంరామేక్షణాంతాంమదనాభిష్టాంభర్తృవృన్శ్రీమదమృత
విష్టాంస్త్రీభ్యోవరాభ్యశ్చసదావేతిష్టాం॥ ఉష్ణాదితాంసానుస్మతాప్రకంఠీంపురావరాహ్లోత్తమసింహకంఠీంసుజాత
పత్న్యానుభిరక్తికంఠీంవనేప్రవృత్తామివసింహకంఠీం॥ అవ్యక్తరేఖామివపంద్రరేఖాంపాంసుప్రదిద్ధామివహేనురేఖాం ।
క్షతప్రహరామివబాణరేఖాంవాయుపభిన్నామివమేఘరేఖాం॥ సీతామవశ్యమనుజేశ్వరస్య రామస్యవత్సీం వద
తాంవరస్యభిభూవమఃఖాభివశ్యేరస్యప్రవంగమోమందగ్ధవాచిరస్య॥౨౭॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండేపంచమస్త్యక్షణ
సరికామంవిమానేమవిష్ణుఃకామరూపధృత్ । విచారపునలంకాంలాగువేనసమన్వితః॥ ౧॥ ఆసనాదాకలత్క్రీవా
రాక్షసేంద్రసివేతనంప్రాకారేకారంవజ్రేననభాస్వరేణాభిసంవృతం॥ ౨॥ రక్షితంరాక్షసేంద్రోదైస్సింహైరివమహ
ద్భవం । సమీక్షమాణోభవనంచకాశేకపిఠంజరః॥౩॥ రూప్యకోపహితైశ్చైత్రేస్తారైఃపామభూషితైః । వివితా
భిశ్చకఢ్యాభిద్వాదైశ్చరుచితైర్వృతం॥ ౪॥ జాస్తితైర్మహాత్రైశ్చూతైర్వవిగతత్రయైః । ఉపస్థితమనంహరైర్విర
ఘ్నేసుగ్రందయామిభిః । సింహవాగ్మిరుతసుతాశ్రైర్ధ్రాంతకాంచనరాజతైః । ఘోషమద్భిరుచితైర్శ్చ సదాచరితర
తైః॥ ౫॥ బహురత్నసమాకీర్ణంపరాధ్యాననభాజనం । మహారథసమావాసంమహారథమహాసనం॥ దృశ్యైశ్చవరమో
దాదైస్తైస్తైశ్చమృగపక్షిభిః । వివిధైర్భవజుహుపైఃపరిపూర్ణంసమంతరతః॥ ౬॥ సీతైరంతపాతైశ్చ రక్షభిశ్చసురక్ష
ితం । మఖ్యాభిశ్చవరప్రీతిపరిపూర్ణంసమంతరతః॥ ముదితప్రమదారత్నంరాక్షసేంద్రసివేతనం । వరాభరణసంహృ
తైస్సుమద్రస్వనిస్సవనం॥ తదాభిజగతసంపన్నం ముఖైశ్చైశ్చగరుచందనైః । మహాజన్మైస్సుమాకీర్ణం సింహైరివమ
హద్భవసం॥ భరిమృదంగాభిరుతంశంఖఘోషమివాదితం । నిత్యాభిరంపర్వజులంపూజితంరాక్షసైస్సదా॥ సముద్రమివ
గంభీరంసముద్రమివనిస్సవనం॥ మహాత్మసోమహద్యైశ్చమహారత్నపరివృతం॥ మహారత్నసమాకీర్ణందదర్శనమహా
కపిః॥ ౧౩॥ విరాజమానంపథుపాగజాశ్చరథసంకులం॥ లంకాభరణమత్యేవసోమవ్యతమహాకపిః॥౧౪॥ సచారమా
మాంస్త్రుతరావణస్యసమీపతః॥ ౧౫॥ గృహగ్ధృహంరాక్షసామూద్యానానిచవానరఃపిక్షమాణోహ్యసంత్రస్తః
ప్రాసాదాంశ్చవచారసః॥ ౧౬॥ అపఖ్యుభ్యమహావేగఃప్రహస్తస్యరివేతనం । తతోస్యతృపుల్లవేవేత్తమహాపార్శ్వస్యపీ
ర్వవాః॥౧౭॥ అథమేషుప్రతికాశంకుంభకర్ణసివేతనం । విభీషణస్యతదాపుష్ణువేనమహాకపిః॥ ౧౮॥ మహేంద్రాదరస్యచ
గృహంవిరూపాక్షస్యచైవహి । విద్యుజ్జ్వల్వాన్యభవనంవిద్యున్నాతేస్తతైవచ॥ వజ్రదంష్ట్రస్యచరథాపుష్ణువేనమహాక
పిః॥౧౯॥ శుకనానస్యచమహాతేజాస్సారణస్యచధీమతః॥ తథాచేంద్రజితోవేత్తజగామహరియాధవః॥ ౨౦॥ జంబుమా
లేషుమూలేశ్వజగామహరిసత్తమః॥ రత్నకేతోశ్చభవనంసూర్యతతోస్తతైవచ॥ ౨౧॥ వజ్రకాయస్యచరథాపుష్ణువే
నమహాకపిః॥ భూమాగ్నిస్యచసంపాతేభృవనంమారుతాత్మజః॥ ౨౨॥ విద్యుదూచివస్యభిమన్యసంస్యభిఘనస్యచ॥
శుకనానస్యచక్రస్యతస్యవికటస్యచ । బ్రహ్మకర్ణాన్యదంష్ట్రస్యరోమతస్యచరక్షసః॥ యుద్ధోష్మత్తస్యమత్తస్యభృ
గ్రీవస్యనాదినః । విద్యుజ్జ్వల్వేంద్రజిహ్వేనాంతథాహస్తైఃముఖస్యచ॥ కరారస్యపిశాచస్యశిశిరాక్షస్యచైవహి । క్ర
మమాణఃక్రమేదైవమానుమాన్మారుతాత్మజః॥ లేషులేషుమహాపార్శ్వభువనేషుమహాయశాః॥ లేషామృద్ధిమతామృ
ద్ధింభదశేనసమహాకపిః॥ ౨౭॥ సర్వేహంసమరిక్రమ్యభవనానిసమంతరతః॥ ఆసనాదాకలత్క్రీవారాక్షసేంద్రసివేత
నం॥ ౨౮॥ రావణస్యేవశాయిన్యేదదర్శహరిసత్తమః । విచరకహరిశార్దూలాంరాక్షసీర్విశ్రేక్షణాః॥ శూలముగ్ధర
హస్తాశ్చత్రేతోమరధారిణీః॥ ౨౯॥ దదర్శవివిధాన్సులూంస్తస్యరక్షుఃసతేగ్రహే॥ రాక్షసాంశ్చమహాకాయా
న్నానుప్రహరణోద్యతాః॥ ౩౦॥ రక్షాశ్చేతాసీతాంతైవహరిశాపైఃపిషమహాజవాః॥ కులీనానూచిసంప
న్నాష్టజాన్వరగజారుణాః॥ నిష్ఠితాన్జజితేయామైరావతసమాస్యని । నిహంత్యాన్వరమైస్సానాంగృహేత్పిష్టద
శేనః॥ క్షురతశ్చయథామేఘాన్సవతశ్చయథాగిరిః॥ మేఘస్తరిణిఘోషాన్మృగహాన్సమరేపరైః॥ ౩౩॥ సహ
స్రంహాసీనీస్త్రుతజాంబూనవవరిష్మతాః॥ హేమజాలపరిచ్ఛన్నాస్త్రుతాదిత్యసన్నిభాః॥ దదర్శరాక్షసేంద్ర
స్యరావణస్యరివేతనే॥ ౩౪॥ శిబికావిధికారాన్సుకపిన్మారుతాత్మజః । లతాగృహశిశిరాగ్నిచిత్రలాలగృహ
శివః॥ క్రీడాగృహశిశివాన్యనిరారుదర్శకానపి । కామస్యగృహకంఠవ్యంధివాగృహకమేవచ॥ దదర్శరాక్షసేంద్ర
స్యరావణస్యరివేతనే॥ ౩౭॥ సమందరగిరిప్రఖ్యంమయారణ్యసంకులం॥ భవ్యమిష్టిభిరాణీకందదర్శభవనం॥

మంత్రినేకరత్నసంకీర్ణానిధిజాలంసమంతః || ధీరస్థితకర్తృంతంగృహంభూతపతేరివ || ౩౯౫ || అర్చిర్భిక్షాపిరత్నా
నాం లేజసారావణస్యచ || పిరజాథతద్వేత్తరత్నీమానివరత్నీభిః || ౪౦౪ || జాంబూనదమయాన్వేపశేయనాన్యసనా
నిచ || భాజనానిచముఖ్యైరిదదత్తహరియూధపః || ౪౦౫ || మధ్యానవకృతకైదంతమణిభాజనంకులం || మనోరమమనం
బాధంకుటేరభవనయథా || నూపురాణాంచఘోషేకాంచీనాంనివదేవచ || మృగంకలఘోషైశ్చఘోషవద్భిర్విసా
దితం || పాగ్రీసాదంతఘోతయతంప్రేరత్నకతసంకులం || సువ్యాభకత్వ్యంహనుమాన్సువివేశమహాగృహం || ౪౦౬ ||
ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-వత్సస్సగః. ***** సవేత్తజాలంబలవానదర్శ్యవ్యాసక్రీడైదూర్యసంవర్ణా
జాలం | యథామహత్వాప్రవృషమేషుజాలంవిచ్యుత్సన్ధంసహంగజాలం || ౧ || నివేశనానాంవిధాన్యతాలాఃప్రథా
నశంఖాయుధవాపకాలాః | మనోహరాశ్వాపిపునర్విశాలాదదర్శ్యవేత్తాద్రిమచంద్రశాలాః || ౨ || గృహణీనానావసు
రాజితానిదేవాసురైశ్చాపిమపూజితాని | సత్వేత్సద్విదోఃప్రపరివజితానికపిరదత్తశస్త్రబలాజితాని || ౩ || తానిప్ర
యత్నాభినమాహితానిమయేనసాత్వాదివనిమితాని | మహీతలేనదర్శ్యసంక్షరాశీరదర్శ్యలంకానిపతేగ్గోహణీ || ౪ ||
తతోనదర్శ్యద్విశ్రమేషురూపంమనోహరంకాంచనచారురూపంరత్నోధిపస్యాన్యబలసూయపంగృహాలాక్రమంవ్య
ప్రతిగూపనూపం || మహీతలేస్సగఃమివప్రకీర్ణంశ్రియాజ్వలంతంబహురత్నకీర్ణం | నానాతమకాంతంసమూపకీర్ణం
గ్రీరేవాగ్రంరజసాంకీర్ణం || నారీప్రవేత్తేరివదీప్రమానంతటిద్విరంభాదవదర్శ్యమానం | హంసప్రవేత్తేరివవాహ్య
మానంశ్రియాయతంఘోషకృతంవిమానం || యథానగాగ్రంబహుధారుచిత్రం | యథానభశ్చగ్రహచంద్రచిత్రం | ద
దత్తయక్రీకృతమేషుచిత్రంవిమానరత్నంబహురత్నచిత్రం || ౫ || మహీకృతావర్తరజాశుక్లాశైలాఃకృతావృక్షవి
తానపూర్ణాః || వృక్షాకృతాఃపుష్పవితానపూర్ణాఃపుష్పంకృతంకేసరవత్రప్రాస్తం || ౬ || కృతానివేత్తనివహంభూ
రాశీరథానుపుమృగ్యాపిపుష్కరాశీపునశ్చవన్యానిసకేసరాశీధన్యానిత్యాశీరథావనాని || ౭ || ఘోషావ్యయం
నామవిరాజమానంరత్నప్రభాభిశ్చరేవధవనం || వేత్తేత్తమానామవిహృత్తమానంమహాకపిస్తత్రతమహావిమానం ||
౮ || కృతాశ్చవైదూర్యమయాంహంకారూప్యప్రవార్తశ్చరథావిహంగాః | చిత్రాశ్చనానావినుభిన్యజంగాజా
త్యానురూపానురగాశ్చభాంగాః || ౯ || ప్రవాళజాంబూనదపుష్పవత్సానలిలమావజితేఽథిహృషత్రాః | కామన్యసా
త్వాదివభాంతయత్రాకృతావిహంగాన్యమఖాన్యవత్సాః || ౧౦ || నియుజ్యమానాన్యగజాన్యసూస్తాన్యకేసరాశ్చీర్ణలిప
త్రహస్తాః | బభూవదేవిచక్రతానుమాస్తాలక్ష్మీవృక్షావత్సనివద్రహస్తా || ౧౧ || ఇతివతర్శ్యమామభిగమ్యోధానంవిష్ట
యోగమివచారుశోభనంపునశ్చరత్సరమన్గంధిసందరంహిమాత్యయేనగమివచారుకుందరం || ౧౨ || తతస్సతాంక
పిరభివత్సప్రతాతాంచరన్సురీందత్తముఖబాహుపాలితాం | అదృశ్యతాంజనకసతాంసుపూజితాంప్రమంజుఃఖితంబరగణవే
గనిజితాం || ౧౩ || తతస్తదబహువిధభావితాన్యనఃకృతాన్యనోజనకసతాంసువత్సానః | అవశ్యతోభవదేవమఃఖతం
మనస్సుచక్షుషఃప్రవిచరతోమహాత్మనః || ౧౪ || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-సప్తమస్సగః. .... *

సతస్సమద్యేభవన్యస్సంస్థితంమహద్విమానంమణివజ్రచిత్రితం | ప్రతప్తజాంబూనదజాలకృత్రిమంనదర్శ్యపీరిః
వనాన్యజకపిః || ౧ || తదప్రమేయాప్రతికారకృత్రిమంకృతంస్వయంవాద్వితివత్సక్రతా | దివంగతంవాయువధ
ప్రతిష్ఠితంవ్యరాజాదిత్యవభగన్యవత్సవత్ || ౨ || నత్రక్రిందిన్నకృతంప్రయత్నతోనత్రక్రిందిన్నమహామార్గరత్నవ
తోనలేవీశేమానియతాన్సురేష్వపినత్రక్రిందిన్నమహావిశేషవత్ || ౩ || తపస్సుమాధానవరాక్రమాజితంమనస్సునూ
ధానవిచారచారిణం | అనేకసంస్థానవిశేషనిమిరం తతస్తతస్సుల్యవిశేషదర్శనం || ౪ || మనస్సుమాధాయతుశీఘ్రగాని
సంకురావరంమారుతకుల్యామినం | మహాత్మానాంపుణ్యకృతాంమహద్ధిశానాయశస్త్రిసామగ్ర్యమదామివాలయం ||
౫ || విశేషమాలంబ్యవిశేషసంస్థితంవిచిత్రకూటంబహుకూటమండితం | మనోభిరామంశరదిందునిమలంవిచిత్రకూ
టంశిఖరంగిరేర్వధా || ౬ || వహంతియంకుండలశోభితాననామహాశనాన్యోమవరానితావరాః | విప్రత్సవిష్టప్రవిశా
లలోచనామహాజవాభూతగణాన్యసూనశీః || ౭ || వసంతపుష్పేర్తిరచారుదత్తనంవసంతమానాదపితాంతదత్త
నం | సపుష్పకంత్రతవిమానముత్తమందదత్తేశతద్దానరవీరసత్తమః || ౮ || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-అష్టమస్సగః. ***
తస్యాలయవర్తస్సమద్యేభివులమాయతం | దదత్తభవనశ్రీకృతంహనుమాన్వరుతాత్మజః || ౧ || అద్ధయోజనవిష్ట
గ్రమాధితయోజనంహితత్ | భవనరాక్షసేంద్రస్యబహుపాగ్రీసాదనంకులం || ౨ || మాగ్గమాణ్యప్రైదేహింసీతా

మాయతలోచనాం సర్వతఃపరిచక్రామమానమానరిమాదనః॥ ౩॥ ఉత్తమంరాక్షసావాసంహనుమానవలోకయన్
అనసాదాభలక్ష్యవాణరాక్షసేంద్రనివేశనం॥ చరుర్విమలైర్ద్విరతైః స్త్రీవిమలైః ప్రతైవచ॥ పరిక్తిప్రపంచబాధర
త్యుమాణమదాయతైః॥ రాక్షసీభిశ్చవత్సీభీరావణస్యనివేశనం॥ అహృతాభిశ్చవిక్రమ్యరాజకన్యాభిరావృతం॥ త
న్నకపకరాక్షీర్ణం తిమింగిలర్పుమాతులం॥ వాయుదేగనమాధూతం పన్నైరివసాగరం॥ ౪॥ యామైశ్రవణే
లక్ష్యర్యానేంద్రేహరివాహనే॥ సారావణ్యహేనర్వానిత్యమేవానచాయినీ॥ ౫॥ యాచరాజ్ఞఃకుపేరస్యయమస్యవ
రుణస్యతా॥ తాదృశేతద్వశిప్రాచాయుధ్విగ్రహగృహస్విహ॥ ౬॥ తస్యహర్త్యస్యమధ్యస్థం వేత్సవాన్యత్కుమీతంబ
హునిగృహానంకీర్ణదదతఃపవనాన్త్యజః॥ బ్రహ్మణోథేకృతందివ్యందియద్విశ్వకమణా॥ విమానంపుష్పకంనామ
సర్వరత్నపీఠాపితం॥ పరేణతపసాతేభయతుః-పేరఃపితామహత్॥ ౭॥ కుపేరమోజసాదిత్యాతేభతదాగ్నిసే
త్వరత్॥ ఈహమ్మగనయామైఃకార్యస్పరహిరణ్మయైః॥ సుకృతైరాచితస్తంభైఃప్రతిప్రవివచశ్రియా॥ మేనుమం
దరనంకాశైరున్లిఖిద్విరివాచురం॥ కూటాగారైశ్చభాకారైస్సర్వతస్యమలకృతం॥ ౮॥ జ్వలనారగ-ప్రళీతాశం
సుకృతంవిశ్వకర్మణా॥ హేమసోపానసంయుక్తం చారుప్రవరవేదికం॥ జాలవాతాయనైర్మృక్తంకాంచనైస్సృటి
తైరపి॥ ఇంద్రనిలమహనీలమణిప్రవరవేదికం॥ ఐమ్రీమేణవిచిత్రేణమణిభిశ్చమహాధన్యైః॥ నిమలాభిశ్చమక్తాభిస్త
తేనాభివిరాజితం॥ చందనేనచరక్తేనతనీయభిశేవచ॥ సుపుణ్యగంధియామక్తమాదిత్యతరుణోపమం॥ కూటాగారైర్వ
గాకారైర్విచిత్రస్యమలంకృతం॥ విమానంపుష్పకందివ్యమాయురోహమహాకపిః॥ ౯॥ తత్తస్యపురదాగంధంపానభక్త్యా
న్నసంభవం॥ దివ్యంసంమూర్ఛితంజిహ్వాగ్రీవసంతమివాణిలం॥ ౧౦॥ సగంధస్తంమహానర్మంబంధుర్మంఘమోస్త
మంధితపీమాత్యవాచేబలత్రయత్రసరావణః॥ ౧౧॥ తతస్తాంద్రస్థితశ్శృలాంబదవృక్షమహతీంశుభాంరావణస్యమనఃకాం
తాంకాంతామివవరస్త్రీయం॥ మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిభూషితాం స్ఫాటితైరావృతతలాంబంధంతంతరిత
యాపీతాంమక్తాభిశ్చప్రవారైశ్చరూప్యవామిశ్చరైరపివిభూషితాంమణిస్తంభైఃస్ఫులహమస్తంభభూషితాంసమైరఃము
జుభిరభ్యుచ్చైస్సమంతామృవిభూషితైః॥ స్తంభైఃపత్తైరివాత్యుచ్చైర్నివసంప్రసృతామివమహత్కాశుభయాస్త్రీర్ణాంపు
థిలంకృతాంకయాప్రథివీమివప్రీడ్ధాంసరాష్ట్రగృహమాలినిం॥ నాదితాంమక్తవిమానైర్ద్విప్యగంధాభివాసితాంపరా
ధ్వాప్తరణాపేతాంరక్తాధిపతిషేవితాం॥ ధూమాగ్రుగరుధూపేనవిమలంహంసపాండురాం॥ దిత్రాంపుష్పవహారే
ణకల్పాక్షిమివసప్రభాం॥ మనస్సంస్థానదజనినం ద్విస్వాపిప్రసాదినీ॥ తాంశోకనాశినిందివ్యాం శ్రియస్సంజనమివ॥ ౧౨॥
ఇంద్రియాశీంద్రియాశ్చైస్త్వవంచపంపభిరుత్తమైః॥ తర్పయామానమాతేవతదారావణవాలితా॥ ౩౦॥ స్వర్గోయం
దేవలోకాయమింద్రస్థ్యయంపురిభవేత్॥ సిద్ధిస్థ్యయంపరాహిస్యాదిత్యమన్వతమారుతిః॥ ౩౧॥ ప్రధాన్యతఃశ్రీనావశ్య
త్పృథివీప్రాస్త్రత్రకాంచనాః॥ ధూర్ధానివమహాధూతైఃదేవనేనపరాజితాః॥ ౩౨॥ దీపానాంచపకాశేనతేజసా
రావణస్యచ॥ అగ్నిభిర్బుధానాంచప్రదిప్తేత్యభ్యమన్వత॥ ౩౩॥ తతోవశ్యతుః-థాసిననానావర్ణాంబరప్రజం॥ సహ
స్రంపరనారిణాంనానావేషవిభూషితం॥ పరివృత్తైర్గరాత్రేశుపాననిదాప్రశంకరం॥ క్షీణిత్వపరతంరాత్రాగ్రీ సుష్మా
పబలవత్తదా॥ ౩౪॥ తత్ప్రసృప్తంవిమరుచేభృత్తాంతరభూషణం॥ నిశ్చల్లహంసభృమరంయథాపద్మవనంమహత్॥ ౩౫॥
తాసాంసంవృతంతాగ్రమీలితాత్రాణిమారుతిః॥ అవశ్యస్త్వగంధినివదనానిసయోషితాం॥ ౩౬॥ ప్రబుధానీవపద్మాని
తాసాంభూత్యాక్షమాక్షయేపునస్సంవృతవత్కాగ్రీరాత్రావివభుస్తదా॥ ౩౭॥ ఇమానిమఖపద్మానియతంమత్త
షట్పదాః॥ అంబుజానీవపులాహిపార్థివయంభిసంపునః॥ ఇలిచామన్వతశ్రీమానపపత్త్వామహాకపిః॥ మేనేహిగుణతస్తాని
సమానినలిలోద్భవైః॥ ౪౦॥ సాతస్యశుశుభేశాలాతాభిస్త్రీనిభిర్విరాజితా॥ శారదీవప్రసన్నాద్యస్తారాభిరభిశోభ
ితా॥ ౪౧॥ సవతాభిఃపరివృతశ్చశుశుభేశాక్షసాధిపతిః॥ యథాహ్యభవతిశ్రీమాంస్తారాభిరభిసంవృతః॥ ౪౨॥ యాశ్చన్య
వంకేంబరాజ్తారాపుణ్యశేషసహవృతాః॥ ఇమాస్తాస్సంగతాఃకృత్యానిభిమేనేహిస్తదా॥ ౪౩॥ తారాణామివమ
న్వక్తంమహాతీనాంశుభాప్తిపాం॥ ప్రభావణప్రసాదాశ్చవిరేణస్త్రత్రయోషితాం॥ ౪౪॥ వ్యాప్తత్రగురుపేనస్త్వ
కీర్ణవరభూషణాః॥ పానవ్యాయామకారేషునిదాప్రహృతచేతనః॥ ౪౫॥ వ్యాప్తత్రలికాఃకాశ్చిత్రాభిమద్భూ
తమాపురాఃపార్శ్వగరిహారాశ్చకాశ్చిత్తరమయోషితః॥ ౪౬॥ ముక్తాహారావృతాశ్చన్యాఃకాశ్చిద్విస్త్రస్తనాన
సః॥ వ్యాధిధరణవాదామూఃకీర్త్యభవవాహితాః॥ ౪౭॥ సుకుండలధారాశ్చన్యావిచ్ఛిన్నమృదితప్రజః॥ గజేంద్రముది

శ్రీరామాయణ-వివరణ-చరితమునకు

తా. పుష్కరమున నేచంద్రాంకురణభావ్యచారాకాసాందియరుటాం హంసాభవబుష్పప్రాప్తనమ
 క్షమముగిరితాం ౧౪ అపరాసాంవదైహార్యాకాదంబాభవపక్షిణి హేమసూతాగీతచాన్యసాంవత్రవాకాభ
 వాభవం ౧౫ హంసకారండవాకాభావ్యకావకోపకోటిభా అపగాభవతారేభార్జనునైపురినైరివ ౧౬ కింకిలీవా
 లసంకోతాస్తాహేమవిపులాంబుజాభావగాగీహేయతేస్తీరాస్సుప్తానద్యభవాబు ౧౭ మృగమృగేమకాసాంది
 యుచాగీమనంస్థితాభిభాపురుషుపశానీవతుభాభావరాజయ ౧౮ అంశకాంతాశ్వకాసాందిష్టుభూరు
 తకంపితాః శ్రవర్యుపరివత్తాశాన్యాహూయం తేపునఃపునః ౧౯ ఈవతాకాభవోద్ధాతాపత్నియారుదిరప్రభాః
 నానావణసువర్ణానాం క్తమునా లేమరేతేరే ౨౦ వవల్లశ్చత్రకాసాందియరుండలానిభాద్విషాంముఖమారు
 తసంసగార్జవృందంబుదంసుయోషితాం ౨౧ శరీరానవగంధైశ్చప్రకృత్యసురభిష్టుభిః తాసాంవదనశ్శృంగ
 సింహవేరావణితదా ౨౨ రావణాననశంకాశ్చకాశ్చిద్రావణయోషితః ముఖానిష్ఠనవత్నీనామపాణిభుక్తిస్సువపు
 నః ౨౩ అత్యుత్తం క్తననసారావణతావరస్త్రీయః అస్సంతరాస్మిన్నుత్తీనాంప్రియమేవావరంప్రదా ౨౪ బా
 జూనుపనిధాయాన్యాపారిహర్యవిభూషితా అంశుకానిచరన్యూనిప్రమదాస్త్రతశ్శిరే ౨౫ అన్యవృక్షసిచా
 న్యసాస్త్రసాన్యాకాశ్చిత్తునర్భుజలపరాత్మంకమన్యసాస్త్రసాస్త్రాప్తపరరాభజాః శ్రువాశ్శక్యకటేష్టవృషవన్యస్య
 స్యనమాత్రితాః పరస్పరవిప్రాంగ్యోమదస్నేహావశాసుగాః ౨౬ అన్యోన్యభుజసూత్రేణస్త్రీమాలాగ్రభితాహి
 సా మా లేవగ్రభితాసూత్రేశుశుభమత్తవత్తుదా ౨౭ అతానాంమాదవేమానిపుష్టానాంవాయసేవనాత్ అన్యో
 న్యమాలాగ్రభితంసంక్తమమమోచ్చయం వ్యతివేష్టితమసరంధవన్యోన్యభూమిరాకులం అసద్వనవివోద్ధారం
 స్త్రీవనంరావణస్యతే ౨౮ ఉవిలేష్టపిసువ్యక్తంసతాసాంయోషితాంతదావివేకశ్శక్యకటారంభూషణాంగాం
 బరప్రజాం ౨౯ రావణేసుభవంవిప్లతాస్త్రీయోషివిధప్రభాః జ్వలంతఃకాంచనాదిపాఃప్రేక్షన్యనిమిత్తవ ౩౦
 రాజద్వివిత్తైత్యాదాంకంధర్యాశ్చుంచయోషితః రాక్షసానాంచయోగీన్యాప్రస్యకామవశంకాతాః ౩౧ యుద్ధా
 మేనతాస్సర్వారావణేనపృథాఃస్థియః సమదామదనేనైవమోహితాకాశ్చిదాకాతాః ౩౨ నత్రకాశ్చిత్తుమదా
 వ్రీనవ్యుద్యోగవేషసేనగుణేనబద్ధా నచాన్యకామపినచాన్యపూర్వావివావరాన్తాంజనకాక్షణాంతాం ౩౩ నచాకు
 ర్నివానవహినయాపానాదక్షిణానానువచారయత్తా భార్యాభవత్తస్యసీమానశ్శాస్త్రచామికారస్యనకామనీయా
 ౩౪ బభావమద్భిస్తుహరీశ్వరస్యయదిద్వీశీరాసువధమావత్నీ ఇమాయభారాక్షసరాజభార్యాన్యజాతమస్యేర్విహి
 సాభుబుధ్ధేః ౩౫ పునశ్శ్వసేవింతయదా ద్రువాసోధుగ్రీవంబిశిష్టాగుణతోహిసీతా అభాయమస్యాంకృతరావ్యహాన్యా
 లంకేశ్వరఃకప్రమనారక్త ౩౬ ఇతిశీమత్పుండరీకాండేనవమస్సగః *****
 తత్రదివ్యోవమముఖ్యంస్థాటికంరత్నభూషితం అవేక్షమాణోహనునూదదశశయనానం ౩౭ తాస్త్ర
 కాంచనవిశ్రాంతైవైహుతైశ్చవరానవైః మహాహస్తరణాపీతైరుపవన్తంమహాధనైః ౩౮ తస్యతైకతమే
 దేశేస్యాగ్రిహాలవిభూషితందిదశశపాండురచ్ఛత్రంతారాధిపతినైభం ౩౯ జాతరూపపరిక్షిప్తంవిభ్రజానునమ
 ప్రభంఅశోకమాలా విరతందదశశపరమాననం బాలవ్యజనపాస్తాభిష్టజ్వహానంసమంతః ౪౦ కైశ్వవిదితైజ్జాక్షం
 వరధూపేనధూపితం పరమాస్తరణాస్తీర్ణమావికాజనసంపృతంమధిర్వరమాల్యానాంసమంతామచశోభితం ౪౧
 రత్నీష్టమాతసంకాశంప్రదిస్తోత్తమకుండలం లోహితాక్షంమహాబాహుంమహానిజరవాసం లోహితేనాసురిప్రాం
 గంచందనేనగుంధినా సంధ్యారక్తవివాకాశేతోయదంసరటిన్దణం పురమాభరణైర్దివ్యైస్సురూపంకామరూపిణం
 సప్యక్షవనగుల్కాభ్యంప్రసృతివమందరం క్రీడితోవపరంరాత్రావరాభరణభూషితం ప్రియంరాక్షసకన్యా
 హంరాక్షసానాంసుభావహం పీత్యాప్యవరతంచాపిదదశశమహాకపిః ౪౨ భాస్వరేశయనేరీంప్రమస్తంరా
 క్షసాధిపంనిష్కంసంతయథానాగంరావణంవానరవృధాః అసాన్యపరమోద్విగ్నసానాసర్వత్పుభీరవత్ ౪౩ అ
 భారోహణమాసాద్యవేదికాంతరమాత్రితః సుప్తరాక్షసశృంగారంప్రేక్షతేష్టమహాకపిః ౪౪ శుశుభేరాక్షసేం
 ద్రస్యస్యవరత్యయనోత్తమం గంధహస్తినంబిష్టేయథాప్రప్రణంమహత్ ౪౫ కాంచనాంగదనద్ధవదదశశస
 మహాద్యునః విక్లిప్తారాక్షసేంద్రస్యభూవింద్రధ్వజీపమా విరావతవిమాణాగ్రైరాపిడనకృతప్రణావశ్రోనిభుతే
 నాంసావిష్టవక్రపరిక్షతాపీనానమసుజాతాంసాంసంగతాలలనయతా సులక్షణసఖాంసంస్థాన్యంసురీలలక్షితా

సంగతాపరిమాకాకౌపుత్తకరికరవమామిత్తిప్తశయనేశుభ్రాపంచశిహావిహరగా॥౧౮॥శశక్షతజిత్యనమశీతనమ
 గంధినాచందనేనవరాక్ష్యేనస్వసులిప్తాస్వలంకృతా॥ఉత్తమస్త్రీవిమృదితాగంధోగ్రమణిపిరితా॥యక్షవన్మగగం
 భర్తృవేదదానవరాక్షి॥దదశకనకపిస్తస్యభావహారయనసంస్థితా॥సుందరస్యాంతరేనుప్తామహాహీరుషితాః॥౧౯॥
 ౨౦॥తాభ్యాంసవరిపూణాభాభ్యాంభూభాభ్యాంరాక్షసేశ్వరః॥శుశుభేవలసంకాతశృంగాభ్యామివసుందరః॥౨౧॥
 చూతపున్నాగసురభిర్వసుభ్రోద్యనసంయుతః॥మృష్టాన్నరససంయుక్తఃపానగంధపురస్ఫురః॥తస్యరాక్షససహస్యని
 శృత్వాక్రమసుసూముఖాత్॥శయానస్యవిశ్వాప్యసహారయన్నివరత్యహం॥౨౨॥ముక్తామణివిదిత్రేణకాంచనేనవిరా
 జితంమకుటేనావప్యత్రేనకుండలోజ్జ్వలితానం॥రక్తచందనదిగ్ధనేనభావోదేహశోభినాపీనాయతత్రతేనవక్షసాభి
 విరాజితం॥పాండరేణాపవద్దేనక్షౌమేణక్షతజేక్షణం॥మహాహాణసుసంపీతంపీతేనోగ్రమవాససా॥మామరాశిప్రత
 తాశాంశిశ్యసంతంభుజంగవత్॥గాంగేమహలితోయాంతేప్రమప్రమవకుంజరం॥చరుర్భిఃకాంచనైర్దీప్తదీప్తాభ్యమా
 నచకుంజరం॥ప్రతాశీకృతసర్వాంగంమేఘందన్యైర్జైరివ॥పాదమూలగతాశ్చాపిదదశశసుమహాత్మకః॥పత్నీస్సప్రి
 యభార్యస్యతస్యరక్షఃపత్న్యాహే॥శశిప్రకాశవదనాశ్చాదుకుండలభూషితాః॥అన్యనమాభ్యభరణాదదశశహరి
 యూధవః॥౩౧॥స్వప్రవాదిత్రకుతలరాక్షసేంద్రభుజాంకగాః॥వరాభరణాభారినోన్మణ్ణాదన్యతేహరిః॥౩౨॥వజ్ర
 వైచూర్యగభాణిత్రవణాంతేమయోపితాంజదశశతావనీయానికుండలాన్యంగదావః॥౩౩॥తాసాంచంద్రోపమై
 ర్వక్త్రైశ్శుక్తైర్గలితకుండలైః॥విరాజవిమానంతన్నభస్తారాగజైరివ॥౩౪॥సురవ్యాయామభిన్నాస్తారాక్షసేంద్ర
 స్యయోపితః॥తేషుతేష్వవతాశేషుప్రమప్తాస్సమభ్యహః॥౩౫॥అంగహరైస్తత్రవాన్యాకోమలైర్మృతశాలినీ
 విశ్యస్తశుభసర్వాంగీప్రమప్తావరహణీనీ॥౩౬॥కాద్విష్ణాంపరివృజ్యప్రమప్తాసంప్రకాశేమహానదిప్రక్షిప్తవనని
 దితామశ్రితా॥౩౭॥అన్యోకక్షగత్యైవపక్షుశేనానీతేక్షణా॥ప్రమప్తాభామినీభావిబాలపుత్రేనవత్సలా॥౩౮॥పట
 హంచానుసర్వాంగీపీడ్యతేతేషుభస్తనీ॥విరస్యరమణంబధ్వాచరిష్యత్యేనభామినీ॥౩౯॥కాద్విశంపరివృజ్యమప్తాక
 మలలోచనారహఃప్రియతమంగృహ్యసతామేవతామినీ॥౪౦॥విపండింపరిగృహ్యన్యానియాతావృత్తశాలినీ॥నిద్రా
 వశమనుప్రాప్తానహకాంతేవభామినీ॥౪౧॥అన్యోకనకసంకాతైర్మృదుమీదైర్ననోరతైః॥మృదంగంపరిపీడ్యాంధైః
 ప్రమప్తామస్త్రలోచనా॥౪౨॥భజజాతాన్వారంతరస్థినకక్షగేఠకృశోదరీ॥పణవేనసహానింద్యామప్తామదకృతశ్రవణా॥
 ౪౩॥డిండిమంపరిగృహ్యన్యాన్తైవానక్రండించు॥ప్రమప్తాతమణంవత్సమహాహ్యేనభామినీ॥౪౪॥కాద్విదాడంబరిం
 నారీభుజసంయోగపీడితంకృతాన్వకమలవరాక్షిప్రమప్తామదమోహితా॥౪౫॥కలశీమపవిభాన్యాప్రమప్తాభావి
 భామినీ॥వసంతేపుష్పశబరామాతేవపరిమాజితా॥౪౬॥పాణిభ్యాంచకురౌకాచిపువణకలశోవహా॥ఉపహాన్యబ
 లాసుప్తానిద్రాబలవరాజితా॥౪౭॥అన్యోకమలపతాక్షీపుష్కలైర్దమస్తృశాననా॥అన్యమాలింగ్యసుశోగేంప్రమ
 ప్తామదవహ్వాలా॥౪౮॥అతోద్యోగవిద్రాణిపరివృజ్యవరస్త్రీయః॥నిపీడ్యచకురైస్తుప్తాఃకామిన్యఃకామకాణవః॥౪౯॥
 తాసామేకాంతవిన్యస్తేతయానాంతయనేశుభ్రాదదర్శయావసంపన్నామవరాంసకపిస్త్రీయం॥౫౦॥ముక్తామణీనమా
 యుక్తైర్భుజస్త్రైస్సుభూషితాం॥విభూషయంతిమితత్యైతీయాభవశోత్తమం॥కేరింకనకవగ్ధాభామిస్తామంతపు
 రేశ్వరింకపిష్టందోదరింతత్రతయానాంచారుహపీణీం॥సతాంస్తృప్తామహాభావహృష్ణితాంమారుతాన్వజః॥త
 రుయామానసీతేలికావయావనసంపదా॥౫౩॥హృదైణమహతాయక్తైననందహరియాధవః॥౫౪॥అస్పృటయా
 మానమమంబపుచ్చంనందదిక్రీడజగౌజగమ॥స్తంభానరోహన్నివపాతతభూమానిదర్శయన్సాన్వంప్రకృతింకపీనాం॥
 ౫౪౪॥ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండేదశవంస్సగః॥*****అవధూయచతాంబుద్ధింబభూ
 వావస్థితస్తదా॥జగామచావరాంబంతాంపీతాంప్రతిమహాకపిం॥నరామేణమియత్రాసాన్వప్రమహాతభామినీన
 భోక్తృంనాప్యలంకతుణంపానమమసేవీకుం॥నాన్యంనరముపహాతుంసురాణామపిచేశ్వరం॥సహిరామసమకీర్తిద్వి
 ద్యతేత్రిదశేష్వపి॥అన్యేయమినిశ్చిత్తపానభూమావచారసః॥౩౪॥క్రీడితేనావరాక్షాంతాగీతేనచతభావరాః॥స్వ
 ప్రసచావరాక్షాంతాఃపానవిప్రహతాస్త్రధామిరవేషున్యదంగేషుపీతాసుచసంస్థితాః॥తథాస్తరణమప్యేషుసంవి
 స్తౌశావరాక్షాన్త్రీయః॥౪౪॥అంగనానాంసహస్రీణభూషితేనవిభూషితైః॥కూచపల్లావతేనయన్త్రీతార్థభూషితా॥
 దేశకాలాభియుక్తేనయుక్తవాక్యాభిధాయనారతాభిరతసంసుప్రందదశశహరియాధవః॥౪౪॥తాసాంమజ్యేమహా

భావశుభ్రాక్ష సేవ్యః॥ గోష్ఠేమహామిమభ్యానాం గవాం మధ్యేయథావ్యవహారిక ॥ ౧౪॥ సరాక్ష సేంద్రశుభ్రాక్షా
భివర్తిష్యతస్త్వయం॥ కరేణభిర్వభారణ్యపరికిర్ణోమహాద్విపక్షః॥ ౧౫॥ సర్వకామైశుపేతాంచపానభూమిం మహాన్యసః॥
దదర్శహరిశామూలస్తస్యరక్షుపత్యేగ్మహే॥ ౧౬॥ వృగాణాం మహిమాణాంచపరాహణాంచభాగశః॥ తత్రస్థానైః
మాంపానిపానభూమాదదర్శనః॥ ౧౭॥ రాక్షేషుచచితా లేషుభావనేషుర్ధభక్షితాః॥ దదర్శహరిశామూలమయూగా
ను-కుటాంస్తథా॥ ౧౮॥ పరాహవాహాద్భాగంకాదధిసోవర్తలాయితాః॥ శల్యవృక్షమునూరాంశ్చహను
మానవ్యతైత్తతః॥ ౧౯॥ క్రకరాస్త్విధాన్విధాంశ్చేకారానర్ధభక్షితాః॥ మహిమానేకలల్లంశ్చేకాగాంశ్చేకృతేనై
తాః॥ లేహ్యనుచ్ఛాపచాస్తేయాభాజ్యానివివిధానిచ॥ ౨౦॥ తథాస్థలవహాన్తంధైర్బద్ధైర్వాగమావతైః॥ హననూ
పురకేయూరైరవవిధైర్ముహూథతైః॥ పానభాజనవిక్షిప్తైఃఫలైర్బద్ధవిధైరపి॥ కృతపుష్పపహారాభూషణైఃపుష్పశ్రీ
యం॥ ౨౧॥ తత్రతత్రవవన్యస్తేనస్థైస్త్వయానానవైః॥ పానభూమిర్వివాహహ్నింబుచిప్తేహేవలక్ష్యతే॥ ౨౨॥ బహుప్ర
తాదైర్బద్ధైర్వరసంసారసంసర్పతైః॥ మాంధైఃకుశలసంయుతైఃపానభూమిగతైఃపుష్కరైః॥ దివ్యాఃప్రసన్నావి
ధాన్సురాఃకృతసురాటపి॥ శర-రాసవమాత్మికపుష్పసంపదలసహాః॥ వాసమాక్షైశ్చవిధైర్వృష్టాస్తైఃపుష్ప
కృష్కరైః॥ సంతతాశుశుభేభూమిమాత్రైర్బద్ధపహుసంస్థితైః॥ పిండ్లయైర్బద్ధైర్వాగ్ధానైస్సత్తైర్బద్ధైః॥ జంబూ
నదమస్త్రైశ్చవైరికరైరభిసంప్రతా॥ ౨౩॥ రాజతేషుచకుంభేషుజంబూనదమయేషుచ॥ పానశ్రేష్ఠంకథాభూరికపి
స్త్రతదదర్శనః॥ ౨౪॥ సోవశ్యచ్ఛాతకుంభానిశీర్శ్యశిమయూనిచ॥ రాజరానిచపూర్ణాభావానానిమహాకపిః॥ ౨౫॥ క్వది
దధావశేహాక్వదిష్ఠితానిసర్వశః॥ క్వదిస్తైశ్చప్రపితానిపానానిదదతేహా॥ ౨౬॥ క్వదిన్యత్రాన్యైర్బద్ధైర్వాగ్ధాన్వి
త్యానానిభాగశః॥ క్వదిదదన్నావశేహాక్వత్వైర్బద్ధచారహా॥ క్వదిష్ఠిభిన్నైఃకరతైఃక్వదిదాలోగతైర్ముతైః॥ క్వ
దిభృంపుక్రమాల్పానిజలానిదపలానిచ॥ తయనాన్యత్రవారిణాంశుభాగిణిమహాధావునః॥ పరస్పరంసమాగ్నవ్యకాశ్చ
త్సుప్తవరాంగహాః॥ కాశ్చిచ్ఛవస్త్రుసంసృతాన్యస్వపంథ్యాఃపరిధాయచ॥ ఆప్యత్యవాలాన్సుప్తేనద్రాబలంపరాజ
తాః॥ ౨౭॥ తాసాముచ్ఛాసనహతేనవస్త్రంమాల్యంచగాత్రజం॥ నాత్వగంస్వదతేదిత్రంపాన్యవంసమివాంలం॥
౩౦॥ చందనవృచశీతస్యశీతోర్ధ్వధరసస్యచవివిధస్యచమాల్యస్యభూషణ్యవివిధస్యచ॥ బహుధామారుతస్త్రత్రాంధం
వివిధమద్వపాః॥ రసానాంచందనానాంచగూహానాంచైవమూర్చితః॥ ప్రవహాసురభిగంధోవిమానేపుష్పశే
దా॥ ౩౧॥ శ్యామవదాతాస్తత్రాన్యాఃకాశ్చిత్పూర్ణవరాంగహాః॥ కాశ్చిత్పాంచనవస్త్రాంశ్చప్రవహారాక్షసా
లయైః॥ ౩౨॥ తాసానిద్రావతేత్యాచ్ఛమదనేపమూర్చితం॥ పద్మినీనాంప్రసూపాంరూపమాసిద్ధ్యైవహి॥ ౩౩॥ ప
సంసర్వసశేషురావణాంతఃపురంకపిః॥ దదతేసుమహాతేజానదదర్శచజానకీం॥ ౩౪॥ నిర్విషమాణ్యైరతథాతాః॥ త్రి
యస్సుమహాకపిః॥ జగముమహాచిందంతాంధర్కసాధ్వనశంకతః॥ పరదారావరోధస్యప్రసూప్తస్సరిక్షణం॥ ఇంద్రులును
మాతృభగంధర్మలంపంకరివృత్తి॥ సహిమేపరదారాణాంవృత్తిర్విప్రయవర్తి॥ అయంపాత్రమయాద్భవ్యపరదాభరి
త్రహాః॥ ౩౫॥ తస్యప్రాచురభూచ్చింతాపునరన్యానుసంస్థితం॥ నిశ్చితైకాంతచిత్తస్యకార్యవశ్యయదశివః॥ ౩౬॥ కా
మంద్యస్తామయాసర్వాభిశ్చిస్తారావణత్రియః॥ సహిమేమనసకీంద్రైశ్చకృత్యమవపద్యతే॥ ౩౭॥ మహాహిహేతుస్స
త్వేషామింద్రియాణాంప్రవర్తనే॥ శుభాశుభాన్యవస్థాసుతచ్చమేమన్యవస్థితం॥ ౩౮॥ నాన్యత్రహిమయాశక్త్యావైదే
హీపరిమాగ్ధిం॥ త్రియోహిత్రియస్త్వయతేనదానంపరిమాగ్ధతే॥ ౩౯॥ యస్యసత్వస్యయాయోనిస్తస్యాంశ
త్సరిమాగ్ధతే॥ తేనక్యాప్రసూపాన్తాన్యోనిపరిమాగ్ధతం॥ ౪౦॥ తదిదంసూగ్ధితం॥ తావచ్చుద్ధేనమనసామయా॥ రా
వణాంతఃపురంసర్వంద్యశ్యతేనదజానకీరభృ॥ దేవగంధర్వకన్యాన్సూగ్ధాన్యాత్పవీర్యవాః॥ అవేక్షమాణోహను
మావైష్వాపశ్యతేజానకీం॥ ౪౧॥ తామవశ్యసూపిస్త్రానశ్యంశ్చాన్యావరత్రియః॥ అవక్రమృతదావీరఃప్రగృహ
ముపచక్రమే॥ ౪౨॥ సభూయస్తవరంక్రీమామారుతిర్దర్శమాస్థిరః॥ అపానభూమిముగ్ధైర్బద్ధైశ్చేకుంప్రవక్ర
మే॥ ౪౩॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండేపంచదశస్కంధః॥

సతస్వమధ్యేభవనస్య
మారుతిర్దత్తాగ్రహంశ్చైత్రగ్రహంశ్చిత్తాగ్రహం॥ జగముసీతాంప్రతిదర్శనోత్కుక్తోనచైవతాంపశ్యతిచారుదర్శనాం॥
౧॥ సచింతయామానతతోమహాకపిఃప్రియామవశ్యనప్రీఘానందనస్యతాం॥ ఘనంహిసీతామియతేయథానమేవిదన్వ
తోదర్శనమేతిమైఖిలీ॥ ౨॥ పారాక్షసానాంప్రవరేణజానకీస్త్వశీలనరంక్షణతత్పరాసతి॥ అనేననూనంప్రతిమక్ష్యకర్తృణా

హతాభవేదార్యవభేపరేష్ఠితా॥౩॥వియవయాపావికృతావివర్ణసోమహాననాదిఘోరివిశాపదర్శనాః॥సహిత్యసారాఘ
సరాజయోషితోభయాద్విసప్తజనకేశ్వరాత్మజా॥౪॥ సీతామద్యస్త్యాహ్వనవాప్యభూరుషంవివృత్యకాల సహవాస
తైశ్చిరంనమస్తేనుగ్రహసమిపగాగతిస్సమీక్ష్యచంద్రబలవాంశ్యవానరః ॥ ౫ ॥ దృష్టమంతోపురంనర్యందృష్టారావణ
యోషితఃసీతాదత్త్యతేనాద్వీప్వరాజాతోమమశ్రమః ॥ ౬ ॥ కిన్నుమాంవానరాస్సర్వే గతంవశ్యంతినంగతాః॥
గత్యాతత్త్రయ్యాపీరకింకృతంతద్దన్వనః॥అదృష్ట్యాకింప్రవత్యౌమితామహంజనకాత్మజాం॥౭॥ఘోసంపాత్రియము
వైష్యంతికాలస్యన్యతివర్తనే ॥ ౮ ॥ కింవావశ్యతీప్యన్యజాంబవానంగదత్తస్యః ॥ గతంపారంసముద్రస్యవానరాశ్చస్య
మాగతాః॥౯॥ అగర్వేదగ్ధీయోమూలమగర్వేదజపర సుఖంఅగర్వేదోహసతతంసర్వాధేమప్రవర్తకః॥కరోత్యసఫ
లంజంతోఃకర్తవ్యయత్రతే-రోతసః॥ తస్మాదనిర్వేదకృతంయత్నం చేష్టహమత్రమం॥ ౧౦॥భూయస్తావద్విచేష్టామిదే
శానాన్రణపాలితాః॥ ఆపానశాలావిదితాస్తథాపుష్పగృహాణివ ॥ చిత్రశాలాశ్చవిదితాభూయఃక్రిడాగృహాణివ॥
నిఘ్నూటాంతరరథ్యాశ్చపీమనానివసర్యశః॥ ఇతినంవింత్యభూయోషివిచేతుషవవక్రమే ॥ భూమిగృహః త్రైచిత్యగృ
హాగృహాంత్యగృహకానపి॥౧౧॥ ఉత్పత్త్యవతరంత్యాపీతిత్తన్వచ్ఛస్సునఃపునః ॥ అపావృణ్వంత్యద్వాదాశికవాటాన్యవ
ఘటాయుః॥ప్రవిశన్మితృతంత్యాపీప్రవత్తున్మితృతన్వపి ॥ సర్వమవ్యవకాశంసవివచారమహాకపిః॥౧౨॥చతురంగుళమా
తోస్మినావకాశస్సవిద్యతే ॥ రావణాంతఃపురేరేష్టాఽయంకపిర్మజగామనః ॥ ౧౩ ॥ పాత్రికారాంతరరథ్యాశ్చవేదికా
వైవర్త్యసంక్రయాః॥ దిఘ్వాకాఃపుష్పరిణ్యత్సనర్యం తేనావలోకితం॥ ౧౪ ॥ రాక్షసాన్విచిధాకారావియాపావికృతా
స్తథాదృష్టాహనుమతాత్రతనశునాజనకాత్మజా ॥ ౧౫ ॥ యాపేణాప్రతిమూలోకేవరావిద్యాధరఃప్రియః॥దృష్టహనుమ
తాత్రతనతురాఘవనందినీ॥౧౬॥ నాగకన్యావరారోహాఃపూర్ణవంద్రసింభాననాః॥ దృష్టహనుమతాత్రతనతుసీతాను
మద్యనా॥౧౭॥ప్రమథ్యరాక్షసేంద్రేణానాగకన్యాబలాద్భృతాః॥దృష్టహనుమతాత్రతనాజనకనందినీ॥౧౮॥సోవశ్యం
స్తాంసు ॥ ౧౯ ॥ బాహూఃపశ్యంత్యాన్యావరస్త్రియః॥ ౨౦ ॥ సహదయుహుర్ధ్వమాహనుమాన్సూరుతాత్మజః॥౨౧॥ఉద్యోగంవాన
రేంద్రాణాంప్రవసంసాగరస్యవస్త్రియోఽత్యైవనిలవత్సంశాంపునరుపాగమత్ ॥ ౨౨ ॥అపతీర్యవిమానాచ్చహనుమా
న్సూరుతాత్మజః॥౨౩॥తాముపజగామభాగోకోపహతచేతనః॥౨౪॥ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే- ద్వాదశశ్లోకః*****

విమానాత్సునంక్రమ్యపాత్రికారంపరియూధపః॥హనుమాన్సేవగవానాసీద్దృఢావిద్యుష్టునాంతరే ॥ ౧ ॥ సంప
రిక్రమ్యహనుమాకారావణస్యఃవేతనాత్ ॥ అదృష్ట్యాజనకింసీతామబ్రవీత్సవనంకపిః॥ ౨ ॥ భూయస్త్వంలోధితాలంకా
రామస్యవరతాప్రియం॥ నహిపశ్యదువైదేహీంసీతాంసర్వాంగతోభనాం ॥ ౩ ॥ పల్వలానితటాకానిసరాంసినరిత
స్తథానంద్యోమాపవనాంతాశ్చదుర్గాత్వధరణీధరాః॥లోధితావసుధాసర్వానతుపశ్యమిజానకిం ॥ ౪ ॥ ఇహసం
పాలినాసీతారావణస్యవేతనే ॥ అఖ్యాతాగృధ్రారాజేనవపశ్యదురామహం ॥ ౫ ॥ కిన్నుసీతాకథైదేహీమైథిరీ
జనకాత్మజా॥ఉపతిష్ఠేతవిశారావణంవప్యచారిణం॥౬॥ క్షిప్రముత్పతతోమస్యేసీతామాదాయత్తునః ॥ విభ్యతో
రామబాణానామంతరావతితాభవేత్ ॥౭॥అథనాహ్నియమాణాయోషఃపరిసిద్ధసింహేరే ॥ మస్యేవతితమా ర్థాయా
హృదయంప్రేక్ష్యసాగరం॥౮॥ రావణస్యోరువేగేనభుజాభ్యాంపీడితేనచ ॥ రయాయస్యేవిశాలాత్ర్యా త్యక్తంజీవిత
మాన్యయా॥౯॥ ఉపర్యుపివహనానంసాగరంక్రమతస్తదా॥ వివేక్షమానావతితాసముద్రేజనకాత్మజా ॥ ౧౦ ॥ అ
హమాత్మందేహినానేనరక్షంతీశీలమాత్మనః ॥ అబంధుర్వక్షిరాసీతారావణేనతపస్వినీ ॥ ౧౧ ॥ అథవారాక్షసేంద్ర
స్యపత్నిభిరసిత్తేక్షణా॥ అనుస్తావప్యభావాభిభవక్షిరాసాభావవ్యతి ॥ ౧౨ ॥ సంపూర్ణాచంద్రప్రతిమంవద్వప్రతనిధే
క్షణం॥ రామస్యధ్యాయితవక్త్రంపంచరత్నంకృపణాగతా ॥ ౧౩ ॥ హారామలక్ష్మణేత్యేవంహయోధ్యేచేతిమైథిరీ॥వి
లప్యబహువైదేహీన్యన్తదేహాభావవ్యతి ॥౧౪॥అథనాహ్నియమాన్యేరావణస్యనివేతనే ॥ నూనంలాభస్యతేసీతాపం
జరస్థేనశారీకా ॥ ౧౫ ॥ జనకస్యనుతాసీతారామపత్నీనుమద్యనా ॥ కథముత్పలతాక్ష్మీరావణస్యవశంప్రజేత్ ॥
౧౬ ॥విసప్తావాప్రణస్తావామృతావాజనకాత్మజా ॥ రామస్యప్రియభార్యస్యనివేదయతుంక్షమం ॥ ౧౭ ॥ నివేద్య
మానేహోపసాన్యర్థోపసాన్యధిరవేతనేకథన్నుభయకథావ్యంపిషమంప్రతిభాతిమే ॥ ౧౮ ॥ అప్తిన్నేవంగతేతాశ్యే
పాత్రిప్రకాంబక్షమంబకిం॥భవేదితిమంతోయోహనుమాన్సృనిచారయత్ ॥ ౧౯ ॥ యదీసీతామదృష్ట్యాహంవాన
రేంద్రపురిమరణః॥గమిష్యుమంతఃకోమేపురుషాభోభావవ్యతి ॥ ౨౦ ॥ మమేదంబంఘంసంవృతంసాగరస్యభావవ్య

తి॥ ప్రవేశేత్ప్రేవలంకాయారాక్షసానాంచదర్శనం ॥ ౨౧౪ ॥ కేంమాంపత్వ్యతిసుగ్రీవోహరయోవాసమాగతాః ॥
 పీఠంధాంసమనుప్రాప్తంతానాదశరథాత్మజౌ ॥ ౨౧౫ ॥ గత్వాత్మయదిరాకులస్థం బత్త్వామివరమప్రియం ॥ నన్య
 ఘ్నేతిమయాసీతారతస్త్వత్కృతిజీవితం ॥ ౨౩౪ ॥ పరుషంబారుణంకూరంఋత్వమింద్రియతాపవం ॥ సీతానిమిత్రం
 ర్వాక్యంశుభ్రత్వాసనభవిష్యతి ॥ ౨౪౪ ॥ తంకుశ్చభగతందృష్ట్యావంచత్సగతమానసం ॥ భృశానరక్తోమేధావీనభవి
 ష్యతిలత్క్షణః ॥ ౨౫౪ ॥ విసత్కృతారాశుభ్రత్వాభరతోపిమరిష్యతి ॥ భరతంచమృతందృష్ట్యాశత్రుఘ్నానభవిష్యతి ॥
 ౨౬౪ ॥ పుత్రార్మ్యతానమిత్ర్యాభవభవిష్యంతమాతరః ॥ కౌసల్యవసుమితౌవత్తేయోవనసంతయః ॥ ౨౭౪ ॥
 కృతజ్ఞస్త్వత్సంధ్యస్మిన్విజేష్టవాగధిపః ॥ రామంతథాగతందృష్ట్యాతతస్త్వత్కృతిజీవితం ॥ ౨౮౪ ॥ మమనావృథి
 తాదీనానిరాసందాతపస్వినీ ॥ పీడితాభర్తృశోకేనరుమాత్మకృతిజీవితం ॥ ౨౯౪ ॥ వాలిజేనయఃఖేనపీడితాశోక
 ర్మితా ॥ పంచత్వంచగతేరాజ్ఞతారాపినభవిష్యతి ॥ ౩౦౪ ॥ మాతాపితౌర్నివాసేనసుగ్రీవవ్యసనేనచ ॥ కుమారోవ్యం
 గదఃకస్తాధారయ్యతిజీవితం ॥ ౩౧౪ ॥ భర్తృజేనతుమఃఖేనహ్యభిభూతావనాకసః ॥ శిరాంస్యధిహవిష్యంతిరత్నము
 ఘ్నిరీవచ ॥ ౩౨౪ ॥ సాంత్వేనానుప్రదానేనమానేనచయశస్వినా ॥ లాలితాఃకపిరాజేనచాగ్రేణాంస్త్వత్కృతివాస
 రాః ॥ ౩౩౪ ॥ నవనేమనత్రైలేమనరోధేమహాపునః ॥ క్రీడామనుభవిష్యంతినమేత్యకపిమంజరాః ॥ ౩౪౪ ॥ నపుత్ర
 దారాసానుతాత్పథర్తృవ్యసనపీడితాః ॥ త్రైలాగ్రీభ్యఃపతిష్యంతినమేత్యివమమౌచ ॥ ౩౫౪ ॥ ఓమమద్భుంధనంవా
 పిప్రవేశేంజ్వలనస్యమాఙ్గవనానమధోశత్రుంప్రవరిష్యంతివాసరాః ॥ ౩౬౪ ॥ ఘోరమారోదనంమన్యేగతేమయభ
 విష్యతి ॥ ఇత్యైవకులనాశశ్చనాశత్రైవవనాకసాం ॥ ౩౭౪ ॥ సోహంతైవగమ్యమ్యుగ్మిపీఠంధాంసగరిమతః ॥ నవశ
 య్యైవ్యహంధ్రజ్ఞంసుగ్రీవం మైథిలీవినా ॥ ౩౮౪ ॥ మయ్యగచ్ఛతిచేహస్థేభర్మాత్మానామహరణౌ ॥ అశ్రియాతాధ
 రిష్యేతేవానరాశ్చమనస్సినః ॥ ౩౯౪ ॥ హస్తాదానోముఖాదానోనియతోవృక్షమాలికః ॥ వానప్రస్థోభవ్యమిహ్య
 తృష్ట్యావనకాన్యజాం ॥ ౪౦౪ ॥ సాగరామూపజేదేశేపహుమాలఫలరోదకే ॥ చితాంకృత్యాప్రవేత్యైవసమిద్దమరీ
 సుతం ॥ ౪౧౪ ॥ ఉపవిష్టస్యనానవ్యధిగినింసాధయ్యత్యతః ॥ శరీరంభక్తయ్యవ్యంతిమాయసాశ్చ్యేవదానిచ ॥ ౪౨౪ ॥
 ఇదంమహాపిఠభిర్వృక్షాంసైవరాగ్నిమితిమేమతిః ॥ నన్యగౌపఃప్రవేత్యైవసమిద్దమిహానకేం ॥ ౪౩౪ ॥ సుజాతమా
 లామభగాః ॥ తిఃమాలాయశస్వినీ ॥ ప్రభాగ్నాచిరరాత్రియంమమసీతామవశ్యతః ॥ ౪౪౪ ॥ తావనోవాభవిష్యమినియ
 తోవృక్షమాలికః ॥ నేతఃప్రతిగమిష్యమితామద్భుష్టాస్సితేక్షణం ॥ ౪౫౪ ॥ యదితఃప్రతిగచ్ఛామిసీతామనధిగమ్య
 తాం ॥ అంగదస్సహత్రైస్సత్వైర్వాన్వరైర్నభవిష్యతి ॥ ౪౬౪ ॥ వినాశేపహాదోహజేవన్మద్రాణిపశ్యతి ॥ తస్మా
 త్పాపిణాన్దరిష్యమిహుగ్రీవోజీవితసంగమః ॥ ౪౭౪ ॥ వీవంబహువిధండుఃఖంమనసాధారయన్ముమూః ॥ నాధ్యగచ్ఛత్రదా
 చారంశోకస్యకపిమంజరః ॥ ౪౮౪ ॥ రావణంవావధిష్యమిదశగ్రీవంమహోబలం ॥ కామమస్తుహృతాసీతాప్రత్యాది
 గాంభవిష్యతి ॥ ౪౯౪ ॥ అభవైంసముక్తిప్యఉపద్యుపసాగరం ॥ రామాతావహరిష్యమివశుంపశువశేరివ ॥ ౫౦౪ ॥
 ఇతింకానమావన్నస్థితామనధిగమ్యతాం ॥ ధ్యానశోకపరితాత్మాచింతయామానవానరః ॥ ౫౧౪ ॥ యావత్ప్రీతాంహి
 పశ్యేమిరామపత్నీయశస్వినీం ॥ తావదేతాంపురింలంకాంవినిశేషిపునఃపునః ॥ ౫౨౪ ॥ సంపాతివచనాచ్ఛాపీరా
 మయద్యానయావ్యహం ॥ అపశ్యన్నాగ్రుహోభార్యానిదగహేత్సర్వవానరా ॥ ౫౩౪ ॥ ఇహివనియతావరోప
 త్సామినియతేంద్రియః ॥ నమత్యైవేవశ్యేయస్సర్వేతేనరవానరాః ॥ ౫౪౪ ॥ అశోకవనకాచేయందృశ్యతేయా
 మహాదుర్మహా ॥ ఇమామధిగమిష్యమిసహాయంవిదితామయా ॥ ౫౫౪ ॥ వసూసుద్వైంప్రధాదిత్యసంస్కృతామరుతో
 పిచ ॥ ననాస్కృత్యాగమిష్యమిరక్షసాంశోకవధనః ॥ ౫౬౪ ॥ జిత్యాతురాక్షసానర్యానిత్యైవకులసంధిసీం ॥ సం
 ప్రదాస్యామిరామాయయథాసిద్ధితపస్వినే ॥ ౫౭౪ ॥ సమహూతామివధ్యాత్వాచింతావగ్రధి తేంద్రియః ॥ ఉదతి
 ష్టవ్యవోజేహమామాన్వారుతాత్మజః ॥ ౫౮౪ ॥ నమోస్తురామాయనలత్క్షణాయదేత్వైవతప్తేజసకాత్మజాయై ॥ న
 మోస్తురదేంద్రియమగ్రేభిశ్చానమోస్తుచంద్రారీ-మరుగ్గణేభ్యః ॥ ౫౯౪ ॥ సతేభ్యస్తునమస్కృత్యాస్మగ్రీమాయ
 చమారుతిః ॥ ఉత్తరదింతయామానవానరోమారుతాత్మజః ॥ ౬౦౪ ॥ ధృవంతురక్షోపహుతాభవిష్యతివనాకులా ॥ అశోకవనకా
 చింత్యానరస్వసంసారసంస్కృతా ॥ ౬౧౪ ॥ రక్షిణశ్చైవ్రవిహితామానరంతుంఠిపాదపా ॥ భగవానపిసర్వా

త్వానాతిక్రూభంప్రవాలెనై || ౬౩౪ || సంక్షిప్తేయంమయాత్మచరామార్గేరావణస్యచ || సిద్ధింమేసంవిధాన్యంతిదే
వాన్సుపిఁగణాప్రియహ || ౬౩౫ || బ్రహ్మన్యాయంభూర్భగవాదేవాత్వైవదిశంతుమే || సిద్ధిమగ్నిశ్చవాయుశ్చపురు
హూతశ్చపశ్చభృతే || పరుణాంహోహాన్తశ్చసోమాదిత్యోతతైవచ || అశ్వసౌచమహాత్మనౌమరుతశ్చర్యవచ || ౬౩౬ ||
సిద్ధింసర్వాణిభూతాదిభూతానాంచైవయఃప్రభాః || దాన్యంతిమమయేచాన్యేహ్యన్తస్థాఃపథిగీచరాః || ౬౩౭ || తమ
న్యసంచాంఘరదంతమ్నవ్రణంశుదిప్తిశంపద్వసలాశ్చలోచనం || ద్రక్ష్యైతదార్యావదనం కదాన్వహం ప్రసన్నతారాగి
ఘనంబదర్శనం || ౬౩౮ || యుదేణచాపేనన్యశంసకర్తృతానుదారుణాంకృతేవేషధారిణా || బలాభిభూతాహ్యబలాత
పస్పిసీకశ్చముమేదన్తస్యేదేద్యసాభవేత్ || ౬౩౯ || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-త్రయోదశస్కంధః || *****
సముహూతామివధ్యాత్వామనసాచాగ్నిమృతాం || అవపుణ్యేమహాతేజాఃపాకారంతస్యవేత్తనః || ౧ || సరు
సంహృష్టసర్వాంగఃపాకారస్థోమహాకపిః || పుష్పితాగ్నిన్యసంతాదౌదదశకేవివిధాఽదుర్మయా || సాలాసశోకా
న్యవ్యాంశ్చచంపకాంశ్చసంపుష్పిరాః || ఉద్ధాలకాన్నాగవృక్షౌంశ్చృతానామిముఖానసి || ౩ || అథాస్మదేవసంఘ
న్నాంలతాశ్చతనమాపుతాం || జ్యాయుక్తజవనారాచఃపుష్పవేపుక్షవాటికాం || ౪ || సప్రజశ్శబిదాంతాంహస్తై
రభినాదితాం || రాజతైఃకాంచనైశ్చైవపాదతైస్సర్వతోపుతాం || విహస్తమృగానంమైశ్చ విదిత్రాంబిత్రకాన
నాం || ఉదితాదిత్యసంకాశాందదశకేహనుమానిపిః || వృతాంనానావిద్రేవృక్షైఃపుష్పపగళలంఘైఃకోకిలైశ్చ
గరౌజైశ్చమదైర్నిత్యపిషెదితాం || ప్రహృష్టమనుజేకాలేన్యగపక్షిసమాకులే || మన్రిజపిణసంఘస్థాంనానాద్వి
జగణాయతాం || ౮ || మార్కమాణివరారోహంరాజపుత్రీమనిదితాం || సుఖవసుప్తాన్విహగాభోధయామృ
సవానరః || ౯ || ఉత్పత్తిద్విజగజైఃపత్తైస్సానిలాన్యమాహతాః || అనేకవర్ణావిధాముముచుఃపుష్పవృక్షయః || ౧౦ ||
పుష్పవర్ణాశ్శుశుభానుమాన్యారతాత్మజః || అశోకవనికామధ్యేయథాపుష్పమయోగిరి || ౧౧ || దిశస్సర్వ్యాఃప్రధా
వంతంవృక్షమండగతంకపిం దృష్త్వాసర్వాణిభూతానివసంతఇతిమేపరే || ౧౨ || వృక్షభ్యఃపరితైఃపుష్పైర్నివశేణాః
పృథగ్నితైః || రరాజవసుధాతత్రప్రమదేవదిభూషితా || ౧౩ || తరస్సినాతేతరవస్తరసాభిప్రకంపితాః || కుసుమాని
చిత్రాణిసస్పజఃకపితాతదా || ౧౪ || నిర్దూతవత్రశిఖరాశ్శీఘ్రపుష్పఫలాదుర్మయాః || నిక్షిప్తవస్త్రాభరణాభూరాశ్చ
వపరాజితాః || ౧౫ || హనూమరావేగవతాకంపితాస్తేనగోక్షమాః || పుష్పవర్ణఫలాన్యాశుముముచుఃపుష్పతాలినః ||
౧౬ || విహంగసంమైహీనాస్తేనగంధమాత్రాశ్చయాదుర్మయాః || బభూవురగమాస్సర్వేమారుతేనవినిర్ధతాః || ౧౭
నిర్దూతశేకేయవతిర్విధామృదితవర్ణతా || నిష్పృతశుభదంతోష్ఠీనస్తైర్దంతైశ్చవిక్రతా || తథాలాంగూలవాస్తైశ్చచర
ణాభ్యాంచమదితా || బభూవాశోకవనికాప్రభగ్నవరపాదపా || ౧౮ || మహాలతానాందామానివృక్షమస్తరసాకపిః ||
యథాపాప్రప్సవింధ్యన్యమేముజాలానిమారుతః || ౧౯ || సత్రమణిభూమీశ్చరాజితశ్చమనోరమాః || తథాకాంచ
నధూమీశ్చదదశకేవచనరసిపిః || వాపీశ్చవివిధాకారాఃపూర్ణాఃపరమవారిణామహాహైరర్కశిసోపానైరుపవన్నాస్త
తస్తతః || ముక్తాప్రవాళసికతాఃస్ఫాటికాంతరభంజిమాః || కాంచనైస్తరభిశ్చిత్రైస్తీరజైరుపవశోభితాః || పుల్లవద్యౌత్ప
లవనాశ్చక్రవాకేకపటాపితాః || నర్యాహరతసంఘస్థాహంససారసనాదితాః || దీర్ఘాభిమృజమయైశ్చిస్సరిశ్చిశ్చ
సమంతతః || అమృతోపమతోయాభిశ్చివాభిరుపసంసృతాః || లతాశ్చతైరఘృతాస్సంతానకుసుమావృతాః || నానా
గుల్మవృక్షఫలానాకరవీరకృతాంతరాః || ౨౦ || తతోబుధరసంకాశంప్రవృద్ధశిఖరంగిరిం || విదిత్రకూటంకూటైశ్చస
ర్వతఃపరివారితం || శిలాగృహైరవతంతనానావృక్షైస్సమావృతం || దదశకహాశోకాదూలారవన్యంజగిపర్వతం || తా
దదశకచనగాస్తస్మాన్నుదీంఘతితాంకపిః || అంకాదిపసముత్పత్త్యప్రియన్యవతితాంప్రియాం || జలేనిపతితాన్తైశ్చపా
దస్తైరుపవశోభితాం || వాల్మీకాణామివమృద్ధాంప్రమదాంప్రియబంధుభిః || పునరావృతతోయాంచదదశకసమహాకపిః ||
ప్రసన్నామివకాంతస్యకాంతాంపునరుపస్థితాం || ౩౧ || తస్మాదూరాభ్యుదయినానాద్విజగణాయతాః || దదర్శహరి
శోకూలహనుమాన్యారతాత్మజః || ౩౨ || కృత్రిమాందీర్ఘికాంచాపిపూర్ణాంగీతేనవారిణామణిప్రపరసోపానాం
ముక్తసికతశోభితాం || వివిద్రేవృగానంమైశ్చవిదిత్రాంబిత్రకాననాం || పానీనానైస్సుమమాద్భిశ్చ నిర్నిత్యైర్నిత్యైశ్చ
మణాణాకాననైశ్చక్రిమైశ్చాపిసర్వతస్సమంకృతాం || ౩౪ || యేకేదిత్యాదపాస్త్రత్రభుష్టపగళలంఘాః || సప్త
త్రాస్సవిదశకానర్వేసావర్ణవేదకాః || ౩౫ || లతాప్రతానైశ్చకుశివర్ణైశ్చబహుభిర్వృతాం || కాంచనోశిం

శుపామేకాందదర్శహనుమానూపిః | వృతాంహేమముయాభిన్నవేదికాభిన్నమంతతః || ౩౭ || సోవశ్యవృష్ణునిభాగం
శ్వగతః ప్రసవశానిచ | సువర్ణపుత్రానవరాదదర్శశిఖనన్నిభాః || ౩౮ || తేమందుగీమాణాంప్రభయామేరోరివచ
వాకరః | అమన్యతతదావీరిః కాంచనోస్త్రివివానరః || ౩౯ || తాంకాంచవై స్రుగగైర్హృదుతేనవవీజితాం | కింకీశశతైః
ఘోరాహంబృహ్స్పవీప్రయమాగమత్ || ౪౦ || సపుష్పితాగ్నింయదిరాంతరుణాంకురవల్లవాం | తామారుహ్యమహా
బాహుశ్శింశుపాంపణాంసంవృతాం || ఇతీద్రత్యైవైదేహీంరామదర్శనలాలసాం | ఇతశ్చేతశ్చమృతాంతాంసంప
తంతీయద్యుచ్ఛయా || అశోకవనికాచేయంద్యుంధరమ్యామరాత్మనః | చంద్రైశ్చంద్రైశ్చాపిచంద్రైశ్చాపిః || ఇ
యంచనీరీరమ్యాద్విజనంఘరిషెవితా | ఇమాంసారామమహిషీమానమేష్యులిజానకీ || సారామారామమహిషీరా
ఘవస్యప్రియానతీ | వనసంచారకుశలమానమేష్యులిజానకీ || అశ్వామృగశాబాక్షీవసస్యేన్యవిచక్షరా | వనమేష్యులి
హిశ్చేషారామచింతానుకర్షితా || రామశోకాభినంతప్రాసాదేవీవాసులోచనా | వనవాసీరతాన్యమేష్యుతేవచా
రిణీ || వనేవరాణాంసతతంనూనంస్సృహయతేపురా | రామస్యదయతాభార్యాజనకస్యమతానతీ || సంధ్యాకాలస
నాశ్చాయాధునివమేష్యులిజానకీ || నదీంసేమాంశివజలాంసంధ్యాధ్వేవవణిః || తస్మాత్సృష్టమృతాపేయమశోకేచ
నికాశుభా | శుభాయాపార్థివేంద్రస్యత్యైరామస్యసమ్మతా || యదిజీవతిప్రాదేవీతారాధిపభావనా | అగమిష్యుతిసా
వశ్యమిమాంశివజలాంసదీం | ఏవంతుమతావనమామ్రహత్వాప్రతీక్షమాణీమనుజేంద్రవర్షిం | అవేక్షమాణశ్చద
దర్శః సర్వంసుపుష్పితేపణాఘనేలీనః || ౪౧ || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-పంచదశశస్కంధః || * * * * *

సమీక్షమాణస్త్రైతస్థోమాగమాణస్త్రైతస్థిం | అవేక్షమాణశ్చమహీంసర్వాంరామస్మతైక్షత్ || ౧ || సంతా
నకలతాభిశ్చపాదప్రైవశశోభితాం | దివ్యగంధరసోపేతాంసర్వతస్మమలకృతాం | తాంసనందనసంకాశాంమృగవ
క్షిభిరాపుతాం | హర్ష్యప్రాసాదసంబాధాంకోకిలామలభిస్సృవాం | కాంచనోజ్జ్వలద్యాభిర్యాపీభిరువశోభితాం |
బహ్వసనకుభోపేతాంబహుభామిగుహయంతాం | సర్వద్రుకుమతైరమ్యాంఘలవల్లభైపాదప్రైభుష్పితానామశో
కానాంత్రియామార్యోదయప్రభాం || ప్రదిప్తామివతత్రస్థోమారుతిస్సమైక్షత్ | నిష్కత్రశాఖాంపిహృక్కిరీయమా
ణామివానకృత్ || విష్ణుశక్తిశ్చతశ్చైత్రైశ్చిపుష్పవశంసత్రైః | ఆమూలపుష్పవిత్తరశోక్తైశ్చోకనాశత్రైః || పుష్పభా
రాతిభారైశ్చస్ఫురత్ఫిరవమేదినీం | కణికారైఃపసుమిత్రైఃకింశుకైశ్చసుమిత్రైః || ౨ || సదేశభద్రభయా తేమాంస
దీప్తజనకరైః || ౩ || పున్నాగస్సప్తవర్ణాశ్చచంద్రాంకాస్తథా || విష్ణుధమూలాబహవశోభంతేష్వసుపుష్ప
రాః | శాతకుంభనిభాఃకేచిత్తేచిదగ్నిభోవహూః || నీలాంజననిభాఃకేచిత్త్రాశోకాస్సహస్రశః || ౪ || సందనం
వివిధాద్యానచిత్రంత్రైత్రభంయథా || అతివృత్తమివాచింత్యం దివ్యంరమ్యంత్రియావృతం | ద్వితీయమివచాకాశం
పుష్పజ్యోతిగణాయతం || పుష్పరత్నత్రైశ్చిత్రంపంచమంసాగరంయథా | సర్వద్రుకుష్మైర్నిచితం పాదప్రైమణ
గంధిభిః || నానానినాదైరుద్యానంరమ్యంమృగగైర్ద్విజైః | అనేకగంధప్రవహంపుణ్యగంధంమనోరమం || త్రైలేం
ద్రమివగంధాఘంద్వితీయంగంధమాదనం || ౫ || అశోకవనికాయాంతురస్యాంవానరపుంగవః || సదదశాఃవిమర
స్థంత్రైత్రప్రాసాదముచ్ఛితం | మధ్యేష్టభాగహాసీణస్థితంత్రిలాసపాండురం || ప్రవాళకృతసోపానం తప్తకాం
చనవేదికం | ముష్కంతమివ చక్షూంపిష్యోతమానమివశ్రియా || విమలంప్రాంశుభావత్కాయున్నిభంతమివాంబరం ||
౬ || తతోమలినసంతాంరాక్షసీభిన్నమాపుతాం || ఉపవాసకృశాంధీనానిశ్శ్వసంతీంపునశపునః | దదర్శశుక్లవ
త్రాదౌచంద్రలేఖామివామలాం || మందప్రఖ్యాయమానేనరూపేణుదిరప్రభాంపినగ్ధాంధూమజాలేనశిఖామివవిభా
వసోః || పీతేత్రైనేనసంతాంక్షిప్తైవోత్తమవానసా | సపంకామనలంకారాంవివద్యామివపక్షినిం || క్షీరతాంబుజసం
తప్తాంపరిష్కానాంతపస్వినీం | గ్రహాణాంగారకేణేపీడితామివరోహిణీం || అశ్రుప్రణాణముఖంధీనాంకృతామనశ
నేనచ | శోకధ్యానపరాంధీనానిత్యందుఃఖవరాయణాం || ప్రియంజనమవశ్యంతీపశ్యంతీంరాక్షసీగణం | స్వగణేన
మృగీంహీనాంశ్వగణాభివృతామివ || నీలనాగాభయావేణ్యాజఘనంగతమైకయా | నీలయానీరదాపాయే వనరా
జ్యావహీమివ || సుఖాన్తాందుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదాం || ౭ || తాంసమీక్ష్యశాబాక్షీమధికంమ
లినాంకృతాం || తరూయామాససీతేతికారజైరుపపాదిభిః || ౮ || హిరీయమాణతదాతేనరక్షసాకామరూ
పితా || యథాకూపాహిదృష్టతైరథారూపేయమంగనా || ౯ || పూణాచంద్రాననాంసుభూం చారుప్య

ప్రవయోధరాం || ఖర్వంతీంప్రభయాదేవీం సర్వాపరిమిరాదితః | తాంనీలకేశీంబింబోష్ఠీం సుమధ్యాంసపరిష్ఠి
తాం | సీతాంపద్మపలాశాక్షీంమన్మథస్వరతింయథా | ఇష్టాంసర్వస్యజగతీపూర్ణాచంద్రప్రభామివ || భూమానులేను
మాసీనానియతామివతాపసిం | సిద్ధ్యాన్వబలుభాంభీరుంభుజగేంద్రవధూమివ || శోకహాలేనమహాచావితలేననరాజ
తీం | సంసక్తాంధూమజాలేనశిఖామివవిభావసోః || తాంవృత్తీమివసందిద్ధామృద్ధింసపరితామివ | విహతామివపశ్చద్ధా
మాశాంప్రతిహతామివ || సోపనగాఁయథాసిద్ధింబుద్ధింసకలుషామివ | అభూతేనాపవాదేనకీర్తింసపరితామివ || రా
మోపరోధస్యితాంరక్షోహరణశిఖితాం | అబలంమృగశాబాక్షీంపీక్షమాణాంతరప్రతః | బామ్నంబుపరిపూర్ణేనకృ
ష్టవక్త్రాక్షిపత్మశా | పదనేనాద్రవస్నేనశ్శ్చన్వంతీంపునఃపునః || మలపంకధరాంధీనాంమందనాహారముండితాం |
ప్రభాంసత్తరరాజస్యకాలమేమైరివాప్యతాం || 3౭ || తస్యసందిది హేమబద్ధిర్ముహుస్సీతాంసరిత్యుతామ్నాయానామృ
యోగేనవిద్యాంప్రశిథిలామివ || 3౮ || దుఃఖసంబుధేసీతాంహనుమానలంకృతాంసంసారతేయథాహీనాంవా
చమథాఁంతరంగతాం || 3౯ || తాంసమీత్యుపిహాలాక్షీంరాజపుత్రీమనిందితాం | తరీరయామాససీతేతితారశ్చైరుపవా
దిభిః || ౪౦ || వైదేవ్యులాలాచాం గేమతదాదరామోన్మత్తీతయత్ | తాన్యాభరణజాలానిశాశోభిస్సృతయత్ || సు
కృతాకణావేష్టాచక్రదండస్త్రైచమసంస్థితా | మణివిదుమిదిత్రాణిహస్తేష్టాభరణానిచ || శ్యామానిదిరయ క్తత్వాత్త
ధాసంస్థానవంతిచ || ౪౧ || తాస్యేవై తానిమన్వేహంయానిరామోన్మత్తీతయత్ || ౪2 || తత్త్రయాన్యవహీనానితాన్య
హంసేవలక్ష్మయే | యాన్యన్యానావహీనానితానిమానినసంశయః || ౪౩ || వీతంకనకపట్నాభంద్రస్తంభద్వనసంశుభం |
ఉత్తరీయంనగాసక్తంతదాదృష్టంప్లవంగమైః || భూషణాభవముఖ్యానిదృష్టానిధరణీతరే | అనయైవాపవద్ధానిస్వనవం
తిమహంతిచ || ౪౪ || ఇనందిగృహీతత్యాద్వనసంక్షిప్తవత్తరంతథావీనుసంతద్దణంంతథాశ్రీమద్వక్తరేతత్ || ౪౫ ||
ఇయంకనకనారాఁగీరామస్యమహిషీపియో | ప్రణస్తాపిసతీయాన్యమనసోనప్రణశ్యతి || ౪౬ || ఇయంసాయత్కృతే
రామశ్చతుర్థింపరితస్యతే | తాయశ్చేనానృతంస్యేనశోకేనమదనేనచ || శ్రీప్రణవేతికారుణ్యాదాత్రితేత్యాన్యశంస్య
తః | పత్నీసంప్తేతిశోకేనప్రియేతిమదనేనచ || ౪౭ || అస్యాదేవ్యాంయథాయమమంప్రత్యంగసాప్తవం | రామస్యచయ
థాయామంతస్యేయమసి తేక్షణా || ౪౮ || అస్యాదేవ్యామనస్తస్మిన్ ప్రస్యచాన్యాంప్రతిష్ఠితం | తేనేయంసచధర్మా
త్వామహారణమసిజీవతి || ౪౯ || మమరంకృతవానామోహీనోయదనయాప్రభః | ధారయత్వాత్మనేదేహం న
శోకేనావసదతి || ౫౦ || మమరంకృతవారేరామోయభిమాంమత్తకాశిని || సీతాంవిరామమహాబాహుర్ముహూర్తమ
సిజీవతి || ౫౧ || ఏవంసీతాంతదాదృష్టాన్యహృష్టాన్యజననసంభవః | జగముమనసారాహం ప్రశశంసచతంప్రభం || ౫2 ||
ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-పంచదశస్కంధః. *****

ప్రశస్యతుప్రశస్తవ్యాంసీతాంతాంహరిపుంగవః | గుణాభిరామంరామంచపునశ్చీంతాపరోభవత్ || ౧ || మము
హారణమపథ్యాత్వాబాప్తవర్యామతేక్షణః | సీతామాత్రిత్యతేజస్విహనుమాన్విలలాపహ || ౨ || మాన్యాగురువీరస్య
లక్ష్మణస్యగురుప్రియా | యదసితాపిమఃఖాతాకాలోహీదురతిక్రమః || 3 || రామస్యవ్యవసాయజ్ఞాలక్ష్మణస్యచగ్ధీమ
తః | నాత్మభగంతుభ్యతేదేవీగంకేవజలదాగమే || ౪ || తుల్యశీలమయోవృత్తాంతుల్యాభిజనలక్ష్మణాంరాఘవోర్హతివై
దేవీంతంచేయమసి తేక్షణా || ౫ || తాందృష్ట్యానవహేమాభాంలూకీకాంతామివశ్రియం | జగముమనసారామంచవనం
చేదమగ్రుహీత్ || ౬ || అస్యాహేతోర్విశాలాఽన్యహతోవాలీమహాబలః | రావణప్రతిమోవీర్యేకబంధశ్చనిపాతితః || ౭ || వి
రాధశ్చహతస్సంఖ్యరాక్షసోభీమవిక్రమః | వనేరామేణవిక్రమ్యమహేంద్రేణేవశంబరః || ౮ || చతుర్దశసహస్రాణిర
క్షసాంభీమకర్మణాం | నిహతాజనస్థానేతరగ్నిశిఖోపమైః || ౯ || ఖరశ్చనిహతస్సంఖ్యాత్రిశిరాశ్చనిపాతితః | దూష
ణశ్చమహాతేజారామేణవిదాత్మనా || ౧౦ || విశర్వరూపానరాణాంచమర్గభంవానిపాతితం | అస్యానిమత్రైసుగ్రీవసాస్త్రి
ప్రవాణలోకనత్కృతం || ౧౧ || సాగరశ్చమయాకాగ్రింతశ్శ్రీమాన్మదనదీవతిః | అస్యాహేతోర్విశాలాఽన్యఃపురీచే
యంసరిత్యతా || ౧2 || యదిరామస్యమద్రాంతాంమేదినీంపరివతయేత్ | అస్యాఃకృతేజగచ్ఛాపియంక్రమిత్యేవమేమ
తి || ౧3 || రాజ్యంవాత్సిలులోకేషుసీతావాజనకాత్మజా | త్రైలోకకృతాజ్యంసకలంసీతాయానాపుయారోలాం ||
౧౪ || ఇయంసాధర్మశీలస్యమైథిలస్యమహాత్మనః | సుతాజనకరాజస్య సీతాభర్తృద్యుతవ్రతా || ఉద్భితామేదినీంభి
త్వాత్తేహలంబుఖక్షతేపద్మరేణురైఃకేణాశుభైఃకేదారపాంసుభిః || ౧5 || విశ్రాంతస్యార్యశీలస్యసంయుగేవ

నివర్తనః, స్మృతాదశరథస్త్రైవిశ్వేష్టారాజ్ఞోయశస్వినీ॥౧౭॥ ధర్మః క్షాన్త్యశ్చరజ్జన్యరామస్యవిదితాత్మనః, ఇయంసౌ
దయతాభార్యాతాక్షసీవతమాగతా॥౧౮॥ సర్వాన్యగోపాన్యరిత్యభ్యభర్తృసేషహబలాత్కృతా | అచింతయత్సాధుః
ఖానిప్రవిష్టానిజనంవనం॥సంకుప్తాఫలమూ లేనభర్తృశుశూన్యమకేరతా॥ యాపరాంభజత్రేప్రీతింవనేషభవనేయథా॥
సేయంకనకవద్ధాంగీనిత్యంమమిత్రభావీశి. సహ తేయాతనామేతావనధానామభాగినీ. ౨౦॥ ఇమాంతుశీలసంప
న్నాండ్రప్రసూమాతిరాఘవః | రావణేనప్రసూనితాంప్రపామివపిపాసితః॥ ౨౧॥ అస్యనూనంపునలాభాభాద్యాఃసంపా
ప్రీతిమేష్యతి॥రాజారాజ్యపరిభ్రాంత్యేపునఃపాప్రీత్యవమేదిని॥ ౨౩॥ కామభావైఃపరిత్యక్తపీనాబంధుజనేనచ | ధార
యత్యాత్మనోదేహంతత్సమాగమకాంక్షిణీ. ౨౪॥వైషావశ్యతిరాక్షసోనేమాన్ముష్యఫలచ్యూమా. పిన్దహృదయా
నూనంరామమేవానువశ్యతి॥ ౨౫॥ధర్మానామవరంనార్యాభూషణంభూషణదాపి | ఏమానురహితా లేనభూషణాన్వా
నశోభతే. ౨౬॥ దుష్కరంకురుతేరామోహీనోయదనయాప్రభుః | ధారయత్యాత్మనోదేహం నయఃఫేనావసిదతి ॥

౨౭॥ఇమానుసితకేతంతాంశతపత్రనిభక్షణాం | సుఖాహోంయఃఫతాంధ్యస్తామనూపివశ్చింతంసునః॥ ౨౮॥ క్షీలిత
మాపుష్కరసన్నిభాక్షియారక్షితారాఘవవత్క్షణాభ్యాంసారాక్షసీభిర్నికృతేక్షణాభిస్సంరక్ష్యతేసంప్రదిప్యతమూ
లే॥౨౯॥హిమహతేనధివినస్త్యశీభాన్యననవరంపరయానీష్యమానాసహచరసహితేవచక్రవాకీజనకసంతాకృప్తశాం
దశాంప్రవన్నా॥౩౦॥అస్యహిపుష్యవనతాగ్రతాభాశ్శీకన్దృగ్ధంవైజనయంత్యశీకాః | హిమవ్యూహయేనవమందర
శ్చిరభ్యుద్ధితోవైకసహసరశ్చి॥౩౧॥ఇత్యేవమథగంపిరస్సవేత్త్యసీతేయమిత్యేవవిప్లబ్ధిః | సంశ్రిత్యతస్మిన్నిషసా
దవృక్షేబిలివారితామ్ముషభస్తరస్వీ॥౩౨॥ఇతిశ్రీమత్పుండరీకాండే-పంచదశస్తకం. *****

తతఃకుముదకండాభాన్ద్యలోనిర్మలంస్సయం | ప్రజగామనభక్త్యంద్రోహంసోనీలమివోదకం॥౧॥ సావిత్రిమివ
కుర్వన్సుప్రభయనిర్మలప్రభః|చంద్రమానశ్చిశ్శీతైస్సపేవేవనాత్మజం॥ ౨॥ సదదర్శతత్ప్రతాంపూర్ణచంద్రనిభా
ననాంశోకభారైరివన్యస్తాంభారైర్నామివాంభసీ॥ ౩॥ దిదృక్షమాణోవైదేహీంహనుమాన్సామత్యజః | సదద
ర్శాదిహరస్తాసారాక్షసీర్హృదదళకాః॥ ఏతాక్షీమేకన్దాంబకణంప్రాప్రీవరణాంతథా | అకన్దాంశంకుకన్దాంచమద్రక్షో
చ్ఛాన్యసంకాపం॥ అలికాయోద్దమాంసంబతశుద్ధిర్లశిరోధరాం | ధ్వస్తకేతీంతథాకేతీంకేశకంబజధారిణీం॥లంబక
న్యలంఘాంశంశంబోదరపయోధకాం | లంబోష్ఠీంమబుక్తింవలంబాస్యాంలంబజానుకాం॥మృన్మాంధ్విష్ణంతథా
కుబ్జాంబికటాంవామనాంతథా॥కరాశాంభగ్నవక్త్రాంచమంగాక్షీంబికృతాననాం॥౪॥విక్రతాఃపంగాఢాఃకారికాక్రిధ
నాఃకలహప్రియాః॥కాళాయనమహాపాలకులముగ్రరథారిణీః॥వరాహమ్మగ్రశృంగులమహిషాజివీవాముఖః॥గవ్యేష్ట
హయపాదీశ్చనిఖాతశిరసోపరాః॥ఏకహస్తైకపాదాశ్చఖరకణ్యశ్వకణికాః॥గోకన్దీమాఃప్రీకన్దీశ్చపారికన్దీశ్చకా
పరాః॥అనాసాఅతిసాసాశ్చతిర్మద్మాసానివాసికాః॥గజసన్నిభవాసాశ్చలలాటోచ్ఛాన్యసనాసికాః॥హస్తీపాదాను
హాపాదాగోపాదాపాదచూర్ణికాః॥అతిమాత్రశిరోగ్రీవాఅతిమాత్రమహాదరిః॥అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చదీప్తాః॥
హస్వినభాన్ద్రకా | అజాముఖమాఃప్రిమాఖగోమఖసూక్రీమముఖః॥హయోష్ట్రఖరవక్త్రాశ్చరాక్షసీర్హృదదర్శనాః॥
శూలముగ్రహస్తాశ్చక్రీధనాకలహప్రియాః॥కరాళాధూమ్రశీతేష్టరాక్షసీర్నికృతాననాః॥ఏబంకీస్సతరంపానం
సదామాంసమరాప్రియాః॥మూసశశీతదిద్ధాంగీమాంసశశీతభోజనాః॥తాదదర్శకమశ్రేయోరోహహర్షదర్శ
నాః॥సంభంధవంతమహాసేనావీరివార్యవన్యతీం॥౧౭॥౪॥తస్మాదస్తావృతాందేహీరాజపుత్రీమన్దితాంలంబక
మానలక్ష్మీనాగహనుమాన్జనకాత్మజాం | నిమ్బిభాంశోకసంతప్తాంకులసంకులమూర్ధజాం॥క్షీణపుష్కాంమృతాం
భూమాతారాంనిపతితామిపచారిత్రవ్యవదేశాధ్యాంభర్తృదర్శనదుగతాం॥భూషణైరుత్తైహింసాంభర్తృవాన్య
ల్యభూషణాం॥రాక్షసానిపసంరుద్ధాంబంధుభిశ్చేదనాకృతాం॥వియూధాంసంహసంరుద్ధాంబంధాంగజవధూమివచం
ద్రరేఖాంబయోదాంతేశారదావైత్రివావృతాం॥శీఘ్రహపామనంస్పర్శాదయత్కామివవన్లక్ష్మీ॥౨౦॥సీతాంభర్తృ
వశేయత్కామయత్కారాక్షసీవశే॥అశోకపనికామధ్యోకసాగరమాప్లుతాం | తాభివరివృతాంత్రక్షగ్రహామివరో
హిణీం॥దదర్శహనుమాన్దేహీలతామకుసుమామివ॥౨౪॥సామలేనచదిద్ధాంగీవపుమాచావ్యలంకృతా॥మృణాలీపంక
ద్ధేవవిభానిపవిభాతీవ॥౨౫॥మరిశేసరుచక్రేణివరిక్షిప్తైసభామినిం॥సంప్రతాప్యగతాభాక్షీందదర్శహనుమానసం
తాందేహీందీనపదనామదీనాంభర్తృలేజసా॥రక్షితాంస్వీనశీలేనసీతామసీతలోచనాం॥౨౭॥తాంధ్యస్యహను

మోసేతాంమృగశాబదిభేక్షణాంమృగశాన్యమివత్రస్తాంపీక్షమాణాంసంకులతః||దహంతీమహాపశ్యన్వైపుగతాన్పు
 బ్లవధారిణః||నంఘతమవశోకానాంమఃఖసృమివమిశ్లేతాం||తాక్షమాంసువిభక్తాంగీందినాభవణశోభిని||చహ
 ర్షమకులంలేభేమారుణిశ్రేక్ష్మప్రైథిలి||3౦౫||హర్షజానిదనోద్రాణీతాంద్వన్వమదిరేక్షణాం||ముమోచహనుమాం
 స్తత్రసమశ్చక్రేవరాఘవం||3౦౫||నమస్కృత్యానరామాయలక్ష్మణాయచపరీవహ||సీతారదశఃసంసంపృష్టోహను
 మాస్సంప్రతోభవత్||3౦౫||ఇతిశ్రీమత్పుండరీకాండే సప్తవత్సరః. *****

తథావిప్రీక్షమాణస్యసంసంప్రసారచరణం వివిన్వతశ్చతైదేహింకందిచ్చేమనశాభవత్||౧౧||వదంశవేదవిమ
 హంక్రతుప్రవరయాజినాం||శుశ్రావబ్రహ్మఘోషాంశ్చవిగ్రాశ్రేబహ్మరక్షసాం||౨|| అథమంగళవాదితైశ్చబై
 శ్శ్రోత్రమహోవారైః||ప్రాబుధ్యతమహాబాహువృశగ్రీవోమహాబలః||౩|| విబుధ్యతుయథాకాలంరాక్షసేంద్రఃప్రతా
 పవా||సప్తమాల్యాంబరభరోదైదేహీమన్వవింశయత్||౪||భృశంఘోక్షైస్తన్వాలచహదనేనమదోరః||౫||నసతం
 రాక్షసఃకామంశకాకాన్యగూహితుం||౬|| ససర్వాభరతైశ్చక్ష్మవిభ్రాద్భిర్యునునుత్రహం||తాంనగైర్భమభిజా
 హ్లాంసంసృపుష్పవలంవదైః||వృతాంపుమరీశీభిశ్చనానాపుష్పవశోభితం||సదామదైశ్చపదాగైర్విద్రాంపరమా
 ద్భుతాం||ఈహామృగైశ్చపిదైశ్చస్తాంద్వస్త్రిమహోవారైః||పీఠీసంప్రీక్షమాణస్యమణీకాంచనతోరణః||నానామృ
 గగణాశ్శిల్లాంధ్రైఃప్రపతితైవళాతాం||అశోకవనికామేవపూ||శస్మంతశ్చరీమా||౮|| అంగనాశ్రమాలతంతుతంప్ర
 జంతమనుప్రజత్||మహేంద్రువహిలస్త్వయదేవగంధర్వయోషితః||౧౦|| దీపికాఃకాంచనీకాశ్చిజ్జ్యోహుస్తత్రయో
 షితః||చాలవజ్రజహస్తాశ్చృతాలవృంతానిచాపరాః||౧౧|| కాంచనైరపిభృంగారజఃపూస్సలిలమగతః||మండ
 లాగ్రాప్రసేంద్రైవగృహస్థస్యాఃపుష్పతోయయః||౧౨|| కాచిద్రక్షమగూంస్థారీంపూణాఽపానస్యభామినీ||ద
 ష్మిణాదక్షిణైవతదవాగ్నిహపాలినా||౧౩||రాజహంసప్రతీకాశంధ్రతంపూణాశశిప్రభం||సౌవణికదండమపరా
 గ్మహీత్యాపుష్పతోయయా||౧౪|| నిద్రామదవరీతాక్రూరావణస్థాన్త్రహం||అనుజన్మఃపఠింపిరంఘనంవి
 ద్యుల్లతాశ్చ||౧౫|| వ్యావిధృహరకేయూరాపుమామృదిరవణాకాః||సహగతకేకాంతాస్సస్వేదనదరాస్తథా||
 ౧౬|| ఘోరాంత్యోమదశేషిగనిద్రయాచశుభావనాః||స్వేదక్షిప్తాంగకుమమాస్సుమాల్యాకులమూర్ధణాః||ప్ర
 యాంతేంద్రైర్ముతపఠింవార్యోమదిరలోచనాః||బహుమానాచ్యతామాచ్యపీయాభార్యాస్తమన్వయః||౧౮||
 సదకామపరాధీనఃపఠిస్తాసాంనుహాబలః||సీతాన్త్రమనామందోమదాంవిరగతిర్భృథా||౧౯||తతఃకాంచినాదంచనూ
 పురాణాంచసన్వయం||శుశ్రావసంప్రసాంసకపిత్తరుతాస్తజః||౨౦|| తంచాప్రతిమకమాణమందిర్యబల
 పారుషం||ద్వారదేశమనుపూ||త్వందదర్శమానుమానహిః||దీపికాభిరనేకాభిస్సమంతాదవభాసితం||గంధదైలావసితా
 భిభ్రీణయమాణాభిరగ్రతః||కామదర్శమదైర్భుక్తంజిహ్వాతాన్రూయతేక్షణం||సమక్షమివకందర్శమవిద్యతరాసనం||
 మథితామృతశేనాభమరజోవస్త్రముద్రమంసలిలనుమకన్దంతంవిమక్తంసక్తమంగదే||తంప్రతలిపిపేదినః||ప్రపుష్ప
 ఘనావృతః||సమీపమివసంక్రాంతంనిభాన్యాయవత్రమే||౨౫|| అవేక్షమాణస్తతతోదదర్శకపితుంజరః||హువయావన
 సంపన్నారావణస్యవస్త్రయః||౨౬|| తాభిఃపరివృతోరాజానుమాచాభిర్భవాయశాః||తస్యౌగద్విజృంభంఘంప్రవి
 క్షః||ప్రమదావనం||౨౭|| క్షిబోవిదిక్రాభిరణ్యంకుకణాఽమహాబలః||తేనవిశ్రవసంపుత్రస్సద్భృతాక్షసాధిపః||
 వృతఃపరమనాశీభిస్తారాభిరివచంద్రహః||౨౮|| తందదర్శమహారేణాస్తేజోవంతంసహాకపిః||౨౯|| రావణాయం
 మహాబాహులిరిసందిగ్ధవానరః||అవపుత్రోమహారేజాహనుమాన్మారుతాస్తజః||౩౦|| సతథాపుష్కరేజాస్సన్ని
 ధూతస్తస్యతేజసా||పత్రసహస్యంతరేసంహృహనుమాస్సంప్రతోభవత్||౩౧|| సతామసిరకేకాంతాంసశ్రోణీంసం
 హతస్తనీందిప్యతురసితాపాం||గాముపావగ్రతంవణః||౩౨||ఇతిశ్రీమత్పుండరీకాండే అష్టాదశవత్సరః. *****

తస్మిన్నేవతతఃకాలేఽజప్రతిగ్రహింసిదత్||హువయావనసంపన్నంభూమనోద్రమభూషితం||తతోద్భుత్వై
 వదైదేహీరావణంరాక్షసాధిపం||శ్రీవేవతవరాలోహప్రవాతేకదరీయథా||౨|| అచ్చాద్యోదరమూరుభ్యాంకా
 హుభ్యాంజవయోధరోఽపివన్తి||శౌరాక్షీనదంతివరవణిణ||౩|| దశగ్రీవస్త్వదైహీంరక్షితాంరాక్షసగ్రైః||దద
 ర్శసీతాంసుభాన్తానాంసన్నానివాణావే||అసంప్రతాయాహుసీనాంభరణ్యాంసంశితవ్రతాం||నిన్నాంప్రపతి
 తాంఘోమాశాభానివవనస్సురే||కులంబందనిక్రాంగీంమందనాహాఽమమండితాం||మృగాభీమకంక్షేపవిభాజిత

విభాతిచ || ౬ || సమీపంరాజసింహస్వరామస్యదితావ్యసః సంకల్పనాయసంయుక్తైర్యౌగంధిమవసుకోశైశ్చ || శు
వ్యంతుంబరమేకాంధ్యానశోకపరాయణాం | దుఃఖస్యంతమవశ్యంతం రామాం రామమనునతాం || వేష్టనానార
థావిష్టాంపన్నగేంద్రవధూమివ | భూప్యనానాంగ్రహేణవరోహిణీంధూమకేతునా || వృత్తశీలమలేఖాతామాచార
వతిభావిమేతి | పునస్సుంహారమావన్నాంజాతామివచచమూలే || అభూతేనాపచేనకీర్తింధివతితామివ | అన్న
యానామయోగేనవిద్యాంప్రశీలితామివ || సన్నామివమహాకీర్తింధ్వామివవిమూళితాం | పూజామివపరీక్షితామా
తాంప్రతిహతామివ || అయితీమివవిద్యస్తామాజ్ఞాంప్రతిహతామివ | దీప్తామివదిశంకాభేదపూజావసమృతామివ || పద్మ
నీమివవిద్యస్తాంహతశూరాంచమూమివ | ప్రభామివతమోద్భవ్తామివపక్షిణామివవాహం || వేదీమివపర్యాప్తాంశాం
తామగ్నిశీతామివ | పాణిమానీమివనితాంరాహుగ్రస్తేయమండలాం || ఉర్జ్యస్తవర్ణకమలాంవిత్తానితపహంక
మాంహస్తిమాస్తవరావృష్టామామలాంపద్మనీమివ | పరిశోధాతురాంశుమాం నందింస్సామితామివ | పరయామృత
యాహీనాంకృష్టవత్కనీశామివ || సుమమారీంసుఖాతాంగీరత్నగర్భ్యపూరితాం | తప్తమానామివ స్థివమృతా
రీమివిరోధ్యతాం | గృహీతామారితాం స్తంభయాదపేనవివాక్యతాం | నిశ్చ్యవసంతంసుచఃఖాన్ద్రాంజరాజవధూమి
వ | ఏకయాదిభుయావేద్యాశోభమానామయత్తతః | నీలయానీరదాపాయేనరాజ్యావహీమివ || ఉపవాసేనశో
కేనధ్యానేనచభయేనచ | పరిక్షితాంకృతాందీనామల్పాహారాంతపోధనాం | ఆయాచనానాంసఖాగ్ధాంపాశ్రీ | జలిం
దేవతామివ | భావేనరఘుముఖ్యస్యదశగ్రీవపరాభవం || సమీక్షమానాయుదతీనుండితాం సువత్సృతామాయితశ్శ
లేవనాం | అనుప్రతారామమితవ మైథిలీంప్రలోభయామాపవిధాయరావణః || ౨౩ || ఇలిశ్రీమత్పుండరీకాండే - పక్షో
నవింశస్సర్గః || ***** సతాంపరిప్రతాంపరినాంరానందాంతపస్సినీంసాకాన్తైర్భునైర్యాన్తై
ర్మృత్యుదశాయతరరావణః || ౧ || మాంధృష్ట్యానాగనాసోరుసూహమానాస్తవోదరం | అదర్శనమివాన్తానభయాన్నే
తుంత్వమివప్నసి || ౨ || కామయేత్వాంబితౌల్యబహుమన్యస్వహంప్రియే | సర్వాంగగుణంపన్నేనసర్వలోకమహో
హరే || ౩ || సేవాకేవిత్సమ్యక్సాంతాక్షిణఃకామయామిణః | వ్యవసర్వమతేనీతేభయంమత్తప్యబద్ధతం || ౪ || వృద్ధ
మోరక్షసాంభీరుసర్వదైవసంశయః | గమనంవాపరస్త్రీణాం పరణంసంప్రమద్యతాం | ఏవంచైతదకామాంతు
నత్వాంస్పృత్యామిమైథిలి | కామంకామశ్శరీరేమేయథాకామంప్రవర్తతాం || ౬ || దేవేభాభయంకార్యంమయిలి
శ్యసిహేప్రియే | ప్రణయస్వచరతేనమైవంభూకోశీలాంసా || ౭ || ఏకవేణీధరాశ్యాధ్యానంఘరినమంబరం | ఆ
స్థానేపుష్పవాసశ్చవైతాన్యావయికానీతే || ౮ || చిత్రాణిచమాల్యాచందనాన్యగనూడిచ | విభీకానిచవాసాంసిదివ్యా
న్యాభరణానిచ | మహాహాణిచపానాశయనాన్యాపనానిచ | గీతంస్మృతే చవాద్యంచలభమాంపాశ్రీమమైథిలి || ౧౦ ||
స్త్రీరత్నమసిమైవంభూకురుగాతేప్రభూభావణం | మాంపాశ్రీమహికోథంసాన్యాస్త్యసంహారంమవిగ్రహే || ౧౧ || ఇ
దంతేచూరంజాతంయావనంవృతవత్తేయదతితంపుననైఃసోరతశీమృతిమపామివ || ౧౨ || త్వాంకృత్వోపర
తోమస్తేరూపకతావసవిత్సప్తక | సహియాసోపమాత్వన్యాతవాసీశుభదర్శనే || ౧౩ || త్వాంసమాసాన్యవైదేహీ
రూపయావనశానిం | కశిపుమానతివత్తేతాత్రాదపేపితామహః || ౧౪ || యద్యన్యత్కామివేగాత్రోశీతాశునద్యతా
ననేరత్సింప్రక్షిణపునుశోణిచమీర్తమనిభద్యతే || ౧౫ || భవమైథిలిభార్యామేమోహవిసంపింజయ | బహ్వేనామ
త్తమస్త్రీణామాహృతామిలిప్రతః || సర్వాసామేవభద్రంలేమమాగ్రమహిషీభవ || ౧౬ || లోకేభ్యాంయానిరి
త్సారిసంప్రమథ్యాహృతానై || తానీమేభీరుసర్వాశిరాజ్యంచైతదహంచతే || ౧౭ || విజిత్యవృద్ధింసర్వాంనానా
నగరమానిం || జనకామిచదాస్యామిలివ హేతోర్విలాసిని || ౧౮ || సేవావశ్యమిలలోకేన్యాయోమేప్రభిలలోభవేతో
పత్యమేమమహద్విర్యమప్రతిద్వంద్వమాహవే || ౧౯ || అనకృష్ణంశుగేభగ్నాయాఃవృద్ధితద్యజాః || అత్రా
ప్రత్యగీకేమస్థాతుంసుమనరామరాః || ౨౦ || ఇద్ధయాక్రియతామద్యప్రతికర్మతపోస్తమం || సప్రభాణ్యవసభ్యం
తాంతవాగేభూవరానిచ | సాధువశ్యామిలేయావంసంయక్తంప్రతికర్మతా || ౨౧ || ప్రతికర్మభిసంయక్తం దాక్షిణ్య
సహరావనేభిక్త్యుభాగాన్యథాకామంబిభీరురనున్వచ || ౨౨ || యతేభ్యంచప్రయచ్చర్వంపుష్పింపాధనానిచ | ల
బస్యమయినిసృష్టాభ్యస్తమాజ్ఞావయన్వచ | మన్మనీనాదాల్లంబత్యాత్మలంకాంబాంధవాస్తవ || ౨౩ || ఋద్ధింమ
మానువశ్యత్వంప్రియంభద్రేయశశ్రమే || ౨౪ || కింకరివ్యసికామేణమభదేవీరవాసపాక్షిప్తవిజయారామోగత

శ్రీరస్తునగోచరః||వ్రతీస్థంఢలశాయీవశంకేదీవతివానవా || ౨౬౪ || సమీచైదేహీరామస్త్యుండప్థుంహపుష్పలక్ష్మ్య
 తేపురిబలాశైరసిత్తేమేఘైజ్యోతాన్మవివాప్యతాం || ౨౬౫ || నచాపిమమహస్తాత్త్వాంహృత్పుసురతిరాఘ
 వః||సీరాణ్యశివుఃకీర్తిమంద్రహస్తగతామివ || ౨౬౬ || చారుస్త్వేచారుదలిచారునేత్రేబిలాసిని || మనోహరసిమే
 భీనుమవద్ద్యవన్నగంధుధా || ౨౬౭ || క్షిప్తకాశేయవనవాంతస్త్విమస్వనలక్ష్మతాం||తాన్వంసప్తవ్యస్సేషుదారేషురతిం
 నోపలభావ్యహం||౩౦||అంతఃపురినివాసస్యఃస్త్రియస్సరస్వినాన్వితాః || యావంత్యోమమనర్వాసామైశ్వర్యంకు
 దుజానకి || ౩౧ || సుమహ్యసితతేజాంతేత్రేలోక్యప్రవరాస్త్రియః || తాన్వ్యావంతరిపృథ్విత్రియమపురనాయ
 థా||౩౨||యూనివైశివశేనుభురీత్యానిపదనానివ||తానిలోకాంత్యస్సమశ్లోశిమాంచభుక్త్యయిథామఖం || ౩౩ ||
 సరామస్తవసాదేవిబలీననఃక్రమైః||నగనేనమయాతుల్యైజసాయశసామివా || ౩౪ || పిఙ్గహరసిమస్వభుక్త్య
 భోగాదననిచయంప్రదిశామమేదీనించ || మయిలలలనెయథామఖంత్యం త్వయిచనమేత్యలలంతు బాంధవాన్తే ||
 కుసుమితరుజాలనంతతానిభీనరయితానిమద్రతీరజాని || కనకవిమలహారభూమితాంగిహరమయానహభీరుకా
 ననాని || ౩౫ || ఇతిశ్రీమధ్సుందరకాండే-ఏకవింశత్యర్కః.*****తస్యతద్వచనంశ్చుత్వా
 సీతారాద్రస్యరక్షసః||అద్రాదీనస్సరాదీనంప్రత్యవాచశ్చైర్యచః||౧|| దుఃఖాద్దూరదీనితావేపమానాతపస్వినీ || చిం
 తయంతీనారోహంపతిమేవపతివ్రతా||త్యజముంతరతఃపుత్వాప్రత్యవచతుదిప్తితా || ౨ || నివత్తయమహోమత్తస్స
 జనేకీయతాంసునః||సమాంపార్థియతుంయుక్తంసుసిద్ధిమివపాపకృత్ || ౩ || అత్యర్చనమయాతార్కమేవతత్త్వాన్
 విగహితం||కులంసంపార్థియాపుణ్యంకులేమహాతిజారయా || ౪ || ఏవమక్త్యాన్వరైదేహీరావణంరయశస్వినీ ||
 రాక్షసంపుష్కతకృత్స్వాభాయోవచనమబ్రవీత్ || ౫ || నాహమాపయితేభార్యాపరభార్యానతీతవ || సాధుధర్మమేక్ష
 స్ససాధుసాధువ్రతంచరే || ౬ || యథాతవతథాన్యేహందారారత్యైశ్చశాసర || అత్యనముపమాంకృత్వాన్వేషుదారే
 షురవ్యతాం || ౭ || అతుష్టంస్వేషుదారేషువచసలచలితేంద్రియం || నయంతిసిత్తిచజ్జంపరదారావరాభావం||౮||ఇ
 మాసంతోనవాసంలిసంతోనానానువతశాసే||తథాహివిచరితాతేబుద్ధిరాచారవజితా || ౯ || వసోమిథ్యాప్రశీతాత్మా
 పక్యముక్తంవిచక్షతైః||రాక్షసానామభావాయత్సంవానపతిపద్యసే || ౧౦ || అత్యతాత్మానమాసాన్యరాజానమనయే
 రతం||సప్యద్ధానివిసర్వంతిరాష్ట్రేశివగరాశిచరేథేయంత్వాంసమాసాద్యలంకారత్వేషుసంకులా || అపరాధాత్తై
 కస్యనదిరాద్విసశివ్యతి||౧౧||స్వకృతేహాన్యమానస్యరావణాదీఘదర్శనః || అభినందంతిభూతానివాశేపావకర్మ
 ణః||ఏవంత్వాంపావకర్మాణంవత్కృంతిపక్యతాజనాః||దిప్త్యైతద్వ్యసనంపార్థిప్రోద్రభ్యత్యేవహాపితాః || ౧౨ || శ
 త్యాలోభయతుంనామమైశ్వర్యేణగనేనవా||అనన్యారాఘవేణాహంభాసరైరేవభూయథా || ౧౩ || ఉపధాయభు
 జంతస్యలోకనాథస్యనత్యంతం||కథంసామోపధాసాన్యమిభుజమన్యస్యకస్యదిత్ || ౧౪ || అహమాపయితేభార్యార
 వ్యైవవసుధావతే || వ్రతసాన్వితస్యవిప్రస్యవిద్యేవవిదితాత్మనః || ౧౫ || సాధురావణరామేణ మాంసమానయమఃఖ
 తాం||వనేవాశితయాసాధ్యంకరేణ్యవగజాధిపం||౧౬||మిత్రహపయింకంతుంరామస్థానంపరిపుతా||వధంచానిచ్చ
 తాఘోరంత్వయాసాపురుషషణ్డః||విదితస్సపీఠధర్మజ్ఞశ్రరణాగతవత్సలః || తేనమైత్రిభవతుతేయదిదీపితుమిచ్ఛసి ||
 ప్రసాదయస్వత్వంవైసంశరణాగతవత్సలం||మాంచామైప్రయతోభూత్యానిర్యాతయతుమహాసే || ౧౭ || ఏవంహితే
 భవేస్వస్త్రిసంప్రదాయరఘునామే||అన్యథాత్వంపీకుర్వాణావధంపార్థస్యనిరావణః||౧౮||వజ్రయేద్రజ్జముత్స
 ష్టంవజ్రయేదంతకశ్చీరం||త్విద్విధంకునసంకుర్జ్ఞోలోకనాథస్సరాఘవః || ౧౯ || రామస్యధమవత్సత్రింశోవ్యసన్త్యం
 పహంవన్నం||తత్రతువిస్సప్తస్యరిష్టోమమతేరివ||౨౦||ఇహశీఘ్రింసువర్వాణాజ్వలితానాశ్చిత్తవరగాః || ఇమహాని
 పశ్యంతిరామలక్ష్మణలక్ష్మణాః||రత్నాంసపరిభస్మంతఃపుర్యామన్యాంసమంతః || అనంపారంకరివ్యంతితంతఃకంక
 నానసః||౨౧||రాక్షసేంద్రహమనర్వాసంరామగరుడోమహా || ఉద్ధరివ్యతివేగేనవైసతేయఇవరగాః||౨౨||
 అపనేపతిహంభాన్దాన్వశక్తీఘ్రిసురిందమః||అమరేభ్యశ్చీయిందిప్తాంబిష్టుప్రీతిరవక్రమైః || ౨౩ || జన్మానేహత
 స్థానేహితేరక్షసాంబలీతే||తైనత్వయారక్షుక్యరమేతదసాధువై || ౨౪ || అశ్రమంతుతయోశ్శూన్యంప్రవిశ్యనరసిం
 హయాః||గోచరంగతయోభ్యాఃతోరపసితాత్వయాధమః||౨౫ || సమాగంధమపాఘ్రియరామలక్ష్మణయోస్త్వ
 యా||తస్యంసందర్శనేస్థాతుంశునాశామాలయారివ||౨౬|| తస్యతేదిగ్రహీతాభ్యాంయుగద్రహణమస్థిరం || పుత్ర

స్వేంద్రభావశ్చాంతామూర్తేశ్వరస్యగ్రహః॥ ౩౨౪ ॥ క్షిప్రతవనాథోమేరామస్సమితిశాసనమ్ ॥ తోయమ
ల్బుమిదాద్భిఃపాన్తానాదాస్యతేతతైః॥ ౩౨౫ ॥ గిరికుటేశ్వరస్యగతోవధాయవానభాంగతోవావరుణస్యరాజ్ఞః॥ అనం
తయందాశరభేర్మమోక్ష్యసేమహామృతముఃకాలహతోశనెరివ॥ ౩౨౬ ॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-ఏకవింశస్కంధః***

సీతాయావచనంశుశ్రీత్యావరుమరాక్షసాధిపః । ప్రత్యువాచతతస్మింతాంవిప్రియంనియన్తరూ॥౧॥ యథా
యథాసాంత్వయితావశ్యః(శ్రీ)శాంతభారతా ॥ యథాయథాప్రియంసక్తావతిభూతస్తథారథా ॥ ౨ ॥ సస్మిన్నుచ్చతి
మేకోగ్రంత్వయికామస్సముఖ్యతః । ద్రవతోమార్గమాసాద్యహయారివససారధిః॥ ౩ ॥ వామఃకామోమనుష్యశాంతయ
స్త్రికోటినిభవ్యతే । జనేతస్మిన్ప్రస్మక్తోగ్రేస్త్విహావృత్తిలబాయతే । ఏతస్మాత్కారణాన్నత్వాంఘ్రాణామివరాసనే ।
వధాహోమవమానాహోమధ్యప్రప్రజీతేరతాం॥౪॥ పరుషాణీవాక్యానియారియానిబ్రవీషిమాం । తేషుతేషు
వధోయస్తస్వమైధిలిదారుణః॥౫॥ ఏవముత్వాతువైదేహీంరావణోరాక్షసాధిపః । కోగ్రంధంరంభసంయుక్తస్మితా
ముత్తరమబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ ద్వామసారక్షితవ్యమేయావధిప్రైమయాకృతః । తతశ్చయనమారోహమహత్సంవరసణిః॥
ఉద్భవంద్వాభ్యాంతుమాసాభ్యాంభర్తారంమామనిచ్చతీం । మమత్వాంపాత్రితరాశాక్షమాంధ్రాం తేమహాససే ॥ ౭ ॥
తాంతభ్యోమానాంసంపేక్త్యరాక్షసేంద్రిణజానేకీం । దేవగంధర్వకన్యాస్తావిషేషదర్శ్యతేక్షణః॥౮॥ ఓక్ష్మప్రకా
తైరపరావక్త్రీనేత్రైస్త్రకావరాః । సీతామాశ్వానయామాసుప్రజ్ఞతాంతేనరక్షసాం॥౯॥ తాభిరాశ్వాసీతాసీతా
రావణంరాక్షసాధిపం । ఉవాచాహ్మసీతంవాక్యంవృత్తశౌండీర్వగర్భితం॥౧౦॥ మానసంతేజసశ్చిన్ద్రస్సశ్చేంద్రియసేష్ఠి
నః । నివారియాయోనత్వాంకమణోస్తాద్విగహితాత్ ॥౧౧॥ మాంసిపదార్థాన్యనఃపత్నీం దీమవశదీపతే । త్వద
న్యస్తిశిషులోకేషుపాగ్ధియేష్వనసాపికః॥౧౨॥ రాక్షసాధమరామస్యభార్యామమితతేజసః । ఉక్తవాసనియత్వాపం
క్త్యగ్రతస్తస్యమోక్ష్యసే ॥౧౩॥ యథాద్యప్రశ్నమాతంగశ్శశ్చసహితోవనే । తథాద్విరదవద్రామస్త్యంనీచశతవత్
ప్రృతః॥౧౪॥ సత్యమిత్థాస్సహజంవైశ్చివస్త్రిహసంబజ్జసే । చతుషోర్విపయంతస్యతావమపగచ్ఛసే ॥౧౫॥ ఇమేతేన
యనేకూరేవిహాపేకృష్ణమంగళే । క్షీతానపతితేస్తాన్యామనార్యనిక్షరః॥౧౬॥ తస్యగర్భాన్యనఃపత్నీంస్సుహృదశిర
భస్యచక్రభంవ్యాహరతోమాం తేనజహ్వవ్యవశీర్యతే ॥౧౭॥ అనందేతామ్రామస్యతపసశ్చాపపాలనాత్ । నత్వాం
కుమిదశగ్రీవభస్మభస్మాహాతేజసా॥౧౮॥ నావహర్తృమహంశక్యాన్యయారామస్సగ్రీమతః । విధిప్రవధధాన్తాయవి
హితోనాత్రసంశయః॥౧౯॥ సూరేణధనదభాగితాబ్రైస్సముదితేనచ । అహోహ్యారామంకస్తాద్ధిదారచౌగ్యంత్యయా
కృతం॥౨౦॥ సీతాయావచనంశుశ్రీత్యారావణోరాక్షసాధిపః । విప్రస్థనయనేకూరేరాజానేమన్యవైక్షతః॥౨౧॥ లిలజీ
మూరసంకాతోమహాభుజశ్శోధరః । సింహసత్కరిత్రీమాణ్డప్రజహ్వగ్రలోచనః॥ చలాలమకుటపాగ్ంశుశ్చిత్ర
మాల్యానులేపనః । రక్తమాల్యంబరధరస్తప్తాంగదవిభూషణః॥శ్రీసీతాత్రేణమహతామేచకేనసుసంవృతః । అమృ
తోత్పాదనధ్వజభుజగేనేవమందరః । తాభ్యాంసపరిపూర్ణాభ్యాంభుజాభ్యాంరాక్షసేశ్వరః । శుశుభలపంకాశ
శ్చృంగాభ్యామివమందరః॥౨౨॥ తరుణాదిన్యనగ్ధాభ్యాంకుండలాభ్యాంవిభూషితరత్రవస్సభుష్యాభ్యామహోకాభ్యా
మివాచలః॥ సకల్బృత్తప్రతిమోవసంతభవమూర్తిమాణ్డ శ్శశానసైన్యప్రతిమోభూషితోవిభయంకరః । అక్షేక్షమా
ణోవైదేహీంకోపనంరక్తలోచనః । ఉవాచరావణస్మితాంభుజంగభవశిశ్వసృజ॥౨౩॥ అనయేనాభినంపన్నమర్హానమ
సువ్రతే । నాశయాన్యహమన్యత్వాంసూర్యస్సంధ్యామివోజసా ॥ ౨౪॥ ఇత్త్యుత్వామైధిలీంరాజారావణశ్చతురాచ
ణః । నందిదేశతతస్సర్వారాక్షసేఘోరదశశనా॥౨౫॥ ఏకాక్షిమేకశక్త్యాంచకర్ణ్యపాగ్ంవరశాంతభాగోక్షింహస్త్రిక
న్దీంచలంబక్తిమకన్దికాం॥౨౬॥ హస్తిచాద్భ్యవపాద్భ్యవగోపాదీంపాదచూలికాం । పాక్షిమేకపాదీంచపృథుపాదీమ
పాదీకాం॥ అతిమాత్రశిరోగ్రీవామతిమాత్రకుచోదరిం । అతిమాత్రాగ్ర్యనేత్రాగ్ంచద్విర్జహ్వనః । అనాసి
తాంసంహముఖంగోముఖంసూకరిముఖం॥౨౭॥ యథామద్వ్యతాసీతాక్షిప్రంభవతిజానేకః । తథాతురతరాక్షసస్స
ర్వాక్షిప్రంసమేత్యతః॥౨౮॥ ప్రతిలోమానులోమైశ్చసామదానాదిభద్రతైః । ఆవజ్ఞయతవైదేహీంకండన్యోద్ధమనే
నచ॥౨౯॥ ఇతిప్రతిసమాదిశ్యరాక్షసేంద్రఃపునఃపునః । కామమన్యపరితాత్పజానేకంపర్యగర్భయత్ ॥౩౦॥ ఉపగన్య
తతోక్షిప్రంరాక్షసేధాన్యచాలిన్ । పరివృన్యదశగ్రీవమిదంవచనమబ్రవీత్ ॥౩౧॥ మయాక్షీదమహారాజసితయాం
తవానయా ॥ వివర్ణయాకృపణయామానుష్యరాక్షసేశ్వర॥౩౨॥ మానమస్మామహారాజనదివ్యాన్యగసన్దమాణ్డ ॥

విదధాత్యుసురశ్రేష్ఠస్తవబాహుబలాజ్ఞతా||౮౧౪|| అకామాంకామయానస్యశరీరమువతస్యతే||ఇద్ధుంతీంకామయా
 నస్యశ్రీతిర్భవతిశోభనా||౮౧౫|| ఏవముక్త్యురాక్షసాస్యసముద్భిస్తప్తతోబలి||ప్రమానమ్మేమసంకాశోరాక్షసస్యస్యవర్త
 త||౮౧౬||ప్రస్థితస్సదశగ్రీవఃకంఠమయ్యున్మేదనీంజ్వలద్బాహుసంరవద్ధాభంప్రవివేశసేవేశనం||౮౧౭||దేవగంధర్వకన్యా
 శ్చనాకశ్చవ్యాశ్చసర్వతః||పరివార్యదశగ్రీవఃవివిశుస్తద్భ్రమణాన్తమం||౮౧౮||సమైక్యలింఘ్నంకవరామవన్యతాంప్రవే
 పమానాంపరిభక్త్యైరావణః||విహాయసీతాంసుదనేనమోహితస్త్వమేవవేత్సప్రవివేశభాస్వరం||౮౧౯||ఇతిశ్రీమ
 న్సుందరకాండే-ద్వావింశోఽస్కంః. ***** ఇత్తుర్వైమైశ్శరీరాజారణ్యశ్రు
 రావణఃసంవిద్యవతరస్సర్వారాక్షసీర్జిజ్ఞానామహ||౧||నిహన్త్రితేరాక్షసేంద్రమపునరంతఃపురం||తేరాక్షసో
 భీమరాపాస్తస్మిలాంసమభివదుపుః||౨||తతస్సీతామపాగమ్యరాక్షసకోగ్రముర్చితాః||పరంపరుషయావాచా
 నైదేహీమిదమ్బుజి||౩||పౌలస్త్యస్యవరిష్ఠస్యరావణస్యమహాత్మనః||దశగ్రీవస్యభార్యత్వంసేనేనబహుమన్య
 సే||౪||తతశ్చేకజటానామరాక్షసీవాక్యముబ్రవీత్||అనుంత్యక్రిగృథామాగ్నీసీతాంకరలలాడరీం||౫||ప్రజాపతి
 నాంషణ్డాయతువతుర్థోయఃప్రజాపతి||మానసోబ్రహ్మణఃపుత్రులపుస్త్యగ్ధివివృతః||౬||పులస్త్యస్యమతేజస్వీమహా
 షిర్వానసస్సుతః||నామూనవిశేవానామప్రజాపతినముప్రభః||౭||తస్యపుత్రోవీతలాలాక్షిరావణశ్శ్రుతీరావ
 ణః||తస్యత్వంరాక్షసేంద్రస్యభార్యభవితమహాసీ||౮||మయోక్తంచారుసర్వాంగివాక్యంకిన్ద్రానుమన్యసే||
 ౯||తతోహరిజటానామరాక్షసీవాక్యముబ్రవీత్||ఏవర్త్యనయనేకోపాన్మజానవన్యశేఖరా||౧౦||యేనదేవా
 శ్రుయన్ప్రీయోద్దేవరాజశ్చోజ్జితాః||తస్యత్వంరాక్షసేంద్రస్యభార్యభవితమహాసీ||౧౧||తతస్త్వన్మసానా
 మరాక్షసీకోగ్రముర్చితాఃభర్తృయంతితదాహురిమిదంచవచసముబ్రవీత్||౧౨||వీరోగ్భిక్త్యన్యశూరస్యసంగృ
 మేష్యవినశిణః||బలినోవీర్యయన్క్తస్యభార్యత్వంకింసలభ్యసే||౧౩||ప్రియాంబహుమతాంభార్యాంత్వత్వా
 రాజానుహంబుః||సర్వాసాంసమహాభాగాత్సాముపైష్యతిరావణః||౧౪||సమృద్ధంప్రీనహాసేగ్నిణానారత్న
 పకోభితం||అంతఃపురంసముత్సృజ్యత్వాముపైష్యతిరావణః||౧౫||అన్యాయవికటానామరాక్షసీవాక్యముబ్రవీత్||
 ౧౬||అనక్తదేవతాయద్దేవాగ్గంధర్వదావనాః||నిజితాస్సమరేయేవసేపార్వ్యమపాగతః||౧౭||తస్యసర్వ
 సమృద్ధస్యరావణస్యమహాత్మనః||కిమద్యరాక్షసేంద్రస్యభార్యత్వంనేచ్ఛసేథమే||౧౮||తతస్త్వమర్జుభీనామరా
 ఙ్గసీవాక్యముబ్రవీత్||౧౯||యస్యసాంసమహాభాగాత్సాముపైష్యతిరావణః||౨౦||ఇతిశ్రుయోవింశస్తకం. *****
 తతస్సీతామపాగమ్యరాక్షసోవిక్యతాననాఃపరుషంపరుమానార్యజుస్త్వాంవాక్యముప్రియం||కింత్వమంతఃపురే
 సీతేనర్వభూతమహోహతేమహాహోయసే||తేనవానమనుమన్యసే||౨||మానుషీమానుషమప్యసభార్యత్వంబహు
 మన్యసే||ప్రత్యావరమనోరామాన్దత్వంజాతుభవిష్యతి||౩||త్రైలింకవసమభాక్తారంరావణంరాక్షసేశ్వరం||ధర్తార
 ముపసంగమ్యవిహరస్యయథానుభం||౪||మానుషీమానుషతంతరామవిచ్చసినోభనే||రాజ్యోగ్యప్రససిద్ధార్థంవి
 క్షబంత్వమందితే||౫||రాక్షసీవాంవచశ్చుత్వాసీతావన్మసేభక్షణ||నేత్రాగ్భ్యామశ్రుతిసార్థాభ్యామిదంచవచసము
 బ్రవీత్||౬||యదిదంలంకిఃవిద్విష్టమదాహరథసంగతాః||నైతత్వనసీవాక్యంమేకీర్తిషంప్రతిభాతివః||౭||నమానుషీ
 రాక్షసస్యభార్యభవితమహాసీ||కామంభాదరమాంసర్వానకరిష్యామివోవచః||౮||ఏనోపారాజ్యహీనోయో
 మేభర్తాసమేనురుః||తంధిజ్యసురశ్చాస్మియథాసార్వంసువర్చలా||౯||యథాశ్రమీమహాభాగాశత్రంసమవత్సతి||
 అరుంధతీసేన్ద్రంచరోహిణీశశినయథా||లోపాముద్రాయథాగస్త్యంసుకన్యాద్యవసయథా||సావిత్రీసత్యవం
 తలచసేలంశ్రీమతీయథా||సోదాసంసదయంతీవకేశినగరయథా||నైషధందమయంతీవశైవీపతిమవత్రతా||
 తథాహుమిత్వాపవరంరామంపతిమనువ్రతా||౧౨||సీతాయావచసంశుత్వారాక్షసకోగ్రముర్చితాః||భ
 ర్తృయంతిష్ఠపరుపైర్వాన్త్యైరావణవోదితాః||౧౩||అవలీనస్సనిర్వాకోహమానుస్సుంశుపాచయిమే||సీతాంసం
 త్తజాయంతీస్తారాక్షసీరశ్యణీతి||౧౪||తామభిక్రమ్యసంకుర్ధావేపమానాంసమంతతః||భృశంసంలిహు

వీరస్థానింబాదనశుభ్రాః॥ ఉచ్యతేపరమకృద్భావగృహ్యుపవరశ్యథాః॥ నేయమహాలిఖత్రారంరావణంరా
క్షసాధిపం॥౧౬౫॥ సంభర్త్యకమానాభీనాభీరాక్షసీభిర్వరాననా॥ సాబామ్యముపమాజఁతీశింశుపాంతాముపా
గమత్॥౧౬౫॥ తతస్తాంశింశుపాంతీతారాక్షసీభిస్సమావృతా॥అభిగమ్యవిశౌరాక్షీతస్థాశోకపరిష్టురా॥౧౬౫॥ తాం
కృశాందీనవనాంమదిసాంబరధారిణీం॥ భర్తృయాంవక్రిరేసేతాంరాక్షసృష్టాంసమంతః॥౧౬౫॥ తతస్తాంవిన
తానామరాక్షసీభీమదర్శనా॥ అబ్రవీతుఃపితౄకారాక్షరాధానిర్వృతోదరీ॥౧౬౫॥ సీతేపర్యాప్తమేతావస్థుర్నస్తి
ఘోరానిదశితః॥ సర్వత్రాభిక్యగంభాద్రేన్యసనాయోషకల్పతే॥౧౬౫॥ పరితుష్టాప్తిభాద్రంతేమానుషస్త్యేకతోవి
ధిః॥ మమామితవచఃవక్త్రంబుగ్ధివంత్యాకరుమైశిలి॥౧౬౫॥ రావణంభజభర్తారంభతాఃరంసర్వరక్షసాం॥ విక్రాం
తంరూపవంతంపసురేశమివవాసవం॥ దక్షిణంత్యాగశీలంచసర్వస్వప్రియదర్శనం॥౧౬౫॥ మానుషంకృపణంరామంశ్చ
క్వారావణమాశ్రయ॥ దివ్యాంగరాగావైదేహీదివ్యాభరణభూషితా॥ అగ్నిప్రభృతిసర్వేహం॥ లోకానామీశ్వరీ
భవ॥ అగ్నేనాస్వాహాయథాదేవీశచివేంద్రస్యశోభనే॥౧౬౫॥ కింతేరామేణవైదేహీకృపణేనకలాయమా॥ ఏనమక్రి
భమేవాగ్నియదిత్వంసకరివ్యసి॥ అప్తిన్ముహూర్తైసర్వాస్త్యాంభక్షయిన్యమహేవయం॥౧౬౫॥ అనాత్మవికటా
నామలంబనానవయోధరా॥ అబ్రవీతుఃపితౄసీతాంముగ్ధిమద్భ్యుగ్ధిజఁతీ॥౧౬౫॥ బహుస్వప్రియరూపాశీవ
నానిసుమర్త్యతే॥ అనుకోశావ్యవృత్తావృత్తసోధానితవమైశిలి॥౧౬౫॥ నవనకురుషేవాక్యంహింతకాలపురస్క
రం॥౧౬౫॥ అనీతానిన్ముగ్ధస్వపారమవైగ్ధుమారానదం॥ రావణాంతిఃపురంఘారంప్రవిష్టావానిమైశిలి॥ రావణ
స్యగృహేరుద్ధామస్తాభిన్మురక్షితాం॥ నత్యాంశక్తఃపరిత్రాఢుమసీతాత్మరందరః॥౧౬౫॥ కురుష్యహితవాది
న్యవచనంమమమైశిలి॥ అలనుశుభ్రప్రపాతేనత్యజశోకమగ్ధకం॥౧౬౫॥ భజుషీలంప్రమాఢంవన్యజైతాంశ్చై
న్యతాం॥ సీతేరాక్షసరాజేనపహక్రీడయథానుభం॥౧౬౫॥ జానాసీహియథాభిరుస్త్రీశాంయావనమధుగ్ధం॥ యా
వన్నతేవ్యతిక్రామేక్షావత్సుభిమవాప్నుహి॥౧౬౫॥ ఉద్యానానిచరమ్యాణిపర్యవృత్తేపవనానిచసహరాక్షసరాజేన
చరత్వంమదిరేక్షణే॥౧౬౫॥ స్త్రీసహసాసీతేనప్రవశేసాస్యంతిసుందరి॥ రావణంభజభర్తారంభతాఃరంసర్వరక్ష
సాం॥౧౬౫॥ ఉత్పాట్యవాతేహృదయంభక్షయిన్యమైశిలి॥ యదిమేవాహృతంవాక్యంసయథావత్సరివ్యసి॥౧౬౫॥
తతత్వందోదరీనామరాక్షసీకోగ్ధసూనితా॥ భాగ్నిమయంతిమహాహృలమిదంచనమబ్రవీత్॥౧౬౫॥ ఇమాంహ
రిణలోలాక్షీంత్రాస్తోత్రంపయోధరాం॥ రావణేనహృతాంవృత్త్యాహృతమేమహానభూత్॥౧౬౫॥ యక్యత్స్థి
హమథోత్పీడంహృదయంచనంభగం॥ అంత్రాగ్ధిపితౄభాగ్నిర్వంఖాదేయమితిమేమతి॥౧౬౫॥ తతస్త్వస్థమసానామరా
క్షసీవాక్యమబ్రవీత్॥౧౬౫॥ కంతంహన్యస్యతేసాయాఃపీడయామకిమాస్యతే॥ నివేద్యతాంతతోరాక్షానానుషీసా
మృతేలిపా॥ నాత్రకర్షణనందేహాఃఖాదతేలిపవత్సరి॥౧౬౫॥ తతస్త్వజాముఖీనామరాక్షసీవాక్యమబ్రవీత్॥౧౬౫॥
విశేష్యమాంతతస్సర్వాస్సమానురతుపేలుకాః॥ విభజామతతస్సర్వావివాదోమేనరోచతే॥ పేయమానీయతాం
క్షీప్రంలేహ్యముచ్చావచంబహు॥౧౬౫॥ తతస్పూర్ణణభానామరాక్షసీవాక్యమబ్రవీత్॥౧౬౫॥ అజాముఖాయమ
క్తంహితదేవమమరోచతే॥ సురాచానీయతాంక్షీప్రంసర్వశోకవినాశిని॥ మానుషంచూంసమాస్వాద్యస్యత్యామోఢ
నికుంభిలాం॥౧౬౫॥ ఏవంసంభర్త్యకమానాసాసీతాసురసుతోపమా॥ రాక్షసీభిన్ముఘోరాభిక్షైర్యమగ్నిర్వ్యరో
దిలి॥౧౬౫॥ ఇతిశ్రీమన్సుందరకాండే-పంచవింశస్తకః. #####తథాతాసాంపదంతీనాంపదమందారు
ణంబహు॥ రాక్షసీనామసామ్యానాంరుదోదజనకాత్మజా॥౧౬౫॥ ఏవమత్తాత్తవైదేహీరాక్షసీభిర్నిరస్పంది॥ ఉవాచపర
మత్రస్తాభామగ్ధగ్ధయాగిరా॥౧౬౫॥ సమానుషీరాక్షసస్యభార్యాభిమహాతా॥ కానంభాదతమాంసర్వానక
రివ్యామివోపచః॥౧౬౫॥ సారాక్షసీమద్భ్యగతాసీతాసురసుతోపమా॥ సర్వశ్రీభేదఃఖాతాఃరావణేనచరణితా॥౧౬౫॥
వేపతేస్తానికంసీతావేదంతీవాంగమాత్మనః॥ వనేయాధపరిభ్రష్టామగ్నికోతైరివాగ్ధితా॥౧౬౫॥ సాత్వశోకస్యవిభు
లాంశాభామాంబ్యర్థిష్టితాం॥ చింతయామానశోకేనభారంభగ్నమానసా॥౧౬౫॥ సాస్నాపయంతిఏపుత్రాస్తనా
నేత్రజలప్రవైః॥ చింతయంతినశోకస్యతదాంతమగ్ధగచ్ఛతి॥౧౬౫॥ సాదేవమానాపతితాప్రవాతేకదరీయథా॥ రాక్ష
సీనాంభయంత్రస్తాదీనణంపదనాభవత్॥౧౬౫॥ తస్యాస్మాదీఘోపులావేపంత్యాసీతయాతదా॥ దద్యతేకంపినివేద్యా
రీపరిసర్పత్తి॥౧౬౫॥ సాగ్ధ్యస్వంతిమఃఖాతాఃశోకోపహతచేతనా॥ ఆతావన్యస్థజదమూగీమైశిలివిలంపహ॥

౧౦॥హా రామేరివచఃఖారాహాపునలఃత్వశ్చైవ॥ హాశ్వశుమహానల్యేహాసుమిత్రేరిథామిని ॥ ౧౧ ॥ లోక
ప్రవాదస్థుల్యయం పండితైస్సముదాహృతః । అతా లేదులభోమృత్యుః స్త్రీయావాపురుషస్యవా ॥ యతాస్మా
మేవంహృరాధి రాక్షసీభిరిహాదితా ॥ జీవామిహీనారామేణ ముహూర్తమపిచుఃఖతా ॥ ౧౩ ॥ ఏవాల్యపు
ణ్యకృప్తహాదివత్ప్రేమ్యన్యనాథవత్ । సముద్రమధ్యేనాఃపూణాణావాయువేగైరివాహతా ॥ ౧౪ ॥ .....
భద్రారంభవశ్యంతిరాక్షసీవశమాగతా ॥ సీదామిఖలుశోకేనకూలంతోయహతంయథా॥౧౫॥ తంవృద్ధవశతాత్రిం
సంహవికృంతిరామినం । ధన్యావశ్యంతిమేనాథంకృతజ్ఞంప్రియవాదినం॥౧౬॥ సర్వథాతేనహీనాయారామేణవిది
తాన్యనాతిత్వంపిమవాస్సాన్వద్యమగ్ధభంమమజీవితం॥౧౭॥కీదృశంతుమయాపాపంపురాజన్మాంతరేకృతంయేనేదం
పాప్రియతేదుఃఖంమయాఘోరంనుదారుణం॥౧౮॥ జీవితంత్యక్తమిచ్ఛామిశోకేనమహతావృతా॥రాక్షసీభిశ్చరత్వం
త్యారామోనానాస్యతేమయా॥౧౯॥ ధిగ్మస్తుఖమనానువ్యంధిగ్మప్రవశ్యతాం । నవత్వంయత్పరిత్యక్తమాత్మచ్ఛంజే
నజీవితం॥౨౦॥ ఇహోపేక్షుంతుందరకాండే-పంచవింశస్వర్గః. ***** ప్రసక్తాశుముఖ
త్యేవంబుగివంతీజనకాన్యకా । అధోముఖముఖబాలావిలపుముపచక్రమే॥ ఉన్మత్తైవప్రమత్తేవభృంతిచైవశ్రేవశః । ఉ
పాప్తాక్షిశోరీవవివేక్షంతిమహీతలే॥ ౨ ॥ రాఘవస్యప్రమత్తస్సరక్షసాకామరూపిణా । రావణేనప్రమథ్యాహమానీ
తాత్రోత్తరీబలాత్ ॥ రాక్షసీవశమావన్నాభర్త్యనానానుదారుణం । చింతయంతీసుమఃఖారానాహంజీవతుమున్న
హే॥౪॥నహీమేజీవితైరధోవై ॥వాత్సైర్నవభూషణైః । వసంత్యారాక్షసీమధ్యేవినారామఃపహరథం॥౫॥ అన్య
సారమిదంనూనమథవాప్యజరామరం । వృద్ధయంమమయేనేదంమఃఖనావశీర్యతే॥౬॥ధిశ్చానసార్యామనతీయా
హంలేనవివాక్యతా । ముహూర్తమపిరత్నామజీవితంపాపజీవితా॥౭॥కాపజీవితేతేత్రద్ధానఫేవారంప్రియంవిహా । భ
ర్తారంసాగరాంతాయావసుధాయాఃప్రియంవదం॥౮॥ భిద్యతాంభక్త్యతాంవాపిశరీరేదన్విశ్వావ్యహంనచావ్యహం
చిరంమఃఖంసహేయంప్రియంజితా॥౯॥ చరణేనాపిసవ్యేవనస్మృతేయంశితాచరం । రావణంకింపునరహంకామయే
యంవిగహితం॥౧౦॥ప్రత్యాఖ్యాతంనజానానివాత్సానంనాత్మనకూలం । యోన్యశంసస్వభావేనమాంపాగ్నిధయతు
మిచ్ఛతి॥౧౧॥ భిన్నాభిన్నాభిక్తవాదీప్రేవాగ్నోద్రవీతితా । రావణంసంపతిప్రేయంకింబలపేనవశ్చిరం ॥ ౧౨ ॥
ఖ్యాతేపాగ్నిజ్ఞాంకృతజ్ఞాశ్చసానుక్రొశత్సరాఘవఃసద్యంతోరనుక్రొశత్సంకేమద్భాగ్యనంక్షయాత్ ॥ ౧౩ ॥ రా
క్షసానాంసహసాసౌగంధిజనస్థానేచతుర్దశ । యేనైకేననిరస్తానిసమాంకిన్నాభిపద్యతే॥౧౪॥ నిరుద్ధారావణేనాహమల్పవీ
ర్యేరక్షసాసమర్థఃఖలుమేభద్రారావణంహంతుమాహవే॥౧౫॥విరాధోదండకారణ్యేయేనరాక్షసపుంగవఃపరిరేరా
మేణుహతస్సమాంకిన్నాభిపద్యతే॥౧౬॥కామంమధ్యేనముద్రస్యలంకేయందుష్ప్రసిద్ధఃకానరుకాఘవభాణానాం
గతిరోధిహవిద్యతే॥౧౭॥ కింతుతతాగ్రణంయేనరామోద్బుధవరాక్రమః । రక్షసావహృతాంభార్యామిష్టాంనాభ్యవప
ద్యతే॥౧౮॥ఇహాస్థానమాంసజానీలేశంకేలత్వణిపూర్వజఃజానస్మిహీతేజస్వీధర్మణంమహాయుష్యతి॥౧౯॥హృతే
తియోధిగత్వామాంరాఘవాయుగివేదయేత్ ॥గృధ్రరాజోపనరణేరావణేననిపాతితః ॥ ౨౦ ॥ కృతంతిమహమహత్తైన
మాంత్రథాభ్యవపద్యతాత్రిస్తతారావణద్వంద్వేష్టజ్ఞాపిజటాయుషా॥౨౧॥యదిమామిహజానీయాద్వర్తమానాంస
రాఘవః । అద్యిదాతైరభిమృద్ధింసర్యాణ్ణోకమరాక్షసం॥విభమేచ్ఛపురింబంకాశోపయేచ్ఛమహూదధిం । రావణస్య
చనిచన్యకీర్తింవామచనాశయేత్ ॥౨౩॥ రతోసహతనాథానాంరాక్షసీనాంగృహాగృహా । యథాహమేవంరుదతీత
థాభూయోనసంతయః॥౨౪॥అవిప్రరక్షసాలంకాంకుర్యాద్రామస్సలత్క్షణః । నహితాఖ్యాంతరిపుర్వజ్ఞేముహూ
ర్తమజీవతి॥౨౫॥దిరాధానామతులవధాగృధ్రేమండలసంకులా॥అదిరేణుకులంకేయంశ్చానసదృశీభవేత్ ॥౨౬॥అవి
రేణైవతాతేనపాప్రీప్యన్మేయమనోరథం । మష్కృష్టానోయమాఖ్యాతినత్యేవాంవోపవర్యయం॥౨౭॥యాదృశానిహ
ద్యశ్యంతేలంకాయామశుభానితై । అదిరేణుకతాతేనభవ్యవిహతప్రభా॥౨౮॥ నూనంబంకాహతేపాపేరావణేరా
క్షసాధమేశోపయోన్యతిదుర్ధహాప్రమదాదిధవాయథా ॥ ౨౯ ॥ పుణ్యోత్సవసమథ్థాచనవృక్షీర్తినరాక్షసీ
భవిష్యతిపురింబంకానవృక్షీర్తినయథాంగనా ॥ ౩౦ ॥ నూనంరాక్షసకన్యానాంరుదంతీనాంగృహేగృహే । శ్రో
మ్యమిదంరాదేవమఃఖారానామిహాధ్యనిం ॥ ౩౧ ॥ సాంధకారాహతద్యోతాహతరాక్షసపుంగవా । భవిష్యతిపు
రింబంకానవృద్ధారామసూయతైః ॥ యదిహామనకూరోమాంరామోరక్తంతలలోచనః । జానీయాద్వర్తమానాంహి

రావణస్యవివేకే ॥ ౩౩ ॥ అనేనమన్యుశంసేనరావణేనాథమేనమే । సమయోయస్యరిద్ధిప్తస్తస్యకాలోయమాగతః॥
 ౩౪ ॥ అకార్యంయేనజానంతిన్దుర్ముతాఃపాపకారిణఃఅధర్మశ్రుమహాత్మాతోభవిష్యతిహిసాంవ్రతం॥ ౩౫ ॥ నై
 రేధన్యువిజానంతిరాక్షసాఃపితౄతాతనాః॥ ధ్రువంమాంప్రాచీరరాశాథేరాక్షసశక్త్యయిష్యతి॥ ౩౬ ॥ సాహంకథంక
 రిష్యామితంపినాప్రియదర్శనం॥ రామంరక్తాంతనయనమవశ్యంతిమమఃఖతా॥ ౩౭ ॥ యదశక్తిస్తృదాతామేవపశ్యాన్య
 భవేదిహక్షిప్తంవైవస్వంతందేవంపశ్యేయంపతినావినా॥ ౩౮ ॥ నాజానాజ్జీవతింరామస్యమాంలక్ష్మణపూర్వజఃజానం
 తౌతానశుభ్యతాంనోవ్యాఘోహిమమమాగణం॥ ౩౯ ॥ మానంమమైవశోకేనవీరోలక్ష్మణాగ్రజఃదేవలోకమితో
 యారస్త్యక్త్యాదేమాంమహితే॥ ౪౦ ॥ ధన్యాదేవాస్సగంధర్వాస్సిద్ధాశ్చవరమర్షయః । మమవశ్యంతియేనాథంరా
 మంరాజీవలోచనం॥ ౪౧ ॥ అథవానహితస్యాథోధర్మకామస్యధీమతః । మయారామస్యరాజన్దేగ్భాగ్యయాపరమా
 య్యజః॥ ౪౨ ॥ దృశ్యమానేభవేత్ప్రీతిస్సృష్టాదంవాస్త్యవశ్యతఃనాశయంతిత్వభూమస్తనరామోనాశయిష్యతి॥ ౪౩ ॥
 కిన్ముమేనసాణఃకించీతకింవాభాగ్యక్షయోమమ॥ యాహంసీదామిరామేణహిసామభ్యవభామినీ॥ ౪౪ ॥ శ్రీయోమే
 జీవితాత్పశుకంపహినాయామహాజ్ఞనః॥ రామాదగ్గిప్తచారిత్రామృగాదావృత్తునిదిబహుతాత్॥ ౪౫ ॥ అథవాన్యస్త
 శస్త్రేతావనేమూలఫలాశీహి॥ భ్రాతరహింసరశ్రేష్ఠానంవృత్తైవనగోచరా॥ ౪౬ ॥ అథవారాక్షసంసౌగంధి రావణేన
 దురాత్మనా॥ ఛన్దనాసాదితౌతురాశ్చాత్రరౌరామలక్ష్మణౌ॥ ౪౭ ॥ సాహమేవంగతేతాలేవపశుకమిచ్ఛామిసర్వధా॥ న
 చమేవిహితోమృత్యురష్టికంఠేపవితరేతి॥ ౪౮ ॥ ధన్యాఃఖలుమనోర్థానోమనయస్త్యక్తిర్నిమిషఃజితాత్మావోహమా
 భాగాంమహానస్త్రంప్రియాప్రియే॥ ౪౯ ॥ ప్రియాన్ననంభవేన్మఃఖమప్రియాదధికంభయం । తాభ్యాంహియేవియ
 జ్యంతేనమస్తేహంమహాత్మానాం॥ ౫౦ ॥ సాహంరక్త్యాప్రియాహింసరామేణవిదితాత్మనా॥ ప్రాణాంస్త్యక్త్యామిపావ
 న్యరావణస్యగతావశం॥ ౫౧ ॥ ఇతిశ్రీమత్పుండరీకాండేషష్టింశస్సగః॥ *****

ఇత్యుక్తాస్సీరయాఘోరారాక్షస్యకోరధమూర్ఖితాః॥కాశ్చిద్జగన్స్తదాభ్యామంరావణస్యతరిస్వినః॥౧౧౮౮
 స్తీతామపాగమ్యరాక్షసోఘోరదర్శనాః॥ పునఃపరమమేకాథకమనర్థాధీమథాబుర్జవ॥ అద్యేనాశీలవానార్యే
 సీతేపావనిర్జ్వలై॥ రాక్షసోభక్తయిష్యంతిమాంసమేతద్భూతామఖం॥ ౩ ॥ సీతాంతాభిరసార్యాభిర్వృష్టానంతర్జిహ
 తాంతదా॥ రాక్షసీత్రిజటావృధాశ్చయానావకృమబ్రవీత్ ॥ ఆత్మనంభావతానార్యానసీతాంభక్తయిష్యకజనస్య
 సుతామిష్టాంస్సుహందశరధస్యత॥ స్వస్సోహ్యధ్యమయాదృష్టోదారుణోరోమహావణః । రాక్షసానామభావాయ
 భతురస్యాభవాయచ ॥ ౬ ॥ ఏవమత్ప్రీతిజటయారాక్షస్యకోరధమూర్ఖితాః । సర్వాపవాబుర్జవభితాస్త్రీజ
 టాంతామిదంపవఃకథయస్వస్వయాదృష్టఃస్వస్సోయంకీదృశోవిశి॥౭౪॥తాసాంశురీత్యాశువచనంరాక్షసీనాంముఖా
 మ్పురంతఃకీవాచవచనంకాలేత్రిజటాస్వస్వనంతి॥౮౪॥ గజదంతమయూందివయాంశిబికామంతరిక్షగాంయుక్తాం
 హంససహసీగిన్వయమాస్థాయరాఘవః॥ శుక్లమాల్యంబరధరోలక్ష్మణేనసహగతః॥ ౧౦ ॥ స్వప్నేచాద్యవయా
 దృష్టాసీతాశుక్లాంబరావృతా॥ సాగరేణపరిక్షిప్తంశ్వేతంపర్యతమాస్థితా ॥ రామేణసంగతాసీతాభాసరేణప్రభా
 యథా॥౧౧౪॥ రాఘవశ్చమయాదృష్టశ్చతుర్థంతంసహగజం॥ఆమాదత్తైలసంకాశంచచారనపాలక్ష్మణః॥౧౨॥తత
 ప్రానరకాక్షురౌదీప్యమానాస్వతేజసా॥శుక్లమాల్యంబరధరౌజానకీంపర్యవస్థితౌ॥౧౩౪॥ తతస్తస్యనగస్యాగ్రీవోఽహ్య
 కాశస్థస్యదంతిణఃభద్రావరిగృహీతస్యజానకీసంభవమాశ్రితా॥ ౧౪౪ ॥ భర్తరంకాశమమృత్యుతతఃకమలలోచ
 నా॥చంద్రసూర్యోమయాదృష్టాపాలీనాపరిమార్జితే॥ ౧౫౪ ॥ తతస్తాభ్యాంకుమారాభ్యామాస్థితస్సగజోద్రవః ॥ సీత
 యావనిశాలాత్ప్రైలంకాయాశీపరిస్థితః॥౧౬౪॥సాంధురగ్ధయన్తైనరశేనాప్తయజాన్స్వయం॥ ఇమూపయాతః
 కాకుత్స్థస్సీరయాసహభార్యయా॥౧౭౪॥లక్ష్మణేనసహభ్రాత్రీసీరయాసహవీర్యవా॥ ఆరుహ్యపుష్కంధివ్యంపి
 మానంసూర్యసన్నిభం॥ ఉత్తరాదిశమాలోక్యజగామపురుషోద్రవః॥ ౧౮ ॥ ఏవంస్వప్నేమయాదృష్టోరామోవిష్ణు
 వరాక్రమః॥ లక్ష్మణేనసహభ్రాత్రాసీరయాసహరాఘవః॥౨౦॥సఖీరామోమహాతేజాశ్శక్యోజేతుంసురాసురైః॥
 రాక్షసైర్వాపితావైర్వార్ధాన్యగఃపావనైర్జితః॥ ౨౧ ॥ రావణశ్చమయాదృష్టఃక్షీతేలైలనముతేక్షితః । రక్తవా
 సాఃపిలవృత్తకరవీరకృతస్రజః॥ ౨౨ ॥ విమానాత్పుష్కాదద్యరావణఃపరితోభువి । కృష్ణమృగాఃప్రియాదృష్టామం
 దఃకృష్ణాంబరఃపునః॥ ౨౩ ॥ రథేనఖరయన్తైనరక్తమాల్యనులేపనః । పిబంతైలంహసన్నర్మగభ్రాంతచిత్రాశులేప

ప్రియం: ౧౮ | గర్భ భవనయోగీశ్వరి దక్షిణాం దిశి మాస్థితే | ౧౮౪ | పున రేవమయా దృష్టా రావణా రాక్ష సేశ్వరః | పరివహ
వాక్యై రాఘవాగర్భ భావ్యయ మోహితః | ౧౮౫ | సహసోద్ధాయనంభ్యాంతో యాద్రోమదవిష్కలః | ఉష్ణ గర్భవది
గ్వాసాను గ్వాకృత్యం ప్రలవన్మహు | దుర్గంధం దుస్పహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమం | మలవంకం ప్రవిశ్యాతు మగ్న స్త్రుత
సరావణః | ౧౮౬ | కంఠే బద్ధా దత గ్రీవం ప్రమదార క్రవాసిసి | కాళిక ద్వవిలిప్తాంగీ దిశం యామ్యాం ప్రక ర్తితి | ౧౮౭ | పవన
తత్ర మయాన్యప్త్యంబంభకన్దోనిశాచరః | ౧౮౮ | రావణస్వయ తాన్పు ర్యే దృష్ట్యా తైలసముత్ క్షితాః | ౧౮౯ | వరాహేణ
శగ్రీవశ్శింశుమా రేణ దేంద్రజిత్ | ఉష్టై రిణుంభక న్దశ్చప్రయాతో దక్షిణాం దిశం | ౩౦౪ | ఏక స్తత్ర మయాన్యప్త్యే
తచ్చులోచిభిః | శుక్ల మాల్యాంబరధరశ్శుక్ల గంధాసు లేపనః | శంఖమందుభిర్జ్యోతైర్బ్రుత్తీతైరలంకృతః | అరు
హ్యై లనంకాశం మేఘ ప్రసరినస్వనం చతుర్దశంతం గంబివిష్కమాన్తైరత్రవిభిః | చతుర్భిస్తు దై సాగ్రం వై
హయసంబంధితః | ౩౩౪ | సహజస్ప మయాన్యప్త్యోగితవాదత్రసిన్వనః | పిటతారం క్రమాల్పానారంక్షసారం క్రవా
ససాం | ౩౩౪ | అంతాచేయంపురిరన్యాసవాజిరథసుంజరా | సాగ రేపతితాదృష్ట్యాభగ్నగ్నాపురతోరణా | ౩౪౪ | లం
కాదృష్టామయాన్య ప్షేరావణేనాభిరక్షితా | దద్ధారామన్యనా తేనవాన రేణతరస్వినా | ౩౬౪ | పీత్యాన్తైలంప్రస్ప
త్రాశ్చప్రహసంత్యోగమహస్వనాః | లంకాయాంభవ్యరూప్రయాంప్రవిష్టారాక్షసస్త్రియః | ౩౭౪ | కుంభకన్దాదయ
శ్చేమేన ర్యేరాక్షసపుంగవాః | రక్తంబివసంగృహ్యప్రవిష్టాగ్మయహ్నిదే | ౩౮౪ | అపగచ్ఛతనశ్యధ్వంసితామా
పసరాఘవః | ఘోతయేత్సరమామగ్నీన దై సాగ్రం హిరాక్షయైః | ౩౯౪ | ప్రియాంబహుమతాంభార్యాం వనవాస
మనువ్రతాం | భర్తృతాంతజాతాంవాపినామంఘ్యతిరాఘవః | ౪౦౪ | తదలంకూరిరావైర్గస్త్యాంత్యమేవా
భిధీయతాం | అభియాచామవై దేహీమేరత్తిమమరోచతే | ౪౧౪ | యస్యామేవవిధస్యైవోదమఃఖతాయాంప్రవృత్త్య
తే | సామఃఖై రివిజై ముక్తాప్రియంపార్శ్వేవ్యవస్థితం | ౪౨౪ | భర్తృతామవియాచవన్దారాక్షసకీంవిపక్ష
యా | రాఘవాభిధయం ఘోరంరాక్షసానామపథితం | ౪౩౪ | ప్రణీపాతప్రసన్నాహిమైఖిలినకాక్షజా | అలమే
హాపతిత్రాకుంరాక్షస్యమహతోభయాత్ | ౪౪౪ | అపిచాసాన్విహితాన్యనకీందిమపక్షయే | విరూపమహిచాంగే
ఘనుసూక్ష్మమపిక్షణం | ౪౫౪ | ఛాయావై సుఖ్యమాత్రంతుశంకేమఃఖమపథితం | అమఃఖాహోమిమాండేవీవై
హయసముపథితాం | ౪౬౪ | అర్థసిద్ధింతవై దేహ్యపశ్యామ్యమామపథితాం | రాక్షసేంద్రవిహాశంచవిజయంరా
ఘవస్వతః | ౪౭౪ | నిమిత్తభూతమేరత్తికోశుమన్యామహత్ప్రియం | దృశ్యతేచస్పృశ్యత్యుఃపవ్రపత్రమివాచయతం
శుచవ్యహృపీతోవాసాన్విదక్షిణాయావార్తకః | అకస్మాదేవవై దేహ్యబాహురేకేప్రకంపతే | కరేణుమాన్దప్ర
తిమన్యవ్యోద్ధరును స్తమః | వేపమానస్మాచయతిరాఘవంపురత్యోతం | ౫౦౪ | పక్షీచకాశానిలయంప్రవిష్టకృంశుపు
నశ్చోద్యమసాంత్యవాది | సున్వాగతాంవాచమదిరయానఃపునఃపునశ్చోదయతిపహృష్టః | ౫౧౪ | ఇగ్గిలేమత్పుండర
కాండేన ప్రవిశంశ్చగంః | ***** సారాక్షసేంద్రస్వవహోశశ్మయ తద్రావణస్యాప్రియమప్రియా
ర్తా | సీతావితత్రానయథావనాంలేసంభోవిపన్నాగజరాజకన్యా | ౧ | సారాక్షసేవధ్యగతాచభీరుర్వాస్థిర్భు
శంరావణరజితాచ కాంతారమధ్యేవిజదేవిన్యప్తాబలేకన్యాదిలలాపసీతా | ౨ | సత్యంబలేదంప్రపదంతిలోకే
నాకాలమృత్యుర్భవతీంతం | యత్రాహమేవపరిభృత్యగ్మమానాజీవామికింబితక్షణమపుభ్యక్తా | ౩ | సుఖాద్విహీ
నంబహుమఃఖిభాన్యమిదంతునూనంహృదయంస్థిరంమే | విశేర్వతేయన్నసహస్రదాద్య పజాహంత్యం గమనాచల
స్య | ౪ | వైవాహికేషంమమనూనమత్రపధ్యాహమాస్యప్రియదర్శనస్య | భావంసాస్యాహమనుప్రదాతుమలం
ద్విజోమంత్రిమవాద్విజాయ | ౫ | నూనంమమాంగాన్యదిరాదనార్యశ్చస్త్రైశ్చేతశ్చేత్సత్రితారాక్షసేంద్రః | తస్మిన్న
నాగచ్ఛతిలోకానాశేగర్భస్థంబంతోరవిశత్యకృంతః | ౬ | మఃఖంబలేదంమమమఃఖతాయామాసోదిరాయాధిగమిష్య
తోద్వా | బద్ధస్యవస్యస్థితథానిశాంతేరాజాపరాధాదివసగరస్య | ౭ | హారావహలక్షణహోమసులేహోరామ
మాతస్యహమేజనన్యా | ఏవావిపద్యావ్యహమల్పభాగ్యమహర్షవేహిరమూఢవాతా | ౮ | తరస్వినౌధారయతా
మృగస్యవత్సేనరూపమనుజేంద్రపుత్రే | మానంవిశస్త్రేమమకారణాత్రాసింహపభాద్యావిపవైద్యతేన | ౯ | నూ
నంసకాలోమృగరూపధారిమామల్పభాగ్యంబలుభేతదానీం | యత్రార్యపుత్రంవిసంజఘాధారామానుజంలక్ష్మ
ణపూరంజంబ | ౧౦ | హారామన్యత్రతరీక్షణభాహువాహోపూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్ర | హాజీవలోకస్యహితః

ప్రియశ్చపథ్యానంనమాంవేదిహిరాక్షసానాం । ౧౧ । అనన్యదైవత్వమయంక్షమాచభూమాచశయ్యానియమశ్చద
 మే । పరివతాత్పంచిఫలంమమేదంకృతంకృతఘ్నీవ్యవమానుసాధాం ॥ ౧౨ ॥ సోఘోహిధర్మశ్చరితోమయా
 తతైకపత్నిత్వమిదంనిరర్థం ॥ యాత్వాంసపశ్యమిక్యశావివర్ణాహీనాత్యయానంగమసేనరాశా ॥ ౧౩ ॥ పితుర్ని
 దేశేనయిమేనకృత్వావనాన్వివృత్తప్రతివ్రతశ్చ ॥ ప్రీభిప్తుమశ్యేవిపుత్రేక్షణాభివృద్ధంరంస్యసేవితభయః కృతా
 ధః ॥ ౧౪ ॥ అహంతురామత్వయజాతకామాచిరంవివాశాయనిబద్ధభావా ॥ మోఘంపరిత్యాగతపోవ్రతం త్యక్త్యా
 మిధిద్ధీతరమభాగ్యా ॥ ౧౫ ॥ సాజీవితంక్షీప్రమహంత్యజేయంవిషేణతస్యైరిణి తేనవాసి ॥ వివస్వదాతానహిమేస్తి
 కశ్చిచ్ఛత్రస్యవావేత్సేరిరాక్షసస్య ॥ ౧౬ ॥ ఇతివదేవబహుధావిలప్యనర్వాన్మనారాఘమనుష్ఠరంతి ॥ ప్రవేపమానా
 పరిశుమృవక్త్రానగోత్రమంపుష్పితమాసపాద ॥ ౧౭ ॥ శోకాభితప్తాబహుధావిదింత్యసీతాభవేణ్యన్త్రానంగృహీ
 త్వా ॥ ఉద్భవ్యవేణ్యన్త్రానసేనశీమిమహంగమిష్యామియమస్యమూలం ॥ ౧౮ ॥ ఉపస్థితాసామృదునర్వగాత్రితా
 భాంగృహీత్యానగన్యనస్య ॥ ౧౯ ॥ తస్యైవరామంప్రవిదితయంత్యాగరామానుజంస్వంచకులంశుభాంగ్యాశో
 కానిమిదైతథాబహుచాన్తైర్భాజితానిప్రవాణిలోకే ॥ పాప్రీమర్మిన్తానిరదాబభూవుః పురాపిసద్ధాన్యలపక్షి
 తాని ॥ ౨౦ ॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే - అష్టావింశస్కంః***** సభాగతాంతాన్యధాతామనిదితాం
 వ్యపేతపార్వాంచరిదనమానసాం ॥ శుభాంనిమిత్తానిశుభానిభేదేనరంత్రియాజ్ఞప్తమివోపదేవినః ॥ ౧ ॥ తస్మాత్సుభంవా
 మసురాభవత్సురాజీవ్యతంశుక్లవీశలక్ష్మణం ॥ ప్రాప్తందైకేనయనంసతేశ్యామినాహతంపన్నమివాభితాన్త్రం ॥
 ౨ ॥ భుజశ్చచార్వంచితేనపన్త్రేపరాధ్యతాభాగరుచందనాహః ॥ అమస్తమేనాధ్యపితిఃప్రియేణదిరేణవామస్య
 మవేపతాశు ॥ ౩ ॥ గజేంద్రహస్తప్రతిమశ్చపీనస్తయోద్వయోస్థంహతయోస్థుజాతః ॥ ప్రస్తుచమానఃపునరురు
 రస్యారామంపురస్తాత్స్థితమాచచక్రైః ॥ ౪ ॥ శుభంపునహాహనమానవస్థపిషద్రజోధ్యస్తమివామలాత్మైః ॥ వాన
 స్థ్విరాయాశ్చిఖరాగ్రదంత్యాకించిత్పరిసంసరచామగత్యాః ॥ ౫ ॥ పత్రైర్నిమితైరపత్రైశ్చమభ్రాసంబోధితా
 పాప్రీపిసాధుసద్భైః ॥ వాతాతపక్షాంతమవప్రణవంవదేణవీజంప్రతిసంజహర్ష ॥ ౬ ॥ తస్యాఃపునర్నిబంధఫలాధరోక్తంస్వ
 ష్టిభ్రుకేశాంతమరాభవత్కు ॥ వక్త్రంబభాసేసితంక్లదంక్షృంరాశాలాన్త్యభావ్యంద్రభవప్రమక్ష ॥ ౭ ॥ సావీర్యో
 కావ్యసీరతంధ్రిశాంతజ్వరాహర్షవివృద్ధసత్వా ॥ అశోభతార్యావదసేనశ్లక్షితాంశునారాత్రివోదితేన ॥ ౮ ॥ ఇతి
 శ్రీమత్సుందరకాండే - వింశతింశస్కంః***** మానుమానవికారితస్పర్శంశుశ్రావితత్వైః ॥
 సీతాయాప్రీబటాయశ్చరాక్షసీనాంచరజం ॥ ౧ ॥ అవేక్షమాణస్తాంచేవిచేతామివనందనేతతోబహువిధాం
 చింతాంచితయామానవానః ॥ ౨ ॥ యాంకపీనాంసహస్రాణిసుబహుచాన్యయతానివ ॥ దిక్షుసర్వాసుమాగంఠే
 సయమాసాదితామయా ॥ ౩ ॥ చారేణతుమయతైనశ్శత్రోశ్చక్రిమవేక్షతా ॥ గూఢనచరతాతావదవేక్షితమిదంచ
 యా ॥ ౪ ॥ రాక్షసానాంవిశేషశ్చపురీచేయవవేక్షితా ॥ రాక్షసానిపతేరస్యప్రభావోరావణస్య ॥ ౫ ॥ యుక్తం
 స్యాద్రవేయస్యనర్వసత్వదయావతః ॥ సమాశ్వాసయతుంభార్యాంపదితభాగకాంక్షీణం ॥ ౬ ॥ అహమాశ్వాసయా
 మ్యేనాంపూర్ణాచంద్రభానసాం ॥ అద్భుతమఖాండుఃఖాతాండుఃఖాస్యాంతమగచ్ఛతీం ॥ ౭ ॥ యద్యవ్యమామిమాం
 దేవీంశోకేపహతచేతనాం ॥ అనాశ్వాస్యగమిష్యామివోషవద్ధమనంభవేత్ ॥ ౮ ॥ గతేహిమయితేత్రేయంరాజప్రత్రీ
 యశస్వినీ ॥ పరిత్రాణమచిదంతిజానకేజీవితరంత్వజేత్ ॥ ౯ ॥ మయాచనమహాభావఃస్పృహద్రంద్రభానః ॥ సమా
 శ్వాసయతుంస్వాన్యస్సీతాదర్శనలాలసః ॥ ౧౦ ॥ నిశాచరీణాంప్రత్యక్షమనర్థంచాపిభావః ॥ కష్టమిదంకృత్య
 మిదంకృత్యగతోహ్యహం ॥ ౧౧ ॥ అనేనరాత్రికేషిణయదివాశ్వాస్యతేమయా ॥ సర్వధానాస్త్రీసంచేహిపరిగృహ్యతి
 జీవితం ॥ ౧౨ ॥ రామశ్చయదిచ్చచ్ఛేన్మాంకీమాంసీతాబ్రవీద్వచః ॥ కమహంతంప్రభ్రాతాయామసంభావ్యమమధ్య
 మాం ॥ ౧౩ ॥ సీతాసంచేరహితంమామితస్తరయాగతంనిర్వహేదపికాకుతః ॥ క్షేమగ్ధస్త్రీవేగితమహి ॥ ౧౪ ॥
 యదివోదోబయిష్యామిభర్తారంరామతాభాతే ॥ వ్యభామాగమనంసన్యసైన్యస్యభవిష్యతి ॥ ౧౫ ॥ అంతరంత
 హమాసాద్యరాక్షసీనామిహస్థితః ॥ శత్రురాశ్వాసయిష్యామిసంతాపబహుభామిమాం ॥ ౧౬ ॥ అహంత్యతిరన్త్రై
 వచానరత్నవిశేషతః ॥ వాచంచోదాహరిష్యామిమానుషిమహానంసగృతాం ॥ ౧౭ ॥ యదివాచంప్రదాస్యమిదిహ
 రివసంసగృతాం ॥ రావణంమన్యమానామాంసీతాభిలాభవిష్యతి ॥ వానరస్యవిశేషిణకథంస్యాదభిభావం ॥

గృహ్య|అవశ్యమేవ క్రవ్యంమానుషంవాక్యమథావత్ || మయాసాంత్వయశురశ్శ్యానాన్యశేయమనిదితా|| ౧౯౫ ||
 సేయమాలోక్యమేవాపంచానశీభాషితంతథా||రక్షాభిప్ర్యాసితాపురార్వంభూయస్త్రాసంగమివ్యతి|| ౧౯౬ || తతోవాత
 పరిత్రాసాశ్చబ్రుకుర్యాత్సన్నస్వీ||జానమానావిశాలాక్షిరావణంకామయాపిణః|| ౧౯౭ || సీతయాచక్యతేశ్చజ్ఞసహసా
 రాక్షసిగణః|| నానాప్రవరణోఘోరస్సమేయాదంతశఃపమః|| ౧౯౮ || తతోమాంసంపరిక్షిప్యన్వర్వతోవికృతాననాః||
 వధేవగ్రహణేనైవకుర్యన్వర్వన్యథాబలం|| ౧౯౯ ||గృహ్యతాభాఃప్రతాభాశ్చసంగధాంశ్చేచ్ఛ్రమశాఖనాం || దృష్ట్వా
 విపరిధావంతంభవేయన్యయశంకితాః|| ౨౦౦ || మమయాపంచసంప్రేక్ష్యవసేవిచరతోమహత్ || రాక్షసోద్భయవిర
 స్తాభవేయన్వికృతాననాః|| ౨౦౧ || తతోకుర్యన్సమావృన్సరాక్షసోర్వరక్షసామపి || రాక్షసేంద్రసియ్యుక్తాసారాక్ష
 సేంద్రసివేకసే|| ౨౦౨ || తేశూలశక్తినిస్త్రీంశేవివిధాయుధపాణయః|| అపతేయర్విమదేఘ్నివావేగేనోద్విగ్నకారిణః||
 ౨౦౩ ||సంధుద్వస్తైష్ఠపరితోవిభక్తవ్రక్షసాంబలం||శక్తుయాన్నతుసంపాప్రపంపరంపారంపెలూచధేః|| ౨౦౪ ||మాం
 మగ్న్యజ్ఞాయరాపుత్రబహవశ్శీఘ్రకారిణః||స్వాదియంచాగ్రహీతాగ్ధామమవగ్రహణంభవేత్|| ౨౦౫ || హింసాభిరుచ
 యోహింసన్యరిమాంచాజనకాన్వజాం || విపన్నంస్యాత్రతఃకార్యంరామసుగ్రీవయోరిదం|| ౩౦౬ || ఉడేశేనష్టమాగ్నేష్వి
 నాగ్నిక్షుఃపరివారితేసాగరేణవరిక్షిప్తగుప్తేపవనిజానకీ|| ౩౦౭ || విశస్త్రేవాగ్న్యహీతేచార్యోభిర్భయసంయుతే || నా
 న్యంపశ్యామరామస్యసాహాయ్యం || కార్యసాధనే|| ౩౦౮ ||విమృశంతృప్తపశ్యామియోమాతేమయివానరః|| శతయోజనవి
 స్త్రీణాంబలంఘయేతమపెలూచధిం|| ౩౦౯ ||కామంచాంతుంసమథోఽస్మిసహసా||స్యపిరక్షసాం||ననుశత్రుయిసంప్రా
 ప్తంపరంపారంపెలూచధేః|| ౩౧౦ || అసత్యానియద్ధానిసంతయోమేనరశ్చతే || కశ్చన్విసృంతయంకార్యంకుర్యా
 త్ పాప్రీష్టస్ససంతయం|| ౩౧౧ ||పాప్రీణత్యాగశ్చైవైదేహ్యభవేదనభిభావశే|| ఏవదోఽమహాఘోసాస్యాత్సమసితాభిభా
 వశే|| ౩౧౨ || భూతాశ్చగ్రాహిసత్వంధిదేశకాలవిరోధితాః|| విక్లబంధూతమాసాద్యరమస్సూర్యోదయేయథా|| ౩౧౩ ||అ
 ద్ధానగ్రాంతరేయద్ధిర్నిశ్చితాపివశభతే||ఘోరయంతిహికార్యాణీమాతాఃపండితమానినః|| ౩౧౪ || నవిశ్వేతరథంకా
 ర్యంవైశ్చ్యంనకథంభవేత్ || బంఘసంచసముద్రస్యకథమ్నసప్రధాభవేత్ || ౩౧౫ || కథమ్నఖలువాక్యంమేత్సేణయా
 నోద్విజేతవా|| ఇతిసంచిత్యహమమాంశ్చకారమతిమాన్వతిం|| ౩౧౬ ||రామమక్షిప్తకర్తృణంస్వయంభుకుశీత్రయం||
 వై నామద్వేజయిస్యామిరత్నంఘృతమానసాం|| ౩౧౭ || ఇత్త్వాకూణాంపరితస్పరామస్యవిధితాత్మనః||శుభానిభర్తృయ
 త్తావచనానిసమర్పయం || శ్రావయిమామసర్వాణీమధురాంప్రబ్రువం|| ౩౧౮ || శ్రద్ధాన్యతియథాహీయం || తథాన
 ర్వంసమాదధే|| ౩౧౯ ||ఇతిసబహువిధంమహాసఖాపీజగతిపతేఃప్రమదామవేక్షమాణః || మధురమవిరథంజగదవా
 క్యంమృమవిలపాంతరమాస్థితోహమామాం|| ౩౨౦ || ఇతిశ్రీమత్పుండరీకాండే-త్రింశస్సర్గః*****

ఏవంబహువిధాంచితాంచితయత్యావమహాకిపి||సంశ్రేమేమధురంవాక్యంవైదేహ్యవ్యాజహరవా|| ౧ || రా
 జాదశరథోనామరథకుంజరవాజీమాం || పుణ్యశీలామహాకిరీటయుజరాసీప్రహాయకాః || రాజశీలాంగుణశ్రేష్ఠ
 స్తపసాచర్షిభిస్సహః||చక్రవర్తికులేజాతఃపురందరసమోబలే|| అహింసారతిరత్నదోఽఘ్నసేనత్యుపరాక్రమః || మ
 ఖ్యశ్చేత్త్వాకువంతస్ఫులక్షీవాగ్నివధానః || పాధిరవన్యంజైర్యుక్తఃపుష్పశ్రీపాధిరవహాధః || పృథివ్యాంచతు
 రంతాయాంవిశురత్సృజదస్సుఖీ|| ౫ || తస్యపుత్రఃపియోజ్యేష్ఠస్తారాధిపనిభాననః || రామోనామపిశేషజ్ఞఃశ్రేష్ఠస్స
 ర్వధమత్సతాం||రక్షితాస్సస్యభర్తస్యస్యజనస్యవరక్షితా || రక్షితాజీవలోకస్యభర్తస్యవరంతపః|| ౬ || తస్యసత్త్యా
 భిసంధస్యప్రధస్యచవాత్పితుః || సభార్యస్సహవభాగిత్రావీరఃప్రవాగిజితోవసం || ౭ || తేనత్రమహారణ్యమృగ
 యాంపరిధావతా||రాక్షసానిమాతాశ్శూరాబహవశకామయాపిణః||జనస్థానవధంశురీత్వావతౌచభరదూమశే||తత
 స్తమమహాపహ్నతాజానకీరావణేనతు||వంచయిత్వావసేరామంమృగహాపేణమాయయా|| ౧౦౫ ||సమార్జమాణస్తాం
 దేవీంరామస్మితామనిదితాం || ఆసాదవసేమిత్రంసుగ్రీవంనామవానరం|| ౧౦౬ ||తరస్సవానిసంహత్యారామఃపురపు
 రంజయః||ప్రాయచ్చురపిరాజ్యంతత్పుగ్రీవామహాబలః|| ౧౦౭ ||సుగ్రీవేశోహిసందిష్టాహరయఃకామయాపిణః || ది
 తుసర్వాసతాందేవీవిదన్వంతిసహస్రశః|| ౧౦౮ ||అహంసంపాతివచనాచ్యరయోజనమాయతం || అస్యాహతోర్వి
 శాలాత్యైస్సగరంవేగవాగ్భరితః||౧౦౯||యథాహపాంయథావర్ణాయథాలక్ష్యంచరితౌ || అశ్రోకంరాఘ
 వస్యాహంసేయమాసాదితామయా||౧౧౦||విరతామైవముత్తైస్సోవాచమవానరపుంగవః || జానకీపాతరఘ్నిత్వావి

ష్టయంపరమంగతాఽగల్యుఃతరస్సావక్రకేశాంతాసుకేశకేశసంవృతం || ఉన్నవ్యవదనంభీరుగ్గింశుపావృక్షమైశుః ||
 ౧౭౪ || సోమ్యసీతావచనంకపేద్బదిశశ్చసర్వాఃప్రదిశశ్చవీక్ష్య || స్వయంప్రహర్షంపరమంజగముసర్వాత్సనారామః
 మనుష్టరంతి || ౧౭౫ || సావిత్త్యనూర్వంపతభావ్యభక్తాన్పిత్తమాణాతమవింత్యమద్ధిం || దినర్కసింగాధిపతేరమాత్మ
 వారాత్పజంసూర్యమివోదయన్తం || ౧౭౬ || ఇతిశ్రీమద్భుంధరకాండే చిత్రంత్రంస్సగః ||

తతశ్చభూతరేణింద్యస్త్యవలితమానసా | వేష్టతాజానవస్త్రంతంవిద్యుత్సంఘాతంపంగలంసాచనర్కపింత
 త్రప్రశ్రితంప్రయవాదినం | పుష్కాశోకోతి-రాభాసంతప్రచామీకరేక్షణం || ౨ || మైశ్రీవింతయూనూసన్వయంపని
 మంగతా || ౨౪ || అపూహాధీమమిదయాపంచారస్యమరాసనం || దుర్నిర్మితమితిజ్ఞాత్యాపున రేమమోహనా || ౩౪ || విల
 లావభృశంసీతాకరుణంభయమోహితా || రామరామేతిమఃభారాటక్షణేతివభూమిని || ౪౪ || సురోచలమూఢాసీతామం
 గంమందస్వరాసతి || ౫ || సాతంత్యస్తావహరే శ్రీవంబీతవదుపస్థితంమైశ్రీవింతయూమాసన్వహస్వయమితిభావనీ || ౬ ||
 సావీక్షమాణాపృథుభుగ్నవక్త్రంశాభావ్యుక్తేంద్రస్వయంకోక్తకారం | దనన్కసింగాధిపతేరమాత్మంవారాత్పజంబుద్ధి
 మతాంపరితం || ౭ || సాతంసమిత్తైవభృశంవిసంజ్ఞాగతానుకల్పేనభూవాసీతా | విరేణసంజ్ఞాంప్రతిభృత్యభూయోషీవి
 తయూమాసవిశాలసేత్రా || ౮ || స్వప్నేమయాయంవిత్తతోద్యుప్తత్యాభావ్యుగ్త్యాత్మగర్భిష్ఠిః | స్వప్త్యపురా
 మాయసంక్షృణాయతథామితమేభవకస్యరాజ్ఞః || ౯ || స్వప్నోన్మనాయంనమామేష్ఠి దాగ్రోతేనచభీషణపవీధితా
 యాఃసుఖంహిమేనాప్రియతోష్ఠిహీనాతేనేంద్రపూర్ణప్రతిమాననేన || ౧౦ || రామేతిరామేలిన్దైబుద్ధ్యావిదంత్య
 వాచాబ్రువీతీతమేవ | తస్యానూపాంచకథాంతమర్థమేవంప్రవశ్యమితభావ్యోమి || ౧౧ || అనాంకాశిసాన్యాయ
 సోభవేనసంపీడితాతర్గతసర్వభావా | విచింతయంతీసతతంతమేవతైవవశ్యమితభావ్యోమి || ౧౨ || మనోరథ
 స్సాన్యవిదింతయూమితథామిబుద్ధ్యావిదంతరగయామి | కింకారణంతస్యహనాన్తిహాపంమస్యక్తిరూపవ్యవస్థాయై
 మాం || ౧౩ || నమోస్తువాచస్మతయోనవజ్రిశేస్వయంభువేంద్రేనహుతాశనాయచ | అన్తేనవోన్తయందింశుమాగ్రో
 వివేకసాతవృత్రాప్తకాన్యనాన్యభా || ౧౪ || ఇతిశ్రీమద్భుంధరకాండే చిత్రంత్రంస్సగః ||

సోమిత్యమృతా శ్రీస్తాద్విద్యుమృతమితమాననః | వీరవేషకృత్యవఃప్రళితోవస్యస్యచ || తావత్ప్రేమితోతే
 జాహుసూయాన్తరుతాత్మజఃశ్రీస్వంజలిమాధాయసీతాంమధురయాగరా || ౨ || కానుపద్మవరాతాక్షిప్త్యుగ్రోతయవాసి
 నిదురీమస్యత్యాభామాలంబ్యతిస్థిత్యమనిదితే || ౩ || కివర్థంతమనేరాగ్రాన్తవారిన్ద్రవగోకజం | పుండరీకపలాశా
 భ్యాంవిప్రకణమివోదంతం || ౪ || మరాణామసరాణాంచనాగ్నింధర్మరక్షసా || యత్సాగ్నింధర్మరాణాంచనాత్వం
 భవనీకోభనే || ౫ || కాత్వంభవనిదుదాగ్రాంమరుతాంచనాగ్నే | పసూనాంచనారోహేదేవరాప్రభంసేమ ||
 ౬ || కిన్దుచంద్రమసాహి నాపతితామిబుధాలయాత్ | రోహిణీజ్యోతిషాంశ్రేష్ఠాశ్రేష్ఠసర్వసదాస్మర || ౭ || కాత్వంభ
 వీకల్యాణీత్వమనిదితలోచనే || ౮ || కోపాద్యయదివామోహన్యగ్ధారమనేక్షేక్షే || వసిష్ఠంకోమయత్యాత్వంసావీ
 ల్యాబ్ధుంధతి || ౯ || కోమపుత్రపితాభాగ్రాభర్తావాతేసుమధ్యమే || అన్తేష్ఠోకాచములలోకగతంత్వీకనుశోచ
 సి || ౧౦ || రోదనాదతిస్త్వాసాహ్వానిసంస్పర్శనాదపి || సత్వాందేవీమహామన్యే రాజ్ఞస్సంజ్ఞాసంధారణా || ౧౧ ||
 వ్యంజనానిచతేయానిక్షణానిచలక్రయే || కుహిషీషణమిపాలస్యరాజన్యోసిమేమతా || ౧౨ || రామణేనవస్థానాన్య
 లాదవప్యతాయది || సీతాత్వమసిభద్రంతేతవ్తమావత్కృత్యపుత్రః || ౧౩ || యథాహితవైద్రేన్యంపంచాపరీ
 నుపం || తపసాచాన్యతోవేషస్త్వంరామమహీషధ్రీవం || ౧౪ || సాతస్యవచనంత్రోత్సారామకేన్ద్రసహామితా || ఉవా
 చవాక్యంవైదేహీహనుమంతంప్రమాత్రితం || ౧౫ || పృథివ్యాంరాజసింహాంమంజుశ్యవీధిదాన్యైః || స్మైదాదంత
 భస్మాహంతకృతైస్యప్రతాపినః || ౧౬ || యమీతాజనకస్యాహంవైదేహస్యనహమ్భనః || సీతాచనామసాహ్వాంభా
 ర్యారామస్యధీమతః || ౧౭ || సనూదాదంతత్రయాహంరామవన్యనివేతనే || భంజనానామమహాస్థిగోదస్వకామస
 మ్మద్ధిని || ౧౮ || తత్రత్రయోదశేవర్షరాజ్యేనేత్త్యావకుందనం || అభిషేచయతుంరాజానోపాధ్యాయీప్రచక్రమే ||
 ౧౯ || తస్మిన్సంప్రియమాణేరురామవస్యాధిషేచనే || కైకీయానామధర్మార్థదేవీచనసామ్రాట్ || ౨౦ || శివీయంస
 ఖాదేయంప్రత్యహంమమఖాజనం || పవమేదీవితస్యాంతోరామాయద్యధిషివ్యతే || ౨౧ || యత్సమన్తంత్యయావాక్యం
 వీత్యాన్యవతిసత్తమ || తచ్చేన్నవీతథంకార్యంవసంగచ్చతురాభువః || ౨౨ || సరాజానశ్చవాన్తేవానిరదానమనుష్ట

రకా || ముమోహాచవనంశుశ్రీత్వాత్రేకయాశ్చోహూరమప్రియం || ౨౩౪ || తతస్తుష్ణవిరోరాజానశ్చేభగమేవ్యవస్థితః ||
 జ్యేష్ఠంయతస్త్వనంపుత్రంయదనాభ్యమయాచత || ౨౩౫ || సపితరువ్వచనంశ్రీమానభిషేకాత్పరంప్రియం || మనసాపూర్వ
 మానాద్యచాచాప్రతిగ్రహితవాః || ౨౩౬ || దద్యాన్నప్రతిగ్రహ్యస్త్వయాన్నబూరియాతి-ంచపప్రియం || అపిదేవహే
 తోర్వారామస్సస్వరాక్రమః || ౨౩౭ || సవిహరయోద్ధరియాణిమహాహాణిమహాయశాః || కేవలజయనసారాభ్యం
 బవన్త్యేమాంసమాదితే || ౨౩౮ || సాహంతస్యాగ్రతస్తూణంప్రస్థతావనచారిణీ || సహిమేతేనహిసాయావాస
 స్వ్యగేహిరేవతే || ౨౩౯ || పూగేవతుమహాభాగస్సేమిత్రివిక్రమదనః || పూర్వజస్యాసయూతాగ్రీభేద్యుమహి
 పైరలంకృతః || ౨౪౦ || తేవయంభతురాదేశంబహుమాన్యవృక్షప్రతాః || ప్రవిష్టాఃప్రపురావృష్టవనంఽభీరదదృశం ||
 ౨౪౧ || జనతోదంబకారశ్చేతస్యాశామమితోజాసః || రక్షసావహృతాభార్యారావణనమరాత్మినా || ౨౪౨ || ద్వౌమా
 సాతేనమేకాలోజవితాసుగ్రహావృతః || ఉద్వృణోద్వాభ్యాంతుమానాభ్యాంతతస్త్వయ్యయజీవితం || ౨౪౩ || భరి
 శ్రీమత్యుందరకాండే త్రయస్త్రింశత్యం || ***** తస్యాస్తవ్వచనంశుశ్రీత్వాహుమాణాహరియా
 ధవః || మఃఖాన్యఃఖాభిఘాతాయాసాంత్వముద్దరమబ్రవీత్ || ౧ || అహంరామస్వనందేభాదైవిహతప్రవాగతః |
 వైదేహీకుపరిరామస్త్యంబకశశలమబ్రవీత్ || ౨ || యోబాగ్మహుస్త్రంవేదాంశ్చవేదవేదిదాంవరః || సత్యాం
 దాశరథీరామోదేవికాశలమబ్రవీత్ || ౩ || లక్ష్మణశ్చమహతేజాభతురాస్మినదరిఃప్రియః || కృణుమాభ్యాశ్శీసంతస్త
 శ్శీరసాతేభివాదనం || ౪ || సాతయోఃకుశలందేవీతవ్యసనసంహరయోః || ప్రీతిసంహృత్తవర్షాంగీమానుసుంతమథాబ్ర
 వీత్ || ౫ || కల్యాణీబరగాభేయంబోక్షీప్రతిభాలిమా || ఏలిజీవంతమానందోనరంవర్తతాదపి || ౬ || తయానమాగతే
 తస్మిన్ప్రీతిరుత్పాదితావృతా || పరస్పరేణచాలాంపవితృస్తాప్రచక్షతః || ౭ || తస్యాస్తవ్వచనంశుశ్రీత్వాహు
 మాణాహరియాధవః || సతాయాశ్శీకీదీనాయాస్సమీపముపచక్షమే || ౮ || యథాయథానమీపంసహమానుపస
 ర్సితి || తథాతథారావణంసారంసీతావరంతే || ౯ || అహుభిన్నమృతమిదంకథితంహియదస్యమే || రూపాంతర
 మపాగవ్యసవయంపిరావణః || ౧౦ || తామశోకస్యశౌభాంసామిముక్త్యాశోకకర్మతా || తస్యామేవానవద్ద్యాంగీ
 ధరశ్శ్యాంసమపావితే || ౧౧ || హనుమానపిమఃఖాతాంతాందృష్ట్వాభయమోహితామ్ || అందతమహాహహా
 స్తతస్తాంజవకాన్యజాం || సాచైనంభయవిత్తస్తాభూయోవైవాభ్యుదైతః || ౧౨ || తందృష్ట్వావందమానంసీతాశ
 శ్శిభానసా || అబ్రవీద్ధిఘోమభ్యుస్యవానరంసుధరస్వరా || ౧౩ || మాయాంప్రవిష్టామాయావీయదిత్వంరావణ
 స్స్వయం || ఉత్పాదయసిమేభూయస్సంతాపంతన్నతోభనం || ౧౪ || స్వంపరిత్యజ్యభూపంయఃపరివ్రాజకరూప
 నృతే || జనస్థానేమయాదృష్టస్తంసమపసిరావణః || ౧౫ || ఉపవాసకృతాంకామరూపనిశాచర || సం
 తావయసిమాంభూయస్సంతస్తాంతన్నతోభనం || ౧౬ || అథవాచైతదేపహియప్రయోపరిశంకితం || మనసోహిమమ
 ప్రీతిరుత్పన్నాతవదన్మనాత్ || ౧౭ || యదిరామస్యనాతస్తవమాగతోభద్రమస్తుతే || పృచ్ఛామిత్వాంహరిశ్రేష్ఠప్రి
 యారామకథాహిమే || సుశాస్త్రిమస్యకథయప్రియస్యమమనానర || చిత్తంహరిసిమేసామ్యనదీహాలుంధారయః ||
 ౧౮ || అహుభ్యస్తవ్వచనంశుశ్రీత్వాహుమేపవదిరాహృతా || ప్రేషితంనామపశ్యమిరాఘవేణవనోకం || ౨౦ ||
 స్వప్రేషియ్యహంపీరంరాఘవంనహలత్క్షణం || పశ్యేయంనావసీదేయంస్వప్రేషిమమమగ్ధరీ || ౨౧ || నాహంస్వ
 వృమినుంపశ్యేస్వప్రేష్యస్త్యాహివానరం || సశక్యోభ్యుదయఃప్రాప్తుంప్రాప్తశ్చాభ్యుదయోమమ || ౨౨ || కిన్నుస్యా
 ద్విత్తమోహూయంభవేద్యదగతిస్త్యయం || ఉన్మదజోవికారోవాస్యాదియంమృగత్యస్తే || ౨౩ || అథనానా
 యమున్యాదోమోహూప్యన్మదలక్షణః || సంబధ్యచామాతాన్సమంబాపవనోకం || ౨౪ || శ్రీత్యేవంబహుధా
 సితాంసంప్రధాన్యబలాబలం || రక్షసాంకామరూపత్వాత్తేనేతంరాక్షసాధిపం || ౨౫ || ఏతాంబుధితదాక్షత్వాసీ
 తానానమమన్యసా || ననతివాజిహోరాధవానరంజనకాన్యజా || ౨౬ || సీతాయాశ్చింతిరంబుధ్వాహుమమన్యాయ
 రాత్మిజః || శ్రీత్రాసుమాతైర్వచనైస్తదాతాంసంప్రహర్షయత్ || ౨౭ || ఆదిత్యధవతేజస్వీలాకీకాంతశశోయ
 థా || రాజానర్యస్యలాకీస్యదేవోవైరవణాయథా || వీక్షిమేహిపవన్నశ్చయథావిష్టుమహాయశాః || సత్యవాదీ
 మధురవాద్యోవాచస్మత్పర్యథా || రూపవాస్సుభిశ్శ్రీమాకందర్పశ్రమూర్తిమార్ || స్థానకోధప్రహతావశ్రే
 ష్టలోకేమహరథః || ౩౦ || హహుచ్ఛాయామవస్థభోయస్యలోకోమహాత్మయః || అపకృష్టాశ్రమపదావృగరూపే

గరాసుపం॥ నూ న్యేయేనాపనీతానిరస్యద్రక్ష్యసియన్తులం॥ 3౨॥ నవిరాద్యావణంసంఖ్యేయోపధిప్యతీవీర్యవా॥ ౩౩॥
 షప్రముక్షైరిభుజ్యులంబ్విరిపపావతైః॥ తేనాహంప్రేషితోహత స్వగృతాశిమహాగతః॥ 3౪॥ త్వద్వియోగేన
 మఃఖాగ్రస్య త్వాంశోలమబ్రవీత్॥ లక్ష్మణశ్చమహా తేజాన్ముమిత్రానందవిధానః॥ అభివాన్యమహాబాహుస్య త్వాం
 శోలమబ్రవీత్॥ 3౫॥ రామస్యచపఖాదేమిసుగ్రహేనానువానరః॥ రాజావానరముఖ్యేనాం సత్త్వాంశోలమబ్ర
 వీత్॥ నిత్యైర్వర్తరగ్రామస్త్వాంసమగ్రీవస్సలక్ష్మణః॥ దిప్యతీవసితైఃదేహిరాక్షసివశమారా॥ 3౬॥ నవిరాద్యైక్య
 సేరామలంబ్విణంచనమబలం॥ మధ్యేవానరకోటిసాంసుగ్రీవంచామితాజనం॥ 3౭॥ అహంసుగ్రీవంవిహోహనుమా
 న్నానువానరః॥ ప్రస్థేనగ్రింబంకాంలంఘుయత్త్వానుశూలాని॥ 3౮॥ కృత్వామూర్ధ్నిహవరన్యాసంరాజాన్యమగ్రా
 ద్దశః॥ త్వాంప్రస్థాయపయాతోహంసమాశ్రిత్యసర్వాశ్రిమం॥ రం॥ నాహమస్మితథాదేమిథామావంపగచ్ఛసి॥ ఏశం
 కాశ్యోతామేమత్ప్రశ్నస్త్వంవతతోమహా॥ ౪౦॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-పంచమోదశస్తకం. ***

తాంబురామకథాంశురత్వానైదేహీవానరమణాత్॥ ఉవాచవచనంసాంవ్యవదంమధురయాగిరా॥ ౧॥ క్వ
 తేరామేణసంసృగోభంజానాసిలక్ష్మణం॥ వానరాణాంనరాణాంశకభూమినీశ్యమాగమః॥ ౨॥ యానిరామస్యలింగాని
 లక్ష్మణస్యచవానరి॥ తానిధియన్తుమావత్స్వనమాంశోకస్థుమావీశేత్॥ 3॥ కీన్యకలతస్యసంస్థానంనూపంరాహస్య
 కీన్యకలకభంబుంకాకభంపరాహాలక్ష్మణస్యనచంసమే॥ ౪॥ ఏవముక్తిస్తునైదేవతీనానుమాన్యానతాద్యజఃశత
 రామంయథాతస్యనూభ్యానిమమపద్యమే॥ ౫॥ జాసంతీలతదిప్యమాంనైదేహీపరివృష్టిసి॥ భరణోకేమలపత్రా
 క్షిసంస్థానంలక్ష్మణస్యచ॥ యారామాస్యదిహ్యేలక్ష్మణస్యచయానినై॥ లక్ష్మణావితేలాక్షివచశ్చయ్యతానమే॥
 6॥ రామోకేమలపత్రాక్షుస్సర్పసత్వమనోహరః॥ నూపదాక్షిణ్యంసంపన్నఃప్రమాతోజనకాన్యజే॥ తేజసాదిత్యసంకా
 శోక్షమయావృధివసమః॥ బృహస్పతిసమోయధ్ధ్యాయశసావాసవోపమః॥ ౭॥ రక్షితాజీవలొకస్యస్యజానానిధిరక్షితా॥
 రక్షితాస్యస్యవృత్తస్యధర్మాస్యచవరంశః॥ రామోభామినిలోకస్యచాతుర్వర్యోగస్యరక్షితా॥ మర్యాదానాంచ
 లోకస్యతాకారాంతాచః॥ అర్చిష్టానర్చితోత్సర్గంబ్రహ్మచర్యవత్సేవిధిఃసాధూనాముపకారజ్ఞఃప్రచారజ్ఞః
 శ్శకంమణాం॥ రాజవిద్యావివితత్సబ్రాహ్మణానామపాసితా॥ శుక్రవాణీలసంపన్నవివితత్సచరంశః॥ యజు
 ర్వేదవివితత్సవేదవిష్ణుస్సపూజితః॥ ధనుర్వేదవవేదేషువేదాంగేషుచర్మితః॥ విపులాంసోమహాబాహుఃకంబుగ్రి
 వశ్శుభాననః॥ గూఢభతుస్త్రిమామృత్యోరామోదేవిజ్ఞైశ్శుక్రః॥ మంచుభిన్నసనిశ్శోభషణిష్టుష్టచర్మితఃప్రతాప
 వా॥ సమస్థమవిభక్తాంగోవద్గంధార్వామంసమాశ్రితః॥ త్రిధిరత్రిప్రలంబత్వత్రిసమత్రిశుభానన్మతః॥ త్రితామృ
 త్రిశుచస్పిద్ధిగంధీరత్రిశునిత్యతః॥ త్రివరీవాంశ్చ్రువనతత్సతుర్వంగస్త్రిశీర్షవా॥ చతుషులత్సత్సలేఖశ్చతు
 షుషులత్సత్సమృతః॥ చతుర్దశసమద్వంద్వశ్చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్గుణః॥ మహాబాహుమనాసశ్శృపంచస్పిద్ధోవ్రవం
 శవా॥ దశవజ్జేదశభుజాత్త్రిధిగిర్వాన్యోద్ధిష్టానిష్టవా॥ షడున్మతోనవతన్మత్రిధిర్వ్యభోషిరాఘవః॥ సత్యధర్మః
 పరశ్శ్రీమాన్సుగ్రహసుగ్రహేరణః॥ దేశకాలవిభాగజ్ఞస్సర్వలోకప్రియంబుః॥ ౧౦॥ భృతాచక్షస్యదైవమాత
 సౌమిత్రివరగాజితః॥ అనురాగేణగాపేణుజ్ఞైశ్చైవశథావిధిః॥ ౧౧॥ తాభృథానరతౌర్వాలోత్పన్నస్యసముత్ప
 తౌ॥ విదన్వంతామహీంకృత్ప్రసన్నాభిరచింకతా॥ ౧2॥ త్వామేవమాన్యమాశోకావిచరంతామసంధరాం॥ బ్రహ్మ
 తుమ్మగావతంపూర్వజేనావరోపితం॥ ఋశ్యమూకస్యప్యస్థేనుబహుపాదపవంసులే॥ భృతేరుగ్మయాంతామాసిం
 సుగ్రీవంప్రియదర్శనం॥ ౧౩॥ వయంతుహారిరాజంతంసుగ్రీవసత్యసంగరం॥ పరివర్యావహరాజానిష్టర్వజేనా
 వరోపితం॥ ౧౪॥ తతస్త్రోహిరవసవోధనుఃప్రవరపాణినౌ॥ ఋశ్యమూకస్యతైలస్యరమ్యందేవమపాగతా॥ ౧౫॥ స
 తౌదృష్టానరన్యామృగధన్వినౌవానరమణాః॥ అవస్తుతోగిరేస్తస్యశిఖరంభయమోహితః॥ ౧౬॥ తతస్సశిఖితేత్సర్వా
 వానరేదోత్రివ్యవస్థితఃతయోస్థమిపంమామేవప్రేషయామాససత్వరం॥ ౧౭॥ తావహంపురుషవ్యాఘ్రానిసుగ్రీ
 వపచనాన్సృగిభాదూపలక్షణంసంపన్నైకతాంబలిరుపస్థితః॥ 3౦॥ తాపరీజ్ఞాతతత్వాభోగంయాప్రీతిసమన్వితా॥
 పృథ్వమూరోఽపృథందేశంపాత్రితాపురుషమణాభా॥ 3౧॥.....

నివేదితాచతత్సేనసుగ్రీవాంమహాత్మనే॥ తయోరన్యోన్యసంజ్ఞాపాద్యృశంప్రీతిరజాయత॥ 3౨॥ తతస్త్రోహినిసంపన్నా
 హతీర్వరసేర్వరా॥ పరస్పరకృతాశ్వాసౌక్యధంబాపూర్వవృత్తయా॥ 3౩॥ తతస్ససాంత్యయామానసుగ్రీవలంబ్విణా

గ్రజః । స్త్రీహేతోర్వానివాభాగిత్రానిర స్తమరు తేజసా॥3౪॥తత స్తస్మాదృశంకోకంరామస్యాక్షేప్తకమణః । ల
క్ష్యణావాసరేంద్రాయనుగ్రీవాంయస్యవేదయత్ ॥ 3౫॥ సశుభ్రత్వావాసరేంద్రస్తులక్ష్మణోనేరీతంపవః । తదానిన్దిమ్మ
భోక్తృఖండగ్రహగ్ర స్తత్రవాంసరమా॥ 3౬॥ తత స్తస్మాద్రశోభీనరక్షసాహిర్యయమాణయా । యాన్యాభరణజాలా
నిపాతితానిమహితే । తానిసర్వాణిరామాయతనీయహరియాధుపాః॥సంహృష్టాదర్శయామాసుగళింతునవిదు స్త
వ॥3౭॥ తానిరామాయదత్తానిమయవోపహృతానిచ॥స్వనవంత్యసంక్షోభానివృద్ధిన్యగతచేతసా॥3౮॥తాన్యంకేదర్శనీయా
నికృత్యాబలుమిథంతవ॥తేనదేవప్రకాశేనదేవేనపరిదేవితం॥౪౦॥పశ్యతీస్తానిరుదతస్తామృతశ్చపునఃపునః॥పౌగ్దివయ
ద్వాశరభస్తానికోకమలతాశనం॥౪౧॥శయంతంపవరం తేనదుఃఖాతేనమహాత్మనా । మయాపివిమిశ్రైర్వాప్యైకోకృత్తా
దుద్ధాపితఃపునః॥౪౨॥ తానివృష్ట్యామహాబాహుదళశయిత్యామసుమమణుఃపాః । రాఘవస్సహవామిత్రసుగ్రీవేణ
న్యవేదయత్ ॥౪3॥సతవాదశశాదాత్మేరాఘవఃపరితప్యతే । మహాబాహులతాగ్రత్యమగ్నసేవాగ్నివర్జితః॥ ౪౪॥తస్య
గ్రీవృతేతమగద్రాచకోశ్చింతితరాఘవం । తావయంతిమహాత్మానమగ్నిగారవిమాగ్నయః ॥ ౪౫॥ తవాదర్శన
శోకేనరామఃప్రవిచాల్యతే । మహాతాభామికంపేనమహానివశిలీప్యయః ॥ ౪౬॥ కాననాననురమ్యాణిచేదఃప్రసవ
ణానిచచరన్నరలిమాప్తౌరీత్యామవశ్యన్నపూత్యజే॥౪౭॥సర్వాంమనుజశాన్దూలఃక్షిప్తంపౌగ్దిపుత్రరాఘవః । స
మిత్రబాంధవమత్యాదరావణంజనకాత్మజే॥ ౪౮॥ సహితోరామసుగ్రీవాపుభావకురుతాంతరా । సమయంవాలినం
హంతుంతవాన్వేషణంతథా॥౪౯॥తతస్తాభ్యాంమమరాభ్యాంపీరాభ్యాంసహరీశ్వరః । కిషిరచదానముపేగమ్య
వాలీయుద్ధేపాలితః॥౫౦॥తతోహత్యత్రసారామోవాలినమాహవే॥సర్వక్షూహరిసంఘానాంసుగ్రీవమకరోజ్జుతిం॥
౫౧॥రామసుగ్రీవయోరైక్యందేవ్యేనంసమజాయతే॥హనుమంతంచమాంవిభుతయోమిహతేమహాగతం॥ ౫౨॥ స్వరా
భ్యాంపౌగ్దివ్యసుక్రిపస్సమానీయహరీశ్వరా॥త్వదగ్రంప్రేషయామాసదిశోఽపశమహాలంకా ॥ ౫3॥ అదిష్టవాసరేం
ద్రేణుసుగ్రీవేణమహాజనా । అదిరాజప్రతీకాశోస్సర్వతఃప్రస్థితామహీం॥ ౫౪॥ తతస్తమాగళమాణాశైస్తసుగ్రీవవచ
నాతురాః॥చరంతివసుధాంశ్చత్సాంవయమస్తేచవాసరాః॥ ౫౫॥ అంగదోహమలక్ష్మీవాణాలీనాసుర్వహుః॥
ప్రస్థితఃపిశౌరూలస్త్రీభాగవిలసంవృతః॥౫౬॥ తేహంవోవిప్రజ్ఞానాంవింధ్యేవర్జితస్తత్తమేభ్యంతోకోకపరితానా
మహూరాత్రగతాతాః॥౫౭॥ తేవయంకాగ్యవైరాశ్యాతాంలస్యతిక్రమేణచ । భయాచ్చకపిరాజన్యపౌరాం
స్త్యంత్యవస్థితాః॥ ౫౮॥ వివిత్యవనదుర్గాణిరిప్రసవణానిచ । అనానాద్యపదంధేవ్యాఃపౌరాంస్త్యంత్యంసమద్య
శాః॥౫౯॥వృష్ట్యాప్రాప్తాపవిహంశ్చసర్వాస్వాసరపుంగవా॥భృతకోకాగ్ధేమేగ్నఃపర్యదేవయదంగదః ॥ తవ
నాశంచవైదేహీవాలినశ్చపథంతథా॥ప్రాప్తాపవేశమస్తకంమరణంచజటాయుషః॥౬౧॥ తేహంసస్సాన్విమసందే
శాన్నిరాశానాంముమూషకతాంకార్యహేతోరీవాయాతశ్శక్తిర్విరళవాగమహా॥ ౬౨॥ గృధ్రరాజన్యసోదర్య
స్సంపాలిగాంధుగృధ్రీరాట్శుభ్రత్వాభాగిత్యవధంకోపాదిదంపవనమబ్రవీత్ ॥౬3॥ యవీయానేనసేమభాగితాహ
తఃకృచ్ఛపాలితః॥ పరదాభ్యాతుమిచ్ఛామిభవద్భిర్వాసరోద్దమాః॥౬౪॥ అంగదోకథయత్తస్యజనస్థానేమహాద్యధం
రక్షసాభీమరాపేణత్యాముద్దిశ్యయథాతథం॥౬౫॥జటాయుషావధంశుభ్రత్వాదుఃఖతన్నేరుదాత్మజః । త్యాంతశంసవ
రారోహేనసంఘీరావణాలయే॥౬౬॥ తస్యతత్వచనంశుభ్రత్వాసంపాతేషీతవధానం । అంగదప్రమథాన్మూర్ఛంతత
స్సంప్రస్థితావయం॥౬౭॥ వింధ్యామథ్థాయనంప్రాప్తాస్సాగరస్యాంతముత్తరం॥త్వదర్శనకృతోత్సానహృష్టానుష్ఠాః
స్లవంగమాః॥౬౮॥ అంగదప్రమథాన్మూర్ఛ్యేవేలోపాంతముపస్థితాః । చింతాంజన్యఃపునశ్చిత్తాన్వదర్శనసమత్కుతాః॥
౬౯॥అధాహంహరినైన్యస్ససాగరంప్రేక్ష్యసిదతః॥వ్యవధాయభయంత్రీప్తయోజనానాంతతంపుతః ॥ ౭౦॥ లంకా
హామిమయారాత్రౌప్రవిష్టారాక్షసాకులా । రావణశ్చమయాదృష్టస్తవశోకపరిపుతా॥ ౭౧॥ పరశ్చైనర్వమాభ్యా
నయథావృత్తమనిదితే॥అభిభాషస్వమాంధేవిదూతోదాశరశేరహం॥ ౭౨॥ తంమాంరామకృత్యోగంత్వస్మిమి
త్తమహాగతం॥సుగ్రీవసచివంధేవిబుధ్యస్వవనాన్మజుః॥౭3॥కుశలీతవాకులైస్సస్సర్వత్రప్రభృతాంవరః॥గురోరా
ధానేయోత్తలక్ష్మణశ్చసులక్షణః॥ ౭౪॥తస్యవీర్యవతోదేవిభతుఃస్వపిగాతేరతః । అహానేకస్తుసంపాగ్నిప్రస్తుగ్రీవవచ
నాదిహ॥౭౫॥ మయేయమసహయేనవరతాకామహాపితా॥దక్షిణాదిగమశ్రాంత్యాత్మన్నాన్వీచయైషిణా॥౭౬॥దిష్ట్యా
హంహరినైన్యానాంత్వన్నాశ్రమసుశోచతాం॥అవనేమ్యమసంతాపంతవాభిగమశంసనాత్ ॥ ౭౭॥ దిష్ట్యాహిమమన

వ్యథం దేవినాగరలంఘనం | సా ప్సావ్యహమిదందీప్త్యైర్వర్జితకృతయశః | ౭౦ || రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం
త్యావభివత్సృతే | సమిత్రహంధవంత్యా రావణం రాక్షసాధిపం || ౭౧ || మాల్యవాన్యామనై దేహిగీణాముగ్రమో
గిరిః | తతోగచ్ఛతిగోకణంవర్జితం కేసీహరిః || ౭౨ || సదేవమేభిధాన్వః సితామమమహాకపిః | తీర్థేనదీవతేఃపుణ్యే
శంఖసాదనముద్గతే || ౭౩ || తస్యాహంహరిణః క్షేత్రేజాతోవాతేనమైధి | హనుమానిదిభ్యాతోలోకస్సేవైవకర్మ
ణా || ౭౪ || విశ్వాసార్థంతునై దేహిభతురుక్తమయాగుణాః | అదిరాద్రాఘవోదేవత్యామితోనయితానఘే || ౭౫ ||
ఏవమవిశ్వాసితాసితాహేతుభిశ్చోకకర్తితా | ఉపపన్నైర్భిజ్ఞానైస్తూతంతమవగచ్ఛతి || ౭౬ || అరులంపగతాహరణం
ప్రహరేణాచజానకే | సేత్రాభ్యాంపిత్రపత్న్యై భ్యాంముమోచానందజంబలం || ౭౭ || చారుత్స్వదనంతస్యాస్తామశు
క్లాంయతేక్షణం | అథోవాచహనూమాంస్తామ త్తరంప్రియదర్శనాం || ౭౮ || ఏతత్తేనర్వమాఖ్యాతంనమాశ్చసహితమైధి | కిం
కరోమికథంవాతేరోవతేప్రతియావ్యహం || ౭౯ || హతేనురేపయితశంఖసాగతేపిత్రవీరేణమహాపిఠాచోదనాత్ |
తతోస్త్రివాంయప్రభవోహితమైధిప్రభావతస్త్వత్ప్రతిపత్త్యవనరః || ౮౦ || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-పంచత్రింశస్తకః ||
ధూయపవహతోజాహనుమాన్వారుతాత్మజః | అబ్రవీత్ప్రీతితేనవాక్యంసితాప్రత్యయకారణాత్ || ౮౧ || వాన
రోహంమహాభాగేదాతోరామస్సప్రసతః | రామసామాంకితంచేనపశ్యతేవ్యంగురీయం || ప్రత్యయాధారంవారీ
తంచేనదత్తంమహాత్మనా | నమాశ్చసహితాధాన్తేక్షణమఖిలలాభ్యుపే || ౮౨ || గృహీత్యాప్రేక్షమాణాసాధుభుజకరవి
భూజలంభరారవివసంప్రాప్తజానకేముదితాభవత్ || ౮౩ || చారుత్స్వదనంతస్యాస్తామశుక్లాంయతేక్షణం | అథోభత
విశాలాఘ్రా రామముక్తభవోడురాట్ || ౮౪ || తతస్సప్రీతిమతీబాలభాభర్తృశందేశహదీతా | పరిశుష్టాప్రియంకృత్యా
ప్రశశంసమహాకపిం || ౮౫ || ఏకాగ్రతేన్ద్ర్యసంమర్జన్ద్ర్యంపాశ్చిన్ద్ర్యంవానరోగ్రమ | యేనేనరాక్షసపవంత్వమైకే
నప్రదక్షాతం || ౮౬ || శతయోజనవిస్తీర్ణస్సాగరోమకరాలయః | విక్రమహ్లాహియేనక్రమతాగోష్ఠదీకృతః || ౮౭ || ససా
త్వాంపాశ్చిన్ద్ర్యశంమస్యేవానందోవానరమణాయస్యతేనాస్త్రిసంప్రాసారాణాన్నాపిసంభ్రామః || ౮౮ || అహోసచ
కపిశ్రేష్ఠమయాసమభిభాషితుంయద్యపిత్వేషిన్ద్రసారామేణదితాత్మనా || ౮౯ || ప్రేయ్యుష్యతిమధ్ధర్మోరామోన
హ్యవర్షతీతంపరాక్రమమవిజ్ఞాయమశ్చకాశచిదేశతః || ౯౦ || దిప్త్యైవమశేలిరామోధన్వాన్యాసస్యసంగః | లక్ష్మణ
శ్చమహాతేజాస్సునిర్రానందవధానః || ౯౧ || కుశలీయదికాకుత్స్థఃస్నిహాగరమేఖలాంమహేందహానితోపేనయ
గాంతాగ్నిహోధితః || ౯౨ || అథవాత్క్షిపంతాతాసురాణామపిత్వగహే | మమైవనతుమఖిలానామస్త్రిమస్యేవపర్యయః ||
౯౩ || కచ్చిన్నస్యభతేరామః కచ్చిన్నపరితప్యతేఉత్తరాణిచకార్యాః | కురుతేపురుషేపురుషాత్మజః || ౯౪ || కచ్చిన్నదీపసంభ్రాం
తఃకార్యేషుచనమహ్యతి | కచ్చిత్పురుషకార్యాః | కురుతేపురుషేపురుషాత్మజః || ౯౫ || ద్వివిధంత్రివిధోపాయముపాయమపిసేవ
తేవిదిగీషుస్సుపృతాచిత్త్రిత్రేషుచపరంతపః || ౯౬ || కచ్చిత్త్రిత్రాణిలభతేమిత్రైశ్చస్యభిగమ్యతే | కచ్చిత్తరాల్యాని
మిత్రశ్చమిత్రైశ్చాపిపురస్కృతః || ౯౭ || కచ్చిదాశాస్త్రదేవానాంప్రహరణంధిఃవాత్మజః | కచ్చిత్పురుషకారణం
వంచప్రతిపత్త్యతే || ౯౮ || కచ్చిన్నవిగతస్సేహాప్రవాసాత్పయరాఘవః | కచ్చిన్యాంవ్యసనానస్తాన్యేక్షయిష్యతివానర ||
౯౯ || మఖానాముదితోనిత్యమఖానామనోవిరతః | దుఃఖముత్తరమాసాద్యకచ్చిద్రామోనసీదతి || ౧౦౦ || కాంల్యాయా
న్తథాకచ్చిత్పునిత్రాయాన్తత్రచప | అపిక్షంతూరీయతేకచ్చిత్తుశలంభరతస్య || ౧౦౧ || మన్నిమత్తేనమానాహాః
చ్చిచ్ఛోకేనరాఘవః | కచ్చిన్యాంవ్యసనారామః | కచ్చిన్యాంతారయిష్యతి || ౧౦౨ || కచ్చిదయోహిణీంభిమాంభరతోభ్రాత్వ
వత్సలః | ధ్యజసీంసుంత్రిభిగుహాంప్రేయ్యుష్యతిమత్కృతే || ౧౦౩ || వానరాధిపతిశ్రీమాంసగ్రహిణః | కచ్చిద్యతి | మ
త్యోతేహాభిర్వైరైర్వ్యతోదంతనఖాయతైః || ౧౦౪ || కచ్చిచ్ఛలత్కృతాభ్యంహంచాప్యరణ్యంనయంతపదాఠం | నాసిద్వ్యధాయస్యనభిర్నశోకః
కచ్చిచ్ఛైర్యంపౌడయోకరోతి || ౧౦౫ || నచాస్యమాతాసపితాచనాస్యస్సేషాద్యోష్టాస్త్రిమయానమోవా | తావ
న్ద్రహంధూరజీవీషేయ్యంయావత్ప్రేప్యత్రింశృణుయాంప్రియస్య || ౧౦౬ || ఇతివదేవీచనంమహాకథంతంవానరేంద్రం

వాఘరాక్షసుత్వాశ్రోతుంపున స్తస్యవహాధిరామరామాగ్ధయ్యుక్తంవిరరామరామామ్॥ 30॥ సీతాయావచనంశు
 త్వామానుతిశ్చమవిక్రమఃశిరస్యంజలిమాధాయవాక్యమ్ త్వరమబ్రవీత్ ॥ 31॥ నత్వామిహస్థాంజానీతేరామఃక
 ములూచనేతేనత్వాంనానయత్యాశుశచీమివపురందరః ॥ 32॥ శుశ్రేత్సవతువహామహ్యంక్షిప్రమేష్యతిరాఘవః
 చమూంప్రకర్షన్మహతీంహర్యక్షగణసంకులం ॥ 33॥ విష్ణంభయత్వాబాసౌమైరక్షోభ్యంవసుశాలయంకరిష్య
 తిపురీలంకాంకాకుత్స్థశ్శాంతరాక్షసాం॥ 34॥ తత్రయన్యంతరామృత్యుగర్భదిదేవాస్సహసురాః | స్థాన్యంతివధిరా
 మస్యసత్తానవిపద్యతి॥ 35॥ తవాదర్శనజేనార్యోశోకేనసరిపుతః | నశర్మలభతేరామఃస్థింహోజితశ్చవన్యచః॥
 36॥ మలయేనవవింధ్యేనమేరుణామలవరేణచ | దర్శనరేణచతేదివశపేమూలభలేనచ॥ యథామనయంనవల్లభిం
 బోష్టంచారుకుండలం | ముఖంద్రక్ష్యసిరామస్యపూర్ణచంద్రమివోదితం ॥ 37॥ క్షిప్రంద్రక్ష్యసివైదేహీరామం
 ప్రసృపివశీరౌ | శతశ్రతుమివాసీనంనాకపుష్పస్యమూర్ధణి॥ 38॥ నమానంసంరాఘవోభుజ్జేనచాపిమధుసేవతే | వ
 న్యంసుమిహితనిత్యంభక్తమశ్నోతిపంచమం॥ 39॥ వైవదంతాన్యమతశ్చాన్వతీటాన్వసరిస్సపాఞ్ | రాఘవోపనయే
 ధాత్వాత్వద్గతేనాంతరాత్సూర॥ 40॥ నిఖ్యంభ్యానవరోక్షణః | సాన్యచ్చింతయతేకేదిత్యతు
 కామవశంగతః॥ 41॥ అనిద్రస్థుతంతరావఃసుప్తపిచనరోక్షణః | సీతేతివధురాంవాణీంవ్యాహరన్సృలివిద్యతే॥
 42॥ దృష్ట్వాసలంపాపుష్పంచాయద్యాన్యతుమనోహరం | బహుశోహప్రియత్యేవశ్వసంస్త్రామభిభాషతే॥ 43॥
 నదేవిత్యంపరితప్తమానస్తామేసీతేత్యభిభాషమాణః | దృశ్యతంతరాజమతోమహాత్మా తన్నైవలభాయ కృతప్ర
 యత్నః॥ 44॥ సారామసంకీర్తనవీరతోకారామస్యశోకేనవమానశోకాశరన్మథానాంబుదశేవచంద్రాశేవ
 వైదేహీమతాబధువా॥ 45॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండేషష్ఠింశస్కంఠః. *****

సీతాతప్తవచనంశుత్వాపూర్ణచంద్రనిభానసాహనూమంతమవాచేదంధమాగర్హనహితంచః॥ 01॥ అవృ
 తంవిషసంస్పృష్టంత్యయావానరభావీతంయచ్చనాన్యమనారామాయచ్యోకపరాయణః॥ 02॥ విశ్వత్యేవామవిష్త్రి
 ధ్యేవ్యసనేవామదారుణేరక్ష్యేవపురుషంబద్ధకృత్తాంతఃపరికర్షతి॥ 03॥ విధిర్బాహుసంసహార్యఃపాణీనాంష్లవ
 గోక్షమసౌమితింమాంచరామంచవ్యసనైవశశ్యేమోహితాః॥ 04॥ శోకస్యాన్యకదాహరరాఘవోభగవిష్యతి
 స్థవమానఃపరిశ్రాంతోహతనాస్సగ్ధయేథా॥ 05॥ రాక్షసానాంవధంకృత్వాసూదయత్వాచరావణం॥ 06॥ రామ
 న్ద్వారితాంకృత్వాకదాద్రక్ష్యతిమాంపతిః॥ 07॥ నవాచ్యస్సంతర్వరస్సేవితయావదేవసపూర్వతే॥ అయంసంవత్సరఃకా
 లస్తావద్దివహజీవితం॥ 08॥ వరతేదవతేదమానాసోద్వారుశేషాష్టవంగమ॥ రావశేనన్వశంసేనసమయోయఃకృతోమ
 మ॥ 09॥ విభీషణేనచభ్రాతృమిమనిర్యాతనంప్రతిఅనునీతఃప్రయత్యేననవతతుగరుతేమతి॥ 10॥ మమప్రతిప్రదా
 నంహిరావణస్యనరోతే॥ రావణంమార్తతేనంభ్యుత్పత్యఃకాలవశంగతం॥ 11॥ జ్యేష్ఠాకన్యానలూనామవిభీషణమతా
 కపితయామమేదమాఖ్యాతంమాత్రాప్రవేశయాన్వయం॥ 12॥ అనంతయంహరిశేష్టక్షిప్రమాంపాప్యప్య
 తేపతిఃఅంతరాత్సాహిమేశుర్ధస్తస్త్వబహవోగుణాః॥ ఉత్సాహఃపౌరుషంసత్సమాన్యశంస్యంకృతశ్శతా॥ విక్ర
 మశ్చేద్రభావశ్చేసంతివానరరాఘవే॥ 13॥ చతుర్దశసహస్రాణీరాక్షసానాంజఘానయః॥ జనస్థానేవినాభ్రా
 తాశ్రేతుఃకస్తస్యవోద్భవతే॥ 14॥ సనశక్యస్థులయతువ్యసనైవపురుషర్షభః॥ అహంతస్యప్రభావజ్ఞాతక్రోధీవ
 పులూమజా॥ 15॥ శరజాలాంతుమాంచూరకపేరామదివాకరః॥ శత్రురక్షోమయంతోయమవశోపనయష్యతి॥
 16॥ ఇతిసంజల్పమానాంతారామాథేశోకకర్షితాంఅశ్రుసంపూర్ణసంయమామవాచవచనంకపిః॥ 17॥ శుశ్రేత్స
 వతువహామహ్యంక్షిప్రమేష్యతిరాఘవఃచమూంప్రకర్షన్మహతీంహర్యక్షగణసంకులం॥ 18॥ అథవామోచయ
 మ్నిమిత్వామద్యైవవరాననేఅస్తాన్యఃభామపారోహమవపృథమనిదితే॥ 19॥ త్వాంతుపుష్కరంతాంకృత్వాసం
 తేరిమ్యునిసాగరంశ్రీతీరస్తహిమేసోఘంలంకామపినరావణం॥ 20॥ అపాప్రప్రవణస్థాయరాఘవాయాద్యమై
 ణి॥ పాపియమ్యమితశ్రాపియమ్యంహుతమివానలః॥ 21॥ ద్రక్ష్యన్యద్రైవవైదేహీరాఘుసంసహలత్మణం
 న్యససాయనమాయక్రంవిష్ణుంద్రైవవధేయథా॥ 22॥ త్వద్దర్శనకృతోత్సాహమాత్రమస్థంమహాబలంపురందరమి
 వాసీనంనాకరాజస్యమూర్ధణి॥ 23॥ పృథమాశోహమేదేవిమవికాంక్షన్యశోభనేయోగమన్యచ్చరామేణశ్శాం
 కేనేవరోహిణీ॥ 24॥ కథయంతివచంద్రేణసౌత్యేణచమహర్నిషా॥ మత్పుత్రమధిరుహ్యత్సంతరాకాశమహర్ణవమ్॥

౧౫||నహి మేనంప్రయాతస్యత్వామితోనయతోంగనే|అనుగంతుంగతిశ్చక్రాన్పుర్యేలం|కానివాసిన్|| ౧౬ || యత్రైవా హమహపాప్రప్తైవాహమనంతయః| యాస్యామివశ్యతైదేహీత్వాముద్యమ్యవిహాయనం || ౧౭ || మైథిలితుహ రిశ్రేష్ఠాచ్చుగ్రీత్వావచనచుచ్చుతం| హర్షవిస్మితసర్వాంగిహనుమంతమథాబ్రవీత్ || ౧౮ || హనుమన్మారమథ్వానం కింహంహోభుమిచ్చసి| తదేవఖలుతేనున్యేకపితృంహరియాధప|| ౧౯ || కథంవాల్మీకీరీరస్తస్యమామితోనేతుమిచ్చ సి| సకాశంమానవేంద్రస్యభృత్యైష్టవగర్హణ|| ౩౦ || సీతాయావచనంశుగ్రీత్వాహనుమాన్నాదురాత్మజః|చింతయా మానలత్పీవాన్నవంపరిభవంకృతం|| ౩౧ || సమేజానాలినత్వంవాచప్రభావంవాసి తేక్షణా | తస్మాత్సశ్యతువై దేహీయ న్నూప్రపంమమకామతః|| ౩౨ || ఇలిసంచిత్యహనుమాంస్తదాష్టవగనక్రమః | దర్శయామానవై దేహ్యస్సృహువమరి చుర్జనః|| ౩౩ || సతస్మాత్వాదపాద్ధీమానాప్రుత్యస్తవగర్హణః| తతోవర్జితుమారేభసీతాప్రత్యయికారణాత్ || ౩౪ || మేరుమందరసంకాశోబభాదీస్తానలప్రభా| అగ్రతోవ్యవతస్సేచసీతాయావాసగోక్రమః || ౩౫ || హరిఃసర్వత్రసంకా శస్త్రాఽనువక్తోమహాబలః | వజ్రదంష్ట్రీనఖోభీమోవై దేహీమిదమబ్రవీత్ || ౩౬ || సవర్వత్రవసోద్దేశాంసాట్టపా కాటతోరణాం| లంకామిమాంసనాకాంవానయతుంశక్తిరస్మిమే|| ౩౭ || తవస్థాస్యతాంబుద్ధిలందేవివికాంక్షయా| విశోకంకురువై దేహీరాఘవంసహలత్కృణం || ౩౮ || తందృష్ట్యాభీమనంకాశమువాచజనకాత్మజా | పశ్యపశ్రవిశాలా క్షీమారుతస్యారసంసృతం|| ౩౯ || తవసత్త్వంబలంవై వివిజానామిమహాకపే | వాయోరివగతించాపితేజశ్చాగ్నేరివా చ్చుతం|| ౪౦ || పాప్రకృతోన్యశకథంచేమాంభుమిమాగంతుమహాతి | ఉదధేరప్రమేయస్యపారంవానరపుంగవ|| ౪౧ || జానామిగమనేశక్తీంనయనేచాపితేమను| లవశ్యంసంప్రధార్యాశుకాన్యసిద్ధిమహాత్మజన్|| ౪౨ || అయి క్కంతుకపి శ్రేష్ఠమనుగంతుంత్వయానఘ| వాయువేగసవేగస్యవేగోమాంమోమాయేత్వవ|| ౪౩ || అహమాకాశమావన్నావ్యుష్ఠ పర్వరిసాగరం | ప్రపతేయంహితేష్టస్థాభ్యయాద్వేగేనగచ్ఛతః|| ౪౪ || పరితాపాగ్రేచాహంతిమనఃకర్షదూషకులేభ శ్చేయమావశేయదసావన్నమస్త్రమం|| ౪౫ || నవశ్యైత్వయాసాధాంగంతుంశక్తువివాశన | కశ్యతమిదం దేహస్త్యయ్యపిస్యాదనంశయః|| ౪౬ || హియమాణాంతుమాందృష్ట్యాకృతాభీమవిక్రమాః | అనుగచ్ఛేయరాది హారావజ్ఞేనమరాత్మనా|| ౪౭ || తైస్త్వంపరివ్రతస్కూర్తస్కూలముగ్ధరపాణిభిః | భవేత్స్వంసంతయంపాప్రీత్య మయాపి రకశ్రవణాత్ || ౪౮ || సాయుధాబహవోవ్యోమీరాక్షసాస్త్యంసారాయుధః | కథంశక్త్యసినయాతుం మాంవైవపరి రక్షితుం|| ౪౯ || యుధ్యమావస్యరక్షోద్వస్తవైకూగ్రీరకమభిః|ప్రపతేయంహితేష్టస్థాభ్యయాగ్రాపేనక్రమ || ౫౦ || అఖరక్షాంసిభీమానహంలిబలపంచిత్రకథంచితాంపరాయేత్వాంజయేయఃకపిసక్రమ || ౫౧ || ఆధవాయుధ్యమావ స్యవతేయంచముఖస్యతే | పరితాంచగృహీత్వామానయేయఃపాపరాక్షసాః|| ౫౨ || మాంచాహరేయస్తద్ధస్తాద్వి శసేయరథాపివా| అన్యవస్థాహిద్భ్యేతేయద్దేజయపరాజయా|| ౫౩ || అహంచాపివజ్రేయరక్షోభిరభిరజ్జితా | త్వస్త్రియతోషారిశ్రేష్ఠభవేన్నీష్టులవమతు|| ౫౪ || కామంత్యహసినర్యాహ్నిహంతుంసర్వరాక్షసాః|రాఘవస్యయ శోహియేత్వయాశస్తైస్తరాక్షయైః || ౫౫ || అథవాదాయరక్షాంసిన్యసేయస్యంవృతేహిమాం | యత్రతేనాభిజానీ యుహారయోవాపిరాఘవా|| ఆరంభప్రమదధీరయంతరస్తవనిర్దకః|| ౫౬ || త్వయాహినపరాహస్యమహానా గమనేనః || ౫౭ || మయిజీవితమాయత్రంరాఘవస్యమహాత్మజః | భార్యణాంచమహాబాహూ తవరాజకు లస్యవ || ౫౮ || తానిరాశౌమదగ్ధంతుశోకసంతాపశితా | సహసర్వక్షహారిభిఃస్ర్యత్యుతః | పాగ్నిసంగ్ర హం|| ౫౯ || భర్తృభక్తింపురస్కృత్యరామాదన్యస్యవానర | నస్పృశామిశరీరంతుపుంసోవానరపుంగవ || ౬౦ || యదహంగాత్రసంస్థితం రావణస్యలూగ్ధతా | అనీశాకింకరిమ్యమి చిహ్నాధావితాసతి || ౬౧ || యదిరామో దశగ్రీవమిహతాన్వాసబంధవం | మామితోగృహ్యగచ్ఛేత తత్తస్యనదృశంభవేత్ || ౬౨ || శుగ్రీతాపిదృష్టా శ్చమయాపరాక్రమామహాత్మనస్తస్యరణావమర్జిన్ | నదేవగంధర్వభుజంగరాక్షసా భవంతిరామేణసమాహింసం యుగే || ౬౩ || సమీక్యతంసంయతిచిత్రకాముకంమహాబలంవానపతుల్యచిత్రమం | సలత్కృణంకోవిషహతగా ఘవంహుతాశనందీప్తిమివాసలేరితం || ౬౪ || సలత్కృణంరాఘవమాజివ్యనం దిశాగజంమగ్ధేవవస్థిన్గతం | స హేతోరోవానరముఖ్యసంయుగీయుగాంతమార్గప్రతిసుంతరాద్ధివం|| ౬౫ || సమేహరిశ్రేష్ఠసలత్కృణంచలింసయాగ వంక్షిప్రమిహూవాపదయ|దిరాయరామంప్రతిశోకకశికాతాంకురువ్యమాంవానరముఖ్యహాషితాం || ౬౬ || ఇతిశ్రీ

మత్సంధరకాండే - సప్తత్రింశస్సుకై:***** తతస్సకపిహృదాఽలన్తనవాక్యేన హమిణః | సీతామువాచతమ్పుత్వావాక్యంవాక్యవిశారదః || ౧ || యుక్తహవంత్యయాదేవిభాషితంతుభద్రదశానైస బృతంప్రీన్వభావస్యసాధ్యీనాంబినయస్యచ || ౨ || ప్రీత్యంసతుసమర్థంసీతాగరంత్వతివత్రితు | మానుధిష్ఠాయుస్తీన్తింశేయోజనమాయతం || ౩ || ద్విలియంకారణంయచ్చబ్రహ్మివినయాన్వితే | కామాదస్సస్యనాన్వామిసంస్కర్మమితిజానతే || పత్రతేదేవద్యతంపత్యాప్తస్యసహశ్యజః | కాహ్యత్యాత్యాన్యతేదేవిబూయాద్వచనమీద్యతం || ౪ || శ్రీప్రవృత్తేనైవకాతులస్థస్సర్వంబివశేవతః | తేష్టితయన్త్యయాదేవిభాషితంమనవాగ్రతః || ౬ || కారణైర్భవాభిధేవిరామప్రియదీక్షయా | స్నేహప్రసరన్మమససామద్వైతత్సముదీరితం || ౭ || లంకాయామప్సృజేత్యాన్యస్తరత్వాన్యపూబాసధేః | సామగ్ధ్యాకరాత్సనత్వైవనయైతత్సముదీరితం || ౮ || ఇహ్మూర్త్యాంసమాదేతుమద్వైవరఘుమంభునా | గుగుప్సేహేనభక్త్యాచనాన్యత్రయదాహృతం || ౯ || యదివోత్సహసేయాతుంమయాసార్థమనిదితే | అభిజ్ఞానంప్రయచ్చత్వంజానీయాధాసమోహితే | ఏవమక్తాహమతాసీతానరసతోపమా | ఉవాచవచనంమందంబాష్టప్రగ్రధితామరం || ౧౦ || ఇదంశ్రేష్ఠమభిజ్ఞానంబూరియాన్యాయముపప్రియం | తైలస్యదిత్రహటస్యనాదేపూర్వోఽన్తరేపురా | తావసాత్రమవాసిన్యాపౌభ్యములఫలోదతే | తస్మిన్సద్ధాత్రమేదేశేనందాశీన్యాహ్మూరతః || ౧౩ || తస్యేవవచనందేహనానాపుష్పగుంధిమృగవిహ్వస్యసలలిక్ష్మీనాత్రవాంశేనముపావిశం || ౧౪ || తతోమాంసనమాయక్తోవాయసఃపర్వతుండయత్ | తమహంలోష్ఠమద్యన్యవారయామిన్త్రవాయసం || ౧౫ || దారయన్చచమాంకాకస్తత్రైవపరియతే | సచాపుపారమన్వాంసాన్యత్రాధిగభిభోజనః || ౧౬ || ఉత్సాహంత్యాంచరతేనాంకుర్జ్వాయాంమయిపక్షిణి | ప్రస్యమాదేవసనేతతోద్భూత్యసాత్వయాహ్వాహం || ౧౭ || త్వయాపహసితాహవాంకుర్జ్వానంలక్ష్మితాతదాభక్త్యుగ్ధేనకాశేనదారిరాత్వాముపాగతా | ఆసినస్యచతేశాం | తాపునరుత్సంగమావిశం | కుర్భ్యంతీచప్రహృష్టైవత్వయాహంపరిపాత్సత్ || ౧౯ || బాష్పహస్తముభవందంచక్షుషీవరినూజః || ౨౦ || ఉత్సాహంత్వయానాశవాయసేనప్రకోపితా || ౨౧ || పరిత్రమాత్మేమస్తావరాఘవాంశేష్ఠహంధిరంపరార్థయోగప్రసన్నచమాంశేభరతాగ్రజః || ౨౧ || సతత్రపునరేవాభివాయసస్యమపాగతః || ౨౧ || తతస్సుప్తప్రబుద్ధాంమారామస్యాంకాత్సముద్ధితాం | వాయసస్సహసాగమ్యపిచదారస్తనాంతరే || ౨౨ || పునఃపునరభోత్సత్సవిదదారసమాంభవతం || తతస్సముత్క్షిప్తోరామోముత్తైశ్శౌశ్రితవిచయధిః || ౨౩ || వాయసేనతత్సేవబలవత్క్షిత్వమానయా || సమయాభోధితశ్శీరూస్సఖిన్త్యజరంతః || ౨౪ || సమాంబుష్ట్యాహహాహుస్త్వితున్నాంస్తనయోస్తదా | ఆశీవివత్సవక్రీడస్యనవాక్యమభావత || ౨౫ || శేనతేనాగనాసోమచక్షతంవైస్తనాంతరం || కర్కశ్రిడలిసరోషేణవంచవక్త్రేణభోగినా || ౨౬ || పీక్షమాణస్తతస్తవైవాయసంసముదైక్షితః | సైన్యస్సరగిరస్తేష్టైర్నామేవాభిమఖంఘ్రితం || ౨౭ || పుత్రేశిలసత్రస్త్రవాయసేవతతాంచరః || ధరాంతరగతశ్శేషుంపవనస్యకతానమః || ౨౮ || తతస్తప్తిత్వహాహుఃకోవసంవతితేక్షణః | వాయసేకృతవాకక్రాంతాంసంతిమలినతాంవరి || ౨౯ || సదన్వంసంస్తరాగ్రవృహబ్రాహ్మణ్యైరీణయోజయత్ | సదీప్తథనకాలాగ్నిజఃజ్వాలంభిమఖోద్విజం || ౩౦ || సతంప్రదిప్రదియేవదర్శంతంవాయసంప్రతి || తతస్తంవాయసందర్శనసేంబరేమజగామహం || ౩౧ || అమస్సస్త్వదవాకాశోజగామవివిధాంగతః | లోకకామథిమంలొకంసర్వంవైవిచచారహం || ౩౨ || సమిత్రాచపరిత్యక్తస్సరైశ్చసమహామిణభిః | త్రీణాంకాన్యంపరిక్రమ్యతమేవతరణంగతః || ౩౩ || సతంబివతితంభూమాశరణ్యగృరణగతం | వధార్ద్రవపికాతులస్థకృతయావర్యపాలయత్ || ౩౪ || సతర్కలభ్యాలోకేమతమేవతరణంగతః || పరివ్యాసంవివజ్జింతచతమాయాంతమబ్రవీత్ | మోఘంకర్తనతకృతంబ్రాహ్మణ్యమస్త్రంతమచ్యతాం || ౩౫ || సోనస్తుదక్షిణాక్షిత్వచ్ఛరత్వభిగ్రహణీబ్రవీత్ || ౩౬ || తతస్తప్యక్షికాకస్యసోనస్త్యసదక్షిణం || ౩౭ || తత్యానదక్షిణంనేత్రంపాగ్రిణేభ్యఃపరిక్షితః || ౩౮ || సరామాయససంబ్రత్వారాజ్ఞేదశరథాయ || విస్ఫుక్తేనవీరేణప్రతిపేదేన్యమాలయం || ౩౯ || మత్సృజేతేకాకమాత్రేతుబ్రహ్మస్త్రంసముదీరితం | కస్త్యాద్యోమాంహరత్వైత్తత్సమసేతంహమీవతే || ౪౦ || సమరుద్రమహాహూతాన్యహాకృపాంమయినరర్ద్రభ | త్వయావాధవలీనాభవ్యనాశేనహిద్యత్యతే | అప్రశంస్యంపరోధస్త్యస్త్రపవనయాశుతః || జానామిత్వాంసహవీర్యంమహాహూతాన్యాహంహబలం | అపారపారమక్షోభ్యంగాంభీర్యాత్సాగరోపమం || భద్రారంససమద్రాయాధరణ్యవానవోపమం || ౪౧ || ఏవమస్త్రవిదాంశ్రేష్ఠస్సత్వవా

న్యలవాసపికిమధ్యమశ్రుంధక్తుస్సనయోజయతిరాఘవః॥౪౩॥సగాగాసాపిగంధర్వానాసురానమరుక్షణః॥ రామ
స్యసమరేవేగంత్రాఃప్రలిసమాధియం॥౪౪॥తస్యవీర్యవరతకశ్చిద్యద్యప్తిమయిసంభ్రామః॥ కిమథాంతరేత్రేస్తీత్యైశ్చ
యంసయతిరాక్షసాః॥ ౪౫॥ భాగ్యురాదేశమాదాయలక్ష్మణోవావరంతపః॥ కస్యహేతోర్నమాంవీర్యపరిత్రాది
మహాబలః॥౪౬॥యదితాపురుషవ్యాపూర్వావాయ్యగ్నినమతేజసా॥ సురాణామపిమధఃపాఃకిమర్థంమాముపేక్షతః॥
౪౭॥సుమైవమహ్మృతంకీంచిత్రపాదస్త్రిసంశయః॥సమగ్ధావపితౌయన్యాంనావేత్తేతేవరంతపా॥౪౮॥తైదేవ్యవ
చసంశ్రుత్వాకరుణంసాశ్రుభాపిశంలలితాబ్రహ్మపత్యేతేజాహనూమాన్మారుతాన్మజః॥౪౯॥త్వహ్నోకవిమఘోరామో
దేవివశ్యేనమేతేపి॥రామేమఃభావిపన్నేచలత్క్షణఃపరితప్యతే॥౫౦॥కథంవిధ్నవతీదృష్టానకాలపరితేచితుం॥ ౫౧॥ఇ
మంముచసూర్తంమఃభానాంద్రక్ష్యన్యంతమందితేతాపుభాపురుషవ్యాపూర్వారాజపుత్రాసుహృదౌ॥ త్వద్దర్శనకృతో
త్సాహోలంకాంభస్తీకరిష్యతః॥౫౨॥హత్వాచసమరేహుగిరంరావణంసహబాంధవం॥ రామవన్ద్యంవిశాలాక్షినే
వ్యతిస్నాంపురితః॥౫౩॥బూహియద్రాఘవోవాచోలత్క్షణశ్చమహాబలః॥ సుగ్రీవోవాపితేజస్విహరయోపిన
మాగతాః॥౫౪॥ఇత్త్యక్తవతితప్తంశ్చస్తితాసురనుతేపమా॥ఉపాచశోకసంతప్తాహమణంతంష్టవంగమం॥౫౫॥కా
సల్యాలోకభద్రారంసనువేయంమనస్సిని॥తంమమాక్షేసుఖంపువ్యశిరసాచాభివదయ॥ ౫౬॥సజత్సృన్దర్శనత్వాని
ప్రియాయాశ్చవరాంగనాః॥ విశ్వర్థంచవిశాలాయాంపుథివ్యామపిమద్యభం॥ పితరంతమాతరంతైవసంమాన్యాభిప్ర
సాద్యవ॥అనుప్రవజితోరామంసుమత్రాయేననుప్రజాః॥ ౫౭॥ అనుకల్యేనధర్మైశ్చైత్యైసుఖంసత్తమం॥
అనుగచ్ఛతికాకుత్స్థంభాగితరంతపాలయన్వనే॥౫౮॥సింహసంగంధోమహాబాహుర్నసస్త్రిప్రియదర్శనఃపితృవద్యత్త
తేరామేమాత్యవన్యాంసమాచర॥౫౯॥సూరియమాణాంతదావీరనతుమాంవేదలత్క్షణః॥ ౬౦॥ వృద్ధోవసోపీలక్ష్మీ
వాణశక్తీనలహుభాపితా॥రాజపుత్రఃప్రియశేష్ఠస్సద్యశశ్శ్రుతసృష్టే॥ మమప్రియతరోనిత్యంభాగితరామస్య
లక్ష్మణఃప్రియక్తోధురియస్యాంతుతామద్వసాచివ్యతా॥౬౧॥ యదృష్ట్యారాఘవోనైవతప్తవ్రాసర్యమనుష్టరేతే
సమమాధ్ధాయకుశలంవక్తవ్యోవచనాప్యమృదుర్మిత్యంతువిదగ్ధక్షేప్రియారామస్యలక్ష్మణః॥ ౬౨॥ యథాహివాన
రశ్రేష్ఠమఃఖక్తయకరోభవేత్॥త్వమప్తిసార్యనిర్యోగేప్రమాణంహరిస్తమ॥ ౬౩॥ రాఘవస్త్యభిమారంభాత్మ
యయత్నవరోభవేత్॥ఇదంబూరియాశ్చమేనాథంశూరంరామంపునఃపునః॥దేవితంధారయవ్యుచిమాసంసగరథాత్మ
జః॥ఉద్వంసమాసాన్నదేవేయంవశ్యేనాహంబ్రహ్మతే॥రావణేనోమరుద్ధాంమాంజిత్యాపావకర్తౄణా॥ త్రాగుమర్షసి
వీరత్వంసాతాశ్చాదివకాశీం॥౬౪॥తతోవశ్రుగతంముక్త్యాదివ్యంయథామణింశుభం॥ ప్రదేయోరాఘవాయేతిసి
తాహమనుతేదదా॥౬౫॥ప్రతిగృహ్యతతోవీరోమణిరత్నమనుత్తమం॥ అంగుర్ధ్యాయోజయానూనవవ్యవ్యపాగ్భ
వన్ముజః॥౬౬॥మణిరత్నంకపివరఃప్రతిగృహ్యతభివాద్యవ॥సీతాంప్రదక్షిణంకృత్వాప్రణతఃపార్శ్వతస్సీతః॥౬౭॥హ
ర్షేణమహాలాయక్తస్సీతాదర్శనజేనసః॥వృద్ధయేనగతోరామంశరీరేణువిష్ఠితః॥ ౬౮॥ మణివరమమృహ్యతంమ
హార్ద్రంజనకస్మపాత్తజయాపురంప్రభావత్॥ గిరివపవనావధూతముక్తీసుఖతమనాఃప్రతిసంక్రమంప్రపేదే॥
౬౯॥ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-అష్టత్రింశస్తకః*****మణింతత్వతత్సేనా
హనుమంతమథాబ్రహ్మతే॥అభిజ్ఞానమభిజ్ఞాతమేతద్దామన్యతత్వతః॥ ౧॥ మణీంతుదృష్ట్యారామోనైత్రయాణాంసం
ప్సరిష్యతిపీరోజనన్యామమచరాజ్ఞోదశరథస్యచ॥౨॥ సభూయస్త్యంసముత్సాహేవాదితోహరిస్తమ॥అప్తిసాగర్వ
సమారంభేప్రదేంతయయమత్తరం॥౩॥త్వమప్తికార్యనిర్యోగేప్రమాణంహరిస్తమ॥ హనుమన్యత్నమాఘాయమః
ఖక్తయకరోభవ॥తస్యచింతయతోయతోమఃఖక్తయకరోభవేత్॥ ౪॥ సతశేతిప్రతిజ్ఞాయమాదుర్నిశ్చిమవికరః॥
శిరసావంద్యైదేహీంగమనాయోవనక్రమే॥ ౫॥ జ్ఞాత్వాసంక్రప్తితందేవీవానరంమారుతాత్మకం॥ బాష్పునిగ్ధ
యావాచామైథిలీవాక్యమబ్రహ్మతే॥౬॥సతశతంహనుమత్బూరియాస్సపీతారామలక్ష్మణౌ॥ సుగ్రీవంచసహావ్యం
వృద్ధాఃసర్వాంశ్చవానరాః॥ బూరియాస్త్యంవానరశ్రేష్ఠకుశలంధమఃసంహితం॥ ౭॥ యథాసచమహాబాహు
మాణంతారయతిరాఘవః॥అస్తాన్వజ్ఞాంబుసంరోధాస్త్యంసమాధాతుమర్షసి॥ ౮॥ దేవతీంమాంయథారామః
సంభావయతీతిమాణా॥ తస్మిన్భాహనుమన్వాచ్యంవాచాధర్మమవాల్మపి॥ ౯॥ నిత్యమత్సహాయత్వాశ్చవాచ
శ్శ్చుత్వాత్వయేరితాః॥చక్రవర్తీదేశారణ్యేపారుమంపదవాత్తయ॥ ౧౦॥ మత్సందేశయతావాచస్త్యత్తశ్శ్చుత్వైవ

రాఘవఃపరాక్రమవిధింవీరోవిధవత్సంవిధాన్యతి॥౧౨॥సీతాయావచనంశుశ్రీత్యాహనుమాన్మారుతాన్యజః । శిరస్యం
జలిమాధాయవాక్యమృతైరమృతవీత్ ॥౧౩॥ క్షిప్రమేష్యతికాకుత్స్థోహర్యృతక్షుప్తవైర్వృతః । యస్తైర్వృతః
రీణోశోకవ్యవసయమృతం ॥౧౪॥ సహిపశ్యమిమ త్వేణుమానురేషునురేషువాయుస్తప్యతీషతోదాభాన్తానుమత్స
హత్రేగతః॥౧౫॥ అప్యరూఢమవిదగ్ధస్యమపివై వస్వతేయసుం । సహిసోఘంరణైశ్చక్రస్తవహేతోర్వైశేషతః ॥ ౧౬ ॥
సహిసాగరవర్తంతాంమహీంశాసీతుమీహతేత్వస్మిమిత్తోహిరామస్యజయోజనకనంది ॥ ౧౭ ॥ తస్యతద్వచనం
శుశ్రీత్వాసమ్యక్సత్వంసంభాషితంజానకవిభవామేనేధవచనంకేదమృతవీత్ ॥ ౧౮ ॥ తతస్తంప్రసంగేనాపీక్షమాణా
పునఃపునః । భర్తౄణాస్తేషామృతంవాక్యంసౌహృదాదనుమానయత్ ॥౧౯॥ యదిహమన్యోసేవీరవైస్తాహమరిందమ
కస్మిన్శ్రీత్సంప్రతేదేశేవిశ్రాంతశ్చక్రమిమమస్మి॥౨౦॥ మమచేదల్పభాగ్యాయాస్సాన్నిధ్యాత్మవవాసర । అన్యశోకస్య
మహతోముచూర్తంమోక్షణంభవేత్ ॥౨౧॥ గతేహిహరిశౌరూఢలపునరాగమనాయతు । పూర్ణానామపిసంజ
ఘామామసస్యాన్నాశ్రసంతయః॥౨౨॥తవాదగ్ధనజశ్శోకోఘాయోమాంపరితాపయేత్ । మఃభాన్తాఃఖవరామృతై
దీపయన్తిహవాసర ॥ ౨౩॥ అయంచవీరసంజేహస్తివ్రతీవమమాగ్రతః । సుమతంస్త్యత్ససోయేమహార్యృతైసుహరి
త్వర ॥౨౪॥కథంసుఖలుమహ్మరంతరివ్యతిమహాహుదధిం । తాణహర్యృతస్తైన్యానితేవానరవరాన్యజౌ ॥ ౨౫ ॥ త్ర
యాహమేవభూతానాంసాగరస్యాస్యలంఘనే । శక్తిస్సాన్యదైన్యతేయస్యతవమాదురత్యహ ॥ ౨౬ ॥ తదస్మిన్
కార్యవిరోధేవీరైరవంపరత్విక్రమే కింవశ్యసిసమాధానంత్యంహికార్యవిదాంవరః ॥ ౨౭ ॥ కామహస్యస్యమేక్షైకకా
ర్యస్యపరిసాధనేషరాత్రప్రజేపరవీరమ్మయశస్యస్తేషలోకయః॥ ౨౮॥ బలైశ్చమన్త్రైర్బద్ధిమాంరావణంజిత్వనంయుగే ।
విజయీస్సప్రచీరియాయా త్కత్తుమేన్యాన్యద్యశంసరం ॥ ౩౦॥ శరైశ్చసంకులాంకృత్యాలుంకాంపరబలాద్రసః । మాంస
యేజ్యదికాకుత్స్థస్తత్తస్యనద్యశంభవేత్ ॥ ౩౧ ॥ తద్యథాతస్యవిక్రాంతమనురూపంమహాత్మనః । భవేదాహవహూరస్య
తథాత్వముపపాదయ ॥ ౩౧ ॥ తదగ్ధోపహితంవాక్యంసహితంహేతుసంహితం । నిశమ్యహనుమాశేషంవాక్యము
త్తైరమృతవీత్ ॥౩౨॥ దేవిహర్యృతస్తైన్యానామీశ్వరఃప్లవతాంవరః । సుగ్రీవస్సత్వసంపన్నస్తవాశ్శేక్వతరిత్వయః ॥
౩౩॥సవానరసహస్రీణాంకోటిభిరభిసంపురణఃక్షిప్రమేష్యతివై దేహిరాక్షసానాంబిహరణః ॥ ౩౪ ॥ తస్యవిక్రమ
సంపన్నాస్సగ్ధవంతోమహాబలాః । మనస్సుకల్పసంపాతానిదేశేహరయన్ప్రీతాః ॥ యేహంసోపనాధస్తేన్నతిర్య
క్సజ్జతేగతిఃసచక్రస్మసిందతిమహత్ప్రవృత్తిమితతేజసః ॥ ౩౬ ॥ అన్యత్రైమణాచూతాన్సహిసాగరభరాధరా । వ్రజ
క్షిణీపృథాభామిత్వాయుమాద్ధానుసారిభిః ॥ ౩౭ ॥ మద్విశిష్టాశ్చమల్యత్వస్సంలితత్రవనాకసః । మక్షైరప్రత్యవరఃక
శ్చిన్నాప్తిసుగ్రీవస్మిన్ ॥౩౮॥అహంతాపదిహాపూర్ణైఃకింపునస్తేమహాబలాః । సహావ్రక్షప్తాఃప్రేప్యంతేప్రేప్యం
తేహీతరేజసాః॥౩౯॥తదలంపరితాపేనదేవిశోకవ్యపైతుతేః ఏకోత్పాతేనతేలంకామేష్యంతిహరియాదహః॥ ౪౦
మమవృక్షతాతౌచంచంద్రసూర్యావివేదితౌ । త్వత్కాశంసహసత్సౌప్తసింహాగమిష్యతః ॥ ౪౧॥తాహివీరాసగ
వరౌసహితౌరామలక్ష్మణౌ । అగమ్యనగరింలంకాంసాయత్రైర్నిగమిష్యతః ॥ ౪౨ ॥ సగణరౌద్రాణంహత్వారాఘవో
రఘునందనః । త్వామాదాయవరారోహేనస్ఫురంత్రతియాన్యతి ॥ ౪౩ ॥ తదాత్వసిహిభద్రంలేభవత్సంకాలకాంక్షి
ణీనదిరాస్రక్రమేనామంప్రజ్వలంతమిహవగలం ॥ ౪౪ ॥ నిహతేరాక్షసేంద్రేప్రీక్షాసప్రతామత్యబాంధవే । త్వం
సమేష్యసిరామేణశాంకేనేవరోహిణీ ॥ ౪౫ ॥ క్షిప్రంత్వందేవిశోకస్యహరింయాన్యసిమైశ్చిభి । గావణంవైవరామే
ణనిహతంద్రక్ష్యసిదీపరాత్ ॥౪౬॥ ఏవమాశ్చస్యవై దేహింహనుమాన్మారుతాన్యజః । గమనాయమతింకృత్యావై దే
హింపునరబ్రవీత్ ॥౪౭॥తమరిష్టుంకృత్యాత్మానుక్షిప్రంద్రక్ష్యసిరాఘవం । లక్ష్మణంచధనుమ్మణింలంకాద్వాగమిష్య
తం ॥ ౪౮ ॥ సభదంత్రాయుధాన్వీరాణాంసహశౌరూఢవిక్రమాః । వానరాన్వారణేంద్రాభాన్క్షిప్రంద్రక్ష్యసి
సంగతాః ॥ ౪౯ ॥ త్రైలాంబుదధికాశానాంలంకామలయసానుషు । నదరాంకపిముఖ్యానామాశ్చేయూధాన్యదేక
శః॥౫౦॥సతుమమణిఘోషారేణతాడితోమన్మథేమణానశర్కలభతేరామఃసింహాదితత్కవద్విభః ॥ ౫౧ ॥ మారుదో
దేవీశోకేనమాభూత్తేమససాప్రియం । శచీవపత్యాశక్తీణభత్యాణానాథవతీహ్వసి॥౫౨॥రామాద్విశిష్టఃకోనోష్టికశ్చి
త్సనిమిత్రాదహః । అగ్నిమానుతత్సౌత్పాత్యాశిరరాతవనంద్రయా ॥ ౫౩ ॥ నాప్తింశ్చిరంవన్యసిదేవిదేవే రక్షగ
క్షైరభ్యుక్తేరాద్రే । నతేదిరాదాగమనంప్రియస్యక్షమస్వమత్సంగమకాలమాశ్రం ॥ ౫౪ ॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాం

స పవాక్కిః ప్రశస్తాభిగఁ విష్వన్మృజిత స్తయా | తస్మా దేశాదపకవ్యచితయామాసవానరః || అల్ప శ్చేషమిదం

కావ్యసృష్టియందును లేక, నా । తీసుచూచుకొనితీరవ్యవతులకభివాద్యశ్యతేనసామరక్షమగునాచార్యులైనదానమ
 ఖోకపది లేమయ్యబ్బలేననభదనాధ్యబలదగ్ధితాజనాపరాక్రమస్త్యేవమమేవారోచతే॥నాచార్యకార్యవ్యవహారకా
 ద్యలేవిద్యయితిపైదితెలుపపద్యలేహతప్రసరిరాషిరశేషిరాక్షాసః కథంచదియ్యరదపద్యమాంఽవంకాత్యేక
 మఁణిదిఁజేయెదబసాన్యసినాధయేతి॥పూర్వకార్యావిరోధననకార్యకర్తుఁమర్త్యతీనహ్యకస్యాధకఃసేతుః
 స్వల్పసావ్యేహకర్తృః॥యోహ్యథకంబుహథావేదనసమఖోగ్ధసాధనే॥ ఇహైవతాచతలృతవిద్యయోహ్యహం
 దిద్రదేయింపవనశ్యేరాలయం॥పరాశ్చనంపద్యశేవతత్త్వదిత్యత్యంతస్యావ్యమభిత్వోశానన॥కథంసఖిలద్యభవే
 త్సఖాగతంప్రసవ్యయద్దంమమరాక్షయైస్సహ॥తత్తేవఖిల్యావ్యబలంపశావత్యంమానయేన్యాంచరజైఃశానన॥తత
 స్సమాసాద్యరజైఃశాననంసమంప్రివృంసంబలప్రయాయనం । హృదిస్థితంతస్యమతంబలంచై సుఖేనమత్యాహు
 తేఃపునఃప్రజే॥ ఇదమస్యవృత్తంసన్యసంఽదనేవముత్తమం॥వనంనేత్రమసఃకంతంనానాదుమిలతాయతం॥ఇదం
 విద్వంసయ్యమృతమృంవనమిహాలం॥అప్రిన్యగ్నీరతఃకేపంకరమృతిదశానన॥తతోమహతాన్యశ్యమహారద్యపం
 బలంసమాదేశ్యతిరాక్షసాధిపః॥తీరితాకాశాయనపత్తిసాయధంతతోమహద్యస్తిమిదంభవిష్యతి॥అహంతుత్రస్సం
 యతిదండవిక్రమైస్సమేత్యరక్షాగ్నిరవహ్యవిక్రః । హవ్యతదాచిణఃకదితంబలం సుఖంగుహ్యమృతి కీవ్యరాల
 యం॥౧౩॥తతోమాయతవత్ప్రిన్యోమానతిన్యమిద్రవః॥ఊరువేగఁగమహతాదునాస్తేమమధానభలే॥౧౪॥తత

స్తుహనుమాన్వీరోబభంజప్రహదావనం | మ త్రిదృఙసమాఘృష్టం నానాదుమలతాయతం || ౧౫ || తద్వనంమధితైర్వృత్తైః
 ధైర్వైః శ్చసరిలాలతయైః | మాణిః తైఃవర్షతాన్త్రైశ్చ బభూవాపియదర్శనం || ౧౬ || నానాశకుంఠవిరుతైః పభి
 వైస్సఫలాలతయైః | తామ్రైః కిసలయైః కంఠైః కంఠదుమలతాయతం || నభభృతద్వనం తత్రదావానలహతయ
 థా || ౧౭ || వ్యాకులావరణా రేఖాద్విహ్వలాశ్చవతాలతాః || ౧౮ || లతాశ్చ హైశ్చిత్రశ్చ హైశ్చనాభితైర్చ హూరై
 ర్వానృభవైశ్చ సృజితైః | శిలాశ్చ హ్రుదవృధితైస్తథాశ్చ హైః ప్రభృతహుతవర్షభూషణద్వనం || ౧౯ || సావివహుళాశో
 కలతావ్రతానావనస్థభీశోకలతావ్రతానా | జాతాదశాస్యప్రహదావనస్యకపిః పలాద్విప్రహదావనస్య || ౨౦ || సతస్య
 కృత్యాభిరహం తేహం హాకపిర్హూద్వర్గీకంఠమనసోమహాన్యనః | యయత్తు ర్కోబమభిర్భ్రహంబైశ్చియాజ్వలంతో
 రణమాస్థితః కపిః || ౨౧ || ఇతి శ్రీమత్పుండరకాండే - ఏకచత్వారింశస్సర్గః. *****

తతః పశ్యేనా దేవమృత్యుభంగస్య సేనచటభూపుస్తాసనం బ్రాంతాస్తు ర్వేలంకారివాసినః || ౧ || విదురతాశ్చభ
 యత్రసావీ సేమమృగవక్షణః | రక్షసాం చఘ్నిత్రానిహృరాణిప్రతిపేదతే || ౨ || తతోగతాయాం నిద్రాయాం రాక్షసృ
 విక్యతాననాః | తద్వనందద్భుతుగ్ధుంతంచవీరం మహాకపిం || ౩ || సతాదృష్ట్యైవ హంబాహర్షహంసత్వోమహాబలః | చ
 తారంసుమహద్భూవంరాక్షసీనాః భయావహం || ౪ || తతస్తంగిరిసంకాశమతితాయం మహాబలం | రాక్షసృవానరందృ
 ష్ట్యైవప్రచ్ఛుర్జనత్యాజాం కోయంకస్యతపో వాయం కిన్నిమి త్తమహాగతః | కశంత్వయానహం సేనసంవాదః కృతతృప్య
 తే || ౫ || చక్షునోవిశాలాక్షి మాభూత్సేనుభగేభయం | సంచాదమసితాపాం గేత్రయాకింకరవనయం || ౬ || అథాబ్రవీత్
 దాహాద్వీసితార్యాంకనుందరీ | రక్షసాంభీమహూహాణాం విజ్ఞానేనుమకాక్షతిః || ౭ || యాయ మేవాభిజానీతయోయం
 ద్వాకపివ్యతి | అహిరేవహ్యోహేపాద్యాజానానసంతయః || ౮ || అహమప్యస్యభి తావై నంజానామికోన్వయం | వేద్మి
 రాక్షసమేవై నంకామహాపిణమాగతం || ౯ || వై దేవ్యవచనం శుత్యా రాక్షసృవిదురీతాదతః | స్థితాః కాశ్చిద్గతాః
 కాశ్చిద్భూతావతాయానివేదితుం || ౧౦ || రావణస్యసమీపేతురాక్షసృవిక్యతాననాః | విరుపంవానరంభీమమాఖ్యానుము
 పచక్రమః || ౧౧ || అతోకవలకామధ్యరాజస్థిమవపుః కపిః | సితయాశ్చ తనంచాదప్రత్యయమిదీక్రమః || ౧౨ || నచతంజాన
 కీసితావారింహరిణలీచనా | అస్త్రాభిర్భూషాధామృష్టానివేదయితుమిచ్ఛతి || ౧౩ || వానవస్యభి వేద్మతో దూతో వై శ్రవణ
 స్యవా | ప్రేమితోవాపిరామేణీసితాస్వేదణకాంక్షయా || ౧౪ || తేనతద్దృష్టరూపేణయ త్తత్తమనోహరం | నానామృ
 గగణాకిణంప్రమృష్టంప్రహదావనం || ౧౫ || నత్రత్రకశ్చిదుద్దేశోయస్తేనవనినాశితః | యత్రసాజాగ్రీసీతానతేన వనినా
 శితః || ౧౬ || జానకీరక్షణాభంవాత్రమాద్వానోపలభ్యతే | అథవాకశ్చక్రమస్తస్యమైవతేనాభిరక్షితా || చారువల్లవపు
 స్సాఙ్గయంసీతాస్యయమాస్థితా | ప్రవృద్ధశ్శింశుపావృత్తస్సచతేనాభిరక్షితః || ౧౭ || తస్యోగరూపసౌగంధ్యంకండ
 మాజ్ఞాతుమహాసీసీతాసంభాషితాయేనతద్వనంచవినాశితం || ౧౮ || మనఃపరిగృహీతాంతాంతవర్తూగణైశ్చరక
 స్సీతామభిభాషితయోనస్యోత్త్యక్తజీవితః || ౧౯ || రాక్షసీనాంవచశ్శ్రుత్యాంరవణోరాక్షసేశ్వరః | హుతాగ్నిరవజ
 ద్విమస్మిన్మహావిందవః || ౨౦ || ఆత్మసన్నధృశాం చూర్ణరానింకరాన్నామరాక్షసాః | వ్యాదిదేశమహాతేజానిగ్రహాం
 హనుమాతః || ౨౧ || తేషామశీలినాహస్రంకింకరాణాంతరస్థినాం || ౨౨ || నిర్భయార్జుననాత్మస్తూరూగ్రుముగ్ధరహణ
 యః | మహూదరామహాదంష్ట్రాః ఘోరరూపామహాబలాః | యద్ధాభిమననస్సర్వోహనుమగ్రహణోన్ముఖాః || ౨౩ ||
 తేకపీంద్రసమాదాభ్యుతోరణస్థమష్టితం | అభిపేతుర్మహావేగాః పఠంగాశ్చపావకం || ౨౪ || తేగదాభిర్వివిత్రాభిః
 సప్తమైః కాంచనాంగైః | ఆజఘ్నుర్యానరత్రేవ్యంశతైశ్చాదిభ్యసన్నిభైః || ౨౫ || ముగ్ధైః పట్టపైశ్చూరైః పాస్రీసతోమ
 గ్రశ్చిత్తిః | పరివార్యహనుమాంతంసహపాతథ్మరగతః || ౨౬ || హనుమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్పురతస్సన్నిభః | క్షితావావి
 ధ్యలాంగులం ననాదచమహాస్వనం || ౨౭ || సభూత్యాసుమహాకాయోహనుమాన్వారుతాత్మజః | దృష్టమాస్సోటయా
 మానలంకాంతజైనపువరయః || ౨౮ || తస్యోస్థిః టితశ్చజైనమహతాసానునాదిన్మాపేతుర్విహంగగగనాదున్మైశ్చేద
 మఘోమయతే || ౨౯ || జయత్యతిబలహీరామోలక్ష్యుణ్శ్చమహాబలః | రాజాజయితున్మిదీవోరాఘవేభాభిపాలితః | దాసో
 హంకో సలేంద్రస్యరామస్యాక్షిజ్ఞకర్తృణః | హనుమాంచ్చతుస్త్రినానాం సంచంతామారుతాత్మజః || ౩౦ || నరావణసహ
 ప్రంమేయధైర్యతలంభవేత్ | శిలాభిస్తుప్రహరతఃపాదవైశ్చనహాద్రశః || ౩౧ || అద్భయత్యాపురింలంకామభివాద్యవమై

ధీలింసమృద్ధాగ్గోగమిష్యమిమితాంసర్వరక్షసాం॥౩౬॥తస్యసన్నాదశజ్జేనతేభవన్మయశంకతాః॥దదృశుశ్చహనామంతంసంధ్యమేఘమివన్నతం॥౩౭॥సామిసందేశశ్శంకాస్తతస్తేరాక్షసాఃపిం॥చిత్రైఃప్రహరణైర్భీమైరభిషేకుస్తతస్తతః॥౩౮॥సత్రైఃపృథగ్మృతైస్తైర్వృతస్థమహాబలః॥ఆససాదాయంసంభీమంసంఘంతోరణాశ్రితం॥౩౯॥సంపరిపూమాదాయజఘనరజీవరాః॥౪౦॥సవన్నగమివాదాయస్ఫురంతంపితాసుతః॥విచచారాంబరేవీరపరిగృహ్యదమారుతిః॥౪౧॥సహత్యారాక్షసాన్వీరానింకరాన్పూరుతాత్మజః॥యదృశాంక్షీపునర్వీరస్త్రరణంసముపాలితః॥౪౨॥తతస్తస్మాద్భయాయుక్తాఃకలిదిత్రైతరాక్షసాః॥నిహతానింకరాన్సర్వ్యానాప్రణాయస్సవేదయ॥౪౩॥సరాక్షసానానిహతంమహాన్యలంభితమృరాజాపరివృత్తలాంచనః॥సమాదిదేశాప్రతిమంపరాక్రమేప్రహస్తపుత్రంసమరేనుదగ్ధయం॥౪౪॥ఇతిశ్రీమతున్సందరకాండే-ద్వివత్సారింశస్సగః॥

తతస్సంకీర్తాహత్యాహనామృద్ధాననమాస్థితః॥౪౫॥వసంభగ్నంమయాచైత్యపాస్రిసావోనవిసాశితః॥తస్మాత్సాదమప్యేవభీనుంవిధ్యంసయామ్యహం॥ఇతినందిత్యససహసమావ్రర్యయన్మలం॥చైత్యపాస్రిసాదమాన్మత్యమేరుశ్యంగమివన్నతం॥ఆరురోహ॥పారిశ్రేణీహనామూన్పూరుతాత్మజః॥ఆరుహ్యగిరిసంకాంతంపాస్రిసాదలహరియాధవః॥బభౌసనుమహాతేజాఃప్రతిసూర్యభవోదితః॥౪౬॥సంప్రవృత్తచదుర్దహం॥చైత్యపాస్రిసాదమత్రిసుంహనుమాన్సుబ్బిబులస్సత్త్వాపారియాత్రోపమోధవత్॥౪౭॥సభూత్యాసుమహాకాయఃప్రభావాన్పూరుతాత్మజః॥దృష్టమాస్థీలయామాసలంకాంశేజ్జేనపురయ॥౪౮॥తస్మాన్సృటితశ్జేనమహతాశోత్రఘాతినా॥పేతుర్నిహంగమాస్తత్రైత్యపాలాశ్చమోహితాః॥౪౯॥అత్రప్రవిజయతారామోలత్త్యుత్పన్నమహాబలః॥రాజాజయతిసుగ్రీవోరాఘవేణాభిపాలితః॥దాసోహంకోసరేంద్రస్యరామస్యాక్షిప్తకర్షణః॥హనుమాంచ్చతుప్రైన్యానాంసహంతామారుతాత్మజః॥సరావణసహస్రంమేయద్ధేప్రతిబలంభవేత్॥శిలాభిస్తుప్రహరతఃపాదపైశ్చసహస్రతః॥అర్చ్యుత్యాపురిలంకామభివాద్యచత్రైశ్చలిం॥సమృద్ధాగ్గోగమిష్యమిమితాంసర్వరక్షసాం॥ఏవమత్ప్రావిమానస్తత్రైత్యుత్పన్నోరియాధవః॥ననాదభీనుమివోదోరక్షసాంజనయన్మయం॥౫౦॥తేనశ్జేనమహతాచైత్యపాలాశ్చత్రయయః॥గృహీత్యావివిధాసస్త్రాన్సాస్త్రిసాన్ధన్వాన్సర్వధాః॥విన్యజంతోమహాకాయామారుతింపర్యవరయ॥౫౧॥౩౫॥తేగదాభిర్విచిత్రాభిఃపరిమైఃకాంచనాంగైః॥ఆజఘ్నుర్వానరశ్రేష్ఠంబాణైశ్చాదిభ్యసన్మైః॥౫౨॥ఆవర్త్యవంగాయాన్త్రయన్యవిపులమహాః॥పరిక్షిప్యపారిశ్రేష్ఠంసంబభోరక్షసాంగణః॥౫౩॥తతోవాతాత్మజఃకుర్వోభీమహాసంసమాస్థితః॥౫౪॥పాస్రిసాదన్యమహంతస్యస్తంభంహేమపరిమృతం॥ఉత్పాటయిత్వావేగేనహనుమాన్సహాత్మజః॥తతస్తంభామయామాసతతధారమ్మహాబలః॥౫౫॥తత్రచక్రాన్సమభవత్పాస్రిసాదశ్చాప్యవహృతః॥౫౬॥దహ్యమానంతతోదృష్ట్వాపాస్రిసాదంహరియాధవః॥సరాక్షసశతంహత్యావజ్జేగిణింద్రభవాసురా॥అంతరిత్సైన్యోగ్నిమాదంవచనమబ్రవీత్॥౫౭॥మాదృశానాంసహస్రాణివిస్తృష్టానిమహాత్మనా॥బలినాంవానరేంద్రాణాంసుగ్రీవశవతికానాం॥౫౮॥అటంతివనధాంకృత్యాన్సంవయమశ్వేదవానరాః॥౫౯॥దశనాగబలాఃకేచిత్తే-చిద్రశగుణాత్తరాఃకేచిన్నాగసహస్రప్రబలభూవుప్రత్యదికమాః॥౬౦॥సంతిచౌఘబలాఃకేచిత్తే-చిద్రాయుబలంవమాః॥అప్రమేయబలాశ్చాన్యేత్రాన్వృత్తిరియాధవాః॥౬౧॥ఈధ్వసికైస్త్రుహరిభిర్వతోదంతశణాయుధైః॥తత్రైశ్చతపాప్రైశ్చకోటిభిశ్చయ్యతైరపి॥ఆగమిష్యతిసుగ్రీవస్యైవంహోనిఘాదనః॥౬౨॥నేయమప్రపురిలంకాసయామయంచరావణః॥యస్మాదిత్యైకుమారాశ్చనలద్ధంవైరంమహాత్మనా॥౬౩॥ఇతిశ్రీమతున్సందరకాండే-అవత్సారింశస్సగః॥

సందిప్తోరాక్షసేంద్రోప్రహస్తస్యనుతోబలి॥జంబుమాలీఃహదంష్ట్రేనిర్దిగ్రామధన్వధరః॥రక్షమాల్వాంబరధరః॥సగ్విరుదిరకుండలః॥మహాన్యవృత్తయనశ్శృంగవస్సరచుర్జయః॥ధనుశ్శక్తిధనుఃప్రఖ్యంసహదుర్విదిరసాయకింవిష్కారయానోవేగేనపజ్రాశనిసమన్వనం॥౬౪॥తస్యవిష్కారఘోషోఘాదసహరాదితః॥ప్రదిశ్యేనశ్చైత్యైవసహసాసంసంపూర్వతః॥౬౫॥ధేనఖరయ్యైతతమాగతమక్షిప్త్యసహనుమాన్వేగసంపన్నోజహామహాచననాదచ॥౬౬॥తంతోరణవిలంకస్థంహనుమంతంమహాకపిం॥జంబుమాలీఃహాబాహుర్వివ్యాధనిత్రైశ్చైః॥౬౭॥అదృశంద్రోవదనేశ్చిరస్యేనేకశోణానా॥బాహుభ్యుర్వివ్యాధనారావైర్దశభిద్రంకసీత్వరం॥౬౮॥తస్యతమ్ముశుభేతాస్రంశరేణాభిపాతంముఖంశరదీవాంబుజంపుల్లంబిద్ధంఘాసరరత్నినా॥౬౯॥తత్రస్యరక్తంరక్తనరంజితంశుశుభేముఖం॥యథాతాశేనహా

చంచలా॥౧౮౪॥ తేస్వామివచనం త్వేప్రతిగృహ్యమహాజన॥ సముత్పేతుర్నహవేగాహుతాశసమతేజః॥ రక్షైర్నైర్వమాంతైర్వాజభిశ్చమహాజనై॥ తస్మై శ్రీవివిధైః ప్రీత్యైఃసవైః శోభ్యతాబలైః॥ ౧౮౫॥ తతస్తదభ్యుత్థిర్రాదీప్యమానం మహావేగిం॥ రక్షిమంతమివోద్యంతంస్య తేజోరక్షిమానినం॥ తోరణస్థం మహాత్మాహం మహాసత్వం మహాబలం॥ సహానతిమహావేగం మహాకాయం మహాబలం॥ ౧౮౬॥ తం సమీక్ష్యైవ తేన ర్వేదిత్యుపస్థాస్సవస్థితాః॥ తైస్తైః ప్రహరణైశ్చిత్రైరభివేతుస్తతస్తతః॥ ౧౮౭॥ తస్యపంచాయసాస్త్రీత్యుత్థితాః పీతమఖాశ్వరాః॥ శిరస్యత్పలప్రాభాదుర్దరేణిపాతితాః॥ ౧౮౮॥ సత్వైఃపంచభిరావిధిశ్చరైశ్శిరసివాసరః॥ ఉత్పాతనదన్వ్యిమ్మిదిశోదశవిదాయుః॥ ౧౮౯॥ తతస్తుమధ్యగోవీరః సరభస్సజ్జాత్యుక్తః॥ కిరీకశరశతైస్త్రీత్యైరభివేదేమహాబలః॥ ౧౯౦॥ సకీర్త్యారయమానతం వ్యోమ్నిశరవర్షిణం॥ వృష్టిమంతంపయోదాం తేపయోదమవమారుతః॥ ౧౯౧॥ అర్ధ్యమానస్తతస్తేన సుర్దరేణానిలాన్యజః॥ చకారకన్దంభాయోవ్యవధతవవేగవాః॥ ౧౯౨॥ సహారంసహసోత్పత్యమధ్యరస్యరథేహరిః॥ నివపాతమహావేగోవివృద్ధాభిశిః॥ గావిప॥ ౧౯౩॥ తతస్సుమథిత్వాప్రాశ్వంరథంభగ్నాక్షమాబరం॥ విహాయస్వతస్మామాదుర్ధారస్త్యక్షదీపితః॥ ౧౯౪॥ తంవిరుపాక్షయూపాద్యౌద్వప్తస్త్వనివతితంభువి॥ సజాతరోహదుర్దృష్టాప్తుతేతరురందమా॥ ౧౯౫॥ సతాభ్యాంసహసోత్పత్యవృష్టిలోవిమలేభరే॥ ముగ్ధరాభ్యాంమహాపాపవర్షక్షస్ఫుభిహతః॥ ౧౯౬॥ తయోర్వేగవతోర్వేగంవిభాత్యనుహాబలః॥ నివపాతపునర్భూమానుషణంసమవికమః॥ ౧౯౭॥ ససాలవృక్షమాసాన్యతమత్వాట్యవవాసరః॥ తాపుభౌరాక్షసావీరౌజఘనపవనాన్యజః॥ ౧౯౮॥ తతస్తాంస్త్రీణామతాక్షాత్వా వానరేణతరస్వినా॥ అభివేదేమహావేగః ప్రసవ్యప్రఘనోహరిం॥ భాసకణశ్చసంకుష్టశూలమాదాయవీర్యవాః॥ ఏకతఃపితౄనూలంయశస్వినమవస్థితం॥ ౨౦౦॥ పట్టసేనశితాశ్రేణప్రఘనఃప్రత్యయోధయత్॥ భాసకణశ్చశూలేనరాక్షసః॥ పినత్రమం॥ ౨౦౧॥ సతాభ్యాంవిక్షతైర్దైర్దైశ్శిరస్పద్ధితమారుహః॥ అభవద్ద్యునరఃకుష్టోబాలసూర్యసమప్రభః॥ ౨౦౨॥ సముత్పాట్యగిరేశ్వ్రంసంసృగ్వ్యాకృతపాదపం॥ జఘనహనుమాన్వీరోరాక్షసఃపికుంజరః॥ ౨౦౩॥ తతస్తేవ్యవనస్వేషుసేనావతిష్ఠవంచమ॥ బలంతదవశేపంచనాశయామానవాసరః॥ ౨౦౪॥ అత్తైరశ్వసైర్నైర్నూర్గాయోదైర్ద్యౌభ్రతైర్దైర్ధాః॥ సకపిర్నారయామాససహసాశ్రీక్షభవాసురాః॥ ౨౦౫॥ మాతైర్నానైశ్చతురైర్భుగ్నాత్తైశ్చమహారతైః॥ పాతైశ్చరాక్షసైర్భూమిరుద్ధమాదాసమంతః॥ ౨౦౬॥ తతఃకపిప్రాధ్యక్షినివతీనశేసాగ్ర్యపీర్థాః॥ సబలాన్సవాహనాః॥ సమీక్ష్యవీరఃపరీగృహ్యతోరణం కృతక్షణఃకాలశ్చవప్రభాక్షయే॥ ౨౦౭॥ ఇతిశ్రీసుత్సుందరకాండే షట్పత్సారింశస్సర్గః.

సేనావక్రీస్తుంచనతుప్రమాపితాక్షామానూసుతాసానుచరాక్షసవాహనాః॥ సమీక్ష్యరాజాసమరోద్ధతోస్సుఖంకుమారమక్షంప్రసమైక్షరాగ్రతః॥ ౧॥ సతస్యనృప్యర్పణసంప్రహాదితఃప్రతాపవాహ్నించనచిత్రకాముః॥ సమత్తుపాతాశ్శసదన్యదీరితోద్విజాతిముఖైర్వ్యవిషేనపావకః॥ ౨॥ తతోమహద్బాలదివాకరప్రభంప్రతప్రజాంబూనదజాలసంతతంరథంసమాస్థాయయయాసవీర్యవామహాహరింతంప్రతివై యుగతర్షభః॥ ౩॥ తతస్తవస్సంగ్రహసంచయాజితంప్రతప్రజాంబూనదజాలశ్చింతం॥ పతాకిసంరత్నవిభూషితభృజంమనోజవాహ్నిశ్వవైస్సయోజితం॥ సురాసురాన్యప్యసంగచారిణంరవిప్రభంవ్యోమచరంసమాహితం॥ సతూణమస్త్రేసనిబద్ధబంధురంయథాక్రమావేళితశక్తితోమరం॥ విరాజమానంప్రతిపూర్ణవస్తునాసహేమదామ్నాశశిసూర్యవర్చసా॥ దివాకరాభ్యుభయస్థితస్తతఃసనిజగామామరతుల్యవికమః॥ సహారయక్షాఖంచమహీంచసాలాంతురంగమాతంగమహారథస్సవైః॥ బ్రతైస్సమేతైస్సహితోరణైఃసమభగాసీనముపాగమతః॥ ౪॥ సతంసమానాద్యహరింహరీక్షణాయుగాంతరౌరాగ్నిమిసప్రభాక్షయేలప్రస్థితంవిస్తీర్ణజాతసంభ్రాసస్సమైక్షితాక్షౌబహుమానవయమః॥ ౫॥ సతస్యవేగంచకపేనకావశ్యసంపరాక్రమంచారిషుపాధిగాన్యజః॥ విభారయన్ద్వంచబలంమహాబలః॥ హిమక్షయేనూర్యభవాభివధతోఽగ్ర॥ సజాతసన్యఃప్రసమీక్ష్యవిక్రసంస్థితంస్థితస్సంయతిమర్నివారణం॥ సమాహితాత్మాహనుమంతమాహవేప్రచదయామానశరైఃప్రీతిశ్చితైః॥ ౬॥ తతఃపింతంప్రసమీక్ష్యగిర్విరంజితశ్రమంశత్రుపరాజయోజితం॥ అతైక్షతాక్షస్సుమదీణమానసఃసబాణిపాణిఃప్రగృహీతకాముః॥ ౭॥ సహేమనిమోగదచారుకుండలఃసమాససాదాశుపరాక్రమఃపిం॥ తయోర్భ్యభావాప్రతిమస్సుమాగవఃసురాసురాణామపిసంభ్రామప్రదః॥ ౮॥

రరాసభూమిర్నరతాపభాసుమాఽవహనవాయుఃప్రచచాలచావలః | కపిఃకుమారస్యవత్క్యసంయుగంసనాదవద్య
రుదధిశ్చమక్షుభే || ౧౩ || తతస్సగీగస్సుముఖాఽవతరత్రిణఃసవణాపుంభాఽనవిదావీరగాఽ | సమాధిసంయోగవి
మోక్షతత్త్వవిచ్ఛరానశత్రీనః-మీమాన్ష్యపాఠయత్ || ౧౪ || సత్రైశ్చైర్ముగ్ధఃసమంపాతిత్రైక్షరన్నవృద్ధిధి
వృల్లోచనః|సవేదితాదిత్యభిశ్శరాంశుమాన్యైరాజతాదిత్యభివాంశుమాలికః || ౧౫ || తతస్సపింగాధిపమంత్రి
సత్రమఃసమీక్యతరాజవరాక్షసజంరణే | ఉదగ్రవిశ్రాంతయధచిత్రకాముఃకం జహామచాపూర్వతపాహవోన్మృఖః ||
౧౬||నమందరాగ్రగ్రభివాంశుమాలికోవ్యవధకోపబలిదీర్ఘసంయుతః | కుమారహక్షంసబలంసవాహనం దదాహనే
శ్రాగ్నిమరీచిప్రదా || ౧౭ || తతస్సబాణాసనచిత్రకాముఃకశ్యరప్రవహాయుధిరాక్షసాంబుజః | శరాన్ముమోచాశు
హరీశ్వరాదలవలాహకోవృష్టిమివాచలోస్తమే || ౧౮ || తతఃకపిస్తరణచండపిక్రమంవివృద్ధతేజోబలపీర్వసంయుతం |
కుమారహక్షంప్రసమీక్యసంయుగేనసాదహాహ్లాద్ధనతుల్యచక్రమః || ౧౯ || సబలభావాద్యధిపీర్వదర్శితఃప్రవృ
ద్ధమన్యత్రతజోపమేత్రణఃసమానసాదాప్రతిమంకపింరణేగజోమహాహుపమివావృతతృణైః || ౨౦ || సతేనజాన్తైః
ప్రసభంధిపాత్రితేశ్వకారనాదంఘననాదనిస్వనః | సముత్పతాతాశుసభస్సమూరుతిర్ముజోరువిశ్రేణఘఘోరదన్వనః ||
౨౧||సముత్పతంతంసమభిద్రవద్యలీనరాక్షసానాంప్రవరఃప్రతాపవాఽ | రధీరధీశేత్రతమఃకీర్తనైఃప్రయోధరత్నై
లమివాశ్చవృష్టిభిః || ౨౨||సతాశరాంస్తస్సహారిర్మోక్షయోఽచచారిరీఃపథివాయుసేవితే | శరాంతరేమూరుత
నద్వినిష్కృతప్రసోజవస్యంతుచండపిక్రమః || ౨౩ || తమాశ్రబాణాసనమాహవోన్మృఖంభూమస్త్యుగంతవిశిష్టైశ్చ
రోత్తమైః|అతైత్రాక్షాక్షంబహుమానచక్షుషాజగామచింతాంచమూరుతాన్మృఖః || ౨౪ || తతశ్చైర్మృగ్ధభూశంతరః
కపిఃకుమారవీరేణమహాత్మనానరఽ | మహాభుజకర్తృవిశేషతత్త్వవిద్విధింతయామాసరణేవరాక్రమం || ౨౫ || అబాల
విద్యాలదివాకరప్రభాకరోత్తయంతర్మమహావృహావలః | నచాస్యసర్వావకర్తృశోభినః ప్రహవణేమేమతిరత్రజా
యతే || ౨౬ || అయంమహాత్మాచమహంశ్చవీర్యతంసమాహితశ్చానిసహస్ససంయుగే | అసంశయంకర్తృగుణోదయా
నయంసనాగయత్రైమూఽనిభిశ్చప్రాజితః || ౨౭ || పరాక్రమోతాసావిప్రుద్రమానససమీక్షితేమాంప్రముఖాగత్యత్రః|ప
రాక్రమోహ్యస్యమనాంసంకపయేత్పురాసామవీరీఘ్రిగామినః || ౨౮ || సఖ్యయంనాభిభవేమపీక్షితఃపరా
క్రమోహ్యస్యరణేవిపథఃతే|ప్రమాపూర్ణేవమమాస్యరోచతేనవధమానోగ్నిరుపేక్షిరుంక్షమః || ౨౯ || ఇతిప్ర
వేగంతువరస్యతరణయోఽన్వకర్తృయోగంచవిభాయవీర్యవాఽ | చకారవేగంతుమహావలస్తరామంతచవక్రశేస్యభేమ
హంకపిః || ౩౦ || సతస్యతానస్తపయాస్తపహవాఽసహసాతాఽభారసహస్విన్వర్తనే | జన్మసవీరః పథివాయుసేవితే
శలప్రహరైఃప్రహనాస్తజఃకపిః || ౩౧ || తతస్తలేనాభిహతోమనఃరథఃసతస్యపింగాధిపమంత్రినిజితః | ప్రభగ్ననీ
జఃపరిముక్తహుబరఃపహతభూహాహతవాజిరంబరాత్ || ౩౨ || సతంపరిత్యజ్యమహారథీరథంసకాన్తుకఃఖడ్గధరఃఖ
ముత్పతః | తపోభియోగాద్యపిరుగ్రవీర్యనాన్యహాయదేహంమరుతామివాలయం || ౩౩ || తతఃకపిస్తంధిచరంత
మంబరేవతత్రిరాజాలిసద్ధసేవితేనమేత్యతంమూరుతతుల్యచక్రమః | క్రమేణగజాహసంపాదయోధ్యుధం || ౩౪ ||
సతంసమావిధ్యసహస్రశక్తిమః మఽహూరగం గృహ్యభివాండజేశ్వరః | మమోహవేగాత్పితృతుల్యచక్రమోమహీ
తలేసంయతివానరోద్రమః || ౩౫ || సభగ్నబాహూరుకటిశిరోధరఃక్షరన్నవృద్ధిర్మృగరాష్ట్రీలఃచనః | సభగ్నసంధిః
ప్రవీరిణబంధనోహతఃక్షితావాయుమతేనరాక్షసః || ౩౬ || మహాకపిభూమిరతేనపీడ్వతంచకారరక్షాధిపతేమఽ
హన్యుం || ౩౬౪ || మహాపిఞ్చక్రచైర్ద్రవ్యచైస్సమేత్యభూతైశ్చసంయుక్తవన్నతైః || సుతైశ్చసేంత్రీభృఽ
శజాతవిష్టయైర్ద్రతేకుమారేనకపిర్మరీక్షితః || ౩౬౫ || నిహత్యతంపశుసతోవమప్రభంకుమారమక్షంత్రతజోపమేక్షణం ||
శమేవవీరీభిజగామతోరణంకృత్యణఃకాలభవప్రజాక్షయే || ౩౬౬ || ఇతిశీమత్కుండరకాండే-సప్తవత్సారిశాస్త్రముః ||
తతస్సగ్రాక్షాదిపతిర్మహాత్మాహనూమతాత్మనిహతేకుమారే | మనస్సమాధాయతదేంద్రకల్పంసమాదిదేశేం
ద్రజితంసరోవం || ౧ || త్వమశ్రువిచ్ఛత్రువిదాంపరివ్రజస్సురాసురాణామవీశోకదాతా | సురేషాసేంద్రేషుచద్యుక్తక
ర్మాపితామహరాధనసందితాశ్రుః || ౨ || తవాశ్రుబలమాసాశ్రయాసురానమరుదగ్ధాః | సశోకుస్సుమరీధాతుంసురే
శ్వరసమాత్రితాః || ౩ || నశ్చిత్తిమిలంకేమసంయుగేనగతఃకమః || ౩౪ || భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చతపఃచాధిరమీతః |
దేశకాలదిభాగజ్ఞస్త్యమేవమతిసత్రమః || ౪౫ || సతేస్త్యశక్యంసమరేషుకమఽణాసతేస్త్యోకర్తృమతిపూర్వమంత్ర

శైవసోఽస్మిన్ శ్రీమదంగ్రహేమమై నవేదయన్తే శ్రుబలంబలంచతే ॥ ౫౪ ॥ మమనుజువంశవసోబలంచతేవరా
క్రమశ్చైవ శ్రుబలంచనయ్యుగేన త్యాంసమాసాధ్యరణావమదేమనశ్చైవమంగచ్యుతినిశ్చితార్థం ॥ ౫౫ ॥ నిహతాఃకింక
రాస్సత్యేబంబుమాలీచగాక్షసః ॥ అమాత్యపుత్రావీరాశ్చవంచసేనాగ్రయామసః ॥ బలానిసువన్యద్ధాదిసాశ్వనాగ
రథానిచ ॥ సహౌబరస్తేనయితేకుమారోక్షత్వసూదితః ॥ ౫౬ ॥ సహితేష్యవమేసారోయస్త్యయ్యుతినిమాదనః ॥ ఇ
దంహిపుష్ట్యామలిమమృతాన్యలంకపిఃప్రభావంచవరాక్రమంచ ॥ త్వమాత్మనశ్చాపిసమీక్ష్యసారంకురుష్యవేగంస్వబ
లానుహం ॥ ౫౭ ॥ బలావమర్తస్త్యయినస్సక్తుష్టేయథాగతేశామ్యతితాంతతౌ ॥ తథాసమీక్ష్యాన్యబలంపరంచప
మారభస్వాశ్రువిదాంపతి ॥ ౫౮ ॥ సవీరసేనాగణికోచ్యవంతినవజ్రమాదాయబిశాలసారం ॥ సమారుతస్యాన్యగతేః
ప్రమాణంసచాగ్నికల్పకరణేనహంతుం ॥ ౫౯ ॥ తమేవమథాంప్రసమీక్ష్యసమ్యక్ స్వతిర్మహాన్యైస్థినమాహితాశ్చా
న్యరంభ్యదివ్యంధనుషాశ్రువీరంప్రజాక్షతంకర్తవ్యసమారభన్ ॥ ౬౦ ॥ సఖిర్మయంమలిశ్యేన్ద్రియాన్త్యాంసంప్రేషయా
వ్యహంధియంచరాజప్రత్యాక్షాంత్రస్యచమతిత్తతా ॥ ౬౧ ॥ నానాశస్త్రైశ్శృంంగామేవైశారద్యమరిందమ ॥ అ
వశ్యమేవయోద్ధవ్యంకామ్యశ్చవిజయోరణే ॥ ౬౨ ॥ తతఃపితుస్తద్యచసంభవ్యప్రపక్షిణందక్షమతప్రభావః ॥ చకార
భతాఃరమదినత్యోన్వరథాయవీరప్రతిపన్నబుధిః ॥ ౬౩ ॥ తతస్తేస్త్వగైరైరింద్రబన్ససహజితః ॥ యథోద్భతః
కృతీతాహస్యంగామింప్రత్యవద్యత ॥ ౬౪ ॥ .....
శ్రీమాన్మద్యచలాశాస్త్రారాక్షసాధిపతేస్తుతఃనిజఃగామమహాతేజాస్సముద్రఇవవర్షను ॥ ౬౫ ॥ సపక్షిగాజోసమతుల్య
వైరాస్వాతైశ్చతుర్భుస్సితతిష్ఠనంష్ట్రైః ॥ రథంసమామృక్తమసంగవేగంసమారురోహంప్రవిదింద్రకల్పః ॥ ౬౬ ॥ సర
ణీధర్మినాంశైవశ్శ్రుజ్ఞాశ్రువిదాంవరః ॥ రథేనాభియయాక్షిప్రంహనామాన్యత్రసోభవత్ ॥ ౬౭ ॥ సతస్సరభనిర్ఘో
షంజ్యోత్సనంకామూకస్యవనిశ్చమ్యహరివీరోహంసంప్రహృష్టతరోభవత్ ॥ ౬౮ ॥ సుమహచ్ఛాపమాదాయితతల్పాం
శ్చసాయితాః ॥ హనుమంతమభిప్రేత్యజగామరణవండితః ॥ ౬౯ ॥ తత్ప్రసంయతిజాతహస్తేరణాయర్థవృతివాణ
సాశోదితశ్చసర్వాన్కలుషాబభూవుమృగాశ్చరద్యావబలధావనేమః ॥ ౭౦ ॥ సమాగతాస్తత్తరునాగయత్రాహ
హహయశ్చక్రచరాశ్చసేధాః ॥ సభస్సమావృత్యవషక్షిసంఘావేనదురుదైవ్యవరమప్రహృష్టాః ॥ ౭౧ ॥ ఆయాంతంసగ
ధన్యష్టామృగ్లమింద్రజితంకపిః ॥ విసనదమహానాదంవ్యవధాతచవేగవా ॥ ౭౨ ॥ ఇంద్రజిత్తురధందివ్యసాగ్నితశ్చైశ్ర
తామూకః ॥ ధనుర్విష్ణురయామాసతటిదూజితస్సన్ ॥ ౭౩ ॥ తతస్సమేతావతీక్ష్యవేగంహుహబౌతారణనిర్వి
శంకాక్షిపిత్తర్కౌఠిపతేష్టపుత్రస్సరాసురేంద్రావిబద్ధవైరా ॥ ౭౪ ॥ సతస్సవీరస్యమహారథస్యధనుస్తతస్సంయతి
సంమతస్యశరప్రవేగంవ్యహసత్సృష్టదృశ్యచారమాగేపితురప్రమేయే ॥ ౭౫ ॥ తతశ్చరానాయతీక్ష్యతల్పాన్యసుప
త్రిణఃకాంచనదిత్రపుంఖా ॥ మమోచవీరీవరవీరహంతాసుసన్నతాన్యజరితాతవేగా ॥ ౭౬ ॥ తతస్తుతస్యందన
నిస్సన్వనచమృదింగభిరపటహన్సంచ ॥ వికృష్యమాణస్యచకామూకస్యశతమ్యఘోషంపునరుత్సపాతే ॥ ౭౭ ॥ శరాణా
మంతరేమ్యాశువ్యవక్రతమహాకపిఃహరిస్తనాగ్నిభిలత్యస్యమాఘయోలత్యసంగ్రహం ॥ ౭౮ ॥ శరాణామగ్రతస్తస్య
పునస్సమభివతత ॥ ప్రసాద్యహస్తేహనుమానుశ్చపాతానిలాన్మజః ॥ ౭౯ ॥ తావుభావేగంసంపన్నారణకర్మవిశారదా ॥ స
ర్వభూతమహాగ్రాహితృతుర్బుధ్ధముత్తమం ॥ ౮౦ ॥ హనూమతోవేదనరక్షసోంతరంసమారురిస్తస్యమహాత్మహం
తరంపరస్పరంనిర్విషహాభద్రువతుస్సమేత్యతరాదేవసమానవిక్రమా ॥ ౮౧ ॥ తతస్తులత్యైసవిహన్యమానేశరేష్యసా
ఘేషుచసంపతత్యుజగామవింతాంమహతీంమహాత్మాసమాధిసంయోగసమాహితాశ్చా ॥ ౮౨ ॥ తతోమలింరాక్షస
రాజసూనుశ్చకారతప్తేవారివీరమఖ్యై ॥ అవద్యతాంతస్యకపేస్సమీక్ష్యకథంభాచ్ఛేదిభిగ్రహహంభం ॥ ౮౩ ॥ తతోపై
తామహంవీరసేనాశ్రువంశ్రువిదాంవరః ॥ సందధేమమహాతేజాస్తంహరిప్రవంప్రతి ॥ ౮౪ ॥ అవధ్యాయమిజ్జాత్యాత
మస్తేనిశాశ్రుతచ్యుతి ॥ నిజగ్రాహమహాహవాన్మారుతాన్మజమింద్రజిత్ ॥ ౮౫ ॥ తేనబద్ధస్తతోస్త్రేణరాక్షసేనస
నానరః ॥ అభవన్నిర్విశ్వేష్టపపాతవమహితతే ॥ ౮౬ ॥ తతోభయద్ధావనతదాశ్రుబంధంప్రభోఃప్రభావాద్విగతాన్మ
వేగఃపితామహసంగ్రహమాత్మనశ్చవిచితయామాసహరిప్రవరః ॥ ౮౭ ॥ తతస్సన్ద్రియంభయవైమంత్త్రైబ్రహ్మశ్రు
మభిమంతిరంత ॥ హనూమాంశ్చైంతయామాసవరదానంపితామహత్ ॥ ౮౮ ॥ నమేస్త్రబంధస్యచతక్షిరస్త్రిమోక్షణ
లోకసరోశప్రభావాత్ ॥ ఇత్యేవమత్వాంహితోస్త్రబంధామయాన్మయోనేరనువతితవన్యః ॥ ౮౯ ॥ సవీర్యమస్త్రస్యకపి

అమధ్యతాంతపోభిర్యంభవాన్మనుషత్వేతి అత్తనస్సనురై ర్దేవై హేతుస్తతాప్రయంమహాః ॥ ౨౬ ॥
 సుగ్రీవోనహి దేవోయం నానురోసచ రాక్షసః | సదానవోనగంధర్వోనయక్షోనచపన్గుః ॥ తస్మాత్పాపైరివరిత్రాణంక
 థం రాజన | విష్ణుస్స ॥ ౨౭ ॥ తదుభయోరపనంహరమధమః ఫలసంహితం ॥ తదేవఫలమస్మేతిభర్మణాభ్యధర్మనాశనః |
 ప్రాప్తంధర్మఫలం తావద్భవతా నాత్రసంశయః ॥ ఫలమప్యాప్యధర్మః స్యక్తిప్రమేవప్రవృత్తీసే | జనహ్నానవధంబుద్ధ్యా
 బుద్ధ్యా వాలివధంతథా ॥ రామనుగ్రీవసఖ్యంచబుధ్యస్సహితమాత్మనః ॥ ౩౦ ॥ కామంఖల్వహమశ్మేకస్సవాజిరథ
 సంజరాం | లంకాం నాశయితుంశక్తస్తవ్యైవతుస్సత్వయః ॥ ౩౧ ॥ రామేహిప్రతిజ్ఞాతంహర్యక్షగణసన్నిధౌ | ఉ
 త్పాదనముత్యాణాంసితామైస్సుపథపీతా ॥ ౩౨ ॥ అవతుర్వన్ది రామస్సహిత్రాదపిపురందరః ॥ ననుఖంపా
 ప్నయాదవ్యసంకింపున స్తద్విద్యకోజనః ॥ ౩౩ ॥ యాంసీతేభ్యభిజానాసయేయంతిత్వతి తేవశే ॥ కాశరాత్రీతితాంవిద్ధి
 ర్మలంకామినాశీనిం ॥ ౩౪ ॥ తదలంకాలపాశేనసీతాపిగ్రహహపీతా ॥ స్వయంసంధావసక్తేనక్షుచమాత్మనిచింత్య
 తాం ॥ ౩౫ ॥ సీతాయాప్తజపాదధాంరామకోవప్రపీడితాం ॥ దహ్యమానామిమాంసవశ్యపురీంపాట్నప్రతీధికాం ॥
 ౩౬ ॥ సామనిమిత్రంశ్రేష్ఠజ్ఞాతీభ్యాః సుతాః పితౄః ॥ భోగూహారాంశ్చలంకాంచమానివాశము
 చానయ ॥ ౩౭ ॥ సత్యంరాక్షసరాజేంద్రశ్శ్రుణుష్యవచసంమమ ॥ రామదానస్యహతస్యవానరస్యవిశేషతః ॥ ౩౮ ॥
 సర్వాలోకాన్మనంహృత్సరభూతానాంపరాచరాః ॥ పునరేవతథాన్రస్తుం శక్త్రారామోమహాయశాః ॥ ౩౯ ॥
 దేవాసురరేంద్రేషుయక్షుగ్రహణేషుచ | విద్యాధరేషుసర్వేషుగంధర్వేషురాగేషుచ | సిద్ధేషుగ్రేంద్రేషువత
 త్రిషుచసర్వతః ॥ సరభూతేషుసర్వత్రసర్వకాలేషునాస్తిసః | యారామంప్రతియన్యేత్రవిష్ణుతుల్యపరాక్రమం ॥
 ౪౦ ॥ (సర్వలోకేశ్వరప్ర్యేవంకృత్యావీరియముస్తమం | రామస్యరాజసంహస్యమగ్ధంతవజీవితం ॥) దేవాశ్చ
 దైత్యాశ్చసీతావరేంద్రగంధర్వవిద్యాధరనాగయక్షాః | రామస్యలోకత్రయనాయకస్యస్థాతుంసశక్తాస్మనురేషున
 ర్వే ॥ ౪౩ ॥ బ్రహ్మస్వయంభూత్పతురానసోవారుద్రస్త్రిణేత్రస్త్రిపురాంతకేవా | ఇంద్రోమహేంద్రమరనాయ
 కోవాత్యామితుంసశక్తాయుధిరానవధ్యం ॥ ౪౪ ॥ ససౌత్థవోపేతమదీనవాదినశోపేర్నిత్యమ్యప్రతిమోప్రియంచపః | ద
 శానసంకోపవివృత్తలోచనస్సమాదిత్యైస్సవధంమహాకపిః ॥ ౪౫ ॥ ఇతిశ్రీమత్పుండరకాండోదేహీపంచాశస్సర్గః.***
 తస్యత్వదనంశుత్యావానరస్యనహన్తనః | ఆజ్ఞాపయద్వధంతస్యరావణకోగ్రధమూర్తితః ॥ ౧ ॥ వశేతస్య
 సమాజ్ఞాప్తేరావణేనమరాత్మనా | నివేదితమతాదౌభ్యం నానుమేనేవిభజనః ॥ ౨ ॥ తంక్షోధిపతింతుద్ధంతచ్చకార్యము
 ప్పట్టతం | విదిత్వాదింతయామానకార్యంకార్యవిధౌష్టితః ॥ ౩ ॥ నిశ్చితార్థః ప్రతస్సామూహాభ్యతరుజిదగ్రజం | ఉ
 వాచహితమత్యథాంవాక్యంవాక్యవిశారదః ॥ ౪ ॥ క్షుమస్సరోమంత్యజరాక్షసేంద్రప్రసీదమద్వాక్యవిదంశ్యేషుష్య |
 వధంనకుర్వంతిపరావరజ్ఞాదూతస్యసంతోషమథాధిపేంద్రాః ॥ ౫ ॥ రాజధర్మవిరుద్ధంచలోకవృత్తేశ్చగహీతం | తవ
 చానద్యశోవీరకపేరస్యప్రమావణం ॥ ౬ ॥ ధర్మజ్ఞశ్చకృతజ్ఞశ్చరాజధర్మవిశారదః | పరావరజ్ఞోభూతానాంత్వమేవవ
 రమాథావిత ॥ ౭ ॥ గృహ్యం తేయదిరోషేణత్వాద్యశోపివివశ్చితః | తతశ్చాస్త్రవివశ్చిత్వంతమవహితేవలం ॥ ౮ ॥
 తస్మాత్ప్రసిదతతుగ్మురాక్షసేంద్రమరాదయైత్రాయ క్షంవిదిశ్చిత్తుమాతదండోవిధీయతాం ॥ ౯ ॥ విభీషణవచ
 శ్చురీత్యారావణోరాక్షసేశ్వరః | రోషేణమతావిష్టోవాక్యము శరవఃప్రవిత్ ॥ ౧౦ ॥ నపాపానాంవధేపావంబిద్ధ
 తేతతుగ్రహదన | తస్మాదేనంపదిష్యేమివానరంపావచారిణం ॥ ౧౧ ॥ అధమః మూలంబహురోషయ క్షమనారజ్ఞాన్తం
 సచనంభివన్మిద్రాచవాక్యంపరమాథాతత్త్వంవిభీషణోబుద్ధిమతాంపరివ్రతః ॥ ౧౨ ॥ ప్రసిదలంకేశ్వరరాక్షసేంద్ర
 ధర్మాక్షయ క్షంవచనంశ్యేషుష్య | దూతానవధృత్సమయేషురాజాన ర్వేషుసర్వత్రవదంతిసంతః ॥ ౧౩ ॥ అసంశ
 యంతతుగ్రయంప్రవృద్ధిశ్చతంహ్యనేనాప్రియమప్రమేయం | నదూతవధ్యాంప్రవదంతిసంతో దూతస్యధృష్టాబహు
 వోహిదందాః ॥ ౧౪ ॥ వైరూప్యమంగేముకశాభిఘాతోమాండ్యంతథౌపక్షణసన్నిచారః | ఏతాః పీనూతేప్రవదంతి
 ందాః వధన్మదూతస్యనసత్కుతోపి ॥ ౧౫ ॥ కథంచధర్మాక్షావనీతబుద్ధిః పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః | భవద్విద్యః
 కోవశేషేహిత్వేతోహిచనియచ్చంతిహిసత్వవంతః ॥ ౧౬ ॥ నధనవాదేనచలోకవృత్తేనసాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషుచా
 పి | విదేతకశ్చిత్ప్రవీరతుల్యస్త్రవ్యాప్యత్రమస్సర్వమరానురాణాం ॥ ౧౭ ॥ నవాప్యస్యకపేర్మాతేకంచద్విశ్వావ్య
 హంగుణం | తేష్యయంచాత్మతాండంతోయైరయంప్రేషితకపిః | సాధుర్వాయదివాసాధుఃపరై రేషసమపితః | బు

వస్య రాధాంపరవాణసకూతోవధమర్థః || ౧౯ || అపిచాప్తిన్త తేరాజన్మాన్యంపశ్యామిభవతరం | ఇహాయేపునరాగ
 త్సృష్టరంపారంమహిబాదధేః || తస్మాన్మాన్యవధేయత్నఃకార్యఃపరపురంజయ | భవాన్యేంద్రీమదేవేషుయత్న
 మాస్థాతుమర్థః || ౨౦ || అన్యన్వితస్తేనహిచూతమన్యంపశ్యామియస్తానరరాజపుత్రా | యుద్ధాయయుద్ధపీయమర్చి
 తావుదీప్తిబయదీసుకావధామర్థః || ౨౧ || పరాక్రమోత్సాహమనన్యనాంచసురాసురాణామపిమర్థయేన | త్వయా
 వశోనందనైర్వృతానాంయుద్ధాయరిర్యాశేయమనన్య || ౨౨ || హితాశ్చక్షూరాశ్చనమాహితాశ్చమలేషుజాతా
 శ్చమహాగుణైః | మనస్వినశ్శస్త్రభృతాంపరిహాకోట్యగ్రతస్తేమభృతాశ్చయోధాః || ౨౩ || రథేదేవేనబలస్యతా
 వలేచిద్రవాదేశకృతోభియాంతుతారాజపుత్రావినిగృహ్యమూఢావలేషుతేభావయతుంప్రభావం || ౨౪ || నిశా
 చరాణామధిపోనుజస్య విభిషణస్యోక్తమచాక్రమిప్తం | జగ్రాహబుద్ధాస్మరలోకశ్రుత్వహంబలోరాక్షసరాజము
 క్షయః || ౨౫ || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే ద్వీపంచాపర్వః. ***** రస్యతద్వచనంశ్రుత్యాదశగ్రీవో
 మహాబలిః | దేశకాలహితంవాక్యంభ్రాతరుర్తరమబ్రవీత్ || ౧ || సమ్యగ్నక్షంహిభవతాదూతపద్యావిగహితా |
 అవశ్యంకువధాదన్యత్రీయతానుస్వనిగ్రహః || ౨ || కపీనాంకిలలాంగూలవిప్రంభవతిభూషణం | తదన్యధిప్యతాంశీమృ
 తేనదద్దేనగచ్ఛతు || ౩ || తతఃపశ్యంతిప్రసూదీనమంగైరూప్యకశితం | సమత్రజ్జారయస్సర్వేబాంధవాస్సమహృజ్జనాః ||
 ౪ || రజ్జావయదాగ్రీక్షసేంద్రపురంసర్వంసవత్పరం | లాంగూలేనప్రదిప్తేనరక్షాభిఃపరిణీయతాం || ౫ || తస్యతద్వచ
 నంశ్రుత్యాపరాక్షసాఃకేవళితాః | వేష్టయంతిష్టలాంగూలంజీఙ్ఘ్రేఃకార్యాసక్తైఃపక్షిః || ౬ || సంచేష్టమానేలాంగూ
 లేవ్యవధేశమహాకపిః | శుషూమింధనమాసాద్యవనేష్వివహుతాశనః || ౭ || తైలేనపరిషిచ్యత్యతేస్నింతత్రాభ్యపాత
 యః || ౮ || లాంగూలంలేనప్రదిప్తేనరాక్షసాంస్తానపాతయత్ || రోషామర్షపరితాత్పాబలసూర్యసమానః || ౯ ||
 లాంగూలంసప్రదిప్తంతుద్రస్యంతస్యనూనామతః || సహస్ర్రీబాలవృద్ధాశ్చజన్మఃప్రేతానిశావరాః || ౧౦ || సభూయ
 స్సంగతైఃహృదైరాక్షసైఃపహారిసత్త్వః || నిబద్ధకృతవాన్వీరస్త్రాసలస్పదీంమరిం || ౧౧ || కామంఖలునమేత్రా
 నిద్ధన్యాపిరాక్షసాః | భిత్తాపాశాన్సమత్పత్యనన్యానహమమామనః | యదిభర్తుఃహితాథాణయచరంతంభ
 త్రృశాననాత్ || బద్ధంత్యేతేమరాత్మాసోనశమేనిమగ్నతికృతా | సర్వేషామేవపర్యాప్తారాక్షసానావహంయధి ||
 కింతురామస్యప్రీత్యర్థంవిషహిష్యేహమీదృశం | లంకాచారయితవ్యాప్తేపునరేవభవేదితి || రాత్రానసహిసుద్ధస్తామే
 దుర్గతద్విధానతః | అవశ్యమేవద్రస్యవ్యాసయాలంకారిశాక్షయే || కామంబద్ధస్యసేభూయఃపుచ్ఛసోదీపనేనచ || పీ
 ఠాంకురుంతురత్రాంసమేష్టిమనసశ్చ్రీయః || ౧౬ || తతస్తేసంవృతాకారంసత్వంపఠంతంహఃపిం | పరిగృహ్యాయయు
 హ్యూస్తారాక్షసాఃకపికుంజరం || ౧౭ || శంఖభిరీనినాదైస్తంఘోషయంతస్యైకతర్కః | రాక్షసాఃహృదకర్ష్యాశ్చాప
 యంతిష్టతాంపురిం || ౧౮ || అన్యాయమావోరక్షాభిర్యయాసుఖచరింతనః | హనుమాంశ్చైరయామాసరాక్షసానాం
 మహాపురిం || ౧౯ || అథావశ్యోదమానావివిత్రాణీనుహఃకపిః | సంవృతాభూమిభాగాంశ్చసమిధక్తాంశ్చచత్వ
 రాః | దీధీచ్ఛగృహనంబాధాఃకపిశ్చృంకాలకానిచ | తథాదిభ్యోవపధ్యత్యత్రతైవగృహకాలతరాః || గృహంశ్చమే
 ఘనంకాశాదదర్శవవనాత్తజః || ౨౦ || చత్వరేషుచతుషేషురాజసూరీతైతైవచ || ఘోషయంతికపింసర్వేచారిక
 శ్చిరరాక్షసాః || ౨౧ || (స్రీ)బాలవృద్ధానిజాన్మస్తత్రత్రతమరూహలాత్ || తంప్రదిపిగలాంగూలంహనుమంతందిదృక్ష
 వః || ౨౨ || దీప్యమానేతతస్తస్యలాంగూలాగ్రేహమానతః || రాక్షసస్తావిహపాక్ష్యశ్శంసుదేశావ్యాప్తదప్రియం ||
 ౨౩ || యస్తస్యయాక్యతసంవాదస్సితేతామ్రముఖఃకపిః | లాంగూలేనప్రదిప్తేనసమపరిణీయతే || ౨౪ || శ్రుత్యాదశగ్రీవో
 వచనంశ్రుతీరమాత్మాసహరణోపమం || వైదేహీశోకసంతప్తాహుతాశనమహాగమత్ || ౨౫ || మంగళాభిముఖతస్య
 సారదాసేవనశఃపిః | ఉపతస్థివిశాలాక్షప్రయతాహవ్యవాహనం || ౨౬ || యద్యప్తివతిశుక్రాపాయవ్యప్తిచరితంత
 పః | యదిచాప్త్యేకవర్షిత్వంశీత్రోభవహమానతః || ౨౭ || యదికిశ్చేదమక్రోతస్తస్యసయ్యస్తిరీశతః | యదివాభాగ్య
 శేషమేతేతోభవహమానతః || ౨౮ || యదిమాంవృత్తసంపన్నంతత్సమాగజలాలసాంసవిజానాతిగన్మాత్మాశీతోభ
 వహమానతః || ౨౯ || యదిమాంతారయేదార్యమగ్రీవస్సత్వసంగరః || అస్మాన్జఃభాంబుసంరోహాద్బీతోభవహమాను
 తః || ౩౦ || తత్రేష్ట్యార్చిరవ్యగ్రప్రదక్షిణభిభోనలః | జజ్వలన్మృగశాఖాత్పృశ్శంసన్నివతివంకపే || ౩౧ || హనుమజ్జ
 నశ్శచ్చపిచ్ఛాసలయాతోణః | వహోహ్నస్థ్యైకరోదేవ్యాచార్తయాలలితః || ౩౨ || దవ్యమాపేచలాంగూలేని

గాంతకాలానలతుల్యవేగస్సమాదుతోగ్నిర్వప్యధేదివస్త్రిక్ | విభూనురశ్శిర్భవశేషసంక్తో రక్షశ్శరీరాజ్యసమర్పితా
 ల్లిః || 33 || ఆదిత్యకోటిసదృశస్సుతేజాలంకాంసమాస్తాంపరివార్యవస్త్రిక్ | శబ్దరవేతైరశనిద్రుఢైర్నిందస్సినాంసం
 ప్రబభౌమహగ్నిః || 34 || తత్ప్రాంబగాదగ్నిరత్రివప్యధోయాక్షప్రభఃకింకుకపుష్పమాదః | నిర్వాణధూమాకులరాజయ
 శ్శనీలోష్టలరాక్షాఃపచకాశిరేభాః || 35 || ఐశ్రేమహేంద్రప్రివశేష్వరోవానాద్రావ్యమోపావసుణానిలోనాగ్రు
 దోగ్నిరర్ధోధనదశ్శసోమానవానరోయంస్వయమేవకాలః || కింబ్రహ్మణ్యస్సవితామహస్యవస్త్రిస్సగ్ధాతుశ్శతు
 రానసస్సభ్రవగతోవానరరూపధారిగర్భాపసంహరకరప్రకోపః || కింత్వైష్ణవంహాకపిరూపమేత్యర్కదినాశాయప
 రంసుతేజః | అనంతమవ్యక్తమదిత్యమేకంస్వమాయయాసాంప్రతమాగతంవా || ఇత్యేనమూమర్షహవోపేక్షిస్తా రక్షా
 గతాస్త్రతనమేత్యనర్వేనపాగిశిసంఘాంసగృహంసవృత్రాందగ్ధాంపురింతాంసహసాసమీక్ష్య || 36 || తతస్త్వలంకా
 సహసాప్రదగ్ధానరాక్షసాశాశ్వరథాననాగ్రాసప్తసింఘాసమృగాసవృత్రానరోదదీమాశుములంసరజ్జం || 37 ||
 హేతాతహేతుకకాంతమిత్రహేదీతంభోగయితంసుపుణ్ణం | రక్షాభిరేవంబలుధాబునిద్విశేషకృత్తోఘోరదీన
 స్ససృగ్నిః || 38 || హుతాశనజ్వాలనమావృతాసాహతప్రవీరావరిన్యైరయోధా | హనూమతకోగ్రీధుబరాభిభూతా బ
 భూమిగౌహసహజేవలంకా || 39 || ససంభ్రీమాత్రప్రవిష్ణృరాక్షసాంసముజ్జ్వలజ్వాలలమరాశనాంకితాం | దదర్శం
 భూంహనుమామహామహామహాశ్వయంభుకోహసహతామివావసం || 40 || భద్రే క్షావసంసానసరక్షసంకులంపత్వాత్తు
 రత్నాంసింహుపంభిసంయగే | దగ్ధాంపురింతాంగృహరత్నమాలినితస్థాహనూమాన్సననాశ్చజిహ్విః || 41 || త్రిహుః
 శృంగగ్రతపేదితే | ప్రతిష్ఠితోవానరరాజసంహః | ప్రదీప్తలాంసూలకృతార్చిమాలీ వ్యరాజతాద్యత్త్రయంహతుమాలీ |
 రక్షసంసూతాంస్తానుబహుశ్చసహత్యావసంపభద్రే క్షావసంసానసరక్షసంకులంపత్వాత్తు
 మగ్నిమంససామహాత్మా || 42 || తతస్త్వతం వానరవీరముఖ్యంసహబలంమానుశతుల్యవేగంసహహం తింవా యుతుల
 సరిప్తంప్రతుప్తుప్రదేవగతాశ్చనర్వే || 43 || భద్రే క్షావసంసహజేజాహత్యావత్సాంసినంయగే | దగ్ధాంలంకాపురిం
 రహ్యంబరరాజసంహకపిః || 44 || తత్రదేవాన్సగంధర్వాస్త్విద్ధాశ్చసరసుపయః | దృష్ట్వాంలంకాంసన్దగ్ధాంతాంవిష్క
 యంపరమంకాతాః || 45 || తందృష్ట్వావానరశ్రేష్ఠింహనుమంతంమహాకపిం | కాలాగ్నిగిహిందంభ్యనర్వభూతాతత్ర
 సుగ్నిః || 46 || దేవాశ్చనర్వేనుపుంగవాశ్చగంధర్వవిద్యాధరనాగయత్రాః | భూతాన్సర్వాణిమహంసితతజ్జ్వలహరం
 ప్రేతిమతుల్యగాహం || 47 || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-పంచమచాశస్సర్గః ||

లంకాంససమాస్తాంసందీప్తలాంసూలాగ్నింసహజేవలంకా | నిర్వాపయాయాసతదాసముద్రేహుగ్రీవస్త్వయః || 48 || సన్
 దీప్యమానాందీప్తస్థాంత్రప్రరక్షగతాంపురిం | అవేక్ష్యహనుమాన్లంకాంసందీప్తయామాసవానరః || 49 || తస్మాద్ధూర్జ
 మహంస్తాన్సకపిత్వాచావ్యవజాయత | లంకాంప్రదహరాకమకంస్పిత్యైవనిదంసయం || 50 || తస్మాన్సైపురుషశ్రే
 ష్ఠాయేబుద్ధ్యాకోపముగ్ధతం | నిరుంధంతిమహాత్మానోదీప్తహగ్నివాంభసా || 51 || కుప్లిష్ఠఃపాపంసకుగృహితః | త్రైలోచన
 న్యాన్యధూనసి | త్రుష్టఃపరుషయావావానరసాన్సగ్రాసధిత్ | వాచ్యావాచ్యంప్రసవితోసవిజానోపేక్షిహిత్ | నా
 కార్యమప్రిత్యుద్యనవాచ్యంవిద్యతేకృదిత్ || 52 || యస్సమృత్యుతంక్రోధక్షమస్త్రైవనిదస్సరి | యగ్గోరగస్త్యవం
 జీహ్వాంసత్రైపురుషదేవ్యతే || 53 || ధిగస్త్రహంసుదుర్బుద్ధింసంజ్ఞంసాపకృత్యమం | అదితయత్వాహంసేవగ్నింసం
 స్వామిఘాతకం || 54 || యదిదగ్ధాత్వయంలంకానానమార్యాపిజానోదీప్తా తేనసయాభతుహారంకార్యంసంజానతా ||
 55 || యదభగమయమారంభస్తతా-ర్యమపసాదితం | మయాహిదహతాలంకాంసేవితావరిక్షితా || 56 || ఈమతా-
 ర్యమిదంకార్యంకృతమాసీన్నసంశయః | తస్యకోగ్రాభిభూతేనసయామూలక్షయంకృతః || 57 || విన్దేహానోమీమానం
 సహ్యాదగ్ధఃప్రవృత్తతే | లంకాయాంకశ్చిదుదైశఃసర్వాభస్మీకృతాపురి || 58 || యదితద్విహారంకార్యంసంసప్రజ్ఞావిప
 ర్యయాత్ | ఇహైవపాగ్నింసన్నాసోమమాపిహ్యవ్యరోచతే || 59 || కింగోక్షసతామ్యకృతహూన్యాస్త్వదబాము
 ఘేశరీరమాహూసత్వానాంద్విసాగరవాసిసాం || 60 || కథంహిదహతాశక్యోమయాద్రష్టుంహారీశ్వరః | తౌవా
 పురుషకర్మాతౌకార్యసర్వస్వఘాతినా || 61 || మయాఖలుతదేవదరోవదోహత్పదర్శితం | ప్రధితంత్రిమూల
 తేషుకపిత్వసనవస్థితం || 62 || ధిగస్త్రరాజసంభావమనీశమనవస్థితం | ఈశ్వరేణాపియదాగ్రామ్యయాసితానరక్ష
 తా || 63 || విన్దేహాయాంతుసితాయాంతాపుభావినశివ్యతః | తయోర్నివాశేసుగ్రీవసంభుద్విసశివ్యతి || 64 || ఏత

దేవవశ్యుర్వాధరతోభాగ్యవత్సలః | ధర్మాత్మానహశతుఃకృష్ణుఃకంశక్యుఃశివీభుః || ౧౯ || ఇత్యుక్తువంశేభ
 ర్మిష్టైశ్చేనాశమనంతయం | భవిష్యంతిప్రజాస్సర్వాశ్శోకసంతాపవీడితాః || ౨౦ || తదహంభాగ్యురహిరోలు ప్రథర్వా
 ధ్వంఁగమాః | రోషదోషపరితాత్వావ్యక్తంలాకవిశాశనః || ౨౧ || ఇతిచింతయత్ ప్రస్థనిమిత్తాన్యవపేదితే | పూర్వనుపు
 పలభ్యాసేనాత్మాయనరంతయత్ || ౨౨ || అథవాచానుసర్వాంగీరక్షితాస్వేనతేజసా | సనశిష్యుఃకల్యాణోహగ్నిరగ్నా
 ప్రవర్తతే || ౨౩ || సహిధర్మాత్సన్తస్యస్థభార్యామివతేజసః | స్వచారిత్యాభినుప్తాంతాంస్పృహిష్యమాణిపావకః ||
 ౨౪ || నూనంరామప్రభావేనైవదేవశ్యస్సుకృతేనచ | యన్మాంధమానకర్తాయంనాదహాధ్యవపాహనః || ౨౫ || త్రయా
 శాంభరతాదీనాంభ్రాత్యూశాందేవతాచయం | రామస్యచమనకాంతానాకథఃవివశ్యతి || ౨౬ || యద్వాదహన
 కర్తాయంసర్వత్రపథురవ్యయః | సమేదహిలంగాలంకీభమాన్యాంప్రథక్యతి || ౨౭ || పునశ్చాదింతయత్తైతహ
 నుమాన్యిష్టితస్తదా | హిగ్గణ్యానాభస్యగిరేర్థలమధ్యేప్రదర్శనం || ౨౮ || తపహతస్యవాక్యేనలనస్యత్యాచ్యభతః | అ
 పిసాన్ద్రహేదగ్నింసరామగ్నిప్రథక్యతి || ౨౯ || సతథాచింతయంస్తత్రదేవ్యధర్మపరిగ్రహం | తుశ్చానహనుమా
 న్వాక్యంచారణానాంమహత్త్వనాం || ౩౦ || అపిచాఖిలుకృతంకర్తృనుమగ్రంహిహమామతా | అగ్నింవిప్రుజత్యాభిష్టం
 బీమంరాక్షసేత్తగ్నిఃప్రపలాంతరక్షత్రైస్త్రిబాలవృద్ధసమాకులః | జనకోలాహలాధ్వాతాకండంఘ్రాద్రికంబరే | న
 ధ్దేయంనగరిసర్వాసాట్టచాగ్నికారతారణా | జాననీచదద్ధిలిపిప్రయోద్భూతపవనః || ౩౧ || సనిమితైశ్చదృష్టాతైఃకా
 రతైశ్చమహానైః | యిషిపాత్యైశ్చహనుమానభవన్వీరమానసః || ౩౨ || తతఃకపిఃప్రాప్తమనోరథాన్దస్తామ
 క్షతాంరాజసుతాంవిదత్వా | ప్రత్యుత్తరస్తాంపునరేవవృష్టాప్రతిప్రయాణాయమలిచకార || ౩౩ || ఇతిశ్రీమత్పుండర
 కాండే-పంచమచాశ్మగః.***** రతప్రసేంశుపామూలేజానకీపర్వవృష్టితాం | అభిచా
 ద్యాబ్రహ్మిష్టిస్థావశ్యమిత్వామిహాత్మతాం || ౩౪ || తత్ప్రప్రస్థితంసితాపీక్షమాణాపునఃపునః | భర్తృశ్శీర్షాన్యైశ్చ
 వాక్యంహనుమంతమభావతః || ౩౫ || కామహస్యత్యమేవైకకాశ్యస్యపరిసాధనే | పర్యాప్తఃపరవీరఃపునఃసన్యతై
 లాదయః || ౩౬ || శతైస్తనంకులాంకృత్యాలంకాంపర్వలాదనః | మాంసయద్యదికాకులః ఫస్తైస్తనవద్యుతభంధవేత్
 ౪ || తద్యథాతస్యక్రొత్తమనుమాపంమహత్తనః | భవత్యాహవహూరస్యతథాత్మమహాదయ || ౪౧ || తదథాఽప
 హింతవాక్యంప్రశ్రితంహేతుసంహితం | నిశిష్యహనుమాంస్తస్మావాక్యమత్తరమబ్రవీత్ || ౪౨ || క్షిప్రమేవ్యుక్తా
 తుత్స్థోహర్యుక్తప్రవతైర్వృతః | యత్రైయధివిజిత్యార్థశోకంవ్యవసయస్యతి || ౪౩ || ఏవమాన్వాన్యైవదేహీహను
 మాన్వారుతాత్తనః | గమనాయమలికృత్యానైవదేహీమధ్యవాదయత్ || ౪౪ || తతస్సుకపిశార్దూలసన్నివిసందర్శనోత్కు
 కః | అరురోహగిరిశ్రేష్ఠమరిష్టమరిమదనః || ౪౫ || తుంగవద్దక్షజాష్టాభిర్నూలాభిరన్వరాజభిః | సోత్తరీయమవాంఘ్రాదై
 శ్చృంగాంతరవిభంబిభిః | బోధ్యహనుమవప్రీత్యాదివాకరకతైశ్చుభైః | ఉషిషంతమిహోద్భూతైర్గోదైర్నైర్నైర్నాభాతుభిః
 తోయాఘనిస్సయైవమంతైః | వాగ్నిధిరమివపర్వతం | ప్రగీతమివప్రీత్యైర్నానాప్రసవణస్యనైః || దేవదారుభిర
 త్యుచ్యైర్నాగ్నైర్బోహుమివపర్వతం | ప్రహతజలనిఘ్రాఃప్రేక్షాకుర్యమనసర్వతః || వేపమానమివశ్యామైకంపమా
 నైశ్చరన్యనైః | వేణుభిర్నూతంహేమజలరమివకీచకైః || నిశ్చ్యవసంతమివామహాన్లోరైరౌభివత్తమైః | దీప
 రకృతగంధీరైర్ధ్యావయంతమివగన్వానైః || మేఘపాదనిభైః పాదైః | ప్రత్యాగీతమివసర్వతః | బృంభమాణమివాకాశే
 విభ్రతైరభ్రమారిభిః | మాతృశ్చేమహుధాశీర్దైశ్చోభితంబహుకందరైః | సాలతాలాశ్చకణైశ్చ వంతైశ్చబహుభి
 ర్వృతం || లతావిలాసైర్విశ్రేణైఃపుష్పవద్భిరంకృతం | నానామృగగణాశ్చర్లంధానువిష్కంభంధామితం || బహుప్రస
 వణాపేతంశిలాసంచయసంకటంమహాపిఘ్నాయక్షగంధర్వకీన్మరీరగశీవిరత్ || లతాపాదపసంఘాతంసింహాధ్యుషి
 తకందరం | వ్యాఘ్రసంఘపక్షాణిణాంస్వాదమూలఫలద్రుమం || తమారురోహహనుమార్పర్వతంపవనాన్యః | రా
 మదర్శనశీఘ్రింప్రహంషణాభిచోదిరః || ౪౬ || తేనపాదతలక్రాంతారమ్యేఘగిరిసానుమః | సమోమాస్సమగీర్యం
 గిశిలాశ్చుణ్ణీకృతాస్తరః || ౪౭ || సతమానుశ్చైతేంద్రంవ్యవధాతమహాకపిః | దక్షిణాయత్తరంపారం | ప్రాధా
 న్యంకలశాంభవః || ౪౮ || అధిగమ్యతతోపీఃపర్వతంపవనాత్మజః | దదర్శసాగరంభీమం మీనోరగపీడితం || ౪౯ ||
 సమారుగభవాకాశంమారుగస్యాత్సంభవః | ప్రపేదేహరిశ్చారూలాదక్షిణాయత్తరందిశం || ౫౦ || సతదాపీడి
 తత్రైవకపీహపర్వతోద్రవః | రరాససహతైష్కన్దైఃప్రవిశన్వసుధాతలం || కంపమానైశ్చేభిరైః పరద్భిరపిచద్రు

శ్రీరామాయణే-సుందరకాండే-సప్తపంచాశత్సర్గః.

౮౨

మైః || ౨౬౪ || తస్యైవ వేగోఽప్రభతాః పాదపాశపుష్పశాలినః || నివేశయన్తు తే రద్ధాశ్చక్రాయుధమాతాశ్చ || ౨౬౫ ||
 కందరాంతరసంస్థానాం పీడితానాం మహాజనాం || సింహాని నదోగోమీనాభాభిందాసశుశ్రువే || ౨౬౬ || త్రస్త
 వ్యావృత్తపథసావ్యాకులీకృతభూమణాః || విద్యాధర్మస్తుమత్సేతుః సహసాధరణీధరాత్ || ౨౬౭ || అతిప్రమాణాబలి
 నోదీప్రజహ్నుమహావిహః || సీడితశిరోగ్రీవాః ప్యేవేత్సంతు మహామయః || ౩౦౪ || కిన్నరౌగగగంధర్వయక్షవిద్యాధరౌస్త
 దా|| పీడితంతం నగవరంభ్యత్కృగగనమాస్థితాః || ౩౦౫ || సవభూమిధర్మశ్రీమాన్మలినా కేన పీడితః || సప్తక్షతశిఖింద
 గ్రఃప్రవివేశరసాతలం || ౩౦౬ || దశయోజనవిస్తారః (స్త్రీ) శవ్యోజనముద్భవితః || ధర్మ్యాంసమతాంతయాతః సభూవ
 ధరాధరః || ౩౦౭ || సలిలంఘ్రయన్ భీకమంసలిలంబవణాణాం || కల్పలాస్పాల్వపేలాంతమత్సేవాతనహోహరిః || ౩౦౮ ||
 ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-షట్పంచాశత్సర్గః. ***** సచంద్రముదంరమ్యం సారగృతారండవం
 శుభంఽతివృత్తవణకాదంబమభిశ్రేవాలశౌద్ధ్యం || ౧ || పునర్వసుమహామీనం లోహితాంగ మహాగ్రహం || విరా
 వతమహాద్వీపంసాన్వీహంసవిలోభితం || వాతసంఘాతజాతోర్ధ్వచంద్రాంశుశిశిరాంబుమత్ || భుజంగయక్షగంధర్వ
 బ్రహ్మధృతమలోత్పలంహనుమాన్వారతగతిమహానారివసాగరం || అపారమపరిశ్రాంతః పుష్పవేగగనాణాంవంబర ||
 గ్రసమానశ్చమాకాశంతారాధిపమహోల్లిఖ || మరన్నివసనక్షత్రంగగనసారగృమండలం || మారుతరృణవర్ణానీలమాంజితా
 న్న-పిరోవ్యవచరోమహాహనుమాన్మేఘజాలానివికర్షన్నివగచ్ఛతి || ౨ || పాండరాంబుజవర్ణానీలమాంజితా
 నివ|| హరితారణవర్ణాణుమహాభాగీచకాశిరే || ౩ || ప్రవిశన్నభ్రాజాలానివిష్కరంశ్చపునఃపునః || ప్రహ్లాన్తప్రహ
 శశ్చచంద్రమాశ్చవత్సరే || ౪ || విచిత్రభ్రాజునావన్నగోవరోధవధాంబర || దృశ్యదృశ్యతనస్త్విరస్తదాచంద్రా
 యతేంబరే || ౫ || తాత్యాయమాణోగగగనభాసేవాయునందనః || దారయన్మేఘబృందానిష్కరంశ్చపునఃపునః ||
 ౧౩౪ || సకీంద్రమసంపాన్వీతః సమాలోక్యమహాగిరిం || మహేంద్రం మేఘసంకాశం నాదహరిపుంగవః || ౧౩౫ || సప్త
 రయామానకపిష్టిశోదశసమంతరః || నదన్నాదేన మహాతామేఘస్సనమహాస్సనః || ౧౩౬ || సతతదేవమసాన్వీతః సు
 హృద్వర్షనలాలసః || ననాదహరిశౌర్యాలోలాంగూలంచాప్యకంపయత్ || ౧౩౭ || తస్యనానన్యమానన్యమవద్ధవరే తేవఞ్చ
 తాశ్శూరావాయుపుత్రదిదృక్షుః || మహతోవాయునున్నస్యతోమదస్యేకానజః || శుశ్రువుస్తేతదాఘోషమూరు
 వేగంహనూమతః || ౧౩౮ || తేదీనమనసస్సర్వేశుశుశ్రువేకానవాకః || వానరేంద్రస్యనిర్దోషంబజన్యనిదోషమం ||
 ౧౩౯ || నిశేషమనదతోవాదంవానరాస్తైసమంతరః || బభూవురుత్సుకాస్సర్వేమహద్వర్షనకాంక్షిణః || ౧౪౦ || జాంబవా
 సహరిశ్రేష్ఠః పీఠినంహృత్తమానః || ఉపామంత్రోహరిన్సర్వానిదంపనముబివత్ || సర్వభాక్యతకార్యోపాహ
 నామాన్నాత్రసంశయః || నహ్యస్యాకృతకార్యస్యనాదవసంవిధోభవేత్ || ౧౪౧ || తస్యబాహూనవేగంచనినాదంచ
 మహాత్మనః || నిశవ్యవారయోహృజ్ఞాః సముత్పేక్షుస్తతః || ౧౪౨ || తేనగాగ్రాన్నగాగ్రీణిభిక్తరాద్భిఖరాణిచ ||
 ప్రహృష్టాస్సమవద్యంతమానూనంఠదిదృక్షుః || ౧౪౩ || తేప్రీతాః పాదపాశగ్రీవుగృహ్యశాఖాస్సవిష్టితాః || వాసాం
 సీవప్రశాఖాశ్చనమావిష్కంఠవానరాః || ౧౪౪ || గిరిగహ్వరసంలీనోయథాగర్జితమారుతః || వసంజగర్జిబలవాహనుమా
 న్నారతాత్మజః || ౧౪౫ || తమభ్రాజునసంకాశమావతంతంమహామిం || దృష్ట్వాతేవానరాస్సర్వే తథ్యోపాంజలయస్త
 ర్యమాణాసారమ్యేవర్షతరిధౌరే || ధన్వన్తక్షణమాకాశాత్పాతధరణీధరః || ౩౦౪ || తతస్త్రేణీతమనసంసర్వేవానర
 భుంగవాః || హనుమంతంమహాత్మానందరీవార్యోవతస్థిరే || పరివార్యతతేనర్వేవరాంప్రీతిమహాగతాః || ౩౦౫ || ప్రహృష్ట
 వదనాస్సర్వే రేవమరోగముపాగతంఽడపాయనానిచదాయమూలానివఫలానిచ || ప్రత్యర్చయన్ హరిశ్రేష్ఠంపరయో
 మారుతాత్మజం || ౩౦౬ || హనుమాంస్తునూన్పృథ్వాంబుజతృప్తిమఖాంస్తదా || కుమారమంగదంవైవసోవందతమహా
 కః || ౩౦౭ || సతాభ్యాంపూజితః పూజ్యః కింభిక్షప్రసాదితః || దృష్ట్వాతేవిచక్రాంతస్సంయై పేణన్యదేదయత్ ||
 కః || ౩౦౮ ||

౩౫౫||నివసాదహస్తేనగృహీత్యావాలినపురం || రమణీయేవనోద్దేశమహేంద్రస్వరేప్రవాహనుమా నబ్రవీధు
 వృత్తదాతాన్వాసరమణాః || ౩౬||అశోకవనకాంస్థాదృష్టాసాభవత్కర్తాః || రక్తమాణాసుఘోరాభీరాక్షసీభిరసం
 దితా||మకవేదీధరాబాలారామదర్శనభాలసా|| ఉపవాసపరిత్యాగతాజటలామలిగ్నాకృతా || ౩౭ || తతోదృష్టైవినవ
 నంమహాభగవత్పుత్రవంశం || భక్త్యుమానుశేషైశ్చేమధితావాసరాభవం || ౪౦ || త్యైశ్చంద్రేన్వేదంద్రేన్వేగర్జంత్య
 శ్చేమహాబలాః || బహుశిలీలామస్త్యేపతిగజంఽపిచావరే || ౪౧ || కేచిదుచ్చిరైలాంకులాఃప్రవృష్టాఃకపికుంజరాః ||
 అంబితాయతదీద్వాశిలాంగులానిప్రవివృక్షుః || ౪౨ || అపరేచమామంతంవాసరావారణోపమం || ఆప్లుత్యుగిర్మం
 భ్యసంస్పృశంతిమహామీతాః || ౪౩ || ఉక్తవాక్యంహమామంతమంగదప్రమథాబ్రవీత్ || సర్వేహంహరివీరాణాం
 మధ్యేవచనముత్రమం || ౪౪ || న త్వేవీధ్యేనతేకశ్చిత్తమోవాసరవిధితే || యదవప్లుత్యవిస్తృంహారంపునరాగతః || ౪౫ ||
 అచాలాస్యామినితేభక్తిరచాలావీర్యమచాలాభిరి || దిప్త్యేదృష్టాత్మయాదేవీరామవత్ప్రియశస్వినీ || దిప్త్యైత్యుత్త
 రితాకుటేష్టశ్శోకంసీతావియోగజం || ౪౬ || తతోంగదంహమామంతంజాంబవంతంచవాసరాః || పరివార్చ్యప్రముదితా
 భజేదేవపులాత్మిలః || ౪౭ || శ్రీరుథామాన్యుద్రస్యంభునంచానరోత్రమాః || దర్శనంచాపింతాయాస్సీతాయా
 రావణస్యతః || తథాఃపాంజలయన్పుత్యేవామమద్వదనోష్ఠభాః || ౪౮ || తథాతత్యాంగదశ్చీరమాన్వాసరైర్భవాభి
 ప్సృతః || ఉపాస్యమానోపిబుద్ధిరైవిదేవపరిర్యథా || ౪౯ || హమామతాకిరణతాయశస్వినాభాంకదేనాంగదబుద్ధవా
 హునా || ముదాతదాత్మాసీతమన్నతప్రహషన్మహాభరాగ్రంబులితంశ్రీయాభవత్ || ౫౦ || ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే-
 నప్రపంచాత్సగః || *****
 నుమత్సమిముఖాఃప్రేతిరచయోజగ్దురత్రమాం || ౧ || తంతతఃప్రేతిసంహృక్షఃప్రేతిమంతంమహాకషిరంబవానాగర్భ
 వృత్తాంతమచ్చదనిలాత్మజం || ౨ || కథంధృష్టాత్మయాదేవీకథంచాత్రపతరే || తస్యాంచానకథంపృత్యేహృరకర్తా
 దశానసః || ౩ || తత్సత్సర్వమేతన్నఃప్రమౌగీహిర్వంశమకపే || శురీతాభాగ్భీంతుమ్యేమోభూయఃకార్యవిధిశ్చ
 యం || ౪ || యశ్చాత్మకప్రతీతవక్తవ్యోగతైరస్మాభిరాత్మవాగ్రక్షితవ్యంచయత్తత్రతన్మవాన్వాకరీతునః || ౫ || సరి
 యక్తవ్రతస్తేనప్రవృక్షతనంహా || ప్రణమ్యశిరసాదేవైస్సీతాద్భుతప్రత్యభావత || ౬ || ప్రత్యక్షమేవభవతాంమ
 హేంద్రాగ్నిశ్శమాప్లుతః || ఉదభేదక్షిణంపారంకాంక్షమాణస్సమాహితః || ౭ || గచ్ఛతన్మహేమేఘాంబవిఘ్నయా
 పమివాభవత్ || కాంచనశిఖరందివ్యంపశ్యమిమనోహరం || ౮ || స్థితంపంథానమాప్యత్రమేనేవిఘ్నంచతం || ౯ ||
 ఉజవంగమ్యతందివ్యంకాంచనంగనత్రమం || కృతామేమనసాబుద్ధిశ్చేత్రవ్యాయంమయేతిచ || ౧౦ || ప్రవతంచమయా
 తస్యలాంగులేనమహాగరే || శిఖరంహర్యసంకాంచ్యశీర్వతనహస్త్రీధా || ౧౧ || వ్యవసాయంచతంబుద్ధాన
 మాలావాచమహాగిరిః || పుత్రేతిమధురాంవాణీమనఃప్రహ్లాదయన్వివ || ౧౨ || పితృవ్యంచాపిమాంబిద్ధినభూయంచూ
 తరిశ్వనః || మైనాకమిలిఖ్యాతంనివసంతంమచాలాదధౌ || ౧౩ || వక్రవంతశ్చరాపుత్రభూభూజవర్తతోత్రమాః || ౧౪ || ఛం
 దతఃపుణివీందేరుర్భాగమానాస్సుమంతః || ౧౫ || శురీత్యానగానాంచరితంమహేంద్రఃపాకశానసః || విచ్ఛేదభగవా
 న్పుత్రాన్వత్రేణైవంసహస్త్రీ || ౧౬ || అహంతుమోక్షితస్తస్మాత్ప్రవసిత్రామహాత్మనా || మారుతేనవదావత్సప్రక్షి
 ప్రృష్టమహాణవే || ౧౭ || రామస్యవమయాసాహ్యోవర్తితస్యమిందమ || రామోభర్తృభృతంశ్రేష్ఠోమహేంద్రమ
 విక్రమః || ౧౮ || పితృచ్ఛురీత్యావచస్తస్యమైనాకస్యమహాత్మనః || కార్యమావేద్యకుగీరేరుద్యంతచమనోమమ || ౧౯ ||
 లేనచామామన్జ్ఞాతోమైనాకేనమహాత్మనా || సచావ్యంతరీక్షాతైల్లామానుషేణవపుష్కతా || శరీరేణమహాశైలః
 శైలేనచమామాలాదధౌ || ౨౦ || ఉక్త్రమంజవమాస్థాయశేషంపంథానమాస్థితః || తతోహంసువిరంకాలంవేగీనాభ్యగ
 మంపతి || ౨౧ || తతఃపశ్యమ్యహందేవీంసురసాంసాగమాతరంప్రముద్రమధ్యేనాదేవీచచనంమామభావత || ౨౨ || మమ
 భక్తిఃప్రదిష్టస్త్యమమరైర్గరినత్రమ || అతస్త్వాంభక్షయ్యేమిహిరత్స్వంవిరస్యమే || ౨౩ || ఏవముక్త్యురసయా
 పాంజలిఃప్రణతస్థితః || వివర్ణవదనోభూత్యావాక్యందేదముదీరయం || ౨౪ || రామోదాశరథీశ్రీమణాప్రవిష్టోదం
 దకావనంబ్రక్షణేనహాత్మాత్మాసీరయాచవరంతః || ౨౫ || తస్యసీతాహృతాకార్యాదావశేనదురాత్మనా || తస్యా
 స్సుకాశంకూతోహంగుష్యేరామశానవాత్ || ౨౬ || కతుమర్దసిరామస్యసాహాయ్యంవివయేనతి || అథచమైధిలిం
 దృష్ట్యేరామంచాక్షిణ్ణకారిణం || అగమిష్యమిలేవక్రంసత్యంబ్రథిశ్శబ్దమితే || ౨౭ || ఏవముక్తమయాసాకుసురసా

కానుచుపిరిగి అబ్రువైనా లవితే తకగ్ని దేవవరోమును॥ ౨౭౫॥ ఏవము క్షన్మగనయాదశయోజనమాయతః॥ తతోధా-
గుణవిస్తారో బహువాహం॥ ౨౭౬॥ మన్వగ్నిమాణానురుహంపంచవ్యాదితంతుముఖంలేయా॥ ౨౭౭॥ తద్వస్త్యావ్యాది
తంకాన్యంహగ్నిస్సంహ్యకరవంపుః॥ తస్మిన్మహూతేచపునర్వ్యభూవాంసృతమాత్రకః॥ ౩౦॥ అభివత్సాస్యతద్వక్త్రం
నిగతతోహంతతిక్షణాత్॥ అబ్రువిత్తుగసాదేవీస్వీదనహాపేణమాంపునః॥ ౩౧॥ అథకస్యేద్వ్యవారీశ్రేష్ఠగచ్ఛసోమ్య
యథానుభంఃసమానయచతై దహీంరాఘవేణమహాత్మనా॥ సుభభవమహాబాహూప్రితాప్నోతవవానర॥ ౩౨॥ తతో
హంసాఘసాద్యీనిరవ్యభూతైఃప్రశంసితః॥ ౩౩॥ తతోంతరిక్షంవిపులంపుతీహంగరుడోయథా॥ ధాయామేగ్మగ్నీతా
చనవవశ్యామికించన॥ ౩౪॥ సోహంవిగతవేగస్తద్భిశోదశవిలంకయః॥ నకించిత్తత్రప్రవశ్యామియేనమేవహ్యతాగరిః॥
౩౫॥ తతోమేబుద్ధిరత్సన్నాకిన్నామగగనేసుమ॥ ఈదృశోవిఘ్నఉత్పన్నోదాహంయత్రనదృశ్యతే॥ ౩౬॥ అగోభాగేన
మేదృష్టిశ్శోచతాపాతితామయా॥ తతోదాగ్రిక్షమహంభీమాంరాక్షసింసరితేతయాం॥ ౩౭॥ ప్రహస్యవమహానాద
ముక్తోహంభీమయతయా॥ అవస్థితమనంశ్రాంతమిదంవాక్యమశోభనం॥ ౩౮॥ క్వాసిగంతామహాకాయకుభితా
యామమేపితి॥ భక్షఃప్రిణయమేదహంధిరమాహారవజితం॥ ౩౯॥ బాధమిత్యేవతాంవాసీంపత్యగ్మగ్నోమహంత
తః॥ ఆస్యప్రమాణాదధికంతస్యాఃకాయమపూరయం॥ తస్మాత్స్యాస్యంమహాద్వీమంపథాతేమమభక్షణే॥ ౪౦॥ సవ
మాంసాఘబులుభై మమవానికృతం కృతం॥ ౪౧॥ తతోహంవిపులంహంసంక్షిప్త్యనిమిషాంతరాత్॥ తస్మాత్పదయ
మాదయాప్రవతామినభస్థం॥ ౪౨॥ సావిస్త్వభూజాభీమాపపాతలవణాంభసీ॥ మయావర్తనంకాశానికృత్యపద
యానతి॥ ౪౩॥ శృణోమిభగతానాంశసిద్ధానాంచారతైస్సున॥ రాక్షసిసింహీకాభీమాక్షిప్రహనుమతాపతా॥ ౪౪॥
తాంహత్యాపునరేవాహంకృత్యమాత్యయికంప్తరగ్॥ గత్యాచాహంమహాధ్వనంపశ్యామిగమండితం॥ దక్షిణంతి
రముదధేలంకాయత్రచసాపురి॥ ౪౫॥ అస్తందినశేయోతేరక్షసాంబలయంపురం॥ ప్రవిష్టోహమవిజ్ఞాతోరగ్గృభి
ర్నీమపిత్తమైః॥ ౪౬॥ తత్రప్రవితతశ్చాపికల్పాంతమననన్నిభా॥ అబ్జహంసంవిముంచంతినారీకాపుష్టితాపురం॥ ౪౭॥
జహంసంతీంతతస్తాంబుజులదగ్గిరిలోయహం॥ సవ్యమష్టప్రహరేణవరాజిత్యున్మైరవాం॥ ప్రవేశతాతేప్రవీం॥
౪౮॥ ధీభిరతయాహంతయోదితః॥ అహంబలంకాపురివీరనిజితామిత్తమేణతే॥ యస్తాత్తస్మాద్విజేతాసినర్వరత్రాం
స్యశేతతః॥ ౪౯॥ తతోహంసర్వరాత్రంతువిదిన్వజనకాత్మజాం॥ రావణాంతోపురగతో నచావశ్యంసుమవ్యమాం॥
౫౦॥ తతస్సతామపశ్యంస్తురావణస్థివేతనే॥ శోకసాగరమాసాద్యనవారముపలక్షయే॥ ౫౧॥ శోచతాచమయా
దృష్టంపాగ్రికారేణసమావృతం॥ కాంచనేనవికృత్యైవగృహూపవనముత్తమం॥ ౫౨॥ సపాగ్రికారమవపుష్టపశ్యా
మిబహుపాదపం॥ ౫౩॥ అశోకవనికామధ్యేశంశుపాపాదహామహం॥ తమారువ్యవచశ్యామి కాంచనందరివనం॥
౫౪॥ అహారేశంశుపావృత్యాత్మశ్యామివరవణిణీం॥ శ్యామాంకమలపత్రాక్షీమవవాసశ్చాశనాం॥ తదేకవాస
స్సంవీతాంరజోద్ధృతశిరోయహం॥ శోకసంతాపదీనాంగీంసీతాంభక్తాహితేష్టతాం॥ రాక్షసిభిర్విదూపాభిఃక్రా
రాభిరభిసంవృతాం॥ మాంసశోశేతభక్ష్యాభిర్వాస్యేస్పృశిన్విరిణిమివ॥ ౫౫॥ సామయారాక్షసిమధ్యేతర్జ్యమానా
ముపాముఢహః॥ ఏకవేలేధరాదీనాభర్తృచింతాపరాయణా॥ భూమితయ్యావివణాంగీవత్ప్రీతివహిమాగమే॥ రా
వణాద్వినివృత్యాథామర్తవ్యకృతశ్చయో॥ కథంచిత్సృగశాబాక్షీరూర్ణమాసాదితాయాం॥ ౬౦॥ తాందృష్ట్వా
తాదృశీంనారీరావవత్ప్రీయశస్సినిం॥ తత్రైవశంశుపావృత్యవశ్యన్నమామవస్థితః॥ ౬౧॥ తతోహంపరపాలాశబ్జంకాం
చీమాపురమిశింసే॥ శృణోమ్యధఃగంభీరంరావణస్థునేతనే॥ ౬౨॥ తతోహంపరమోద్విగ్మస్తవదాహంప్రతిసంహ
రగ్॥ అహంతుశింశుపావృత్యైవక్షీవహానేష్టితః॥ ౬౩॥ తతోరావణదారాశ్చరావణశ్చమహాబల॥ తందేశంసమను
పాగ్రిప్రాంతప్రసీతాభవతేష్టితా॥ ౬౪॥ తందృష్ట్వాధవరాగోహసీతారక్షగణైర్వరం॥ సంకుచ్ఛోహస్తనాపీవా
హుభ్యాంపరిభవ్యత॥ ౬౫॥ విత్తస్తాంపరమోద్విగ్మాంవీక్షమాణాంతతస్తతః॥ తాగ్నింకించదవశ్యంతీంవేదమానాం
తపస్సినిం॥ తామనావదశగ్రీవసీతాంపరమమణితాం॥ అవాగ్నిరాఃప్రవతిలోజమమన్యస్సమామితి॥ యదితే
త్వంతుదర్శనాంనాభినందసిగర్వితేద్రవ్యమాసాపంతరంసీతేపాస్యామిరుధిరంతం॥ ౬౬॥ ఏతన్నుత్తావతస్త
స్థరావణస్థురాత్మనః॥ ఏకాచపరమమగ్నిద్వాసీతాచననముత్తమం॥ ౬౭॥ రాక్షసాధమరామన్యభాగ్యామిమితే
జనః॥ ఇత్యైవకులసాధనస్సహంపరధన్యతః॥ అవాచ్యంపదతోజవ్యాకథంపరితాతవ॥ ౬౮॥ కిందిద్విర్యంర

వానార్కయోమాంభతురనసద్విధౌ||అవస్య త్యాగతఃపాశతేనాద్యన్తమహాన్తనా|| ౭౧౪ || నత్యంరామస్యనద్యతే
 దాశ్యేవ్యస్యనయన్త్యసే||యన్త్యేయనత్యవాదిచరణన్తాసేచరాఘవః || ౭౧౫ || జానత్యావరుమంపాక్య మేవమన్తేద
 శాననః||జన్వాలనహనాకోపాచ్చిరాష్టభవపావః|| ౭౧౬ || విప్యత్యనయనేహృ||రేమన్త్యమద్యమ్యదక్షిణం || మైథిరిం
 హంతుమార్ద్యః||శ్రీభిర్దావక్యతంతదా|| ౭౧౭ || (శ్రీ)శాంమధ్యాత్మమత్త్యత్యభాస్యభార్యమరాన్తనః||వరామంఘోదదీ
 నామతయానప్రతిషేధితః|| ౭౧౮ || ఉక్త్యమధురాంవాణీంతయానమదనాదితః|| సీతయాతవకింకార్యంమహాద్ర
 సమవిక్రమః||దేవంధర్వకన్యాభిర్వక్తకన్యాభిరేవ||సాధాంప్రభౌరమస్వేహసీతయాకింకరివ్యసీ || ౭౧౯ || తత
 స్తాభిన్నమేతాభిర్దూరీభిన్నమహాబలః||ప్రసాద్యనహసాసీతోభవనంస్వంభితావరః || ౭౨౦ || యాతేతప్తిగదతగ్రీవే
 రాక్షస్యావిక్యతాననాః|| సీతాంధర్వర్ణయామాసుర్వాత్యైహృత్రిస్సుదారుతైః || ౭౨౧ || త్యజవద్యాపితంతా
 సాంగణయామానజానకీ||గజజేతంచతదాతాసాంసీతాంప్రాప్యసంభవకం || ౭౨౨ || వృధాగజాత్యైస్సేస్తారాక్ష
 న్యఃపితేతాతనాః||రావణాయతేశంస్తాస్సీతాభ్యవసీతంహూత్ || ౭౨౩ || తతస్తాస్సీతాస్తూర్వావిహితాశానిరు
 ద్యమాః||పరిక్షిప్యనమంతాత్మాంబిదాగ్రీవముపాగతాః || ౭౨౪ || తామతైవప్రమత్సాసీతాభర్తృహితేరతా || వి
 లప్యకరుణంబినాప్రశుశీచనుమఃఖతా|| ౭౨౫ || తాసాంమధ్యాత్మమథాయత్రిజటావాక్యమబ్రవీత్ || ఆత్మనంభా
 దతక్షిప్రంసీతావినిశ్యతి || జనకస్యాత్మజానాదీస్సుదాదతేరభస్య || స్వప్నాశ్వాస్యనయన్త్యన్త్యదారుణారోమ
 హాఘాణః||రక్షసాంచవినాశాయభతురసాన్వజయాయచ || ౭౨౬ || అలమన్తౌపరిత్రాతుంరామవాద్రాక్షసిగ
 ణం||అభియాచామవై||దేహీమేతద్విమమరోచతే || ౭౨౭ || యన్యాహ్వనంవిద్యస్యప్రేక్షమఃఖతాయాఃప్రద్యత్యతే || సా
 దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తైర్ముఖమాప్నోత్యన్త్యన్త్యమం||౭౨౮||ప్రణీపాతప్రసన్నాహిమైథిజనకాత్మజా || ౭౨౯ || తతస్సా
 హ్నిమతీబాలాభాద్రుద్విజయమహితా || అవీచద్యదిత్యత్యన్త్యవేయంతరణంహిమః || ౭౩౦ || తాంచాపంతాద్యశీం
 దృష్ట్వాసీతాయాదారుణాండశాం||వింతయామాసవిక్రాంతీవచమేధర్వర్వతంమనః || ౭౩౧ || సంభాషణాథాంచ
 మయాజానక్యాశ్చింతితేవిధిః || ఇత్వాత్మజానాంహివంశస్తుతతోమమపురస్కృతః || ౭౩౨ || శుభ్రాత్మగుడితాంవా
 శంరాజ్జిగణపూజితాం||ప్రత్యభావతమాండేవిహమైఃపిహితలోచనా || ౭౩౩ || కస్త్యంకేనకథంచేపాప్రా
 ప్తావనరపుంగవ||కాచరామేణతేప్రీతిప్రేక్షశంసితమర్హసీ || ౭౩౪ || తస్యాప్రద్యచనంశుభ్రాత్మ హ్యహమవ్యభు
 వంకః||౭౩౫|| దేవిరామస్యభతురేప్రేవహయోభీమవిక్రమః || సుగ్రీవోనామవిక్రాంతోవానరేంద్రోమహాబలః ||
 తస్యహంవిద్దిభ్యత్వంత్యం హనుమంతమహాగతం || ౭౩౬ || భక్త్యాహంప్రేషితస్తుభ్యంరామేణాక్షిప్తకమణా||
 ౭౩౭||ఇదంచపురుషవాన్మయః||శ్రీమాదాతరధిస్త్వయం||అంగురీయమభిజ్ఞానమదాత్మభ్యంయశస్సిని || ౭౩౮ || తది
 చ్ఛామిత్వయాక్షప్తం||దేవికింకరవాణ్యహం|| రామలక్ష్మణయోఃపార్శ్వంనయామిత్వాంకిముత్తరం|| ౭౩౯||ఏతచ్ఛు
 త్వావిదిత్వాచసీతాజనకేంద్రం||అహరావణమత్సాద్యరాఘవోమానయన్తితి || ౭౪౦ || ప్రణమ్యశిరసాదేవీమహామా
 ర్యామృణందితాం||రాఘవస్యమనోహ్లాదమభిజ్ఞానమయాచివం || ౭౪౧ || అథమామబ్రవీత్సాగృహ్యత్యామయముత్ర
 మః||మణిర్యేవమహాబాహూరామప్రాన్తంబహుమన్యతే||౭౪౨|| ఇత్యక్వాతువరారోహణమగ్రప్రవరమద్భుతం || ప్రా
 యచ్ఛుగ్గురమోద్విగ్నాచావాహమాంసంబిదేశహ || ౭౪౩ || తతస్తస్యేప్రణమ్యాహంరాజపుత్రైస్సేనమాహితః || ప్ర
 దక్షిణంపరిక్రామమహాభ్యుగ్రతమాననః || ౭౪౪ || ఉత్తరంపునరేవేంద్రభిత్వమనసాతయా || హనుమత్ప్రమన్యత్రాం
 తంవక్త్రమర్హసీరాఘవే || యథాశుభ్రేవనవిరాత్రాపుభారామలక్ష్మణౌ || సుగ్రీవహితాసీరాపుసేయారాంతథా
 కురు || యద్యన్యథాఘవేదేతద్జ్ఞానమాసాజీవితంమమ || నమాండ్రక్ష్యతికాకుత్స్థోమియేనాహమనాథవత్ || ౭౪౫ ||
 తస్మిన్త్యాకరణంవాన్యంత్రోహమామభ్యవతరతి || ఉత్తరంచమయాద్యన్త్యంతాత్యశేమనంతరం || ౭౪౬ || తతోవ
 థతమేకాయప్రదావర్తతసన్నిభః||యద్భక్తాగక్షివనంతచ్చవినాశయితుమారభే || ౭౪౭ || తద్భగ్గువనసంబంతు
 భాంత్రతత్ప్రమగ్నిద్యం||ప్రతిబుద్ధానగ్నిం||తేరాక్షస్యావిక్యతాననాః || ౭౪౮ || మాంచదృష్ట్వాననేతప్తికానమాగ
 మ్యతతత్తతః||తాస్సుమధ్యాగతాః||ప్రంరావణాయాచచక్షిరే || ౭౪౯ || రాజన్యనవిదండుగ్గంతవభగ్గుంచరాత్మ
 నా||వానరేణహ్యభిజ్ఞాయతవవీర్యంమహాబల || చుర్యుధేప్రస్ఫురాజేంద్రతవిప్రియకారిణః || వథమాజ్ఞాపయక్షిప్రం
 యథాసావలయంప్రజేతే || ౭౫౦ || తస్మిన్త్యాగరాక్షసేంద్రేణవిప్రస్థాభ్యతచద్యయాః || రాక్షసాకింకరానామరా

వశస్యహసోనుగాః || ౧౧౩ || తేషామశీతిసహస్రంశాలముద్గరపాణినాం | మయాతేష్టన్వవోద్ధేతేవరిఘ్ననిమాద
తం||౧౧౪|| తేషాంతుహతేషామేతేతత్వాల్పభువిక్రమాః | సహతంచమహత్తైస్సంగరావణాయోచనత్వేతి || ౧౧౫ ||
తతోమేబుద్ధిరభ్యున్నాన్తైశ్చప్రాసాదమాక్రమం | తత్రస్థానాగ్నిశాస్త్రత్వా శతంస్తంభేన వైపునః || ౧౧౬ ||
భూతోలంకాయాస్సతైవిధ్యంసితోమయా||౧౧౭||తతఃప్రహస్తస్యతంజంబుమాలినమాదిశత్ || రాక్షసార్జును
భిసాంధ్రంఘోరయాన్తైర్భయాయంత్రైః||౧౧౮||తమహంబలసంపన్నంరాక్షసంరణకోవిదంపరిఘ్నతాభిఘ్నారణసూ
దయామిసహసగం|| ౧౧౯||తమ్ముగ్ధత్వారాక్షసేంద్రస్తుమంత్రిపుత్రావ్రహ్మబలః || వదానిబలసంపన్నాపే
షయామాసరావణః | పరిఘ్నైవతాన్పురార్జున్నయామియముసాదనం|| ౧౨౦ || మంత్రిపుత్రాన్స్తాతాంఘ్రిత్యాస
మతేలభువిక్రమాః | వంచసేనాగ్రంహన్పూర్వాపేషయామాసరావణః || తాంహంసహస్రైస్సాన్వై సర్వానే
వాధ్యసాదయం || ౧౨౧|| తతఃపునర్దశగ్రీవపుత్రమక్షంమహాబలం || బహుభీరాక్షసాన్సాంధ్రంపేషయామా
సరావణః|| ౧౨౨|| తంతుమంధోదరిపుత్రంకుమారరణపండితం || సహసాశంసముతాగ్రితంపాదయోశ్చగృహీ
తవాః|వర్షసినంశతగుణంభావీయత్వావ్యపేషయం||౧౨౩|| తనక్షమాగతంధగ్నంశివ్యసదశాసనః | తతః
ద్రక్షతంనామద్వితీయంరావణస్సుతం|వాద్విదేతవసంకుర్ద్యోబలినంయద్ధమర్తదం||౧౨౪||తచ్ఛాప్యహంబలంసర్వం
తంచరాక్షసపుంశంసంతోజసంరణైశ్చత్వావరంహర్షముపాగమం||౧౨౫||మహతాపిసహజావహఃప్రత్యయేనమ
హాబలః|| పేషితోరావణైవైవసహవీరైర్ద్రోతగ్రైః||౧౨౬||సోవిషహ్యంహిమాంబుధ్వాస్సబలంచామద్వితం||
బ్రాహ్మణాస్త్రేణసతుమాంప్రాబధ్వాచ్ఛాపేవేగితః || ౧౨౭||రజ్జుభిశ్చాభిభంజితోమాంతర్రాక్షసాః||రా
వణస్యసమీపంచగృహీత్వామాముపాసయః|| ౧౨౮|| దృష్ట్వాసంభాషితశ్చాహంరావణేనమరాత్మనా|| పృష్టశ్శలం
కాగమనంరాక్షసానాంచతంవధం||౧౨౯|| తత్సర్వంచమయాతత్రసీతార్థమితిభవతం|| ౧౩౦|| అస్యాహంధర్షానా
కాంక్షీప్రాప్తస్తద్వ్యవసంపదః|| మారుతసేన్యరసఃపుతోగ్రీవానరోహనుమాసహం|| ౧౩౧|| రావణాతంచమాంబిద్వి
సుగ్రీవసచివంకపిః| సోహంకూత్యేనరామస్యత్వత్సకాశమిహగతః || ౧౩౨|| సుగ్రీవశ్చనుమాతేజాస్సత్వాంశుకలమ
బ్రవీత్|ధర్మార్థకామసహితంసీతంచవ్యమవాచ||౧౩౩|| వసతోఽముశ్యమాకేమేవశ్చతేవిపులమగ్రే || రాఘవో
రణవిశ్రాంతోమిత్రత్వంసముపాగతః ||౧౩౪|| తేనమేకధితంరాజ్ఞాభార్యమేరక్షసాంహృతా | తత్రసాహాయ్యమస్తా
కంకార్యంసర్వాత్సనాత్వయా||౧౩౫||మయాచాగితంతస్మైవానిశ్చవధంప్రతితత్రసాహాయ్యహేతోద్యే సమయం
కర్తుః||౧౩౬|| వానినాహృతరాజ్యేనసుగ్రీవేణమహాప్రభుః | చక్రేగ్నిసాక్షికంసఖ్యంరాఘవస్సహలక్షణః ||
౧౩౭|| తేనవానిసముత్పాత్యతేరక్షేకేసంయుగే | వానరాణాంకుమారజంకుతస్సప్రవతాంప్రభుః || ౧౩౮|| తస్యసా
హాయ్యమస్తాభిఃకార్యంసర్వాత్సనాత్వయా || తేనప్రస్థాపితప్రభుఃసమీపమహాధర్మతః | క్షీప్రమానీయతాంసీతా దీ
యతాంరాఘవాయచ | యావన్నహరయోవీరావిభవంతిబలంతవ||వానరాణాంప్రభావోహిసకేసచిరఃపురాదేవ
తానాంసకాశంచయోగచ్ఛంత్రిసంత్రితాః||౧౩౯||ఇతివానరరాజస్తామహాత్యభిహితోమయా | మామైశ్వరతతః
కుర్ద్యశ్చక్షుమాప్రదహన్తి||౧౪౦|| తేనవర్షహమాజ్ఞాస్తోరక్షసారాక్షరక్షణామభ్యుభావమవిజ్ఞాయరావణేనమరా
త్మనా||తతోవిభీషణోనామతస్యభాగ్రామావహమితి| తేనరాక్షసరాజోసాయాచితోమమకారణాత్ || వైవంరాక్షస
శాకూలభృజ్జరామేషనిశ్చయః | రాజశాస్త్రస్యపేతోహిమార్గస్సంసేవ్యతేత్వయా || దూతవధ్యంసదృష్టాహిరా
జశాస్త్రేమరాక్షస | దూతేనదేవతవ్యంచయధార్థంహితవాదినా || మనహత్యపరాధేవిదూతస్యాకులవిక్రమ | విహవ
కరణందృష్టంసవరోస్తీతిశాస్త్రుతః||౧౪౧||విభీషణేనైవమక్తోరావణస్సందిదేశతాః | రాక్షసానేతదేవాస్యలాంగూ
లందహ్యతామితి||౧౪౨|| తతస్తస్యవవశ్చుత్వానుమపుచ్ఛంసమంతతః|క్షేప్తంశరణవైగ్రాహ్యేక్షైకాకారాసజైః
పటైః||౧౪౩|| రాక్షసాస్సద్ధనాన్దూతస్తవేందవక్రమాః|గదాదహ్యంతమేపుచ్ఛందిఘ్నంతఃకాత్మమస్తిభిః || బద్ధ
స్థబహుభిఃకాశైర్యంత్రితస్యవరాక్షసైః|| ౧౪౪||తతస్తేరాక్షసామ్పూరాబద్ధంమామగ్నిసంవృతం || ఆఘోషయ
న్సాజమాగ్నేనగరద్వారమాగతాః||౧౪౫|| తతోహంసుమహద్భూపంసంక్షిప్తపునరాత్మసః||విమోచయత్వాతంబం
ధంప్రకృతిసంధిఃపునః|ఆయసంపరిఘంగృహ్యతానిరక్షాంస్యహదయం|| ౧౪౬|| తతస్తస్యగరద్వారంవేగేనాఘ్రత
వానహం||౧౪౭||పుచ్ఛేనవప్రదీప్తేనతాంపురింసాట్టగోపురాం || దహావ్యహమసంభ్రాంతోయగంతాగ్నిరివప్ర

బాః|విసప్తాజానకీవ్యక్తంసహ్యదధః|ప్రద్యశ్యతే|లంకాయాంకన్దీపదేశస్సర్వాభిక్త్యాతాపురి| దహతావమయాంలం
 కాండధ్వాన్తానసంశయః|| రామస్యహిమహతాఽర్చంమయేదంవిరభిక్యతం| ఇతిశోకసమావిష్టస్త్రింతామహామహా
 గతః||౧౫||అథాహంవాచమతే|పంచారణానాంశుభాక్షరాం| జానకీనచదగ్ధేతివిష్కయోదంతథామితాం||౧౬||
 తతోమేబుద్ధిరత్సన్నాశుత్వాతామదృష్టాంగిరిం|అదగ్ధాజానకీత్యేవంపైత్తైశ్చపలక్షితా||౧౭|| దీప్తమావేతు
 లాంగూలేనమాండపాతిపావకః| హృదయంచప్రహృష్టంమేవాతాస్సురభిగంధినః||౧౮|| తైర్నిమితైశ్చప్రహృష్టైః
 కారణైశ్చమహానైః||౨౦||పిపాత్సైశ్చస్థానైఃకారభవంహృష్టమానసః||౨౧|| పునర్దృశస్త్యవవైదేహీంవిస్మృష్ట
 శ్చతయాపునః||౨౨|| తతఃపర్వతమాసాద్యతత్ప్రాప్తిమహంపునః|| ప్రత్యేవనమాశేభేయ్యుత్పన్నకాంక్షయా||
 ౨౩||తతఃపవనచంద్రార్కసిద్ధిగంధర్వసేవితం| పంథానమహామాత్రస్యభవతోద్భవవానిహ||౨౪|| రాఘవ
 స్యప్రభావేనభవతాంమైవతేజసా||సుగ్రీవస్యచకార్యాథకంపయాసర్వమన్వితం||౨౫|| ఏతత్సర్వంమయాత్రత
 యథావదుపపాదితం|అత్రయస్సక్యతంశేషంతత్సర్వక్రియతామితి||౨౬|| ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండ- అష్టపంచాశ
 న్మకః. ***** ఏతరాఖ్యాయతత్సర్వం హనుమాన్పురుతావజ్జః| భూయస్య
 ముపవత్కానవచనంప్రముక్ష్యం||౧||సఫలారాఘవోద్యోగస్సుగ్రీవస్యవసంభ్రామః| శీలమాసాద్యస్థితాయామహ
 చప్రవణంసః||౨||తవసాధారణేల్లాకానుగ్రీధోవానిహహేదపి| సర్వభాతిప్రవృత్తీసారావణారాక్షసానిహః||త
 స్యతాంస్సృతతోగాత్రంతవసానివాశితం||౩||సతదగ్నిశిఖామర్యాశ్చంస్పృష్టాపాణిహసతీ| జనకన్యాత్యాజామర్యా
 న్యతోగ్రీవకలుషీకృతా||౪||జాంబవత్ప్రముఖానర్వానసుజ్ఞాప్యమహాహరిణి| అన్విన్నేచకతేకాద్యేభవతాలవ
 నివేదితే| న్యాయ్యంతనహవైదేవ్యద్రస్తుంతాపార్థివాత్సజే||౫|| అహమేకోపిసర్వాప్రసూరాక్షసగణాంపురిం|
 తాలంకాంతరసాహంతుంరావణంచమహాబలం| కింపునస్మహతోవీరైర్గులబద్ధ్యఃకృతాదృభిః| కృతాస్త్రైశ్చవనై
 శ్చూరైర్భవద్విధిబయ్పిభిః||౬||అహంతురావణంయథ్దేనప్రస్యంపునర్వరం| సహపుత్రంసదృశమృమిసహూదర
 యతయంధి||౭|| బ్రాహ్మమైంద్రచంద్రానంచవాయవ్యంవారుణంతథా|యదిత్రశ్రజతోస్త్రాణిమర్మిర్మూఢిసంయ
 గే||తాన్యహంవిభక్తిమ్యామినిహనిమ్యామిరాక్షసాణి|భవతామధ్యనుజ్ఞాతోపిక్షమోమేరుణద్ధితం||౮|| మయాతులా
 విసృష్టామితైలవృష్టిర్నిరంతరా| దేవానపిరణేమాన్యాతింపునస్తన్నిశాచరాణి||౯||సాగరోఽభ్యతియాద్యేలాంమం
 దరః|ప్రవలేదపింజాంబవంతంసమరేకవయేదరివాహినీ||౧౦||సర్వరాక్షససంఘానాంరాక్షసాయేచపూర్వకాః|అ
 లమేకోవినాశాయవీరోవానిమతఃపిః||౧౧||వనసహ్యరువేగేననీలస్యదమహాత్మనః| మందరోష్ఠవశేర్భేరకేంపునర్వధి
 రాక్షసాః||౧౨|| సదేవాసురయత్రైమగుంధర్వీరగపక్షిణు|మైందస్యప్రతియోధ్ధారంతంసతద్విదిదస్యవా||౧౩|| అశ్వి
 పుత్రామహాభాగావేతాస్థవగస్తమా| ఏతయోఃప్రతియోధ్ధారంసహ్యామిరణాజితే||౧౪|| ఏతామహవరోత్తేహా
 త్పరమందర్మమాస్థితో|అమృతప్రాణినివావేతాసర్వవానరసస్తమా||౧౫|| అశ్వినీర్వానసాధకంహిసర్వలోకపితా
 మహాః| సర్వావధ్యత్వమతులనయోద్ధృతవాన్పురా||౧౬|| వరోభేకేనమత్రాచప్రమధ్యమహాతీంచమూం| సురాణా
 మమృతంవీరపీతవతాస్థవగమా||౧౭|| ఏతావేవహింకుగ్ధానవాజరకకుంజరాంలంకాంనాశయతుంతక్తానర్వే
 తిష్ఠంతువానరాః||౧౮||మయైవసహితాలంకాదగ్ధాభిక్త్యాతాపునః| రాజమాగ్ధేవసర్వత్రనామవిశ్రావితంమయా||
 ౨౦||జయత్యుతిలారామోలక్ష్మణశ్చమహాబలః| రాజాజయతిసుగ్రీవోరాఘవేణాభిపాతకః||అహంకోసలరాజస్య
 దానః|వనసంభవః|హనుమానిసర్వత్రనామవిశ్రావితంమయా||౨౧|| అశోకవనికామధ్యేరావణస్యదురాత్మనః|
 అధనాబ్ధింశుపావృతైసాద్వీకరుణమాస్థితా||రాక్షసీభిఃపరివృతాశోకసంతాపకర్మితా| మేనులేఖాపరివృతాచంద్ర
 లేఖపరిస్పృశా||అచింతయంతీవైదేహీరావణంబలదర్శితం||౨౨||పతితతాచమగ్రోణీలవస్తభాచజానకీ|అసురక్తా
 హివైదేహీరామంసర్వాత్సనాశుభా| అనన్యదత్తరామేచపాలామివపురందరే||౨౩||తదేకవానస్సంవీరారణోద్ధ్వ
 స్తాత్రైవచ| శోకసంతాపదీనాంసీతాభర్తృహితేరతా||౨౪|| హమయారాక్షసీమధ్యతర్జ్వమానామహమూ
 హుః| రాక్షసీభిర్విరూపాభిధృష్టాహిప్రమదావనే||ఏకవేణీధరాదీనాభర్తృచింతావరాయణా| అధశ్చయ్యావివ
 ధ్ధాంగివత్సినహిమాగమే||రావణాద్వినిష్క్రద్ధామరణవ్యక్తతస్యయా||కథంవిష్కృతాబాక్షీవిశ్వాసముపపాది
 తా||తతస్సంభాషితామైవసర్వమథాంచదర్శితా| రామసుగ్రీవసఖ్యంచశ్రీత్వాప్రీతిమహాగతా||౩౩|| వియతస్సమ

దాచారోభ క్రిర్భుర్రిహో ద్రమా | యస్మాంతిదశ గ్రీవనమహాత్మాకృతాగసం || నిమి త్రమాత్రం రామస్తువధేతస్యజ
 వివృతః || 3౪ || సాత్రక్యత్రైవతస్యంగీతద్వియోగావృకర్మితా || సతివత్సరశీలస్యవిద్యేవతమతాంగతా || 3౫ || ఏవ
 మాస్తేమహాభాగాసీతాశోకపరాయణా || యదత్రప్రతిక త్వన్యంతస్సర్వముపవృత్తాం || 3౬ || ఇతి శ్రీమత్పుండరీకాం
 డే-ఏవోపవృత్తతమస్సగః. ***** తస్యవద్యవనశుభ్రాస్యవాలిసుమరభావత || ౪ ||
 అయి క్తంతువివాదేంద్రవృత్తవృత్తానరా || సమిపంగంతుమస్మాభీరాఘవస్యమహాన్యసః || ౧౪ || పృష్టాదేవచారితా
 ఇతిత్రైవేదనం || అయి క్తమివశస్యమిభవద్విఃఖ్యాతచక్రమై || ౧౫ || సహనః స్తవనేశ్వినామశ్చిన్నరాకమే || తుల్య
 స్సామరతైశ్శేషులోకేషుహరినస్తమాః || 3౪ || తేష్వీవహతవిరేమరాక్షసేషుహనూహరా || కేచన్యత్రతత
 వ్యంగ్యేహాస్యాయామజానకిం || ౪౪ || తేమేవంకృతసంకల్పంజాంబవా స్తరిన త్రమః || ఉవాచసగపతీతోవాక్యంభవ
 దభవతి || ౪౪ || సతావదేహమతిరక్షమానోయథాభవాన్యశశిరాజపుత్ర || యథాతురావస్యసంధేః విస్తౌతథాభ
 వాన్యశశిరాజస్సంధిం || ౬౪ || ఇతి శ్రీమత్పుండరీకాం డే-ఏవోపవృత్తతమస్సగః. *****
 తతోజాంబవతోవాక్యమగృహ్యంతవనాకసః | అంగదప్రముఖామీరాహనుమాంశ్చవహసః || ౧ || సీతిమంత్రస్త
 తస్య ర్వేవాయుత్రపురస్సరాః | మహేంద్రాదింబశ్శబ్దపుష్పపుఃస్రవగర్వభాః || మేనుమందరసంకాశానుష్టాభస
 మహాగః || ఛాదయంతేభవకాశంసహాయావహాబలాః || సఖ్యానుమాంభూతైస్తనూత్సనంసంహవోబలంహ
 నుమంతంమహాదేవంసంతభవద్వష్టిభిః || రాఘవేచార్థనిర్వృత్తింకరుణంబవరమంయతః | సమాధాయనస్యగ్ధా
 థాణకర్తృసద్ధిధిరున్నరాః || ప్రియాభ్యావోస్తుభాన్యశ్చైవ ర్వేయద్భాభినందినః | సత్కేవానుప్రతికారేనిశ్చితాథా
 మనస్విनః || ౬౬ || సవమాశేభుమాల్పత్వతత్త్రైకానవాకసః | నందనోపసమాసేమద్యనందుగ్మంతాయాతం || 2 || య
 త్రవృథువనంవాసుగ్రీవస్యాభిరక్షితం | అభ్యవ్యంసరస్వభూతానాంసరస్వభూతహసనోహరం || యద్రక్షతి నవహోన్య
 స్సదాదముఖాఃపి | మాతులఃపిముఖ్యస్యనుగ్రీవస్యమహాన్యసః || తేతస్యనమమాగవ్యబభూవుఃపరమోత్సాహః |
 వానరావానరేంద్రస్యనవకాంతతమంసుహృత్ || ౧౦ || తతస్తైవానరాపృష్టావృష్టానుభవసంసుహృత్ | కుమారస
 భ్యయాచంతమగ్నానిమధుపింగళాః || ౧౧ || తతఃకుమారస్తాన్యగ్ధాన్జ్ఞానంబవస్మృమిఖాణకపీ | అనుమాన్యగ్ధాతే
 హంసినగంసంధుభక్షతే || ౧౨ || తతస్సనుమతాస్సర్వేసంప్రహృష్టావనాకసః | ముదితాఃపిరితాశ్చాపిప్రస్యస్యం
 తోభవంస్తతః || ౧3 || గాయంతికేచిత్ప్రీణమంతికేచిత్ప్రీణమంతికేచిత్ప్రీణమంతికేచిత్ | పఠంతికేచిద్విదరంతికేచి
 త్ || గ్రీంతికేచిత్ప్రలపంతికేచిత్ || ౧౪ || పరస్పరంకేచిదుపాత్రయంతేపరస్పరంకేచిదుపాత్రయంతే | పరస్పరం
 మాతృపఞ్చునంతేపరస్పరంకేచిదుపారమంతే || ౧౫ || దుగ్ధిమాస్త్రుమంతికేచిద్ధిద్రవంతేక్షితానగాగ్రాన్నిదశంతి
 కేచిత్ | మహితలాలే-విదుదిణావేగామహామృతమాగ్రాన్యభినంపతంతి || ౧౬ || గాయంతమన్యఃసూదనస్సు
 వైతిహాసంతమన్యఃప్రదదన్సువైతి | రుదంతమన్యఃప్రబుదన్సువైతిమదంతమన్యఃప్రబుదన్సువైతి || ౧౭ || ససాకు
 లంతతఃపిప్రైస్యమాసప్రభుప్రహసంతిలాలసత్వచేష్టం | నచాత్రశ్చిన్నబభూవమహోనచాత్రశ్చిన్నబభూవస్త్రై ||
 ౧౮ || తతోవసంతత్పరిభక్త్యుమాణందుగ్మంశ్చవిభ్యసంతపత్రపుష్పా || సమీక్ష్యతోపాగ్ధినక్త్రీనామానివాచయా
 మాసఃపిఃపీంస్తా || ౧౯ || సైతఃప్రవృత్తేభిరభ్యర్చ్యమానోవనస్యగోప్తాహరివీరవృత్తః | చకరాభూయోమతిముగ్ధ
 తేజావనస్యరక్షాంప్రతివానరేభ్యః || ౨౦ || ఉవాచకాంశ్చిత్తరుమాణిష్టవృత్తమన్త్రమన్యోశ్చైవతైజామనః | సమే
 త్యైశ్చిత్తలహంచకారతత్తేవసామ్యోవజగామకాంశ్చిత్ || ౨౧ || సత్తైర్దాతృంపరివార్యవాచ్యైర్గుల్లవాచ్యతేన
 ప్రతివార్యమాణైః | ప్రథమేతస్యైకభయైసమేత్యైప్రథమ్యతేచాప్యనవేత్త్యోదం || ౨౨ || సఖైస్తుదంతోదశస్తై
 దశంతస్తైశ్చపాదైస్తనూపయంతః | మదాతృపింతంకపయస్సనుగాగ్రీవహావనంబిష్టపయంచదక్రమః || ౨3 ||
 ఇతి శ్రీమత్పుండరీకాం డే-ఏవోపవృత్తతమస్సగః. ***** తానువాచహరిశ్చేష్టోహనుమాన్వానరమ
 భః | అన్యగ్ధమనసోయాయంమధుసేవతవనరా || అహమావారయమ్యేమయమృతంపరిపంథినః || ౧౪ || శ్రీరా
 మానుమతోవాక్యంహరిణాంప్రవరోగదః || ప్రత్యవాచప్రసన్నాత్మాపిబంధువారయోమధు | అవశ్యంకృతకార్యస్య
 వాక్యంహనుమతోమయా || అకార్యమపితేభ్యఃకీమంగపునరీద్యతం || 3౪ || అంగదప్రముఖాద్భూత్వావచనంవాన
 రమభాః || సాధుసాద్విసంహృష్టావానరాఃప్రత్యపూజయన్ || ౪౪ || పూజయత్వాంగదంసర్వేవానరావానరమ

ఇం॥ జన్మమృత్యుభయత్రనదీవేగాభవద్యుతం॥ ౫౪॥ తేనైవజన్మమృత్యుభయపాలనాకృత్యవీర్యతః॥ అరిసంగావృ
 పబువోఽపృష్టాశుశ్రీత్యావ మైశిలిం॥ పుత్రస్సర్వేమధురదారసవత్సలమానదః॥ ౫౫॥ ఉత్సృజ్యతతతస్సర్వేవసపాలనామృతా
 గతాః॥ తాడయంతిత్వతతతస్సర్వేవధువనేతదా॥ ౫౬॥ మధునిద్రోగమత్యాగిబాహుభిఃపరిగృహ్యతే॥ పిబం
 తసహతాస్సర్వేనిష్కంఠిత్వతథాపరే॥ ౫౭॥ కేచిత్త్యావవిద్యంతిమధుః॥ మధుపింగళాః॥ మధునిష్ఠైనకే
 చిచ్ఛభిష్కంఠిద్రోగస్థమతః॥ ౫౮॥ ౧౦॥ అపరేవృక్షమూలేతు శాఖాగృహ్యత్యవృక్షతాః॥ అన్యథాంచమద
 న్నానావేదానాన్యస్థిర్యతే॥ ౧౧॥ ఉత్పత్యభూతాఃస్థవగాః॥ మధుమత్తాశ్చవృక్షవతే॥ క్షిపంతితదదాన్య
 స్థుంస్థలంతితదథాపరే॥ ౧౨॥ కేచిత్త్యైతాంప్రవర్తంతికేచిత్సౌఖ్యంజంతిపృష్టవతే॥ హరయోమధునామత్యాః
 కేచిత్పుష్పమహితే॥ ౧౩॥ కృత్వాకేచిద్దశస్థ్యేకేచిత్సౌఖ్యంజంతిచేతరత్॥ కృత్వాకేచిద్దశస్థ్యేకేచిద్ద
 ష్టంతిచేతరత్॥ ౧౪॥ యేష్యత్రమధుపాలాన్యః॥ పీయ్యదధిముఖస్యతు॥ తేషితైర్వానైర్గ్నిప్రైఃప్రతిషిద్ధాదిగో
 తాః॥ ౧౫॥ జానుశిస్తుపత్యస్తాశ్చదేవమాగంప్రదర్శితాః॥ అబ్రువన్మహాద్విగ్నాగ్త్యాదధిముఖంచః॥ ౧౬॥ హ
 నూమతాద్రవ్యైర్దైతంమధువనంబలత్॥ వయంచజానుభిఃకృష్టాదేవమాగంచదర్శితాః॥ ౧౭॥ తతోదధిముఖఃకు
 ర్ద్ధోవనస్త్వత్రవానరః॥ హతంమధువనంశుశ్రీత్యాసాంశ్చయామాసతాఃపారి॥ ౧౮॥ ఇహగచ్ఛతగచ్ఛామోవాన
 రాః॥ బలదద్మిరా॥ బలేనవారయన్యమోమధుభిక్షయతోవయం॥ ౧౯॥ శుశ్రీత్వాదధిముఖస్యేదం॥ వచనంవానరప
 ణాః॥ పునర్విరామధువనం తేనైవనపానాయయుః॥ ౨౦॥ మధ్యేనైవందధిముఖఃప్రగృహ్యతరసాతరుం॥ సమభ్యధావ
 ద్ద్వేగేనతేనాపర్వేష్టవంకమా॥ ౨౧॥ తేలిలాఃపాదపాంశ్చాపివర్తతాంశ్చాపివానరాః॥ గృహీత్వాగృహ్యమృత
 ధ్వాయత్రతేకపికుంజరాః॥ ౨౨॥ తేనామవచనంచీరాహృదయేవ్యవసజ్యతే॥ త్వరయాహ్యభ్యధావంతసాలతాల
 శిబాయథాః॥ ౨౩॥ వృక్షస్థాంశ్చతలస్థాంశ్చవానరాన్సలదద్మితా॥ అభ్యక్రామంస్తతోపీరాఃపాలాస్త్రతస
 ప్రతపా॥ ౨౪॥ అభ్యధావదధిముఖంకుర్ధంవానరపుంగవాః॥ అభ్యధావంతచేగేనమానుమత్యముఖాస్తదా॥ ౨౫॥ తం
 సప్రక్షంమహాబాహుమావతంతంమోబలం॥ ఆర్యకంప్రాహరత్తత్రబాహుభ్యాంకుపీతం॥ ౨౬॥ మదాంధత్వేన
 వేదైసమార్యతోయమమేలిసః॥ అత్రైసంసప్తిపేషాశువేగవద్రవ్యధాతే॥ ౨౭॥ సభగ్నబాహూనుభుజోవిహ్వల
 శ్శోశతోన్మితః॥ ముమోహసహసాపీరీమహూతాంకపికుంజరాః॥ ౨౮॥ ససమాశ్చస్యసహసాసంప్రద్యోరాజమా
 నుః॥ వానరాన్వారయామాసదండేనమధుమోహితాః॥ ౨౯॥ నకథందద్విముక్తైర్వానరైర్వానరపణాః॥ ఉవా
 నైకాంతమాగ్రీభ్యభృత్యాన్వ్యాసముపాగతాః॥ ౩౦॥ పతేలిష్టంతుగచ్ఛామోభతానోయత్రవానరస్తవన్యగ్ని
 నోపిపులగ్రీవస్సహరామేగతిష్ఠతి॥ ౩౧॥ సర్వంచైవాంగదేదీషం॥ శ్రావయన్యమిపాథివే॥ అమసీశ్చేచిత్తేఅర్జు
 త్యాహుతయత్యులివానరాః॥ ౩౨॥ ఇష్టంమధువనంహ్యేతత్సగ్రీవస్యమహాత్మనః॥ పితృనైతామహందివ్యం॥ చక్షరేపి
 మరాసదం॥ ౩౩॥ సహసరారిమాన్సర్వాగమధులుభాన్తతాయుషః॥ ఘాతయన్యంతిదండేనసగ్రీవస్సమహృజ్జనాః॥
 ౩౪॥ పథ్యాన్యోలేమరాత్మానోన్యసాజ్ఞాపరిభావినః॥ అమర్షప్రభవోఽప్సస్ఫలనోభవిష్యతి॥ ౩౫॥ ఏవమాత్మాద
 ధిముఖోవసపాలాస్త్రహంబలః॥ జగమునహసోన్యస్థవసపాలైస్సమన్వితః॥ ౩౬॥ నిమేమాంతరమాత్రేణసహిప్రాప్తో
 వనాలయః॥ సహస్రాంశుమతోధీమాన్సగ్రీవోయత్రవానరః॥ ౩౭॥ రామంచలత్కృణంనైవదృష్వాస్సగ్రీవమేవచ॥ స
 చప్రతిష్ఠాంజగీమరాశాన్సైవపాణహ॥ ౩౮॥ సన్నివస్యమహావీర్యస్సనైవైస్సైవసరివారితః॥ హరిరదధిముఖఃపా
 నైఃపాలానాంపరమేత్వరః॥ నదీనవదసోభాత్వాకృత్వాశిరిసిచాంజలిం॥ సగ్రీవస్సత్యభామాధ్వాచరశ్రాన్తత్య
 సచయత్॥ ౪౦॥ ఇలిశీమత్కుండరకాండేద్వివస్థితమస్సగంః॥*****
 తతోమూర్ఖాన్సంపితంతవానరంవానరపణాః॥ దృష్ట్వోవద్విగ్నపృథయోవాక్యమేతవమాచహ॥ ౧॥ ఉ
 త్యోర్వృక్షస్తాద్రవ్యంపాదయోఃపరితోమమ॥ అభయం తేభవేద్విరసర్వమేవాభిధీయతాం॥ ౨॥ సతువిశ్వాసితస్తేన
 సుగ్రీవేనమహాత్మనా॥ ఉక్తాయనుమహాప్రాజ్ఞోవాక్యందధిముఖాబ్రవీత్॥ ౩॥ వైవత్సరజసారాజన్మత్వయానా
 నివానినా॥ ననంసిన్ద్రస్థపూర్వంహిభాక్షితతత్త్వవానరైః॥ ౪॥ ఏభిఃప్రథమితాన్వైవవానరావసరక్షిభిః॥ మధుగ్ధ
 చింతయిత్వేనాన్యక్షయంతిమంబితః॥ ౫॥ శిష్టస్త్రావవిధ్యంతిభక్షయంతితథాపరే॥ నివార్యమాణాస్తేసర్వేఘ్రవా
 నైదర్శయంతిహి॥ ౬॥ ఇమేహిసంరభితరాస్తథానైస్సంప్రథమితాః॥ వారయంతోవనాస్తస్మాత్కుగ్నిర్దైర్వానరపుం

రా॥౧॥౭॥తతః ప్రైర్వహుభిర్విరైర్యనైరైరాననమః॥సంక్షయమైకోగార్థరయఃప్రవిచారితాః॥౮॥పాశిభిర్విరా
తాఃకేవిత్తేచిజ్ఞానభిరాహతాః॥ప్రకృష్టాశ్చయథాకామం చేమనాన్గతవర్తితాః॥౯॥ఏవమేతేహతాశ్చూరాన్త్రయవి
ష్టభిర్దరికృష్ణుంసుధువనంనైవసరామంతైఃచభిత్వతే॥౧౦॥ఏవమిజ్ఞాప్యనానంతంసగ్రీవంవానరగ్రథంఅప్యచ్ఛ
త్తంసుహాస్రాజ్జ్ఞోలత్కణంబవీరహః॥౧౧॥కేమయంవానరోరాజఃవనఃప్రత్యుష్ణిభిఃకంచాగ్ధమభిర్విశ్రయఃఖలేవా
క్యమబ్రవీత్॥౧౨॥ఏవమయక్రమస్సగ్రీవోలత్కణంబుహాన్తనా॥లత్కణంప్రత్యయచేదంవాక్యంనాన్విశారదః॥౧౩॥అర్య
లత్కణంప్రాహవీరోదధిముఖఃపిః॥అగదప్రమృష్టేర్వీరైర్గృహీతంసుధువానరైః॥ఏవిద్యదక్షిణామాశానాగతైర్వ
భిః౧౪॥నైః౧౫॥ప్రేమహాకృతకృత్యానామీవ్యతస్యాన్యమవశమైః॥అగతైర్వప్రమథితంయథాసుధువనంసైః॥నైః౧౬॥దగ్ధి
దవసంకృష్ణముపయక్తవవానరైః॥౧౭॥వనంయథాభివన్నాస్తేసాధితకర్మవానరైః॥దృష్టాదేహినంబేహూన
చాన్యేనహనామతా॥సహ్యస్యస్యాధసేహేతుఃకర్మణోస్యహనామతః॥౧౮॥కార్యవిధితత్వేన్నేనశ్చిన్నానరపుం
జే॥స్వసామయశ్చేద్యంవశుతంచాపిత్రప్రతి॥౧౯॥జాంబవాన్యత్రనేనాస్యాదగదతస్యసహాబలః॥హనామా
త్పాప్యధిష్టాతావతస్యగతిరన్యథా॥౨౦॥౪౦౪౫ప్రమృష్టేర్వీరైర్గృహంసుధువనంకీల॥నారయంత్యదహితాన్తథాజాను
భిరాహతాః॥ఏతదగ్రమయంప్రాప్తవత్ప్రంసుధురవాగిహా॥నామ్నాదధిమగ్నోనామహరిఃప్రభావితః॥౨౧॥౪౧॥దృష్టా
సీతామనఃబాహూసామిత్రేవశ్యతత్వతః॥అభిగమ్యతథానర్వేపిబలింతుధువానరాః॥౨౨॥నచాప్యగ్రస్థానైరే
హీంవిశుతాఃపురుషగ్రథ॥వనందత్తవరంబివ్యంధర్వయ్యుర్వనాకః॥౨౩॥తతఃకామ్యప్రేక్షాత్కాత్కాలత్కణంబు
గాఢుఃశశుత్యాకర్ణమఖంవాణేయగ్రీవవనామ్యుతాంప్రాచార్యావ్యవత్సరంప్రామాత్కణంబువనంబలః॥౨౪॥
శుత్యాదధిముఖస్యేదంసగ్రీవప్రప్రవ్యవ్యవనసంపునగాన్యత్రంసగ్రీవఃప్రత్యభావతః॥౨౫॥ప్రత్యేప్రసాహంయ
ద్యుక్తంవనంతైకృతకర్మభిమన్వీరంసుగ్రీవంసైవకర్మకృతకర్మణాం॥౨౬॥ఇచ్ఛామిశీమ్రుగ్రహమనుష్ట్రగ్రానా
న్యాఖామ్యుగాంప్రాగమగరాజదర్పిత॥ద్రష్టుంకృతాధాన్సహరాధువానరాభ్యాంశ్రేయంవసీతాగ్రీవేప్రయత్నం॥౨౭॥
ప్రీతిస్థితాదేవంప్రహృష్టమూరౌదృష్టస్విధాథౌవానరాణాంచరాజా॥౨౮॥సంహృష్టస్థితకర్మవిధింవిదిత్యాబా
హూయానానన్నాంసోతిమాత్రంనంద॥౨౯॥ఇతిగ్రీవశ్చుండరకాంచేత్రిమస్త్రితమస్పర్శః*****సగ్రీవేదైవముక్తి
మృహ్యజ్జేదధిముఖఃపిః॥గాఢువంలత్కణంనైవంసగ్రీవంవాధ్యవానరయత్॥౩౦॥సప్రణవ్యవసంసగ్రీవంరాఘవోనమహాబ
లా॥వానరైస్ససైతైశ్చూరైర్గ్రీవమేవోత్సవారతా॥౩౧॥సయప్రేహాగతఃపూర్వతతైవతస్యగిరంతః॥నివర్త్యగగనాన్ఘ
మాతద్వనంప్రవివేతహ॥౩౨॥సప్రవిష్టాసుధువనందదగ్రహరియాధువా॥ఏవంధానుష్ఠితాన్సగర్వాకమేహమానాకం
ఘాదక॥౩౩॥నతానుపాగమద్వీరోబద్ధాన్తరపుటాంబలింధివాచవవనంగృక్షమిదంహృత్తవరంకదం॥౩౪॥సావ్యరోహేన
కర్తవ్యోయదేభిర్భవారితః॥అజ్ఞానాద్రక్షిభిఃశ్రీధాన్యవంతఃప్రతిషేధితాః॥౩౫॥యవరాజస్త్రవీరశ్చవనశాస్త్రమ
హాబలమాధ్యాయూర్వంకృతోహిషస్తంభవాత్తుతుస్త్రిత॥౩౬॥అభ్యాసంహిమయాగత్యాసేత్సవ్యవ్యవనాంసు
భాహూవయాతంసర్వేహమేతేహంవనచారిణాం॥౩౭॥సత్యదాగవంసంశుశ్వాన్సహైభిర్నిర్విలాదతైః॥ప్రహృష్టేనతు
రుష్టాసావనంశుశ్వాన్ప్రదగ్ధిరంత॥౩౮॥ప్రహృష్టామాంబిత్యవ్యస్తేసగ్రీవోవానరేశ్వరః॥శీమ్రంప్రేక్షయంసర్వాంస్తాతి
హూవాచపాన్ధిః॥౩౯॥శుత్యాదధిముఖస్యేదంవనంసగృక్షమగదః॥అబ్రవీత్తైవశ్రీష్టావాక్యంవాక్యవిశారదః॥
౪౦॥శంకేశుత్రోయంవృత్తాంతోరామేహమరియాధువాః॥తస్త్వమంసేహంస్థానుంకృతేకార్యేవరంతసాః॥౪౧॥ఏ
త్వానుధుయథాకామంవిశ్రాంతంతావనచారిణః॥కీంశేషంగునంతత్రంసగ్రీవోయత్రమేనరుః॥౪౨॥సర్వేయథామాంవ
త్వంతినమేత్యహరియాధుపాః॥తథాప్తికర్తృకర్తవ్యభవద్భిఃపరవానహం॥౪౩॥నాజ్ఞామయమిశోహంయవరాజో
ప్రియద్యపిఅయక్తంకృతకర్మణోయాంయదగ్ధయతుంమయా॥౪౪॥బువితశ్చాన్గదత్యైవంశుశ్వాన్సవనవన్య
యం॥ప్రహృష్టమనసోవాక్యమిదమూచుర్వనాకః॥౪౫॥ఏవంవహ్యుగికోరాజప్రభుస్త్వానారగ్రథ॥ఏత్యర్థమదమ
త్తోహినోన్యహమితివన్యత్రై॥౪౬॥తవచేదంసవద్యశంవాక్యంనాన్యనగకర్మచిత్॥సన్నద్విగ్రహభాభ్యతిభివన్యచ్ఛుభ
యోగ్యతాం॥౪౭॥సర్వేయమపిప్రాస్తాన్తగంతుంకృతత్వణాః॥సయగ్రహరిపీరాణాంసగ్రీవంపరితప్తయః॥౪౮॥
త్రయాహుస్యతైర్వర్భిదైవతకృతందాత్పదగన్యదిద్యంతంహరిశ్రేష్ఠబూరిమన్యమిదంతతే॥౪౯॥ఏవంతువద
తాంతేహమగదః॥సత్యభావతః॥బాగంఘామభత్యక్త్యాభమత్యేతుర్వహాబలాః॥౫౦॥గదత్పరంతమమాత్యేతుస్సర్వే

తేహరియూధపాఃకృత్యాకాశంనిరాకాశంయంతోత్థిస్తాశ్చవాచహః॥౨౨॥ తేంబరంసహసోత్పత్త్యేగవంతఃప్లవంక
 మాఃవిసదంతోమహానాదంఘనావాతేరితాయథా॥౨౩॥ అంగదేనముసాప్రాప్తేసుగ్రీవోవానరాధిపఃఉవాచశోకో
 చహతంరామంకమలలోచనం॥౨౪॥ సమాశ్చస్సహిభద్రం తేదృష్టాదేవసంశయః॥ నాగంతుమిహశక్యంతైరతీతేనమ
 యేహినః॥౨౫॥ సమర్థకాశమాగచ్ఛేత్సృత్యేహివినిపాతితేయవరాజోమహాబాహుఃప్లవతాంప్రవరోగదః॥౨౬॥
 యద్యవ్యక్తతక్త్యాత్యాహీమద్భృతస్సాన్యమపక్రమఃభవేత్సదీనవదనోభ్రాంతవిప్లుతమానసః॥౨౭॥ పితృపైతామహంవైత
 యున్వీర్వైతభరత్క్షితంమేమభువనంహనాదవృష్ట్యస్తవగేశ్వరః॥౨౮॥ కాసల్యాసుప్రజారామసమాశ్చస్సహిమవ్రతః॥
 ౨౯॥ దృష్టాదేవసందేహునచాన్యేనహమామతానవ్యాన్యకీర్తనాహితుస్సాన్యనేన్యహనూమతః॥౩౦॥ హ
 నూమలిహిసిద్ధిర్భవతుశ్చమలినత్తమ॥వ్యవసాయశ్చపీర్వంచసూర్యేతేజశ్చప్రసృపం॥౩౧॥ జాంబవాన్యత్రనేతాన్యా
 దంగదస్త్వభిలేశ్వరః॥హనుమాంశ్చప్రసిద్ధాతానతస్యగతిరస్యథా॥ మాభూత్సంతానమాయుక్తస్సంప్రత్యమివచక్రమ॥
 ౩౨॥ తతఃకీలకీలాశబ్జంశుశ్రోవానస్తమంబలేహనుసుతూర్కదృష్టానాంనర్హతాంకానవాకపాం॥ కిమిందామపయూ
 తానాంసిద్ధింకథయతామివ॥౩౩॥ తతస్మృత్యానినాదంతంకపీనాంకపిప్లవతః॥అయతాంచితలంసూలసోన్మభవద్ధృ
 ష్టమానసః॥౩౪॥ అజన్మస్తేపిహరయోరామదర్శనకాంక్షిణః॥అంగదంపురతఃకృత్యాహనూమంతంచవానరం॥౩౫॥
 తేంగదప్రమఖావీరాఃప్రహృష్టాశ్చమదాన్వితాః॥నిపేతుర్నరరాజస్యసమీపేరాఘవస్యచ॥౩౬॥ హనుమాంశ్చమహా
 బాహుఃప్రణమ్యశిరసాతతః॥నియతామక్షతాందేవీరాఘవాయస్యవేదయత్॥౩౭॥ నిశ్చితార్థస్తతఃస్త్రిణామగ్రీవఃప
 వనాత్తజేలత్క్షణఃప్రీతిమాన్ప్రీతంబహుమానాదవైక్షత్॥౩౮॥ ప్రీత్యాచరమమాణోగరాఘవఃపరవీరపః॥బహుమా
 నేనమహతాపమమంతమవైక్షత్॥౩౯॥ ఇతిశ్రీమత్సుందరకాండే చతుష్షష్టితమస్సగః॥ ****

తతఃప్రవణంశైలం తేగత్యాచితకాననం । ప్రణమ్యశిరసారామంలక్ష్మణంచమహాబలం ॥ యవరాజంపు
 రసూత్య్రమగ్రీవమభినాద్యచ । ప్రవృత్తిమభసీతాయాఃప్రవక్త్రముపచక్రముః ॥ ౨ ॥ రావణాంతఃపురేరోధరాక్షసిభి
 శ్చతజనం । రామేనమనరాగంచయశ్చాయంచయఃకృతః ॥ ఏతథాఖ్యాంతీతేనర్చేహరయోరామసన్నిధౌ ॥ ౩౪ ॥
 వైదేహీమక్షతాంశురీత్యా రామస్తూత్రమబ్రవీత్ ॥ ౪ ॥ క్వసీతావతఃతేదేవీకథంచమయివతఃతే । ఏతత్సేనర్వమా
 ఖ్యత్రవైదేహీంప్రతివానరాః ॥ ౫ ॥ రామస్యగదితంశురీత్యాహరయోరామసన్నిధౌ । చందయంతిహనుమంతసీతా
 పుత్రాంతోవిదం ॥ ౬ ॥ శురీతామవచనం లేహంహనుమాన్నాగుతాత్మజః । ప్రణమ్యశిరసాదేవ్యేసీతామైతాందిశం
 ప్రతిఉవాచవాక్యంవాక్యజ్ఞస్సీతాయాదర్శనంయథా ॥ ౭ ॥ సమద్రంలంఘయత్సాహంశతయోజనమాయతం ॥
 అగచ్ఛంజానకీంసీతాంమార్గమాణోదిదృక్షయా ॥ ౮ ॥ తత్రలంకేతిగతిరావణస్యమరాత్మనః ॥ దక్షిణస్థంముద్ర
 స్థతిరేవసతిదక్షిణే ॥ ౯ ॥ తత్రదృష్టామయాసీతారావణాంతఃపురేనతీ ॥ సస్త్వస్యస్థయిజీవంతీరామారామవనో
 రథం ॥ ౧౦ ॥ దృష్టామేరాక్షసీమద్యృతజ్యోమానామహుముహుః ॥ రాక్షసీభిర్విరూపాభీరక్షితాప్రమదావనే ॥
 ౧౧ ॥ ముఖమాసాద్యతేదేవీతథామఃఖోచితానతీ ॥ ౧౨ ॥ రావణాంతఃపురేరుద్ధారాక్షసీభిస్సరక్షితా । ఏకదేవీధరా
 దినాత్యయిచితాపరాయణా ॥ అభ్యయ్యావివణాంగీపద్మీనవహిమాగమే ॥ రావణాద్విసివృత్తాథామతఃవ్యక్తతక్త్య
 యా ॥ దేవీకథంవిభ్రాజతీస్థత్సత్సనామార్గితామయా ॥ ౧౩ ॥ ఇత్యాయంవశవిఖ్యాంతిరనేకీర్తయతానఘ ॥ సామయా
 నరశౌరూలపశ్చానముపపాదితా ॥ ౧౪ ॥ తతస్సంభాషితాదేవీసర్వమర్థంచదర్శితా ॥ రామసుగ్రీవశక్యంచశురీత్యా
 ప్రీతిమపాగతా ॥ ౧౫ ॥ నియతస్సమదాచారోభక్తిశ్చసాన్యస్తథాత్మయి ॥ ఏవంహయమాహాగాదృష్టాజనకందినీ ।
 ఉగ్రేణతపాయుక్తాత్సన్యక్తానిపురుషపథా ॥ ౧౬ ॥ అభిజ్ఞానంచమేనస్త్రయథాన్యస్త్రంతవాంతిశే । వితమాఃమహా
 పూజ్ఞవాయసంప్రతిరాఘవం ॥ ౧౭ ॥ విజ్ఞాప్యశ్చనరవ్యాఘ్రారామోవాయుసతత్త్వయా ॥ అభిలేహయద్దృష్టమిచిమా
 మాహజానకీ ॥ ౧౮ ॥ అయంచాప్తైవదాతవ్యోయత్సాత్మసరిరక్షితేబువితావచనాన్యేనంసుగ్రీవసోవశ్యణ్యతః ॥ ఏవ
 చాహమశ్శ్రీమూన్మయాసుపరిక్షితేభిఃసన్శిలాయాస్త్రిలకోగండూర్చేన్నివేశితః ॥ త్సయాప్రణమైతిలకేతంకీల
 ప్త్యర్తుమర్హః ॥ ఏవనిర్యాతిరశ్శ్రీమూన్మయా లేవారిసంభవః ॥ ఏతందృష్ట్యాప్రమోదిప్యేవస్వనేత్యామివానఘ ॥ జీవితం
 ధారయన్మమిమాసందరభాత్మజః ॥ ఉద్ధృంమాసాన్మజీవేయరక్షసాంవశమాగతా ॥ ౨౦ ॥ ఇతిమామబ్రవీత్ప్రీతాకృ
 త్తాంకిధర్మచారిణీ ॥ రావణాంతఃపురేరుద్ధామగ్రీవోత్సుల్లలాచనా ॥ ౨౧ ॥ ఏతదేవమయాఖ్యాతంసర్వంరాఘవయద్య

థా||సర్వథాసాగరజలేసంతారఃప్రవిధీయతాం||౧౬౪|| తాజాతాశ్చసారాజపుత్రావీదిత్యా తచ్చాభిజ్ఞానరాఘ
నాయప్రదాయ|| దేవ్యాభాఖ్యాతంసర్వమేవానుపూర్వాద్యవాసంపూర్ణంవాయపుత్రశ్శశం||౧౬౫|| ఇతితీమ
త్సుందరకాండే-పంచమస్తోతమస్సర్గః.***** పవముక్తోహనుమతారామోదతరథావృజః | తమణింహృది
యేకుత్యాప్రసరోదలక్ష్యణః||౧||తంతుద్వస్త్యామణిశ్రేష్ఠంరామవశ్యేకకర్తృతః | నేత్రాభ్యాసమగ్రీహృణ్ణాభ్యాసమగ్రీ
వమదమబ్రవీత్||౧||అయథైవధేనుఃప్రవతిశ్చేహదృశ్యస్యవగృహాతథామమాపిహృదయంమణిరత్నస్సదృశాత్||౩||
మణిరత్నమిదం దత్తంవై దేవశ్యాశ్చ సృజ రేణమేవధూకాలేయథాబద్ధమధికంమూర్ధ్నిశోభతే||౪|| అయంహిజలసం
భూతోమణిఃస్థుజ్జనప్రూతఃతేయజ్ఞైవరమతుస్థైవ దృశ్యేకేణగమతా||౫||ఇమందృష్ట్యామణిశ్రేష్ఠంయథాతాతస్యదర్శ
నం|అద్యాశ్చ సృజగతస్సేవ్యవై దేహస్యతథావిభాః||౬||అయంహిశోభతేతస్మాదప్రియాయామూర్ధ్నిశోమణిః | అ
స్యాద్దృశ్యదర్శనేనాహంప్రాప్తం తామివచింతయే||౭||కేమాహసీరాతైదేహీబూహిసామ్యపునఃపునః|పిపాసుమివదో
యేనసించగతివాక్యవారితా||౮||ఇతస్త్రకిందుఃఖితరంయదిమంవారిసంభవంమణింపశ్యామిసోమిశ్రేవై దేహీమాగతం
చినా||౯||చిరంజీవితై దేహీయదిమాసంధిరవృత్తిఃక్షణంసామ్యసజీవేయంవి నాతామసీతేక్షణాం||౧౦||నయమామచింత
దేశంయద్రస్థస్తామమప్రియానతిస్థేయంక్షణమప్రివృత్తిమపలభ్యస||౧౧||కథంసామమమశ్రోశీభీరుభీరుస్సతీనదా|
భయావహేనాంఘోరానాంఘోరానాంఘోలిప్తలిరక్షసాం||౧౨||శారదస్త్రిమిరోస్తుక్తోమానంచంద్రభావంబుధైః|అస్యశంవద
నంతస్యానవిరాజతిరాక్షసే||౧౩||కేమాహసీరాతానుసం సృశ్యతేకథయాద్యమేవతేనఖలుజీవిష్యే భేదదేనాతురో
యథా||౧౪||మధురామధురాలాపాకేమాహమమభామిని| మద్విహీనావరారోహానుమహానగ్రాభయస్త్వే||౧౫||ఇతి
శ్రీమత్సుందరకాండే-షష్ఠవస్తోతమస్సర్గః.*****పవముక్తప్రహసనమానాస్థిమవేణమహాత్మనా||౧౬||ఇత్య
థామితంసర్వంస్యవేదయతరాఘవే||౧౭||ఇదముక్తవతిదేవీజానకీపురుషదర్శనాపూర్వవృత్తిమభిజ్ఞానంచిత్తకూటేయథా
తథం||౧౮||నుఖమప్రాత్యయాసాధాంజానకీపూర్వమస్థితా| వాయసపుహసాహృత్సవ్యవీరరాదస్తనాంతరే||౩౩||వర్యాయే
ణవమస్తస్త్రందేవ్యంకేభరతాగ్రజపునశ్శక్తిలవక్షీనదేవ్యాజనయతివ్యథాం||౪|| పునఃపునసపాగమ్యచిరరాదభ్యుత్తం
కేల| తతస్త్రంబోధితస్తస్యాశ్శోణితేనసమర్పితః||౫|| వాయసేనచతేనైవసతతంబాధ్యమానయా| బోధితకేలదే
వ్యాత్సంనుఖమస్తజపరంత||౬||తాంతుద్వస్త్యామహాబాహూదారితాంచస్తనాంతరే|అగ్నివిశ్వవతుర్బోధోనిశ్చనన్న
భ్యభావధాఃనఖాగై||౭||తేనతేభీరుదారితంతుస్తనాంతరం|కఃక్రీడతినరోషెణంచవత్త్రేణభోగీనా||౮||గిరిక్షమాణ
స్సహసావాయసంసమతైక్షధాః|నైవస్థుస్థురధిరైస్త్రిత్యైస్తామేవాభిమఖంస్థితం||౯||నుతేలిలసతక్రస్యవాయసఃపతతాం
వరః|ధరాంతరచరశ్శీమ్రుంపవనస్యకౌసమః||౧౦||తతస్తప్తవహాబాహూకోపనంవత్తేక్షణః| వాయసేవ్యాక్య
ధాఃకూగ్రిరాంతుంమతిమతాంవర||౧౧||సదర్శంసంస్తరాశ్చమ్యబ్రహ్మస్త్రేణవ్యయోజయః| సదిష్టజనకాలాగ్ని
జఃజ్వాలాభిముఖఃఖగం||౧౨||క్షిప్తవారస్త్రంప్రదిప్రంహిదర్శంతంవాయసంప్రతితతస్త్రవాయసందీప్తస్సనర్శ్మను
జగామహ||౧౩||సమిత్రావపరిత్యక్తస్సురైశ్చసమహర్షిః|ద్రష్టోక్త్యాసంపదిక్రమ్యచాగ్రతారంవాధికచ్ఛది||౧౪|| పున
రేవాగతస్త్రస్త్రస్త్రస్యకాశమరిందమగిరః|సతంవిపతితంభూమాశరణ్యశ్వరణాగతం||౧౫||వధాన్యమసీకామతీష్ఠకృప
యావర్ణవాలయః||౧౬||మోఘమస్త్రంసతకృంతుకర్తృమిత్యేనరాఘవ||౧౭||భవాంస్తస్మాగ్గీతాకస్యహిసప్తిప్రసదక్షి
ణం||౧౮||రామత్వాంసనమహుత్కారజ్ఞేదతరథాయజ|విస్మయ్యతదాకాశేప్రతిపదేన్వనాలయం||౧౯|| ఎవచ
స్త్రవిదాంశ్రేష్ఠస్సత్వవాంఘ్నిలవానపి|కేమర్థమస్త్రంరక్షస్సనయోజయతిరాఘవః||౨౦|| ననాగానాగింధరా
నానురానమరుద్గణాః| నచసర్వేరణైకైరామంప్రతిసమాసతుం||౨౧||తస్యవీర్యసతఃశ్చైస్త్వస్యప్రియయసంభావినః||
క్షిప్తంసునిశితైరాన్యైర్ద్రస్యతాయుధిరావణః||౨౨||భాగీశురాదేశమాజ్ఞాయలక్ష్యణోవావరంతవః| సకేమగ్ధంనరప
రోనమాంరక్షతిరాఘవః||౨౩||శత్రోతాపురుషవ్యాహ్రావాన్యగ్నిసంతేజసా|| సురాణామపిమధాక్షోకేమగ్ధంనా
మపేక్షతః||౨౪||మమైవమద్యుతంకించితృహదస్త్రినసంతయః||సమగ్ధోసహితాయన్తాంనామేదైతేపరంతపా||౨౫||
వై దేవశ్చవచసంభూత్యాకరుణంసామగ్రీభామితం|పునరవ్యహమార్యాంతామిదంచననమబ్రవీషం||౨౬|| త్వహ్నృకవి
ముఖోరామోదేవిత్యేనతేపే|రామేదుఃఖాభిహితేతులక్ష్యణపరితప్తతే||౨౭||కథంచితృవస్తానకాలఃపరిశో
చితుం|అస్తిమృతానాతేదుఃఖానామంతంద్రక్రవీభామిని||౨౮||తాపుభానరశాగ్నాలోరాజపుత్రాన్పదితా|| త్వ
ద్దర్శనశ్చతోత్సాహంకాంభస్తీకరివ్యతః||౨౯||హత్యాచనమరేరాద్రంరావణంసహబాంధవం|రాఘవస్త్యంవరా

రోహిస్తాంపురినయతేస్తువం॥౨౪॥యత్తురామోవిజానియాదభిజ్ఞానమగందితే॥ ప్రీతిసంజననంతస్యప్రదాతుం
 త్వమసోర్హసి॥౨౫॥సాధోమీక్ష్యుదితస్సర్వావేగ్యద్రోధనముత్రమం॥ ముక్త్యావస్తాద్వదహమహం మణిమేతనమహంబ
 ల॥౩౦॥ప్రతిగృహ్యమణిందివ్యంతవహేతోరఘూద్వహా॥శిరసాతాంవ్రణమ్యార్యామహమాగమతేన్యరే॥ ౩౧॥గమ
 నేచక్రతోర్ధాహమవేక్ష్యువరవర్జినీ॥ వివర్ధమానంచహిమామవాచజనకాత్మజా॥ అశ్రుప్రూర్ణమఖండినాభామనంది
 గ్నభాషిణీ॥౩౨॥మమోన్మత్తనసంభ్రాంతాశోకవేగసమాహరా॥ హనుమఃసింహసంకాతాభ్రాతారామలక్ష్మణో॥
 ౩౩॥సుగ్రీవంచనహమాత్మంసర్వాబూరియాహ్యసామయంయథాచనమహంబాహుర్థౌతారయతిరాసువజ॥ ౩౪॥
 అస్తామ్యఃఖాంబుసంరోధాన్యస్వంసమాధాతుమన్వసి॥౩౫॥భ్రమంచలిచంమనశోకవేగంరక్తాభిరేభిషివేధత్సానం
 చ॥ బూరియాస్తురామన్యగతస్సమీపంశివత్తేధ్యాస్తుమారిప్రవీర॥౩౬॥ఎతత్తవార్యాన్యపరాజసింహసితావచఃపా
 హవిహదపూర్వంఎతచ్చబుద్ధ్యాగతంమయాత్మంశ్రేణత్వన్వసితాంకుశలాంసమగ్రాం॥ఇతిసున్దరకాండేప్రథమస్తోతమ
 స్సర్వశ్శిలథావమున్దరందేవాపునరుక్తస్సనంభ్రానిమః॥తవస్నేహస్సరవాన్యసృశాహృదనుమాన్యతే॥౧॥ఎవంబహు
 విభంవాచ్యోరామోదాశరథిస్త్యయా॥యథామామన్నయాచ్ఛిఘ్నంహత్వారావణమాహవే॥౨॥యదివామన్యసే
 వీరవస్తాకాహమగిందమకప్తింశ్చిత్తస్సప్తేదేశేమిత్రాంతశ్శీగ్రమివన్య॥ మమవాన్యభూగార్యానాస్సాన్విభ్యత్రవ
 వీరవన్య॥అన్యశోకవిపాకస్యయవ్వాందసాద్విమోక్షణం॥౪॥గతేహిత్యయవిక్రాంతేపునరాగమనాయతై॥ ప్రాణా
 నామపిసందేహబాహుమసాన్యానాత్రనసంతయః॥౫॥తద్వాదర్యన్యానజశ్శోభామోమాంపరరావయేత్॥ మఃభూద్వజఃప
 రాధూరాంబుగ్రతాంమఃభూభాగిని॥౬॥అయంచవీరసందేహస్థితీపమమాగతః॥ సుహహంస్త్యశ్చసహయేమవన్య
 త్తేషుహాశిరః॥౭॥కథంసుఖయమమృంతరివ్యంతిమమృతాని॥ రాజేనాన్యక్షమైనాన్యతావానరవరాత్మజౌ॥౮॥
 శ్రయాణామేవభూతానాంసాగరసాన్యస్థలంపునేతక్తిస్సాన్యదైవనేత్యంతస్థవవామారుచస్యవా॥౯॥తదస్మిన్నార్య
 సర్వోగేవీదైవందరతిత్తమేకించశస్థినసమాధానంబ్రాహ్మకార్యవిదాంవరి॥౧౦॥కామమన్యత్వమేదైకకార్యస్యపరిసా
 ధనేవర్యాప్తజవరవీరఘ్నయశస్యస్థిలలోదయః॥౧౧॥బలైస్సమగ్రైర్వీర్యమాంహత్వారావణమాహవే॥విజయాస్సాన్వి
 పురింరామోనయేత్త్రాన్యవ్యధిశంసరం॥౧౨॥యథాహంతస్యవీరస్యనామపరిసాహృతా॥ రక్షసాతన్యయాదేవత
 థానాన్యతరాసువజ॥౧౩॥బలైస్త్రుంకులంకృత్యాంకంపరబలార్జనః॥మాంసయేద్యదికాతుత్తప్తత్రస్యనద్యశంభవే
 త్॥౧౪॥తన్యథాతస్యవిక్రాంతమనురూపంమహాత్మనః॥ధనత్యాహవశూరస్యతథాత్వమువపాదయ॥౧౫॥తదన్యోపహి
 తంవాక్యంప్రతిరంహేమనంహంతం॥నితమ్యహంతతశ్శేషంవాక్యముత్తరమబ్రవం॥ ౧౬॥దేవిహర్ష్యక్షమైనాన్యామి
 శ్వరఃఖ్లసతాంవరింసుగ్రీవస్సత్వనంసప్తవార్ధేకృతస్సయః॥౧౭॥తస్యవిక్రమసంపన్నాన్యత్వంతోమహంబలా॥మ
 నస్సంకల్పనంపాతానిదేశేహరయస్థితాః॥౧౮॥ఏమాంసోపరినాథస్తాన్యతిర్ధక్సజ్జతేగతిః॥ నచకర్మసుసీందరిమహ
 త్సమితితేజః॥౧౯॥అనకృతైర్నహంభాన్యావైర్భువనైర్భువనర్మితైః॥ ప్రదక్షిణీకృతాభూమిర్నయమగ్నానసారిభిః॥
 ౨౦॥మద్విశేష్టాశ్చభుల్యాశ్చసంలితత్రవనాకః॥మత్తప్రత్యవరకశ్శిన్నాప్తిమగ్రీవసన్నిధౌ॥౨౧॥అహంతావదిహప్రా
 ప్తకింపునస్త్రేమహంబలా॥నసాప్రకృష్టాశ్చేష్యంతేప్రేమ్యంతేహితేజనాః॥౨౨॥తదంతంపరితాపేనదేవిమన్యవ్యవై
 తుతేషికోర్ధాతేనైలంకామేపన్యంహిహరియాధపాః॥౨౩॥మమవృత్తగతాతౌచచంద్రవార్యావివేదితా॥ త్వత్సకా
 శంనుహంభాగేన్యసింహవాగమివత్యతే॥ అరిఘ్నంసింహసంకాశంక్షిప్రందక్షసిరాసువంలక్ష్మణంచదనుమ్మణింలం
 కాద్వారమువస్థితం॥౨౪॥నగరంద్వారియధాన్విరాసింహశౌర్యాలవిక్రమాః॥ వానరాన్వారణేన్ద్రాభిరాక్షత్రంద్ర
 న్యసింసంగతాః॥౨౬॥శైలాంబుదధికాశానాంలంకామలయసానుషున్దరతాంకపిమఖ్యానామవిరాహృగ్భగిన్యసిన్యసం॥
 ౨౭॥నిమిత్తవ్రవనాసంచత్వయాసాద్గమరిందమం॥అభిషిక్తమయోధ్యాయాంక్షిప్రందక్షసిరాసువం॥ ౨౮॥తతోమ
 యావాన్సిరదీపభాషిణాశివాభిరిష్టాభిరభిప్రసాదితా॥జగముశాంతిమమమైథిలాత్మజాతవాపిశోకేనవదాభిషిడితా॥
 ౨౯॥ఇత్యాదీప్రేమదూర్మకాయణే అదికావేదాన్మీక్షియే చతుర్వింశత్యసాన్వికాయాంసంహితాయాం- శ్రీమత్సుందర
 కాండే-అష్టమస్తోతమస్తకం॥ శ్రీమత్సుందరకాండస్తవమాస్త్రః *****

శ్రీమత్సుందరకాండచతశతవ్రణయోఃఫలప్రసంగంజపురాణే. నిప్రవత్సానింజదుత్రశతశమే అభ్యుదయే.
 కాండస్యసుందరాఖ్యస్తత్రవతాత్మకనాదపి॥ మాంసాత్ప్రయజ్జగద్ధేమంనాత్రసందేహాద్యతే॥

హ రిః ఓ మ్.

శ్రీరామాయణేయద్ధకాండప్రారంభః.

శ్రీశ్యాహనుమతో వాక్యం యథావదభిభాషితం | రామః ప్రీతిసహాయక్తో నాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || ౧ || కృతం హనుమతా కార్యం మహమ్నవిమలభం | మనసాపియదన్యేనసత్కర్మధరణీతలే || ౨ || నహితం పరివశ్యానియస్తతేతమహాణం వం | అన్యత్రగర్భదాద్యాయోగస్యతవహనుమతః || ౩ || దేవదానవయత్రాణాం గంధర్వరగరక్షసాం | అప్రవృత్తాంపురీలం కాం గావణేనసరక్షితాం || (యోపీర్వబలసంపన్నో ద్వివిధద్భిరగ్రహారితః) | ప్రవృత్తస్సత్వమాశ్రిత్యత్వసన్-గానామగమ-గ్రమేత్ || ౪ || కోవిశేత్సుమరాధమాం రాక్షస్తైశ్చ సరక్షితాం | యోపీర్వబలసంపన్నోన సమస్తాన్ధనూమతః || ౫ || భృత్యకార్యం హనుమతా సుగ్రీవస్యకృతం మహత్ | ఏవం విధాయస్వబలసంపన్నశంపిత్రమస్యన || ౬ || యోహిభృత్యోనియ కృన్మస్మత్క్రాకమణిమమరే || కుర్యాత్తదనురాగేణ మాహుః పురుషోత్తమం || ౭ || నియక్తోయేవరం కార్యం నకుర్యాన్మవ తేః ప్రియం || భృత్యోయ కృన్మసుఖశ్చ తమాహుః సభ్యమం నరం || ౮ || నియక్తోస్యవ తేః కార్యం నకుర్యాన్మమహితః || భృత్యోయ కృన్మసుఖశ్చ తమాహుః పురుషాధనుం || ౯ || తన్నియోగేనియ క్తేనకృతంకృత్యం హనుమతా | నచార్థాలఘుతాంబీతస్సుగ్రీవశ్చాపీతోపితః || ౧౦ || అహంవరఘవంతశ్చబత్తుణశ్చమహాబలః | వై దేహ్యదశ-దేవాద్యధమః తః పరిరక్షితాః || ౧౧ || ఇదంతుమమనస్యమనోభూయః ప్రకష-తి | యదిసాన్యప్రియాభ్యామర్తుర్మకుమ-సదృశంప్రియం || ౧౨ || ఏవసర్వస్యభూతప్రపరివ్యంగోహనుమతః | మయాకాలమమంపూర్వవత్ సప్రస్యమహాత్మనః || ౧౩ || ఇత్తుక్త్యాప్రీతిహృష్టాంగో రామస్తం పరివస్వజే | హనుమంతం తమహత్త్వానంకృతకార్యమపాగతం || ౧౪ || ధ్యాత్వాపునరువాచేదంవచనంరఘునందనః || హరిణామిత్రవైవ్రహివసోవశ్యణతః || ౧౫ || నర్వధానుకృతతాపత్నీతాయాః పరిమార్గణం | సాగరంతునమాసాద్యపునర్నవ్యం మనః || ౧౬ || కథం నామనముద్రస్యమమృతస్యమహంభనః || హరయోదక్షిణంపారంగమివ్యం తినమాసిహః || ౧౭ || యద్భవ్యేమతుస్త్రాంతోవై దేహ్యగదితోవై సముద్రపారగమనేహరిణాంకిమివోత్తరం || ౧౮ || ఇత్తుక్త్యాశోకసంభ్రాన్తితో రామశ్శత్రునిహాణః | హనుమంతం మహాబాహుస్తతో ధ్యాన్మమపాగమత్ || ౧౯ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే ప్రథమస్కంధః || తంత్రోకే పరిధూననరామందశరధాత్మజం ఉవాచవచనం శ్రీమాన్సుగ్రీవశ్శోకనాశనం || ౧ || కీర్త్యంసంతస్యసేవీరయథాన్యః పూర్వీకృతప్రథా | మైవంభూన్యజసంతాపంకృతఘ్నఇవసాహృదం || ౨ || సంతాపస్యచలేస్థానంసహివశ్యానిమిరానువ | ప్రవృత్తాపువలద్భాయాంజ్ఞా తేవనియేరిణః || ౩ || హతిమాంచ్చాత్మవీత్ ప్రాజ్ఞః పండితశ్చాపి రాఘవత్ర్యజేమాంపాపికాంబుద్ధిం కృతాత్మైవాధానూమణీం || ౪ || సముద్రంలంఘముత్సాతుమహానక్రసమాతులం | లంకామారోహయన్యమోహనిమ్యామశ్చ తేరిపుం || ౫ || యత్సాహస్యదీనస్యశోకపర్యామలాత్సనః | సర్వాధావప్యవసేదంతివనసంవాధిగచ్ఛతి || ౬ || ఇమేశూరాస్సమధావశ్చనర్వేనోహరియాధమాః | త్వత్ప్రియాధానంకృత్యోత్సాహః ప్రవేష్టుమపిపావకం || ౭ || ఏవేనాం హర్షణజానామితోకశ్చేష్ట్యైర్దృఢోమమ || ౮ || విక్రమేణసమానేష్యసేతాంహత్యాయథారిపుం || రావణంపావకర్తాణంతథాత్మంకర్తుమహామహాసే || ౯ || సేతురత్రయథాబద్ధ్యధావశ్యేమతాంపురిం | తస్యరాక్షసరాజస్యతథాత్మంతురాఘవం || ౧౦ || దృష్ట్వాతాంతుపురీలంకాంతిహులిభిర్దేహితాం || హతంచరావణంయద్దేదర్శనామధారయ || ౧౧ || అబద్ధాసాగరేసేతుంఘోరేతువరుణాలయే | లంకానమదితంత్రకాన్తేగ్రిహిమరానుజైః | సేతుబద్ధస్సుమద్రేవయావల్లంకాసమితః | సర్వంతిణాంచతైస్సిన్యుజితమిత్యవధారయ || ౧౨ || ఇమేసమరేతురాహరయః కామరూపిణః || శ్రేతాలంకాంసమానేతుంసమత్పాల్గనరాక్షసాం || ౧౩ || తదలంఘ్యై బాహుద్ధిరాజస్సర్వాధనాశిం | పురుషస్యహిలోకేష్ట్యైశోకశ్చైర్వాపకషణః || ౧౪ || యత్తుకార్యం హనుష్యేణశోగద్యేహువలబతా | అప్రిహారేమహాపూజ్ఞనత్వమాత్మితేజసా || ౧౫ || శూరాణాంసామనుష్యాణాంశ్చేద్యధానాంసహస్యనాంవిసజ్జైవాప్రణజ్జైవాశోకస్సర్వాధానాశనః || ౧౬ || త్వంతుమిధిమతాం శ్రేష్ఠస్సర్వభాప్తీర్థకోవిదః | మద్వి

తైస్సుదితే సాగ్రమరింజేతుమిహహాసి॥౧౭॥సహితశ్యామ్యహంకందిత్త్రిమలోకేషురాఘవ । నృసింహతదనుమాయ
స్త్రీతిష్ఠేనభిముఖోరణే॥౧౮॥ వానరేషుసమాన క్తనతేకార్యంవివస్వతే । అవిరాద్ర్యక్ష్యసీతాంతీర్వాసాగర
మక్షయం॥౧౯॥ తదలంశోకమాంబుజోన్మదనబలంబహుపతే । నిశ్చేష్టాక్షత్రియామందాస్సర్వేచందస్సవిభక్తిః ॥
౨౦॥లంఘనాధికంవఘోరస్వనముద్రస్వనదీపతేఃసహశస్తాభిరహూపితహస్తృక్షబుద్ధిర్వచారయ ॥౨౧॥ సర్వం
తేజంవమేసైన్యంజితమివస్వనధారయ ॥౨౧॥ఇమేహిహరయన్మూగాస్సుమరేకామయాపిణః ॥ తాననిర్భయమివ్యం
తెలిపాపాదవప్స్యసిః॥౨౨॥కథంధిన్యంతరిష్యామస్తేవయంవరుణాలయం ॥ హతమిత్వేనతంమస్తేయిధేనమితి నంద
న॥౨౩॥ కీమత్సౌభవమథావాసినర్వధావిజయూభవా ॥ నిమిత్తానిచవశ్యామిమనోమేనప్రహృష్టతి ॥౨౪॥
ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేద్వితీయస్సగః*****సుగ్రీవస్వవచస్సుత్వాహతుహత్పరమార్థవత్ ।
ప్రతిజగ్రాహకాకుత్స్థోహనుమంతమథాబ్రవీత్ ॥౧॥ తపసాసేతుభంధేన సాగరోచ్ఛ్విషణేనవా । సర్వధాసుస
మధోఽస్మిసాగరసస్వస్థంఘనే॥౨॥తిమిమగణిమగణయాలంకాయాబూసితానిమేఙ్గాతుమిచ్ఛామితత్సర్వం
దర్శనాదివచనరంజలస్వపరిమాలంబధ్వారమగణక్రియామపి । గుర్భీకర్తవలంకాయారక్షసానందనాచ ॥౪॥ య
ధానుఖంయధావచ్చలంకాయాసుసద్భవృత్తవాఃసర్వమావక్ష్యతత్వేనసర్వధాకుశలోహ్వసి ॥౫॥ శుత్వాధామః
స్వవచనహమామన్మరుతాన్మజఃవాక్యంవాక్యవిదాంశ్రేష్ఠానాంపునరథాబ్రవీత్ ॥౬॥ శూరీయతాంసర్వమా
ఖ్యాస్యేగమగణకర్తృవిధానతః । గుప్తాపురియథావలంకారక్షితాచయధాబ్రవైః॥రాక్షసాశ్చయధాసైన్యధాసైన్యవ
తేజసాప్రరాంసమృద్ధిలంకాయాస్సాగరస్వజభీమతాం । విభాగంవదబిశ్వాస్యభదేశ్వంవాహనస్యచ॥౮॥ ఏవ
ముక్త్యాకపిత్రేష్టఃకథయామానతత్సః ॥౯॥ హృష్టప్రముదితాలంకామత్రద్విపనమాకులూపహతీరధనంపూర్ణా
రక్షోగణనమాకులూ॥వాజిభిశ్చనుసంపూర్ణాణాసాపురిమగణమావ్రైః॥౧౦॥దృఢబద్ధకవాటానిహహాశ్రమవంతిచ॥
ద్వాదాశిభిలూన్యసాన్యశ్చత్వారిమమహంతిచ ॥౧౧॥తత్రేమావలయంతాగ్రేణులంఘిమహంతిచ ॥౧౨॥తంపర
వైస్యంకులత్రైతేప్రతిహన్యతే ॥౧౩॥ద్వాదేషుసంస్కృతాభీమాఃకాలాయసమయాభితాః । శతశోఽచితావీరైశ్చ
తస్మాద్భరక్షసాంగతైః । సౌవర్ణశ్చమహంస్తస్యాః ప్రాకారోమప్పురగణాః ॥ మణిమిమైవైవార్యమక్రావిర
తితాంతర ॥౧౪॥ సర్వతశ్చమహాభీమాశ్చీతతీయవహశ్శుభాః ॥ అగాధాగ్రాహవత్సృష్టపరిఘామినసేవితాః ॥
౧౫॥ద్వాదేషుతాసాంచత్వారిస్సంక్రమాఃపరమాయతాః । యంత్రైకుపేతాబహుభిర్మహద్భిగ్యహవశ్చీరభిః ॥
౧౬॥ త్రాయంతేసంక్రమాస్త్రతపరపైన్యాగమనతి ॥ యంత్రైస్తైరసక్కిరంతేపరిఘామసమంతతః ॥౧౭॥ ఏ
కస్యకంహ్యేబలవాఃసంక్రమస్సుమహద్దృఢః । కాంచనైశ్చమభిస్సంభైర్వేదికాభిశ్చశోభితః ॥౧౮॥ స్వయం
వ్రత్యనిమావనోన్మయయత్సూరామరవణః । ఉభితశ్చాప్రమత్తశ్చబలానామనదర్శయే ॥౧౯॥ లంకాపునర్నిరాలం
బాదేవమగణభయోహవః । నాదేయంపార్యతంవాన్యంకృత్రిమంచచతుర్విధం ॥౨౦॥ స్థితాపారేనముద్రస్వధూర
పారస్వరాఘవ । నావధీవచనాప్యత్రనిరాదేశశ్చసర్వతః ॥౨౧॥ శైలాగ్రీరతీయగణసాపూర్ణదేవపురోప
మా । వాజిపారణసంపూర్ణాలంకారమమద్భయా ॥౨౨॥ పరిమాశ్చతత్స్యస్త్వయంత్రాణివిధానిచ । శోభ
యంతిపురింలంకారావణస్యమరాత్సః ॥౨౩॥ అయంతంరక్షసామత్రపూర్ణద్వారంసమాశ్రితం । శూలహస్తాదు
రాధమాస్సర్వేబిభాతాగ్రయానిః ॥౨౪॥ నియంతంరక్షసామత్రదక్షిణద్వారమాశ్రితం । చతురంగేణైవస్యేనయో
ధాస్తతాశ్చమత్రమాః ॥౨౫॥ ప్రయంతంరక్షసామత్రపశ్చిమద్వారమాశ్రితం । చర్మఖడ్గధరాస్సర్వేతథాసర్వా
త్రస్తావీదాః ॥౨౬॥ న్యర్భుదంరక్షసామత్రక్షత్రద్వారమాశ్రితం । రథినశ్చైవ్రవాహాశ్చకులపుత్రాస్సుపూజ
ితాః ॥౨౭॥ శతశోధనహసాసానిమధ్యమంసంధమాశ్రితాః । యాభధానామరాధానాస్సగ్రకోటిశ్చరక్షసాం ॥
౨౮॥ తేమయాసంక్రమాభగ్నాఃపరిపూర్ణావసంభూతాః । దద్ధావగగరిలంకాప్రాకారాశ్చావసాదితాః ॥౨౯॥బ
లైకదేశోక్షుసితోరాక్షసానామృహత్తనాం॥౩౦॥యేనశేనచమాన్దేవతరామమనశాలయం । హతేనగరిలంకావాన
రైరవధార్యతాం॥౩౧॥అంగదోద్వివిదోమైందోజాంబవాన్సనసహజః । నీలస్సేనాపతిశ్చైవబలశేషేణకింతవః॥ప్రవమా
నాహిగత్వాతాంరావణస్యమహాపురిం । సవర్తవనాంభిత్వాసఖాతాంసప్రతీరణాం ॥ సప్రాకారాంసభవనా
మానయన్యంతిరాఘవ ॥౩౩॥ ఏవమాజ్ఞావయక్షప్రంబలానాంసర్వసంగ్రహం । మమూరైసయయత్సేనప్రస్థానమ
భిరోఽయం॥౩౪॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - తృతీయస్సగః*****

శుత్వాహనుమతోవాక్యంయథావదనుపూర్వతః । తతోబ్రవిష్టహతేజారామస్సత్యవరాక్రమః ॥౧॥యాం

నివేదయ సేలంకాంఘరీంభవస్యరక్షణః । క్షిప్రమేనాంమధిమ్యమివత్యమేతన్యప్రీమితే ॥ అప్రిన్తమహాద్రైమగ్రివ
 ప్రయాణమభిరోచయే । యుక్తోమహూర్తోవిజయఃపాప్రీప్తోమధ్యందివాకరః ॥ 3 ॥ అప్రిన్తమహాద్రైవిజయేపాప్రీప్తేన
 ద్యందివాకరే । సీతాంపృత్వాతుమేజాతుక్వాసోయాస్యతియాస్యతిః ॥ ౪ ॥ సీతాశుగ్రీవాభియానంమేలకామేప్యతి
 జీవితే । జీవితాంతేమృతంస్మృత్యోప్తేపిత్వాపిమనివాతురః ॥ ౫ ॥ ఉద్దాఘల్లనిహ్యద్యత్వప్రహస్తేనయోక్త్యతే । అభిప్ర
 యామనుగ్రివసర్వాసీకసమాప్తతాః ॥ ౬ ॥ మిత్రానిచధన్యానియానిపాప్రీమన్యసంఘం । నిహత్యరాణానిసీతామానయ
 మ్మామిజానకీం ॥ ౭ ॥ ఉపరిష్టాద్ధిసయనంస్యరమాణమిదంమమ । విజయంసహసుపాప్రీప్తంశంసహమనోరథం ॥ ౮ ॥ తతోవా
 నరరాజేనలక్ష్మణేనవపూజితః । ఉపావరామోధర్మాత్మాపునరవ్యభాకంవిదః ॥ ౯ ॥ అగ్రీయాతుబలహస్యస్థిలోమార్గ
 మవేక్షితుం । వృతశ్శతసహస్రీణవానరాణాంతరస్థినాం ॥ ౧౦ ॥ ఫలమూలవరాసీలశీతకానపారిణాపథామధుమతా
 వాశుసేనాంసేనావతేనయం ॥ ౧౧ ॥ మామయ్యుద్ధరాత్మనఃపథిమూలఫలభీదకం । రాక్షసాఃపరిపత్యేనాస్త్యేభ్యస్త్వం
 నిర్భముగ్ధతః ॥ ౧౨ ॥ నిమ్నేషువసమద్రోషువనేషుచవనాకసః । అభిఘ్నత్వాభివశ్యేయఃపరేషాంసహితంబలం ॥ ౧౩ ॥ యచ్చ
 ఫల్గుబలంకీదద్ధితైస్రేహంయజ్జ్యతాం । పితృధిక్త్యంఘోరంహోవిత్మేవేదయ్యభ్యతాం ॥ ౧౪ ॥ సాగరేఘ్నభంభీమ
 మగానీకంమహాబలాః । కపిసంహారేవర్షంతుశతశోభసహస్రతః ॥ ౧౫ ॥ గజత్పగిరివంకాశోగదయత్ప్రయహాబలః ।
 గవాక్షత్పగిరితోయాంతుగహంధృప్తాశ్చవర్షభాః ॥ ౧౬ ॥ యాతువానరవాహన్యావానరఃస్సవరాంవరః । పాలయన్
 ష్టిణంపార్శ్వమృషభోవానరర్షభః ॥ ౧౭ ॥ గంధమాస్తీవచుద్ధస్త్రసర్వీకరమాదనః । యాతువానరవాహన్యాస్సవ్యం
 పార్శ్వమృషిభిః ॥ ౧౮ ॥ యాస్యామిబలమధ్యేహంబలౌనుమభిహమాం ॥ అధిరుహ్యహమామంతమైరావశమిత్యే
 రః ॥ ౧౯ ॥ అంగదేనైషసంయాతులక్ష్మణత్వంతకోపమః । సార్వభౌమేనభూతేతేద్రువిశాధివతిగర్భాః ॥ ౨౦ ॥ జాంబవాం
 శ్చస్మమేభ్యత్వేగదర్షివహనరః ॥ ౨౧ ॥ కరాజోమహాసత్వఃకుక్షిరంక్షంతుతేత్రయః ॥ ౨౨ ॥ రాఘవస్యచచశుగ్రీవా
 సుగ్రీవోవాహినీపతిః । బ్యాదిదేశమహావీరాన్వానరాన్యానరపక్షభాః ॥ ౨౩ ॥ తేవానరరాజేనలక్ష్మణేనవపూజితః । జగమరామోధర్మా
 త్మానసైస్సోదక్షిణాబదితః ॥ ౨౪ ॥ శతైశ్శతసహస్రైశ్శక్తోఽభిరయత్రైశః । వారణాశ్చైశ్చహరిభిర్భియాపరివృత
 తా ॥ ౨౫ ॥ తంయాంతమనుయాతిప్రమహాతీహరివాహినీ ॥ ౨౬ ॥ దృప్తాః ప్రమదితాస్సర్వేనుగ్రీవేతాభిపాలితాః ॥ అ
 స్తవంతఃస్థవంతశ్చగర్జంతవస్తవవంగమాః । త్రైస్యంతోధావమానాస్తైజన్మన్తైఃచక్షిణాంబదితః ॥ భక్షయంతస్సుగంధీని
 మధూనిచవలానిచఉద్దవాధిరోమహామృతౌత్తంజరిపుంజధారిణః ॥ ౨౭ ॥ అన్యోన్యంసహసాస్త్రైర్నిర్వహంతక్షిపం
 తిచపతతత్పక్షిసంత్యస్తేపాతయంత్యవరేపరా ॥ ౨౮ ॥ రావణోహోనిహంత్యస్సర్వేచరజనీచరాః । ఇతిగర్జంతోహర
 యోరాఘవస్యసమీపతః ॥ ౨౯ ॥ పురస్తాదృపభూమీరోనీలఃకుముదవవచ । వంధానశోధయంతిష్కవానరైర్వహుభిస్స
 హ ॥ ౩౦ ॥ మధ్యేతురాజానుగ్రీవోరామోలక్ష్మణవివచ । బహుభిర్బుభిభిష్టమైవృతాశశుగ్రీబలగ్ధతాః ॥ ౩౧ ॥ హరిశ్శత
 వర్తిర్వకోఽభిర్ధతభిర్వృతః । సర్వామేకోహ్యవస్థభిరరక్షహరివాహినీం ॥ ౩౨ ॥ కోటిశతవివారకేసరీపనసోగజః ।
 అరగత్పాలిలఃపార్శ్వమేకంతస్యాభిరక్షతి ॥ ౩౩ ॥ సుషోణజాంబవాంశ్చైవఽఽయైశ్చబహుభిర్వృతాః । సుగ్రివం
 పురతఃకృత్వాబఘనంసంరరక్షతుః ॥ ౩౪ ॥ తేషాంసేనాపత్రికోనీలోవానరపుంగవః । సంవత్సరతాంశ్చైవస్త్యబలం
 వర్తపాలయతే ॥ ౩౫ ॥ దరిమఖఃప్రజంఘత్సరంభాభరభసకపిః । సర్వతత్త్వయయ్యిరాన్యరయంత్యేషవంగమా ॥
 ౩౬ ॥ ఎవంతేహారికావాలాగచ్ఛంతోబలదర్శితాః । అపశ్యంత్యిగ్రిశ్చైస్త్వంసహ్యంధ్రీమలతాయతం ॥ సరాసిచస
 మ్భ్రానితతాకానివనానిచ ॥ ౩౭ ॥ రామస్యశాసంక్షాత్వాభీమకోపస్యభీతవః ॥ వజ్రయన్మగరాభ్యాకాంక్షగ్రాజన
 వదానపి ॥ సాగరేఘ్నభంభీమంతద్వానరబలంమహతే ॥ ఉత్సన్నమహాఘోషంభిమఘోషశ్చవాల్లవః ॥ ౩౮ ॥ తస్యేన
 శరభేహార్షేహారాస్తేకపిమంజరాః ॥ తూర్ణమాపుష్పపుష్పర్వేనసత్కృత్వభవదీతాః ॥ ౩౯ ॥ కపిభ్యామూహ్యమానా
 తాశుశుభాతేరోత్రమాః । మహద్భ్యామివంస్త్వప్తేగ్రహభ్యాంచంద్రభాసరౌ ॥ ౪౦ ॥ తతోవానరరాజేనలక్ష్మ
 ãణేనవపూజితః ॥ జగమరామోధర్మాత్మానసైస్సోదక్షిణాబదితః ॥ ౪౧ ॥ త్రయమంగదగతోరామోలక్ష్మణశ్శుభయాగరా ॥
 ఉపావరిపూర్ణాఙ్గఃప్రృథిమాస్సృతిభాసవా ॥ ౪౨ ॥ హృతామవాప్యవైదేహీంక్షిప్రహస్తాచరావణం । సమృ
 థ్ధార్థస్సమృథాధామయోధ్యాంప్రతియాన్యసి ॥ ౪౩ ॥ మహంతిచనిమిత్రాణిదిభూమాచరాఘవః ॥ శుభానిశవవశ్యమి
 సర్వాణ్యేవార్థానిస్తయే ॥ ౪౪ ॥ అనువాతిశుభోవాన్యస్సేనాంమృదహితస్సుఖః ॥ పూర్ణవల్గుస్వరాశ్చేమేద్రవదంతిహృ
 గద్విభాః ॥ ౪౫ ॥ ద్రవన్నాత్పదితస్సర్వానిమలశ్చదివాకరః ॥ ఉత్సాశ్చద్రవన్నాద్ధిరమత్వాగ్రహోగతః । బ్రహ్మ

రాశిర్విశుద్ధశృంగధాశ్చవరమహాయః॥ అర్చిత్తుంతఃప్రకాశం తేభ్యవనం ర్నేత్రదక్షిణం॥ ౪౯౪॥ త్రిశంకుర్విమలాభా
తిరాజపిన్దపురోహితః॥ పితామహవరోస్సౌకమిత్రాకూణాంమహాత్మనాం॥ ౪౯౫॥ విమలేచప్రకాశే తేవిశాఖాః
వద్రవే॥ నక్షత్రవరమస్తౌకమిత్రాకూణాంమహాత్మనాం॥ ౪౯౬॥ తైర్భ్రతౌతైర్భ్రతానాంచనక్షత్రమభిషిష్యతే॥ మూ
లోమూలవతాన్సృష్టోహవ్యతేభూమకేతునా॥ ౪౯౭॥ సర్వం చైత్యస్యనాశాయరాక్షసానామపహితం॥ కాతేకాలగృ
హీతానాంనక్షత్రంహాపీతం॥ ౪౯౮॥ ప్రసన్నాస్సురసాశ్చాహవనానిఫలవంతి॥ ప్రవాంత్యభ్యుధికం గంధారయ
భతుఃకుసుమాదురీమాః॥ ౪౯౯॥ పున్యాధానికపిన్దస్యానిప్రకాశం తేధికంప్రభా॥ దేవానామివస్త్వస్యానినంగౌమతా
రకామయే॥ ౫౦౦॥ ఏవమార్ద్రమహిత్యైర్థాప్రీతోభవితుమర్హసి॥ ఇతిభౌతికరమాశ్వాస్త్యవ్యవృత్తస్సేమలిరబ్ర
హ్మతే॥ ౫౦౧॥ అథాపృథ్వమహీంకృత్సాంబజగామమహాతీచమూః॥ ఋక్షవానరకూర్వాతైర్నఖదంష్ట్రాయితైర్వృ
తాః॥ ౫౦౨॥ కరాన్తైర్భ్రతరాన్తైర్భ్రవానరైర్భ్రతరంజః॥ భీమమంత్రధృలోకంనివార్యనవితుఃప్రభాం॥ ౫౦౩॥ సవర్ష
తవనాకాశాంక్షాణాంహరివాహిని॥ ఛాదయంతీయయాభీమాద్యామివాంబుదనంతః॥ ౫౦౪॥ తైర్భ్రతైర్భ్రతానాం
యాంసతతంబమామోజనం॥ నదీస్త్రీతాంససర్వాణీనస్యంమర్దివరీతవత్॥ ౫౦౫॥ సరాంసవిమలాంభాంసమృతీమా
ణీణాంశ్చవర్షతాః॥ సమామృతమప్రదేహోశ్చవనానిఫలవంతీచ॥ మధ్వవచనమంతాచుర్భ్రత్యౌక్త్యాభ్రవనావీర్యతే॥
౫౦౬॥ సమావృత్యమహీంకృత్సాంబజగామమహాతీచమూః॥ ౫౦౭॥ తేవాప్తమనసస్సర్వేభ్యుర్మూర్త్యుతరంహసః॥ హర
యోరాసువస్యాతైసమారోపితవిక్రమాః॥ హర్షవీర్యబలోదేహీకాదర్శయంతఃపరస్పరం॥ యావన్మోక్షుకజాన్త
ర్వాఽవివిధాంశ్చక్షరధ్వని॥ ౫౦౮॥ తత్రతేదద్విత్తంజన్మదుత్పేతుశ్చతథావరే॥ కేచిదగ్రిహీతాంబుకృత్సానరావన
గోచరాః॥ ౫౦౯॥ పౌనస్యేటయంశ్చపుచ్చానిసన్నిభఃపుష్పిపదాన్మః॥ భుజాన్విక్షిప్తైలొకౌత్సమృతీమానదేబభంజ
రే॥ ౫౧౦॥ అరోహంత్యైర్భ్రం గాణగీతాం గిరిగోచరాః॥ మహావాదాన్విముంచంతీయైర్భ్రామశ్చేత్రవశీరే॥ ౫౧౧॥ శతైశ్శత
సహస్రైశ్చకోటిభిశ్చనహస్రః॥ వానరాణాంతుఘోరాణాంశ్రీమన్మరివృతామహీ॥ ౫౧౨॥ సాష్టయోగివివారా
త్రంసహాతీహరివాహిని॥ హస్తాప్రమదితాసేనాసుగ్రీవేణాభిరక్షితా॥ ౫౧౩॥ వానరాస్త్రుతిలంఘంతినర్యేయ
ద్ధాభినందినః॥ ప్రమోక్షయమస్మితాంముచనారణంక్వాపినానత॥ ౫౧౪॥ తతఃపాదవసంబాధంనానామృగసమాయ
తం॥ సహ్యవర్షతమాసేమన్మలయంచహసీధరం॥ ౫౧౫॥ కాననానివిత్త్రాణీనదీప్రప్రవణానిచ॥ పశ్యన్తీయయా
రామస్సహ్యస్యనలయస్యచ॥ ౫౧౬॥ వకుళాంస్త్రుికాంశ్చానానకౌశ్లాంభువారకాఽకరవీరాంశ్చేతిమశాన్మంజం
తిష్టన్లవంకమాః॥ ౫౧౭॥ అంకోలాంశ్చకరంజాంశ్చన్యగోధంతయకాఽజంబూకామలకాన్మిపాఽభంజంతిష్ట
న్లవంకమాః॥ ౫౧౮॥ ప్రస్తరేషుచరమ్యేషువివిధాఃకాననగురీమాః॥ వాయువేగప్రచలితాఃపుష్పైరవకీరంతితాః॥
౫౧౯॥ మారుతస్సుఖసంస్పర్శీవాలిచందనశీతళః॥ షట్పతైరసమకూజద్భిర్వనేమమధుగంధిమః॥ ౫౨౦॥ అధికంశైలరాజ
ప్రథాతుభిస్తువిభూషితః॥ ౫౨౧॥ ధాతుభ్యఃప్రవృత్తోఽనురాగ్యయేవేగభిష్యతః॥ సుమహద్వానరానీకంఛాదయామా
సవర్షతః॥ ౫౨౨॥ గిరిప్రస్థేషురమ్యేషునర్యతస్సంప్రభుష్పితాః॥ కేతక్యస్సింధువారాశ్చవానంత్యశ్చసనోరమాః॥ మా
ధవాంధరాంధరాణాంశ్చమందనల్పాశ్చపుష్పితాః॥ విరివిల్వామధుకాశ్చవకుళాఃపియకాస్తథా॥ స్ఫూర్ణకాస్త్రుికా
శ్చైవసాగవృత్తాశ్చపుష్పితాః॥ మాతాఃపాలబయితైవకవీదారాశ్చపుష్పితాః॥ ముమభిదబాజానాశ్చైవశింశు
సాఃకుంబజాస్తథా॥ ధవాశ్చాల్పయితైవనరత్తాఃకురవకాస్తథా॥ హింతాలాస్త్రిమితైవసమారణకాశీచకాస్తథా॥
నీలాశోకాశ్చనరణాలంకోలావస్తకాస్తథా॥ ౫౨౪॥ స్లవమాదైఃస్లవంశైస్తవర్యేవర్యాకులికృతాః॥ ౫౨౫॥ వాప్య
స్త్రిగిరశోతాఃపల్లవానితతైవచ॥ చక్రవాకానుచరితాఃకారండవనిమేవితాః॥ స్లవైఃకాన్తైశ్చనంకీణావరరాహ
స్యగసేవితాః॥ ఋత్యైస్రథకుభిస్సింహైశ్చాక్షురైశ్చభయావహైః॥ వాన్తైశ్చబహుభిశ్చైస్సేవ్యమానాస్సనం
తతః॥ వద్రైస్సేగంధిత్తైఃపుష్లైఃకుమరైశ్చేత్సత్తైవస్తథా॥ వారిశైర్వివిధైఃపుష్పైరమృతస్త్రజలశయోః॥ ౫౨౬॥ తస్య
సానుమహాజంతినాద్యాన్జగతాస్తథా॥ ౫౨౭॥ సాత్వాత్సవీతోవదకాన్యత్రజలేత్రీడంతీవానరాః॥ అన్యోన్యంస్థావ
యంతిష్ట॥ ౫౨౮॥ శైలమారుహ్యవానరాః॥ ఫలాన్యమృతగంధీమూలానికుసుమానిచ॥ బుభుజాస్సునరాస్త్రపాద
పానాంసదోత్రాటాః॥ ౫౨౯॥ దోగిమత్రప్రమాణానిలంబమానానివానరాః॥ యయుఃపిబంతోహృష్టైస్త్రవగూని
మధుపింకృతాః॥ ౫౩౦॥ పాదపానవభంజంతోవికఃకంత్రథాలతాః॥ వికమంతోగిరివరాన్మృతీయయఃప్రవంకఃకాః
౫౩౧॥ వృక్షైఃశ్చవృక్షాన్యేతుకవయోనదంతోమధుదర్శితాః॥ అన్యేవృక్షాన్మృతదన్యంలేచవతంత్యపిచావరే॥ ౫౩౨॥ బహు

వవసుధాత్రైపుండ్రపూణాహరియూధతైః॥యథాకలమకేదాతైఃపత్నైర్వివవసుంధరా॥ ౯౪౫॥ మహేంద్రమధనం
 పూప్యరామోరాజీవలోచనః॥అథ్యాగోహవ్యహాబావశ్శిఖరంచుక్రమభూషితం॥ ౯౪౬॥ తతశ్శిఖరమూహ్యరా
 మోదశరభాన్యజః॥హుర్మమినసమాకీణఃమవశ్యత్సలిలాకరం॥ ౯౪౭॥ లేనహ్యంసమత్రిక్రమ్యనలయంచమహాగిరి॥
 ఆసేమరాసుపూర్వ్యేణసముద్రంభీమనిస్సన్వయం॥౯౪౮॥అవసూయ్యజగామాశువేలావనమును క్షమం॥ రామోరమయ
 తాంశ్రేష్ఠస్సమగ్రివస్సలత్కణః॥ ౯౪౯॥ అథకాతోపలతలాంహోయామైస్సహసోద్ధితైః॥వేలామాసాస్యవిపులాంరా
 మోవవనమబ్రవీత్॥౯౫౦॥మతేవయముసాప్రాప్తాస్సగ్రివవరుణాలయం॥ ఇహేవానీంవివిధతాసాయానకపూర్వంస
 ముత్థితా॥౧౦౦౫॥అతఃపరమతీర్థీయంసాగరస్సరితాంపతిః॥నచాయమనువామేనశక్యస్తరిశుమణః॥ ౧౦౦౬॥ త
 దిహౌవనివేశోన్మపంత్రజప్రసూయతామితి॥యథేదంవాసరబలంపరంపారమపాపున్యాత్॥ ౧౦౦౭॥ ఇతివనమహా
 బాహుస్సితాహరణఃకృతః॥రామసన్నిగరమాసార్యవాసమాశ్శాపయన్తదా॥౧౦౦౮॥సర్వాస్సేవానివేశ్యంతాంవేలా
 యాంహరిపుంగవంసంపూర్వోన్యంత్రకాలోనసన్నిగరస్యాస్యలంఘనే॥ ౧౦౦౯॥ స్యాంస్యాంసేనాంసముగ్ధ్యజ్యమా
 చకశ్శిరుఃశ్రాంతజేత్॥గవ్యంశువానరాశ్చూరాశ్చైయంఘనంబలంచనః॥ ౧౦౧౦॥ రామస్యవచనంశుత్వాస్మగ్రివ
 స్సహలత్కణః॥సేనాంస్యవేదయన్తీరేనాగ్రస్యచుక్రమాయతే॥ ౧౦౧౧॥ విరరాజసమీపస్సంసాగరస్యతతస్సలం॥మధు
 సాంధవజలశ్రేమాణ్విత్తీయలవసాగరః॥ ౧౦౧౨॥ వేలావనముపాగవ్యతతస్సేవారిపుంగవాః॥ వివిధాస్తవరంపారం
 కాంక్షమాణామహూపధేః॥౧౦౧౩॥తేహంనివిత్తమానానాంహైస్యనన్యాహసస్సన్వయం॥అంతర్భాగయమహానాదమ
 ణఃపర్యవశ్రుతవే॥ ౧౦౧౪॥ సావానరాణాంభజనీమగ్రివేణాభివానితా॥ ప్రభానివిస్త్రమహాగ్రామసూర్యరూపరాభవ
 త్॥ ౧౦౧౫॥సామహాగ్ధవమాసాద్యవృష్టావానరవాహినీ॥పాయవేగసమాధూతంపశ్యమానామహాగ్ధవం॥౧౦౧౬॥
 హరపారమసంబాధంరత్నగణనిషిధితం॥ పశ్యంతోవరుణావాసనిషేషున్గ్రియాధపాః॥చంద్రక్షత్రహంఘో
 రంక్షపాదాదివనక్షయే॥ హసంతమిమశేనామైస్సవ్యవస్యంతమివహోమణిభిః॥ చంద్రోరయనముగ్ధాతంత్రప్రతిశంధ్రన
 మాశులం॥పిన్దస్థితతరంగాన్తైర్నిరణవఃసేవచందనంతదాదాయక్తైరించనిఃపతేపదిగంగవాః॥ చంద్రాలిలమహా
 గ్రాహ్లాణీగ్ధంలిమిలిమింశ్రైఃపిన్దైస్సైన్యైర్నిరణివక్తైర్గంధుజంశ్చైర్వరుణాలయం॥ అవగాభంచమహావైశ్వానరాశ్చై
 లనమాశులం॥నుదుగ్ధంద్యురమాగ్ధంతమగాభమనురాలయం॥౧౦౧౮॥ మత్తైర్నాగ్నిభూత్వైశ్చవిగాధానోతలోభితాః॥
 ఉత్పేకుత్సనపేకుత్వప్రవృద్ధాబలరాశయః॥౧౦౧౯॥ అగ్నిచూర్ధ్వమివాద్భింభాస్యరాబుమహూరగం॥ సురాదివిష
 యంఘారంపాతాభవిషమంసరా॥సాగరంవాంబరప్రఖ్యమంబరంసాగరోపమం॥ సాగరంచాగరంచేరిన్యశేషమ
 ద్యత్యత॥౧౦౨౦॥సంపృక్తంనభాపర్యంభాస్సంసృక్తంచనభోంభసా॥ తాన్మహాపేక్ష్యపశ్యేతేతారారక్షనమాకులే॥
 ౧౦౨౧॥సమత్సనతమేషునస్యవివిధమాలాకులస్యచ॥విశేషసద్వయోగాసేత్సగ్రిస్యాంబరస్యచ॥ ౧౦౨౨॥ అసౌన్యమా
 హతాన్మకృత్సన్వసస్సేషానిస్సన్వసాః॥ఉత్పేకుంస్సంఘరాజస్యమహాభరత్యవాహావే॥ ౧౦౨౩॥ రత్నైశుజలసన్నానం
 విషక్తమివాయనా॥ఉత్పేకుంతమివస్మగ్ధంయావోగణసమాకులం॥ ద్యుశ్చస్త్రేమహూత్సాహాతాహాణిజాలాశ
 యం॥అనిలస్థూతమాకాశేప్రవర్ణంతమివోమణిభిః॥ ౧౦౨౪॥తతోబిస్త్వయామపన్నానదృశ్యంక్షరయస్తదా॥ భాగ్రితో
 ద్విజలసన్నానంప్రలోలమివసాగరం॥౧౦౨౫॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేచతుర్థస్కంధః॥*****

సాకునీలనవిధినత్వాన్వరత్రానునమాహితా॥సాగరస్యాస్త్రరేఖీరేసాధుసేనానివేశితా॥౧॥మందత్కృద్విదవశ్యో
 భాతత్రాసారపుంగవో॥విచేరుత్పతాంసేనారత్నాకరానరత్నోదీతం॥౨॥వివిధానాంకుసేనాయాంతీరేదనదధి
 పతేః॥పార్శ్వస్థలత్కృణంస్పస్త్వరామోవదనమబ్రవీత్॥౩॥శోకత్వకలకాలేనగచ్ఛతాహ్యపగచ్ఛతి॥మమచాపశ్యతః
 కాంతామహావ్యహానివత్తేర॥సమేదుఃఖంప్రియాదూరేనమేదుఃఖంపృథ్వీతేనివా॥ఏతదేవానుశోచామిదయాస్యాహు
 తివర్తతే॥౪॥వాహినీవారతంతఃకాలారాంసంప్రవృత్తవామామపిస్పృశ॥తస్యంపేనాత్రసంస్పర్శశ్చంద్రేదృష్టసమా
 గమః॥౫॥తద్వేదపాతిగాత్రానివిషంపీతమివాశయే॥హానాథేప్రియాసాహంఘ్రియానాశాయద్రబ్రవీత్॥౬॥త
 ద్విదూరేంద్రవనతాతద్వింతావిపుల్యాద్విమలా॥రాత్రిందివశరీరంమేదహ్యోతేమదనాగ్నినా॥౭॥అవగాహ్యణఃపంస్వ
 ప్స్యేసామిలేభవతామినాకభందిస్సృజ్యలనాగ్రమస్సమానుప్రభలేనహేత్॥౮॥బహ్మేదత్రామయానస్యకస్య
 మేలేనజీవతుం॥యదహంసావవామోహారేకాంధరణిమాత్రితే॥౧౦॥కేదారస్యేవకేదారస్యేదకస్యనిరూదకః॥ఉ
 పస్మిహేనజీవామిదవంతీయచ్ఛృణోమితాం॥౧౧॥కదానుఖలునుశోశోకతతతాప్రియతేక్షణాం॥విజత్యశరూర్ణా
 ద్రత్రామిసేతాంస్సితామివశ్రియం॥౧౨॥కదానుచారుబింబోవంతస్యాఃపద్మమివాపనం॥శుచుస్సమ్యపాస్యామి

రసాయనమివాతురః॥౧౩॥తస్మాద్దనంపతాపేనాస్తనాతాశలహేమః॥ కదామఖలుదోత్రంపాశ్చివ్యంత్యామాభం
జిష్టతః॥౧౪॥సానూనమసితాచంగీరక్తామధ్యగతాసతి॥ మన్నాధానాశహీనేవత్రాతారంసాగ్నిఃచృష్ణః॥౧౫॥కథం
జనకరాజస్యహిసాసామమప్రియా॥ రాక్షసేమధ్యగాతేతేన్నపాదశరధస్యవ॥ ౧౬॥ కదావిక్తాభ్యుత్థాంసినావి
ధూయోత్సరివ్యతివిధూయజలదాన్వీలాన్యశిరేభాశరత్సవ॥౧౭॥స్వభావతమకానూనంతోకేనానశనేనః॥ భూయ
స్తనతరాసీతాదేవకాలవిపర్యయాత్ ॥ ౧౮॥ కదానురాక్షసేంద్రస్యవిధాయోరససాయకాః॥ సీతాంప్రత్యాచారి
హ్యుమిశేకమున్మన్మజ్జమానం॥౧౯॥కదామఖలుమాంసాన్వీసీతాసురమతోవమాసోత్రాంతాకంఠనూలంభ్యమోక్ష్య
త్యానందజంపయః॥౨౦॥కదాశోకమిమంఘోరంమైథిలీవిప్రయోగజం॥ సహసావిప్రమోక్ష్యునివానశ్శుభ్రేతరంయ
థా॥౨౧॥ఏవంబిలవతస్తస్యగత్రరామస్యనీపతః॥ దినక్షయాత్పందరుదిర్భానుగోస్తమపాగమత్ ॥౨౨॥ఆత్మాసితో
లక్ష్మణేనరామస్సంధ్యాయుపాసతేస్త్రురకమలవత్రాక్షింసీతాంశోకాకుట్యతః॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేపంచమస్తర్గః
లంకాయాంతుకృతంకమఘోరంవృద్ధ్యభయావహం॥ రాక్షసేంద్రోహనుమరాశేత్రేణమహావ్యనా॥అ
బ్రవీద్దాగ్రహస్ఫురాత్పాహిర్యయాకింబిదవద్యుభా॥ ౧౪॥ ధర్మితాచంద్రవిహారలంకామప్త్రసహాపురి॥ తేనవానర
మాత్రేణవృష్టాసీరావజానకీ॥ ౧౫॥ పాపాదోధర్మితత్వైత్యేప్రవరాక్షసాపాలాః॥ ఆదిలావపురిలంకాన
రాయాజనుమతాకృతా॥ ౩౪॥ కింకిరీమృదాద్రంబంకింవాయస్తమనంతరం॥ ధవళానంస్సమభాంయత్యుత్పతం
సుకృతభద్రవేత్ ॥౪౪॥ మంత్రమూలంహిమజయంపాపహరార్యావనస్సినః॥ తస్మాద్వైర్యోచయేమంత్రంరామంద్ర
తినుహాబలాః॥ ౪౫॥ త్రివిధాఃపురుషాలోకేఽక్షత్రమాధనుసఃస్యమాః॥ తేహేతుసమవేతానాంగుణదోషవదావ్య
హం॥ ౬౪॥ మంత్రిభిర్హితసంయతైస్సమక్రేణమణంక్రసిణయే॥ మిత్రైర్యాపినమానాక్రేణాణాంధ్రవైరివహి
హితైఃసహితోమంత్రయత్నాయఃకర్తారంభాన్ప్రవితేయేత్ ॥ ౬౫॥ వేదమయతేయత్నంతమాహుఃపురుషాస్త్రమం
౮౪॥ఏకేభాంబిమృతేదేశోధర్మేప్రభువతేమనః॥ ఏకేకార్యాశేతువతేతమాహుమఘాధ్యమంగరం॥ ౯౪॥ గుణదో
షావనిష్ఠిత్యైత్యైవధర్మవృతాశ్రయం॥కిరీమ్యమీతియఃకార్యమిషేత్కృత్సనరాధమః॥ ౧౦౪॥ యథేమేపురుషాభివ్య
ముక్షమాధనుమధ్యమాః॥ఏవంమంత్రాపివిశ్లేయాడక్షమాధనుసఃస్యమాః॥ ౧౧౪॥ వికమత్యముపాగవ్యతాస్త్ర
దృష్టినవత్తుదా॥ మంత్రిణామంత్రనిరతాస్తమాహుమణంక్రమత్తమం॥ ౧౨౪॥ బహువ్యాప్తిమతుయోభూత్యా
మంత్రాణామథానిణయే॥ పునర్యత్రైకతాంపాప్తిఃసమంతోమధ్యమస్త్యుతః॥ ౧౩౪॥ అన్యేన్యంమతిమాన్థా
యయత్రసంప్రతిభావ్యతే॥ నవైకమత్యేత్రేయాస్తమంత్రస్సేవమథివ్యతే॥ ౧౪౪॥ తస్మాత్సుమంత్రినంసాభుభ
వంతోమతిమత్తమాః॥కార్యంసంప్రతిపద్యంతామేతత్యుత్సంమతంమమ॥ ౧౫౪॥ వానరాణాంహివీరాణాంసహ
వ్రైఃపరివారిణః॥రామోభ్యేతిపురిలంకామస్తాకముపరోధకః॥౧౬౪॥ తరివ్యతిచమవ్యక్తంరాఫువస్సాగరంసుఖం॥
తరసాయక్తరూపేణసానుజస్ఫులలానుగః॥ సమద్రముచోఽపయతివీర్యేణాన్యతరోతివా॥౧౮॥ అప్రినేపంగతేకా
త్యేవిరుద్ధేవానరైస్సహ॥ హేతంపురేవవైస్యనవస్తంసమ్మంత్ర్యితాంమమ॥౧౯॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేషష్ఠస్తర్గః॥ ఇ
తిభ్యుక్తారాక్షసేంద్రేణరాక్షసాస్తేమహాబలాః॥ ఊమఃప్రాంజలయన్యర్వేరావణంరాక్షసేశ్వరం॥ద్విష
త్పక్షమవిజ్ఞాయసీతిబాహ్యస్త్యబుద్ధయః॥అవిజ్ఞాయాత్సవక్షంచరాజానంభీమయంతిహి॥ ౧౪॥రాజన్యరిఘోకృత్య
ష్టీశాలపట్టవసంకులం॥ సుమహాన్వీలంకస్తాద్విపాదంభజతేభవాః॥ ౧౫॥ త్వయాభోగవతీంకత్వాసనిజాతాఃప
న్నదాయుధి॥ త్రైలాంశిభరాసాన్వీత్యైర్భువభిరావృతః॥ సుమహాత్రాదనంకత్వావశ్యేదేవదండకృతః॥౪॥సమహే
శ్వరసఖ్యేనదౌఘ్యమానస్త్యయావిభో॥ నిజితశస్త్రమరేరోషాల్లకపాలామహాబలః॥౫॥ వినిహత్యవయత్యోహున్వా
గ్నిభ్యవశవిగృహ్యచ॥ త్వయాత్రైలాంశిభరాద్విమానమిదమావృతం॥ ౬॥ మయేనదానవేంద్రైరత్సవ్యయాభ్యుఖ్య
మచ్చతా॥ దుహితాతపభార్యాభేదక్షారాక్షసపుంగవ॥ ౭॥ దానవేంద్రీయభుగ్నామమీర్యోత్పిక్తీమరానదః॥ వి
గృహ్యవశమాసీతంకుంభినస్యాన్సుభివహః॥౮॥ నిజితాస్త్రైమహాబాహునాగాకత్వారసాతలం॥ వాసుకేస్త్రక్షక
శ్శంభోఽటిచవశమావృతా॥ ౯॥ అక్షయాలలంతశ్యశూరాలభవరాఃపునః॥ త్వయాసంవత్సరంయధ్వానమరే
దానవావిభో॥ స్వబలంసముపాత్రిశ్యసీతావశమరిందమ॥ మాయాశ్చౌధిగతాస్త్రప్రబావోరాక్షసాధిప॥ (నీతితా
స్సమరేరోషాల్లకపాలామహాబలాః॥ దేవలోకమితోగత్వాశ్రకత్వాపివినిష్ఠితః॥) ౧౧॥ శూరాశ్చబలవంతశ్చేవరు
ణస్యసతారణి॥ నిజితాస్త్రైమహాబాహువతరుర్విధబలానుగాః॥ ౧౨॥ మృత్యుదండమహాగ్రాహంశాల్మలీదు
మమండితం॥ కాలపాశమహాబిందియమకింకరపన్నగం॥ అవగాహ్యత్వయారాజాయమస్యబలసాగరం॥జయశ్చవిపు

యోగిని పాదీమ్యుర్యుక్త్యప్రతిపేక్షతః॥ ౧౮॥ సుయద్దేవతేన ద్వేలోకాన్తద్రవలలిఖితాః॥ ౧౮౪॥ క్షుద్రిష్టబాహుభి
 ర్విరైశ్శక్త్యత్యులపరాక్రమైః॥ అపేద్వసుమతిపూర్ణాహమహద్భిరవహపదైః॥ ౧౮౫॥ తేహంపీర్వగుణాత్పాపైరం
 మోరామహారణే॥ ప్రసహ్యతేత్యయారాజహతాఃపరమదుఃఖయాః॥ ౧౮౬॥ పద్మపాకంసుహారాజశ్రమోజస
 వాసరా॥అయమేకోమహాబాహురింద్రజ్యోతసువ్యతి॥ ౧౮౭॥ అనేసహిమహారాజమాహేశ్వరమనుత్రమం॥ఇ
 స్త్వాద్యుజ్జంవరోబధ్ధిలోకేపరమసులభః॥ ౧౮౮॥ శక్తితోమరమీనంపక్షిణ్ణాంశ్రేష్ఠేనం॥ గజశ్చపనంబా
 ధమశ్వమండుకనంకులం॥ రుక్మాదిత్యమహాగృహంమరుద్వసుమహూరగం॥ రథాశ్వగజతోయాగుంపదాలిపు
 లివంసుహతే॥ అనేసహిమహారాజ్యదేవానాంబలసాగరిం॥గృహీతోదైవతపరిలంకాంచాప్రవేశితః॥ ౧౮౯॥
 తామహరియోగాచ్చమస్త్యంబరవ్యత్రహం॥ గతస్త్రివిష్టవంరాజస్వశ్చదేవనసుస్పృహః॥ ౧౯౦॥ తమేవ్యంమ
 హారాజవిస్మయేంద్రజితంసుతం॥ యావద్దానరసేనాంతాంసరామాంసయతిషమయం॥ ౧౯౧॥ రాజన్నానదయక్త
 యమాగతాపౌక్త్యతాజ్ఞానాత్॥ హృదితైవత్వయాకార్యాత్వంవధిస్యసీరాఘవం॥ ౧౯౨॥ ఇతిశ్రీమద్యుక్తకాండే
 నప్రమస్సగః*****తతోనిలాంబుధిన్ద్రప్రహస్తానామరాక్షసః॥ అబ్ర
 విత్ప్రాంబలిర్యాన్యంతురస్సినాపత్యదా॥ ౧॥ దేవదానవగంధర్వాఃపితృచవతగీరగాః॥ నత్యాంధకరయతుం
 చక్రైఃకీలంపురన్యసంకరాణే॥ ౨॥ సర్వేత్రమత్రావిశ్యప్రావందితాస్సృహనామతానహిమేజితౌగచ్ఛేజ్జేవస్వనగోప
 రః॥ ౩॥ సర్వాంసాగరపర్యంతాంసత్రైలవనకాననాం॥ కరోమ్యవాసరాంభూమిమాజ్ఞావయతుమాభవా॥ ౪॥
 తాంతైవవిధానానివాసారద్రశశివర॥ నాగనివ్యతితేమఃఖంకిదదాత్మావరాధజం॥ ౫॥ అబ్రహ్మీనుసంప్రద్యో
 దున్మత్సీనామరాక్షసః॥ ఇదంనక్షమోనిహిసర్వేహంకంసంప్రదహం॥ అయంపరిపశీభూయఃపురస్సాంకఃపుర
 స్సచ॥ శ్రీమతోరాక్షసేంద్రస్యవానరేంద్రప్రథమణం॥ ౬॥ అబ్రిన్మహాకేశవాత్తేజీవితఃహ్యనివాసరా॥
 ప్రవిష్టాసాగరంభీమమంబరంవారసాతలం॥౭॥ తతోబ్రహ్మీనుసంక్రుద్ధోవజ్రదంష్ట్రోనిహాబలః॥ ప్రహృహ్యపరిఘం
 ఘోరంమాంసశరీణితహిషితం॥ ౮॥ కింహోసానుమతాకార్యర్థమజ్ఞానతపస్విన్॥ రామేతిత్వదిగ్ధక్షాంసంసృగీహేస
 రత్మజే॥ ౧౦॥ అద్యరామంసంసృగీవపరిఘేణసంత్కటం॥ అగ్నిహ్యనిహాత్వైకోవిశ్వభృహరివాహసిం॥ ౧౧॥
 ఇదంసుమావరంవాక్యంశృణురాజస్పదిచ్చసి॥ ఉపాయుతీలోహ్యేనజయేచ్ఛసృగీనశంధితః॥ ౧౨॥ కామగూఢప
 రాశ్చూరాస్సభీమాభీమదర్శనాః॥రాక్షసావాసహసాగీశరాక్షసానివిస్మితాః॥ కామతస్థమపసంగమ్యదిభ్రతోమా
 నుపంపపుః॥ సర్వేహ్యసంభగీమాధూత్వాబువంతురఘునత్రమం॥ ప్రవితాభరతేనస్మభ్యాద్యాగీవయమీయసా
 (తవాగమనముద్దిశ్యశక్యమాత్మయంత్వితీ)॥ ౧౪౪॥ సహిసేనాంసముద్ధావ్యక్షప్రమేహోవయాన్యతి॥ ౧౫॥ తతోస
 యమతస్తూణాంశాలతశ్రీగదాధరాః॥ చాపబాణానిహస్తాచ్చత్వరితాస్త్రత్రయాఃపహ॥ ౧౬॥ ఆకాశేగణతస్థిత్యా
 హత్వాతాంహరివాహినిం॥ అత్తశత్రుసహపవస్త్యపావయామయమక్షయం॥ ౧౭॥ ఏవంఘోషవనర్చేతామనయం
 రామలక్ష్మణౌ॥ అవశ్యమపనీతేనజహతామేవజీవితం॥ ౧౮॥కౌంభకణిశస్తతోపీరోనిఘంభోనామపీర్వవా॥ అబ్రహ్
 మ్నరమకుప్థోరావణంలోకరావణం॥ ౧౯॥ సర్వేభవంతస్త్వంతుమహాగాజేనంగలాః॥ అహమేకోహాహ్యనిరా
 ఘువంసహలత్మణం॥ సుగ్రీవంచహనూమంతంసర్వానేవచహారా॥ ౨౦॥ తతోవజ్రహనుర్నానురాక్షసేవర్వ
 తోపమః॥ కుర్ధ్వవరిలిపాస్వక్త్రీంజిహ్వయావాక్యమబ్రవీత్॥ ద్వైరంబర్యంతుకార్యాణిశివంతోవిగతజ్వరాః॥ ఏ
 కోహంధక్షమమహితాంసర్వార్వాహరియాధవా॥ స్వస్థాఃక్రీడంతుగత్కింతాఃపిబంతోమధువానుజీం॥ అహమే
 కోపధిహ్యనిమగ్రీవంసహలత్మణం॥ అంగదంచహనూమంతంరామంచరణసుంజరం॥ ౨౨॥ ఇతిశ్రీమద్యుక్తకాండే
 అష్టమస్సగః*****తతోనిఘంభూరభనస్సూర్యతత్పురహాబలః॥ సుప్తఘ్నా
 యజ్ఞహరీరక్షామహాపార్శ్వోవాకేతుశ్చమధఃదోరశ్చకేతుశ్చరాక్షసః॥ ఇంద్రజిచ్చమహాతేజో
 బలవాఽరావణాత్మజః॥ ప్రహస్తోగ్రహిమాపాక్షోవజ్రదంష్ట్రోనిహాబలః॥ ధూమాంతోనిహయమథాచ్చై
 వరాక్షసః॥ పరిఘానుష్టసాన్వాసీన్నక్రీమాలపత్యధా॥ చాపానివనబాణానిధ్వాంశ్వేనిహయతేజితాః॥ ప్రహృ
 హ్యపరమకుప్థాఃసముత్పత్త్యవరాక్షసాః॥ అబ్రిన్వానివణంసర్వేప్రవిష్టాఇవతేజసా॥ అద్యరామంపధిహ్యని
 స్సృగీవంచసంత్కటంకృపణంచహనూమంతంలంకాయేనప్రథమితా॥ ౬॥ తాన్సహితాయుధాన్సర్వాన్యరయ
 త్యాభిషణః॥ అబ్రవిత్ప్రాంబలిర్యాన్యంపునఃప్రత్యవవేశ్యతా॥ ౭॥ అపునిహస్తైస్త్రివిస్తాతయోధాఃపౌష్ట
 నశక్యతే॥ తస్యవిక్రమకాలాంస్తాన్యతానామమనఃపిః॥ ౮॥ప్రమత్రవధియక్ష్మేమదైవేనప్రహ్యతేషుచ॥ విశ

మాస్తాతసన్ధ్యంతిపరీక్ష్యవిధినాకృతాః || ౯౯ || అప్రమత్తంకథంతంతువిజిహ్నుబలైస్థితం | జితరోషందురాధమంప్రథ
మాయతుమచ్చక || ౧౦ || సముద్రంబంఘయత్సామృతంఘోరంనదగదీపతి | కృతంహనుమతాకమృదుషంఘోరంతరగ్ర-
యైతవా || ౧౧ || బలస్యవరీషేయాదీర్యగోచరశాచరాః | పరేషాంసహసావజ్ఞానకరణవ్యాకథంచస || ౧౨ || కించరా
క్షనరాజస్యరామేణాపకృతంపురా | ఆజహరజనసానాస్యస్యధారాయంతస్సినః || ఖరోయద్యతివృత్తస్తూరామెణ
వాతరణే | అవశ్యంత్రాణీనాంవ్రాతారక్షితవ్యాయథాబలం || ౧౩ || .....
అయశస్యమనాయవ్యంపరదారాధిమర్శనం | అథాక్షయకరంఘోరంపావస్యచపునర్భవం | పితృన్నిమగ్నంవైదేహీభ
యంసస్సుమహాభవే | ఆప్యతాసాపరిత్యాజ్యాకలహాభావృత్తేనకిం || ౧౪ || ననఃక్షయంబీద్యనతాతేనదర్శనమర్చి
నావైరంధిరభావకంకర్తృందీయతామన్యమైధిలి || ౧౫ || యావన్నసగజాంసాశ్వాంబహురత్నసమాకులాంపురీందాగ
యతేవాశ్చేదీయతామన్యమైధిలి || ౧౬ || యావత్సుఖేనామహాతీడుర్ధ్వహారీహామిషీ | నావసంబంధతినీలంకాంతావ
త్సీతాప్రదీయతాం || ౧౭ || విన్యేధిపురీలంకామారాస్పర్శేచరాక్షసాః | రామస్యదయతావత్సీన్యయనయదీయ
తే || ౧౮ || ప్రసాదయత్సాంబంధుత్వామగ్రదుష్టవచనంమమ | హితంవద్యమహంబూమిదీయతామన్యమైధిలి || ౧౯ ||
పురాశరయున్యమరీచినన్నితాన్వహగ్రంభాన్ సున్యధాన్యసాత్మజః | స్మృత్యేమోహావిజిహ్వావధాయతేప్ర
దీయతాందాశరథాయమైధిలి || ౨౦ || త్వజన్యకీపంసుఖధర్మనాశనంభజన్యధర్మరంజితీకీవర్తనం | ప్రసీదతేవేమసపు
త్రబాంధవః | ప్రదీయతాందాశరథాయమైధిలి || ౨౧ || షిధీషణవచన్పుత్వారావణోరాక్షసేశ్వరః | వినజాయత్సా
తానార్యాప్రదివేశస్వకంగృహం || ౨౨ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే సమప్తస్కంధః *****
తతః ప్రత్యుపనిప్రాప్తేప్రాప్తదృక్భావ నిశ్చయః | రాక్షసాధిపతేర్వత్సభీమకర్తృవిభీషణః || శైలాగ్రచయ
సంకాశంశైలశృంగమివోన్నతం | మవిభక్తమహాకృష్ణంమహాజనపరిగ్రహం | మతిమద్భిన్నసహమాత్రైగనురక్తైరధిష్ఠి
తంరాక్షాస్తృప్తవర్యాస్తృప్తవరీరక్షితం | మత్తమాతంగగన్యావైవ్యాకంకురీతమారుతంశంభూషమహా
ఘోషంయూర్ధ్వనాదానునాదితం | ప్రవదాజనసంబాధంప్రజన్మితమహావళం | తప్తకాంచనరహ్మహంభూషణీత్తమ
భూషితం | గంధర్యాకామహాసమాబయంమరుతామన | రత్నసంచయంసంబాధంభవంభోగినామన | తంమహా
భ్రమివాదగ్యస్తేజోవిస్తృతరత్నీనాన్ | అగజస్యాలయంవీరః | ప్రదివేశమహామృతిః || ౨౩ || పున్యాభిమత్యాహఘోషాం
శ్వవేదవిష్కృతదాహృతాన్ | శుభ్రావసుమహాతేజాత్రాతుర్విజయసంక్రీతాన్ || ౨౪ || పూజితానాధిపాత్రైశ్చనర్సి
న్సిన్సుహనోక్షతైః | మంత్రవేదవిదోవిచితాచరన్యమమహాబలః || ౨౫ || సపూజ్యమానోరక్షాభిదీప్యమానస్సృతేజ
సా | ఆసన్ధ్యంమహాబాహుర్వనందేధనదానుజం || ౨౬ || సరాజదృష్టిసంపన్నమాసనంహేమభూషితంజగమునముదా
సారంప్రయజ్యచారకోమిః || ౨౭ || సరావణంమహాత్మనంవిజనేయంత్రిసన్నిధౌ | ఉవాచసీతమన్యురభావచనంహే
మనిశ్చిణం || ౨౮ || ప్రసాద్యత్రాతరంజ్యేష్ఠంసాంత్వేవోవస్థితక్రమః | దేశకాలార్థసంవాదీప్యత్యలంకపరావరః || ౨౯ || య
దాచభృతివైదేహీసంప్రాప్తేనాంపురీంతవ | తదాప్రభృతిదృశ్యంతేనిమత్తాన్యశుభానః || ౩౦ || సస్ఫులింగస్సకూ
మాత్సిన్సుకసాహకలుషాచరః | మంత్రసంధక్షితోన్యగ్నసమగ్గభివర్తతే || ౩౧ || అగ్నిస్థైవ్యగ్నితాలాసుతభాత్రప్య
ష్టలిషుగ్ర | సరిస్థపాణిదృశ్యంతేహాద్యేచనసీపీతికాః || ౩౨ || గహంవయాంసంసగ్నానివిమదావీరకుంజరాః | దీనమ
శ్శ్వాఃప్రహేషంతేనచగ్రాసాధినందినః || ౩౩ || ఖరోస్త్రాశ్వరథారాజాభిన్నరోమాఃప్రవంతినః | సన్యభావేవతిష్ఠం
తేవిధావైరవిందితాః || ౩౪ || బాయసాస్సంఘతఃపూరావ్యాహరంతినమంతతః | సమవేతాశ్చస్యశ్యంతేవిమానా
న్గీసంసంఘతః || ౩౫ || గృధ్రాశ్వసరీయంతేఫరీమపరిపిందితాః | ఉపవన్నాశ్వసంధ్యేద్యేవ్యాహరంశృణవంతివాః ||
౩౬ || ప్రవ్యాదానాంమృగాణాంచపురద్వాదేషుసంఘతః | శ్రూయంతేవిపులాఘోషాస్సవిస్మయాజగధునిస్సనాః ||
౩౭ || తదేవంప్రయతేకాశ్యేప్రాయశ్చిత్రమింతంక్షునం | రోచతేయదివైదేహీరాఘవాయప్రదీయతాం || ౩౮ || ఇంద
యావివామోహాన్యోభారాన్యవ్యావృత్తంసయం | త్రైలాపితమహారాజనదోమంతరుణమర్హసి || ౩౯ || అయంచదీప్సన్
స్యస్యంసన్యాసితవత్కృత్ | రక్షసాంరాక్షసీనాంచపురస్యాంతఃపురస్య || ౪౦ || త్రావతేహాస్యమంత్రస్యవృత్తా
స్యస్యమంత్రణః | అవశ్యంచమయానాచ్యయన్యక్షమపివాత్రుతం || ౪౧ || సంప్రధార్యయథాన్యాయంతగ్మవాకా
కుంజన్తలి || ౪౨ || ఇతిష్టమిత్రాంతంమధ్యేత్రాత్రాత్రాతరమూచివాన్ | రావణంరాక్షసశేష్ఠంవత్సవేతద్విభీష
ణః || ౪౩ || హితంమహాధర్మంమృదుహేతుసంహితంవ్యతీతకాలాయతినంప్రతిక్షమం | నిశమ్యతస్వాకృతముపస్థితజ్వరః
ప్రసంగవాసుత్తరమేతదబ్రవీత్ || ౪౪ || భయంసవశ్యామితకృత్విదవ్యహం సరాఘఃప్రాప్యగ్రీవాతుమైధిలి |

సుతైస్సహౌదైరపిసంగతః కథంముగ్రతస్థానస్యతిలక్మణాగ్రజః || ౨౪ || ఇతీదముక్త్యాసురపైవ్యనాశో మహా
 బలస్సంయతిచందవిద్రుమి | దశానలోభాతరవాస్త్రవాదినంవినజాయామానోదావిభీషణం || ౨౫ || ఇతిశ్రీమద్యుధ
 కాండే దశమస్కంధః. * * * * * పరమావ్యక్తే రాజాన్వేషిణీ కామమోహితః | అసం
 మానావ్యనుప్యదాంపాపాపాపనకమాణా || ౧ || అతీతసంయతా రతస్మిన్వై యుగ్ధరామణి | అమాత్రైశ్శనుహృ
 య్భిశ్చనువ్రతకాలమహస్యత || ౨ || సహేమజాలవిగతంహరిణిమహాపీతం | ఉపగమ్యపిపీతాన్వమాచుర్యోహామహోర
 థః || ౩ || తమాస్థాయరథశ్రేష్ఠంహతోమేఘసంసస్వనం | ప్రయయాగాక్షసశ్రేణీవతః గ్రీవస్థాంప్రసరి || ౪ || అనిచన్యథ
 రాయోభాస్సరయ్యుగళరాన్వతా | రాక్షసాదాక్షసేంద్రస్యపురీషస్సంద్రస్థిత || ౫ || నానాపీతతమేవ్యనానా
 భూమణ్మణాః | సాన్వైకజ్యేష్ఠవత్శ్రేష్ఠంపరీవార్యయయున్వతః || ౬ || కృతేశ్వరీణాభ్యామిమంశైశ్చవరంశ
 ణైః | అనామైశురకాశగ్రీవమాక్షీదన్యవారిభిః || ౭ || గజావగిమహస్తాశ్చతక్షితోమరంబామహిమరన్యస్థరాశ్వా
 న్యేతథాన్యేసాలపాణయః || ౮ || తతస్త్వారసమాప్రాణాంసంజ్ఞతేనస్వహోమహాః | సుములశ్చంభరశ్చన్వస్థాంకచ్చుత్తి
 గాఃకే || ౯ || ససేమిహేషిమహాహస్తమాసాభివిదామయః | గజమాగ్రాంప్రయోజన్యంప్రపేదేమహారథః || ౧౦ || విమ
 లనాతపత్రాంప్రసృహేతపరశోభతః | సాంసరలభాక్షసేంద్రస్యపూణః సాధితయథా || ౧౧ || హేమవంజగ
 థ్యేతథన్యస్థాన్వతగ్రహే | వాచురవస్యతేవాన్యరేజసుస్సన్వితక్షితే || ౧౨ || తేష్వరాజయన్వవేరభస్సంపుణిపింగా
 రాక్షసారాక్షసశ్రేష్ఠంశిరోభిన్నంపంచ || ౧౩ || రాక్షసప్రమాదమావస్యన్యయోభిశ్చరన్వితమశ్చఅససాదహోమహోలే
 జాన్వభూమపిహాంశుభాం || ౧౪ || ముద్రరజతగ్గూణంపశున్వతీకాంసరాం | విరాజమానేవపుమాన్యవస్త్వార్థగ
 చ్చదాం || ౧౫ || పితౌవతతైన్వద్భిరభిన్వస్తాంసదాశుభాం | సవిదేవేతమహాతేజాన్యశ్చరాంవిశ్వకర్మణాం || ౧౬ || తస్యాంశు
 మాన్యసయంప్రియకాజినసంవృతం | మహాతేనాశ్రయంభజేరావణివరమానసం || ౧౭ || తతశ్చాసేన్వరవనాతా
 స్త్రఘువరాక్షమాః | సమానయతమేక్షిప్రమహైరాకారాక్షసాని || ౧౮ || కృత్యన్యస్థిమహాగ్గూణంసమర్కమామహోమహా
 తీ || ౧౯ || రాక్షసాన్వన్వవశ్యుక్త్యాలంకాయాంపరివత్రముః | అమగేహమహస్థాయవిహారయన్సేమచిత్రాన్వేషు
 చరత్సానిసేవయంతోహ్యభీతవత్ || ౨౦ || తేరథాకారుదిరానేరీదృష్టానేరీవృక్షయాః | నాగానన్యేషురుహ్యగ్గ
 న్దుత్తైశ్చకేవదానియః || ౨౧ || సాపురీషరమాక్షిణాకరథమంజరవాజభిఃసంపతన్మిద్భిరున్వేగిమన్మిద్భిరీవాంబరం || ౨౨ || కే
 వాహనాన్యవస్థావ్యయానానివిధానిచ | సభాంపన్మిద్రవితశస్సంహరిమహామన || ౨౩ || రాక్షసేపాశ్చాస్మాన్వామ
 రాక్షాశేప్రతిపూజితాః | కీరేష్వన్యేప్రియస్వస్యేమామా కీరీమహామితే || ౨౪ || తేన మేన్యవస్థాయాంవైరాక్షసానా
 జశాననాత్ | యథాన్యమవతస్థుప్తేరావణంరాక్షసానిపం || ౨౫ || మంత్రణశ్చయథాముఖ్యాశ్చయథాశ్చేషుపండి
 తాః | అమాత్యైశ్చనుహోపేతాన్వన్వజ్జామద్భిదర్శనాః | సమీయన్ప్రతరతః || ౨౬ || సూరాశ్చబహువన్దా | సభా
 యాంహేమవతోయాంసరస్వస్థాన్వయన్వై | రమ్యాయాంరాక్షసేంద్రస్యసమీయన్ప్రతనంశుతః || (రాక్ష
 సారాక్షసశ్రేష్ఠంపరివార్యవశ్యతే) || ౨౭ || తతోమహాజ్ఞాపులంఘయుగ్రంవరంభం హేమవిదిప్రీతాంగం | శు
 భంసమాస్థాయయయానోస్వీవిభీషణస్సంసదమగ్రజస్య || ౨౮ || సప్రార్థజాయారజత్వశంసనామాభవశ్చాన్వ
 గతౌవనందే | శుశఃప్రహస్తశ్చశ్చైవ తేభ్యోదగ్ధాయథావాంఘ్యగళాసాని || ౨౯ || సువల్లనానామగోభూమకాసాం
 సువాససాంసంసదిరాక్షసానాం | తెమాంసరాధ్యగతుచందనాసాంప్రత్యగంధాశ్చవపున్వసంకారాః || ౩౦ || స
 మక్రుశురాన్వపుతమాహాశ్చిత్తభాసదోవైవ జజ్జబురుత్తైవ || సంధ్యాదాస్సర్వసహోగ్రవీర్యాభిమతాస్సత్యేనదృశు
 శ్చాననం || ౩౧ || సరావణిత్రుభృతాంమనస్సినాంసహలరాంసమితోమానసస్య | తస్యాంసభాయాంప్రభాయా
 చకాశేనశ్చసమాసామివవజ్రహస్తః || ౩౨ || ఇతిశ్రీమద్యుధకాండే పంచదశస్కంధః. .... *

సతాంసరివదన్యతస్మిన్సంమీక్యసమితిజయః | ప్రహోదయామాసతదాప్రహస్తంవాహినివతిం || సేనావ
 తేయథాతేయశ్చతవిద్యైశ్చతుర్విధాః | యోధాసద్ధికరత్నాయాంతథావ్యాదేష్టుసహాని || ౨ || సప్రహస్తఃప్రహేతా
 జ్ఞాదిక్షణావ్రాజశాసనం | విగత్పదస్థలంసర్వంబహిరంతశ్చనుందిరే || ౩ || తతోవిదిక్షిప్తబలంపుష్కలగ్రంసప్తయే | ప్ర
 హస్తఃప్రముఖరాజ్ఞోవిషసాదజగదవ || ౪ || నిహితంబహిరంతశ్చేబలంబలవశస్తవ | కురుష్వాదినాఃక్షిప్తయదభి
 పీతమస్తతే || ౫ || ప్రహస్తస్యవశ్యుక్త్యారాజారాజ్యహితేరతః | సుఖైపుస్సుహృదాంశుధ్యేవ్యాజహారసరావ
 ణః || ౬ || ప్రియాప్రియమఖండుఖంబాలభాలాభోపితాహితే | ధర్మకామార్థశ్చశ్రేణుయాయమర్హ్యగతేదితుం || ౭ || సర్వ
 కృత్యానియన్వభిస్సమారంభానిసర్వథా | మంత్రకర్మనియక్తానిసజాతువిఫలనిమే || ౮ || ససేమగ్రహసత్కతైర్గురుభి

రివవాసవః | భవద్భిరహమత్సద్ధంపుత్యశ్చిరీయమవాప్నుయాం ||౯|| అహంతుభులుసర్వాన్వస్సుమభాఽయశుమద్భరః |
 కుంభకర్ణస్యతుస్త్వపాన్సేషుమమభామహదయం ||౧౦|| అయంహిమప్తశ్చైతానాంకుంభకర్ణోమహాబలః | సర్వశస్త్ర
 భృతాంముఖ్యస్థితదానీంసమస్తీతః ||౧౧|| ఇయంచందకారణ్యాదానీంస్సమహిష్టిప్రియా | రక్ష్యాభిశ్చరితాదైవో
 దానీతాజనకాత్మజా ||౧౨|| సామేవతయ్యానురోధుమిచ్చత్యలసగమిన్ | త్రిమలోకేషుచాన్యామేనసీతాసద్భరీష
 తా||౧౩|| తనుమధ్యాప్యభుశ్శ్రీశీశారదేంమన్విభాననా | హేమచింబదిభాసామ్యానాయేవమయస్సర్వితా||౧౪|| సులో
 హితలతాన్త్రోచరశానుప్రత్యేతాద్రష్టాన్తాన్రసఖాతస్యాదీప్యతేమితరీరజః ||౧౫|| హమతాగ్నేరర్చిసంకాశామే
 నాంసారిమివప్రభాం | (న్యస్తాన్సీతాంవిశీలాక్షీంకామస్యవత్మేయివా) ||౧౬|| ఉన్నసంపదసంపల్లవేభులంశా
 నులోచనం | వశస్త్వందావశస్త్రస్యాఃకామస్యవత్మేయివా ||౧౭|| కోధమాషాసమానేనమర్చ్యకరణేనవశోక
 సంతాపిత్యేనకామేనకలుషిక్యతః ||౧౮|| సాతుసంవత్సరంకాలంమామయావతభూమిన్ | ప్రతీక్షమాణాభద్రారంగా
 మమాఅతుల్యచనా||౧౯|| తస్యయాచాననేత్రాయః | ప్రతీక్షాతంపవశ్యుభం ||౨౦|| తోహంసంతతంకామాద్యాతోహ
 యథవాప్నవ||౨౧|| తస్మాదేవసంహరమక్రూధ్యముత్తరంవివనాకః||మహాసత్సవనాకీణంతోవాదశరభాన్యజో||౨౨|| అ
 భవాకపిన్ద్రేతవక్తృతంకదనంమహతే ||మజ్జేఽన్యఃకార్యగతయోబ్రూతయస్యనుధామతి||౨౩|| మానుషాన్యైభయం
 నాస్తితథాపితుమిన్యత్యతాం ||తదాదేవాసురేయధేయప్యభిన్నహితోజయం ||తేమేభవంతశ్చత్రధా||౨౪|| సుగ్రీవప్ర
 ముఖాన్సర్గి || పరేషారేనుమద్రస్యపురసగ్భ్యస్సపాన్యజో | సీతాయాఃపదవీంప్రాప్తానంప్రాప్తావరుణాలయం ||
 ౨౫|| అదేయానయభాసీతావధ్యోవశరభాన్యజో | భవద్భిమంత్రితాలమంత్రమ్మనీతంచాభిధీయతాం || ౨౬ || సహ
 శక్తింప్రసక్త్యామజగత్సన్యన్యకస్యదత్ | సాగరంవానరైస్సీత్యాన్ నిశ్చయేనజయోమమ || ౨౭ || తస్యకానుపరిత
 స్త్యుతవ్యసనీదేవితం | కుంభకర్ణఃప్రమకోధవచనంచేదమబ్రవీత్ || ౨౮ || యదాతురావస్యసలక్ష్యణస్యప్రసహ్యాసీ
 తాభుసాఇహోహృతా | సక్యస్సమీక్ష్యైవసమన్వితంతదాభజేతద్ధైర్యయమనేయాముసం||౨౯|| సర్వమేకమహా
 రాజ్యతమప్రతిమంనవ | విధీయేతసహస్త్విధిరాదావేవాస్యకర్మణః ||౩౦|| న్యామేనరాజకార్యాణ్యయకరోదిద
 శానస | సససంతప్యతేపశ్చాన్వీన్వితార్థమతిర్వృషః || ౩౧ || అసుపాయేనకర్మాణివిపరితాపయానిన | క్రియమా
 ణానిమవ్యంహేమపీష్యప్రయతేష్విన || ౩౨ || యవశ్చాత్పూర్వకార్యాణీర్మాణ్యధిచిక్షతః | స్థూర్వంపావరకార్యా
 నీనసవేదనయానయా || ౩౩ || చపలస్యతుక్త్యేషుప్రసమిక్ష్యాభికింబలం | క్షిప్రమస్థేపవన్యంతే క్రౌంచస్యభువిప
 ద్విజాః || ౩౪ || త్వయేదంకుహదార్థంకార్యమప్రతిచింతితం | దిష్ట్యాత్వాంసావశదా | మోవిషమిత్రమివామిమం ||
 ౩౫|| తస్మాన్వైద్యానమరభంకర్తవ్యమప్రతిమంపరైః | అహంసమికిరిహ్యమిహత్వాత్రయోన్స్తవపాదసం || ౩౬ || అ
 హమత్సాన్యయహ్యనితక్రౌంచస్తవపితాంవతే | యదిశక్రవివన్యంతోయదిపావకమారుతో || తావహంయోధయ
 మ్యామిమనేరమరుణావమ్ || ౩౭|| గృహాతశరీరస్యమహాపరిఘయోధిసః | నదతస్త్రీక్షణంప్రీన్యవిభియాదైన్యపురం
 దరః || ౩౮|| పునర్లాంబద్విధీయేనశరేణేహానిన్యతి | తతోహంతస్సపాన్యామిరుధిరంకామమాత్సవ || ౩౯|| వధ
 సన్తైదాశరభేస్సృజానహంజయంతమాహతుకామహంయతిష్ఠే ||మాత్సాచరామసంపలక్ష్యణేనభాదామిసర్వాహరి
 యుధముభ్యాం || ౪౦|| రమస్త్వకామంవివిచార్యైవాన్యసేంకురుస్త్వకార్యణిసాతానివిజ్ఞానః || మయూతురామేగ
 మితేయమత్కయంవిరామ్యసీతావతగౌభవిన్యతి || ౪౧|| ఇతిశ్రీమద్భగవద్గీతాంధ్యోదతస్సర్గః ||*****

రామంతుద్ధమాజ్ఞాయమహావీర్యోన్యమహాబలః | మహాతాపహనుసంచిత్యప్రాంబలిర్యాక్రమ్యబ్రవీత్ ||
 ౧|| యఃఖిల్యపివనంప్రాప్యమృగవ్యాధిసహాతులం | నపిభేష్మధుసంప్రాప్తంసరగోబాలిశోభవేత్ || ౨|| ఈశ్వరస్యే
 శ్వరకోస్త్రితవతతుస్రిబహుదా | రమస్సనహస్తదేహ్యోశసూనాక్రమ్యమూర్ధను || ౩ || బలాతుర-కుటవృత్తేన
 శంస్వమహాబల | ఆక్రమ్యక్రమ్యసీతాంవైతథాభుశ్శ్మరమస్త్వ || ౪ || లబ్ధకామస్యతేవశ్చౌదాగమివ్యతియ
 న్మయం | పాప్రమపాప్రప్తకాలంవాసర్వంపరిసహిమ్యసి || ౫ || కుంభకర్ణాస్సహస్త్విభిరంద్రజిచ్ఛమహాబలః | ప్ర
 ణేషేధుతుంతర్జ్వనప్రజ్వలమివజ్జిహం || ౬ || ఉపప్రదానంసాంత్యంవాభేదంవాకుశలైఃకృతం | సమతిక్రమ్యదండేన
 సిద్ధిమర్జేహురోచయ || ౭ || ఇహాపాప్రప్తాన్యయంసర్వాన్మత్ప్రాన్స్తవమహాబల | వశేతస్త్రప్రతాపేనకరిహ్యమోన
 సలతయః || ౮ || ఏవమక్ష్మస్తదా రాజామహాపార్శ్వేనరావణః | తస్యసంపూజయన్వాక్రమిదంచపనమబ్రవీత్ || ౯ ||
 మహాపార్శ్వనిభాతత్సంరహస్యంకిందిదాత్సనః | చిరవృత్తంతథాఖ్యాన్యేయదవాస్త్రంమయాపురా || ౧౦ || పితామ
 హస్యభవసంగచ్ఛంబంపుంజిక్ష్ణలాం | చంమూర్యహాణుమద్రాక్షమాకాశేగ్నిభామివ ||౧౧|| సాప్రసహ్యమయా

భుక్తాకృతావివసనాతతః | స్వయంభుభవసంపాగ్రీప్తాల్లభితానభినియథా || ౧౨ || తస్యతత్పతదామస్తేజ్ఞాతమానీనః హస్తేనః | అగ్రసంకుమితోదేవోమూవిదంవాక్యమబ్రవీత్ || ౧౩ || అస్త్యప్రభృతీయామన్యాంబరాన్నాగ్రీంగువ్యసే | తదాతేతథామూర్ధాఘభివృణసంతయః | ఇన్ద్రహంతస్యశాపస్యభీత్యఃప్రసభమేవతాం | నారోపయేబలాభ్యైరాంస్తే దేవీంశ్చయశేతుభే || ౧౪ || సాగరస్యేవమేవేగోమారుతస్యేవమేగతిః | నైతద్ధాతేరథిర్వేద్యహ్యపాదయతితేనమాం || ౧౫ || యస్తస్మింహమివాసినసం ప్రంగిరిగుహాతయే | కున్దంమృత్యుమివాసినంప్రభోభయతుమిచ్ఛతి || ౧౬ || నమస్త్యో సీతాఽబాణాఽద్విజహ్వనివవన్నగాఽ | రామఃపత్యైతసంక్రామేతేనమానభిగచ్ఛతి || ౧౭ || క్షీణవజ్రోవస్తైర్వాస్త్రైశ్శతభాకాముకఃప్యత్రైః | రామనూదేవయన్యామఊర్వాభిరివకుంజరం || ౧౮ || తచ్ఛాస్త్రబలమాదాస్యేభతేనమహారావుతః | ఉదయోనవితాకాలేనక్షత్రాణామివప్రభాం || ౨౦ || సవాసవేనాపినహాసోపత్యమాయాధామ్యైశ్శక్యో వరుణేనవాపునః | మయాత్మియంభూహుబలేననిజఃరాపురిపురావైత్రేతవసవాలితా || ౨౧ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే త్రయోదశస్కంధః. ***** నితాచరేంద్రస్యనిత్యవాక్యంసమంభుకణఃస్యచగజఃతానాఃపిభిషణా రాక్షసరాజముఃస్వయంభూవచాక్యంహితమఃఖయత్తం || ౧ || పురోహిదాహ్వాంశ్చరభాగరాశ్చింతావివస్మన్పితృతృష్ణదంష్ట్రైః | పంచాంగులీపంచరీతితాయస్సీరామహామీన్రవీతసరాజాఽ || ౨ || యావన్నలంకాంసమభిద్రవంతివలీమఃఖాఃపర్వతశూటనూత్రాః | దంష్ట్రాయీధాశ్చైవనభాయాధాశ్చప్రదీయంభూదాశ్చరభాయమ్మైధి || ౩ || యావన్న్యుక్తాంసీతరాంసీబాణారామేరితారాక్షసపుంగవాం | వజ్రోపనామాంసవనామనమానవేగాఃప్రదీయరాం దాశ్చరభాయమ్మైధి || ౪ || భిత్వాశ్రతావస్మృతివంతితాయంపాగ్రీణాంతికృష్టేనీతుల్యవేగాః | శిలాశ్చరారామవిప్రముక్తాఃప్రహస్తేతేనైవవికన్ధసేవ్యం || ౫ || సకుంభకన్ధేంద్రజితౌనరాజాతథామహాపార్శ్వంసహూదరరామ | నికుంభకుంభాచతథావితాయఃపాంసంత్యాయుధిరాఘవస్య || ౬ || జీవంస్తురామస్యనమోఽత్యుపేక్ష్యంగుత్రస్మిన్త్రాస్యభవామరుద్ధిః | నవాసవస్యాంకగతీనవ్యత్యోర్మభాగసాతాశ్చమనుప్రవిష్టః || ౭ || నిత్యవ్యవాక్యంతుభిషీమణస్యతరిత్యవహస్తైఃవచసంబభాషే | సరోభయంవిద్యువదైవతేభ్యోహృదానవేభ్యోహృదభామతుత్యైత్ || ౮ || సయక్ష్యాంగధర్మంసహూరగభ్యోభయంసంభ్యేవతగోదైమేభ్యః | కేక్కురారామద్భువితాభయంసరేంద్రప్రభాస్మిన్తేదావత్ || ౯ || ప్రహస్తవాక్యంత్వహితంనిత్యవ్యభిషణారాజహితాసుకాంక్షి | తతోమహాత్మావచనంబభాషే ధర్మార్కామేషునివస్థుబుద్ధిః || ౧౦ || ప్రహస్తరాజాచమసహూదరశ్చత్వంకుంభకణఃశ్చయథార్కజాతం | బ్రహ్మకామంసరితన్నతకన్యాయథాగతిస్సృగఃపదధృష్టబుద్ధైః || ౧౧ || వధస్తురామస్యసయాత్వయావాప్రహస్తవైర్విరపిరాక్షసైర్వా || ౧౨ || భవేదర్కవిశేరదస్యమహాణవంతర్దుమివాష్టవస్య || ౧౩ || ధర్మప్రధానస్యసహాభ్యస్య ఇత్త్వాకువంతప్రభవస్యరాజ్ఞః | ప్రహస్తదేవాశ్చతథావిదస్యకృత్యేమతత్త్వభవంలిమూధాః || ౧౪ || తీర్థానతాయత్వవంకవత్ప్రదురాసదారామవవిప్రముక్తాః | భిత్వాశీరీంప్రవిశంతిబాణాఃప్రహస్తతేనైవహిన్తసత్వం || ౧౫ || సరావణోనాలిబలత్ప్రీతీర్షా సకుంభకణఃస్యమతోసకుంభః | నచేంద్రజిద్ధాతేరథింప్రహం త్వంవారుణేశక్రసమంసమధాః || ౧౬ || దేవాంతరోవాపినరాంతరోవాతథానికాయోలిరధోమహాత్మా | అకంఠసశ్చక్రిసమానసారీఃస్థాతుంసంత్రాయుధిరాఘవస్య || ౧౭ || అయంహిరాజావ్యసనాభిభూతోమత్తైరిమిత్రతలిమైర్భవద్భిః | అస్యాస్యతేనాక్షసనానాభేతీక్ష్ణుఃప్రకృత్యాహ్వామహిక్ష్యతారి || ౧౮ || అనంభభోగేనసహస్రమూర్ధానాగేనభిమేనమహాబలేన | బలాత్పరిక్షిప్తమంభవంతోరాజానమ్మిప్రవిమోచయతు || ౧౯ || యావద్ధిశేతగ్రహణంసమ్భుద్భిస్సమన్వయన్త్యైపరిపూర్ణకామైః | నిగృహ్యరాజాపరిక్షితవ్యోభూతైర్భద్రభాభిమబైర్మృతావేతః || ౨౦ || సంచారిణారామవసాగరేణప్రచ్ఛాద్యమానస్తరసాభవద్భిః | యుక్తస్త్వయంతారయతుంసమేత్యకాతుత్ప్రపాతాశ్చముఖవతరణః || ౨౧ || ఇదంపురస్యాస్యనరాక్షసస్యరాజ్ఞత్వవత్సం సమపృజ్ఞనస్య | సమ్యక్సీవాక్యం స్వమతంబ్రమిమి నరేంద్రప్రభాతయదదామవత్త్వం || ౨౨ || పరస్యవిద్యంస్వబలంచమద్భాస్థానంక్షయంజైవత్యైవవృద్ధిం | తథాస్వత్యేభ్యమమృత్యుమద్భ్యావదేత్తమంస్యామిహితంచమంత్రే || ౨౩ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే పంచదశస్కంధః. *****

బృహస్పత్యేమృత్యుమతేర్వచస్తస్మిన్తమ్యయత్సేవవిభీషణస్య | తతోమహాత్మావచనంబభాషేతత్రేంద్రజితైర్మురయోధముఖ్యః || ౧ || కింనామతేతాతకన్ధవ్యాక్యమనభకంజైవసమభివవన్ | అప్రీతుతయోపిభవేన్నజాతసోసీద్భవంతైవదగ్నికుర్యాత్ || ౨ || సత్సేనసీక్యేణవరాక్షసేణశ్చైర్మణైర్మణచతేజసాః | ఏకఃకుత్యేభ్యపుగుహోవిమూక్షివిభీషణస్తాతకన్ధుమహః || ౩ || కిన్నామతారాక్షసరాజపుత్రానస్తాకమేకసేవారాక్షసం | సుపాగ్నితేనా

ఏరణేసహంతుంశక్యమతోభీషయన్సమీశీరే॥ అలౌకనాథోననుదేవరాజశక్రీయయాభూమితేవేదిష్టః॥భయాదిక
తాశ్చాపిదీతః॥ ప్రవన్నాన్త్రైతేభాదేవగణాస్సమగ్రాః॥ విరావతోవిస్మరమున్నదగనిపాతితోభూమితేమయా
తుః॥ పిత్తవ్యంఠాతుమయాప్రసవ్యమిత్రాసరాదేవగణాస్సమగ్రాః॥ సోహంసురాశామపిదర్శహంరాత్రైత్యేత
నానామిరీకదాతాకథంరేంఢ్రాద్విజయోర్మతేక్రమమప్యయోప్రాకృతయోస్సువిర్భ్యః॥౭॥ అశృంధకల్పస్య
యూననస్యంబదోజసన్తద్భవననితద్భుః॥ తతోమహాభౌంవచనంబభాపేషీభీషణశ్చేత్రభృతాంవరిష్టః॥౮॥ సతాత
మంత్రేతవశ్చయోస్వి బాలస్త్రయద్యాభ్యుపివన్వబుధిః॥ తస్మాద్వియయామ్యత్పివనాశీనాయ నహాభూపాంబలువి
ప్రలప్తం॥౯॥ పుత్రప్రవాదేనితరాణస్యస్యసింధ్రవిక్రమఖుశీకేత్రుః॥ యస్యేత్యశంరాకువతోవనాశంసితవ్య
మోహదమనస్యసేత్వం॥౧౦॥ త్వమేవమధ్యశ్చనుమద్భుశ్చస్వనచాపివశ్యయభహనయన్భ్యాం బాలస్యభంసాహసి
కంవయోక్తిసాదేశయన్మంత్రికృతాంసమిపం॥౧౧॥ మూళః ప్రాల్భుమనయోపవన్వప్త్యస్యభావోల్బుమతిర్భ
రాత్తు॥ మూర్ఖస్త్యమన్యంతనుమద్భుత్యత్పసింధ్రజిద్వాలతయాత్రిపి॥౧౨॥ కోబ్రహ్మదండద్రవసమప్రతాశా
సర్పిత్వత్యోకాలంకాతహాతా॥ సహేతహాతౌయమదంపితల్పాన్సమక్షముక్తాస్యరామవేణ॥౧౩॥ భనాసరత్నాని
విభూషణానవాసానివిద్యానిమణీంశ్చచిత్రాః॥ సీతాంశరామాయనివీర్యదేవీవసేసురాజన్మహామిత్రీహః॥౧౪॥
ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - పంచదశ స్కంధః. ***** సువివిష్టంహిమంవాక్యముక్తవంశంవి
భీషణం॥ అబ్రవీత్సురమంవాక్యంరావణఃకాలపిదీతః॥౧॥ వసేత్యహంసవత్సేనసృధైసావేషీణవా॥ సమన్విత్రప్రవా
దేనసంవసేచ్ఛత్రుసేపిసా॥౨॥ జానామీలంఙ్గాలీనాంసర్వలోకేషురాక్షస॥ హృష్యంఘ్రవనసేవ్యతేజ్ఞాతీనాంఙ్గా
తయస్పదా॥౩॥ ప్రధానంసాధనంవైశ్చ్యంధర్మశీలంశరాక్షసజ్ఞాతయోహ్యవనస్యంతేశూరంపరిభవంతిపరః॥విద్యు
నశ్యేనృసంహృష్టాన్యసేవ్యావతాయనః॥ త్రస్తృన్నపూరయాఘోరాక్షాతయస్తుభయావహః॥౪॥ స్రూయంతేహ
స్త్రీభిర్గీతాన్మృతావన్వనకేక్యచిత్॥ పాశేహస్తాన్సర్పాన్సప్తాన్వృణుతాన్దంతోమమ॥౫॥ నాగ్నిర్మాన్యతఃస్త్రీణి
నఃపాతాభయావహః॥ ఘోరాస్సన్మృతప్రయుక్తాన్మృజ్జాలయోనోభయావహః॥౬॥ ఉపాయమేవేవద్యంఘ్రగహ
ణేనాత్రసంశయః॥ కృతాన్సర్పిర్భూతజ్ఞాతీభయంసుకష్టంవిదితంచనః॥౭॥ విద్యతేగోమసంపన్నంవిద్యతేబ్రాహ్మణే
దమః॥ విద్యతేస్త్రీమహావ్యంవిద్యతేజ్ఞాతీభయం॥౮॥ తతోనేషుమదంసామ్యయదహంలాశేసత్యుతః॥విద్యత్యే
ణాభిజాత్యేజ్ఞాతీనాంమూర్ఖ్యంవస్థిం॥౧౦॥ యథాపుష్కరంశ్చైమవతితాద్రీయవిలదవః॥నన్దేషమపగచ్ఛంశితభా
నార్యేషుసంగతం॥౧౧॥ యథాపూకురన్తద్దాద్రసంవిలదన్మవిద్యతేభిథాస్యపిషితత్రైవతభానార్యేషుసేహృదం॥
౧౨॥ యథాపూర్వంజనాస్సన్మృతాన్మృహ్యహస్తైరవైరజః॥ దూషయత్యాత్మనోదేహంశతభానార్యేషుసేహృదం॥౧౩॥
యథాశరణమేషుసాంసించతామపీజతాం॥ నభవన్యంబునంక్షదన్తథానార్యేషుసేహృదం॥౧౪॥ అన్యస్యేవంవి
ధంబూయాద్వాక్యమేతస్మైచర॥ అమ్మిషుహారోణభవేత్సాన్తతుగమూలసాంసనం॥౧౫॥ ఇత్యుక్తిపరుషంపా
క్యంన్యాయవాదీపీభీషణః॥ ఉశ్చపాతాదాపాణిశ్చతుర్భిస్సహరాక్షసైః॥౧౬॥ అబ్రవీచ్ఛతదావాక్యంసాతశ్క్రీహాపి
భీషణః॥ అంతరిక్షతత్త్వీమాన్యాగిరంరాక్షసాసపం॥౧౭॥ సత్సంధ్రాతాసీమేరాజ్జాబూహిమాంయన్వదిచ్ఛసి॥
౧౮॥ త్వేగ్మామాన్యఃపితృసమోనచదర్శవశేధిః॥ఇదంతంపరుషంవాక్యంనక్షమామ్యన్వరంతప॥౧౯॥సునితంహి తేకా
సేనవాక్యముక్తంధర్తానన॥ సగృష్టాంత్యక్తిరాత్రానఃకాలస్యవతమాతాః॥౧౯॥సులభాఃపురుషారాజన్యతరంప్రియ
వాదినః॥ అప్రియస్యతువశ్యస్యవక్తావోరాచవలభః॥౨౦॥ బద్ధంకాలస్యపాశేనసర్వభూతావహేరిణా॥ననశ్యం
తయపేత్సేయంత్రదన్తంశరణంయథా॥౨౧॥ దిప్తపావకసంతాశ్చైత్యైఃకాంచనభూవజైః॥ సత్కామిచ్ఛామ్యహం
ద్రష్టుంరామేణదాతంతరైః॥౨౨॥ శూరాశ్చబలవంశశ్చకృతాస్త్రాశ్చరణాదిరే॥కాలాభివన్నాస్మిదంతయథావా
యకీతవః॥౨౩॥ తప్తమయతుయచ్ఛక్తీకంగురుత్వాద్ధిరమిచ్ఛతా॥ ఆత్మనంసంసర్వధారక్షుశ్రుంశేమాంసరాక్ష
సాం॥౨౪॥ స్వస్తితేస్తుగమిష్యామిమశుభవమయావిసా॥౨౫॥ (నూనంసతేరావణశ్శిబిర్నీరక్షసాశ్చాయేషుమహ్య
న్యభావా॥ హితోపదేశస్యసమంత్రవత్తాయోవారయేత్త్వాంస్వయమేవపాతాత్॥) నివారయమాణస్యమయాహి
దైషీహిసరోచతేతేవచనంసితాచర॥ పరితకాలాహిగతాయమేనరాహితంసగృష్టాంతిమహృద్భిరీరితం॥౨౬॥ఇతిశ్రీమ
ద్యుద్ధకాండే-షోడశ స్కంధః. *****ఇత్యుక్త్యావరమంవాక్యంరావణంరావణాసు
జః॥ ఆజగదుముచూర్తేనయశరామస్యలక్ష్యణం॥౧॥ తంమెరుశిఖరాకారందీప్తామితతప్త్రాదాంగగనస్థంపహీష్టా
స్తేదన్భృశుర్వాసరాధిపాః॥౨॥ (సహిమేమాచలప్రభోమహేంద్రసమవిక్రమః॥ సర్వాయుధధరోవీరీదివ్యాభరణ

భూషితః | యేచాప్యనువరాస్తస్యతత్సారోభీమవిక్రమాః | తేపిసర్వాయుధోపేతాభూషణైశ్చాపిభూషితాః |) త
మాత్మచంచనుదృష్ట్యాసుగ్రీవోవాసరాధిపః | వానరైస్తమానుదృష్టింతయామానబుద్ధిమాన్ || 3 || చింతయంతాము
సూర్యుతువాసరాంతస్తానువాచహా | హనుమత్ప్రేముఖాంతర్వాసిదంపదసముత్తమం || ౪ || ఎవసర్వాయుధోపేతేశ్వ
తుర్నిస్సహరాక్షుః | రాక్షసోభ్యేతివత్సవస్యస్వాహంతుంసంసంతయః || 5 || సుగ్రీవస్యవచస్సుగ్రీవాసర్యేతేవానరో
న్రేమాః | సాలానుద్యవ్యుతైలాంశ్చృత్తదంపదసమబుగ్రహా | శీఘ్రంవ్యాధితశోరాజస్యధామైషాంమరాగ్నినాం | నివతం
శుభాత్వాత్వైతేధరణ్యమల్పతేజసః || ౬ || తేహంసంభూషమాణావామసేవ్యంసంభీషణః | ఉన్మరితరీరమాసాద్యః
గ్ధవవప్యంతత || ౭ || ఉవాచవచుహంప్రాప్తస్త్వరేణమహతామహాన్ | సుగ్రీవంతాంశ్చసంప్రేక్ష్యవగ్వాన్వానర
యూధమాన్ || ౮ || రావణోనామమర్త్యత్వో రాక్షసోరాక్షసేశ్వరః | తస్మాదవామనుజోభ్రాతౌపభీషణశ్చుగ్రహః ||
౧౦ || తేనసీరాజసన్ధానాద్ధృతాహర్వాదటాయమంబ్రుధాచవివశాదీనారాక్షసేభిస్సురక్షితా || ౧౧ || తేమహంహేతుభి
గ్వాన్ద్యైర్వివిధైశ్చస్త్వసర్మయం | సాఘురార్యశృతాంసేతాగామాయేభిపునఃపునః || ౧౨ || సవనప్రతిగతిహారావణః
కాలోదితః | ఉచ్యమానంసీతంవాక్యంవివరితభవావధం || ౧౩ || సోహంపనుసీత్సేనదానవచ్ఛాసమావీతః | క్షృత్వా
పుత్రాంశ్చనానారాంశ్చరాఘవశరణంగతః || ౧౪ || సర్వలోకేశ్వరశ్చాయాగాఘవాంయహంతృః | నిదేదయతమంక్ష
ప్రవిభీషణమవస్థితం || ౧౫ || ఏతస్త్వవచసంశుగ్రీవాసుగ్రీవోలఘువిక్రముః | లక్ష్మణస్యైత్రోరావంసంరంభమనమబ్ర
వీత్ || ౧౬ || రావణస్యానుజోభ్రాతౌపభీషణశ్చుగ్రహః | చతుర్నిస్సహరగ్గోభిర్భవంసంరేరణంగతః || ౧౭ || సుప్రేచ్ఛా
హేనయేచారేయైర్భవితుమహాన్ | వానరాశాంచనద్రం తేవరేహంచవరంతపః || ౧౮ || అంతర్దానగ్రాహ్యేతే రాక్ష
సాః కామసుపిణః | హారాశ్చనక్తిజ్ఞాశ్చ తేమభూతువత్సవీత్ || ౧౯ || ప్రణేశీరాక్షసేంద్రస్య రావణస్యభద్రేవయం |
అనుప్రవిశ్యసోస్తానుభేదంతురార్హస్త్వసంశయః || ౨౦ || అశవాస్సయమేవైవధిగ్రహనాద్యిబుద్ధిమాన్ | అనుప్రవిశ్యవి
శ్వస్తేదావిద్యుగ్రహరేదపి || ౨౧ || సుత్రాగ్రీవీబలంధైవమాలంభ్యత్యేబలంతథా | సర్వమేతద్బలం గ్రాహ్యంపిజాయ
త్వాద్వివస్థలం || ౨౨ || ప్రకృత్యా రాక్షసేంద్రస్య భ్రాతౌమిత్రస్యతేజహా | అగతశ్చేరిహోపత్రాతం ఘమస్మిహివి
శ్వసేత్ || ౨౩ || రావణేనప్రణేహితంతమవేహేవిభీషణం | తస్మాదహంసైగ్రహంసంస్యేక్షమంక్షమవతాంవరి | రాక్షసోబి
హ్మయాబద్ధాసందిష్టోయముపాగతః | ప్రహతుంనాయయాధనోవిత్సేక్తిస్త్వయరాఘవ || ౨౪ || ప్రవిష్టశ్శత్రుప్ర
న్యంహిమోజ్జితృత్రురకేతః | సహస్యానంతరంలబ్ధ్యాఉయాశ్చవహాయసాత్ || ౨౫ || వస్యహిమేవనందేనప్రేణస
చినైస్సహ | రావణస్యశ్రంసస్య భ్రాతౌహ్యేషభీషణః || ౨౬ || ఏవముక్త్యుతంసంగమంసంరభోవాహివీవః | వా
క్యజ్ఞోవాక్యమశలంబతోమానముపాగమత్ || ౨౭ || సుగ్రీవస్యకుశద్యాయగంభీరవామోహివయశః | సమీపస్థా
నువాచేదంహనుమన్ప్రేముఖాన్మరిత్ || ౨౮ || యదుక్తంసీరాజేనరావణోమజంబరతి | వాక్యంహేతుమదిభ్యోచంభవ
ద్విరపితస్సుగ్రీహం || ౩౦ || సుహృదావ్యాధికార్యచేన్మయ్యుక్తంబుద్ధిమతానగా | సమర్థేనావినందేప్రసంశోవ్యతీంసాతి
మిచ్చతా || ౩౧ || శ్చత్యేవంపరిపుష్టాస్తేస్యంస్యంమతమశంబ్రితాః | సోవవాగంతరామంముదుహికావతేర్దీపః || ౩౨
అజ్ఞాతంనాస్తీతేకిందిత్తీమలోకేమరాఘవ | ఆత్మానంసూచయోజానాప్యవస్యస్తాంశ్చుహ్యంత్రయా || ౩౩ ||
న్యంహిసర్వవరత్మూరోధామికోద్భవప్రకమః | పరీక్ష్యకారీస్సృగ్నిహాస్తిప్రప్తాత్మానమాత్మన || ౩౪ || తస్మా
దేతైకకప్తవతోబ్రువంతునవివాదవ | హేతుతోసతిసంపన్నాస్సుమథాశ్చపునఃపునః || ౩౫ || ఇన్యత్రేరాఘవా
యాభ్యమిహానంగరోగః | విభీషణమిత్రార్థమువాచవచసంహరిః || ౩౬ || శత్రోస్సరాశశ్శంప్రాప్తస్సర్వ
ధాశంక్యవీరహి | విశ్వసయోగ్యస్సహసానకేతవ్యోవిభీషణః || ౩౭ || చాచయంత్యైర్భావంహి శరంతశతబుద్ధ
యః | ప్రహంతిచరంక్రమసోనభాఘ్నుమహాశ్శుతేత్ || ౩౮ || అథానానోకావిశ్చేత్సవ్యవసాయంభదేశహ | ను
ణతస్సంక్రమంతురార్థోపేతశ్చువివజామేత్ || ౩౯ || యదిదోహమహంద్వపిం ప్ర్యేత్యతామవిశంసితం | నుణా
న్వాపిబహుభాజ్జాత్యానంగ్రహః క్రియతాంస్తవ || ౪౦ || .....
శరభస్త్యక్షస్త్రిశ్య సాగ్యంవచసమబ్రవీత్ | క్షిప్రమప్రీన్మరవాన్మ్రుచారఃపరివీయతాం || ౪౧ || ప్రణేధామహి
చారేణయథావగ్మగ్మబుద్ధిగా | పరీక్ష్యచతతఃకార్యేయథాన్యాయ్యంపరిగ్రహః || ౪౨ || జాంబవాంస్త్యక్షసంప్రే
క్ష్యశాస్త్రబుద్ధ్యావిచక్షణః | వాక్యంవిష్ణావయామానసంజన్తోవవజాతం || ౪౩ || బద్ధైరాచ్చపాపాచ్చరాక్షసేం
ద్రాద్విభీషణః | అదేశకాలేసంప్రాప్తస్సర్వధాశంకృతామయం || ౪౪ || తతోమైదత్ప్రసంప్రేక్ష్యవయావయకోవి
దః | వాక్యంవచసంపన్నోబభాషేహేతుమర్థరం || ౪౫ || వచసంనామతప్రేకరావణస్యవిభీషణః | పృచ్ఛ్యతాంమ

ధురేణాయంతైర్నరవ రేత్యర || ౮౬ || భావమశ్యతువిజ్ఞాయతత్త్వస్యంకరివస్యీయదివజ్ఞానమజ్ఞానాబుద్ధిపూర్వంనర
 మభ || ౮౭ || అభ్యసంసాగరసంపన్నోహనుమానవీతి || ౮౮ || ఉవాచవచనం శ్లక్ష్యమర్థవన్మధురంబలు || ౮౯ || స
 భవంతమలితేష్వంసమభ్యంవతదాంతంవరం || అలితాయీయతుంతశ్శబ్దహస్తపిరిపిబ్రువ || ౯౦ || సవాదాన్మాపిసం
 ఘమాన్మాపికౌన్తన్నరకామతః || వత్సామివచనంరాజ్ఞాయథాభంరామగౌరవాత్ || ౯౧ || అథార్థానధానిమిత్తం
 హియసుక్తంసచిత్తేప్రవత్రత్రదోషంప్రవశ్యామిక్రియాసహస్యపవద్యతే || ౯౨ || ఋతేయోగా త్సామభ్యోమన
 బోధ్యంసత్యతే || సమాపావిరియోగాహిదోషవాన్మృతిభాతిమా || ౯౩ || చారప్రణహితంయక్తింయమక్తింసచిత్తే
 ప్రవఅథాస్యాసంభూయత్త్రకారణంసోపవద్యతే || ౯౪ || అదేశకారేసంప్రాప్తభగ్యయియద్విభీషణః || వివత్సా
 గతమేస్త్రీయంతాంలిబోధయథానుతి || సపషదేశకాలశ్చభవతీతియథాతథా || ౯౫ || పురుషాత్పురుషంప్రావ్యగ
 థాదోషగుణాపి || దౌరాశ్చ్యంరావశేద్యవ్యాప్తిశ్రమంచతథాత్వయి || యుక్తమాగమంతస్య సద్యశంతస్యబుద్ధితః ||
 ౯౬ || అజ్ఞాతయామైపురుషైపురాభావపుచ్చ్యతామితి || యమక్తమత్రమేప్రేత్యాకాచివస్తిసమీక్షితా || ౯౭ || పృచ్ఛ్య
 మానోవిశంకేతవసానామబ్ధిమాన్వచఃత్రమిత్రంప్రమప్యేతమిథ్యావ్యవస్థంసంభాగతం || ౯౮ || అత్యస్యసహారాజ్ఞా
 భావోవేత్తుంసత్యతే || అంతస్సృజావైగీతైస్తైజేపుణ్యంవశ్యతాభ్యంతం || ౯౯ || సత్యస్యబ్రువతోజాతులక్ష్యతేమ
 స్తభావతా || ప్రసన్నంవదనంచాపితస్త్యేనాస్తిసంకయః || ౧౦౦ || అతంతమలిస్సన్ధోనశతేపరివద్యతి || సచాన్యమప్తావా
 త్కౌపితస్తాన్మాస్తిసహంకయః || ౧౦౧ || అకారశ్చాన్యమానోపనశక్యోవినిగూహితం || బలాద్ధివిమూఢోత్సేవభావమంతర్వ
 తంస్యశాంతం || ౧౦౨ || దేశకాలోపవన్నంచకార్యంకార్యవిదాంవర || స్వపలంకురుతేక్షిప్రంప్రయోగేభానిసంహితం || ౧౦౩ ||
 ఉద్యోగంతవసంప్రేక్ష్యమిథ్యావ్యవస్థంవరచణం || వాలినశ్వవధంతుత్వాసుగ్రీవంచాపిషేవితం || రాజ్యంప్రాప్తయ
 మానశ్చబుద్ధిపూర్వమహగతః || ౧౦౪ || పతావత్పురసగ్రాత్యయజ్యతేత్రసంగ్రహః || యథాశక్తిమయోక్తిమరా
 త్ససన్యాద్యంచతి || త్వంప్రమాణంశేషస్యశుత్వాబుద్ధిమతాంవర || ౧౦౫ || ఇలిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-సప్తదశస్కంఠః.**

అథరామఃప్రసన్నాత్కౌశుత్వావాయుమలిశ్యహ || ప్రత్యభావతమర్థఃకాశుతీనవానైస్థితం || ౧౧ || మ
 మాపితువత్సాస్తికాచిత్త్యితివిభీషణం || శ్రీకుమచామితత్వస్యంభవద్భ్యఃశ్రీయస్థితే || ౧౨ || మిత్రభావేసంప్రా
 ప్తంసత్యజేయంకథంచన || దోషాయద్యపితస్యస్యాశ్చతామేతదగహితం || ౧౩ || సుగ్రీవస్త్యకథద్వాక్యమాభావ్యవ
 దివ్యశ్యజ || తత్శుభతరంవాక్యమవాచహరిపుంగవః || ౧౪ || సుమన్తవాప్యమప్తావాక్ మేషరజనీచరః || ౧౫ || ఈదృశంవ్య
 సంప్రాప్తంభాగరంయఃపరిత్యజేత్ || కోనామసభావేత్వస్యయమేషవపరిత్యజేత్ || ౧౬ || వానరాశివతేర్వాక్యం
 శుత్యానర్యానుదీక్ష్యచ || ఈషమశ్చయమానస్తలక్ష్యణంపుణ్యలక్షణం || ఇలిహూవాచకామతేష్టోవాక్యంసత్య
 పరాప్రణః || ౧౭ || అనగీత్యచాస్తాశిన్యధానసుససేవ్యచ || సత్యమిద్యతంవత్తంయమవాచహరిశ్వర || ౧౮ || అస్త్రీమాత్య
 గరంకిందిద్యవత్రపతిభాతిమే || ప్రత్యక్షంలొకింవాపివిద్యతేసర్వరాజమ || ౧౯ || అమితాస్త్రీమతులీనాశ్చపూర్తితద
 శ్యాశ్చతేగీతాః || భవనేషుప్రమాతౌరస్తస్త్యదయమహగతః || ౧౦౦ || అపాపాస్తతులీనాశ్చమానయంతిస్సకా
 సితాః || ఏషపూర్తియోనరేంద్రాణాంశంకినీయస్త్యభానః || ౧౦౧ || యద్రోషస్త్యయాహోక్తోవ్యధానేరిబలస్య
 చాశిత్రతేరితాయమ్యమయథాశాస్త్రమిదంత్యం || నవయంతతులీనాశ్చరాజ్యకాంక్షీచరాక్షణః || ౧౦౨ || పండి
 తాశిత్రవస్యంతిస్తాన్త్రాగీహ్యావిభీషణః || ౧౦౩ || అవ్యగ్రాశ్చప్రహృష్టాస్తనభవస్యంతిసంగతాః || ప్రవాదశ్చ
 మహానేతతతోన్యభయమాగతం || ఇతిభద్రంగమివ్యంతిస్తాన్త్రాగీహ్యావిభీషణః || ౧౦౪ || నసర్వేభాతరస్తాతథ
 వంతిభరతోపమాః || మదిధావాపితుఃపుత్రాస్సహదోవాభవద్విధాః || ౧౦౫ || ఏవముక్తస్తరామేణసుగ్రీవస్సహ
 క్షణః || ఉత్థాయేదమహాప్రాజ్ఞఃప్రణతోవాక్యమబ్రవీత్ || ౧౦౬ || రావశేసప్రణహితంతమపేహివిభీషణం || తస్యా
 హంస్థిగహంసంనేక్షమంతమతాంవర || ౧౦౭ || రాక్షసోజహ్నుయాబద్ధాస్సందిష్టాయమహగతః || ప్రహతుం
 త్యయివిశ్యస్తేప్రభృన్సేమయినానమ || లక్ష్మణేవామహాభూహూనసభస్పవితైస్సహ || రావణస్యస్మరంసస్యభా
 గాహ్యేషవిభీషణః || ౧౦౮ || ఏవముక్తార్థంశ్రేష్ఠంసుగ్రీవోవాహినివతి || వాక్యజ్ఞోవాక్యకుశలంతతోమానముపా
 గమత్ || ౧౦౯ || సుగ్రీవస్యతథద్వాక్యంరామశ్చుత్వావివ్యశ్యచ || తత్శుభభరంవాక్యమవాచహరిపుంగవం || ౧౧౦ ||
 సుమన్తవాప్యమప్తావాక్ మేషరజనీచరః || సూక్ష్మమప్యహితంకతుంమమాశక్తకథంచన || ౧౧౧ || ఏతాచాదాన
 వాయత్సాపృథివ్యాంవైవరాక్షసాః || అంగుళ్యగీణతాఃనాన్యమిచ్ఛహరిగణేశ్వర || ౧౧౨ || శూరియతేహి
 పోతేనత్రుశ్వరణమాగతః || అర్చితశ్చయథాన్యాయంస్వైశ్చమాంస్వైమిమంత్రితః || ౧౧౩ || సహింప్రతిజగ్రహ

భార్యానాథాకరమాగతంఃపత్యోవానర శ్రేష్ఠకింపునమఃద్విగజః॥౨౫॥ ఋషేకణ్యస్థపుత్రేణిండునామ
 రమహిణాశ్రయణుగాఢాంపురాశితాంధమిష్టాంతసత్వవాదినీం॥ ౨౬॥ బద్ధాంబలిపుటబిందీసంయాచంశంశరణాగ
 తంసహస్యాదాస్యశంస్యాకామవిశ్రాంతంవరంఠమ్ ॥ ౨౭॥అత్రోవామిదివాన్యస్త్రవతేహంపరణాకః॥౨౮॥ ప్తా
 నాస్మరిత్యభ్యరక్షితవ్యక్త్యతాన్తి నా ॥ ౨౯॥ సచేద్ధయాద్వామోహద్వాకామాద్వాపినరక్షతి ॥ స్వయాశక్త్యా
 ధానస్తంతరేత్సంబలఃగిహిణం॥ ౩౦॥వివస్త్యజత్యంతస్తస్యారక్షణశ్చరణాగతః ॥ ఆచాయసక్యలింశస్య సన్దం
 డేదరక్షితి॥౩౧॥వివస్థంహోమహంసత్రప్రసన్నానామరక్షణం॥ ౩౨॥ అన్యగ్రంథంచాయోఃస్వంబలిమీర్ష్యాపాశం॥
 ౩౩॥గిరిహిమియధాత్వంతుకంహోర్యవనముక్షయం॥ ౩౪॥ ధర్మిణ్యంవయశ్చస్యంవన్యగ్రంథాన్యన్యఫలం॥
 సన్యదేవప్రసన్నాయతనాప్రేమివయాచతే॥అభయంసర్వభూతేభ్యోనదామ్యేతద్వ్యసంపదమ్॥ ౩౫॥ అన్యన్యసంహ
 శ్రేష్ఠత్వమస్యాభయంసంయా॥విభీషణోవామగ్రిహయదివారావణస్వయం॥ ౩౬॥ రామస్యసువచస్సుత్రాన్య
 గ్రిహస్థవగేకర్యః॥ ప్రత్యభావత కాంత్యంసహచేదేనాభిదోషితః ॥ ౩౭॥ కిమత్రచిత్రంధర్మభూతానామ
 భావహా॥ యత్ప్రయోగంసభాషేథాస్మన్మనాస్మన్మథేష్ఠితః॥ ౩౮॥ మమచాప్యంతరాత్మాయం శుద్ధంవేద్రవిభీష
 ణం॥అనుమానాభూతానావ్యసర్వత్యమపరిక్షితః॥ ౩౯॥ తస్మాత్క్షేత్రంసహస్యాభిప్రాయోభవతుగాఢంపరిభీషణో
 నాశ్రుప్రాజ్ఞస్సభాగ్నించాభ్యుపైతువః॥౪౦॥ తతస్తుమగ్రిహవహోనిశమ్యతద్ధరిత్యరేణాభిహితంశరేత్యంతః॥ విభీషణ
 నామజగామసంగమంవనశ్రీరాజేనయథాపురందరః॥౪౧॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-అష్టాదశస్కంధః*****

రామవేదాభయేచక్రిసన్నతోరావణానుజః॥ విభీషణోమహాపాశ్చోభూమింసమవలోకయ॥ భూమిచరా
 వసంహృష్టాభక్తైరనుచక్రేస్సహ॥ ౧౫॥ ససురామన్యధర్మాత్కానివహతవిభీషణః॥పాదయోగ్యరణాన్వేషితతుర్భి
 స్రహారాత్క్షుః॥ ౧౬॥ అబ్రవిచ్చరదారామంచాక్యంతరవిభీషణః॥ ధర్మాయుక్తంచయ్యుక్తంచసాంప్రతంసం
 ప్రహమాణం॥ ౧౭॥ అనుజోరావణస్యాహం తేనచాప్యవమానితః॥భవంతంసర్వభూతానాంశరణ్యంతరణాగతః॥
 ౧౮॥పరిత్యక్తమయాలంకామిత్వానిదగ్ధసావై॥ భవగృతంమేరాజ్యంచబీతంచమభావః॥ ౧౯॥తస్యవిద్యవచంత్రా
 త్పారామోవచనమబ్రవీత్ ॥ ఏవసాసాంస్వయత్సేనంలంచనాభ్యాంపిబిన్దవ ॥ ౨౦॥ అభ్యాహిమమతీత్యేనరాక్ష
 సానాంబలబలం॥౨౧॥ ఏవముక్తస్తదారత్యారామేణాక్షిప్తకర్మణా॥ రావణస్యబలంసర్వమాభ్యాముమవశక్రమే॥ ౨౨॥
 వధ్యస్యర్వభూతానాంగంధర్యామరక్షసాం॥ రాజపుత్రదశగ్రిహోపరదానాభ్యయంభవః॥౨౩॥ రావణాంతరోభ్రా
 తామమజ్యేష్ఠప్రీత్యివా॥ కుంభకణోమహాతేజాశ్శక్తప్రతిబలాయుధి॥ ౨౪॥ రామసేనాపతిస్తస్యప్రహస్తోయ
 దివాశురః॥ కైలాసయేనసంగ్రామేమానిధిద్రవరాజః॥ ౨౫॥ బద్ధగోధాంసుప్రతాపస్తవవ్యక్తవహాయుధి॥ స
 సురాదాయతీర్థసంబద్ధశ్రోభవతీంద్రబీత్ ॥ ౨౬॥సంగ్రామసమయపూర్వహేతర్యయిత్యామరాతాశం॥ అంతర్ధా
 నగతశ్చత్రానింధ్రభంతరాఘవం॥౨౭॥మహాబాదరమహాపాశ్వేదరాక్షసశ్చైవ్యక్తంవనః॥ అగ్నిసాస్త్రతయైతేలో
 కపాలసమాయుధి॥ దశకోటిసహస్రాణిరక్షసాంకామహాపిణాం॥ మాంసశరేణిభద్రాణాంలంకాపురనివాసినాం॥
 ౨౮॥సత్రేస్తుసహితోరాజాలోకపాలానయోధయత్ ॥ ౨౯॥ సహదేవైస్తుతేభగ్నారావణేనమహాన్యనా ॥ ౩౦॥
 విభీషణవచస్సుత్రానామోద్భవసానర్యమిదంచనమబ్రవీత్ ॥ ౩౧॥ యానికాన్యవదా
 నానిరావణస్యవిభీషణః॥అభ్యాతానిచతేనసహ్యవగచ్ఛామతాన్యహం॥ ౩౨॥ అహంహత్వాదగ్ధగ్రిహంప్రహస్త
 సబాంధవం॥రాజానంత్వాంకరిహ్యమింత్యమేతస్మదీమితే ॥ ౩౩॥ రసాతలంచాప్రవిశేత్పాతాళంవాపిరావణః॥ ఏ
 తామహంకాశంచానమేజీవమేమోక్ష్యతే॥౩౪॥ అహత్వారావణంసంభ్యేసమ్రుత్యబలబాంధవం॥అయోధ్యాంసప్రవే
 త్యాయిత్రానిభ్రాతృభిర్భక్తే ॥౩౫॥ శ్రుత్వాతువచనంతస్యరామస్యాక్షిప్తకర్మణః॥ శిరసావన్యధర్మాత్కాన్య
 మేహివశక్రమే॥ ౩౬॥ రాక్షసానాంవధేనావ్యంలంకాయాశ్చప్రథమః॥ ౩౭॥ కరిష్యామియథాచాంప్రవేత్య
 మిచవాహిని॥ ౩౮॥ ఇతిబాలాణారామస్తుపరివృజ్యవిభీషణం॥అబ్రవీత్క్షుణ్ణంబీతస్సముద్రాజ్ఞలమానయ ॥ తేన
 చేమమహాప్రాజ్ఞమగ్రిహించవిభీషణం॥రాజానరక్షసాంక్షిప్తంప్రసన్నేయనానరః॥ ౩౯॥ ఏవముక్తస్ససామి
 త్రిరభ్యంబించద్విభీషణం॥ మధ్యేవానరమఖ్యానారాజానంరాజశాసనాత్ ॥ ౪౦॥ తంప్రసాదంతురామస్యదృష్ట్యా
 నద్యఃక్షవంగమాః॥ ప్రమత్రుశ్రుమహాత్మానంసాగుసాద్వితిచాబ్రువత్ ॥ ౪౧॥ అబ్రవిచ్చహమామాంశ్చమగ్రిహశ్చ
 విభీషణం॥ ౪౨॥ కథంసాగరమత్యోభ్యంతరామవరుణాలయం॥ప్రవైశపరివృతాస్సర్వేవానరాణామహాజనాం॥
 ౪౩॥ఉపాయంసాధిగచ్ఛామోయథానదనదీపతిం॥తరామతరసానర్వేనవైస్యావరుణాలయం॥ ౪౪॥ ఏవముక్త

స్తుర్మహాభిప్రత్యువాచవిభీషణః॥ ౩౦ ॥ సముద్రంరాసువోరాజాశరణంగతుమహాతి ॥ ౩౧ ॥ ఖానితస్సగరేణా
యమప్రమేయోమహాబుధధిః॥ కతుమన్తరిరామస్యజ్ఞాత్వాకార్యంమహామతిః ॥ ౩౨ ॥ ఎవంవిభీషణేవోక్తోరా
షుసేవసభ్యతా॥ అజరామాధమగ్రీవోయితరామస్సలక్ష్మణః ॥ ౩౩ ॥ తతశ్చౌఖ్యాతుమారోభేవిభీషణవచస్సుభం॥
సుగ్రీవోవిపులగ్రీవస్సాగరస్సోవవేదనం॥ ౩౪ ॥ ప్రకృత్యాగ్రహణశీలస్యరాఘవస్సాగ్ర్యస్థరోచతః॥ ౩౫ ॥ సలక్ష్మణంమ
హాతేజాస్సుగ్రీవంచహరీశ్వరం॥ సగ్రియాసాధ్యోక్తియాపిత్వఃప్రిత్యుపార్యమువాచహా ॥ ౩౬ ॥ విభీషణస్యమంత్రో
యంమమలక్ష్మణరోచతే॥ బ్రూహిత్వంసహసుగ్రీవస్సవాపియదిరోచతే॥ ౩౭ ॥ సుగ్రీవపండితోశ్శృంగభవాహం
ప్రవివక్షణః॥ ఉభాభ్యాంసంప్రధార్యభగంరోచతేయక్రమస్యతాం ॥ ౩౮ ॥ ఎవమబ్రూహుతేమీరాభుభాసుగ్రీవ
స్యశోసముదాచారసంయుక్తమిదంచవసూచతుః॥ ౩౯ ॥ కిమథంనౌనగవ్యాసునిరోదిస్యతిరాఘవ ॥ విభీషణే
వయచ్యోక్తమప్సికాలోమభావహం ॥ ౪౦ ॥ అభిభాసాగరేసితుంఘోరేష్టేవరుణాయే॥ లంకానానాదితుంశ
శ్యాపేంద్రైరపిమరానురైః ॥ ౪౧ ॥ విభీషణస్యహూరస్యయథార్థంక్రియతాంవచః॥ అలంకాలాత్యయఃకృత్వాన
మ్యుద్రోయంనియజ్యతాం॥ యథాప్రత్యేనగచ్ఛామఃపురింరావణపాలితాం॥ ౪౨ ॥ ఏవమన్త్యకతుతాస్త్యేణేతీరేనగ
నదివతేః॥ సంవిదేతదేదరామోవేద్యామివహారాశనః॥ ౪౩ ॥ ఇతిశ్రీమధ్యుద్ధకాండే-వింశస్సర్గః.*****

తతోనిదిస్తాంధ్యదనీంసుగ్రీవేభాగిపాలితాం॥ దనర్కరాక్షసోభ్యత్యశామోనామపిర్యవా ॥ ౧ ॥ చారో
రాక్షసరాజస్య రావణస్యదురాత్మనః॥ తాంపుష్ట్యాసర్వతోవర్గం॥ ప్రతిగవ్యసరాక్షసాః॥ ప్రవిశ్యంకాంవేగేన
రావణంవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨ ॥ ఎవవానరబుక్షోఘాలంకాంసమభివతతే॥ అగాధశ్చాప్తాప్రమేయద్వివిధైర్విదై
సాగరః॥ ౩ ॥ పుత్రౌచితరథస్యమాభాగితరామలక్ష్మణం॥ ఉత్తమాయుధసంపన్నస్తేతాయాఃపవహాగతౌ ॥ ౪ ॥
ఏతాసాగరమానాద్యవన్నివిష్టేమహాచ్యుతీః॥ ౫ ॥ బలమాకాశమావృత్యసర్వతోదశయోజనం ॥ ౬ ॥ తత్సమూతంమ
హారాజక్షిప్రంవేదితుమహాసి॥ తవమారామహారాజక్షిప్రమర్తంశ్యేషేక్షుం ॥ ౭ ॥ ఉపప్రదానంసాంత్వంవాభే
దోవాత్రప్రయజ్యతాం ॥ ౮ ॥ తస్మాదస్యవచస్సృత్వా రావణోరాక్షసశ్వరః॥ ఉవాచసహసాస్సగ్రస్యంప్రధా
ర్యాథమౌషధః॥ శుకంనామగదారక్షోవాక్యమథవిదాంసరం॥ ౯ ॥ సుగ్రీవంబ్రూహిగత్యాత్వంరాజానంవనాన్త
మ॥ యథాసందేశమక్షీమశ్శక్త్యయావరయాగరా ॥ ౧౦ ॥ త్వందైమహారాజబలప్రమాతోమహాబలశ్చక్షుర
జస్సరత్నం॥ సరత్సేనకప్రవనాస్త్యసథకస్తభాహిమేభ్రాత్వసమోహరీతే ॥ ౧౧ ॥ అహంయద్యవారంభార్యాంరా
జపుత్రస్యగ్రీవతః॥ కింత్రతనసుగ్రీవేషిః॥ ధాంప్రతిగవ్యతాం ॥ ౧౨ ॥ నహీయంహరిభిలంకాశశ్యాప్రాప్తుం
కథంచన॥ డేదైరపిసంగధన్వైఃకింపునర్వరవానరైః ॥ ౧౩ ॥ సతథారాక్షసంసౌరేణసంధిస్తేరజనీవరః॥ శుకోవి
హంగమోభూత్వానూర్ణమాపుభ్యవాంబరం ॥ ౧౪ ॥ సగత్వానూరమధ్యసముదయపరిసాగరం ॥ సంస్థితోహ్యం
బరేవాక్యంసుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ ॥ సర్వముక్తంయథాదిప్యంరావణేనదురాత్మనా ॥ ౧౫ ॥ తంపాలివయంతంవచనం
గూర్ణమాపుభ్యవానరాః॥ పౌరీవద్యంకదమక్షిప్రంలోఽన్తంహంతుంచమస్త్విభిః ॥ ౧౬ ॥ సైకైఃశవంకైః॥ ప్రసభంసి
గృహీలోనిరాచరః॥ ౧౭ ॥ నాన్యూతరేచాశుపరీశృవ్యానిపాణితః॥ ౧౮ ॥ వానరైఃకేద్యమానస్తుశుకోవచనమబ్రవీత్ ॥ న
దురాలోకాన్ముంతికామతీర్థవార్యంతాంసాధువానరాః॥ యస్మిన్త్యామతంభటాస్సన్వితంసంప్రభావతే॥ అను
క్తవాదిమార్యుగమూతోవధమన్తరీతి॥ ౧౯ ॥ శుకస్యవనంశ్రుత్వా రామస్తుపరిదేవితం॥ ఉవాచనూపధీస్తీతిష్ఠన్
శశ్యాభూయగమకాభాః॥ ౨౦ ॥ సవప్రేలఃసుహృత్వాహూరిభిదర్శితేథయే॥ అంతేక్షస్థితోఘాత్వాపునర్వచనమబ్ర
వీత్ ॥ ౨౧ ॥ సుగ్రీవనత్వసంపన్నమహాబలదధీశుః॥ కంఠయాభిలుపక్తవ్యోరావణోలోకరావణః ॥ ౨౨ ॥ సవప
ముక్తైఃప్రవగాధిపస్తదాప్రవంగమానాన్యమభూమహాబలః॥ ఉవాచవాక్యంరజనీవరస్యచార॥ శుకంయూణామదీవన
శ్వః ॥ ౨౩ ॥ సమేసిమిత్రంసతథానుకంప్యేననగపకతానిసమేప్రియోని॥ అరిశ్చరామస్యసహానుబంధస్యమేసివా
నీవపథాహావశ్యః॥ ౨౪ ॥ నిమాన్యహిమాంత్యాంసమతంసంజ్ఞానివగంరజనీవరేతే॥ లంకాంవనర్యాంవహ
శాబలేనక్షిప్రంకరిష్యామిసమేత్యభిప్రేక్ష॥ ౨౫ ॥ సమోక్ష్యసరావణరామవన్యమరైస్సహేంద్రైరసిమూఢసుప్రజలం
నహిఃకసూర్యసంధగితోవాతైః॥ వపాతాశనుమప్రవిప్లః॥ ౨౬ ॥ తస్యతేలిషులోకేషునవిశౌచనగరాక్షసం॥ త్రా
తారముమశ్యామినగంధర్వసంచానురం॥ ౨౭ ॥ అవధీర్యజ్జరావృద్ధమక్షమంకింజటాయామం ॥ ౨౮ ॥ కిన్ముతేరామసా
న్నిధ్యేనకాశేలక్ష్మణస్యనా॥ వృతానీతావిశాలాక్షియాంత్వంగృహ్యనబుధ్యసే ॥ ౨౯ ॥ మహాబలంమహాత్మానం
దుధాక్షమమరైరపి॥ నబుధ్యసేరముక్తేష్టంయస్తేపౌరీణాహరివశ్యతి ॥ ౩౦ ॥ తతోబ్రవీద్వానిమతస్తస్యంకదో

హరిసత్తమః॥3౦॥ నాయంనూతోమహారాజచారికప్రతిబాతిమే | తులితంహిబలంసర్వమనేనాత్రైవిప్రత్యతా॥ ౩౧
 పృథ్వితాంమాగమేల్లకామేతద్విమమరీచతే॥ 3౨॥ తతోరాజ్ఞానమాదిష్టాఃసముత్ ఫ్ఫుజ్యవలీమఖాః॥ జగ్ముహుశ్చబ
 బంధుశ్చేవలవంతమనాథవత్॥ 3౩॥ శుకస్తువాసతైస్త్వందై స్తత్రైస్సంప్రవీతః॥ వ్యాకోశోరమహాత్మానం రా
 మంధరభాగ్ధాజం॥ బుష్మేతేమేబలాత్మయైభిద్వేతేవతథాక్షిణీ॥ 3౪॥ యాంబరాద్రింపరివ్యామిజాయేరాద్రించ
 యామహం॥ ఏతస్మిన్సంతరీకాలేయమ్యయాహ్యశుభంకృతం॥ సర్వంత్వముపవద్యేభాజవ్యంకేవ్యదీవితం॥ 3౫॥
 నాహాతయైదైదారామశ్శ్రుత్యావశ్యురీదేవనం॥ వాసరానబ్రవీద్యామేముచ్యతాంనూతలగః॥ 3౬॥ ఇతిశ్రీమద్యు
 ధ్ధకాండే-వింశస్సర్గః.*****తరస్సాగరవేలాయాందర్శ్యానాస్త్వీరభానుః॥ అంబ
 లింపాప్రభుఃకృత్యావశ్యశేష్యమహూదధేః॥ బాహుంభుజంగభోగాభముపధాయాంసూదనః॥ ౧౪॥ జాతీయావమ
 య్యశ్చైవభూమతైర్హృషితంపురా॥ వరకాంచనకీయారముప్రాప్రవరభూమతైః॥ భుజైఃపరమసారీణామభిమృత్యు
 సేకథా॥ చందనాగరుభిశ్చైవపురస్తదభివాసితం॥ బాలమార్కటకావైత్వందైవవశోభితం॥ శయనేహేన్ద్రహంగ
 ససేతాయోశోభితంపురా॥ తక్షకస్యేవసంభోగంగంగాజలనిమేతం॥ సంయుగీయుగవంకాశం శశూరీణాంబోక
 వధానం॥ సువృధాసంజనసదీభుంసాగరాంశత్యపాత్రయం॥ అస్యతాచపునస్సవ్యం వ్యాపూతవిగతత్యచం॥ ౧౫॥
 తోదక్షిణాబాహుంమహాపరిఘసన్నిభం॥ గోసహస్రప్రదారారముపహాన్యుజం॥ అన్యతేవసరణంవాపశ్చరీ
 రంసాగరస్యవా॥ ఇలిగామోమలింకృత్యామహాబాహుర్మహూదధిం॥ అగ్నిశేష్యేసవిధివత్సృమితోమయి॥ గా
 రస్యరామస్యమస్తస్యశాస్త్రీణామహితేలింయమాదప్రమత్తస్యనిశాస్త్రీనోలితచక్రమా॥ ౧౬॥ సులిగాన్ద్రోష
 తస్త్రైసయజ్ఞేధర్మవత్సలః॥ ఉపానతతదారామసాగరంధరీతాంవతి॥ ౧౭॥ నచదర్శయతేమంద్రదారామస్యసా
 గరః॥ ప్రయతేనాపిరామేణయథాహామభిపూజితః॥ ౧౮॥ సమద్రస్యతతఃకుర్వోరామారక్తాంతలోచనః॥ సమి
 పస్థమవాచేదంబత్సూంశుభలక్షణం॥ ౧౯॥ అవలేపస్సమద్రస్యనదర్శయతియన్యేయం॥ ౨౦॥ ప్రశమత్కృత్యమా
 వ్రైవజరణవంప్రియవాదితా॥ అనామగ్నంఫలం త్యేతేనిగుణైషాసతాంసూతాః॥ ౨౧॥ అన్యవశోసినంమత్సంపు
 ష్టంవిపరిధావః॥ నర్మశ్రోత్సృష్టదండంచలోకస్సమూరుతేనరం॥ ౨౨॥ ససామ్నాశక్యతేకీర్తిరసామ్నాశక్య
 తేయతః॥ పాప్తులక్ష్యణలోకేష్టేజయోవారణమూర్ధన॥ ౨౩॥ అద్యమద్భాణినివైమహాకైర్వీర్యరాల
 యం॥ నిరుద్ధతోయసామిత్రేష్టవన్విజయోవర్తనః॥ ౨౪॥ మహాభోగానిసత్సాంకరీణాంచనారామా॥ భోగ
 నాంపశ్యేనాగానాంసయాధిన్నానిలక్ష్యణం॥ ౨౫॥ సశంఖశక్తికాజాలంసేనసమకరంతైః॥ అద్యయధ్దేనమహా
 సముద్రంపరిశోషయే॥ ౨౬॥ క్షమయాహిసమాయుక్తంమామయంమనఃరాలయః॥ అనమగ్నంబిజానాతిధిక్ష
 మానిదృశేజనే॥ ౨౭॥ సదర్శయతిసామ్నామేసాగరీరూపమాన్యతః॥ ౨౮॥ చాపమానయసామిత్రేశరాంశ్చైశీవిహి
 వమా॥ సాగరంశోమయ్యమివద్భాగ్యంయాంశుష్టవంగమాః॥ ౨౯॥ అద్యక్రొభ్యసపికుర్వఃకౌభయమ్యమిసాగ
 రం॥ ౩౦॥ వేలామృత్యుమర్యాదంసహసోమిహసమాకులం॥ నిర్మర్యాదంకరీమ్యమిసాయతైర్వసతాలయం॥ ౩౧॥ సు
 హృద్వంద్యోభయస్యేమహాధానవసంకులం॥ ౩౨॥ ఏతముక్త్యాధమమ్యణికోశిభవిష్యరీతేక్షణః॥ బభూవరామోమ
 ధ్ద్యాయగాంతాగ్నిరవస్థుల॥ ౩౩॥ సంవీధ్యచధమన్ధారంకంఠముల్యావైర్దగ్ధతే॥ మమేదపిశిఖామగ్రావవజ్రా
 నివతత్తత్తుః॥ ౩౪॥ తేజ్వంతోమహావేగాస్తేజసానాయకోద్భవాః॥ ప్రవితోఽనిసంద్రస్యనలింశోస్తవన్నగం॥
 ౩౫॥ తోయేవగస్సముద్రస్యనక్రమకరీమహా॥ సంభభూవమహాఘోరస్సచూరుతరవస్తదా॥ ౩౬॥ మహూమిహ
 మాలాపితతత్కంభశక్తిసమావృతః॥ సహూపపరివృత్తీమిహసూసాసేన్ద్రమూదధిః॥ ౩౭॥ వ్యధితాఃపన్నగశ్చస్య
 దిప్తానాద్దిప్తలోచనాః॥ దానవాశ్చమహాపిర్వ్యాపాతాశ్చతలవాసినః॥ 3౮॥ ఊర్జయస్సింధురాజస్యసగ్రక్రమకరాస్త
 దామింధ్యసంజరంకాశాస్సమిత్యేతుస్సమాన్రతః॥ 3౯॥ అఘూణితతిరంగేఘస్సంభావోతరగరాక్షసః॥ ఉద్వ
 త్రితమహాగామాస్సంపుష్టసలిలాశయః॥ 4౦॥ తతస్తుతంగరాఘవముగ్రవేగంప్రకరణమాణంధనురప్రమేయం॥ సామి
 త్రిరుత్పత్యసమన్వృసంతమామేలివత్క్త్యాధమరాలంబే॥ 4౧॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-ఏకవింశస్సర్గః.*****
 అథోవాచరఘుశ్రేష్ఠస్సాగరంధారుణంచః॥ అద్యత్వాంశోమయ్యమివపాతాశంమహాణవం॥ ౧॥ శరేంద్ర
 గ్ధతోయస్యపరిశుషకస్యసాగరః॥ మయాశోపితతత్సవ్యసాంసురుత్పత్యతేమహా॥ ౨॥ మతాగ్రముకవిస్సప్తేనశరవ
 త్తేజసాగరః॥ పారంతేద్యగమవ్యంఽనిభిరేవస్థవంగమాః॥ 3॥ వివిన్దన్నాభిజానాసీపారుషంవాపివిక్రమం॥ దానవాల
 యసంతాపమత్తోనాధిగమివ్యసం॥ ౪॥ బ్రాహ్మణాస్త్రేణసంయోజ్యలప్తాదండభంభంశరం॥ సంయోజ్యగమసిశ్రే

ప్రేమచకషణమహాబలః॥౫॥ తస్మాద్వికృష్టైస్సహసారాఘవేణశరాసశే. రోదసిసంపదానవర్షతాత్పరకపిరే॥ ౬॥
సమత్సృజ్యమామవేదితశ్చనవకాశేతే॥ పరిమయ్యభిరేచాశుసరాంసరితతస్త్వధా॥ ౭॥ తిర్యగ్జనహాక్షత్రైస్సంగతా
చంద్రభాస్వరౌ॥ భాస్వరౌంశుభిరాదీ ప్రతతమసావనమా వృతం॥౮॥నవకాశేతదాకాశములాశలేఽపివృం॥ అంత
సహస్రస్థానాభిర్జన్మరతులస్త్వనాః॥ ౯॥పుష్పసృశ్చమనాదివాన్విదిమూరతపశ్చై యః॥౧౦॥బధంజవతదావృత్తౌ
బలదాసుస్వహంస్తుపి॥ అనృజంశ్రేష్ఠైలాగ్రాన్విభరాణిప్రభంజనః॥౧౧॥విదిమృతోమహాదేహాస్సంగతాస్సహ
స్త్వనాః॥ముముమనైఃచ్యుతానగ్నింస్థిమహాశనయన్తదా॥౧౨॥యాఃశూతానిదృశ్యానిప్రతుశ్చైవశేషమం॥అ
న్యత్యైవభూతానిముముచశ్చైరవస్థనం॥ శిశ్యైరేవాపిభూతానిసంతప్తాన్విద్యుజంతవ ॥ సంపవస్థితైరేవాపివ
వస్థుందిరేభయాత్॥౧౩॥సహజాన్తైస్సతోయామిఘసాగిస్సహరాక్షసః॥ సహసాభూతైశ్చేవేగాః ధ్విమవేగో
మహూచదధి॥౧౪॥యోజనంవ్యతిచక్రామివేలూమస్సత్రసంప్రవాత్॥ తంతదాసమతిక్రాంతం నానిచక్రామిరా
ఘవః॥ సముద్దగమమిత్రఘ్నూరామోనదనదీవతిం॥౧౬॥ తతోమధ్యాగ్నిముద్రద్యసాగరస్యనమగ్గతః॥ ఉదయఃపిహ
సంతైలాప్యేరారివహారః॥ ౧౭॥ పన్నతైస్సహదీప్తాప్యైస్సముద్రఃప్రత్యవృత్తితః॥ సిద్ధివైచూర్యసంకాశోజాం
బూనదవిన్మపిశః॥ క్తవూల్యంబరసంహంబంబప్రత్యిశ్శక్తః॥సర్వభుషణమయూండివాన్యశిరసాధారయన్ప్రసం॥ జా
తేనూపవయ్యైవ్యవతపరియవిభూషితైః॥ అశ్వనానాచరతాన్సాంభూపితోభూమహోత్తమైః॥ ధాతుభిర్బుధిరైశ్చ
లోవిద్యై హిమావనివ॥ ఏతావరీశధ్యగతంతర్గంపాటలప్రభం॥ ఖిలేవోరసావిభక్తి తౌరస్థుప్రస్యన హేమాదరం॥
అఘూణేతతరంగఃఘృతాశినిసంపలః॥౨౧॥ఉద్వర్తితనహాగ్రాహస్సంభ్రాంతోరగరాక్షసః॥ (తేవతానాం
సురుపాశాంనానారూపాభిరీశ్వరః॥గంగాసింధుసప్తధానాభిరాపగాభిస్సమావృతః॥) సాగరస్సముద్రపత్రిస్సూర్య
మానంస్రోర్యనా॥ అబ్రవీత్ ప్రాంజలిర్వాక్యంరాఘవంశరపానినం॥ ౨౩॥ మృధివీయారాకాశ మాపోజ్యో
తిశ్చరాఘవ॥ స్వభావేనావ్యతిష్ఠంతితాశ్వతంహాగమాశితాః॥౨౪॥తస్యభావోనమాప్యేష యదగ్రాహోమాన
స్వనః॥ ఏతారస్తుభవేద్ధాదపతత్రేప్రవదావ్యహం॥౨౫॥ నకామాన్మచలోభాద్యనభయాత్పృథివాద్యజః॥ గ్రాహ
నకాశులబలంస్తంభయేయంకథంచన॥౨౬॥ఏదాస్యేరామయేనాపివిహమిప్యేస్వహంతథా॥ గౌహనసహరివ్యం
తయావత్యేనాతరివ్యతి॥ హరిణాంతరణరావకరిమ్యమియధాన్థం॥౨౮॥ తవబ్రవీత్తదరావఉద్వతోహినదీవతే॥
అమోఘాయంమహాబాణకర్షిణదేశేసావ్యుతాం॥౨౯॥ రావస్యవచసంశుర్వాతచదృష్ట్యహంహాశరం॥ మ
హూచదధిర్మహాతేజారాఘవంవాక్యనబ్రవీత్॥౩౦॥ ఉత్తరేణావకాశోష్టికశ్చిత్తుణ్యతమోమమ॥ మృనుకుల్యతి
భ్యాస్థోలోకేభ్యాస్థోయధాభవా॥౩౧॥ ఉగ్రదర్శనకర్మాణోబహవస్తతదస్యవః॥అభీరప్రముఖాఃపాపాఃపిబంతిన
లిలంమమ॥౩౨॥ తైస్సనంస్పర్శనంపాపైర్ననసోపాపకర్మభిః॥ అమాఘాక్రియతాంరామతత్రతేషుశరోక్షమః॥
౩౩॥తేనస్యగద్యచనంశ్రుత్వాసాగరస్యనరాఘవః॥ మమోచతంతరందీప్తంపీరసాగరదర్శనాత్॥ ౩౪॥ తేనతత్సంకాం
తారంపుథివ్యాంఖలువిశృతం॥ సహితతశ్శరీయత్రదిప్తాశనిసమప్రభః॥ ౩౫॥ ననానవదతాత్రతవమధాశరపిషితా॥
తస్మాన్మృణిమఖాత్రియమత్సపాతశసతలత్॥౩౬॥ సబలూవతదాహాపత్రణశ్శతధివిశృతః॥ సతతంబోధ్ధింతో
యంసముద్రస్యేవదృశ్యతే॥౩౭॥అవదారణభక్త్యదౌరుణస్సమవప్రత్యతి॥౩౮॥తేస్తాత్తదౌరుపాతేనత్వమకుక్షివ్యవో
మయతీ॥౩౯॥విభాగతంత్రిమణోకేషుమరకాంతారమేవతత్॥౪౦॥శోషయత్యాతతః కుక్షింరామోదశరధాన్యజః॥
వంతిప్తైస్సదోద్వారామరవేనువిక్రమః॥౪౧॥వతప్యశ్చాల్పరోగశ్చఫలమూలరసాయతః॥ బహుస్నిహూబ
హుక్షీరస్సంగిరివిశోషధః॥ ఏవమేత్రగుణైర్ద్యౌర్బహుభిస్తతంమరుః॥ రామస్యనరదానాచ్యశివంపథాబభూ
వహారం॥౪౨॥ తస్మిదగ్ధతదాకుత్యేసముద్రస్సరితాంపతిః॥రాఘవంసర్వశాస్త్రజ్ఞుదంపవచనమబ్రవీత్॥౪౩॥ అయం
సోమ్యన్యనానామతమశ్చేవిత్వైర్మృణః॥ ఏతాదత్తవరశ్శ్రీమాణప్రతిమోవిత్వైర్మృణః॥ ౪౪॥ ఏషసేతుంమహూ
తస్మాదాశోకుమయినానరః॥ తనహంధారయమ్యమితథాహ్యేవమధికాపితా॥ ౪౫॥ఏవమక్యైర్దధిర్మదృష్టసముక్తా
యనశస్తదా॥ అబ్రవీద్దానరశ్రేష్ఠోవాక్యంరామంమహాబలః॥౪౬॥అహంసేతుంకరిమ్యమివిస్త్రియేవరాకాయే॥ పి
తుస్సామ్యకమాస్థాయతత్తవమామహూదధిః॥౪౭॥ దండపవనలోకేపురుషస్యేతిమేమతిః॥ధిక్తమమకృ
తజ్ఞేషుసాంత్వందానమధాపితా॥ ౪౮॥అయంహిసాగరోభిమస్సైకుకర్తృద్యక్షయా॥ దదాదంభయాధాధంరాఘ
వాయమహూచధిః॥౪౯॥ మమమాతుర్దరోదత్తోమందరేవిశ్వకర్మణాభిరంస్తస్యపుత్రోహంపద్యశోవిశ్వకర్మ
ణా॥౫౦॥స్మరితోత్సృహమేతేనతత్వమామహూచధిః॥ నచాప్యమామకర్మచైవబ్రాయామాత్సవోగుణాః॥

రజన్యమప్రకాశస్తనంతావయతచంద్రమాః॥౭౪॥ కృష్ణరక్తాంశువన్యంతోలోకక్షయభవోదితః ॥ హృస్కోగ్రీహాక్షాప్ర
శస్త్యశ్చవీచేషమన్యలోహితః॥౭౫॥అది త్వేవిమలేనిలంబత్వలత్వబద్ధశ్చతే॥ ౭౬ ॥ రజసామహతాచాపివత్తత్రాగ్రీహతా
నిచ॥ యుగాంతమివలోకానాంవశ్యంతంపంతిత్వణ॥ ౭౭॥కాకాశ్చేగ్రీహప్రకాగృధాగ్నివేషివతంతిచ॥ శివాశ్చ
వ్యోవాన్నాదాన్మందంతిమహాభయా॥ ౭౮॥ తైలైశ్చూలైశ్చభిశ్చైవస్మిన్ప్రకపిరాక్షుజైః॥ భవిష్యత్కృత్యైవ
భూమిర్భూంతోశేషివతంతిచ॥౭౯॥ క్షిప్రమదైవమధరామౌంపురింరావణపాలితాంఅభియామజవేనైవసర్వతో
హరిభిశ్చ॥౮౦॥ ౮౩॥ ఇత్యేవముక్త్యాన్తర్వాత్కాశస్త్వినం గాగ్రిమహర్జుః॥ ప్రత్యేభురంతోరామౌలంకామభిమన్
ః॥౮౧॥సవిశ్రియమగ్నివాస్తతస్సేవానరర్థభాః॥ ప్రతస్థిరేవనదంతోనిష్ఠితాద్వివతంతంధే॥ ౮౨॥ రాఘవ
స్యప్రియాన్తరంతుభృతానాంవీర్యతాలిసాంహరిణాంకర్తృచేస్తాభిస్తుతోవరఘుపుంగవః॥ ౮౩॥ ఇతిశ్రీమదుర్బ
దే-ద్రయోవింశత్యక్షణః*****సావీరసమిలీరాజ్జావీరరాజవృన్ధితా॥ నశి
నాశుభనక్షత్రాపాణమాసీపశౌరదీ॥౮౪॥ప్రవచాలచవేగేనత్రవైవైవసంధరా॥ పీఠ్యమానాబలౌఘనలేనసాగర
వన్తసా॥౮౫॥ తరశ్శుశుపురాశుప్రబలంకాయాంకాననాకనః॥ శైరిమృదంగసంఘున్దంతుమలంకోమహాక్షణం॥ ౮౬॥
బహువున్దైసఘాషిణసంవృష్టాహరియాధపాః॥ అమృత్యమాణాస్తంఘాషంబివేదుఘాక్షణవత్తరం॥ ౮౭॥రాక్షసా
స్తున్దవంశానాంశుపుత్రౌపృథిగ్జడతః॥ నదరామివదన్తృప్తానాంవేషునామంబరేన్ద్రసం॥౮౮॥ దృష్ట్వాదాశరధిలం
కాంబిశ్చిత్తద్భవతాకేనీం॥ జగాహమనసాసీతాందూమనావేనచేతతః॥౮౯॥అత్రచామృగభాక్షిరావణేనీవద్యతే
అభియాత్రాగ్రీహేణవలోపాలితాంగేనతోహిణీ॥౯౦॥ దీర్ఘమున్దంబస్త్వస్యస్యమద్విత్త్యవలత్వణం॥ ఉవాచవచనంపీ
రస్తతః॥ లహితమాత్మనః॥౯౧॥అభిఘోరిమహాకాశమున్దితాంవశ్యలత్వణం॥ మనసవశ్యతాంలంకాంసగాగ్రీవిశ్వకర్మ
ణా॥౯౨॥విమానైర్భవభిలంకాంసంకీర్ణాభువిరాజతే॥ విష్టోపదమివాకాశంఛాదితంపాండరైర్మునైః॥౯౩॥పుష్పితై
శ్చోభితాలంకావనైశ్చైత్రభోపమైః॥ నానావరంగసంఘుష్టైఃఫలపుష్పవృక్షశుభ్రైః॥ ౯౪॥ పశ్యన్ గుహిమాంగారిప్ర
వీనభీమరాణిచ॥ కోకిలామలమగదానిదోభవీతిశివీనిలః॥౯౫॥ ఇలిదాశరధిరామౌలత్వణంసమభావతః॥౯౬॥బలం
చతద్వైవిభజాతాస్త్రదృష్టైవత్తరణా॥ శతసం (౮౩ -) కపిసేనాయాబలమదాయవీర్యవా॥ అంగదస్సహ
నిరేనతీష్ఠువరసిమజయః॥౯౭॥అస్థిద్వానరవాహిన్యావానరాఘనమావృతః॥ ఆత్మైశ్వరక్షిణంపాశ్వోవృష్టభో
వానరక్షణభః॥౯౮॥గంధమాస్త్రీవమధరాక్షాస్త్రసీగ్ధగంధమాదనః॥అస్థిద్వానరవాహిన్యావృన్దంపార్శ్వంసమాగతః॥
౯౯॥మూర్ఖిణాస్తాన్యావృహంయన్త్రలత్వణేనసమన్వితః॥౧౦౦॥ జాంబవాంశ్చస్మిన్షెణశ్చవేగదర్శివనానరః॥ ౧౦౧॥
కుమభ్యానహాస్తానకుక్షిరక్షుంశేత్రయః॥౧౦౨॥ జఘనంకపిసేనాయాఃకపిరాజోభిరక్షుం॥ పశ్చార్ధమివ
లోకస్యప్రచేతాస్త్రీహాపృతః॥౧౦౩॥ సంచిభక్తమహావ్యూహమహావానరరక్షితా॥ అసికినీసావిభభౌయథాద్యౌ
స్సాభిగ్నంస్థవా॥ ౧౦౪॥ ప్రకృహ్యగిరీశ్వంగాణిమహాతశ్చమహీరుహా॥ అసెనుర్వానరాలంకాంబిమదాము
వోరణే॥ ౧౦౫॥శిఖైర్నికిరామైనాంలంకాముష్టిభిరేవవా॥ ఇతిస్తదగిరేనర్వేమనాంసహారిన్ద్రమాః॥ ౧౦౬॥ త
తోగామోమహాతేజాస్సగ్నివదివత్ప్రబీత్॥ సువిభక్తైర్నైన్యానిశుకపీఠవిమన్వితాం॥ ౧౦౭॥ రామస్యవచనంశు
త్వావానరేందోగ్రీహహంబలః॥ మోచయామానతంతూంతంశుకంరామస్యకాసనాత్॥ ౧౦౮॥ మోదితోరామవాక్యే
గవానైశ్చాగ్నిపీడితః॥ శుకఃవరమనంత్రాస్త్రోగ్ధిపముపాగమత్॥౧౦౯॥ రావణఃప్రహసన్సేవశుకంవాక్యమభాష
ణఃకిమిమాతేనతాపత్రోలూనవత్కృత్యశ్చశృం॥ కచ్చిన్నానేకచిత్రానాంకేషాంత్వంవశమాగతః॥ ౧౧౦॥ తతస్థభయ
సంపిగ్నస్తధారాజ్ఞాభివోదితః॥ వచనంప్రత్యువాచేదంరాక్షసాధిపమన్ద్రమం॥౧౧౧॥ సాగరస్యైతరీతీరీమంస్త్రీవ
చనంతథా॥ యథానందేతమక్షిప్తంసాంధ్వయంశ్లక్షయగిరా॥౧౧౨॥ శుగ్రేన్దైవైరహమత్వైశ్చ దృప్తమాత్మైఃస్థవంగమైః
గృహీతోష్ఠ్యనిపాఠభోహంతులౌప్రంవముష్టిభిః॥ ౧౧౩॥ నైవసంభాషితంతోకాన్యసంప్రశ్నిత్రసలభ్యతే॥ ప్రకృ
త్యాగోపనాస్త్రీర్ణావానరారాక్షసాధిపః॥ ౩౦॥ సవహంతారాధగన్యంభంధన్యభిరన్యత॥ సుగ్రీవసహితోరామస్త్రి
తాయాఃపదమాగతః॥౩౧॥ సకృత్సాగరేసతుంతీర్వాచలవణోదధిం॥ ఏషరత్నాంసనిధిధూయ భన్యతీర్వాతిరా
ఘుషః॥౩౨॥యుక్తవానరమఖ్యానామనీకానినహసనీశః॥ గిరీశేషుణాశానాంఛాదయంతివసంధరా॥ ౩౩॥ రా
క్షసానాంబలౌఘస్యవానరేంద్రబలస్యవ॥ నైరయోర్విద్యతేసంధిజ్జేవదానవయోరివ॥ ౩౪॥ పురాప్రా
కారమాయాంతిక్షిప్తమేకతరంకురు॥ సీతాంవాస్త్రైప్రయచ్ఛాస్త్ర సుయద్ధంవాప్రదీయతాం॥ ౩౫॥ శుకస్యవ
చనంశుగ్రీత్వారాక్షసావాక్యమబ్రవీత్॥ రోషసంరక్తనయనోగర్జ్వలజతుమా॥ ౩౬॥ యదిమాంప్రతియధ్యేరగ

దేవగంధర్వదానవాః॥ నై వసీతాంప్రయచ్ఛామిసర్వలోకభయాదపి॥ ౩౭॥ కదానూమాభిధావంతిరాఘవంమామ
కాశ్మరాః॥ వసంతేపుష్పితమత్తాభిమరాభవపాదపం॥ ౩౮॥ కదానూణీతమైరీకాణశఃకాన్యకమ్యతైః॥ శ
నై రాదీపయామ్యేనములాభిరివతుం॥ ౩౯॥ తచ్ఛాస్త్యబలమాహస్యేబలేనమాతావృతః॥ జ్యోతిషామివసర్వే
హంప్రభామధ్యక్షదివాకరః॥ ౪౦॥ సాగరస్యేవమేవేగోమాయతస్యేవమేగలిః॥ నమోనాశరథిస్త్వేద తేనమాంయోధును
చ్ఛతి॥ ౪౧॥ నమేనూణీతయాబాణానసమివానివన్నగ్లా॥ రామవశ్యేసింహామి తేనమాంయోధునుచ్ఛతి॥
౪౨॥ నజానాపురావీర్యంమమయిధేన రాఘవః॥ ౪౩॥ మహాపాపమయింపిశాంతశరణోఽప్రణాదితాంజ్యోతస్త్వరు
ములాంఘోరామాతాభితమహస్స్వసాం॥ నారాచతలపన్నాదాంతాంమహాహితవాహినీం॥ అవగాహ్యసుహారం
గంనాదయిష్యాన్యహంరణే॥ ౪౪॥ నవానవేనాపిసహస్రవతుమాయథాపిత్యేక్యేవగుణేనవాన్యయం॥ యమేనవా
ధవాయతుంశరాగ్నినామహాహవేన్ద్రవణేనవాచునః॥ ౪౫॥ ఇతిశేషచర్మకాండే-చతుర్వింశస్తకం.***
సబలేసాగరంతీర్ణేరామేదశరథాన్యజే॥ అమాత్యైరావణశ్రీనివాసబలిచ్ఛుకసారణా॥ ౧॥ సమగ్రంసాగరంతీ
ణంమయస్తరంవానరంబలం॥ అఘాతపూర్వంరామేణసాగరేసేతుబంధనం॥ ౨॥ సాగరేసేతుబంధనంతునత్సద్ధాన్యకంకం
చన॥ అవశ్యంచావసంభ్యయంతమృతావానరంబలం॥ ౩॥ భవంతోవానరంప్రైస్యంప్రవిశ్యసంపలక్షితా॥ పరినాణంచబీ
ర్గ్యంచయేమభ్యుక్తిఃస్థనంకమాః॥ మంత్రిశ్చాయేవరామస్యసుగ్రీవస్యదనన్యతాః॥ యేపూర్వమభివర్తంతేయేవశూ
రాఃప్రవంగమాః॥ నచసేతువ్యధాబధస్సాగరేవలీలాశయే॥ నివేశయన్యథాతేహంచానరాణాంసంహన్తునాం॥ గామ
స్యవ్యవసాయంచవీర్గ్యంప్రహరణానవలక్ష్యణస్యవవీర్గ్యంచతత్సతోజ్ఞామనర్తకః॥ ౭॥ కశ్యపేనాపలక్షితేహంచానరా
ణాంమహాజనాం॥ ఎతజ్ఞాత్యాయథాతన్వంశేఘ్రిమాగంతుమర్హః॥ ౮॥ ఇతిప్రతిసమాదిప్తేరాక్షసాశుకసార
ణా॥ హరిసూపధరావీరౌప్రవిష్టేవానరంబలం॥ తతస్తద్వానరంప్రైస్యమదింతరీమహాపరాణంసంభ్రామంతసాధ్య
గచ్ఛేతాంతదాతౌశుకసారణా॥ ౧౦॥ సంశ్లిష్టచర్మకాగ్రేషునిదరామేనునహంచానముద్రస్యచలేతేషువశేషావన
శుచుః॥ తరమాణంచలిణాంచతతుకామంచనర్తకః॥ నివిష్టంవివిశ్యైస్సభీమనాదంసహాబలం॥ తద్బలంజనమత్కా
భ్యందద్భుతాతేనిశావరా॥ ౧౨॥ తాదదన్యమహలేజాఃప్రచ్ఛన్నాచవిభీషణః॥ ఆచవత్సాధరామాయ్యహీత్యాశుక
సారణా॥ ౧౩॥ తస్యేహారాక్షసేంద్రస్యమంత్రిశౌశుకసారణా॥ లంకాయాస్ససమపాప్తైఃచారౌపరపురంబయం॥
౧౪॥ తౌదృష్ట్యావ్యధితౌరామంబరాశేఽబీవేదదా॥ కృతాంజలిపుటౌభీతావనంలేదమాచతుః॥ ౧౫॥ ఆమామహా
తానామ్యైరావణప్రహరాపుభా॥ పరిజ్ఞాతుంబలంకృత్సంలేదరంఘ్నంకం॥ ౧౬॥ గయోస్తవ్వచంశురీత్యారా
మోదశరథాత్మజః॥ అబ్రవీత్పుహస్వాన్యక్యంసర్వభూణిహితేరణః॥ ౧౭॥ యువన్యన్తంబలంకృత్సంలేదయంచామపరి
క్షితాః॥ యథోక్తంచాకృతంకార్యంఘంధర్యేప్రతిగమ్యతాం॥ ౧౮॥ అభింబిదన్యన్తంచాభాయస్త్రస్త్రేష్టమహాభః॥
విభీషణోవాతాప్రేక్ష్యేనభూయస్సందర్భయవ్యతి॥ నచేదంగ్రహణంపూర్వస్యభేదస్యంజీవితంప్రతి॥ స్వస్త్రేష్టే
గృహీతోవానమాతౌపథమర్హః॥ ౨౦॥ యుచ్ఛమావావిముంచతోవారాధానంసర్వభూభా॥ శత్రువత్సన్యసంతంపి
భీషణవికర్షణా॥ ౨౧॥ ప్రవిశ్యసగిరిలంకాంభవన్యన్తంభవదామజః॥ వక్త్రస్సోరససంరాజాయథోక్తంపవనంమ
మ॥ ౨౨॥ యద్బలంచసమాశ్రిత్యసీతాంమేవృతవాసిని॥ తద్భుయ్యంపాకామంస్తద్వన్యస్వబాంధవః॥ ౨౩॥ శ్వేతః
కాల్వేగగిరిలంకాంసప్రాకారాంసంతరీకాం॥ రాక్షసంచలంపథ్యేనైన్సిగ్గులసేకంయమా॥ ౨౪॥ ఘోరారోష
మహంమోక్ష్యేబలంచారయరావణ॥ శ్వేతకాల్వేవజ్రవాన్యజులదానవేష్యువవాసవః॥ ౨౫॥ ఇతిప్రతిసమాదిప్తేరా
క్షసాశుకసారణా॥ జయేతిప్రతిసంవైతౌరామపంధర్వవత్సలం॥ ఆగమ్యసగిరిలంకామబ్రూహంరాక్షసాభిపం॥ ౨౬॥
విభీషణస్యైతామపథార్హారాక్షసేత్వరం॥ దృష్ట్వాదగ్ధాత్మాసామస్తాదామేధామినశేసా॥ ౨౭॥ ఏకస్థానగతాయంత్ర
చత్వారిన్సిగ్గులపథాభాః॥ లోకపాలాపమాత్మాగృహస్థాస్త్రివృథవిప్రమాః॥ గామోదాశరథిశ్రీమాంలక్ష్యణశ్చ
విభీషణః॥ సుగ్రీవశ్వమహలేజామహేంద్రసమవిక్రమః॥ ఏలేశక్షేపురిలంకాంసప్రాకారాంసంతరీకాం॥ ౩౦॥ ఉత్సా
ట్యసంక్రామియతుంశర్యేవీష్టంతువానరాః॥ ౩౧॥ యాద్యశంతతస్యరామన్యదాపంప్రహరణాచ॥ పథిష్యధిగిరిలం
కామేకప్రైష్టంతుతేత్రయః॥ ౩౨॥ రామలక్ష్యణంస్తాసాసుగ్రీవేణచహాహి॥ బహునమర్తదృతరాసేంద్రైర్నిపిమరాసు
రైః॥ ౩౩॥ (వృత్తస్సేతువృథాబద్ధేదశయోజనవిప్రతః॥ శతయోజనమాయామస్త్రైరాసేనాచసాగరం॥ నివిష్టేనక్ష
తేలీరేరామస్సవనదీపతేః॥ తీర్ణశ్వతరమాణన్యబలస్సాంతోనవిద్యతే॥) ప్రహృష్టరాపాధ్యజనివకాసాంమహా
త్మనాంసంప్రతయోధునుచ్ఛతాం॥ అలంబిరోధేనశమోవిధీయతాంప్రదియతాందాశరథాయమైశీరి॥ ౩౪॥ ఇతిశ్రీమ

య్యుద్ధకాండ-పంచవీంశత్యుగము.***** తద్వచఃపశ్యమగ్నీబంసారణేనాభిభాషితం |
నిశఃస్వరావహారాజావ్రత్యభాషతసారణం || ౧ || యదిమామభియుంజీరణేదేవగంధర్వదానవాః | మైవసీతాంప్రదా
స్యామిసర్వలోకభయాదపి || ఆత్మయతునాహ్వయపరిత్రస్తోహరిభిర్నిజాతోభ్యశం || ప్రతిప్రదానమదైవసీతాయాస్మా
ధుమస్యసేకోహేనామనవతోమాంసమతేదేతుమహాతి || ౩౪ || భక్త్యుక్త్యాపవనంనాక్యంరావహారాక్షసాధిపతిః ||
అరురోహతత్త్రీమూపాప్రీసాదంపిహపాండరంబహుతాలసముత్సేధంరావహోభవద్భక్తయోగః || తాభ్యాంచరా
భ్యాంసంహితోరాజాభక్తౌధర్మూర్ధ్వితేఃపశ్యమానస్సముద్రంవచర్వతాంశ్చవనానిచదదర్శపుష్పివీదేశం సుసంపూర్ణం
ప్రవంగమైః || ౩౫ || తదపారమసంస్కృత్యంవచనరాణాంవహద్యలంః అలోక్యరావహారాజాపరివ్రజ్యసారణం || ౩౬ ||
ఏహంవానరముఖ్యానాంకేతురాకేమహాబలః || కేపూర్వమభివతంలేమహూతానహోస్యమంతతః | కేమాంశ్చ
ణోతినుగ్రీవఃకేవాయాధవయాధవాః || సారణావత్ప్రతేనకేపధావాప్రవంగమాః || ౩౭ || సారణారాక్షసేంద్ర
స్యవచనంపరిపృచ్ఛతః || అచత్రైకముఖ్యిక్షోముఖ్యాంస్తాంస్తువనోకసః || ౧౦౪ || ఏవయోభిముఖంలాంకాంనదంస్త్రీప్రతి
వానరః || యాధవాంసంసహసైనికేభేనపరివారితః | యస్యఘోషేబహుహతానపాప్రీకారాసతోరణాః || లంకాప్ర
దేవతేనర్వానతైలవనకాననా || నర్వతాభామ్యుగేంద్రస్యమగ్రీవస్యహామనః || బలాగ్రేలిప్తతేదీరోహితామైవ
యూధవః || ౩౮ || బాహూప్రవృత్తయ్యయ్యవశ్యాన్యంమహింకచ్చటపీర్వయా || లంకామభిముఖంకేరీధాదభీష్టంచవిభృం
భతేగిరిశృంగప్రతికాశఃపద్మత్రైకం సన్నిభః || సౌభిటయత్సభిసంరభోలాంగూలంచపునఃపునః || యస్యలాంగూలకేభేన
స్వసంతిప్రదిశేదశః || ఏవవానరరాజేనసంగ్రీవేహృషీమితః | యావరాజ్యేంగదోనామసోస్యయతిసంయగే ||
వానినప్రవృత్తేపుత్రస్యగ్రీవస్యనదాపియః || రామహాథేపరాక్రాంతశ్చక్రాభేవమహాయథా || ౧౦౫ || ఏతస్యసా
మతిస్సర్వాంశ్చస్త్రైజనకాన్తజాః | హనూనతావేగవతారాఘవస్యసృతేషాః || ౧౦౬ || బహునివానరేంద్రాద్రామే
షయాధానీర్వరాః || పరిగృహ్యతియాతిత్వాంస్సేనానీకేనమజఃయః || ౧౦౭ || అనువానిమతస్సాపిభిలృతేనమహారాప్ర
తః || వీరస్త్రిప్తతినంగామేనతుహేతోగయంభజః || ౧౦౮ || యేతువీత్సభ్యగత్రాణీశ్వేత్రయంలివనంతిచ | ఉక్తాయచవి
భృంభంతేక్రీడేనహరిపుంగవాః | ఏతేషుమగ్రీవహాంశ్చందాశ్చండపరాక్రమాః || అస్థాశతసహస్రాణిదశకో
టితేతానిచ || యపనమనుగచ్ఛంతివీరాశ్చందనవానినః || ఏమైవాశంసలేలంకాంస్సేనానీకేనమదితః || ౧౦౯ || శ్వేతో
రజతసంకాశ్చపలోభీమవిక్రమాః | బుద్ధిమార్వానరోవీరస్త్రిమలలోకేమవిశ్రుతః || తూణాంసుగ్రీవమాగవ్యపునగ
చ్ఛలినత్పరః | విభజ్వానరీంసామనీకానిప్రమామయ || ౧౧౦ || యఃపురాగోమతీరేరవ్యంవశ్యేణిపర్వతం | నా
మ్మానంకోచనోనామనానావగయతోగిరిః || తత్రరాజ్యంప్రతాప్త్యాకమముదోనామయూధవః || ౧౧౧ || యోసాశత
సహస్రాణాంసంహస్రంపరిక్రమతి || యస్యవాలాబహువ్యామాదీగ్ధాలాంగూలమాశ్రితాః | రాక్రూఃపీతాస్పితాశ్వే
తాః | పక్షిణాః | ఘోరకర్మణః || అదీనోరోమణశ్చందస్యంగామిమభికాంక్షతి | ఏహివ్యాతంసలేలంకాంస్సేనానీకేనమ
దితః || ౧౧౨ || యదైవపసింహసంకాశఃపిలూడిఘ్నలోచనః || నిభృతఃపేక్షితేలంకాందిధక్షున్నివచతమహావింధ్యం
కృష్ణంగిరింసహ్యవర్వతంచమదర్శనం | రాజాసతతమధ్యస్తీరంభోనామైవయూధవః || శతంశతసహస్రాణాంత్రిం
శచ్ఛహరిపుంగవాః | యమేతేవానరాశ్చూరాశ్చందాశ్చండపరాక్రమాః || పరిహర్యానుగచ్ఛంతిలంకాంవదితమో
జసా || ౧౧౩ || యస్తుకశోపివృణుతేభృంభతేచపునఃపునః || నచసంవిజతేమృత్యోర్నవయథాద్విధావతి | ప్రకంపతేచ
రోషేణతిర్యక్చపునరిక్షతే || పశ్యేగలాంగూలమపిచక్షేత్తేచమహాబలః | మహాబలవీరభయోరవ్యంసాత్వేయవర్వ
తం || రాజాసతతమధ్యస్తీరంభోనామయూధవః || ౧౧౪ || ఏతస్యలివసన్నైవహారావామయూధవాః || రాజాశత
సహస్రాణిచతాస్యరితే శ్రద్ధైవచ || ౧౧౫ || యస్తుమేఘభవాకాశేముహానావృత్తతిక్షతి || మధ్యవానరవీరాణాంసురా
ణామివవానరః || ౧౧౬ || భరిణామివసన్నాదీయదైవత్రాయతేమహాః || ఘోమశ్శాభామ్యుగేంద్రాణాంసంగా
మభికాంక్షతాం | ఏవమధ్యతమధ్యస్తీపారియాత్రమనుత్తమం || యద్ధిమప్తునిహూనిత్యంవసనోనామయూధ
వః || ౧౧౭ || ఏనశతసహస్రాణాంశతాక్షంపర్వతానతే || యూధవామయూధవశ్రీష్టంయేహంయూధానిభాగశః ||
౧౧౮ || యస్తుభీమాంప్రవల్లంతంచమూర్తిప్రతిభయః || స్థితాంతీరేసముద్రస్యద్వితియశ్చవసాగరః | ఏవదదరసంకా
శోవినతోనామయూధవః | పిబంతశ్చరణితాసాంనదీనామస్త్రమాంనదీం | వస్త్రితసహస్రాణిబలమస్యప్రవంగమాః ||
౧౧౯ || తాన్యనాహ్వయతియద్ధూయక్రథనోనామయూధవః | విక్రంతాబలవంతశ్చయథాయూధానిభాగశః || ౧౨౦ ||
యస్తుతైరికవణాభంపశ్యంపుష్కరివానరః | అవమత్యనదానర్వాన్వనరాభబదర్పితాః || గమయోనామతేజస్వి

త్వాంక్రోధాచభివర్తతే॥ ఏనశతసహస్రానిశిష్య ప్రతిపర్యపాసతే॥ ఏవైవాశంసతేలంకాంస్వేనానీకేనమదితం॥
 ౪౭౪॥ ఏతేషుమృగైరహాభివర్తతే॥ యథాసామ్యుధవశ్రేష్ఠేషుఏవమయాధానిభాగశః॥ ౪౭౫॥
 ఇతిశీమద్యక్షకాండేపద్మ్యంత్యక్షకం॥ * * * * * రాంస్తుతేహంప్రపత్త్యామిప్రే
 త్మమాణస్యయాధవా॥ రామనాథోపరాకృతౌతామేనరత్నంబిజీవితం॥ ౧॥ స్పృహయన్యబహువ్యామావాలా
 లాంగూలమాశ్రితాః॥ తామ్రాపీతాస్నితాశ్చేష్టరాజపక్షిణాఃసూర్యర్కజః॥ ప్రస్థానాశ్చానకానాంతేనార్యశ్యే
 వమరీచయః॥ పృథివ్యాంచానుకృప్యంతేతానాంసమైషయాధవః॥ ౩॥ యంపుష్పతేనుగచ్ఛంతితేతేభిశ్శంసమానశః॥
 దుగ్ధమానుకృప్యంతమానంకారోహణతత్పరాః॥ ఏషకోటిసహస్రేణవానరాణాంసమహాజనాం॥ ఆకాంక్షతేత్వాం
 సంగ్రామేజేతుంపరపురంజయ॥ యాధవాహరిరాజన్యకేనరాన్యమనుస్థిరాః॥ ౪౪॥ నీలానిసమహామేఘాంస్త్రిపుత్రో
 యాంస్తుపశ్యంతి॥ అనితాంజనసంకాశాఃకృష్ణాద్దేనశ్చపరాక్రమాః॥ అనంభ్యయోనానివేద్యావరంపారమివోద
 థః॥ పర్వతేషువయేకేవిద్విషమేమనదీమచ॥ ఏతేత్వానభివర్తంతేరాజన్యత్రాస్తుదానరాః॥ ౭॥ ఏవమనంభ్యేష్ఠో
 రాజాభిమాన్వీభీషచదృశః॥ పద్మ్యంత్యవజ్జమాన్త్రైస్సమంతాశ్చురీచరితః॥ ౮॥ యుక్తవంశులశ్రేష్ఠమధ్యాక్షేనర్మదాం
 పిబా॥ సర్వశ్చాహునిభిస్తామేరాన్తైషయాధవః॥ ౯॥ యఃపీయానన్యతురాతావత్త్రైసంపర్యతేనమం॥ భ్రా
 త్రానిమానోరూపేణవిశిష్టమరక్తమైః॥ ౧౦॥ సమజాంబహునాన్యమనవయాధవఃసూర్యః॥ ప్రక్రాంతోనరు
 వర్తచనంప్రహారేషువృక్షైః॥ ౧౧॥ ఏతేసాహ్యంసుమహాబృతంశక్రస్థానితా॥ వైవామిరేజాంబవతాలభాశ్చ
 బహవోవరాః॥ ౧౨॥ అరహస్యసర్వదాశ్రీభ్యోనుహాభివపులంబీలాః॥ మంచరివిపులకారానన్యత్రోన్మద్విజంతిన॥
 రాక్షసానాంచనదృశాపిశాచానాంచలోమతాః॥ ఏనన్యస్తాన్యాబహవోవివరంభ్యస్తేతేషః॥ ౧౩॥ యంత్యేనమభి
 సంరబ్ధంప్లవమానమిన్ద్రతం॥ ప్రేక్షంతేవానరాన్సర్వేష్ఠితాయాధవయాధవం॥ ఏషరాజానసానిక్షంపర్యపాక్షే
 హరిశ్వరః॥ బితేబలసంపన్నోద్రభోనామైషయాధవః॥ ౧౪॥ యస్యగ్రంథోబాజస్తేలంగచ్ఛవాత్వేన్యసంసతే॥ ఊ
 ధ్వంతతైవకాయేనగతేపాశ్రీహీనియోజనం॥ యస్మాన్సవరుంసుంహంపశుమ్నదేవవిద్యతే॥ శుశ్రేష్ఠాన్మదవో
 నామవానరాణాంపితామహాః॥ యేనయంపురారదంతంబీకేశ్రేష్ఠ్యుగీనతా॥ పరాజయ్యేనమాస్త్రాస్త్రసాయయాధ
 వయాధవః॥ ౧౫॥ యస్యవిక్రమమాణస్యత్రైస్త్వనపరాక్రమః॥ ఏషగంధర్వఃస్వాయామున్నున్దీకృష్టవత్క్షానః॥ ౧౬॥
 తదావైవామరేయధ్దేనాహ్యక్షంకంత్రిదాకసాం॥ ౧౭॥ యస్యతైత్రివటోరాజాజంబూమమపిషితే॥ యోరాజా
 పర్వతేంద్రాణాంబహుకీన్మరసేమసాం॥ విహరంసుభద్రోన్యత్రానిక్షేరాక్షసాని॥ తత్రైవిషవతశ్రీమార్కటబలవా
 చానరక్షాభిః॥ యధ్దేవ్యకన్దనోన్యత్రంకర్షణామయాధవః॥ పృథ్వీకోటిసహస్రేణవానరాణాంసమనుస్థిరః॥ ఏషుహ
 శంసతేలంకాంస్వేనానీకేనమదితం॥ ౧౮॥ యోగంగామనువర్తేతితానియదహరియాధవా॥ హస్తినాంహ
 సరాణాంచపూర్వవైరమనుస్థిరః॥ ఏషయాధవతేత్వారాక్షసగిరుహోతయః॥ గజాంయోధయతేపన్యాగిరి
 తైచైవమహీరుహా॥ యమవాహినీముఖ్యానదీంహైమవలీహను॥ ఉశీరబీజమాశ్రిత్యపర్వతంపంచరీపమం॥ రమతే
 వానరశ్రేష్ఠాదివిశక్తభవస్యయం॥ ఏనశతసహస్రానిశిష్యంసహస్రనిమనువర్తతే॥ వీర్యవిక్రమదృష్టానాంనదకంబ
 లశాలినాంసమేవనేతాతైవేహంవానరాణాంతరిస్థినాం॥ ౧౯॥ సమవ్యర్థంరాజాప్రమాధీనామయాధవః॥ వాతే
 నేహాద్ధతంమేఘంయమేనమనువర్తంతి॥ అనీకసుపిసంరబ్ధంవానరాణాంతరిస్థినాం॥ ఉద్ధాతకుండలాభానంపవనేసన
 మంతరః॥ వివర్తనాంబహుధాయత్రైశ్రిత్యపారంభః॥ ౨౦॥ ఏతేసమఖాఘాతాగోలాంగూలానహాబలాః॥ స
 రంశతసహస్రానిదృష్ట్యావైసతుంభం॥ గోలాంగూలంమహాతేగంగాక్షంనామయాధవం॥ పరిహాన్యాభివర్తం
 తేలంకాంమదితమోజనా॥ ౨౧॥ భృగురాచరితాయత్రసర్వకాలఫలమిహిమాః॥ యంసూర్యస్తుల్యపద్యాభవసమ
 ర్శ్యేతిపర్యతం॥ యన్యభాసానదాఖాంతితదృష్ట్యామృగపక్షిణః॥ యన్యదన్యంమహాత్మావోనన్యజంతిమహామయాః॥ సర్వ
 కామఫలావృత్తాన్యదాఫలసమన్వితాః॥ మధూనివమహారాణియప్త్యాపర్యతసర్వమే॥ తత్రైవిషమతేరాజానరన్య
 కాంచనపర్వతే॥ ముఖ్యావానరముఖ్యానాంకేనీనామయాధవః॥ ౨౨॥ ఉష్ణిగిరిచసానిశాంరమ్యాఃకాంచనపర్వ
 తాః॥ తేహమంభ్యేగిరివర్వయవామనశురక్షసాం॥ ౨౩॥ తత్రైశేవలీశ్వేష్ట్రాస్తామాస్త్రాన్యానుభువింగరాః॥ నివసం
 త్యక్తమగిరిత్య్గదంస్త్రానిసభాయధాః॥ సింహాభవచతుర్దంస్త్రాన్యామాస్త్రానివమరానదాః॥ సర్వేవైశ్వానరసమాజ్యుగి
 రాశీవిహవమాః॥ సుదీర్ఘాంబితలాంగూలామస్త్రమాలంగసన్నిభాః॥ మహాపర్వతసంకాశామహాజీమూతసస్పృశాః॥
 స్త్రపింగళరత్నాభ్యాభిషుభిమగిన్వరాః॥ మర్దయంతివతేనర్వేతస్థుర్ధంకాంసమీక్ష్యతే॥ ౨౪॥ ఏషమైషామనిభిర్మధ్యే

విత్తవీర్యవాణ్ణజయార్థేనశృణోమాదిత్యముపతిష్ఠతిబుద్ధిమాణ్ణానామ్నాపృథివ్యాంబిభ్రాతృ రాజశత్రవరీరియః || ఎ
 మైవాశంస తేలంకాంస్సనానీకేనమదిత్యం || విక్రంతోబలవాణ్ణశూరఃపౌరుషేన్యవ్యవస్థితః||రామప్రియాథం
 పూజానాందయాంనకురు తేహరిః|| ౮౪౫||గజోగవాక్యోగవయోనలోనీలశ్చపానరః || ఎకైకవయోధానాంకోటి
 భిక్షతభిర్వృతః|| ౮౪౬|| తథాశ్వనానరశ్రేష్ఠావిద్యువర్షతవాసిః || నశక్యం తేబహుత్వాత్తునంభ్యాకుంబంఘమిక్ర
 మాః||౮౪౭||సర్వేమహారాజమహాప్రభావాస్సర్వేమహాశైలనికాశకాయాః|| సర్వేనమర్తాఃపృథివీంశ్చతేనకర్తుం
 ప్రవిధ్యస్తవీరిణైలాం|| ౮౪౮|| ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేనప్రవింశత్యంశః.*****

సారణస్యచశశుక్రిత్యావరాణంరాక్షసానిపం| బలమాదిత్యతత్సర్వంకుకోవాక్యమథాబ్రవీత్ || ౧|| స్థితార్థప
 శ్యసియానేతార్థమజ్ఞానిమమహద్విపాఢాః || న్యుగ్రోధానివగాంగేయాన్సాలార్థాహైమవతానివ || ఎతేషుప్యసహ
 రాజస్యనిఃకామరూపిణః|| ఔత్సదానవసంకాశాయుద్ధేదేవపరాక్రమాః|| ౩ || ఎవాంకోటిసహస్రాణీనవపంచదశ
 స్తవతథాశంఖసహస్రాణీతథాబృందశతానిచ||౪|| ఎతేసుగ్రీవసదివాకిమీంధానిలయాస్సదా || హరయోదేవగం
 ధరైర్వృత్సన్వాఃకామరూపిణః|| ౫||యాతౌపశ్యసీతిష్ఠంతంప్రభిన్నమిందేవరూపిణౌ|| మైందశ్యద్విదితశ్చేభౌతాభ్యాం
 నాస్యసమోయతి||అహ్మణానమనుజ్ఞాతావస్యతశ్చశినాపుభౌ|ఆశంసతేయధాంకామేతేమదిత్యమోహసా||
 యావేతావేతయోపార్శ్వేస్థితేపర్వతసన్నిభాసముఖశ్చైవమత్సృభుక్రాపితుస్సమా || పేక్షంతౌనగ
 రీంలంకాంకోటిభిర్వతభిష్టతౌ||౮౫|| యంతువశ్యసీతిష్ఠంతంప్రభిన్నమిందేవరూపిణౌ|| యోజలక్ష్యాభయేతుగ్రీవస్సము
 ద్రమపివానరః||ఎహాభిగంతాలంకాయానై దేవభ్యస్తవప్రభౌ|| ఎనంపశ్యపురార్థస్థంవానరంపునరాగతం || శ్వేతః
 కేసరిఃపుత్రౌతాతాద్భజఇతిశుకీతి|| హనుమానివిభ్యాతోలంఘితోయేనసాగరః|| కామరూపిహరిశ్రేష్ఠబలయాచస
 మస్యితః||అనివార్యగతివైచయథానతతః||ప్రభౌ||౧౮౫|| ఉద్యంతంభాసరంద్యస్త్యైబాలఃకీలపిసానితః|| త్రియోజ
 నసహస్రంతులభ్యానమమవతీర్మహి|| ఆదిత్యమాహరిష్యామినమేక్షుత్ ప్రరియాస్యతి|| ఇతిసందింత్యునసాపుత్రైవబల
 దస్మితః|| అనాధ్యుతముం దేవమపిదేవషిఢాదనై || అనానానైస్వపతితోభాసరొదయనేగిరౌ|| పతితస్యకపేరస్య
 హనురేకాశిలాతలే|| కిందిష్ఠిన్వాద్భుతహాసేర్లనమానేవతేనై|| సత్యమాగమయోగేనమమైవవిదితోహరిః||నాన్య
 శక్యంబలయాచప్రభావోవాసిభాషితుం ఎవఆశంసతేలంకామేకోమర్తమోహసా || ౧౮|| యదైవదీపంతరశ్శూ
 రఃశ్వచఃపద్మశిఖరః|| ఇత్యుహరామతిరథోలోకేవిభ్యాతపారుషః|| యస్యిన్నచలతేభమో యోధగ్రంథానివ
 త్రతే|| యోభాగ్మన్మమస్త్రంవేదాంశ్చవేదవేదవిదాంవరః|| యోభింద్యాగ్రగంబానైవపర్వతానపినారయేత్||యస్య
 మృతోర్వివక్రౌధశ్చక్రస్యవపరాక్రమః || యస్యభార్యాజనస్థానాత్పీతాచాప హృతాత్వయా || సవకరామస్త్యాం
 యోధుంరాజానమభివర్తతే || ౨౨|| యదైవదక్షిణేపార్శ్వేశుభాంబూనదప్రభః || విశాలవత్సాస్తామార్గోనీల
 కుంభితమూర్ధభః|| ఎహేస్యలక్ష్మణోనామభ్రాతాప్రాణసమఃప్రియః || నయేయధేవకుశలస్సర్వశాస్త్రవిశారదః||
 అమర్తమణయోజేతావిక్రంతోబుద్ధిమాణ్ణబలి || రామస్యనక్షిణోహహుర్నిత్యంప్రాణోబహిశ్చరః || ౨౫|| స
 హ్యేషరాఘవస్యశ్లేఢేవతంపరితృతి | ఎమైవాశంసతేయధేహంతుంనర్వరాక్షసాః || ౨౬|| యస్యసవ్యమసౌవ
 త్కంరాఘవాస్త్రేత్యుతిష్ఠతి | రక్షాగణపక్షిప్తౌరాజాహ్యేషవిభీషణః || ౨౭|| శ్రీమతారాజరాజేనలంకాయామభిషిచి
 తః||తామేవప్రతిసంరంభోయద్ధామైషాభివర్తతే||౨౮||యంతువశ్యసీతిష్ఠంతంమధ్యగిరిమివాచలం|సర్వశాభామృగేం
 దాగ్రాంభర్రారణవరాజతం|| తేజనాయశనాబుద్ధాభిజ్ఞానేనాభిజనేనచ | యుక్తపీనతిభుభాజిషామవానివపర్వతాః||
 కీమీంధాంయస్సమధ్యస్తేగుహంసగహసన్పుమాండుగార్థంపర్వతమగ్రస్థాంపుత్రానైస్సహయాః||యే||యప్యై
 షాకాంచనీమాలాశోభతేతతపుమగ్రా|| కాంతాదేవమనుష్యాణాంయస్యాంలక్ష్మీః||ప్రశ్నితా|| ఎతాంచమాలాంతా
 గాంచపకీరాజ్యంచశాశ్వతంసుగ్రీవోవానిసంహత్యారామేణప్రతిసాదితః||౩౩||శతశత్రవసహస్రాణాంకోటిమాహు
 ద్మీపిణః|| శతకోటిసహస్రాణాంశంఖభృగ్భిధీయతే || శతశంఖసహస్రాణాం మహాశంఖభృతస్త్వతః || మహా
 శంఖసహస్రాణాం శతంబృందమిన్స్పృతం || శతంబృందసహస్రాణాం మహాబృందమిన్స్పృతం || మహాబృందసహ
 స్రాణాంశతంపద్మమిన్స్పృతం||శతంపద్మసహస్రాణాం మహాపద్మమిన్స్పృతం|| మహాపద్మసహస్రాణాంశతంకర్వ
 మిన్స్పృతతే || శతంకర్వసహస్రాణాంమహాకర్వమిన్స్పృతం || మహాకర్వసహస్రాణాంసముద్రశభిధీయతే||
 శతంసముద్రసహస్రమేషుభృగ్భిధీయతే||శతమేషుసహస్రాణాంమహామేషుభృతమితి|| ౩౪|| ఎవంకోటిసహ
 స్రాణాంశంఖసాంచతేనచ | మహాశంఖసహస్రాణాంభృందశతేనచ | మహాబృందసహస్రాణాంతథాపద్మశతేనచ | మ

హవద్వసహసీతధాఃకర్వతేనచ || సముద్రేగళ తేనైవమహాః శునరక్షే వచ || ఏషకోటిమహాః శున సముద్రస
 ద్యతేనచ || విభీషణేనచివై రాక్షసైఃపరిహరితః | సుగ్రీవోవాసరేంద్రస్త్వయ్యధాఃకర్మభవతః || మహాబలస్స
 తోగర్వంమహాబలపరాక్రమః || ౪౩ || ఇయాంమహారాజసమీక్ష్యవాహినిమ్మపసితాంప్రజ్వలితగ్రహావాసమాం | త
 రఃప్రయత్నైఃపరమోవిధీయతాంయథాజయస్సాన్యన్నవత్రైఃపరాజయః || ౪౪ || ఇతిశ్రీమద్యద్వకాండే అష్టావింశస్సర్గః.

శుకేనతుసమాఖ్యాతాంస్తాద్యస్తాప్రహరియాధసాః | సమీపస్థంవరామస్య భాగితరంస్సంవిభీషణం || ౪
 ష్మణంచమహావీర్యంభుజంరామస్యరక్షిణం | సర్వవానరరాజంచమగ్రీవంభీమవిక్రమం | గజంగవాక్షంగవయంమైం
 దంద్వివిదమేవచ | అంగదంచైవబలిసంప్రజాస్తాత్మజాత్మజం || హనూనుంగంచవిక్రాంతంబాలబంశంచమజాయం |
 సుషేణంకుముదంబిలంబలంచ ప్రవనగర్భభం || కందిదావిగ్నిహృదయోజాతకోగర్వరావణః | ఇహ్నయామానతౌ
 వీరౌకథాం తేకుశసారశౌ || ౩ || అహోమఖౌతౌప్రణతానబ్రవీమ్యుశసారశౌ | రోమగ్నప్రయానాచాసంరద్ధిఃపరుమం
 చ || ౪ || సతావత్సన్యశంనామసచిత్రుపణివిభీః | విప్రియంస్యవతేర్వస్త్రంవిగ్రహేన్మగ్రహేప్రభాః || ౫ || రిసూతాం
 ప్రణిహూలానాయుద్ధాభామభివశతాం | ఉహాభ్యాంసప్యశంనామపద్మప్రస్తవేప్రసం || ౬ || అచార్యానరహో
 వృద్ధావృద్ధావాంపర్వహసితాః | సారంయద్రాజశాస్త్రేణామసదేవ్యంనవ్యహతే | గృహీతోవాసవిజ్ఞాతోభారో
 జ్ఞానస్యవోహ్యతే || ౭ || ఈదృశేస్సచివైర్గుణేమూర్ఖాఃకాఽస్యానరరామస్యహం || ౮ || కేనుమృత్యోగ్యాయనాప్తి
 వత్సమాంచమమవచః | యద్యమేకౌసతోజిహ్వప్రయచ్ఛశిశుభాసభం || ౯ || అప్రేమహానంస్సప్రహ్వసనేతిత్వం
 తిపాదపాః | రాజహేషపరామృష్టస్థిస్తం తేవావరాధినః || ౧౦ || హన్యాసహంత్రిమాసాహాత్రుపక్షప్రతేదిత్వం
 దిపూర్వోపకారైస్తునకోహోమృతతాంప్రజేత || ౧౧ || అపద్వంసతగవృద్ధ్వంసద్వికషాఽదితోమమ | నహిహంహం
 తుమిచ్ఛామిస్తరామ్యుక్త్యతానివాం || ౧౨ || పాతావేచక్యగ్నహతౌమయస్త్వపరామృతౌ || ౧౩ || ఏవమగ్రాశు
 సప్రీతౌతాభిశాశుశసారశౌ || రావణంజయతేప్రప్రసినంద్యాభినిస్సృతౌ || ౧౪ || అబ్రవీద్భద్రఃగ్రీవస్సమీపస్థం
 మహాబదరం || ఉపస్థాపయ మేగ్రీస్తుంచారాన్నిదివితారదాః || ౧౫ || మహాబదరస్సభోత్తమశ్రీఘ్రిమాజ్ఞావయ
 చ్చరాః || ౧౬ || తతఃశ్చారాస్సంత్సరితాఃపార్వీహ్తాఃపార్థివహాసనాత్ | ఉపగ్రీతాఃపార్వీబలయోషధణ్యుత్పాజ
 యాశివా || ౧౭ || తానబ్రవీద్రోవాగ్యంరావణోరాక్షసాధిపః | చారాప్రత్యయిరాఘరాఘరాభర్తాఽవిగతహా
 ధ్వపాన్ || ౧౮ || ఇతోగవృతరామస్యవ్యవసాయంపరీక్షథ | మంత్రిమ్యధ్యంగిరాయేన్యత్రీత్యాతేనసమాగతాః || క
 థంస్థువిజాగతిఃమన్యవృక్షకవర్తి | విజ్ఞాయనపుణంసర్వనూగంశస్యమతేషణః || ౧౯ || చారణేవిదిత్యత్రైపండ్రి
 తైర్వసుధాధిపైః | యుద్ధేస్సత్సేనయత్సేనసమాసాగ్యుపనిస్యతే || ౨౦ || చారాస్స తేరథేభ్యస్త్యైఃప్రహృష్టారాక్షసే
 శ్వరం | కాదూఽలమగ్రతఃపితౄతత్యత్రుఃసరక్షిణం || ౨౧ || శతస్త్రైఃసహహోత్సానంచారాగౌతససత్రిమం | కృ
 త్యాప్రదక్షిణంజన్మర్త్యతరామస్సలక్షణః || ౨౨ || తేమదేలస్యజైలస్య నమోపేరగాలక్ష్యశః | ప్రహృన్నాదదృశు
 గఃత్వాససుగ్రీవవిభీషణౌ || ౨౩ || ప్రేక్షమాణాశ్చమూంతాంచబభాభిర్భయవిక్రీడాః || ౨౪ || తేమథర్మాస్తాదృ
 ష్టారాక్షసేంద్రేణరాక్షసాః || ౨౫ || విభీషణేనతత్రస్థానిగృహీతాయస్సాన్యయా | శామూఽలోగ్రహితస్త్రైఃకేపా
 వాయుమిరారక్షసః || ౨౬ || మోచితేస్సేగ్రామేణవద్యహసఃప్రవంగమైః | అన్యశంస్యనరామస్యమోచిరారాక్షసాః
 పరోఽపి || ౨౭ || వానరేరదితాస్తేమమిత్రాంతైలభముషిక్రమైః | పునలంకారామసప్రాస్తాశ్చన్యంతోనన్తచేతనః || ౨౮ ||
 రతోదగ్రీవముపస్థితాస్తతేచారాబహిర్నిత్యవరానిశాచరాః | గిరేస్సృపేలస్యగమీపవాసినం న్యచేదయః శివబలం
 మహాబలాః || ౨౯ || ఇతిశ్రీమద్యద్వకాండే ఎకోనత్రింశస్సర్గాః.

తతస్తమభ్యుభయబలంతాధిపతయేచరాః | సువేలేరామవంత్తేనోద్యోగ్యమేవయమ్ || ౧ || చాగ్రాణాంరా
 వణశ్చుత్వాప్రాప్తంవరామంమహాబలం | జాతోద్యోగోభవతి | చిచాచుసామోద్యోగమబీత్ || ౨ || అయథాప
 చ్చతేవగోదినకన్యసినోచర | నాస్తికవ్విదమతౌగ్రహంప్రదానాంచసమాగతాః || ౩ || ఇతోలేనాశేస్తప్తవాచం
 మందముదీరయత్ | తదారాక్షసశౌరూఽలంశౌరూఽలోభయవిహ్వలః || ౪ || సతేచారయశుశక్యారాజావానర
 పుంగవాః || ౫ || విక్రాంతాబలంతతత్తౌఘవేణవరక్షితాః | నామేసంభాషిమంతకృన్యన్తప్రత్యేక్షనలభ్యతే ||
 ౬ || సర్వతోరక్ష్యతేపథావానరైఃపర్యతోపమైః | ప్రవిష్టమాత్రేజ్ఞాతోవాంబలేతేస్సన్యచారితే || ౭ || బలాన్యల
 హితోరక్ష్యభిర్బహుశాస్త్రవిచారిణః | జానుభిర్నస్తిభిదంత్రినత్రైశ్చభిహతోభృతం | పరిణతోప్రహరిభిర్వలభ్య
 రమగర్హతైః | పరిణేయచఫర్వత్రణితోహంరామసంసదం | రుధిరాద్ధిసర్వాంగవిహ్వలత్పలితేంద్రియః | హరిభిర్వ

ధ్యమానస్వయావమానకృతాంబలిః॥౯౪॥ రాఘవేణపరిత్రాతోజీవామీతియద్భుచ్చయా ॥ ౧౦ ॥ ఏషతై లేశిలాధి
శృపూరయత్వానుహాణవం ద్వాదశాశ్రిత్యలంకాయారామస్త్రితసితాయుధః॥ ౧౧॥ గరుడవృత్తావమాస్థాయస
ర్వతోహాభిర్వృతః॥ మాంవిస్ఫుజ్యమహాతేజాలంకామేవాభవత్తే ॥ ౧౨ ॥ పురాపాత్రకారమాయాతిష్ఠిప్రమేత
రంకురుసీతాంవాప్తైప్రయచ్ఛానుమయద్ధంవాప్రదీయతాం॥ ౧౩॥ మనసాతంతరాపీక్ష్యతమ్ముత్త్యా రాక్షసా
ధిపః॥శౌరూలంసుమహద్వాక్యమహోవాచసరావణః॥ ౧౪॥యదిమాంప్రతియథ్యేరగదేవంధర్మదానవాః । నై
వసీతాంప్రదాస్యమిసర్వలోకభయాదపి ॥ ౧౫ ॥ ఏవముక్త్యానుహాతేజారావణఃపునరబ్రవీత్ । చారితాభవతాసే
నాశ్రేతశూరాఃప్లవంగమాః॥ కీర్త్యశాశేంప్రభాస్సావ్యవానరాయేమరూసదాః । కస్యపుత్రాశ్చపాత్రాశ్చత్యై
మాఖ్యాపిరాక్షస॥ తథాత్రప్రతివత్సాన్యిజ్ఞాత్వాతేహంబలాబలం । అవశ్యంబలసంఖ్యానంతరవ్యంయద్ధమిచ్ఛ
తాం॥౧౬॥అతైవముక్త్యాశూరూలరావణేనృజ్ఞురః॥ ఇదంవచనమారేభవత్తుంరావణసన్నిహౌ ॥ ౧౭॥ అథ
క్షౌరజనఃపుత్రోయధిరాజాసుమంజయః॥ గర్జదస్యాశ్చపుత్రోత్రహంబవానితివీర్యః ॥ ౧౮ ॥ గర్జదప్యైవపుత్రో
సోమధువుత్రశ్శత్రుతః॥ కదనంయస్యపుత్రోశక్యమేనేనరక్షసాం ॥ ౧౯ ॥ సుమేధశ్చపిదర్శ్యాత్వాపుత్రోగర్హ
స్యవీర్యవాః । సామ్యస్సామాశ్చజశ్చాత్రరాజదధిముఖఃకపిః ॥ ౨౦ ॥ సుముఖోదుర్ముఖశ్చౌత్రవేగదర్శిచవాన
రః॥విద్యత్యార్యనరదూషేణమానంస్పృశ్యమిచ్ఛవాం ॥ ౨౧॥పుత్రోహతవమాస్యాశ్చపిలక్ష్మీనావతిస్సయం । అని
లస్యచపుత్రోత్రహనుమానితివీర్యః॥ ౨౨ ॥ నస్తాశ్శకస్యదుర్హింసాబలవానంగదోయవా । మైందశ్చేద్వివిదశ్చే
భౌబలి నావశ్యేనంభవాః॥౨౩॥ పుత్రానైవస్వతస్యాత్రపంచకాలాంతకోవమాః । గజోగవాక్షౌగవయశ్శరభోగంధ
మాదనః॥౨౪॥ దశవానరశోట్యశ్చశూరాశ్చాంయుద్ధకాంక్షితాం । శ్రీమతాందేవపుత్రాణాంశేషానాఖ్యాయముత్స
హే॥౨౫॥ పుత్రౌదశరథ్యైషసంహసంహసనోయవా । దూషణోనిహతోయేనఖరశ్చత్రుతిరాస్తథా ॥ ౨౬ ॥ నా
స్మిరామస్యనద్యశోచిత్తమేభవిత్యన । విరాధోనిహతోయేనకబంధశ్చాంతకోవమాః ॥ ౨౭ ॥ వత్సంనశ్శ్రోరామస్యనరః
కశ్చిన్సణాక్షితాజనస్థానగతాయేనయావంతోరాక్షసాహతాః ॥ ౨౮ ॥ లక్ష్మణశ్చౌత్రదర్శ్యాత్వామాతంగనామివ
ర్షభః । యస్యవాణవశంపాశ్చ్యవజేవేదపివానవః॥ ౨౯ ॥ శ్వేతోజ్యోతిర్ముఖశ్చౌత్రాశ్చానరస్యాత్సనంభవా । వరు
ణస్యచపుత్రోన్యోహానుతూటఃప్లవంగమః॥౩౦॥ విశ్వక్సర్మసుతోవీరోనశ్యఃప్లవంగస్తమః । వికాంతోబలవానత్రవసు
పుత్రస్సుమర్దనః॥౩౧॥ రాక్షసానాంవరీశ్వశ్చతవభాత్రావిభీషణః॥ పరిగృహ్యపురీంలంకారాఘవస్యహితేరతః॥౩౨॥
ఇతిసర్వసంమాఖ్యాంతతేదంవానరంబలం । సువేలేధిష్ఠితంనైలేశేమకావ్యేభవాగతిః॥౩౩॥ఇతిశ్రీమాయుద్ధకాండే-
త్రింశత్సర్గః ॥ ***** తతస్తమక్షౌభ్యబలంలంకాధిపతయేచరాః । సువేలేరాఘవం
నైలేనివిష్టంప్రత్యవేదయ॥౩౪॥ చారాణాంరావణశ్చౌత్రాపాస్త్రంరామంమహాబలం । జాతోద్వేగోభవతిగ్రంధిత్స
చివానిదమబ్రవీత్॥౩౫॥ మంత్రణీశ్శుగ్రూయాంతుసర్వేనైసుసమాహితాః । అయంకోమంత్రకాలోహిసంపాస్త్ర
ఇతిరాక్షసాః॥ ౩౬॥ తస్యతచ్ఛానసంశుత్వామంత్రణాభ్యాగర్ముచ్యతే । తతస్సమంత్రయామానసదీవైరాక్షసై
స్సుహ॥౩౭॥ మంత్రయత్వాసమర్థ్యర్థక్షమయంత్సమనంతరం । విసర్జయత్వాసచివాన్సుచీవేశస్వమాలయం॥౩౮॥తతో
రాక్షసమాహాయవిద్యుజ్జ్వలంమహాబలం । మాయావిదంమహామాయఃపాశ్చవిశద్యతమైధివీ ॥ ౩౯ ॥ విద్యుజ్జ్వలంవ
మాయాజ్ఞముబ్రవీద్రాక్షసాధిపః । మోహయామ్యవహేసీతాం మాయయాజనకాత్మజాం ॥ శిరోమాయామయంగ్య
హ్యరాఘవస్యనిశాచరః॥ త్వంమాం సమపతిష్ఠస్వమాచ్యవసరంధమః ॥ ౪౦ ॥ ఏవముక్తస్తథేత్యావవిద్యుజ్జ్వలవా
నిశాచరః॥తస్యతుష్టాభవద్రాక్షసదౌచవిభూషణం॥అశోకవనికాయాంతుసీతాదర్శనలాలసః॥ నైర్ముతానా
నుధివతిస్సంచీవేశమహాబలం॥౪౧॥ తతోదీనామైత్యావహంధదర్శధనదానవః॥ అధోముఖంశోకపరాముపవిష్టాంబు
సీతలే॥ భౌతారమేవధ్యాయంతముశోకపనికాంగతాం । ఉపాస్యమానంఘోరాభిరాక్షసీభిరతస్తతః (రాక్షసీభి
ర్వృతాంసీతాంపూర్ణవందనీభానసాం । ఉత్పాత్రమేఘజాలాభిశ్చంద్రభామివావృతాం ॥ భూషణైరుచితమైశ్చై
చ్ఛిచ్ఛంగార్యమలంకృతాం । వరంతీంమారుతోద్ధూతాంక్షిప్తాంపుష్పలరామివ॥హర్షకాంతరేమగ్నాంవిహతస్యచి
లక్షణాం । స్థిరుతామివగాంభీర్యాన్మందిభాగీరథీమ) ॥ ౪౨ ॥ ఉపస్యత్యతశస్సీతాంప్రహరణామకీరణయ॥ ఇ
దంచవసంధ్యప్రమువాచజనకాత్మజాం ॥ ౪౩ ॥ సాంత్యమానామయాభద్రీయమపాశ్రిత్యవల్లభీ ॥ ఖరహంతాస
తేభౌతారాఘవస్సుమరేహతః ॥ ౪౪ ॥ ధిన్యంతేసర్వతోమూలందర్శ్యైనిహతోమయా । వ్యసనేనాత్మసన్నితేమమ
భార్యాభవిష్యసి ॥ ౪౫ ॥ విస్మయేమాంమతింమూఢకింమ్యతేనకరిష్యసి । భవన్యభద్రీభార్యాణాంఘరావస్థామీత్యర్థి

మమ॥౧౬॥అల్పపుణ్యనివృత్తా ర్థమాధేపండితమానిని శృణుభర్తృవధంసీతే హారంవృత్రవధంయథా ॥ ౧౭ ॥ స
 మాయాతస్సముద్రాంతంమాంహంతుంకిలరాఘవః । వానరేంద్రప్రణీతేనవలేనమహతావృతః ॥ సన్నివిష్టస్సముద్ర
 స్ససీద్యతేరమహో ద్ధరం । బలేనమహతారామోవ్రజత్యస్తంధివాకరే ॥ ౧౮ ॥ అథాధ్వనిపరిత్రాంత మథారాత్రే
 ణితంబలం సుఖంసంప్రమానాన్యచారితంప్రథమంచరైః ॥ ౨౦ ॥ తతో ప్రహస్తప్రణీతేనవలేనమహతామమ । బల
 మన్యహతారాత్రేయిత్రరామస్సలక్షణః॥ ౨౧॥ పట్టపాఠపరిహారశ్చక్రాదంధాభిక్షామహాయనాః । బా
 ణజాలానిశూలానిభాన్వరాఃకూటమన్గరాః॥ యస్త్రిశ్చత్రోమరాఃశక్తిశ్చక్రాశ్శిముసలూఢః । ఉద్యమ్యోద్యమ్యుర
 క్షాభిర్యానరేషుపపాతీతాః॥౨౩॥అథమత్తస్యరామస్యప్రహస్తేనప్రమాణినా । అసక్తంకృతహస్తేన శిగ్భిన్నంమహా
 సిని॥౨౪॥విభీషణాస్సముత్పన్నాగృహీతోయద్దుష్టయా । దిశఃప్రవాహితస్సర్వైర్లక్షణఃప్లవగైస్సహ ॥ ౨౫ ॥
 సుగ్రీవోగ్రీవయాసీతేభగ్నయాప్రవగాధపః । నిరస్తహనుశ్చేతేహనుమా రాక్షసహారః ॥ ౨౬ ॥ జాంబవానభ
 జానుభ్యాముత్పన్నావత్రోయుధిపట్టపర్వముభిశ్చిన్నోనికృత్యోపాదహోయథా॥౨౭॥మైందశ్యద్విదశ్యోభూనిహతా
 వానరర్షభానిశ్చసంతోషుదంతౌచరుశ్చరణపరిప్లుతౌ॥అసినావ్యయితౌచిన్నైషు ధ్యేవ్యుగ్ధినిమాదతా॥ ౨౮॥అనుస్మ
 తిమేదిన్యాంపనంపనసంతయథా॥౨౯॥నారాత్యైర్ముఖభిశ్చిన్నశ్చేతేనర్యాంధరిముఖః । కుముదస్సమహాతేజానిభూజ
 సాన్యంతైశ్చృతః॥౩౦॥అంగవోబహుభిశ్చిన్నశ్చైతైరానాన్యరాక్షసైఃపతితోగుధిరోద్ధారిక్షిప్తాఃపతితాంగః॥ ౩౧ ॥
 హరయోనుధితానాగైర్నరభజైస్తథావరే । శాన్యతామృదితాశ్చైర్వైర్యాయువేగైరివాంబుదాః॥౩౨॥ప్రవృత్తా
 శ్చవరేత్రస్తావన్యమానాజమన్యతఃఅభిరామ్యురక్షాభిస్సంహారినమహాద్విపాః॥౩౩॥సాగరేవలతాఃకేచిత్కేచి
 ద్దగనమాత్రేతాఃకీలుత్రాప్యత్రానుపాహుథావానరీంవృత్తియాశ్రితాః॥౩౪॥సాగరస్యచతీరేషువైతేషుచవనేషుచిపిం
 థాస్తేవిరాహాత్యైర్ముఖభిశ్చిన్నహవోహతాః॥౩౫॥ఏవంతవతోభద్రాంసైన్యముససేనయా । క్షుతజాగ్ర్రిరంబోధ్య
 స్తమిదంతాన్యావృతంశిరః॥౩౬॥ తతఃపరమదుర్భహారాణోరాక్షసాధిపః । సీతామువశ్యైర్వృతాంశ్చారాక్ష
 సీమిదమబ్రవీత్ ॥ ౩౭ ॥ రాక్షసంక్తారకమాణంవిద్యుజ్జిహ్వం త్వమానయ । యేనతథాగ్రీమవశిరస్సం గామస్య
 యమావృతం ॥ ౩౮ ॥ విద్యుజ్జిహ్వస్తతోగృహ్యశ్చిరస్తస్సశరసనం । ప్రణామంశిరసాశ్చక్రావణిపాన్యగ్రతస్సినః ॥
 ౩౯॥తమబ్రవీత్తతోరాజారావణోరాక్షసంస్థితం । విద్యుజ్జిహ్వంమహాజవ్వంసమీవపరివలనం ॥ ౪౦ ॥ అగ్రతః
 కురుసీతాయాశ్చీమ్రుందాశరభేశ్చిరః । అవస్థాంపశ్యమాంభతుఃకృపణానాధువశ్యమ ॥ ౪౧ ॥ఏవముక్తంతుతద్రక్ష్యశ్చిర
 స్తస్త్రియదగ్గరం । ఉపవిక్సివ్యసీతాయాఃక్షిప్రమంజరధీయత॥౪౨॥రావణశ్చాపిచిత్తేవభాన్వరంకాముకంసహత
 త్రిమలోకేమవిఖ్యాతంసీతాయినమవాచచ ॥ ౪౩ ॥ ఇదంతతవరామస్యకాముకంజ్యోనమాయతం । ఇహాప్రహ
 సైనానీతంహర్వాతంనిమానుషం॥౪౪॥సవిద్యుజ్హ్వంసవహైవతద్భిరోధమశ్చభూమావిసీర్జితరావణః । విదేహరా
 జస్యసంతాంయశస్సిదంతతోబ్రవీత్తాంభవమేవశానగా॥౪౫॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేషోడశోద్రింశస్సర్గః. *****

సాసీతాతద్భిరోద్యస్తాత్తత్సకాన్యకము భవం । సుగ్రీవప్రతిసంగమాభ్యాతంచహమామతా ॥ నయనేను
 ఖవణంచభతుఃస్తత్పద్యతంముఖం । కేశాకేశాంతదేశంచతంచచూడామణింతుభం ॥ ఎత్తస్సర్వైర్భిజ్ఞానైరభి
 జ్ఞాయనుమఃఖతా । విజగహేథతైయోంక్రశంతురీయథా ॥ ౩ ॥ సకామాధవత్తైయతోయంకులంసంధాక్ష
 లముత్పాదితంసర్వంత్వయాకలహసీలయా॥౪॥ఆర్యేణకిం తేతై కేయకతంరామేణవిప్రియం । యత్ప్రయాదీరవసనస్త్య
 యాప్రథాపితోవసం॥౫॥ ఎవమక్రూత్యువై దేహీవేవమానాతపస్వినీజగామజగతింబాలాభిన్నాతుకదరీయథా ॥ ౬ ॥
 సామహారాతాభ్రమాశ్చస్యప్రతిలభ్యచచేతనాం । తద్భిరస్సమహామూయివిలలాచాయతేక్షణా ॥ ౭ ॥ హహతా
 ప్రిమహాబాహూవిరవ్రతమువ్రత । ఇమాంలేపశ్చిమావస్థాంగతాప్రివిధనాకృతా ॥ ౮ ॥ ప్రథమంమరణంనార్యా
 భతుఃవైగణ్యమువృతే । సుప్తస్తసాధువృత్తాయాస్సంపృక్తస్త్వంసమాగ్రతః॥౯॥ దుఃఖాన్యఃఖంప్రవన్నాయావ
 గ్నాయాశ్శోకసాగరే । యోషీమాముద్యతస్తాగ్రికుంసోపిత్యంవిహపాతీతః॥౧౦॥సాశ్చేమూర్తేయైరచింత్యవరాక్షసైః
 పుత్రేణరాఘవ । వత్సేవయథాధేనుర్వివత్సావత్సలూకృతా॥౧౧॥ఆదిష్టంధీమహాయస్తేయైరచింత్యవరాక్షసైః
 నృతంచచనంలేమమల్పాయురసిరాఘవ ॥ ౧౨ ॥ అథవానశ్శిలప్రజ్ఞాప్రాజ్ఞానృపిసతస్రవ । పచత్యేనయథాకాల
 భూతానాంప్రభవోహ్యయం ॥ ౧౩ ॥ అద్యస్తేంమృత్యుమావస్సకేస్తాత్స్వంసంశాస్త్రబ్రవీత్ । వ్యసనానామహయ
 జ్ఞఃకుశలోపశ్యసినజనే ॥ ౧౪ ॥ తథాత్వంసంపరివ్యభృశోద్రయానివృతంసయా । కాశరాత్రాన్యమయాభిధ్యహ
 తకమలలోచన॥౧౫॥ఉపశేషీమహాబాహూమాంవిహాయతపస్వినీం । ప్రియామివసమాన్లివ్యృథిపీంపురుషప

భ॥౧౬॥అర్చితంసతతంయ శ్చైతే గంధమాద్యైర్మమయాతవ॥ ఇదం తేనుష్ఠ్రియంవీరధనుఃకాంచనభూషణం॥ ౧౭॥ ఏ
 త్తానీశరథేనవ్యంవ్యశుతేణమమానఃపు॥ సత్వైశ్చపితృభిన్నభద్రంనూనంస్వగేవసమాగతః॥ ౧౮॥ దివిప్రత్యుత్రమా
 నస్త్యంపమాతీ-మకృతాంపిమం॥ పుణ్యంరాజపీఠవంశంత్వమాత్మనస్సుపేక్షసే॥౧౯॥కింమాంసప్రీక్షసేరా
 జాకింమాంసప్రతిభావసే॥ బాలాంబాల్వేనసంపాప్రీప్తాంభార్యాంమాంసమాచారిణం॥ ౨౦॥ సంశుభ్రేంకృష్ణతా
 పాణింశిరిష్యామీతియన్త్యయాన్త్యరత్నమకాకుత్స్థనయమామపిమఃఖతాం॥ ౨౧॥కస్మాన్మామవహాయత్సంగతోగ
 రిమతాంవర॥ అస్మాన్లోకాదముంలొకంవ్యక్త్యామామపిమఃఖతాం॥ ౨౨॥ కల్యాణైరుచితంయన్త్యత్పరిష్కృత్యంమయై
 వసు॥ క్రోధ్యాతైస్తచ్చరీరం తేనానంవివర్తిష్యతే॥ ౨౩॥ అగ్నిష్టామాదిభిర్యజ్ఞైరిష్టవానాస్తదక్షిణైః॥ అగ్ని-హూ
 తేణసంసారం తేనత్వంతునలస్యసే॥ ౨౪॥ప్రవ్రజ్యాముపవన్నానాంత్రయాణామేకమాగతం॥ పరిప్రత్యుతికా
 సల్యాలక్ష్యణంశోకలాలసా॥ ౨౫॥ సతస్యావసరిప్యవ్యంత్యాః పథంమిత్రబలస్యతే॥ కవచాభ్యాస్యతేమానంనిశా
 యాంరాక్షసైర్వధం॥ ౨౬॥సాత్యాంసుప్తంపాతంశుభ్రాత్పామాంవరక్ష్యాగృహంకతాం॥ హృదయేనావదీక్షేనధవి
 వ్యతిరాగువ॥ ౨౭॥ మమహేతోరనార్యాయాహ్యనమాఃపార్థివాత్మజః॥ రామస్సాగ్రము తీర్థసత్వవాగోష్ఠ
 దేహతః॥౨౮॥ అహండాశరథభోధామోహస్త్వస్థిబలపాంసనీ॥ ఆర్యపుత్రస్యరామస్యభార్యామృత్యురజాయత॥
 ౨౯॥నూనమన్యాంమయాజాలింవారిలందానముత్రిమం॥ యాహమధ్యేహకోచామిభార్యానర్హసికేరసి॥ ౩౦॥సా
 భుపారయమాంక్షిప్తంరావసోస్యపరిగావణ॥ సమానయవలిపంత్యాన్వరుకల్యాణముత్రిమం॥ ౩౧॥ శిరసామేశిరశ్చాన్
 న్యకాయంకాయేనయోజయ॥ రావణానుగమిన్యామిగతింభర్తుకమాహోత్సనః॥ముహూర్తమపిచేచ్ఛామిజీవితంకామ
 పజీవితా॥ శుభ్రంమయావేదవిదాంబ్రాహ్మణానాంపితుగృహే॥యాసాంస్త్రీణాంప్రియోభర్తాతానాంలౌకామ
 హూదయాః॥ త్మమాయస్మిగదమస్త్యాగఃసన్యంధమణిశ్చతజ్జతా॥ అహంసానైవభూతానాంతయతేతాగత్యను॥
 ౩౨॥ ఇలిసామభిసంతప్తావిలపాలాయతేక్షణా॥ భర్తుశ్శిరోధనుస్తత్రసమీక్ష్యవపునపునః॥ ౩౩॥ ఎవలాలవ్య
 మానాయాంసీతాయాంతత్రరాక్షసః॥ అభిచక్రామభద్రారమనీకస్థఃకృతాంజలిః॥ ౩౪॥ విజయస్సార్ధస్యతేరిసా
 భివాద్యప్రసాద్యవస్యవేదయదనుపూప్రంప్రవాస్తంవాహినీవలి॥ ౩౫॥ అమాత్యైస్సహితస్సర్వైః ప్రహస్తస్స
 ముపస్థితః॥ తేనదగ్ధనకామేనవయంప్రస్థాపితాఃప్రభో॥ ౩౬॥నూనమస్త్రిమహారాజరాజభావాత్ త్మమాన్వితం॥ కిం
 చిదాత్యయంకార్యంతేమాంత్వందగ్ధనంకుని॥ ౩౭॥ఎగన్యుత్యాదశగ్రీవోరాక్షసప్రభివేదితం॥ అశోకవనకాంత్య
 క్త్యామంక్రితాందగ్ధనంయయా॥ ౩౮॥ సతునర్తంసమక్ష్యోనమంత్రిభిఃకృత్యమాత్మనః॥ సభాంప్రవిశ్యేవిదధేవి
 దిత్యారామవిక్రిమం॥౩౯॥ అంతర్ధానంతురగ్ధీమంతచచ్చకామంకముత్తమం॥ జగమరావణ్యైర్విరాణిసమ
 నంతరం॥౪౦॥ రాక్షసేంద్రస్త్వైసాధనగంక్రిభిభీకామవిక్రమైః॥ నమర్థయామానతదారామకార్యవిశ్రియం॥
 ౪౧॥అవిమార్శితాన్గర్వాబలాభ్యర్థూహితైషిణి॥ అబ్రవీతాంలసవ్యశోరావణోరాక్షసాధిపః॥ ౪౨॥ శిశుం
 భరీనినాదేనస్యబకోశాహతేనమేనసమానయధ్యంపైన్యానిచక్ర్యంబనకారణం॥ ౪౩॥ తతస్తథేతిప్రతిగృహ్యతదస్య
 చోబలాభిపాస్తేమహదాత్మహోబలం॥ సమానయంత్వైససమాగమంచతస్యేవేదయభర్తారయింధకాంక్షిణి॥ ౪౪॥
 ఇలిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-ద్వాత్రింశత్సర్గః॥

సీతాంతుమోమాతాందృష్ట్వాసరమానాదురాక్షసి॥ అనసాదాభతైదేహింప్రియాంప్రణయినీసఖం॥ ౧॥మో
 పితాంరాక్షసేంద్రేణసీతాంపరిమమఃఖతాం॥ అత్యాసయామానతదాసరమామృతభాషిణీ॥౨॥సాహితత్కృతా
 మిత్రంసీతయాభక్త్యమాణయా॥ రక్షంతీరావణాద్విజ్ఞానసుక్రోధాద్యప్రతా॥ ౩॥ సాదదగ్ధతత్పితాంవరమానప్తచే
 తనాం॥ ఉపావృతోభీలాంధ్వసంబుడబామివపాంసులాం॥ ౪॥ తాంసమాశ్వాసయామానసఖస్సహేనసువ్రతా॥
 ౫॥సమాశ్వాసిహతైదేహిమాభూతేమనసోవ్యధా॥ ఉక్తాయద్రావణేనత్వంప్రత్యక్రంచస్వయంత్యయా॥ సఖస్స
 హనతేష్ఠీరుదయంనర్వంప్రతిభుతం॥ ఉక్తాయద్రావణేనత్వంప్రత్యక్రంచస్వయంత్యయా॥ సఖస్స
 హేమేబివతంప్రియం॥ ౬॥ సగుభ్రాగ్నితప్తసహింబోయత్యైతేరాక్షసాధిపః॥ తప్తమేదితంసర్వమభిమత్య
 వ్యమైతి॥ ౭॥ సతక్యంసాప్రీకంకృత్యరామస్యవిధితాత్మనః॥ వధశ్చపురుషహ్యమైతేష్ట్యైష్ట్యేవవద్యతే॥గ॥శతేవ
 వానరాహంతుంశక్యాపాదవయోధిసః॥నురాదేవమాభిశేవరామేణహిసంక్షితాః॥౧౦॥దీర్ఘవృక్షభజశ్రీమా
 మహూదసఃప్రతాపవా॥ ధన్వంతమానసోపేతోధర్మాత్మాభివిమృతః॥ విక్రాంతిరక్షితానత్యమాత్మనశ్చస
 రస్యచలక్షణేనసహభ్రాతృభిఃశరీనయశాస్త్రవిత్॥ హంతాపరబిశానామవింత్యుబలపారుకుః॥ సహితోరాగు

సశ్రీరామానీతేశత్రునిబద్ధుఁడ॥ ౧౩ ॥ అయ్య క్షుద్ధిక్యత్యేనసర్వభూతవిరోధినా । ఇయంప్రయత్నారోదేగమాయా
 మాయావిదాత్వయి॥ ౧౪ ॥ శోకస్తేవిగతస్సర్వకల్యాణంత్వాముపస్థితం । ధునంత్యాంభజతేలక్ష్యేప్రియంప్రీతికరం
 శృణు॥ ౧౫ ॥ ఉత్తీర్వసాగరంరామస్సహవాసంసేనయా॥ సన్నిపత్త్యసముద్రస్వతిరమాసాద్యదక్షిణం॥ ౧౬ ॥ దృష్టోమేప
 రిపూణాఁథాఁకాతుఁఁఘనపూరితక్షుణః । సహితైస్సాగరాంతశ్చైర్వైప్రీత్యతిరక్తిః॥ ౧౭ ॥ అనేనపేషితాయేవరా
 త్నసాలఘవిక్రమాః । రాఘవస్త్రీణాఁశ్చత్యేనప్రప్యత్తీప్రేరిహావృతా॥ ౧౮ ॥ సతాంశుత్వావిభలాక్షిప్రప్యత్తింరాత
 నాధిపఃపివమంత్రయతేనత్వైస్సచివైస్సహరావణః॥ ౧౯ ॥ ఇతిభివాణానరమారాత్యసీతయానహా । సర్వోద్యో
 గేనస్తస్యనాశభంతుశ్చావజ్జైరవం॥ ౨౦ ॥ దండనిర్హృతవాదిన్యాఃశ్రుత్వాభర్యామహాస్వనం । ఉవాచసరమాసితా
 మిదంమధురభాషిణీ॥ ౨౧ ॥ నన్నాహజననీహేయజైరవాభీరుభేరికా॥ భేరివాదంవగంభీరంశృణుతోయదనిస్సనం॥ ౨౨ ॥
 కల్పయితేమత్తవారం గాయజ్యం తేరథవాజినః । మృష్యం తేతురగాదాథాప్రాసహస్తాస్సహాసశః॥ ౨౩ ॥ తత
 తత్రవనస్సద్ధాస్సంవతంతివదారయః । ఆపూర్యంతేరాజమాగాఃప్రైవైర్వర్షతదర్శనైః॥ ౨౪ ॥ వేగవద్ధిర్నదద్ధిత్వసో
 యామైరివసాగరిః॥ ౨౫ ॥ శస్త్రాస్త్రాంతప్రసన్నానాంచర్యణాంవర్తణాంతథా॥ రథహజగజానాంచభూషితానాం
 చరత్నసాం॥ ప్రభాంవిప్రుజతాంవశ్యనానావణాంనముఖితాం॥ వననిర్దళహతోఘమోయధాహపంబిభావసాః॥
 ౨౬ ॥ ఘంటానాంశృణుఃస్వోమంరథానాంశృణునిస్సృనం॥ హయానాంహేమమాణానాంశృణుతూర్యన్వంయథా॥
 ౨౭ ॥ ఉన్యతాయుభవాస్తానారాత్యసేంద్రామయాయినాం॥ సంభ్రమీరత్నసామేవతుమలోరోమహర్షణః॥
 ౨౮ ॥ శ్రీస్తాన్వంభజితశోకస్మిరత్నసాంభయమాగతం॥ ౨౯ ॥ రామకమలప్రతాక్రౌడైత్యానామివవాసవః । విభజీ
 త్యజితక్రౌడస్తాన్వచింత్యవరాక్రమః॥ రావణంసమరేహతాత్పథద్రాత్యాగగమివ్యతి॥ ౩౦ ॥ విక్రమివ్యతిరత్నసుభ
 తాఁతేనహలక్షుణః॥ యథాశత్రుమతత్రుహ్నిష్ఠావిష్టునాసహవాసః॥ ౩౧ ॥ ఆకతస్యసారామస్సక్షిప్రమంక
 తాంసతీం॥ అహంప్రత్యాయమిద్ధాథాత్వాంశత్రోవినిపాతితే॥ ౩౨ ॥ అత్రాణ్యానందజానిత్యంవర్తయన్మసిరోభ
 నేనేనమాగమ్యపరివృజ్యతవోస్సరిసమహూరగః॥ ౩౩ ॥ అదిరాన్వోక్త్యతేనతేదేవతేజఘనంకతాం॥ దృతమేతా
 బహూమాసాఁవేణీంరామోమహాబలః॥ ౩౪ ॥ తస్యస్తాన్వముఖందేవిపూర్ణచంద్రమవీదితం॥ మోక్ష్యసేశోక
 జంబారినిర్మోకమివవన్నగి॥ ౩౫ ॥ రావణంసమరేహత్యానదిరాదేవమైదిభి॥ త్స్యయానమగ్రప్రియయాసుఖార్జుల
 ప్పుతేమఖం॥ ౩౬ ॥ సమాగతాత్వంసేర్వేణమోదివ్యసిమహాత్మనా॥ సువదైగసమాయుక్తాయథాసస్యేనమేదిసి॥
 ౩౭ ॥ గిరివరమభిశాసవతఃమానోహయభవమండలయాశుయఃకరోతి । తమివాశరణమభ్యుప్రేహిదేవచివసకరంప్ర
 భవోహ్యయంప్రజానాం॥ ౩౮ ॥ ఇతిశ్రీమద్భగవద్గీతాండుశ్రయశ్చింతనస్తవ్యే॥ *****
 అథతాంజాతంతాపాంతేనవాత్సేనమోహితాం । సరమాస్తోదయామాసప్రథిమిద్వౌరవాంభసా॥ ౧ ॥ తత
 స్తస్యామితంవప్యందిశ్చేవంతీనభవచః॥ ఉవాచశతకాలజ్ఞాత్రిపూర్వాభిభాషిణీ॥ ౨ ॥ ఉత్తహేయమహంకత్వా
 త్వద్వాక్యగుసితేక్షణేనివేదకుశలంరామేప్రతివృద్ధాస్సావలీకతుం॥ ౩ ॥ సహిమేత్రనుమాణాయానిరాలంబేవహంయ
 సిసమధోఽగతిమన్వేతుంవహంకరుహంపిహ॥ ౪ ॥ ఎవంబ్రువాణాంతాంసితాసరమాంపునరబ్రహ్మతే । యధురంశ్లక్ష్య
 యావాచాపూర్వంశోకాధివన్నయా॥ ౫ ॥ సహధాక్షగగనంతుమవిహత్యేంరసాతలం । అవగచ్ఛావ్యతఃకవ్యంక
 ర్తవ్యంతేమదంతరే॥ ౬ ॥ మత్ప్రియంయదికతఃప్యంయదిబుద్ధిఃస్థిరాతవః । జ్ఞానమిచ్ఛామితంకత్వాంకరోతితరవణః॥
 ౭ ॥ సహిమాయాబలఃశ్రుంకావణశత్రురావణః । మాంమోహయదివస్తాత్మసీతమాతేనవారుణీ॥ ౮ ॥ తద్రూప
 యతిమాంనిత్యంభర్తావమతిచివాంశకృతే । రాత్యసీభిష్సుహౌరాభిర్యహారంతుంభిగత్యతః॥ ౯ ॥ ఉద్విగ్నాంశోకా
 చాస్త్యేనస్వస్థంచమహామహుః । తద్భయాయాచ్ఛామద్విగ్నాఅశోకవనికాంకతా॥ ౧౦ ॥ యదినామకథాతస్యస్థిరంపాపి
 యద్భవేత్ । నివేదయేథాస్సర్వంశోకవరోమేసాభ్యదనుగః॥ ౧౧ ॥ నాత్వేవంబ్రువతీంతాంసరమావల్లుభామణీ । ఉ
 వాచవదంతరస్యాస్మస్త్యేతీహివృషిక్షుణః॥ ౧౨ ॥ ఎవతేయద్యభివాంస్తదాగచ్ఛామిజానతి । కృత్యుశత్రోరభి
 ప్రాయుమపావృత్తాంవతస్యహం॥ ౧౩ ॥ ఎవముక్తావతఃకత్యాన్వమివంతస్సరత్ననః । శుత్రావకథితఃతస్యరావణ
 స్వసమంత్రణః॥ ౧౪ ॥ సాశ్రుత్వాద్విప్రయంతస్సనిశ్చయజ్ఞాదురాత్మనః । పునరేవాగమతీప్రపంశోకవనికాంతదా॥
 ౧౫ ॥ సాప్రవృత్తపునస్త్రదదకజనకాత్మజాం । ప్రతిక్షమాణాంస్యామేవభ్రీష్టవగ్నామవత్రయం॥ ౧౬ ॥ తాంకుసీతా
 పునఃప్రాప్తాంసరమాంవల్లుభామణీం॥ పరివృజ్యవమస్సిద్ధందహాచన్యయమాసనం॥ ౧౭ ॥ ఇహసీనాసుఖంసర్వమా
 భ్యాహినుమతత్వః॥ కూరస్యనిశ్చయంతస్యరావణస్యదురాత్మనః॥ ౧౮ ॥ ఏవముక్తాతుసరమాసీతయావేపమానయా॥

కథితంసర్వమాచక్షేరావణస్యవసుంధ్రః || ౧౯ || జనన్యారాక్షసేంద్రోతైర్మనోబ్రాహ్మణాభ్యుహన్యచః | అవిదైవచ
వైదేహీసుంధ్రస్యధైవబోధితః || ౨౦ || దీయతామభినత్రాత్మ్యమనుజేంద్రాయమైధిరి | నిదర్శనంతేవర్యాస్తంజనస్థానే
యరమ్భురం||౨౧||లంఘనంచనముద్రస్యరర్శనంచమానూతుః | వధంవరక్షసాంయుద్ధైశశుర్యాన్యమహాభవి||౨౨||
ఎంసంసంప్రప్యైత్వావిధేనబహుభాషితః|నత్యాముత్సహతేమోక్షమభావధావరోయథా||౨౩ || సోభ్యహస్యమ్మ
లోమోక్షుంయుద్ధత్వాసుతిమైధిరి|సామాత్యస్యస్వశంసస్యనిశ్చయోహ్యేషవరతతే ||౨౪|| తదేహనిశ్చితాబ్జస్యన్య
య్యులోభావపష్టితా | భయాన్నతక్తస్త్వాంమోక్షమనిరస్తప్తుసంయగే || రాక్షసానాంవసర్వేమామాత్మనశ్చవధేన
హి||౨౫||విహన్యరాణంసంభ్రంశస్యధానితైశ్చరైః || ప్రతివేష్యతిరామస్త్యామయోధాన్యమసితక్షణే || ౨౬ || ఎత
ప్రిన్నంతరేకేభ్యాభేరిశంఖసమాకులః || శ్రుతోవానరైన్యానాంకంపయధరణితలం || ౨౭ || శ్రుత్వాసుతన్యానర
ైన్యశ్శంఖంకాకలారాక్షసరాజభృత్యాః | నస్తాజసోదైన్యవరీతచేష్టాః|త్రయోనవశ్యంతిన్యవస్యసోపే || ౨౮ ||
ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండ-చతుర్థింశస్కంః.*****తేనసంభవిమిత్రైభేరితేజేనరా
ఘుః||ఉపయోగితుసహాబాహురామఃపరపురంజయః||౧||తంనినాదంసితమ్యాధరావణోరాక్షసేత్వరః | ముహూర్తం
ధ్యానమాస్థాయసద్వివాసభ్యుత్కృత || ౨ || అథతానదివాలస్తతనర్యానాభావ్యరావణః | సఖాంసన్నాదయోస
ర్వావిత్సహావమహాబలః||జగన్మంతాపనఃకూరోగహాయన్రాక్షసేత్వరః || ౩ || తరణంసాగరస్యాపిపిత్రమంబల
నంచయం||యమక్రవంతోరామస్యభవంత్యవయాశ్రుతం|భవతశ్చస్యహంవేష్యయిదేనత్యపరాక్రమా || రూ
ష్టికావీతనోన్యంవిదిత్వాసమవిక్రమం||౪|| తతస్తుమమహాప్రాజ్ఞోమాల్యనాన్నమరాక్షసః || రావణస్యచ
మ్మృత్వామాతుఃప్రేతామహుబ్రవీత్ || ౫ || విద్యాస్వభివిహితోయోరాజరాజన్యాయానుగః || సతాస్త్రివిరమైత్వ
ర్హ్యనరీంశ్చకురుతేవతే || ౬ || సందధాసోహికా లేనవిగృహ్లాంశ్చాభిభిన్నహంస్వవక్షమభానంకుర్వత్సహాదైత్యవశుశు
తే||౭|| హీయమానేనకర్తవ్యోరాక్షాసంధిస్యమేనచ || నతశ్రుమమమవేతకజ్యాయానుగ్రితవిగ్రహం || ౮ || తప్త
హ్యంరోచతేసంధిస్సుహరామేణరావణ || యదభావమభియన్తస్త్వసీతారత్నైప్రదియతాం||౧౦|| తస్యదేవర్యయస్స
ర్వేగంధర్యాత్మజయోఽపిః || విరోధంమాగమ్యేనసంధిత్తేనరోచతాం || ౧౧||అప్యజ్ఞగ్రవాన్యత్రోద్వానేపిహి
తామహః||సురాణామసురాణాంచధర్మాధర్మాతదాశ్రయా||౧౨|| ధర్మోహిశ్రాయతేపక్షావ్యయరాణాంమ
హత్సనాం||అధర్మోరాక్షసాంపక్షావ్యయరాణాంచరావణ||౧౩||ధర్మోరాక్షసైగ్రసతేధర్మంతతత్కృతమభూద్యగం||
అధర్మోరాగ్రసతేధర్మంతతస్త్రివ్యఃప్రవరతే||౧౪||తస్యయావరతాలోకాధర్మోవిహితోమహా || అధర్మః
ప్రగృహీతశ్చతేనాన్యస్యనిరవరే || ౧౫ || సప్రమాదాద్వివృద్ధస్తేధర్మోగ్రసతేహిః || విపద్ధయతిపక్షంచమరా
ణాంసురభావనః||౧౬ || విమయేషుప్రసక్తైరయతిగంధితాగ్రణాత్వయా || ఋషీణామగ్నికల్పానామద్యేగోజ
నతోమహా||౧౭ || తెహంప్రభావోమధావహః|ప్రదీప్తవసావకః || ౧౮ || తపసాభావితాశ్చానోధమసాన్య
గ్రహరణాః | ముద్ర్యర్హ్యక్షైర్భజత్యేతేన్యంతైస్తైర్విజాతయః| జహన్యత్సన్నించపిదపద్వదాంశ్చేప్తైర్విరదియ
తే|అభిభూయవరత్రాంసేనిపిష్టాఘోషామనరయః || ౨౦ || దిశోవిప్రప్రతాన్యరైస్తనయిత్తురివోష్ణతే | ఋషీ
ణామగ్నికల్పానామగ్నిహూత్రనమఘీతః| అదతైర్మతాంతేజోధామోవాప్యవధిశోదత | తేనుతేషుచదేతేషుభు
శ్యేవ్యవదృశవైతే || చర్యమాణంతపస్త్రిచంసంతాపయతిరాక్షసా||౨౨||దేవదానవయత్రైభ్యోగృహీతశ్చవర
స్త్వయా || మానుషావానరాఋష్యాగోలాంగులామహాబలాః | బలవంతేభ్యహంగమ్యగజాంతిర్మధవిక్రమాః||౨౩||ఉ
త్పత్తాద్వివిధావృష్ట్యైః ఫౌరాన్యసూచిధాంస్తథా | వినాశమనువశ్యమినరైషాంరక్షసామహం || ౨౪ || ఖరాభి
సైలితాఘోరామేఘఃప్రతిభయంకరాః | శోణితేనాభినవంలంలంకామ్మహేనర్యతః||౨౬ || రుదతాంవాహనానాం
చప్రవంతోన్యప్రవిందవః| భృజాశ్వస్తాపివణాశ్చనప్రభాంలియథాపురా ||౨౭ || వ్యాధాగోమాయవోగృధ్రావా
శ్యంతిచమదైరవం | ప్రవిశ్యంతామనిశంసమనాయాంశ్చకుర్వతే || ౨౮ || కాళికాపాండురైదంతైః|ప్రహంశ్య
గ్రతేఽస్థాః | త్రైయస్సప్తేషుమక్షంతోగృహాశ్చలితలిభావ్యవ || ౨౯ || గృహాంబలికమాణాశ్చానఃపర్యుభయం
జతే | ఖరాగోషుప్రజాయంతేమూషికానకురైస్సహ || ౩౦ || మాజారాద్విపిభిసాధంసూకరాశ్చురతే||౩౧ || క
న్నరాక్షసైశ్చాపిసమీయమానుస్తేస్సహ || ౩౧ || పాండురారక్తపాదాశ్చవిహంగఃకాలబోదితాః | రాక్షసా
నాంబినాశాయకపోతావివరంతః || ౩౨ || వీధికువీధివాశ్యంత్యశ్చౌరికావేత్సమస్థితాః||౩౩|| పతంతిగ్రధితాశ్చా
పిశాచాఃకలహైఃపిః || పక్షిశ్చమృగాసర్పైప్రత్యాదిత్యంరుదంతః||౩౪|| కరాలోచికటోముండఃపురుషకృత్తు

పింగళః॥కాల్మగృహణీసర్వేషాంకాలేకాలేన్యవేక్షతే॥ ౩౪౫॥ ఎతాన్యన్యనిష్ఠానిష్ఠాన్యన్యతరితం (విష్ణుః) మన్యానుహేదేసంమానుషంరూపమాస్థితం॥ సహిమానుషమాత్మోపారాధనోద్భవకృతః॥ యేనబద్ధస్సమస్తస్య ససేతుఃపరమావృతః॥ కురుష్యనరాదేవసంధిరామేణరావణః॥ జ్ఞాత్వాప్రధార్యకార్యాణిక్రియతామాయతిక్షు ము॥ ౩౪౬॥ ఇదంచ సప్తత్రింశద్వహ్యవాన్మరీచ్యర్థిమితేర్మణఃపునః॥ అనుత్తమేషాన్యచపారుదేబబీబర్హు వరూష్ణీంసమవేక్ష్యరావణం॥ ౩౪౭॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-పంచత్రింశస్సర్గః. *****

తస్మచ్ఛూల్యతోవాక్యంహితమక్రందశోకసః॥ సమర్థాయతిమహ్నాత్మాకాలస్యవశమాగతః॥ సబద్ధాభ్యుక్తు టీవత్తైకోధస్యవశమాగతః॥ అమర్థాత్మరీప్యహ్నోమాల్పవంతశుభాబ్రవీత్॥ ౧॥ హితమద్ధ్యాయదహితం చఃపరుమముచ్యతే॥ పరవత్కుంప్రవిత్రైయనైతేహృత్పిత్రంగతంమమ॥ ౩॥ మానుషంకృపణంరామమేకంశౌభాగ్యుగా శ్రేయం॥ సమర్థంమన్యసేకేనన్యక్రమితౌపనాలయం॥ ౪॥ రక్షసామీశ్వరంమాంచదేవతానాంభయంకరం॥ హీ నంమాంచున్యసేకేనవ్యాపారంసర్వవిక్రమైః॥ ౫॥ వీరద్వేషేణవాశంకేపక్షసాతేనవారిహిః॥ త్ప్రయాహంపరుషాన్య క్తఃపరహిత్తానహనేనవా॥ ౬॥ ప్రభవంతంపదస్సంహిపరుషంకోభిధాన్యతి॥ పండితౌశ్రుతౌత్వజ్ఞోసేనాప్రోత్సా హనాద్రిహిః॥ ౭॥ అనియదవనాశ్చీతాంపత్వసేనామివశ్రీయం॥ కిమర్థంప్రతిదాస్యాదురాఘవస్యభయదహం॥ ౮॥ పుత్రంవానరకోటిభీషనుగ్రీవంసలక్షణం॥ పశ్యతైచ్చిరఃకూటాభిస్త్యురాఘవంసహితంమయా॥ ౯॥ ద్వంద్వే యన్యనతిస్థంతైవతాన్యపిసంయుక్తే॥ సకస్తాద్రావణీయద్దేభయమాహరయిష్యతి॥ ౧౦॥ ద్విధాభ్యేయమప్యే వంసనమేయంతుకన్యదీతీ॥ ఏవమేనహజ్ఞోదోషస్యభావోకురతికన్యతి॥ ౧౧॥ యదితావత్సుమద్రేకుసేతుర్దగ్ధో యచ్ఛుచ్ఛయా॥ రామేణిప్తయఃకోత్రయేనతేభయమాగతం॥ ౧౨॥ సతులీత్యావర్ణయంరావణం॥ త్రిద్రోమాల్ప ప్రతిజానామితేనత్వంసజీవప్రతియాన్యతి॥ ౧౩॥ ఏవంబువ్రాణంసంరభ్యంరుప్యంవిజ్ఞాయరావణం॥ త్రిద్రోమాల్ప వాక్వాక్యంనోగ్రరంప్రత్యవద్యతే॥ ౧౪॥ జయాశిహవరాజానంపర్జయత్వామహోదితం॥ మాల్పవానభ్యుపజ్ఞాతో జగామన్యంసవేనం॥ ౧౫॥ రావణస్తనహమాత్మోమంత్రయత్వావిమృశ్యతే॥ లంకాయామకులంగుప్రీంకారయా మాసరాక్షసః॥ ౧౬॥ సవ్యాదిదేశపురస్యాస్యాంసమాస్తంద్వారాక్షసం॥ దక్షిణస్యాంసహవీర్యానుహపాశ్వః మకూటరా॥ ౧౭॥ పశ్చిమాయామహిద్వారిపుత్రమింద్రజితంతథా॥ వ్యాదిదేశసహమాంబహుభీరాక్షస్తై వ్యతం॥ ౧౮॥ ఉగ్రరస్యాంపురద్వారివ్యాదిశ్యకుకసారణే॥ స్వయంచాత్రభవిష్యమిమంత్రణస్తానవాచహ॥ ౧౯॥ రాక్షసంతుదిహపాక్షంసహవీర్యరరాక్షసం॥ మధ్యమేస్థాపయన్తుత్యేబహుభీషుసారాక్షస్తైః॥ ౨౦॥ ఏవంవిధానం లంకాయాఃకృత్వారాక్షసపుంగవః॥ కృతకృత్యమితాత్మానంమన్యతేకాలసోదితః॥ ౨౧॥ విసర్జయామానశతస్స మంత్రణావిధానమాజ్ఞాప్యపురస్యపుష్కలం॥ జయాశిహమంత్రగణనసూజితోపవేశచాంతఃపురవృత్తిమన్యవాత్॥ ౨౨ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - షష్ఠిత్రింశస్సర్గః. ***** సరవానరరాజౌతౌసవాయునుతఃక పిః॥ జాంబవాన్యక్షరాజశ్చరాక్షసశ్వవిభీమణః॥ అంగదోవాల్మిత్రశ్చపామిత్రశరభఃకపిః॥ సుషేణస్సహదాయా దోమైందోద్వివిదవీవత॥ గజోగవాక్షఃకుమరసేనలోకవనస్సథా॥ అమిత్రవిషయంప్రాప్తాస్సమవేతాస్సమర్థా యన్॥ ౩॥ ఇయంసాలక్యతేలంకాపురిరావణపాలితా॥ సాసురోగగ్గధైర్వైర్వమతైరపిమర్జయా॥ కార్యసద్ధింపు రన్యశ్శృణుంత్రయధ్యంవినిణయే॥ నిత్యంసన్నిహితోహ్యత్రరావణోరాక్షసాధిపః॥ ౪॥ తథాతేషుబువ్రాణేషు రావణావరజోబ్రవీత్॥ వాక్యమగాగ్మ్యదవతేపుష్కలార్థంవిభీమణః॥ ౫॥ అనభ్యరభత్యైవసంపాతిఃపథునస్త థా॥ తాస్యంకాంమమామాత్యాఃపురింపుసరిహగతాః॥ భూత్వాశకనయన్సర్వేప్రవిష్టాత్మరీభృలం॥ విధానంవి హితంయచ్ఛతన్త్రస్త్వైవసమవస్థితాః॥ సంవిధానంయదాహుతైరావణస్యకురాక్షసః॥ రామతేషుప్రసవస్యన్యథా తత్యేనమేశ్వరా॥ పూర్వంప్రమాన్యసబుభోద్వారమాస్యాద్యతితతి॥ దక్షిణంచమహవీర్యానుహపాశ్వః మకూటా దరా॥ ౧౦॥ ఇంద్రజితోపశ్యమద్వారంరాక్షస్తైర్భువనభివృతః॥ పట్టసాంధసృష్టశూలముగ్ధరపాణిభిః॥ నానా ప్రహరణైశ్శూలైరామతోరావణోజ్జః॥ ౧౧॥ రాక్షసానాంసహతైప్రభుమాభిశ్శ్రుపాణిభిః॥ క్షిపరమసంచి గ్నోరాక్షస్తైర్భువనభివృతః॥ ఉగ్రరంసగరద్వారంరావణస్యన్యయంసాధితం॥ ౧౩॥ ఏనాపాక్షస్తమమతాశూలభగ్దద సుప్తతా॥ బలేనరాక్షస్తైసాంధసృష్టమంగుల్మమాస్థితః॥ ౧౪॥ ఏతావేంకర్థాగ్నుర్భూలంకాయానముదీక్యతే॥ మామకాస్తుదివాస్తుర్యేపునశ్శీఘ్రిమహగతాః॥ ౧౫॥ గజానాంచసహస్రంవరథానామయంతంపురే॥ హయానాం యుదేహేవనాగ్రకోటిశ్వరక్షసాం॥ విక్రాంతాబలవంతశ్చసంయుగేమృతతాయనః॥ ఇష్టారాక్షసరాజస్యనిగ్మే

తుస్సంప్రతియుద్ధమాగైః॥ తాదాఽలంపిహవజాతదర్శితజేంద్రతావివసంప్రయత్నా॥ ౧౮౫॥ సంచాత్యహ
 పీడ్వచతాపురోభ్యాంఘోషేతతువైఽయుగవద్ధరక్షాం॥ ఉద్వస్యచావస్యమపిక్షిపంతో సంచక్రమా శేటహుయద్ధమా
 గైః॥ ౧౮౬॥ వ్యాయామశీత్రాబలసంప్రయత్నక్షమసంతోజన్మరురాశువీరో॥ బాహూస్త్రమైర్వారణవారణాభై ర్ని
 వారయంతోవరవారణభా॥ ౧౮౭॥ చిరేణకాలేనతుసంప్రయత్నాసంచేరతుర్బుండలమాగమాశు॥ ౧౮౮॥ తావరస్పర
 మాసాద్యయత్రావస్యోన్మహాచే॥ మజాఽరావిభక్షాభే వితస్థా తేముహుముఘాః॥ ౧౮౯॥ మండలానివిత్తాశీ
 స్థానానివిధానివ॥ గోమూత్రికాశీవిత్తాశీగతప్రత్యాగతానివ॥ తిరస్త్వివగతాన్వేనతథావక్రగతానివ॥ పరిహేక్షం
 ప్రహారాణాంవజఘనంపరిధావనం॥ అభిద్రవమాస్థాసమాస్థానంచవిగ్రహం॥ పరావృత్తముపావృత్తమవమృతమవ
 స్థితం॥ శివస్యోద్దమవస్యోద్దయద్ధమాగమాశువారౌ॥ తాసంచేరతురస్యోన్మహాసంచేంద్రస్త్రరావణః॥ ౧౯౦॥ పరిత్యజ్య
 శరేరక్షామాయాబలమథాన్యవః॥ ఆరభ్యమువసంపేదేజ్జాత్యాతంచాసరాధివః॥ ఉత్పాతతదాకాశంజితకాశీజతక్ల
 మః॥ రావణస్త్రిస్థిపేవాతపరిరాజేనవంచితః॥ ౧౯౧॥ అథహరివరనాథః పావ్యసంగ్రామశీర్తిఃకలితచరపలిమాజాయా
 జయత్యాత్రమేణగగనమతివిశాలంలంఘయత్యాగ్రసూనుర్వరివరగణమధ్యేరామపార్శ్వంజగము॥ ౧౯౨॥ ఇతిసస
 విత్యసూనుప్రతతతేరక్షత్యావవగగిరినీకంపావీశత్సంప్రహృష్టః॥ రఘవరన్ధ్రమహారోర్వద్రయఽయుద్ధవార్తం
 తరుమ్యగగణమైస్త్విపూజ్యమానోహరింధః॥ ౧౯౩॥ ఇతిశీమద్యుక్తకాండే చత్యూరింశస్సగః*****

అథతస్మిన్నిమిత్రానిదృష్ట్యావత్కళాపూర్వజః॥ సుగ్రీవసంపరివృజ్యతదావచనమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ అసన్మన్త్ర్య
 మయాసాధగతేదిదంసాహసంకృతం॥ ఏవంసాహసకర్మాణీనకుర్వంతిజనేశ్వరాః॥ ౨ ॥ సంకయేష్టావ్యహంచేదం
 బలంచసేవిభీషణం॥ కష్టంకృతమిదగిరీసాహసంపాహసప్రియ॥ ౩ ॥ ఇదానీంసాకృతావీరవంశవిధమింతితం॥ త్వ
 యికింవిశ్వాసవన్నేకంకార్యంసీతయామము॥ భరతేనమహాబాహులత్కళనయివీయసా॥ శత్రుస్మిన్చతత్రుస్థు
 స్సశరీరేణవాపునః॥ ౪ ॥ త్వయాచానాగతేపూర్వమితిమేదిశ్చితామః॥ జానతత్వాపివేదేర్యమహేంద్రవరుణోప
 వః॥ హత్యాహంరావణంయద్దేనపుత్రబలవాహనం॥ అభిషిచ్యవలంకాయాంవిభీషణమథాపివ॥ భరతేరాజ్యమా
 వేశ్యత్యత్యేదేహంమహాల॥ ౫ ॥ తమేనంచాదిగంరామంసుగ్రీవఃప్రభృతావత॥ తవభార్యావహతాఽరందృష్ట్యా
 రాఘవరావణం॥ మహాయామికథంవీరజానకపారుషమాత్మనః॥ ౬ ॥ ఇత్యేనంచాదిగంవీరభగవంధ్వసరాఘవః॥ ల
 త్యుణంలక్ష్మీసంపన్నమిదంచవనమబ్రవీత్ ॥ ౭ ॥ పరిగృహ్యగృధకంశీతంసనానిఫలవంతివ॥ బహుసంసంభవిజ్యేమం
 న్యూహ్యశిష్టమలక్ష్మణం॥ ౮ ॥ లోకక్షయకరంభీమంభయంపశ్యన్మువస్థితం॥ నిబహణంప్రవీరాణామృతవార
 గక్షసాం॥ ౯ ॥ వాతాశ్చవరుహాచారికంపతేవమసంధరా॥ వర్షతాగాశీవేపతేవతంధిగరణీరుహః॥ ౧౦ ॥ మే
 ఘాత్రనాగసంకాశాపరుషాపరుషస్సనాః॥ కూరఃకూరింప్రవక్షాంతిమిత్రశోణితమిందభిః॥ ౧౧ ॥ రక్త
 చందనంకాశాసంధ్యావరమదారుణా॥ జ్వలచ్చనివతేత్యేతదాదిత్యాదగ్నిమండలం॥ ౧౨ ॥ ఆదిత్యమభివాశ్యంతిజన
 యంతోమహాద్భయం॥ దీనాదీనస్సరాఘోఽప్రతస్తామ్యగద్విజాః॥ ౧౩ ॥ రజన్యామప్రకాశశ్శసంతాపయంతిచం
 ద్రమాః॥ కృష్ణరక్తాంశువర్యంతోయథాలోకస్యసంధ్యయే॥ ౧౪ ॥ హాస్యహత్యాప్రతస్త్యపరివేషమసులలోకాతః॥
 ౧౫ ॥ ఆదిత్యమండలేనిలలక్ష్మలక్ష్మణద్వయే॥ దృశ్యం తేనయథావచ్చనక్షత్రానిభ్యధితే॥ యుగాంతమివలో
 కవ్యవశ్యలక్ష్మణశంసః॥ ౧౬ ॥ కాకాశ్చేనాస్త్రభాగ్యదానీనైఃపరివరితం॥ శివాశ్చపృథివానాచఃప్రపదంతిమ
 హస్సనాః॥ ౧౭ ॥ తీవ్రమద్భయరాధమాణంలంకారావణపాలితం॥ అభియామజవేదైవవర్షతోపారిధిర్వృతాః॥
 ౧౮ ॥ ఇత్యేనంచంద్రవీరలక్ష్మణంలక్ష్మణాగ్రజః॥ తస్మాదవతరంపీఠం॥ పర్వతాగ్రాన్మహాలః॥ ౧౯ ॥ అవతీర్ణ
 చధర్మాగ్రాతస్మాదైవలాత్పరాఘవః॥ పర్వైరవమధర్మందదర్శబలమాత్మనః॥ ౨౦ ॥ సహస్యతుససుగ్రీవశేపి
 రాజబలంమహత్కాలజ్ఞోరాఘవఃకాలేనయుగాయాభ్యుదయత్॥ ౨౧ ॥ తతఃకాలేమహాబాహుర్బలసమతా
 వృతః॥ ప్రథితఃపురతోభగ్నిలంకామభిముఖఃపురిం॥ ౨౨ ॥ తంవీభీషణసుగ్రీవోపానుమాగజాంబవాన్స్తతః॥ ఋ
 తురాజస్తథానిలలక్ష్మణశ్చాన్యన్యన్దదా॥ ౨౩ ॥ తతఃపశ్యత్సత్సమతీప్రతనక్షత్రవనోకసాం॥ ప్రచ్ఛాద్యమహతిం
 భూమిమయూతిస్తరాఘవం॥ ౨౪ ॥ తైలశ్శంగాశీతతఃప్రవృద్ధాంశ్చమహీరుహాః॥ జగ్ముహుఃకుంజరప్రఖ్యావాన
 రాఃపరవాగణాః॥ ౨౫ ॥ తామదీఘేణకాలేనభారతరోమలక్ష్మణౌ॥ రావణస్యపురింలంకామసేదతురందిదమా॥
 ౨౬ ॥ పతాకమాలింగిరమ్భమద్యానవరశోభితం॥ చిత్రపాగ్రింసుమద్భూషాముద్రైఃపాగ్రికారతోరణం॥ తాం
 సుదైరఃపిమ్బదహంరామనాక్యప్రహోదితాః॥ యథానివేశంసంపీద్యస్యధిశంతవజాకనః॥ ౨౭ ॥ లంకాయాస్తూర్త

స్వరామస్యాక్షిప్తకర్మణః॥వాలిపుత్రోగదోవామయదితేత్రోత్రమాగతః ॥ ౭౬౪ ॥ ఆహత్యాంరాఘవోరామః
కౌసల్యానందవధానః॥ నిష్కన్యత్రతియధ్యస్వస్వశంసపురుషోభవ ॥ ౭౬౫ ॥ హంతాస్మిత్యాంసహమాత్యంసపుత్ర
జ్ఞాతిబంధనం॥నిరుద్ధిగ్నాస్త్రయోలోకాభివ్యంతుహతేత్వయి॥౭౬౬॥ దేవదానవయత్రాణాంగంధరోరగరక్షసాం॥
శత్రుమద్యేధరిష్యావిత్యాన్ముషీశాంవకంటకం ॥౭౬౭॥ .....
విభీషణస్త్రైశ్వర్యంభవిష్యతిహతేత్వయి ॥ నతేత్వేత్యుత్తైదహీంప్రణిపత్యప్రదాస్యసి ॥ ౮౦౪ ॥ ఇత్యేవంబురు
సంవాక్యంబువాణిహరిపుంగవే ॥ అమర్షవశ మావన్నో సిహవరగణేశ్వరః ॥ ౮౦౫ ॥ తతస్సరోష తామ్రా
న్మృశ్మితాసనివాంస్తదా॥ గృహ్యతామేమదుత్తైదావధ్యతామలిచానకృత్ ॥౮౦౬॥ రావణస్యవత్సృజిత్యాదీప్తాగ్ని
సను తెజసః॥జగ్మహుఃస్తంతతోఘోరాశ్చత్వారోరజనీవరాః ॥౮౦౭॥ గాగ్రిహయామాసతారేయస్సవ్యయమాత్మన
సూత్రవాణా॥బలంబర్యయతుంపీరియాతుధానగణేతదా॥౮౦౮॥సతాణామహుఃప్రయేనక్తాదాయతతగాంబ ॥ పా
సాదంతైలసంకాశమత్ససాతాంగదస్తదా॥౮౦౯॥తేంతరిత్రాద్విగధూతాస్తస్యవేగేనరాక్షసాః॥ ఋమానివతితా
న్సర్వేరాక్షసేంద్రస్యవశ్యతః॥౮౧౦॥తతఃపాగ్రిసాదశేఖరంతైలశృంగమహేన్నరం॥దదర్శరాక్షసేంద్రస్యవాలిపుత్రఃప్ర
తావహా ॥ ౮౧౧ ॥ తత్సఫాలదదాత్కాంతం దదగ్రీవస్యవశ్యతః ॥ పురాహిమవతశ్శృంగం వజ్రేశేవవిదారితం॥
౮౧౨॥భక్త్యాగ్రపాగ్రిసాదశేఖరంనామవిశ్వాగృహ్యచాత్మనః॥విసద్యసుమహానాదమత్సపారివహాయనం ॥౮౧౩॥ వృథ
యేరాక్షసానసర్వాకర్మాకర్మణ్యంశ్చాపివానరాం ॥ సవానరాణాంమధ్యేతురామపార్శ్వస్యపాగతః॥౮౧౪॥ రావ
ణప్రపరీధకేకోధంపాగ్రిసాదగర్భణాత్॥విదాశంచాత్మనఃవశ్యస్త్వత్వాంసపరమోభవత్ ॥ ౮౧౫ ॥ రామస్త్రబహుభి
హ్మృశ్మోర్నిదభిఃశ్లవంగమైః॥స్వతోరిపువధాకాంక్షీయద్ధామైవాభ్యవర్తత ॥౮౧౬॥ సుషేణస్త్రమహావీర్యోగిరికా
టోవమోహరిః॥బహుభిఃపుత్రపుత్రవందైఃకామరూపిభిః॥౮౧౭॥ చతుర్ధ్వరాశిసంస్థానిగ్రివవనాతాపిః ॥
వర్మకామితమధఃపోనక్రతాణీవచంద్రమాః ॥౮౧౮॥ తెమామత్రాహిణీతంసమవేత్వవనాకసాం॥లంకామహు
విష్టావాంసాగరంఛాతివర్తతాం ॥ రాక్షసావిప్రయంజన్తుస్త్రానింజన్తుస్తదావతే॥అవరేసమరోష్ణమాద్ధర్మమేవప్రపే
దితే ॥౮౧౯॥ కృత్సూరిహికవిభివ్యాఃప్రంప్రాకారపరిఘాంతరం ॥ దదృశూంక్షసానినాఃప్రాకారంవానరీకృతం॥
౮౨౦॥హహాకారంప్రకుర్వంతిరాక్షసాభయమోహితాః॥ ౮౨౧ ॥ తస్మిన్మహాభీషణశేషస్యత్రైకోలాహలెరాక్షసరా
జధాన్యాంప్రగృహ్యరథ్రాంసమహాయుధానియగాంతవాతాశ్చవసందిశేరుః॥౮౨౨॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేషోకవత్సా
రింశస్సర్గః. *****తతఃప్రేరాక్షసాస్త్రతగత్సారావణమందిరింగస్యవేదయౌ
పురింబుధారామేణవహవానరైః॥గిరుద్ధాంతునగరింశ్రుత్వాజాత్రోదోభావరః ॥ విధానంద్విగుణంకృత్యాపా
సాదంసోధ్యరోహతే॥సదదర్శాప్యతాంబకాంసతైలవనకాననాం ॥ అసంఖ్యైర్హుహరిగతైస్సర్వతోయుద్ధకాంక్షీ
భిః॥౩॥సదృష్ట్యావానరైస్సర్వాంవసుధాంకబరీకృతాం ॥ కథంక్షయత్యవ్యాన్సురిరిపింతావరోభవత్ ॥౪॥సందితయ
త్వాంసవిరం శైర్వహాలంబ్యరావణః॥ రాఘవంహరియూధాంశ్చదదర్శాయతలోచనః॥౫॥ రాఘవస్సమాప్తేనృసముది
లోనామపుష్పవే॥లంకాదదర్శుప్రాంతైసర్వతోరాక్షసైర్వృతాం॥౬॥ దృష్ట్వాదాశరథిలంకాంవిత్తదృఢజవతాకి
నీంబ్రహ్మసహసాసాతాంతరాయమానేనచేతసా॥౭॥అత్రసామ్యగతావాక్షీమల్కౌతేజనకాక్షజా ॥ సీద్యతేశోకసంత
ప్రాకృతౌస్థంఽపిలయసి॥ ౮॥సీద్యమానాంసదహూత్యాతైదేహీమనుషింరథయౌ॥క్షిప్తమాజ్ఞావయామానవానరా
ద్విషతాంబధే॥౧॥వసమత్తైతువచనేరామేశాక్షిప్తకర్మణాసంఘమహాణాఃశ్లవగాస్థింసహానైరనాదయౌ॥౧౦॥
శిఖైర్దైర్వికరామైనాలంకాంమస్తిభిరేవవా॥ ఇతిస్తదధిరేవరైసునాంసహారియూధపాః॥ ౧౧ ॥ఉద్యన్యగిరిశృంగం
నిశిఖరాశిమహంతితథహంత్యోన్మన్యాభిపిదాం స్థిత్వంతిహారియూధపాః ॥౧౨ ॥ ప్రేక్షంతోరాక్షసేంద్రస్యాతస్య
నీకానిభాగః॥రాఘవప్రియకామూర్ధంలంకామారురుహుస్తదా ॥ ౧౩ ॥ తేతాన్రువక్త్యాహేమాధారామార్థేన
క్షణీపితాః॥లంకామేవాభ్యవశంరసాలితాలిలాయుధాః ॥ ౧౪ ॥ తెన్రుమైవర్మతాగ్రైశ్శముష్టిశిశ్నస్సవంగమాః॥
ప్రాకారాగాగ్రియరణ్యానిమమంఘస్తేరణానిద ॥ ౧౫ ॥ పరిఘాపూరయంతిస్త్రసన్నసరిలాయుతాః పాంసుభిఃప
ర్వతామైశ్చత్యతైఃకాష్టేష్వవానరాః॥౧౬ ॥తతస్సహస్రయూధాశ్చకోటియూధాశ్చవానరాః ॥ కోటితరయూతా
శ్చాన్వేలంకామారురుహుస్తదా॥౧౭॥కాంబనానిప్రమృక్షంతస్తేరణానిష్లవంగమాః ॥ తైలాననిశిఖరాభాణిగోపురా
శిప్రమత్సవ॥అష్టవంతఃష్లవంతశ్చగజంశతశ్చష్లవంగమాః॥లంకాంతామనిధావంతిమహావారణస్త్విధాః ॥ ౧౮ ॥ జ
యత్సేవిబలోరామోలక్ష్మణస్త్రమహాబల॥రాజాజయిరిసుగ్రీవోరాఘవేభాభిపారితః ॥ ౨౦ ॥ఇత్యేవంఘోషయంత

స్వగత్యంతరస్థమంగమాః | అభ్యధావంతలంకాయాః పౌకారంకామదూపిణః || ౧ || వీరభావమ్మృతాపూర్వగత్యు
వనగోచరః | నివీర్యవనిష్టాస్త్రేపౌకారంహరియాధపాః || ఏతస్మిన్మంతరేచక్రుః సంగ్రాహాదనివేశనం || ౨౨ || పూ
ర్వహస్తంతుమముదకోటిభిరదభిర్వృతః | అవృత్యబలవాంస్త్రస్థాహరిభిరతరాభిః || ౨౩ || సాహాయ్యధంతుః
వైవనిష్టః ప్రహసోదారిః || వనశశ్వుహహాహుర్యానరైర్వృతుభిర్వతః || ౨౪ || డక్షిణంద్వారమాగమ్యవీరశ్శత
వలికిపిః | అవృత్యబలవాంస్త్రస్థావంతత్యాకోటిభిర్వతః || ౨౫ || ముషేణఃపశ్యమద్వారంగరస్తారాపితాహరిః | అవృత్య
బలవాంస్త్రస్థావంత్యాకోటిభిరవృతః || ౨౬ || ఉద్గరంద్వారమాసాద్యరామస్సేమిత్రశాసహ || అవృత్యబలవాంస్త్రస్థా
మగ్నివశ్శహారీశ్వరః || ౨౭ || గోలాంగూలోమహాకాయోగవాక్త్రోభిమదర్శనః || వృతకోట్యానుహవిర్యస్త్రస్థారామ
స్వహార్యతః || ౨౮ || ఋత్రాణాంభీమవేగానాంధూమృశ్శత్రునిబహుణః || వృతకోట్యానుహవిర్యస్త్రస్థారామ
స్వహార్యతః || ౨౯ || సన్నద్రస్తుమహావీర్యగదాపాణిర్విభీషణః || వృత్రయత్రైస్తునిదత్రస్త్రస్థాత్రమహాబలః ||
౩౦ || గజోగవాక్త్రాగవయశ్శరభాంగధమాదని || సమంతాశ్చరీభావంతోరతః కుర్వరీవాహినీ || ౩౧ || తతకోవపరీ
తాత్పరావశారాత్ సేత్యరః || నిర్యాణంసహస్రైస్సానాంమృతమాజ్ఞావయత్రతా || ౩౨ || ఏతశ్చమృత్యావృత్రతోవాక్యం
రావణస్యమృగ్ధృతం || సహసాభిమనిఖాఃమమస్తుప్తంరజనీవత్రై || ౩౩ || తతఃప్రవతీతాభ్యశ్శస్త్రింద్రహండురపు
మరారాః || సేమకోణామతాభిమరాత్కనాంసమంతరః || ౩౪ || వేనేశ్వమహామృతాశ్శరశసహస్రతః || రా
త్సానాంమృతాశ్శాంమభిమారుతపూరితాః || ౩౫ || తేబభువృభసీలాంగాస్సత్రేభారజనీవరాః || విమద్యుండలప
న్నద్ధాస్సబలాకాశ్రవాంబుదాః || ౩౬ || నిమృతంతిగతస్త్రైస్సానాంమృతాశ్శరశసహస్రతః || సమయేపూర్వమణస్యవేగా
జనమహూదధేః || ౩౭ || తతోవానరస్త్రైస్సేనముక్తోనాదస్సమంతరః || మలయఃపూరితోయేనససానుప్రసక్తందరః ||
౩౮ || శంఖమందుభీసంఘస్సస్త్రింహనాదస్తరస్త్రినాం || పృథివీంహంతరిక్షంచసాగరంస్త్రైవనాదయః || గజానాంబృం
హిత్రైస్సాధికంహయానాంహేషిత్రైరపి || రథానాంసేమిమృతాశ్శరశసహస్రతః || ౪౦ || ఏతస్మిన్మంతరేభౌ
రస్సంగ్రామస్సుమతతతరత్నసాంవానరాణాంవయథాదేవానురేవురా || ౪౧ || తేగదాభిఃప్రదీపాభిశ్చక్రితులప
రశ్శత్రైః || నిజస్నుర్వానరార్థామారాఃకథయంతస్సవిక్రమాః || ౪౨ || వానరాశ్చసహవీర్యరాత్సాణామము
రాహవే || జయత్యితిబలోరామోలక్ష్మణశ్చసహాబలః || రాజాజయతిమగ్నివశ్చత్రీశ్వోమహాసభూత్ || ౪౩ || రాజాజయ
జయేభ్యస్త్రైస్సస్వరామకథాంతరః || తథాపృత్యైమహాకాయాఃపర్యత్రైశ్చనానరాః || ధనుస్సుస్త్రైనిరత్రాంసి
నత్రైదంతైశ్చవేగితాః || ౪౪ || రాత్సనాస్త్రైవశేభీనాః పౌకారస్థామహీగతాః || భిండివాస్త్రైశ్చఖడ్గైశ్చమృ
తైస్సవ్యవారయః || ౪౫ || వానరాశ్చాపిసంకుద్ధాః పౌకారస్థామహీగతాః || రాత్సనాపాతయామృతస్సమా
ప్లుత్యస్త్రమంగమాః || ౪౬ || ససంప్రహరస్తుయలోమాంసశోణితకదమః || రత్నసాంవానరాణాంచసంబభూవాచ్ఛుతో
పమః || ౪౭ || ఇరిక్రీమయద్యకాండేద్విచత్సారింశస్సగః || ***** యద్యుతాంతుతత
స్త్రైసాంవానరాణాంసహోత్సనాం || రత్నసాంసంబభూవాచ్ఛుబలకోవస్సుదారుణః || ౪౮ || తేహమైఃకాంచనాపైర్వై
శ్చాస్త్రిభిశ్చమైః || రత్రైశ్చాదిత్యంకాత్రైశ్చపత్రైశ్చమనోరత్రైః || రర్చియారాత్సనవ్యాపౌనాదయంతోదిశిదకః ||
రాత్సనాభిమకమాణోరావణస్యశ్రుషేణః || ౪౯ || వానరాణామపిమూర్ఖాహలీజయమచ్ఛతాం | అభ్యధావంతతాం
సేనారత్నసాంకామదూపిణాం || ౫౦ || ఏతస్మిన్మంతరే తేహమన్యోన్యనుభిధావతాం || రత్నసాంవానరాణాంచద్వంద్వ
యుద్ధమవతత || ౫౧ || అంగదేవేంద్రభద్రాధికంవారిపుత్రేణగత్సనః | ఆయుధ్యతమహాతేజాస్త్రైస్సంబరేణయథాంత
కః || ౫౨ || ప్రజంఘనచసంపాఠిర్నిత్యంమమహాశరణే || జంబుమానిసమారద్ధోహనుసానసేవానరః || ౫౩ || సంగతస్సు
మహాశరణే || గత్సనోరామశానుజః || సమరేతిక్ష్మవేగేనమరైః సైన్యసేవీచుణః || ౫౪ || తవనేనగజసాన్యధంరాత్ససేనమహా
బలః || నిమంభేనమహాతేజానీలోపిసమయద్యతః || ౫౫ || వానరేంద్రస్తుమగ్నివఃప్రహసేనసహగతః || సంగతస్సమరేక్రీ
మాణవిదాపాత్సేనలక్ష్మణః || ౫౬ || అగ్నితేకుశ్వనుధాదోరగ్నితేకుశ్వరాత్సనః || మస్త్రాక్షకోవశ్చరామేణ
హేసంగతాః || ౫౭ || వజ్రముస్త్రైస్తుమైందేనద్వివిదేవానృతః || రాత్సనాభ్యాంసంఘాభ్యాంపిముఖ్యాంసమాగతాః ||
౫౮ || వీరఃప్రతపశోఘోరోరాత్సనోరణమధరః || సమరేతిక్ష్మవేగేనసైన్యసమయద్యతః || ౫౯ || ధమనశ్చపుత్రోబలవా
న్యమణిగిరివీరశః || సమయద్యుత్సానిసాధామయద్యుతమహాకపిః || ౬౦ || వానరాశ్చవశేభీనారాత్సనైరవత్రైస్స
జ్ఞాన్యంద్యంసేమియద్యుత్సానిసాధామయద్యుతమహాభిసహ || ౬౧ || తత్రాసేమియద్యుత్సానిసాధామయద్యుత
మహాభిసహ || ౬౨ || హరిరాత్సనదేహభ్యఃప్రహారాశ్చేతశ్చాద్వలః || శరీరసం

సూరచక్రః ప్రమస్రవోఽతాపగాః ॥ ౧౧౩ ॥ ఆఘానేంద్రజిత్కుగ్రస్థోవశేషేనశతశతశః ॥ అంగదం దయానితాశ్చ
 త్పూర్వైస్సవిదారణం ॥ ౧౧౪ ॥ తస్య శాంభవనీత్యాంగంరథంసాశ్వంపశాదధింజఘనసమశ్రీరీమాథంగదోవేగవాహనీ
 గంగాసంపాతిస్తుత్రికర్పాదైః ప్రజంఘనసమాహతః ॥ నిజఘనాశ్వః శోగప్రజంఘంరణానాథః ॥ ౧౧౫ ॥ జంబుమూర్తి
 రథస్థస్తురథశ్చక్రస్యహంబలః ॥ విభదసమశ్రీకృష్ణోహమామంతంస్తనాంతరే ॥ ౧౧౬ ॥ తస్యరథంరథనాస్థాయహమా
 మాన్వాసుతాశ్చజః ॥ ప్రమమాథతలేనాశుసహతేనైవరక్షసా ॥ ౧౧౭ ॥ నవద్రవరవనోఘోరోశభంసోఽప్యన్యథావర
 ౧౧౮ ॥ నభఃప్రవనసాశుపారయామానవత్సమే ॥ భిన్నగాత్రశ్చైతేస్త్వైఃక్షిప్రహస్తేనరక్షసా ॥ ౧౧౯ ॥ గ్రంథమివ
 నైవ్యాసప్రభుసంవాసరాధిపః ॥ సుగ్రీవస్యప్రవణోనగర్భిభదజఘనవ ॥ ౧౨౦ ॥ అగ్రకేతుశ్చమధః ॥ బోగర్భిశ్చ
 శ్చేనాత్మసః ॥ సుప్రస్నాయజ్ఞకోపశ్చరామంఘర్భిభివశ్యతైః ॥ ౧౨౧ ॥ తేమాంచతుశ్చాంరామస్తుశిరాంసగ్గతైశ్చ
 రైః ॥ కృగ్ధశ్చతుర్భిశ్చిచ్చేదఘనైరగ్నిశిఖోపతైః ॥ ౧౨౨ ॥ వజ్రముష్టిస్తైః దేవముష్టిసౌభతోరణే ॥ పశా
 తసరథశాశ్వఃపురాట్టభవభూతరే ॥ ౧౨౩ ॥ సుంభస్తురణేనీలంబజనయప్రభం ॥ ఘర్భభదరైః స్త్వైః కైరైః మేగ
 ఘమివాంశుమా ॥ ౧౨౪ ॥ పునశ్శ్వరతేనాశ్చక్షిప్రహస్తోనితావరః ॥ విభేదనసురేనీలంఘంభః ప్రజహంసవ ॥ ౧౨౫ ॥
 రస్యైవరథవశ్రేణనీలవిష్ణురీవాహవే ॥ శిరశ్చిచ్చేదనసురేనీలంభవ్యవసాగధేః ॥ ౧౨౬ ॥ జహ్లోశోనసమస్తశోగద్వి
 విదోఽప్యశనిప్రభం ॥ జఘనగర్భ్యం గేణమితాంవగ్వరక్షసాం ॥ ౧౨౭ ॥ ద్విదంబంవాసరేంద్రంతుసగ్గయాదనమాహవే
 శరైరశసంకాతైః సువివ్యాధాశనిప్రభః ॥ ౧౨౮ ॥ సశరైరతివిధాంగోద్విషదఃకోధమూర్ధితః ॥ సాలేనరథంసా
 శ్వంఘజఘనాశనిప్రభం ॥ ౧౨౯ ॥ విద్యన్వాగ్గీరథస్థుశరైః కాంచనభూషణైః ॥ సుషేణతాడయామాననాదవము
 హుర్ముహుః ॥ ౧౩౦ ॥ తంరథస్థమథోవృష్ట్యాసుషేణోవాసరోత్తమః ॥ గర్భ్యం గేణమాతారథమాశుశుపారయత్ ॥
 ౧౩౧ ॥ బాఘవేనసుంయైర్వీర్యవైరీనితావరః ॥ అపక్రమ్యరథాన్తాణాం గదాపాణిఃక్షిరస్థితః ॥ ౧౩౨ ॥ రథః
 కోధిదనమవిష్టస్య ఘోహారిపుంగవః ॥ శిలాంసుమహతీంగ్వహ్యశాచరచుభిద్రవత్ ॥ ౧౩౩ ॥ తమావతంతంగదయా
 విద్యన్వాగ్గీరీతావరః ॥ వత్సన్యభిఘనాశుసుషేణంహరిన్త్రయం ॥ ౧౩౪ ॥ గదాపహరింతంఘోరమదీర్ఘవృషగో
 త్రయః ॥ తాంశిలాంపారయామానతస్సీరసిమహావృక్ష ॥ ౧౩౫ ॥ శిలాప్రహారభిఘనోవిద్యన్వాగ్గీరీతావరః ॥ విష్ణు
 ష్టమాదయోఘమాగతామర్మిర్వపారహం ॥ ౧౩౬ ॥ ఏవంత్వైర్వానలైశ్చూరైశ్చూరాత్తీరజనీదరాః ॥ ద్వింద్వేపిమృదితా
 స్తత్రైతైత్యాభవదీవతాః ॥ ౧౩౭ ॥ భైరవః పృథ్వీగదాభిశ్చ శ్రీతోమరవప్రభైః ॥ అపవదైశ్చైవైశ్చరైశ్చైవాస్సం
 గ్రామితైర్నయైః ॥ నివాతైఃకుంజరైర్ముగైస్తథావానరరాక్షసైః ॥ చత్రాక్షయుగదంతైః పృథ్వైర్ధర్మశింసంగైః ॥
 బహువాయోధనంఘోరంగోమాయుగణసంకులం ॥ కబంధానిసముత్యేతుడిః క్రూవానరరక్షసాం ॥ వినుడోతుమారే
 తస్మిగదేవానురణోపమే ॥ ౧౩౮ ॥ విదార్యుశాణాహరిపుంగవైస్తదానిశాచరాశ్రీతీరదిద్విగాత్రాః ॥ పునస్సయ్యుద్ధంతర
 సాసమాస్థితాదిమాకరసాశ్వప్రమయాభికాంక్షిణః ॥ ౧౩౯ ॥ ఇతిశ్రీమద్వృద్ధకాండేత్రిదశాశ్చరితశ్చసగః ॥ *****
 యుధ్యతామేవతేమాంతురథావానరరక్షసాంరవిరస్తంగతోరాత్రిఃప్రవృత్తాపాగ్రిణవరణే ॥ ౧ ॥ అన్యోన్యం
 బద్ధైరైరాణాంఘోరాణాంజయమిచ్చతాం ॥ సంప్రవృత్తంనిశాన్యద్ధంతరథావానరరక్షసాం ॥ ౨ ॥ రాక్షసాసీతిహర
 యోహరిశ్చాసీతిరాక్షసాః ॥ అన్యోన్యంనమరేజఘ్నైస్తస్యైస్తమసిదానతే ॥ ౩ ॥ జిహ్వోదారయంతైశ్చాతికథంబిద్రవసి
 తిచ ॥ ఏవంసుతుములశ్చైర్బద్ధైస్తస్యైస్తమసింశుశువే ॥ ౪ ॥ కాథాః కాంచనసన్నాతేస్తస్యైస్తమసిరాక్షసాః ॥ సంపా
 ద్యశ్వంతరైరేంద్రాదీప్రావధివశ్చవ ॥ ౫ ॥ తస్యైస్తమసిమస్త్రైరాక్షసాఃకోగ్రిమూర్ధితాః ॥ పరిపేతుమగదే
 నాభక్షయంతఃస్థవంగమా ॥ ౬ ॥ తేహయోగకాంచనాపిదాధ్యజాంశ్చాగ్నిశిఖోపమా ॥ అప్సర్యదతైస్త్రై
 శ్చైర్భిగమశోపావ్యదారయ ॥ ౭ ॥ వానరాబనియోధ్యైర్భయగదాక్షుంభాం ॥ కుంజరాగకుంజరావరోహ
 స్తతాకాధ్యజోరథా ॥ చకఘ్నశ్చద్దదంతశ్చద్దతైఃకోధమూర్ధితాః ॥ ౮ ॥ లక్ష్మణశ్చాసీరామశ్చరైరూపి
 షంపతైః ॥ దృశ్యాదృశ్యాంరథాంసప్రవహాణివిష్ణుతుః ॥ ౯ ॥ తురంగఖరవిద్యుద్ధంతరథాసేమిసముద్ధితం ॥ రుద్రో
 ధకణోనేత్రాణియుధ్యతాంధరణీరజః ॥ ౧౦ ॥ వరహమానేమహఃఘోరేసంగామేరోహచగతే ॥ రుద్రోహ
 మాహఘోరాశ్చస్త్రత్రప్రస్పృశ్చుః ॥ ౧౧ ॥ తతోభేరిమృదంగానాంపణవానాంవజ్రవనః ॥ శంఖచక్రస్థనో
 ద్విశ్రస్సంబథావాదృష్టోపమః ॥ ౧౨ ॥ హతానాంస్తనమానానారాక్షసాణాంచనవనః ॥ శత్రవాంవాహర
 ణాంచసంబూచాదిదానః ॥ ౧౩ ॥ హతైర్వానరవైరైశ్చక్షిగూంభరక్షైః ॥ నివాతైర్వరాక్షసైః ॥

కృత్యములుగావిధి : శత్రువునువహారావతానినన్యమేది || దక్షిణాయాచర్యవేదావశానిహానికదా
 నా || ౧౫ || సామయావనిశానిరాహరిరాక్షసహరిణి || కాళరాశ్రమభూతానాంసర్వేషాంపరశ్రవణా || ౧౬ || తత
 ప్రాతాక్షసామ్రతేష్వీరస్రమపదారుణి || రామమేవాభ్యవతంతసంస్మృత్యర్థవృత్తిభిః || ౧౭ || తేహమావతంత
 శబ్దబ్రహ్మనామగజరాం || ఉద్భవభవసప్తానాంసముద్రాణామ్రతవే || ౧౮ || తేహంరామశ్చైవశబ్ద
 ప్తజ్ఞానానశాచరా || విమేహంతరమాత్రేణశైరగ్నిశిఖోపమైః || ౧౯ || యమత్తుగ్ధవనగ్ధయోమనోపాశ్వ
 మశూచదరోవజడంధ్యోమహాకాయస్తోచోభాతకసారణా || తేహరామేబాహ్మేమైస్సర్వమనఃసతాదితాః ||
 యదౌదవస్పతాస్తతసావశేషాయుషాభవ || ౨౦ || తతకాంవసనిత్రాంజైశ్చైరగ్నిశిఖోపమైః || దిశ్య
 కారవినులఃప్రదిశ్యమహాబలః (రామనామాంశైర్వాజైర్వాస్త్రవంతదణనుండలం) || ౨౧ || యేత్యస్యరా
 క్షసాభీమారామస్యాభిముఖైతాః || తేషిప్తాస్యనాసాద్య పరంగాభవపావకం || ౨౨ || సువర్ణపుంజైర్విశి
 తై స్సంపతద్విస్సహస్రైః || బభూవీరజన్వితాశ్చిద్యోతైరీవశారదీ || ౨౩ || రాక్షసానాంధనివదైహారిణాం
 చాపినిస్తైః || సాబభూవనిశాఘోరాభూయోఘోరతరాతదా || ౨౪ || తేనశబ్దవహనాతాప్రప్యజ్ఞనసమంతః ||
 త్రిహుటకకందరాక్షిణఃప్రవ్యాపరదివచలః || ౨౫ || గోలాంగులామహాకాయాస్తనసాత్తుల్యవగ్ధసః || సంపరివృ
 ఙ్మబాహుభ్యాంభక్తుయోరజనిచరా || ౨౬ || అంగదస్త్రురణకత్తునిహంతుంసంసృష్టః || రావణోబభూవాశుసా
 రధించవాయానమి || ౨౭ || వరకామానెరవాఘోరేసంగ్రామేభృతదారుణే || ఇంద్రదక్షురభంగ్యైస్తాప్తసతాశో
 హతసారథిః || అంగదేనమహాకాయస్తత్రైవాంతరధీయత || ౩౦ || తతః సువానిమ్రాన్యసాన్యైదేవాస్సహర్షిభిః ||
 తుష్టువుఃపూజనాహాన్యతాచోభాంసలక్ష్మణౌ || ౩౧ || ప్రభావంసర్వభూతాఃపక్షురంద్రజతోయసి || అదృశ్యస్స
 ర్వభూతానాంయోభవద్యధిమద్రయః || తేనతేతమహాన్త్రానంతుష్టాత్తుష్టాన్పదపీఠం || ౩౨ || దిశఃప్రవాప్తాఃప
 యస్ససుగ్రీవభీషణాః || సాభుసాద్విలీనమశ్వస్త్రాస్త్రైశ్చత్రుంప్రదపీఠం || ౩౩ || ఇంద్రదక్షురగతానైవనిజతోభీమ
 కమణా || సంయుగేవారిపుత్రైఃకోధంవక్రమదారుణం || ౩౪ || ఏతస్త్వన్నంతరేతామోవాసగార్వాక్యోనబ్రహ్
 తే || ౩౫ || సర్వేభవంత్ప్రీతుంతుకపిరాజేననంగతాః || ౩౬ || సలత్తాతానగ్ధవస్త్రైల్లోక్యంబాధతేభ్యతంభవతా
 మథసద్వర్తకంకాలేనససమాగతః || అద్రైస్వత్కమితవ్యంమేధవంతోవిగతశ్చరాః || ౩౭ || సోంతథావగతఃపా
 ధోరావశీరణకరః శః || అదృశ్యోనితాఃబాణాణామోవాహానివర్చసః || ౩౮ || సరావంకలక్ష్మణఃప్రైవశేరైర్నా
 గహయైశ్చైః విభదససురైర్ధన్వస్త్వగాత్రేషురాక్షసః || ౩౯ || మాయానంవృత్తస్త్వైమోహానంకంఠ
 వాయసి || అదృశ్యస్సర్వభూతానాంబూయోధీవిశాచరఃబబంధతరబంధసభ్రాగిగరామలక్ష్మణౌ || ౪౦ || తాతేనపు
 రుషవ్యాహుఃత్రిధైశాశీమైశ్చైః || సహసారిహతాపీరొతదాత్రిక్షుంతవానరాః || ౪౧ || ప్రకాశనావప్తయదా
 నతకస్తేబాధితుంరాక్షసరాజపుత్రైః || మాయాంప్రయోక్తుంసముపాజగామబంధతారాజమతావనత్తా || ౪౨ ||
 ఇలిశ్రీమదగ్ధకాండేచతుర్వత్సారింశస్సగః : *****
 సతస్సగతిమన్విచ్ఛారాజపుత్రప్రతాపవాదదిదేశాతిబలారామోదతవానరయూధవా || ౧ || ద్వీపమే
 గన్యదాయాదోనిలంధన్వగజకథం || అంగదంవారిపుత్రుంచశరభంవతరస్సినం || వినతజాలబంతుంచనామస్త్రం
 మహాబలంఋషభంచవరాధనం || ధమాదిదేశవరంతపః || ౩ || తేనంప్రవృత్తహరయోభీనామగ్ధవ్యాపాదవాదా ||
 అకాశేవివిశుస్సర్వేనాగమాణాదిశత || ౪ || తేహంవేగవతాంవేగమిమభిర్వేగవదైశ్చైత్రవస్వరసాన్తైస్త్రి
 వారయామాసరావణిః || ౫ || తంభీమవేగావరయోనారాన్తైశ్చదినీగః || అంధకారేనదద్యుతమే మైస్సూర్యుయ
 సావృతం || రామలక్ష్మణయోరేవసర్వదహాధితశ్చరా || శ్మశమానేతయామాసరావశీస్సమీరంజయః || ౭ || నిరంతర
 శరీరతాభారారామలక్ష్మణౌ || క్రుద్ధేనంద్రజతాపీరొవన్నైశ్శరశాంకతైః || ౮ || నియోఃకృణిజనాగేణమప్రా
 వదురింబహుతాపుభావప్రకాశేతేపుష్పిశాచివకింశుకా || ౯ || తతఃపర్వంతరత్తాన్విభిన్నాంజనయోజమః || రావ
 శిఖాన్తరావాక్యమంతరానగతోబ్రహ్మే || ౧౦ || .....
 యద్యుమానమనాలక్ష్మణోగ్రీవిత్రదశేత్వః || ద్రుమమాపాదియంవాపి నతక్తికింపుచన్యవాం || ౧౧ || పావ్యతామహా
 రేనరామవోకంకప్రతిభాపవరోపవేతాన్తానయామియమసాదనం || ౧౨ || ఏవయన్తామిదర్శన్వాభారారామల
 క్ష్మణానిధిభేదశ్చైత్రాన్తైఃప్రజహర్షనాదన || ౧౩ || భిన్నాంజనచయశ్చామోవిష్కర్మకపులంభముః || యోధా
 యగ్రారాగోరాగినిగ్రహమహాన్యై || ౧౪ || తతోమర్తసుమర్తశ్చోమజ్జయన్విశాగ్రారామలక్ష్మణయో

ద్వారానాదవముహుమహుః || ౧౫ || బద్ధుడుగలబంధనతావుభారముగల్గిన మహాబలము లేనివాడేమియు
 తుం || ౧౬ || తతోవిధిన్ననర్వాంగశరశల్యవతావుభాగ్యవాచివసుహేలద్రస్యర్జునుత్తరేణ్యతా|| తానంతవర
 తావీరామర్థ భదేశకర్మతా|| సేవతర్థు హేమ్యసాజత్యాంజగతీ|| ౧౭ || తావీరశయనేవీరశయానాధిగత్యా
 శరశ్యేతనర్వాంగవాతాపరమపీడితా || ౧౮ || నహ్యవిధ్యంతయోగాగ్రతెభువాంసుగమంగరం|| నాగ్నిప్రణంహ
 ప్రభుమాకరాగ్రాదజిహ్వాః || ౧౯ || తామహురేణనిహారకసాకామహుపితా || అస్యశుప్తవత్ప్రజలం
 ప్రప్రవణావ || ౨౦ || వపాతప్రభమంరామోవిద్యోమర్మమూర్తః|| క్రోధాదింద్రజాయేపురాకకోవిజ్ఞతః||
 ౨౧ || రుక్మపుంశ్చైప్రసన్నాగైరధోగతిభిరాశుః || నారాతైరధనారాతైశ్చైద్రంజితైరపి || వివాదభయదం
 తైశ్చసింహదంష్ట్రైఃకురైస్తథా || ౨౨ || సవీరయనేశిశ్యేవిజ్ఞమాదాయకార్యకం || భిన్నముష్టిపరీణాహంత్రితం
 రత్నభూషితం || ౨౩ || బాణసాతాంతరేరామంపతితంపురుషమగభం|| సత్త్రైక్షుశోద్యుష్టానిరాశోజీవితేభవత్ ||
 ౨౪ || రామంకమలవత్రాక్షంశరబంధపత్కతంశుశోచభ్రాతరంద్యుష్టావతరంధరశీర || ౨౫ || హరయశ్చపీతం
 ద్యుష్టాసంతాపంరమంగతాః || ౨౬ || బద్ధుడువీరావతీశయావాతావానరాసుంధరివార్యతః|| నమాగతావాయును
 తప్రముఖ్యావిషాదమాతాఃపరమంచజన్తుః || ౨౭ || ఇతిశీమమ్యధికాంశేపంచత్యాంబరేన్యకః || *****
 తతోద్యాంపుధివీంశ్రైవీక్షమాణావనాకసః|| దద్యశుస్సంతతాబాతైభ్రాతరరామలక్ష్యశో || ౧ || వృష్టివో
 పరతేదేవ్యేకర్మణిరాక్షసే|| ఆజగామాధతందేశంసమగ్రీవోబభివణః || ౨ || నీలవిదమైందాశ్చసంపేణకుముదాం
 గదాః|| రూణంహమమతాసాధామన్యశోచురతాఘవా || ౩ || అచేష్టామందభిశ్చాసాశోణితోమపరిపుత్రోరజాలా
 దితాస్తవోశయావోశరత్మయోః || నిర్వసంతోయథానపేసే|| శ్చేష్టేమందవిక్రమా || రుధిరప్రావద్ధాంగతావనీ
 యావివద్యజ్ఞోతావీరశయనేవీరశయావామందచేష్టితాయాధవైస్తాపరివృతాబాప్యవ్యాకులలోపతైః || రాఘ
 వాపతితాద్యుష్టావరజాలసమావృతాబ్రహ్మపుష్పాధితాస్సర్వేవానరాః|| సమగ్రీవోబభివణః || ౪ || అంతరిక్షంసరితం
 ర్వాప్యేవానరాః|| సమగ్రీవోబభివణః || ౫ || తమపతిమకర్తాణమప్రదద్యుద్దమానామ్ || దదర్శాంతేహ
 తంవీరంవరదానాద్విభీషణః || ౬ || తేజసాయశసాశ్రైవవిక్రమేణవసంయుతం || ౭ || ఇంద్రజిత్త్వాత్మనశ్చర్యతౌ
 యానాసేత్కృత్ || ఉవాచపరమసీతోహమాంసర్వజైర్ముతాః || ౮ || మామస్యవహంతారోభిరస్యవ
 మహాబత్ || సాదితామామతైర్వాతైర్భ్రాతరామలక్ష్యశో || ౯ || నేనామోక్షయతుంశక్యావేతస్మాద్రుషబంధ
 నాత్ || సర్వైరపిసమాగమ్యసంఘంస్థుమృరాసురైః || ౧౦ || యత్కృతేచింతయానశ్యశోకాతాపసేతుమహమ్ ||
 అస్మప్త్యావయసంగాతైః|| త్రియామాయాతిశయైర్ || ౧౧ || కృత్యైయంయత్కృతేలంకానదీపమాంసివాకుల ||
 నాయంమూలహరినభాస్యర్వేషాంవిహితోమయా || ౧౨ || రామస్యలక్ష్యసాస్యపిసర్వేషాంచవనాకసాం || విక్రమా
 నిష్కలాస్సర్వేయథాశరదీతోయదాః || ౧౩ || ఏవమర్వాతుతాంసర్వాకరాక్షసాపరిపార్శ్వైః|| యాధవానసి
 తాంసర్వాంస్తాదయామాసరావణిః || ౧౪ || నీలంవభిరాహత్యైన్దంచద్వివిదంతథా|| త్రిప్రభిరమిత్రక్రూ
 తాపప్రవరేషుభిః|| జాంబవంతంహేమ్యసోవిధ్యాబాణేనవక్తసి || హనూమతోవేగవతోవిససజ్జతారాదగః || గహ
 కుంశరభంశైవద్యావప్యయతేజసా || ద్యాభ్యాంబ్యాభ్యాంమనోవేగవివాద్యధయధిరావణిః || గోలాంగులేశ్వరం
 శైవవాలిపుత్రమథాంగదం || వివాద్యధయభిర్బుధైస్సరమాణోధరావణిః || ౧౫ || తావానరవరాగ్నిత్యావశైరై
 గ్నిభిశోపతైః || ననాదబలవాంస్తత్రమహానశ్యస్తరావణిః || ౧౬ || తానగ్రయత్యాబాణైఃసైన్యత్యావహాన
 రాన్ || ప్రజహంసమహాబాహుర్వచనంచేదమబ్రవీత్ || ౧౭ || శరబంధేనభోరేణమయాభిధాచహముఖే || సఖితో
 భ్రాతరావేతానిశామయితరాక్షసాః || ౧౮ || ఏవమర్వాన్తైసర్వేరాక్షసాకులయోధిసః || పరవిద్యయమాజన్మక
 వాణాతేనహామితాః || ౧౯ || ఏవమర్వాన్తైసర్వేరాక్షసాకులయోధిసః || హతోరామశ్రుతిజ్ఞాత్యావహానంసమ
 పూణయః || ౨౦ || నిష్కంధోమతిదాద్యుష్టతావుభారామలక్ష్యశో || వసుధాయాంనిరచ్చాన్త్రాహతావిద్యున్నచక్ర్య
 తే || ౨౧ || హామేణతుసయావత్తత్తంద్రజిత్సమితియః || ప్రవివేశపురిలంకాంహయశ్చసర్వరాక్షసాః || ౨౨ || రామ
 లక్ష్యమోన్మత్తాస్త్యాశరీరసామైక్యతే || సర్వాణిచంగాపాంగానిసమగ్రీవంభయమాదీశత్ || ౨౩ || తమపాదపరి
 త్రస్యంవానరేంద్రంబిభీషణః || సహృద్యవదనదీనశోకవ్యాకులలోపదం || ౨౪ || అలంకానీనమగ్రీవోబభివణః ||
 తస్మాత్ || ఏవంప్రాయాణియథానివిజయనాస్తైష్ఠికః || ౨౫ || నేకభాగ్యతాస్యాకంయదీరభరద్యుభా

మోహమేతా ప్రహస్యేతేమహత్తానామహాబలా || 3౨౪ || పర్యవస్థాపయాత్సమమాభంజనాంచవానర || సస్యధర్మా
భిరత్తానాం సస్యమృత్యుకంఠయం || 3౨౫ || ఏవముక్త్యాతత ప్రసృజలక్ష్మీనేనపాణినా || సుప్రీతస్యశుభేనేతేప్రమ
మార్జావభీషణః || 3౨౬ || తతస్ఫలిమదాయవిద్యయాపరిజప్యచ || సుప్రీతనేతేగర్హత్వాసమమాభావిభీషణః || 3౨౭ ||
ప్రమృజ్యవచనం తస్యకపిరాజస్సగిమతః || అబ్రవీత్కాలసంహృతప్రమసంభృతిమిదంచనః || 3౨౮ || నకాలకపిరాజే
ప్రవైక్ష్యమనువర్తితం || అతిస్నేహబాధ్యతా లేష్టమరణాయోపకల్యతే || 3౨౯ || తస్మాదృశ్యజ్వలైశ్చల్లంసర్వ
కార్యవిదాశనం || హిరంరామపురోగాణాం ప్రస్థానామనుదిత్యతాం || 3౩౦ || అథవారక్ష్యతాం రామాయావర్తంజ్ఞావి
వర్యయః || బిజ్జనంజ్ఞాహితాకుఠ్థాభయం నోస్యవనేష్యతః || 3౩౧ || నైతత్ కించనరామస్యనరరామోముమూర్ఖాతి || న
హ్యసంహాస్యతేలక్ష్మీస్థలభాయాగతాయహం || ౩౩౨ || తస్మాదాశ్వాసయాత్వానంబలంచాశ్వాసయస్వకం ||
యావత్కార్యాణిసర్వ్యాణిపునస్సంస్థాపయామ్యహం || ౩౩౩ || ఏతేహిపుల్లనయసాస్త్రాపాదాగతపాద్యపాః || కణే
కణే ప్రకథితాహరయోహరిస గ్రమః || మాంతుద్యస్తృప్రథావంతమనీకంసం ప్రచూషితం || త్యజతుహరయస్త్రా
సంభుక్తపూర్వామచ ప్రజం || ౩౩౪ || సమాశ్వాస్యతుస్మత్సంరాక్షసేంద్రోవిభీషణః || విదురతంవానరానీకతత్సమా
శ్వాసయేతున్యః || ౩౩౫ || ఇం ప్రక్షిప్తువహాయస్సర్వస్యైస్యవమావృతః || ఏవేశనగరిలంకాపితరం చాభ్యుపాగ
మత్ || ౩౩౬ || తత్ర రావణహూసేనమభివాద్యకృతాంబలిః || ఉచచత్వేప్రియంపితేనహతౌరామలక్ష్మణౌ || ౩౩౭ || ఉద్ధృత
తతశోహృత్యఃపుత్రం చదరిషన్వజే || రావణోరక్షపాంచుద్యేశుశ్రిత్యాశ్చరూగ్నిపాతిత్ || ఉపామృత్యుసమూక్ష్యోగ
నంవప్రచ్యుపీతమానసః || ౩౩౮ || పృచ్ఛతేచయథావృత్తంపితేవర్తంస్యవేదయత్ || యథాతాతశరంభనశ్చేష్టేష్టేగమన్
భౌకృతౌ || ౩౩౯ || సహర్షవేగానుగతాంతరాత్మాశుశ్రిత్యావచ ప్రస్యమహారథస్య || జహాజ్వరం దాశతత్సమస్థితం ప్ర
హృష్యచాచాశినందపుత్రం || ౩౪౦ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే చట్టత్వార్ణిశసర్గః.*****

ప్రతిప్రవిష్టలంకాంతుకృతాశేరావణాన్వజే || రాఘవంపరివార్యాద్రారక్షుర్వానరర్షభాః || హనుమానంగ
దోనిలస్సంఘేఃకుమరదోనభః || గణేగవాక్త్రాగవయశ్శరభాగంధమాదనః || జాంబవాన్యమృగసంధోరంభశ్చరవలిఃపు
భుః || ౩౪౧ || పూర్వధానీకాశ్చయత్రాశ్చమృమనాదాయనర్యతః || వీక్షమాణాదిశస్సర్వాస్త్రిగ్రహుర్ధ్వం చవానరాః || త్వ
ణేష్యపిచతేష్టతురాక్షసాఇతిమేరే || రావణశ్చాపిసంహృష్టోవిప్లవ్యేం ప్రజతంసుతం || అజహవతతస్త్రితారక్షిణీ
రాక్షసేస్తదా || ౩౪౨ || రాక్షస్యస్త్రేజటావైవశాసనాత్సముపస్థితాః || ౩౪౩ || తాడవాచతతశోహృష్టోరాక్షసీరాక్షసాధిపః ||
౩౪౪ || హతావిం ప్రజతాభ్యాశ్చైవేహేహృతామలక్ష్మణౌ || పుష్పకంచనమారోహ్యవర్తయద్ధ్వంహతారణ || ౩౪౫ || యదా శ్రయా
దవప్తజ్ఞానేయంమామవత్స్థితి || సోహృతృతాగసహభ్రాతృగ్నిరస్తోరణమూర్ఖః || ౩౪౬ || నిర్విశంకానిర్విద్యాగ్నిరపే
తౌచమైథిలి || మామవస్థాస్యతేసీతాసర్వాభరణభూషితాః || అద్యకాలవశంహృతప్రంజేరామంసలక్ష్మణం || అవే
త్సవిప్లవ్యత్రాశానాన్యంగతిమవశ్యతే || నిరవేత్రయశిలాక్షీనామవస్థాస్యతేస్వయం || ౩౪౭ || తస్యతద్యవనంశుశ్రిత్యా
రావణస్యమరాత్సనః || రాక్షస్యస్త్రాస్త్రైశ్చత్వైజన్మవైయత్రపుష్పకం || ౩౪౮ || తతఃపుష్పకమదాయరాక్షసౌ
రావణా జ్ఞయః || అశోకవనికాష్ఠాంతం మైథిలీసముపానయ || ౩౪౯ || తామాదాయశురాక్షసౌభ్యత్వశోకపరాజీ
తాం || సీతామారోపయామాసుర్విమానంపుష్పకంతదా || ౩౫౦ || తతఃపుష్పకమారోహ్యసీతాంత్రిజటయానహ || జన్మద్ద
ర్మయతుంతప్రేయోరాక్షసౌరామలక్ష్మణౌ || ౩౫౧ || రావణోకారయల్లంకాంపతాకాభ్యజమాలినిం || హృషీకాయతమృ
ప్తశేష్టలంకాయాంరాక్షసేవర్తరః || రాఘవోలక్ష్మణవైవహతావిం ప్రజతారణే || ౩౫౨ || విమానేనాపిసీతాతుగత్వాత్రి
జటయానహ || దదర్శవానరాణాంతుసర్వంస్సైస్యనిపాతితం || ౩౫౩ || ప్రహృష్టమనస్సప్తవిదర్శపిశిఖాశనా || వాన
రాంశ్చాపిసంఖాన్తారామలక్ష్మణపాతకం || ౩౫౪ || తతస్సీతాదవర్షభాశయావాశరత్పుయోః || లక్ష్మణంచాపిరా
మంచవిసంజ్ఞేశరపీడితౌ || విద్యస్తకవచోసీతావిప్రవిద్యతరాసనా || సాయత్రేశ్చిన్నననర్వాంశోశరస్తంబమయాక్షితౌ ||
౩౫౫ || తౌద్వస్తృభృతరౌత్రప్రవీరౌపాపురుషమృభా || శయానపుంధరికావేళుమారవివహావక్త్రే || శరగల్బగత్వాపిరౌత
థాభూతౌనరర్షభా || ముఖాన్త్రామధ్యశంసీతామవిరంబిలపహ || ౩౫౬ || భూద్రాశననద్యాంగీలక్ష్మణంచాపి శేషణాప్రే
క్ష్యపాంచుషువేష్టతౌరురోదజనకాత్సజా || ౩౫౭ || సాబామృశోకాధిపతాసమీక్ష్య తౌభృతరౌదేవసంప్రభావౌ ||
తేరీశుంఠినిధనంతయోస్సామఖాన్తితామాకృమిదంజగద || ౩౫౮ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే సప్తవర్ణార్ణిశసర్గః.*****

భద్రారనిమాతంధ్యస్తృలక్ష్మణంచమహాబలం || విలపద్యభృశంసీతాకరుణంశోకకర్మితాం || ఉమలక్షణిహ
యేమాంపుత్రిణ్యవిధవేతి || తేద్యసర్వేషామేరామేజ్ఞానినోస్మతవాదినః || ౩౫౯ || యజ్ఞసోమహిమయేమామూమఃపత్నిం

చసత్రిణః॥ తద్వనశ్చేహతేరామేజ్ఞానిస్వరచాదిసః॥ 3॥ తమస్యంశవశేయమాంధ్యాభావంతాతాశ్చుభాంశ
 ద్యనశ్చేహతేరామేజ్ఞానిస్వరచాదిసః॥ 4॥ వీరచారిణపవత్సిత్యంయేదవ్యేరితవమాంధః॥ తద్వనశ్చేహతేరామే
 జ్ఞానిస్వరచాదిసః॥ 5॥ ఇమానిభువద్భూనిపాదయోరైకేలస్త్రియః॥ అపరాజ్యేష్టివ్యం లేనకేంద్రేఃపరిభిన్నః॥
 6॥ నైధస్యంయాంతయోర్నిర్మలక్షతేర్భాగ్యుదలభాః॥ నాత్మనస్తాదివశ్యమివశ్యంలేపాతలక్షణా॥ 7॥ సత్యనా
 మాపవద్భూత్రీణామ్యుద్విగుత్తః॥ తాస్యద్వనశ్చేరామేవితథాభవంతిమే॥ 8॥ కేహాస్మాత్కృష్టస్యనూనిలభువ
 చాసంగతేమను॥ వృత్తేచారామశేషంఘేదంతాశ్చవిరభామను॥ శంభానేత్రేఃరామాదౌగుల్ఫాపూరుషమేదితా॥
 అనువృత్తభాస్పిద్ధాస్యనూనిగృహయోమను॥ స్తనాచావిరభాపీనామమేమామగ్నయామకా॥ మగ్నానోగ్నం
 గిరీనాభిఃపార్శ్వవిపారశ్చమేదితాః॥ మమవశోఽమశేనిభోమృదుస్యంగుహాశీచ॥ ప్రతిష్ఠితాంధ్యావశభిమా
 మూమశ్చభలక్షణాం॥ 9॥ ససగ్రయమమిచ్చదంతాశీపాదంచవణవత॥ మందస్మితేత్యేవచమాంకస్యలక్షణో
 ద్విభాః॥ 10॥ అపరాజ్యేష్టిమేభాగ్యుదైఃపరివాసః॥ కృతాంశకుశలైరుక్తం తత్సర్వంవిరభీకృతం॥ 11॥ శోధ
 యత్వాజనస్థానప్రవృత్తిమపభగవత॥ తీర్థార్థసాగరమత్రాభ్యంత్రాభిరరాగోష్ఠదేహతో॥ 12॥ సమవారుణమాగ్ని
 యప్రోదంతవాయుమేవచ॥ అప్రత్యుత్తరైశ్చైవరాఘవేప్రత్యవద్యతాం॥ 13॥ అద్యద్వనశ్చేరామేనరశేమాంయా
 వాసవోవమా॥ ఘమనాధావనాధాయానిమాతౌరామలక్షణే॥ 14॥ నహిద్వప్తివభంపాప్యరాఘవస్యశరేరుః॥ జీ
 వగప్రతిపత్తేరయద్యపిస్యన్వనోజనః॥ 15॥ నకాలస్యాదిభారోష్టికృతాంతశ్చనుమద్దయః॥ యత్రరామస్యనూని
 తాప్రశేతేయధిపాతితః॥ 16॥ సశోచామిరభారామలక్షణంచమహాబలం॥ నాత్మానంజనదీంవాపియథాశ్చశూన్రి
 రవస్థిని॥ 17॥ సామదింతయతేద్యుంసనూ॥ స్థవ్రతమాగతం॥ కదాదత్త్యామిసితాంవలక్ష్యణంచనరాఘవం॥ 18॥
 పరిదేవయమానాంతారాక్షసిత్రిజటాబ్రవీత్॥ 19॥ మావిషాదంకృతాదేవిభద్రాయంతవజీవతి॥ 20॥ కారణానివ
 స్యానిమమహంతస్పృశానిచయిభేమాజీవతోదేవిభారామలక్షణే॥ 21॥ సహితోవపరితానిమాంషపర్యుక్తౌ
 నిభవంతియదయోధానాంయథానిభావతేపితా॥ 22॥ ఇదంవిమానంనైదేవిపుష్పకంనామానాతః॥ విప్రయత్నా
 దారయేన్తైవంయద్యేరాగతజీవితా॥ 23॥ హరశీరప్రధానాహితోత్సావంబుద్ధమానామానాతః॥ విప్రయత్నా
 తకశేవపార్థలే॥ 24॥ ఇయంపునరసంభాగిం తానిరుద్ధాగ్నతస్త్రిస్త్రిసానరక్షతికాకుత్స్థావయమాప్రీత్యానందేతితా॥
 25॥ సాత్వంభవమవిసృజాఅమమానైస్సుగీదయైః॥ అహతోవశ్యతాకుత్స్థాస్సహితేదేద్యుంపిమితే॥ అస్యంతోక్త
 పూర్వంమేనవవత్సేకదాచన॥ చారిత్రమఖిలత్వాభ్యువిష్టాసిమనోవమ॥ 26॥ నేమాశక్యరణజేరుంసంత్రైరపి
 సురానుతైః॥ తాదృశేంద్రునంద్యుష్టామయాచావేదింతవ॥ ఇదంచసుమహాచ్చిహ్నంశ్చైవశశ్యస్వత్సైలి॥ 27॥ ని
 స్సంజ్ఞావపుభావేతానైవలక్ష్యేరియన్యతే॥ పార్థియేణగతనత్వానాంపురుషాణాంగతాయమాం॥ దృశ్యమానేమవ
 త్రైమిపరంభవతినైకృతం॥ 28॥ త్యజశోకంచమోహంచదుఃఖంచదనకాత్తజే॥ రామలక్ష్యణయోరథేనాద్యశక్యమ
 జీవితుం॥ 29॥ శుక్రిత్యాతువదనంతస్సాస్థితాసురమతోవమా॥ కృతాంజలిరువాచేదమేవమస్త్రితితైశ్చిలి॥ 30॥ విమా
 నంపుష్పకంతత్సనర్జివర్త్యమనోజనం॥ దీమాత్రిజటయాసీతాలామామేవప్రవేశితా॥ 31॥ తతఃప్రీజటయాసాధాంపు
 ష్పకాదవరుహానా॥ అశోకవనికామేవరాక్షసిభిఃప్రవేశితా॥ 32॥ ప్రవిశ్యసీతాలమపుష్పకమంతాంతారాక్షసేంద్ర
 న్యవిహరంభుమాం॥ సంప్రేక్ష్యసంచిత్యవరాజుప్రతాపివరంవిషాదంసముపాజగమా॥ 33॥ ఇలిశేమద్యద్వనశ్చేరామే
 చత్యాంరింశస్సగః॥ ***** హిరణ్యంధనవద్భూదవరభాత్తైశ్చానిశ్చన్తంతాయా
 నాగోశయానారుధిరా॥ సత్వేతేహనరశ్రేష్ఠాస్సనుగ్రీవామహాబలాః॥ పరిచార్యమహత్త్వానాత్మశక్తికవరిపు
 తాః॥ 34॥ ఏతత్ప్రస్థంశరేరామఃప్రత్యుబద్ధతవీర్యవా॥ స్థిరత్వాత్కృత్యయోగాచ్చశ్చైస్సంధాశేపిసగ॥ 35॥ తతో
 ద్యుష్టానరుధిరంవిషడ్వంగాదవర్తురం॥ భ్రాతరందీనవదనంవర్యజేవయదాతురః॥ 36॥ కింమపేసీరయాతార్థంకింకార్థం
 జీవితేనవా॥ శయానంయోద్భవశ్యమిభాగ్రేతరంయధినిజతం॥ శత్యాసితాసమాసారిమర్త్యలశోకేదిదన్వతా॥ నల
 క్ష్యణంమోభాగ్రేతానవిషాంపరాయకః॥ 37॥ పరిత్యక్త్యావశ్యహంప్రాణంవానరాణాంతువశ్యతాం॥ యదివచతస్య
 మావస్థస్సుమితాగిందంధరణః॥ 38॥ తిన్నునత్త్యామికాసల్యాంమాతరంకిన్నుతైకయాం॥ కథమంబాంసుమితాగిచ
 పుత్రదర్శనలాంసాం॥ వివత్సాంవేదమానాంచకోశంతుంకరరిమిచ॥ కథమాత్సాసంప్ర్యాణియదియాప్యాన్యింవిసా
 గోశభంవత్త్యామిశక్తుమ్మంభరంతవయశ్శిస్సం॥ 39॥ మయానవహంసంయాతోవిదాతేనగతఃపునః॥ శిశులం
 భంశశ్చత్యామిసోఘంబరమమిత్రయాం॥ 40॥ ఇత్యేవదేహంశ్యత్యామిసాక్షిజీవుముగ్ధహే॥ 41॥ నిర్భాంతుమగ్నరూర

[illegible]

తాం రాక్షసైస్సాధాంతదాశుశ్రావరావణః॥౧॥ సిద్ధగంధీరనిఘోషావంశుత్వాదనినదంభృతం । నదివానాంతర
స్త్రీహంసధ్వేనచనమబ్రవీత్ ॥ ౨॥ యథాసాసంప్రసృష్టానాం వాసరాణాం సముద్ధితః । బహూనాం సుహానాదో
మేఘానాదువగజఘాతాం ॥ వ్యక్తం సుహాతీప్రీతితే తేహం నాత్ర సంతయః॥౩॥ తథాపిచిత్రైర్వాతైశ్చ కుమభవ
ణాలయః॥౪॥ తౌతుభద్ధాశ్రైస్త్యక్త్యాతరామలక్ష్మణౌ । అయం సుహానాదశృంకాంజనయతివ మే॥౫॥ సత
త్వవచసంచోత్సాహం శ్రీలోరాక్షసేర్వరః । ఉవాచైర్ముతాంస్త్రప్రసమీపవరివః॥ ౬॥ జ్ఞాయతాంయూ
ర్థమేతేహంసర్వేహంవనచారణాం శోకతాలేనముత్పన్నేహంకారణముద్ధితం॥౭॥ తథోక్తాస్తనసంభాగితాః పా
కారవధునిహృతే । దదృశుః పాలితాంసేనాం సుగ్రీవేణ సుహాత్యనా॥ ౮॥ తౌచముత్సాహురేణ శరబంధేన గాఘవా
సముద్ధితౌ సుహాగావిషేషదుఃప్రీత్యురాక్షసాః॥౯॥ సంత్రస్తహృదయాస్సర్వేపాకారారవరుహృతే । వివర్ణచ
నాఘోరా రాక్షసేం ప్రమవస్థితాః॥ ౧౦॥ తదప్రియందీనముఖారావణస్యవిశారదాః । కృత్సంనివేదయామాసు
ర్యథావద్యాకృకోవిదాః॥ యాతావింద్రజతాయుధైభాగితరారామలక్ష్మణౌ । బద్ధాశరబంధేన నిష్పురికంపభుజౌకృ
తా॥ విముక్తాశరబంధేన తాదృశైరేతేతాజితే । పాశానివగజౌభిత్వాగజేం ప్రసమవిక్రమా॥ ౧౩॥ తమ్భుత్వావచసం
తేహం రాక్షసేంద్రోమహాబలః । చింతాశోకసమాక్రాంతో వివర్ణచదనోబ్రవీత్ ॥ ౧౪॥ ఘోరైర్దశైర్దశైర్వృద్ధాశ
రైరాశివోపమైః । అసౌ మైస్సూర్యసంకాతైః ప్రమథేయం ద్రుతితాయుధిః । తదస్త్రబంధమాసాద్యయిదుముక్తైరిపూమ
మ । సంతయస్థమిదం సర్వమువశ్యవ్యహంబలం॥ నిష్పలాఃఖలుసంపృతాశ్శరరావాసుశీతేజసః । అదత్తేంద్రైస్తనం
గామేరిపూణాం మమదీవితం॥ ౧౬॥ ఏవముత్సాతుసంకుర్జితస్సన్నరకీయథా । అబ్రవీద్రక్షసాం సుహృదృ
మాక్రీక్షం నామ రాక్షసం॥ ౧౮॥ బలేన సుహాతాయుక్తోరక్షసాంభీమవిక్రమ । త్వంవధాయాభిర్యోహిరామస్యసహ
వాసరైః॥ ౧౯॥ ఏవముక్తస్తదూమాక్రీక్షరాక్షసేంద్రోఽనిధీమతా । కృత్వాప్రకాశం సంపృష్టో నిజగామస్యపా
లయార్తే॥౨౦॥ అభినిష్క్రమ్యతద్దానంబలాభ్యక్షమవాచహ । త్వరయస్యబలం యోజంకింవిరేణయయత్సరైః॥
౨౧॥ ధూమాక్రీక్షవచసంకుత్వావలూఢ్యక్షోబలానుగః । బలవద్యోజయామాసరావణస్యాజ్ఞాయదుగ్రతం॥ ౨౨॥ తే
బద్ధకుంటాబలిన్ఘోరయాపాశితారాః । విగజఘానాస్సంపృష్టాధూమాక్రీక్షంపర్యవారయ॥ వివిధాయుధహ
స్తాశ్చ శూలముగ్ధరపాణయః॥ ౨౩॥ గదాభిఃపట్టసైన్యం దైరాయస్త్రైమానలైర్భూతం॥ పరిమైర్భిండివాతైశ్చ భ
స్మైః పాప్రైః పరశ్వైః॥ నిర్భయాగాక్షసాదిగ్భ్యోనదంఠోజలయథా॥ ౨౪॥ రక్షైకవచినస్త్యస్తేభ్యస్తైశ్చ
సమలంకృతైః । సువణఃజాలవిహితైఃఖైర్వేషవిధాననైః॥ హయైఃపరమశ్రేష్ఠైర్భృజేంద్రైశ్చ మదోతాతైః । నిర్భ
యా రాక్షసవ్యాఘ్రైర్వాఘ్రైర్భవమరాసదాః॥ ౨౬॥ వృకసింహముఖైర్భుక్తంఖరైః కింకభూషణైః । ఆరురోహర
థందివ్యంధూమాక్రీక్షఃఖరనిస్సన్నః॥ ౨౮॥ సరిర్యాతోపహామీర్యధూమాక్రీక్షోరాక్షసైర్వృతః । ప్రహసన్భక్తిమ
ద్యావంహనుర్మాయత్రయూధవః॥ రథప్రవరమౌఘాయఖరయ్యుక్తంఖరస్వనం॥ ౨౯॥ ప్రయాంఠింతుసుహాఘో
రం రాక్షసంభీమవిక్రమం॥ అంతేర్ముగతాఘోరాశ్శకునాఃప్రత్యవాంఠయ॥ ౩౦॥ రథశిఃపాణహాభీనోగృధ్ర
శ్చనివపాతహా॥ ధ్వజాగ్రీగధితాతైస్సనిపేతుఃకులపాశనాః॥ ౩౧॥ రుద్రాద్యోమహాఘోరైశ్చ కింకలంధఃపరితో
భువి । విస్వరంచోత్పన్నాదంధూమాక్రీక్షస్యసమీపతః॥ ౩౨॥ వవివరంధురం దేవస్సంపచాలవమేషిని ॥ ప్రవీలో
మంవహాయుర్నిర్హతసమనిస్సనః । తిమిరౌఘావృతాస్త్రదిశశ్చనచకాశేతి॥ ౩౩॥ సయాత్పతాంస్తదాస్త్రప్రసా
క్షసానాంభయావహాః॥ పాగ్దుర్భుతాంతుఘోరాంశ్చధూమాక్రీక్షవృణితోభవత్ ॥ ౩౪॥ మముహూరాక్ష
సాస్సర్వేధూమాక్రీక్షస్యపురస్సరాః॥ ౩౫॥ తతస్సంభీమోబహుభిర్నిశాచైర్వృతభీతిమక్రీడ్యరణోత్సుకోబలి ॥
దదర్శతాంరాఘవబాహుపాలితాం మహాఘోరలబ్ధంబహువాసరీంచమాం॥ ౩౬॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేషకపంచా
శస్సర్గః*****ధూమాక్రీక్షంప్రీత్యనిర్యాంతరాక్షసంభీమవిక్రమంవివేమర్యానరాస్స
ర్వేప్రసృష్టాయుద్ధకాంక్షిణః॥ ౧॥ తేహంసతుములంయుద్ధంసంజ్ఞేహారిరక్షసాం । అన్యోన్యంపాదస్త్రైర్హరినిష్ఠు
తాంశూలముగ్ధరైః॥౨॥ ఘోరైశ్చపరిమైశ్చిత్రైఃప్రీతౌలైశ్చాపిసంహతైః । రాక్షసైర్వాసరాఘోరైర్నికృతా
స్సమంతతః॥ ౩॥ వాసరైరాక్షసాశ్చాపిమృప్తైర్భూహాసమీకృతాః । రాక్షసాశ్చాపిసంకుర్జితావాసరాన్నితైశ్చ
రైః । వివభుగ్ధైరసంకాతైఃకంపత్రైరజిహ్వైః॥ ౪॥ తేగదాభిశ్చనీమభిఃపట్టపైఃశూలుముగ్ధరైః । విదార్యమా
ణారక్షోభిర్యాసరాస్తేసుహాబలాః । అమూఘజ్ఞనితోద్ధమాశ్చకుక్కురమాఘోభితవత్ ॥ ౫॥ శరనిర్భిణ్ణగాత్రాస్త్రై

శూరినిర్మలము చేసినది. జగమునైమిషమున శ్రీరామశృంగారయాధిపతిః॥ ౭॥ తేభిమవేగావరయోనదమానాస్త
తస్తతః సుమంభూరాక్షసాభిమాన్వామనిచబభావితే॥ ౮॥ తద్భుభూవాద్యుతంకారంయుద్ధంవానరరక్షసాం
శిలాభిర్విదాభిర్వృణుమభిశ్చైవపాదపైః॥ ౯॥ రాక్షసామథితాఃకేవిద్యానరైఃజితకాశిభిః । వనమూరుధిరంకేవి
న్యైర్యుధిరభూజనాః॥ ౧౦॥పార్శ్వేష్మదారితాఃకేవితేదిదాశిశ్యతామృతైః । శిలాభిస్సృణోతాఃకేవితేది
గ్ధంతైరిదారితాః॥ ౧౧॥ధ్వజైర్విమథితైర్వృక్షైఃఖరైశ్చవిపాతితైః । రత్నైర్విద్యుంపితైర్వాపితైరజనివరైః ॥
గజేంద్రైఃవర్మతాకారైఃవర్మతానైర్విరవాకసాం మథితైర్వాజిభిఃకంసారోహైర్వృషధాతలం॥ ౧౨॥వానరై
ర్భీమవికారైరేరాష్ట్రాభ్యుత్థైర్వృక్షైర్వేగితైఃరాక్షసాఃకరజైఃప్రత్యుత్థైర్భూమివికరైఃతాః॥ వివరణవదనభూయోవిప్రశీర్ణ
శిరోరుహాః॥ మూఢాశ్శోణితగంధేనవిపేతుధరణీతలే॥ ౧౩॥అన్యేవరమనంకురీధారాక్షసాభీమనిస్సృణాః । తలై
రేవాభిగ్రాహంతివజ్రస్పర్శసైహార్దం॥ ౧౪॥ వానరైరావతంశస్త్రవేగితావేగవత్తలైః । ముష్టిభిర్వరజైరదంతైః
పాదపైశ్చావహేళితాః॥ ౧౫॥ వానరైర్హాస్యమానాస్తైరాక్షసావిప్రమమృతైః ॥ ౧౬॥ ప్రస్థంతువిమృతంవృష్టవృ
ణుమాగ్నిరేరాక్షసవభాః॥ కోరైఃకనకదంతకైవానరరాణాంయుయుశ్చతాం ॥ ౧౭॥ పార్శ్వైఃప్రమథితాఃకేవి
ద్యానరాశోణీతప్రవాహః॥ ముద్గైరహవాతాఃకేవిన్యలితాధరణీతలే॥ ౧౮॥మైమరణితాఃకేవిద్వింశిపాతైర్విదారితాః॥
పట్టనైరాహవాతాఃకేవిద్వివృషాలంతోగతావభాః । కేవిద్విరహతాశ్చురైరుధిరాదాగ్నివనాకసః॥ కేవిద్విద్రావితాన
స్థాస్థులైరాక్షసైర్విధిః । విభిన్నవృషధయాఃకేవిదేశపార్శ్వేన్యదారితాః ॥ విదారితాస్త్రైస్తాలైశ్చకేవిదాంతైర్వి
నిస్సృతాః॥ ౧౯॥తత్పుష్పిమంమహాయుద్ధంహరిరాక్షససంకులం॥ ప్రబభౌశబ్జబహుళంశిలాపాదవసంకులం॥ ౨౦॥
ధనుర్జ్వాలంత్రీమధురంహితాకారాభావమన్వితం॥ మందస్తనితనీలంయుద్ధగాంధర్వమూభవం॥ ౨౧॥ ధూమాగ్
న్యైర్భూమిపృణిరాన్యనరాన్విమూఢాఃకేవివాసస్యద్రావిడయామానదిశస్త్రరేవప్రప్తిభిః ॥ ౨౨॥ ధూమాగ్నిరాది
తంప్రస్థంవృత్తితంత్ర్యమాచరిః॥ అభ్యుదయతంత్ర్యేభ్యఃప్రగృహ్యవిమృతాంశిలాం॥ ౨౩॥ కోరైర్దాన్విసూరితా
మార్జితఃపిత్తుతుల్యవరాక్షసః॥ శిలాంతాంపాతయామానసహమాగ్నిక్షన్యరక్షంపతి ॥ ౨౪॥ ఆవతంతింశిలాంతంవృ
ష్టాగ్నిదామద్యవ్యవసంభామితే॥ రథాదాపురైర్వేగేనవసుధాయాంవృత్తితం॥ ౨౫॥ సాప్రమథ్యరథంతస్యనైవ
చాతశిలాభుః॥ సచక్రమాబరంపాశ్వంసంధ్యజంశరరాసనం॥ ౨౬॥ సభజ్జ్వాలతురథంతస్యహమనాన్మానతాశ్చ
జః॥ రక్షసాంకదనంచకేనసంధవిటప్రైర్వృతైః॥ ౨౭॥ విభిన్నశిరసోభూత్వా రాక్షసాశ్శోణితోక్షితాః ॥ దు
ప్రైఃప్రస్థునితాశ్చాన్యేనిపేతుధరణీతలే॥ ౨౮॥ విద్రావిడరాక్షసంస్రస్థంహమనాన్మానతాశ్చజః॥ గిరేశ్శిఖ
రమాదాయహమాగ్నిక్షమభిమమృతే॥ ౨౯॥ తమావతంతంధూమాగ్నిరేగ్నిదామద్యవ్యవీర్వరా॥ విసదమాన
స్సహసాహమనంతమభిద్రవత్॥ ౩౦॥తతఃకురీన్ద్రస్త్రవేగేనగదాంతాంబహుకంటకాం॥ పాతయామానసహమాగ్ని
మస్తకేనుమానూతతః॥ ౩౧॥ తాడితస్సతయాత్రైగదయాభీమనావయా॥ ౩౨॥ సకపిమారుతలస్తంప్ర
హరమంతయన్॥ ధూమాగ్నిస్యశిరోమధ్యగిరిశృంగమపాతయత్॥ ౩౩॥ సవిహృతితనర్వాంగోగిరిశృంగేణతా
డితః । పహతసహసాభూమావిరణభ్రవవర్మతః॥ ౩౪॥ ధూమాగ్నింసహతంవృష్టానృతతేహనిశాచరాః । తస్మా
ప్రవిమృతంకాంతవృణునానాఃస్థవంగమైః॥ ౩౫॥ సరువపనమహోనూత్యత్రుంక్షుతజవహోస్పరితత్సంస్థితైర్వృ
వధజనితైర్మోమహాత్మాముదగమమత్రాపిభిశ్చపూజ్యమానః॥ ౩౬॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేద్విపంచాశ్వాసః****
ధూమాగ్నిక్షంసతంత్రుత్వానరావరోరాక్షసైర్వరః॥ కోరైఃకనకమహతావిహ్వైరత్వసన్నురగోయథా॥ ౧౭॥ద్వి
ముష్టంవినిశ్చ్యవ్యకోరైఃకనకమృషీకృతః । అబ్రవిదాగ్నిసంహారంవజ్రదంష్ట్రంమహాబలం॥ ౨౮॥చుత్వంపిరినిర్వాహి
రాక్షసైఃపరివారితః । జహిదాశరథింరామంసుగ్రీవంవానరైస్సహ ॥ ౩॥ తథేభ్యుత్పాదైరేవతరం మాయావీరాక్ష
సైశ్చరంజిజ్ఞానామలైస్సాదంతాంబహుభిఃపరివారితః॥ ౪॥ నానైరన్వైఃఖరైరుష్ట్రైఃసంయుక్తస్ససహమాతః । ప
తాకాద్విజయితైర్వైర్వరైశ్చైవమలంకృతః॥ తతోవిదిత్రకేయూరమకుప్తైశ్చవిభూషితః । తనుత్రాణివసంయధ్యసథ
సుగ్నిర్యయాద్రుతః॥ ౫॥పతాకాలంకృతంకేవ్రంతప్రకాంచనభూషణం । రథంప్రవక్ష్యంకృత్వాసహరోహచ్యుమా
వతిః॥ ౬॥యుష్టిభిస్తామరైశ్చైత్రిశూలైశ్చముసలైరపి । భిండివాలైశ్చపాలైశ్చవక్రైఃపట్టనైరపి ॥ ౭॥కైశ్చైత్రిగ
దాభిశ్చశిలైశ్చవరశ్చయైః । పదాతయత్సనిర్యాంతివిభాశ్చప్రపాణయః॥ విదిత్రవాససన్నైర్వీధిప్రాకాక్షసపుం
దాః॥ ౮॥గజామదోతుటాశ్చురాశ్వంలంకృతవర్మతాః॥ తేయుద్ధకుశైలరూఢాస్తమరాంకుతపాణిభిః ॥ ౯॥

అన్యేలక్షణసంయుక్తాశ్చూరారుదాహమహాబలః || ౧౧ || తద్రాక్షసబలం ఘోరం విప్రస్థితమశోభత | ప్రావృక్షా-
 లేయథా మేఘానందమానాన్సమిమ్యతః || ౧౨ || నిస్సృతాదక్షిణద్వారదం గదేయత్రయాధవః | తేషాం నిష్క్రమమా
 నానామశుభం సంపజాయత || ౧౩ || ఆకాశాద్విషునా త్రివ్రాగ్దలం శ్చౌభ్యవతం ప్రదా | వసుంధ్యోపావకజ్వాలాశ్చ
 వాఘోరం వాశీరే | వ్యావహారికమగ్రాఘోరార్త సాంధ్యసంతరాదా | సమావతంతోయోధాన్స్తా ప్రాప్తృలభయ
 మోహితాః || ౧౪ || ఏతానాత్మనికాదృష్ట్యావజడంస్త్రామహాబలః | దైర్యవాలంభ్యేనేష్యనిజాగావరణాత్కుకః ||
 ౧౫ || తాంస్త్రుషేష్కమతోద్భవస్త్వానరాజితశశినః | ప్రణేమన్ముమహానాదాఘోరాయం శ్చదిశోదశః || ౧౬ || తతఃప్ర
 స్థత్యుతుములంహరీణాం రాక్షసైస్సహ | ఘోరాణాంభీమరూపాణామన్యోన్యవధకాంతిణాం || ౧౭ || నిస్సంతోమ
 హుతాన్సాభిన్నదేహశిరోధరాః | రుధిరోక్షితసర్వాం గాన్యవతః జగతీతలే || ౧౮ || కేచిదన్యోన్యమాసాగ్రసూరాః పరి
 ఘుపాణయః | విక్షిపుర్వివిధం శస్త్రం సమరేవ్యనిపతిణః || ౨౦ || ముమాణాంచశిలానాంచతస్త్రాణాంచపిన్దస్వనః | స్రూ
 యతేముమహం ప్రత్రఘోరోహ్యదయభేదనః || ౨౧ || రథనేమిన్వనస్త్రత్రధనుశ్చౌపినిస్వనః | శంఖభిరేమ్యదం గానాంబ
 భూవరుములస్వనః || ౨౨ || కేచిదస్త్రాశినంసృజ్యబాహుయద్ధనుకుర్యత || ౨౩ || తలైశ్చచరణైశ్చపిన్దమిష్టిశ్చస్త్ర
 మైరపి || జానుభిశ్చపతాః కేచిద్విన్నదహాశ్చరాక్షసాః | శిలాభిన్నాద్భితాః తదిద్వాన్దైర్భయధనుమదైః || ౨౪ ||
 వజ్రదంష్ట్రైశ్చశంఖాణైరణేమిత్రాన్యరాక్షసాః | చచాలలంకసంహారపాశేషస్త్రవంతః || ౨౫ || జలవంతో
 స్త్రువిముహేనానాప్రవారణారణైజఘ్నూర్నారనప్రెన్యానిరాక్షసాః క్రోధమూర్ఛితాః || ౨౬ || నిఘ్నంతోరాక్షసాదృష్టాన్
 సర్వాదావాలిమతోరణైః | క్రోధేనద్విన్నదావిప్రస్థంవతః కృవానలః || ౨౭ || రాక్షసాక్షసగణాః సర్వాదాపృత్యుక్తముద్యమైః
 ర్యవార్థాః || ౨౮ || క్రోధతామ్రాక్షసన్యహాః క్షుద్రమగ్రావః || ౨౯ || చకారకదనం ఘోరం శత్రుల్యపరాక్రమః || ౩౦ ||
 లంగదాభిముఖాస్త్రత్రరాక్షసాభీమవిక్రమాః || విభిన్నశిరసః పేతుర్వికృత్రాత్తవపాదపాః || ౩౧ || రత్నైరైవ్యధ్వజై
 శ్చైవైశ్శరీరైవార్థిరక్షసాం || సుధిరైవచంసంసన్నాభూమిర్భయకరీతదా || ౩౨ || హరకేయూరవస్త్రైశ్చైవ్యశ్చైవ్య
 మలంకృతాః || భూమిభాగైరీరణేత్రతరాగదీపయథానిశా || ౩౩ || అంగదస్యచవేగేనతద్రాక్షసబలంమహత్ || ప్రాశం
 పతదాత్రత్రపవనేనాంబుదోయథా || ౩౪ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-త్రపంచాశత్సర్గః.*****

బంధవనిఘాతేనలంగదస్యజయేనచ | రాక్షసకోగ్రహమవిష్టోవజడంస్త్రామహాబలః || సమిష్టైర్యదన్యూరంశ
 త్రాశనిసమస్వనం వానరాణామనికానిప్రాశీరీచర్చరవృష్టిభిః || ౩౫ || రాక్షసాశ్చపిముఖ్యాన్సైరభేనుసమవస్థితాః | నా
 నాప్రవారణాశ్చూరాః పాయుధ్యంతతదారణే || ౩౬ || వానరాణాంతుశూరాయేన్యేతస్యవగర్హితాః | అయధ్యంతశిలా
 హస్తాస్సమవేలాస్సమంతః || ౩౭ || తతామధసహస్రాణి తప్తాన్నాయోధశ్చభృతం | రాక్షసాః కపిముఖ్యమపాత
 యాంచక్రితదతా || ౩౮ || వానరాశ్చాపిరక్షసుగ్రీవీవృత్తామహాశిలాః | ప్రవీరాపాతయూరూమునాస్త్రవారణాన
 నిహితాః || ౩౯ || శూరాణాంయధ్యమానానాంసమరేవ్యనిపతిణాం | తద్రాక్షసగణానాంచమయుద్ధంసమవతః || ౪౦ ||
 ప్రభిన్నశిరసః కేచిద్భిన్నైః పాతైశ్చ బాహుభిః | శస్త్రైర్యదదేహాస్త్రుధుగైరేణసముక్షితాః || ౪౧ || హరయోరాక్షసాశ్చై
 వశేరతేగాంసమాశ్రితాః కంకశ్చద్రవతైరాధ్యాగోమాయుగణసంబలాః || ౪౨ || కబంధానిసమత్రేకుర్మీర్మణాంభీమ
 నానితైః || ౪౩ || భుజపాణిశిరశ్చిన్నాశ్చిన్నతాయాశ్చభూతలే | వానరా రాక్షసాశ్చాపిపేతుస్త్రత్రవైరణైః || ౪౪ || తతో
 వానరైస్తేనహన్యమానంనిశాచరం || ప్రాభజ్యతబలంసర్వంవజడంస్త్రామహాబలః || ౪౫ || రాక్షసాభయవిక్ర
 స్తాః హన్యమానాః స్థవంగమైః || దృష్ట్యాసరోషతామ్రాక్షోవజడంస్త్రామహాబలః | ప్రవివేధనుష్టానిస్తాన్
 యదాపరివాహినిం || శరైర్విదారయమాపకంపత్రైరీరజమైః || ౪౬ || విభేదవానరాంస్త్రత్రసూక్ష్మానవపంచచ
 వివ్యాధసరమక్రుద్ధోవజడంస్త్రామహాబలః || ౪౭ || త్రస్తావపార్థా || ౪౮ || త్రస్తాస్సర్వేచారిణాశ్చైవస్సంక్రృతకంధరాః || అంగదంసం
 ప్రథావంతిప్రజాపతిమప్రజాః || ౪౯ || తతోహరిగణాభగ్నూర్దృష్ట్యావాలిభుతప్రదా || కోగ్రహవజడంస్త్రామహాబలః
 ముదీక్షంతమదైక్షత || ౫౦ || వజ్రదంష్ట్రైర్గంగదశ్చౌభాసంగతౌహరిరాక్షసా || చేరతుఃపరమక్రుద్ధౌపాపిమత్సైరజాపిన్ ||
 ౫౧ || తతశ్చరసహస్రేణవాలిపుత్రంమహాబలః || జఘనమర్కడే శేషుమాతంగమవతోమదైః || ౫౨ || రుధిరోక్షితస
 ర్వాంగోవాలిసానుమహాబలః | విక్షేపవజడంస్త్రామహాబలః || ౫౩ || దృష్ట్యాన్వవతీంతంపత్యక్షునం
 భ్రాంతశ్చరాక్షసః || విచిచ్ఛేదబహుధాసోపిక్యత్రవతితోభువి || ౫౪ || తంకృష్ట్యాన్వవజడంస్త్రామహాబలః
 భిః || ప్రగృహ్యవిపులంశైలంచిత్రేవచననాదవ || ౫౫ || సమావతంతంతంకృష్ట్యాన్వరథాదాపుత్యదీర్ఘవాగ్ || గదాపాణి
 శంభ్రాంతఃపులివ్యాసమతిక్షత || ౫౬ || సాంగదేసగదాక్షిప్తాగత్యాకురణమాధాని || ౫౭ || సవక్రకూబరంసాశ్వం

ప్రమాధరథంతదా ॥౩౩౪॥ తతోన్యగిరిమాక్షివృచిపులంఘ్రముఖాపిఠంవజ్రదంష్ట్రస్యశిరసిపాతయామానసాం
 గదః ॥౩౩౫॥అభవచ్ఛ్రీణితోద్ధారివజ్రదంష్ట్రస్యస్మముర్ఖితః ॥ ముహూర్తామభవన్ముఖోగదామాలింగ్యశస్యసా ॥
 ౨౫౪॥నల్లనంజ్ఞోగదయాచాలిపుత్రమవస్థితం ॥ జఘానవరమక్రద్ధోవక్త్రాదేశేనశాచరః ॥ గదాత్మకైర్వృతతస్త్రతము
 స్త్రియుద్ధమవతరత ॥౩౩౬॥ అన్యోన్యంజమ్మురుస్తతతాపుభాహారిరాక్షసాదుర్గుహిణీద్వారాతామప్రవాతైర్దైగితమా ॥
 బభావతుస్సువిక్రాంతామంగారకమధావన ॥౩౩౭॥తతఃపరమతేజస్వీలంగదఃకపికుంజరః ॥ ఉత్పాట్యపృథ్వింస్థితవా
 బహుపుష్పశాలాచితంజగ్రాహచామధాంచమఖడ్గంచవిపులంశుభం ॥కింశీజాలంభన్నంవమౌణాచవరిష్కా
 తా ॥౩౩౮॥విద్రాతాంశ్చేరతుమాగ్ధాఽరుషితోకపిరాక్షసా ॥ జమ్ముశ్చ్యుతదాన్యోన్యంబిందయంజయకాంక్షితా ॥
 ౩౩౯॥వజ్రైస్తాన్వైరీశోభేతాంపుష్పితావివకింశుకా ॥ యుద్ధయానాపరిశ్రాంతోజానుభ్యామవసీంగతా ॥౩౪౦॥సమే
 హాంతరమాత్రేణలంగదఃకపికుంజరః ॥ఉదత్తివృతదిప్రాక్షాదంహావతత్తవరగః ॥౩౪౧॥నిమగ్నేనసుధాతేనఖడ్గైరాస్య
 మహద్విభః ॥జఘానవజ్రదంష్ట్రస్యవాలిసూముహావబలః ॥౩౪౨॥దుర్గుహిణీరాత్రస్యబభావవతితద్విధా ॥నరో
 వపరివృత్తాక్షుంశుభాంఖడ్గహతంశీరః ॥౩౪౩॥వజ్రదంష్ట్రంహతంవృష్టాన్గదాక్షసాభయమోహితాః ॥త్రస్తాఃప్రత్యవ
 త్కలంకాచభద్రయాశాస్థవంగస్తైః ॥ వివర్ణాదవదానాన్యోయాశీచిదవాబ్జునైః ॥౩౪౪॥నివాత్యతంజగ్రదప్రభా
 వస్సవాలినూనకపిన్ద్రస్యమధ్యే ॥ జగామచామదంమహితోమహాబలస్సహస్రశత్రుప్రీతవైరివాపుతః ॥౩౪౫॥ఇతిశ్రీ
 మద్యుద్ధకాండే-చతుఃపంచాశ్శ్లోకః. *****వజ్రదంష్ట్రంహతంశ్రుత్వాచాలిపు
 త్రేణరావణఃబలాభ్యక్షమవాచేదంకృతాంజలివస్థితం ॥౩౪౬॥శీఘ్రంనిర్యాంతుమధామారాక్షసాభీమదీకమాః
 అకంపనంపురస్కృత్యనరకస్త్రప్రకోచినం ॥౩౪౭॥ఏవశాస్తాచగోపాచనేతాచయ్యుధిసమృతః ॥ భూతికామశ్చమేరత్వం
 నిన్యంచసమరసియః ॥౩౪౮॥ఏవజేష్టతీకామతస్థాన్సగ్రివంచమహాబలం ॥ వానరాంశ్చావరాణాంరావణ్యతివరం
 తపః ॥౩౪౯॥పరిగృహ్యసృతామజ్ఞాంరావణస్యమహాబలః ॥ బలంనంగరయామానతదాలఘువరాక్రమః ॥౩౫౦॥తతోవానా
 ప్రహరణాభీమాక్షాభీమదరణాః ॥ నిష్పేరారక్షసాంముఖ్యాబలాభ్యక్షప్రసేదితాః ॥౩౫౧॥రథసాధాయవిపులంతప్త
 కాంచనకుండలః ॥మేఘభోమేఘవణాశ్చమేఘస్వనమహాస్వనః ॥రాక్షసస్సంపతోభీష్టస్తదానిర్యాత్యకంపనః ॥౩౫౨॥
 నహికంచయుతుంకశ్యమైరేపిమహామృతే ॥అకంపనస్తతేమేమాదీత్యవతేజసా ॥౩౫౩॥తస్యనిధావమానస్యసం
 రద్ధస్యస్యయత్నయా ॥అకస్తాక్షైస్సమంగచ్ఛద్ధయానాంరథవాహినాం ॥౩౫౪॥వ్యస్మరన్నయనంచాన్యవ్యంయదృశాభి
 నందినః ॥వివర్ణోముఖవణాశ్చగగ్గదశ్చభవత్సృగః ॥అభవత్కుడినేపాపిమదిఃసంయాక్షమారుతం ॥౩౫౫॥ఊముఖిగా
 మృగాస్సర్వేవాచకుర్రారాభయావహః ॥౩౫౬॥ససింహువాచవిరసంధత్సృష్టాలనమవిక్రమః ॥తానుత్పాతాన
 చింత్యైవనిజగామరణాజరం ॥౩౫౭॥తదాంగచ్ఛతస్తస్యరక్షసస్సహారాక్షుః ॥ బభావసుమహాన్నాదఃక్షౌభ్రాయ
 నివసాగరం ॥౩౫౮॥తెనశ్శేనవిరస్తావానరాణాంమహాచమూః ॥ఘ్రుమతైలప్రహరణాయోధాంసమవతిష్ఠత ॥౩౫౯॥
 తేహాయుద్ధంమహారోద్రంసంజజ్ఞేహారిరక్షసాం ॥ రామరావణయోరభేదసమభివృత్తజీవినాం ॥౩౬౦॥సర్వేహృతిబ
 లాశ్చూరాస్సర్వైవర్యతనైభిభాః ॥హరయోరాక్షసాశ్చైవవరస్సరజభాంసవః ॥౩౬౧॥తేహావినదతాంతోజ్జస్సం
 యుగేతితరస్సిహం ॥ శుక్రువేమమహాకోరీధాదన్యోన్యమభిగజతాం ॥౩౬౨॥రజశ్చరణుబద్ధాభంసభీమమభవ
 స్పృశం ॥ఉదన్ముతంహరిరక్షాభిస్సంరురీధిభిశోదత ॥౩౬౩॥అన్యోన్యంరజసాతేనశాశేయోద్ధాతపాంశునా ॥ సంవ
 తానివభూతానదదృశుర్నరణాజై ॥౩౬౪॥నభ్యశానపరాకావావర్తచాతురగోపివా ॥ అయుధంస్యందనంవావిదదృశే
 తేనరేణవా ॥౩౬౫॥శబ్దశ్చసుమహంస్తైహంసన్యతామభిధావతాం ॥ సూర్యతేతుములేయద్దేనదూపాశీచకాశిరే ॥
 ౩౬౬॥హరీనేవసంక్రమద్ధాహరయోజమ్మురామచే ॥ రాక్షసాశ్చాపిరక్షాంసనిజమ్ముస్సిమిరేతదా ॥౩౬౭॥పరాంతై
 వవినిఘ్నంతస్సాన్యోన్యవానరరాక్షసాః ॥ దుర్గుహిణీరాత్రస్త్రమహాహింసంకానురేపనాం ॥౩౬౮॥తతస్తురుధిర
 యోజన్ క్రవన్యవగతంరజః ॥శరీరశవసంశీకాబభావచవసంభరా ॥౩౬౯॥ద్రువశ్చక్తిశిలాప్రాగైగదాచపరిఘతోమ
 డైః ॥హరయోరాక్షసాశ్చైవజమ్మురన్యోన్యమోజసా ॥౩౭౦॥బాహుభిఃపరిఘాకైర్యుగ్ధంశతపర్యతోవహః ॥
 హరయోభీనుకమోణోర్వపాక్షాజమ్మురామచే ॥౩౭౧॥రాక్షసాస్త్రపిసంక్రద్ధాః ॥పానతోమరపాణయః ॥ క
 పిన్దిజమ్మురైతత్రస్త్రైఃవరమదానుజైః ॥౩౭౨॥అకంపనస్యసంక్రద్ధోరాక్షసానాంచమూవః ॥సంపాక్షయతితా
 సర్వాఃరాక్షసాభీనువిక్రమా ॥౩౭౩॥హరయస్త్రపిరక్షాంసనిమహాద్రుమమహాశ్శభిః ॥ విదారయన్త్యభిక్రమ్య
 శస్త్రాణ్యభిద్యుర్యతః ॥౩౭౪॥ఏతస్మిన్నంతరేపీరాహయఃకుమదోనశః ॥ మైందత్పద్విదగ్త్రుధాశ్చక్రర్వగమసు

వృతాం దదర్శ నగరిం లంకాం పతాకాద్భజమానిని || 34 || రుద్ధాంతునగరీం దృష్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః || ఉవాచామ
పితృతాతే ప్రహస్తం యుద్ధకో విదం || 35 || పురస్కృతం విప్రస్యసహసాపీడితస్యవా || నాన్యం యుద్ధాన్య
క్షం యుద్ధవిధారత || 36 || అహం వాకుంభకణో వార్యం వాసే నాపతిమమ్ || ఇంద్రజిత్వానికుంభో వాపహయర్షా
రమీద్యశం || 37 || సత్యం బలమత్యే శురీనాదాయపరిగృహ్యతః || విజయాయాభినిర్యాపియత్ర సర్వేవనాకరః || 24 || 38
ర్యాణాదేవతేనానం చపలాహరివాహిని || నదతాం రాక్షసేంద్రాణాం శుల్కాన్తాదండద్రవిప్రతి || 39 || చపలాహర్య
వినితాశ్చ చలద్రాశ్చ వానరాః || నసహివ్యంతి తే నాదంసిమా నాదమివ ద్విధాః || 40 || ఏమిద్రీతేన బలే తస్యై రామస్యా
మిత్రాణాం సహా || అవశ్యై నిరాలంబః ప్రహస్తవశేషేవ్యతి || 41 || అపశ్యంశేయతాశ్చేయోనతునిస్యంతయ్యాశ్చతా || ప్ర
తిలోమానులోమం వాయుద్వాహోమస్య సేహితం || 42 || రావణేనైవముక్తప్రహస్తోవాహినివతిః || రాక్షసేంద్రము
వాచేదమును తేంద్రమివ శనా || 43 || రాజన్యంత్రితపూర్వంః కుశలై స్సహమంత్రిభిః || వివాదశ్చాపి నోవృత్తస్సమవే
ద్యపరస్పరం || 44 || ప్రహతేనతునితాయాశ్చేయోవ్యనితం మయా || అప్రహతేన పునర్యుద్ధం దృష్టవేత తైవనః ||
45 || సోహం దానైశ్చ నూనైశ్చ సతతం పూజితస్తవయా || సాంత్యైశ్చ వివిధైకాతేకేన సుర్యోప్రియంతం తవ || 46 ||
సహిమేడివితరం దృష్టం పుత్రతరానివా || త్వంవశ్యమాంజహమాంతరేత్వదర్శం జీవితం యుధి || 47 || ఏవముక్త్యా
తుభతారం రావణం వాహినివతిః || ఉవాచేదంబలాధ్యత్రాప్రహస్తః పురతస్స నిరాలా || 48 || సహనయతమేశే
శుం రాక్షసానాం నుహద్యం || మద్వాణాశనివేగేన హతానాంచరణాజితైరమృత్యువ్యం లిమాంసాదావః షణ్ణిః కాననా
కసాం || 49 || ఇత్యుక్తాప్రహస్తేన బలాధ్యత్రాః కృతత్వంః || బలమద్యోజయామానుస్తస్మిన్ రాక్షసమందిరే || 50 || సా
బధూవముహూతేన తస్య నానిధాయైః || లంకారాక్షసవీరైస్తైగతైరివ నమామలా || 51 || హుతాశనంతర్వ
యతాం బ్రాహ్మణాం శ్చ నమస్తతాం లంకాగంధప్రతివహస్సురభిక్త్యానుతోవహా || 52 || ప్రజశ్చ వివిధాకారాజగృహు
స్త్యభిమంత్రితాః || సంగ్రామసజ్జాస్యం వృష్టాధారయన్ రాక్షసాస్తదా || 53 || సధమలః పదినోవేగాదాభ్యు
గాక్షసాః || రావణం పేక్ష్య రాజానం ప్రహస్తం పర్యవారయన్ || 54 || అతామంత్ర్యైవ రాజానం భేరిమాహత్యైతైర
వాం ఆరురోహరథం దివ్యం ప్రహస్తస్థజితైరిం || హస్తైర్మహానైశ్చ క్రంసమ్యక్పూతేనుసంయతం మహాబలధర్మి
దం సాత్రావ్యం ద్వారీరభాన్వరం || ఉరగద్భజమర్కవం సువహాధం న్వవసరం || సువణజాలసంయుక్తం ప్ర
హసంతమివ శియా || 55 || తతస్తరంధమాస్థాయగావణాత్రితశాసనః || లంకాయానిర్వయాహుణాంబలేన మహతావృ
ణా || 56 || తతోదుంధుభిర్నిమిషపర్జనన్వరినవోపమః || వాదిత్రాణాం చనిననపూరయన్ సైవ సాగరం || శుశ్రీవే శంఖశ
శ్చ ప్రయాతేవాహినివతే || 57 || నినదంతస్యైరాఘోరాఘోరాక్షసాభిగ్మరక్షతః || భీమరూపామహాకాయాః
ప్రహస్తస్య పురస్సరాః || 58 || సరాంతకః కుంభమానుర్వహో నాదస్సుమన్వతః || ప్రహస్తం చివాహ్యై తేన ర్యయః పరి
వార్యతం || 59 || పూర్ణేనైవముఖే రేణ పూర్ణద్వారాత్సనిర్వయా || గజయూధనికాశేన బలేన సమాతావృతః ||
60 || సాగరప్రతిమాసేన వృత్తప్రసవలేన సః || ప్రహస్తోనిర్వయాహుణాం కాలాంతయమోపమః || 61 || తస్యనిర్యా
నిఘోషే రాక్షసానాంచనదతాం || లంకాయాం సర్వభూతాని వేద్యం కృత్యైస్సై || 62 || 34 || వృత్తభిరూకాశమా
దిశ్యమాంసతో నీతభోజనాః || మండలాన్యవసవ్యానిభిగాత్మకూరిరథం ప్రతి || 63 || వమంత్యైః పావకజాలాశ్చివాఘో
రంపవాశైః || అంతరిక్షాత్ పవతోలాలావాయశ్చ పరుషోపహా || అవ్యన్యమభిసంరథ్వా గ్రహోత్పన్నచకాశైః || 64 || మే
షూశ్చభిరనిఘోషాపారభస్యోపరిరక్షనః || వప్రసూరుధిరంచాన్యసిషిమశ్చ పురస్సరా || 65 || శేతుమూధనిగృహ్యోన్యని
నీవోదక్షిణాముఖః || తుదన్ముఖయతః పార్వ్యం సమగ్రీమహరత్ || ప్రహం || 66 || సారథ్యైర్ముఖశ్చాన్యసంగ్రామ
హవగాహతః || ప్రతోద్యోన్యపథస్తాత్ సూర్యవాయుసానినః || 67 || నిర్యాణశ్రీశ్చయాస్యాసిద్ధాస్స రావమమర్తభా
సాననాశముహూతేన సమేవ ఫలితాయాః || 68 || ప్రహస్తం తస్యనిర్యాంతప్రభాతరబలపౌరుషం || యుధి నానా
ప్రహరణాకపిసేనాభ్యవర్తత || 69 || అథఘోషస్సుతుమలోహాని శాంసహజాయతః || వృత్రాదారుబతాం దైవనర్మిరాన్యా
స్థానాం శిలాః || 70 || నదతాం రాక్షసానాంచ వానరాణాం నగజాతాం ఉభేదముదితేనైశ్చ || 71 || రక్షగణపనాక
సాం || వేగితానాం సమర్థానామవ్యంగ్యవధకాక్షిణాం || పరస్పరంచాహ్వాయతాం ని నాదశ్శూన్యైరేవ హాః || 72 ||
తతః ప్రహస్తః కపిరాజవాహినిమధిప్రత్యేవిజయాయకుమరతిః || వివిధవేగాంచ విదేతాంచ మూంయధాముక్తూ
ర్మశ్చ లభావిభావసం || 73 || ఇతి శ్రీమద్యుద్ధకాండే - సప్తవం చాశ్పదః. *****

తతః ప్రహస్తం నిర్యాంతం దృష్ట్వా భీమపరాక్రమం || ఉవాచసప్తిరంధ్రా మోవిభీషణమరిదమః || ౧ || కపమను

మహాకాయోబలేనమహాత్మవృతః|ఆవత్స్యమేమహాబాహుః|వీర్యవంతంశనిశాచరం || ౨ || రాఘవస్యవశస్సృజితా
ప్రకృత్యాచవిభీషణః || ౩ || ఏవసేనావతిస్తస్యప్రహస్తానామరాక్షసః || లంకాయంగరాక్షసేంద్రస్యలితాగబల
సంవృతః|వీర్యవానశ్రువిమూర్ఖః|ప్రఖ్యాతశ్చవరాక్రమే || ౪ || తతః|ప్రహస్తంనిగారింతంభీమంభీమవరాక్రమం | గ
జంతంసుమహాకాయరాక్షసైరభిసంవృతం || దగర్భమహాతీసేనావానరాణాంబలియసాం | అతిసంజాతరోహ
ణాంప్రహస్తభిగజంతాం || ౫ || ఖడ్గశ్చ క్రోష్టిబాణాశ్చశూలానిముసలానిచ | గదాశ్చపరిభాషాప్రాసవివిధాశ్చప
రశ్చః|ః|గదాసంపదవిద్యోగిరాక్షసానాంజయైః|శాంప్రగృహీతాన్యతీభంతవానరానభిధావతాం || ౬ || జ
గృహుఃపాదపాంత్యేపిపుష్పితావానరవళాః|శిలాశ్చవివులాదిభూయోన్మతామాః|స్తవంగమాః || ౭ || తేహమ
న్యోన్యమాసాద్యసంగ్రామస్సుమహాసభాత్ | బహునామశ్చవృష్టించశరవృష్టించవళంతాం || ౮ || బహవోరాక్ష
సాయుధైరబహువానరయూధవాః|వానరాక్షసాంశ్చపినిజఘ్నూర్భవావోబహువాః || ౯ || శూలైఃప్రమతి
తాఃకెదీతేదివ్యపరమాదుఃప్రైః|పరిత్రైరాహతాఃకెదీతేదివిన్నాపరశ్చైః || నిరుచ్ఛాసాఃకృతాఃకెదీతేవ
తితాధరశీతలేదిభిన్నహృదయైః|కేదిమసంధానసందితాః|| కేదిద్విధాకృతాఃఖడ్గస్ఫుర్పరతఃపతితాభువి | వాన
గరాక్షసైఃపూతైఃపార్శ్వతశ్చావహారితాః || ౧౦ || వానరైశ్చాపిసంకుర్జైరాక్షసోఘాస్సుమంతరః | పాదతైః
రిశ్యంశ్చైవసంప్రేషావసుధాతలే||వజ్రస్పృశతలైవాశస్త్రైః|శిఖిశహతాభ్యశం || వేమశ్శీతమాన్యోభ్యోవీరిణ
దశనేత్రణాః || ౧౧ || ఆతఃస్వసంచస్వసంతాంసేవాదంచనన్తతాం | బభావములశ్చభోహరిణాంరక్షసాయు
ధిగి || ౧౨ || వానరాక్షసాఃకుంభావీరమాగవమువ్రతాః| విప్రతనయనాఃకుంభాశ్చకృత్కీర్తనాః|| ౧౩ ||
నరాంతకీకుంభానురమాదహాదస్సుమన్నతః|ఏతేప్రహస్తసదివాస్సత్వేజఘ్నూర్నవాకః || ౧౪ || తేహమావత
తాంశీఘ్రంనిగ్మతాంచాపివానరాక్షసైః|విదీవిరోగిరిశ్వంకేలజఘ్నాంతకంసరాంతకం || ౧౫ || దుముఖాఃపునర్ముఖైఃపి
స్సవివులద్రుమం | రాక్షసంక్షేపతాస్తప్రసమున్నతమహాభయైః || ౧౬ || జాంబవాంస్తప్సుసంకుర్జైః|ప్రగృహ్యమాహ
తీంశిలాంపాతయమాస తెజస్వీయమహానాదస్యవత్ససి || ౧౭ || అభకుంభహనుస్తత్రతాతేనాసాద్యవీర్యవాః | వృక్ష
ణాభిహతీమాగ్నిప్రాణాఃసంత్యాజయన్త్రణైః || ౧౮ || అమృతమహాస్తత్రామోదప్రహస్తానరభమాన్థిరవాః | చతాగ
కదనంఘారంధనుమ్మీశర్యౌకాసాం || ౧౯ || ఆవతఃప్రహస్తంజక్షిణ్యయోస్సేనయోస్తదా | యుభిరవాస్త్రసేయస్య
సాగరస్యేనస్వసః || ౨౦ || మహతాహిరేఘాణప్రహస్తాయుద్ధకీవిదః | అర్దయామాససంక్రద్ధోవానరాక్షస
మాహవే || ౨౧ || వానరాణాంశరీరైశ్చరాక్షసానాంచమేదినీ| బభావవిదితాఘారావతిశ్చేరివపర్వతైః || ౨౨ || సా
మహీరుధిరాఘోద్రచ్చన్నాసంప్రతాశతే | సంభన్నామాధవేమాసిపలాశ్చైరివపుష్పితైః || ౨౩ || హతపీఠాఘన
ప్రాంతిభుగ్నాయుధమహాస్రమాంశ్శీతాఘమహతోయాంయమసాగరగామినీం | యక్యతేస్తేహమహాపంశాం
విక్షిణాంత్రైవలం | భిన్నకాయుగిరోమీనామంగావయవశాద్వలం || గృభిహంసగణాక్షిణాంకంకసారససేవి
తాంమెదః|శేనసమాక్షిణామార్యస్తరితనిష్ఠసాం || తాంకాపురుషమస్తారాయునభిభూమిమయాంసదీం || ౨౪ || వ
దిమవఘనాహయేహంససారససేవితాం || రాక్షసాఃకపిమఖ్యాశ్చతెనస్తాంసుస్తరాంసదీం | యథావదరణోద్వ
స్తాంసనిగంగజయూధవాః || ౨౫ || తతస్సృజంతంబాహిరేఘాప్రహస్తంస్యందశేషేతం | దగర్భతరసాపీలోఽనిఘ్నూంశంఘ
వంగమా || ౨౬ || ఉద్ధూతశ్చవాయుఃఖేమహద్రభబలంబలాత్ | సమిత్రైభిరుతయద్వైప్రహస్తావాహినివతిః || ౨౭ || స
దిత్యవద్దేననిలమేవాభిమద్రువే || ౨౮ || సభగర్భస్యనాంశేష్టోవిక్యవ్యపరమాహవే|శీలాయవ్యవృద్ధ్యాణాప్రహస్తా
వాహినివతిః || ౨౯ || తేప్రాప్యవిభాసిలంవినిష్ఠిద్యవమాహితాః|మహింజన్మర్త్యహవేగారుషితాశ్చవస్సన్తగా || ౩౦ ||
నిలశ్చైరభిహతోనిశితైజ్వలాభినోవమైః || సతంపరమదుర్ధర్షమావతంతంమహాపిః | ప్రహస్తంతాడయామానవృ
క్షముతాన్యవిర్యవా || ౩౧ || సతేనాభిహతీక్రద్ధోనదరాక్షసపుంగవః|వవర్షశరపవాణిష్టసంగానాంచమా
వతా || ౩౨ || తస్యబాణకాణాఘారాక్షసస్యమహాబలః|అపారయణపారయికుంప్రశ్నగృష్టోద్గమిలితః || ౩౩ ||
యతైవగోప్యహవళంతారదంశిఘ్రిమాగతం | ఏవమేవప్రహస్తశరవర్షసదంసదం | ఏమీలితాక్షసహసానీల
స్సేహిమవారుణం || ౩౪ || రోషితశరవళంతాసేనమహతామహాః | ప్రజహునాయున్మీలితప్రహస్తస్యమహో
జవా || ౩౫ || తతస్త్వచ్యవముద్గృహ్యప్రహస్తస్యమహాబలః | బభావజతరసాపీలోననాదచపునఃపునః || ౩౬ || విధ
నుష్టకృతస్తేనప్రహస్తావాహినివతిః | ప్రగృహ్యముసలంఘారంస్యందనాదచపుష్పితే || ౩౭ || తాపుభావాహినిము
ఖ్యాజాతత్రైరాతరస్వినా | స్థితాక్షతజదిగాంగప్రభిన్నావివకుంజితా | ఉద్భిగాంతాసుతీష్ణాభిదంష్ట్రాగిరతరతః ||

యత్రైతదిందుప్రతిమంవిభాశిచ్ఛత్రంసితంసూక్ష్మశలాకమగ్రం | అత్రైవరక్షాంసనిభవహాత్వా భూతైర్వృతోరుద్ర
 భవావభాతి || ౨౪ || అసోకిరీటీవలకుంజలూసోస్యగేంద్రవింధ్యోవమభీమకాయః | మహేంద్రవైవస్వతదర్శనమాంతర
 క్షోధివస్సూర్వభవావభాతి || ౨౫ || ప్రత్యువాచతతోరామోవిభీషణమరిందమం || ౨౫ || అహూహాదీప్తమహాలేఖా
 రావణోరాక్షసేశ్వరః || ౨౬ || అదిత్యువమప్సృక్రాంత్యైభిభావలరావణః || ౨౬ || సువ్యక్తంలక్షయేహ్యస్యసూపం
 తేజస్సమావృతం || ౨౭ || దేవదానవపరాకాణంవపువైవావంవిధంభవేత్ | యాద్యశంరాక్షసేంద్రస్యవపురేతత్ప్రీకా
 శతే || ౨౮ || సర్వేపర్వతసంకాశాస్సర్వేపర్వతయోధినః | సర్వేదిప్తాయుధధరామోధాశ్చస్యమహాజనః || ౨౯ ||
 భాతిరాక్షసరాక్షసోప్రదిప్తేగ్నీమవిక్రమైః | భూతైఃపరివృతస్త్రైశ్చైదేహవద్భిరివాంతకః || ౩౦ || దిప్యంతమద్య
 పాపాత్మామమద్యస్త్రివధంగతః | అద్యకోధంవిమోక్ష్యామిసీతాహరణసంభవం || ౩౧ || ఏవముక్త్యాతతోరామోధను
 రాదాయవీర్యవాణ్ | లక్షణానుచరస్తస్థానమద్భుత్యశరోత్తమం || ౩౨ || తతస్సర్వకృదపితృహాత్మారక్షాంసితా
 న్యామహమబలాని | ద్వాదశేషచర్యాగ్నాగోవురేషునుభర్తృతాస్త్వివర్తనిశ్చంకాః || ౩౩ || ఇహగతంమాంసహితం
 భవద్భిర్యవోశశ్చేద్రవిదంవిదిత్యా | తూన్యాంపురీందుమ్మగ్నిహంప్రమథ్యప్రథమయేషుస్వహసానమేతాః || ౩౪ ||
 వినశయంత్యాసహితాతప్తస్తాఃగతేషురక్షమ్యుధానియోగం | వ్యధారయద్వాసనరాగరోఘం మహర్భువః
 పూర్వమీవాణివాఘం || ౩౫ || తమాపతంతంసహసానమీక్రుదీప్తేషుచావంయధిరాక్షసేంద్రం | మహర్భుముత్పా
 ట్టమర్హాధరాగంబదాగ్నిపరత్యోధిపతంపరీతః || ౩౬ || తత్రైల్వలశృంగంబహువృక్షసానుం | వ్రగ్యహ్యదిత్యేవనిశాచ
 రాయః | తమాపతంతంసహసానమీక్రుదీభేదబాన్తస్తపనీయపుంజైః || ౩౭ || తస్మిన్ప్రవృద్ధోత్తమసానువత్తైశ్శంక
 విక్రేణేపతితేష్ఠిభివ్యాం | మహాహికల్పంశరమంతకకాభంసమాదదేరాక్షసలోకనాథః || ౩౮ || సతంగృహీత్వానిలరు
 ల్యవేగంసవిష్కంబింగజ్వలనప్రకాశం | బాణంబహేంద్రాశనిరుల్బవేగంచిత్యేవసన్నివహధాయద్రువః || ౩౯ || ససాయ
 కోరావణబాహుముక్తశ్శక్త్యాశ్చప్రవృత్తయపుత్తితాగ్రః | సుగ్రీవమాసాద్యదిభేదవేగాఘోషాపితాక్రాంతిచమివోగత
 త్రిః || ౪౦ || ససాయతాతోఽవిపరీతతేతాఃబాజప్రథివ్యాంసపాతవీరః | తంప్రీక్ర్యభూమాపతితేవినంజ్ఞంనేమః
 ప్రహృష్టాయధియాతుధానాః || ౪౧ || తతోగవాక్షోగవయస్సుదంత్యైస్తవభాభోజ్యోలిమభోనభశ్చ || శైలాగ్రం
 మద్యమగ్నివిష్కంబయాఃప్రమద్రువుస్తంప్రతిరాక్షసేంద్రం || ౪౨ || తేషాంప్రహారోనవకారమోఘాగ్రక్షోధి
 పోబాణగజైశ్చితాన్తైః || తాన్వాసరేంద్రానివివాణజాలైఃవిభజంబూనదదిత్యుంజైః || ౪౩ || తేవాసరేంద్రా
 స్త్రింద్రకారబాన్తైఃవివాన్నానిపేతుర్మువిభీమకాయాః | తతస్తుతద్వాసరమైస్సయగ్రంప్రచ్ఛాదయామాససబాణజాలైః ||
 ౪౪ || తేవద్యమానాఃపతితాఃప్రవీరానానద్యమానాభయశల్కవిధాః | శౌభామ్యుగారావణసాయకారాజన్మశ్శరణ్యం
 శరణంస్త్రరామం || ౪౫ || తతోమహాత్మాసథమధనుస్తానాదాయరామస్సహసాజగామ | తంలక్ష్యుఃసాగ్రింజలిర
 భ్యుపేత్యదేవాచవాక్యంపరమార్థయన్తం || ౪౬ || కామమార్యస్సపర్యాప్తోవధాయాస్థమరాక్షసం | విభుమిష్య
 మ్యహంసీచమనుజానీహిమాంప్రభా || ౪౭ || తమబ్రవీన్నహాలేఖారామస్సత్యవరాక్రమః || ౪౮ || గచ్ఛయత్సవశ్చాపి
 భసలక్ష్యుఃసంయగే || రావణోహిమహావీర్యోరణేద్యుతవరాక్రమః | త్రైలోక్యేనాపిసంకుర్జిహ్వోమమ్మగ్నిసహ్యా
 నసంతః || తస్యచ్ఛిద్రాగీమాగ్రోస్సస్వచ్ఛిద్రాగీవలక్షయ | చక్షుషాధమసాయత్పాద్రక్షాత్పానంసమాహి
 త || ౪౯ || రామవస్థవశ్చశ్శ్రీత్వాసపరివృజ్యాశీఘ్రజ్యుత | అభివాద్యతతోరామంయయాసామిత్రిరాహవం || ౫౦ ||
 సరావణంవారణమాస్త్రబాహుదర్దర్శనీహృతభీమచావం | ప్రచ్ఛాదయంతంశరవృష్టిజాలైస్తాన్వాసరాస్థిస్తపీర్ణ
 దేహే || ౫౧ || తమాలోక్యమహాలేఖామహున్వారుతాన్త్యజః | నివార్యశరజాలానిప్రమద్యావసారావణం || ౫౨ ||
 రథంతస్సరసమాసాద్యభజమద్యవర్షదక్షిణం | తాగ్నియథారావణంధిమాహుమాన్వాక్యమబ్రవీత్ || ౫౩ || దేవదా
 నవగంధర్వైర్వృత్తైశ్చసహరాక్షసైః | అవధ్యత్సంత్వయాపాప్రసానరేభ్యస్త్యైభయం || ౫౪ || ఏవమేదక్షిణోబా
 హుఃపంచశౌఖస్సముద్యతః | విభుమిష్యురేదేహాద్భూతాత్మానంచిరోపితం || ౫౫ || శ్శ్రీత్వాసమానువతోవాక్యంరా
 వణాభీమవిక్రమః | సంరక్షనయసకోరీధాదివచనమబ్రవీత్ || ౫౬ || క్షిప్రంప్రవరనిశ్శంకంస్థిరాకీర్తిదవాపు
 హి | తతస్త్యాంజ్ఞాతవిక్రాంతంనాశయిష్యమివాసర || ౫౭ || రావణస్యవశ్శ్రీత్వావాయుసానుర్వచోబ్రవీత్ | ప్ర
 హృతంహిమయాపూర్వమక్షంప్రేరసంతతమ || ౫౮ || ఏవముక్తమహాలేఖారావణోరాక్షసేశ్వరః | ఆజఘానానిల
 తతతేనోరసివీర్యవాణ్ || ౫౯ || సతలూభిచత్తేనచచాలచమముఖముః | స్థిత్యాముహూతంలేజస్సస్థైర్యం
 కృత్వామహమతిః | ఆజఘానాభిసంకుర్జిస్తతేనైవామరద్వికం || ౬౦ || తతస్తలేనాభిహతోవాసరేణమహాత్మసా

దశగ్రీవస్సుకాఘాతోయథాఘోషవచనంబలః || ౬౨౪ || సంగ్రామేతంతథాదృష్ట్యైరావణంతలతాడితం || యువ
యోవానరాస్సిద్ధానేమదేవాన్సహస్వతైః || ౬౨౫ || అథాశ్వాన్సమహాతేజారావణోవాక్యముబ్రవీత్ || ౬౨౬ || సా
ధువానరవీర్యేణాఘోషనియోసేవీరీభుః || ౬౨౭ || రావణేనైవముక్తమూరుతిర్వాక్యమబ్రవీత్ || ౬౨౮ || ధిగస్త్రమమ
వీర్యేణయస్త్యంజీవసరావణ || సక్యస్త్రవహారేదాసీండుగ్ధృక్కింవికశ్యసే || తతస్త్యాంహమికామప్రేర్తుముష్యతియ
మక్షయం || ౬౨౯ || తతోమూరుతివాక్యేనకోశస్త్యస్తతదాబ్జవలత్ || ౬౩౦ || సంరక్తనయవోయతాన్మస్తేముద్యవ్య
దక్షిణం | పాతయామానవేగేనవానిరోరసివీర్యవాణ్ || ౬౩౧ || హనుమాన్సక్ష్యసిన్ధుః ప్రణంబచాలపాతకపునః || ౬౩౨ ||
విహ్వలంతుతదాదృష్ట్యాహనుమంతంమహాబలం || రథేనాతిరగ్భీఘ్రింకిలంప్రసవంభుభిగౌత్ || ౬౩౩ || రాక్షసా
నానుభవతదశగ్రీవఃప్రతాపవాణ్ || పన్నగప్రతిమైర్భీమైఃపరమమూఠతిభిదభిః | శతైరదీపయామాసనీలంహరిచ
మూపతిం || ౬౩౪ || సతరాఘసమూస్తానీలకిపచమూపతిః | కరేణైకేనైతలగ్రంరక్షాప్రవతయేపుజత్ || ౬౩౫ || హను
మానవి తేజస్వీనమాస్తానైవమహామనః | విపేక్షమాణాయుధైపుస్సర్వోషమిదమబ్రవీత్ || నీతేనసహసంయుక్తంరా
వణంరాక్షసేశ్వరం | అస్త్రేయధ్యుగ్రానసప్రసవం క్తమభిధావనం || ౬౩౬ || రావణోపిమహాతేజాస్తవ్భుగంసప్రభి
శ్శతైః | ఆజహ్రునసుతిత్వానైస్తద్విర్ణిణంపపాతహం || ౬౩౭ || తద్విర్ణిణంగిరేస్త్యుగంసదృష్ట్యాహరిచమూపతిః | కాలః
గ్నిరవజజ్జ్వలకోశేనవరవీరహం || ౬౩౮ || సోశ్వకర్ణాధహాసాలంహ్నాతాంశ్చాపిమపుష్పితాః | అన్యంత్యవి
విభాఢమృతాగ్నిలక్ష్మిత్రేవసంయుగే || ౬౩౯ || సతాఢమృతాఢసమాసాదృప్రతిచేద్యదరావణః | అభ్యవహాత్పుషా
రేణశరవైరిహపావకిం || ౬౪౦ || అభివృష్ట్యరౌఘేమేషునేవమహాచలః | హృన్యంత్యత్వాతదాహుహంధ్వజాగ్రేనిప
పాతహం || ౬౪౧ || పావకాన్యజమాలాన్వీర్యహాగ్రేనమవప్సితం | జజ్జ్వలరావణకోశేధాత్వతోనీలంనాదచ || ౬౪౨ ||
ధ్వజాగ్రేధనుషత్వాగ్రేకిరీటాగ్రేచతంహరిం | లక్ష్మణోధమానూమాంశ్చదృష్ట్యారామశ్చవిస్మితాః || ౬౪౩ || రావ
ణోపిమహాతేజాఃకిలఘువదస్మితః | ఆశ్రునూహరయామానదీప్రమాగ్నేయమదృష్టం || ౬౪౪ || తతస్త్రేమకుశుర్దృ
ష్టాలబ్ధలతూఃప్లవంగమాః | నీలలాఘవసంభాగింతదృష్ట్యారావణమాహవే || ౬౪౫ || వానరాణాంచదాదేనసంరట్టా
రావణస్తదా | సంభ్రమావిష్టప్యదయోనకించితే ప్రజ్యవజ్యత || ౬౪౬ || ఆగ్నేయేనాశసంయుక్తంగ్రహీత్వారావణశ్చ
రం | ధ్వజోపిఘోరతనీలమదైక్షతతశాచరః || ౬౪౭ || తతోబ్రవీష్టహాతేజారావణోరాక్షసేశ్వరః || ౬౪౮ || కపిలా
ఘవయక్షాన్సీమాయయావరయానయా || జీవితభిరురక్తస్సయదశక్తిపిహనర | తానితాన్యాదృశ్యపాశాన్సజసి
త్యనువేకశః | తథాపిత్వాన్మయమామక్తసాన్యకోశ్రుప్రయోజితః | జీవితంపరిరక్తంతంజీవితాదృష్ట్యింతయవ్యతి ||
౬౪౯ || వివమత్వానుహబాహూరావణోరాక్షసేశ్వరః | సంగ్రామభాణమస్త్రైఃచమూపతిమతాడయత్ || ౬౫౦ || సో
శ్రుయన్తేనవాణేననీలంపక్షునితాడితం | నిరహాన్యమానస్సుహసానిపపాతమహితాలే || ౬౫౧ || పితృమాహాత్యైసంయో
గాదాత్మనశ్చాపితేజసా | జానుభ్యామవతమృణ్మనానచపాగ్నిరైర్వయజ్యత || ౬౫౨ || వినంజ్ఞంవానరందృష్ట్యాదశ
గ్రీవోరహాత్పుకః | రథేనాంబుదనాదేససానిత్రిమభిమదురీవే || ౬౫౩ || ఆసాన్యరణమధ్యేతువారయత్వాస్థితోజ్వలః |
ధనుస్విష్టాపరయామాససంవయస్నివమేదినీం || ౬౫౪ || తమూహసానిత్రిరదీనసతోవిష్టారయంతంధనుప్రమేయం |
అభ్యేహిమామేవధితచరేంద్రసవానరాన్త్యంప్రతియోధుమహాః || ౬౫౫ || సతస్యవాక్యంప్రతిపూణః ఘోషంజ్ఞాత
బ్రముగ్రంచతవ్యరాణా | ఆసాద్యపామిత్రమవస్థితంతంకోపాద్వితోవాక్యమవాచరత్ || ౬౫౬ || ఘోషాద్విష్టానిమేరాఘవదృ
ష్టిమార్గంపాగ్నిప్రోతగామివివరతబుద్ధిః | అస్మిన్మృత్యురేయాన్యసిమృత్యుదేశంసంసాద్యమానోముహుభాణాన్ || ౬౫౭ ||
తమూహసానిత్రిరవిస్మయానోగజఢంతమదృష్ట్యజ్జితాగ్రదస్త్రం | రాజన్నగర్జితమహాప్రభాహ వికశ్యసేపావక్య
తాంసరిక్త || ౬౫౮ || జానామీర్యంతవరాక్షసేంద్రబలంప్రతాపంచపరాక్రమంచ | అపశ్యతోహంశరచాపపాణిరాగ
చ్ఛకింమోఘవికశ్యసేన || ౬౫౯ || సవవముక్తమివతస్సనజరత్కౌధివస్త్యప్తతరాఢసుపుఘాఢాఢాఢత్తుణఃకాంచనది
త్రపుంహైభిచ్చేదవాణైర్నితాగ్రదాన్తైః || ౬౬౦ || తాఢపేక్షమాణస్సహసానికృత్యాద్విక్రభాగావసన్నగేంద్రాగ్ర
లంకేశ్వరకోశేధవశంజగామనసజవాన్యాద్విత్తాఢపుషతా || ౬౬౧ || సనబాణవహంతువహవహాతీనం రా
మానుజకామూకసంప్రయక్తం | యురార్ధచంద్రోద్యమకణిభల్లశ్చరాంశ్చనిచ్చేదనమయూభచ || ౬౬౨ || సనబాణజా
లాన్యథతానితానిమోఘనివశ్యంప్రేదశారిరాజః | విసిష్టయేలక్ష్మణలాఘవేనపునశ్చవాణాన్విత్తాన్మమౌచ || ౬౬౩ ||
సలక్ష్మణశ్చానుతరాగ్రేతాగ్రాన్త్యహేంద్రవజ్జాగ్రేనితుల్యవేగాః | సంగ్రామచాపేజ్వలస్సవకాశాః సనజరత్కౌ
ధివతైర్వధాయ || ౬౬౪ || సతాఢప్రదిచ్చేదహిరాక్షసేంద్రభిత్వావతాఢలక్ష్మణమాజహ్రున | శరేణకాలాగ్నిసమ

ప్రభావస్యయంభుదతైనలలాటదేతే ॥ ౧౦౪ ॥ సమస్తా రావణసాయకాతశ్చచాలచాపంశిథిలంప్రగృహ్యపునశ్చ
సంజ్ఞాంతరితభక్త్యుచ్చాగ్నిచ్చేదచాపంతిదశేంద్రశత్రోః ॥ ౧౦౫ ॥ నికృష్టచాపంత్రిభిరాజహునబాణైస్తదాదా
శరధిశ్చితానైః ససాయకాతేవిచాలరాజాకృచ్ఛాగ్నివ్వసంజ్ఞాంపునరాససాద ॥ ౧౦౬ ॥ సకృత్తచాపశ్చరతాడిన
శ్చమేదాద్రాగాతోర్నిధిరావసీకృః ॥ జగాహవశక్తింసముదగ్రశక్తిస్త్వయంభుదత్రాయుగిదేవశత్రుః ॥ ౧౦౭ ॥ స
తాంవిభూమానలంసన్నికాతాంవితాస్సీసీంవానరవాహినీనాం ॥ చిత్రవశక్తింతరసాశ్చలంఠీంసమితయోగక్షనరా
ష్ట్రసాధః ॥ ౧౦౮ ॥ తామావతంతింభరతానుజ్ఞేన్ద్రజాహునబాణైశ్చమలతాగ్నివైష్ణవైః ॥ తథాపితాతస్యవివేకశక్తి
ర్యాహ్నుంతరండాశరభేర్విశాఖ ॥ ౧౦౯ ॥ సశక్తిమాతశక్తిసమావతస్యమునుఃప్రజజ్ఞాస్థలఘుప్రవీరః ॥ తంవి
హ్నులంతంసహసాభ్యుపేత్యజగాహరాజాతరసాభుజాభ్యాం ॥ ౧౧౦ ॥ హిమవాన్మందరోమేరుస్త్రైలోక్యంవాస
హమరైః ॥ శక్యంభుజాభ్యామద్భుత్సంసంభ్యేభరతానుజః ॥ ౧౧౧ ॥ శక్త్యాప్రాప్త్యపిసామిత్రపాడితస్త్రస్తరాం
తరే ॥ విష్ణురచింత్యంస్వంభాగమాత్మానంప్రభవస్సర్వత ॥ ౧౧౨ ॥ తతోదానవదర్శముంసామిత్రిందేవకంటకః ॥ స
పీడయత్యాబాహుభ్యామప్రభంగంసంసేభవత్ ॥ అత్రైనంప్రెష్టవంభాగంమానుషందేవామాస్థితం ॥ ౧౧౩ ॥ అభవా
యునుతఃత్రస్త్రోరావణంసమభిద్రవత్ ॥ ఆజమానోఽసిక్రుద్ధోవజ్రశ్చేనమష్టిసా ॥ ౧౧౪ ॥ తేనమష్టిప్రహరోల
రావణోరాక్షసేశ్వరః ॥ జానుభ్యామవతర్జుమావచాలచపపాతవ ॥ అత్యస్సనేత్రశశజైర్వహమనుగిరంబహు
౧౧౫ ॥ విఘ్నాణమానోఽశ్చేన్ద్రారథోవప్తహిమావిశత్ ॥ వినంజ్ఞోమూర్ఖశ్చాస్సీన్ద్రవప్తానంసమాభవత్ ॥ ౧౧౬ ॥ వి
సంజ్ఞంరావణందృష్టాస్త్వసమరేభీమవిక్రమం ॥ ఋషయోవానరాస్సర్వేనేమదేవాన్సానవాసహః ॥ ౧౧౭ ॥ హనుమా
నపితేజస్త్విలక్ష్యంరావణాడితం ॥ అసయద్రాఘవాభ్యాశంబాహుభ్యాంపరిగృహ్యతం ॥ ౧౧౮ ॥ వాయుసూనోమృ
హ్మత్యైస్సభక్త్యాపరమయాచనః ॥ శత్రోఃకామప్రకంపోపిలఘుత్వమగమతఃపాపః ॥ ౧౧౯ ॥ తంసమన్యృజ్యసాశక్తి
సాన్నిమిత్రయిధిమజాయం ॥ రావణస్యకైతస్సీక్తాస్థానంపునరుమాగతా ॥ ౧౨౦ ॥ ఆత్మస్తత్త్వవిశిష్టశ్చలక్ష్యశత్రు
సూదహః ॥ విష్ణుర్భాగమహిమాన్యమాత్మానంప్రభవస్సర్వత ॥ ౧౨౧ ॥ రావణోపిమహతేజాఃప్రాప్త్యసంజ్ఞాంకుహ
హవే ॥ ఆదదేధిత్తాబాణాజనాస్త్వాచమహద్దనుః ॥ ౧౨౨ ॥ విపాతితమహావిరాగద్రవంతింవాసరించమూంరాఘ
వస్తురణేదృష్టాస్త్వరావణంసమభిద్రవత్ ॥ ౧౨౩ ॥ అత్రైనమువసంగవ్యహనుమాన్వాక్యముబ్రవీత్ ॥ మమవృష్టంసమా
రుహ్యరాక్షసంశాస్తుమహాస ॥ ౧౨౪ ॥ విష్ణుర్భాగగుర్భుతంబలవంతంసమాహితః ॥ తచ్చుత్తాసరాఘవోవాక్యం
వాయుపుత్రేలోభాపితం ॥ అతురోహమహాహింసలవంతంమహాకపిం ॥ ౧౨౫ ॥ రథస్థంరావణంసంభ్యేదవర్జమనుజా
ధిపః ॥ ౧౨౬ ॥ తమాలోక్యమహతేజాఃప్రమద్రావనరాఘవః ॥ త్రైలోచనమివ్రుద్ధోవిష్ణురభ్యుద్యతాయుధః ॥ ౧౨౭ ॥
జ్యోతిర్జమకరోశ్రీచ్రవజ్రస్పేషపనిస్సనం ॥ ౧౨౮ ॥ శిరాగంభీరయారామోరాక్షసేంద్రమవాచహ ॥ ౧౨౯ ॥ తిష్ఠ
వ్రమమత్సంహిక్యత్వాపిప్రియమీదృశం ॥ క్వమరాక్షసశౌదాళగతోమోక్షమహాప్యసీ ॥ ౧౩౦ ॥ యదీంద్రవైవ
స్వతభాసరాన్వాసనయంభువైశ్వానరశంకరాన్వా ॥ గమిష్యసిత్సందశవాదిశోభవా తథాపిమనాద్యతాపిమో
క్ష్యస ॥ ౧౩౧ ॥ యత్రైవశక్త్యాభివత్స్తయోద్యోత్యుపిహదంసహసాభ్యుపేతః ॥ సవరక్షగణరాజవృత్తు
స్సపుత్రదారస్యతవాద్యుయద్ధై ॥ ౧౩౨ ॥ ఏతేనచాత్యుత్సృతదర్శనానిశత్రైజానస్థానకృతాలయాని ॥ చతుర్దశాన్వా
త్వవరాయధానిరక్షస్సహసాగ్నిశినిమూడితాని ॥ ౧౩౩ ॥ రాఘవస్యవశమ్మృత్యానాక్షసేవీశిమహాకపిం ॥ వాయ
పుత్రంకుహావీర్యవంహంతరాఘవంరణైః ॥ ఆజహునశరైస్త్రైఃకాలానభిభోవమైః ॥ ౧౩౪ ॥ రాక్షసానాపావేశస్య
తాడితసాగ్నిసాయకైః ॥ స్వభావతేజోయక్తస్యభూయత్సజ్జోభ్యవధత ॥ ౧౩౫ ॥ తతోరామోమహతేజారావణేన
కృతవ్రణం ॥ దృష్టాన్వప్తవగశౌదాళంకోవస్యవశమేయివా ॥ ౧౩౬ ॥ తస్మాభిచంక్రమ్యరథంసవక్త్రంసాశ్వద్వ
జచ్చత్రమహవతాకం ॥ ససారధింసాశనిమూలభక్తంరామఃప్రచిచ్ఛేదశరైస్సుపుంజైః ॥ ౧౩౭ ॥ అశేంద్రశ్రుంత
రసాజహునబాణేనవజాగ్రేసన్నిభేన ॥ భుజాంతరేచ్యుధనుజాతయాపేవజ్యేణమయంభగవాన్వేంద్రః ॥ ౧౩౮ ॥
యోవజ్రపాతాశనిస్సృతాతాన్సమక్షుభేనాపిచచాలరాజా ॥ సరామవాణాభివతోభ్యుతాతశ్చచాలచాపంసము
మోవవీరః ॥ ౧౩౯ ॥ తంవిహ్నులంతంప్రసమీక్ష్యరామస్సమాదదేదీప్తమథార్థదండ్రం ॥ తేనాకవణంసహసాక
రీటంచిచ్ఛేదరక్షోధిపతేమహాత్యా ॥ ౧౪౦ ॥ తంసర్విహాశీవిషనన్దికాశంశాంతార్మింసూర్యమివాప్రకాశం ॥ గత
త్రయింకృతరీటకూటమువాచరామోయధిరాక్షసేంద్రం ॥ ౧౪౧ ॥ కృతంత్యయాకమహమహత్కుభీమంహతృషవీర
శ్చకృతస్తయోహం ॥ తస్మాత్పరిశ్రాంతశ్చవ్యవస్యసత్వాంశత్రైమూర్త్యవశంసయామి ॥ ౧౪౨ ॥ గచ్ఛానుజానా

మిరణాదితస్త్యంప్రవిశ్య రాత్రిచరరాజలంకాం || ఆత్మస్వస్వర్యాహిరథి వధన్వితదాబలం ద్రక్ష్యసిమేరశక్తః ||
 ౧౮౩౪ || సమముక్తిహతదర్శహర్షోన్మత్తచాపస్సహతాశ్వసూతః || శరాదితఃకృత్తమహాకిరీటావివేళలంకాం
 సహసాసరాజా||౧౮౩౫|| తప్తిప్రవిష్టైరజనితేంద్రైమహాబలేదానవదేవతౌ || హరిన్విశ్వల్యాఘాపాలక్ష్యతేనవ
 కారరామఃపరమాహవా|| ౧౮౩౬ || తప్తిప్రభిన్నేతిదశేంద్రతౌనురాసురాభూతగణాదిశక్తౌ || సహగరా
 స్ఫుర్తిమహాచారగాత్మతైవభూమ్యంబుదరాశ్వహృష్టాః||౧౮౩౭|| ఇతిశీమద్యుష్టకాండేషోనవప్తితమస్సగః.***
 సప్రవిశ్యపురిలంకారామబాణభయాదితః || భగ్నదర్శస్తదారాజబభూవవస్థితేంద్రియః || ౧౮౩౮ || మారం
 ఇవసంహేనగరుడేనవపన్నః||అభిభూతోభవదాగ్రజారాఘవేణమహాత్మనా||౨|| బ్రహ్మాదండప్రకాశానాంవిద్యుత్పద్య
 శవర్చసాంస్త్రురారాఘవబాణానాంవిద్యుత్కౌక్షసేత్వః || ౩ || సకాంచనమయంద్యుమాశ్రిత్యవరమాననం||విప్రీక్ష
 మాణోరథౌసారావణోవాక్యమబ్రవీత్ || ౪ || సర్వంతస్థలుమేమోఘంయస్తప్రవరమంతపః | యత్సమానోమహేం
 ద్రైణమానుషేణాస్పిరిజితః || ౫ || ఇంద్రదత్తౌహృదయోవాక్యంమామభ్యుపస్థితం| మానుషేభ్యావిజానీహిభా
 యంత్యమితితత్త్వా || ౬ || దేవదానవగంధర్వైర్యక్షగాక్షనవన్తైః || అవధ్యత్యంమయాపాస్త్రంమానుషేభ్యం
 యాదితం || ౭ || విదితంమానుషంమన్యైరావనదశరథాత్మజం||ఇత్యుక్తుకుకువాశేనఅనన్యేనయత్పురా || ఉత్పత్స్య
 తేహిమదన్వంశేపురహారాక్షనాథమ్ | యస్తాన్వంపుత్రంసామాత్యంసంబలంసాత్వపారథం || సహావస్థితంసంగామే
 తాన్వంకులాధమమమతే||౮||శబ్దహంవేదవత్యావయదాసాధమితాపురా||సయంసేతామహాభాగాజాలజనక
 నంది||౧౦||ఉమానందిత్వరశ్చాపిరంభావనంజగన్యతా || యథోక్తాస్తప్రసాపాస్త్రంసమిథ్యాఽఽఽపిభాషితం ||౧౧||
 ఏతదేవాభ్యుపాగమ్యయత్కుంతుమివన్తృణ || రాక్షసాశ్చాపిత్సంకుచర్యాగోపురమూర్ధనమ్ || ౧౨ || సహ
 ప్రితిమగంధీరోదేవదానవదర్శహం | బ్రహ్మశాపాభిభూతస్త్రకుంభకణోఽవిభోధ్యతాం ||౧౩|| సహజాతమాత్మా
 నంప్రహస్తంవనిమాదితం || జ్ఞాత్వాసర్వైర్యుజలంభీమనూదిదేశమహాబలః || ౧౪ || ద్వాపైషుయత్కైక్రియతాంపా
 కారశ్చాధిరుహ్యతాం || నిద్రావశేనమాదిష్టఃకుంభకణోఽవిభోధ్యతాం || ౧౫ || సుఖంస్వపిరిశ్చింతఃకాలోపహత
 చేతనః || నవపట్నప్రచాప్తేచమాసాశ్చస్వపితిరాక్షసః || ౧౬ || మంత్రంకృత్వాప్రమత్తాయమితత్సవనమేహి || తం
 తుబోధయత్క్షిప్రంకుంభకణంమహాబలం || ౧౭ || సతుసంఖ్యమహాభావాఃకుచస్ఫుర్వరక్షసాం||వానరాన్త్రా
 జపుతౌచక్షిప్రమేవసద్విధితి || ౧౮ || ఏవకేతుఃపరస్సంఖ్యమభ్యుపైసర్వరక్షసాం || కుంభకణస్సదాశేతేమూ
 ధోగాగ్నిమ్యుసఖైరతి||౧౯||రామేణానిరస్తస్యసంగాగ్నిమేష్టిశుదారుణే || భవిష్యతినమేకోకకుంభకణోఽవిభో
 ధతే || ౨౦ || కింకరిష్యమ్యహంతెనశక్రతుల్యబలేనహి || ఈదృశేవ్యసన్ప్రాప్తయైసాహస్యయకల్పతే || ౨౧ ||
 తెతుత్పదచనంశ్రుత్యారాక్షసేంద్రస్వరాక్షసాః || జన్మజవరమసంక్రాంతాఃకుంభకణానివేశనం || ౨౨ || తెరా
 వణనమాదిష్టామాంసశోణితభోజనాః||గంధమాల్యాంస్తథాభక్ష్యునాదాయసహనాయయుః || ౨౩ || తాంప్రవిశ్య
 సహచర్యానాంసర్వతోయాజనాయతాం || కుంభకణగుహంరమ్యంసర్వగంధప్రసవాహినీం | కుంభకణస్యగిశ్వా
 నాదవధూతామహాబలః||ప్రతిష్ఠమానాఃకృత్ప్రణయత్నాన్ప్రీతివివిశుగుహం || ౨౪ || తాంప్రవిశ్యగుహంరమ్యం
 శుభాంకాంచనప్తిమాం||దదృశున్తైర్ముత్యవ్యాఘ్రంశయానంభీమదశనం||౨౫|| తెతులంవిక్రతుమ్ప్రవిక్రిణ
 మివపర్వతం||కుంభకణంమహానిద్రంసహితః||ప్రత్యభోధయత్ || ౨౬ || ఉద్ధ్వరోమాదితమంశ్యసంతమివప
 న్నగం||తాన్యంతంసంహవశ్యాప్రేత్యయానంభీమదశనం||భీమనాపులంతుపాతాశ్చవిపులాననం || శయ్యా
 యాన్యస్తనర్వాగంమేదోరుధిరగంధినం||కాంచనాగదగద్ధాంకంకిరీటనమురిందమం || దదృశున్తైర్ముత్యవ్యా
 ఘ్రంకుంభకణంమహాబలం||౩౦||తతశ్చక్రమహాత్మానఃకుంభకణోగ్రతస్తదా || మాంసానాంమేరునంకాశ్చ
 గాశింపరమతర్జుణం|| ౩౧ || మృగాణాంసంహిమాణాంచవరాహాణాంచసంచయా || చక్రవర్తిర్ముత్యవ్యాఘ్ర
 లారాశిమన్నప్రచాన్యతం||౩౨ || తతశ్చోణితకుంభాంశ్చమద్యానివివిధానివ || పురస్తాత్కుంభకణస్యచక్రస్త్రి
 దశశత్రవః | లిలిపుశ్వపరాధ్యోచనచందనేనవరంతపం || దివ్యైరాచ్యాదయామానుమాన్యైర్గంధైస్సుగం
 ధిభిః | ధూసంసుగంధంసంసృజన్తుపుత్రస్వగరంతపం || జలదాఇవచోన్నేదుర్యాకుథానాస్త్రస్త్రఃశంఖానాపూర
 యామానుశ్చకాంకనదృశప్రభా || తుమలంయుగవచ్చాపివేనుశ్చాన్యేమహితాః || నేదురాన్సృటియామానుశ్చ
 క్షిపున్దైశచారా||కుంభకణోఽవిభోధాథంవక్రస్త్రేవిపులంస్వనం || ౩౩ || సశంఖభీరిణవప్రణాదమాన్సృటి
 యైర్లిరింసహనాదం||దిశోద్రవంతస్త్రైదివంకిరంతశ్చైర్వావిహంగాస్సహసానిపేతుః||౩౪|| యదాభ్యుత్తైర్ని

నదై ర్మోక్షానకుంభకర్ణాబుబుధేప్రమస్తః॥తతఃకమునుంతిమూసలూనిసర్వేరక్షాగౌరవజగ్గుహుగదాశ్చ॥ ౩౯౪॥
తంతైలశృంగై ముంసతైక్షణదాధివృత్తైసతైముంధగర్మమృత్తిభిశ్చ॥ సుఖప్రమప్రభువింభకణాం రక్షాంస్యద
గ్రాశితదానిజఘ్నః॥ ౪౦॥ తస్మిన్శ్వాసవాతేనకుంభకణాస్సర్వతః॥ రాక్షసాబలవంతోపిపాతుంనాశక్తువ
పురః॥౪౦॥ తతఃపరిహితాగ్రాధంరాక్షసాభిమవిక్రమాః॥౪౧॥ మృదంగపణవాభిరేశ్వంభకుంభకణాంస్తదా । డ
శరాక్షససాహసాస్థాయుగపత్నర్వచదయః॥ ౪౩॥ నీలంజనవయాకారాక్షేతుతంత్రప్రభోధయః । అభిఘ్నంతో
నదంతశ్చైవనంవివిదేతుసః॥ ౪౪॥ యదానైసంశేకుస్తేప్రతిభోధయతుంతదా । తతోగరుతరయన్తుందారుణం
సముపాక్రమః॥ ౪౫॥అశ్వాసప్రాభరాన్నాగ్రాజఘ్నదండకశాంకుతైః । భిరేశంభుద్దంగంశ్వసర్వపా
తైగ్రవాదయః॥ ౪౬॥ నిజఘ్నశ్చాస్యగ్రాతాశిమహాకాష్ఠకటంకరైః । ముగ్ధైముంసతైవైవసర్వపా
ముద్యతైః॥౪౭॥ తేనశబ్దేనమహారాలంకాసమభిపూరితా । సపర్వతవనాసర్వాసోపివైవప్రబుధ్యతే॥ ౪౮॥ తతస్స
హస్రంభిరణాయుగపత్నమహస్యతే । మృష్టకాంచనకోణానామాసక్తానాంసమంతః॥ ౪౯॥ ఏవమప్యతివ్రష్టయ
దానైవప్రబుధ్యతే । శాపస్యవశమావన్నస్తతఃకుగ్ధానిశాచరాః॥ మహాకోగ్రహమావిష్టాస్సర్వేభిషసరాక్రమాః॥
౫౦॥ తద్రక్షోబోధయస్యంతశ్చకురన్వేసరాక్రమం॥ అన్యేభీర్నుమాజఘ్నరన్వేవకుగ్ధిమహాహస్వసం॥ కేశాన
న్వేవలులుపుకణావన్వేదశంతిచ॥ ఉదకుంభకతాగ్రన్వేసమసింహంతకణయోః । నకుంభకణాఃపన్వంజేమహాని
దాన్వశంగతః॥ ౫౩॥ అన్యేవబలిసస్వస్యకూలుముగ్ధరపాలయః । మూర్ఖివక్షునికాత్రేమపాతయఃకూలుముగ్ధ
రాః॥౫౪॥ రజ్జబంధనవద్దాభిశ్చతస్మీన్భిశ్చసర్వతః । వధ్యమానోమహాకాయోనపాబుధ్యతరాక్షసః॥ ౫౫॥ వా
రణానాంసహస్రింతుశరీరేన్వప్రథావితం । కుంభకణాస్తతోబుద్ధస్సర్వంపరమబుధ్యత॥ ౫౬॥ సపాత్యమానైః
రిశ్వంగవృత్తైరదింతయంతాస్త్వపులూప్రహారాః । నిద్రాక్షయాశ్చిద్భయపీడితశ్చవిభృంభమాణస్సనాసోత్పచాతః॥
౫౭॥ సనాగభాగాలశృంగకల్పావిక్షిప్తబాహుగిరిశృంగసారా । విమృత్యవక్త్రంబదబాముఖాభంగిశాచరోసావి
కృతంజిహ్వంజే॥ ౫౮॥ తస్యజాబృంభమాణస్యవక్త్రంపాతాశసన్నిభం । దదృశేమేరుశృంగాగ్రేదివాకరత్వవేదితః॥
౫౯॥ సబృంభమాణోలిఖితప్రతిబుద్ధోనిశాచరః । విశ్వాసశ్వాస్యసంజజ్ఞేవర్తమాదినమారుతః॥ ౬౦॥ రూపమున్ది
తస్తస్యకుంభకణాన్యతేదృశా । తపాంతేనబిలాకస్యమేషుస్యేవవివర్తతః॥ ౬౧॥ తస్యదీప్తాగ్నిసదృశేవిద్యుత్సదృ
శవచహసే । దదృశాతేమహానేత్రేదీప్తావివమహాగ్రహా॥ ౬౨॥ తతస్తస్యదర్శయోనర్హ్యోభావ్యోశ్చవివిధాభ
హూః । వరాహోమహిసాంతైవసంబుధ్యక్షమహాబలః॥ అన్యబుధ్యక్షితోమాంసంతోశితోత్పేదితఃలిఖిః । మేడః
కుంభాంశ్చుద్యంబవపాశక్రగ్రిస్తదా॥ ౬౪॥ తతస్తృప్తతిజ్జాత్యానముత్పేతుర్నిశాచరాః । శిరోభిశ్చప్రణమ్యై
నంసర్వతఃపర్వరాదయః॥ ౬౫॥ నిద్రావిశతనేత్రప్రకలుషీకృతలోచనః । కారయోనర్వతోద్భవైంతాదదర్శని
శాచరాః॥ ౬౬॥ ససర్వాసాంత్యయామాసంతైర్ముంతాంతైర్ముంతవహః । బోధనాద్విస్తతశ్చాపిరాక్ష
సానిదమబ్రవీత్॥ ౬౭॥ కిమర్థమహమాదృశ్యభవద్భ్యఃప్రతిబోధితః । కచ్చిత్సుతశలంరాక్షోభయనావేషమాన
కిం॥౬౮॥ అథవాపుష్పమన్యేభ్యోభయంపరముపస్థితం । యదర్థమేవంతృతైర్వవద్భ్యఃప్రతిబోధితః॥ ౬౯॥ అద్యరా
క్షసరాజస్యభయముతాబియాన్యహం । పాతేయస్యేషుహంద్రంనారాతేయమౌతథానలం॥ ౭౦॥ నహ్యల్పకార
ణైస్త్వప్రభోధయప్రతిమాంసగుః । తదాభ్యాతాకోవత్వేనమన్మృబోధనకారణం॥ ౭౧॥ ఏవంబుగ్ధివాణంసంరంభం
కుంభకణాంమహాబలం । యూపాక్షుస్సువీరోజ్జఃకృతాంజలినివాచహా॥ ౭౨॥ నసోదైవకృతంతంవిద్యుయహసే
కదాచన । మానుషాన్సోదయంగంజంఘ్రములంసంప్రబాధతే॥ ౭౩॥ నదైత్యదానవేభ్యోవాభయముస్థిహితాదృశం
యాదృశంమానుషంగరాజభయమస్మానపస్థితం॥ ౭౪॥ వానరైఃపర్వతాకారైలంకేయంపరివారితా । సితాచర
శసంతస్తాద్రామాన్మన్మములంభయం॥ ౭౫॥ ఏకేనవానరేణయంపూర్వంధద్ధామహాపురీ । కుమారోగ్రహతశ్చక్షు
స్సానుయాత్రస్యకుంజరః॥ ౭౬॥ స్థయంరక్షోధిపశ్చాపిపాలస్త్యేదేవకుంటకః । మృతేలిసంఘగేమక్తోరామేతాది
భ్యతేజసా॥ ౭౭॥ యన్నదేవైఃకృతోరాజానాపిదైత్యైర్నదానవైః । కృతస్యభారామేణవిముక్తఃపాగ్నిహంస
యాత్॥ ౭౮॥ సయాపాక్షవశశ్చిత్యాభాగ్నితుర్యధివరాజయం । కుంభకర్ణోవిష్టాక్షాయాపాక్షునిదమబ్రవీ
త్॥౭౯॥ సర్వముద్యైవయాపాక్షహరిస్తస్యంసలక్షణం । రాఘవంచరణేహత్యావశ్చాన్త్ర్యామిరావణం॥౮౦॥
రాక్షసాంస్తర్షయష్యామిహరిణాంమాంసశోశితేః । రామలక్షణయోశ్చాపిస్థయంపాన్యామిశోశితం॥ ౮౧॥ త
త్తస్యవాక్యంబ్రువతోసశమ్యవగర్విరంతోషవివృద్ధదోషం । మహూదరోవైర్ముంతయోధముఖ్యకృతాంజలిర్యా

బహుశాపాభిఖాతోభవపాతాగ్రతఃప్రభాః || తతఃపరమసంభ్రాంతిరోవహోవాక్యమబ్రవీత్ || ౨౫౪ || విన్యస్తః
కాంచనోపుష్పఃఫలకాలేకృత్యతే || ననపూర్వసంస్మృతంహ్యాయ్యంతేస్తుమేవంప్రజాపతే || ౨౫౫ || సమిధాన్వచనశ్చత్వంస్వ
స్వత్వేననసంశయః || కాలస్త్వక్రియతామస్యతేనాజగతేతథా || ౨౫౬ || రావణస్థవశశ్చుత్వాస్వయంభూరిదమ
బ్రవీత్ || ౨౫౭ || శయతాహ్యేషమత్థాసానేతాహంజాగరవ్యతి || ఏతాహ్వత్వసావీరశ్చరణభూమింబుభుక్తిః || వ్యా
త్తాస్తోభతయోగోకాసంకుర్వత్యవపావకః || ౨౫౮ || సోసావ్యసనమావన్నతంభుభుక్త్యుభయతే || తస్మైర్వాక్రమ
భీతశ్చరాజాసంప్రతిరావణః || ౩౦౪ || సమవనిగతోవీరశివితాప్తీమవిక్రమః || వానరాభ్యశంభుభుక్తయస్మరి
దావతి || ౩౦౫ || కుంభకణంసమిత్త్యైవహరయోద్యతమవ్రితాః || కథమేనరణేమృద్ధంవారయస్యసంవాసనః || ౩౦౬ ||
ఉన్యంతాంవాసనస్సర్వేయంత్రమేతత్సముచ్చితం || ఇతివిజ్ఞాయమారయోభవస్యంతిహనిభయాః || ౩౦౭ || విభిష
వచశ్చుత్వాహేమశుశుముభరితం || ఉవాచరాఘవోవాక్యంసీలంసేవావతింతదా || ౩౦౮ || గచ్ఛస్వనాన్వసర్యానీ
న్యాహ్యత్విష్టస్వపావకే || ద్వారాజ్యాయలంకాయాశ్చర్యాశ్చప్రభవంత్రమా || ౩౦౯ || శైలశృంగాలివృత్తాం
శ్చశిలాశ్చపుష్పసంహరే || తిష్ఠతమహారాస్సర్వేసాయథాశ్చైలపాణయః || ౩౧౦ || రాఘవేనమాదిష్టసీలారహరివ
మూవతిః || తేనానానగంసీకంయథావతంపితుంజరః || ౩౧౧ || తతోగవాక్షశ్చరభోపామనంగదస్తథా || శైలశృంగాని
శైలాభాగ్మహేత్యాద్వారమభ్యయి || ౩౧౨ || రామవాక్యముపశుత్వహరయోజితకాశిన్ || పాదపైరదాయస్వరా
వానరావరహాహిన్ || ౩౧౩ || తతోహరిణాంతదనీకముగరరాజశైలీభ్యతనీప్రహస్తం || గిరేస్సమీపానుగతంయశ్చై
వమహస్తహంభోధరజాలముగ్రం || ౩౧౪ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండవికష్యేతమస్సగః.*****తస్యరాక్షసరాజస్యనశ్చవ్యపరిచేదితం || కుం
భకణ్ణాబభాషేదంవచసంప్రజహంసచ || ౧౧ || దృష్టదోషోహియోస్యాభిషురామంత్రనిబంధయే || హి తెన్వనభిరక్తైససా
యమాసాదితస్త్యయా || ౧౨ || శీఘ్రంఖిలభ్యుపేతంత్యాంఫలంపావస్యకమణః || యోగైరంప్యేవతతసంయథాచమ
భకమణః || ౩ || ప్రథమంవైమహారాజకృత్యమేతదచింతితం || కేవలంవీర్యదర్శేణానుభంధోపిచారితః || ౪ || యవశ్చా

రూర్వకార్యాశీనుర్యాదైశ్వర్యమహీతః | పూర్వం చాపరకార్యాసంసేదనయానయా ||౫|| కేశకాలవిహీనాగ్రక
 మాణివివరతతః | క్రియమాణానిమవ్యంతిహావీంవ్యవ్రయతేష్వివ ||౬|| త్రయోణాంపంచథాయోగంకమణాం
 యఃప్రవశ్యతినివతైస్సమయంకృత్యానసభ్యవతఃతేవధి ||౭|| యథాగమంచయోరాజాసమయంవిచిక్షిషణి | బుద్ధ్య
 తేనవిచాణుద్ధ్యాసమహృదశ్యాసమశ్యతి ||౮|| ధర్మమధుర్థంవకామంచసర్వావారక్షసాంపతి | భజేతపురుషాతా
 త్రీశీద్వంద్యనివాళునః ||౯|| త్రిమతైతేషుయచ్చేత్రిష్టంశుత్వాదస్తావబుద్ధ్యతే | రాజావారాజమాత్రోవాప్యర్థం
 తస్యబహుశుతం ||౧౦|| ఉపప్రదానంసాంత్యంవాభేదంకాలేవచిక్రమం | యోగంచరక్షసాంశ్రేష్ఠతాపుభావనయా
 నయా || కాలేధర్మాధికాకామాయస్సమ్యంత్యంవిత్తైస్సహ | నిషేవేతాత్రవాణాంకేసనవ్యవసమాప్నుయాత్ ||
 ౧౧|| సీతాసుబంధమాలోచ్యకార్యకార్యమహాత్మనః | గాజానహాథతత్పక్ష్యైస్సవిత్తేస్సహజీవతి ||౧౨|| అగ్నిభిక్షాయ
 శాస్త్రాగ్రాధాపురుషావశుబుద్ధయః | పౌగిల్యాగ్రద్వప్తుమిచ్ఛంతిమంత్రేవభ్యంతరికృతాః ||౧౩|| అశాస్త్రమిమహం
 తెహంనకార్యమహితంచః | అథకశాస్త్రాగ్నిభిక్షానాంవిపులాంక్రియమిచ్ఛతాం ||౧౪|| అహితంచహితాకారంధా
 స్త్వాగ్జ్వలంతియేనరాః | అవేక్ష్యమంత్రవాహ్యస్తేకతవ్యాకృత్యరామణాః ||౧౫|| విహారయంతోభిక్షాతారంసహి
 తాశ్శత్రుభిక్షాః | వివరతాగ్నిత్యానికారయంతీహమంతిణః | తాభిక్షాతామిత్రసంకాశాసమిత్రామంత్ర
 ణయోష్యవశేరేణానీయాన్రుచివాసుపనంహితా ||౧౬|| చపలస్యోకృత్యానిసహసానుప్రథావతః | భిక్షుమస్యే
 ప్రవద్యంతేకాగ్రంవస్యభిమవద్విజాః ||౧౭|| యోహితశత్రుమభిక్షాయనాన్తానమభిరక్షతి | అవాహ్నిలిహిసోనరాగ్నా
 నాచ్చవ్యవహారేవ్యతే ||౧౮|| యమక్రమతేపూర్వగక్రియతామనుజేనచ | తదేవసహితంకార్యంయదిచ్ఛసిచతత్కుర
 ను ||౧౯|| తత్పూర్వత్వాదతగ్రీవశుంభకణావ్యభాషితం | భుక్తుతీంద్రైవసంచక్రేత్రుద్ధవైవసమాభావత ||౨౦|| మాన్యో
 గురుచివాచార్యకేమంత్యమనుశాసనీ | కిమేవంవాక్రమంకృత్యాకాలేయక్రంవిధీయత ||౨౧|| విభిక్షమాచ్చిత్త
 మోహాద్యబలవీర్యాగ్రయేణవా | నాభివన్నమిదానీయద్వ్యభావస్తస్యపునఃథాః ||౨౨|| అస్మికాలేతుయద్వ్య
 క్రంతదిదానీంపితీయతాం | గతంతునామకేచంతిగతంతుగతమేవహి ||౨౩|| మమపనయజంబోపచిక్రమేణసమీకు
 రు | యదిభిష్టస్తిమేస్మిన్మహాలాదిక్రమంచావగచ్ఛసి | యదిచాకార్యమేతత్ప్రేమదికార్యతమంమతం ||౨౪|| సమహృ
 ద్యోవవన్నాథకంధీనమభ్యవవద్ధ్యతే | నబంధుర్యోపనీతేషుసాహాయ్యయోవకల్పతే ||౨౫|| తమక్రైవంబు | వాణంతు
 వచనంధీరదారుణం || రుద్రాయమితిభిక్షాయశ్రవైశ్శక్త్యువాచహ ||౨౬|| అతీవహింసమాలక్యభ్రాతరంతుభిత్తేంద్రి
 యం | కుంభకణాశ్చైవైర్వాక్యంబుభాషిపరిసాంత్యయత్ ||౨౭|| అలంరాక్షసరాజేంద్రసంతాపమువవద్ధ్యతే | రోషం
 చనంపరిత్యజ్యస్తస్థోభమితువర్షసి ||౨౮|| నైతన్యసేకతవ్యవంయజీవతిపారిధివ || తమహంనాశయిష్యమియతే
 తెవితత్వసే ||౨౯|| అవశ్యంతుమితంవాచ్యంనర్వాచస్థంమయారతవ || బంధుభావాదభిహితంభ్రాతృప్రేమోవ్యపా
 ధివ ||౩౦|| సదృశేయత్తుకాలేస్పృకతుకంస్పృగ్ధేనబంధునా || శరూర్ణాంకదనంపశ్యక్రియమాణంమయారణే ||
 ౩౧|| అద్యవశ్యమహాబాహుబుయ్యాసనరమూర్ధని || హతేరామేసహభ్రాత్రాద్రవంతింపరవాహినీం ||౩౨||
 అద్యరామస్యతస్యస్త్వేవయానీతరణాచ్చిర || సుభద్రవసమహాబాహుసీతాభవతుమఃఖతా ||౩౩|| అద్యరామస్య
 వశ్యంతునిధనంసుమహత్ప్రియం || లంకాయాంరాక్షసాన్సర్వేయైలేనిహతబాధవా ||౩౪|| అద్యశోకపరితానాన్వ
 బంధువధకారణాత్ || శత్రోర్యుధినిశేనకరోమ్యాప్రప్రమాణకేసం ||౩౫|| అద్యవర్తనంకాశంసహార్యమితో
 యదం | విక్షిణంవశ్యసమతేనుగ్రీవంప్రవగోత్రమం ||౩౬|| కథంత్యంరాక్షసైరేధిర్మయాచవరితక్రితః | జహంసుభి
 దాశశరీరంవద్యసేత్వమహానఘ ||౩౭|| అగ్రపూర్వంహతేతేనమయత్వాహంతిరాఘవః | నాహమాత్మనసంతాపం
 గచ్ఛేయంరాక్షసాధివ ||౩౮|| కామంత్యదానీమపిమాంవ్యాదిశత్యంవరంతవ || నవరంపైవశీయస్తేయద్ధాయాతులవి
 క్రమ ||౩౯|| అహమత్పాదయిష్యమిశత్రూంస్తవమహాబల ||౪౦|| యదిశక్తియదిమమోయదిపావకమారుతాతా
 నహంయోధమిష్యమిశుపేరవరుణావపి ||౪౧|| నిరామాత్రశరీరస్యశిశులధరస్యమే | నదశతస్త్రీక్షుదంష్ట్రస్యవిభీయా
 చ్చపురందరః ||౪౨|| అథవాత్మక్రత్రస్యస్యద్వతస్తరసారిపూర్వా | నమేప్రతిమప్థానతుంకన్యాచ్చిక్షోజీజీవిమః ||
 ౪౩|| నైవశక్తిర్వాగదయానానినానిశితైశ్చతైః | హస్తాభ్యామేవసంరంభోహనిష్యమ్యుపవజ్జిణం ||౪౪|| యదిమేముష్టివే
 గంసరాఘవోద్భవహిష్యతే | తతఃపాన్యంతిబాణోఘాదుధిరంరాఘవస్యతు ||౪౫|| చింతయాబాధ్యసేరాజాకేమధుర్థం
 మయితిష్ఠతి | సోహంశత్రుమహాశాయతపనర్యాతుముద్యతః ||౪౬|| మంచరామాద్భయంరాజాహనిష్యమిహసంయ
 గే | రాఘవంబత్తుణంనైవసుగ్రీవంచమహాబలం || హనుమతుంచరగ్రాఘ్నులంకాయేనప్రదీపితా | హరింశ్యాపిహని

మ్యసినంయుగేషమవస్థితాః॥ అసాధారణమిచ్చామితవదాతుంమహద్భవః॥ ౫౦॥ యదిచేంద్రాద్భయంరాజాయ
దివాసిస్వయంభువః॥ ౫౧॥ అపిచేవాశ్శుభవ్యంతేకుగ్ధేమయిమహీతతే॥ యమందశమయిమ్యమిభక్షయిమ్యమిపాశ
కం॥ అదిత్యంపాతయిమ్యమిననక్షత్రంమహీతతే॥ శతశ్రతుంవశిమ్యమిపాస్యామివరుణాలయం॥ పర్యతాంశ్శుభా
యిమ్యమిదారయిమ్యమిమేదిని॥ ౫౨॥ దీర్ఘకాలంప్రమత్తస్యసంభవకణిణాస్యపితృసం॥ అద్యుపశ్యంతుభూతానిభ
క్ష్యమాణానిరసర్వశః॥ ౫౩॥ నల్లందంత్రిదివంసర్వమాహారస్యసపూర్వతే॥ ౫౪॥ వధేనలేదాశరథేమృగ్నాస్తంసుఖం
మాహాతుఃమహంప్రజామి॥ నిమాత్యైరామంసహలక్ష్మణేనభూదామినర్వాకహరియూథముఖ్యాః॥ ౫౫॥ రమస్యకా
మంపిబహుద్రవారూణంకురుష్యకృత్యానివినియతాంజ్వరః॥ మయాద్యరామేగమితేయమక్షయం॥ చిగ్గయసితావశ
గాభవిష్యతి॥ ౫౬॥ ఇతిశ్రీమద్దగ్ధతాండేత్రిమస్తోత్రముస్తవః॥ * * * * * కృమలితా
యస్యలివినోబాహుశాలినః॥ కుంభకణిణాస్యవచనంశుత్యోవాచమహూదరః॥ ౧॥ కుంభకణిణకులేజాతోద్భవఃప్రా
కృతవశః॥ అవలిప్తేనశశ్చోషిక్విత్సంసర్వత్రవేదితుం॥ ౨॥ నహిరాజానజానితేకుంభకణిణనయానయా॥ త్వంతుత్రై
శీరకాధ్యక్షఃకేవలంవస్తుమచ్చుని॥ ౩॥ ధానంవృద్ధించహనించదేశకాలవిభాగవితే॥ అత్తనశ్చప్రసేరేపంచుభ్యతేరాక్ష
సహభః॥ ౪॥ యత్త్యవశ్యంబలవలాకతుంపాశ్చ్యతబుద్ధినా॥ అనుపాసితవృద్ధేనకుర్యాత్తాప్రభువభుజః॥ ౫॥ యోగం
స్తుధర్మాధికామాంస్త్యంబ్రవిషిష్టధర్మాశ్రయః॥ అనుబోధ్యంస్తవభావేనహిలక్షణమస్తే॥ ౬॥ కమలావహి
సర్వేహంకారణానాంప్రయోజనం॥ శ్రేయోపాసీయసాంచాత్రఫలంభవతికమలాం॥ ౭॥ శ్రీశ్రీయస్సఫలావేదధర్మ
ధావితరావపి॥ అధర్మానర్థయోగోపాస్త్రిఫలంప్రత్యవాయకం॥ ౮॥ నిహతాకికపారత్రంకమలాభుంభిర్నిషేవ్య
తేకర్మాణ్యపితుకల్యాణిలభతేకామమాస్తితః॥ ౯॥ తత్తత్ప్రమిదంరాజ్ఞాహ్మదికార్యంసంశుచనః॥ శత్రోహిసాహసం
యత్యాస్తిగిమివాత్రాప్రసీదయరాం॥ ౧౦॥ ఏకస్యైవాభియానేతుహేతుర్వ్యకథితస్తయా॥ తత్రాస్యసవసన్మంతే
వత్సయియదనాథుః॥ ౧౧॥ యేనపూర్వంజగదాసేబహవోలిలబాహరాః॥ రాక్షసాదాఘనంతంత్వంకమకోజయ
వస్యసి॥ ౧౨॥ యేపురానిజితాస్తేనజనస్థానేమహాజనః॥ రాక్షసాంప్రాణంకేసర్వాభిభావదాపివశ్యసి॥ ౧౩॥ తం
సింహమివసంకుగ్ధరామందశరణాత్మజం॥ సర్వంమత్తమివాబుభ్యప్రవోధముమిచ్చసి॥ ౧౪॥ జ్వలంతంతేజసాని
త్యోగ్గోధేనచమరానదం॥ కస్తంమృత్యుమివాసహ్యమాసాదయితుమన్తే॥ ౧౫॥ సంశయస్సమిదంసర్వంశత్రోజిప్ర
తిసమానసే॥ ఏకస్యగమనంత్రతనహిమేరోచతేభ్యశం॥ ౧౬॥ హిదాకళాస్ససమృద్ధాభాంకోరపుంపాశ్చకృతయంథా॥
నిశ్చిత్త్యేజీవితత్వాగేవహమానేతుమిచ్చతి॥ ౧౭॥ యస్యనాస్తిగమస్యేషమనద్యశోరాక్షసోక్షమక్రకమాశంసేయో
ద్ధంతుశ్యేనేంద్రవివస్వతో॥ ౧౮॥ ఏవమక్వాకుసంరబ్ధః॥ కుంభకణిణంమహూదరః॥ ఏవాచరక్షసాంమధ్యేరావ
ణంలోకరావణం॥ ౧౯॥ లబ్ధాపునస్త్యంత్రేహింకిమభాంసంప్రజహ్య॥ యదిచ్చసిరదాసిరావశగాశేభవిష్యతి॥
దృష్టకశ్చిమసాయోమేసితోవస్థానకారకః॥ రుచిరశ్చేత్స్వయాబుద్ధ్యాగ్రాహ్యనేశ్వరతంత్వం॥ ౨౦॥ అహంద్విజహ్మ
స్సంహోదికుంభకణ్డోవిత్తనః॥ పంచరామవధాద్దుతేనిర్యాంత్విత్సవఘామయ॥ ౨౧॥ తతోగత్వావయంయుద్ధండా
స్యామస్తవ్యయత్తః॥ దేవమేయదితేతథాగ్నిస్సపాద్మైఃకృత్యమస్తే॥ ౨౨॥ అభజవతినశ్చకుర్వయంచక్ర
నంయగాః॥ తతస్తదభివత్సామ్యమనసానుగమిషీతం॥ ౨౩॥ వయంయుద్ధాదిహేమ్యమోరుగిరేణసముక్తితాః॥
విదార్యస్తతసంబాణైరామమాంకిత్యేత్తే॥ ౨౪॥ భక్షితోరాఘవోస్తాభిష్టహుత్యేలిచాదనః॥ తవపాదోగ్రహీ
మ్యసన్స్తంభకామంప్రసూరయ॥ ౨౫॥ తతోవఘామంపురేగజసంధేనపాద్ధివ॥ హతోరామస్సహభాగిరాప్ర
వైస్యభిరసర్వశః॥ ౨౬॥ ప్రీతోనామతతోభూర్వాభ్యుత్సానంత్యకురుదమ॥ భోగాంశ్చపరివారాంశ్చకామంశ్చైవ
సుదావయ॥ ౨౭॥ తతోమాల్యానివాసాంసివిరాణామసులేపనం॥ పేయంచబహుయోధేభ్యఃస్వయంచముదితేపిబ॥
౨౮॥ తతోష్టాణవహులిభూతేకాలీనేసర్వతోగతే॥ భక్షితస్యసమృద్ధామోరాక్షసైరిరిపితుతే॥ ప్రవిశాశ్చాస్యహ
పిత్యంసీతాంరహసిసాంత్యయ॥ ధనధాన్యైశ్చకామైశ్చరత్నైశ్చైవాంప్రలభయ॥ ౩౦॥ అనయోవధయారా
జభయశోకాసుబంధయా॥ రామాత్మద్యశంసీతానస్తనాధాగమిష్యతి॥ ౩౧॥ రంజియంహిభద్రారంభిన్ప్రమవగవ్య
సాన్తైరాశ్యతేత్రిలఘుత్వాచ్చత్యద్వదశంప్రతివత్సృతే॥ ౩౨॥ సాపురామఖనంవృద్ధామృద్ధామృద్ధామృద్ధామృద్ధామృద్ధా
య్యధీనంసుఖంజ్ఞాత్వానర్వగోపగమిష్యతి॥ ౩౩॥ ఏతత్సనీతంసుమదర్శనేనరామంహిమృత్వైవభవేదనః॥ ఇహైవతే
సేత్సృతిమోతుకోభూర్మహానయదేనమఖసలభాభః॥ ౩౪॥ అదృష్టమేవ్యవహనవాప్రసంశయోరిపూనయదేనజయ
స్సరాభివః॥ యశత్పుణ్యంచమహాప్రహీపతే॥ శ్రీయంచకీర్ణంచదిరంసమశ్చుతే॥ ౩౫॥ ఇతిచతుష్టోత్రముస్తవః॥ * * *

సతథో కృష్ణనిర్భత్యైః కుంభకణోఽమశూదరం | అబ్రవిద్రాక్ష స్రేష్ఠంభారితరంరావణతః || ౧ ||
 సోహంతపద్యంఘోరంవధా త్వస్యమరాత్సనః | రామస్యాద్యప్రమాణాఽమినిరైర్లోహసుఖభవః || ౨ || కఙ్కరితన
 వృధాశూరానిజలభావతోయదాః | వశ్యంసంపాద్యమానంతుగజైః తంయుధకర్తృణాః || ౩ || సమన్వయితాత్వానంసం
 భావయతినాత్సనా | అదర్యయత్సాశూరాస్తకమఃకుర్వంతిమహ్నరం || ౪ || ఏక్స్ బానామబుద్ధినారాజ్ఞాపండితమాని
 నాంశ్శూరతాసాదితమిదంత్వద్విధానామశూదర || ౫ || యుద్ధేకాపురుషైరిత్యంభవద్భిఃప్రియవాదిభిః | రా
 జానమనుగచ్ఛద్భిఃకృత్యమేతద్దీనాదితం || ౬ || రాజశేషాకృతాలంకాక్షిణిఃకోశోబలంహతం | రాజానమిదమాపాద్యమ
 హృద్విహ్నమమిత్రకం || ౭ || ఏవనిర్యామ్యహంయుద్ధమున్యతశ్శత్రునిజయే | దుర్మయంభవతామద్య సమీకతుఃమి
 హంహవే || ౮ || ఏవముక్తవతోవాక్యంకుంభకణాస్యధీమతః | ప్రత్యుపాచతతోవాక్యంప్రహసరాక్షసాభివః || ౯ ||
 మశూదరాయంరామాత్ప్రపరిత్రస్తేనసంశయః | సహిరోచయతేతాతయ్యుద్ధంయుద్ధవిశారదః || ౧౦ || కశ్చిన్నేత్వత్స
 మోనాస్త్రిహృహృదేనబలేనచ | గచ్ఛశత్రునివధాయత్వంకుంభకణజయాయచ || ౧౧ || తస్మాత్ప్రహసనాశోభకంభ
 వాన్సంబోధితోమయా || ౧౨ || అయంహేతాలస్సహృదాంరాక్షసానామరిందమ || ౧౩ || తద్వత్సూలమదామ
 పాశహస్తఇచారతః | వానరా రాజపుత్రైరభద్రక్షయాదిత్యతేజసా || ౧౪ || సమలాశక్యతేహంపరిదవ్యం
 తివాసరాః | రామలక్ష్మణయోశ్చైవహృదయేనస్మృతివ్యతః || ౧౫ || ఏవమాత్వామహంకుంభకణంమహాబలం |
 పునఃకాతమివాత్సానంమేనేరాక్షసపుంగవః || ౧౬ || కుంభకణబలాభిజ్ఞోజానోస్త్యపరాక్రమం | బభూవమమిదో
 రాజాశోకాంశ్చవఃకులః || ౧౭ || ఇత్యేవముక్తస్సంహృష్టనిజగామనుహాబలః || ౧౮ || రాజ్ఞస్త్వవచనంశుశ్చా
 కుంభకణాస్సమద్యతః | ఆదదేనిశితంశూలంవేగాచ్ఛత్రునిబహుకణం | సర్వకాలాయసందిప్తరత్రకాంచనభూష
 ణం || ఇంద్రాశీనిసమంభీమంవజ్రపతిమగోరవం | దేవదానవగంధర్వయక్షశిష్యరసూదనం || ౧౯ || రక్తమాల్యమహ్నామ
 స్వతశ్చేన్ద్రతపావకం || ౨౦ || అదాయనిశితంశూలంశత్రుశోణితరంజితం | కుంభకణోమహాతేజారావణంవాక్య
 మబ్రవీత్ || ౨౧ || గమిష్యామ్యహమేకాశీత్థిత్వినబలంమమ | అద్యతాఽఽనుభితావృద్ధిభక్షయిష్యామివాన
 రాఽ || ౨౨ || కుంభకణవచశ్శుశ్చావణోవాక్యమబ్రవీత్ || ౨౩ || పైవైవ్యైఃపరివృతోగచ్ఛసూలమగ్రతపాశి
 భిః | వానరాహిమహాత్మానశ్శీఘ్రస్సన్యవసాయసి || ఏకాశీనంప్రసూత్రంవానయేయదశశైఃక్షయంరెహ్నాత్పరమ
 దుర్ధమైఃప్రైవ్యైఃపరివృతో || ౨౪ || రక్షసామహితంసర్వశత్రువిక్షంసహాయ || ౨౫ || అథాసనాత్సమత్వత్వ
 సృజంమణీకృతాంతరా || అబంధమహాతేజాఃకుంభకణాస్యరావణః || ౨౬ || అంగదాన్యంగురీవేష్టాన్సరాశ్చా
 భరణాని || హారంచశశినంకాశమాబంధమహత్సనః || ౨౭ || దివ్యానిచనుగంధీనిమాల్యదామారిరావణః || శోతే
 చాసంజయామాసశ్రీమతీచాక్రమండలే || ౨౮ || కాంచనాంగదకేయూరౌషేషాభరణభూషితః | కుంభకణోబ్రహ్
 మారిణస్సహుతోగ్నిరివాబభౌ || ౨౯ || శోశీసూత్రేణిమహతామేవకేనవ్యరాజత || అమృతోత్పాదనేనద్ధోభుజం
 గేనేనమందరః || ౩౦ || సకాంచనంభారసహంనిమాతంవిద్యత్ప్రేభందీప్రమివాత్సభాసా || అబద్ధమానకేవచరరా
 జసంధ్యాభ్రాసంపీతభూద్రారాజః || ౩౧ || సర్వాభరణసర్వాంగశూలపాశిసృరాక్షసః | త్రివిక్రమకృతోత్సాహూ
 నారాయణబాబభౌ || ౩౨ || భారితరంసరివ్యభక్తృత్వాచాశ్చివ్రదక్షిణం || ప్రణవ్యశిగపాతస్త్రైసంప్రతఃఫేమ
 హాబలః || ౩౩ || నిమృతంతంమహాకాయంమహానదంమహాబలం | తనాశ్శిఃప్రశస్తాః ప్రేషయామాసరావణః ||
 ౩౪ || శంఖమంకుభిర్ద్యౌషైఃప్రైవ్యైశ్చాపైః వరాయదైః || తంగజైశ్చకురంతైశ్చన్యందైవైశ్చంబుదన్యదైః ||
 ౩౫ || అనుజన్మర్తవత్సానంరథిహరథివాంవరం || ౩౬ || సరైర్మరుష్టైఃకూరైరైవ్యసంహవైవ్యగద్యదైః | అను
 జన్మశ్చేతంఘోరంకుంభకణ్యంమహాబలం || ౩౭ || సపుష్పవక్షేరవశ్శిర్యమాశ్చతాతపత్రశ్శితశూలపాశిః | మదో
 త్కలశశోణితగంధపత్తావినిర్యయాదానవదేవశత్రుః || ౩౮ || వదాతయశ్చబహుశోమహాదామహాబలః | అన్యయా
 రాక్షసాభీమాభీమాత్రాశ్చస్త్రపాణయః || రత్రాత్సామహాకాయానిలాంజనంధూపమాః | శూలాయద్యవ్యభక్తాం
 శ్శ్రేణీతాంశ్చవరశ్చర్భా || బహువ్యాహంశ్చవరభర్తాగదాశ్చమునలానిచ | తాలసంధాంశ్చవిభులాక్ష్యవశే
 యాదురానదాః || ౪౦ || అథాన్యద్యపురాదాయదారుణంరోమహావణం | నిష్పపాతసమహాతేజాః కుంభకణో
 మహాబలః || ౪౧ || ధనుశ్చేతపరిణాహస్సమత్కటితసముద్భిరైః | రాద్రశ్చకటచక్రాగ్నిమహావర్యతసన్నిభః || సన్నివత్య
 చరత్రాంసందగైలోపమోమహా || కుంభకణోమహావక్త్రఃప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ || ౪౩ || అద్యవాసరము
 హ్యసాంతానియాథానిభాగశః | నిరదహిష్యామినంకుర్ధశ్శలభానివహావః || నావరాభ్యంతిమేకామంవానరావన

చారిణః జాతిరస్త్యద్విధానం సాపురో ద్యానవిభూషణం ॥ ౪౫ ॥ పురరోధస్యమూలంతురాఘవస్సహలక్షణః । హతే
తప్తిహతంసర్వంతంపథిమ్యమివసంయుగే ॥ ౪౬ ॥ ఏవంతస్యబ్రువాణస్యకుంభకణఃస్యరాక్షసాః । నాదంపక్షమహా
సో ఘోరంకంపయంత్రైవాణావరం ॥ ౪౭ ॥ తస్యనిమ్నతప్తాణాంకుంభకణఃస్యశివతః । బభావు ఘోరయాపాణినిమి
త్రానిసమంతరః ॥ ౪౮ ॥ ఉలూక-శనియతా మేఘాబభూవుగదాభారుణాః ససాగరవనానైవమథాసమకంపతః ॥ ఘో
రకూపాశ్చివా నేదుస్సజ్జాలకవైర్లక్ష్యముః ॥ మండలాన్యవసవ్యానిబంధుశ్చేదహంగమాః ॥ నిష్పపాతచమాలేవగృ
ధ్నిస్యవధికచృతః ॥ ౫౦ ॥ పాప్రిష్టురన్నయనంచాస్త్వసవ్యోబాహుశ్చకంపతే ॥ నివపాతతదావోలూ-జ్వలంతీభి
మనిస్సనా ॥ ఆదిత్యోనిప్రభాస్వస్సన్నప్రపాతిమణోలః ॥ ౫౧ ॥ అచింతయన్త హూత్వాతామస్థితార్థోమహాపరా
ణాః నిర్భయాకుంభకణఃస్త్రుకృతాంతబలచోదితః ॥ ౫౩ ॥ సలంఘుయత్సాప్రాకారంపద్మాన్యంవర్వతసన్నిభః । దద
ర్శాభ్రీమనప్రభ్యంవానరాదీకమచ్ఛతం ॥ ౫౪ ॥ తేష్టష్టాన్రాక్షసశ్రేష్ఠంవానరాఃపర్వతోవమం । వాయుసన్నాత్త
వఘనాయయన్సర్వాదితస్తదా ॥ ౫౫ ॥ తద్వానరాదీకమలిప్రపంచందిశోద్రవద్భిన్నమివాభ్రజాలం । సకుంభకణా
న్సమవేక్ష్యహవాన్సన్నాదభూయోఘనవన్న్యనాభః ॥ ౫౬ ॥ తేతస్యఘోరంనినదంనితవ్యయథానినాదందివారిద
స్సగఃపేతుర్ధరణ్యాంబహవస్తవంగాస్త్వక్తమూలాత్తవసాలవృత్తాః ॥ ౫౭ ॥ విభులవరిఘనాన్కుంభకణాః రిపునిధనా
యవినిస్సృతోమహాత్మా ॥ కిషిగణభయమాదదత్తుభీమంప్రభురివకింకరదంబవాణా గాంతే ॥ ౫౮ ॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధ
కాండేపంచష్ఠిరమస్త్యః ॥ *****సలంఘుయత్సాప్రాకారంగిరహూటోపమోమహా
నిర్భయానగరాస్త్రాణాంకుంభకణోమహాబలః ॥ ౧ ॥ సననాదమహానాదంసముద్రమభినదయన్ ॥ జనయన్నివని
ఘాతా విధమన్నివపర్వతాః ॥ తమవద్ధ్యంమఘవతాయమేనవరుణేనవా ॥ పెక్ష్మ్యభీమరాక్షసాయాంతంవానరా
విప్రమచ్రువుః ॥ ౩ ॥ రాంస్తువిప్రత్రుతాః దృష్ట్యావాలిపుత్రోగిగదోబ్రవీత్ ॥ నభ్యంనిలంగవాక్షంచకుమదంచమహా
బలం ॥ అత్రానమత్రవిప్రశ్రేష్ఠీర్యాణ్యభిజనానివ ॥ క్వగచ్ఛతభయత్రస్తాఃపాక్ష్మిరావరయోయథా ॥ ౫ ॥ సా
ధుసోమ్యనివతథ్యంకింపాక్ష్మిరావరీకృతః ॥ నాలంయద్ధాయతైర్హ్రీమహాలీయంబిభీషితా ॥ ౬ ॥ మహాలీముద్రితా
మేనాంరాక్షసానాంబిభీషితాం ॥ విక్రమాద్విప్రమిహ్యమోనివతథ్యంష్లవంగమాః ॥ ౭ ॥ కృత్సృజతుసమాశ్చస్యసం
గమ్యవతతస్తతః ॥ వృత్తాద్రిహస్తాహరయన్సంప్రతఃపూరణాజరం ॥ ౮ ॥ తేనిష్కృత్యతుసంప్రద్యాకుంభకర్ణంవనాకనః
నిజఘ్నఃతదమక్రద్ధాన్సమదాతవసంజరాః ॥ ౯ ॥ పాప్రిశుభిర్నిర్భృతైశ్చశ్రీలూభిశ్చమహాబలః ॥ పాదతైఃపుష్పితా
న్తైశ్చిహ్వనాన్యమానేకంపతే ॥ ౧౦ ॥ తస్యగాతేషుపతిరాభిన్యంతేతతశ్శిలః ॥ పాదపాఃపుష్పితాగాశ్చభగ్నాః
పేతుర్ద్రవీతతే ॥ ౧౧ ॥ సోపిన్ద్రాన్యానిసంకుర్హ్యోవానరాణాంమహాజనాం । మమంభవరమాయత్రోవనాన్యన్నిరవోభి
తః ॥ ౧౨ ॥ లోహితాదోఃస్త్రుబహవశ్శేరతేవానరర్షభాః ॥ నిరస్తాఃపతితాభూమాతామృతిపుష్పాత్తవమృతమాః ॥ ౧౩ ॥
లంఘయంతఃప్రథావంతోవానరానావలోకయన్ ॥ ౧౩౪ ॥ కేచిత్సమద్రవతితాఃకేచిద్దగనమాశితాః ॥ వధ్యమానా
స్తుతేవీరాక్షసేనబలియసా ॥ ౧౩౫ ॥ సాగరయేనతేలిన్ద్రాఃపథాతేనప్రమచృవుః ॥ ౧౫ ॥ తేష్లలానితథానిష్కంవి
వణ్ణవకనాభయాత్ ॥ ౧౫౪ ॥ ఋత్రావృత్తాఃసమాహూధాఃకేచిత్పర్వతమాలితాః ॥ ౧౬ ॥ మమజ్జురర్ణవేకేచిద్గ
హఃకేచిత్సమాలితాః ॥ నిషేమఃష్లవగాఃకేచిత్కేచిన్ద్రైవావతస్థితే ॥ ౧౭ ॥ కేచిద్బుధానిపతితాఃకేచిత్సప్తామృ
తాత్తవ ॥ తాన్సమీత్యుంగదోభగ్నావనారానిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౭౪ ॥ అవత్సితయుధ్యామోనివద్రవ్యంష్లవంగ
మాః ॥ భగావాంసోనవశ్యేమివరిగమ్యమహిమిమాం ॥ స్థానంసర్వేదవద్రవ్యంకింపాక్ష్మిరావరీకృతః ॥ ౧౮ ॥ నిరా
యథానాంద్రవతామసంగగతిపారుషాః ॥ దారాహ్యవహసివ్యంతినవైశ్రావేస్సజీవిసాం ॥ ౧౯ ॥ కీలేషుకూతాన్సర్వే
ప్రవీప్రేక్షేషుమహత్సవ ॥ క్వగచ్ఛతభయత్రస్తాఃపావరయఃపాక్ష్మితాయథా ॥ ౨౦ ॥ అనార్యాఃఖిలయద్భితాస్త్ర్యైస్త్వ
వీర్యంత్రథావత ॥ ౨౦౪ ॥ వికణ్ఠనానివోయానితదవైజనసంసది ॥ తానివఃక్వసమయాతానిసోదగ్రాణిమహంతివ ॥
౨౦౫ ॥ భీరుప్రవాదాశ్శూరీయంతేయస్తుజీవతిధికింకరః ॥ మాగ్నశ్శత్రున్సమైర్హ్యైస్సోపస్యతాంత్యజ్యతాంభయం ॥ ౨౩౪ ॥
శయామహేభగవతాఃపృథివాన్యజీవితాః ॥ చుష్మావేపంబ్రహ్మలోకంవాపాప్రేమోయనిసాదితాః ॥ ౨౩౫ ॥ పున్దరాయఃకీర్తి
ంచానిహత్యాశ్రమమావే ॥ జీవితంవీరలోకస్యమోత్యైవమోవసవానరాః ॥ ౨౪౪ ॥ నకుంభకణాః
తాకుల్స్థందృష్ట్యాఽవీకగమివ్యతి ॥ దీప్తమానమివాసాద్యవతంగోజ్వలంయథా ॥ ౨౪౫ ॥ పలాయనేనచోద్దిష్టాఃపా
ణాఃరక్ష్యామహేవయం ॥ ఏకేనబహవోభగ్నాయశోనాశంగమివ్యతి ॥ ౨౪౬ ॥ ఏవంబ్రువాణంతంశూరమంగదంకన
కాంగదం ॥ ద్రవమాణాస్త్రతోవాక్యమూమశూరవిగహితం ॥ ౨౪౭ ॥ కృతంసకదనంఘోరంకుంభకణానరక్షసాన్స

భూనగలాగచ్ఛామోదయితేవీతపిహిసః॥౨౪౫॥సతావదుత్తావచనసంర్వేతేభేదేదిశఃభీమంభీమాక్షమాయాం
 తంద్యస్తావనరయూధపః॥౩౦౫॥ద్రవమాణాస్తుతేవీరాఅంగదేనవలీముఖః॥సాంతైర్వైవవాసుమానైశ్చతరస్స
 త్వేదివతితా॥౩౦౫॥ప్రమార్ద్రమపనీతాశ్చవామయపుత్రేణధీమతా॥అజ్ఞాప్రవీతాస్త్రుభ్యసంర్వేవానరయూధపః॥
 ౩౦౫॥ఋషభశరభమైందధూమనీలాఃకుముదసపేదగవాక్షరంభరాతాః॥ద్వివిదవసనవామయపుత్రముఖాస్త్ర
 రిశతరాభిముఖంరణంప్రయాతాః॥౩౦౫॥అతిశీమన్యుద్ధకాండే-చలోపస్తవీతమస్సగః. #####

తేనృతామహాకాయాశ్చుత్వాంగదవచస్తదా॥వైష్ణికంబుద్ధిమాసాద్యసంర్వేసంగ్వికాంతిః॥సముదీ
 రితవీర్యాశ్చసమూహోపితవిక్రమాః॥వర్తవస్థాపితావాత్సైరంగదేనవలీముఖః॥ప్రయాతాశ్చగతావార్ద్రంమరణేకృత
 నిశ్చయాః॥చక్రస్ఫుటములంయుద్ధంవానరాస్త్యక్తజీవితాః॥౩॥అథన్యత్రావృహతోకాయాస్సాసూనిమహంతిచ॥వా
 నరాస్త్రాన్లుముద్యవ్యసంభకణమభిద్రుతాః॥౪॥సకుంభకణాస్సంక్రద్ధోగదాముద్యవ్యవీర్యవా॥అర్యయామను
 హాకాయస్సమంతాద్వాప్యశీపద్రిపుతాః॥౫॥శతానిసప్రచాక్షాచనహస్పాశీచవానరాః॥ప్రకిణాశ్చేరలేఖామాకుం
 భకణైసపోధితాః॥౬॥పృథ్వీతాస్తాచదశశచమిశ్ర్రింశ్చక్షైవచ॥పరిశ్చిప్తవబాహుభ్యాంభానగవిపరీధావతి॥భక్షయ
 భృశసంకుడ్లోగరుడఃపన్నగానివ॥౭॥యశ్చేప్పేర్నిచనమాశ్వస్తాస్సంగవ్యవతతస్తతః॥వృత్తాద్రామాస్తాపారయస్త్రస్థ
 స్సంగ్వికామాద్ధీని॥౮॥తతఃపర్వతముత్పాస్సృజ్యవిదఃస్లవగవః॥దుదానగిరిశృంగభంబిలంబితవత్యేందః॥
 ౯॥తంసముఖ్యత్యేమయైవకుంభకణాస్సవానరః॥తమపాస్త్రామహాకాయంతస్సన్వేనవత్యేంద్రతా॥౧౦॥మమద్రా
 త్వాగజాంశ్చాపిరథాంతైవనగోత్రముః॥తాపాన్యానిరథాంపి॥౧౧॥పునశ్చాన్యధిరశ్శేరః॥౧౧౫॥తస్మైలవే
 గాభిహతంహతాశ్వంహతేనరథి॥రక్షసాంరుధిరగ్నిన్నంబభూవామౌధాధనంమహత్॥౧౨॥రథినోవానరేంద్రాణాం
 శతైఃకాలాంతకోపమైః॥శిరాంసిదతాంజహృస్సహసాభీమనిస్సదాః॥౧౩॥వానరాశ్చమహాత్మానస్సమత్వాత్ప్ర
 నహమీమా॥రథానశ్వాగజానుస్త్రాన్వాక్రసానభ్యసూదయ॥౧౪॥హనుమాత్తైలశృంగారీవృత్తాంశ్చవివి
 ధాః॥పహూ॥వవవకకుంభకణాస్సృశిరస్సంబరమాస్థితః॥౧౫॥తానిపర్వతశృంగారీశూతేనవచిభేదహ॥భగంజ
 వృక్షవవంచకుంభకణ్ణామహాబలః॥౧౬॥తతోహరీణాంతదనీకుమ్రందుదానీశూలంధితంప్రగృహ్య॥తస్థాతతో
 స్సాగ్రవతతేపురస్తావృహాధరాగ్రంహనుమాత్ప్రగృహ్య॥౧౭॥సకుంభకణాంకుపితోజహృవేగేనతైలోత్సభిమ
 కాయం॥సమయుభేతేనతదాభిహూతోమేదాద్రాగతోర్నిధిరావసితః॥౧౮॥సశూలమావిధ్యతటిత్సక్రాశంగిరి
 యథావజ్జ్వలితాగ్రశృంగం॥బాహ్వాంతరేనూపరిమాజహునగుహూలవలంక్రొంచమివోగ్రశక్త్యా॥౧౯॥సశూ
 లగ్నిష్ణుమహాభూజాంతరఃప్రవిహ్వాలశ్శోశితముద్యమన్ముఖాత్॥సనాదభీమంహనుమాత్సహహూపేయగారేమేఘ
 స్తనిరస్సవోపమం॥౨౦॥తతోవిహ్వస్సహసాప్రహృష్టారత్నోగతాస్తవ్యధితంసమీక్ర్య॥స్లవంగమాప్తవృత్తితాభ
 యారైఃప్రదుప్రపున్యయితికుంభకణాత్॥౨౧॥తతస్త్వనీలోబలవాత్పర్వస్థావయన్తులం॥ప్రవియైవతైలా
 గ్రంకుంభకణాయధీమతే॥౨౨॥తమావతంతంసంప్రేక్ర్యముష్టినాభిజహునహ॥ముష్టిప్రహారాభిహతంతతస్మైలా
 గ్రంవ్యతేర్యతనిమిష్ణులింగంసజ్జ్వలంధవపాతమహీతే॥౨౩॥ఋషభశరభానిలీగవాత్క్షాంగధమాదనః॥చంచలా
 నరశూరూలూఃకుంభకణముపాద్రవత॥౨౪॥తైర్వృత్తైస్తైరేనాదైముఃస్వభిశ్చమహాబలాః॥కుంభకణాంమ
 హాకాయంసర్వతోభిప్రదుప్రపున్య॥౨౫॥స్వర్యానివప్రహారాంస్తావేదయానోనవివృథ॥ఋషభాతుమహావేగం
 బాహుభ్యాంపరివస్వతే॥౨౬॥కుంభకణాభూజాభ్యాంకుపితోవనరవః॥నివపాతవఃభోభీమఃప్రముఖాద్వా
 తశోశితః॥౨౭॥ముష్టినాశరభంహర్యాజునానిలమాహవేఅజహునగవాక్షంతుతేనేంద్రరిపుస్తదా॥౨౮॥పాదే
 నాభ్యవనతుః॥స్త్రాస్త్రపాంగధమాదనం॥౨౯॥దస్త్రప్రహారవృత్తిరాముమహుశోశితోక్షితాః॥నిపేతుస్తేతుమేది
 న్యాంసేక్ర్యత్కృతవీరీకుతాః॥౩౦॥తేమవానరముఖ్యేషుపతితేషుమహాశ్వస॥వానరాణాంనహస్పాశీకుంభకణాం
 ప్రదుప్రపున్య॥౩౧॥తంతైలమివతైలాభాస్సంర్వేస్తవగవః॥సమారుహ్యసముఖ్యత్యదదంభశ్చమహాబలాః॥
 ౩౨॥తంసప్రదృశ్యేనైశ్చాపిముష్టిభిజానభిస్తథా॥కుంభకణాంమహాకాయంతేజఃస్పృశ్యేస్తవగవః॥౩౩॥సహ
 నరసమాప్తైర్ద్రావిదతపర్వతోపమః॥రరాజంగ్రవవ్యాఘ్రాగిరిరాత్మరుదైరివ॥౩౪॥బాహుభ్యాంవానరాణాన
 ర్వాప్రగృహ్యసుమహాబలః॥భక్షయామాససంకుడ్లోగరుడఃపన్నగానివ॥౩౫॥ప్రక్షిప్తాఃకుంభకణేనవత్త్రేపా
 తాశసన్నిభే॥నాసాపుటాభ్యాంజిణాగ్నిశ్శ్లాభ్యాంజైవవానరాః॥౩౬॥భక్షయభృశసంకుడ్లోహరీవర్వతస
 న్నిభః॥బంజవానరానర్వాసంకుడ్లోరాక్షసోత్తమః॥౩౭॥మాంసశోశితంస్లేదాంభూమింకుర్వగ్రాతృ

సః॥ చచారహరిస్తైస్యేనుకాలాగ్నిరవమూర్చితః॥ ౩౮॥ బ్రహ్మస్తాయథాశక్తః పాశహాన్త్యహంతకః॥ శూలహస్తః
భానంభ్యకుంభకర్ణోమహాబలః॥ ౩౯॥ యథాశుమారస్యరణ్యలిగ్రిష్టేనహతిహవః॥ తథావానరస్తైస్త్వానికుంభకర్ణో
విగదహతో॥ ౪౦॥ తతస్తేవధ్యమానాస్తుపాతయూథావినాయకాః॥ వానరాభయసంవిగ్నానినేమర్చిస్తరభ్యశం॥
౪౧॥ అనేకశోవధ్యమానాకుంభకర్ణేనవానరాః॥ రాఘవశరణంజన్మన్వగధితాఃఖన్నచేతసః॥ ౪౨॥ ప్రభాగ్నా
వానరాదృష్ట్యావజ్రహస్తమతాత్మజః॥ అభ్యధావతవేగేనకుంభకర్ణాంమహాహే॥ ౪౩॥ శైలశృంగంమహద్గ్రహ్య
వినదంత్యముహుర్ముహూః॥ తానీయకారాక్షసానార్యాకంభకర్ణావదానుగా॥ ౪౪॥ విశ్వేషతైలభిశరంకుం
భకర్ణాస్యమాధాని॥ ౪౫॥ సేనాభిహతోభ్యుధాంగిరశృంగేణమూఢని॥ కుంభకర్ణాప్రజజ్ఞావికోపేనమహాతాత
దా॥ ౪౬॥ సోభ్యధావతవేగేనవాతిపుత్రమువర్తణః॥ కుంభకర్ణోమహానాదస్త్రానీయకస్యవానరా॥ ౪౭॥ శూలం
సనజాతైరోమాదంగదేసమహాబలః॥ ౪౮॥ తమావతంతంబుద్ధాతుయ్యధమాగవిశారదః॥ లాఘవాన్వచయా
మానబలవాన్వానరమథాః॥ ఉన్నత్యైనసహసాతలెనోరస్యతాడయత్॥ ౪౯॥ సతేనాభిహతోకపాత్యముమో
హవలంపహః॥ ౫౦॥ సలభసంక్షోభలవామ్ముష్టిమావర్తయరాక్షసః॥ అవహస్తేనవిశ్వేషవిసంభ్రంశస్తవపాతహా॥ ౫౧॥
తస్మాద్భవపశాదూలేవినంజ్ఞేవతితేభుః॥ తచ్చులంసముపాదాయసుగ్రీవమభివదు॥ ౫౨॥ గుప్తమావతంతంసంపే
త్కృకుంభకర్ణాంమహాబలం॥ ఉన్నపాతదావీరస్సుగ్రీవోవానరాధిపః॥ ౫౩॥ పర్యతాగ్రంసముష్టివ్యవనూవిధ్యువ
హకంభః॥ అభిమద్రావవేగేనకుంభకర్ణాంమహాబలం॥ ౫౪॥ తమావతంతంసంపేత్కృకుంభకర్ణాఃప్లవంగమం॥ తస్థావి
కృతసర్వాంగోవానరేంద్రసముఖః॥ ౫౫॥ కపిశోణితద్ధాంగంభక్తయంతంప్లవంగమా॥ కుంభకర్ణంభిరంత్య
ప్యాసుగ్రీవోవాక్యమబ్రవీత్॥ ౫౬॥ పాతితాశ్చత్వత్వయావీరాశ్చకృతంకర్మమమరం॥ భక్షితానిచస్తానిపా
త్రంతేవరమయశః॥ ౫౭॥ త్వజితద్వానరానీకంపాకృతైఃకింకరిష్యే॥ సహస్రైశ్చకనిపాతంమేపర్యతనాగ్రరాక్ష
సః॥ ౫౮॥ తద్వాక్యంపారీరాజస్యసత్త్వత్వస్యసమస్థితం॥ శుశ్రావరాక్షసశామకాంకుంభకర్ణోబ్రవీద్యచ॥ ౫౯॥ ప్ర
జావతేస్తపాత్రస్త్యుతైఃవర్జరజస్పతః॥ శుశ్రేషారుషసంవన్నైకస్తాద్రజాసినానరం॥ ౬౦॥ సకుంభకర్ణాస్యవహో
నిశమ్యవ్యావిధ్యతైలంసహసాముమోచ॥ తేనాజహనోరసికుంభకర్ణంతైతేనజాగ్రేనసన్నిభేన॥ ౬౧॥ తతైచ్చలశృం
గంసహసావీక్షణంభజాంతరేతస్యతదావితాతతతోవిషెదుస్సహసాస్తవంగరక్షాకాశ్చాపిముదావినేనుః॥ ౬౨॥
సతైలశృంగాభిహతోభ్యుక్తపనాదకోపాచ్చవివృత్యవక్త్రం॥ వ్యావిధ్యశూలంచతటిశ్చక్రాశంచితహర్యృతవతే
ర్వధాయ॥ ౬౩॥ తతీకుంభకర్ణాస్యభజప్రవిధ్యంశూలంశీతంకాంచనధామజప్తం॥ క్షీప్రంసముష్ట్యన్యగృహ్యదో
ర్స్థావృంబభంజవేగేనహతోనిలస్థః॥ ౬౪॥ కృతంభారసహస్రస్యశూలంకాశాయసంమహత్॥ బభంజజానున్యారోప్య
ప్రహృష్టఃప్లవగర్భభః॥ ౬౫॥ శూలంభగ్నహనుమతాదృష్ట్యావానరవాహిని॥ హృష్టాననాదబహుశస్సర్వతశ్చాపిమ
దు॥ ౬౬॥ సింహనాదంచతేచక్రఃప్రహృష్టావనగోచరాః॥ మారుతింపూజయాంచక్రదృష్ట్యాశూలంతథాగతం॥
౬౭॥ సతత్తదాభగ్నమవేత్కృశూలంమకోపరక్షోధివతిర్మహత్తా॥ ఉత్పాట్యలంకామలయాతృశృంగంజహానుగ్రీ
నముపేత్త్వతేన॥ ౬౮॥ సతైలశృంగాభిహతోవిసంజ్ఞాపసాతభూమాయుధివానరేంద్రః॥ తంపేత్కృశూమావతంతం
సంజ్ఞంనేనుఃప్రహృష్టఃప్ర్యథయాతుథానాః॥ ౬౯॥ తమభ్యుపేత్యాచ్యుతఘోరవీర్యంసకుంభకర్ణోయుధివానరేం
ద్రం॥ జహరస్సుగ్రీవమభిప్రగృహ్యాయథానిలోమేఘమతిప్రవండః॥ ౭౦॥ సతంమహామేఘసికాశరూపముత్పా
ట్యగచ్ఛాద్ధాయాధికుంభకర్ణాః॥ ౭౧॥ జమేసుప్రతిమానయాపోమేరుర్యథాభ్యుద్భితఘోరశృంగః॥ ౭౨॥
తతస్తముత్పాట్యజగామవీరస్సంస్తాయమానేయధిరాక్షసేంద్రైః॥ శృణ్వన్నినాదంత్రిదశాలయానాంష్లసంగా
గరహావన్ప్రీతానాం॥ ౭౩॥ తతస్తమాదాయరదాసమేనేహరింద్రమిందోద్రవమింద్రవీర్యః॥ అష్టాహ్యతేనర్వ
మిందంపృతంపృతరాఘవంపైస్యమింద్రత్రయః॥ ౭౪॥ విదుశ్శితాంపాహినిద్వస్త్యావానరాణాంతతస్తతః॥ కుం
భకర్ణానస్సుగ్రీవంకృశీతంచాపివానరం॥ హనుమాంశ్చింతయామానమతిమాన్దారతాత్మజః॥ ౭౫॥ ఏవంగృహీతే
సుగ్రీవేకింకరవ్యంమయాభవేత్॥ యదైన్యాన్యాన్యాన్యాకర్తుంతతగ్రహీన్యానిసర్వదా॥ ౭౬॥ భూవానర్వ
తసంతాశోనాశయమ్యామిరాక్షసం॥ ౭౭॥ మయామాతేసంయతికుంభకర్ణైమహాబలేముష్టివీక్షణదేహి॥ విమోచితే
వానరపార్థివేవభవంతుహృష్టాఃప్లవగాస్సుమస్తాః॥ ౭౮॥ అత్రవాస్యయమపేక్షమోక్షంపాప్రప్నోతిపార్థివః॥
గృహీతోయంయదిభవత్త్రిదతైస్సానురేరతైః॥ ౭౯॥ మస్తేనతావదాత్మానంబుధ్యతేవానరాధిప॥ శైలప్రహారా
భిహతంకుంభకర్ణేనసంయగే॥ అయంముహూర్తాత్సుగ్రీవోలభ్యసంక్షోమహాహే॥ ఆత్మనోవానరాణాంచయత్సక్యం

తతః-రిష్యతి॥ ౭౯౫॥ మయా మోక్షితస్యస్యమగ్రీవస్యమహావృణః । అప్రితిశ్చ వేతా-ష్టాకీతి నాశశ్చ శాశ్వతః ॥
౮౦౪ ॥ తస్మాన్మహాతాంకాంక్షి ప్యేవికమంపాథి-వస్యశు । భిన్నంచపానానీకతావదాశ్చ సయామ్యహం॥
౮౦౫॥ శ్రేష్ఠవంశీంతయత్వాకుహూనామాన్యారతాత్మజః । భూయస్సం స్థంభయామాసవానరాణాంమహాదమాం॥
౮౦౬॥ సకుంభకణ్ఠోభవివేలం కాంస్సురంతమాదాయమహాకపింతం । విమానవర్త్యగృహగోపురస్థైః పుష్పాగ్నివ
ప్రేరవశీర్వమాణః॥ ౮౦౭॥ లాజగంధోదవప్రేక్షస్త్రివ్యమానశ్శతైశ్చైవైః । రాజమగ-స్యతీతత్వస్సంజ్ఞామాపమ
హాబలః॥ ౮౦౮॥ తతస్ససంజ్ఞామపలభ్యుక్తాన్పాన్యరీయస స్తస్యహజాంతరస్థః । అవేత్తమాణఃపురరాజమగ-ంవి
చింతయామాసమహుగ-వత్త్వా॥ ౮౦౯॥ ఏవంగృహీతేనకథంసామాతకస్యంమయాన్మపరితకు-మద్య । తథాక
రిష్యామియథాహరిణాంభవిష్యతీష్ఠంచహితంచకాట్యం॥ ౮౧౦॥ తతఃకర్తృశ్చైస్సహసాసమేత్యరాజాహరిణామమ
రేంద్రశకుంభిః॥ ఖైతత్త్వశోఽదశతైశ్చనాసాందదంతపాశ్యేషుచకుంభకన్ఠం॥ ౮౧౧॥ సకుంభకణ్ఠోమృతకణానా
సోవిధారితస్తేనవిమదితత్పూరితోమాభిభూతఃక్షుతజాద్ర-గాత్రస్యగ్రీవమావిధ్యపివేషభూమా ॥ ౮౧౨॥ సభూతలే
భీమబలాభివస్త్సమరారిభిస్తైరభిమాన్యమాజఃజగామఖంవేగవదభ్యుపేత్యపునశ్చరామేణసమాజగామ॥ ౮౧౩॥ కణా
నాపావీసాన్మకుంభకణ్ఠోమహాబలఃరరాజశీలైస్సింహిఃప్రసవజైరివ ॥ ౮౦౪ ॥ శోశేతాద్యోఽనుమహాకాయో
రాక్షసోభీమవికమః॥ యుద్ధాయాభిమఖోభూయోమనశ్చశ్రేష్ఠమహాబలః॥ ౮౦౫ ॥ అనుద్వాహ్యోఽతీత్సారిశుకుభరా
వణానుజః॥ నీలాంజనచయప్రభ్యుస్సంసర్థ్యవతోయదః ॥ ౮౦౬ ॥ గతీమత్యక్తాసురరాజశత్రుఃకోధాత్పూరిమద్రా
వరణాయభూయః । అనాయుధోస్థినివింత్యరాద్యోఽఘోరంతదామగ్గరమానసాద ॥ ౮౦౭ ॥ తతస్సపుర్యాన్యహ
సామహాజానిషు-గ్రహితద్వానరరైస్సముగ్రం । బభక్షురత్నోయనికుంభకన్ఠః ప్రజాయగాంతాగ్నిరివప్రదితః ॥
౮౦౮ ॥ బుభుక్షితశ్శోణితమాంసగృధ్మఃప్రవిశ్యతద్వానరరైస్సముగ్రం । చఖాదరథ్నాంసహరింపితోచాన్యథాంశ్వ
మోహాద్యనికుంభకన్ఠః॥ ౮౦౯ ॥ యతైవమృత్యువారతేయగాంతేనభక్షయామాసహరింశ్వముఖ్యాః॥ ౮౧౦॥ ఏకం
ద్యేత్రీభవనాఃకుర్విధోవానరాఃసహరాక్షసైః । సమాదామైకహస్తేనచవిత్తవత్సరన్మఖ ॥ ౮౧౧ ॥ సంప్రసృ
పంస్తదామేదశ్శోణితంచమహాబలఃపశ్యమానోసగేంద్రాగ్రైర్భుక్షయామాసవానరాః ॥ ౮౧౨ ॥ తేభ్యమాణా
హరయోరామంజగ్నుస్తదాగతిం ॥ ౮౧౩ ॥ కుంభకణ్ఠోభ్యుతంకుర్విష్ణకపిఃఖాదప్రధావతి॥ ౮౧౪ ॥ శతాసనస్తచా
స్యోచవితశ్చక్రింశ్చక్రతైవచ॥ సంపరివృజ్యహాహుభ్యాంధన్వవిరధావతి ॥ ౮౧౫ ॥ తస్మిన్కాలేనుమిత్రాయాఃపు
త్రైఃపరబలాదఃసఖి చకారలక్ష్మణఃకుర్విధోయద్దంపరపురంజయః ॥ ౮౧౬ ॥ సకుంభకణ్ఠఃస్యశరాశరీరేన చవీర్య
బాహుఃప్రభూనాదజేబాహావిససజఃచలత్కులః ॥ ౮౧౭ ॥ అలిక్తమృతసామిన్రింకుంభకణ్ఠోమహాబలః॥ రామమే
వాభిమద్రావదారయన్నివమేదీనిం ॥ ౮౧౮ ॥ అశ్వదాశరథీరామోద్రమస్త్రంప్రయోజయత్ ॥ కుంభకన్ఠస్సప్తమృ
దయేససజఃశీలాంచ్చరాః ॥ ౮౧౯ ॥ తస్యరామేణవిధస్యసహసాభిప్రధావతః । అంగారమిత్రాయఃకుర్విధస్యము
ఖాన్నిత్యేరుర్వివసః॥ ౮౨౦ ॥ రామాస్త్రవిధ్యోఽఘోరంవై నదగ్గాక్షనపుంగవః । అభ్యుధావతసంకుర్విధోహరింవిద్రా
వయోరణే॥ ౮౨౧ ॥ తస్యోరసినిమగ్నాశ్చశరబాహువిణానసః । హస్తాన్పాపిపరిభృష్టాపహతోర్వాన్వంమహాగదా॥
ఆయుధానిచనర్వాణివిపాగీర్భ్యతభూతలే ॥ ౮౨౨ ॥ సవిరాయుధమాత్సరేయదామేనేమహాబలఃమన్విభ్యాంచ
రణాభ్యాంచచకారకదంబమాల్ ॥ ౮౨౩ ॥ సహజైరతివిధ్ధాంగఃక్షుతజేవముక్షితః॥ దుధిరంప్రతిసుసాగివగిరిఃప్రసృ
పం॥ ౮౨౪ ॥ సతీవ్రేణదశోపేనరుధిరేణచమూర్ఛితః । వానరాగ్గాక్షసాన్యథాక్షాదవిపరధావతి ॥
౮౨౫ ॥ అశ్వశృంగంసమామధ్యభీమంభీమవరాద్రమః॥ చిత్తేపరా మముద్విక్తబలానంతకోపమః ॥ ౮౨౬ ॥ అపా
స్తసంతరారామస్తప్రభిప్రైరజహ్నుః॥ శతైఃశాంచనవితాగ్నింవైశ్చిత్తేదపురుషమఘః॥ ౮౨౭ ॥ తస్మైరశీఖరా
కారంద్యోతమానసుప్రశ్రయః । ద్యౌశ్చతేమానరేంద్రాణాంపతమానమపాతయత్ ॥ ౮౨౮ ॥ తస్మిన్కాలేనధర్మా
త్పైలక్ష్మణోవాక్యమబ్రవీత్ ॥ కుంభకణ్ఠవధేయక్తోయోగాఃపరిహృత్తాఃకలహాః॥ ౮౨౯ ॥ వైవాయవానరా
నాగిజన్మాపిజానాలిరాక్షసాః॥ మత్తశ్శోణితగంధేనస్వాఽపరాంశ్చైవభాదతి ॥ ౮౩౦ ॥ సాశ్వేనమధిరోహంతు
సర్వేతేవానరస్తభాః॥ యుధపాశ్చయథాముఖ్యాప్రిస్థంత్యస్ససంమంతతః॥ ౮౩౧ ॥ అప్యయంతురతిఃకాలేనరు
ధారప్రవీడితః॥ ప్రపతగ్గాక్షసోభూమానాన్యాఃహన్యాత్స్థవంగమాః ॥ ౮౩౨ ॥ తస్యతద్వచనశ్శుభ్రావరాజ
పుత్రస్ససేవతః॥ తేనమారురుహుమృగస్థాఃకుంభకణ్ఠంస్తవంగమాః ॥ ౮౩౩ ॥ కుంభకణ్ఠస్తనంకుర్విధస్యమారు
ధఃస్థవంగస్తైః । వ్యధానయత్తావేగేనమస్తహస్తీవహస్తీపాః॥ ౮౩౪ ॥ తాదృష్ట్యాన్యథాతాదరామోదృష్టా

యమిరాక్షసఃసముత్పాతవేగేనధనురుత్తమమాదతే || ౧౨౦౪ || కోరతథామేక్షణావీరోధధాహస్తివశమే
మా || రాఘవోరాక్షసంరోమాదభిమదాసవేగితః||యూధపాహామయనర్వాకకుంభకణభయూర్ధితా||
౧౨౦౫ || సచాపమాదాయభుజంకకల్పంధృగజ్యమగ్రంతపనీయచిత్రం | హరీణసమాత్సవస్యసముత్పాతరామోనిబ
ద్ధోద్రమరూణబాణః || ౧౨౦౬ || సవానరగత్రైస్తప్తవృతఃపరమమజయః | లక్ష్మణానుచరోరామస్సంప్రతస్థిమహాబ
లః||౧౨౦౭||సదదభామహాత్మానంకీర్తితమరిందమంశోణితాస్థితనర్వాంగంసంభకణాంసమహాబలం || సర్వాసను
భిధావంతయథారావృద్ధిశౌకజంమూగదమాణంహరీకృద్ధంరాక్షసైఃపరివారితం || వింధ్యసందరసంతాశంతాం
శనాంగదభూషణం|ప్రవంతరుంధిరంవత్ప్రొద్వమఃమేఘమివోన్మితం|| ౧౨౦౮ || జిహ్వయావరితహ్యంతంశోనీతంశోణి
తేక్షణం| మృద్నంతంవానరానీకంకాలాంతయమోవమం|| ౧౨౦౯ || తంధృష్ట్యాగృహ్యనశ్రేష్ఠంప్రదీప్తనలవదాసం|
విష్పరయామానతరాదాన్యుకంపురుషవభాః||౧౨౧౦||సతస్యబాపనిఘాతాతుఃపితౌరాక్షసవభాః|అమృత్యమా
ణస్తంఘామమభిమదాసరాఘవం|| ౧౨౧౧ || తతస్తుపాతోద్ధతమేఘకల్పంభుజంగంబోద్ధమభోగబాహుం | తమా
వతంతఃధరణీధరాభమవాచరామోయభిసంభకణం|| ౧౨౧౨ || అగచ్ఛరక్షాసమావివదమస్థితోహంప్రగృహీత
చాపః|అవేషానూంశక్రసవత్తరామంమయమువహూరాదృష్టమితాచేతాః||౧౨౧౩|| గామోయమివిజ్ఞాదజహాన
పిక్వతస్యనం | అభ్యాధావతసంకుద్ధోహరీకవిద్రావయకరిణే || పాతయన్నివసన్వేషాంహ్యవయానివశాసాం||
౧౨౧౪||ప్రహాస్యదిక్వతసంభీమంసమేఘస్తరితోవమంకుంభకణోహమహాతేజారాఘవంవాక్యమబ్రవీత్||౧౨౧౫|| నా
హంవిరాడోవజ్జయోనకబంధఃఖిరోనచ|సవాలీనచమూరివఃకుంభకణోహమహాగతః|| ౧౨౧౬ || వశ్యమేముద్గర
సైరంసర్వకాలాయసంమహత్|అసన్ధిజితాదేవాదానవాశ్చేపురామయా|| ౧౨౧౭ || వికణానావజ్జరిమాంనా
వజ్ఞాతుంత్వమహాసస్వల్పావిష్టినమేషాదాకణానాసావిశాశనాత్ || ౧౨౧౮ || దర్శయేత్త్వాసకామాబవీర్యంగా
త్రైమ్యమేలఘుతతస్తాన్వంభక్షయివ్యామిద్యుష్టహరుమపిత్రమం|| ౧౨౧౯ || సకుంభకణాస్యవదోశవ్యరాఘస్సుపుం
భావినసజజబాణాః|త్రైరాహతోవజ్రసమగ్రవైర్తర్జునుఘృణేనవ్యసత్సేమరాః|| ౧౨౨౦ || మైస్సయత్రైస్సాల
వరాన్యత్తావాలీహతోవానరపుంగవశ్చ|తేకుంభకణాస్యతదాశీరేవజ్యోసమానవ్యతయోఽప్రచక్షుః || ౧౨౨౧||
సనారిధారాశ్చవనాయకాన్ప్రాణిబిభాశరీరైఃకుంహంబ్రశేత్రుః | జహానరామస్య శరవ్రవేగం వ్యాపిధ్యతంముద్గర
ముగ్రవేగం || ౧౨౨౨ || తతస్తురక్షఃక్షతజానులిప్తంవిరాసినందేవమహావహూనాం | వివాద్యతంముద్గరముగ్రవేగం
విద్రావయామానచమూంహరీణాం|| ౧౨౨౩ || వాయుప్యమానాయతతోవరాశ్రుంరామఃప్రదిక్షేపనిశాచరాయ|
సముద్గరం తేనజహానబాహుంసంకృత్రబాహుస్తుమలంసాద ||౧౨౨౪|| సతస్యబాహుగిర్యంకకల్పస్సమదరోగా
ఘవబాణకృత్తః|పపాతతస్మిన్హరీకాబైవ్యేజహానతాంవానరాహసీనిచ || ౧౨౨౫ || తేవానరాభగృహతావశే
షాఃపర్యంతమాశ్రిత్యతదావివజ్ఞాః | ప్రసేవితాంగందదృశుస్సుఘోరంసరేంద్రరక్షోధివసన్నిపాతం ||౧౨౨౬|| సకుం
భకణోహశ్రునికృత్రబాహుర్వహోన్యైర్లాగ్రవాచలేంద్రః | ఉత్పాటయామానశరేణ్యక్షంతోభిమదాసవరణే
సరేంద్రం || ౧౨౨౭ || సతస్యబాహుంసహసాలవృక్షంసమవృతపన్నగభోగకల్పం | వింధాశ్రుయైత్రేనజహానరా
మోబాణేనజాంబూనవచిత్రితేన ||౧౨౨౮|| సకుంభకణాస్యభుజోనికృత్తః|పపాతభూమాగిరినన్యైశశః|దేవ్యనూనో
భిజహానవృక్షోతైలాంఘ్నిలావానరరాక్షసాశ్చ ||౧౨౨౯|| తంధిన్యబాహుంసమవేక్ష్యరామస్సుచావతంతంసహ
సానంతం | ద్వావధానంబంధోనితాద్రగ్వహుద్విచ్ఛేదపాకౌయధిరాక్షసస్య||౧౨౩౦|| తాతస్యసాక్షాదనిశోదశశ్చ
గిరీగనుశ్చైవసమహాణావచలంకాంవసేనాకపిరాక్షసానాంవివాదయంతావినిపేతతుశ్చ||౧౨౩౧||నికృత్రబా
హుర్నికృత్రపావోవిదార్యవక్త్రంబదబామహాభం | మద్రావరామంసహసాభిగర్జితరాహుర్యథా చంద్రమివాంత
రితే ||౧౨౩౨||అపూరయత్రస్యముఖంతితాన్తైరీరామశ్చరైవైశవపిన్ధపుంజైః | సహూణావక్త్రోనశశాకవస్తుంసుకూ
జకృచ్చేరీణమమోహచాపి||౧౨౩౩||అక్రాదదేసార్యమరిచితల్పంసంబ్రహ్మదండండాంతకకాలకల్పం | అరిజ్యమైంద్రనిశి
తంసుపుంఖంరామశ్శరంమూరతతుశ్చవేగం ||౧౨౩౪|| తంవజ్రజాంబూనచచారుపుంఖంప్రదిప్తమార్యజ్వలనప్రశాశం|
మహేంద్రవజ్రాశరనిఖిల్యేవేగంరామఃప్రదిక్షేపనిశాచరాయ ||౧౨౩౫ || ససాయరోరామవబాహుచోదితోదశస్య
భాసాదశసంప్రతాశయం|ససామత్రైశ్వానరదీప్తదర్శవోజగామశక్త్యాశరీపీవృత్తికమః || ౧౨౩౬ || సతస్యహావర్త
కూటస్సభంవిప్రత్రదంష్ట్రం|చలచారుకుండలం | చకతకర్తృధివత్యేరస్తథాయత్రైవవృత్రస్థపురాపురందరః ||
౧౨౩౭||కుంభకణాశిరోభాతికుండలాలంకృతంమహత్ | అదిత్యేభువి తేరాత్రోమధ్యస్థత్వవంద్రమాః || ౧౨౩౮||త

ద్రావిడుబాణాభిమాతంపతి-తరత్కృతిఃపర్వతస్సన్నకాశం । బభంజవర్యాగృహగోపురాణీప్రాకారమున్మంథమపాత
యన్మ ॥౧౫౮౫॥ స్వపతతుం-ంభకణో-ధస్వకాయేననిపాతయన్ ॥ స్వవగమానాంకోట్యశ్చపరితస్సంప్రధానతాం॥
౧౫౮౬॥ తచ్ఛాచికాయంహిమవత్ప్రకాశంకృతస్తేయనిధోపపాత । గానీశస్వరాస్త్రిసవరాన్ముజంగామృతమద-
భూమిచతదాదివేత ॥౧౬౦౪॥ తస్మిన్కాహతెభ్యాన్కాణదేవతౌగ్రీనుహుభిలేనయతికుంభకణే ॥ చపాలభూహృమ్మి
ధరాశ్చసర్వేహృన్మదేహాన్మములంప్రణేమః ॥ ౧౬౦౫॥ తత్తస్యదేవపీఠమపిఠపన్నగాన్పురాశ్చపాతానిమవన్మ
గుహ్యకాఃసయన్గంగంధర్వగణానభోగతాఃప్రహపీఠారామపరాక్రమేణ ॥ ౧౬౦౬॥ తత్తస్యతేజస్వవధేనఘరిణా
మనస్వివో వైరీయుతంబజాంధవాః । వివేచయన్మైవ్యకథితారఘూత్తమం హరింసమీత్యైవయథాసురాన్ ॥
తాః ॥౧౬౩౪॥ సదేవలోకస్యతమోనిహత్యసూర్యోయథారాహుముఖాద్విముక్తఃతథావ్యభాసిన్మమివానరోఘోనిహ
త్యోరామాయాధికుంభకణః ॥ ౧౬౩౫॥ ప్రహుషమీయుర్భూహవన్మవాసరాఃప్రబుద్ధపద్మప్రతిమైరివానవైః । అపూ
జయిరాఘవమిష్టభాగినంహతేరిపాధీమభిలేహరానదే ॥ ౧౬౩౬॥ సమంభకణంసురసంఘమన్ద్రసంఘపాత్యయు
ద్ధేవపరాజితశ్రేయంసనందమాత్సభరతాగజ్జేతలేమహేసురంవృత్రిమామరాధిపః॥౧౬౩౭॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-
న స్వప్నీతమస్సగః.*****కుంభకణంహతంద్వస్త్రాన్వరాఘవేణమహాత్మనారా
క్షసారాక్షసేంద్రాయరావణాయస్యవేగయన్ ॥ ౧ ॥ రాక్షసకాలసంకాశస్సంయక్తఃకాలర్క్షణావిదాగ్రాన్యవాన
రీంసేనాంభక్షయత్త్వాదవానరాన్ ॥౨॥ ప్రవేతిత్వాముహూర్తంచప్రకాంతోగమతేజసా । కాయేనాదాప్రవీప్తేన
సముద్రంభీమదర్శనం॥నికృతకంతోరుభుజోవిక్షున్నరుధిరంబహు । రుక్మాద్వాన్రంశరీరేణంకాయాఃపర్వతోపమః ॥
కుంభకణస్తవభ్రాతాకాకుత్స్థతరపీడితః । లగంజభూతోవికృతోవాదవద్దత్తవద్రుమః ॥౩॥ తేనృత్యాన్వహతంసం
ఖ్యేకుంభకణంమహాబలంరావణోక్తసంతప్తాముమోహచపపాతప ॥౪॥ పితృవర్మోనిహతంద్వస్త్రాన్దేవాంతకనరాం
తన్ ॥శ్రీరాక్షానికాయశ్చపరుదుశ్శృంపిడితాః ॥౫॥ భ్రాతరంభహతంద్వస్త్రాన్వరామేణాన్వీక్ష్యకర్షణామహూదర
మహాపార్శ్వోక్తకాక్రాంతౌబభూవతుః॥౬॥ రణఃకృచ్ఛాత్సమాసాద్యసంజ్ఞాంరాక్షసపుంగవః । కుంభకణవధా
ద్దీవోవిలంబససరావణః॥౭॥హవీరీరీపుదర్శుక్మకుంభకణమహాబలః । త్వంహంవిహేయవైవైవాద్యాతోసియమసాద
నం ॥౮॥ మమశత్రుమనస్థృత్యేబాంధవానాంమహాబల । శత్రుమైన్యంప్రతాప్యైశస్త్ర్యంమాంసంభ్యజ్యగచ్ఛసి॥౯॥
ఇదానీఖిల్వహంసాస్త్రియస్యమేదక్షిణోభుజఃప్రతితోయంసమాశ్రిత్యనవిభేదిమసరామరాన్ ॥౧౦॥ కథమేవంవిధోపి
రోదేవదానవదర్శహః । కాలాగ్నిరుద్రప్రతిమారణేరామేణవైహతః ॥౧౧॥ యస్యతేవజ్రనిష్పహేనకుర్యాద్వ్యవసం
సదానకథంరామబాణాతఃప్రమత్తంసమహితలే॥౧౨॥ తేదేవగణాస్సాద్భవ్యుపిధిగఃకేస్థితాః । నిహతంత్వాన్రణే
దృష్ట్యానినంధితప్రహపీఠాః ॥౧౩॥ ధ్రువమన్వైవసంహృష్టాలబ్ధిలక్ష్యాన్ద్రవంసగమాః । అరోక్ష్యంతిహిమగ్రాణీలంకా
ద్యారాణీసర్వతః॥౧౪॥రాజ్యేననాస్త్రిమేకార్యంకింకరిష్యామిసీతయాకుంభకణవిహీనస్యజీవితేనాస్త్రిమేరతిః॥ ౧౫॥
యద్యహంభ్రాతృహంతారంసమాన్వియుధిరాఘవం । నమమేమరణంశ్రేయోనచేదంవ్యర్థజీవితం ॥౧౬॥ అత్యైవతం
గమిష్యామిదేశంయత్రానుజోమమ । నహిభ్రాతృహంసముత్పృజ్యక్షణంజీవితముత్సహే ॥౧౭॥ దేవాహిమాంహసి
వ్యంతివృష్ట్యాన్పురాన్వాపకారిణం । కథమింద్రంజయిష్యామికుంభకణహతేత్యయి ॥౧౮॥ తదిదంమాదమప్రాప్తంబిభీ
షణవచశ్శుభంయదజ్ఞానాన్యాయతస్యనగృహీతంమహాత్మనః॥౧౯॥ విభీషణవచోయావతుంభకణాప్రహస్తయోః ।
వినాశోయంసముత్పన్నమాంప్రీతయతిదానుణః ॥౨౦॥ తస్మాయంకర్తవ్యంప్రాప్తవిపాకోమమశోకః । యష్యయా
ధార్మికశ్రీర్మానసరస్తేవిభీషణః॥౨౧॥ఇతిబహువిధమాకులాంతరాత్కృపణమతీవలవ్యకుంభకణం । స్వపతదగ
తతాననోభృతార్తప్రమమమింద్రపుంహతేరివిదత్సా ॥౨౨॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే అష్టవష్టిరమస్సగః. *****
ఎవంవిలపమానస్యరావణస్యమరాత్మనః । శుక్రత్వాశోకాభితప్తస్యశ్రీతిరామకాయబ్రవిత్ ॥౧॥ఏవమేవమహా
వీర్యోహతోనస్తాతేమధ్యమః । నమనత్పురుషారాక్షణీవిలపంతియథాభిహా ॥౨॥ నూనంత్రిభువనస్యాపిపర్యాప్తస్త్య
మసిప్రభోనకస్తాత్పాన్వికృతవశోచస్యాత్పానమీదృశం॥౩॥బహుదత్రాస్త్రితేతక్షికవచనయోగధనుః । సమాద్రఖ
రసంయక్తోరథోమేమస్సనోమహా ॥ త్వయానకృద్విశ్వత్యైరిణితేస్తాదేవదానవాః । ససర్వాన్యధసంపన్నోరాఘ
వంశాన్మమర్షసి ॥౪॥ కామంతిప్రమహారాజనిగమిష్యామ్యహంరణం । ఉద్ధరిష్యామి తేతర్హూగంగరంజవన్నగాని ॥
౫॥శంబరోదేవరాజేనసరకోవిష్టునాయథాతథాద్యశయితారామోమయాన్యధిపాతితః ॥౬॥శుక్రత్వాశ్రీతిరసోవా
క్యంరావణోరాక్షసాధిపః । పునజాతమిమాత్సానంమస్యతేకాలవపీడితః॥౭॥ శుక్రత్వాశ్రీతిరసోవాక్యందేవాంతకన

శ్చత్రరాక్షసపుంగవాః || ౫౨౪ || రాక్షసాశ్చత్రైస్త్రిత్యైర్భిముకపిసుంజరాః | శూలముద్గరఖడ్గశ్చబిఘ్నః ||
 సైశ్చత్రక్షిప్తిః || ౫౨౫ || అన్యోన్యంపాతయమానుఃపరస్పరజయైః | రిపుశోణితద్దాం గాస్త్రతవానరాక్షసాః ||
 ౫౨౬ || తత్రైతైర్శ్చఖడ్గైశ్చ విష్ణుప్రేమాణిరాక్షసైః | ముహూర్తేనావృతాభూమి రభవచ్ఛోణితాట్లుతా || ౫౨౭ ||
 పీఠాపర్వతాకారైరశోభిరమిదానైః | ఆసిన్వసుమతిపూర్ణాతదాయుధమదాన్వితైః || ౫౨౮ || ఆక్షిప్తాఃక్షిప్తమా
 కౌశ్టభగ్నశూలాశ్చవానరైః | పునరంతైస్తథాచక్చుర్రాసన్న్యాయుధమచ్ఛతం || ౫౨౯ || వానరావానరైరేవజ
 ఘ్నునైరజసిచరాః | రాక్షసాకాక్షునైరేవజఘ్నునైవానరాఅపి || ౫౩౦ || ఆక్షిప్తవశిలాస్త్రేపాంఞజఘ్నురాక్షసా
 హర్షిణః | తేహంబాచిప్తవ్యతస్త్రాణిజఘ్నురత్రూంసీవానరాః || ౫౩౧ || నిజఘ్నుత్వైలశూలాస్త్రైర్భిదుశ్చపిరస్పరం |
 సింహనాదాన్వినేదుశ్చరణేవానరరాక్షసాః || ౫౩౨ || భిన్నవర్మతమత్రాణారాక్షసావానరైర్వృతాః | రుధిరంప్ర
 సృతాస్త్రతరససారమివదుగ్ధిమాః || ౫౩౩ || రథేనచరథంబాపివారణైవైవవారణం | హయేనచహయంకేచిజఘ్ను
 ర్వానరారణే || ౫౩౪ || ప్రహృష్టమనసస్సర్వేప్రగృహీతమనశ్చిలాః | హరయోరాక్షసాకాక్షుదుర్జైస్తేషుపశు
 కాభిభిః || ౫౩౫ || తద్యుధమభవద్ధ్వంసరంతోవానరసంకులం || ౫౩౬ || యురప్రైరధవంత్రైశ్చభల్లైశ్చనితైశ్చత్రైః |
 రాక్షసావానరేంద్రాణాంవిచ్ఛిన్నపాదపాణిలీలాః || ౫౩౭ || విక్షిణైఃపర్వతాస్త్రైశ్చదుర్జైశ్చపైర్వసంయుగైః |
 హస్తైశ్చపిరత్రూభిర్దుర్జామావసుధాభవత్ || ౫౩౮ || తేవానరాగర్విరహృష్టచేష్టాస్సంగ్రామమాసాద్యభయంవి
 మువృత్తి యుద్ధంతునర్వేనహరాక్షుస్తైర్వానాయుధాశ్చక్రగ్రదీనసత్వాః || ౫౩౯ || తస్మైప్రవృత్తైశ్చమలేమిమదే
 ప్రహృష్టమాణేషుపశిముఖేషుపాన్యమానేషుహరాక్షసేషుమహద్దయోదేవగణాశ్చనేమః || ౫౪౦ || తతోహయం
 మారుతతల్పలవేగమారుహ్యతక్రింశితాంప్రగృహ్య | సరాంతకోవానరరాజైన్యం మహేణవంమీనశ్చవానివేశ ||
 ౫౪౧ || సవానరాణాం ప్రతతాపవీరపాపాగ్రీసేనదీప్తేవనిర్విభేదా | మక్తణేనేంద్రవిపుర్యహత్వా జఘ్నంతైన్యం హరిపుం
 గవానాం || ౫౪౨ || దదృశుశ్చమహత్త్వానంహయప్త్యైప్రతిష్ఠితం | చరంతంహరిస్తైస్సేషువిద్యాధరమహద్దయః || ౫౪౩ ||
 సతస్పద్యుతశేమాగ్రీమాంసశోణితకర్దమః | పరితేజవర్వతాకారైర్వానరైరభినంవృతః || ౫౪౪ || యావద్విక్రమ
 తుంబుద్ధించక్చిష్టవగపుంగవాః | తావదేతానతిక్రవ్యనిర్విభేదసరాంతకః || ౫౪౫ || జ్వలంతంపాగ్నిసముద్యమ్యసం
 గ్రామగ్గేనరాంతకః | దదాహహరిస్తైన్యానసనాసివవిభావమః || ౫౪౬ || యావదుత్పాతయమానురవ్యత్రోకై
 లాహవనోకసః | తావత్ప్రాసహరాఃపేతుర్యజక్రత్రాశ్చవాచలాః || ౫౪౭ || దిక్షునర్వాసుబలవాణివచచారనరాంత
 కః | ప్రహృష్టానర్వతోయధ్దేపాగ్నివృహ్నలయేథానిలః || ౫౪౮ || సశేకుర్ధావతితుంవీరాన్సక్తాతుంస్సంజితుంభయా
 త్ | ఉత్పతంతంస్థితంయూతంసర్వావివాధపీర్వవాణా || ౫౪౯ || ఏకేనాంతకత్వేనపాగ్నినాదిత్యేతేజసా | భిన్నా
 నిహరిస్తైన్యానిసితుధారణీతతే || ౫౫౦ || పత్రనిష్టువనద్యశంపాగ్నిసన్యాభినిపాతసం | సశేకుర్యానరాన్సన్ధిం తేవి
 నేదుర్మహాశ్వసం || ౫౫౧ || పతతాంహరిస్తైన్యానూపాణిప్రవతాశిరే | పత్రభిన్నాగ్రకూటానాంనైలానాంపత
 తామివ || ౫౫౨ || యేతుపూర్వంమహత్ప్రాసంకుంభకణ్డేనపాతితాః | తేస్సప్తావానరశ్రేష్ఠాస్సగ్రీవముపతస్థితే || ౫౫౩ ||
 విపేక్షమాణస్సగ్రీవోదదర్శనవారిహినిం | సరాంతకభయత్రస్తాంవిద్రవంతీమితస్తతః || ౫౫౪ || విమృతాంహారిహిని
 దృష్ట్యాసదదర్శనరాంతకం | గృహీతప్రాసంమాయాంతంహయప్త్యైప్రతిష్ఠితం || ౫౫౫ || అధోవాచమహతేజాస్స
 గ్రీవోవానరాధిపః | కుమారమంగదవీరంతక్రతుల్యపరాక్రమం || ౫౫౬ || గచ్ఛత్సంరాక్షసంపిరోయోపాశుతగ్రహ
 స్థితః | క్రూభయంతంహరిబలంక్షిప్తంప్రాశైర్వియోజయ || ౫౫౭ || సభద్రుర్వవసంశుత్యానిష్ఠపారాంగదస్తతః | అ
 నీకాస్త్రేషునంకాకాస్త్రేషునీకానివాంశుమా || ౫౫౮ || శైలసంఘాతసంకాశోహరిణామిత్రమొంగదః | రరాజాంగ
 దసన్నద్ధస్సభాతురివపర్వతః || ౫౫౯ || నిరాయధామహతేజాఃకేవలంబధంస్త్రైర్వాణా | సరాంతకమభిక్రవ్యవాలిపు
 త్రోబ్రవీద్యవః || ౫౬౦ || తిష్ఠకింపాశుత్రైరేభిర్మరిభిస్త్యంకరివ్యసం | అప్రేక్షవజ్రసమస్పర్శంప్రాసంక్షిపమమో
 రసి || ౫౬౧ || అంగదస్యవశశ్చృత్యాప్రమకోధనరాంతకః | సందశ్యదశనైరోత్థంవిశ్రేష్టస్యభజంగవత్ || ౫౬౨ || అభి
 గమ్యంగదకుంభోద్ధోవాలిపుత్రంసరాంతకః | ప్రాసంసమావిధ్యతదాంగదాయపముష్ణైలంతంహపాశ్చగ్నజః || ౫
 వాలిపుత్రోరసివప్రకత్వేభభూవభగ్నిస్యవతశ్చభూమా || ౫౬౩ || తంప్రాసమాలోక్యతదావిభగ్నం సువణాశ్చ
 త్తొరగభాగకల్పం | తలంసముద్యమ్యసంవాలిపుత్రమరంగమంతస్యజఘ్నసముత్సా || ౫౬౪ || నిమగ్నతాలమృత్పితౄ
 క్షితారోహింసంతజహ్న్వాచలసన్నికాశః | సతస్యవాజీనిపహతభూమాతలప్రచారేణిశీర్ధమాధా || ౫౬౫ ||

సరాంతకఃకోధవశంజగామహతంతురంగంపతితంబిత్కృ | సమప్తిముద్యమ్యమహాపుత్రావోజహానశ్చైయన్గవాలిపు
 త్రమ్ || ౯౪౪ || అథాంగదోముప్తివిభిన్నమూధాఽనుసాగ్రవతీత్రయంధిరంభ్యశోష్ణం | ముహుర్విజజ్జ్వాలముమోహచా
 పినంజ్ఞాంసమానాద్యవిసిత్తియేజ || ౯౪౫ || అథాంగదోవజ్రసమానవేగంసంపద్యమ్యుప్తింగిర్యృంగకల్పం | నిపాత
 యామాసతదామహత్త్వానరాంతకస్తోరసినాలిపుత్రమ్ || ౯౪౬ || సమప్తినిష్పిష్టవిభిన్నవత్సజ్వాలానమహాచ్యోభితద్వి
 గాత్రః | సరాంతకోభూమితలపతయథావలోవజ్రనిపాతభగ్నుః || ౯౪౭ || అథాంతరిశ్చేంద్రదశోత్తమానాంగనా
 కసాంతైవమహాప్రతాపః | బహువత్ప్తిన్నిహితేద్ర్యవీరేనరాంతకవాలిమతెనసంభ్యై || ౯౪౮ || అథాంగదోహమ
 మనఃత్రహర్షణంమమగ్ధరంతల్మృతవాఽహిమిక్రమం | విసిత్తియేనావ్యతివీర్యమృతమఃపునశ్చయద్దైవబహువహషిఁ
 తః || ౯౪౯ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - ఎకోససప్తతిమస్కంధః. *****

సరాంతకంహతంద్యుష్ట్యామకుశువైఽయురవఃఖాః | దేవాంతకప్రిమూధాఽవపాలస్త్యశ్చమహూ
 దరః || ౧ || ఆయాథోమెనుసంకాశంవారణేంద్రంమహూదరః | వాలిపుత్రంవిహవోవీర్యమభిమద్యావవీర్యవాః || ౨ ||
 భ్రాతృవ్యవసనంతప్తస్తథాదేవాంతకోబలీ | ఆదాయవరిషుండిప్రమంగదంసమభిద్రవత్ || ౩ || రథమాదిత్యసంకాశం
 యుక్తంపరమవాజిభిః | ఆస్థాయిత్రితరావీరోవాలిపుత్రమథాభ్యయాత్ || ౪ || శ్రీభీష్మోఽవదవఃప్రాంతైఽయు
 తేంద్రైరభివృతఃపృక్షమత్పాలయానూసమహావిలవమంగదః || ౫ || దేవాంతకాంపరీరభ్యైత్రైవసాసాంగదః |
 మహావృక్షంమహాశాఖంకోకోదీప్తిమవాశనిం || ౬ || త్తిరాస్తంప్రవిచ్ఛేదతరైరావీరవోవస్తైః | వపుక్షంకృత్తమానా
 క్యఉత్పపాతతదాంగదః || ౭ || సవవవఃతతోవృత్తాఽత్రైలాంశ్వకపిమంజరః | తాఽప్రవిచ్ఛేదనంకున్దప్రిరాగ్నై
 శ్శరైః || ౮ || పరిఘాగ్రైతాఽపృత్తాఽబంజవసరాంతకః | త్తిరాశ్చాంగదంపీరమభిమద్యావసాయతైః || ౯ ||
 జైవమభినుశ్శ్యవాలిపుత్రంమహూదరః | జహానోరసినంక్రద్ధస్తమరైర్యజసన్నిభైః || ౧౦ || దేవాంతకశ్చసం
 కుగ్ధఃపరిఘేణతదాంగదం | ఉపగమ్యాభిహత్యాశువ్యవకామవేగవాః || ౧౧ || సత్త్రివైఽర్చతైస్త్వగ్ధృగవర్తను
 భిమృతః | సవిద్యభేమహాతేజావాలిపుత్రఃప్రతాపవాః || ౧౨ || సవేగవాన్యహవేగంకృత్వాపరమమజయః | తలేన
 భృశమత్పత్యభూనాన్యమహాగజం || ౧౩ || తస్యలేనప్రహారేణనాగరాజస్యసంయుగే | పితృతులోఽవనేతస్యనినా
 దనవారణః || ౧౪ || విహాణంవాన్యసిన్ధురృష్యవాలిపుత్రోమహాబలః | దేవాంతకమభిఘ్నత్యతాడయానానసంయుగే ||
 ౧౫ || సవిద్యాలితసర్వాంగోవాతోధాతత్తవద్రుమః | లాఠూరసపవణంచమసాగ్రవరంధిరంముఖాత్ || ౧౬ || అథా
 శ్వాన్యమహాతేజాఃకృచ్ఛాగ్ధైవాంతకోబలిఅదిత్యవరిషుం హూరమాజహానతదాంగదం || ౧౭ || పరిఘాభిహతశ్చాపవా
 నరేంద్రాత్తవస్తదా | జానుభ్యాంపతితోభూమాపునరేవోత్పపాతహా || ౧౮ || సమస్ఫుతంతంత్రిరాప్రిభిర్వాజైరబ
 మ్నైః | హైరైర్విరపితేపుత్రంలలాటేభిజహానహా || ౧౯ || తతోంగదంపరిక్షిప్తంత్రిభివైఽర్చతపుంగవైః హనుమా
 నపివిజ్ఞాయనీలశ్వాపిత్రతథః || ౨౦ || తత్త్రిత్రైవత్రైలాగ్రంనీలప్రిశిరసేతదా | తద్యావలమతోధీమాఽనిభేననిశ్చితై
 శ్శరైః || ౨౧ || తద్బాణతలనిర్భిణ్ణంవిదూరితలిలాతలం | సవిద్యులింగంసజ్వాలంనివపాతశ్శరైః || ౨౨ || తతోబృంభితిన్మా
 లాఽకృష్ణవాఽద్దైవాంతకస్తదా | పరిఘేభూమిద్యౌవమూరతాత్తజమూహవే || ౨౩ || తమావతంతముత్ ఫుల్కయానుమా
 న్దూరతాత్తజః | ఆజహానతదామాన్విహవజ్జైవేనముష్టినా || ౨౪ || శిరిసప్రహరన్వీరస్తదావాయుమతోబలి | నాదేనా
 కంపయంత్యైవరాక్షసాఽనమహాకపిః || ౨౫ || సమప్తినిష్పిష్టవిక్రమ్మాధ్ధార్యారితదంతాక్షివిలంబిబివ్యాః | దేనాం
 తకోరాక్షసరాజసూనగతాసురువ్యాఽంసహాసావపాత || ౨౬ || తత్ప్రహవతేరాక్షసయోధముఘ్నేమహాబలేనం
 యతిదేవతౌ || క్రుద్ధప్రిమూధాఽనిశితాగ్రముగ్రంవవవనీలారసినాణవవః || ౨౭ || మహూదరస్తునంక్రష్టః
 కుంజరంపర్యతోవమంభూయస్సుమధిరుహ్యేశుమందరంరక్తిమానివ || ౨౮ || తతోబాణమయంపవఽంనీలస్తోరశ్శ్యపాత
 యత్ || ౨౯ || రౌపవఽంకలిచ్ఛక్తచావవాణవతోయదః || ౩౦ || తత్శర్పరౌమైరభివవ్యఽమాణోవిభిన్నగాత్రఃపిన్ద్రస్యపా
 లః | నీలోబహునాభనిస్సృష్టగాతోవిష్టంభితత్తైనమహాబలేన || ౩౧ || తత్స్తునీలఃప్రలిలభ్యసంజ్ఞాంజైలంసమత్పాత్యన
 వృక్షమండం | తత్స్సుమత్పత్యభృశోగ్రవేగోమహూదరం లేనజహానమూర్ఖిః || ౩౨ || తత్స్మైత్రేలేంద్రనిపాతభగ్నై
 మహూదరస్తైనమహాద్విపేనవిహోధితోభూమితలగతాసుఃపపాతవజ్రాభిహతోయథాదిః || ౩౩ || పితృవ్యంభిహతం
 ద్యుష్ట్యాత్త్రిరాశ్చవమూదరః | హమామంతంశసంక్రద్ధోవివ్యాభనిశ్చైశ్శరైః || ౩౪ || సవాయునూనుఃకుమితశ్చ్యైవశి
 ఖరంగః || ౩౫ || త్త్రిరాశ్చదైర్వైత్తైర్భిభేదవహధాబలి || ౩౬ || తద్వ్యథఽంగీఖరంద్యుష్ట్యాద్రుమవవఽంసమహాకపిః | విస
 న్దేవకోత్పపారాజన్యసంతంప్రతి || ౩౭ || తమావతంతమాకాశేద్రుమవవఽంప్రతాపవాః | త్త్రిరాశ్చిత్రైవః

శ్రీశృంగవననాదవ ॥ ౩౬ ॥ తతోహనుమానుతో పుత్రహయాం శ్రీశరనస్తదా ॥ విదదారసప్తాక్రద్ధోగజేంద్రం మృగరా
 దివ ॥ ౩౭ ॥ అతశక్రింసమాదాయ కాళరాత్రిమివాంతకః ॥ చిత్రపానిలపుత్రాయ త్రిశరా రావణాత్మజః ॥ ౩౮ ॥ దివః క్షిప్తా
 మివోలూలం తాంశక్రింక్షిప్తామసుంగతాం ॥ గృహీత్యాహరితాదూళాబభంజవననాదవ ॥ ౩౯ ॥ తాం దృష్ట్వా హేమర
 సంతాకాంశక్రింభగ్నాంహనుమాతా ॥ త్రవ్యస్థావానరగణావి నేదుజలదాత్మవ ॥ ౪౦ ॥ తతః కింధ్యం సమద్యమృతిశిరారా
 త్తసోద్రవః ॥ నిజఘనతదా పూర్వధేనాయుపుత్రస్యవక్షు ॥ ౪౧ ॥ ఖడ్గప్రహారాభినతోహనుమామానూతాత్మజః ॥
 జఘానత్రిశరసంతలేనోరసివీర్యవా ॥ ౪౨ ॥ సతలభిహతస్తేన సప్రప్రహస్తాయుధోభవి ॥ నిపహతమహాతేజాశ్రీశిరా
 స్త్యక్తతేన ॥ ౪౩ ॥ సతస్యవతతః కింధ్యం సమాభిద్యమహాకపిః ॥ నదాగ్రిసంతాకస్త్రాయోగసర్వవైయుతా ॥ ౪౪ ॥ రర
 అమృత్యమాణస్తంఘోషముత్పాతనిశాచరః ॥ ఉత్పత్యచహనుమామంతం తాడయామానమస్మినా ॥ ౪౫ ॥ తేనమస్మిప్రహ
 రేణసంఘకోపమహాకపిః ॥ కుపితశ్చనిజగ్రాహకీఠేరాక్షసమభంభం ॥ ౪౬ ॥ సతస్యశీర్షాణ్యసినాశితేన కిరీటజ్ఞానిసకుం
 డబలా ॥ కుగ్ధః ప్రవిచ్ఛేదమతోనిలస్యత్యస్తుమృతస్యేవశిరాంసితక్రః ॥ ౪౭ ॥ తాన్వాయితాఽత్రాణ్యగన్విభానిప్రదిప్త
 వైత్యానరలూపనాని ॥ పేతుశ్చిరాంసీంద్రవిభాకరణ్యోఽఽపిమత్సానియధారమాన్తాత్ ॥ ౪౮ ॥ తస్మిన్తేదే
 వరిపాత్రోఽపిహనుమాతాశక్తపరాక్రమేణ ॥ నేమఃస్తవంగాశ్రవచాలభూమీరత్రాంస్యభోదుమ్రవిరేసమంతా
 త్ ॥ ౪౯ ॥ హతోత్రిశరసందృష్ట్వాశక్తైవచమహేబాదరం ॥ హతాపేక్ష్యమరాధమోదేవాంతకనారాంతా ॥ ఘకోపవ
 రమామర్షిమత్తోరాక్షసపుంగవః ॥ ౫౦ ॥ జగ్రాహోర్విష్మతీంఘోరాంగదాంసర్వాసుసంశుభాం ॥ హేమపట్టవర్షి
 ప్రాంమాంసశోణితఫేనిలాం ॥ విరాజమానాంపుషాశ్రుశోణితరంజితాం ॥ తేజసాంప్రదిప్తాగాంరక్తమాల్యవి
 భూషితాం ॥ విరావతమహావక్త్రసార్వభౌమభయహవోం ॥ ౫౧ ॥ గదామాదాయసంక్రద్ధోమత్తోరాక్షసపుంగవః ॥ హ
 రీగసమభిమద్రావయగాంతాగ్నిరవబల ॥ ౫౨ ॥ అభరణభస్మముత్పత్యవానరోరావణానుజం ॥ మత్సానీకముపాగ
 వ్యతఃస్థారస్యాగ్రతోబరీ ॥ ౫౩ ॥ తంపురస్త్రోస్థితం దృష్ట్వావానరంపర్యతోపమం ॥ ఆజహానోరసికుగ్ధోగదయావజ్జ
 ల్పయా ॥ ౫౪ ॥ సతయాభిహతస్తేనగదయావానరమభః ॥ భిన్నవత్సానుమాధూతస్సుప్తావరుధిరంబహు ॥ ౫౫ ॥ ససం
 ప్తావ్యవిరాత్సంజ్ఞామృతభోవానరమభః ॥ అభిమద్రావేనేగదాంతస్యమహాత్మనః ॥ ౫౬ ॥ గృహీత్యాతాంగదాం
 భీమామావిధ్యచపునఃపునఃమత్సానీకంమహాత్మానంజఘానరణమూర్ధన ॥ ౫౭ ॥ సస్యయాగదయాభగ్నివిరేణదశనే
 క్షణానిపహతతతోమత్తోవజ్రాహరత్రాచలః ॥ ౫౮ ॥ విరేణనయత్రభూమాగతసత్సేగతాయుషి ॥ సరితేరాక్షసేత
 స్మిన్విమిద్రతంరాక్షసంబలం ॥ ౫౯ ॥ (ఉత్పత్యుత్పతదాదృష్ట్వాతాసుంభాగితరంరణే ॥ ఘకోపవరమక్రద్ధః ప్రభయా
 గ్నిసమవ్యుతి ॥ తతస్సుమాదాయగదాంసవీరోవితాగ్నియోవానరస్తేస్యమగ్రం ॥ దుద్రావవేనేగతమస్తేస్యమద్యేద
 హాయథావహ్నిరతిప్రచండః ॥ ఆవతంతతదాదృష్ట్వా రాక్షసంభీమవిక్రమం ॥ తైలమాదాయదుద్రావగహాక్షః పర్య
 తోపమః ॥ భఘాంసూరాక్షసంభీమంతం ॥ తేనమహాబలః ॥ ఆవతంతతదాదృష్ట్వా ఉద్యత్తోపిమహాగిరిం ॥ విచ్ఛేదగదయా
 పీరఃశతపాత్రసంయుగే ॥ మాణీకృతంగిరిదృష్ట్వా రక్షసాకపికుంజరః ॥ విష్మితోభూష్టహాబాహుగర్జవముహుర్ము
 హుః ॥ ఉత్పత్యుత్పసంక్రద్ధోవ్యులంతిరాక్షసోద్రవః ॥ గదామాదాయవేనేగసపీర్యక్షస్థతాడయత్ ॥ సతయాగద
 యాపీరస్తాడితకపికుంజరః ॥ పపాతభూమానిస్సంజ్ఞాసుసావరుధిరంబహు ॥ పునస్సంజ్ఞామథాస్థాయవానరస్ససము
 ధితః ॥ తలేనతాడయామానతతస్తస్యశిరఃకపిః ॥ తేనప్రతాడితోవీరోరాక్షసః పర్యతోపమః ॥ విసప్రతంతనయసేన
 హతేనమహేతరే ॥ సుసావరుధిరంసోన్యంగతామశ్చరతోభవత్) ॥ తస్మిన్హతేభాగితరావణస్యతవైయుతా
 నాంబలమణవాభం ॥ త్యక్తాయుధంవేలజీవితాథకందుద్రావభిన్నాణవసన్నికాశం ॥ ౬౦ ॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే
 సప్తతితమస్సకః ॥ ***** స్వబలంవ్యధిరందృష్ట్వామలులరోమహాకాణంభాగి
 త్యాంశ్చనిహతాగదృష్ట్వాశక్తేతరుత్పదరాక్షమా ॥ పితృవ్యాచాపిసందృశ్యసమరేనమైమాదితా ॥ యుద్ధోస్తత్రంవ
 మస్త్రంచభాగితరాక్షసమభా ॥ ఘకోపవహాతేజాబ్రహ్మదత్తవరోయుధి ॥ అతితాయోద్దిసంతాకోదేవదాన
 వదరహా ॥ ౩ ॥ సభాసూరసహస్రస్యసంఘాతమివభాస్వరం ॥ రథమాస్థాయశక్తాగ్రిరభిమద్రావవానరా ॥
 రసవిషాగ్ధమహాచ్ఛాపంకిరీటిమృత్యుకండల ॥ నామవిశాసయామానసనాదవమహాస్వనం ॥ ౪ ॥ తేనసింహద్రా
 వజేనామవిశాసితేనచ ॥ జ్యోత్యేనవభిమేనత్రాసయామానవానరా ॥ ౫ ॥ తద్దృష్ట్వాదేహమాహాత్మ్యంమం
 భకణోయముధితః ॥ భయాతావానరాస్సేనసంక్రయంలేవరస్తురం ॥ ౬ ॥ తేనత్యుదాపమాలోకనియథా

విష్ణుప్రివికమే । భయాద్భయనర యాధాత్వవిద్రవంతితతస్తతః॥ ౮॥ తేతికాయంసమాసాద్య వానరామూఢతే
తనః॥ శరణ్యంతరణంజన్మలక్ష్యణాగ్రజమాహవే ॥ ౯॥ .....
తతోతికాయంకాకుత్స్థోరభస్మంపర్వతోపమం । దదర్శభస్మనందూరాగ్భజంతంకాలమేఘవతే ॥ ౧౦॥ సతందృష్ట్యా
మహాత్మానంరాఘవస్తుఃస్పృహయే । వానరాణాంశత్రుత్వావభీషణమువాచమా ॥ ౧౧॥ కోసాపర్వతసంకాశోఽ
నుష్టాఘ్నలిలాచనః । యుక్తేహయసహస్రీంవిశాలేన్యందనేభిః ॥ యసఃసఖితైశ్చాతై స్సురీత్యైఃపానీతోమ
దైః । అర్చిష్టాద్ధిర్వృతోభాతిమాతైరిచమహేశ్వరః ॥ కాలజహ్యప్రకాశాభిర్వృషావీరివరాజతే । అప్యత్రోరభశక్తిభిర్వి
ద్యుద్భిరితతోయదః॥ ౧౨॥ ధనూంపిహస్యనజ్యోసహేమవృష్టావీరినర్వశః । శోభయంతిరథశ్రేష్ఠంశక్తహవశ్చమాంబ
రం॥౧౩॥ కపివరఃకృష్ణానూలారణభూమింవిరాజయన్ । అశ్వేరిరధినాంశ్రేష్ఠారథనాదివ్యతేజసా ॥ ౧౪॥ ధ్వజ
శృంగప్రతిష్ఠనరామూఢాభివరాజతే । సూర్యరశ్మిభైరౌర్వాదై దిశశోదశవిరాజయన్ ॥ ౧౫॥ త్రిణతలమేఘనిశ్చల
దంపామవృష్టసులంత్యతం । శతశ్రతుఃకుసుప్రభాంధనుశ్చాస్పదీవిరాజతే ॥ ౧౬॥ సద్భజస్సవతాశ్చసానుకర్షణ
హారః॥ చతుస్పాదినమాయుక్తేమేఘస్త్రతనిస్సవః॥౧౭॥ వింశతిదశశాస్త్రాచరూణోన్యస్యరథమస్థిరః॥కాము
కానచభీమాజ్యోత్స్వాకంచపింగళాః॥౧౮॥ ద్వాచభాగైరథగతాపార్శ్వస్తాసాశ్వజశోభితా । చతుర్థస్తత్పరుషా
తాన్త్రవక్తాప్రదశాయతా॥ ౧౯॥ రక్షతంతననాగిరీంమహాపర్వతసన్నిభః । కాశఃకాలమహావక్త్రోమేఘవృష్టభయా
సరః॥ కాంచనాంగదదదాభ్యాం భూభాగ్యమేవశోభతే । శృంగాభ్యామివతుంగాభ్యాంసామవాచపర్వతోద్రి
మః॥౨౦॥కుంజలభ్యాంతుయత్రైతద్భూతివక్త్రంశుభ్రక్షణం । పునర్వన్యంతరగతంత్రాన్తంబింబమదైందవః॥ ఆన
త్యమేమహాబాహూశ్చమేనంరాక్షసోద్భవం । యదృష్ట్యావానరాస్సర్వేషయాతావిమర్శితాదిశః ॥ ౨౧॥ సప్త
ష్టోరాజపుత్రైఃకాలమేఘామితేజసా । అవత్యేమహాతేజాంగుఘవాంబువిభిషణః ॥ ౨౨॥ దశగ్రీవోమహాతేజా
జానైశ్చవణానుజః । భీమకర్మామహాబూత్యాహూరావణోరాక్షసాధిపః ॥ ౨౩॥ తస్యాసేషీర్వయాభావతోర
వణప్రతిమారణేవృద్ధసేవీతిభిదస్సర్వాశ్రువిదుషాంవరః ॥ అశ్వప్యృష్టరథేనాగేభిర్దేవసుపితకణైఃభేదసాంత్వే
చదానేచయేయంత్రిచసమృతః॥ ౨౪॥ యస్యబాహూసమాశ్రిత్యలంకావసనిర్భయా । తనయంధాన్యమాలిన్యా
అతికాయుమంవిదః॥ ౨౫॥ ఏతేనారాధితోబ్రహ్మతపసాభామితాత్మనా । అస్త్రాణీచాప్యవాస్తానిరీషవశ్చపరాజ
తాః॥ ౨౬॥ సురానైరవభ్యుత్పదత్రమస్త్యైస్సయంభునా ! ఏతచ్చక్రవచదివ్యంరథశ్చైవసర్వభాస్వరః ॥ ౨౭॥
ఏతేనతతోదేవాదానవాశ్చపరాజితాః । రక్షతాదినవరక్షాంసయత్రాశ్చాపిషణాదితాః ॥ ౨౮॥ వల్గంవిష్టంభితంయే
నచాతైరింద్రస్యధీమతః । పాశస్సలిలరాజధ్వరజేప్రతిహతస్తథా॥ ఏవతికాయోబలవాక్త్రసామామృతపథః ।
రావణస్యసతోన్మాదేవదానవదర్శనః॥ ౨౯॥తదస్మిన్క్రియతాంయత్కృత్ప్రేక్షంపురుషపుంగవ । పురావానర్క
న్యానిక్షయంనయతిసాయతైః ॥ ౩౦॥ తతోతికాయోబలవాక్ప్రవిశ్యహరివాహీనం । ఓష్యరయామాసధనుర్వనా
దచపునఃపునః॥ ౩౧॥ తంధీమవపుమదృష్టోరభస్మంరథినాంవరం । అభిషేతుర్వచాన్వాసేయేషధానావనాకసః॥౩౨॥
కుముదోద్వివిదోమైందోనీలశృరభపవనః । పాదతైగిరిశృంఖైశ్చయగవశ్చమభిధవన్ ॥ ౩౩॥ తేహంవృత్తాంశ్చస్తై
లంశ్చశతైఃకాంచనభూకణైః । అతికాయోమహాతేజాశ్చిచ్ఛేదాశ్రువిదాంవరః ॥ ౩౪॥ తాండ్రైస్సరస్వాకసహ
రిశతైఃస్పర్శాయతైః॥ వివ్యాధాభిమఖస్యంశ్చభీమకాయోకశోదరః ॥ ౩౫॥ తేదివాబాణవైభాగగ్ధగ
తాగ్నిష్టపంగమాః । నశేకురీతాయస్యప్రతికృతంమహారణే ॥ ౩౬॥ తత్రైన్యంహరివీరాణాంత్రాన్యయామాసరా
క్షసః॥ స్యుగయాధమసఖిర్దోహరిశ్యాననదర్శితః ॥ ౩౭॥ సరాక్షసంహరివీరాణాంత్రాన్యయామాసరా
క్షసంహరి । ఉపేత్యరామంసధనుకలాపేనగర్వితంవాక్యమిదంబభాష ॥ ౩౮॥ రథేస్థితోహంశరచాపవాణిర్వప్రా
కృతంకంచనయోధయామియశ్చాన్తికశ్చిన్యైస్సహాయయక్తోదదాతుమేషప్రసవోద్యయద్ధం ॥ ౩౯॥ తత్తస్యవా
క్యంబునీతోనశశక్య సుకశపసామితిరమితమాతా । అమృత్యమాణశ్చసమత్ససాత జగ్రావచాపంచతతేస్త్వయి
త్యా॥౪౦॥కుగ్ధస్సామితిరత్సత్సతాదాక్షిప్యసాయకం । పురస్తాదతికాయస్యవిచకర్షణమహద్దనుః ॥ ౪౧॥ పూ
రయశసమహింతైలానాకాశంసాగరందిశః । జ్యోత్యోలక్ష్యణసోగస్త్రాన్యయోరజనిచరా ॥ ౪౨॥ సామిత్రే
శ్చాపనిఘోకపంశుత్వాప్రతిభయంతదా । విసిస్థియేమహాతేజారాక్షసేంద్రాన్యజోబలి ॥ ౪౩॥ అథాతికాయఃక
సిత్తద్భృష్టలక్ష్యణముఖిరిత । ఆదాయసిరితంబాణమిదంచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౪॥ బాలస్త్యమసిసామిత్రే వికపేవ్య
విచక్షణః । కచ్చకోకాలనదృశంమాంయోధయతుమచ్చసి ॥ ౪౫॥ సమామద్భాషుస్సప్తానామబ్రుచ్చిణాంహిమవాసప

సోఘమశ్చహతేవేగమంతరిక్షమథోమహీ ॥ ౫౨ ॥ సుఖప్రమత్తంకాలగ్నినిబోధయతుమిచ్ఛసి | స్వస్వహాపనివతా
స్వహాపాగ్నితాణిజహిమగ్రతః ॥ ౫౩ ॥ అభవాత్సంచతిష్ఠభ్రాననివతిగతుమిచ్ఛసి | తిష్ఠపాగ్నితాణిపరిత్యజ్యగమిష్యసి
యమక్షయం ॥ ౫౪ ॥ పశ్యేమేగితాబాణానరిదన్వనిమాదనా ॥ ఈశ్వరా యుధసంకాతం ప్రస్తకాంచనభూష
ణా ॥ ౫౫ ॥ ఏవతేనర్చనంకాశోబాణఃపాస్యతికోణితం మృగరాజభవక్రద్ధోనాగరాజస్యకోణితం ॥ ౫౬ ॥ ఇత్యే
వముక్త్యసంక్రద్ధశ్శరంధమపిసందధే ॥ ౫౬౪ ॥ శుశ్రాత్తితాయస్యవచ్చర్యోవంసగర్భితంనయతిరాజపుత్రః | స
నంమహాపాతిలబోభువాచ్ఛీ శీరువాచవాక్యంచతతోమహాధం ॥ ౫౬౫ ॥ సవాక్యమాత్రేణిభవాప్రధానోనకన్ధ
నాత్మతుషామభవంతిమయస్థి శేధస్థిభాణపాణానిదర్శయన్సార్వభలంమరాత్మ ॥ ౫౬౬ ॥ కర్మణానూచయా
త్సనంనవికల్పితుమహాసిఃపారుషణితుయోయ క్షస్మతుశరత్సత్సత్ ॥ ౫౬౭ ॥ సర్వాయుధసమాయుక్తోధన్వీత్సం
రథమాస్థితఃశ్రేత్రాయదివాప్యస్తైర్దిదార్యయన్వపరాక్రమం ॥ ౬౦౪ ॥ తతశ్శరస్త్రేణిశైఃపాఠేయమ్యమ్యహంశ
రైఃసూరుతఃకాలసంపక్యంప్యత్రాత్సాశఫలంయథా ॥ ౬౦౫ ॥ అద్యతేమామకాబాణాస్తప్రకాంచనభూషణాః | పా
స్యంతిరుధిరంగాతాద్భాణశ్రేణ్యంతర్యోధితం ॥ ౬౦౬ ॥ బాలోయమితిజ్ఞాయనమావజ్ఞాతుమహాసిః | బాలోవాయది
వాప్యధోమృత్యుంజానిహినంయశీ | గాతేనపష్ణునాలోకాత్ప్రయఃకాంతాప్రీతిఃకమైః ॥ ౬౦౭ ॥ లక్ష్మణస్యవచ
శుశ్రాత్సహితుమత్సరమాధవత | అతికాయఃప్రమకోనిబాణంహస్తమమాదదే ॥ ౬౦౮ ॥ తతోవిద్యుద్ధాభూతా
దేవాతైత్యమహర్షయః|గుప్త్యాకృష్ణమహాత్మానప్రవృద్ధంద్రష్టుమాగమ ॥ ౬౦౯ ॥ తతోతికాయఃకుమితశ్చాపమా
రోఽప్యసాయకం | లక్ష్మణాయప్రవిశ్యేవసంక్షిప్తస్థివచాంబరం ॥ ౬౧౦ ॥ తమావతంతంనిశితంశరమాశీవిహవమం | అధః
చంద్రేణదిచ్ఛేదలక్ష్మణఃపరవీరహః ॥ ౬౧౧ ॥ తంనికృత్యంశరందృష్ట్యాకృతభూగమివోరగం | అతికాయోభ్యంత్యుద్ధః
వంచబాణానసమాదదే ॥ ౬౧౨ ॥ తాశరాశసంప్రదిత్యేవలక్ష్మణాయనిశాచరః | తానప్రాప్తాశరస్త్రేష్ట్యేచ్ఛిచ్ఛేద
భరతానుజః ॥ ౬౧౩ ॥ సతాంశ్చిత్వాశరస్త్రేష్ట్యేలక్ష్మణఃపరవీరహః | అదదేనిశితంబాణంజ్వలంతమివతేజసా ॥ ౬౧౪ ॥ త
మాదాయధమశ్రేష్ఠియోజయామానలక్ష్మణః | విచక్షణచవేగేనవిసంజఘచిర్యవా ॥ ౬౧౫ ॥ పూర్ణాయతవిస్ఫు
ప్తేనశరేణసతపర్యణా | లలాటేరాక్షసశ్రేష్ఠమాజహానసవీర్యవా ॥ ౬౧౬ ॥ సలలాటేశ్వరోమగ్నస్తస్యభిమస్సరత్
సః | దద్యతేకోణితేనాక్రవన్నగేంద్రభావతే ॥ ౬౧౭ ॥ రాక్షసఃప్రవకంపేవలక్ష్మణేమప్రసిడితః | రుద్రబాణహతం
ఘోరంయథాత్రిపురగోపురం ॥ ౬౧౮ ॥ చింతయామాసచాశ్వస్యవిమృశ్యవమహాబలః | సాధుబాణివాతేనగ్నాఘనీ
యోనిమేరిపుః | విధామైవవిసమృతస్యనియమ్యవభజాపుభా | సరథోపస్థమాస్థాయరథేనప్రవచారహః ॥ ౬౧౯ ॥ ఏ
కంత్రికంచనస్త్రేణసాయకాశరాక్షసర్థభః | అదదేనందధేచాపివిచక్షణోత్సంజఘ ॥ ౬౨౦ ॥ తేబాణాఃకాలసం
కాశరాక్షసేంద్రధమశ్శ్రుతితః | హేమపుంభారవిప్రభ్యాశ్చక్రదిప్రమివాంబరం ॥ ౬౨౧ ॥ తతస్తాశరాక్షసోత్సృ
ష్టాశరౌఘాశరాఘవానుజః | అసంఖ్యాంఘ్రఃప్రవిచ్ఛేదనిశితైర్బాహుభిశ్చరైః ॥ ౬౨౨ ॥ తాశరాక్షయధిసంపే
క్ష్యనికృతాశరావణాన్దజః | మకోపత్రదశేంద్రారిజగ్రాహానిశితంశరం ॥ ౬౨౩ ॥ సనంధాయమహాతేజాస్తంబా
ణంసహసోభ్యుజత్ | తతసోమిత్రిమాయాంతమాజహానస్తనాంతరే ॥ ౬౨౪ ॥ అతికాయేనసోమిత్రిపాడితోయుధమక్ష
సి | సుప్రావరుధిరంత్రుండమదమప్రభవద్విజః ॥ ౬౨౫ ॥ సచకారతదాత్మానంవిశల్బంసహసావిభుః | జగ్రాహచశరం
ఢిష్ఠ్యమస్త్రేణాపిచసందధే ॥ ౬౨౬ ॥ అగ్నేయేనతదాస్త్రేణయోజయామానసాయకం | సజజ్వలతదబాణోధమ
వ్యసన్వహంత్యైః ॥ ౬౨౭ ॥ అతికాయోనితేజస్విసారమశ్రుంసమాదదే | తేనబాణంభుజంగాభం హేమపుంభ
మయోజయత్ ॥ ౬౨౮ ॥ తదశ్రుంజ్వలితంఘోరంలక్ష్మణశ్శరమాహితం | అతికాయాయదిత్యేపకాలదండమివాంతకః ॥
౬౨౯ ॥ అగ్నేయేనానిసంయక్తందృష్ట్యాబాణనిశాచరః | ఉత్సంజఘతదబాణేనిత్యంసూర్యాశ్రుయోజితం ॥ ౬౩౦ ॥
తాపుభావంబరేబాణావన్యోస్యవభిజన్మతుః | తేజసాసంప్రదిప్తాశ్రోక్రధావివభుజంగమా ॥ ౬౩౧ ॥ తావన్యోస్యంవిగర్హ
హ్యపేతవశ్యునివీతలే | నిరర్థమీభ్యుక్త్యుత్సాహజేతేశరోత్తమా ॥ ౬౩౨ ॥ తతోతికాయస్సంక్రద్ధస్త్రస్త్రమైక్కిమ
శ్యుజత్ | తస్మిన్విచ్ఛేదసోమత్రిస్త్రేణైంద్రేణవీర్యవా ॥ ౬౩౩ ॥ విషీకంఘ్రహతందృష్ట్యారుషితోరావణాత్మజః | యా
మ్యేనాస్త్రేణసంక్రద్ధోయోజయామానసాయకం ॥ ౬౩౪ ॥ తతస్తదశ్రుంధియేవలక్ష్మణాయనిశాచరః | వాయవ్యేనతద
స్త్రేణనిజహానలక్ష్మణః ॥ ౬౩౫ ॥ అస్త్రేనంశరధారాభిధానాభిరివత్యదః | అభ్యుదయస్సంక్రద్ధోలక్ష్మణోరావణా
త్మజం ॥ ౬౩౬ ॥ తేతికాయంసమాసాద్యకవచేవబ్రహ్మవీతే | భగ్నగ్రశ్రేణ్యుపహసాపేతుబాణామహితే ॥ ౬౩౭ ॥
తామోహానభిసంతేక్రవలక్ష్మణఃపరవీరహః | అభ్యుదయస్సహేమసాస్త్రిణంహమయతాః ॥ ౬౩౮ ॥ సశ్యస్య

మాణోబాణామైరతికాయోమహాబలః | అవధ్యవచస్సంఖ్యరాక్షసైవవివృతః || (శరంశాశివిహితారంబత్తుణాయ
వృషాన్వజత్ | సతేవిధస్సాస్మిత్రిమహామదే శేషరేణహ || ముచూతామాత్రంసస్సంఖ్యోహ్యభవచ్చత్రుతావసః | తత
స్సంఖ్యామపాలభ్యవతుర్నిస్సాయోత్తమైః || నిజభూనహయాః సంఖ్యపారథిం చమహాబలః | ధ్వజస్సోత్తధనంశ్చత్వా
శరవప్తైరరించముః || అసంభ్రాంతస్ససామిత్రిప్తాశరాసభిలక్ష్మితాః | ముమోచలత్కుణోబాణాన్యధాధంశస్య
రక్షసః ||) సశశకరుజంతుః యుధిరస్యశరోస్తమః || ౯౭ || అత్రనమభ్యుపాగమ్యవామ్యుర్వాక్యమవాచహా | బ్ర
హ్మదత్తవరోహ్యువలవధ్యకవచావృతః || బ్రాహ్మణాప్తేరిభింధ్వనమేషవధ్యాసాన్యథా | అవధ్యుషవప్యన్యదా
మస్తాస్త్రికాంకవచిబిత్ || ౯౮ || తతస్తవాయోర్యచనంశిమ్యస్ససామిత్రింధ్రప్రతిచూసవిద్యుః | సమాదధేబాణమమోఘ
వేగంతద్వీప్రహుప్రంసహసానియోజ్యః || ౧౦౦ || తస్మిన్మహాప్రేతునియోజ్యమానేసామిత్రిణాబాణవరేతా
క్రేదిశశ్శృచందారబ్రహ్మగ్రహశ్చవభశ్చత్రతాస్రవచాలవర్షి || ౧౦౧ || తంబ్రహ్మణోప్రేణినియోజ్యవాపె
శరంసుపుంఖంయమదూతకల్పంసామిత్రింధారిసుతస్యతస్యసంజః బాణంయునివజ్రకల్పం || ౧౦౨ || తలంత్కుణో
త్పృష్టమమోఘవేగంసహవతంతంజ్వలనప్రకాశం | సువణఃవజ్రోస్తమనిత్రపుంఖంతదాతికాయస్సమరేదదశః ||
౧౦౩ || తంప్రేక్షమాణస్సహసానికాయోజ్యమానబాణైర్నిశితైరనేత్రైః | ససాహోస్తస్యమణోవేగస్తదాతికాయ
స్యజగామపాశ్వః || ౧౦౪ || తమాగతంప్రేక్ష్యతదాతికాయోబాణంప్రదిప్తాంతకాలల్పం | జఘానతత్త్వస్త్రిన్దా
కుతాలైశ్శూలైశ్చాన్తైశ్చాన్యవివన్నచేతాః || ౧౦౫ || తావ్యాయధాన్యస్థైరవిగ్రహానేమోఘాన్యత్వాన్వశరోగ్ని
దీప్తః | ప్రగృహ్యతస్యైవకేరిబజ్రస్థంతతోతికాయస్యశిరోజహర || ౧౦౬ || తద్భిరస్సరేస్తాస్త్రిణంబత్తుణామప్రపీడితం | ప
పాతసహసాభూమాశ్చంగంహిమవతాయథా || ౧౦౭ || తంతుభూమానివతీతదృష్టాన్విత్ ప్రభూవణంబభూవున్యై
ధితాస్సరేహతేమేనిశాచరాః || ౧౦౮ || తేవిజ్ఞముఖాదీనాఃప్రహరజనిత్రతమాః | వివేచయన్తైర్వృషావజసహసా
విస్వరైస్సరైః || ౧౦౯ || తతస్తైరత్రితంయూతానిరప్తేభానిశాచరాః | పురిమభిషుభాభీతాద్రవంతోనాయకౌతే ||
౧౧౦ || ప్రహరణ్యుక్తాబహవస్తువానరాఃప్రబుధ్దవత్ప్రతిమాననాస్తదా | అపూజయంతృణవిమన్తగానిసహతేరి
పాభీమబలేమరానదే || ౧౧౧ || (అతిబలమతికాయమాభ్రకల్పంయునివిహిత్యుసలత్కుణఃప్రహృష్టః | స్మరితమథతదా
సరామపార్శ్వంపినివహైశ్చస్సపూజితోజగామ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే చిక్రనవతితమస్తకం. *****)

అతికాయంహతంశుత్వాంబత్తుణేనమహాజనా | ఉద్వేగమగమదాస్రీజావచనంచేదమబ్రవీత్ || ౧౧౨ || ధూమా
క్షఃపరమామఘీధన్విత్రుభృతాంవరః | అకంపనఃప్రహస్తశ్చపంభకణఃస్తవైవచ | ఏతేమహాబలావీరాగ్రహ
యుద్ధకాంక్షిణః | జేతారంజరస్తేన్యానాంవరైర్నిత్యంపరాజితాః | నిహతాస్తేనమహావీర్యారామేణాగ్నిక్షత్కృతాగ్రాక్ష
సాస్సుమహాకాయానాశస్త్రవిశారదాః | అన్యేచబహవశ్శూరామహాత్మాసంనిపాతితాః || ౧౧౩ || ప్రఖ్యాతబలవీర్యేణ
పుత్రేణేంద్రజిరాముమ || యాహితాభాగితరవీరబద్ధాదత్తవరైశ్చరైః | యస్మత్కన్యంయైస్సరైర్వరయైరైవమ
హాబలైః || మోక్షంతద్భుంధనంఘోరయక్షగంధర్వకిన్నరైః | తస్మాజానేపతావైర్వామాయయామోహనేనవా ||
శరబంధాద్వియక్తైఃశ్రాంతరామలత్కుణైః || ౧౧౪ || యేయోధాగణతాశ్శూరాగ్రహామహాసనాత్ | తేసర్యే
నిహతాయద్ధేవాన్రైస్సుమహాబలైః || ౧౧౫ || తంపశ్యోమ్యహంయథేదయాద్యరామంసలత్కుణం | శానయేత్సబలంపీరి
ససుగివపీడణం || ౧౧౬ || అపూనామలవాకారామోమహదస్త్రబలంచత్రి | యస్యవిక్రమమాసాద్యరాక్షసానిధనం
గతాః | తంహస్తేరాఘవంపీరంసారాయణమనామయం || తద్భూయాద్భిపురిలంకాపహితద్యావృతారోహా || ౧౧౭ || అప్రమ
తైశ్చనర్మత్రస్సరైర్వాపురిత్వియం || ౧౧౮ || అశోకవనికాయాంచయత్రసేతాభిరక్ష్యతే | నిహారిమావాప్రవేశోవా
జ్ఞాతవ్యస్సర్వతైవసః || ౧౧౯ || యత్రయత్రభవేషుల్లస్త్రతత్రపునఃపునః | సర్వతశ్చాపితిశ్చక్యంస్సైస్సైస్సవివృతాబ
లైః || ౧౨౦ || ద్రష్టవ్యంచపదంతేషాంవానరాణానిశాచరాః | ప్రహోషేవాధారైవప్రత్యూషవాపినస్యథా || నా
వజ్ఞాతత్రతరవాన్వానరేషుకదావన | ద్వివతాంబలముద్యుక్తమావతతోకింధితంసదా || ౧౨౧ || తతస్తైరాక్షసాన్సర్యే
శుత్వాల్పంకాధివస్యత్ | వచనంనర్మమాత్మిన్యథావత్తుమహాబలాః || ౧౨౨ || సతాసర్వాసమాదిశ్వరావణో
రాక్షసాః || మన్యత్ర్యంవహాదీనఃప్రవివేశస్యచాలయం || ౧౨౩ || తతస్ససంపీడితకోపహ్నిర్నిశాచరాణామధిహ
మహాబలః | తదేవపుత్రవ్యసనంవిచితయోముఖముఃపూజ్యైవతదావ్యనిశ్యసత్ || ౧౨౪ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే
ద్వినవతితమస్తకం. *****)

తతోహతాగ్రాక్షసపుంగవాంస్తాదేవాంతకాః
త్రిశిరోతికాయాః | రక్షోగణాస్తప్రహతావశిష్టాస్తైరావణాయత్వరితంశశంసుః || ౧౨౫ || తతోహతాంస్తాసహసానిశ

మృగరాజము మోహశ్రుపరిపుతాక్షః | పుత్రక్షయంభాగ్యవధంపశూరంబివిన్యరాజావిపులంప్రదక్ష్య || ౨ || తతస్తు
రాజానముదిత్యుదినంశోకాణావేసంపరిపుష్టవాసం | రథమణ్ణోరాక్షసరాజసూను స్తమింద్రజిద్యాక్యమిందబభా
షే || ౩ || సతాతమోహంప్రతిగంతుమహాసేయిత్రేంద్రజిజ్ఞేపతిరాక్షసేంద్ర | నేంద్రాగ్రిబాణాభిహతోహిఃశ్చిత్రప్రా
ణానమథాస్సును రేభిపాతుల || ౪ || వశ్యేద్యగ్రామంసహలక్ష్మణేనమద్బాణనిగ్నువిశోణదేహం | గతాయుషంభూమి
తలేతయానంత్రితేశ్వరైరాచిత సర్వగత్రం || ౫ || ఇమాంప్రతిజ్ఞాంశ్యబుశక్తశత్రోగ్రిస్తునిగ్నితాం పాశుమదైవయ
త్రం | అదైవగ్రామంసహలక్ష్మణేనసంపర్శయిష్యామిశరైరమోమై || ౬ || అద్యేంద్రవైవస్వతవిష్ణుమిద్రాపాద్యశ్చ
వైశ్వనరచంద్రసూర్యాః | ద్రక్ష్యంతమేదిగ్రమమప్రమేయంవిష్ణోరివోగంబలియజ్ఞవాశే || ౭ || సమవృత్త్యాత్రిన
శేంద్రశత్రురావృచ్ఛ్యగ్రాజానమదీనత్యః | సమారురోహణితుల్యవేగంరథంభరశ్రేష్ఠసమాధియుక్తం || ౮ || తమా
స్థాయమహాతేజారథంహరిధిరోపనుం | జగముసహసాత్రయత్రయద్ధమరిందమః || ౯ || తంప్రస్థితంమహాత్మానమను
బన్దుమహావలః | సంహమహానాబహవోధమప్సృవరపాణయః | గజసంరంధకాతాః కేచిత్ కేచిత్ ప్రవరవాజభిః |
(వ్యాసుప్రసృజ్ఞికమాజాతైఃఖరోష్ట్రేశ్వభుంకమైః | వరాహశ్వాపదైస్సింహైర్బుజుతైఃపర్వతోపమైః | క్షతహంస
మయూరైశ్చరాక్షసాభీమవికమాః) | సాసమగ్ధరనిశ్రింశపరశ్వకగదాధరాః || ౧౦ || ససంఖంసద్రాక్షాదై
ఖేరిణాంచాపిసన్తతైః | జగముత్తిదశేంద్రాగ్రిస్త్రాయమానోవిశౌచరైః || ౧౧ || సతంఖశతవణేనపుత్రేణిపునూద
నః | రరాజప్రతిపూర్ణేనసభశ్చంద్రమనాయథా || ౧౨ || అవిజ్యతతతోవీరోహైవైహౌమవిభూషితైః | చారుచామరము
స్త్రైశ్చముఖ్యసర్వధనుశ్చరాం || (సమదృష్ట్యావిహర్యాంతంబలేనమహాతావృతం | రాక్షసాధిపశ్శ్రీరూరావణఃపు
త్రమబ్రవీత్ | త్వమప్రతిరథఃపుత్రత్వయావైవాసవోజితః | కింపునర్కాసుమంధ్రవ్యంసహనివృసేరాఘవం || తథిక్తో
రాక్షసేంద్రేగప్రత్యుక్తస్త్వహశిషః) || ౧౪ || తతస్త్రింద్రజితాలంకామార్యప్రతిమతేజసా | రరాజప్రతివీరేణద్యౌ
రివా రైణభావస్తతా || ౧౫ || ససంపాగ్విప్రసహాతేజాయద్ధభూమిమరిందమః | స్థావరాయమాసరక్షాంసీరధంప్రతిస
మంతతః || ౧౬ || తతస్తుహుతభోక్తారంహుతభుక్తవృత్తప్రభః | జహవరాక్షసశ్రేష్ఠేమంత్రసద్విధిపత్నీదా || ౧౭ || సహా
విలాజసంసార్దైమాణ్యంగంధరసర్పతైః | జహువేపావకంతత్రరాక్షసేంద్రఃప్రపావహా || ౧౮ || శస్త్రిణి
శరపతాగ్రిసమిధుఃఖంభితతాః | లోహితానివసానాంసీనువంకాష్టాణ్యంసంతకా || ౧౯ || సతతాగ్నింసమాస్తర్య
శరపత్రైస్సత్రోమతైః | ఛాగస్యకృష్ణవణస్యగంభజాగ్రిహజితః || ౨౦ || సక్యదేవసమిధుస్సవిభూమస్యమహర్నిషః |
బభూవుస్తానిరిగానివిజయంయాస్యదర్శయన్ || ౨౧ || ప్రదక్షిణావర్తభిశ్చస్త్రకరాచసభావణః | హవిస్తత్రైలిజగా
హహావకస్సయమాస్థితః || ౨౨ || సోమ్రుమాహరయామాసభాగ్మమింద్రపిపుస్తదా | ధనుశ్చాత్మరంధ్రైవసర్వం
తతాగ్నిభ్యమంత్రయత్ || ౨౩ || తస్మిన్నాచూయమానేస్త్రైమూయమావేదహవకే | సాధాంగ్రహేందునక్షత్రై
గ్నివతాగ్నిసభభృలం || ౨౪ || సహవకంపావకదీప్తతేజాహుత్యామహేంద్రప్రతిమప్రభావః | సచాపభాణానిరథా
శ్వసూతఃభేంతదాధేత్వానమవిన్యయావః || ౨౫ || తతోహయరథాఃకాణాంపతాశాప్యజతోభింత | నిర్యయారాక్షసబ
లంసదమానంయయత్సయా || ౨౬ || తేతరైర్వహుభిశ్చిత్రైస్త్రిక్షువేగైరలంకృతైః | తోమరైరంకుశైశ్చాపివాసరా
జఘ్నరాహవే || ౨౭ || రావణీన్యతతఃకుప్తస్తాస్మిరిక్షునిశౌచరాః | మృష్టాభవంతోయన్యంతువానరాణాంజేహంస
యా || ౨౮ || తతస్తైరాక్షసాస్సరైసదంతోజయకాంక్షిణః | అభ్యవమణంస్తతోఘారావానరాశ్చరవప్త్యభిః || ౨౯ ||
సతునాగీకనారానైగదాభిముసలైరిపిరక్షోగ్నిస్సంవృతస్సంఖ్యవానరాన్విచకతహా || ౩౦ || తేవధ్యమానాస్సును
రేవానరాఃచంద్రమాయథాః | అభ్యుద్రవంతసహితారావణింరణకర్తృశం || ౩౧ || ఇంద్రజిత్తుతతఃకుద్రోమహాతేజా
నమహబలః | వానరాణాంశరీరాణీవృథమద్రావణాత్తుజః || ౩౨ || శరణైకేనచహరీణవవంచచస్తచ | చిచ్ఛే
దసమరైర్బ్రుద్ధోరాక్షసానంప్రహామణ్యం || ౩౩ || సశరైస్సూర్యసంతాతైశ్చాతకుంభవిభూషితైః | వానరా
సమరైరోప్రమహాభనుమర్జయః || ౩౪ || తేభిన్నగతాగ్నిస్సుమరేవానరాశ్శరపీడితాః | పెతుర్భుతసంకల్పాన్మురైరి
వమహాసూరః || ౩౫ || తంతపంతమివాదిత్యం హైరైబాణగంధస్త్రైః | అభ్యధావంతసంక్రుద్ధాస్సంయుగేవానర
మణాః || ౩౬ || తతస్తువానరాస్సవేభిన్నదేహవిచేతసః | వ్యక్తావాదిద్రవంతిపూరుధిరణసమక్షితాః || ౩౭ ||
రామస్యార్థేవరాక్రవ్యవానరాస్త్యక్షజీవితాః | ననంతరైర్భిన్నతాప్రసమరేసంక్రుద్ధాయథాః || ౩౮ || తేద్రుమైప
ర్యతాగైశ్శ్రేణిలాభిశ్చస్యవగమాః | అభ్యవమణంతసమరేరావణింపర్యవస్థితాః || ౩౯ || తస్త్రిమాణాంశిలానాంచనర్జం
పాగ్రిహరంమహత్ | వ్యహావతమహాతేజారావణీన్సమింజయః || ౪౦ || తతఃపావకంకాతైశ్శరైరాగ్నివిహృత

మైః | వానరాణామనీకానిభిదనమతీప్రభుః || ౪౧|| అష్టాదశశతైస్తీత్యైస్సవిధ్యాగంధమాదనం | వివ్యాధనవభిశ్చై
వనభంధారాదవస్థితం || సప్తభిన్నమహావీర్యమైందంమర్మవిదారణైః | వనభిర్విశిష్టైశ్చైవగజవివివ్యాధనంయన్తే ||
జాంబవంతంతుదశభిర్లంఠితశిర్ష్యరేవచ | సుగ్రీవమృతభంఘైవహంగదంద్వివిదంతథా || ఘోరైర్దత్తవైస్తీత్యై
ర్విహ్నిశాసకరీత్రదా || ౪౨|| అన్యాసపితదామఖ్యావానరాణామఖిశ్చయైః | అర్దయామాససంకుర్భిధ్ధకా
లాగ్నిరవమూర్ఖతః || ౪౩|| సతతైస్సూర్యసంకాతైస్సమస్తైశ్శీఘ్రిగామితాం | వానరాణామనీకానిమహామంథమ
హరణైః || ౪౪|| ఆకులాంవాసరీంసేనాంశరణాలేనమోహితాం | హృత్సప్తపరయాప్రత్యాదదర్శకృతజోషితాం ||
౪౫|| పునరేవమహాతేజారాక్షసేంద్రాత్తజ్జేబలీ || సంసృజ్యబాణవర్షంవశత్రువహంచదూణం | మమద్రవా
నరానీకమింద్రజిత్తురితోబలీ || ౪౬|| స్వస్త్వస్యమగ్నృజ్యసమేత్యరూర్ణంహంహరణేవానరామహీనీను | అదృశ్యమాన
శ్వరజాలముగ్రంవవహనీలాంబుధరోయథాంబు || ౪౭|| తేశశ్రద్ధానిజీర్ణాదేహమాయాహతావిస్మరమున్నదం
తః | రణేర్షేతుర్నరయోద్రుక్తల్యయథేంద్రవజ్రాభిహతానగేంద్రాః || ౪౮|| తేకేవలంనందదృశుశ్చితాగ్ని
బాణాణరణేవానరవాహినీను | మాయానిగూఢంతుమరేంద్రశ్రుంసచావృతంరాక్షసమభ్యవత్సే || ౪౯|| తతస్పర
శ్రోణిపితృహస్తాసర్వాదిశోబాగశ్చైశ్చితాగ్ని || ౫౦|| ప్రచ్ఛాదయామాసనవిపకాతైర్విహదయామానచవాసరేం
ద్రాణా || ౫౧|| సహులస్త్రింశపరశ్వధానివావిభ్యదీప్తానలసన్నిధాని | సవిష్ణులింగజ్వలపాచకానివవహతీప్తం
ష్టవగేంద్రస్యే || ౫౨|| తతోజ్వలసంతకాతైశ్శరైర్వాసరయాధపాః | తాడితాశ్శ్రద్ధాన్తైఃప్రహ్లాథవకింశు
కాః || తేనోన్మయభినర్భంతోనినదంతశ్చవిస్మరంరాక్షసేంద్రాత్ప్రసన్నాన్సేపేతుర్వాసరర్షభాః || ౫౩|| ఉదీక్ష
మాణాగగంకేదన్నేలేషుతాడితాః | శరైర్వివితురనోన్మయంపేతుశ్చజగతీతే || ౫౪|| హనుమంతంచసుగ్రీవమం
గదంగంధమాదనంజాంబవంతంసుషేణంచగదర్శినమేవచ | మైందంచద్వివిదంనీలంకవాక్షంగజగీముఖా | కేస
రింహరిలోమానంవిద్యుద్వజ్రేంద్రచానరం | మార్యానసంజ్యోతిమఖంతుథాదమఖంహరిం | వాచకాక్షంనశంఘైవకు
ముదంచైవవానరం | పార్వతైశ్చైత్తైర్వ్యాజైరింద్రజన్యంత్రసంహితైః | వివ్యాధహరిశారూలాణాసర్వాస్త్రా
రాక్షసోత్తమః || ౫౫|| సప్తగదాభిర్వరియాధమఖ్యాన్నిర్భిద్యబాణైఃప్రసవీయపుంజైః | వవర్షరామంశరవృష్టిజాలై
స్సలక్ష్యంభాను-రరశ్చికత్వైః || ౫౬|| సబాణవప్రైరభివర్షయమాణోధారానిపాతానివతానదింత్యే | సమీక్షమా
ణవరమాదృశ్యతశ్రీరామస్తదాక్షుణ్ణమితుత్యవమ్ || ౫౭|| అసాపునలక్ష్యణరాక్షసేంద్రోబ్రహ్మశ్రుమాత్రిత్య
సరేంద్రశత్రుః | నిపాతయత్వాసారిహస్యమాదంబునైర్దరణయతిప్రసక్తః || ౫౮|| స్వయంభువాదశ్చవరో
మహాత్మాఖమాస్థితోంతర్హితభీమకాయః | కథన్నశక్యోయధిసప్తదేహానిపాతయద్యేంద్రజిదుశాశ్రుః ||
౫౯|| మస్తేన్ద్రయంభూర్భగవానదింత్యోయస్త్యైతదశ్రుప్రభవశ్చయోధ్య | బాణావపాతాంస్తస్మిహాద్యధిమహా
మయాసహవ్యగ్రమనాన్యవన్త్ || ౬౦|| ప్రచ్ఛాదయత్యేవహిరాక్షసేంద్రస్సూరికసాన్యాయకవృష్టిజాలైః | పర
చ్ఛనర్వంపతితాగ్ర్యశూరంభాజితేవానరరాజస్త్వన్యం || ౬౧|| ఆవాంతుదృష్ట్యాపతితాపిసంక్షేపితౌత్తయద్రాగత
రోషహరే || ధ్వివంప్రవేక్ష్యశ్చమరారివాసమసానమాదాయరణాగ్రలక్ష్యం || ౬౨|| తతస్త్వతావింద్రజిదుశాశ్రుజా
లైర్వభూనతుప్రతతథావిశ్టే | సచాపితౌత్తదిదర్శయత్వాననాదహరేచ్యుతిగాక్షసేంద్రః || ౬౩|| సతత్రదా
వానరహస్యమేవంరామంచసంభ్యసహలక్ష్యణేనివిహదయత్వానసహసావివేశపురిందశగ్రీవభూజాభిసృతాం || ౬౪||
ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-త్రినప్తతితమస్కంధః || ***** తయోస్తదాపాదితయోరణాగ్ని
ముమోహస్తస్యంహరిపుంగవానాం | సుగ్రీవనీలాంగదజాంబవంతోసచాపిశంవిత్సృజిపేదరీతే || ౬౫|| తతోవివక్షణం
మవేక్ష్యస్తస్యంవిభీషణాబుద్ధిమతాంపరివృతః | ఉవాచశాఖామృగరాజవిరానాశ్చసంయన్నప్రతిమైర్విహోభిః || ౬౬||
మాలైష్టనాస్త్యైత్రవిహదకాలోయదారపుత్రైహ్యవశోవివక్షణే | స్వయంభువోవాక్యమభోర్వహంతౌయత్సాది
తావింద్రజిదుశాశ్రుజాలైః || ౬౭|| తస్మైతుదశ్రంపరమాశ్రుమేతత్స్వయంభువాబాహ్మనుమోసుదేగం | తస్మానయం
తౌయదిరాజపుత్రానిపాతితోగోత్రవిహదకాలః || ౬౮|| బాహ్మనుశ్రుంతతోధీమాన్మానయత్వాతుమారుతిః | విభీష
ణవచశ్చుత్వాహనుమాంస్తమథాబ్రవీత్ || ౬౯|| పతప్సిర్నిహతేస్తేన్ద్రవానరాణాంతరస్సనాం | యోయోధారయ
తేపార్శ్వాంస్తంతమాశ్వాసయావహే || ౭౦|| తాపుథౌయగపక్షిరోహనుమదాగ్నిహస్తేద్రమా | ఉలాహస్తాతదా
రాతౌగిరణశీర్షేవిచేరతుః || ౭౧|| భిన్నలాంగులహస్తౌరుపాదాంసుభిరోధతైః | ప్రవక్ష్యిక్షుతజంకాతైఃప్రవక్ష్య

స్తత స్తతః॥ పరితేపవన్తతాకైర్వావనైరభినంకులాం । శస్త్రైశ్చపరితేషిఃప్రైగద్యతాతేపవంధరాం ॥ ౯ ॥
 సుగ్రీవమంగదంబిలశరభంగంధమాదనం । గవాక్షంచనుషేణంబవేగదర్శనమామాకం ॥ మైందనశంజ్యోతిమఖండి
 విదంపనంతథా । పతాంశ్చస్యాం స్తతోవీరౌదవృతాతేపాతారణే ॥ ౧౦ ॥ సప్తక్షిప్తతాకేట్యోవానరాణాం
 తరస్సినాం । అహ్మపంచనుషేణవల్లభేనస్వయంభవః ॥ ౧౧ ॥ సాగరౌషణిభృచ్చిమందృష్టావతాడితంబలం ।
 మాగతేజాంబవంతంపమామాన్వబీభీషణః ॥ ౧౨ ॥ స్వభావజరయాయ క్తంవృద్ధంశరశ్చైస్త్రితం । ప్రజాపతిమతం
 వీరశామ్యంతమపవాచకం ॥ దృష్టాతమపసంగమృపాలస్త్యోవాక్యమబ్రవీత్ ॥ కచ్చిరార్థశ్చైస్త్రిత్యేకే పాగ్ధాన
 వ్యుంసితా ప్రవ ॥ ౧౩ ॥ విభీషణవచశ్చుశ్రీత్వాజాంబవాన్మృతపుంగవః । కృశ్చాదభ్యున్నిరవాక్యమిదంవచసమబ్రవీత్ ॥
 ౧౪ ॥ వైర్ముతేంద్రమహావీర్యస్య రేణత్వాభిలక్షయే । పీడ్యమానశ్చైతేభావైర్న త్వాంపశ్యమివతమహా ॥ ౧౫ ॥
 అంజనామప్రజాయేనమాతరిశ్వాన్తైర్నరైః । హనుమాన్వానరశ్శేష్ఠేపాగ్ధాధారయతేక్యవీత్ ॥ ౧౬ ॥ శు
 త్వాజాంబవతోవాక్యమువాచేదంబీభీషణః । ఆర్యపుత్రావీరికమృతస్మాత్ప్రృచ్ఛస మారుతిం ॥ వైవరాజనిగ్రీవే
 నాంగదేనామిరాసువే । ఆర్యవందర్శితస్సే హూయథావాయుమతేవర ॥ ౧౭ ॥ విభీషణవచశ్చుశ్రీత్వాజాంబవా
 న్వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ శృణువైర్ముతేతాకర్మాణయస్తాత్ప్రృచ్ఛామిమారుతిం ॥ తస్మిన్జీవంతిరేతుహతమప్య
 హంతంబలం । హనుమత్కుష్మణ్డశైతాగ్ధాజీవంతోపయంహతాః॥ధరతేమారుతిస్తాతమారుతప్రతిమోయిది ॥ వైశ్వాన
 రసమోవీర్యేజీవితాతాతభృతే ॥ ౧౯ ॥ తతోవృద్ధమపాగమ్యనియమేనాభ్యవదయత్ । గృహ్యజాంబవతేపా
 దౌహనుమాన్మారుతాత్మజః ॥ ౨౦ ॥ శుశ్రీత్వాహనుమతోవాక్యంతథాపవృత్తేంద్రియః । పునర్జాతమివాత్మానంమ
 స్తతేష్టేక్షుకపుంగవః॥ ౨౧ ॥ తతోబ్రవీత్తవతేజాహనుమంతంసజాంబవా ॥ ౨౨ ॥ ఆగచ్ఛమాతాకర్మాణవలన
 రాంస్తాగ్ధామహాసం । నాన్యోవిక్రమపర్యాప్తప్రమేమాంపరమస్సఖా ॥ ౨౩ ॥ త్వత్పరాక్రమకార్యాలయోనాస్యం
 పశ్యాయకంచన॥ యుక్తవానరవీరాణామనీకాప్రహరణయవిశేష్యకరుచాన్యేతాసాదితారామలక్ష్యతా ॥ ౨౪ ॥
 గత్యాపరమమధ్యానముపర్యవసాగరం । హిమవంతంసగశ్రేష్ఠంహనుమగంతుమర్హసి ॥ ౨౫ ॥ తతఃకాంచనమత్కు
 చ్చమృతభంగపవృతోత్తమం । త్రైలాంశశిఖరంచాపిత్రక్యస్ఫురిమాదన ॥ ౨౬ ॥ తయోశిఖరయోర్వృష్టేప్రవీప్రమతు
 లప్రభం । సర్వోపధియంతంవీరద్రక్యస్సోపధిపవృతం ॥ ౨౭ ॥ తస్యవానరతాదూలచతసోమూర్ధ్వికసంభవాః ।
 ద్రక్యస్సోపధియోనిస్తాదీపయంత్యోదిశోదశః ॥ మృతసంజీవినోవైవచిత్యుగరణీమపి । సావణ్యకరణీంవైవసంధాన
 కరణీంతథా ॥ తాస్సర్వాహనుమగృహ్య ఓప్రమాగంతుమర్హసి ॥ ఆశ్వాసయహర్షిపాగ్ధా ర్యోజ్యంగంభవహా
 త్మజః ॥ ౨౮ ॥ శుశ్రీత్వాజాంబవతోవాక్యంహనుమహాహరిపుంగవః । ఆపూర్వతలలార్ధప్రస్తాయవేగైరివారణవః॥
 ౨౯ ॥ సవర్షతతహాగ్రస్థపీడయఃపవృతోత్తమంహనుమహాదృశ్యతేవీరోద్వితీయభవవర్షతః ॥ ౩౦ ॥ హరిహదవిని
 ఘ్నగ్నీనిపసాదసవర్షతః । నతశాకతదాత్మానంసంభంభృశేనపీడితః॥ ౩౧ ॥ తస్యపేతుర్నగూఢామాహరివేగాచ్చజ
 జ్వలః । శృంగాణీచవ్యోర్యంతపీడితశ్శుభానుమతా ॥ ౩౨ ॥ తస్మిన్సంపీడ్యమానేతుగ్నదుమిగిలాతరే । నతేకు
 ర్వానరాస్థానుకుంఘూణమానేనగోత్తమే॥ ౩౩ ॥ సాఘూణితమహాద్యాతాప్రభగ్నగృహాగోపురా । లంకాతా
 సాకులారాత్రాప్రవృత్తేవాభవత్తదా ॥ ౩౪ ॥ పృథివీధరసంకాశేనపీడ్యగరణీధరం । పృథివీంక్షౌఢయామాన సాణా
 వాంమారుతాత్మజః॥ ౩౫ ॥ అయరోహతరస్తాద్విరమణయవర్షతం । మేరుమందరసంకాశంనానాప్రసవణాకు
 లం॥నానాదుమలతాక్షిణంవికాసితకలశ్చలం । నీవితందేవగంధర్వైవక్ష్యయోజనమబ్ధితం॥ విద్యాధర్మము
 నిగజైరవృరోభిర్నిపేవితం॥నానాన్యగగణాక్షిణంబహుకందరశేఖరం ॥ ౩౬ ॥ సర్వానామలయంస్తత్రయక్షగంధర్వ
 కిన్నరాః । హనుమాన్మేనుసంకాశేవప్రదేమారుతాత్మజః॥ ౩౭ ॥ వత్సానింకుతైలమాపీడ్యబదహముఖవస్సుఖంవిన్వ
 ల్యోగ్రంసాదోత్తైస్సోనయస్త్రివరాక్షసాః॥ ౩౮ ॥ తస్యనానద్యమానస్యశుశ్రీత్వానినదమవస్థతం । లంకాస్థారాక్ష
 సాస్సర్వేనశేకుస్సుందితుంభయాత్ ॥ ౩౯ ॥ నమస్తత్త్వాదధరామాయమాంతరిభీషమవిక్రమః । రాఘవాక్షేపరంక
 ర్మసమీహతవంతవః॥ ౪౦ ॥ సపుచ్చమద్యవ్యభుజంగకల్పంవిసమ్యవ్యవ్తంశ్రవణేనికుంచ్య । విప్రత్యక్షక్రిలబదహము
 ఖాభమాపుష్పవేవ్యోమనివండవేగః॥ ౪౧ ॥ సప్తక్షమంతాంస్తరసాజహరతైలాగిలాఃపాగ్ధాకృతవానరాంశ్చ । బా
 హూరువేగోద్ధతంప్రణాన్తాత్పీఠేవావేగాస్సలిలేనిపేతుః॥ ౪౨ ॥ సతాప్రసార్యోరగభాగశ్చ భుజౌభుజంగారినిశా
 శవీర్యః । జగామమేరుంసగరాజమగ్ర్యంధిశఃప్రకషణ్నివవాయుసూనుః॥ ౪౩ ॥ ససాగరంఘూణితవీమలంతదా
 భ్యోశ్శామిరవర్షవత్స్వం । సమీక్షమాణస్సహసాజగామచక్రంయథావిష్టుకకాగ్రముక్తం ॥ ౪౪ ॥ సవర్షతాకాచ్య

క్షగణానరాంసినదీ ప్రభాకానిపురో శ్రమసాని స్మితాజనాంతానపినంప్రవీక్ష్యజగామవేగాద్విత్తుతుల్యవేగః ॥ ౫౩ ॥
 అదిత్యపథమాశ్రిత్యజగామనగతక్షమఃహనుమాంస్త్యరితోవీరఃపితృతుల్యవరాక్రమః ॥ ౫౪ ॥ జవేనమహతాయుక్తా
 మారుతిమూర్తుయథా ॥ ౫౪ ॥ జగామహరిశాద్దూలఃదిశశ్చభేనపూరయ ॥ ౫౫ ॥ స్తరగజాంబవతోవాక్యంమారు
 తిర్యాతరంహసాదదర్శనహసాచాపిహిమవంతంసుహాకపిః ॥ ౫౬ ॥ నానాప్రప్రవణోపేతంబహుకందరనిర్భురం
 శ్యేతాభౌవయసంకాశైశ్చిఖైశ్చైరుదర్శనైశ్చికోభితంవివిధైర్వృక్షైరగమత్సర్వతో శ్రమం ॥ ౫౭ ॥ సతంసమాసా
 ద్యమహానగేంద్రమతిప్రస్థో శ్రమఘోరశృంగం ॥ దదర్శపుణ్యానిమహాశ్రమాశిసురహింసంఘాక్షమసేవితారి ॥
 ౫౮ ॥ సప్రహ్లాశంకరజతాలయంచత్రకాలయంబుద్రశరప్రమోక్షం ॥ హయానసంబ్రహ్మశిరశ్చదీప్తందదర్శవైవ
 స్వతఃకీకరాంశ్చ ॥ ౫౯ ॥ వజ్రాలయంత్రైవజాలయంచమార్యప్రభాంసూర్యనిబంధనంచ ॥ బ్రహ్మసంశంకీకరా
 ముకంచదదర్శనాభింబవనుంధరాయాః ॥ ౬౦ ॥ తైలానసుగ్రంహిమవద్విలాంచతశ్శరఫణంకాంచనశైలమ
 గ్ర్యం ॥ సంశ్చప్రసర్వపథినంప్రచీప్తందదర్శనర్యోషణివర్షతేంద్రం ॥ ౬౧ ॥ సతంసమిత్త్యానలంబిదీప్తంవిసిన్ధియే
 వానవమాతమానుః ॥ అప్యత్యతంతాపధివర్షతేంద్రంతతౌషధీనాంవిచయంచకార ॥ ౬౨ ॥ సయోజనసహసారి
 సమతీత్యమహాకపిః ॥ దివ్యాపధిధరంతైలంబరవర్షనాతాత్మజః ॥ ౬౩ ॥ సుహృష్యస్తతస్సర్వాప్రప్రీతపర్వతస
 త్రమే ॥ విజ్ఞయాన్ధిసమానంతంతోజన్మరదర్శనం ॥ ౬౪ ॥ సతామత్యాహనుమానవశ్యేకమతోపావృష్ట
 శంసనాద్రుప్రమృతమాహోన్నరకాశచక్రమహాహీదరేంద్రంతమువాచవాక్యం ॥ ౬౫ ॥ కీమేతదేవసుపసన్నేనంతేయ
 దాిఘవేనాసితృతానుకంపః ॥ వశ్యోద్యమద్దామబలాభిభూతోవిక్లిప్తమాత్మానమధీనగేంద్ర ॥ ౬౬ ॥ సతస్యత్యం
 గంసనగంసనాగంసకాంచనంధాతుసహస్రజ్వం ॥ వికీర్ణహూటంజ్వలితాగ్రసానుప్రగృహ్య వేగాత్సహసోవృమా
 థ ॥ ౬౭ ॥ సతంసమత్పాట్టముత్తపాతవిత్తాస్యలోకానసమరాసురేంద్రాః ॥ సంప్రాయమానఃఖచరైరనేత్ర
 జగగామవేగాద్ధరుహోగ్రవేగః ॥ ౬౮ ॥ సఖాసూరాధ్యానమనుప్రవన్తస్తంభాసూరాభాంశిఖరంబ్రసృహ్య ॥ బభౌ
 తదాభాసూరసన్నికాశోరవెన్నుమీప్రతిభాసూరాభః ॥ ౬౯ ॥ సతేనైతేనైశ్చశృంగరరాజైశ్చైవమోగంధవహ
 త్యజస్తుసహస్రధారేణసహసేనవత్రైణభేవిష్ణురివార్నితేన ॥ ౭౦ ॥ తంవానరాఃప్రైక్యవిసేషువైస్సన్తానపి
 ప్రేక్ష్యమదాననాద ॥ తేషాంసముష్ణుత్వరంసోశమ్యలంకాలయాభీమతరంవిసేషః ॥ ౭౧ ॥ తతోమహాత్మానివపాతత
 ప్రికైశ్చైవ శ్రమవానరవైస్సమధ్యే ॥ హయ్యైశ్చమభ్యశ్శిరసాభివాద్యవిభీషణంత్రసంసస్యజేవ ॥ ౭౨ ॥ తావప్యథా
 మానుషరాజపుత్రౌతంగంధమామూయిమహాపథీనాం ॥ బభూవతుస్తత్రతదావిశల్యాపుత్రస్థురన్యేవహరిప్రవీరాః ॥
 ౭౩ ॥ సర్వేవిశల్యావిరుజఃక్షణేనహరిప్రవీరానివాతాశ్చయెస్యః ॥ గంధేనతాసాంప్రవరోషధీనాంస్తానిశాంతేష్వి
 వసంప్రబుధ్ధాః ॥ ౭౪ ॥ యదాప్రభృతిలంకాయాయుధ్యంతేకపిరాక్షసాః ॥ తదాప్రభృతిమానాథకమాజ్ఞయారాసణ
 శ్చవఃయేహస్యంతేరణేత్రత్రరాక్షసాఃకపికుంజైః ॥ హతాహతాస్త్రక్షిప్తం తేనర్వసవతుసాగరే ॥ ౭౫ ॥ తతోహరి
 గంధవహస్త్యజస్తుతమోషధీతైలముదగ్రవీర్యః ॥ నినాయదేగాద్ధిమవంతేమేవపునశ్చౌరమేణసమాజగామ ॥ ౭౬ ॥
 ఇతిశ్రీమదుద్ధకాండేచతుస్సప్తతితమస్తకః***** తతోబ్రవిష్టహతేజాస్సు
 గ్రీహోవానరాధిపః ॥ అధ్యగంజ్ఞావయంశ్చైవిహనుమంతమిదంచః ॥ ౧ ॥ యతోహతకుంభకణఃసమారాశ్చైవః ॥
 తతోనేదానిమపనిహారంరావణోదాతుమర్హతి ॥ ౨ ॥ యేయేమహాబలాస్సంతిలభువశ్చష్టవంగనూః ॥ అంకామభ్యున్న
 తంత్యాశుగృహ్యాలాఃస్థవగమభాః(హరతయోహరిసంకాతాఃప్రదన్దంరావణాలయం) ॥ ౩ ॥ తతోప్రంగతల
 దిత్యైరొదెతస్మిన్మితామభి ॥ అంతామభిముఖాసేనలారజన్మప్రేక్షవగమభాః ॥ ౪ ॥ ఊలూహస్థైర్నరగతైస్సర్వరస
 మభిద్రుతాః ॥ అరక్షాస్థావిరూపాతానసహసావిప్రమద్రుతః ॥ ౫ ॥ గోపురాట్టప్రతోభిషుచర్యామవిధానుచ ॥ పారిసా
 దేషుచసంహృష్టాస్సస్థైవైహుతాశనం ॥ తేషాంగృహసహసారిణిదదాహహుతభక్తదా ॥ ౬ ॥ పారిసాదాఃపరస్వ
 తాకారాఃపతంతిధనోతే ॥ అగరుడకహ్యతైత్రతరంచహరిచందనం ॥ ౭ ॥ మాక్రికామణ్యస్సైవైహుతాఃపరఃపర
 వాళకం ॥ యేమంచదహ్యతైత్రత్రోకేయంచాపిశోభనం ॥ అవికంవివిధంచౌణంకాంచనంభాంజమానుధం ॥ నానా
 వికృతసంస్థానవాజిభాంజపరిచ్ఛదా ॥ గజైరైవేయకత్వాశ్చరథభాండాశ్చసంస్కృతాః ॥ తనుత్రాణిచయోధా
 నాంహస్త్యోత్సానంచవమః ॥ ఖడ్గాధమాంపిజ్యాబాణాస్త్రమరాంకుశత్రయః ॥ రోమజంబాలజంచర్యవ్యాఘ్రిజం
 చాంజంబుబహు ॥ ౧౦ ॥ ముక్తామణివినిత్రాంశ్చపారిసాదాంశ్చసమంతతః ॥ వివిధానస్త్రసంయోగానగ్నర్వదాతిత్ర
 వై ॥ ౧౧ ॥ నానావిధాగృహచ్ఛందాదదదాహహుతభక్తదా ॥ అనాసాగరాక్షసానాంచసర్వేషాంగృహగర్జ

నాం॥౩౪॥ హేమచిత్రతమత్రాణాం ప్రదూమాంబరధారిణాం ॥ శీఘ్రపానచలాత్మాణాం మదవిహ్వలగామినాం ॥ కాంతాంబలితవస్త్రాణాం శత్రుసంజాతమన్యనాం ॥ గదాశూలానిహస్తానాం భాదతాంపితామపిశయతామపిశయతేషుమహాహేమప్రసూప్తానాం పితౄస్సహ ॥ త్రస్తానాం గచ్ఛతాం యోధాంపుత్రాణాదాయనర్హతః ॥ తేహాశతసహస్రాణి తదాకాశవానినాం ॥ అదహత్యావకస్తత్రజజ్వలచవునఃపునః॥౩౫॥ సారవంతిమహాద్వాణిగభీరగుణవంతిచ ॥ హేమచంచ్రాగ్ధాచందరాశీచంద్రశాలాస్సతానిచ ॥ రత్నచిత్రగవాత్మాణిసాధిస్తానినిరర్హతః ॥ మణివిప్రుమదిత్రాణిస్సృశంతివదివాకరం ॥ క్రాంతచరిహేణిహేణానాం భూమణానాంచనిస్సవైః ॥ నాదితాస్యచలాభానివేత్సన్యగ్నిర్దహదాహసః॥౩౬॥ జ్వలసేనపరతానికారానిచకాశీరే ॥ విద్యుద్భిరివపద్ధానిమేఘజాలానిఘర్షతే ॥౩౭॥ జ్వలసేనపరీతానికపితుర్భవనాస్యశ్శివబ్రహ్మహతాసీవశిఖరాణిమహాగః ॥ ౩౮ ॥ విమానేషుప్రసూప్తాశ్చదహ్యమానావరాంఘ్రాః ॥ త్యక్తభరణసర్వాంఘ్రాహాహేతుర్భువైర్విచక్రతుః ॥ ౩౯ ॥ తానినిర్దహ్యమానానిదురతః ప్రచతాశిరే ॥ హేమవల్లిఖరాణివదిస్త్రాక్షధివనానిచ ॥౪౦॥ హమార్కైర్విదహ్యమానైశ్చజ్వలాప్రజ్వలితైరపి ॥ రాత్రౌసాదృశ్యతేలంకాపుష్పిలైరివశంకుతైః ॥౪౧॥ హస్త్యధిష్ఠైర్జైముక్తైముక్తైశ్చతుర్గైరపి ॥ బభూవలంకారాకాంతేభ్యాం తగాగ్రహృదాణాం వః ॥౪౨॥ అశ్వంముక్తంగజోద్భుష్టాక్షవద్భీతోవసర్షతి ॥ భీతోభీతంగజం దృష్ట్వాక్ష్యదిత్యోనివర్తతే ॥౪౩॥ లంకాయాం దహ్యమానాయాం శుభ్రశేనమహాణవః ॥ ఛాయాసంసక్తసలిలోలోహితోద్భవాణాం వః ॥౪౪॥ సాబభూవముహూతైసహరిభిషిపితాపురి ॥ లోకస్యాన్యక్షయేమోరేప్రదిప్తైవసమంధరా ॥౪౫॥ నారీజనస్యధూమేనవ్యాప్తసాస్యైర్విసేమవః ॥ స్వశోజ్వలభతప్రస్యశుశువెదశయోజనం ॥ ౪౬ ॥ ప్రదక్షకాయానపరాకాక్షసాన్నిగతాబహిః ॥ సహసాభ్యుత్పతంతిస్తహరయోధయయత్నవః ॥ ౪౭ ॥ ఉష్ణప్తంవాగరాణాంచరాక్షసానాంచనిస్ససః ॥ దిశోదశసముద్రంచవృత్తివీచాన్యనాదయత్ ॥ ౪౮ ॥ విశల్బ్యేతుమహత్సాతాపుభారమలక్ష్మణే ॥ అసంభ్రాంతాజగృహతుస్తదోభధనమీవరే ॥ ౪౯ ॥ తతోవిహ్వరయానస్యరామస్యదనుర్జయం ॥ బభూవతుమలశ్శబ్దోరాక్షసానాం భయహవః ॥ ౫౦ ॥ అశోభతదదారామోఘసుర్విష్ణుర్యర్జునుమాత్ ॥ భగవానివసంక్రష్టోభహోవేదమయంధమః ॥ ౫౧ ॥ ఉష్ణప్తంవాగరాణాంచరాక్షసానాంచనిస్ససం ॥ జ్యోతిష్టప్తాపుభారామలక్ష్మణామన్యతుశుశువే ॥ ౫౨ ॥ వాగరోష్ణస్తమోషశ్చరాక్షసానాంచనస్వః ॥ జ్యోతిష్టప్తాపిరామన్యత్రయంవ్యాప్తందిశోదశ ॥ ౫౩ ॥ తస్యకార్యకముక్తైశ్చశరైస్తత్పురగోపురం ॥ నైలాసశ్యంగప్రతిమం దీక్షిణామపతవ్యుపి ॥ ౫౪ ॥ తతోరామశరార్కదృష్ట్యా విమానేషుగృహేషుచ ॥ సన్నాహౌరాక్షసేంద్రాణాం తుములస్సమదద్యత ॥ ౫౫ ॥ తేహింసస్సహ్యమానానింసహనాచంచకుర్వతాం ॥ శరశ్చరాక్షసేంద్రాణాం రౌద్రీవసమదద్యత ॥ ౫౬ ॥ అదిష్టావాగరేంద్రాస్సమగ్రివేణమహత్సేనా ॥ ఆనన్యద్యాగమానాద్యయ్యధ్యస్యస్వగర్భభాః ॥ యత్పవోదితభంకుర్యాత్ప్రతత్రత్రవన్ధితః ॥ సహంతవోహింసంఘత్యరాజశాసనదూషకః ॥ ౫౭ ॥ తేషువానిరముఖ్యేషుదిప్రోగ్రజ్వలపాలేషు ॥ శ్రేష్ఠద్వాదశమాసాద్యోరవణింమన్యురావిశత్ ॥ ౫౮ ॥ తస్యభృంభితపిత్తోభాద్యానినిశ్చైదిశోదశ ॥ హువవానివరుద్రస్యమన్యగార్త్రేష్యదృశ్యత ॥ ౫౯ ॥ సనికుంభంచకుంభంచకుంభకణాత్పజాపుభా ॥ పెరియమానసంక్రష్టోరాక్షసైర్భూభిస్సహ ॥ ౬౦ ॥ యూపాక్షుశోభితాక్షుప్రపంఘః కంపనప్రదా ॥ నిర్వియఃకొంభకణిభ్యాంసహరావణశాసనాత్ ॥ ౬౧ ॥ శశాసనాదయస్సర్వాద్రాక్షసానామహాబలార్ ॥ రాక్షసాగచ్ఛతాన్రైవజయధ్వంశీఘ్రమేవచ ॥ ౬౨ ॥ తతస్తుచోదితాన్రైవరాక్షసాజ్వలితాయుధాః ॥ లంకాయానిర్భయిర్విరాః పణదంతిపునఃపునః ॥ ౬౩ ॥ రక్షసాంభూషణాభిరాష్ట్రాభిసాన్యభిశ్చనర్హతః ॥ చక్రస్త్రసప్రభావోన్యమహరయశ్చేష్ఠిభిస్సహ ॥ ౬౪ ॥ తత్రతారాధిపన్యభాతారాణాంచతతైవచ ॥ తయోరాభరణభూచబలయోధ్యామభాసయత్ ॥ ౬౫ ॥ చంద్రాభిభూషణాభాచగృహాణాంజ్వలతాంచభా ॥ హరిరాక్షసనైన్యానిభ్యానిజయామానసనర్హతః ॥ ౬౬ ॥ తత్రచోద్ధ్వం ప్రదిప్తానాంగృహాణాంసాగరఃపునః ॥ భాభిస్సంసక్తపాతాశ్చశ్చేలాల్లిశ్శుభ్రభేదికం ॥ ౬౭ ॥ వత్రాకాద్యజనసంక్రమస్తమానిపరశ్చక్షం ॥ భీమాశ్వరథమారంఘనానావత్సినమాశులం ॥ వీప్రమాలగదాశ్శప్రానితోమరకాముకం ॥ తద్రాక్షసబలంఘోరభీషుదిక్రమపారుషం ॥ దదృశేజ్వలితప్రానింకంకిణీతనాదితం ॥ హేమజాలాచిరభుజంవ్యామిశ్రితపరశ్చక్షం ॥ వ్యాఘ్రాణిఘ్రమహాశత్రుంబాణసంసక్తకాముకం ॥ గంధమాల్మమగ్రాత్యేకసమోద్భుతమహానిలం ॥ ఘోరంఘోరజనాక్షిణాంమహాంబుధరసస్సనం ॥ ౬౮ ॥ తద్భుష్టాక్షబలమాయాంతరాక్షసానాం మదారుణం ॥ సంచలస్థవంగానాంబలముచైర్విర్జనాదచ ॥ ౬౯ ॥ జితేనాస్థుత్వచపునస్తద్భులంరక్షసాంమహత్ ॥ అభ్యయాయ్త్రిత్యరిబలంపరంగాభవపావకం ॥ ౭౦ ॥

వానరయూధః | వీడయామానభూమభ్యాంసవతహతఃక్షితా || ౩౩ || హతప్రవీరావృథితా బాహుస్సృజ్యమాన్
 ప్రదా || ౩౪ || మాభిముఖసాతుకుంభక ద్వసుతోయతః || ౩౫ || ఆవతంతీచ వేగేనకుంభస్తాంసాంత్యయన్త్యున్తాం || ౩౬ ||
 అథోత్పాప్త్యంమహావీరై ర్లఘ్వలత్యైష్టవంఽగమైః || ౩౭ || నిపాతితమహావీరాంధృష్ట్యైరక్షత్సమాంతరే || ౩౮ || (ప్రవక్త)
 తేజస్వీరణకర్తృనుమమరం || ౩౯ || సధనధన్వినాంశ్రేష్ఠీప్రవృహ్యసుసమాహితః | ముమోహావీరప్రభావైశ్చ
 రాణాదేవావిదారణా || ౪౦ || తస్యతచ్చుతుభేభూయస్సశరంధనురుత్తమం | విమృశ్యైరావతావిశ్చద్వీతియేంద్ర
 ధనుర్వృథా || ౪౧ || ఆకణాకృప్తముత్తైసజహన్విద్యుదంతదా | తేనహంకపుంభనపరిణావత్రవాససా || ౪౨ || సహ
 సాభివత్రేనవిప్రముక్తవదస్సురకా | నివసాతాదిహుటాభావిహ్వలస్సనగోత్తమః || ౪౩ || హైందవ్యభారంధృ
 ష్ట్యాభగ్నంత్రేత్రమహాహవే | అభిదుదానీవవేగేనప్రవృహ్యమహాంతింశిలాం || ౪౪ || తాంశిలాంతుప్రవిశ్యేవరాక్షసా
 యమహాబలః | విభేదతాంశిలాంకుంభాఃపనవైష్టేషంచభిశ్శరైః || ౪౫ || సంధాయచాన్యంసుముఖంశరమశిషిహవ
 మం|అజఘానమహాతేజావత్సవిద్యుదిదాగ్రజం || ౪౬ || సతుతేనప్రహరేణమైందోవానరయూధః | మమణ్యభిహ
 త్యైనవహతేభువిమూర్ధితః || ౪౭ || అంగదోమాతులౌదృష్ట్యాపతితాతుమహాబలౌ | అభిదుదానీవవేగేనకుంభమధ్యత
 కామకం || ౪౮ || తమావతంతంబివ్యాధకుంభాఃపంచభిరాయస్యైః | త్రిభిశ్చైవైశ్చిత్రైర్వాత్రై మూతంగమవతో
 మత్రైః || ౪౯ || సోఽంగదంబిదైర్వాత్రైఃకుంభావివ్యాధవీర్యవాణా|అకుంతదాతైర్విశ్రేష్ఠీష్టైఃకనకభూవత్రైః || ౫౦ ||
 అంగదఃప్రవిధిష్ఠాంగోవాల్చిత్రోన్యకంపతే | శిలాపాదపవమూణితస్సన్యానిర్జవవహం || ౫౧ || సుప్రవిచ్ఛేదతా
 సర్వానిభేదవపునశ్చిలాః | కుంభకణాకృజఃశీమావాల్చిత్రసమీరతా || ౫౨ || ఆవతంతంచసంపీక్త్యకుం
 భావానరయూధపం | భువోర్వివ్యాధవణాభ్యాములాభ్యామివకుంజరం || ౫౩ || తస్యసుసావరుధిరంపిహితేచా
 స్యులౌచనే || ౫౪ || అంగదఃపాణినీతేప్రేపిధాయుర్ధిరోక్షితే | సాలమానస్సమేకేనపరిజగ్రాహపాణినా || ౫౫ ||
 సుపీడ్యహరసాసంగంధంకరేణాభివేశ్య || కింవిదభ్యవసమైస్సనమున్నమాథయథాగజః || ౫౬ || తమంద్రక్షేతుప్ర
 తిసుంపుత్రంమందరసన్నిభం | సముత్పజంతంవేగేనపశ్యతాంసర్వరక్షసాం || సవిభేదశితైర్వాత్రైస్సప్తభిఃకాయభే
 దవైః || ౫౭ || అంగదోవిద్యభేదీక్ష్యంననాదచముమోహచ || ౫౮ || అంగదంవృథితంధృష్ట్యాసందతమివసాగరే | దు
 రాసదంహరిశ్రేష్ఠంరామాయాన్యేవ్యవేదయ || ౫౯ || రామస్తువృథితంశుత్వావాల్చిత్రంరణాచరే | వ్యాదిదే
 శహరిశ్రేష్ఠాజాంబవగ్నీముఖాం ప్రతః || ౬౦ || తేనువానరశాదూలాశ్శుత్వామస్యతాననం || అభిపేతుస్సు
 సంకుర్రాఃకుంభమధ్యతకామకం || ౬౧ || తతోదుగ్ధిమశిలామాస్తాకోవసంరక్తలౌచనాః || రిరిక్షమంతోభ్యవతన్నం
 గదంవానరమూఖాః || ౬౨ || జాంబవాంశ్చనుషేణశ్చవేగదర్శీచవానరః | కుంభకణాకృజంపిరంకుర్రాస్సమభిదు
 వు || ౬౩ || సమీక్ష్యవతతస్తాంస్తువానరేదాన్త్యవహబలా || ఆవవారశరౌఘేణనగేనవజరాశయం || ౬౪ || తస్య
 బాణవధంపాప్త్యనశేకురనిపతితుం | వానరేదాన్త్యమహాత్మానోవేలామివమహూదధిః || ౬౫ || తాంస్తుదృష్ట్యాహ
 రిగణాశరవృష్టిభిరదితా || అంగదంపుత్రతక్యత్వాభార్యజంష్టవగేశ్వరః | అభిదుదానీవవేగేనసుగ్రీవకుంభ
 మాహవే | తైలసానుచరంవాగంవేగవానివశేసీ || ౬౬ || ఉత్పాట్నవమహాతైలానశ్వకర్ణాధవాణబహూ || అ
 న్యాంశ్చనిదిధావృత్తౌశ్చిత్రేవచమహాబలః || ౬౭ || తాంభాదయంతీమాకాశంపుత్రవృష్టింమరసదం || కుంభక
 ణాకృజశ్చిన్ముందిచ్ఛేదనిశితైశ్శరైః || ౬౮ || అభిల్యేణితీవేగకుంభననిశితైశ్శరైః || ఆదితాస్సదుగ్ధిమారేణ్యధా
 ఘోరాతశ్శుతస్సయం || ౬౯ || దుగ్ధిమవమహాతుతద్భిన్నంధృష్ట్యాకుంభసవీర్యవాణా | వానరాధిపతీర్నిమాణమహాసత్వీ
 నవిద్యశ్శిలా || ౭౦ || నిర్భిద్యమానస్సహసాసహమానశ్చ తాశరణా || కుంభవృధమరాక్షివృథభంజేంద్రధనుస్సుగ్రీవం ||
 ౭౧ || అవస్తుత్యతత్తత్సమీకృత్వాకమణుమమరం | అబ్రవీతుఃపితృకుంభంభగశ్చైర్వంగమవద్విషం || ౭౨ || నిమంభా
 గ్రజవీర్యంతేబాణవేగవదవృత్తం | నన్నత్యైత్వప్రభావశ్చతవచారావణస్యవా || ౭౩ || ప్రస్తాదబలివృత్తఘ్నకృత్సమ
 లోపమ | ఏకస్త్యమనుజాతీసవీరతరంబలవృత్తతః || ౭౪ || తస్యమేతైకంమహాబాహుంవాహస్యమరిందమం | త్రిదశా
 వాలితరం | తేజతేంద్రియమివాదయః || ౭౫ || విక్రమస్సమహాబుద్ధికమూణిమమవశ్యతః || ౭౬ || వరదానాత్మకృత్య
 ప్రేసహతేదేవదానవాణుంభకణాస్తపిర్వేణసహతేవసురాసురా || ౭౭ || ధనుషేంద్రజితప్రయ్యఃప్రతాపిరావణస్య
 చ త్వనుద్యురక్షసంలౌకేశేస్త్రోసేబలివీర్యతః || ౭౮ || మహావినుదగాంసమరేమయాసహతావద్భుతం | అద్యమాతా
 నపశ్యంతశక్రశంబరయారివ || ౭౯ || కృతమప్రతిమంకమణదర్శితాశ్చకాశం | భూభిశాహరిరీరాశ్చత్యయాతై
 ర్నిరవిక్రమాః || ౮౦ || ఉపాలంభధయాచ్ఛాపినాసీరమయాహతః | కృతకమూఢితాగ్రీవోవిశ్రాంతఃకృష్ణమేంద్ర

౨౬౩|| తేనామిహాత్మేనసావమానేనమానితః | అగ్నేరాజ్యాహుతస్యేవలేజస్తస్యాశ్వవధకత || తతఃకుంభస్తుమగ్ని
వంధుః|| ౨౬౪|| గజావిహాతేమదోనిశ్వసంతాముముహూః || అన్యోన్యగాత్రగ్రథితక
మలాంఘ్రినిరేతయే || సధామాంసుభుతోజ్వాలావిప్రుజంతోపరిశ్రమాత్ || ౨౬౫ || తయోఃసాపాధిభూతాన్యజ్ఞుమగ్నా
వాభవన్మహి | జ్వాలూణితరంగగన్యమక్షేభేవనిశాలయః || ౨౬౬ || తతఃకుంభంసముత్క్షిప్యమగ్నివోచకాంభుని
చాతయామానవేగేనదర్శయన్ముదధేప్రలం|| ౨౬౭ || తతఃకుంభనిచాతేనజలరాశిస్సముత్థితః | వింధ్యమందరసంకాతోవిస
సర్పసమంతరః|| ౨౬౮ || తతఃకుంభస్సమత్పృథ్వీమగ్నివభవద్యత | ఆజహూరోనిప్రకృతోవజ్రవేగేనముష్టిసా || ౨౬౯ || తస్య
సమోచపుస్ఫటిబహుమసాప్రవశోశితం | సవముష్టిర్మహావేగఃప్రతిభఘ్నస్థిమండలే || ౨౭౦ || తదావేగేనతాప్రిన్తై
జఃప్రజ్వలితంముహూః | వజ్రోష్ఠిషసంజాతాజ్వాలామేరాయథాగిరా || ౨౭౧ || సతతాభిహతస్సనమగ్నివోచానర
మోధః | ముష్టింసంవతశాయామానవజ్రకల్పంమహాబలః || ౨౭౨ || అగ్నిస్సహస్రవిశవంరవిమండలప్రభం | సముష్టిం
చాతయామాసకుంభస్యోరసివీర్యవా || ౨౭౩ || సతు తేనప్రహారేణవిహ్వలాభ్యతరాతితః | నివహతదాకుంభోగతా
ర్పిరివహావకః|| ౨౭౪ || ముష్టిసాభిహతస్సేనవిహతాశురాక్షుసః | లోహేహంశాగ్రహవాతాశాస్త్రేప్రరక్తిర్మద్యధుయా || ౨౭౫ ||
కుంభస్యవతతోదావంభగ్నస్యోరసిముష్టిసా | బభౌరుద్రాభివన్నస్సాయావంశవాంపతే|| ౨౭౬ || రత్నైశావతేభిమ
వరాక్రమేభస్సవగమానామృషభేణయద్ధై | మహీసశైలానవనావచాలభయంత్రాంస్సృగికింవేత || ౨౭౭ ||
ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-పట్టన ప్రతిపద్యముగః. ***** సమంభోభాితగంధ్యస్త
సుగ్రీవేణపాతితం | ప్రదహన్విచకోపేనవానరేంద్రమనైకత || ౨౭౮ || తతస్సృద్ధామసన్నద్ధందన్తవంచాంగుళంశుభం |
అదదేపరిఘంవీరోసగేంద్రశిఖిరోపమం || హేమపట్టపరిక్షిప్తంవజ్రవిద్రుమభూషితం | యమదుఃకోపమంభీమంద్రసాం
భయనాశనం|| ౨౭౯ || తమావిధ్యమహాతేజాశ్చక్రద్రజనమంతదా | వినరాదవిప్రతానస్యనికుంభాభీమవిక్రమః|| ౨౮౦ || ఉరోగ
తేననిఘోరభుజస్థైరంగదైరివి | కుండలాభ్యాంచలితాభ్యాంమాలయావవిధితయా || నికుంభోభూవజ్రైర్భాధితేన
ప్రపరిఘేణదయభేంద్రధనుమామేషుస్సవిమత్యోస్తనయిత్తుమా || ౨౮౧ || పరిఘాగ్గేణపుస్ఫటివచాతగంధిమహావజ్రః
ప్రజజ్వాలసంఘోమశ్చవిఘామృషవహావకః || ౨౮౨ || సగర్వావిలపావత్యాగంధర్మభవనోత్తమైః | సహజైవామరావత్యా
సత్వైశ్చస్థిభవజైస్సహా || సతారగ్రహనక్షత్రంసంపంద్రంసమహగ్రహం | నికుంభపరిఘాఘూణాంభ్రామీలివనభస్మ
లం || ౨౮౩ || దురానదత్సంజజ్ఞేపరిఘాభరణప్రభః | కపీనాంసంజమంభాగ్నిద్యుగాంతాగ్నివోధితః || ౨౮౪ || రాక్షసావాన
రాశ్చాపిసశేకుస్సృదితుకుంభయాత్ | హనుమాంస్తువిప్రత్యోరస్తస్థాతస్యాగ్రతోబరీ || ౨౮౫ || పరిఘోపమబాహుమృష
రిఘంభాసగరప్రభంబరీలివతతస్తస్యచాతయామాసవక్షుసి || ౨౮౬ || స్థితేతస్యోరసివ్రాహ్మణేపరిఘశ్చత్రధాకృతః | విశిష్ట
మాణస్సహసాక్షిలాలాశతమివాంబరే || ౨౮౭ || సతు తేనప్రహారేణవిచచాలమహాకపిః | పరిఘేలంసమాభూతోయథాభూ
మిచలేవలః|| ౨౮౮ || సతదాభిహతస్సేనమామూర్ణవగోత్తమః | ముష్టింసంవతశాయామానవతేనాతిమహాబలః || ౨౮౯ ||
తముద్యమ్యమహాతేజానికుంభోరసివీర్యవా || అభిధితైవవేగేనచేగవావాయవిక్రమః|| ౨౯౦ || తతఃపుస్ఫటివచమా
స్యప్రమసాప్రవశోశితం | ముష్టిసాతేనసంజజ్ఞేజ్వాలావిద్యుదివోష్టితా || ౨౯౧ || సతు తేనప్రహారేణనికుంభావిచచాల
హాస్యస్థతాపిఘజాగ్రాహమానుమంతంమహాబలం || ౨౯౨ || విసుకుశిస్తదాసంఘైభీమలంకారివాసినిః|నికుంభేవోద్భ
తందృష్ట్యాహనుమంతంమహాబలం|| ౨౯౩ || సతదాప్రియమాణోపికుంభకణాన్వజ్రేనేహా | ఆజహూనానిమతోవజ్రకల్పే
నముష్టిసా|| ౨౯౪ || అత్తానంమోచయత్వాదక్షిణతావభ్యవపద్యతహనుమానుప్రమాధాశునికుంభంమారుతాన్వజ్రః || ౨౯౫ ||
క్షిప్యవరమాయత్తోసకుంభంనిఘ్నిపేషమా | ఉత్పత్త్యాచాస్యవేగేనపాతోరసివీర్యవా || ౨౯౬ || పరిగృహ్యవచబాహు
భ్యాంపరివృత్త్యోరోధరాంఉత్పాలయామాసశిరోదైరవంసదతోమహత్ || ౨౯౭ || అభవనదితానిదేనికుంభేవపననతేః
రజైబభూవయద్ధంకరతథమతరాక్షసేంద్రమాగ్రభ్యోతతరమాగ్రతరోయోస్సుభీమం|| ౨౯౮ || వృషేతేతుశీవేనికు
భాస్యవృష్టావిశేషమోష్ణవంశాదితస్సస్వమశ్చ || చచాలేవరోస్సివపాలేవవద్యోర్భయంరాక్షసానాంబలంచామివేః|| ౨౯౯ ||
ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-సప్తన ప్రతిపద్యముగః. ***** నికుంభంపహంతృతా
కుంభంచవిహాతితం | రావణఃపరమామర్షీప్రజజ్వాలాలలోయథా || ౩౦౦ || వైర్ముతఃకోదోధగోతాభ్యాంద్యాభ్యా
త్పరిహూర్నితః | ఖరపుత్రవిఠాతాక్షంమకరాక్షుసచోదయత్ || ౩౦౧ || గచ్ఛపుత్రమయాజ్ఞప్రేబలనాభిసంస్థితః | ర
క్షుబలక్షణంవైవజ్ఞితాంశ్వవనోకశః || ౩౦౨ || రావణస్యవచశ్చుత్వాశూరమానిఖరాన్వజ్రః | బాధమిత్యుబిధ్యతై
భిక్షరాగ్రానితావరః || ౩౦౩ || సోభివాద్యదగ్రీవంకృత్వాచాలప్రదక్షిణం | నిర్దామగుహాచ్ఛుభ్రాద్రావణాన్వజ్రయా

త్రీరామాయణే - యుద్ధకాండే - ఏకాదశితమస్తకం.

బలిః || నమిషంబలాధ్యక్షంభరత్రుతోబ్రవీదం || రథశృంగిమిత్రాంగీశుంప్రైశ్యంబానామిత్రాంగీశుః || ౧౬ ||
 తస్యరథస్యచనంతుత్యాబలాధ్యక్షోనిశాచరః || స్యందనంచబలంచైవసమిపంచప్రత్యపాదయత్ || ౧౭ || ప్రథమైశ్వర్యం
 త్యాబల్యోహనిశాచరఃసూరంసంచోదయామాసశీఘ్రం మేరథమావహా || అభితాం రాక్షసానాంశూన్యామకరా
 త్నోబ్రవీదం || యూయంసర్వేప్రయథ్యధ్యంపురస్తావమరాక్షసాః || అహంరాక్షసరాజేనరావశేనమహాత్మనా | ఆ
 భ్యుత్తస్థుమరేహంతుంతాభౌరామలత్తుణ్ || అద్యరామంవధిష్యామిలత్తుణంవసశాచరాః | శాఖామృగంచమగ్రిహం
 వానిరాంబృశరోద్రమై || అద్యశూనిపాతైశ్చవానరాణాంమహావమాం || ప్రథహిష్యామిసంపాప్రత్యమేంద్ర
 నమివానల || ౧౮ || మకరాక్షత్రమృత్యావచనం తేనిశాచరాః || సర్వేనానాయుధోపేతాబలవంతస్సమాగతాః || ౧౯ ||
 తేకామహాపిణస్సర్వేదంష్ట్రీణఃపింగళేక్షణాః || మారంగాభవనదఢంతోద్వస్తకేశభయానకాః || పరివార్యమహాకా
 తానాంనమంతరః || త్వేషితాస్సోటితారాంచతశ్శబ్దోమహానభాత్ || ౧౬ || ప్రభుష్టోభకరాత్రస్యప్రతోదస్సారథే
 ప్రదా || పశాతస్సహసాచైవధ్వజస్తస్యచరక్షః || ౧౭ || తస్యతేరథంయైశ్చాప్తవాయావిక్రమవజితాః || చరణై
 రాకులైక్షాత్వా దీనాస్సానముఖాయయః || ౧౮ || ప్రవారితవనస్తప్తా సహంసః ఖరదామణః || నిర్యాణైత
 స్యరాద్రస్యమకరాక్షస్తమర్షణే || ౧౯ || తానిస్త్యస్తానిమిత్రానిరాక్షసావీక్రమజేత్రమాః | అదింత్యనిశాత్స
 ర్వేయత్రతేరామలత్తుణ్ || ఘనగజమహిమాంగతుల్యవర్ణాస్సమరముఖేవస్సర్వధదానిభిన్నాః || అహమహమితి
 యుద్ధకౌలౌప్రేరజనిచరాఃపరితస్సమున్నదంతః || ౨౦ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-అష్టసప్తతితమస్తకంః. *****
 నిగతంమకరాక్షం తేద్యస్త్యేవానరయూధపాః || ఆఘ్రేయసహసాసర్వేయోద్ధాకామావ్యవస్థితాః || ౧ || తరః
 ప్రప్యత్రంసుమహాస్తవ్యుద్ధంరోమహర్షణం || నిశాచరైఃప్రవంగానాందేవానాందానవైవ || ౨ || వృక్షశూలనిపాతై
 శ్చశిలాపరిఘపారతైః || అన్యోన్యంమదయంతిస్త్రుతదాకపినిశాచరాః || ౩ || శక్తిభిక్షగదాకులైస్తవ్యైశ్చనిశాచరాః ||
 పట్టపైర్నిండివాతైశ్చనిఘాతైశ్చసమంతరః || పాశముద్గరదంతైశ్చనిఘాతైశ్చాపరేతదా || కదనంకపిపిరాణాందకు
 ప్రేరజనిచరాః || ౪ || బాణోమైరదితాశ్చాపిఘపత్రుత్రేణవానరాః || సంభారితమనసస్సర్వేమదుర్బుధ్యయిషిదతాః
 ౫ || తాదృష్ట్యేరాక్షసాస్సర్వేద్రవమాణావలిముఖాః || నేమహైసంహవధ్యస్తాఃరాక్షసాజితకాశినః || ౬ || విద్రవ
 త్యుతదాతేమవానరేమనమంతరః || రామస్తాన్వారయామానశరవఃపీణరాక్షసాః || ౭ || వారితాక్షసాదృ
 ష్ట్యామకరాక్షోనిశాచరః || కోధానలసమావిష్టవచనంచేదమబ్రవీత్ || ౮ || తిష్ఠరామమయాసాధాంద్వంద్వయ
 ధ్నందదామితే || త్యాజయిష్యామి తేపార్థాధమముఃకైశ్చితైశ్చరైః || ౧౦ || యత్రదాదండకారణ్యేపితరంహతవా
 మముమదగ్రతస్సృక్తర్థస్తందృష్ట్యానోహాభినర్థతే || ౧౧ || దహ్యంతేభ్యశమంగానిమరాత్మామమరాఘవ || యష్టయా
 సిన్దవ్యస్త్యైవంత్యైకాశేమహావనై || ౧౨ || దిష్ట్యాసిదగ్రసంరామమమత్సంప్రాప్తవానిహా || కాంక్షితోసిక్తుధా
 తఃస్యసింహస్యైవతరోమృగః || ౧౩ || అద్యమద్భూవేగేనపీతరాడిష్టయంగతః || యేత్వయానిహతావీరాస్సహతై
 శ్చసమేక్షసి || ౧౪ || బహునాత్రకిముతైవశ్యేణురామవచోమమ || పశ్యంతుశశలాలాకాస్త్యైవమాంచైవరణాజిరే ||
 ౧౫ || అస్త్రైర్యాగదయావాహిబాహుభ్యాంవామహావనై || అభ్యుప్తయేనవారామతేవైవయిధివరతతాం ౧౬ || మ
 కరాక్షసచనంతుత్యావరామోదశరథార్ద్రజః || అబ్రవీత్ ప్రహసన్యాక్రమత్రోర్రరావనినం || ౧౭ || కర్ణసేకివృధార
 త్నోబహూన్యనదృశానితునరణేశకృతేజెతుంవిनाయుక్తేనవాగ్మలాత్ || ౧౮ || చతుర్దశశసహస్రీశీరక్షసాంత్వస్త్రి
 తావయః || త్రిశిరాభూషణైస్సదండకేపితామయా || ౧౯ || స్వాశితాప్రవమాంసేనగృధగిహాయునాయసాః ||
 భవిష్యంత్యద్యైవావలిక్ష్యతుండనభూంకరాః || ౨౦ || రాఘవేశైవముక్తస్సభరతుఃప్రైశ్యమావోదశరథస్యచ || ౨౧ ||
 రామనాయరణాజిరే || ౨౨ || తాశ్చరాశరశరపీణరామశ్చిచ్ఛేదవైకథా || నిపేతుఘోవితేష్విన్నారుక్మపుంభా
 సుహస్రః || ౨౩ || తద్యుద్ధమభవత్తత్రసమేత్యాన్యోన్యమోజసా || రక్షసంభరతుఃప్రస్యమావోదశరథస్యచ || ౨౪ ||
 జేమాతయోరివాతాశ్చేబ్ధోజ్యోతలయోప్రదా || ధమముఃక్రస్యనోతరగృష్టశూర్మితేజరణాజిరే || ౨౫ || దేవదాన
 వగంధర్యాకిన్సరాశ్చమహూరగాః || అంతరిక్షగతాస్సర్వేద్రష్టురామస్తదవ్యుతం || ౨౬ || విధమన్యోన్యగతి
 త్విద్విగుణవధాతేవరం || కృతపతికృతాన్యోన్యంతురంతారణాజిరే || ౨౭ || రామమిత్రాంప్రబాణోఘానాగ్ర
 త్యైశ్చిన్ద్రక్ష || రక్షోమిత్రాంప్రరామోవైచైకథాపాప్తివనన్యతైః || ౨౮ || బాణోమైర్నిరతాస్సర్వాదిశ్చక్ర
 త్తైః || సంధన్నానసుధాచైవనమంతాన్మవకాశితే || ౨౯ || తరఃప్రథ్వోమహాబాహుధామశ్చిచ్ఛేదరక్షసః || అద్య

భిరథనారామైస్సుతంవివ్యాధరాఘవః॥ ౨౯ ॥ భిత్వాశరైరథంరామోరథాశ్వానమపాతయత్ | విరథోవసు
ధాంతిష్ఠత్సకరాక్షానిశాచరః॥ ౩౦ ॥ తత్ప్రేక్ష్యద్వసుధాంరక్షశూలంబగ్రాహపాణిమ్ | త్రాసనసంరహ్యతానాం
యుగాంతాగ్నిసమప్రభం॥ ౩౧ ॥ విభ్రాన్యతుమహమ్బులంప్రజ్వలత్ప్రెన్నితాచరః | సకోధాత్పాన్విహితో దృష్టైరా
ఘవాయమహావేదే॥ ౩౨ ॥ తమావతంతంజ్వలితంభిరపుత్రకరామ్యుతం | బాణైస్తుప్రిభిరాకాశేమాలంబిచ్ఛేదరాఘ
వః॥ ౩౩ ॥ సద్భిన్నైకైకధాశూలోదివ్యహోటకమండితఃవ్యభీర్యతమహూలే-వరామబాణాదితోభుమ్ | ౩౪ ॥ త
చ్ఛూలంనిహతంధృష్టైరామేణాన్యేకమఘాతాః | సాధుసాధ్విభిశాలానివాహరంత్సభాగతాః॥ ౩౫ ॥ తందృష్ట్యాని
హతంతూలంమకరాక్షానిశాచరః | మష్టిమద్యవృకాకుల్ స్థంతిష్ఠతీస్థలిచాబ్రవీత్॥ ౩౬ ॥ సతందృష్ట్యావతంతంత్వై ప్ర
హస్యరఘునందనః | పావకాత్త్రంతతోరామస్సందధేతుశరావనే॥ ౩౭ ॥ తేనాస్త్రిణహతంరక్షకాకుత్స్థేనరదారణే |
సంభిన్నహృదయంత్రతవపాతవమమారవ॥ ౩౮ ॥ దృష్ట్యాతేరాక్షసాస్సర్వేమకరాక్షస్యపాతనం | లంకామేవా
భ్యధావంతరామబాణాదితాస్తదా॥ ౩౯ ॥ దశరథస్సపుత్రబాణవేగైరభిసరంనిహంతృరాక్షజం | దద్యదురథసు
రాభ్యుశంప్రహృష్టాగిమివవజ్రహతయథావీణా॥ ౪౦ ॥ ఇతిశ్రీమయ్యుద్ధకాండే-ఏకోనాతిథిమన్వర్గః. *****

మకరాక్షం హతంశుశ్రీత్వా రావణస్సమితిజయః | కోధేనమహాపావిత్యోదంతాకటకహవయన్॥ ౧ ॥ కువిత
శ్వతదాత్రతకేతాన్యమితివింతయే॥ ఆదిదేశాథనంకుర్వోరణాయేంద్రజయంతయః॥ ౨ ॥ జహీవీరమహావీర్యౌభ్రా
తరౌరామలక్ష్మణౌ | అద్యశ్యోద్యతహనో వానర్యధాత్యంబలాధికః॥ ౩ ॥ త్వమప్రతిమకమాణమింద్రంజయసి
సంయుగేగేంపునగ్నామదృష్ట్యానవధిస్యసంయుగే॥ ౪ ॥ తథోక్తౌరాక్షసేంద్రేణ ప్రతిగ్రహ్యపిమరుతః | యజ్ఞభూ
మాసవిధవత్సావకంజహవేంద్రజిత్॥ ౫ ॥ జహృతశ్చపితత్ప్రాగ్నిరక్ష్యేష్టవధరాస్త్రియః | ఆజగ్మస్తత్రసం
భ్రాంతారాక్షసీయైర్రావణిః॥ ౬ ॥ శస్త్రాణిశరవత్ప్రాణిసమిధాభవభీతకాః | లోహాతానివవాసాంసంస్పృశం
తాస్థానయంతథా॥ ౭ ॥ సర్వతోగ్నింసమాస్త్రిర్యశరవత్ప్రేర్పతోమతైః | ఛాగస్యకృష్టవణాస్యగళంబగ్రాహజీవ
తః॥ ౮ ॥ సక్యదేవసమిద్ధస్యవిధూమస్యమహర్నిషః | బభూవుస్తాలిం గాంవిజయందర్శయంతివ॥ ౯ ॥ ప్రదక్షిణావ
తశిఖైస్తప్రహోటకసన్నిభః | హవిస్తస్మృతిజగ్రాహపావకస్సయముగ్ధితః॥ ౧౦ ॥ హుత్వాగ్నింతర్వయత్యాచదే
వదానవరాక్షసాః | ఆరురోహరథశ్రీమంతథానగతంశుభం॥ ౧౧ ॥ సవాజిభిశ్చతుర్భుశ్చబాణైశ్చనిశితైర్యుతః |
ఆరోపితమహాచావశ్శుశుభంస్యందరోత్తమః॥ ౧౨ ॥ జాజ్వల్యమానోవపుహతవనీయపరిచ్ఛదః | మృతైశ్చంద్రాధిక
చంద్రైశ్చనరథస్సమలంకృతః॥ ౧౩ ॥ జాంబూనదమహాకంబుద్ధితప్రహవకసన్నిభః | బభూవేంద్రజిత్ఃకేతువై
హర్యనమలంకృతః॥ ౧౪ ॥ తేనచాదిత్యకేవేనబ్రహ్మప్రేణవపాలితః | సబభూవమరాధమోరావనీస్సమహాబలః॥
౧౫ ॥ సోభిరగ్నియనగరాదింద్రజిభుమితిజయః | హుత్వాగ్నింరాక్షసైమంత్రైరంతథానగతోబ్రవీత్॥ ౧౬ ॥ అ
ద్యహత్వానరేణాతామిథ్యాప్రవాగ్జితోవనే | జయంతీప్రదాసాస్మిరావణాయరణాజితం॥ అద్యనిర్వాసరా
ముర్వీంసతాస్వరామంసలక్ష్మణం | కరిష్యేవరమప్రితిమిత్యత్వాంతరిధీయత॥ ౧౭ ॥ ఆవపాతాథనంకుర్వోదశశ్రీ
దేహేవాదితః | తిష్ఠతామూకాంరామైశ్చస్త్రింధ్రవిర్రాణే॥ ౧౮ ॥ నదద్యమహావీర్యోనాగోత్తరిరసావప | నృజంతావి
మజాలాగ్నిరావానరమధ్యగా॥ ౧౯ ॥ ఇహారామిసంబంధ్యవ్యక్తతాస్వకమావకంసంతతా నేమధారాభివజన
గ్యిథవవృష్టిః॥ ౨౦ ॥ సతువై హేయంసంపాద్యనరగోరామలక్ష్మణౌ | అవశ్యుర్విదయేతిష్టక వివ్యాధనిశితైశ్శ
రైః॥ ౨౧ ॥ తాతస్యశరవేగేనపరితౌరామలక్ష్మణౌ | ధమషీనశరేకృత్వాదివ్యసత్ప్రసంపదకతుః॥ ౨౨ ॥ ప్రచ్ఛాదయం
తౌగగనంశరజాన్తే మఘాహౌతమస్త్రైస్సూర్యసంకాతైస్సోవవస్సుశోకుశ్యతైః॥ ౨౩ ॥ సహిధామాంధకారంచవ
కేప్రచ్ఛాదయన్సభః | దిశశ్చాంతదశభేదీమాస్త్రిహరతమసావృతాః॥ ౨౪ ॥ వైవజ్యతలనిఘోహనచమేషు
రస్యనః | శుశ్రువేచరత్రస్తస్యనచరాపంప్రకాశతే॥ ౨౫ ॥ ఘనాంధకారేలిమిరేశరవమణివాద్యుతం | సవవర్షమ
హాహమలర్నారాచరతవృష్టిభిః॥ ౨౬ ॥ సరామంమూర్యసంకాతైశ్చైతదశత్రవరోభ్యుతం | వివ్యాధసమకేకుర్వన్
ర్నగాలేషుగావణిః॥ ౨౭ ॥ తేహస్యమానానారాక్షాణరాభివవర్తయే | హేమపుంభాన్సరవ్యాఘాత్రిగ్నాము
ముచతుశ్చరా॥ ౨౮ ॥ అంతరిక్షేనమానాద్యరవాణింకంపతిణః | సకృత్సవతరాభూమాపేతుప్రైశోశతోక్షితాః॥
౩౦ ॥ అతిమాత్రంశరౌఘేభిష్యమానోనరోద్రమా | తానీమాణవతతోధక్షైరనేతైర్నిచకృంతతః॥ ౩౧ ॥ యతోహి
దద్యతాతేతోశరాన్నిచతత్యతాః | తతస్మతౌదాశరథీసప్తజాతేత్రుమస్తేమం॥ ౩౨ ॥ రావణోస్తుదిశస్సవారణేనాతి
రథఃపరః | వివ్యాధతోహశరథీలవ్యస్త్రానిశితైశ్శరైః॥ ౩౩ ॥ తేనాతివిధౌతావీరౌరుక్మపుంజైస్ససంహితైః | బభూవ

తుదాశరణీపుష్పితావివశంకుతా॥ ౩౪॥ నాస్యవేదగతింశశ్చిన్నవహాపంథమశ్వరా ॥ నచాన్యద్విదితంకించిరూన్యగ్
 శ్చేవాభీంసంప్రవే॥ ౩౫॥ తేనవిద్యాశ్చరహరయోహతాశ్చగతాసవః॥ బభూవుశ్చతః స్వతఃపితాధరణీతరే ॥ ౩౬ ॥
 లక్ష్మణస్తునుంకుర్జ్ఞాభౌతరంవాక్యమబ్రవీత్ ॥ బాహ్మమత్త్రంప్రయోక్త్యామివధాథాంసర్వరక్షసాం॥ ౩౭ ॥ త
 మువాచశతరామోలక్ష్మణంభులక్షణం॥ ౩౮॥ వైకస్యహేతరత్నాంసప్తభివ్యాంహంతుమహాసే ॥ అయ్యభ్య
 మానంప్రచ్ఛన్నంప్రాంబలింశరణాగతం॥ పలాయంతంప్రమత్తంవానభ్యంహంతుమహాసే॥ ౩౯ ॥ అప్రైవత
 వధేయత్సంకిమ్మవోమహాబల॥ అదేత్యావోమహావేగానస్తానాశీవిషవేమా ॥ ౪౦ ॥ తమేనమానుంక్షుద్ర
 మంతర్హి తరథంబలాత్ ॥ రాక్షసనివానివ్యతిరస్త్వావానరయూధహాః॥ ౪౧ ॥ యద్యేషభూమింవిత్తేదివంబార
 సాతలంబాపనభస్థలంబా॥ ఏవంధిగూఢోపిమమాత్మదగ్ధఃపతిష్యతేహమితలేగతాసుః॥ ౪౨ ॥ ఇత్యేవమక్వాత్సరితంనిరీక్షతే ॥
 ౪౩॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-అశీతమస్తకం. *****విజ్ఞాయతుమన స్తస్యరాఘవస్య
 మహాత్మనః॥ సన్నిప్తత్యాహవాత్తస్తాత్మవివేకపురంతః॥ ౧॥ సోమస్త్యున్యవంతేహంరాక్షసాసాంతరస్సిసాం॥
 కోదధామేక్షణమ్మోరేంద్రగామమహాచ్యుతిః॥ ౨॥ సవశ్చి మేనద్వా రేణిర్నిరయారాక్షసైర్వృతః॥ ఇంద్రజిత్తుమ
 హావీర్యపాలస్త్యేదేవకంటకః॥ ౩ ॥ ఇంద్రజిత్తుతతోద్ధృష్ట్యాభౌతరౌరామలక్షణౌ ॥ రణాయాభ్యుద్యతాపీరమా
 యాంపామిమః రోద్రదా॥ ౪॥ ఇంద్రజిత్తురథేస్థాప్యసీతాంమాయామయీంతః॥ బలేనమహాతావృత్తతస్యావధమ
 రోచయత్ ॥ ౫॥ మోహనాద్ధంతునర్జేహంబుద్ధింకృత్వాసుమర్త్యుతిః॥ హంతుంసీతాంవ్యవసితోవానరాభిమఖోయ
 యా॥ ౬॥ తందృష్ట్యాత్సభినిర్యాంతంసగర్యాకానవాకసః॥ ఉత్పేతురభిసంకుర్వాశ్చిలాహస్తాయయుత్సవః॥ ౭॥ హను
 మాపురతప్రైవేంజగామకపితుంజరః॥ ప్రగృహ్యసుమహచ్ఛృంగంపర్వతస్యమరానదం॥ ౮॥ సదదర్శహతానందాం
 సీతామింద్రజిత్రంథే ॥ ఏకవేణీధరాంధీనామువహాసకృతాననాంపరిక్షిప్తకపననామమృణాంరాఘవప్రియాంరజో
 మలాభ్యామాలితైస్సర్వకాత్రైర్వరస్త్రియం॥ ౧౦॥ తాంనిరీక్ష్యసుమహాత్తంతమైఖిలీశ్చుద్ధవస్యతు ॥ బభూవాదిర
 దృష్టాహితేనసాజవకాత్తజా॥ ౧౧॥ తాంధీనాంమలదిద్ధాంగీంరథస్థాంధృశ్యమైఖిలీ॥ బాష్పవర్యకులమఖోహనుమా
 వ్యథితోభవత్ ॥ ౧౨॥ అబ్రవిత్తాంతుశోకాద్దానిరానందాంతపస్సినిం ॥ సీతాంరథస్థితాంధృష్ట్యా రాక్షసేంద్రమతా
 త్రితాంకింసమగ్ధితమస్యేతిధింతయోనమహాకపిః॥ ౧౩॥ సహత్రైర్వానరశ్రేష్ఠైరభ్యధావతరావశం॥ ౧౪॥ తేదన్వ
 నరబలంధృష్ట్యారావణికోధమూర్ఛితఃకృత్వావిశోశంస్త్రింశంముద్ధి ॥ ౧౫॥ తాంస్త్రియం
 వశ్యతాం తేహంతాడయామాసరావణిఃకోశంఠింరామరామేతిమాయయాదోజితారిథే॥ ౧౬॥ గృహీతమాధా
 జాంధృష్ట్యాహనుమాదైన్యమాగతఃశోకజంబారివేల్పాభ్యామస్పృశన్నారూతృజః॥ ౧౭ ॥ తాంధృష్ట్యాచారుస
 ర్వాంగీరామస్యమహిషీంప్రియాం॥ అబ్రవిత్సుదంవాక్యంకోక్రిధాద్రక్షాధిపాత్మజం॥ ౧౮॥ మరత్తన్నాత్తనాశా
 యకేశవత్తేవరామృతః॥ బ్రహ్మక్షణాంతులేజాతోరాక్షసేంద్రానిమాశ్రితః॥ ౧౯॥ ధిక్త్వాంపావసమాచారంయస్య
 తేమతిరద్యతే॥ ౧౯॥ సృశంసానార్యమర్వత్త్రుతుద్రపావసరాకమ॥ అనార్యస్యేష్వశంకమః శ్చుణాతేనాస్తివిఘ్నా
 ణ॥ ౨౦॥ చ్యుతాగృహోచ్చరాజ్యోచ్చరామహస్తావృమైఖిలీ॥ కింతైవేషపరాధాహియదేనాంహంతుమచ్ఛసి॥ ౨౧॥
 సీతాంచహత్వానదిరంజివిష్యసీథంచసవధాన్యైర్మణానేనమమహాన్యతతోహ్యసి ॥ ౨౨॥ యేచస్త్రిసూతిసాంఠో
 కాలోకవత్తైసుకుర్మితాః॥ ఇహజీవితమశ్చ్యుష్మపీత్యతాప్రతివత్ససే ॥ ౨౩॥ ఇతిబుివాగోహనుమాదాసాయ
 వైర్హరిభిర్వృతః॥ అభ్యధావతసంకుర్జ్ఞోరాక్షసేంద్రమతంప్రతి॥ ౨౪॥ ఆవతంతంమహావీర్యంతదనీకంచనాసాం॥
 రక్షసాంభీమవేగానామనీకంతుస్యవారయత్ ॥ ౨౫॥ సతాంబాణసహసీణవిత్క్షాభ్యహరిహాసినిం॥ హరిశ్రేష్ఠంహ
 నూమంతమింద్రజిత్సృత్యువాచహ॥ ౨౬॥ సుగ్రీవస్త్యంబరామశ్చ్యేయస్సిమత్తమహాగతాః ॥ తాంహనివ్యామివైదే
 సీమద్యైసతవశ్యతః॥ ౨౭॥ ఇమాంహత్వాతతోరామంలక్ష్మణంత్వాంచవానర ॥ సుగ్రీవంచవధివ్యామితంబానా
 ర్యంవిభిషణం॥ ౨౮॥ సనాంతవ్యాఃస్త్రియశ్చేతియద్భృవీషిష్టవంగమ॥ సీదాకరమమితాగ్నిణాంయత్యాగితాన్తప్యమే
 వతత్ ॥ ౨౯॥ తమేవమక్వాదుదంతసీతాంమాయామయీంతదా॥ శితధా రేణుధైరనిజహానేంద్రజిత్వయం॥ ౩౦॥
 యజ్ఞోపవీతమాగ్నేణిన్నాతేనరవస్సిని॥ సావృధివ్యాంపృథుశ్రోణీపహరప్రియదర్శనా॥ ౩౧॥ తామింద్రజిత్వయం
 హాత్వాహనుమంతమచాచహ॥ ౩౨॥ మయారామస్యశ్చేమాంకోపేనదగ్ధాదితాం ॥ ఏదావితస్త్యైదేహీవపరలోకా

పరితమః॥౩౩॥తతఃఖడ్గేనమహాబాహుత్వాతామిద్రజిత్యైస్సంహృష్టస్సరథమాస్థామివనవాదమహాస్వనం॥౩౪॥
 వానరాశ్చశ్రుశ్రుశ్రుజనమూరేత్రత్యవధితాః॥వ్యాధితాస్సన్యతతస్తవ్యర్థంసంశితస్వత॥౩౫॥తథాతుసీతాంవిని
 హత్యుమమఃతివహ్యస్తచేతాస్సభూవరావశః॥తంహృష్టయాపంసముదీక్యవానరావిష్ణుయాపాస్సుహసాప్రమద్రు
 వుః॥౩౬॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-పశాతీతితమస్సగ్గః.*****శుక్రిత్యైవభిషమహో
 దంత్రాతనిమస్సగ్గం॥వీక్షమాణాదిశ్చర్యాయద్రువుర్యానరమఃఖాః॥౧॥తానువాచతత్సర్వార్థాహనున్నాదు
 తాత్పర్యః॥విజ్ఞవదనాదీనాంప్రస్తావిద్రవతఃపుథక్॥౨॥కస్మాద్విజ్ఞవదనావిద్రవధ్యేష్టవంగమాః॥త్యక్తయ
 ద్దనముత్యానాంశూరత్వంక్షన్యవోగతం॥౩॥వృష్తోనువజభ్యంమూమగతోయాంతమాహతే॥నూరైరభిజహోపైతై
 రయక్షంహినితతేతుం॥౪॥ఏవముక్తాస్సుసంహృష్టావాయుపుత్రేణవానరాః॥తైలశృంగాణ్యిగాంధ్యైవజగృహు
 హ్యుజ్జమానసాః॥౫॥అభిపేతుశ్చగర్భంతోరాక్షసావానరమఃఖాః॥పరివార్యనామంతమన్యయుశ్చనుహహవే॥
 ౬॥నతైర్వానరముఖైశ్చహనుమానరస్తతోవృతః॥హుతాశనభివార్షిస్తానదహచ్ఛ్రుహపాహిన్॥౭॥సరాక్షసా
 నాంకదనందకారసుమహాకపిః॥వృతోవానరస్తస్యేవకాలాంతకయమోషసుః॥౮॥సరుశోపేనచావిష్ణఃశోకేనచమహా
 కపిః॥హనుమార్వానరవశీరథేపాతయన్మహాతీర్జిలాం॥౯॥తానూపతంతింధృష్టైస్సరథసాగ్నిరథితదా॥విభియాన్వ
 సమాయుక్తస్సుదూరమహాహితః॥౧౦॥తమింద్రజితమప్రాస్యరథస్థంసహసారథిం॥వివేధరణీంభిత్వాసాతీలావృ
 థకమద్యుతా॥౧౧॥పాతితాయాంశీలాయాంతురక్షసాంవ్యధితాచమూః॥నివతంత్యాచశిలయారాక్షసామధితాభృ
 శం॥౧౨॥తమభృథానంచృతశోనదంతఃకానవాకసః॥౧౩॥తేద్రుమాంత్యనుహావీర్యగిరిశృంగాణీదృతాః॥క్షి
 పంతీంద్రజితస్సంఖ్యవానరాభీమవిక్రమాః॥౧౪॥వృక్షతైలమహావహంవిన్యజంతఃష్టవంగమాః॥శరూర్ణాంకదనం
 చక్రరైనుశ్చవివిధైస్సర్వైః॥౧౫॥వానరైస్తైరహావీర్యైఃఖూకారయాపానిశాచరాః॥వీర్యరథిమాతావృక్షవర్ణ
 వేష్టంతరణాజే॥౧౬॥స్వనైస్సమభివీత్యైకవానరాదితమింద్రజితే॥ప్రగృహీతాయుధఃక్రద్ధఃపరానభిముఖోయ
 యా॥౧౭॥సరోహూనవన్యజస్వనైస్యేనాభిసంవృతః॥జహూనఃపిశాచాంలాఽసవచూర్ణావృష్టవిక్రమః॥౧౮॥ససంధవిమితై
 శూరైరశనిభిఃఖడ్గైఃపట్టస్రైఃకూటుమగ్ధైః॥తేహవ్యయచరాస్తస్యవానరాజస్మురీశసా॥౧౯॥ససంధవిమితై
 స్సాల్లెభిల్లాభిశ్చనుహాబలః॥హనుమార్కదనంచక్రైరక్షసాంభీమకమఃఖాం॥౨౦॥సరివార్యపరానీకమబ్రువీత్తాన్వ
 నాకసః॥హనుమార్సన్నివర్తభన్దంననస్సాధ్యమిదంబలం॥త్యక్త్యాప్రాణాంవివేష్టంతోరామప్రియదిశిక్షవః॥య
 ద్విమిత్రంహియధ్యామోమాతాసాజనరాత్మజాః॥ఇమమథంహివిజ్ఞావ్యరామంసంగ్రహమేవచ॥తాయస్తృతివిధా
 న్యేతేతత్సరిమ్యంహేవయం॥౨౧॥ఇత్యుక్త్యావానరశ్రేష్ఠేవారయోసస్యవానరాః॥శనైశ్శనైరసంత్రస్తస్స
 బలశ్చున్నవనరతః॥౨౨॥తతఃపేక్త్యయానామంతంవ్రజంతంయత్రరాసువః॥సహూతుకామోమహస్తాత్కగతైవై
 త్యనకుంభిలాం॥౨౩॥నికుంభితామధిష్ఠాయపాచకంజహావేంద్రజితే॥౨౪॥యజ్ఞభూమ్యాంతువిదవత్పావకశ్చేనైరగ్ర
 సా॥హూయనూనఃప్రజజ్జ్వలమాంసశోణితభర్తృక్షదా॥౨౫॥సోర్విపిసద్ధోదదృశేహూమశోణితతర్పితః॥సంధ్యాగత
 ఇవాదిత్యస్సుప్తివోగ్నిస్సమృత్తః॥౨౬॥అభేంద్రజిద్రాక్షసభూతయేమజహావహవ్యంవిధివానిధానవితే॥దృష్టాన్వ
 తిష్ఠంతదరాక్షసాస్తేమహాసమూహేషునయానయజ్ఞాః॥౨౭॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-ద్వవ్యశీతితమస్సగ్గః.*****

రాఘవశ్చాపివిపులంతరాక్షసవనాకసాం॥శుక్రిత్యైవసంగ్రామిరథాఃపంజాంబవంతమువాచహ॥౧॥సా
 మ్యనూనంహనుమతాక్రియతేకమఃదుమగ్రం॥శూరియతేహియథాభీమస్సుమహానాయకస్వనః॥౨॥తదృచ్ఛకురుసా
 హాయ్యంస్వలనేనాభిసంవృతః॥క్షిప్రమృత్యవతేతస్యకపిత్రేష్టస్యయుధృతః॥౩॥ఋక్షరాజస్థోక్తస్త్వస్యేనానీకే
 నసంవృతః॥గచ్ఛత్పశ్యేమద్వారహనుమాయత్రవానరః॥౪॥అథాయాంతంహనుమంతందదగృక్షవతఃపరిపథివా
 నరైఃకృతసంగ్రామైశ్చైవసన్నిరభిసంవృతం॥౫॥దృష్ట్యాపథిహనూమాంశ్చతత్పక్షబలముద్యతం॥నీలమేషుభాంభీమం
 సన్నివార్యన్వనరతః॥౬॥సతేహరిస్తైస్యనస్సకమఃమహాయశః॥శీఘ్రమాగమ్యరామాయదుఃఖతోవాక్యమ
 బ్రువీత్॥౭॥సమరేయధ్యమానానామస్తాకంప్రేక్షతాంపురః॥జహూనరుదంతీసీతామింద్రజిద్రావణాజః॥౮॥ఉ
 ద్ధాన్వీరంద్రైస్తాద్యుష్టాన్వజ్ఞహమరిందమ॥తదహంభవతోవృత్తవిజ్ఞావయతుమాగతః॥౯॥తస్యతద్దవనంశు
 త్యాతామహోకమూర్తిభిఃప్రపపాతతదాభూమాభిన్నమూలభవద్రుమః॥౧౦॥తంభూమాదేవసంకాశంవతీతంపై
 త్యరాఘవం॥అభిపేతుస్సుమత్తుత్యసర్వతఃకపిసత్తమాః॥౧౧॥అసింహసరితైవైన్సంవద్యోత్పలమగంధిభిః॥ప్రద

హంతమనాసాద్యంసహసాగ్నిమహేచ్ఛిఖం || ౧౧౨ || తలత్క్షణోభవాహుభ్యాంపరివ్యభ్రమమఃఖరః | ఉవాచరామమ
స్వస్థేంహస్యం హత్వభాసంయతం || ౧౧౩ || శుభవత్సానితిష్ఠంతత్సామార్యవిజితేంద్రియం | అనభాభ్యోనశక్నోతి
తాగ్రీతుంధర్మోధర్మకః || ౧౧౪ || ఖాతానాంస్థావరాణాంచజంగమానాంచదర్శనం | యథాస్థితభాగభర్మ సైనితీమే
నతిః || ౧౧౫ || యత్రైవస్థావరంవ్యక్తంజంగమంచతథావిధం | నాయమభావస్తథాయుక్తస్తవ్యధోపవివద్యతే || ౧౧౬ ||
యద్భద్రర్థోవేద్యుతోరావణోనరకంప్రజేతే | భవాంశ్చభర్మయక్షత్రైవైవంవ్యసనమాప్నూయాత్ || ౧౧౭ || తస్య
చవ్యసనాభావాద్వ్యసనంచగతేత్యయి | ధర్మోభవత్యధర్మశ్చనస్పరవిరోధినా || ౧౧౮ || ధర్మోణోపబధ్ధర్మ
మధర్మంచాప్యధర్మతః | యద్భద్రమేణయజ్యేయర్థ్యష్టధర్మఃప్రతిష్ఠితః || యది ధర్మేణయజ్యేరన్తాధర్మచ
యోజనాః | ధర్మేణచరతాంధర్మస్తథాప్రేమాంఫలంభావేతే || యస్మాదభావవర్ధంలేమోవ్యధర్మఃప్రతిష్ఠితః | క్షీ
త్యంలేదభర్మశీలాశ్చరస్మాదేతానిరథకా || ౧౧౯ || వధ్యంతేపాపకర్మాణోయధ్యధర్మేణరాఘవ | వధ్యధర్మతోధ
ర్మస్సహతఃకంపదవ్యతి || ౧౨౦ || అథవావిహితేనాయంసన్యతేహంతివాపరం | విధిరానివ్యతేతేననపాపేనకర్మ
ణా || ౧౨౧ || అధ్యప్రద్రుతా రేణత్వస్యత్రేనాసతాసతా | కథంశక్యంపరంపాగ్నింధర్మేణానివికర్మన || ౧౨౨ || యదిన
త్యాగ్యశ్చతాంముఖ్యేనానత్యాగ్యత్వవశంవన | త్వయాయదివృత్తంపాగ్నిప్రంతస్మాత్సన్నవవ్యతి || ౧౨౩ || అథవామధ్య
లఃక్షీబోబలంధర్మోనసవత్తతే | చర్మలలోహృతమర్యాదోనశేవ్యతిమేమతిః || ౧౨౪ || బలస్యయదిచేద్యమోగుణ
భూతఃపరాక్రమః | ధర్మముత్యృజ్యవర్తస్యయథాధర్మేతథాబలే || ౧౨౫ || అథచేత్యశ్చవచనంధర్మశీలపరంతః | అన్యత
స్త్వయ్యశ్చగుణింసంబద్ధస్త్యయామితా || ౧౨౬ || యదిధర్మోభవేన్ముతోఅథమోభావపరంతః | నస్త్యవత్యామునిప
జ్ఞీమర్యాదిజ్యోతితత్తతః || ౧౨౭ || అధర్మసంశ్రితోధర్మోవిహితేయిరాఘవ | సర్వమేతద్యథాకామంకామతే
కురుతేనరః || ౧౨౮ || మమచేదమంతతాతథర్మోయమితిగాఘవ | ధర్మమూలంత్వయాభిన్నంరాజ్యముత్యృజతాతదా ||
౧౨౯ || అభేభ్యోవిహితవ్యధ్యోస్సంవృత్యైభ్యస్తతస్తతః | క్రియాస్సర్వాఃప్రవర్తంతేవర్తతేభ్యశ్చవాపరః || ౧౩౦ || అ
ద్ధేనహియిక్తస్యపురుషస్యైవతేజః | పుష్పిన్యంలేక్రియాస్సర్వాగ్రీష్మకునితోయథా || ౧౩౧ || సోయమగ్ధంపరి
త్యజ్యమఖతామస్మైతిః | పాపమారభతేకర్తృంతతోదోషఃప్రవర్తతే || ౧౩౨ || యస్యాగ్ధాస్తస్యమిత్యాగియస్యా
గ్ధాస్తస్యతాంధవాః | యస్యాగ్ధాస్సపుమాణోలేయస్యాగ్ధాస్సవపండితః | యస్యాగ్ధాస్సచక్రాంతోయస్యాగ్ధా
స్సచమద్భిమాన్ | యస్యాగ్ధాస్సమహాభాగోయస్యాగ్ధాస్సమహాగుణః || ౧౩౩ || అష్టప్రైతేపరత్వాగ్ధోదోషఃప్రవ్యా
వృత్తామయా | రాజ్యముత్యృజతావీరయేనబుద్ధిస్త్యయాక్రతా || ౧౩౪ || యస్యాగ్ధోధర్మకామాగ్ధాస్తస్యసర్వంప్ర
దక్షిణం | అథనేనార్థకామేననాధ్యక్ష్యోవిదిన్యతా || ౧౩౫ || హర్షఃకామశ్చదర్మశ్చధర్మఃకోధశ్చమోదమః | అగ్ధాదే
తానిసర్వాణిప్రవర్తంతేనరాధిప || ౧౩౬ || యేషాంసశ్యత్యయంతోకశ్చరతాంధర్మోచారిణాం | తేభావస్త్యయినదృశ్యం
లేచుద్గిష్టేషుయథాగ్రహః || ౧౩౭ || త్వయిప్రవాజితేవీరగురోశ్చవచన్వేతే | రక్షసాపహృతాభార్యాపాగ్నిజైఃప్రి
యతరాతవ || ౧౩౮ || తదవ్యదిపుంపీరమఃఖమంద్రజతాకృతం | కర్మణావ్యవనేమ్యమిశస్మాదుత్తిష్ఠరాఘవ || ౧౩౯ || ఉ
ద్విసరతారూఢిర్బుధాశూద్రుఃప్రవత | కిమర్థానంమహాత్మానమాత్మానంసామబుద్ధస || ౧౪౦ || అయమనఘత
వోదితఃప్రియార్థంజనకమతాపధనంనిరీక్ష్యుర్యుః | సహయగజరథాంసరాక్షసేంద్రిం భృశేమమిధిర్విషాతయా
నిలంకాం || ౧౪౧ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేశ్రీరామచరమస్సర్గః.*****

రామమార్త్యానయానేతులత్క్షణభాగ్నివృత్తతే | నిక్షిప్యగుల్ఫాన్స్వస్థానతత్యాగిచ్ఛదిభీషణః || నానా
ప్రహరణైర్నివైశ్చతుర్భిన్నవిదైపుతః | నీలాంజనవయాకావైర్తంతరైరివయూధవః || ౧ || సోభిగమ్యమహాత్మా
నంరాఘవంకోకలాలసంవాసరాంత్వేవదదృతేపాప్యవర్యాకులేక్షణాః || ౨ || రాఘవంచమహాత్మానమిత్త్యాకుకు
లనందనందకర్మపాహమావపన్నులత్క్షణసాగృహమాశ్రితం || ౩ || వీరీతంతోకసంతప్రయృష్ట్యావరామంచభీషణః | అంత
రూఃఖనదీనాత్మాగ్మేతదితినప్రతిష్ఠితః || ౪ || విభీషణముఖంపుష్ట్యావనగ్రీవంశాంశ్చవానరాః | మనుమద్వచనాత్సేవ్యతతోమో
దాగ్ధమిదంబాప్యవేరిపుతః || ౫ || హతామంద్రజతాసీతామహాపుత్రైవరాఘవః | హనుమద్వచనాత్సేవ్యతతోమో
హముపాగతః || ౬ || కథయంతంతుసామృతినన్నివార్యభీషణః || ౭ || మనుజేంద్రిగ్ధకాపేణయమక్తంచహనూ
మరా || తదయంక్రమహంమన్వేసాగరస్యేవకోవణం || ౮ || అభిప్రాయంతుజానామిరావణస్యమరాత్తనః | సీతాంప్ర
తిమహాబాశూననపహంతకరివ్యతి || ౯ || యాద్యమానప్రుబహుశోమయాహితదిక్షిమణా || ప్రైదీహీముత్యృజ
స్యానిచరతర్మరవావచః || ౧౦ || ప్రైవసామూనీదానేననభదేనతుతోయథా || సాద్రష్టుమపిశక్యేతదైవచాన్యే

సకేనచిత్ ॥ ౧౧౪ ॥ వానరాన్యోహయత్వాత్మప్రతిభాతస్సరాక్షసః॥ తైత్త్యంఙుంభిలాంశామయత్రశూనంక
రివ్యతి॥౧౧౫॥హుతవానువయతోహిదేవైరసిహవాసైః॥మరాధర్షోభవత్వేనసంగామేరావణాత్మజః॥ ౧౧౬ ॥
తేనమోహయతానానమేషామాయాప్రయోజితా॥విష్ణుమన్వచ్చతాత్రవానరాణాంపరాక్రమే ॥ ౧౧౭ ॥ సత్తై
న్యాప్తత్రగచ్ఛామోయావత్తన్ననమావ్యతే ॥ త్యజేమంసరశౌర్జాలమిథ్యాసంతాపమాగతం ॥ సిదతేహిబలంసర్వం
ద్భుజ్యత్వాంశోకకర్మతం॥౧౧౮॥ భహత్సంస్పృశ్యపృథ్వయస్త్రీవ్యసత్సనముచ్చితః ॥ లక్ష్మణంపిషయాన్మిచ్చిస్తమానై
న్యానుకర్షిభిః॥౧౧౯॥ ఏవతనరశౌర్యాలోరావణింసశితైశ్శరైః ॥ త్యాజయవ్యతిరగ్రామఃతతోవధ్యోభవిష్యతి॥౧౨౦
తస్యైతేనితాప్రీత్యోఽపతివత్సాంగవాజినః॥ పత్రతిభిభవాసామ్యాశ్వరాఃపాస్యంతిశోణితం ॥ ౧౨౧ ॥ తంసందిశమ
హాబాహులక్ష్మణంశుభలక్షణం॥ రాక్షసస్యవిశాశాయవజ్రంవజ్రధరోయథా ॥ ౨౦ ॥ మనుజవరసకాలప్రకర్షో
రిపునిధనప్రతియస్త్ర మోద్యకతుః॥ త్వమిన్యజరిపోర్వథాయవాశీమమరరిపోర్వధనేయథామహేంద్రః ॥ ౨౧ ॥ స
మాత్తకమాహసినరాక్షసాధిపోభవత్వ్యశ్యస్యమరేసురానునైః ॥ యయత్యతాతేనసమాత్తకత్వణాభవేత్సూరాణా
మపినశంతియోమహా॥౨౨॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేచతురశీతితమస్తకం॥*****

తస్యతద్వచనంశ్రీత్యానరాఘవశ్శోకకర్మతః॥ నోపధారయతేవ్యక్తంయదుక్తంతేనరక్షసా ॥ ౧ ॥ తతోతైర్వ
మవప్తభ్యభూతఃపరపురంజయః ॥ విభీషణమహాసీనమవాచకపిసన్నిధౌ ॥ ౨ ॥ యైర్ముతాశిషతేవాక్యంయదుక్తంతే
విభీషణ॥ భూయస్తవ్చోక్తుమిచ్ఛామిబూర్హిహియత్యైవక్షితం ॥ ౩ ॥ రాఘవస్యవచస్సృత్యానవాక్యవిశారదః॥
యత్తత్సరిదంవాక్యంబథాపేనవిభీషణః॥ ౪ ॥ యథాజ్ఞప్రంమహాబాహువత్సయానుర్మువేశేనం ॥ తత్తథామస్మి
తంవీరత్యద్వాక్యసమంతరం ॥ ౫ ॥ తాన్యనీకానిసర్వాణివిభక్తానిసమంతరః॥ విస్మస్తాయాధపాత్యైవసంధానాన్యా
యంవిభాగశః॥౬॥ భూయస్తమమవిష్ణావంతత్యృణుమవమోయశః ॥ ౬౪ ॥ త్వయ్యుకారణంసత్యైసంతప్రవృద్ధ
యావయం॥ త్వజరాజస్తిమంశోకంమిథ్యాసంతాపమాగతం ॥ ౬౫ ॥ తదియంత్యభ్యతాందింతాశమృహర్షవివద్ధః॥
ఉద్యమఃక్రియతాంవీరహర్షస్రమపేష్యతాం ॥ ౬౬ ॥ పూర్వప్రవృద్ధయదితేనీతాహంతవ్యావృత్తనిశాచరాః ॥ రఘునం
దసంక్షృణుమిహియతాంమేహితంపవః ॥ ౬౭ ॥ సాధ్యయంయాతుసామిత్రివ్రతేనమహాతాపతః ॥ నిఘంభిలాయాం
సంపాప్రసూంతుంరావణిమాహవే ॥ ౬౮ ॥ ధనుర్నండలఘ్నమైత్రైరావిషవిహవమైః ॥ తత్రైవాంతుంమహేష్వా
సోరావణింసమితింజయః॥ ౬౯ ॥ తేనవీరేతతపసావరదానాత్వయంభవః ॥ అత్రుంబ్రహ్మశిరఃపూర్వంకామగా
శ్చతురంగమాః॥౭౦॥ సపదసమానైస్యేనపూర్వఃప్రఃకిలనిఘంభిలాం ॥ యయత్రిప్యేతగ్రాంతకమఃహతాశసర్వాంశ్వ
విధిసః॥౭౧॥నిఘంభిలమసంపూర్వమహుతాగ్నింవయోరిపుః ॥ త్యామాతతాయంహన్యాదింద్రశతోస్సతేవధః॥
వరోదత్తోమహాబాహూనరల్లోకేష్వరేణవై ॥ ౭౨ ॥ ఇత్యేవంపినితోరాజన్యదస్త్యైషధీమతఃపథాయేంద్ర
జితోరామసందిశస్యమహాబలః॥ తేతస్త్రిహంతంవిధిరావణంసమహృజ్జనం ॥ ౭౩ ॥ విభీషణవచస్సృత్యానరాఘ
వోవాక్యమబ్రవీత్ ॥౭౪॥ జానామితస్యరాద్రస్యమాయాంసత్యంపరాక్రమ ॥ సహిబ్రహ్మేంద్రవిద్వాన్జ్ఞోమహామా
యోమహాబలః॥కరోత్యసంక్షాణంసంగామేదేవానవరుణాసపి ॥ ౭౫ ॥ తస్మాంతరిత్యేచరతోరభస్యస్యమోయ
శః ॥ నగరిజ్ఞానయతేతస్యపూర్వోన్యవాభిసంప్రవే ॥౭౬॥ రాఘవస్తరిపోక్షాత్యామాయావీర్యందురాత్మనః ॥ ల
క్ష్మణంకీర్తిహంసన్నుమిదంపవనమబ్రవీత్ ॥ ౭౭ ॥ యద్వానరేంద్రస్యబలంతేనసర్వేణసంవృతః ॥ హనుమన్యమి
మైత్వైవసంపాద్యైస్సహలక్ష్మణ॥ జాంబవేనక్షపతిసాసహస్రేన్యసంవృతః ॥ జహితంరాక్షసమతంతమాయాబలవి
శాశదంఅయంత్యాంసందివై సాధుగాఽమహాత్మరజనీచరః॥అభిజ్ఞస్తస్యదేశస్యపుస్తతోనుగమిష్యతి ॥ ౭౮ ॥ రాఘ
వస్యవచస్సృత్యానలక్ష్మణస్సవిభీషణః॥ జగోరామకశేస్త్రమత్యన్యతరాక్రమః ॥ ౭౯ ॥ సన్నద్ధకవచిభి
సశరోహమచాపధ్యత్ ॥ రామపాదాపువప్యశ్యపృష్ఠస్సామిత్రబ్రవీత్ ॥౮౦॥ అద్యమతారాముఃకన్సుక్తాశ్చ
రానిద్ధిద్యరావణిం॥లంకామభిషక్యంతిహంసాశ్రయమగ్రీణీమివ ॥౮౧॥ అద్యవచస్సృత్యానరస్య శరీరంసమామకాశ్చ
రాశి॥విభవమ్యంతిభిత్వాతంమమచాపనశాఘ్నతాః ॥ ౮౨ ॥ సవనముక్త్యావ్యతిమార్గవచనంభామితుగ్రతః॥ స
రావణిపథాకాంక్షిలక్ష్మణ స్వరిత్యయయా॥౮౩॥ సోభివాద్యగురోపాదౌక్త్యాచాపప్రదక్షిణం ॥ నిఘంభిలమ
భియయాతైత్యంరావణిపాలితం॥౮౪॥ విభీషణెనసహితోరాజపుత్రఃపతాపవాః ॥ కృతస్యస్థయసోభాత్రా
లక్ష్మణ స్వరిత్యయయా॥ ౮౫ ॥ వానరాణాంసమాప్తైస్త్రహనుమాభవమభివ్యతః ॥ విభీషణశ్చసామాత్యప్రదాల
క్ష్మణమస్తగతో ॥౮౬॥ మహతాహరిస్త్యేనసవేగమభిసంవృతః॥ఋక్షరాజబలంనైవదదత్పథవిధితం॥౮౭॥స

గత్వా దూరమధ్వానంసౌమిత్రిమాత్రసంధనః॥ రాక్షసేంద్రబలంమూరాదవశ్యమన్యవహమాస్థితం ॥ ౩౩౪ ॥ సతం
 పూర్వధమమృణీమాంయామోగమరిందమః॥ తస్థోబ్రహ్మవిధానేనవిజేతుంరఘుసంధనః ॥ ౩౩౫ ॥ విభీషణసహితో
 రాజపుత్రఃప్రతాపవాణ్ ॥ అంగదేనవవీరేణభద్రానిలమతేనచ॥ ౩౩౬ ॥ వివిధమమలశ్రుతభాస్వరంతద్వజగతానంవిపు
 లంమహారైశ్చ॥ ప్రతిభయతమమప్రమేయవేగంతిమిరమవద్విషతాంబలంవివేత ॥ ౩౩౭ ॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-
 పంచాశీతిశతమునకుఁగఁగి. ***** అథతస్మాసువస్తాయాంలక్ష్మణంరావణానుజః॥ పరీషా
 ముహూతంవాక్యమథసాధకమబ్రవీత్ ॥ ౧॥ యదేతద్దాక్షిణసానికంమేషుశ్యామంవిలాక్యతే॥ ఏతదాయోగ్యతాంశీ
 వ్యతి॥ ౩॥ సత్యమందాగ్రనిప్రత్యైశ్చరైరవకిరకపరా॥ అభిద్రవాశుయావత్సైరైతతల-మనమాప్యతే॥ ౪॥ జహి
 వీరమరాత్మానంమాయాపరమధామి॥ కంఠావశేంహృదకమాణంసర్వలోకభయావహం॥ ౫॥ విభీషణవచశ్చ
 త్వావత్కణశ్చభలత్కణః॥ వవవనశరవహాణీరాక్షసేంద్రమతంప్రతి॥ ౬॥ ఋత్యుభామ్యుగాత్పామ్యుగాత్రస
 ఖయోధినః॥ అభ్యధావంతసహితాస్తదనీకమవస్థితం॥ ౭॥ రాక్షసాశ్చత్రైతరాశ్చరసభిశ్చక్రితోమత్రైః॥ ఉద్యతైస్స
 మవతకంతకపిప్రెన్యజిహాంసవః॥ ౮॥ ససంప్రవోరస్తుములస్సంజజ్ఞైకపిరక్షసాం॥ శష్టేనమహతాలంకాంనాదయోదై
 సమంతతః॥ ౯॥ శస్త్రైశ్చబలుకాకారైశ్చైతరాశ్చైశ్చపాదపైః॥ ఉద్యతైగిరిత్యంతైశ్చమోరైరాకాశమావృ
 తం॥ ౧౦॥ తేరాక్షసావానరేషువికృతాననభావవః॥ నివేశయంతశ్చస్త్రాణిచతుర్వైపుమహద్భయం॥ ౧౧॥ తత్రైవనకలై
 ర్వృత్తైర్నిశ్చలైశ్చవానరాః॥ అభిజఘ్నుర్విజఘ్నుశ్చసమరేరాక్షసః॥ ౧౨॥ ఋతవానరముఖైశ్చమహా
 కామైర్నహంబలైః॥ రక్షసాంవధ్యమానానాంమహద్భయమజాయత॥ ౧౩॥ స్వమనీకంవిషణ్ణంతుశ్చత్వాత్కతుభిర
 దితం॥ ఉదద్యతమధః॥ స్రుత-మణ్యనమస్తే॥ ౧౪॥ వృతాంధకారాన్నిగః॥ త్యజాతకోభస్సరావణి॥ ఆరురో
 హరథంసజ్జంపూర్వయ్యక్షంసరాక్షసః॥ ౧౫॥ సభీమకామూకధరః॥ కాశమేషుసమప్రభః॥ రక్షస్సయసకపుష్టోబభా
 మృత్యురివాంతకః॥ ౧౬॥ దృష్ట్యేవమరథస్థంతంపర్యవతః॥ తతశ్చలంరక్షసాంభీమవేగానంలక్ష్మణేనయ్యుభృతాం॥
 ౧౭॥ తస్మాకాలేతుమానుమామద్యమన్యమరాసదం॥ ధరణీధరసంకాశోమహావృక్షమరిందమః॥ సరాక్షసానాంతత్రై
 న్యంకాలాగ్నివనిదః॥ చకారబలుభిర్వృత్తైర్నిస్సంజ్ఞంయ్యుధివానరః॥ ౧౮॥ విష్వంసయంతంతరసాదృష్ట్యేవ
 పవనాత్మజం॥ రాక్షసానాంసహస్రాణిమామంతమవాకిరః॥ ౧౯॥ శిరశూలధరాశ్చూరైరసిభిశ్చాసహణయః॥ శక్తి
 భిశ్చక్రిపాస్తాశ్చపట్టనైఃపట్టసాయుధాః॥ పరిష్మైశ్చగదాభిశ్చచక్రైశ్చశుభదర్శనైః॥ శతశశ్చశతస్మృధిరాయసైరిమ
 గ్నైః॥ ఘోరైఃపరశ్వైశ్చైవభిండివాలైశ్చరాక్షసాః॥ ముష్టిభిర్వజలైశ్చశ్రుతైరశనిస్త్రైః॥ అభిజఘ్నుస్స
 మాసాద్యసమంతాత్పర్యంతం॥ ౨౩॥ తేమామవిచనంకుర్వత్సకారకదనంమహత్॥ ౨౪॥ నదదర్శకపిశేషమచ
 లోపమమింద్రజిత్॥ సూదయంతమమిత్రస్థుమమిత్రాపవనాత్మజం॥ ౨౫॥ ససారథిమవాచేదయాహియత్రై
 వవానరః॥ క్రయమేషమిగంతుర్యాదాక్షిణసానామకైతః॥ ౨౬॥ ఇత్యుక్తసానిరథిస్తేనయయాంతప్రసమారుతిః॥
 వహాపరమధః॥ ఘంఠితమింద్రజితంరథే॥ ౨౭॥ సోభ్యతేత్యతరాఘాఘాః॥ పట్టసాశ్చపరశ్వధా॥ అభ్యధ
 షాతమధః॥ ఘంఠిమూర్ధ్నిసరాక్షసః॥ ౨౮॥ తానిశస్త్రాణిఘోరాణిపరిత్యజ్యన్తమారుతిః॥ రోషణమహతాచి
 హ్నోవాక్యంచేదమువాచపహా॥ ౨౯॥ యుధస్సయదిశూరోసరావణాత్మజమమరతే॥ వాయుపుత్రంసమాసాద్యజివన్మద్ర
 తియాస్యసి॥ ౩౦॥ బాహుశ్చాంతప్రతియ్యుధస్సయదిమేద్వంద్వమాచవే॥ వేగంసహస్వదుర్బుధైతతస్త్వంరక్షసాంవ
 రః॥ ౩౧॥ మామమంతంజిహాంసంతంసమద్యతతరాననం॥ రావణాత్మజమావశ్చేలక్ష్మణాయవిభీషణః॥ ౩౨॥ యస్సవాన
 వనిజేతారావణస్త్యైశ్చనంభవః॥ సవిషరథమాస్థాయమామమంతంజిహాంసతి॥ ౩౩॥ తమప్రతిమసంస్థానైశ్చతైశ్చ
 తులివదారజైః॥ జీవితాంతకరైర్హైరస్మామతే॥ రావణోజహి॥ ౩౪॥ ఇత్యేవముక్తువరదమామత్పావిభీషణనివిభీష
 ణేన॥ దదర్శతంపర్యతసన్నికాశంరణేశ్చితంభీమబలంసదంతం॥ ౩౫॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-షడశీతిశతమునకుఁగఁగి. *****
 ఏవముక్త్యాసౌమిత్రిచారతపోవిభీషణః॥ ధనుష్మాణిసమాదాయత్సరమాణోజగామనః॥ ౧॥ అవిధూరం
 తతోగత్వాప్రవిశ్యేవమహద్వనం॥ దర్శయామాసతల-ర్మలక్ష్మణాయవిభీషణః॥ ౨॥ నిలశీమూతసంకాశంన్యగ్రాధంభీ
 మదర్శనం॥ తేజస్వీరావణభ్రాతృలక్ష్మణాయస్యవేదయత్॥ ౩॥ ఇహావహంరథురానాంబలవాణావణాత్మజుః॥
 పశ్యాన్యతతపశ్చాస్సంగ్నిమమభివతః॥ ౪॥ ఆద్యశ్చస్థుర్వధూరానాంతకోభవతిరాక్షసః॥ గూఢజివమరేతయా

బధ్నాతిచకోత్తమైః || ౫ || తమప్రతిష్ఠాన్యగ్రీధంబనిరావణాత్మజం | విద్వంసయశత్రేస్త్రైః స్వరథం సాశ్వ
సారథిం || ౬ || తథేత్యుక్తానుమాతేజాస్సేమితిమిత్రసందనః | బధ్నావాసస్థితస్తత్రచిత్రంవిష్కారయోగధనుః || ౭ || స
రథేనాగ్నివణేనబలవాణావణాత్మజః | ఇంద్రజితౌచవీధస్వీనధ్వజః సత్యదృశ్యతే || ౮ || తమవాచమహాతేజఃపా
లస్త్యమపరాజితం | సమాహ్వయేత్వాంసమరేనమృగ్యుద్ధంప్రయచ్ఛమే || ౯ || ఏవముక్తోమహాతేజామగస్త్యైరావణాత్మ
జః | అబ్రవీత్సురుషంవాక్యంతత్రప్రవృత్త్యావిభీషణం || ౧౦ || ఇహాత్మంజాతసంపత్తస్సాత్మాద్భూతామిత్యుక్తమ్ | కథంప్ర
హ్యసిపుత్రస్యవీత్యవ్యోమమరాక్షసం || ౧౧ || నక్షాతిత్వంసహాధ్వంసజాతిస్తవమన్యతే | ప్రమాణంవచనాదర్శనంధ
ర్మోధ్యదూహణ || ౧౨ || శోభ్యస్త్యమసిమర్మ్యుద్ధేందనియశ్చసాధుభిః | యస్త్యవ్యంజనముత్పూజ్యవభృత్యుత్సమాగ
తః || ౧౩ || తైత్తిధిపులయాబుధ్వాగ్యత్వం వేత్తిమహాదంతరంక్యవస్వజనంవాసఃక్యచనీచపరాశ్రయః || ౧౪ || గుణవాణా
వావరజనస్యజనోనిగుణాణోపమా | నిర్గుణస్యజనః శ్రేయాణామివరఃపరపహః || ౧౫ || యస్యవ్యవక్షంపరిత్యజ్యవరప
క్షంసేవతేనస్యవక్షేత్యయంపాశ్రేవశ్చాత్మైరేవహస్యతే || ౧౬ || నిరనుక్రోశితాచేయంయాద్యశీలేసేవాచర | స్వ
జనేనత్యయాశక్యంపరుమరావణానుజ || ౧౭ || ఇత్తుక్తోభ్రాతృపుత్రేతేజాప్రత్యయాచవిభీషణః || ౧౮ || అజానస్మివమద్భి
లంకింరాక్షసవికల్బః || రాక్షసేంద్రమతాసాధోహారుమ్యంతుజగౌరవాత్ || ౧౯ || యన్నేయద్వస్వహంజాతౌరక్షసాం
కూరికర్తృణాం || గుణోయంప్రభమోన్యాణాంతమైశీలమరాక్షసం || ౧౯ || నరమేదారుణేనాహంసచాధాత్మేజైతైరమే ||
భ్రాతృభిషమశీలేనకథంభ్రాతృనిరస్యతే || ౨౦ || ధర్మాత్మసృజ్యతేలింపాపురుషంపాపశ్చయం || త్యుక్తానుభవ
వాచోపిహస్తాదాశీవిమయథా || ౨౧ || హింసాపరస్వహరణేపరదారాభిమర్శనం || సమ్యదామలిశంకావత్రయోదోషాఃక్షయా
వహాః || ౨౩ || యమాపీఠాంవధోమోరస్సర్వదేవైశ్చవిద్రహః || అభిమానశ్చకోపశ్చవైరిత్యంప్రతికూలతా | ఏతేదో
షామమభ్రాతృజీవిత్వైశ్చర్వనాశనాః || గుణాప్రచ్ఛాదయామానుషపర్వతాపవతోయదాః | దోషైరైవరిత్యైర్
మయాభ్రాతృతాపితాతప || ౨౬ || నేయమప్రపురిలంకానవత్సంవచతేహ | అతిమానీవబాలశ్చదుర్బీనతశ్చరాక్షసం ||
౨౭ || బద్ధస్త్యంకాలపాశేనబూహిమాంయద్యదిద్ధసి | అన్యతేవ్యనంపాశ్రేయంమాంత్వమిహవక్షసి || ౨౮ || ప్ర
వేష్టంసత్వయాశక్యోన్యగ్రీధోరాక్షసాధమ || ౨౯ || ధర్మయత్వావకాకుత్స్థానశక్యంజీవితంత్యయా | యుధ్యస్త
నరదేవేపత్న్యణేనరణేనహ | హతస్త్యం దేవతాకార్యంకరిష్యసియమక్షయే || ౩౦ || నిదర్శయన్సాక్ష్యబలంసమద్యంతు
రుష్వనర్వాయుధసాయకవ్యయం | నలక్ష్యణైస్త్యహిబాణగోచరంతమద్యశీవణసంబలగమిష్యసి || ౩౧ || ఇతిశీమ
ద్యుద్ధకాండే-సప్తాశీతితమస్కంః.***** విభీషణవచస్పూర్త్యారావణిగ్రీధ
మూర్ధితః | అబ్రవీత్సురుషంవాక్యం వేగేనాభ్యుత్పాతహాః | ఉద్యతాముఖఃప్రీంశోరభ్రమసమలంకృతే | కాశ్యాశ్చయ
త్రైమహాదిస్థితఃకాలాంతకోపహః || మహాప్రమాణమద్యమ్యవిపులంవేగవద్భ్రంశంధమగ్నీమంపరామృత్యవరాంశ్చమి
త్రతాతనా || ౩౨ || తందదర్శమహేష్వాసారథేనసమలంకృతః | అలంకృతమయిత్రఘ్నంరాఘవస్యమజంబలి || హను
మత్పూర్వమాసేనముదయోద్ధరవిప్రభంగి || ఉవాచైనంసమార్భసేన్మిలింసవిభీషణం || తాంశ్చనానరశౌర్యాణాం ||
౫ || వశ్యోద్ధంమెపరాశ్రయం || ౫౪ || అద్యవోమామకాబాణామహాకామూకనిస్సృతాః | విభీషణ్యంకితాత్యాగిరూలరా
శిమివాసలః || ౫౫ || తిక్ష్ణసాయకనిర్భిన్నాక్షూలశక్త్యప్రితోమతైః | అద్యవోగముష్ణాని సర్వానేవయమ
క్షయం || ౫౬ || క్షిపత్యరవహాక్షిప్తమాస్తస్యమేయధి || శీమాతస్యేనదంతకస్థాస్యస్థిమమాగ్రతః || ౫౭ ||
రాత్రియుక్తేమయాపూర్వం వజ్రాశ్రినిసమైశ్చైతే || శౌయితోష్ణామయాభూమా | విసంక్షోనపురస్సరౌ || ౫౮ || తచ్చు
త్సార్వాక్షసేంద్రస్యగజితలంక్షూలస్తదా || అభీతవదనఃక్రద్ధోరావణివాక్యమిబ్రవీత్ || ౫౯ || ఉక్తశ్చమగ
మాసాక్షఃకార్యాణాంరాక్షసత్వయా || కార్యాణాంకర్తృణాపారయోగచ్యుతసంబుద్ధిమా || ౬౦ || సత్యమథాన్య
హిగాథోదురావస్థస్థిశేనలిత్ || వహోవ్యావృత్త్యానీషిక్యతాధోక్షితిదమత్ || ౬౧ || అంతథానగతేనా
జోయస్త్యయాచరితస్తదా || తనగరాచరితోమాగోవైషమీరసేవితః || ౬౨ || యథాబాణవధంపాశ్రయస్థి
మాంతజరాక్షసం || దర్శయన్సాద్యతైశ్చేవాచాత్వంకింవికల్బః || ౬౩ || ఏవముక్తోధమగ్నీమంపరామృత్యవహావలః ||
సత్యమథాన్యహిగాథానింద్రజితృమిలింజయః || ౬౪ || తేనిస్సమహావేగాశ్చరాస్సర్వవిహీనమాః || సంపాశ్రయ

క్షుణ్ణంపేతుశ్చసంతప్తవన్మనః || ౧౮౪ || శరైరతిమహావైర్వైగ్ధావారావణాత్మజః || సామిత్రిమండ్రజన్య
 ద్వివివ్యాధసంభలక్షణం || ౧౮౫ || సశరైరతిమహాంగరుధరేణసమక్షితః || శుశుభేలక్ష్యణశ్రీమాదామహామహావ
 కః || ౧౮౬ || ఇంద్రజిత్వాత్మజనకమృతప్రసవత్ప్రాకగమ్యత || వినద్యమమహానాదమదంచనమబ్రవీత్ || ౧౮౭ || ప
 ర్విజితౌభద్రాధాన్యైశ్రామతామకమృతాః || అదాన్యం తెద్యసామిత్రేజీవితంజీవితాంతరాః || ౧౮౮ || అద్యగో
 మాయసంఘాత్వ శ్వేనసంఘాత్వలక్ష్యణం || గృహ్యైవపతంతత్వాంగతానుంజితంమయా || ౧౮౯ || క్రత్రుంధం
 సదానాన్యరామఃపరమదుర్జితః || భక్తంభాగీశరమదైవత్యాండ్రక్షుణ్ణిమయాపతం || ౧౯౦ || విశ్రవకచంభూ
 మావ్యవధితౌరానసం || హృతోత్తమాంగంసామిత్రేత్వామద్యనిహతంమయా || ౧౯౧ || ఇతిబ్రువాణంసంరంభంపరు
 మంరావణాత్మజం || హేతుమద్యక్యమత్యుభంలక్ష్యణఃప్రత్యువాచహ || ౧౯౨ || అకృత్యాకృష్ణసంకమకీమభామహరాక్ష
 మాసీరాక్షస || అనకస్తాద్దదస్యేతత్సంపాదయమకమణా || ౧౯౩ || అకృత్యాకృష్ణసంకమకీమభామహరాక్ష
 స || కురుతత్కర్తవ్యేనాహంశరద్ధధ్యంతవకృష్ణసం || ౧౯౪ || అమత్వాపరుమంవాక్యంకించదప్యవప్రీపణా||అవికర్ణా
 వధిమ్యేతిత్వాంపశ్యేపురుషాధమ || ౧౯౫ || ఇత్యుక్త్వాపంచనారాచానాకణాఘృతాగితా || నిజమానమహావే
 గాగలక్ష్యణోరాక్షసేరీరి || ౧౯౬ || సుపత్రవాజితాబాణాజ్వలితాశ్చవవన్మనః || వైర్యతోరస్యభాసంతనవిరూర
 త్తయోయథా || ౧౯౭ || సశరైరాహతప్రసవోపారావణాత్మజః || సుప్రయత్నేన్ద్రిగ్ధిర్వాణైఃప్రతివివ్యాధలక్ష్యణం ||
 ౧౯౮||సంభూతవతదాభిమోనరరాక్షససంహయోః || విమదకప్రమలాయుద్ధేషరస్సరజయైహిణః || ౧౯౯ || ఉభాహి
 బలసంపన్నౌభూవిక్రమశాలినా || ఉభావపిమిత్రాంతానర్వకప్రాప్తృకోవిదా || ఉభాపరమదుర్జేయావతుల్యబ
 లతేజసా || ౨౦౦ || యుయుధాతేతదావీర్యహావివసభోగతా || ౨౦౧|| బలవృత్తావినాభీతాయుధతౌచుప్రీధర్షణౌ ||
 యుయుధాతేమహాత్మానాతదాకేసరిణావివ || ౨౦౨|| బహునవస్సృజంతోహిమాగణౌఘనవస్థితౌ || సరరాక్షససిం
 హౌతౌ ప్రహృష్టావభ్యయిష్యతాం || ౨౦౩ || సుసంప్రహృష్టాసరరాక్షసౌత్తమా బయైహిణౌ మాగణాచావధా
 రిణౌ||పరస్పరంతౌప్రవవవతుర్భృతంతౌఘనపీణావలాహకావివ || ౨౦౪ || అభిప్రహృష్టాయుధియుద్ధకోవిదౌశరాసి
 చండౌశితశత్రుధారిణౌ||అభీక్షమావివృథుమహాబలౌమహావేతంబరవాసనావివ || ౨౦౫|| ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే
 అష్టాశీతితమస్సర్గః.***** తతశ్శరంధారశరధస్సంధాయామిత్రకర్మనః||సంజఘాతాక్ష
 సేంద్రాయిత్రుద్ధస్సర్గుశ్చవత్సవ || ౧ || తస్యజ్యౌతలన్ద్రోమం సశుభ్రత్యావరావణాత్మజః || వివణావదనోభూత్వా
 లక్ష్యణంసమదైక్షిత || ౨ || తంవివర్ణమఖంప్రహృష్టాక్షసంరావణాత్మజం || సామిత్రియద్ధసంయుక్తంప్రత్యువాచ
 విభీషణః || ౩ || నిమిత్తాన్యమవశ్యామయాన్యప్రకారావణాత్మజే || త్వరతేనమహాబాహుభగ్నమనసంతయః || ౪ ||
 తతస్సంధాయసామిత్రిబాణానగ్నిభోషమా || మమోచనితాంప్రక్షింసర్వానివమహావిహ || ౫ || శక్రాగ్ని
 సమస్పృశైర్లక్ష్యణేనావతశ్చైః || మమూర్తామభవన్ముఖస్సర్వసంతుభిరేంద్రియః || ౬ || ఉపలభ్యముహూ
 తేనసంజ్ఞాంప్రత్యాగతేంద్రియః || దదర్శావస్థితంవీరంవీరోచశరభాత్మజం || ౭ || సోభిషక్యామసామిత్రింసోమత్సం
 రక్షణోచనః || అబ్రవీత్సైవమాపాద్యపునస్సమరుదంచనః || ౮ || కింసప్తరీతవ్యధైప్రథమేమత్సరాక్రమం || నిబద్ధ
 స్త్వంసహభాగీత్రాయథాభువివేక్షసే || ౯ || యువాంఖలుమయాయుద్ధేశక్రాగ్నిసమైశ్చైః || శాయితౌద్రవం
 భూమానసంజ్ఞేనపురస్సర || ౧౦ || పృథివీరావ్రాప్తేమన్యేవ్యక్తంవాయమసాదనం || గతుమిచ్చసియన్నాత్వం
 మాంధకమయతుమిచ్చసి || ౧౧ || యదితేప్రథమేయద్ధేనదృష్టామత్సరాక్రమః || అద్యతేదర్శయన్యమిత్తేదానీంవ్య
 వస్థితః || ౧౨ || ఇత్యుక్త్వాన్వపభిర్బాహైరభివ్యాధలక్ష్యణం || దశభిష్టమానూసంతంతిష్ఠౌభాదైశ్చోత్తమైః || ౧౩ ||
 తతశ్శరశతేనైవసుప్రయత్నేనవీర్యవా || కోరౌద్ధిన్గుణసంరంభోనిర్భుభేదవిభీషణం || ౧౪ || తద్దృష్ట్యేంద్రజితాక
 మకృతేరామానుజస్తదా||అవంతయత్వాప్రహసన్వైతతిహించిదితిబ్రువన్ || మమోచసశరాఘోరాన్సంగృ
 హ్యసంపుంగవః||౧౫||అభివదనసక్రద్ధౌరావణంలక్ష్యణాయుధి || వైవంరణగతాశ్శూర్యాఃప్రహరంతినిశావర || ల
 ఘవశ్చృచ్ఛివిర్యాశ్చసఖాహీమేతరాప్రవ || వైవంశూరాప్రయుధ్యంతేనమరేజయతాంక్షిణః || ఇత్యేవంతంబ్రువాణ
 ప్రశరవప్రేరవాకిరతే || ౧౬ || తస్యభావైన్మువిధృష్టంకవచంహేమభూషితం || వ్యగీర్యరథోపస్థితారాజాలమ
 బాంబరాత్ || ౧౭ || విధూతవర్మానారాదైర్భూవనకృతత్రణః || ఇంద్రజిత్తుమరేరీరి||పరూభవసానుమా ||
 ౧౮||తతశ్శరపహాసీనిసంక్రద్ధౌరావణాత్మజః || విభేదమరేరీరంలక్ష్యణంభీమవిక్రమః || ౧౯ || వ్యగీర్యరథపహ
 ద్విన్యంకవచంలక్ష్యణస్యదాకృతప్రతికృతాన్యోన్యంబహువతురభిద్రుతా || ౨౦ || అభీక్షంభ్యంసంతౌతాయుక్షణం

తుములంయుధి శరసంకృక్షనకాన్యగౌసరత్వతోరుధిరోక్షితా || ౨౩ || సుదీర్ఘకాలంతావీరావనోన్యన్యనిశితైశ్చైః
 తతత్తుతుమహాత్మానారణకర్మవిశారదా || ౨౪ || బభూవతుశ్చాత్మజయేయత్రాభీమపరాక్రమా తాశరఃస్మైస్తదా
 కీశోఽనికృత్యకవచద్వజా || ప్రసంతాదుధిరసోన్యజలంప్రప్రవాహివ || ౨౫ || శరవన్తంతోఘోరంయుచతోన్య
 మనిస్సనం || సాసారయోదివాకాశేలయోకాలమేషుయోః తయోరథమహాకాలోవ్యన్యయాద్యున్యమానయోః
 నవతేయన్యైముఖ్యంశ్రమంవాపువజన్మతుః || ౨౬ || అస్త్రాన్యైవమేదాంశ్రేణీవర్షయంతౌపునఃపునః || శరాసు
 చ్చావచాకారాంతరిక్షేబబంధుః || ౨౭ || న్యపేతదోషమన్యంతౌలఘుచిత్రంచన్యవ || ఉభౌతౌతుములంఘో
 రంచద్రుర్నరరాక్షసా || ౨౮ || తయోఃపుష్కళేపుష్కళీమశ్శుశుశేతలనిస్సన్యః || ప్రకంచయజనంఘోరోన్యజ
 ఇవదారుణః || ౩౦ || సతయోర్భాజితేశ్శబ్దప్రదానమరసక్తయోః || సుఘోరయోర్నిష్టనతోగఽనేమేషుయో
 ర్యథా || ౩౧ || సువణపుంజైర్నారానైర్భలవంతౌకృతనశా || ప్రసుప్తవాతైరుధిరంతిఃకామంతౌజయన్యతా ||
 ౩౨ || తేగాత్రయోర్నివతీతారుక్మపుంభాశ్వరాయుధి || అన్యజ్ఞధావినీపుత్యపివిశుభరణేతలం || ౩౩ || అన్యేస
 నిశితైశ్చస్త్రైరాకాశేసంజన్మజ్జితే || బభౌజన్యైశ్చిదుశ్చాన్యేతయోగ్భాసృహస్రహః || ౩౪ || సబభూనరశో
 ఘోరస్తయోర్భాజనున్యయః || అగ్నిభ్యామచపిపాభ్యాంసతేభ్యశమయశ్చయః || ౩౫ || తయోఃకృతనశాదే
 హాశుశుభాతేమహాన్యనః || సపున్యావివన్యతౌవనేశాల్యలికింశుకా || ౩౬ || చక్రతుప్తములంఘోరంచన్యపా
 రంమహుమహుః || ఇంద్రజిత్తుల్యైవనవరస్సరవదైషిణా || ౩౭ || లక్ష్మణోరావణంయుద్ధేరావణశ్చన్యపిత్తు
 గం || అన్యోన్యంతావభిఘ్నంతౌనశ్రమంచన్యవద్యతాం || ౩౮ || బాణజనైశ్చరీరస్థైరవగాడైరన్యసన్యా || శుశుభా
 తేమహావీర్యవ్రజాధావివరన్యతా || ౩౯ || తయోరుధిరసిక్తానిసంవృతానిశరైర్భుశం || బభ్రౌజన్యర్వరాత్రౌ
 నిజ్వలంతభవమావకాః || ౪౦ || తయోరథమహాకాలోవ్యన్యయాద్యున్యమానయోః || నవతేయన్యైముఖ్యంశ్ర
 మంవాపువజన్మతుః || ౪౧ || అథసమరవిశ్రమంనిమాంతుంసమరమభివ్యజితస్యలక్ష్మణస్య || స్రీయహితముపహ
 దయన్యహాజన్యమరముపేత్యవిభీషణావతస్థా || ౪౨ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేఏకోనవతిలమస్సర్గః. ***
 యుధ్యమానాతుతౌదృష్ట్యప్రసక్తానరరాక్షసా || ప్రభిన్నావివహతంగంవరస్సరవదైషిణా || తౌద్రష్టుకామ
 స్సంగామేవరస్సరగతౌబలి || హరస్సరావణత్రాతాతస్థాన్గ్రామమూఢని || ౨ || తతోవిష్ణురయామాసమహ
 ధ్దమరవస్థతఃఉత్సవజచలిష్టాగ్నిరాక్షసేషుమహాశరా || ౩ || తేశరాభిభాసంతాశావతంతౌస్సమాహితాః
 రాక్షసాదారయామాసర్వజాగ్రీవమహాగ్రీ || ౪ || విభీషణస్యానుచరాప్రేమీతాలానిపట్టయైః || విద్ధిమస్సమరేమీ
 రాక్షసాక్షా రాక్షసోత్తమాః || ౫ || రాక్షసైస్తైఃపరివృతస్సతదాతుమభీషణః || బభౌవచ్యేప్రమాప్తేనాంకలభానా
 మివద్విపః || ౬ || తత్సంబోధయానోవైహరీరక్తరూప్రిన్యా || ఉపాచవచనంతేకాలభ్యోర్భుసాంచరః || ౭ ||
 ఏకోయరాక్షసేంద్రస్యవరాయణమిష్టితః || ఏతచ్ఛేమంబలంతస్య కింతితహరిశ్వరా || ౮ || అప్రీక్షామివహ
 తేపామేరాక్షసేరణమూఢని || రావణంచణయిత్యాతుశేషమన్యహంతంబలం || ౯ || ప్రహస్తోరహతోఏరో
 మంభశ్చమహాబలః || కుంభాణశశ్చేషుమంభశ్చధామాత్మశ్చరీతాచరః || జంబుమామీహమాని తిష్ఠవేగోనీప్ర
 భః || సుప్రహస్తాయుష్కేపశ్చవజ్రదంత్యరీప్సరాక్షసః || సంహరీదీవికటోగ్నిస్సుప్రవోదమవచః || ప్రసూనః
 ప్రఘునతైవ ప్రజంఘాజన్యమవచః || అగ్నిశేషుమధాబోరన్యేశుశ్చపీర్వవా || వివృజ్జహౌవ్యద్విజ
 వ్యశ్చసూర్యతేతుర్వరాక్షసః || అకంపనస్సుపాశ్వశ్చచక్రమాలీదరాక్షసః || కంపనస్సత్వపంతౌతౌదేవాంత
 కనరాంతకా || ౧౦ || ఏతాస్మినాత్యాతిబలాభవమారాక్షససత్తమా || బాహుభ్యాంసాగరంతీర్ద్రాన్యంఘ్ర
 తాంగోష్ఠదంలఘు || ౧౧ || ఏతావదేవశేషంవోజేతవ్యమిహవానరాః || హతాన్యైర్వేనమాగన్యరాక్షసాబలదపి
 తాః || ౧౨ || అయక్తనిధనంతుకంపుత్రస్యజనితుమహుః || ఘృణామహాన్యరామాధ్దేనివాన్యాంభాశురాన్యజన్ || ౧౩ ||
 హంతుకామన్యమేవాప్సంచన్యైవనిధ్యుధి || తమేతైషమహాబాహులక్ష్మణశ్చయున్యధి || వానరాంఘ్రతసం
 భూయభృత్యావస్యపమీపగా || ౧౪ || ఇతితేనానియశసారాక్షసేనాభివేదితాః || వానరేంద్రాజివన్యమీరేలాంగూ
 లానివవిప్రుః || ౧౫ || తత్ప్రీతపితౌదూలాఃక్యేశంతశ్చమహుమహుః || ముముచుర్వివిధాన్నాదామేర్మాద్య
 స్త్వైవబిహాణః || ౧౬ || బాంబవానపితౌన్యైస్సన్యయాధైరపిసంపురః || అశ్రునిస్తాదయామాసనభైర్గంధైశ్చరా
 క్షసా || ౧౭ || నిఘ్నంత్యుత్పాదపతింరాక్షసాప్రేమహాబలాః || పరివపుర్భయంత్యైక్యైతమనేకవిధాయుధాః || ౧౮ ||
 శరైఃపరశుభిస్త్రైఃపట్టయైర్బిష్టతోమరైః || జాంబవంతంమృతేభిఘ్నంర్నిఘ్నంరంరాక్షసేంచమూ || ౧౯ || ససంప్ర

హరహానా రాక్షసిమిద్రమాః || సామిత్రవరణంహృష్టాః సజావలమిమప్రజాః || ౧౬౫ || తతస్సమరకోపేనజ్వలితో
రఘునందనః || విచ్చేదకాముకం తస్యదర్శయే పాణిలాఘవం || ౧౬౬ || సోన్యకా-ముకమాదాయసంజయో వశీత్వర
స్సన్ || తదవస్యస్త్రిభిర్భృశైర్బ్రహ్మణోఽరకృంతితః || ౧౬౭ || అత్రనంభిన్నదన్వాననూశీవిషభోవహైః | వివ్యాకోరసిసామి
త్రేరావరోపంబధిశ్యతే || ౧౬౮ || తేతస్యకాయంవిభిః దృఢమహాకాముకసస్పృతాః || సేవీనుద్గరణంబాహారత్రాగ్రవమ
శూలారగః || ౧౬౯ || సభిన్నవమూకానుగిరంసమకవత్ప్రేరారావణిః || జగ్రాహకాముకానశ్రేష్ఠంబృగ్భవ్యంబలవత్తరం ||
౧౭౦ || పలత్క్షణంసముద్గ్రస్థిపరలాఘవమాస్థితః || వవవశరవహాణివహాణీకపురంబరః || ౧౭౧ || ముక్తిమండ్రజితా
తత్తుశరవస్తమరిదమః || అవారయదసంభ్రాంతోలక్ష్మణస్సుమరానందం || ౧౭౨ || చిత్రాణూమానవతహావజీరంఘ్ర
నందనః || అసంభ్రాంతోమహాతేజాస్తవచ్ఛతమివాశవత్ || ౧౭౩ || తతస్తాకాంక్షమానరాష్ట్రంప్రభేదైకమాహవే
అవిస్మయరమశ్రుద్ధశీఘ్రాన్త్రంసంప్రదర్శయత్ || రాక్షసేంద్రమతంబావిహాసోఽస్మిన్సుమరానందయత్ || ౧౭౪ || సోతివి
ద్ధోబలవహాశత్రుణాశత్రుఘాతివా | అసంత్రంపేతయూమానలత్క్షణాయుభవహాకారకాః || ౧౭౫ || తానప్రాప్తాశ్చిత్రై
ర్యాశ్రేష్ఠైశ్చేదకఘనందనః || సారథేరస్యవరశరణిసోరభినత్తమః || శిరోబహుభంగకాల్యాన్తనానశవస్సదా || ౧౭౬ ||
అమారాష్ట్రేహయాన్తత్రరక్తమామరవిక్లబాః || మండలాన్యభిధావంతస్తవచ్ఛతమివాశవత్ || ౧౭౭ || అమృత్వవమా
వన్నసామిలత్ప్రభావమితమః || ప్రస్థవిన్యస్థయాంస్తస్యతైర్విశ్రాంతియోగణః || ౧౭౮ || అమృతవ్యమలస్తరేష్టరా
నణస్యసతోబలి || వివ్యాధదభిభృతైస్సామిత్రవశమహాణం || ౧౭౯ || తేతస్యశత్రుప్రతిమాశ్చరాన్యస్త్రివీషమాః |
విలయంజన్మరాహత్యైకవచంకాంచస్యసం || ౧౮౦ || అభ్యగతైకవచంమత్సాంలక్ష్మణంరావణార్కజః || లలాటేలత్క్షణంబా
త్రైస్యపుంభ్రాన్త్రీభిరింద్రజిత | అభివ్యవరమమృద్ధిశీఘ్రాన్త్రంచననరకయత్ || ౧౮౧ || త్రైవ్యశత్రైర్లలాటాన్త్రైస్కృతు
భేరఘనందనః | రణాగ్రేనమరష్టాసేత్రస్యంగవవరస్థితః || ౧౮౨ || సతథావ్యతిరోబాజైర్గార్హసేనమహావ్యథే |
తమాశుప్రతివివ్యాధలత్క్షణఃచందభిశ్చత్రైః || షిక్వప్రేంద్రజిరోయధ్యేవతవశుభువంతే || ౧౮౩ || లత్క్షణేంద్ర
జితోపేరొమహాబలశరావహా || అన్యన్యంబంజస్సునిబాఢైః పిశ్చిశ్చిభిఃమమిత్రమా || ౧౮౪ || తతశ్శోభితద్విద
గౌలత్క్షణేంద్రజితాపుభా || రణతారేజమహిఃకౌపుష్పిరావిమహింసకా || ౧౮౫ || తోవరస్యరమభ్యేత్యవర్తకాశ్రే
షుధ్యసే || ఘోరైవిఃకన్యకతుర్వాణైఃకృతభావాపుభాజయే || ౧౮౬ || తతస్సమరకోపేనసంయుక్తోరావణాన్త
జః || విభీషణంత్రిభాణైవిఃవాగధవదనేసంభే || ౧౮౭ || అమాముఖైఃప్రీధిర్విశ్వా రాక్షసేంద్రంవిభీషణం ||
ఏతైశ్చేనాభివివ్యాధతానరాన్వాహరియాధవా || ౧౮౮ || .....
తస్మిన్మృగభరంబ్రుద్ధోజఘనగదయాహయా || విభీషణోమహాతేజారావణిస్సుమరాన్తనః || ౧౮౯ || సమాతాశ్చాస్తవ
పున్యరథాన్నిహతసారభేః || రణశక్తింమహాతేజాఃపితృవ్యాయయిమోదహ || ౧౯౦ || తామావతంతంసంప్రేక్ష్యసు
మతాన్తందవధనః || విచ్చేదనిశ్చైర్యాద్రక్షకభాసావతస్సభు || ౧౯౧ || తస్మిన్మృగభరంబ్రుద్ధోమహాతాశ్చాయవిభీష
ణః || వజ్రస్సర్పసమాకాపంచనస్థోరసిమాగఢాణా || ౧౯౨ || తేతస్యకాయస్థిదృఢకృత్పుంభానిమిత్రగః || బహూ
పులఃపితాదిగృహత్రాగ్రవమశూలారగః || ౧౯౩ || ససితృవ్యాయసంక్రంద్యంబ్రజవృధమాదదే || ఉత్సవంరక్ష
సాంసుధ్యయమదత్తంమహాబలిః || ౧౯౪ || తంసమీక్ష్యమహాతేజామహాసంతేనసంహితం || లత్క్షణోహ్యదదేబాల
షున్యంభీమవరాక్తమః | కుచేరోన్యయంస్యప్సేన్నస్సైన్త్రంమహాత్మనా || మజ్జాయందర్శివహ్యంసంసంధైగిరిసి
సురానురైః || ౧౯౫ || తహాధిగమశ్రేష్ఠేబాహుఃపరిఘావహైః || విక్రవ్యమాణేబలవత్కాంబావిమమహాజ
ణః || ౧౯౬ || తాభ్యాంతౌథానమశ్రేష్ఠేనసంహితానాయకత్వమా || విక్రవ్యమాణేవిరాభ్యాంభృగశంజజ్వలంతఃక్రియా ||
౧౯౭ || తౌభానయంతామాకాశంధమభ్యాశంవిభీభౌన్యతౌ || ముఖేనముఖమాహస్యనస్త్రిపేతతురోజసా || ౧౯౮ || స
న్నిపాతస్తహరాసే చ్చర-మగ్ధోరహవహూః || సదూమవిస్ఫులింగశ్చైతజ్జగ్నిదాఢయోభవత్ || ౧౯౯ || తౌ
మహాగమానంకాశావనోన్యంసన్నివశ్యదసంగ్రామేతథాయాంతౌమేదిన్యాంబిజపేతతుః || ౨౦౦ || శరౌప్రతిహ
తౌదృష్ట్వాతాపుభారణమాధకా || వీరీభౌతాకాతరోమదలత్క్షణేంద్రజితౌతనా || ౨౦౧ || సువరంబ్రుస్తుసామిత్రేరత్త్రం
వారుణమాదదే || ౨౦౨ || రౌద్రంసహేంద్రజివ్యదైవ్యవృజవగినిసీతః | తేనదద్విహతంత్యస్త్రంవారుణంపరమా
దృఢతం || ౨౦౩ || తతఃక్రద్ధోమహాతేజాశ్చంద్రజిత్సమింజయః | ఆగ్నియంసందభేదీప్తంసలోకంసంక్షేపన్నివ || ౨౦౪ ||
సారేణాస్త్రిణతద్వీరోలక్ష్మణఃప్రత్యవారయత్ || ౨౦౫ || అన్త్రంనివారితంధృష్టాన్వరావణికోగ్రమూర్ఖితః || అమరం
శత్రునాశాయభూరమత్త్రంసమాదదే || ౨౦౬ || తస్మాచ్ఛాపాద్విరిష్టకురాన్తస్వరాఃకూటముగ్ధరాః || తూలానిచ

మునుంత్వృక్షదాఃఖడ్గాఃపరశ్వకాః ||౬౦|| తద్వృష్టౌలక్ష్మణస్సంఖ్యశౌరమశ్రుమథాసురం || ఆచార్యంసర్వభూతానాంసర్వశత్రువిభాశసం| మాహేశ్వరేణవృతిమాంస్తదస్త్రంప్రత్యవారయత్ || ౬౧ || తయోస్సురుముబంధున్దంబభూవాబ్బుతోపసుం || గగనస్థాఃశిఖాతానిలక్ష్మణంపర్యవారయత్ || ౬౨ || శైరవాభినుతేభీమేయద్దేవానరరక్షసాం|భూతైర్వహుభిరాకాశంవిష్కృతైరావృతంబభౌ || ౬౩ || ఋషయఃపితరోదేవాగంధర్వాగరుడోరగాః | శతప్రసంపురసర్పైర్వరక్షుల౯త్కృణంరణే || ౬౪ || అథాన్యంమాగణశ్రేష్ఠంసందధేరాఘవానుజః | హుతాశసనముస్సర్పంరావళాత్కృజదారణం || ౬౫ || సువత్రసనువృద్ధాంగంసువరాన్యంసుసంస్థితం|సువణావికృతంవీరశ్రీరథారంశరం || దురావారందుర్విషమాంరాక్షసానాంభయావహం | ఆశీవిషవిషప్రభృత్యందేవసంఘైస్ససర్పితం || యేనశక్యోమహాతేజాదానవానభయత్సృగ్భుః | పురానైవానురేయద్దేవిర్యవాహరివాహనః || తత్రైంద్రసుస్త్రంసామిత్రిసంయుగ్మవ్వపంజితం | శరశ్రేష్ఠంధనుశ్రేష్ఠీనరశ్రేష్ఠోభినందశ్రీ || ౬౬ || సంధాయామిత్రదళసంవిచక్షణతరాససం| సజ్యమానావన్యవన్యవణంకాలోలోకక్షయయథా || ౬౭ || సంధాయధనుశ్రేష్ఠౌవికషణద్విసమబ్రవీత్ | లక్ష్మీవాల్లక్ష్మణోవాక్యమథసాధకతాత్మకః || ౬౮ || ధర్మాత్మాసన్యసంధర్మరామోదాశరధిర్బుధి | సారుషేషపతిర్బంధుశ్రేష్ఠైరసంజహిరావణిం || ౬౯ || ఇత్యుక్త్వాబాణమాకణాంవికృతమజుజ్జ్వలం || ౭౦ || లక్ష్మణస్సనురేచిరపునజేంద్రజితంప్రతి || విందాస్త్రే నిగసాయోజ్యులక్ష్మణఃపరవీరహం || ౭౧ || సరస్వతీరస్తానింశ్రీసంజ్ఞుతితకుండలం|ప్రమధ్యేంద్రజితఃకాయాత్పరయామాసభూతతే || ౭౨ || తథాశ్రుతసతమాజస్వభిన్నసూంధంశిరోమహత్ | తపసియన్సంభూమాదవృశేనుధిరోక్షితం || ౭౩ || హతస్తునిపవాతాశుభరణ్యంరావణాత్కృజః || కపవీరీరస్తానిహోవిధ్యస్తస్వతరాసః || ౭౪ || మురుగునైతతస్య ర్వేవానరాస్సవిభీషణాః || హృవ్యంతోహతేతస్మిన్దేవావృతపథేయథా || ౭౫ || అథాంతరిత్రైదేవావామృషీణాంచనుహత్సహం || అభిజక్షేవనన్మాదోగంధర్వాపురసామపి || ౭౬ || పతితంతమభిజ్ఞాయద్రుసిసానుహంచమూః || వధ్యమానాదిశోభజేవారిభిజతకాశిభిః || ౭౭ || వానరైర్వధ్యమానాస్తైస్త్రైఃస్యైర్బుధ్యైరాక్షసాః||లంకామభిముఖాస్ససురైర్బుధ్యైరంజ్ఞాఃప్రథావితాః || ౭౮ || దురుపురృహుధాభితారాక్షసాశ్రేతశిభిః || త్యక్త్వాప్రవారణానరైఃపట్రసాసిపరశ్వధాన్ || ౭౯ || కేబిల్లంకాంపరిత్రస్తాఃప్రవిష్టావానరాదితాః || సముద్రేవితితాఃకేవితే-విష్వరూతమాత్రితాః || ౮౦ || హతమంద్రజితంద్వస్త్యాన్యయానంసనురక్షితౌ || రాక్షసానాంసహాసేనిసుశక్తిస్సృత్యన్యత్ర || ౮౧ || యథాస్తంగతలదిత్యేనావతస్థంతిరత్తయః|తథాతప్త్యైస్సవితేరాక్షసాస్త్రైకతాదిభః || ౮౨ || శాంతరత్తిరివాదితోనీర్వాణభవహవకః || సభభూమమహాతేజావహస్తగతశిభిః || ౮౩ || ప్రశాంతపీఠాబహులంసప్తారిష్టఃప్రతాపవా || భభూవలూకఃపతితేరాక్షసేంద్రసుతేతదా || ౮౪ || హవణంచశకోభగవాన్సహస్రవైస్సరవణాః || జగామనిహతేతస్మిన్రాక్షసేహవకమణి || ౮౫ || ఆకాశేచాపిదేవానాంశుశ్రీవేదుంచుభిన్వసః || ౮౬ || సృత్యైర్భిరపురోభిశ్చగంధర్వైస్త్రవహశక్తభిః || ౮౭ || వప్తుఃపుష్పవమాణితదవృష్టమథాస్తదా || ప్రశశంసుమాతేతస్మిన్రాక్షసేకూరికమణి || ౮౮ || శుక్లాబిషాదిశత్రైవజహ్నున్వైత్వదానవాః || ౮౯ || ఆజన్మఃపతితేతస్మిన్సర్వలోకభయావహే | ఊచత్ససహితాస్సర్వేదేవగంధర్వదానవాః||విజ్వరాత్కృంతకలుహాప్రావృణావిదరంబ్వితి || ౯౦ || తతోభ్యసందగ్గసంహృష్టాస్సనురేహరియాధనాః || తమప్రతిబలంధృష్టావహంతరైర్ఋతపుంగవం || ౯౧ || విభీషణోహమామాంశ్చజాంబవాంశ్చక్షుర్కాయాధఃపి||విజయేనాభినందంతస్తుష్టుపుశ్చపిలక్ష్మణం || ౯౨ || త్ర్యేశంతత్సనదంతత్సగజాంతత్సస్వవంగమాః|| లబ్ధలఘోరఘనుతంపరివార్యవతస్థైర్ || ౯౩ || లాంగూలాదిప్రవిధ్యంతస్సృబయంతత్సవానరాః || లక్ష్మణోజయతీత్యేనంచాకృంవిశ్రావయంస్తదా || ౯౪ || అసోగ్యంపసమాశ్లేష్యకవయోహృప్తమానసాః || పత్రురుచ్చావచగుణారాఘవాశక్రియాజాకథాః || ౯౫ || తదనుకరమథాభిషిక్త్యహృష్టాఃపియసహృదోయ్యులక్ష్మణస్యకర్తృ || పరమమలంభామనః | ప్రహవణంవినిహతమంద్రరిపునిశవ్యదేవా || ౯౬ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే ఏకనవతితమస్సర్గః.***

రుధిరస్మిన్సూత్రమృత్యుభయ్యుశలక్ష్మణః | బభూవహృప్తస్తంపరాత్వరజ్జేతారమాహవే || ౧ || తత్సజాంబవంతంచమానుంతంచవీర్యధాన్ || సప్తమాత్యమహాతేజాస్తాంశ్చసర్వావనానకః || ఆజగామతతస్త్రిప్రయత్రసుగ్రీవరాఘవౌ | విభీషణమవప్త్యధూనుమంతంచలక్ష్మణః || ౨ || తతోరామదుభిక్తమృసౌమితరిభివాద్యవత్రశ్చాత్మాత్వసమీపశ్చంద్రస్యేవబృహస్పతిః || ౩ || రిష్టేస్మిన్సచాగవ్యరాఘవానయమహత్తదే | ఆచవత్రేతదావీరోఘోరమంద్రజితోవధం || ౪ || రావశేష్ఠశిరస్సంబలక్ష్మణైసమహత్తనా | న్యవేదయతరామాయతదాహృష్టావిభీషణః || ౫ ||

శ్రుత్వైతత్తమహావీర్యోలక్ష్మణేనృపదంధం ప్రవహామతులం భేదరామోవాక్యమువాచహమ్ ॥ ౭ ॥ సాధులక్ష్మణు
 యుక్తౌ పృథక్ ముఖానుకృత్యంకృతం ॥ చక్షేహి నా శేనజితమిత్తువసారయమ్ ॥ ౮ ॥ సతంశీరస్సుచాహ్మాయులక్ష్మణం
 లక్ష్మణవధానం లక్ష్మణానంబలా త్వేషవదంకమారోవ్యవీర్యవాః ॥ ఉపవేశ్యతమత్సం గేపరిష్కృత్యావపీడితం ॥ క్రాంత
 రంలక్ష్మణంస్వీకృతువునవునరుడై కృత ॥ ౧౦ ॥ శల్యసంపీడితశ్చ స్తంభిస్తనంతంతులక్ష్మణం ॥ రామస్తుమఖిసంత క్షస్త
 దాభిశ్చిత్ భృశం ॥ మూర్ఛితై నమపాహ్మాయీభూయస్సంస్మృత్యవత్సరం ॥ ఉవాచలక్ష్మణంవాక్య మాశ్వా
 స్సపురుషవః ॥ ౧౧ ॥ కృతంపరమకల్యాణంకమమమరకమణా ॥ అద్యమస్మేనా తేపు తేరీరావణంనిపాతంయు
 ధి ॥ అద్యాహంవిజయోశ్చ తేహ తేతప్పికాదురాత్మనః ॥ ౧౩౪ ॥ రావణస్సస్వతంసస్యదిష్ట్యావీరత్వయాదృశే ॥ ధివోహి
 దక్షిణోబాహుస్సహితస్యవ్యపాత్రయః ॥ ౧౪౪ ॥ విభీషణమానామద్వాపింకృతంకమమమాద్రశే ॥ అశూరాతై
 త్రైభిర్నిరంకథంచదిద్వినిపాతితః ॥ ౧౫౪ ॥ నిరమత్రాశ్చతోప్య్యద్యుర్యాస్యదిహిరావణః ॥ బలప్ర్యాహేనమహతాశు
 త్వాపుత్రంనిపాతం ॥ తంపుత్రవధసంతే స్తంనిర్యాంతంరాక్షసాధిపం ॥ బలేనాప్యత్యమహతా నిహనిష్యమిమజ్జ
 యం ॥ ౧౭౪ ॥ త్వయాలక్ష్మణానాథేనీతాచపుధిపివేమే ॥ నమమ్మహిపాహిత్యద్యుక్తజేతరీచాహవే ॥ ౧౮౪ ॥ సతం
 భ్రాతరమాశ్వాస్యపరిష్కృత్యవరాసావః ॥ రామస్సపిణ్డంమద్విష్టుమాథా మ్విదమబ్రవీత్ ॥ ౧౯౪ ॥ సతల్వీయంమహా
 పాక్షి సామిత్రి మిత్రవత్సలః ॥ యథాభవతిసుస్వప్త స్తథాశ్చేనమపాచర ॥ ౨౦౪ ॥ విశల్క్యత్రీయంరాక్ష
 ఛంసామిత్రస్సంభిషణః ॥ ఋక్షవానరన్యన్యనాంశూరాణాంయీమయోధిసాం ॥ యేచాప్యస్యేత్రయంభయంసత
 ల్యుత్రాశ్చస్తథా ॥ తేపిసర్వేప్రయత్నేన క్రియతాంసుఖనస్తయో ॥ ౨౧౪ ॥ ఏవమక్రస్తురామేనవహత్తాహరి
 యాధవః ॥ లక్ష్మణాయదదౌస్తస్యపిణ్డంపరమావధిం ॥ ౨౩౪ ॥ సతస్యాంధమాహ్మాయీవిశల్కస్యమవద్యత ॥ తథా
 నిర్వేదనత్వైవసంకుఢాశ్రణపవచ ॥ ౨౪౪ ॥ విభీషణముఖానాంచమహ్యదాంరాశువాజ్ఞయా ॥ సర్వవానరముఖ్యా
 నాంచిత్యాంసంతదాకరోత్ ॥ ౨౫౪ ॥ తతఃప్రకృతిమావన్మృతశీల్వీగితస్యథః ॥ పామిత్రిముఖాదిత్రైత్రక్షణేపి
 గతజ్వరః ॥ ౨౬౪ ॥ తతైవరామఃప్లవగాధిపస్తదావిభీషణశృత్వ పరిష్కృతాంబవా ॥ అవేక్ష్యసామిత్రిమరోగముష్ణితం
 ముదాసన్యస్సువిరంజహాపి ॥ ౨౭౪ ॥ అప్రాజయతీరమఃసలక్ష్మణస్యమమరందాశరధిమహత్తాన్యూహా
 బధూపున్ధురీయాధపేదానిపాతితశ్చక్రజీరంభిశ్చ ॥ ౨౮౪ ॥ ఇతిశ్రీమదృగ్ధికాండే ద్విసవతితమస్సగః*****
 తతఃపాలస్త్యసచివాశుత్వాచేంద్రజితంపాతం ॥ ఆచచక్షురభిజ్ఞాయదశగ్రివాయుసక్యథాః ॥ ౧ ॥ యుద్దేహ
 తోమహారాజలక్ష్మణేనతాత్మజః ॥ విభీషణసహాయేనమితతాంసోమహాచ్యుతః ॥ ౨ ॥ శూరశూరేణసంగవ్యసంయుగే
 వ్యవరాజితః ॥ లక్ష్మణేనహతశూరఃపుత్రస్త్వమిదేంద్రజిత ॥ గతవృషరమాలోకాకాశైస్తంతావ్యులక్ష్మణం ॥ ౩౪ ॥
 సతంద్రతిభయంశుత్వావధంపుత్రస్యదారుణం ॥ ఘోరమింద్రజితస్సంభ్రంశ్యశత్రులంచావేస్తమాత్ ॥ ౪౪ ॥ ఉపలభ్యది
 రాత్సంజ్ఞాంరాజారాక్షసపుంగవః ॥ పుత్రశోకాదితోదీనోవిలలాపానంతేంద్రియః ॥ ౫౪ ॥ హరరాక్షసమమాఖ్యమను
 వత్సమహారథః ॥ జత్వేంద్రంకథమద్యుత్తంలక్ష్మణస్యవశంగతః ॥ ౬౪ ॥ ననుత్సమిమఖిసంభ్రంధింధ్యౌకాలాంతకావపి ॥
 మందరస్యాపిశృంగాశీలోపునగ్దత్మణంయుధి ॥ ౭౪ ॥ అద్యతైవస్వతారాజాభూయోబహుమతోమమ ॥ యేనాద్యత్వం
 మహాబాహూసంయుక్తఃకాలభమణా ॥ ౮౪ ॥ ఏవమంధాస్సుయోధానాంసర్వాదురగణేవ్యపి ॥ ౯౪ ॥ యఃకృతేవాస్య
 తేభూతుస్సపుమాగస్యగమ్యుచ్చతి ॥ ౧౦౪ ॥ అద్యతేవగణాస్సవేలోకపాలాస్తథవః ॥ హతమింద్రజితంశుత్వా
 సఖంస్వస్యగ్రింతిర్భయా ॥ ౧౧౪ ॥ అద్యలోకాశ్రయఃకృత్యాస్తృధిపివసకానవా ॥ ఏతేనేంద్రజితాహినాశూన్యేవ
 ప్రతిభామే ॥ ౧౨౪ ॥ అద్యతైవైముతకన్యానాంకోమ్యవ్యంతఃపురేరవం ॥ కరోణసంఘస్సయథానినాదంగిగమ్వా
 తే ॥ ౧౩౪ ॥ యారాజ్యంచలంకాంచరత్యైంపివపరంతపః ॥ మారతంమాంచనార్యాంచక్రగతోసివిహాయనః ॥ ౧౪౪ ॥ మ
 మనామతుత్యావీరగతస్యయమసాదనం ॥ పేతకార్యాశీకార్యాశీవిపరీతేహివర్తే ॥ ౧౫౪ ॥ సత్సంజీవితమగ్నిదేవలక్ష్మ
 ణేచాధరాహవే ॥ మమశిల్పమనుద్భవ్యకృత్యగతోపివహాయనః ॥ ౧౬౪ ॥ ఏవమాదివిలాపార్తంరావణంరాక్షసాధిపం ॥ ఆచితే
 శమహాకోపపుత్రవ్యంనసంభవః ॥ ౧౭౪ ॥ ప్రకృత్యాకోపనంహ్యేనంపుత్రస్యపునరాదయః ॥ దిష్టసంధివయామా
 నుఘామేగరంమివరత్నయః ॥ ౧౮౪ ॥ లలాటేభుగిమటిభిశ్చసంగతాభివ్యరోవత ॥ యగంలేనహనతైస్త్రిమశూరా
 ఘాతీనిదధిః ॥ ౧౯౪ ॥ కోపాద్విభంభమాణస్యవత్ప్రీద్యక్తమనిజులగ ॥ ఉత్సూహితసభూమోగ్నిర్వృతస్యవద
 నాదీనిగ ॥ సపుత్రవధసంతే స్తమూరకోగ్ధవశంగతః ॥ సమీక్ష్యరావణిబుద్ధ్యాతైదేవగ్ధోరచయద్దధం ॥ ౨౦౪ ॥
 సస్యైకృత్యుత్రాశ్చవరతేకోపాగ్నిహపిచ ॥ రావణస్యమహాఘోరేదీప్తేనేతేభిభూవరుః ॥ ౨౧౪ ॥ ఘోరంప్రకృ

తామసంశయస్యోభాగ్నిమూర్తితంబభావనామంకుర్ధ్వస్యప్రేక్ష్యవసరాసదం॥ ౨౨॥ తస్యకుర్ధ్వస్యనేత్రా
భ్యాంపాపితస్సానవిధింపః॥ దీప్తాభ్యామివచీపాభ్యాంసార్చిషస్సేషువందితః॥ ౨౩॥ చంతాద్విదశతస్తస్య
శూర్యు తేదశసస్యః॥ యంత్రస్యాం వేద్యమానస్యమహతోదానవైరివ॥ ౨౪॥ కాలాగ్నిరివసంకుర్ధ్వోయాంయాంచి
శమవైతత్తతస్యాంతస్యాంభయత్రస్యాంకునాస్యంవిలిల్వితే॥ ౨౫॥ తమంతకమివకుర్ధ్వంచరాచరవిఖాదిమం॥ పీక్ష
మాదిందితస్పర్శాకానాసంపదక్రమః॥ ౨౬॥ తతఃసరమసంకుర్ధ్వోరావణోరాక్షసానిభవః॥ అబ్రహ్మద్రక్షాసామభ్యే
సంస్తంభయిషురాహవే॥ ౨౭॥ మయావపకసహస్రాణిచరిత్యువత్సరంభవః॥ తేషామేషవతాశేషస్యయంభూః
పరితాపితః॥ ౨౮॥ తస్మైవతపసోపుష్పాన్వదసాదాప్యస్యయంభుః॥ నానురేఖ్యోనతేవేఖ్యభయంమమకదాచన॥
౨౯॥ కవచంబ్రహ్మద్రక్షంమేయదాదిత్యసమప్రభం॥ దేవాసురవిమర్దేషుసభిన్నంవజ్రతీభిః॥ ౩౦॥ తేనమామద్య
సంయుక్తంరథస్థమిహసంయుగే॥ ప్రతీయాకోద్యమామాజౌపత్రాదపిపురందరః॥ ౩౧॥ యత్రదాభిప్రసన్నేనవశ
రంకామోకంమహత్॥ దేవాసురవిమర్దేషుమమద్రక్షంస్యయంభువా॥ ౩౨॥ అప్యటార్యతేత్తేషుసంభవస్థావ్య
తాంమమ॥ రామలక్ష్మణయోరేవపథాయంపరమాహవే॥ ౩౩॥ నపుత్రవధనంశస్త్రశూరకౌరోధవశంకతః॥ సమీక్ష్యకృ
వాణోబుద్ధాన్వీతాంహంతుంయ్యవస్యతః॥ ౩౪॥ సత్యవేత్తతుతామాశ్రియ్యుషారోఘానరతః॥ దీనేదీనస్సర్వా
సర్వాంస్తనువాచనశాచరానే॥ ౩౫॥ మాయాయాసమవేన్నవంపదంభావనోకసాం॥ కింవిదేహతంత్రాస్యితేయ
మితిదృశ్యతం॥ ౩౬॥ తదిదంరథ్యమేవాహంకరిష్యేప్రియమాత్మనః॥ ౩౭॥ దేహీంనాశయిష్యమిదమిదమిదమిదతాం॥
౩౮॥ ఇత్యేవమన్వైసనిదవాఃఖడ్గమాసరరామ్యతే॥ ౩౯॥ ఉద్భవ్యునంబసంపన్నంవిసలాంబరవర్చసం॥ నిష్పపాత
సవేగేనసభార్యుద్విదైస్త్యతః॥ రావణఃపుత్రశ్రీకేసభృతమాసులచేతనః॥ సంయర్థఃఖడ్గమాదాయసహసాంయత్రమ
ధిరి॥ ౪౦॥ ప్రవశంతరాక్షసంపేక్ష్యసంహనాదంప్రచుకురుః॥ ఊహస్సాన్యస్యమాభీవ్యసంకుర్ధ్వంపేక్ష్యరాక్ష
సాః॥ అదైస్సంతాపుభౌద్వస్త్యభారితోప్రవ్యభవతః॥ లోకపాలానిచత్వారసుర్ధేనానేనజితాః॥ జహవత్క
త్రవత్సన్వేసంయుగేమనిపాతతాః॥ ౪౧॥ త్రిసులోకేషురత్నాన్బిభృజైఃచాహ్యవృతావణః॥ వికమేచటతైసనా
స్త్యస్యసద్యశోభువి॥ ౪౨॥ తేహంసంబలుమానానామశోకవనికాంగరాం॥ అభివదానవైదేహీంరాణఃకౌరోధ
మూర్తిభః॥ ౪౩॥ వార్యమాణసుసంకుర్ధ్వమృగ్నిహితబుద్ధిభిః॥ అభ్యాధావతసంకుర్ధ్వంశ్రీగౌహారోహిణీమివ
౪౪॥ మైభీరత్వమాకాతురాక్షసిభిరందితా॥ వదర్యరాక్షసంకుర్ధ్వంప్రేతవరధారిణం॥ ౪౫॥ తంసోహ్యసని
ప్రేతంశంకృతరాజనకాన్తజా॥ నివార్యమాణంబహుశస్సుసృష్టిరభరణం॥ సీతాదఃఖగ్నమావిష్టావిలపంతిదమబ్ర
హ్మతే॥ ౪౬॥ యథాయంమామభికుర్ధ్వస్సుభిద్రవతిస్వయం॥ వనిష్కృతసనాథాంమామనాథామిదమకరితః॥ ౪౭॥ బహు
శశోద్దయామానభద్రారంభామనుప్రతాంభార్యాభవరమస్మేతిప్రత్యాభ్యాతోహువంమయా॥ ౪౮॥ సోయంమ
మానుషభానేవక్తంతైరాశ్వమాగతః॥ కౌరోధమోహసమావిష్టోనిహంతుమాంసమద్యతః॥ ౪౯॥ అథవాతానరవ్యా
ఘ్రాభారితారంసులక్ష్మణో॥ మన్నిమిద్రమనాత్యేణసమరేద్యనిపాతితా॥ అహూగచ్ఛిన్నమిత్తోయంవిశాశోరాజపు
త్రయోః॥ ౫౦॥ అథవాపుత్రశ్రీకేసఅపార్యామలక్ష్మణో॥ విభమవ్యతిమాండావోరాక్షసఃపాదశ్చక్రయః॥
౫౧॥ హనూమతోపేయద్యాక్యంతకృతంతుద్రయామయా॥ ౫౨॥ యద్వయాంతస్యప్రేతతదాయాయాసందితా॥
నాదైస్సహనూశోదేయంభుకరంకలాతానశీ॥ ౫౩॥ మస్యేతుహృదయంతస్యాకాసల్యాయాసనివృత్తి॥ ఏకపుత్రా
యదాపుత్రంవనస్తంశోవ్యతేయధి॥ ౫౪॥ సాహిజన్మవబాల్యంచయాననంచమహాత్మనః॥ భర్మకారాన్యమరూపంచరు
దంతిసంప్రసిష్యతి॥ ౫౫॥ నిరాశానాతేపుత్రేదత్త్యాశోద్ధమచేతనా॥ అగ్నిమారోక్ష్యతేనానమసోవాసివతేక్ష్యతి॥
౫౬॥ ఇహస్యభూమసంతీమంభరాంపాదశ్చయోంయన్నిమిద్రమిదమిదమిదమిదంకాసల్యప్రతిపత్త్యతే॥ ౫౭॥ ఇత్యేవ
మైభీరింకృష్టావిలపంతీంతస్సంక్రింతిహిణీమివచంద్రేణవిహగ్రహవశంకరాం॥ సతస్సన్మంతరేతస్యఅమాత్యోమ
ధిచూకానుఃసుపార్యోన్వానుమేదాపీరాక్షసోరాక్షసేత్వరం॥ నివార్యమాణంసదివైరిదంపనమబ్రహ్మతే॥ ౫౮॥
శంసామదశగ్రహపత్రాన్వైశ్రవతానుజ॥ హంతుమిచ్ఛసివైదేహీంకౌరోధాధ్యక్షమహాపాన్యసి॥ ౫౯॥ వేదవద్యువ్ర
తస్సాతస్యైకమణిరతస్సదా॥ ప్రేయాఃకస్తాద్భద్రంపీరమస్యసేరాక్షసేత్వరం॥ ౬౦॥ మైభీరింకావసంపన్నాంప్రత్య
వేక్షస్వపాథిః॥ త్వమేవతుసహస్యాభీరామవేగోధముత్సృజ॥ ౬౧॥ అభ్యాధానంత్యువదైస్కృష్టవక్షచతుదశ
శీంకృత్యాంర్యాహ్యమాహస్యాంవిజయాయబలైర్వృతః॥ ౬౨॥ శూరోశీమాకరణీభగ్ధేవత్రవరమాస్థితః॥ త్వా
దాశరథీంరామంభూవాపాస్యతిమైభీరిం॥ ౬౩॥ సతస్థరాత్మానుహృదానివేదితంవసన్ధర్మ్యంప్రతివ్యూహ్యరా॥

వీక్ష్యే ప్రప్రకాంవనభూవత్రైః । రావణేనప్రయుక్తైరరాణాన్జిష్టకర్మణోః ॥ దృష్ట్యశుశ్రావ్యచసంభాగితాహత
శేషేనిశాచరాః । రాక్షసృష్టసమాగమ్యదినాశ్చింతాపరిపుతాః ॥ ౪ ॥ విధవాహతపుత్రాశ్చకోశ్రోత్యోహతబాంధ
వాః । రాక్షసృష్టసమాగమ్యముఖాతాఃపర్వదేవయ ॥ ౫ ॥ కథంశూర్మణామృతాకారాభాణితోదరి । అసహ
జవనేరామంకందర్పమవహుపిణం ॥ సుకుమారంమహాసత్త్వంసర్వభూతహితేరతం ॥ ౬ ॥ తదృష్ట్యాలోకనింద్యాసా
హీనమాపాప్రకామితా ॥ ౭ ॥ కథంసర్వగుణైహివాగుణవంతంమహాజనం ॥ సుమఖంధుమర్మభారామంకాయయా
మాసరాక్షసి ॥ ౮ ॥ జనస్యాస్యాస్యభాగ్యత్యాద్యనిశ్చేతమార్గజా । అకార్యమపహాద్యంవనర్వలోకవిగ్నితం ॥ ౯ ॥ రా
క్షసానాంవివాహాయమామణ్యపురస్కృత ॥ చకారాప్రతిహతాసారాఘవస్యప్రథమాణం ॥ ౧౦ ॥ తస్మిన్మృతమిదం
వైరంరావణేనకృతంమహత్ ॥ ౧౧ ॥ వధాయసీతాసానీతాదశగ్రీవేణరక్షసా ॥ నచసీతాదశగ్రీవోపాప్రీతిజన
కాత్మజాం ॥ బద్ధంబలవతావైరమక్షయంరాఘవేణ ॥ ౧౨ ॥ వైదేహీంపార్శ్వయానంతంవిరాధంపీత్యరక్షసం
హతమేకేనరామేణవర్యాప్తంతర్నిదర్శనం ॥ ౧౩ ॥ చతుర్దశసహస్రాగిరిరక్షసాంభీమకర్మణాం ॥ నివాతానిజనస్థానే
శరైర్నిశితోపవై ॥ ౧౪ ॥ ఖరశ్చనీహతస్యంఖ్యదామణిప్రశిరాస్తథా ॥ శరైరాదిత్యసంకాతైఃపర్యాప్తంతర్ని
దర్శనం ॥ ౧౫ ॥ హతోయోజనభాహుశ్చకబంధోరుధిరాశ్చనః । కోధాన్నాదనందనాభవర్యాప్తంతర్నిదర్శనం ॥ ౧౬ ॥
జహనబలినరామస్సహద్రవయనాత్మజం ॥ చాలినంమేరుసంకాతోపర్యాప్తంతర్నిదర్శనం ॥ ౧౭ ॥ యుశ్యమృతావే
సనశ్రేణీదీప్తోభగ్నుసేవరభః ॥ సుగ్రీవస్థాపితోరాజ్యేవర్యాప్తంశనిదర్శనం ॥ ౧౮ ॥ ధర్మాధర్మసహితంపాశ్యంస
క్రేపారంక్షసాంపాతం ॥ యుక్తంబీభీషణేనక్తంమోహతోత్తస్యవరోపతే ॥ ౧౯ ॥ విభీషణవచసంకార్యదృష్టిసగ్రహ
నజఃశ్రీరావణాతామణిభారానేయంలంకాపురిభవేత్ ॥ ౨౦ ॥ కుంభకర్ణణంహతంశుశ్రావ్యధామవేణమహాబలం ॥ అలి
తాయంవసుధావణంలంకాపురినేహతంపునః ॥ ప్రియంచేంద్రజితంపుత్రంరావణోనానబుధ్యతే ॥ ౨౧ ॥ మమపుత్రో
మనుభూగ్రీతామనుభుద్భారణేహతః ॥ ఇత్యేవంశూయితేశబ్ధోరాక్షసానాంకులేకులే ॥ ౨౨ ॥ రథాశ్చాశ్చాశ్చనాగాశ్చ
హతాశ్చతసహస్రశః ॥ రణేరామేణశూరేణరాక్షసాశ్చవదారయః ॥ ౨౩ ॥ రుద్రోవాయదివావిష్ణుర్మహాహంధో
వాశత్రకతుః ॥ హంతిసీరామయూపేణయదివాస్యయమంతకః ॥ ౨౪ ॥ హతప్రవీరారామేణనిరాశాజీవితేవయం ॥
అపశ్యంతోభయస్యాంతమనాథావిలపామహే ॥ ౨౫ ॥ రామహస్తాగ్రగ్రీవశ్చూరోదత్తమహావరః ॥ ఇదంభయంమ
హాశూరముత్సన్నంనానబుధ్యతే ॥ ౨౬ ॥ సదేవానచగంధర్వానపితృచానరాక్షసాః ॥ ఉపసృష్టంపరితాగ్రీతుంశక్తౌ
రామేణసంయుగే ॥ ౨౭ ॥ ఉత్పాతాశ్చాపిదృశ్యంతేరావణస్యరణేరణే ॥ కథయిష్యంతిరామేణరావణస్యనిబర్హ
ణం ॥ ౨౮ ॥ పితామహేనపీతేనదేవదానవరాక్షసైః ॥ రావణస్యాభయందత్తమామపేభ్యోనయానితం ॥ ౨౯ ॥ తది
దంమానుషమన్యేప్రాప్తంసస్సంభయంభయం ॥ జీవితాంతకరంభూరంరక్షసాంరావణస్యవ ॥ ౩౦ ॥ పీడ్యమానా
స్తులినిహవరదానేనరక్షసాన్దిప్తస్తవోభీర్నియథాఃపితామహమపూజయ ॥ ౩౧ ॥ దేవతానాంహితాగ్ధాయమహా
త్పాదేపితామహః ॥ ఉవాచదేవతాస్సర్వాఇదంతష్టోమహద్వచః ॥ ౩౨ ॥ అద్యప్రశ్నలిలోకాంస్త్రీణాన్రేదానవ
రాక్షసాః ॥ భయేనప్రాప్తృతానిత్యంవిచరిష్యంతిశాశ్వతం ॥ ౩౩ ॥ దైవతైస్ససమాగమ్యసత్వైశ్చేంద్రపురోగమైః ॥
వృషద్వజ్రప్రీపురహామహాదేవఃప్రసాదితః ॥ ౩౪ ॥ ప్రసన్నస్సమహాదేవోదేవానేతద్వచోబ్రవీత్ ॥ ౩౫ ॥ ఉత్పత్స్య
హితాతాథావోసారిరక్షఃక్షయవహః ॥ ౩౬ ॥ ఏవాదేవైఃప్రయుక్తాతుభ్యధాదానవాళపురా ॥ భక్షయిష్యంతిస్స
తారాక్షసఃసీమంసరావణా ॥ ౩౭ ॥ రావణస్యాన్వసితేనమర్షిసీతస్యమర్మణే ॥ అయంనిష్ఠానకోశూరశ్చకేసస
మభిభుతః ॥ ౩౮ ॥ తంసవశ్యామహేలోకేయోనశ్వరణదోభవేత్ ॥ రామవేణోపసృష్టానాంకాలేదేవయగ్ధయే ॥ ౩౯ ॥ ప్రా
ప్రకాలంకృత్యంలేనపాలప్రేయసమహత్తనా ॥ యతపవభయందృష్టంతమేవసర్వణంగతః ॥ ౪౦ ॥ ఇతివసర్వారజవిచర
స్త్రియఃపరస్పరంసంపరిభృభావాభిః । విమేయరాక్షాభయభారపీడితామీనేదురైవైశ్చతదామదారుణం ॥ ౪౧ ॥
ఇతిశ్రీమదవ్యుద్ధతాండే-పంచవతిసంసంగః ॥ ***** అతానారాక్షసినాం
యలంకాయాంవైకులేకులే ॥ రావణోనరణంశబ్దంశుశ్రావరిదేవితం ॥ ౧ ॥ సతుదిమర్మణంవిశ్వస్యమహారణంధ్యౌన
మాస్థితఃబభూవపరమక్రుద్ధోరావణోభీషణదర్శనః ॥ ౨ ॥ సందర్శయదశరైర్మంకోగ్రీధనంరక్షలోచనః ॥ రాక్షసైర్నిదర్శ
న్యఃకాలాగ్నివిరమూర్ఛితఃఉవాచదవమీపథాకారాక్షసాకారాక్షసేశ్వరః ॥ భయావ్యక్తకథస్తత్రనిదాహనివచయ
మానుశూరాదరమహాపాశ్యోవిరాహాక్షంబరాక్షసం ॥ శీఘ్రంవదతప్రస్థానిరార్యాతేమమాజ్ఞయా ॥ ౫ ॥ తస్య

తద్వచనంశుశ్రీత్వా రాక్షసాస్త్రేభయాదితాః । చందయామాసురస్యగాఢాక్షసాంప్రాస్త్యుపాక్షయా ॥౬॥ తేకు
సర్వేతథేత్యుక్త్వా రాక్షసాఘోరదశనాః । కృతస్య త్రయీమాసుర్యేరణాయాభిముఖాయః ॥౭॥ ప్రతిపూజ్య
యథాన్యాయం రావణం తేనిశాచరాః॥తస్యపాంజలయస్సర్వేభతుఃస్విజయకాంక్షిణః ॥౮॥ అధీవాచప్రహస్తైః
తాఽరావణకోగ్రధమార్పితః॥నుమోదరమవహాత్వోవిరుపాక్షంచరాక్షసం ॥౯॥ అద్యబాక్షైఃసముక్తై
ర్యుగాంతాదిత్యుగ్నితైః । రాఘవంత్తుణంరైవనేహ్యమియమసాదనం ॥౧౦॥ ఖరస్యతుంభకణఃస్యప్రహస్తేంద్ర
జితోస్తథా॥కరిహ్యమిద్రీకారమద్యత్రువధాదహం ॥౧౧॥ వైహాతరిక్షంసదిశీననవ్యోనావిసాగరాః । ప్రకాశ
త్వంగమవ్యుతిమద్బాణజలదావృతాః ॥౧౨॥ అద్యవానరముఖ్యానాంతానియూధానిభాగతః॥ధనుషాశరజాలేనవిభమి
హ్యుచుప్తితా॥౧౩॥అద్యవానరపైన్యానరశేనవనాజసా ధనుస్సుముద్రాదుమ్నాత్రైమాధిహ్యమిశరోమిభిః ॥౧౪॥
అశోశవద్యవక్త్రాణివద్య కేనవద్యసాం॥అద్యయాధతటాకానిగజవత్సమిధామ్యహం ॥౧౫॥ సతతైరద్యవదవైస్సం
ఖ్యైవానరయూధపాః । మండయ్యుతివసమధాంసనాత్రివవంకశ్చైః ॥౧౬॥ అద్యయుద్ధప్రచందానాంహరిణాంసుగ్రీ
యోధినాం ముక్తైవైశేషణాయుధైశ్చతాన్వమిచశతశతం॥౧౭॥ హతీభతాతావతోభ్రాతాయాసాంచరణయాహ
తాః॥వధేనాద్యరిపేస్తాసాంకరోమ్యుస్సప్రమాజనం ॥౧౮॥ అద్యనుద్బాణిర్భివైప్రక్షిణైఃగఽశచేతవైఃకరోమి
వానరైర్భుధైయతాచక్ష్యతలంమహిం ॥౧౯॥అద్యగోమాయవోగృధ్రాయేచమాంసానిశోవతే । సర్వాంస్తాంస్త
ర్వయమ్యమితృతుమాంస్తశ్చరామహిం ॥౨౦॥ తస్మింతాంమేరభశ్శిఘ్రింక్షిప్రమానియతాంధనుః । అనుప్రయాంతు
మాంసర్వేయేవశిష్టానిశాచరాః॥౨౧॥తస్యతద్వచనంశుశ్రీత్వామహాపార్శ్వోవృత్తివద్యతః । బలాభ్యుత్థాఃస్థితాంస్త్రత
బలంసంస్కర్తృతామితి॥౨౨॥ బలాభ్యుత్థాస్త్రసంరద్ధౌరాక్షసాంప్రాగృహాన్యమోద్వృతతః । హృదయంతఃపరియయిలంకా
యాంతుమహాబలాః॥౨౩॥తతోమహూతాఽన్నిష్పైయారాక్షసాంభీమదర్శనాః । నదణంతోభీమవదనానానాప్రహ
రతైర్బుధైః॥అనిభిఃపట్నైస్తూర్లగఽదాభిముఽసైముఽతైః॥శక్తిప్రీత్యైకాంభిముఽహద్భిఃసూలముద్గతైః॥యస్మి
భిర్విమలైశ్చత్రైర్విశిత్తేశ్వరశ్చయైః । భిండినాలైశ్చతస్మీభిరవైశ్చాపవరాయుధైః ॥౨౪॥ అధానయద్బలాభ్యక్ష
స్సత్వరోరావణాజ్ఞయా॥దురతంసూతనమాయుక్తంయుక్తాస్తృతురగంరథం ॥౨౫॥ ఆరురోహరథంభీమోదీప్యమానంసస్వ
తేజసా॥౨౬॥తతఃప్రయాతస్సహసారాక్షస్త్రుహుభివృతః॥రావణస్యత్రుగంభీర్యాద్ధారయన్నివమేదినం ॥౨౭॥
రావణేనాభ్యున్మూతేమహాపార్శ్వమమోదరం॥విరుపాక్షశ్చమధ్యేరథానారురుహుస్తదా ॥౨౮॥ తేకు
హ్యస్తావినదణంతోభిందంతశ్చవమేదినం॥నాదంఘోరవిముంచంతోనిర్భయముజయకాంక్షిణః॥౩౦॥ తతోయుద్ధాయ
తేజస్విరత్నోగజబలైస్యతః॥నిర్భయాపుద్యతధనుకాలాంతకయమోమమః॥౩౧॥ తతఃప్రజవనాశ్చేనరశేననమహా
రథః॥దాన్తేణనిర్భయాతేనయత్రతారామలత్తుణే ॥౩౨॥ తతోసప్తప్రభాసూర్యోదిశశ్శతిమిరావృతాః॥ద్విజాశ్చనే
దుష్టోరాశ్చసంచరాతేవమేదినీ । వవషణరుధిరదేవశ్చక్షుఃపురగాఃపథి॥ధ్వజాగ్రీనవతర్గ్యంభోవివేకాశ్చాపివశి
వాః॥నయనంచాస్సురదామంసవ్యోవాహురకంపగ॥వివణంవదనంచానీకేంచదభ్యశ్శతస్సరః॥౩౫॥ తతోనిష్పత
తోయుద్ధేదశగ్రీనస్యరక్షసః॥రణేదిదశశశోనిరహాశ్చేతానిజ్ఞైరే॥౩౬॥ అంతర్థూగ్మచాతోలాగ్నిద్వారసంమస్వ
నా॥వివేకురశివాగృధ్రాయాయురైనునాదితాః॥౩౭॥ ఏతాననింతయోఽఘోరానాత్మాతాసమవశితాః॥౩౮॥
యా రావణోమోహద్దృశాధీకాలబోదితః॥౩౯॥ తేమాంతురథఘోషేణరాక్షసాంమహాత్మనాం । వానరాణా
మపివమూర్ఖధామైవాన్యవర్తత ॥౪౦॥ తేమాంతుతుములంయుద్ధంబభూవశిపిరక్షసాం॥అనౌగ్ర్యమాహ్మయానా
నాంకురీధానాంజయమిచ్ఛతాం ॥౪౧॥ తతఃక్రద్ధోదశగ్రీవశ్చత్రైకాంచనఘాటతైః॥వానరాణామనీకేషుదకారకద
నంమహతోరరగ॥నికృత్తరీసశేదవిధానశేనవలీయభాః । కేచిద్విభిన్నశిర్షాదయాఃశేచిద్వీత్రవివజితాః॥నిరు
చ్ఛాప్సహతాఃశేచితోకేచిత్పార్శ్వేనుదారితాః॥కేచిద్విభిన్నశిరసశేచిద్వత్తులివజితాః॥౪౩॥ దశాననఃకౌగ్ర
ధవిష్టృతేనోగ్రీయతోయతోభ్యేతిరశేనసంఖ్యై । తతస్తతస్తస్యతరప్రవేగంసోఘంసేషుహరిపుంగవాస్త్రే ॥౪౪॥
ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-సప్తనవతితమస్తకం-*****రథాత్రైకృత్తగాత్రైస్త్రి
దశగ్రీవేణమాగతైః॥బహువచమధాతత్రప్రక్షిణాఽహరిభిస్తదా ॥౧॥ రావణస్యాప్రసవ్యంతోరశసంపారతమేకతః ।
సశేకుస్సహితుండిప్రవతంగాజ్యలనంయథా ॥౨॥ తేదితానిశిత్తైర్బుధైఃకౌగ్రతోవిప్రమదుగ్రీవుః॥సావరాత్రిస్స
మావీష్టాదహ్యమానాయథాగజాః॥౩॥క్షవంగానామనీకానిమహాభ్రాణేనమూరుతః॥సయయాసంకురేతప్రేక్షాదిభయః
రావణశ్చత్రైః॥౪॥కదనంతరపాకృత్వా రాక్షసేంద్రోవనాకసాం । అసపాదతతోయుద్ధేరాఘవంత్యురస్తదా ॥సుగ్రీవ

స్తాకపీడ్యస్తాభగ్నావిద్రవతోరణే|మత్తేషు షణ్ణంక్రిప్యవశ్రేయధేవ్యుతంఘనః||౬|| అత్రనన్యద్యశంవీరస్సతం
 క్షిప్యవానరం | సుగ్రీవోభిముఖశ్శత్రుంపతశ్చేపాదపాయధః ||౭|| పార్శ్వతఃపృథ్వతశ్చాస్యసత్వేయూథాధిపా
 స్సయం | అనుజశ్చుగ్మహాతైలాభవిధాంశ్చమహాదుర్మా ||౮|| సనద్భయధిమగ్రీవస్సర్వరణమహతామ
 హాః | పాతయోవివిధాంశ్చాన్యోజగమోత్తమరాక్షసాః ||౯|| మమంథవమహాకాయారాక్షసావానరేశ్వ
 రః|యగంతసమయేవాయుఃప్రవృద్ధానగమూలం||౧౦|| రాక్షసానామసీకేషుతైలవర్షంవవర్షహా| అత్రవర్షంయ
 థామేషుపక్షిసంఘేమకానవే||౧౧||కిమిరాజిమిమత్తైలైలవర్షేస్తరాక్షసాః | వికీర్ణశిరసఃకేతుర్నికృత్రాథవ
 ర్వతా||౧౨||అశసంక్షయబూణేషురాక్షసేషునమంతితః | సుగ్రీవేప్రభగ్నిషుపతన్మునినదత్తుచ| విరుపాక్షస్స
 కంసామధస్త్వివిశ్రాప్యరాక్షసః|రథాదాఘ్నన్యమధోమోగజసంధముపారుహత్ ||౧౪|| సతంద్విరదమారుహ్యవి
 రూపాక్షోమహాదళః | విసద్భాభిమనిహోదంవానరానభ్యధావత ||౧౫|| సుగ్రీవేసతరాఘోరాభావిసంజహ
 మూముఖే | ఘోషయామాసచోద్విగ్నాక్షసాక్షసాసంప్రహర్షయః||౧౬|| సతువిద్ధశ్చైతేరాన్తైఃకింప్రత్యేనరాక్ష
 సా|మగ్రోధనమహోగ్రోధోవధేపాస్యమహాదళః ||౧౭|| తతఃపాదపముద్ధృత్యశూరస్సంప్రభసోహరిః| అభివత్సజఘ
 నాస్యప్రముఖేతుమహాగజం||౧౮|| సర్వప్రహారాభిపాతస్సుగ్రీవేణమహాగజః | అపానర్హస్యమహాత్రంభిపాదననా
 దచరగ్||౧౯||గజాన్ముపథితాత్మాత్మాణమపశ్చమ్యనవీర్యవాః|రాక్షసోభిముఖశ్శత్రుంప్రత్యగ్గమ్యతతఃకిం | అఘోచ
 నుభాంధుంచదగ్రహ్యలఘువికమః | భర్త్యాయస్త్వివమగ్రీవమాసపాదవ్యవస్థితం ||౨౦|| సహితశ్చాభిసంక్రద్ధఃప్రగృ
 హ్యవిపులాంశిలాం|విరుపాక్షాయదిత్యేవసుగ్రీవోజలదోషమాం||౨౧|| సతాంశిలామాపతంతీంధృష్ట్యరాక్షసపుం
 యః|అపశ్చవ్యమవిశ్రాంతఃభాగ్ధ్వజసాహారగ్రద ||౨౩|| తేనభిద్రవహారేణరక్షసాబిణాహతః | ముహూర్తావధవ
 ద్విరోషసంజ్ఞాభవనరః||౨౪|| సతదానహసోగృహ్యరాక్షసస్యమహావే | ముష్టిసంవత్సరేవేగపాతయామాస
 వక్షసం||౨౫||ముష్టిప్రహారాభిపాతోవిరుపాక్షోగళాచరః | తేనభాగ్ధ్వజసంక్రద్ధస్సుగ్రీవస్యవమూముఖః | కవచంపాత
 యామాసపద్యాన్యభిపాతోవతత్ ||౨౬|| ససముద్ధాయవతితఃకింప్రత్యవ్యనంజయత్ | తలప్రహరముశ్చేనసూ
 నంభీమనిస్సనం ||౨౭|| తలప్రహరంత్రద్రక్ష్యసుగ్రీవేణసముద్ధతం | శైవుశ్చాస్మయ్యయ్యైస్సంముష్టిసోస్యతాడ
 యత్ ||౨౮||తతస్సంక్రద్ధతరస్సుగ్రీవోవానరేశ్వరః || మోక్షితంపాత్యనోద్భృష్ట్యప్రహరంతేనరక్షసా|నదదర్శాం
 తరంతర్యవిరుపాక్షస్యవానరః ||౩౦|| తతోన్యపాతయతోగ్రాధాచ్ఛంభుతేశేమహత్తలం||౩౧||మహేంద్రాగళాక
 త్యేనతలేనాభిపాతఃక్షితౌ | పపాతరునిర్గస్త్యోగ్నితంచసముద్వయః | సోగ్రోభ్యస్తువిరుపాక్షోజలంప్రసృపణాది
 వ||౩౨||విప్రత్యయనంక్రొధాత్మఫేనయగ్రాభుతం | దదృశుస్తేవిరుపాక్షంవిరుపాక్షతరంకృతం||౩౩|| స్ఫురంతం
 పరివర్తంతంపార్శ్వేనరునిర్గోక్షితం|కరుణంచనిదంశంతందదృశుఃకపిమోవిభం||౩౪|| తథాతుతాన్యంయతినంప్రయ
 త్తైతరస్సినావానరరాక్షసానాం | బలంజహౌసస్సనతుస్సుభీమంమహాణజహౌద్వావిదభిన్నవే||౩౫|| వినాశితం
 పేత్రిక్వవిరుపాతేత్రం మహాబలంతంహరిపాథివేన | బలంసమస్తంకపిరాక్షసానా ముష్ట్యగ్గంగాప్రతిమంబభూ
 వ||౩౬||ఇతిశ్రీమయ్యుద్ధకాండే-నవనవతితమస్తవ్యః. *****హన్యమానేబలేతూ
 ణామనీన్యం తేమహాన్యభేనరసేవమహామర్తైసోవక్షిణేబభూవతుః||౧|| స్ఫుబలస్యవిభాతేనవిరుపాక్షవధేనవిభ
 భూవద్విగుణాన్త్రుద్ధోరావణోరాక్షసాధిపః ||౨|| ప్రక్షిణంతుబలంధృష్ట్యావభ్యమానంవలీముఖైః| బభూవాన్యస్యథా
 యుద్ధేపేత్రిక్వైవవిదర్యయం || ఉవాచచపమీపష్టంమహూదరమరిదమం ||౩|| అస్మిన్నా-లేమహాబాహూజ
 యాశ్చాత్మయమేఘతా || జిహ్వోత్రువమూంవీరదర్శయాగ్రహాన్తమం| భర్తృహాకేనతేస్త్విస్సనవేత్సేణవోదితః ||౪|| వా
 నరాశ్చమహాసత్త్వాప్రగృహ్య విపులాశిలాః | ప్రవిశ్యానిబలంభీమంజఘ్నైస్తేరజనీవరా ||౫|| మహూదర
 సుసంక్రద్ధస్తేకాంచనభూషణైః | చిచ్ఛేదపాణిపాదోర్హానానరాణాంమహాహవే ||౬|| తతస్సవానరాన్స
 త్వే రాక్షసై రదితాభ్యశం | దిశోదగత్రుతాఃకేది తే-చిత్తుగ్రీవమాశితాః ||౧౦|| ప్రభగ్నాంసమలేద్య
 ష్ట్యావానరాణాంమహాచమూం | అభిమద్రావసుగ్రీవోమహూదరమనంతరం ||౧౧|| ప్రగృహ్యవిపులాంఘో
 రాంమహాధరసమాంశిలాం | చిచ్ఛేచవమహాతేజాస్తద్దధాయహరిశ్వరః ||౧౨|| తామాపతంతీంసహసాశిలాం
 కృష్ట్యామహూదరః | అనంత్రాంతప్రత్యోబాజైర్నివీభదమరాసదాం ||౧౩|| రక్షసాతేనబాణామైర్నికృ

తాసానహస్రధా | నివహతశిలాభూమా గృధ్రచక్రమివాకులం || ౧౮ || తాంతుభిన్నాంశిలాంబుష్ట్యా సుగ్రీవః
కోక్రిధమూర్చితః | సాలమత్పాట్యుదయేవ రాక్షసేణమూర్ధణి || ౧౯ || శతైశ్చవిదదానైసంశూరఃపరపురంబ
యః || ౧౯౪ || నదవశతతఃక్రుద్ధఃపరిఘంపరితంభువి || ౧౯౫ || అవిధ్యుతుసంతతిప్రపంఘుతస్యదశయః | పరి
ఘాగ్రేవేగేనజహూనాస్యహమోత్తమా || ౧౯౬ || తస్మాద్ధృతహయాద్విరహ్యేనస్థుభ్యమహగధాత్ | గదాంబుగా
హసంతుద్ధోరాక్షసోథమమూదరః || ౧౯౭ || గదాపరిఘమాస్తౌతాయానిమిరసమీయతుః | నదంతాగోవుషప్రభౌ
ఘనావివసమిద్యుతౌ || ౧౯౮ || తతఃక్రుద్ధోగదాంతయైవపరిజనీవరః | జ్వలంతీంభాసగరాభాసాంసుగ్రీవామయ
మూదరః || ౧౯౯ || గదాంతాంసుమహాఘోరామావతంతీంసుమహాబలః | సుగ్రీవోరోహతామృతిక్షుప్తముద్యమ్యమహా
హవేఅజఘానగదాంతస్యపరిఘేణహరీశ్వరః || ౨౦౦ || సపాతనగదోద్భిన్నఃపరిఘస్తస్యభూతలే || ౨౦౧ || తతోజ
గాగ్రీహతేజస్వీసుగ్రీవోవసుధాతలాత్ | ఆయనముసలంఘోరంసర్వతోసేవాభూషితం || ౨౦౨ || సతముద్యమ్యవి
త్యేవసోవ్యసాంవ్యాక్షిపద్ధదాం | భిన్నావసోవ్యసూసాద్యపేతకుథారశీతలే || ౨౦౩ || తతోభగ్నుపహరశోమహ్ని
భ్యాంతాసమీయతుః | తేజోబలసమాప్తేదిస్తావివహుతాశనౌ || ౨౦౪ || జఘ్నుతుస్తౌతదానోవ్యసంనేదతుశ్చపునః
పునఃతత్రైశ్చన్యోవ్యసూహత్యపేతకుథారశీతలే || ౨౦౫ || ఊత్పేతతుస్తౌతప్రత్యాణంజఘ్నుశుశ్చసరస్వతం | భుక్తైశ్చక్షిప
తుర్విరావసోవ్యసూపరాజితౌ||జగ్నుతుస్తౌత్రమంతేరాబాహుయద్దేవతంతపా || అజహరతతఃఖద్గదహరపరివశిణం||
రాక్షసశ్చర్మణాసాధాంమహావేగోమమూదరః || ౨౦౬ || తత్రైవచమహాఖద్గదచర్మణాపరితంసహ || జగాగ్రీహ
నానరశ్శేష్సుగ్రీవోవేగవత్తరః || ౨౦౭ || తాతురోషపరితాంగనదంతావభృథావతాం || ఉద్యతాసరిణేప్రహ్వాయ
ధిత్రుప్రవేశారదౌ || ౩౦౪ || దక్షిణంమండలంబోభాసుతూణాంసంపరియతుః | అనోవ్యసూభిసంతుక్తైజయేప్రహ్వాయ
పుభౌ || ౩౦౫ || సతుశూరోమహావేగోవిద్యుద్ధాఘ్నుమమూదరః||మహాచర్మణితంభుధంసారయామాసమద్యుతః|| ౩౦౬ ||
లగ్నుమతగ్రాదతఃఖద్గదాద్దేవతేమంబరః || జహరసశిరస్త్రాణింకుంసలోపహితంశిరః|| ౩౦౭ || నిక్కుశ్శిరసస్తస్యపరి
తస్యమహీతలే || తద్బలంరాక్షసేంద్రస్యద్భుద్భుతత్రసతిష్ఠతే || ౩౦౮ || హత్యాతువానదైస్సాగ్ధంనదముదితోహ
రిః || యకోధవదశగ్రీవోబభావ్యుత్పశ్చరాఘవః || ౩౦౯ || వివర్ణవదనాస్సర్వేరాక్షసాదీనచేతనః | విద్రవంతితస్య
రేభయదిత్రస్తచేతనః || ౩౧౦ || మమూదరంతంబిసాత్యభూమామహాగ్రేశేష్ఠి మిత్రైకదేశం | సూర్యాత్కేఽస్త
త్రరరాజలయ్యైసూర్యస్యతేజోభిరావద్యుతః || ౩౧౧ || అగ్రవిజయమవాప్యవాసరేంద్రసురముఖసురయశ్చ
సిద్ధసంఘైః||అవనితలగతైశ్చభూతసంఘైర్ద్రావనమకులితైస్తుతీంసుమహాత్మా || ౩౧౨ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - అప్రవవతిశ
మస్యగః.*****మమూదరేతుహలెనుహాపార్శ్వోనుమహాబలః | సుగ్రీవే
ణసమీత్యుభకోగ్రాత్యంతరక్రలోచనః || అంగదస్యవమూంభిమాంక్రోభయామాససాయకైః || ౧౦౪ || సవానరాణాం
ముఖ్యానాముత్తమాంగానిసర్వశః || పాతయామాసకాయేభ్యఃఫలంస్వంతాదివానిః || ౧౦౫ || కేహందివిసాభిర్వా
హూగసంభాంభిచ్ఛేదరాక్షసః || వానరాణాంసుసంక్రుద్ధఃపార్శ్వంకేహంవ్యదారయత్ || ౧౦౬ || తేదితావా
వనోణసుహంపార్శ్వేనవాసరః || విషాదమిభాన్వరైవభూతుగతచేతనః || ౧౦౭ || నిశ్చ్యుబలముద్విగ్నమంగదోరా
క్షసాదితం || వేగంచశ్రేణుహాహుస్సుమత్రగ్రవపరివ్రజే || ౧౦౮ || ఆయనంపరిఘంగృహ్యూహ్యుర్గర్భేనమప్రభం || స
మరేవానరశ్రేష్ఠోమహాపార్శ్వేవ్యవతయత్ || ౧౦౯ || సుతుతేనప్రహరేణసుహంపార్శ్వేవమచేతనః || సహుతస్యగ్ధ
నాత్రస్మాద్విసంజ్ఞఃపాగ్రివతత్పువి || ౧౧౦ || సత్కరాజస్తుతేజస్వీలింబజనచయోవసః || నిష్పత్త్యసుమహాదీర్ఘస్సాన్వ
ద్యాప్యహాప్యేసుసన్నిభాత్ | ప్రగృహ్యగిరిశృంగాభాంకుద్దస్సువిపులంశిలాం || అత్స్యాజఘానతరాసాన్యందనం
బభంజతం || ౧౧౧ || ముహూర్తాల్లజ్జనంజ్ఞప్తంమహాపార్శ్వేవమహాబలః || అంగదంబహుభిర్వాక్రైచ్చాయస్త్రైఃసదత్యవి
ద్ధృతః||౧౧౨||జాంబవంతంత్రిభిర్వాక్రైతరాజఘానస్తనాంతరే || ఋక్షరాజంగరాక్షసచజఘానబహుభిశ్చైః || ౧౧౩ ||
జాంబవంతంగరాక్షసచదృష్ట్యశరపిడితౌ || జగాగ్రీహపరిఘంఘోరమంగదవకోక్రిధమూర్చితః || ౧౧౪ || తస్యాంగ
దఃప్రకుపితోరాక్షసస్యాత్తమామయం || దూరస్థితస్యపరిఘంరమిరశ్చేనమప్రభం | ద్యాభ్యాంభుభాభ్యాంసంగృహ్య
భ్రాముత్యావవేగవా || మహాపార్శ్వోస్యవిత్యేవధాన్యంవాలినస్తుతః || ౧౧౫ || సతుక్షితోబలవతాపరిఘస్తస్య
రక్షః||ధనుశ్చసశరంహస్తాద్భిరస్త్రంచాప్యపాతయత్ || ౧౧౬ || తాంసమాసాద్యవేగేనవాల్మీకిఃప్రతాపవా
తలేనాభ్యహసతుగ్రద్ధతఃకాములేనండలే || ౧౧౭ || సతుక్రుద్ధోమహావేగోమహాపార్శ్వోనుమహాద్యుతిః||కరైశ్చ
శేనజగాగ్రీహసుమహంతంపరశ్వధం || ౧౧౮ || తంత్రైలభౌతంవిమలంత్రైలసారమయంద్యుధం || రాక్షసఃపరసుక్రుద్ధో

చాలిపు త్రేన్యపాతయత్ || ౧౮౪ || తేనవామాంసఫలకేభ్యశంప్రత్యవపాదితం || అంగదోమోక్షయామాససరోవ
స్సుపరశ్శంభం || ౧౮౫ || సవీరోవజ్రసంకాశమంగదోమస్త్రీమాత్మనః || సంవర్తయత్పునఃప్రద్యుపిరుప్తుల్యవరాక్రమః
౨౦౪ || రాక్షసస్యస్తనాభ్యాశేమత్కృజ్ఞోహృదయంప్రతిఃఖండాశ్రణమస్తుర్గంసముష్టింవిన్యపాతయత్ || ౨౦౫ || తే
నతస్యనిపాతేనరాక్షసస్యమహామృతే || వపాలహృదయంచాశుసవపాతపాతోభవి || ౨౦౬ || తస్మిన్మదితేభూమాత
త్రైన్యంసంప్రముత్తుభే || అభవచ్ఛమహాకోరోధస్సుమరేరావణస్యతు || ౨౦౭ || వానరాణాంవహ్మిష్టానాంసంహనా
నర్హ్యపుమలః || నన్యేటయన్వివశజ్జేనలంకాంసాక్షాలగోపురాంమహాంజేరేవదేవానాంనాదస్యమభవత్సహా || ౨౦౮ ||
అథేంద్రశత్రుప్రీతివాలయానాంవనాకసాంవైవమహాప్రణాదం | శుత్వాన్సరోవంయుధిరాక్షసేంద్రః పునశ్చయు
ద్ధాభిమఖోవతస్థే || ౨౦౯ || ఇతిశ్రీమయ్యుద్ధకాండే - ఏకోనశతతమస్కంధః ||

మఃసూదరమహాపార్యోవసాతౌదృష్ట్వాతురాక్షసాః | తస్మింశ్చనిహతేవీరీహపాత్రేమహబలే || అపివేశమ
హాకోరోగవణంతంమహామృతే || ౧౮౪ || సూతంసదోదయామాసనాక్యం చేదమువాచహ || ౨ || నిహతానామమా
త్యానాంరుద్ధవస్యగరస్యచ | దుఃఖమేవేవనేమమహాత్వాతౌరామలక్ష్యతే || ౩ || రామవృత్తరణేహన్విసితాపుష్ప
ఫలప్రదం | ప్రతాఖాయస్యనుగ్రీవోబాంబవాశముమదీనశః || వైదత్వద్వివిదత్వైవహ్యంగదోగంధమాదనః | హ
నుమాంశ్చనుషేణశ్చనర్వేదహరియాధహః || ౪ || సదిశోదశః ఘోషేణరథస్యాతిరథోమహాః | నాదయోఽప్రయ
యారూఢాంరాఘవంచాభ్యవతత || ౫ || పూరితా తేనశబ్దేనసనగీరికాననా | సంచాలబహిసర్వాసపరాహమృ
గద్విహ || ౬ || తామసంసమహాఘోరంచకారాత్ప్రంసదారుణం | నిదఃకాహాకపీసర్వాః తేప్రపేతుస్సమంత
తః || ౭ || ఉత్పపాతరజోఘోరంధైభిఃత్వైస్సంప్రదావిత్తైః | నహితభృహితుంశేటబ్రిహ్మణాఃమితంస్వయం || ౮ ||
తాన్యనీకాన్యనేకానిరావణస్యశరోక్షమైః | దృష్ట్వాభగ్నానిశతశోరాఘవఃపర్యవస్థితః || ౯ || తతోరాక్షసశామూ
లోవిద్యాహరివాహినీం | సదదశఃతతోరామంత్రిష్టంతమవరాజితం || లక్ష్మణేనసహభాగ్రితావిష్ణునావాసవంయ
థా | అరిఖంతమివాకాశముఃస్పృశ్యమహద్దనుః || పద్మపత్రవిశాలాక్షుదీర్ఘబాహుమరిందమం || ౧౦ || తతోరామో
మహాలేఖాస్సాన్నిలిసహితోబలీ | వానరాంశ్చరణేభిగ్నానాపతంతంచరావణం | సమీక్ష్యరాఘవోహృష్టోమశ్లేభగ్నా
హకామూకం || ౧౧ || విష్ణురయితమారాభేతస్పృశ్యమరుత్తమం | మహావెగంమహానాదంనిర్ఘ్రింధన్విసమేదినీం || ౧౨ ||
రావణస్యబాణోమైరామవిష్కారితేనచ | శక్తేనరాక్షసాస్త్రచపేతుశ్చశతశస్త్రదా || ౧౩ || తయోశ్చరదధంఛాగ్రి
రావణోరాజపుత్రయోః | సబభౌచయథారాహుస్సమీపేతశీసూర్యయోః || ౧౪ || తమచ్ఛ్వాప్రభంయోద్ధుంబలక్ష్య
ణోఽనిశితైశ్చతైః | ముమోచదనురాగ్యవృత్తానగ్నిశిఖోపమాన్ || ౧౫ || తాఽముక్తమాత్రానీనాకాశేలక్ష్యణేనద
నుచ్ఛురాబాణాఽబాణైఃమహాలేఖారావణఃప్రత్యవారయత్ || ౧౬ || ఏకమేకేనబాణేనత్రిప్రీణదశభిదశ
క్షుణస్యప్రదిచ్చేదదశయోపానిలానుసం || ౧౭ || అభ్యుత్రిక్తమృసానితిరావణస్సమితింజయః | ఆససాదతతోరా
మంస్థింతలైలమివాచలం || ౧౮ || ససంఖ్యరామమాసాద్యకోధసంరక్తలోచనః | వ్యన్యజవర్ణవర్తాణీరావణోరాఘ
వోపరి || ౧౯ || శరధారాస్తతోరామోరావణస్యధనుస్త్వృతః | దృష్ట్వైవావతతశ్శీఘ్రంభిభాణగ్నాగ్నిహసత్వరం ||
౨౦ || తాఽశరభూస్తతోధైఃప్రీత్యైశ్చిచ్చేదరాఘవః | దీప్యమానాఽమహాఘోరాఽక్రుద్ధానాశీవిహినః || ౨౧ ||
రాఘవోరావణంరూఢాంరావణోరాఘవంతదా | అన్యోన్యంవిమైఃప్రీత్యైశ్చరైరభివదన్తుః || ౨౨ || చేరతుశ్చవి
రందిత్రంమంజులంసవ్యవక్షుణం | బాణవేగానసముత్త్రిస్తావన్యోన్యమవరాజితౌ || ౨౩ || తయోర్భూతానిత్రేసు
న్యగవత్సంప్రముద్యతేః | రౌద్రయోస్సాన్యకముచోగ్యమాంతకనికాశయోః || ౨౪ || సంతతంవివిదైభాఽజైర్బాఘా
వగగనంతరాఘనైరివాతపాచాయమిన్యన్వాలాసమాతులైః || ౨౫ || గమాక్షిరమనాకాశంబభూవరపృష్ఠిభిః ||
౨౬ || మహావేగేన్యైర్మైర్మైర్గృహధవత్రేనువాజితైః || శరాంధకారంతాభిమంవక్రతుస్సమంతదా | గతేంద్ర
గవనేచానిమహామేఘాఽవోద్ధితౌ || ౨౭ || బభూవతుములంయుద్ధమన్యోన్యవధకాంక్షిణోః | అనాసాద్యమదిత్యోచ
వ్యత్రవాసవయోరివ || ౨౮ || ఉభాహివరమేష్వాసాపుభాశత్రువిశారదా | ఉభావత్ప్రవిదాంముఖ్యపుభాయుద్ధేవి
చేరయః || ౨౯ || ఉభారయోరప్రజతస్త్రీనతేశ్వరోమయః || ఉత్తయోవాయునావిధౌజగ్నస్సాగరయోరివ || ౩౦ || తతస్సం
శక్తకస్తప్తరావణోలకరావణః | నారాదమాంసారామస్యలలాటేప్రత్యముంచర || ౩౧ || రౌద్రకావప్రయుక్తాం
తానిలోకైలదభవ్రథాం | శిరసాధారయోరామోనవ్యథాంప్రత్యవద్యత || ౩౨ || అథమంతాగ్నిధిజవారౌద్రమత్ప్ర

ముదీరయన్ || శరాఘాయస్సుమాదాయరాముఃకీర్తిధనమన్వితః || ముమోచపమహాతేజాశ్చపమాయవ్యవీర్య
వాన్ || ౩౬౫ || తేమహామేఘసంకాశేకవచేపతితాశ్శరాః || అవశ్యేరాక్షసేంద్రస్యావధ్యతాంజనయంస్తదా || ౩౬౬ || సు
నరేవాధతరామోరభన్ధంరాక్షసాధిపం || లభాశేపరమాస్త్రేణసర్వాశ్రుతశ్శరణాశ్చ || ౩౬౭ || తేభిత్వాబాణాపా
ణిసంవశీమాఞ్చవిరగాః || శ్వసంతోవిపశుర్బాహునిరావణఃప్రతికూలితాః || ౩౬౮ || వివాన్యరాఘవస్యాస్త్రంరావణఃకో
ధమూర్ఛితః || ఆసురంసుమహాఘోరమస్త్రంపాశ్చియశ్చకారహ || ౩౬౯ || సింహవాన్ముఖంశ్వేన్యాకంకకాక
ముఖానసః || గృధ్రశ్శేనముఖంశ్వేపిన్యకాలవదనాంస్తదా || ఈహామ్యముఖంశ్వేన్యాన్యాన్యకంకకాక
కాన్ || పంచాన్యాకేలిహానాంశ్వసనజ్ఞాశీతాశరణా || శరాఘరంముఖంశ్వేన్యాకంకకామముఖసంస్థితా ||
శ్వానకుకుటబద్ధాస్త్రైశ్చమకరాశీవిషానవాన్ || పతానస్యాంశ్చనూయావీనసజ్ఞాశీతాశరణా || రామంప్రతిమహా
తేజాఃక్రద్ధస్సర్వభవశ్వసన్ || ౪౦౪ || ఆసురేణసమావిష్టసోస్త్రేణరఘునందనః || ససజ్జాస్త్రంసుహృదాత్సాహాజీవా
కంపావశోపమః || ౪౦౫ || అగ్నితీప్తముఖాఞ్చబాణాతథాసూర్యముఖానసః || చంద్రాగ్నిధ్వంధ్రపద్మైశ్చన్యాకంకకా
నముఖానసః || గ్రహనక్షత్రపద్మైశ్చన్యాకంకకాహృదాఽముఖసంస్థితా || పిద్యుష్టాఽహ్వయసమాంశ్వేన్యాకంకకా
తాశరణా || ౪౦౬ || తేరావణశరఘోరాఘవాస్త్రసమాహతాః || విలయంజన్యరాకాశేజన్మజ్జేనసహస్రశః ||
౪౦౭ || తదస్త్రంసహతంద్రస్త్రైరామేఘాన్గిష్టామణాః || హృష్టాదేవుస్తతస్సర్వైకమయఃకాయూపిణః || సుగ్రీవప్రముఖా
వీరాఃపరివార్యరాఘవం || ౪౦౮ || తతస్తదస్త్రంవిపహత్యరాఘవఃప్రసహ్యతదావివణభాహుస్సన్ || ముదాన్వితో
దాశరథిమహాహవోవేషినేదురుచైర్మృదుతాఃపిశ్వరాః || ౪౦౯ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేకోదశతమస్తకం.***
తస్మిన్ప్రతిహతేస్త్రేయికురావణోరాక్షసాధిపః || కోగ్రంధద్విన్దణంవళికోగ్రాచ్ఛాస్త్రమనంతరం || ౧ || సు
యేనవిహితరాద్రమగ్నదస్త్రంమహాద్యుతిః || ఉన్మగ్న్సంరావణోఘోరంరాఘవాయప్రచక్రమే || ౨ || తతత్కూలాని
నిశ్చైర్మగదాశ్చమునలానిచ || కాముకాక్షిప్తమానానివజ్రసారాణిసర్వశః || ముగ్ధాఃకూటపాశాశ్చపిస్తాశ్చాశన
యస్తథానిష్ఠేతుర్విరాస్త్రైశ్చవాలాభవయ్యగ్రయే || ౩ || తదస్త్రంరాఘవశ్చేమానుద్రమాస్త్రవిదాంవరః || జహూ
నవరమాస్త్రేణగాంధర్వేణమహాద్యుతిః || ౪ || తస్మిన్ప్రతిహతేస్త్రేయికురాఘవేణమహాద్యనా || రావణఃకోగ్రతామాగ్ని
సాగ్రమస్త్రమత్రైయతే || ౫ || తతశ్చకాగ్నినిష్ఠేతుర్బాహునిరావణఃపరివర || కాముకాక్షిప్తమేగద్యుతగ్రీవద్యుతీహ
శః || ౬ || తైరాస్థిగనందిప్రసంపతర్భూరితస్తతః || పతర్భూత్పదిశ్చపిస్తాశ్చంద్రమార్గగఽదౌచ || ౭ || తానిచిచ్ఛేదబాణౌ
శ్చైశ్చకాగ్నిసతురాఘవః || ఆయుధానిచిత్తాగ్నిరావణద్యవమూముఖైః || తదస్త్రంతుమాతంద్రస్త్రైరావణోరాక్ష
సాధిపః || విద్యాధదశభిర్భూతైరామంసర్వేషునమహా || ౮ || సప్తీందశభిర్భూతైర్మహాకాన్యకనిస్సృతైః || రావణేన
మహాతేజానపాశ్చికంపతరాఘవః || ౯ || తతోవిద్యాధగాతేషునర్వేషునసునింజయః || రాఘవస్తునసంక్రుద్ధోరావ
ణంబహుభిశ్చైః || ౧౦ || పతస్త్రిన్మందతేక్రుద్ధోరాఘవస్యానుజోబలి || లక్ష్మణస్థాయకాన్సప్తజగ్రాహపరవీరహా ||
౧౧ || తేస్థాయతైర్మహావేగైరావణద్యుతీహాద్యుతిః || ధ్వజంమనుష్యతీర్షణతుల్యవిచ్ఛేదైకథా || సారథశ్చాపిదా
ణేనశిరోజ్వలితమండలంజహరలక్ష్మణశ్చేర్మాదైర్ముతస్యనహాబలః || తస్యబాణైశ్చపిచ్ఛేదధనుగజంకరికపసం ||
లక్ష్మణోరాక్షసేంద్రస్యపంచభిర్నితైశ్చైః || ౧౨ || నీలమేఘనిఖాంశ్చాన్యసదశ్వాకపర్వతోపమాన్ || జహూనాన్లు
గ్నగదయారావణద్యుతిభిః || ౧౩ || హతాశ్వేదేగవాహేగాదపల్లుత్యుపహరథాత్ || కోగ్రహమాహరయత్ప్రేమ
భ్రాతరంప్రతిరావణః || ౧౪ || తతశ్చక్రీంమహాశక్తిరీప్రాందిప్రాశశీమివ || విభీషణాయదిత్యేపరాక్షసేంద్రః || రావ
వాన్ || ౧౫ || అపాశ్చిప్రామేపతాంబాణైఃప్రభిశ్చిచ్ఛేదలక్ష్మణః || అభిచక్రితత్సన్నాదోవానరాణాంధదారణే || ౧౬ || సా
వపాతత్రిధానిశ్చైఃక్రీకంపనమానినీ || సవిష్ణులింగాజ్వలితామహూలౌపదివస్త్వృతా || ౧౭ || తతస్సంభూతేతత
రాకాశేనాపిమరాసదాం || జగ్రావవిల్వలాంశక్రీడివిప్యనానాంస్వతేజసా || ౧౮ || సావేగితాలబలతాదావణేనదు
రాసదాజజ్వాలానుమహాఘోరాశక్త్యాగ్రసనమప్రథా || ౧౯ || పతస్త్రిన్మందతేవీరలక్ష్మణస్తంభిభిః || సాగ్నిసంశ
యమాపన్నంరూణమభ్యవద్యతే || ౨౦ || తంవిమోక్షయతుంవీరశ్చాపమాయవ్యలక్ష్మణః || రావణఃకోగ్రీహస్తంవై
శరవమైకరచాకిరతే || ౨౧ || కిర్యమాణ్యరౌఘేవిన్యస్తేనమహాద్యనా || నపహతుణాంమనశ్చక్రేమిమభిక్రతచక్రః ||
౨౨ || మోక్షితౌభ్రాతరంద్యస్త్రాలక్ష్మణేనరావణః || లక్ష్మణాభిముఖస్త్రిన్మందంవదనమబ్రవీత్ || ౨౩ || మోక్షితస్తేభ
లగ్నాఘేయస్తాదేవంభీష్టః || విముచ్యరాక్షసంశక్రీప్త్యయాయంవిపాశ్చతే || ౨౪ || ఏహాతేహ్యదయంభిత్వాశ
క్తిలోకాపిలక్ష్మణా || మద్భావపరిఘోర్భూతాచాగ్రానాదాయాస్యతి || ౨౫ || ఇశ్యేవమస్త్రాతాంశక్రీమద్భువం

టాంకుహస్త్వనాంమయేనమాయావిహితామమోహాంశత్తురీహుతీనిం || ౩౦ || లక్ష్మణాయనముద్దిశ్యజ్వలంతీమవతేజ
సారావణిపరమక్రుద్ధస్మిన్నేవచననాదవ || ౩౧ || సాక్షిప్తాభిమవేగేనశక్త్యాశ్చనిమస్త్వనా | శక్తిరభ్యుపతరద్యేగాల్మక్ష
ణంరణమూర్ధణి || ౩౨ || తామనువ్యాహరచ్ఛక్తిమవతంతింసరాఘవః | స్వప్రస్తులత్కణాయేతిమోహభవహో
ద్యహ || ౩౩ || రావణేనరణేత్తేజస్తేద్యేనాశీవిహేవమాముక్తాశూరస్యభీతస్థలత్కణస్యమమజ్జహ || ౩౪ || న్యవతత్సా
పహసేగాలత్కణస్యమహురసి | జిహ్వీవోరగరాజస్యధివ్యనానామహాద్యుతేః || ౩౫ || తతోరావణవేగేనసుహర
మవగాఢయా | శక్త్యాభిన్నవృద్ధయవపాతభంబలత్కణః || ౩౬ || తదవస్థంసమీపస్థోలత్కణంసేత్త్యరాఘవః | భ్రా
తృస్సేనావృహతేజా విపణ్ణవృద్ధయాభవత్ || ౩౭ || సముహూర్తానుమధ్యాంబాష్పవ్యాకులలోచనః | బభూవసంర
బ్ధతరోయుగాంశభవపావకః || ౩౮ || సవిహుద్యతాలోయమినిసంచిత్యరాఘవః | వశ్యేమతుబలంయుద్ధంరావణస్యవధే
ద్భుతః | సర్వయత్సేనపహతాలత్కణంసంస్కరీత్వవ || ౩౯ || సదరశ్శతతతోరావశ్యక్త్యాభిన్నంసహహవే || లక్ష్మణం
దుధిరాద్ధింసవస్త్వనిమచలం || ౪౦ || తామపిహసితారాంశక్తింరావణేనబియసా || యస్మిన్సైహిశేష్మినశేమరవ
మచితుం | అథితాత్వైసబాణోఽఘోక్షప్రహస్తేనరక్షసా || ౪౧ || సామిలంసావిధిభిద్వవప్రవృత్తాధరణీతలం || ౪౨ ||
తాకరాభ్యాంపరావృత్తరావశ్యక్తింభయానహం || బభంజనమరేత్యద్భోబలవాఽవిచకమచ || ౪౩ || తస్యబహు
ర్షాతశ్చక్తింరావణేనబియసా || శరాస్సత్వేషుగాతేష్మపాలితానుమః | భేదిహః || ౪౪ || అచింతయత్సావాఽబాణా
సమాగ్నివృద్ధలత్కణం || అబ్రహ్మచ్ఛరామాయంతంసగ్రీవంసైవరాఘవః || ౪౫ || లక్ష్మణంపరివార్యేహాంస్త్వగ్రవాసరో
క్షమాః || ౪౬ || సరాక్షమస్యకాలాయంసంప్రాప్తేమేదిరేష్మితేః | పాతానంపరివార్యేహాంస్త్వగ్రవాసరో
క్షమాః || ౪౭ || తాంక్షతస్తోకకస్యేవమూర్తాంలేమేదుదశశం || ౪౮ || అస్త్రికముహూర్తానవిరావృత్తృప్రతివృత్తాంమిమః || అగ
వణమరామంవాజగ్న్యక్తివనారాః || ౪౯ || గ్రాభ్యనాశంసనేవానందంశేవీధిధానం || వైదేహాశ్చపరావశ్శం
రక్షోభిశ్చసహగమం | పాప్రస్తుంఘంభుమహద్భోరంభేతంచనిరయావమం || అద్యవర్షవహంశ్యేష్టేష్టహత్సారావ
ణంరణే || ౫౦ || యుదధాంవానంసైవ్యంసమానీతమిదంమయా || సుగ్రీవశ్చస్యతోరాజ్యేవిహత్సావానిసంరణే | యన
ధంపాగరిః | క్రాంతస్మృతుబాగ్ధృష్టసాగరేసోయమద్వరణపావశ్చక్రమర్షివయమాగతః | చక్రమర్షివయమాగవ్యనా
యంబేదినుమహతి || నృప్తింధృష్టినిమస్యేవసర్వస్యమరావణః || ౫౩ || స్వస్థాఃపశ్యతమధావాఽయుద్ధంవానరభుం
గవాః | అసేనాఃపర్వతాగ్రేషుమమేదంరావణస్యవ || ౫౪ || అద్యరావస్యరావత్సంపశ్యంతుమమసంయుగే || శ్ర
యోలోకాస్సగంధరాస్సప్రదేవాస్సపిఠావారణాః || ౫౫ || అద్యకమకరిష్యామియల్లోకాస్సవరావరాః | సదేవాకధ
యశ్యంగియావచ్ఛామిధాకష్యతి | సమాగమ్యవదాలోకేయధాయద్ధంప్రవర్తితం || ౫౬ || ఏవమక్త్యాశ్చైత్యేవార్తై
స్తప్తకంచనభూషణైః | అజహనదశగ్రీవంరణేరామస్సమాహితః || ౫౭ || అశ్రుద్రుప్తేనాఽరావైర్మునైర్తేష్మపిగావణః |
అభ్యవన్ద్యద్రదారామంధాంభరితతోయదః || ౫౮ || రామరావణమక్త్యావామస్యేన్యసభినిష్టుతాం | శరాణాంచశరా
ణాంచబహువతుములస్ఫుటః || ౫౯ || తేభిన్నాశ్చపికిణాశ్చరామరావణయాశ్చరాః | అంతరిత్యాశ్చగ్రీప్తాగా
నిపేతుధానణీతతే || ౬౦ || తయాజ్యోతలంస్థిమేరామరావణయార్జవః | త్యాసనస్సర్వమాతానాంసంబ
భూవావృత్తోపమః || ౬౧ || సకీర్యనాణ్యరజాలస్యైభిర్భవత్సనాదిప్రథమమృతాదితః | భయాత్ప్రమదాగ్రీవస
మేత్యరావణోయథానిలేనాభిహతోవలూహకః || ౬౨ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేషమే శ్రరశతతమస్తకం.#####

శక్త్యావిహితంబృహ్స్పారావణేనబియసా | లక్ష్మణంసమరేతురం దుధిరాఘవరిషుతం | సదత్సాయతుబలంయు
ద్ధంరావణస్యమరాధ్యుతః | విప్రుజన్మేవబాణోఽఘోసుషణంవాక్యమబ్రవీత్ || ౬౩ || ఏవరావణవీర్యేణలత్కణఃపతితః
ఓహంసర్వపద్యైస్త్వతేవోమమశోకమదీరయన్ || ౬౪ || శోణితాద్రోమమంవీరంప్రాప్తైర్భిష్టతమంమమ | పశ్యతోమమ
కాశక్తిరభిధంపర్యాకులాత్సనః || ౬౫ || అయంససమరస్లాఘీభాతామేతుభలక్షణః | యదివంచత్సమాపన్నః | పాప్ర
క్షేమేకంనుభవనచ || ౬౬ || లబ్ధతపహిమేవీర్యంభాగ్యేతీవకరాధ్యుతః | సాయకావ్యవసీదంతిద్వితోరాఽమృతంకతా || అవ
సింహులిగాత్యానిస్సన్నయానేన్యజామివ | చింతామేవధాతేతివాసుమూర్తాహోపజాయతే || భాగ్యతరనిహతం
బృహ్స్పారావణేనమరాత్సనా || ౬౭ || వినిష్టసంతంఘఃభారణంమర్త్యభ్యభివశంభవతం || రాఘవోభాగ్యతరంబృహ్స్పాస్త్రి
యంప్రాణంబహిశ్చరం | మఃభేనమహతావిష్టోభ్యానశోకవరాయణః || ౬౮ || పరంవిహదమావన్నపిలలాపాతులేం
ద్రయిం || ౬౯ || సహాయుద్ధేనమేకార్యంసైవప్రాప్తైర్నసితయా || భాగ్యతరనిహితంబృహ్స్పాలత్కణంరణపాంసుమ || ౭౦ ||
కింమేరాజ్యేనకింప్రాప్తైర్బుద్ధేకాభ్యంసవిద్యతే || యత్రాయంసూరశ్శేతేరణమూర్తానిలత్కణః || ౭౧ || దేశేదేశేక

శ్రీరామాయణే శేషే చ బాంధవాః || తంతుదేశం సవశ్యామయత్ర భాగితా సహూదరః || ౧౨౪ || ఇత్యేవం విలంబంతం
 శోకవివృత్తి తేంద్రియం || వివేకమనంకరుణముచ్చస్సంతంపునఃపునః || రామమాశ్వాసం యోగవీరస్సు షేణోవాక్య
 ముబ్రవీత్ || ౧౨౫ || సమృద్ధియం మహాబాహులత్వబోలత్వీవధానః || సచాన్యవికృతం సక్రిం నామీశ్వరం సర్వమృగం
 ౧౨౬ || సుసభం చ ప్రసన్నం చ ముఖమస్మాభిలత్వతే || వన్మర క్షతలహస్తేనుప్రసన్నే చలోచనే || ౧౨౭ || ఏవం సద్య
 తేహవం గతా సూనాం విశాంపతే || దీర్ఘాయుషమ్యయేనుగార్థాస్తేహంతు ముఖమీదృశం || ౧౨౮ || నాయం పీఠస్యమా
 పన్నలత్వబోలత్వీవధానః || మామీదాం కృతాపీఠసపాఠోగోయమరింహనః || ౧౨౯ || ఆభ్యాసస్య తేషామస్తస్య సీ
 గాత్రస్య భూతతే || సోచ్యాస్సంపద్యదయోవీరకంపమానం మహుముః హుః || ౧౩౦ || ఏవముక్త్యానువాక్యేష్యస్సు షేణో
 రాఘవంపదః || మానుసంలేమువాచేదం మానుసంతాన్ భిత్సరః || ౧౩౧ || సాన్యశీఘ్రిమతోగత్వా శైలమోషగమనం
 తం || పూర్వం తేకథితోయోసావీరజాంబవతాశుభః || దక్షిణే శిఖరేతస్య జాతా మోషగమానయ || భిత్సరశరణోనా
 మువిభిత్సరశరణోనుభాం || నవణాకరశీంబుజీతాం సంతివనీనుషి || సంధానరశీం చాపిగత్వా శీఘ్రిమిహానయ || నంప
 వనాథాః పీఠస్యత్వగస్యమహాత్మనః || ౧౩౨ || ఇత్యేవముక్తే హనుమార్గత్వా తాషగమనం || చింతామగ్నగమప్రీ
 మానజానస్తాం మహాత్మనః || ౧౩౩ || తస్య ముఖస్య మున్నన్నామారతేరమితోచనః || ఇదమేవమిహ్యుగ్మహీత్యా
 శిఖరం గిరేః || అప్సిః హి శిఖరేజాతా మోషగమానయ || ప్రతర్జితావగచ్ఛామి న షేణో మాం యథాబ్రవీత్ ||
 అగృహ్యాయదిచ్చామి విభిత్సరశరణం హం || కాలాత్తయేనహోమసాన్యత్యైక్యవ్యం వసుహాన్యతే || ౧౩౪ || ఇహ సంవిద్య
 హనుమార్గత్వా శైవం మహాబలః || ఆసాన్యవర్తత శ్రేష్ఠం ప్రకంప్య గిర్భిరే || పుల్లనా నారదుగ్మం సముత్పాద్యహ
 హాబలః || గృహీత్యాహరిశౌరూలాహస్తాభ్యాం సంపతోయత్ || ౧౩౫ || సలమిమజీమూతంతోయస్మాన్తం సభిష్ఠస
 లా || ఆవతాశ్చ హీత్యా తుమానుమార్గశిఖరం గిరేః || ౩౦౪ || సమాగమ్య మహావేగస్సన్న్యసన్ శిఖరం గిరేః || పితృవ్యక్తం ది
 నుమార్గసు షేణమిదమబ్రవీత్ || ౩౦౫ || విషం నావగచ్ఛామి తామహం హరిపుంగవ || తదిదం శిఖరం కృష్ణం గిరేః సాన్య
 హృతం మయా || ౩౦౬ || ఏవం కథయమానంతం ప్రతస్యవననాత్మజం || సుషేణోవాసరశ్రేష్ఠజగ్గీహూత్యాన్యహ
 శభిం || ౩౦౭ || విప్రీతాస్త్రుభగభృత్ప్రేరణే వాసరరాక్షసాః || దృష్ట్వా హనుమతః కంఠం నైరపినుమహారం || ౩౦౮ || తత
 స్సంక్రోధయత్వా తామోషగం వాసరోత్తమః || లక్ష్మణస్యరదేన స్తస్య షేణస్సుమహాద్యతే || ౩౦౯ || సభిత్సరం ప
 మాహూయలత్వణః పరవీరహః || విశ్లేఖ్యదిరుభ్యశ్చ ముదలిప్తవహీతలాలాత్ || ౩౧౦ || తమద్ధితం తేహరయోభాగోగో
 త్పేలిలత్వక్యణః || సాధుసాద్విలిప్తప్రీతాస్సు షేణం ప్రస్యపూజయత్ || ౩౧౧ || ఏష్యాహీత్యబ్రవీత్సామోలక్ష్మణః
 పరవీరహః || సస్య జేన్నేహ గాఢం చ బాష్పవర్షయతేక్షణం || ౩౧౨ || అబ్రవీచ్చమరిషన్యగ్నిసామిత్రం రాఘవస్తద్రాదిష్టాన్
 త్యాం పీఠపశ్యమి మరణాత్పునరాగతం || నహి మేజీవితే నాథాస్సతయాచామి లక్ష్మణ || కోహి మేజీవితే నాథాస్స
 యివం చ త్వమాగతే || ౩౧౩ || ఇత్యేవం పదత స్తస్య రాఘవస్య మహాత్మనః || భన్నశ్చిభిలయాచావా లక్ష్మణో నాన్యమ
 వీత్ || ౩౧౪ || తాం ప్రతిజ్ఞాం ప్రతిజ్ఞాయపురాన్యపరాక్రమః || లఘుశిశ్చిదివాసతోస్తైవం వస్తుమహాహసే || ౩౧౫ ||
 సహి ప్రతిజ్ఞాం కుర్వంతి వితథాం సాధవోనమః || లక్ష్మణం హి మహాత్మస్య పతిజ్ఞాపరిపాలనం || ౩౧౬ || వై రాశ్రేయమహం
 తుం తేతదలమత్యైవ తేనమః || వధనం వణస్యాన్యప్రతిజ్ఞామనుసాలయ || ౩౧౭ || నవీవయాన్యతేకమిన్ద్రవబాణ
 ధగతః || నదతశ్చీకృతం క్త్వస్యం హి శ్వవమహాగజః || ౩౧౮ || అహంతువధమిచ్చామి శీఘ్రిమస్య మార్తాన్యజః || యా
 పదస్తంసయా త్యేవకృతకమాదివాకరః || ౩౧౯ || యదివధమిచ్చసి గావణస్య సంభయో దివ్యతాంశ్చ సుహృద్భు
 ప్రతిజ్ఞాం || యదితవరాజవరాత్తజాభిలాషమరుచవచోమమశీఘ్రిమస్య వీర || ౩౨౦ || ఇతి శీఘ్రిమస్య కాంక్షేన్యజ్జిత
 శతతమస్సగః || ౩౨౧ || రావణాయ శరాః ఘోరాః విసంజరణమామృతః || ౩౨౨ || ఆభ్యాసం రిభక్ష
 రవీరఘ్నాధనురాదాయ వీర్యవాణాః || రావణాయ శరాః ఘోరాః విసంజరణమామృతః || ౩౨౩ || ఆభ్యాసం రిభక్ష
 రుహ్యోరావణో రాక్షసాధిపః || అభ్యుద్రవత కాకుత్స్థం స్వస్థానురీవ భాసరం || ౩౨౪ || దశగిహోరభస్మపురామంబవత్
 పుత్రైశ్చైవైః || ఆజహాన మహాఘోరై ధారాభిరవితోయదైః || ౩౨౫ || దిప్రపాపం సంతాతైశ్చైవైః కాంబసంభూతజైః || ౩౨౬ ||
 బిఠాభదరణరామోదతగ్రివంస సూహితం || ౩౨౭ || భూమాస్థితస్య రావణస్యరభస్మచరక్షనః || నవమం యుద్ధమిత్థా
 హుదేవగంధర్వదానవాః || ౩౨౮ || తతః కాంచనదిత్రాంగికింకిణీశతభూషితః || తనుశాదిత్యసంకాశో వైహార్యస
 యతోబరః || నదశ్వైః కాంచనాపీడ్యుక్తశ్రేష్ఠతరకణైః || ౩౨౯ || హరిభిన్నాన్యసంకాతై హోమజాలవిభూషితైః
 దుక్త వేణుద్వజశ్రీమార్దేవరాజరథోపరః || దేవరాజేన సందిష్టైరధమారుహ్యమాతరిః || అభ్యుద్రవత కాకుత్స్థం మహా

కృతిప్రతిపాత్ ॥ ౯ ॥ అబ్రవిచ్చతదారామంసప్రతోదోరశ్శేష్ఠః । పౌంజలిమూతలిర్యాకృంసమాసాక్షిస్తుసా
 రథిః ॥ ౧౦ ॥ సమాసాక్షియైతాకుతే స్థరభోయంవిజయాయతే । దత్తస్తవమహాసత్త్వశ్రీమతశ్శ్రీనివాళాః॥ఇద
 మైలంసమాచ్యుపంకవచంగున్మిధం । శరాశ్చదిత్యసంకారాశ్చక్తిశ్చవిమలాశితా॥ ౧౧ ॥ అరుహ్యమంధం
 వీరరాక్షసంజహింహం । మయాసారథినారాజామహేంద్రభవదానవా ॥ ౧౩ ॥ ఇత్యుక్తస్త్వంపరిక్రమ్యరథం
 సమభిసాన్యత । ఆరురోహతదరామోలోకావత్ప్ర్యావిరాజయ ॥ ౧౪ ॥ తద్భూవాచ్యుతయ్యుద్ధంతుమలంరో
 హమాణం । రామస్యవమహాబాహురూపణస్యచరక్షసః ॥ ౧౫ ॥ సగాంధర్వేణగాంధర్వం దేవంతై వేనరాఘవః ।
 అస్త్రంరాక్షసంజన్యభూనవరమాస్త్రవిత్ ॥ ౧౬ ॥ అస్త్రంతుపరమంఘోరరాక్షసంరాక్షసాధిపః । సవజాపరమ
 స్థితిఃపునరేవసౌచరః ॥ ౧౭ ॥ తేరావణధనుముకృతాశ్శరాశ్చకాంచనభూమణాః । అభ్యవతకలతకాకుత్స్థంసపాణభూ
 త్యామహావిహః ॥ ౧౮ ॥ తేదీప్రవదనాదీప్రవమంతోజ్వలనముఖైః । రామమేవాభ్యవతకలత వ్యాదిరాస్యాభయ
 నకాః ॥ ౧౯ ॥ తైర్వాసుకీసమస్తుకైర్బీజాభ్యగైర్మహాహేమైః । దిశశ్చసంతతాస్సర్వాఃప్రదిశశ్చసమాప్తాః ॥
 ౨౦ ॥ తాద్భుత్వవన్నగారామస్యమావతలపహవే । అస్త్రంగారుత్మతంఘోరంపౌన్ద్ర్యశ్చైతద్భూమహం ॥
 ౨౧ ॥ తేరాఘవశరాముత్తైర్కృపుంభాశ్చిభవభాః । సువణాకాంబనభూత్యావిచేరుస్సవశశ్చతః ॥ ౨౨ ॥ తేతాకా
 సరాశ్చశరారాజఘ్నస్సవరూపాకామహాజవా ॥ సువణరూపారామస్యవిభిఃకామరూపిణః ॥ ౨౩ ॥ అస్త్రేవ
 ణిహతేనుద్ధోరావణోరాక్షసాధిపః । అభ్యవతకలతదారామంఘోరాభిశ్చరవృన్ధిభిః ॥ ౨౪ ॥ తతశ్చరసమాసాక్షిరామ
 మక్షిప్తకారిణం । అదకాయత్యశరౌఘేణమాతలింప్రత్యవిధ్యత ॥ ౨౫ ॥ విచ్ఛేదకేతుమద్విశ్వశశ్చేక్షేక్షేనరావణః । పా
 తయత్యాదభోపస్థేరరాశేతుంచకాంచనం । విందాసపిజమానాశ్వాశరజాలసరావణః ॥ ౨౬ ॥ లంకృష్టానుమ
 హతౌమూరావణస్యరూక్షసః । విషేషుదేవగంధర్వాదానవాశ్చరైస్ససా ॥ ౨౭ ॥ రామమాతలంతదాద్భ
 వ్యాస్సద్భాశ్చపరమమణయః ॥ వృథాతాచానరేంద్రాశ్చబభూవుస్సవిభీషణాః ॥ ౨౮ ॥ రామసంధ్రమనంధృష్టాగ్రస్థం
 రావణరాహుణా ॥ పౌజావత్యంచనక్షత్రం రోహిణీంశశినఃప్రియాం । సమాక్రమ్యబుధస్థా ప్రజానామశుభావ
 మాః ॥ ౩౦ ॥ సమామవరిన్ద్రాగ్నిఃప్రజ్వలన్మివసాగరః । ఉత్పాతతదానుద్భవస్త్వశ్చివదివాకరం ॥ ౩౧ ॥ శత్రువణా
 న్సుపరుషామందరక్షిడివాకరః । అద్యశ్చతకబంధాంకస్సంసక్తోఘామకేతునా ॥ ౩౨ ॥ కోసలానాంచనక్షత్రంవ్యక్త
 మింద్రాగ్నివతం । ఆక్రమ్యంగారకప్రప్తవిశాఖామపిచాంబరే ॥ ౩౩ ॥ దశాస్యవింశతిధ్వజఃప్రవృహితశరానః ।
 అద్యశ్చతకశ్రీహోమైనాకభవవర్తరః ॥ ౩౪ ॥ నిరవ్యమానోరామమృతశ్రీవేరరక్షసా । నాశకోద్భవసంధాతుంసా
 యకాకరణమూర్ధణ ॥ ౩౫ ॥ సక్త్యాబ్జునిపతింపుద్భవకింవిత్సంరక్ష్యలేచనః । జగామసుమహాకోధంధిరహస్మినవ
 యుహా ॥ ౩౬ ॥ ఇతిశీమవ్యధృతాండేశుద్ధిద్రురభతమస్సర్గః.

తస్యసిద్ధస్యవదనందృష్టా రామస్యధీమతః । సర్వభూతాదివిత్తేసుఃపౌంకంపతవమేదిన్ ॥ ౧ ॥ సింహశూద్రా
 లవాకైలస్సంచచాలవలమృమః । భభూవచాదిత్యుభితస్సుమద్రస్ఫురితాంతలిః ॥ ౨ ॥ ఖరాశ్చనిరన్ధిహేగగనేపరుషాఘ
 నాః । బౌత్వాదికానినకంతేస్సమంతాన్మరివక్రముః ॥ ౩ ॥ రామందృష్టానుసంకుర్దముత్సాతాంశ్చనుదారుణాః । వి
 త్రేసుస్సర్వభూతారావణసాభివదన్యయం ॥ ౪ ॥ విమానస్థాన్రదాదేవాగంధర్వాశ్చమహారూపాః । ఋషిదానవ
 తైర్భ్యాగ్నగరుత్మంతేత్సృభవరాః । దదృశుస్తేమహాయుద్ధంలోకసంవరణసంస్థితం । నానావ్రహరక్షైశ్చివైశ్చూరయో
 స్సంప్రయన్యతః ॥ ౫ ॥ ఊచుస్సరాసుంస్సత్వేతదావిగ్రహమాగతాః । పేక్షమాణామహద్యుద్ధంవాక్యంభక్త్యాప్ర
 మృక్షత ॥ ౬ ॥ దశగ్రీవంజయేత్సావరసురాస్యమవస్థితాః । దేవారామమధోమస్తేత్యంజయేతిపునఃపునః ॥ ౭ ॥ ఏతస్మి
 న్నుతరేకోధాధాఘవస్యసరావణః । ప్రహతుకామోదుష్టాస్తాస్సశరౌప్రహరణంమహత్ ॥ ౮ ॥ వజ్రసారంమహా
 నాదంసర్వశత్రునిబహుణం । తైలశృంగగర్జిణఃపూతైశ్చితంధృష్టిభయావహం ॥ ౯ ॥ సహమవివేక్ష్యైగ్రంయుగాంతా
 గ్నిచయోవమం । అలరౌద్రమనానాద్యంతాలోపమిదురాసంధృతాశాసంసర్వభూతానాందరణంభేదనంతథా । ప్ర
 దీప్తమవరోషణశూలంజగాహరావణః ॥ ౧౦ ॥ తమచ్ఛాలంపరమకుర్ధిమశ్చేజగాహవీర్యవా ॥ అనేక్షేస్సుమరే
 శూరైరాక్షసైఃపరివారితః ॥ ౧౩ ॥ సముద్యమ్యమహాకాయోననాదయుగిభైరవం । సంరక్షనయనోహేత్సవైస్యను
 భీమామణయ ॥ ౧౪ ॥ పృథివీచాంతరిక్షంచదిశశ్చప్రదిశస్తథా । పౌన్ద్ర్యసంపన్నతదాశశ్చైర్మహాసంధ్రస్యదారుణః ॥
 ౧౫ ॥ అలిపాదవృసాదేనతేనతస్యమరాక్షసః । సర్వభూతానివిత్రేసుసాన్సగరశ్చప్రచక్షుభే ॥ ౧౬ ॥ సుహృత్సామహా
 వీర్యశ్శూలంతద్రావణోమహత్ ॥ వివద్యసుమహానందరామంపరుషమబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ శూలోయంవజ్రసారస్త్రరామ

రోహన్తయోద్యతః| తపశ్శాశ్ర్యసహాయస్సనద్యఃపారాణాపరివర్తి|| ౧౦|| రక్షసామద్యతూరాణాంభిమాతానాంచ
 మూముఖః| త్వాంసహత్వరణశ్లాఘికరోమితసహసం|| తిష్ఠదానీంసహస్త్రిత్వామేషతూలేనరాఘవః|| ౧౧|| ఏవము
 క్త్వాసవియేతతమ్బులంరాక్షసాధిపః|| ౨౦|| తదాసృజకరామ్నఃక్రందివృజ్జ్వలసమాకులం | అత్తఘంటంమహానా
 దంబియద్రతమశోభతో|| ౨౧|| తమ్బులంరాఘవోదృష్ట్యాజ్వలంశంఘోరదర్శనం | సనజఃవిశిఖారామశ్చైవమూయ
 వ్యవీర్యవా|| ౨౨|| ఆవతంతశ్రోఘ్నేణారయరామాసరాఘవః | ఉత్సరతంతయుగాంతాగ్నిజలౌమైరివవాసవః||
 ౨౩|| నిదఃదాహసతాబాణారామకాముకనిస్సృతాన్ | రావణస్యమహామూలఃపతంగానివపావకః|| ౨౪|| తా
 దృష్ట్యాభస్మదాన్ముతాశూలసంస్పర్శరూణితాన్ | సాయకానంతరిక్షస్థారాఘవశ్రోధమాహరత్ || ౨౫|| సతాం
 మాతలిసానితాంశక్తింవాసవనిమితాం | జగ్రాహవరమహిష్టోరాఘవశ్రఘునందనః|| ౨౬|| సాతోనితాబలవతాశ
 క్రిఘ్ణంబాకృతస్సనానభఃప్రజ్వాలయామానయుగాంతోలేహవసప్రభా|| ౨౭|| సాక్షిస్తారాక్షసేంద్రస్యత్యేకా
 తూలేవతాతపాభిన్నశ్చక్త్యామహాన్యూలోనివతాతపతద్యుతిః|| ౨౮ || నిదఃశేదతతోబాణైర్వాయాసస్యమహాజ
 వాన్ | రామస్త్రీత్యేమఃహవేగర్వజకలైవిశ్లేశేత్కరైః|| ౨౯|| నిర్విభేదోరసితతోరావణంనిశితేత్కరైః | రాఘవఃపరమా
 యత్తోలలాటేపత్రేప్రీతిః|| ౩౦|| సతైర్నిస్ససర్వాంగోగాత్రప్రసృతశోణితః | రాక్షసేంద్రస్యమూహవ్యఃఘో
 శోకశ్చబాభః|| ౩౧|| సరామబాణైరభివృద్ధతాతోనిశాచరేంద్రఃక్షరజాద్రఘాతః| జగామభేదంచసమాజమధ్యేక్కో
 ధంచచక్రేసుభ్యశంతదానీం|| ౩౨|| ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే- చతుర్తశ్రతమస్సర్గః. *****

సలేనతుతథాకోధాతాః-కుత్స్థేనాదితొరణైరావణస్సమరణ్ణాసీమహాకోధముపాగమత్|| ౧|| సమీప్తన
 యనోరోహచ్ఛావమూయవ్యవీర్యవా| అభ్యుదయత్తుసంకుప్తోరాఘవఃపరమాహవే|| ౨|| బాణధారాసహస్రైస్తై
 స్సతోయదగ్రవాంబరాత్ | రాఘవంరావణోబాణైస్త్రహకమివపూరయత్ || ౩|| పూరితశృరజాలేనధమయఃక్రై
 నంయుగేసుహాగిరిరివాకంవ్యఃకాతుత్స్థానప్రకంపతే|| ౪|| సతైర్శృరజాలనివారయణసమరేఘ్నితః| గభస్తీవిమూర్య
 స్యప్రతిజగ్రాహవీర్యవా|| ౫|| తతశృరఘ్నాసాగిశిక్షిప్రహస్తానిశాచరః | నిజసూనోరసికుప్తోరాఘవస్యమహాన్యనః||
 ౬|| సశోణితసమాదిద్దస్సమరేలక్ష్మణాగ్రజః| దృష్టఃపుల్లభవారణ్యేమమహాకంఠకదుక్కుమః|| ౭ || శరాభిఘ్నతసంర
 ఘ్నాసోపిజగ్రాహసాయకాన్ | కాతుత్స్థమమహాతేజాయుగాంతాదిత్యతేజసః|| ౮|| తతోవ్యోస్యంసుసంరథాపుభూతౌ
 రామరావణౌ|| ౯|| దాంధకాలేనమరేవపాలయంతాంతదా|| ౧౦|| తతశ్శ్రోధసమావిష్టౌరామోచశరధాన్తః| ఉచాచ
 రావణంబీరఃప్రహస్యదమంవచః || ౧౧ || మమభార్యాజనస్థానాదజ్ఞానాగ్రాక్షసాధమ| హృతాతేవివశాయస్మా
 త్తస్మాత్త్వంనానీవీర్యవా|| ౧౨|| మయావీరహితాంధీనాంవతఃకమానాంమహావనే | వైదేహీంప్రసభంహృత్వా
 తూరోహమితిమన్యసే|| ౧౩|| శ్రీఘ్నసూరవిసాధామవరదారాభిమతక | కృత్వాకౌపురుషంకమఃసూరోహమితిమ
 న్యసే|| ౧౪|| భిన్నమర్యాదబలఃజ్వలేతీష్వనవస్థితదహాన్యృత్తుమ్మమపాదాయసూరోహమితిమన్యసే|| ౧౫ || తూ
 రేణధనధాిత్రాబలైస్సముదితేనచణ్ణాఘ్నీయంయశస్యంచక్రతంకర్మసహన్వయా|| ౧౬ || ఉత్తేనేతాభివన్న్యస్య
 గహితసాస్యతాతస్యచ | కర్ణఃపాపిల్లహీదానీంతసాస్యద్యమమహాస్ఫలం|| ౧౭|| సూరోహమితిచాత్మానమపగచ్ఛసి
 దుర్వతే| వైవలజ్జాస్త్రితేనీతాంచోరవద్యవకంఠకః|| ౧౮ || యదిమత్సన్నిహంసతాధర్మితాస్యాన్వయాబలాత్ |
 భ్రాతరంతుభిరంపశ్యేస్తదామతానయైవహతః|| ౧౯|| దిష్ట్యాసేమమదుష్టాత్కంశ్యత్యుత్పియయమాగతః| అద్యత్వాంసా
 యతైస్తీర్థ్యైర్నయామియమసాదనం|| ౧౯|| అద్యతేమచ్చతైర్భిన్నంశిరోజ్వలితకుండలం | క్రవ్యాదావ్యవకంఠకు
 కీణంరణపాంసుషు|| ౨౦|| నివతోర్నరసిగృధాగ్రీప్తితీతాక్షిప్తస్యరావణ| విబంతురుధిరంతమాచచ్ఛరతల్యంతరోఘ్నితం||
 ౨౧|| అద్యమద్వాణభిన్నస్యగతాసోఃపలితస్యతే | కషణంత్యాంత్రాణివరగాగరుత్మంతత్తవోరగా|| ౨౨|| ఇత్యేవంసం
 వదన్దవీరోరామశ్చతునిబహుభాణః| రాక్షసేంద్రంసమివస్థంశరవన్మురవాకిరత్ || ౨౩|| బహువద్యుగంబీర్యంబలం
 హామశ్చనంయుగే| రామస్యాత్మబలంవైవతతోర్నిధనకాంతిః|| ౨౪|| పాపిదుర్బభూపురస్తాగిసర్వాణివిదితా

త్ససాప్రమాదాచ్చమహాతేజాశ్శీఘ్రహస్తవోభవత్ || ౨౫ || శుభాస్యేతానిదన్వవిజ్ఞాయాత్మగతానిసః | భూయ
 ఏవాదాయద్రామోరావణంరాక్షసాంతకృత్ || ౨౬ || హరీణాంచాత్మనికరైశ్చసమైశ్చసృరామహత్ | హస్త్యమానో
 దశగ్రీవోవిఘ్నాణాదృథయోభవత్ || ౨౭ || యదాచశత్రుంనాలేభేనవ్యకరణాదృరావణం | నాస్యత్రత్యక్రోద్విర్యంవి
 క్లబేనాంతరాత్మసా || ౨౮ || త్తేజాశ్శాపిశరాస్తేనస్త్రాజీవివిధానిచ | సరణాభాయవరణం తేమృత్యుకాలేభవరణతః || సూ
 తప్తరథసేతాస్యరథదవస్థంసమీక్ష్యతం | శత్రైర్విధ్వాదనంభాగ్రింతరథంతస్యావహహయత్ || ౩౦ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాం
 డే-చమో త్తరతమస్త్యుగః.*****సతుమోహత్సంకుద్ధఃకృతాంతలబహోది
 తః | కోగ్రహసంరక్తసయోరావణస్సూతమబ్రవీత్ || ౧ || హీనవీర్యమవాశక్తంపారుషేణవివజ్జతం | భీరుంలఘుమివాస
 త్వంవిహీనమివతేజసా || విముక్తమివమాయాభిరస్తైరివబహిష్కృతం | మామవజ్ఞాయదుర్బుధ్యేస్వయాబుద్ధ్యావిచేక్ష
 సా || ౩ || మేధంమామవజ్ఞాయమభృంధమనశ్చేక్ష్యవాత్సయాశతోస్సమక్షంమేరథోయమవహాతః || ౪ || త్వయాద్య
 హిమమానార్యధిరకాలవమాజితంయశోవిర్యంవతేశ్చప్రత్యయశ్చవి నాశితః || ౫ || శత్రోఃప్రభ్యారవీర్యస్యరంజ
 నీయస్యవిక్రమైఃపశ్యతోయద్బలుభ్యోహంకృతఃకాపురుషస్తయా || ౬ || యస్త్యంరథమిమంమోహన్మహోద్దహసిదు
 ర్మతేసంత్యోయంత్రితరంగామేవరేణత్వమవస్కృతః || ౭ || నవ్యాగ్రద్యుతేకర్మనుపృథ్వీహేతకాంక్షిణః | రిపూణాం
 సదృశంవైతన్నత్యదైవతేస్తస్యస్థితం || ౮ || నివరణయరథంశీఘ్రాయావనస్సైవైతిమేరపుః | యదివాక్యమితివాసి
 స్త్యర్యం తేయదివాగుణాః || ౯ || ఏవంపరుషముక్తమహితబుద్ధిరబుద్ధివా | అబ్రహీద్రావణంసూతాహితంసానుసయంవ
 చః || ౧౦ || నభీతోస్తేనముఖోస్తేనోపజప్తిశ్శత్రుభిః | నప్రమత్తీనవిశ్సేషహావిస్మృతానవసత్కిరీయా || ౧౧ || మ
 యాతుహేతకామేనయశ్శవరిరక్షతాస్సేషప్రసన్నమనసాప్రియమిత్యియంకృతం || ౧౨ || నాస్తిన్నభేదమహారా
 జత్వంమాంప్రియహితేరంతఃకృత్ప్రభుభివానార్యదోషతోగంతుమహాసి || ౧౩ || సూర్యతాంత్యభిధాన్యామియన్ని
 మిత్తంసంయారభః | నదివేగవ్రవాభాగేనంయగేవినివరణతః || ౧౪ || శ్రమంతవావగచ్ఛామమహతారణకర్తృణానిహితే
 వీరసామఖ్యంప్రమాఢంవోపధారయే || ౧౫ || రథోద్వహనఖిన్నాత్మత్యమేరథవాజినః | దీనాఘర్షవరిశ్రాంతాగావోవ
 ర్షహతా ఇహ || ౧౬ || నిమిత్తానిదభూయస్థంయూనిపూర్వమంతినః | తేషు లేమృభివస్తేమలక్షయావ్యవ్రదక్షిణం || ౧౭ ||
 దేశకాలౌదబిజ్ఞేయాలక్షణానిగతానిచ | దైన్యంభద్రశ్చహవశ్చరథిన్శ్చబలాబలం || స్థలిమ్నూనిభూమేశ్చనమాని
 విషమాణిచ | యుద్ధకాలౌచిజ్ఞేయైఃపరస్యాంతరదర్శనం | ఉపయానావయాచేదహానంప్రత్యవసర్పణం | సర్వమేత
 ద్రదశ్సేనజ్ఞేయంరథకుటుంబినా || ౧౮ || తవవిశ్రమహేతోశ్చతైషాంరథవాజినాం | రోద్రంవజాయతాభేదంక్షమం
 కృతవిదంశుయా || నమయాస్వీచ్చయావీరరథోయమవహాతః || ౧౯ || భర్తాసైహవరీతేనమయేదంయత్రృ
 తంవిభా || ౨౦ || అజ్ఞావయయథాతత్త్వంవక్ష్యస్యరినిమాదనత్రతరీమ్యమ్యహంవీరగతాన్యజ్ఞేనచేతసా || ౨౧ || సం
 తుష్టస్తేనవాశ్చేనరావణస్తస్యసారణేః | ప్రశస్త్యైనంబహువిధంయద్బలుభ్యోబ్రవీదిదం || ౨౨ || రథంశీఘ్రమిమంసూత
 రాఘవాభిముఖంకురు | నాహత్వాసమరేత్రాగ్నివర్తికమ్యతిరావణః || ౨౩ || ఏవముక్త్యావతస్యస్త్రోరావణరాక్షస
 శ్వరః | దదౌతస్త్రైశుభంహ్యేకంహస్తాభరణముత్తమం || ౨౪ || శుభ్రత్వా రావణవాక్యంకుతుసారథిస్సన్న్యవరణత ||
 ౨౫ || తతోమృతీతరావణవాక్యోదిత్యేప్రహోదయామాసయానానసారథిః | సరాక్షసేంద్రస్యతతోమహారథః
 క్షణేనరామస్యరణాగ్రతోభవత్ || ౨౬ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాం డే-చమో త్తరతమస్త్యుగః.*****

—*అదిత్యహృదయప్సారంభః*—

తతోయద్దపరిశ్రాంతంసమరేదింతయాస్థితం | రావణంచాగ్రతోద్వస్త్యా యుద్ధాయ సమవస్థితం || దైవతై
 శ్చసమాగమ్యద్రస్తుమభ్యాగతౌరణం | ఉపాగమ్యాబ్రహీద్రామముగస్త్యభగవాన్సపిః || ౨ || రామరామమహాబా
 హువాశ్యేలుగుహ్యంసనారణంయేనసర్వానరీకవత్ససమరేవిజయిష్యమి || అదిత్యహృదయంపుణ్యంసర్వశత్రువినాశ
 నం | జయావహంజపేత్తిత్వమక్షయంపరమంశివం | సర్వమంగళమంగళ్యంసర్వపాపప్రణాశనం | వింతాశోకప్రశమ
 నమాయుర్వధానముత్తమం || ౩ || రశ్మయంతంసముద్యంతం దేవాసురనమస్కృతం | పూజయన్మదివస్యంతంభాస్కరం
 భువనేశ్వరం || ౪ || సర్వదేవాన్మకాహ్వయతేదేవీరశ్మభావనః | విషదేవాసురగణాకాళాకాపాలిగభాస్త్రిభిః || ౫ ||
 ఏషబ్రహ్మచరిష్ఠశ్చైవస్ఫురందః | ప్రజాపతిః | మహేంద్రోగ్రహనదఃకాలాయమస్మిమోహ్యహంపతిః || పితరోవసవస్సా

భాగ్యహస్తేనామరుతోమునుః||వాయుర్మహిః||ప్రజాసాగ్రీణియుతుకతాప్రభాకరః || ౯|| ఆదిత్యస్సవితాసూర్యఃఖ
 గఃపూమాగభస్త్రమా|| సువర్ణనద్యశోభానుహిరణ్యరేతాదివాకరః || వారిష్యస్సహసాగ్రీస్స స్సప్తనప్తిమరీచి
 మాః||మిమిరీష్యభనశంభువృష్టామాద్రాండఅంశుమా|| హిరణ్యగర్భశిశిరస్తవనోభాను-రోరవిః || అగ్నిగర్భస్స
 దితేపుత్రశంఖశిశిరశాశనః|| వ్యోమనాభస్తమోభదీయుగ్యజ్ఞసానుపారగః || ఘనవృక్షిరహంమితోవింశత్యపీఠీ
 స్తవంగమః||ఆతపీమండలిమృత్యుపింగళస్సర్వతావనః||చిర్విత్వమతోజారక్తస్సర్వభవోద్భవః || నక్షత్రగ్రహతా
 రాణామధిపీవిత్యభావనః || తేజసామపీతేజస్వద్వాదశోత్పన్నమోస్తుతే || ౧౫ || నమఃపూర్వాయగిరయేవశ్చిమే
 గిరయేనమః||జ్యోతిర్జ్ఞానాంపరయేదివాధిపతయేనమః|| జయాయజయభద్రాయహర్యత్యాయనమోనమః || నమో
 నమస్సహసాగ్రీశోఆదిత్యాయనమోనమః||నమఃఉగ్రాయవీరాయసారంగాయనమోనమః || నమఃపద్మప్రబోధాయ
 మాతాః||దాయనమోనమః || బ్రహ్మేశానామ్యతేశాయసూర్యాయాదిత్యవచసః || భాస్వతేనర్వభూయరో
 ద్రాయవపుషేనమః || తమోఘ్నాయహిమఘ్నాయశత్రుఘ్నాయసితాత్మనే || కృతఘ్నఘ్నాయదేవాయజ్యోతి
 హంపతయేనమః||తప్తచామికరాభాయవహ్మయేవిశ్వకర్మణే || నమస్తమోభిగ్ఘ్నాయరుచయేలోకనాక్షిణే || ౨౦||
 నాశయత్యేవప్రభాతంతదేవస్సజుతిప్రభుః || చాయత్యేవతవత్యేవనమత్యేవగభస్థితిః || ఏవమస్తేమజాగతిభూ
 తేషువరిస్థితః || ఏవఏవాగ్నిహూత్రంవచసంవైవాగ్నిహూత్రితాం || వేదాశ్చక్రతవస్త్రైవక్రరూణాంఫలమే
 వచయాశ్చక్రత్యానిలోకేషుసర్వపరమితప్రభుః || ౨౧||ఏనమావత్సుకృత్యేమకాతారేషుభయేషుచః || కీర్తయోపు
 రుమఃశ్చిన్నావసీదతిరాఘవః||౨౨|| పూజయంతైవనమేకాగ్రీదేవదేవంజగత్పతిం || ఏతత్త్రిగుణితంజప్తాయుధేను
 విజయస్యసి || ౨౩ || అష్టీక్షణమనాభాహూరావణంత్వంవధివస్యసి || ఏవమక్వాతదాగస్త్యేజగామచయభాగ
 తం || ౨౪ || ఏతచ్ఛ్రుత్యానుమాతేజానష్టశోకోభవత్తదా || ధారయామానసుప్రీతోరాఘవఃప్రయతాత్మవా|| ఆది
 త్యంపేక్ర్యజప్తాయపరంహమవాస్తవా|| త్రిరావమృతదిగ్భూర్భూవనరాదాయవీర్యవా|| ౨౯ || రావ
 ణంపేక్ర్యజప్తాయత్వాయుధాయనముపాగమత్||సర్వయత్యేనమహతావధేతస్సద్భవోభవత్ || ౩౦||అభరవిరవదన్ని
 రీక్ష్యరామంముదితమనాఃపరమంపశ్చావ్యమాణః || నిశిచరవతిసంక్షయంవిదిత్యాసురగణమధ్యగతోవచస్త్యరేతి ||
 ౩౧||ఇతిశ్రీమద్వ్యక్తకాండేనప్రోక్షరతేతమస్సగః. ***** సరభంసారధిహృత్ప్రజ్ఞఃపరమై
 స్సప్రభవః||౧౦||ధర్వనగరాకారంసమచ్చితవతాకినం||యిక్తంపరమసంపన్నైర్వాజిభిహేమమావిభిః || యు
 ధ్లోవకరక్షైఃపూణంపతాకాద్భజమాలినః || గ్రసంతమివచాకాశంనాదయంతంపమంధరం || ప్రణాశంపరమైన్యా
 నాంస్వనైన్యానాంప్రవాహం || రావణస్సరభంక్షిప్రచోదయామానసారధిః || ౩౪ || తమావతంతంసహసాస్వన
 వంతంమహాస్వనం|| రభంరాక్షసరాజస్సనరరాజోచదర్శహ || ౪౪ || కృష్ణరాజినమాయక్తయక్తంరౌద్రేణవచ
 సా||తటిత్వతాకాహనందర్శితేంద్రాయధాయభం|| శరధారామిమంచంతంధారాసారమివాంబుదం || తందృష్త్వా
 మేషుసంకాశమావతంతంరభంరీహః || గిరెర్వజాగ్రీభిమృక్ష్యపదీర్యతస్సద్భవశస్వనం || విష్ణురయంతైవేగేనబాలచం
 ద్రసతంద్రుః || ఉవాచమాతలింరామస్సహసాగ్రీక్షస్ససారధిం ||౫|| మాతలేషశ్వసంరంభమావతంతంరభంరీహః ||౫౪||
 యభావనవ్యంపతావేగేనమహతాపునః||సమరేహంతుమాత్మానంతభాతేనకృతామతిః || ౯౪ || తదప్రమాదమాది
 ష్టప్రత్యుద్గచ్ఛరభంరీహః || విష్ణ్వంయుతుమిచ్ఛామివాయుర్వేగమివోద్ధితం || ౧౦౪ || అవిక్షబమసంభ్రాంతమవ్య
 గ్రహృదయేక్షుః || రత్నీసంచారనియతంప్రసోదయరభందురీతం || ౧౦౪ || కామనత్వంసమాధేయఃపురందరరథో
 చితః||యుయుత్సురహమేకాగ్రఃస్సార్యేత్వాంశశిక్షయే || ౧౨౪ || పరితుష్టస్సరామస్యతేనవాశ్యేనమాతలిః||ప్రచో
 దయామాసరభంసురసారధిసత్త్వః || ౧౩౪ || అవసవ్యంతలిఃకుర్వరావణస్యమహారభం || చకోగ్నిస్తేనరజసానా
 వణంవ్యవధానయత్ || ౧౪౪ || తతఃకుర్వోదశగ్రీవస్తామివిష్ణురీతేక్షుః || రభప్రతిమఖంరామంసాయక్తైరవధూన
 యత్ || ౧౫౪ || ధర్మణామర్షితోరామోఽతైర్వ్యంరోషేణబంధయన్ || జగ్రాహసుమహవేగమైంద్రంయధిశరావ
 నం||శరాంశ్చనుమహతేజాస్సూరశ్చిన్సమప్రభా|| ౧౬ || తదోహంభంమహద్వ్యవవ్యస్యవశాక్షిణోః||పరస్ప
 రాభిముఖయోద్భూతయోరివసింహయోః || ౧౭ || తతోదేవాస్సగంధర్యాంశ్చైవపరమర్షయః||సమేయుత్యైర
 భంద్రస్థంరావణక్షయకాంక్షిణః||౧౮|| సముత్తేరురథోత్పతాదారుణారోమహర్షణాః || రావణస్యవి నాశాయరా

ఘనస్యజయాయచ || ౨౦ || వవర్షుర్నిరంజేవోరావణస్యరథోపరి | వాతామండలినస్త్రీక్షణావ్యవసన్యంప్రచక్రముః ||
 ౨౧|| మహాద్భుత్రులంబాన్యశ్రుమహాణంభవస్థునే | యేనయేనరథోయాతితేనతేనప్రధావతి || ౨౨ || సంధ్యయా
 చాప్యతాలంకాజపాపుష్పనికాశయా | దృశ్యతేసంప్రదీప్తేవదవసేవీవసంభరా || ౨౩ || సన్నిహితామహులాలాత్స
 సంప్రచేరుమహాన్వనాః | విషాదయంస్త్రైత్యంసిరావణస్యతరాహితాః || ౨౪ || రావణస్త్వయతస్తత్రసంచచాలవ
 సంభరా | రక్షసాంచప్రవతారాంగృహీతాభవబాహవః || ౨౫ || తామ్రాపీతాస్పితాశ్వేతాఃపతితాస్సన్యరక్ష
 యః|దృశ్యంతేరావణస్యాంగేవర్వతస్యవధాతవః || ౨౬ || గృహైరీరుగతాశ్చన్యవమంత్యోజ్వలనంముతైః | ప్ర
 ణేమముఖమిక్షంత్యస్పంరబ్ధమశేవశేవాః || ౨౭ || ప్రతిహాలంబవోవాయూరణేపాంసూఃసమాకిరణ | తస్యరాక్ష
 సరాజస్యకుర్వణదృష్టివిలోపనం || ౨౮ || నిపేతురింద్రాశనయన్తైస్సైచాస్యవమంతతః | దురిష్టవ్యస్తానామౌరా
 వినాజలధరస్వనం || ౨౯ || దిశశ్చప్రదిశస్సర్వాభిభావుప్తిమిరావృతాః | సాంసువర్షణమహతాదుడశశంబన
 భోభవత్ || ౩౦ || కుర్వంత్యఃకలహంఘూరంశారికాస్తద్రథంప్రతి | నిపేతుశ్చతస్తత్రదారుణందారుణారూతాః || ౩౧ ||
 జమనేభ్యస్సస్ఫులింగాశ్చనేత్రేభ్యోమౌగీశంసతతం | ముముచస్తస్యతురగాస్త్యుల్యమగ్నించవారిచ || ౩౨ || ఏవంప్ర
 కారాహవావస్సుత్వాప్రాభయావహః | రావణస్యనిశాచాయదారుణాస్సంప్రజభైరే || ౩౩ || రామస్సాస్మినిత్రాని
 సౌమ్యానిచశుభానిచ | బహుభుజయశంసేనిపాప్రియ్యాతానిరవ్యః || ౩౪ || నిమిత్తానిచసౌమ్యానిరాఘవస్సృజ
 యాయచ | దృష్ట్వాదరమసంహృష్టోహతమేనేవరావణం || ౩౫ || తతోనిర్మూల్యశ్చతానిరాఘవశేనిమిత్తానినిమ
 త్తశోవిదః|జగామహర్షంబవరాంచనివృతంచకారయుక్తేహ్యధికంచవిక్రమం || ౩౬ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేలక్ష్మీ
 స్తరశతతమస్తకః.....తతఃప్రవృత్తంసుఖాగ్రంరామరావణమింద్రదా | సుమహద్వై
 రభంయన్దంసర్వలోకభయావహం || ౪౦ || తతోరాక్షసస్తైస్సంచహరిణాంచమహద్భులం | ప్రగృహీతప్రహరణంశ్వే
 ష్టంసమతిష్ఠత్ || ౪౧ || సంప్రయన్తాతతోద్వృష్టాబలవన్నరరాక్షసా | వ్యాప్తిప్రహరయన్సర్వైవచరివృషయమాగ
 తాః || ౪౨ || నానాప్రహరైర్వైర్వైర్భుజైర్విత్తిరబుద్ధయః | సవంతంప్రీత్యసంగామింసాభిజన్తుఃపరస్పరం ||
 ౪౩ || రక్షసాంరావణంచావివానరాణాంచరాఘవం | వశ్యతాంవిత్తిరాత్రాణాంపైన్యంవిత్తిమివాబభా || ౪౪ || తౌతుత
 త్రనిమిత్తానిదృష్ట్వారావణరాఘవౌ | కృతబుద్ధిస్థిరామసౌఘాయయుధాతేహ్యభీతవత్ || ౪౫ || జేతవ్యమితికతుల్లోమ
 తావ్యమితిరావణః | దృతాస్సవీర్యవర్వస్వంయుద్ధేదశయతాంతదా || ౪౬ || తతఃక్రొధాన్తగ్రీవశ్చరానంధాయవీ
 ర్యవాః | మమోచధ్వజముద్దిశ్యరాఘవస్యరథేస్థితం || తేరౌప్రమనాసాద్భుతరందరరథధ్వజం | రథశక్తింపరా
 వ్యుత్థ్యనిపేతుధారణీతలే || ౪౭ || తతోరామోభిసంక్రద్ధశ్చావమావవ్యవీర్యవాః | కృతప్రతికృతంకతుంమనసానం
 ప్రచక్రమే || ౪౮ || రావణధ్వజముద్దిశ్యమోచనితీతంశరం | మహాసర్పమివాసహ్యంజ్వలంతంస్వేనతేజసా || ౪౯ || జ
 గామసమహింఛితాన్దశగ్రీవధ్వజంశరః | సరిశ్చోత్పతతహ్నుమారావణస్యరథధ్వజః || ౫౦ || ధ్వజసోమ్యక్షనందృష్ట్వా
 గావణస్సుమహాబలః | సంప్రదిప్తోభవత్క్రొధాదమహాత్ ప్రదహన్తిచ || ౫౧ || సరోమవశమావన్నశ్చరవహంమహా
 ద్వహం | రామస్యతురగాదీప్తైశ్చైర్వివ్యాధరావణః || ౫౨ || తేవిద్వాహరయస్తత్రసాస్థలన్వావిభభిముః|బహు
 భుస్సృష్టహృదయాఃపక్షాన్తైరివాహతాః || ౫౩ || తేషామనంభామంద్యష్టావజినాంరావణస్తదా | భూయవీవసంసం
 క్రుద్ధశ్చరవహంముమోచహ || ౫౪ || గదాశ్చపరిఘాత్సైన్యచక్రాశిముసలూనిచ | గిరిశ్చంగాణిమత్రాంశ్చరభాశూలవ
 రశ్చక్షాః || ౫౫ || మాయావిహితమేతత్తుతప్రవహమపాతయత్ | తుములంత్రాన్జననంభీమభీమంప్రతివృన్తం ||
 ౫౬ || తద్వహమభవద్యుద్ధేకైశ్చక్రమయంమహత్ | విముచ్యరాఘవరథంసమంతాద్వాసరేబలై || ౫౭ || సాయతై
 రంతరిక్షంచచకరాశునిరంతరం | సహస్రతస్తతోబాణానశాన్తంసహృదమోద్భవః || మమోచచదశగ్రీవోసస్సం
 గేహంతరాత్సనా || ౫౮ || వ్యాయచ్చమానంతందృష్ట్వాతత్పురంరావణరణే | ప్రహసన్తిచకాకుల్స్థస్థందభేసాయ
 కాశిరాత్ || ౫౯ || సముమోచతతోబాణాఃరణేశతసహస్రతః | తాదృష్ట్వారావణశ్చతేన్యత్రైఃఖినిరంత
 రం || ౬౦ || తతస్తాభ్యాంప్రమత్తేనశరవర్షణభాన్వతా || శరబద్ధమవాభాతిద్వితీయంభాన్వదంబరం || ౬౧ || నా
 నిమిత్తభవద్వాణోనాతిభేత్తానధిపతః || ౬౨ || అన్యోన్యమభిసంహత్యనిపేతుధారణీతలే | తదావిన్యజతోర్భాణాః
 రామరావణమిమ్భాఢే || ౬౩ || ప్రియ్యధ్యతామవిద్ధిన్నమన్యంతౌనవ్యర్షణం | చక్రతుశ్చరౌమైస్తాని

చ్చాప్తసమివాంబరం ॥ ౨౬ ॥ రావణస్వహయా రామోహయా రామస్వరావణః । జఘ్నురుప్రేతకాన్యోన్యం కృతానుకృతకారిణౌ ॥ ౨౭ ॥ ఏవంతృతుసంక్రద్ధా చక్రతుర్వృద్ధమన్యురం । ముహూర్తమఖవద్యుద్ధంతుములంరోమహుషణం ॥ ౨౮ ॥ ప్రయధ్యమానాసమరేమహాబలాశ్చితైశ్చరైరావణలక్ష్మణౌగ్రజౌ । ధ్వజావహలేనసరాక్షసాధిపభృతప్రవహకోభతదారఘ్నాస్తమే ॥ ౨౯ ॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేనవో త్రశతతమస్కంధః. *****

తౌతదాయధ్యమానౌతుసమరే రామరావణౌ ॥ దదృశుస్సర్వభూతానిపిన్యతేనాంతరాస్తనా ॥ ౧ ॥ అనగాయంతౌతుసమరేతయోస్తాస్యందనోత్తమా । వరస్పరమభిక్రద్ధాపరస్పరమభిచుితౌ ॥ వరస్పరవధేయైః ఘోరయాపాపభూవతుః ॥ కుండలానివపీధిశ్చగతప్రత్యాగతానివ ॥ దర్శయంతౌబహువిధాంసూతసారభ్యజాంగలిం ॥ ౩౪ ॥ అనగాయరావణంరామారాఘంఛాపిరావణః ॥ గలివేగంసమావన్నాప్రవర్తనవర్తనే ॥ ౪౪ ॥ క్షిపతోశ్వరజాలానయోస్తాస్యందనోత్తమా ॥ చేరతుస్సంయుగమహీంసాసారౌజలదాయథా ॥ ౪౫ ॥ దర్శయిత్వాతథాతౌగలింబహువిధాంరణే ॥ పరస్పరస్యాభిముఖాపునరేవావరథ్థతుః ॥ ౪౬ ॥ ధురంధురేణరథయోర్వక్త్రంపక్ష్యేణిబాబినాం ॥ పతాకాశ్చపతాకాభిస్సమేయస్థినితయోస్తదా ॥ ౪౭ ॥ రావణస్యతతోరామోధనుర్వక్త్రైశ్చితైశ్చరైః ॥ చతుర్భుజురోద్విప్రహయాప్రత్యుపసర్పయత్ ॥ ౪౮ ॥ సకోభవతమావస్థోహయానామపసర్పణే ॥ ముమోచసేతాకాబాణా రాఘవానయసిచరః ॥ ౪౯ ॥ సోతిష్ఠోబలవతాదశగ్రీవేణరాఘవః ॥ జగామసవికారంచనచాపివృద్ధితోభవత్ ॥ ౫౦ ॥ విద్రేపవపునబాణాణావజ్రపాతసమన్వనా ॥ సారథింవజ్రపాస్తస్యసముద్దిశ్యన్తౌచరః ॥ ౫౧ ॥ మాతలేస్తుపహవేగాశ్వరీచపతితాశ్వరాః ససూక్ష్మసమీసంమోహంప్రభాంవాప్రదమర్కసి ॥ ౫౨ ॥ తయాధవణయాక్రద్ధోమాతలేర్నృతథాత్మనః ॥ చకారశరజాలేసరాఘవోవిముఖంరలిం ॥ ౫౩ ॥ వింశతంత్రంశతంషష్టింశతకోధసహస్రతః ॥ ముమోచరాఘవోఽగ్రసన్యతాన్యందనేరీపః ॥ ౫౪ ॥ రావణోపితతఃక్రద్ధోరథస్థోరాక్షసేశ్వరః ॥ గదాముసలవహేణరామంప్రత్యుపయక్రణే ॥ ౫౫ ॥ తథ్యగ్నిప్రవృత్తంమహద్యుద్ధంతుములంరోమహుషణం ॥ ౫౬ ॥ గదానాంముసలనానాంచపరిఘాణాంచస్వవైఃశరాణాంపుంఖపాతైశ్చక్షుభితాస్సప్తసాగరాః ॥ ౫౭ ॥ త్సుభ్ధానాంసాగరాణాంచపాతాశ్చతలవాసినః । వ్యభితాః పన్నగాస్సర్వేదానవాశ్చసహస్రతః ॥ ౫౮ ॥ చకంపేమదీనీకృత్సాన్వగ్రైలవసకాసనా ॥ ఖాసగ్రోరోసిష్ప్రభిశ్చిన్నవసోఛాపిమారుతః ॥ ౫౯ ॥ తతోదేవాస్సగంధర్వాస్పిడ్ధాశ్చవరమహయః । వింరామాపేదిరేనర్వేనకిన్నరమహూరగాః ॥ ౬౦ ॥ స్వస్తిగోబ్రాహ్మణభ్యస్తులోకాస్త్యంతకుశాశ్వతాః ॥ జయతాంరాఘవస్సంఖ్యైరావణంరాక్షసేశ్వరం ॥ ఏవంజవంతోపశ్యంతౌదేవాస్సపిఠాశ్చదా ॥ రామరావణయోర్వృద్ధంసుఘోరంరోమహుషణం ॥ ౬౧ ॥ గంధర్వాపరసాంసంఘాదృష్టాయుద్ధమనూపమం । గగనంగగనాకారంసాగరస్సాగరోపమః ॥ రామరావణసూర్యుద్ధంరావణరావణమౌరవ ॥ ఏవంబ్రువంతోదదృశుస్తద్యుద్ధంరామరావణం ॥ ౬౨ ॥ తతఃక్రద్ధోమహాబాహూరఘాణాంకీర్తివర్ధనః సంధాయధసమరామఃక్షురమాశీవిహేపమం ॥ రావణస్యశిరశ్చిందచ్ఛ్రీమజ్జ్వలితకుండలం । తద్భిరఃపతితంఘామాదృష్టంలక్ష్మేప్రీభిస్తదా ॥ తస్మైవసవృశంచ్చాస్యదావణస్సోష్ణితంశిరః । తతోక్షిప్రంక్షిప్రహస్తేసరామేక్షిప్రకారిణా ॥ ద్వితీయంరావణశిరశ్చిన్నంసంయతిసాయతైః । చిన్నమాత్రంతుతేషీనఘంపునరస్యతేద్యుశ్యతే ॥ తదవ్యవసంకావైశ్చిన్నంరామేణసాయతైః । ఏవమేకతతంభిన్నంశిరసాంతుల్యవర్షసాం ॥ సైవైవరావణస్యాంతౌదృశ్యతేజవితక్షయే ॥ ౬౩ ॥ తతస్సర్వాస్త్రవిదీర్షకౌసల్యానందవధానః ॥ మాగైజ్జిబహుభిర్బుక్తచ్ఛింతయామానరాఘవః ॥ ౬౪ ॥ మారీకీసహతోయైస్తుభిరోయైస్తునమావణః ॥ క్రొంచావసేపిరాధుక్తబంధోదంబకావనే । తథమేనామకాస్సర్వైయుద్ధేప్రత్యాయితామమః ॥ కిన్నతతాగ్రణంయేనరావణేమందతేజవః । ఇతిచింతాపరశ్చాపిదప్రమత్తశ్చసంయుగ ॥ వసవశరపహాణిరాఘవోరావణోరసి ॥ ౬౫ ॥ రావణోపితతఃక్రద్ధోరథస్థోరాక్షసేశ్వరః ॥ గదాముసలవహేణరామంప్రత్యుపయక్రణే ॥ ౬౬ ॥ తథ్యగ్నిప్రవృత్తమహద్యుద్ధంతుములంరోమహుషణం ॥ అంతరిక్షేచకామావపునశ్చగరిమూర్ధాని ॥ ౬౭ ॥ దేవదానవయత్రాణాంపితాచరగర్భసాం ॥ పత్యతాంతప్రహద్యుద్ధంసర్వరాత్రమవతత ॥ ౬౮ ॥

దైవతాత్రంసదివసనమహారణంసవత్కణం || రామరావణమీగ్యుద్ధంవిరాముమపగచ్ఛత్తి || ౩౭౪ || దశరథశతకరా
 త్తసంప్రమాజాయమనవేత్త్యరణేసరాఘవస్య || సురవరరథసారథిమహాకరణగతమేనమనాచవాక్యమాశు ||
 ౩౭౫ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-దశో తరతరతమస్సగః.***** అథసంస్కారయామాస
 రాఘవంమాలిప్తదాఅజానస్త్వివకింపీరప్తమేనమనవతఃసే || విస్మజాస్త్వైవధాయత్వమత్త్రంమైతామహంప్రభో
 వినాశకాలకథితోయస్మైస్సోద్యోగవతఃతే || ౨ || తతస్సంస్కారితోరామస్తనవాశ్యేనమాతలేజగ్రాహసతరందిప్తం
 నిశ్యంసంతమివోరగం || యమస్త్యైవతమంపాదాదగస్త్యభగవాన్యపిః || బ్రహ్మద్యుమహాబాణమమోఘంయధి
 వీర్యవాన్ || బ్రహ్మణానిమితంపూర్వమింద్రాధిభామమితోజనా || దక్షంసురవతేఃపూర్వంత్రిలోకజయకాంక్షి
 ణః||యస్యవాజేఘవవనఃఫలేపావకభాన్సరాశిరీరమాకాశమయంగౌరవమేరుమందరో || బాజుల్యహంసవపుషా
 సుపుంభంహేమభూషితంలేపసానర్వభూతానాంకృతంభాన్సరవర్చసం || సధూమమితకాలాన్మిదీప్తమాశీవిషం
 యథా ||వరనాగాశ్వబృందానాంభేదనంక్షిప్తకారిణం || ద్వారాణాంపరిఘాణాంపరిణామపిభేదనం || నానాగుధర
 సిన్ధ్రాంమేవోద్భగ్నంసదాదుణం || వజ్రసారంమనోనాదంసానానమితిదారణం || సర్వవిప్రాసనసభీమంశ్వసంతమి
 వపన్మగం||కంఠగృధ్రవభానాంపదగోమాయుగణరత్నసాం || నిత్యంభక్తప్రసదయన్దేయమనూపభయావహం || నంద
 నంవానరేంద్రాణాంరత్నసామపనాదనం || బాజతంపివిదైర్వాజైశ్చరుచిత్రైగరదత్తతః || తముత్తమేఘంలోకా
 నామిద్రాక్షుభయనాశనంద్వివతాంకీర్తిహరణంప్రహరణకరమాశ్చనః || ౧౩ || అభిమంత్యైతతోరామస్తంమహే
 ఘంమహాబలః | వేదప్రోక్షైవప్రసానందధేకాముఃశేవీ || ౧౪ || తస్మాదసంధియమానేమరాఘవేణశరోత్తమే | సర్వ
 భూతాన్వేతిశ్రీసుశ్చచాలవసంధరా || ౧౫ || సరావణాయసంక్రమ్యోభ్యశమాయవ్యకాముకం | చిత్రేవపరమాయ
 త్రస్సంశరంమహాఘాతినం || ౧౬ || సవజ్రభవమధాహోవజ్రబాహువిసజితః | కృతాంతజ్ఞవాచాగోస్యవత
 ద్దావణోరసం || ౧౭ || సవిప్రుస్తోమహావెగశ్శరీరాంతకరత్నరః | విభేదహృదయంతస్యరావణస్యకరాశ్చనః || ౧౮ ||
 రుధిరాక్షస్యవేగేనజీవితాంతకరత్నరః | రావణస్యహరణాగ్రాణావివేధరణీతలం || ౧౯ || సశరోరావణంహ
 ర్యాదుధిరాక్షీకృతచక్రపాణఃకృతనిభభృతవత్ | స్వరూశీంపునరాగమత్ || ౨౦ || తస్యహస్తాద్ధరస్యాశుకార్దుకంత
 త్ససాయకంనివపాతసహపాస్త్రైభ్రాశ్యమానస్యజీవితాత్ || ౨౧ || గతామర్షమవెగస్త్యైర్బియ్యుతేందోమహాద్యు
 తిఃపపాతస్యందనాన్యుమాన్పుతోసబ్రహ్మాత్యోధా || ౨౨ || తంప్రవృత్తవతితంతభూమాహతశేషానిశావరాః | హత
 నాభాభయత్రస్తాస్సర్వతస్సంప్రమద్రువుః || ౨౩ || నర్మంతశ్చాభిషేతుస్తావానరాదుఃసమయోధినః || ౨౩౪ ||
 దశగ్రీవపథంప్రవృత్తవిజయంరాఘవస్యసం || అదితావానరైశ్చాస్త్వైర్గంకామభ్యవతఃభయాత్ | గతాశ్రయత్వా
 త్సరాక్షైర్భావప్రసప్తసదైర్ముఖైః || ౨౪ || తతోవివేమధున్మృష్టావానరాజితకాశినః | వదంతోరాఘవజయం
 రావణస్యతద్యధం || ౨౬ || అథాంతరోక్షేన్యనదత్సేన్యత్రదశమంబుధిః | దివ్యగంధవహస్తత్రమారుతస్సమభోవ
 వా || ౨౭ || నివపాతాంతరిత్రావృపుష్పవృష్టిప్రభాభివి | కిరంతీరాఘవనగంధురవాపామనోరమా || ౨౮ || రాఘవస్త
 వసాయైర్గగనేపవతుపువే | సాఘసాధినివాగగ్ర్యైవతానాంమహాత్మనాం || ౨౯ || అవివేకమహాఘ్నోదేవా
 నాంచారజైస్సహ | రావణేనిహితేరాక్షేసర్వలోకభయంకరే || ౩౦ || తతస్సకామంసుగ్రీవమంగదంచమహాబలంచ
 కారరాఘవఃప్రీతోహత్వా రాక్షసపుంగవం || ౩౧ || తతఃసజన్ముఃసవహంమరుద్ధా దితఃప్రసేమిరుద్వీమలంభోభవ
 త్ | సహీనకంపేనహిమామతోవపాస్థిరప్రభాన్యవ్యభవద్వివారకః || ౩౨ || తతస్తుసుగ్రీవవిభిషణాదయస్సుహృద్విశే
 షాస్సహలక్ష్యాస్తదా | సమేభ్యహస్తావిజయేనరాఘవంరణేభిరామంవిధిరావ్యోమూజయత్ || ౩౩ || సతుభవాతరిపు
 స్సీసరప్రతిజ్ఞస్త్వన్వనబలాభివృతోరణేరజః | రఘుకులస్యపనందహామహాబాప్రీతదశగతైరభినంపుత్యోయత్కెంద్రః ||
 ౩౪ || ఇతిశ్రీసుమర్త్యకాండే ఏకదశో తరతరతమస్సగః.*****

భాగీతరందివతంద్యస్తావశ్యంనారామనిజతం | శోకవెగపరితాక్తావిలలాపవిభీషణః || ౧ || వీరవిప్రారణ
 విభ్యానవిభీతనయోవిదమహాహాశయనోపేతంశోకేషద్యుహతోభువి || విక్సిప్యదీర్ఘాశ్చేష్టాభుజావంగదఘ్నాపి
 మకుటేనావప్త్యేనభాన్సరాకారవర్చసా || ౩ || తదిదంపీరసంపాప్తంమయాపూర్వంసమిరితం | కామమోహపరి
 తస్యయత్తేనరుదితవచః || ౪ || యస్సదర్శాత్ప్రహస్తోవానేంద్రశస్త్వంరేజనాః | నకుంభకణోతిరథోనాతికా

యోనరాంతకః॥సస్వయంత్యమమశ్చేభాన్తస్యదర్శోయమాగతః॥ ౫౪॥ గతస్సేతుమసీతానాంగతోధమఃస్వవి
 గ్రహః॥ గతస్సర్వస్వసంతేషజప్రవానాంగతిగతా ॥ ౫౫ ॥ ఆదిత్యఃపతితోభూమామగ్నస్తమసివంద్రహః॥చిత్ర
 భానుఃప్రశాంతార్చిర్వ్యవసాయోనిరుద్యమః॥ అపిన్నపతితేభూమావీరేశశ్రుభృతావరే॥ ౫౬॥ కేమివలోకస్య
 హతవీరస్యపావ్రతం॥రణరాక్షసశామాళేప్రస్తుప్రభవపాంసుషు॥ ౫౭॥ దృతిప్రవాళఃప్రవహగ్న్యోమమస్త
 పోబలశ్చేర్ధ్వనిబద్ధమూలః॥రణేమహారాక్షసరాజవృక్షస్సంమదితోరామవమారుతేన॥ ౫౮॥ తేజోవిహాజకులవర్ధ
 శవంశోఃపప్రసాదావరగాత్రహస్తః॥ ఇత్థామసింహవగ్మహీతదేహస్సుప్తఃక్షితీరావణగంధహస్తీ॥ ౫౯॥ వరా
 క్రమోత్సాహవిజృంభితార్చిర్నిశ్వాసగూమస్సృజలప్రతాపః॥ప్రతాపవాహనయతిరాక్షసాగ్నిర్నిర్వాహితోరా
 మపయోధరేణ॥౬౦॥ సింహక్షుణ్ణాలకంకుడిపాణఃపరాభిజగ్గంధసగంధహస్తీ॥ రక్షోవృషశ్చవలకణఃచక్షుః
 క్షితీశ్వరవ్యామృహతోవనన్తః॥ ౬౧॥ వదంతంహేతుమద్వాక్యంపరిమృష్టాకానిశ్చయం॥రామశ్శీకనమామిష్టమ
 త్యూహాచవిభీషణం॥౬౨॥ నాయంవినస్త్రానిశ్చేష్టస్మరకేచండవిక్రమః॥అత్యున్నతమశుభాత్సాహసఃపతితోయమశంక
 తః॥౬౩॥ వైవంవినస్త్రాశ్శీచ్యంతేక్షత్రధమఃమవస్థితాః॥వృద్ధిమాశంసమానాయేనివతంతిరణాశరే॥ ౬౪॥ యేన
 సేంద్రాస్త్రయోలోకాస్త్రానిసితాయుధిభిశ్చతాత్పర్షికాలసమాయుతైనకాలఃపరిశోచితం॥ ౬౫॥ వైకాంతవిజ
 యోయుక్తేభూతపూర్వకదాచన॥వతైర్వాసాన్యతేవీరపరాహంఽచింతయగే॥ ౬౬॥ ఇయంహిపూర్వైస్సం
 దిష్టాగతిఃక్షుద్రయసస్త్రతా॥క్షుద్రయోనిహతస్సంఖ్యనశోచ్యతనిశ్చయః॥ ౬౭॥ తదేవసంశ్చయందృష్ట్యాతత్సమా
 స్థాయవిజ్వరః॥యదిహసంతరంకార్యంకల్ప్యంతదనుచింతయ॥ ౬౮॥ తమక్రవాక్యంవిక్రాంతంరాజపుత్రంవిభీష
 ణః॥ఉదాచశీకనంశప్రోభాశుహితమనంతరం॥ ౬౯॥ యోయంవిమదేహునభగ్నపూర్వస్సుతైస్సమేతైస్సహ
 వానవేన॥భవంతమాసాద్యరణేభిగ్నోవేలామివాసాద్యయథాసమద్రః॥ ౭౦॥ అనేనదత్తానిమపూజితానిభుక్తా
 శ్చభోగానిభృతాశ్చభృత్యాః॥ధనానిమిత్రేషునమగ్నితానివైరాణ్యమిత్రేషుచయూపిశాని॥ ౭౧॥ ఏతాహిరాగ్ని
 శ్చమహతపాశ్చవేదాంతగతఃకర్మణుగాగ్నివీర్యః॥ ఏతస్యయత్ప్రేతగతస్యకృత్యం తత్రాభుజుమచ్ఛామి తవప్రసా
 దాత్॥ ౭౨॥ సతస్యవాత్సైకిరుతైర్మహాత్మానంబోధితస్సానుభివీక్షణేన॥ ఆజ్ఞావయామాసనరేంద్రమానుస్సన్వ
 గీణయాథానమదీనతవ్యః॥ ౭౩॥ మరణాంతానివైరాణిపృథక్త్రంప్రయోజనం॥క్రయతామస్యసంసారో
 మమాప్యేషయథాతపః॥౭౪॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేద్వాదశోత్తరశతమస్తుతమ్॥ *****

రావణనిహంతశుత్రాస్త్రానువేణమహాశ్తనా॥అంతఃపురాద్వినిష్టునూరాక్షస్యశోకకళిః॥ వార్య
 మాణాసుబహుశోవేష్టంత్యఃక్షీతిపాంసుషు॥విమక్తకేశోవ్యదుఃఖారూగావోవత్సనాతాత్తవ॥ ౭౫॥ ఉత్తరేణవిజయః
 వ్యధాస్తరేణసహరాక్షుః॥ప్రవిశ్యమాధనంఘోరంవినిష్టంత్యోహతంపతిం॥ గాజపుత్రేతివాదిశ్యోహనాశ్చే
 చనర్వశః॥పరిపేతుఃకబంధాంకాంమహింశోనీతకదంబమాం॥౭౬॥తాబాప్సవరిపూర్ణాఽత్యుభయోశోకపరాజితాః॥
 కరేణ్యత్తవనదంత్యోవిసేదహతయూధపాః॥౭౭॥దదృశుస్తంమహావీర్యంమహాకాయంమహాచ్యుతిం॥ రావణంని
 హతంభూమానీలాంజనచయోవసుం॥౭౮॥ తాఃపతింసహసాదృష్ట్యావయానంరణపాంసుషు॥ నిపేతుస్తస్యగాత్రేషు
 ఛిన్నావనలతాత్తవ॥౭౯॥బహుమానాత్పరివ్యజృతావిదేనంరురోజహ॥ చరణోకానిదాలింగ్యకాచిలోకంతవబంధువ॥
 ఉద్ధృత్యచభుజౌకాచిహ్నుమాన్తవవతః॥ హతస్యవనందృష్ట్యాకాచిన్తోమామపాగమత్॥ కాచిదంతకేరకృ
 త్వాదురోదముఖమిక్షుతీ॥స్నావయంతీమఖంబామైపుషాతైరివపంశజం॥౮౦॥ ఏవమాద్రావపిందృష్ట్యాగావణంనిహ
 తంభువిమకుగ్నిర్వహుధాశోకాహ్నుయస్తాఃపర్వదేవయన్॥ ౮౧॥ యేనితాగ్నిసితశ్చక్రోయేనవిక్రాగ్నితోయ
 మః॥యేనతైశ్రవణోరాజాపుష్పకేణవియోజితః॥ గంధర్వాణామృషీణాంచమరాణాంచమహాత్మనాం॥ భయంయే
 ననమాద్రత్తంసోయంతేరేణశః॥౮౨॥ అమరేభ్యస్సురేభ్యోవాపన్నగేభ్యోవీచితథా॥ నభయంయోవిజానాతి త
 స్యేంద్రమానుషాద్భయం॥ ౮౩॥ అపభ్యోదేవతానాంయస్తథాదానవరక్షసాం॥ హతస్సీయంరణేశేతేమానుషేణవ
 దాత్రినా॥౮౪॥ యోనశక్యస్సైవహంతుంనయత్తైర్నామైస్తథా॥ సోయంశక్యేదివాసంత్యోమృత్యుంమృత్యోనలం
 భితః॥౮౫॥ఏవంవదంత్యోబహుధారురుస్తస్యతాఃశ్రీయః॥ భూయంపవచమఃఖారైవిలేపుశ్చపునఃపునః॥ ౮౬॥
 అశ్రుణ్వతాచమహాదాంసతతింహితచాదివాం॥మరణాయావృతానితాహుతితాశ్చనిశావరాః॥ ౮౭॥ ఏతాస్సును

మిదానీ తేవయమాత్మావపాతితాః॥ ౧౮౫॥ బృహానాహిపీతంవాక్యమప్తోభాగితావిభీషణః॥ శ్శుక్లంపరుషితోమో
 వో శ్శ్రియాన్మనధకాంక్షితా॥ ౧౮౬॥ యదిభర్తృతితాతేస్యాత్మితారామాయమైశ్చి॥ ననస్సాన్యద్వ్యగ్రసంఘార
 మిదంమూలవారంమహత్॥ వృత్తకామోభవేద్భాగితారామోమిత్రశుంభవేత్॥ వయంహావిధవాస్సర్వాస్సకా
 మానవశత్రవః॥ ౧౮౭॥ త్వయాపునన్యశంపేనసీతాంనందంధతాబలత్॥ రాక్షసావయమాత్మావత్రయంబుల్యం
 స్పృహతితం॥ ౧౮౮॥ నకామకారకామంవాతవరాక్షసపుంగవ॥ దైవంచేష్టయతేనర్పంహతందైవేనహన్యతే॥ ౧౮౯॥
 వానరాణాంవివాశోయరత్నసాంచమహావే॥ తవదైవమహాబాహుదైవయోగాదుపాగతః॥ ౧౯౦॥ తైవా
 ధౌననకామేనవిక్రమేణనచాజ్ఞయా॥ శత్యాదైవగతిలోకేనవర్తయతుమద్యతా॥ ౧౯౧॥ విలేపురేవండినాస్తారా
 క్షసాధివయోషితః॥ కురర్వృత్తమఃఖాతాః బాష్పవర్షాకులేక్షణాః॥ ౧౯౨॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - త్రయోదశో త్రయశత
 తమస్తకః॥***** తాసాంవిలవమానానాంధర్మరాక్షసయోషితాం॥ జ్యేష్ఠావర్షప్రి
 యాదీనాభతాఃరంసమక్షైతః॥౧౯౩॥గ్రీనంహతందృష్ట్యామేణాదీంత్యక్షమణా॥ పతింమందోదరితత్రకృపణా
 పర్యదేవయత్॥౧౯౪॥ ననునామమహాభాగవతవై శ్రవణానుజ॥ కురీధస్యప్రముఖస్థాతుంత్రస్యత్యపిపురందరః॥ ఋష
 యశ్చమహీదేవాగంధర్వాశ్చయశేస్విసః॥ ౧౯౫॥ ననునామతవోద్వేగాచ్చారణాశ్చదిశోగతాః॥ సత్సంమానుషమా
 లేణరామేణయధినిజాతః॥ నవ్యవత్రవసెరాజాఃకిమిదంరాక్షసర్షభ॥ ౧౯౬॥ కథంత్రేలోక్యమాక్రమ్యశ్రియాపీ
 యేణచాన్యతం॥ అవిషహ్యంజహూనత్వాంమానుషేవనగోచరః॥౧౯౭॥ మానుషాణామవిషయేచరతఃకామరూపిణః॥ వినా
 శస్త్రవరామేణంయగోశేపవద్యతే॥ ౧౯౮॥ నతైతత్సర్వరామస్సత్రేదృగామివమూముఖే॥ సుర్యతస్సుపేతస్యత
 వతేనాధిమర్శనః॥ ౧౯౯॥ యదైవవజనస్థానేరాక్షసైర్బహుభిర్వృతః॥ ఖరస్తవహతోభాగితా తదైవాసానమాను
 షః॥౨౦౦॥ యదైవగరింబంకాదుష్పరీవేశాంసురైరిపి॥ ప్రవిష్టోహనుమాఃపీర్యాక్షదైవవృధితావయం॥ ౨౦౧॥ య
 దైవవానర్షైరోరైర్భక్తస్సత్తుర్భక్తర్షవే॥ రత్నైవహృదయేనాహం శంకేరామమమానుషం॥ ౨౦౨॥ అథవారా
 మరూపేణకృతాంతస్సయమాగతః॥ మాయాంతవవినాశాయవిధాయాప్రతితిరితాం॥౨౦౩॥ అథవావానవేనత్సం
 ధన్వితోసిమహాబల॥ వానవన్యతుతత్రక్రిష్టాంధ్రమ్మమపిన్ద్రయగే॥ ౨౦౪॥ వ్యక్తమేషమహామోగీ పరమాత్మాననా
 లసః॥ అనాదిమధ్యభిధనోమహాతపఃతపమోమహా॥ తమసఃపరమోధాతాశంఖచక్రగదాధరః॥ శీవభృన్త్రూనిత్యశ్రీ
 రజయ్యశ్శాశ్వతోభువః॥ ౨౦౫॥ మానుషవపురాస్థాయవిష్ణుస్సత్యవరాక్రమః॥ సర్వైఃపరివృతోదేవైర్వానరత్వ
 ముపాగతైః॥ సర్వలోకేశ్వరస్సాత్మాత్మాకానాంహితకావ్యయా॥ సరాక్షసపరివారంహతేవంస్తాంమహాచ్యుతిః॥
 ౨౦౬॥ ఇంద్రియాణిపురాజిత్వాజితేంద్రిభవనంత్వయా॥ స్వరద్భిరివత్రైవైరమింద్రిప్రైవరేవజ్జితః॥ ౨౦౭॥ క్రియతా
 మవిరోధశ్చరాఘవేణైయవ్తయా॥ ఉప్యవానోనగృష్టాసితశేస్యేయంపుష్టిసారకా॥ ౨౦౮॥ అకస్మాచ్చాభికామోసి
 సీతాంరాక్షసపుంగవవిశ్వరన్యవిదాశాయదేవాస్సవ్వజనస్యవ॥ ౨౦౯॥ అరుంధత్యావతిష్ఠాంతాంరోహిణ్యాశ్చా
 పిమమఃతేసీతాంధర్మయతామాన్యాంత్వయాహ్యశంకృతం॥ ౨౧౦॥ వసుధాయాశ్వవసుధాంశ్రియిశ్చీర్షింభ
 గ్నావత్యలాంసీతాంసర్వానవద్యాంకిమరణేవిజితేశుఖాం॥ ఆనయత్వాతుతాండినాంఛర్మనాత్మస్వరూపణ॥ అ
 ప్రాప్యదైవతంకామంమైశ్చిసంగమేకృతం॥ పతన్తతాయాస్తవసానానందస్థాసిమేవభూ॥ ౨౧౧॥ తదైవయస్మ
 ద్భక్తస్త్యంధర్మయంస్తనుమధ్యమాం॥ దేవావిభృతీతేనర్యేసందాగ్నిసాగ్నిపురోగమాః॥ ౨౧౨॥ అవశ్యమేవలభతే
 ఫలంపావనస్యకమణః॥ ఘోరంవర్షాగతేకాలేకతానాస్త్వత్రనశయః॥ ౨౧౩॥ శుభకృష్ణుభుభమాహ్నిహిపా
 వస్యత్నావమత్సుతే॥ విభీషణస్సుఖంపాప్నోత్యస్తంప్రాప్తఃపావమీదృశం॥ ౨౧౪॥ సంత్యన్యాఃత్రమదాప్తుభ్యంయా
 పేణాభ్యుధితాస్తతః॥ అనంగవశమావస్మస్త్యంమహావస్మబుధ్యసా॥ ౨౧౫॥ ననురేనరూపేణవదాక్షిణ్యేనమైశ్చ
 లీ॥ మయాధికావాతుల్యవాత్సల్యంమోహస్మబుధ్యసా॥ ౨౧౬॥ నర్వధానర్వధూతానాంస్త్రీమృత్యురతలక్షణః॥
 తవతావదయంమృత్యుమైశ్చిధిలీకృతలక్షణః॥౨౧౭॥ సీతామిత్రజ్ఞోమృత్యుస్త్యయూరూరానుపాహ్నుతే॥ ౩౦॥ మై
 శ్చిలీనహరామేణవిశోకావిహరివ్యతిఅల్పపుణ్యాత్వహంఘోరేపతితాశోకసాగరే॥ ౩౧॥ తైలానుందరోమేరౌత
 థాతైరగ్రభేవసే॥ దేవోద్వానేషునర్యేషువిహ్యత్యసహితాత్వయా॥ విమానేనానురూపేణయాయామ్యకులయా
 త్రయా॥ పశ్యంతివివిధాదేశాంస్తాంస్తాంశ్చిత్రనగంబరా॥ భ్రంశితాకామభోగేభ్యస్సాస్మిపీరవధాత్వవ॥ ౩౨॥

శ్రీమదృథిభిష్టల్యమిందువద్మదివాకరైః || కీరిటహుటోజ్జ్వలితం తామూర్జ్యం దీప్తకుండలం | మదవ్యాకులలౌహింభా
 త్వాం య రాష్ట్రసహామిషు | వివిధప్రధరంచారుసభిష్టితకం శుభం | తదేవాద్యతవేదం హి వక్త్రం సభాశ్రీతే భ్రష్టః | రా
 మసాయక నిర్భిన్నం సంక్తం రుధిరవిశ్రవైః | విశేషా మేదోమప్తిమకం యాశ్చంస్యం సన రేణుభిః || ౩౮ || హావశ్యమా మే
 సంపాద్యస్తాదశావైధవ్యకారిణీ | యామయాసీన్నసంబుధాకదాదివిమంబయా || ౩౯ || ఏతాదానవరాజో మేభూత్వా
 మేరాక్షసేశ్వరః | పుత్రోమేవత్రనిదేవతా ఇత్యేవం గర్వితాభ్యుతం || ౪౦ || దృప్తావిమదానాశ్చూగోపప్రభావతల
 పారుహః | అతుతశ్చిద్ధయా నాథామమేత్యాసీన్నతివృథా || ౪౧ || తేమా మేవం ప్రభావా నాం యుక్తాకం రాక్షసమ
 భిక్తకం భయమనంబుద్ధం మానుషాదిదమాగతం || ౪౨ || సిద్ధిర్దేవదీపలీలతుప్రాంశుతైలోపమంబహత్ | కేయా
 రాం గదవైకార్యమక్వాదామ ప్రసజ్జ్వలం || ౪౩ || కాంతం విహారేషు నిగంధీప్తం సంగ్రామభూమిషు | భాత్యాభరణభాభి
 ర్యద్యుద్వద్భూరివతోయదః || ౪౪ || తదేవాద్యతరీరం తే తీక్షణైః వైశ్యవైశ్యతం | పునరుల్లభనం సుతకం పరిష్కృతం
 సకశ్యతే || శ్వాదిదత్తం వైశ్యవృత్తి బాక్షిలైః వైశ్యవైశ్యతం | స్వర్ణవైశ్యవృత్త్యుద్భవం సంగ్రహస్థాయబంధనం ||
 శ్రీరానివతతం రాజాశ్వావయధిరవచ్చవి || ౪౫ || వజ్రప్రహారాభిమతో విశేషా ఇవ వర్షతః || ౪౬ || హాస్యస్పృశ్యత్య
 మేవేదంత్యం రామేభకం హతః | త్వం మృత్యోర్విపమృత్యుస్సాన్యైకకం మృత్యువశం గతః || ౪౭ || త్రైలోక్యవసుభి
 క్తారం త్రైలోక్యోద్వేగదంబుహత్ | జేరారం లోకపాలం నాం త్రైమూరం శంకరస్యచ || ౪౮ || దృష్టా నాం నిగృహీతారమామి
 మ్మృతవర్ణకమం | లోకత్వోధయ తారంచ నాదైర్భూతవిరాజితం || ౪౯ || సజసాచ్యప్రవాక్య నాం వక్తారం పునర్నిశా
 స్వయాధభ్యుత్పన్న గాఢాం గోస్తారం భీమకర్మణాం || ౫౦ || హంతారం దానవేంద్రాణాం యత్రాణాం చ సుహద్రతః | ని
 వాతకవచా నాం వసంగృహీతారమిశ్వరం | వైకయజ్ఞవిలోష్టారం తార్తారం స్వజనస్యచ || ౫౧ || ధర్మవ్యవస్థా శ్చేదారంబు
 యా ప్రస్తారమామే || దేవాసురస్థకన్యానామా మాగ్ధారంతతస్తతః | శత్రుస్త్రీశోకాతారం నేతారం స్వజనస్యచ ||
 లంకాద్వీపస్యగోస్తారం ద్వారం భీమకర్మణాం | అస్తాకంకామభోగా నాం దారం రంధినాం వరం ప్రభావం భక్తా
 రం దృష్ట్యా రామేణ పాలితం | స్థిరాస్త్రియా దేవామినుంధారయామిహ తేప్రియా || ౫౨ || శయనేషు మహాద్వేషు శయన్వా
 రాక్షసేశ్వర ఇమాకస్తాత్ ప్రమత్తేసిధరణ్యాం రేణుపాటలః || ౫౩ || యదా మేతనయశ్చస్తోలశ్చ తే నేంద్రద్యుతి | తదా
 మృగభిహతా తే నమద్యత్వస్త్రినిపాలితా || ౫౪ || నాహం బంధుజైహీవా నాహీ నా నాశేన శుత్వయా | విహీనా కామ
 భూతైశ్చ శోచిష్యే శాశ్వతీస్సహాః || ౫౫ || ప్రవన్నోదీనుః పుష్పానం రాజన్న ద్యావీ నగః కమం | నయమామి ముఖా
 తాం నంబివిష్యే త్వయా వినా || ౫౬ || కస్తా శ్చ వ్యం మాం విహాయే హక్వవశాం గంతుమిచ్ఛసి | దీనాం విలపితైః కంఠాం
 కింవామాం నాభిభాషసి || ౫౭ || దృష్ట్యా స్రవణలస్త్రియో మామిహ సవకుంతితాం | నిగతాం నగరద్వారాన్యాన్యామే
 నాగతాం ప్రభా || ౫౮ || వశ్యేష్ట దారదానాం ప్రభాష్టలజ్ఞావకుంతితా | బహిర్నివృత్తితాం నర్వాకకం దృష్ట్యా
 కుప్యసి || ౫౯ || అయం కీడాసహాయస్తైః నాథో లాలప్యతేజసః | నవైసమాశ్వాసయంతీం బాణబహుశస్యసి || ౬౦ ||
 యాస్త్యయా విభవా రాజాకృతా వైకాశిలస్త్రీయః | పతివ్రతాధర్మవరానాం శుభాశ్రీషరేతాః || ౬౧ || రాధిశ్యోకా
 భితస్తాభిశ్చ ప్రజపరవశంగతః || ౬౨ || త్వయా విప్రకృతాభిర్వజ్రవశస్త్రంతదాగతం || ౬౩ || ప్రవాశస్సస్యవాయం
 త్వాం ప్రతిప్రాయశీస్యచ | పతివ్రతా నాం నాకస్తాస్యతంత్యమూరీణీహరతే || ౬౪ || కథంచ నామ తే రాజాల్లకానా
 క్రమ్యతేజసా | నారీహార్యదుంధుద్రంకృతం తే డీర్వమానినా || ౬౫ || అపసీయాశమాదామియ్యప్రకృత్య
 నాత్మయా | అసి తారామపత్ని సాతతే కాతర్యుక్షణం || ౬౬ || కాతర్యం వనతేయధ్దేకదా విగ్నస్యరావ్యహం | తస్మ
 భాగ్యవివర్యాసాన్ననం తేవకృత్యుక్షణం || ౬౭ || అతితా నాగతార్థాక్షోపవహమానవివక్షణః | మైథిలీమాపూర్ణాం దృ
 స్ట్యాభ్యాత్వానిశ్వస్యచాయతం || సత్యవాక్సమహాబాహు దేవరోమేయద్రవిత్ | సోయం రాక్షసముఖ్యానాం వి
 నాశకేచర్యువస్థితః || కామక్రొధసముద్భేదవ్యసనేన ప్రసంగినా || ౬౮ || నివృత్తాస్త్యస్త్యుతేన భాస్సయం మూలహ
 రోమహా || త్వయా కృతమిదం సర్వమనాథం రక్షసాంకులం || ౬౯ || సమాత్వం శోచితవ్యోమే ప్రభావతలపారుహః ||

శ్రీ సద్గుణాచార్య మేమధిఃకానుజ్యేపరివరణం ॥ ౭౪౫ ॥ సుకృతంబుమూల్యతంబత్వంగుహితానుస్థానగతింగతః ॥ అత్సానమనుశోచామిత్తద్విద్యాగోసమఃఖతా ॥ ౭౪౬ ॥ సుమహానాంహితకామానాంసతుతంబవనత్వయా ॥ భాగ్యశా
శాంబామికాశ్చేష్టానహితము కృంత్వయానమ ॥ ౭౪౭ ॥ హేతుభగణ్య కృంధివత్ శ్రేయస్సగ్రహణదారుణం ॥ వి
భిషణేనాభిసారంసకృతంహేతుమత్వయా ॥ ౭౪౮ ॥ మూలికవంభకణాభ్యాంవాక్యంసమపేతుస్తదా ॥ నశుశిరంబీ
ర్యమత్తేతస్యేదంఫలమీదృశం ॥ ౭౪౯ ॥ నీలజీమతసంకాశేపాంబరశుభాంగద ॥ స్వనాతాగీరిమీక్షిష్యంతేషే
రుధిరాపుత్రః ॥ ప్రసవప్రసవోకాతాంకించమాంసప్రతిభావసే ॥ ౮౦ ॥ మహావీర్యస్వదక్షస్సంయుగేవ్యవలాయనః
యాతుధానస్యహేతీంకించమాంసాభ్యుదీక్షసే ॥ ౮౧ ॥ ఉద్భిన్నోద్భిన్నకింశేషేప్రాప్తిపరిభవేనవే ॥ అద్యతైర్దేహ
యాలంకాంప్రవిష్టాస్సూర్యరత్నయః ॥ ౮౨ ॥ యేనమాదయసేతత్కూర్ణానమరేషూర్యవర్చసా ॥ వశోవిజృంభరస్య
వసోయంతేనతతార్పితః ॥ రణశత్రుప్రహరణోహేమజాలపరిహర్యతః ॥ పరిఘావ్యసనికాశ్చేపాశ్చైశ్చిన్నస్సహద్ర
రా ॥ ౮౩ ॥ ప్రియామివోపకూహ్యస్వంశేషేనమరమేదినీం ॥ అప్రియామినకస్త్యాచ్చమాంసేవచ్చస్తిభిభాషితుం ॥ ౮౪ ॥
ధిగస్త్రుచ్చదయంయస్యామమేదంసంసహద్రధా ॥ త్వయంచవత్సమాపన్నేఫలతేజోకపిడితం ॥ ౮౫ ॥ ఇశ్యేవంబిలవం
త్యేవబాష్పవ్యాకులలోచనా ॥ స్నేహవంపగస్త్రుచ్చదయాదేవిమోహముసాగమత్ ॥ ౮౬ ॥ కత్తలాభిచారానన్నా
భభాసారావశోరసి ॥ సంధ్యామరత్తేజలదేదిప్రావిద్యుదివాసితే ॥ ౮౭ ॥ తథాగతాంసమత్సర్యపత్నీస్తాభృశాశు
గాఃపర్యవస్థాపయామాసూనుదంత్యోరుదంత్యోభృతం ॥ ౮౮ ॥ నత్యేవిదితాదేవిలోకానాస్థితీరధ్రువః ॥ దశోదిభాగ
పరామైరాజ్ఞాంచంబలయాగ్రయా ॥ ఇత్యేవమవ్యమానాసానభృంధ్రురోదహ ॥ స్వావయంతీశ్చభిమభాసనా
వసాగ్రంబువిధ్రువైః ॥ ౮౯ ॥ ఏతన్మన్మంతరేరామోభీషణమువాచహ ॥ సంసారఃక్రియశాంభాగ్రితుఃస్త్రియస్త్రై
తానివరణయః ॥ ౯౦ ॥ సంప్రశితస్తతోహంసంశుభవాశోమీభీషణః ॥ విమృశ్యేమధ్యాధమణ్ణోధర్మాధానసీతం
వచః ॥ రామస్త్యైవామవృత్త్యథమాత్తరంప్రశస్యభావత ॥ ౯౧ ॥ త్యక్తధర్మావతంతూర్గంసంస్యంసమస్యంసంకథా
నామన్మోహస్సంపగస్త్రుంపరదారాభిమన్మంత ॥ ౯౨ ॥ భాగ్యశాంబోహమేతత్రురేవసర్వాహితేరతః ॥ రావణోనాన్య
తేపూజాంపూజ్యోనుగురురవాత్ ॥ ౯౩ ॥ స్వతంత్రభిమాంకామంచత్వంతిమనుజాభువి ॥ శ్రుత్వావత్సంగశాన్తుత్వై
వత్సంతిమకృత్యంపునః ॥ ౯౪ ॥ తచ్చురత్సావరమప్రీతోరామోధర్మభృతాంవరః ॥ విభీషణమువాచేదంవాక్యక్షణ్ణోవాక్య
కోవిదం ॥ ౯౫ ॥ తపాసేషేప్రియంకార్యంత్వస్మగ్నిభావాచ్చమేజితం ॥ అవశ్యంగతుక్తమంవాచ్యమయాత్వంరాక్షసత్వ
రం ॥ ౯౬ ॥ అధర్మావృతసంయుక్తఃకామంత్వేషధిచరణః ॥ తేజస్వీబలవాత్సూరోసంయుగేమహాదృఢః ॥ ౯౭ ॥ తత్రతు
మబైత్రైతైఃసూర్యైరేనపరాజితః ॥ మహాత్మాబలసంపన్నరావణోలోకరావణః ॥ ౯౮ ॥ మరణాంతానైరాణిష్టా
త్తంసఃప్రయోజనం ॥ క్రియతామస్యసంసారోమమాప్యేవయథాతప ॥ ౯౯ ॥ త్వత్సత్కారాక్షరగ్రీవస్సంసారంబి
ధిభార్యకిం ॥ పాగ్నిమహాఽధిమణ్ణత్వంయశోభాగ్యవిషయి ॥ ౧౦౦ ॥ రాఘవస్యవచఃశ్రుత్వాత్మరమాణోవిజీ
షణః ॥ సంసారేణామయాపేణయోజయామాసరావణం ॥ ౧౦౧ ॥ వితాంపంచనాశ్టానాంపద్మశీరసంపుతాం
బాగ్నిహ్వగ్నింవేశయాంచమాగ్నిరాంకవాస్తరణాపుతాం ॥ ౧౦౨ ॥ వరణతేవేదవిహితోరాక్షోస్తవ్యమిన్ద్రతుః ॥ ప్ర
చమాగ్నిరాక్షసేంద్రస్యతిత్తేవేదముక్రమం ॥ ౧౦౩ ॥ వేదించదక్షిణపాగ్నిచ్యాయధాస్థానంచపావకం ॥ పుష్పదా
జ్యేవసంపూర్ణాణాంప్రసంసర్వప్రవిక్షిప్తుః ॥ ౧౦౪ ॥ పాంచయాశ్శకటంపాగ్నిమరంతయాన్వీరుబలాఖలం ॥ దారుపా
తాగీసర్వ్యానిఅరణంసోత్తరారణిం ॥ దత్తాత్రుమసుఫలంచాన్యధాస్థానంబివక్షణాః ॥ శాస్త్రదృష్టేనవిధిరామహ
ర్షిమపి ॥ తేనచ ॥ తత్రమేద్యుంపశుమాత్సారాక్షసేంద్రస్యరాక్షసాః ॥ అసుస్తరణికారాక్షోఘృతాత్రాంసమవేశయ ॥
౧౦౫ ॥ గంధైర్మాత్రైరలంకృత్యరావణందీపమానసాః ॥ విభీషణసహాయస్తైస్త్రైశ్చవిదిక్షైరతి ॥ లాతైశ్చావకీరం
త్పిష్టబాష్పపూర్ణముభాస్తదా ॥ ౧౦౬ ॥ దత్తావచావకంతస్యవిధియంక్రంవిభీషణః ॥ ౧౦౭ ॥ స్వాత్సావైవాద్రవ
స్తైశ్చిరీలౌఢాక్షార్యాభిమతైరా ॥ ఉద్యేనవసంబిశ్రాగప్రదాయవిధిపూర్వకం ॥ ప్రదాయబోదకంతస్త్రైమా
ధ్వాస్త్రేనంసమస్యచ ॥ తాఃస్త్రియోమనయామాససాత్వముత్సాపునఃపునః ॥ గవ్యతామితి ॥ ౧౦౮ ॥ తాన్సర్వావి
విమర్శగరంకథా ॥ ప్రవిష్టామహసర్వాసురాక్షసేమవిభీషణః ॥ రామపార్వ్యముపాగమ్యతదాత్మిద్వినీతవత్ ॥ ౧౦౯ ॥
రామోపిసహస్త్రైస్యేనమగ్రీవస్సహులత్కూఃపాహంలేభేరిపుమాత్సాయభావ్యత్రంతత్రతుః ॥ ౧౧౦ ॥ ఇతిశీమ

దృష్టకాండే చతుర్దశోత్తరశతమస్కంధః.***** తేరావణదండ్యస్త్రోదేవగంధర్వ
దానవాఃజన్మతైస్త్వైస్త్వైస్త్వైమాతైశ్చేకయంతశ్శుభాకథాః॥ ౧॥ రావణస్థవధం ఘోరంరాఘవస్యవరాక్రమం
సుయాద్ధంవానరాణాంచసుగ్రీవస్యచమంత్రితం ॥ అనురాగంచవీర్యంవసామిశ్రేణిత్కృణస్తవ ॥ కథయంతీమహా
భాగాజన్మహృష్టాయథాగతం॥ ౩॥ రాఘవస్త్వరథందివ్యమండ్రదత్తంశిఖాప్రభం । అనుజ్ఞాయమహాభాగోమాతలిం
ప్రత్యుపాజయత్॥౪॥రాఘవేభాగ్యమజ్ఞాతోమాతలిశ్చక్రసారధిఃప్రవృత్తంరథమధ్వాదయదవమేవారురోహసః॥ ౫॥
తస్మిన్ప్రదివమాబూధేసురసారగ్ధినస్తమే॥ రాఘవశచరమప్రీతస్సుగ్రీవంపరివస్వజే॥ ౬॥ పరివస్వజ్యవసుగ్రీవంబిత్కృణేన
ప్రహాదితఃపూజ్యమానోపారిశ్రేష్ఠరాజగమబలాయం॥ ౭॥ అబ్రవీచ్చతదారామస్సమీపపరివరితానం । సామి
త్రింశత్యసంపన్నంబిత్కృణంతస్తతేజసం॥ ౮॥ వీభీషణమనంసోమ్యలంకాయామభిషేచయ । అనురక్తంచభక్తంచ
మమతైవోపకారిణః॥ఏవమేవరమఃకామోయదిమంరావణాయం॥౧౦॥కాయాంసోమ్యవశ్యేయమభిషిక్తంబిభీషణం॥
౧౦॥ఏవమక్రమసామిత్రరాఘవేణమహాత్మనా॥ తథేత్యుక్త్వాసునంహృత్తస్సాననాణాంసుబిమానదే॥ ౧౧॥ తంఘటం
వానరేంద్రాణాంహస్తేదత్వాననోజవా॥ ఆదిదేశమహాసత్త్వానంసంద్రసిలివానయే ॥ ౧౨॥ ఇతిశీమంసితతోగ
త్వావానరాస్త్రేవహాబలాః॥౧౩॥తత్తత్కలంగృహ్యసముద్రాద్వానరోత్తమాః॥ ౧౩॥ తతస్త్రేకంసుబలగృహ్యసం
స్థాప్యచరమానసే॥ ఘటేనతేనసామిత్రరథ్యపిండద్విభీషణం॥ ౧౪॥ బంకాయాంరక్షసాంమధ్యగాజానంరామశాస
నాత్॥ఏదిసామంత్రప్రప్తేనమధ్యగ్ధణసమావృతం ॥ అభ్యపింఛత్యచర్మార్కాశుద్ధాత్మానంబిభీషణం॥ ౧౫॥ స
స్యామాత్యజహృషీరేభక్తాయేవాన్యరాక్షసాః॥దృష్ట్వాగ్నేషిక్తంబంకాయాంరాక్షసేంద్రంబిభీషణం॥ ౧౬॥ సత
ద్రాజ్యంమహాత్ పాప్రహరామదత్తంబిభీషణః॥ప్రవృత్తిస్సాంత్యయత్వాచతతోరామముపాగమత్ ॥ ౧౭॥ అక్ష
తామోదకాకాలాజాదవ్యాప్యమనసస్తదా॥ఆజహ్యురథసంహృత్తస్త్రాపారాస్త్రస్త్రిశాచరాః॥ ౧౮॥సర్వాన్య
సీత్యాదుర్దహోదాఘవాయన్యవేదయత్॥మంగళ్యంమంగళ్యంసంపన్నంబిత్కృణాయచవీర్యవా॥౧౯॥ కృతకార్యం
సమృద్ధాథగందృష్ట్వారామోబిభీషణం॥ప్రతిజగ్రాహతగ్ధర్వంత్రేన్వప్రియకామ్యయా॥ ౨౦॥ తతశ్చైలోపమంఛ
రంపాంజలింపాశ్వకత్ఫలస్థం॥అబ్రవీద్దాఘవోవాక్యంహనుమంతంప్లవంగమం॥ ౨౧॥ అనుమాన్యనహారాజు
మాంసామ్యబిభీషణం॥ గచ్ఛసోమ్యపరింబంకామనుజ్ఞాభ్యయథాపిధి॥ ప్రవీర్యరావణగృహంవిజయేనాభిండన్యచ॥వైదే
వ్యైమాంకుశేలిసంసగ్రీవంసంబిత్కృణం॥ఆసత్ప్రజయతాంశ్రేష్ఠరావణంచమయాహతం ॥ ప్రియమేతవదాహృత్య
మైథిగ్రాస్త్యస్తంహరిశ్చర॥ ప్రతిగృహ్యచసందేశమపావరితమహాసే॥ ౨౨॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే-పంచదశోత్తర
శతతమస్కంధః.***** ఇతిప్రతిసమాధిప్రసానమాన్యారూతాక్షజః॥ ప్రవిదేశఘ
రింబంకాంప్రాజ్యమానోనిశాచతై॥౧॥ప్రవిశ్యచమహాతేజారావణస్థనివేశనం॥దవగృహ్యజయహీనాంసానంకామి
వరోహిణం॥ప్రకృమూలేనిరానందారాక్షసిభిస్సమావృతాం॥౨॥ నిభృతఃప్రణతఃప్రహృస్తేభిగమ్యాభివాన్యస॥౩॥
దృష్ట్వాతమాగతందేవీహనుమంతంమహాబలం॥రూప్తేనాస్తతదాదృష్టాస్త్రృత్వాప్రముచితాభవత్॥ ౪॥ సాహ్యంసృ
ష్టామృఖంతసాహసామమాప్లవగోత్తమః । రామస్యవచనంసర్వమాభ్యుతుమపచక్రమే॥ ౫॥ వైదేశీసంబలిరావణ
స్సహసుగ్రీవలక్ష్మణః । విభీషణసహాయశ్చపారిణాంసహితోబలైః॥కుశలంకాహసేద్ధాగోహహతశ్శత్రురరింధనుః॥౬॥
విభీషణసహాయేనరామేణపారిభిన్నహ॥ నిహతోరావణోదేవిలక్ష్మణస్యయేనచ॥ ౭॥ పృష్ట్యావకుశలంరామోపీర
స్త్యాంరఘునందనః॥ అబ్రవీత్సురమప్రీతశ్చతాకేనాంతరాత్మనా॥ ౮॥ ప్రియమాభ్యామిదేవీదత్వాంబుభాయస్స
భాజయే॥దిష్ట్యానోపనిధర్మజ్ఞేజయేనమమసుంయగే॥లభ్యోవోవిజయస్సితేస్సహాభవగతవృథా ॥ రావణశ్చహతశ్శత్రు
గ్ధంకాచేయంవశేథతా॥ ౧౦॥ సుయాహ్యలబ్ధనిద్రేణదృఢేనపరిజితమ్ ॥ ప్రతిజ్ఞేవాపినిస్త్రీణావధాన్సేతుంస
హౌదాదధా॥౧౧॥ సంభ్రామశ్చసంగతవ్యోవర్తంత్యారావణాలయే ॥ విభీషణవిధేయంహిలంతైశ్చర్యమిదంకృతమ్॥
౧౨॥తదాశ్చస్పిహివిశ్వస్తాప్యగృహేపరివరతాసే॥ అయంచాశ్యేతినంహృత్తస్త్రస్త్రగ్రనసమతుకః॥ ౧౩॥ఏవముక్తా
నమృత్యుగ్ధసీతాశ్చిదానవా॥ప్రహర్తైవానృద్ధాసావ్యాజహరగీంచన॥౧౪॥ అబ్రవీచ్చహరిశ్రేష్ఠసీతామప్రతిజల్ప
తీమ్॥కన్మునిరయసేదేవిస్త్నుమాంనాభిభాషసే॥ ౧౫॥ ఏవముక్తావనుమతాసీతాధమేకావ్యవస్థితా॥అబ్రవీత్సురమ
ప్రీతాహర్షగర్వదయాగిరా॥ ౧౬॥ ప్రియమేతవవశుశ్చిత్తభర్తృర్విజయసంత్రితం ॥ ప్రహర్షవశమాపన్ననిర్వాణా

స్మిక్తాంతరం॥౧౭॥ సహిషణ్యమింద్యతం చింతయంతీష్టవంగమ ॥ మద్వియాఖ్యానకస్యేహతవశ్రణ్యశ్చినందనం ॥
 ౧౮॥ సవశ్యమితత్సేవ్యమృతీవ్యామివాసర॥ సద్యశంచుద్వియాఖ్యానేతవదాతుంభవేత్సమం॥౧౯॥ హిరణ్యం
 వాసువంశంవారత్నానివిధానిచ॥రాజ్యంవాత్రిషులోకేషునైతదహాతిభాషితుం॥ ౨౦॥ ఏవముక్తువైదేహ్య
 ప్రశ్నయవాప్లవంగమః ॥ గృహీతపాంజలిర్వాక్యంసీతాయాఃప్రముఖేతః ॥ ౨౧॥ భతుఃప్రియహితేయైత్రభ
 యోర్విజయకాంతిశ్చిన్మిధమేవదిదంవాక్యంత్యమేవాహానిభాషితుం॥ ౨౨॥ తవైతదవచనంసేవ్యేసారవత్ప్రి
 ధ్యమేవచ॥రత్నాభూద్వివిధాచ్ఛాపేదేవరాజ్యోద్విషేషతే॥౨౩॥అర్థతత్ప్రమయాపాంప్రదేవరాజ్యంయోగుణాః॥
 హతశ్చతుర్విజయనంరామంవశ్యమిన్మిథతం॥౨౪॥తస్యతదవచనంశుర్యామైథిలిజనకాత్మజా॥ తతశ్చభతరంవాక్య
 మువాచవనాత్మజం॥౨౫॥అతిలక్షణసంపన్నంమాధుర్యగుణభూషితం॥ బుద్ధ్యావృష్టాంగయాయుక్తంత్వమేవార్
 సభాషితుం॥ ౨౬॥ఘనీయోనిలస్సర్వపుత్రఃపరమధామికః ॥ బలంశౌర్యంశుతంసత్సంవిక్రమాదాక్రమ్యుత్త
 మమ్॥తేజఃప్రమాధుర్విత్తార్థ్యంవినిర్వృంసంశయః॥ఏతేచావ్యవబహవోగుణాస్త్యయ్యేవశోభనాః ॥ ౨౭॥ అధో
 వావపుసస్పితామనంభ్రాంతోవిచితవత్॥ప్రశృహీతాంజలిర్వాహాన్తీతాయాఃప్రముఖేతః॥ ౨౮॥ ఇమాప్రభులు
 గాక్షసోయదిత్వహనుమన్యని॥హంతుమిచ్ఛామ్యహంసర్వాయాభిస్త్యంతజ్జతాపురా॥ ౩౦॥ క్షీణంతీపతితై
 వాంత్యామశోకపక్షకాంగతాం ॥ ఘోరరూపసమాచారాః కూరీరాఃకూరతతేక్షణాః ॥ రాక్షసౌదారుణకథావర
 మేతత్ప్రియచ్ఛమే॥౩౧॥ముఖ్తిభిహారినిర్వార్యశ్చరతైవైవశోభనే॥ ఇచ్ఛామివివిధైర్గోరైకాంతుమేతాన్మదా
 గుణాః॥ ఘోరైకాంసుప్రహృతైర్జననానాంచపాత్యనైః॥ భక్షతైఃకణానాసానాంకేతానాంబుంభవైస్తథా॥నవై
 శ్శుక్రముఖైర్భూతైర్జరైర్జలంఘనైహృతైః॥నిపాత్యహంతుమిచ్ఛామిత్వపిప్రియకారీణేః॥ ౩౨॥సంప్రకారైర్వహు
 భిర్విప్రకారైర్వశస్సనిహంతుమిచ్ఛామ్యహం॥దేవితవేమాఃకృతకల్పిమాః॥ ౩౩॥ ఏవముక్తాహనుమతావైదేహీజనకా
 త్మజా॥ ఉవాచధర్మసహితంహనుమంతంయశస్వినీ॥౩౪॥రాజసంక్రయవశ్యానాంకుర్వంతీనాంపరాజ్ఞయావిధేయా
 నాంచదాసీనాంకఠుప్యేద్వాచరోక్షమ ॥ ౩౫॥ భాగ్యవైషమ్యయోగేనపురావత్పురీతేనచ॥ మర్త్యతత్పాప్యతేన
 ర్వంస్వకృతంపశ్యవభుభ్యతే॥౩౬॥పాంప్రవృంతుదశాయోగాన్మర్త్యతదిలిశ్చితం॥దాసీనాంరావణస్యాహంమర్షయా
 సీహాచర్మలా॥౪౦॥అజ్ఞస్తాంపశ్యతైతారాక్షసోగమావతర్జయన్॥ హతేత్సన్మన్మన్మన్మహితజనంవాసరోక్షమ॥
 ౪౧॥లయంవాన్మనుసమీపేతుపురాణోధర్మసంస్థితః॥బుద్ధిర్వేణగితశ్శ్లోకేమేభిన్నబోధప్లవంగమ॥ ౪౨॥ సవరోపా
 పమాద్యైవరేమాంచాపకర్మణాం॥సహయోరక్షితవ్యస్తుసంతశ్చార్థితభూమణాః ॥ ౪౩॥ హాహానాంహాతుభానాం
 హావధాహాణాంప్లవంగమ॥కార్యంకరుణమాధ్యేణనకశ్చిన్నాపరాధ్యతి॥ ౪౪॥లోకహింసావిహారాణాంత్వసాంకా
 మహావిధాంతరత్తామపిహాపాద్యనైవకార్యమశోభనం॥౪౫॥ ఏవముక్తుహనుమహాసీతయావాక్యకోవిదః॥ ప్రశ్న
 నాచతరస్పితాంరామపత్నీయశస్వినీ॥౪౬॥యత్కారామస్యభవతీధర్మపత్నీయశస్వినీ॥ప్రతిసందితహందేవిగమి
 యేయైత్రాఘవః॥౪౭॥ఏవముక్తాహనుమతావైదేహీజనకాత్మజా॥ అబ్రవిద్ద్రీప్తుమిచ్ఛామిభర్తారంవాసరోక్షమ ॥
 ౪౮॥తస్యోద్వచనంశుర్యాహనుమహామారుతాత్మజః॥హర్షయన్మైథిలీవాక్యమవాచేదంమహాద్యుతిః॥౪౯॥
 భూభూచంద్రానసంరామంప్రత్యప్యాత్యేసలక్ష్యణంస్థిరమిత్రంతామిత్రంపితృద్రుతేశ్వరం ॥ ౫౦॥ తామేవ
 ముత్త్రాపరాజంతీంసీతాంసామ్రాడిపత్రీయంఅజ్ఞానమమహావేగోహనుమహాయిత్రాఘవః॥ ౫౧॥ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాం
 ధేదేవశోద్ధరతతమస్సర్గః.***
 సతీవాచవమహాపాంజ్ఞానభిగమ్యప్లవంగ
 నః॥రామంపదసంభాషణ్ణీవరంసర్వధనుశ్చతాం॥౧॥ యస్మిన్మిత్రయమారంభాకర్తృణాంచఫలోదయః॥ తాందేవీశో
 నిసంతస్తాంమైథిలీంప్రస్తుమహాసి॥౨॥నాహిశోకసమావిష్టాబాష్పవర్యాశులేక్షణా॥ మైథిలీవిజయంశుర్యాతవహర్ష
 యపాగమత్॥ ౩॥ పూర్వకాశ్చిత్తయాచ్ఛాహముక్తివిశ్వప్రయాతయా ॥ భర్తారంప్రస్తుమిచ్ఛామికృతార్థంస
 రాలక్ష్యణం॥౪॥ఏవముక్తిహనుమతారామోధర్మభృతాంవరః॥ అగచ్ఛస్సహనాధ్యసమిహద్యాప్రవరీష్టుతః॥౫॥దిఘ్న
 హంబివిత్సస్యమేదిగమలోకయన్॥ఉవాచమేఘనంకాశంవిభీషణమస్థితం॥ ౬॥ దివ్యాంగరాగాంనైదేహింది
 వ్యాభరణభూషితాం॥ఇహసీతాంశిరస్సన్నతామపస్థాపయమావరం॥౭॥ ఏవముక్తురామేభ్యత్వరమాణావిభీషణః॥
 ప్రవిశ్యంతిపురంసీతాంసాన్వశ్రీశ్రీభిరహోదయత్॥దివ్యాంగరాగానైదేహిందివ్యాభరణభూషితా॥యానమారోహ

భద్రం తేభర్తాత్వాన్ద్రష్టుమిచ్ఛతి || ౯౯ || ఏవముక్తువైదేహీప్రత్యవాచః|| అన్నాతాద్రష్టుమిచ్ఛానుగృహ్య
 రంరాక్షసాధిప || ౧౦౦ || తస్యైస్తద్వచనంశుభ్రాప్రత్యవాచః|| యదాహరాజాభర్తాతేతద్భక్తకర్తుమ
 స్మిన్ || ౧౦౧ || తస్యైస్తద్వచనంశుభ్రాప్రత్యవాచః|| దేవతాభర్తృభక్తైవతాసాస్మితకేతిప్రత్యవాచత || ౧౦౨ || తతస్స
 తాంశిరస్సన్వితాంయువతీర్బరలప్యతాంసుహృద్భారణోపేతాంమహద్భాంబరధారిణీం || అరోఽప్యశ్చిత్వాగదీప్తాంప
 రాధ్యాంబరసంవృతాం రక్షోభిర్బహుభిర్బహుజహరవిభీషణః || ౧౦౩ || సోభిగమ్యమహాత్మానంజ్ఞాత్వావిధ్యావ
 మాస్థితం | ప్రణతశ్చప్రహృష్టశ్చపాప్రాప్తాంసీతాంస్యవేదయత్ || ౧౦౪ || తామాగతామవశుభ్రాక్షోగృహాదిరోషే
 తాంహామోఽదైన్యంవరోషశ్చత్రయంరాఘవమావితత్ || ౧౦౫ || తతఃపార్శ్వగతందృష్ట్వాసవిమర్శంవిచారయన్ | విభీ
 షణమిదంవాక్యమహ్మన్తరాఘవోబ్రవీత్ || ౧౦౬ || రాక్షసాధిపతేహామ్యదన్యంమద్విజయేరత | వైదేహీనంజ్ఞకం
 మేతీస్సుగంసుమగచ్ఛతు || ౧౦౭ || సతద్వచనమాజ్ఞాయరాఘవస్యవిభీషణః | రూణానుగృహ్యేయంకారయామాస
 సర్వతః || ౧౦౮ || కంచుశ్శీషిణస్తత్రవేత్రజర్భురచాణయః | ఉత్సారయంతేపునఃస్వనంతామగచ్ఛదక్రమః || ౧౦౯ ||
 ఋక్షాణాంవానరాణాంచరాక్షసానాంచసర్వతః | బృందాన్యత్యర్థమాణానిమారమున్నృజుస్తదా || ౧౧౦ || తేహా
 ముత్సార్థమాణానాంసర్వేషాంధ్వనినిర్మితః | వాయునోద్వర్తమాన్యసాగరస్యేవస్సనః || ౧౧౧ || ఉన్యర్థమాణాం
 స్తాగచ్ఛత్స్వస్వస్వంతాజ్ఞాతసంభ్రమాన్ | దాక్షిన్యత్రనమమాఽచ్చవారయామాసరాఘవః || ౧౧౨ || సర్భశ్చబ్రవీ
 త్సామ్యత్సుమాప్రసవాస్మిన్ | విభీషణంమహాప్రజ్ఞంసోపాలంభమిదంచః || ౧౧౩ || కిమథంమామనాదృశ్యశ్చేత
 యంత్యయాజనః | నివర్తయేనమద్యోగజనోయంస్వజనోమమ || ౧౧౪ || నగృహణేనపస్తాగ్రిణిపపాగికారాస్త్రిని
 యాః | నేదృశౌరాజసతాగ్రావృత్తమావరణంప్రియాః || ౧౧౫ || వ్యసనేషునకృత్యేషునయన్దేహస్యయంచరే | నక్రతా
 నవిహాహచదర్శనండువ్యతిప్రియాః || ౧౧౬ || ప్రేషాయద్ధగతామైవకృత్యేషునమహిష్టితాన్దృశేసాన్యవరోషస్యన్యన్య
 వీపేవశేషతః || ౧౧౭ || తదానయసమీపంమేతీస్సుమేనంఽభీషణ | సీతావశ్యేతుమామేమానుష్యాభివృద్ధిరస్థితః || ౧౧౮ ||
 ఏవముక్తుతామేణనిమిర్యోవిభీషణః | రామస్యోపానయత్యేతాంసన్నికంఽపిసరివత్ || ౧౧౯ || తతోలక్ష్మణఃసుగ్రీవా
 హనుమాంశ్చక్షవంకమః | నిత్యమృత్యుగిరామస్యభూపుష్పాధిపాభ్యుతం || ౧౨౦ || కళతనిరపేక్షైశ్చైశ్చంగైరస్యదా
 రుజైః | అప్రీతువసంతాయాంతర-యంతిస్తరాఘవం || ౧౨౧ || లజ్జయాత్సవయీయతీస్యమగాతేషుమైశ్చిన్విభీషణా
 నుగతాభర్తారంసాభ్యవర్తత || ౧౨౨ || సావత్సరసంధముఖిలజ్జయాజనసంపదిరురోపాద్యభారాచరమాన్యత్రే
 తిభాషిణీ || ౧౨౩ || విష్ణుయాచ్ఛప్రమాఽచ్చస్నేహోచ్చపతిదేవతా | ఉదైక్షతముఖంభ్రాన్తస్సన్యంహేమ్యతరాననా ||
 ౧౨౪ || అభసవమదప్తనఃక్రమంసానువిరమద్ద్రష్టుమదీప్యతైప్రియస్య|వచనమదితపూర్ణాచంద్రకాంతంవిసలకౌం
 నిభానసాతదానిం || ౧౨౫ || ఇతిశ్రీమద్యుగంఽదేవస్తదశోత్తరశతతమస్తకం..

రాంతుపార్శ్వస్థితాంప్రహస్తంరామస్సంప్రేక్ష్యమైశ్చిన్ | హృదయాంతగఃకర్ణోఽగ్రేవాహరుణముపచరన్
 మే || ౧౨౬ || ఏహాసినిజితాభద్రేశ్చతుర్విధాత్వామయాంరణేపారుహద్యదమప్యయంతదేతమపపాదితం || ౧౨౭ || తస్యైన్యంసమ
 హాషాన్యగమణానంప్రమాణితా | అవమానశ్చత్రుశ్చమయాముగపషడ్భుతా || ౧౨౮ || అన్యమేహానుపంధ్యమన్యమే
 నఫలశ్చేనుః | అదృశేటాప్రతిజ్ఞాత్వాస్మగ్భవామీమాచాత్రన || ౧౨౯ || యాత్సంవిరహిరాసిరాచలవిద్యేనగ్దహా | వైభవం
 పాదితోహోహమానుషేణమయాజితః || ౧౩౦ || సంపాప్రమవమానంయన్తేషానప్రసవద్భిః | కస్తస్యపురుషాగ్లోచిపురు
 షస్యాల్పతేజసః || ౧౩౧ || అంసునంచముద్రస్యలంకాయాశ్చౌవమఽఽనంసఫలంతస్యతస్మాన్యంమహతామహానూ
 మతః || ౧౩౨ || యన్దేహిక్రమతైస్త్వపహితంమంత్రయతశ్చమే | సుగ్రీవస్యసప్రస్యస్యసఫలాద్యవనిశ్రమః || ౧౩౩ || నిగూణం
 భ్రాతరంత్యత్వాయోమాంసస్యయముపధితః | విభీషణస్యభక్తస్యసఫలాద్యవనిశ్రమః || ౧౩౪ || ఇత్యేవంబువితస్తస్య
 సితారామస్యతద్వచః | మృగీవోత్కుజనయనాభూవాహుపరిష్లుతా || ౧౩౫ || పశ్యతస్తాంతురామస్యకయూకోగ్రోన్య
 వర్ధత | ప్రభూతాజ్యోవసిక్తస్యపావకశ్యేవదీప్యతః || ౧౩౬ || సబద్వాభుగ్మటింపత్రేతర్యేషీక్షిరలోచనః | అబ్రవీన్

గురుస్థితాం మధ్యే వానరక్షణం || ౧౦౨ || యతః-తావ్యం మనుష్యేణ భక్త్యా తాం పరిమార్జితా || తత్ కృతం సకలం సీతే ||
 ౧౦౩ || శత్రుహస్తాదముక్తా తా || నిజితాజీవలోకస్య తపసా భావితా త్తనా || అగస్త్యున మరాధమోమునా దక్షిణే వ
 బి || ౧౦౪ || విదితశ్చాస్త్ర తే భద్రే యాయం రణవిశ్రమః | నతీణః స్పృహ్య దాంతీ ర్వాసత్వదభావం యా కృతః || ౧౦౫ || రక్ష
 తామయ్యావ్యుత్తమవదం దనస్యః | ప్రభాతస్యాత్మనం శస్యస్యంగం చ పరిరక్షతా || ౧౦౬ || పౌస్త్రచారిశ్రవం దే
 హానుమ ప్రతిముఖ్యతా | దీహా నే రాత్రిమరస్యేన ప్రతిహానాం మేధుః || ౧౦౭ || తస్య వ్యూహ్యస్య మజ్జా రాయా శ్చేష్టం జనకా
 త్తదేవీ రావదతిభిః భద్రే కావ్యం సైవ మేధ్యయా || ౧౦౮ || కింపుమాహు తే హతః (స్త్రీ)యం చరగృహానుషాం లోకః
 స్వీపువరాధ ద్యాత్మవ్యుద్భవ్యనచేతసా || ౧౦౯ || చరణం కపరిభ్రాంత్యుద్భవం మేనవయుపా | కథం ర్వాత్మన గావ
 ద్యాంతులం వ్యవచితకామహత్ || ౧౧౦ || తదభాం నిజితా మేత్వం యశః ప్రర్వాహ్యనం మయా | నాస్త్రమేత్వయ్యభివ్యం
 గోయ శ్చేష్టం గమ్యరామగః || ౧౧౧ || ఇతి ప్రవ్యాహ్యం భద్రద్రుమైతత్ కృతమస్థితా | లక్ష్మణేన తే వాత్మనం హస్తం య
 థానుఖం | సుగ్రీవే మానరేంద్రే వారూక్ష సందేహిభిః || ౧౧౨ || సేవేతయమనస్సేతేయథావామభిమాన్యనః || ౧౧౩ || సహిర్వా
 గావభోక్తస్య బివ్యూహం మమోరహం మద్యేతదిరంసి తేస్యగృహే పరివర్తిం || ౧౧౪ || తతః ప్రయాహా శ్రవణాత
 గుగ్గియం ప్రయాత పశ్యన్ విరస్యమైశీ || మమోవభాష్యం మధ్యతం ప్రవేమితా గజేంద్రహస్తాభివాతేన లక్ష్మీ ||
 ౧౧౫ || ఇతి శ్రీమద్యుద్ధకాండే అష్టాదశో త్తరశతకమస్త్యుః || ***** || ఏవమక్తామైదే
 హీవనశురోమహన్నరం రానుషేగరో మేదభ్యం ప్రవృత్తాభవత్ || ౧౧౬ || నాతరమృతపూర్వం హి జానేమహతిమైశీ
 ణీ శుద్ధ్యాభివ్యూహనహం లక్ష్మణం బ్రీడితాభవత్ || ౧౧౭ || ప్రవతంతి మాత్రాశీనాస్వ నేవ జనకాత్మజా | వాక్ష్మస్త్ర్య
 స్త్రైస్యతే వ్యవభృతమశూన్యైర్వతయత్ || ౧౧౮ || తతో వాప్యపరిక్లిప్తం ప్రమాజం తిస్యమానసం | శతైర్బద్ధయూవాచాభ
 రావరమిదమబ్రవీత్ || ౧౧౯ || కిం మామనన్యతం వాక్యమిద్యతం శ్రీతదానం | మాత్రం శ్రావయిష్యే మిహాక్రమ్యమా
 కృతామిదం || ౧౨౦ || నశభాప్తిమహాబాహూయథాత్వమనగచ్ఛసి | ప్రత్యయంగచ్ఛ మేయేన చారిశ్రీజైవ తేతపే || ౧౨౧ ||
 వృక్షస్త్రీశాం ప్రచారిణుజాతిం తాం పరితంకినే | పరిత్యజేమాంశం కాంతుయదితేమాంపీక్షితా || ౧౨౨ || యద్యుమాంగ
 త్రనంపుతేంగతాస్త్వివశాప్రభో | కామకారోన మేతత్తదైవంతతాప్రకాశ్యతి || ౧౨౩ || మదస్థనంతుయత్తదైవ్యుద
 యంత్యయతవతే | పరాధీనేషుగాత్రేషుకింకరీమ్యవ్యభిశ్చరా || ౧౨౪ || సహనంపుద్ధవా వాప్యనంసగేణవమానద
 యన్యతాం తేన విజ్ఞాతామరాతేనాప్రిశాశ్యతం || ౧౨౫ || పీషితస్త్రీయదామీరోహను మానవలోకః | లంకాశాహంత్య
 యామరీకం తదానం నిజితా || ౧౨౬ || ప్రవృత్తం వానరేంద్రస్యన్యద్వాక్యవమనంతరం | త్వయానంత్యక్తయావీరత్య
 క్తం నాన్యజ్ఞేవితం మయా || ౧౨౭ || నవృథా తే శ్రేమోయం నాన్యకం శయేన్యన్యజీవితం | సమన్వజనపరీక్షేతోన చాయనిష్కల
 స్త్వం || ౧౨౮ || త్వయాతునరశాహాలక్ష్మీధమేవామవతతా | లక్ష్మణు నేవమనుష్యేణ స్త్రీత్వమేవపురస్కృతం || ౧౨౯ || అపదే
 శేన జనకాన్నాత్మన్విరస్యథాతలత్ | మమవృత్తం వనృత్తజ్ఞానమతే నపురస్కృతం || ౧౩౦ || సప్రమాణీకృతః పాణి
 ర్వాబ్రువా తేన విడితః | మమభక్తివశీలంచనస్యం తేష్వతః కృతం || ౧౩౧ || ఏవంబుగ్వాదానరతీవాప్యగదనభాషిణీ
 అబిష్టాక్షుణ్డం తాదీనం ధ్యానపరంస్థితం || ౧౩౨ || చితాం మేతుంశామిత్రేవ్యననాన్యపృథేవజం | మిథ్యోపమాతోపమా
 తానాహం దేవీతుమశ్నుహే || ౧౩౩ || అప్రీతస్యన్యజ్ఞైశ్చామృత్యుక్తాయాజనసంసది | యాక్షమామేగతిగంతుం ప్రస
 త్యేహావ్యవాహనం || ౧౩౪ || ఏవమక్తామైదేహ్యలక్ష్మణుజనపరిహాఅమహావతమావన్నారామవాననైక్షత || ౧౩౫ ||
 సవిజ్ఞాయతతస్థందం రామస్యాకారసూచితం | తాచీకారసామిత్రమతేరామస్యవీర్యవా || ౧౩౬ || అధోముఖంత
 దారానంతః ప్రవృత్తాప్రదక్షిణం | ఉపానర్వతవైదేహీదీప్యమానం సుతాతశం || ౧౩౭ || ప్రణవ్యదేవతాభ్యర్చ్య బ్రా
 హ్మణేభ్యర్చ్యమైశీ | బద్ధాంజలిపుటాచేదమువాచాగ్నిసమీపతః || ౧౩౮ || యథా మేహ్యదయనిత్యం నావనర్పితాఘ
 చాత్ | తథాలోకస్యనాక్షీమాంసస్యతః పాతుపావతః || ౧౩౯ || యథామాంశుద్దచారిత్వాం దుష్టాంజానాతిరాఘవః |
 తథాలోకస్యనాక్షీమాంసస్యతః పాతుపావతః || ౧౪౦ || కమలానామనసావాచాయథా నాచిరకావ్యహం | రాఘవంసస్య
 ధమోజ్ఞంతథామాంపాతుపావతః || ౧౪౧ || అదిత్యోగగవావా యాదిశశ్వం ద్రవ్యతైవచ | అహశ్వాపితకాశం ధ్యేరా
 త్రశ్చపృథివీరథా | యథా న్యేపివిజానంతితథాచారిత్రనంయతాం || ౧౪౨ || ఏవమక్తామైదేహీపరిక్రవ్యమతా

శనం॥వివేకబల్లవనందీప్తవిస్మయగనాంతరాత్మనా॥౨౩౪॥ జనస్థసుమహంప్రసన్న బాలస్థస్వసూనుః॥ దశశోభైః
 లీలతప్రవిశతీంహురాశనం॥ ౨౩౫॥ సాతప్తవహేమాభాతప్తకాంచనభూమౌ॥ పశుశబ్దలనందీప్తవస్థిభా
 కస్యవస్థిభౌ॥ ౨౩౬॥ దవృత్తుస్తే॥చనభాగాంప్రవేశతీంహురాశనం॥ సీతాకృత్యాన్వత్ప్రయోగోకాపురస్థ
 మాజ్యాహులీమవ॥ ౨౩౭॥ ప్రహస్యకృత్ప్రియస్సుగ్ధాస్థాన్వస్థాన్వహావహానే॥ చతులీలకృత్యురాంహంప్ర
 ర్నసోధాకరామివాగ్ధరే॥౨౩౮॥దవృత్తుస్తాంశ్రయోలోకాదేవగంధర్వదానవాః॥ శస్త్రాంచనలీలంబేరీతా
 హామివ॥౨౩౯॥ తస్యామగ్నివితత్యాంతుమహేలివిపులస్త్వః॥ గగనాలవానరాభాంచనంబభానామగ్నివిత
 వః॥౨౪౦॥ఇలిశ్రీమద్యుక్తకాండే-వింశత్యుత్తరశతతమస్తకం. * * * * *

తతోమీమనుః నానామఃపుత్త్వనవవతాంగిః॥ దశైశ్చమహూర్తంధమాత్మబాష్పవ్యాసలలోపదః॥ ౧॥
 తతోవైశ్రవణోహజాయశశ్చావిద్రుశీర్మః॥ సమాసాశ్రయహేంద్రశ్చపరశశ్చవనంశవః॥ మనశావయంత్యై
 చామహదేవోస్తుచక్షుః॥ తథాసర్వస్థానోస్యబ్రహ్మబ్రహ్మపితాంవనః॥ ఏవేవశ్చేనమాగవ్యవిజ్ఞానైః సూ
 ర్యసన్నిభైః॥ ఆగవ్యసగరిలంకామీభిశ్చైవృథానువం॥ రీతశస్థుమాస్తాభరణాప్రత్యహ్యంబులూకభూజాః॥ ౨॥
 బుర్రంప్రత్యశేత్రిహంపూర్తినిరంధానవంస్థినిరం॥ కర్ణాసర్వస్థానోస్యశ్రేష్ఠోజ్ఞానవహంబనః॥ ఉపేక్షానీకం
 సిలాంపతింహావ్యహావే॥౩॥ కర్ణదేవగణశ్రేష్ఠమాత్మగంనావబుధ్ధః॥ ౪॥ ఋతభావామృతభాగ్వి
 నూనాంత్యంప్రజాపతిః॥ శ్రయాణాంశ్వంహిలోకానానాదికరాణస్త్వయంప్రభుః॥ గురౌరావత్ప్రమోంబు
 ధ్యానానుపంచనః॥ అశ్వేనాచాపతేకసోఽచంద్రసూర్యోచచక్షుః॥ అంబేవాకాదలోకానాంభ్యస్త్వేష్టాన
 రంతపః॥ఉపేక్షానీకంపైదేహింమానుషఃపూక్తితోయథా॥౬॥ఇత్యుక్తేలోకపాస్తైస్తాస్సూరిశస్థరానువః॥ అ
 బ్రహ్మీరీతశ్రేష్ఠాకరామాధమభ్యురాంచరిః॥౧౦॥అత్తానంనూనమమశ్యేగ్రామంబరేభాగ్భుః॥ యోహం
 యస్యయితశ్చౌహంభగవాంస్తవప్రీమిమసే॥ ౧౧॥ఇతిబుర్రంశంకామతేష్టంబ్రహ్మబ్రహ్మపితాంవనః॥ అలంబి
 నుమేరామసత్వంసత్వసరాక్రమః॥ ౧౨॥ భవాన్నారాయణోదేవఃశ్రీమాదకృత్యియగోభిః॥ ఏకశృంగంవరా
 హస్త్యంభూతభ్యవసత్తుజిత॥౧౩॥అక్షరంబ్రహ్మసర్వంచమధ్యేచాంతేచరానువ॥ లోకానాంశ్వంపరోధరీ
 ష్టశ్చేనశ్చతుర్భుజః॥౧౪॥శౌభాగ్నాస్త్వామీకేభేపురుషపురుషోద్భవః॥ అజితాభ్యుత్థాన్వస్థాన్వశ్రేష్ఠేభువార్
 లః॥ ౧౫॥సేనాసీగ్రామణీశ్చత్వంబుధ్ధిసత్వంక్షమాదవః॥ ప్రభవశ్చాప్యయత్త్వమపేక్షోనుభూనావః॥
 ౧౬॥ ఇంద్రకర్మామహేంద్రస్త్వంపృథ్వాభారణాంతకృత్॥ శరణ్యంశరణంచల్వమానుదికవ్యాసంహా
 యః॥౧౭॥ సమాద్రశ్యంగోవేదార్తాశతబాహ్వానుమావః॥ త్వంద్రయాణాంహిలోకానానాదికరాణస్త్వ
 యంప్రభుః॥ సిద్ధానామపాథ్యనామాశ్రయశ్చాపిసపూర్వజః॥ ౧౮॥ త్వయభ్యుత్థ్వంశవటూగస్త్యమోంకా
 రఃపరంతపః॥ ప్రభవంధిధనంవాతేనమిమకోభానాతి॥౨౦॥దృశ్యసేనస్థభూతేమభాగ్విక్రమేషుదగోమవ॥ దిద్రువ
 ర్వానుగగనేవర్వతేషువశేషుచ॥౨౧॥ సమాద్రచరిత్త్రీకర్మాశతశ్రేష్ఠసూద్రవృత్॥ త్వంధారయసిభూతావను
 ధాంచనవర్వతాం॥ ౨౨॥ అంతేవృథివ్యాసులితేదృశ్యసేన్వంసుమూరగః॥ బ్రేలోకాధారయోగామదేవ
 గంధర్వదానవాః॥ ౨౩॥ అహంతేవృదయంరామజిహ్వదేవీసరస్వతి॥ దేవాగాశ్రేయగోమానినిరూకాబ్రహ్మసం
 ప్రభా॥౨౪॥నిమేషస్తేభవేదాగ్నిరవేషస్తేభవేక్షిమా॥ సంసారాస్తేభవఃవేదానతద్రస్తివ్యయామినా॥ ౨౫॥జగన్
 ర్వంశరీరతేస్థైర్యంతేమథాతలం॥అగ్నికోపేప్రసాదస్తేహిమత్సీరీవత్సలక్షణః॥ ౨౬॥త్వయాలోకాన్వయాణాం
 తాంపురాణేవక్రస్త్వప్రీతిః॥ మహేంద్రశ్చకృతోరాజలింబధ్వానహంసరం॥ ౨౭॥సీతాలక్ష్మీర్భవాపిష్ట్యుదేవ
 కృష్ణఃప్రజాపతిః॥వధాభాంరావణస్యేవాప్రవిష్టోమానుషీంతసు॥౨౮॥ తదిదంశశక్త్యంతార్థ్యంత్యయాధమభ్యుగం
 వరగ్రహతోరావణోరామప్రవిష్టోదివమాక్రమః॥౨౯॥ అమోఘంబలవీర్యంతేఅమోఘస్తవరాక్రమః॥ అమోఘం
 శోనంరామసవమాఘస్తనస్తవ॥౩౦॥అమోఘాస్తేభవిష్యంతిభక్తిమంతత్వయేనరాః॥౩౧॥యోర్వాందేవభ్యుం
 భక్తాభురాణంపురుషోద్భవం॥పూర్నువంతినదాకామానిమాలోకేవరత్రచ॥ ౩౨॥ ఇమమాద్వంస్తవంశ్రయసి
 సంపురాణంయేనరాఃకీర్తయన్వంతినాస్తితేహంవరాభవః॥౩౩॥ఇలిశ్రీమద్యుక్తకాండే-వింశత్యుత్తరశతతమస్తకం.

ఏతస్మిన్ త్యావభంవాక్యం పితామహసమీతం । అంశేనాదాయతై దేహీమత్తుపాతవిభావనుః ॥ ౧ ॥
 సవిజ్ఞానుదితాంతాంతు వై దేహీంహవ్యవాహనః । ఉత్తప్తామూర్తినానాశుగృహీత్యాజనకాత్మజాం ॥ ౨ ॥
 తనుజాదిత్యంతకాశాంత ప్రకాంచనభూపణాం । రక్తంబరధరాంబాలాంసీలకుంబితమూర్జణాం ॥ అక్షిప్తమాల్య
 భరణాం తథాభూపాంమనస్సిరిం । దదారామాయతై దేహీమంకేకృత్యావిభావనుః ॥ ౪ ॥ అబ్రవిత్పతదారామం
 సాక్షిలోకస్యపావకః ॥ ౪ ॥ ఏషాతేరామవై దేహీ పావమస్యానవిద్యతే ॥ ౫ ॥ వైవహాచానమనసానానుభ్యా
 నాన్నవత్తుమీషువృత్తావృత్తశౌండిరత్యామతివచారహః ॥ ౬ ॥ రావణేనానీతైపావీర్యోర్జితైసరత్నసాిత్రయాపిర
 హితావీ నావివశానిజానాద్వనాత్ ॥ ౭ ॥ రుద్ధాచాంతకురేగుప్తాత్పద్మిత్యాత్పద్మరాయణాఽరక్షితారాక్షసీసం మైర్వి
 కృతైఘోరదళః ॥ ౮ ॥ ప్రలోభ్యమానావివిధభర్తృణామనావస్తైథిలి । నావితయతతద్రక్ష్యస్త్యగ్ధతేనాంత
 రాత్మనా ॥ ౯ ॥ విశుద్ధభావాంసేషుపాంప్రతిగృహీత్వరామవ । నకిందిదభిభాతస్యహమాజ్ఞావయామితే ॥ ౧౦ ॥ తతః
 ప్రీతమసారామశుక్తియైరద్వదతాంవరఃదధ్యామమహాతంభరత్నాత్మాబాష్పన్యాకులలోచనః ॥ ౧౧ ॥ ఏవమక్రేమ
 హతేజాద్యుర్విమాదృగ్భవికమః । అబ్రవిత్ప్రీదతశేప్రేవరామోధమభ్యుతాంవరః ॥ ౧౨ ॥ అవశ్యంత్రిమలోకేషు
 నసతాపావమహాతి । దీర్ఘకాలోఽతాహీయంరావణాంతఃపురేశుభా ॥ ౧౩ ॥ బాలితేఽఖలుకామాత్మారామోదత
 రథాత్మజః । ఇతివత్స్యంలిమంసంతోజానకీమవిశేధ్యహి ॥ ౧౪ ॥ అనన్యపురయాంభక్తాంమచ్చిత్తపరివర్తినీ । అపామ
 వ్యవగచ్ఛాన్ముమైథిలింజనకాత్మజాం ॥ ౧౫ ॥ ప్రత్యయాథకంతులోకానాంత్రియాణాంనత్యసంత్రయః । ఉపేక్షేచా
 పివై దేహీంప్రవితంతీంహుతాతనం ॥ ౧౬ ॥ ఇమామపివిశాలాక్షీంరక్షితాంస్సరతేజనా । రావణోనాతివతేతవే
 లామివమహూదధిః ॥ ౧౭ ॥ సహితేక్తస్సమష్టాత్మామనసాపిహితైథిలిం । ప్రథమకాయతుమపాప్రాప్తాంధిప్తామగ్నిభి
 మివ ॥ ౧౮ ॥ నేయమహాతిచైత్యర్థంరావణాంతఃపురేశుభా । అనన్యాసిమయాసితాభానూరణప్రభాయథా ॥
 ౧౯ ॥ విశుద్ధాత్రిమలోకేషుమైథిలిజనకాత్మజా । సహిహంతుమయంకత్యాకీరితాత్మవతాయథా ॥ ౨౦ ॥ అవశ్యం
 తుమయాకార్యంసర్వేషాంవివచశ్శుభంస్నిద్ధానాంలోకమాన్యానామేవచమివతాంహితం ॥ ౨౧ ॥ ఇతిదము
 క్త్వావిదితంమహాబలైఃప్రతస్సమానస్సృక్త్యతేనమణా । సమేత్యరామఃప్రియయామహాబలస్సుఖంసఖాద్వింబ
 భూవరాఘవః ॥ ౨౨ ॥ ఇతిశ్రీమద్భగవాంకే-ఏకవింశత్యుత్తరశతతమస్కంధః. *****

ఏతస్మిన్ త్యావభంవాక్యం రాఘవేణుభాషితం । ఇదంశుభతరంవాక్యంవ్యాజిహారమహేశ్వరః ॥ ౧ ॥ పుష్క
 రాక్షమహాబాహుమహావత్సరంతపః । దిష్ట్యావృతమిదంకర్తృత్వయాశత్రుభృతాంవర ॥ ౨ ॥ దిష్ట్యాసర్వస్థలోక
 స్యప్రవృద్ధందారుణంతమః । అపావృత్తంత్యయాసంఖ్యైరామరావణజంభయం ॥ ౩ ॥ అత్యాసర్వభరతంధీనంకౌశల్యాం
 చయశస్సిరిం । కైకీయాంచమిత్యాంచదృష్ట్యావత్క్షణమాతరం ॥ పాప్రేవరాజ్యమయోధ్యాధ్యానానందయత్వాసు
 హ్యజ్ఞనం । ఇత్యైకాణాంకులేవశంధాపయత్వాసుమహాబలః । ఇష్ట్యాతురగమేధేనపాప్రేవచాసుత్తమయతః । బా
 హ్యైభ్యోధ్యవందత్వాత్రిదిమంగతుమహాణః ॥ ౪ ॥ ఏషరాజావిమానస్థఃసితాదరరథస్తవ । కాకుల్లమానుషీలోక
 గురుస్తవమహాయతః ॥ ఇంద్రలోకంగతశ్రీమాంస్త్యయాశ్చతేజితారితః । లక్ష్మణేనసహభ్రాతౌత్వమేనమభి
 నాదయ ॥ మహాదేవవచశ్శుక్తియాకాకుల్లస్సహలక్ష్మణః । విమానశిఖరధస్యప్రణామమకరోద్భితుః ॥ ౫ ॥ దీప్తమా
 నంస్వయావత్ప్రేవీరజేంబరధారిణం । లక్ష్మణేనసహభ్రాతౌద్దదర్శపితరంవిభుః ॥ ౬ ॥ హర్షణమహతావిష్టావి
 మానస్థాంమహీపతిః । పాప్రేఃప్రియతరంధృష్ట్యాపుత్రందతరథస్తదా ॥ అరోహ్యంకంమహాబాహుర్వరాసగగతఃప్ర
 భుః । బాహుభ్యాంసంపరివృజ్యతతోవాక్యంసమాదదే ॥ ౭ ॥ సమేన్వగోబహుమలసన్మానశశ్వసరపిఞ్భిః । త్వ
 యారామహీనస్యసత్యంప్రతిశ్యోమితే ॥ ౮ ॥ ౩ ॥ అద్యత్వాంసహతామిత్రందృష్ట్యా సంతూణణమాననం । ని
 స్త్రీణవనవానంచప్రీతిరాసేత్పరామమ ॥ ౧౦ ॥ కైకీయాధ్యానానిహితైవాక్యానివదతాంవర । తవప్రవాజనా
 భాణిన్తానిహృదయేనమ ॥ ౧౧ ॥ త్యాంతుదృష్ట్యాకుశలినం పరివృజ్యసలక్ష్మణం । అద్యమఖాద్విమక్తౌస్త్రి సీహారా
 దినభానూరః ॥ ౧౨ ॥ తారితోహంత్యయాపుత్రసుపుత్రేణమహత్తనా । అష్టావకేగిధమాత్మాతారితోహ్రాహ్మ
 ణోయథా ॥ ౧౩ ॥ ఇదానింతువిజానామియథాసామ్యమరేష్వరైః । వధాథకంరావణస్యేదంవిహితంపురుషేత్తమ ॥

శ్రీరామాయణ-యద్ధకావ్య-దాస శత్రుత్వరక్తమసృష్టః

తాం రాత్రి ముషితం రామం సుఖో ధీతమరిదనమ్ | అబ్రవీత్ పాంజలి ర్వాక్యం జయం పృష్టా వభీషణః || ౧ ||
 స్వానాని చాంగరా గాణివస్త్రాన్ శ్యాభరణాని చ | చందనాని చ దివ్యాని మాల్వాని వివిధాని చ || అలంకారవిద శ్చే మానా
 ర్యః పద్మనిభేక్షణాః | ఉపస్థితాస్త్రం విధివత్ స్వాపయ్యంతి రామః | ప్రతిగృహ్నితవత్సర్వం మదన్ముగ్ధపాతావ్య
 యా || ౩౪ || ఏవము క్తప్రకాశతే స్థః ప్రత్యువాచ విభీషణం || ౪ || హర్షిణః గ్రీవముఖ్యం స్వం స్వా నేనాభినిమంత్రయ
 ౪౫ || సతుతావ్యతిధిమాత్మామమహేతోస్సుఖో వితః | సుకుమారోమహాబాహుః కుమారస్సత్యం శ్రవః || ౫౪ || తంచి
 నాకైకయాచురంభరతంధర్మచారిణం | నమేస్త్వానంబహుమతంవస్త్రాన్ శ్యాభరణాని చ || ౬౪ || ఇతపవనధామీ
 ప్రంతరిగచ్ఛామితాంపురిం || అయోధ్యామాగతోహ్యేషవసంధాః పరమమృగముః || ౬౪ || ఏవము క్తప్రకాశతే స్థం
 ప్రత్యువాచ విభీషణః || ౬ || అహోత్వాం పాంజలిమయ్యమితాంపురిం పార్థివాత్మజ | పుష్పకం నామభద్రం తేవిమా
 నం సూర్యసన్నిభం | సమఖాగ్నికుభజేరస్య రావశేనాహృతంబలాత్ | హృతంజిజ్ఞాత్యనంగామే కామగందివ్యము
 క్తమ్ || త్వదభేదపాలితం చైత ద్దృశ్యత్యుబిధిక్రమ | తదిదం మేఘసంకాశం విమానమహతిష్ఠతి || తేనయాస్యసియా
 నేనత్యమయాధ్యంగతవ్యః || ౧౧౪ || అహం తేయద్యమగామెభ్యామిదిప్రరసమేనుకాణ || వసతావదిహాపా
 జ్ఞయన్త్యప్రియం సాహృదం | అక్షుణేన సహభాగితా వైదేహ్యచాపిభారయ్యా || అవిఠశస్సర్వకాష్టైస్త్యస్త్యంతతోరా
 మగమివ్యసం | పీఠియ క్తవ్యమేరామవస్త్రస్సప్సవ్యుద్ధః || సత్క్రియాం విహితాంతావద్భవోఽత్యంతమసూద్య
 తాం | ప్రణయాధ్యుహుమానాచ్చ పాహృదేన చ రామః | ప్రసాదయామి పీఠ్యేహం ఫల్యాజ్ఞావయామితే || ౧౧౫ ||
 ఏవము క్తప్రతేరామః | ప్రత్యువాచ విభీషణం || రక్షసాం వానరాణాం చ సర్వేహంబంబశ్శ్రేష్ఠతాం || ౧౧౬ || పూజితో
 హంత్యయా సావ్యసాది క్వేనపరంతప || సర్వాస్త్రానాచచేష్టాభిశిష్య ద్దేనోక్తమేన చ || ౧౧౭ || సఖ్యేతన్నకుర్యాం తేవ
 చ సంగరాక్షసేశ్వర || తంతుమేఖాగ్నితరంధ్రప్రంభరతంత్వరతేమనః | మాంభవత్యయతుం యోసాదిత్రకుటముపా
 గతః || శిరసాయావతోయస్య చ నంకృతం మయా || ౧౧౮ || కౌసల్యాం చ మమితాం చ తైకేయాం చ యశస్సి
 నీం || గుహంశ్చ సుహృద్వైత్తపహారాంశ్చ తనయైస్సుహ || ౧౧౯ || ఉపస్థాపయ మేక్షిప్రం విమానం రాక్షసేశ్వర ||
 కృతకార్యస్య మేవానః కంఠస్థిదిహ సమ్మతః || ౧౨౦ || అనుజానిహిమాంసావ్యపూజితోత్పివిభీషణ || మన్యవంశ
 లుకతావ్య స్త్యరితంత్యావమానయే || ౧౨౧ || రామవస్యవచఃశుభ్రత్వా రాక్షసం దోషి విభీషణః || తం విమానం స
 మాదాయ యోగం ప్రతిభవతాత్ | తతః కాంచనదితాంగం వైమాధ్యమయే దిదం || కూటాగారైః పరిక్షిప్తం స
 ర్వతోరజతప్రభం | పాండురాభిః పతాకాభిర్ద్వజైశ్చ సమలంకృతం || శోభితం కాంచనైహ మ్రోగమోహమవత్త
 విభూషితం | ప్రక్షిణం కింశీకాలైర్ముగ్ధానీగవాక్షితం || ఘంటాజాలైః పరిక్షిప్తం సర్వతోమధురస్సవం || ౧౨౨ ||
 యత్యేనుశిఖరాకారంభిజాతం విశ్వకర్మణా || బహుభిర్భూషితం హస్తైర్ముగ్ధానీగవాక్షితం || ౧౨౩ || తైలస్సాన్ని
 టికదితాం వైశ్రేణమా రైశ్చ సరసవై || మహద్వాస్త్రరణోపేతైరపవన్నం మహాధనైః | ఉపస్థితమనాభ్యవ్యం
 తద్విమానం మహాజవం || నివేదయ త్వా రామాయతేష్టోత్రత్రవిభీషణః || ౧౨౪ || ఇతి శ్రీమదవ్యధికాం దేవతవింశత్యుత్తర
 శతతమస్సర్గః || ***** ఉపస్థితంతురంధ్రప్రకాశత్యుత్తరంపుష్పకంపుష్పముషితం | అ
 విమారస్థితో రామం ప్రత్యువాచ విభీషణః || ౧ || సతుబద్ధాంజలిః ప్రహాసాద్వినితో రాక్షసేశ్వరః | అబ్రవీత్ స్వరయో
 శీతః కిం రోమితి రామం || ౨ || తమబ్రవిత్సహోతే బాంక్షుణి న్యేనశ్శ్రేష్ఠః | విమృశ్య రామవోవాక్యమిదం స్సహాచుర
 సంత్రుం || ౩ || కృతప్రయత్నకర్మాణో విభీషణవనాకనః | రత్నైరర్జితైశ్చ విదైర్భూషితైశ్చాపిపూజయ || ౪ || క్షహౌ
 భిరజతాలంకారైః తారాక్షసేశ్వర | హృష్టైః పాంజలిభయంత్యక్వా సంగామేవ్యనిరభిః || ౫ || తథమేకక

మాణిపూజ్యంతాంపర్యవానరాః॥౧౫॥ధనరత్నవర్షః॥ ననకమోహానఫలంకురు॥ ౧॥ ఏనంసమృద్ధతాత్మైతమా
 నాహామానదర్శయాభవిష్యంతిక్రత్యైవప్రకాతాహరియాధహః॥ ౨॥ త్యాగిసంసంగ్యతాతారంసామృత్కైం
 యశస్విసం॥ సత్త్యామవగచ్ఛంతితరస్సంబోధయామ్యహం॥౧౬॥హీనరతిసంతైస్సత్వైరభిహంతారమాహవే॥ త్య
 జంతిస్తవతి॥వైరాగ్యసంవిగ్నాస్తంసరేత్వం॥౧౭॥ఏనంక్రమరామేణవానరాంప్రావిభీషణః॥ రత్నైశ్చైస్సంవిభా
 గేనపర్యానేవాభ్యపూజయేత్॥౧౮॥తతప్రాకృతాతాదృష్టావైరత్వైశ్చయ్యాధహః॥ ఆరురోహతతోరామ
 స్తద్విమానమనుత్తమం॥ అంకేనాదాయతైదేహీంలజ్జమానాయశస్విసిం॥ లక్ష్మణేనసహాభ్రాత్రావిక్రాంతేనద
 నుక్తుతా॥౧౯॥అబ్రవీచ్ఛవిమానస్థఃపూజయానర్వవానరా॥ సుగ్రీవంచమహావీర్యంకాకుత్స్థస్సవిభీషణం॥ ౧౩॥మి
 త్రకార్యంకృతమిదంభవద్భిర్వానరోత్తమా॥అనుజ్ఞాతామయానర్వేయధ్వంప్రతిగచ్ఛత॥ ౧౪॥ యత్తుకార్యంచయ
 స్సేనసహృదావాచపరంతః॥ కృతంసుగ్రీవతస్సర్వసంభవతాధమాభీరుణా॥ కిషింధాంప్రతియావత్కృతస్సప్తేనా
 భిసంప్రతః॥ ౧౫॥ స్వరాజ్యేవసలంకాయాంమయాదత్తేవిభీషణ॥ సత్యాధర్మయతుశత్రాస్సందాగ్రిఅపిదా
 కః॥ ౧౬॥ అయోధ్యాంప్రతియాస్యామిరాజధానీంపితృమమ॥ అభ్యనుజ్ఞాతుమిచ్ఛామిసర్వాంశ్చామంత్ర
 యామివః॥ ౧౭॥ ఏనమక్రాస్తరామేణవానరాత్సేవచబలాః॥ ఊసుఃపాగ్రింజలయోరామంరాక్షసశ్శేవిభీషణః॥
 ౧౮॥అయోధ్యాంగంతుమిచ్ఛామిసర్వాన్యయతుసోభవా॥ఉద్యుక్తావిచరిష్యామోవనానిగరానిచ॥ ౧౯॥ దృ
 ష్ట్వాత్వామభిషేకాద్రంకౌసల్యామభివాద్యచ॥ అచిరేణాగమిష్యామిస్వాగృహాన్మవతేనుత॥ ౨౦॥ ఏనమ
 క్త్యుధర్మాత్సావానైస్సవిభీషణైః॥ అబ్రవీదాగ్రిసువశ్శీర్మానసుగ్రీవవిభీషణా॥ ౨౧॥ ప్రియాన్బ్రియతరం
 లబ్ధంయదహంసమహ్నజ్ఞః॥నర్తైస్సవద్భిస్సహితఃప్రీతింలప్యేపురింగతః॥ ౨౨॥ క్షిప్రమారోహనుగ్రీవ విమా
 నంవానైస్సహాత్మయధ్యారోహసామాత్యౌరాక్షసేంద్రవిభీషణ॥ ౨౩॥ తతస్తత్కృత్యుకందివ్యంసుగ్రీవస్సహా
 నయా॥అధ్యారోహాత్సర్వరోహిణీంసామాత్యౌస్సవిభీషణః॥౨౪॥ తేహ్మహాధేనుసర్వేసుకాచేరంపరమాననం॥రా
 ఘవేణాభ్యనుజ్ఞాతమున్నపాతవిహాయసం॥౨౫॥యయాతేనవిమానేనహంసయతైనభాన్సతా॥ ప్రహృష్టప్రవతీత
 శ్చబభారామఃకుచేరవత్॥ ౨౬॥ తేనర్వేవానరాహృష్టారాక్షసాశ్చమహాబలాః॥ యథానుభవసంబాధందివ్యే
 తస్మిన్నపావిశత్॥౨౭॥ఇతిశ్రీమద్భక్తకాండేచంచవింశత్యుత్తరతరమస్సగః॥ *****

అనుజ్ఞాతంతురామేణతద్విమానమనుత్తమం॥ ఉత్పపాతమహామేనుశ్చైవనేనోద్ధతీయథా॥౧॥పాతయుత్సా
 తతశ్చైవసుస్సర్వతోరఘునందనః॥ అబ్రవీత్ప్రేభీంసీతాంరామశ్శేనిభాననాం॥ ౨॥ వైలానశిఖరాకారేత్రీకుటశిఖ
 రేస్థితాంలంకామీక్ష్యంతైదేహీనిమిశాంవిశక్తర్మణా॥ ౩॥ ఏతదాయోధనంపర్యహంసశోణితకన్దమం॥ హరి
 ణాంరాక్షసానాంచసీతేవిశసంకుహత్॥౪॥ అత్రదత్తవరశ్చేతప్రమాధీరాక్షసశ్వరః॥ తపహతోర్విశాలాక్షిరా
 వణోదహతోమయా॥ ౫॥ కుంభకర్ణోత్రనిహతప్రహస్తశ్చైతాచరః॥ ధూమాగ్నిశ్చైత్రనిహతోవానరేణమానూన
 తా॥౬॥విద్యుచ్ఛాదీనాతత్యత్రమషేణేనమహాత్మనా॥ ౭॥ లక్ష్మణేనోద్రవిచ్ఛాత్రరావణినిహతోరణే॥అంగదే
 నాత్రనిహతోవికటోనామరాక్షసః॥ ౮॥ విరుపాక్షశ్చదుర్ధ్వామహాపార్శ్వమహాబాదరా॥అకంపనశ్చనిహతో
 బనిరోన్యేవరాక్షసాః॥ ౯॥ అత్రమండోదరీనామభార్యాతంపర్యదేవయతే॥సవత్సీనాంసహస్రేణాసైరిజరివా
 రితా॥౧౦॥ఏతత్తుదృశ్యతేతీర్థంసమద్రవ్యవరాసనే॥యత్రసాగరముత్తీర్యతాంరాత్రిమషితావయం॥ ౧౧॥ ఏన
 సామర్థ్యాయాబద్ధసాగరేసలిలార్ణవే॥తపహతోర్విశాలాక్షిసలసేతుస్సుమకురః॥ ౧౨॥ పశ్యసాగరమక్షోభ్యంతై
 దేహీవరుణాయం॥అపారంభవిగజాంతంశంఖుత్తైనిషేవితం॥౧౩॥ హిరణ్యవాభంతైతేంద్రంకాంచనంపర్యమైధ
 లి॥విశ్రమాధంహనుమతోభిత్వాసాగరముభితం॥౧౪॥ఏతతులయేసమద్రవ్యసంధావారినివేషణం॥ ౧౫॥ ఏతత్తు
 దృశ్యతేతీర్థంసాగరవ్యమహాత్మనః॥ సేతుంబంధభిఖ్యాతంతైలోక్యేనాభిపూజతం॥ ఏతత్తువిశ్రంపరమమహాపా
 తకనాశనం॥౧౬॥అత్రపూర్వంమహాదేవఃప్రసాదమకరోత్ప్రీతిః॥౧౭॥అత్రరాక్షసరాజోయమాజామవిభీషణః॥
 ౧౮॥ ఏహసాద్యశ్యతేనీతేకిషింధాదిత్రకాననా॥సుగ్రీవస్సపురిరమ్యయత్రవాలీమయాపాతః॥౧౯॥ అధ్యుత్సా
 పురీంసీతాకిషింధాంవాలిపాలితాం॥ అబ్రవీత్ప్రీతితంవాక్యంరామంప్రణయసాధ్యసా॥ ౨౦॥ సుగ్రీవప్రియ

కడప శ్రీరామాయనేయద్వితీయోపాఖ్యానమునకు.

భార్యభర్తాప్రముఖతేనృపతివేదానందేవానిశాంతిప్రసాదాత్మకం | గంతుమిచ్చేనామౌధ్యాం
రాజధానిం త్వయానమః || ౧౦ || ఏవముక్తేభవేదేవతామహావ్రతం | ఏవముక్తే ప్రతిహితంధాంపాప్రసాదం
ప్రసాదానమహావిమానంప్రేక్ష్యమగ్రవాక్యమేతమవాదమా || ౧౧ || ముగిసావానరకామాలసర్వదానానరపుం
గవా || స్వదారసహితాస్సర్వేషామౌధ్యాంయంతుసేతయా || ౧౨ || తదాత్మమపిసర్వధిఃప్రేక్ష్యసమమహాబ
లః || అభివృద్ధస్సగ్రీవఃకామ్యుష్ణవగేతర || ౧౩ || ఏవముక్తమగ్రవామ్మేణుమితేజసా || వానరాధిపతిః
మాంప్రేక్ష్యసర్వేషామౌధ్యాం || ౧౪ || ప్రవిశ్యంతఃపురంకీమృంతారామద్వీప్యభావత || ౧౫ || ఏమేత్యంసహనారిధి
ర్వానరాణాంతుమాన్వనాంరామవేణాభ్యుజ్జాతామైథిప్రియతామ్యయా || ౧౬ || త్వరత్సమభిగచ్ఛామోగృహ్య
వానరయోషితః || అయోధ్యాందర్యమస్మయస్సర్వాదశరథప్రియః || ౧౭ || సుగ్రీవస్యవశ్యుత్వాతారాసర్వాంగ
శోభనా || ఆహూయచాబ్రవీత్సర్వానారాణాంతుయోషితః || ౧౮ || సుగ్రీవేణాభ్యుజ్జాతాగంతుంసర్వేషా
నరైః || మమచాపిప్రియంకార్యమయోధ్యాదర్శనేన || ప్రవేశంచాపిరామస్యపారజానపత్యసహ || విభుంఠైవస
ర్వాసాంప్రేక్షాం దశరథస్య || ౨౦ || తారయాచాభ్యుజ్జాతాస్సర్వానారయోషితః || వైభవ్యంవిధిపూర్వేణకృ
త్వాచాపిప్రదక్షిణం || అధ్యారోహణమిమానంతద్భీతాదర్శనకాంక్షయా || ౨౧ || తాభిస్సహచారిభిరంకీమృంవిమా
నంప్రేక్ష్యరామవః || ఋశ్యమూకసమీపేతువైదేహీంపునరబ్రహ్మతే || ౨౨ || దృశ్యతేనామహాగోతేనవిద్యుద్వి
తోయదః || ఋశ్యమూకోగిరిశైవ్యఃకాంచనైశ్చాతుభివృతః || ౨౩ || అత్రాహంవాసరేంద్రేణమగ్రేణసమాగ
తః || సమయశ్చకృతస్యైవభార్యంవానినోమయా || ౨౪ || ఏమాసాదృశ్యతేపంచారినిదిత్రకాననా || త్వయావిహీ
యత్రాహంవిలలాపమమఃఖరః || ౨౫ || అస్యాస్త్రీరేమయాదృష్టాశ్చబరీధమహాచారిణీ || ౨౬ || అత్రయజనబాహుశ్చ
కబంధోనివాతోమయా || ౨౭ || దృశ్యతేవజనస్థానేసీతేశీమాగవనస్థుతిః || యత్రయన్తంమహద్వృత్తంతపహతో
ర్విలాసిని || రావణస్యన్యశంసస్యజటాయోశ్చమహాత్మనః || ౨౮ || ఖరశ్చఫలతోయత్రమామణ్యస్సనిపాతితః || త్రిశ్రా
శ్చమహావీర్యమయాబాహైరజస్మాన్తైః || ఏతత్రదాత్రమదమస్తాకంవరవణీణ || ౨౯ || వణాశాలాత్రాదిత్రా
దృశ్యతేతుభదర్శనా || యత్రస్యంరాక్షసేంద్రేణరావణేనవృతాబలత్ || ౩౦ || ఏమాగోదావరీరమ్యాప్రసన్నస
లిలాశివాఅగస్త్యస్యాశ్రమోహ్యవద్యశ్యతేవశ్యమైతి || ౩౧ || కీప్తవైస్సవాశ్రమోహ్యేషమత్తిష్ఠ్యస్యమహా
త్మనః || ౩౨ || వైదేహీదృశ్యతేచాత్రశరభాంగాశ్రమమహాగః || ఉపయాతస్యహస్యాక్రీడయత్రశక్తేపురందరః || ౩౩ ||
అస్మిన్దశేమహాకాయాదిరాక్షసభాతోమయా || ౩౪ || సతేహితావసావాసాదృశ్యంతేతమమద్యమే || అగ్రిఃకులపతి
ర్యత్రసూర్యవైశ్వనరప్రభః || అత్రసీతత్వయాదృష్టాతాపసిధమహాచారిణీ || ౩౫ || అసౌమతమవైరేంద్రశ్చిత్రకూటః
ప్రకాశతే || యత్రమాంకైశ్చయ్యాపుత్రఃప్రసాదయతుమాగతః || ౩౬ || ఏమాసాయమనాహారాద్దృశ్యతేదిత్రకాననా ||
౩౭ || ఖరద్వాజాశ్రమోయత్రశ్రీమాన్మహాప్రకాశతే || ౩౮ || ఏమాత్రివధగంగాదృశ్యతేవరవణీణ || నానాద్విజ
గాశీకాశంప్రపుష్పితకాననా || ౩౯ || శృంగీరీబేరపురంవైరథ్యహూయత్రసమాగతః || ౪౦ || ఏమాసాదృశ్యతేసీతేన
రయూహ్యవమానిని || నానాతరుశతాశీకాశంప్రపుష్పితకాననా || ౪౧ || ఏమాసాదృశ్యతేయోధ్యారాజధానిపితు
మహామః || అయోధ్యాంకురువైదేహీప్రణామంపునరాగతా || ౪౨ || తతస్త్రీవానరాస్సర్వేరాక్షసశ్చవిధీభణః || ఉత్పత్యో
భ్యుద్యదభ్యుత్పాంపురింశుభదర్శనాం || ౪౩ || తతస్త్రీవాంపాంధురహమ్యగమానినిచిత్రాలకత్వాంగజవాజిసంకులాం
పురిమయోధ్యాందద్యతుఃక్షణంగమాపురింమహేంద్రస్యయథామరవతిం || ౪౪ || ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - షడ్వింశ
త్యుద్ధరతరమస్సగః || *****పూర్ణాంతఃపద్యంపంచమ్యంపుష్కణాగజః || భ
రదవాజాశ్రమంపాప్రేక్ష్యవందేనియతోముఖం || సోమ్యచ్ఛదభివాదైన్యంభరద్వాజంతపోధనం || శృణోషి కచ్చిద్ధ
గవాసుభిత్తానామయంపుతే || కచ్చిద్ధయత్రోభరతోజీవంత్యపివమాతరః || ౪౫ || ఏవముక్తమగ్రవామ్మేణుభరద్వాజోమ
హామ్యుః || ప్రత్యువాదధమశ్రేణ్యంప్రేక్ష్యపూర్వంప్రహస్యవత్ || ౪౬ || సంతకద్యుద్ధభరతోజీవితస్యాంప్రతిక్షతే || పాదుక
తేపురస్సృత్యనర్వంసకుతలంగృహా || ౪౭ || త్యాంపురాదీరవనంప్రవిశంతంమహావనం || ప్రేక్ష్యతీయంమృగేరా
జ్యోధ్ధమఃకామంభవేవలం || పదాంత్యక్తనర్వస్యంపితుర్వవనారిణం || నరబ్ధోన్యైఃపరిత్యక్తంస్పర్శమృగేమహా

మరం దృష్ట్యతుకు శాస్త్రార్థం మహానిర్మమితిబ్రహ్మ. తైత్తిరీయావచనేయ క్రమస్యమూలపలాశిసంజిగ్మసాంప్రదం
 సుసమ్మదాభాంసమిత్రజ్ఞానాంభవం సమీక్ష్యవిజితారింత్యాంమమప్రితిరమ త్రమాః॥ సర్వంవసుఖమఃఖం తెది
 తంమమభానుసం॥ య త్వయావిభులంపాప్రేతజనస్థానవధాదికం । బాప్రేమాభాభానియ క్రస్యరక్షితుస్సర్వతా
 షసాః॥ రావణేనహృతాభార్యబహువేయమనిదితా । మారీచదర్శనంనైవసితోత్పథకమేవచ॥ కబంధదర్శనంనైవసం
 పాశగమనంకథా సుగ్రీవేణవశేసఖ్యంయచ్చవాలీహతస్త్రయా । మంగళంనైవదేవభ్యఃకమవాతాత్మజస్య
 చ । విదితాయాంచనైదేవభ్యంనశసేతుర్యభాకృతః॥ యథావాదిపితాలంకాప్రహృష్టైర్రియాకృతైః । సపుత్రబాం
 ధవామాత్యస్సబలస్సవాహనః॥ యథావినిహతస్సంఖ్యారావణోదేవకంటకః । సమాగమశ్చత్రిదశైర్యథాదత్తశ్చతే
 వరః॥ సర్వంమమైతద్విదితతంతపాథమంవరళి॥ ౧౫॥ అపామవ్యతేతద్వివరంత్రభృతాంవర । అఘ్నమద్యగృ
 హణేదమయోధ్యాంశ్వోగమివసః॥ ౧౬॥ తస్యతత్పిరసావాక్యంప్రతిగృహ్యహృతాత్మజః॥ బాధమత్యేవసంహృష్టోఽ
 మాన్వరయూచత॥ అకాలేభవినోవృక్షాస్సర్వేవాపిమధుస్రవాః॥ ఫలాన్యమృతకల్పానిబహూనివివిధాని । భవంతు
 మాగోభగవన్నయోధ్యాంప్రతిగచ్ఛతః॥ ౧౭॥ తథేవప్రతిజ్ఞాతేవనాశ్చివనంతరం । అభవన్నదపాస్త్రతస్యగ
 చాదవసన్నిభాః॥ నిష్కలాఃఫలిశ్చాస్మాదేవమివమృతానిసః । శుమాస్సమగ్రవతాస్తేనగాత్వైవమధుస్రవాః ॥
 సర్వతోయోజనాత్రిశచ్ఛతామభవంస్తదా॥ ౧౮॥ తతఃప్రహృష్టాఃప్రవగమాభాస్త్రబహూదివ్యానిఫలానివైవ । కా
 మాదుపాశ్చంతిసహస్రత్రైమయదాన్వితాఃస్వర్గజితోయత్రైవ॥ ౧౯॥ ఇతిశ్రీమద్యుగళకాండే - సప్రవింశత్యుతరశత
 మస్తోత్రః***** అయోధ్యాంతుసమాలాక్యదింతయామాసరాఘవః॥ ౧౦॥ వింత
 యత్వాహమామంతమవాచష్టవగోత్తమం॥ ౧౧॥ జానీహికచ్చితుశ్శతేజసోన్యపతిమదిరే॥ ౧౨॥ శృంగీబేరపురంపా
 డ్యగుహంకపానగోచరం ॥ నిషాదాధిపతింబూమికుశలంవచనాన్యమ॥ ౧౩॥ శుత్రాత్మతుమాంకుశేలివమగోంవిగతజ్వ
 రం॥ భవిష్యతిగుహఃప్రీతస్సమమాత్సనమస్సఖా॥ ౧౪॥ అయోధ్యాయాశ్చతేమాగంప్రవృత్తింభరతస్యచ ॥ నివేదయ
 మ్యతిప్రీతోనిషాదాధిపతిగుహః॥ ౧౫॥ భరతస్యత్వయావాచ్యంకుశలంవచనాన్యమ॥ సింధాద్ధంతంసమాంబత్వైస్సభార్యం
 సహలక్ష్మణం॥ ౧౬॥ హరణంచాపైవైదేవభృతావణేనబలియసా॥ సుగ్రీవేణవసంసగంవానిశ్చవధంకణే । మైత్లిశ్చన్వై
 వణంనైవయథాచాగితాత్వయా॥ లంఘయిత్వావమహతోయమావగాపతివప్యయం । ఉపయానంసమస్తస్యసాగర
 స్యవదర్శనం॥ యథావకారితస్సేయూరావణశ్చయథాహతః॥ వరదానంమహింద్రేణబ్రహ్మణావరుణేనచ ॥ మహాదేవ
 ప్రసాదాచ్చపిత్రామమనమాగమం । ఉపయారంవమాంసామ్యభరతస్యనివేదయ ॥ సహరాక్షసరాజేనహరిణాం
 ప్రవణేన॥ ౧౮॥ పితృష్టుత్రాయమాకారంభజతేభరతస్తదా ॥ సచతేవేతవస్యస్సాన్యగిర్వంయచ్చాపిమాంప్రతి॥
 ౧౯॥ జితాత్వత్రుగణాకామఃపాప్ర్యచామత్రమంయతః ॥ ఉపయాతిసమృద్ధాభాస్సహమిత్రైర్మహాబలైః॥ జ్ఞే
 యాశ్చనర్వైస్త్రాంతాభరతస్యోగితాని॥ తత్వేనముఖవణేనదృష్ట్యావ్యాభావణేన॥ ౧౩౪॥ సర్వకాలసమృద్ధంహ
 మాస్త్యగ్విరళసంకులంపితృప్రేతామహంరాజ్యంసస్యనావతేయేత్తనః ॥ ౧౪౪॥ సంగత్యాభరతశ్చ్రీమాదరాజ్య
 ధీశతేభ్యయంభవేత్॥ ప్రశాన్తువసుధాంకృతాన్ముఖిలంరఘునందనః॥ ౧౪౫॥ తస్యమృద్ధించవిజ్ఞాయవ్యవసాయంచ
 వాసరి॥ యావన్నరూరంయాతాస్సుక్షిప్రమాగంతుమర్హసి ॥ ౧౬॥ ఇతిప్రతిసమాదిప్తాహమూమాదుతాత్మజః ॥
 మానుషంధారయగ్రూపమయోధ్యాంత్యరితీయయా॥ ౧౭॥ అశ్వపాతవేగేనహమూమాదుతాత్మజః ॥ గరు
 త్పానివగేనజిహ్వుక్షాభజగేత్త్రమం॥ ౧౮॥ లంఘయిత్వాపితృవధంభుజగేంద్రాలయంశుభం ॥ గంగాయముసమూ
 మగద్యంసన్నిపాతమతీర్థవ । శృంగీబేరపురంపాప్ర్యగుహమావాద్యవీర్యవా॥ సవాచాశుభయాహృష్టోహమమా
 నిదమబ్రవీత్॥ ౧౯॥ సఖాతుతపకాతుత్స్థోరామస్సత్యవరాక్రమః ॥ సహసేతస్ససామిత్రిస్త్యాంకుశలమబ్రవీత్ ॥
 ౨౦॥ భవంసమీమద్యరజసిమషిత్వావచనాన్తువే॥ భరద్వాజాభ్యుపజ్ఞాతంద్రక్ష్యస్త్యైర్విరరాఘవం॥ ౨౧॥ పవమస్త్యా
 మహాతేనాస్సంప్రహృష్టతమూహః । ఉత్తపాతమహావేగోవేగవానచారయ॥ ౨౨॥ సోపశ్యద్రామతిభగం

చనదీంబాలినింధగా॥ గోమతింతంబసోవశ్యో భీమసాలవనంధగా॥ బ్రహ్మబహుసాహసాస్త్రిస్థుతాఽజననా
 నపి॥౨౫॥ సగత్వాదూరమధ్యానంత్యరితఃకపిమంజరః॥ అనసాదమృతాఽమృతాఽనందిగృహమపిరగా॥ (శ్రీ)ధి
 సుపుత్రైః పృథ్వీశ్వరమమాత్రైరలంకృతాః॥ సురాధిపస్త్రివసవేయథావైత్రరథేషుమాన్॥౨౬॥ కోశమాత్రేత్య
 యాధ్యాయాశ్చీరకృష్ణజనాంబరం॥ దదర్శభరతందీనంకృతమాత్రేమహానినం॥ జటిలంమదిద్ధాంగంభ్రాతృవృన్దసన్
 కత్తితంఫలమూల్యానిదండాంతరావసంధమఃకాతిణం॥సమున్నతజటాభారవలంకాజననానం॥నియతింభావితా
 త్వానంబ్రహ్మపిఁగమతేజసం॥ శూరుకేతేపురస్కృత్యశానంతంవైవముంధరాం॥ చాతుర్దశ్యస్వలోకస్వత్యా
 తారంసర్వతోభయోత్॥ ఉపశీతమమాత్రైశ్చతుదిభిశ్చపురోహితైః॥ బలముఖైశ్చైవైవైశ్చకామయాంబరధా
 రిభిః॥౩౨॥నహితేరాజపుత్రంతంబీరకృష్ణజనాంబరం॥ పరిభోక్తుంవృషస్యంతిపారవైధమఃసత్పలాః॥ ౩౩॥తంధర్మ
 మివధర్మజ్ఞందేహవంతమివావరం॥ ఉవాచపూర్ణింజలిరార్వాక్యంహనుమాఽమానుతాత్మజః॥౩౪॥వసంతందండకారణ్య
 యంత్యచీరజటాభరం॥అనుశోచసకాతుత్థంసత్వాంకుశలమబ్రవీత్॥౩౫॥ ప్రియమాఖ్యామితేదేవశోకంభృత్యుసి
 దాచుణం॥అస్మిగమహూతేభాభ్రాతృవృంరామేణసహసంగతః॥ ౩౬॥ సహత్యరావణరామఃప్రతిభవ్యవమైధి
 లింఉపయాతిసమృద్ధార్థస్సహమితైర్మహావై॥౩౭॥అత్యుదాత్తమహాతేజావైదేహీచయశస్వినీ॥ సీతాసమగ్నా
 రామేణమహేంద్రేణయథాశచీ॥ ౩౮॥ ఏవముక్తేహనుమతాభరతోభ్రాతృవత్సలః॥ పచారసహసాపృష్ఠాహమా
 న్దోహంజగామహ॥ ౩౯॥ తతోముహూతాఽమృతాఽయప్రత్యాశ్చస్యవరాఘవః॥ హనుమంతముహాదేదంధరతః
 ప్రియవాదినం॥ ౪౦॥ అశోకతైఃప్రీతిమమైః కపిమాలింగ్యసంభ్రామాత్॥ సేవేభరతఃప్రీమాఽవిపుత్రరాప్ర
 బిందుభిః॥ ౪౧॥ దేవోవామానుషవాక్యమునక్రీడాదిహగతః॥ ప్రియాఖ్యానస్యతేసామ్యవదామబుధివతఃప్రి
 యం॥ గహంశతసహస్రంచగృహాణాంచశతంవరం॥ సుకుండలాశ్చుభాచారాభార్యాఃకన్యాశ్చమిదశ॥ హే
 మవర్ణాఽస్సునాసోదాశ్శశిసోమ్యాననాః॥త్రీయః॥ సర్వాభరణసంపన్నాఃసంపన్నాఃకులజాతిభిః॥ ౪౪॥ సైవ్య
 రామాగమనంస్సహాత్మజఃకప్రవీరస్యతదమ్మతోవసుం॥ ప్రహషితోరామదిదృశ్యయాభావ త్సునశ్చహమాఽదిదమ
 బ్రవిద్వచః॥ ౪౫॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండేఅష్టావింశత్యుత్తరశతమస్తకం॥ *****

బహునినామవర్ణాఃకథితస్సమహద్దనం॥ శృణోమ్యహంప్రీతికరంమమనాధస్యతీకరం॥ కల్యాణీబితగా
 థేయంతాఃకీప్రతిభాతిమే॥పీతజీవంతమానందోనరంవర్ణతాదపి॥ ౨॥ రాఘవస్యహరిణాంచకథమాసీగ్మనాగమః॥
 కష్టగదేశేకీమాత్రేత్యతత్యమాఖ్యాసీపృచ్ఛతః॥౩॥ సప్తష్టేరాజపుత్రేణబుద్ధిస్థాంసముచవేతితః॥ అచచత్రేతస్స
 ర్వంరామస్యచరితంవనే॥ ౪॥ యథాప్రచారిజితోరామోమాతుడత్వోవస్తవ॥ యథాచపుత్రశోకేనరాజాదశర
 థోమృతః॥ యథాదూతైస్త్యమానీరస్త్రాణంరాజగృహోత్ప్రభా॥ త్వయామోధ్యాంప్రవిష్టేనయథారాజ్యంసచే
 ప్సితం॥ చిత్రకులంగిరింగత్వారాజ్యేనామితకర్మన॥ నిమంత్రితస్త్యయాభ్రాతాధమఃమాచరతానతాం॥ స్థితేన
 రాజ్ఞోవచసేయథారాజ్యంవినిజతం॥ ఆర్యస్యపామకేగృహ్యయథాసీపునరాగతః॥ సర్వమేతద్దహాబాహుయ
 థావద్విదితంతవ॥ త్వయప్రతివయాతేతుయద్వృత్తంతస్మిబోధమే॥౬॥ అపయాతేత్వయితదానముద్ధాంబురంత్య
 గద్విజం॥ పరిహ్యానమివాత్యేకంతదస్యంసమవద్యత॥ ౧౦॥ తద్దప్తిమృదితంమోరంసింహవాఘృణ్ముగాయతం॥
 ప్రవివేశాధివజనంసమహద్దండకావనం॥౧౧॥ తేహంపురస్తాద్భులవాఽగచ్ఛంతాంగమానేవనే॥ సనదఽనుమహానాదం
 విరాధఃప్రత్యర్థశ్యత॥౧౨॥తముత్ప్రిప్యమహానాదమూర్ధ్వబాహుమధోముఖం॥ నిఖాతేప్రక్షిపంతిస్త్రునదంతమివకుం
 జరం॥ ౧౩॥ తత్కృత్యాదుమూరంకర్మభ్రాతరారామలక్ష్మణౌ॥ సాయాహ్నోతరభంగస్య రమ్యమాశ్రమమీయ
 దుః॥౧౪॥శరభంగేదివంపూర్వేరామస్సత్పరాక్రమః॥ అభివాద్యమునిఁసర్వాఽజనస్థానముపాగమత్॥ ౧౫॥
 తతోవశ్యహ్మార్పణభారామపార్వముపాగతా॥౧౬॥ తతోరామేణసందిష్టైలక్ష్మణస్సహసోధితః॥ ప్రగృహ్యభి
 క్షంవిచ్చేదకర్ణానానంమహాబలం॥౧౭॥ చతుర్దశశసాసాగీర్యసాంధిమకమఃకాం॥ హతానివతాత్రతరా
 ఘవేణమహత్తనా॥౧౮॥ ఏకేససహసంగమృరశేరామేణసంగతాః॥ అమృత్యుభగభాగేనసీమేరామకన్యాకృ
 తాః॥౧౯॥ మహాబలమహావీర్యాద్రవసోవిష్ణుకారిణః॥ నిహతారాఘవేణాజౌదండకారణ్యవాసినః॥ ౧౯॥ రా

క్షపాశ్వనిపిష్టిస్తాభిర్వృషాచోరశోభానిశాచారాచారానామమహాకా ॥ ౨౮౪ ॥ రావణాసుచరా
 ఘోరామూరికోనామరాక్షసం ॥ బాధయామానస్తే దేహింభూత్యావర్తతుయోమ్యుగ ॥ ౨౮౫ ॥ అత్తనమశ్రుతిద్యౌ
 మంతై దేహిగృహ్యతామయం ॥ అహూమనోహరకాంతలక్ష్మీమోనోధవప్రతి ॥ ౨౮౬ ॥ తతోరామోధమహ్మహ్మదా
 వంతమహ్మదావతి ॥ సతంజహునావంతంభోరేణానతవర్తనా ॥ ౨౮౭ ॥ అథసోమ్యదశగ్రిహోమ్యుగంయూతేతురాకుతే
 లత్కనోకాపిరిమూం ॥ తేప్రవివేతాక్రమంతదా ॥ ౨౮౮ ॥ జగ్రాహతరసాసీతాంధ్రహాభిరోహిణీమన ॥ త్రాతురామ
 తతోయధ్దేహత్యాగృభ్రంజటాయువం ॥ ౨౮౯ ॥ ప్రగృహ్యసీతాంసహసాజగమాశునరావణః ॥ ౩౦౦ ॥ తతస్త్వద్భూత
 సంకాతాస్థ్నితావర్తతమూధాని ॥ సీతాంగృహీత్యాగృభ్రంశంవానరావర్తతోపమా ॥ దద్యతుర్విప్రతావైత్రరా
 వణంరాక్షసాధివం ॥ ౩౦౧ ॥ ప్రవివేతతోలంకారావణాలోకరావణః ॥ ౩౦౨ ॥ తాంసువణాపరిక్రాంతేశుభేమజు
 తివేత్సరి ॥ ప్రవిత్సమైథిలీంచాత్వైస్సాంత్వయామానరావణః ॥ ౩౦౩ ॥ త్వణవద్దాపితంతస్సతంతవైర్భుభుంకవం
 అదింతయంతైదేహిఅశోకవనకాంకా ॥ ౩౦౪ ॥ స్వవర్తతతోరామోమ్యుగంహత్యామహవసే ॥ ౩౦౫ ॥ నివర్తమా
 నకాకుతే స్థాదృష్ట్యాగృభ్రంప్రవివృతే ॥ ౩౦౬ ॥ గృభ్రంహతంతదన్వారామఃప్రియసఖపితుః ॥ మార్గమాణస్త
 వై దేహింరామవస్తుకాలత్కణః ॥ గోదావరిమన్వచరద్వకోక్షేశాంశ్చపుష్పితా ॥ ౩౦౭ ॥ అసేదతుర్మహావరణ్యకం
 ధానామరాక్షసం ॥ ౩౦౮ ॥ తతఃకలంధవచనాద్యామస్మత్యవరాక్రమః ॥ ఋశ్యమూకంలిరింకాత్వాసుగ్రీవేణసమా
 గతః ॥ ౩౦౯ ॥ తయోస్సమాగమఃపూర్వంప్రీత్యాహుకోవ్యజాయత ॥ ౩౧౦ ॥ భౌత్రానిరస్తఃకుర్దేనసుగ్రీవోవారి
 నాపురా ॥ ౩౧౧ ॥ ఇతరేతరసంవాదాత్పృథాగభిప్రణయస్తయోః ॥ ౩౧౨ ॥ రామస్సబాహువీర్యేణస్వరాజ్యంప్రత్య
 పాదయత్ ॥ వారిసంసమరేహత్యామహాకాయంమహాబలం ॥ ౩౧౩ ॥ సుగ్రీవస్థాపితోరాక్ష్యసహితస్సర్వవానరైః ॥
 ౩౧౪ ॥ రామానుచరిజానీతేరాజపుత్రాశ్చమార్గణం ॥ ౩౧౫ ॥ అదిష్టావానరేంద్రేణసుగ్రీవేణమహాత్మనా ॥ దశకో
 ట్యేప్రవంగానాంసర్వాఃప్రస్థాపితాదశః ॥ ౩౧౬ ॥ తేహింసోవిప్రకృష్టానాంవింశ్యేవర్తతంత్రమే ॥ భృశశోకాభిర
 వ్రానాంమహాకాలోత్పవతత ॥ ౩౧౭ ॥ భౌత్రాతుగృభ్రరాజస్వసంపాతిర్నామవీర్యవా ॥ సమాఖ్యాత్రిప్రవసం
 సీతాయారావణాలయే ॥ ౩౧౮ ॥ సోహంశోకపరితానాందుఃఖంరజ్జ్ఞానినాంనుద ॥ అత్తవీర్యంసమాస్థాయయో
 జనానాంశతంపుతః ॥ ౩౧౯ ॥ తత్రాహమేకామదాక్షిణ్యమశోకవనకాంకాం ॥ కాశేయవస్త్రాంమలి నానిరానం
 దాంధృకప్రతాం ॥ ౩౨౦ ॥ తయానమేత్పదిభివత్పృష్టానర్వమనిదితాం ॥ అభిజ్ఞానంమేదత్రమర్చిష్టాననుహా
 మణిః ॥ ౩౨౧ ॥ అభిజ్ఞానంమణింలభ్యావరితాభోహమాగతః ॥ ౩౨౨ ॥ మయావపునరాగమ్యరామస్యాశ్చిన్తకమణిః
 అభిజ్ఞానంమయాదత్రమర్చిష్టాననుహామణిః ॥ ౩౨౩ ॥ శుక్రిత్యాతుమైథిలీంహృష్టస్తృశశంసేవజీవితం ॥ జీవితాంతమ
 సుపాత్రిప్రపీత్యాన్మత్రమివాతురః ॥ ౩౨౪ ॥ ఉద్యోజయిష్యమ్నద్యోగందధైకామంవధేమనః ॥ జిహ్వాంసురివలోకాంతే
 సర్వాలోకావభిభావమః ॥ ౩౨౫ ॥ తతస్సుమద్రమాసాద్యసశంసేతుమకారయత్ ॥ అతరత్రపివీరాణాంవాహినితే
 నసేతునా ॥ ౩౨౬ ॥ ప్రవాస్తవపథీలింకుంభకణ్ఠంతురాఫవః ॥ లత్కనోరావణమంతస్వయంరామస్తురావణం ॥
 ౩౨౭ ॥ సతకేణసమాగమ్యయమేనవరుణేనచ ॥ మహేశ్వరస్వయంభూభ్యాంసతథాదశరథేనచ ॥ తైశ్చంద్రవరశ్రీమా
 నృపీశ్చిత్తసమాగతః ॥ సురర్షిభిశ్చకాతుతే స్థావరాలేభవంతపః ॥ ౩౨౮ ॥ సతుదత్తవరశ్రీత్యావానరైశ్చసమాగతః
 పుష్కకేణవిమానేనకీషింధామభ్యుపాగమత్ ॥ ౩౨౯ ॥ తంగంగాంపునరాసాద్యసంతంతుమనిసన్నిధౌ ॥ అపిష్నుంపు
 వ్యయోగేనశ్వోరామండ్రస్థుమహాని ॥ ౩౩౦ ॥ తతస్తుసత్యంహమమద్వచోమహన్నిశవ్యహృష్టాభరతకృతాంజలిః ॥ ఉ
 వాచవాణీంసునఃప్రవాహిణీంవిరస్యపూర్ణఃఖలుమేమనోరథః ॥ ౩౩౧ ॥ ఇతిశ్రీమద్యుద్ధకాండే - ఏకోనంతిశమత్తర
 శతతమస్సకాండః ***** శుక్రిత్యాతుపరమానందంభరతస్సత్యవిక్రమః ॥ హృష్టమాజ్ఞావయా
 మానశతృష్నుంపరివరహః ॥ ౩౩౨ ॥ దైవతానివసర్వానివైత్యానిగరస్యచ ॥ మగంధమాన్వైర్వాద్విత్తైర్వంశుశుచయో
 నరాః ॥ ౩౩౩ ॥ సూతాస్త్రుతిపురాణజ్ఞాస్సర్వేవైతాధికాప్రకా ॥ సర్వేవాదిత్రకుతలాగణికాశ్చాపిసంఘశః ॥ అభి
 ర్యాతురామస్యద్రక్షాంతశినిభుంమఖం ॥ ౩౩౪ ॥ భరతస్యవశ్యుక్తిత్వోమ్యుఃపరవీరహః ॥ విష్టరనేకసాహస్రా
 శ్చోష్టదయామాసవీర్యవా ॥ సమీకురుతదిహ్మానివిమమాణీసమానిచ ॥ స్థలనిరసనిరస్యతాంనందిగ్రామాదితవరం ॥

సింహంతుపృథివీంకృత్సంహిమశ్చేనవారిణా || తతోభ్యవశీరంత్సన్యేలాజైఃపుష్పైశ్చసర్వతః | సముద్భిరతపా
 కాక్షుగభ్యాఃపురవరోత్తమే || శోభయంతువవేశ్వనిసూర్యస్యేదయనంప్రతి | ప్రదామభిముక్తముష్పైస్సుగంఢైః
 పంచవణః || రాజమాగవసుంబాధశీలంతుశతశోనరాః || ౮౪ || రాజదారాప్రథమాత్యాప్యైన్యాస్సనాగ
 ణాంగనాః || బ్రాహ్మణాశ్చసరాజస్యాః శ్రేణీముఖ్యాప్రథాగణాః || ౮౫ || భృష్టిజయంతోవిజయ సిన్ధాభోహృథసా
 ధః || అశోకోమంత్రపాలశ్చసుమంత్రశ్చాస్సినిర్యయః | మత్తైర్నాగసహస్రైశ్చకాతకుంభవిభూషితైః || ౮౬ || అపరే
 హేమకఠ్టాభిస్సుగజాభిఃకరేణుభిః | నిర్భయస్తురగాకాక్రింతైశ్చస్సుమమరథాః || ౮౭ || శక్తిష్టిపా్రిసహస్రానాం
 సద్భజానాంపతాకినాంతురగాణాంసహస్రైశ్చముఖ్యైర్ముగంధిన్యైః || వదాతీనాంసహస్రైశ్చవీరాఃపరివృతా
 యయుః || ౮౮ || తతోయానాన్యపరూథాస్సర్వాదశరభక్రియః || కాసల్యాంప్రముఖైశ్చాస్సుమితాంఛాపినిర్య
 యః || ౮౯ || తేయాసహితాస్సర్వానందిగామముపాగమః || ౯౦ || కృత్యుంచగగరంతత్సనందిగామముపాగమ
 త్ || ౯౧ || అశ్వానాంఖరశజ్జేనరభవేమిన్యనేనచ || శంఖదుండుభివాదేనసంచలావేమేదిన్ || ౯౨ || ద్విజాతిమయైర్ధ
 ర్మాత్మాశ్రేణీముఖ్యైస్సునైగమైః || మాల్యమోదకహస్తైశ్చమంతిభిర్భరతోవృతః | శంఖభరిణాదైష్ట్యవందిభిశ్చాభివం
 దితః || అర్చపాదాగ్రహీత్యాతుశిరసాధర్మకవిదః | పాండురంగత్రమాదాయశ్శుక్లమాల్యశశోభితం || శుక్లేవచాలవృజ
 నేరాజాహేహేమభూషితే || ఉపవానకృశోదీప్తీరకృష్ణజనాంబరః || భాగీరురాగవసమశ్చిత్వా తరుష్కర్పంహ
 షమాగతః || ప్రత్యుద్యయాతతోరామంమహాత్మానచిత్రస్సహ || ౯౩ || సమీక్ష్యభరతోవాక్యమువాదపవనాత్మజం ||
 ౯౪ || కచ్చిన్నఖిలు దృశ్యంలేవానరాఃకామరూపిణః || ౯౫ || అత్రవముక్తవచనేహమమౌనిదమబ్రవీత్ | అథాంవిజ్ఞాపయన్వేషభరతంస
 త్యుచిత్రమం || ౯౬ || సదాభలాగమసుమితావృత్తాపా్రివ్యమభువ్రవాణా || భరద్వాజప్రసాదేనముత్తభాగీమరనా
 దితా || ౯౭ || తస్యచైవవరోదత్తోవాసవేనపరంతప | సప్తైస్సస్యతథాభిభ్యంకృతంసర్వగుణాన్వితం || ౯౮ || నిస్ససః
 శూరియ లేభీమఃప్రహస్తానాంపశోకసాం | మన్యేవానరసీనాసానదీంతరగిగమతీం || ౯౯ || వహాంసమమ్నూతం
 పశ్యవాలిఃసీంప్రతి || ౧౦౦ || మన్యేపాలవనరరమ్యంలోభయంతిప్లవంగమాః || ౧౦౧ || తదేతద్దృశ్యతేదూరాద్విమలంచం
 ద్రసద్భిషం | విమానంపుష్పకందివ్యంమనసాబ్రహ్మవిమితం || రావణంబాంధవైస్సాధనంహత్యాల్బంబహుశ్చనా
 ౧౦౨ || తరుణాదిత్యసంకాశోవిమానంరామహాహనం || ధనదస్యప్రసాదేనదిష్టమేతన్నోజవం || ౧౦౩ || ఏతస్యైభాగీతరా
 పీరావైదేవ్యసహరాఘవా || సుగ్రీవశ్చమహాతేజారాక్షసశ్చవిభీషణః || ౧౦౪ || తతోహర్షాసమమ్నూతోనిస్ససోదివ
 మస్పృశత్ || ౧౦౫ || బ్రబాలయవృద్ధానారామోయమితికితి || ౧౦౬ || రథంకుంజరవాజిభ్యస్తేవతీర్యమహింగతాః || దధృ
 శుస్తంవిమానస్థంసరాస్సేమివాంఛితే || ౧౦౭ || పా్రింజిర్భరతోభూత్యాప్రహస్తారాఘవోముఖః | స్వాగతేనయ
 థాథానతతోరామమపూజయత్ || ౧౦౮ || మనసాబ్రహ్మణాస్మత్ప్రేమినానేభరతాగ్రజః || రరాజపుభుద్ధిన్యావజ్రపా
 ణిరివావరః || ౧౦౯ || తతోవిమానాగ్రగతంభరతోభాగీతరంతదా || వవందేప్రయత్తిరామంమేరుస్థమివభానగరం ||
 ౧౧౦ || తతోరామాభ్యనుజ్ఞాతంతద్విమానమనుక్రమం || హంసయంక్రమమహేగనిష్ఠపాతవహిరతే || ౧౧౧ || అరోహితా
 విమానంతద్భరతశ్చస్యచిత్రమః || రామమాసాద్యమదితఃపునరేవాభ్యువాదయత్ || ౧౧౨ || తంసమన్తావృతాకుతోఽథస్మి
 రన్నృక్షివభంగతం || అంశేభరతమారోప్యమదితఃపరివస్వజే || ౧౧౩ || తతోలక్ష్మణమాసాద్యవైదేహీంచాభ్యువాద
 యత్ || అభివాద్యతతఃసీతోభరతోనామచాబ్రవీత్ || ౧౧౪ || సుగ్రీవంక్రైకయాపుత్రాంజాంబవంతంతథాంగదం || మైం
 దంచద్వివిదంలీలమృపభంచరివస్వజే || ౧౧౫ || సుషేణంచలంచైవగవాక్షుంగంధమాదనం || శరభంపనసంవైషభరతఃప
 రివస్వజే || ౧౧౬ || తేకృత్యాహుమషంధావంవానరాఃకామరూపిణః || కుశలంవర్యపుష్పంప్రేప్రహస్తాభరతంతదా ||
 ౧౧౭ || అథాబ్రవీదాగ్రజపుత్రసుగ్రీవంవానరర్షభం || పరివృజ్యమహాతేజాభరతోభర్మణాంవరః || ౧౧౮ || త్వుమన్త
 కంచమణాంతుభాగీతాసుగ్రీవంపంచమః || శాహృదాజ్ఞాయతేమిత్రమపకారారికత్వణం || ౧౧౯ || విభీషణంచభరత
 స్సాంత్వంవాక్యమథాబ్రవీత్ || దిష్ట్యైత్యయాసహయేనకృతంకమసుమగ్ధరం || ౧౨౦ || శకునిస్సుశ్చరదారామమభి
 చాద్యసలత్త్వణంసితాయాశ్చరణైవశ్చాద్విన్యాయాదభ్యువాదయత్ || ౧౨౧ || రామోమాతరమాసాద్యదిషణ్ణాంశోకక

ర్మితాం జగ్రాహప్రణతః పాదామనోమాతుః ప్రసాదయ ॥౪౫॥ అభివాద్యసుమిత్రాం దత్తే కేయాంచయశస్యసిం॥
సమాత్మశ్చ తస్మిన్వాపురోహితముసాగమత్ ॥౪౬॥ స్వాగతం తేమహాబాహుకాసల్యానందవధాన ॥ ఇతి
ప్రాంజలయస్స ద్వైసాగరామమువిధా ॥ ౪౭॥ తాన్యంజలివహసాగ్నిశివశృంగీతామిదాగతైః ॥ అగోశానీవప
ద్మాదిదర్శభరతాగ్రజః ॥ ౪౮॥ చామకే తేతుగామస్యశృంగీత్యాభరతస్వయం ॥ చరణాభ్యాంసరేంద్రస్యయోజ
యామానధర్మవతి ॥ అబ్రవీచ్చదరామంభరతస్యకృతాంజలిః ॥ ౪౯॥ ఏతత్త్రైక్షితరాజా రాజ్యంనిర్యాతితంమ
యాఅభ్యజన్వకృతాక్షంమే ॥ వృత్తశ్చమనోరథః ॥ యస్త్యాంపశ్యమరాజానమయోధ్యాంపునరాగతం ॥ అవేక్ష
తాంభవాక్షకోశంకోష్ఠైర్జరంబలం॥భవతస్తేజసానర్వంకృతందశగుణంమయా ॥ ౫౦॥ తథాబ్రువాణంభరతం
దృష్ట్వాతంభారీతృవత్సలం॥ముముచురానరాబాష్పంరాక్షసశ్చవిభీషణః ॥ ౫౧॥ తతఃప్రహామార్థ్యరతమంకమారో
వ్యురాఘవః ॥ యయా తేనవిమానేననవైవ్యభరతాశ్రమం ॥ ౫౨॥ భరతాశ్రమమాసాద్యనవైవ్యోరాఘవస్తదా ॥ అ
వతీర్విమనానాగ్రాదవతస్థైమహీతలే ॥ ౫౩॥ అబ్రవీచ్చదరామస్తద్విమానమనుక్రమం ॥ నహవైశ్రవణందేవమను
జానామిగమ్యతాం ॥ ౫౪॥ తతోరామాభ్యనుజ్ఞాతంతద్విమానమనుక్రమం ॥ ఉత్తరాందిశమాగమ్యజగామధనదాల
యం॥౬౦॥పురోహితస్యాత్మనమస్యరాఘవోబృహస్పతేశ్శక్రభామరాధిపః ॥ నివిద్యపాదాప్యభాననేశుభనమో
వతేనోపవివేశరాఘవః॥౬౧॥ఇతిశ్రీమద్భుక్తకాండే-అంశమత్తరశతతమస్సృగః. *****
శిరస్యంజలిమాధాయత్రైకేయ్యానందవధానః ॥ బభాషేభరతోజ్యేష్ఠంరామంసత్సవరాక్రమం ॥౧॥ పూజితా
మామికామాతాదత్తరాజ్యమిదంమమతద్దదామిపునస్తృభ్యంయథాత్మమదదామను ॥౨॥ భురమేకాగోనస్యస్తావృష
భేణవిలియసాశీశీరివగురుంభారంనవోధుమహముత్యపే ॥౩॥ వారివేగేనముమాతాభిన్నస్సేతురివక్షర ॥ మర్దుంధనమి
దంమన్వేరాజ్యభిద్రమసంప్రతం॥౪॥గంధిఖరభవాశ్వస్యహంసశ్వీవచవాయసః ॥ నాన్వేతుమత్సహేరామతనమా
గఃమరిందను ॥౫॥యథాచారోపితోవృక్షోభాతశ్చంద్రివేశసే ॥ మహంశ్వసుమరాం హువామహాసంభవశా
ఖవా ॥శీత్యతప్తిప్రీతోభూత్వానసఫలాభిప్రదర్యు ॥ తస్యనానుభవేదధాన్యస్యతాతోస్పరిప్యతే ॥ ఏవేపమా
మహాబాహుకాత్మమథం వెత్తుమహాస ॥ యద్యస్తావ్రనుజేంద్రత్వంభక్త్యాభ్యుత్థానశాధిపా ॥౬॥ జగదద్యాభిషి
క్తంత్వామనుపశ్యేతుసర్వతః॥నతపంతమివాదిత్యంమధ్యాహ్నీషీషీప్రతేజసం ॥౭॥ రూద్రస్సంఘాతేనఘోషాఃప్రైకాంఠీ
నూపురనిస్సవైః॥మధురైగ్గీతతజ్జైత్వప్రతిమధ్యస్వరాఘవ ॥౮॥ యావదావతఃతేచక్రంయావతీవపమంధరా ॥ తా
వత్త్వమిహసర్వస్యన్వామత్వమనువతఃయ ॥౯॥ భరతస్యవచశ్శ్రుత్వారామఃసరపురంజయః ॥ తథేతిప్రతిజగ్రాహ
నిజసాదాననెశుభే॥౧౦॥తతశ్శ్రుత్వామనచనాన్నిపుణాశ్శ్రువధాకాః ॥ సుఖహస్తాస్సశీఘ్రాశ్చరామంపవర్యపాన
తే॥౧౧॥పూర్వంతుభరతేన్నతేలత్తుణేచమహావతే ॥ సుగ్రీవేవానరేంద్రేవరాక్షసేంద్రేవిభీషణే॥ఏకోద్ధిరజలసాన్ని
తశ్చిత్రమాల్యానులేపనః ॥ మహాహావనసోరామస్తథాతత్రేయోజ్వల ॥౧౨॥ ప్రథకంఘరామస్యకారయా
మానవీర్యవా ॥ అత్మభాస్యచలక్ష్మీవాగత్వాన్మకులవధానః ॥౧౩॥ ప్రతికంఘరామస్యకారయా
త్వనైవతదాచక్రమనానస్సిన్ధోయనూహరం ॥౧౪॥ తతోవానరవత్సీనాంసర్వాసామేవకోభనం ॥ చకారయత్నా
తౌసల్యాప్రహృష్టాపుత్రలాలసా ॥౧౫॥ తతశ్శ్రుత్వామనచనాన్నిపుణాశ్శ్రువధాకాః ॥ యోజయిత్వాభివక్త్రా
మరథంసర్వాంగశోభనం॥౧౬॥అరీచ-మండలంకాశందివ్యందృష్టావధోక్తమం ॥ ఆరుహమామహాబాహురామస్స
త్యచరాక్రమః ॥౧౭॥ సుగ్రీవోహనుమాంత్వైవమహేంద్రసదృశమృతీ ॥ స్నాతౌదివస్యజైర్వైప్రైజగ్దుతుశ్శుభకుం
డలౌ॥౧౮॥వరాభరణంపన్నాయయస్తావృభకుండలాః॥సుగ్రీవత్యస్సీన్ధౌతాచద్రఙ్ఘంసగరముత్సుకాః ॥౧౯॥అయో
ధ్యాయాంతుసదివారాక్షోదశరభగ్ధ్యయే॥పురోహితంపురసగృత్యమంత్రయాచూసురధవత్ ॥౨౦॥అగోశోవిజయ
త్వైవపమమంత్రైవపదంగతాః ॥ మంత్రయోరామవృద్ధిగోమృద్ధిగోకంసగరస్య ॥౨౧॥ సర్వమేవాభిషేకార్థం
జయాహాస్యమహాత్మనః॥కతుకమహాధరామస్యయద్యృంగశపూర్వం॥ఇతి తేమంఠిరాస్సర్వేసందిశ్యేతుపురోహి
తశ్శిగరాన్నిర్వయస్తూణంరామదర్శనబుద్ధయః ॥౨౨॥ హరియ క్తంసహసాగ్నిక్షోరకమండ్రభానఘః॥ప్రయయా
రథమాస్థాయరామోసగరముక్రమం ॥౨౩॥ జగ్రాహభరతోరశ్మీశత్రుఘ్నశ్చైత్రమాదదే ॥ లక్ష్మణోవ్యభంజనస్య

మూర్ధ్నినంపర్యవీజయత్ || శ్వేతంచవాలవ్యజనంజగ్రాహపురతస్థితః | అవరంచంద్రసంతాశంరాక్షసేంద్రోవిభీషణః || ౩౯ || ఋషిసంప్రేస్తదాకాశేదైత్యసమదగ్ధతైః | ప్రాయమానస్యరామస్యశుశ్రువేమధురభ్యునిః || ౪౦ || తతశ్శ్రుంజయంనామకుంజరంపర్యతోవసం | ఆరుహమాహతేజాస్సుగ్రీవఃక్షవగర్వభః || ౪౧ || సవనాగంహస్రాగ్రియయురాఘ్నాయవానరాః | మానుషంవిగ్రహంకృత్వానర్వాభరణభూషితాః || ౪౨ || శంఖశబ్దప్రకాశైశ్చమందుభీనాంచనివృతైః | ప్రయయాపురుషవ్యాఘ్రస్తాంపురింహమ్యుమావీని || ౪౩ || దదృశుస్తేనమాయాంతరాఘవంసపురస్సరంబిరాజమానంపమరథేనాతిరథంతథా || ౪౪ || లేవథయత్వాకాతుత్థంరామేణప్రసంగితాః | అనుజన్మమహాత్మానంభూత్పభిఃపరివారితం || ౪౫ || అమాత్యైర్బాహైర్మత్తైస్సేవకథాప్రకృతిభివృతః | శ్రీయావిరుదుచేరామోనక్షత్రైరివచంత్రమాః || ౪౬ || సపురగామిభిస్తూర్వైస్తాశస్త్రస్థితకపాళిభిః | ప్రవ్యాసరద్భీర్బుధితైర్బంగభాంయయావృతః || ౪౭ || అక్షతంజాతయావంచగావఃకన్యాస్తథాద్విజాః | సరామోదకహస్తాశ్చరామస్యపురతోయయః || ౪౮ || నఖ్యంవరామస్సుగ్రీవేప్రభావంచాగ్రిలాత్మజే | వానరాణాంచతత్రీమరరాక్షసానాంచరత్నంబంబిభీషణస్యసంయోగమాచవత్సేవమంత్రిణాం || ౪౯ || శ్రుత్యాతువిస్మయంజన్మరయోధ్యాపురవాసినః || ౫౦ || దృఢిమానేతదాఖ్యాంయరామోవానరసంవృతః | హృత్ప్రపుష్టజనాకీణామయోధ్యాంప్రవివేచనా || ౫౧ || తతోహ్యభ్యుచ్చాయపారాశతకాస్త్యైర్హృగ్భృహే || ౫౨ || విత్తైర్కాఘ్నపిత్తరంమ్యహససాదపితుగ్భాహం || ౫౩ || అథాబ్రవీదగ్రాజసుతోభరంతథమితాంవరం | అథోపహితయావాచామధురంరఘునందనః || పితుభావనమాసాదృప్రవిశ్వవమహాత్మనః | కౌసల్యంవసుమత్యాంవచక్రేయామభివాద్యచ || ౫౪ || యచ్చమద్భవనంశ్రేష్ఠంసాశోకవనికంమహత్ | ముక్తావైదార్యసంకీర్ణాంసుగ్రీవాంబుజేదయ || ౫౫ || తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాభరతస్యత్ర్యుక్తమః | హణ్గృహీత్వాసుగ్రీవంప్రవివేచతమాలయం || ౫౬ || తతస్తైలప్రదిపాంశ్చపర్యంకాస్తరణానచ | గృహీత్వావిశుఃక్షిప్రంశ్రుత్వాప్రసవోదితాః || ౫౭ || ఉవాచచమహతేజాస్సుగ్రీవంరాఘవానుజః | అభిషేతాయారామస్యమాతాసాక్షాపయప్రభో || ౫౮ || సావణాన్వానరేంద్రాగ్నింవతుణాంచతురోఘటాః | దదౌక్షిప్రంసుగ్రీవస్సర్వరత్నవిభూషితాః || ౫౯ || యథాప్రత్యూషసమయేవతుగ్ధాంసాగరాంభవాంప్రాక్షాఢ్మతైఃప్రతీక్ష్యంతథాకురుతవానరాః || ౬౦ || ఏవమక్రమహాత్మానోవానరావారణోపమాః | ఉత్పేతుర్గంగసంశీఘ్రింగరుడాశ్రవసీఘ్రిగాః || ౬౧ || జాంబవాంశ్చపనూమాంశ్చనేగదర్భీవవానరః | ఋషభశ్చైవకలకాజలపూర్ణానథానయః || ౬౨ || నదీతానాంపంచానాంజలంకుంభేషుచాహరః || ౬౩ || పూర్వాగ్భృముద్రాతిరలంజలపూర్ణామథానయత్ | సుపేణస్యత్యసంపన్నస్సర్వరత్నవిభూషితం || ౬౪ || ఋషభోదక్షిణాత్తాణాంసముద్రాజ్జలమాహరత్ || రక్తచందనకాఘాభిస్సంవృతంకాంచనంఘటమ్ || ౬౫ || గవయఃపశ్విమూర్త్యాయమాజహరమహాణవాత్ | రత్నకుంభేనమహాతాశీసంమారుతవిక్రమః || ౬౬ || ఉత్తరావ్యజలంశీఘ్రింగరుడానిలవిక్రమః || అజహరసధర్మాత్తానశస్సర్వసృణోస్తవః || ౬౭ || తతస్తైర్వానరశ్రేష్ఠానితంప్రేక్ష్యతజ్జలంబ | అభిషేతాయారామస్యశత్రుఘ్నస్సదైవస్సహా || పురోహితాయశ్రేష్ఠాయసహృద్భ్యుత్పన్నవేదయత్ || ౬౮ ||

శ్రీరామస్యపట్టాభిషేకముట్టః

తతస్సప్రయతోవృద్ధోవసస్థాబ్ధిన్నాజైస్సహా | రామంరత్నమయేషీతేసహసీతస్యవేళయత్ || ౬౯ || వసిష్ఠావామదేవశ్వజాబాలిరకాశ్వభః | కాత్యాయనస్సుయజ్ఞశ్వశతమోవిజయస్తథా || అభ్యుషింవన్నరవ్యాఘ్రుంప్రసన్నేనసుగంధినా | సరిలేనహస్రాగ్రిక్షంపనవోవాసవంయథా || ౭౦ || ఋత్విగ్భిర్బాహైర్మత్తైఃపూర్వంకన్యాభిమంత్రిభిస్తథా | యోజైత్వైవాభ్యుషించంతైసంప్రహృష్టాస్సనైగమైః || ౭౧ || సహోపధిరన్ద్రోధత్యైర్ద్రోహతైరణభస్థితైః | చతుర్భిలోకపాలైశ్చపవైర్దేవైశ్చపంగతైః || ౭౨ || (బ్రహ్మణానిమితంపూర్వంకీరింబరత్నశోభితం | అభిషిక్తఃపురాయేనమనుస్తందిస్తతేజసం || తస్యాన్యవాయేరాజానఃక్రమాద్యేనాభిషిదితాః | సభాయాంహెమక్ష్మాప్తాయాంశోభితాయాంమహాజైః || రత్నైర్నానావిజైత్వైవచిత్రాయాంసుశోభజైః | నానారత్నమయేషీకేల్పయిత్యాంభావిధి || కిరీటేనతతఃపశ్చాద్వసీతేనమహాత్మనా | ఋత్విగ్భిర్బుధృపత్యైత్వైవసమయోద్వతరాఘ్నః || భద్రంతుతస్యజగ్రాహశత్రుఘ్నః | పాండురంశుభం | శ్వేతంచవాలవ్యజనంసుగ్రీవోవానరేశ్వరః || అవరంచంద్రసం

కాశం (నాటవ్యజనము క్రమం) హృష్టారామస్యజగ్రాస
 మాకాంచనీశతపుష్కరాం॥ రాఘవానందదావామయ్యుక్తప్రహరీతః॥ ౬౪౫ ॥ మాటాంబులంతవపు
 త్తువిభూషితంముక్తాహరింసరేంద్రాయదకాశక్రప్రహరీతః॥ ౬౪౬ ॥ ప్రజగుడేవగంధర్వాననకుశ్చావ్యురోగ
 ణాః॥ అభిషేకేతదహాస్యతదారామస్యధీమతః॥ ౬౪౭ ॥ భూమిస్సస్యవతీతైవఫలవంతశ్చపాదపాః॥ గంధవంతివపుష్ప
 నిబభూనూరాఘవోద్భవే॥ ౬౪౮ ॥ సహస్రతమశ్చాస్మానాంధేనూనాంచగవాంతథా॥ దకాశతంపుష్కాపూర్వం ద్విజే
 భ్యామనుజన్మభః॥ ౬౪౯ ॥ త్రింశతోఽటిమీరణ్యస్యబ్రాహ్మణభ్యోదకాపునః॥ నానాభరణవస్త్రాణిమహాహ్లాదా
 రాఘవః॥ ౬౫౦ ॥ అరూరశ్చేత్రతీకాశాంకాంచనీమణివిగ్రహం॥ సుగ్రీవాయస్రజదివ్యాంపాత్రీయచ్ఛమనుజన్మ
 భః॥ ౬౫౧ ॥ వైహార్యమణిదిత్రేవవజ్రరత్నవిభూషితే॥ వాలిపుత్రాయధ్విమానంగదాయాంగదేదహా॥ ౬౫౨ ॥ మ
 ణీప్రవరజాప్తంచముక్తాహరణముక్తము॥ సీతామృతదహారామశ్చంద్రశ్చేనమప్రభం॥ ౬౫౩ ॥ అరజేవాసనిదివ్య
 ఖభాన్యాభరణానిచ॥ అవేక్షమాణావై దేహీప్రదహారాయనుసానవే॥ ౬౫౪ ॥ అమచ్యుత్తనఃకంఠాద్ధారంజనకనంది
 నీలవైక్షతహరీశసర్వాభతారంరంముహుముహూః॥ ౬౫౫ ॥ తామిలితజ్జస్సంప్రేక్ష్య బభాషేజనకాత్మ
 జాం॥ ప్రదేహిమభిహరేంద్రాయస్యతుష్టానిభామినిపౌరుషంవిక్రమోబుద్ధిగృప్తిస్తేతాసేనర్వతః॥ ౬౫౬ ॥ దకాసావా
 యుపుత్రాయతంహరణముతేక్షణా॥ ౬౫౭ ॥ హనుమాంస్తనహరేణశుభుభవానర్హభః॥ చంద్రాంశువయగారే
 ణశ్వేతాశ్రేణయథాచలః॥ ౬౫౮ ॥ తతోద్వివిదమైందాభ్యాంనీలాయచరంతవః॥ సర్వాకామగుణావీక్ష్యప్రద
 హావనుభాధివః॥ ౬౫౯ ॥ సర్వవానరవృద్ధాశ్చయేచాన్యేవానరేశ్వరః॥ వానీశుభ్యుషత్తైత్యైవయథాహాంప్రతి
 పూజితాః॥ ౬౬౦ ॥ విభీషణోధమగ్రీవోహనుమాకాజాంబవాంస్తథా॥ సర్వవానరమఖ్యశ్చరామేణాక్షిప్తకర్మణా
 యథాహాంప్రూజితాస్మయైఃకామైరత్తైశ్చపుష్కరైః॥ ప్రహృష్టననస్సర్వేజన్మరేవయథాగతం॥ ౬౬౧ ॥ నత్వా
 సర్వేమహాత్మానంతతప్తేనగర్హభః॥ విప్రుష్టాఃపాధిరవేంద్రాణిషిరంధామభ్యుపాగమృ॥ ౬౬౨ ॥ సుగ్రీవోవా
 నరశ్చేన్దివ్యస్త్వారామాభిషేచనంప్రూజితైస్సనరామేణిషిరంధాంప్రావితత్పురీం॥ ౬౬౩ ॥ (రామేణసర్వకామై
 శ్చయథాహాంప్రతిపూజితో)లస్త్వాంతులధనంరాజాలంకారంప్రాయాద్విభీషణః॥ ౬౬౪ ॥ సరాజ్యమఖలంశాసన్విహ
 తారిమహాయశాః॥ రాఘవేనపరమోదారశ్చశాసనపరయాముదా॥ ౬౬౫ ॥ ఉవాచకల్మషః॥ మోధమకాజ్ఞంధ
 మకన్యలః॥ ౬౬౬ ॥ అనిష్టకర్మజ్ఞమయానహేమాంగంసూర్యరాజాధ్యపితాంబలన॥ తుల్యంవయాత్మంవీత్పృథ
 వ్యతాయాతాయావరాజ్యేషురముద్వహస్స॥ ౬౬౭ ॥ సర్వాత్మనావర్త్యనీయమానోయదానసౌమిత్రిరుప్రేణియో
 గం॥ నియుజ్యమానోపిచయానరాజ్యేతతోభ్యపించద్ధురతంమహాత్మా॥ ౬౬౮ ॥ పాంసతీకాశ్వమేధాభ్యాంవాజపేయే
 నచానకృత్॥ అన్యైశ్చవివిధైర్భుజైరయశతాద్ధివన్నభః॥ ౬౬౯ ॥ రాజ్యందత్సహస్రాశీప్రావృషదక్షిణరాఘ
 వః॥ తాశ్చమేధానాబహైరేనదశ్శ్వేభూరిదక్షిణాః॥ ౬౭౦ ॥ అజానులంబహాహుస్సమహాస్కంధఃప్రరావహా
 లక్ష్మణానుచిరరామఃపుణ్యవీమన్సపాలయత్॥ ౬౭౧ ॥ రాఘవశ్చృషిపర్వతాప్రావృషరాజ్యముక్తము॥ ఈజే
 బహువిధైర్భుజైస్సమహాజ్ఞాతిబాంధవః॥ ౬౭౨ ॥ నవర్షదేవస్థిధవానవవ్యాఞ్చకంభయం॥ నవ్యానిజగయంచాసి
 రామేరాజ్యంప్రశాసతి॥ ౬౭౩ ॥ నిదశ్శ్వరభవజ్ఞోశానభణఃకంచదస్మృతత్॥ నవప్రవృద్ధాబాలానాంప్రేతకార్యా
 నికుర్వతే॥ ౬౭౪ ॥ సర్వంముదితమేవాసీత్సర్వోదగమహరోభవత్॥ రామమేవానువశ్యంతోనాభ్యహింసకపరస్పరం॥
 ౬౭౫ ॥ ఆనందమహాసానితేతథాపుత్రసహస్రీణః॥ నిరామయావితోకాశ్చరామేరాజ్యంప్రశాసతి॥ ౬౭౬ ॥ రా
 మోరామోరామత్యతిప్రజానామభవకాకథాః॥ రామభూతలజగదభూదామేరాజ్యంప్రశాసతి॥ ౬౭౭ ॥ నిత్యపుష్ప
 నిత్యఫలాస్తవస్సంభవిస్తృతాః॥ కాలేవపిచవజరస్యస్పృఖస్పృశశ్చమారుతః॥ ౬౭౮ ॥ బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియా
 వైశ్యశ్శూద్రాలోభవివజరతాః॥ స్వకర్మసుప్రవరతంతేతుష్టాస్తైస్త్వైవకర్మభిః॥ ౬౭౯ ॥ ఆనందప్రజాధమ
 రతారామేశాసతిరామతాః॥ సర్వేలక్షణసంపన్నాస్సర్వేధమకపరాయణాః॥ ౬౮౦ ॥ దశవర్షసహస్రాశీదశవర్ష
 శతానిచ॥ భార్యభిస్సహితశ్రీమారామోరాజ్యమకారయత్॥ ౬౮౧ ॥ ధన్యంయశస్యసాయుష్యంరాజ్ఞాంచది

జయవహం! ఆదికావ్యమిదంతావ్యవహారమునకు నైవేదికం యివేతే వృద్ధులు యాల్ల కేనరపాపాదిమువ్వతే ||
 ౧౦౨౪ || పుత్రకామస్తుపుత్రాగ్రై ధనకామోధనాగ్రై లభతేనుజోలోకేశుత్పాదామభిషేచనం | మహేంద్ర
 జయతేరాజారిపూంశ్చవ్యధితిష్ఠతి || రాఘవేయధామాతాసుమిత్రాబ్రహ్మణేనచ | భరతేనవక్రకేయజీవపుత్రా
 ప్రథాస్త్రియః (భవిష్యంతినదానందాః పుత్రపాత్రసమస్తతాః) || ౧౦౨౫ || శుత్పాదామాయజయమిదం దీర్ఘమాయ
 శ్చపిందతి | రామస్యవిజయంచైవనర్వమగ్నిప్రకర్తవః || ౧౦౨౬ || శృణోతియథదంతావ్యమావహాత్రికినాకృతం | శ్ర
 ద్దధానోజితోధోదుగాణ్యతితరత్యసా || సమాగమంప్రవాసాంతేలభతేచాపిబాంధవైః | పౌర్ణికాంతాంశ్వసరాకా
 సర్వాపాప్నోయ్యాదిహరాఘవాత్ || ౧౦౨౭ || శ్రవణేనసురాస్సర్వేప్రియం తేసంప్రశ్నయంతాం | వినాయకాశ్చ
 శావ్యంతిగృహేతిష్ఠంతియస్యవై || ౧౦౨౮ || విజయేతమహేంద్రాజాప్రవాసిన్వస్త్రీమాప్రజేత్ | బ్రుయోరజస్యసృ
 శ్శుత్పాదపుత్రానూయరమత్తమా || ౧౦౨౯ || పూజయంత్యవతంత్యేమమితహంసంపురాతనం | సర్వపాపాత్ ప్ర
 ముచ్యేతదీర్ఘమాయరవాప్నూయత్ || ౧౦౩౦ || ప్రణమ్యశిరసానిత్యంశ్రీతవ్యంక్షత్రియైర్దివజాత్ | విశ్వర్షపు
 త్రలాభశ్చభవిష్యతినసంశయః || ౧౦౩౧ || రామాయణమిదంకృత్యంత్యేయతఃతతస్సదా | ప్రియతేనతతంరామస్స
 హివిష్ణుస్సనాతనః || ఆదిదేవోమహాబాహుర్వరీరూరాయణఃప్రభుః | (సాక్షాదామారఘుశ్రేష్ఠశ్చేహలక్ష్మణ
 ఉచ్యతే) || ౧౦౩౨ || కుటుంబవృద్ధింధనధాన్యవృద్ధింస్త్రీయశ్చమఖ్యాన్మఖముత్తమంచ | శుత్పాదశుభంకావ్యమిదం
 మహాధంపాప్నోత్సీతినర్వాంభువిచార్థసిద్ధిం || ౧౦౩౩ || ఆయుష్యమారోగ్యకరంయశస్యం సాఖ్యాత్మకంబుద్ధికరం
 సఖంచ | శ్రీతవ్యమేతన్నియమేనసస్థిరాభ్యాసమోజస్కరమృద్ధికామైః || ౧౦౩౪ || ఏవమేతత్పురావృత్తమాఖ్యా
 నంభద్రమస్తువః || ప్రవ్యాహరతవిప్రబంబలంబిష్ఠేఃప్రవధాతాం || ౧౦౩౫ || దేవాశ్చనర్వేతువ్యంతిగ్రహణాచ్చివణా
 త్తథా || రామాయణస్యశ్రవణాత్మవ్యంతిపితరస్తథా || ౧౦౩౬ || భక్త్యారామస్యయేచేమాంసంహితామృషికాకృతాం ||
 లేఖయంతిహవనరాస్తేహంబాసప్రీతిష్టపే || ౧౦౩౭ ||

ఇత్యాది - శ్రీమదామాయణ-ఆదికావ్యే శ్రీమద్వాల్మీకీయే - చతుర్వింశత్యహస్యకాయాం సంహితాయాం

శ్రీమద్యుద్ధకాండే - శ్రీరామపట్టాభిషేకోనామ - చిత్రంశదుర్దశతమస్సగః.

యదక్షరపదభగ్నిష్టంమాత్రాహీనంచయద్భవేత్ | తత్సర్వంక్షయంతాదేవనారాయణసమోస్తుతే ||

శ్రీమద్యుద్ధకాండస్సమాప్తః.

